Bundel - Politieke Avond van 8 juli 2020

Agenda bijlagen

- Getekende besluitenlijst van 8 en 9 juli 2020
- Agenda 8 juli 2020
- Bundel amendementen en moties (13h30)
- Stemmingen 8 juli 2020
- Stemmingen 9 juli 2020

1 14.00 uur - 14.45 uur: Rondvraag en mededelingen

Aan het begin van het vragenuurtje zal de heer Mouhouti de raad toespreken n.a.v. de motie vreemd aan de Agenda: 'Begraven met grafrechten voor onbepaalde tijd'.

2 14.45 uur - 15.00 uur: Pauze

3 15.00 uur - 23.00 uur: Besluitvormende vergadering

Van 17.00 uur tot 19.00 uur wordt er geschorst.

4.1 Opening en mededelingen

4.2 Afscheid van raadslid mevrouw Mieke Hegge

4.3 Beëdiging van de heer Hans Eliëns tot raadslid

4.4 Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling

4.5 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 17 juni 2020

- Getekend raadsbesluit
- Raadsvoorstel "Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 17 juni 2020"
- Besluitenlijst 17 juni 2020

4.6 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad

- Getekend raadsbesluit
- Raadsvoorstel "Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 8 juli 2020"
- Lijst van Ingekomen stukken (16 juni 2020 t/m 2 juli 2020)

5 Onderwerpen direct ter besluitvorming

5.1 Aanvraag vangnetuitkering BUIG 2019

- Getekend raadsbesluit
- Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020
- Raadsvoorstel "Aanvraag vangnetuitkering BUIG 2019"
- Bijlage - Aanvraagformulier vangnetuitkering 2019 Arnhem

5.2 Intrekken Exploitatieplan Groot Rijnwijk, 1e herziening

- Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020
- Getekend raadsbesluit
- Raadsvoorstel "Intrekken Exploitatieplan Groot Rijnwijk, 1e herziening"

5.3 Vaststellen Jaarstukken 2019 conceptbegroting 2021 Veilig Thuis Gelderland-Midden

- Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020
- Getekend raadsbesluit
- Raadsvoorstel "Jaarstukken 2019 conceptbegroting 2021 Veilig Thuis Gelderland-Midden"
- Bijlage 1 - Aanbiedingsbrief VTGM jaarstukken 2019
- Bijlage 2 - Aanbiedingsbrief VTGM conceptbegroting 2021
- Bijlage 3 - Jaarstukken VTGM 2019
- Bijlage 4 - Conceptbegroting VTGM 2021
- Bijlage 5 - Zienswijzebrief conceptbegroting 2021

5.4 Vaststellen Verzamelbesluit-2 2020

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Verzamelbesluit-2 2020"

Bijlage 1 - Concernbegrotingswijziging Verzamelbesluit-2 2020 Exploitatie

Bijlage 2 - Concernbegrotingswijziging Verzamelbesluit-2 2020 Investering

Bijlage 3 - Specificatie Verzamelbesluit-2 2020 per onderwerp naar Wijk-Stadsprogramma

5.5 Vaststellen: Geautoriseerde stand Begroting 2020-2023 tot en met de raadsvergadering van 8 juli 2020

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Geautoriseerde stand Begroting 2020-2023 tot en met de raadsvergadering van 8 juli 2020"

Bijlage 1 - Standenoverzicht Begroting 2020-2023 t/m raadsvergadering van 8 juli 2020: Exploitatie

Bijlage 2 - Standenoverzicht Begroting 2020-2023 t/m raadsvergadering van 8 juli 2020: Investeringen

6 Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen

6.1 Vaststellen Visie Nieuwe Haven

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020

Leaflet "Visie - Gat van Moorlag"

Verworpen amendement "Stap 1 minnelijk verwerven. Concrete visie maken en dan pas besluiten over stap 2" (20A54) van de fracties SP, D66, Partij voor de Dieren en Arnhemse Ouderen Partij

Verworpen amendement "Boter bij de vis; afronding discussie" (20A50) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij

Verworpen amendement "Vinger aan de pols; laat niemand zinken" (20A51) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij

Aangenomen amendement "Creatie van vastigheid voor recreatie" (20A52) van de fracties CDA, VVD en PvdA

Aangenomen amendement "Een duurzame haven" (20A53) van de fractie GroenLinks

Aangenomen motie "Niet tussen wal en schip laten vallen bewoners" (20M111) van de fracties DENK Verenigd Arnhem en Arnhem Centraal

Aangenomen motie "Waar is de provincie" (20M114) van de fractie D66

Verworpen motie "Commissie van Onderzoek woonboten Nieuwe Haven" (20M129) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij

Aangenomen motie "Voortgang koers woonboten" (20M161) van de fractie CDA

Raadsvoorstel "Visie Nieuwe Haven"

Bijlage 1 - Visie op de Nieuwe Haven

Bijlage 2 - Voorgeschiedenis woonboten en de zoektocht naar nieuwe locaties van 2000 tot heden

Bijlage 3 - Brief aan de eigenaren van woonboten naar aanleiding van het besluit van het college van B&W

Bijlage 4 - Ligging woonboten (luchtfoto's)

Bijlage 5 - Begrotingswijziging

Brief inzake "Raadsvoorstel Visie Nieuwe Haven inzake Spaander Gemeente Arnhem" d.d. 27-01-20

Link naar '2020-02-02-arnhemspeil-inbreng-video-woonbotendossier-gemeente-arnhem-tbv-behandeling-visie-nieuwe-haven'

Inbreng Stichting Arnhems Peil & Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven voor de rondetafelgesprekken t.b.v. de Visie Nieuwe Haven

Bijlage 1 - 2020-01-27-vangoud-brief-inzake-raadsvoorstel-visie-nieuwe-haven-inzake-spaander-gemeente-arnhem

Bijlage 2 - 2020-02-03-arnhemspeil-awn-reactie-op-inbreng-college-en-ambtenaren-gemeente-arnhem-voor-de-rondetafelgesprekken-tav-de-visie-nieuwe-haven

Bijlage 3 - 2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem

Schriftelijke inspraakreactie van W. Verberck

'Inspraakreactie hr. Jan Fransen' - 1

'Inspraakreactie hr. Jan Fransen' - 2

'Inspraakreactie hr. Jan Fransen' - 3

Schriftelijke inspraakreactie van mw. M. Spaander

Schriftelijke inspraakreactie van dhr. J. Spaander

Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. H. Wijninga

Behandelresultaat 5 februari 2020, informatieve behandeling

Behandelresultaat 12 februari 2020, meningsvormende (1) behandeling

Schriftelijke reactie van mw. P. Eikelkamp n.a.v. behandeling van "Visie Nieuwe Haven" d.d. 12-02-2020

Schriftelijke reactie van dhr. G. Elfrink op de schrfitelijke bijdrage van mw. P. Eijkelkamp d.d. 13-02-2020

Schriftelijke reactie van St. Arnhemse Bedrijventerreinen op "Visie op de Nieuwe Haven" d.d. 23-01-2020

Stichting Arnhems Peil - Uitwerking van de 12 oplossingen voor het woonbotendossier en Visie Nieuwe Haven

De Gelderlander - Bewoners Nieuwe Haven willen wel naar het Gat van Moorlag

Inbreng Stichting Arnhems Peil & Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven "Overzicht gemiddelde waarde ligplaatsen in de gemeente Arnhem"

Inbreng Stichting Arnhems Peil & Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven "Uitwerking van de 12 oplossingen voor het woonbotendossier en Visie Nieuwe Haven"

Inbreng Stichting Arnhems Peil & Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven "Reactie van Rijkswaterstaat op de Uitwerking van de 12 oplossingen voor het woonbotendossier en Visie Nieuwe Haven"

Behandelresultaat 4 maart 2020, 2e meningsvormende (1) behandeling

Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. J. Fransen

Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. J. Spaander

Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. O. Weideman

Behandelresultaat 3 juni 2020, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

Behandelresultaat 10 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling

Memo van wethouder van Dellen inzake "Strategische aankoop woonboten", d.d. 15-06-2020

6.2 Vaststellen Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020

Verworpen amendement "Niet uitbreiden van de kernvoorraad sociale huurwoningen is onacceptabel; Kernvoorraad sociale huurwoningen uitbreiden naar behoefte" (20A39) van de fractie SP

Aangenomen amendement "Nu aan de slag met sociale woonvormen zoals een Knarrenhof" (20A40) van de fractie Arnhem Centraal

Aangenomen amendement "Aanvulling Plan van Aanpak" (20A42) van de fracties VVD, GroenLinks, D66 en PvdA

Verworpen amendement "Geen nieuwe sociale huurwoningen bij meer dan 60% sociale huur" (20A59g) van de fracties D66 en PvdA

Aangenomen amendement "Ook ambitie voor studentenhuisvesting" (20A61) van de fractie D66

Verworpen motie "Een realistisch plan van aanpak woningbouwontwikkeling is nodig" (20M82) van de fractie SP

Aangenomen motie "Pak schimmelwoningen aan" (20M83) van de fractie SP

Verworpen motie "Arbeidsmigranten huisvesten in de gemeente waar ze werken" (20M84) van de fractie SP

Aangenomen motie "Stop de huurverhoging, 0% is genoeg" (20M85) van de fracties SP en PvdA

Verworpen motie "Nieuwbouw spreiden over de stad" (20M86) van de fractie SP

Aangenomen motie "Onderzoek invoering woonplicht" (20M87) van de fractie Arnhem Centraal

Aangenomen motie "Bredere aanpak is goed voor alle Arnhemmers" (20M88) van de fracties VVD, ChristenUnie en CDA

Aangenomen motie "Meten is weten" (20M89) van de fracties VVD en CDA

Verworpen motie "Meer woningen, minder kosten" (20M91) van de fractie D66

Aangenomen motie "Wonen en zorg regelen in een woonzorgvisie" (20M160) van de fracties Arnhem Centraal en VVD

Raadsvoorstel "Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling"

Aanvullende bijlage - Plan van aanpak woningbouwontwikkeling

Aanvullende bijlage - Het geamendeerde plan van aanpak woningbouwontwikkeling

Bijlage 1 - Planningslijst per 1 maart 2019

Agenderingsverzoek "Regionaal woning onderzoek" van de fractie SP

Raadsbrief "Woningmarktonderzoek 2019 regio Arnhem-Nijmegen", d.d. 05-11-2019

Bijlage 1 - Woningmarktonderzoek Regio Arnhem-Nijmegen 2019

Bijlage 2 - Factsheet gemeente Arnhem

Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. F. van den Berg

Presentatie - Woningmarktonderzoek Arnhem

Behandelresultaat 15 januari 2020, informatieve behandeling

Beantwoording Art. 44-vragen inzake "Prestatieafspraken 2020", d.d. 21-01-2020

Behandelresultaat 22 januari 2020, meningsvormende (1) behandeling

Behandelresultaat 12 februari 2020, 2e meningsvormende (1) behandeling

Behandelresultaat 4 maart 2020, 3e meningsvormende (1) behandeling

Memo van wethouder Paping "Toezeggingen bij M1 Plan van aanpak woningbouwontwikkeling", d.d. 3-03-2020

Memo van wethouder Paping "Toezeggingen bij M1 Plan van aanpak woningbouwontwikkeling", d.d. 13-03-2020

Technische vragen dhr. Loos - Vragen nav antwoord 653 toezeggingen brief 13 maart 2020

Technische vragen & antwoorden - mw. Manders

Bundel - Overzicht (incl. vervolg)vragen & antwoorden "Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling" (versie 06-05-2020)

Notitie Meningsvorming (1) schriftelijk

Behandelresultaat 3 juni 2020, meningsvormende (2) behandeling

Behandelresultaat 10 juni 2020, meningsvormende (2) behandeling

6.3 Vaststellen Jaarstukken 2019 (inclusief nota Financiële Jaarrapportage Projecten 2019)

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020

Verworpen motie "Geen Lauwersgracht zonder provinciale bijdrage" (20M146) van de fractie SP

Raadsvoorstel "Jaarstukken 2019" (inclusief Financiële Jaarrapportage Projecten 2019)

Bijlage 1 - Jaarstukken 2019

Bijlage 2 - Accountantsverslag 2019 Deloitte

Bijlage 3 - Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Bijlage 4 - Reactie college Accountantsverslag

Rekenkamerbrief "Uitzicht op inzicht", mei 2020

Notitie - Meningsvorming (1) schriftelijk

Advies van de Auditcommissie m.b.t. "Behandeling Jaarstukken 2019", d.d. 20-05-2020

Bundel technische vragen & antwoorden Jaarstukken 2019 (versie 22-05-2020)

Bundel - Overzicht m-1 vragen & antwoorden Jaarstukken 2019 (versie 27-05-2020)

Bundel m-1 vervolgvragen & antwoorden Jaarstukken 2019 (versie 02-06-2020)

Bijlage 1 - Raadsbrief Ontwikkelingen in het zorgdomein, d.d. 11-12-2018

Bijlage 2 - Tabellen bij vragen SP en PvdA - Zorgdomein

Bijlage 3 - Arbeidsmarkt in beeld 2019

6.4 Vaststellen Rekenkameronderzoek Arnhems Jeugdbeleid

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020

Aangenomen motie "De Arnhemse jeugd verdient een nieuw Jeugdnota!" (20M134) van de fracties CDA, PvdA, VVD, D66, GroenLinks en Arnhem Centraal

Verworpen motie "Op weg naar geluk" (20M159) van de fractie Arnhem Centraal

Raadsvoorstel "It takes Arnhem to raise a child - Rekenkameronderzoek naar Arnhems jeugdbeleid"

Bijlage 1 - Aanbiedingsbrief "Rekenkamerrapport Effectief Jeugdbeleid"

Bijlage 2 - Bestuurlijke Nota - It takes Arnhem to raise a child

Bijlage 3 - Nota van bevindingen - Effectief Jeugdbeleid

Bijlage 4 - Verslag vooronderzoek Rekenkamer Arnhem - Beleid en uitvoering jeugdzorg

Bijlage 5 - Persbericht - It takes Arnhem to raise a child

Presentatie - Onderzoek Jeugdbeleid

Behandelresultaat 3 juni 2020, informatieve behandeling

Raadsbrief "Visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein", d.d. 12-05-2020

Bijlage - Visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein

6.5 Raadsvoorstel "Voorstellen tot maatregelen Jeugdzorg"

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020

Aangenomen amendement "Visie voor maatregelen" (20A58) van de fracties PvdA, CDA, GroenLinks, ChristenUnie, Arnhem Centraal en D66

Aangenomen motie "Preventie door stress vermindering" (20M133) van de fractie Arnhem Centraal

Ingetrokken motie "Verwachtingsmanagement" (20M136) van de fractie Arnhem Centraal

Verworpen motie "Neem de rekenkamer serieus en volg aanbevelingen over het jeugdbeleid op" (20M140) van de fractie SP

Verworpen motie "Onderzoek eerst de effecten van de corona-crisis voordat je jeugdzorg maatregelen doorvoert die pre-corona zijn bedacht" (20M141) van de fractie SP

Verworpen motie "Als er geen reden is om te bezuinigen op de jeugdzorg, doe het dan ook niet" (20M142) van de fractie SP

Verworpen motie "Kwaliteit van zorg voor kinderen moet de voorwaarde voor jeugdzorg zijn" (20M143) van de fractie SP

Aangenomen motie "Geen maatregelen in de zorg doorvoeren zonder de zorg te betrekken" (20M144) van de fractie SPAangenomen motie "Geen maatregelen in de zorg doorvoeren zonder de zorg te betrekken" (20M144) van de fractie SPAangenomen motie "Geen maatregelen in de zorg doorvoeren zonder de zorg te betrekken" (20M144) van de fractie SP

Verworpen motie "Iets anders zoeken om op te bezuinigen dan op kwetsbare kinderen en jongeren" (20M145) van de fractie SP

Verworpen motie "Motie van afkeuring" (20M171) van de fractie SP

Raadsvoorstel "Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg"

Bijlage 1 - Notitie 'Naar een duurzame jeugdzorg in Arnhem'

Bijlage 2 - Uitgewerkte voorstellen tot maatregelen

Bijlage 3 - Financieel overzicht van de voorstellen tot maatregelen

Raadsbrief "Gewijzigde prognose tekort jeugdzorg", d.d. 16-06-2020

Behandelresultaat 3 juni 2020, informatieve behandeling

Behandelresultaat 10 juni 2020, 2e informatieve & behandeling

Behandelresultaat 24 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling

6.6 Raadsvoorstel "Sociaal Hospitaal; de doorbraakmethode"

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode"

Bijlage - Slimmer met bureaucratie, beter voor iedereen. Voorstel Sociaal Hospitaal van het Instituut voor Publieke Waarden

Behandelresultaat 24 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling

6.7 Herstemming motie - Interpellatieverzoek van de leden Elfrink, Dobbe en Çetinta inzake "De verpleeghuizen en thuiszorg in Arnhem tijdens de coronacrisis"

Aangenomen motie "Zorgverleners beschermen" (20M102) van de fractie SP

7 Moties vreemd aan de agenda

7.1 Moties vreemd aan de agenda die zijn voorbereid in de raadskamer

Toelichting bij 'Moties vreemd die in de raadskamer zijn voorbereid'
- De Agendacommissie heeft besloten dat over deze moties uitsluitend nog stemming plaatsvindt.

Raadskameradvies (portefeuillehouder Marcouch en de Vroome) t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020

Raadskameradvies (portefeuillehouder Van der Zee, de Vroome en Van Dellen) t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020

Raadskameradvies (portefeuillehouder Bouwkamp) t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Stop politieke inmenging Zwarte Piet" (19M116) van de fractie PVV

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Van Nationaliteit Onbekend naar Staatloos" (19M117g) van de fracties D66, GroenLinks en ChristenUnie

Verworpen motie vreemd aan de agenda "E-step pilot Arnhem" (19M163) van de fractie CDA

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Neem aanbevelingen over voor de Van Verschuerbuurt" (19M179) van de fracties SP, D66 en PvdA

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Luchtmetingen giftige uitstoot biomassacentrale IPKW Arnhem" (19M180) van de fracties SP, Partij voor de Dieren, AOP, Arnhem Centraal, CDA en D66

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Pak huwelijksdwang en achterlating van Arnhemse meisjes en jongens aan" (19M181) van de fracties SP, D66, ChristenUnie en PvdA

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Geen discriminatie in de Arnhemse sport" (19M185) van de fracties D66, PvdA, VVD en GroenLinks

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Inspanning lokaal vuurwerkverbod" (19M187) van de fracties CDA, Partij voor de Dieren, GroenLinks, Arnhemse Ouderen Partij en ChristenUnie

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Centrale vuurwerkshow" (19M186) van de fracties CDA, Partij voor de Dieren, GroenLinks, Arnhemse Ouderen Partij, ChristenUnie en DENK Verenigd Arnhem

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Inventarisatie groen op bouwlocaties" (19M188) van de fracties GroenLinks, Partij voor de Dieren en Arnhem Centraal

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Gelijke stagevergoedingen" (20M01) van de fracties D66, PvdA, CDA, SP, GroenLinks, Arnhem Centraal en Partij voor de Dieren

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Plan voor creatieve werkruimten" (20M39) van de fracties GroenLinks en Arnhem Centraal

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Daadwerkelijk iets doen om gebrek aan ateliers en werkruimte te verhelpen" (20M40) van de fracties SP en Arnhem Centraal

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Arnhem sluit zich aan bij Leiden" (20M52) van de fractie SP

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Stop inmenging Zwarte Piet" (20M99g) van de fracties GroenLinks, D66, ChristenUnie, DENK Verenigd Arnhem, Partij voor de Dieren en Partij voor de Arbeid

7.2 Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend

Toelichting bij 'Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend'
- De Agendacommissie heeft het volgende besloten m.b.t. nieuwe moties vreemd die gerelateerd zijn aan de Perspectiefnota en/of de brief over de effecten van de coronacrisis ("richtinggevende moties vreemd"):
1. richtinggevende moties vreemd kunnen, als gevolg van bovenstaande aangekondigde informatie, ook op dinsdag 7 juli en daarna worden ingediend,
2. alle richtinggevende moties vreemd worden voor het zomerreces behandeld, op woensdag 8 juli of donderdag 9 juli.

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Begrijpelijke taal voor iedereen" (20M115) van de fracties D66, PvdA, GroenLinks, Partij voor de Dieren, VVD en ChristenUnie

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Naar een diverse en inclusieve gemeentelijke organisatie" (20M116) van de fracties D66, PvdA, GroenLinks, DENK Verenigd Arnhem en ChristenUnie

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Merlijn Schijvers" (20M117) van de fracties PvdA, CDA, VVD, D66, GroenLinks, DENK Verenigd Arnhem, Arnhem Centraal, ChristenUnie, Partij voor de Dieren en Arnhemse Ouderen Partij

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Vergroeningspakketten aanbieden" (20M118) van de fractie Arnhem Centraal

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Een duurzaam groen Rijkerswoerd" (20M119) van de fractie Arnhem Centraal

Ingetrokken motie vreemd aan de agenda "Meten is weten, ook bij biodiversiteit" (20M120) van de fractie Arnhem Centraal

Ingetrokken motie vreemd aan de agenda "Focus op opbouw - koningsdag" (20M124) van de fractie CDA

Ingetrokken motie vreemd aan de agenda "Peil op trekken" (20M125) van de fractie CDA en PvdA

Ingetrokken motie vreemd aan de agenda "AZC Elden herijkt" (20M126) van de fracties Arnhemse Ouderen Partij, VVD en PVV

Ingetrokken motie vreemd aan de agenda "Afval in de Bak" (20M127) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij

Ingetrokken motie vreemd aan de agenda "Help, de klep gaat moeizaam open!" (20M128) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij

Ingetrokken motie vreemd aan de agenda "Arnhems jeugdlintje" (20M130) van de fracties PvdA, D66, Arnhemse Ouderen Partij, VVD, SP, CDA, DENK Verenigd Arnhem, D66 en ChristenUnie

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Begraven met grafrecht voor onbepaalde tijd" (20M132) van de fracties DENK Verenigd Arnhem, CDA en PvdA

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Vind een permanente locatie voor EcoVrede in Arnhem" (20M135) van de fracties D66, Partij voor de Dieren en SP

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Verbreek stedenband met Wuhan (Volksrepubliek China)" (20M137) van de fractie DENK Verenigd Arnhem

Ingetrokken motie vreemd aan de agenda "Bevorderen meldingsbereidheid bij discriminatie" (20M138) van de fracties GroenLinks, D66, Arnhemse Ouderen Partij, DENK Verenigd Arnhem, ChristenUnie en VVD

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Minimumloon naar €14,-" (20M147) van de fracties PvdA, GroenLinks, SP en Partij voor de Dieren

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Motie van ongenoegen" (20M148) van de fracties CDA en Partij voor de Dieren

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Coronanoodplan" (20M153) van de fractie SP

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Invoering voorkeursbeleid bij P&O Gemeente Arnhem" (20M149) van de fracties DENK Verenigd Arnhem, ChristenUnie en GroenLinks

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Keti Koti" (20M150) van de fracties ChristenUnie, GroenLinks, DENK Verenigd Arnhem, PvdA en D66

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Een plek voor ondersteuning voor gedupeerde Arnhemse ouders toeslagenaffaire" (20M151) van de fracties SP, PvdA en DENK Verenigd Arnhem

Verworpen motie vreemd aan de agenda "De gemeente is er ook voor Arnhemmers die op de camping wonen" (20M152) van de fractie SP

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Schrappen van het eigen risico" (20M154) van de fractie SP

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Laat die klimaatfondsmiljoenen niet op de plank liggen, maar doe er iets nuttigs mee" (20M155) van de fractie SP

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Een coronafonds om fin. gevolgen coronacrisis op te vangen i.p.v. 10 miljoen euro weggooien voor een facelift voor de blauwe golven" (20M156) van de fractie SP

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Productie van beschermingsmiddelen" (20M157) van de fractie SP

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Omscholingsfonds voor banen in zorg, onderwijs, en bouw" (20M158) van de fractie SP

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Graag op tijd" (20M162) van de fracties D66 en CDA

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Vertraging bouwprojecten voorkomen of inhalen" (20M163) van de fractie D66

Verworpen motie vreemd aan de agenda "De gemeente is geen politieagent" (20M164) van de fractie D66

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Waar nodig nu al beginnen" (20M165) van de fracties D66, GroenLinks en PvdA

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Meer en betere onderbouwing" (20M166) van de fracties D66, CDA en VVD

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Herstelagenda cultuurmakers" (20M167) van de fracties GroenLinks, D66 en PvdA

Ingetrokken motie vreemd aan de agenda "Met VEIA de Arnhemse zorgvraag achterhalen" (20M168) van de fracties GroenLinks, PvdA en ChristenUnie

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Stadsdistributie duurzaam de stad in" (20M169) van de fracties GroenLinks en Arnhem Centraal

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Geen 10 miljoen naar de grauwe golven, en zeker niet nu" (20M170) van de fracties D66 en CDA

Ingetrokken motie vreemd aan de agenda "Groene regentonnen" (20M122) van de fractie CDA, ChristenUnie en D66

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Motie zwarte piet; de burgemeester niet verbieden zijn verantwoordelijkheid te nemen" (20M172) van de fractie SP

GEMEENTE Arnhem

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 8 juli 2020 & DONDERDAG 9 juli 2020

De voorzitter: de heer Marcouch

De raadsgriffier: de heer Kersten

Aanwezig de leden: mevrouw Andeweg (D66), de heer Aydemir (DENK Verenigd Arnhem), de heer Becker (ChristenUnie), de heer Bouma (PvdA), de heer Çetintaş (SP), de heer Coenders (GroenLinks), de heer Combée (VVD), mevrouw Van Dillen (CDA), mevrouw Dobbe (SP), mevrouw Dolsma (GroenLinks), de heer Elfrink (SP), de heer Eliëns (Partij voor de Dieren), de heer Van Es (VVD), mevrouw Gemici (GroenLinks), de heer Greving (PvdA), de heer De Groot (Partij voor de Dieren), de heer Hutten (CDA), de heer Van Iperen (D66), mevrouw Kalthoff (VVD), de heer Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), de heer Van der Laak (Arnhem Centraal), de heer Van der Loo (GroenLinks), de heer Loor (D66), de heer Loos (VVD), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Maref (VVD), mevrouw Navis (GroenLinks), mevrouw Nede (ChristenUnie), mevrouw Van Ommen (D66),mevrouw Pape (VVD), de heer Prinsen (GroenLinks), de heer Sanders (PVV), mevrouw Simonis (GroenLinks), de heer Usta (DENK Verenigd Arnhem), de heer Venhoek (D66), de heer Visser (PvdA), mevrouw De Vries (PvdA), de heer Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij)

Begintijd vergadering 8 juni 2020 : 14:00 uur
Eindtijd vergadering 8 juni 2020 : 23:15 uur

Afwezig d.d. 8 juni 2020 de leden: de heer Verheij (PVV), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), mevrouw Dobbe (SP) (aanwezig vanaf 19.00 uur)

Begintijd vergadering 9 juni 2020 : 19:00 uur
Eindtijd vergadering 9 juni 2020 : 23.10 uur

Afwezig d.d. 9 juni 2020 de leden: de heer Verheij (PVV), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Loos (VVD) (vanaf 21.30 uur), de heer Aydemir (DENK Verenigd Arnhem (vanaf 22.32 uur), de heer Usta (DENK Verenigd Arnhem) (vanaf 22.32 uur)

BESLUITEN:
Agendapunt:

4.5 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 17 juni 2020	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.6 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.1 Aanvraag vangnetuitkering BUIG 2019	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.2 Intrekken Exploitatieplan Groot Rijnwijk, 1e herziening	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.3 Vaststellen Jaarstukken 2019 conceptbegroting 2021 Veilig Thuis Gelderland-Midden	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.4 Vaststellen Verzamelbesluit-2 2020	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.5 Vaststellen: Geautoriseerde stand Begroting 2020-2023 tot en met de raadsvergadering van 8 juli 2020	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.1 Vaststellen Visie Nieuwe Haven	Het amendement "Stap 1 minnelijk verwerven. Concrete visie maken en dan pas besluiten over stap 2" (20A54) van de fracties SP, D66, Partij voor de Dieren en Arnhemse Ouderen Partij is met 12 stemmen voor en 25 stemmen tegen verworpen Het amendement "Boter bij de vis; afronding discussie" (20A50) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 2 stemmen voor en 35 stemmen tegen verworpen. Het amendement "Vinger aan de pols; laat niemand zinken" (20A51) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 5 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen. Het amendement "Creatie van vastigheid voor recreatie" (20A52) van de fracties CDA, VVD en PvdA is met 33 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement "Een duurzame haven" (20A53) van de fractie GroenLinks is met 30 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Niet tussen wal en schip laten vallen bewoners" (20M111) van de fracties DENK Verenigd Arnhem en Arnhem Centraal is met 32 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Waar is de provincie" (20M114) van de fractie D66 is met 36 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.

De motie "Commissie van Onderzoek woonboten Nieuwe Haven" (20M129) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 7 stemmen voor en 30 stemmen tegen verworpen.

De motie "Voortgang koers woonboten" (20M161) van de fractie CDA is met 36 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.

Het voorstel is met 25 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen.

6.2 Vaststellen Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling

Het amendement "Niet uitbreiden van de kernvoorraad sociale huurwoningen is onacceptabel; Kernvoorraad sociale huurwoningen uitbreiden naar behoefte" (20A39) van de fractie SP is met 9 stemmen voor en 28 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Nu aan de slag met sociale woonvormen zoals een Knarrenhof" (20A40) van de fractie Arnhem Centraal is met 35 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement "Aanvulling Plan van Aanpak" (20A42) van de fracties VVD, GroenLinks, D66 en PvdA is met 30 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement "Geen nieuwe sociale huurwoningen bij meer dan 60% sociale huur" (20A59g) van de fracties D66 en PvdA is met 18 stemmen voor en 19 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Ook ambitie voor studentenhuisvesting" (20A61) van de fractie D66 is met 36 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.

De motie "Een realistisch plan van aanpak woningbouwontwikkeling is nodig" (20M82) van de fractie SP is met 8 stemmen voor en 29 stemmen tegen verworpen.

De motie "Pak schimmelwoningen aan" (20M83) van de fractie SP is met 31 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Arbeidsmigranten huisvesten in de gemeente waar ze werken" (20M84) van de fractie SP is met 4 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen.

De motie "Stop de huurverhoging, 0% is genoeg" (20M85) van de fracties SP en PvdA is met 22 stemmen voor en 15 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Nieuwbouw spreiden over de stad" (20M86) van de fractie SP is met 7 stemmen voor en 30 stemmen tegen verworpen.

De motie "Onderzoek invoering woonplicht" (20M87) van de fractie Arnhem Centraal is met 35 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Bredere aanpak is goed voor alle Arnhemmers" (20M88) van de fracties VVD, ChristenUnie en CDA is met 25 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Meten is weten" (20M89) van de fracties VVD en CDA is met algemene stemmen aangenomen.

De motie "Meer woningen, minder kosten" (20M91) van de fractie D66 is met 17 stemmen voor en 20 stemmen tegen verworpen.

De motie "Wonen en zorg regelen in een woonzorgvisie" (20M160) van de fracties Arnhem Centraal en VVD is met 36 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.

Het voorstel is met 31 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen.

6.3 Vaststellen Jaarstukken 2019 (inclusief nota Financiële Jaarrapportage Projecten 2019)	De motie "Geen Lauwersgracht zonder provinciale bijdrage" (20M146) van de fractie SP is met 12 stemmen voor en 25 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.4 Vaststellen Rekenkameronderzoek Arnhems Jeugdbeleid	De motie "De Arnhemse jeugd verdient een nieuw Jeugdnota!" (20M134) van de fracties CDA, PvdA, VVD, D66, GroenLinks en Arnhem Centraal is met algemene stemmen aangenomen. De motie "Op weg naar geluk" (20M159) van de fractie Arnhem Centraal is met 9 stemmen voor en 28 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.5 Raadsvoorstel "Voorstellen tot maatregelen Jeugdzorg"	Het amendement "Visie voor maatregelen" (20A58) van de fracties PvdA, CDA, GroenLinks, ChristenUnie, Arnhem Centraal en D66 is met 34 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen. De motie "Preventie door stress vermindering" (20M133) van de fractie Arnhem Centraal is met 36 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen. De motie "Neem de rekenkamer serieus en volg aanbevelingen over het jeugdbeleid op" (20M140) van de fractie SP is met 9 stemmen voor en 28 stemmen tegen verworpen. De motie "Onderzoek eerst de effecten van de corona-crisis voordat je jeugdzorg maatregelen doorvoert die pre-corona zijn bedacht" (20M141) van de fractie SP is met 4 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen. De motie "Als er geen reden is om te bezuinigen op de jeugdzorg, doe het dan ook niet" (20M142) van de fractie SP is met 6 stemmen voor en 31 stemmen tegen verworpen. De motie "Kwaliteit van zorg voor kinderen moet de voorwaarde voor jeugdzorg zijn" (20M143) van de fractie SP is met 7 stemmen voor en 30 stemmen tegen verworpen. De motie "Geen maatregelen in de zorg doorvoeren zonder de zorg te betrekken" (20M144) van de fractie SP is met 33 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. De motie "Iets anders zoeken om op te bezuinigen dan op kwetsbare kinderen en jongeren" (20M145) van de fractie SP is met 5 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen. De motie "Motie van afkeuring" (20M171) van de fractie SP is met 4 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met 33 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen.
6.6 Raadsvoorstel "Sociaal Hospitaal; de doorbraakmethode"	Het voorstel is met 32 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen.
6.7 Herstemming motie - Interpellatieverzoek van de leden Elfrink, Dobbe en Çetintaş inzake "De verpleeghuizen en thuiszorg in Arnhem tijdens de coronacrisis"	De motie "Zorgverleners beschermen" (20M102) van de fractie SP is met 27 stemmen voor en 10 stemmen tegen aangenomen.
7.1 Moties vreemd aan de agenda die zijn voorbereid in de raadskamer	De motie vreemd aan de agenda "Stop politieke inmenging Zwarte Piet" (19M116) van de fractie PVV is met 5 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen. De motie vreemd aan de agenda "Van Nationaliteit Onbekend naar Staatloos" (19M117g) van de fracties D66, GroenLinks en ChristenUnie is met 28 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. De motie vreemd aan de agenda "E-step pilot Arnhem" (19M163) van de fractie CDA is met 14 stemmen voor en 23 stemmen tegen verworpen. De motie vreemd aan de agenda "Neem aanbevelingen over voor de Van Verschuerbuurt" (19M179) van de fracties SP, D66 en PvdA is met 30 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Luchtmetingen giftige uitstoot biomassacentrale IPKW Arnhem" (19M180) van de fracties SP, Partij voor de Dieren, AOP, Arnhem Centraal, CDA en D66 is met 14 stemmen voor en 23 stemmen tegen verworpen.

De motie vreemd aan de agenda "Pak huwelijksdwang en achterlating van Arnhemse meisjes en jongens aan" (19M181) van de fracties SP, D66, ChristenUnie en PvdA is met algemene stemmen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Geen discriminatie in de Arnhemse sport" (19M185) van de fracties D66, PvdA, VVD en GroenLinks is met 36 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Inspanning lokaal vuurwerkverbod" (19M187) van de fracties CDA, Partij voor de Dieren, GroenLinks, Arnhemse Ouderen Partij en ChristenUnie is met 19 stemmen voor en 18 stemmen tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Centrale vuurwerkshow" (19M186) van de fracties CDA, Partij voor de Dieren, GroenLinks, Arnhemse Ouderen Partij, ChristenUnie en DENK Verenigd Arnhem is met 33 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Inventarisatie groen op bouwlocaties" (19M188) van de fracties GroenLinks, Partij voor de Dieren en Arnhem Centraal is met 27 stemmen voor en 10 stemmen tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Gelijke stagevergoedingen" (20M01) van de fracties D66, PvdA, CDA, SP, GroenLinks, Arnhem Centraal en Partij voor de Dieren is met algemene stemmen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Plan voor creatieve werkruimten" (20M39) van de fracties GroenLinks en Arnhem Centraal is met 28 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Daadwerkelijk iets doen om gebrek aan ateliers en werkruimte te verhelpen" (20M40) van de fracties SP en Arnhem Centraal is met 8 stemmen voor en 29 stemmen tegen verworpen.

De motie vreemd aan de agenda "Arnhem sluit zich aan bij Leiden" (20M52) van de fractie SP is met 21 stemmen voor en 16 stemmen tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Stop inmenging Zwarte Piet" (20M99g) van de fracties GroenLinks, D66, ChristenUnie, DENK Verenigd Arnhem, Partij voor de Dieren en Partij voor de Arbeid is met 24 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen.

7.2 Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend

De motie vreemd aan de agenda "Begrijpelijke taal voor iedereen" (20M115) van de fracties D66, PvdA, GroenLinks, Partij voor de Dieren, VVD en ChristenUnie is met algemene stemmen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Naar een diverse en inclusieve gemeentelijke organisatie" (20M116) van de fracties D66, PvdA, GroenLinks, DENK Verenigd Arnhem en ChristenUnie is met 36 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Merlijn Schijvers" (20M117) van de fracties PvdA, CDA, VVD, D66, GroenLinks, DENK Verenigd Arnhem, Arnhem Centraal, ChristenUnie, Partij voor de Dieren en Arnhemse Ouderen Partij is met 36 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Vergroeningspakketten aanbieden" (20M118) van de fractie Arnhem Centraal is met 9 stemmen voor en 28 stemmen tegen verworpen.

De motie vreemd aan de agenda "Een duurzaam groen Rijkerswoerd" (20M119) van de fractie Arnhem Centraal is met 8 stermmen voor en 29 stemmen tegen verworpen.

De motie vreemd aan de agenda "Begraven met grafrecht voor onbepaalde tijd" (20M132) van de fracties DENK Verenigd Arnhem, CDA en PvdA is met 36 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen

De motie vreemd aan de agenda "Vind een permanente locatie voor EcoVrede in Arnhem" (20M135) van de fracties D66, Partij voor de Dieren en SP is met 12 stemmen voor en 25 stemmen tegen verworpen.

De motie vreemd aan de agenda "Verbreek stedenband met Wuhan (Volksrepubliek China)" (20M137) van de fractie DENK Verenigd Arnhem Is met 11 stemmen voor en 26 stemmen tegen verworpen.

De motie vreemd aan de agenda "Minimumloon naar €14,-" (20M147) van de fracties PvdA, GroenLinks, SP en Partij voor de Dieren is met 23 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Motie van ongenoegen" (20M148) van de fracties CDA en Partij voor de Dieren is met 29 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Coronanoodplan" (20M153) van de fractie SP is met 3 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen.

De motie vreemd aan de agenda "Invoering voorkeursbeleid bij P&O Gemeente Arnhem" (20M149) van de fracties DENK Verenigd Arnhem, ChristenUnie en GroenLinks is met 25 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen.

(De heer Elfrink (SP) wordt geacht te hebben tegen gestemd)

De motie vreemd aan de agenda "Keti Koti" (20M150) van de fracties ChristenUnie, GroenLinks, DENK Verenigd Arnhem, PvdA en D66 is met 35 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Een plek voor ondersteuning voor gedupeerde Arnhemse ouders toeslagenaffaire" (20M151) van de fracties SP, PvdA en DENK Verenigd Arnhem is met 27 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "De gemeente is er ook voor Arnhemmers die op de camping wonen" (20M152) van de fractie SP is met 12 stemmen voor en 24 stemmen tegen verworpen.

De motie vreemd aan de agenda "Schrappen van het eigen risico" (20M154) van de fractie SP is met 6 stemmen voor en 30 stemmen tegen verworpen.

De motie vreemd aan de agenda "Laat die klimaatfondsmiljoenen niet op de plank liggen, maar doe er iets nuttigs mee" (20M155) van de fractie SP is met 4 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen.

De motie vreemd aan de agenda "Een coronafonds om fin. gevolgen coronacrisis op te vangen i.p.v. 10 miljoen euro weggooien voor een facelift voor de blauwe golven" (20M156) van de fractie SP is met 4 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen.

De motie vreemd aan de agenda "Productie van beschermingsmiddelen" (20M157) van de fractie SP is met 4 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen.

De motie vreemd aan de agenda "Omscholingsfonds voor banen in zorg, onderwijs, en bouw" (20M158) van de fractie SP is met 6 stemmen voor en 30 stemmen tegen verworpen.

De motie vreemd aan de agenda "Graag op tijd" (20M162) van de fracties D66 en CDA is met 25 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Vertraging bouwprojecten voorkomen of inhalen" (20M163) van de fractie D66 is met 32 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "De gemeente is geen politieagent" (20M164) van de fractie D66 is met 5 stemmen voor en 29 stemmen teg verworpen.

De motie vreemd aan de agenda "Waar nodig nu al beginnen" (20M165) van de fracties D66, GroenLinks en PvdA is met algemene stemmen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Meer en betere onderbouwing" (20M166) van de fracties D66, CDA en VVD is met 23 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Herstelagenda cultuurmakers" (20M167) van de fracties GroenLinks, D66 en PvdA is met 33 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Stadsdistributie duurzaam de stad in" (20M169) van de fracties GroenLinks en Arnhem Centraal is met 33 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.

De motie vreemd aan de agenda "Geen 10 miljoen naar de grauwe golven, en zeker niet nu" (20M170) van de fracties D66 en CDA is met 11 stemmen voor en 23 stemmen tegen verworpen.

De ootie vreemd aan de agenda "Motie zwarte piet; de burgemeester niet verbieden zijn verantwoordelijkheid te nemen" (20M172) van de fractie SP is met 7 stemmen voor en 27 stemen tegen verworpen.

De raadsgriffier,

Jozef Kersten

De voorzitter,

Ahmed Marcouch

Agenda Politieke Avond
8 juli 2020
Raadzaal

Raadszaal
14.00 uur - 14.45 uur (45) Rondvraag en Medelingen
14.45 uur - 15.00 uur: Pauze
Raadszaal
15.00 uur - 23.00 uur (120) Besluitvormende vergadering
Van 17.00 uur tot 19.00 uur wordt er geschorst.
Raadszaal

Agendapunten Besluitvorming:

4.1 Opening en mededelingen
4.2 Afscheid van raadslid mevrouw Mieke Hegge
4.3 Beëdiging van de heer Hans Eliëns tot raadslid
4.4 Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling
4.5 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 17 juni 2020
4.6 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad

5. Onderwerpen direct ter besluitvorming

5.1 Aanvraag vangnetuitkering BUIG 2019
5.2 Intrekken Exploitatieplan Groot Rijnwijk, 1e herziening
5.3 Vaststellen Jaarstukken 2019 conceptbegroting 2021 Veilig Thuis Gelderland-Midden
5.4 Vaststellen Verzamelbesluit-2 2020
5.5 Vaststellen: Geautoriseerde stand Begroting 2020-2023 t/m de raadsvergadering van 8 juli 2020

6. Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen

6.1 Vaststellen Visie Nieuwe Haven
6.2 Vaststellen Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
6.3 Vaststellen Jaarstukken 2019 (inclusief nota Financiële Jaarrapportage Projecten 2019)
6.4 Vaststellen Rekenkameronderzoek Arnhems Jeugdbeleid
6.5 Raadsvoorstel "Voorstellen tot maatregelen Jeugdzorg"
6.6 Raadsvoorstel "Sociaal Hospitaal; de doorbraakmethode"
6.7 Herstemming motie - Interpellatieverzoek van de leden Elfrink, Dobbe en Çetintaş inzake "De verpleeghuizen en thuiszorg in Arnhem tijdens de coronacrisis"

7. Moties vreemd aan de agenda

7.1 Moties vreemd aan de agenda die zijn voorbereid in de raadskamer
7.2 Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Amendement van het lid	Elfrink - SP Venhoek - D66 Eliëns - Partij voor de Dieren Wiggers - Arnhemse Ouderen Par
Titel Amendement	Stap 1 minnelijk verwerven. Concrete visie maken en dan pas besluiten over stap 2
Nummer Zaaknummer	**20A54** 424102

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

De tekst van het raadsvoorstel onder besluit, de punten1 t/m 6 te verwijderen, en toe te voegen de volgende punten:

1. Het college werkt voor de zomer 2021 een concrete visie op de Nieuwe Haven uit waarin voorstellen zijn opgenomen voor de uit te voeren activiteiten; de verwachte (financiële en niet financiële) opbrengsten en afspraken die zijn gemaakt over co-financiering van de provincie Gelderland; de effecten op de leefomgeving en de werkgelegenheid; en de gevolgen van de Coronacrisis en de steeds lager wordende waterstand in de Rijn. Daarbij als randvoorwaarde mee te nemen dat voor Miguel Pro en Jason geldt dat zij minimaal de komende 15 jaar hun huidige locaties kunnen aanhouden.
Deze visie wordt ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.
2. Bij de concrete visie op de Nieuwe Haven met een volledig plan inclusief financiële dekking te komen voor het oplossen van de problematiek van de dan nog resterende woonboten in de Nieuwe Haven.
3. Totdat er een concrete visie is de woonboten en ligplaatsen in de Nieuwe Haven op basis van minnelijkheid uit te kopen en/of te verplaatsen en de hiermee gepaard gaande kosten te dekken uit de algemene reserve tot een maximum van 1,15 miljoen euro.

Toelichting

De visie zoals die er nu ligt bevat te weinig concrete plannen over de toekomstige activiteiten die straks in de Nieuwe Haven moeten gaan plaats vinden; hoe we daar bedrijven voor gaan werven en behouden; wat het mogelijke effect zal zijn op de leefomgeving en hoeveel werkgelegenheid ermee gepaard gaat. Ook zijn de gevolgen van de coronacrisis en de steeds lager wordende waterstand in de Rijn niet duidelijk. Wel dreigen mensen gedwongen hun woonplek te moeten verlaten als gevolg van het voorstel. Een ingrijpend besluit dat staat haaks op de uitspraak van de ombudsman die de gemeente heeft gewezen op de verplichting van de gemeente om een geschikte ligplaats voor de betreffende woonboten te zoeken.

Het amendement wijzigt het voorstel op dit punt: Het college gaat eerst op basis van minnelijke schikkingen komen tot een afbouw van het gebruik van de Nieuwe Haven voor woonboten conform het eerdere raadsbesluit om het ligplaatsenprobleem op te lossen. Het college kan daarbij boten en ligplaatsen aankopen of ligplaatsen elders regelen. Het college neemt daarvoor minimaal een jaar de tijd. Tenzij het college eerder voldoende plaatsen heeft verworven en gedwongen intrekkingen niet nodig zijn en de gevraagde concrete visie gereed is.

Ondertussen werkt het college aan het gevraagde concrete plan voor de Nieuwe Haven, waarin ook antwoord wordt gegeven op bovenstaande vragen. Op basis van dit plan kan de raad een besluit nemen hoe verder te gaan met het uitkopen van de nog resterende woonboten en het eventueel intrekken van de ligplaatsvergunningen.

Elfrink - SP
Venhoek - D66
Eliëns - Partij voor de Dieren
Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Amendement van het lid	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel Amendement	Boter bij de vis; afronding discussie
Nummer / zaaknummer	**20A50** 424102

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

In het raadsbesluit de beslispunten 5 en 6 als volgt te wijzigen:

5. De kosten van de schadeloossstelling te dekken door voor de verwachte kosten in 2020 € 3,5 miljoen aan de algemene reserve te onttrekken.
6. Bijgevoegde wijziging van de begroting vast te stellen, waarmee in 2020 € 3,5 miljoen budget beschikbaar wordt gesteld voor de schadeloosstelling door een onttrekking uit de algemene reserve.

En toe te voegen beslispunt 7:

7. De problematiek Nieuwe Haven - met name woonboten - op te lossen voor 1 januari 2021

Toelichting:

Al decennia is er discussie over het woonbotenbeleid van de gemeente Arnhem.
In de nieuwe visie Nieuwe Haven passen geen woonboten, nu op het nabij gelegen bedrijventerrein activiteiten plaatsvinden, die zich bezwaarlijk laten combineren met een verantwoord woon- en leefmilieu.
De woonbooteigenaren dienen niet de dupe te worden van het gewijzigde beleid.
Daarom dienen zij een redelijk aanbod te krijgen ter compensatie van het beëindigen van de woonfunctie in de Nieuwe Haven.
Omdat de kwestie al lang speelt is het wenselijk dat voor 1 augustus 2020 alle betrokkenen duidelijkheid hebben. Daar hoort bij dat het college beschikt over een adequaat financieel mandaat van de raad.

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Toelichting:

De financiering is – blijkens ambtelijke informatie - mogelijk indien de raad het college opdracht geeft om deze financiering middels de Perspectiefnota te regelen.

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Amendement van het lid	Nico Wiggers, Arnhemse Ouderen Partij
Titel Amendement	Vinger aan de pols; laat niemand zinken
Nummer / zaaknummer	**20A51** 424102

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:
Besluit:

- 7. Om te voorkomen dat zaken voor de rechter moeten komen, zal de raad van Arnhem zijn verantwoordelijkheid nemen, indien sprake is van een onoverbrugbare meningsverschil tussen het college en de betreffende woonbooteigenaar. De raad zal zich dan opnieuw beraden over een adequate totaaloplossing aan de hand van een procesverslag opgemaakt door het college.

Toelichting:
Al decennia tobt de gemeente Arnhem met de ligplaatsen, omdat nooit een helder ligplaatsenbeleid door de raad is vastgesteld. Het voorliggende raadsbesluit – dat slechts ziet op de Nieuwe Haven – biedt geen grondslag aan een ligplaatsenbeleid in Arnhem, maar ziet op besluitvorming rond de Nieuwe Haven.
Het voorstel aan de raad biedt geen garantie dat ALLE woonbootbewoners in de Nieuwe Haven – die niet opteren voor uitkoop – een adequate oplossing wordt geboden, in casu een geschikte (dus veilige) ligplaats verwerven.

Om te voorkomen dat zaken voor de rechter moeten komen, zal de raad van Arnhem zijn verantwoordelijkheid nemen, indien sprake is van een onoverbrugbare meningsverschil tussen het college en de betreffende woonbooteigenaar. De raad zal zich dan opnieuw beraden over een adequate totaaloplossing aan de hand van een procesverslag opgemaakt door het college.

Nico Wiggers, Arnhemse Ouderen Partij

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Amendement van het lid	Klaartje van Dillen – CDA Steffenie Pape - VVD Vincent Bouma - PvdA
Titel Amendement	Creatie van vastigheid voor recreatie
Nummer / zaaknummer	**20A52** 424102

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:
Besluit:

- Onder 4.3.1.2. van de “visie nieuwe haven” na de tekst “Hoewel met de kennis van nu, óok in de toekomst een nautisch veilige haven zeer moeilijk te realiseren lijkt, is het raadzaam om samen met Jason en Miquel Pro gedetailleerder inzoomen op de veiligheidssituatie en gezamenlijk te onderzoeken of er haalbare oplossingen zijn (veilig, reëel, en passend bij de koers van de haven)” de volgende tekst toe te voegen: “De huidige ligging van deze twee recreatieve verenigingen wordt geborgd voor een periode van ten minste 15 jaar na invoering van de “visie nieuwe haven”. Het staat de verenigingen vrij om op eigen initiatief eerder uit te wijken naar een alternatieve locatie.

In het raadsbesluit de volgende beslispunten toe te voegen:

- Voor Miguel Pro en Jason geldt dat zij minimaal 15 jaar na invoering van de “Visie Nieuwe Haven” hun huidige locaties kunnen aanhouden. Het zelfstandig uitwijken naar een alternatieve locatie buiten de Nieuwe Haven blijft hierin mogelijk. Enkel wanneer noodzakelijk blijkt dat de verenigingen binnen deze termijn van hun huidige locatie dienen te vertrekken, zullen deze schadeloos worden gesteld door de gemeente.
- Het college zal zich inspannen om, indien door de verenigingen gewenst, samen met de verenigingen te zoeken naar passende en aanvaardbare alternatieve locaties waar zij plaats zouden kunnen nemen. Deze locaties dienen in ieder geval de nautische veiligheid van de verenigingen niet te benadelen ten opzichte van de huidige situatie.

Toelichting:
Het verenigingsleven draagt bij aan het mentale en fysieke welzijn van mensen, maar ook aan de ontwikkeling van jongeren. Een stad aan het water dient ruimte te bieden voor verenigingsleven en recreatie die watergebonden is. De locatie van de verenigingen in de Nieuwe Haven is niet ideaal, gezien de industriële functie van de haven, maar kan met veiligheidsmaatregelen verbeterd worden. Verwijdering zonder alternatieve locatie betekent het einde voor een dezer vereniging. Nu de verenigingen staan voor grote financiële investeringen is het noodzakelijk om deze locaties te verankeren voor 15 jaar om het voortbestaan van deze verenigingen op financiële gronden te kunnen garanderen. De term tijdelijk biedt hierin onvoldoende zekerheid. Naar verluidt is er nog 6 tot 8 jaar nodig voor het ontwikkelen van Meinerswijk. Door het vastleggen van deze termijn biedt dit de verenigingen de ruimte hun financiële impulsen weer terug te verdienen als ook de ruimte eerder te vertrekken indien dit wenselijk is vanuit het perspectief van de verenigingen. Mocht het strikt noodzakelijk zijn dat de verenigingen toch moeten wijken, dan zullen deze voor het voortbestaan van de verenigingen schadeloos worden gesteld door de gemeente.
De dekking van de investeringen zoals aangekondigd door de verenigingen (ca. €150.000,- van Jason en ca. €15.000,- van Miguel Pro) kan worden gevonden in het gereserveerde budget voor de “Visie Nieuwe Haven”.

Klaartje van Dillen - CDA
Steffenie Pape - VVD
Vincent Bouma - PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Amendement van het lid	Cyriel Prinsen - GroenLinks
Titel amendement	Een duurzame haven
Nummer Zaaknummer	**20A53** 424102

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

Aan het raadsbesluit als beslispunt 3 toe te voegen:

3. Nieuwe ontwikkelingen binnen deze visie dragen aantoonbaar bij aan het verduurzamen van de haven en/of de stad. In het implementatieplan volgt een voorstel voor rapportage hierover.

en de volgende beslispunten om te nummeren:

Het huidige beslispunt 3 wordt beslispunt 4, 4 wordt 5, 5 wordt 6 en 6 wordt 7.

Toelichting:

De Visie Nieuwe Haven spreekt op verschillende plekken van kansen voor verduurzamen, een duurzaam bedrijventerrein en circulaire economie. Er staat echter nergens welke wat er nou bereikt moet worden op het gebied van verduurzaming.
Daarom voegen we de ambitie toe om nieuwe ontwikkelingen onder deze visie bij te laten dragen aan de verduurzaming van de haven en/of de stad.

Cyriel Prinsen - GroenLinks

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Motie van	Yildirim Usta – Denk Verenigd Arnhem Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal
Titel motie	Niet tussen wal en schip laten vallen bewoners
Nummer Zaaknummer	**20M111** 424102

De Raad,
Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Er geen alternatieven voor woonboten binnen de regio worden gezien door de gemeente
- De huidige ligplaatsen een gevaarlijke en ongewenste ligging hebben
- De gemeente haar rol kan nemen in een breed spectrum

Overwegende dat:
- Het wonen op een boot een manier van leven is
- Dat er wellicht kansen zich voordoen (zoals de Westervoortsedijk) voor mogelijke ligplaatsen

Verzoekt het college:
- Zodra er een mogelijkheid zich voordoet, het geld voor uitkoop hiervoor in te zetten
- Indien na één jaar geen mogelijkheden zich voordoen, de periode verlegen met één jaar mits er al een oplossing in het verschiet ligt.
- Te voldoen aan de inspanningsverplichtingen van de gemeente

en gaat over tot de orde van de dag

Yildirim Usta – Denk Verenigd Arnhem
Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Motie van	Maarten Venhoek - D66
Titel motie	Waar is de provincie
Nummer Zaaknummer	**20M114** 424102

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat

- Het college een visie op de Nieuwe Haven heeft voorgelegd
- Deze visie inzet op het ontwikkelen van de economische functie van de Nieuwe Haven
- Bij de visie op de Nieuwe Haven geen concrete betrokkenheid van het bedrijfsleven en de provincie is benoemd.

Overwegende dat

- De Nieuwe Haven een van de weinige plekken in de provincie is waar watergebonden bedrijfsactiviteiten kunnen plaats vinden
- De Nieuwe Haven daarmee een regionaal belang dient

Verzoekt het roept het college op :

Om in gesprek te gaan met de provincie en de betrokken eigenaren van het bedrijventerrein aan de Nieuwe Haven over mee financieren van de ontwikkelingen die in de Nieuwe Haven nodig zijn.

en gaat over tot de orde van de dag

Maarten Venhoek - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Motie van	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Commissie van Onderzoek woonboten Nieuwe Haven
Nummer Zaaknummer	**20M129** 424102

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- de Nieuwe Haven wordt gebruikt voor enerzijds industriële activiteiten en anderzijds voor recreatieve doeleinden, maar dat er ook door toedoen van de gemeente in het verleden ook mensen wonen in woonboten;
- sprake is van conflicterende belangen en wensen van de zijde van de gebruikers;
- het aan de gemeenteraad is om een visie op te stellen en deze te faciliteren;
- dat verschillend wordt gedacht als het gaat om het gebruik van de Nieuwe Haven door woonboten;
- dat zijdens de Arnhems Peil oplossingen zijn aangedragen, die door het college – zonder onderbouwing per suggestie – zijn afgewezen als onhaalbaar;

Overwegende dat:
-het wenselijk is alle alternatieven aangedragen door Arnhems Peil te onderzoeken of realiseerbaarheid;
- dat zijdens het college deze informatie niet, althans onvoldoende, per oplossingsmogelijkheid is weerlegd

Besluit de Raad
1. dat een commissie bestaande uit één raadslid vanuit de college-dragende fracties en één raadslid vanuit de niet-college-dragende fracties met één onafhankelijke voorzitter (aan te dragen door de twee leden van de commissie), samen met de portefeuillehouder en één vertegenwoordiger van Arnhems Peil de door Arnhems Peil aangedragen oplossingen onderzoekt en aan de raad rapporteert;

2. dat de rapportage mede basis kan vormen voor de verdere besluitvorming i.c. de financiering van de oplossingen rond de woonboten in de Nieuwe Haven.
en gaat over tot de orde van de dag Nico Wiggers, Arnhemse Ouderen Partij

Toelichting:

1. Er is geen andere kwestie in de gemeente Arnhem, die inmiddels zo'n lange voorgeschiedenis en medeverantwoordelijkheid van de gemeente betreft.
2. Arnhems Peil heeft serieus onderzoek gedaan en citeert ook overheidsinstanties. Met het slechts voor kennisgeving aannemen, doen wij Arnhems Peil en anderen te kort.
3. Nu via Arnhems Peil bij voorbeeld de Rijkswaterstaat te kennen heeft gegeven mee te willen denken in oplossingen, maakt het ons nieuwsgierig waarom het college niet gretig hierop ingaat, maar slechts – zonder uitvoerige argumentatie – wordt verworpen. Datzelfde geldt voor aangedragen oplossingen buiten de gemeentegrenzen.
4. Indien de Raad begin juli 2020 deze motie aanneemt, kan rapportage eind augustus 2020 gereed zijn, zodat dit initiatief niet zal leiden tot vertraging.

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Motie van	Klaartje van Dillen - CDA
Titel motie	Voortgang koers woonboten
Nummer Zaaknummer	**20M161** 424102

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat

- Er aanvankelijk onduidelijkheid heeft bestaan over de bereidwilligheid van Rijkswaterstaat om mee te kijken naar alternatieve locaties voor woonboten;
- Het college in de commissiebehandeling heeft aangegeven naar de raad te komen met alternatieve locaties, daar waar een bestemmingsplan een belemmering vormt;
- Het college dit niet formeel als een toezegging wilde laten optekenen;

Overwegende dat

- De woonbootbewoners in angst verkeren hun woonboten te moeten verlaten, zonder daarin de mogelijkheid te hebben gehad een andere locatie te bemachtigen;
- Woonbootbewoners meerdere voorstellen hebben gedaan welke door de wethouder nagenoeg allemaal als niet mogelijk zijn bestempeld;
- De toelichting waarom enkele opties niet mogelijk zijn, vrij summier is;
- De raad in staat moet worden gesteld het college te controleren op uitvoering van genomen besluiten;

Verzoekt het college:

- Half jaarlijks met een gedetailleerd brief te komen waarin is opgenomen welke locaties het college heeft onderzocht voor ligplekken bestemd voor de bewoners van de Nieuwe Haven;
- Hierin op te nemen waarom de ligplekken geschikt, dan wel ongeschikt zijn en wat eventuele belemmeringen vormen om hier ligplekken te realiseren. Denk hierbij aan

aspecten betreffende de nautische veiligheid, veiligheid van de omgeving, aan te leggen voorzieningen, belemmerende bestemmingsplannen, etc;
- Hier ook expliciet in mee te nemen de 12 opties van stichting Arnhems Peil, maar zich niet te beperken tot deze opties;
- Deze brief half jaarlijks te doen toekomen aan de raad.

en gaat over tot de orde van de dag

Klaartje van Dillen

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Amendement van het lid	Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP
Titel Amendement	Niet uitbreiden van de kernvoorraad sociale huurwoningen is onacceptabel; Kernvoorraad sociale huurwoningen uitbreiden naar behoefte
Nummer Zaaknummer	**20A39** 428234

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

Het raadsvoorstel plan van aanpak woningbouw ontwikkelingen wordt uitgebreid met het volgende beslispunt:

> Het plan van aanpak woningbouwontwikkeling wordt vastgesteld met dien verstande dat de Kernvoorraad Sociale Woningbouw een netto uitbreiding krijgt met minimaal 1400 woningen in het geval er geen economische groei optreedt en minimaal 700 woningen indien er ondanks de verwachtingen toch nog sprake zal zijn van economische groei van 0,4%.
>
> Dit betreft de uitbreiding die nodig is op basis van de huidige doelgroep. Als de corporatiedoelgroep wordt uitgebreid dient de Kernvoorraad Sociale Huurwoningen navenant te worden uitgebreid.

Toelichting:
In antwoord op vragen van de SP heeft het college aangegeven dat er geen ambitie ligt om de Kernvoorraad Sociale Woningbouw uit te breiden. Dit is niet acceptabel. Uitbreiding van de Kernvoorraad sociale woningbouw is dringend gewenst omdat:

- De druk op de sociale huurwoningen in Arnhem hoog is, de zoektijden oplopen en uit het woningbehoefte-onderzoek blijkt dat met een welvaartgroei van 0,4% een toevoeging van 700 woningen nodig is, maar met een welvaartsgroei van 0 % deze vraag verdubbeld (PvA Woningbouw Ontwikkeling - pagina 13),

• Ontwikkelaars die sociale huurwoningen (sic) realiseren over het algemeen niet de doelgroep bereiken omdat ontwikkelaars andere inkomenseisen stellen, (PvA Woningbouw Ontwikkeling pagina 14) • De in het beslispunt genoemde de uitbreiding die nodig is op basis van de huidige doelgroep. Als de corporatiedoelgroep wordt uitgebreid dient de Kernvoorraad nog verder te groeien.
Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Amendement van het lid	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel Amendement	Nu aan de slag met sociale woonvormen zoals een Knarrenhof
Nummer Zaaknummer	**20A40** 428234

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor bij het plan van aanpak:

Toe te voegen in de nota als laatste punt onder paragraaf 5.2:

<u>Woonvormen</u>

Er zijn groepen voor wie sociale woonvormen aantrekkelijk zijn en die de wens hebben om bijvoorbeeld een Knarrenhof of ander sociaal wonen project te realiseren, waarbinnen voor verschillende inkomensklassen (huur en koop) gebouwd wordt. De gemeente Arnhem stimuleert en ondersteunt intensiever en actiever dergelijke initiatieven.

Toelichting:

- Er is steeds meer behoefte aan sociale woonvormen gezien het grote aantal alleenwonenden en ouderen, die allemaal hun eigen wensen (en budget) hebben.
- Dergelijke concepten geven een antwoord op het bezuinigen op zorg, het verschralen van pensioen, de vergrijzing, de toename van eenpersoonshuishoudens en het risico op vereenzaming. Door het scheiden van wonen en zorg kon bijvoorbeeld nog maar een klein deel van de ouderen naar een tehuis.
- Binnen een dergelijke woonvorm kan bijv 33% sociale huur, 33% sociale koop en 33% duurdere huizen kunnen worden gerealiseerd. Dit past binnen het Arnhemse model waarbij in alle projecten 30% sociale huur wordt gerealiseerd.
- Binnen dergelijke woonvormen kan de vraag en behoeften van de toekomstige bewoner centraal staan.

- In Arnhem wonen veel ouderen in grote woningen, omdat zij geen passende of aantrekkelijke woning kunnen vinden.
- De Knarrenhof probeert al vanaf 2015 een project te realiseren, maar loopt vast op commerciële grondprijzen.
- Er is veel behoefte aan goedkope en betaalbare woningen in Arnhem.
- Het ronde tafelgesprek met oa Knarrenhof en andere geïnteresseerde partijen en een gesprek daarna met een ambtenaar heeft tot op heden tot geen vooruitgang geleid.
- Andere gemeenten zijn wel actief betrokken en ondersteunend. In Gouda, Groningen, Zwolle en Den Haag wordt dit integraal aangepakt, samen met wonen, zorg en vastgoed.
- Inmiddels staan 253 mensen in Arnhem op de lijst van geïnteresseerden voor een Knarrenhof.
- Dit soort initiatieven leiden ertoe dat in de toekomst minder dure zorg nodig is, omdat de bewoners elkaar ondersteunen. In Zwolle is berekend dat de Knarrenhof de gemeente jaarlijks 320.000 euro bezuiniging op zorg oplevert.

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Amendement van het lid	Menno Loos - VVD Cyriel Prinsen - GroenLinks Sjoerd Dijk - D66 Eric Greving - PvdA
Titel Amendement	Aanvulling Plan van Aanpak
Nummer / zaaknummer	**20A42** 428234

De ondergetekenden stellen het volgende amendement voor:

Aan punt 1 van het raadsbesluit,
"Het plan van aanpak woningbouwontwikkeling vast te stellen,"
toe te voegen:
"met dien verstande dat:

- Alle maatregelen in het plan uitgaan van minimaal 30% sociale huurwoningen over de te realiseren projecten. Zowel projecten zonder sociale huurwoningen als projecten die volledig uit sociale huurwoningen bestaan blijven mogelijk.
- We naast bovenstaande het woningbehoefteonderzoek als grondslag hanteren.
- Corporaties en commerciële ontwikkelaars beide nodig zijn om onze woningbouwopgave te realiseren. Bij het tot stand komen van het stadsakkoord maken we daarom met corporaties en marktpartijen afspraken over het realiseren van sociale huurwoningen en onze andere opgaves.
  Doel hierbij is te komen tot een gezamenlijke, door overheid, corporaties en ontwikkelaars gedragen aanpak voor de komende jaren. Naast het herijken na drie jaar, maken we jaarlijks met onze partners een woonagenda met acties op basis van actuele inzichten, zoals door de raad in 2015 besloten. De afspraken die we maken, moeten de ambitie om de woningbouw te versnellen zo min mogelijk in de weg staan. De prestatieafspraken passen we aan op basis van het stadsakkoord.
- Als verkoop of sloop van huidige corporatiewoningen gekoppeld is aan de directe realisatie van nieuwe corporatiewoningen én daarmee de totale voorraad toeneemt, is

het niet uitgesloten dat verkoop of sloop eerst plaatsvindt. Kaders hiervoor leggen we vast in de prestatieafspraken.

- Arnhem een eigen woonbeleid voert met aandacht voor koop- en huurwoningen in alle segmenten. Uitvoering van de woondeal helpt Arnhem haar beleid en ambities waar te maken.
- Besluitvorming over het vereveningsfonds plaatsvindt bij de behandeling van dat onderwerp.

Toelichting:

Deze tekst betreft een verduidelijking van het Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling.

Menno Loos - VVD
Cyriel Prinsen - GroenLinks
Sjoerd Dijk - D66
Eric Greving - PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak woningbouwontwikkeling
Amendement van het lid	Mattijs Loor - D66 Eric Greving - PvdA
Titel Amendement	Geen nieuwe sociale huurwoningen bij meer dan 60% sociale huur
Nummer Zaaknummer	**20A59** 428234

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

Aan het einde van paragraaf 5.2 toe te voegen:
Geen toevoeging sociale huur in wijken met > 60% sociale huur
Er worden geen sociale huurwoningen toegevoegd in de wijken Geitenkamp, Malburgen-Oost Zuid en Presikhaaf-West, zolang het percentage sociale huurwoningen in die wijken hoger is dan 60%. We maken op deze regel alleen een uitzondering voor:

- *Reeds vastgestelde plannen, opgenomen in de harde plancapaciteit;*
- *Sloop- en nieuwbouwprojecten binnen de sociale sector;*
- *Plannen die naast de reguliere doelen van sociale woningbouw ook een ander maatschappelijk doel dienen. Een voorbeeld hiervan zijn ontwikkelingen van sociale huurwoningen in combinatie met de huisvesting van maatschappelijke functies.*

Toelichting:
Vanuit de stad is een indringend beroep gedaan op de gemeenteraad om wijken met een hoog percentage sociale woningbouw te vrijwaren van het toevoegen van meer sociale huurwoningen. In drie wijken in Arnhem is meer dan 60% van de woningen een sociale huurwoning.
Relatief veel mensen uit kwetsbare groepen zijn aangewezen op sociale huurwoningen. Bij het toevoegen van nieuwe sociale huur moet de draagkracht van de wijk in ogenschouw worden genomen. Als deze doelgroepen hoofdzakelijk in de meest kwetsbare wijken terecht komen, zet dit de leefbaarheid onder druk. Daarom moeten we de woningdifferentiatie binnen deze wijken vergroten.
Dit amendement leidt tot een betere spreiding van sociale huurwoningen, waarbij de bestaande plannen en plannen die vanwege een ander maatschappelijk belang alsnog wenselijk zijn wel gewoon kunnen doorgaan.

Mattijs Loor - D66
Eric Greving - PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Motie van	Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP
Titel motie	Een realistisch plan van aanpak woningbouwontwikkeling is nodig
Nummer Zaaknummer	**20M82** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- De coronacrisis een enorme impact heeft op de economie;
- Het CPB constateert dat een recessie onvermijdelijk is, dat in het merendeel van de scenarios zwaarder zal zijn dan die 2008 en 2009 (de kredietcrisis);
- De coronacrisis heeft geleid tot de grootste economische kwartaal-op-kwartaalkrimp sinds de eerste drie maanden van 2009 (toen de kredietcrisis huishield);
- De binnenlandse consumptie sinds de Tweede Wereldoorlog niet zo daalde als in maart dit jaar: min 6,7 procent;
- Mensen met een laag inkomen afhankelijk zijn van de kernvoorraad sociale huurwoningen omdat particuliere verhuurders minimale inkomenseisen hanteren wij de doelgroep niet aan voldoet.

Overwegende dat,

- In het woningmarkt rapport is beschreven de woningbehoefte afhankelijk is van de economie en dat 0.4 procent minder economische groei al zou leiden tot een verdubbeling van de behoefte aan sociale huurwoningen;
- De economische prognoses voor economische groei door de coronacrisis vele malen slechter uitvallen dan meegenomen in het woningmarkt onderzoek en daardoor de behoefte aan sociale huurwoningen aanzienlijk groter zal zijn dan in het onderzoek beschreven;
- Het college geen ambitie heeft uitgesproken om de kernvoorraad sociale huurwoningen uit te breiden.

Verzoekt het college:
Voor 1 oktober met een nieuw aangepast plan te komen gebaseerd op de realiteit en daarin expliciet aan te geven hoe de kernvoorraad.

en gaat over tot de orde van de dag

Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Motie van	Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP
Titel motie	Pak schimmelwoningen aan
Nummer Zaaknummer	**20M83** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Nog veel Arnhemmers zijn afhankelijk van huizen waar ze niet goed in kunnen wonen;
- Een derde van de kinderen in onze stad groeit op in een ziekmakende woning;
  In verschillende wijken in de stad huurders zelf actievoeren voor verbetering van de woning en dat veel woningen nog steeds slecht zijn;

Overwegende dat,

- De gemeenteraad en college hebben uitgesproken dat de aanpak van schimmelwoningen (top)prioriteit heeft;
- De aanpak van schimmelwoningen niet terugkomt in het plan van aanpak woningbouwontwikkeling;
- Er nog niet concreet is gemaakt hoeveel schimmelwoningen wanneer zullen worden aangepakt;

Spreekt uit:
Een extra opgave op gebied van nieuwbouw niet ten koste mag gaan van de aanpak schimmelwoningen en dat beide belangrijk zijn en moeten gebeuren;

Draagt het college op,
Concreet te maken hoeveel woningen met schimmel en achterstallig onderhoud in Arnhem per wanneer worden aangepakt;

en gaat over tot de orde van de dag

Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Motie van	Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP
Titel motie	Arbeidsmigranten huisvesten in de gemeente waar ze werken
Nummer Zaaknummer	**20M84** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Er volgens de pre-corona prognoses voor economische groei er al een enorme behoefte is sociale huurwoningen en sociale koop in Arnhem;
- Gezien de actuele prognoses voor economische groei deze behoefte aan sociale huurwoningen en sociale koop nog veel groter zal zijn;
-

Overwegende dat:

- In het plan van aanpak woningbouwontwikkeling staat omschreven dat het huisvesten van arbeidsmigranten in Arnhem in de komende jaren om een toevoeging van 700 sociale huurwoningen vraagt;
- Het college heeft uitgesproken dat de zoektocht naar voldoende en geschikte huisvesting niet mag leiden tot verdringing van andere woningzoekenden en tot verslechtering van de leefbaarheid in met name kwetsbare wijken;
- Dat het voorkomen van verdringing niet mogelijk is gezien de toegenomen behoefte aan sociale woningen in Arnhem;

Spreekt uit dat,
Arbeidsmigranten zoveel mogelijk op een fatsoenlijke manier worden gehuisvest in de gemeenten waar zij werkzaam zijn

Draagt het college op,
Er zorg voor te dragen dat Arnhem niet meer arbeidsmigranten huisvest dan er in Arnhem werkzaam zijn,
Een stop in te voeren op huisvesting van arbeidsmigranten die niet in Arnhem werkzaam zijn,

en gaat over tot de orde van de dag

Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Motie van	Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP Eric Greving - PvdA
Titel motie	Stop de huurverhoging, 0% is genoeg
Nummer Zaaknummer	**20M85** 428234

De Raad,
Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- De huurprijzen in de sociale sector en in de vrije sector de pan uit rijzen en per 1 juli ook de Arnhemse corporaties allemaal de huren verhogen,
- Dat huurders nog altijd betalen voor de vorige crisis via de verhuurderheffing die als crisisheffing is ingevoerd,
- Volgens het NIBUD het nu al zo is dat bijna de helft van de huurders onvoldoende buffer heeft voor het doen van basisuitgaven,

Overwegende dat:

- Veel huurders te maken hebben met inkomensverlies als gevolg van de coronacrisis,
- Bij de Woonbond honderden bezorgde telefoontjes van huurders binnenkomen over de huurverhoging in coronatijd,
- De Eerste Kamer een motie van SP-senator Tiny Kox heeft aangenomen en zich heeft uitgesproken voor het bevriezen van de huren,

Verzoekt het college om:
In gesprek te gaan met verhuurders om afspraken te maken over het stoppen van de huurverhoging;
Bij de minister kenbaar te maken dat gemeente Arnhem van mening is dat de huurprijzen te hoog zijn, dat de huurverhoging gestopt moet worden en dat er een einde moet worden gemaakt aan de verhuurderheffing;

en gaat over tot de orde van de dag

Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP
Eric Greving - PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Motie van	Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP
Titel motie	Nieuwbouw spreiden over de stad
Nummer Zaaknummer	**20M86** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Sociale menging een onmisbaar onderdeel van de oplossing is om ook op lange termijn duurzame vitale wijken te realiseren en een belangrijk middel om arme buurten er op vooruit te helpen, en te werken aan een inclusieve stad[1];
- De meeste gesegregeerde wijken de rijke wijken zijn;
- Tweedeling tussen arm en rijk niet effectief kan worden aangepakt door de meest wijken over te slaan[2];

Overwegende dat:

- Kwetsbare wijken zoals Malburgen en Presikhaaf de afgelopen decennia al ruimschoots verantwoordelijkheid hebben genomen voor de nieuwbouw opgave in onze stad;
- Kwetsbare wijken al onder druk staan op het gebied van leefbaarheid;
- Het project Witsenstraat (Hoogkamp) waar enkele tientallen sociale huurwoningen zouden worden gerealiseerd nog steeds leegstaat;
- Het aantal te realiseren woningen op de RIN-lokatie door toedoen van de buurt fors is verminderd;
- De wijken 12 en 13 de afgelopen decennia nauwelijks hebben bijgedragen aan de woningbouwopgave in de stad;

Spreekt uit;
inbreidingslocaties voor woningbouw te willen spreiden over de wijken van de stad en daarbij te streven naar diversificatie van het woonaanbod,

[1] https://www.socialevraagstukken.nl/sociale-menging-blijft-onmisbaar-voor-grote-steden/
[2] https://www.socialevraagstukken.nl/sociale-menging-vergeet-de-elitewijken-niet/

Draagt het college op;
minimaal 1000 nieuwbouwwoningen te plannen in de volgende wijken:
Wijk 12 Burgemeesterswijk en Hoogkamp (CBS-wijkcode:020212)
Wijk 13 Schaarsbergen en omgeving (CBS-wijkcode:020213)

en gaat over tot de orde van de dag

Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak woningbouwontwikkeling
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Onderzoek invoering woonplicht
Nummer Zaaknummer	**20M87** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Er in Arnhem een tekort is aan betaalbare huizen
- Steeds meer van dit soort woningen worden opgekocht om te verhuren.
- Er te weinig betaalbare woningen zijn om hier een verdienmodel van te maken.

Overwegende dat:
- We speculatie tegen willen gaan.
- Dat dit kan door een woonplicht voor huizenkopers van nieuwbouw.
- Woonplicht betekent dat kopers van nieuwbouw zelf in het huis moeten wonen.
- Met deze maatregel we verkoopprijzen van woningen kunnen beteugelen en starters meer kansen bieden.

Verzoekt het college met een notitie te komen, waarin aangegeven wordt hoe groot het probleem is en om te kijken of en hoe lokaal een woonplicht ingevoerd kan worden.

en gaat over tot de orde van de dag

Lea Manders - Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Motie van het lid	Menno Loos - VVD Daniël Becker - ChristenUnie Klaartje van Dillen - CDA
Titel motie	Bredere aanpak is goed voor alle Arnhemmers
Nummer Zaaknummer	**20M88** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Er in het raadsvoorstel ruim voldoende aandacht is voor sociale huisvesting en zeer weinig voor de realisatie en het versnellen van benodigde koopwoningen;
- Er volgens het Companen-onderzoek ruim 6000 koopwoningen nodig zijn van goedkoop, midden tot duur.
- Onze raad met amendement 18A36 "Bouwen wat nodig is" het college de opdracht heeft gegeven "*Met het maken van de woningbouwplannen wordt rekening gehouden met de werkelijke vraag en behoefte*".

Overwegende dat:

- Arnhem t.o.v. vergelijkbare verstedelijkte gebieden in Nederland significant minder koopwoningen heeft;
- Dit verschil regionaal zelfs nog uitgesprokener is ten opzichte van de ons direct omliggende gemeenten;
- Een koophuis, vooral door schaarste, duurder wordt. En het zo voor starters, jonge gezinnen moeilijker wordt in Arnhem te blijven.

Roept het college op:

- Bij de uitwerking van deze plannen wel evenveel aandacht te geven aan het realiseren van koopwoningen (van goedkoop, midden tot duur) ten opzichte van de aandacht die gaat naar sociale huurwoningen.

En gaat over tot de orde van de dag

Menno Loos – VVD

Daniël Becker - ChristenUnie

Klaartje van Dillen - CDA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Motie van het lid	Menno Loos - VVD Arnhem Klaartje van Dillen - CDA
Titel motie	Meten is weten
Nummer Zaaknummer	**20M89** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Het lang heeft geduurd voordat wij een onderzoek en een plan hadden;
- De stand van zaken, waar staat Arnhem nu en wat is er de afgelopen jaar/jaren veranderd, niet feitelijk genoeg beschikbaar was tijdens de M1's;
- De cijfers van het Companen onderzoek significant verschillen t.o.v de cijfers die gebruikt zijn bij de staat van de stad.

Overwegende dat:

- Transparantie en feiten helpen om tot goede besluiten te komen.

Roept het college op:

- Structureel meer aandacht te besteden aan de feiten rond woningbouw en deze tijdig en eenduidig te gebruiken;
- De raad voor het eind van het jaar te informeren hoe zij dit doet en daarbij de cijfers van de afgelopen jaren, de actuele stand van zaken en de projectie daarin te tonen.

En gaat over tot de orde van de dag

Menno Loos – VVD Arnhem

Klaartje van Dillen - CDA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak woningbouwontwikkeling
Motie van	Sjoerd Dijk - Mattijs Loor - D66
Titel motie	Meer woningen, minder kosten
Nummer Zaaknummer	**20M91** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Door een opeenstapeling van beleidsambities van de Rijksoverheid en onze gemeente de kosten van woningbouwontwikkeling soms harder oplopen dan de opbrengsten[1];
- Er volgens het woningbouwonderzoek van Companen in verschillende segmenten een groeiende vraag is naar woningen voor één- en tweepersoons huishoudens, over het algemeen in de vorm van appartementen;
- Veel woningbouwontwikkelingen in bestaande plannen uitgaan van grondgebonden gezinswoningen.

Overwegende dat:

- Het wenselijk is dat het te ontwikkelen woningbouwprogramma beter gaat aansluiten bij de marktvraag;
- In sommige gevallen een grotere bebouwingsdichtheid en/of een groter woningaantal kan leiden tot een gunstigere verhouding tussen kosten en opbrengsten voor de gemeente;
- Een hogere bebouwingsdichtheid en een compacte stad op de lange termijn voorkomen dat de noodzaak ontstaat om het groen rond de stad vol te bouwen, en leidt tot een beperking van vervoerskilometers ten opzichte van bouwen in het buitengebied.

Verzoekt het college:

- In die gevallen waar een grondexploitatie winstpotentie dreigt te verliezen of zelfs niet meer sluitend dreigt te zijn, altijd eerst scenario's te onderzoeken met een vergroting van de bebouwingsdichtheid en/of een groter woningaantal, en deze scenario's aan de raad te presenteren bij voorstellen die hiermee verband houden.

[1] Te denken valt aan bijna energieneutraal bouwen op grond van aangescherpte bouwregelgeving, groenambities in de openbare ruimte, minimale percentages sociale huurwoningen in projecten.

En gaat over tot de orde van de dag.

Sjoerd Dijk en Mattijs Loor (D66)

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	7 juli 2020
Ter bespreking van	Plan van Aanpak woningbouwontwikkeling
Motie van	Lea Manders
Titel motie	Wonen en zorg regelen in een woonzorgvisie
Nummer Zaaknummer	20M160 **428234**

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat: in de Arnhemse woonprincipes 2025 de volgende uitgangspunten te vinden zijn:

- We zorgen voor een variatie van voldoende passende en geschikte woningen voor jong en oud in dito woonomgeving;
- De vraag naar wonen met zorg in de periode 2014-2024 bedraagt voor ouderen +1.150 woningen verzorgd wonen complexgewijs en +1.600 woningen zorg aan huis. (Bron: Gemeentelijke Woonmonitor, Gemeente Arnhem)
- Voor mensen met een handicap en voor mensen met psychiatrische problematiek bedraagt de vraag respectievelijk +30 en +70 woningen verzorgd wonen in de periode 2014-2024. (Bron: Gemeentelijke Woonmonitor, Gemeente Arnhem):
- We voegen (ver)nieuwe(nde) verzorgd en beschermd wonen concepten toe. Er zijn in verschillende wijken verspreid over de stad ‘woonconcepten’ beschikbaar voor mensen met een ondersteuningsbehoefte.
- Volgens de in januari 2020 opgerichte Taskforce Wonen en Zorg heeft slechts 10 tot 15 procent van de gemeenten in hun woonvisie iets opgenomen over vergrijzing. Maar de vraag naar geschikte woningen voor ouderen neemt veel sneller toe dan gedacht. Daarom wil deze taskforce dat gemeentes, corporaties en zorginstellingen gaan bedenken hoe ze de woon- en zorgbehoeften van het groeiend aantal ouderen gaan faciliteren en aanpakken.

Overwegende:

- Nederland is op dit moment niet in staat om deze groeiende groep ouderen voldoende te faciliteren in hun (toekomstige) woon- en zorgbehoeften. Er gaapt een groot gat tussen zelfstandig wonen en het verpleeghuis.

- Onderzoek van ANBO en ActiZ maakt voor het eerst duidelijk wat de financiële impact van vergrijzing is voor het woningbeleid van gemeenten. Er is nu al een groot tekort aan seniorenwoningen en verpleeghuisplekken. Hun oproep is duidelijk: maak haast bij het ontwikkelen van nieuwe woonzorgconcepten voor ouderen.
- Er gaapt een groot gat tussen zelfstandig wonen door ouderen en het verpleeghuis.
- Er al veel gebeurd, maar de integraliteit beter kan.

Verzoekt het college een voorstel te maken - ook per stadsdeel en nav het komende doelgroepenonderzoek- om de Arnhemse woonprincipes te gaan uitwerken middels een woonzorgvisie om de groeiende groep ouderen en kwetsbaren optimaler te faciliteren in hun (toekomstige) woon- en zorgbehoeften.

en gaat over tot de orde van de dag

Lea Manders, Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Jaarstukken 2019
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Geen Lauwersgracht zonder provinciale bijdrage
Nummer Zaaknummer	**20M146** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

constaterende dat Introdans, Oostpool en het (voormalig) Gelders Orkest en het Stadstheater, de gemeente Arnhem en de provincie Gelderland zich in 2015 hebben verenigd in de Lauwersgrachtalliantie en in 2016 een plan voor een inhoudelijke samenwerking hebben gesmeed dat de artistiek- inhoudelijke ambities van vier culturele instellingen koppelt aan de grote en door het algemeen belang gedreven strategische agenda van overheden, (1

constaterende dat de Raad voor de Cultuur het plan voor deze inhoudelijke samenwerking heeft erkend en de Rijksgezelschappen daarom een positieve advies hebben gegeven voor een rijksbijdrage van in totaal 10 miljoen euro per jaar,

constaterende dat voor de realisatie van deze inhoudelijke samenwerking het stadstheater in zijn huidige vorm niet geschikt is en daarom getransformeerd moet worden en de Lauwersgrachtalliantie daartoe een ‘Ambitiedocument voor een eigentijdse Schouwburg voor stad & regio’ heeft opgesteld, (2

constaterende dat er geen enkele reden is om aan te nemen dat deze rijksbijdrage wordt geëffectueerd op het moment dat de onderliggende inhoudelijke samenwerking niet gerealiseerd gaat worden, (3

overwegende dat het college de toezegging om voor 1 april jl. met een plan voor de verbouwing van het stadstheater te komen geen gestand heeft gedaan, nadat de eerdere toezegging van het derde kwartaal 2019 ook al niet was gehaald. (4 (5

overwegende dat de schouwburg ‘straks omdondert’ en er nu al hoge kosten moeten worden gemaakt voor noodreparaties (6

overwegende dat ook Introdans en Oostpool tegen huisvestingsproblemen aanlopen, (6 overwegende dat de directeur van het stadstheater heeft aangegeven dat gezien de coronacrisis het beter is om de deuren van het stadstheater na de zomer voor verbouwing gesloten te houden dan nog twee jaar te blijven doormodderen in de anderhalve-meter-samenleving, (7
constaterende dat, Oostpool en Introdans Rijksgezelschappen zijn en hun (her)huisvesting valt of staat met (co)financiering vanuit de provincie; die in juni 2016 het ambitiedocument 'Lauwersgrachtalliantie' ondertekende,
overwegende dat het plan voor de Lauwersgrachtalliantie is op te knippen in twee delen; een deel schouwburg en een deel onderdak Introdans en Oostpool,
constaterende dat Arnhem (meer dan) voldoende middelen heeft gereserveerd voor haar gemeentelijke verantwoordelijkheid; het renoveren van de schouwburg(functie), (7
draagt het college op zo spoedig mogelijk een aanvang te nemen met het renoveren van de schouwburg(functie) en het functioneel geschikt en toekomstbestendig maken van grote zaal, kleine zaal, foyer, entree, garderobe, backstage, etc, draagt het college op te bevorderen dat het de provincie Gelderland zo snel mogelijk haar verantwoordelijkheid neemt met een concrete substantiële en afdoende investeringsbijdrage voor het deel 'onderdak Introdans en Oostpool', maar de renovatie van de schouwburg zelf hier niet langer door te laten ophouden;
en gaat over tot de orde van de dag Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

1)Ambitiedocument Lauwersgracht Alliantie https://gelderland.notubiz.nl/document/2980521/1

2)Ambitiedocument voor een eigentijdse Schouwburg voor stad en regio. https://ris2.ibabs.eu/Reports/ViewListEntry/Arnhem/04697d7c-d395-4b9a-ae7f-ec33fa72da9e

3)

4)Toezegging wethouder de Vroome https://ris2.ibabs.eu/Reports/ViewListEntry/Arnhem/d8f7e189-771a-4560-9b1b-42f899a7eea7

5) Raadsbrief 'Een huis voor iedereen' huisvesting Lauwersgrachtalliantie 12-03-2019

7) https://www.gelderlander.nl/arnhem/stadstheater-arnhem-blijft-liever-dicht-om-met-verbouwing-te-kunnen-starten~abcbecc9b/

PROFIEL DE STAAT VAN ARNHEM
Volkskrant 28 mei 2020 Alex Burghoorn

Arnhem had een rijk cultureel leven, tot de coronacrisis. Hoe gaat de stad wederopstaan?

Cultuur wordt in Arnhem gekoesterd, maar de middelen zijn beperkt. ‘Ik heb ook 10 miljoen tekort op de jeugdzorg.’

Het onweer komt langzaam dichterbij. Wekelijks zit Hans de Vroome, de wethouder van Cultuur in Arnhem, aan tafel met een afvaardiging van de culturele instellingen in zijn stad en tot nog toe vertelden ze hem dat ze hun rekeningen nog konden betalen. ‘Met financiële prognoses in de hand zeggen ze: Hans, het gaat spannend worden in juni of juli.’

De D66-wethouder heeft het overgebracht aan zijn collega’s van GroenLinks, PvdA en VVD in het college. Samen met de burgemeester proberen ze zicht te krijgen op het ‘coronagat’ dat in de begroting wordt geslagen door de quarantaineperiode en de anderhalvemetermaatregelen.

‘Er is overal een rekenpartij aan de gang. Op hoeveel extra uitkeringen moeten we rekenen? Hoeveel miljoen hebben we gemist aan parkeeropbrengsten? Het wordt lastig, want wij waren al een redelijk armlastige gemeente. Ik heb ook de jeugdzorg in mijn portefeuille, en daar had ik al een tekort van 10 miljoen euro.’
De coronacrisis heeft de kunsten in grote financiële problemen gebracht, en die verdwijnen nog niet als op 1 juni de deuren van theaters, concertzalen, bioscopen en musea weer op een kier mogen. Met dertig bezoekers – en over een maand misschien met honderd – is het verdienmodel van de meeste instellingen kapot. Vandaar dat al heel snel in april alarm is geslagen: tot 1 juni loopt de culturele sector 969 miljoen euro aan omzet mis. Wie kan dat opvangen?
De zoektocht naar geld maakt sindsdien duidelijk hoe complex en versnipperd de financiering van kunst en cultuur in Nederland is geregeld. Het Rijk, de provincies, de gemeenten, de rijksfondsen, de particuliere fondsen, de ticketkopers, de sponsoren, de ‘Vrienden van’, de bezoekers die in de pauze een kop koffie drinken of een hebbedingetje kopen in de museumwinkel. Samen dragen ze het culturele leven – en samen moeten ze uitzoeken wie het coronaverlies voor zijn rekening neemt.
Vanzelf kijkt iedereen naar Den Haag. De minister van Cultuur, Ingrid van Engelshoven (D66), heeft 300 miljoen euro aan noodsteun gereserveerd, maar daarnaast keer op keer duidelijk gemaakt dat iedereen zijn steentje moet bijdragen. De vraag is hier wat een gemeente kan doen. De bevolking van cultuur voorzien is immers geen door het Rijk aan de gemeenten opgelegde taak, in tegenstelling tot het verlenen van zorg en het verstrekken van bijstandsuitkeringen.

Hoe moeilijk het ligt, laat Arnhem zien. Met ruim 160 duizend inwoners is het de dertiende stad van Nederland, maar het maakt wel trots deel uit van de informele G9-groep van gemeenten die het meest aan cultuur uitgeven. Jaarlijks verstrekt het ruim 31 miljoen euro subsidie. Maar wat kan het stadhuis doen als het kabinet na 1 juni de grote economische steunmaatregelen gaat afbouwen om ondernemers te laten wennen aan ‘het nieuwe normaal’? En hoe houden de culturele instellingen en kunstenaars de moed er in?

Het rijke culturele leven van Arnhem speelt zich af op een indrukwekkend kleine schaal. Filmhuis Focus, popzaal Luxor Live, kunstacademie Artez, bibliotheek Rozet, concertgebouw Musis, schouwburg Stadstheater, de vlakke-vloer-zalen van De Nieuwe Oost in Theater aan de Rijn, het tijdelijke onderkomen van Museum Arnhem in de Kerk, ze liggen allemaal op loopafstand van elkaar in het door de Tweede Wereldoorlog getekende stadscentrum.

Vrijwel de hele 'keten', zoals dat in kunstbeleidtermen heet, is er. Van studenten dans, mode, theater en muziek tot het landelijk gewaardeerde Toneelgroep Oostpool en de internationaal vermaarde kunstmanifestatie Sonsbeek. Van een klein cabaretpodium tot een concertgebouw met duizend stoelen.
Na de grote kunstbezuinigingen van 2010-2012 heeft Arnhem zich herpakt. Met ontslagronden, fusies en een bijkans historische samenwerking met Nijmeegse instellingen. Maar opvallend genoeg ook met door gemeente en provincie mogelijk gemaakte verbouwingen: vrijwel alle cultuurhuizen hebben er in de afgelopen tien jaar een doorgemaakt, of zitten er midden in. De coronacrisis raakt hier, in de hoofdstad van Gelderland, een cultureel leven dat juist weer in bloei kwam te staan.

'We hadden net een geweldig jaar gedraaid', zegt Eve Hopkins, directeur van productiehuis voor nieuwe makers De Nieuwe Oost. 'In het voorjaar maakten we de jaarrekening voor 2019 op en we hadden veel meer eigen inkomsten dan gedacht. Nu vraag je je af: wanneer gaan we weer zo'n jaar meemaken?'
De Nieuwe Oost biedt theatermakers en andere kunstenaars aan het begin van hun carrière de ruimte om te experimenteren. Ze hebben onderdak in Theater aan de Rijn, waar twee zalen met 105 en 86 stoelen hun een podium bieden. Het pand is in 2016 verbouwd, met hergebruik van de houten vloeren uit de eveneens verbouwde concertzaal Musis. Het beschikt als een van de weinige theaters in Nederland over een 'tension grid', een soort strakgespannen vangnet dat het technici makkelijk maakt snel heen en weer te lopen tussen de toneellampen aan het plafond.

Op de houten veranda van het theater ontving Hopkins vorige week een kring Arnhemse collega-directeuren en programmeurs. In de jaren tien zijn de lijntjes onder druk van de bezuinigingen kort geworden. Ze bespraken hoe ze elkaar vanaf 1 juni kunnen helpen met voorstellingen en exposities op pocketformaat. 'De nieuwe werkelijkheid in een oud systeem proppen gaat niet. Alleen samen kun je het anders aanpakken.'
En dus willen ze onder de noemer #radicaallokaal op verschillende plekken in het centrum kleine voorstellingen houden voor tien tot vijftien bezoekers per keer. Publiek kan een strippenkaart kopen en een route langs de voorstellingen lopen. 'We gaan het systeem kraken. De makers die meedoen krijgen hier een week de zaal voor korte optredens, waarbij ze ook experimenteren met het online toegankelijk maken van hun voorstelling. Het is een mengvorm, gevoed door de beperkingen van corona, die we blended practice noemen.'
De Nieuwe Oost krijgt sinds 2017 een belangrijk deel van zijn inkomsten van het Rijk: het is onderdeel van de Culturele Basisinfrastructuur (BIS). Of dat voor de komende vier jaar nog zo is, hoort het productiehuis al snel. De Raad voor Cultuur brengt donderdag 4 juni subsidieadviezen uit. Spannend, want als ze deze keer over de rand vallen, moet De Nieuwe Oost aankloppen bij provincie en gemeente en uit ervaring weet Hopkins dat het daar een stuk lastiger is als je geen goedkeuringsstempel uit Den Haag hebt.
Gemeenten hebben in het cultuurbestel vooral de rol van het gebouwenbeheer: ze zijn vaak de eigenaar van de panden waar concerten, voorstellingen en tentoonstellingen worden gehouden. Het in stand houden daarvan brengt 'beschaving' in de stad. En, zoals wethouder De Vroome het ook zegt: 'Als wij een bruisend cultureel leven hebben, dan zijn wij een aantrekkelijke vestigingsstad. Ik kom ondernemers tegen op zoek naar een stad om hun kantoor te vestigen en die zeggen: ik heb een

afdeling research & development met intelligente jongens en meisjes, en die moeten hier met plezier kunnen wonen. Als er niets te doen is, vestigen ze zich hier niet.'
De gebouwen zijn, in bestuurderstaal, een knop waar gemeenten aan kunnen draaien. Minister Van Engelshoven wees ze daar al vroeg in de coronacrisis op door te pleiten voor het opschorten van huur van gemeentelijke schouwburgen en repetitielokalen. Arnhem biedt dat ook aan, maar nog niemand heeft erom gevraagd, zegt De Vroome. Als het later in de zomer wel zover komt, wil hij naar uitstel van betalingen kijken. Maar van algehele huurkwijtschelding kan geen sprake zijn – al is dat het enige wat volgens de cultuursector echt helpt, omdat misgelopen omzet niet meer in te halen valt.
Wel heeft hij een pauze moeten inlassen in het hoognodige verbouwingsplan voor het vooroorlogse Stadstheater. In de grote zaal met meer dan zevenhonderd stoelen komt normaal het grote toneel, dans en cabaret voorbij. Het laat zien hoe de virusuitbraak het culturele leven van een provinciestad voor jaren kan gaan ontregelen.
'Ik ben nagenoeg klaar met het plan voor de vernieuwbouw. Maar je kunt je misschien voorstellen dat mijn collega-wethouders zeiden: Hans, ben je wel goed bij je hoofd? We hebben een crisis, de stad staat in brand, er vallen veel te veel doden en jij gaat nu een cultuurpaleis voorstellen? Ik zei: ik vind het niet fijn dat jullie het een paleis noemen, maar ik begrijp wat jullie bedoelen. Daarom heb ik het plan maar even aangehouden.
'Het komt terug op de agenda. Maar de vraag is hoe, wanneer en in welke variant. De schouwburg dondert straks om, dat is de discussie niet. Alleen, wat kun je in deze tijd? Want pas op: corona kost een paar stuivers. Het gaat de gemeente alles bij elkaar wel een bedrag met zeven posities voor de komma kosten. Serieus geld voor Arnhem. Dus daar moeten we wat langer over nadenken. 'Tom Poes verzin een list!' Nou heb ik hem wel vaker nodig, dus ik weet hem te vinden.'

De strakke gevel van het Stadstheater is in 1938 opgetrokken uit hoge ramen, gele bakstenen en wit Silezisch graniet. Het is een wonder dat het de luchtbombardementen heeft overleefd waarmee de geallieerden zes jaar later de slag om Arnhem begonnen. Het zicht was slecht en tal van bommen troffen op 17 september 1944 niet de Duitse stellingen, maar de oude stad aan de Rijn en zijn bewoners.
Het was het eerste grote ontwerp van architect Frederik Brons. Bij de opening van het theater had hij de Arnhemsche Courant verteld dat hij het gebouw drie jaar eerder in zijn vrije tijd had getekend, naast zijn baan bij de gemeente. 'Avond in, avond uit, zondagen door, vier maanden lang heb ik die zomer gewerkt, meestal zo tot 2, 3, 4 uur in de nacht. Dat was die zomer met de feesten in Sonsbeek, het was allemachtig heet. Dat was een hárde tijd…'
Toen de bommenwerpers van operatie Market Garden waren overgetrokken, ging Brons in de oorlogsdagen meteen zelf kijken of zijn schouwburg de vuurzee had doorstaan. Een vallend stuk puin trof hem. De 45-jarige architect overleefde het niet.

De typische gevel van de Nieuwe Zakelijkheid staat er nog steeds, aan de Velperbinnensingel met lommerrijk uitzicht op de vijver in het Lauwerspark. Maar generaties aannemers hebben zich achter dat koele smoelwerk gestort op de foyers, zalen en toneeltoren. Het is soms nog maar moeilijk na te gaan uit welk decennium een lamp, een tapijt of een doorgang stamt, zegt directeur Hans Verbugt, terwijl hij voorgaat in het donkere, stille gebouw. De boel is zo vaak versteld en vermaakt, dat er een alomvattende renovatie moet komen, anders valt de zaak uit elkaar.
'In januari hebben we nog onderdelen van de hijsinstallatie in de toneeltoren moeten vervangen. De bediening ervan was zo onbetrouwbaar geworden, dat we last minute een voorstelling hebben moeten afblazen. Als er geen nieuwe trekkenwand in was gegaan, hadden we dicht gemoeten.'
In het grootse bouwplan moet het pand niet alleen door de mangel – de stoelen zijn te krap, de kleedkamers roepen het Oostblok in de jaren vijftig in herinnering – het moet ook onderdak gaan bieden aan Introdans en Toneelgroep Oostpool. De twee rijksgesubsidieerde dans- en toneelgezelschappen kampen elders in de stad ook met gebrekkige huisvesting.

Het is een ambitieus plan, waar lang aan is geschaafd en eindeloos voor is gelobbyd. De kosten liggen nog niet helemaal vast: het bedrag 45 miljoen euro gaat rond, maar dat dekt ruwweg een casco verbouwing en dat is nog niet genoeg. Het gebouw is eigendom van de gemeente en het college van GroenLinks, PvdA, VVD en D66 zag bij zijn aantreden in 2018 de noodzaak van een drastische ingreep in en nam het op in het coalitieakkoord.

Alles lag daarmee op koers om nog één keer toe te slaan in het moderniseren van het Arnhemse culturele leven. Immers, in 2017 was het verderop aan het Lauwerspark gelegen Musis, het huis van het Gelders Orkest, al succesvol verbouwd. Daarna is de programmering van de concertzaal verbreed en zijn de rode cijfers weggewerkt, zegt Hans Verbugt, die ook daar directeur is. De twee instellingen zijn al jaren geleden samengevoegd en vormen het fundament van het kunstleven in Arnhem, zoals dat in de 19de eeuw is gelegd door gefortuneerde kolonialen die na terugkeer uit Indië neerstreken in Arnhem, het chique 'Haagje van het Oosten'.
Dus ja, zegt Verbugt, dat de nieuwbouwplannen vertraagd zijn, komt aan als een mokerslag.
Het grootste gevaar is nu dat de onzekerheid omslaat in verlamming. 'Je zou bijna vergeten waar we mee bezig waren. Sinds ik hier tweeënhalf jaar geleden begon, werken we met een vernieuwde ploeg aan het binnenhalen van nieuw publiek. Met Introdans en Oostpool denken we na over het theater van de toekomst. In snel tempo waren we Musis en het Stadstheater aan het heruitvinden. De coronacrisis gaat een keer voorbij zijn – ook als het nog twee jaar duurt – en we moeten door met dat nieuwe elan.'
Open gaan heeft voor het Stadstheater geen zin, met dertig of honderd bezoekers. In de grote ouderwetse bonbonnièrezaal passen er wel 735, op de stoeltjes met bekleding van blauw velours. Met Introdans en Oostpool werkt Verbugt aan plannen om hun vanaf september de zaal ter beschikking te stellen en meerdere voorstellingen per dag of avond te maken voor een veilige publieksopstelling – een normale programmering met rondreizende gezelschappen is tegen die tijd toch minder goed mogelijk. Bovendien: 'Het kunstleven zal de komende tijd lokaler van aard zijn. Reizen is moeilijk, financiële middelen zijn beperkt en we moeten elkaar in de stad helpen.'

Het vasthouden van de goede spirit is net iets makkelijker voor Saskia Bak, directeur van Museum Arnhem, dat sinds 1920 een hoeksteen is van het plaatselijke kunstleven met een collectie van moderne kunst en lokaal erfgoed. De verbouwing van het 19de-eeuwse pand aan de oever van de Rijn was net een maand begonnen toen de musea in de rest van Nederland op slot gingen.
Het aanbestedingstraject liep nogal stroef, met jarenlange vertraging. Geen leuke tijd, maar achteraf toch een geluk, zegt Bak. 'Anders waren we nu net opengegaan, en was het heel moeilijk geweest de opwinding die je op zo'n moment wilt vast te houden.' Terwijl de verbouwing doorgaat – 'de aannemer werkt met lokaal personeel' – kan het museumteam rustig verder werken aan de inrichting tot aan de heropening in 2022.

Wel runt Museum Arnhem tijdelijke exposities van hedendaagse kunst in 'de Kerk', en zo draait Bak ook mee met #radicaallokaal. De tentoonstellingsruimte in de oude Walburgiskerk is toch al gehuurd en kan ook voor performances van jonge makers worden gebruikt.

Als expositieruimte De Kerk in Arnhem (aan het Sint Walburgsplein) woensdag weer open gaat, loop je recht af op Het volk der introverten, dat de Arnhemse kunstenaar Mirthe Dokter met stadsgenoten maakte tijdens de quarantaine. Ze bezorgde pakjes klei bij mensen thuis en vroeg hun een gezicht met gesloten ogen te boetseren. Het idee dateerde van voor corona, maar verbeeldt nu prachtig een tijd die velen dwong bij zichzelf naar binnen te kijken.
'Nu het museum dicht is kunnen we experimenteren, en daar is in Arnhem een publiek voor. Net als het groen van de natuur hoort cultuur er hier bij. We zijn ook een project gestart in de zorg, om te kijken of we met voorwerpen uit de kunst- en erfgoedcollectie in verzorgingshuizen gesprekken met

bewoners op gang kunnen helpen. Bijvoorbeeld een schilderij van de Eusebiuskerk na de bombardementen, of een schaalmodel van een trolleybus.

‘We betrekken daar mbo-studenten verpleegkunde bij, en via een welzijnsorganisatie ook gepensioneerden die een zinvolle besteding van hun tijd zoeken. Als legosteentjes koppelen we al die groepen aan elkaar, zodat het ook gaat renderen. Dat is natuurlijk waar een museum over moet gaan: waarde creëren voor mensen.’
Het valt op: Arnhemmers mogen dan zo graag klagen en zeuren dat ze er met nuilen een eigen woord voor hebben verzonnen, de hoofdrolspelers in het culturele leven hebben de hoop nog niet verloren. Het contact met de wethouder van Cultuur is goed, zeggen ze allemaal.
‘Ik vind de 300 miljoen voor cultuur van het Rijk een eerste stap in de goede richting, maar we zijn er nog niet’, zegt De Vroome. ‘Ik laat het eerst daar in Den Haag uitkristalliseren. Aan het eind kan het dan best zijn dat er voor Arnhem een bedrag voor cultuur overschiet van zes posities voor de komma. Natuurlijk ga ik kijken wat ik dan kan doen, daarvoor zijn de kunstinstellingen me hier veel te lief.’
In het Theater aan de Rijn wordt voor het eerst in maanden voorzichtig weer gerepeteerd; in de Kerk staan ze klaar om de beschermende folie van de kunstwerken af te halen. De wederopbouw van het culturele leven gaat voetje voor voetje beginnen. Maar hoe het gaat als het onweer in de loop van de zomer losbarst, weet nog niemand.

LEES VERDER
Het kabinet is woensdag gemeenten en provincies te hulp geschoten met een noodpakket van 566 miljoen euro. Van dat bedrag is 60 miljoen bestemd voor bibliotheken, muziekscholen, popzalen, musea en schouwburgen die onder verantwoordelijkheid vallen van de 355 gemeente- en 12 provinciebesturen. Hoe die pot precies wordt verdeeld, en hoeveel er dus in Arnhem terecht komt, is nog niet te zeggen.
Net als in Arnhem leeft ook in Eindhoven en Leiden het idee dat het culturele leven door de coronacrisis lokaler geworteld zal raken. We schreven er eerder dit over: na decennia van culturele globalisering lijkt het erop dat de kunsten nu een tegengestelde beweging moeten maken.
Ook de filmindustrie weet Arnhem te vinden: tijdens de quarantaine werd in een verbouwde garage hard gewerkt aan de animatiefilm De wraak van Knor.

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Amendement van het lid	Eric Greving - PvdA Jan Hutten - CDA Mark Coenders - GroenLinks Nathalie Nede - ChristenUnie Lea Manders - Arnhem Centraal Mattijs Loor - D66
Titel amendement	Visie voor maatregelen
Nummer Zaaknummer	**20A58** 439645

Ondergetekenden stellen het volgende amendement voor:

Het dictum van het raadsvoorstel te schrappen en te vervangen door het onderstaande dictum:

1. Kennis te nemen van de voorstellen tot maatregelen Jeugdzorg van € 5 mln
2. Het college opdracht te geven de volgende maatregelen verder uit te werken:
    - Perspectiefoverleg
    - Samenwerken aan veiligheid
    - Verkorten van de veiligheidsketen
    - Doorstroom jeugdwet naar de Wet langdurige zorg bevorderen
    - Praktijkondersteuner huisarts jeugd-GGZ
    - Handhaving op zorgaanbieders
    - Monitoring verbeteren
3. Het college in de gelegenheid stellen een pilot te starten met betrekking tot het uitvoeren van begeleiding door de wijkcoaches zelf, waarbij de uitkomsten van de pilot worden meegenomen in op te stellen visie sociaal domein en de jeugdnota.
4. Tot invoering van het sociaal hospitaal te besluiten via het apart aangeboden raadsvoorstel.
5. De overige maatregelen uit te werken in de voorbereiding van de visie op het sociaal domein en de jeugdnota en als besluitvorming mee te nemen in de visie en jeugdnota, indien uit de visie en jeugdnota blijkt dat de maatregelen nog nodig en wenselijk zijn.
6. Mocht blijken dat in de voorbereiding van de visie op het sociaal domein en jeugdnota een maatregel (al dan niet genoemd in dit raadsvoorstel) bijdraagt aan de verbetering en bereikbaarheid van de zorg en niet in strijd is met de in voorbereiding zijnde visie en jeugdnota of kan bijdragen aan de totstandkoming

van de visie en jeugdnota kan het college overwegen deze apart voor te leggen aan de gemeenteraad.

Toelichting:
Het college in het raadsvoorstel diverse maatregelen voorstelt ten behoeve van een betere kwaliteit van leven voor multiprobleemhuishoudens en om onder andere de stijgende kosten in de Jeugdzorg in te perken. Deze maatregelen financieel een beperking van de kosten van € 1,4 mln in 2020 oplopend tot € 5 mln 2023 opleveren.

Zowel de Rekenkamer als de VNG-visitatiecommissie concluderen dat de gemeente Arnhem een visie op het sociaal domein in het algemeen en op de jeugdzorg (jeugdnota) in bijzonder nodig heeft om de vraag te beantwoorden wat nodig is voor Arnhem. Het nu voorliggende voorstel een invulling is van hoe we met de Jeugdzorg omgaan. Dit haaks staat op de aanbevelingen van de Rekenkamer Arnhem en de VNG-visitatiecommissie om eerst met elkaar het wat aan jeugdbeleid in Arnhem te bepalen. Om deze reden stellen wij voor de maatregelen die bedoeld zijn om de jeugd beter te ondersteunen of die te maken hebben met een betere werkwijze verder te laten uitwerken. De overige maatregelen kunnen dan uitgewerkt worden in de voorbereiding op de visie op het sociaal domein en de jeugdnota. Als ze wenselijk blijken kan het besluit in de visie en / of jeugdnota genomen worden. Het kan in het kader van de integrale afweging ook blijken dat een maatregel onwenselijk is en dat andere maatregelen beter passen bij de Arnhemse visie op jeugdzorg. Dit amendement heeft financieel geen consequenties, aangezien bij het voorstel geen begrotingswijziging is gevoegd.

Met dit amendement ontstaat de ruimte om maatregelen op basis van de visie op het sociaal domein in het algemeen en de visie op het jeugdbeleid in het bijzonder vast te stellen en dan te kijken hoe we dat organiseren en welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Mogelijk komen hier dezelfde voorstellen uit, maar mogelijk komen hier ook andere voorstellen uit.

Eric Greving - PvdA
Jan Hutten - CDA
Mark Coenders - GroenLinks
Nathalie Nede - ChristenUnie
Lea Manders - Arnhem Centraal
Mattijs Loor - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Perspectiefnota 2021-2024
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Preventie door stress vermindering
Nummer Zaaknummer	**20M133** 462487

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Uit de onderzoeksmonitor jeugd blijkt dat stress steeds meer toe neemt bij de jeugd;
- Psychosociale problemen bij de jeugd zijn gestegen van voorheen 19% naar nu 25%;
- 50% van de meisjes zich gestresst voelt;
- Scholen hier een centrale rol in vervullen;
- De GGD de politiek oproept hier een speerpunt van te maken;

Overwegende dat:
- Preventie een belangrijk instrument is om problemen te voorkomen of vroeg aan te pakken;
- Stress vaak een onderliggende oorzaak is van druggebruik, alcoholgebruik, over-eten en faalangst;
- Jongeren aangeven meer aandacht te willen voor persoonlijke ontwikkeling;
- Recent onderzoek aangeeft dat methoden als mindfulness, meditatie etc. stress helpen verminderen.

Verzoekt het college in het kader van de komende visies op jeugdzorg en het sociaal domein het onderwerp ‘stress’, oorzaken en aanpakmogelijkheden in het kader van preventie en hulpverlening expliciet mee te nemen als een speerpunt.

en gaat over tot de orde van de dag

Lea Manders - Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Verwachtingsmanagement
Nummer Zaaknummer	**20M136** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Ouders de wens blijken te hebben tot een ‘perfecte ontwikkeling’ van hun kind;
- De jeugdzorg sector last heeft van torenhoge verwachtingen;
- Daarnaast de jeugdzorg ook last heeft van negatieve verwachtingen, hetgeen het vertrouwen in en effect van de hulpverlening bemoeilijkt;
- Niet helder is wat realistisch is en welke optimale rollen en taken school, gemeente en hulpverlening hierin dienen te vervullen;
- Niet gemeentelijk beschreven is wat de kenmerken zijn van een goede ontwikkeling.

Overwegende dat:
- Preventie en hulp gebaat zijn bij duidelijke uitgangspunten en afspraken, waardoor verwachtingen realistisch zijn of worden;
- Binnen het ontwikkelen van nieuwe kaders expliciet aandacht te besteden aan het managen van verwachtingen en het tevoren en nadien bespreken met belanghebbenden.
- om te voorkomen dat negatieve verwachtingen adequate hulp belemmeren, het belangrijk is om ze bespreekbaar te maken. Bijvoorbeeld met behulp van een vragenlijst (Barriers to Treatment Participation Scale-expectancies) waarin praktische zaken die hulpverlening in de weg staan (oppas, vervoer, weinig tijd) aan de orde komen; én waarmee het ervaren belang van hulpverlening; de relatie met de hulpverlener en de eisen die hulpverlening stelt (duur, afstemming, kosten, inspraak) besproken kunnen worden.

Roept het college op:
In de integrale visie Zorgdomein aandacht te besteden aan het onderwerp ‘verwachtingen monitoren en sturen’ en hiervoor vooraf in gesprek te gaan met ouders, kinderen, hulpverleners en de Adviesraad over ervaringen, verwachtingen en wensen om te komen tot een heldere visie en aanpak.

en gaat over tot de orde van de dag

Lea Manders - Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Neem de rekenkamer serieus en volg aanbevelingen over het jeugdbeleid op
Nummer Zaaknummer	**20M140** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- De rekenkamer een onderzoek naar de effectiviteit van het jeugdbeleid heeft uitgevoerd,
- Uit het onderzoek van de rekenkamer blijkt dat niet duidelijk is wat het effect is van ons jeugdbeleid,
- Er geen aanleiding is om aan te nemen dat dit onderzoek niet op een gedegen manier is gebeurd,

Overwegende dat:
- Dat als het effect van het jeugdbeleid niet duidelijk is, het effect van bezuinigingen of aanpassingen op het jeugdbeleid ook onbekend is,
- De rekenkamer naar aanleiding van het onderzoek een aantal duidelijke aanbevelingen doet,
- De aanbevelingen van de rekenkamer serieus genomen dienen te worden,
- Dat jeugdbeleid direct de zorg en welzijn van kwetsbare Arnhemse kinderen en jongeren raakt en daarom ook zeer serieus moet worden genomen,

Verzoekt het college om:
De aanbevelingen van de rekenkamer op te volgen alvorens andere maatregelen te nemen die betrekking hebben op het jeugdbeleid

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Onderzoek eerst de effecten van de corona-crisis voordat je jeugdzorg maatregelen doorvoert die pre-corona zijn bedacht
Nummer Zaaknummer	**20M141** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- De coronacrisis, de periode van thuisisolatie en geen onderwijs op school, vaak extra druk heeft gelegd op kwetsbare kinderen en jongeren,
- De gevolgen van de coronacrisis en de aankomende economische crisis ook extra druk zullen leggen op kwetsbare gezinnen en kwetsbare kinderen,

Overwegende dat:
- De coronacrisis en de gevolgen daarvan effect zullen hebben op de behoefte aan jeugdzorg en het vormgeven van het jeugdbeleid,
- Deze effecten onderzocht dienen te worden om te kunnen beoordelen op welke manier jeugdbeleid effectief vormgegeven kan worden,

Verzoekt het college om:
Te onderzoeken welke effecten de coronacrisis heeft voor het Arnhems jeugdbeleid, alvorens (zonder deze kennis) maatregelen te nemen met betrekking tot het jeugdbeleid,

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Als er geen reden is om te bezuinigen op de jeugdzorg, doe het dan ook niet
Nummer Zaaknummer	**20M142** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
Zeer recent, op 16 juni 2020, het college in een raadsbrief stelt dat het begrotingstekort op de jeugdzorg 4 miljoen lager uitvalt dan eerder door het college geschetst,

Overwegende dat:
- De reden voor de voorgestelde maatregelen is om een kostenbesparing te bereiken om een nieuw tekort van 5 miljoen op de begroting op te vangen, en dat dit tekort nu 4 miljoen euro lager uitvalt,
- Dat voor het resterende tekort op de begroting al maatregelen zijn besloten, en derhalve gedekt, waarvan de uitwerking nog niet bekend is,
- Dat met het nagenoeg verdwijnen van dit nieuwe tekort ook de noodzaak tot bezuinigen op de jeugdzorg is verdwenen,

Verzoekt het college om:
De voorgestelde maatregelen in de jeugdzorg te schrappen, omdat de reden voor het met spoed nemen van deze maatregelen is verdwenen,

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Kwaliteit van zorg voor kinderen moet de voorwaarde voor jeugdzorg zijn
Nummer Zaaknummer	**20M143** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Het college maatregelen voorstelt met als doel 5 miljoen te besparen op de jeugdzorg,
- Dat het doel van deze maatregelen niet gebaseerd is op kwaliteit van zorg voor kwetsbare kinderen en jongeren maar op een miljoenen-kostenbesparing,

Overwegende dat:
- De gemeente een zorgplicht heeft en daarmee de verplichting heeft om de zorg te geven aan kinderen en jongeren die nodig is,
- Er niet kan worden uitgesloten dat de voorgestelde maatregelen ten koste gaan van de kwaliteit van zorg voor kwetsbare kinderen en jongeren,
- Er niet kan worden uitgesloten dat de voorgestelde maatregelen uiteindelijk juist meer in plaats van minder geld kosten,
- Het effect van de voorgestelde maatregelen onbekend is, omdat het effect van het Arnhemse jeugdbeleid onbekend is,
- Het altijd goed is om te kijken waar kosten bespaard kunnen worden, maar dat in de zorg voor kinderen en jongeren dat geen doel op zich mag zijn,

Verzoekt het college om:
Geen maatregelen door te voeren met als doel om kosten te besparen op de jeugdzorg, maar te sturen op kwaliteit en effectiviteit van het jeugdbeleid,

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Geen maatregelen in de zorg doorvoeren zonder de zorg te betrekken
Nummer Zaaknummer	**20M144** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Zorgverleners en cliënten het beste weten wat het effect en de haalbaarheid is van jeugdbeleid,
- Zorgverleners en cliënten het beste weten waar er kosten bespaard kunnen worden in de zorg die goede zorg niet in de weg staan,

Overwegende dat:
Zorgverleners aangeven dat ze onvoldoende (of niet tijdig) zijn betrokken bij het vormgeven van de voorgestelde maatregelen,

Verzoekt het college om:
- Het jeugdbeleid, en maatregelen met betrekking tot het jeugdbeleid, vorm te geven samen met zorgverleners en cliënten,
- daarbij als kader mee te geven de kwaliteit van zorg en besparingsmogelijkheden die goede zorg niet in de weg staan,

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Iets anders zoeken om op te bezuinigen dan op kwetsbare kinderen en jongeren
Nummer Zaaknummer	**20M145** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
De reden voor de voorgestelde maatregelen is om een kostenbesparing van 5 miljoen te bereiken in de jeugdzorg,

Overwegende dat:
- Een tekort van 5 miljoen ook op verschillende andere manieren kan worden afgedekt zonder te bezuinigen op de jeugdzorg,
- Het begrotingstekort dat de reden is voor de voorgestelde maatregelen inmiddels 4 miljoen euro lager blijkt uit te vallen,

Verzoekt het college om:
- Te onderzoeken waar een alternatieve dekking voor het resterende begrotingstekort buiten het sociaal domein kan worden gevonden, en
- Daarbij in ieder geval, maar niet uitsluitend, te kijken naar de dekking zoals voorgesteld in het corona noodplan van de SP,
- De bevindingen terug te koppelen aan de raad.

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	De verpleeghuizen en thuiszorg in Arnhem tijdens de coronacrisis
Motie van	Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP
Titel motie	Zorgverleners beschermen
Nummer Zaaknummer	**20M102** 480518

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
-Uit onderzoek is gebleken dat 60 procent van het personeel in de verpleeghuizen, de wijkverpleging en de GGD een tekort aan beschermende middelen ervaart
-Dat een derde druk voelt om zonder bescherming goede zorg te verlenen
-Dat een op de 4 zorgmedewerkers aangeeft dat deze druk ook komt van leidinggevende
-Dat het college bovenstaande ook in Arnhem herkend
-Op 25 mei bleek dat er in de verpleeghuizen veel falende mondkapjes worden gebruikt en dat beschermingsmateriaal ondeugdelijk bleek te zijn

Overwegende dat:
-We de mensen die in de frontlinie staan, dus de mensen die die de zorg verlenen, goed moeten beschermen
-Dat dit niet alleen voor de veiligheid van de zorgverlener van belang is maar ook de veiligheid van de mensen voor wie zij zorgen en de veiligheid van Arnhem
-Er nog steeds signalen zijn uit landelijke onderzoeken maar ook lokaal dat zorgverleners zich onvoldoende beschermd voelen en soms bang zijn om aan het werk te gaan
-Het van belang is dat elke zorgverlener, conform richtlijnen van Rivm, die aangeeft beschermingsmiddelen nodig te hebben, dat die deze ook kan krijgen

Roept het college op om:
-In gesprek te gaan met de zorginstellingen over de bescherming van hun zorgpersoneel;
-Daarbij aandacht voor de invulling van de aangepast richtlijn dat ‘Als de specifieke situatie daarom vraagt, kunnen zorgmedewerkers op basis van hun professionele inzichten en ervaring beredeneerd afwijken van deze uitgangspunten’ wat betekent dat medewerkers zich vrij moeten voelen dit aan te geven, en de zorginstelling hier rekening mee moet houden;

-Daarbij aandacht voor de signalen van druk die zorgverleners ervaren om zonder bescherming zorg te verlenen, en hoe zorginstellingen hiermee omgaan;
-En terug te rapporteren aan de raad.

en gaat over tot de orde van de dag

Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Vaststellen Rekenkameronderzoek Arnhems Jeugdbeleid
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Op weg naar geluk
Nummer Zaaknummer	**20M159** 377198

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- In Nederland is er in tegenstelling tot de ons omringende landen weinig aandacht is voor het thema ‘geluk’ in beleid.
- Onderzoek uitwijst dat de overheid de voorwaarden voor tevredenheid en geluk van haar inwoners schept.
- In Engeland, Frankrijk en Duitsland kabinetten serieus werk hebben gemaakt van onderzoek naar het geluk van burgers. Deze belangstelling voor geluk komt onder meer voort uit een rapport dat de Nobelprijswinnaars Sen en Stiglitz samen met de econoom Fitoussi schreven in opdracht van de Franse president Sarkozy. Eén van de aanbevelingen is dat kijken naar economische facetten niet genoeg is om iets te zeggen over de kwaliteit van een samenleving. Er moet ook aandacht zijn voor andere aspecten zoals de kwaliteit van leven en duurzaamheid.

Overwegende dat:

- De algemene vergadering van de Verenigde Naties een resolutie aangenomen heeft dat overheden het geluk van hun burgers moeten proberen te vergroten. Deze resolutie was een initiatief van de Himalayaanse staat Bhutan, dat zelf al jaren geleden koos voor het

Bruto Nationaal *Geluk* als richtsnoer van nationaal beleid in plaats van het Bruto Nationaal *Product.*

- Dat geluk datgene is waar de meeste mensen naar streven. Geluk wetenschappelijk veelal gedefinieerd wordt als **levensvoldoening**, dat wil zeggen de mate waarin een individu voldoening schept in zijn leven als geheel.

- Dat de raad opgeroepen wordt middels het onderzoek van de Rekenkamer maatschappelijke waarden te formuleren.

Verzoekt de raad te komen tot een werkgroep om maatschappelijke waarden te onderzoeken die leiden tot een visie op de samenleving in Arnhem, waarbij resolutie 65/309 van de VN expliciet wordt meegenomen. Dit proces plaats te doen plaatsvinden in samenspraak met de stad.

en gaat over tot de orde van de dag

Lea Manders - Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Motie vreemd aan de agenda
Motie van	Coen Verheij – PVV
Titel motie	Stop politieke inmenging Zwarte Piet
Nummer Zaaknummer	**19M116** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat

- Maanden voor het Sinterklaasfeest telkens de discussie over de verschijningsvorm van Zwarte Piet oplaait.
- Deze voortdurende discussie een hoop onzekerheid en ergernis oplevert bij de vrijwilligers, sponsoren, bezoekers en andere betrokkenen van de Sinterklaasintocht.
- Er geen einde in zicht lijkt van de politieke verdeeldheid over de verschijningsvorm van Zwarte Piet.

Overwegende dat

- De vrijwilligers die geheel belangeloos voor onze inwoners de Sinterklaasintocht organiseren meer waardering en respect verdienen dan continu het onderwerp van een politieke discussie te zijn.
- Het door de politieke discussie steeds moeilijker wordt voor de organisator om vrijwilligers, sponsoren en andere betrokkenen over te halen een bijdrage te leveren aan de Sinterklaasintocht.
- Het verliezen van de jarenlange ervaring, expertise en het netwerk van de Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz als gevolg van de onophoudelijke discussie over de verschijning van Zwarte Piet een zwaar verlies voor de stad zou zijn.

Verzoekt het college,

- Zich afzijdig te houden van de discussie over de verschijningsvorm van Zwarte Piet, de invulling daarvan over te laten aan degenen die een festiviteit omtrent het Sinterklaasfeest organiseren en dus niet in gesprek te gaan met organisator Stichting

Die Blide Incomst van Sinterniclaesz over de verschijningsvorm van Zwarte Piet tijdens de Sinterklaasintocht.

en gaat over tot de orde van de dag

Coen Verheij – PVV

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Mattijs Loor - D66 Marie Jose Navis - Groenlinks Nathalie Nede - ChristenUnie
Titel motie	Van Nationaliteit Onbekend naar Staatloos
Nummer Zaaknummer	**19M117** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

• Er in Arnhem 566 mensen[1] met de status ‘nationaliteit onbekend’[2] staan ingeschreven in de Basis Registratie Personen (BRP),
• Deze mensen legaal verblijven in Arnhem en rechtmatig in Nederland zijn,
• We in Nederland geen procedure hebben om staatloosheid[3] juridisch vast te stellen.
Hierdoor kunnen deze mensen geen aanspraak maken op de Staatloosheidsverdragen, aangezien die alleen gelden voor erkende staatlozen. Daardoor hebben deze mensen met de status ‘nationaliteit onbekend’ in de praktijk problemen met onder andere trouwen, werken, reizen, een bankrekening openen, sociale voorzieningen aanvragen, hun kinderen registreren en naturaliseren,
• Mensen met de status ‘nationaliteit onbekend’ niet met documenten kunnen aantonen dat zij een nationaliteit hebben, noch kunnen aantonen dat ze geen nationaliteit hebben, waardoor hun status onbekend blijft. Ze kunnen niet kunnen voldoen aan de vraag van de gemeente om

[1] Peildatum 20 juni 2019
[2] De status ‘nationaliteit onbekend’ wordt gegeven als er geen document aanwezig is waaruit blijkt welke nationaliteit iemand heeft en dit op geen enkele andere manier kan worden vastgesteld. De meeste vreemdelingen van wie de nationaliteit onbekend is, hebben wel een nationaliteit; zij hebben alleen geen documenten om dat te bewijzen. Deze mensen hebben meestal wel een verblijfsvergunning (afgegeven door de IND).
[3] De status ‘staatloos’ is niet hetzelfde als ‘nationaliteit onbekend’. Staatloos zijn betekent dat geen enkel land volgens de eigen wetgeving de betrokkene als onderdaan beschouwt. Staatlozen moeten met documenten bewijzen dat zij staatloos zijn. De registratie staatloos wordt alleen gedaan als dat blijkt uit documenten of als de IND een verklaring 2.17 afgeeft met daarin een vermoedelijke nationaliteit.

als staatloos te worden ingeschreven en ook niet naturaliseren. Hierdoor dragen zij deze status vaak automatisch over op hun kinderen.
• Het Nederlandse nationaliteitsrecht - op twee uitzonderingen na - niet de mogelijkheid kent door geboorte op Nederlands grondgebied Nederlander te worden (het ius soli beginsel). Kinderen verwerven bij geboorte van rechtswege alleen de Nederlandse nationaliteit, als een of beide ouders Nederlander zijn.

Overwegende dat:

• Registratie als staatloos[4] veel praktische problemen van deze mensen oplost,
• De verantwoordelijkheid om aan te tonen dat je staatloos bent vrijwel onmogelijk is, zodat de gemeente in heel veel gevallen toch de status 'nationaliteit onbekend' registreert,
• De gemeente Arnhem op grond van landelijke wetgeving en beleid zelfstandig staatloosheid mag onderzoeken en meer ruimte heeft binnen de Wet BRP dan zij nu benut,
• Diverse gemeentes, waaronder Utrecht, Almere, Tilburg en Amsterdam, Arnhem hierin al voorgingen.

Verzoekt het college om:
- Maximaal gebruik te maken van de uitvoeringsruimte en beleidsvrijheid met betrekking tot het vaststellen van de status staatloosheid, door:

o Te kijken naar het lokale uitvoeringskader en dit – binnen de kaders van de wet – in lijn te brengen met het UNHCR handboek,
o Met betrokken ambtenaren binnen en buiten Arnhem in gesprek te gaan en onderling uit te wisselen hoe de uitvoeringsruimte optimaal kan worden benut,
o In kaart te brengen hoe mensen met de status 'nationaliteit onbekend', van wie niet (direct) de status 'staatloos' vastgesteld kan worden, beter ondersteund kunnen worden bij de praktische belemmeringen die zij tegenkomen;
o hiervoor een plan ontwikkelen en dit terug te koppelen aan de raad.

- daarnaast met andere gemeenten gezamenlijk aan te dringen bij ministerie om zo snel mogelijk wet- en regelgeving met betrekking tot een procedure van 'nationaliteit onbekend' naar 'staatloos' te ontwikkelen.

en gaat over tot de orde van de dag.

Mattijs Loor - D66
Marie José Navis - GroenLinks
Nathalie Nede - ChristenUnie

[4] Hiervan zijn er op 13 juni 2019 26 geregistreerd.

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Motie vreemd aan de agenda
Motie van	Jan Hutten - CDA
Titel motie	E-step pilot Arnhem
Nummer Zaaknummer	**19M163** 487333

De Raad,
Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Arnhem zowel voor zakelijke als voor recreatieve bezoekers een aantrekkelijke stad is om te vertoeven;
- Deze populariteit ertoe leidt dat de bereikbaarheid van Arnhem onvoldoende is en dat ook binnen de stad steeds vaker sprake is van verkeersopstoppingen;
- Het college op zoek is naar manieren om de bereikbaarheid van en binnen de stad te verbeteren;

- Arnhem een 70 jaar oude traditie heeft met de trolley en daarmee zich van oudsher als leider van nieuwe vormen van mobiliteit heeft getoond;
- De burgemeester onlangs nog heeft uitgesproken dat Arnhem “koploper is als energiestad en daarin het verschil wil maken”.

Overwegende dat:

- Slimme en groene mobiliteit de enige oplossing is voor de geconstateerde bereikbaarheidsproblematiek;
- Oplossingen zoals de E-step als oplossing tegen files in de stad en als een goedkope, groene en moderne vervoerder worden gezien in (buitenlandse) steden waarin ze nu worden ingezet;
- Het Arnhem past om innovatie en lef te tonen en van experimenten geleerd wordt:
- Aanbieders van slimme mobiliteitsoplossingen graag hun concepten ook in Nederlandse steden beschikbaar maken.

Draagt het college op om:

- Arnhem ook daadwerkelijk koploper als energiestad te laten zijn, en dit door te trekken in nieuwe vormen van mobiliteit;
- Routes en locaties inzichtelijk te maken waar nieuwe vormen van mobiliteit toepasbaar kunnen worden gemaakt;
- Verzoekt het college om uiterlijk 1 november 2020 met een notitie te komen waarin de lokale mogelijkheden en onmogelijkheden van de introductie van de E-step worden geschetst inclusief een doorkijk wat dit in beleidsmatige en financiële zin betekent als hiervoor aanpassingen in de stad noodzakelijk zijn.

En gaat over tot de orde van de dag

Jan Hutten - CDA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Sarah Dobbe - SP Mattijs Loor - D66 Eric Greving - PvdA
Titel motie	Neem aanbevelingen over voor de Van Verschuerbuurt
Nummer Zaaknummer	**19M179** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- naar aanleiding van de motie ‘Waar gaat het mis in de Van Verschuerbuurt’ van de SP die op 1 juli 2019 door de gemeenteraad Arnhem is aangenomen er op 19 november 2019 een onderzoeksrapportage en raadsbrief is gepubliceerd;

Overwegende dat:

- In dit rapport een aantal aanbevelingen is gedaan naar aanleiding van het onderzoek;
- In de raadsbrief van 19 november niet wordt aangegeven welke aanbevelingen worden overgenomen door het college;

Verzoekt het college om:

alle aanbevelingen uit het onderzoeksrapport over te nemen en voor de aanbevelingen die betrekking hebben op derden te bevorderen dat derden de aanbevelingen overnemen

En gaat over tot de orde van de dag

Sarah Dobbe - SP

Mattijs Loor - D66

Eric Greving, PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Gerrie Elfrink - SP Leo de Groot - Partij voor de Dieren Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Lea Manders - Arnhem Centraal Jan Hutten - CDA Maarten Venhoek - D66
Titel motie	Luchtmetingen giftige uitstoot biomassacentrale IPKW Arnhem
Nummer Zaaknummer	**19M180** 487333

De Raad van Arnhem in vergadering bijeen,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- de giftige uitstoot van biomassacentrales, (1)
- het college om onduidelijke reden het LuchtData project niet wenste te steunen (2)

Overwegende dat:
- het verzamelen van data over de luchtkwaliteit van groot belang is voor de volksgezondheid (3)
- 200 inwoners middels het Arnhemse LuchtData project (4) een betrouwbaar en fijnmazig meetnetwerk op kunnen zetten dat wordt aangesloten op het netwerk van het RIVM, (5) en de data publiekelijk ontsloten worden,(6)
- overwegende dat de komst van dit netwerk verzekerd kan worden met een zeer geringe bijdrage van de gemeente Arnhem, (7)

Draagt het college op:
- om €5000 bij te dragen aan het LuchtData project waardoor de plaatsing van de benodigde 200 luchtmeters verzekerd is

en gaat over tot de orde van de dag

Gerrie Elfrink - SP
Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Lea Manders - Arnhem Centraal
Jan Hutten - CDA
Maarten Venhoek - D66

(1)'Overheid weet wel hoe gevaarlijk houtrook is' AD 23-10-2019
https://www.ad.nl/opinie/overheid-weet-wel-hoe-gevaarlijk-houtrook-is~a4349052/
(2)Beantwoording Art. 44-vragen inzake "Steeds meer zorgen om effecten biomassacentrales Brandende ogen, keelpijn en niet kunnen slapen van de stank", d.d. 26-11-2019 Beantwoording Art. 44-vragen inzake "Steeds meer zorgen om effecten biomassacentrales Brandende ogen, keelpijn en niet kunnen slapen van de stank", d.d. 26-11-2019
(4) informatie video LuchtData project
https://youtu.be/lZQHunJoTIM
(5)RIVM SamenMeten dataportaal
https://samenmeten.rivm.nl/dataportaal-v1.5/
(6) Online luchtdata kaart Arnhem e.o.
https://maps.luftdaten.info/#12/51.9729/5.9553
(7) Vragen aan college voor steun LuchtData Project
https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-11-27-arnhemspeil-vragen-aan-college-van-arnhem-tav-ondersteuning-voor-het-luchtdataproject.pdf

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Sarah Dobbe - SP Sabine Andeweg - D66 Nathalie Nede - ChristenUnie Ria de Vries - PvdA
Titel	Pak huwelijksdwang en achterlating van Arnhemse meisjes en jongens aan
Nummer Zaaknummer	**19M181** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- ieder jaar naar schatting tussen de 170 tot 800 kinderen door hun ouders worden achtergelaten in het buitenland of uitgehuwelijkt en het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating daarom dit jaar een campagne ‘Wacht niet tot het te laat is...’ is gestart;
- uit antwoorden van het college op vragen van de SP blijkt dat de helft van de Arnhemse scholen niet meedeed aan deze campagne, en van de andere helft van de scholen het onbekend is of ze meededen aan deze campagne;
- van minimaal de helft van de scholen niet inzichtelijk is wat zij precies op dit gebied doen;
- in antwoord op vragen van de SP scholen hebben aangegeven niet of zeer incidenteel te maken te krijgen met deze problematiek;

Overwegende dat:

- er geen reden is om aan te nemen dat de problematiek van huwelijks dwang of achterlating in andere delen van het land speelt maar niet in Arnhem;
- onze burgemeester Marcouch tijdens OrangeTheWorld zich actief heeft uitgesproken tegen seksuele intimidatie en geweld tegen meisjes en vrouwen en vindt dat we daartegen moeten opstaan
- we in een zo vroeg mogelijk stadium willen signaleren dat jongeren mogelijk in een situatie van achterlating of huwelijksdwang terecht komen en niet alleen achteraf willen

constateren dat dit heeft plaats gevonden.

- Hoewel scholen een signalerende functie kunnen hebben, het niet wenselijk is de voorkoming van achterlating of huwelijksdwang tot taak van onderwijsprofessionals te maken.
- betrokkenen bij de jongeren (o.a. de sociale omgeving, scholen en verenigingen) een laagdrempelige mogelijkheid moeten hebben om te allen tijde hun zorgen op dit vlak over een jongere te kunnen bespreken
- Jongerenwerkers in Arnhem de doelgroep goed kennen en een rol in kunnen nemen in het veld tussen onderwijs, straat en thuissituatie.

Draagt het college op om:

- Samen met de organisaties van jongerenwerkers een plan van aanpak te maken hoe vroegtijdig signalen opgepikt kunnen worden en ingespeeld kan worden op de mogelijke signalen, en scholen verenigingen en zelforganisaties daarbij te betrekken
- scholen te verzoeken om bij te houden hoeveel jongens en meisjes niet terugkomen en dit te melden
- jaarlijks te rapporteren aan de raad over huwelijksdwang en achterlating van Arnhemse jongens en meisjes,

en gaat over tot de orde van de dag.

Sarah Dobbe - SP
Sabine Andeweg - D66
Nathalie Nede - ChristenUnie
Ria de Vries - PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Patrick van Iperen - D66 Eric Greving - PvdA Bas van Es - VVD Tülay Gemici - GroenLinks
Titel motie	Geen discriminatie in de Arnhemse sport
Nummer Zaaknummer	**19M185** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Arnhem bezig is met het opstellen van een lokaal sportakkoord met verschillende partners in de stad waarin ‘een positieve sportcultuur’ een belangrijk thema is;
- In het Nationaal Sportakkoord onder een ‘positieve sportcultuur’ ook is opgenomen dat uitsluiting en discriminatie wordt tegengegaan;
- In de sportvisie wordt gestreefd naar ‘een veiliger sportklimaat’;
- In het coalitieakkoord staat dat discriminatie actief wordt bestreden;
- In de monitor discriminatie 2018 Oost-Nederland (april 2019) aanbevolen wordt om de gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen te verbinden aan onderwijs en sport en om de handelingsverlegenheid te verminderen door trainingen in te zetten bij onder andere sportverenigingen.

Overwegende dat:

- Er de afgelopen maand landelijk opnieuw aandacht is voor racisme en discriminatie rondom sportwedstrijden na de wedstrijd FC Den Bosch – Excelsior;
- Discriminatie helaas nog veel voorkomt bij sportverenigingen.

Verzoekt het college:

- In het lokaal sportakkoord ook maatregelen en activiteiten op te nemen waarmee actief discriminatie wordt tegengegaan, zoals voorlichting en trainingen;
- Hiervan een terugkoppeling aan de raad te geven in het vierde kwartaal 2020;
- Uiterlijk september 2021 naar de raad terug te komen met een tussenevaluatie welke maatregelen en activiteiten zijn ondernomen om discriminatie tegen te gaan en welke inzet nodig is;

Begin 2022 het lokaal sportakkoord te evalueren zodat we kunnen kijken welke maatregelen en activiteiten zijn ondernemen en welke effecten deze hebben gehad.

en gaat over tot de orde van de dag

Patrick van Iperen - D66
Eric Greving - PvdA
Bas van Es - VVD
Tülay Gemici - GroenLinks

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Klaartje van Dillen - CDA Leo de Groot - Partij voor de Dieren Muriël Simonis - GroenLinks Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Nathalie Nede - ChristenUnie
Titel motie	Inspanning lokaal vuurwerkverbod
Nummer Zaaknummer	**19M187** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Een steeds verder opkomende maatschappelijke discussie rondom het vuurwerk plaatsvindt;
- Een twee derde meerderheid van de Arnhemmers voorstander is van een particulier vuurwerkverbod tijdens oud en nieuw als er een centrale vuurwerkshow georganiseerd wordt;
- Jaarlijks de aanhang voor een algeheel verbod met procenten groeit;
- Verschillende steden pleiten voor een algeheel consumenten verbod;
- Een meerderheid van de Tweede Kamer voorstander is van een landelijk verbod.

Overwegende dat:

- Jaarlijks landelijk miljoenen euro’s aan schade aan goederen ontstaat door het afsteken van particulier vuurwerk;
- Jaarlijks véle mensen op de EHBO belanden door lichaamsletsel ten gevolgen van het afsteken van vuurwerk;
- Twee derde van de inwoners een mate van overlast ervaart ten gevolge van het afsteken van vuurwerk;
- Dieren ook stress ervaren;
- Hulpdiensten al verschillende jaren pleitten voor een consumenten verbod op het afsteken van vuurwerk;

- Het antwoord van de burgemeester om als raadsfracties te gaan lobbyen bij politieke partijen in Den Haag onvoldoende inspanning biedt;
- Het inmiddels publiekelijk pleiten van de burgemeester voor een landelijk verbod een sterk signaal afgeeft;
- De traditie van vuurwerk behouden kan blijven zoals dat in andere landen ook is door het organiseren van één centrale vuurwerkshow;

Verzoekt het college / spreekt uit dat / roept het college op / nodigt het college uit etc.

- Te blijven pleiten voor een landelijk particulier vuurwerkverbod in de richting van de minister van veiligheid;
- Over te gaan tot uitvoering van een algeheel particulier vuurwerkverbod voor Arnhem, oftewel een algeheel lokaal vuurwerk verbod, wanneer enkel deze mogelijkheid geboden wordt.

en gaat over tot de orde van de dag

Klaartje van Dillen - CDA
Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Muriël Simonis - GroenLinks
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Nathalie Nede - ChristenUnie

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Klaartje van Dillen - CDA Leo de Groot - Partij voor de Dieren Muriël Simonis - GroenLinks Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Nathalie Nede - ChristenUnie Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem
Titel motie	Centrale vuurwerkshow
Nummer Zaaknummer	**19M186** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Een steeds verder opkomende maatschappelijke discussie rondom het vuurwerk plaatsvindt;
- Een twee derde meerderheid van de Arnhemmers voorstander is van een particulier vuurwerkverbod tijdens oud en nieuw als er een centrale vuurwerkshow georganiseerd wordt;
- Jaarlijks de aanhang voor algehele vuurwerkshows in Nederland met procenten groter wordt, zeker in combinatie met een particulier afsteek verbod.

Overwegende dat:

- Het verschijnsel van vuurwerk een traditie is tijdens het inluiden van het nieuwe jaar;
- Vuurwerkshows in vele landen een traditie zijn bij grote steden;
- Arnhem als hoofdstad van Gelderland een mooi podium is voor het inluiden van een nieuw jaar;
- Vuurwerkshows bijdragen aan het saamhorigheidsgevoel van inwoners en toeschouwers die op deze evenementen afkomen;
- Een centrale vuurwerkshow een trekpleister kan zijn voor inwoners van omliggende dorpen en steden om oud en nieuw in Arnhem te vieren;

- Ondernemers kunnen profiteren van meer en langer in de stad verblijvende mensen die oud en nieuw in de binnenstad komen vieren;

Verzoekt het college / spreekt uit dat / roept het college op / nodigt het college uit etc.

- Onderzoek te doen naar de mogelijkheden om een centrale vuurwerkshow op de Rijn te organiseren welke plaats vindt tussen de John Frost Brug en de Nelson Mandela Brug;
- Daarbij uit te gaan van een setting waarbij mensen vanaf zowel de Rijnkade als vanaf Strand Zuid de gelegenheid krijgen om deze show te bekijken;
- Een openhouding heeft jegens door particulieren of ondernemers georganiseerde activiteiten aan de zijde van Strand-Zuid die bijdragen een mooi evenement, denk hierbij bijvoorbeeld aan het toestaan van drank/voedselstand;
- De mogelijkheid mee te nemen waarin uitgegaan wordt van een co-creatie, denk hierbij aan de vorm van een ondernemersfonds waaraan binnenstad ondernemers meedoen om dit evenement te financieren;
- Een financiële prognose op te stellen en de raad hierover te informeren.

en gaat over tot de orde van de dag

Klaartje van Dillen - CDA
Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Muriël Simonis - GroenLinks
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Nathalie Nede - ChristenUnie
Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Cyriel Prinsen en Joël van der Loo, GroenLinks Leo de Groot, Partij voor de Dieren Lea Manders, Arnhem Centraal
Titel motie	Inventarisatie groen op bouwlocaties
Nummer Zaaknummer	**19M188** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat

- er de afgelopen tijd gebouwd is (of gebouwd gaat worden) op bouwlocaties waardoor er in de loop van de jaren ontstaan groen is verdwenen;
- deze locaties al jaren geleden in de bestemmingsplannen als bouwlocaties (andere bestemmingen dan groen) zijn aangemerkt;
- er in de praktijk op deze bouwlocaties microbossen en groenzones zijn ontstaan.

Overwegende dat

- Inwoners vaak verrast worden door kap- en bouwactiviteiten op deze percelen;
- Inwoners recht hebben om te weten op welke momenteel groene percelen nog meer een bouwbestemming rust.

Verzoekt het college

- de raad een inventarisatie te doen toekomen van alle percelen die in de verschillende bestemmingsplannen als bouwlocaties zijn aangewezen, maar in de praktijk een groene invulling (bos/bomen/struiken/gras) hebben;

en gaat over tot de orde van de dag

Cyriel Prinsen & Joël van der Loo, GroenLinks
Leo de Groot, Partij voor de Dieren
Lea Manders, Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Mattijs Loor (D66) Giovanni Visser (PvdA) Klaartje van Dillen (CDA) Sarah Dobbe (SP) Joël van der Loo (GroenLinks) Guus van der Laak (Arnhem Centraal) Leo de Groot (Partij voor de Dieren)
Titel motie	Gelijke stagevergoedingen
Nummer Zaaknummer	**20M01** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- De Rijksoverheid per 1-1-2020 de stagevergoedingen niet langer afhankelijk laat zijn van het niveau van de opleiding[1];
- De gemeente Arnhem stageplaatsen beschikbaar heeft voor een groot aantal opleidingen in het WO, HBO en MBO;
- De gemeente Arnhem bij de stagevergoeding geen onderscheid maakt tussen WO- en HBO-stagiairs maar MBO-stagiairs een 35% lagere vergoeding biedt[2];
- De stagevergoeding voor studenten aan technische MBO-opleidingen, zoals civiele techniek, bij de gemeente Arnhem zelfs bijna 50% lager is dan de advies-stagevergoeding die de bouwsector hanteert[3];
- De meerkosten voor het gelijktrekken van de stagevergoedingen van MBO-stagiairs met die van HBO- en WO-stagiairs zeer gering zullen zijn[4].

[1] https://www.trouw.nl/binnenland/de-emancipatie-van-de-mbo-er-krijgt-een-duwtje-met-hogere-stagevergoeding~bed67969/
[2] Voor 2018 en 2019: € 212,05 bruto per maand (o.b.v. voltijd) voor MBO en € 325,07 bruto per maand (o.b.v. voltijd) voor HBO en WO
[3] Brancheverenigingen Bouwend Nederland adviseert een minimum stagevergoeding van € 400 bruto per maand
[4] 20 MBO-stagiairs (aantal 2019) bij gemiddeld 5 maanden stageduur: ca. € 11.000,- meerkosten.

Overwegende dat:

- De stagevergoeding géén loon is, maar een vergoeding voor de inzet van de student;
- De maatschappelijke behoefte aan goed gekwalificeerde MBO-ers groot is, en dit vraagt om een passende waardering van hun inzet;
- De gemeentelijke overheid een voorbeeldfunctie heeft bij het passend belonen van stagiairs.

Verzoekt het college:

- Stagevergoedingen voor MBO-, HBO- en WO-studenten met ingang van studiejaar 2020-2021 gelijk te trekken;
- Stagevergoedingen jaarlijks te heroverwegen naar aanleiding van inflatie en van de ontwikkeling van gebruikelijke stagevergoedingen elders bij de overheid en in relevante sectoren in het bedrijfsleven;
- De meerkosten te dekken uit de reguliere personeelsbudgetten.

en gaat over tot de orde van de dag

Mattijs Loor (D66)
Giovanni Visser (PvdA)
Klaartje van Dillen (CDA)
Sarah Dobbe (SP)
Joël van der Loo (GroenLinks)
Guus van der Laak (Arnhem Centraal)
Leo de Groot (Partij voor de Dieren)

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Mark Coenders, Tülay Gemici - GroenLinks Guus van der Laak - Arnhem Centraal
Titel motie	Plan voor creatieve werkruimten
Nummer Zaaknummer	**20M39** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Er op dit moment een kwalitatieve en kwantitatieve mismatch is tussen vraag naar en aanbod van huisvesting voor de creatieve en culturele sector in Arnhem, en dat deze mismatch in de toekomst groter wordt;
- In de culturele en creatieve sector 37% van de mensen een verhuiswens heeft, waarbij ruimtegebrek of ruimteoverschot de meest genoemde verhuisreden is;
- De aanwezigheid van de culturele en creatieve sector in een gebied een waardevermeerderend effect heeft op dat gebied;
- Bureau BUITEN de volgende vier concrete aanbevelingen deed in het onderzoek ‘Huisvesting Culturele en Creatieve sector Arnhem’:
    a. Jaag de ontwikkeling van ruimtes voor de creatieve en culturele sector aan en zorg dat deze beter benut worden;
    b. Zorg voor vaste concepten met een community factor, maar blijf ook tijdelijke huisvesting faciliteren;
    c. Maak onderscheid in doelgroepen, maar zorg tegelijkertijd voor integratie;
    d. Faciliteer de sector vanuit de gedachte van ecosystemen.
- De gemeente haar rol kan nemen in een breed spectrum; van faciliteren/aanjagen tot en met zelf exploiteren/ aankopen.

Overwegende dat:
- Er ruimte moet komen en blijven voor makers, lege plekken waar nieuwe cultuur kan groeien;
- Een actieve rol van de gemeente op het gebied van atelierruimte wenselijk is zodat talentvolle en succesvolle creatieve Arnhemmers een bijdrage kunnen blijven leveren aan het kunst- en culturele klimaat van de stad;
- Er meer bereikt kan worden als de gemeentelijke inzet niet versnipperd is.

Verzoekt het college: - Een plan huisvesting creatieve en culturele sector op te stellen, met daarin een actieve rol van de gemeente; - Het plan op te stellen op basis van de aanbevelingen van het rapport van Bureau BUITEN en in overleg met de creatieve en culturele sector; - Het plan ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad voor de behandeling van de MJPB 2021-2024.
en gaat over tot de orde van de dag Mark Coenders en Tülay Gemici - GroenLinks Guus van der Laak - Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Gerrie Elfrink, Sarah Dobbe, Abdurrahman Cetintas - SP Guus van der Laak - Arnhem Centraal
Titel motie	Daadwerkelijk iets doen om gebrek aan ateliers en werkruimte te verhelpen
Nummer Zaaknummer	**20M40** 487333

De Raad,

gehoord het Ronde Tafelgesprek van 12 februari jongstleden,

Constaterende dat:
- Er steeds minder bedrijfsruimte beschikbaar is die door kunstenaars en creatieven (tijdelijk) als atelier- en werkruimte kan worden gebruikt
- Arnhem als creatieve stad daardoor dreigt te verschralen

Overwegende dat:
- Het creëren van extra atelier- en werkruimte dringend gewenst is en de inzet van gemeentelijke middelen hiervoor noodzakelijk is
- Er een politiek opgehoogd bedrag van €1.6mln per jaar in de begroting staat opgenomen waarmee vanuit de gemeente een investeringsbedrag van 45mln beschikbaar is voor het renoveren van de Schouwburg en de huisvesting van Rijksgezelschappen, hier probleemloos middelen uit vrijgespeeld kunnen worden aangezien de Provincie ook nog kan en moet bijdragen
- De middelen voor cultuur in de begroting jaarlijks toenemen, maar dat er nog geen geld is toegewezen voor het realiseren van extra atelier- en werkruimten

Draagt het college op:
- Om uit bovengenoemde budgetten een jaarlijks bedrag van minimaal €200.000* te reserveren voor het ledigen van de nood aan atelier- en werkruimten voor kunstenaars en creatieven in Arnhem en dit in de voorjaarsnota te verwerken

en gaat over tot de orde van de dag

Gerrie Elfrink, Sarah Dobbe, Abdurrahman Cetintas - SP
Guus van der Laak - Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Elfrink, Dobbe, Çetintaş - SP
Titel motie	Arnhem sluit zich aan bij Leiden
Nummer Zaaknummer	**20M52** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Op de Griekse eilanden onder erbarmelijke omstandigheden duizenden alleenstaande kinderen in de opvang zitten;

Overwegende dat:
- Overwegende dat de Griekse regering een oproep heeft gedaan aan de lidstaten van de Europese Unie om de opvang van maximaal 2500 alleenstaande kinderen over te nemen;
- De gemeente Leiden de regering heeft gevraagd om aan deze oproep gehoor te geven en heeft aangegeven bereid te zijn om 25 kinderen, waarvan de ouders vermist of overleden zijn, op te vangen;

Verzoekt het college:
- Zich bij het initiatief van Leiden aan te sluiten;
- Spreekt uit dat de gemeente Arnhem bereid is om in navolging van de gemeente Leiden 25 kinderen van de Griekse eilanden op te vangen waarvan de ouders vermist of overleden zijn;

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink, Dobbe, Çetintaş - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Mark Coenders, GroenLinks Susan van Ommen, D66 Nathalie Nede, ChristenUnie Yildirim Usta, DENK/Verenigd Arnhem Leo de Groot, Partij voor de Dieren Eric Greving, Partij van de Arbeid
Titel motie	Stop inmenging Zwarte Piet
Nummer Zaaknummer	**20M99** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- De gemeenteraad sinds 2014 al diverse malen sprak over- en vroeg naar de toekomst van Zwarte Piet in Arnhem;
- Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz subsidie ontvangt;
- Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz het Stadhuis gebruikt voor het gereedmaken van onder meer Zwarte Pieten;
- De burgemeester een rol heeft bij de inkomst van Sinterklaas in Arnhem;
- De Kinderombudsvrouw eerder concludeerde dat de figuur Zwarte Piet voor gekleurde kinderen kwetsend kan zijn en leiden tot pesten en uitsluiting;
- Ook een VN-commissie in augustus 2015 een dringend beroep gedaan heeft op Nederland om Zwarte Piet aan te passen, met als uitspraak: “Zelfs een diepgewortelde traditie rechtvaardigt geen discriminatie en stereotypering. De overheid moet actief bevorderen dat die kenmerken van Zwarte Piet worden verwijderd, die negatieve stereotypen weergeven en door veel mensen van Afrikaanse origine worden beschouwd als een overblijfsel van de slavernij.”

Overwegende dat:
- De gemeente Arnhem niet mee zou moeten werken aan een feest met een racistische karikatuur;
- Meerdere gesprekken gevoerd zijn met de Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz, maar zij vooralsnog niet willen afzien van de figuur Zwarte Piet;

- Bij het protest tegen politiegeweld en racisme donderdag 2 juni 2020 ook opgeroepen werd tot het stoppen van Zwarte Piet.

Verzoekt het college:
- Een constructieve dialoog aan te gaan met organisaties die nog steeds gebruikmaken van Zwarte Piet, waaronder Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz, en deze te wijzen op de racistische elementen van deze karikatuur;
- Waar mogelijk deze organisaties te stimuleren om definitief afscheid te nemen van Zwarte Piet;
- Uitsluitend nog te participeren in Sinterklaasfeesten zonder Zwarte Piet, en dus niet meer te participeren in Sinterklaasfeesten waar nog wel sprake is van de racistische karikatuur Zwarte Piet, in de vorm van aanwezigheid van leden van het college, directe of indirecte subsidiëring, ter beschikking stellen van het Stadhuis of anderzijds.

en gaat over tot de orde van de dag

Mark Coenders, GroenLinks
Susan van Ommen, D66
Nathalie Nede, ChristenUnie
Yildirim Usta, DENK/Verenigd Arnhem
Leo de Groot, Partij voor de Dieren
Eric Greving, Partij van de Arbeid

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	8 juli 2020
Bij de bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Susan van Ommen - D66 Giovanni Visser - PvdA Marie José Navis - Groenlinks Hans Eliëns - Partij voor de Dieren Karin Kalthoff - VVD Daniël Becker - ChristenUnie
Titel van de motie	Begrijpelijke taal voor iedereen
Nummer Zaaknummer	**20M115** 487333

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 8 juli 2020 een besluit te nemen over ‘begrijpelijke taal’.

De aanleiding is het artikel ‘Direct duidelijk, voor iedereen’ in het VNG magazine, nummer 15. Daarin staat wat andere gemeenten doen om de communicatie met de inwoners zo begrijpelijk mogelijk te maken. Zodat ook mensen die moeite hebben met lezen en schrijven het kunnen begrijpen.

De gemeente Arnhem probeert ook om in begrijpelijke taal te communiceren. Er is alleen nog geen duidelijke afspraak over. Door dit voorstel aan te nemen, wordt taalniveau B1 de norm. Dit is voor 80% van de Arnhemmers te begrijpen.

We weten dat:
- De meeste brieven van de gemeente voor heel veel mensen (licht verstandelijk beperkten, anderstaligen, andere laaggeletterden) te moeilijk zijn;
- Dat we met taalniveau B1 **80%** van onze inwoners bereiken (zie tabel onderaan);
- Licht verstandelijk beperkten, maar ook jongeren, vaak hun informatie via Youtube video’s vinden;
- Sommige mensen een brief liever “horen” om het te kunnen begrijpen;
- Er bij de gemeente wel aandacht is voor begrijpelijke taal maar er nog geen duidelijke afspraak over is.

We vinden dat:
- Alle Arnhemmers recht hebben op post die ze kunnen begrijpen
- Nadat Arnhem de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid heeft opgesteld, deze toegankelijkheid ook moet gelden voor de communicatie naar de inwoners;
- Het nu tijd is om taalniveau B1 te gebruiken voor alle communicatie naar inwoners;
- Youtube video's, infographics, animaties en andere communicatievormen kunnen helpen om de communicatie te verbeteren, omdat beeld en geluid door een deel van de mensen beter worden begrepen dan geschreven tekst;
- Gebruik van verschillende communicatievormen niet alleen goed is voor mensen met een licht verstandelijke beperking, maar ook jongeren, laaggeletterden, anderstaligen en slechtziende mensen dit fijn vinden.

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:
- Begrijpelijke taal op taalniveau B1 de norm te maken voor alle algemene communicatie.
- Naast tekst ook zoveel mogelijk afbeeldingen (bijvoorbeeld met beeldbrieven), *video's, infographics* en links naar gesproken tekst toe te voegen
- Hierbij klankbordgroepen te betrekken (zoals het APCG en Stichting Lezen & Schrijven).
- De Direct Duidelijk Deal[1] te ondertekenen;
- Over een jaar de raad voorbeelden te laten zien van wat er is gedaan en duidelijk te maken wat de resultaten zijn.

Raadsleden:

Susan van Ommen - D66
Giovanni Visser - PvdA
Marie José Navis - Groenlinks
Hans Eliëns - Partij voor de Dieren
Karin Kalthoff - VVD
Daniël Becker - ChristenUnie

Taalniveau	**Omschrijving**	**% inwoners**
A1 – basisgebruiker	begrijpt woorden en eenvoudige zinnen – dit zijn laaggeletterden	5%
A2 – basisgebruiker *(vergelijkbaar met basisschool groep 6/8/taalniveau 1F)*	begrijpt losse zinnen en kan eenvoudige gesprekken voeren – dit zijn laaggeletterden	10%
B1 – onafhankelijk gebruiker *(vergelijkbaar met mbo 3 niveau/taalniveau 2F, eindniveau inburgering 2021)*	- begrijpt het jeugdjournaal - begrijpt lopende verhalen - kan eigen mening en beschrijvingen geven	40%
B2 – onafhankelijk gebruiker *(vergelijkbaar met mbo 4 niveau/taalniveau 3F)*	- begrijpt gewoon journaal - begrijpt teksten op hoofdlijnen - kan duidelijke, gedetailleerde tekst produceren en spontaan aan een gesprek deelnemen	25%

[1] Zie https://directduidelijk.nl/media/Direct-Duidelijk-deal.pdf

	- begrijpt vaktaal	
C1 – academisch niveau *(taalniveau 4F)*	kan vloeiend, flexibel en efficiënt de taal gebruiken op professioneel niveau	10%
C2 – academisch niveau	begrijpt ook abstracte teksten (wetten en medische bijsluiters)	5%

**5% van de mensen kan helemaal niet lezen en schrijven*

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Susan van Ommen - D66 Ria de Vries - PvdA Marie José Navis - GroenLinks Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem Nathalie Nede - ChristenUnie
Titel motie	Naar een diverse en inclusieve gemeentelijke organisatie
Nummer Zaaknummer	**20M116** 487333

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 8 juli 2020 een besluit te nemen over ‘een diverse en inclusieve gemeentelijke organisatie’.

De aanleiding is dat Arnhem momenteel bezig is met het maken van een nieuwe Uitvoeringsagenda Diversiteit. Daarin staat het diversiteitsbeleid: wat we de komende jaren gaan doen op het gebied van diversiteit.

De gemeente Arnhem zelf moet ook divers en inclusief zijn, maar dat is nu niet zo. Maar 9% van alle mensen die bij de gemeente werken, hebben een migratieachtergrond. In de hoogste functies is dit zelfs maar 1%.

Door dit voorstel aan te nemen, gaat Arnhem meedoen aan de Nederlandse Diversiteit Monitor. Arnhem krijgt dan een rapport waarin precies staat hoe we het als gemeente doen op het gebied van diversiteit en inclusie, en wat we kunnen doen om (nog) diverser en inclusiever te worden.

We weten dat:

- Arnhem een diverse en inclusieve stad wil zijn;
- Arnhem de Diversiteit Charter getekend heeft in 2018;
- diversiteit en inclusiviteit belangrijke en noodzakelijke eigenschappen van een organisatie zijn;
- de gemeente Arnhem het goede voorbeeld moet geven op het gebied van diversiteit en inclusiviteit in haar eigen organisatie;

de Uitvoeringsagenda Diversiteit momenteel gemaakt wordt.

We vinden dat:

- De Gemeente Arnhem in de hele organisatie een weerspiegeling van de Arnhemse bevolking (samenstelling: 67,2% Nederlands, 11,8% westerse migratie, 21% niet-westerse migratie)[1] moet zijn;
- het belangrijk en noodzakelijk is dat iedereen zich prettig en gehoord voelt op de gemeentelijke werkvloer;
- de Nederlandse Inclusiviteitsmonitor gemeenten en organisaties op basis van wetenschappelijk onderzoek duidelijk maakt hoe effectief, efficiënt (met zo weinig mogelijk inspanning zoveel mogelijk resultaat) en samenhangend het diversiteits- en inclusiviteitsbeleid is, en bijdraagt aan de verbetering hiervan.

Roept het college op om:

1. Mee te doen met de Inclusiviteitsmonitor,

2. Deze monitor op te nemen in de Uitvoeringsagenda Diversiteit,

3. In de uitvoeringsagenda Diversiteit een apart hoofdstuk op te nemen met betrekking tot de diversiteit en inclusiviteit binnen de gemeentelijke organisatie, met daarin SMART geformuleerde doelen, waarmee de gemeenteraad zowel kwantitatief als kwalitatief periodiek geïnformeerd wordt over diversiteit en inclusiviteit binnen de gemeentelijke organisatie;

4. een voorstel te doen op welke wijze de raad hierover het beste geïnformeerd kan worden;

5. hierover jaarlijks te rapporteren aan de gemeenteraad voor het eind van het kalenderjaar.

en gaat over tot de orde van de dag,

Susan van Ommen - D66
Ria de Vries - PvdA
Marie José Navis - GroenLinks
Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Nathalie Nede - ChristenUnie

[1] www.arnhem.incijfers.nl 2019

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Eric Greving - PvdA Jan Hutten - CDA Steffeni Pape - VVD Patrick van Iperen - D66 Mark Coenders - GroenLinks Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem René Kraaijenbrink - Arnhem Centraal Daniël Becker - ChristenUnie Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel motie	Merlijn Schrijvers
Nummer Zaaknummer	**20M117** 487333

Constaterende dat:

- Een jonge betrokken Arnhemmer, Merlijn Schrijvers, tijdens de informatieve behandeling van de Perspectiefnota heeft ingesproken met het idee om Arnhem qua beleving en uitstraling aantrekkelijker te maken.
- De presentatie liet zien hoe je bijvoorbeeld met kunst en groen in de openbare ruimte Arnhem aantrekkelijker gemaakt kan worden.

Overwegend dat:

- Een mooi enthousiast idee van een jonge betrokken Arnhemmer opvolging verdient;
- Kunst en groen in de openbare ruimte van Arnhem onze stad volop creativiteit en inspiratie aantrekkelijker maakt;
- Kunst en groen in de openbare ruimte de stad op onderdelen uniek en fotogeniek maakt en mensen van buiten Arnhem aantrekt;
- Kunst en groen in de openbare ruimte veel gebruikt worden op Instagram spots en foto’s;
- Arnhem met de kunst- en modeopleidingen een unieke kans heeft om hier iets mee te doen.

Verzoekt het college:

- Om samen met Merlijn Schrijvers zijn idee om de stad met kunst en groen aantrekkelijker te maken verder uit te werken en een voorstel voor te leggen aan de gemeenteraad.

- Hierbij na te denken over 1 of 2 pilots in drukbezochte winkelgebieden, waarbij te denken valt aan: de zeven straatjes Arnhem, de hoofdwinkelstraten en de bekende (horeca) pleinen en een locatie in Arnhem-Zuid.
- De Arnhemse kunst- en modeopleidingen en ondernemers hierbij qua inspiratie en uitwerking betrekken.

En gaat over tot de orde van de dag,

Eric Greving - PvdA
Jan Hutten - CDA
Steffeni Pape - VVD
Patrick van Iperen - D66
Mark Coenders - GroenLinks
Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem
René Kraaijenbrink - Arnhem Centraal
Daniël Becker - ChristenUnie
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Leo de Groot - Partij voor de Dieren

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Vergroeningspakketten aanbieden
Nummer Zaaknummer	**20M118** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Verstening hittestress en wateroverlast oplevert;
- Veel tuinen versteend zijn omdat men weinig onderhoud wenst;
- Inwoners gemotiveerd en gesteund kunnen worden met onderhuidsluwe tuininrichting, hulp en betaalbare oplossingen;
- Weliswaar acties en folders aangeboden worden via Arnhem Klimaatbestendig, maar dat mensen dit moeten kunnen vinden.

Overwegende dat:
- Mensen graag kant- en klaar oplossingen aangeboden krijgen;
- In samenwerking met groenbedrijven en anderen betaalbare ontwerpen en pakketten aan te bieden (bijvoorbeeld met een vierkante meter prijs) waardoor het inwoners eenvoudiger gemaakt wordt de tuin te vergroenen;
- Er echt meer actie, aandacht en energie in gestoken moet worden om mensen zo ver te krijgen;
- De coronaproblemen wijkbijeenkomsten moeilijk maken;
- Het de gemeente niets of niet veel hoeft te kosten om dit met partners samen te doen, net zoals het doen van het eerdere aanbod van zonnepanelen.

Verzoekt het college:

- In samenwerking met groenbedrijven en anderen betaalbare ontwerpen en pakketten actief aan te gaan bieden (bijvoorbeeld met vierkante meter prijzen) door een project op te starten om tuinen te helpen vergroenen.

en gaat over tot de orde van de dag

Lea Manders - Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Een duurzaam groen Rijkerswoerd
Nummer Zaaknummer	**20M119** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Rijkerswoerd de grootste wijk van Arnhem is;
- Geen parkachtig gebied heeft, slechte een aantal groene stroken;
- Wijkbewoners de behoefte uitspreken aan meer functies en faciliteiten voor het aanliggende Zeegbos, maar geen gehoor vinden bij de beheerder Stichting Uiterwaarde.
- Het Zeegbos mooie kansen biedt als groen parkachtig uitloopgebied en buffer tussen Huissen en Elst;
- Staatsbosbeheer eigenaar is.
- Stichting Uiterwaarde het onderhoud verzorgd, maar dit graag aan Arnhem wil overdoen en een bedrag van E 100.000 mee geeft.

Overwegende dat:
- Het Zeegbos een zeer belangrijke groenfunctie vervult voor Rijkerswoerd en druk gebruikt wordt in deze coronatijden;
- Het Zeegbos nu vooral toegankelijk is via een combi fiets/wandelpad die het gebied doorsnijdt;
- Er veel mogelijkheden liggen voor meer natuurbeleving (er schijnt oa een bever te zitten), wandelen en ontspanning door aanpassingen van de inrichting en toegankelijkheid;
- Deze grote soms vrij versteende wijk dit groen broodnodig heeft om te kunnen recreëren;
- Eigen gemeentelijk beheer de mogelijkheid geeft om intensief in biodiversiteit te investeren.

Verzoekt het college:

- in gesprek met de inwoners te gaan om een visie uit te werken over het mogelijke en gewenste gebruik en de kansen die dit bos biedt;
- Te kijken naar de mogelijkheden om het beheer over te nemen van Stichting Uiterwaarde.

en gaat over tot de orde van de dag

Lea Manders - Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Meten is weten, ook bij biodiversiteit
Nummer Zaaknummer	**20M120** 462487

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Bijen, vlinders en andere insecten bedreigd worden en hun aantallen dramatisch afgenomen zijn;
- Soorten dieren en planten verdwijnen, waardoor het gehele ecosysteem bedreigd wordt;
- De natuur enorm onder druk staat en dat natuur méér is dan groen en bomen.
- Arnhem niet exact weet wat de stand van zaken is mbt de lokale biodiversiteit.

Overwegende dat:
- Er reeds vele goede intenties en acties zijn om de natuur te ondersteunen en te verbeteren;
- Zonder metingen niet achterhaald kan worden welke acties en ingrepen effectief zijn;
- Het effectief inzetten van middelen gefundeerd moet zijn op concreet weten wat de situatie is en waar je vervolgens naartoe wilt.

Verzoekt het college:
- Over te gaan - in samenwerking met deskundige partijen - tot nulmetingen om de stand van zaken mbt biodiversiteit vast te leggen.
- Op basis daarvan te komen tot een visie en concreet verbeterplan en dit voor te leggen aan de raad.

en gaat over tot de orde van de dag

Lea Manders - Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Klaartje van Dillen - CDA
Titel motie	Focus op opbouw - koningsdag
Nummer Zaaknummer	**20M124** 487333

De Raad,

Constaterende dat
- Corona zorgt voor minder bezoekers in Arnhem;
- Arnhem om een aantal evenmenten landelijk (Zeer) goed bekend staat;
- koningsdag er daar één van is;
- deze perspectiefnota vooral ook moet gaan om de toekomst.

Overwegende dat
- er al langere tijd gesproken wordt over een op te richten stichting koningsdag Arnhem;
- deze beoogt een aantal belangrijke regelzaken en handhavingszaken tot zich krijgt;
- de raad de voortgang hierin niet scherp heeft (gekregen) en tijdig in staat gesteld moet worden zich hierin een mening te vormen.

Verzoekt het college om:
- De voortgang inzake de op te richten stichting “ koningsdag” nog voor de behandeling van de MPJB aan de raad aan te leveren;
- de (financiële) effecten hiervan in de MJPB op te nemen.

en gaat over tot de orde van de dag

Klaartje van Dillen - CDA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Klaartje van Dillen - CDA
Titel motie	Peil op trekken
Nummer Zaaknummer	**20M125** 487333

De Raad,

Constaterende dat:
- droogte, waterberging, wateroverlast en waterpeil een gezamenlijk vraagstuk zijn voor stad, waterschap en provincie;
- Arnhem momenteel nog geen meldingen van verzakkingen (ten gevolge van waterpeil) lijkt te ontvangen;
- Arnhem in 2018 echter nog wel aangaf verzakkingen aan de kades te verwachten door veranderingen in het waterpeil;
- het KCAF aangeeft in Arnhem meerdere klachten of meldingen te hebben van funcderingsproblemen (https://geocontent.rvo.nl/funderingsviewer_storymap/)

Overwegende dat:
- Arnhem proactief wil kunnen handelen en niet wil wachten tot er (een veelvoud aan) meldingen komen/komt;
- de raad graag regie wil kunnen houden en graag op basis van data wil kunnen sturen;
- Arnhem daarom in beeld zou moeten brengen waar eventueel de kwetsbare gebieden zijn, welke woningen last kunnen krijgen van verzakking en een visie te hebben op hoe hiermee om te gaan.

Verzoekt het college om:

- inzichtelijk te maken waar eventueel de kwetsbare gebieden zijn;
- inzichtelijk te maken welke wijken of woningen last kunnen krijgen (van verzakking of andere effecten van waterstandsverschil)
- (samen met de Waterschappen en provincie) een visie te ontwikkelen op deze problematiek;
- bovenstaande in het eerste kwartaal van 2021 bij de raad aan te leveren, inclusief een financiële paragraaf voor Arnhem (opdat dit in PPN en MJPB kan worden vertaald).

en gaat over tot de orde van de dag

Klaartje van Dillen - CDA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Leendert Combée - VVD Robert Sanders - PVV
Titel motie	AZC Elden herijkt
Nummer Zaaknummer	**20M126** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- het contract met het COA inzake het Asielzoekerscentrum Elden binnenkort afloopt;
- de kans bestaat dat het COA aandringt op verlenging van het contract inzake vestiging van het AZC in Elden;
- omwonenden en anderen er van uitgaan dat het AZC van tijdelijke aard is en het gebouw waarin het AZC is gevestigd in 2021 voor andere doeleinden bestemd zal worden;

Verzoekt het college:
De raad tijdig te informeren over de mogelijke opties rondom het al dan niet voortzetten van het AZC Elderhoeve. In ieder geval voordat er afspraken zijn gemaakt met onder andere het COA.

en gaat over tot de orde van de dag

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Leendert Combee - VVD
Robert Sanders - PVV

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Afval in de Bak
Nummer Zaaknummer	**20M127** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- de gemeente Arnhem in de publieke ruimte afvalbakken heeft geplaatst met beperkte capaciteit;
- het bij herhaling voorkomt dat afvalbakken op druk bezochte locaties vol zijn en mensen het afval dan naast de afvalbak deponeren;
- het idee dat bij ontbreken van een afvalbak in de publieke ruimte, mensen hun afval niet achterlaten, is spoort met de praktijk, althans niet overal;

Overwegende dat:
- afval naast de afvalbak niet alleen uit onhygiënisch onwenselijk is, maar ook een gevaar kan zijn voor de volksgezondheid;
- afval naast de afvalbak het straatbeeld ernstig verstoord en kans op verwaaiing aanwezig is;

Verzoekt het college:
op korte termijn op plaatsen waar regelmatig meer afval wordt aangeboden voor de publieke afvalbakken, de zogenaamde hot spots, deze afvalbakken dagelijks of meermalen per dag te legen, dan wel een grotere afvalbak te plaatsen, met deksel, zodat er voldoende capaciteit is om afval te herbergen.

en gaat over tot de orde van de dag

Nico Wiggers, Arnhemse Ouderen Partij

Toelichting:
Er zijn hotspots, zoals

- onder de John Frostbrug, noordzijde richting Stadsblokken, waar überhaupt geen afvalbak staat, maar afvalzakken aan het hek. Deze zakken zijn ook regelmatig vol;
- natuurpark Meinerswijk, op de picknick plaats aan Meginhardweg, naast de Leeffabriek;
- parkeerplaats Hannesstraatje;
- Markt; alle bakken rond de Markt op vrijdag en zaterdag.

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Help, de klep gaat moeizaam open!
Nummer Zaaknummer	**20M128** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- over het onderwerp ondergrondse containers voor onder meer reststoffen al veel in de raad is gewisseld;
- er mensen zijn die een afvalpas hebben en gebruik wensen te maken van de ondergrondse container om hun afval te deponeren;
- er mensen zijn met een fysieke beperking hebben en daardoor bezwaarlijk de container kunnen openen, nadat de opening is verkleind;

Overwegende dat:
- ook mensen met een fysieke beperking hun afval op een behoorlijke manier moeten kunnen aanbieden c.q. deponeren

Verzoekt het college:
op korte termijn in overleg met de APCG te bezien in hoeverre er tegemoet kan worden gekomen aan de bezwaren die mensen met een fysieke beperking ontmoeten bij het willen gebruiken van de ondergrondse container.

en gaat over tot de orde van de dag

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Toelichting:
De opening van de containers is verkleind door het aanbrengen van een stuk metaal. Daardoor gaat de klep veel zwaarder open. Mensen met beperkte spierkracht, waaronder sommige oudere mensen, kunnen daardoor de klep bezwaarlijk openen.
Wellicht kan in overleg met de APCG een oplossing worden gevonden. Te denken valt aan de team van vrijwilligers, die afval ophaalt bij mensen die dat niet zelf kunnen regelen en ook niet een beroep kunnen doen op een netwerk.

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Giovanni Visser - PvdA Eric Greving - PvdA Mattijs Loor - D66 Susan van Ommen - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Karin Kalthoff - VVD Sarah Dobbe - SP Klaartje van Dillen - CDA Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem Sabine Andeweg - D66
Titel motie	Arnhems jeugdlintje
Nummer Zaaknummer	**20M130** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Arnhem verschillende onderscheidingen kent om bewoners publiek te waarderen
- Er geen onderscheiding bestaat die specifiek gericht is op jongeren en kinderen
- Verschillende gemeenten reeds een jeugdlintje hebben geïntroduceerd
- Minister-president Mark Rutte recentelijk jongeren opriep om met “ideeën en creativiteit te komen”

Overwegende dat:
- Arnhem veel talentvolle jongeren en kinderen kent die zich vrijwillig inzetten voor Arnhem
- Vrijwilligers een grote rol spelen in de Arnhemse samenleving
- Jongeren en kinderen in staat zijn om unieke oplossingen voor maatschappelijke problemen te formuleren
- Jongeren en kinderen ook in Arnhem geëerd moeten worden voor de prestaties die zij leveren voor onze stad
- Jongeren en kinderen vaak niet het aantal jaren vrijwilligerswerk kunnen vervullen dat vereist is voor het in aanmerking komen voor een andere onderscheiding

Verzoekt het college :

- Om met ingang van 2021 voor jongeren en kinderen die een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan het leven van inwoners in onze gemeente het jeugdlintje in te voeren en uit te reiken op dezelfde dag als de uitreiking van de koninklijke onderscheidingen

en gaat over tot de orde van de dag

Giovanni Visser - PvdA
Eric Greving - PvdA
Mattijs Loor - D66
Susan van Ommen - D66
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Karin Kalthoff - VVD
Sarah Dobbe - SP
Klaartje van Dillen - CDA
Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Sabine Andeweg - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem Klaartje van Dillen - CDA Vincent Bouma - PvdA
Titel motie	Begraven met grafrecht voor onbepaalde tijd
Nummer Zaaknummer	**20M132** 462487

De Raad,
Gehoord de beraadslaging,

Constaterende, dat;

- de Arnhemse begraafplaats Moscowa een speciaal islamitisch deel heeft, welke echter niet volledig voldoet aan de islamitische richtlijnen;
- destijds bij de oprichting van desbetreffend deel – geen rekening is gehouden met de grafrust voor onbepaalde tijd;
- in de Wet op de lijkbezorging staat dat graven voor bepaalde tijd en voor onbepaalde tijd kunnen worden uitgegeven;[1]
- er vanuit de Arnhemse islamitische gemeenschap een groeiende behoefte is om in Arnhem begraven te worden met grafrust voor onbepaalde tijd;
- grafrust voor onbepaalde tijd in de wet is opgenomen vanuit een behoefte;
- meerdere landen de grenzen naar aanleiding van de covid-19 crisis hebben gesloten en/of restricties hebben opgelegd voor repatriëring van overledenen, hierdoor kan de wens van een overledene om in een graf met een grafrust voor onbepaalde tijd te worden begraven, niet altijd gerealiseerd worden;
- door de coronacrisis een urgentie is opgetreden die wij aan het begin van de crisis niet hadden voorzien;

Van mening zijnde, dat:

- ieder mens recht heeft op een afscheid - passend bij zijn of haar leven, levensstijl of (geloofs)overtuiging;
- elke Arnhemmer het recht heeft om waardig begraven te worden;

[1] https://www.uitvaart.nl/juridisch/begraven/eigen-graf-particulier-graf-of-familiegraf/wat-is-graf-voor-onbepaalde-tijd/7054

- het uitgangspunt moet zijn dat het voor alle veelvoorkomende religies in Nederland mogelijk moet zijn het geloof te praktiseren rondom de uitvaart zonder dat daar speciale procedures voor moeten worden gevoerd;
- de gemeente de keuzevrijheid van burgers faciliteert, waardoor mensen bij leven zelf bepalen hoe er na hun dood met hun lichaam moet worden omgegaan. Zodat nabestaanden op een waardige manier afscheid kunnen nemen van hun dierbaren;
- dat deze laatste wens van mensen juridisch gezien gehonoreerd kan worden;
- er steeds meer gemeenten zijn waarbij het mogelijk is om te kiezen voor grafrust voor onbepaalde tijd (in de volksmond ook wel ‘eeuwigdurend grafrust’ genoemd);
-

Verzoekt het college:

- in gesprek te gaan met vertegenwoordigers van de islamitische gemeenschap in Arnhem en met de directie van begraafplaats Moscowa teneinde begraven met grafrechten voor onbepaalde tijd in Arnhem te realiseren;
- de uitkomsten hiervan zo spoedig mogelijk aan de raad voor te leggen, doch uiterlijk in oktober - zodat eventuele financiële vraagstukken binnen de MJPB kunnen worden opgelost en eventuele aanpassingen in verordeningen tijdig kunnen worden verwerkt;
- de raad halfjaarlijks te informeren over de voortgang van gesprekken en eventuele uitkomsten.

en gaat over tot de orde van de dag,

Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Klaartje van Dillen - CDA
Vincent Bouma - PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Andeweg - Van Iperen - Loor - D66 Leo de Groot - Partij voor de Dieren Gerrie Elfrink - SP
Titel motie	Vind een permanente locatie voor EcoVrede in Arnhem
Nummer Zaaknummer	**20M135** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Stichting Ecovrede gemiddeld 200 mensen per week helpt met onder andere brood, groente, fruit als ook met sociaal-juridisch advies;
- Stichting EcoVrede gemiddeld 21 taakgestraften (reclassering) per jaar begeleiden die anders een reclasseringstraject zouden volgen die dan wel door de gemeente of de Rijksoverheid bekostigd moet worden[1];
- Stichting EcoVrede gemiddeld 10-20 mensen per jaar laten re-integreren die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben, zonder dat hiervoor een subsidie voor een participatieplaats wordt verstrek of een Activerend Werk traject wordt ingezet[2];
- Stichting EcoVrede gemiddeld 35 plekken per jaar bied voor stagiaires met een afstand tot de arbeidsmarkt;
- Stichting EcoVrede ook op andere terreinen een maatschappelijke meerwaarde heeft voor de stad;
- Stichting EcoVrede deze inzet pleegt zonder subsidie;
- Het huren van een geschikte bedrijfshal voor Stichting EcoVrede in Arnhem al gauw € 32.400,- op jaarbasis kost en dit onbetaalbaar is voor deze stichting;

[1] De kosten voor een jeugdreclasseringstraject bedragen € 629,55 per maand. Een traject duurt 6 maanden en kost dan € 3.777,30. Een traject kan een keer worden verlengd. Bij 21 trajecten van € 3.777,30 komen de kosten al uit op € 79.323,30 op jaar basis (exclusief mogelijke verlengingen van trajecten).

[2] Op grond van artikel 8 van de Re-integratieverordening kan het college voor maximaal een jaar een subsidie van maximaal € 500,- per maand verstrekken aan organisaties voor de begeleiding van personen die in het kader van een participatieplaats. Een traject ontwikkeling naar trede 3 van Activerend Werk kost € 3.248,- per stuk. Bij 10 – 20 mensen per jaar komen de kosten dan uit tussen de € 32.480,- en € 64,960,-.

Overwegende dat:

- Het verdwijnen van Stichting EcoVrede zou leiden tot hogere kosten voor de gemeente;
- Het subsidiëren van, dan wel het beschikbaar stellen van een ruimte aan Stichting EcoVrede dus meer oplevert dan het laten verdwijnen van de Stichting;
- Op 25 september 2019 de raad het college al verzocht heeft zich maximaal in te spannen om in overleg met betrokkenen een geschikte locatie te vinden voor Stichting EcoVrede;
- Stichting EcoVrede opnieuw dakloos dreigt te worden;

Verzoekt het college:

- een geschikte permanente locatie te vinden voor Stichting EcoVrede waar zij al hun activiteiten kunnen voortzetten of subsidie te verstrekken om zelf een permanente locatie te kunnen huren;
- voor de kosten hiervan bij de begrotingsbehandeling een voorstel doen voor structurele dekking en tot die tijd middelen vrij te maken in de daarvoor geëigende programma's;
- Stichting EcoVrede te ondersteunen bij hun activiteiten.

en gaat over tot de orde van de dag

Andeweg - Van Iperen - Loor - D66
Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Gerrie Elfrink - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Titel motie	Verbreek stedenband met Wuhan (Volksrepubliek China)
Nummer Zaaknummer	**20M137** 487333

De Raad,
Gehoord de beraadslaging,

Constaterende, dat;

- volgens de rapporten van mensenrechtenorganisaties zoals Human Rights Watch en Amnesty International voeren Chinese ambtenaren in de provincie Xinjiang maatregelen uit die bedoeld zijn om de inheemse Oeigoeren en andere minderheden te controleren, indoctrineren en te assimileren[1] [2]
- één miljoen Oeigoeren vastzitten in Chinese strafkampen[3] [4];
- naast Oeigoerse moslims ook Oeigoerse christenen en moslims die geen Oeigoeren zijn gemarteld en gehersenspoeld worden in Chinese concentratiekampen[5];
- Oeigoeren in China als dwangarbeiders worden gebruikt[6];
- Oeigoerse vrouwen in China gedwongen gesteriliseerd worden[7] [8];
- Oeigoeren in China gedwongen worden om organen af te staan[9] [10]

[1] https://www.hrw.org/nl/news/2020/02/11/338769
[2] https://www.amnesty.org/en/countries/asia-and-the-pacific/china/report-china/
[3] https://www.trouw.nl/religie-filosofie/moeder-der-oeigoeren-niemand-geloofde-ons~bb95df4a/
[4] https://www.epochtimes.nl/het-risico-voor-de-chinese-oeigoeren-door-coronavirus-vereist-actie_10316.html
[5] https://www.trouw.nl/religie-filosofie/de-holocaust-van-xinjiang~b33d505b/
[6] https://www.trouw.nl/economie/china-zet-oeigoeren-in-als-dwangarbeiders-voor-grote-merken-als-apple-en-nike~bb62f0b5/
[7] https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/gedwongen-sterilisatie-en-spiraaltjes-in-china-s-geboortebeleid-voor-oeigoeren-demografische-genocide~be2d1b29/
[8] https://www.kn.nl/china/china-pleegt-demografisch-genocide-vrouwen-gedwongen-tot-sterilisatie-of-abortus/
[9] https://www.newscientist.nl/nieuws/15-studies-teruggetrokken-omdat-mogelijk-organen-van-gevangenen-zijn-gebruikt/
[10] https://amstelveenblog.nl/2020/06/22/china-alarm-betreurt-fout-antwoord-minister-blok-over-orgaanroof/

- Oeigoeren door de Chinese overheid met een zorgvuldig uitgedacht plan op systematische wijze onderdrukt worden[11]
- in China talloze gebedshuizen zijn gesloopt of veranderd in communistische propaganda-huizen,
  de koran is verboden en Oeigoeren verplicht zijn varkensvlees te eten[12];
- Oeigoeren nergens veilig zijn, zelfs niet in Nederland[13] [14];
- Inmiddels een meerderheid van de partijen in de Tweede Kamer vindt dat moet worden nagedacht over hardere sancties tegen China en dat de onderdrukking, gevangenzetting en mishandelingen van Oeigoeren door de Chinese overheid, veel strenger veroordeeld moet worden[15];

Van mening zijnde, dat:

- er in China op massale schaal mensenrechtenschendingen plaatsvinden en de situatie van de Oeigoeren en van andere minderheden in China met de dag slechter wordt, is het onder deze omstandigheden immoreel om een stedenband met een stad in China in stand te houden;

Verzoekt het college:

- de stedenband tussen Arnhem en Wuhan per direct te verbreken;

en gaat over tot de orde van de dag,

Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem

[11] https://nos.nl/artikel/2310816-gelekte-chinese-partijdocumenten-tonen-systematische-repressie-oeigoeren.html
[12] https://www.trouw.nl/religie-filosofie/hier-is-alles-oke-hoor-zegt-china-over-zijn-hersenspoel-kampen~b03624d2/
[13] https://www.amnesty.nl/actueel/oeigoeren-zijn-nergens-veilig-zelfs-niet-in-nederland
[14] https://www.rd.nl/vandaag/buitenland/china-achtervolgt-oeigoer-tot-in-nederland-1.1653144
[15] https://nos.nl/artikel/2320767-kamer-politieke-druk-op-china-verhogen-om-oeigoeren.html

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	8 juli 2020
Bij de bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Marie José Navis - GroenLinks Susan van Ommen - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem Nathalie Nede - ChristenUnie Rebin Maref - VVD
Titel van de motie	Bevorderen meldingsbereidheid bij discriminatie
Nummer Zaaknummer	**20M138** 487333

We weten dat:

- discriminatie strafbaar is gesteld,
- (ervaren) discriminatie negatieve gevolgen heeft voor een individu en de samenleving[1],
- huidige meldingsbereidheid bij discriminatie laag is; 1 op de 5 mensen die zich gediscrimineerd voelt maakt hier melding van[2],
- het melden van discriminatie via arnhem.nl weinig zichtbaar en daarmee moeilijk vindbaar is,
- Vizier de Gemeente Arnhem adviseert en ondersteunt bij het melden van discriminatie,
- Gemeente Arnhem in het verleden een campagne heeft uitgerold om meldingsbereidheid bij discriminatie te vergroten.

We vinden :

- het bevorderen van kennis en bewustwording over discriminatie belangrijk, omdat het empathie creëert en daarmee discriminatie tegen gaat,
- dat er meer aandacht moet komen voor de toegankelijkheid met betrekking tot het melden van discriminatie, omdat het de meldingsbereidheid vergroot,
- dat het aantal meldingen Gemeente Arnhem een beter inzicht geeft in de omvang en aard van de problematiek omtrent discriminatie,
- dat hulpverleningsorganisatie beter in de gelegenheid worden gesteld slachtoffers van discriminatie te helpen, als er (meer) gemeld wordt.

[1] https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/04/02/ervaren-discriminatie-in-nederland-ii
[2] https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/04/02/ervaren-discriminatie-in-nederland-ii

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

- in samenwerking met Vizier een voorstel te ontwikkelen voor een bewustwordingscampagne (met betrekking tot het tegengaan en melden van discriminatie) en bij de begrotingsbehandeling daarvoor een voorstel te doen.

Raadsleden:

Marie José Navis - GroenLinks
Susan van Ommen - D66
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Nathalie Nede - ChristenUnie
Rebin Maref - VVD

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Ria de Vries - PvdA Marie José Navis - GroenLinks Sarah Dobbe - SP
Titel motie	Minimumloon naar €14,-
Nummer Zaaknummer	**20M147** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- De economie groeit, maar een grote groep Arnhemmers achterblijft: iemand met minimumloon kan nu 20% minder van betalen dan 40 jaar geleden;
- Ons minimumloon veel lager is dan de Europese norm van 60% van het mediane inkomen;
- Op steeds meer plekken in Nederland mensen opstaan voor een eerlijke verdeling van de welvaart, te beginnen met een minimumloon van 14 euro;
- Steeds meer economen de voordelen zien van een verhoging van het minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen;

Overwegende dat:

- Wij als gemeente een sociale zorgplicht hebben voor alle Arnhemmers;
- Wij ons daar voor inzetten met de middelen die we hebben;
- We tegelijk ook afhankelijk zijn van het landelijke beleid;
- Gemeenten het armoedebeleid moeten uitvoeren en steeds meer mensen hier gebruik van moeten maken
- Gemeenten ontlast worden indien het minimum verhoogd wordt.

Draagt het college op:
Om middels een brief aan te dringen bij de landelijke regering om het minimumloon te verhogen naar 14 euro per uur en de raad te informeren over de resultaten.

en gaat over tot de orde van de dag,

Ria de Vries - PvdA
Marie José Navis - GroenLinks
Sarah Dobbe - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP
Titel motie	Coronanoodplan
Nummer Zaaknummer	**20M153** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Gezien de coronacrisis,

Draagt het college op het Arnhems Coronanoodplan als uitgangspunt te nemen voor het samenstellen van de conceptbegroting.

en gaat over tot de orde van de dag

Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Klaartje van Dillen - CDA Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel motie	Motie van ongenoegen
Nummer Zaaknummer	**20M148** 487333

De Raad,

Gehoord hebben de beraadslaging tijdens de perspectiefnota,

Constaterende dat:

- Nederland zich op dit moment in de grootste (economische en gezondheids) crisis bevindt sinds de Tweede Wereldoorlog;
- De raad op 29 april 2020 unaniem de motie ‘scenario's’ heeft aangenomen - om als hoogste orgaan in deze stad sturing en grip te houden op de (ontwikkeling van de) stad;
- Het college daarin wordt opgeroepen om (quote!):
    1. *zo snel als mogelijk met scenario’s te komen naar de raad naar aanleiding van de in beeld gebrachte risico’s*
    2. *deze scenario’s bij voorkeur tijdens het proces van de Perspectiefnota aan de raad te presenteren, zodat dit meegenomen kan worden in de besluitvorming*
    3. *Indien dit niet mogelijk is, een proces aan de raad voor te leggen, waarin het college aangeeft hoe voor de zomer de risico’s en de op basis daarvan opgestelde scenario’s ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd, zodat de gemeenteraad het perspectief tijdig kan bijstellen indien dit noodzakelijk is;*
    4. *ieder geval voor de zomer en in september een update te geven van de risico’s en de scenario’s hierop aan te passen.*
- De gevraagde scenario’s voor de raad cruciaal zijn, omdat zij op basis van deze actuele informatie keuzes moet maken ten aanzien van de perspectiefnota en de financiële en inhoudelijke doorontwikkeling van Arnhem;
- De raad het hoogste orgaan is en zij voor het uitvoeren van haar rol informatie nodig heeft vanuit het college
- Het college een actieve informatieplicht heeft;

- Op 24 juni bij de M1 behandeling van de perspectiefnota nog is besproken dat de raad navolging op de motie verwachtte. Door het college is toegezegd dat er op 30 juni een raadsbrief zou volgen die aan die verwachting voldoet;

- Op 30 juni de gemeenteraad een brief heeft ontvangen waarin uitstel wordt aangegeven van deze brief;
- De raad, door niet en niet tijdig te informeren en geen navolging te geven aan de motie - niet in staat wordt gesteld haar rol te nemen en het belang van Arnhem te dienen.

Spreekt uit:

- Onaangenaam verrast te zijn door de gebrekkige ondersteuning, de informatievoorziening en transparantie vanuit het college inzake de voortgang motie ‘scenario’s’;
- Dat de gemeenteraad hierdoor niet haar rol als volksvertegenwoordiging en hoogste orgaan kan vormgeven;
- Dat het noodzakelijk is dat het college de gemeenteraad in de toekomst serieus neemt en de informatieplicht de komende jaren pro-actiever oppakt.
- Het ongenoegen over het handelen van het college in deze situatie.

en gaat over tot de orde van de dag

Klaartje van Dillen - CDA
Leo de Groot - Partij voor de Dieren

De Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem Natalie Nede - ChristenUnie
Titel motie	Invoering voorkeursbeleid bij P&O Gemeente Arnhem
Nummer Zaaknummer	**20M149** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende, dat;

- medewerkers met een migratieachtergrond een zeldzaam verschijnsel zijn in hogere functies binnen de gemeente. Schattingen lopen uiteen van 1% tot 3%[1];
- hoe meer verscheidenheid in de organisatie, hoe beter het contact met de bewoners van de stad en hoe scherper het oog voor wat er nodig is[2];
- volgens de wet voorkeursbeleid alleen toegepast kan worden op de volgende groepen: vrouwen, (bepaalde) etnische groepen alsmede gehandicapten en chronisch zieken;

Van mening zijnde, dat:

- er nog een wereld te winnen valt als het gaat om diversiteit onder het gemeentepersoneel, zeker in de top;
- alleen met een inclusieve cultuur de gemeente haar werk goed kan uitvoeren én een betere werkgever kan worden;
- een inclusieve en diverse organisatie leidt tot beter en uitvoerbaar beleid, beter contact met de netwerken in de stad en met Arnhemmers en tot meer waardering voor verschil voor een grotere groep medewerkers;
- Arnhemmers behoefte hebben aan actie, concrete resultaten op de korte termijn en aan zichtbaarheid;
- voor de korte termijn de focus moet liggen op het vergroten van het aandeel medewerkers met een diverse achtergrond in hogere management- en directiefuncties;

[1] https://diversiteitinbedrijf.nl/wp-content/uploads/2018/05/Diversiteit-onder-gemeentepersoneel-versie-22-mei-.pdf

[2] Bestuursopdracht Inclusie en Diversiteit 2020-2023, Gemeente Amsterdam - https://api.notubiz.nl/documents/8920861/1/file?version=2.0.0&open=browser&token=2e46d9b82939265d0d861f4ed34aefa0e42dfbc2

Verzoekt het college:

- bij sollicitanten van gelijke geschiktheid het principe van voorkeursbeleid te laten gelden, met name in de tactische en strategische takken van de gemeente, te weten midden en hoger management- en directiefuncties, met als doel de huidige structuur te doorbreken om meer verticale diversiteit te krijgen bij de gemeente Arnhem,
- een proactieve houding aan te nemen binnen de recruitmentafdeling van P&O, teneinde bovengenoemde doelstellingen te behalen;

en gaat over tot de orde van de dag,

Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Natalie Nede - ChristenUnie

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	8 juli 2020
Bij de bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Nathalie Nede - ChristenUnie Mark Coenders – GroenLinks Yildirim Usta – DENK Verenigd Arnhem Ria de Vries – PvdA Suzanne van Ommen – D66
Titel van de motie	Keti Koti
Nummer Zaaknummer	**20M150** 487333

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 8 juli een besluit te nemen over ‘Keti Koti’.

We weten dat:
- Op 1 juli de afschaffing van de slavernij wordt gevierd
- Ook in Arnhem sporen van het slavernijverleden zijn te vinden
- In Arnhem ongeveer 12% van de bevolking van Surinaamse of Antilliaanse komaf is
- Er een oproep is gedaan voor een grootste viering van Keti Koti in Arnhem[1]

We vinden dat:
- De afschaffing van de slavernij ook in Arnhem herdacht en gevierd moet worden

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:
- Dit initiatief te ondersteunen en in gesprek te gaan met mogelijke initiatiefnemers.
- Een Keti Koti viering vanaf 1 juli 2021 jaarlijks te faciliteren en hiervoor een voorstel te doen aan de raad.
- De dekking hiervoor te zoeken binnen het budget herdenken.

[1] https://indebuurt.nl/arnhem/arnhemmers/barbara-esseboom-keti-koti-moet-ook-in-arnhem-groots-gevierd-worden~104188/?utm_source=gelderlander&utm_medium=widget&utm_campaign=indebuurtarnhem-integratie-uitgelicht

Raadsleden

Nathalie Nede - ChristenUnie
Mark Coenders – GroenLinks
Yildirim Usta – DENK - Verenigd Arnhem
Ria de Vries – PvdA
Suzanne van Ommen – D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Sarah Dobbe - SP Ria de Vries - PvdA Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Titel motie	Een plek voor ondersteuning voor gedupeerde Arnhemse ouders toeslagenaffaire
Nummer Zaaknummer	**20M151** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
Ouders en kinderen die zijn getroffen door de kinderopvangtoeslagenaffaire, vaak hun leven als volwaardig burger niet zonder pro-actieve hulp en aandacht kunnen oppakken. Ze hebben het gevoel dat ze van het kastje naar de muur gestuurd worden en weer terug, dat werkt verlammend. Er is behoefte aan één loket, aan goede ondersteuning.

Overwegende dat:
- Dat de weerslag van de jarenlange trajecten van onterechte terugvordering op uitvoeringsniveau (werk, integratie, zorg, wonen, veilig thuis) uiteindelijk de gemeente toevallen. De staatssecretaris van Financiën heeft toegezegd hierover met de gemeenten in gesprek te gaan om samen aan oplossingen in de uitvoering te werken.
- Dat onze gemeente graag een positieve rol wil nemen in het herstel van het vertrouwen in de overheid van deze ouders en kinderen.

Verzoekt het college:
Een gemeentelijk vertrouwenspersoon/ombudsman/gespecialiseerde hulpverlener/organisatie aan te wijzen als aanspreek- en oplossingspunt met tot taak:
- Deze ouders proactief te ondersteunen bij complexe schulden, achterstanden en andere knelpunten die ontstaan zijn afgelopen jaren doordat ze onterecht in een negatieve spiraal terecht zijn gekomen door oneigenlijke terugvordering van toeslagengeld,
- Helpen bij toegang tot regelingen en diensten met betrekking tot de weerslag van de vorderingen en oplossing schuldenproblematiek, en neemt waar de ouder niet meer in staat is tijdelijk de rol van contactpersoon over,
- De contactpersoon koppelt regelmatig terug aan het college wat de stand van zaken is bij deze ouders en kinderen en signaleert wat de positieve ontwikkelingen en knelpunten zijn,
- Te signaleren om welke ouders en kinderen het gaat en waar hun grootste zorgen zitten,

- Specifieke aandacht voor kinderen in te zetten omdat de impact op hen zich vaak later en anders zal manifesteren,
- Actief onderzoek te doen in haar eigen systemen of er slachtoffers van de toeslagenaffaire bekend zijn. Dat de betrokken mensen actief gewezen moeten worden – door de gemeente – op de hersteloperatie. Dat kan hier: https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/gedupeerden-kinderopvangtoeslag/gedupeerden-kinderopvangtoeslag

en gaat over tot de orde van de dag

Sarah Dobbe - SP
Ria de Vries - PvdA
Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Sarah Dobbe - SP
Titel motie	De gemeente is er ook voor Arnhemmers die op de camping wonen
Nummer Zaaknummer	**20M152** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- er volgens de laatste informatie 154 Arnhemmers, waarvan 33 kinderen permanent noodgedwongen wonen op camping Arnhem,
- het college heeft aangegeven na vragen van de SP dat het wonen op de camping verre van ideaal is,
- dat de campingeigenaar, tegen de zin in van de gemeente, toch telkens besluit om permanente bewoners gedwongen te verhuizen, inclusief kinderen, onder dreiging van verwijdering van de camping,
- de permanente bewoners van de camping, op de camping staan ingeschreven, en elke maand huur betalen,

Overwegende dat:

- het college aangeeft dat de gemeente er ook is voor de belangen van de permanente bewoners van de camping,
- dat het college aangeeft dat de gedwongen verhuizingen veel stress opleveren voor de gezinnen, en de kinderen,
- het college heeft uitgesproken dat gedwongen huisuitzettingen tijdens de coronacrisis niet zullen doorgaan, en dat de camping eigenaar dreigt met gedwongen huisuitzettingen,
- dat het college in plan van aanpak woningbouwontwikkeling stelt dat ze streeft naar een stad Arnhem waar iedereen goed kan wonen, en dat dit voor bewoners van camping Arnhem niet het geval is,

Verzoekt het college:

- ervoor te zorgen dat geen van de permanente bewoners door een besluit van de camping eigenaar gedwongen uit huis wordt gezet,
- met spoed te zoeken naar woonruimte voor de gezinnen met kinderen op de camping, en daarbij proactief te werk te gaan waar het schuldenproblematiek betreft,
- met spoed een plan te maken om ervoor te zorgen dat de permanente bewoners van de camping in een normaal huis kunnen wonen, met dezelfde rechten als normale huurders, en met een huis dat voldoet aan de criteria die gelden voor een woonhuis,

en gaat over tot de orde van de dag

Sarah Dobbe - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP
Titel motie	Schrappen van het eigen risico
Nummer Zaaknummer	**20M154** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- als je een laag inkomen hebt en je ziek wordt het eigen risico een enorme drempel is.
- veel mensen noodzakelijke zorg mijden vanwege deze boete op ziek zijn, of niet meer kunnen rondkomen vanwege de zorgkosten(1,
- mondzorg voor ruim 500.000 mensen in Nederland onbetaalbaar is geworden(2,

Overwegende dat:
- goede zorg een kwestie is van beschaving,
- het mijden van zorg kan leiden tot grotere problemen later in de gezondheid van mensen, en daardoor ook hogere kosten met zich meebrengt,
- als je aan iemands gebit kunt zien of iemand arm of rijk is dit mensen beperkt en volwaardig leven te leiden.

Verzoekt het college om:
Mogelijk te maken dat iedereen in Arnhem met een inkomen tot 130% zonder extra kosten een collectieve aanvullende verzekering kan afsluiten zonder eigen risico, waarin goede tandverzorging is gedekt,
de 5 miljoen die dit kost te dekken uit het beperken van de externe inhuur,

en gaat over tot de orde van de dag

Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP

1)https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4818521/financiele-problemen-zorg-zorgkosten-duur-geldnood

2) https://doktersvandewereld.org/campagnes/mondzorg/

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP
Titel motie	Laat die klimaatfondsmiljoenen niet op de plank liggen, maar doe er iets nuttigs mee
Nummer Zaaknummer	**20M155** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- het college er nog steeds niet in is geslaagd om middelen uit het klimaatfonds te besteden,
- gezien het programma New Energy Made in Arnhem, 'Energiebesparing in de gebouwde omgeving is de meest effectieve en vaak ook de meest kostenefficiënte wijze van verduurzamen. Energiebesparing draagt bij aan milieudoelstellingen, leidt tot een lagere energierekening, verbetert de concurrentiepositie van bedrijven en geeft een impuls aan de werkgelegenheid,

Overwegende dat:

- in de woningbouw veel winst te boeken is met energiebesparing,
- het niet de vraag is óf woningen grootschalig verduurzaamd moeten worden maar wanneer en hoe,
- naast de verduurzaming is er nog een reden om deze slag te maken, omdat een op de vijf Arnhemmers woont in een ongezond huis, in tochtige woningen, vaak met schimmel, die voor gezondheidsproblemen bij bewoners zorgen,
- energiearmoede een steeds groter probleem dreigt te worden, zeker na de coronacrisis en opvolgende economische crisis,
- er alle reden is om huizen met de slechtste energiekwaliteit (labels E, F en G) eerst aan te pakken,
- het zonde is dat de miljoenen uit het klimaatfonds al zo lang op de plank liggen,

Verzoekt het college om:
het klimaatfonds in haar volle omvang aan te wenden op een manier die de armoede en de slechtste huizen in één klap aanpakt,

en gaat over tot de orde van de dag

Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP
Titel motie	Een coronafonds om financiële gevolgen coronacrisis op te vangen in plaats van 10 miljoen euro weggooien voor een facelift voor de blauwe golven
Nummer Zaaknummer	**20M156** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Arnhem niet alleen te maken heeft met de coronacrisis nu, maar ook met de nasleep ervan straks,
- een enorme economische recessie wordt verwacht gelijk aan de recessie in de jaren 80 en in de grote crisis van 2008,
- veel mensen zijn nu al hun baan kwijt of dreigen hun baan te verliezen(1,
- steeds meer mensen afhankelijk zijn van de voedselbank, afhankelijk van schuldhulpverlening, en steeds meer mensen kunnen hun huur niet meer betalen. De armoede neemt snel toe(2,
- een op de vijf Nederlanders nu al minder inkomsten heeft dan in de tijd voor corona(3,

Overwegende dat:

- Arnhem, met van oudsher al een grote tweedeling, hierdoor geraakt en getekend zal worden als we niets doen,
- een financiële buffer nodig is om de gevolgen van de crisis op te vangen en om bezuinigingen te voorkomen op dat wat van waarde is voor Arnhemmers,
- een financiële buffer helpt om voorbereid te zijn op eventuele kortingen vanuit Den Haag,

Verzoekt het college om:
een coronafonds in te stellen,
dat coronafonds te vullen met een bijdrage van 10 miljoen euro,
deze 10 miljoen euro te dekken door een streep te zetten door de facelift van de blauwe golven

en gaat over tot de orde van de dag

Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP

1)https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2333923-heel-veel-mensen-verborgen-werkloos-door-coronacrisis-waarschuwt-cpb.html
2)https://nos.nl/artikel/2333348-zorgen-over-oplopende-armoede-door-corona-alle-seinen-staan-op-rood.html
3) https://www.nibud.nl/beroepsmatig/nibud-een-vijfde-van-de-nederlanders-ervaart-inkomensterugval/

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP
Titel motie	Productie van beschermingsmiddelen
Nummer Zaaknummer	**20M157** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- de coronacrisis nog niet voorbij is en bescherming nog steeds nodig is om verspreiding van het virus te voorkomen,
- experts en het kabinet rekening houden met een mogelijk tweede golf van besmettingen,
- 6 op de tien medewerkers in verpleeghuizen of thuiszorg nog steeds zonder beschermingsmiddelen werkt(1,
- er nog steeds in de bescherming van zorgverleners wordt gestuurd op beperkt gebruik, vanwege een tekort aan beschermingsmiddelen,

Overwegende dat:

- waardering van zorgverleners niet bij applaus mag blijven, maar we ook daden moeten laten zien,
- medewerkers van de thuiszorg en jeugdzorg sowieso onder verantwoordelijkheid van de gemeente vallen, maar de medewerkers in de verpleeghuizen ook voor Arnhemmers zorgen en zelf vaak uit Arnhem komen,
- we alles op alles zetten om onze zorgverleners, de cruciale mensen in de frontlinie te beschermen,
- beschermingsmiddelen bij zorgverleners niet alleen de zorgverlener zelf beschermd maar ook de kwetsbare mensen voor wie zij zorgen,
- in Scalabor reeds een mondkapjes fabriek is gerealiseerd,
- het produceren van mondkapjes zorgt voor extra werkgelegenheid voor Arnhemmers,

Verzoekt het college om: een extra productielijn voor mondkapjes en andere beschermingsmiddelen op te zetten, de 2 miljoen euro die dit kost te dekken uit het schrappen van 2 miljoen euro van de gemeentelijke bijdrage aan de ontwikkelingen in de Nieuwe Haven
en gaat over tot de orde van de dag Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP

1) https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/sectornieuws/zorg-welzijn/2020/05/veel-zorgpersoneel-werkt-nog-steeds-onbeschermd

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP
Titel motie	Omscholingsfonds voor banen in zorg, onderwijs, en bouw
Nummer Zaaknummer	**20M158** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Arnhem niet alleen te maken heeft met de coronacrisis nu, maar ook met de nasleep ervan straks,
- een enorme economische recessie wordt verwacht gelijk aan de recessie in de jaren 80 en in de grote crisis van 2008,
- veel mensen nu al hun baan kwijt zijn of dreigen hun baan te verliezen(1,

Overwegende dat:
- er een groot tekort is aan zorgverleners, nu en in de toekomst,
- er een groot tekort is aan leraren, nu en in de toekomst,
- er duizenden betaalbare huizen moeten worden gebouwd, en duizenden slechte huizen worden opgeknapt om ongezonde schimmel, vochtproblemen, achterstallig onderhoud en slechte isolatie aan te pakken,
- er veel daken ongebruikt zijn maar wel geschikt voor collectieve zonnepanelen,
- hierdoor de energierekening en dus de lasten van mensen omlaag kan gaan,

Verzoekt het college om:
samen met ROC's, Arnhemse aannemers, zorginstellingen en scholen een ambitieus plan te maken om mensen om te scholen voor de banen die hard nodig zijn,
de kosten hiervan te dekken uit het verminderen van de gemeentelijke bijdrage aan de ontwikkeling van de Lauwersgrachtalliantie.

en gaat over tot de orde van de dag

Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP

1) https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2333923-heel-veel-mensen-verborgen-werkloos-door-coronacrisis-waarschuwt-cpb.htm

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Sabine Andeweg - D66 Klaartje van Dillen - CDA
Titel motie	Graag op tijd
Nummer Zaaknummer	**20M162** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Het college geen uitvoering heeft gegeven aan de motie ‘scenario’s voor morgen’ (20M68) door te laat met de herstelagenda te komen;
- Als gevolg hiervan de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentefinanciën en de hoofdlijnen van de gewenste aanpak pas na het reces door de raad kunnen worden behandeld;
- De Verordening Financieel Beleid en Beheer stelt dat de ontwerp-begroting voor 1 oktober aan de raad moet worden aangeboden;
- Het college heeft aangegeven dat besluitvorming over het herstelplan begin september geen problemen voor de totstandkoming van de begroting met zich meebrengt.

Overwegende dat:

- Voor een goede behandeling van de begroting het tijdig aanleveren van een actuele ontwerp-begroting noodzakelijk is.

Verzoekt het college:

- Vast te houden aan het aanbieden van de ontwerp-begroting voor 1 oktober 2020;
- Ervoor zorg te dragen, conform hetgeen het college in de vergadering van 1 juli aangaf, dat beleidswijzigingen voortkomend uit de behandeling van het herstelplan hierin op een heldere wijze zijn meegenomen en een integraal geheel vormen met het overige beleid.

En gaat over tot de orde van de dag.

Sabine Andeweg (D66)
Klaartje van Dillen (CDA)

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Mattijs Loor - D66
Titel motie	Vertraging bouwprojecten voorkomen of inhalen
Nummer Zaaknummer	**20M163** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- De door het college voorgestelde herstelagenda niet ingaat op het risico van vertraging van bouwprojecten van anderen dan de gemeentelijke overheid;
- Onder andere de Bouwend Nederland, NVB Bouw, de Brancheorganisatie van Nederlandse Architectenbureaus en de Aannemersfederatie hebben aangegeven dat bestemmingsplan- en vergunningtrajecten vertraagd worden door de coronacrisis, bijvoorbeeld door vertraagde besluitvorming of verminderde werksnelheid bij overheden.

Overwegende dat:

- Zowel vanuit het oogpunt van economie en werkgelegenheid als vanwege de benodigde woningbouwproductie de voortgang van geplande en nieuwe bouwprojecten van cruciaal belang is.

Verzoekt het college:

- Ook de komende maanden, vooruitlopend op vaststelling van de herstelagenda door de raad, al het mogelijke te doen om verdere vertraging van procedures te voorkomen en om vertraging die in de afgelopen maanden is opgelopen in te halen.

En gaat over tot de orde van de dag.

Mattijs Loor - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Mattijs Loor - D66
Titel motie	De gemeente is geen politieagent
Nummer Zaaknummer	**20M164** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Het college in paragraaf 2.3 van de herstelagenda voorstelt extra in te zetten op handhaving, veiligheid en ondermijning, maar dit in financiële zin niet gaat over handhaving vanwege de coronacrisis in 2020, maar om structurele extra inzet naast de strafrechtketen.

Overwegende dat:

- De gemeente een grote verantwoordelijkheid heeft waar het gaat om onze handhaving, zeker in het licht van de coronacrisis;
- De gemeente daarentegen niet mee moet bewegen met de ontwikkeling dat de bestuursrechtelijke aanpak van openbare orde en veiligheid de strafrechtelijke aanpak geleidelijk steeds meer vervangt, omdat in de bestuursrechtelijke aanpak onvoldoende rechtstatelijke waarborgen zijn ingebouwd. De aanpak van openbare orde en veiligheid via het bestuursrecht moet zich beperken tot die domeinen waar de gemeente al een andere taak uitoefent of tot acute situaties waar bestuursrechtelijk handelen voor de openbare orde en veiligheid noodzakelijk is.

Verzoekt het college danwel de burgemeester:

- De structurele inzet op veiligheid en ondermijning in de herstelagenda te heroverwegen en geen taken op zich te nemen die in het strafrecht thuishoren;
- Een eventuele extra inzet op handhaving te dekken door herschikking van bestaande middelen.

En gaat over tot de orde van de dag.

Mattijs Loor (D66)

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Patrick van Iperen, Mattijs Loor - D66 Mark Coenders - GroenLinks Eric Greving - PvdA
Titel motie	Waar nodig nu al beginnen
Nummer Zaaknummer	**20M165** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Het college in paragraaf 2.2. van de herstelagenda verschillende voorstellen doet voor een sociaal sterkere stad, maar deze acties volgens de herstelagenda pas vanaf 2021 lijken te starten.

Overwegende dat:

- Extra inzet op het voorkomen van schulden, ondersteuning ter voorkoming van armoedeval en de transitie van opvang naar wonen ook in 2020 al van belang kunnen zijn.

Verzoekt het college:

- De genoemde acties bij voorkomen van schulden, ondersteuning ter voorkoming van armoedeval en de transitie van opvang naar wonen waar mogelijk ook in 2020 al in gang te zetten;
- Indien nodig de raad daarvoor een voorstel voor te leggen dat samen met de herstelagenda kan worden behandeld.

En gaat over tot de orde van de dag.

Patrick van Iperen, Mattijs Loor - D66
Mark Coenders - GroenLinks
Eric Greving - PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Sabine Andeweg - D66 Klaartje van Dillen - CDA Leendert Combée - VVD
Titel motie	Meer en betere onderbouwing
Nummer Zaaknummer	**20M166** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Het college een raadsvoorstel voor de herstelagenda coronacrisis heeft aangeboden;
- Besluitvorming hierover op 2 september wenselijk is;
- De herstelagenda forse financiële wijzigingen bevat, die maar beperkt onderbouwd zijn.

Overwegende dat:

- Voor een vlotte besluitvorming voorafgaand aan de behandeling uitgebreidere en eenduidige informatie gewenst is.

Verzoekt het college:

- Het verschil tussen de financiën in het raadsvoorstel en paragraaf 2.4 van de herstelagenda op te heffen door met een nieuwe versie van de herstelagenda te komen;
- In ieder geval de volgende nadere onderbouwing bij het herstelplan ruim voor de eerste behandeling aan de raad te doen toekomen:
    - De doorrekening van de genoemde autonome ontwikkelingen;
    - Het volledige onderzoek naar de ruimte in de bestemmingsreserves, waaruit duidelijk wordt uit welke reserve welk bedrag waarom kan vrijvallen en welke structurele lasten daarvoor in de exploitatie moeten worden opgenomen;
    - De doorrekening van de genoemde knelpunten/ruimte in bestaand beleid;
    - Een onderbouwing van de extra bedragen voor het onderdeel “investeren in werk”, en welke activiteiten hiervan bovenop de bestaande impulsen voor werk worden begroot c.q. hoe die activiteiten zich onderscheiden van het bestaande beleid;

- De overige informatie waarover het college beschikt en die als onderbouwing van de in de herstelagenda genoemde bedragen kan worden gezien.

En gaat over tot de orde van de dag.

Sabine Andeweg - D66
Klaartje van Dillen - CDA
Leendert Combée - VVD

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Mark Coenders - GroenLinks Tulay Gemici - GroenLinks Sabine Andeweg - D66 Eric Greving - PvdA
Titel motie	Herstelagenda cultuurmakers
Nummer Zaaknummer	**20M167** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

We weten dat:

- De coronacrisis de culturele keten hard heeft geraakt waardoor landelijk de sector tot 1 juni 2020 een inkomsten van 1 miljard euro mistte;
- De manier waarop het zelfstandig ondernemerschap in de cultuursector wordt ingevuld niet altijd goed aansluit bij de bedrijfseconomische logica achter de maatregelen TOZO en TOGS met als gevolg dat niet iedereen in de sector er even goed mee geholpen is
- Financiële reserves in de sector klein zijn waardoor faillissementen dreigen voor een aanzienlijk deel van de sector;
- Een inventarisatie van ondersteuningsmaatregelen door diverse gemeenten een verzameling van creatieve out-of-the-box manieren oplevert waarbij er incidentele ondersteuning is voor culturele projecten die voldoen aan de landelijke maatregelen, betrekking hebben op cultuureducatie en cultuurparticipatie en een cross-over maken met bijvoorbeeld sport of welzijn, maatschappelijke impact hebben en diversiteit bevorderen;
- Er voor kunst- en cultuurinstellingen diverse ondersteuningsprogramma's van het Rijk zijn;
- De Arnhemse Herstelagenda een 'Zomer in Arnhem'-programma wil bieden op het gebied van cultuur, vermaak en toerisme tijdens de zomermaanden in Arnhem;
- Arnhem een stad is met veel cultuurmakers.

We vinden dat:

- De inzet van het college erop gericht is om de culturele keten in Arnhem rond de functies educatie, productie en presentatie zo goed mogelijk in stand te houden;
- Het college de ambitie heeft uitgesproken om de kracht van de creatieve en culturele sector veel meer in te zetten voor maatschappelijke opgaven in de stad bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs, zorg en welzijn.
- In de Herstelagenda nog weinig aandacht is voor de positie van (kleine) cultuurmakers.

Daarom vragen we het college:

- De kleinere culturele makers proactief te betrekken bij het ‘Zomer in Arnhem’-programma;
- Een aanvulling te maken op de Herstelagenda waarin ingegaan wordt op:
    - De situatie van Arnhemse cultuurmakers als gevolg van de coronacrisis;
    - (Financiële) mogelijkheden voor verdere ondersteuning van cultuurmakers, ook via programma’s van het Rijk;
    - Mogelijkheden voor het naar voren halen van investeringen op korte, middellange en lange termijn.
- En dit te verwerken in de begroting 2021-2024.

en gaat over tot de orde van de dag

Mark Coenders - GroenLinks
Tulay Gemici - GroenLinks
Sabine Andeweg - D66
Eric Greving - PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Maud Dolsma - GroenLinks Ria de Vries - PvdA
Titel motie	Met VEIA de Arnhemse zorgvraag achterhalen
Nummer Zaaknummer	**20M168** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

We weten dat:

- Er door de coronacrisis een toename wordt verwacht van het aantal mensen met een zorgvraag.
- Het onbekend is hoeveel mensen dit zullen zijn en welke zorg zij precies nodig hebben.
- Het college van plan is om het platform Voor elkaar in Arnhem te verbreden en deze nieuwe samenwerkingsvorm te verstevigen.

We vinden dat:

- We zo snel mogelijk de hulpvraag van Arnhemmers in kaart moeten brengen, zodat we direct (lichte) zorg kunnen bieden en de problematiek niet onnodig lang voortduurt of zwaarder wordt.
- We een laagdrempelig zorgnetwerk nodig hebben met ogen en oren in de buurt, die snel kan schakelen met het wijkteam.
- Voor Elkaar in Arnhem de basis kan zijn voor dit laagdrempelige netwerk.
- Vrijwilligers een belangrijke rol kunnen spelen in het signaleren van een zorgvraag door op een informele manier contact te maken met mensen in hun eigen netwerk en buurt.

Daarom vragen we het college:

- Om samen met Mantelzorg en Vrijwillige thuishulp (MVT) en de sociale wijkteams te kijken hoe de vrijwilligers van VEIA kunnen worden ingezet om de hulpvraag van Arnhemmers in kaart te brengen.
- Hierbij de sociale netwerken waar vrijwilligers onderdeel van zijn mee te nemen, zodat zij op een natuurlijke manier contact kunnen leggen met de mensen in hun omgeving.

en gaat over tot de orde van de dag

Maud Dolsma - GroenLinks
Ria de Vries - PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Muriël Simonis - GroenLinks
Titel motie	Stadsdistributie duurzaam de stad in
Nummer Zaaknummer	**20M169** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

We weten dat:

- In 2020 een milieuzone voor diesel bestelbusjes wordt ingevoerd;
- Er een ambitie ligt voor een nul-emissiezone in de binnenstad 2025;
- Er ambities zijn ten aanzien van een duurzame stadsdistributie (de aangenomen motie ten aanzien van de milieuzone benoemd flankerend beleid voor emissievrije stadsdistributie).

We vinden dat:

- Er verschillende groepen in de stad actief bezig zijn met het opzetten van duurzame binnenstad distributie;
- Er afgelopen jaar een onderzoek is afgerond door de HAN (Hogeschool Arnhem Nijmegen), in samenwerking met PBA (Platform Binnenstad Arnhem) en de gemeente, naar de problematiek van binnenstad distributie en de mogelijkheden voor verduurzaming daarvan;
  Ondernemers geen/nauwelijks extra kosten ondervinden omdat de kostbare laste kilometer opgeheven wordt door de kosten besparing van de grote leveranciers, die de bundeling en fijnmazige distributie dekt;
- Het lastig is om te veranderen en een (nog onbekend) alternatief te bieden voor een stadsdistributiesysteem dat bekend is;
- Verbeterde mogelijkheden voor verduurzaming van de Arnhemse stadsdistributie (bundelen, laatste kilometers met kleine/elektrische/waterstof transporters) een enorme impuls en vernieuwing en werkgelegenheid in Arnhem zullen geven;
- Er veel hinder wordt ondervonden bij binnenstadbewoners, -gebruikers en ondernemers van de vele vervoersbewegingen, fijnstof en geluid van distributie in de binnenstad;

- Schone lucht belangrijk is voor de gezondheid van onze inwoner, zeker in tijden van coronacrisis;
- Doormiddel van keuzes in de handhaving en venstertijden het gewenste duurzame alternatief aantrekkelijker wordt voor alle betrokkenen;
  De handhaving zo simpel kan als het inlassen van een periode van het informeren van ondernemers en distributeurs. Waarna het handhaven bestaat uit, na het sluiten van de venstertijden uitrijden onmogelijk te maken, of te beboeten;
- Transport met koelingssystemen soms voor langere tijd ogenschijnlijk zonder doel staan te draaien.

Daarom vragen we het college:

- De venstertijden voor binnenstad distributeurs te handhaven en eventueel te versmallen in lijn met besluiten van de raad, en hiervoor een plan te maken;
- De mogelijkheden te onderzoeken van het verbieden van (het stationair lopen van) koelaggregaten in de binnenstad en het aanbieden van alternatieven.
- De mogelijkheden te onderzoeken, in overleg met de ondernemers, van privileges voor stadsdistributie-ondernemers die goederen bundelen, fijnmazige distributie en emissievrije kleine transporters gebruiken (zoals elektrische fietsen, elektrische/waterstof wagentjes en dergelijke).
- Een eventueel benodigd voorstel hiervoor voor de behandeling van de begroting 2021-2024 voor te leggen aan de gemeenteraad.

en gaat over tot de orde van de dag

Muriël Simonis - GroenLinks

Voor 37 *Raadsvoorstel "Aanvraag vangnetuitkering BUIG 2019"*

Tegen 0

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 37

Tegen 0

Raadsvoorstel "Intrekken Exploitatieplan Groot Rijnwijk, 1e herziening"

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor	**37**	*Raadsvoorstel "Jaarstukken 2019 conceptbegroting 2021 Veilig Thuis Gelderland-Midden"*
Tegen	**0**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor	**12**
Tegen	**25**

Amendement "Stap 1 minnelijk verwerven. Concrete visie maken en dan pas besluiten over stap 2" (20A54)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor 2

Tegen 35

Amendement "Boter bij de vis; afronding discussie" (20A50)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 5

Tegen 32

Amendement "Vinger aan de pols; laat niemand zinken" (20A51)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 33

Tegen 4

Amendement "Creatie van vastigheid voor recreatie" (20A52)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 30

Tegen 7

Amendement "Een duurzame haven" (20A53)

GROENLINKS — 7 — 0

- Coenders
- Prinsen
- Navis
- Dolsma
- Gemici
- Simonis
- van der Loo

VVD Arnhem — 6 — 0

- Combée
- Pape
- Kalthoff
- van Es
- Maref
- Loos

D66 — 5 — 0

- Andeweg
- Loor
- Venhoek
- van Ommen
- van Iperen

PvdA — 4 — 0

- Greving
- Bouma
- de Vries
- Visser

Arnhemse Ouderen Partij — 0 — 1

- Wiggers

CDA Arnhem — 2 — 0

- van Dillen
- Hutten

Arnhem Centraal — 2 — 0

- van der Laak
- Manders
- Kraaijenbrink

SP — 0 — 3

- Elfrink
- Çetintaş
- Dobbe

ChristenUnie — 0 — 2

- Becker
- Nede

DENK / Verenigd Arnhem — 2 — 0

- Usta
- Aydemir

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem — 2 — 0

- de Groot
- Eliëns

Partij voor de Vrijheid — 0 — 1

- Verheij
- Sanders

Totaal 37

Voor 32

Tegen 5

Motie "Niet tussen wal en schip laten vallen bewoners" (20M111)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 36

Tegen 1

Motie "Waar is de provincie" (20M114)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 7

Tegen 30

Motie "Commissie van Onderzoek woonboten Nieuwe Haven" (20M129)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 36 *Motie "Voortgang koers woonboten" (20M161)*

Tegen 1

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 25 *Raadsvoorstel "Visie Nieuwe Haven"*

Tegen 12

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 9

Tegen 28

Amendement "Niet uitbreiden van de kernvoorraad sociale huurwoningen is onacceptabel; Kernvoorraad sociale huurwoningen uitbreiden naar behoefte" (20A39)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor	**35**	*Amendement "Nu aan de slag met sociale woonvormen zoals een Knarrenhof" (20A40)*
Tegen	**2**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor 30 *Amendement "Aanvulling Plan van Aanpak" (20A42)*

Tegen 7

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 18

Tegen 19

Amendement "Geen nieuwe sociale huurwoningen bij meer dan 60% sociale huur" (20A59g)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor	**8**	*Motie "Een realistisch plan van aanpak woningbouwontwikkeling is nodig" (20M82)*
Tegen	**29**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor 31

Tegen 6

Motie "Pak schimmelwoningen aan" (20M83)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 4

Tegen 33

Motie "Arbeidsmigranten huisvesten in de gemeente waar ze werken" (20M84)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 22

Tegen 15

Motie "Stop de huurverhoging, 0% is genoeg" (20M85)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 7

Tegen 30

Motie "Nieuwbouw spreiden over de stad" (20M86)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 35 *Motie "Onderzoek invoering woonplicht (20M87)*

Tegen 2

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 25

Tegen 12

Motie "Bredere aanpak is goed voor alle Arnhemmers" (20M88)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 37 *Motie "Meten is weten" (20M89)*

Tegen 0

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 17

Tegen 20

Motie "Meer woningen, minder kosten" (20M91)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 36

Tegen 1

Motie "Wonen en zorg regelen in een woonzorgvisie" (20M160)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 31 *Raadsvoorstel "Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling"*

Tegen 6

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 12

Tegen 25

Motie "Geen Lauwersgracht zonder provinciale bijdrage" (20M146)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor	**37**	*Raadsvoorstel "Jaarstukken 2019" (inclusief Financiële Jaarrapportage Projecten 2019)*
Tegen	**0**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **37**

Voor	**37**	*Motie "De Arnhemse jeugd verdient een nieuw Jeugdnota!" (20M134)*
Tegen	**0**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor 9

Tegen 28

Motie "Op weg naar geluk" (20M159)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor	**37**	*Raadsvoorstel "It takes Arnhem to raise a child - Rekenkameronderzoek naar Arnhems jeugdbeleid"*
Tegen	**0**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **37**

Voor 34

Tegen 3

Amendement "Visie voor maatregelen" (20A58)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 36

Tegen 1

Motie "Preventie door stress vermindering" (20M133)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 9

Tegen 28

Motie "Neem de rekenkamer serieus en volg aanbevelingen over het jeugdbeleid op" (20M140)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor	**4**	*Motie "Onderzoek eerst de effecten van de corona-crisis voordat je jeugdzorg maatregelen doorvoert die pre-corona zijn bedacht" (20M141)*
Tegen	**33**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor	**6**	*Motie "Als er geen reden is om te bezuinigen op de jeugdzorg, doe het dan ook niet" (20M142)*
Tegen	**31**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **37**

Voor	**7**
Tegen	**30**

Motie "Kwaliteit van zorg voor kinderen moet de voorwaarde voor jeugdzorg zijn" (20M143)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor	**33**
Tegen	**4**

Motie "Geen maatregelen in de zorg doorvoeren zonder de zorg te betrekken" (20M144)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor	**5**	*Motie "lets anders zoeken om op te bezuinigen dan op kwetsbare kinderen en jongeren" (20M145)*
Tegen	**32**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **37**

Voor 33 *Raadsvoorstel "Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg"*

Tegen 4

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 32 *Raadsvoorstel "Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode"*

Tegen 5

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 27 *Motie "Zorgverleners beschermen" (20M102)*

Tegen 10

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 37 *Raadsvoorstel "Verzamelbesluit-2 2020"*

Tegen 0

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor	**37**	*Raadsvoorstel "Geautoriseerde stand Begroting 2020-2023 tot en met de raadsvergadering van 8 juli 2020"*
Tegen	**0**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor 5

Tegen 32

Motie vreemd aan de agenda "Stop politieke inmenging Zwarte Piet" (19M116)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	1	1
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor	**28**
Tegen	**9**

Motie vreemd aan de agenda "Van Nationaliteit Onbekend naar Staatloos" (19M117g)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor 14

Tegen 23

Motie vreemd aan de agenda "E-step pilot Arnhem" (19M163)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 30

Tegen 7

Motie vreemd aan de agenda "Neem aanbevelingen over voor de Van Verschuerbuurt" (19M179)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor	**14**	*Motie vreemd aan de agenda "Luchtmetingen giftige uitstoot biomassacentrale IPKW Arnhem" (19M180)*
Tegen	**23**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal **37**

Voor	**37**	*Motie vreemd aan de agenda "Pak huwelijksdwang en achterlating van Arnhemse meisjes en jongens aan" (19M181)*
Tegen	**0**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **37**

Voor	**36**	*Motie vreemd aan de agenda "Geen discriminatie in de Arnhemse sport" (19M185)*
Tegen	**1**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor 19

Tegen 18

Motie vreemd aan de agenda "Inspanning lokaal vuurwerkverbod" (19M187)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 33

Tegen 4

Motie vreemd aan de agenda "Centrale vuurwerkshow" (19M186)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 27

Tegen 10

Motie vreemd aan de agenda "Inventarisatie groen op bouwlocaties" (19M188)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 37

Tegen 0

Motie vreemd aan de agenda "Gelijke stagevergoedingen" (20M01)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 28

Tegen 9

Motie vreemd aan de agenda "Plan voor creatieve werkruimten" (20M39)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 8

Tegen 29

Motie vreemd aan de agenda "Daadwerkelijk iets doen om gebrek aan ateliers en werkruimte te verhelpen" (20M40)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor	**21**
Tegen	**16**

Motie vreemd aan de agenda "Arnhem sluit zich aan bij Leiden" (20M52)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor	**24**	*Motie vreemd aan de agenda "Stop inmenging Zwarte Piet" (20M99g)*
Tegen	**13**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	1	1
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor	**37**	*Motie vreemd aan de agenda "Begrijpelijke taal voor iedereen" (20M115)*
Tegen	**0**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor	**36**
Tegen	**1**

Motie vreemd aan de agenda "Naar een diverse en inclusieve gemeentelijke organisatie" (20M116)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke afdeling Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor 36 *Motie vreemd aan de agenda "Merlijn Schijvers" (20M117)*

Tegen 1

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 9

Tegen 28

Motie vreemd aan de agenda "Vergroeningspakketten aanbieden" (20M118)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor	**8**	*Motie vreemd aan de agenda "Een duurzaam groen Rijkerswoerd" (20M119)*
Tegen	**29**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor 4 *Motie van afkeuring (20M171)*

Tegen 33

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 36

Tegen 1

Amendement "Ook ambitie voor studentenhuisvesting" (20A61)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor	**36**	*Motie vreemd aan de agenda "Begraven met grafrecht voor onbepaalde tijd" (20M132)*
Tegen	**1**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor	**12**	*Motie vreemd aan de agenda "Vind een permanente locatie voor EcoVrede in Arnhem" (20M135)*
Tegen	**25**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Voor 11

Tegen 26

Motie vreemd aan de agenda "Verbreek stedenband met Wuhan (Volksrepubliek China)" (20M137)

GROENLINKS	1	6
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Voor 23

Tegen 13

Motie vreemd aan de agenda "Minimumloon naar €14,-" (20M147)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 36

Motie vreemd aan de agenda "Coronanoodplan" (20M153)

Voor	**3**
Tegen	**33**

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**36**

Voor 29 *Motie vreemd aan de agenda "Motie van ongenoegen" (20M148)*

Tegen 7

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 36

Voor 25

Tegen 11

Motie vreemd aan de agenda "Invoering voorkeursbeleid bij P&O Gemeente Arnhem" (20M149)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	1	2
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 36

Voor 35 *Motie vreemd aan de agenda "Keti Koti" (20M150)*

Tegen 1

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 36

Voor	**27**
Tegen	**9**

Motie vreemd aan de agenda "Een plek voor ondersteuning voor gedupeerde Arnhemse ouders toeslagenaffaire" (20M151)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**36**

Voor 12

Tegen 24

Motie vreemd aan de agenda "De gemeente is er ook voor Arnhemmers die op de camping wonen" (20M152)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke afdeling Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 36

Voor	**6**	*Motie vreemd aan de agenda "Schrappen van het eigen risico" (20M154)*
Tegen	**30**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**36**

Voor	**4**
Tegen	**32**

Motie vreemd aan de agenda "Laat die klimaatfondsmiljoenen niet op de plank liggen, maar doe er iets nuttigs mee" (20M155)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**36**

Voor	**4**	*Motie vreemd aan de agenda "Een coronafonds om fin. gevolgen coronacrisis op te vangen i.p.v. 10 miljoen euro weggooien voor een facelift voor de blauwe golven" (20M156)*
Tegen	**32**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **36**

Voor	**4**
Tegen	**32**

Motie vreemd aan de agenda "Productie van beschermingsmiddelen" (20M157)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**36**

Voor	**6**	*Motie vreemd aan de agenda "Omscholingsfonds voor banen in zorg, onderwijs, en bouw" (20M158)*
Tegen	**30**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	1	1
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke afdeling Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal **36**

Voor 25 *Motie vreemd aan de agenda "Graag op tijd" (20M162)*

Tegen 11

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 36

Voor 32

Tegen 2

Motie vreemd aan de agenda "Vertraging bouwprojecten voorkomen of inhalen" (20M163)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 34

Voor	**5**
Tegen	**29**

Motie vreemd aan de agenda "De gemeente is geen politieagent" (20M164)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**34**

Voor	**34**	*Motie vreemd aan de agenda "Waar nodig nu al beginnen" (20M165)*
Tegen	**0**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**34**

Voor	**23**	*Motie vreemd aan de agenda "Meer en betere onderbouwing" (20M166)*
Tegen	**11**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**34**

Voor	**33**	*Motie vreemd aan de agenda "Herstelagenda cultuurmakers" (20M167)*
Tegen	**1**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**34**

Voor	**33**	*Motie vreemd aan de agenda "Stadsdistributie duurzaam de stad in" (20M169)*
Tegen	**1**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**34**

Voor 11

Tegen 23

Motie vreemd aan de agenda "Geen 10 miljoen naar de grauwe golven, en zeker niet nu" (20M170)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 34

Voor	**7**
Tegen	**27**

Motie vreemd aan de agenda "Motie zwarte piet; de burgemeester niet verbieden zijn verantwoordelijkheid te nemen (20M172)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	1	1
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**34**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	**8 juli 2020**
Zaaknummer	**487333**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 3 juli 2020, Griffie nummer: 487333

besluit:

De concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 17 juni 2020 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **487333**

ONDERWERP: Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 17 juni 2020

Voorstel

De Agendacommissie stelt u voor de concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 17 juni 2020 vast te stellen.

Bijlage

- concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 17 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	**8 juli 2020**
Zaaknummer	**487333**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 3 juli 2020, Griffie nummer: 487333

besluit:

De concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 17 juni 2020 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 17 juni 2020

De voorzitter: de heer Marcouch

De raadsgriffier: de heer Kersten

Aanwezig de leden: mevrouw Andeweg (D66), de heer Aydemir (DENK Verenigd Arnhem), de heer Becker (ChristenUnie), de heer Bouma (PvdA), de heer Çetintaş (SP), de heer Coenders (GroenLinks), de heer Combée (VVD), mevrouw Van Dillen (CDA), mevrouw Dobbe (SP), de heer Elfrink (SP), de heer Eliëns (Partij voor de Dieren), de heer Van Es (VVD), mevrouw Gemici (GroenLinks), de heer Greving (PvdA), de heer De Groot (Partij voor de Dieren), de heer Hutten (CDA), de heer Van Iperen, mevrouw Kalthoff (VVD), de heer Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), de heer Van der Laak (Arnhem Centraal), de heer Van der Loo (GroenLinks), de heer Loor (D66), de heer Loos (VVD), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Maref (VVD), mevrouw Navis (GroenLinks), mevrouw Nede (ChristenUnie), mevrouw Van Ommen (D66),mevrouw Pape (VVD), de heer Prinsen (GroenLinks), de heer Sanders (PVV), mevrouw Simonis (GroenLinks), de heer Usta (DENK Verenigd Arnhem), de heer Venhoek (D66), de heer Verheij (PVV), de heer Visser (PvdA), mevrouw De Vries (PvdA), de heer Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij)

Afwezig de leden: mevrouw Dolsma (GroenLinks), mevrouw van Ommen (D66) (vanaf 0.00 uur), mevrouw Gemici (vanaf 0.30 uur), de heer Loor (vanaf 1.00 uur)

Begintijd vergadering : 21:00 uur
Eindtijd vergadering : 01:20 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

5.6 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergaderingen van 20 mei 2020 en 27 mei 2020	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.7 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.1 Vaststellen Zienswijze jaarverslag 2019 en begroting 2021 Gemeenschappelijk Orgaan regio Arnhem-Nijmegen	Het amendement "Ook GO moet steentje bijdragen" (20A46) van de fractie SP is met 6 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met 33 stemen voor en 5 stemmen tegen aangenomen.
6.2 Instemmen met Jaarrekening 2019 en concept Begroting 2021 GR Park Lingezegen	Het amendement "Ook Lingezegen moet steentje bijdragen" (20A47) van de fractie SP is met 6 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met 37 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.
6.3 Instemmen met Zienswijze 1e Bestuursrapportage 2020 en ontwerp MJPB 2021-2024 De Connectie	Het amendement "Ook de Connectie moet steentje bijdragen" (20A48) van de fractie SP is met 5 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.4 Instemmen met Zienswijze begroting 2021 Gelders Archief	Het amendement "Ook Gelders Archief moet steentje bijdragen" (20A49) van de fractie SP is met 3 stemmen voor en 35 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.5 Beslissing op het bezwaarschrift van de heer N.K.J. Wiggers, in zijn hoedanigheid als fractievoorzitter van de Arnhemse Ouderen Partij	Het voorstel is met 35 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.
7.1 Vaststellen ODRA begroting 2021 en jaarstukken 2019	Het amendement "Coronacrisis: ook de ODRA moet een steentje bijdragen" (20A45) van de fracties SP en Arnhemse Ouderen Partij is met 5 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

Zaaknummer: 480518

7.2 Vaststellen Monitoring RPW regio Arnhem-Nijmegen 2019	De motie "Eerst democratische waarborgen, dan witte raven" (20M93) van de fractie Partij voor de Dieren is met 10 stemmen voor en 28 stemmen tegen verworpen. De motie "Nieuwe concepten voor zuinig ruimtegebruik" (20M94) van de fractie Partij voor de Dieren is met 25 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen. De motie "Circulaire en klimaatneutrale bedrijfsprocessen, dat spreekt toch vanzelf" (20M95) van de fractie Partij voor de Dieren is met 10 stemmen voor en 28 stemmen tegen verworpen. De motie "Maatschappelijk verantwoord regionaal ondernemen" (20M96) van de fracties PvdA, GroenLinks, ChristenUnie, Partij voor de Dieren, DENK Verenigd Arnhem en Arnhem Centraal is met 30 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen. De motie "Maximaal behalen van de duurzaamheidsdoelstellingen regionale samenwerking" (20M97) van de fracties GroenLinks, PvdA en Arnhem Centraal is met 26 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen. De motie "Schaarse ruimte benutten voor zonne-energie" (20M100) van de fracties GroenLinks en PvdA is met 24 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen. Het voorstel is met 34 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen.
7.3 Vaststellen Ontwerp Meerjarenbegroting BVO DRAN 2021-2024 (inclusief gewijzigde begroting 2020)	Het amendement "Scherper sturen en rapporteren" (20A44) van de fracties D66 en PvdA is met 27 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen.
7.4 Vaststellen "Plan van aanpak: Woningsplitsing en verkamering"	Het amendement "Voldoende en betaalbare kamers" (20A43) van de fractie D66 is met 12 stemmen voor en 26 stemmen tegen verworpen. Het amendement "Leefbaarheidstoets een wassenneus" (20A37) van de fracties VVD en CDA is met 25 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen. Het amendement "Vertrouwen in de inwoner en vastgoedeigenaar centraal" (20A38) van de fractie D66 is met 33 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen. De motie "Samenwerking tussen huurders, verhuurders en de gemeente" (20M81) van de fractie VVD is met 35 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen. De motie "Passende huisvesting voor arbeidsmigranten" (20M92) van de fracties D66, PvdA, DENK Verenigd Arnhem en ChristenUnie is met 36 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
7.5 Vaststellen Initiatiefvoorstel "Geregeld Beheer bij Kamerverhuur"	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
7.6 Interpellatieverzoek van de leden Elfrink, Dobbe, Çetintaş, Manders en Verheij inzake "Raadsbesluit draagvlak noodzakelijke voorwaarde invoering diftar"	De motie "Onderzoek afval scheiden achteraf"(20M104) van de fractie Arnhem Centraal is met 24 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen. De motie " Verwijder de 30 liter verkleiningsstukken uit de containers" (20M105) van de fractie VVD is met 18 stemmen voor en 20 stemmen tegen verworpen. De motie " Afvalcontainers van het slot en opening herstellen zodat er weer een normale vuilniszak in past" (20M106) van de fractie SP is met 16 stemmen voor en 22 stemmen tegen verworpen. De motie "Laat politici helpen de rotzooi op te ruimen" (20M107) van de fractie SP is met 7 stemmen voor en 31 stemmen tegen verworpen. De motie "Niet nog meer extra kosten" (20M108) van de fractie SP is met 15 stemmen voor en 23 stemmen tegen verworpen.

De motie "Referendum over het afvalbeleid" (20M109) van de fractie SP is met 9 stemmen voor en 29 stemmen tegen verworpen.

De motie van "Afkeuring van de uitvoering van het Arnhems afvalbeleid" (20M110) van de fractie SP is met 9 stemmen voor en 29 stemmen tegen verworpen.

7.7 Interpellatieverzoek van de leden Elfrink, Dobbe en Çetintaş inzake "De verpleeghuizen en thuiszorg in Arnhem tijdens de coronacrisis"

De motie "Onze meest kwetsbare ouderen beschermen" (20M101) van de fractie SP is met 10 stemmen voor en 26 stemmen tegen verworpen.

Bij de stemming over de motie "Zorgverleners beschermen" (20M102) van de fractie SP staken de stemmen. De motie zal in een volgende vergadering opnieuw in stemming worden gebracht.

De motie "Lessen leren voor de tweede golf" (20M103) van de fractie SP is met 14 stemmen voor en 22 stemmen tegen verworpen.

7.8 Motie vreemd aan de agenda "Geen spoedwet zonder gedegen democratische controle" (20M98)

De motie vreemd aan de agenda "Geen spoedwet zonder gedegen democratische controle" (20M98) van de fracties Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Arnhemse Ouderen Partij en Arnhem Centraal is met 21 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen.

De raadsgriffier,

Jozef Kersten

De voorzitter,

Ahmed Marcouch

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 8 juli 2020

Zaaknummer 487333

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie, d.d. 3 juli 2020, zaaknummer: 487333

besluit:

De "Lijst van ingekomen Stukken" van 16 juni 2020 tot en met 2 juli 2020 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **487333**

ONDERWERP: Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 8 juli 2020

Voorstel

De Agendacommissie stelt u voor de "Lijst van Ingekomen Stukken" van 16 juni 2020 tot en met 2 juli 2020 vast te stellen.

Als raadslid kunt u de ingekomen stukken inzien via het Bestuurlijk Informatiesysteem (iBabs).

Bijlage

- Lijst van Ingekomen stukken (16 juni 2020 tot en met 2 juli 2020)

Arnhem GEMEENTE

Besluit van	8 juli 2020
Zaaknummer	487333

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie, d.d. 3 juli 2020, zaaknummer: 487333

besluit:

De "Lijst van ingekomen Stukken" van 16 juni 2020 tot en met 2 juli 2020 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Lijst van Ingekomen stukken (16 juni 2020 tot en met 2 juli 2020)			
Datum	**Afzender**	**Titel**	**Advies**
16-06-2020	Moedige Moeders Nederland	Wietproef, landelijke en gemeentelijke bijdragen, drugslegalisering, ondermijning	Voor kennisgeving aannemen
16-06-2020	Dhr. J.M. Teitink	Beleid	Voor kennisgeving aannemen
16-06-2020	Dhr. / mw. F. Sanane	[Gemeente Arnhem] Afvalbeleid	Voor kennisgeving aannemen
16-06-2020	Dhr. I. Thonon	Zestien maatschappelijke organisaties roepen u op zet mobiele toiletunits in het centrum nu horeca geen passanten meer toelaat	In handen stellen van het college van B&W ter afdoeninging, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
16-06-2020	Bestuur Binnenstad Arnhem	Brief namens PBA over de intocht van Sinterklaas 2020	Voor kennisgeving aannemen
16-06-2020	Mw. E. Wijnhoud	Afvalbeleid in Arnhem	Voor kennisgeving aannemen
16-06-2020	Anne Borkent	Breed begrip op gezondheid in coronacrisis	Voor kennisgeving aannemen
16-06-2020	Dhr. H. Reinders	3 argumenten tegen afvalbeleid	Voor kennisgeving aannemen
16-06-2020	Mw. T. de Boer	Arnhem in 2020 Zwarte Pietvrij	Voor kennisgeving aannemen
16-06-2020	Dhr. M. Sprenger mede namens Buurtvereniging Drentebuurt	Verzoek pas op de plaats met aanleg witte verlichting op Huissensedijk - we willen als dijkbewoners eerst in gesprek	Kopie van aan college gerichte mail/brief, voor kennisgeving aannemen

Lijst van Ingekomen stukken (16 juni 2020 tot en met 2 juli 2020)			
Datum	**Afzender**	**Titel**	**Advies**
16-06-2020	Mw. T. Chabot / dhr. A. Meijssen	Aanvulling Interpellatieverzoek Diftar woensdag 17 juni 2020	Betrekken bij de behandeling op de Politieke Avond
16-06-2020	Bewonerscommissie flats het Duifje	Afval	Voor kennisgeving aannemen
17-06-2020	Dhr. H. van den Berg	Afvalbeleid	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief aan raad
17-06-2020	Studentenvakbond AKKU	Reactie op Plan van Aanpak Woningsplitsing en Verkamering	Voor kennisgeving aannemen
17-06-2020	Dhr. T. Hofstal	Zwarte Piet - de origine kennen jullie niet	Voor kennisgeving aannemen
17-06-2020	Bewonersgroep Arnhems Hart	Afval en FIXI!	Voor kennisgeving aannemen
17-06--2020	Dhr. R. Brockhus (redacteur SDNL)	"Ik verzoek u te verklaren of de verpleeg- en verzorgingshuizen in uw gemeente zijn beschermd tegen besmetting met een virus of bacterie"	Voor kennisgeving aannemen
17-06--2020	Dhr. J. Miltenburg	Milieuzone scooters	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
17-06-2020	Dhr K. Bosma, namens de omwonenden van het gemeenteveld	Kopie mail aan wethouder Bouwkamp inzake huisvesting KW37	Kopie van aan college gerichte mail/brief, voor kennisgeving aannemen

Lijst van Ingekomen stukken (16 juni 2020 tot en met 2 juli 2020)			
Datum	**Afzender**	**Titel**	**Advies**
17-06-2020	Dhr. J. Damen	Informatie uit de praktijk ten bate van het afvalvraagstuk	Voor kennisgeving aannemen
17-06-2020	Mw. M. Teng	Race-baan Jansbuitensingel	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
18-06-2020	Mw. Van Diepeningen	Interpellatieverzoek/mijn opinie/bezwaar/oplossing Diftar	Voor kennisgeving aannemen
18-06-2020	Stichting De Groene Vos	Afvalscheiding en diftar	Voor kennisgeving aannemen
18-06-2020	Dhr. A. van den Berg	Afval	Voor kennisgeving aannemen
18-06-2020	De Arnhemse Bomenbond	Het Boom Kwaliteits Team dreigt een afhankelijke en obscure gemeentelijke commissie worden!	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
19-06-2020	mw. M.H. Hegge	Ontslag als gemeenteraadslid	Voor kennisgeving aannemen
22-06-2020	Scalabor	Jaarverslag Scalabor 2019	Voor kennisgeving aannemen
22-06-2020	Natuurnetwerk Gemeenten	Oproep gemeentelijke bos en natuurterreinen helpen maatschappelijke opgaven vanuit het klimaatakkoord	Voor kennisgeving aannemen
22-06-2020	Omwonende natuurveld Drielsedijk	Huisvesting KW37	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
22-06-2020	RTV Arnhem	Ontwikkelingen RTV Arnhem	Voor kennisgeving aannemen
22-06-2020	Initiatiefgroep #gemeenteninnood	Oproep aan colleges en gemeenteraden	Voor kennisgeving aannemen

Lijst van Ingekomen stukken (16 juni 2020 tot en met 2 juli 2020)			
Datum	**Afzender**	**Titel**	**Advies**
22-06-2020	Dhr. A. Heuvelmans	Afvalpas!	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
22-06-2020	Bestuur en de leden van scouting Schutgraaf	Protest vanuit scouting Schuytgraaf tegen de komst van KW37 naar Elderveld	Kopie van aan college en/of burgemeester gerichte mail/brief, voor kennisgeving aannemen
24-06-2020	Freedom Above All	Stop de Coronawet	Voor kennisgeving aannemen
24-06-2020	Stichting boomgaard De Steenen Camer	Jaarverslag 2019	Voor kennisgeving aannemen
25-06-2020	Vivare	Stop verhuurderheffing	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
25-06-2020	Bestuur van stichting Coehoorn Centraal	Actuele situatie Coehoorn Centraal	Voor kennisgeving aannemen
25-06-2020	Bestuur Kynologenclub Arnhem & Omstreken	Bezwaar Kunstwerkplaats Arnhem	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
25-06-2020	Gemeente Noordoostpolder	Motie ALV-VNG betreffende financiën invoering Omgevingswet	In handen van de griffier ter afdoening
26-06-2020	Dhr. T. Boelens	Reactie op amendementen VVD/CDA en D66 "verkamering"	Voor kennisgeving aannemen
29-06-2020	Wijkplatform Elderveld	Huisvesting KW37	Kopie van aan college en/of burgemeester gerichte mail/brief, voor kennisgeving aannemen
29-06-2020	KunstMakerij, De Vloer, De Muziekmakerij en Huis van Puck	Positie amateurkunst in coronatijd	Voor kennisgeving aannemen

Lijst van Ingekomen stukken (16 juni 2020 tot en met 2 juli 2020)			
Datum	**Afzender**	**Titel**	**Advies**
30-06-2020	Gemeente Renkum	Onhoudbaar (PPN)	Voor kennisgeving aannemen
30-06-2020	Arnhems Peil	Videobewijs	Voor kennisgeving aannemen
30-06-2020	PSP'92	Manifest van burgemeesters Hamming, Marcouch c.s.	Kopie van aan college en/of burgemeester gerichte mail/brief, voor kennisgeving aannemen
01-07-2020	Arnhem Voor 14	Steun verhoging minimumloon	Voor kennisgeving aannemen
01-07-2020	Werkgroep Verkeer Spijkerkwartier	Reactie op B&W-besluit d.d. 19 mei 2020; Parkeren Spijkerkwartier / Thorbeckestraat	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
02-07-2020	Bestuur BTV Elderveld	Huisvesting kunstenaars KW37	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
02-07-2020	Bestuur Platform Binnenstad Arnhem	Lauwersgracht Alliantie	Kopie van aan college en/of burgemeester gerichte mail/brief, voor kennisgeving aannemen

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 8 juli 2020

Zaaknummer 480714

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 juni 2020, Cluster Strategie, Beleid & Regie nummer: 480714

gelet op artikel 108, tweede lid, en artikel 147, derde lid, van de Gemeentewet en artikel 74 van de Participatiewet en artikel 10a van het Besluit Participatiewet;

besluit:

1. Kennis te nemen van de Aanvraag vangnetuitkering BUIG 2019.
2. Vast te stellen dat het college van B&W inzicht heeft gegeven in de analyse en de maatregelen die zijn getroffen om het tekort op BUIG te reduceren.
3. Bijgaand aanvraagformulier vangnetuitkering 2019 Arnhem te ondertekenen.

De griffier,

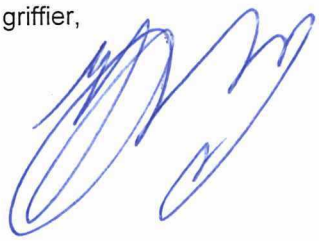

De voorzitter,

Aanvraag vangnetuitkering BUIG 2019

Zaaknummer:	480714
Portefeuillehouder:	Dhr. R. Paping

Aan de gemeenteraad, 30 juni 2020

Het dagelijks bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering. Het db heeft hierbij overwogen dat:

- het voorstel is soortgelijk met voorstellen uit eerdere jaren (die daadwerkelijk tot een vangnetuitkering hebben geleid)
- het is een procedureel voorstel: de raad moet instemmen c.q. bevestigen dat het college inzicht heeft gegeven in de maatregelen om het tekort te reduceren. De raad hoeft niet met de maatregelen zelf in te stemmen.
- de aanvraag met bijbehorende documenten zijn (intern) juridisch getoetst of deze aan de (procedurele) eisen voldoen

De griffier,

J.G.M. Kersten

De voorzitter,

C.J.M. Kalthoff

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 480714

Onderwerp: Aanvraag vangnetuitkering BUIG 2019

Voorstel

1. Kennis te nemen van de Aanvraag vangnetuitkering BUIG 2019
2. Vast te stellen dat het college van B&W inzicht heeft gegeven in de analyse en de maatregelen die zijn getroffen om het tekort op BUIG te reduceren.
3. Bijgaand aanvraagformulier vangnetuitkering 2019 Arnhem te ondertekenen.

Inleiding

Gemeenten ontvangen op grond van de Participatiewet budget voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies. Dit budget wordt ook wel het BUIG-budget genoemd. Gemeenten die een tekort hebben kunnen in aanmerking komen voor een vangnetuitkering. De voorwaarden zijn op hoofdlijnen:

- het tekort is groter dan een bepaalde toegangsdrempel
- het college verklaart maatregelen te hebben getroffen om te komen tot tekortreductie
- het college geeft een toelichting op deze verklaring
- de gemeenteraad stemt in met de verklaring van het college.

De vangnetuitkering is gebaseerd op een solidariteitsprincipe tussen gemeenten: de vangnetuitkeringen worden bekostigd uit het macrobudget van twee jaar na het tekortjaar. Deze aanvraag beoogt, naast de gemeenteraad, ook andere gemeenten inzicht te geven dat het college inspanning heeft geleverd om het tekort te reduceren.

Zoals in voorgaande jaren aangegeven, heeft de gemeente Arnhem sinds de invoering van het nieuwe verdeelmodel voor bijstandsmiddelen in 2015 een tekort op de bijstand. Het budget dat ontvangen wordt vanuit het Rijk is fors lager dan de uitkeringslast. Bij een aanhoudend tekort – dat wil zeggen dat het college in een aaneengesloten periode van drie jaar, waarin een vangnetuitkering is verleend, nogmaals aanspraak wenst te maken op een vangnetuitkering – moet het college verklaren dat (aanvullende) maatregelen zijn getroffen om tot verdere tekortreductie te komen. Over de jaren 2015 t/m 2018 heeft de gemeenten Arnhem, met succes, een aanvraag ingediend voor de vangnetuitkering. Zoals voorgaande jaren zal de gemeente Arnhem ook voor 2019 een beroep doen op de vangnetuitkering van het Rijk.

Toetsing en onderbouwing

De aanvraag werkt met terugwerkende kracht over 2019 en dient via een voorgeschreven format ingediend te worden. Het aanvraagformulier zal, na instemming en ondertekening, worden ingediend bij de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. Voor de toekenning toetst de commissie de aanvraag procedureel, zij beoordeelt dus niet inhoudelijk. De commissie kijkt onder andere of er een duidelijk

Arnhem GEMEENTE

onderscheid is aangebracht tussen interne en externe maatregelen die wij in 2019 hebben getroffen om het tekort op BUIG/inkomensdeel te reduceren. Met ‘externe maatregel’ wordt door het ministerie bedoeld: een maatregel die is getroffen naar aanleiding van externe consultatie. Maatregelen die tot stand zijn gekomen zonder externe consultatie worden interne maatregelen genoemd. Ook kijkt zij naar welke maatregelen al langer lopen en welke aanvullende maatregelen wij hebben genomen.

Uw raad hebben wij in 2019 diverse malen geïnformeerd over de stand van zaken van onze inspanningen en maatregelen op het gebied van Werk, zoals:

- Raadsinformatiebrief maart 2019 'Ambitie Doorbraak naar Werk': in deze brief deelden wij de inzichten over de haalbaarheid en vooral ook betekenis van de ambitie. U ontving daarbij ook de externe analyse die is uitgevoerd. In de brief werd ook aangegeven hoe wordt voortgebouwd op de investeringen van afgelopen jaren en welke breedte van inspanningen nodig is om aan de ambitie te werken. De belangrijke benodigde verandering en investering in onze eigen uitvoeringsorganisatie werd daarbij ook specifiek genoemd.
- Raadsvoorstel juli 2019 'Programmaplan Doorbraak naar Werk', waarbij u de aanpak vaststelde en instemde met het invulling geven aan benodigde randvoorwaarden om te werken aan de ambitie om zoveel mogelijk mensen richting (betaald) werk te helpen en meer Arnhemmers economisch zelfredzamer te laten zijn. Waarbij u ook de kaders voor het Werkinvesteringsfonds vaststelde en u kennis nam van de nodige en gewenste ontwikkeling van het cluster Werk & Inkomen, het voornemen daarin te investeren en de vervolgstappen.
- Raadsinformatiebrief december 2019 'Werken loont' waarin wij u informeerden over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan 'Werken loont', één van de lijnen van het programma Doorbraak naar Werk, en het belang van financiële stabiliteit en passende dienstverlening.

Ook ontving u onlangs de bestuursrapportage Doorbraak naar Werk: Monitor 1.1 januari 2019-december 2019. De inhoud uit deze bij u bekende stukken en bijhorende bijlagen en de Aanvraag vangnet BUIG gemeente Arnhem zijn gebruikt als onderbouwing voor de Aanvraag vangnetuitkering BUIG 2019.

De Aanvraag vangnet BUIG 2019

De Aanvraag vangnet BUIG 2019 bestaat uit de volgende vier onderdelen:

A. Analyse van de oorzaken van het tekort
   In deze paragraaf geven wij net als in voorgaande jaren weer dat onzes inziens het verdeelmodel, het geringe Macrobudget en het feit dat wij meer uitkeringen hebben dan de voorspelling van het verdeelmodel de oorzaken van ons tekort zijn.
B. Getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren
   Voor de herkenbaarheid hebben wij bij dit onderdeel de lijn van ons programmaplan gehanteerd. Allereerst beschrijven wij per inspanningslijn welke actielijnen wij inzetten om tot de gewenste doorbraken te komen. De actielijnen betreffen zowel interne als externe maatregelen, die elkaar versterken en aanvullen. Wij vinden het belangrijk om deze eerst als één geheel weer te geven onder de betreffende inspanningslijnen. In onder deel B1 en deel B2 van deze aanvraag zetten wij, zoals gewenst door de toetsingscommissie, onze inspanningen en acties overzichtelijk en geordend op een rij, onderverdeeld naar intern (B1) en extern (B2).
C. Beoogde effect van de genoemde maatregelen
   In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt het beoogde effect beschreven van de

genoemde (aanvullende) interne en externe maatregelen, die een bijdrage leveren aan de verdere tekortreductie. Het gaat hierbij om een inschatting van het beoogde effect. De onder B genoemde maatregelen dragen bij aan het bereiken van de concrete doelstelling om de landelijke trend te volgen en de doelstelling om 500 Arnhemmers extra uit de bijstand te krijgen. Het beoogd effect van de ingezette maatregelen binnen Doorbraak naar werk voor de komende jaren is dat in 2023 er meer Arnhemmers betaald werk hebben, meer Arnhemmers financieel zelfredzamer zijn en er meer passend werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt is.

D. Ondertekening door het college en instemming gemeenteraad

Beoogd effect

Goedkeuring door de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet van de Arnhemse aanvraag vangnetuitkering BUIG 2019, waardoor het tekort op BUIG/ Inkomensdeel wordt verminderd.

Argumenten

1.1 Het is nodig voor een succesvol beroep op de vangnetuitkering BUIG

De Toetsingscommissie toetst de aanvraag procedureel. Onderdeel van de procedure is dat de raad instemt met de verklaring van het college. Met deze instemming bevestigt de gemeenteraad dat het college inzicht heeft gegeven in de maatregelen die zijn getroffen om het tekort te reduceren. De instemming heeft geen betrekking op het inhoudelijk oordeel dat de gemeenteraad eventueel over de maatregelen van het college heeft uitgesproken. De gemeenteraad hoeft het dus niet eens te zijn met de maatregelen.

Er heeft een intern juridische toets plaatsgevonden dat voorliggende documenten voldoen aan de procedurele eisen van de Toetsingscommissie.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Aanvraagtermijn tot 15 augustus 2020

Het college dient het ingevulde aanvraagformulier in bij de onafhankelijke Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. De commissie moet de aanvraag uiterlijk op 15 augustus 2020 hebben ontvangen.

1.2 Ondertekening

Het aanvraagformulier vangnetuitkering 2019 Arnhem dient zowel door het college als de gemeenteraad te worden ondertekend.

Financiën

Het tekort op BUIG komt voor 2019 (voor vangnetuitkering) uit op circa € 9,2 miljoen. Op basis van de tool berekening vangnetuitkering 2019 is berekend dat Arnhem aanspraak kan maken op circa € 760.000 vangnetuitkering. Beide bedragen zijn verwerkt in de jaarrekening 2019. Het bedrag vangnetuitkering is

lager dan afgelopen jaar. Dit heeft te maken met het feit dat de eigen risicodrempel is verhoogd van 5% (in 2018) naar 7,5% (in 2019). Ondertekening van het aanvraagformulier is noodzakelijk om daadwerkelijk een beroep te doen op de vangnetuitkering (en dus geld te ontvangen van het Rijk).

Uitvoering

Zodra het aanvraagformulier vangnetuitkering 2019 Arnhem is ondertekend dient het college het ingevulde aanvraagformulier in bij de onafhankelijke Toetsingscommissie vangnet Participatiewet.

Communicatie

Naast bovenstaande stappen is geen verdere externe communicatie voorzien.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Aanvraagformulier vangnetuitkering 2019 Arnhem

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 480714

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 juni 2020, Cluster Strategie, Beleid & Regie nummer: 480714

gelet op artikel 108, tweede lid, en artikel 147, derde lid, van de Gemeentewet en artikel 74 van de Participatiewet en artikel 10a van het Besluit Participatiewet;

besluit:

1. Kennis te nemen van de Aanvraag vangnetuitkering BUIG 2019.
2. Vast te stellen dat het college van B&W inzicht heeft gegeven in de analyse en de maatregelen die zijn getroffen om het tekort op BUIG te reduceren.
3. Bijgaand aanvraagformulier vangnetuitkering 2019 Arnhem te ondertekenen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Aanvraag Vangnetuitkering Participatiewet over 2019[1]

Versie: uitgebreid verzoek

Wat is een vangnetuitkering?

Gemeenten ontvangen op grond van de Participatiewet budget voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies. Dit budget wordt ook wel het BUIG-budget genoemd. Gemeenten die een tekort hebben kunnen in aanmerking komen voor een vangnetuitkering. De voorwaarden zijn op hoofdlijnen:

- het tekort is groter dan een bepaalde toegangsdrempel
- het college verklaart maatregelen te hebben getroffen om te komen tot tekortreductie
- het college geeft een toelichting op deze verklaring
- de gemeenteraad stemt in met de verklaring van het college

De vangnetuitkering is gebaseerd op een solidariteitsprincipe tussen gemeenten: de vangnetuitkeringen worden bekostigd uit het macrobudget van twee jaar na het tekortjaar. Deze aanvraag beoogt, naast de gemeenteraad, ook andere gemeenten inzicht te geven dat het college inspanning heeft geleverd om het tekort te reduceren.

Hoe verloopt de aanvraagprocedure?

Het college kan een vangnetuitkering uitsluitend aanvragen via dit aanvraagformulier, dat is vastgesteld door de minister. Elke aanvraag geldt alleen voor het betreffende tekortjaar. Bij een volgend tekort (boven de risicodrempel) moet dus opnieuw een aanvraag worden ingediend.

Met een ingevuld aanvraagformulier geeft het college de gemeenteraad inzicht in de getroffen maatregelen om het tekort te reduceren. Een belangrijke veronderstelling bij het vangnet is dat gemeenteraad en college regelmatig in gesprek zijn over ontwikkelingen in het bijstandsvolume (bijv. middels kwartaalrapportages). Op dit niveau wordt inhoudelijk gesproken over maatregelen (beleid en uitvoering) om eventuele tekorten te reduceren.

Het college dient het ingevulde aanvraagformulier in bij de onafhankelijke Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. De commissie moet de aanvraag uiterlijk op 15 augustus 2020 hebben ontvangen. De Toetsingscommissie beoordeelt de aanvraag procedureel. Dit betekent dat wordt beoordeeld of het college en de gemeenteraad een aantal processtappen hebben doorlopen: het tekort is groter dan de drempelwaarde; het college heeft in de verklaring toegelicht dat maatregelen zijn getroffen om het tekort te reduceren en de gemeenteraad heeft ingestemd met de verklaring. De commissie geeft dus geen inhoudelijk oordeel over de aanvraag. Vervolgens adviseert deze commissie de Minister. Deze adviezen worden in beginsel overgenomen.

Aan het eind van het aanvraagformulier is een uitgebreide toelichting per vraag opgenomen voor de ambtelijke ondersteuning van het college.

[1] Versie aanvraagformulier d.d. 30 januari 2020

Voor een verdere toelichting op dit formulier wordt verwezen naar de informatie op de website: https://www.toetsingscommissievp.nl/vangnetuitkering-2019.

Wat wordt verwacht van gemeenteraadsleden?

Hieronder verklaart het college maatregelen te hebben getroffen om het tekort te reduceren. De gemeenteraad wordt gevraagd om in te stemmen met de verklaring van het college. Met deze instemming bevestigt de gemeenteraad dat het college inzicht heeft gegeven in de maatregelen die zijn getroffen om het tekort te reduceren. De instemming heeft geen betrekking op het inhoudelijk oordeel dat de gemeenteraad eventueel over de maatregelen van het college heeft uitgesproken. De gemeenteraad hoeft het dus niet eens te zijn met de maatregelen.

Welke punten vragen de aandacht van de gemeenteraad? Uit welke onderdelen moet dat inzicht bestaan?

- Het college geeft de gemeenteraad via een globale analyse inzicht in de oorzaken van het tekort op de gebundelde uitkering (ook wel BUIG genoemd).
- Het college geeft de gemeenteraad inzicht in de (interne en externe) maatregelen, met een toelichting waarom die naar verwachting leiden tot een reductie van het tekort.
- Het college geeft de gemeenteraad inzicht in welke mate (interne en externe) maatregelen beogen bij te dragen aan het (verder) reduceren van het tekort.

Op de website van de VNG is de brief aan de Raadsleden over de VU 2019 gepubliceerd.

1. Verklaring college bij een <u>uitgebreid verzoek</u>

Dit gedeelte bestaat uit de volgende vier onderdelen:

A. Analyse van de oorzaken van het tekort
B. Getroffen *interne en externe* maatregelen om het tekort verder te reduceren
C. Beoogde effect van de genoemde maatregelen
D. Ondertekening door het college

A. Analyse van de oorzaken van het tekort

Hieronder beschrijft het college een analyse van de oorzaken van het tekort.

Arnhem kent sinds de invoering van het objectief verdeelmodel een groot tekort op BUIG. Omdat, mede door de omvang van het tekort, de verwachting is dat Arnhem een structureel tekort zal hebben op BUIG is enkele jaren geleden gekozen om (een deel van) het tekort structureel te dekken vanuit de algemene middelen. Bij de publicatie van het voorlopig budget 2019 werd duidelijk dat Arnhem ook voor 2019 te maken zou hebben met een tekort. Het tekort BUIG 2019 (voor vangnetuitkering) is uitgekomen op circa € 9,2 miljoen[2]. In grafiek 1 is de ontwikkeling van het saldo BUIG vanaf begrotingsjaar 2009 weergeven van zowel Arnhem als Nederland. Deze ontwikkeling is uitgedrukt in de procentuele afwijking (tekort = - / overschot = +) ten opzichte van het door het Rijk beschikbaar gestelde budget. Na een aantal jaren daling van het tekort is het tekort in 2019 toegenomen van 8,1% naar 9,0%.

Grafiek 1 Ontwikkeling BUIG vanaf 2009

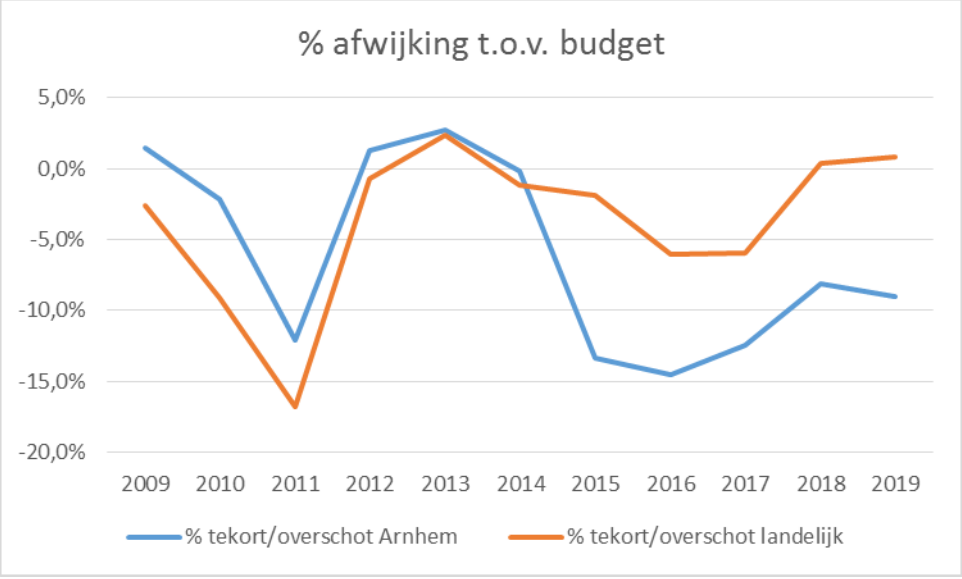

[2] Betreft voorlopige cijfers, cijfers worden definiet bij vaststelling van de jaarrekening

* data afkomstig uit: "Budgetoverzicht vanaf 2004 - informatie voor gemeenten" gepubliceerd door de Rijksoverheid

Hierna gaan we in op de oorzaken van het tekort op BUIG. Een deel van het tekort wordt veroorzaakt doordat er verdeelstoornissen in het verdeelmodel zitten en een deel door eigen presteren. Hoe de verhoudingen hierin liggen is niet precies te duiden.

Verdeelmodel en Macrobudget

Een belangrijke oorzaak van het tekort op BUIG ligt bij het 'nieuwe' verdeelmodel, dat is ook in eerdere jaren geduid. Uit grafiek 1 blijkt dat vanaf 2015 het verdeelmodel voor Arnhem een ongunstiger uitkomst heeft t.o.v. het landelijke beeld. Het model voorspelt voor Arnhem een aanzienlijke lagere bijstandsuitgaven dan de realisatie. De juistheid van de voorspelling van het model is daarbij onvoldoende verifieerbaar. Dat er onvolkomenheden zitten in het model wordt bevestigd doordat het model, mede door lobby vanuit Arnhem, sinds de invoering in 2015 jaarlijks is aangepast/verbeterd. De meest recente modelaanpassing, de toevoeging van de prijscomponent in 2019, betekent voor Arnhem echter geen verbetering. Integendeel, in Arnhem wordt de verdeelstoornis juist groter.

Begin 2020 is onderzoeksbureau Significant-APE gevraagd onderzoek te doen naar de verdeelstoornissen over de jaren 2015 tot en met 2019[3]. Het uitgevoerde onderzoek wijst uit dat het verdeelmodel BUIG, ondanks dat het wordt gezien als 'uitontwikkeld', nog steeds niet compleet is. Dat geldt voor alle budgetjaren vanaf 2015. Afhankelijk van de lokale omstandigheden leidt dit tot grotere of kleinere verdeelstoornissen. Dat wil zeggen dat de objectief berekende BUIG-uitgaven te laag of te hoog wordt vastgesteld. Ook voor Arnhem geldt dat er nog verdeelstoornissen zijn en dan met name op de maatstaaf die wordt gebruikt voor centrumfunctie. Significant-APE heeft de schatting gemaakt dat, indien het verdeelmodel wordt gezuiverd van de verdeelstoornissen, Arnhem voor 2019 circa € 40 budget per huishouden meer zou krijgen.

Naast de verdeling van het budget heeft de Raad voor het Openbaar Bestuur geconcludeerd dat het Rijk de afgelopen jaren een ontoereikend budget beschikbaar heeft gesteld[4]. Dit heeft geleid tot grote tekorten bij gemeenten, oplopend tot ruim 270 miljoen euro in 2016 en 2017. Voor 2018 en, op basis van de voorlopige cijfers, 2019 is het budget wel toereikend. De raming van het budget blijft echter wel een aandachtspunt. Met name de ramingen van het ministerie voor de beleidseffecten zijn lastig te controleren. De VNG is samen met Divosa in gesprek met SZW om te komen tot meer transparantie en meer betrokkenheid van gemeenten vooraf bij de totstandkoming van het macrobudget.

Zowel de berekeningen van het macrobudget als het verdeelmodel liggen buiten de directe invloedsfeer van Arnhem. Via landelijke netwerken blijft Arnhem echter wel lobbyen voor verbeteringen van de

[3] Rapport: STOORNISSEN IN DE OBJECTIEVE VERDELING VAN BUIG-BUDGETTEN 2015-2019 Arnhem, Significant APE, 23 januari 2020

[4] Rapport: Financieringssystematiek Bijstand, ROB, 19 juni 2018

verdeling van het macrobudget. Tevens heeft Arnhem bezwaar gemaakt tegen de BUIG beschikkingen 2015 tot en met 2019.

Meer uitkeringen dan voorspelling verdeelmodel

Het verdeelmodel voorspelt voor Arnhem fors minder bijstandsuitkeringen dan de realisatie. Uit de door het Rijk beschikbaar gestelde "Rekentool verdeelmodel bijstandsbudgetten 2019" blijkt dat Arnhem ongeveer 480 huishoudens meer in de bijstand heeft dan de voorspelling van het model. Deze afwijking ten opzichte van de voorspelling concentreert zich met name op de groep alleenstaande huishoudens en huishoudens in de leeftijdscategorie 50+. Wat de precieze oorzaak van deze afwijking is, is moeilijk te duiden. Voor een deel denken we nog steeds dat dit komt door het verdeelmodel. Daarnaast zien we dat Arnhem, in vergelijking met het landelijk gemiddelde en met vergelijkbare steden een relatief hoge bijstandsdichtheid heeft. Uit landelijke cijfers blijkt dat Arnhem weliswaar goed presteert op de instroom (instroom % is lager dan landelijk) maar slecht scoort op de uitstroom[5]. Hoewel Arnhem in 2019 wel beter presteert op de uitstroom dan in 2018, lijken onze uitstroombevorderende maatregelen nog niet effectief genoeg (Bron: monitor DNW). Hier liggen verbetermogelijkheden. Het college constateert tevens dat mensen langdurig afhankelijk zijn van een uitkering, waarbij in sommige wijken en buurten deze langdurige afhankelijkheid van de uitkering zich voortzet van generatie op generatie. De gemeente Arnhem ziet mogelijkheden om extra, aanvullende maatregelen te nemen om dit patroon van langdurige uitkeringsafhankelijkheid terug te dringen. Deze maatregelen worden verderop beschreven onder deel B " Getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren ".

[5] Landkaart van de participatiewet, Berenschot, 21 november 2018

B. Getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt beschreven welke (aanvullende) interne (B1) en externe maatregelen (B2) zijn getroffen om een bijdrage te leveren aan de verdere tekortreductie. Bij B2 wordt beschreven hoe de consultatie van de externe partij of externe bron heeft geleid tot de getroffen externe maatregelen.

Maatregelen die instroom beperken en uitstroom bevorderen, reduceren het aantal te verstrekken uitkeringen en daarmee het tekort op BUIG. Ook in 2019 heeft de gemeente Arnhem (verder) geïnvesteerd in verschillende maatregelen om het tekort op BUIG te reduceren. Met het programma Doorbraak naar werk (looptijd 2019-2023) zijn we bezig om bestaande aanpakken en inspanningen te intensiveren. Daarnaast zetten we in op aanvullende maatregelen om Arnhemmers die langdurig afhankelijk zijn van een uitkering zoveel mogelijk in eigen inkomen te laten voorzien en uitstroom te bevorderen. Een breed palet aan inspanningen is nodig. We focussen ons op de volgende doorbraken:

1. Investeren in voorkomen
2. Dichtbij de Arnhemmer en integraal
3. Perspectief bieden: aan het werk, tenzij
4. Inclusief werk
5. Samen sterk
6. Monitoring

Hieronder beschrijven wij conform ons programmaplan per inspanningslijn welke actielijnen wij inzetten om tot de gewenste doorbraken te komen. Veel actielijnen zijn voorgaande jaren al ingezet en lopen ook komende jaren nog door. 2019 stond vooral in het teken van het aanbrengen van samenhang en focus, uitmondend in een vastgesteld programmaplan Doorbraak naar Werk, en de investering op de organisatieontwikkeling van het cluster W&I, onze key-partner in het laten functioneren van de Arnhemse participatierotonde.

Bij het ontwikkelen van de aanpak binnen Doorbraak naar werk is gebruik gemaakt van allerlei onderzoeken (bijvoorbeeld van Divosa en Movisie) om de effectiviteit van arbeidstoeleiding te verbeteren. Ook is het Werkbedrijf betrokken bij het opstellen van het programmaplan en de doorontwikkeling van de uitvoeringsketen. Daarnaast zijn werkbezoeken gebracht aan verschillende gemeenten en het werk- en ontwikkelbedrijf WeenerXL om te leren van ervaringen elders. We zien daarbij dat het centraal stellen van de inwoners, het koppelen van meerdere leefgebieden en de focus op werk belangrijke sleutels zijn voor succes. De gemeente Arnhem heeft een onderzoek laten uitvoeren door AEF, waarbij de haalbaarheid van de ambitie binnen Doorbraak naar Werk is getoetst en de randvoorwaarden om deze te halen zijn verkend. We kregen daarbij relevante input op de complexiteit van de opgave, mede vanwege de vaak complexere situatie van mensen in een uitkeringspositie. Ook kregen we input op dat wat nodig is om aan de slag te gaan met de ambitie. De input uit deze consultaties samen met de ambitie binnen Doorbraak naar werk hebben geleid tot de (door)ontwikkeling van verschillende maatregelen.

AEF heeft ook een startfoto gemaakt van de werkwijze van Werk & Inkomen en wat nodig is hierin anders te doen (randvoorwaarden voor oplossingen) voor het halen van de ambitie. De conclusies en aanbevelingen, zoals een integrale aanpak, dichtbij de leefwereld van de inwoner en tactisch gat opvullen, uit dit onderzoek hebben we een plek gegeven in de nieuwe werkwijze van het cluster Werk en Inkomen. Daarnaast heeft AEF ook een onderzoek gedaan naar de nieuwe visie en strategie van gemeente Arnhem voor het bieden van toekomstperspectief voor nieuwe Arnhemmers. Dit heeft geleid tot het uitgangspunt dat werk de beste manier is om de taal te leren, te integreren en duurzaam een bestaan op te bouwen.

De actielijnen die we hieronder beschrijven, betreffen zowel interne (B1) als externe (B2) maatregelen die elkaar versterken en aanvullen. Wij vinden het daarom belangrijk om deze eerst als één geheel weer te geven onder de betreffende inspanningslijnen. In onderdeel B1 en deel B2 van deze aanvraag zetten we de acties nogmaals overzichtelijk en geordend op een rij, onderverdeeld naar interne en externe maatregelen.

1. Investeren in voorkomen dat mensen (langdurig) afhankelijk worden van inkomensondersteuning

Wij willen voorkomen dat Arnhemmers afhankelijk worden van inkomensondersteuning. Wij denken dat betaald werk daar het beste middel voor is. Onze acties zijn daarom gericht op het voorkomen van instroom in de bijstand en de inzet op begeleiden naar betaald werk. We richten ons daarbij op de Arnhemmers die nu nog niet bekend zijn bij Werk & Inkomen, maar van wie we weten dat zij zonder preventieve acties zullen instromen in de Participatiewet. Schoolverlaters zonder startkwalificatie, Arnhemmers met een eindigende WW-uitkering en vluchtelingen die een verblijfsstatus krijgen, hebben hierbij onze aandacht. Arnhemmers die een beroep doen op de participatiewet helpen we bij het zetten van stappen naar werk. Dit past bij onze ‘aan het werk, tenzij’ insteek. We baseren ons hierbij op de succeservaringen voor de doelgroep met een relatief korte afstand tot de arbeidsmarkt en hebben deze aanpak eind 2018 verbreed. Acties die onder deze inspanningslijn worden uitgevoerd:

<u>A. Bemiddelen aan de poort (B1)</u>

Voor mensen die zich melden voor een uitkering en een korte afstand tot de arbeidsmarkt hebben, is in 2018 de zogenaamde Bemiddelen aan de poort-aanpak ingezet. Gedurende acht weken worden mensen intensief begeleid en gestimuleerd om zelf een betaalde baan te zoeken. Bemiddelen aan de poort blijkt een succesvol instrument en werd daarom ook in 2019 doorgezet: de aanpak is integraler opgezet en versterkt.

<u>B. Versterken poortfunctie Cluster Werk & Inkomen (B1)</u>

Arnhemmers die een beroep doen op de participatiewet helpen we bij het zetten van stappen naar werk. Dit past bij onze ‘aan het werk, tenzij’ insteek. We pasten deze werkwijze eerder al toe voor mensen die een relatief korte afstand tot de arbeidsmarkt hebben en hebben dat verbreed naar iedereen die bij ons een uitkering aanvraagt. In de aanpak hebben we ook verbinding gevormd met Activerend werk (van Centrum Activerend Werk- hierna CAW) en begeleid werk (van Scalabor) Zodat er aansluitend, als nodig, een robuuster arbeidsontwikkeltraject kan worden ingezet. De poortfunctie is in 2019 verder geborgd.

C. Zoekperiode en scholingsplicht voor jongeren (B1)

De gemeente Arnhem hanteert in de afgelopen periode voor jongeren tot 27 jaar een zoekperiode van 4 weken. Jongeren worden in die periode gestimuleerd om zelf werk te zoeken of zich aan te melden bij school. In dat verband wordt de scholingsplicht toegepast. De gemeente Arnhem hanteert mbo-niveau 3 als minimaal gewenst scholingsniveau. Indien jongeren aantoonbaar in staat zijn om scholingsniveau 3 te halen en er is voldoende studiefinanciering beschikbaar, dan worden jongeren gestimuleerd om zich in te schrijven voor een opleiding. De zoekperiode en scholingsplicht worden niet generiek toegepast. Indien nodig hanteren we voor jongeren in een kwetsbare positie een aanpak op maat.

D. Sluitende aanpak jongeren in kwetsbare positie (B1 & B2)

De sluitende aanpak voor jongeren in kwetsbare posities (van school naar werk of school) scherpen we aan en is in 2019 voorbereid. Met onze partners uit onderwijs, bedrijfsleven en de uitvoering zetten we in op het voorkomen dat jongeren uitvallen. Belangrijk daarbij vinden we dat alle partijen zo veel mogelijk hun eigen verantwoordelijkheid nemen. In elk geval:

- Gaan we de inzet op de goed werkende leerlingnetwerken VSO/Pro, die zorgen voor een warme overstap van school naar werk, intensiveren. Leerlingnetwerken VSO/ Pro hebben als doel om een sluitend regionaal netwerk te realiseren bij de overgang van jongeren in een kwetsbare positie van VSO/ Pro naar vervolgonderwijs of werk. Binnen dit netwerk werken onderwijsinstellingen, Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland (WSP), UWV, gemeenten en andere partners samen om een warme overstap te realiseren. De Leerlingnetwerken VSO/ Pro in onze arbeidsmarktregio worden landelijk als 'good practice' genoemd. (B1)
- Gebruiken we de ervaringen van de leerlingnetwerken om ook voor Entree en MBO-2 een heldere en succesvolle samenwerking neer te zetten. Het Schakelpunt Onderwijs-Werk heeft als doel om een sluitend regionaal netwerk te realiseren bij de overgang van jongeren in een kwetsbare positie van Entree en MBO-2 naar werk. Daarbij worden de hiaten in de huidige aanpak gesignaleerd en verbindingen gelegd tussen onderwijsinstellingen, Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL), Leer-Werk-Loket Midden-Gelderland (LWL), Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland (WSP) en gemeenten. De ervaringen van het schakelpunt en de leerlingnetwerken gebruiken we om ook voor Entree en MBO-2 een heldere en succesvolle samenwerking neer te zetten. (B1)
- Proberen we jongeren die geen startkwalificatie hebben, niet op school zitten, geen werk hebben en geen uitkering aanvragen in beeld te krijgen. We maken hierbij gebruik van de mogelijkheid om bestanden te koppelen en de kennis vanuit de wijken. (B1)
- Herijken we de aanpak vroeg- en voortijdig schoolverlaten zodat uitval nog verder teruggebracht wordt, is een sluitende aanpak voor kwetsbare jongeren een belangrijk onderwerp bij de Maatschappelijk Educatieve Agenda en zoeken we de aansluiting met de jeugdzorg. (B2)
- Gaat onze schulddienstverlening goed aansluiten op de begeleiding naar werk of terug naar school zodat schuld geen belemmering vormt. (B1)
- Richten we ons op goede nazorg passend bij deze doelgroep (B1)

Partners: Schoolbesturen, jongeren, MEE, sociale wijkteams, UWV, W&I, CAW, WSP, LWL, RBL en regiogemeenten

E. Implementeren herijkte aanpak statushouders en nieuwkomers (B2)
Statushouders en nieuwkomers vragen een intensieve benadering op meerdere leefdomeinen. We willen ook hen zo snel mogelijk financieel zelfstandig krijgen en het risico op langdurige afhankelijkheid verkleinen. Ons uitgangspunt is dat werk de beste manier is om de taal te leren, te integreren en duurzaam een bestaan op te bouwen. Evenals de afgelopen periode werden in 2019 statushouders ondersteund door het kernteam statushouder bij W&I. We gebruiken de ervaringen uit de afgelopen periode, voor een verbeterde werkwijze. Eind 2019 werd de aanpak rondom statushouders en nieuwkomers herijkt.
Partners: W&I, Scalabor, CAW, regiogemeente

F. Outreachend samenwerken met uitkeringsinstanties reclassering (B2)
Arnhemmers waarvan het einde van de WW in zicht is (max WW) benaderen we al voortijdig om in gesprek te gaan over wat nodig is om richting (betaald) werk te gaan. Andere groepen waarbij we risico's op instroom verkleinen door een outreachende aanpak zijn bijvoorbeeld de Arnhemmers in detentie. Nog voor zij vrijkomen, zetten wij een aantal zaken in gang. Met de Sociale Verzekeringsbank zijn we in gesprek over mensen voor wie het einde van de Algemene nabestaandewet in zicht is. Zo beoordelen we steeds of een potentiële groep van instroom ook een extra aanpak vraagt.
Partners: UWV, W&I

2. Dichtbij de Arnhemmer en integraal werken

Wij willen Arnhemmers die al lange tijd aan de kant staan en afhankelijk zijn van inkomensondersteuning activeren op weg naar werk. Daarom gaan wij actief op hen af en helpen wij hen (op maat) vanuit hun leefsituatie bij het zetten van stappen naar werk. Dit vraagt om een meer gebiedsgerichte benadering en aanpak van de opgave in samenwerking met de teams leefomgeving en sociale wijkteams. Het actief aan de slag gaan met het wegwerken van belemmeringen is een belangrijk spoor. Acties die onder deze inspanningslijn worden uitgevoerd:

A. Versterken gebiedsgerichte samenwerking cluster W&I- SWT-TLO (B2)
Samen met de Teams Leefomgeving (TLO) maakten we gebiedsagenda's. De TLO's zijn de ogen en oren van de wijk en weten waar vraagstukken en kansen liggen in de wijken. In een vaste cyclus vindt met de Teams Leefomgeving het gesprek over gebiedsagenda's plaats. In deze agenda's bepalen we per wijk de behoefte t.a.v. participatie zodat we onze aanpak daarop kunnen inrichten. Zo krijgt de stedelijke opgave een accent per wijk. De vereiste gebiedsgerichte samenwerking tussen genoemde partijen is met het project 'Werken loont' in 2019 voorbereid.
Partners: Teams Leefomgeving, W&I, sociale wijkteams

B. Aanpassen werkprocessen en dienstverlening Cluster W&I (B2)
Onze eigen uitvoeringsorganisatie staat voor een enorme slag: wij gaan de werkwijze bij Werk & Inkomen aanpassen om dichtbij de Arnhemmer te kunnen staan. De afgelopen jaren is de volledige uitvoeringsketen voor participatie getransformeerd: het Centrum Activerend Werk, Scalabor, het

regionaal Werkgeversservicepunt en de ontwikkeling in de wijken met de Teams Leefomgeving en de sociale wijkteams. De ontwikkeling bij Werk &Inkomen is noodzakelijk om als volwaardige toekomstbestendige partner te functioneren in de keten en de ambities te kunnen realiseren. Het gaat om:

- De Arnhemmer centraal stellen, vanuit de volledige breedte van zijn leefomgeving. Werk &Inkomen gaat dan ook gebiedsgericht werken en inwoners hebben straks hun eigen aanspreekpunt, iemand die hen kent en met wie ze regelmatig contact hebben.
- Vanuit werk, inkomen en zorg, in direct samenspel met de sociale wijkteams, te kijken wat nodig is en de 'regie' nemen op het bevorderen van financiële zelfredzaamheid en werk.
- De inwoner op weg naar werk te ondersteunen, te volgen en nazorg te bieden voor een duurzaam resultaat.
- Methodisch en evidence-based werken.

De voorbereiding voor de ontwikkeling heeft in 2019 plaatsgevonden, de implementatie staat gepland vanaf juni 2020. Ook de samenwerkingsafspraken tussen sociale wijkteams en Werk&Inkomen zijn uitgewerkt, om zo hun samenwerking zo effectief en efficient mogelijk te maken.
Partners: W&I, sociale wijkteams (Zorg dichterbij).

C. Uitrollen werkwijze Versnellingsteams binnen Cluster W&I (B1)
Sinds eind 2018 werkten we met een versnellingsteam. In een klein team werden in korte tijd intensief samengewerkt met de inwoner om hem/haar zo snel mogelijk toe te leiden naar betaald werk. De aanpak was vernieuwend en zaken worden in samenhang ontwikkeld zoals versterken van de poortfunctie en gebiedsgericht werken. Het versnellingsteam werkte met een concrete opdracht in aantallen naar toeleiding Scalabor, CAW, WSP en uitstroom naar betaald werk. De inzet van het versnellingsteam bij Werk & Inkomen, bleek in 2019 effect op te leveren. Deze werkwijze is in 2020 geïntegreerd in de nieuwe organisatie Werk en Inkomen
Partners: sociale wijkteams, CAW, Scalabor, WSP en W

D. Herijken aanpak Armoede en schulden (B2)
We gaan belemmeringen wegwerken en in deze periode wordt onze aanpak op het terrein van armoede, schulden en werk herijkt. Werk zien we als een belangrijke oplossing om uit een situatie van armoede en schulden te komen. Bij de herijking gaan we in gesprek met partijen in en buiten de stad en te kijken we naar ervaringen van andere steden. Tegelijkertijd vormen schulden en armoede meer en meer de belangrijkste belemmeringen om aan het werk te kunnen gaan. We willen samen met partners en inwoners goed begrip krijgen van de opgave, bepalen waar we naartoe willen en welke oplossingen hierbij horen. Ondertussen gaan we ook direct aan de slag met inwoners en gezinnen waar naast een grote zorgvraag ook schulden zijn, een bijstandsuitkering is of een beroep wordt gedaan op andere inkomensvoorzieningen. Partners: Arnhemmers, partners in de stad, sociale wijkteams, W&I

C. Implementeren project 'Werken loont' (B2)
Wij willen dat werk loont. Voor de Arnhemmer met een uitkering en voor de werkgever die een plaats aan deze mensen biedt. We gaan dit onder andere doen door deeltijd werk lonend te maken en steviger

in te zetten op loonkostensubsidie. Hierdoor krijgen Arnhemmers de gelegenheid stappen te zetten in een echte werkomgeving. We onderzoeken verschillende mogelijkheden om de beweging naar werk te faciliteren. Het wegnemen van drempels is hierin een belangrijk speerpunt. Het dilemma dat mensen soms de stabiliteit van een uitkering verkiezen boven de (mogelijke) instabiliteit van een baan met salaris werpt zo'n barrière op. Ook de angst voor het kwijtraken van toeslagen kan hierbij een rol spelen. Voor de stap naar werk is het belangrijk om die (vrees voor) financiële instabiliteit weg te nemen. We maken onze dienstverlening hierop meer passend en geven daarmee invulling aan 'Werken loont'.

Divosa (Werkwijzer Verrekening parttime inkomsten, februari 2019) en Stimulansz (Samenspel centraal en decentraal inkomensbeleid, oktober 2019) onderschrijven dat onzekerheid over (de ontwikkeling van) het inkomen, een remmende factor kan zijn voor arbeidsinschakeling. Het gaat mensen niet alleen om meer inkomen, maar net zo goed om stabiliteit in hun inkomen. Voor de invulling van de lijn 'Werken Loont' sluiten we aan op deze bevindingen. Om de rust en ruimte te hebben om te werken aan perspectief, is het bieden van financiële stabiliteit cruciaal. Financiële stabiliteit als basis waarop verder gebouwd kan worden.

De maatregelen hebben effect op meerdere terreinen. Door onze dienstverlening te richten op het vergroten van financiële stabiliteit, nemen we niet alleen een belemmering voor de stap naar werk weg, maar beperken we ook het risico op schulden. Het in samenhang brengen van werk en inkomen sluit naadloos aan op de ingezette organisatieontwikkeling van W&I en zorgt voor een betere dienstverlening aan onze inwoners. De voorgestelde aanpak wordt door de afdeling Werk & Inkomen verder ontwikkeld en ingebed in de werkprocessen. We starten op kleinere schaal en bouwen vanuit de ervaringen verder aan de opschaling, professionalisering en verbreding van onze dienstverlening rond financiële stabiliteit.

E. Minima-effectrapportage Nibud (B2)

Om een volledig beeld te krijgen van het effect van inkomen op de afbouw van toeslagen, regelingen en kwijtscheldingen hebben wij het Nibud gevraagd een effectrapportage op te stellen. De resultaten worden meegenomen in een vervolg waarin we kijken hoe we minimaregelingen meer ondersteunend kunnen maken aan de stap naar werk. Ook de mogelijkheden om maatwerk bij een eventuele armoedeval toe te passen worden hierin betrokken.

F. Vast aanspreekpunt W&I (B2)

In het kader van het programma 'Doorbraak naar werk' is onder andere besloten dat meer wijkgericht en integraal wordt gewerkt. AEF besteedde hier ook aandacht aan in de foto die zij maakten. Inwoners krijgen een vast aanspreekpunt vanuit werk en inkomen. Dat aanspreekpunt is iemand die helpt bij het zoeken naar werk, maar ook andere problemen zoals schulden of armoede aanpakt.

3. Perspectief bieden; aan het werk tenzij

Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet helpen we zo snel mogelijk op weg naar werk: 'aan het werk, tenzij'. We bieden diverse mogelijkheden voor inwoners die een grote afstand tot de arbeidsmarkt te overbruggen hebben, voor Arnhemmers die met een vorm van begeleiding kunnen werken en voor hen die rechtstreeks aan het werk kunnen. De afgelopen jaren is de volledige uitvoeringsketen voor participatie getransformeerd: het Centrum Activerend Werk (CAW), arbeidsontwikkelbedrijf Scalabor, het regionaal Werkgeversservicepunt (WSP) en de ontwikkeling in de wijken met de Teams Leefomgeving en de sociale wijkteams. We zijn aan de slag om de samenwerking in de keten, met het CAW, Scalabor en het WSP continu te verbeteren. De regionale samenwerking in het kader van Perspectief op Werk gaat hier ook bij helpen, evenals de verdergaande verbreding en harmonisatie van de werkwijze van SROI, de werkgeversdienstverlening en de publiek-private samenwerkingen rondom branchegerichte leerwerkketens. Acties die onder deze inspanningslijn worden uitgevoerd:

A. Doorontwikkelen van (Centrum voor) Activerend Werk (B2)

Activerend werk is bedoeld voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Via een algemene voorziening Centrum voor Activerend werk worden de mogelijkheden van mensen in beeld gebracht en een passende werkplek gezocht. Sociale wijkteams kunnen vervolgens een passend (ontwikkel)arrangement inzetten. Doel is dat mensen arbeidsvaardigheden opdoen en daarmee stappen zetten op de Participatieladder. In Activerend werk werken zorgaanbieders, Scalabor, onderwijs, een vertegenwoordiging vanuit kleinschalige wijkinitiatieven, de vrijwilligerscentrale, cluster W&I en de sociale wijkteams samen. In de komende periode zullen we inzetten op de doorontwikkeling van Activerend Werk:

- Verbeteren van de kwaliteit (toewijzing, naleving en toetsing).
- Verbeteren van de verbinding en samenwerking in de participatieketen.
- Verbeteren en uitbreiden van het aanbod van activerend werkplekken.
- Verbeteren financiële toekomstbestendigheid en de gemeentelijke bijdrage aan het Centrum voor Activerend Werk gefaseerd af te schalen en het eigenaarschap te beleggen bij de kernpartners als Scalabor en Siza.

Jaarlijks verwachten wij dat er ca. 1.100 activerend werk-arrangementen worden ingezet. Ongeveer de helft hiervan op basis van een advies van Centrum voor Activerend Werk. Van deze adviezen zal het grootste deel gericht zijn op oriëntatie (op werk) of ontwikkeling (van activerend werk naar vormen van begeleid of regulier werk). De andere helft wordt door de sociale wijkteams ingezet.
Partners: CAW, aanbieders, sociale wijkteams, W&I

B. Doorontwikkeling van Scalabor (B2)

Scalabor is primair een arbeidsontwikkelbedrijf, waarbij passend werk voor mensen met verminderd arbeidsvermogen is georganiseerd in een productiefaciliteit, een dienstenbedrijf en een detacheringsfaciliteit. Scalabor levert de diensten diagnose en advies, passend werk en arbeidsontwikkeltrajecten, detachering (individueel en groep) en jobcoaching en nazorg. Zowel vanuit de wijkaanpak als vanuit W&I krijgen mensen met een PW-uitkering een arbeidsontwikkeltraject van Scalabor. Hiermee worden mensen ''werkfit'' gemaakt en maken zij meer kans op vacatures, die

bijvoorbeeld via het WSP (zie onder) worden verzameld. Scalabor bestaat ruim een jaar. De gemeenteraad heeft bij de start aan Scalabor een aantal transformaties meegegeven. Insteek is dat deze transformaties de doorontwikkelagenda van Scalabor bepalen:

- Van sociale werkvoorziening naar arbeidsontwikkelbedrijf.
- Van bolwerk naar netwerk.
- Van hekkensluiter naar middenmoter.

Vanuit onze verschillende rollen (aandeelhouder, klant) als gemeente Arnhem sturen wij/ zijn wij mede factor in de transformaties. Daarbij maken wij maximaal gebruik van Scalabor om Arnhemmers werkfit te maken, hen en SW-medewerkers in hun arbeidsontwikkeling te ondersteunen, in passende werkervaringsplekken en passend werk te voorzien en het georganiseerde passende werk betaalbaar te houden, te borgen en uit te bouwen.
Partners: Scalabor, W&I, CAW, WSP

C. Doorontwikkeling van Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland (B2)
Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland is de regionale partner voor werkgevers. Het WSP ondersteunt werkgevers in onze arbeidsmarktregio in hun personeelsbehoefte en hun maatschappelijke verantwoordelijkheid om hun werk inclusiever te organiseren. Dit doet het WSP door jobcarving- en jobcreatie-adviezen, drempels te verlagen door werkgevers te wijzen op en te adviseren over de mogelijkheden van PW-instrumenten en door afspraken te organiseren waarop kandidaatwerknemers en werkgevers elkaar ontmoeten en tot matches komen. De doorontwikkeling van het WSP richt zich met name op het versterken van de ketensamenwerking met Scalabor en andere partners en (in het licht van de huidige arbeidsmarkt) een evenwichtiger balans tussen de vraag- en aanbodbenadering. Jaarlijks realiseert het WSP ca. 1.160 plaatsingen.
Partners: Werkgevers(organisaties), Scalabor, UWV, W&I

D. Doorontwikkeling van LeerWerkLoket Midden-Gelderland (B2)
LeerWerkLoket Midden-Gelderland (LWL) is een regionale projectorganisatie van gemeenten, UWV en ROC, die zich manifesteert als een uitvoerend 'Research & Development-platform' binnen onze lokale en regionale uitvoeringsstructuur van de Participatiewet. Het ondersteunt het WSP, UWV, cluster W&I en Scalabor bij het vernieuwen van de werkgevers- en werknemersbenadering en aanpakken en doet dit door vooral ook zelf in de uitvoering inwoners en werkgevers te ondersteunen en adviseren. De doorontwikkeling van LWL richt zich met name op het daadwerkelijk pakken van de genoemde R&D-functie/positie.
Partners: Werkgevers(organisaties), Onderwijs, Scalabor, WSP, UWV, W&I

E. Versterken ketensamenwerking Cluster W&I, CAW, Scalabor, WSP, LWL (B2)
Binnen de arbeidsmarkt Midden Gelderland werken diverse uitvoeringspartners samen om inwoners te ondersteunen bij het overbruggen van hun afstand tot de arbeidsmarkt. Bij het doorlopen van de gehele keten vanuit het perspectief van de werkgever (vanaf vacature, naar het voorstellen van werkzoekenden, de plaatsing en nazorg) of vanuit het perspectief van de inwoner (vanuit uitkering, via

arbeidsontwikkeling en werkervaring naar een succesvolle match met een werkgever) zien wij mogelijkheden voor optimalisatie. Het project 'Arbeidsmarkt Periodieke Ketenanalyse' (APK) houdt zich hier helemaal mee bezig. Het project biedt belangrijke input voor de (lerende) samenwerkende ketenpartners.
Partners: W&I, UWV, CAW, Scalabor, WSP, LWL

F. Invullen ketenregie door cluster W&I (B2)
Door gefaseerd te werken aan het verbeteren van de ketenregierol van het cluster Werk & Inkomen worden er vorderingen gemaakt met het optimaliseren van de ketensamenwerking. CAW, Scalabor, WSP en LWL geven adequaat invulling aan hun doorontwikkelagenda's. Speciale aandacht gaat uit naar de ontwikkeling en implementatie van 'methodische werkwijzen' en het verbinden van de lokale inzetten en aanpakken met de activiteiten die voortkomen uit de regionale Strategische Agenda Arbeidsmarkt Midden Gelderland en de regionale Uitvoeringsagenda Perspectief Op Werk.

G. Intensiveringsmaatregelen doorstroom (B2)
In aansluiting op de decentralisaties is een nieuwe uitvoeringsstructuur - in de vorm van een participatierotonde - gebouwd rondom de uitvoering van de Participatiewet en andere regelgeving. Voor wat betreft het onderdeel Doorstroom is over 2019 de algemene conclusie dat we goed op weg zijn en de ingezette lijn moeten vasthouden. Het ondersteuningsaanbod van CAW, Scalabor en WSP (dat vanuit de regiefunctie van W&I kan worden ingezet) is van toegevoegde waarde voor de arbeidsontwikkeling van inwoners. Die toegevoegde waarde kan echter nadrukkelijk worden verbeterd. Want hoewel er successen worden geboekt stokt de doorstroom op bepaalde plekken in de keten (o.a. van Activerend Werk naar betaald of vrijwilligers werk), is de uitval op bepaalde plekken in de keten te hoog (o.a. in de wisselwerking Cluster W&I-Scalabor) en blijven de banenafspraak-plaatsingen (in aantallen en duurzaamheid) een aandachtspunt (o.a. in de wisselwerking Cluster W&I-WSP-werkgevers. Verdiepende analyses op onderdelen vormen de basis voor het verbeteren van de toegevoegde waarde van het ondersteuningsaanbod op de afslagen van de Participatierotonde en het doorontwikkelen en optimaliseren van de ketensamenwerking tussen Cluster W&I, CAW, Scalabor en WSP.

4. Stimuleren van inclusief werkgeverschap
Om langdurige afhankelijkheid van een uitkering te voorkomen en uitstroom te bevorderen worden werkgevers gemotiveerd om hun werk inclusiever te organiseren. De wens om te komen tot een meer inclusieve arbeidsmarkt, waarbij meer Arnhemmers structureel kunnen meedoen in passend werk, hebben we in 2019 op diverse manieren vormgegeven. De focus ligt hierbij zowel op Arnhem als op de arbeidsmarktregio, omdat werkgelegenheid meer regionaal dan stedelijk moet worden ingericht. Acties die onder deze inspanningslijn worden uitgevoerd:

A. Maximale invulling social return (B2)
Maximale invulling social return betekent dat we kijken hoe met maatwerk de meest duurzame oplossing mogelijk is. Of dit nu is door werk of werkervaringsplaatsen te bieden, te investeren in opleiding of anderszins. We doen dat vanuit het perspectief ‘lokaal, sociaal, duurzaam’. Ook bij de inzet van het klimaatfonds zoeken wij naar mogelijkheden voor social return. We hebben een speciaal team

ingericht voor social return. De komende tijd verkennen wij de mogelijkheid om de aanpak meer regionaal op te pakken. Dat betekent nog meer helderheid voor werkgevers en daarmee kans op goed resultaat. Daarnaast helpen we andere partijen in de stad bij het vormgeven van de social return opgave.
Partners: W&I, bedrijfsleven, Scalabor, regiogemeenten, woningcorporaties en andere partners in de stad

B. Inclusieve werkgever (B1)

Gemeente Arnhem wil een inclusieve werkgever zijn. De opgave om meer mensen richting betaald werk te krijgen is ook een opgave voor ons als werkgever. We willen minimaal voldoen aan onze banenafspraak. Dat lukt al in aantallen en we staan nu voor de opgave deze plekken te verduurzamen. We doen mee met Talenttraject Werken zonder te beperken samen met provincie, gemeente Nijmegen, gemeente Overbetuwe en het Werkbedrijf. We hebben een actief stagebeleid met daarbij een stagecoördinator, voor alle niveaus van onderwijs en we bieden werkervaringsplaatsen. Afgelopen jaar zijn er bewustwordingssessies geweest met inspirerende sprekers, heeft een aantal leidinggevenden de training solliciteren zonder vooroordelen gevolgd en is er een succesvolle netwerkbijeenkomst geweest met jongeren met een diverse achtergrond.

C. Ondersteunen regionale netwerken inclusieve ondernemers (B2)

Wij willen graag een vruchtbare basis van inclusief ondernemerschap in onze stad en regio. Een groep ondernemers die andere ondernemers weet te betrekken en enthousiasmeren. Op dit moment maken we met werkgevers de stand van zaken op. Waar staan we, waar zit de urgentie bij werkgevers in de stad met oog op de (structurele) tekorten op de arbeidsmarkt? Wat hebben partijen nodig om meer inclusief te gaan ondernemen en welke rol kan de gemeente daarin spelen? We kijken daarbij ook naar andere steden en initiatieven. Het netwerk Inclusief Midden Gelderland ondersteunen wij zeer.
Partners: bedrijfsleven, VNO-NCW, Stichting Inclusief Midden Gelderland, Inclusief Werkgeven Midden Gelderland, WSP, accountmanagers Economie (Vitale economie)

D. Zorg en duurzaamheid (B2)

Een aantal sectoren in onze stad kent een grote (structurele) vraag naar mensen. Een van die sectoren is de zorg. Onze duurzaamheidsambities bieden ook kansen om vraag en aanbod dichter bij elkaar te brengen. Denk aan alle werkgelegenheid rond de energietransitie. Wij maken werk van zorg en duurzaamheid. Op dit moment lopen er al diverse initiatieven, bijvoorbeeld in samenwerking tussen Scalabor en zorgpartijen en in samenwerking met corporaties rond de energietransitie. De komende tijd zetten wij in op het bij elkaar brengen van partijen.
Partners: werkgevers in zorg en rond de duurzaamheidsopgave, brancheorganisaties, onderwijs, Scalabor, W&I

E. Implementeren Werkinvesteringsfonds (B1)

Het participatiebudget zit “vast” en biedt beperkt investeringsruimte waardoor het ons remt bij het begeleiden van mensen naar werk. Het Werkinvesteringsfonds (Wif) is incidenteel beschikbaar als flexibele inzet naast het participatiebudget. Het stelt ons in staat om te investeren in activiteiten en projecten die de uitstroom naar werk vergroten. We zetten het fonds in om deze activiteiten en projecten te vinden, te monitoren en om bewijslast te leveren voor wat wel werkt en wat niet. We zetten het Wif ook in om aan te tonen welke investeringen effectief zijn, met name gericht op uitstroom uit de bijstand. We doen dit samen met partners in de stad, binnen de gemeente en met onze inwoners.

Het doel van het Wif is om op nieuwe en innovatieve manieren maatschappelijke impact te realiseren en daarmee bij te dragen aan de doelen van ‘Doorbraak naar werk’. We streven naar:

- Impact: maatschappelijk en financieel (bereiken van een trendbreuk)
- Samen investeren (met partners)
- Innoveren (leren van nieuwe dingen doen)

Hierbij moet impact altijd aanwezig zijn en daarnaast minimaal (2) samen investeren of (3) innoveren. Samen investeren of innoveren zijn nooit een doel op zich.

Eind 2018 hebben we een eerste kader opgesteld van het Werkinvesteringsfonds en in 2019 zijn we gestart met het vormgeven van de toepassing van het fonds. In ons programmaplan Doorbraak naar Werk hebben we de spelregels en werkwijze van het Werkinvesteringsfonds beschreven. In het afgelopen jaar zijn diverse initiatieven geïnventariseerd en door partijen verder ontwikkeld. In de zomer van 2019 gingen de eerste projecten van start.

Op dit moment biedt een aantal projecten met een ander karakter kansen. Namelijk het vermeerderen van ‘vindplaatsen’ om met Arnhemmers de goede gesprekken over werk te voeren. Met name waar organisaties achter de voordeur komen, denk aan corporaties die met huurders in gesprek gaan over verduurzaming, ontstaat contact en kunnen we ook in gesprek over werk. Ook in intensieve verbinding met vraagstukken rond armoede en schulden, zo grijpen wij de kwijtschelding van gemeentelijke vorderingen aan voor goede integrale gesprekken over schulden en werk. Bij alles wat speelt stellen wij de vraag: wat biedt goede rendementen voor het behalen van onze ambitie en het bewerkstelligen van daadwerkelijke veranderingen.

F. Uitbouwen branchegerichte aanpakken/leer-werk-ketens (B2)

Een ontwikkeling in 2019, deels ook gekoppeld aan de andere bewegingen, is de oriëntatie en start van een aantal publiek-private samenwerkingen rondom branchegerichte leerwerkketens. Met werkgevers en MBO-instellingen worden diverse branchegerichte aanpakken en leerwerkketens (met baangarantie) ingevuld.

G. Herijken SROI-beleid en -uitvoering (B2)

Er wordt gewerkt aan een regionale harmonisatie van het beleid en de uitvoering rondom Social Return On Investment (SROI). In 2020 gaat een verkenning plaatsvinden in Arnhem en de regiogemeenten

onder welke wensen en voorwaarden van zowel de opdrachtgevers (gemeenten) als opdrachtnemers (werkgevers) SROI het beste kan worden vormgegeven en wordt een businesscase voorbereid rondom 'basiswerk'.

H. Behoud en uitbouw passend werk en uitwerken business case banenafspraak/beschut werk (B2)
Deze actielijn is verbonden aan de actie Doorontwikkeling Scalabor (zie onder inspanningslijn 3, actie B).

5. Samen sterk: Samenwerken met partners uit onderwijs en bedrijfsleven. Met onze ketenpartners. Met de regio, andere steden en met het Rijk

De opgave waar we voor staan is van meer partijen dan van de gemeente alleen. Samenwerken maakt ons werk beter en de impact die we kunnen bereiken groter. Acties die onder deze inspanningslijn worden uitgevoerd:

A. Arbeidsmarkt Periodieke Ketenanalyse (APK) (B2)
In september 2018 is het Regionaal Werkbedrijf (RWB) gestart met drie arbeidsmarkt periodieke ketenanalyses (APK). Hiervoor is het onderzoeksbureau Nautus ingehuurd. Het doel is om het matchingsproces aan te scherpen en de wensen en behoeften van de verschillende partners in de keten zo optimaal mogelijk op elkaar af te stemmen. Hiermee kunnen er meer vacatures vervuld worden en meer mensen worden geplaatst. Dit leidt tot meer uitstroom uit de uitkering. Daarnaast wordt een methodiek ontwikkeld zodat we als arbeidsmarktregio zelf structureel een APK kunnen organiseren. In 2019 is de Arbeidsmarkt Periodieke Ketenanalyse (APK) ontwikkeld en getest en werd het project om het structureel te borgen voorbereid en ondergebracht in de regionale uitvoeringsagenda Perspectief op Werk.

B. Nieuwe samenwerkings- en uitvoeringsstructuur (B2)
In de afgelopen periode is ook geïnvesteerd in het neerzetten van een nieuwe (regionale) samenwerkings- en uitvoeringsstructuur voor de per 2015 ingevoerde Participatiewet. Kern daarbij was meer verantwoordelijkheden met minder budgetten in economisch lastige tijden. Er is:

- Ingezet op de samenwerking met werkgevers, vakbonden, onderwijs, UWV en regiogemeenten en kenners van de doelgroep zelf in de Adviesraad Werk & Inkomen.
- Een professionele werkgeversbenadering vormgegeven in het Werkgeversservicepunt.
- Ingezet op algemene en doelgroep specifieke instroombeperkende maatregelen (zie 1-3).
- Vormgegeven aan de transformatie van een traditionele sociale werkvoorziening naar een breed inzetbaar arbeidsontwikkelbedrijf (Scalabor).
- Gewerkt aan het neerzetten van een brede en vernieuwende voorziening: activerend werk.
- Gebouwd aan een sluitende ketenaanpak.

Om de haalbaarheid en realiseerbaarheid van de lokale doelen en ambities van het programma Doorbraak Naar Werk te vergroten werden in 2018 op regionaal niveau rondom het arbeidsmarktbeleid verbinding en afstemming gezocht en gevonden met de belangen en agenda's van onze partners in het bestuurlijke Werkbedrijf (werkgevers, vakbonden, onderwijs, UWV en regiogemeenten). Belangrijke

gespreksthema's waren de inclusieve arbeidsmarkt, het stimuleren van sociaal ondernemerschap en de ketensamenwerking. Daarnaast werd in 2018 op lokaal niveau het begin gemaakt om meer samenhang en wisselwerking aan te brengen in de inspanningen van (i) de afzonderlijke gemeentelijke programma's Inclusie, Zorg Dichterbij en Doorbraak Naar Werk en (ii) de teams Leefomgeving. Dit kreeg een vervolg in 2019. Ook in 2019 had het cluster Werk & Inkomen de stedelijke opgave om meer Arnhemmers aan het werk te helpen (en dus meer Arnhemmers een minder groot beroep te laten doen op inkomensondersteuning) gesynchroniseerd met gebiedsgerichte uitdagingen (en kansen) van de wijken.

C. Verbinding Human Capital Agenda regio Arnhem-Nijmegen (B2)

Met onze partners in het Werkbedrijf en Economic Board (werkgevers, werknemers, provincie, onderwijs en regiogemeenten) zoeken en borgen we afstemming en verbinding rondom het (boven)regionale arbeidsmarkt- en het Human Capitalbeleid. We zetten in op een gezamenlijke positionering en lobby richting het Rijk.
Partners: Werkbedrijf, Economic Board

D. Strategische Agenda Arbeidsmarktregio Midden Gelderland (B2)

De regionale samenwerking hebben we in 2019 gedefinieerd in de Strategische Agenda Arbeidsmarktregio Midden-Gelderland (vastgesteld in september 2019), gekoppeld aan de uitvoeringsagenda Perspectief op Werk die eind 2019 in uitvoering is gebracht:
Samen met de regiogemeenten en het Werkbedrijf werken we aan een Regionaal Strategische Agenda. Waar gaan we als regio in komende jaren het verschil maken om onze individuele en gezamenlijke opgaven te verwezenlijken? De input van onder meer onze Arbeidsmarkt Periodieke Ketenanalyse (APK) helpt hierbij. Ook bekijken we met partners uit bedrijfsleven en onderwijs heel nadrukkelijk waar de toekomstige vraag in de arbeidsmarkt ligt en welke interventies daarbij passen. De zorg is daar zeer zeker een aandachtssector (waar ook al initiatieven op plaats vinden om gericht te ontwikkelen). Op basis hiervan formuleerden we de aanvraag Perspectief op Werk: ons antwoord op de uitdaging vanuit het Rijk om vanuit de arbeidsmarktregio een aanvraag in te dienen voor Perspectief op Werk. Deze aanvraag is in 2019 gehonoreerd.
Partners: Regiogemeenten, Werkbedrijf (onderwijs, bedrijfsleven)

E. Lobbyactiviteiten (B2)

Om de gezamenlijke positionering en lobby richting Rijk te versterken wordt de verbinding gezocht met de Human Capital Agenda van de Economic Board Arnhem-Nijmegen. Onderwerpen voor lobby zijn in elk geval het macrobudget en de verdeling daarvan, maar op dit moment ook de interventies die het rijk voorbereidt in het kader van haar Breed Offensief. Waarbij wij alert zijn op de balans tussen voor ons doel zinvolle centrale interventies en benodigde decentrale ruimte.
Partners: Werkbedrijf, G40, VNG

6. Beter weten wat werkt en leren monitoren op impact

Wij sturen en monitoren op de doelen die we nastreven. Het is belangrijk om goed te weten waar we staan en te leren van onze interventies. Op beter monitoren, (bij)sturen en de invulling van onze gemeentelijke regierol op de uitvoeringsketen worden momenteel stappen gezet. Acties die onder deze inspanningslijn worden uitgevoerd:

A. Programmaplan Doorbraak Naar Werk en organisatie- en implementatieplan W&I

Het programmaplan Doorbraak Naar Werk en het organisatie- en implementatieplan van W&I geven een goed beeld van hoe wij met de diverse inspanningen aan de slag gaan en/ of aan de slag zijn.

In juli 2019 heeft de raad het programmaplan vastgesteld. Bij het ontwikkelen van de aanpak binnen Doorbraak naar werk is gebruik gemaakt van allerlei onderzoeken (bijvoorbeeld van Divosa en Movisie) om de effectiviteit van arbeidstoeleiding te verbeteren. Ook is het Werkbedrijf betrokken bij het opstellen van het programmaplan en de doorontwikkeling van de uitvoeringsketen. Daarnaast zijn werkbezoeken gebracht aan verschillende gemeenten en het werk- en ontwikkelbedrijf WeenerXL om te leren van ervaringen elders. We zien daarbij dat het centraal stellen van de inwoners, het koppelen van meerdere leefgebieden en de focus op werk belangrijke sleutels zijn voor succes. De gemeente Arnhem heeft een onderzoek laten uitvoeren door AEF, waarbij de haalbaarheid van de ambitie binnen Doorbraak naar Werk is getoetst en de randvoorwaarden om deze te halen zijn verkend. We kregen daarbij relevante input op de complexiteit van de opgave, mede vanwege de vaak complexere situatie van mensen in een uitkeringspositie. Ook kregen we input op dat wat nodig is om aan de slag te gaan met de ambitie. De input uit deze consultaties samen met de ambitie binnen Doorbraak naar werk hebben geleid tot de (door)ontwikkeling van verschillende maatregelen.

Het AEF heeft ook een startfoto gemaakt van de werkwijze van Werk & Inkomen en wat nodig is hierin anders te doen (randvoorwaarden voor oplossingen) voor het halen van de ambitie. De conclusies en aanbevelingen, zoals een integrale aanpak, dichtbij de leefwereld van de inwoner en tactisch gat opvullen, uit dit onderzoek hebben we een plek gegeven in de nieuwe werkwijze van het cluster Werk en Inkomen (maatregel 8). Daarnaast heeft AEF ook een onderzoek gedaan naar de nieuwe visie en strategie van gemeente Arnhem voor het bieden van toekomstperspectief voor nieuwe Arnhemmers. Dit heeft geleid tot het uitgangspunt dat werk de beste manier is om de taal te leren, te integreren en duurzaam een bestaan op te bouwen.

B. Doorbraak naar werk: Monitor 1.0 en Monitor 1.1 januari 2019 t/m december 2019 (B2)

In de tweede helft van 2019 is Monitor 1.0 opgeleverd. Met het project 'Monitoring Doorbraak Naar Werk' wordt in een interactief proces (versneld) gewerkt aan verbetering van de monitoring.
We werken nu stapsgewijs aan een monitor die ons in staat stelt om te sturen op (maatschappelijke) impact in plaats van sturen op input. Een monitor die ons leert waar we staan, die ons inzicht geeft in wat werkt en wat niet, die duidelijk maakt wat het effect is van onze inspanningen en die laat zien welke resultaten we bereiken. Monitoring is een belangrijke manier om ook de raad en onze partners mee te

nemen in de ontwikkelingen. Het vergezicht is een monitor voor het hele sociale domein. Zover is het nog niet. De monitoring voor Doorbraak naar werk is nog sterk in ontwikkeling, maar de eerste bestuursrapportage 'Doorbraak naar werk: Monitor 1.1 januari 2019 t/m december 2019' is een feit. Onze raad heeft de bestuursrapportage 'Doorbraak naar werk: Monitor 1.1 januari 2019 t/m december 2019' eind april 2020 ontvangen.

De rapportage over 2019 geeft inzicht in:

- de ontwikkeling van de Arnhemse bijstandspopulatie, onze prestaties op het gebied van instroom en uitstroom en dat afgezet tegen de prestaties van gemeenten van een vergelijkbare grootte;
- de ontwikkeling van de doorstroom en de prestaties van belangrijke uitvoeringspartners zoals Centrum voor Activerend Werk, Arbeidsontwikkelbedrijf Scalabor en Werkgeversservicepunt;
- de bestandskenmerken op gebieds- en wijkniveau, het instroom- en uitstroompercentage naar leeftijd en wijk, het bestand naar leefvorm, leeftijd en uitkeringsduur per gebied, het aandeel dat een ontheffing voor de arbeidsverplichting heeft en het aandeel dat parttime werkt;
- de ontwikkeling van de financiën;
- en de voortgang van de inspanningslijnen (en acties) binnen het programma.

In deze monitor is gebruik gemaakt van de volgende data:

- De Benchmark Werk & Inkomen januari 2019 t/m december 2019 van Divosa (de vereniging van gemeentelijke directeuren in het sociaal domein);
- Aanvullende informatie afkomstig van het gemeentelijke cluster Werk & Inkomen;
- Halfjaarberichten van de belangrijkste uitvoeringspartners: CAW, Scalabor en WSP.

C. Van input naar impact (B1)

Wij zetten in op een beweging van sturing op input naar sturing op (maatschappelijke) impact en een verbinding met het brede sociale domein.

D. Verbeterinterventies (B1)

Wij ontwikkelen verbeterinterventies op strategisch, tactisch en operationeel niveau.

E. Leren van anderen en de praktijk

Tot slot doet de gemeente Arnhem mee aan de Benchmark van Divosa en nemen we regelmatig deel aan bijeenkomsten van G-32, Divosa, VNG en de Programmaraad, waarin onder andere best practices worden uitgewisseld tussen gemeenten.

B1. Beschrijving getroffen interne maatregelen

Onderstaande maatregelen zien wij als interne maatregelen. Deze maatregelen zijn tot stand gekomen zonder of deels zonder consultatie van externen. De toelichting op interne maatregelen is hierboven onder B opgenomen.

1. Investeren in voorkomen
Bemiddelen aan de poort
Versterken poortfunctie Cluster W&I
Zoekperiode en scholingsplicht voor jongeren
Sluitende aanpak jongeren in kwetsbare positie
2. Dichtbij de Arnhemmer en integraal
Uitrollen werkwijze Versnellingsteams binnen Cluster W&I
3. Perspectief bieden: aan het werk, tenzij
-
4. Inclusief werk
Inclusieve werkgever
Implementeren Werkinvesteringsfonds
Behoud en uitbouw passend werk en uitwerken business case banenafspraak/beschut werk
5. Samen sterk
-
6. Monitoring
Van input naar impact
Verbeterinterventies

B2. Beschrijving getroffen externe maatregelen

Onderstaande maatregelen zien wij als externe maatregelen. Deze maatregelen zijn tot stand gekomen met consultatie van externen.

1. Investeren in voorkomen	
Sluitende aanpak jongeren in kwetsbare positie	We gebruiken de ervaringen van de leerlingnetwerken ten aanzien van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt om ook voor Entree en MBO-2 een heldere en succesvolle samenwerking neer te zetten en te komen tot een sluitende aanpak. Deze sluitende aanpak is een belangrijk onderwerp op de Maatschappelijk Educatieve Agenda en we zoeken de aansluiting met de jeugdzorg. Partners: Schoolbesturen, jongeren, MEE, sociale wijkteams, UWV, W&I, CAW, WSP en regiogemeenten
Implementeren herijkte aanpak statushouders en nieuwkomers	De foto die AEF voor ons maakte leidde tot ons ons uitgangspunt dat werk de best manier is om de taal te leren, te integreren en duurzaam een bestaan op te bouwen. We gebruiken deze foto en de ervaringen uit de afgelopen periode, voor een verbeterde werkwijze. Partners: W&I, Scalabor, CAW, regiogemeente
Outreachend samenwerken met uitkeringsinstanties reclassering	Met het UWV, de reclassering en de SVB hebben we knelpunten in kaart gebracht. Zo constateerden we bijvoorbeeld gaten in de overgang van de ene regeling naar de andere. Door outreachend samen te werken, beoordelen we steeds of een potentiële groep van instroom ook een extra aanpak vraagt. Partners: UWV, reclassering, SVB en W&I
2. Dichtbij de Arnhemmer en integraal	
Versterken gebiedsgerichte samenwerking cluster W&I- SWT-TLO	De bevindingen van de startfoto AEF op het gebied van samenwerking leidden tot deze actielijn. De vereiste gebiedsgerichte samenwerking tussen W&I, sociale wijkteams en Teams leefomgeving is met het project 'Werken loont' in 2019 voorbereid. Partners: Teams Leefomgeving, W&I, sociale wijkteams
Aanpassen werkprocessen en dienstverlening Cluster W&I	De conclusies en aanbevelingen van de startfoto van AEF van de werkwijze van Werk & Inkomen en wat nodig is hierin anders te doen (randvoorwaarden voor oplossingen) voor het halen van de ambitie hebben we een plek

	gegeven in de nieuwe werkwijze van het cluster: zoals een integrale aanpak en dichtbij de leefwereld van de inwoner. Uiteindelijk heeft dit geresulteerd in een reorganisatie van de uitvoeringsorganisatie.
Herijken aanpak Armoede en schulden	Bij de herijking zijn we in gesprek met partijen in en buiten de stad en kijken we naar ervaringen van andere steden. De inzichten die we hier uiteindelijk opdoen nemen we mee in onze herijking (loopt nog).
Implementeren project 'Werken loont'	Divosa (Werkwijzer Verrekening parttime inkomsten, februari 2019) en Stimulansz (Samenspel centraal en decentraal inkomensbeleid, oktober 2019) onderschrijven dat onzekerheid over (de ontwikkeling van) het inkomen, een remmende factor kan zijn voor arbeidsinschakeling. Het gaat mensen niet alleen om meer inkomen, maar net zo goed om stabiliteit in hun inkomen. Voor de invulling van de lijn 'Werken Loont' sluiten we aan op deze bevindingen, bijvoorbeeld door deeltijd werk lonend te maken en steviger in te zetten op loonkostensubsidie.
Minima-effectrapportage Nibud	Om een volledig beeld te krijgen van het effect van inkomen op de afbouw van toeslagen, regelingen en kwijtscheldingen hebben wij het Nibud gevraagd een effectrapportage op te stellen. De (nog op te leveren) resultaten worden meegenomen in vervolg.
Vast aanspreekpunt W&I	Een van de bevindingen van AEF is dat het voor inwoners uitmaakt welke consulent zij tegenover zich krijgen. In aansluiting op het besluit om meer wijkgericht en integraal te werken (vanuit programma Doorbraak naar Werk) krijgen inwoners een vast aanspreekpunt vanuit W&I.
3. Perspectief bieden: aan het werk, tenzij	
Invullen ketenregie door cluster W&I	De startfoto van AEF liet zien dat het cluster W&I haar regierol moet doorontwikkelen. Bij deze doorontwikkeling is speciale aandacht voor ontwikkeling en implementatie van 'methodische werkwijzen' en het verbinden van de lokale inzetten en aanpakken met de activiteiten die voortkomen uit de regionale Strategische Agenda Arbeidsmarkt Midden Gelderland en de regionale Uitvoeringsagenda Perspectief Op Werk.
Doorontwikkelen van (Centrum voor) Activerend Werk	Doel is dat mensen arbeidsvaardigheden opdoen en daarmee stappen zetten op de Participatieladder. In Activerend werk werken zorgaanbieders, Scalabor,

	onderwijs, een vertegenwoordiging vanuit kleinschalige wijkinitiatieven, de vrijwilligerscentrale, cluster W&I en de sociale wijkteams hierin samen. Partners: Centrum Activerend Werk, aanbieders, sociale wijkteams, W&I
Doorontwikkeling van Scalabor	Scalabor levert de diensten diagnose en advies, passend werk en arbeidsontwikkeltrajecten, detachering (individueel en groep) en jobcoaching en nazorg. Vanuit onze verschillende rollen (aandeelhouder, klant) als gemeente Arnhem sturen wij/ zijn wij mede factor in de transformaties. Daarbij maken wij maximaal gebruik van Scalabor om Arnhemmers werkfit te maken, hen en SW-medewerkers in hun arbeidsontwikkeling te ondersteunen, in passende werkervaringsplekken en passend werk te voorzien en het georganiseerde passende werk betaalbaar te houden, te borgen en uit te bouwen. Partners: Scalabor, W&I, Centrum Activerend Werk, WSP
Doorontwikkeling van Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland	Het WSP ondersteunt door jobcarving- en jobcreatie-adviezen te geven, drempels te verlagen door werkgevers te wijzen op en te adviseren over de mogelijkheden van PW-instrumenten en door afspraken te organiseren waarop kandidaatwerknemers en werkgevers elkaar ontmoeten en tot matches komen. De doorontwikkeling van het WSP richt zich met name op het versterken van de ketensamenwerking met Scalabor en andere partners en (in het licht van de huidige arbeidsmarkt) een evenwichtiger balans tussen de vraag- en aanbodbenadering. Partners: Werkgevers(organisaties), Scalabor, UWV, W&I
Doorontwikkeling van LeerWerkLoket Midden-Gelderland	Het ondersteunt het WSP, UWV, cluster W&I en Scalabor bij het vernieuwen van de werkgevers- en werknemersbenadering en aanpakken en doet dit door vooral ook zelf in de uitvoering inwoners en werkgevers te ondersteunen en adviseren. Partners: Werkgevers(organisaties), Onderwijs, Scalabor, WSP, UWV, W&I
Versterken ketensamenwerking Cluster W&I, CAW, Scalabor, WSP, LWL	De startfoto van AEF benadrukt het belang van ketensamenwerking en dat W&I hier beter op kan aansluiten. Het project 'Arbeidsmarkt Periodieke Ketenanalyse' (APK) van het Regionaal Werkbedrijf (RWB) richt zich hierop. Het project biedt belangrijke input voor

	de (lerend) samenwerkende ketenpartners. Partners: W&I, UWV, CAW, Scalabor, WSP, LWL
Intensiveringsmaatregelen doorstroom	Voortkomend uit de adviezen van AEF: Verdiepende analyses op onderdelen vormen de basis voor het verbeteren van de toegevoegde waarde van het ondersteuningsaanbod op de afslagen van de Participatierotonde en het doorontwikkelen en optimaliseren van de ketensamenwerking tussen Cluster W&I, CAW, Scalabor en WSP.
4. Inclusief werk	
Maximale invulling Social return	Lokaal, sociaal en duurzaam is een credo dat we landelijk zien en waar wij ons bij aansluiten. Met het bedrijfsleven, Scalabor, regiogemeenten, woningcorporaties en andere partners in de stad kijken wij hoe wij vanuit dit credo invulling kunnen geven aan een maximale invulling van social return.
Ondersteunen regionale netwerken inclusieve ondernemers	Op dit moment maken we met werkgevers de stand van zaken op, waar staan we, wat hebben partijen nodig om meer inclusief te gaan ondernemen? We kijken daarbij ook naar andere steden en initiatieven. Aan de hand van deze uitkomsten kijken we welke rol wij als gemeente kunnen spelen. Partners: bedrijfsleven, VNO-NCW, Stichting Inclusief Midden Gelderland, Inclusief Werkgeven Midden Gelderland, WSP, accountmanagers Economie (Vitale economie
Zorg en duurzaamheid	Onze duurzaamheidsambities bieden kansen om vraag en aanbod dichter bij elkaar te brengen. Op dit moment lopen er al diverse initiatieven, bijvoorbeeld in samenwerking tussen Scalabor en zorgpartijen en in samenwerking met corporaties rond de energietransitie. De komende tijd zetten wij in op het bij elkaar brengen van partijen. Partners: werkgevers in zorg en rond de duurzaamheidsopgave, brancheorganisaties, onderwijs, Scalabor, W&I
Uitbouwen branchegerichte aanpakken/leer-werk-ketens	Met werkgevers en MBO-instellingen worden diverse branchegerichte aanpakken en leerwerkketens (met baangarantie) ingevuld en daarmee uitgebouwd.
Herijken SROI-beleid en -uitvoering	In 2020 vindt een verkenning plaats in Arnhem en de regiogemeenten onder welke wensen en voorwaarden van zowel de opdrachtgevers (gemeenten) als opdrachtnemers

	(werkgevers) SROI het beste kan worden vormgegeven en wordt een businesscase voorbereid rondom 'basiswerk'.
5. Samen sterk	
Arbeidsmarkt Periodieke Ketenanalyse (APK)	Naar aanleiding van bevindingen AEF is het Regionaal Werkbedrijf (RWB) in september 2018 gestart met drie arbeidsmarkt periodieke ketenanalyses (APK). Hiervoor is het onderzoeksbureau Nautus ingehuurd. Het doel is om het matchingsproces aan te scherpen en de wensen en behoeften van de verschillende partners in de keten zo optimaal mogelijk op elkaar af te stemmen.
Nieuwe samenwerkings- en uitvoeringsstructuur	Op regionaal niveau is rondom het arbeidsmarktbeleid verbinding en afstemming gezocht en gevonden met de belangen en agenda's van onze partners in het bestuurlijke Werkbedrijf (werkgevers, vakbonden, onderwijs, UWV en regiogemeenten). Adviezen AEF zijn hierin meegenomen.
Verbinding Human Capital Agenda regio Arnhem-Nijmegen	Met onze partners in het Werkbedrijf en Economic Board (werkgevers, werknemers, provincie, onderwijs en regiogemeenten) zoeken en borgen we afstemming en verbinding rondom het (boven)regionale arbeidsmarkt- en het Human Capitalbeleid.
Strategische Agenda Arbeidsmarktregio Midden Gelderland	Samen met de regiogemeenten en het Werkbedrijf werken we aan een Regionaal Strategische Agenda. Waar gaan we als regio in komende jaren het verschil maken om onze individuele en gezamenlijke opgaven te verwezenlijken? De input van onder meer onze Arbeidsmarkt Periodieke Ketenanalyse (APK) helpt hierbij. Ook bekijken we met partners uit bedrijfsleven en onderwijs heel nadrukkelijk waar de toekomstige vraag in de arbeidsmarkt ligt en welke interventies daarbij passen. Partners: Regiogemeenten, Werkbedrijf (onderwijs, bedrijfsleven)
Lobbyactiviteiten	Om de gezamenlijke positionering en lobby richting Rijk te versterken wordt de verbinding gezocht met de Human Capital Agenda van de Economic Board Arnhem-Nijmegen. Partners: Werkbedrijf, G40, VNG
6. Monitoring	
Programmaplan Doorbraak Naar Werk en organisatie- en implementatieplan W&I	Bij het ontwikkelen van de aanpak binnen Doorbraak naar werk is gebruik gemaakt van allerlei onderzoeken (bijvoorbeeld van Divosa en Movisie) om de effectiviteit van arbeidstoeleiding te verbeteren. Ook is het Werkbedrijf betrokken bij het opstellen van het

	programmaplan en de doorontwikkeling van de uitvoeringsketen. Daarnaast zijn werkbezoeken gebracht aan verschillende gemeenten en het werk- en ontwikkelbedrijf WeenerXL om te leren van ervaringen elders. De gemeente Arnhem heeft een onderzoek laten uitvoeren door AEF, waarbij de haalbaarheid van de ambitie binnen Doorbraak naar Werk is getoetst en de randvoorwaarden om deze te halen zijn verkend. Daarnaast heeft AEF ook een onderzoek gedaan naar de nieuwe visie en strategie van gemeente Arnhem voor het bieden van toekomstperspectief voor nieuwe Arnhemmers. Dit heeft geleid tot het uitgangspunt dat werk de beste manier is om de taal te leren, te integreren en duurzaam een bestaan op te bouwen.
Doorbraak naar werk: Monitor 1.0 en Monitor 1.1 januari 2019 t/m december 2019	In deze monitor is gebruik gemaakt van de volgende data: • De Benchmark Werk & Inkomen januari 2019 t/m december 2019 van Divosa (de vereniging van gemeentelijke directeuren in het sociaal domein). • Aanvullende informatie afkomstig van het gemeentelijke cluster Werk & Inkomen • Halfjaarberichten van de belangrijkste uitvoeringspartners: CAW, Scalabor en WSP
Leren van anderen en de praktijk	De gemeente Arnhem doet mee aan de Benchmark van Divosa en nemen we regelmatig deel aan bijeenkomsten van G-32, Divosa, VNG en de Programmaraad, waarin onder andere best practices worden uitgewisseld tussen gemeenten.

C. Beoogd effect van de genoemde maatregelen op de tekortreductie

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt het beoogde effect beschreven van de genoemde (aanvullende) interne en externe maatregelen, die een bijdrage leveren aan de *verdere* tekortreductie. Het gaat hierbij om een inschatting van het beoogde effect.

Werk hebben is belangrijk. Het is meer dan een salaris ontvangen. Werken is ook meedoen, meetellen en gemist worden als je er niet bent. Dat geeft zelfvertrouwen en het is prettig om deel uit te maken van een netwerk. Omgekeerd worden onze wijken, bedrijven en de stad sterker wanneer er meer mensen aan het werk zijn. In de raadsbrief 'Ambitie: Doorbraak naar werk' van 26 februari 2019 en het programmaplan van Doorbraak naar werk, door de raad vastgesteld in juli 2019, constateren we dat we in Arnhem in vergelijking met het landelijk gemiddelde en in vergelijking met andere steden veel mensen in ons uitkeringsbestand hebben. Arnhem heeft een bijstandsdichtheid van 11,5 %. Vergelijkbare gemeenten hebben een gemiddelde bijstandsdichtheid van 8,2 %.

Concreet willen we dat er in 2023:
• meer Arnhemmers betaald werk hebben;
• meer Arnhemmers financieel zelfredzamer zijn;
• en er meer passend werk is voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Getalsmatig willen we als Arnhem de landelijke lijn gaan volgen qua uitstroom uit de bijstand en daar bovenop nog eens vijfhonderd Arnhemmers extra uit laten stromen. Dan is er voor het eerst sprake van een trendbreuk voor onze stad. Uit het AEF-rapport blijkt dat deze ambitie haalbaar is, maar niet eenvoudig. Het is een proces van lange adem, we moeten alle zeilen bijzetten om de ambitie te halen. Om deze ambitie te realiseren is het programma ‘Doorbraak naar Werk’ in het leven geroepen.

De genoemde maatregelen onder B. hebben als beoogd effect bijdragen aan de verdere reductie van het tekort ten opzicht van voorgaande jaren. Instroombeperkende maatregelen hebben een reducerend effect op de stijging van de uitgaven. Met uitstroombeperkende maatregelen dragen we bij aan het verder reduceren van het tekort. In het programma Doorbraak naar Werk leveren we extra inspanning om het tekort op BUIG te reduceren.

Weten, meten en leren
Het is belangrijk om goed te weten waar we staan, om te leren van onze interventies en welke resultaten we boeken als het gaat om uitstroom uit ons bestand. Met de adviezen van een extern adviesbureau hebben we voor de volgende systematiek gekozen:

- We fixeren de wijze van monitoren van de ambitie (landelijke lijn + 500 extra op uitkeringslast).
- We herijken jaarlijks de ambitie aan de hand van nieuwe inzichten van het Rijk: de nieuwe prognoses en realisatiecijfers zijn immers bepalend voor onze ambitie.
- Daaronder monitoren we de ‘beweging’: KPI’s op programma- en uitvoeringsniveau. De zinvolle indicatoren daarvoor zijn we nu aan het ontwikkelen, die kunnen ook gaan over de beperking van instroom.

- We gaan dan ook jaarlijks het gesprek aan over resultaten en over mogelijk nieuwe interventies of investeringen.

De ambitie van het programma Doorbraak Naar Werk is geformuleerd in termen van verbetering van het relatieve presteren van de gemeente Arnhem (en onze partners in de uitvoering van de participatiewet) t.o.v. andere gemeenten. De ambitie van het in juli 2019 vastgestelde programmaplan is het jaarlijks volgen van de landelijke trend (netto uitstroom bijstand) en 500 Arnhemmers extra uit de bijstand laten stromen in 4 jaar tijd. Maar wat betekent deze relatieve ambitie nu voor onze opgave in absolute aantallen? De monitor Doorbraak naar werk 1.1 en de Divosa Benchmark waarop deze mede is gebaseerd bieden hiertoe aanknopingspunten. Voor wat betreft de resultaten van 2019 kunnen wij het volgende vaststellen:

- In 2019 hebben wij een positief saldo op uitstroom-instroom gerealiseerd van ca. 250 betaalde uitkeringen.
- Met dit positieve saldo zitten wij ongeveer op de dalende trendlijn van gemeenten van een vergelijkbare omvang. De Arnhemse dalende trendlijn loopt momenteel ca. parallel aan die van vergelijkbare gemeenten. Een indicatie, afhankelijk van de conjunctuur, voor de aantallen die wij tenminste moeten realiseren om op de landelijke lijn te zitten is dus een positief saldo van ca. 250 per jaar of 20-25 per maand.

De ambitie is echter niet alleen om de dalende trendlijn parallel te laten lopen, maar ook om het relatieve verschil met de vergelijkbare gemeenten kleiner te maken. Er moet dus (gefaseerd) een plus (van 500 in 4 jaar) op het genoemde positieve saldo worden gerealiseerd. In de meerjaren programmabegroting 2020-2023 is hiervoor een voorzet gedaan. Of het voor het lopende jaar en 2021 opportuun is om op de geschetste ambitielijn te zitten, hangt af van de impact van Covid-19 en de dynamiek in de economie en op de arbeidsmarkt. Dit moet nog worden onderzocht. Ondanks deze onzekerheden ligt het op basis van de uitkomsten van de voorliggende monitor voor de hand om de komende periode:

1. Door te pakken op de beoogde transformatie van het Cluster W&I en deze in positie te brengen als (a) operationeel regisseur op de kandidaatwerknemer en (b) tactisch regisseur op de ketensamenwerking van uitvoeringspartners zoals CAW, Scalabor, WSP en Leer-Werk-Loket (LWL) en (c) faciliterend partner bij initiatieven van andere maatschappelijke partijen.
2. Door te pakken op de inspanningslijnen van het programma Doorbraak Naar Werk en dan met name:
   a) de (outreachende) samenwerking van het Cluster W&I met onderwijs, andere uitkeringsinstanties en reclassering gericht op het voorkomen dat mensen afhankelijk worden van inkomensondersteuning te borgen, te verbeteren of uit te bouwen;
   b) de ketensamenwerking van het Cluster W&I met CAW, Scalabor, WSP en LWL door te ontwikkelen en te optimaliseren en daarbij (i) extra aandacht te hebben voor de met name groepen 18-27 en 45-55 jarigen, (ii) volop gebruik te maken van de (leer-werk-)capaciteit bij de uitvoeringspartners of de partners in hun resp. netwerken en (iii) krachtiger in te zetten op het realiseren van zogenaamde Banenafspraken (incl. Beschut Werk) en de instrumenten die wij daartoe hebben;

c) de inzet om integraler, projectmatiger en methodischer te werken (verbinding armoede-schulden-werk), door aan de hand van concrete opgaven de uitvoerders van het Cluster W&I en Sociale Wijkteams Arnhem dichter bij elkaar te brengen;
d) vanuit het Cluster W&I actief gebruik te maken van stedelijke/ wijkgerichte initiatieven (en dus vindplaatsen) van anderen en deze te faciliteren.

D. Ondertekening

Een verzoek tot vangnetuitkering dient door het college van burgemeester en wethouders te worden ingediend, ook indien de uitvoering van de Participatiewet aan een samenwerkingsverband is overgedragen (meer informatie hierover in de toelichting onderaan het formulier). De ondertekening geschiedt door burgemeester en secretaris.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem verklaart dat het voor 15 augustus 2020 de genoemde interne en externe maatregelen heeft getroffen om te komen tot verdere tekortreductie.

Datum: _____

De secretaris,

Naam van de ondertekenaar:

De burgemeester,

Naam van de ondertekenaar:

2. Instemming gemeenteraad

In artikel art. 10, eerste lid, onderdeel d, BPw staat dat de verklaring van het college de instemming van de gemeenteraad moet hebben. Met de instemming van de gemeenteraad stelt de gemeenteraad vast dat het college inzicht heeft gegeven in de oorzaken van het tekort, de getroffen interne en externe maatregelen, het beoogde effect van deze maatregelen en de bijdrage die deze samen leveren om het tekort verder te reduceren.

De instemming heeft geen betrekking op het inhoudelijk oordeel dat de gemeenteraad eventueel over de maatregelen van het college heeft uitgesproken. Het is geen vereiste dat de gemeenteraad het eens is met de getroffen maatregelen.

De ondertekening geschiedt door voorzitter en griffier. De gemeenteraad dient uiterlijk voor het moment van indiening van het verzoek haar instemming te hebben gegeven, uiterlijk 15 augustus 2020.

De gemeenteraad van de gemeente Arnhem stemt in met de onder 1. afgegeven verklaring door het college van deze gemeente.

Ondertekening in dit formulier is een vereiste. Het is niet toegestaan om ter vervanging van onderstaande handtekeningen het gemeenteraadbesluit in te voegen of mee te sturen.

Datum: _____

Ondertekening

De voorzitter,

Naam van de ondertekenaar:

De griffier,

Naam van de ondertekenaar:

Toelichting op het aanvraagformulier bij het uitgebreide verzoek voor de ambtelijke ondersteuning van het college

Voor de juistheid en de beoordeling van de aanvraag is het niet toegestaan dat u het format van de pagina's aanpast.

Hoe verloopt de aanvraagprocedure?

Een verzoek om een vangnetuitkering over 2019 dient uiterlijk op 15 augustus 2020 te zijn ontvangen door de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. Omdat sprake is van een fatale termijn worden verzoeken die na 15 augustus 2020 door de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet worden ontvangen, niet in behandeling genomen. Het college dient het verzoek digitaal door middel van het webformulier op www.toetsingscommissievp.nl in te dienen. Na de aangegeven datum is dit webformulier niet meer beschikbaar.

U vindt onderaan dit formulier meer achtergrondinformatie over de aanvraagprocedure, de wet- en regelgeving, de relatie met jaarcijfers (SiSa verantwoording) en de ondersteuning vanuit Divosa. Op de website www.toetsingscommissievp.nl kunt u meer informatie vinden over de aanvraagprocedure en de deadline voor het indienen van een complete aanvraag.

Waarom zijn er twee versies van dit formulier?

Van dit formulier bestaan twee versies: 'basisverzoek' en 'uitgebreid verzoek'. De versie die u moet gebruiken is afhankelijk van het volgende:

- indien uw gemeente zowel over 2017 als over 2018 geen vangnetuitkering is verleend, gebruikt u de versie 'basisverzoek'.
- indien uw gemeente over 2017 en/of over 2018 wel een vangnetuitkering is verleend, gebruikt u de versie 'uitgebreid verzoek'.

De verklaring van het college verschilt tussen een 'basisverzoek' en een 'uitgebreid verzoek'.

Hoe is het aanvraagformulier opgebouwd?

De vangnetaanvraag bestaat uit twee gedeelten:

1. De verklaring van het college en de toelichting op de verklaring
2. De instemming van de gemeenteraad

Onderdeel 1 bestaat uit vier onderdelen: A, B, C en D. Het gaat om de verklaring van het college (onderdeel D) en een toelichting van het college op deze verklaring. Deze toelichting gebeurt aan de hand van drie vragen (onderdelen A, B en C). Na iedere vraag kunt u het antwoord invoegen. U kunt

eventueel tabellen of grafieken invoegen. U kunt aangegeven op welke brondocumenten, die eventueel in de gemeenteraad zijn besproken, de aanvraag is gebaseerd. U kunt geen bijlagen toevoegen aan deze aanvraag. Hieronder wordt per vraag aangegeven wat verwacht wordt van de beantwoording.

Daarna dient in onderdeel 2 de gemeenteraad te tekenen voor haar instemming met de verklaring van het college. Dit mag niet worden vervangen door het in- of toevoegen van een gemeenteraadbesluit.

Hoe uitgebreid moet het aanvraagformulier worden ingevuld en is hier een extern bureau bij nodig?

Het uitgangspunt van de aanvraag van de vangnetuitkering is dat elke gemeente – ongeacht het aantal inwoners – zelfstandig de aanvraag moet kunnen voorbereiden en indienen. Dat houdt in dat alleen het opstellen van de aanvraag geen reden is om een extern bureau te betrekken. Daarbij wordt benadrukt dat het aan het lokale bestuur is hoe uitgebreid de vragen in het aanvraagformulier worden beantwoord, mits deze vragen duidelijk worden beantwoord. De beantwoording van de vragen in het aanvraagformulier is verplicht. Dat geldt niet voor de suggesties in de onderstaande toelichting. Op de pagina 'beoordeling en advisering' over de VU 2019 wordt een en ander eveneens toegelicht.

Toelichting per vraag

Het college van de tekortgemeente verklaart dat het interne en externe maatregelen heeft getroffen om tot verdere tekortreductie te komen en geeft daarop een toelichting door het invullen van de onderdelen A, B en C. Alle vragen moeten worden beantwoord. Hieronder staat een toelichting bij vraag A, B en C. Hieronder staan suggesties bij vraag A, B en C. Bij D volgt ondertekening door het college van de gemeente. Alle onderdelen moeten worden ingevuld.

Onderdeel A

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt een analyse van de oorzaken van het tekort beschreven. Onder een analyse van de oorzaken van het tekort wordt verstaan: 'de ontwikkeling van de uitgaven en de oorzaken daarvan.'

Suggesties bij de beantwoording van A

- Kunt u de omvang van het tekort betrekken bij uw analyse?
- Kunt u aangeven op welke moment het college heeft gesignaleerd dat opnieuw een tekort zou ontstaan?
- Wilt u in uw analyse van de oorzaken de nadruk leggen op factoren die door het college kunnen worden beïnvloed? De analyse betreft dus vooral de ontwikkelingen in de uitgaven van de gemeente.

- U kunt hierbij ook gebruik maken van de rekentool verdeelmodel bijstandsbudgetten 2018[6] en/of de Benchmark van Divosa[7].
- U kunt in de analyse ook beschrijven wat het effect is van getroffen maatregelen in voorgaande jaren.

Onderdeel B

Inleiding
Indien uw gemeente over 2017 en/of 2018 een vangnetuitkering is verleend, is sprake van een aanhoudend tekort. Indien het college ook over 2019 aanspraak wenst te maken op een vangnetuitkering dient het college te verklaren dat *interne en externe* maatregelen zijn genomen om tot verdere tekortreductie te komen.

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt beschreven welke (aanvullende) interne en externe maatregelen zijn getroffen om een bijdrage te leveren aan de verdere reductie van het tekort.

Onderdeel B bestaat uit 2 vragen:

- B1. Beschrijf de getroffen interne maatregelen onder B1.
  Onder interne maatregelen worden alle getroffen maatregelen verstaan die niet tot stand zijn gekomen door externe consultatie, maar door de gemeente zelf.
- B2. Beschrijf de getroffen externe maatregelen, waarbij ook wordt beschreven hoe de consultatie van de externe partij of externe 'schriftelijke' informatie heeft geleid tot de getroffen externe maatregelen.

Hieronder staat toegelicht wat wordt bedoeld met 'getroffen externe maatregelen'.

Wat wordt verwacht van de beschrijving van de getroffen externe maatregelen?
Van het college wordt verwacht duidelijk te beschrijven hoe externe consultatie heeft plaatsgevonden en hoe deze consultatie heeft geleid tot de getroffen externe maatregelen. Omschrijf hoe een externe maatregel tot stand is gekomen. Hieruit moet blijken dat het college actief externe consultatie heeft verricht om te komen tot deze externe maatregel en hoe dit heeft geleid tot het treffen van de externe maatregel(en) voorafgaand aan het moment van indiening door het college.

Beschrijving getroffen externe maatregelen
Per getroffen maatregel dienen de volgende vragen te worden beantwoord:
Naam van de maatregel, gevolgd door de antwoorden op de volgende drie vragen:

[6] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2018/10/25/rekentool-verdeelmodel-bijstandsbudgetten-2019
[7] www.divosa.nl/diensten/divosa-benchmark

a) Wat is (zijn) de externe bron(nen) (partij of 'schriftelijke' informatie) voor deze maatregel geweest?
b) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?
c) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie?

Alle drie de vragen dienen te zijn beschreven, zodat een duidelijk inzicht wordt geboden dat hier sprake is van 'externe maatregel(en)'.

Een voorbeeld van een duidelijke beschrijving is:

Maatregel 1. Bevorderen ondernemerschap

A) De externe bronnen voor deze maatregel zijn geweest:
   a. Een rapport van Radar Advies: Werkzame bestanddelen van parttime ondernemen, dec 2016
   b. Achterbanraadpleging ZZP Nederland, mei 2018
   c. Divosa, innoveren van het BBZ, november 2018
B) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe bron?
   Het inzicht dat investeren in begeleiding van en naar zelfstandig ondernemerschap bijdraagt aan het verkleinen van het bijstandstekort.
C) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie?
   De maatregel die getroffen is om meer capaciteit beschikbaar te stellen. Hiermee kunnen meer bijstandsgerechtigden naar zelfstandige ondernemerschap worden begeleid en wordt tevens vroegtijdige beëindiging van zelfstandig ondernemerschap zoveel mogelijk voorkomen.

Toelichting op de drie vragen.

1. *Wat wordt verstaan onder een externe bron(nen): externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?*
   Een externe partij is een persoon of organisatie buiten de grenzen van de gemeente.

   - Een veelgestelde vraag is of in geval van een gemeenschappelijke regeling (ISD of RSD) de consultatie als extern wordt aangemerkt. Het antwoord hierop is, dat in geval van een gemeenschappelijke regeling (ISD of RSD) er sprake is van een gemeenschappelijk beleid en uitvoering voor alle aangesloten gemeenten. Dat betekent dat consultatie van gemeenten die onderdeel uitmaken vaan een gemeenschappelijke regeling niet als extern wordt gezien.
   - Dit ligt anders voor een SW-bedrijf omdat hier ook sprake kan zijn van privatisering, waardoor verantwoordelijkheden en bevoegdheden anders kunnen worden belegd. Om die reden wordt consultatie van het SW-bedrijf wel gezien als externe consultatie.
   - Onder externe 'schriftelijke' informatie wordt alle informatie verstaan die vastgelegd is in een document of een digitale drager (website, bestand etc.) en voortkomt uit een bron

buiten de grenzen van de eigen gemeente respectievelijk ISD of RSD. Deze externe informatie dient dan wel ook informatie te bevatten over de effectiviteit en de aanpak van deze maatregel. Anders is raadpleging van de partij van wie de informatie komt noodzakelijk.

2. *Wat heeft de externe consultatie opgeleverd?*
Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?
Hier wordt beschreven welk inzicht door consultatie van die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie is gekregen bij de gemeente, dat geleid heeft tot het treffen van de externe maatregel?

- *Wat wordt verstaan onder consultatie van een externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?*
  Onder consultatie wordt verstaan het raadplegen van een externe bron (partij of 'schriftelijke' informatie) buiten de gemeente respectievelijk ISD of RSD. Dat kan het raadplegen van een externe partij zijn, maar het kan ook het raadplegen van externe 'schriftelijke' informatie zijn, mits deze ook informatie over de toepasbaarheid (effectiviteit, uitvoerbaarheid en aanpak etc.) omvat, anders is het inwinnen van advies bij de betreffende gemeente noodzakelijk.

  Voorbeelden van externe consultatie zijn onder andere:
  - *gebruik maken van goed werkende maatregelen van andere gemeenten;*
  - *gebruik maken van beleidsplannen e.d. van gemeenten en op basis daarvan inwinnen van advies over deze maatregelen (zoals werkwijze, uitvoering en effectiviteit etc.);*
  - *inwinnen van advies bij andere gemeenten;*
  - *gebruik maken van een kennisgroep of leercirkel, bijeenkomst van Divosa;*
  - *gebruik maken van de signalen op basis van benchmarking Divosa;*
  - *gebruik maken van de signalen op basis van de SEO-tool;*
  - *gebruik maken van de publicatie van aanvragen van eerdere jaren en de betreffende tools op de website van de toetsingscommissie en op basis daarvan inwinnen van een advies over deze maatregelen (zoals werkwijze, uitvoering en effectiviteit etc.);*
  - *advies van een extern adviesbureau voor het nemen van extra maatregelen;*
  - *onder voorwaarden kunnen samenwerking met en uitvoering door een externe partij ook onder externe consultatie vallen. Dat is alleen het geval indien de consultatie duidelijk is beschreven en deze vervolgens leidt tot een maatregel, zie ook onder punt 3 externe maatregel.*

  Het inschakelen van een externe voor het opstellen van de aanvraag, is géén externe maatregel.

  In geval van consultatie van een groep van externen, bijvoorbeeld bij het voorleggen van een beleidsplan, volstaat het aangeven van de betrokken externen en de uit deze

groepsconsultatie opgedane inzichten en tot welke (groep van) maatregelen dit heeft geleid.

3. *Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze 'consultatie'?.*
Dit is een beschrijving van een getroffen externe maatregel.

Hierna volgen nog enkele toelichtingen over de externe maatregel (n.a.v. veelgestelde vragen):

- Wat wordt verstaan onder een *maatregel*?
  - Onder een maatregel wordt verstaan: een besluit over hoe iets wordt opgelost of veranderd.
- Met '*externe'* maatregel wordt bedoeld: een maatregel die is getroffen naar aanleiding van externe consultatie.
  Onder voorwaarden gelden de volgende externe maatregelen ook:
  - Het samenwerken met een externe partij voldoet als 'externe maatregel' mits binnen deze samenwerking consultatie heeft plaatsgevonden. Beschrijf duidelijk op welke wijze de consultatie in deze samenwerking heeft geleid tot de getroffen maatregel.
  - Het uitvoeren van een maatregel door een externe partij voldoet pas als 'externe maatregel' indien deze maatregel is getroffen naar aanleiding van consultatie van een externe partij (dat kan de uitvoerende partij zijn). Indien maatregelen met een duidelijk herkenbare inbreng van externen (dus personen of organisaties buiten de eigen gemeente) tot stand komen, worden ze als extern aangemerkt.
- Wat wordt verstaan onder een *getroffen* externe maatregel.
  - Dit is een externe maatregel die voor het tijdstip van indiening van de aanvraag door het college, de gemandateerde directeur en/of de wethouder is getroffen.
  - Onder het treffen van een maatregel wordt verstaan dat het besluit is genomen en waarvan de uitvoering in gang is gezet.
- *Moet het steeds een nieuwe (aanvullende) maatregel zijn?*
  Van het college wordt verwacht om te analyseren wat de oorzaken zijn van het tekort, wat hieraan inmiddels is gedaan en wat hiervan de effecten per jaar zijn. En vervolgens of, in dat licht, al dan niet nodig is om tot extra maatregelen te komen ten einde het tekort verder te reduceren.
  Die afweging is aan het lokaal bestuur. Het college dient wel de gemeenteraad inzicht te verschaffen over deze afweging. Deze afweging dient dan ook in dit onderdeel te worden beschreven.
  In alle gevallen dient het college externe maatregelen te nemen. Dat kunnen ook, afhankelijk van de hiervoor genoemde afweging, bestaande maatregelen zijn, die in hun effect meerjarig doorlopen. Om die reden staat "aanvullende" tussen haakjes.
- *Hoeveel getroffen externe maatregelen zijn vereist?*
  Het is aan het lokaal bestuur om te bepalen hoeveel maatregelen moeten worden getroffen om het tekort verder te reduceren. Dat houdt in dat de toetsingscommissie nagaat of één dan wel meerdere externe maatregel zijn getroffen. Het is aan het college en de gemeenteraad om na te gaan of en te beschrijven dat de getroffen maatregelen tezamen het tekort verder reduceren (zie onderdeel effecten).

Suggesties bij de beantwoording van B

- U kunt waar mogelijk en voor zover relevant de relatie tussen oorzaken en maatregelen aangeven.
- U kunt bij de getroffen maatregelen aangeven welke overwegingen hebben geleid tot het treffen van deze maatregelen en welke bronnen bij die afwegingen zijn gebruikt.
- U kunt bij het antwoord aangeven of gebruik gemaakt is van de volgende tool(s):
    - de rekentool SEO
    - de benchmark Divosa
    - de tool “informatie over eerdere aanvragen”, te vinden via de gelijknamige pagina “Informatie over eerdere aanvragen”. Met deze tool kunnen aan de hand van kenmerken van gemeenten (grootteklasse, omvang tekort en arbeidsmarktregio) vergelijkbare gemeenten worden gevonden, waarbij direct zichtbaar wordt welke maatregelen deze gemeenten hebben getroffen. Dit kan nuttig zijn bij het oriënteren op de externe maatregelen.
- U kunt in uw antwoord verwijzen naar eerder genomen maatregelen. Indien mogelijk kunt u de effecten van eerder genomen maatregelen betrekken bij de maatregelen die u nu treft.
- U kunt in uw antwoord bij voorkeur onderscheid maken tussen eerder getroffen maatregelen (voorafgaande jaren) en nieuwe (nog te treffen, lopende het jaar tot indiening).
- U kunt hierbij ook de maatregelen aangeven die in het kader van de aanpak van uw arbeidsmarktregio worden gedaan en waaraan uw gemeente een extra bijdrage levert. In het geval van externe maatregelen dient ook sprake te zijn van externe consultatie.
- U kunt bij het noemen van de maatregelen ook de samenhang met andere maatregelen of effecten in het sociale domein benoemen.

Onderdeel C

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt het beoogde effect beschreven van de genoemde (aanvullende) interne en externe maatregelen, die een bijdrage leveren aan de verdere tekortreductie. Het gaat hierbij om een inschatting van het beoogde effect.

Er zijn meerdere factoren die een invloed hebben op de ontwikkeling van het tekort. Om die reden wordt gesproken van een *bijdrage aan* de reductie van het tekort.

In de regelgeving staat dat het college verklaart dat het interne en externe maatregelen heeft getroffen om tot verdere tekortreductie te komen. Het tekort verder reduceren betekent dat het college inzichtelijk maakt dat het maatregelen heeft getroffen waarmee het college beoogt/verwacht dat deze

bijdragen aan het verder reduceren van het tekort ten opzichte van voorgaande jaren, Verder reduceren kan ook worden geïnterpreteerd als maatregelen die een reducerend effect hebben op de stijging van de uitgaven. Dus wordt hier verwacht om inzichtelijk te maken dat maatregelen zijn getroffen waarmee het college verwacht/beoogt de eerdere bijdrage aan de neerwaartse trend te vervolgen.

De toetsingscommissie geeft geen oordeel over de mate van effectiviteit van de maatregelen en geeft ook geen oordeel over de mate van tekortreductie. De commissie beoordeelt of een antwoord wordt gegeven op de hoofdvraag.

Het college dient de gemeenteraad inzicht te verschaffen dat met alle getroffen maatregelen te samen sprake is van een extra (optimale) inspanning om het tekort te reduceren.
Het verklaren en dit inzichtelijk maken is voldoende.

Hierop wordt niet inhoudelijk, maar slechts procedureel getoetst (wordt dit door de verklaring van het college e.e.a. voldoende inzichtelijk aan de gemeenteraad). De commissie beoordeelt of de beoogde stappen worden beschreven.

Suggesties bij de beantwoording van C

- Geef inzicht in de redenering op basis waarvan het college verwacht dat het tekort verder reduceert met de onder B genoemde maatregelen.
- U kunt een inschatting van het beoogde effect kwantitatief uitdrukken en als dat niet mogelijk is kunt u het beoogde effect kwalitatief uitdrukken. Onder kwantificering wordt verstaan: de beoogde opbrengst in minder uitkeringen respectievelijk in het beoogde besparingsbedrag.
- U kunt de beoogde effecten presenteren per maatregel of als dat niet mogelijk is voor meerdere maatregelen gezamenlijk.
- U hoeft geen onderscheid te maken tussen beoogd effect van interne maatregelen en beoogd effect van externe maatregelen.
- U kunt aangeven op welke wijze het college de effecten van de maatregelen monitort.

Achtergrondinformatie bij dit formulier

Wet- en regelgeving

In het BPw is geregeld dat het college alleen via een door de minister van SZW beschikbaar gesteld aanvraagformulier een verzoek tot een vangnetuitkering kan indienen, als bedoeld in artikel 74 van de Participatiewet. De verklaring van het college voor een basisverzoek kunt u vinden in het BPw, artikel 10, eerste lid, onder d. De verklaring van het college voor een uitgebreid verzoek kunt u vinden in het BPw artikel 10, eerste lid, onder d, jo. artikel 10, tweede lid. In het BPw staat dat de verklaring van het college een toelichting omvat zoals gevraagd in het modelaanvraagformulier (BPw, artikel 10, onderdeel e).

Aanvraagprocedure

De toekenning van een vangnetuitkering gebeurt uitsluitend op verzoek van het college van burgemeester en wethouders van de tekortgemeente en nadat is vastgesteld dat aan alle geldende eisen wordt voldaan. Blijkens artikel 8c, eerste lid, van de Participatiewet, kan het indienen van een verzoek tot vangnetuitkering niet worden overgedragen aan het bestuur van een openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Bij het indienen van een verzoek tot vangnetuitkering moet het college verklaren dat het maatregelen heeft getroffen om tot tekortreductie te komen. Verdere toelichting op de aanvraagprocedure en de vangnetuitkering 2019 kunt u vinden op: www.toetsingscommissievp.nl

Via het aanvraagformulier hoeft het college geen informatie te verstrekken over de jaarcijfers (toegekend budget, de netto uitkeringslasten en de door de accountant gerapporteerde foute of onzekere bestedingen), aangezien het ministerie –mede op basis van de SiSa-verantwoording- al over deze gegevens beschikt en zij de toetsingscommissie daarover zal informeren.

Ondersteuning Divosa

Divosa, de vereniging van leidinggevenden in het Sociaal Domein, zal periodiek bijeenkomsten organiseren waarbij wordt ingegaan op de vangnetuitkering. Daarnaast wordt de Benchmark door Divosa ondersteund en heeft Divosa een factsheet maatregelen uitgegeven.

Ook heeft Divosa bijgedragen aan het beschikbaar komen van een tool waarin de aanvragen van de afgelopen drie jaar zijn verwerkt. De tool en aanvragen worden per VU-jaar op de website van de Toetsingscommissie gepubliceerd. Zie hiervoor de rubriek: informatie over eerdere aanvragen.

Intrekken Exploitatieplan Groot Rijnwijk, 1e herziening

Zaaknummer:	482643
Portefeuillehouder:	Mw. C. Bouwkamp

Aan de gemeenteraad, 30 juni 2020

Het dagelijks bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering. Het db heeft hierbij overwogen dat:

- het kostenverhaal als bedoeld in art. 6.12 WRO is inmiddels verzekerd.
- daarmee is de reden waarom een exploitatieplan moest worden vastgesteld, vervallen.
- intrekken van het exploitatieplan is gewenst, omdat het exploitatieplan nu nog bij alle betrokken percelen een publiekrechtelijk beperking vormt.

De griffier,

J.G.M. Kersten

De voorzitter,

C.J.M. Kalthoff

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 8 juli 2020

Zaaknummer 482643

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 juni 2020;

gelet op artikel 6.12 en volgende van de Wet ruimtelijke ordening;

besluit:

1. Het 'Exploitatieplan Groot Rijnwijk, 1e herziening', vastgesteld op 15 mei 2019 (NL.IMRO.0202.EPP958-0301), in te trekken.

De griffier, De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 482643

Onderwerp: Intrekken Exploitatieplan Groot Rijnwijk, 1e herziening

Voorstel

1. Het 'Exploitatieplan Groot Rijnwijk, 1e herziening', vastgesteld op 15 mei 2019 (NL.IMRO.0202.EPP958-0301), in te trekken.

Inleiding

In 2012 is samen met Stichting Volkshuisvesting (hierna VHV) een stedenbouwkundig plan voor de ontwikkeling van de gebieden Groot Rijnwijk en Fluvium-Noord opgesteld. Met VHV werd, ten behoeve van de ruimtelijke ontwikkeling, een exploitatieovereenkomst gesloten. In de exploitatieovereenkomst is overeengekomen dat VHV alle gronden in het plangebied verwerft.

Bij de vaststelling van het bestemmingsplan Groot Rijnwijk in 2018 waren nog niet alle gronden door VHV verworven en was er niet met alle grondeigenaren een exploitatieovereenkomst gesloten. Hierdoor was het kostenverhaal als bedoeld in artikel 6.12 Wro niet geheel via overeenkomsten en gemeentelijke grondverkoop verzekerd. Op grond van artikel 6.12 Wro moest daarom een exploitatieplan worden vastgesteld. Het 'Exploitatieplan Groot Rijnwijk' werd tezamen met het 'Bestemmingsplan Groot Rijnwijk' op 5 maart 2018 vastgesteld.

Na inwerkingtreding van een exploitatieplan moet dit exploitatieplan ten minste eenmaal per jaar worden herzien, totdat de in het exploitatieplan voorziene werken, werkzaamheden en bouwwerken zijn gerealiseerd. Op 15 mei 2019 is het 'Exploitatieplan Groot Rijnwijk, 1e herziening' dan ook vastgesteld.

Uiteindelijk zijn in 2019 de gronden verworven door ontwikkelaar BPD. BPD heeft daarnaast de exploitatieovereenkomst van VHV in 2019 overgenomen. Hiermee is het kostenverhaal als bedoeld in artikel 6.12 Wro geheel via overeenkomsten en gemeentelijke grondverkoop verzekerd. De noodzaak van het handhaven van het exploitatieplan is daarmee komen te vervallen.

Beoogd effect

De bevoegdheid voor het vaststellen en intrekken van een exploitatieplan ligt bij de gemeenteraad. Nu de verplichting van een exploitatieplan is vervallen, moet het vigerende “Exploitatieplan Groot Rijnwijk, 1e herziening” formeel worden ingetrokken. Hiermee vervalt de wettelijke verplichting om het exploitatieplan jaarlijks te herzien.

Arnhem GEMEENTE

Argumenten

1.1 *Alle gemeentelijke kosten worden verhaald op basis van de gesloten exploitatieovereenkomst.*
Ontwikkelaar BPD heeft alle gronden verworven en de exploitatieovereenkomst tussen gemeente en VHV overgenomen. Hiermee is het kostenverhaal als bedoeld in artikel 6.12 Wro geheel via overeenkomsten en gemeentelijke grondverkoop verzekerd.

1.2 *Met de intrekking van het exploitatieplan vormt deze niet langer een beperking binnen het projectgebied.*
Het exploitatieplan staat bij alle kadastrale percelen binnen het projectgebied geregistreerd als publiekrechtelijke beperking (Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen). Bij een overdracht van kadastrale percelen blijft deze beperking op de kadastrale percelen rusten, tenzij tot intrekking van het 'Exploitatieplan Groot Rijnwijk, 1e herziening" wordt besloten.

Kanttekeningen en risico's

Er zijn geen kanttekeningen en risico's.

Participatie

Niet van toepassing

Financiën

Het intrekken van het exploitatieplan "Groot Rijnwijk, 1e herziening" heeft geen financiële gevolgen.

Uitvoering

Indien de gemeenteraad besluit tot intrekking van het Exploitatieplan Groot Rijnwijk, 1e herziening, zal doorhaling plaatsvinden van deze beperking in het register van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen (Wkpb). Deze beperking is vervolgens ook niet meer te zien in het Kadaster en behoeft niet meer te worden aangehaald in notariële akten.

Communicatie

Het besluit tot intrekking van het exploitatieplan "Groot Rijnwijk, 1e herziening" zal worden gepubliceerd in de Staatscourant. De huidige eigenaren in het Exploitatiegebied én de eigenaren die in het verleden zijn aangeschreven zullen nu ook schriftelijk in kennis worden gesteld van het besluit tot intrekking.

Tevens wordt de vermelding van het exploitatieplan "Groot Rijnwijk, 1e herziening" van het internet gehaald.

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	482643

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 juni 2020;

gelet op artikel 6.12 en volgende van de Wet ruimtelijke ordening;

besluit:

1. Het 'Exploitatieplan Groot Rijnwijk, 1e herziening', vastgesteld op 15 mei 2019 (NL.IMRO.0202.EPP958-0301), in te trekken.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Jaarstukken 2019 conceptbegroting 2021 Veilig Thuis Gelderland-Midden

Zaaknummer:	475008
Portefeuillehouder:	R. van der Zee

Aan de gemeenteraad, 30 juni 2020

Het dagelijks bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering. Het db heeft hierbij overwogen dat:

- de groei van de productie voortkomt uit de invoering van de verbeterde Wet Meldcode,
- de begroting 2021 is gebaseerd op de productiecijfers van september 2019 t/m februari 2020, waarin het effect van de nieuwe meldcode is verwerkt,
- de verhoogde productie structureel lijkt te zijn,
- het Rijk heeft aangegeven met € 38,6 mln tegemoet te komen aan het hogere beroep op Veilig Thuis,
- de stijging in de bijdrage van Arnhem is meegenomen in de Perspectiefnota.

De griffier,

J.G.M. Kersten

De voorzitter,

C.J.M. Kalthoff

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	8 juli 2020
Zaaknummer	475008

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 juni 2020, nummer: 475008;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Kennis te nemen van de aangeleverde jaarrekening 2019 en conceptbegroting 2021
2. Kennis te nemen van de door het college voorgestelde reactie
3. Een reactie op de stukken middels de zienswijzebrief kenbaar te maken aan het DB VGGM voor 10 september 2020

De griffier,

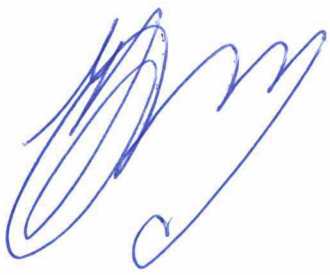

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 475008

Onderwerp: Jaarstukken 2019 conceptbegroting 2021 Veilig Thuis Gelderland-Midden

Voorstel

1. Kennis te nemen van door Veilig Thuis aangeleverde jaarrekening 2019 en conceptbegroting 2021
2. Kennis te nemen van de door het college voorgestelde reactie
3. Een reactie op de conceptbegroting 2021 van Veilig Thuis middels de zienswijzebrief kenbaar te maken voor 10 september 2020

Inleiding

Veilig Thuis Gelderland-Midden (VTGM) is een zelfstandige stichting onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM). Jaarlijks biedt VTGM de jaarstukken aan over het afgelopen jaar en de begroting voor het komende jaar. Gemeenten in de regio Centraal Gelderland en West Veluwe Vallei kunnen vervolgens een zienswijze indienen bij het Algemeen Bestuur (AB) van VGGM. Het AB kan op basis hiervan aanwijzingen geven aan de directeur-bestuurder VGGM die vervolgens de stukken formeel vaststelt.

Beoogd effect

De raad ontvangt ter kennisname de jaarrekening 2019 en krijgt de gelegenheid om een zienswijze in te dienen ten aanzien van de ontvangen conceptbegroting 2021 aan het Algemeen Bestuur van VGGM. Hiermee wordt de raad in de gelegenheid gesteld haar kaderstellende en controlerende taken uit te oefenen.

Argumenten

Jaarrekening 2019
De jaarrekening 2019 betreft de verantwoording over de begroting 2019 met toevoeging van de aanvullende subsidiebijdragen door de centrumgemeenten Arnhem en Ede. In 2019 nam het beroep dat werd gedaan op Veilig Thuis boven verwachting toe. Een belangrijke reden daarvoor was de aanscherping van de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Om de kwaliteit en wettelijke termijn van de dienstverlening van VTGM te waarborgen is een aanvullende subsidiebijdrage van € 450.000 verstrekt door de twee betrokken centrumgemeenten.

Arnhem GEMEENTE

VTGM heeft haar werkzaamheden volgens opdracht en grotendeels binnen de financiële kaders uitgevoerd. Het ziekteverzuimpercentage is gedaald van 4,3 procent naar 3,3 procent. Hiervoor is, gezien het grote beroep dat is gedaan op VTGM, waardering uit te spreken naar de medewerkers.

Over het boekjaar 2019 is op een totale begroting van € 5.402.957 een negatief resultaat gerealiseerd van € 55.755. Het negatieve resultaat in de jaarrekening 2019 wordt met name veroorzaakt door de hogere personeelskosten door de aanpassingen in de CAO van Veilig Thuis per 1 oktober 2019. Deze kosten zijn gedeeltelijk ten laste gebracht van de algemene reserve van de stichting en zijn opgenomen in de aangepaste begroting van 2020.

Conceptbegroting 2021

De conceptbegroting VTGM geeft de deelnemende gemeenten als opdrachtgever van de stichting inzicht in de opbouw en hoogte van de begroting. De conceptbegroting 2021 Veilig Thuis is gebaseerd op de productiecijfers en ontwikkelingen van september 2019 tot en met februari 2020 (en niet op heel 2019, omdat de effecten van de nieuwe Meldcode een vertekend beeld laten zien). De productiecijfers van half 2019 tot begin 2020 laten een afgevlakte groei zien, maar wel op het hogere niveau dat eerder is verwerkt in de aangepaste begroting 2020. Deze groei van de productie hangt samen met de invoering van de verbeterde Wet Meldcode per 1 januari 2019, waardoor Veilig Thuis een aantal extra taken heeft gekregen en professionals in meer gevallen Veilig Thuis moeten raadplegen. Vooraf verwachtte het Rijk een stijging van 5 procent van de productie van Veilig Thuis als gevolg van deze wetswijziging. In de loop van 2020 bleek de productie met meer dan 15 procent te zijn gestegen. Deze toename in 2020 werd vooralsnog als incidenteel beschouwd, maar blijkt nu op dit hogere niveau te blijven en structureel van aard te zijn.
Naar aanleiding van deze ontwikkelingen heeft het Rijk recent onderzoek laten doen naar dit hogere beroep op Veilig Thuis en of de financiering vanuit het Rijk nog voldoende is. Uit dit onderzoek bleek dat de productie inderdaad significant hoger is dan vooraf verwacht, waardoor de Rijksbijdrage voor Veilig Thuis omhoog wordt bijgesteld met 38,6 miljoen. In de septembercirculaire wordt aangekondigd hoe dit geld wordt verdeeld over de gemeenten. De verwachting is dat ofwel de centrumgemeenten extra middelen ontvangen voor de financiering Veilig Thuis, ofwel dat alle gemeenten een extra bijdrage ontvangen voor de financiering van Veilig Thuis.

VTGM stelt voor de conceptbegroting voor 2021 gelijk te laten zijn aan de vastgestelde en aangepaste begroting 2020, namelijk € 6.516.400. Dit omdat de productie van Veilig Thuis stabiel blijft op het structureel hoger niveau, zoals hierboven beschreven. De aangepaste begroting 2020 en conceptbegroting 2021 gaan uit van een forse stijging in de bijdragen van de regiogemeenten. Voor de gemeente Arnhem betekent dit een stijging naar € 2.385.900 in 2020 (die nog niet is meegenomen in de gemeentelijke begroting) en een stijging naar € 2.355.875 in 2021, afgerond een stijging van € 410.000 respectievelijk € 380.000.
De stijging in de bijdrage voor 2020 van € 410.000 is meegenomen in de eerste tussenrapportage van 2020 en de Perspectiefnota 2020-2024, waarin wordt voorgesteld de stijging voor dit jaar te dekken uit de bestemmingsreserve Vrouwenopvang (Beschermd en Weerbaar).
Zoals ook in de Perspectiefnota is aangekondigd wordt mede op basis van de meest recente cijfers bekeken of de stijging in de productie/diensten en de kosten van VTGM structureel van aard is voor 2021 en volgende jaren. Dat lijkt nu het geval, waarbij als uitvloeisel van de verdeelsystematiek de Arnhemse bijdrage iets lager uitvalt dan in de aangepaste begroting 2020.
Het voorstel is om de structurele stijging van € 380.000 voor de gemeente Arnhem in de bijdrage voor 2021 en verder mee te nemen in de MJPB 2021-2024.

In de conceptbegroting 2021 is voor onvoorzien/risico's nu wel een bedrag van € 93.000 opgenomen. Indien er zich geen risico's voordoen, dan wordt dit na afloop van het boekjaar gestort in een risicoreserve. Hiermee wordt een eerste start gemaakt met de opbouw van een risicoreserve. Gezien het negatieve resultaat van het eigen vermogen van € 6.958 in de jaarrekening van 2019 is het opbouwen van een risicoreserve wenselijk en nodig, ook om in de toekomst als zelfstandige stichting over een buffer te beschikken om financiële tegenvallers op te vangen.

Kanttekeningen en risico's

Als gevolg van de huidige ontwikkelingen met betrekking tot corona lijkt het merendeel van het aantal diensten van VTGM af te vlakken en zelfs achter te blijven. Na de coronacrisis is het mogelijk dat het aantal adviezen en meldingen huiselijk geweld en kindermishandeling weer zal stijgen. De in de begroting 2021 voorgestelde hogere risicoreserve is volgens Veilig Thuis wenselijk om financiële tegenvallers, waaronder onverwachte toename van de productie, op te kunnen vangen.

Participatie

Niet van toepassing.

Financiën

Zie onder Argumenten.

Uitvoering

Niet van toepassing

Communicatie

Het college vraagt uw raad een reactie op de conceptbegroting 2021 middels de zienswijzebrief kenbaar te maken aan het DB VGGM voor 10 september 2020.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Aanbiedingsbrief VTGM jaarstukken 2019
- Aanbiedingsbrief VTGM conceptbegroting 2021
- Jaarstukken VTGM 2019
- Conceptbegroting VTGM 2021
- Zienswijzebrief conceptbegroting 2021

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	475008

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 juni 2020, nummer: 475008;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Kennis te nemen van de aangeleverde jaarrekening 2019 en conceptbegroting 2021
2. Kennis te nemen van de door het college voorgestelde reactie
3. Een reactie op de stukken middels de zienswijzebrief kenbaar te maken aan het DB VGGM voor 10 september 2020

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Gelderland-Midden

ADVIES- EN MELDPUNT HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING

Gemeente Arnhem
College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Datum 28 april 2020
Ons kenmerk 200428-0127
Contactpersoon Mw. I. van Sluijs
E-mailadres ingrid.van.sluijs@veiligthuisgm.nl

Onderwerp Definitieve budget aanvraag 2019 Veilig Thuis Gelderland Midden

Geacht College,

Eerder ontving u een definitieve budgetaanvraag 2019, voor de uitvoering van de diensten vanuit Veilig Thuis Gelderland-Midden, over de periode 1 januari tot en met 31 december 2019.

De jaarstukken 2019 zijn goedgekeurd door RA 12 Accountants.

De bijdrage van uw gemeente voor 2019, inclusief de aanvullende subsidieaanvraag, is € 2.286.366,-

Ik verzoek u op basis van deze brief en de meegezonden jaarstukken 2019, Stichting Veilig Thuis (bijlage 1), het budget definitief aan ons toe te kennen en ontvang hiervan graag een bevestiging. In verband met de corona maatregelen, hebben de leden van de Raad van Toezicht allemaal een apart blad getekend. Derhalve sturen we deze niet mee. Mocht u hier wel prijs stellen, dan sturen wij de handtekenbladen na.

Mocht u nog vragen hebben of een nadere toelichting willen, dan kunt u contact opnemen met Ingrid van Sluijs, manager Veilig Thuis, via telefoonnummer 06-50 09 85 48

Met vriendelijke groet,

Anton Slofstra

Directeur Bestuurder Veilig Thuis Gelderland-Midden

Bijlage 1: Goedgekeurde jaarstukken 2019, Veilig Thuis Gelderland Midden

Gelderland-Midden

ADVIES- EN MELDPUNT
HUISELIJK GEWELD EN
KINDERMISHANDELING

Aan de gemeenten behorend bij Stichting Veiligheid Gelderland Midden
T.a.v. de griffie

Datum 14 mei 2020
Ons kenmerk 200514-0029
Contactpersoon Ingrid van Sluijs
Telefoonnummer 0800 8446 000

Onderwerp Ontwerpbegroting 2021

Geachte leden van de raad, leden van het College,

In het bestuurlijk overleg Veilig Thuis van 7 mei jl. is afgesproken de ontwerpbegroting 2021 van Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden aan u voor te leggen om u in de gelegenheid te stellen een zienswijze te geven. Het Dagelijks Bestuur voegt deze zienswijzen bij de ontwerpbegroting, zoals deze door het Dagelijks Bestuur op 16 september 2020 ter bespreking wordt aangeboden aan het Algemeen Bestuur. De uitkomst van de bespreking in de AB-vergadering van 30 september 2020 wordt kenbaar gemaakt aan de Directeur Bestuurder van Veilig Thuis en aan de Raad van Toezicht van Veilig Thuis. Formele vaststelling van de begroting gebeurt dan na 30 september 2020 door de Directeur Bestuurder van Veilig Thuis, na goedkeuring van de Raad van Toezicht.

Graag verzoeken wij u uw reactie uiterlijk 9 september 2020 te sturen aan het Dagelijks Bestuur van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Anton Slofstra
Directeur Bestuurder Stichting Veilig Thuis Gelderland Midden

Bijlage: ontwerpbegroting Veilig Thuis 2021

I.a.a. DIV

Bezoekadres
Snelliusweg 1
6827 DG Arnhem

Postadres
Postbus 5364
6802 EJ Arnhem

info@veiligthuisgm.nl
Telefoon 0800 2000
www.veiligthuisgm.nl

Gelderland-Midden

ADVIES- EN MELDPUNT HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING

Stichting Veilig Thuis Gelderland - Midden

Jaarstukken 2019

Arnhem, februari 2020

Versie vastgesteld

Inhoudsopgave

Algemeen 2
Organisatie 3
Kernprestaties 2019 4
Beleid, inspanningen en prestaties 5
Personeel 7
Financieel resultaat op hoofdlijnen 8
Jaarrekening 9
Balans per 31 december 2019 10
Staat van baten en lasten over 2019 11
Toelichting op de balans en winst-en-verliesrekening 12
Toelichting op de balans 16
Toelichting op de Staat van Baten en Lasten 20
Overige gegevens 24
Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat 24
Voorstel bestemming van het resultaat 24
Samenstelling Raad van Toezicht 24
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 25
Bijlage I: Realisatie 2019 per gemeente en regio 28
Bijlage II: Overzicht personeel per kwartaal 32
Verslag van de OR Veilig Thuis 33

Algemeen

Inleiding

Hierbij presenteren wij de jaarverantwoording van de Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden over 2019. Middels dit verslag leggen wij verantwoording af over de activiteiten van Veilig Thuis in 2019 en worden belangrijke ontwikkelingen beschreven.

Op 1 januari 2019 is de verbeterde meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in werking getreden. De invoering van de verbeterde meldcode en de daarbij horende afwegingskaders voor professionals hebben voor een verscherpte blik van een brede groep professionals op mogelijke onveiligheid thuis gezorgd. Die brede groep professionals heeft daarbij volgens de stappen van de verbeterde meldcode gebruik gemaakt van de expertise van Veilig Thuis Gelderland-Midden. De impact van de verbeterde meldcode op Veilig Thuis Gelderland-Midden is groter dan vooraf verwacht en heeft in 2019 geleid tot een stijging van het aantal adviezen en meldingen.

Daarnaast is in 2019, als gevolg van de verbeterde meldcode, het nieuwe (landelijke) Handelingsprotocol voor Veilig Thuis in werking getreden. Dit protocol vormt een belangrijk instrument in de kwaliteitsverbetering en draagt bij aan het vergroten van eenduidigheid in het optreden van de 26 regionale Veilig Thuisorganisaties. Tegelijk met het nieuwe Handelingsprotocol is een nieuw registratiesysteem in gebruik genomen.

Organisatie

Profiel van de organisatie

Typering organisatie
De activiteiten van de stichting bestaan uit het uitvoeren van de aan de stichting opgedragen taken op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling als genoemd in de Wmo 2015 (artikel 4.1.1 lid 2 en lid 3) en het uitvoeren van taken vanuit de Wet Tijdelijk Huisverbod.

De stichting heeft hiertoe de opdracht gekregen van de deelnemende gemeenten in de Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland-Midden. Veilig Thuis Gelderland-Midden is een onafhankelijke stichting onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de VGGM, waardoor de directeur van de VGGM tevens bestuurder van de stichting is. De formele bestuurlijke governance wordt gevormd door de manager Veilig Thuis, de directeur VGGM en de Raad van Toezicht.
De bedrijfsvoeringstaken ten bate van de stichting, zoals onder andere het financieel beheer, personeelszaken, ICT en facilitaire ondersteuning worden uitgevoerd door de VGGM. De bijbehorende kosten worden voor gemene rekening gedeeld. Dit is vastgelegd in een door beide partijen getekende overeenkomst kosten voor gemene rekening.
De stichting heeft geen winstoogmerk. De stichting treedt op als werkgever voor de werknemers in de uitvoering van deze taken.

Werkgebied
Het werkgebied van de stichting sluit aan bij de veiligheidsregio en bestaat uit een tweetal subregio's, te weten:

- *de regio Centraal Gelderland* met centrumgemeente Arnhem en de gemeenten Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar;
- *de regio West Veluwe Vallei* met centrumgemeente Ede en de gemeenten Barneveld, Nijkerk, Scherpenzeel en Wageningen.

Kernprestaties 2019

Onderstaande tabel laat het aantal begrootte en gerealiseerde diensten in 2019 zien. Duidelijk wordt dat met name het aantal adviesvragen fors hoger is dan begroot. Het aantal meldingen liet in de eerste helft van 2019 ook een toename zien (in juni betrof dit 15%). In de tweede helft van 2019 is dit aantal iets afgevlakt.

Diensten Veilig Thuis	**Realisatie 2019**	**Begroting 2019**	**Realisatie in % van begroting**
Advies	5.667	3.550	160%
- Ondersteuning (uitgebreid advies)	384	200	192%
Meldingen	3.639	3.400	107%
Veiligheidsbeoordeling	3.639	3.400	107%
Overdracht na veiligheidsbeoordeling	3.120	2.900	108%
Voorwaarden en Vervolg	125	250	50%
Onderzoek	272	250	109%
Beoordeling tijdelijk huisverbod	122	110	111%
Uitvoering casemanagement tijdelijk huisverbod	80	95	84%
Monitoring	400	595	67%

Conform de regiovisie worden zo veel mogelijk meldingen overgedragen aan de lokale teams, zodat snel hulp nabij gerealiseerd kan worden. In 2019 betrof het 86% van de meldingen.

In bijlage I zijn gedetailleerder overzichten per gemeente toegevoegd. Daarnaast zijn onder andere grafieken opgenomen over de aard van de adviezen en een onderverdeling ten aanzien van melders en adviesvragers.

Beleid, inspanningen en prestaties

Voor Veilig Thuis heeft 2019 met name in het teken gestaan van de verdere uitwerking van de vernieuwde meldcode en het verwerken en beoordelen van de verhoogde instroom van adviezen en meldingen binnen de wettelijke termijnen. Deze inzet heeft er in geresulteerd dat een aantal andere werkzaamheden niet zijn uitgevoerd. In 2019 is wel uitvoering gegeven aan onderstaande ontwikkelingen.

Wachtlijsten
Met name in de eerste helft van 2019 heeft bovengenoemde verhoogde instroom gezorgd voor het ontstaan van wachtlijsten op het verwerken van meldingen en het doen van onderzoek. Met de inzet van medewerkers en externe krachten zijn we er in geslaagd de wachtlijst te minimaliseren.

Voorlichting
Zoals bovengenoemd zijn als gevolg van de inzet ten behoeve van de verhoogde instroom van adviezen en meldingen een aantal andere werkzaamheden niet uitgevoerd. Een van deze werkzaamheden betrof het geven van voorlichting.

Certificering ISO 9001
Veilig Thuis Gelderland-Midden heeft in 2019 het ISO 9001 keurmerk ontvangen. Hiermee is voldaan aan de eisen zoals gesteld door de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd.

Samenwerkingsovereenkomst lokale teams
Naar aanleiding van de nieuwe meldcode was het noodzakelijk om nieuwe afspraken te maken met de lokale teams. Hier is in 2019 vorm aan gegeven door het opstellen van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst. Deze overeenkomst is eind 2019 vastgesteld. In 2020 vindt de verdere implementatie plaats.

Pilot Jeugdbescherming Dichterbij
Vanaf de zomer 2019 neemt Veilig Thuis op verzoek de gemeenten in de West Veluwe Vallei deel aan de pilot Jeugdbescherming Dichterbij. Doelstelling van deze pilot is het vormgeven van een jeugdbeschermingsketen zodat kinderen veilig kunnen opgroeien. De pilot is geïnitieerd door de gemeenten in de westflank van onze regio.

Gezamenlijk team (gemeente Ede)
Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en de Gecertificeerde instellingen wegen in deze pilot gezamenlijk de onveiligheid in de opvoedsituatie en maken en voeren samen een plan van aanpak uit om deze onveiligheid op te heffen. Dit doen ze door het lokale team met interventies te ondersteunen, de situatie te onderzoeken en/of de rechter te verzoeken om de hulp in het kader van een maatregel te laten plaatsvinden.

Samenwerking op politie meldingen (gemeenten Scherpenzeel, Barneveld en Nijkerk)
Veilig Thuis stuurt bij eerste (politie)melding de melding direct door naar het lokale team, zodat zij direct met gezin kunnen gaan werken aan het herstel van de veiligheid in de gezinnen. Deze pilot loopt door in 2020 en wordt gemonitord door de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn & Sport en Veiligheid & Justitie.

Multi Disciplinaire Aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (MDA++)
In 2019 heeft Veilig Thuis Gelderland-Midden bijgedragen aan de pilot MDA++ - een samenwerking tussen het Veiligheidshuis, Veilig Thuis en de wijkteams in de regio Centraal Gelderland om (trans-generationeel) geweld te doorbreken. Een medewerker van Veilig Thuis Gelderland-Midden heeft gezinnen begeleid en daarnaast is meegedacht aan de werkwijze.

Overige ontwikkelingen in 2019
In 2019 is een eerste aanzet gegeven om te komen tot een nieuwe inrichting van Veilig Thuis Gelderland-Midden. Deze nieuwe inrichting is noodzakelijk gezien de groei van het aantal medewerkers en de wens van gemeenten om te komen tot intensievere samenwerking.

Tenslotte; als gevolg van de toegenomen aantallen meldingen en adviezen is het aantal medewerkers in 2019 gestegen (zowel uitvoering als overhead), zie verder het volgende hoofdstuk.

Personeel

Personeel Stichting Veilig Thuis
De basisformatie van de Stichting is voor 2019 bestuurlijk vastgesteld op 53,96 fte[1]. Als gevolg van de eerder genoemde stijging van het aantal meldingen en adviezen is het aantal fte in 2019 toegenomen. Deze uitbreiding betrof voornamelijk (tijdelijke) externe inhuur en is besproken met de bestuurders van de betrokken gemeenten.

Onderstaande tabellen laten zien dat eind 2019 75 medewerkers (60,9 fte) in vaste en tijdelijke dienst zijn. In totaal zijn 23 nieuwe medewerkers ingestroomd tegen een uitstroom van 7 medewerkers.

Verloop aantal FTE in 2019	**Aantal**	**FTE**
Stand 31-12-2018	59	47,9
Instroom 2019	23	18,6
Uitstroom 2019	7	5,6
Totaal 31-12-2019	**75**	**60,9**

Dienstverbanden op 31 december 2019	**Aantal**			**FTE**		
Vast en tijdelijk	Man	Vrouw	**Totaal**	Man	Vrouw	**Totaal**
Vast	11	43	**54**	10,1	33,7	**43,8**
Tijdelijk	1	20	**21**	0,8	16,3	**17,1**
Totaal vast en tijdelijk	**12**	**63**	**75**	**10,9**	**50,0**	**60,9**
Externen	0	7	**7**			
Stagiaires	0	2	**2**			

In bijlage II is een nadere uitsplitsing naar functie en de standen per kwartaal opgenomen.

Ziekteverzuim
Het ziekteverzuim is in 2019 (wederom) gedaald; van 4,4% naar 3,4%. De mentale balans van medewerkers is voortdurend een gesprek binnen Veilig Thuis. De dynamiek van de casuïstiek van huiselijk geweld en kindermishandeling en het appèl wat dit op medewerkers doet is fors. Het is goed om te zien dat het ziekteverzuim gedaald is naar 3,4 %.

Ziekteverzuimpercentage	**2019**	**2018**
Per jaar	3,4%	4,4%

[1] De basisformatie is exclusief ondersteunende diensten zoals planning & control, (personeels)administratie, ICT, huisvesting en de inzet van de directie/bestuur van de organisatie. Deze worden vanuit de VGGM ingezet via een toerekening van daaraan gerelateerde kosten.

Financieel resultaat op hoofdlijnen

Financieel resultaat 2019
Over het boekjaar 2019 is een negatief resultaat gerealiseerd van € 55.755.

Het financieel resultaat bestaat uit:

Bedragen in €	Realisatie 2019	Begroting 2019 primo	Begroting 2019 bijgesteld	Verschil	Realisatie 2018
Totaal baten	**5.712.465**	4.952.958	5.402.958	309.507	4.321.887
Totaal Personeelskosten	**4.923.922**	4.259.616	4.709.616	214.306	3.682.275
Totaal overige kosten	**844.297**	693.342	693.342	150.955	798.132
Totaal lasten	**5.768.219**	4.952.958	5.402.958	365.261	4.480.407
Resultaat boekjaar	**-55.755**	0	0	-55.755	-158.520

De begroting voor 2019 met een totale begrote last van € 4.952.958 is besproken in het bestuurlijk overleg van 27 september 2018, in de raad van toezicht van 7 november 2018 en aansluitend vastgesteld. In het bestuurlijk overleg van 13 juni 2019 en raad van toezicht van 10 juli 2019 is de aangepaste begroting met een begrote last van € 5.402.958 besproken en aansluitend vastgesteld. In september 2019 zijn de gevolgen van de nieuwe CAO voor Veilig Thuis duidelijk geworden. Het resultaat is dat de personele kosten hoger uitvallen dan eerder voorzien. In het bestuurlijk overleg van 7 november 2019 en in de raad van toezicht van 14 november 2019 is een prognose resultaat gedeeld van € 75.000 negatief, welke deels gedekt wordt met de algemene reserve en deels gedekt wordt met de gemeentelijke bijdrage voor 2020.

Analyse Resultaat boekjaar op hoofdlijnen
Het resultaat over 2019 bedraagt € 55.755 negatief. Dit tekort wordt met name veroorzaakt door de gevolgen van de aanpassingen in de CAO per 1 oktober 2019. In deze nieuwe CAO is onder andere een niet begrote eenmalige uitkering in 2019 van € 800 bruto per medewerker opgenomen.

De hogere baten van € 310.000 en samenhangende hogere personele en overige kosten zijn het gevolg van de bereikbaarheidsdienst. Deze dienst organiseert Veilig Thuis Gelderland Midden voor de 3 Veilig Thuis organisaties in Gelderland. In de begroting van Veilig Thuis Gelderland Midden is alleen het aandeel in de kosten voor Gelderland Midden opgenomen, terwijl in de realisatie de volledige kosten zijn opgenomen met daar tegenover baten vanuit Veilig Thuis Gelderland Zuid en Veilig Thuis Noord en Oost Gelderland.

In 2019 zijn de subsidiebeschikkingen voor de Veilig Thuis activiteiten door de gemeenten uit de regio Gelderland-Midden voor de periode van 1 januari tot en met 31 december aan de stichting verstrekt.
In 2019 is een aanvullende subsidie verstrekt om de gewenste aanpassingen te kunnen realiseren. Deze aanvullende subsidie is verstrekt door de twee centrum gemeenten.

Jaarrekening

- Balans per 31 december 2019
- Staat van baten en lasten 2019
- Voorstel Resultaatbestemming
- Grondslagen
- Toelichting

Balans per 31 december 2019

Activa				
	31 dec 2019		***31 dec 2018***	
Vaste activa				
Materiele vaste activa				
Bedrijfsmiddelen	143.833		116.359	
		143.833		116.359
Financiele vaste activa				
Overige financiele activa	60.000		60.000	
		60.000		60.000
Vlottende acitva				
Vorderingen				
Debiteuren	56.624		181.484	
Overlopende activa	65.695		358.494	
		122.320		539.978
Liquide middelen		656.230		101.756
		982.383		818.094

Passiva				
	31 dec 2019		***31 dec 2018***	
Eigen Vermogen				
Algemene reserve	48.796		207.316	
		48.796		207.316
Nog te bestemmen resultaat	-55.755		-158.520	
		-55.755		-158.520
Voorzieningen				
Voorzieningen	66.449		42.717	
		66.449		42.717
Kortlopende schulden				
Crediteuren	175.361		175.762	
Belastingen en sociale premies	226.565		157.889	
Overige schulden en overlopende passiva	520.967		392.929	
		922.892		726.581
		982.383		818.094

Staat van baten en lasten over 2019

Bedragen in €	Realisatie 2019	Begroting 2019 primo	Begroting 2019 bijgesteld	Verschil	Realisatie 2018
Gemeentelijke bijdragen	**5.402.957**	4.952.958	5.402.958	-1	4.231.295
Overige baten	**309.508**			309.508	90.592
Totaal baten	**5.712.465**	4.952.958	5.402.958	309.507	4.321.887
Salarissen	**3.995.609**				
Uitzendkrachten	**755.083**				
Overige personele lasten	**173.231**				
Subtotaal personeel	**4.923.922**	4.259.616	4.709.616	214.306	3.682.275
ICT-lasten	**272.087**	255.350	255.350	16.737	288.359
Huisvestingskosten	**265.817**	227.000	227.000	38.817	224.785
Facilitaire ondersteuning	**153.912**	117.908	117.908	36.004	148.755
Overige	**152.480**	93.084	93.084	59.396	136.233
Totaal lasten	**5.768.219**	4.952.958	5.402.958	365.261	4.480.407
Saldo baten en lasten	**-55.755**	0	0	-55.755	-158.520

Voor een toelichting op de begrotingsvaststelling, de aanpassing en de begrotingsoverschrijding wordt verwezen naar de paragraaf Financieel resultaat op hoofdlijnen (pagina 8).

Toelichting op de balans en winst-en-verliesrekening

Activiteiten

De activiteiten van Veilig Thuis vloeien voort vanuit de volgende wettelijke taken (Wmo 2015 art. 4.1.1 lid 2 en lid 3):

a. het geven van advies en zo nodig het bieden van ondersteuning aan ieder die in verband met een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling om dit advies vraagt;
b. het fungeren als meldpunt voor gevallen of vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling;
c. het naar aanleiding van een melding onderzoeken of er daadwerkelijk sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling;
d. het beoordelen van de vraag of en zo ja tot welke stappen de melding van huiselijk geweld of kindermishandeling of een vermoeden daarvan aanleiding geeft;
e. het in kennis stellen van een instantie die passende professionele hulp kan verlenen bij huiselijk geweld of kindermishandeling, van een melding van huiselijk geweld en kindermishandeling of een vermoeden daarvan, indien het belang van de betrokkene of de ernst van de situatie daartoe aanleiding geeft;
f. het in kennis stellen van de politie of de Raad voor de Kinderbescherming van een melding van huiselijk geweld of kindermishandeling of een vermoede daarvan, indien het belang van de betrokkene of de ernst van het feit daar aanleiding toe geeft;
g. indien Veilig Thuis een verzoek tot onderzoek doet bij de raad voor de kinderbescherming, het in kennis stellen van het college van B&W;
h. het op de hoogte stellen van degene die een melding heeft gedaan van de stappen, die naar aanleiding van zijn melding zijn ondernomen.

Ieder Veilig Thuis dient minimaal deze in de wet genoemde taken uit te voeren. Daarnaast kan een college van B&W aan Veilig Thuis de opdracht geven om andere niet wettelijke taken in de sfeer van huiselijk geweld en kindermishandeling uit te voeren. Veilig Thuis Gelderland Midden heeft taken opgedragen gekregen in het kader van de uitvoering Wet Tijdelijk Huisverbod, zoals hierboven beschreven.

Continuïteit

Als gevolg van de toegenomen vraag naar diensten van Stichting Veilig Thuis Gelderland Midden is over 2019 een tekort gerealiseerd van € 55.755 en bedraagt het eigen vermogen per 31 december 2019 € 6.958 negatief. Het negatieve vermogen is gefinancierd met kortlopende verplichtingen. Op basis van de toegenomen vraag naar diensten zijn voor 2020 met de bestuurders van de verbonden gemeenten nieuwe subsidieafspraken gemaakt waardoor de stichting haar activiteiten kan voortzetten en verplichtingen kan voldoen. De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

Vestigingsadres

Naam verslag leggende rechtspersoon	Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden
Adres	Snelliusweg 1
Postcode	6827 DG
Plaats	Arnhem
Identificatienummer Kamer van Koophandel	68323530
Datum van Inschrijving	16 maart 2017

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het management van Veilig Thuis zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de Stichting en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.
Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten met inachtneming van Richtlijn voor de jaarverslaggeving RJ 640 “Organisaties zonder winstoogmerk”. Voor zover niet anders vermeld, zijn activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarde. Alle bedragen zijn verantwoord in euro’s.

Grondslagen voor de balanswaardering

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingskosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs of vervaardigingskosten, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van vorderingen.

Vorderingen

De kortlopende vorderingen betreffen de vorderingen met een looptijd korter dan één jaar. Deze worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde en staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de stichting.

Eigen vermogen
Onder het eigen vermogen worden de algemene reserves en de bestemmingsreserves gepresenteerd. Tevens is het nog te bestemmen resultaat 2019 onder het eigen vermogen opgenomen.

Algemene reserve
De algemene reserve bestaat uit een reserve die ter vrije beschikking staat van het Bestuur na toestemming van de Raad van Toezicht

Bestemmingsreserve
Indien een beperktere bestedingsmogelijkheid door de organisatie is aangebracht dan is het op deze manier afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorziening in het kader van personeelskosten worden bepaald op basis van contante waarde met een disconteringsvoet van 0,50%. Overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Pensioenregelingen personeel
De voor het personeel geldende pensioenregelingen worden gefinancierd door afdrachten aan de pensioenuitvoerder. De verschuldigde premie wordt als last in de staat van baten en lasten verantwoord.

Als de reeds betaalde premiebedragen de verschuldigde premie overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als overlopend actief voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Indien er, naast de verplichting voor periodieke pensioenpremies, een verplichting bestaat voor per balansdatum opgebouwde pensioenrechten (backserviceverplichtingen), wordt de verplichting in de balans opgenomen tegen de contante waarde.

Overige uitgestelde personeelsbeloningen
Overige uitgestelde personeelsbeloningen zijn die welke deel uitmaken van het beloningspakket met een langlopend karakter, zoals ambtsjubilea. Voor de verplichtingen uit hoofde van ambtsjubilea is een voorziening gevormd. Deze voorziening is berekend op basis van de omvang van de verwachte uitgaven voor het huidige personeel, rekening houdend met een verwacht verloop.

Kortlopende schulden
De kortlopende schulden betreffen de schulden met een looptijd korter dan één jaar. Deze worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk is aan de nominale waarde.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen
De bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke lasten die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarcijfers bekend zijn geworden.

Baten en lasten
De subsidies van gemeenten en bijdragen van derden worden gedurende de in de betreffende regeling opgenomen periode in de staat van baten en lasten verantwoord voor zover daadwerkelijk kosten gerealiseerd zijn.

Verbonden partijen

De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden wordt aangemerkt als verbonden partij. VGGM verzorgt de bedrijfsvoeringstaken ten bate van de stichting, zoals onder andere het financieel beheer, personeelszaken, ICT en facilitaire ondersteuning worden uitgevoerd door de VGGM. De bijbehorende kosten worden voor gemene rekening gedeeld. Dit is vastgelegd in een door beide partijen getekende overeenkomst kosten voor gemene rekening.
De stichting heeft geen winstoogmerk. De stichting treedt op als werkgever voor de werknemers in de uitvoering van deze taken. Omvang van deze overeenkomst is circa € 120.000.

Toelichting op de balans

MATERIËLE VASTE ACTIVA

	31-12-2019	*31-12-2018*
Bedrijfsmiddelen	143.833	116.359
Totaal materiële vaste activa	143.833	116.359
Het verloop van de materiële vaste activa:		
Boekwaarde per 1 januari	116.359	-
Bij: investeringen	43.505	116.807
Af: afschrijvingen	16.031	448
	143.833	116.359
Aanschafwaarde	160.312	116.807
Cummulatieve afschrijvingen	16.479	448
Boekwaarde per 31 december	143.833	116.359

Afschrijvingstermijn 10 jaar

De bedrijfsmiddelen hebben betrekking op kantoormeubilair en interieur. In 2019 is hiervoor € 43.000 geïnvesteerd in verband met de verhuizing van VT naar het huidige pand.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	31-12-2019	*31-12-2018*
Overige financiële activa	60.000	60.000
Totaal financiële vaste activa	60.000	60.000

De financiële vaste activa hebben betrekking op een bij de BNG aangehouden bankrekening met een saldo van € 60.000. Deze bankrekening is bezwaard door een afgegeven bankgarantie aan de verhuurder van het kantoorpand. Deze bankgarantie heeft een looptijd tot 30 november 2023.

DEBITEUREN

Het debiteuren saldo van € 56.624 bestaat uit twee facturen vanuit december 2019 waarvan één factuur voor de verbonden partij VGGM van € 55.000 met betrekking tot de onderhuur van een deel van de kantoorruimten.
Een voorziening voor mogelijke oninbaarheid wordt niet noodzakelijk geacht.

OVERLOPENDE ACTIVA

	31-12-2019	*31-12-2018*
Nog te ontvangen posten		
Te ontvangen subsidies	-	296.995
Vooruitbetaalde kosten	60.012	55.593
Vorderingen op personeel	2.231	5.906
Overige te vorderen	1.075	-
Te vorderen van VGGM	2.377	-
	65.695	358.494

De vooruitbetaalde kosten betreffen huur en servicekosten, verzekeringspremie en diverse kleine facturen betrekking hebben op het volgende boekjaar.

LIQUIDE MIDDELEN

	31-12-2019	*31-12-2018*
BNG	656.230	101.756
	656.230	101.756

Betreft het saldo per ultimo boekjaar. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting. Over het banksaldo worden geen renteopbrengsten gerealiseerd.

EIGEN VERMOGEN

	31-12-2019	*31-12-2018*
Algemene reserve		
Stand per 1 januari	207.316	
Resultaatbestemming	-158.520	207.316
Stand 31 december	48.796	207.316
Te bestemmen resultaat	**-55.755**	**-158.520**
Reserve en onbestemd resultaat	**-6.958**	**48.796**
Verloop van het te bestemmen resultaat		
Stand per 1 januari	-158.520	
Resultaat boekjaar	-55.755	-158.520
Resultaatbestemming	158.520	-
Stand 31 december	-55.755	-158.520

VOORZIENINGEN

Het verloop is als volgt weer te geven:	***Stand 31-12-2018***	***Dotatie***	***Onttrekking***	***Stand 31-12-2019***
Voorziening jubilea	40.892	5.841	3.217	43.515
Voorziening huurkosten *)	1.825	21.108		22.933
Totaal voorzieningen	42.717	26.949	3.217	66.449

De onttrekking van de voorziening jubilea heeft betrekking op drie jubilea-uitkeringen, daarnaast is de voorziening weer op peil gebracht om aan de verwachte toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen.

De voorziening huurkosten vloeit voort uit een huurkorting verwerkt in het huurcontract, na drie jaren van stortingen zal deze voorziening worden besteed gedurende de resterende looptijd van het huurcontract.

*) In 2019 heeft een administratieve herschikking in de presentatie plaats gevonden. De voorziening huurkosten is in 2018 gepresenteerd als kortlopende schuld, vanaf 2019 wordt deze als voorziening gepresenteerd.

KORTLOPENDE SCHULDEN

Crediteuren

	31-12-2019	***31-12-2018***
Crediteuren	175.361	175.762

Onder de crediteuren is een schuld aan VGGM verantwoord van € 3.582 (2018: € 64.074). Daarnaast zijn verplichtingen opgenomen betrekking hebbend op uitzendkrachten met een waarde van € 132.258.

Belastingen en sociale premies

	31-12-2019	***31-12-2018***
Loonbelasting en sociale premies	226.565	157.889

Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2019	31-12-2018
Verlofsaldo medewerkers	102.186	135.294
Vakantiegeldverplichting	149.643	123.504
Te ontvangen facturen	86.743	98.591
Vooruitontvangen subsidie	129.519	
Te betalen aan VGGM	36.169	35.540
Te betalen salarissen	9.270	-
Te betalen creditnota's	7.436	
	520.967	392.929

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichting
Door de Stichting is een huurovereenkomst met een looptijd tot 30 november 2023 gesloten met betrekking tot het kantoorpand aan de Snelliusweg in Arnhem. De jaarlijkse verplichting voortkomend uit deze overeenkomst bedraagt circa € 242.000.

Gemene rekening met VGGM
Door de stichting is een overeenkomst gesloten met VGGM inzake de uitvoering van de bedrijfsvoering activiteiten. De jaarlijkse verplichting voor de stichting voortkomend uit deze overeenkomst bedraagt circa € 120.000.

Gebeurtenissen na balansdatum
Na balansdatum hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan met belangrijke financiële gevolgen voor de stichting.

Toelichting op de Staat van Baten en Lasten

Bedragen in €	Realisatie	Begroting 2019 primo	Begroting 2019 bijgesteld	Verschil
Gemeentelijke bijdragen	5.402.957	4.952.958	5.402.958	-1
Overige baten	309.508	0	0	309.508
Totaal baten	5.712.465	4.952.958	5.402.958	309.507

Onder de overige baten is de bereikbaarheidsvergoeding van Veilig Thuis Noord-Oost Gelderland en Veilig Thuis Gelderland Zuid gepresenteerd.

In 2019 zijn de bijdragen van de gemeenten conform de subsidiebeschikkingen en conform het afgesproken verdeelmodel aan de stichting betaald. Tevens is een aanvulling in verband met de nieuwe activiteiten in 2019 beschikt. De subsidies hebben een structureel karakter.
De afrekening en definitieve vaststelling per gemeente voor 2019 vindt plaats op basis van deze jaarrekening.

Bedragen in €	Subsidie 2019	Aanvulling 2019	Totaal opbrengst
Gemeenten regio Centraal Gelderland			
Arnhem	1.975.866	310.500	2.286.366
Doesburg	58.235		58.235
Duiven	133.725		133.725
Lingewaard	247.332		247.332
Overbetuwe	271.586		271.586
Renkum	152.594		152.594
Rheden	243.219		243.219
Rozendaal	8.030		8.030
Westervoort	90.284		90.284
Zevenaar	236.669		236.669
Subtotaal	***3.417.540***	***310.500***	***3.728.040***
Gemeenten regio Vallei			
Barneveld			
Centrumgemeente Ede	1.535.417	139.500	1.674.917
Nijkerk			
Scherpenzeel			
Wageningen			
Subtotaal	***1.535.417***	***139.500***	***1.674.917***
Totaal	**4.952.957**	**450.000**	**5.402.957**

Alle gemeenten hebben op basis van de begroting met een begrote last van € 4.952.957 een subsidiebeschikking afgegeven. Voor de regio Vallei gemeenten treedt de centrumgemeente Ede op als kassier. In het bestuurlijk overleg 13 juni 2019 is ingestemd met een begrotingsuitzetting van

€ 450.000. De gemeenten Ede en Arnhem hebben aangeven deze uitzetting eenmalig te dekken vanuit de beschikbare DUVO middelen.

Personele lasten

Bedragen in €	Realisatie	Begroting 2019 primo	Begroting 2019 bijgesteld	Verschil
Salarissen	3.995.609			
Uitzendkrachten	755.083			
Overige personele lasten	173.231			
	4.923.922	4.259.616	4.709.616	214.306
Facilitaire ondersteuning	153.912	117.908	117.908	36.004
Subtotaal personeel	5.077.834	4.377.524	4.827.524	250.310

In 2019 is veel gebruik gemaakt van uitzendkrachten om de werkzaamheden te kunnen uitvoeren, middels de extra beschikkingen zijn hier extra middelen voor verstrekt.

Voor de ondersteunende facilitaire activiteiten is vastgelegd dat deze door VGGM volgens een vaste kostenverdeling voor gemene rekening verricht worden.

Materiële lasten

Bedragen in €	Realisatie	Begroting 2019 primo	Begroting 2019 bijgesteld	Verschil
ICT-lasten	272.087	255.350	255.350	16.737
Huisvestingskosten	265.817	227.000	227.000	38.817
Overige	152.480	93.084	93.084	59.396
Totaal lasten	690.385	575.434	575.434	114.951

- Huisvestingskosten zijn hoger dan geraamd door deels aanloopkosten in het nieuwe pand en deels hogere schoonmaakkosten.
- De overige kosten zijn hoger door meer inzet tolkdiensten, een hogere verzekeringspremie en hogere accountantskosten.

WNT (Wet Normering Topinkomens)

Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
J.H.R. Pierik	directeur
F. Galesloot	lid RVT
R. Haverkamp	lid RVT
L. Meijer	lid RVT
L. van de Meijs	lid RVT

Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van meer dan € 1.700

Bedragen in €	De heer R. Vollenbroek
Functiegegevens	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01-31/12
Bezoldiging	
Bezoldiging	2.265,80
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	10.700,00
-/- Onverschuldigd betaald	0,00
Bezoldiging	**2.265,80**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2018	
Bedragen in €	**De heer R. Vollenbroek**
Functiegegevens	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01-31/12
Bezoldiging	
Bezoldiging	**1.087,40**
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	10.300,00

Per 4 juli 2018 is door het Algemeen Bestuur een Raad van Toezicht VT benoemd. De RVT heeft in 2019 vier keer vergaderd.

Ondertekening van de jaarrekening

Arnhem, april 2020

Raad van Toezicht en Directie

Directie-bestuurder	Raad van Toezicht
wg, A .Slofstra	wg, L van de Meijs, Voorzitter
	wg, F. Galesloot, Secretaris
	wg, R. Haverkamp
	wg, L. Meijer
	wg, R. Vollenbroek

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat

In de statuten zijn geen nadere bepalingen opgenomen inzake de bestemming van het resultaat van de Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden.

Voorstel bestemming van het resultaat

De directie stelt, met goedkeuring van de Raad van Toezicht, voor het negatieve resultaat van € 55.755 ten laste te brengen van de algemene bedrijfsreserve. Hiermee zal de algemene bedrijfsreserve € 6.958 negatief worden. De verwachting is in 2020 een positief resultaat te behalen waardoor de algemene reserve weer zal worden aangevuld tot een positieve reserve.

Samenstelling Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat conform de statuten uit een meerderheid die door de deelnemende gemeenten is aangewezen en zij bestaat uit:

L. van de Meijs	Voorzitter
F. Galesloot	Secretaris
R. Haverkamp	
L. Meijer	
R. Vollenbroek	

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van de Stichting Veilig Thuis Gelderland – Midden

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Veilig Thuis Gelderland - Midden te Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag, op pagina 8 tot en met pagina 22, opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Veilig Thuis Gelderland - Midden per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven.

De jaarrekening bestaat uit:
1. de balans per 31 december 2019;
2. de staat van baten en lasten over 2019; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Veilig Thuis Gelderland - Midden zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:
- Algemeen;
- Organisatie;
- Kernprestaties 2019;
- Beleid, inspanningen en prestaties;
- Personeel;
- Financieel resultaat op hoofdlijnen;
- Overige gegevens;
- De bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.
Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening
Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening
Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:
- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Veenendaal, 16 april 2020
A12 registeraccountants B.V.

Was getekend,

drs. A.F.J. van der Velden RA

Bijlage I: Realisatie 2019 per gemeente en regio

Regio Centraal Gelderland	Adviezen	Ondersteuning	Meldingen	Onderzoeken	V&V	THV
Arnhem	1944	115	1240	90	44	28
Doesburg	44	6	52	3	1	2
Duiven	96	10	121	9	4	4
Lingewaard	172	17	167	14	3	4
Overbetuwe	208	14	193	14	5	3
Renkum	140	9	101	7	4	4
Rheden	228	22	220	17	12	5
Rozendaal	3	-	4	1	-	-
Westervoort	85	5	86	12	1	4
Zevenaar	181	27	226	17	10	8
Totaal Centraal Gelderland	**3101**	**225**	**2410**	**184**	**84**	**62**
Regio West Veluwe Vallei						
Barneveld	269	26	131	17	7	3
Ede	749	53	734	32	17	7
Nijkerk	181	28	124	10	5	4
Scherpenzeel	49	1	35	5	3	2
Wageningen	167	8	138	11	5	2
Totaal West Veluwe Vallei	**1415**	**116**	**1162**	**75**	**37**	**18**
Overig						
Regio Noord -en Oost Gelderland	49	3	5	-	1	-
Regio Gelderland-Zuid	41	-	5	-		-
Gemeenten buiten Gelderland	102	6	57	13	3	-
Anonieme adviesvragers	959	34	-	-		-
Totaal Overig	**1151**	**43**	**67**	**13**	**4**	**0**
Totaal	**5667**	**384**	**3639**	**272**	**125**	**80**

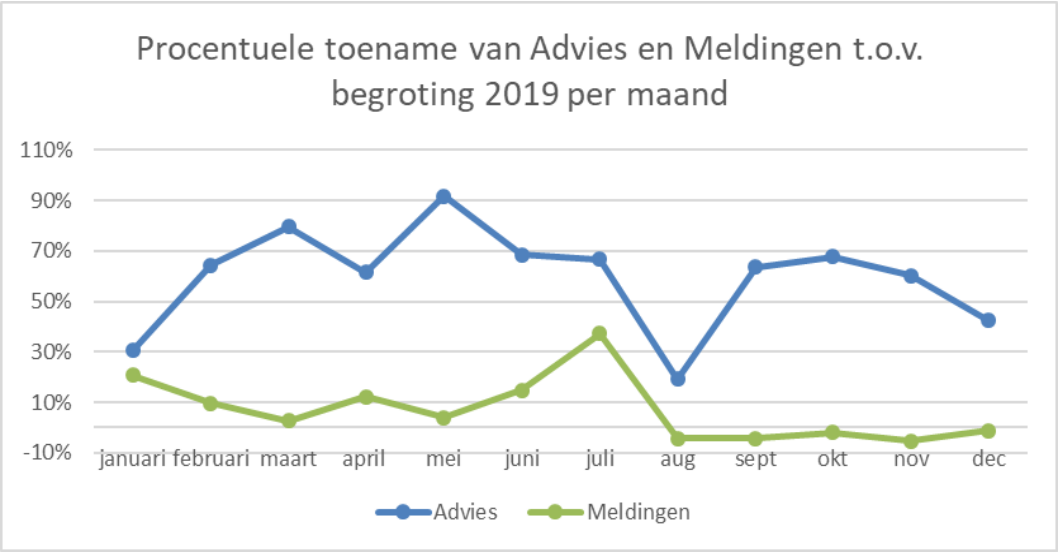

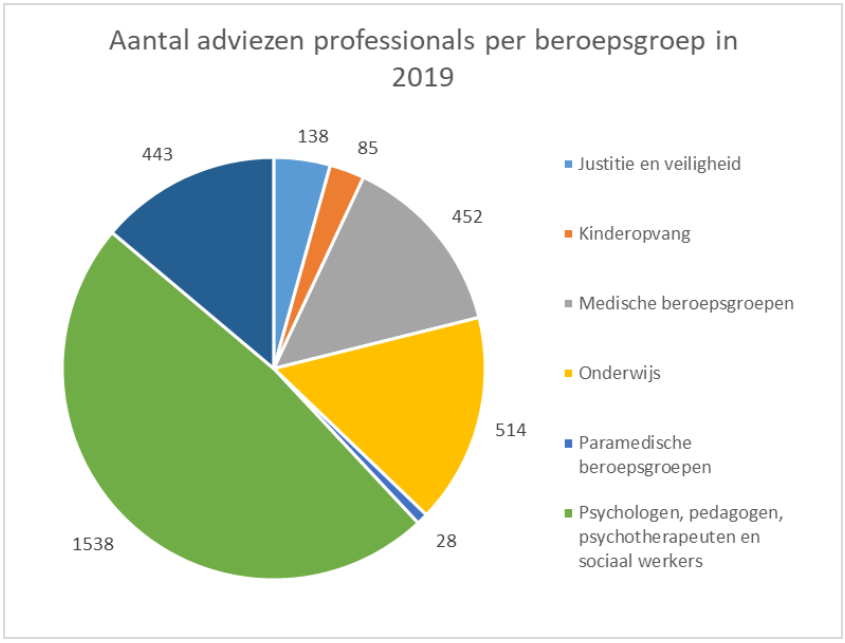

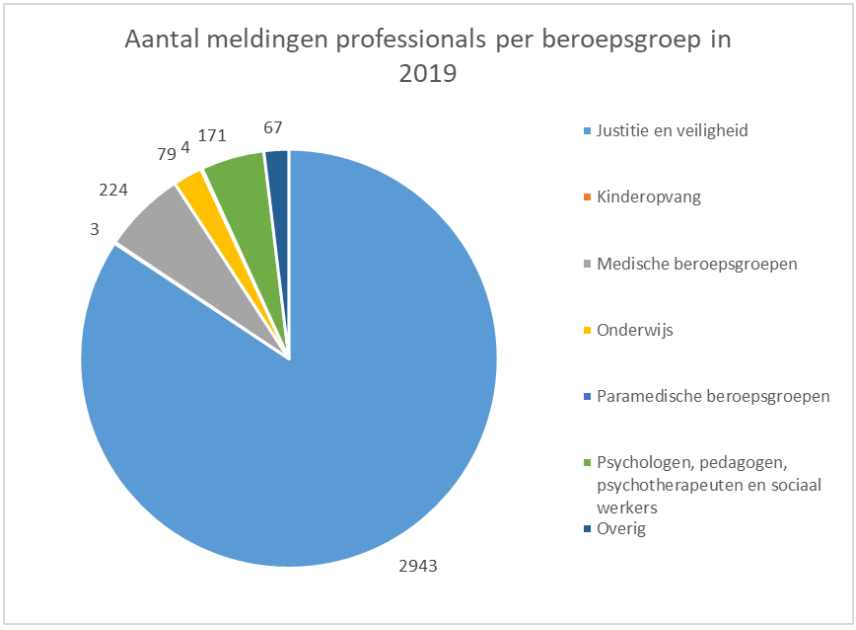

Aantal meldingen door verschillende professionals in 2019.

Professional	aantal
Politie	2.966
Medische beroepsgroepen	229
Onderwijs	79
Psychologen, pedagogen, psychotherapeuten en sociaal werkers	173
Anders	70
Totaal	**3.517**

Uitsplitsing per gemeente van het aantal ontvangen politie - meldingen in 2019.

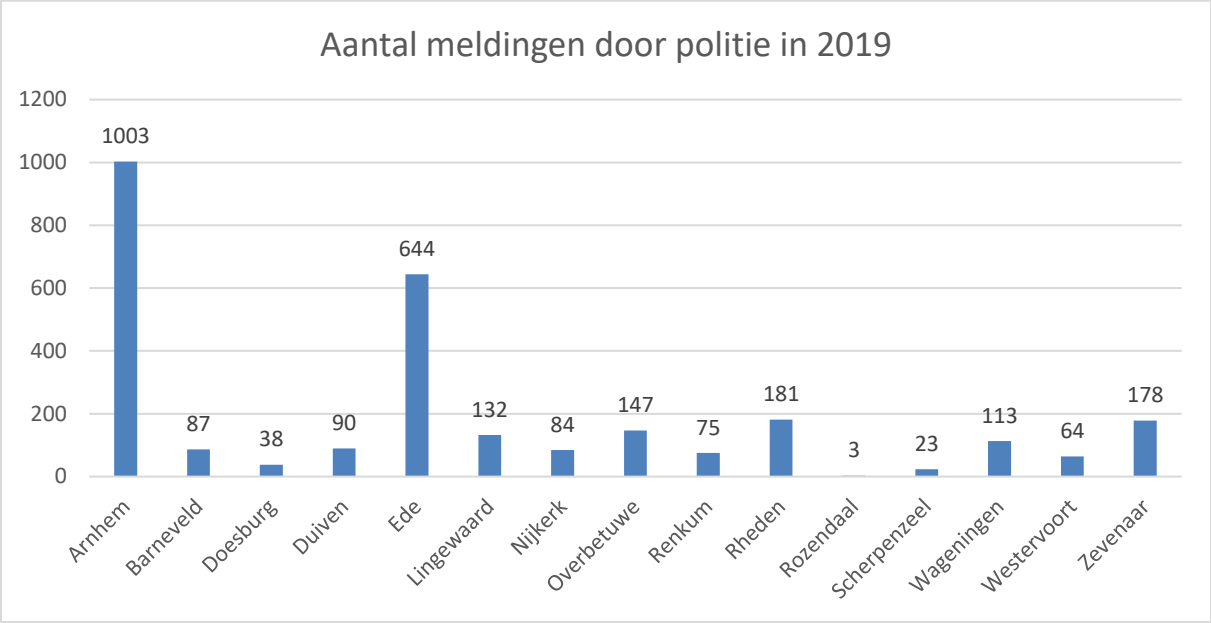

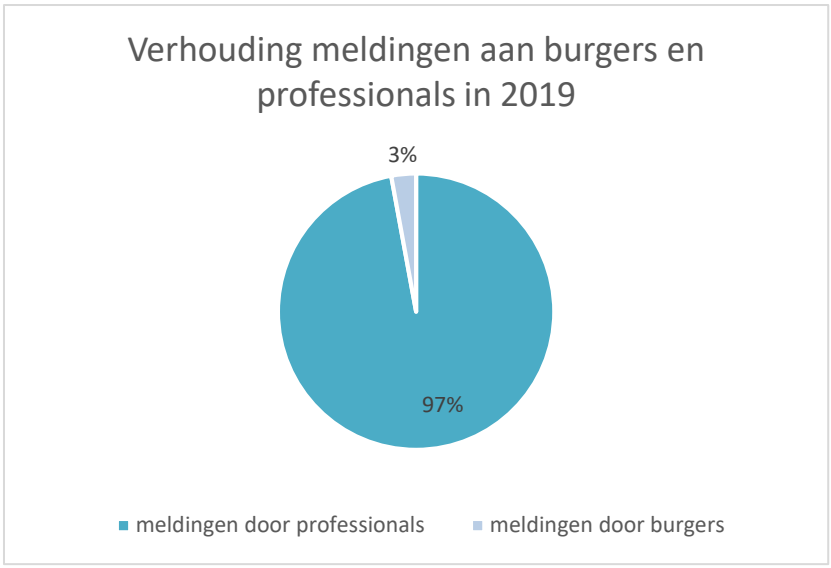
Verhouding meldingen aan burgers en professionals in 2019
3%
97%
meldingen door professionals
meldingen door burgers

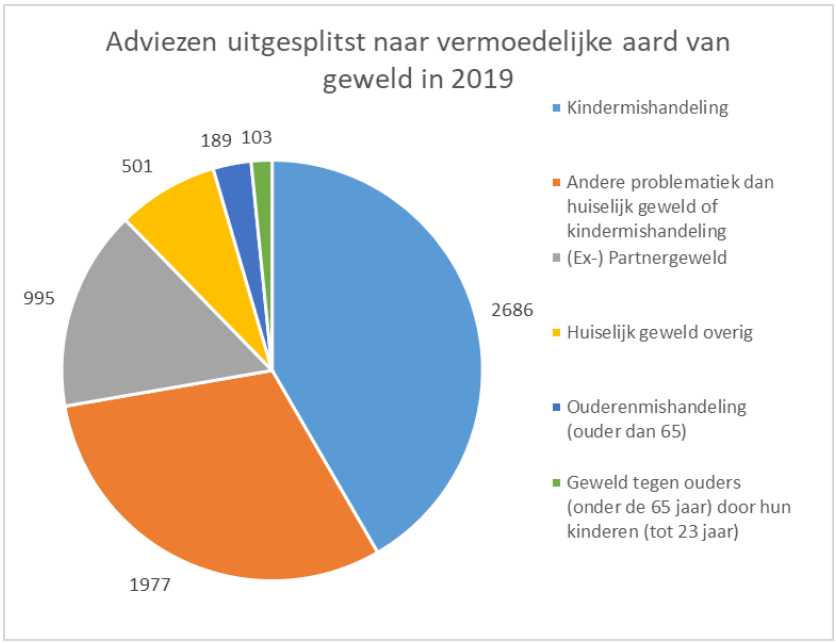
Adviezen uitgesplitst naar vermoedelijke aard van geweld in 2019
189
103
501
995
2686
1977
Kindermishandeling
Andere problematiek dan huiselijk geweld of kindermishandeling
(Ex-) Partnergeweld
Huiselijk geweld overig
Ouderenmishandeling (ouder dan 65)
Geweld tegen ouders (onder de 65 jaar) door hun kinderen (tot 23 jaar)

Bijlage II: Overzicht personeel per kwartaal

In fte						
	Q1	Q2	Q3	Q4	Budget	Delta
Management	3	3	4	3	2,89	-0,11
Vertrouwensarts	0,72	2,17	1,78	1,78	1,94	0,16
Gedragsdeskundigen	1,61	1,61	2,23	2,23	2	-0,23
Beleidsmedewerker	0,22	0,89	0,67	0,67	0,78	0,11
Totaal mngt en staf	*5,55*	*7,67*	*8,68*	*7,68*	*7,61*	
Werkbegeleiding	0,89	0,89	1,78	1,78	0,35	-1,43
Applicatiebeheer	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,00
Secr., telefonisten en client admn	5,33	5,33	5,44	5,44	5,1	-0,34
Totaal ondersteuning	*6,78*	*6,78*	*7,78*	*7,78*	*6,01*	
Front Office bureau	9,47	8,52	9,24	9,24	9,47	0,23
Front Office triage	13,89	12,67	13,45	13,04	11,93	-1,11
Back office onderzoek	14,64	15,98	18,98	18,36	12,86	-5,50
Back office THV	5,33	6,22	6,22	6,22	5,33	-0,89
24/7 bereikbaarheid	4,78	3,89	3,89	3,89	4,35	0,46
Voorlichting / OR					1,33	1,33
Totaal	*48,11*	*47,28*	*51,78*	*50,75*	*45,27*	
Totaal	***60,44***	***61,73***	***62,12***	***66,21***	***58,89***	
(Waarvan) uitzendkrachten	5,44	5,45	7,11	5,33		

Verslag van de OR Veilig Thuis

Algemeen
De ondernemingsraad van Veilig Thuis is nieuw opgericht en zit in het eerste termijn. Het jaar 2019 heeft dan ook in het teken gestaan van onderlinge kennismaking, zowel van de leden onderling als met de directie. Daarnaast is ingezet op scholing van de leden.
Tijdens de scholing is de ondernemingsraad in aanraking gekomen met een nieuwe, participatieve vorm van medezeggenschap. Hierbij wordt de ondernemingsraad vroegtijdig betrokken in het besluitvormingsproces van de directie, waardoor er wezenlijke invloed kan worden uitgeoefend. Daarbij speelt de achterban tevens een grote rol. Deze wordt actief bevraagd en hun kennis en input wordt meegenomen in dit proces. Dit zorgt ervoor dat de collega's die de gevolgen van het te nemen besluit in hun werk gaan merken, mee hebben kunnen praten/ invloed hebben gehad. Dit is een tegenhanger van de klassieke medezeggenschap waar de ondernemingsraad een meer reactieve rol aanneemt.
Deze vorm van medezeggenschap spreekt de ondernemingsraad bijzonder aan. Niet alleen levert het kwalitatief betere besluiten op, maar zorgt het ook voor een grotere betrokkenheid van de collega's. Wanneer je meer vat hebt op je eigen werkomstandigheden, draagt dit tot een omslag van werkstress naar werkplezier. Gezien de aanwezige werkdruk is het vergroten van werkgeluk iets waar de ondernemingsraad actief aan wil bijdragen.
In 2019 zijn de eerste stappen gezet om op deze manier de medezeggenschap binnen Veilig Thuis in te vullen. Dit zal zeker een vervolg krijgen in 2020.
In de tweede helft van 2019 heeft Veilig Thuis een nieuwe manager gekregen. De ondernemingsraad werkt aan een constructieve samenwerking met haar.
Er is inzet gepleegd op het verbinden met de andere Or'en van de VGGM voor het formeren van een nieuwe medezeggenschapstructuur met een COR en Ondernemingsraden voor de verschillende onderdelen. Daarnaast dragen wij het participatieve model ook naar de andere Or'en uit.

Samenstelling
De ondernemingsraad bestaat uit 5 zetels. Gedurende het jaar zijn onder andere door verloop 2 vacatures ontstaan. Deze zijn voor 2020 weer vervuld.
Gedurende het jaar is besloten om de functie van secretaris te vervangen door een ambtelijk secretaris, die voor de ondersteuning van de ondernemingsraad zorgt.

Onderwerpen
De ondernemingsraad heeft in 2019 18 keer vergaderd en heeft 10 keer overleg gevoerd met de bestuurder.
Tijdens deze overleggen zijn onder meer de volgende onderwerpen besproken:

- Participatieve medezeggenschap
- Werkplezier
- Brugdagen/bedrijfsregelingen
- Doorontwikkeling van VGGM en de rol van Veilig Thuis hierin
- Medezeggenschapstructuur VGGM 2020
- Arbobeleid VGGM; de enquête die hierover door een externe partij binnen de organisatie is uitgezet en de uitslag/opvolging hiervan
- Subregionale werkwijze
- Herziening werkprocessen binnen Veilig Thuis

Gelderland-Midden

ADVIES- EN MELDPUNT
HUISELIJK GEWELD EN
KINDERMISHANDELING

Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden

(concept) Begroting 2021

CONCEPT

Arnhem
April 2020

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Organisatie 4
3. Uitgangspunten begroting 5
3.1 Dienstenpakket en benodigde capaciteit 5
3.2 Indexering n.a.v. loon- en prijsontwikkeling 5
3.3 Productie en normtijden 6
3.4 Ontwikkelingen 7
4 Risicoanalyse 10
5. Begroting 2021 13
6. Bijdragen gemeenten 14
Bijlage I: 15
Bijlage II: 16
Bijlage III: 19

CONCEPT

1. Inleiding

Voor u ligt de concept begroting 2021 van Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden. Het doel van dit document is tweeledig. Ten eerste geeft het de deelnemende gemeenten als opdrachtgever van de Stichting inzicht in de opbouw en hoogte van de begroting. Dit document moet daarom gezien worden als onderlegger voor de te verstrekken budgetsubsidie. Ten tweede is het bedoeld voor de Stichting zelf als financieel kader dat wordt vastgesteld met instemming van de Raad van Toezicht.

Leeswijzer

Achtereenvolgend treft u een algemene beschrijving van de organisatie en de activiteiten aan, de uitgangspunten die zijn gehanteerd bij de begroting, een beschouwing van ontwikkelingen die van invloed zijn op de begroting en de financiële vertaling daarvan voor 2021, alsmede een voorstel voor verdeling van de kosten over de deelnemende gemeenten.

CONCEPT

2. Organisatie

Profiel van de organisatie

Naam verslag leggende rechtspersoon	Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden
Adres	Snelliusweg 1
Postcode	6827 DG
Plaats	Arnhem
Telefoonnummer	088 355 62 22
Identificatienummer Kamer van Koophandel	68323530
Datum van Inschrijving	16 maart 2017
Startdatum activiteiten	1 april 2017
E-mailadres	info@veiligthuisgm.nl
Internetpagina/website	www.veiligthuisgm.nl
Rechtsvorm	Stichting

Typering organisatie

De activiteiten van Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden bestaan uit het uitvoeren van de aan de stichting opgedragen taken op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling als genoemd in de Wet maatschappelijke ondersteuning en voorts het verrichten van al hetgeen daarmede in de ruimste zin verband houdt of daarvoor bevorderlijk kan zijn. Voor een goede uitvoering van de werkzaamheden van Veilig Thuis Gelderland-Midden is het noodzakelijk dat de voorzieningen vanuit de Jeugdwet aanwezig zijn.
De stichting werkt in opdracht van de deelnemende gemeenten in de Veilig Thuis Regio Gelderland-Midden. De facilitaire taken ten bate van de Stichting worden uitgevoerd door VGGM waarbij de kosten voor gemene rekening gedeeld worden.

Werkgebied Midden-Gelderland

Het werkgebied van Veilig Thuis Gelderland-Midden sluit aan bij de VGGM en bestaat uit een tweetal subregio's, te weten:

- De regio Arnhem met de centrumgemeente Arnhem en de gemeenten Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar;
- De regio West Veluwe Vallei met de centrumgemeente Ede en de gemeenten Barneveld, Nijkerk, Scherpenzeel en Wageningen.

CONCEPT

3. Uitgangspunten begroting

3.1 Dienstenpakket en benodigde capaciteit

Veilig Thuis Gelderland-Midden voert alle wettelijke taken uit van Veilig Thuis en het Tijdelijk Huisverbod als bovenwettelijke taak.

Onderliggende begroting is opgebouwd aan de hand van een drietal elementen waarbij de benodigde formatie de basis vormt.

1. Uitgangspunt voor de opbouw van de begroting van Veilig Thuis Gelderland-Midden zijn de aantallen diensten maal de normuren per dienst. Als eerste is aan de hand van dit uitgangspunt bepaald welke formatie noodzakelijk is om deze diensten uit te voeren, de zogenaamde *directe formatie*. Ten behoeve van onderliggende begroting is een zo goed mogelijke inschatting gemaakt van de hoeveelheid en omvang van de diensten van Veilig Thuis en de daarvoor benodigde personele capaciteit voor 2021.

   Deze inschatting is gemaakt op basis van een extrapolatie van de productie in de maanden september 2019 tot en met februari 2020. Uit analyse van de gegevens van deze periode blijkt namelijk dat de inzet van de diensten per maand vanaf de zomer 2019 vrij constant is. Daarnaast is rekening gehouden met een risico opslag van 5% voor meldingen en adviezen en 20% voor Onderzoek en Voorwaarden & Vervolg, zie verder paragraaf 3.3.

2. Vervolgens wordt de benodigde ondersteunende capaciteit voor het primair proces in kaart gebracht. Deze formatie kan *direct* ondersteunend zijn aan het primair proces (bijvoorbeeld gedragswetenschapper, werkbegeleider) of *indirect* ondersteunend (bijvoorbeeld manager, applicatiebeheer). Op grond daarvan zijn de totale personele kosten bepaald.

3. Tot slot zijn de *ondersteunende materiële kosten* zo goed als mogelijk ingeschat en opgevoerd.

Gezien de directe relatie tussen de aantallen diensten en de beschikbare formatie is inzet van medewerkers ten behoeve van (landelijke) projecten, voor zover niet apart gesubsidieerd zoals bijvoorbeeld MDA++, apart beschreven (zie 3.4.4).

3.2 Indexering n.a.v. loon- en prijsontwikkeling

Veilig Thuis hanteert een vergelijkbare systematiek voor loon- en prijscompensatie als de aan haar verbonden partij VGGM. De door het Algemeen Bestuur van VGGM vastgestelde systematiek voor loon- en prijscompensatie bestaat uit een voorcalculatie voor 2021 en een nacalculatie over 2019.

- De huidige CAO loopt tot en met 31 december 2020. Ontwikkelingen voor 2021 zijn nog niet bekend.
  Voor 2021 stellen we voor om de meest recent verwachte loonkostenstijging aan te houden zoals in de CEP maart 2020 genoemd staat voor 2021. De verwachte loonkostenstijging is hiermee 3,1% en hogere materiële kosten van 1,7%. Uitgaande van de begroting 2020 leidt dit tot een verhoging van respectievelijk ca. € 151.000 en ca. € 19.000;
- In de begroting 2020 is rekening gehouden met een loonstijging van in totaal 5%, zijnde de overeengekomen loonstijging in de CAO. Om te voorkomen dat we in 2021 uitgaan van een te hoge indexering stellen we voor om geen nacalculatie over 2019 toe te passen.

CONCEPT

3.3 Productie en normtijden

Bij het opstellen van de begroting 2021 zijn we voor het eerst uitgegaan van de mogelijkheid die ons eigen registratiesysteem (Regas) biedt om managementinformatie te genereren. Hoewel een check met de eerder gebruikte externe bron minimale verschillen laat zien, kan het zijn dat hierdoor verschillen ontstaan in vergelijking met voorgaande jaren.

Aantal diensten

Veilig Thuis Gelderland-Midden is een jonge organisatie, bovendien is de nieuwe meldcode pas in 2019 van start gegaan. Hierdoor is nog te weinig ervaring opgedaan met de instroom voor het geven van een juiste, realistische onderbouwing voor onderliggende begroting 2021. In 2019 zijn Veilig Thuis en de regiogemeenten geconfronteerd met een grotere instroom van adviezen en meldingen dan verwacht.

Door de cijfers te baseren op de periode september 2019 t/m februari 2020 worden mogelijke effecten van de zomerperiode bijvoorbeeld niet meegenomen. In de periode vlak voor de zomervakantie was vorig jaar een stijging te zien bij zowel de Adviezen als de Meldingen. In dit verband wordt een opslagpercentage van 5% reëel geacht.

Daarnaast hebben we gezien dat in 2019 veel is ingezet op het beheersen van wachtlijsten, waardoor de aanname is dat er minder is ingezet op de diensten Onderzoek en Voorwaarden & Vervolg. Deze aantallen bleven in 2019 achter op de begroting. Tevens is de dienst Voorwaarden & Vervolg pas in 2019 geïntroduceerd en daarmee nog relatief nieuw. De verwachting is dat deze diensten in de loop van 2020 meer worden ingezet. Hierdoor geven de geëxtrapoleerde cijfers een te laag aantal weer en is ervoor gekozen om een opslagpercentage van 20% te hanteren. Dat brengt de aantallen voor 2021 onder het niveau van de begroting 2020.

Normtijden per dienst[1]

In het eerste kwartaal van 2020 heeft Veilig Thuis Gelderland-Midden op verzoek van het Landelijk Netwerk Veilig Thuis, deelgenomen aan een pilot tijdschrijven om de eerder vastgestelde normuren te benchmarken en te toetsen aan de realiteit. De verwachting is dat de eerste landelijke resultaten van deze pilot in de tweede helft van 2020 gereed zijn. Afhankelijk van de duiding van de resultaten die landelijk plaatsvinden worden de resultaten meegenomen in de begroting 2022.

Benodigde capaciteit

Voor de productie en de benodigde capaciteit gaan we - zoals hierboven beschreven - voor 2021 uit van de extrapolatie van de productie van de periode september 2019 tot en met februari 2020. Voor 2021 betekent dit 49,49 fte voor direct uitvoerenden. Zie bijlage II voor een vergelijking tussen de begroting van afgelopen jaren. In de tabel op de volgende bladzijde worden de geëxtrapoleerde aantallen met de opslagpercentages weergegeven in relatie tot de benodigde formatie. Toegevoegd is de benodigde formatie voor de beschikbaarheidsdiensten en de fte die benodigd is voor projecten (zie voor dit laatste 3.4.4).

[1] Zie bijlage I

Diensten Veilig Thuis	Normuren	Totaal aantal begroting 2020	Totaal aantal in de periode sept t/m febr 2020	Extrapolatie	5%	20%	aantal	uren	fte
Advies	1,7	6.530	2.710	5.420	5.691		5.691	9.675	7,38
Ondersteuning	8	406	204	408	428		428	3.427	2,62
Meldingen	2,7	4.015	1.636	3.272	3.436		3.436	9.276	7,08
Voorwaarden en Vervolg	20	137	60	120		144	144	2.880	2,20
Onderzoek	27	322	86	172		206	206	5.573	4,25
Uitvoering casemanagement	32	84	41	82	86		86	2.755	2,10
Beoordeling THV	8	131	61	122	128		128	1.025	0,80
Monitoring	15	450	169	338		406	406	6.084	4,64
Veiligheidsbeoordeling	2,5	4.015	1.636	3.272	3.436		3.436	8.589	6,55
Overdracht na veiligheidsbe	2	3.421	1.245	2.489	2.614		2.614	5.227	3,99
Overdracht na bemoeienis V	3	459	146	292	307		307	920	0,71
Voorlichting		200						200	0,15
Beschikbaarheidsdienst THV									2,32
Bereikbaarheidsdienst									3,89
Externe projecten									0,20
					16.125	756	16.881	55.631	48,88

Totaaloverzicht	fte
Direct uitvoerenden	48,88
Verlofrechten	3,5
OR	0,5
Subtotaal	52,88
Direct ondersteunend	9,59
Indirect ondersteunend	4,71
Totaal	67,18

Uitgangspunt is een capaciteit van 1.312 directe uren per fte.

3.4 Ontwikkelingen

In deze paragraaf worden ontwikkelingen beschreven die als onderbouwing dienen voor deze begroting. In bijlage II is dit in een overzicht weergegeven.

3.4.1. Mentale en fysieke belasting medewerkers

De werkzaamheden die de medewerkers van Veilig Thuis uitvoeren zijn mentaal zwaar en doen dagelijks een beroep op de persoonlijke balans van de individuele medewerker. Veilig Thuis Gelderland-Midden zet zich voortdurend in om een goed, gezond en vitaal team met medewerkers voor een langere periode aan zich te binden. Hiervoor heeft Veilig Thuis een passend pakket van activiteiten die zorgen voor de mentale gezondheid van medewerkers. Door de risico's op onbalans tussen draagkracht en draaglast te verminderen wordt mogelijk ziekteverzuim voorkomen. Medewerkers worden in team verband ondersteunt in de vorm van team coaching zodat ook de noodzakelijke collegiale ondersteuning zo optimaal mogelijk is. Individueel is er voor iedere medewerker eens per 3 jaar een niet vrijblijvende supervisie die aandacht besteed aan de medewerker in relatie tot het werken bij Veilig Thuis en de wijze waarop de medewerker hierin gezond blijft. Dit is een continuering vanuit 2020, waarin 50k was opgenomen. Na indexatie komt het bedrag voor 2021 op: € 50.850.

3.4.2. Voorlichting

CONCEPT

Door lokale teams en andere professionals wordt een beroep gedaan op de Veilig Thuis medewerkers als het gaat om voorlichting over de werkwijze van Veilig Thuis. Daarnaast wordt Veilig Thuis benaderd om deel te nemen aan lokale werkconferenties. De voorlichtingen vinden plaats op verzoek van ketenpartners, zorgaanbieders, lokale teams en onderwijsinstellingen. Van deze voorlichtingsactiviteiten gaat een preventieve werking uit. Hoe beter professionals weten hoe Veilig Thuis werkt en waarbij Veilig Thuis kan ondersteunen in de vorm van advies, hoe meer we kennis kunnen overdragen met betrekking tot de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld. Dit leidt uiteindelijk tot het eerder signaleren van onveiligheid en het inzetten van de juiste zorg.

Om de extra subsidie van 0,8 fte die voor 2020 is toegekend zo goed mogelijk in te zetten is in gezamenlijkheid met de regio gemeenten een plan gemaakt voor de verdeling van de beschikbare capaciteit voor voorlichting. Hiermee worden de beschikbare uren zo evenredig mogelijk per gemeente ingezet. Tevens is in overleg met de gemeenten het onderwijs als speerpunt voor voorlichtingsactiviteiten gekozen. Concreet betekent dit voor 2020 dat Veilig Thuis aansluit bij de activiteiten die de individuele gemeenten c.q. lokale teams organiseren voor het onderwijs in relatie tot het signaleren van onveiligheid en het melden hiervan. In 2021 willen we de voor 2020 geaccordeerde 0,8 fte ten behoeve van voorlichting continueren. Het bedrag hiervoor was in 2020 €69.700 en komt voor 2021 inclusief indexatie op ca. €70.100.

3.4.3 Beschikbaarheidsfunctie team tijdelijk huisverbod

Uit voorgaande begrotingen is gebleken dat eerder alleen de daadwerkelijke inzet voor de uitvoering van het Tijdelijk Huisverbod (THV) is opgevoerd. In de normuren van de beoordeling van het THV en het uitvoeren van het casemanagement van het THV is geen rekening gehouden met het beschikbaar zijn. De medewerkers die het THV uitvoeren vullen ook een beschikbaarheidsrooster in van 7x 8 uur (van 9 tot 17.00 uur, 7 dagen in de week). Deze beschikbaarheidsfunctie is in deze begroting meegenomen voor 2,32 fte.

In 2020 is er geen specifieke dekking voor deze inzet opgenomen in de begroting. Dekking kan deels gevonden worden in het groeiscenario en/of in deels andere posten als er sprake blijft van een afgevlakte groei in het aantal diensten. Voor 2021 betekent deze inzet een toename in de personeelskosten van ca. €182.000.

3.4.4. Deelname aan ontwikkelingen externe veld

Zoals benoemd is in onderliggende begroting de inzet van medewerkers ten behoeve van externe projecten en pilots, voor zover deze niet apart gesubsidieerd worden, opgenomen. Te denken valt aan activiteiten uit de landelijke programma's als Veiligheid Voorop en Geweld Hoort Nergens Thuis. Ook projecten met betrekking tot de ontwikkelingen in de jeugdbeschermingsketen zoals de pilot Jeugdbescherming Dichterbij behoren hiertoe. Dit zijn projecten voor alle gemeenten. Er is voor gekozen deze inzet in de begroting 2021 mee te nemen omdat Veilig Thuis Gelderland-Midden met enige regelmaat wordt gevraagd om deel te nemen aan pilots waar niet altijd direct financiering tegenover staat. Tot op heden wordt hiervoor ruimte gezocht binnen de bestaande formatie. Wanneer deze onder druk staat, bestaat het risico dat Veilig Thuis Gelderland-Midden niet aan alle landelijke programma's in de gewenste omvang deel kan nemen. Voorgesteld wordt om deze deelname te formaliseren door het beschikbaar stellen van 0,2 fte in 2021. In 2020 is de inzet voor deze projecten niet afzonderlijk zichtbaar gemaakt. De kosten voor 2021 zijn ca. €15.700.

3.4.5. Verlofrechten

CONCEPT

In de begroting 2020 is een compensatie van de verlofrechten opgenomen van ca 3.5 fte. Voor 2021 is opnieuw gekeken naar de verwachte verlofrechten. Deze verlofrechten hebben betrekking op specifieke verlofsituaties, waarbij eveneens een deel van het salaris of de pensioenpremies door de werkgever worden doorbetaald. Voor Veilig Thuis betreft dit met name ouderschaps- en vitaliteitsverlof. Ter compensatie van de gemiste arbeidstijd wordt capaciteit ingehuurd dat veelal met tijdelijke krachten, uitzendkrachten of met zzp-ers wordt ingevuld. Dit komt op ongeveer hetzelfde niveau uit als 2020 en is daarmee €265.000.

3.4.6. Overige personele kosten

De bijkomende personele kosten zoals vergoeding van reiskosten, opleidingen en overige onkosten zal naar verwachting conform 2020 zijn. De meerkosten van uitzendkrachten van € 40.000 zoals voorzien in 2020 is naar nihil bijgesteld. Hiermee wordt de post personeel gerelateerde kosten verlaagd ten opzichte van 2020. De kosten van € 265.498 in 2020 komt hiermee op € 228.358 in 2021.

CONCEPT

4 Risicoanalyse

De activiteiten van Veilig Thuis Gelderland-Midden zijn in een stichting ondergebracht. Eventuele risico's dienen binnen de eigen beleidsmatige en financiële kaders te worden ondervangen. Deze risico's kunnen niet aan de verbonden partij VGGM of een eventuele derde worden verlegd. Het streven is om een risicoreserve op te bouwen van 10%. Op dit moment is hier geen sprake van. Om die reden is het goed de eventuele risico's voor 2021 in kaart te brengen. Deze risicoanalyse is tevens behulpzaam voor een verdere professionalisering van de organisatie en is ondersteunend aan het vormgeven van het meerjarige (financieel) beleid. Op hoofdlijnen zijn de volgende 6 risico's onderkend:

1. Organisatie in ontwikkeling;
2. Governance;
3. Samenwerking in de keten;
4. Flexibele schil;
5. CAO ontwikkelingen;
6. Afspraken over pensioen.

4.1 Organisatie in ontwikkeling

Veilig Thuis is een zelfstandige stichting die bestuurlijk is ondergebracht bij de VGGM. Daarnaast is Veilig Thuis een jonge organisatie die tot nu toe ieder jaar met nieuwe ontwikkelingen te maken krijgt. Dat vraagt om een wendbare en flexibele organisatie waar zowel de externe vragen als de interne bedrijfsvoering goed opgepakt en op elkaar afgestemd kunnen worden.

Bedrijfsvoering

In aanloop van de oprichting van de stichting en het maken van bekostigingsafspraken met de gemeenten is de omvang van de bedrijfsvoering geschat. Door afwezigheid van ervaringscijfers uit het verleden en beperkt vergelijksmateriaal, waren deze schattingen omgeven door onzekerheden. Inmiddels is voor een belangrijk aantal aspecten van de bedrijfsvoering tot een structurele contractering gekomen, zoals met betrekking tot huisvesting en ICT. Voor een aantal andere meer incidentele kosten, zoals (juridisch) advies, kosten voor het zijn van een verantwoorde werkgever en energiekosten, is nog onvoldoende ervaring opgebouwd. Om toekomstige tegenvallers voor de incidentele bedrijfsvoeringkosten op te kunnen vangen wordt een risicoreserve van de bedrijfsvoeringkosten aanvaardbaar geacht.

Organisatieontwikkeling

Voor 2021 staat de ontwikkeling naar een organisatie waar teams zelf organiserend worden en regionaal gaan werken centraal. Deze overstap naar regioteams brengt geen financiële consequenties met zich mee. Dat zal wel het geval zijn wanneer lokale teams uit de verschillende gemeenten extra vragen gaan stellen aan de nieuwe regioteams: te denken valt aan het aansluiten bij casus overleggen in de wijk of ontwikkelingssessies sociaal domein.

4.2 Governance

In 2020 vindt een evaluatie van de governance plaats. Deze evaluatie kan leiden tot het advies om de governance aan te passen. Een aanpassing van de governance kan invloed hebben op de uitgaven van Veilig Thuis. De grootste impact heeft betrekking op de doorbelasting van facilitaire kosten door VGGM en het risico dat een andere governance ook tot een andere rechtspositie en daarmee een andere CAO leidt met mogelijke consequenties op salaris- en pensioenkosten.

CONCEPT

4.3 Samenwerken in de keten

Voor een optimale samenwerking in de keten is beschikbare capaciteit bij de ketenpartners, zoals lokale teams of jeugdzorginstellingen, noodzakelijk om een tijdige overdracht van gezinnen mogelijk te maken. Bij beperkte beschikbaarheid, bijvoorbeeld als gevolg van bezuinigingen binnen het sociaal domein, wordt Veilig Thuis gedurende een langere periode ingezet. Wanneer het overdragen van een casus niet mogelijk is, blijft de verantwoordelijkheid om de veiligheid van directbetrokkenen te monitoren bij Veilig Thuis. Een langere inzet van Veilig Thuis leidt tot een grotere personele inzet. Een reële aanname is dat dit in 5% van de meldingen bij Veilig Thuis aan de orde kan zijn. De mogelijke impact van dit risico wordt geschat op circa één fte voor de directe uitvoering gedurende 12 maanden.

Daarnaast wordt medio 2020 duidelijk hoe de zogenaamde jeugdbeschermingsketen verder wordt (door)ontwikkeld. Momenteel is nog niet duidelijk wat de mogelijke consequenties zijn voor Veilig Thuis.

4.4 Flexibele schil

In de afgelopen 5 jaar is Veilig Thuis geconfronteerd met verschillende ontwikkelingen die gezorgd hebben voor het oplopen van de wachtlijst. In 2019 zijn we erin geslaagd om, met behulp van een groot aantal uitzendkrachten, de wachtlijst terug te brengen naar een werkvoorraad. Het gaat echter nog om een wankel evenwicht. De omvang van de formatie is in 2020 in evenwicht gebracht met de instroom van advies, meldingen en andere diensten. Dat betekent dat er weinig ruimte is om mee te bewegen met een groei in de instroom.

De problematiek waarmee Veilig Thuis medewerkers dagelijks worden geconfronteerd is zeer heftig. Dit leidt tot een verhoogd risico van personele uitval. Inhuur van tijdelijk personeel om bij een eventuele uitval die boven het ziekteverzuimpercentage uitstijgt op te vangen, is kostbaar. Dit geldt nog meer bij de inzet ten behoeve van cruciale rollen als de manager Veilig Thuis, teamleiders en/of specialistische functies zoals vertrouwensarts of gedragswetenschapper.

Om voor een langere periode tijdelijk personeel in te kunnen huren (flexibele schil) wordt rekening gehouden met een financieel risico van de inhuur van twee uitzendkrachten/ZZP-ers gedurende één kalenderjaar.

4.5 CAO ontwikkelingen

De huidige CAO Jeugdzorg eindigt op 31 december 2020. Momenteel kunnen we nog niet overzien hoe de ontwikkelingen in de CAO er uit komen te zien.

4.6 Afspraken over pensioen

Het pensioenfonds voldoet momenteel niet aan de geldende afspraken. De bezittingen van het pensioenfonds zijn minder waard dan de toegezegde pensioenverplichtingen. Het bestuur van het pensioenfonds heeft hiervoor een herstelplan opgesteld. Het risico bestaat dat eind 2020 de maatregelen onvoldoende effectief zijn gebleken en aanvullende maatregelen, waaronder een mogelijke premieverhoging, nodig zijn.

Resumé

De kans van optreden van bovenstaande risico's wordt reëel verondersteld, waarbij het risico op personele uitval wordt vergroot bij de scenario's dat het aantal meldingen fors hoger wordt of de samenwerking in de keten niet goed verloopt. Het risico op samenwerking in de keten wordt eveneens groter als het aantal meldingen toeneemt of belangrijke medewerkers tijdelijk wegvallen. Het risico van een organisatie in ontwikkeling, de governance, ontwikkelingen in de CAO en

afspraken over pensioen kunnen als meer geïsoleerd worden beschouwd. Om de reden van onderlinge afhankelijkheid wordt het cumuleren van de risico's acceptabel geacht.

Voor de personele risico's zijn aan de hand van de fte's scenario's in kaart gebracht. Een aantal risico's zijn echter onvoldoende te kapitaliseren. Dit zou vragen voor het opnemen van een algemene risicoreserve van circa 10% van het begrotingstotaal. Tegelijkertijd is het ook niet reëel om deze risicoreserve nu geheel op te nemen.

Iedere start voor een risico opbouw is goed. Het jaar 2019 is met een klein verlies afgesloten, wat betekent dat er op dit moment geen risicoreserve is. We stellen voor om de totale gemeentelijke bijdrage 2021 op hetzelfde niveau als in 2020 te houden. Dit resulteert in een begrote post van ca. € 142.000 voor onvoorzien / risico's. Deze post zal indien nodig ingezet worden voor het primair proces. Als deze post in 2021 niet wordt aangesproken, dan kan deze worden toegevoegd aan de risicoreserve.

Het bedrag van ca. € 142.000 is aan de krappe kant, gezien de omvang van de risico's en de onzekerheden hierin.

CONCEPT

5. Begroting 2021

De begroting 2021 blijft, op grond van de uitwerking in de bovenstaande hoofdstukken, gelijk aan de vastgestelde begroting 2020. In bijlage II is een mutatie- overzicht opgenomen van de verschillende elementen van voorliggende concept begroting 2021. Daarnaast is een overzicht opgenomen met de verschillende kosten en fte vanaf de begroting 2020 tot aan onderliggende concept begroting 2021.

De verschillen tussen de begrote lasten 2021 ten opzichte van de begroting 2020 kunnen als volgt verklaard worden:

- Handhaven van de lasten voor psychologische check ups en vitaliteitsregeling van 50k, zoals nader omschreven in paragraaf 3.4.1;
- Handhaven van de lasten voor extra voorlichting van 70k, zoals nader omschreven in paragraaf 3.4.2;
- De beschikbaarheid van het team THV is eerder niet zichtbaar gemaakt (zie paragraaf 3.4.3.). De lasten hiervoor zijn ca. 182k.;
- Voor deelname aan externe projecten wordt 0,2 fte ingeschat. De lasten zijn nieuw ten opzichte van 2020 en kost ca. € 16k.;
- Handhaven van de compensatie van verlofrechten die via de CAO zijn afgesproken van ca. 265k, zie paragraaf 3.4.5;
- De meerkosten voor de inzet van uitzendkrachten is verlaagd naar nihil. Hiermee worden de personeelsgerelateerde kosten verlaagd van 265k naar 228k, zie paragraaf 3.4.6.

CONCEPT

6. Bijdragen gemeenten

De financiering van de Veilig Thuis taken wordt op basis van onderstaande uitgangspunten verdeeld over de deelnemende gemeenten:

- De totale kosten worden verdeeld tussen sub regio's Centraal Gelderland en West Veluwe Vallei in de verhouding 69% - 31%;
- De kosten binnen elke regio worden verdeeld in een deel algemene kosten en een deel productie-gerelateerde kosten. Voor dit laatste deel gaat het om de directe loonkosten die horen bij de diensten "Onderzoeken", "Ondersteuning en Veiligheidsvoorwaarden en vervolg" of "Voorwaarden & Vervolg", "Tijdelijke huisverboden beoordeling" en "Tijdelijke huisverboden uitvoering". Door de nieuwe producten als gevolg van de nieuwe meldcode leidt dit voor 2021 tot een verhouding 89% algemene kosten en 11% productie gerelateerde kosten;
- De begrote productie gerelateerde kosten worden toegerekend per gemeente op basis van de realisatiecijfers van de afgelopen 3 jaar. Vanaf 2019 bestaat de dienst "Ondersteuning en Veiligheidsvoorwaarden en vervolg" niet meer en is vervangen door de dienst "Voorwaarden & Vervolg";
- De algemene kosten worden per regio voor een deel bekostigd door de DUVO-gelden die de centrumgemeenten inzetten en het restant wordt toegerekend per gemeente op basis van het aantal jeugdinwoners (tot 20 jaar) van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar (voor 2021 dus per 1 januari 2019).

Op basis van de inwoneraantallen per 1-1-2019 is de voorlopige verdeling over de gemeenten in bijlage III weergegeven.

CONCEPT

Bijlage I:

Overzicht van de verschillende diensten en bijbehorende normuren.

Diensten Veilig Thuis	Normuren
Advies	1,7
Ondersteuning	8
Meldingen	2,7
Veiligheidsbeoordeling	2,5
Overdracht na veiligheidsbeoordeling	2
Voorwaarden en Vervolg	20
Onderzoek	27
Overdracht na bemoeienis Veilig Thuis	3
Monitoring na bemoeienis Veilig Thuis	15
Voorlichting (25 stuks)	8
Overige diensten Veilig Thuis	
Beoordeling tijdelijk huisverbod	8
Uitvoering casemanagement tijdelijk huisverbod	32
Monitoring na tijdelijk huisverbod	15
Bereikbaarheidsdienst 24/7 buiten kantoortijden	61

CONCEPT

Bijlage II:

Overzicht van de verschillende componenten uit hoofdstuk 3:

paragraaf	omschrijving	effect		2020		2021
3.4.1	psych. check-ups	continuering	€	50.000	€	50.850
3.4.2	voorlichting	continuering	€	69.700	€	70.100
3.4.3	beschikbaarheid THV	verhoging	€	-	€	182.000
3.4.4	projecten	verhoging	€	-	€	15.700
3.4.5	verlofrechten	continuering	€	265.000	€	265.000
3.4.6	overige personele kosten	verlaging	€	265.498	€	228.358

Overzicht van de verschillende mutaties tussen begroting 2020 en begroting 2021.

Mutatietabel in bedragen	**2020**	**Mutatie - indexering**	**Mutatie - overig**	**Mutatie - omschrijving overig**	**2021**
Personeelsformatie	5.421.698	149.354	-205.072	diverse mutaties: verlaging door lager aantal ingeschatte diensten verhoging door: inzet beschikbaarheid THV en inzet projecten gelijkblijvende: voorlichting 200 uur, inzet bereikbaarheidsdienst en verlofrechten herrubricering OR en telefonistes van rubriek overheadkosten naar personeelsformatie	5.365.980
Personeelsgerelateerde kosten	265.498	2.860	-40.000	verlaging component 'meerkosten uitzendkrachten'	228.358
Personeelsformatie voorlichting	67.900	2.200			70.100
Directe uitvoeringskosten	41.100	800			41.900
ICT-kosten	300.919		-17.119	verlaging ICT middelen en inzet	283.800
Specifieke kosten software VT	52.859	941			53.800
Huisvestingskosten	231.100	3.929	30.071	verhoging huisvesting door oa schoonmaakkosten	265.100
Facilitaire ondersteuning aan stichting	127.808	3.962	40.030	verhoging inzet vanuit afd. Bedrijfsvoering	171.800
Overheadkosten	227.519	3.868	-112.387	herrubricering OR en telefonistes naar personeelsformatie	119.000
Onvoorzien/risico	-	-	141.562	herrubricering OR en telefonistes naar personeelsformatie	141.562
	6.736.400	167.913	-162.914		6.741.400

CONCEPT

Overzicht van de verschillende kosten voor begroting 2020 en begroting 2021.

				midden scenario
		2021		**2020**
	fte	**€**	**fte**	**€**
Direct uitvoerend	52,88 *		51,56 **	
Direct ondersteunend	9,59		8,58	
Indirect ondersteunend	4,71		5,33	
Bereikbaarheidsdienst			3,89	
Personeelsformatie structureel	**67,18**	**5.365.980**	**69,36**	**5.421.698**
Personeelsgerelateerde kosten		228.358		265.498
Totaal personele kosten		**5.594.338**		**5.687.196**
Personeelsformatie voorlichting	0,8	70.100	0,80	67.900
Directe uitvoeringskosten		41.900		41.100
ICT-kosten		283.800		300.919
Specifieke kosten software VT		53.800		52.859
Huisvestingskosten		265.100		231.100
Facilitaire ondersteuning aan stichting		171.800		127.808
Overheadkosten		119.000		227.519
Onvoorzien / risico		141.562		pm
Totaal kosten		**6.741.400**		**6.736.400**
Opbrengsten				
Overige bijdrage		225.000		220.000
Bijdragen gemeenten		6.516.400		6.516.400
Totaal opbrengsten		**6.741.400**		**6.736.400**
		0		**0**

** = incl. 3,89 fte bereikbaarheidsdienst, 0,5 fte OR en 3,5 fte verlofrechten*

*** = incl. 3,5 fte verlofrechten*

CONCEPT

Overzicht vanuit productietabel naar totale structurele personeelsformatie

Diensten Veilig Thuis		midden scenario 2020			2021		
	Normuren	aantal	uren	fte	aantal	uren	fte
Advies	1,7	6.530	11.102	8,46	5.691	9.675	7,38
Ondersteuning	8	406	3.251	2,48	428	3.427	2,62
Meldingen	2,7	4.015	10.840	8,26	3.436	9.276	7,08
Voorwaarden en Vervolg	20	137	2.739	2,09	144	2.880	2,20
Onderzoek	27	322	8.706	6,64	206	5.573	4,25
Uitvoering casemanagement THV	32	84	2.694	2,05	86	2.755	2,10
Beoordeling THV	8	131	1.050	0,80	128	1.025	0,80
Monitoring	15	450	6.750	5,14	406	6.084	4,64
Veiligheidsbeoordeling	2,5	4.015	10.037	7,65	3.436	8.589	6,55
Overdracht na veiligheidsbeoordeling	2	3.421	6.842	5,22	2.614	5.227	3,99
Overdracht na bemoeienis VT	3	459	1.377	1,05	307	920	0,71
Totaal		19.971	65.386	49,84	16.881	55.431	42,32

	2021
Voorlichting	0,15
Beschikbaarheidsdienst THV	2,32
Bereikbaarheidsdienst	3,89
Externe projecten	0,20
Totaal	48,88

Direct ondersteunend	9,59
Indirect ondersteunend	4,71

Verlofrechten	3,5
OR	0,5
Totaal	67,18

Personeelsformatie structureel	67,18

CONCEPT

Bijlage III:

Begroting 2021

Gemeente	Algemeen deel		Productiedeel	Totaal
	Bijdrage o.b.v. DUVO	Bijdrage o.b.v. jeugdinwoners	Bijdrage o.b.v. productie	Totale bijdrage 2021
Arnhem	967.604	1.136.386	251.884	2.355.875
Doesburg		70.243	12.015	82.258
Duiven		187.161	20.774	207.935
Lingewaard		353.530	33.439	386.969
Overbetuwe		385.263	32.949	418.212
Renkum		206.796	20.871	227.667
Rheden		286.625	52.311	338.936
Rozendaal		13.553	954	14.506
Westervoort		102.340	23.095	125.435
Zevenaar		292.476	46.046	338.523
subtotaal CG	**967.604**	**3.034.374**	**494.338**	**4.496.316**
Barneveld		296.484	40.856	337.340
Ede	650.126	512.586	87.005	1.249.716
Nijkerk		192.801	32.075	224.877
Scherpenzeel		46.353	12.418	58.772
Wageningen		128.120	21.259	149.379
subtotaal WVV	**650.126**	**1.176.344**	**193.614**	**2.020.084**
totaal	**1.617.730**	**4.210.718**	**687.952**	**6.516.400**
		89%	11%	

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
T.a.v. dhr. A. Slofstra
Postbus 5364
6802 EJ Arnhem

Datum : 2 juni 2020
Zaaknummer : 475008
Contactpersoon : Lotte Barink
Telefoonnummer : 026 3771725

Onderwerp: Reactie op aangeleverde stukken VTGM

Geachte heer Slofstra,

Wij hebben van uw organisatie de jaarrekening 2019 en de conceptbegroting 2021 Veilig Thuis Gelderland-Midden (VTGM) ontvangen. Hiermee doet u enerzijds verslag en legt u verantwoording af over het afgelopen jaar en anderzijds geeft u inzicht in de begroting voor het jaar volgend op het huidige. Op dit laatste verzoekt u ons om een zienswijze. U treft u hieronder onze reactie aan die gezien kan worden als zienswijze.

Conceptbegroting 2021
Het is moeilijk in te schatten wat de gevolgen (zullen) zijn van de coronacrisis op het beroep op VTGM. De verwachting is dat de problematiek rond huiselijk geweld en kindermishandeling toeneemt. Het aantal meldingen en adviezen neemt tijdens deze crisis (nog) niet toe. De vraag is of en hoe de crisis effect heeft op de productie VTGM voor 2020 en verder in 2021. Wij vragen u daarom maandelijks aan de deelnemende gemeenten te rapporteren over de ontwikkeling van het aantal meldingen en adviezen en een tussenstand te presenteren van de wachtlijsten van de front- en backoffice. Dit om te beoordelen of de begroting 2020 houdbaar is en te kijken naar de mogelijke effecten op de begroting 2021.

De begroting 2021 geeft op dit moment voor ons geen aanleiding voor verdere op- of aanmerkingen. We delen u onze instemming op de begroting mee.

Met bovenstaande reactie hopen wij voldoende te hebben voorzien in uw verzoek.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Vaststellen Verzamelbesluit-2 2020

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	8 juli 2020
Zaaknummer:	482997
Portefeuillehouder:	R. Paping

Raadskameradvies:

Aan de gemeenteraad, 3 juli 2020

Het gaat in dit raadsvoorstel feitelijk alleen om technische mutaties zoals effecten van besluiten die nog niet in de MJPB zijn verwerkt, actualisatie Rijksbedragen/-beschikkingen, subsidies en bijdragen voor derden en technische aanpassingen, zoals wijziging in ureninzet tussen producten en programma's, toewijzing van de budgetten voor onvoorzien en strikt onvermijdbaar, en actualisatie loonsom. Conform de geldende spelregels bevat het voorliggende verzamelbesluit geen inhoudelijke beleidswijzigingen en vormt daarmee in principe een hamerstuk. Het DB heeft derhalve besloten dit voorstel toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

Bij dit agendapunt behoort:

- Raadsvoorstel Verzamelbesluit-2 2020
- Bijlage 1 Concernbegrotingswijziging Verzamelbesluit-2 2020: Exploitatie
- Bijlage 2 Concernbegrotingswijziging Verzamelbesluit-2 2020: Investering
- Bijlage 3 Specificatie Verzamelbesluit-2 2020 per onderwerp naar Wijk-/Stadsprogramma

De griffier,

J.G.M. Kersten

De voorzitter,

K. Kalthoff

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 8 juli 2020

Zaaknummer 482997

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 30 juni 2020, nummer: 482997;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

Verzamelbesluit-2 2020 en de daarbij behorende begrotingswijzigingen vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 482997

Onderwerp: Verzamelbesluit-2 2020

Voorstel

1. Verzamelbesluit-2 2020 en de daarbij behorende begrotingswijzigingen vast te stellen.

Inleiding

Op basis van het budgetrecht is het wijzigen van de begroting een taak van de gemeenteraad. In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt deze budgettoewijzende taak van de gemeenteraad vastgesteld op het niveau van de programmabegroting. Wijzigingen die van invloed zijn op het niveau van lasten, baten of mutaties reserves van een programma moeten dus altijd ter vaststelling worden voorgelegd. Waar dat speelt bij beleidsinhoudelijke zaken, gebeurt dat door middel van afzonderlijke raadsvoorstellen, inclusief de daarbij behorende specifieke begrotingswijzigingen. Daar waar het feitelijk alleen om technische mutaties gaat zoals:

1. Effecten van besluiten die nog niet in de Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) zijn verwerkt;
2. Actualisatie van Rijksbijdragen / -beschikkingen, subsidies en bijdragen derden;
3. Technische aanpassingen als, bijvoorbeeld:
    - wijziging in ureninzet tussen producten en programma's;
    - toewijzing van de budgetten voor onvoorzien en strikt onvermijdbaar;
    - actualisatie loonsom;
    - correcties / herverdeling gelden over programma's;
    - overige actualisaties die niet van invloed zijn op beleidsinhoudelijke uitgangspunten,

is met u afgesproken dergelijke mutaties te verzamelen, die vervolgens in één begrotingswijziging - lees verzamelbesluit - op te nemen en die periodiek aan u ter vaststelling voor te leggen.

Verzamelbesluit-1 2020 is door uw raad aangenomen in de raadsvergadering van 29 april 2020 (zaaknr. 439657). Voor u ligt nu verzamelbesluit-2 2020.

Beoogd effect

Het beoogd effect is het bewerkstelligen van een actuele begroting waarvan de mutaties formeel en rechtmatig zijn vastgesteld. De mutaties zoals opgenomen in het verzamelbesluit zijn gemeentebreed budgettair neutraal.

GEMEENTE Arnhem

Argumenten

Zoals hierboven beschreven zijn de begrotingswijzigingen als volgt gecategoriseerd:
1. Effecten van besluiten die nog niet in de Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) zijn verwerkt;
2. Actualisatie van Rijksbijdragen / -beschikkingen, subsidies en bijdragen derden;
3. Technische aanpassingen als, bijvoorbeeld:
    - wijziging in ureninzet tussen producten en programma's;
    - toewijzing van de budgetten voor onvoorzien en strikt onvermijdbaar;
    - actualisatie loonsom;
    - correcties / herverdeling gelden over programma's.
    - overige actualisaties die niet van invloed zijn op beleidsinhoudelijke uitgangspunten

Deze nummering is gehanteerd bij de tekstuele en cijfermatige onderbouwing van de begrotingswijzigingen in Bijlage 3 "Specificatie Verzamelbesluit-2 2020 per onderwerp naar Wijk-/Stadsprogramma".
Dit houdt in dat begrotingswijziging nummer 1.01 en 1.02 onder de eerste categorie vallen, 2.01 en 2.06 onder de tweede categorie en 3.01 tot en met 3.19 onder de derde categorie.

Voor zowel de tekstuele als de cijfermatige specificatie per onderwerp wordt verwezen naar Bijlage 3 "Specificatie Verzamelbesluit-2 2020 per onderwerp naar Wijk-/Stadsprogramma".

Kanttekeningen en risico's

Er zijn geen kanttekeningen aan te merken bij dit voorstel.

Financiën

Het (meerjarig) effect van verzamelbesluit-2 2020 is budgettair neutraal.
Voor het inzicht in de financiële effecten over de stedelijke en wijkprogramma's verwijzen we voor de exploitatie naar Bijlage 1. "Concernbegrotingswijziging Verzamelbesluit-2 2020: Exploitatie" en voor de Investeringen naar Bijlage 2. "Concernbegrotingswijziging Verzamelbesluit-2 2020: Investering".
Voor het inzicht in de financiële effecten per onderwerpen verwijzen we naar Bijlage 3 "Specificatie Verzamelbesluit-2 2020 per onderwerp naar Wijk-/Stadsprogramma".

Uitvoering

Na vaststelling van dit besluit worden de budgetten uit bijlagen 1 en 2 definitief toegekend aan de betreffende beleidsvelden.

Communicatie

Niet van toepassing

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel Verzamelbesluit-2 2020
- Bijlage 1 Concernbegrotingswijziging Verzamelbesluit-2 2020: Exploitatie
- Bijlage 2 Concernbegrotingswijziging Verzamelbesluit-2 2020: Investering
- Bijlage 3 Specificatie Verzamelbesluit-2 2020 per onderwerp naar Wijk-/Stadsprogramma

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

- Niet van toepassing

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	482997

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 30 juni 2020, nummer: 482997;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

Verzamelbesluit-2 2020 en de daarbij behorende begrotingswijzigingen vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Begrotingswijziging Exploitatie

Bijlage 1 bij raadsvoorstel Verzamelbesluit-2 2020: Concernbegrotingswijziging

Nr. : 20-020
Onderwerp : Verzamelbesluit-2 2020
I / S : Incidenteel en Structureel
Raad d.d. : 8 juli 2020
Zaaknr. : 482997
bedragen x € 1.000,--

Programma's	2020						2021						2022						2023					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																								
Geb 0 Gebied nader te verdelen																								
Geb 1 CSA	-528	-106	**423**	20	27	**430**	-247	-106	**141**	20	8	**129**	-245	-106	**139**	20	17	**136**	-247	-106	**141**	20	8	**129**
Geb 2 Noordwest	43	-25	**-68**	100	168	**0**	-186	-25	**161**	100	44	**105**	-186	-25	**161**	100	42	**103**	-186	-25	**160**	100	60	**121**
Geb 3 Noordoost	73	-8	**-80**	66	137	**-9**	-148	-8	**141**	66	29	**104**	-148	-8	**141**	66	34	**109**	-148	-8	**141**	66	26	**100**
Geb 4 Presikhaaf	-320	-203	**118**	133	233	**217**	-262	-203	**59**	117	74	**16**	-295	-203	**93**	117	36	**11**	-282	-203	**79**	117	81	**42**
Geb 5 Malburgen	-201	-153	**48**	193	397	**251**	-397	-153	**244**	193	73	**124**	-397	-153	**244**	193	69	**120**	-396	-153	**242**	193	171	**220**
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld	376	326	**-50**	242	256	**-36**	165	326	**161**	242	104	**23**	165	326	**161**	242	75	**-6**	166	326	**160**	242	150	**68**
Geb 7 De Laar/Elden	257	-11	**-267**	52	136	**-183**	-143	-11	**132**	52	15	**95**	-142	-11	**131**	52	61	**140**	-142	-11	**131**	52	37	**117**
Geb 8 RKV	134	-23	**-157**	60	243	**26**	-190	-23	**167**	60	12	**119**	-185	-23	**162**	60	17	**119**	-193	-23	**170**	60	17	**127**
	-168	**-203**	**-35**	**866**	**1.596**	**694**	**-1.408**	**-203**	**1.205**	**851**	**360**	**714**	**-1.434**	**-203**	**1.231**	**851**	**351**	**731**	**-1.427**	**-203**	**1.225**	**851**	**550**	**924**
Stedelijke programma's																								
S00 Bestuur, dienstverlening en financ	-26.327	-30.718	**-4.391**	20	542	**-3.869**	-25.853	-30.785	**-4.932**	20	12	**-4.941**	-26.620	-31.235	**-4.616**	20	43	**-4.593**	-26.485	-31.069	**-4.584**	20	12	**-4.593**
S01 Veiligheid	471	26	**-445**	4	514	**65**	-36	26	**63**	4	6	**65**	-39	26	**65**	4	4	**65**	-38	26	**65**	4	4	**65**
S02 Bereikbaarheid	-711	-465	**246**	-47	-73	**220**	-654	1	**655**	-47	-422	**280**	-392	1	**393**	-47	-160	**280**	-974	1	**975**	-47	-742	**280**
S03 Economie	-658		**658**			**658**	-658		**658**			**658**	-658		**658**			**658**	-658		**658**			**658**
S04 Onderwijs	696	-420	**-1.116**	-536	-51	**-631**	460	-170	**-630**	-536	-258	**-352**	448	280	**-168**	-536	-226	**141**	470	280	**-190**	-536	-398	**-53**
S05 Cultuur	552	104	**-448**	-25	752	**330**	-195	104	**299**	-25	4	**329**	-51	104	**155**	-181	-7	**329**	-33	104	**137**	-181	10	**328**
S06 Participatie en armoedebestrijding	17.335	16.361	**-974**		1.111	**137**	-67	20	**87**			**87**	-87		**87**			**87**	-87		**87**			**87**
S07 Zorg	512		**-512**		172	**-340**	887		**-887**		438	**-449**	704		**-704**		255	**-449**	449		**-449**			**-449**
S08 Welzijn en inclusie	342		**-342**		600	**259**	-409		**409**			**409**	-409		**409**			**409**	-409		**409**			**409**
S09 Gezondheid en sport	572	513	**-60**	-339	-45	**234**	-190	513	**702**	-323	-69	**956**	492	513	**21**	-323	-180	**165**	437	513	**76**	-323	-233	**166**
S10 Klimaat, energie en milieu	637	595	**-42**		440	**398**	-398		**398**			**398**	-366		**366**			**366**	-366		**366**			**366**
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	30.821	30.148	**-673**	-2.079		**1.406**	63.046	64.693	**1.647**	241		**1.405**	53.840	55.367	**1.527**	154		**1.373**	138.845	140.232	**1.387**	14		**1.373**
S12 Wonen en leefomgeving	153	482	**329**	-1	109	**439**	43	482	**439**	-1	-1	**439**	43	482	**439**	-1	0	**439**	43	482	**439**	-1	-1	**439**
	24.395	**16.626**	**-7.769**	**-3.002**	**4.073**	**-694**	**35.974**	**34.883**	**-1.091**	**-666**	**-290**	**-714**	**26.905**	**25.537**	**-1.368**	**-909**	**-272**	**-731**	**111.194**	**110.568**	**-625**	**-1.049**	**-1.347**	**-924**
Totaal	**24.227**	**16.423**	**-7.804**	**-2.135**	**5.669**		**34.566**	**34.680**	**114**	**184**	**71**	**0**	**25.472**	**25.334**	**-137**	**-59**	**79**	**0**	**109.766**	**110.366**	**599**	**-198**	**-797**	**-0**

Begrotingswijziging Investering

Bijlage 2 bij raadsvoorstel Verzamelbesluit-2 2020: Concernbegrotingswijziging

Nr. **:** 20-020
Onderwerp **:** Verzamelbesluit-2 2020
I / S **:** Incidenteel
Raad d.d. **:** 8 juli 2020
Zaaknr. **:** 482997
bedragen x € 1.000,--

Programma's	2020						2021						2022						2023					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo
				Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.	
Wijkprogramma's																								
Geb 0 Gebied nader te verdelen																								
Geb 1 CSA																								
Geb 2 Noordwest																								
Geb 3 Noordoost																								
Geb 4 Presikhaaf																								
Geb 5 Malburgen																								
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld																								
Geb 7 De Laar/Elden																								
Geb 8 RKV																								
Stedelijke programma's																								
S00 Bestuur, dienstverlening en financ																								
S01 Veiligheid																								
S02 Bereikbaarheid																								
S03 Economie																								
S04 Onderwijs																								
S05 Cultuur																								
S06 Participatie en armoedebestrijding																								
S07 Zorg																								
S08 Welzijn en inclusie																								
S09 Gezondheid en sport	-12.008		**12.008**			**12.008**	12.693		**-12.693**			**-12.693**												
S10 Klimaat, energie en milieu																								
S11 Ruimtelijke ontwikkeling																								
S12 Wonen en leefomgeving																								
	-12.008		**12.008**			**12.008**	**12.693**		**-12.693**			**-12.693**												
Totaal	**-12.008**		**12.008**			**12.008**	**12.693**		**-12.693**			**-12.693**												

Bijlage 3 bij raadsvoorstel Verzamelbesluit-2 2020: Specificatie per onderwerp naar Wijk-/Stadsprogramma's

Met betrekking tot het verzamelbesluit volgt hieronder per onderwerp een beknopte toelichting. De nummering van het onderwerp verwijst naar de nummering in de cijfermatige specificatie per onderwerp, die hieronder volgt.

Begrotingswijzigingen
Exploitatie

1.01 Onderzoek woonwagenbewoners (S12)
Per brief van 21 mei 2019 is de raad geïnformeerd over het woonbehoefte-onderzoek woonwagenbewoners. Dit onderzoek loop door t/m het eerste kwartaal van 2020. De te maken kosten in 2020 van € 60.000 worden gedekt uit het BR Volkshuisvesting.

1.02 FJP 2019 Herziening grondexploitatie 2020 - 2026 (S11)
Tezamen met de jaarrekening 2019 wordt de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2019 vastgesteld. In deze begrotingswijziging worden de herziene ramingen van de grondexploitaties conform de FJP in de begroting verwerkt. Het financiële resultaat is al in de jaarrekening 2019 opgenomen, bijgaande begrotingswijziging is dan ook budgetneutraal.

2.01 RRE-subsidie klimaatfonds (S10)
Op 3 maart 2020 is de raad geïnformeerd over het collegebesluit (zaaknr 441094) om een bedrag van € 133.000 m.b.t. het Klimaatfonds in te zetten voor het project RRE-subsidie (Regeling Reductie Energiegebruik). Het doel van de regeling is: "het verminderen van CO2-uitstoot door het nemen van energiebesparende maatregelen door huiseigenaren en, in ondergeschikte mate, huurders". De kosten voor de aanpak in Arnhem zijn geraamd op € 610.000. Het Ministerie van BZK heeft de gemeente een subsidie van € 477.000 verleend. Het resterende bedrag van € 133.000 wordt gedekt vanuit het Klimaatfonds. Dit past binnen de kaders voor besteding van het klimaatfonds (raadsbesluit 15 mei 2019; zaaknr 334854). Middels deze begrotingswijziging worden de baten en lasten in de begroting opgenomen.

2.02 Slim laadplein Gildemeestersplein (S10)
Eind 2019 heeft de gemeente € 52.800 subsidie van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ontvangen voor de realisatie van een slim laadplein aan het Gildemeestersplein. Dit bedrag is toegevoegd aan de bestemmingsreserve Klimaat en Energie. In 2020 zal de realisatie van het laadplein plaats vinden en zal dit bedrag gebruikt worden ter dekking van de kosten.

2.03 Verhogen begrotingssubsidies sport (Geb 8, S09)

De subsidie aan Sportcentrum Rijkerswoerd en Sportaccommodatie Vredenburcht is opgehoogd om de huurlasten aan de gemeente te voldoen. Het gaat om een bedrag van respectievelijk € 217.495 en € 16.000. Middels dit verzamelbesluit worden de hogere subsidie en hogere huurbaten in de begroting opgenomen.

2.04 Subsidie duurzame samenwerking (S11)

De provincie heeft de gemeente een subsidie van € 99.160 toegekend voor organisatieontwikkeling. Met deze wijziging wordt de subsidie en de hier tegenover staande te maken uitgaven in de begroting opgenomen.

2.05 Provinciale subsidie Regionaal Energieloket (S10)
T.b.v. het Energieloket 2020 Midden-Gelderland (ELMG) heeft de gemeente Arnhem een provinciale subsidie van € 117.900 ontvangen. € 79.612 is voor de gemeente Arnhem bestemd en € 38.288 wordt doorgesluisd naar de gemeenten Renkum, Rheden en Rozendaal.

2.06 Bijdrage Dullertstichting SDV Ondernemers (S06)
Voor zowel 2020 als 2021 heeft de Dullertstichting een bijdrage toegezegd van € 20.000 als bijdrage in de kosten voor pilot schulddienstverlening aan ondernemers (Rbr 18-2-2020). Met onderliggende wijziging wordt deze bijdrage in de begroting opgenomen.

Bijlage 3 bij raadsvoorstel Verzamelbesluit-2 2020: Specificatie per onderwerp naar Wijk-/Stadsprogramma's

3.01 Business Controller voor Klimaat en Energie en Omgevingswet (S00, S10, S11)
De formatie van de afdeling Financiën & Control is uitgebreid met een senior businesscontroller voor Klimaat en Energie en de Omgevingswet. In 2020 en 2021 wordt deze formatie uitbreiding gedekt uit programmabudget Klimaat en Energie (0,3 fte), uit programmabudget Omgevingswet (0,3 fte) en uit vacatureruimte op de afdeling (0,4 fte).

3.02 Harmonisatie milieuzone 2020 (S10)
Per raadsbrief (d.d. 24 maart j.l.) is de raad geïnformeerd over het collegebesluit "Harmonisatie milieuzone 2020" (zaaknr 452649) om de milieuzone bestelverkeer in te voeren op 29 oktober 2020, samen met de afgesproken wijzigingen van bebording, vrijstellingen en ontheffingen (landelijke harmonisatie). De harmonisatie van de milieuzone is gekoppeld aan de maatregel uit de Luchtagenda, die ziet op het invoeren van een milieuzone voor bestelverkeer. Voor deze maatregel zijn middelen gereserveerd in de begroting van het programma New Energy made in Arnhem (NEmiA) waar cofinanciering van het Rijk voor ontvangen is. Deze gezamenlijke middelen zijn ten tijde van het raadsbesluit over de Luchtagenda van 13 februari 2019 (zaaknr 293484) in de begroting opgenomen. Daarbij is ervan uitgegaan dat de invoering in 2019 plaats zou vinden. Omdat de volledige invoering niet in 2019 maar in 2020 plaatsvindt schuift de besteding van deze middelen op. In de jaarrekening 2019 zijn de middelen toegevoegd aan de bestemmingsreserve Klimaat en Energie. In dit verzamelbesluit worden de uitgaven in 2020 begroot en de hiervoor beschikbare middelen onttrokken aan de bestemmingsreserve.

3.03 Nominale compensatie 2020 Cultuur, Economie en Sport (Geb 1 t/m Geb 8, S00, S03, S05, S09, S10)
Een bedrag van € 609.490 aan prijscompensatie wat gereserveerd staat op een centrale stelpost wordt aan de budgetten binnen de begroting toegevoegd. Dit is daarmee een budgettair neutrale begrotingswijziging. De budgetten in de begroting worden hiermee gecompenseerd voor prijsstijgingen waardoor het voorzieningenniveau in stand gehouden kan worden.

3.04 Actualisatie begroting beheer vastgoed (Geb 1 t/m Geb 8, S00 t/m S05, S09, S11, S12)
In deze wijziging worden de onderhoudslasten en verhuurbaten van het gemeentelijk vastgoed aangepast aan de actuele bedragen. De onderhoudskosten volgen het aangepaste meerjarenonderhoudsplan en de verhuurbaten stijgen met de indexering ingaande mei 2019 en als gevolg van andere ontwikkelingen. Verder wordt de premie voor de brandverzekering verhoogd met de gestegen kosten. De stijging van de onderhoudslasten en premie brandverzekering kan worden gedekt uit de hogere baten door de indexering van de verhuurbaten.

3.05 Actualisatie kosten groot onderhoud openbare ruimte Wijken (Geb 1 t/m Geb 8)
In de begroting zijn in de wijkprogramma's budgetten opgenomen voor groot onderhoud voor o.a. Wegen, Groen, Bomen en Spelen. De verdeling van deze budgetten over de wijken wordt gebaseerd op gemiddelde bedragen per wijk per jaar. Voor het jaar 2020 worden deze budgetten nu over de wijken verdeeld op basis van actuele onderhoudsprogrammering. Deze programmering is in afstemming met de Teams Leefomgeving tot stand gekomen.

3.06 Opbrengst detacheringen W&I (S00, S06)
Opbrengst diverse detachering. De opbrengst hiervan wordt ingezet om betreffende medewerkers via inhuur te kunnen vervangen. Daarnaast wordt 50.000 onttrokken uit BR Bedrijfsvoering voor extra capaciteit om het nieuwe debiteurenbeleid te implementeren (cf. Raadsbrief Gemeente als schuldeiser dd. 10 dec 2019).

3.07 Verlenging inhuur van senior P&O-adviseur (S00)
Betreft verlenging van inhuur van een senior P&O-adviseur bij cluster Bedrijfsvoering. De kosten van deze medewerker worden gedekt uit uitkering zwangerschap (€ 22.500) en uit reorganisatiebudget bij cluster W&I (€ 20.000). (2019-72)

Bijlage 3 bij raadsvoorstel Verzamelbesluit-2 2020: Specificatie per onderwerp naar Wijk-/Stadsprogramma's

3.08 Actualisatie begrote kosten en opbrengsten voor afvalinzameling en -verwerking (Geb 1 t/m Geb 8, S12)

Op basis van de opgestelde werkbegroting wordt de onderverdeling van kosten en opbrengsten, en de toerekening daarvan aan de wijkprogramma's geactualiseerd. Per saldo is deze wijziging budgetneutraal. Het betreft een reguliere aanpassing, de effecten van de corona-crisis zijn hierin niet meegenomen.

3.09 Subsidie het Droombankje (Geb 1 t/m Geb 6, Geb 8, S08)

In lijn met de beantwoording van artikel 44 vragen d.d. 31 maart 2020 kan vanaf 1 juli 2020 Stichting Het Droombankje op een andere manier gefinancierd worden. Het Droombankje krijgt per 1 juli 2020 op incidentele basis een subsidie toegekend voor 2020 om de zorg voort te zetten. Door middel van deze begrotingswijziging wordt het beschikbaar budget overgeheveld van programma Zorg naar programma Welzijn.

3.10 Extra niet bestede middelen 2019 Kansrijk Opgroeien naar 2020 (Geb 1 t/m Geb 8)

Bij de jaarrekening bleek er voor Kansrijk Opgroeien € 170.000 meer niet-besteed dan voorzien was in Rb Budgetoverheveling 2019 (18-12-2019), namelijk € 473.000 ipv € 303.000. In navolging van Amendement 18A58 (19-12-2018) zijn deze extra middelen bij de jaarrekening toegevoegd aan BR Overloop. Met onderliggende begrotingswijziging wordt deze € 170.000 toegevoegd aan het budget voor Kansrijk Opgroeien 2020.

3.11 TOZO uitkeringen (S06)

De Rijksoverheid heeft de regeling Tijdelijke Overbrugging voor Zelfstandige Ondernemers (TOZO) in het leven geroepen om zelfstandige ondernemers, die hard zijn geraakt door de coronacrisis, van levenonderhoud te voorzien. De voorschot beschikking voor de TOZO uitkeringen (van TOZO 1) bedraagt circa 16 miljoen euro. De TOZO uiterkingen levensonderhoud wordt voor 100% vergoed door de Rijksoverheid. Dit wordt middels deze begrotingswijziging opgenomen in de begroting.

3.12 Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen (S12)

Rijk en regio starten samen een proces van ontwerpend onderzoek om te komen tot een integrale verstedelijkingsstrategie voor wonen, werken en bereikbaarheid in de groene metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley. De gemeente levert 0,2fte en een bijdrage in de kosten met een bedrag van € 50.000 in cofinanciering. Met deze begrotingswijziging wordt deze kosten en de dekking uit de bestemmingsreserve volkshuisvesting in de begroting opgenomen.

3.13 Reorganisatie W&I (Geb 1 t/m Geb 8, S00, S06, S07)

Op 3 juli 2019 heeft uw raad, bij de behandeling van het Programmaplan Doorbraak Naar Werk, kennis genomen van de nodige en gewenste ontwikkeling van het cluster Werk & Inkomen. Per 01-06-2020 zal de reorganisatie geeffectueerd worden. Middels deze wijziging wordt de formatieve begroting, budgetneutraal, ingericht conform het organisatieplan Werk & inkomen.

3.14 Sociaal Hospitaal (S07)

Door middel van deze begrotingswijziging worden de middelen conform het raadsvoorstel 'Sociaal hospitaal' met zaaknummer: 474715 onttrokken uit de bestemingsreserve WMO en Jeugdzorrg (€ 775.000) en bestemmingsreserve Transformatie zorg (€ 100.000) en toegevoegd aan de exploitatie om de kosten van Sociaal hospitaal te dekken.

3.15 Verdeling areaalcompensatie 2020 (S00, S01, S02, S04, S06, S08, S09, S12)

Bij het vaststellen van de MJPB2020-2023 is een bedrag gereserveerd voor areaalontwikkeling. Bij deze wordt deze reservering doorgerekend naar de verschillende programma's.

Bijlage 3 bij raadsvoorstel Verzamelbesluit-2 2020: Specificatie per onderwerp naar Wijk-/Stadsprogramma's

3.16 Latere oplevering zwembad Valkenhuizen (S00, S09) - zie ook 4.01

Zoals gemeld in Turap 1 heeft de korte vertraging in de oplevering nieuwbouw zwembad Valkenhuizen geen extra kosten tot gevolg. De korte uitloop heeft wel financieel-administratief gevolgen door het overschrijden van een kalenderjaargrens. Doordat de ingebruikname niet in december 2020 gaat plaatsvinden maar in januari 2021, zal het nieuwe zwembad pas in 2021 geactiveerd worden. Hierdoor ontstaat een voordeel in 2021 als gevolg van lagere kapitaallasten ad. € 685.000. Hier tegenover staan wel het toerekenen van extra rentekosten aan het project ad. € 240.000. Voorgesteld wordt om gezien de onzekere effecten als gevolg van het corona-virus, het verschil tussen de vrijval kapitaallasten en de extra rentekosten toe te voegen aan de post onvoorzien. Mocht de toevoeging aan onvoorzien niet (volledig) nodig zijn, dan zal dit na oplevering van het project terugvloeien aan de algemene middelen.

3.17 Decembercirculaire BR Taakmutaties en BR Inburgering (S01, S06, S08, S09, S10)

Bij de jaarrekening 2019 zijn middelen uit de decembercirculaire gemeentefonds toegevoegd aan de BR Taakmutaties GF en deels aan de BR Inburgering. In de jaarrekening is op programma R9 (vanaf dit jaar omgezet naar S00) aangegeven dat deze middelen zal worden overgeheveld naar het beleidsveld. Met deze begrotingswijziging worden de middelen onttrokken aan de BR Taakmutaties en BR Inburgering en toegekend aan het beleidsveld.

3.18 Correctie BR Taakmutaties (Geb 3, Geb 4, S00, S06, S07)

Conform de spelregels van de BR Taakmutaties dienen de toevoegingen in deze reserve, in het kader van de vastgestelde Budgetoverheveling van 2019 naar 2020 (zaaknr. 417582), ook weer volledig te worden onttrokken. Als gevolg van verschillen tussen wat is begroot ten tijde van de budgetoverheveling 2019 en de realisatie in de Jaarrekening 2019, die naar verwachting op 8 juli zal worden vastgesteld, zijn er verschillen ontstaan in deze reserve. Deze worden middels deze begrotingswijziging gecorrigeerd. Per saldo resulteert dit in een stijging van € 152.000 van de lasten en een onttrekking van € 152.000 uit de BR Taakmutaties.

3.19 Correctie doorbelasting kosten overhead (Geb 1 t/m 8, S00 t/m S12)

Op basis van het BBV worden de kosten van overhead met ingang van 2017 centraal verantwoord op een apart taakveld T04 Overhead. Het deel van de loonkosten dat via uren schrijven wordt toegerekend aan projecten en programma's was hier nog niet op aangepast. Met deze wijziging wordt conform gewijzigde BBV-regelgeving de doorbelasting van overhead naar programma's geschrapt. Dit is een nadeel van € 9,0 miljoen in programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën. Dit wordt gecompenseerd door de voor deze overheadkosten in de beleidsprogramma's geoormerkte budgetten (eveneens € 9 miljoen) af te ramen. Tevens is de wijze van het begroten van interne doorbelastingen aangepast. Tot op heden werden verrekeningen tussen organisatieonderdelen met aparte baten en lasten begroot. Deze verrekeningen zijn conform BBV omgezet naar verrekeningen via de lasten. De totale omvang van de baten en lasten daalt hierdoor met € 33 miljoen. Op de uitvoering van de gemeentelijke taken heeft dit geen effect, omdat er feitelijk sprake was van een dubbeltelling in de begroting.

Investeringen

4.01 Latere oplevering zwembad Valkenhuizen (IS09) - zie ook 3.16

Zoals gemeld in Turap 1 heeft de korte vertraging in de oplevering nieuwbouw zwembad Valkenhuizen geen extra kosten tot gevolg. De korte uitloop heeft wel financieel-administratief gevolgen door het overschrijden van een kalenderjaargrens. Doordat de ingebruikname niet in december 2020 gaat plaatsvinden maar in januari 2021, zal het nieuwe zwembad pas in 2021 geactiveerd worden.

Bijlage 3 bij raadsvoorstel Verzamelbesluit-2 2020: Specificatie per onderwerp naar Wijk-/Stadsprogramma's

Wijkprogramma's / Stadsprogramma's: Exploitatie		2020						2021						2022						2023					
		Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo
Nr.	Omschrijving *Toelichting*	+ = toename - = afname	+ = toename - = afname		Toevoeging + = toename - = afname	Onttrekking + = toename - = afname		+ = toename - = afname	+ = toename - = afname		Toevoeging + = toename - = afname	Onttrekking + = toename - = afname		+ = toename - = afname	+ = toename - = afname		Toevoeging + = toename - = afname	Onttrekking + = toename - = afname		+ = toename - = afname	+ = toename - = afname		Toevoeging + = toename - = afname	Onttrekking + = toename - = afname	
							x € 1.000,--						*x € 1.000,--*						*x € 1.000,--*						*x € 1.000,--*
1.01	**Onderzoek woonwagenbewoners**																								
	S12 Wonen en leefomgeving	60	0	-60	0	60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		60	0	-60	0	60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.02	**FJP 2019 Herziening grondexploitatie 2020 - 2026**																								
	S11 Ruimtelijke ontwikkeling	32.937	30.859	-2.079	-2.079	0	0	66.963	67.204	241	241	0	0	55.233	55.387	154	154	0	0	140.214	140.228	14	14	0	0
		32.937	30.859	-2.079	-2.079	0	0	66.963	67.204	241	241	0	0	55.233	55.387	154	154	0	0	140.214	140.228	14	14	0	0
2.01	**RRE-subsidie klimaatfonds**																								
	S10 Klimaat, energie en milieu	477	477	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		477	477	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.02	**Slim laadplein Gildemeestersplein**																								
	S10 Klimaat, energie en milieu	53	0	-53	0	53	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		53	0	-53	0	53	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.03	**Verhogen begrotingssubsidies sport**																								
	Geb 8 RKV	0	16	16	0	0	16	0	16	16	0	0	16	0	16	16	0	0	16	0	16	16	0	0	16
	S09 Gezondheid en sport	233	217	-16	0	0	-16	233	217	-16	0	0	-16	233	217	-16	0	0	-16	233	217	-16	0	0	-16
		233	233	0	0	0	0	233	233	0	0	0	0	233	233	0	0	0	0	233	233	0	0	0	0
2.04	**Subsidie duurzame samenwerking**																								
	S11 Ruimtelijke ontwikkeling	99	99	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		99	99	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.05	**Provinciale subsidie Regionaal Energieloket**																								
	S10 Klimaat, energie en milieu	118	118	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		118	118	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.06	**Bijdrage Dullertstichting SDV Ondernemers**																								
	S06 Participatie en armoedebestrijding	20	20	0	0	0	0	20	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		20	20	0	0	0	0	20	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.01	**Business Controller voor Klimaat en Energie en Omgevingswet**																								
	S00 Bestuur, dienstverlening en financ	64	0	-64	0	0	-64	65	0	-65	0	0	-65												
	S10 Klimaat, energie en milieu	-32	0	32	0	0	32	-32	0	32	0	0	32												
	S11 Ruimtelijke ontwikkeling	-32	0	32	0	0	32	-32	0	32	0	0	32	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.02	**Harmonisatie milieuzone 2020**																								
	S10 Klimaat, energie en milieu	102	0	-102	0	102	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		102	0	-102	0	102	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.03	**Nominale compensatie 2020 Cultuur, Economie en Sport**																								
	Geb 1 CSA	8	0	-8	0	0	-8	8	0	-8	0	0	-8	8	0	-8	0	0	-8	8	0	-8	0	0	-8
	Geb 2 Noordwest	14	0	-14	0	0	-14	14	0	-14	0	0	-14	14	0	-14	0	0	-14	14	0	-14	0	0	-14
	Geb 3 Noordoost	23	0	-23	0	0	-23	23	0	-23	0	0	-23	23	0	-23	0	0	-23	23	0	-23	0	0	-23
	Geb 4 Presikhaaf	13	0	-13	0	0	-13	13	0	-13	0	0	-13	13	0	-13	0	0	-13	13	0	-13	0	0	-13
	Geb 5 Malburgen	22	0	-22	0	0	-22	22	0	-22	0	0	-22	22	0	-22	0	0	-22	22	0	-22	0	0	-22
	Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld	20	0	-20	0	0	-20	20	0	-20	0	0	-20	20	0	-20	0	0	-20	20	0	-20	0	0	-20
	Geb 7 De Laar/Elden	16	0	-16	0	0	-16	16	0	-16	0	0	-16	16	0	-16	0	0	-16	16	0	-16	0	0	-16
	Geb 8 RKV	13	0	-13	0	0	-13	13	0	-13	0	0	-13	13	0	-13	0	0	-13	13	0	-13	0	0	-13
	S00 Bestuur, dienstverlening en financ	-609	0	609	0	0	609	-609	0	609	0	0	609	-609	0	609	0	0	609	-609	0	609	0	0	609
	S03 Economie	33	0	-33	0	0	-33	33	0	-33	0	0	-33	33	0	-33	0	0	-33	33	0	-33	0	0	-33
	S05 Cultuur	235	0	-235	0	0	-235	235	0	-235	0	0	-235	235	0	-235	0	0	-235	235	0	-235	0	0	-235
	S09 Gezondheid en sport	205	0	-205	0	0	-205	205	0	-205	0	0	-205	205	0	-205	0	0	-205	205	0	-205	0	0	-205
	S10 Klimaat, energie en milieu	8	0	-8	0	0	-8	8	0	-8	0	0	-8	8	0	-8	0	0	-8	8	0	-8	0	0	-8
		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.04	**Actualisatie begroting beheer vastgoed**																								
	Geb 1 CSA	-10	5	15	20	11	6	2	5	3	20	8	-9	4	5	1	20	17	-2	2	5	3	20	8	-9
	Geb 2 Noordwest	110	15	-95	100	149	-46	4	15	11	100	44	-45	4	15	11	100	42	-47	4	15	10	100	60	-29
	Geb 3 Noordoost	111	23	-89	66	122	-33	13	23	10	66	29	-27	13	23	10	66	34	-22	13	23	10	66	26	-31
	Geb 4 Presikhaaf	49	-135	-183	133	207	-110	-55	-135	-80	117	74	-123	-88	-135	-47	117	36	-128	-75	-135	-60	117	81	-97
	Geb 5 Malburgen	195	-24	-220	193	352	-60	-105	-24	81	193	73	-39	-105	-24	81	193	69	-43	-103	-24	79	193	171	56
	Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld	552	407	-145	242	239	-148	386	407	22	242	104	-117	385	407	22	242	75	-146	386	407	21	242	150	-71
	Geb 7 De Laar/Elden	106	11	-94	52	122	-24	2	11	10	52	15	-27	2	11	9	52	61	18	2	11	9	52	37	-5
	Geb 8 RKV	212	-11	-222	60	224	-58	3	-11	-13	60	12	-61	8	-11	-18	60	17	-61	0	-11	-10	60	17	-53
	S00 Bestuur, dienstverlening en financ	452	709	256	20	440	676	188	459	270	20	12	262	219	9	-211	20	43	-188	187	9	-179	20	12	-188
	S01 Veiligheid	32	26	-6	4	31	21	8	26	18	4	6	21	5	26	21	4	4	21	6	26	20	4	4	21
	S02 Bereikbaarheid	37	1	-36	-47	-73	-61	-374	1	375	-47	-422	0	-112	1	113	-47	-160	0	-694	1	694	-47	-742	0
	S03 Economie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	S04 Onderwijs	563	-420	-983	-536	-51	-498	319	-170	-489	-536	-258	-211	308	280	-28	-536	-226	281	330	280	-50	-536	-398	88
	S05 Cultuur	840	104	-736	-25	752	42	90	104	14	-25	4	44	234	104	-130	-181	-7	43	252	104	-148	-181	10	43
	S09 Gezondheid en sport	256	295	39	-339	-88	289	221	295	74	-323	-69	328	170	295	125	-323	-180	269	116	295	180	-323	-233	270
	S11 Ruimtelijke ontwikkeling	0	5	5	0	0	5	0	5	5	0	0	5	0	5	5	0	0	5	0	5	5	0	0	5
	S12 Wonen en leefomgeving	-1	0	1	-1	-1	1	-1	0	1	-1	-1	1	-1	0	1	-1	0	1	-1	0	1	-1	-1	1
		3.503	1.010	-2.493	-57	2.436	0	700	1.010	310	-57	-367	0	1.046	1.010	-36	-212	-176	0	425	1.010	585	-212	-797	0

Bijlage 3 bij raadsvoorstel Verzamelbesluit-2 2020: Specificatie per onderwerp naar Wijk-/Stadsprogramma's

Wijkprogramma's / Stadsprogramma's: Exploitatie		2020						2021						2022						2023					
		Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo
					Toevoeging	Onttrekking					Toevoeging	Onttrekking					Toevoeging	Onttrekking					Toevoeging	Onttrekking	
Nr.	Omschrijving	+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename	
	Toelichting	- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname	
3.05	**Actualisatie kosten groot onderhoud openbare ruimte Wijken**																								
	Geb 1 CSA	-162	0	162	0	0	162	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 2 Noordwest	100	0	-100	0	0	-100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 3 Noordoost	26	0	-26	0	0	-26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 4 Presikhaaf	-192	0	192	0	0	192	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 5 Malburgen	-163	0	163	0	0	163	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld	25	0	-25	0	0	-25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 7 De Laar/Elden	276	0	-276	0	0	-276	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 8 RKV	91	0	-91	0	0	-91	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.06	**Opbrengst detacheringen W&I**																								
	S00 Bestuur, dienstverlening en financ	30	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	S06 Participatie en armoedebestrijding	268	218	-50	0	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		298	248	-50	0	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.07	**Verlenging inhuur van senior P&O-adviseur**																								
	S00 Bestuur, dienstverlening en financ	23	23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		23	23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.08	**Actualisatie begrote kosten en opbrengsten voor afvalinzameling en -verwerking**																								
	Geb 1 CSA	-23	-23	0	0	0	0	-23	-23	0	0	0	0	-23	-23	0	0	0	0	-23	-23	0	0	0	0
	Geb 2 Noordwest	-38	-38	0	0	0	0	-38	-38	0	0	0	0	-38	-38	0	0	0	0	-38	-38	0	0	0	0
	Geb 3 Noordoost	-28	-28	0	0	0	0	-28	-28	0	0	0	0	-28	-28	0	0	0	0	-28	-28	0	0	0	0
	Geb 4 Presikhaaf	-20	-20	0	0	0	0	-20	-20	0	0	0	0	-20	-20	0	0	0	0	-20	-20	0	0	0	0
	Geb 5 Malburgen	-24	-24	0	0	0	0	-24	-24	0	0	0	0	-24	-24	0	0	0	0	-24	-24	0	0	0	0
	Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld	-22	-22	0	0	0	0	-22	-22	0	0	0	0	-22	-22	0	0	0	0	-22	-22	0	0	0	0
	Geb 7 De Laar/Elden	-19	-19	0	0	0	0	-19	-19	0	0	0	0	-19	-19	0	0	0	0	-19	-19	0	0	0	0
	Geb 8 RKV	-27	-27	0	0	0	0	-27	-27	0	0	0	0	-27	-27	0	0	0	0	-27	-27	0	0	0	0
	S12 Wonen en leefomgeving	482	482	0	0	0	0	482	482	0	0	0	0	482	482	0	0	0	0	482	482	0	0	0	0
		281	281	0	0	0	0	281	281	0	0	0	0	281	281	0	0	0	0	281	281	0	0	0	0
3.09	**Subsidie het Droombankje**																								
	Geb 1 CSA	-135	0	135	0	0	135	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 2 Noordwest	-6	0	6	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 3 Noordoost	-1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 4 Presikhaaf	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 5 Malburgen	-3	0	3	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld	-1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 8 RKV	-3	0	3	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	S08 Welzijn en inclusie	150	0	-150	0	0	-150	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.10	**Extra niet bestede middelen 2019 Kansrijk Opgroeien naar 2020**																								
	Geb 1 CSA	16	0	-16	0	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 2 Noordwest	19	0	-19	0	19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 3 Noordoost	16	0	-16	0	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 4 Presikhaaf	26	0	-26	0	26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 5 Malburgen	45	0	-45	0	45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld	16	0	-16	0	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 7 De Laar/Elden	14	0	-14	0	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 8 RKV	18	0	-18	0	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		170	0	-170	0	170	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.11	**TOZO uitkeringen**																								
	S06 Participatie en armoedebestrijding	16.123	16.123	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		16.123	16.123	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.12	**Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen**																								
	S12 Wonen en leefomgeving	50	0	-50	0	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		50	0	-50	0	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.13	**Reorganisatie W&I**																								
	Geb 1 CSA	0	0	0	0	0	0	-12	0	12	0	0	12	-12	0	12	0	0	12	-12	0	12	0	0	12
	Geb 2 Noordwest	0	0	0	0	0	0	-10	0	10	0	0	10	-10	0	10	0	0	10	-10	0	10	0	0	10
	Geb 3 Noordoost	0	0	0	0	0	0	-8	0	8	0	0	8	-8	0	8	0	0	8	-8	0	8	0	0	8
	Geb 4 Presikhaaf	0	0	0	0	0	0	-11	0	11	0	0	11	-11	0	11	0	0	11	-11	0	11	0	0	11
	Geb 5 Malburgen	0	0	0	0	0	0	-18	0	18	0	0	18	-18	0	18	0	0	18	-18	0	18	0	0	18
	Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld	0	0	0	0	0	0	-6	0	6	0	0	6	-6	0	6	0	0	6	-6	0	6	0	0	6
	Geb 7 De Laar/Elden	0	0	0	0	0	0	-6	0	6	0	0	6	-6	0	6	0	0	6	-6	0	6	0	0	6
	Geb 8 RKV	0	0	0	0	0	0	-9	0	9	0	0	9	-9	0	9	0	0	9	-9	0	9	0	0	9
	S00 Bestuur, dienstverlening en financ	-53	0	53	0	0	53	-93	0	93	0	0	93	-93	0	93	0	0	93	-93	0	93	0	0	93
	S06 Participatie en armoedebestrijding	-118	0	118	0	0	118	-118	0	118	0	0	118	-118	0	118	0	0	118	-118	0	118	0	0	118
	S07 Zorg	171	0	-171	0	0	-171	291	0	-291	0	0	-291	291	0	-291	0	0	-291	291	0	-291	0	0	-291
		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.14	**Sociaal Hospitaal**																								
	S07 Zorg	183	0	-183	0	183	0	438	0	-438	0	438	0	255	0	-255	0	255	0	0	0	0	0	0	0
		183	0	-183	0	183	0	438	0	-438	0	438	0	255	0	-255	0	255	0	0	0	0	0	0	0

Bijlage 3 bij raadsvoorstel Verzamelbesluit-2 2020: Specificatie per onderwerp naar Wijk-/Stadsprogramma's

Wijkprogramma's / Stadsprogramma's: Exploitatie		2020						2021						2022						2023					
		Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo
					Toevoeging	Onttrekking					Toevoeging	Onttrekking					Toevoeging	Onttrekking					Toevoeging	Onttrekking	
Nr.	Omschrijving	+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename	
	Toelichting	- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname	
3.15	**Verdeling areaalcompensatie 2020**																								
	S00 Bestuur, dienstverlening en financ	-682	0	682	0	0	682	-682	0	682	0	0	682	-682	0	682	0	0	682	-682	0	682	0	0	682
	S01 Veiligheid	1	0	-1	0	0	-1	1	0	-1	0	0	-1	1	0	-1	0	0	-1	1	0	-1	0	0	-1
	S02 Bereikbaarheid	128	0	-128	0	0	-128	128	0	-128	0	0	-128	128	0	-128	0	0	-128	128	0	-128	0	0	-128
	S04 Onderwijs	50	0	-50	0	0	-50	50	0	-50	0	0	-50	50	0	-50	0	0	-50	50	0	-50	0	0	-50
	S06 Participatie en armoedebestrijding	238	0	-238	0	0	-238	238	0	-238	0	0	-238	238	0	-238	0	0	-238	238	0	-238	0	0	-238
	S08 Welzijn en inclusie	50	0	-50	0	0	-50	50	0	-50	0	0	-50	50	0	-50	0	0	-50	50	0	-50	0	0	-50
	S09 Gezondheid en sport	51	0	-51	0	0	-51	51	0	-51	0	0	-51	51	0	-51	0	0	-51	51	0	-51	0	0	-51
	S12 Wonen en leefomgeving	164	0	-164	0	0	-164	164	0	-164	0	0	-164	164	0	-164	0	0	-164	164	0	-164	0	0	-164
		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.16	**Latere oplevering zwembad Valkenhuizen *(zie ook 4.01)***																								
	S00 Bestuur, dienstverlening en financ	0	0	0	0	0	0	685	0	-685	0	0	-685	-48	0	48	0	0	48	-47	0	47	0	0	47
	S09 Gezondheid en sport	0	0	0	0	0	0	-685	0	685	0	0	685	48	0	-48	0	0	-48	47	0	-47	0	0	-47
		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.17	**Decembercirculaire BR Taakmutaties GF en BR Inburgering**																								
	S01 Veiligheid	484	0	-484	0	484	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	S06 Participatie en armoedebestrijding	1.000	0	-1.000	0	1.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	S08 Welzijn en inclusie	600	0	-600	0	600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	S09 Gezondheid en sport	44	0	-44	0	44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	S10 Klimaat, energie en milieu	286	0	-286	0	286	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		2.414	0	-2.414	0	2.414	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.18	**Correctie BR Taakmutaties**																								
	Geb 3 Noordoost	75	0	-75	0	0	-75	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Geb 4 Presikhaaf	-5	0	5	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	S00 Bestuur, dienstverlening en financ	0	-72	-72	0	102	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	S06 Participatie en armoedebestrijding	11	0	-11	0	61	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	S07 Zorg	0	0	0	0	-10	-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		80	-72	-152	0	152	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.19	**Correctie doorbelasting kosten overhead**																								
	Geb 1 CSA	-222	-87	135	0	0	135	-222	-87	135	0	0	135	-222	-87	135	0	0	135	-222	-87	135	0	0	135
	Geb 2 Noordwest	-156	-2	154	0	0	154	-156	-2	154	0	0	154	-156	-2	154	0	0	154	-156	-2	154	0	0	154
	Geb 3 Noordoost	-149	-2	147	0	0	147	-148	-2	146	0	0	146	-148	-2	146	0	0	146	-148	-2	146	0	0	146
	Geb 4 Presikhaaf	-189	-48	141	0	0	141	-189	-48	141	0	0	141	-189	-48	141	0	0	141	-189	-48	141	0	0	141
	Geb 5 Malburgen	-272	-105	167	0	0	167	-272	-105	167	0	0	167	-272	-105	167	0	0	167	-272	-105	167	0	0	167
	Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld	-214	-59	155	0	0	155	-213	-59	154	0	0	154	-213	-59	154	0	0	154	-213	-59	154	0	0	154
	Geb 7 De Laar/Elden	-136	-3	133	0	0	133	-135	-3	132	0	0	132	-135	-3	132	0	0	132	-135	-3	132	0	0	132
	Geb 8 RKV	-170	-2	168	0	0	168	-170	-2	168	0	0	168	-170	-2	168	0	0	168	-170	-2	168	0	0	168
	S00 Bestuur, dienstverlening en financ	-25.550	-31.407	-5.857	0	0	-5.857	-25.407	-31.244	-5.837	0	0	-5.837	-25.407	-31.244	-5.837	0	0	-5.837	-25.241	-31.078	-5.837	0	0	-5.837
	S01 Veiligheid	-45	0	45	0	0	45	-45	0	45	0	0	45	-45	0	45	0	0	45	-45	0	45	0	0	45
	S02 Bereikbaarheid	-875	-466	409	0	0	409	-408	0	408	0	0	408	-408	0	408	0	0	408	-408	0	408	0	0	408
	S03 Economie	-692	0	692	0	0	692	-692	0	692	0	0	692	-692	0	692	0	0	692	-692	0	692	0	0	692
	S04 Onderwijs	83	0	-83	0	0	-83	91	0	-91	0	0	-91	91	0	-91	0	0	-91	91	0	-91	0	0	-91
	S05 Cultuur	-523	0	523	0	0	523	-520	0	520	0	0	520	-520	0	520	0	0	520	-520	0	520	0	0	520
	S06 Participatie en armoedebestrijding	-207	0	207	0	0	207	-207	0	207	0	0	207	-207	0	207	0	0	207	-207	0	207	0	0	207
	S07 Zorg	158	0	-158	0	0	-158	158	0	-158	0	0	-158	158	0	-158	0	0	-158	158	0	-158	0	0	-158
	S08 Welzijn en inclusie	-459	0	459	0	0	459	-459	0	459	0	0	459	-459	0	459	0	0	459	-459	0	459	0	0	459
	S09 Gezondheid en sport	-217	0	217	0	0	217	-216	0	216	0	0	216	-216	0	216	0	0	216	-216	0	216	0	0	216
	S10 Klimaat, energie en milieu	-374	0	374	0	0	374	-374	0	374	0	0	374	-374	0	374	0	0	374	-374	0	374	0	0	374
	S11 Ruimtelijke ontwikkeling	-2.183	-814	1.369	0	0	1.369	-3.884	-2.516	1.368	0	0	1.368	-1.392	-24	1.368	0	0	1.368	-1.368	0	1.368	0	0	1.368
	S12 Wonen en leefomgeving	-602	0	602	0	0	602	-602	0	602	0	0	602	-602	0	602	0	0	602	-602	0	602	0	0	602
		-32.995	-32.995	0	0	0	0	-34.068	-34.068	0	0	0	0	-31.576	-31.576	0	0	0	0	-31.386	-31.386	0	0	0	0
	Totaal generaal	**24.229**	**16.424**	**-7.805**	**-2.135**	**5.670**	**0**	**34.567**	**34.680**	**113**	**184**	**71**	**0**	**25.472**	**25.335**	**-138**	**-59**	**79**	**0**	**109.767**	**110.366**	**599**	**-198**	**-797**	**0**

Meerjaren InvesteringsPlan (MIP)		2020						2021						2022						2023					
		Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-resultaat	Mutatie reserve		Saldo
					Toevoeging	Onttrekking					Toevoeging	Onttrekking					Toevoeging	Onttrekking					Toevoeging	Onttrekking	
Nr.	Omschrijving	+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename		+ = toename	+ = toename	
	Toelichting	- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname		- = afname	- = afname	
							x € 1.000,--						*x € 1.000,--*						*x € 1.000,--*						*x € 1.000,--*
4.01	**Latere oplevering zwembad Valkenhuizen (*zie ook 3.16*)**																								
	IS09 Gezondheid en sport	-12.008	0	12.008	0	0	12.008	12.693	0	-12.693	0	0	-12.693	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		-12.008	**0**	**12.008**	**0**	**0**	**12.008**	**12.693**	**0**	**-12.693**	**0**	**0**	**-12.693**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Totaal generaal	**-12.008**	**0**	**12.008**	**0**	**0**	**12.008**	**12.693**	**0**	**-12.693**	**0**	**0**	**-12.693**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Vaststellen: 'Geautoriseerde stand MJPB 2020-2023 tot en met de raadsvergadering van 8 juli 2020'.

Zaaknummer:	483047
Portefeuillehouder:	Paping

Aan de gemeenteraad, 3 juli 2020

Overeenkomstig artikel 18 van het Besluit Begroting en Verantwoording dient de gemeenteraad de standen vast te leggen. Het betreft een administratieve handeling. Het dagelijks bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

De griffier,

J.G.M. Kersten

De voorzitter,

K. Kalthoff

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	8 juli 2020
Zaaknummer	483047

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 30 juni 2020, nummer: 483047;

gelet op artikel 18 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten;
besluit:

De definitieve geautoriseerde stand van de MJPB 2020-2023 tot met de raadsvergadering van 8 juli 2020 voor zowel de exploitatie, als de investeringen vast te stellen.

De griffier,

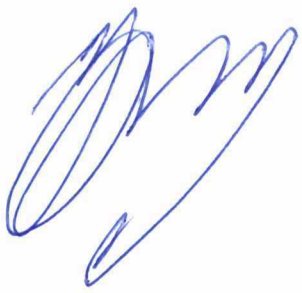

De voorzitter,

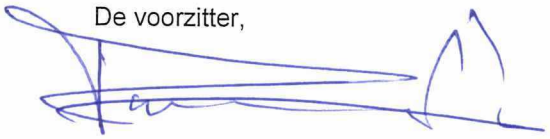

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 483047

Onderwerp: Geautoriseerde stand Begroting 2020-2023 tot en met de raadsvergadering van 8 juli 2020.

Voorstel

1. De definitieve geautoriseerde stand Begroting 2020-2023 tot en met de raadsvergadering van 8 juli 2020 vast te stellen, voor zowel de exploitatie (bijlage 1) als de investeringen (bijlage 2).

Inleiding

Op basis van het budgetrecht is het wijzigen van de begroting een taak van uw raad. In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt deze budget toewijzende taak van de gemeenteraad vastgesteld op het niveau van de programmabegroting. Wijzigingen die van invloed zijn op het niveau van lasten, baten of mutaties reserves van een programma moeten dus altijd ter vaststelling worden voorgelegd.

In de Raadsbrief "Financiële positie en doorkijk begroting" van 16 januari 2018 (zaaknr. 203496) is melding gedaan van een met ingang van de MJPB 2018-2021 gewijzigde aanpak met betrekking tot de begrotingswijzigingen bij raadsvoorstellen. Met ingang van de MJPB 2018-2021 is gekozen voor een andere vorm van presenteren:

1. In het format voor wijzigingen op de begroting worden alleen nog de mutaties opgenomen.
   Dus niet meer zoals tot 1-1-2018 gebruikelijk was een stand van vóór en van ná de mutatie(s).
2. In het format voor wijzigingen op de begroting worden ook de meerjarige (lopend jaar +3) mutaties opgenomen.
   Dus niet meer zoals tot 1-1-2018 gebruikelijk was alleen de mutaties van het lopende jaar.

Met het oog op het genoemde budgetrecht van de raad, moet uw raad - ondanks deze andere vorm van presenteren - zicht blijven houden op de stand c.q. het verloop van de begroting. Daarnaast stelt het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in artikel 18 dat in de besluiten tot wijziging van de begroting, de mutatie en het nieuw geraamde bedrag dienen te worden vastgesteld. Met name het laatst genoemde punt, het vaststellen van het nieuw geraamde bedrag, is aanleiding geweest om de aanpak van begrotingswijzigingen te herzien. Doordat voorstellen soms worden aangehouden of teruggenomen gebeurde het te vaak dat de nieuw geraamde bedragen niet meer corresponderen met de feiten van dat moment.
Om dit inzicht toch te kunnen waarborgen is besloten om periodiek een standenoverzicht aan uw raad voor te leggen en door u vast te laten stellen.

Arnhem GEMEENTE

Door middel van het hiervoor genoemde standenoverzicht wordt inzichtelijk gemaakt welke besluiten met financiële effecten uw raad gedurende het jaar heeft genomen.
Wat was de startpositie in het betreffende jaar, welke mutaties zijn daarop doorgevoerd en wat is vervolgens de nieuwe stand. Dit alles op wijk-/stadsprogrammaniveau voor zowel de exploitatie als de investeringen. De nieuwe stand is tevens de beginstand voor Turap 2 en de Begroting 2021.
Er is voor gekozen om het standenoverzicht in ieder geval 2x in een jaar aan de raad voor te leggen.
Voor u ligt nu standenoverzicht-1 Begroting 2020-2023 tot en met de raadsvergadering van 8 juli 2020.

Beoogd effect

Het inzichtelijk maken van de totaalstand - startpositie en de formeel en rechtmatig vastgestelde mutaties daarop - van de jaarschijven van de vigerende Begroting 2020-2023.

Argumenten

In de bijlagen 1 en 2 bij dit voorstel is een en ander per wijk-/stadsprogramma nader uitgewerkt, te weten: het onderwerp/de reden van de mutatie(s), in welke raadsvergadering er formeel toe is besloten, het daarbij behorende zaaknummer, het nummer van de concernbegrotingswijziging en de financiële effecten. Over alle in het standenoverzicht genoemde onderwerpen heeft uw raad al specifiek en formeel besloten. Door een en ander in een totaaloverzicht voor te leggen en vast te laten stellen heeft uw raad een compleet totaalbeeld van de Begroting 2020-2023 tot en met de raadsvergadering van 8 juli 2020.

Samengevat is het document Begroting 2020-2023 aangevuld met de volgende items/onderwerpen:

Items	**Raads-vergadering**	**Zaak-nummer**	**Nr. Concern-begr.wijziging**
Ontwerp Begroting 2020-2023	13-11-19	401815	**-**
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000
(besluitvorming na raadsvergadering juli 2019;			
na totstandkoming document Begroting 2020-2023)			
** Doorpakken in het Korenkwartier*	*25-09-19*	*378240*	*19-012*
** Proeftuinen cultuurprofielen*	*30-10-19*	*407721*	*19-014*
** Verzamelbesluit-2 2019*	*25-09-19*	*401821*	*19-020*
** Herontwikkeling Vlindertuin-Sperwerstraat 97-2*	*8-10-19*	*407104*	*19-022*
** Verzamelbesluit-3 2019*	*18-12-19*	*416046*	*19-030*
** Budgetoverheveling 2019-2020*	*18-12-19*	*417582*	*19-031*
** DIFTAR 1-7-2020*	*19-11-19*	*420313*	*20-000*
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010
- Grondwal/uitbreiding woonwagenkamp Bethaniënstraat	27-05-20	438007	20-011
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020

Kanttekeningen en risico's

Niet van toepassing.

Financiën

Voor het totaalbeeld van de exploitatie, inclusief de mutaties op de reserves en de investeringen wordt kortheidshalve verwezen naar respectievelijk bijlage 1 en bijlage 2 bij dit voorstel.

Uitvoering

Na vaststelling van de definitieve geautoriseerde stand per 8 juli 2020 zal deze stand de startpositie zijn voor het 2e en definitieve standenoverzicht dat in de laatste raadsvergadering van dit jaar aan uw raad zal worden voorgelegd.

Communicatie

Niet van toepassing

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel definitieve geautoriseerde stand Begroting 2020-2023 t/m raadsvergadering van 8 juli 2020
- Bijlage 1 Standenoverzicht Begroting 2020-2023 t/m raadsvergadering van 8 juli 2020: Exploitatie
- Bijlage 2 Standenoverzicht Begroting 2020-2023 t/m raadsvergadering van 8 juli 2020: Investeringen

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	483047

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 30 juni 2020, nummer: 483047;

gelet op artikel 18 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten;
besluit:

De definitieve geautoriseerde stand van de MJPB 2020-2023 tot met de raadsvergadering van 8 juli 2020 voor zowel de exploitatie, als de investeringen vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Bijlage 1: Bij raadsvoorstel Standenoverzicht-1 Begroting 2020-2023 t/m raadsvergadering 8 juli 2020 (*zaaknr. 483047*): **Exploitatie**

*** Verzamelbesluit-2 2020 zijn meegenomen in dit standenoverzicht en zijn te herkennen aan het rode lettertype. Het verzamelbesluit ligt ter vaststelling voor de Raad op 8 juli 2020.**

bedragen x € 1.000

Wijk- / Stedelijke programma's	Raads-vergad. d.d.	Zaak - nr.	Nr. Begr.-wijz.	2020						2021						2022						2023					
				Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo
							Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.	
Wijkprogramma's																											
Geb 1: Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	35.549	9.498	-26.051	0	0	-26.051	35.233	9.467	-25.766	0	0	-25.766	35.148	9.436	-25.712	0	0	-25.712	35.210	9.396	-25.814	0	0	-25.814
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	42	23	-19	0	0	-19	20	26	6	0	0	6	16	27	11	0	0	11	17	28	11	0	0	11
- DIFTAR 1-7-2020	*19-11-19*	*420313*	*20-000*	-10	0	10	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	-3.890	-443	3.447	0	0	3.447	-3.837	-453	3.384	0	0	3.384	-3.824	-463	3.361	0	0	3.361	-3.823	-463	3.360	0	0	3.360
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	487	0	-487	0	0	-487	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	57	-34	-91	0	0	-91	30	-34	-65	0	0	-65	30	-34	-65	0	0	-65	30	-34	-65	0	0	-65
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	-528	-106	423	20	27	430	-247	-106	141	20	8	129	-245	-106	139	20	17	136	-247	-106	141	20	8	129
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				31.707	8.938	-22.769	20	27	-22.761	31.199	8.900	-22.300	20	8	-22.312	31.125	8.860	-22.265	20	17	-22.268	31.187	8.821	-22.366	20	8	-22.379
Geb 2: Noordwest																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	31.633	2.034	-29.599	0	0	-29.599	31.480	2.042	-29.438	0	0	-29.438	31.267	2.050	-29.217	0	0	-29.217	31.394	2.050	-29.344	0	0	-29.344
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	38	19	-18	0	0	-18	19	21	2	0	0	2	16	22	6	0	0	6	17	23	6	0	0	6
- DIFTAR 1-7-2020	*19-11-19*	*420313*	*20-000*	-9	0	9	0	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	-3.169	-457	2.712	0	0	2.712	-3.146	-465	2.681	0	0	2.681	-3.251	-473	2.778	0	0	2.778	-3.248	-473	2.775	0	0	2.775
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	310	0	-310	0	0	-310	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	51	-29	-80	0	0	-80	26	-29	-56	0	0	-56	26	-29	-56	0	0	-56	26	-29	-56	0	0	-56
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	43	-25	-68	100	168	0	-186	-25	161	100	44	105	-186	-25	161	100	42	103	-186	-25	160	100	60	121
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				28.896	1.541	-27.354	100	168	-27.286	28.193	1.543	-26.650	100	44	-26.706	27.872	1.544	-26.328	100	42	-26.386	28.003	1.545	-26.458	100	60	-26.497
Geb 3: Noordoost																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	26.390	2.020	-24.370	0	0	-24.370	26.241	2.029	-24.212	0	0	-24.212	26.123	2.038	-24.085	0	0	-24.085	26.199	2.038	-24.161	0	0	-24.161
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	78	13	-65	0	0	-65	65	15	-50	0	0	-50	63	16	-47	0	0	-47	63	16	-47	0	0	-47
- Vlindertuin-Sperwerstraat 97-2	*8-10-19*	*407104*	*19-022*	62	68	6	0	0	6	62	68	6	0	0	6	63	68	6	0	0	6	63	69	6	0	0	6
- DIFTAR 1-7-2020	*19-11-19*	*420313*	*20-000*	-7	0	7	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	-2.337	-446	1.891	0	0	1.891	-2.377	-455	1.922	0	0	1.922	-2.279	-464	1.814	0	0	1.814	-2.266	-464	1.802	0	0	1.802
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	376	0	-376	0	0	-376	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	28	-27	-55	0	0	-55	23	-27	-50	0	0	-50	23	-27	-50	0	0	-50	23	-27	-50	0	0	-50
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	73	-8	-80	66	137	-9	-148	-8	141	66	29	104	-148	-8	141	66	34	109	-148	-8	141	66	26	100
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				24.663	1.620	-23.042	66	137	-22.971	23.866	1.622	-22.244	66	29	-22.281	23.844	1.623	-22.221	66	34	-22.253	23.933	1.624	-22.310	66	26	-22.350
Geb.4: Presikhaaf																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	26.945	2.599	-24.346	0	0	-24.346	26.788	2.604	-24.184	0	0	-24.184	26.701	2.619	-24.082	0	0	-24.082	26.816	2.619	-24.197	0	0	-24.197
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	34	19	-15	0	0	-15	15	21	6	0	0	6	12	22	10	0	0	10	13	23	10	0	0	10
- DIFTAR 1-7-2020	*19-11-19*	*420313*	*20-000*	-9	0	9	0	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	-2.425	-414	2.011	0	0	2.011	-2.457	-429	2.029	0	0	2.029	-2.407	-444	1.964	0	0	1.964	-2.407	-444	1.963	0	0	1.963
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	108	0	-108	0	0	-108	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	47	-31	-78	0	0	-78	34	-31	-65	0	0	-65	34	-31	-65	0	0	-65	34	-31	-65	0	0	-65
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	-320	-203	118	133	233	217	-262	-203	59	117	74	16	-295	-203	93	117	36	11	-282	-203	79	117	81	42
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				24.379	1.970	-22.409	133	233	-22.309	24.118	1.962	-22.156	117	74	-22.199	24.044	1.963	-22.081	117	36	-22.163	24.174	1.964	-22.210	117	81	-22.247
Geb 5: Malburgen																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	39.704	4.347	-35.357	0	0	-35.357	39.538	4.385	-35.153	0	0	-35.153	39.425	4.421	-35.004	0	0	-35.004	39.644	4.421	-35.223	0	0	-35.223
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	118	27	-91	0	0	-91	90	30	-61	0	0	-61	86	31	-54	0	0	-54	87	33	-54	0	0	-54
- DIFTAR 1-7-2020	*19-11-19*	*420313*	*20-000*	-16	0	16	0	0	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	-2.585	-285	2.300	0	0	2.300	-2.662	-323	2.339	0	0	2.339	-2.540	-359	2.181	0	0	2.181	-2.553	-359	2.194	0	0	2.194
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	491	0	-491	0	0	-491	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	73	-45	-118	0	0	-118	64	-45	-109	0	0	-109	64	-45	-109	0	0	-109	64	-45	-109	0	0	-109
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	-201	-153	48	193	397	251	-397	-153	244	193	73	124	-397	-153	244	193	69	120	-396	-153	242	193	171	220
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				37.585	3.891	-33.694	193	397	-33.491	36.632	3.893	-32.739	193	73	-32.859	36.637	3.895	-32.742	193	69	-32.866	36.847	3.896	-32.950	193	171	-32.973

Bijlage 1: Bij raadsvoorstel Standenoverzicht-1 Begroting 2020-2023 t/m raadsvergadering 8 juli 2020 (*zaaknr. 483047*): **Exploitatie**

*** Verzamelbesluit-2 2020 zijn meegenomen in dit standenoverzicht en zijn te herkennen aan het rode lettertype. Het verzamelbesluit ligt ter vaststelling voor de Raad op 8 juli 2020.**

bedragen x € 1.000

Wijk- / Stedelijke programma's	Raads-vergad. d.d.	Zaak - nr.	Nr. Begr.-wijz.	2020						2021						2022						2023					
				Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo
							Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.	
Geb 6: Schuytgraaf / Elderveld																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	24.137	2.673	-21.464	0	0	-21.464	24.086	2.682	-21.404	0	0	-21.404	23.933	2.691	-21.242	0	0	-21.242	24.074	2.691	-21.383	0	0	-21.383
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	16	8	-8	0	0	-8	8	9	1	0	0	1	6	9	3	0	0	3	7	9	3	0	0	3
- DIFTAR 1-7-2020	*19-11-19*	*420313*	*20-000*	-5	0	5	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	1.749	-443	-2.192	0	0	-2.192	1.649	-452	-2.101	0	0	-2.101	1.651	-461	-2.112	0	0	-2.112	1.652	-461	-2.113	0	0	-2.113
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	291	0	-291	0	0	-291	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	69	-23	-92	0	0	-92	18	-23	-41	0	0	-41	18	-23	-41	0	0	-41	18	-23	-41	0	0	-41
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	376	326	-50	242	256	-36	165	326	161	242	104	23	165	326	161	242	75	-6	166	326	160	242	150	68
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				26.633	2.541	-24.092	242	256	-24.078	25.926	2.542	-23.384	242	104	-23.522	25.773	2.542	-23.231	242	75	-23.399	25.917	2.543	-23.374	242	150	-23.466
Geb 7: De Laar / Elden																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	19.439	1.703	-17.736	0	0	-17.736	19.378	1.712	-17.666	0	0	-17.666	19.357	1.722	-17.635	0	0	-17.635	19.449	1.722	-17.727	0	0	-17.727
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	18	9	-9	0	0	-9	9	10	1	0	0	1	7	11	3	0	0	3	8	11	3	0	0	3
- DIFTAR 1-7-2020	*19-11-19*	*420313*	*20-000*	-5	0	5	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	-2.749	-441	2.308	0	0	2.308	-2.743	-450	2.293	0	0	2.293	-2.678	-460	2.218	0	0	2.218	-2.682	-460	2.221	0	0	2.221
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	332	0	-332	0	0	-332	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	21	-15	-36	0	0	-36	20	-15	-35	0	0	-35	20	-15	-35	0	0	-35	20	-15	-35	0	0	-35
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	257	-11	-267	52	136	-183	-143	-11	132	52	15	95	-142	-11	131	52	61	140	-142	-11	131	52	37	117
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				17.312	1.245	-16.067	52	136	-15.983	16.521	1.246	-15.275	52	15	-15.312	16.564	1.247	-15.318	52	61	-15.309	16.653	1.247	-15.405	52	37	-15.420
Geb 8: Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	30.619	1.630	-28.989	0	0	-28.989	30.467	1.637	-28.830	0	0	-28.830	30.376	1.644	-28.732	0	0	-28.732	30.505	1.644	-28.861	0	0	-28.861
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	29	15	-14	0	0	-14	15	17	2	0	0	2	12	17	5	0	0	5	13	18	5	0	0	5
- DIFTAR 1-7-2020	*19-11-19*	*420313*	*20-000*	-7	0	7	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	-5.971	-463	5.508	0	0	5.508	-5.908	-470	5.437	0	0	5.437	-5.839	-477	5.362	0	0	5.362	-5.840	-477	5.362	0	0	5.362
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	550	0	-550	0	0	-550	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	38	-37	-74	0	0	-74	21	-37	-58	0	0	-58	21	-37	-58	0	0	-58	21	-37	-58	0	0	-58
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	134	-23	-157	60	243	26	-190	-23	167	60	12	119	-185	-23	162	60	17	119	-193	-23	170	60	17	127
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				25.391	1.122	-24.269	60	243	-24.086	24.406	1.123	-23.282	60	12	-23.330	24.386	1.124	-23.262	60	17	-23.304	24.507	1.125	-23.382	60	17	-23.424
Totaal Wijkprogramma's				**216.565**	**22.869**	**-193.697**	**866**	**1.596**	**-192.967**	**210.861**	**22.832**	**-188.029**	**851**	**360**	**-188.520**	**210.247**	**22.799**	**-187.448**	**851**	**351**	**-187.948**	**211.221**	**22.765**	**-188.456**	**851**	**550**	**-188.756**
Stedelijke programma's																											
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	115.845	513.240	397.395	11.116	13.141	399.419	113.265	512.966	399.701	14.505	9.571	394.767	112.987	513.845	400.858	14.230	8.257	394.884	112.395	517.146	404.751	16.349	7.551	395.953
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	40	-23	-62	0	0	-62	40	-23	-62	0	0	-62	40	-23	-62	0	0	-62	40	-23	-62	0	0	-62
- Proeftuinen cultuurprofielen	*30-10-19*	*407721*	*19-014*	0	74	74	0	0	74	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	-1.790	0	1.790	1.031	531	1.289	-2.683	0	2.683	1.031	-17	1.635	-2.772	0	2.772	1.031	-106	1.635	-2.772	0	2.772	1.031	-106	1.635
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	758	-484	-1.242	0	1.255	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	-3.470	123	3.594	1.322	0	2.271	-2.888	0	2.888	0	0	2.888	-2.888	0	2.888	0	0	2.888	-2.792	0	2.792	0	0	2.792
- Grondwal/uitbreiding woonwagenkamp Bethanienstraat	27-05-20	438007	20-011	-1.740	0	1.740	0	0	1.740	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	-26.327	-30.718	-4.391	20	542	-3.869	-25.853	-30.785	-4.932	20	12	-4.941	-26.620	-31.235	-4.616	20	43	-4.593	-26.485	-31.069	-4.584	20	12	-4.593
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				83.315	482.213	398.897	13.490	15.468	400.875	81.880	482.158	400.278	15.556	9.566	394.288	80.747	482.587	401.840	15.282	8.194	394.752	80.385	486.054	405.669	17.400	7.456	395.725
S01 Veiligheid																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	14.692	1.673	-13.019	68	341	-12.747	14.510	1.673	-12.837	68	344	-12.562	14.498	1.673	-12.826	68	341	-12.553	14.490	1.673	-12.817	68	341	-12.545
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	80	0	-80	0	0	-80	111	0	-111	0	0	-111	111	0	-111	0	0	-111	111	0	-111	0	0	-111
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	200	0	-200	0	200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	558	0	-558	0	0	-558	560	0	-560	0	0	-560	560	0	-560	0	0	-560	560	0	-560	0	0	-560
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	471	26	-445	4	514	65	-36	26	63	4	6	65	-39	26	65	4	4	65	-38	26	65	4	4	65
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				16.002	1.699	-14.303	72	1.055	-13.320	15.145	1.699	-13.446	72	350	-13.168	15.131	1.699	-13.432	72	344	-13.159	15.123	1.699	-13.424	72	345	-13.151

Bijlage 1: Bij raadsvoorstel Standenoverzicht-1 Begroting 2020-2023 t/m raadsvergadering 8 juli 2020 (*zaaknr. 483047*): **Exploitatie**

*** Verzamelbesluit-2 2020 zijn meegenomen in dit standenoverzicht en zijn te herkennen aan het rode lettertype. Het verzamelbesluit ligt ter vaststelling voor de Raad op 8 juli 2020.**

bedragen x € 1.000

Wijk- / Stedelijke programma's	Raads-vergad. d.d.	Zaak - nr.	Nr. Begr.-wijz.	2020						2021						2022						2023					
				Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo
							Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.	
S02 Bereikbaarheid																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	21.735	8.309	-13.426	6.642	8.537	-11.531	20.763	7.776	-12.987	6.555	6.895	-12.647	21.168	7.724	-13.444	6.517	6.696	-13.266	22.061	7.672	-14.390	6.483	7.088	-13.785
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	550	232	-318	0	0	-318	403	0	-403	0	0	-403	403	0	-403	0	0	-403	403	0	-403	0	0	-403
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	0	0	0	0	220	220	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	-769	0	769	243	-441	85	1.619	0	-1.619	0	1.355	-264	869	0	-869	0	605	-264	580	0	-580	0	317	-264
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	-711	-465	246	-47	-73	220	-654	1	655	-47	-422	280	-392	1	393	-47	-160	280	-974	1	975	-47	-742	280
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				20.805	8.076	-12.730	6.838	8.243	-11.325	22.131	7.777	-14.354	6.508	7.828	-13.034	22.048	7.724	-14.323	6.470	7.140	-13.653	22.071	7.672	-14.399	6.436	6.662	-14.172
S03 Economie																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	5.676	983	-4.693	0	115	-4.578	5.656	983	-4.673	0	100	-4.573	5.653	983	-4.670	0	100	-4.570	5.649	983	-4.666	0	100	-4.566
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	-10	0	10	0	0	10	-10	0	10	0	0	10	-10	0	10	0	0	10	-10	0	10	0	0	10
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	126	137	11	0	0	11	126	137	11	0	0	11	126	137	11	0	0	11	126	137	11	0	0	11
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	703	674	-29	0	58	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	-658	0	658	0	0	658	-658	0	658	0	0	658	-658	0	658	0	0	658	-658	0	658	0	0	658
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				5.836	1.794	-4.043	0	173	-3.870	5.113	1.120	-3.994	0	100	-3.894	5.110	1.120	-3.991	0	100	-3.891	5.106	1.120	-3.987	0	100	-3.887
S04 Onderwijs																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	17.935	3.045	-14.890	7.753	6.299	-16.344	19.257	2.795	-16.462	7.782	7.366	-16.877	20.933	2.345	-18.588	6.986	7.960	-17.614	21.254	2.345	-18.909	7.141	8.144	-17.906
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	-162	-6	156	0	-187	-31	-162	-6	156	0	-187	-31	-162	-6	156	0	-187	-31	-162	-6	156	0	-187	-31
- Vlindertuin-Sperwerstraat 97-2	*8-10-19*	*407104*	*19-022*	6	0	-6	0	0	-6	6	0	-6	0	0	-6	6	0	-6	0	0	-6	6	0	-6	0	0	-6
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	9	0	-9	0	0	-9	11	0	-11	0	0	-11	11	0	-11	0	0	-11	11	0	-11	0	0	-11
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	535	0	-535	0	550	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	-450	0	450	556	0	-105	115	0	-115	0	0	-115	115	0	-115	0	0	-115	115	0	-115	0	0	-115
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	696	-420	-1.116	-536	-51	-631	460	-170	-630	-536	-258	-352	448	280	-168	-536	-226	141	470	280	-190	-536	-398	-53
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				18.569	2.620	-15.949	7.773	6.611	-17.110	19.687	2.620	-17.067	7.246	6.922	-17.392	21.352	2.620	-18.732	6.451	7.546	-17.636	21.695	2.620	-19.075	6.606	7.559	-18.122
S05 Cultuur																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	31.395	6.042	-25.353	1.191	770	-25.774	31.806	6.409	-25.397	1.233	832	-25.798	32.948	6.427	-26.521	1.509	826	-27.204	34.477	6.427	-28.051	1.543	822	-28.773
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	-122	-132	-10	0	0	-10	-122	-132	-10	0	0	-10	-122	-132	-10	0	0	-10	-122	-132	-10	0	0	-10
- Proeftuinen cultuurprofielen	*30-10-19*	*407721*	*19-014*	74	0	-74	0	0	-74	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	-5	50	55	0	1	56	50	0	-50	0	0	-50	50	0	-50	0	0	-50	50	0	-50	0	0	-50
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	552	104	-448	-25	752	330	-195	104	299	-25	4	329	-51	104	155	-181	-7	329	-33	104	137	-181	10	328
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				31.893	6.064	-25.830	1.165	1.523	-25.473	31.539	6.381	-25.158	1.208	836	-25.530	32.825	6.399	-26.426	1.328	819	-26.936	34.372	6.399	-27.973	1.363	832	-28.504
S06 Participatie en armoedebestrijding																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	169.996	110.722	-59.273	290	2.142	-57.422	167.054	111.957	-55.097	0	790	-54.307	164.987	111.957	-53.031	0	0	-53.031	162.507	111.957	-50.551	0	0	-50.551
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	-2.172	-2.065	107	0	20	127	887	847	-40	0	20	-20	3.321	3.252	-69	0	20	-49	4.667	4.598	-69	0	20	-49
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	687	0	-687	0	-20	-707	867	0	-867	0	-20	-887	867	0	-867	0	-20	-887	867	0	-867	0	-20	-887
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	403	0	-403	0	940	537	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	2.322	199	-2.122	2.416	4.516	-22	233	199	-34	554	554	-34	233	199	-34	554	554	-34	233	199	-34	554	554	-34
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	17.335	16.361	-974	0	1.111	137	-67	20	87	0	0	87	-87	0	87	0	0	87	-87	0	87	0	0	87
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				188.570	125.218	-63.353	2.706	8.709	-57.350	168.974	113.023	-55.951	554	1.344	-55.161	169.322	115.408	-53.914	554	554	-53.914	168.187	116.754	-51.434	554	554	-51.434

Bijlage 1: Bij raadsvoorstel Standenoverzicht-1 Begroting 2020-2023 t/m raadsvergadering 8 juli 2020 (*zaaknr. 483047*): **Exploitatie**

*** Verzamelbesluit-2 2020 zijn meegenomen in dit standenoverzicht en zijn te herkennen aan het rode lettertype. Het verzamelbesluit ligt ter vaststelling voor de Raad op 8 juli 2020.**

bedragen x € 1.000

Wijk- / Stedelijke programma's	Raads-vergad. d.d.	Zaak - nr.	Nr. Begr.-wijz.	2020						2021						2022						2023					
				Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo
							Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.	
S07 Zorg																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	30.808	918	-29.891	678	1.100	-29.469	29.136	918	-28.218	628	850	-27.997	29.069	918	-28.151	528	0	-28.679	29.041	918	-28.123	528	0	-28.651
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	-100	0	100	0	0	100	-100	0	100	0	0	100	-100	0	100	0	0	100	-100	0	100	0	0	100
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	20.661	4.021	-16.640	0	0	-16.640	20.523	4.021	-16.502	0	0	-16.502	20.056	4.021	-16.035	0	0	-16.035	20.056	4.021	-16.035	0	0	-16.035
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	0	0	0	0	1.224	1.224	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	161	0	-161	0	0	-161	170	0	-170	0	0	-170	170	0	-170	0	0	-170	170	0	-170	0	0	-170
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	512	0	-512	0	172	-340	887	0	-887	0	438	-449	704	0	-704	0	255	-449	449	0	-449	0	0	-449
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				52.043	4.939	-47.104	678	2.496	-45.286	50.615	4.939	-45.676	628	1.287	-45.017	49.899	4.939	-44.960	528	255	-45.233	49.616	4.939	-44.677	528	0	-45.205
S08 Welzijn en inclusie																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	18.236	755	-17.482	0	1.100	-16.382	17.990	755	-17.235	0	0	-17.235	17.510	755	-16.755	0	0	-16.755	17.512	755	-16.757	0	0	-16.757
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	500	0	-500	0	0	-500	500	0	-500	0	0	-500	500	0	-500	0	0	-500	500	0	-500	0	0	-500
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	70	0	-70	0	651	581	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	424	0	-424	0	0	-424	424	0	-424	0	0	-424	424	0	-424	0	0	-424	424	0	-424	0	0	-424
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	342	0	-342	0	600	259	-409	0	409	0	0	409	-409	0	409	0	0	409	-409	0	409	0	0	409
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				19.572	755	-18.817	0	2.351	-16.466	18.505	755	-17.751	0	0	-17.751	18.025	755	-17.271	0	0	-17.271	18.027	755	-17.273	0	0	-17.273
S09 Gezondheid en sport																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	18.141	2.161	-15.980	693	528	-16.145	18.140	2.161	-15.979	677	330	-16.326	18.149	2.161	-15.988	677	578	-16.087	18.024	2.161	-15.862	677	479	-16.061
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	1.010	0	-1.010	0	0	-1.010	1.195	0	-1.195	0	0	-1.195	1.244	0	-1.244	0	0	-1.244	1.244	0	-1.244	0	0	-1.244
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	0	0	0	0	105	105	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	240	0	-240	0	0	-240	283	0	-283	0	0	-283	283	0	-283	0	0	-283	283	0	-283	0	0	-283
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	572	513	-60	-339	-45	234	-190	513	702	-323	-69	956	492	513	21	-323	-180	165	437	513	76	-323	-233	166
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				19.963	2.674	-17.289	354	588	-17.056	19.429	2.674	-16.755	354	261	-16.848	20.168	2.674	-17.494	354	398	-17.450	19.988	2.674	-17.314	354	246	-17.422
S10 Klimaat, energie en milieu																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	6.124	974	-5.150	0	3.063	-2.087	5.799	406	-5.393	0	3.064	-2.329	5.354	0	-5.354	0	3.025	-2.329	2.353	0	-2.353	0	25	-2.328
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	124	121	-3	0	188	185	18	67	49	0	136	185	-89	13	102	0	83	185	-163	13	176	0	9	185
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	708	119	-589	0	564	-25	25	0	-25	0	0	-25	25	0	-25	0	0	-25	25	0	-25	0	0	-25
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	637	595	-42	0	440	398	-398	0	398	0	0	398	-366	0	366	0	0	366	-366	0	366	0	0	366
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				7.593	1.809	-5.784	0	4.255	-1.529	5.443	473	-4.971	0	3.200	-1.771	4.924	13	-4.911	0	3.108	-1.803	1.849	13	-1.836	0	34	-1.802
S11 Ruimtelijke ontwikkeling																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	42.329	37.604	-4.725	814	30	-5.509	33.234	31.766	-1.468	2.516	30	-3.954	25.640	21.715	-3.925	24	30	-3.919	23.734	19.729	-4.005	0	30	-3.975
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Doorpakken in het Korenkwartier	*25-09-19*	*378240*	*19-012*	115	115	0	0	0	0	55	55	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	77	0	-77	0	0	-77	77	0	-77	0	0	-77	77	0	-77	0	0	-77	77	0	-77	0	0	-77
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	-5	0	5	0	0	5	-5	0	5	0	0	5	-5	0	5	0	0	5	-5	0	5	0	0	5
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	913	0	-913	0	913	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	137	0	-137	0	0	-137	126	0	-126	0	0	-126	126	0	-126	0	0	-126	126	96	-30	0	0	-30
- Grondwal/uitbreiding woonwagenkamp Bethanienstraat	27-05-20	438007	20-011	3.400	0	-3.400	0	1.660	-1.740	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	30.821	30.148	-673	-2.079	0	1.406	63.046	64.693	1.647	241	0	1.405	53.840	55.367	1.527	154	0	1.373	138.845	140.232	1.387	14	0	1.373
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				77.787	67.867	-9.920	-1.265	2.603	-6.053	96.533	96.514	-20	2.758	30	-2.747	79.679	77.082	-2.596	178	30	-2.744	162.778	160.057	-2.720	14	30	-2.704

Bijlage 1: Bij raadsvoorstel Standenoverzicht-1 Begroting 2020-2023 t/m raadsvergadering 8 juli 2020 (*zaaknr. 483047*): **Exploitatie**

*** Verzamelbesluit-2 2020 zijn meegenomen in dit standenoverzicht en zijn te herkennen aan het rode lettertype. Het verzamelbesluit ligt ter vaststelling voor de Raad op 8 juli 2020.**

bedragen x € 1.000

Wijk- / Stedelijke programma's	Raads-vergad. d.d.	Zaak - nr.	Nr. Begr.-wijz.	2020						2021						2022						2023					
				Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves		Saldo
							Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.					Toe-voeg.	Ont-trekk.	
S12 Wonen en leefomgeving																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	32.478	37.873	5.395	200	1.286	6.481	32.662	38.283	5.621	227	1.098	6.492	32.658	38.602	5.944	581	1.470	6.833	31.684	38.489	6.804	585	436	6.655
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	2	0	-2	0	0	-2	2	0	-2	0	0	-2	2	0	-2	0	0	-2	2	0	-2	0	0	-2
- DIFTAR 1-7-2020	*19-11-19*	*420313*	*20-000*	860	792	-68	0	0	-68	459	459	0	0	0	0	68	68	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	100	0	-100	0	350	250	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	1.242	0	-1.242	47	1.119	-170	654	0	-654	0	270	-384	459	0	-459	0	75	-384	625	0	-625	0	241	-384
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	153	482	329	-1	109	439	43	482	439	-1	-1	439	43	482	439	-1	0	439	43	482	439	-1	-1	439
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				34.835	39.147	4.312	247	2.864	6.929	33.820	39.224	5.403	226	1.367	6.544	33.231	39.152	5.921	580	1.545	6.885	32.355	38.970	6.615	585	676	6.707
Totaal Stadsprogramma's				**576.785**	**744.872**	**168.088**	**32.059**	**56.938**	**192.967**	**568.816**	**759.355**	**190.540**	**35.110**	**33.090**	**188.520**	**552.459**	**742.172**	**189.712**	**31.797**	**30.033**	**187.948**	**631.552**	**829.726**	**198.174**	**33.912**	**24.494**	**188.756**
Totaal Wijk- en Stadsprogramma's				**793.350**	**767.741**	**-25.609**	**32.925**	**58.534**	**0**	**779.677**	**782.187**	**2.510**	**35.961**	**33.450**	**0**	**762.706**	**764.970**	**2.264**	**32.648**	**30.384**	**0**	**842.773**	**852.491**	**9.718**	**34.762**	**25.044**	**0**
Samenvatting:																											
Ontwerp Begroting 2020-2023 (boekwerk)	13-11-19	401815	-	759.806	750.803	-9.003	29.445	38.449	0	742.482	745.405	2.922	34.191	31.268	0	733.884	735.725	1.841	31.121	29.281	0	728.473	736.834	8.362	33.375	25.013	0
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			20-000																								
(besluitvorming na Raad juli 2019)																											
- Doorpakken in het Korenkwartier	*25-09-19*	*378240*	*19-012*	115	115	0	0	0	0	55	55	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Proeftuinen cultuurprofielen	*30-10-19*	*407721*	*19-014*	74	74	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-2 2019	*25-09-19*	*401821*	*19-020*	-1.950	-1.971	-21	0	21	0	870	901	32	0	-31	0	3.176	3.260	84	0	-84	0	4.454	4.612	158	0	-158	0
- Vlindertuin-Sperwerstraat 97-2	*8-10-19*	*407104*	*19-022*	68	68	0	0	0	0	68	68	0	0	0	0	68	68	0	0	0	0	69	69	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-3 2019	*18-12-19*	*416046*	*19-030*	1.160	1.117	-43	1.031	1.075	0	-407	661	1.068	1.031	-37	0	-600	557	1.157	1.031	-126	0	-600	557	1.157	1.031	-126	0
- Budgetoverheveling 2019-2020	*18-12-19*	*417582*	*19-031*	5.924	-484	-6.408	0	6.408	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- DIFTAR 1-7-2020	*19-11-19*	*420313*	*20-000*	792	792	0	0	0	0	459	459	0	0	0	0	68	68	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2020	29-04-20	439657	20-010	1.474	805	-669	4.584	5.253	0	1.583	-42	-1.625	554	2.179	0	638	-42	-680	554	1.234	0	611	54	-558	554	1.112	0
- Grondwal/uitbreiding woonwagenkamp Bethanienstraat	27-05-20	438007	20-011	1.660	0	-1.660	0	1.660	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-2 2020	8-07-20	482997	20-020	24.227	16.423	-7.804	-2.135	5.669	0	34.566	34.680	114	184	71	0	25.472	25.334	-137	-59	79	0	109.766	110.366	599	-198	-797	0
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				**793.350**	**767.741**	**-25.609**	**32.925**	**58.534**	**0**	**779.677**	**782.187**	**2.510**	**35.961**	**33.450**	**0**	**762.706**	**764.970**	**2.264**	**32.648**	**30.384**	**0**	**842.773**	**852.491**	**9.718**	**34.762**	**25.044**	**0**

Bijlage 2: Bij raadsvoorstel Standenoverzicht-1 Begroting 2020-2023 t/m raadsvergadering 8 juli 2020 (zaaknr. 483047): **Investeringen**

*** Verzamelbesluit-2 2020 zijn meegenomen in dit standenoverzicht en zijn te herkennen aan het rode lettertype. Het verzamelbesluit ligt ter vaststelling voor de Raad op 8 juli 2020.**

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Raads-vergad. d.d.	Zaaknr.	Nr. Begr.-wijz.	2020	2021	2022	2023
Stedelijke programma's							
IS00 Bestuur, dienstverlening en financiën							
Ontwerp Begroting 2020-2023	13-11-19	401815	-	4.156	3.428	3.816	4.146
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				4.156	3.428	3.816	4.146
IS01 Veiligheid							
Ontwerp Begroting 2020-2023	13-11-19	401815	-	11	11	11	11
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				11	11	11	11
IS02 Bereikbaarheid							
Ontwerp Begroting 2020-2023	13-11-19	401815	-	11.332	10.454	8.655	7.706
* Bijdragen				-95	0	0	0
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				11.237	10.454	8.655	7.706
IS03 Economie							
Ontwerp Begroting 2020-2023	13-11-19	401815	-	0	0	0	0
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				0	0	0	0
IS04 Onderwijs							
Ontwerp Begroting 2020-2023	13-11-19	401815	-	28.687	35.495	7.573	4.722
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				28.687	35.495	7.573	4.722
IS05 Cultuur							
Ontwerp Begroting 2020-2023	13-11-19	401815	-	472	22.528	197	909
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				472	22.528	197	909
IS06 Participatie en armoedebestrijding							
Ontwerp Begroting 2020-2023	13-11-19	401815	-	0	0	0	0
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				0	0	0	0
IS07 Zorg							
Ontwerp Begroting 2020-2023	13-11-19	401815	-	0	0	0	0
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				0	0	0	0
IS08 Welzijn en inclusie							
Ontwerp Begroting 2020-2023	13-11-19	401815	-	0	0	0	0
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				0	0	0	0
IS09 Gezondheid en sport							
Ontwerp Begroting 2020-2023	13-11-19	401815	-	14.376	243	94	762
- Verzamelbesluit-2 2020:							
* Latere oplevering zwembad Valkenhuizen	8-07-20	482997	20-020	-12.008	12.693	0	0
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				2.368	12.936	94	762
IS10 Klimaat, energie en milieu							
Ontwerp Begroting 2020-2023	13-11-19	401815	-	0	0	0	0
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				0	0	0	0
IS11 Ruimtelijke ontwikkeling							
Ontwerp Begroting 2020-2023	13-11-19	401815	-	0	0	0	0
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				0	0	0	0
IS12 Wonen en leefomgeving							
Ontwerp Begroting 2020-2023	13-11-19	401815	-	8.436	6.086	5.794	6.136
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				8.436	6.086	5.794	6.136
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				**55.367**	**90.938**	**26.139**	**24.391**

Bijlage 2: Bij raadsvoorstel Standenoverzicht-1 Begroting 2020-2023 t/m raadsvergadering 8 juli 2020 (zaaknr. 483047): **Investeringen**

*** Verzamelbesluit-2 2020 zijn meegenomen in dit standenoverzicht en zijn te herkennen aan het rode lettertype. Het verzamelbesluit ligt ter vaststelling voor de Raad op 8 juli 2020.**

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Raads-vergad. d.d.	Zaaknr.	Nr. Begr.-wijz.	2020	2021	2022	2023
Samenvatting:							
Ontwerp Begroting 2020-2023	13-11-19	401815	-	67.470	78.245	26.139	24.391
* Bijdragen				-95	0	0	0
- Verzamelbesluit-2 2020:							
* Latere oplevering zwembad Valkenhuizen	8-07-20	482997	20-020	-12.008	12.693	0	0
Stand t/m de Raad van 8 juli 2020				**55.367**	**90.938**	**26.139**	**24.391**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 8 juli 2020

Zaaknummer 424102

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 10 december 2019, nummer: 424102;

overwegende dat economische ontwikkeling een goed woon- en leefklimaat voor de aanwezige woonboten onmogelijk maakt, en andersom de woonboten de economische ontwikkeling van de Nieuwe Haven belemmeren;

overwegende dat niet voor alle woonboten een vervangende ligplaats gevonden kan worden;

gelet op artikel 108, eerste lid, artikel 147, tweede lid, en artikel 192 van de Gemeentewet;

gezien het amendement "Creatie van vastigheid voor recreatie" (20A52);

gezien het amendement "Een duurzame haven" (20A53);

besluit:

1. De Visie Nieuwe Haven vast te stellen;
2. Te kiezen voor het scenario economische ontwikkeling zoals beschreven in de visie;
3. Nieuwe ontwikkelingen binnen deze visie dragen aantoonbaar bij aan het verduurzamen van de haven en/of de stad. In het implementatieplan volgt een voorstel voor rapportage hierover.
4. Zich voor te nemen het gebruik van de Nieuwe Haven als ligplaats voor woonboten te doen beëindigen.
5. Eigenaren van woonboten financieel schadeloos te stellen voor het verlies van hun woning en hiertoe op basis van vrijwilligheid een aanbod te doen, vooruitlopend op een formele beëindiging van de ligplaats door middel van intrekken van ligplaatsvergunning en een planologische regeling in het bestemmingsplan;
6. De kosten van de schadeloosstelling te dekken door voor de verwachte kosten in 2020 € 1,15 miljoen aan de algemene reserve te onttrekken en de resterende opgave voor 2021 en verder mee te nemen in de Perspectiefnota 2020;
7. Bijgevoegde wijziging van de begroting vast te stellen, waarmee in 2020 € 1,15 miljoen budget beschikbaar wordt gesteld voor de schadeloosstelling door een onttrekking uit de algemene reserve;
8. Voor Miguel Pro en Jason geldt dat zij minimaal 15 jaar na invoering van de "Visie Nieuwe Haven" hun huidige locaties kunnen aanhouden. Het zelfstandig uitwijken naar een alternatieve locatie buiten de Nieuwe Haven blijft hierin mogelijk. Enkel wanneer noodzakelijk blijkt dat de verenigingen binnen deze termijn van hun huidige locatie dienen te vertrekken, zullen deze schadeloos worden gesteld door de gemeente.

9. Het college zal zich inspannen om, indien door de verenigingen gewenst, samen met de verenigingen te zoeken naar passende en aanvaardbare alternatieve locaties waar zij plaats zouden kunnen nemen. Deze locaties dienen in ieder geval de nautische veiligheid van de verenigingen niet te benadelen ten opzichte van de huidige situatie.

De griffier,

De voorzitter,

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, (vervolg) meningsvormende (2) bijeenkomst 24 juni 2020

Visie Nieuwe Haven

Zaaknummer:	424102
Portefeuillehouder:	J. van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (AC), Eliëns (PvdD), Zijlstra (CU), Bouma (PvdA), Pape (VVD), Prinsen (GL), Venhoek (D66), van den Broek (CDA), Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij) en Dilekçi (DENK/Verenigd Arnhem).
De fracties van de PVV en de SP waren niet bij de beraadslaging aanwezig.

Bespreking
De raadskamer heeft de 5 ingediende (concept-)amendementen (20A50 t/m 20A55) en 4 (concept-) moties (20M111 t/m 20M114) besproken.

Toezeggingen
Wethouder van Dellen heeft toegezegd:
- In het vervolg van de planvorming voor de Nieuwe Haven samen met bedrijven, IPKW, onderwijsinstellingen en andere betrokkenen te zorgen dat maximaal wordt ingezet op het creëren van extra passende werkgelegenheid door bijvoorbeeld in te zetten op onderwijs, omscholing, stages en andere innovatieve ontwikkelingen en de gemeenteraad in de vervolgstap te informeren over de resultaten hiervan.
- Er voor zorg te dragen dat woonbootbewoners die uitgekocht worden niet gekort worden op de uitkering door het hierdoor verkregen vermogen, waardoor zij het verkregen vermogen niet kunnen inzetten voor een alternatief voor de woonboot. Er zullen maatwerkafspraken hierover worden gemaakt bij de onderhandelingen over de uitkoop.

Met deze toezeggingen komt de wethouder tegemoet aan de moties 20M112 en 20M113. Deze worden ingetrokken.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat alle ingediende amendementen en moties behandeld zijn. Het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvorming.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

J. van der Loo

Gat van Moorlag

Eerste ideeën voor een nog mooier gebied

Juni 2020

Deze leaflet is opgesteld naar aanleiding van een verzoek van de Arnhemse gemeenteraad om informatie over de ideeën die er zijn voor het Gat van Moorlag. Dit in het kader van de behandeling van de visie op de Nieuwe Haven.

Afronding herinrichting

GrondbankGMG (onderdeel van de K3 organisatie) werkt sinds begin 2009 aan de herinrichting tot natuurgebied van de voormalige zandwinplas 'Gat van Moorlag'. GrondbankGMG maakt hierbij gebruik van grond en waterbodem die voornamelijk afkomstig is van de projecten i-Lent en Meinerswijk.

De herinrichting van de plas bevindt zich inmiddels in de laatste (afrondende) fase. Alleen een vogeleiland moet nog aangelegd worden.

Recreatie

Hoewel het Gat van Moorlag is ingericht als natuurgebied met flauwe oevers, wordt er in de zomerperiode in groten getale gebruik gemaakt van de plas als recreatiegebied. Dit met de nodige overlast rond de plas tot gevolg. Het gebied heeft geen voorzieningen voor de vele bezoekers.

Eerste ideeën

Vanwege de aantrekkende werking van de plas en de hierbij optredende overlast, de regionale vraag naar wonen (op het water) en de rivierkundige kansen heeft K3 in 2018 het gerenommeerde landschapsachitectenbureau 'Buro Harro' gevraagd een gebiedsvisie op te stellen.

In deze visie staan de volgende kansen beschreven:

- Het breder landschappelijk verankeren van de plas in de omgeving;
- Zonering van gebruiksfuncties om overlast te beperken (varen/zeilen/roeien/zwemmen/wonen/natuur/ infrastructuur);
- Wonen op het water (woonboten) als financiële drager van de visie en als unieke bijdrage aan de (regionale) woningbouwopgave;
- Een natuurlijk eiland voor de bevordering van riviernatuur en dynamiek;
- Uitlichten van cultuurhistorische en landschappelijke elementen zoals meidoornhagen, de Slijpbeek en voormalig Kasteel Rosande.

Visiebeeld Gat van Moorlag - Buro Harro

Ruimtelijk kan de plas ruimte bieden aan circa 40 woonboten en kan dit als oplossingsrichting gezien worden voor het Arnhemse woonbootvraagstuk. Planologisch is dit echter nog op geen enkele manier geregeld en heeft de visie geen (juridisch planologische) status.

In maart 2019 is de visie "Gat van Moorlag, Eerste ideeën voor een nog mooier gebied" gepresenteerd aan de direct omwonenden. Hier zijn destijds dermate veel kritische geluiden uit de directe omgeving op ontstaan dat K3 heeft besloten de visie vooralsnog 'in de ijskast te zetten'.

Stand van zaken

Op dit moment (juni 2020) is er nog sprake van veel recreatie en bijkomende overlast rond de plas. K3 werkt in samenwerking met de gemeente Renkum aan de regulering hiervan. K3 is nog steeds van mening dat de er ruimte is voor een verbetering aan dit bijzondere gebied, zeker nu ontwikkeling van het Gat van Moorlag mogelijk ook het vraagstuk uit de gemeente Arnhem kan oplossen. K3 staat open voor elk (gemeentelijk) initiatief om de ontwikkelingsvisie nieuw leven in te blazen en in gezamenlijkheid met omgeving en gemeente(n) op te bouwen.

Contact

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:
Thomas Nusselein, Projectleider K3 via
06 52 39 45 14 of t.nusselein@k3.nl

K3

Wanraaij 2
6673 DN Andelst
Postbus 200
6660 AE Elst (Gld)
024 348 88 00
info@k3.nl

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Amendement van het lid	Elfrink - SP Venhoek - D66 Eliëns - Partij voor de Dieren Wiggers - Arnhemse Ouderen Par
Titel Amendement	Stap 1 minnelijk verwerven. Concrete visie maken en dan pas besluiten over stap 2
Nummer Zaaknummer	**20A54** 424102

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

De tekst van het raadsvoorstel onder besluit, de punten1 t/m 6 te verwijderen, en toe te voegen de volgende punten:

1. Het college werkt voor de zomer 2021 een concrete visie op de Nieuwe Haven uit waarin voorstellen zijn opgenomen voor de uit te voeren activiteiten; de verwachte (financiële en niet financiële) opbrengsten en afspraken die zijn gemaakt over co-financiering van de provincie Gelderland; de effecten op de leefomgeving en de werkgelegenheid; en de gevolgen van de Coronacrisis en de steeds lager wordende waterstand in de Rijn. Daarbij als randvoorwaarde mee te nemen dat voor Miguel Pro en Jason geldt dat zij minimaal de komende 15 jaar hun huidige locaties kunnen aanhouden.
Deze visie wordt ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.
2. Bij de concrete visie op de Nieuwe Haven met een volledig plan inclusief financiële dekking te komen voor het oplossen van de problematiek van de dan nog resterende woonboten in de Nieuwe Haven.
3. Totdat er een concrete visie is de woonboten en ligplaatsen in de Nieuwe Haven op basis van minnelijkheid uit te kopen en/of te verplaatsen en de hiermee gepaard gaande kosten te dekken uit de algemene reserve tot een maximum van 1,15 miljoen euro.

VERWORPEN

20A54/P.2

Toelichting

De visie zoals die er nu ligt bevat te weinig concrete plannen over de toekomstige activiteiten die straks in de Nieuwe Haven moeten gaan plaats vinden; hoe we daar bedrijven voor gaan werven en behouden; wat het mogelijke effect zal zijn op de leefomgeving en hoeveel werkgelegenheid ermee gepaard gaat. Ook zijn de gevolgen van de coronacrisis en de steeds lager wordende waterstand in de Rijn niet duidelijk. Wel dreigen mensen gedwongen hun woonplek te moeten verlaten als gevolg van het voorstel. Een ingrijpend besluit dat staat haaks op de uitspraak van de ombudsman die de gemeente heeft gewezen op de verplichting van de gemeente om een geschikte ligplaats voor de betreffende woonboten te zoeken.

Het amendement wijzigt het voorstel op dit punt: Het college gaat eerst op basis van minnelijke schikkingen komen tot een afbouw van het gebruik van de Nieuwe Haven voor woonboten conform het eerdere raadsbesluit om het ligplaatsenprobleem op te lossen. Het college kan daarbij boten en ligplaatsen aankopen of ligplaatsen elders regelen. Het college neemt daarvoor minimaal een jaar de tijd. Tenzij het college eerder voldoende plaatsen heeft verworven en gedwongen intrekkingen niet nodig zijn en de gevraagde concrete visie gereed is.

Ondertussen werkt het college aan het gevraagde concrete plan voor de Nieuwe Haven, waarin ook antwoord wordt gegeven op bovenstaande vragen. Op basis van dit plan kan de raad een besluit nemen hoe verder te gaan met het uitkopen van de nog resterende woonboten en het eventueel intrekken van de ligplaatsvergunningen.

Elfrink - SP
Venhoek - D66
Eliëns - Partij voor de Dieren
Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

VERWORPEN

Voor	**12**
Tegen	**25**

Amendement "Stap 1 minnelijk verwerven. Concrete visie maken en dan pas besluiten over stap 2" (20A54)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Amendement van het lid	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel Amendement	Boter bij de vis; afronding discussie
Nummer / zaaknummer	**20A50** 424102

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

In het raadsbesluit de beslispunten 5 en 6 als volgt te wijzigen:

5. De kosten van de schadeloossstelling te dekken door voor de verwachte kosten in 2020 € 3,5 miljoen aan de algemene reserve te onttrekken.
6. Bijgevoegde wijziging van de begroting vast te stellen, waarmee in 2020 € 3,5 miljoen budget beschikbaar wordt gesteld voor de schadeloosstelling door een onttrekking uit de algemene reserve.

En toe te voegen beslispunt 7:

7. De problematiek Nieuwe Haven - met name woonboten - op te lossen voor 1 januari 2021

Toelichting:

Al decennia is er discussie over het woonbotenbeleid van de gemeente Arnhem.
In de nieuwe visie Nieuwe Haven passen geen woonboten, nu op het nabij gelegen bedrijventerrein activiteiten plaatsvinden, die zich bezwaarlijk laten combineren met een verantwoord woon- en leefmilieu.
De woonbooteigenaren dienen niet de dupe te worden van het gewijzigde beleid.
Daarom dienen zij een redelijk aanbod te krijgen ter compensatie van het beëindigen van de woonfunctie in de Nieuwe Haven.
Omdat de kwestie al lang speelt is het wenselijk dat voor 1 januari 2021 alle betrokkenen duidelijkheid hebben. Daar hoort bij dat het college beschikt over een adequaat financieel mandaat van de raad.

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Toelichting:

De financiering is – blijkens ambtelijke informatie - mogelijk indien de raad het college opdracht geeft om deze financiering middels de Perspectiefnota te regelen.

VERWORPEN

Voor 2

Tegen 35

Amendement "Boter bij de vis; afronding discussie" (20A50)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Amendement van het lid	Nico Wiggers, Arnhemse Ouderen Partij
Titel Amendement	Vinger aan de pols; laat niemand zinken
Nummer / zaaknummer	**20A51** 424102

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:
Besluit:

- 7. Om te voorkomen dat zaken voor de rechter moeten komen, zal de raad van Arnhem zijn verantwoordelijkheid nemen, indien sprake is van een onoverbrugbare meningsverschil tussen het college en de betreffende woonbooteigenaar. De raad zal zich dan opnieuw beraden over een adequate totaaloplossing aan de hand van een procesverslag opgemaakt door het college.

Toelichting:
Al decennia tobt de gemeente Arnhem met de ligplaatsen, omdat nooit een helder ligplaatsenbeleid door de raad is vastgesteld. Het voorliggende raadsbesluit – dat slechts ziet op de Nieuwe Haven – biedt geen grondslag aan een ligplaatsenbeleid in Arnhem, maar ziet op besluitvorming rond de Nieuwe Haven.
Het voorstel aan de raad biedt geen garantie dat ALLE woonbootbewoners in de Nieuwe Haven – die niet opteren voor uitkoop – een adequate oplossing wordt geboden, in casu een geschikte (dus veilige) ligplaats verwerven.

Om te voorkomen dat zaken voor de rechter moeten komen, zal de raad van Arnhem zijn verantwoordelijkheid nemen, indien sprake is van een onoverbrugbare meningsverschil tussen het college en de betreffende woonbooteigenaar. De raad zal zich dan opnieuw beraden over een adequate totaaloplossing aan de hand van een procesverslag opgemaakt door het college.

Nico Wiggers, Arnhemse Ouderen Partij

VERWORPEN

Voor 5

Tegen 32

Amendement "Vinger aan de pols; laat niemand zinken" (20A51)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Amendement van het lid	Klaartje van Dillen – CDA Steffenie Pape - VVD Vincent Bouma - PvdA
Titel Amendement	Creatie van vastigheid voor recreatie
Nummer / zaaknummer	**20A52** 424102

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:
Besluit:

- Onder 4.3.1.2. van de "visie nieuwe haven" na de tekst "Hoewel met de kennis van nu, óok in de toekomst een nautisch veilige haven zeer moeilijk te realiseren lijkt, is het raadzaam om samen met Jason en Miquel Pro gedetailleerder inzoomen op de veiligheidssituatie en gezamenlijk te onderzoeken of er haalbare oplossingen zijn (veilig, reëel, en passend bij de koers van de haven)" de volgende tekst toe te voegen: "De huidige ligging van deze twee recreatieve verenigingen wordt geborgd voor een periode van ten minste 15 jaar na invoering van de "visie nieuwe haven". Het staat de verenigingen vrij om op eigen initiatief eerder uit te wijken naar een alternatieve locatie.

In het raadsbesluit de volgende beslispunten toe te voegen:

- Voor Miguel Pro en Jason geldt dat zij minimaal 15 jaar na invoering van de "Visie Nieuwe Haven" hun huidige locaties kunnen aanhouden. Het zelfstandig uitwijken naar een alternatieve locatie buiten de Nieuwe Haven blijft hierin mogelijk. Enkel wanneer noodzakelijk blijkt dat de verenigingen binnen deze termijn van hun huidige locatie dienen te vertrekken, zullen deze schadeloos worden gesteld door de gemeente.
- Het college zal zich inspannen om, indien door de verenigingen gewenst, samen met de verenigingen te zoeken naar passende en aanvaardbare alternatieve locaties waar zij plaats zouden kunnen nemen. Deze locaties dienen in ieder geval de nautische veiligheid van de verenigingen niet te benadelen ten opzichte van de huidige situatie.

AANGENOMEN

20 A52/P.2 7

Toelichting:
Het verenigingsleven draagt bij aan het mentale en fysieke welzijn van mensen, maar ook aan de ontwikkeling van jongeren. Een stad aan het water dient ruimte te bieden voor verenigingsleven en recreatie die watergebonden is. De locatie van de verenigingen in de Nieuwe Haven is niet ideaal, gezien de industriële functie van de haven, maar kan met veiligheidsmaatregelen verbeterd worden. Verwijdering zonder alternatieve locatie betekent het einde voor een dezer vereniging. Nu de verenigingen staan voor grote financiële investeringen is het noodzakelijk om deze locaties te verankeren voor 15 jaar om het voortbestaan van deze verenigingen op financiële gronden te kunnen garanderen. De term tijdelijk biedt hierin onvoldoende zekerheid. Naar verluidt is er nog 6 tot 8 jaar nodig voor het ontwikkelen van Meinerswijk. Door het vastleggen van deze termijn biedt dit de verenigingen de ruimte hun financiële impulsen weer terug te verdienen als ook de ruimte eerder te vertrekken indien dit wenselijk is vanuit het perspectief van de verenigingen. Mocht het strikt noodzakelijk zijn dat de verenigingen toch moeten wijken, dan zullen deze voor het voortbestaan van de verenigingen schadeloos worden gesteld door de gemeente.
De dekking van de investeringen zoals aangekondigd door de verenigingen (ca. €150.000,- van Jason en ca. €15.000,- van Miguel Pro) kan worden gevonden in het gereserveerde budget voor de “Visie Nieuwe Haven”.

Klaartje van Dillen - CDA
Steffenie Pape - VVD
Vincent Bouma - PvdA

AANGENOMEN

Voor 33

Tegen 4

Amendement "Creatie van vastigheid voor recreatie" (20A52)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Amendement van het lid	Cyriel Prinsen - GroenLinks
Titel amendement	Een duurzame haven
Nummer Zaaknummer	**20A53** 424102

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

Aan het raadsbesluit als beslispunt 3 toe te voegen:

3. Nieuwe ontwikkelingen binnen deze visie dragen aantoonbaar bij aan het verduurzamen van de haven en/of de stad. In het implementatieplan volgt een voorstel voor rapportage hierover.

en de volgende beslispunten om te nummeren:

Het huidige beslispunt 3 wordt beslispunt 4, 4 wordt 5, 5 wordt 6 en 6 wordt 7.

Toelichting:

De Visie Nieuwe Haven spreekt op verschillende plekken van kansen voor verduurzamen, een duurzaam bedrijventerrein en circulaire economie. Er staat echter nergens welke wat er nou bereikt moet worden op het gebied van verduurzaming.
Daarom voegen we de ambitie toe om nieuwe ontwikkelingen onder deze visie bij te laten dragen aan de verduurzaming van de haven en/of de stad.

Cyriel Prinsen - GroenLinks

AANGENOMEN

Voor 30

Tegen 7

Amendement "Een duurzame haven" (20A53)

GROENLINKS — 7 — 0

- Coenders
- Prinsen
- Navis
- Dolsma
- Gemici
- Simonis
- van der Loo

VVD Arnhem — 6 — 0

- Combée
- Pape
- Kalthoff
- van Es
- Maref
- Loos

D66 — 5 — 0

- Andeweg
- Loor
- Venhoek
- van Ommen
- van Iperen

PvdA — 4 — 0

- Greving
- Bouma
- de Vries
- Visser

Arnhemse Ouderen Partij — 0 — 1

- Wiggers

CDA Arnhem — 2 — 0

- van Dillen
- Hutten

Arnhem Centraal — 2 — 0

- van der Laak
- Manders
- Kraaijenbrink

SP — 0 — 3

- Elfrink
- Çetintaş
- Dobbe

ChristenUnie — 0 — 2

- Becker
- Nede

DENK / Verenigd Arnhem — 2 — 0

- Usta
- Aydemir

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem — 2 — 0

- de Groot
- Eliëns

Partij voor de Vrijheid — 0 — 1

- Verheij
- Sanders

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Motie van	Yildirim Usta – Denk Verenigd Arnhem Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal
Titel motie	Niet tussen wal en schip laten vallen bewoners
Nummer Zaaknummer	**20M111** 424102

De Raad,
Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Er geen alternatieven voor woonboten binnen de regio worden gezien door de gemeente
- De huidige ligplaatsen een gevaarlijke en ongewenste ligging hebben
- De gemeente haar rol kan nemen in een breed spectrum

Overwegende dat:
- Het wonen op een boot een manier van leven is
- Dat er wellicht kansen zich voordoen (zoals de Westervoortsedijk) voor mogelijke ligplaatsen

Verzoekt het college:
- Zodra er een mogelijkheid zich voordoet, het geld voor uitkoop hiervoor in te zetten
- Indien na één jaar geen mogelijkheden zich voordoen, de periode verlegen met één jaar mits er al een oplossing in het verschiet ligt.
- Te voldoen aan de inspanningsverplichtingen van de gemeente

en gaat over tot de orde van de dag

Yildirim Usta – Denk Verenigd Arnhem
Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal

AANGENOMEN

Voor 32

Tegen 5

Motie "Niet tussen wal en schip laten vallen bewoners" (20M111)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Motie van	Maarten Venhoek - D66
Titel motie	Waar is de provincie
Nummer Zaaknummer	**20M114** 424102

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat

- Het college een visie op de Nieuwe Haven heeft voorgelegd
- Deze visie inzet op het ontwikkelen van de economische functie van de Nieuwe Haven
- Bij de visie op de Nieuwe Haven geen concrete betrokkenheid van het bedrijfsleven en de provincie is benoemd.

Overwegende dat

- De Nieuwe Haven een van de weinige plekken in de provincie is waar watergebonden bedrijfsactiviteiten kunnen plaats vinden
- De Nieuwe Haven daarmee een regionaal belang dient

Verzoekt het roept het college op :

Om in gesprek te gaan met de provincie en de betrokken eigenaren van het bedrijventerrein aan de Nieuwe Haven over mee financieren van de ontwikkelingen die in de Nieuwe Haven nodig zijn.

en gaat over tot de orde van de dag

Maarten Venhoek - D66

AANGENOMEN

Voor 36

Tegen 1

Motie "Waar is de provincie" (20M114)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Motie van	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Commissie van Onderzoek woonboten Nieuwe Haven
Nummer Zaaknummer	**20M129** 424102

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- de Nieuwe Haven wordt gebruikt voor enerzijds industriële activiteiten en anderzijds voor recreatieve doeleinden, maar dat er ook door toedoen van de gemeente in het verleden ook mensen wonen in woonboten;
- sprake is van conflicterende belangen en wensen van de zijde van de gebruikers;
- het aan de gemeenteraad is om een visie op te stellen en deze te faciliteren;
- dat verschillend wordt gedacht als het gaat om het gebruik van de Nieuwe Haven door woonboten;
- dat zijdens de Arnhems Peil oplossingen zijn aangedragen, die door het college – zonder onderbouwing per suggestie – zijn afgewezen als onhaalbaar;

Overwegende dat:
-het wenselijk is alle alternatieven aangedragen door Arnhems Peil te onderzoeken of realiseerbaarheid;
- dat zijdens het college deze informatie niet, althans onvoldoende, per oplossingsmogelijkheid is weerlegd

Besluit de Raad
1. dat een commissie bestaande uit één raadslid vanuit de college-dragende fracties en één raadslid vanuit de niet-college-dragende fracties met één onafhankelijke voorzitter (aan te dragen door de twee leden van de commissie), samen met de portefeuillehouder en één vertegenwoordiger van Arnhems Peil de door Arnhems Peil aangedragen oplossingen onderzoekt en aan de raad rapporteert;

VERWORPEN

20 m 129/P.2

2. dat de rapportage mede basis kan vormen voor de verdere besluitvorming i.c. de financiering van de oplossingen rond de woonboten in de Nieuwe Haven.
en gaat over tot de orde van de dag Nico Wiggers, Arnhemse Ouderen Partij VERWORPEN

Toelichting:

1. Er is geen andere kwestie in de gemeente Arnhem, die inmiddels zo'n lange voorgeschiedenis en medeverantwoordelijkheid van de gemeente betreft.
2. Arnhems Peil heeft serieus onderzoek gedaan en citeert ook overheidsinstanties. Met het slechts voor kennisgeving aannemen, doen wij Arnhems Peil en anderen te kort.
3. Nu via Arnhems Peil bij voorbeeld de Rijkswaterstaat te kennen heeft gegeven mee te willen denken in oplossingen, maakt het ons nieuwsgierig waarom het college niet gretig hierop ingaat, maar slechts – zonder uitvoerige argumentatie – wordt verworpen. Datzelfde geldt voor aangedragen oplossingen buiten de gemeentegrenzen.
4. Indien de Raad begin juli 2020 deze motie aanneemt, kan rapportage eind augustus 2020 gereed zijn, zodat dit initiatief niet zal leiden tot vertraging.

Voor 7

Tegen 30

Motie "Commissie van Onderzoek woonboten Nieuwe Haven" (20M129)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Motie van	Klaartje van Dillen - CDA
Titel motie	Voortgang koers woonboten
Nummer Zaaknummer	**20M161** 424102

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat
- Er aanvankelijk onduidelijkheid heeft bestaan over de bereidwilligheid van Rijkswaterstaat om mee te kijken naar alternatieve locaties voor woonboten;
- Het college in de commissiebehandeling heeft aangegeven naar de raad te komen met alternatieve locaties, daar waar een bestemmingsplan een belemmering vormt;
- Het college dit niet formeel als een toezegging wilde laten optekenen;

Overwegende dat
- De woonbootbewoners in angst verkeren hun woonboten te moeten verlaten, zonder daarin de mogelijkheid te hebben gehad een andere locatie te bemachtigen;
- Woonbootbewoners meerdere voorstellen hebben gedaan welke door de wethouder nagenoeg allemaal als niet mogelijk zijn bestempeld;
- De toelichting waarom enkele opties niet mogelijk zijn, vrij summier is;
- De raad in staat moet worden gesteld het college te controleren op uitvoering van genomen besluiten;

Verzoekt het college:
- Half jaarlijks met een gedetailleerd brief te komen waarin is opgenomen welke locaties het college heeft onderzocht voor ligplekken bestemd voor de bewoners van de Nieuwe Haven;
- Hierin op te nemen waarom de ligplekken geschikt, dan wel ongeschikt zijn en wat eventuele belemmeringen vormen om hier ligplekken te realiseren. Denk hierbij aan

AANGENOMEN

aspecten betreffende de nautische veiligheid, veiligheid van de omgeving, aan te leggen voorzieningen, belemmerende bestemmingsplannen, etc; • Hier ook expliciet in mee te nemen de 12 opties van stichting Arnhems Peil, maar zich niet te beperken tot deze opties; • Deze brief half jaarlijks te doen toekomen aan de raad.
en gaat over tot de orde van de dag Klaartje van Dillen
AANGENOMEN

Voor 36 *Motie "Voortgang koers woonboten" (20M161)*

Tegen 1

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 424102

Onderwerp: Visie Nieuwe Haven

Voorstel

1. De Visie Nieuwe Haven vast te stellen;
2. Te kiezen voor het scenario economische ontwikkeling zoals beschreven in de visie;
3. Zich voor te nemen het gebruik van de Nieuwe Haven als ligplaats voor woonboten te doen beëindigen;
4. Eigenaren van woonboten financieel schadeloos te stellen voor het verlies van hun woning en hiertoe op basis van vrijwilligheid een aanbod te doen, vooruitlopend op een formele beëindiging van de ligplaats door middel van intrekken van ligplaatsvergunning en een planologische regeling in het bestemmingsplan;
5. De kosten van de schadeloosstelling te dekken door voor de verwachte kosten in 2020 € 1,15 miljoen aan de algemene reserve te onttrekken en de resterende opgave voor 2021 en verder mee te nemen in de Perspectiefnota 2020;
6. Bijgevoegde wijziging van de begroting vast te stellen, waarmee in 2020 € 1,15 miljoen budget beschikbaar wordt gesteld voor de schadeloosstelling door een onttrekking uit de algemene reserve.

Inleiding

De Nieuwe Haven in Arnhem wordt gebruikt door diverse doelgroepen, zoals vrachtschepen, bedrijven, cruiseschepen, woonboten, recreatie en een jachthaven. Deze vormen van gebruik kunnen met elkaar conflicteren. In september 2018 heeft het college daarom besloten een visie op te stellen, waarin verschillende gebruiksscenario's voor de Nieuwe Haven tegen elkaar worden afgewogen. Die visie ligt nu voor.

De Nieuwe Haven en de aangrenzende bedrijventerreinen zijn van grote economische betekenis voor Arnhem. Voor het college staat voorop dat de economische mogelijkheden van dit gebied nu en in de toekomst optimaal benut moeten kunnen worden. Uit de weging van de scenario's in de visie blijkt dat er door de industriële bedrijvigheid geen goed woon- en leefklimaat kan bestaan in het gebied. Activiteiten die nu en in de toekomst mogelijk zijn op een bedrijventerrein met milieucategorie 4, zoals het geval is op Kleefse Waard, zijn vanwege veiligheid en overlast niet toegestaan in de nabijheid van woningen.

Dat er in het gebied wel woningen aanwezig zijn (in de vorm van woonboten) is in strijd met een goede ruimtelijke ordening. De gemeente mag een situatie die in strijd is met een goede ruimtelijke ordening niet laten bestaan. De ligplaatsen voor woonboten kunnen niet worden gehandhaafd en dienen definitief

te worden beëindigd. Het betreft 15 woonboten (13 aan de Nieuwe Havenweg, 1 aan de landtong, en 1 aan de Westervoortsedijk).

De ligplaatsen zijn al geruime tijd geleden als onwenselijk verklaard door de gemeenteraad. Maar de woonboten zijn wel in bezit van een huurovereenkomst, een ligplaatsvergunning en een omgevingsvergunning voor de activiteiten bouwen en strijdig gebruik. Naar huidige stand van het recht liggen de schepen er dus geheel legaal en kan alleen nog uit een bepaling in de ligplaatsvergunning en het gegeven dat de ligplaatsen nog niet in het bestemmingsplan zijn opgenomen, worden afgeleid dat de ligplaatsen als ongewenst worden beschouwd.

De eigenaren van deze boten is altijd voorgehouden dat zij moeten verplaatsen naar een andere locatie wanneer die beschikbaar en gereed is. Al in 2014 is echter definitief vastgesteld dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem. Die situatie is niet veranderd. De enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt af te voeren.

Voor de woonboten waarvoor geen andere ligplaats beschikbaar is, of waarvan de eigenaar geen andere ligplaats wil, blijft alleen de oplossing over van financiële schadeloosstelling van de eigenaar.

Omdat de aspecten geluid en externe veiligheid van de huidige en toekomstige bedrijvigheid op zichzelf al voldoende zijn voor de conclusie dat er geen sprake kan zijn van een goed woon- en leefklimaat in de haven, is het niet nodig de vraag te beantwoorden of de nautische veiligheid (dat is de veiligheid van verkeer op het water) een te groot risico is om wonen in de haven toe te staan. Dit is onderzocht in het kader van de visie, maar deze vraag is moeilijk objectief en sluitend te beantwoorden. Er wordt onder bewoners en andere gebruikers van de haven dan ook zeer verschillend over gedacht. Als het zekere voor het onzekere genomen zou worden (het voorzorgsbeginsel), zou de conclusie zijn dat de haven nautisch te onveilig is om in te wonen.

Voor de watersportverenigingen Jason en Miguel Pro ligt het vraagstuk van de nautische veiligheid anders dan voor de woonboten, onder meer omdat de veiligheid voor sporters en recreanten verbeterd kan worden door het aanpassen van gedrag. Hoewel met de kennis van nu een volledig veilige haven moeilijk te realiseren lijkt, geldt voor Miguel Pro en Jason dat zij voorlopig in de Nieuwe Haven kunnen blijven. Er wordt samen met Jason en Miguel Pro verder ingezoomd op de veiligheidssituatie en er wordt gezamenlijk onderzocht of er haalbare aanvullende maatregelen te nemen zijn, passend bij de koers van de haven.

Beoogd effect

Het opheffen van strijdige functies in de Nieuwe Haven om de volledige economische mogelijkheden van de haven en aanliggende bedrijventerreinen te kunnen benutten.

Argumenten

2.1 Het hebben van industriegebied is belangrijk voor de werkgelegenheid in Arnhem

Bedrijven in industriegebieden vervullen een belangrijke rol in de werkgelegenheid van Arnhem, zowel in omvang als in type werkgelegenheid. Ze zorgen voor een gevarieerd aanbod en helpen bij het versterken van de werkgelegenheid.

2.2 Er is ruimte nodig in Arnhem voor bedrijven die alleen op een industrieterrein gevestigd kunnen zijn

Het aantal terreinen in de regio waar bedrijven in de zwaardere milieu-categorieën hun activiteiten kunnen uitvoeren neemt af. Dit komt onder meer door transformatie van bedrijventerreinen naar woon- of woon-werkgebieden en de toename van afwijkende functies op bedrijventerreinen die beperkingen opleggen aan de milieuruimte in de omgeving. Verdere afname van het areaal aan reguliere industrieterreinen in Arnhem is niet wenselijk.

2.3 Behoefte aan watergebonden bedrijvigheid neemt toe

De schaalvergroting van containerschepen en binnenvaart zal toenemen. Dit leidt er veelal toe dat havens in het achterland worden aangedaan door grotere binnenvaartschepen. Dit werkt op haar beurt weer door naar vestigingseisen van watergebonden bedrijven waaronder langere kades en een voorkeur voor dieper vaarwater en meer diepgang voor de kades. Ze vormen een belangrijke vestigingseis voor watergebonden bedrijven.

2.4 Het gebied voorziet in de regionale behoefte

Uit het onderzoek door bureau Ecorys blijkt dat er in de regio Arnhem-Nijmegen op dit moment niet in de regionale behoefte aan watergebonden terreinen kan worden voorzien. In de regio Arnhem-Nijmegen is de locatie Koningspleij-Noord in combinatie met de kade van de Nieuwe Haven de meest geschikte locatie voor watergebonden en waterverbonden bedrijven in de regio.

3.1 In de Nieuwe Haven is geen sprake van een goed woon- en leefklimaat

Een goede ruimtelijke ordening beoogt onder andere het voorkomen van voorzienbare hinder en gevaar door milieubelastende activiteiten. Voor een scala aan milieubelastende activiteiten, opslagen en installaties zijn hiervoor richtafstanden aangegeven. De industrieterreinen in de directe omgeving van de woonboten zijn grotendeels bestemd voor zwaardere industrie, namelijk bedrijven tot en met categorie 4.2. Voor deze bedrijven geldt een maximale richtafstand van 200 m tot de functie wonen, in dit geval de woonboten. De woonboten in het plangebied liggen op zeer korte afstand (25 meter) van een bedrijventerrein bestemd voor zwaardere industrie en dus ruim binnen de richtafstand.

Daarnaast liggen de woonboten binnen de geluidscontour van de industrieterreinen in en nabij het plangebied. De geluidsbelasting ter plaatse van de woonboten is te hoog.

3.2 De mogelijkheden van bestaande en toekomstige bedrijven worden beperkt door de woonboten

De geluidsbelasting van de ligplaatsen is te hoog. Omdat het niet mogelijk is maatregelen bij de woonboten zelf te treffen, kan dit betekenen dat bedrijven maatregelen moeten treffen. Dit zal betekenen dat bepaalde werkzaamheden niet meer kunnen worden uitgevoerd, waardoor bedrijven belemmerd worden in hun werkzaamheden. Daarnaast wordt het voor nieuwe bedrijven in een hogere milieucategorie onmogelijk om zich te vestigen in de haven omdat door de aanwezigheid van ligplaatsen de milieuruimte erg beperkt is.

Er liggen geen ligplaatsen voor woonboten binnen de bestaande externe veiligheidscontour, maar op het moment dat bedrijven in de toekomst vergunning aanvragen voor bedrijvigheid met een externe veiligheidscontour, zullen zij door de aanwezigheid van ligplaatsen beperkt worden in hun mogelijkheden die ze op grond van het bestemmingsplan hebben.

3.3 Jurisprudentie bevestigt dat de huidige situatie in strijd is met een goede ruimtelijke ordening

De Rechtbank Arnhem heeft in een uitspraak uit 2009 over het plaatsen van een 'drijvende accommodatie ten behoeve van de 24-uursopvang van drugsverslaafden (De Boei) in de Nieuwe Haven', onder meer gesteld dat bij het bepalen van de hinder van bedrijven niet de bestaande situatie maar de planologisch maximaal mogelijk situatie als uitgangspunt geldt. Bedrijven in de categorie IV kunnen zich feitelijk niet in de directe nabijheid van De Boei vestigen doordat de functie van De Boei als wonen beschouwd wordt. De aanwezigheid van De Boei zal leiden tot een weigering van de voor die bedrijven benodigde milieuvergunning en frustreert daarmee de ter plaatse bestaande planologische mogelijkheden. Dit is in strijd met een goede ruimtelijke ordening.

https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBARN:2009:BH0531

3.4 Dezelfde conclusie is eerder ook al getrokken voor 'reguliere' woningen in de nabijheid

Al in 2006, toen sprake was van een nieuw bestemmingsplan voor Kleefse Waard, is vastgesteld dat aangrenzende woningen moeten wijken vanwege de nabijheid van (planologische mogelijkheden voor) zware categorieën industriële bedrijvigheid. Het ging daarbij om de voormalige dienstwoningen van AKZO aan de Westervoortsedijk en de Industriestraat. Sindsdien loopt er een minnelijk traject voor aankoop (en sloop) van die woningen. Tot formele onteigening is het niet gekomen. Er resteert nog één woning om aan te kopen.

4.1 Omdat er geen alternatieve ligplaatsen zijn is financiële schadeloosstelling het enige alternatief

Ondanks de vaststelling in 2014 dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem, is er 'met de stofkam' nog eens gezocht naar mogelijke ligplaatsen. Daarbij zijn alle eerder geopperde mogelijkheden nog een keer tegen het licht gehouden. Daarnaast heeft de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven twaalf oplossingen naar voren gebracht, waaronder uitkoop. Ook deze zijn onderzocht. Ook is in het kader van het opstellen van een visie op de Nieuwe Haven nagegaan of het mogelijk is de woonboten in de haven een andere plek te geven. Hieruit blijkt dat er geen alternatieve locaties zijn in de Nieuwe Haven (inclusief de voormalige AKZO-haven die bovendien geen eigendom is van de gemeente). Conclusie is, net als in 2014, dat er binnen de gemeente geen mogelijkheden zijn om nieuwe ligplaatsen voor woonboten te creëren.

Voor een overzicht van de zoektocht naar de ligplaatsen wordt verwezen naar de bijlage.

De enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt - tegen bijkomende kosten - af te voeren. Dit gaat hoogstens om een enkele plek. De kosten (en daarmee dus ook de waarde na verplaatsing) lopen sterk uiteen per locatie. Een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder is aanzienlijk meer waard dan een plek aan de Westervoortsedijk. Uit oogpunt van rechtsgelijkheid kan van een ruil van een onwenselijke ligplaats in de Nieuwe Haven voor een formeel bestemde definitieve plek ergens anders (in feite een vorm van schadeloosstelling) alleen sprake zijn als de waarde van de betreffende ligplaats vergelijkbaar is. Dat is het geval aan de Westervoortsedijk, die immers zeer nabij de Nieuwe Haven ligt. Daarom is recent een gewenste (formeel bestemde) ligplaats aan de Westervoortsedijk die op de markt kwam, verworven door de gemeente. De verwachting is dat hier twee woonboten uit de Nieuwe Haven definitief herplaatst kunnen worden.

Het staat eigenaren overigens vrij om de te ontvangen financiële schadeloosstelling *zelf* in te zetten voor een ligplaats ergens anders in Arnhem of daarbuiten, als die beschikbaar is.

4.2 Volledige schadeloosstelling is redelijk omdat de ligplaatsen legaal zijn

De eigenaren van de boten hebben een huurovereenkomst met de gemeente, een ligplaatsvergunning en een omgevingsvergunning voor de activiteiten bouwen en strijdig gebruik (van rechtswege - dus zonder nadere afweging - afgegeven ten gevolge van de Wet verduidelijking voorschriften woonboten). Bij een herziening van het bestemmingsplan zal de verleende omgevingsvergunning in beginsel geïncorporeerd moeten worden (d.w.z. dat de bestemming 'water' omgezet zal moeten worden naar bestemming 'wonen'; om die reden is dan ook een expliciete planologische regeling nodig om het huidige gebruik voor wonen te beëindigen).

De schepen liggen er dus legaal en er kan alleen nog uit een bepaling in de ligplaatsvergunning en het gegeven dat de ligplaatsen nog niet in het bestemmingsplan zijn opgenomen, worden afgeleid dat de ligplaatsen als ongewenst worden beschouwd.

Voor de voorgeschiedenis van de juridische situatie van de ligplaatsen wordt verwezen naar de bijlage.

4.3 De eigenaren kunnen in meerderheid met deze oplossing leven

Om een goed beeld te krijgen van de situatie en de wensen van woonbooteigenaren zijn er individuele gesprekken gevoerd met op één na alle eigenaren. Het beeld is gemêleerd. Maar alle eigenaren zijn het er over eens dat er definitief duidelijkheid moet komen over hun positie: blijven, verplaatsen of schadeloosstelling. De meerderheid wil bij voorkeur de ligplaats in de Nieuwe Haven behouden, maar vindt een eerlijke uitkoopregeling een aanvaardbaar alternatief. De meeste eigenaren zien verplaatsing ook niet (meer) als een reële optie, hoewel een betere ligplaats door een aantal niet afgewezen zou worden. Voor een aantal eigenaren heeft uitkoop zelfs de voorkeur boven verplaatsen of blijven liggen. Een kleine minderheid wil wel hoe dan ook een andere plek of wil juist hoe dan ook op de huidige plek blijven en ziet uitkoop niet als optie.

5.1 Bedrag is pas definitief te begroten als er een formele taxatie heeft plaatsgevonden

Voor een formele taxatie moet het te taxeren object zelf bezocht worden. Dat kan alleen met medewerking van de eigenaar en dat is pas aan de orde na een besluit van de raad over schadeloosstelling. Er is voor een eerste raming van te verwachten kosten bureau-onderzoek gedaan. Hierbij is uitgegaan van aannames. Zo is de staat van onderhoud of isolatie en energiebesparende maatregelen niet meegenomen. Na dit raadsbesluit zal een formele taxatie met onder meer een bouwkundige keuring worden uitgevoerd en wordt de algehele staat van de te taxeren woonboot in kaart gebracht. Op basis van de taxaties kan de resterende opgave in beeld worden gebracht voor de perspectiefnota 2020.

5.2 Voor 2020 wordt een budget van € 1,15 miljoen als voldoende beschouwd

De kosten zullen naar verwachting over meerdere jaren uitgespreid worden. Een klein aantal bewoners zal direct willen verkopen, een aantal zal er om uiteenlopende redenen geen haast mee willen maken en een aantal zal het laten aankomen op intrekking van de vergunning of onteigening en hiertegen in beroep gaan. Na het voeren van gesprekken met eigenaren naar aanleiding van dit besluit, zal een inschatting gemaakt kunnen worden van de jaarschijven ten behoeve van de perspectiefnota 2020.

Kanttekeningen en risico's

3.1 Voor Jason en Miguel Pro is een goed woon- en leefklimaat niet van belang, maar veiligheid wel

Voor Miguel Pro en Jason geldt dat zij voorlopig in de Nieuwe Haven kunnen blijven. In de onderzoeken naar de veiligheid in de Nieuwe Haven is geconcludeerd dat nautisch gezien niet gesproken kan worden van een veilige situatie. Als gevolg daarvan is onderzocht of en zo ja, welke maatregelen genomen kunnen worden om deze situatie te verbeteren. Hieruit blijkt dat de meest effectieve maatregelen zijn het scheiden van activiteiten en meer ruimte creëren ter plaatse van de invaart. De effectieve maatregelen die op korte termijn zijn te nemen, zijn onder andere het afschermen van de jachthaven door middel van beschermpalen en het blijven voorlichten van gebruikers.

De gemeente heeft deze maatregelen inmiddels gedeeltelijk uitgevoerd: de woonboot aan de Westervoortsedijk is binnen de palen gelegd en de gemeente geeft voorlichting aan de reders, kapiteins en eigenaren van bezoekende schepen over de situatie in de haven. Ook de betreffende verenigingen zelf geven aan dat het maken en handhaven van afspraken over gedrag en veiligheidsvoorschriften een effectief middel is. Met deze maatregelen is het risico in dit gedeelte van de haven voor het moment binnen redelijke grenzen gebracht, maar niet weggenomen. Daarom wordt samen met de verenigingen verder onderzocht of er haalbare aanvullende maatregelen te nemen zijn.

5.1 Clausule in overeenkomst aankoop ligplaatsen voormalige ASM-haven

In 2012 heeft de gemeenteraad besloten tot een algemene vrijwillige uitkoopregeling voor alle woonbooteigenaren in Arnhem, maar die was in het bijzonder gericht op de woonboten die op last van de rechter kort daarvoor de ASM-haven in Stadsblokken moesten verlaten. In de koopovereenkomst is destijds opgenomen dat als een andere houder van een ligplaatsvergunning

voor de ASM-haven een hoger bedrag betaald krijgt, de koopprijs verhoogd wordt met het verschil tussen dit hogere bedrag en de koopprijs.

Bij het opstellen van de uitkoopregeling heeft de gemeente Arnhem altijd beoogd alle bewoners van de Stadsblokkenweg hetzelfde uitkoopbedrag te bieden. Deze clausule is uitsluitend bedoeld voor bewoners van de voormalige ASM-haven in deze specifieke situatie tijdens de termijn van de uitkoopregeling. Het is nooit de bedoeling geweest deze clausule langer dan de termijn van de uitkoopregeling in stand te houden.

De inschatting is dan ook dat een aanspraak op deze clausule geen kans van slagen heeft bij een rechter, maar niet uit te sluiten valt dat er toch een beroep op wordt gedaan.

Financiën

Voor een deel van de kosten (€ 1,15 miljoen) is al ruimte aanwezig binnen de algemene reserve. Met bijgaande begrotingswijziging wordt een budget van € 1,15 miljoen begroot. Voor 2020 wordt dit budget als voldoende beschouwd.

In het weerstandsvermogen van de gemeente Arnhem is vanwege de conflicterende gebruiksvormen in de Nieuwe Haven een risico opgenomen (omvang destijds ingeschat op € 2,5 miljoen en kans 90%). Zodra het bedrag voor de totale schadeloosstelling in de begroting wordt opgenomen kan het risico komen te vervallen. Het bedrag dat ter dekking van dit risico in de algemene reserve wordt aangehouden, te weten € 1,15 miljoen, kan vrijvallen zonder dat de weerstandsfactor wijzigt.

Toelichting begrotingswijziging (bijlage):

Exploitatiebegroting (bedragen x € 1.000)		Begroting	Meerjarenraming		
		2020	2021	2022	2023
Lasten	Compensatie woonschepen nieuwe haven (S11)	1.150	0	0	0
		1.150			
Baten		0	0	0	0
		0	0	0	0
Mutaties reserves	Onttrekking Algemene reserve (S0)	1.150	0	0	0
		1.150	0	0	0
Totaal Resultaat		0	0	0	0

Meerjaren Investeringsplan (MIP)	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Totaal Investeringen	0	0	0	0

Arnhem GEMEENTE

Op basis van de taxaties kan de resterende opgave voor 2021 en verder in beeld worden gebracht voor de komende perspectiefnota. Er kan dan ook een inschatting gemaakt worden van de verdere jaarschijven, na gesprekken met eigenaren en de eerste overeenkomsten in 2020.

Uitvoering

Stap 1: Vrijwillige uitkoopregeling
Er zal maximaal worden ingezet op een vrijwillige uitkoopregeling. Vrijwilligheid heeft de voorkeur boven formele procedures voor intrekking en/of onteigening, omdat er zo snel duidelijkheid is voor bewoners. Voor dit minnelijke traject wordt ruim de tijd genomen, om de bewoners voldoende rust te gunnen om een voor hun juiste beslissing te nemen.

Na dit raadsbesluit zullen de bewoners worden uitgenodigd voor een individueel gesprek met de projectleider en de vastgoedmanager. Naar verwachting zal dit daags na de beslissing van de raad zijn beslag krijgen. In het gesprek wordt de beslissing toegelicht en wordt een informatieve brief overhandigd waarin alles wordt toegelicht. In deze brief komen de volgende zaken aan de orde:

- Er zijn geen alternatieve ligplaatsen beschikbaar binnen de gemeente Arnhem. Wel bestaat er de mogelijkheid voor een tweetal (hiervoor geschikte) woonarken te verplaatsen naar de Westervoortsedijk. Met geïnteresseerde bewoners zal deze mogelijkheid worden besproken. Indien er meer dan twee bewoners interesse tonen, wordt de stadsnotaris gevraagd te loten.
- De vrijwillige uitkoopregeling is een volledige schadeloosstelling en bestaat uit:
    - Vermogensschade; dit betekent de verkoopwaarde van de woonboot en de ligplaats, of, als de bewoner ervoor kiest zelf de woonboot te verkopen, de waarde van de ligplaats;
    - Vergoeding voor eenmalige bijkomende schade (bijvoorbeeld verhuiskosten).
- De vermogensschade zal door een onafhankelijk taxateur worden bepaald aan de hand van een formele taxatie. De bewoners worden door deze taxateur benaderd voor een taxatieafspraak. De taxatie zal in concept naar de bewoner en de gemeente Arnhem worden gezonden met het verzoek hierop binnen een termijn van vier weken te reageren. Het definitieve rapport is voor de gemeente Arnhem maatgevend om in gesprek te gaan met de bewoner. Er volgt een aanbieding tot aankoop van de ligplaats en woonboot, dan wel alleen een aanbieding voor de aankoop van de ligplaats. Immers, het staat de eigenaar vrij de woonboot, zonder ligplaatsvergunning van de gemeente Arnhem, aan de markt aan te bieden.
- Als de bewoner instemt met de vrijwillige uitkoopregeling worden nadere afspraken gemaakt over de uitbetaling van de vergoeding in de vorm van een vaststellingsovereenkomst. De regeling biedt de ruimte een deel van het bedrag als voorschot te ontvangen, bijvoorbeeld als verhuisvergoeding, bankgarantie bij aankoop van een woning of borgstelling op een huurwoning.
- Bovenstaande zal worden begeleid door de onafhankelijke taxateur en uitgevoerd door de afdeling Vastgoedmanagement van de gemeente Arnhem.

Stap 2: Intrekken van de ligplaatsvergunning
Wanneer het minnelijk traject op termijn (gedacht wordt aan in elk geval minimaal een jaar) niet leidt tot het geheel vrijmaken van de Nieuwe Haven, dan kan het college van B&W het voornemen uitspreken tot het intrekken van de ligplaatsvergunning. De bewoners kunnen hun zienswijze over dit voornemen tot besluit indienen. Na ontvangst en behandeling van deze reacties volgt een besluit tot intrekking; hiertoe

staat bezwaar en beroep open. Verzending van het intrekkingsbesluit markeert ook het einde van de regeling voor vrijwillige uitkoop. Eigenaren kunnen nog wel een regulier verzoek tot nadeelcompensatie doen, maar de uitkomst daarvan is ongewis.

Met het intrekken van de vergunning vervalt tevens van rechtswege de huurovereenkomst en liggen de woonboten illegaal in de Nieuwe Haven. Voor zover deze niet door de eigenaren worden verwijderd zal de gemeente Arnhem moeten handhaven.

Stap 3: Planologische regeling en onteigening
Gelijktijdig met het intrekkingstraject zal besloten worden tot een wijziging van het bestemmingsplan, waarmee de planologische toestemming voor de ligplaatsen zal worden 'wegbestemd'. Hiermee wordt de beoogde situatie (een industriehaven zonder woonschepen) ook planologisch geborgd. Op basis van dit nieuwe bestemmingsplan kan een onteigeningsprocedure worden gestart indien er minnelijk onvoldoende resultaat wordt bereikt én de intrekkingsprocedure niet succesvol blijkt te kunnen worden afgerond. Vaststellen van het bestemmingsplan en daarmee de in te zetten onteigening is ter afweging aan de gemeenteraad.

Jason en Miguel Pro
Samen met Jason en Miguel Pro zal worden verkend of er haalbare oplossingen zijn om de nautische veiligheid van hun activiteiten bij economische ontwikkeling van de haven op een aanvaardbaar niveau te brengen. Hiertoe wordt onder begeleiding van een extern specialist een brainstormsessie georganiseerd. De resultaten hiervan zullen nog in 2020 aan de raad voorgelegd worden.

Communicatie

Om een goed beeld te krijgen van de situatie en de wensen van woonbooteigenaren zijn er individuele gesprekken gevoerd met op één na alle eigenaren. De woonbooteigenaren zijn direct na het collegebesluit per brief op de hoogte gesteld van dit raadsvoorstel.

Na het raadsbesluit wordt contact opgenomen met alle eigenaren voor een afspraak voor een persoonlijk gesprek.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Visie op de Nieuwe Haven
- Voorgeschiedenis woonboten en de zoektocht naar nieuwe locaties van 2000 tot heden
- Ligging woonboten (luchtfoto's)
- Brief aan de eigenaren van woonboten naar aanleiding van het besluit van het college van B&W
- Begrotingswijziging

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	424102

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 10 december 2019, nummer: 424102;

overwegende dat economische ontwikkeling een goed woon- en leefklimaat voor de aanwezige woonboten onmogelijk maakt, en andersom de woonboten de economische ontwikkeling van de Nieuwe Haven belemmeren;

overwegende dat niet voor alle woonboten een vervangende ligplaats gevonden kan worden;

gelet op artikel 108, eerste lid, artikel 147, tweede lid, en artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Visie Nieuwe Haven vast te stellen;
2. Te kiezen voor het scenario economische ontwikkeling zoals beschreven in de visie;
3. Zich voor te nemen het gebruik van de Nieuwe Haven als ligplaats voor woonboten te doen beëindigen;
4. Eigenaren van woonboten financieel schadeloos te stellen voor het verlies van hun woning en hiertoe op basis van vrijwilligheid een aanbod te doen, vooruitlopend op een formele beëindiging van de ligplaats door middel van intrekken van ligplaatsvergunning en een planologische regeling in het bestemmingsplan;
5. De kosten van de schadeloosstelling te dekken door voor de verwachte kosten in 2020 € 1,15 miljoen aan de algemene reserve te onttrekken en de resterende opgave voor 2021 en verder mee te nemen in de Perspectiefnota 2020;
6. Bijgevoegde wijziging van de begroting vast te stellen, waarmee in 2020 € 1,15 miljoen budget beschikbaar wordt gesteld voor de schadeloosstelling door een onttrekking uit de algemene reserve;

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Visie Nieuwe Haven

Gemeente Arnhem

3-12-2019

Inhoud

Samenvatting ... 3

1 Inleiding ... 5

1.1 Aanleiding ... 5

1.2 Plangebied ... 5

1.3 Planproces ... 6

2 Inventarisatie en analyse ... 7

2.1 Cultuurhistorie ... 7

2.2 De Nieuwe Haven anno 2019 ... 9

2.2.1 Nieuwe Havenweg ... 9

2.2.2 Nieuwe Haven ... 11

2.2.3 Industriepark Kleefse Waard en Akzo haven ... 12

2.2.4 Koningspleij-Noord ... 13

2.3 Milieuzonering en veiligheid ... 14

2.3.1 Milieuzonering ... 14

2.3.2 Toets plangebied ... 16

2.3.3 Nautische veiligheid ... 20

2.4 Overige milieuaspecten ... 21

2.4.1 Bodem ... 21

2.4.2 Water ... 21

2.5 Verkeersstructuur en ontsluiting ... 22

2.6 Groen en ecologie ... 22

3 Ontwikkelingen en trends ... 23

3.1 Circulaire economie ... 23

3.1.1 Nieuwe vormen van productie ... 23

3.2 Klimaatadapatie ... 23

3.3 Gezonde leefomgeving ... 24

3.4 Bereikbaarheid ... 24

3.4.1 Algemeen ... 24

3.4.2 Fietsverbindingen ... 24

3.4.3 Openbaar vervoer ... 24

3.5 Energietransitie ... 25

3.6 Industrieterreinen behouden en benutten ... 25

3.7 Behoefte aan watergebonden bedrijvigheid neemt toe ... 25

3.7.1 Koningspleij-Noord voorziet in regionale behoefte ... 26

4 Scenario's ... 28

4.1 Scenario 1. Economische ontwikkeling haven ... 28

4.2 Scenario 2. Bundeling functies in de haven 28
4.3 Weging scenario's 30
5 Visie Nieuwe Haven 32
6 Uitvoeringsplan 34
6.1 Faciliteren en meedenken 34
6.2 Actieve rol 34
6.3 Status visie 34

BIJLAGEN

1. trends en ontwikkelingen watergebonden- en verbonden bedrijven
2. onderzoeken nautische veiligheid

Samenvatting

De Nieuwe Haven in Arnhem wordt gebruikt door diverse doelgroepen, zoals vrachtschepen, bedrijven, cruiseschepen, woonboten, recreatie en een jachthaven. Als gevolg van dit divers gebruik en vanwege de ruimtelijke inpassing ontstaan onveilige situaties. Uit recente onderzoeken blijkt dat de nautische veiligheid in de Nieuwe Haven in het geding is en dat maatregelen op korte termijn nodig zijn[1]. Een deel van deze (tijdelijke) maatregelen is inmiddels door de gemeente uitgevoerd. Omdat geen van de gebruiksvormen optimaal kan functioneren, moeten hierin keuzes worden gemaakt. Los daarvan vormt de huidige situatie een belemmering voor het benutten van de (economische) kansen en potenties van het gebied (en dus ook voor de stad). Het ontbreekt de gemeente aan actueel, integraal beleid, op basis waarvan antwoord gegeven kan worden op verschillende (toekomstige) ruimteclaims en ontwikkelingen die op het gebied afkomen. Het opstellen van een visie met verschillende scenario's, inclusief voor- en nadelen en bijbehorende financiën, kan hierin ondersteunend zijn. Als gevolg daarvan heeft het college in september 2019 besloten een visie op de Nieuwe Haven op te stellen. Voorliggende visie is het resultaat hiervan.
Bij het opstellen van deze visie is gebruik gemaakt van de (specifieke) lokale kennis van gebruikers van het gebied (o.a. door het organiseren van stakeholdersavonden en persoonlijke gesprekken met bewoners en bedrijven), van deskundigen in onze eigen organisatie en is overleg gevoerd met het Waterschap Rijn en IJssel en Rijkswaterstaat. Hieronder wordt een samenvatting van de visie gegeven.

Als eerste is (zie hoofdstuk 2) is de ontstaansgeschiedenis van de haven in beeld gebracht. Daarna is ingezoomd op het huidig gebruik van de haven en aangrenzend gebied en zijn omgevings- en milieuaspecten in beeld gebracht. Vanwege het divers gebruik van de haven en het feit dat geen van de functies optimaal kan functioneren is nader ingezoomd op de milieuzonering en veiligheid in het gebied. Belangrijkste conclusie hieruit is de volgende. Vanwege de ruimtelijke inpassing van de haven en het gebruik van de haven door diverse doelgroepen is de nautische veiligheid in het geding. Ook blijkt uit onderzoek naar milieuzonering in het gebied, dat in de huidige situatie ter hoogte van de woonboten geen goed woon- en leefklimaat kan worden gegarandeerd. De schepen liggen binnen de geluidcontour van de geluidgezoneerde industrieterreinen Arnhem-Noord en op zeer korte afstand van industrieterreinen waar bedrijven tot en met categorie 4.2 zijn toegestaan.

Vervolgens is gekeken naar trends en ontwikkelingen (zie hoofdstuk 3). Deze zien toe op ontwikkelingen die hoe dan ook op het gebied afkomen en op concrete ontwikkelingen die nu in het gebied zelf spelen. De gemeente streeft naar een haven waarbij in 2050 de lokale industrie en logistieke activiteiten circulair ingericht zijn. Nieuwe vormen van productie (3-printer) zullen een rol gaan spelen. Daarnaast is het van belang rekening te houden met het realiseren van energiedoelen voor de stad (naast locatie Koningspleij-Noord zijn nieuwe locaties nodig), klimaatverandering en een gezonde fysieke leefomgeving. Ook zullen de veranderende mobiliteitsvraag en innovatie effect hebben op de bereikbaarheid van de haven.

Naar de toekomst toe is het van belang dat de industrieterreinen hun huidige functie behouden en moet verdere verkleuring van industrieterreinen worden voorkomen. De industrieterreinen leveren een belangrijke bijdrage in werkgelegenheid, zowel in omvang als in type werkgelegenheid en bieden de mogelijkheid een antwoord te geven op toekomstige ontwikkelingen. Uit recent onderzoek van de regio Arnhem-Nijmegen in het kader van het Regionaal Programma Werklocaties blijkt dat de vraag naar watergebonden- en verbonden bedrijventerreinen in de regio toeneemt en locatie Koningspleij-Noord nodig is om in de regionale behoefte te voorzien.

[1]. "Rapport Actualisatie Onderzoek Veiligheid Nieuwe Haven" en "Quickscan Nautische Veiligheid "

Op basis van de inventarisatie en analyse, trends en ontwikkelingen zijn in hoofdstuk 4 2 scenario's onderzocht en gewogen:

1. economische ontwikkeling van de haven: de haven en aangrenzende percelen zijn uitsluitend bedoeld voor (watergebonden) bedrijvigheid.
2. bundelen van functies in de haven, zodat de haven door diverse doelgroepen gebruikt kan worden.

Uit de weging van de scenario's blijkt dat het met scenario 2 (bundelen van functies in de haven) niet mogelijk is om de economische potenties van de haven optimaal te benutten zonder dat er knelpunten blijven bestaan op het gebied van nautische veiligheid en zonder dat een goed woon- en leefklimaat bij de woonboten kan worden gegarandeerd (nu en in de toekomst). De knelpunten uit de huidige situatie zijn ook in de toekomstige situatie niet zorgvuldig op te lossen. Anderzijds worden bedrijven door de aanwezigheid van de woonboten beperkt in hun (toekomstige) bedrijfsvoering.
Scenario 1 sluit aan bij de economische potenties van het gebied en kan inspelen op ontwikkelingen en trends. Het verder ontwikkelen van de haven als bedrijvenhaven is pas mogelijk wanneer de gevoelige functies uit de haven verdwenen zijn. De woonboten staan het optimaal gebruik van de kade in de weg en belemmeren planologisch en milieuhygienisch gezien het optimaal benutten van de bedrijfskavels in het gebied (nu en in de toekomst). Mogelijk geldt dit ook als gevolg van de nautisch (nu onveilige) situatie voor de recreatiebedrijven Jason en Miquel Pro. Om deze conclusie met zekerheid te kunnen stellen is nader onderzoek nodig.

Met het vrijmaken van de haven van woonboten kan de ontwikkeling van de Nieuwe Haven tot bedrijfshaven (zie hoofdstuk 5) vorm worden gegeven. Het biedt (op termijn) unieke kansen voor de uitbouw van watergebonden en waterverbonden bedrijven en bovendien kan een impuls worden gegeven aan de transitie naar een duurzame circulaire economie. De nabijheid van IPKW en de potentie van Koningspleij-Noord spelen hierbij een belangrijke rol. Het uitwisselen van kennis, samenwerking en innovatie wordt door concentratie van deze bedrijven makkelijker en biedt kansen om de gezamenlijk de slogan 'Made in Arnhem' als basis te nemen voor verdere ontwikkeling en profilering van het gebied.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Nieuwe Haven in Arnhem wordt gebruikt door diverse doelgroepen, zoals vrachtschepen, bedrijven, cruiseschepen, woonboten, recreatie en een jachthaven. Als gevolg van dit divers gebruik en vanwege de ruimtelijke inpassing ontstaan onveilige situaties. Uit recente onderzoeken blijkt dat de nautische veiligheid in de Nieuwe Haven in het geding is en dat maatregelen op korte termijn nodig zijn. Een deel van deze (tijdelijke) maatregelen is inmiddels door de gemeente uitgevoerd. Omdat geen van de gebruiksvormen optimaal kan functioneren, moeten hierin keuzes worden gemaakt. Los daarvan vormt de huidige situatie een belemmering voor het benutten van de (economische) kansen en potenties van het gebied (en dus ook voor de stad). Het ontbreekt de gemeente aan actueel, integraal beleid, op basis waarvan antwoord gegeven kan worden op verschillende (toekomstige) ruimteclaims en ontwikkelingen die op het gebied afkomen. Het opstellen van een visie met verschillende scenario's, inclusief voor- en nadelen en bijbehorende financiën, kan hierin ondersteunend zijn. Als gevolg daarvan heeft het college in september 2019 besloten een visie op de Nieuwe Haven op te stellen. Voorliggende visie is het resultaat hiervan.

1.2 Plangebied

Het plangebied wordt begrensd door de Westervoortsedijk aan de noordzijde, de bedrijven aan de Nieuwe Havenweg aan de oostzijde en de Nederrijn aan de zuidzijde. We zijn ons ervan bewust dat de inhoud van deze visie niet strikt ophoudt bij plangrenzen en als gevolg daarvan wordt een groter gebied beschouwd. Op onderstaand kaartbeeld is de ligging van het plangebied ten opzichte van Arnhem weergegeven.

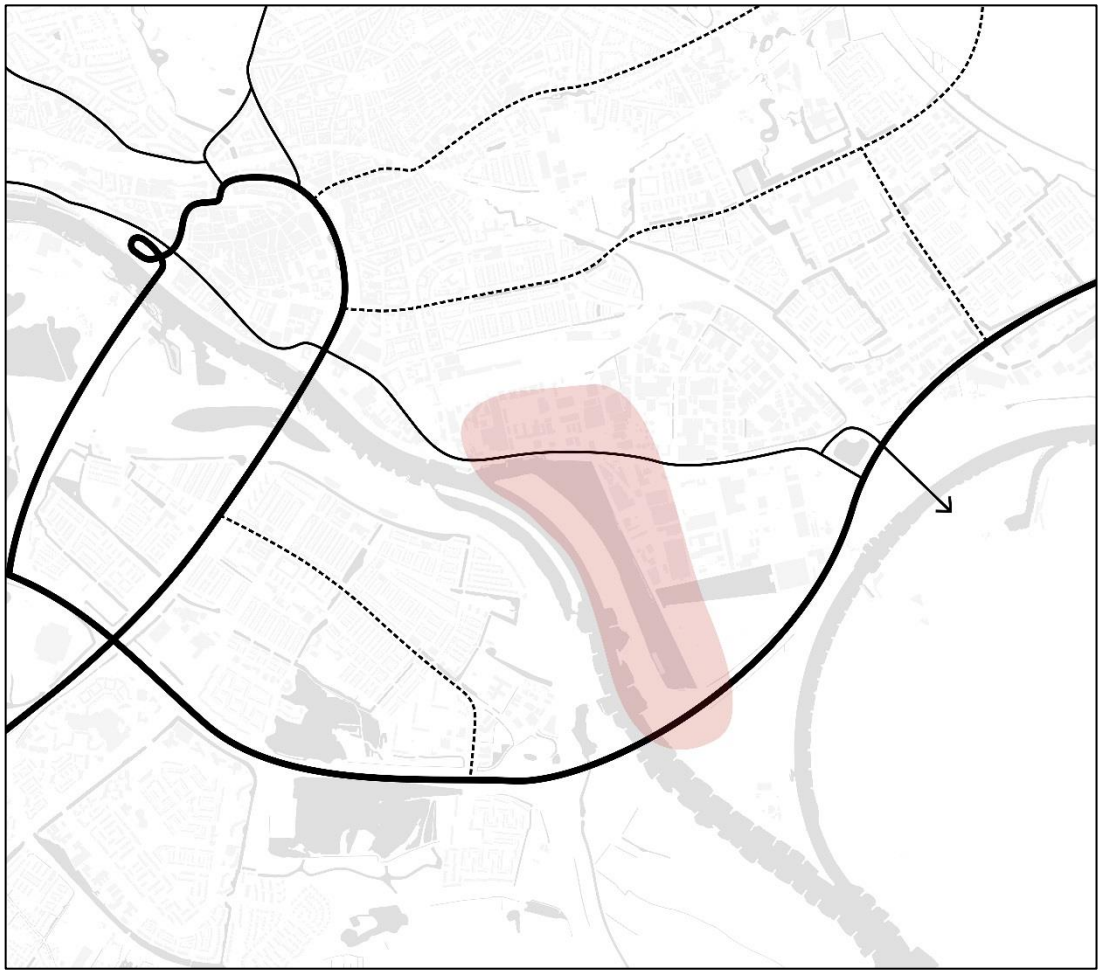

Ligging plangebied t.o.v. Arnhem

1.3 Planproces

Het opstellen van de visie deden we niet alleen. We hebben de (specifieke) lokale gebruikers van het gebied, ieder vanuit een eigen deskundigheid, betrokken bij het in beeld brengen van de huidige situatie en het toetsen van de scenario's.

We zijn begonnen met het bij elkaar brengen van alle beschikbare kennis van en over het gebied. Dit is gedaan door met vertegenwoordigers van alle vakdisciplines binnen de gemeente die de haven raken, gesprekken te voeren. In die gesprekken zijn de kansen en knelpunten, ontwikkelingen en aandachtspunten voor de visie opgehaald.

Ook hebben we het plangebied geïnventariseerd, evenals historie, beleid, plannen in ontwikkeling en toekomstige ontwikkelingen.

Tijdens de eerste stakeholderbijeenkomst (21 februari 2019), waarvoor alle gebruikers en grondeigenaren waren uitgenodigd, hebben we de eerste resultaten van de inventarisatie en analyse gepresenteerd. Aanwezigen hebben input gegeven voor de visie en kregen de mogelijkheid (individueel) input voor de visie aan te leveren. Van deze mogelijkheid hebben 4 stakeholders gebruik gemaakt.

Tijdens de inventarisatie- en analysefase bleek dat de actualiteit rondom de huidige, onveilige situatie meer ingrijpt op het proces en inhoud van de visie dan eerder gedacht. De consequenties van de keuze voor de visie moesten inzichtelijk zijn. Voorts zijn gesprekken gevoerd met Rijkswaterstaat en het waterschap Rijn en IJsel om de input die is opgehaald tijdens de 1e stakeholderbijeenkomst te toetsen en hun wensen en eisen voor de visie op te halen. Daarnaast is onder meer nader onderzoek uitgevoerd naar de milieuzonering in de haven en heeft de Regio Arnhem-Nijmegen, in het kader van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW), een behoefteonderzoek naar watergebonden bedrijvigheid voor de regio uitgevoerd.

Tijdens een 2e stakeholdersavond op 28 mei 2019 zijn de resultaten van het nader onderzoek gepresenteerd en zijn de vervolgstappen in beeld gebracht. Na de zomervakantie hebben we individuele gesprekken met woonbooteigenaren en bedrijven in het gebied gevoerd. Uiteindelijk hebben de conclusies van deze stappen geleid tot voorliggende visie op de Nieuwe Haven.

2 Inventarisatie en analyse

2.1 Cultuurhistorie

Tot aan het jaar 1900 was er in de omgeving van het plangebied geen bebouwing aanwezig. Centraal door het plangebied liep de oude IJssel, die de verbinding vormde tussen de IJssel en de Nederrijn. Begin 1900 kwam de eerste bebouwing ten noorden van het plangebied, boerderij De Kleefse Waard. Op de plaats waar nu de Veerweg naar Westervoort loopt, is de oude IJsseldam te zien. Het plangebied is in die tijd ook militair van belang geweest. De IJssellinie moest weer een belangrijke rol in de landsverdediging gaan spelen. In de 19e eeuw is op de Kleefse Waard een steenfabriek gebouwd, met daaraan verbonden de huizen Westervoortsedijk 84 en Industriestraat 1.

De ontwikkeling van grootschalige industrie is in Arnhem pas in de twintigste eeuw op gang gekomen. In 1915 werd door het bestuur van de stad besloten tot de aanleg van een industrieterrein met een spoorwegemplacement aan de oostzijde van de stad, in aansluiting op de daar reeds aanwezige bedrijven, zoals het slachthuis en de gasfabriek. Ten behoeve hiervan werd de bodem vier meter opgehoogd. De zandtrammetjes die het zand aanleverden begonnen in 1920 te rijden. In het Algemeen Uitbreidingsplan uit 1933 wordt een verdere ontwikkeling van bedrijvigheid in oostelijke richting aangegeven, maar pas in 1941 en na de Tweede Wereldoorlog werden de industrieterreinen Het Broek en de Kleefse Waard ontwikkeld. Het verkavelingsplan van bedrijventerrein Kleefse Waard grijpt terug op het herverkavelingsplan uit circa 1832 voor het gebied. De bijbehorende dwarshaven (Akzo-haven) is rond 1940 gegraven als werkverschaffingsproject en bedoeld als particuliere transporthaven voor de AKU (later Akzo). Langs de zuidzijde van deze dwarshaven werd een nieuwe groene dijk opgeworpen ongeveer dwars door de restanten van de Oude IJsselbedding om Koningspleij-Noord heen. De voormalige rivierarm (de Nieuwe Haven) werd rond 1930 tot haven met een havenkade ontwikkeld. In verband met een voorziene uitbreiding van industrieterrein Kleefse Waard naar de Koningspleij-Noord, is in de jaren '50 de Nieuwe Haven alvast verbreed en verlengd. Vanaf circa 1960 vestigde zich de eerste bedrijvigheid aan de Nieuwe Haven.
Een bevaarbare Rijn en zijn zijrivieren zijn altijd van groot belang geweest in de Europese binnenvaart. Sinds het Congres van Wenen van 1815 is het principe van de vrije scheepvaart ingevoerd op de grote rivieren, waaronder de Rijn. De eerste Rijnvaartakte werd op 31 maart 1831 aangenomen. In 1868 werd de Herziene Rijnvaartakte, beter bekend als de Akte van Mannheim, van kracht. Algemeen wordt aangenomen dat de welvaart in Europa voor een flink deel kan worden toegeschreven aan dit verdrag, omdat dit verdrag het beginsel der vrijheid van de scheepvaart op de Rijn met betrekking tot de handel, en daarmee een vrije en gemeenschappelijke transportmarkt regelt. De akte houdt nog steeds stand.

Op navolgende pagina is de historische ontwikkeling van de haven te zien.

Zicht op AKU-fabriek

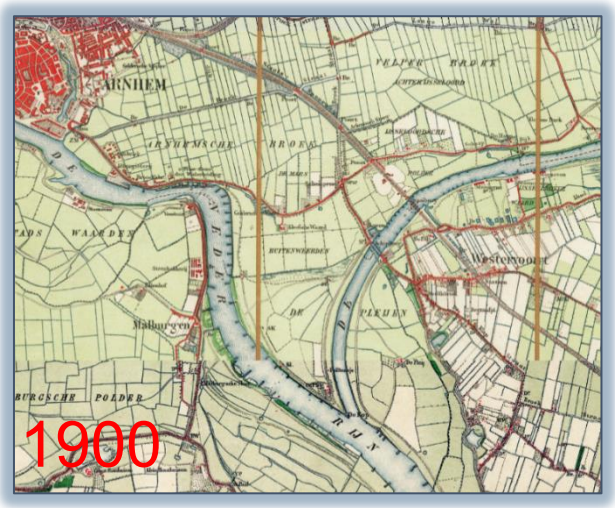

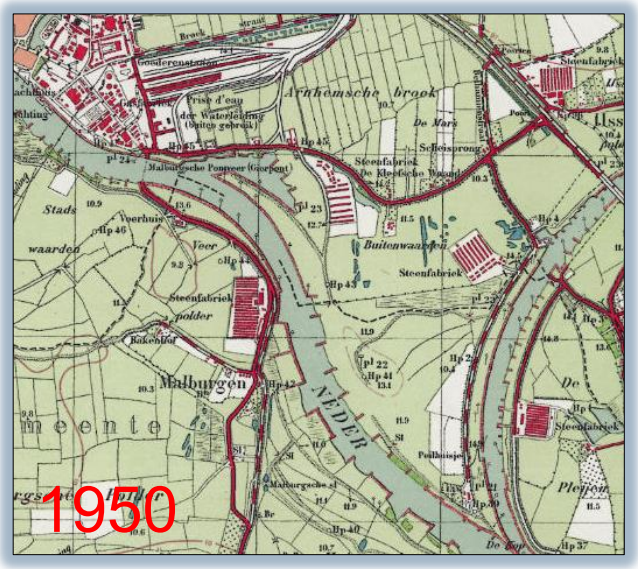

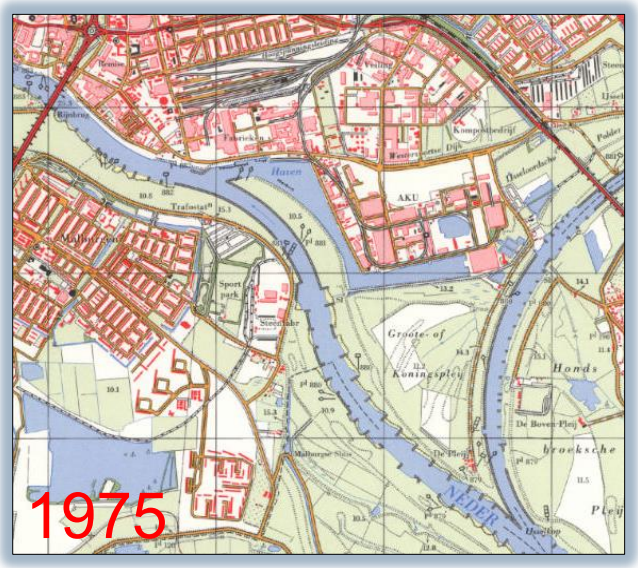

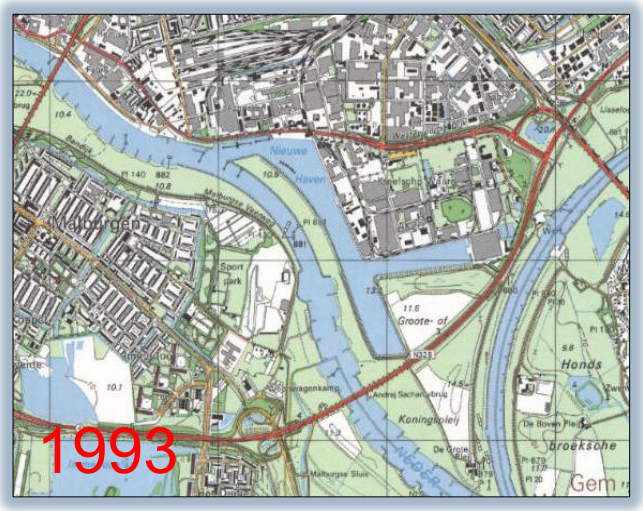

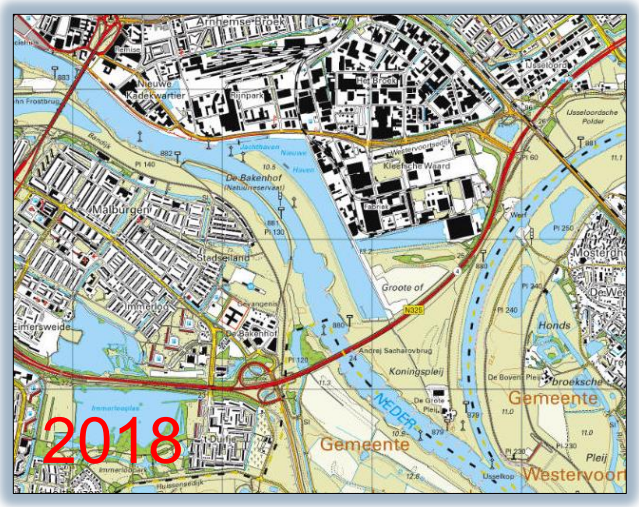

Historische ontwikkeling Nieuwe Haven

2.2 De Nieuwe Haven anno 2019

De Nieuwe Haven vormt anno 2019 de schakel tussen de industrie op industriepark Kleefse Waard (hierna IPKW), het Broek en Westervoortsedijk, de stad Arnhem en het rivierenlandschap van de Nederrijn. De Nieuwe Haven is een belangrijk structurerend element. De hoogwatervrije kade, waarmee het achterliggende gebied binnendijks is gekomen, benadrukt dit nog eens. Aan een deel van de Nieuwe Havenweg zijn bedrijven gevestigd. Een deel daarvan is watergebonden. Het water van de Nieuwe haven is door meerdere functies in gebruik, bedrijfsmatig (o.a. schepen Shell en cruisevaart), recreatie en woon- en werkschepen. Onderstaand zoomen we nader in.

2.2.1 Nieuwe Havenweg

De Nieuwe Havenweg ligt aan de oostzijde langs de kade van de Nieuwe Haven. Deze weg sluit aan de noordzijde aan op de Westervoortsedijk en loopt tot aan de Pleijroute in het zuiden door. Het profiel van de Nieuwe Havenweg is opgebouwd uit een hoogwatervrije kade met een rijbaan en aan de oostzijde bebouwing. Het beeld langs de Nieuwe Havenweg wordt voornamelijk bepaald door de verhoogde kade met kranen, transportbanden, silo's, de schepen die zijn afgemeerd en de hoge gebouwen van IPKW op de achtergrond (zie hierna). De bebouwing bestaat hoofdzakelijk uit functionele lage loodsen en andere bedrijfsbebouwing. De bebouwing is voor een groot deel met voorkanten gericht naar de straat, maar een duidelijk waterfront is niet aanwezig en de ruimtelijke kwaliteit van de bebouwing is laag. Een deel van deze bedrijven is watergeboden, zoals het brandstofoverslagdepot van Shell, Fransen Technical Services en betoncentrale Dyckerhoff Basal met utilitaire installaties, zoals kranen en silo's. Een deel van de bedrijvigheid aan de Nieuwe Havenweg is echter niet watergebonden en of -verbonden. Voorbeelden hiervan zijn Mond&Riksen (opslag en transport van chemical logistics), autogarage Ride on en autoservice bedrijf Bram van Stijn. In een aantal gevallen is er zelfs sprake van niet industriële activiteiten, zoals de muziekinstrumentenwinkel De Tunnel Music en Maatwerk revalidatietechniek BV.

Vanaf de weg, maar met name vanaf de verhoogde kade, is een uniek, weids uitzicht over het rivierenlandschap. De woon-en werkschepen die onder aan de kade liggen, zijn nauwelijks zichtbaar vanaf de Nieuwe Havenweg. Vanaf de verhoogde kade is dat wel het geval.

Foto's van Nieuwe Havenweg en omgeving

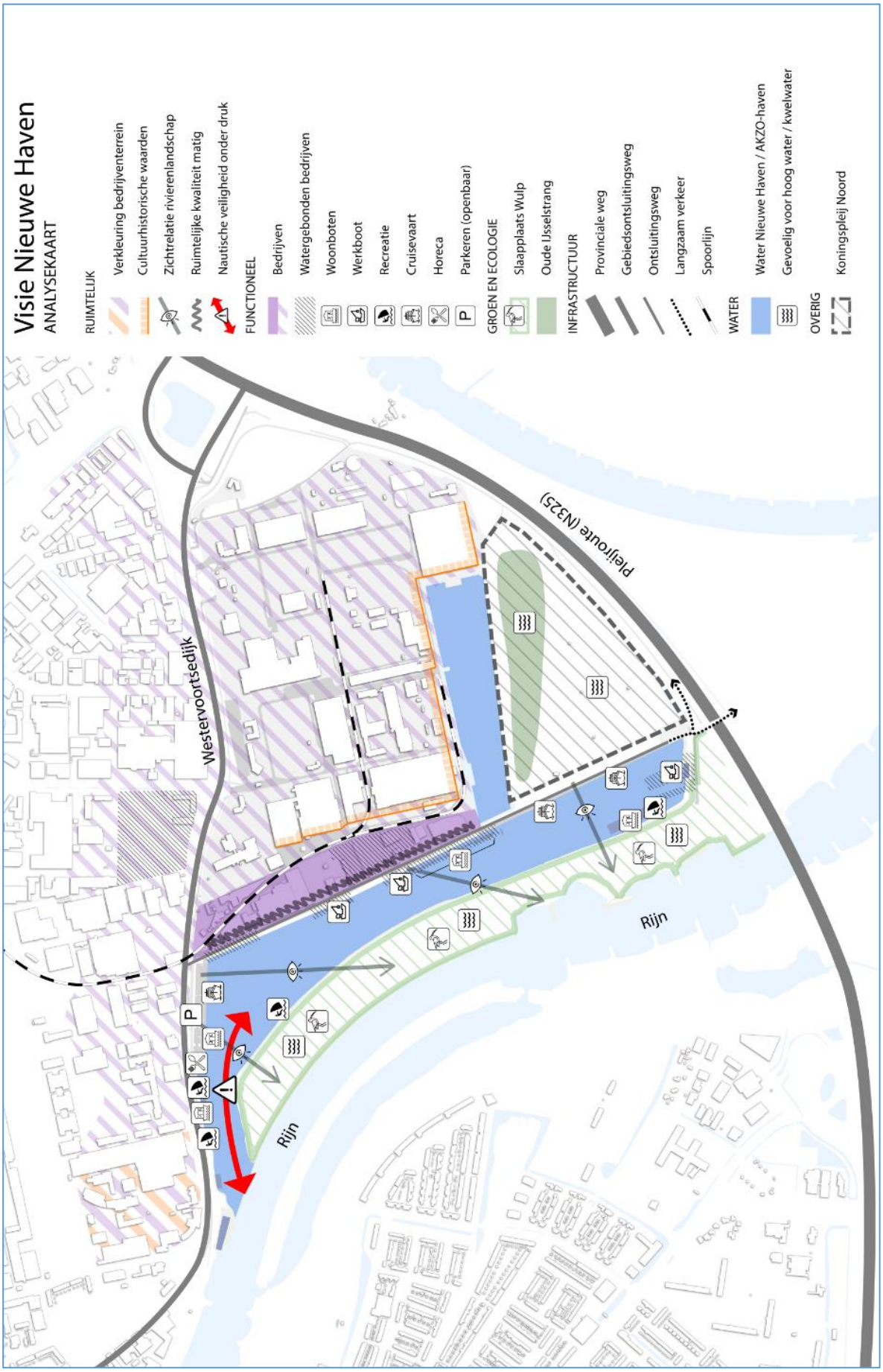

Analysekaart Nieuwe Haven en omgeving

2.2.2 Nieuwe Haven

De Nieuwe Haven is momenteel in gebruik voor meerdere functies, te weten: wonen, werken, industrie, horeca en recreatie. Komende vanaf de Nederrijn ligt aan de westzijde roei- en zeilvereniging Jason. In de Nieuwe Haven heeft Jason de beschikking over water en voorzieningen die haar activiteiten mogelijk maken: sport en recreatie in de vorm van zeilen, motorbootvaren, roeien, kanoën en het in verenigingsverband exploiteren van een jachthaven (voor zeil- en motorboten). Jason heeft ter plekke een drijvend botenhuis (voor de roeiboten van de roeivereniging en de kano's van de kanovereniging). De vereniging is bereikbaar vanaf de Westervoortsedijk.
De leden van Jason maken gebruik van het water van de Nieuwe Haven en de Nederrijn.
Achter Jason liggen enkele woonboten aan de Westervoortsedijk. Ten oosten daarvan zijn jachthaven (recreatie) en restaurant Valkenburg (horeca) gelegen, beiden bereikbaar vanaf het grote openbare parkeerterrein aan de Westervoortsedijk.
Vanaf dat punt, naar het oosten liggen 15 woonboten, 1 bereikbaar vanaf het parkeerterrein, 14 vanaf de Nieuwe Havenweg. Een deel van de boten is uit ASM-haven hier naartoe verplaatst; een ander deel is al eerder in de haven gaan liggen. Naast woonboten zijn aan de kade ook werkschepen gelegen. Deze werkschepen zijn ofwel zelfstandig of hebben een relatie met de bedrijven op de kade.
Aan het eind van de haven, nabij de Pleijroute ligt waterscouting Miguel Pro met zijn boten, clubgebouw, steiger en ponton. De waterscouting maakt gebruik van het water in de Nieuwe haven en wordt ontsloten vanaf de Nieuwe Havenweg.

De Nieuwe Haven vormt een belangrijk water voor de industrie en scheepvaart. Het industriële gebruik wordt gedaan door diverse bedrijven gevestigd aan de Nieuwe Havenweg en de Westervoortsedijk. De watergebonden bedrijven zijn de volgende:

- Scheeprestauratiebedrijven van Kees van Drie en Ando Heijnis, gevestigd aan de Nieuwe Havenweg,
- Scheepsbouwbedrijf Helldörfer, Nieuwe Havenweg 7.
- Scheepsreparatiebedrijf Misti, Nieuwe Havenweg 84.
- De brandstofoverslag van Shell met een overslagpunt aan de Nieuwe Havenweg.
- Betonmortelproducent Dyckerhoff Basal, Nieuwe Havenweg 17.
- Scheepsreparatiebedrijf Arnhem.

Foto's woonboten, jachthaven en scouting

Shell aan de Westervoortsedijk wordt bevoorraad via het laadpunt in de Nieuwe haven. Tankboten van Shell gebruiken de Nieuwe haven om bij dit laadpunt te komen. Ter plekke bevinden zich 2 pijpleidingen die verbonden zijn met het industriecomplex van Shell op bedrijventerrein Het Broek aan de overzijde van de Westervoortsedijk. Per jaar vinden circa 1000 scheepvaartbewegingen plaats (500 schepen). De manoeuvreerruimte van de schepen van Shell, die een omvang hebben van 135*15m is klein. Ze hebben een draaicirkel van 145 m. In verband met veiligheid moeten ze voldoende ruimte aanhouden tot andere functies. Op dit moment vormt de veiligheid een risico. In het verleden heeft zich o.a. een incident voorgedaan, waarbij een schip van Shell in aanvaring is gekomen met een woonboot.

Om inzicht te krijgen in het gebruik van de haven hebben we de cijfers 2018 geanalyseerd. Hieruit blijkt dat in totaal 4172 ligdagen zijn gebruikt, verspreid over de volgende ligplaatsen:

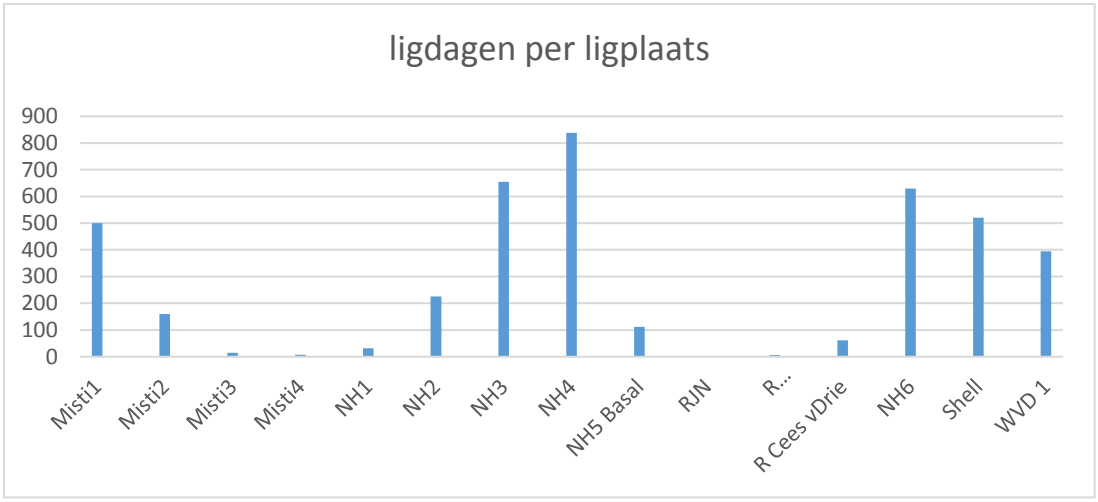

2.2.2.1 cruisevaart

Naast overslag en scheepsbouw, -restauratie en –reparatie kent de Nieuwe Haven een ander soort watergebonden industrie, namelijk die van de winterliggers: riviercruiseschepen die buiten het vaarseizoen voor anker liggen in de haven en aldaar kleine reparaties mogen uitvoeren aan de conservering van de schepen. Hierbij mogen alleen technieken worden toegepast, waarbij de verspreiding van verontreinigingen minimaal is. Dat wil zeggen met bikken, borstelen (beiden handmatig), schuren met afzuiging en schilderen met kwasten of rollers wordt voorkomen dat het oppervlaktewater wordt verontreinigd. Ander (groot) onderhoud is niet toegestaan. Op een topmoment liggen er circa 35 winterliggers in de haven. Dit zorgt voor circa 100 fte aan seizoenswerkers in die periode.

2.2.3 Industriepark Kleefse Waard en Akzo haven

Direct grenzend aan het plangebied voor de Nieuwe Haven ligt Industriepark Kleefse Waard (IPKW), met een oppervlakte van circa 90 hectare. Het industrieel verleden als vestigingsplaats van Akzo is nog steeds afleesbaar. Dit blijkt uit de monumentale bebouwing in een formele stedenbouwkundige opzet (industrieel erfgoed) en een duidelijke samenhangende architectuur op het niveau van het complex. Het complex van de AKU-fabriek aan de Akzo-haven vertoont een duidelijke samenhang in architectuur en is daarmee een krachtig traditioneel icoon in dit gedeelte van de stad. De Akzo-haven is een dwarshaven van de Nieuwe haven en een belangrijk structurerend element. Deze haven is met een hoogwatervrije damwandconstructie met een doorvoer t.b.v. het koelwaterinnamepunt in de haven voor de warmtekrachtcentrale afgesloten van de Nieuwe haven. Daarnaast wordt in de haven het hemelwater van IPKW geloosd. De bebouwing is goed zichtbaar vanaf de Westervoortsedijk, de Pleijroute en de Nieuwe Havenweg. Ruimtelijk gezien is het een afgesloten industrieterrein

dat apart wordt ontsloten vanaf de Westervoortsedijk via een centrale hoofdstraat. Op het terrein liggen diverse spoorlijnen. Deze zijn nu niet in gebruik.
IPKW is een bedrijventerrein dat duurzame en energie-gerelateerde bedrijven huisvest, faciliteert en met elkaar verbindt. Samen met de overheid, het onderwijs en het bedrijfsleven wil IPKW zich ontwikkelen tot een duurzaam bedrijventerrein waar samengewerkt wordt op het gebied van energie en innovatie. Voorbeelden hiervan zijn batterij-opslag en waterstoftechnologie. Onderzocht wordt of de beslotenheid die het terrein vraagt als bijzonder productiemilieu, te combineren is met een selectieve openbare toegankelijkheid bijvoorbeeld voor een snelle fietsverbinding. Dit draagt bij aan leefbaar maken van deze bijzondere plek.

Zicht op AKZO-haven vanaf Nieuwe Havenweg

2.2.4 Koningspleij-Noord

Het gebied Koningspleij-Noord ligt, komende vanaf de Pleijroute of de stad via de Westervoortsedijk, prominent in beeld. Vanuit het gebied is zicht op de monumentale gebouwen op het IPKW-terrein en op het stadscentrum van Arnhem. Het gebied ligt als gevolg van de aanleg van de Pleijroute echter vrij geïsoleerd en is momenteel alleen bereikbaar via de Nieuwe Havenweg. In dit gebied wordt een zonnepanelenpark met 4 windmolens gerealiseerd (bestemmingsplan reeds onherroepelijk). Het gedeelte met de oude IJsselstrang maakt geen onderdeel uit van het zonnepanelenpark, gezien het feit dat dit gebied cultuurhistorische waarden herbergt en een functie voor de waterhuishouding heeft. Bij hoogwater komt het gehele terrein door kwel onder water te staan en in extreme situaties ook door overstroming van de Nederrijn.
In het gebied zijn ook enkele landschappelijke waarden aanwezig. Zo staat op het zuidtalud van de dijk een aantal waardevolle bomen (wilgen en populieren) van zeer oude datum (1910).

Zicht op Koningspleij-Noord van Pleijroute

2.3 Milieuzonering en veiligheid

2.3.1 Milieuzonering

2.3.1.1 Bedrijven en milieuzonering

Een goede ruimtelijke ordening beoogt onder andere het voorkomen van voorzienbare hinder en gevaar door milieubelastende activiteiten. Om te komen tot een ruimtelijk relevante toetsing van bedrijfsvestigingen op milieuhygiënische aspecten wordt het begrip milieuzonering gehanteerd. Bij milieuzonering wordt gebruik gemaakt van de door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) opgestelde brochure Bedrijven en milieuzonering (editie 2009). Bij nieuwe ontwikkelingen dient rekening gehouden te worden met milieuzonering om zodoende de kwaliteit van het woon- en leefmilieu te handhaven en te bevorderen en bedrijven voldoende zekerheid te bieden dat zij hun activiteiten duurzaam binnen aanvaardbare voorwaarden kunnen uitvoeren.
De VNG-brochure is bedoeld voor nieuwe situaties (nieuwbouw) en niet voor de toetsing van bestaande situaties. Toch volgt uit de rechtspraak dat de gebruikte richtafstanden in de brochure bij bestaande conflictsituaties een indicatie kunnen geven van de mate van hinder. Dit betekent dat de VNG-brochure ook als hulpmiddel gebruikt kan worden in een bestaande bebouwde omgeving, zij het terughoudender. In bestaande situaties kan de VNG-brochure evenwel een indicatie geven van de mate van hinder bij conflictsituaties. Voor het beoordelen van de situatie in en rond het plangebied heeft de gemeenteraad aansluiting gezocht bij de VNG-brochure.

2.3.1.2 Richtafstandenlijsten

De twee belangrijkste bouwstenen voor milieuzonering zijn de twee richtafstandenlijsten in bijlage 1 van de VNG-brochure. Voor een scala aan milieubelastende activiteiten (lijst 1) en opslagen en installaties (lijst 2) zijn richtafstanden aangegeven. In de lijsten wordt onderscheid gemaakt in richtafstanden voor de ruimtelijk relevante milieuaspecten geur, stof, geluid en gevaar. De grootste van de op deze aspecten van toepassing zijnde vier richtafstanden is bepalend voor de indeling van een activiteit in een milieucategorie. Daarbij omvat categorie 1 de lichtste en categorie 6 de zwaarste vorm van bedrijvigheid. De richtafstanden gaan uit van gemiddeld moderne bedrijven. Indien bekend is welke activiteiten concreet worden beoogd of aanwezig zijn, kan, mits gemotiveerd, worden uitgegaan van de daadwerkelijk te verwachten milieubelasting (in plaats van de richtafstanden).

2.3.1.3 Twee omgevingstypen: rustige woonwijk en gemengd gebied

De richtafstanden zijn afgestemd op de omgevingskwaliteit, zoals die wordt nagestreefd in een rustige woonwijk of een vergelijkbaar omgevingstype (zoals een rustig buitengebied, een stiltegebied of een natuurgebied). Een rustige woonwijk is een woonwijk die is ingericht volgens het principe van functiescheiding. Afgezien van wijkgebonden voorzieningen komen vrijwel geen andere functies (zoals bedrijven of kantoren) voor. Indien de aard van de omgeving dit rechtvaardigt, kunnen gemotiveerd kleinere richtafstanden worden aangehouden. Dit kan bij gebieden die getypeerd worden als gemengd gebied; een gebied dat gezien de aanwezige functiemenging (naast woningen komen ook andere functies zoals winkels, horeca en kleine bedrijven voor) of ligging langs hoofdinfrastructuur al een hogere milieubelasting kent. Bij het omgevingstype gemengd gebied kunnen de richtafstanden met één afstandsstap worden verlaagd. Van de richtafstanden kan tevens worden afgeweken wanneer door middel van onderzoek wordt aangetoond, dat door maatregelen (hetzij aan de bron hetzij aan het gevoelige object) toch een goed woon- en leefklimaat wordt gewaarborgd.
Navolgend schema geeft de richtafstanden voor een rustige woonwijk en gemengd gebied weer.

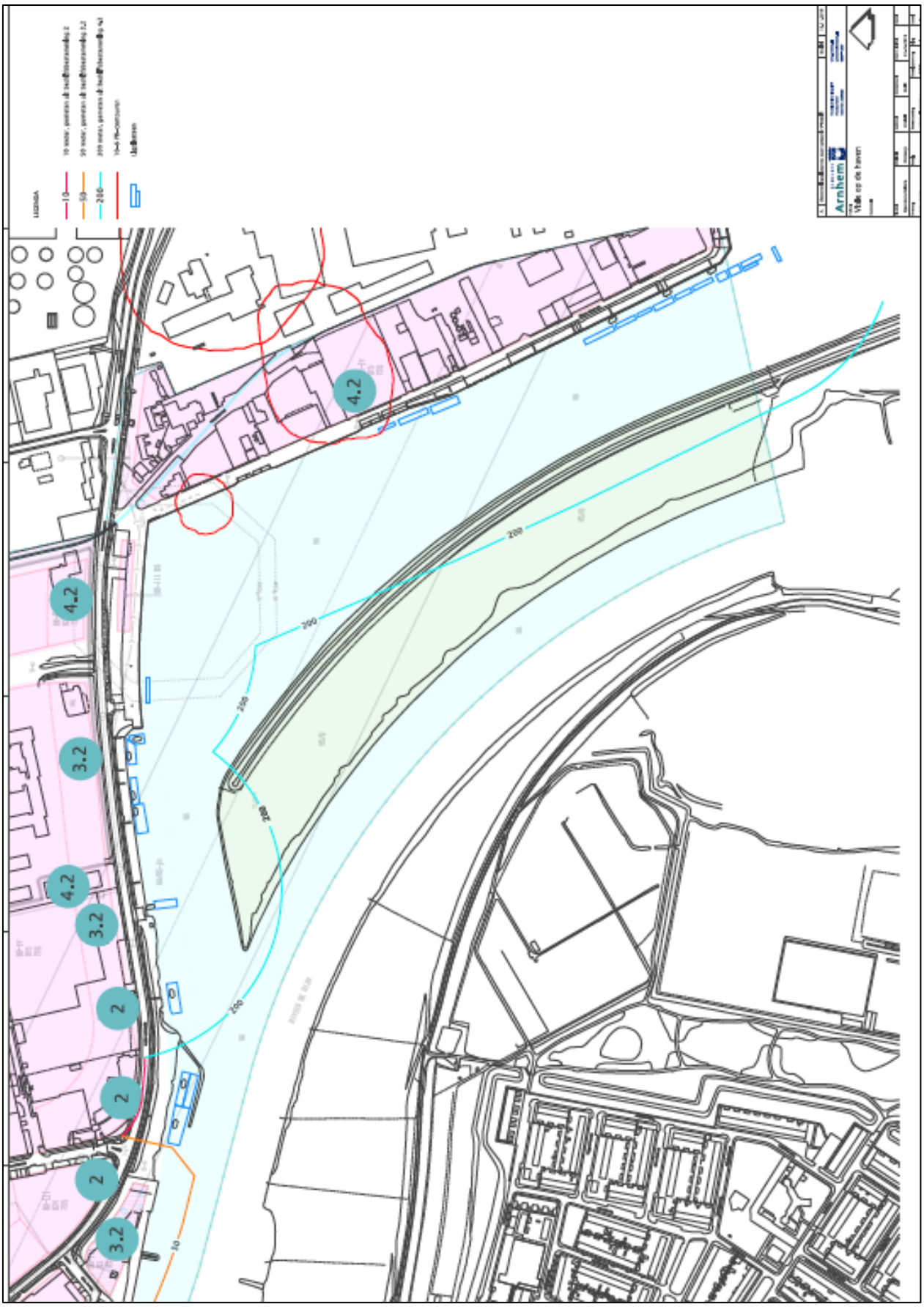

Milieuzonering huidige situatie

Milieucategorie	Richtafstand tot omgevingstype rustige woonwijk en rustig buitengebied	Richtafstand tot omgevingstype gemengd gebied
1	10 m	0 m
2	30 m	10 m
3.1	50 m	30 m
3.2	100 m	50 m
4.1	200 m	100 m
4.2	300 m	200 m
5.1	500 m	300 m
5.2	700 m	500 m
5.3	1.000 m	700 m
6	1.500 m	1.000 m

2.3.2 Toets plangebied

In onderhavige situatie kan gezien het feit dat in de directe omgeving meerdere functies aanwezig zijn en sprake is van ligging aan hoofdinfrastructuur, gesproken worden van gemengd gebied. Aldus kunnen de richtafstanden met 1 afstandsstap worden verkleind.

In en nabij het plangebied zijn bedrijven toegestaan van categorie 2 tot en met 4.2.
De lichtste bedrijven bevinden zich aan de Westervoortsedijk, op het terrein Fluvium. Daar zijn bedrijven tot en met categorie 2 (ter hoogte van K3) en categorie 3.2 toegestaan. Verder naar het oosten aan de Westervoortsedijk zijn bedrijven tot en met categorie 3.2 en vervolgens tot en met 4.2 toegestaan. Langs de Nieuwe Havenweg zijn bedrijven tot en met categorie 4.2 toegestaan. Op bedrijventerrein Kleefse Waard zijn bedrijven bestemd voor milieucategorie 4 toegestaan. Om hinder door deze bedrijven bij de functie wonen (woonboten) te voorkomen wordt een maximale richtafstand (hindercirkel) van 200 m (categorie 4.2) geadviseerd.

<u>Toets richtafstanden bedrijven t.o.v. woonboten Westervoortsedijk/Nieuwe Havenweg</u>
De ligplaatsen voor de woonboten aan de Westervoortsedijk/Nieuwe Havenweg liggen ruim binnen de richtafstand van een aantal bedrijven. De ligplaatsen (woonboten) liggen op zeer korte afstand van het industrieterrein (25 meter). Voor het bepalen van de daadwerkelijke hinder zijn de belangrijkste milieuaspecten externe veiligheid en geluid. Om de situatie te kunnen beoordelen is daarom ingezoomd op de vergunde situatie van een aantal bedrijven (externe veiligheid) en geluid (bedrijven en wegverkeer).

De woonboten aan de Westervoortsedijk (ter hoogte van Fluvium/Jason) hebben reeds een woonbestemming in het geldende bestemmingsplan Rivierzone 2013. Voor deze woonboten is een hogere waarde verleend en is geoordeeld, dat op basis van de vergunde milieurechten van de zittende bedrijven, sprake is van een acceptabel woon- en leefklimaat.

2.3.2.1 Externe veiligheid

In het kader van externe veiligheid worden woonboten als kwetsbaar object gezien. Op basis van het Bevi (Besluit externe veiligheid inrichtingen) geldt, dat geen kwetsbare objecten (woonboten) binnen de 10-6 PR (Plaatsgebonden Risico) contour aanwezig mogen zijn.
Op IPKW bevindt zich een aantal zogenaamde Brzo (Besluit risico zware ongevallen)-bedrijven. Dit zijn bedrijven met opslag en gebruik van met gevaarlijke stoffen, en die daardoor risico's voor de omgeving kunnen vormen. Deze bedrijven vallen onder het Bevi. Het bevoegd gezag voor deze bedrijven is de provincie Gelderland.
De relevante Brzo-bedrijven in en in de directe omgeving van het plangebied zijn Shell (met lospunt in de haven) aan de Driepoortenweg, Mond & Riksen en Farmusol (Industriestraat), Akzo Nobel (Westervoortsedijk 73).
In verband met deze activiteiten is er in het kader van de omgevingsvergunning (milieu) een zogenaamde risicoanalyse (QRA) uitgevoerd. Binnen de rode 10-6 PR contour is de aanwezigheid van een ligplaats (woonboot) in verband met de risico's niet acceptabel. Hierna wordt nader ingezoomd op de 10-6-contour van deze 3 bedrijven.

Mond & Riksen en Farmusol(Industriestraat 10)

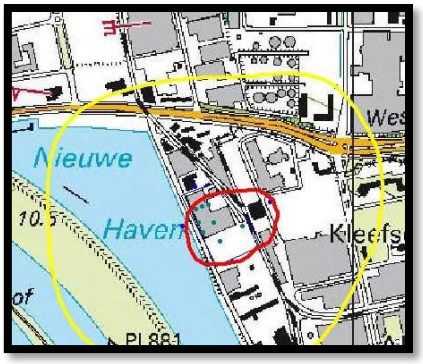

Mond & Riksen en Farmusol zijn Brzo-bedrijven met opslag van gevaarlijke stoffen. Onderdeel van de omgevingsvergunning van deze bedrijven is een onderzoek naar externe veiligheid (QRA). Uit dit onderzoek volgt dat de 10-6 PR contour buiten de inrichting valt. Deze contour staat op bijgaand kaartbeeld (rode contour) aangegeven. Binnen deze contour bevinden zich geen kwetsbare objecten. Uit de QRA volgt dat de oriënterende waarde voor het groepsrisico niet wordt overschreden.

Shell (Driepoortenweg 50/52)

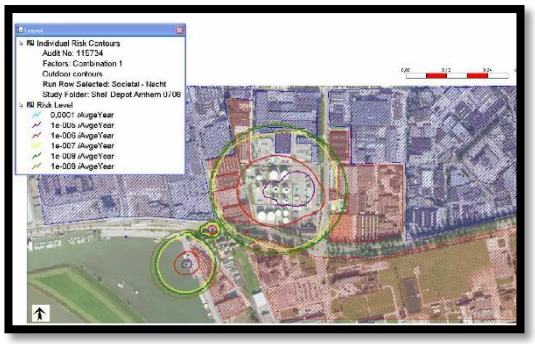

Shell is een Brzo-bedrijf met op- en overslag van brandbare vloeistoffen. Onderdeel van de omgevingsvergunning is een onderzoek naar externe veiligheid (QRA). Uit dit onderzoek volgt dat het lospunt in de haven, dat binnen het plangebied ligt, een 10^{-6} PR contour (rode contour) heeft. Deze contour staat op bijgaande afbeelding aangegeven. Binnen deze contour bevinden zich geen kwetsbare objecten. Daarnaast volgt uit de QRA dat de oriënterende waarde voor het groepsrisico niet wordt overschreden.

Akzo Nobel Functional Chemicals (Westervoortsedijk 73)

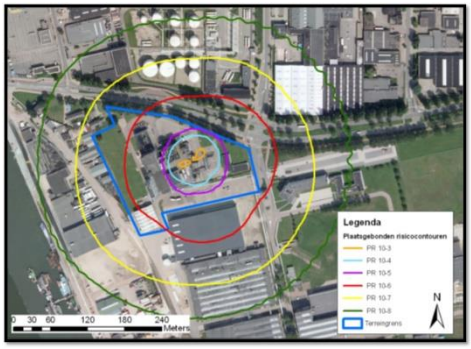

Akzo Nobel is een Brzo-bedrijf met opslag van een brandbare vloeistoffen. Onderdeel van de omgevingsvergunning is een onderzoek naar externe veiligheid (QRA). Uit deze QRA volgt dat er een 10-6 PR contour is. Deze contour ligt buiten de inrichting en is op bijgaande afbeelding aangegeven. Binnen deze contour bevinden zich geen kwetsbare objecten. Daarnaast volgt uit de QRA dat de oriënterende waarde voor het groepsrisico niet wordt overschreden.

Windturbines

In het kader van het bestemmingsplan Windpark en zonneveld Koningspleij Noord is onderzoek gedaan naar de risico's van de windmolens, die ter plekke van Koningspleij-Noord geplaatst worden op de bedrijven in de omgeving en de bestaande woningen (reguliere woningen en woonboten aan de Nieuwe Havenweg) in de omgeving. Hieruit valt op te maken dat er geen beperkingen zijn.

2.3.2.2 Geluid

Industrielawaai

In het kader van de Wet geluidhinder worden woonboten niet gezien als geluidsgevoelig object. Voor woonboten geldt geen wettelijke binnenwaarde. Een legale en permanente ligplaats in het water voor een woonboot is daarentegen wel een geluidsgevoelig terrein.

De bedrijven in het plangebied maken onderdeel uit van het industrieterrein Arnhem-Noord. Dit is een gezoneerd industrieterrein zoals bedoeld in de Wet geluidhinder. Binnen de voor dit industrieterrein geldende geluidszone zijn in beginsel geen nieuwe geluidsgevoelige bestemmingen toegestaan. De binnenbegrenzing van de geluidszone wordt gevormd door het industrieterrein Arnhem-Noord. De buitenbegrenzing van de geluidszone is de zonegrens: deze omvat minimaal de 50 dB(A) etmaalwaarde-contour. Een geluidszone is feitelijk een bufferzone tussen de bedrijven op het industrieterrein en woningen en andere geluidsgevoelige functies in de omgeving. Een vastgestelde geluidszone biedt aan alle belanghebbenden duidelijkheid. Buiten de zone mag de geluidbelasting vanwege alle bedrijven op het industrieterrein tezamen niet hoger zijn dan 50 dB(A).

Voor de bestaande woningen in de zone zijn hogere waarden verleend. In de zone kunnen alleen nieuwe woningen of andere geluidsgevoelige objecten worden gerealiseerd indien hiervoor hogere waarden op grond van de Wet geluidhinder kunnen worden verleend. De punten op basis waarvan de geluidbelasting van het geluidgezoneerde industrieterrein is vastgesteld zijn MTG-punten (Maximaal Toegelaten geluidsniveau). Op deze manier krijgt ieder bedrijf op het geluidgezoneerde industrieterrein een bepaalde geluidruimte toebedeeld. Nieuwe bedrijven of wijzigingen binnen bedrijven worden getoetst aan de hand van de geluidszone (de zonebewakingspunten) en de hogere waarden of zogenaamde MTG-punten.

Geluidszone industrieterreinen Arnhem-Noord zichtbaar op luchtfoto en verbeelding bestemmingsplan

Toets plangebied

Voor bestaande woningen binnen de zone, waaronder de tot wonen bestemde woonboten aan de Westervoortsedijk, zijn hogere waarden vastgesteld. De overige woonboten in het plangebied liggen binnen de 50 dB(A) contour. Vanwege de beoogde tijdelijkheid zijn deze boten niet betrokken in het onderzoek en is geen hogere waarde verleend.

Voor het overhevelen van bestaande ligplaatsen van een verordening naar het bestemmingsplan is overgangsrecht voor de toets aan de Wet geluidhinder opgenomen. Dit overgangsrecht is opgenomen, omdat het niet redelijk wordt geacht bestaande ligplaatsen te toetsen als ware nieuwe ligplaatsen enkel omdat ze van het ene juridische instrument (verordening) worden overgeheveld naar het andere (bestemmingsplan).

Een ligplaats die op 1 juli 2012 een ligplaatsvergunning op basis van de APV heeft, en ligt binnen de zone van een bestaand geluidgezoneerd industrieterrein, wordt voor de toets aan de Wet geluidhinder tot de datum van invoering van de Omgevingswet niet aangemerkt als geluidsgevoelig terrein. De overgangstermijn kan worden benut om voorzieningen te treffen die nodig zijn om aan de geluidgrenswaarde (Activiteitenbesluit) te voldoen, vergunningvoorschriften aan te passen en/of het bestemmingsplan aan te passen.

De woonboten in het plangebied liggen op zeer korte afstand (25 meter) van een bedrijventerrein bestemd voor zwaardere industrie, in milieucategorie 4 en liggen daarmee ruim binnen de richtafstand. Bij het afwegen of de woonboten bij het in werking treden van de Omgevingswet van rechtswege een bestemde ligplaats krijgen mag de geluidbelasting door de bedrijven niet te hoog zijn. Voor bedrijven waarop het Activiteitenbesluit van toepassing is geldt de geluidgrenswaarde en voor bedrijven met een omgevingsvergunning (milieu) de geluidnorm uit de vergunning.

In onderhavige situatie kan er vanuit worden gegaan dat de geluidbelasting bij de potentiele ligplaatsen te hoog is en dat er maatregelen getroffen moeten worden. Omdat het niet mogelijk is maatregelen bij de woonboten zelf te treffen, kan dit betekenen dat bedrijven maatregelen moeten treffen. Dit zal betekenen dat bepaalde werkzaamheden niet meer kunnen worden uitgevoerd, waardoor bedrijven belemmerd worden in hun werkzaamheden. Daarnaast wordt het lastiger voor nieuwe bedrijven in een hogere milieucategorie om zich te vestigen in de haven omdat door de ligplaatsen (woonboten) de milieuruimte erg beperkt is.

<u>Geluid wegverkeer</u>

Voor geluidsgevoelige terreinen (bestemde ligplaats voor woonboten in bestemmingsplannen) geldt een grenswaarde van 63 dB. Aan de Westervoortsedijk ligt een ligplaats binnen de 53-58 dB zone. Middels akoestisch onderzoek kan de exacte geluidbelasting door het wegverkeer op de Westervoortsedijk worden berekend.

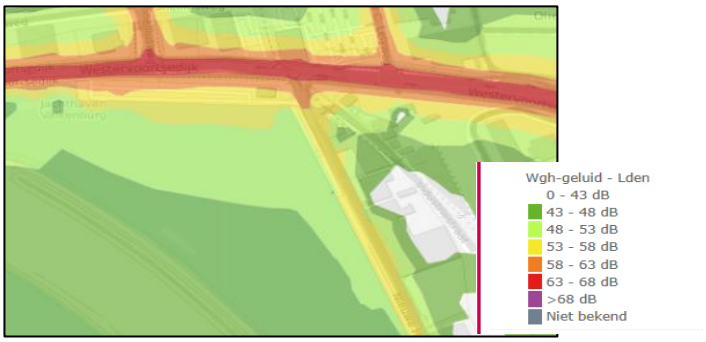

2.3.2.3 Conclusie

Er liggen geen ligplaatsen voor woonboten binnen de externe veiligheidscontour van Mond & Riksen, Farmusol, Shell en Akzo Nobel. Maar op het moment dat bedrijven in de toekomst vergunning aanvragen voor bedrijvigheid met een externe veiligheidscontour, zullen zij door de aanwezigheid van ligplaatsen beperkt worden in hun mogelijkheden die ze op grond van het bestemmingsplan hebben.
Vanwege de zeer korte afstand (25 meter) tussen de ligplaatsen en het industrieterrein kan op voorhand worden gesteld dat de geluidsbelasting van het industrieterrein ter plekke van de woonboten te hoog is en er maatregelen getroffen moeten worden. Omdat het niet mogelijk is maatregelen bij de woonboten zelf te treffen, kan dit betekenen dat bedrijven maatregelen moeten treffen om te kunnen voldoen aan de geluidgrenswaarde (Activiteitenbesluit) of geluidnormen (omgevingsvergunning). Dit zal tot gevolg hebben dat bepaalde werkzaamheden niet meer kunnen worden uitgevoerd, waardoor bedrijven belemmerd worden in hun werkzaamheden. Daarnaast wordt het lastiger voor nieuwe bedrijven in een hogere milieucategorie om zich te vestigen in de haven omdat door de ligplaatsen (woonboten) de milieuruimte erg beperkt is.
Als gevolg daarvan kan worden geconcludeerd dat ter plekke van de ligplaatsen geen goed woon-en leefklimaat kan worden gegarandeerd.

2.3.3 Nautische veiligheid

In verband met het divers gebruik van de haven (beroepsvaart en nautische industrie, jachthavens, een roei- en zeilvereniging Jason, waterscouting Miquel Pro en woonboten), is het van belang zicht te hebben op de nautische veiligheid in de haven en de risico's op het gebied van nautische veiligheid. Daarom is in 2018 onderzoek verricht (zie tevens bijlagen)[2]. Uit deze onderzoek kan het volgende worden geconcludeerd:

1. Invaart grote schepen langs jachthaven en woonboten: het grootste veiligheidsrisico bevindt zich in de monding en het toeleidingskanaal van de haven. Beroepsvaartuigen hebben beperkte ruimte voor het manoeuvreren in de havenmond. De hoek van de havenmond ten opzichte van de rivier in combinatie met stroming en wind zorgt ervoor dat het in- en uitvaren van de haven bovengemiddeld complex is. In de havenmond ontbreekt een veiligheidsstrook als onderdeel van de vaarweg. De veiligheidsstrook wordt momenteel bezet door de jachthavens en roei- en zeilvereniging Jason. Het manoeuvreren bij het in- en uitvaren van grote schepen, in combinatie met de aanwezige jachthaven en kano- en roeivereniging, brengt flinke risico's met zich mee. Grote schepen kunnen tegen de jachthaven aanvaren en gebruiken steeds krachtiger boegschroeven waardoor roeiboten kunnen omslaan. Het is circa 10 keer voorgekomen dat een vaartuig de jachthaven heeft geramd. Hierbij zijn al meerdere jachten zwaar beschadigd en men mag van geluk spreken dat er geen ernstig gewonden of doden zijn gevallen.
2. Nieuwe Haven minder geschikt voor recreatie. Van de 52 geregistreerde incidenten in periode 2008-2018 zijn er 17 van nautische aard (aanvaringen). Deze hebben nagenoeg alle plaatsgevonden in of in de nabijheid van het toeleidingskanaal. Het toeleidingskanaal komt niet recht in de haven uit waardoor schepen al in het toeleidingskanaal moeten draaien om de haven in te varen. Gebruik van boegschroef hierbij geeft flinke onvoorspelbare dwarsstromen. De rivier is daar relatief smal waardoor het water sneller stroomt en er weinig uitwijkmogelijkheden zijn. Ook wordt er overnacht op de permanent afgemeerde recreatievaartuigen en op vaartuigen van passanten. Omdat het toegestaan is te overnachten in de jachthaven, zij het niet permanent[3], lopen ook deze personen gevaar bij een aanvaring. Permanent verblijf is overigens niet toegestaan.
3. Verschillende scheepvaartbewegingen door elkaar: De haven kent vele verschillende gebruikers die de haven op diverse locaties door elkaar gebruiken. Kleine kwetsbare schepen zoals roeiers en kanoërs en grote schepen zoals tankers varen door elkaar heen. Vooral deze combinatie van kleine recreatievaartuigen, zoals roeiboten en zeilboten, met grote beroepsvaartuigen leidt tot gevaarlijke situaties. De beroepsvaartuigen zijn door de vorm en afmetingen van de haven genoodzaakt om gebruik te maken van hun boegschroef. Dit zorgt voor lokaal sterke stromingen. Deze stromingen kunnen leiden tot het "wegblazen" of omslaan van kleine vaartuigen. In het verleden is het al voorgekomen dat een roeier op deze manier te water is geraakt. Ook is door toedoen van boegschroefstroming een roeiboot onder een steiger terecht gekomen.
4. Milieuverontreiniging; de meest voorkomende geregistreerde incidenten (30 stuks) betreffen olie in het oppervlaktewater. De hoeveelheid olie varieert van slechts wat sporen op het water tot een enorm gemors van 10 m3. Doordat in de haven ook woonboten en recreatieschepen aanwezig zijn geeft dit een risico voor de gezondheid van bewoners en recreanten. Bij grote hoeveelheden olie in het oppervlaktewater wordt er in samenwerking met Rijkswaterstaat een opruimactie gestart; omdat er ook gewoond wordt in de haven, is een dergelijke actie eerder noodzakelijk dan bij een industriële haven. Doordat nog niet in het gehele havengebied voor afgemeerde scherpen een vaste aansluiting voor elektriciteit beschikbaar is, moeten zij hun generatoren laten draaien om in elektriciteit te voorzien. Dit heeft een hogere CO2 uitstoot tot gevolg. Voor 12 schepen in het gebied is al wel walstroom beschikbaar.

[2]. "Rapport Actualisatie Onderzoek Veiligheid Nieuwe Haven" en "Quickscan Nautische Veiligheid "

[3] Voor de duur van het overnachten in de jachthaven hanteert de gemeente dezelfde regels als voor recreatiewoningen

5. Problemen bij hoog water: De landtong in de haven is niet hoogwatervrij en stroomt gemiddeld één maal per vijf jaar over. Er ontstaat dan een flinke stroming in de haven, vanaf de Pleijbrug richting de Westervoortsedijk, door de gehele haven heen. Indien woonboten en recreatie in deze stroming liggen kan dit voor een onveilige situatie zorgen en kunnen schepen losraken.
6. Geen veilige haven om te wonen: De risico's op aanvaringen met grote schepen, contact met milieuverontreinigingen en risico's bij hoog water zorgen ervoor dat het niet veilig is in de haven te wonen. Bij de woonschepen speelt tevens dat ze er veelal zijn gaan liggen als varend schip. Om meer wooncomfort te creëren worden de schepen steeds vaker vervangen door meer kwetsbare woonarken die niet gebouwd zijn om in een onrustige situatie te liggen. Ook worden schepen verkocht aan mensen die onvoldoende nautische kennis hebben en daardoor geen inzicht in de gevaren van het water.

In verband met de conclusie dat sprake is van een, nautisch gezien, onveilige situatie is onderzocht of en zo ja, welke maatregelen genomen kunnen worden om deze situatie te verbeteren. Uit dit onderzoek blijkt dat:
De meest effectieve maatregelen zijn het scheiden van activiteiten en meer ruimte creëren ter plaatse van de invaart. De effectieve maatregelen die *op korte termijn* zijn te nemen, zijn onder andere het afschermen van de jachthaven door middel van beschermpalen en het blijven voorlichten van gebruikers. Met deze maatregelen kan het risico in dit gedeelte van de haven tijdelijk binnen redelijke grenzen worden gebracht, maar niet weggenomen. De gemeente heeft deze maatregelen inmiddels gedeeltelijk uitgevoerd: de woonboot aan de Westervoortsedijk is binnen de palen gelegd en de gemeente geeft voorlichting aan de reders, kapiteins en eigenaren van bezoekende schepen over het feit dat woonboten in het gebied liggen. Daarnaast voeren de recreatiebedrijven zelf ook aan dat het maken en handhaven van afspraken over gedrag en veiligheidsvoorschriften een effectief middel is.

2.4 Overige milieuaspecten

2.4.1 Bodem

In de directe omgeving van het plangebied zijn aangetoonde en/of gesaneerde gevallen van ernstige bodemverontreiniging aanwezig. Verder blijkt dat er op meerdere locaties een mogelijk (spoedeisend) geval van ernstige bodemverontreiniging aanwezig is. De kwaliteit van de bodem (inclusief grondwater) vormt op basis van de uitgevoerde inventarisatie echter geen risico voor de volksgezondheid bij de aanwezige bedrijven/industrie in het gebied.

2.4.2 Water

Het plangebied ligt bij het splitsingspunt van de rivieren Nederrijn en IJssel: de IJsselkop. De bedrijven aan de Nieuwe Havenweg zijn enkele jaren geleden door de aanleg van een waterkering binnendijks gebracht. Bij de aanleg van de waterkering langs de Nieuwe Havenweg is de AKZO-haven afgesneden van de Malburgerhaven. Via een in/uitlaat staat deze voormalige haven nog in verbinding met de rivier. Bij een rivierstand van 12,0 m. + N.A.P. wordt deze verbinding afgesloten. Deze waterkering is eigendom van en in beheer bij het waterschap Rijn en IJssel.

Het diepere grondwater, het eerste watervoerende pakket, kent veel fluctuaties en dit grondwater kan tot bijna 12,5 m + N.A.P. stijgen. Deze fluctuaties zijn het directe gevolg van de waterstanden op de rivier. Bij stijgende rivierstanden zal ook het grondwater in het plangebied stijgen. Deze fluctuatie van het grondwater is goed te volgen via de oude IJsselstrang op Koningspleij-Noord (een natuurlijke laagte). Als de rivierwaterstand stijgt, dan begint deze laagte via het grondwater vol te lopen.
De AKZO-haven is door zijn grote diepte te vergelijken met een enorme drain die veel grondwater afvangt en zo voorkomt dat grondwater een te groot probleem vormt voor zowel het noordelijke als het zuidelijke deel van het plangebied. Het is dan ook van groot belang dat (een deel van) de AKZO-haven open water blijft.

De bedrijfspercelen van IPKW wateren via hemelwaterriolen grotendeels rechtstreeks af op de AKZO-haven. Een deel van het hemelwater wordt via een gemaal afgevoerd op de IJssel. Het gebied Koningspleij-Noord is (nog) ongerioleerd. Regenwater zijgt in de bodem en wordt via het grondwater afgevoerd naar de rivier.

2.5 Verkeersstructuur en ontsluiting

De ligging van het plangebied aan het hoofdwegennet (via N325/A325 op A12/A15) vormt een belangrijke onderlegger voor de aan- en afvoer van goederen en diensten op het bedrijventerrein. Vanaf de Pleijroute komt men ter hoogte van het kruispunt met de Westervoortsedijk-Driepoortenweg de stad Arnhem binnen. De Westervoortsedijk is een gebiedsontsluitingsweg (verkeersader) en is een belangrijke verkeersverbinding tussen de Pleijroute (N325) en de bedrijventerreinen van Arnhem Noord. De Westervoortsedijk loopt door tot aan de Arnhemse binnenstad. Het plangebied wordt via de Nieuwe Havenweg op de Westervoortsedijk ontsloten.
De bedrijvigheid vindt niet alleen aan, maar ook op de Nieuwe Havenweg plaats. IPKW heeft een directe ontsluiting op de Westervoortsedijk. Alle genoemde straten zijn voor verkeer in beide richtingen te berijden.
Het plangebied is per openbaar vervoer minder goed bereikbaar. In de directe omgeving is alleen sprake van een busverbinding. Volgens de huidige lijnvoering is het gebied bereikbaar via de Westervoortsedijk met lijnen 43 en 12 die halteren ter hoogte van de Driepoortenweg. Van en naar het plangebied zijn geen veilige langzaamverkeersverbindingen aanwezig.
De Nieuwe Havenweg wordt door de aangrenzende bedrijven en woonbootbewoners als onveilig ervaren. Daarom zijn door de gemeente, in overleg met de bedrijven en bewoners, verkeersmaatregelen uitgedacht. Deze maatregelen (het aanleggen van verkeersdrempels op de Nieuwe Havenweg) zijn inmiddels uitgevoerd.

2.6 Groen en ecologie

Het plangebied ligt in de buurt van twee gebieden die van internationale betekenis zijn voor onder andere vogels en daarom als een Natura 2000-gebied onder de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn zijn aangewezen: Rijntakken en Veluwe. De Veluwe en de uiterwaarden van de Nederrijn en de IJssel zijn onderdeel van het Gelders Natuurnetwerk (GNN). In het plangebied zijn geen beschermde habitattypen aanwezig. Nabij het plangebied zijn nauwelijks beschermde habitattypen aanwezig, slechts enkele snippers zachthoutooibos en op wat grotere afstand enkele stroken glanshaverhooiland langs de winterdijken.

In de directe omgeving van het plangebied bevindt zich een belangrijke slaapplaats van wulpen. Het betreft een slaapgebied dat zich uitstrekt van de Huissensche Waarden in het zuiden tot de landtong in de Nieuwe Haven in het noorden met daarin 4 tot 5 satellietverblijven. De verblijfplaats op de landtong in de Nieuwe Haven is de voorkeursslaapplek. Het is niet zeker of de satellietverblijven de functie van de hoofdslaapplaats zouden kunnen overnemen, omdat de satellietverblijven in recente jaren weinig meer gebruikt worden. De aanvliegroutes van de wulpen op de slaapplaats in Arnhem zijn afkomstig van zowel de IJssel als het Pannerdens Kanaal. Een deel van de slapende wulpen is afkomstig van foerageergebieden buiten de Natura 2000-gebieden. Te denken valt aan het Duivense Broek.
In het deelgebied Koningspleij-Noord zijn ecologische waarden aanwezig. Zo staat op het zuidtalud van de dijk een aantal waardevolle bomen (wilgen en populieren) van zeer oude datum (1910).

3 Ontwikkelingen en trends

3.1 Circulaire economie

De gemeente Arnhem streeft naar een haven waarbij in 2050 de lokale industriële en logistieke activiteiten circulair ingericht. Dit helpt niet alleen klimaatdoelen te bereiken, maar maakt het gebied ook beter bestand tegen geopolitieke en economische fluctuaties, terwijl het innovatie en nieuw ondernemerschap aantrekt. Zo'n havengebied creëert economische en maatschappelijke waarde.
Juist voor wat betreft circulaire economie heeft het gebied veel potentie. Enerzijds vanwege de nabijheid en daarom de mogelijkheid om verbinding te zoeken met de innoverende en vernieuwende bedrijven op IPKW. Denk aan de innovaties op gebied van batterij-opslag en waterstof. Met name waterstof is interessant voor het verduurzamen van de binnenvaart, naast de toepassing voor weg-transportmiddelen. Anderzijds vanwege de multimodale bereikbaarheid van het gebied voor de scheepvaart.
De Nederlandse Vereniging van Binnenhavens omschrijft dit ook waarbij zij voor binnenhavens rond circulaire economie de volgende toegevoegde waarde omschrijven; overslaglocatie, 'bouwhub', maritieme maakindustrie en verwerking of recyling locatie.
Circulaire bedrijven worden qua milieucategorie vaak geplaatst in een zware milieucategorie. Belangrijk is dat de locatie waar watergebonden bedrijven en circulaire economie samenkomen hierop ingericht is.

In lijn met het streven naar circulariteit heeft het college onlangs het hernieuwde duurzaamheidsprogramma NEMIA 2030 vastgesteld, welke als doelstelling heeft het verminderen van CO2-uitstoot. Dit programma is ingestoken vanuit de 4 hoofdonderwerpen uit het klimaatakkoord; Gebouwde omgeving, met een hoofdstuk over duurzame mobiliteit, Bedrijven en Industrie, Duurzame Mobiliteit en grootschalige opwek.
Voor bedrijven en industrie geldt dat de doelstelling is om met de in het programma voorgestelde acties 38 Kt CO2-besparing te bereiken. Bedrijven in de haven hebben hier uiteraard ook een rol van betekenis in. Daarbij is de scheepvaart bezig met het verkennen van het verder verduurzamen van het vervoer. Waterstof biedt hiervoor nieuwe mogelijkheden. Maar ook de aanwezige walstroomvoorziening in de haven draagt bij aan het verminderen van de CO2-uitstoot.

3.1.1 Nieuwe vormen van productie

Nieuwe vormen van productie zullen een belangrijke rol gaan spelen in havengebieden. De 3d-printer is in opkomst en maakt het interessant om eindproducten lokaal te produceren. Dit leidt tot minder productiekosten (als gevolg van minder arbeid) en minder transport, opdat minder containervervoer of andere vormen van transport noodzakelijk zullen zijn. Tegelijkertijd biedt het maken van de door de 3d-printer vervaardigde goederen, kansen voor daaraan gelieerde bedrijven. Bedrijven die grondstoffen en halffabricaten leveren voor de printer.

3.2 Klimaatadapatie

Het klimaat verandert. Extremen doen zich vaker voor, zoals heftige neerslag, langdurige warme periodes en uitzakkend grondwater. Dit alles heeft impact op het bebouwde gebied en de leefomgeving. Door de extreme regenval kunnen openbare ruimten en kelders onder water lopen, infrastructuur en gebouwen verzakken door bodemdaling vanwege de droogte en neemt de kans op hittestress in stedelijke omgevingen toe. Arnhem is, vanwege de ligging tussen stuwwal en rivierengebied gevoelig voor deze risico's. In/rond het plangebied is vanwege de vrij dichte bebouwing/infrastructuur en relatief weinig groen, sprake van significante opwarming tijdens langdurige perioden van hitte. De gemeente Arnhem streeft bij gebiedsontwikkelingen in de stad en andere natuurlijke momenten naar anticiperende maatregelen om het stadsklimaat ter plekke te verbeteren, door een effectieve inzet van groen op daken en gevels van gebouwen maar ook op de grond als bijvoorbeeld bomen. Aanpassingen aan de openbare ruimte of wijze van beheer van assets kunnen de impact van klimaatverandering verminderen.

Klimaatverandering stelt het waterbeheer van het rivierengebied ook voor een nieuwe uitdaging. Het klimaat verandert, met als gevolg een toename van neerslag en verdamping, hogere rivierafvoeren in de winter en meer droogte in de zomer. Stijgende zeespiegel en toenemende rivierafvoeren betekenen - zonder aanvullende maatregelen - een toenemende kans op overstromingen. Een grotere kans op wateroverlast, maar ook droogte, speelt niet alleen in' Laag'- en 'Hoog'-Nederland. De veranderende fluctuatie in waterafvoer speelt ook in de Nederrijn en de daarmee de Nieuwe haven.

3.3 Gezonde leefomgeving

De leefomgeving waarin mensen wonen, werken en leven heeft invloed op hun gezondheid. Deze invloed kan direct zijn, bijvoorbeeld door de luchtkwaliteit, een drukke weg met een hoog risico op verkeersongevallen of slechte fietsmogelijkheden in een buurt. Maar de omgeving kan ook indirect van invloed zijn op de gezondheid, bijvoorbeeld door stress van geluidhinder. Overheden moeten daarom met de inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2021 bij het ontwikkelen van beleid en projecten op haar grondgebied gezondheid gaan meewegen.

3.4 Bereikbaarheid

3.4.1 Algemeen

De omvang en aard van stedelijke mobiliteit is in een rap tempo aan het veranderen. Toenemende verstedelijking, de digitalisering van onze maatschappij, nieuwe vervoerwijzen en vervoerdiensten – al deze (en nog meer) ontwikkelingen hebben invloed op onze mobiliteits- en vervoerskeuzes. Zeker is dat de veranderende mobiliteitsvraag en innovatie ook gevolgen hebben voor de bereikbaarheid van de haven. Er ontstaan kansen voor het verbeteren van de bereikbaarheid, het verminderen van geluidoverlast, terugdringen van lokale emissies, mits ruimtelijk gezien zorgvuldig ingepast. De gemeente Arnhem speelt in op deze ontwikkelingen, zo ook ter hoogte van het plangebied.

3.4.2 Fietsverbindingen

In de beleidsnota fietsverkeer 'Nieuwe verbindingen, nieuwe fietsers' is verwoord dat de bestaande fietser vooral behoefte heeft aan een samenhangend fietsnetwerk, veiligheid, comfort, snelheid en stallingsvoorzieningen. De aanleg van nieuwe verbindingen en het opwaarderen van bestaande routes zijn uitgangspunt. In de directe omgeving van het plangebied liggen twee hoogwaardige fietsroutes; een over de Westervoortsedijk, de ander over de Pleijroute. Een veilige en rechtstreekse fietsverbinding tussen de stad, IPKW/Nieuwe haven en de Pleij ontbreekt echter. Nu bij renovatie van de Pleijroute afgelopen zomer, het 'olifantenpaadje' vanaf de Pleijroute is geasfalteerd, biedt dit kansen om te onderzoeken hoe een veilige en volwaardige verbinding kan worden gerealiseerd. De fietsroute langs de Westervoortsedijk wordt opgewaardeerd. Daarnaast heeft IPKW recent een aantal elektrische deelfietsen beschikbaar op haar terrein (voor medewerkers terrein IPKW en studenten HAN.

3.4.3 Openbaar vervoer

In de regionale HOV-visie en daaruit voortvloeiende OV-concessie 2020-2023 voor het busvervoer in de regio Arnhem Nijmegen, zijn 2 projecten opgenomen, die toezien op de verbetering van de bereikbaarheid van het plangebied en omgeving:

- Realiseren van een HOV-lijn tussen Arnhem en de Liemers;
- Het doortrekken van de Rijnlijn naar IPKW. Deze HOV verbinding tussen Arnhem en Wageningen rijdt nu niet verder dan Arnhem Centraal. Onderzocht wordt of deze lijn doorgetrokken kan worden tot IPKW. Deze busverbinding zal zorgen voor een snelle verbinding tussen de industrieterreinen en de stad.

Daarnaast is in onderzoek of de Rijnlijn doorgetrokken kan worden tot een mogelijk nieuw transferium aan de oostzijde van de stad. Dit transferium, in de oksel van de Pleij, zal samen met de Rijnlijn moeten leiden tot een betere ontsluiting van de stad aan de oostzijde en het autoverkeer moeten doen verminderen.

3.5 Energietransitie

Om te kunnen voldoen aan de klimaatdoelstellingen van Parijs zijn ingrijpende veranderingen noodzakelijk. Zo wil de provincie Gelderland in 2050 energieneutraal zijn. Hiervoor zijn forse inspanningen nodig op het gebied van besparing en hernieuwbare opwekking. De focus van de provincie ligt voor wat betreft de energieproductie op wind én zon (windmolens en zonnevelden). In de windvisie van de provincie is de locatie Koningspleij aangewezen als geschikte locatie.
Om deze energiedoelstellingen te halen zal de gemeente Arnhem 4 windmolens en een zonneveld met 40.000 panelen realiseren op Koningspleij-Noord. Hiervoor is reeds een onherroepelijk bestemmingsplan opgesteld en de contracten voor een periode van 20 jaar met de exploitant zijn gesloten; de gemeente zal het grondeigendom behouden.
De realisatie van deze panelen en windmolens is voor de stad Arnhem niet voldoende zijn om de energiedoelen te realiseren. Nieuwe locaties zijn nodig. Deze kunnen ook op het water gerealiseerd worden.

3.6 Industrieterreinen behouden en benutten

De gemeente Arnhem is een gemeente met een compleet woon, leef, werk en recreëeraanbod met een sterke positie in de regio. Het algemeen beleid van de gemeente is gericht op het behouden van deze positie en, indien zich daar kansen voordoen, deze positie te versterken.
We zien in Arnhem de afgelopen jaren een verkleuring van de randen van enkele bedrijventerreinen ontstaan. Dit heeft te maken met transformatie van gebieden naar woongebieden of woon-werkgebieden en de behoefte aan andere functies op bedrijventerreinen. Verdere verkleuring en functiemenging en daarmee afname van het areaal aan reguliere industrieterreinen in Arnhem-Noord vinden we niet wenselijk. De industrieterreinen, die gezamenlijk onderdeel uitmaken van de industrieterreinen Arnhem-Noord, waaronder de Nieuwe Haven, dienen aantrekkelijk, ruimte-intensief en goed bereikbaar te blijven voor bedrijven. We willen deze terreinen benutten voor bedrijven die uitsluitend kunnen functioneren op een industrieterrein, bijvoorbeeld vanwege milieucategorieën en geluidsoverlast of vanwege bepaalde vestigingsfactoren. Hoewel, met uitzondering van IPKW, op delen van deze terreinen de ruimtelijke kwaliteit laag is, is het in essentie belangrijk dat deze bedrijven goed hun werkzaamheden kunnen blijven uitvoeren.
Daarnaast vervullen de reguliere industrieterreinen een belangrijke rol in de werkgelegenheid, zowel in omvang als in type werkgelegenheid. Ze zorgen voor een gevarieerd aanbod en helpen bij het versterken van de werkgelegenheid (als gevolg van spin-off naar andere bedrijven ontstaat groei van banen bij die bedrijven). Als al deze bedrijven goed kunnen functioneren, presteren en diensten kunnen verlenen is dat ook van betekenis voor de kwaliteit van wonen en leven in de gemeente. Voldoende, gedifferentieerd aanbod aan werkgelegenheid maakt het wonen in de gemeente Arnhem interessant. Een aantrekkelijk woon- en werkklimaat creëert op haar beurt weer draagvlak voor een compleet aanbod aan (lokale) voorzieningen.
Bovendien bieden de industrieterreinen de mogelijkheid om een antwoord te geven op toekomstige ontwikkelingen en helpen ze de werkgelegenheid te laten groeien en de stad economisch te profileren. Het is daarom belangrijk zorgvuldig met de beschikbare gronden om te gaan en steeds alert te blijven op welke functies niet thuishoren op, of in de buurt van, een regulier industrieterrein. Dit is een van de doelen binnen het programma Vitale economie, waar we inzetten op Toekomstbestendige werklocaties, waarbij bedrijven niet mogen worden beperkt in hun bedrijfsvoering.

3.7 Behoefte aan watergebonden bedrijvigheid neemt toe

In de monitoring in het kader van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) is geconstateerd dat er op watergebonden bedrijventerreinen in de regio Arnhem-Nijmegen geen direct uitgeefbaar aanbod beschikbaar is en wel een duidelijke vraag. Omdat het belang van watergebonden bedrijventerreinen voor zowel de logistiek als de industrie onderkend wordt, is door bureau Ecorys, in opdracht van Regio Arnhem-Nijmegen, onderzocht[4] in hoeverre de toekomstige ruimtebehoefte op watergebonden bedrijventerreinen gefaciliteerd kan worden.

[4] Ecorys, watergebonden bedrijvigheid in de regio Arnhem-Nijmegen, vervolgonderzoek monitoring RPW Arnhem-Nijmegen, Rotterdam 22 oktober 2019.

Hierbij zijn herstructuerings- en ontwikkellocaties, trends en ontwikkelingen ten aanzien van watergebonden bedrijvigheid in beeld gebracht. Hieruit kan het volgende worden geconcludeerd (zie bijlage voor volledig overzicht trends en ontwikkelingen).

De schaalvergroting van containerschepen en binnenvaart zal toenemen. Dit leidt er veelal toe dat havens in het achterland worden aangedaan door grotere binnenvaartschepen. Dit werkt op haar beurt weer door naar vestigingseisen van watergebonden bedrijven waaronder langere kades en een voorkeur voor dieper vaarwater en diepgang voor de kades. Bovendien versterken extreme weersomstandigheden (klimaatadaptatie) deze voorkeur. Ze vormen een belangrijke vestigingseis voor watergebonden bedrijven.
Om de doelstellingen ten aanzien van Modal Shift te bereiken moet het vervoer per spoor en binnenvaart (ten koste van wegvervoer) de komende jaren flink toenemen. Naar verwachting zullen deze vervoersstromen zich concentreren rond de (Europese) vervoercorridors. Aangezien terminals in de regio Arnhem-Nijmegen zijn gelegen op deze corridor (in de richting van het Europese achterland) is het vooruitzicht positief.
Watergebonden en -verbonden bedrijven hebben veelal behoefte aan multimodale vervoersmogelijkheden, grote kavels, voldoende bouwvolumes en ligging in de nabijheid van knooppunten en vervoersassen. Tevens zijn er bedrijven in de regio die met het oog op CO2-reductie potentie zien in een verplaatsing naar watergebonden kavels.
Daarnaast neemt het belang van ‘zachte’ vestigingsplaatsfactoren bij locatiekeuze toe. Samenwerking tussen verschillende bedrijven en stakeholders wordt steeds belangrijker, zeker met het oog op de transitie naar een meer circulaire economie. Vanuit overheden en het bedrijfsleven wordt in toenemende mate ingezet op een meer circulaire economie. Biobased industrie en circulaire economie worden als grote beloften voor de toekomst gezien voor binnenvaart. De relevante beleidsvelden voor een circulair bedrijventerrein zijn milieubeleid, afvalbeleid en stedelijke planning. Een deel van deze activiteiten gaat bij uitstek plaatsvinden op watergebonden bedrijventerreinen.
Bedrijven in circulaire economie hebben specifieke vestigingseisen. Met name op het gebied van goede verbindingen en bereikbaarheid, fysieke nabijheid van bedrijven, omvang van het circulaire bedrijventerrein en imago en werkklimaat. De aanwezigheid van goed opgeleid personeel en het delen van kennis is daarbij een belangrijke voorwaarde.
Een andere belangrijke vestigingsfactor is duurzaamheid. Met name voor het biobased cluster en circulaire bedrijven wordt de aanvoer per binnenvaartschepen in stedelijk gebied als kansrijk gezien. Ten slotte spelen imago en werkklimaat ook een belangrijke rol. Voldoende voorzieningen en levendigheid zorgt voor een inspirerende omgeving. Ook krijgt het circulaire gedachtegoed een plaats in de inrichting van de werkomgeving. Steeds meer bedrijven leggen de nadruk op een duurzaam en gezond werkklimaat, waar grondstoffen worden hergebruikt. Een dergelijk werkklimaat prikkelt om te komen tot innovaties, prestaties en een hogere tevredenheid bij de klant.

3.7.1 Koningspleij-Noord voorziet in regionale behoefte

Uit het onderzoek blijkt dat er in de regio Arnhem-Nijmegen momenteel geen beschikbaar aanbod van watergebonden terreinen is om in de regionale behoefte te kunnen voorzien. In de regio Arnhem-Nijmegen is locatie Koningspleij-Noord de meest geschikte locatie voor watergebonden en waterverbonden bedrijven in de regio. Dit vanwege relatief lage investering in combinatie met actuele interesse van marktpartijen. Het totale ontwikkelpotentieel van dit gebied is gelijk aan circa 10 tot 13 hectare. Een deel van de kavels op het terrein (naar schatting 4 hectare) kunnen (direct) met een kade worden ontsloten.

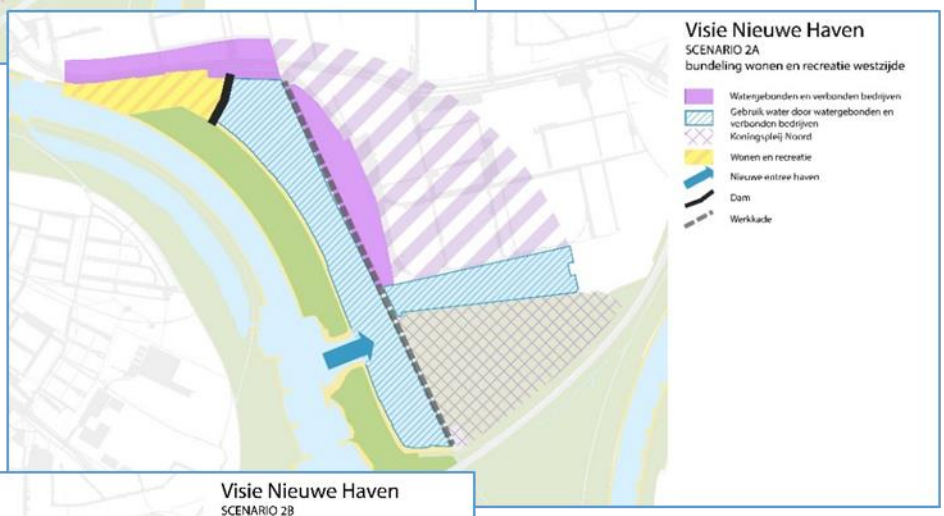

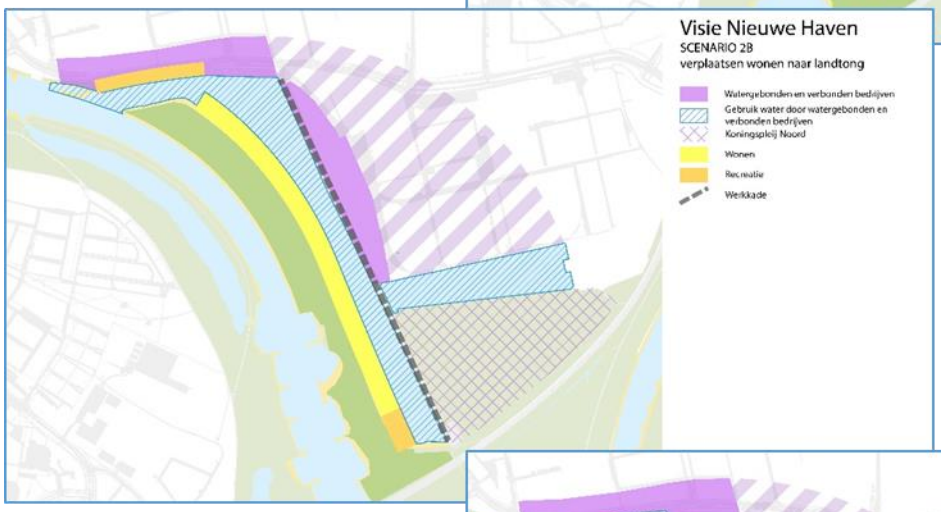

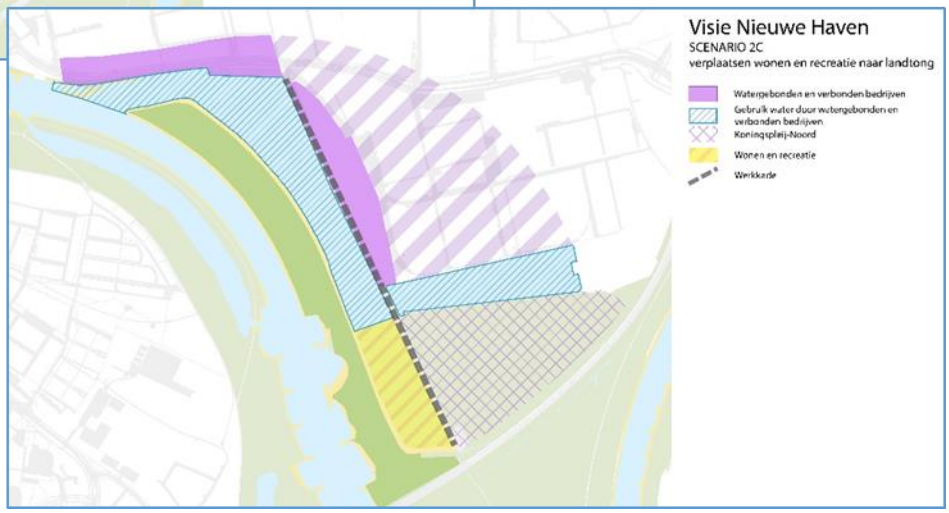

Scenario's Nieuwe Haven

4 Scenario's

Op basis van de inventarisatie en analyse, trends en ontwikkelingen zijn 2 scenario's onderzocht:

- economische ontwikkeling van de haven: de haven en aangrenzende percelen zijn uitsluitend bedoeld voor (watergebonden) bedrijvigheid.
- bundelen van functies in de haven, zodat de haven door diverse doelgroepen gebruikt kan worden.

De scenario's zijn enigszins extreem voorgesteld en benadrukken de verschillen om zo de inhoud scherp te kunnen duiden en alle wensen een plek te geven.

Om tot een goede beoordeling van de scenario's te komen zijn afwegingscriteria opgesteld.

- Ruimtelijke inpassing/fysieke ruimte: zijn de functies ruimtelijk inpasbaar?
- Milieuzonering: in hoeverre zijn functies verenigbaar gelet op milieuzonering?
- Veiligheid: is sprake van een veilige situatie in de haven?
- Water: zijn er effecten op de waterhuishouding?
- Flora en Fauna: zijn er effecten op beschermde flora en fauna?
- Ruimte voor economische ontwikkeling: is het mogelijk de economische ontwikkeling van de haven te faciliteren?
- Consequenties: wat zijn consequenties als gevolg van het scenario.

Onderstaand wordt eerst een korte beschrijving gegeven van de scenario's, waarna ze in een tabel gewogen worden.

4.1 Scenario 1. Economische ontwikkeling haven

Dit scenario heeft als uitgangspunt dat de haven en aangrenzende percelen uitsluitend bedoeld zijn voor (watergebonden) bedrijvigheid en economische ontwikkeling van de haven faciliteert. Het kiezen voor bedrijven en industrie en de mogelijkheid voor (verdere) ontwikkeling heeft gevolgen voor andere, bestaande functies in de haven.

4.2 Scenario 2. Bundeling functies in de haven

Bij dit scenario is het gebruik van de haven door diverse doelgroepen uitgangspunt. In dit verband is onderzocht of voortzetting van de huidige situatie, bundeling van functies, en/of verplaatsing van functies in de haven haalbaar is. Er zijn 3 varianten onderzocht:

- 2a Bundeling recreatie en wonen aan de westzijde van de haven: in deze variant worden alle woonboten en de recreatieve functies gebundeld ter hoogte van de huidige entree van de haven en door middel van een dam gescheiden van de overige functies in de haven. De bedrijven en overige functies krijgen beiden een eigen entree.
- 2b Verplaatsing woonboten naar landtong: in deze variant worden de woonboten evenwijdig aan de landtong tegenover de Nieuwe Haven geplaatst en worden de recreatieve functies op hun huidige plek behouden. De kade wordt dan uitsluitend gebruikt voor (watergebonden) bedrijvigheid
- 2c Verplaatsen recreatie en wonen naar uiteinde haven in deze variant worden de woonboten en recreatieve functies gebundeld aan het uiteinde van de haven.

Criterium	Scenario 1	Scenario 2a	Scenario 2b	Scenario 2c
Ruimtelijke inpasbaarheid	Het meer ruimte bieden aan (watergebonden) bedrijvigheid past bij het huidige industriële karakter van het gebied.	Het bundelen van functies bij de huidige entree van de haven is ruimtelijk gezien inpasbaar. Aangesloten wordt bij het huidige beeld van recreatie en wonen op het water.	Het plaatsen van woonboten evenwijdig aan de landtong doet afbreuk aan het vrij zicht vanaf de haven op het water en omgeving. De weidsheid van het gebied zal minder worden.	Woonboten en de recreatieve functies zijn inpasbaar, gezien het karakter van deze functies en de waterfuncties in de omgeving.
Veiligheid	Nu de haven voor het overgrote deel alleen nog gebruikt kan worden voor bedrijven zal de onveilige situatie verdwijnen. Mocht als gevolg van toename van het aantal scheepvaartbewegingen een grotere/bredere havenmonding nodig zijn, dan kan dit door de noordelijk punt van de havenmonding te verwijderen. Het oplegpunt van de havenmonding aan de buitenzijde blijft gelijk maar de opening aan de achterzijde wordt breder. Dit geeft meer ruimte aan in- uitvarende schepen.	De veiligheid zal door de scheiding van functies gedeeltelijk vergroot worden. Immers de verschillende gebruiksvormen op het water raken elkaar dan niet (meer). Dit is niet het geval indien recreanten vanaf de dam gebruik blijven maken van de het water in de haven. De nieuwe entree van de haven zal leiden tot een onveilige situatie o.a. vanwege de haakse aansluiting op de rivier en het feit dat de rivier hier vrij smal is.	De onveilige situatie bij de entree zal toenemen. Schepen dienen aan twee zijden rekening te houden met gevoelige-functies en het recreatieve gebruik in de haven. Het verwijderen van de noordelijke punt van de havenmonding zal het veiligheidsprobleem wel verminderen maar niet oplossen. De vaarbewegingen zijn nog steeds niet gescheiden, waardoor schepen in conflict kunnen komen met roeiers en zeilers op het water.	De boten liggen binnen de veiligheidscontouren van de windmolens die ter hoogte van Koningspleij-Noord worden gerealiseerd. Het verwijderen van de noordelijke punt van de havenmonding zal het veiligheidsprobleem wel verminderen maar niet oplossen. De vaarbewegingen zijn nog steeds niet gescheiden, waardoor schepen in conflict kunnen komen met roeiers en zeilers op het water.
Milieuzonering	Vanuit bedrijven en milieuzonering zijn er geen beperkingen (meer). Immers een bedrijf is geen gevoelige functie.	De woonboten liggen binnen de geluidszone van de bedrijventerreinen Arnhem-Noord en (gedeeltelijk) binnen de richtafstanden van de bedrijven aan de Nieuwe Havenweg en de Westervoortsedijk	De woonboten liggen daar binnen de geluidszone van de bedrijventerreinen Arnhem-Noord en binnen de richtafstanden van de bedrijven aan de Nieuwe Havenweg. Dit staat enerzijds het realiseren van een goed woon- leefklimaat in de weg en anderzijds worden bedrijven beperkt in hun bedrijfsvoering.	De woonboten liggen daar binnen de geluidszone van de bedrijventerreinen Arnhem-Noord en binnen de richtafstanden van de bedrijven aan de Nieuwe Havenweg. Dit staat enerzijds het realiseren van een goed woon- leefklimaat in de weg en anderzijds worden bedrijven beperkt in hun bedrijfsvoering. Tevens liggen ze binnen de invloedssfeer van de Pleijroute en is naar verwachting de geluidsbelasting als gevolg van wegverkeer hoog.
Water	Neutraal effect op waterhuishouding. Woonboten hadden immers geen negatief effect op waterstromen en waterhuishouding.	Het realiseren van een nieuwe ingang plus het maken van de damwand zal grote rivierkundige gevolgen hebben. De maatregel ligt, rivierkundig gezien, in een ongunstig gebied. De Nederrijn is hier smal. Niet alleen zal de stroming in de haven veranderen, maar ook op de rivier zullen de effecten merkbaar zijn. Er zal stroomvertraging optreden met aanzanding en aldus een minder diepe rivier tot gevolg. Dit belemmert een veilige, vlotte doorvaart op de Nederrijn. Daarnaast zal opstuwing van water plaats gaan vinden bij de dam.	Op de landtong is geen infrastructuur, zoals riool, elektriciteit, waterleidingen, aanwezig. Bij het verplaatsen van de boten naar deze zijde moet deze infrastructuur worden aangelegd. Dit is een relatief dure maatregel. Bovendien stroomt de landtong bij hoog water onder. De boten zijn in dat geval niet bereikbaar voor reddingswerkers waardoor een onveilige situatie wordt gecreëerd Het plaatsen van de boten aan de landtong zal geen effect hebben op waterstromen. De boten zullen vanwege het talud een stukje van de wal geplaatst moeten worden. Dit heeft tot gevolg dat de haven smaller zal worden.	Neutraal effect op waterhuishouding. Woonboten en recreatieve functies op het water hebben immers geen negatief effect op waterstromen en waterhuishouding. Op de landtong is geen infrastructuur, zoals riool, elektriciteit, waterleidingen, aanwezig. Bij het verplaatsen van de boten naar dit gedeelte van de haven, zal dus voor een deel van de functies nieuwe infrastructuur moeten worden aangelegd. Dit is een relatief dure maatregel. Daarnaast stroomt de landtong bij hoog water onder. De boten zijn in dat geval niet bereikbaar voor reddingswerkers waardoor een onveilige situatie wordt gecreëerd.

Flora en fauna	Indien in de toekomst sprake is van groei van het scheepvaartverkeer of watergebonden bedrijvigheid, dat niet in huidige milieuvergunningen of bestemmingsplannen is ingepast, zullen de effecten daarvan op beschermde flora en fauna en natuurgebieden onderzocht moeten worden.	De nieuwe entree doorsnijdt de landtong. De landtong maakt onderdeel uit van een belangrijke slaapplaats van de Wulp (rode lijst-soort). Het betreft een slaapgebied dat zich uitstrekt van de Huissensche Waarden in het zuiden tot de landtong in de Nieuwe Haven in het noorden met daarin 4 tot 5 satellietverblijven. De verblijfplaats op de landtong in de Nieuwe Haven is de voorkeursslaapplek.	Het dichter bij het beschermde natuurgebied (de landtong) situeren van stedelijke functies zal mogelijk effect hebben op de daar aanwezige natuurwaarden. Temeer als de landtong ook gebruikt moet worden om die functie te bereiken.	Het dichter bij het beschermde natuurgebied (de landtong) situeren van stedelijke functies zal mogelijk effect hebben op de daar aanwezige natuurwaarden.
Kansen voor economische ontwikkeling	Deze variant draagt bij aan de koers voor de haven, namelijk kansen bieden voor economische ontwikkeling van de haven in de toekomst.	Deze variant draagt bij aan de koers voor de haven. Via de nieuwe entree van de haven zijn de bestaande bedrijven bereikbaar. Ook staat het de mogelijke toekomstige ontwikkeling van het gebied Koningspleij-Noord niet in de weg	Bij het situeren van de gevoelige functies aan de landtong, ontstaan beperkingen voor het realiseren van Koningspleij voor watergebonden bedrijvigheid en verdere ontwikkeling van watergebonden bedrijvigheid in de haven. Er zullen beperkingen zijn voor economische ontwikkeling van de haven in de toekomst.	Bij het situeren van de gevoelige functie wonen en recreatie aan het uiteinde van de haven, is het niet meer mogelijk Koningspleij-Noord in te zetten voor watergebonden bedrijvigheid en zullen er beperkingen zijn voor economische ontwikkeling van de haven in de toekomst. Dit geldt ook voor de huidige bedrijven die gebruik maken van de haven. De functies komen dichtbij de bedrijven te liggen, waardoor onder andere de ligplaatsen voor de cruiseschepen onder druk komen te staan. De haven gaat in feite op slot.
Consequenties	Het handhaven van de woonboten en recreatieve functies in de haven is niet langer mogelijk.	Economische ontwikkeling haven wordt beperkt. Een veilige haven kan niet worden gerealiseerd.	Economische ontwikkeling van de haven wordt beperkt. Een veilige haven kan niet worden gerealiseerd.	Economische ontwikkeling haven wordt beperkt. Een veilige haven kan niet worden gerealiseerd.

4.3 Weging scenario's

Uit de weging van de scenario's blijkt dat het met het bundelen van functies in de haven niet mogelijk is om de economische potenties van de haven te benutten, zonder dat er knelpunten (blijven) bestaan op het gebied van veiligheid (nautisch, hoog water) en zonder dat een goed woon- en leefklimaat bij de woonboten gegarandeerd c.q. gerealiseerd kan worden. Voor de woonboten zijn de knelpunten uit de huidige situatie ook in de toekomst niet zorgvuldig op te lossen. De woonboten blijven binnen hindercontouren van bedrijven liggen en/of leiden tot maatregelen in de haven die vanuit waterveiligheid niet wenselijk zijn. Andersom is het zo dat bedrijven door de aanwezigheid van de woonboten worden beperkt in hun (toekomstige) bedrijfsvoering, waarmee economische ontwikkeling van de haven beperkt wordt.

Daarnaast kunnen we, op basis van de beschikbare kennis en info, concluderen dat het zeer moeilijk lijkt om een nautisch veilige haven voor de recreatieve en bedrijfsmatige gebruikers te realiseren. Nu en in de toekomst. Om deze conclusie met zekerheid te kunnen trekken is nader onderzoek nodig.

Scenario 1, die verdere ontwikkeling van de haven als bedrijvenhaven tot doel heeft, sluit aan bij de economische koers en kan inspelen op trends en ontwikkelingen in het gebied. Dit scenario is echter pas uitvoerbaar, nadat de gevoelige functies uit de haven verdwenen zijn. Het gaat om de 14 woonschepen aan de Nieuwe havenweg en 1 woonboot aan de Westervoortsedijk (niet om de reeds tot wonen bestemde woonboten aan de Westervoortsedijk); deze woonboten nemen plekken in die gebruikt kunnen worden als overslagpunten en ligplaatsen voor beroepsvaart en staan het optimaal benutten van de kaderuimte voor beroepsvaart in de weg, ook bij de toekomstige ontwikkeling van Koningspleij-Noord. Ook belemmeren ze planologisch en milieuhygiënisch gezien (hindercontouren en externe veiligheidscontouren) het optimaal benutten van de bedrijfskavels voor bedrijven tot en met categorie 4.2. De woonboten belemmeren dus zowel in de huidige als toekomstige situatie de economische ontwikkeling van de Nieuwe Haven. Mogelijk geldt dit ook als gevolg van de nautisch (nu onveilige) situatie voor de recreatiebedrijven Jason en Miquel Pro.

4.3.1.1 Woonboten

Nu blijkt dat geen van de scenario's kan voorzien in een goed en veilig woon- en leefklimaat voor de woonboten en daarmee de knelpunten niet kunnen worden opgelost, is het van belang op korte termijn maatregelen te nemen.

4.3.1.2 Recreatieve functies

Hoewel met de kennis van nu, óok in de toekomst een nautisch veilige haven zeer moeilijk te realiseren lijkt, is het raadzaam om samen met Jason en Miquel Pro gedetailleerder inzoomen op de veiligheidssituatie en gezamenlijk te onderzoeken of er haalbare oplossingen zijn (veilig, reëel, en passend bij de koers van de haven).

5 Visie Nieuwe Haven

De Nieuwe Haven is een unieke haven. Het is een haven die voor een groot deel voldoet aan belangrijke vestigingseisen van waterverbonden en watergebonden bedrijven en een impuls kan geven aan de transitie naar een duurzame circulaire economie. De nabijheid van IPKW en de potentie van Koningspleij-Noord bieden unieke mogelijkheden. Het uitwisselen van kennis, samenwerking en innovatie wordt door concentratie van deze bedrijven makkelijker en biedt kansen om de gezamenlijk de slogan 'Made in Arnhem' als basis te nemen voor verdere ontwikkeling en profilering van het gebied.
Het aanwezige energiecluster in Arnhem is de basis waarvanuit verdere ontwikkeling en profilering kan plaatsvinden. Het uitwisselen van kennis, samenwerking en innovatie wordt door concentratie van bedrijven (fysieke nabijheid) gemakkelijker. Bovendien zijn de terreinen al bestemd voor zwaardere, grotere bedrijven of zijn daar in potentie geschikt voor (Koningspleij-Noord). Dit helpt klimaatdoelen te bereiken, maar ook economische en maatschappelijke meerwaarde door verschillend aanbod te creëren en beter bestand te zijn tegen geopolitieke en economische fluctuaties. Daar komt bij dat de haven nu al voldoende diep is om ontwikkelingen in scheepvaartverkeer op te vangen, voldoet de haven aan de laatste eisen voor hoogwaterveiligheid, is de huidige kade robuust en is kade (voor een groot deel al) voorzien van walstroom.

De haven is goed bereikbaar en er worden momenteel investeringen gedaan in een betere bereikbaarheid per OV. Hoewel nu niet actueel en/of rendabel zijn er, afhankelijk van toekomstige ontwikkelingen, kansen voor een nog betere multimodale bereikbaarheid. Immers direct achter de eerstelijns bedrijven aan de Nieuwe Havenweg, is op het terrein van IPKW een spoorlijn aanwezig, die verbonden is met het emplacement van Het Broek. Met andere woorden, in de huidige situatie zijn al veel voorwaarden aanwezig om in te kunnen spelen op toekomstige ontwikkelingen.

Met het vrijmaken van de haven van woonboten, kunnen unieke kansen voor uitbouw van watergebonden en -verbonden bedrijven worden benut en kan de transitie naar circulaire economie worden gefaciliteerd. De kade komt vrij voor het optimaliseren van de huidige watergebonden bedrijvigheid en het verder ontwikkelen van de haven als industriehaven.
Bedrijven zien veel kansen voor verduurzaming van hun bedrijfsvoering en een toename van kansen voor innovatie. Volume maakt dat innovaties ook toepasbaar zijn of beter te testen. De haven biedt enerzijds de mogelijkheid om in te spelen op bestaande bedrijven en toekomstige bedrijven (van binnen en buiten Arnhem), die om bedrijfstechnische en duurzame redenen, ambities hebben om de kade te benutten voor hun bedrijfsvoering. Zowel voor de ontsluiting van deze bedrijven als de mogelijkheid van laden en lossen van schepen. Anderzijds ontstaan er ook mogelijkheden om bedrijven te huisvesten die ondersteunend zijn c.q. in het verlengde liggen van de watergebonden bedrijven in de haven. Hierbij kan gedacht worden aan een werkplaats voor cruiseschepen.
Voorts zijn er aan de Nieuwe Havenweg niet-watergebonden bedrijven gevestigd en is er op bestaande bedrijfspercelen sprake van leegstand (zij het beperkt). Door bedrijven die niet watergebonden zijn te verplaatsen naar andere locaties binnen Arnhem ontstaat er meer ruimte voor nieuwe watergebonden bedrijven op bestaande bedrijfspercelen in de haven. Ook zijn er mogelijkheden om bestaande bedrijven, die nu gebruik maken van het wegverkeer maar waarvoor binnenvaart ook een goede optie is, te verplaatsen naar de haven.

Wanneer, als gevolg van toekomstige ontwikkelingen, het aantal verkeersbewegingen op het water toeneemt en/of de schepen in omvang wijzigen, kan aanpassing aan de havenmonding (de huidige entree) nodig zijn. Dit kan door de noordelijke punt van de havenmonding te verwijderen. Zo blijft het oplegpunt van de havenmonding aan de buitenzijde gelijk maar wordt de opening aan de achterzijde breder.

Kortom het benutten van de potenties van de haven voor waterverbonden en watergebonden bedrijven zal een belangrijke bijdrage leveren aan de transitie naar circulaire economie en profilering van de stad. Dit sluit aan het programma Vitale economie.

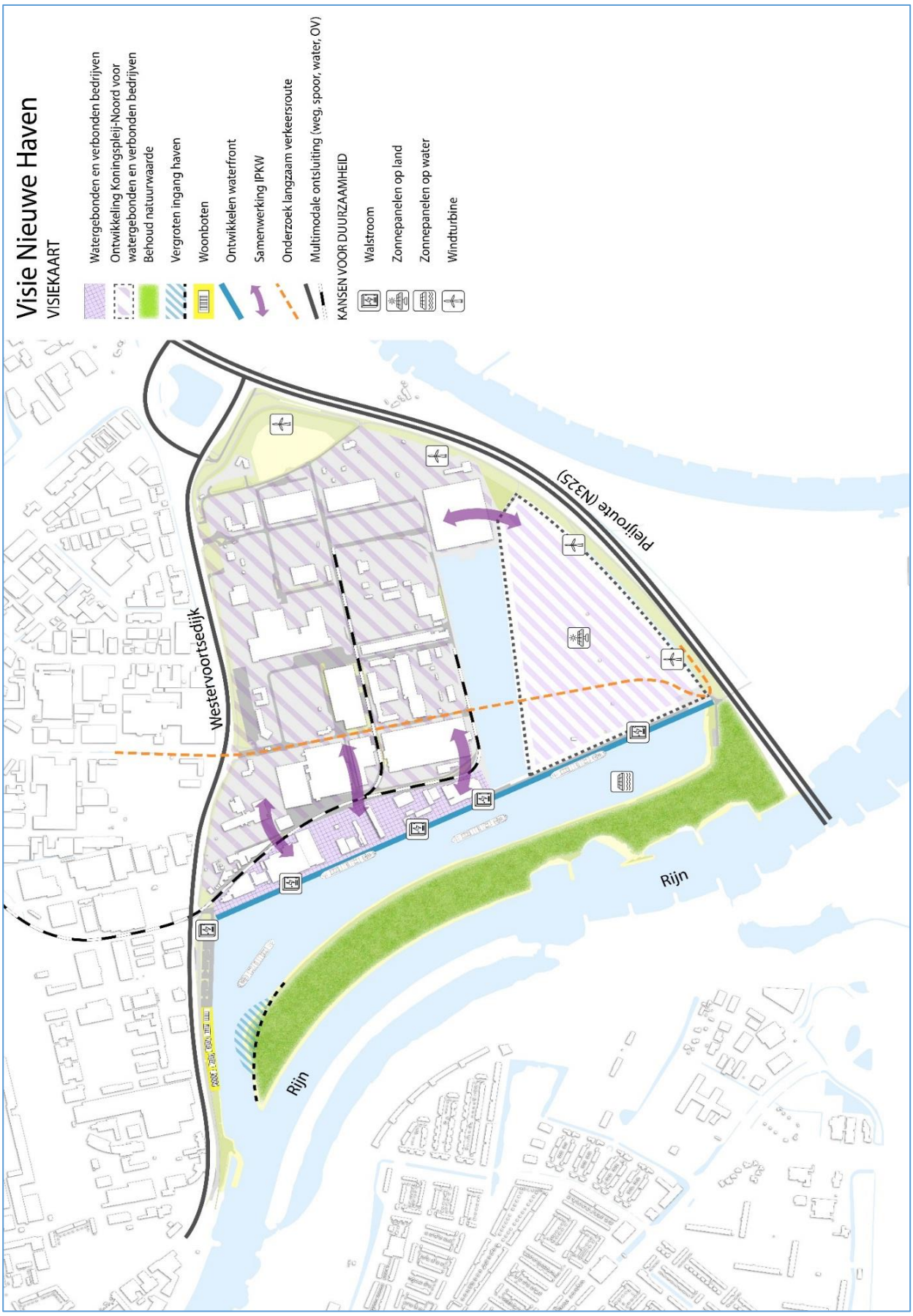

Visie Nieuwe Haven

6 Uitvoeringsplan

Deze visie is een beleidsdocument dat aanknopingspunten biedt voor het al of niet toestaan van bepaalde functies op daarvoor aangewezen plekken, maar ook een beleidsdocument waarmee de gemeente wil stimuleren dat nieuwe ontwikkelingen gerealiseerd worden.

6.1 Faciliteren en meedenken

In onze stad past veel ruimte voor eigen initiatief. Dat betekent ook dat – uiteraard binnen wettelijke en (boven)gemeentelijke beleidskaders – Arnhem kiest voor een faciliterende en meedenkende rol. Passend in ons streven naar meer economische dynamiek, willen we waar mogelijk gemeentelijke regels loslaten of verruimen (flexibiliteit!). Omgekeerd moeten partijen ook kunnen rekenen op inzet het gemeentelijk apparaat waar het gaat om handhaving van bijvoorbeeld eisen voor externe veiligheid of (milieu)overlast.

6.2 Actieve rol

De gemeente kiest op een aantal punten en onderwerpen nadrukkelijk voor een actieve rol. Dat betreft in de eerste plaats de keuze om de ontwikkeling van de Nieuwe haven in het programma Vitale economie onder te brengen en vanuit daar opdrachten te geven. Hierdoor kunnen we in en via onze organisatie sturing geven op inhoud en proces en wordt kennis gebundeld. Op deze wijze is het beter mogelijk om maatwerk te leveren en snel en flexibel te handelen.
Om snel aan de slag te kunnen zal worden gekeken welke elementen uit de visie nu al binnen het bestaande beleid en plannen opgepakt konden worden. Er wordt gestart met de zogenaamde ‘quick wins’. Denk hierbij bijvoorbeeld aan positionering van de haven, vergroening, aanpassing bestemmingsplan(nen).

6.3 Status visie

Vanaf het moment dat de gemeenteraad deze visie heeft vastgesteld heeft deze een formele status als algemeen geldend gemeentelijk beleid. Dit houdt in dat de visie een toetsingskader vormt voor initiatieven die voor dit gebied worden ingediend, maar ook de basis vormt voor het opstarten van gemeentelijke projecten. Initiatieven worden in eerste instantie getoetst aan deze visie. Indien het initiatief past binnen de uitgangspunten van de visie zal op een lager schaalniveau worden onderzocht of het initiatief inpasbaar is in de directe omgeving. Met een lager schaalniveau wordt bedoeld dat vanuit verschillende aspecten de haalbaarheid wordt onderzocht, toegespitst op de betreffende locatie en de directe omgeving. Enkele beoordelingsaspecten zijn:

- Milieuzonering;
- Ruimtelijke en stedenbouwkundige kwaliteit;
- Watergeboden bedrijvigheid, etc.

Indien de haalbaarheid is aangetoond kan initiatiefnemer, indien noodzakelijk, een planologische procedure opstarten om het initiatief te realiseren. Gedurende de procedure zullen de gemeentelijke inspraakverordening en de Wet ruimtelijke ordening worden gevolgd.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: trends en ontwikkelingen watergebonden- en verbonden bedrijven

Trends en ontwikkelingen watergebonden- en verbonden bedrijven (Bron: onderzoek Ecorys [5])

Uit het onderzoek van Ecorys, watergebonden en verbonden bedrijventerreinen, blijkt dat ten aanzien van deze bedrijven anno 2019 de volgende trends en ontwikkelingen spelen:

- Brexit: naar verwachting heeft een (harde) Brexit dan geen directe grootschalige negatieve effecten op het goederenvervoer in de regio Arnhem-Nijmegen.
- Schaalvergroting van containerschepen en binnenvaart: de toenemende schaalvergroting van containerschepen (vlootuitbreiding van schepen met meer dan 20.000 TEU) en vorming van allianties tussen rederijen heeft grote impact op het achterlandvervoer. Circa 80% van het containervervoer is in handen van de 3 grootste allianties (2M, Ocean Alliance en THE Alliance). De schaalvergroting in de binnenvaart heeft de volgende gevolgen voor havens en terminals:
    - Vermindering van kleine containerhavens;
    - Minder onafhankelijke rederijen;
    - Frequentie van schepen en directe verbindingen neemt af;
    - Callsize (het aantal containers dat door de schepen in de haven wordt gelost) neemt toe;
    - Invloed (buying power) van grote rederijen neemt toe.

  Deze schaalvergroting is ook van toepassing op de binnenvaartschepen. In 2008 had 8% van de binnenvaart een laadvermogen van 3.000 ton. Dit aandeel is in 2017 gestegen tot 14%. Efficiënt achterlandvervoer vraagt om inzet van grotere barges. In de binnenvaart leidt deze schaalvergroting tot grotere call sizes bij op- en overslagbedrijven. Dit vraagt naast grotere diepgang van vaarwegen om inzet van grotere schepen en/of samenwerking tussen terminals om lading te bundelen. Deze trend, schaalvergroting van binnenvaartschepen, leidt er veelal toe dat havens in het achterland worden aangedaan door grotere binnenvaartschepen. Dit werkt op haar beurt weer door naar vestigingseisen van watergebonden bedrijven waaronder langere kades en een voorkeur voor dieper vaarwater en kades.
- Klimaatadaptatie: extreme weersomstandigheden versterken in de toekomst de voorkeur voor voldoende diep vaarwater en diepgang voor de kade. Ze vormen een belangrijke vestigingseis voor watergebonden bedrijven.
- Modal shift (vasthouden aan gestelde doelen): In de Europese politiek wordt het belang van scheepvaartsector erkend. Vanuit de Europese Commissie wordt ingezet op multimodaal vervoer. Tegen 2030 moet 30% van het goederenvervoer (voor afstanden van meer dan 300 km) per spoor of over water gebeuren. Tegen 2050 is het doel zelfs 50%. Ook in het nationale beleid wordt vastgehouden aan de gestelde doelen omtrent een modal shift. Het Rotterdamse Havenbedrijf heeft voor 2033 de volgende vervoersafwikkeling afgesproken: weg 35%, spoor 20% en binnenvaart 45%. Om deze doelstellingen te bereiken moet het vervoer per spoor en binnenvaart (ten koste van wegvervoer) de komende jaren flink toenemen. Naar verwachting zullen deze vervoersstromen zich concentreren rond de (Europese) vervoercorridors. Aangezien terminals in de regio Arnhem-Nijmegen zijn gelegen op deze corridor (in de richting van het Europese achterland) is het vooruitzicht positief.
- Bereikbaarheid/Multimodaliteit: naast een goede locatie voor overslag naar water is ook de aanwezigheid van een goede en snelle ontsluiting van het terrein op een provinciale of snelweg een belangrijke randvoorwaarde. Multimodale of synchromodale bereikbaarheid geniet de voorkeur onder logistieke dienstverleners. Multimodaal ontsloten locaties die bereikbaar zijn met meerdere vervoerswijzen (vrachtauto, trein, schip, vliegtuig). Op synchromodaal ontsloten locaties zijn deze transportwijzen bovendien efficiënt op elkaar aangesloten, zodat de overslag van het ene op het andere vervoersmiddel zo efficiënt mogelijk plaatsvindt.

[5] Ecorys, watergebonden bedrijvigheid in de regio Arnhem-Nijmegen, vervolgonderzoek monitoring RPW Arnhem-Nijmegen, Rotterdam 22 oktober 2019.

- Circulaire economie: Vanuit overheden en het bedrijfsleven wordt in toenemende mate ingezet op een meer circulaire economie. Biobased industrie en circulaire economie worden als grote beloften voor de toekomst gezien voor binnenvaart. De relevante beleidsvelden voor een circulair bedrijventerrein zijn milieubeleid, afvalbeleid en stedelijke planning. Een deel van deze activiteiten gaat bij uitstek plaatsvinden op watergebonden bedrijventerreinen. Deze terreinen worden gekenmerkt door nieuwe bedrijfsmodellen en verbondenheid van verschillende bedrijven. Hiervoor worden ook de meeste onderdelen van de fysieke omgeving betrokken. Dit maakt de ruimtebehoefte van bedrijven die zich richten op circulariteit anders dan die van reguliere bedrijven. Uit de praktijk blijkt dat er niet alleen kansen liggen op grote, maar ook zeker kleinschalige bedrijventerreinen. Circulaire bedrijven hebben specifieke vestigingsplaatsfactoren:
    - Goede verbindingen en bereikbaarheid: in de circulaire economie ligt de nadruk op het (her)gebruiken van afval en het optimaal inrichten van goederenstromen. Voor het optimaal inrichten van goederenstromen is de logistieke component, onder andere goede verbindingen en optimale bereikbaarheid, zeer belangrijk. Hiervoor dienen materiaalstromen en retourstromen worden geoptimaliseerd. Naast de goede bereikbaarheid is ook de nabijheid van overslagpunten en mainports belangrijk voor een efficiënte overslag van goederen.
    - Behoefte aan fysieke nabijheid van bedrijven; door het belang van samenwerking tussen bedrijven en ketenoptimalisatie wordt de nabijheid van andere bedrijven belangrijker. Het uitwisselen van kennis, samenwerking en innovatie wordt door een hoge concentratie van bedrijven gemakkelijker. Het creëren van kringlopen vereist eveneens verschillende soorten bedrijven. Tevens wordt nearsourcing (het door een bedrijf strategisch plaatsen van bedrijfsmatige activiteiten dichtbij de locatie waar de eindproducten worden verkocht) door bedrijven in de circulaire economie als een belangrijke vestigingsfactor gezien. Een nabije afzetmarkt met voldoende massa en dichtheid maakt het tot stand komen van circulaire stromen gemakkelijker. Deze stromen kunnen door het circulaire proces snel terugstromen in de productieketen. Hierdoor zijn binnenstedelijke bedrijventerreinen zeer interessant voor circulaire activiteiten. Voor (watergebonden) bedrijven in de circulaire economie is de nabijheid van (potentiële) toeleveranciers een belangrijke vestigingsfactor.
    - Omvang van een circulair bedrijventerrein: circulaire bedrijvigheid, bijvoorbeeld de inzameling van textiel, kan per binnenvaartschip worden bediend. De output van dergelijke activiteiten (recycling van textiel) kan ook afgevoerd worden via de binnenvaart. Voor circulair producerende bedrijven kunnen deze terreinen met wateraansluiting in de toekomst dus ook interessant worden. De samenhang van bedrijven die elkaar versterken is hierdoor belangrijk.
    - Imago en werkklimaat: naast de fysieke vestigingsfactoren speelt het werkklimaat en imago ook een belangrijke rol. Voldoende voorzieningen en levendigheid zorgt voor een inspirerende omgeving. Ook krijgt het circulaire gedachtegoed een plaats in de inrichting van de werkomgeving. Steeds meer bedrijven leggen de nadruk op een duurzaam en gezond werkklimaat, waar grondstoffen worden hergebruikt. Een dergelijk werkklimaat prikkelt om te komen tot innovaties, prestaties en een hogere tevredenheid bij de klant. Het imago en werkklimaat speelt een steeds grotere betekenis bij de ontwikkeling en herinrichting van (watergebonden) bedrijventerreinen.

Vestigingseisen

De hiervoor beschreven ontwikkelingen vertalen zich naar de volgende vestigingseisen:

- Kavelgrootte/ kadelengte. Voor productie- en logistieke bedrijven minimaal zo'n 2 hectare, in toenemende mate ook groter dan 4 hectare met mogelijkheden voor uitbreiding. Voor toeleverende en/of dienstverlenende bedrijven en startups worden ook kleinere kavels gevraagd.
- Optimale bereikbaarheid:
    - Diepgang van vaarwegen en kades;
    - Diepgang van kades: Het behandelen van een binnenvaartschip met CEMT-klasse V (met een laadvermogen van 2.750 ton) vraagt om een diepgang van circa 3,00 meter.
- Beschikking over multimodale ontsluiting;

- Planologische randvoorwaarden:
  - Planologische zekerheid en snelle besluitvorming is een voorwaarde om over te gaan tot investeringen;
  - Nearsourcing: het strategisch plaatsen van bedrijfsmatige activiteiten dichtbij de locatie waar de eindproducten worden verkocht.
  - Watergebonden bedrijven zijn veelal bedrijven met een hoge milieubelasting. Een belangrijke eis waaraan de vestigingslocatie moet voldoen is voldoende afstand tot hindergevoelige functies. In een straal van zo'n 400 meter geen hindergevoelige functies als wonen en natuur;
  - Voldoende mogelijkheden voor hoogbouw (tot 16 meter), op termijn kan er vraag ontstaan naar een bebouwingshoogte tot 25 meter als gevolg van robotisering;
  - Voldoende milieuruimte (geschikt voor zwaardere milieucategorieën), overdag en 's nachts.
  - Fysieke nabijheid van toeleveranciers en/of ketenpartners;
  - Omvang van een circulair bedrijventerrein;
- Imago en het werkklimaat.

BIJLAGE 2: onderzoeken nautische veiligheid

Rapport Actualisatie Onderzoek Veiligheid Nieuwe Haven Arnhem

Opdrachtgever: Gemeente Arnhem, de heer B. de Ruiter

Uitgevoerd door: G. Derksen Scheepvaart, Gerard Derksen
AG Maritiem, Annelinde Gerritsen

Datum definitieve versie: 23 februari 2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding 1
1.1 Aanleiding 1
1.2 Doel van het onderzoek 1
1.3 Aanpak van het onderzoek 1
1.3.1 Inventarisatie huidige situatie 1
1.3.2 Meenemen van mogelijkheden voor de stad: kansen 1
1.3.3 Mogelijke oplossingsrichtingen 1
1.4 Indeling van het rapport 1
2. Conclusies en aanbevelingen 2
2.1 Conclusies huidige situatie 2
2.2 Conclusies oplossingsrichtingen 3
2.3.Aanbevelingen 4
3. Huidige situatie 5
3.1 Beschrijving Nieuwe Haven 5
3.2 Huidige gebruikers 6
3.2.1 Wonen 6
3.2.2 Recreatie 7
3.2.3 Overslag 8
3.2.4 Scheepsnieuwbouw, -reparatie en -restauratie 9
3.2.5 Cruiseschepen 10
3.2.6 Overige activiteiten in de Nieuwe Haven 11
3.3 Richtlijnen Vaarwegen 12
3.3.1 Maximale scheepsafmetingen 12
3.3.2 Manoeuvreren in de monding en het toeleidingskanaal 13
3.3.3 Zwaaikom 13
3.3.4 Kegelligplaats 13
3.3.5 Afmeren 14
3.3.6 Conclusies vanuit Richtlijn Vaarwegen 14
3.4 Incidenten en calamiteiten 15
3.4.1 Registratie 15
3.4.2 Nautische incidenten 15
3.4.3 Milieu incidenten 16
3.4.4 Landelijke incidenten 16
4. Oplossingsrichtingen 17
4.1 Kansen 17
4.1.1 Handel 17
4.1.2 Milieu 18
4.1.3 Wonen op geschikte plaatsen 18
4.1.4 Toerisme 18
4.2 Oplossingsrichtingen 19
4.2.1 Functies op dezelfde plaats 19
4.2.2 Verplaatsen functies binnen de haven 21
4.2.3 Functies verplaatsen naar buiten de haven 22
4.2.4 Mogelijkheden voor wonen en recreatie buiten de haven 223
Bronnen 25

Bijlage 1: Indeling scheepvaartklassen
Bijlage 2: Incidenten
Bijlage 3: Tabel met oplossingsrichtingen

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2009 heeft er een inventarisatie plaatsgevonden van het gebruik van de Nieuwe Haven door Alkyon (Hydraulic Consultancy & Research). Inmiddels is de situatie in de haven veranderd, dit vraagt om een actualisatie van het gebruik van de haven. Ook in relatie tot de toekomstvisie van de Gemeente Arnhem. Door gemengd gebruik van de haven dient ook de veiligheidssituatie onderzocht te worden. Aanvullend is er behoefte aan meer oplossingsrichtingen.

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is het inventariseren van de nautische veiligheidssituatie in de Nieuwe Haven in Arnhem en het aangeven van oplossingsrichtingen ter verbetering van deze situatie.

1.3 Aanpak van het onderzoek

1.3.1 Inventarisatie huidige situatie

Het doel van dit onderzoek is het inventariseren of er nog steeds voldoende manoeuvreerruimte is in de Nieuwe Haven in Arnhem ten opzichte van de eerdere studie in 2009.
Hiervoor zijn de volgende stappen ondernomen:

1. Het met de opdrachtgever (De heer B. de Ruiter, Gemeente Arnhem) afstemmen van de randvoorwaarden en uitgangspunten van het onderzoek.
2. Het aangeven van de benodigde manoeuvreerruimte. Als basis hiervoor wordt de Richtlijnen vaarwegen 2011 van Rijkswaterstaat Dienst verkeer en scheepvaart gebruikt, aangevuld met de nieuwe richtlijnen van 2017.
3. Het, ten behoeve van de veiligheid, analyseren van de geregistreerde incidenten en calamiteiten in de Nieuwe Haven.
4. Samenvatten conclusies van de veiligheidsanalyse en bepalen van prioriteiten.

1.3.2 Meenemen van mogelijkheden voor de stad: kansen

Het op een andere manier inrichten van de Nieuwe Haven kan de stad Arnhem ook kansen bieden. Indien de situatie in de haven gaat veranderen om de veiligheid te verbeteren kan er in het ontwerpen van de oplossingsrichtingen meteen rekening gehouden worden met deze kansen.

1.3.3 Mogelijke oplossingsrichtingen

Om de problemen met de veiligheid in de haven op te kunnen lossen en kansen voor de stad te benutten hebben we naar mogelijke oplossingsrichtingen gekeken. Uitgangspunt hiervoor was dat er met zo min mogelijk veranderingen de veiligheid zo goed mogelijk verbeterd kan worden.

1.4 Indeling van het rapport

In hoofdstuk 2 worden de samenvatting en de belangrijkste conclusies weergegeven. In hoofdstuk 3 is een beschrijving van de haven en het huidige gebruik opgenomen. Ook is hierin opgenomen in hoeverre de haven voldoet aan de Richtlijn Vaarwegen. In hoofdstuk 4 worden kansen beschreven voor de toekomstige ontwikkeling van de haven en haar functie voor de stad Arnhem. Daarna worden een aantal oplossingsrichtingen gegeven waarmee de veiligheidsrisico’s beperkt kunnen worden en de kansen aangegrepen kunnen worden. In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van de mogelijke consequenties van de oplossingsrichtingen.

2. Conclusies en aanbevelingen

2.1 Conclusies huidige situatie

Vanuit de analyse van de huidige situatie worden hier de grootste risico's beschreven indien de huidige situatie niet verandert.

Risico 1: Invaart grote schepen langs jachthaven en woonschepen
Het grootste veiligheidsrisico bevindt zich in de monding en het toeleidingskanaal van de haven. Het manoeuvreren bij het in- en uitvaren van grote schepen, in combinatie met de aanwezige jachthaven en kano- en roeivereniging, brengt flinke risico's met zich mee. Grote schepen kunnen tegen de jachthaven aan varen en gebruiken steeds krachtiger boegschroeven waardoor roeiboten kunnen omslaan. Ook is de rivier voor de Nieuwe Haven minder geschikt voor recreatie.

Risico 2: Verschillende scheepvaartbewegingen door elkaar
De haven kent vele verschillende gebruikers die de haven op diverse locaties door elkaar gebruiken. Kleine kwetsbare schepen zoals roeiers en kanoërs en grote schepen zoals tankers varen door elkaar heen. Deze situatie kan tot ongelukken leiden, zie paragraaf 3.4.2.

Risico 3: Milieuverontreiniging en overlast in woon/recreatiegebied
De meest voorkomende geregistreerde incidenten (30 stuks) betreffen olie in het oppervlaktewater. Doordat er geen vaste aansluiting voor elektriciteit beschikbaar is voor schepen die zijn afgemeerd in de Nieuwe Haven moeten zij hun generatoren laten draaien om in elektriciteit te voorzien. Hierdoor is de CO^2 uitstoot hoger. Daarnaast brengt de industriële omgeving geluidsoverlast met zich mee.

Risico 4: Problemen bij hoog water
De westoever van de haven (groene wal) is niet hoogwatervrij en stroomt gemiddeld één maal per vijf jaar over. Er ontstaat dan een flinke stroming in de haven vanaf de Pleybrug naar de Westervoortsedijk door de gehele haven heen. Indien woonschepen en recreatie in deze stroming liggen kan dit voor een onveilige situatie zorgen en kunnen schepen losraken.

Prioriteiten
De Nieuwe Haven is een industriegebied en is niet geschikt voor een mix met bewoning en recreatie. Los met name de onveilige situatie op in het toeleidingskanaal, anders vallen er in de toekomst slachtoffers.

Roeiers varen langs tankers

2.2 Conclusies oplossingsrichtingen

Door middel van een herinrichting van de Nieuwe Haven kunnen veiligheids-problemen opgelost worden en kan er ruimte ontstaan om de haven te ontwikkelen tot een volwaardige handelshaven. Onderdeel hiervan kan een containerterminal zijn. Eerder onderzoek geeft aan dat hier vraag naar is en dat dit kansen geeft voor de stad (van Veen, 2017).
De beste oplossing zou zijn om de functies wonen en recreëren uit de haven te plaatsen; de industriële omgeving is hier niet geschikt voor. De oplossingsrichting met de containerterminal aan de Nieuwe Havenweg Noord zou dan de beste oplossing zijn, zie de figuur hiernaast.

In deze oplossing is er maximaal ruimte voor overslagmogelijkheden aan de Nieuwe Havenweg. Een containerterminal op deze plaats kan dan meteen aan-gesloten worden op het spoor dat er al ligt. De reparatiebedrijven hebben alle rust om te werken achterin de haven en geven geen overlast. Door aan de Wester-voortsedijk ruimte te geven aan cruise-schepen kunnen zij hier overwinteren en passagiers in- en uitladen.

De woonschepen zouden verplaatst kunnen worden naar de Rosandepolder of Meinerswijk. Dit zijn ook opties voor de recreatievaart. Ook zou de recreatie een mooie plek kunnen krijgen in de ASMhaven of de opnieuw te ontwikkelen Oude Haven, wat zorgt voor een optimale verbinding van recreatie met de stad.

Indien de woon- en recreatiefuncties niet buiten de haven geplaatst kunnen worden kunnen clustering van de functies en een andere indeling van de haven zorgen voor meer veiligheid:

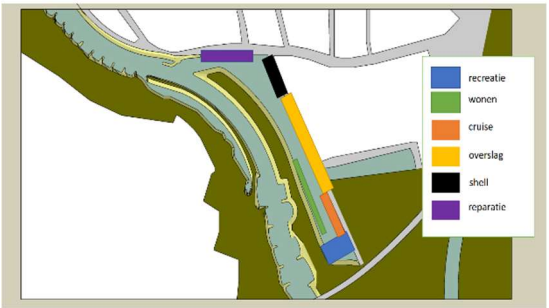

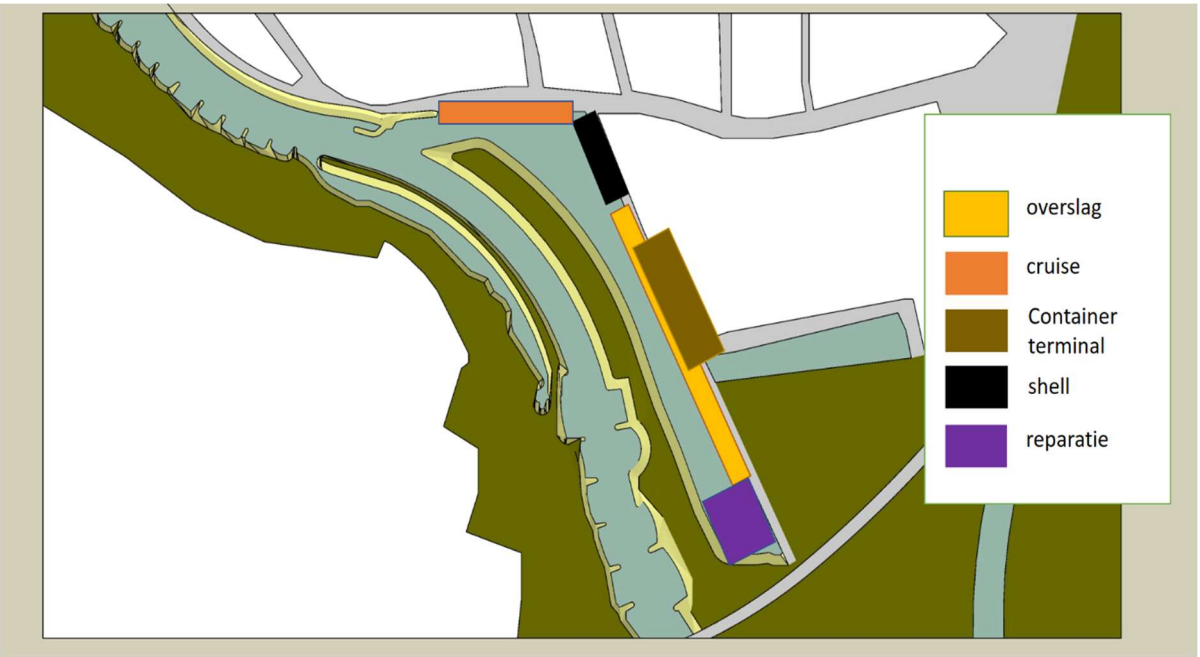

Containerterminal aan Nieuwe Havenweg Noord

2.3 Aanbevelingen

<u>Aanbevelingen voor het verbeteren van de veiligheid in de haven:</u>

1. Verplaats de beide jachthavens naar locaties buiten het toeleidingskanaal.
2. Verplaats wonen naar een locatie geheel buiten het havenbekken.
3. Los met name de situatie op in het toeleidingskanaal. Het beste is om de monding en het toeleidingskanaal geheel vrij te maken van schepen. Indien er toch schepen afmeren, dan uitsluitend beroepsvaart.
4. Beperk het gebruik van de haven tot alleen industriële en nautisch beroepsmatige activiteiten en als vluchthaven.
5. Maak een gedegen walstroom-voorziening in de haven en stel het gebruik hiervan verplicht, om het dieselgebruik in de haven te beperken.
6. De westoever van de haven (groene wal) is niet hoogwatervrij en stroomt gemiddeld één maal per 5 jaar over. Er ontstaat dan ook een flinke stroming in de haven. Bij het gebruik van de westoever door bijvoorbeeld het afmeren van woonschepen of het plaatsen van zonnepanelen dient hier rekening mee gehouden te worden.

Verschillende gebruiksfuncties door elkaar heen:

3. Huidige situatie

3.1 Beschrijving Nieuwe Haven

De Nieuwe Haven is gelegen binnen de gemeente Arnhem, bovenstrooms de plaats Arnhem aan de rechteroever van de Neder-Rijn. De invaart bevindt zich bij rivierkilometer 881,7. De Nieuwe Haven is onder te verdelen in vier havengebieden: het toeleidingskanaal vanaf de invaart, de Nieuwe Haven Noord vanaf het toeleidingskanaal tot de afgedamde voormalige Akzohaven, de Nieuwe Haven Zuid vanaf de afgedamde voormalige Akzohaven tot de Andrej Sacharovbrug en de voormalige Akzohaven. De afmetingen van het toeleidingskanaal zijn: lengte 300 meter, breedte 70 meter, beschikbare vaarbreedte is 40 meter.

De afmetingen van de Nieuwe Haven Noord en Zuid samen zijn: lengte 1.000 meter en breedte variërend van 100 tot 200 meter.
De voormalige Akzohaven is 570 meter lang en varieert in breedte van 70 tot 120 meter.
De diepgang van de haven is gelijk of meer aan de minimale diepgang op de Neder-Rijn. Achter in de Nieuwe Haven Zuid is de diepte het grootst. Hier is ook het afzinkbare dok van de firma Misti gelegen. De waterstanden in de haven variëren in hoogteverschil tot ongeveer 7,50 meter. Rekening houdend met de MHW[1] en de verwachte klimaatveranderingen moet in de toekomst rekening gehouden worden met hoogteverschillen van meer dan 8 meter.

De groene oever aan de westzijde is niet hoogwatervrij. De hoogte daarvan is ongeveer NAP +12,80 meter. De maatgevende hoogwaterstand in de Nieuwe Haven is ongeveer NAP +1.525 cm. In dit geval is de westoever (groene oever) overstroomd en stroomt het water aan de bovenstroomse zijde de haven in. De herhalingsfrequentie van overstromen van de westoever is gemiddeld ongeveer één maal per vijf jaar. Bij hoogwater in 1995 was de waterstand bij IJsselkop NAP +13,98 meter. De MHW waarde bij peilschaal IJsselkop is NAP +1.545 cm. De laagste stand, na ingebruikname van de stuwcomplexen op de Neder-Rijn in 1970, was in 2003: NAP +649 cm.

[1] Maatgevende Hoogwaterstand, de hoogte waarop de rivierdijken zijn gebaseerd

De ingang van de haven links en de rivier rechts

3.2 Huidige gebruikers

De haven kent vele verschillende gebruikers die de haven op diverse locaties door elkaar gebruiken. De Nieuwe Haven telt op dit moment een vijftal soorten gebruikers, die vervolgens weer te kwalificeren zijn als wel en geen industriële activiteit. De onder punt 3 en 4 genoemde gebruikers zijn duidelijk industrieel.

1. Wonen: in de haven liggen een aantal woonboten
2. Recreatie: jachthaven, roeien / kanoën, vissen en scouting
3. Overslag: Minerale oliën en grondstoffen voor de bouw
4. Scheepsnieuwbouw, -reparatie en -restauratie
5. Overig gebruik zoals aanmeren cruiseschepen en vluchthaven

3.2.1 Wonen

Er zijn 14 permanente plaatsen voor woonschepen, vier stuks in het toeleidingskanaal, negen stuks aan de kade van de Nieuwe Havenweg en één aan de groene oever (westzijde) vlak bij de Misti. Naast deze 14 woonligplaatsen wordt er ook nog gewoond op schepen (bedrijfswoning) van de reparatie- en restauratiebedrijven.
Bij de woonschepen liggen vaak nog recreatievaartuigen en/of een drijvend terras afgemeerd.

De woonschepen zijn er meestal komen liggen als varend schip. Om meer wooncomfort te creëren worden de schepen steeds meer vervangen door meer kwetsbare woonarken die niet gebouwd zijn om in een onrustige situatie te liggen. Ook worden schepen verkocht aan mensen die geen nautische kennis hebben en geen inzicht hebben in de gevaren van het water.

Diverse woonschepen in de haven:

3.2.2 Recreatie

Permanent zijn de volgende gebruikers aanwezig:

- Scouting, tijdelijk gelegen achter in de Nieuwe Haven Zuid.
- Jachthaven Valkenburg, gelegen in het toeleidingskanaal
- Restaurant Valkenburg, gelegen in het toeleidingskanaal
- Jachthaven Jason roeien, kanoën, zeilen en motorboten, gelegen in het toeleidingskanaal
- De dependence met ligplaatsen voor jachten van jachthaven Jason gelegen aan de westoever vlak na de invaart op de positie waar schepen zwaaien.
- Vissers maken gebruik van de landtong

Deze gebruikers maken, naast het liggen in de haven, ook gebruik van de haven door er te varen. Roeiers trainen voor wedstrijden, er wordt zeilles gegeven aan kinderen en kanoërs oefenen er ook.

Kort verblijven er passanten in de Nieuwe Haven (jachten van recreanten) die afmeren bij een van de jachthavens. Op de aanwezige recreatievaartuigen wordt ook overnacht.

Daarnaast overwinteren er incidenteel historische schepen en grote recreatievaartuigen.

Het clubgebouw van Jason

Jachthaven en restaurant Valkenburg

Vissers in de haven

Kinderen krijgen zeilles

Roeiers trainen in de haven

3.2.3 Overslag

Regulier vindt overslag plaats van minerale oliën (Shell) uit tankschepen en grondstoffen voor de bouw (zand en grind) uit vrachtschepen (Dijckerhoff Basal BV).

Per maand lossen er gemiddeld 45 tankschepen (2017). Per jaar wordt er zo'n 1,4 miljoen ton aan olieproducten gelost. Op het moment van analyse waren er gegevens van 11 maanden in 2017 beschikbaar. De cijfers zijn geëxtrapoleerd naar 12 maanden. Het gemiddeld aantal schepen is ook afhankelijk van de waterstand. Bij lagere waterstanden neemt de beladingsgraad van de schepen af en zal bij gelijkblijvend overslagvolume het aantal schepen toenemen. Ondanks de volumegroei van minerale oliën[1] is ten opzichte van het jaar 2009 het aantal tankschepen licht afgenomen, van gemiddeld 53 schepen naar 45 schepen per maand. Hieruit blijkt dat er duidelijk sprake is van schaalvergroting in de tankers die in de Nieuwe Haven lossen. Over 2009 is gemeld dat de meeste schepen de afmetingen hadden van 110 x 11,40 meter (klasse V). De grootte van schepen wordt ingedeeld in klassen. In bijlage 1 is een overzicht van deze indeling te zien. Uit het volgende overzicht over 2017 blijkt dat er ten opzichte van 2009 een flink aantal schepen van klasse VI zijn.

Klasse IV tot 86 meter lang en 9,6 meter breed 20 schepen, 4%
Klasse V tot en met 110 meter lang 322 schepen, 59%
Klasse V langer dan 110 meter 117 schepen, 21,5%
Klasse VI breder dan 11,45 meter 84 schepen, 15,5 %

[1] rapport Bram van Veen; Mogelijke overslag in de Arnhemse Nieuwe Haven, versus de uiteindelijke cijfers over 2017

De overslag van bouwstoffen was door de crisis lager maar recent trekt dit door de oplevende woningmarkt weer flink aan. De overslag wordt geschat op zo'n 50.000 ton per jaar. De schepen die dit vervoeren zijn meestal van klasse II of III.

Incidenteel worden andere goederen overgeslagen zoals bijvoorbeeld constructie- of bulkgoederen in de vorm van afvalproducten of schroot (eigen waarneming). De schepen die worden gelost in de haven vertrekken meestal meteen weer.

Tanker aan het lossen bij de Shell overslag

3.2.4 Scheepsnieuwbouw, -reparatie en -restauratie

De volgende bedrijven zijn permanent aanwezig in de haven:

- Misti BV: Deze ligt momenteel achterin de haven met een drijvend kantoor en een scheepsdok. Aansluitend liggen hier schepen die voor reparatie komen.

- Drijvende kracht BV: Bij de Misti ligt een grote bok (drijvende hijskraan) voor reparatie aan schepen.

- Ando Heijnis scheepsrestauratie: Momenteel gelegen aan de kade halverwege de Nieuwe Havenweg, voert restauraties uit aan klassieke schepen, die daar dan ook langszij liggen.

- Kees van Drie scheepsrestauratie: Momenteel gelegen aan de kade halverwege de Nieuwe Havenweg, maakt houten masten en voert restauraties uit aan klassieke schepen, die daar dan ook langszij liggen.

- Fransen Technical Service: Gevestigd aan de Nieuwe Havenweg, gaat zich richten op het fabriceren van autokranen, waardoor het bedrijf bereikbaar moet zijn voor schepen.

- Helldörfer Lasbedrijf en Scheepsbouw BV: Gevestigd op de wal aan de Nieuwe Havenweg en gebruikt regelmatig de kade voor het bedrijf om te werken aan schepen.

De schepen die de bedrijven bezoeken meren kort of gedurende een langere periode af, al naar gelang de hoeveelheid werk die aan het schip wordt verricht.

Misti achterin de haven

Heijnis en van Drie aan de Nieuwe Havenweg

Helldorfer Lasbedrijf en Scheepsbouw

3.2.5 Cruiseschepen

De haven wordt ook gebruikt door passagiersschepen. Die liggen er voor reparatie of voor overwinteren. Ook worden dan vaak werkzaamheden aan het interieur gedaan. Het in- en uitladen van passagiers en proviand wordt aan de Rijnkade uitgevoerd en niet in de Nieuwe Haven.

Een schatting van het aantal passagiersschepen (winterliggers) in ligdagen in de Nieuwe Haven in de winterperiode is ongeveer 500 per maand en in de zomerperiode zal dit ongeveer 100 ligdagen per maand zijn. In de zomerperiode liggen er dus beduidend minder (passagiers) schepen in de Nieuwe Haven dan in de winterperiode.
De laatste jaren is het aantal passagiersschepen op de Europese wateren flink gegroeid. Door nieuwbouw is de vloot flink uitgebreid. De nieuwbouw schepen zijn bijna uitsluitend van het formaat van klasse V. Hierdoor is er ook sprake van schaalvergroting in de passagiersvaart. Door de grotere vloot is er ook steeds meer vraag naar winterligplaatsen in de Nieuwe Haven.

3.2.6 Overige activiteiten in de Nieuwe Haven

Varen in de haven zonder af te meren
Schepen met bestemming Rijnkade Arnhem gebruiken de Nieuwe Haven om te zwaaien (keren). Gegevens van het aantal schepen dat de haven gebruikt om te keren worden niet geregistreerd. De schatting is dat er een paar maal per dag in de haven wordt gekeerd.
Verder varen er regelmatig recreatievaartuigen, waaronder ook vissers, een rondje door de haven zonder ergens af te meren.

Bunkeren en olie afvoeren
In de Nieuwe Haven worden regelmatig schepen gebunkerd (voorzien van brandstof) door bunkervaartuigen. Ook wordt er afvalwater uit de machinekamer, het zogenaamde bilgewater, ingenomen door een speciaal daartoe ingericht bilgevaartuig. Nadat het werk is verricht vertrekken deze vaartuigen meestal meteen weer. Bunkeractiviteiten worden niet geregistreerd. Schatting is dat er een paar maal per week bunkeractiviteiten, waaronder ook de inname van bilgeolie, plaatsvinden.

Vluchthaven
Rijkswaterstaat en de Gemeente Arnhem hebben belang bij de Nieuwe Haven als vluchthaven. In bijzondere situaties zoals met hoogwater of ijsgang is de Nieuwe Haven de enige haven waar men schepen en woonboten redelijk veilig kan afmeren. In geval van ijsgang kan het bijvoorbeeld nodig zijn om de woonboten die aan het Onderlangs benedenstrooms het centrum van Arnhem in de rivier zijn gelegen te verplaatsen naar de Nieuwe Haven.

Kortdurend liggen of overnachten
Diverse schepen meren tijdelijk af om bijvoorbeeld te overnachten, te wachten op nieuwe lading, een door hen zelf verrichte reparatie te doen of voor bijvoorbeeld het doen van inkopen. Rijkswaterstaat heeft de wens geuit om overnachtende beroepsschepen ruimte te bieden. Net als in het wegtransport moet ook de binnenvaart zich houden aan rusttijden. Hiervoor zijn voldoende ligplaatsen nodig die ook geografisch voldoende verspreid zijn. Regelmatig loopt men hier tegen de grenzen aan. Verder bestaat al lang de behoefte om een kegelligplaats in te richten in de Nieuwe Haven zoals beschreven onder 3.3.4.

3.3 Richtlijnen Vaarwegen

In 1996 is Rijkswaterstaat begonnen met het uitgeven van richtlijnen voor vaarwegen. Voor dit onderzoek is de derde versie van 2011 gebruikt. De Richtlijnen Vaarwegen 2011 gaan voor wat het verkeerskundig ontwerp van binnenhavens betreft, alleen over schepen tot en met klasse V. Voor uitleg van de klassen zie bijlage 1. Specifieke richtlijnen voor klasse VI schepen waren nog in voorbereiding. Voor klasse VI schepen kan de richtlijn 2011 als leidraad dienen.
Aan het eind van het onderzoek kwam de nieuwe versie Richtlijnen voor vaarwegen 2017 beschikbaar. Het voornaamste verschil ten aanzien van de situatie in de haven van Arnhem is dat nu ook de klasse VI schepen volledig zijn opgenomen. Voor de conclusies heeft de versie van 2017 geen veranderingen gebracht. De richtlijnen zijn tot stand gekomen in samenwerking met meerdere vaarwegbeheerders. Bij Rijkswaterstaat geldt dat afwijkingen van richtlijnen alleen zijn toegestaan na toestemming van het bestuur van Rijkswaterstaat. Voor de Nieuwe Haven is de Gemeente Arnhem de nautisch beheerder.

3.3.1 Maximale scheepsafmetingen

Rijkswaterstaat geeft in de publicatie “Vaarwegen in Nederland, versie oktober 2017” aan dat de maximale scheepsafmeting voor enkele schepen 135 x 17,70 meter is en voor duwstellen 186 x 11,45 meter.
In het RPR (Rijnvaartpolitiereglement) staat een maximale breedte van 15 meter genoemd voor een enkel schip en dat de bevoegde autoriteit hiervan kan afwijken.

In de versie van het RPR van 2011 kwam de beperking van de breedte van 15 meter voor het vaarwegdeel Pannerden-Lekkanaal nog niet voor. In de praktijk hebben schepen met een grotere breedte dan 15 meter de Nieuwe Haven aangedaan. De Gemeente Arnhem stelt dat alle schepen die in klasse VI vallen (tot 135 meter lang en tot 17,70 meter breed) de haven van Arnhem moeten kunnen bereiken. Ingeval van een breedte overschrijding van 15 meter moet ontheffing gevraagd worden aan Rijkswaterstaat.

Het toeleidingskanaal van de haven

3.3.2 Manoeuvreren in de monding en het toeleidingskanaal

Het in- en uitvaren van de Nieuwe Haven door grotere schepen gaat meestal gepaard met complexe manoeuvres. Het schip moet een draaibeweging maken, er wordt gevaren van stromend naar stilstaand water, of andersom. Er kan sprake zijn van dwarswind en er moet rekening gehouden worden met kruisende vaart op de rivier waardoor het schip moet afstoppen en vervolgens weer snelheid maken. Het toeleidingskanaal komt niet recht in de haven uit dus schepen moeten in het toeleidingskanaal al gaan draaien om de haven in te varen. Hierbij wordt veelvuldig een boegschroef gebruikt. Door de draaibeweging ontwikkelt het schip ook zijwaartse beweging waardoor een grotere padbreedte gebruikt wordt.
De vaarbreedte op de rivier is 70 meter. Afvarende schepen (met de stroom mee) op die rivier die de haven invaren, moeten een bocht maken van 140 graden. In de praktijk is dit maar net mogelijk voor schepen van 110 meter lengte. Grotere schepen moeten in dit geval achteruit de haven invaren. Bij veel stroming op de rivier geldt dit ook voor kortere schepen. Voor schepen die vanuit de haven in de opvaart gaan (richting Duitsland) geldt hetzelfde. Deze schepen varen achterwaarts de haven uit. Ook het gebruik van de zwaaigelegenheid in de haven maakt dat regelmatig grote schepen achterwaarts door het toeleidingskanaal moeten varen. Het achterwaarts varen door het toeleidingskanaal komt dus regelmatig voor. Een schip is in principe gebouwd om vooruit te varen. Achteruit varen is nautisch meer gecompliceerd omdat het zicht anders is en het schip veelal moeilijker in positie gehouden kan worden. Al met al is de vaart in het toeleidingskanaal en de monding van de Nieuwe Haven, nautisch gezien, bovengemiddeld complex.

3.3.3 Zwaaikom

In een haven met een loswal hoort in principe ook een mogelijkheid te zijn om te zwaaien (het schip keren). Schepen vertrekken in de richting waarvan ze gekomen zijn en moeten daartoe de mogelijkheid hebben om te zwaaien. De zwaaigelegenheid dient binnen een aanvaardbare afstand van de loslocatie te liggen zodat er niet te ver achteruit gevaren hoeft te worden. Onder een aanvaardbare afstand wordt ongeveer 500 meter verstaan. In de Nieuwe Haven wordt het breedste punt, net na het toeleidingskanaal, gebruikt om te zwaaien. Als norm voor de benodigde ruimte geldt een cirkel van 1,2 maal de scheepslengte. Uitgaande van de langste en ook brede schepen moet er een vrije cirkel beschikbaar zijn van zo'n 165 meter in doorsnede. Net na het toeleidingskanaal is de haven 200 meter breed. Rekening houdend met afgemeerde schepen van één scheepsbreedte aan de Westervoortsedijk, de aanwezige dependance met ligplaatsen voor jachten van Jachthaven Jason en de losplaats van de Shell is deze ruimte maar net voldoende. Het zou beter zijn als de dependance van de jachthaven Jason zou worden verplaatst.
Kleinere schepen tot en met klasse III en IV kunnen gewoon in de haven zwaaien.

3.3.4 Kegelligplaats

In Arnhem is nog steeds behoefte aan een wachtvoorziening voor schepen die een blauwe kegel voeren. In de praktijk komen in de Nieuwe Haven alleen schepen voor met één kegel, de licht ontvlambare stoffen zoals benzine. De dichtstbijzijnde wachtplaatsen zijn de overnachtingshaven van Lobith en de kegelsteiger benedenstrooms het sluis- en stuwcomplex Driel.

Een klein gedeelte van het probleem van deze laatste is dat de sluis gedurende de weekendnachten niet bediend wordt en de schepen dan ver moeten omvaren. Het probleem van het niet bedienen in de weekendnacht wordt op termijn wel opgelost na implementatie van de centrale bediening van de sluis- en stuwcomplexen in de Neder-Rijn (Driel, Amerongen en Hagestein). De verwachte oplevering is begin 2020.
De beoogde locatie van de kegelsteiger is nog steeds ten zuiden van de zwaaigelegenheid aan de groene oever. De afstand tot andere schepen die minimaal 10 meter moet zijn is hier geen probleem. Ook de minimale afstand tot gesloten woongebied van 100 meter is hier geen probleem. De voordelen zijn dat deze locatie dicht bij de zwaaigelegenheid en bij de losplaats van de Shell ligt. Ingeval van hoogwater, wanneer de groene oever overstroomt, is de ligplaats niet bruikbaar omdat de verplichte afloop naar de wal dan onder water staat. Dit komt echter gemiddeld maar een paar dagen per vijf jaar voor.

3.3.5 Afmeren

Ten opzichte van de eerdere studie in 2009 door Alcyon zijn er wat veranderingen in de haven gekomen. Het aantal woonschepen is wat gegroeid door de plaatsing van woonboten uit de ASM-haven. Ook heeft er schaalvergroting plaatsgevonden van schepen die in de haven afmeren. De woonboten, de scheepsreparatiebedrijven en de loslocaties aan de Nieuwe Havenweg zijn niet aansluitend gepositioneerd maar verdeeld over de kade. Mede door de schaalvergroting kunnen de overgebleven ruimten niet optimaal benut worden. Het zou beter zijn om deze zaken te clusteren en zo veel mogelijk op elkaar te laten aansluiten zodat de overgebleven kaderuimte beter benut kan worden.
Ten aanzien van het woonschip Orion geldt dat er in vorige studies geadviseerd is om het schip binnen de meerpalen (noordelijk) af te meren. Nu ligt het schip in de vaarroute, zuidelijk van de palen, dus verder van de oever, en is onlangs nog een keer aangevaren.

Woonschip Orion

3.3.6 Conclusies vanuit Richtlijn Vaarwegen

1. De vaart in het toeleidingskanaal en de monding van de Nieuwe Haven is, nautisch gezien, bovengemiddeld complex. Het toeleidingskanaal komt niet recht in de haven uit dus schepen moeten in het toeleidingskanaal al gaan draaien om de haven in te varen.
2. De gehanteerde norm voor de ingang van de havenbreedte is 4 maal de scheepsbreedte. Voor een klasse V schip (breedte 11,45 m, zie verder indeling scheepvaartklassen in bijlage 1) wordt dit maar net gehaald. Voor de bredere, klasse VI schepen wordt deze norm dus niet gehaald.
3. Ten opzichte van de vorige studie uit 2009 zijn er geen nieuwe richtlijnen Vaarwegen gekomen ten aanzien van in- en uitvaren van de haven en ten aanzien van het manoeuvreren in de haven.
4. Wel heeft er sinds 2009 schaalvergroting plaatsgevonden bij de tankers en passagiersschepen. Bij de tankers was er in 2009 nog nauwelijks sprake van klasse VI schepen, nu is het aandeel al meer dan 15 %

3.4 Incidenten en calamiteiten

3.4.1 Registratie

De registratie van incidenten / calamiteiten is in het geval van de Nieuwe Haven relatief gecompliceerd. Voor wat betreft de waterkwaliteit valt het beheer onder Rijkswaterstaat. Nautisch wordt de haven beheerd door de Gemeente Arnhem. De Gemeente Arnhem heeft geen echte richtlijnen voor registratie van calamiteiten en incidenten in het havengebied. Er is alleen een beperkte registratie in de vorm van een Excel-sheet, zie bijlage 2. Rijkswaterstaat wordt veelal wel betrokken bij de afhandeling van incidenten. Dit omdat er vaak ook een link is met de waterkwaliteit en omdat de Gemeente Arnhem niet beschikt over een eigen dienstvaartuig.
Vrij zeker is dat de registratie van incidenten niet volledig is. De aangereikte gegevens van de havendienst van de Gemeente Arnhem zijn aangevuld met informatie uit de databases van Rijkswaterstaat en de informatie uit publicaties in de media. Deze tabel met 52 registraties is vervolgens weer aangeleverd bij de havendienst.

3.4.2 Nautische incidenten

Van de 52 geregistreerde incidenten over de afgelopen 10 jaar zijn er 17 van nautische aard (aanvaringen). Deze hebben nagenoeg allemaal plaatsgevonden in of in de nabijheid van het toeleidingskanaal. Het toeleidingskanaal komt niet recht in de haven uit dus schepen moeten in het toeleidingskanaal al gaan draaien om de haven in te varen. Gebruik van boegschroef hierbij geeft flinke onvoorspelbare dwarsstromen. Er heeft zich hierdoor bijvoorbeeld ook een incident met een roeister voorgedaan die door de stroming van zo'n boegschroef omgeslagen is.
De rivier is daar relatief smal waardoor het water sneller stroomt en er weinig uitwijkmogelijkheden zijn. Ook wordt er overnacht op de permanent afgemeerde recreatievaartuigen en op vaartuigen van passanten.

de Gelderlander

Regio Algemeen Sport Koken & Eten

Arnhem e.o. Nijmegen e.o. Achterhoek Betuwe De Vallei Liemers Maasland Maas en Waal

Binnenvaartschip ramt negen plezierjachten in haven Arnhem

ARNHEM - Een binnenvaartschip heeft een ravage achtergelaten in de haven van watersportvereniging Jason in Arnhem. In de nacht van maandag op dinsdag voer een met zand geladen schip de haven binnen en ramde een negental plezierjachten. De 48-jarige schipper van het zandschip had waarschijnlijk de automatische piloot nog ingeschakeld, waardoor hij onvoldoende controle had over het schip, zo meldt de politie.

0 Reacties

Voorzichtige schattingen wijzen op een schadebedrag van een half miljoen. Ook de jachthaven zelf liep ernstige schade op. Met het vervangen van de steigers is een bedrag van meer dan een ton gemoeid.

Recent zijn er weer twee nautische incidenten geweest. Er dreef een losgeslagen polyester zeilbootje in de haven. Het bootje had kunnen worden aangevaren door bijvoorbeeld een beroepsvaartuig en had zelfs in de schroef van zo'n vaartuig kunnen belanden waardoor deze stuurloos zou worden. Bij onduidelijkheid of er zich personen bevinden in de zeilboot, moeten hulpdiensten ingezet worden om te zoeken naar eventueel verdwenen opvarenden. Het andere incident betrof een passagiersschip met een grootte van klasse V die een niet goed functionerende boegschroef had. Dit in combinatie met harde wind resulteerde in een aanvaring met een afgemeerd tankschip (zie foto). Indien het passagiersschip in botsing was gekomen met een van de woonschepen dan had dit veel grotere gevolgen kunnen hebben.

3.4.3 Milieu incidenten

De meest voorkomende geregistreerde incidenten (30 stuks) betreffen olie in het oppervlaktewater. De hoeveelheid olie varieert van slechts wat sporen op het water tot een enorme morsing van 10 m^3. Doordat in de haven ook woonschepen en recreatieschepen aanwezig zijn geeft dit een risico voor de gezondheid van bewoners en recreanten. Bij grote hoeveelheden wordt er in samenwerking met Rijkswaterstaat een opruimactie gestart. Een opruimactie is, omdat er ook gewoond wordt in de haven, eerder aan de orde.

3.4.4 Landelijke incidenten

Uit het rapport van Rijkswaterstaat "Monitoring Nautische veiligheid binnenwateren" van december 2013 blijkt dat onderzoek is gedaan naar de significante scheepvaartongevallen op de Nederlandse binnenwateren over de periode 2004 tot en met 2011. Het betreft ook incidenten met schepen die niet onder Nederlandse vlag varen.

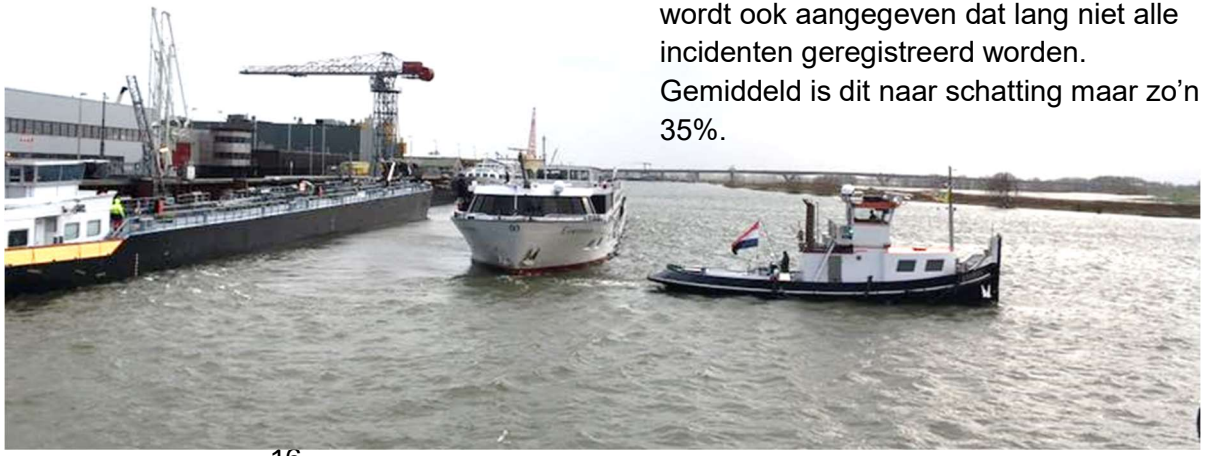

Rijkswaterstaat beheert een centrale scheepsongevallen database (de zogenaamde SOS-database). Alle scheepvaartongevallen binnen de Nederlandse territoriale wateren dienen in deze database te worden geregistreerd. Gemiddeld zijn er op de Nederlandse binnenwateren ruim 130 significante ongevallen per jaar. Bekeken vanuit de situatie in Arnhem ten opzichte van de rest van Nederland is een duidelijke trendontwikkeling in aantallen en aard niet te ontdekken. Met andere woorden: er zijn in de Nieuwe Haven niet significant meer geregistreerde ongevallen dan in andere binnenhavens van vergelijkbare omvang. Wel is de situatie in de haven van Arnhem onveiliger ten opzichte van andere havens omdat recreatie, wonen en beroepsvaart door elkaar plaatsvindt.
In de rapportage over de SOS-database wordt ook aangegeven dat lang niet alle incidenten geregistreerd worden. Gemiddeld is dit naar schatting maar zo'n 35%.

4. Oplossingsrichtingen

4.1 Kansen

Met het herinrichten van de haven kunnen er niet alleen veiligheidsproblemen opgelost worden maar liggen er ook kansen om optimaal gebruik te maken van de haven en van de verbinding van de stad met het water. In dit hoofdstuk worden kansen beschreven om optimaal gebruik te maken van de haven.

4.1.1 Handel

Een trimodaal knooppunt
Vanuit een inventarisatie naar de mogelijke overslag in de Arnhemse Nieuwe Haven (Van Veen, 2017) blijkt dat er veel kansen liggen om de overslag in de haven te vergroten. De ligging van de haven is zeer gunstig ten opzichte van uitvalswegen en er is ook een spoorverbinding aanwezig. Hierdoor kan er een trimodaal overslagpunt ontstaan.

Containeroverslag
Indien er mogelijkheden voor containeroverslag worden gerealiseerd kunnen bedrijven, die nu gebruik maken van vervoer via vrachtwagens, makkelijker gebruik gaan maken van de binnenvaart. Hierdoor zal de CO^2 uitstoot in en rond Arnhem verminderd worden, ontstaan er meer mogelijkheden voor bedrijven en zal de werkgelegenheid groeien. De inventarisatie van Van Veen laat een topje van de ijsberg zien omdat er een beperkte groep van 10 bedrijven benaderd is. Via deze bedrijven blijkt dat er al 9.000 containeroverslagmomenten per jaar gerealiseerd kunnen worden. Indien er meer bedrijven worden benaderd kan dit aantal nog flink oplopen. Ter vergelijk: Nijmegen en Emmerich hebben een containeroverslag van 60.000 per jaar, Oss heeft er 20.000 per jaar (bron: www.inlandlinks.eu).

Watergebonden bedrijven
Langs de Nieuwe Havenweg staan veel panden leeg of er zijn niet-watergebonden bedrijven gevestigd. Er is dus ruimte voor nieuwe watergebonden bedrijven om zich te vestigen in Arnhem. Ook zijn er mogelijkheden om bestaande bedrijven, die nu gebruik maken van het wegverkeer maar waarvoor binnenvaart ook een goede optie is, te verplaatsen naar de haven. Door bedrijven die niet watergebonden zijn te verplaatsen naar andere locaties binnen Arnhem ontstaat er meer ruimte voor nieuwe watergebonden bedrijven in de haven. Wellicht kunnen bedrijven die gelegen zijn in de achterliggende industriegebieden, zoals IPKW, meer gebruik maken van de haven.

Containerterminal Nijmegen
bron: logistiek.nl

4.1.2 Milieu

Verkeersdrukte en CO^2 uitstoot rond Arnhem verminderen
Bij transport vanuit het zuiden moeten vrachtwagens veel knelpunten passeren zoals de bruggen in Arnhem en Nijmegen. Indien deze goederen via de binnenvaart worden vervoerd kan dit de druk op het verkeer rond Arnhem verminderen.

Zonnepanelen
De Gemeente Arnhem wil verder verduurzamen en één van de plannen is het plaatsen van een drijvende steiger met daarop naar de zon draaiende panelen die ook gebruik maken van de reflectie van zonlicht op het water. De drijvende steiger zou geplaatst moeten worden langs de westoever, de groene wal. Voordeel is dat aan deze steiger ook schepen kunnen afmeren waardoor er aan de kade langs de Nieuwe Havenweg mogelijkheden ontstaan voor extra overslag door bijvoorbeeld het vestigen van een containerterminal.
Gezien de ligging ten opzichte van de zon en het optimaal gebruik kunnen maken van de reflectie op het water is het aan te bevelen om de panelen, of een gedeelte daarvan te plaatsen in de voormalige Akzohaven. In de voormalige Akzohaven zijn geen scheepvaartbewegingen. Hierdoor is het water rustiger en dit komt de reflectie van zonlicht op het water ten goede. Ook de ligging ten opzichte van de zon, de zuidrichting is gunstiger.

4.1.3 Wonen op geschikte plaatsen

De risico's op aanvaringen met grote schepen, contact met milieuverontreinigingen en risico's bij hoog water zorgen ervoor dat het niet veilig is om in de haven te wonen. Daarnaast nemen de woonschepen ligplaatsen in die gebruikt zouden kunnen worden als overslagpunten en ligplaatsen voor beroepsvaart. Bij een herinrichting van de haven zouden deze risico's verminderd of geëlimineerd kunnen worden.
De woonfunctie in de haven heeft niet alleen nadelen maar ook het voordeel van meer sociale controle en veiligheid. Wanneer de bewoning verdwijnt is de verwachting dat het gebied meer desolaat wordt en een grotere aantrekkingskracht zal hebben op criminele activiteiten. Denk hierbij aan inbraak, prostitutie en drugshandel. Nu al wordt de Nieuwe Havenweg geregeld gebruikt voor straatraces. Indien de bewoning verdwijnt kan overwogen worden om het gebied af te sluiten.

4.1.4 Toerisme

Passagiersschepen
Arnhem is een populaire aanlegplaats voor passagiersschepen. De schaalvergroting in de passagiersvaart brengt een vraag aan meer winterligplaatsen met zich mee. Deze winterligplaatsen zorgen voor inkomsten voor de Gemeente Arnhem.

Recreatie in verbinding met de stad
Jaarlijks varen er ongeveer 5.000 recreatieschepen langs Arnhem. Het is voor deze schepen lastig de stad Arnhem te bezoeken. Aan de Rijnkade kunnen ze niet aanleggen, die is alleen geschikt voor grotere schepen door de hoge kadewand en de golfslag en stroming. De jachthaven ligt te ver van de stad om even een drankje te gaan doen of te gaan winkelen. Een andere, meer geschikte plek voor de recreatievaart geeft dus niet alleen kansen voor het verbeteren van de veiligheid maar ook voor het stimuleren van het toerisme. De Gelderse IJssel is in Oost Nederland de enige Noord-Zuid verbinding voor de recreatievaart. Hier varen naar schatting meer recreanten dan op de Neder-Rijn. Als er in Arnhem een aantrekkelijke passantenhaven is dan zal ook een deel van deze recreatievaart een tussenstop maken.

4.2 Oplossingsrichtingen

Om de problemen met de veiligheid in de haven op te lossen en daarnaast ook mogelijkheden te scheppen voor de kansen die er liggen voor de Nieuwe Haven worden hier wat oplossingsrichtingen aangegeven.
De mogelijke oplossingsrichtingen worden aangegeven voor drie scenario's: alles blijft op dezelfde plaats liggen, functies worden verplaatst binnen de haven en functies worden verplaatst naar buiten de haven. Er is gekozen voor deze oplossingsrichtingen omdat deze het meeste resultaat met de minst ingrijpende wijzigen hebben.
Binnen de mogelijke oplossingsrichtingen wordt gekeken wat het effect is op het verbeteren van de veiligheid en het aangrijpen van kansen voor de stad Arnhem. In de tabel in bijlage 3 worden de consequenties op een rij gezet.

4.2.1 Functies op dezelfde plaats

Niets doen
In de figuur hiernaast is schematisch weergegeven hoe de huidige functies over de haven verdeeld zijn. Indien alle functies op dezelfde plaats blijven en er verder geen ingrijpende maatregelen genomen worden zijn er geen mogelijkheden om de veiligheid te verbeteren. Ook zijn er dan weinig kansen om de haven te ontwikkelen omdat woonschepen in de weg liggen voor overslagmogelijkheden.

Recreatie afschermen van beroepsvaart
Het grootste risico voor de veiligheid is de huidige situatie van de ingang van de haven. Grote schepen hebben te weinig ruimte om de haven binnen te varen en moeten vlak langs de recreatie en woonschepen. Als alle functies op dezelfde plaats blijven dan is het enige wat er gedaan kan worden om de veiligheid te verbeteren het beschermen van de recreatievaart en de woonschepen door middel van afdamming van bepaalde delen van de haven.

Hiervoor zijn globaal vier mogelijkheden:

a. Het verbreden van de ingang van de haven
Om de beroepsschepen meer ruimte te geven bij het invaren zou een deel van de strekdam afgegraven kunnen worden. Het probleem met de veiligheid voor de recreatie en woonschepen wordt dan wat verminderd maar nog niet opgelost; er kunnen nog steeds grote schepen tegen de jachthaven aan varen.

Huidige situatie:

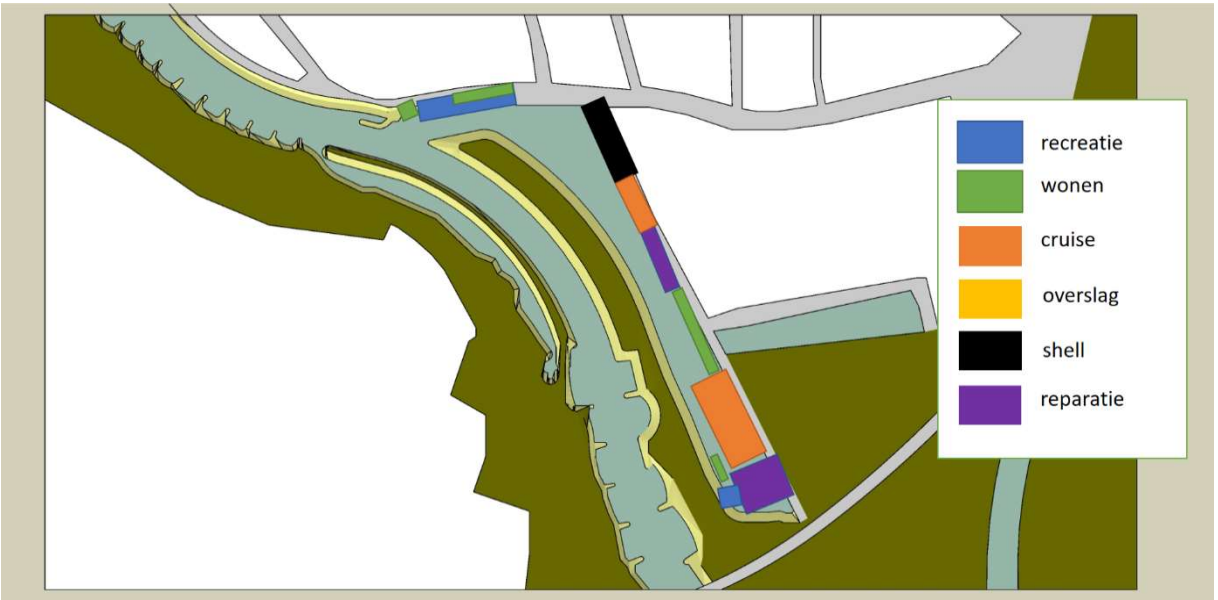

b. Het afschermen van de jachthaven van de rest van de haven

Om de vaarbewegingen van de grote beroepsvaart en kwetsbare recreatie te scheiden zou er een dam aangelegd kunnen worden om de jachthaven heen. Als de ingang van de jachthaven dan aan de rivier ligt zijn de vaarbewegingen deels van elkaar gescheiden. De grote schepen kunnen dan niet meer tegen de jachten aan varen. De roeiers en kanoërs kunnen dan echter niet op een veilige manier varen; zij moeten dan meteen de rivier op en dat is niet wenselijk in verband met stroming. Een oplossing zou zijn om het vlot waar de roeiers instappen aan de andere kant van de strekdam te leggen, zodat ze de haven in kunnen varen. Hierdoor worden de vaarbewegingen van grote en kleine schepen weer gemengd. Deze situatie zorgt ook voor minder risico voor aanraking met milieuverontreiniging van recreatie en woonschepen die achter de strekdam liggen.

c. Het afschermen van de jachthaven van de rivier

Een andere mogelijkheid is om de jachthaven af te schermen van de rivier. Voordeel hiervan is dat de grote schepen niet meer tegen de jachthaven aan kunnen varen. De vaarbewegingen zijn echter nog steeds niet gescheiden bij deze oplossing.

d. Stroomopwaarts verplaatsen van de ingang

Het verder stroomopwaarts verplaatsen van de invaart is nautisch geen optie omdat:

- De ingang van de haven zou dan dwars op de rivier komen waardoor schepen te weinig ruimte hebben om de haven in- en uit te kunnen draaien.
- Bij stroming op de rivier is het ronduit lastig of zelfs onmogelijk voor grotere schepen om de haven in- en uit te varen.
- In de huidige ingang van de haven kan men door de ligging ten opzichte van de rivier de haven veel meer gestrekt in- en uitvaren. Bij een meer stroomopwaartse oplossing is een veel bredere monding nodig. Door de grotere breedte zal er meer aanzanding zijn met als gevolg hogere kosten door meer noodzakelijke baggerwerkzaamheden. Indien men toch voor deze oplossing wil kiezen is een waterloopkundig onderzoek noodzakelijk.

jachthaven afschermen van haven

jachthaven afschermen van rivier

4.2.2 Verplaatsen functies binnen de haven

In de figuur op pagina 19 met de huidige situatie is te zien dat de functies momenteel erg verspreid liggen over de haven. Door de haven anders in te delen en functies meer te clusteren kan een aantal problemen opgelost worden. In de figuur hieronder is de meest veilige situatie beschreven, waarbij de functies zoveel mogelijk van elkaar gescheiden zijn, indien alle functies in de haven moeten blijven.

De kwetsbare groepen zoals de recreatie en woonschepen zijn verplaatst naar achterin de haven. De grote schepen zullen dan vooral voorin de haven laden en lossen, aan het stuk kade aan de Nieuwe Havenweg tot de Akzohaven. Hierdoor komen de grote schepen niet meer in de buurt van de jachthaven en woonschepen. De vaarbewegingen van kleine en grote schepen vinden echter nog wel door elkaar plaats. Omdat de kade aan de Nieuwe Havenweg vrij is van woonschepen zijn er optimale kansen voor overslagmogelijkheden waaronder een containerterminal.

De reparatiebedrijven worden dan geplaatst aan de Westervoortsedijk en op de plaats waar nu de jachthaven is. Hierdoor zijn zij makkelijk bereikbaar voor hun klanten en is er geen overlast voor woonschepen. Doordat er meer ruimte is in de ingang van de haven kunnen schepen makkelijker manoeuvreren. Het plaatsen van de scheepsreparatie bij de ingang van de haven heeft ook nadelen.

De werkzaamheden komen dichter bij de eventuele bewoning in de buurt van de Westervoortsedijk. De breedte van de afgemeerde schepen bij de scheepsreparatiebedrijven is variabel. Er kunnen ook bredere schepen afmeren, waardoor voldoende invaartbreedte niet gegarandeerd is. Ook is er minder waterdiepte die noodzakelijk is voor het afzinkbare dok. Achter in de Nieuwe Haven in de buurt van de Pleybrug is de haven beduidend dieper.

functies binnen haven verplaatsen

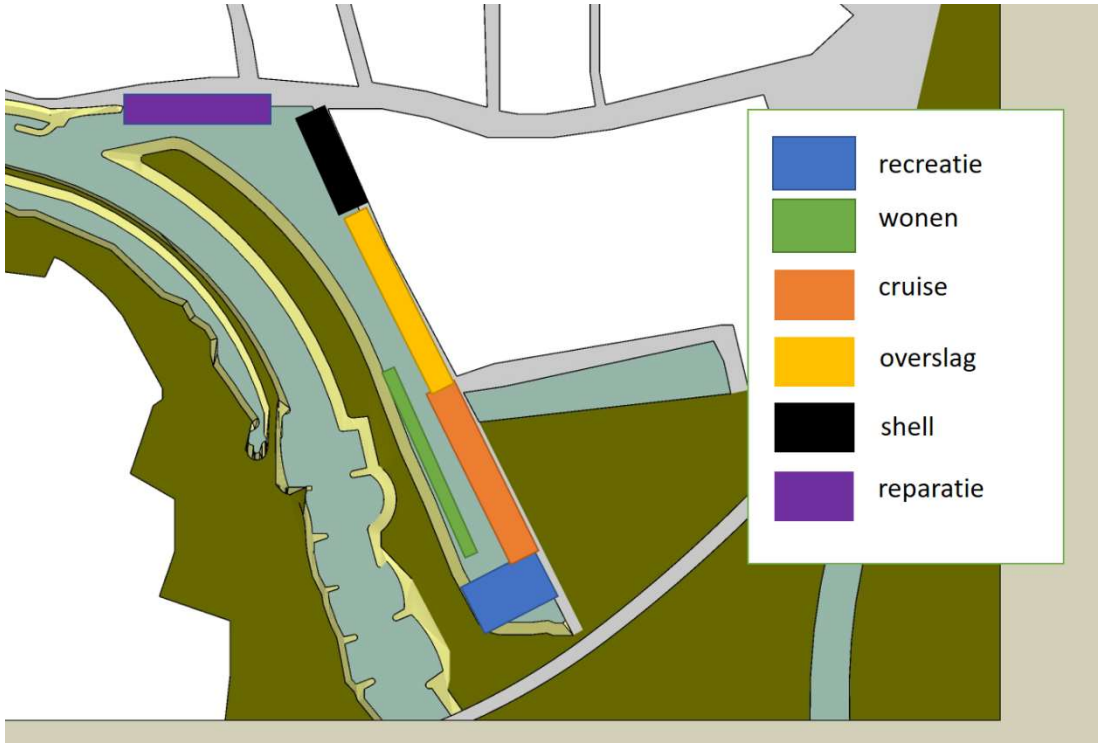

4.2.3 Functies verplaatsen naar buiten de haven

Aangezien de haven oorspronkelijk bedoeld was als industriehaven zou het verwijderen van de recreatie en woonfunctie uit de haven de meest veilige oplossing zijn.

De breedte van het toeleidingskanaal is ongeveer 70 meter. Op dit moment wordt 30 meter hiervan gebruikt door de jachthaven. Als norm voor het veilig invaren wordt een breedte gehanteerd van 4 maal de scheepsbreedte. Indien de jachthaven verdwijnt zou met de huidige toegelaten maximale breedte op de Neder-Rijn van 15 meter een vaarpadbreedte van 60 meter nodig zijn. In dit geval kan dan nog net een schip tot klasse V afmeren. Dit zou dan bijvoorbeeld een container- of een passagiersschip kunnen zijn.

Indien de kwetsbare groepen uit de haven verdwenen zijn, zijn er optimale kansen om de haven te ontwikkelen tot volwaardige handelshaven. Er zou dan ook voldoende ruimte zijn voor een containerterminal. In de volgende figuren worden drie mogelijke indelingen gegeven.

a. Containerterminal aan Nieuwe Havenweg Noord

Bij deze indeling kunnen de reparatiebedrijven achterin de haven blijven; zij hebben dan zo min mogelijk last van andere gebruikers. De passagiersschepen kunnen aan de Westervoortsedijk liggen. Hierdoor is er niet alleen plaats voor winterliggers maar kan deze kade ‘s zomers ook makkelijker gebruikt worden voor het in- en uitschepen van passagiers en voorraden. Aan de Nieuwe Havenweg is dan een lang stuk kade vrij voor overslag. Indien de containerterminal aan de Noordzijde van de Akzohaven geplaatst wordt is er ook een directe aansluiting met het spoor mogelijk dat daar al ligt.

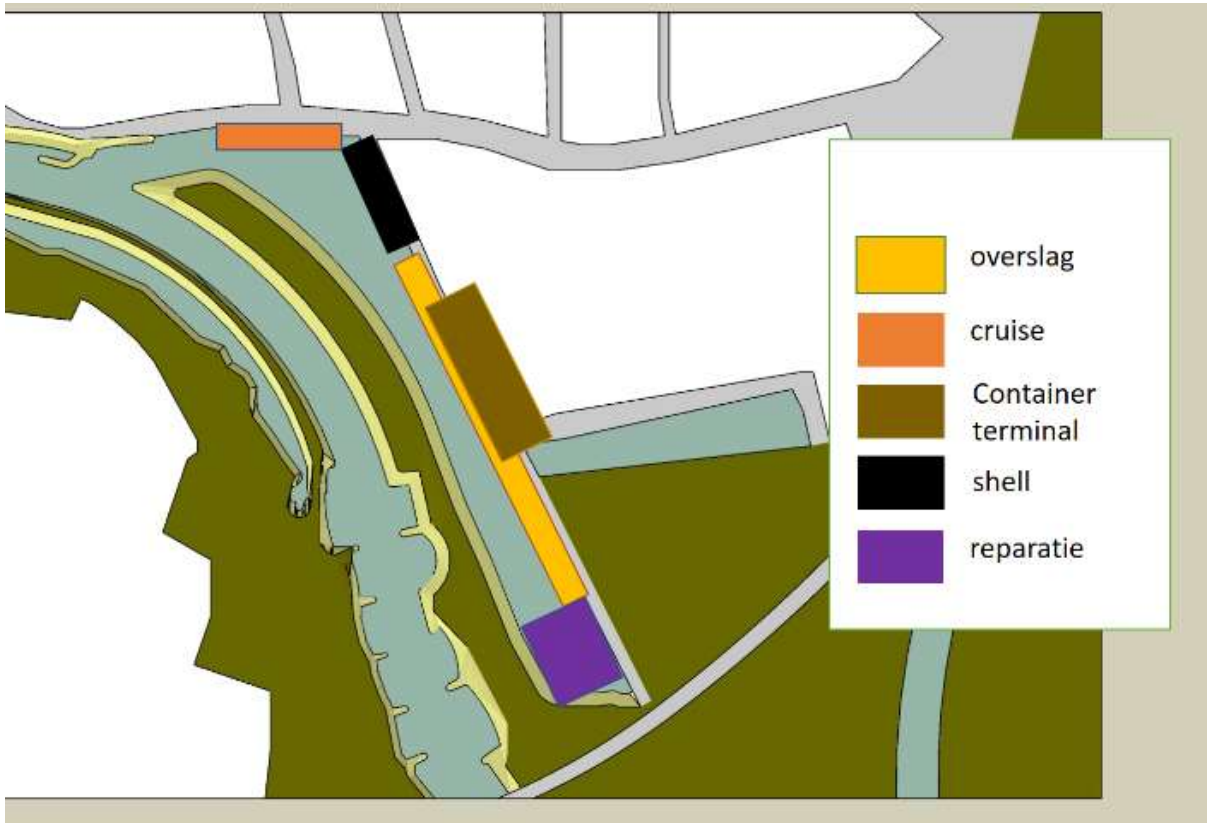

Containerterminal aan Nieuwe Havenweg Noord

b. Containerterminal aan Nieuwe Havenweg Zuid
Het zuidelijke stuk kade aan de Nieuwe Havenweg ligt aan de Koningspleij. Hier zou veel ruimte zijn voor overslagmogelijkheden zoals een containerterminal. De vraag is of dit gewenst is in verband met plannen voor het energiepark Koningspleij. Nadeel is ook dat de (container)schepen dan ver de haven in moeten varen. De reparatie kan dan verplaatst worden naar de Westervoortsedijk of naar het noordelijke stuk kade aan de Nieuwe Havenweg.

c. Containerterminal aan Westervoortsedijk
Voordelen hiervan zijn dat containerschepen snel de haven in en uit kunnen varen en de terminal meteen aansluiting heeft op de wegen. Nadelen zijn dat hier minder ruimte is dan op de andere locaties en dat deze overslag dicht bij de stad plaatsvindt.
De reparatie en cruisevaart hebben dan alle rust achterin de haven en er is ook nog een groot deel vrij voor andere overslag.

4.2.4 Mogelijkheden voor wonen en recreatie buiten de haven

Indien de functies wonen en recreatie uit de haven worden geplaatst, moeten zij wel elders in Arnhem een plaats krijgen. Hiervoor zijn of kunnen de volgende alternatieven worden onderzocht:

Woonschepen
Met het vinden van een alternatieve locatie voor woonschepen kunnen ook andere woonschepen in Arnhem die niet op een geschikte plaats liggen een goede plek krijgen zoals het voormalige bunkerschip aan de Rijnkade.
De volgende mogelijkheden kunnen nader onderzocht worden en hebben kans van slagen:

- Meer ruimte maken voor woonschepen in de Rosandepolder
- Ruimte opnemen voor woonschepen in de nevengeul in Meinerswijk in het plan voor Stadsblokken-Meinerswijk

Oplossingen die reeds onderzocht zijn en minder geschikt zijn:

- Defensiehaven: hier kunnen maximaal drie schepen liggen
- ASM haven: niet in eigendom van de Gemeente
- Nevengeul bij Malburgen: geen toestemming Rijkswaterstaat

Containerterminal aan Nieuwe Havenweg Zuid

Containerterminal aan Westervoortsedijk

Recreatie
Bij het verplaatsen van de recreatiefunctie is het goed om te kijken naar de vaarbewegingen die zij uitvoeren en welke behoefte er leeft. Daarom zijn de oplossingen voor de recreatie gesplitst voor de gemotoriseerde vaartuigen, de ongemotoriseerde vaartuigen en de scouting.

De jachthavens met motorboten kunnen verplaatst worden naar:

- De ASM haven
- Oude haven: het uitgraven van de Oude haven die vroeger op de plaats van de Blauwe golven aanwezig was zorgt voor een mooi beeld en recreatie dicht bij de stad
- Rosandepolder: op de locatie waar nu een kade aanwezig is kan een jachthaven geplaatst worden

De roei- en zeilvereniging zouden verplaatst kunnen worden naar:

- Meinerswijk: in de nevengeul kunnen zij in alle rust en veiligheid roeien en zeilen
- Rosandepolder: op deze plas kan veilig geoefend worden met roei en zeilboten en rustiger vaarwater op de rivier is binnen handbereik

De scouting zou verplaatst kunnen worden naar:

- Defensiehaven, waar al een andere scoutinggroep aanwezig is
- Meinerswijk: in de nevengeul kunnen zij in alle rust en veiligheid roeien en zeilen
- Oude haven: indien de Oude Haven gerealiseerd wordt kan hier ook ruimte komen voor de scouting

Zicht op de Oude Haven in 1930

Bronnen

- Rijkswaterstaat Dienst verkeer en scheepvaart: Richtlijnen vaarwegen 2011
- Rijkswaterstaat Dienst verkeer en scheepvaart: Supplement Richtlijnen vaarwegen 2011
- Nautisch onderzoek Arnhem – Malburgerhaven Alkyon Hydraulic Consultancy & Research d.d. 18-12-2009
- Monitoring Nautische Veiligheid 2013 Binnenwateren Deel 1: beleidsrelevante rapportage Uitgegeven door Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving, Afdeling Veiligheidsmanagement en Verkeersveiligheid
- Inschatting van de verandering van de overschrijdingskans als gevolg van de hoogwater-verlagende maatregelen langs de Rijn, uitgegeven door de Internationale commissie ter bescherming van de Rijn
- Rijkswaterstaat; Servicedesk waterdata
- Havendienst Gemeente Arnhem, diverse Excelsheets
- Google Maps, kaartbestanden en satelliet
- Rijkswaterstaat; Centrale informatievoorziening: Vaarwegen in Nederland, versie oktober 2017
- Bram van Veen; Mogelijke overslag in de Arnhemse Nieuwe Haven, 21-08-2017
- Gemeente Arnhem; Woonboten Arnhem, onderzoek permanente ligplaatsen voormalige ASM-woonboten, februari 2014
- Gemeente Nijmegen; Nijmegen centrum, binnenstad, Lindenberghaven, bestemmingsplan 2013
- Sluis- en Stuwcomplex Driel; sluismeester, informatie over aantallen schepen

Bijlage 1: Indeling scheepvaartklassen

De binnenvaart is in Europa opgedeeld in **CEMT-klassen** om de afmetingen van vaarwegen in West-Europa op elkaar af te stemmen. De klasse-indeling is in 1992 bepaald door de Conférence Européenne des Ministres de Transport (vandaar de term CEMT-klasse).

Per klasse zijn de maximale afmetingen van het schip vastgelegd. Hiermee wordt meteen duidelijk welke bruggen al dan niet onderdoor vaarbaar zijn en welke kanalen en rivieren al dan niet bevaarbaar zijn vanwege diepgang en manoeuvreerbaarheid.

De indeling loopt van 0 t/m VIIa. De genoemde namen van het soort schip zijn ontleend aan het schip waarvoor de afmetingen van de vaarweg maximaal geschikt zijn.

CEMT-klasse	**RWS-klasse**	**type**	**lengte**	**breedte**	**diepgang geladen**	**strijkhoogte leeg/geladen**	**laadvermogen (ton)**
0	M0	Kleinere vaartuigen					<250
I	M1	Spits	38,50	5,05	2,5	4,65/3,35	251-400
II	M2	Kempenaar	50-55	6,6	2,6	5,8/4,6	401-650
III	M3	Hagenaar	55-70	7,2	2,6	6,3/5,1	651-800
III	M4	Dortmund Eems- kanaalschip	67-73	8,2	2,7	6,3/5,1	901-1050
III	M5	Verl. Dortmund-Eemskanaalschip	80-85	8,2	2,7	6,3/5,1	1051-1250
IVa	M6	Rijnherne- kanaalschip	80-105	9,5	2,9	6,7/5,3	1251-1750
IVa	M7	Verl. Rijn-Hernekanaalschip	105	9,5	3,0	6,7/5,3	1751-2050
Va	M8	Groot Rijnschip	110	11,4	3,5	7,1/5,4	2051-3300
Va	M9	Verl. Groot Rijnschip	135	11,4	4,0	7,1/5,4	3301-4000
Vb		Duwkonvooi met 1×2 bakken in de lengte	170-190	11,4	3,5-4,0	9,1	3951-7050
VIa	M10	Maatgevend schip	110	13,5	4,0	7-9,1	4001-4300
VIa	M11	Maatgevend schip	135	14,20	4,0	7-9,1	4301-5600
VIa	M12	Rijnmax schip	135	17,0	4,0	7-9,1	>5601
VIb		Duwkonvooi met 2×2 bakken naast elkaar	185-195	22,8	3,5-4,0	7-9,1	6400-12000
VIc		Duwkonvooi met 3x2 bakken naast elkaar	270	22,8	3,5-4,0	9,1	9600-18000
VIIa		Duwkonvooi met 2×3 bakken naast elkaar	195	34,2	3,5-4,0	9,1	9600-18000

Bijlage 2: Incidenten

nr.	bron	datum	schip	bijzonderheden	WVO	Nautisch	Overig
1	Havenmeester	1-3-2003	Tanker Innovation1 en 11	Shelltanker aansprakelijk voor schade door schroefwater aan palen steiger en jachten Nieuwe Haven		x	
2	RWS	20-1-2004	onbekend	Olieverontreiniging Akzo Haven Arnhem	x		
3	RWS	26-1-2004	onbekend	Oilboom onklaar in Nieuwe Haven Arnhem	x		
4	RWS	11-2-2004	onbekend	Waterverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
5	RWS	13-7-2004	Valdero	nautisch incident		x	
6	RWS	3-9-2004	MTS Amstelstroom / MPS Switserland 2	Bijna aanvaring ter hoogte van invaart Nieuwe Haven		x	
7	RWS	25-11-2004	onbekend	Afgewerkte olie Arnhem	x		
8	RWS	1-12-2004	onbekend	Dieselverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
9	RWS	9-12-2004	bekend bij RWS	Olieverontreiniging Shell Nieuwe Haven Arnhem	x		
10	Havenmeester	10-7-2005	tanker	een terras/steiger losgeslagen van het eethuis		x	
11	RWS	4-4-2006	onbekend	gasolie in Nieuwe Haven	x		
12	RWS	17-7-2006	onbekend	Stankoverlast Terpentine Nieuwe Haven			x
13	RWS	5-8-2006	onbekend	Waterverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
14	RWS	6-11-2006	nvt	Dode meeuw in Nieuwe Haven			x
15	RWS	27-11-2006	bekend bij RWS	Brand op schip Nieuwe Haven Arnhem			x
16	RWS	14-5-2007	onbekend	Nieuwe Haven; sporen van diesel	x		
17	RWS	1-8-2007	onbekend	Nieuwe Haven Arnhem, vervuiling door gasolie en afgewerkte olie	x		
18	RWS	22-8-2007	nvt	Auto te water Nieuwe Haven Arnhem			x
19	RWS	24-12-2007	onbekend	Nieuwe Haven Arnhem, vervuiling oppervlaktewater	x		
20	RWS	29-7-2008	bekend bij RWS	olielozing vanaf jacht Nieuwe Haven Arnhem	x		
21	Schuttevaer	7-2-2009	Zandschip Argus	9 jachten zwaar beschadigt, steiger zware schade, gemeente plaatst paal om herhaling te voorkomen Nieuwe Haven		x	
22	RWS	21-9-2009	onbekend	Oliespoor Nieuwe Haven Arnhem	x		
23	RWS	6-10-2009	onbekend	Waterverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem gasolie	x		
24	RWS	18-7-2010	bekend bij RWS	Ponton bijna los met nog maar één touw vast Nieuwe Haven		x	
25	RWS	2-9-2011	onbekend	Oliespoor Nieuwe Haven Arnhem	x		
26	RWS	30-10-2011	bekend bij RWS	Nieuwe Haven Arnhem; olieverontreiniging	x		
27	Havenmeester	12-8-2013	tanker	schade aan steiger bij Valkenburg Nieuwe Haven		x	
28	Havenmeester	16-3-2013	woonark	Woonschip door langsvarend schip losgebroken van sputpaal		x	
29	RWS	21-4-2013	RWS	olieverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
30	RWS	8-5-2013	onbekend	olieverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
31	RWS	10-5-2013	bekend bij RWS	Gasolie-overlopen tijdens bunkeren in water Nieuwe Haven	x		
32	Havenmeester	5-7-2013	zandschip	beschermpaal aangevaren zuid van Jason Nieuwe Haven		x	
33	RWS	16-7-2013	onbekend	olie in Nieuwe Haven Arnhem	x		
34	RWS	7-10-2013	onbekend	olieverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
35	RWS	25-12-2013	onbekend	Olie-achtige stof in Nieuwe Haven Arnhem	x		
36	RWS	14-1-2014	onbekend	dunne oliefilm Nieuwe Haven Arnhem	x		
37	RWS	19-8-2014	bekend bij RWS	olie gemorst Nieuwe Haven	x		
38	Schuttevaer	4-5-2015	Passagiersschip Viking	Jonge dame bij Jason met skiff onder de steiger geblazen door boegschroef, Nieuwe Haven		x	
39	Havenmeester	12-7-2015	woonark	Glazen pui glas gebroken door golven langsvarend schip, Nieuwe Haven		x	
40	RWS	29-7-2015	onbekend	melding Incident nieuwe Haven Arnhem		x	
41	RWS	20-9-2015	onbekend	Olie in Nieuwe Haven Arnhem	x		
42	RWS	2-10-2015	onbekend	olieverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
43	RWS	6-5-2016	nvt	kadaver koe in Nieuwe Haven Arnhem			x
44	mail Weideman	22-2-2016	Tanker	werkponton onder motorjacht geblazen bij jachthaven Valkenburg door gebruik boegschroef Nieuwe Haven		x	
45	RWS	7-3-2016	onbekend	Gasolie in water Nieuwe Haven	x		
46	RWS	12-5-2016	onbekend	olieverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
47	krant	29-11-2016	Belgisch schip	Schade steiger Jason, Nieuwe Haven		x	
48	krant	28-3-2017	Binnenvaartschip	ramt 9 jachten bij steiger Jason, Nieuwe Haven		x	
49	RWS	22-5-2017	onbekend	Olievlek Nieuwe Haven Arnhem	x		
50	Havenmeester	7-6-2017	Tanker Imola	Tanker Imola tegen de Orion 3 gevaren, Nieuwe Haven		x	
51	Havenmeester	6-8-2017	Tanker Nicole 2	Tanker Nicole 2 tegen de Cotrans 4 deze ligt afgemeerd aan de Westervoordsedijk Nieuwe Haven		x	
52	Havenmeester	4-9-2017	Passagiersschip Diana	De Diana heeft circa 2 m3 diesle verloren door een overlopende tank t.b.v. de generator Nieuwe Haven	x		
53	Havenmeester	3-1-2018	Passagiersschip Esmeralda	Esmeralda haalt in storm de draai niet in de haven en ramt Somtrans XV en de spits Claver, Nieuwe Haven		x	
54	Havenmeester	10-1-2018	Jacht R. Schout	Jacht (circa 9m) van de heer R. Schout los drijvend in de Nieuwe Haven aangetroffen.		x	
				Wet verontreiniging oppervlaktewater (WVO)	30		
				Nautische incidenten		19	
				Overige incidenten			5
				Totaal	54		

Bijlage 3: tabel met oplossingsrichtingen

	Niets doen	Jachthaven afschermen	3 Binnen haven verplaatsen	4 Buiten haven verplaatsen
Risico 1: Ingang haven	- risico aanwezig	+ afgeschermd	+ geen kwetsbare groepen bij ingang haven	++ opgelost
Risico 2: Bewegingen	- risico aanwezig	+ jachten gescheiden - roeiers nog langs grote schepen	+ bewegingen deels gescheiden	++ opgelost
Risico 3: Milieuverontreiniging	- risico aanwezig	- iets afgenomen	- onveranderd	++ opgelost
Risico 4: Hoog water	- risico aanwezig	- onveranderd	- onveranderd of slechter	++ opgelost
Kans 1: Handel	- weinig ruimte voor overslag	- onveranderd	+ kade vrij voor overslag	+ kade vrij voor overslag
Kans 2: Milieu	- verkeersdrukte blijft	- onveranderd	+ ontlasting wegen	+ ontlasting wegen
Kans 3: Wonen	- wonen op een onveilige plaats	- iets verbeterd	+ wonen op een iets veiligere plaats	++ wonen op een geschikte plaats
Kans 4: Toerisme	- recreatie ver van stad	- onveranderd	- recreatie nog verder van stad	+ recreatie en passagiers bij stad

Quickscan Nautische Veiligheid

Nieuwe Haven Arnhem

24 juli 2018 - Versie 1.0

wij verbinden

Autorisatieblad

Quickscan Nautische Veiligheid

Nieuwe Haven Arnhem

	Naam	Akkoord	Datum
Opgesteld door	Dekker, AJ	✓	24-07-2018
Gecontroleerd door	Verduijn, M	✓	24-07-2018
Vrijgegeven door	Krooshoop, GW	✓	24-07-2018

Op dit autorisatieblad ontbreken de handtekeningen wegens de digitale verwerking van ons vrijgaveproces. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Versie historie

Versie	Naam	Datum	Korte toelichting
0.2	Dekker, AJ	20-07-2018	Versie voor interne review
0.3	Dekker, AJ	23-07-2018	Eerste interne review verwerkt
0.4	Dekker, AJ	24-07-2018	Tweede interne review verwerkt
1.0	Dekker, AJ	24-07-2018	Vrijgegeven versie

Inhoudsopgave

Inleiding **3**
Gebruikte documenten 3

1 Locatiebeschrijving **4**

2 Risico's **6**
2.1 Aanpak 6
2.2 Toprisico's 6
2.3 Maatregelen 7
2.3.2. Voorlichting gebruikers *7*
2.3.3. Bescherming van de jachthaven tegen aanvaring *7*
2.3.4. Verplaatsen van de Orion *8*

3 Conclusie **9**

Colofon **10**

Bijlage I Risicomatrix

Bijlage II Maatregelen: referentiebeelden en schetsen

Inleiding

De Nieuwe Haven in Arnhem bevindt zich benedenstrooms van de IJsselkop aan de rechterzijde van de Nederrijn, zie Figuur 1. In de haven bevinden zich, naast de functie beroepshaven, twee jachthavens, een roeivereniging, een zeilclub, een afdeling van de waterscouting, meerdere watergebonden woonlocaties (schepen en arken), ligplaatsen voor beroepsvaart en nautische industrie. Zie hoofdstuk 1 voor een meer uitgebreide beschrijving van de haven.

In de haven hebben zich de afgelopen 15 jaar 59 geregistreerde incidenten voorgedaan. Er zijn nog geen grote persoonlijke ongevallen voorgekomen. Wel zijn er al enkele lichtgewonden gevallen. Om meer inzicht te krijgen in de risico's met betrekking tot de nautische veiligheid is Movares Nederland B.V. gevraagd om een quickscan uit te voeren. Dit rapport en de bijgevoegde risicomatrix geeft een overzicht van de geïdentificeerde risico's.

Figuur 1: locatie Nieuwe Haven Arnhem

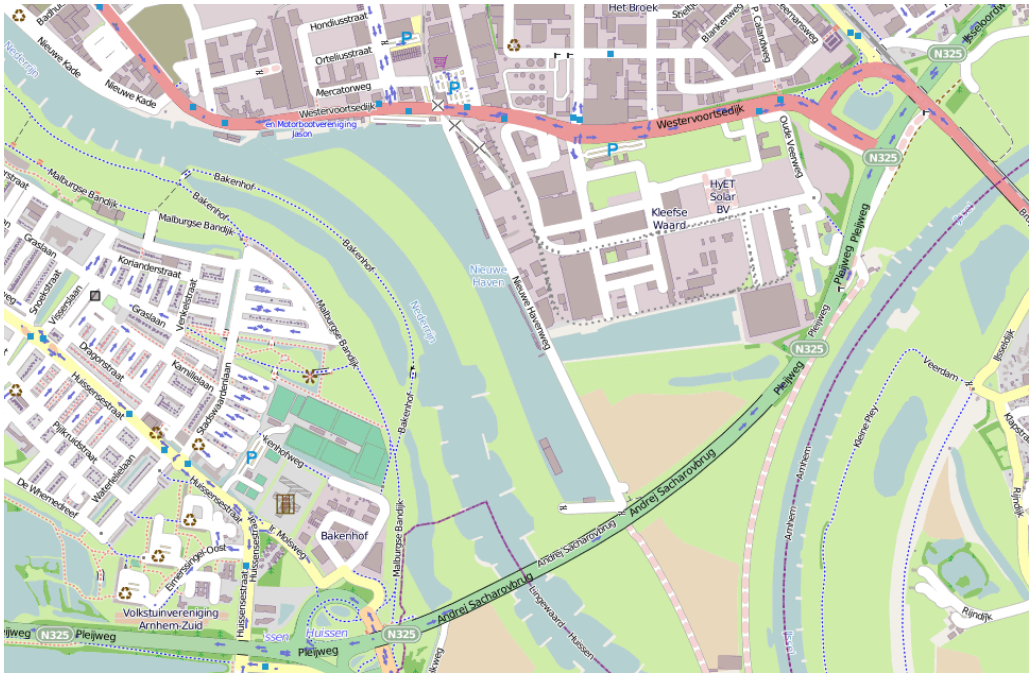

Gebruikte documenten

[1] Derksen, G., & Gerritsen, A. (23 februari 2018). *Rapport Actualisatie Onderzoek Veiligheid Nieuwe Haven Arnhem.*

[2] Gemeente Arnhem. (3 juli 2018). *Incidentenoverzicht Nieuwe Haven.* Arnhem.

[3] Alkyon. (18 december 2009). *Memo Nautisch Onderzoek Arnhem - Malburgerhaven.*

1 Locatiebeschrijving

De Nieuwe Haven bevindt zich in Arnhem aan de rechteroever van de Nederrijn. De waterkering loopt langs de noord- en oostzijde van de haven. De groene wal tussen de haven en de Nederrijn is geen onderdeel van de primaire waterkering en stroomt gemiddeld eenmaal per vijf jaar over.

De Nieuwe Haven is voor deze quickscan nautische veiligheid ingedeeld in vier gedeeltes, zie Figuur 2:

I. Gedeelte I is de havenmond;
II. Gedeelte II is de brede bocht tussen de havenmond en de rest van de haven;
III. Gedeelte III is het deel van de haven met ligplaatsen voor beroepsvaart en watergebonden woonlocaties;
IV. Gedeelte IV is de kop van de haven.

De gehele haven wordt door de roeiers van de roeivereniging gebruikt als trainingsbaan en er vinden zeillessen met Optimisten plaats. Af en toe varen er ook recreatieve vissers in de haven. De roeiers, zeilers en vissers worden aangeduid met de term ‘recreanten’.

Gedeelte I: De havenmond is circa 90 meter breed van oever tot oever. In de havenmond bevinden zich de jachthavens Jason en Valkenburg. Door de aanwezigheid van de jachthavens blijft een breedte van 40 meter over in de havenmond. Het in- en uitvaren van de haven is bovengemiddeld complex als gevolg van de beperkte breedte en de hoek ten opzichte van de rivier in combinatie met de stroming op de Nederrijn en de wind.

Gedeelte II: Na de havenmond bevindt zich een bocht met een maximale breedte van circa 200 meter. De ruimte in deze bocht wordt ook gebruikt als zwaaivoorziening voor de beroepsvaart. Aan de oostzijde van de bocht bevindt zich een overslaglocatie van Shell.

Gedeelte III: Dit is een havengedeelte met een breedte van ongeveer 100 meter. Aan de oostzijde van de haven zijn ligplaatsen voor beroepsvaart van maximaal CEMT-klasse Va en watergebonden woonlocaties. De woonlocaties bestaan voor een groot deel uit woonarken. Aan de woonarken zijn steigers en vlonders gemonteerd.

Gedeelte IV: De kop van de haven vormt gedeelte IV. In dit deel van de haven bevinden zich verschillende bedrijven die zich richten op de reparatie en onderhoud van schepen voor de beroepsvaart. Ook heeft de Waterscouting hier een locatie.

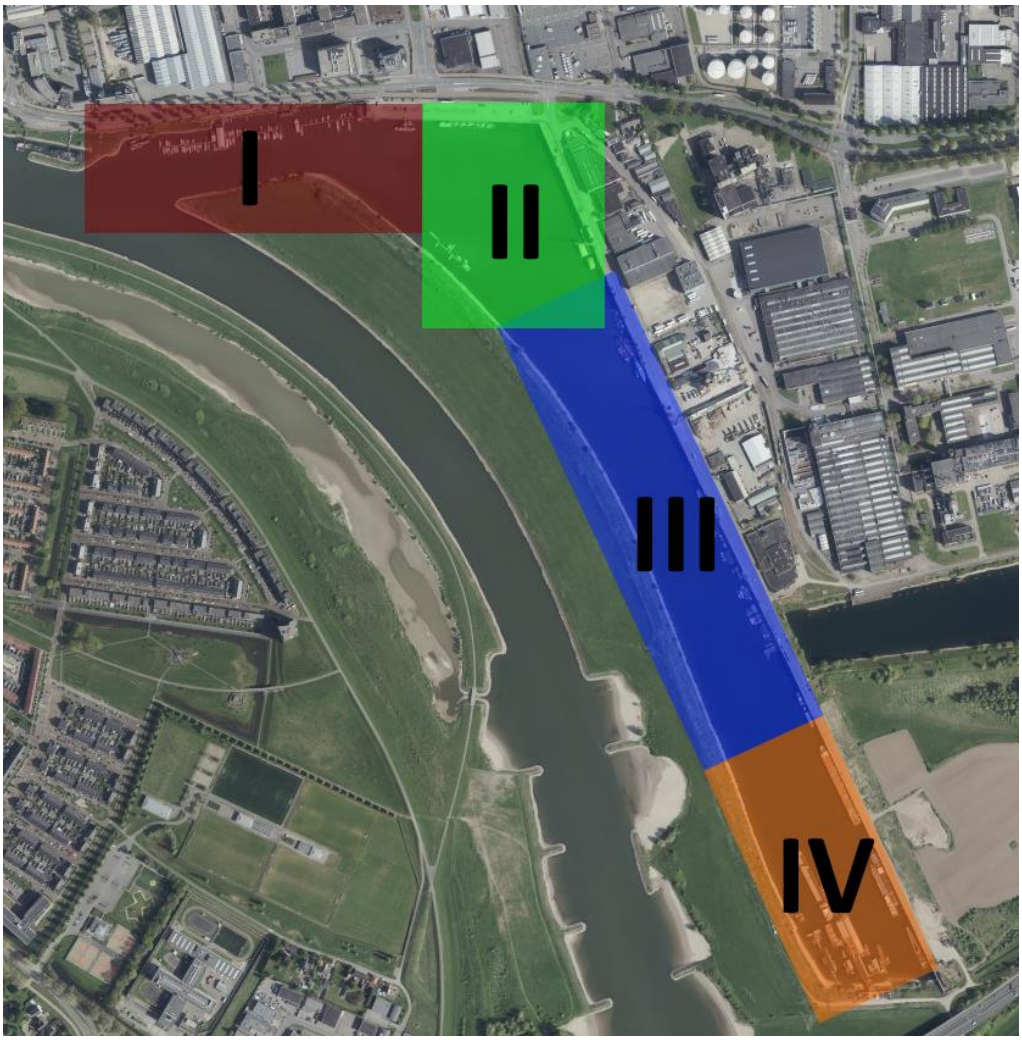

Figuur 2: indeling Nieuwe Haven

2 Risico's

Op basis van een incidentenoverzicht [1], een veiligheidsanalyse [2] en een gesprek met de havenmeester is een quickscan uitgevoerd op de risico's die betrekking hebben op de nautische veiligheid. In bijlage I staat een overzicht van de relevante risico's.

2.1 Aanpak

Het doel is om de risico's inzichtelijk te maken en te adviseren om de risico's op korte termijn te verkleinen. Om hiertoe te komen is de haven ingedeeld in vakken, zoals besproken in voorgaand hoofdstuk. Per vak zijn de relevante risico's bepaald.

Voor elk risico zijn maatregelen bepaald op drie niveaus:

1. *Bron wegnemen: de bron van het risico wegnemen, zodat de kans van optreden nihil wordt.*

2. *Afschermen of scheiden: De verkeersstromen van elkaar scheiden of risicolocaties afschermen, zodat de kans van optreden of de gevolgen verminderd worden.*

3. *Bewustwording en handhaving: gebruikers voorlichten en informeren, zodat ze bewuster worden van de risico's, of handhaven op naleving van regel- en wetgeving om zo de risico's te verminderen.*

Voor elk risico is een pakket van maatregelen gekozen dat op korte termijn kan worden uitgevoerd. Voor dit pakket aan maatregelen is het restrisico bepaald. Het overzicht in bijlage I is ook in Excel-format geleverd, zodat er na wens gefilterd en gesorteerd kan worden.

2.2 Toprisico's

Hieronder staat een beschrijving van de grootste risico's op het gebied van nautische veiligheid:

- Beroepsvaartuigen hebben beperkte ruimte voor het manoeuvreren in de havenmond. De hoek van de havenmond ten opzichte van de rivier in combinatie met stroming en wind zorgt ervoor dat het in- en uitvaren van de haven bovengemiddeld complex is. In de havenmond ontbreekt een veiligheidsstrook als onderdeel van de vaarweg. De veiligheidsstrook wordt momenteel bezet door de jachthavens. Het is circa 10 keer voorgekomen dat een vaartuig de jachthaven heeft geramd. Hierbij zijn al meerdere jachten zwaar beschadigd en men mag van geluk spreken dat nog geen ernstig gewonden of doden zijn gevallen.
- Ten oosten van jachthaven Valkenburg ligt het woonschip Orion afgemeerd. Dit schip bevindt zich in de gevarenzone voor schepen die de haven in- of uitvaren of moeten manoeuvreren.

- In de haven is het water door verschillende typen vaartuigen in gebruik. Vooral de combinatie van kleine recreatievaartuigen, zoals roeiboten en zeilboten, met grote beroepsvaartuigen leidt tot gevaarlijke situaties. De beroepsvaartuigen zijn door de vorm en afmetingen van de haven genoodzaakt om gebruik te maken van hun boegschroef. Dit zorgt voor lokaal sterke stromingen. Deze stromingen kunnen leiden tot het “wegblazen” of omslaan van kleine vaartuigen. In het verleden is het al voorgekomen dat een roeier op deze manier te water is geraakt. Ook is door toedoen van boegschroefstroming een roeiboot onder een steiger terecht gekomen.

2.3 Maatregelen

In bijlage I staan de mogelijke beheersmaatregelen weergegeven per risico. De beheersmaatregelen zijn ingedeeld in drie niveaus:

1. De bron wegnemen:
   - Watergebonden woonlocaties verwijderen uit de haven;
   - De jachthavens verwijderen uit de haven;
   - Enzovoort.
2. Collectieve maatregelen: scheiding aanbrengen tussen verkeersstromen in ruimte of tijd.
3. Communicatie:
   - Voorlichting,
   - Bebording,
   - Handhaving,
   - Enzovoort.

Bij voorkeur worden de maatregelen van niveau 1 toegepast, maar dit is vaak niet realiseerbaar op korte termijn. De maatregelen uit niveau 2 en 3 zijn vaak wel op korte termijn realiseerbaar. In bijlage I is aangegeven wat het restrisico is na toepassing van deze maatregelen. In de volgende paragrafen zijn de 3 maatregelen met het meeste effect toegelicht. Voor de fysieke maatregelen zijn in bijlage II referentiebeelden opgenomen om een beeld te schetsen van de mogelijkheden.

2.3.2. Voorlichting gebruikers

Voorlichting leidt tot meer bewustwording en een verbeterde risicoperceptie bij de gebruikers van de Nieuwe Haven. Dit leidt tot veiliger gedrag in de haven. Voorlichting kan in de vorm van bijeenkomsten bij de verschillende verenigingen rond de haven. Ook kunnen er flyers of borden worden gemaakt voor de havengebruikers die niet regelmatig in de haven komen. Een voorbeeld van voorlichting over veiligheid is de voorlichting over de dode hoek bij vrachtwagens aan basisschoolleerlingen.

2.3.3. Bescherming van de jachthaven tegen aanvaring

De jachthaven kan tegen aanvaring worden beschermd door het plaatsen van beschermpalen tussen de vaarweg en de jachthaven. De tussenafstand van de palen moet zorgvuldig zijn gekozen. Recreatievaartuigen moeten tussen de palen door kunnen varen. Beroepsvaartuigen die uit koers raken en de steigers en/of de afgemeerde recreatievaartuigen in de jachthaven dreigen aan te varen dienen te worden gestopt door de beschermpalen, voordat deze tegen de steigers en/of afgemeerde

jachten in de jachthaven aan vaart. Op basis van de eisen ten aanzien van meerpalen in de Richtlijnen Vaarwegen 2017 wordt geadviseerd om een maximale tussenafstand van 15 m aan te houden. Figuur 3 in Bijlage II geeft een voorbeeld van palen die regelmatig gebruikt worden.

2.3.4. Verplaatsen van woonschip de Orion

De Orion ligt afgemeerd aan de Westervoortse Dijk. Het schip ligt aan de buitenzijde van de palen. Om het aanvaarrisico te verminderen wordt geadviseerd om de Orion tussen de palen en de wal te leggen. De Orion is dan afgeschermd door de palen en de afstand tussen de Orion en manoeuvrerende schepen is groter. In Figuur 4 in Bijlage II is een schets gegeven van de nieuwe ligplaats van de Orion.

3 Conclusie

Uit de quickscan nautische veiligheid blijkt dat de Nieuwe Haven geen veilige haven is. Dit komt met name door de krappe in- en uitvaart vanuit de stromende rivier in combinatie met de recreatieve activiteiten en woonfuncties die in de haven zijn gecombineerd met de havenactiviteiten ten behoeve van de beroepsvaart. Dit blijkt uit eerdere onderzoeken [2], en [3].

De meest effectieve maatregelen betreffen het scheiden van activiteiten en meer ruimte ter plaatse van de invaart creëren. De effectieve maatregelen die op korte termijn zijn te nemen, zijn onder andere het afschermen van de jachthaven door middel van beschermpalen en het voorlichten van gebruikers.

Colofon

Opdrachtgever Gemeente Arnhem

Uitgave Movares Nederland B.V.

Divisie Ruimte, Mobiliteit en Infra
Afdeling Infrastructuur:Waterbouw, Geotechniek en Dynamica

Daalseplein 100
Postbus 2855
3500 GW Utrecht

Telefoon 030 265 55 55

Ondertekenaar Dekker, AJ; Krooshoop, GW

Projectnummer RM005948

Kenmerk D90-ADE-KA-1801012

© 2018, Movares Nederland B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Movares Nederland B.V.

Bijlage I Risicomatrix

Movares
adviseurs & ingenieurs

QUICKSCAN - RISICO ANALYSE NAUTISCHE VEILIGHEID NIEUWE HAVEN ARNHEM Datum: 24-07-2018 Versie: 0.1

Nr	Locatie	Beschrijving Gebeurtenis	Beschrijving Oorzaak	Beschrijving Gevolg	Initieel Risico Kans	Initieel Risico Gevolg Veiligheid	Initieel Risico Risico	Beheersmaatregelen Maatregel (afdalen van 1 naar 3) 1: Bron wegnemen 2: Collectieve maatregelen (isoleren/afschermen) 3: Communicatie	Beheersmaatregelen Maatregelen korte termijn (keuze/combinatie)	Restrisico Kans	Restrisico Gevolg Veiligheid	Restrisico Risico
9	Havenmond	Beroepsvaartuig raakt de steigers en afgemeerde recreatievaartuigen in de jachthaven.	Sterke stroming Nederrijn, mogelijk in combinatie met zijwaartse wind Onvoldoende manoeuvreerruimte, ontbreken veiligstrook Onvoldoende bekwaamheid bemanning Onbekendheid bemanning met lokale situatie	Meerdere doden of (zwaar-) gewonden Schade aan jachten en steigers	3	4	12	1.1: Jachthavens verwijderen uit de havenmond door het verplaatsen naar alternatieve locatie of het verplaatsen van de havenmond. 1.2: Maximaal toelaatbare scheepsklasse verlagen naar CEMT-klasse IV. 2.1:Jachthavens afschermen van de vaargeul door middel van palen. 3.1: Met bebording zangeven dat er jachthavens aanwezig zijn in de havenmond en dat de invaart bovengemiddeld complex is. 3.2: Recreanten voorlichten dat er een risico op aanvaring door beroepsvaart is 1.3 Overnachting aan boord verbieden.	Combi van 2 en 3	2	2	4
13	Havenmond	Aanvaring watergebonden woonlocatie (Orion) door beroepsvaartuig	Orion bevindt zich binnen de vaarweg en benodigde manoeuvreerruimte bij het in- en uitvaren van de haven.	Meerdere doden of (zwaar-) gewonden Schade aan Orion Schade aan beroepsvaartuig	3	4	12	1.1 : De Orion zodanig situeren dat deze niet meer in (de directe nabijheid van) de vaarweg ligt. Dit kan door herinrichting van de haven of het verplaatsen van de Orion naar een alternatieve locatie. 1.2: Maximaal toelaatbare scheepsklasse verlagen naar CEMT-klasse IV. 2.1: De Orion achter de palen laten plaatsnemen, zodat hij wordt afgeschermd. 3.1: De eigenaar van de Orion voorlichten over de risico's die hij loopt. Beroepsvaartuigen informeren dat de Orion zich in de vaarweg bevindt.	Combi van 2 en 3	2	4	8
16	Havenmond	Ongecontroleerde bewegingen van vaartuigen	Vaartuigen in de nabijheid van de hek- of boegschroef van een manoeuvrerend beroepsvaartuig	Meerdere doden of (zwaar-) gewonden Schade aan vaartuigen Schade aan infrastructuur jachthaven	3	4	12	1.1: Recreatieve activiteiten scheiden van beroepsvaart door herindeling haven of verplaatsing naar alternatieve locatie. 2.1: Bloktijden voor recreatief gebruik van de haven vaststellen. 3.1: Recreanten voorlichten over de gevaren van recreatie in de nabijheid van beroepsvaart (bewustwording). 3.2: Met bebording aangeven dat er in de haven recreatievaart aanwezig is.	Combi van 2 en 3	2	4	8
11	Havenmond	Recreant raakt ongewild te water	Recreant in de nabijheid van de boeg- of hekschoef van een manoeuvrerend beroepsvaartuig.	Dode of (zwaar-) gewonde Schade aan recreatievaartuig	3	3	9	1.1: Recreatieve activiteiten scheiden van beroepsvaart door herindeling haven of verplaatsing naar alternatieve locatie. 2.1: Bloktijden voor recreatief gebruik van de haven vaststellen. 3.1: Recreanten voorlichten over de gevaren van recreatie in de nabijheid van beroepsvaart (bewustwording). 3.2: Met bebording aangeven dat er in de haven ook recreatievaart aanwezig is.	Combi van 2 en 3	2	3	6
12	Zwaaigelegenheid	Recreant raakt ongewild te water	Recreant in de nabijheid van de boeg- of hekschoef van een manoeuvrerend beroepsvaartuig.	Dode of (zwaar-) gewonde Schade aan recreatievaartuig	3	3	9	1.1: Recreatieve activiteiten scheiden van beroepsvaart door herindeling haven of verplaatsing naar alternatieve locatie. 2.1: Bloktijden voor recreatief gebruik van de haven vaststellen. 3.1: Recreanten voorlichten over de gevaren van recreatie in de nabijheid van beroepsvaart. 3.2 Met bebording aangeven dat er in de haven ook recreatievaart aanwezig is.	Combi van 2 en 3	2	3	6
10	Havenmond	Aanvaring tussen recreatievaartuig en beroepsvaartuig	Sterke stroming Nederrijn, mogelijk in combinatie met zijwaartse wind Onvoldoende manoeuvreerruimte, ontbreken veiligstrook Onvoldoende bekwaamheid bemanning Onbekendheid bemanning met lokale situatie	Meerdere doden of (zwaar-) gewonden Schade aan schepen	2	4	8	1.1: Recreatieve scheepvaart en beroepsvaart van elkaar scheiden door herinrichting van de haven of verplaatsing van de recreatieve activiteiten en ligplaatsen naar een alternatieve locatie. 2.1: Vaarbewegingen van recreatievaartuigen in de havenmond verbieden tijdens het in- en uitvaren van beroepsvaartuigen. 3.2: Met bebording aangeven dat er zowel recreatieve vaart en beroepsvaart aanwezig is in de haven. 3.3 Recreanten voorlichten over de gevaren van varen in de nabijheid van beroepsvaart.	Combi van 2 en 3	1	4	4
6	Zwaaigelegenheid	BLEVE (boiling liquid expanding vapour explosion)	Brand aan boord van kegelschip (zie 5)	Meerdere doden of (zwaar-) gewonden Schade aan haveninfrastructuur Schade aan vaartuigen Schade aan omliggende industrie en woningen	1	4	4	1.1: Kegelschepen scheiden van andere scheepvaart, bijvoorbeeld door ze te weren uit de haven. 2.1: Geen vaarbewegingen van kegelschepen tijdens de bloktijden voor recreatief gebruik. 3.1: Met bebording het principe van een BLEVE aangeven.	Combi van 2 en 3	1	4	4
7	Haven/woonschepen	Aanvaring beroepsvaartuig en watergebonden woonlocatie	Onvoldoende manoeuvreerruimte, ontbreken veiligheidsstrook, mogelijk als gevolg van zijwaartse wind. Onvoldoende bekwaamheid bemanning	Meerdere doden of (zwaar-) gewonden Schade vaartuig Schade watergebonden woonlocatie	1	4	4	1.1: Watergebonden woonlocaties zodanig situeren dat het aantal langsvarende vaartuigen nihil wordt. Dit kan door herinrichting van de haven of het verplaatsen van de watergebonden woonlocaties naar een alternatieve locatie. 2.1: De watergebonden woonlocaties achter palen met een golfbreker leggen, zodat ze worden afgeschermd. 3.1: Eigenaren van watergebonden woonlocaties voorlichten over de risico's die horen bij aanvaring door een ander schip.	Combi van 2 en 3	1	4	4
8	Haven/woonschepen	Recreant raakt ongewild te water	Recreant in de nabijheid van de boeg- of hekschoef van een manoeuvrerend beroepsvaartuig.	Dode of (zwaar-) gewonde Schade aan recreatievaartuig	1	3	3	1.1: Recreatieve activiteiten scheiden van beroepsvaart door herindeling haven of verplaatsing naar alternatieve locatie. 2.1: Bloktijden voor recreatief gebruik van de haven vaststellen. 3.1: Recreanten voorlichten over de gevaren van recreatie in de nabijheid van beroepsvaart. 3.2 Met bebording aangeven dat er in de haven ook recreatievaart aanwezig is.	Combi van 2 en 3	1	3	3
4	Haven/woonschepen	Overlast op en schade van de watergebonden woonlocaties.	Golfslag en zuiging als gevolg van langsvarend beroepsvaartuig Stroming in de haven als gevolg van hoogwater	Een of meerdere lichtgewonden Klachten van bewoners Schade aan watergebonden woonlocaties	3	1	3	1.1: Woonboten zodanig situeren dat het aantal langsvarende schepen nihil wordt. Dit kan door herinrichting van de haven of het verplaatsen van de woonboten naar een alternatieve locatie. 2.1: De woonboten achter palen met een golfbreker leggen, zodat ze steviger liggen en worden afgeschermd. 3.1: Woonbooteigenaren voorlichten over de risico's die horen bij langsvarende scheepvaart, zoals de effecten van golfslag en stroming. 3.2: Handhaven, jaarlijkse dienen de trossen gecontroleerd te worden, zodat woonboten niet kunnen losslaan. 3.3: Met bord A 9 aangeven dat er geen hinderlijke waterbeweging veroorzaakt mag worden in de nabijheid van de watergebonden woonlocaties.	Combi van 2 en 3	1	1	1
5	Zwaaigelegenheid	Brand	Aanvaring kegelschip met haveninfrastructuur Aanvaring kegelschip met ander vaartuig	Meerdere doden of (zwaar-) gewonden Schade aan haveninfrastructuur Schade aan vaartuigen BLEVE (zie 6)	1	3	3	1.1: Kegelschepen scheiden van andere scheepvaart, bijvoorbeeld door ze te weren uit de haven. 2.1: Geen vaarbewegingen van kegelschepen tijdens de bloktijden voor recreatief gebruik. 3.1: Met bebording het risico van brand aangeven. Handhaven op het naleven van voorschriften en het gebruik van deugdelijke apparatuur.	Combi van 2 en 3	1	3	3
1	Haven/Industrie	Recreant raakt ongewild te water	Recreant in de nabijheid van de boeg- of hekschoef van een manoeuvrerend beroepsvaartuig.	Dode of (zwaar-) gewonde Schade aan recreatievaartuig	1	3	3	1.1: Recreatieve activiteiten scheiden van beroepsvaart door herindeling haven of verplaatsing naar alternatieve locatie. 2.1: Bloktijden voor recreatief gebruik van de haven vaststellen. 3.1: Recreanten voorlichten over de gevaren van recreatie in de nabijheid van beroepsvaart. 3.2: Met bebording aangeven dat er in de haven recreatievaart aanwezig is.	Combi van 2 en 3	1	3	3
14	Haven/Industrie	Milieuincident tijdens bunkeren en inname bilgewater	Niet naleven van voorschriften en richtlijnen Ondeugdelijke installatie Lek in bunkerschip of transportleiding	Een of meerdere lichtgewonden (onwelwordingen) Stankoverlast Milieuschade Brand (zie 5)	3	1	3	1.1 Geen bunkeractiviteiten en inname van bilgewater toestaan in de haven. 2.1: Altijd olieschermen gebruiken bij overslag van oliën. 3.1: Handhaven op het naleven van voorschriften en het gebruik van deugdelijke apparatuur.	Combi van 2 en 3	2	1	2
15	Haven/woonschepen	Losgestagen (delen van) watergebonden woonlocaties	Golfslag en zuiging van langsvarend beroepsvaartuig. Stroming in de haven ten gevolge van hoogwater.	Enkele (licht-) gewonden Schade aan watergebonden woonlocatie	3	1	3	1.1: Woonboten zodanig situeren dat het aantal langsvarende schepen nihil wordt. Dit kan door herinrichting van de haven of het verplaatsen van de woonboten naar een alternatieve locatie. 2.1: De woonboten achter palen met een golfbreker leggen, zodat ze worden afgeschermd. 3.1: Handhaven op het gebruik van deugdelijke trossen. 3.2 Verbieden om steigers of vlonders toe te voegen.	Combi van 2 en 3	1	1	1
2	Zwaaigelegenheid	Milieuincident / Olievervuiling tijdens overslag op Shell-locatie	Niet naleven van voorschriften en richtlijnen Ondeugdelijke installatie Lek in kegelschip of transportleiding	Een of meerdere lichtgewonden (onwelwordingen) Stankoverlast Milieuschade Brand (zie 5)	2	1	2	1.1: Geen overslag van olié achtige substanties toestaan in de haven. 2.1: Altijd olieschermen gebruiken bij overslag van oliën. 3.1: Handhaven op het naleven van voorschriften en het gebruik van deugdelijke apparatuur.	Combi van 2 en 3	1	1	1
3	Haven/woonschepen	Aanvaring recreatievaartuig en watergebonden woonlocatie	Onvoldoende manoeuvreerruimte Onvoldoende bekwaamheid bemanning	Meerdere (zwaar-) gewonden Schade recreatievaartuig Schade watergebonden woonlocatie	1	2	2	1.1: Woonboten zodanig situeren dat het aantal langsvarende schepen nihil wordt. Dit kan door herinrichting van de haven of het verplaatsen van de woonboten naar een alternatieve locatie. 1.2: Geen recreatievaartuigen in de nabijheid van de watergebonden woonlocaties toestaan. 2.1: De woonboten achter palen met een golfbreker leggen, zodat ze worden afgeschermd. 3.1: Woonbooteigenaren voorlichten over de risico's die horen bij aanvaring door een ander schip.	Combi van 2 en 3	1	2	2

Kans	Veiligheid	SCORE
Komt zelden of nooit voor (0-5%)	<5 ilchtgewonden	1
Onwaarschijnlijk (5-25%)	>5 ilchtgewonden of 1 zwaargewonde	2
Er is een reële kans (25-50%)	<5 doden of <10 zwaargewonden	3
Grote kans (>50%)	>5 doden of >10 zwaargewonden	4

Risico = Kans X Gevolg

4	4	8	12	16
3	3	6	9	12
2	2	4	6	8
1	1	2	3	4
	1	2	3	4

Bijlage II Maatregelen: referentiebeelden en schetsen

Figuur 3: referentiebeeld palen ter bescherming van de jachthaven (in deze situatie met bolders en wrijfstijlen) (Bron: Gebr. de Koning)

Figuur 4: huidige en voorgestelde ligplaats Orion inclusief aanduiding huidige palen.

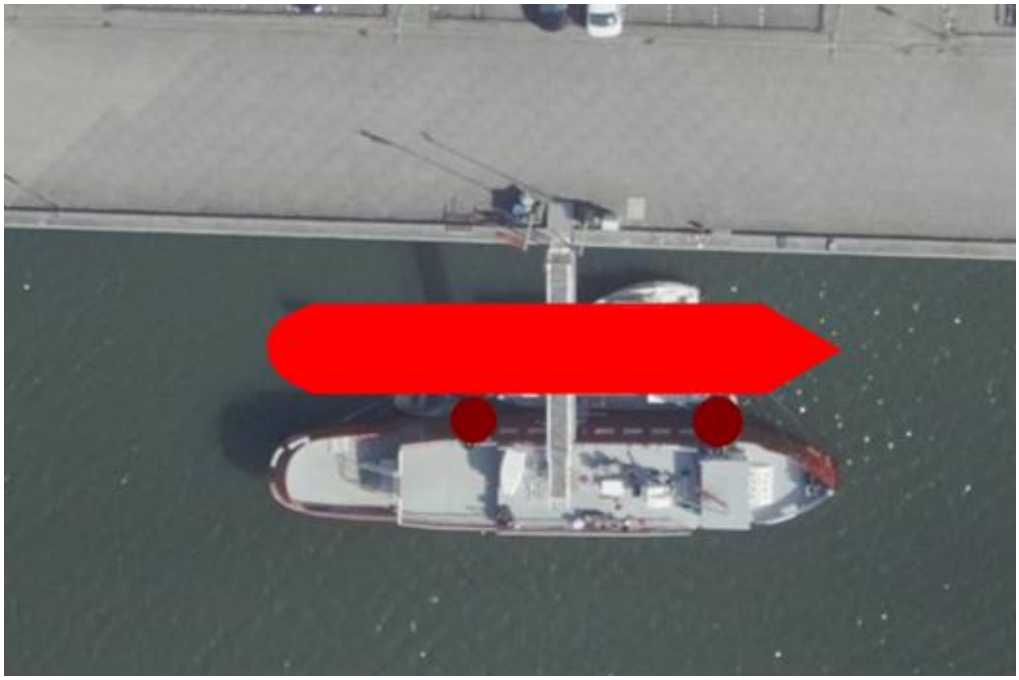

Figuur 5: referentiebeeld palen met golfbreker (Bron: Allflex)

Memo

Datum : 10 december 2019

Van : College van B&W

Betreft : Voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden

In de gemeente Arnhem liggen op dit moment ruim honderd woonboten. De meeste boten hebben ligplaatsen die in het bestemmingsplan geformaliseerd zijn met een woonbestemming. Dat zijn ligplaatsen in de Rosandepolder, Defensiehaven, Haven van Coers, bij Onderlangs, Boterdijk, Praets en aan een deel van de Westervoortsedijk.

Alle woonboten in Arnhem hebben een legale ligplaats, maar vijftien van de ligplaatsen hebben geen woonbestemming in het bestemmingsplan. Deze ligplaatsen zijn als onwenselijk verklaard door de gemeenteraad. Het betreft 15 woonboten in de Nieuwe Haven (13 aan de Nieuwe Havenweg, 1 aan de landtong in de Nieuwe Haven en 1 aan de Westervoortsedijk). De eigenaren van deze boten is altijd voorgehouden dat zij moeten verplaatsen naar een andere locatie wanneer die beschikbaar en gereed is.

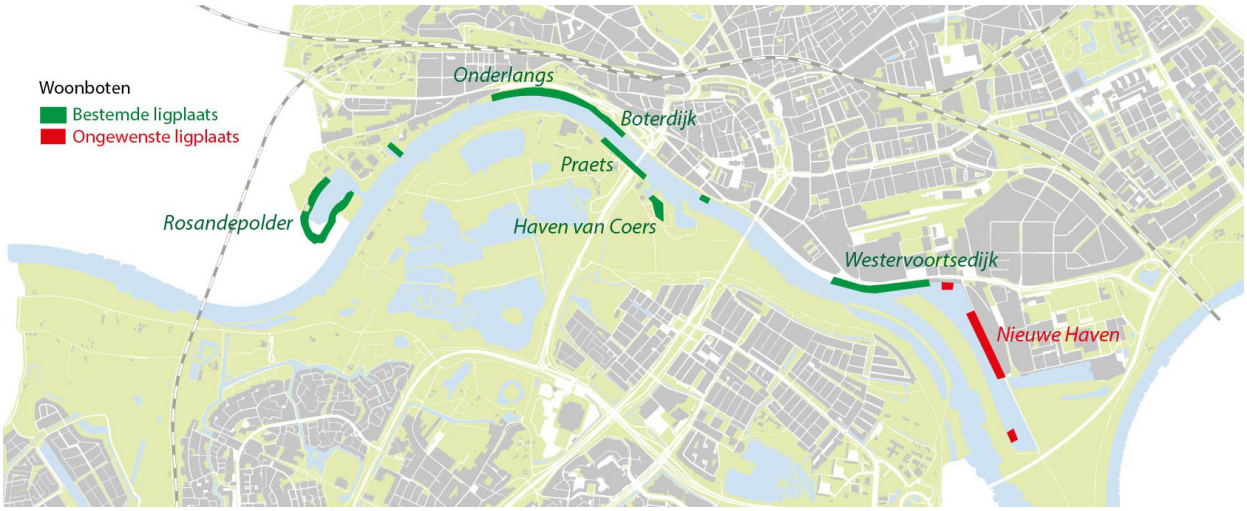

Wat is de voorgeschiedenis hiervan? Hier volgt een beknopt overzicht van gebeurtenissen die geleid hebben tot de huidige situatie. In de eerste periode ligt hierbij de nadruk op het ontstaan van de juridische situatie van de woonboten van 2000 tot en met 2008 (1), in de tweede periode van 2011 tot en met 2018 ligt de nadruk op de zoektocht naar nieuwe ligplaatsen (2). Er wordt afgesloten met een overzicht van de huidige stand van zaken in 2019, zowel juridisch als voor wat betreft ligplaatsen (3).

Voor de leesbaarheid zijn in dit overzicht alleen links opgenomen naar documenten die betrekking hebben op de zoektocht naar alternatieve locaties én waaruit conclusies worden overgenomen ten behoeve van het huidige raadsvoorstel. Een ruime verzameling documenten die terug gaat tot 1995 is door de stichting Arnhems Peil bijeengebracht op hun website https://www.arnhemspeil.nl/dok.html.

1. Juridische situatie (2000 tot en met 2008)

2000
Wethouder Lenferink besluit om beleid op te stellen voor woonboten. Er lagen al lang woonboten in Arnhem (rond 2000 waren dat er ongeveer 150) maar de gemeente heeft hier nog geen beleid voor vastgesteld. In de praktijk kon een woonboot gewoon ergens neergelegd worden, en dat gebeurde dan ook. Om hier tegen op te kunnen treden was een besluit nodig waarin plaatsen zijn aangewezen waar woonboten wél mogen liggen.

2003
Een raadswerkgroep woonschepen stelt kaders op waarbinnen beleid ontwikkeld moet worden. Van dit kader maakt deel uit dat de woonschepen die op dat moment in Arnhem liggen in de toekomst verzekerd zijn van een ligplaats in Arnhem. Indien een ligplaats moet verdwijnen, wordt er dus - analoog aan woonhuizen- voorzien in een andere ligplaats. Met een breed aangenomen motie wordt dit kader op 13 oktober 2003 vastgesteld.

2004
Het college van B&W geeft een nota woonschepen vrij voor inspraak. Wethouder Bodegraven schrijft in een brief aan de woonbootbewoners: 'nadat het volledige besluitvormingsproces is afgerond ontvangt u een officiële bootgarantiebrief. Deze brief garandeert u woonzekerheid op het water'. En: 'De gemeente streeft ernaar binnen een termijn van vijf jaar vooruitzicht te bieden op een alternatieve ligplaats binnen de gemeente Arnhem'. De bootgarantiebrief is er niet gekomen. In plaats daarvan is de garantie opgenomen in de ligplaatsvergunning.

2005
Het college stelt het concept aanwijzingsbesluit woonbootlocaties vast. Hierin worden 122 locaties in de gemeente Arnhem erkend als ligplaats voor een woonboot. Bewoners van woonschepen op niet aangewezen locaties zouden moeten worden verplaatst naar een andere locatie. De gemeente zal dus moeten zorgen voor de ontwikkeling van locaties waar minimaal 34 woonboten ligplaats kunnen krijgen. Totdat deze nieuwe locaties klaar zijn hebben de woonboten met een woongarantie het recht om te liggen binnen de gemeentegrenzen van Arnhem.

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2005-00-00-gemeente-arnhem-beantwoording-inspraakreacties-woonschepenbeleid-gemeente-arnhem-deel-1.pdf

De erkende plekken liggen in de Rosandepolder, Defensiehaven, Haven van Coers, Onderlangs, Boterdijk, De Praets, Westervoortsedijk ter hoogte van de Kop Van Oldebarneveldtstraat en de Westervoortsedijk ter hoogte van de jachthaven. Niet aangewezen locaties waar wel woonschepen lagen, zijn: de ASM-haven, Bilitonkade (nu deel van Westervoortsedijk) en de Nieuwe Haven.

2007
De raad stelt op 25 juni 2007 het aanwijzingsbesluit woonbootlocaties vast (met de locaties uit het conceptbesluit van 2005) en wijzigt de APV door hierin een apart hoofdstuk voor woonschepen op te nemen. De gemeenteraad zegt toe dat er voor woonboten op onwenselijke locaties na vijf jaar zicht moet

zijn op alternatieve ligplaatsen. Deze toezegging wordt in latere jaren meermalen herhaald door de gemeente en bevestigd in rechterlijke uitspraken.

2008
Alle woonboten in Arnhem krijgen een ligplaatsvergunning op basis van de APV. In de vergunning van woonbootbewoners die op locaties liggen waar zij niet permanent kunnen blijven, wordt de voorwaarde opgenomen dat zij moeten verplaatsen naar een andere locatie wanneer die beschikbaar en gereed is. Bij alternatieve locaties wordt gedacht aan bijvoorbeeld de plas van Bruil in Meinerswijk of intensivering van de Rosandepolder.

2. De zoektocht naar nieuwe ligplaatsen (2011 tot en met 2018)

Ondanks de toezegging van de gemeenteraad in 2007 dat er voor woonboten op onwenselijke locaties na vijf jaar zicht moet zijn op alternatieve ligplaatsen, is er na die tijd tot in 2011 geen noemenswaardige inspanning gedaan om daadwerkelijk alternatieve ligplaatsen te vinden of te realiseren.

Sinds 2011 is het aantal ongewenste ligplaatsen echter teruggebracht van op dat moment 35 naar de huidige 15. Deels door ligplaatsen alsnog gewenst te maken, deels doorintensiveren van bestaande locaties en deels door aan- en uitkoop. In 2014 is geconcludeerd dat er géén verdere mogelijkheden meer zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem.

Waarom is het zo moeilijk om nieuwe ligplaatsen te creëren? Door Arnhem stroomt een rivier, dus op het eerste gezicht is er water genoeg. Het feit dat dit water een rivier is legt echter juist beperkingen op. De meeste woonboten kunnen niet zelfstandig varen en mogen daarom niet 'op stroom' in een vaarweg liggen. Dat zou gevaarlijk zijn. Ze moeten daarom in een haven, plas of achter kribben liggen. Die plekken zijn beperkt en doorgaans al in gebruik voor woonboten of een andere functie.

Het beleid van Rijkwaterstaat is hoe dan ook al geruime tijd om het aantal ligplaatsen niet uit te breiden en géén nieuwe vergunningen af te geven in het gehele rivierbed (rivier met uiterwaarden, van dijk tot dijk). Omdat ligplaatsen een open verbinding met de rivier moeten hebben, zijn ligplaatsen buiten het rivierbed (bijvoorbeeld Immerlooplas of Rijkerswoerdseplas) ook niet mogelijk. Het zoekgebied voor ligplaatsen is dus beperkt, en op de meest geschikte plaatsen liggen al woonboten. Hieronder een overzicht van de zoektocht sinds 2011.

2011
De toenmalige eigenaar van de ASM-haven Phanos start een bestuursrechtelijke ontruimingsprocedure voor de 15 woonboten in die haven liggen. De rechtbank stelt Phanos in het gelijk. De bewoners in de ASM-haven dienen hun ligplaats te ontruimen.

De bewoners beroepen zich - hierin bevestigd door de rechter - op de toezegging van de gemeente dat binnen een termijn van vijf jaar vooruitzicht geboden zou worden op een alternatieve ligplaats binnen de gemeente Arnhem. Hiermee komt de zoektocht prominent op de kaart.

Op dat moment liggen er in Arnhem in totaal nog 35 boten op locaties die in 2007 door de gemeenteraad als ‘onwenselijk’ zijn benoemd. Ongewenste locaties zijn de Nieuwe Haven (11 boten), de ASM-haven

(15 boten), een deel van de Westervoortsedijk (3 boten), een deel van de Boterdijk (4 boten), Rijnkade (1 boot) en een plek in de Haven van Coers (1 boot).

Vanwege de ontruiming van de ASM-haven en de toezegging uit 2007 dat er na vijf jaar zicht moet zijn op alternatieve ligplaatsen, wordt in opdracht van het college door Stedenbouwkundig bureau Oostzee onderzoek gedaan naar de mogelijkheid van nieuwe ligplaatsen in Arnhem en directe omgeving, alsmede de kosten hiervan.

Conclusie in het rapport is dat nieuwe ligplaatsen in beginsel denkbaar zijn, maar wel grote investeringen en fysieke en planologische moeilijkheden met zich meebrengen. De kostenscan wijst uit dat afhankelijk van de te realiseren locaties de investering voor het realiseren van ligplaatsen grofweg € 100.000,00 per plaats is.

De in 2011 onderzochte potentiële woonbootlocaties in Arnhem en omgeving in kaart gebracht (in geel de shortlist die nader is uitgewerkt met kostenindicatie).

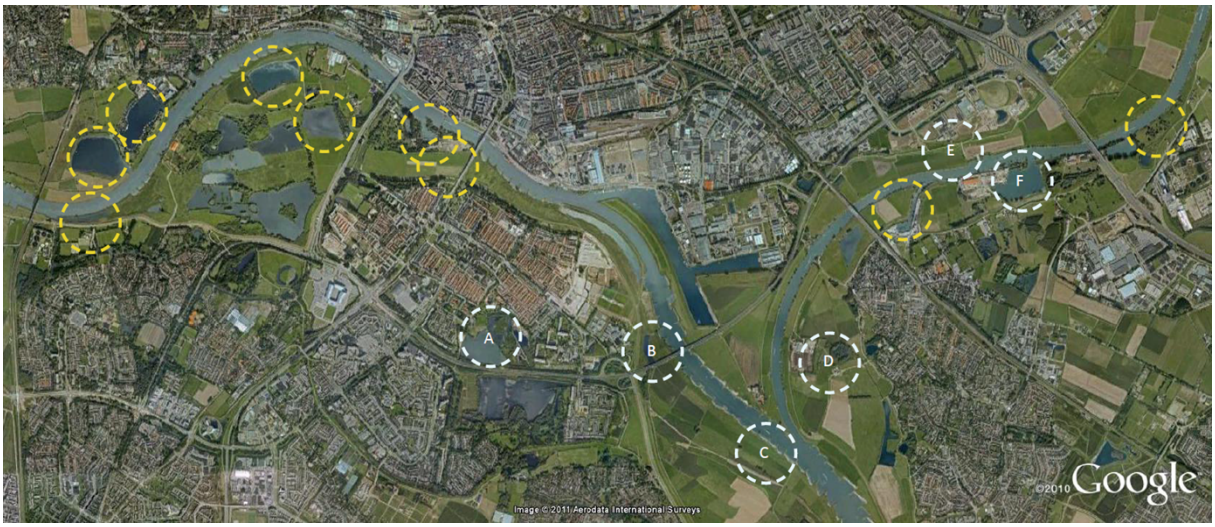

Rapport van Oostzee: https://arnhem.notubiz.nl/document/43711/1

2012
Op 23 april 2012 stelt de gemeenteraad de Gebiedsvisie Stadsblokken-Meinerswijk vast. Met betrekking tot woonboten is hierin de conclusie opgenomen dat er binnen het projectgebied géén nieuwe mogelijkheden voor ligplaatsen zijn. (NB: In een brief uit 2007 van het college aan de gemeenteraad, is onder meer opgenomen dat de opgave voor het ontwikkelen van een locatie voor woonboten is opgenomen als randvoorwaarde voor het te ontwikkelen gebied Stadsblokken-Meinerswijk. Bij de bespreking van deze brief in de gemeenteraad heeft de wethouder echter aangegeven dat dit geen dwingende randvoorwaarde betreft)

Op 25 juni 2012 neemt de gemeenteraad een besluit over de op dat moment 35 woonschepen op ongewenste locaties:

- 8 ongewenste ligplaatsen worden alsnog gewenst verklaard (5 aan de Boterdijk, 1 in de haven van Coers, 1 aan de Rijnkade, 1 aan de Westervoortsedijk)

- Voor 12 ligplaatsen in de Nieuwe Haven en aan de Westervoortsedijk, die als ongewenst zijn aangemerkt, wordt de bestaande situatie voortgezet.
- De 15 woonboten die voorheen in de ASM-haven lagen worden uitgekocht voor een bedrag van € 60.000,00 per ligplaats, of herplaatst.
- Twee zelfvarende woonschepen worden verplaatst naar de Praets, de mogelijkheid van een derde ligplaats op de Praets wordt onderzocht.
- Er wordt onderzoek gedaan naar het realiseren extra ligplaatsen in de Defensiehaven, de Rosandepolder, aan de Westervoortsedijk, de kaap van de ASM-haven en de Malburgse Wetering.
- Er wordt géén geheel nieuwe locatie voor woonschepen aangelegd (vanwege ruimtelijke en waterstaatkundige beperkingen en de hoge kosten). Op verzoek van de raad wordt alleen de optie Malburgse Wetering nog nader onderzocht.

Getekend raadsbesluit: https://arnhem.raadsinformatie.nl/document/107725/1/Getekend_raadsbesluit

NB: het raadsbesluit wijkt door het amendement 'haalbaar en betaalbaar' af van het oorspronkelijke raadsvoorstel.

2014
Het college besluit na onderzoek op basis van de raadsopdracht van 25 juni 2012, dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem, en stelt de gemeenteraad hiervan met een brief op de hoogte. Voor de ligplaatsen in de Nieuwe Haven die als ongewenst zijn aangemerkt werd hiermee de situatie voortgezet die tot op de dag van vandaag duurt.

Op dat moment hebben 7 voormalige bewoners van de ASM-haven gebruik gemaakt van de uitkoopregeling, zijn er 2 herplaatst naar een nieuwe permanente plek, ligt er 1 onbewoond opgeslagen in de Nieuwe Haven en liggen er 5 nog bewoond op een ongewenste plek in de Nieuwe Haven (3 woonboten naast de 12 die daar al lagen en 2 boten bij de landtong). Eén van de boten bij de landtong is in 2015 verplaatst naar een aangekochte permanente ligplaats aan de Westervoorsedijk 93.

Samenvatting en conclusie per onderzochte locatie van het onderzoek.

- *Defensiehaven:* Het creëren van extra ligplaatsen in deze haven heeft consequenties voor de huidige en toekomstige bedrijfsvoering van KEMA. Dit is niet gewenst.
- *Rosandepolder:* Inpassing van extra woonschepen aan een steiger aan de oostzijde van de plas is niet mogelijk. Intensivering met een tweede steigerkring in het midden van de plas is niet haalbaar. Aankoop van de te koop staande woonboten is niet haalbaar.
- *Westervoortsedijk:* Het creëren van extra ligplaatsen is alleen mogelijk door aankoop van een woonboot, indikking en verschuiving bestaande situatie. Indikking is zeer beperkt door de aanwezigheid van overige woonboten en jachthavens.
- *De Praets:* Landelijk beleid van Rijkswaterstaat maakt uitbreiding van permanente ligplaatsen aan de rivier niet meer mogelijk.
- *Kaap van de ASM Haven:* Landelijk beleid van Rijkswaterstaat maakt uitbreiding van permanente ligplaatsen aan de rivier niet meer mogelijk. Daarnaast is er op deze locatie geen mogelijkheid voor een rechtstreekse ontsluiting op het openbare gebied.

- *Malburgse Wetering:* Het realiseren van een woonbootlocatie in de Malburgse Wetering is strijdig met de gebiedsvisie Stadsblokken-Meinerswijk.

Raadsbrief: https://arnhem.raadsinformatie.nl/document/4357038/1#search=%22woonschepen%22

Onderzoek: https://arnhem.raadsinformatie.nl/document/4357039/1#search=%22woonboten%22

2016
De gemeenteraad stelt het kader vast voor de uitwerking van de gebiedsvisie Stadsblokken-Meinerswijk tot een concreet plan. In dit kader is opgenomen dat oevers publiek domein zijn, 'dus géén plek voor privé-tuinen of extra woonschepen'. NB: 'Oever' is hier bedoeld in de zin van *de overgang tussen land en water*. Dat betekent dus dat zowel de landkant (geen privétuinen bij woningen) als de waterkant (geen nieuwe woonschepen) publiek domein dient te zijn.

Uitwerkingskader: https://www.arnhem.nl/dsresource?objectid=4d6ede17-6312-467a-af21-40e659a51fe7&type=PDF

2018
In september concludeert het college, op basis van nieuwe onderzoeksrapporten over de veiligheid in de Nieuwe Haven, dat de conflicterende gebruiksvormen (industrie, recreatie en wonen) een groot veiligheidsrisico vormen. Er wordt besloten een aantal korte termijn veiligheidsmaatregelen te nemen. Voor de lange termijn wordt een visie opgesteld, waarin verschillende gebruiksscenario's voor de Nieuwe Haven, met alle voors- en tegens en bijbehorende financiën, tegen elkaar zullen worden afgewogen. De raad wordt hiervan met een brief op de hoogte gebracht. Toegezegd wordt dat de visie in de eerste helft van 2019 aan de raad wordt voorgelegd.

In november stelt het college het ontwerp bestemmingsplan Stadsblokken en Meinerswijk vast. Conform kaders is hierin niet voorzien in nieuwe ligplaatsen voor woonboten. Het bestemminsplan heeft ter inzage gelegen. De gemeenteraad moet nog beslissen over het bestemmingsplan en de zienswijzen die naar voren gebracht zijn.

3. De huidige stand van zaken (2019)

3.1 Juridisch
In de Nieuwe Haven liggen nog 15 woonboten op ongewenste ligplaatsen. Deze woonboten zijn in bezit van een huurovereenkomst, een ligplaatsvergunning en een omgevingsvergunning voor de activiteiten bouwen en strijdig gebruik. De omgevingsvergunning is van rechtswege - dus zonder nadere afweging - afgegeven ten gevolge van de Wet verduidelijking voorschriften woonschepen. Bij een toekomstige herziening van het bestemmingsplan zullen de verleende omgevingsvergunningen in beginsel geïncorporeerd worden (d.w.z. dat bestemming 'water' omgezet zal worden naar bestemming wonen), tenzij door de raad expliciet anders bepaald wordt in het kader van een afweging van een goede ruimtelijke ordening.

Naar huidige stand van het recht liggen de schepen er dus legaal en kan alleen nog uit een bepaling in de ligplaatsvergunning, en het gegeven dat de ligplaatsen nog niet in het bestemmingsplan zijn opgenomen, worden afgeleid dat de ligplaatsen als ongewenst worden beschouwd.

3.2 Zoektocht naar ligplaatsen

In het kader van het opstellen van een visie op de Nieuwe Haven is onderzocht of het mogelijk is de woonboten in de haven een andere plek te geven. Dit is in een scenariostudie gedaan.
Uit deze studie blijkt dat er geen alternatieve locaties in de Nieuwe Haven zijn (inclusief de voormalige AKZO-haven die bovendien geen eigendom meer is van de gemeente).
Redenen hiervoor zijn meerledig:

- ter plekke van de woonboten kan geen goed woon- en leefklimaat worden gegarandeerd, en/of
- bedrijven worden beperkt in hun (toekomstige) bedrijfsvoering, waarmee economische doorontwikkeling van de haven beperkt wordt, en/of
- (water)veiligheid staat onder druk, en/of.
- maatregelen in het leefgebied van beschermde diersoorten zijn nodig, en/of
- maatregelen zijn zeer kostbaar.

Ondanks de vaststelling in 2014 dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem, is er 'met de stofkam' ook buiten de Nieuwe Haven nog eens gezocht naar mogelijke ligplaatsen. Ook zijn alle eerder geopperde mogelijkheden nog een keer tegen het licht gehouden. Conclusie is dat de vaststelling uit 2014 nog steeds geldt.

Oplossingen aangedragen door AWN

Daarnaast heeft de Actiegroep Woonboten Nieuwe haven (AWN) twaalf oplossingen naar voren gebracht, waaronder uitkoop. Ook deze zijn onderzocht.

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-02-17-awn-samenvatting-alle-oplossingen-voor-gewenste-ligplaatsen-woonboten-nieuwe-haven-op-een-rij-gemeente-arnhem-woonbotendossier.pdf

Hieronder de conclusies voor de aangedragen oplossingen, gegroepeerd op locatie:

Rosendepolder/Defensiehaven

- Rosandepolder meteen links van de RWS kade (1 ligplaats)
- Defensie haven (3 tot 6 ligplaatsen)

Deze locaties zijn eerder onderzocht naar aanleiding van het besluit gemeenteraad in 2012. Het creëren van extra ligplaatsen heeft - naast andere bezwaren- consequenties voor de huidige en toekomstige bedrijfsvoering van DNV-GL op hun locatie tussen de Rosandepolder en Defensiehaven (het zogenaamde 'kortsluitingslaboratorium'). Deze conclusie is nog onverminderd van toepassing. De raad heeft, eveneens in het besluit van 2012, bepaald dat een eventuele uitbreiding van woonboten de bedrijfsvoering van DNV-GL niet in gevaar mag brengen.

Stadsblokken en Meinerswijk

- Masterplan 4.0 Stadsblokken/Meinerswijk (meerdere ligplaatsen)
- Nevengeul van Meinerswijk - Meginhardweg (meerdere ligplaatsen)

- Groene Rivier Stadsblokken/Meinerswijk (meerdere ligplaatsen)

In november 2019 heeft het college het ontwerp bestemmingsplan Stadsblokken en Meinerswijk vast gesteld. Conform de door de raad gestelde kaders is hierin niet voorzien in nieuwe ligplaatsen voor woonboten.

Binnen Nieuwe Haven

- Nieuwe ingang Nieuwe Haven (meerdere ligplaatsen)
- Herinrichting Nieuwe Haven (meerdere ligplaatsen)

Dit zijn de scenario's 2a, 2b en 2c uit de visie Nieuwe Haven. Zie de tabel in deze visie voor gedetailleerde uitwerking bevindingen. Kortgezegd/samengevat:

In de visie Nieuwe Haven staat dat de beste oplossing voor de haven is de functie wonen uit de haven te plaatsen; de industriële omgeving is hier niet geschikt voor. Met het bundelen van functies blijven knelpunten bestaan op het gebied van veiligheid (nautisch, hoog water) en ter hoogte van de woonboten kan geen goed woon- en leefklimaat gegarandeerd c.q. gerealiseerd worden. Voor de woonboten zijn de knelpunten uit de huidige situatie ook in de toekomst niet zorgvuldig op te lossen. De woonboten blijven binnen de hindercontouren van bedrijven liggen en/of leiden tot maatregelen in de haven die vanuit waterveiligheid niet wenselijk zijn. Andersom is het zo dat bedrijven door de aanwezigheid van de woonboten worden beperkt in hun (toekomstige) bedrijfsvoering, waarmee economische ontwikkeling van de haven beperkt wordt.

In het geval van een nieuwe entree van de haven, zal die nieuwe entree leiden tot een onveilige situatie o.a. vanwege de haakse aansluiting op de rivier en het feit dat de rivier hier vrij smal is. De maatregel ligt, rivierkundig gezien, in een ongunstig gebied. De Nederrijn is hier smal. Niet alleen zal de stroming in de haven veranderen, maar ook op de rivier zullen de effecten merkbaar zijn. Er zal stroomvertraging optreden met aanzanding en met een minder diepe rivier tot gevolg. Dit belemmert een veilige, vlotte doorvaart op de Nederrijn. Daarnaast zal opstuwing van water plaats gaan vinden in het geval een dam wordt gerealiseerd.

De nieuwe entree doorsnijdt de landtong, die onderdeel uitmaakt uit van een belangrijke slaapplaats van de Wulp (rode lijst-soort). Het betreft een slaapgebied dat zich uitstrekt van de Huissensche Waarden in het zuiden tot de landtong in de Nieuwe Haven in het noorden met daarin 4 tot 5 satellietverblijven. De verblijfplaats op de landtong in de Nieuwe Haven is de voorkeursslaapplek.

- Omruilactie Jason met woonbotensteiger (meerdere ligplaatsen)

Met Jason aan de steiger in de Nieuwe Haven blijft nautische veiligheid een probleem. De vaarbewegingen zijn nog steeds niet gescheiden, waardoor schepen in conflict kunnen komen met roeiers en zeilers op het water in de Nieuwe Haven. Bovendien belemmert een recreatieve functie aldaar, net als de woonboten in de huidige situatie, het optimaal gebruik van de kade voor bedrijven en aldus de economische ontwikkeling. De woonboten op de plek van Jason, maakt de boten kwetsbaar i.v.m. in- en uitvaart beroepsvaart.

Buiten de gemeente

- Mogelijke oplossingen in de Bijland of Lobith (meerdere ligplaatsen)

Het is niet aan de gemeente Arnhem om ligplaatsen te realiseren of aan te kopen in een andere gemeente. Indien een eigenaar van een woonboot in de Nieuwe Haven een mogelijkheid ziet elders een ligplaats te verwerven, dan kan de gemeente hieraan wel indirect bijdragen in de vorm van een financiële compensatie voor de achter te laten plaats in Arnhem (zie uitkoop).

Overig

- Westervoortsedijk opvullen gaten
- Uitkopen

De enige reële mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsten is door bestaande ligplaatsen elders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt af te voeren. Dit gaat hoogstens om een enkele plek. De kosten (en daarmee dus ook de waarde na verplaatsing) lopen sterk uiteen per locatie. Een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder is aanzienlijk meer waard dan een plek aan de Westervoortsedijk. Een plek aan de Westervoortsedijk is redelijk gelijkwaardig aan een plek in de Nieuwe Haven. Recentelijk is een formeel bestemde, gewenste ligplaats aan de Westervoortsedijk die op de markt kwam, verworven door de gemeente. De verwachting is dat hier door herschikking twee woonboten uit de Nieuwe Haven herplaatst kunnen worden. Voor de overige boten is uitkoop een reële optie. De financiële schadeloosstelling die hiermee samen hangt kunnen eigenaren indien gewenst zelf inzetten voor een ligplaats ergens anders in Arnhem of daarbuiten, als die beschikbaar is.

.

Onderwerp: Visie op de Nieuwe Haven

AANTEKENEN+gewone post

cc xx

Nieuwe Havenweg xxx

xx

Datum :
Zaaknummer : 423831
Contactpersoon : Rita Kleijwegt
Telefoonnummer : 026 3773010

Geachte mevrouw/meneer xx,

De afgelopen tijd is er veel te doen geweest over uw woonsituatie in de Nieuwe Haven. Ik heb u beloofd nog dit jaar te komen met een oplossing. Met deze brief stel ik u op de hoogte.

Het college van B&W doet vandaag een voorstel aan de gemeenteraad voor een oplossing. De raad heeft hierin het laatste woord, omdat het een belangrijk besluit is voor u persoonlijk en voor de stad en omdat er veel geld mee gemoeid is. Naar de verwachting zal de gemeenteraad hier in januari 2020 over vergaderen.

Het is dus aan de gemeenteraad om een definitief besluit te nemen. Een samenvatting van het voorstel van het college vindt u hieronder, alles onder voorbehoud van besluitvorming in de raad.

Geen goed woon- en leefklimaat

Voor u is de Nieuwe Haven de plek waar uw woonboot ligt. Maar de Nieuwe Haven is ook een industriehaven met aangrenzend bedrijventerreinen. Daarmee is de Nieuwe Haven van economische waarde voor Arnhem. Voor het college staat voorop dat ook bedrijven die veiligheidsrisico's of overlast met zich meebrengen, zich hier moeten kunnen blijven vestigen en moeten kunnen groeien. Het college is tot de conclusie gekomen dat in de Nieuwe Haven geen goed en verantwoord woon- en leefklimaat kan bestaan. Dat geldt voor de hele Nieuwe Haven.

Ligplaatsen opheffen

Ook al ervaart u zelf op dit moment misschien geen gevaar of overlast van industrie, dat kan in de toekomst veranderen door uitbreiding of nieuwe vestiging van een bedrijf of door een incident. De gemeente is in het belang van de veiligheid wettelijk verplicht hierin duidelijke keuzes te maken. De ligplaatsen voor woonboten in de Nieuwe Haven kunnen daarom niet worden gehandhaafd. Het betreft 13 ligplaatsen aan de Nieuwe Havenweg, 1 aan de landtong, en 1 aan de Westervoortsedijk.

Een vrijwillige uitkoopregeling

Aan u is altijd verteld dat u moet verplaatsen naar een andere ligplaats als die u aangeboden wordt. Al in 2014 is echter definitief vastgesteld dat er in Arnhem géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem. Die situatie is niet veranderd. De enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsten is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt af te voeren. Omdat die mogelijkheid er slechts voor een enkeling zal zijn, wil het college u financieel volledig schadeloos stellen voor het verlies van uw woning in de Nieuwe Haven. Hierdoor wordt u in de gelegenheid gesteld zelf een andere woning te vinden. We bieden daarvoor een vrijwillige

regeling aan. U kunt rustig de tijd nemen om een voor u juiste beslissing te nemen. Er zal een redelijke termijn gelden voor de regeling.

Welke kosten komen voor vergoeding in aanmerking?
Wij gaan uit van een volledige schadeloosstelling. Hierin zijn opgenomen de verkoopwaarde van de woonboot én de ligplaats, of, als u ervoor kiest zelf de woonboot te verkopen, de waarde van alleen de ligplaats. Ook is er een vergoeding voor bijkomende kosten zoals voor de verhuizing. Een voorschot is mogelijk als dat nodig is voor (een waarborgsom voor) een nieuwe woning.

Hoe wordt de waarde van de ligplaats en de woonboot vastgesteld?
Een onafhankelijk taxateur, gespecialiseerd in het taxeren van woonboten, zal de waarde van uw woonboot vaststellen. U kunt reageren op het concept van deze taxatie. Het definitieve rapport is voor de gemeente Arnhem maatgevend om met u in gesprek te gaan. Op basis hiervan volgt een aanbieding tot aankoop van de ligplaats en woonboot, dan wel alleen een aanbieding voor de aankoop van de ligplaats. Het staat u immers vrij de woonboot, zonder ligplaatsvergunning van de gemeente Arnhem, zelf te verkopen.

Als u instemt met de aanbieding van de gemeente Arnhem worden er nadere afspraken gemaakt over de datum dat u uw woonboot en ligplaatsvergunning, dan wel alleen de ligplaatsvergunning overdraagt aan de gemeente Arnhem, de uitbetaling van de schadeloosstelling, en eventueel een voorschot op de schadeloosstelling.

De onafhankelijke taxateur blijft tijdens het hele proces betrokken bij de afwikkeling van de vrijwillige uitkoopregeling.

Ligplaats Westervoortsedijk
Zoals u ongetwijfeld heeft vernomen heeft de gemeente Arnhem de woonboot aan de Westervoortsedijk 89b aangekocht. De reden voor deze aankoop is om hier twee woonboten uit de Nieuwe Haven naar te kunnen verplaatsen. Indien u gebruik wilt maken van deze mogelijkheid, en uw woonboot is geschikt om op deze locatie te worden geplaatst, kunt u dat na het besluit van de gemeenteraad aangeven. Als er meer dan twee bewoners interesse tonen, en hun woonboten zijn geschikt om op deze locatie te worden geplaatst, zal onze stadsnotaris worden gevraagd te loten.

Wat gebeurt er als niet alle woonbooteigenaren gebruik maken van de vrijwillige uitkoopregeling?
Wanneer de vrijwillige uitkoopregeling op termijn (gedacht wordt aan in eerste instantie minimaal een jaar) niet leidt tot het helemaal vrijmaken van de Nieuwe Haven, dan kan het college van B&W het voornemen uitspreken tot het intrekken van de resterende ligplaatsvergunningen. In dat geval kan er geen gebruik meer worden gemaakt van de vrijwillige uitkoopregeling. Uiteraard staat het een bewoner altijd vrij om verzoek te doen voor nadeelcompensatie.

Zoals gezegd is het nu aan de gemeenteraad om een definitief besluit te nemen. Zodra er een vergaderdatum bekend is (in elk geval een woensdagavond) geven wij die aan u door. Daarbij zal ook aangegeven worden hoe u uw mening naar voren kan brengen naar de raad, als u dat wilt. Als de raad besluit tot de uitkoopregeling nemen wij direct daarna contact met u op voor een persoonlijk gesprek over het vervolg.

Ik realiseer me dat deze brief mogelijk vragen bij u oproept. U kunt bellen met mevrouw Kleijwegt om uw vraag te stellen of om een afspraak te maken. Zij is bereikbaar via 026- 377 3010 of 06 52513713.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
Namens het college,

Jan van Dellen
Wethouder

Woonboten in de Nieuwe Haven

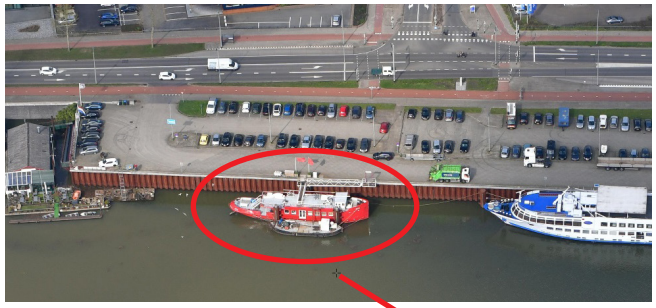

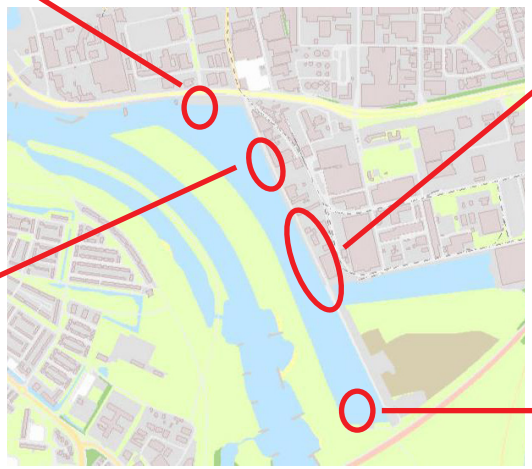

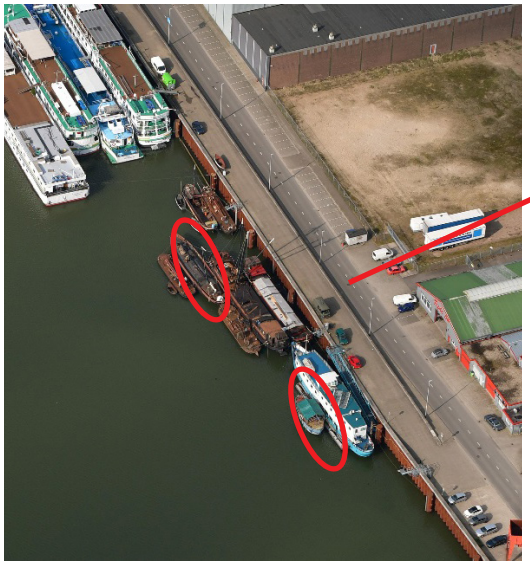

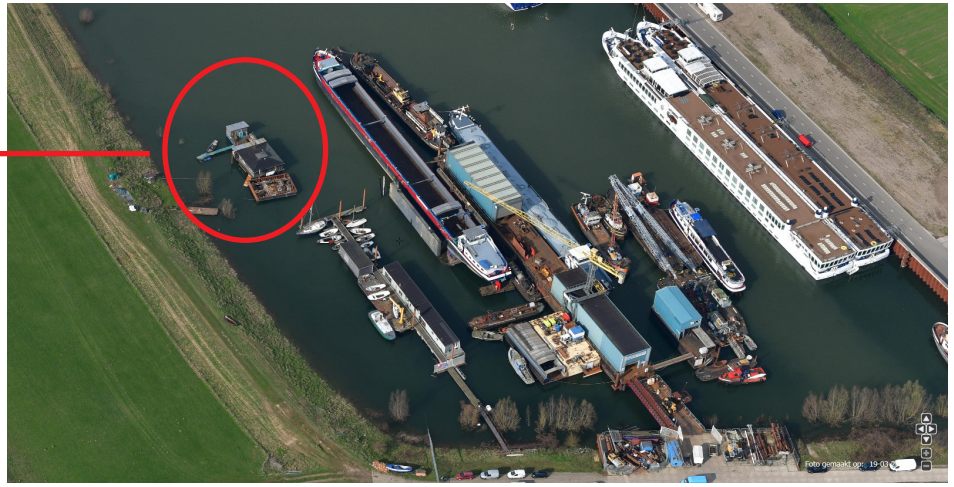

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 19032
Onderwerp : Visie nieuwe haven
I / S : Incidenteel
Raad d.d. :
Zaaknr. :

bedragen x € 1.000,--

Programma's	2020						2021						2022						2023					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																								
Geb 1 CSA																								
Geb 2 Noordwest																								
Geb 3 Noordoost																								
Geb 4 Presikhaaf																								
Geb 5 Malburgen																								
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld																								
Geb 7 De Laar/Elden																								
Geb 8 RKV																								
Stedelijke programma's																								
S00 Bestuur, dienstverlening en financ																								
S01 Veiligheid																								
S02 Bereikbaarheid																								
S03 Economie																								
S04 Onderwijs																								
S05 Cultuur																								
S06 Participatie en armoedebestrijding																								
S07 Zorg																								
S08 Welzijn en inclusie																								
S09 Gezondheid en sport																								
S10 Klimaat, energie en milieu																								
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	1.150		**-1.150**		1.150																			
S12 Wonen en leefomgeving																								
	1.150		**-1.150**		**1.150**																			
Totaal	1.150		**-1.150**		1.150																			

VANGOUD
advocaten voor vastgoed & overheid

Gemeente Arnhem
t.a.v. de raadsgriffie
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum	27 januari 2020
Onze referentie	20130100
Uw referentie	Raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven'
Inzake	Spaander / Gemeente Arnhem
Doorkiesnummer	(026) 443 5020
E-mail	martine@vangoud.nl

Geachte heer/mevrouw Kersten,

Vandaag heb ik namens de heer en mevrouw Spaander te Arnhem bijgaande brief aan het college van burgemeester en wethouders toegezonden.

Met het oog op de naderende behandeling van het raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven' verzoek ik u namens mijn cliënten vriendelijk om een afschrift van mijn brief aan het college onder de raadsleden te verspreiden en mij dit te bevestigen.

Met vriendelijke groet,
Vangoud Advocaten B.V.

M. Stokdijk
Advocaat

VANGOUD
advocaten voor vastgoed & overheid

Gemeente Arnhem
College van burgemeester en wethouders
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum	27 januari 2020
Onze referentie	20130100
Uw referentie	425363
Inzake	Spaander / Gemeente Arnhem
Doorkiesnummer	(026) 443 5020
E-mail	martine@vangoud.nl

Geacht college,

Op verzoek van Jeroen en Marloes Spaander reageer ik namens hen op uw brief d.d. 10 decemer jl met als onderwerp 'Visie op de nieuwe Haven'.

Cliënten hebben, als eigenaren van een woonschip, een ligplaatsvergunning en huurovereenkomst ten aanzien van een ligplaats die als ongewenst is bestempeld. Al jaren trachten cliënten de gemeente uitvoering te laten geven aan de toezegging van de gemeenteraad uit 2007 om binnen vijf jaar alternatieve ligplaatsen te creëren voor de ongewenste plekken. De toezegging is meermaals herhaald en bevestigd in rechterlijke uitspraken.

Nadat cliënten eerst hebben moeten concluderen dat de gemeente tussen 2007 en 2011 geen enkele inspanning heeft verricht om alternatieve ligplaatsen te creëren, hebben zij het gevoel dat zij vervolgens sinds 2011 aan het lijntje zijn gehouden, met als sluitstuk dat er nu aan de gemeenteraad wordt gevraagd om in te stemmen met een uitkoopregeling, die cliënten een volledige financiële schadeloosstelling zou moeten bieden.

Het steekt cliënten dat in uw brief is opgenomen dat al sinds 2014 duidelijk is dat er in Arnhem géén mogelijkheden zijn om nieuwe ligplaatsen te creëren. Voor zover u daarmee stelt dat u dat ook met cliënten heeft gecommuniceerd, betwisten zij dat uitdrukkelijk. Cliënten is ook na 2014 steeds voorgehouden dat er wordt gewerkt aan oplossingen en dat zij geduld moeten hebben. Voor hen is ook onbegrijpelijk dat zij, naar nu moet worden geconcludeerd, van 2014 tot 2019 kennelijk opnieuw zijn misleid, terwijl het voor de gemeente al die tijd al duidelijk zou zijn geweest dat er geen alternatieve mogelijkheden waren. Indien dat daadwerkelijk het geval zou zijn, is onbegrijpelijk waarom het dan tot 10 december jl. heeft moeten duren voordat het voornemen is uitgesproken om hen dan maar schadeloos te stellen.

Naar de stellige overtuiging van cliënten, is het dan ook niet juist dat er geen alternatieve mogelijkheden zijn. Die mogelijkheden zijn er wel en cliënten hebben u daarop ook steeds en uitvoerig gewezen. Met name de optie van een extra ligplaats in de Rosandepolder meteen links van de RWS kade en de optie van het creëren van 3 tot 6 ligplaatsen in de Defensiehaven,

behoeven in dit verband bijzondere aandacht. In het memo 'Voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden' d.d. 10 december jl. concludeert u dat deze opties consequenties hebben voor de bedrijfsvoering van DNV-GL. Voor zover dat al juist zou zijn, betekent dat echter niet dat het onmogelijk is om daar ligplaatsen te creëren. Hooguit zou gesteld kunnen worden dat dit voor DNV-GL (gevoelsmatig) niet het meest wenselijke scenario is, maar gezien het feit dat de gemeente al sinds 2012 in gebreke blijft met het nakomen van haar toezegging uit 2007, is het de vraag in hoeverre er op dit moment nog ruimte is voor het laten meewegen van bepaalde niet onderbouwde wensen van derden.

Namens cliënten is begin 2018 nog toegelicht dat de locatie in de Rosandepolder de onherroepelijke bestemming 'Wonen-woonschepenligplaats' heeft, waardoor er bij recht en dus zonder planologische besluitvorming woonschepen afgemeerd kunnen worden. Daarbij is tevens toegelicht dat de bestemming Wonen niet dichter bij de Kemalocatie komt te liggen en er in planologisch opzicht dus niets verandert ten nadele van Kema en er ook geen sprake zal zijn van belemmering van de bedrijfsvoering van Kema. De toelichting in het memo van 10 december jl. overtuigt bij deze stand van zaken op geen enkele wijze van (steekhoudende) bezwaren van en consequenties voor DNV-GL, die verbonden zouden kunnen zijn aan het toekennen van de betreffende ligplaats.

Met betrekking tot de opties in de Defensiehaven geldt eveneens dat niet blijkt van steekhoudende bezwaren tegen het creëren van ligplaatsen. In het raadsbesluit uit 2012 werd niet eens gewag gemaakt van de belangen van Kema / DNV-GL, terwijl nadrukkelijk wel andere consequenties zijn benoemd ten aanzien van het creëren van ligplaatsen in de Defensiehaven, tot het onderzoeken waarvan de raad opdracht heeft gegeven en budget beschikbaar heeft gesteld.

Ten aanzien van de aangedragen oplossing in Meinerswijk, wordt in het memo van 10 december jl. aangegeven dat het door het college in november 2019 vastgestelde ontwerpbestemmingsplan niet voorziet in nieuwe ligplaatsen. Ook dit gegeven is voor cliënten – gelet op de jarenlange zoektocht naar nieuwe ligplaatsen – onbegrijpelijk. De mogelijkheid om hier ligplaatsen te creëren is hiermee actief alsnog onmogelijk gemaakt door de gemeente.

In het raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven' is verwoord dat de enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt – tegen bijkomende kosten – af te voeren. Daarbij is aangegeven dat een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder aanzienlijk meer waard is dan een plek aan de Westervoortsedijk en dat uit oogpunt van rechtsgelijkheid van een ruil van een onwenselijke ligplaats in de Nieuwe Haven voor een formeel bestemde definitieve plek ergens anders alleen sprake kan zijn als de waarde van de betreffende ligplaats vergelijkbaar is. Die stelling is onjuist, alleen al vanwege het feit dat in het recente verleden op kosten van de gemeente ook woonboten uit de ASM haven zijn verplaatst naar waardevollere plaatsen. Bovendien is onjuist dat een dergelijke verplaatsing 'in feite een vorm van schadeloosstelling is', zoals in het raadsvoorstel is verwoord. Een dergelijke verplaatsing is geen schadeloosstelling, maar zou na vele jaren eindelijk resulteren in de nakoming van de verplichting die gemeente al in 2007 op zich heeft genomen om te zorgen voor alternatieven voor de onwenselijke ligplaatsen.

Conclusie van cliënten is dan ook dat er ten aanzien van de mogelijke alternatieven geen sprake is (of is geweest) van 'onmogelijkheden', maar van 'onwil'. Gelet op de voorgeschiedenis van de woonbotenkwestie, zou er naar de mening van cliënten echter geen ruimte meer mogen zijn voor het laten meewegen van onwenselijkheden, met name niet wanneer deze niet deugdelijk kunnen worden onderbouwd en beargumenteerd.

Cliënten zijn dus teleurgesteld in het feit dat een uitkoopregeling kennelijk het enige voor de gemeente aanvaardbare alternatief is. Niettemin zijn zij bereid een serieus voorstel voor een uitkoopregeling in overweging te nemen. U geeft aan dat een volledige schadeloosstelling zal worden aangeboden, maar geeft vervolgens aan dat hierin de verkoopwaarde van de woonboot en de ligplaats zullen zijn begrepen, alsmede een vergoeding voor bijkomende kosten, zoals verhuiskosten. Cliënten gaan er zonder meer vanuit dat het aan te bieden voorstel de ligplaats wordt gewaardeerd als legale en gewenste ligplaats en dat er geen afslag zal plaatsvinden ten aanzien van de huidige onwenselijke situatie, die immers al bijna tien jaar geleden opgelost had moeten zijn. Daarnaast zal een volledige schadeloosstelling ook een component dienen te bevatten voor de inkomens- en/of financieringsschade die cliënten zullen lijden voor het realiseren van alternatieve woonruimte. Deze component ontbreekt in uw opsomming, maar gelet op het feit dat u herhaaldelijk uitspreekt dat het om een volledige schadeloosstelling zal gaan, zal ook deze component moeten worden meegenomen. Daarnaast dient er aandacht te zijn voor de materiële en immateriële schade die cliënten in de afgelopen vijf tot tien jaar hebben ondervonden door de situatie zoals die door de gemeente in strijd met zeer concrete toezeggingen al die jaren in stand is gehouden.

Hiermee rijst voor cliënten wel de vraag of het budget dat u de raad vraagt vrij te maken voor de uitkoopregeling, voldoende zal zijn om alle resterende woonbootbewoners met een ongewenste plek volledig schadeloos te kunnen stellen. Ook roept het de vraag op wat de situatie zal zijn indien het beschikbaar te maken budget onvoldoende zal blijken te zijn. De reden voor cliënten om een uitkoopregeling serieus in overweging te nemen, is dat de kwestie zich al veel te lang voortsleept en een ernstige wissel op cliënten trekt. Voorkomen dient te worden dat dit ook bij de uitwerking en afhandeling van de uitkoopregeling wederom het geval wordt.

Cliënten vernemen graag wanneer de raad over het voorstel zal vergaderen. Vooruitlopend daarop zal deze brief in ieder geval alvast in afschrift aan de raad worden verzonden. Nadat de raad een besluit heeft genomen, zullen cliënten ook formeel aangeven of zij in aanmerking willen komen voor de ligplaats aan de Westervoortsedijk. Vooralsnog houden zij alle opties open. Zij vertrouwen er bovendien graag op dat er ruimte zal zijn voor een open dialoog en onderhandeling over het te formuleren uitkoopvoorstel en dat hen niet het mes op de keel zal worden gezet in die onderhandelingen, welk gevoel cliënten wel krijgen waar u in uw brief melding maakt van de voorgenomen intrekking van de ligplaatsvergunning indien er geen overeenstemming wordt bereikt.

Hoogachtend,
Vangoud Advocaten B.V.

M. Stokdijk
Advocaat

https://youtu.be/mFily8Yq_3g

Van: Arnhems Peil [mailto:contact@arnhemspeil.nl]
Verzonden: maandag 3 februari 2020
Onderwerp: Inbreng Stichting Arnhems Peil & Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven voor de rondetafelgesprekken t.b.v. de "Visie Nieuwe Haven"

Geachte gemeenteraadsleden, fractievolgers en College van B&W,

Afgelopen vrijdagmiddag hebben we te horen gekregen dat de rondetafelgesprekken t.a.v. de “Visie Nieuwe Haven” aankomende woensdag avond behandeld gaat worden. Wij zouden graag vooraf aan de rondetafelgesprekken een aantal zaken inbrengen zodat u zich goed kunt voorbereiden. Alvast hartelijk dank dat u de tijd neemt om deze stukken door te lezen. We zouden het op prijs stellen als deze mail ook opgevoerd wordt bij de agendastukken t.b.v. de “Visie Nieuwe Haven”. Alvast hartelijk dank.

Inbreng video over het woonbotendossier m.b.t. de “Visie Nieuwe Haven”
Wij hebben door middel van een korte video onze inbreng voor de “Visie Nieuwe Haven” ingebracht waarbij u in een paar minuten het woonbotendossier m.b.t. de Nieuwe Haven voorbij ziet komen en zouden het op prijs stellen indien u de moeite neemt om deze te bekijken. We zouden het daarnaast op prijs stellen als de link naar de video wordt opgevoerd bij de stukken in de agenda: 2020-02-02-arnhemspeil-inbreng-video-woonbotendossier-gemeente-arnhem-tbv-behandeling-visie-nieuwe-haven

Inbreng van Goud advocatenkantoor m.b.t. de “Visie Nieuwe Haven”
Ons advocatenkantoor heeft op 29 januari een brief aan het College en de gemeenteraad verzonden met het verzoek om deze op te voeren als inbreng voor de behandeling van de “Visie Nieuwe Haven”. De griffie heeft bevestigd dat dit stuk opgevoerd is, deze was echter niet terug te zien in de stukken die betrekking hebben op de “Visie Nieuwe Haven”. Er is ons door de heer Kranenborg verzocht om de stukken via de mail aan u door te sturen zodat ze alsnog opgevoerd kunnen worden bij de stukken voor de “Visie Nieuwe Haven”.
Wij hebben deze zowel als bijlage en als link toegevoegd: 2020-01-27-vangoud-brief-inzake-raadsvoorstel-visie-nieuwe-haven-inzake-spaander-gemeente-arnhem.pdf

Reactie op de inbreng van de gemeente ambtenaren en het College
In de bijlage (en als link hierna) hebben we een reactie gegeven op de door het College en de verantwoordelijke gemeenteambtenaren aangedragen stukken. De belangrijkste punten uit onze reactie betreft de opsomming van punten die (bewust) niet mee zijn genomen, de reactie op de oplossingen die onterecht zijn afgewezen en daarnaast de mededeling dat we van mening zijn dat het College en de desbetreffende ambtenaren u en onze stadgenoten door middel van dit voorstel bewust in een risicovolle situatie plaatsen met mogelijk een groot aantal gewonden of erger en hoge schadeclaims als gevolg: 2020-02-03-arnhemspeil-awn-reactie-op-inbreng-college-en-ambtenaren-gemeente-arnhem-voor-de-rondetafelgesprekken-tav-de-visie-nieuwe-haven.pdf

Masterplan Eilanden 4.0 Stadsblokken Meinerswijk
Eind 2018 heeft Stichting Arnhems Peil het Masterplan 4.0 ingediend om daarmee alle problemen m.b.t. de woonboten, de jachthaven, de roei- en zeilvereniging en de waterscouting uit de Nieuwe Haven op te lossen. Indien de jachthaven, de roei- en zeilvereniging en de waterscouting verplaatst worden naar Meinerswijk (het grondgebied waar deze volgens ons plan geplaatst kunnen worden is nu van de gemeente Arnhem) dan kunnen de overgebleven woonboten aan de Westervoortsedijk geplaatst worden waar de overige woonboten met een woonbestemming ook liggen. De grootste risico’s zijn hiermee voorkomen en de ingang van de Nieuwe Haven wordt hierdoor ook nog eens 30

meter breder: 2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem.pdf

Samenvattingen van de gemeentelijke stukken per onderwerp
Mocht u informatie zoeken over een bepaald onderwerp (zoals b.v. de inspannings- en resultaatverplichting of onze aangeboden 12 oplossingen) dan hebben wij hieronder de links beschikbaar gesteld naar de desbetreffende samenvattingen:

samenvatting-inspanning-en-resultaatverplichting-gemeente-arnhem-tbv-opleveren-gewenste-woonbootlocaties-mb

samenvatting-gemeentebestuur-arnhem-al-jaren-op-de-hoogte-van-verplichting-en-oplossing-stadsblokken-meiners

samenvatting-gemeentebestuur-arnhem-is-sinds-2004-bijna-jaarlijks-op-de-hoogte-gesteld-van-de-risicos-in-nieuwe

samenvatting-verplichting-gemeente-arnhem-uit-2007-om-binnen-5-jaar-gewenste-ligplaatsen-op-te-leveren-mbt-w

samenvatting-situatie-asm-en-nieuwe-haven-gecreeerd-door-gemeente-arnhem-en-wordt-bewust-in-stand-gehoude

samenvatting-alle-oplossingen-voor-gewenste-ligplaatsen-woonboten-nieuwe-haven-op-een-rij-gemeente-arnhem-v

samenvatting-overleg-gemeente-arnhem-raadsleden-mbt-woonbotendossier-zaaknr-ombudsman-2019-00843

Overige bronnen
Link naar onze video inbreng 2020-02-02-arnhemspeil-inbreng-video-woonbotendossier-gemeente-arnhem-tbv-behandeling-visie-nieuwe-haven
Link naar de inbreng van onze advocaat 2020-01-27-vangoud-brief-inzake-raadsvoorstel-visie-nieuwe-haven-inzake-spaander-gemeente-arnhem.pdf
Link naar ons Masterplan 4.0 2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem.pdf

Met vriendelijke groet,
Jeroen & Marloes Spaander
www.arnhemspeil.nl

Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven (AWN),
Stichting Arnhems Peil,
Onszelf

VANGOUD
advocaten voor vastgoed & overheid

Gemeente Arnhem
t.a.v. de raadsgriffie
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum	27 januari 2020
Onze referentie	20130100
Uw referentie	Raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven'
Inzake	Spaander / Gemeente Arnhem
Doorkiesnummer	(026) 443 5020
E-mail	martine@vangoud.nl

Geachte heer/mevrouw Kersten,

Vandaag heb ik namens de heer en mevrouw Spaander te Arnhem bijgaande brief aan het college van burgemeester en wethouders toegezonden.

Met het oog op de naderende behandeling van het raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven' verzoek ik u namens mijn cliënten vriendelijk om een afschrift van mijn brief aan het college onder de raadsleden te verspreiden en mij dit te bevestigen.

Met vriendelijke groet,
Vangoud Advocaten B.V.

M. Stokdijk
Advocaat

VANGOUD
advocaten voor vastgoed & overheid

Gemeente Arnhem
College van burgemeester en wethouders
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum	27 januari 2020
Onze referentie	20130100
Uw referentie	425363
Inzake	Spaander / Gemeente Arnhem
Doorkiesnummer	(026) 443 5020
E-mail	martine@vangoud.nl

Geacht college,

Op verzoek van Jeroen en Marloes Spaander reageer ik namens hen op uw brief d.d. 10 decemer jl met als onderwerp 'Visie op de nieuwe Haven'.

Cliënten hebben, als eigenaren van een woonschip, een ligplaatsvergunning en huurovereenkomst ten aanzien van een ligplaats die als ongewenst is bestempeld. Al jaren trachten cliënten de gemeente uitvoering te laten geven aan de toezegging van de gemeenteraad uit 2007 om binnen vijf jaar alternatieve ligplaatsen te creëren voor de ongewenste plekken. De toezegging is meermaals herhaald en bevestigd in rechterlijke uitspraken.

Nadat cliënten eerst hebben moeten concluderen dat de gemeente tussen 2007 en 2011 geen enkele inspanning heeft verricht om alternatieve ligplaatsen te creëren, hebben zij het gevoel dat zij vervolgens sinds 2011 aan het lijntje zijn gehouden, met als sluitstuk dat er nu aan de gemeenteraad wordt gevraagd om in te stemmen met een uitkoopregeling, die cliënten een volledige financiële schadeloosstelling zou moeten bieden.

Het steekt cliënten dat in uw brief is opgenomen dat al sinds 2014 duidelijk is dat er in Arnhem géén mogelijkheden zijn om nieuwe ligplaatsen te creëren. Voor zover u daarmee stelt dat u dat ook met cliënten heeft gecommuniceerd, betwisten zij dat uitdrukkelijk. Cliënten is ook na 2014 steeds voorgehouden dat er wordt gewerkt aan oplossingen en dat zij geduld moeten hebben. Voor hen is ook onbegrijpelijk dat zij, naar nu moet worden geconcludeerd, van 2014 tot 2019 kennelijk opnieuw zijn misleid, terwijl het voor de gemeente al die tijd al duidelijk zou zijn geweest dat er geen alternatieve mogelijkheden waren. Indien dat daadwerkelijk het geval zou zijn, is onbegrijpelijk waarom het dan tot 10 december jl. heeft moeten duren voordat het voornemen is uitgesproken om hen dan maar schadeloos te stellen.

Naar de stellige overtuiging van cliënten, is het dan ook niet juist dat er geen alternatieve mogelijkheden zijn. Die mogelijkheden zijn er wel en cliënten hebben u daarop ook steeds en uitvoerig gewezen. Met name de optie van een extra ligplaats in de Rosandepolder meteen links van de RWS kade en de optie van het creëren van 3 tot 6 ligplaatsen in de Defensiehaven,

behoeven in dit verband bijzondere aandacht. In het memo 'Voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden' d.d. 10 december jl. concludeert u dat deze opties consequenties hebben voor de bedrijfsvoering van DNV-GL. Voor zover dat al juist zou zijn, betekent dat echter niet dat het onmogelijk is om daar ligplaatsen te creëren. Hooguit zou gesteld kunnen worden dat dit voor DNV-GL (gevoelsmatig) niet het meest wenselijke scenario is, maar gezien het feit dat de gemeente al sinds 2012 in gebreke blijft met het nakomen van haar toezegging uit 2007, is het de vraag in hoeverre er op dit moment nog ruimte is voor het laten meewegen van bepaalde niet onderbouwde wensen van derden.

Namens cliënten is begin 2018 nog toegelicht dat de locatie in de Rosandepolder de onherroepelijke bestemming 'Wonen-woonschepenligplaats' heeft, waardoor er bij recht en dus zonder planologische besluitvorming woonschepen afgemeerd kunnen worden. Daarbij is tevens toegelicht dat de bestemming Wonen niet dichter bij de Kemalocatie komt te liggen en er in planologisch opzicht dus niets verandert ten nadele van Kema en er ook geen sprake zal zijn van belemmering van de bedrijfsvoering van Kema. De toelichting in het memo van 10 december jl. overtuigt bij deze stand van zaken op geen enkele wijze van (steekhoudende) bezwaren van en consequenties voor DNV-GL, die verbonden zouden kunnen zijn aan het toekennen van de betreffende ligplaats.

Met betrekking tot de opties in de Defensiehaven geldt eveneens dat niet blijkt van steekhoudende bezwaren tegen het creëren van ligplaatsen. In het raadsbesluit uit 2012 werd niet eens gewag gemaakt van de belangen van Kema / DNV-GL, terwijl nadrukkelijk wel andere consequenties zijn benoemd ten aanzien van het creëren van ligplaatsen in de Defensiehaven, tot het onderzoeken waarvan de raad opdracht heeft gegeven en budget beschikbaar heeft gesteld.

Ten aanzien van de aangedragen oplossing in Meinerswijk, wordt in het memo van 10 december jl. aangegeven dat het door het college in november 2019 vastgestelde ontwerpbestemmingsplan niet voorziet in nieuwe ligplaatsen. Ook dit gegeven is voor cliënten – gelet op de jarenlange zoektocht naar nieuwe ligplaatsen – onbegrijpelijk. De mogelijkheid om hier ligplaatsen te creëren is hiermee actief alsnog onmogelijk gemaakt door de gemeente.

In het raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven' is verwoord dat de enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt – tegen bijkomende kosten – af te voeren. Daarbij is aangegeven dat een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder aanzienlijk meer waard is dan een plek aan de Westervoortsedijk en dat uit oogpunt van rechtsgelijkheid van een ruil van een onwenselijke ligplaats in de Nieuwe Haven voor een formeel bestemde definitieve plek ergens anders alleen sprake kan zijn als de waarde van de betreffende ligplaats vergelijkbaar is. Die stelling is onjuist, alleen al vanwege het feit dat in het recente verleden op kosten van de gemeente ook woonboten uit de ASM haven zijn verplaatst naar waardevollere plaatsen. Bovendien is onjuist dat een dergelijke verplaatsing 'in feite een vorm van schadeloosstelling is', zoals in het raadsvoorstel is verwoord. Een dergelijke verplaatsing is geen schadeloosstelling, maar zou na vele jaren eindelijk resulteren in de nakoming van de verplichting die gemeente al in 2007 op zich heeft genomen om te zorgen voor alternatieven voor de onwenselijke ligplaatsen.

Conclusie van cliënten is dan ook dat er ten aanzien van de mogelijke alternatieven geen sprake is (of is geweest) van 'onmogelijkheden', maar van 'onwil'. Gelet op de voorgeschiedenis van de woonbotenkwestie, zou er naar de mening van cliënten echter geen ruimte meer mogen zijn voor het laten meewegen van onwenselijkheden, met name niet wanneer deze niet deugdelijk kunnen worden onderbouwd en beargumenteerd.

Cliënten zijn dus teleurgesteld in het feit dat een uitkoopregeling kennelijk het enige voor de gemeente aanvaardbare alternatief is. Niettemin zijn zij bereid een serieus voorstel voor een uitkoopregeling in overweging te nemen. U geeft aan dat een volledige schadeloosstelling zal worden aangeboden, maar geeft vervolgens aan dat hierin de verkoopwaarde van de woonboot en de ligplaats zullen zijn begrepen, alsmede een vergoeding voor bijkomende kosten, zoals verhuiskosten. Cliënten gaan er zonder meer vanuit dat het aan te bieden voorstel de ligplaats wordt gewaardeerd als legale en gewenste ligplaats en dat er geen afslag zal plaatsvinden ten aanzien van de huidige onwenselijke situatie, die immers al bijna tien jaar geleden opgelost had moeten zijn. Daarnaast zal een volledige schadeloosstelling ook een component dienen te bevatten voor de inkomens- en/of financieringsschade die cliënten zullen lijden voor het realiseren van alternatieve woonruimte. Deze component ontbreekt in uw opsomming, maar gelet op het feit dat u herhaaldelijk uitspreekt dat het om een volledige schadeloosstelling zal gaan, zal ook deze component moeten worden meegenomen. Daarnaast dient er aandacht te zijn voor de materiële en immateriële schade die cliënten in de afgelopen vijf tot tien jaar hebben ondervonden door de situatie zoals die door de gemeente in strijd met zeer concrete toezeggingen al die jaren in stand is gehouden.

Hiermee rijst voor cliënten wel de vraag of het budget dat u de raad vraagt vrij te maken voor de uitkoopregeling, voldoende zal zijn om alle resterende woonbootbewoners met een ongewenste plek volledig schadeloos te kunnen stellen. Ook roept het de vraag op wat de situatie zal zijn indien het beschikbaar te maken budget onvoldoende zal blijken te zijn. De reden voor cliënten om een uitkoopregeling serieus in overweging te nemen, is dat de kwestie zich al veel te lang voortsleept en een ernstige wissel op cliënten trekt. Voorkomen dient te worden dat dit ook bij de uitwerking en afhandeling van de uitkoopregeling wederom het geval wordt.

Cliënten vernemen graag wanneer de raad over het voorstel zal vergaderen. Vooruitlopend daarop zal deze brief in ieder geval alvast in afschrift aan de raad worden verzonden. Nadat de raad een besluit heeft genomen, zullen cliënten ook formeel aangeven of zij in aanmerking willen komen voor de ligplaats aan de Westervoortsedijk. Vooralsnog houden zij alle opties open. Zij vertrouwen er bovendien graag op dat er ruimte zal zijn voor een open dialoog en onderhandeling over het te formuleren uitkoopvoorstel en dat hen niet het mes op de keel zal worden gezet in die onderhandelingen, welk gevoel cliënten wel krijgen waar u in uw brief melding maakt van de voorgenomen intrekking van de ligplaatsvergunning indien er geen overeenstemming wordt bereikt.

Hoogachtend,
Vangoud Advocaten B.V.

M. Stokdijk
Advocaat

Geachte Raadsleden en Burgermeester & Wethouders,

Hieronder hebben we een reactie gegeven op de door het College en de verantwoordelijke gemeenteambtenaren aangedragen stukken. De belangrijkste punten uit onze reactie betreft de opsomming van punten die niet mee zijn genomen, de reactie op de oplossingen die onterecht zijn afgewezen en daarnaast de mededeling dat we van mening zijn dat het College en de desbetreffende ambtenaren u en onze stadgenoten door middel van dit voorstel in een risicovolle situatie plaatsen met mogelijk een groot aantal gewonden of erger en hoge schadeclaims als gevolg.

Behandeladvies 5 februari 2020, informatieve behandeling

In het behandeladvies staat de volgende zin opgenomen: *"De watersportverenigingen Jason en Miguel Pro kunnen wel in de Nieuwe Haven blijven, wel moeten er mogelijk aanvullende veiligheidsmaatregelen genomen worden."*

Het advies en voorstel van het College gaat er vanuit dat de jachthaven met watersportverenigingen en de scouting veilig in de Nieuwe Haven kunnen blijven terwijl de veiligheidsrapporten van de afgelopen jaren en de meerdere aanvaringen precies het tegenovergestelde aangeven. 18 september 2018 is er zelfs door middel van de Nota Nautische veiligheid Nieuwe Haven opdracht gegeven naar aanleiding van die veiligheidsrapportages en aanvaringen om vooruitlopend op de definitieve veiligheidsmaatregelen alvast tijdelijke maatregelen te nemen in de vorm van het slaan van palen voor de jachthaven. Deze opdracht is meer dan een jaar later nog steeds niet uitgevoerd ondanks de volgende conclusie van het laatste veiligheidsrapport:

> *"In de haven hebben zich de afgelopen 15 jaar 59 geregistreerde incidenten voorgedaan. Er zijn nog geen grote persoonlijke ongevallen voorgekomen. Wel zijn er al enkele lichtgewonden gevallen… Beroepsvaartuigen hebben beperkte ruimte voor het manoeuvreren in de havenmond. De hoek van de havenmond ten opzichte van de rivier in combinatie met stroming en wind zorgt ervoor dat het in- en uitvaren van de haven bovengemiddeld complex is. In de havenmond ontbreekt een veiligheidsstrook als onderdeel van de vaarweg. De veiligheidsstrook wordt momenteel bezet door de jachthavens. Het is circa 10 keer voorgekomen dat een vaartuig de jachthaven heeft geramd. Hierbij zijn al meerdere jachten zwaar beschadigd en men mag van geluk spreken dat nog geen ernstig gewonden of doden zijn gevallen."*

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2018-09-18-gemeente-arnhem-raadsbesluit-en-brief-van-college-burgemeester-en-wethouders-inclusief-rapport-actualisatie-onderzoek-veiligheid-nieuwe-haven.pdf

Aanvaring Jachthaven Jason in 2009

Aanvaring Jachthaven Jason in 2016

Het is voor ons niet te bevatten dat dit het advies van het College betreft terwijl er meerdere onafhankelijke veiligheidsrapportages zijn opgeleverd waarin de jachthavens met de bijbehorende watersportverenigingen als grootste gevaar worden aangemerkt met een risico op ernstige gewonden of doden als zeer reële optie. Die watersportverenigingen bestaan grotendeels uit jongeren en in de ingang van de Nieuwe Haven zwemmen de hele zomer door jongeren die bij de jachthaven of de verenigingen horen. Het laatste veiligheidsrapport is zeer duidelijk over de consequenties en mogelijke oplossingen. Die aangeboden oplossingen zouden alle veiligheidsproblemen in de Nieuwe Haven in 1x oplossen:

> *"Het grootste veiligheidsrisico bevindt zich in de monding en het toeleiding kanaal van de haven. Het manoeuvreren bij het in- en uitvaren van grote schepen, in combinatie met de aanwezige jachthaven en kano- en roeivereniging, brengt flinke risico's met zich mee."*
>
> *"De havenmond is circa **90 meter breed** van oever tot oever. In de havenmond bevinden zich de jachthavens Jason en Valkenburg. Door de aanwezigheid van de jachthavens blijft een breedte van **40 meter over** in de havenmond. Het in- en uitvaren van de haven is bovengemiddeld complex als gevolg van de beperkte breedte en de hoek ten opzichte van de rivier in combinatie met de stroming op de Nederrijn en de wind."*
>
> *"Vooral de combinatie van kleine recreatievaartuigen, zoals roeiboten en zeilboten, met grote beroepsvaartuigen leidt tot gevaarlijke situaties."*
>
> Voorstel in het laatste veiligheidsrapport voor een tijdelijke oplossing (nog steeds niet uitgevoerd!):
> *"Omdat het gaat om grote risico's hebben wij, na kennisgeving van het onderzoek, opdracht gegeven om alvast enkele maatregelen uit te voeren… Als tweede laten wij palen plaatsen voor de jachthaven van Jason… Met deze maatregelen worden de grootste risico's op korte termijn verkleind."*
>
> Voorstel in het laatste veiligheidsrapport voor een permanente oplossing:
> *"De roei- en zeilvereniging zouden verplaatst kunnen worden naar: - Meinerswijk: in de nevengeul kunnen zij in alle rust en veiligheid roeien en zeilen - Rosandepolder: op deze plas kan veilig geoefend worden met roei en zeilboten en rustiger vaarwater op de rivier is binnen handbereik"*
>
> *"De scouting zou verplaatst kunnen worden naar: - Defensiehaven, waar al een andere scoutinggroep aanwezig is - Meinerswijk: in de nevengeul kunnen zij in alle rust en veiligheid roeien en zeilen - Oude haven: indien de Oude Haven gerealiseerd wordt kan hier ook ruimte komen voor de scouting"*
>
> *"De jachthavens met motorboten kunnen verplaatst worden naar: - De ASM haven - Oude haven: het uitgraven van de Oude haven die vroeger op de plaats van de Blauwe golven aanwezig was zorgt voor een mooi beeld en recreatie dicht bij de stad - Rosandepolder: op de locatie waar nu een kade aanwezig is kan een jachthaven geplaatst worden"*

In het veiligheidsrapport wordt al voorgesteld om zowel de roei- en zeilvereniging als ook de waterscouting te verplaatsen naar Meinerswijk of de Rosandepolder. Ons Masterplan 4.0 (zie uitleg hieronder) gaat er vanuit dat alle watergebonden recreatiefuncties verplaatst worden naar Meinerswijk maar de Rosandepolder is natuurlijk ook een goed plan.

Masterplan Eilanden 4.0 Stadsblokken Meinerswijk
Eind 2018 heeft Stichting Arnhems Peil het Masterplan 4.0 ingediend om daarmee alle problemen m.b.t. de woonboten, de jachthaven, de roei- en zeilvereniging en de waterscouting uit de Nieuwe Haven op te lossen. Indien de jachthaven, de roei- en zeilvereniging en de waterscouting verplaatst worden naar Meinerswijk (het grondgebied waar deze volgens ons plan geplaatst kunnen worden is nu van de gemeente Arnhem) dan kunnen de overgebleven woonboten aan de Westervoortsedijk geplaatst worden waar de overige woonboten met een woonbestemming ook liggen. De grootste risico's zijn hiermee voorkomen en de ingang van de Nieuwe Haven wordt hierdoor ook nog eens 30 meter breder: 2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem.pdf

Raadsvoorstel "Visie Nieuwe Haven"

Het raadsvoorstel bevat de volgende zinnen:

> *"Voor de watersportverenigingen Jason en Miguel Pro ligt het vraagstuk van de nautische veiligheid anders dan voor de woonboten, onder meer omdat de veiligheid voor sporters en recreanten verbeterd kan worden door het aanpassen van gedrag… De effectieve maatregelen die op korte termijn zijn te nemen, zijn onder andere het afschermen van de jachthaven door middel van beschermpalen en het blijven voorlichten van gebruikers."*

Het raadsvoorstel verzuimt te vermelden dat er al sinds 2004 minimaal 27x gewaarschuwd is door middel van onafhankelijke veiligheidsrapporten, raadsstukken, memo's en juridische documenten voor de risico's en gevaren in de Nieuwe Haven o.a. m.b.t. de roei- & zeilvereniging en sinds een paar jaar ook voor de waterscouting en dat er in 2018 al een uitgebreid veiligheidsrapport is uitgebracht waarin heel duidelijk wordt aangegeven dat het een wonder is dat er nog geen ernstige gewonden of doden zijn gevallen.

De opdracht tot het plaatsen van de palen voor de jachthaven was in 2018 juist een zeer noodzakelijk tijdelijk voorstel om het aanzienlijke en reële gevaar op ernstig gewonden of erger te voorkomen in afwachting van een definitieve oplossing. Dit huidige voorstel van het College is dusdanig naïef en gevaarlijk dat het College hiermee mensen levens in gevaar brengt. De laatste drie aanvaringen met grote schade betroffen allen technische problemen van b.v. de stuurinrichting of boegschroef van een olietanker en vrachtschepen. Dit is niet te verhelpen met *"aanpassen van gedrag" of "voorlichten van gebruikers"*. Zelfs het plaatsen van de palen wordt door de meesten in de haven afgedaan als een onzinnige oplossing. De palen zouden van een dusdanige grote moeten worden om een olietanker of vrachtschip op te vangen dat het de doorgang naar de steigers onmogelijk zou maken voor de plezierjachten. Daarnaast schuilt het grootste gevaar volgens het laatste veiligheidsrapport juist bij het gezamenlijk gebruiken van de haveningang: *"Vooral de combinatie van kleine recreatievaartuigen, zoals roeiboten en zeilboten, met grote beroepsvaartuigen leidt tot gevaarlijke situaties."*

Het raadsvoorstel bevat vervolgens de volgende pertinente onjuistheid:

> *"Al in 2014 is echter definitief vastgesteld dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem. Die situatie is niet veranderd."*

De bovenstaande zin heeft enkel als doel om de gemeenteraad te overtuigen dat er geen andere opties meer zouden zijn zodat zij voor dit voorstel stemmen, om de prijs voor het uitkoopbod te drukken en alvast ter voorbereiding op de schadeclaims en rechtszaken die zullen volgen.

Voor de onderbouwing van onze vorige stellingen verwijzen we eerst naar onze voorgestelde mogelijkheden voor extra gewenste ligplaatsen aan de Westervoortsedijk op de locatie voor woonboten die nu voor wonen bestemd zijn. 2014-02-07-voorstel-awn-beschikbare-woonbootlocaties-met-woonbestemming-uitbreiden-op-kopen-westervoortsedijk-arnhem.pdf

Locaties aan de Westervoortsedijk

Zoals u kunt lezen in het stuk waar de vorige link naar verwijst hebben we sinds 2013 de mogelijkheid aangedragen om door aanschaf van een ligplaats in het rijtje met gewenste woonboten meerdere ligplaatsen te creëren. Het was zelfs niet per se nodig om een ligplaats aan te schaffen om die extra ligplaatsen te creëren zoals u in onze voorstellen heeft kunnen lezen. Die opties hebben we in 2014, 2016, 2018 en in 2019 wederom voorgesteld en op 2 december 2019 kregen we een bedankje van de heer Thor Smits dat ze ons voorstel ook daadwerkelijk hebben uitgevoerd. Er waren dus sinds 2014 wel mogelijkheden.

Locaties in de Rosandepolder en de Defensiehaven

In het bijgevoegde aangepaste feitenrelaas van de heer Thor Smits is bij de mogelijke ligplaatsoptie in de Rosandepolder naast de RWS-kade de reden voor afwijzen van de voorgestelde locatie het volgende aangegeven:

> *"Het creëren van extra ligplaatsen heeft - naast andere bezwaren- consequenties voor de huidige en toekomstige bedrijfsvoering van DNV-GL. De raad heeft, eveneens in het besluit van 2012, bepaald dat een eventuele uitbreiding van woonboten de bedrijfsvoering van DNV-GL [voormalig KEMA] niet in gevaar mag brengen."*

Ons advocatenkantoor heeft al sinds 2016 bij de gemeente Arnhem, het College van B&W en de raadsleden kenbaar gemaakt dat het toekennen van die ene extra ligplaats in de Rosandepolder geen consequenties heeft voor DNV-GL/KEMA, dat er in planologisch opzicht niets veranderd en dat Rijkswaterstaat al jaren toestemming heeft gegeven voor deze ene extra ligplaatslocatie.

De heer Smits en voorheen de heer Kalsbeek geven een verkeerd beeld van de situatie met een besluit dat gebaseerd is op het voorstel om op die locatie de woonbotensteiger voor 7 woonboten te plaatsen. Dat besluit is destijds afgewezen omdat die steiger voor meerdere woonboten te lang zou worden en daardoor wel in de zone van de DNV-GL/KEMA zou komen. Voor ons voorstel voor die ene ligplaats zijn dat besluit en die consequenties niet van toepassing.

> *"Deze locatie in de Rosandepolder heeft op grond van het onherroepelijke bestemmingsplan Rivierenzone 2013 reeds de bestemming 'Wonen - woonschepenligplaats'. De gemeente kan daar dus bij recht (zonder nadere planologische besluitvorming) woonschepen afmeren. De bestemming Wonen komt niet dichterbij te liggen bij de Kema locatie, dus in planologisch opzicht verandert er niets te nadele van Kema. Het verlenen van een ligplaatsvergunning zal voor Kema dus ook geen enkele belemmering opleveren in de bedrijfsvoering. Rijkswaterstaat heeft al toestemming verleend t.b.v. het creëren van de desbetreffende locatie. De breedte van de zone met deze bestemming is ruim 32 meter."*

Deze uitleg geldt ook voor de drie (max 6) mogelijke ligplaatsen in de Defensiehaven.

2020-01-27-goudadvocaten-reactie-aan-burgermeester-en-wethouders-en-raadsleden-op-definitieve-versie-visie-nieuwe-haven-woonbotendossier.pdf

2018-04-23-gemeente-arnhem-weigert-reactie-mbt-door-woonbootbewoner-nieuwe-haven-aangedragen-oplossing-tav-ligplaats-aan-rws-kade-rosandepolder.pdf

2016-07-12-rechtbank-gelderland-zaak-20130100-woonbootbewoner-nieuwe-haven-arnhem-aanvulling-gronden-zaaknummer-arn-16-2409-veror.pdf

Locaties in Meinerswijk

In de het document met de "voorgeschiedenis" (het aangepaste feitenrelaas) geeft de heer Thor Smits aan dat de kaders die de raad heeft gesteld, bepalen dat er geen ligplaatsen in Meinerswijk worden opgenomen waarmee alle aangedragen mogelijkheden in Meinerswijk van tafel worden geveegd. Ons advocatenkantoor heeft al aangegeven dat gezien de inspannings- en resultaatverplichting uit 2007 de gemeenteraad hiermee wederom haar verplichtingen uit de weg gaat.

De uitspraak over die zogenaamde keuze van de gemeenteraad over het uitsluiten van woonbootlocaties in Meinerswijk waar de heer Thor Smits naar verwijst is echter gebaseerd op 1 enkele zin die woonboten niet per definitie uitsluit:

> *"Bovendien worden bestaande en nieuwe oevers publiek domein, dus géén plek voor privé-tuinen of extra woonschepen"*

Alle woonschepen op de huidige ongewenst verklaarde ligplaatsen in de Nieuwe Haven hebben op dit moment een publiekelijk toegankelijke ingang. We gaan er vanuit dat het dan ook geen vereiste zou zijn dat op de nieuw te creëren locaties in Meinerswijk de toegang tot de woonboten privé terrein dient te worden en we beschouwen dit besluit dan ook als een drogreden met als doel om woonschepen te weren in het bestemmingsplan. Zoals onze advocaat in haar inbreng op de "Visie Nieuwe Haven" al heeft aangegeven zou de gemeenteraad zich hiermee aan haar verplichtingen uit 2007 onttrekken met alle juridische gevolgen van dien. Wij zijn van mening dat de gemeenteraad ook de geloofwaardigheid van onze stad aantast indien ze haar afspraken uit 2007 niet nakomt terwijl die mogelijkheid er wel is en de consequentie is dat Arnhemmers er niet meer vanuit kunnen gaan dat het bestuur van onze stad zich aan haar afspraken houdt als het er op aankomt.

Daarnaast staat heel Stadsblokken / Meinerswijk op dit moment stil en ziet het er niet naar uit dat er de komende jaren gebouwd mag worden. Ons voorstel is om naast het ontwikkelen van een aantal woonbootlocaties in Meinerswijk voor woonboten uit de Nieuwe Haven om de geplande huizen die op het "Eiland" gebouwd zouden worden door de projectontwikkelaar (KWP) te vervangen voor zeer luxe woonboten. Hiermee wordt er geen schade veroorzaakt aan de natuur en kan de bouw van de huizen op een andere locatie geschieden. Een luxe woonboot op zo'n locatie zal waarschijnlijk net zoveel opbrengen als de geplande woningen die nu niet gebouwd mogen worden. Ons plan lost alle problemen in 1x op.

Omruil Jachthaven Jason met de woonbotensteiger in de Nieuwe Haven

In het "voorgeschiedenis" document wordt onterecht gesuggereerd dat het omwisselen van de jachthaven met de woonbotensteiger geen oplossing biedt. Dit is onterecht omdat de consequenties m.b.t. de vergunningverlening voor de bedrijven met dit plan wordt opgelost, de woonboten komen op een voor wonen bestemde locatie te liggen en de ingang van de Nieuwe Haven wordt 30 meter breder.

Locaties in de Bijland of Lobith

In het haalbaarheidsonderzoek van de gemeente Arnhem van 11 maart 2014 is de volgende zin opgenomen:

> *"Op middellange termijn (3 tot 5 jaar) kan de locatie 'de Bijland' en/of de huidige vluchthaven Lobith in de gemeente Rijnwaarde een oplossing kunnen bieden"*

De heer Thor Smits schrijft hierover in zijn aangepaste versie van het feitenrelaas (voorgeschiedenis) het volgende:

> *"Het is niet aan de gemeente Arnhem om ligplaatsen te realiseren of aan te kopen in een andere gemeente."*

De gemeente Arnhem heeft in 2013 ook contact opgenomen met andere gemeentes om mogelijkheden te bespreken gewenste woonbootlocaties te regelen. De minimale inspanning die de gemeente Arnhem op dit moment zou kunnen verrichten is actief het gesprek aangaan met de verantwoordelijke gemeentes voor Bijland en Lobith om de mogelijkheden die in 2014 door de gemeente zijn aangehaald, te bespreken.

Bovenstaande opsomming van de afgelopen 2,5 pagina laat zien dat er veel mogelijkheden zijn voor de woonboten van de Nieuwe Haven. Uitkoop is dus niet de enige optie. Dit wordt nu wel zo gepresenteerd.

In het Raadsvoorstel "Visie Nieuwe Haven" zijn de volgende zinnen opgenomen waarop we kort willen reageren:

> *"Uit oogpunt van rechtsgelijkheid kan van een ruil van een onwenselijke ligplaats in de Nieuwe Haven voor een formeel bestemde definitieve plek ergens anders (in feite een vorm van schadeloosstelling) alleen sprake zijn als de waarde van de betreffende ligplaats vergelijkbaar is."*

Zoals ons advocatenkantoor heeft aangeven is deze bovenstaande zin niet op de werkelijkheid gebaseerd. De inspannings- en resultaatverplichting is niet gebaseerd op waarde van de huidige locatie van de ongewenst verklaarde ligplaatsen. Indien dat het geval was geweest dan had het voorstel van de gemeente Arnhem om zeven van onze woonboten te verplaatsen naar de woonbotensteiger in de Rosandepolder ook geen kans van slagen gehad. Daarnaast zijn er eerder wel degelijk woonboten naar een betere locatie verplaatst die ook nog eens speciaal voor de desbetreffende woonbootbewoners is aangelegd (zoals de 2 woonboten bij de Preats).

> *"Er volgt een aanbieding tot aankoop van de ligplaats en woonboot, danwel alleen een aanbieding voor de aankoop van de ligplaats. Immers, het staat de eigenaar vrij de woonboot, zonder ligplaatsvergunning van de gemeente Arnhem, aan de markt aan te bieden."*

Een woonboot zonder ligplaats heeft nagenoeg geen waarde en dit is dus geen valide optie.

> *"Met het intrekken van de vergunning vervalt tevens van rechtswege de huurovereenkomst en liggen de woonboten illegaal in de Nieuwe Haven. Voor zover deze niet door de eigenaren worden verwijderd zal de gemeente Arnhem moeten handhaven."*

Met de zin hierboven wordt de woonbootbewoners het mes op de keel gezet. Wij hebben rechtmatig verkregen geluidsopnames van de twee gesprekken van anderhalf uur met Thor Smits waarin hij heel duidelijk en uitgebreid bevestigd heeft dat het niet nakomen van de verplichtingen een bewuste keuze is geweest vanuit financieel oogpunt. De opnames mogen in een rechtszaak gebruikt worden.

Bijlage 2 - Voorgeschiedenis woonboten en de zoektocht naar nieuwe locaties

In de voorgeschiedenis (laatste versie van het feitenrelaas van Thor Smits) ontbreken meerdere zaken waar we in onze uitgebreide reactie van 10 oktober 2019 op zijn vorige versie van het feitenrelaas van 29 april 2019 ook al gewezen hebben. Hieronder een aantal hoofdpunten die niet benoemd zijn:

- De resultaatverplichting voor de gemeente Arnhem heeft de heer Thor Smits in 2011 in een vorige beschrijving van de voorgeschiedenis veel duidelijker dan nu verwoord:
  "Pas in juli 2012 moet er vooruitzicht op een alternatieve ligplaats bestaan. Dat alle schepen die nu een vergunning hebben uiteindelijk ergens een ligplaats moeten hebben kan zonder meer als resultaatverplichting voor de gemeente worden opgevat."

- Naast de resultaatverplichting voor het creëren van 35 ligplaatsen in Meinerswijk is er ook een raadsopdracht van een paar maanden later voor het uitvoeren van deze resultaatverplichting.

- De opdracht en het budget om de ligplaatsen in de Defensiehaven te realiseren, waren al verstrekt en zijn later weer ingetrokken. Het intrekken is zonder een planologische of juridische onderbouwing uitgevoerd.

- Doordat het beschikbare budget om de resultaatverplichting na te komen, is ingetrokken heeft gemeente Arnhem meerdere mogelijkheden om gewenste ligplaatsen te creëren, niet kunnen uitvoeren.

- Er hebben de afgelopen 15 jaar 60 incidenten waarvan 15 aanvaringen plaatsgevonden waarvan 10 alleen al bij de jachthaven in de Nieuwe Haven.

- De interventie van de Nationale Ombudsman in het woonbotendossier is ook hier niet benoemd.

https://www.arnhemspeil.nl/docs/2019-10-10-arnhemspeil-reactie-aan-gemeente-arnhem-mbt-memo-feitenrelaas-inventarisatie-onderzochte-woonbootlocaties-van-2000-tot-heden.pdf

Hoogachtend en met vriendelijke groet,
Jeroen & Marloes Spaander

Namens de Actiegroep Woonboten Nieuwe haven (AWN) &
Stichting Arnhems Peil (NAP)

+31 (0) 6 2888 3999
www.arnhemspeil.nl

Bronnen

Link naar de inbreng van onze advocaat
2020-01-27-vangoud-brief-inzake-raadsvoorstel-visie-nieuwe-haven-inzake-spaander-gemeente-arnhem.pdf

Link naar onze video inbreng
2020-02-02-arnhemspeil-inbreng-video-woonbotendossier-gemeente-arnhem-tbv-behandeling-visie-nieuwe-haven

Link naar ons Masterplan 4.0
2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem.pdf

Links naar de samenvattingen van de gemeentelijke documentatie per onderwerp:

samenvatting-inspanning-en-resultaatverplichting-gemeente-arnhem-tbv-opleveren-gewenste-woonbootlocaties-mbt-woonbotendossier

samenvatting-gemeentebestuur-arnhem-al-jaren-op-de-hoogte-van-verplichting-en-oplossing-stadsblokken-meinerswijk-mbt-woonbotendossier

samenvatting-gemeentebestuur-arnhem-is-sinds-2004-bijna-jaarlijks-op-de-hoogte-gesteld-van-de-risicos-in-nieuwe-haven-mbt-woonbotendossier

samenvatting-verplichting-gemeente-arnhem-uit-2007-om-binnen-5-jaar-gewenste-ligplaatsen-op-te-leveren-mbt-woonbotendossier

samenvatting-situatie-asm-en-nieuwe-haven-gecreeerd-door-gemeente-arnhem-en-wordt-bewust-in-stand-gehouden-woonbotendossier

samenvatting-alle-oplossingen-voor-gewenste-ligplaatsen-woonboten-nieuwe-haven-op-een-rij-gemeente-arnhem-woonbotendossier

samenvatting-overleg-gemeente-arnhem-raadsleden-mbt-woonbotendossier-zaaknr-ombudsman-2019-00843

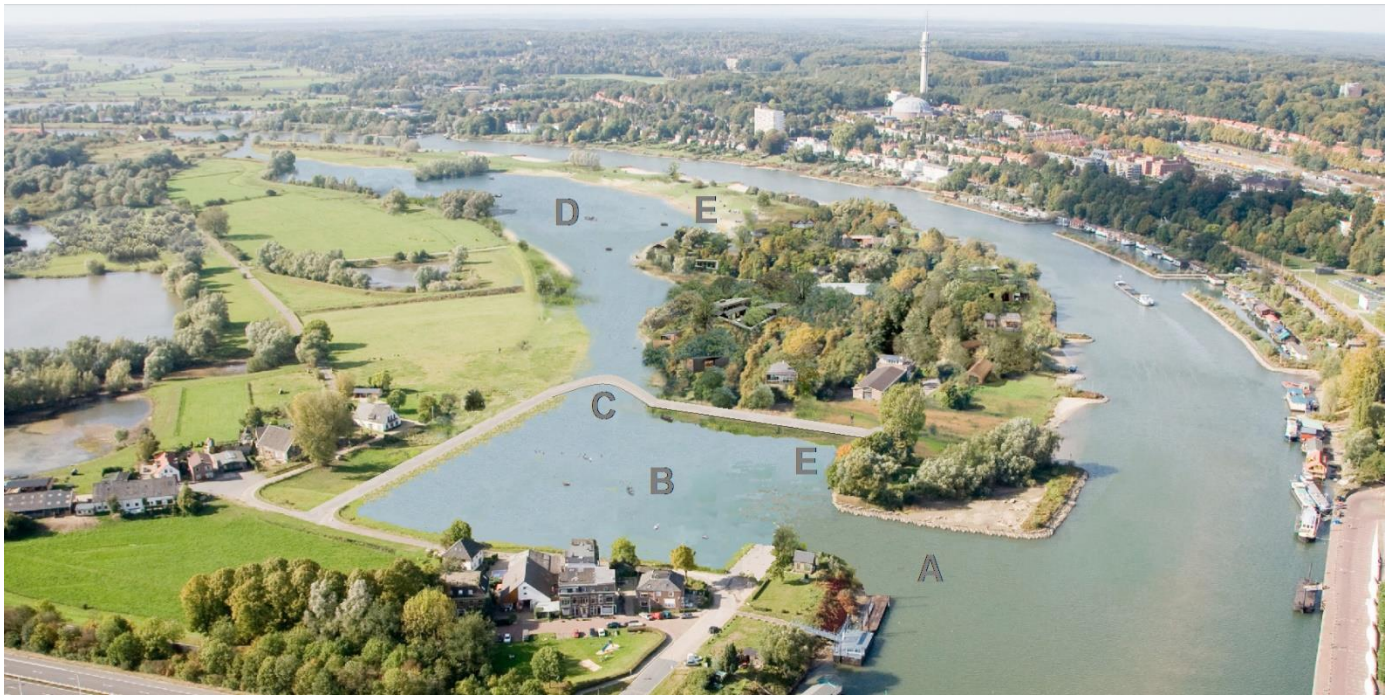

Arnhem heeft in 2007 een **resultaatverplichting** op zich genomen om voor 35 woonboten een gewenste ligplaats te creëren nadat de gemeente hun bestaande ligplaatsen als ongewenst had bestempeld.

De opgave voor het ontwikkelen van die gewenste ligplaatsen is destijds opgenomen als **randvoorwaarde** voor het te ontwikkelen gebied Stadsblokken/Meinerswijk.

In het Masterplan Eilanden 3.0 zijn echter geen woonbootlocaties opgenomen. KondorWessels Projecten **heeft verklaard** dat dit op verzoek is van de gemeenteraad.

Het niet voldoen aan die resultaatverplichting en randvoorwaarde zorgt op dit moment voor een **gevaarlijke situatie** op de tijdelijke ongewenste woonbootlocatie in de Nieuwe Haven en zal voor schadeclaims van **gedupeerde woonbootbewoners** zorgen.

Het Masterplan 4 biedt een oplossing voor twee hoofdpijndossiers (het woonbotendossier & RZV Jason) van de gemeente Arnhem die in beide situaties **op elk moment iemand het leven kan kosten.**

Het plan is eenvoudig, haalbaar en bestaat uit het doorsteken van de nevengeul (A), het verplaatsen van de RZV (en jachthaven) Jason naar de nieuwe ‘Oude Haven’ (B) , het plaatsen van een ophaalbrug (C) naar ‘het Eiland’ en het **beschikbaar stellen van de nevengeul** voor roeiers, zeilers en de waterscouting (D).

Vervolgens kunnen een aantal van de woonboten op locatie (E) en de overige woonboten op de oude locatie van jachthaven en RZV Jason in de Nieuwe Haven geplaatst worden.

(waar nu al woonboten liggen met een woonbestemming)

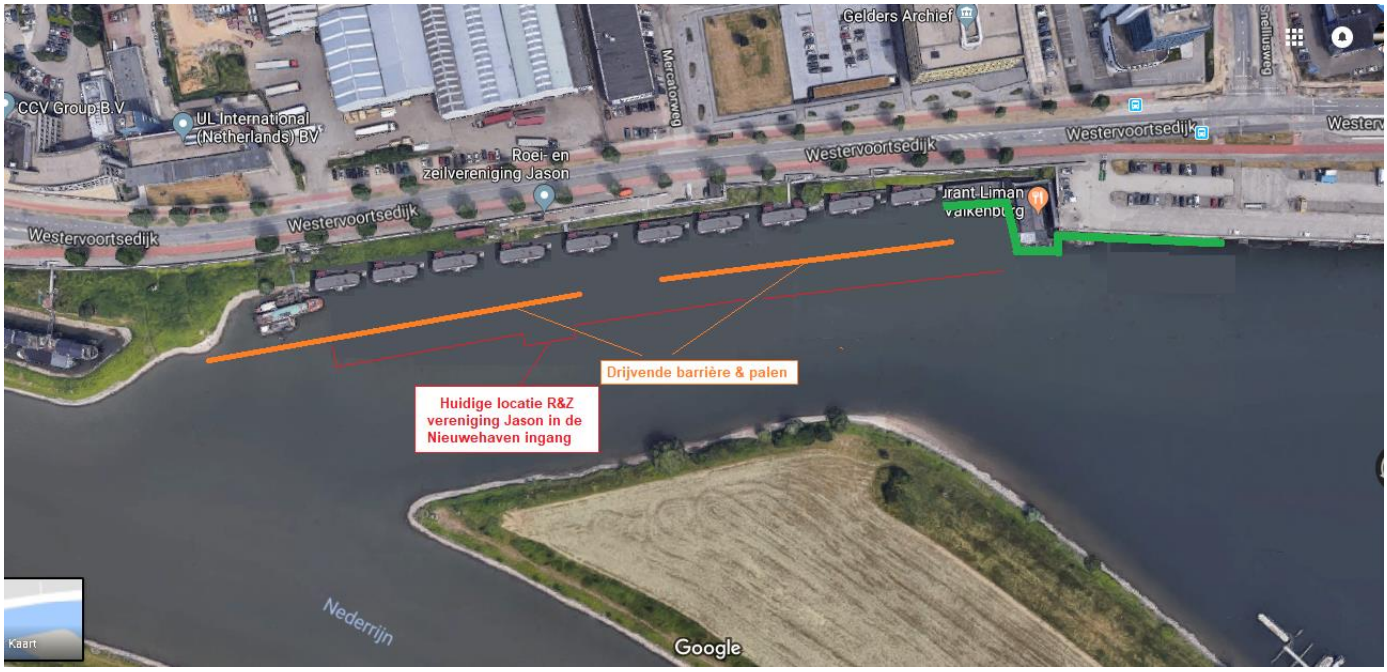

Van: Wilie Verberck [mailto:w.verberck@sun-rvs.nl]
Verzonden: dinsdag 4 februari 2020
Onderwerp: Inspraak Visie Nieuwe Haven Arnhem

Geachte heer Kraneborg, raadsleden en fractievolgers,

Graag wil ik nogmaals de bijgevoegde inspraak van de heer Jan Fransen op de “Visie Nieuwe Haven” geheel onderschrijven.
Dit betekend dat wij als vereniging Aqualink willen inspreken op gelijke manier als de heer Fransen dit in de bijlage heel goed aangeeft.
Tevens heeft de heer Fransen het mandaat om namens onze vereniging in deze te spreken.

Aqualink is de nautische bedrijvenvereniging waarin bedrijven zich verenigen die product leverend en/of dienstverlenend zijn naar de gehele nautische sector.
Het grootste belang is het behoud van ligplaatsen en infrastructuur of waar mogelijk uitbreiding daarvan zodat de hele brede achterban zijn economische activiteiten kan blijven uitvoeren en wij onze klanten kunnen bereiken.
Er zijn al te veel ligplaatsen verdwenen in deze regio.
Ook de belangen van een zeer sterk gegroeide cruisevaart sector kunnen wij veel te beperkt bedienen.

In het geval Nieuwe Haven Arnhem is het moeilijk te accepteren dat een industriehaven wordt misbruikt voor ligplaatsen voor woonarken waarmee slechts aan de belangen van een klein aantal particulieren wordt tegemoetgekomen.
Het bedrijfsleven komt hierdoor steeds vaker in de verdrukking wat volgens ons niet de bedoeling kan zijn.
Er is een groot tekort aan goede ligplaatsen met bijbehorende infrastructuur dus wij hopen dat daar waar dit voor handen is dit ook voor dit doel kan worden gebruikt.
Wij wensen een inhoudelijke en goede discussie met hopelijk een oplossing die onze belangen niet zal schaden.

Met vriendelijke groeten,

Wilie Verberck
Voorzitter.

Aqualink
Postbus 6852
6503 GJ NIJMEGEN
026 3251666
w.verberck@aqualink.biz
w.verberck@sun-rvs.nl

Afzender:

Bedrijven belanghebbend in de Nieuwe Haven van Arnhem.

Gemeenteraad Arnhem
Koningstraat 38,
6811 DG Arnhem
raadsleden@arnhem.nl

Betreffende: Visieplan Nieuwe (industrie) Haven Arnhem

Geachte raadsleden,

Dit is een gezamenlijk schrijven van de ondernemers in de Nieuwe Haven om u te vragen zorg te dragen voor een goed ondernemingsklimaat voor onze bedrijven zodat wij zonder inperkingen verder kunnen werken en de ruimte krijgen om de kansen die er liggen te realiseren.

Als bedrijven, ondernemers en werkers zijn wij afhankelijk van de Nieuwe Haven van Arnhem voor onze activiteiten en levensonderhoud net als onze toeleveranciers en onze families.

Wij willen met dit schrijven verduidelijken wat onze belangen en ideeën bij de Industriehaven zijn en waarom het zo belangrijk is dat de haven, na tien jaar stilstand, zich verder kan ontwikkelen. Dat doen wij ter ondersteuning van en ter aanvulling op de uitgebreide visie die afgelopen jaar is neergelegd door de gemeente Arnhem. In onze ogen is dit een consolidatie van eerdere visies, risico-inventarisaties, bestemmingsplannen en planologische verkenningen.
Wij zijn de gemeente erkentelijk dat zij haar taak in deze serieus heeft genomen en nu met een plan komt. Wij zijn erg blij met een wethouder die de moed heeft om dit probleem aan te pakken en te doen wat nodig is voor een prettige samenleving.

Onze manier van leven (hard werken) maakt dat we weinig tijd hebben om onze belangen op alle overlegplekken kenbaar te maken. Echter, wij nemen aan dat men niet luistert naar het meeste lawaai maar rationeel bekijkt welke belangen zwaarwegend en in algemene zin nuttig zijn.

Wij verwachten van de Arnhemse politiek dat zij zich verdiept in deze materie, die onze toekomst bepaalt, daar een oordeel over vormt en aansluitend een passend besluit neemt. In onze beleving zal iedereen die nu de haven bezoekt zien dat het zo niet langer gaat. Het risico is te groot en de kansen te mooi. Het voorliggende visieplan is een goed plan richting een bloeiende industriehaven. Graag lichten we onze huidige situatie uit met de grootste knelpunten. Aansluitend presenteert iedere ondernemer kort zijn specifieke situatie met gewenste mogelijkheden en ideeën.

Wie zijn wij

Er zijn ruim 21 bedrijven in de haven gevestigd van klein tot groot en er zijn verschillende drijvende en varende scheepvaartondernemingen in de haven aanwezig.

Bij deze ondernemingen zijn in totaal ongeveer 200 tot 250 mensen werkzaam. Met een uitschieter in de winter richting de 500 vanwege de dag-arbeid aan boord van winterliggers.

Grootste knelpunt

De haven kent nu nog een zeer dynamisch gebruik. Waardoor verschillende gebruikers elkaar in de weg zitten. De meest urgente situatie is dat zware industrie -met chemische, akoestische en fysieke risico's - soms maar op 10 meter afstand van bewoning zit. Waar arbeiders verplicht veiligheidstrainingen moeten voldoen en in volledige pbm's moeten werken, daar lopen kinderen langs om de hond uit te laten.

Helaas heeft de gemeente dat risico laten ontstaan door de woonboten hier -tijdelijk- te plaatsen. Wij als ondernemers kunnen daardoor ons werk niet goed uitvoeren, niemand wil verantwoordelijk zijn voor ongelukken.

Door die inperking van de vergunde en bestemde activiteiten staan banen op het spel. Ondernemers leven met een knoop in de maag, immers hoe kun je over investeringen en voortzetting nadenken? En dit betekent ook voor werknemers onzekerheid.

Potentieel van de haven

Wij zien als ondernemers een groot potentieel in de haven. Mogelijkheden die nu nog dromen blijven vanwege de gemengde gebruikers. De haven is nog niet lang geleden voorzien van doorvaartdiepte en een robuuste kademuur met afmeerpalen en aanliggende asfalt weg.

Er zijn meerdere bedrijven die zich graag in de haven zouden willen vestigen. Dat is bekend vanuit onderzoek van de provincie. En wij kunnen ook zo een lijstje doorsturen met ondernemingen die, als zij welkom zijn, voordeel hebben bij juist deze locatie als opslag, overslag, werkplaats en meer.

In het algemeen is er onderzoek gedaan en aangegeven dat de haven ruimte kan bieden voor 200 fte extra op korte termijn en 1000 fte op midden lange termijn. Waarbij de IPKW zelfs nog aanvullende ambities heeft.

Meewerken aan Duurzaam Arnhem

Scheepsvaart is van nature duurzaam transport vanwege de bulk en waterwegen. Arnhem kan ook bijzonder bijdragen aan het verder helpen van de enorme verduurzaming in deze sector. Van overslag, bouw en onderhoud van elektrische/waterstof schepen tot het duurzaam leveren van de elektrische en waterstof energie.

De Nieuwe Industrie Haven kan een bijzondere plek van Arnhem worden die de verbinding maakt tussen de Rijn, energie-innovatie en duurzame transport en industrie.

Als bijlage hebben wij specifieke de ambities en mogelijkheden van de ondernemingen bijgevoegd en een infografic van de haven.

Wij hopen dat dit schrijven u een beeld geeft van ons enthousiasme voor de Nieuwe Haven en de mogelijkheden die wij zien en waar wij graag aan mee willen werken.

Mochten er nog vragen over zijn dan kun u altijd contact opnemen

Met vriendelijke groet,

ondergetekende ondernemers:

Misti B.V. (scheepskranen en spdupalen)
Jan Fransen
Jan@Misti.nl

Walvoorzieningen Nederland B.V.
Ing. J. Fransen & ir W. schoonderbeek
Info@wvnld.nl

Fransen technical service (Elektrotechniek)
M. Horsman
max@fransents.nl

WSAB
Ir. W. Schoonderbeek
Schoonderbeek@wsab.nl

JFArnhem B.V.
J. Fransen
Jan@fransents.nl

NIEUWE HAVEN ARNHEM

Onze visie op de toekomst

Huidige situatie

Deze kaart laat zien hoe de huidige verdeling van de kade in de nieuwe haven is ingedeeld. daarin is een indicatie van de huidige bedrijvigheid aangegeven (niet industriële bedrijven buiten beschouwing gelaten). daarbij ook de bedrijvigheid voortvloeiend uit het winteronderhoud van de rivier cruise schepen en de scheepswerf.

Ruimte beslag Kade Nieuwe Haven

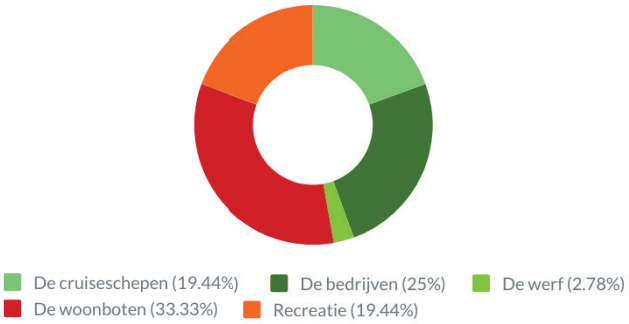

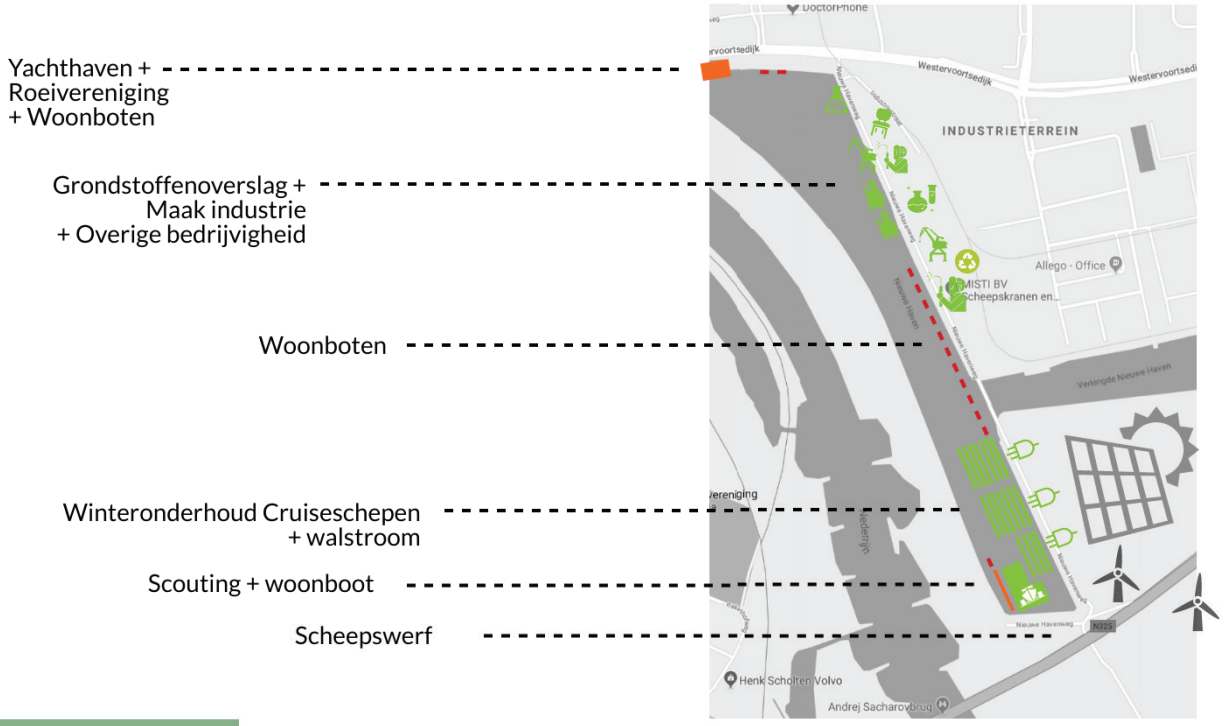

Conclusie

het is duidelijk zichtbaar dat de woonboten in de huidige vorm bijna de helft van de haven, zowel op land als in het water innemen. waarbij de woonboten vernieuwing, uitbreiding en verduurzaming onmogelijk maken en huidige bedrijfsactiviteiten inperken vanwege de risico zoneringen.

veiligheid, bedrijvigheid en leefbaarheid zijn in het gedrang in de huidige indeling.

Wij vragen u de industriehaven van Arnhem ook als industriehaven in te delen en uitbreiding en verduurzaming mogelijk te maken.

Specifiek voor de bedrijven waarin ik deelneem in directie of indirect een belang heb wil ik onze belangen en kansen in de haven van Arnhem toelichten.

Deze groep bedrijven heeft een omzet van 5,5 miljoen per jaar met 55 FTE die afhankelijk zijn van de haven in Arnhem.

Wij denken binnen 1 jaar te kunnen groeien naar 75FTE en in 5 jaar naar 200 FTE in de haven van Arnhem. Met een omzet van 35 miljoen.

Daarvoor hebben wij nodig: (in volgorde van urgentie)

- Verplaatsing van de woonboten buiten de haven.
- Haven kraan achter in de haven (nieuwe haven 23).
- Vergunning voor walstroom op de vrijgekomen ruimte.
- Nieuwe werkplaats achter in de haven of uitbreiding van huidige werkplaats.
- Vernieuwing / Uitbreiding van de werf.
- De geode samenwerking met de havendienst behouden.

De haven heeft alle infrastructuur en faciliteiten die hiervoor nodig zijn. Die zijn reeds geïnvesteerd vanuit de gemeente en provincie, nu nog bruikbaar maken voor bedrijven.

Misti B.V. maakt de hoogwaardige binnenvaart producten; Scheepskranen en Spudpalen.
Eerder werden deze producten bij de scheepswerf van Arnhem gemaakt. Vanaf begin 2018 is de productie van de producten ondergebracht in een hal, halverwege de haven van Arnhem.

Wegens succes van deze producten wil Misti verder uitbreiden en zijn processen duurzamer maken.

De vergunningen van Misti botsen direct met de woonbootbewoners. De werkplaats van Misti ligt ten hoogte van de woonboten en is specifiek ontworpen voor zware activiteiten met 10 tons kranen en 600mm betonnen zwaarbelastingsvloer. Al na de 2^{e} wereld oorlog wordt er op deze locatie aan groot materiaal gewerkt. Echter is dat nu lastig geworden door de woonboten.

Door “anonieme” meldingen worden wij 3 keer per jaar gecontroleerd door de ODRA. Wat stres, tijdsverlies en druk met zich mee brengt , ondanks dat wij elke keer geen noemenswaardige opmerkingen van de ODRA krijgen.

Voor misti zien wij de kans voor het inbouwen van de binnenvaart producten (hijskranen en autonome afmeer/anker systemen) die nu al in de haven worden gebouwd.

Vaak wordt nu uitgeweken naar Nijmegen en elders voor de inbouw vanwege een tekort aan kade en langdurige investeringsmogelijkheden in de haven.

Ook doet misti onderhoud aan binnenvaart producten ook bekend als “auxillary equipment” (zaken die nodig zijn (behalve drijven en varen) voor een schip.

Het onderhouden van de zogenoemde witte vloot. Waarbij er nu al 10-100 onderaannemers in de haven actief zijn voornamelijk in de winterperiode is een enorme kans voor misti.

Er is landelijk een schrijnend tekort aan deze locaties en vele onderaannemers zouden zich graag vestigen in de haven als de witte vloot welkom is in Arnhem. Nu moet men met tijdelijke voorzieningen opgekropt om de woonboten heen werken. Wat het allemaal erg lastig maakt.

Op een bovenaanzicht is duidelijk zichtbaar dat arbeiders 90 meter over schepen heen moeten lopen om bij de laatste ship te komen. Deze schepen moete n 90 meter breed liggen omdat de woonboten met nog geen 5 meter breed veel plek innemen.

Walvoorzieningen Nederland B.V. Levert als eerste commercieel bedrijf walstroom aan schepen.

Zij heeft ruim 1 miljoen geïnvesteerd in de nieuwe haven van Arnhem om stroom aan schepen te kunnen leveren. In middels is er een Europese subsidie toegekend (na veel moeite) aan Walvoorzieningen Nederland. Zij heeft in Arnhem in 2018 2 miljoen kwh aan stroom geleverd. Dit in plaats van vervuilende grote dissel generatoren op alle schepen. Daarmee heeft zijn 80% van de Arnhemse doelstelling behaald wat is gecommuniceerd vis het CEM project van gemeente Arnhem.

Levering van groene walstroom vanuit het eerste commerciële walstroom bedrijf van Nederland die zonder investering van gem. Arnhem nu al alle cruise schepen in de haven voorziet van stroom en daarmee een groot deel van de fijnstof en Co2 uitstoot voor Arnhem heeft gerealiseerd. Als zij in de haven kan opschalen kan er in Europees verband (gemeente Arnhem is lead partner is Europees project waar deze walstroom installatie op is aangehaakt) als showcase fungeren.

Tevens is er een 500kWh accu in de haven waarmee een compleet smart energy netwerk word opgezet waar ook de zonnepanelen en windmolens onderdeel van gaan uitmaken.

Fransen Technical services levert elektrotechnische diensten aan binnenvaart en industrie.

Zij deelt haar belangen met Misti B.V. Als binnenvaartschepen in Arnhem kunnen aanleggen voor elektrotechnische werkzaamheden heeft dat direct impact op de mogelijkheden van FTS.

Scheepsreparatiebedrijf Arnhem is de werf in Arnhem. Een vaste waarde sinds 1983 en mede opgericht door mijn vader.

De werf is uniek in de regio en heeft de potentie om een belangrijk punt van oost Nederland te zijn in de binnenvaart markt. Er is een tekort aan werven en deze locatie heeft alle mogelijkheden.

In overleg met de huidige eigenaar zijn er meerdere plannen. Waarvan meerdere zijn overlegt met havendienst en gemeente. Maar nu alleen maar verder worden ingeperkt door woonboten.

Zo ligt er 1 zelfs aan de werf. Wat geen plek is om te wonen.

Onderhoud en nieuwbouw van schepen, die hedendaags vrijwel allemaal hybride/elektrisch worden gebouwd in Nederland is een enorme kans.

Ik zou mij graag bezig houden met de werf, maar niet zolang de situatie in de haven zo onbegrijpelijk gemengd blijft

In een vergezicht zien wij de mogelijkheid scheepvaart, watergebonden en water-verbonden bedrijven zich te laten vestigen in de haven. Denk aan;

Scheepstimmerbedrijven.
Scheeps-elektrotechnische bedrijven.
Scheepstoebehoren handel (scheepvaart winkel Arnhemse ondernemen met internationale afzet markt)
Hotel wezen van witte vloot.
Voortstuwingen systeem onderhoud.
Overslag van lokale producten, pakketjes, chemie etc.
het opladen van scheepen en accu’s.
Het leveren van waterstof aan schepen.
Inbouw van scheepsproducten
Reparatie van scheeps schades
Opslag van scheeps gerelateerde goederen

Aantekening:

Een vergezicht: industriehaven Arnhem verbindt de Rijn, energie-innovatie en duurzame industrie

Wij zien mogelijkheden om scheepvaart, watergebonden en water-verbonden bedrijven te laten vestigen in de haven. Denk aan:

- Het inbouwen van de binnenvaart producten zoals hijskranen en autonome afmeer/anker systemen. Vaak wordt uitgeweken naar Nijmegen en elders voor de inbouw vanwege een tekort aan kade en langdurige investeringsmogelijkheden in de haven.

- Het onderhouden van de zogenoemde witte vloot. Er zijn nu al 10-100 onderaannemers in de haven actief, voornamelijk in de winterperiode. Er is landelijk een schrijnend tekort aan geschikte locaties en vele onderaannemers zouden zich graag vestigen in deze haven als de witte vloot welkom is in Arnhem. Nu moet men met tijdelijke voorzieningen opgekropt om de woonboten heen werken.

- Opschalen van de levering van groene walstroom. Er is reeds walstroom gerealiseerd vanuit het eerste commerciële walstroom bedrijf van Nederland -die zonder investering van gemeente Arnhem nu al alle cruiseschepen in de haven voorziet van stroom- en daarmee een groot deel van de fijnstof en Co2 uitstootreductie voor Arnhem heeft gerealiseerd. Gemeente Arnhem is lead partner in het Europees project waar deze walstroom installatie op is aangehaakt. Als zij in de haven kan opschalen, kan dit project in Europees verband als showcase fungeren.

- Duurzame energieopwekking. Er is een 500kWh accu in de haven waarmee een compleet smart energy netwerk wordt opgezet waar ook de zonnepanelen en windmolens onderdeel van gaan uitmaken.

- Mogelijkheden geven voor onderhoud en nieuwbouw van schepen, die tegenwoordig vrijwel allemaal hybride/elektrisch worden gebouwd in Nederland.

Datum: 05-02-2020

Onderwerp: Rondetafelgesprekken Visie Nieuwe Haven - Woonbotendossier

Inspraak Marloes Spaander

Beste gemeenteraadsleden, beste collega

Ik ben Marloes Spaander, Ik sta hier vanavond namens mezelf, Jeroen Spaander en onze woonboot de Orion3.

Een woonboot is veel werk. Ze zeggen wel eens, koop een boot, gooi je centen in de sloot. Dat is een grappige uitspraak maar wat het betekent is dat mensen hun hele leven al hun tijd, geld en energie in hun woonboot hebben gestopt. Als je ergens veel in investeert dan wordt het ook veel waard voor een persoon. De woonboot wordt het middelpunt van je bestaan en je thuis.

Op de 2 ligplaatsopties na, is de enige keuze die gegeven wordt, uit laten kopen en anders raak je je ligplaats kwijt. Ik noem dat eigenlijk geen keuze, maar dwang. Er bestaat nog de vrijheid om de woonboot zonder ligplaats te verkopen, maar een woonboot zonder ligplaats is waardeloos en dus niet verkoopbaar, zal elke woonbootbewoner u vertellen. Wat de woonbootbewoners dus wacht is een uitkoopsom en sloop van hun huis. Beeld u zich eens in dat dit met uw eigen huis gebeurt. Hoe zou dat voor u voelen?

Nu wil ik het kort hebben over de rode woonboot van Jeroen en mij. 20 jaar lang hebben we gezwoegd om onze droom te bouwen. Als onze tijd en geld is in de woonboot gegaan en in 2017 hadden we eindelijk een zeer goed lopende Bed & Breakfast met 4 kamers. We zaten elke dag vol. Totdat we aangevaren werden door een olietanker van 110 meter. Hij botste 3x tegen ons aan. Het schip dat net af was, keurig afgewerkt en strak in de verf, heeft nu 3 grote deuken en een scheef bovendek. De Bed & Breakfast kon dicht want we kunnen de veiligheid niet meer garanderen. Het schip was lekgeslagen en had kunnen zinken, mensen hadden verpletterd kunnen worden of verdrinken. We hebben afscheid genomen van onze Bed & Breakfast-droom.

Arnhems Peil kent u natuurlijk van de biomassacentrale maar wij doen veel meer. Arnhems Peil heeft als doel om de belangen te behartigen van alles wat met de natuur, omwonenden en kleine bedrijven van de havens en rivieren van Arnhem te maken heeft. We houden onze bezig met duurzame woonoplossingen voor woonboten, acties die de natuur en het klimaat verbeteren en stimuleren de kleine ondernemers. We zijn daardoor zeer nauw verbonden met de Arnhemse havens en rivieren. De stichting heeft 14 vrijwilligers, duizenden volgers en we doen het goed, we beginnen donateurs te krijgen en hebben veel uiteenlopende projecten.

Niet alleen Jeroen en ik maar ook Arnhems Peil zou een groot deel van haar identiteit verliezen als we onze woonboot naar de sloop moeten brengen en overblijven met wat geld. We willen u daarom vragen opnieuw te kijken naar de 12 oplossingen die wij al sinds 2014 herhaaldelijk aan de gemeente hebben gepresenteerd. U zult zien dat er wel andere opties zijn en dat er een inspanning- en resultaatverplichting ligt bij de gemeente om ons een andere plek te geven.

Mochten wij onze woonplek en ons thuis echt kwijtraken, dan vragen wij aan wethouder van Dellen om, zoals wij hebben besproken, alleen de woonfunctie van het schip af te kopen zodat ons bedrijf en onze stichtingen kunnen blijven bestaan. Maar liever, beste raad, houdt u alstublieft aan uw besluiten, afspraken en verplichtingen en geef ons een nieuwe plek. Wij zijn bereid om volledig zelfvoorzienend te worden waardoor minimale infrastructuur hoeft worden aangelegd.

Datum: 05-02-2020

Onderwerp: Rondetafelgesprekken Visie Nieuwe Haven - Woonbotendossier

Inspraak Jeroen Spaander namens de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven (AWN) en Stichting Arnhems Peil.

Ik ben Jeroen Spaander en sta hier vanavond namens de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven en Stichting Arnhems Peil.

Laat ik beginnen door aan te geven dat één derde van de bewoners uit de Nieuwe Haven geen uitnodiging hebben ontvangen en daarom niet hebben kunnen aangeven dat ze graag willen inspreken. Het raadsvoorstel betreft voornamelijk het verwijderen van de woonboten en gaat dus over de huizen van die gezinnen en hun toekomst. Ik neem aan dat de gemeente hen alsnog de kans geeft om hun inbreng te laten horen.

We hebben een video ingebracht waarin we het woonbotendossier vanaf het begin van deze eeuw hebben uitgelegd. Ik hoop dat de raadsleden de video hebben bekeken.

In de video hebben we uitgelegd dat begin deze eeuw alle 150 woonboten in Arnhem op een ligplaats zonder beleid en zonder vergunning lagen. Sinds 2004 is de gemeente Arnhem door middel van meerdere veiligheidsrapporten zeer uitgebreid op de hoogte gesteld van de groeiende onveilige situatie voor de bewoners in de Nieuwe Haven en de problemen die de woningen opleveren voor de vergunningverstrekking voor de bedrijven op het industrieterrein.

In 2005 heeft de gemeente Arnhem om die reden bepaald dat 35 van de 150 woonboten op een ongewenste plek lagen. In 2007 is de gemeente een inspannings- en resultaatverplichting aangegaan om voor die woonboten op de ongewenst verklaarde locaties binnen vijf jaar maar uiterlijk voor juli 2012 een gewenste ligplaats buiten de Nieuwe Haven te verzorgen. De gemeente heeft vervolgens pas eind 2011 enige actie ondernomen om naar locaties op zoek te gaan.

Sinds 2012 heeft de gemeente er alles aan gedaan om onder haar verplichting uit te komen. Dit werd onlangs meerdere keren bevestigd door de allerhoogste beleidsadviseur en die uitspraken hebben we opgenomen. Het bestuur van de stad accepteerde hiermee nadrukkelijk het risico op de breed uitgemeten gevaren voor de woonbootbewoners en de risico’s voor de bedrijven ondanks de meerdere uitspraken van de rechter, de uitspraken van de Raad van State en onlangs weer de interventie van de Nationale Ombudsman.

De afgelopen 15 jaar hebben er meer dan 60 incidenten plaatsgevonden waaronder 18 aanvaringen.
10 van die aanvaringen vonden plaats bij de jachthaven die in de ingang van de Haven ligt. Het veiligheidsrapport uit 2018 geeft aan dat het een wonder is dat er nog geen ernstige gewonden of doden zijn gevallen. Ondanks die duidelijke boodschap heeft het College toch besloten om de jachthaven te lagen liggen, wat natuurlijk erg vreemd is.

Het rapport geeft aan dat indien de jachthaven verplaatst zou worden, de ingang van de haven 50 meter breder zou worden en de grootste risico’s verholpen zijn. Locaties die geopperd zijn voor de jachthaven zijn de Rosandepolder, de ASM haven, Meinerswijk of achterin de Nieuwe Haven. Deze oplossing maakt ook meteen ruimte voor bijna alle woonboten die nog op ongewenste locaties liggen.

En dit is nog maar 1 van de 12 mogelijke oplossingen die we aangeboden hebben. Ik verzoek u dan ook nogmaals om ervoor te zorgen dat wij als Arnhemmers er vanuit kunnen gaan dat het bestuur van onze stad zich aan haar afspraken houd en nog eens goed gaat kijken naar de aangedragen oplossingen.

Van: Henk Wijninga
Verzonden: maandag 10 februari 2020
Onderwerp: Nieuwe haven

Geachte raadsleden en raadsvolgers,

Ben Henk Wijninga eigenaar van de woonboten op Nieuwehavenweg 36 en 38. Ben vanaf 1991 al actief in de nieuwe haven. Dit jaar dus 29 jaar. Ben geweest op 5 feb. Op de bijeenkomst waar we in discussie konden gaan met de raadsleden. Daar er maar 3 min. Waren voor inbreng en geen mogelijkheid van reactie hierbij kort mij opvatting over een mogelijke oplossing van de woonboot problematiek in de nieuwe haven.

Feitelijk is er sprake van 2 dossiers mbt de woonboten in de nieuwe haven. Namelijk het eerste dossier dat is gestart in 2004 dus nu 16 jaar loopt en een tweede dossier welke is gestart in 2019.

Eerste dossier
Door mij is in maart een zienswijze ingediend over bestemmingsplan stadsblokken/mijnerswijk . Door nu in het voorstel voor een uitkoopregeling een terrein te verbinden van een jaar doorkruist dit deze procedure. De raad van state heeft in vergelijkbare zaken gesteld dat dit niet kan en dat rechtsprocedures eerst afgewikkeld dienen te zijn alvorens een bestuur een terrein kan stellen. Is nog recente jurispondentie over.

Tweede dossier
Visie nieuwe haven. Dit is de eerste keer dat ik werkelijk een goed stuk visie heb gezien in de afgelopen 29 jaar. Wel worden er een fors aantal veiligheidsproblemen gezien.
Als eerste de invaart van de haven. Als tweede de grote ongelijkheid van nautische activiteiten. Als derde de ligging van de woonschepen in een milieugebied en aan een kade die daar niet voor bedoeld is.
Gezien de nautische ontwikkelingen in de haven is er maar een echte goede keuze en dat is maak van de nieuwe haven een echte industriehaven met als los en laadkade de Nieuwehavenweg. Daar kan dan ook het industrieterrein opnieuw worden ingedeeld zodat er havengebonden activiteiten komen. Wel denk ik dat iets wat in tientallen jaren is verwaarloost niet in een jaar kan worden rechtgetrokken en dat de pijn die er uit voortkomt door zowel recreatie sport spel en woonboten zo eerlijk mogelijk verdeeld moet worden.

Suggestie een
Verplaats de activiteiten van horeca en jachthavens naar de asm haven en de haven van koerts. Noodzakelijk daar in invaart om nautische redenen niet kan worden verbreed. Verplaats jason inclusief het zeilen en de zeeverkenners inclusief de drijvende stijgers naar stadsblokken/mijnerswijk. Leg een aantal woonboten die als onderschip gebaseerd zijn op een scheepsromp. Dit omdat statistisch de strekdam een maal per 5 jaar overstroomt. Woonarken gebaseerd op een betonnen of stalen bak zijn niet geschikt om op stroming te komen liggen. Start als eerste met uitkoop van woonschepen op basis van een stalen of betonnen bak. Wel eerst beter de criteria en mogelijke beroeps mogelijkheden van de uitkoop vaststellen. Verbied vissen in visboten en vis belly’s in de industriehaven. Ook hier om nautische en veiligheids redenen.
Daar de huidige situatie is ontstaan in vele tientallen jaren trek 3 tot 4 jaar uit om een en ander te realiseren. Met deze oplossing kan de gemeente zeker 50 jaar vooruit.

Suggestie twee
Verplaats jason en de jachthaven naar de kade aan de westervoortsedijk en de drijvende stijger naar achter in de haven in de buurt van de zeeverkenners. Nadeel is dat indien de industriehaven drukker wordt er alsnog noodzaak van verplaatsing noodzakelijk zal blijken.

Procedure voorstel
Onderschrijf de visie op de nieuwe haven. Laat de stakeholders onder onafhankelijkvoorzittersschap nog 1 of maximaal 2 keer bijeenkomen om de bezien of er consensus kan worden bereikt. Laat wel goede notulen maken van deze bijeenkomst. Daarna nog 1 bijeenkomst met stakeholders en gemeente onder onafhankelijk voorzitterschap ook met goede notulen. Suggestie voor een voorzitter is iemand van het buro dat het nautisch onderzoek heeft gedaan en vanuit zijn deskundigheid de bijeenkomsten van commentaar kan voorzien.

Bovenstaande geeft nu eindelijk uitzicht op een finale oplossing van het woonboten probleem in Arnhem na 16 jaar.

Besluit gemeente
Neem na bovenstaande al gemeente een besluit welke richting het uitgaan en geef een tijdslimiet aan waarbinnen dat gerealiseerd moet worden. Maak ook een goede meerjaren begroting dit uit te voeren.

Hoogachtend

Henk Wijninga

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, informatieve bijeenkomst 5 februari 2020

GEMEENTE Arnhem

Visie Nieuwe Haven

Zaaknummer:	424102
Portefeuillehouder:	J. van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (AC), Eliëns (PvdD), Broersma (CU), Bouma (PvdA), Pape (VVD), Coenders (GL), Dijk (D66), van den Broek (CDA), Wiggers (AOP), Baars (SP) en Verheij (PVV).
De fractie van DENK/Verenigd Arnhem was niet bij de vergadering aanwezig.

Insprekers
Ingesproken is door Oscar Weideman, Henk Wijninga, Marloes Spaander, Gaby Neve - Schleyer en Eelco Slont op persoonlijk titel. Hr. Slont sprak ook namens de fam. Beurs en de fam. Leenheer.
Jan Fransen sprak in namens een aantal bedrijven, Jeroen Spaander namens de Actiegroep Woonboten Nieuwe haven (AWN) / Stichting Arnhems Peil, Petra Eijkelkamp namens Helldörfer lasbedrijf, Bernd Huibers namens de waterscouting Miguel Pro en Geo Dam namens de Roei- en Zeilvereniging Jason

Bespreking
De insprekers hebben allen aangegeven wie zij vertegenwoordigen en een korte introductie gegeven met hun opvatting(en) over het voorstel. Daarna hebben de insprekers vragen vanuit de raadskamer beantwoord. De inbreng van de insprekers en de vragen uit de raadskamer gingen over het participatieproces, de veiligheid, de grootte van de (beroeps)scheepvaart, de voorgestelde combinatie van industrie en recreatie en de mogelijke uitkoop van de woonboten.
Niet alle fracties hebben hun vragen aan de insprekers kunnen stellen.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat alle vragen beantwoord zijn. De behandeling van het voorstel zal een volgende keer worden voortgezet met een meningsvormende (1) behandeling.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

C.J.M. Kalthoff

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, meningsvormende (1) bijeenkomst 12 februari 2020

Visie Nieuwe Haven

Zaaknummer:	424102
Portefeuillehouder:	J. van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (AC), Eliëns (PvdD), Broersma (CU), Greving (PvdA), Pape (VVD), Prinsen (GL), Dijk (D66), van den Broek (CDA), Wiggers (AOP), Elfrink (SP) en Dilekçi (DENK/Verenigd Arnhem).
De fractie van de PVV was niet bij de vergadering aanwezig.

Bespreking
De leden van de raadskamer hebben aangegeven op welke onderdelen van het voorstel zij nog vragen en/of bedenkingen hebben. Veel fracties hebben vragen over de voorgestelde financiële paragraaf. Ook zijn er vragen over de door de bewoners aangegeven 12 opties voor vervangende ligplaatsen.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat niet alle vragen beantwoord zijn. De meningsvormende (1) behandeling van het voorstel zal een volgende keer worden voortgezet.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

V.L. Bouma

Aan politieke partijen van de gemeente Arnhem

Betreft: Visie Nieuwe Haven

Arnhem 13 februari 2020

Geachte fractievoorzitters en raadsleden,

Woensdag 5 februari vond er een rondetafelgesprek plaats over de visie t.a.v. de Nieuwe Haven. Namens Helldörfer lasbedrijf heb ik ingesproken en deelgenomen aan het gesprek.
Afgelopen woensdagavond konden de raadsleden vragen stellen n.a.v. dit dossier aan de verantwoordelijke wethouder.

Ik wil graag wat van mijn hart;
De opmerking van de heer Elfrink over dat het een ongelooflijk slecht plan is omdat het 100% op de economische belangen is geënt en geen ruimte laat voor het maatschappelijk belang
raakt me. Afgelopen woensdag had de heer Elfrink het alleen maar over milieuverontreiniging en bedrijven waarvan de aandeelhouders de winst in hun zakken stoppen. Dit raakt me nog harder.

De meeste bedrijven aan de Nieuwe Haven zijn hard werkende, kleinere MKB bedrijven en werkzaam in de maakindustrie, die een duurzame, sociale werkplek bieden. Veel van de werknemers zijn al van hun 16e aan het werk, vaak laag-MBO geschoold.
Wijzelf hebben mensen in dienst die al tussen de 15 en 26 jaar bij ons werkzaam zijn. Ook hebben we veel jongens uit het VMBO Kaderberoeps en MBO niveau 2 een stagekans geboden en meerdere jongens als BBLer in dienst genomen en opgeleid voor de Metaaltechniek. Zelf werken we hard mee in het bedrijf.
Ook de ‘zware’ industriebedrijven Misti, Wega Maatwerk en Scheepsreparatiebedrijf Arnhem aan de Nieuwe Havenweg zijn zulke voorbeelden.
Er zijn meerdere van dit soort MKBbedrijven die graag aan de Nieuwe Havenweg hun bedrijf willen vestigen, omdat de Arnhemse haven kansen biedt om schepen voor de wal te kunnen voorzien van nieuwe onderdelen, reparaties te verrichten of hun gemaakte producten over het water te vervoeren.

Een economische, maar dus ook maatschappelijke kans.

De Nieuwe Haven is **altijd** al een Industriehaven geweest en de woonboten zijn **er bij** gekomen. Natuurlijk is het een maatschappelijk probleem dat de woonbootbewoners eigenlijk niet thuis horen in een Industriehaven en er blijkbaar geen of te weinig alternatieven zijn om met hun woonboot ergens anders te kunnen liggen. Ik hoop daadwerkelijk dat hier een goede oplossing voor komt. Maar als er definitief gewoond mag worden in de haven blijft dat negatieve gevolgen hebben voor uitvoering van watergebonden bedrijfsactiviteiten of het aanvragen van nieuwe milieuvergunningen daarvoor.

Ik dank u voor uw aandacht en wens u veel wijsheid toe in uw besluitvorming.

Met vriendelijke groet,

HELLDÖRFER
Lasbedrijf en Scheepsbouw

Petra Eijkelkamp

Van: Gerrie Elfrink
Verzonden: donderdag 13 februari 2020
Onderwerp: Reactie behandeling Visie Nieuwe Haven

Beste Petra Eijkelkamp,

Het klopt dat het plan er voor 100% op is gericht om de mogelijkheden te vergroten om op het industrieterrein het milieu te kunnen vervuilen. Dat betekent concreet dat er méér milieuverontreinigende bedrijven bij kunnen komen op het terrein.

Ik heb niet de illusie dat het de kleine lokale bedrijven die soms al decennialang op het industrieterrein aanwezig zijn die daar van gaan profiteren en die milieuruimte gaan opsouperen.

Daarom heb ik mijn woorden heel duidelijk ook niet op de bestaande lokale bedrijven zoals die van u gericht, maar juist bewust op nieuw te vestigen milieuverontreinigende bedrijven en de grotere bestaande aandeelhoudersbedrijven (Veolia , TitanWood, etc) waarvan verwacht kan worden dat ze milieuverontreinigende activiteiten willen vestigen en uitbreiden om hun aandeelhouders tevreden te stellen.

Het is ook duidelijk dat de eigenaren van het terrein het IPKW, ook een 100% door winst gedreven bedrijf, flink zal profiteren van een dergelijke uitbreiding. Het is ook duidelijk dat omwonenden en werknemers de prijs zullen betalen voor deze toegenomen milieuverontreiniging.

Om dit mogelijk te maken moeten de woonboten weg, want anders is deze uitbreiding wettelijk niet mogelijk. Ik wijs u er op dat er woonboten zijn die daar inmiddels al 30 jaar liggen. Ze zijn niet allemaal recent daar naar toe gebracht. De kosten voor het verwijderen van die boten wil het college in zijn geheel afwentelen op de samenleving.

Deze toenemende milieuverontreiniging is hoe je het ook wendt of keert een probleem. Wat staat daar voor de samenleving tegenover?

Het is totaal onduidelijk.

Waarom betaalt de belastingbetaler alles en het IPKW niets?

Zijn er soms garanties afgegeven voor duizenden extra banen voor werkzoekenden uit de regio Arnhem? Neen. Het is totaal onduidelijk hoeveel werkgelegenheid met deze extra milieuverontreiniging gepaard zal gaan.

Zijn er garanties gegeven aan de woonbootbewoners, waarvan sommigen al tientallen jaren in de haven liggen? Neen. Ook dat moeten we maar afwachten.

Ook de totale kosten voor de belastingbetaler onbekend, het zal in de miljoenen gaan lopen. U begrijpt denk ik heel goed waarom wij als SP niet enthousiast kunnen worden van een dergelijk plan.

U heeft er geen begrip voor dat u als geldbelust aandeelhoudersbedrijf wordt weggezet. Nou dat zijn wij volkomen met u eens. Dat bent u namelijk niet. Dat hebben wij dan ook op geen enkel moment gedaan en zullen wij ook zeker niet doen.

Voor de helderheid:

De SP fractie is positief gestemd over lokale bedrijven zoals die van Helldorfer in de Nieuwe Haven. In onze visie blijft er juist plaats voor de bestaande lokale bedrijven zoals die van u en worden ook zij en hun werknemers niet zonder meer geconfronteerd met extra milieuvervuiling op het terrein, zoals de wethouder van plan is. Voor de bestaande bedrijvigheid hoeven de woonboten ook niet te wijken. Die kunnen een prima plek krijgen achter in de Haven. Daar liggen ze veilig en zijn ze niemand tot last.

Hartelijke groet,

Gerrie Elfrink

fractievoorzitter SP
in de gemeenteraad van Arnhem

STICHTING ARNHEMSE BEDRIJVENTERREINEN
StAB

Raadsfracties gemeente Arnhem
per e-mail

Datum 23 januari 2020
Onderwerp visie op de Nieuwe Haven
Ons kenmerk 20002

Geachte fracties,

De gemeenteraad start binnenkort met de behandeling van het raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven'. Als belanghebbende bij de ontwikkeling van de Nieuwe Haven, die deel uitmaakt van bedrijventerrein Het Broek, maken wij van de gelegenheid gebruik u onze reactie op dit raadsvoorstel voor te leggen.

De Nieuwe haven is voor Arnhem een belangrijke component in de toekomstige ontwikkeling van watergebonden industriële activiteiten. Industriële activiteiten van een categorie waarvoor bovendien elders op de bedrijventerreinen weinig ruimte meer is. In de discussie over de functie van de Nieuwe Haven is voor StAB specifiek van belang dat de aan de Nieuwe Havenweg gevestigde bedrijven al jaren aanlopen tegen de beperkte mogelijkheden om (innovatieve) watergebonden ontwikkelingen verder door te zetten. Dit als gevolg van beperking door een woonbestemming aan de kade. Het beperkt daarmee ook de vestiging van nieuwe watergebonden bedrijvigheid die ten goede komt aan de werkgelegenheid en het imago van Arnhem. Het biedt Arnhem immers de kans om in de regio 'dé werkstad aan de Rijn' te worden. Het past ook naadloos bij onze inzet voor 'toekomstbestendige bedrijventerreinen'.

Het college spreekt in het raadsvoorstel haar voorkeur uit voor de ontwikkeling van de Nieuwe Haven tot een uitsluitend industriële haven. De daarbij benoemde argumentatie onderschrijven wij volledig. Wij spreken van harte onze steun uit aan dit raadsvoorstel en zijn verheugd dat het college deze koers heeft gekozen. Wij hopen dan ook dat u besluit het raadsvoorstel te bekrachtigen.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur StAB,

Niels Bruil, voorzitter

POSTADRES
VLAMOVEN 34
6826 TN ARNHEM

T (026) 351 82 45
E INFO@STAB-ARNHEM.NL
I WWW.STAB-ARNHEM.NL

IBAN NL77INGB0654113963
KVK 09128571
BTW NL810567416B01

STICHTINGARNHEMSEBEDRIJVENTERREINEN
STAB_ARNHEM
STAB ARNHEM

Uitwerking van de 12 oplossingen voor het woonbotendossier en Visie Nieuwe Haven

Het aangepast raadsvoorstel "Visie Nieuwe Haven" stelt:

> *Al in 2014 is echter definitief vastgesteld dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem. Die situatie is niet veranderd. De enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt af te voeren…*
>
> *Ondanks de vaststelling in 2014 dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem, is er 'met de stofkam' nog eens gezocht naar mogelijke ligplaatsen. Daarbij zijn alle eerder geopperde mogelijkheden nog een keer tegen het licht gehouden. Daarnaast heeft de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven twaalf oplossingen naar voren gebracht, waaronder uitkoop. Ook deze zijn onderzocht. Ook is in het kader van het opstellen van een visie op de Nieuwe Haven nagegaan of het mogelijk is de woonboten in de haven een andere plek te geven. Hieruit blijkt dat er geen alternatieve locaties zijn...*

Het college baseert zich op een aantal argumenten om de door ons aangedragen oplossingen af te wijzen:

1. Zakelijke belangen/hindercirkels (KEMA/DNV GL): Rosandepolder, Defensiehaven.
2. Privé gebruik publieke ruimte: Meinerswijk.
3. Rechtsgelijkheid: Opkopen locaties anders dan Westervoortsedijk.
4. Eigenaarschap grond/locatie: Bijland, Lobith, Gat van Moorlag (Renkum), ASM haven (KWP).
5. Onnodig clusteren gewenste locatie: i.p.v. verspreid zoeken naar oplossingen wordt gesuggereerd dat alle 15 woonboten op 1 locatie moeten komen.

Hieronder hebben we per argument een korte reactie gegeven:

1) De zakelijke belangen van de KEMA/DNV GL worden niet geschaad (ook niet bij uitbreiding) omdat de bestemming wonen niet dichterbij komt te liggen en dus in planologisch opzicht er niets verandert. De huidige hindercirkels kunnen niet uitgebreid worden zonder de huidige bestemming wonen te wijzigen.
2) Alle woonschepen op de huidige ongewenst verklaarde ligplaatsen in de Nieuwe Haven hebben op dit moment een publiekelijk toegankelijke ingang. Wat ons betreft zullen de locaties in Meinerswijk ook een publiekelijke toegang krijgen waardoor de oevers publiek domein blijven en daarmee aan de eisen van de raad zal worden voldaan.
3) De gemeente Arnhem heeft eerder meerdere woonboten die voorheen op een door de gemeente ongewenst verklaarde locatie lagen van een gewenste ligplaats voorzien die veel meer waard is dan een locatie aan de Westervoortsedijk of Nieuwe Haven. De gemeente zegt vanaf 2011 gezocht te hebben naar locaties in heel Arnhem en daarbuiten en heeft toen ook niet de waarde van de ongewenst verklaarde locatie als uitgangspunt gehanteerd voor het zoeken naar een gewenste locatie. Wij vinden dan ook dat de gemeente Arnhem dient uit te gaan van een gemiddelde waarde van een ligplaats in Arnhem.
4) De bijlage aan het huidige raadsvoorstel van het college stelt dat het niet aan de gemeente Arnhem is om ligplaatsen te realiseren of aan te kopen in een andere gemeente. De raadsopdracht en de aangegane inspannings- en resultaatverplichting gaat expliciet wel over locaties ook buiten Arnhem waaronder: Doesburg, Renkum, Westervoort, Duiven, Rheden en Rijnwaarden, alsmede de waterschappen Rijn & IJssel en Rivierenland. Ook deze stelling uit het huidige raadsvoorstel gaat in tegen eerder gesteld beleid en worden hiermee mogelijke oplossingen ten onrechte ongedaan gemaakt.
5) Thor Smits heeft onlangs aangegeven dat het moeilijk wordt om 15 woonboten op 1 locatie te plaatsen. Wij geven aan dat we al jarenlang pleiten voor verdeling van de woonboten over meerdere locaties. Doordat er altijd over 15 woonboten op 1 plek wordt gepraat wordt het probleem veel moeilijker gemaakt dan het is en wordt er aan kansen voorbijgegaan.

De uitwerking van de 12 aangeboden oplossingen

Een aantal van de raadsleden heeft ons na de rondetafelgesprekken specifiek verzocht om een uitgewerkt plan voor elke oplossing op te leveren. Hieronder hebben we de oplossingen verder uitgewerkt zodat de gemeente zich aan de inspannings- en resultaatverplichting uit 2007 kan houden.

1) Oplossing voor 1 ligplaats met bestemming wonen - Rosandepolder meteen links van de RWS kade

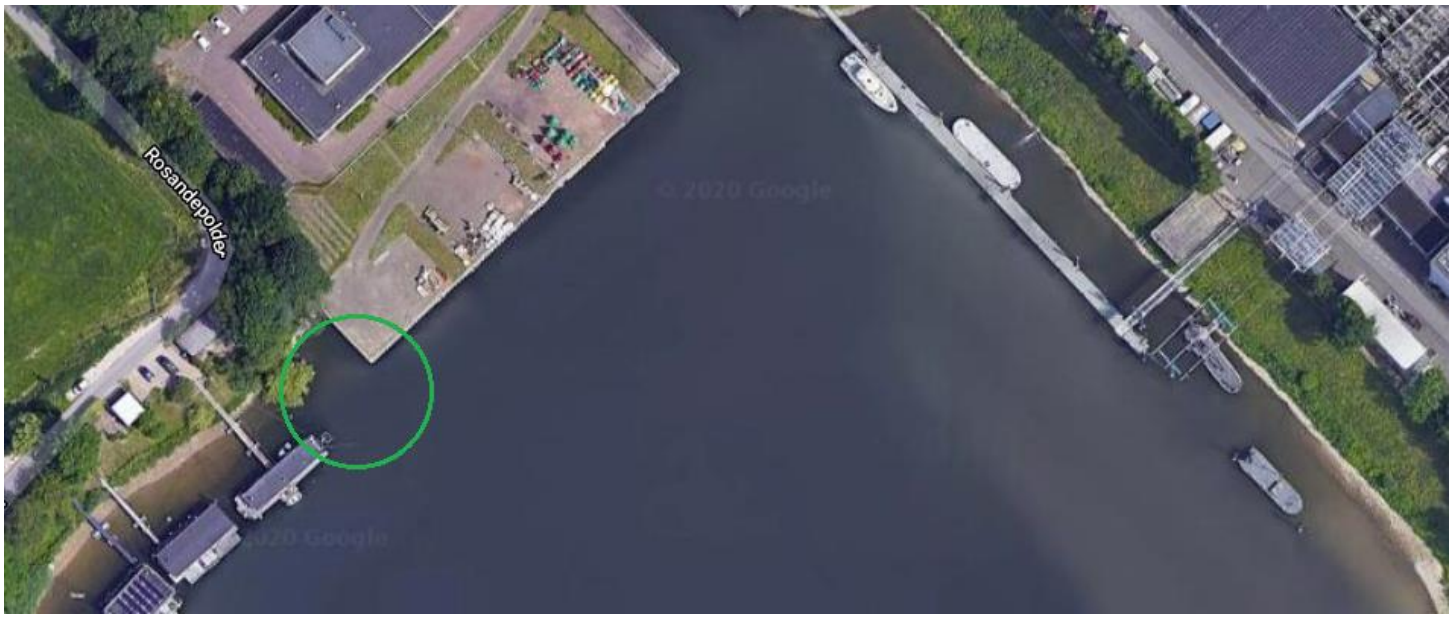

Afbeelding Rosandepolder (Naast de Rijkswaterstaat kade)

- *Deze locatie in de Rosandepolder heeft op grond van het onherroepelijke bestemmingsplan Rivierenzone 2013 reeds de bestemming 'Wonen - woonschepenligplaats'. De gemeente kan daar dus bij recht (zonder nadere planologische besluitvorming) woonschepen afmeren.*
- *De bestemming Wonen komt niet dichterbij te liggen bij de Kema locatie, dus in planologisch opzicht verandert er niets te nadele van DNV GL/Kema. Het verlenen van een ligplaatsvergunning zal voor DNV GL/Kema dus ook geen enkele belemmering opleveren in de bedrijfsvoering.*
- *Rijkswaterstaat heeft al toestemming verleend t.b.v. het creëren van de desbetreffende locatie. De breedte van de zone met deze bestemming is ruim 32 meter.*

2) Oplossing voor 3 tot 6 ligplaatsen met bestemming wonen – Defensie haven

Afbeelding Defensiehaven (Scouting verplaatst naar locatie achterin de haven)

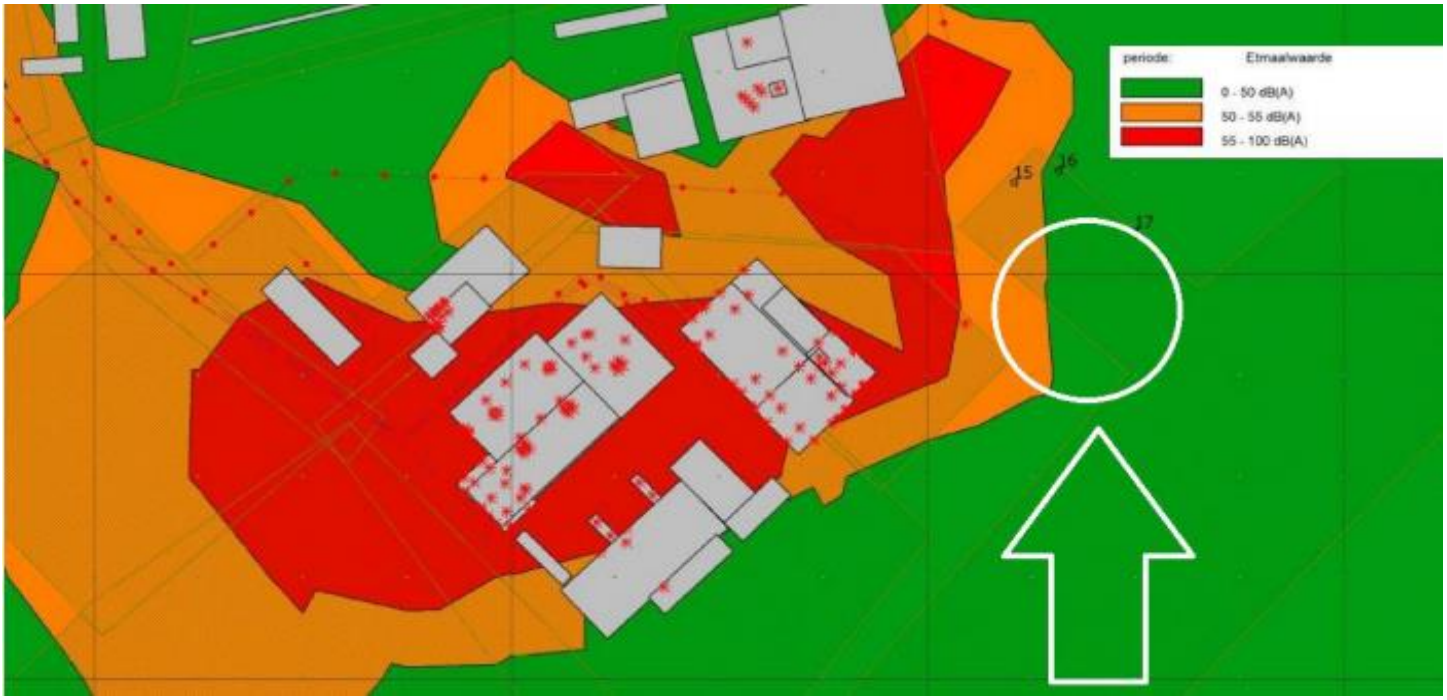

Afbeelding: 2018-05-15-gemeente-arnhem-geluidscontouren-kema-tav-woonbootlocaties-defensiehaven.pdf

- *Een eerste globaal onderzoek levert op dat in de Defensiehaven, naast de bestaande 3 ligplekken, plek voor 3 extra woonschepen kan worden gecreëerd zonder dat daarbij grondverzet noodzakelijk is.*
- *Er zijn ook mogelijkheden geschetst om, naast de bestaande 3 ligplekken, nog 6 extra woonarken te kunnen plaatsen.*
- *Echter is het daarbij naar alle waarschijnlijkheid noodzakelijk om te baggeren. Begroting Gemeente Arnhem Beheer waterbodems, in 2019 is er budget beschikbaar gesteld om de Defensiehaven te baggeren. [1]*

3) Oplossing voor 1 a 2 ligplaatsen met bestemming wonen – Westervoortsedijk opvullen gaten

Afbeelding: 2014-02-07-voorstel-awn-beschikbare-woonbootlocaties-met-woonbestemming-uitbreiden-op-kopen-westervoortsedijk

Sinds 2013 hebben we zes keer aangegeven dat er woonboten op de Westervoortsedijk te koop stonden en dat er ook gewenste ligplaatsen gecreëerd konden worden in de open ruimtes tussen de woonboten. De hoogste beleidsadviseur van de gemeente Arnhem verklaarde onlangs dat het budget om die locaties op te kopen ingetrokken waardoor deze oplossingen niet benut konden worden. Onlangs heeft de gemeente op ons advies alsnog een locatie aangeschaft waardoor er twee gewenste ligplaatsen gerealiseerd kunnen worden.[2]

[1] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-06-25-gemeente-arnhem-raadsbesluit-nota-woonschepen-op-ongewenste-locaties-extra-te-creeren-ligplaatsen-defensie-haven.pdf
[2] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2014-02-07-voorstel-awn-beschikbare-woonbootlocaties-met-woonbestemming-uitbreiden-op-kopen-westervoortsedijk-arnhem.pdf

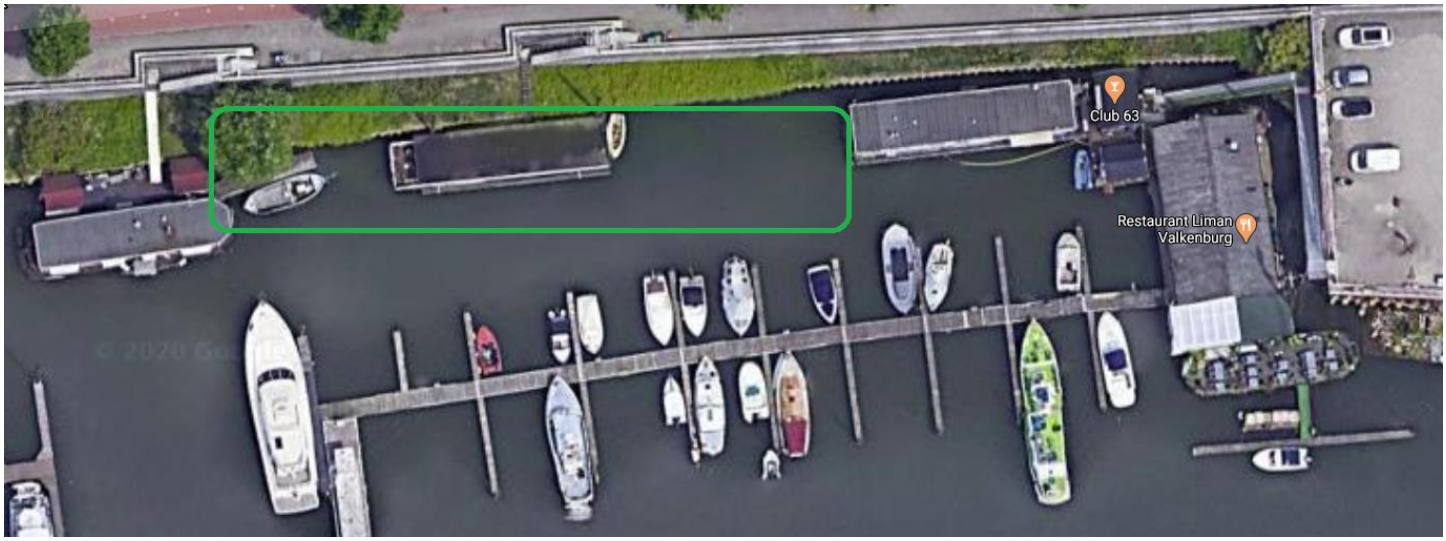

4) Oplossing voor meerdere ligplaatsen met bestemming wonen - omruilactie Jason met woonbotensteiger

Afbeelding: 2017-11-12-mail-awn-tav-plan-omruilen-jachthaven-met-woonbotensteiger-tbv-creeren-gewenste-ligplaatsen

In de bijlage "voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden" wordt onterecht gesuggereerd dat het omwisselen van de jachthaven met de woonbotensteiger geen oplossing biedt. Dit is onterecht omdat de consequenties m.b.t. de vergunningverlening voor de bedrijven met dit plan wordt opgelost, de woonboten komen op een voor wonen bestemde locatie te liggen en de ingang van de Nieuwe Haven wordt 30 meter breder. Daarnaast wordt ook voldaan aan de wens van de jachthaven om in de Nieuwe Haven te blijven.

5) Oplossing voor meerdere ligplaatsen met woonbestemming – Masterplan 4.0 voor Meinerswijk

Afbeelding 2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-meinerswijk

De opgave voor het ontwikkelen van die gewenste ligplaatsen is destijds opgenomen als randvoorwaarde voor het te ontwikkelen gebied Stadsblokken/Meinerswijk. In het Masterplan Eilanden 3.0 zijn echter geen woonbootlocaties opgenomen. KondorWessels Projecten heeft verklaard dat dit op verzoek is van de gemeenteraad. Het Masterplan 4 biedt een oplossing voor twee hoofdpijndossiers (het woonbotendossier & jachthaven Jason in de havenmond van de Nieuwe Haven) van de gemeente Arnhem.

Het plan is eenvoudig, haalbaar en bestaat uit het doorsteken van de nevengeul (A), het verplaatsen van de RZV (en jachthaven) Jason naar de nieuwe ‘Oude Haven’ (B) , het plaatsen van een ophaalbrug (C) naar ‘het Eiland’ en het beschikbaar stellen van de nevengeul voor roeiers, zeilers en de waterscouting (D). Een klein aantal woonboten zou ook in Meinerswijk (E) geplaatst kunnen worden en de overige woonboten uit de Nieuwe Haven kunnen op de oude locatie van jachthaven van Jason in de Nieuwe Haven geplaatst worden.

Alle woonschepen op de huidige ongewenst verklaarde ligplaatsen in de Nieuwe Haven hebben op dit moment een publiekelijk toegankelijke ingang. Wat ons betreft zullen de locaties in Meinerswijk ook een publiekelijke toegang krijgen waardoor de oevers publiek domein blijven en daarmee aan de eisen van de raad zal worden voldaan.

Afbeelding oude locatie jachthaven Jason aan de Westervoortsedijk vervangen voor gewenste ligplaatsen.

6) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Nieuwe ingang Nieuwe Haven

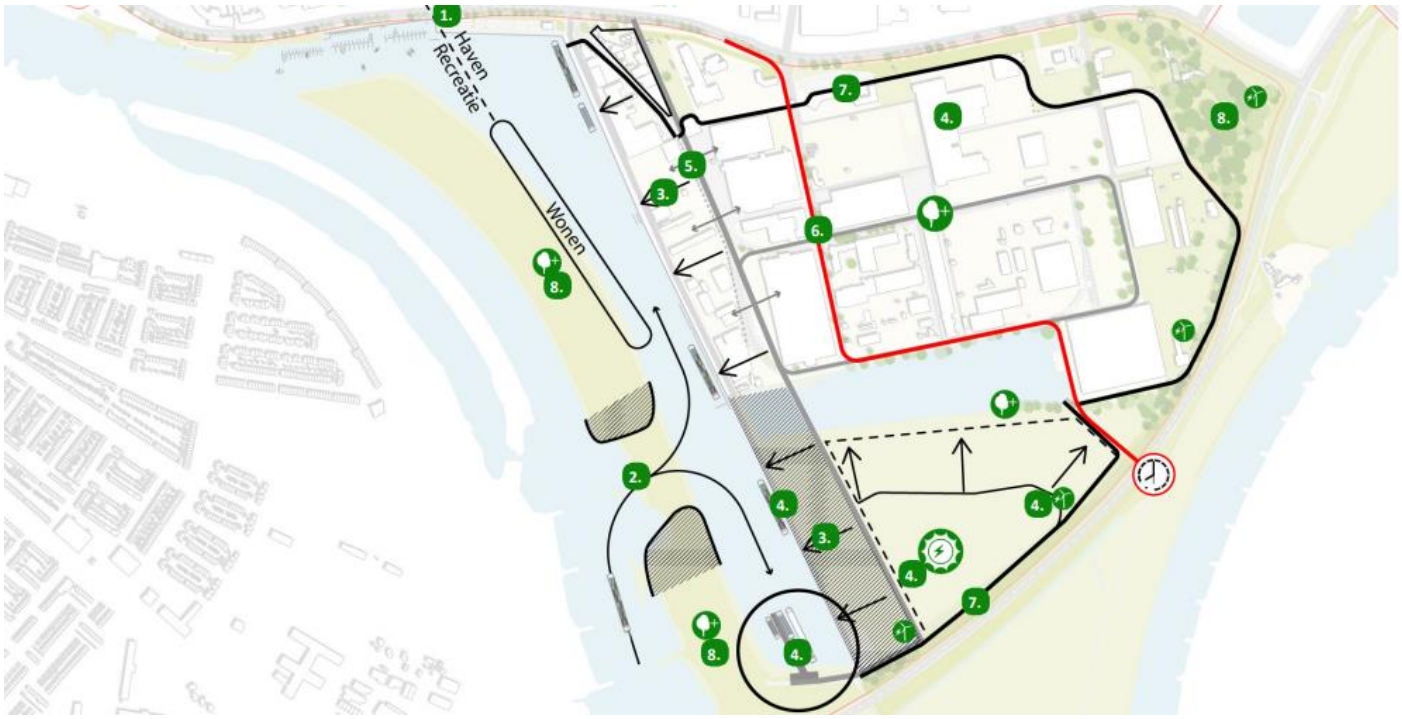

Afbeelding 2017-04-12-ontwerp-nieuwe-haven-arnhem-de-urbanisten.pdf

Er liggen meerdere ideeën t.b.v. het herinrichten van de Nieuwe Haven om de verschillende gebruikersgroepen van elkaar te scheiden. Eén van de voorstellen betreft het graven van een nieuwe ingang naar de Nieuwe Haven. In de "voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden" zijn de volgende redenen aangegeven waarom deze optie niet geschikt bevonden is:

> *In het geval van een nieuwe entree van de haven, zal die nieuwe entree leiden tot een onveilige situatie o.a. vanwege de haakse aansluiting op de rivier en het feit dat de rivier hier vrij smal is. De maatregel ligt, rivierkundig gezien, in een ongunstig gebied. De Nederrijn is hier smal. Niet alleen zal de stroming in de haven veranderen, maar ook op de rivier zullen de effecten merkbaar zijn. Er zal stroomvertraging optreden met aanzanding en met een minder diepe rivier tot gevolg. Dit belemmert een veilige, vlotte doorvaart op de Nederrijn. Daarnaast zal opstuwing van water plaats gaan vinden in het geval een dam wordt gerealiseerd.*
>
> *De nieuwe entree doorsnijdt de landtong, die onderdeel uitmaakt uit van een belangrijke slaapplaats van de Wulp (rode lijst-soort). Het betreft een slaapgebied dat zich uitstrekt van de Huissensche Waarden in het zuiden tot de landtong in de Nieuwe Haven in het noorden met daarin 4 tot 5 satellietverblijven. De verblijfplaats op de landtong in de Nieuwe Haven is de voorkeursslaapplek.*

7) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Herinrichting Nieuwe Haven

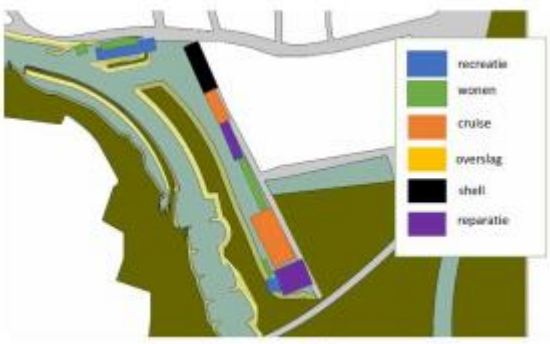

jachthaven afschermen van haven

jachthaven afschermen van rivier

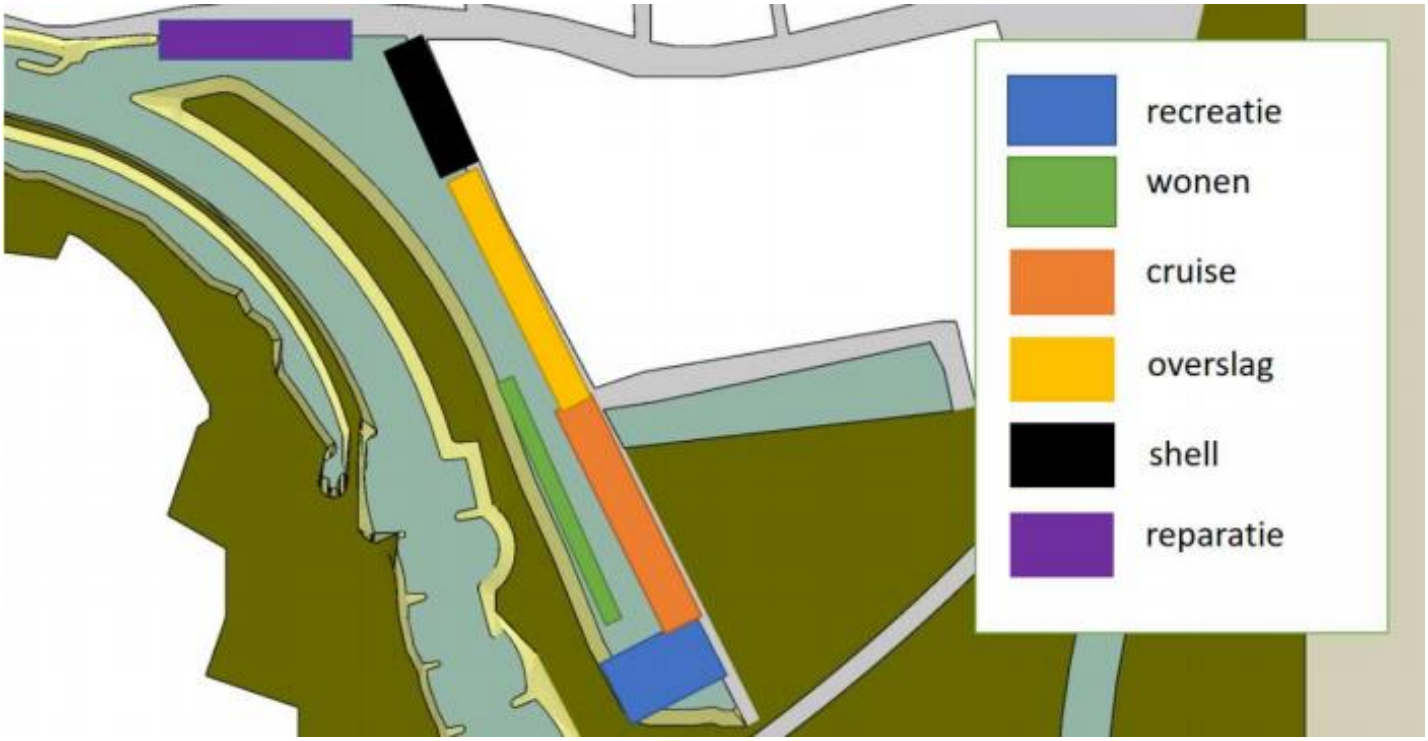

Afbeelding 2018-02-23-gemeente-arnhem-rapport-actualisatie-onderzoek-veiligheid-nieuwe-haven-arnhem.pdf

Begin 2018 heeft de gemeente Arnhem nogmaals een veiligheidsonderzoek uit laten voeren. In het rapport zaten een aantal mogelijke oplossingen om de Nieuwe Haven opnieuw in te delen en de verschillende functies van elkaar te scheiden. Donderdag 21 februari 2019 heeft een eerste informatieve startbijeenkomst plaatsgevonden voor alle belanghebbenden in de Nieuwe Haven ten behoeve van het bepalen van de visie op de haven t.a.v. de herinrichting. De woonbootbewoners waren hier ook voor uitgenodigd. Tot nu toe is bij elk initiatief nog gebleken dat aan het einde van het verhaal de belangen van, en de verplichtingen naar de woonbootbewoner niet worden meegenomen. Gezien de uitspraken en belangen die er spelen waren we ook bij dit initiatief sceptisch of de belangen van de woonbootbewoners enige prioriteit zouden krijgen. Zoals gebleken uit het huidige raadsvoorstel “Visie Nieuwe Haven” waren we terecht sceptisch of onze belangen meegewogen zouden worden. Meerdere bewoners zien dit plan nog steeds als mogelijke oplossing.

8) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – uitkopen

Het huidige raadsvoorstel van het college lijkt er vanuit te gaan dat de waarde bepaald gaat worden op basis van een gelijkwaardige locatie in de Nieuwe Haven zoals b.v. een te koop staande woonboot aan de Westervoortsedijk. De gemeente Arnhem heeft eerder meerdere woonboten die voorheen op een door de gemeente ongewenst bepaalde locatie lagen van een gewenste ligplaats voorzien die veel meer waard is dan een locatie aan de Westervoortsedijk. Wij vinden dan ook dat de gemeente Arnhem dient uit te gaan van een gemiddelde waarde van een ligplaats in Arnhem. De gemeente zegt vanaf 2011 gezocht te hebben naar locaties in heel Arnhem en daarbuiten en heeft toen ook niet de waarde van de ongewenst verklaarde locatie als uitgangspunt gehanteerd voor het zoeken naar een gewenste locatie. Door deze nieuwe stelling op te nemen in de Visie Nieuwe Haven lijkt de gemeente Arnhem wederom een stap gezet te hebben om niet voor oplossingen te willen kiezen en de uitzichtloze situatie voort te zetten. Op 3 februari 2020 heeft de gemeente ons laten weten vanwege de passage uit het raadsvoorstel waarin die nieuwe voorwaarde is opgenomen van het college (dat de waarde van de ligplaats gelijk dient te zijn), bepaalde locaties niet aan te willen schaffen waardoor oplossingen wederom onmogelijk worden gemaakt.

De waarde van huizen op de wal worden in het algemeen aangeduid in vierkante-meterprijs. Indien we dat toepassen op de onlangs verkochte woonboten in Arnhem komen we uit op een gemiddelde vierkante meter prijs van: €2094,- De onlangs verkochte woonark aan de Westervoortsedijk komt op €2522,- euro m2[3]

[3] https://www.arnhemspeil.nl/docs/2020-02-11-arnhemspeil-overzicht-gemiddelde-waarde-ligplaats-woonboten-arnhem.pdf

9) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Nevengeul van Meinerswijk - Meginhardweg

Afbeelding 2019-02-26-awn- mogelijke-oplossing-woonbotendossier- arnhem-in-nevengeul-meinerswijk

Uiterst west van Meinerswijk in de nevengeul aan de Plas van Bruil is ruimte genoeg om een aantal woonschepen te plaatsen aan de Meginhardweg dijk. De locatie is eigendom van de gemeente Arnhem en meerdere woonbootbewoners hebben aangegeven bereid te zijn om volledig zelfvoorzienende ligplaatsen met publiekelijke toegang te accepteren waardoor de oevers publiek domein blijven en daarmee aan de eisen van de raad zal worden voldaan.

Deze locatie is op 25 juni 2012 al opgenomen in het raadsvoorstel 'Woonschepen op ongewenste locaties' en was destijds pas 'op de langere termijn beschikbaar'. Ondertussen zijn we 7 jaar verder en is die langere termijn aangebroken:

> *Meginhardweg/naast de Plas van Bruil: Deze locatie moet nog worden aangelegd door Rijkswaterstaat in het kader van ruimte voor de rivier en is pas op langere termijn beschikbaar.*[4]

10) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Groene Rivier Stadsblokken/Meinerswijk

Afbeelding 2004-09-23-gemeente-arnhem-uitwerking-kaders-en-onderbouwing-locaties-woonschepen.pdf

[4] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-06-25-gemeente-arnhem-raadsvoorstel-woonschepen-op-ongewenste-locaties-tb-nl-imro-0202-767-0301-1.pdf

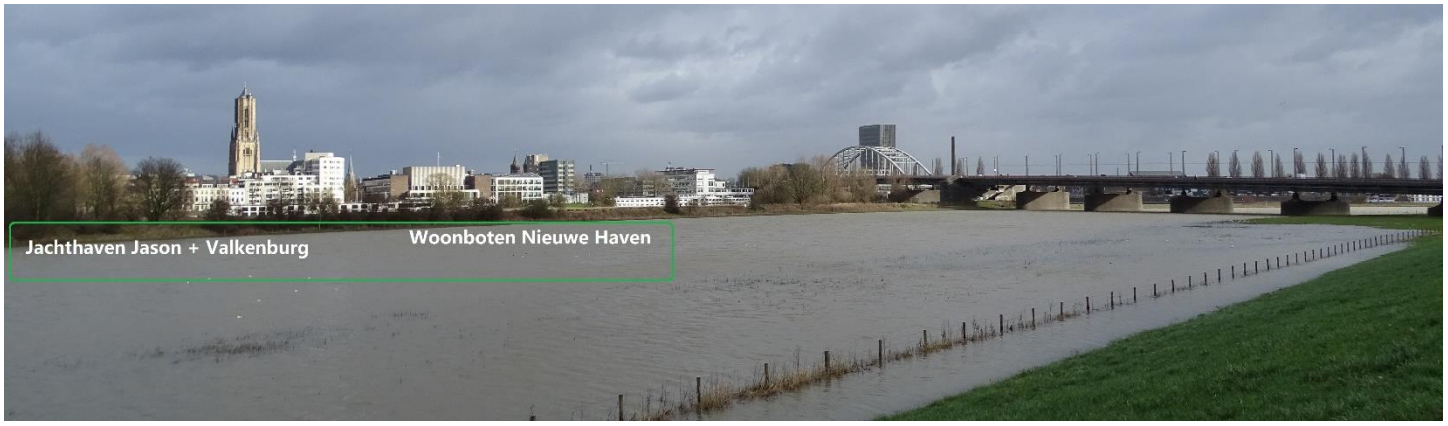

Afbeelding Groene Rivier Arnhem voor Jachthaven Jason & Valkenburg en Woonboten Nieuwe Haven

In 2004 heeft de gemeente Arnhem voorgesteld om de Groene Rivier te benutten als gewenste locatie voor de woonboten die op ongewenst verklaard ligplaatsen lagen.[5] In 2012 heeft Rijkswaterstaat in het kader voor "Ruimte voor de Rivier" daadwerkelijk afgravingen verricht en de Groene Rivier verder uitgediept. [6]

Indien de Groene Rivier in verbinding met de Rijn wordt gebracht, komt er genoeg ruimte vrij voor zowel de woonschepen als de roei en zeilvereniging Jason en jachthaven Valkenburg. De doorvaart kan zowel via de ASM haven gecreëerd worden als aan de Oost kant van de John Frostbrug. Veel voorwerk zoals bodemonderzoeken is al uitgevoerd. Het uitdiepen van de Groene Rivier en het doortrekken daarvan is een meest voor de hand liggende optie om rivierkundig te voldoen aan de opgave die Rijkswaterstaat voor het Arnhemse grondgebied heeft meegekregen.

11) Oplossingen voor meerdere ligplaatsen – Mogelijke oplossingen in de Bijland of Lobith

Afbeelding 2014-03-11-gemeente-arnhem-haalbaarheidsonderzoek-woonschepen-op-ongewenste-locaties.pdf

[5] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2004-09-23-gemeente-arnhem-uitwerking-kaders-en-onderbouwing-locaties-woonschepen.pdf
[6] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-03-26-rijkswaterstaat-uiterwaardvergraving-meinerswijk-uitvoeringsplan-rw1809-303-70-053.pdf

In het haalbaarheidsonderzoek van de gemeente Arnhem van 11 maart 2014 is de volgende zin opgenomen:

> *" …Op middellange termijn (3 tot 5 jaar) kan de locatie 'de Bijland' en/of de huidige vluchthaven Lobith in de gemeente Rijnwaarde een oplossing kunnen bieden…"*

Volgens ons is de middellange termijn ondertussen verstreken. We zitten namelijk 6 jaar verder.
De heer Thor Smits schrijft hierover in de "voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden" het volgende:

> *"Het is niet aan de gemeente Arnhem om ligplaatsen te realiseren of aan te kopen in een andere gemeente."*

Deze uitspraak staat haaks op de raadsopdracht uit 2012 en de inspannings- en resultaatverplichting uit 2007 waarin juist nadrukkelijk de mogelijkheden buiten Arnhem ook zijn benoemd. De minimale inspanning die de gemeente Arnhem op dit moment zou kunnen verrichten is actief het gesprek aangaan met de verantwoordelijke gemeentes voor Bijland en Lobith om de mogelijkheden die in 2014 door de gemeente zijn aangehaald, te bespreken. Zie ook oplossing 12 en 13.

12) Oplossingen voor meerdere ligplaatsen – Mogelijke oplossingen in Renkum of de ASM Haven

Afbeelding Grindgat (Renkum) naast de Rosandepolder

Op 21 februari 2019 hebben we tijdens de eerste "Visie Nieuwe Haven" ontmoeting met een projectontwikkelaar van K3 gesproken die plannen heeft om een woonbootlocatie te ontwikkelen in het Grindgat in Renkum naast de Rosandepolder. In de email die ons ter bevestiging werd doorgestuurd was het volgende opgenomen:

> *Wij zijn bezig een toekomstbestendige visie te ontwikkelen voor het ons eigendom in de Rosande Polder; het ontwikkelen van woonbootlocaties wordt als ingrediënt meegenomen in deze visie.*

Indien de gemeente Arnhem zich zou willen houden aan haar inspannings- en resultaatverplichting uit 2007 dan zouden ze contact op kunnen nemen met de projectleider gebiedsontwikkeling / rentmeester van K3 om tot een oplossing te komen.

Afbeelding ASM Haven Arnhem waar ruimte is voor de jachthaven van Jason of een aantal woonboten

De gemeente Arnhem zou ook nog met het KWP in overleg kunnen gaan om de ASM Haven beschikbaar te stellen als locatie voor de jachthaven van Jason of eventueel als oplossing voor een klein aantal woonboten.

Onterecht afgewezen locaties voor gewenste ligplaatsen

Begin 2014 hebben de betrokken ambtenaren een brief aan de gemeenteraad verzonden waarin ze aangeven geen mogelijkheden meer te zien m.b.t. het creëren van gewenste ligplaatsen. De volgende link verwijst naar onze reactie van de Actiegroep Woonboten Nieuwehaven (AWN) waarin te lezen valt waarom de aangedragen standpunten onwaar en/of onjuist zijn. We verwezen ook toen al naar 12 mogelijke oplossingen:
https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-03-07-reactie-awn-op-brief-kalsbeek-2014-03-11-gemeente-arnhem-haalbaarheidsonderzoek-woonschepen-op-ongewenste-locaties.pdf

Begin vorig jaar hebben we een overzicht van alle 12 de oplossingen aan de gemeenteraadsleden opgeleverd:
https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-02-17-awn-samenvatting-alle-oplossingen-voor-gewenste-ligplaatsen-woonboten-nieuwe-haven-op-een-rij-gemeente-arnhem-woonbotendossier.pdf

Het college en haar ambtenaren heeft naar onze 12 oplossingen verwezen en daarop een reactie gegeven in de bijlage aan het raadsvoorstel:
https://www.arnhemspeil.nl/docs/2019-12-10-gemeente-arnhem-college-van-benw-memo-voorgeschiedenis-woonboten-van-2000-tot-heden.pdf

In het volgende document leest u ons antwoord op de reactie van het college en haar ambtenaren. Hierin zult u ontdekken dat het huidige raadsvoorstel om jachthaven Jason in de Nieuwe Haven te behouden levensgevaarlijk. Ook leggen we uit dat de redenen die gegeven worden om onze oplossingen af te wijzen niet juist zijn:
https://www.arnhemspeil.nl/docs/2020-02-03-arnhemspeil-awn-reactie-op-inbreng-college-en-ambtenaren-gemeente-arnhem-voor-de-rondetafelgesprekken-tav-de-visie-nieuwe-haven.pdf

In deze uitwerking hebben we nogmaals zeer uitgebreid aangetoond dat er wel degelijk nog mogelijkheden zijn om gewenste ligplaatsen te creëren binnen en buiten Arnhem. Wij lichten ze graag mondeling aan u toe.

Met vriendelijke groet,
Jeroen, Marloes & Ronald
Namens de AWN (Actiegroep Woonboten Nieuwe haven) & Stichting Arnhems Peil
www.arnhemspeil.nl

https://www.gelderlander.nl/arnhem/bewoners-nieuwe-haven-willen-wel-naar-het-gat-van-moorlag~a3ce1d04/

Bewoners Nieuwe Haven willen wel naar het Gat van Moorlag

Rosandepolder (links) en het Gat van Moorlag (rechts) in één foto gevangen. © Rolf Hensel

ARNHEM/OOSTERBEEK - Het Gat van Moorlag als oplossing voor het probleem van twaalf woonbootbewoners. Een deel van de bewoners zien een verhuizing van de Nieuwe Haven in Arnhem naar het grindgat in Oosterbeek wel zitten. Vanavond spreekt de gemeenteraad van Arnhem over het woonbotendossier.

Eric van der Vegt 03-03-20, 20:30 **Bron:** De Gelderlander

Een top 12 met alternatieve ligplaatsen heeft woonbooteigenaar Jeroen Spaander gemaakt. Daar zitten locaties tussen als de Defensiehaven, de ASM-haven en enkele nevengeulen. De kansrijkste lijkt nummer 12 van de lijst van Spaander: het Gat van Moorlag. De eigenaar K3 van het grindgat in Oosterbeek heet de eigenaren hartelijk welkom, maar of verhuizing van de boten in praktijk zo snel gaat, is de vraag.

Geen ruimte meer

Onlangs kwam wethouder Jan van Dellen met een visie voor de haven aan de oostkant van Arnhem. De Nieuwe Haven moest industriehaven worden. Voor de twaalf woonboten is er geen ruimte meer. Te gevaarlijk, is het gemeentelijk oordeel. Alternatieve locaties voor woonboten zijn er praktisch niet. Uitkopen van de bewoners lijkt de enige haalbare optie.

Snelle verhuizing

Arnhems Peil-bestuurder Jeroen Spaander ziet namens de woonbooteigenaren kansen voor een snelle verhuizing van de woonboten van de Nieuwe Haven naar Oosterbeek.

> *,,Het lijkt mij dat het binnen zeer korte termijn mogelijk moet zijn om een aantal woonboten die kant op te verplaatsen aangezien alle infrastructuur er al ligt. We kunnen dezelfde dijk of ontsluitingsweg voor de eigenaren van de woonboten in de Rosandepolder gebruiken"*, aldus Spaander.

Vanuit de keuken kijkt een woonbootbewoonster uit op de steenfabriek aan de overkant van de Nederrijn. Ze begrijpt de nood van de bewoners van de Nieuwe Haven, maar zet vraagtekens bij de bedoelingen van eigenaar K3.

> ,,Ze hebben vorig jaar een bijeenkomst gehouden voor alle bewoners van de woonboten in de Rosandepolder. Eerst kwam er een presentatie over dat ze het beste voor hadden met de natuur, maar na lang aandringen bleek het hen te gaan om de komst van 44 woonboten", aldus de bewoonster.

Leeggevallen plek

Ze vindt het vreemd dat de gemeente de onlangs leeggevallen plek in de Rosandepolder niet heeft aangekocht. ,,De kosten waren 2,5 ton. Hadden ze één woonboot kunnen plaatsen."

Ze denkt dat de ontsluitingsweg van de Rosandepolder en het Gat van Moorlag te smal is om straks alle verkeer aan te kunnen. Bovendien is het grondgat een meter diep, gevuld met vervuild slib, meent ze.

Vervuild slib

Spaander is niet zo bang voor het vervuilde slib. ,,Ik heb zelf geen inzicht in hoe vervuild het slib is. Er was laatst een uitzending van Zembla waarin het grindgat in voorkwam. De Nieuwe Haven is natuurlijk ook niet de schoonste plek op aarde. Ik verwacht eerlijk gezegd niet dat er dusdanig vervuilde grond gestort is dat een woonbootplaatsen onmogelijk is gemaakt", zegt hij.

Plan in de ijskast

Thomas Nusselein van K3 kent de bezwaren van de bewoners. ,,Na de bewonersbijeenkomst van vorig jaar hebben het plan even in de ijskast gezet, maar dat betekent niet dat we het plan uit ons hoofd hebben gezet. Wat ons betreft valt er zeker te praten over het Gat van Moorlag als locatie voor woonboten", aldus Nusselein.

Lees ook

https://www.gelderlander.nl/arnhem/veel-onduidelijkheid-over-plan-met-woonboten-in-nieuwe-haven~aaf41e42/

https://www.gelderlander.nl/arnhem/woonboten-moeten-weg-uit-nieuwe-haven-in-arnhem-ik-begrijp-dat-het-hier-gevaarlijk-is-maar-ik-wacht-al-12-jaar-op-nieuwe-plek~aee56877/

https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2432209/Woonboten-in-Arnhem-moeten-weg-Ronduit-onbeschoft-en-kwaadaardig

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-05-28-gelderlander-nationale-ombudsman-bemoeit-zich-met-woonboten-in-arnhem.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2018-12-27-gelderlander-arnhem-woonbootbewoners-nieuwe-haven-willen-wel-verhuizen-naar-stadsblokken-meinerswijk.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2018-09-19-gelderlander-arnhem-twee-ton-voor-veiligheidsmaatregelen-nieuwe-haven.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2018-05-25-gelderlander-woonbooteigenaar-vraagt-de-gemeente-arnhem-opnieuw-om-veilige-ligplaats.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2018-02-09-gelderlander-rapportage-veiligheid-nieuwe-haven-deel-1.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2018-02-10-gelderlander-rapportage-veiligeheid-nieuwe-haven-deel-2.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2017-06-07-gelderlander-aanvaring-tussen-olietanker-en-woonboot-in-arnhem-nieuwe-haven.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2013-08-19-gelderlander-arnhem-woonbootbewoners-nieuwe-haven-tijd-voor-nieuw-plan-om-slepend-probleem-definitief-op-te-lossen.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2013-06-17-gelderlander-arnhem-17-woonboten-in-nieuwe-haven-wachten-op-gewenste-ligplaats-woonbotensteiger-rosandepolder-uit-beeld.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-06-29-gelderlander-arhem-geen-plek-voor-woonboten-in-rosandepolder-volgens-wethouder-rita-weeda-renkum.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-06-19-gelderlander-arnhem-kwestie-woonboten-in-stapjes-oplossen-besluit-gemeenteraad.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-06-15-gelderlander-arnhem-normaal-arnhems-peil-alternatief-plan-voor-woonboten-in-arnhem.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-05-18-gelderlander-arnhem-gemeente-gedoogt-woonschepen-op-plek-waar-wonen-officieel-verboden-is-ondanks-veiligheidsrisicos.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2011-11-23-gelderlander-verhuizen-woonboten-arnhem-kost-miljoenen.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2010-10-19-gelderlander-phanos-wil-woonboten-uit-asm-haven-hebben-gemeente-arnhem-beloofd-alternatieve-ligplaats-voor-mei-2012.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2008-03-28-gelderlander-phanos-wil-woonboten-van-de-asm-haven-ruimte-bieden-rondom-de-plas-van-bruil.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2008-03-08-gelderlander-gemeentelijke-beloftes-asm-haven-blijkt-fopspeen.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2007-12-13-gelderlander-arnhem-werkzaamheden-aan-billitonkade-en-nieuwe-havenweg-van-start.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/dok.html#samenvattingen

Overzicht gemiddelde waarde ligplaatsen in de gemeente Arnhem

Met de Visie op de Nieuwe Haven die het college onlangs presenteerde maakte zij duidelijk uitkoop van de woonboten als enige reële optie te zien. Het beschikbaar gestelde budget is zo ver nu bekend 1.15 miljoen euro voor vermogensschade en eenmalige bijkomende schade voor de 15 woonboten. Wij hebben aangegeven dat we een uitkoopsom enkel op basis van een gewenste locatie in de gemeente Arnhem zullen accepteren. Het voorstel van het college lijkt er vanuit te gaan dat de waarde bepaald gaat worden op basis van een gelijkwaardige locatie van de Nieuwe Haven zoals b.v. een te koop staande woonboot aan de Westervoortsedijk.

Quote uit de voorgeschiedenis van woonboten van 2000 tot heden:

> *"De enige reële mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsten is door bestaande ligplaatsen elders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt af te voeren. Dit gaat hoogstens om een enkele plek. De kosten (en daarmee dus ook de waarde na verplaatsing) lopen sterk uiteen per locatie. Een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder is aanzienlijk meer waard dan een plek aan de Westervoortsedijk. Een plek aan de Westervoortsedijk is redelijk gelijkwaardig aan een plek in de Nieuwe Haven."*

Quote uit het ambtelijk aangepast raadsvoorstel:

> *"De kosten (en daarmee dus ook de waarde na verplaatsing) lopen sterk uiteen per locatie. Een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder is aanzienlijk meer waard dan een plek aan de Westervoortsedijk. Uit oogpunt van rechtsgelijkheid kan van een ruil van een onwenselijke ligplaats in de Nieuwe Haven voor een formeel bestemde definitieve plek ergens anders (in feite een vorm van schadeloosstelling) alleen sprake zijn als de waarde van de betreffende ligplaats vergelijkbaar is. Dat is het geval aan de Westervoortsedijk, die immers zeer nabij de Nieuwe Haven ligt."*

De gemeente Arnhem heeft eerder meerdere woonboten die voorheen op een door de gemeente ongewenst bepaalde locatie lagen van een gewenste ligplaats voorzien die veel meer waard is dan een locatie aan de Westervoortsedijk. Wij vinden dan ook dat de gemeente Arnhem dient uit te gaan van een gemiddelde waarde van een ligplaats in Arnhem. De gemeente zegt vanaf 2011 gezocht te hebben naar locaties in heel Arnhem en daarbuiten en heeft toen ook niet de waarde van de ongewenst verklaarde locatie als uitgangspunt gehanteerd voor het zoeken naar een gewenste locatie. Door deze nieuwe stelling op te nemen in de Visie Nieuwe Haven lijkt de gemeente Arnhem wederom een stap gezet te hebben om niet voor oplossingen te willen kiezen en de uitzichtloze situatie voort te zetten.
Op 3 februari 2020 heeft de gemeente ons laten weten vanwege de passage uit het raadsvoorstel waarin die nieuwe voorwaarde is opgenomen van het college (dat de waarde van de ligplaats gelijk dient te zijn), bepaalde locaties niet aan te willen schaffen waardoor oplossingen wederom onmogelijk worden gemaakt: https://arnhemspeil.nl/docs/2020-02-03-gemeente-arnhem-reactie-thor-smits-aanschaf-woonboot-aan-het-onderlangs-als-mogelijke-oplossing-voor-het-woonbotendossier-arnhem.pdf

Onlangs verkochte woonboten in de gemeente Arnhem

De vraag van een aantal raadsleden wat een ligplaats in Arnhem gemiddeld kost hebben we uitgezocht:

2020 februari	- Boterdijk 3	-	€275.000,-	-	Onderhouden varend schip 190m2
2020 januari	- Rosandepolder 5	-	€275.000,-	-	Woonark Casco waarde nihil 85m2
2019 december	- Westervoortsedijk 89b	-	€169.000,-	-	Woonark Casco waarde nihil 67m2
2019 december	- Eldensedijk 8	-	€435.000,-	-	Onderhouden varend schip 209m2

De waarde van huizen op de wal worden in het algemeen aangeduid in vierkante meter prijs. Indien we dat toepassen op de onlangs verkochte woonboten in Arnhem komen we uit op een gemiddelde vierkante meter prijs van: €2094,- De onlangs verkochte woonark aan de Westervoortsedijk komt op €2522,- euro m2

Uitwerking van de 12 oplossingen voor het woonbotendossier en Visie Nieuwe Haven

Het aangepast raadsvoorstel "Visie Nieuwe Haven" stelt:

> *Al in 2014 is echter definitief vastgesteld dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem. Die situatie is niet veranderd. De enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt af te voeren…*
>
> *Ondanks de vaststelling in 2014 dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem, is er 'met de stofkam' nog eens gezocht naar mogelijke ligplaatsen. Daarbij zijn alle eerder geopperde mogelijkheden nog een keer tegen het licht gehouden. Daarnaast heeft de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven twaalf oplossingen naar voren gebracht, waaronder uitkoop. Ook deze zijn onderzocht. Ook is in het kader van het opstellen van een visie op de Nieuwe Haven nagegaan of het mogelijk is de woonboten in de haven een andere plek te geven. Hieruit blijkt dat er geen alternatieve locaties zijn...*

Het college baseert zich op een aantal argumenten om de door ons aangedragen oplossingen af te wijzen:

1. Zakelijke belangen/hindercirkels (KEMA/DNV GL): Rosandepolder, Defensiehaven.
2. Privé gebruik publieke ruimte: Meinerswijk.
3. Rechtsgelijkheid: Opkopen locaties anders dan Westervoortsedijk.
4. Eigenaarschap grond/locatie: Bijland, Lobith, Gat van Moorlag (Renkum), ASM haven (KWP).
5. Onnodig clusteren gewenste locatie: i.p.v. verspreid zoeken naar oplossingen wordt gesuggereerd dat alle 15 woonboten op 1 locatie moeten komen.

Hieronder hebben we per argument een korte reactie gegeven:

1) De zakelijke belangen van de KEMA/DNV GL worden niet geschaad (ook niet bij uitbreiding) omdat de bestemming wonen niet dichterbij komt te liggen en dus in planologisch opzicht er niets verandert. De huidige hindercirkels kunnen niet uitgebreid worden zonder de huidige bestemming wonen te wijzigen.
2) Alle woonschepen op de huidige ongewenst verklaarde ligplaatsen in de Nieuwe Haven hebben op dit moment een publiekelijk toegankelijke ingang. Wat ons betreft zullen de locaties in Meinerswijk ook een publiekelijke toegang krijgen waardoor de oevers publiek domein blijven en daarmee aan de eisen van de raad zal worden voldaan.
3) De gemeente Arnhem heeft eerder meerdere woonboten die voorheen op een door de gemeente ongewenst verklaarde locatie lagen van een gewenste ligplaats voorzien die veel meer waard is dan een locatie aan de Westervoortsedijk of Nieuwe Haven. De gemeente zegt vanaf 2011 gezocht te hebben naar locaties in heel Arnhem en daarbuiten en heeft toen ook niet de waarde van de ongewenst verklaarde locatie als uitgangspunt gehanteerd voor het zoeken naar een gewenste locatie. Wij vinden dan ook dat de gemeente Arnhem dient uit te gaan van een gemiddelde waarde van een ligplaats in Arnhem.
4) De bijlage aan het huidige raadsvoorstel van het college stelt dat het niet aan de gemeente Arnhem is om ligplaatsen te realiseren of aan te kopen in een andere gemeente. De raadsopdracht en de aangegane inspannings- en resultaatverplichting gaat expliciet wel over locaties ook buiten Arnhem waaronder: Doesburg, Renkum, Westervoort, Duiven, Rheden en Rijnwaarden, alsmede de waterschappen Rijn & IJssel en Rivierenland. Ook deze stelling uit het huidige raadsvoorstel gaat in tegen eerder gesteld beleid en worden hiermee mogelijke oplossingen ten onrechte ongedaan gemaakt.
5) Thor Smits heeft onlangs aangegeven dat het moeilijk wordt om 15 woonboten op 1 locatie te plaatsen. Wij geven aan dat we al jarenlang pleiten voor verdeling van de woonboten over meerdere locaties. Doordat er altijd over 15 woonboten op 1 plek wordt gepraat wordt het probleem veel moeilijker gemaakt dan het is en wordt er aan kansen voorbijgegaan.

De uitwerking van de 12 aangeboden oplossingen

Een aantal van de raadsleden heeft ons na de rondetafelgesprekken specifiek verzocht om een uitgewerkt plan voor elke oplossing op te leveren. Hieronder hebben we de oplossingen verder uitgewerkt zodat de gemeente zich aan de inspannings- en resultaatverplichting uit 2007 kan houden.

1) Oplossing voor 1 ligplaats met bestemming wonen - Rosandepolder meteen links van de RWS kade

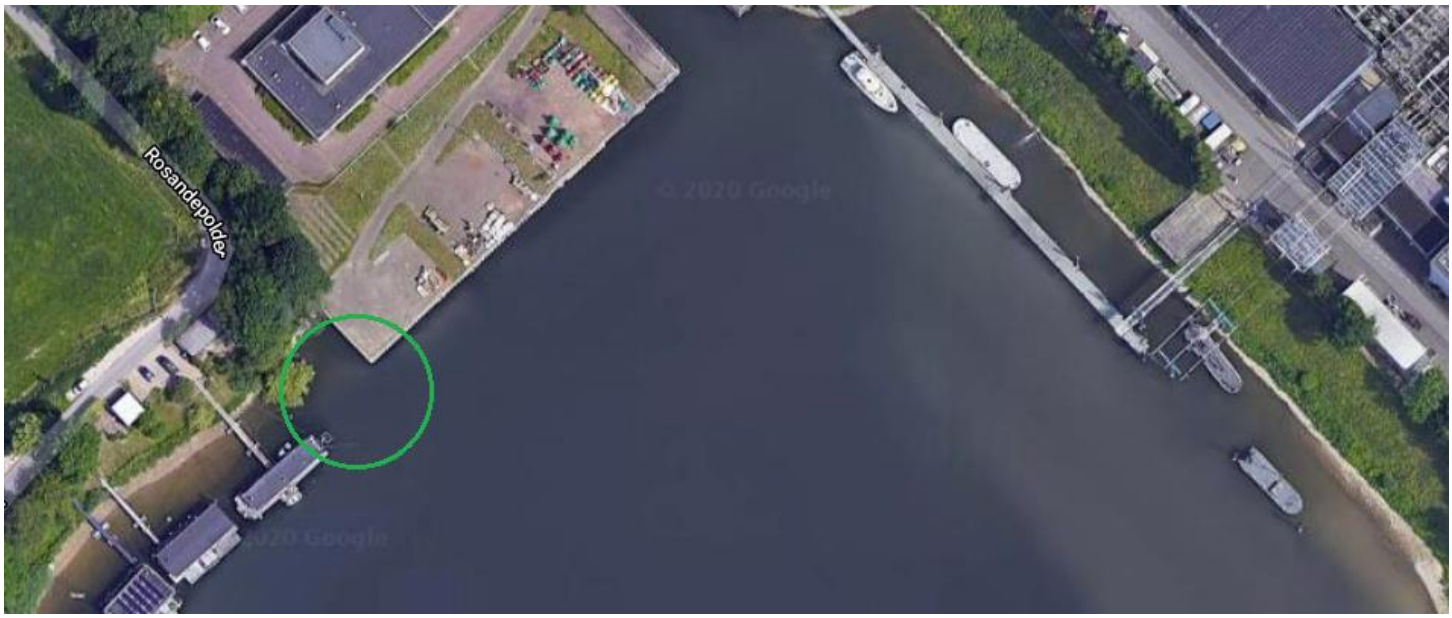

Afbeelding Rosandepolder (Naast de Rijkswaterstaat kade)

- *Deze locatie in de Rosandepolder heeft op grond van het onherroepelijke bestemmingsplan Rivierenzone 2013 reeds de bestemming 'Wonen - woonschepenligplaats'. De gemeente kan daar dus bij recht (zonder nadere planologische besluitvorming) woonschepen afmeren.*
- *De bestemming Wonen komt niet dichterbij te liggen bij de Kema locatie, dus in planologisch opzicht verandert er niets te nadele van DNV GL/Kema. Het verlenen van een ligplaatsvergunning zal voor DNV GL/Kema dus ook geen enkele belemmering opleveren in de bedrijfsvoering.*
- *Rijkswaterstaat heeft al toestemming verleend t.b.v. het creëren van de desbetreffende locatie. De breedte van de zone met deze bestemming is ruim 32 meter.*

2) Oplossing voor 3 tot 6 ligplaatsen met bestemming wonen – Defensie haven

Afbeelding Defensiehaven (Scouting verplaatst naar locatie achterin de haven)

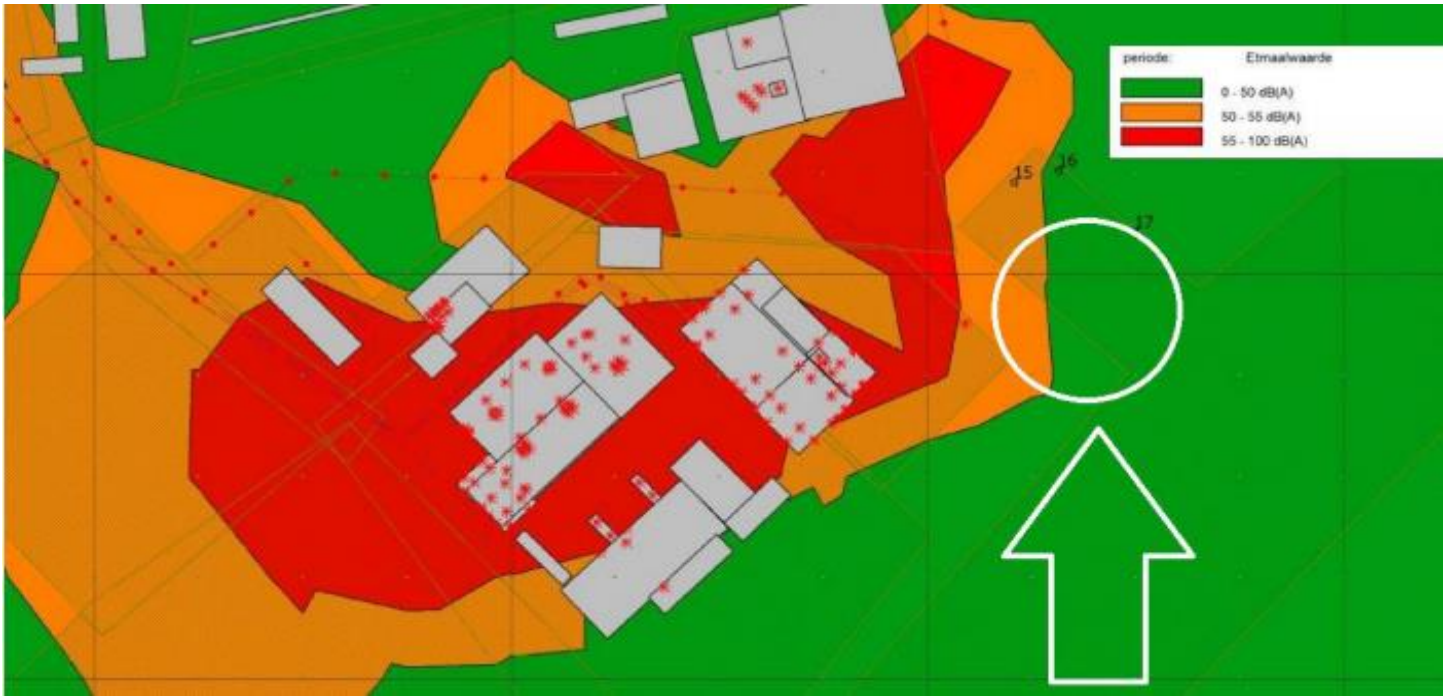

Afbeelding: 2018-05-15-gemeente-arnhem-geluidscontouren-kema-tav-woonbootlocaties-defensiehaven.pdf

- *Een eerste globaal onderzoek levert op dat in de Defensiehaven, naast de bestaande 3 ligplekken, plek voor 3 extra woonschepen kan worden gecreëerd zonder dat daarbij grondverzet noodzakelijk is.*
- *Er zijn ook mogelijkheden geschetst om, naast de bestaande 3 ligplekken, nog 6 extra woonarken te kunnen plaatsen.*
- *Echter is het daarbij naar alle waarschijnlijkheid noodzakelijk om te baggeren. Begroting Gemeente Arnhem Beheer waterbodems, in 2019 is er budget beschikbaar gesteld om de Defensiehaven te baggeren. [1]*

3) Oplossing voor 1 a 2 ligplaatsen met bestemming wonen – Westervoortsedijk opvullen gaten

Afbeelding: 2014-02-07-voorstel-awn-beschikbare-woonbootlocaties-met-woonbestemming-uitbreiden-op-kopen-westervoortsedijk

Sinds 2013 hebben we zes keer aangegeven dat er woonboten op de Westervoortsedijk te koop stonden en dat er ook gewenste ligplaatsen gecreëerd konden worden in de open ruimtes tussen de woonboten. De hoogste beleidsadviseur van de gemeente Arnhem verklaarde onlangs dat het budget om die locaties op te kopen ingetrokken waardoor deze oplossingen niet benut konden worden. Onlangs heeft de gemeente op ons advies alsnog een locatie aangeschaft waardoor er twee gewenste ligplaatsen gerealiseerd kunnen worden.[2]

[1] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-06-25-gemeente-arnhem-raadsbesluit-nota-woonschepen-op-ongewenste-locaties-extra-te-creeren-ligplaatsen-defensie-haven.pdf
[2] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2014-02-07-voorstel-awn-beschikbare-woonbootlocaties-met-woonbestemming-uitbreiden-op-kopen-westervoortsedijk-arnhem.pdf

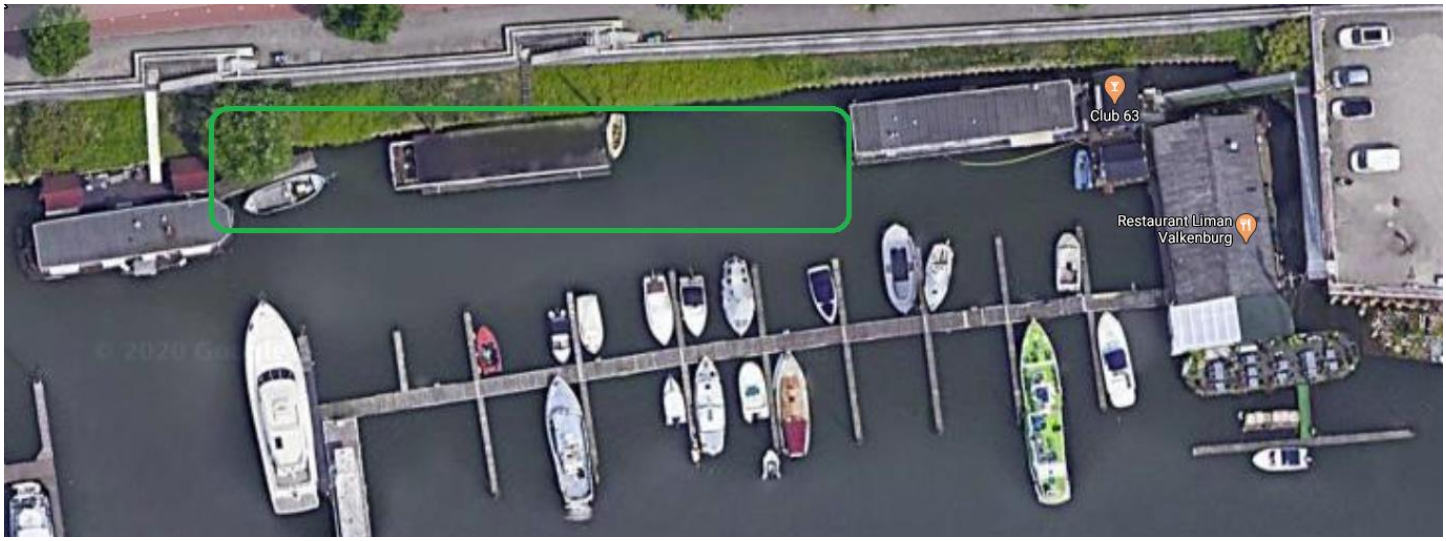

4) Oplossing voor meerdere ligplaatsen met bestemming wonen - omruilactie Jason met woonbotensteiger

Afbeelding: 2017-11-12-mail-awn-tav-plan-omruilen-jachthaven-met-woonbotensteiger-tbv-creeren-gewenste-ligplaatsen

In de bijlage "voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden" wordt onterecht gesuggereerd dat het omwisselen van de jachthaven met de woonbotensteiger geen oplossing biedt. Dit is onterecht omdat de consequenties m.b.t. de vergunningverlening voor de bedrijven met dit plan wordt opgelost, de woonboten komen op een voor wonen bestemde locatie te liggen en de ingang van de Nieuwe Haven wordt 30 meter breder. Daarnaast wordt ook voldaan aan de wens van de jachthaven om in de Nieuwe Haven te blijven.

5) Oplossing voor meerdere ligplaatsen met woonbestemming – Masterplan 4.0 voor Meinerswijk

Afbeelding 2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-meinerswijk

De opgave voor het ontwikkelen van die gewenste ligplaatsen is destijds opgenomen als randvoorwaarde voor het te ontwikkelen gebied Stadsblokken/Meinerswijk. In het Masterplan Eilanden 3.0 zijn echter geen woonbootlocaties opgenomen. KondorWessels Projecten heeft verklaard dat dit op verzoek is van de gemeenteraad. Het Masterplan 4 biedt een oplossing voor twee hoofdpijndossiers (het woonbotendossier & jachthaven Jason in de havenmond van de Nieuwe Haven) van de gemeente Arnhem.

Het plan is eenvoudig, haalbaar en bestaat uit het doorsteken van de nevengeul (A), het verplaatsen van de RZV (en jachthaven) Jason naar de nieuwe ‘Oude Haven’ (B) , het plaatsen van een ophaalbrug (C) naar ‘het Eiland’ en het beschikbaar stellen van de nevengeul voor roeiers, zeilers en de waterscouting (D). Een klein aantal woonboten zou ook in Meinerswijk (E) geplaatst kunnen worden en de overige woonboten uit de Nieuwe Haven kunnen op de oude locatie van jachthaven van Jason in de Nieuwe Haven geplaatst worden.

Alle woonschepen op de huidige ongewenst verklaarde ligplaatsen in de Nieuwe Haven hebben op dit moment een publiekelijk toegankelijke ingang. Wat ons betreft zullen de locaties in Meinerswijk ook een publiekelijke toegang krijgen waardoor de oevers publiek domein blijven en daarmee aan de eisen van de raad zal worden voldaan.

Afbeelding oude locatie jachthaven Jason aan de Westervoortsedijk vervangen voor gewenste ligplaatsen.

6) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Nieuwe ingang Nieuwe Haven

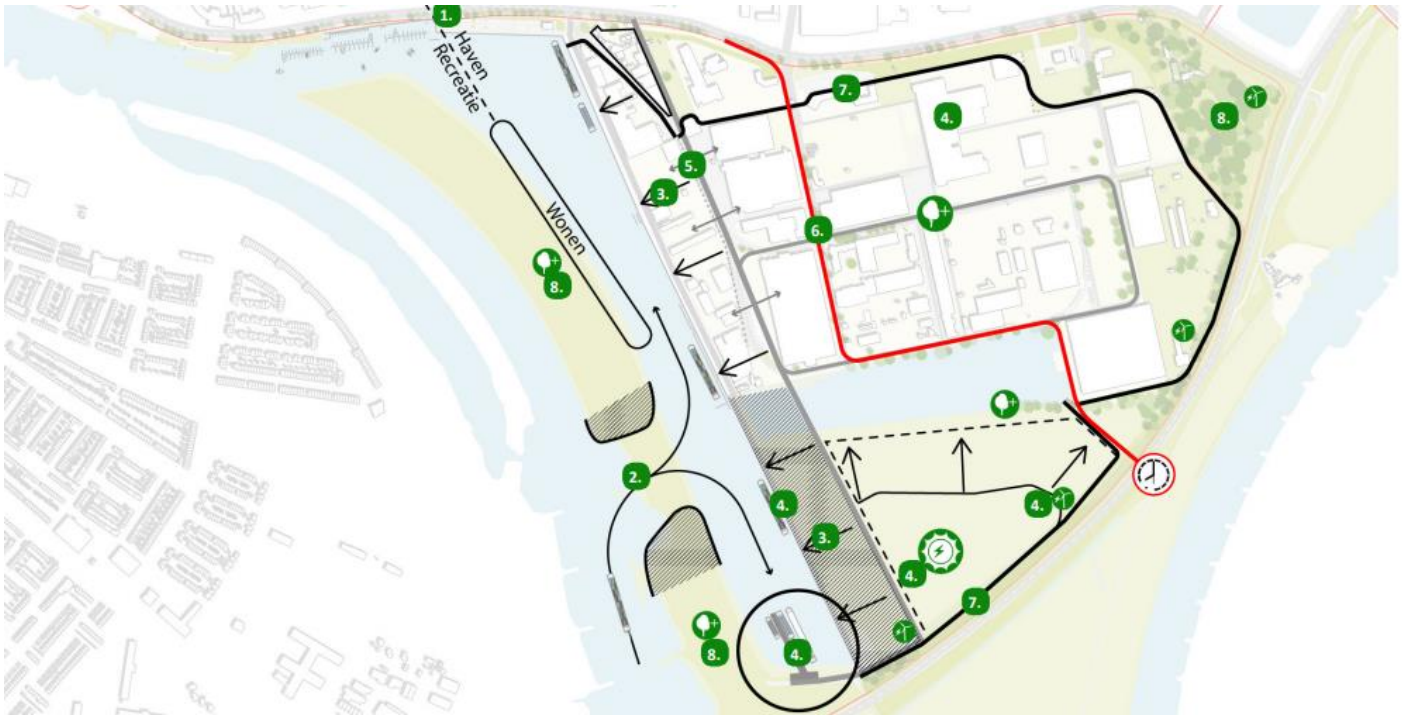

Afbeelding 2017-04-12-ontwerp-nieuwe-haven-arnhem-de-urbanisten.pdf

Er liggen meerdere ideeën t.b.v. het herinrichten van de Nieuwe Haven om de verschillende gebruikersgroepen van elkaar te scheiden. Eén van de voorstellen betreft het graven van een nieuwe ingang naar de Nieuwe Haven. In de "voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden" zijn de volgende redenen aangegeven waarom deze optie niet geschikt bevonden is:

> *In het geval van een nieuwe entree van de haven, zal die nieuwe entree leiden tot een onveilige situatie o.a. vanwege de haakse aansluiting op de rivier en het feit dat de rivier hier vrij smal is. De maatregel ligt, rivierkundig gezien, in een ongunstig gebied. De Nederrijn is hier smal. Niet alleen zal de stroming in de haven veranderen, maar ook op de rivier zullen de effecten merkbaar zijn. Er zal stroomvertraging optreden met aanzanding en met een minder diepe rivier tot gevolg. Dit belemmert een veilige, vlotte doorvaart op de Nederrijn. Daarnaast zal opstuwing van water plaats gaan vinden in het geval een dam wordt gerealiseerd.*
>
> *De nieuwe entree doorsnijdt de landtong, die onderdeel uitmaakt uit van een belangrijke slaapplaats van de Wulp (rode lijst-soort). Het betreft een slaapgebied dat zich uitstrekt van de Huissensche Waarden in het zuiden tot de landtong in de Nieuwe Haven in het noorden met daarin 4 tot 5 satellietverblijven. De verblijfplaats op de landtong in de Nieuwe Haven is de voorkeursslaapplek.*

7) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Herinrichting Nieuwe Haven

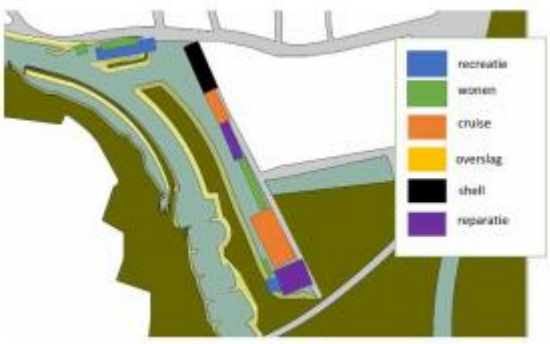

jachthaven afschermen van haven

jachthaven afschermen van rivier

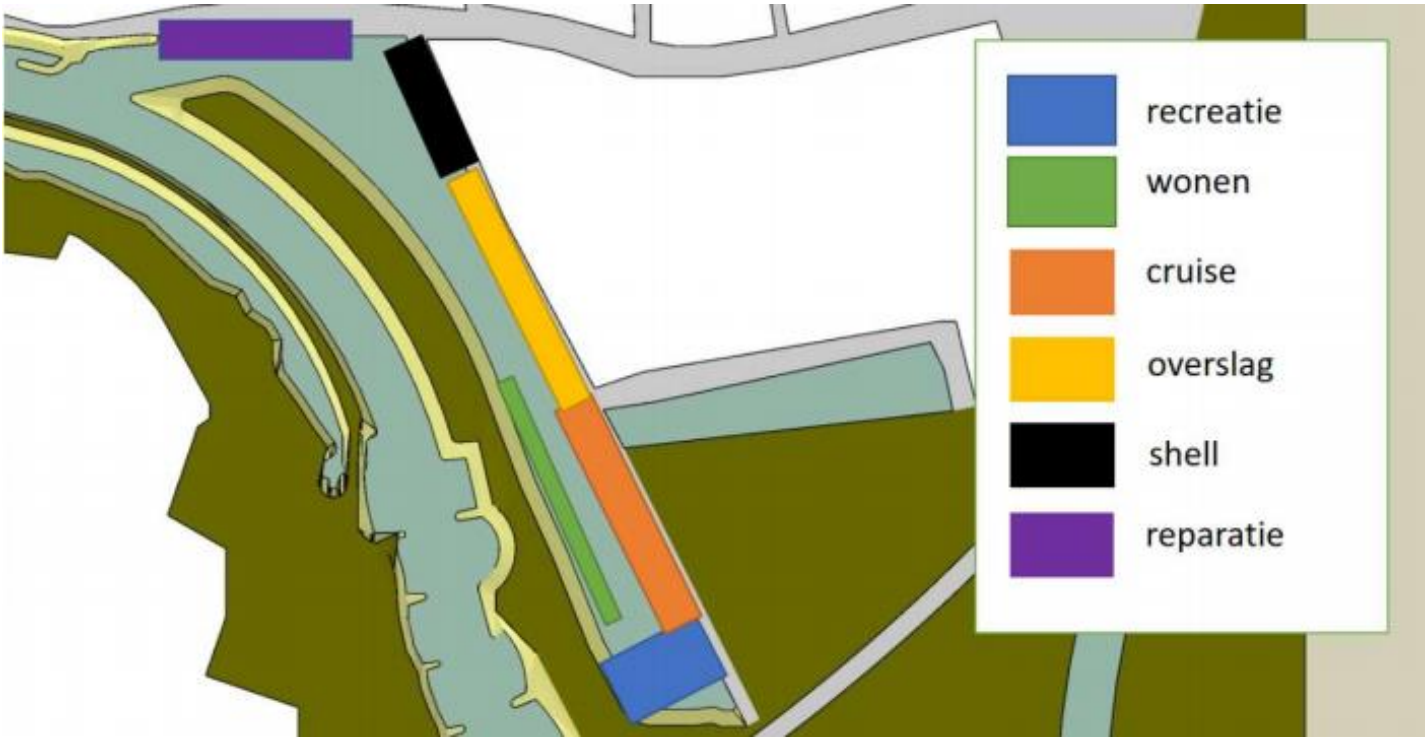

Afbeelding 2018-02-23-gemeente-arnhem-rapport-actualisatie-onderzoek-veiligheid-nieuwe-haven-arnhem.pdf

Begin 2018 heeft de gemeente Arnhem nogmaals een veiligheidsonderzoek uit laten voeren. In het rapport zaten een aantal mogelijke oplossingen om de Nieuwe Haven opnieuw in te delen en de verschillende functies van elkaar te scheiden. Donderdag 21 februari 2019 heeft een eerste informatieve startbijeenkomst plaatsgevonden voor alle belanghebbenden in de Nieuwe Haven ten behoeve van het bepalen van de visie op de haven t.a.v. de herinrichting. De woonbootbewoners waren hier ook voor uitgenodigd. Tot nu toe is bij elk initiatief nog gebleken dat aan het einde van het verhaal de belangen van, en de verplichtingen naar de woonbootbewoner niet worden meegenomen. Gezien de uitspraken en belangen die er spelen waren we ook bij dit initiatief sceptisch of de belangen van de woonbootbewoners enige prioriteit zouden krijgen. Zoals gebleken uit het huidige raadsvoorstel “Visie Nieuwe Haven” waren we terecht sceptisch of onze belangen meegewogen zouden worden. Meerdere bewoners zien dit plan nog steeds als mogelijke oplossing.

8) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – uitkopen

Het huidige raadsvoorstel van het college lijkt er vanuit te gaan dat de waarde bepaald gaat worden op basis van een gelijkwaardige locatie in de Nieuwe Haven zoals b.v. een te koop staande woonboot aan de Westervoortsedijk. De gemeente Arnhem heeft eerder meerdere woonboten die voorheen op een door de gemeente ongewenst bepaalde locatie lagen van een gewenste ligplaats voorzien die veel meer waard is dan een locatie aan de Westervoortsedijk. Wij vinden dan ook dat de gemeente Arnhem dient uit te gaan van een gemiddelde waarde van een ligplaats in Arnhem. De gemeente zegt vanaf 2011 gezocht te hebben naar locaties in heel Arnhem en daarbuiten en heeft toen ook niet de waarde van de ongewenst verklaarde locatie als uitgangspunt gehanteerd voor het zoeken naar een gewenste locatie. Door deze nieuwe stelling op te nemen in de Visie Nieuwe Haven lijkt de gemeente Arnhem wederom een stap gezet te hebben om niet voor oplossingen te willen kiezen en de uitzichtloze situatie voort te zetten. Op 3 februari 2020 heeft de gemeente ons laten weten vanwege de passage uit het raadsvoorstel waarin die nieuwe voorwaarde is opgenomen van het college (dat de waarde van de ligplaats gelijk dient te zijn), bepaalde locaties niet aan te willen schaffen waardoor oplossingen wederom onmogelijk worden gemaakt.

De waarde van huizen op de wal worden in het algemeen aangeduid in vierkante-meterprijs. Indien we dat toepassen op de onlangs verkochte woonboten in Arnhem komen we uit op een gemiddelde vierkante meter prijs van: €2094,- De onlangs verkochte woonark aan de Westervoortsedijk komt op €2522,- euro m2[3]

[3] https://www.arnhemspeil.nl/docs/2020-02-11-arnhemspeil-overzicht-gemiddelde-waarde-ligplaats-woonboten-arnhem.pdf

9) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Nevengeul van Meinerswijk - Meginhardweg

Afbeelding 2019-02-26-awn- mogelijke-oplossing-woonbotendossier- arnhem-in-nevengeul-meinerswijk

Uiterst west van Meinerswijk in de nevengeul aan de Plas van Bruil is ruimte genoeg om een aantal woonschepen te plaatsen aan de Meginhardweg dijk. De locatie is eigendom van de gemeente Arnhem en meerdere woonbootbewoners hebben aangegeven bereid te zijn om volledig zelfvoorzienende ligplaatsen met publiekelijke toegang te accepteren waardoor de oevers publiek domein blijven en daarmee aan de eisen van de raad zal worden voldaan.

Deze locatie is op 25 juni 2012 al opgenomen in het raadsvoorstel 'Woonschepen op ongewenste locaties' en was destijds pas 'op de langere termijn beschikbaar'. Ondertussen zijn we 7 jaar verder en is die langere termijn aangebroken:

> *Meginhardweg/naast de Plas van Bruil: Deze locatie moet nog worden aangelegd door Rijkswaterstaat in het kader van ruimte voor de rivier en is pas op langere termijn beschikbaar.*[4]

10) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Groene Rivier Stadsblokken/Meinerswijk

Afbeelding 2004-09-23-gemeente-arnhem-uitwerking-kaders-en-onderbouwing-locaties-woonschepen.pdf

[4] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-06-25-gemeente-arnhem-raadsvoorstel-woonschepen-op-ongewenste-locaties-tb-nl-imro-0202-767-0301-1.pdf

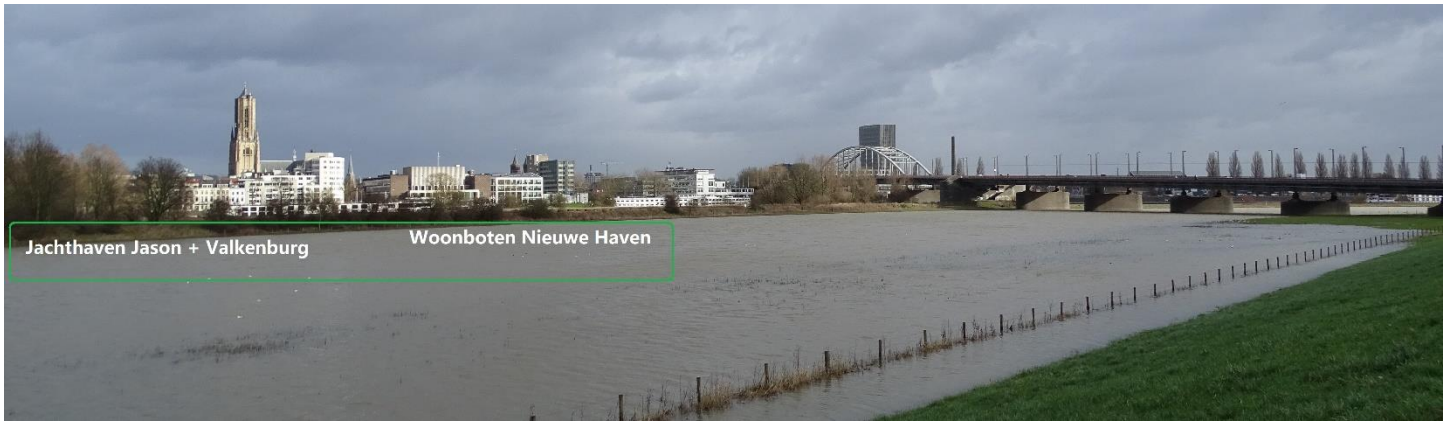

Afbeelding Groene Rivier Arnhem voor Jachthaven Jason & Valkenburg en Woonboten Nieuwe Haven

In 2004 heeft de gemeente Arnhem voorgesteld om de Groene Rivier te benutten als gewenste locatie voor de woonboten die op ongewenst verklaard ligplaatsen lagen.[5] In 2012 heeft Rijkswaterstaat in het kader voor "Ruimte voor de Rivier" daadwerkelijk afgravingen verricht en de Groene Rivier verder uitgediept. [6]

Indien de Groene Rivier in verbinding met de Rijn wordt gebracht, komt er genoeg ruimte vrij voor zowel de woonschepen als de roei en zeilvereniging Jason en jachthaven Valkenburg. De doorvaart kan zowel via de ASM haven gecreëerd worden als aan de Oost kant van de John Frostbrug. Veel voorwerk zoals bodemonderzoeken is al uitgevoerd. Het uitdiepen van de Groene Rivier en het doortrekken daarvan is een meest voor de hand liggende optie om rivierkundig te voldoen aan de opgave die Rijkswaterstaat voor het Arnhemse grondgebied heeft meegekregen.

11) Oplossingen voor meerdere ligplaatsen – Mogelijke oplossingen in de Bijland of Lobith

Afbeelding 2014-03-11-gemeente-arnhem-haalbaarheidsonderzoek-woonschepen-op-ongewenste-locaties.pdf

[5] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2004-09-23-gemeente-arnhem-uitwerking-kaders-en-onderbouwing-locaties-woonschepen.pdf
[6] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-03-26-rijkswaterstaat-uiterwaardvergraving-meinerswijk-uitvoeringsplan-rw1809-303-70-053.pdf

In het haalbaarheidsonderzoek van de gemeente Arnhem van 11 maart 2014 is de volgende zin opgenomen:

> *" …Op middellange termijn (3 tot 5 jaar) kan de locatie 'de Bijland' en/of de huidige vluchthaven Lobith in de gemeente Rijnwaarde een oplossing kunnen bieden…"*

Volgens ons is de middellange termijn ondertussen verstreken. We zitten namelijk 6 jaar verder.
De heer Thor Smits schrijft hierover in de "voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden" het volgende:

> *"Het is niet aan de gemeente Arnhem om ligplaatsen te realiseren of aan te kopen in een andere gemeente."*

Deze uitspraak staat haaks op de raadsopdracht uit 2012 en de inspannings- en resultaatverplichting uit 2007 waarin juist nadrukkelijk de mogelijkheden buiten Arnhem ook zijn benoemd. De minimale inspanning die de gemeente Arnhem op dit moment zou kunnen verrichten is actief het gesprek aangaan met de verantwoordelijke gemeentes voor Bijland en Lobith om de mogelijkheden die in 2014 door de gemeente zijn aangehaald, te bespreken. Zie ook oplossing 12 en 13.

12) Oplossingen voor meerdere ligplaatsen – Mogelijke oplossingen in Renkum of de ASM Haven

Afbeelding Grindgat (Renkum) naast de Rosandepolder

Op 21 februari 2019 hebben we tijdens de eerste "Visie Nieuwe Haven" ontmoeting met een projectontwikkelaar van K3 gesproken die plannen heeft om een woonbootlocatie te ontwikkelen in het Grindgat in Renkum naast de Rosandepolder. In de email die ons ter bevestiging werd doorgestuurd was het volgende opgenomen:

> *Wij zijn bezig een toekomstbestendige visie te ontwikkelen voor het ons eigendom in de Rosande Polder; het ontwikkelen van woonbootlocaties wordt als ingrediënt meegenomen in deze visie.*

Indien de gemeente Arnhem zich zou willen houden aan haar inspannings- en resultaatverplichting uit 2007 dan zouden ze contact op kunnen nemen met de projectleider gebiedsontwikkeling / rentmeester van K3 om tot een oplossing te komen.

Afbeelding ASM Haven Arnhem waar ruimte is voor de jachthaven van Jason of een aantal woonboten

De gemeente Arnhem zou ook nog met het KWP in overleg kunnen gaan om de ASM Haven beschikbaar te stellen als locatie voor de jachthaven van Jason of eventueel als oplossing voor een klein aantal woonboten.

Onterecht afgewezen locaties voor gewenste ligplaatsen

Begin 2014 hebben de betrokken ambtenaren een brief aan de gemeenteraad verzonden waarin ze aangeven geen mogelijkheden meer te zien m.b.t. het creëren van gewenste ligplaatsen. De volgende link verwijst naar onze reactie van de Actiegroep Woonboten Nieuwehaven (AWN) waarin te lezen valt waarom de aangedragen standpunten onwaar en/of onjuist zijn. We verwezen ook toen al naar 12 mogelijke oplossingen:
https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-03-07-reactie-awn-op-brief-kalsbeek-2014-03-11-gemeente-arnhem-haalbaarheidsonderzoek-woonschepen-op-ongewenste-locaties.pdf

Begin vorig jaar hebben we een overzicht van alle 12 de oplossingen aan de gemeenteraadsleden opgeleverd:
https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-02-17-awn-samenvatting-alle-oplossingen-voor-gewenste-ligplaatsen-woonboten-nieuwe-haven-op-een-rij-gemeente-arnhem-woonbotendossier.pdf

Het college en haar ambtenaren heeft naar onze 12 oplossingen verwezen en daarop een reactie gegeven in de bijlage aan het raadsvoorstel:
https://www.arnhemspeil.nl/docs/2019-12-10-gemeente-arnhem-college-van-benw-memo-voorgeschiedenis-woonboten-van-2000-tot-heden.pdf

In het volgende document leest u ons antwoord op de reactie van het college en haar ambtenaren. Hierin zult u ontdekken dat het huidige raadsvoorstel om jachthaven Jason in de Nieuwe Haven te behouden levensgevaarlijk. Ook leggen we uit dat de redenen die gegeven worden om onze oplossingen af te wijzen niet juist zijn:
https://www.arnhemspeil.nl/docs/2020-02-03-arnhemspeil-awn-reactie-op-inbreng-college-en-ambtenaren-gemeente-arnhem-voor-de-rondetafelgesprekken-tav-de-visie-nieuwe-haven.pdf

In deze uitwerking hebben we nogmaals zeer uitgebreid aangetoond dat er wel degelijk nog mogelijkheden zijn om gewenste ligplaatsen te creëren binnen en buiten Arnhem. Wij lichten ze graag mondeling aan u toe.

Met vriendelijke groet,
Jeroen, Marloes & Ronald
Namens de AWN (Actiegroep Woonboten Nieuwe haven) & Stichting Arnhems Peil
www.arnhemspeil.nl

Van: Stichting Arnhems Peil
Verzonden: Monday, March 2, 2020 7:17 PM
Aan: Gemeenteraadsleden en College van B&W Arnhem, Provincie Gelderland, Nationale ombudsman, Griffie Arnhem
Onderwerp: Belangrijk voor a.s. woensdag: Reactie Rijkswaterstaat op vragen m.b.t. 2020-02-11-arnhemspeil-uitwerking-12-aangeboden-oplossingen-voor-het-woonbotendossier-en-visie-nieuwe-haven-arnhem-zaaknr-ombudsman-2019-00843

Geachte gemeenteraad en college,

Hieronder de reactie van Rijkswaterstaat op de 12 oplossingen voor woonbootlocaties die we hebben aangedragen (zie ook de bijlage voor de korte samenvatting met afbeeldingen van de 12 oplossingen). Zoals u kunt lezen in de reactie van Rijkswaterstaat ziet Rijkswaterstaat meerdere mogelijkheden voor ligplaatsen in Arnhem en heeft Rijkswaterstaat aangeboden om er nog eens goed met ons allemaal naar te willen kijken per locatie.

Uit de reactie van Rijkswaterstaat is duidelijk te concluderen dat wethouder van Dellen afgelopen jaar geen contact gehad heeft met Rijkswaterstaat om over onze 12 aangeboden oplossingen te praten. Een aantal van onze oplossingen zijn de afgelopen jaren wel eens ter sprake gekomen. Zoals we begrepen hebben uit de reactie van de wethouder op de vragen van de SP is hij ook niet op pad gegaan met enig budget om serieus te onderzoeken of er nog mogelijkheden waren voor ligplaatsen binnen Arnhem. We hebben al meerdere malen duidelijk gemaakt dat de wethouder van Dellen en de heer (Thor) Smits u er onterecht van trachten te overtuigen dat er geen oplossingen meer mogelijk zijn in Arnhem. De redenen waarom de beide heren u hiervan proberen te overtuigen is om te verantwoorden dat het niet nakomen van de inspannings- en resultaatverplichting door de gemeente Arnhem over de rug van de bewoners wordt opgelost en eventuele schadeclaims en rechtszaken eenvoudig afgedaan kunnen worden door aan te geven dat er simpelweg geen mogelijkheden meer waren om tot een oplossing te komen.

Zoals meerdere gemeenteraadsleden vorige keer al hebben aangegeven is het een schande voor onze stad dat de wethouder op deze manier over de rug van de bewoners onder de inspannings- en resultaatverplichting probeert uit te komen. Het betreft hier een verplichting die bevestigd is in meerdere rechtszaken, twee keer bij de Raad van State en door middel van een interventie van de Nationale ombudsman. We gaan er vanuit dat u nu wel op de vraag van de Nationale ombudsman in gaat om een onpartijdige projectleider aan te stellen die met de aangedragen oplossingen en een adequaat budget aan de slag kan gaan om nog voor het einde van 2020 met oplossingen te komen.

Alvast hartelijk dank,

Met vriendelijke groet,
Jeroen, Marloes Spaander en Ronald Schout,
Namens de AWN en Stichting Arnhems Peil
www.arnhemspeil.nl
+31 (0) 6 2888 3999

Van: Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)
Verzonden: Monday, March 2, 2020 5:35 PM
Aan: Stichting Arnhems Peil
Onderwerp: RE: Aankondiging WOB-verzoek / Vragen m.b.t. 2020-02-11-arnhemspeil-uitwerking-12-aangeboden-oplossingen-voor-het-woonbotendossier-en-visie-nieuwe-haven-arnhem

Beste Jeroen en anderen,

Zoals afgesproken bij deze mijn reactie op jullie mail.

Er is de afgelopen jaren vele malen contact geweest tussen de gemeente Arnhem en Rijkswaterstaat over de mogelijke relocatie van woonschepen uit de Nieuwe Haven en ik ben hier vanuit Rijkswaterstaat (RWS) direct bij betrokken geweest. De meeste locaties die zijn aangegeven in jullie document 'Uitwerking van de 12 oplossingen voor het woonbotendossier en Visie Haven' komen ons bekend voor en zijn wel eens ter sprake geweest bij een verkenning van de mogelijkheden bij RWS in het licht van onze rol als bevoegd gezag op grond van de Waterwet en Scheepvaartverkeerswet. Overigens is de gemeente Arnhem in de Nieuwe Haven het bevoegde gezag op grond van de Scheepvaartverkeerswet (de nautische aspecten).

Als (mede) bevoegd gezag heeft RWS altijd getracht zoveel mogelijk mee te werken aan het vinden van oplossingen voor de als 'tijdelijk' aangemerkte woonschepen te Arnhem. Dit speelde met name ook medio 2012 en later toen de woonschepen uit de (particuliere) ASM-haven moesten vertrekken. RWS heeft toen al aangegeven dat woonschepen die een watervergunning hadden voor een ligplaats in de ASM-haven, deze vergunning in beginsel 'mee' konden nemen naar een nieuwe (tijdelijke) locatie, mits de nieuwe locatie nautisch akkoord was bevonden, er qua beheer geen bezwaar was en de nieuwe locatie rivierkundig gezien niet ongunstiger was dan de oude.
Op het moment dat een woonschip een definitieve ligplaats zou krijgen, die ook aan de RWS voorwaarden voldoet, zou de watervergunning desgevraagd door RWS voor wat betreft de locatie aangepast kunnen worden.

Er gelden dus vanuit RWS in ieder geval een aantal randvoorwaarden met betrekking tot (verplaatsing van) woonschepen, die ook bekend zijn bij de gemeente Arnhem:

- Geen nieuwe woonschepen in het rivierbed.
  Voor nieuwe woonschepen zal de vereiste watervergunning niet kunnen worden verleend wegens strijd met de Beleidsregels grote rivieren. Dit betekent dat een te verplaatsen woonschip:
  - een watervergunning van Rijkswaterstaat voor een woonschip dient te hebben,
    óf
  - het desbetreffende woonschip was op 1-1-2000 aantoonbaar (door de eigenaar aan te tonen) aanwezig op (of nabij) de locatie in het rivierbed.
- Geen nieuwe ligplaatsen voor (te verplaatsen) woonschepen langs de doorgaande scheepvaartroute.
  Het is nautisch ongewenst nieuwe plekken voor woonschepen langs de rivier (kribvakken e.d.) te creëren in verband met belemmering van de vlotte en veilige doorvaart van het scheepvaartverkeer;

Als aan deze randvoorwaarden wordt voldaan dient de nieuwe locatie vervolgens:

- Rivierkundig gezien geen verslechtering te zijn ten opzichte van de huidige locatie (bijvoorbeeld door op de nieuwe locatie meer opstuwing te veroorzaken);
- Nautisch geen negatieve effecten te veroorzaken;
- Geen negatieve effecten te veroorzaken op/voor het door RWS uit te voeren beheer en onderhoud.

De hiervoor genoemde randvoorwaarden hebben inderdaad geleid tot een negatief advies met betrekking tot sommige door de gemeente voorgestelde alternatieve locaties voor de woonschepen. De memo van het College van B&W van 10 december 2019 is ons bekend en het daarin weergegeven standpunt van RWS met betrekking tot de 2 genoemde locaties langs de rivier is correct.

Natuurlijk zijn we bereid naar de 12 door jullie aangegeven oplossingen te kijken maar belangrijk is dus wel dat niet alleen RWS de haalbaarheid van een aangegeven oplossing bepaalt maar in ieder geval ook de gemeente (via Bestemmingsplan, ligplaatsvergunning e.d.) en voor sommige locaties ook het Waterschap (als de locatie ligt binnen een beschermingszone van een (primaire) kering).

Voor een echte inhoudelijke reactie en een toets aan de Waterwet/nautische aspecten hebben we overigens wel meer informatie nodig, aangezien het gaat om de mogelijke verplaatsing van één of meer specifieke woonschepen/woonarken naar specifieke locaties. We kunnen wel globaal een inschatting geven van de haalbaarheid bij RWS in het kader van de Waterwet/Scheepvaartverkeerswet om een woonschip/woonschepen eventueel te verplaatsen naar de aangegeven locaties, met de hiervoor genoemde randvoorwaarden in het achterhoofd.

Ik som hieronder de door jullie aangegeven oplossingen op met daarbij onze inschatting.

1. Oplossing voor 1 ligplaats met bestemming wonen - Rosandepolder meteen links van de RWS kade

Voor een klein woonschip/-ark is deze locatie misschien een optie, dat hebben wij ook in een eerder stadium aangegeven aan de gemeente maar er is relatief weinig ruimte en wij willen geen belemmering van het gebruik van het RWS steunpunt. Het afmeren van een woonschip op deze locatie kan eigenlijk alleen als deze zich geheel landwaarts van de doorgetrokken (verlengde) lijn van de kade bevindt, zodat schepen niet gehinderd worden bij het afmeren aan de RWS kade.
Daarnaast is dit een werkkade is die ook 's nachts en in het weekeinde wordt gebruikt door de Markeringsdienst en of aannemers.

2. Oplossing voor 3 tot 6 ligplaatsen met bestemming wonen – Defensie haven

Als de woonschepen zich binnen/in de Defensiehaven bevinden, dus in ieder geval landwaarts van de lijn door de kribbakens aan de rechteroever van de rivier is deze locatie in beginsel een optie. Er liggen al een drietal woonschepen met een watervergunning van RWS. Om deze locatie geschikt te maken zal baggeren inderdaad vermoedelijk noodzakelijk zijn.

3. Oplossing voor 1 a 2 ligplaatsen met bestemming wonen – Westervoortsedijk opvullen gaten

In beginsel is deze locatie een optie. De veiligheid/risico's op aanvaring met cruiseschepen/tankers e.d. is hier wel een aandachtspunt maar ter beoordeling van de gemeente.

4. Oplossing voor meerdere ligplaatsen met bestemming wonen - omruilactie Jason met woonbotensteiger

Analoog aan optie 3 is deze locatie in beginsel een optie maar ook bij deze locatie geldt (nog sterker) het veiligheidsrisico/risico op aanvaringen.

5. Oplossing voor meerdere ligplaatsen met woonbestemming – Masterplan 4.0 voor Meinerswijk

Een dergelijk ingrijpend plan kwalificeren als 'eenvoudig, haalbaar, …' lijkt ons wat te kort door de bocht aangezien er nog heel wat aspecten bekeken zullen moeten worden, zoals bijvoorbeeld de rivierkundige (Waterwet) effecten van

een dergelijke maatregel. Op voorhand kunnen wij niet aangeven of een dergelijk plan te realiseren zal zijn. In beginsel is deze locatie wel een optie, als dit als integraal plan ook zo vergund – en uitgevoerd kan worden.

6. Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Nieuwe ingang Nieuwe Haven

Een nieuwe ingang van de Nieuwe Haven ergens in de huidige landtong is wat ons betreft geen optie, met name vanwege de verwachting van significant negatieve rivierkundige effecten. Dit is desgevraagd ook aan de gemeente Arnhem aangegeven. De eerste alinea van de cursieve tekst lijkt (een deel) uit de reactie van RWS op de 'Visie Nieuwe Haven' aan de gemeente.

7. Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Herinrichting Nieuwe Haven

In beginsel is dit een optie maar een aandachtspunt is/blijft de mix van de woonfunctie en de bedrijfsactiviteiten (laden-/lossen schepen, cruiseschepen, schade als gevolg van schroefwerking, overlast e.d.) en het risico op aanvaringen/ongelukken.

8. Oplossing voor meerdere ligplaatsen – uitkopen

Wat ons betreft prima.

9. Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Nevengeul van Meinerswijk – Meginhardweg

De nevengeul, een rivier verruimende maatregel van RWS, is inmiddels aangelegd en in eigendom bij de gemeente. Het verplaatsen van een woonschip/-ark vanuit de Nieuwe Haven naar de nevengeul zal waarschijnlijk een negatief rivierkundig effect hebben (meer opstuwing) zodat deze locatie naar verwachting niet geschikt zal zijn.

10. Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Groene Rivier Stadsblokken/Meinerswijk

Ook deze geul is door RWS aangelegd als Ruimte voor de Rivier maatregel met een rivier verruimende doelstelling. Analoog aan hetgeen ik hiervoor (oplossing 9) heb aangegeven is onze verwachting dat verplaatsing van een woonschip/-ark, van de Nieuwe Haven naar deze locatie, tot een negatief rivierkundig effect zal leiden zodat ook deze locatie vermoedelijk niet geschikt zal zijn. Daarnaast is het ook de vraag of een doorsteek naar de ASM-haven, gezien het huidige plan van KWP, wel een reële optie is

11. Oplossingen voor meerdere ligplaatsen – Mogelijke oplossingen in de Bijland of Lobith

Over deze oplossing is bij mijn weten niet eerder gesproken. De specifieke locaties zullen eerst bekeken moeten worden. In ieder geval gelden voor deze locaties dezelfde hierboven genoemde randvoorwaarden. Als wordt voldaan aan de randvoorwaarden zouden deze locaties een optie kunnen zijn.

12. Oplossingen voor meerdere ligplaatsen – Mogelijke oplossingen in Renkum of de ASM Haven

K3Delta heeft ons ook een eerste idee voorgelegd voor een integrale herontwikkeling/-inrichting van een deel van de Rosandepolder en het grindgat. Als er in het kader van de Waterwet daadwerkelijk mogelijkheden zijn om hier een integraal plan te realiseren zou deze locatie mogelijk een optie kunnen zijn. De woonschepen verplaatsen naar de ASM-haven is wat ons betreft ook een optie mits aan de randvoorwaarden wordt voldaan. Gezien de plannen van KWP voor de Stadsblokken (en het feit dat de woonschepen hier in 2012 weg moesten) is wel de vraag of dit realistisch is.

Tot zover onze reactie op jullie onderstaande mail en bijlage en nogmaals, zoals eerder aangegeven, wel dus met een slag om de arm aangezien we eventuele verplaatsingen echt per geval en locatie zullen moeten beoordelen.

Ik hoop jullie hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en mochten er nog vragen zijn dan hoor ik het graag.
Ter informatie zal ik deze mail ook aan de gemeente Arnhem zenden.

Met vriendelijke groet,
Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)

Van: Stichting Arnhems Peil
Verzonden: vrijdag 21 februari 2020 14:44
Aan: Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)
Onderwerp: RE: Aankondiging WOB-verzoek / Vragen m.b.t. 2020-02-11-arnhemspeil-uitwerking-12-aangeboden-oplossingen-voor-het-woonbotendossier-en-visie-nieuwe-haven-arnhem

Hartelijk dank voor je reactie en fijn dat je het gaat uitzoeken en we begrijpen dat daar wat tijd mee gemoeid gaat. We verwachten dat het dossier binnen nu en twee weken weer besproken gaat worden in de gemeenteraad. Het zou fijn zijn indien we voor die tijd een reactie hebben ontvangen.

Met vriendelijke groet,
Jeroen, Marloes Spaander en Ronald Schout,
Namens de AWN en Stichting Arnhems Peil
www.arnhemspeil.nl
+31 (0) 6 2888 3999

Van: Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)
Verzonden: Friday, February 21, 2020 2:23 PM
Aan: Stichting Arnhems Peil
Onderwerp: RE: Aankondiging WOB-verzoek / Vragen m.b.t. 2020-02-11-arnhemspeil-uitwerking-12-aangeboden-oplossingen-voor-het-woonbotendossier-en-visie-nieuwe-haven-arnhem

Beste Marloes, Jeroen en Ronald,

Hartelijk dank voor jullie bericht en allereerst mijn excuses voor mijn late reactie, op de een of andere manier heb ik jullie eerste mail gemist. De beantwoording van jullie vragen vergt enig uitzoekwerk van onze kant, ik hoop dat jullie daar begrip voor hebben. Ik doe mijn best op korte termijn een reactie te geven op jullie vragen. Mocht dit wat langer tijd nemen dan zal ik jullie daarover informeren.

Met vriendelijke groet,
Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)

Van: Stichting Arnhems Peil
Verzonden: woensdag 19 februari 2020 10:04
Aan: Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)
Onderwerp: Aankondiging WOB-verzoek / Vragen m.b.t. 2020-02-11-arnhemspeil-uitwerking-12-aangeboden-oplossingen-voor-het-woonbotendossier-en-visie-nieuwe-haven-arnhem

Geachte Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)

Vorige week donderdag hebben we u beiden de onderstaande email verzonden waar we nog geen reactie op hebben ontvangen.
Binnenkort wordt in de gemeenteraad het vervolg debat over de “Visie Nieuwe Haven” behandeld en het is voor de bewoners van de Nieuwe Haven ontzettend belangrijk dat we voor die tijd antwoord ontvangen op onze vragen:

1. Kunt u bevestigen dat de gesprekken over onze 12 aangeboden oplossingen afgelopen jaar ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden met de wethouder (zie bijlage), en wie heeft het gesprek vanuit Rijkswaterstaat gevoerd?
2. Indien de gesprekken over onze 12 oplossingen vorig jaar plaats hebben gevonden, kunt u bevestigen dat Rijkswaterstaat voor alle aangeboden oplossingen haar toestemming niet heeft verleend?
3. Bent u bereid om met ons naar de 12 aangeboden oplossingen te kijken en een inhoudelijke reactie per oplossing te geven?

Ondertussen is bekend geworden dat de desbetreffende wethouder de gemeenteraad van onjuiste informatie verstrekt heeft over een aantal andere zaken in dit dossier. Indien we geen antwoord op de bovenstaande vragen ontvangen dan zijn wij genoodzaakt om een WOB-verzoek in te dienen bij Rijkswaterstaat om alle interne en externe communicatie, e-mails, documenten, rapporten en overige stukken m.b.t. het woonbotendossier van de gemeente Arnhem over de afgelopen 20 jaar op te vragen. Zo’n WOB verzoek indienen en naderhand alle documenten vergelijken met de stukken die we al hebben kost ons ontzettend veel tijd. We hebben vorig jaar ook het hele woonbotendossier van de gemeente Arnhem op moeten vragen en daar zijn we nu nog mee bezig om die stukken op te voeren (we hebben het merendeel al opgevoerd): https://www.arnhemspeil.nl/dok.html
Wij zouden het daarom ontzettend op prijs stellen indien u antwoord kunt geven op de drie vragen die we gesteld hebben zodat we onze tijd kunnen besteden aan het op korte termijn en een nette en menselijke manier afhandelen van het woonbotendossier van de gemeente Arnhem.

Alvast hartelijk dank voor uw reactie,
Met vriendelijke groet,
Jeroen, Marloes Spaander en Ronald Schout,
Namens de AWN en Stichting Arnhems Peil
www.arnhemspeil.nl
+31 (0) 6 2888 3999

Van: Stichting Arnhems Peil
Verzonden: Thursday, February 13, 2020 4:16 PM
Aan: Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)
Onderwerp: Vragen m.b.t. 2020-02-11-arnhemspeil-uitwerking-12-aangeboden-oplossingen-voor-het-woonbotendossier-en-visie-nieuwe-haven-arnhem

Geachte Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)

Wij zijn de bestuursleden van de Stichting Arnhems Peil en vertegenwoordigen de bewoners van 12 woonboten uit de Nieuwe Haven in Arnhem door middel van de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven (AWN).

Zoals u weet is de gemeente Arnhem in 2007 een inspannings- en resultaatverplichting aangegaan om binnen 5 jaar maar uiterlijk voor juli 2012 een gewenste definitieve locatie te ontwikkelen voor de ongewenste verklaarde woonboten in Arnhem:
https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-02-12-awn-samenvatting-inspanning-en-resultaatverplichting-gemeente-arnhem-tbv-opleveren-gewenste-woonbootlocaties-mbt-woonbotendossier.pdf

De afgelopen 13 jaar is die verplichting meerdere malen bevestigd door middel van uitspraken in de rechtbank, bij de Raad van State en onlangs weer in de interventie van de Nationale Ombudsman:
https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-05-10-nationale-ombudsman-interventie-woonboten-dossier-gemeente-arnhem-1362596-zaaknummer-2019-00843.pdf

De verantwoordelijk wethouder Jan van Dellen heeft de opdracht gekregen via de “Visie Nieuwe Haven” om met oplossingen te komen voor de woonboten op de ongewenst verklaarde locaties en heeft vorig jaar de toezegging gemaakt aan de Nationale Ombudsman om daadwerkelijk voor het einde van het jaar met een oplossing te komen. Hij heeft vlak voor het nieuwe jaar echter aangegeven geen mogelijkheden voor alternatieve woonbootlocaties in Arnhem te kunnen realiseren. Hij verwees o.a. als reden naar Rijkswaterstaat die geen vergunning wil afgeven voor de 12 mogelijke locaties die we al jarenlang aan de gemeente hebben voorgesteld:
https://arnhemspeil.nl/docs/2020-02-11-arnhemspeil-uitwerking-12-aangeboden-oplossingen-voor-het-woonbotendossier-en-visie-nieuwe-haven-arnhem.pdf

Rijkswaterstaat heeft in het verleden ook meerdere malen goedkeuring gegeven voor nieuwe ligplaatsen in Arnhem voor woonboten in Arnhem die al over een vergunning beschikken zoals o.a. bij de Praets en andere locaties aan de rivier. De wethouder heeft aangegeven dat hij onze 12 oplossingen vorig jaar heeft voorgelegd aan Rijkswaterstaat en dat er voor geen van de locaties goedkeuring is verleend vanuit Rijkswaterstaat waardoor de oplossingen onmogelijk worden gemaakt.

De gemeenteraad van Arnhem heeft gisteravond in zijn geheel aangegeven het huidige voorstel van de wethouder onacceptabel te vinden en hebben verzocht om nog eens goed naar alle mogelijkheden te kijken en met een financieel plaatje te komen:
5.RZ 20.30 uur - 22.00 uur: Visie Nieuwe Haven (Visie Nieuwe Haven begint op: 1 uur 55)
https://arnhem.notubiz.nl/bijeenkomst/617989/Politieke%20Avond%2012-02-2020

De meeste woonbootbewoners wonen al hun hele leven op het water en hebben hier enorme binding mee en het wonen op het water is onderdeel geworden van hun identiteit. Wonen op het water is ook volgens de gemeenteraad een verrijking van het stadsbeeld.
Een tweede koude sanering (in 2012 zijn er al zeven woonboten uit het Arnhemse stadsbeeld verdwenen door uitkoop van de ASM Havenbewoners) zal niet alleen financieel een enorme kostenpost zijn voor de stad maar is ons inziens ook niet nodig.

Onze vragen aan Rijkswaterstaat:
Kunt u bevestigen dat de gesprekken over onze 12 aangeboden oplossingen afgelopen jaar ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden met de wethouder (zie bijlage), en wie heeft het gesprek vanuit Rijkswaterstaat gevoerd?

Indien de gesprekken over onze 12 oplossingen vorig jaar plaats hebben gevonden, kunt u bevestigen dat Rijkswaterstaat voor alle aangeboden oplossingen haar toestemming niet heeft verleend?
Bent u bereid om met ons naar de 12 aangeboden oplossingen te kijken en een inhoudelijke reactie per oplossing te geven?

Alvast hartelijk dank voor uw reactie,

Met vriendelijke groet,
Jeroen, Marloes Spaander en Ronald Schout,
Namens de AWN en Stichting Arnhems Peil
www.arnhemspeil.nl
+31 (0) 6 2888 3999

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, voortgezette meningsvormende (1) bijeenkomst 4 maart 2020

Visie Nieuwe Haven

Zaaknummer:	424102
Portefeuillehouder:	J. van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (AC), Eliëns (PvdD), Becker (CU), Greving (PvdA), Pape (VVD), Prinsen (GL), Dijk (D66), van den Broek (CDA), Wiggers (AOP), Elfrink (SP) en Dilekçi (DENK/Verenigd Arnhem) en Verheij (PVV).

Bespreking
Veel fracties hebben vragen over de voorgestelde financiële paragraaf. Er zijn suggesties gedaan deze naar de Perspectiefnota te verplaatsen. Daarnaast zijn er vragen over de haalbaarheid van vervangende ligplaatsen, ook gelet op de opstelling van Rijkswaterstaat.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat niet alle vragen beantwoord zijn. De meningsvormende (1) behandeling van het voorstel zal een volgende keer worden voortgezet.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

C.J.M. Kalthoff

Woe 3-6-2020, Arnhem, Nieuwe haven,

Beste stadsgenoten, beste stadsbestuur.

Bedankt voor het voortzetten van uw werkzaamheden om onze stad vooruit te helpen.

Wij zijn in de nieuwe haven ook met gepaste afstand en verwarring niet gestopt met onze passie die wij ook zien als plicht.

Mede omdat transport over water een essentieel beroep is en een schip niet kan varen zonder onderhoud, uitrusting en havens.
Daardoor kunnen wij relatief (ten opzichte van contactberoepen etc.) redelijk doorwerken en hebben ook geen overheidssteun aangevraagd.

Nieuw is ook dat er door de opgetreden vertraging in besluitvorming plannen voor investeringen nu zover zijn uitgesteld dat haalbaarheid steeds kleiner wordt.

Zo hebben ikzelf en anderen een groot deel van hun arbeidsleven geïnvesteerd in de haven, zowel financieel als sociaal. En hebben al tijden plannen en dromen om de haven een mooiere plek te maken. Heel concreet bijvoorbeeld de scheepswerf; Die verdiend een nieuw leven conform de huidige duurzame ontwikkelingen met vernieuwde energie vanuit betrokken Arnhemse ondernemers en arbeiders willen wij dat doen en hebben vergevorderde plannen. Maar met de huidige besluiteloosheid zal dat niet gaan en zonder besluit is het maar de vraag wie er dan komt.

Niemand heeft er wat aan als de besluitvorming over de haven wordt uitgesteld of herzien behalve de grote projectontwikkelaars.

Ook niet de woonbootbewoners, alle opties zijn (meermaals) afgewogen; tijd voor keuzes.

Als de raad het goed vind om de bewoners een nieuwe plek te geven in een te creëren locatie en daarvoor veel meer geld wil uitgeven, of ze laten liggen met als doel er een bewonershaven van te maken; is dat ook een keuze.
jullie hebben ook kritisch naar het rapport van de wethouder gekeken, wij ook en Arnhems pijl nog extremer, en vertrouw erop (en lees) dat er al meerdere rapporten zijn gemaakt en heel veel onderzoek door veel verschillende mensen, en het is gebleken dat uitstel negatief werkt op deze casus.

Als een beslissing nog langer wordt uitgesteld, vallen alle plannen die er nu nog over zijn in het water. Waardoor en een dorre hoek van Arnhem overblijft.

Dan gaan grote vermogens de dorre haven opkopen en wachten tot de bestemmingen worden gehandhaafd of veranderd (of zich daar actief voor inzetten) en plukken zij de belastingvrije vruchten op lange termijn.

Laten we de haven weer die mooie werktuin maken waarvoor die bedoeld is en de gemeente en provincie tientallen miljoenen in hebben gestoken en bestemmingsplannen en vergunningen voor hebben gemaakt. Zodat de lokale ondernemers en werknemers de vruchten kunnen blijven plukken. Het zou zonde zijn als Arnhem de binnenvaart de rug toe keert, de inkomsten mis loopt en er een hoop ervaren werkkers in de komende tijd werkloos raken.

Helpt u ons de haven te laten bloeien?

Bedankt voor uw tijd, veel wijsheid en maatschappelijke ethiek bij de besluitvorming.

Jan Fransen.

Datum: 03-06-2020
Onderwerp: Inspraak gemeenteraad Arnhem t.a.v. het woonbotendossier en de “Visie Nieuwe Haven”

Geachte leden van de gemeenteraad en het college,

Hartelijk dank voor deze mogelijkheid om in te spreken. De bewoners uit de Nieuwe Haven zijn er niet van gecharmeerd dat de Visie Nieuwe Haven op basis van onwaarheden als prioriteit op de agenda terecht is gekomen vanavond.

De gehele gemeenteraad werd misleid door de vermelding dat de bewoners van de Nieuwe Haven aangegeven zouden hebben dat we deze visie met spoed vanavond behandeld willen zien.

Het tegenovergestelde is namelijk waar, geen van de bewoners heeft dit gezegd en geen van de bewoners wil de behandeling van de visie op deze wijze vanavond behandeld zien worden.

De vorige keer dat de visie met spoed op de agenda geplaatst moest worden zouden het de bedrijven zijn geweest die hier om vroegen.

Het bleek toen echter om 1 enkele eigenaar van een bedrijf te gaan die de gemeenteraad onlangs ook nog eens heeft laten weten dat hij binnenkort uit zijn pand gezet wordt dankzij, heel ironisch de uitbreiding van het IPKW waardoor de woonbotensteiger geen belemmering meer vormen voor zijn uitbreidingswensen.

De afgelopen vergaderingen is de gemeenteraad veelvuldig van onjuiste informatie voorzien. Wij willen dat vanavond rechtzetten en daarnaast zal ik specifiek de oplossingen behandelen waarvan Rijkswaterstaat heeft aangegeven dat ze daar aan mee willen werken.

In tegenstelling tot wat de gemeenteraad is verteld wil het overgrote deel van de bewoners niet uitgekocht worden en zien we graag dat de gemeente nu eindelijk de verplichting uit 2007 nakomt en de beloofde ligplaatsen oplevert.

Wethouder van Dellen heeft ons bezworen dat hij de bewoners niet het mes op de keel zou zetten.
Zijn woorden waren; “Jeroen, over my dead body dat we die mensen het mes op de keel gaan zetten”.

In de visie van de wethouder is opgenomen dat de woonvergunning van de bewoners ingetrokken zal worden indien ze niet akkoord zullen gaan met het uitkoopaanbod.

Ik denk niet dat iemand in deze zaal dit anders kan interpreteren dan dat hiermee de bewoners het mes op de keel gezet wordt.

We kregen vanmiddag ook te horen dat Rijkswaterstaat onlangs nogmaals contact gehad heeft met de gemeente om aan te geven welke locaties vanuit RWS bespreekbaar zijn vanuit de Water- en Scheepvaartverkeerswet.

Oplossing 1 waar Rijkswaterstaat aan mee wil werken betreft de Rosandepolder waar plek is voor 1 woonboot en dat hebben ze in het verleden ook al meerdere keren bij de gemeente aangegeven.

Oplossing 2 betreft de Defensiehaven waar Rijkswaterstaat een oplossing ziet voor 3 tot 6 ligplaatsen.

Oplossing 3 betreft de Westervoortsedijk waar Rijkswaterstaat een oplossing ziet voor 1 a 2 ligplaatsen. Die oplossing hebben we sinds 2013 al zes keer onder de aandacht gebracht.

Oplossing 4 betreft de omruilactie van de woonbotensteiger met de jachthaven. In het laatste veiligheidsrapport die als basis heeft gediend voor de “Visie Nieuwe Haven” wordt duidelijk aangegeven dat er al 10 aanvaringen hebben plaatsgevonden met de jachthaven en dat men van geluk mag spreken dat er nog geen ernstig gewonden of doden zijn gevallen. Indien de gemeenteraad daadwerkelijk alle problemen in de Nieuwe Haven binnen korte tijd wilt oplossen dan verzoeken zij de wethouder om nog eens goed naar een oplossing te kijken waarin ook de herplaatsing van de jachthaven is opgenomen.

Oplossing 5 betreft de locatie Meinerswijk. Het is voornamelijk aan jullie als gemeenteraad om woonbootlocaties op te nemen in de bestemmingsplannen voor Meinerswijk.

Daarnaast zou er ook nog voor gekozen kunnen worden om alleen de jachthaven een plek in Meinerswijk te geven waardoor er aan de Westervoortsedijk genoeg plek beschikbaar komt voor woonboten en het grootste risico op aanvaringen is voorkomen.

Oplossing 6 betreft het herinrichten van de Nieuwe Haven waarbij er een werkbare indeling gemaakt wordt voor een mengeling van bedrijven, bewoning en watersport.

Oplossing 7 betreft meerdere ligplaatsen in de Bijland of Lobith. De heer Thor Smits, senior adviseur van de gemeente heeft hiervan aangegeven dat het geen verantwoordelijkheid is van de gemeente om naar ligplaatsen buiten Arnhem te kijken. Dit staat haaks op de verplichtingen die de gemeente in 2007 is aangegaan, gaat tegen de raadsopdracht uit 2012 in en doet geen recht aan de toezegging van de gemeente aan de rechter of de belofte van de wethouder aan de nationale ombudsman.

Oplossing 8 betreft de ASM haven en het gat van Moorlag waar locaties beschikbaar zijn voor alle woonboten in dit dossier.

We zijn vanmiddag bij K3 op kantoor geweest en die hebben een bestaande visie voor het gebied die voor meerdere aspecten een oplossing kan bieden.

Het plan ziet er prachtig uit en lost ook de overlast op die zich voordoet op de stranden bij de Rosandepolder.

We hebben geconstateerd dat er fysiek ook genoeg ruimte is om de jachthaven van de Nieuwe Haven een mooie plek te bieden waardoor de veiligheidsproblemen in de havenmond opgelost zijn.

We begrepen ook dat er nog geen contact met ze is opgenomen om het aanbod en de visie te bespreken.

We hebben ze gevraagd of ze bereid zijn om een presentatie aan de gemeenteraad van Arnhem en Renkum te geven om het plan toe te lichten en mochten jullie dit interessant vinden dan zijn ze hiertoe bereid.

Halverwege 2019 heeft deze wethouder de belofte gemaakt aan de bewoners en de nationale ombudsman dat hij voor het einde van het jaar met een oplossing voor de bewoners zou komen.

Tijdens het enkele gesprek wat de wethouder met ons is aangegaan werd al meteen duidelijk dat de wethouder niet geïnteresseerd was in oplossingen maar enkel uitkoop nastreefde.

Hij heeft de afgelopen maanden geen contact opgenomen met de bewoners en de grondeigenaar terwijl Rijkswaterstaat nogmaals heeft aangegeven bereid te zijn om mee te werken waaruit duidelijk blijkt dat de wethouder niet voor echte oplossingen wil gaan.

Wij vragen u als gemeenteraad om de wethouder te verzoeken nu eindelijk eens naar de bewoners te luisteren en aan de slag te gaan met alle oplossingen en daarvoor een adequaat budget beschikbaar te stellen.

Dank u voor uw aandacht.

Van: Oscar en Heidi Weideman
Verzonden: donderdag 4 juni 2020
Onderwerp: Voortgezette behandeling in de gemeenteraad van het voorstel 'Visie Nieuwe Haven'

Ik heb in 2001 mijn horeca vergunning voor onbepaalde tijd gekregen, en in 2002 mijn gebruikersvergunning.
In 2005 is mijn vrouw ook in mijn bedrijf komen werken heeft er een bijschrijving plaatsgevonden op de bestaande vergunning.
Toen rond 2007 het plan ontstond de drugsboot naast mijn bedrijf te plaatsen werden er onderhandelingen gevoerd over de uitkoop van mijn bedrijf en woning.
De gemeente zou toen voor hoge kosten komen te staan.
Toen hebben ze het plan bedacht dat ik in 2005 een nieuwe vergunning zou hebben gekregen, dat dit in strijd was met het nieuwe bestemmingsplan en het dus een foutje was waar de gemeente niet voor hoefde te bloeden.
Zo werd het bedrijf gelijk niets meer waard.
Het was echter geen nieuwe vergunning maar een bijschrijving op een reeds bestaande vergunning die al uitgegeven was voor het nieuwe bestemmingsplan, hier heb ik namelijk de rekening nog van.
En volgens jullie eigen regels kan een beschrijving ook alleen maar plaatsvinden op een reeds bestaande vergunning.
Het doet mij pijn dat de gemeente Arnhem voor eigen gewin mijn bedrijf dat al meer dan 70 jaar bestaat zo naar de filistijnen wil helpen een bedrijf waar ik en mijn ouders en grootouders zo hard voor gewerkt hebben.
Tevens heeft het restaurant een meerwaarde op het industrieterrein aangezien er veel omliggende bedrijven gebruik maken van het restaurant.
Het is mij dan ook een raadsel waarom het zou moeten verdwijnen.

Mvg

Oscar Weideman

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel, informatieve en meningsvormende (1) bijeenkomst 3 juni 2020

Visie Nieuwe Haven

Zaaknummer:	424102
Portefeuillehouder:	J. van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (AC), Eliëns (PvdD), Broersma (CU), Greving (PvdA), Pape (VVD), Prinsen (GL), Andeweg (D66), van den Broek (CDA), Wiggers (AOP), Elfrink (SP), Dilekçi (DENK/Verenigd Arnhem) en Verheij (PVV).

Insprekers
Gelet op de noodgedwongen lange pauze (corona) in de behandeling heeft de agendacommissie besloten op dit onderwerp opnieuw inspreken toegestaan als het nieuwe informatie zou betreffen. Een 3-tal insprekers heeft hiervan gebruik gemaakt.
Aan het begin van de vergadering heeft de voorzitter stilgestaan bij het overlijden van de heer Henk Wijninga, die de vorige keer nog heeft ingesproken.
Ingesproken is door Oscar Weideman (persoonlijke titel), Jan Fransen (namens een aantal bedrijven) en Jeroen Spaander namens de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven (AWN) / Stichting Arnhems Peil.

Bespreking
De insprekers hebben de raadskamer toegesproken en hun mening over (een onderdeel van) het voorstel weergegeven. Daarna hebben de insprekers vragen vanuit de raadskamer beantwoord.
De beschikbare vergadertijd was daarna niet meer voldoende om de geplande m1-behandeling te starten.

Toezegging
Wethouder van Dellen heeft toegezegd nog deze week contact op te nemen met hr. Weideman over de brief, die deze ca. 6 maanden geleden naar de burgemeester heeft gestuurd en waarop nog geen antwoord is teruggekomen. Uiterlijk volgende week zal de wethouder zorgen voor beantwoording van de brief.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat een vervolg m1-behandeling noodzakelijk is. De behandeling van het voorstel zal een volgende keer worden voortgezet met (nogmaals) een meningsvormende (1) behandeling.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

M.P. Venhoek

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, (vervolg) meningsvormende (1) bijeenkomst 10 juni 2020

Visie Nieuwe Haven

Zaaknummer:	424102
Portefeuillehouder:	J. van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (AC), Eliëns (PvdD), Broersma (CU), Bouma (PvdA), Pape (VVD), Prinsen (GL), Andeweg (D66), van den Broek (CDA), Elfrink (SP) en Dilekçi (DENK/Verenigd Arnhem).
De fracties van de Arnhemse Ouderenpartij en de PVV waren niet bij de beraadslaging aanwezig.

Bespreking
De wethouder heeft vooraf de raadskamer geïnformeerd over het contact dat hij heeft gehad met hr. Weideman n.a.v. diens onbeantwoorde brief (toezegging van 3 juni). De beantwoording van de brief is nog niet afgehandeld.
De raadskamer heeft de wethouder bevraagd over de concreetheid van de Visie, de financiële paragraaf in relatie tot het gestelde in de Perspectiefnota.
Desgevraagd heeft de wethouder bevestigt dat de huidige situatie om meerdere redenen niet kan voortbestaan, handelen is onontkoombaar.

Conclusie
Aan het einde van de bespreking heeft de voorzitter de raadskamer de vraag voorgelegd welke vervolgbehandeling het voorstel zou moeten krijgen. Op basis van alle antwoorden concludeert de voorzitter dat de raadskamer in meerderheid de behandeling wil voortzetten met een meningsvormende (2) behandeling.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

M.P. Venhoek

Memo

Datum : Maandag 15 juni 2020

Aan : Raadsleden en fractievolgers

Van : Jan van Dellen

Betreft : Strategische aankoop woonboten

In de meningsvormende raadsbehandeling op woensdag 10 juni van de visie op de Nieuwe Haven is door een raadslid naar voren gebracht dat woonboten in de Nieuwe Haven ook zonder raadsbesluit aangekocht kunnen worden omdat het college over een reserve beschikt om dat te doen. Daarnaast heeft een raadslid in antwoord op een mail aan de leden van de raad van de eigenaar van één van de woonboten op vrijdag 14 juni aan gegeven dat betreffende eigenaar zich voor een snelle aankoop kan wenden tot de gemeente omdat daar geen raadsbesluit voor nodig zou zijn. Als argument daarvoor voert dit raadslid aan dat boot en plek immers hun waarde behouden en de raad dus geen krediet hoeft te verlenen.

Omdat deze uitspraken tot verkeerde verwachtingen leiden bij eigenaren van woonboten, wil ik met dit memo toelichten waarom voor de aankoop van woonboten in de Nieuwe Haven wel degelijk een raadsbesluit nodig is.

Waarschijnlijk wordt er gedoeld op de bevoegdheid van Burgemeester en wethouders tot strategische aankoop van gronden. Het gaat dan om aankopen met als doel het verkrijgen van een strategische grondpositie ten behoeve van een toekomstige ruimtelijke ontwikkeling die de gemeente zelf wil initiëren en waarvan de kosten nog niet ten laste van een projectbudget of een gemeentelijke grondexploitatie kunnen worden gebracht. Het is de bedoeling die vroegtijdige aankopen ooit ten laste van een gemeentelijke grondexploitatie te kunnen brengen.

Deze bevoegdheid is aan spelregels verbonden omdat de budgettaire gevolgen aanzienlijk zijn en daardoor het financiële beleid van de gemeente raken. Eén van die spelregels is dat de verwerving van het object niet mag leiden tot risico’s die niet verantwoord of beheersbaar zijn. Die risico's zijn er in deze casus wel.

De veronderstelling dat een aangekochte boot en ligplaats in de Nieuwe Haven als zodanig hun waarde behouden is namelijk niet juist. Zoals bekend wordt het grootste deel van de waarde bepaald door de ligplaats. Uit de door de gemeente uitgegeven ligplaatsvergunning en het gegeven dat de ligplaatsen niet in het bestemmingsplan zijn opgenomen, kan worden afgeleid dat de ligplaatsen door de gemeente als ongewenst worden beschouwd. Dat betekent dat zodra de ligplaats in handen komt van de gemeente deze als zodanig in financiële zin waardeloos wordt, omdat de gemeente geen ligplaats voor een woonboot kan verkopen die het zelf als onwenselijk heeft benoemd. Dit is anders dan bijvoorbeeld in het geval van de reeds aangekochte woonboot aan de Westervoortsedijk, omdat die plek wel een wenselijke plek is en bovendien positief is bestemd in het bestemmingsplan. Die plek behoudt inderdaad zijn waarde en zou weer verkocht kunnen worden door de gemeente.

De ligplaatsen in de Nieuwe Haven vertegenwoordigen wel een indirecte waarde door de economische ontwikkeling van de Nieuwe Haven, maar daarvoor is vaststelling door de raad van de visie nodig. Als de gemeente nu zonder raadbesluit boten aankoop en de gemeenteraad zou vervolgens *niet* besluiten tot uitkoop van de woonboten, dan ontstaat er een financieel tekort ten laste van de algemene reserve met de omvang van het aankoopbedrag. De reserve voor strategische aankopen dekt namelijk uitsluitend de beheerslasten voor aangekochte gronden/objecten, niet het (verloren) aankoopbedrag zelf. Op grond van artikel 169, vierde lid van de Gemeentewet dienen voornemens tot privaatrechtelijke rechtshandelingen die dergelijke gevolgen hebben voor de gemeente, vooraf door het college aan de raad te worden voorgelegd.

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 8 juli 2020

Zaaknummer 428234

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 december 2019, nummer: 428234

gelet op artikel 147 tweede lid van de Gemeentewet;

gezien het amendement "Nu aan de slag met sociale woonvormen zoals een Knarrenhof" (20A40);

gezien het amendement "Aanvulling Plan van Aanpak" (20A42);

besluit:

1. Het plan van aanpak woningbouwontwikkeling vast te stellen;

"met dien verstande dat:

- Alle maatregelen in het plan uitgaan van minimaal 30% sociale huurwoningen over de te realiseren projecten. Zowel projecten zonder sociale huurwoningen als projecten die volledig uit sociale huurwoningen bestaan blijven mogelijk.
- We naast bovenstaande het woningbehoefteonderzoek als grondslag hanteren.
- Corporaties en commerciële ontwikkelaars beide nodig zijn om onze woningbouwopgave te realiseren. Bij het tot stand komen van het stadsakkoord maken we daarom met corporaties en marktpartijen afspraken over het realiseren van sociale huurwoningen en onze andere opgaves.
  Doel hierbij is te komen tot een gezamenlijke, door overheid, corporaties en ontwikkelaars gedragen aanpak voor de komende jaren. Naast het herijken na drie jaar, maken we jaarlijks met onze partners een woonagenda met acties op basis van actuele inzichten, zoals door de raad in 2015 besloten. De afspraken die we maken, moeten de ambitie om de woningbouw te versnellen zo min mogelijk in de weg staan. De prestatieafspraken passen we aan op basis van het stadsakkoord.
- Als verkoop of sloop van huidige corporatiewoningen gekoppeld is aan de directe realisatie van nieuwe corporatiewoningen én daarmee de totale voorraad toeneemt, is het niet uitgesloten dat verkoop of sloop eerst plaatsvindt. Kaders hiervoor leggen we vast in de prestatieafspraken.
- Arnhem een eigen woonbeleid voert met aandacht voor koop- en huurwoningen in alle segmenten. Uitvoering van de woondeal helpt Arnhem haar beleid en ambities waar te maken.
- Besluitvorming over het vereveningsfonds plaatsvindt bij de behandeling van dat onderwerp.

2. De financiële consequenties voor de grex Schuytgraaf door te voeren bij de FJP 2019.

3. Er kennis van te nemen dat het college zo snel mogelijk in het eerste kwartaal van 2020 met een raadsvoorstel komt om een vereveningsfonds in te stellen.

De griffier, De voorzitter,

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, (vervolg) meningsvormende (2) bijeenkomst 1 juli 2020

Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling

Zaaknummer:	428234
Portefeuillehouder:	R. Paping

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers van der Laak (AC), de Groot (PvdD), Becker (CU), Visser (PvdA), Loos (VVD), Prinsen (GL), Venhoek (D66), van Dillen (CDA) en Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij).
De fracties van DENK/Verenigd Arnhem, de PVV en de SP waren niet bij de beraadslaging aanwezig.

Bespreking
De raadskamer heeft de ingediende (concept-)moties 20M85, 20M87, 20M88, 20M89 en 20M91 besproken. De amendementen 20A39 t/m 20A42 en de moties 20M82, 20M83, 20M84 en 20M90 waren al eerder in de raadskamer besproken.
Motie 20M86 is niet uitvoerig besproken omdat de indienende fractie van de SP niet aanwezig was.
Amendement 20A59 is kort voor de vergadering ingediend en niet in de raadskamer besproken.

Toezeggingen
Wethouder Paping heeft toegezegd te willen bekijken hoe de gemeentelijke woningbouwcijfers met die van het CBS in overeenstemming te brengen zijn. Daarbij zal de wethouder duidelijke info geven over de herkomst van gehanteerde bronnen en hij zal ook contact leggen met het CBS.
De wethouder heeft daarbij wel aangegeven dat niet alle gewenste data eenduidig en beschikbaar zijn.

Gelet op de toezegging van de wethouder houden de fracties van VVD en CDA het definitief indienen van motie 20M89 nog in beraad.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meeste ingediende amendementen en moties behandeld zijn. Het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvorming.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

V.L. Bouma

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Amendement van het lid	Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP
Titel Amendement	Niet uitbreiden van de kernvoorraad sociale huurwoningen is onacceptabel; Kernvoorraad sociale huurwoningen uitbreiden naar behoefte
Nummer Zaaknummer	**20A39** 428234

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

Het raadsvoorstel plan van aanpak woningbouw ontwikkelingen wordt uitgebreid met het volgende beslispunt:

Het plan van aanpak woningbouwontwikkeling wordt vastgesteld met dien verstande dat de Kernvoorraad Sociale Woningbouw een netto uitbreiding krijgt met minimaal 1400 woningen in het geval er geen economische groei optreedt en minimaal 700 woningen indien er ondanks de verwachtingen toch nog sprake zal zijn van economische groei van 0,4%.

Dit betreft de uitbreiding die nodig is op basis van de huidige doelgroep. Als de corporatiedoelgroep wordt uitgebreid dient de Kernvoorraad Sociale Huurwoningen navenant te worden uitgebreid.

Toelichting:
In antwoord op vragen van de SP heeft het college aangegeven dat er geen ambitie ligt om de Kernvoorraad Sociale Woningbouw uit te breiden. Dit is niet acceptabel. Uitbreiding van de Kernvoorraad sociale woningbouw is dringend gewenst omdat:

- De druk op de sociale huurwoningen in Arnhem hoog is, de zoektijden oplopen en uit het woningbehoefte-onderzoek blijkt dat met een welvaartgroei van 0,4% een toevoeging van 700 woningen nodig is, maar met een welvaartsgroei van 0 % deze vraag verdubbeld (PvA Woningbouw Ontwikkeling - pagina 13),

VERWORPEN

• Ontwikkelaars die sociale huurwoningen (sic) realiseren over het algemeen niet de doelgroep bereiken omdat ontwikkelaars andere inkomenseisen stellen, (PvA Woningbouw Ontwikkeling pagina 14) • De in het beslispunt genoemde de uitbreiding die nodig is op basis van de huidige doelgroep. Als de corporatiedoelgroep wordt uitgebreid dient de Kernvoorraad nog verder te groeien.
Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP VERWORPEN

Voor 9

Tegen 28

Amendement "Niet uitbreiden van de kernvoorraad sociale huurwoningen is onacceptabel; Kernvoorraad sociale huurwoningen uitbreiden naar behoefte" (20A39)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Amendement van het lid	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel Amendement	Nu aan de slag met sociale woonvormen zoals een Knarrenhof
Nummer Zaaknummer	**20A40** 428234

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor bij het plan van aanpak:

Toe te voegen in de nota als laatste punt onder paragraaf 5.2:

Woonvormen

Er zijn groepen voor wie sociale woonvormen aantrekkelijk zijn en die de wens hebben om bijvoorbeeld een Knarrenhof of ander sociaal wonen project te realiseren, waarbinnen voor verschillende inkomensklassen (huur en koop) gebouwd wordt. De gemeente Arnhem stimuleert en ondersteunt intensiever en actiever dergelijke initiatieven.

Toelichting:

- Er is steeds meer behoefte aan sociale woonvormen gezien het grote aantal alleenwonenden en ouderen, die allemaal hun eigen wensen (en budget) hebben.
- Dergelijke concepten geven een antwoord op het bezuinigen op zorg, het verschralen van pensioen, de vergrijzing, de toename van eenpersoonshuishoudens en het risico op vereenzaming. Door het scheiden van wonen en zorg kon bijvoorbeeld nog maar een klein deel van de ouderen naar een tehuis.
- Binnen een dergelijke woonvorm kan bijv 33% sociale huur, 33% sociale koop en 33% duurdere huizen kunnen worden gerealiseerd. Dit past binnen het Arnhemse model waarbij in alle projecten 30% sociale huur wordt gerealiseerd.
- Binnen dergelijke woonvormen kan de vraag en behoeften van de toekomstige bewoner centraal staan.

AANGENOMEN

- In Arnhem wonen veel ouderen in grote woningen, omdat zij geen passende of aantrekkelijke woning kunnen vinden.
- De Knarrenhof probeert al vanaf 2015 een project te realiseren, maar loopt vast op commerciële grondprijzen.
- Er is veel behoefte aan goedkope en betaalbare woningen in Arnhem.
- Het ronde tafelgesprek met oa Knarrenhof en andere geïnteresseerde partijen en een gesprek daarna met een ambtenaar heeft tot op heden tot geen vooruitgang geleid.
- Andere gemeenten zijn wel actief betrokken en ondersteunend. In Gouda, Groningen, Zwolle en Den Haag wordt dit integraal aangepakt, samen met wonen, zorg en vastgoed.
- Inmiddels staan 253 mensen in Arnhem op de lijst van geïnteresseerden voor een Knarrenhof.
- Dit soort initiatieven leiden ertoe dat in de toekomst minder dure zorg nodig is, omdat de bewoners elkaar ondersteunen. In Zwolle is berekend dat de Knarrenhof de gemeente jaarlijks 320.000 euro bezuiniging op zorg oplevert.

AANGENOMEN

Voor	**35**	*Amendement "Nu aan de slag met sociale woonvormen zoals een Knarrenhof" (20A40)*
Tegen	**2**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Amendement van het lid	Menno Loos - VVD Cyriel Prinsen - GroenLinks Mattijs Loor - D66 Eric Greving - PvdA
Titel Amendement	Aanvulling Plan van Aanpak
Nummer / zaaknummer	**20A42** 428234

De ondergetekenden stellen het volgende amendement voor:

Aan punt 1 van het raadsbesluit,
"Het plan van aanpak woningbouwontwikkeling vast te stellen,"
toe te voegen:
"met dien verstande dat:

- Alle maatregelen in het plan uitgaan van minimaal 30% sociale huurwoningen over de te realiseren projecten. Zowel projecten zonder sociale huurwoningen als projecten die volledig uit sociale huurwoningen bestaan blijven mogelijk.
- We naast bovenstaande het woningbehoefteonderzoek als grondslag hanteren.
- Corporaties en commerciële ontwikkelaars beide nodig zijn om onze woningbouwopgave te realiseren. Bij het tot stand komen van het stadsakkoord maken we daarom met corporaties en marktpartijen afspraken over het realiseren van sociale huurwoningen en onze andere opgaves.
  Doel hierbij is te komen tot een gezamenlijke, door overheid, corporaties en ontwikkelaars gedragen aanpak voor de komende jaren. Naast het herijken na drie jaar, maken we jaarlijks met onze partners een woonagenda met acties op basis van actuele inzichten, zoals door de raad in 2015 besloten. De afspraken die we maken, moeten de ambitie om de woningbouw te versnellen zo min mogelijk in de weg staan. De prestatieafspraken passen we aan op basis van het stadsakkoord.
- Als verkoop of sloop van huidige corporatiewoningen gekoppeld is aan de directe realisatie van nieuwe corporatiewoningen én daarmee de totale voorraad toeneemt, is

AANGENOMEN

20 A42 / P.2

het niet uitgesloten dat verkoop of sloop eerst plaatsvindt. Kaders hiervoor leggen we vast in de prestatieafspraken.
- Arnhem een eigen woonbeleid voert met aandacht voor koop- en huurwoningen in alle segmenten. Uitvoering van de woondeal helpt Arnhem haar beleid en ambities waar te maken.
- Besluitvorming over het vereveningsfonds plaatsvindt bij de behandeling van dat onderwerp.

Toelichting:

Deze tekst betreft een verduidelijking van het Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling.

Menno Loos - VVD
Cyriel Prinsen - GroenLinks
Mattijs Loor - D66
Eric Greving - PvdA

AANGENOMEN

Voor 30 *Amendement "Aanvulling Plan van Aanpak" (20A42)*

Tegen 7

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak woningbouwontwikkeling
Amendement van het lid	Mattijs Loor - D66 Eric Greving - PvdA
Titel Amendement	Geen nieuwe sociale huurwoningen bij meer dan 60% sociale huur
Nummer Zaaknummer	**20A59g** 428234

Aan het einde van paragraaf 5.2 toe te voegen:

Geen toevoeging sociale huur in wijken met > 60% sociale huur

Er worden geen sociale huurwoningen toegevoegd in de wijken Geitenkamp, Malburgen-Oost Zuid en Presikhaaf-West, zolang het percentage sociale huurwoningen in die wijken hoger is dan 60%. We maken op deze regel alleen een uitzondering voor:

- *Reeds vastgestelde plannen, opgenomen in de harde plancapaciteit;*
- *Sloop- en nieuwbouwprojecten binnen de sociale sector;*
- *Plannen die naast de reguliere doelen van sociale woningbouw ook een ander maatschappelijk doel dienen. Een voorbeeld hiervan zijn ontwikkelingen van sociale huurwoningen in combinatie met de huisvesting van maatschappelijke functies.*

Als in uitzonderlijke gevallen blijkt dat bovenstaande uitgangspunten tot vertraging van al in ontwikkeling zijnde plannen leiden, zal de raad een onderbouwd voorstel worden gedaan om af te wijken, waarbij zo veel mogelijk recht wordt gedaan aan bovenstaande uitgangspunten.

Vanuit de stad is een indringend beroep gedaan op de gemeenteraad om wijken met een hoog percentage sociale woningbouw te vrijwaren van het toevoegen van meer sociale huurwoningen. In drie wijken in Arnhem is meer dan 60% van de woningen een sociale huurwoning.
Relatief veel mensen uit kwetsbare groepen zijn aangewezen op sociale huurwoningen. Bij het toevoegen van nieuwe sociale huur moet de draagkracht van de wijk in ogenschouw worden genomen. Als deze doelgroepen hoofdzakelijk in de meest kwetsbare wijken terecht komen, zet dit de leefbaarheid onder druk. Daarom moeten we de woningdifferentiatie binnen deze wijken vergroten.
Dit amendement leidt tot een betere spreiding van sociale huurwoningen, waarbij de bestaande plannen en plannen die vanwege een ander maatschappelijk belang alsnog wenselijk zijn wel gewoon kunnen doorgaan.

Mattijs Loor - D66
Eric Greving - PvdA

VERWORPEN

Voor 18

Tegen 19

Amendement "Geen nieuwe sociale huurwoningen bij meer dan 60% sociale huur" (20A59g)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Vaststellen Plan van aanpak woningbouwontwikkeling
Amendement van het lid	Mattijs Loor - D66
Titel Amendement	Ook ambitie voor studentenhuisvesting
Nummer Zaaknummer	**20A61** 428234

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

In paragraaf 5.1, boven stimuleren nieuwe ontwikkelingen, toe te voegen:
Studentenhuisvesting
Met het vaststellen van het Plan van Aanpak Woningsplitsing en Verkamering bestaat het risico dat de groei van het aanbod aan studentenkamers de vraag niet langer kan volgen. Dit vraagt om een eigen aanpak. Arnhem is aangehaakt bij het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting maar heeft tot nu toe geen ambities in de harde of zachte plancapaciteit kenbaar gemaakt. Deze ambities moeten op korte termijn, in overleg met betrokken partijen, verder vorm gaan krijgen, zodat ze meegenomen kunnen worden bij toekomstige plannen in de stad. We sluiten hierbij aan bij de systematiek van het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting.

Aan het einde van paragraaf 6.3 toe te voegen:
Uitwerken ambities studentenhuisvesting
Met studentenorganisaties, onderwijsinstellingen, SSH& en geïnteresseerde marktpartijen maken we afspraken over het cijfermatig inzicht in vraag en aanbod van studentenhuisvesting in Arnhem, benodigde uitbreiding van het aantal zelfstandige en onzelfstandige wooneenheden voor studenten en verbetering van de informatiepositie van studenten. Met deze afspraken sluiten we aan bij het Landelijke Actieplan Studentenhuisvesting.
Planning: derde en vierde kwartaal 2020

Toelichting:

Het aantal uitwonende studenten in Arnhem groeit al jaren (Landelijke Monitor Studentenhuisvesting 2019). Hoewel de markt tot nu toe nog als 'evenwichtig' wordt beoordeeld, bestaat er een kans dat de markt de groei niet meer kan volgen. Dat vraagt om een aanpak op maat, zodat Arnhem een aantrekkelijke woonstad voor studenten kan blijven. Er

AANGENOMEN

zijn verschillende gesprekken gaande, het is van belang dit in samenhang op te pakken en een heldere ambitie te formuleren. AANGENOMEN
Mattijs Loor (D66)

Voor 36

Tegen 1

Amendement "Ook ambitie voor studentenhuisvesting" (20A61)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Motie van	Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP
Titel motie	Een realistisch plan van aanpak woningbouwontwikkeling is nodig
Nummer Zaaknummer	**20M82** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- De coronacrisis een enorme impact heeft op de economie;
- Het CPB constateert dat een recessie onvermijdelijk is, dat in het merendeel van de scenarios zwaarder zal zijn dan die 2008 en 2009 (de kredietcrisis);
- De coronacrisis heeft geleid tot de grootste economische kwartaal-op-kwartaalkrimp sinds de eerste drie maanden van 2009 (toen de kredietcrisis huishield);
- De binnenlandse consumptie sinds de Tweede Wereldoorlog niet zo daalde als in maart dit jaar: min 6,7 procent;
- Mensen met een laag inkomen afhankelijk zijn van de kernvoorraad sociale huurwoningen omdat particuliere verhuurders minimale inkomenseisen hanteren wij de doelgroep niet aan voldoet.

Overwegende dat,

- In het woningmarkt rapport is beschreven de woningbehoefte afhankelijk is van de economie en dat 0.4 procent minder economische groei al zou leiden tot een verdubbeling van de behoefte aan sociale huurwoningen;
- De economische prognoses voor economische groei door de coronacrisis vele malen slechter uitvallen dan meegenomen in het woningmarkt onderzoek en daardoor de behoefte aan sociale huurwoningen aanzienlijk groter zal zijn dan in het onderzoek beschreven;
- Het college geen ambitie heeft uitgesproken om de kernvoorraad sociale huurwoningen uit te breiden.

VERWORPEN

20 m 82/P.2

Verzoekt het college: Voor 1 oktober met een nieuw aangepast plan te komen gebaseerd op de realiteit en daarin expliciet aan te geven hoe de kernvoorraad.
en gaat over tot de orde van de dag Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP

VERWORPEN

Voor	**8**	*Motie "Een realistisch plan van aanpak woningbouwontwikkeling is nodig" (20M82)*
Tegen	**29**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Motie van	Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP
Titel motie	Pak schimmelwoningen aan
Nummer Zaaknummer	**20M83** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Nog veel Arnhemmers zijn afhankelijk van huizen waar ze niet goed in kunnen wonen;
- Een derde van de kinderen in onze stad groeit op in een ziekmakende woning;
  In verschillende wijken in de stad huurders zelf actievoeren voor verbetering van de woning en dat veel woningen nog steeds slecht zijn;

Overwegende dat,
- De gemeenteraad en college hebben uitgesproken dat de aanpak van schimmelwoningen (top)prioriteit heeft;
- De aanpak van schimmelwoningen niet terugkomt in het plan van aanpak woningbouwontwikkeling;
- Er nog niet concreet is gemaakt hoeveel schimmelwoningen wanneer zullen worden aangepakt;

Spreekt uit:
Een extra opgave op gebied van nieuwbouw niet ten koste mag gaan van de aanpak schimmelwoningen en dat beide belangrijk zijn en moeten gebeuren;

Draagt het college op,
Concreet te maken hoeveel woningen met schimmel en achterstallig onderhoud in Arnhem per wanneer worden aangepakt;

en gaat over tot de orde van de dag

AANGENOMEN

Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP

Voor 31

Tegen 6

Motie "Pak schimmelwoningen aan" (20M83)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Motie van	Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP
Titel motie	Arbeidsmigranten huisvesten in de gemeente waar ze werken
Nummer Zaaknummer	**20M84** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Er volgens de pre-corona prognoses voor economische groei er al een enorme behoefte is sociale huurwoningen en sociale koop in Arnhem;
- Gezien de actuele prognoses voor economische groei deze behoefte aan sociale huurwoningen en sociale koop nog veel groter zal zijn;
-

Overwegende dat:

- In het plan van aanpak woningbouwontwikkeling staat omschreven dat het huisvesten van arbeidsmigranten in Arnhem in de komende jaren om een toevoeging van 700 sociale huurwoningen vraagt;
- Het college heeft uitgesproken dat de zoektocht naar voldoende en geschikte huisvesting niet mag leiden tot verdringing van andere woningzoekenden en tot verslechtering van de leefbaarheid in met name kwetsbare wijken;
- Dat het voorkomen van verdringing niet mogelijk is gezien de toegenomen behoefte aan sociale woningen in Arnhem;

Spreekt uit dat,
Arbeidsmigranten zoveel mogelijk op een fatsoenlijke manier worden gehuisvest in de gemeenten waar zij werkzaam zijn

Draagt het college op,
Er zorg voor te dragen dat Arnhem niet meer arbeidsmigranten huisvest dan er in Arnhem werkzaam zijn,
Een stop in te voeren op huisvesting van arbeidsmigranten die niet in Arnhem werkzaam zijn,

VERWORPEN

en gaat over tot de orde van de dag

Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP

VEPWORPEN

Voor 4

Tegen 33

Motie "Arbeidsmigranten huisvesten in de gemeente waar ze werken" (20M84)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Motie van	Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP Eric Greving - PvdA
Titel motie	Stop de huurverhoging, 0% is genoeg
Nummer Zaaknummer	**20M85** 428234

De Raad,
Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- De huurprijzen in de sociale sector en in de vrije sector de pan uit rijzen en per 1 juli ook de Arnhemse corporaties allemaal de huren verhogen,
- Dat huurders nog altijd betalen voor de vorige crisis via de verhuurderheffing die als crisisheffing is ingevoerd,
- Volgens het NIBUD het nu al zo is dat bijna de helft van de huurders onvoldoende buffer heeft voor het doen van basisuitgaven,

Overwegende dat:

- Veel huurders te maken hebben met inkomensverlies als gevolg van de coronacrisis,
- Bij de Woonbond honderden bezorgde telefoontjes van huurders binnenkomen over de huurverhoging in coronatijd,
- De Eerste Kamer een motie van SP-senator Tiny Kox heeft aangenomen en zich heeft uitgesproken voor het bevriezen van de huren,

Verzoekt het college om:
In gesprek te gaan met verhuurders om afspraken te maken over het stoppen van de huurverhoging;
Bij de minister kenbaar te maken dat gemeente Arnhem van mening is dat de huurprijzen te hoog zijn, dat de huurverhoging gestopt moet worden en dat er een einde moet worden gemaakt aan de verhuurderheffing;

en gaat over tot de orde van de dag

AANGENOMEN

Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP
Eric Greving - PvdA

Voor 22

Tegen 15

Motie "Stop de huurverhoging, 0% is genoeg" (20M85)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Motie van	Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP
Titel motie	Nieuwbouw spreiden over de stad
Nummer Zaaknummer	**20M86** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Sociale menging een onmisbaar onderdeel van de oplossing is om ook op lange termijn duurzame vitale wijken te realiseren en een belangrijk middel om arme buurten er op vooruit te helpen, en te werken aan een inclusieve stad[1];
- De meeste gesegregeerde wijken de rijke wijken zijn;
- Tweedeling tussen arm en rijk niet effectief kan worden aangepakt door de meest wijken over te slaan[2];

Overwegende dat:

- Kwetsbare wijken zoals Malburgen en Presikhaaf de afgelopen decennia al ruimschoots verantwoordelijkheid hebben genomen voor de nieuwbouw opgave in onze stad;
- Kwetsbare wijken al onder druk staan op het gebied van leefbaarheid;
- Het project Witsenstraat (Hoogkamp) waar enkele tientallen sociale huurwoningen zouden worden gerealiseerd nog steeds leegstaat;
- Het aantal te realiseren woningen op de RIN-lokatie door toedoen van de buurt fors is verminderd;
- De wijken 12 en 13 de afgelopen decennia nauwelijks hebben bijgedragen aan de woningbouwopgave in de stad;

Spreekt uit;
inbreidingslocaties voor woningbouw te willen spreiden over de wijken van de stad en daarbij te streven naar diversificatie van het woonaanbod,

---

[1] https://www.socialevraagstukken.nl/sociale-menging-blijft-onmisbaar-voor-grote-steden/

[2] https://www.socialevraagstukken.nl/sociale-menging-vergeet-de-elitewijken-niet/

VERWORPEN

20 m 86/P.2

Draagt het college op;
minimaal 1000 nieuwbouwwoningen te plannen in de volgende wijken:
Wijk 12 Burgemeesterswijk en Hoogkamp (CBS-wijkcode:020212)
Wijk 13 Schaarsbergen en omgeving (CBS-wijkcode:020213)

en gaat over tot de orde van de dag

VEPWORPEN

Dobbe - Elfrink - Cetintas - SP

Voor 7

Tegen 30

Motie "Nieuwbouw spreiden over de stad" (20M86)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak woningbouwontwikkeling
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Onderzoek invoering woonplicht
Nummer Zaaknummer	**20M87** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Er in Arnhem een tekort is aan betaalbare huizen
- Steeds meer van dit soort woningen worden opgekocht om te verhuren.
- Er te weinig betaalbare woningen zijn om hier een verdienmodel van te maken.

Overwegende dat:
- We speculatie tegen willen gaan.
- Dat dit kan door een woonplicht voor huizenkopers van nieuwbouw.
- Woonplicht betekent dat kopers van nieuwbouw zelf in het huis moeten wonen.
- Met deze maatregel we verkoopprijzen van woningen kunnen beteugelen en starters meer kansen bieden.

Verzoekt het college met een notitie te komen, waarin aangegeven wordt hoe groot het probleem is en om te kijken of en hoe lokaal een woonplicht ingevoerd kan worden.

en gaat over tot de orde van de dag

Lea Manders - Arnhem Centraal

AANGENOMEN

Voor 35 *Motie "Onderzoek invoering woonplicht (20M87)*

Tegen 2

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Motie van het lid	Menno Loos - VVD Daniël Becker - ChristenUnie Klaartje van Dillen - CDA
Titel motie	Bredere aanpak is goed voor alle Arnhemmers
Nummer Zaaknummer	**20M88** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Er in het raadsvoorstel ruim voldoende aandacht is voor sociale huisvesting en zeer weinig voor de realisatie en het versnellen van benodigde koopwoningen;
- Er volgens het Companen-onderzoek ruim 6000 koopwoningen nodig zijn van goedkoop, midden tot duur.
- Onze raad met amendement 18A36 "Bouwen wat nodig is" het college de opdracht heeft gegeven "*Met het maken van de woningbouwplannen wordt rekening gehouden met de werkelijke vraag en behoefte*".

Overwegende dat:

- Arnhem t.o.v. vergelijkbare verstedelijkte gebieden in Nederland significant minder koopwoningen heeft;
- Dit verschil regionaal zelfs nog uitgesprokener is ten opzichte van de ons direct omliggende gemeenten;
- Een koophuis, vooral door schaarste, duurder wordt. En het zo voor starters, jonge gezinnen moeilijker wordt in Arnhem te blijven.

Roept het college op:

- Bij de uitwerking van deze plannen wel evenveel aandacht te geven aan het realiseren van koopwoningen (van goedkoop, midden tot duur) ten opzichte van de aandacht die gaat naar sociale huurwoningen.

AANGENOMEN

20 m 08/P.2

En gaat over tot de orde van de dag

Menno Loos – VVD

Daniël Becker - ChristenUnie

Klaartje van Dillen - CDA

: AANGENOMEN

Voor 25

Tegen 12

Motie "Bredere aanpak is goed voor alle Arnhemmers" (20M88)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling
Motie van het lid	Menno Loos - VVD Arnhem Klaartje van Dillen - CDA
Titel motie	Meten is weten
Nummer Zaaknummer	**20M89** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Het lang heeft geduurd voordat wij een onderzoek en een plan hadden;
- De stand van zaken, waar staat Arnhem nu en wat is er de afgelopen jaar/jaren veranderd, niet feitelijk genoeg beschikbaar was tijdens de M1's;
- De cijfers van het Companen onderzoek significant verschillen t.o.v de cijfers die gebruikt zijn bij de staat van de stad.

Overwegende dat:

- Transparantie en feiten helpen om tot goede besluiten te komen.

Roept het college op:

- Structureel meer aandacht te besteden aan de feiten rond woningbouw en deze tijdig en eenduidig te gebruiken;
- De raad voor het eind van het jaar te informeren hoe zij dit doet en daarbij de cijfers van de afgelopen jaren, de actuele stand van zaken en de projectie daarin te tonen.

En gaat over tot de orde van de dag

Menno Loos – VVD Arnhem

Klaartje van Dillen - CDA

AANGENOMEN

Voor 37 *Motie "Meten is weten" (20M89)*

Tegen 0

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	17 juni 2020
Ter bespreking van	Plan van aanpak woningbouwontwikkeling
Motie van	Mattijs Loor - D66
Titel motie	Meer woningen, minder kosten
Nummer Zaaknummer	**20M91** 428234

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Door een opeenstapeling van beleidsambities van de Rijksoverheid en onze gemeente de kosten van woningbouwontwikkeling soms harder oplopen dan de opbrengsten[1];
- Er volgens het woningbouwonderzoek van Companen in verschillende segmenten een groeiende vraag is naar woningen voor één- en tweepersoons huishoudens, over het algemeen in de vorm van appartementen;
- Veel woningbouwontwikkelingen in bestaande plannen uitgaan van grondgebonden gezinswoningen.

Overwegende dat:

- Het wenselijk is dat het te ontwikkelen woningbouwprogramma beter gaat aansluiten bij de marktvraag;
- In sommige gevallen een grotere bebouwingsdichtheid en/of een groter woningaantal kan leiden tot een gunstigere verhouding tussen kosten en opbrengsten voor de gemeente;
- Een hogere bebouwingsdichtheid en een compacte stad op de lange termijn voorkomen dat de noodzaak ontstaat om het groen rond de stad vol te bouwen, en leidt tot een beperking van vervoerskilometers ten opzichte van bouwen in het buitengebied.

Verzoekt het college:

- In die gevallen waar een grondexploitatie winstpotentie dreigt te verliezen of zelfs niet meer sluitend dreigt te zijn, altijd eerst scenario's te onderzoeken met een vergroting van de bebouwingsdichtheid en/of een groter woningaantal, en deze scenario's aan de raad te presenteren bij voorstellen die hiermee verband houden.

[1] Te denken valt aan bijna energieneutraal bouwen op grond van aangescherpte bouwregelgeving, groenambities in de openbare ruimte, minimale percentages sociale huurwoningen in projecten.

VEPWORPEN

20 mei / P.2

En gaat over tot de orde van de dag.

Mattijs Loor (D66)

VERWORPEN

Voor 17

Tegen 20

Motie "Meer woningen, minder kosten" (20M91)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	7 juli 2020
Ter bespreking van	Plan van Aanpak woningbouwontwikkeling
Motie van	Lea Manders
Titel motie	Wonen en zorg regelen in een woonzorgvisie
Nummer Zaaknummer	20M160 **428234**

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat: in de Arnhemse woonprincipes 2025 de volgende uitgangspunten te vinden zijn:

- We zorgen voor een variatie van voldoende passende en geschikte woningen voor jong en oud in dito woonomgeving;
- De vraag naar wonen met zorg in de periode 2014-2024 bedraagt voor ouderen +1.150 woningen verzorgd wonen complexgewijs en +1.600 woningen zorg aan huis. (Bron: Gemeentelijke Woonmonitor, Gemeente Arnhem)
- Voor mensen met een handicap en voor mensen met psychiatrische problematiek bedraagt de vraag respectievelijk +30 en +70 woningen verzorgd wonen in de periode 2014-2024. (Bron: Gemeentelijke Woonmonitor, Gemeente Arnhem):
- We voegen (ver)nieuwe(nde) verzorgd en beschermd wonen concepten toe. Er zijn in verschillende wijken verspreid over de stad 'woonconcepten' beschikbaar voor mensen met een ondersteuningsbehoefte.
- Volgens de in januari 2020 opgerichte Taskforce Wonen en Zorg heeft slechts 10 tot 15 procent van de gemeenten in hun woonvisie iets opgenomen over vergrijzing. Maar de vraag naar geschikte woningen voor ouderen neemt veel sneller toe dan gedacht. Daarom wil deze taskforce dat gemeentes, corporaties en zorginstellingen gaan bedenken hoe ze de woon- en zorgbehoeften van het groeiend aantal ouderen gaan faciliteren en aanpakken.

Overwegende:

- Nederland is op dit moment niet in staat om deze groeiende groep ouderen voldoende te faciliteren in hun (toekomstige) woon- en zorgbehoeften. Er gaapt een groot gat tussen zelfstandig wonen en het verpleeghuis.

AANGENOMEN

20 m 160/P.2

- Onderzoek van ANBO en ActiZ maakt voor het eerst duidelijk wat de financiële impact van vergrijzing is voor het woningbeleid van gemeenten. Er is nu al een groot tekort aan seniorenwoningen en verpleeghuisplekken. Hun oproep is duidelijk: maak haast bij het ontwikkelen van nieuwe woonzorgconcepten voor ouderen.
- Er gaapt een groot gat tussen zelfstandig wonen door ouderen en het verpleeghuis.
- Er al veel gebeurd, maar de integraliteit beter kan.

Verzoekt het college een voorstel te maken - ook per stadsdeel en nav het komende doelgroepenonderzoek- om de Arnhemse woonprincipes te gaan uitwerken middels een woonzorgvisie om de groeiende groep ouderen en kwetsbaren optimaler te faciliteren in hun (toekomstige) woon- en zorgbehoeften.

en gaat over tot de orde van de dag

Lea Manders, Arnhem Centraal

AANGENOMEN

Voor 36

Tegen 1

Motie "Wonen en zorg regelen in een woonzorgvisie" (20M160)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 428234

Onderwerp: Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling

Voorstel

1. Het plan van aanpak woningbouwontwikkeling vast te stellen.
2. De financiële consequenties voor de grex Schuytgraaf door te voeren bij de FJP 2019.
3. Er kennis van te nemen dat het college zo snel mogelijk in het eerste kwartaal van 2020 met een raadsvoorstel komt om een vereveningsfonds in te stellen.

Inleiding

Zoals in het amendement 19A65 "Aanvullende coalitieafspraken wonen" is afgesproken, biedt het college in december een plan van aanpak woningbouwontwikkeling aan aan de gemeenteraad. Onderlegger voor dit plan van aanpak zijn de resultaten uit het regionale woningmarktonderzoek Arnhem-Nijmegen 2019 dat u op 8 november 2019 is aangeboden. In het voorjaar van 2019 spraken we in de raad over een addendum op de woonvisie, dit heeft zich vertaald in dit plan van aanpak woningbouwontwikkeling.

Beoogd effect

Een stad Arnhem waarin iedereen goed kan wonen. Om beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen in Arnhem op peil te houden moeten er meer woningen worden gerealiseerd de komende jaren. Dit geldt voor alle soorten woningen en voor alle doelgroepen: aantrekkelijke levensloopbestendige woningen voor ouderen, woningen voor kleine huishoudens, sociale woningbouw in goedkoop en betaalbare segment, de middenhuurcategorie en het hogere segment.

Argumenten

1.1 De woningmarkt staat onder druk, ingrijpen is nodig

De woningmarkt van Arnhem-Nijmegen staat onder druk. De woningbehoefte is dermate groot dat tempoversnelling in productie en doorprogrammeren in aantallen nodig is.

Tot 2030 zijn er zo'n 7500 extra woningen nodig, verspreid over alle categorieën. Ongeveer de helft van de behoefte ligt in de betaalbare categorie, maar dat betekent dat ook ongeveer de helft van de behoefte daarboven ligt. In deze aantallen zijn de toename van arbeidsmigranten, de overloop vanuit

Arnhem GEMEENTE

de randstad, doortrekken van de A15, bereikbaarheid van de regio door ontwikkelingen spoor etc. nog niet meegenomen.
Er is daarnaast een mismatch in het woningaanbod, waarbij er in alle huursectoren een overschot is aan grote grondgebonden producten en een tekort is aan kleine producten voor een- en tweepersoonshuishoudens.

Er zijn maatregelen nodig om de omvang van de productie te kunnen versnellen en door te programmeren naar meer woningen. De markt zal deze ruimte graag willen invullen. Bij een deel van de geconstateerde mismatches zullen marktpartijen en consumenten ervoor zorgen dat deze opgelost wordt, maar in de betaalbare sector gebeurt dit niet vanzelf. Het gebrek aan grondpositie van gemeente en corporaties maakt bovendien dat in de sociale huursector onvoldoende ontwikkeld wordt.

Het bestaande en geprogrammeerde tekort in de sociale huursector in combinatie met de mismatch en de nog niet meegenomen ontwikkelingen in het woningbehoefte-onderzoek (steeds meer arbeidsmigranten, verruiming corporatiedoelgroep) samen met het marktfalen in de sociale sector rechtvaardigt extra ingrijpen op specifiek deze groep.

1.2 Er worden meerdere maatregelen genomen:

1) We sluiten een woondeal met BZK. Deze deal bevat onder meer afspraken op de korte termijn om de woningbouwproductie te versnellen, te voldoen aan de kwalitatieve vraag en te verbinden met binnenstedelijke vraagstukken zoals mobiliteit, duurzaamheid, circulair bouwen en leefbaarheid. Daarnaast bevat de deal afspraken om de werking van de woningmarkt te verbeteren.

2) We sluiten in 2020 een stadsakkoord met ontwikkelende partijen (ontwikkelaars, corporaties, gemeente) waarin afspraken over toewijzing aan de doelgroep, huurverhoging en instandhouding van sociale huur/middenhuur en goedkope koop. In ontwikkellabs met ontwikkelaars en/of corporaties en gemeente onderzoeken we hoe we de productie kunnen versnellen.

3) We realiseren van alle nieuwe ontwikkelingen minimaal 30% over de te realiseren projecten in de sociale huur. Per ruimtelijk project wordt bestuurlijk bepaald welk woningbouwprogramma wordt gerealiseerd. Daarnaast worden in het stadsakkoord afspraken gemaakt over plekken die meer dan 30% vragen, uitruilmogelijkheden tussen locaties en in welke (uitzonderlijke) gevallen we minder dan 30% sociale huur accepteren.

4) De corporaties zijn premium partner voor deze 30% sociale huur en hebben zich ook bereid verklaard deze te ontwikkelen. De corporaties mogen na ontwikkeling en nadat voldoende voorraad is opgebouwd, hun overtallige grote grondgebonden woningen in overleg verkopen in de goedkope koop of verhuren in de middenhuur. We maken afspraken over onder welke condities dit mag, waarbij behoud van omvang van de bestaande voorraad uitgangspunt is

2.1 *Programmeren voor sociale huur heeft financiële effecten op onze eigen grexen*
We voeren 30% sociale woningbouw ook in onze eigen grexen door die hier nog mogelijkheden voor hebben. Dit betekent concreet voor Schuytgraaf een verlaging van de winstverwachting van 1,5 miljoen. In de overige grexen is ofwel al 30% doorgevoerd ofwel is geen bewegingsvrijheid meer.

3.1 *We stellen een vereveningsfonds in*
In het Plan van Aanpak formuleren we een grote ambitie voor de woningbouwontwikkeling. Dat geldt zowel ten aanzien van het versnellen van woningbouw, sociale koop als de realisatie van minimaal 30% sociale huur. Maar ook beleidsdoelen ten aanzien van bomen, vergroening, parkeren, duurzaamheid stellen eisen aan wat en hoe we bouwen.De voorwaarden die we stellen, hebben vanzelfsprekend financiële gevolgen en daarmee effecten op nieuwe grexen. Die zullen als gevolg van deze beleidsmatige wensen een grotere kans hebben dat ze niet sluitend zijn. Aan de andere kant maken de wensen onderdeel uit van beleidsregels die door de raad zijn vastgesteld.

Hoewel we scherp aan de wind zeilen binnen elke grex om te zorgen voor een positief resultaat, willen we ons voorbereiden op de noodzakelijke versnelling van woningbouw en grexen die niet sluitend zijn als gevolg van vastgestelde beleidsdoelen.

Hiervoor zullen we zo snel mogelijk in het eerste kwartaal van het komend jaar met een raadsvoorstel komen waarmee we via een te voeden vereveningsfonds eventuele negatieve grexen bij kunnen passen. De wijze en omvang van de voeding uit positieve grondexploitaties wordt bezien aan de hand van wat we in de toekomstige te ontwikkelen locaties met bijbehorende grexen nodig hebben.

Uiteraard blijft uitgangpunt dat getracht wordt tot neutrale of positieve grexen te komen.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *De maatregelen vragen uitwerking*

Een aantal voorgestelde maatregelen vraagt om uitwerking, zoals bijvoorbeeld een doelgroepenverordening (zie hoofdstuk 6 van het plan van aanpak). Dit zal na vaststelling van het plan van aanpak worden opgepakt. Uitvoering van het plan van aanpak vraagt echter niet enkel instrumentele uitwerking. De uitvoering van dit plan van aanpak is procesmatig complex, omdat we in de realisatie van dit plan afhankelijk zijn van verschillende partijen in en buiten de stad met uiteenlopende belangen en eigen agenda's. Samenwerking is daarmee een cruciale factor.

In de afgelopen maanden zijn met veel partijen in de stad, waaronder de ontwikkelaars met de grootste grondposities en de corporaties diverse gesprekken geweest. Daaruit maken wij op dat er veel bereidheid is tot samenwerking. Dit heeft bijvoorbeeld een plek gekregen in de prestatieafspraken met de corporaties. Wij zijn dan ook positief gestemd over de uitvoering van het plan, maar zijn niet autonoom in realisatie.

Financiën

De winstverlaging van de GREX Schuytgraaf ten gevolge van het doorvoeren van 30% wordt doorgevoerd bij de FJP2019

Zo snel mogelijk in het eerste kwartaal van 2020 zal een raadsvoorstel worden aangeboden om een vereveningfonds in te stellen.

Uitvoering

Na vaststelling van het plan van aanpak gaan we de maatregelen uit hoofdstuk 6 uitwerken en uitvoering geven aan het plan van aanpak.

Communicatie

Er is een persbericht verstuurd over het plan van aanpak woningbouwontwikkeling

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Plan van aanpak woningbouwontwikkeling
- Bijlage 1: Planningslijst per 1 maart 2019

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 428234

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 december 2019, nummer: 428234

gelet op artikel 147 tweede lid van de Gemeentewet;

besluit:

1. Het plan van aanpak woningbouwontwikkeling vast te stellen.
2. De financiële consequenties voor de grex Schuytgraaf door te voeren bij de FJP 2019.
3. Er kennis van te nemen dat het college zo snel mogelijk in het eerste kwartaal van 2020 met een raadsvoorstel komt om een vereveningsfonds in te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

+

GEMEENTE Arnhem

18 december 2019

Plan van aanpak woningbouwontwikkeling Arnhem

Inhoud

Plan van aanpak woningbouwontwikkeling Arnhem 1
1. Inleiding 3
2. Woningbehoefte komende jaren en ontwikkelingen in de markt 4
3. De Arnhemse situatie: bestaande situatie en geplande voorraad 8
3.1 Bestaande situatie 8
3.2 Geplande toevoegingen de komende jaren 11
4. Conclusies voor de Arnhemse woningmarkt 13
4.1 Tempoversnelling en doorprogrammeren 13
4.2 Mismatch betaalbare woningen 13
5. Maatregelen aanpak woningbouwontwikkeling 15
5.1. Versnellen en doorprogrammeren productie 15
5.2. Oplossen mismatch betaalbare woningen 16
5.3. Monitoring 18
5.4 Financiële consequenties 19
6. Uitwerking 21
6.1 Woondeal 21
6.2 Ruimtelijk juridische instrumenten 21
6.3 Samenwerking met partners 22
6.4 Afstemming met de regio 22

1. Inleiding

In de vastgestelde Arnhems Woonprincipes en de MJPB 2020 staat de volgende ambitie op wonen voor Arnhem geschreven:

Ambitie
Arnhem is een aantrekkelijke groene stad met goede voorzieningen en een groot cultureel aanbod waar het fijn wonen is. Door differentiatie in de woningvoorraad en een gezonde mix van bevolkings- en inkomensgroepen in de wijken willen we ook in de toekomst Arnhem aantrekkelijk houden om te wonen. Door bestaande en nieuwe woningvoorraad en het woonmilieu op elkaar af te stemmen op de behoefte van de woonconsument ontstaat er een voorraad met toekomstwaarde. Dit draagt bij aan sociaal, fysieke en economisch sterke wijken waarbinnen het voor iedere portemonnee goed wonen en leven is. Naast voldoende woningen in een fijne leefomgeving zijn grote overstijgende opgaven zoals de energietransitie en levensloopbestendig wonen uitdagingen waar Arnhem voor staat.

Met het maken van de omgevingsvisie wordt een streefbeleid van de gewenste ruimtelijke kwaliteiten bepaald waar we ons als gemeente naar toe willen ontwikkelen. Het is een strategisch lange termijn visie waar opgaven en ambities voor de gehele fysieke leefomgeving samenkomen. Met deze visie hebben we ook de mogelijkheid om sturing te geven aan integrale beleidsdoelen als duurzaamheid en levensloopgeschikt wonen. De omgevingsvisie en de te verwezenlijken Arnhemse ambitie geeft richting aan het Arnhemse woonbeleid.

Plan van aanpak
Iedereen moet goed kunnen wonen in onze stad. Om beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen in Arnhem op peil te houden moeten er meer woningen worden gerealiseerd de komende jaren. Dit geldt voor alle soorten woningen en voor alle doelgroepen: aantrekkelijke levensloopbestendige woningen voor ouderen, woningen voor kleine huishoudens, sociale woningbouw in goedkoop en betaalbare segment, de middenhuurcategorie en het hogere segment.

Het vergt een inspanning van de gemeente om samen met de ontwikkelaars en corporaties te zorgen voor een evenwichtig aanbod dat enerzijds aansluit bij de woningbehoefte de komende jaren en anderzijds aansluit bij het streefbeleid en de gewenste ruimtelijke kwaliteiten uit de omgevingsvisie.

In november 2019 is het regionale woningbehoefteonderzoek Arnhem Nijmegen opgeleverd. Dit onderzoek geeft een actueel beeld van het functioneren van de woningmarkt. De in het woningbehoefteonderzoek beschreven (mis)matches op de woningmarkt zijn niet 1-op-1 te vertalen naar een woningbouwprogramma. Dit vraagt om keuzes, op welke vraag wil je je richten als gemeente? En deze keuzes hebben betekenis voor het te realiseren programma. Met het woningbehoefteonderzoek als basis komen wij tot een plan van aanpak voor de Arnhemse woningbouwontwikkeling voor de komende jaren.

2. Woningbehoefte komende jaren en ontwikkelingen in de markt

Hieronder bespreken we de conclusies uit het woningmarktbehoefteonderzoek voor Arnhem.

1. Tempoversnelling in productie

De woningmarkt van Arnhem-Nijmegen staat onder druk. De woningbehoefte is dermate groot dat tempoversnelling in productie nodig is. Het zwaartepunt voor de korte termijn (tot 2025) ligt op het zorgen voor voldoende nieuwbouw om in te spelen op de acute woningvraag. Tegelijkertijd is op lange termijn sprake van onzekerheden rond de woningbehoefte-ontwikkeling (bereikbaarheid van de regio door ontwikkelingen spoor en doortrekken A15, overloop vanuit de Randstad, economische ontwikkelingen in stad en regio en daarmee stijgende behoefte aan huisvesting). Het is belangrijk dat we de komende jaren de groei en ontwikkeling van de woningbehoefte nauwkeurig monitoren om snel in te kunnen spelen op de eventuele verandering. Dit vraagt om een vinger aan de pols en een flexibele adaptieve programmering gericht op te realiseren plannen.

Uit het woningbehoefte-onderzoek:

Toekomstige ontwikkelingen

Groei woningbehoefte

	Inloop woningtekort tot 2%	Huishoudensgroei 2019-2025	Huishoudensgroei 2025-2030	Huishoudensgroei 2030-2040
Arnhem	600	4.500	2.370	1.520

Bron: provinciale prognose, inclusief inloop woningtekort, bewerking Companen 2019.

De woningbehoefte bestaat uit twee componenten, enerzijds de huishoudensontwikkeling (er komen meer huishoudens mede door gezinsverdunning), anderzijds een tekort aan woningen dat er nu al is en ingelopen wordt. Dit tekort is in de subregio Arnhem berekend op 4,1% van de woningvoorraad. De inloop is gericht op een tekort van 2% (nodig voor een gezonde marktwerking / waardebehoud van vastgoed). De inloop van dit woningtekort is gespreid over twee perioden.

Een verdeling naar categorieën:

Mogelijkheden tussen huur en koop 2019-2030

	Sociale huur	Goedkope koop	Totaal sociaal	Vrije sector huur / middenhuur (€720-€1.000)	Vrije sector huur / dure huur (>€1.000)	Overige koop
Arnhem	670	3.325	3.995 (54%)	240	85	3.145

Bron: provinciale prognose, inclusief inloop woningtekort, CBS-microdata 2006-2017, WoON2018, bewerking Companen 2019.

Tot 2030 zijn er zo'n 7500 extra woningen nodig, verspreid over alle categorieën. Ongeveer de helft van de behoefte ligt in de betaalbare categorie, maar dat betekent dat ook ongeveer de helft van de behoefte daarboven ligt. Hierin is nog geen rekening gehouden met de trek vanuit de Randstad naar het oosten (zie onderstaande hittekaart BPD), die langzamerhand ook Arnhem raakt en steeds groter wordt. De behoefte van deze groep ligt met name in de vrije sector.

<u>De hittekaart van BP</u>

Een hoge score op de hittekaart kenmerkt zich door hoge prijzen en of veel huizenverkopen, maar ook een sterke (verwachte) huishoudensgroei. De hittekaart laat dit jaar zien dat de vraag op de woningmarkt zich geleidelijk als een olievlek uitbreidt van de Randstad richting de provincie. De druk

op de woningmarkt, met name in de vier grote steden van de Randstad, zorgt ervoor dat de gemeenten die goed bereikbaar zijn, en in de directe nabijheid hiervan liggen, hoog scoren.

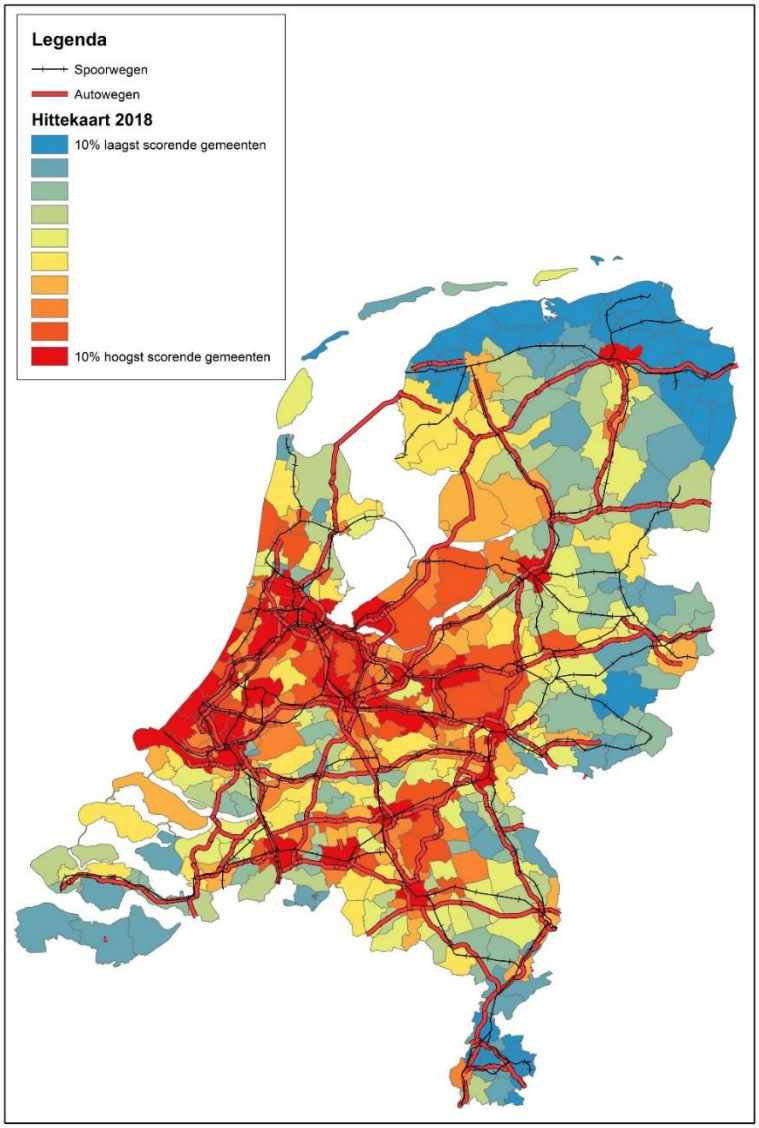

Op grond van diverse maatschappelijke trends ligt de totale groei behoefte van sociale huurwoningen tot 2030 op +/- 670 woningen bij een welvaartsgroei van 0,4% en bij een welvaartsgroei van 0% verdubbeld deze vraag. Dit is tussen de 10 en 20% van het aantal te bouwen woningen. Hierbij is rekening gehouden met de extramuralisering van instellingszorg maar nog geen rekening gehouden met de komst van veranderend rijksbeleid (verruiming van de doelgroep die in aanmerking komen voor een sociale huurwoning), meer arbeidsmigranten en noodzakelijke compensatie van herstructurering of verkoop van sociale huurwoningen. Het is belangrijk om hierbij in regionaal verband af te stemmen op welke wijze gemeenten en corporaties om willen gaan met het risico van tegenvallende economische groei voor de doelgroep die afhankelijk is van sociale huur. Het is lastig te reageren op achterblijvende economische groei, omdat de woningmarkt een traag-reagerende markt is. Toevoegen van woningen is een kwestie van jaren. Dit kan er voor pleiten uit te gaan van voorzichtige raming van economische groei en daarmee een hoger aantal sociale huurwoningen.

Daarnaast constateren we dat de zoektijden voor een sociale huurwoning oplopen en dat doorstroom uit maatschappelijke opvang stagneert door gebrek aan goedkope sociale huurwoningen.

2. Waarderen woonmilieus

Bij het vormgeven van het beleid moet het meer gaan om het waarderen van verschillen tussen woonmilieus. Binnen de woonmilieus ligt er een gevarieerde opgave naar marktsegmenten, van stedelijk wonen tot wonen in een groene omgeving, van hoogbouw tot eengezinswoning. De regio Arnhem-Nijmegen bestaat uit verschillende woonmilieus. Daarbij zien we een regionale woningmarkt die werkt als een roltrapregio: Jongeren komen via de steden Arnhem en Nijmegen de regio in en verhuizen vervolgens regelmatig als gezin naar de regiogemeenten. Daarnaast kent de stad Arnhem een dynamische woningmarkt waar mensen binnen de stad in meerdere stappen verhuizen. Arnhem is in trek bij vestigers uit de regio en de Randstad, dit zijn veelal huishoudens met een huishoudinkomen boven de 55.000 euro. Arnhem kent een grote groep doorstromers (binnenverhuizers) binnen de stad maar het aantal doorstromers binnen de stad is veel groter, 52% hiervan zijn huishoudens met een huishoudinkomen tot 36.165 euro, 36% heeft een huishoudinkomen boven de 55.000 euro.

3. Mismatch in vraag en aanbod

Op de regionale woningmarkt is er een mismatch tussen vraag en aanbod. Dit is het gevolg van de groeiende aantal kleine huishoudens. In onderstaande tabellen staan de fricties tussen vraag en aanbod helder in beeld gebracht:

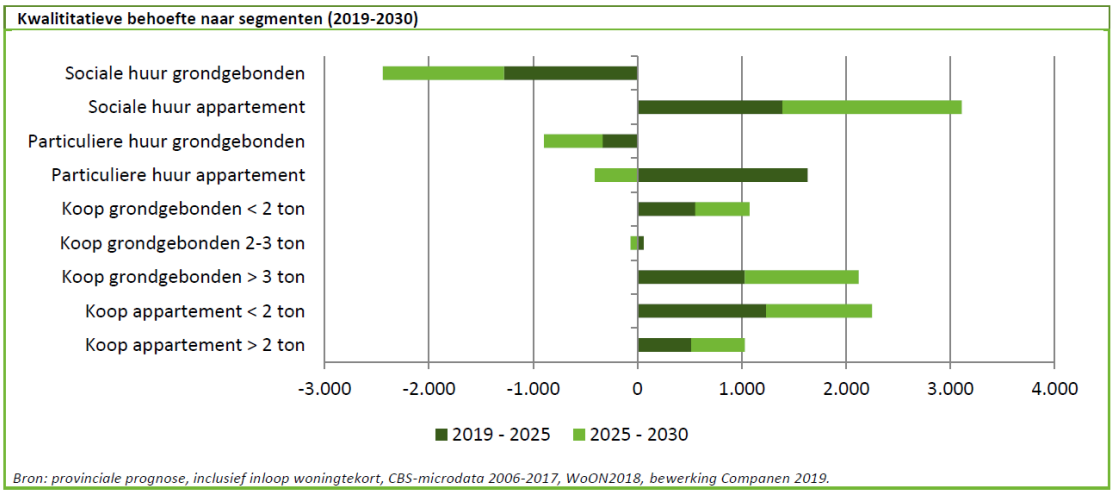

Figuur 5.5: fricties vraag en aanbod bij optimale doorstroming, inclusief inloop actueel woningtekort 2019 - 2030 (kleur van pijlen verwijzen naar kleur toelichtende tekstvakken)

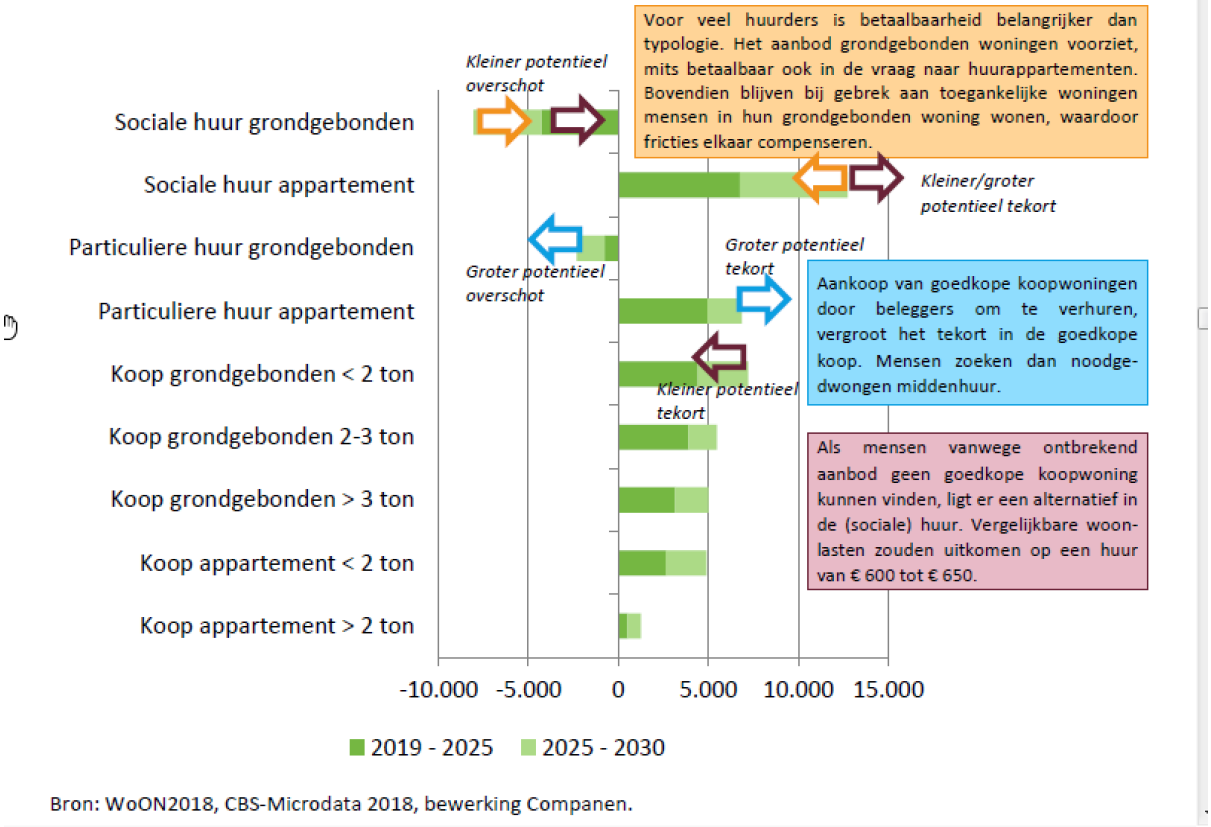

Bron: WoON2018, CBS-Microdata 2018, bewerking Companen.

4. Instrumentarium nodig bij oplossen deel mismatch

Bij een deel van de geconstateerde mismatches zullen marktpartijen en consumenten ervoor zorgen dat deze opgelost worden. Dat is niet bij alle segmenten even makkelijk. Bij sociale huur, middenhuur, goedkope koop en bijzondere woonvormen is inzet van aanvullend instrumentarium nodig om realisatie te borgen. Instrumentarium in de vorm van een doelgroepenverordening, bestemmingsplannen met een aandeel sociale huur/middenhuur/sociale koop, speciale bouwvormen, tijdelijke woonvormen, gezamenlijke werving van beleggers, afspraken met beleggers, grondbeleid etc.

5. Inzet bestaand bezit

Meer dan 90% van de woningen van 2030 staat er nu al. Het is waardevol te onderzoeken waar extra inzet wenselijk is om deze woningvoorraad te verbeteren op het gebied van verduurzaming, kwaliteitsverbetering, sociale veiligheid en leefbaarheid in de wijken. Hier ligt uiteraard een relatie met de wijkgerichte energietransitie.

6. Buy-to-let (aankoop van een huis met het doel om het te verhuren)

Aankoop van goedkope koopwoningen door (particuliere) beleggers om te verhuren (Buy-to-let) vergroot het tekort in de goedkope koop. Mensen zoeken dan noodgedwongen een woning in de middenhuur.

3. De Arnhemse situatie: bestaande situatie en geplande voorraad

3.1 Bestaande situatie

Meer dan 90% van de woningen tot 2030 staat er nu al. Hoe ziet de huidige voorraad van Arnhem er nu uit:

Huidige woningvoorraad — **Aantal woningen: 71.810**

Samenstelling woningvoorraad 2019 (naar woningtype)

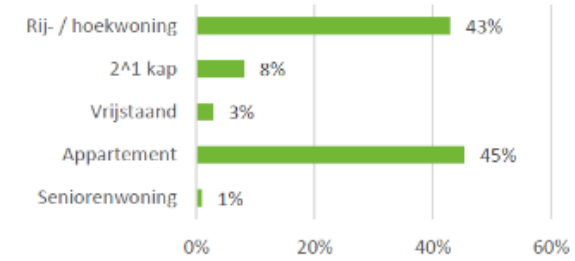

Bron: WOZ-registratie gemeenten 2019.

Samenstelling woningvoorraad 2019 (naar eigendom)

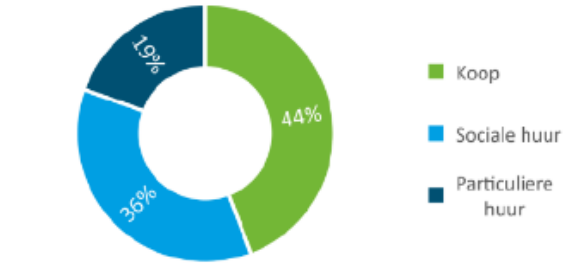

Bron: WOZ-registratie gemeenten 2019.

Samenstelling koopvoorraad 2019 (naar woningwaarde)

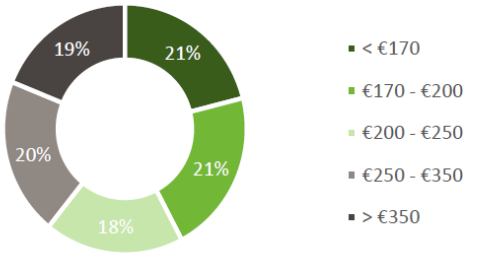

Bron: WOZ-registratie gemeenten 2019. *Aantal koopwoningen: 31.660*

Huidige inkomensopbouw 2017 (naar eigendom)

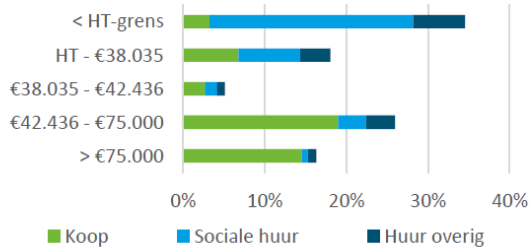

Bron: Lokale Monitor Wonen, 2019. *Aantal huishoudens: 78.985*

- Appartement is de meest voorkomende woningtype (45%) gevolgd door rij/hoekwoning (43%).
- 44% van de Arnhemse woningvoorraad bestaat uit koopwoningen. Van deze koopvoorraad heeft 42% een waarde tot 200.000 euro (goedkope koop).
- Het aandeel sociale huurwoningen (36%) en particuliere huurwoningen (19%) is in de gemeente Arnhem relatief hoog.
- 35% van de Arnhemse inwoners heeft een inkomen tot de huurtoeslaggrens, 53% van de inwoners in Arnhem heeft een inkomen tot de EU-grens van 38.035 euro, de doelgroep voor de corporaties. 5% van de huishoudens heeft een inkomen tot 42.436 euro.
- De een na grootste groep vormen de inkomens tussen de 42.436 euro en 75.000 euro. Zij wonen relatief het vaakst in een koopwoning.

Samenstelling sociale huurvoorraad (corporatiebezit) **Aantal woningen: 25.420**

Sociale huurvoorraad naar prijsklasse 2019

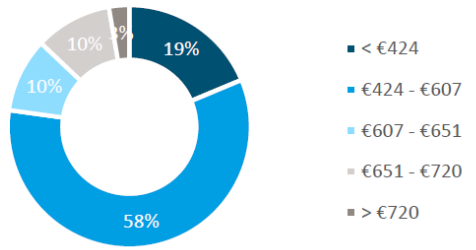

Bron: VHE-bestanden woningcorporaties 2019.

- *Het merendeel (58%) van de corporatiewoningen in de gemeente heeft een huurprijs tussen de kwaliteitskortingsgrens (€424) en 1e aftoppingsgrens (€607). Een vijfde heet een huurprijs tot €424.*

Sociale huurvoorraad naar woningtype 2019

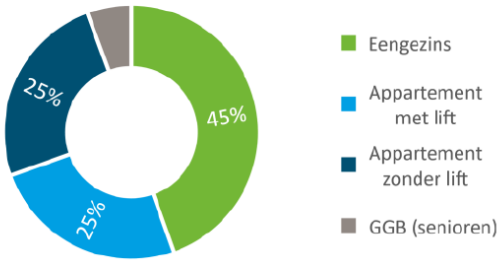

Bron: VHE-bestanden woningcorporaties 2019.

- *Een groot deel van de corporatiewoningen in de gemeente is eengezins (45%).*
- *Een kwart is een appartement met lift. Het aandeel appartementen zonder lift is in Arnhem met 25% relatief hoog.*

Druk op de sociale huurmarkt

Aantal verhuringen per jaar 2014-2019 (naar woningtype)

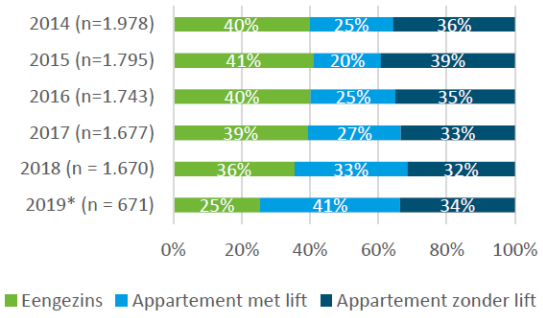

Bron: Enserve 2019. **2019 tot juni*

- *In de afgelopen jaren is het aantal verhuringen afgenomen, In 2014 waren het er nog bijna 2.000, in 2018 waren het nog een kleine 1.700 woningen.*
- *Eengezinswoningen worden het vaakst verhuurd. Wel is dit aandeel jaarlijks afgenomen. Daarentegen worden er jaarlijks meer appartementen met lift verhuurd, waardoor in 2018 beide woningtypen ongeveer evenveel verhuurd worden.*

Aantal verhuringen per jaar (naar huurprijs)

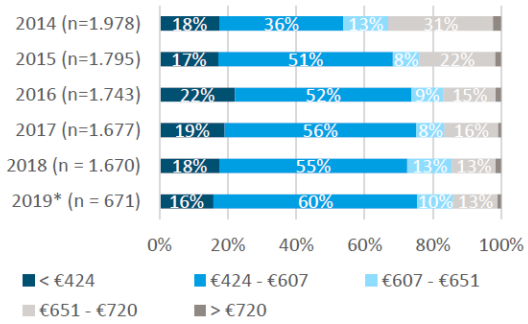

Bron: Enserve 2019. **2019 tot juni*

- *Het merendeel van de verhuurde woningen heeft een huurprijs tussen de €424 (kwaliteitskortinggrens) en €607 (1e aftoppingsgrens).*
- *Sinds de invoering van de woningwet in 2015 is het aandeel verhuringen van woningen tussen de €424 en €607 toegenomen. Het aandeel verhuurde woningen tussen de €651 (2e aftoppingsgrens) en €720 (liberalisatiegrens) is daarentegen sterk afgenomen.*

Bovenstaande cijfers zijn de cijfers van de sociale huurwoningen verhuurd door de Arnhemse woningcorporaties. Op dit moment wordt 36% van de totale woningvoorraad verhuurd door de woningcorporaties. Daarnaast wordt 19% van de totale woningvoorraad verhuurd door particulieren. Het aandeel sociaal in de particuliere huur is niet bekend. Een sociale huurwoning is een woning verhuurd onder de huurprijsgrens (liberalisatiegrens, prijspeil 2019: 720,42 euro). Toewijzing van de corporatiewoningen vindt plaats binnen de kaders van de huisvestingsverordening.

<u>Toewijzingsgrens woningcorporaties op dit moment</u>

- Woningcorporaties moeten ten minste 80 procent van de vrijkomende sociale huurwoningen toewijzen aan huishoudens met een inkomen tot € 38.035.

- Maximaal 10 procent van de vrijkomende sociale huurwoningen mogen worden toegewezen aan huishoudens met een inkomen tot € 42.436.
- Maximaal 10 procent van de vrijkomende sociale huurwoningen mogen corporaties vrij toewijzen.

De Arnhemse corporaties wijzen op dit moment vooral toe aan de groep tot 38.035 euro en nauwelijks aan de groep tot € 42.436.

De verdeling van de corporatiewoningen over de wijken in Arnhem ziet er als volgt uit:

wijknaam	Totaal aantal woningen	sociale huur	Percentage van het aantal woningen in de wijk
Schuytgraaf	3997	645	16,1%
Elderveld	4237	1653	39,0%
De Laar	5540	1658	29,9%
Elden	1013	239	23,6%
Rijkerswoerd	5238	1517	29,0%
Vredenburg/Kronenburg	4092	1340	32,7%
Malburgen-Oost (Zuid)	4198	3004	71,6%
Malburgen-Oost (Noord)	2747	878	32,0%
Malburgen-West	1937	900	46,5%
Klingelbeek e.o.	890	1	0,1%
Heijenoord/Lombok	1975	394	19,9%
Schaarsbergen e.o.	713	6	0,8%
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	3356	93	2,8%
Klarendal	4036	2223	55,1%
St. Marten/Sonsbeek	2821	397	14,1%
Monnikenhuizen	2218	735	33,1%
Geitenkamp	2185	1772	81,1%
Alteveer/Cranevelt	1692	275	16,3%
Velperweg e.o.	4081	518	12,7%
Presikhaaf-Oost	3781	979	25,9%
Presikhaaf-West	3912	2397	61,3%
Arnhemse Broek	2854	1575	55,2%
Spijkerkwartier	3356	618	18,4%
Centrum	3548	798	22,5%

Datum tabelproductie: november 2018.

De tabel geeft het aantal woning en met sociale huur aan in een wijk. Hierbij is alleen naar de voorraad van de woningbouwcorporaties gekeken waarvan de actuele huurprijs lag er is dan €710,-. (prijspeil 2018).

3.2 Geplande toevoegingen de komende jaren

Arnhem kent een planningslijst van nieuwbouwontwikkelingen die in maart 2019 is geactualiseerd (zie bijlage 1). Achter de cijfers op de planningslijst schuilt een wereld van informatie. Anders dan een lijst met aantallen doet vermoeden is de planningslijst een 'vloeibaar' document, dat dagelijks verandert. Hieronder staan enkele punten die inzicht geven in de werking van de lijst.

Niet vast

Het duurt vaak jaren voordat een plan van idee naar realisatie gaat. In deze periode kan er van alles gebeuren wat invloed kan hebben op de plannen. Denk hierbij aan veranderingen in de economische conjunctuur, het huidige tekort aan bouwmaterialen, veranderende vraag in de markt, etc.

Niet compleet

Op de lijst staan projecten waarvan de gemeente op de hoogte is of waar de gemeente bij betrokken is. Het kan dus zijn dat niet alle projecten in de stad op de lijst staan. De eigenaar heeft de gemeente dan nog niet op de hoogte gesteld of doet dit pas op moment van vergunningsaanvraag

Niet zeker

Dat de projecten op de lijst staan geeft nog geen zekerheid dat deze ook daadwerkelijk uitgevoerd gaan worden. Als gemeente bouwen we de woningen niet zelf, we zijn hierin afhankelijk van anderen. Concluderend kan gesteld worden dat de lijst hooguit een globale indicatie geeft, zowel per individueel project als over het totaal.

Wat geeft bovenstaande cijfers wel:

- *Inzicht:* De lijst geeft inzicht in mogelijke woningbouw ontwikkelingen in de stad over meerdere jaren.

- *Prognose:* De lijst wordt jaarlijks gebruikt door de gemeente en het rijk om woningbouw prognoses te maken.

- *Afstemming subregio*: Aan de hand van de lijst vindt afstemming over de woningbouw plaats in de subregio.

- *Lokale afstemming*: De lijst geeft de mogelijkheid om ontwikkelingen op elkaar af te stemmen in fasering, aantallen en typologieën (mits de ontwikkelaar hier ook open voor staat).

- *Voorzien in behoefte*: Aan de hand van de lijst wordt er gekeken of de plannen voorzien in de woningbehoefte van de stad.

Aantallen op planningslijst

Op basis van de in maart 2019 opgestelde planning lijst ziet de nieuwbouwontwikkeling in Arnhem tot 2028 er globaal als volgt uit:

<u>Harde plancapaciteit</u>

Harde plancapaciteit zijn ruimtelijke projecten waarvoor reeds een bestemmingsplan is vastgesteld, een anterieure of ontwikkelovereenkomst is afgesloten, door de gemeente of marktpartij reeds een tender is gestart.

	Huur				Koop			
Totaal	sociaal	Midden	Duur	Onbekend	Goedkoop	Midden	Duur	Onbekend
6335	1460	1110	340	560	130	2410	250	75

Sociale huurwoning is een woning met een huur tot € 720,42

Middenhuurwoning is een woning tot € 1000,00.

Dure huurwoning is een woning boven € 1000,00.

Goedkope koopwoning is een woning tot € 200.000

Midden koopwoning is een woning tot € 350.000

Dure koop is een woning vanaf € 350.000

Van de 1500 sociale huurwoningen die worden toegevoegd is
- 10% vervanging door herstructurering van corporatiewoningen.
- 25% van deze woningen worden gerealiseerd door woningcorporaties.
- 40% door particuliere ontwikkelaars.
- 25% van de woningen is dit nog niet bekend.

Zachte plancapaciteit
Plannen die nog in de oriënterende fase zitten en waar nog geen overeenkomsten zijn afgesproken, nog geen bestemmingsplan is vastgesteld en gemeente nog geen tender is gestart met daarin randvoorwaarden van de gemeente. Hierin kan nog een onderverdeling gemaakt worden in typering en prijsklasse.

Totale zachte plancapaciteit maart 2019	900

Doorprogrammeren en versnellen

Arnhem heeft een woningbehoeftetoevoeging van ruim 7000 woningen tot 2030. Tot 2028 staan 7235 woningen in de harde en zachte plancapaciteit ingepland. Ervaring leert dat plannen regelmatig niet doorgaan of op zich laten wachten. Doorprogrammeren is daarom nodig om uiteindelijk op de gerealiseerde aantallen uit te komen.

De woningbehoefte tot 2025 is bovendien dermate groot dat tempoversnelling in productie nodig is. Het zwaartepunt voor de korte termijn (tot 2025) ligt op het zorgen van voldoende nieuwbouw om in te spelen op de acute woningvraag. Tot 2025 moeten er 5100 woningen worden toegevoegd.

4. Conclusies voor de Arnhemse woningmarkt

4.1 Tempoversnelling en doorprogrammeren

De woningmarkt van Arnhem-Nijmegen staat onder druk. De woningbehoefte is dermate groot dat tempoversnelling in productie nodig is. Het zwaartepunt voor de korte termijn (tot 2025) ligt op het zorgen van voldoende nieuwbouw om in te spelen op de acute woningvraag. Tot 2025 moeten volgens het onderzoek 5100 woningen worden toegevoegd. Deze staan in de Arnhemse woningbouwplanningslijst gepland maar ervaring leert dat het vaak jaren duurt voordat een plan van idee naar realisatie gaat. In deze periode kan er van alles gebeuren wat invloed kan hebben op de plannen. Denk hierbij aan veranderingen in de economische conjunctuur, het huidige tekort aan bouwmaterialen, veranderende vraag in de markt, etc. Daarnaast leert ervaring dat uiteindelijk niet alle plannen door gaan. Versnellen van productie en meer programmeren is daarom noodzakelijk.

4.2 Mismatch betaalbare woningen

Bij een deel van de in hoofdstuk 2 geconstateerde mismatches zullen marktpartijen en consumenten ervoor zorgen dat deze opgelost worden. Er zijn maatregelen nodig om de omvang van de productie te kunnen versnellen en doorprogrammeren naar meer woningen. De markt zal deze ruimte graag willen invullen. Niet in alle segmenten zullen marktpartijen en consumenten het echter samen oplossen. Bij sociale huur, midden huur en goedkope koop is inzet van aanvullend instrumentarium nodig om realisatie te borgen. Het gebrek aan grondpositie van gemeente en corporaties maakt bovendien dat in de sociale huursector onvoldoende ontwikkeld wordt.

Sociale huur

De komende jaren groeit met de woningbehoefte ook de behoefte aan sociale huurwoningen om de volgende redenen:

- De druk op de sociale huurwoningen in Arnhem is hoog, de zoektijden lopen op. Uit het woningbehoefte-onderzoek blijkt dat met een welvaartgroei van 0,4% is een toevoeging van 700 woningen nog nodig. Met een welvaartsgroei van 0 % verdubbeld deze vraag.
- Door de mismatch in de sociale huurwoningen bij de corporaties is er tot 2030 een overschot van grote eengezinswoningen van 2400 woningen en een tekort van kleine 'goedkopere' huurwoningen van 3100 woningen. Arnhemse corporaties zijn bereid voor een- en tweepersoonshuishoudens en bijzonder doelgroepen kleinere woningen toe te voegen. Op basis van monitoren van de behoefte aan de verschillende woningen in de verschillende prijsklassen kunnen corporaties de grotere eengezinswoningen na toevoeging van woningen naar middenhuur of goedkope koop brengen waar de vraag ook groot is. Dit vraagt om een toevoeging van sociale huurwoningen van +/- 2000 woningen.
- Het aantal arbeidsmigranten dat de komende jaren van short stay naar long stay gaat in Arnhem zal toenemen. Deze groep zal over het algemeen in aanmerking komen voor een sociale huurwoning. Wanneer 20% van de huidige Arnhemse arbeidsmigranten in Arnhem blijven vraagt dat een toevoeging van +/-700 woningen.
- De minister stelt een verruiming van de corporatiedoelgroep voor van 10% naar 15%. Door gebruik te maken van deze ruimte kunnen meer huishoudens met een inkomen tot 42.463 euro gebruik maken van de sociale huursector en betaalbaar wonen. Een groep die nu is

aangewezen op de middenhuur of goedkope koop. Naast dat een grotere groep met deze maatregel in aanmerking komt voor een sociale huurwoning draagt dit ook bij aan de draagkracht in complexen en wijken. Corporaties maken op dit moment nauwelijks gebruik van de huidige vrije toewijzingsruimte van 10% maar zijn daartoe wel bereid. Vergroten van de doelgroep van de corporaties vraagt om een toevoeging van +/-2000 sociale huurwoningen.

- Corporaties verhuren woningen aan de doelgroep met een maximaal inkomen. Ontwikkelaars die sociale huurwoningen realiseren bereiken over het algemeen niet de doelgroep omdat ontwikkelaars een andere inkomenseis stellen. Hierdoor zijn er te weinig particuliere sociale huurwoningen bereikbaar voor de doelgroep. Daarnaast betekent dit voor de corporaties dat zij alleen nog de laagste inkomensgroep huisvesten wat geen goede uitwerking heeft op de wijken waarin veel corporatiewoningen staan.

Bovenstaande ontwikkelingen vragen om een grotere toevoeging aan sociale huurwoningen dan genoemde 700 woningen uit het woningbehoefteonderzoek.

Middenhuur

De vraag naar middenhuur (prijsklassen tussen de 720 euro en 1000 euro) en het aantal geplande ontwikkelingen in Arnhem in de middenhuur komt overeen. Het middeldure huursegment biedt woningen voor huishoudens die (nog) geen koopwoning willen of kunnen financieren en die niet in aanmerking komen voor een sociale huurwoning omdat hun inkomen te hoog is of omdat wachttijden te lang zijn. Een deel van deze groep heeft echter meer behoefte aan een sociale huurwoning of een goedkope koopwoning. Voor een sociale huurwoning komt deze groep echter door passend toewijzen tot nu toe niet in aanmerking en aan goedkope koopwoningen is een tekort of het is voor hen niet mogelijk een hypotheek te krijgen.

Goedkope koop

Er is een grote behoefte aan goedkope koopwoningen in Arnhem en in de regio. Dit zijn huishoudens die door passend toewijzen niet in aanmerking komen voor een sociale huurwoning en voor wie een middeldure huurwoning te duur is. Het gat tussen de huursector en de koopsector groeit. Koopwoningen zijn de afgelopen jaren flink duurder geworden. Wanneer huishoudens door strenge hypotheekeisen geen koopwoning kunnen bemachtigen richten ze zich op de huursector. Mocht de markt zich weer wat meer ontspannen dan zijn er weer meer woningen bereikbaar voor deze groep. Goedkope koop sluit meer aan bij de woonwensen van mensen, keerzijde is dat deze woningen na realisatie door huidige druk op de markt snel duurder worden en zodoende niet meer blijvend beschikbaar zijn voor de doelgroep.

5. Maatregelen aanpak woningbouwontwikkeling

De (mis)matches op de woningmarkt zijn niet 1-op-1 te vertalen naar een woningbouwprogramma. Dit vraagt om keuzes, op welke vraag wil je je richten als gemeente? En deze keuzes hebben betekenis voor het te realiseren programma. We stellen de volgende maatregelen voor om de(mis)matches de komende jaren op te lossen.

5.1. Versnellen en doorprogrammeren productie

Woondeal

De vraagstukken die onze woningmarkt heeft, vragen om meer dan lokale maatregelen. Samenwerken met regio, provincie en Rijk is daarin noodzakelijk. Provincie en Rijk onderkennen dit. Rijk, provincie, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen zijn daarom voornemens om een woondeal te sluiten.

Een woondeal is een samenwerkingsvorm waarbij het ministerie van binnenlandse zaken (BZK) intensief gaat samenwerken met een stad/regio waar een groot tekort aan woningen is. De gemeenten in deze regio's hebben een bijzondere positie bij de verdeling van de Prinsjesdag gelden, de corporaties kunnen aanspraak maken op de korting op de verhuurdersheffing en er zijn mogelijkheden om regelgeving of andere obstakels (tijdelijk) buiten werking te stellen.

BZK wil het aantal woondeals beperken en ziet Arnhem-Nijmegen als de zesde en laatste woondeal die ze sluiten. Ze kunnen hun aandacht niet teveel verdelen, ze willen geen woondeal met elke middelgrote stad, Nijmegen heeft een relatief zeer hoog woningtekort en in Arnhem is een relatief hoge woningnood en is de sociale problematiek is relatief groot. Daarom een woondeal Arnhem-Nijmegen.

Deze deal bevat onder meer afspraken op de korte termijn om de woningbouwproductie te versnellen, te voldoen aan de kwalitatieve vraag en te verbinden met binnenstedelijke vraagstukken zoals mobiliteit, duurzaamheid, circulair bouwen en leefbaarheid. En voor de middellange termijn werken de regio Arnhem-Nijmegen en BZK samen in drie tot vier nog nader te bepalen complexe integrale gebiedsontwikkelingen. Hiertoe draagt de regio gebieden voor aan BZK. Doel is te komen tot gezamenlijke inzet van instrumentarium, inzet en middelen om de woningmarkt vlot te trekken (waaronder aanspraak op de korting op de verhuurdersheffing van corporaties in de regio Arnhem-Nijmegen).

In de woondeal maken we afspraken over stadsbrede thema's als:
- versnellen van de productie;
- klimaatopgave/energietransitie;
- leefbaarheid en woonkwaliteit in de wijken;
- huisvesting (flex)doelgroepen;
- maatregelen op het gebied van buy to let en goed verhuurderschap;
- uitbreiding woonwagenlocaties.

Instellen stadsakkoord in 2020 en ontwikkellabs

Met de woondeal als vliegwiel organiseren we in 2020 gesprekken met ontwikkelende partijen (corporaties, ontwikkelaars en gemeente) in Arnhem om samen tot een stadsakkoord te komen. Daarbij stellen we de vraag: "Wat is er voor nodig om op korte termijn te versnellen in tempo van realisatie?". Hierin maken we onder andere afspraken over toewijzing aan de doelgroep, huurverhoging, instandhouding van sociale huur/middenhuur en goedkope koop, goed verhuurderschap maar ook over klimaatopgave/energietransitie etc.

Gelijktijdig pakken we iedere kans om, per locatie, tot versnelling en mogelijk intensivering te komen. In ontwikkellabs pakken we met de ontwikkelende partijen van een locatie de kansen en mogelijkheden aan, ruimen obstakels op en komen tot creatieve afspraken om tot tempoversnelling en ontwikkeling te komen. Het ontwikkellab wordt in principe georganiseerd per ontwikkeling, maar staat ook open voor ontwikkelaars die op een andere plek willen ontwikkelen en interesse hebben in gecombineerde aanpak met meerder partijen. Op deze manier ontstaat er in de ontwikkellabs meer mogelijkheden voor een bredere programmering en "uitruil' van woningtypen, doelgroepen en segmenten. Door interacties kan er creativiteit ontstaan en kan er met elkaar onderzocht worden hoe het wel kan.

Stimuleren nieuwe ontwikkelingen

Naast de afspraken die we maken in de woondeal, het stadsakkoord en in ontwikkellabs, zullen we daar waar kan, past en zich kansen voordoen actief meewerken om nieuwe ontwikkellocaties mogelijk te maken. Als daar aanleiding toe is, zal ook situationeel grondbeleid ingezet kunnen worden om locaties aan te kopen en in ontwikkeling te brengen. Dit binnen de kaders van ons vigerende grondbeleid.

5.2. Oplossen mismatch betaalbare woningen

Het bestaande en geprogrammeerde tekort in de sociale huursector in combinatie met de mismatch en de nog-niet meegenomen ontwikkelingen in het woningbehoefte-onderzoek (steeds meer arbeidsmigranten, verruiming corporatiedoelgroep)[1] samen met het marktfalen in de sociale sector rechtvaardigt extra ingrijpen op specifiek deze groep. Uitgangspunt bij de voorgestelde maatregelen is dat de te realiseren woningen duurzaam beschikbaar blijven voor de doelgroepen en de woningen een voldoende kwaliteit hebben voor nu en de komende jaren. Een strategie die aan alle segmenten recht doet.

We stellen de volgende maatregelen voor om de mismatch bij betaalbare woningen op te lossen en aan de woningvraag te voldoen:

30% sociale huurwoningen over de te realiseren projecten

De ambitie is om van alle te bouwen woningen, minimaal 30% sociale huur te realiseren. In de prestatieafspraken 2020 heeft de gemeente met de drie grote woningcorporaties afgesproken dat de corporaties bereid zijn om 30% sociale huurwoningen in de nieuwbouw te realiseren, voor zowel de kwalitatieve- als de kwantitatieve opgave in de sociale huurmarkt. De gemeente betrekt daartoe de corporaties tijdig bij de programmering en het gezamenlijk, in onderling overleg, vaststellen van de randvoorwaarden. Bij de 30% toevoeging wordt vooral voor de doelgroep een- en twee

[1] Zie hoofdstuk 4.1 Plan van Aanpak

persoonshuishoudens gebouwd. De mate waarin hangt ook af van de locatie en de wens tot differentiatie in de wijk.

Corporaties premium partner

Woningcorporaties bouwen, verhuren en beheren betaalbare huurwoningen (Woningwet 2015). Ze huisvesten mensen volgens de toewijzingsregels van inkomen. Toewijzing van de woningen vindt plaats binnen de kaders van de huisvestingsverordening. Daarmee is toewijzing aan de lage inkomensgroepen en het in de sociale verhuur blijven van de woningen gegarandeerd. De verhuurder van sociale huurwoningen is bij voorkeur een corporaties. Corporaties ontwikkelen zoveel mogelijk de sociale huurwoningen om de mismatch op de sociale huurmarkt op te lossen en woningen zoveel mogelijk aan de doelgroep toe te wijzen en te behouden.

Indien na een markttoets blijkt dat de corporatie niet kan ontwikkelen zien we kansen in ontwikkelen van sociale huurwoningen door particuliere ontwikkelaars en beleggers. Exploitatie door particuliere verhuurders vraagt een andere manier van organiseren met betrekking tot toewijzing en instandhouding voor de doelgroep. Dit vraagt om een nadere uitwerking in een doelgroepenverordening en anterieure overeenkomsten.

Spelregels

Deze maatregelen gelden voor de zachte plancapaciteit, maar daar waar in de bestaande harde plancapaciteit kansen worden gezien om tot programmawijziging te komen en sociaal toe te voegen, zal deze kans worden aangepakt. Voor de zachte plancapaciteit hanteren we de volgende spelregels:

Spelregels voor woningbouwprogrammering

Deze spelregels voor het programmeren van woningbouw zijn gemaakt om uitvoering te geven aan het nieuwe stedelijke uitgangspunt woningbouwprogrammering. Dit is minimaal 30% sociale huur over de te realiseren projecten. De spelregels zijn leidend bij het toepassen van de minimaal 30% sociale huur over de te realiseren projecten.

Het uitgangspunt minimaal 30% sociale huur is niet van toepassing op de harde plancapaciteit: ruimtelijke projecten waarvoor reeds een bestemmingsplan is vastgesteld, een anterieure of ontwikkelovereenkomst is afgesloten, door de gemeente of marktpartij reeds een tender is gestart.

Spelregel 1
Definitie sociale huurwoningen: dit zijn woningen die vallen onder de gereguleerde huursector met een huur onder de € 720,42 (prijspeil 2019). Het gaat om reguliere sociale huurwoningen maar ook om woningen die exclusief worden aangeboden aan doelgroepen als ouderen, jongeren en studenten. Het zijn permanente zelfstandige woningen.

Spelregel 2
Per ruimtelijk project wordt bestuurlijk bepaald welk woningbouwprogramma wordt gerealiseerd. We realiseren 30% sociale woningbouw over de zachte plancapaciteit. Dit zijn ruimtelijke initiatieven waarin nog geen bestemmingsplan is vastgesteld, geen anterieur of ontwikkelovereenkomst is afgesloten. Minimaal 30% sociale huurwoningen over de projecten is hierbij het uitgangspunt. Dit geldt voor alle ontwikkelingen in de stad waarbij een ondergrens van 30 woningen wordt gerealiseerd. Onder de 30 woningen wordt situationeel bekeken of en zo ja welke percentages sociaal worden opgelegd.

Het ontwikkellab wordt in principe georganiseerd per ontwikkeling, maar staat ook open voor ontwikkelaars die op een andere plek willen ontwikkelen en interesse hebben in gecombineerde aanpak met meerdere partijen. Op deze manier ontstaat er in de ontwikkellabs meer mogelijkheden voor een bredere programmering en "uitruil' van woningtypen, doelgroepen en segmenten. Door interacties kan er creativiteit ontstaan en kan er met elkaar onderzocht worden hoe het wel kan.

Spelregel 3
We monitoren de totale woningbouwopgave aan de hand van de projectenlijst. Hierin vermelden we:
- de gerealiseerde projecten met de gerealiseerde programmering.
- de status en de programmering van de te ontwikkelen projecten.

Spelregel 4
Sociale huurwoningen worden in eerste instantie gebouwd en beheerd door corporaties. De gemeente vraagt hiervoor voor aanvang aan de ontwikkelende partij een intentieverklaring op te stellen met een toegelaten instelling die de intentie heeft de sociale huurwoningen te exploiteren en/of te beheren.

Pas als uit deze markttoets blijkt dat corporaties de woningen niet kunnen realiseren komen marktpartijen in aanmerking. Corporaties hebben bij uitgifte van een gemeentelijke kavel een voorrangspositie. Bij ontwikkelen door een marktpartij stellen we voorwaarden op zoals een instandhoudingstermijn van tenminste 10 jaar.

Spelregel 5
De minimaal 30% sociale huurwoningen geldt ook voor transformatieprojecten.

Verruiming van de doelgroep
De landelijke politiek werkt aan een verruiming van de vrije toewijzingsruimte van 10 naar 15%. Als het parlement hiermee instemt dan willen de corporaties daarvan in 2020 gebruik *kunnen* maken. De corporaties en gemeente werken gezamenlijk beleid uit waarbij de beschikbaarheid voor de andere doelgroepen in acht worden gehouden. Corporaties en gemeente onderkennen dat ook de lage middeninkomens tot de doelgroep gerekend moet worden. Beide zien hier een toenemende behoefte in woonvraag. Daarnaast versterkt deze groep de leefbaarheid in de wijken en complexen. De corporaties, gemeente en huurdersorganisaties maken afspraken over de wenselijkheid en mogelijkheden van differentiatie in wijken. Hierbij is ook aandacht voor wat de gevolgen zijn voor andere doelgroepen.

Meer woningen voor middenhuur en betaalbare koop in de toekomst
De grotere eengezinswoningen kunnen corporaties na ontwikkeling van nieuwbouw van kleine woningen verhuren in middenhuur (650 tot 850 euro) of verkopen (goedkope koop), waarbij behoud van omvang van de bestaande voorraad uitgangspunt is. Dit doen zij alleen op basis van zoektijden in de sociale huursector.

Onderzoeken mogelijkheden stimuleren goedkope koop
De verwachte vraag naar goedkope koop is aanzienlijk. Gezien de huidige markt (stijgende bouwkosten en verkoopprijzen) is het niet eenvoudig goedkope koopwoningen te realiseren. We onderzoeken mogelijkheden om goedkope koopwoningen te stimuleren.

5.3. Monitoring

Onzekerheden op de woningmarkt en economische onzekerheden vragen om een vinger aan de pols en een flexibele adaptieve programmering gericht op te realiseren plannen. We stellen bovenstaande sturingsmaatregelen vast en monitoren de gewenste effecten van bovenstaande sturingsmaatregelen. Over 3 jaar doen we een nieuw woningbehoefteonderzoek. Aan de hand van deze resultaten herijken we maatregelen.

5.4 Financiële consequenties

Bovenstaande maatregelen hebben diverse financiële consequenties.

De woondeal geeft corporaties de mogelijkheid een beroep te doen op een korting op de verhuurdersheffing en geeft daarmee financiële ruimte aan corporaties om tot ontwikkeling te komen. Gemeenten kunnen een beroep doen op een additionele woningbouwimpuls bij complexe gebiedsontwikkelingen waarin betaalbare woningen worden gerealiseerd.

Het stadsakkoord en de ontwikkellabs hebben vooralsnog geen financiële consequenties. Mocht na uitwerking blijken dat dat wel zo is, dan leggen wij dat aan u voor (zie ook hoofdstuk 6).

Het toepassen van situationeel grondbeleid past binnen de kaders van het bestaande grondbeleid en de huidige begroting en vraagt daarom geen nieuwe financiële besluitvorming.

Financiële consequenties voor eigen grondexploitaties die al zijn vastgesteld:
Er is één eigen grondexploitatie waar actief sturen nog mogelijk is, te weten Schuytgraaf.

In de overige vastgestelde grondexploitaties zijn ofwel al koopcontracten gesloten, ofwel is de opgave 30% sociale huur reeds verwerkt en heeft daarom geen financiële consequenties.

De financiële consequentie voor Schuytgraaf is ca. € 1,5 miljoen[2] De financiële consequentie wordt veroorzaakt doordat sociale huurwoningen een lagere grondprijs hebben dan marktwoningen en tot meer kosten in openbare ruimte leiden (parkeren in openbare ruimte in plaats van op privaat terrein). Bovendien is er door de effecten van parkeren minder uitgeefbare grond. De gevolgen van Schuytgraaf zullen leiden tot een lagere winstverwachting van de GREX Schuytgraaf, maar hebben vooralsnog geen noodzaak tot het treffen van een voorziening.

Financiële consequenties voor toekomstige grondexploitaties
In dit Plan van Aanpak formuleren we een grote ambitie voor de woningbouwontwikkeling. Dat geldt zowel ten aanzien van het versnellen van woningbouw, sociale koop als de realisatie van minimaal 30% sociale huur. Maar ook beleidsdoelen ten aanzien van bomen, vergroening, parkeren, duurzaamheid stellen eisen aan wat en hoe we bouwen.De voorwaarden die we stellen, hebben vanzelfsprekend financiële gevolgen en daarmee effecten op nieuwe grexen. Die zullen als gevolg van deze beleidsmatige wensen een grotere kans hebben dat ze niet sluitend zijn. Aan de andere kant maken de wensen onderdeel uit van beleidsregels die door de raad zijn vastgesteld.

Hoewel we scherp aan de wind zeilen binnen elke grex om te zorgen voor een positief resultaat, willen we ons voorbereiden op de noodzakelijke versnelling van woningbouw en grexen die niet sluitend zijn als gevolg van vastgestelde beleidsdoelen.

Hiervoor zullen we zo snel mogelijk in het eerste kwartaal van het komend jaar met een raadsvoorstel komen waarmee we via een te voeden vereveningsfonds eventuele negatieve grexen bij kunnen

[2] In de huidige GREX is conform bestemmingsplan financieel rekening gehouden met 28% sociale woningbouw in geheel Schuytgraaf. Over het gerealiseerde programma t/m 2018 is dit percentage gerealiseerd. Een deel van de resterende productie per 1-1-2019 zal omgezet moeten worden van markt woningen naar sociale huurwoningen, om het percentage sociale huur van 28% naar 30% te krijgen. Genoemd bedrag gaat uit van 30% sociale huur over het restant van de te verkopen gronden in Schuytgraaf (per 1-1-2019).

passen. De wijze en omvang van de voeding uit positieve grondexploitaties wordt bezien aan de hand van wat we in de toekomstige te ontwikkelen locaties met bijbehorende grexen nodig hebben.

Uiteraard blijft uitgangpunt dat getracht wordt tot neutrale of positieve grexen te komen.

Actief sturen in grondexploitaties van derden

Opleggen van minimaal 30% sociale huurwoningen over de te realiseren projecten aan derden heeft voor de gemeenten Arnhem geen financiële consequenties. Deze zijn voor de ontwikkelaar. Door helder beleid te voeren zal een ontwikkelaar de grond voor een lager bedrag aan kunnen kopen omdat iedere ontwikkelaar weet dat hij 30% sociale huur moet realiseren.

6. Uitwerking

Borging van en afspraken over woningbouwprogramma en beleid kan plaats vinden in ruimtelijk juridische instrumenten. Het behouden van een betaalbaar woningbouwprogramma en het handhaven daarvan, staat of valt bij het maken van goede afspraken in samenwerking met de diverse partijen in het ontwikkelingsproces. In dit plan van aanpak worden beleidsmaatregelen voorgesteld. Hieronder staan mogelijke instrumentarium die kunnen worden ingezet toegelicht. Uitwerking van dit instrumentarium volgt in 2020.

6.1 Woondeal

Sluiten woondeal regio Arnhem-Nijmegen met BZK
In februari van 2020 sluiten we een woondeal met BZK. Diverse woningmarkt thema's worden hier uitgewerkt. De woondeal is een startpunt van een langjarig samenwerkingstraject om de woningmarktproblematiek gezamenlijk op te lossen.
Planning: ondertekenen woondeal vooralsnog gepland februari 2020

6.2 Ruimtelijk juridische instrumenten

Doelgroepenverordening herijken en opnieuw vaststellen door de raad
Arnhem kent een doelgroepenverordening welke op dit moment op geen enkel gebied van toepassen is verklaard. We herijken de doelgroepenverordening aan de hand van het vastgestelde plan van aanpak.
Planning: 2e kwartaal 2020 vaststellen in raad

Anterieure overeenkomsten
In anterieure overeenkomsten of een uitgifteovereenkomst worden per complex of gebied de afspraken vastgelegd. De anterieure overeenkomst is gekoppeld aan planologische maatregelen. De vast te stellen kaders uit deze nota zijn hierbij de richtlijn. Opnemen boetebeding voor particuliere ontwikkelaars
Planning: na vaststelling

Planologische maatregelen
Een planologische maatregel bepaalt wat er in de gemeente met de ruimte mag gebeuren. Bij nieuwe locaties nemen we planologische maatregelen daar waar nodig. Bij opname van de bestemming sociale huur is een doelgroepenverordening noodzakelijk.
Planning: continu vanaf vaststellen doelgroepenverordening

Instrumenten om goedkope koop te stimuleren en te behouden
We onderzoeken de modellen en mogelijkheden om goedkope koop te stimuleren en te behouden.
Planning: continu

Buy-to-let
In het 2020 doen we onderzoek naar maatregelen om buy to let tegen te gaan en werken deze uit. Vraagstuk nemen we ook mee in de woondeal.
Planning: tweede kwartaal 2020

6.3 Samenwerking met partners

Stadsakkoord
Met de woondeal als vliegwiel organiseren we in 2020 gesprekken met ontwikkelende partijen (corporaties, ontwikkelaars en gemeente) in Arnhem om samen tot een stadsakkoord te komen. Daarbij stellen we de vraag: wat is er voor nodig om op korte termijn te versnellen in tempo van realisatie. Hierin maken we afspraken over toewijzing aan de doelgroep, huurverhoging en instandhouding van sociale huur/middenhuur en goedkope koop.
Planning: vierde kwartaal 2020

Ontwikkellabs
We pakken iedere kans om per locatie tot versnelling en mogelijk intensivering te komen. In ontwikkellabs pakken we met de ontwikkelende partijen van een locatie de kansen en mogelijkheden aan, ruimen obstakels op en komen tot creatieve afspraken om tot tempoversnelling en ontwikkeling te komen.
Planning: per direct en continu

Prestatieafspraken met corporaties
We maken prestatieafspraken met corporaties over de thema's betaalbaar, beschikbaar, duurzaam, leefbaar en levensloopgeschikte woningen.
Planning: vierde kwartaal 2020

6.4 Afstemming met de regio

Regionale woningmarkt met regionale afspraken
Verhuisbewegingen stoppen niet bij de gemeentegrens. Er zijn naast subregionale, regionale en bovenregionale verhuisbewegingen. Daarnaast kent de regio verschillende woonmilieus met hun eigen functie en kwaliteit. Sommige woonmilieus zijn juist in trek bij vestigers terwijl andere woonmilieus juist betekenis hebben voor lokale gemeenschappen. Naast tempoversnelling die in de subregionale woonagenda's is opgenomen vraagt dit om regionale afstemming en afspraken op kwaliteit.
Planning: in het eerste half jaar van 2020 maken we regionale afspraken over versnelling en woonkwaliteit. We monitoren continu.

Bijlage 2: Ontwikkeling woningvoorraad gemeente Arnhem

Woningen - Gemeente									
	1-1-2011	**1-1-2012**	**1-1-2013**	**1-1-2014**	**1-1-2015**	**1-1-2016**	**1-1-2017**	**1-1-2018**	**1-1-2019**
woningvoorraad totaal	68090	69900	70550	71110	71960	72710	73640	74420	75630
Ontwikkeling ten opzicht van vorig jaar		1810	650	560	850	750	930	780	1210
woningen koop	28790	29560	30940	30860	31440	31540	31690	31920	31990
woningen corporatie bezit	25980	26040	26300	26880	27600	27460	26320	26440	26470
woningen overige verhuur	12060	12220	11680	12180	11860	12380	14570	15120	16420
woningen onbekend	1250	2070	1630	1200	1070	1330	1070	940	740

+

GEMEENTE Arnhem

18 december 2019

Plan van aanpak woningbouwontwikkeling Arnhem

Inhoud

Plan van aanpak woningbouwontwikkeling Arnhem 1
1. Inleiding 3
2. Woningbehoefte komende jaren en ontwikkelingen in de markt 4
3. De Arnhemse situatie: bestaande situatie en geplande voorraad 8
3.1 Bestaande situatie 8
3.2 Geplande toevoegingen de komende jaren 11
4. Conclusies voor de Arnhemse woningmarkt 13
4.1 Tempoversnelling en doorprogrammeren 13
4.2 Mismatch betaalbare woningen 13
5. Maatregelen aanpak woningbouwontwikkeling 15
5.1. Versnellen en doorprogrammeren productie 15
5.2. Oplossen mismatch betaalbare woningen 16
5.3. Monitoring 19
5.4 Financiële consequenties 19
6. Uitwerking 21
6.1 Woondeal 21
6.2 Ruimtelijk juridische instrumenten 21
6.3 Samenwerking met partners 22
6.4 Afstemming met de regio 22

1. Inleiding

In de vastgestelde Arnhems Woonprincipes en de MJPB 2020 staat de volgende ambitie op wonen voor Arnhem geschreven:

Ambitie
Arnhem is een aantrekkelijke groene stad met goede voorzieningen en een groot cultureel aanbod waar het fijn wonen is. Door differentiatie in de woningvoorraad en een gezonde mix van bevolkings- en inkomensgroepen in de wijken willen we ook in de toekomst Arnhem aantrekkelijk houden om te wonen. Door bestaande en nieuwe woningvoorraad en het woonmilieu op elkaar af te stemmen op de behoefte van de woonconsument ontstaat er een voorraad met toekomstwaarde. Dit draagt bij aan sociaal, fysieke en economisch sterke wijken waarbinnen het voor iedere portemonnee goed wonen en leven is. Naast voldoende woningen in een fijne leefomgeving zijn grote overstijgende opgaven zoals de energietransitie en levensloopbestendig wonen uitdagingen waar Arnhem voor staat.

Met het maken van de omgevingsvisie wordt een streefbeleid van de gewenste ruimtelijke kwaliteiten bepaald waar we ons als gemeente naar toe willen ontwikkelen. Het is een strategisch lange termijn visie waar opgaven en ambities voor de gehele fysieke leefomgeving samenkomen. Met deze visie hebben we ook de mogelijkheid om sturing te geven aan integrale beleidsdoelen als duurzaamheid en levensloopgeschikt wonen. De omgevingsvisie en de te verwezenlijken Arnhemse ambitie geeft richting aan het Arnhemse woonbeleid.

Plan van aanpak
Iedereen moet goed kunnen wonen in onze stad. Om beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen in Arnhem op peil te houden moeten er meer woningen worden gerealiseerd de komende jaren. Dit geldt voor alle soorten woningen en voor alle doelgroepen: aantrekkelijke levensloopbestendige woningen voor ouderen, woningen voor kleine huishoudens, sociale woningbouw in goedkoop en betaalbare segment, de middenhuurcategorie en het hogere segment.

Het vergt een inspanning van de gemeente om samen met de ontwikkelaars en corporaties te zorgen voor een evenwichtig aanbod dat enerzijds aansluit bij de woningbehoefte de komende jaren en anderzijds aansluit bij het streefbeleid en de gewenste ruimtelijke kwaliteiten uit de omgevingsvisie.

In november 2019 is het regionale woningbehoefteonderzoek Arnhem Nijmegen opgeleverd. Dit onderzoek geeft een actueel beeld van het functioneren van de woningmarkt. De in het woningbehoefteonderzoek beschreven (mis)matches op de woningmarkt zijn niet 1-op-1 te vertalen naar een woningbouwprogramma. Dit vraagt om keuzes, op welke vraag wil je je richten als gemeente? En deze keuzes hebben betekenis voor het te realiseren programma. Met het woningbehoefteonderzoek als basis komen wij tot een plan van aanpak voor de Arnhemse woningbouwontwikkeling voor de komende jaren.

2. Woningbehoefte komende jaren en ontwikkelingen in de markt

Hieronder bespreken we de conclusies uit het woningmarktbehoefteonderzoek voor Arnhem.

1. Tempoversnelling in productie

De woningmarkt van Arnhem-Nijmegen staat onder druk. De woningbehoefte is dermate groot dat tempoversnelling in productie nodig is. Het zwaartepunt voor de korte termijn (tot 2025) ligt op het zorgen voor voldoende nieuwbouw om in te spelen op de acute woningvraag. Tegelijkertijd is op lange termijn sprake van onzekerheden rond de woningbehoefte-ontwikkeling (bereikbaarheid van de regio door ontwikkelingen spoor en doortrekken A15, overloop vanuit de Randstad, economische ontwikkelingen in stad en regio en daarmee stijgende behoefte aan huisvesting). Het is belangrijk dat we de komende jaren de groei en ontwikkeling van de woningbehoefte nauwkeurig monitoren om snel in te kunnen spelen op de eventuele verandering. Dit vraagt om een vinger aan de pols en een flexibele adaptieve programmering gericht op te realiseren plannen.

Uit het woningbehoefte-onderzoek:

Toekomstige ontwikkelingen

Groei woningbehoefte

	Inloop woningtekort tot 2%	Huishoudensgroei 2019-2025	Huishoudensgroei 2025-2030	Huishoudensgroei 2030-2040
Arnhem	600	4.500	2.370	1.520

Bron: provinciale prognose, inclusief inloop woningtekort, bewerking Companen 2019.

De woningbehoefte bestaat uit twee componenten, enerzijds de huishoudensontwikkeling (er komen meer huishoudens mede door gezinsverdunning), anderzijds een tekort aan woningen dat er nu al is en ingelopen wordt. Dit tekort is in de subregio Arnhem berekend op 4,1% van de woningvoorraad. De inloop is gericht op een tekort van 2% (nodig voor een gezonde marktwerking / waardebehoud van vastgoed). De inloop van dit woningtekort is gespreid over twee perioden.

Een verdeling naar categorieën:

Mogelijkheden tussen huur en koop 2019-2030

	Sociale huur	Goedkope koop	Totaal sociaal	Vrije sector huur / middenhuur (€720-€1.000)	Vrije sector huur / dure huur (>€1.000)	Overige koop
Arnhem	670	3.325	3.995 (54%)	240	85	3.145

Bron: provinciale prognose, inclusief inloop woningtekort, CBS-microdata 2006-2017, WoON2018, bewerking Companen 2019.

Tot 2030 zijn er zo'n 7500 extra woningen nodig, verspreid over alle categorieën. Ongeveer de helft van de behoefte ligt in de betaalbare categorie, maar dat betekent dat ook ongeveer de helft van de behoefte daarboven ligt. Hierin is nog geen rekening gehouden met de trek vanuit de Randstad naar het oosten (zie onderstaande hittekaart BPD), die langzamerhand ook Arnhem raakt en steeds groter wordt. De behoefte van deze groep ligt met name in de vrije sector.

<u>De hittekaart van BP</u>

Een hoge score op de hittekaart kenmerkt zich door hoge prijzen en of veel huizenverkopen, maar ook een sterke (verwachte) huishoudensgroei. De hittekaart laat dit jaar zien dat de vraag op de woningmarkt zich geleidelijk als een olievlek uitbreidt van de Randstad richting de provincie. De druk

op de woningmarkt, met name in de vier grote steden van de Randstad, zorgt ervoor dat de gemeenten die goed bereikbaar zijn, en in de directe nabijheid hiervan liggen, hoog scoren.

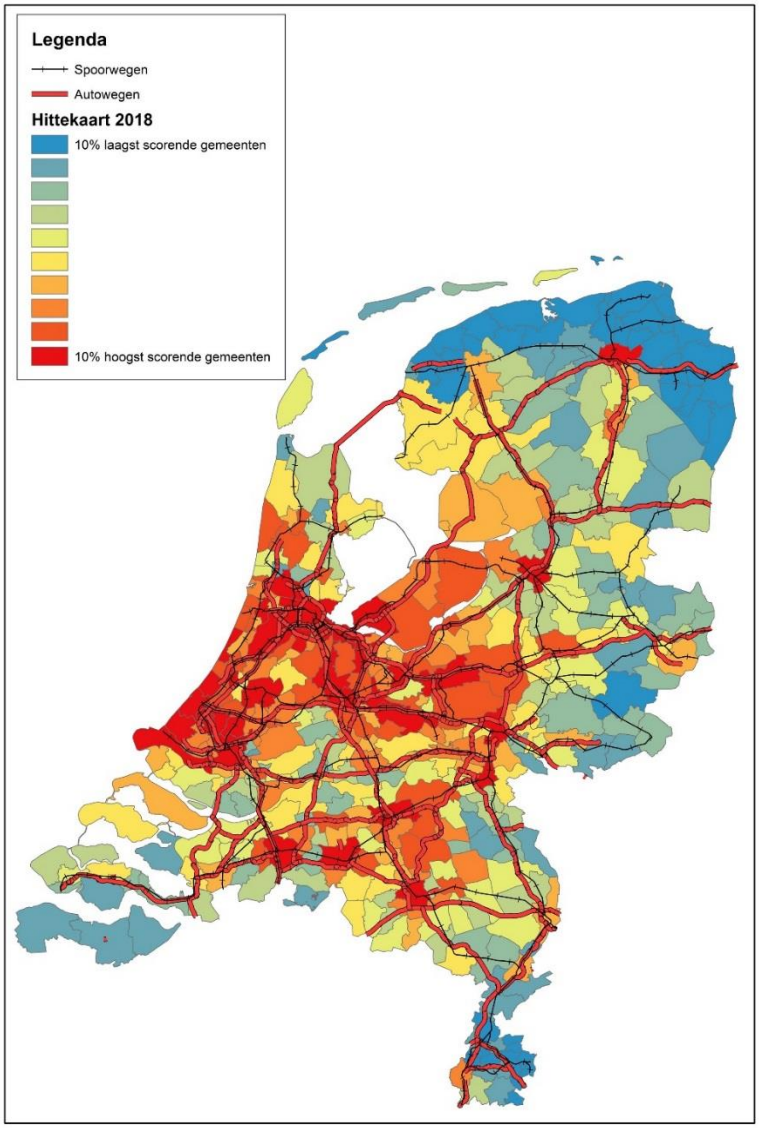

Op grond van diverse maatschappelijke trends ligt de totale groei behoefte van sociale huurwoningen tot 2030 op +/- 670 woningen bij een welvaartsgroei van 0,4% en bij een welvaartsgroei van 0% verdubbeld deze vraag. Dit is tussen de 10 en 20% van het aantal te bouwen woningen. Hierbij is rekening gehouden met de extramuralisering van instellingszorg maar nog geen rekening gehouden met de komst van veranderend rijksbeleid (verruiming van de doelgroep die in aanmerking komen voor een sociale huurwoning), meer arbeidsmigranten en noodzakelijke compensatie van herstructurering of verkoop van sociale huurwoningen. Het is belangrijk om hierbij in regionaal verband af te stemmen op welke wijze gemeenten en corporaties om willen gaan met het risico van tegenvallende economische groei voor de doelgroep die afhankelijk is van sociale huur. Het is lastig te reageren op achterblijvende economische groei, omdat de woningmarkt een traag-reagerende markt is. Toevoegen van woningen is een kwestie van jaren. Dit kan er voor pleiten uit te gaan van voorzichtige raming van economische groei en daarmee een hoger aantal sociale huurwoningen.

Daarnaast constateren we dat de zoektijden voor een sociale huurwoning oplopen en dat doorstroom uit maatschappelijke opvang stagneert door gebrek aan goedkope sociale huurwoningen.

2. Waarderen woonmilieus

Bij het vormgeven van het beleid moet het meer gaan om het waarderen van verschillen tussen woonmilieus. Binnen de woonmilieus ligt er een gevarieerde opgave naar marktsegmenten, van stedelijk wonen tot wonen in een groene omgeving, van hoogbouw tot eengezinswoning. De regio Arnhem-Nijmegen bestaat uit verschillende woonmilieus. Daarbij zien we een regionale woningmarkt die werkt als een roltrapregio: Jongeren komen via de steden Arnhem en Nijmegen de regio in en verhuizen vervolgens regelmatig als gezin naar de regiogemeenten. Daarnaast kent de stad Arnhem een dynamische woningmarkt waar mensen binnen de stad in meerdere stappen verhuizen. Arnhem is in trek bij vestigers uit de regio en de Randstad, dit zijn veelal huishoudens met een huishoudinkomen boven de 55.000 euro. Arnhem kent een grote groep doorstromers (binnenverhuizers) binnen de stad maar het aantal doorstromers binnen de stad is veel groter, 52% hiervan zijn huishoudens met een huishoudinkomen tot 36.165 euro, 36% heeft een huishoudinkomen boven de 55.000 euro.

3. Mismatch in vraag en aanbod

Op de regionale woningmarkt is er een mismatch tussen vraag en aanbod. Dit is het gevolg van de groeiende aantal kleine huishoudens. In onderstaande tabellen staan de fricties tussen vraag en aanbod helder in beeld gebracht:

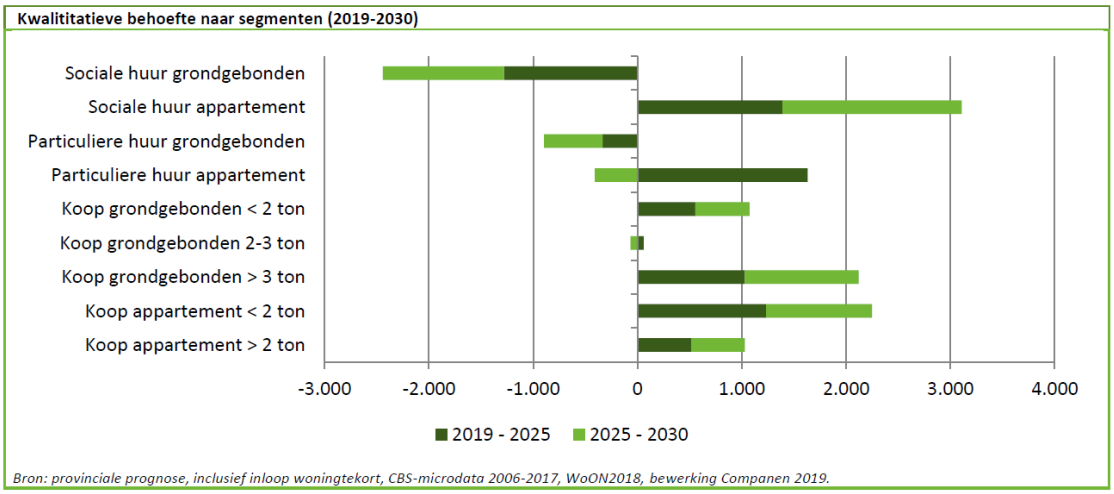

Figuur 5.5: fricties vraag en aanbod bij optimale doorstroming, inclusief inloop actueel woningtekort 2019 - 2030 (kleur van pijlen verwijzen naar kleur toelichtende tekstvakken)

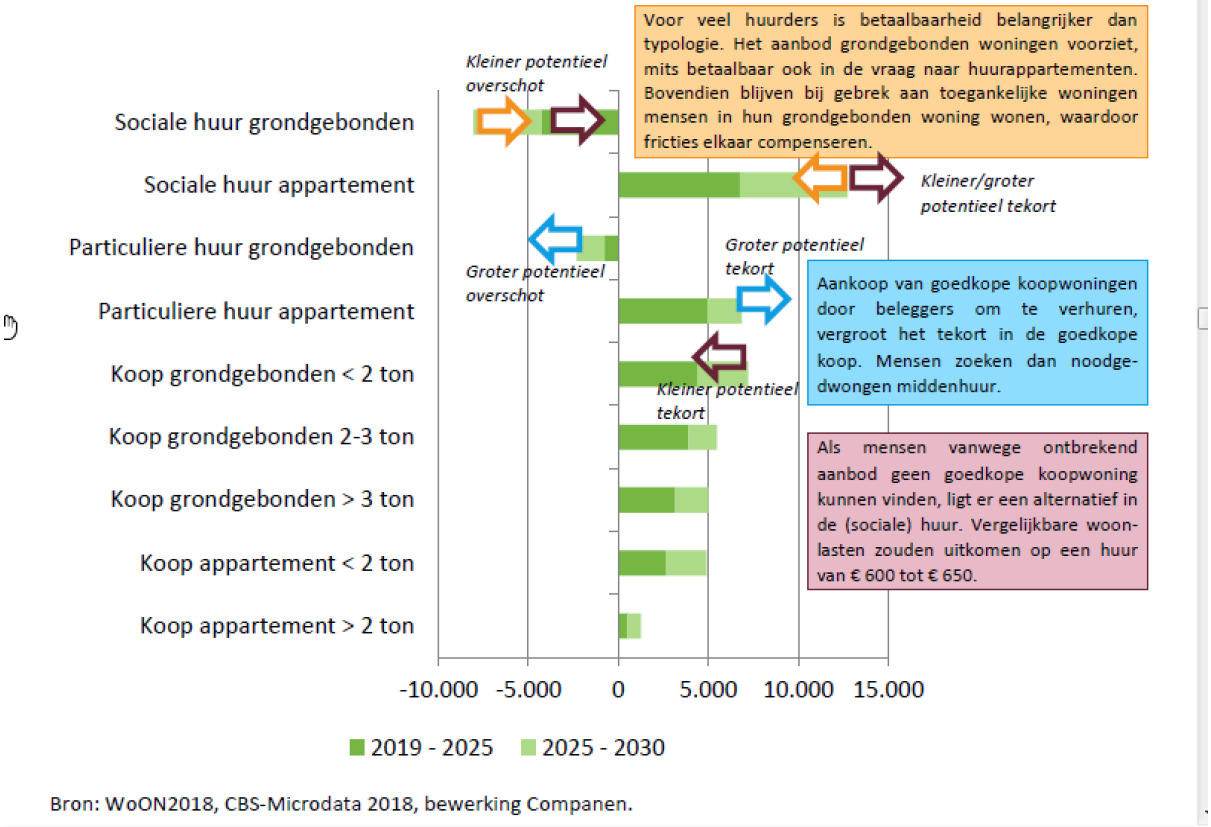

Bron: WoON2018, CBS-Microdata 2018, bewerking Companen.

4. Instrumentarium nodig bij oplossen deel mismatch

Bij een deel van de geconstateerde mismatches zullen marktpartijen en consumenten ervoor zorgen dat deze opgelost worden. Dat is niet bij alle segmenten even makkelijk. Bij sociale huur, middenhuur, goedkope koop en bijzondere woonvormen is inzet van aanvullend instrumentarium nodig om realisatie te borgen. Instrumentarium in de vorm van een doelgroepenverordening, bestemmingsplannen met een aandeel sociale huur/middenhuur/sociale koop, speciale bouwvormen, tijdelijke woonvormen, gezamenlijke werving van beleggers, afspraken met beleggers, grondbeleid etc.

5. Inzet bestaand bezit

Meer dan 90% van de woningen van 2030 staat er nu al. Het is waardevol te onderzoeken waar extra inzet wenselijk is om deze woningvoorraad te verbeteren op het gebied van verduurzaming, kwaliteitsverbetering, sociale veiligheid en leefbaarheid in de wijken. Hier ligt uiteraard een relatie met de wijkgerichte energietransitie.

6. Buy-to-let (aankoop van een huis met het doel om het te verhuren)

Aankoop van goedkope koopwoningen door (particuliere) beleggers om te verhuren (Buy-to-let) vergroot het tekort in de goedkope koop. Mensen zoeken dan noodgedwongen een woning in de middenhuur.

3. De Arnhemse situatie: bestaande situatie en geplande voorraad

3.1 Bestaande situatie

Meer dan 90% van de woningen tot 2030 staat er nu al. Hoe ziet de huidige voorraad van Arnhem er nu uit:

Huidige woningvoorraad — **Aantal woningen: 71.810**

Samenstelling woningvoorraad 2019 (naar woningtype)

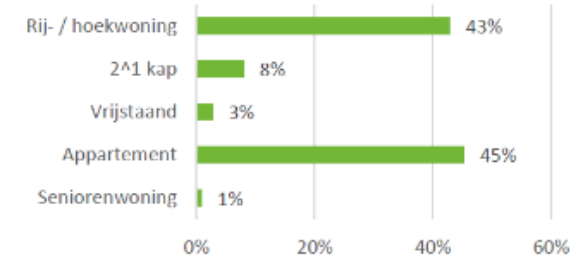

Bron: WOZ-registratie gemeenten 2019.

Samenstelling woningvoorraad 2019 (naar eigendom)

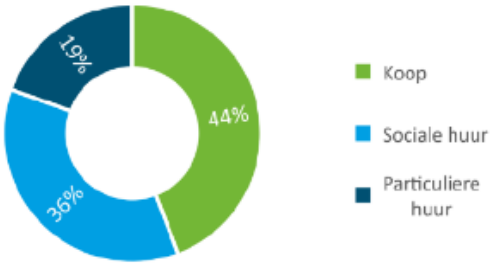

Bron: WOZ-registratie gemeenten 2019.

Samenstelling koopvoorraad 2019 (naar woningwaarde)

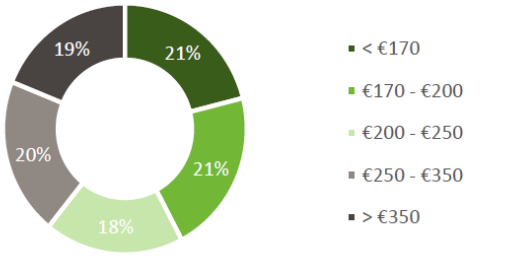

Bron: WOZ-registratie gemeenten 2019. *Aantal koopwoningen: 31.660*

Huidige inkomensopbouw 2017 (naar eigendom)

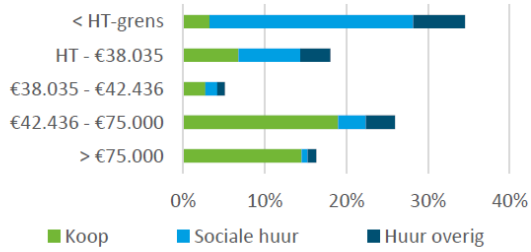

Bron: Lokale Monitor Wonen, 2019. *Aantal huishoudens: 78.985*

- Appartement is de meest voorkomende woningtype (45%) gevolgd door rij/hoekwoning (43%).
- 44% van de Arnhemse woningvoorraad bestaat uit koopwoningen. Van deze koopvoorraad heeft 42% een waarde tot 200.000 euro (goedkope koop).
- Het aandeel sociale huurwoningen (36%) en particuliere huurwoningen (19%) is in de gemeente Arnhem relatief hoog.
- 35% van de Arnhemse inwoners heeft een inkomen tot de huurtoeslaggrens, 53% van de inwoners in Arnhem heeft een inkomen tot de EU-grens van 38.035 euro, de doelgroep voor de corporaties. 5% van de huishoudens heeft een inkomen tot 42.436 euro.
- De een na grootste groep vormen de inkomens tussen de 42.436 euro en 75.000 euro. Zij wonen relatief het vaakst in een koopwoning.

Samenstelling sociale huurvoorraad (corporatiebezit) **Aantal woningen: 25.420**

Sociale huurvoorraad naar prijsklasse 2019

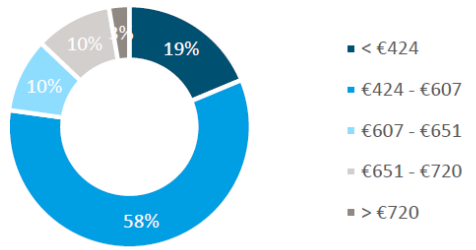

Bron: VHE-bestanden woningcorporaties 2019.

- *Het merendeel (58%) van de corporatiewoningen in de gemeente heeft een huurprijs tussen de kwaliteitskortingsgrens (€424) en 1e aftoppingsgrens (€607). Een vijfde heet een huurprijs tot €424.*

Sociale huurvoorraad naar woningtype 2019

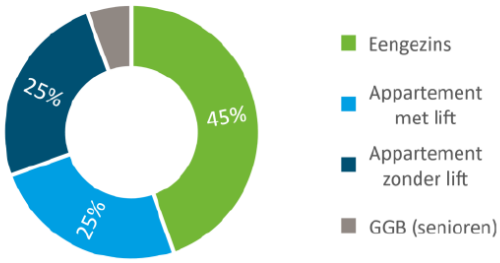

Bron: VHE-bestanden woningcorporaties 2019.

- *Een groot deel van de corporatiewoningen in de gemeente is eengezins (45%).*
- *Een kwart is een appartement met lift. Het aandeel appartementen zonder lift is in Arnhem met 25% relatief hoog.*

Druk op de sociale huurmarkt

Aantal verhuringen per jaar 2014-2019 (naar woningtype)

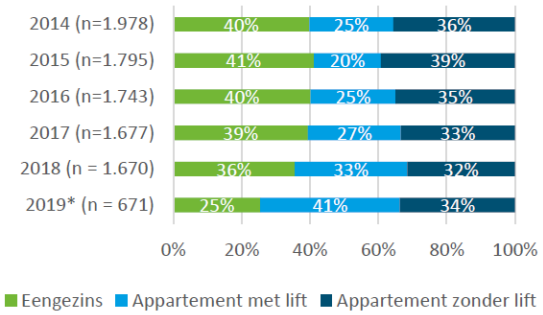

Bron: Enserve 2019. **2019 tot juni*

- *In de afgelopen jaren is het aantal verhuringen afgenomen, In 2014 waren het er nog bijna 2.000, in 2018 waren het nog een kleine 1.700 woningen.*
- *Eengezinswoningen worden het vaakst verhuurd. Wel is dit aandeel jaarlijks afgenomen. Daarentegen worden er jaarlijks meer appartementen met lift verhuurd, waardoor in 2018 beide woningtypen ongeveer evenveel verhuurd worden.*

Aantal verhuringen per jaar (naar huurprijs)

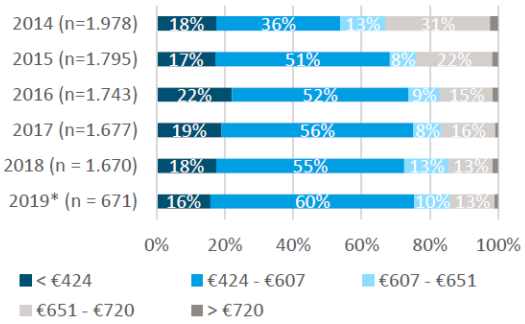

Bron: Enserve 2019. **2019 tot juni*

- *Het merendeel van de verhuurde woningen heeft een huurprijs tussen de €424 (kwaliteitskortinggrens) en €607 (1e aftoppingsgrens).*
- *Sinds de invoering van de woningwet in 2015 is het aandeel verhuringen van woningen tussen de €424 en €607 toegenomen. Het aandeel verhuurde woningen tussen de €651 (2e aftoppingsgrens) en €720 (liberalisatiegrens) is daarentegen sterk afgenomen.*

Bovenstaande cijfers zijn de cijfers van de sociale huurwoningen verhuurd door de Arnhemse woningcorporaties. Op dit moment wordt 36% van de totale woningvoorraad verhuurd door de woningcorporaties. Daarnaast wordt 19% van de totale woningvoorraad verhuurd door particulieren. Het aandeel sociaal in de particuliere huur is niet bekend. Een sociale huurwoning is een woning verhuurd onder de huurprijsgrens (liberalisatiegrens, prijspeil 2019: 720,42 euro). Toewijzing van de corporatiewoningen vindt plaats binnen de kaders van de huisvestingsverordening.

<u>Toewijzingsgrens woningcorporaties op dit moment</u>

- Woningcorporaties moeten ten minste 80 procent van de vrijkomende sociale huurwoningen toewijzen aan huishoudens met een inkomen tot € 38.035.

- Maximaal 10 procent van de vrijkomende sociale huurwoningen mogen worden toegewezen aan huishoudens met een inkomen tot € 42.436.
- Maximaal 10 procent van de vrijkomende sociale huurwoningen mogen corporaties vrij toewijzen.

De Arnhemse corporaties wijzen op dit moment vooral toe aan de groep tot 38.035 euro en nauwelijks aan de groep tot € 42.436.

De verdeling van de corporatiewoningen over de wijken in Arnhem ziet er als volgt uit:

wijknaam	Totaal aantal woningen	sociale huur	Percentage van het aantal woningen in de wijk
Schuytgraaf	3997	645	16,1%
Elderveld	4237	1653	39,0%
De Laar	5540	1658	29,9%
Elden	1013	239	23,6%
Rijkerswoerd	5238	1517	29,0%
Vredenburg/Kronenburg	4092	1340	32,7%
Malburgen-Oost (Zuid)	4198	3004	71,6%
Malburgen-Oost (Noord)	2747	878	32,0%
Malburgen-West	1937	900	46,5%
Klingelbeek e.o.	890	1	0,1%
Heijenoord/Lombok	1975	394	19,9%
Schaarsbergen e.o.	713	6	0,8%
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	3356	93	2,8%
Klarendal	4036	2223	55,1%
St. Marten/Sonsbeek	2821	397	14,1%
Monnikenhuizen	2218	735	33,1%
Geitenkamp	2185	1772	81,1%
Alteveer/Cranevelt	1692	275	16,3%
Velperweg e.o.	4081	518	12,7%
Presikhaaf-Oost	3781	979	25,9%
Presikhaaf-West	3912	2397	61,3%
Arnhemse Broek	2854	1575	55,2%
Spijkerkwartier	3356	618	18,4%
Centrum	3548	798	22,5%

Datum tabelproductie: november 2018.

De tabel geeft het aantal woning en met sociale huur aan in een wijk. Hierbij is alleen naar de voorraad van de woningbouwcorporaties gekeken waarvan de actuele huurprijs lag er is dan €710,-. (prijspeil 2018).

3.2 Geplande toevoegingen de komende jaren

Arnhem kent een planningslijst van nieuwbouwontwikkelingen die in maart 2019 is geactualiseerd (zie bijlage 1). Achter de cijfers op de planningslijst schuilt een wereld van informatie. Anders dan een lijst met aantallen doet vermoeden is de planningslijst een 'vloeibaar' document, dat dagelijks verandert. Hieronder staan enkele punten die inzicht geven in de werking van de lijst.

Niet vast

Het duurt vaak jaren voordat een plan van idee naar realisatie gaat. In deze periode kan er van alles gebeuren wat invloed kan hebben op de plannen. Denk hierbij aan veranderingen in de economische conjunctuur, het huidige tekort aan bouwmaterialen, veranderende vraag in de markt, etc.

Niet compleet

Op de lijst staan projecten waarvan de gemeente op de hoogte is of waar de gemeente bij betrokken is. Het kan dus zijn dat niet alle projecten in de stad op de lijst staan. De eigenaar heeft de gemeente dan nog niet op de hoogte gesteld of doet dit pas op moment van vergunningsaanvraag

Niet zeker

Dat de projecten op de lijst staan geeft nog geen zekerheid dat deze ook daadwerkelijk uitgevoerd gaan worden. Als gemeente bouwen we de woningen niet zelf, we zijn hierin afhankelijk van anderen. Concluderend kan gesteld worden dat de lijst hooguit een globale indicatie geeft, zowel per individueel project als over het totaal.

Wat geeft bovenstaande cijfers wel:

- *Inzicht:* De lijst geeft inzicht in mogelijke woningbouw ontwikkelingen in de stad over meerdere jaren.

- *Prognose:* De lijst wordt jaarlijks gebruikt door de gemeente en het rijk om woningbouw prognoses te maken.

- *Afstemming subregio*: Aan de hand van de lijst vindt afstemming over de woningbouw plaats in de subregio.

- *Lokale afstemming*: De lijst geeft de mogelijkheid om ontwikkelingen op elkaar af te stemmen in fasering, aantallen en typologieën (mits de ontwikkelaar hier ook open voor staat).

- *Voorzien in behoefte*: Aan de hand van de lijst wordt er gekeken of de plannen voorzien in de woningbehoefte van de stad.

Aantallen op planningslijst

Op basis van de in maart 2019 opgestelde planning lijst ziet de nieuwbouwontwikkeling in Arnhem tot 2028 er globaal als volgt uit:

<u>Harde plancapaciteit</u>

Harde plancapaciteit zijn ruimtelijke projecten waarvoor reeds een bestemmingsplan is vastgesteld, een anterieure of ontwikkelovereenkomst is afgesloten, door de gemeente of marktpartij reeds een tender is gestart.

	Huur				Koop			
Totaal	sociaal	Midden	Duur	Onbekend	Goedkoop	Midden	Duur	Onbekend
6335	1460	1110	340	560	130	2410	250	75

Sociale huurwoning is een woning met een huur tot € 720,42

Middenhuurwoning is een woning tot € 1000,00.

Dure huurwoning is een woning boven € 1000,00.

Goedkope koopwoning is een woning tot € 200.000

Midden koopwoning is een woning tot € 350.000

Dure koop is een woning vanaf € 350.000

Van de 1500 sociale huurwoningen die worden toegevoegd is
- 10% vervanging door herstructurering van corporatiewoningen.
- 25% van deze woningen worden gerealiseerd door woningcorporaties.
- 40% door particuliere ontwikkelaars.
- 25% van de woningen is dit nog niet bekend.

Zachte plancapaciteit
Plannen die nog in de oriënterende fase zitten en waar nog geen overeenkomsten zijn afgesproken, nog geen bestemmingsplan is vastgesteld en gemeente nog geen tender is gestart met daarin randvoorwaarden van de gemeente. Hierin kan nog een onderverdeling gemaakt worden in typering en prijsklasse.

Totale zachte plancapaciteit maart 2019	900

Doorprogrammeren en versnellen

Arnhem heeft een woningbehoeftetoevoeging van ruim 7000 woningen tot 2030. Tot 2028 staan 7235 woningen in de harde en zachte plancapaciteit ingepland. Ervaring leert dat plannen regelmatig niet doorgaan of op zich laten wachten. Doorprogrammeren is daarom nodig om uiteindelijk op de gerealiseerde aantallen uit te komen.

De woningbehoefte tot 2025 is bovendien dermate groot dat tempoversnelling in productie nodig is. Het zwaartepunt voor de korte termijn (tot 2025) ligt op het zorgen van voldoende nieuwbouw om in te spelen op de acute woningvraag. Tot 2025 moeten er 5100 woningen worden toegevoegd.

4. Conclusies voor de Arnhemse woningmarkt

4.1 Tempoversnelling en doorprogrammeren

De woningmarkt van Arnhem-Nijmegen staat onder druk. De woningbehoefte is dermate groot dat tempoversnelling in productie nodig is. Het zwaartepunt voor de korte termijn (tot 2025) ligt op het zorgen van voldoende nieuwbouw om in te spelen op de acute woningvraag. Tot 2025 moeten volgens het onderzoek 5100 woningen worden toegevoegd. Deze staan in de Arnhemse woningbouwplanningslijst gepland maar ervaring leert dat het vaak jaren duurt voordat een plan van idee naar realisatie gaat. In deze periode kan er van alles gebeuren wat invloed kan hebben op de plannen. Denk hierbij aan veranderingen in de economische conjunctuur, het huidige tekort aan bouwmaterialen, veranderende vraag in de markt, etc. Daarnaast leert ervaring dat uiteindelijk niet alle plannen door gaan. Versnellen van productie en meer programmeren is daarom noodzakelijk.

4.2 Mismatch betaalbare woningen

Bij een deel van de in hoofdstuk 2 geconstateerde mismatches zullen marktpartijen en consumenten ervoor zorgen dat deze opgelost worden. Er zijn maatregelen nodig om de omvang van de productie te kunnen versnellen en doorprogrammeren naar meer woningen. De markt zal deze ruimte graag willen invullen. Niet in alle segmenten zullen marktpartijen en consumenten het echter samen oplossen. Bij sociale huur, midden huur en goedkope koop is inzet van aanvullend instrumentarium nodig om realisatie te borgen. Het gebrek aan grondpositie van gemeente en corporaties maakt bovendien dat in de sociale huursector onvoldoende ontwikkeld wordt.

Sociale huur

De komende jaren groeit met de woningbehoefte ook de behoefte aan sociale huurwoningen om de volgende redenen:

- De druk op de sociale huurwoningen in Arnhem is hoog, de zoektijden lopen op. Uit het woningbehoefte-onderzoek blijkt dat met een welvaartgroei van 0,4% is een toevoeging van 700 woningen nog nodig. Met een welvaartsgroei van 0 % verdubbeld deze vraag.
- Door de mismatch in de sociale huurwoningen bij de corporaties is er tot 2030 een overschot van grote eengezinswoningen van 2400 woningen en een tekort van kleine 'goedkopere' huurwoningen van 3100 woningen. Arnhemse corporaties zijn bereid voor een- en tweepersoonshuishoudens en bijzonder doelgroepen kleinere woningen toe te voegen. Op basis van monitoren van de behoefte aan de verschillende woningen in de verschillende prijsklassen kunnen corporaties de grotere eengezinswoningen na toevoeging van woningen naar middenhuur of goedkope koop brengen waar de vraag ook groot is. Dit vraagt om een toevoeging van sociale huurwoningen van +/- 2000 woningen.
- Het aantal arbeidsmigranten dat de komende jaren van short stay naar long stay gaat in Arnhem zal toenemen. Deze groep zal over het algemeen in aanmerking komen voor een sociale huurwoning. Wanneer 20% van de huidige Arnhemse arbeidsmigranten in Arnhem blijven vraagt dat een toevoeging van +/-700 woningen.
- De minister stelt een verruiming van de corporatiedoelgroep voor van 10% naar 15%. Door gebruik te maken van deze ruimte kunnen meer huishoudens met een inkomen tot 42.463 euro gebruik maken van de sociale huursector en betaalbaar wonen. Een groep die nu is

aangewezen op de middenhuur of goedkope koop. Naast dat een grotere groep met deze maatregel in aanmerking komt voor een sociale huurwoning draagt dit ook bij aan de draagkracht in complexen en wijken. Corporaties maken op dit moment nauwelijks gebruik van de huidige vrije toewijzingsruimte van 10% maar zijn daartoe wel bereid. Vergroten van de doelgroep van de corporaties vraagt om een toevoeging van +/-2000 sociale huurwoningen.

- Corporaties verhuren woningen aan de doelgroep met een maximaal inkomen. Ontwikkelaars die sociale huurwoningen realiseren bereiken over het algemeen niet de doelgroep omdat ontwikkelaars een andere inkomenseis stellen. Hierdoor zijn er te weinig particuliere sociale huurwoningen bereikbaar voor de doelgroep. Daarnaast betekent dit voor de corporaties dat zij alleen nog de laagste inkomensgroep huisvesten wat geen goede uitwerking heeft op de wijken waarin veel corporatiewoningen staan.

Bovenstaande ontwikkelingen vragen om een grotere toevoeging aan sociale huurwoningen dan genoemde 700 woningen uit het woningbehoefteonderzoek.

Middenhuur

De vraag naar middenhuur (prijsklassen tussen de 720 euro en 1000 euro) en het aantal geplande ontwikkelingen in Arnhem in de middenhuur komt overeen. Het middeldure huursegment biedt woningen voor huishoudens die (nog) geen koopwoning willen of kunnen financieren en die niet in aanmerking komen voor een sociale huurwoning omdat hun inkomen te hoog is of omdat wachttijden te lang zijn. Een deel van deze groep heeft echter meer behoefte aan een sociale huurwoning of een goedkope koopwoning. Voor een sociale huurwoning komt deze groep echter door passend toewijzen tot nu toe niet in aanmerking en aan goedkope koopwoningen is een tekort of het is voor hen niet mogelijk een hypotheek te krijgen.

Goedkope koop

Er is een grote behoefte aan goedkope koopwoningen in Arnhem en in de regio. Dit zijn huishoudens die door passend toewijzen niet in aanmerking komen voor een sociale huurwoning en voor wie een middeldure huurwoning te duur is. Het gat tussen de huursector en de koopsector groeit. Koopwoningen zijn de afgelopen jaren flink duurder geworden. Wanneer huishoudens door strenge hypotheekeisen geen koopwoning kunnen bemachtigen richten ze zich op de huursector. Mocht de markt zich weer wat meer ontspannen dan zijn er weer meer woningen bereikbaar voor deze groep. Goedkope koop sluit meer aan bij de woonwensen van mensen, keerzijde is dat deze woningen na realisatie door huidige druk op de markt snel duurder worden en zodoende niet meer blijvend beschikbaar zijn voor de doelgroep.

5. Maatregelen aanpak woningbouwontwikkeling

De (mis)matches op de woningmarkt zijn niet 1-op-1 te vertalen naar een woningbouwprogramma. Dit vraagt om keuzes, op welke vraag wil je je richten als gemeente? En deze keuzes hebben betekenis voor het te realiseren programma. We stellen de volgende maatregelen voor om de(mis)matches de komende jaren op te lossen.

5.1. Versnellen en doorprogrammeren productie

Woondeal

De vraagstukken die onze woningmarkt heeft, vragen om meer dan lokale maatregelen. Samenwerken met regio, provincie en Rijk is daarin noodzakelijk. Provincie en Rijk onderkennen dit. Rijk, provincie, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen zijn daarom voornemens om een woondeal te sluiten.

Een woondeal is een samenwerkingsvorm waarbij het ministerie van binnenlandse zaken (BZK) intensief gaat samenwerken met een stad/regio waar een groot tekort aan woningen is. De gemeenten in deze regio's hebben een bijzondere positie bij de verdeling van de Prinsjesdag gelden, de corporaties kunnen aanspraak maken op de korting op de verhuurdersheffing en er zijn mogelijkheden om regelgeving of andere obstakels (tijdelijk) buiten werking te stellen.

BZK wil het aantal woondeals beperken en ziet Arnhem-Nijmegen als de zesde en laatste woondeal die ze sluiten. Ze kunnen hun aandacht niet teveel verdelen, ze willen geen woondeal met elke middelgrote stad, Nijmegen heeft een relatief zeer hoog woningtekort en in Arnhem is een relatief hoge woningnood en is de sociale problematiek is relatief groot. Daarom een woondeal Arnhem-Nijmegen.

Deze deal bevat onder meer afspraken op de korte termijn om de woningbouwproductie te versnellen, te voldoen aan de kwalitatieve vraag en te verbinden met binnenstedelijke vraagstukken zoals mobiliteit, duurzaamheid, circulair bouwen en leefbaarheid. En voor de middellange termijn werken de regio Arnhem-Nijmegen en BZK samen in drie tot vier nog nader te bepalen complexe integrale gebiedsontwikkelingen. Hiertoe draagt de regio gebieden voor aan BZK. Doel is te komen tot gezamenlijke inzet van instrumentarium, inzet en middelen om de woningmarkt vlot te trekken (waaronder aanspraak op de korting op de verhuurdersheffing van corporaties in de regio Arnhem-Nijmegen).

In de woondeal maken we afspraken over stadsbrede thema's als:
- versnellen van de productie;
- klimaatopgave/energietransitie;
- leefbaarheid en woonkwaliteit in de wijken;
- huisvesting (flex)doelgroepen;
- maatregelen op het gebied van buy to let en goed verhuurderschap;
- uitbreiding woonwagenlocaties.

Instellen stadsakkoord in 2020 en ontwikkellabs

Met de woondeal als vliegwiel organiseren we in 2020 gesprekken met ontwikkelende partijen (corporaties, ontwikkelaars en gemeente) in Arnhem om samen tot een stadsakkoord te komen. Daarbij stellen we de vraag: "Wat is er voor nodig om op korte termijn te versnellen in tempo van realisatie?". Hierin maken we onder andere afspraken over toewijzing aan de doelgroep, huurverhoging, instandhouding van sociale huur/middenhuur en goedkope koop, goed verhuurderschap maar ook over klimaatopgave/energietransitie etc.

Gelijktijdig pakken we iedere kans om, per locatie, tot versnelling en mogelijk intensivering te komen. In ontwikkellabs pakken we met de ontwikkelende partijen van een locatie de kansen en mogelijkheden aan, ruimen obstakels op en komen tot creatieve afspraken om tot tempoversnelling en ontwikkeling te komen. Het ontwikkellab wordt in principe georganiseerd per ontwikkeling, maar staat ook open voor ontwikkelaars die op een andere plek willen ontwikkelen en interesse hebben in gecombineerde aanpak met meerder partijen. Op deze manier ontstaat er in de ontwikkellabs meer mogelijkheden voor een bredere programmering en "uitruil' van woningtypen, doelgroepen en segmenten. Door interacties kan er creativiteit ontstaan en kan er met elkaar onderzocht worden hoe het wel kan.

Studentenhuisvesting

Met het vaststellen van het Plan van Aanpak Woningsplitsing en Verkamering bestaat het risico dat de groei van het aanbod aan studentenkamers de vraag niet langer kan volgen. Dit vraagt om een eigen aanpak. Arnhem is aangehaakt bij het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting maar heeft tot nu toe geen ambities in de harde of zachte plan capaciteit kenbaar gemaakt. Deze ambities moeten op korte termijn, in overleg met betrokken partijen, verder vorm gaan krijgen, zodat ze meegenomen kunnen worden bij toekomstige plannen in de stad. We sluiten hierbij aan bij de systematiek van het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting.

Stimuleren nieuwe ontwikkelingen

Naast de afspraken die we maken in de woondeal, het stadsakkoord en in ontwikkellabs, zullen we daar waar kan, past en zich kansen voordoen actief meewerken om nieuwe ontwikkellocaties mogelijk te maken. Als daar aanleiding toe is, zal ook situationeel grondbeleid ingezet kunnen worden om locaties aan te kopen en in ontwikkeling te brengen. Dit binnen de kaders van ons vigerende grondbeleid.

5.2. Oplossen mismatch betaalbare woningen

Het bestaande en geprogrammeerde tekort in de sociale huursector in combinatie met de mismatch en de nog-niet meegenomen ontwikkelingen in het woningbehoefte-onderzoek (steeds meer arbeidsmigranten, verruiming corporatiedoelgroep)[1] samen met het marktfalen in de sociale sector rechtvaardigt extra ingrijpen op specifiek deze groep. Uitgangspunt bij de voorgestelde maatregelen is dat de te realiseren woningen duurzaam beschikbaar blijven voor de doelgroepen en de woningen een voldoende kwaliteit hebben voor nu en de komende jaren. Een strategie die aan alle segmenten recht doet.

We stellen de volgende maatregelen voor om de mismatch bij betaalbare woningen op te lossen en aan de woningvraag te voldoen:

[1] Zie hoofdstuk 4.1 Plan van Aanpak

30% sociale huurwoningen over de te realiseren projecten

De ambitie is om van alle te bouwen woningen, minimaal 30% sociale huur te realiseren. In de prestatieafspraken 2020 heeft de gemeente met de drie grote woningcorporaties afgesproken dat de corporaties bereid zijn om 30% sociale huurwoningen in de nieuwbouw te realiseren, voor zowel de kwalitatieve- als de kwantitatieve opgave in de sociale huurmarkt. De gemeente betrekt daartoe de corporaties tijdig bij de programmering en het gezamenlijk, in onderling overleg, vaststellen van de randvoorwaarden. Bij de 30% toevoeging wordt vooral voor de doelgroep een- en twee persoonshuishoudens gebouwd. De mate waarin hangt ook af van de locatie en de wens tot differentiatie in de wijk.

Corporaties premium partner

Woningcorporaties bouwen, verhuren en beheren betaalbare huurwoningen (Woningwet 2015). Ze huisvesten mensen volgens de toewijzingsregels van inkomen. Toewijzing van de woningen vindt plaats binnen de kaders van de huisvestingsverordening. Daarmee is toewijzing aan de lage inkomensgroepen en het in de sociale verhuur blijven van de woningen gegarandeerd. De verhuurder van sociale huurwoningen is bij voorkeur een corporaties. Corporaties ontwikkelen zoveel mogelijk de sociale huurwoningen om de mismatch op de sociale huurmarkt op te lossen en woningen zoveel mogelijk aan de doelgroep toe te wijzen en te behouden.

Indien na een markttoets blijkt dat de corporatie niet kan ontwikkelen zien we kansen in ontwikkelen van sociale huurwoningen door particuliere ontwikkelaars en beleggers. Exploitatie door particuliere verhuurders vraagt een andere manier van organiseren met betrekking tot toewijzing en instandhouding voor de doelgroep. Dit vraagt om een nadere uitwerking in een doelgroepenverordening en anterieure overeenkomsten.

Spelregels

Deze maatregelen gelden voor de zachte plancapaciteit, maar daar waar in de bestaande harde plancapaciteit kansen worden gezien om tot programmawijziging te komen en sociaal toe te voegen, zal deze kans worden aangepakt. Voor de zachte plancapaciteit hanteren we de volgende spelregels:

Spelregels voor woningbouwprogrammering

Deze spelregels voor het programmeren van woningbouw zijn gemaakt om uitvoering te geven aan het nieuwe stedelijke uitgangspunt woningbouwprogrammering. Dit is minimaal 30% sociale huur over de te realiseren projecten. De spelregels zijn leidend bij het toepassen van de minimaal 30% sociale huur over de te realiseren projecten.

Het uitgangspunt minimaal 30% sociale huur is niet van toepassing op de harde plancapaciteit: ruimtelijke projecten waarvoor reeds een bestemmingsplan is vastgesteld, een anterieure of ontwikkelovereenkomst is afgesloten, door de gemeente of marktpartij reeds een tender is gestart.

Spelregel 1

Definitie sociale huurwoningen: dit zijn woningen die vallen onder de gereguleerde huursector met een huur onder de € 720,42 (prijspeil 2019). Het gaat om reguliere sociale huurwoningen maar ook om woningen die exclusief worden aangeboden aan doelgroepen als ouderen, jongeren en studenten. Het zijn permanente zelfstandige woningen.

Spelregel 2

Per ruimtelijk project wordt bestuurlijk bepaald welk woningbouwprogramma wordt gerealiseerd. We realiseren 30% sociale woningbouw over de zachte plancapaciteit. Dit zijn ruimtelijke initiatieven waarin nog geen bestemmingsplan is vastgesteld, geen anterieur of ontwikkelovereenkomst is

afgesloten. Minimaal 30% sociale huurwoningen over de projecten is hierbij het uitgangspunt. Dit geldt voor alle ontwikkelingen in de stad waarbij een ondergrens van 30 woningen wordt gerealiseerd. Onder de 30 woningen wordt situationeel bekeken of en zo ja welke percentages sociaal worden opgelegd.

Het ontwikkellab wordt in principe georganiseerd per ontwikkeling, maar staat ook open voor ontwikkelaars die op een andere plek willen ontwikkelen en interesse hebben in gecombineerde aanpak met meerdere partijen. Op deze manier ontstaat er in de ontwikkellabs meer mogelijkheden voor een bredere programmering en "uitruil' van woningtypen, doelgroepen en segmenten. Door interacties kan er creativiteit ontstaan en kan er met elkaar onderzocht worden hoe het wel kan.

Spelregel 3
We monitoren de totale woningbouwopgave aan de hand van de projectenlijst. Hierin vermelden we:
- de gerealiseerde projecten met de gerealiseerde programmering.
- de status en de programmering van de te ontwikkelen projecten.

Spelregel 4
Sociale huurwoningen worden in eerste instantie gebouwd en beheerd door corporaties. De gemeente vraagt hiervoor voor aanvang aan de ontwikkelende partij een intentieverklaring op te stellen met een toegelaten instelling die de intentie heeft de sociale huurwoningen te exploiteren en/of te beheren.

Pas als uit deze markttoets blijkt dat corporaties de woningen niet kunnen realiseren komen marktpartijen in aanmerking. Corporaties hebben bij uitgifte van een gemeentelijke kavel een voorrangspositie. Bij ontwikkelen door een marktpartij stellen we voorwaarden op zoals een instandhoudingstermijn van tenminste 10 jaar.

Spelregel 5
De minimaal 30% sociale huurwoningen geldt ook voor transformatieprojecten.

Verruiming van de doelgroep

De landelijke politiek werkt aan een verruiming van de vrije toewijzingsruimte van 10 naar 15%. Als het parlement hiermee instemt dan willen de corporaties daarvan in 2020 gebruik *kunnen* maken. De corporaties en gemeente werken gezamenlijk beleid uit waarbij de beschikbaarheid voor de andere doelgroepen in acht worden gehouden. Corporaties en gemeente onderkennen dat ook de lage middeninkomens tot de doelgroep gerekend moet worden. Beide zien hier een toenemende behoefte in woonvraag. Daarnaast versterkt deze groep de leefbaarheid in de wijken en complexen. De corporaties, gemeente en huurdersorganisaties maken afspraken over de wenselijkheid en mogelijkheden van differentiatie in wijken. Hierbij is ook aandacht voor wat de gevolgen zijn voor andere doelgroepen.

Meer woningen voor middenhuur en betaalbare koop in de toekomst

De grotere eengezinswoningen kunnen corporaties na ontwikkeling van nieuwbouw van kleine woningen verhuren in middenhuur (650 tot 850 euro) of verkopen (goedkope koop), waarbij behoud van omvang van de bestaande voorraad uitgangspunt is. Dit doen zij alleen op basis van zoektijden in de sociale huursector.

Onderzoeken mogelijkheden stimuleren goedkope koop

De verwachte vraag naar goedkope koop is aanzienlijk. Gezien de huidige markt (stijgende bouwkosten en verkoopprijzen) is het niet eenvoudig goedkope koopwoningen te realiseren. We onderzoeken mogelijkheden om goedkope koopwoningen te stimuleren.

Woonvormen
Er zijn groepen voor wie sociale woonvormen aantrekkelijk zijn en die de wens hebben om bijvoorbeeld een Knarrenhof of ander sociaal wonen project te realiseren, waarbinnen voor verschillende inkomensklassen (huur en koop) gebouwd wordt. De gemeente Arnhem stimuleert en ondersteunt intensiever en actiever dergelijke initiatieven.

5.3. Monitoring

Onzekerheden op de woningmarkt en economische onzekerheden vragen om een vinger aan de pols en een flexibele adaptieve programmering gericht op te realiseren plannen. We stellen bovenstaande sturingsmaatregelen vast en monitoren de gewenste effecten van bovenstaande sturingsmaatregelen. Over 3 jaar doen we een nieuw woningbehoefteonderzoek. Aan de hand van deze resultaten herijken we maatregelen.

5.4 Financiële consequenties

Bovenstaande maatregelen hebben diverse financiële consequenties.

De woondeal geeft corporaties de mogelijkheid een beroep te doen op een korting op de verhuurdersheffing en geeft daarmee financiële ruimte aan corporaties om tot ontwikkeling te komen. Gemeenten kunnen een beroep doen op een additionele woningbouwimpuls bij complexe gebiedsontwikkelingen waarin betaalbare woningen worden gerealiseerd.

Het stadsakkoord en de ontwikkellabs hebben vooralsnog geen financiële consequenties. Mocht na uitwerking blijken dat dat wel zo is, dan leggen wij dat aan u voor (zie ook hoofdstuk 6).

Het toepassen van situationeel grondbeleid past binnen de kaders van het bestaande grondbeleid en de huidige begroting en vraagt daarom geen nieuwe financiële besluitvorming.

Financiële consequenties voor eigen grondexploitaties die al zijn vastgesteld:
Er is één eigen grondexploitatie waar actief sturen nog mogelijk is, te weten Schuytgraaf.

In de overige vastgestelde grondexploitaties zijn ofwel al koopcontracten gesloten, ofwel is de opgave 30% sociale huur reeds verwerkt en heeft daarom geen financiële consequenties.

De financiële consequentie voor Schuytgraaf is ca. € 1,5 miljoen[2] De financiële consequentie wordt veroorzaakt doordat sociale huurwoningen een lagere grondprijs hebben dan marktwoningen en tot meer kosten in openbare ruimte leiden (parkeren in openbare ruimte in plaats van op privaat terrein). Bovendien is er door de effecten van parkeren minder uitgeefbare grond. De gevolgen van Schuytgraaf zullen leiden tot een lagere winstverwachting van de GREX Schuytgraaf, maar hebben vooralsnog geen noodzaak tot het treffen van een voorziening.

Financiële consequenties voor toekomstige grondexploitaties

[2] In de huidige GREX is conform bestemmingsplan financieel rekening gehouden met 28% sociale woningbouw in geheel Schuytgraaf. Over het gerealiseerde programma t/m 2018 is dit percentage gerealiseerd. Een deel van de resterende productie per 1-1-2019 zal omgezet moeten worden van markt woningen naar sociale huurwoningen, om het percentage sociale huur van 28% naar 30% te krijgen. Genoemd bedrag gaat uit van 30% sociale huur over het restant van de te verkopen gronden in Schuytgraaf (per 1-1-2019).

In dit Plan van Aanpak formuleren we een grote ambitie voor de woningbouwontwikkeling. Dat geldt zowel ten aanzien van het versnellen van woningbouw, sociale koop als de realisatie van minimaal 30% sociale huur. Maar ook beleidsdoelen ten aanzien van bomen, vergroening, parkeren, duurzaamheid stellen eisen aan wat en hoe we bouwen.De voorwaarden die we stellen, hebben vanzelfsprekend financiële gevolgen en daarmee effecten op nieuwe grexen. Die zullen als gevolg van deze beleidsmatige wensen een grotere kans hebben dat ze niet sluitend zijn. Aan de andere kant maken de wensen onderdeel uit van beleidsregels die door de raad zijn vastgesteld.

Hoewel we scherp aan de wind zeilen binnen elke grex om te zorgen voor een positief resultaat, willen we ons voorbereiden op de noodzakelijke versnelling van woningbouw en grexen die niet sluitend zijn als gevolg van vastgestelde beleidsdoelen.

Hiervoor zullen we zo snel mogelijk in het eerste kwartaal van het komend jaar met een raadsvoorstel komen waarmee we via een te voeden vereveningsfonds eventuele negatieve grexen bij kunnen passen. De wijze en omvang van de voeding uit positieve grondexploitaties wordt bezien aan de hand van wat we in de toekomstige te ontwikkelen locaties met bijbehorende grexen nodig hebben.

Uiteraard blijft uitgangpunt dat getracht wordt tot neutrale of positieve grexen te komen.

<u>Actief sturen in grondexploitaties van derden</u>
Opleggen van minimaal 30% sociale huurwoningen over de te realiseren projecten aan derden heeft voor de gemeenten Arnhem geen financiële consequenties. Deze zijn voor de ontwikkelaar. Door helder beleid te voeren zal een ontwikkelaar de grond voor een lager bedrag aan kunnen kopen omdat iedere ontwikkelaar weet dat hij 30% sociale huur moet realiseren.

6. Uitwerking

Borging van en afspraken over woningbouwprogramma en beleid kan plaats vinden in ruimtelijk juridische instrumenten. Het behouden van een betaalbaar woningbouwprogramma en het handhaven daarvan, staat of valt bij het maken van goede afspraken in samenwerking met de diverse partijen in het ontwikkelingsproces. In dit plan van aanpak worden beleidsmaatregelen voorgesteld. Hieronder staan mogelijke instrumentarium die kunnen worden ingezet toegelicht. Uitwerking van dit instrumentarium volgt in 2020.

6.1 Woondeal

Sluiten woondeal regio Arnhem-Nijmegen met BZK
In februari van 2020 sluiten we een woondeal met BZK. Diverse woningmarkt thema's worden hier uitgewerkt. De woondeal is een startpunt van een langjarig samenwerkingstraject om de woningmarktproblematiek gezamenlijk op te lossen.
Planning: ondertekenen woondeal vooralsnog gepland februari 2020

6.2 Ruimtelijk juridische instrumenten

Doelgroepenverordening herijken en opnieuw vaststellen door de raad
Arnhem kent een doelgroepenverordening welke op dit moment op geen enkel gebied van toepassen is verklaard. We herijken de doelgroepenverordening aan de hand van het vastgestelde plan van aanpak.
Planning: 2e kwartaal 2020 vaststellen in raad

Anterieure overeenkomsten
In anterieure overeenkomsten of een uitgifteovereenkomst worden per complex of gebied de afspraken vastgelegd. De anterieure overeenkomst is gekoppeld aan planologische maatregelen. De vast te stellen kaders uit deze nota zijn hierbij de richtlijn. Opnemen boetebeding voor particuliere ontwikkelaars
Planning: na vaststelling

Planologische maatregelen
Een planologische maatregel bepaalt wat er in de gemeente met de ruimte mag gebeuren. Bij nieuwe locaties nemen we planologische maatregelen daar waar nodig. Bij opname van de bestemming sociale huur is een doelgroepenverordening noodzakelijk.
Planning: continu vanaf vaststellen doelgroepenverordening

Instrumenten om goedkope koop te stimuleren en te behouden
We onderzoeken de modellen en mogelijkheden om goedkope koop te stimuleren en te behouden.
Planning: continu

Buy-to-let
In het 2020 doen we onderzoek naar maatregelen om buy to let tegen te gaan en werken deze uit. Vraagstuk nemen we ook mee in de woondeal.
Planning: tweede kwartaal 2020

6.3 Samenwerking met partners

Stadsakkoord
Met de woondeal als vliegwiel organiseren we in 2020 gesprekken met ontwikkelende partijen (corporaties, ontwikkelaars en gemeente) in Arnhem om samen tot een stadsakkoord te komen. Daarbij stellen we de vraag: wat is er voor nodig om op korte termijn te versnellen in tempo van realisatie. Hierin maken we afspraken over toewijzing aan de doelgroep, huurverhoging en instandhouding van sociale huur/middenhuur en goedkope koop.
Planning: vierde kwartaal 2020

Ontwikkellabs
We pakken iedere kans om per locatie tot versnelling en mogelijk intensivering te komen. In ontwikkellabs pakken we met de ontwikkelende partijen van een locatie de kansen en mogelijkheden aan, ruimen obstakels op en komen tot creatieve afspraken om tot tempoversnelling en ontwikkeling te komen.
Planning: per direct en continu

Uitwerken ambities studentenhuisvesting
Met studentenorganisaties, onderwijsinstellingen, SSH& en geïnteresseerde marktpartijen maken we afspraken over het cijfermatig inzicht in vraag en aanbod van studentenhuisvesting in Arnhem, benodigde uitbreiding van het aantal zelfstandige en onzelfstandige wooneenheden voorstudenten en verbetering van de informatiepositie van studenten. Met deze afspraken sluiten we aan bij het Landelijke Actieplan Studentenhuisvesting.
Planning: derde en vierde kwartaal 2020

Prestatieafspraken met corporaties
We maken prestatieafspraken met corporaties over de thema's betaalbaar, beschikbaar, duurzaam, leefbaar en levensloopgeschikte woningen.
Planning: vierde kwartaal 2020

6.4 Afstemming met de regio

Regionale woningmarkt met regionale afspraken
Verhuisbewegingen stoppen niet bij de gemeentegrens. Er zijn naast subregionale, regionale en bovenregionale verhuisbewegingen. Daarnaast kent de regio verschillende woonmilieus met hun eigen functie en kwaliteit. Sommige woonmilieus zijn juist in trek bij vestigers terwijl andere woonmilieus juist betekenis hebben voor lokale gemeenschappen. Naast tempoversnelling die in de subregionale woonagenda's is opgenomen vraagt dit om regionale afstemming en afspraken op kwaliteit.
Planning: in het eerste half jaar van 2020 maken we regionale afspraken over versnelling en woonkwaliteit. We monitoren continu.

Bijlage 2: Ontwikkeling woningvoorraad gemeente Arnhem

Woningen - Gemeente									
	1-1-2011	**1-1-2012**	**1-1-2013**	**1-1-2014**	**1-1-2015**	**1-1-2016**	**1-1-2017**	**1-1-2018**	**1-1-2019**
woningvoorraad totaal	68090	69900	70550	71110	71960	72710	73640	74420	75630
Ontwikkeling ten opzicht van vorig jaar		1810	650	560	850	750	930	780	1210
woningen koop	28790	29560	30940	30860	31440	31540	31690	31920	31990
woningen corporatie bezit	25980	26040	26300	26880	27600	27460	26320	26440	26470
woningen overige verhuur	12060	12220	11680	12180	11860	12380	14570	15120	16420
woningen onbekend	1250	2070	1630	1200	1070	1330	1070	940	740

Inschatting Woningbouwplanning Gemeente Arnhem (op te leveren woning per 1 jan 2019)

stand per 18 feb 2019

Noot: voor de opgenomen plannen (muv zachte plancapaciteit) is reeds een bestemmingsplan vastgesteld of overeenkomst gesloten; plan kan altijd door ontwikkelaar worden heroverwogen

Wijk	Locatie	Totaal Woningaantal	Startjaar	Oplevering laatste woning	Inschatting per jaar 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	Centrum stedelijk	**1.318**												
centrum	**Zuidelijke Binnenstad**	113	2019	2021	38	38	38	-	-	-	-	-	-	-
centrum	**Arnhem Centraal**	194 [1]	2019	2021	65	65	65	-	-	-	-	-	-	-
centrum	**Kromme Elleboogsteeg**	40	2019	2019	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sint Marten en Sonsbeek-Zuid	**St. Marten / HKA**	18	2019	2019	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arnhemse Broek	**Boulevard Heuvelink 48 (voormalig Mozaiek)**	118	2019	2021	39	39	39	-	-	-	-	-	-	-
Arnhemse Broek	**Fluvium Midden**	181	2020	2022	-	60	60	60	-	-	-	-	-	-
Arnhemse Broek	**Rijnwijk**	381	2021	2023	-	-	127	127	127	-	-	-	-	-
Arnhemse Broek	**Melkfabriek**	273 [2]	2021	2025	-	-	55	55	55	55	55	-	-	-
	Stedelijk vooroorlogs	**42**												
Klarendal	**Rosendaalseweg**	6	2019	2019	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Velperweg	**AKZO/Velperparc (Bella Vista)**	36	2019	2019	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stedelijk naoorlogs compact	**291**												
Presikhaaf 2	**Presikhaaf 2 (Deltakartier)**	149	2019	2020	75	75	-	-	-	-	-	-	-	-
Presikhaaf West	**Singraven laan**	55	2020	2020	-	55	-	-	-	-	-	-	-	-
Arnhemse Broek	**Eilandje Urk (Buys-, Kluitstraat, het Broek)**	87	2019	2019	87	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stedelijk naoorlogs grondgebonden	**479**												
Malburgen-Oost	**Malburgen De Hobbit**	6	2022	2022	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Schuytgraaf	**Schuytgraaf veld 11/13/15**	473	2019	2025	68	68	68	68	68	68	68	-	-	-
	Groen stedelijk	**3.171**												
Schaarsbergen	**Sylva's bos (voormalige RIN)**	26	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alteveer en Cranevelt	**Braamweg**	6	2019	2019	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alteveer en Cranevelt	**Van Ockeghemlaan e.o. (Craneveld)**	14	2019	2019	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Monnikenhuizen	**Saksen Weimar**	28 [3]	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Monnikenhuizen	**Ds. Bechtlaan 1**	11	2019	2019	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Klingelbeek	**Het Dorp**	370	2020	2024	-	74	74	74	74	74	-	-	-	-
Malburgen	**Malburgen (oost/de wheme/ west)**	329	2019	2024	55	55	55	55	55	55	-	-	-	-
Schuytgraaf	**Schuytgraaf**	1.734	2019	2027	193	193	193	193	193	193	193	193	193	-
Malburgen (west)	**Stadsblokken/ Meinerswijk**	430	2022	2025	-	-	-	108	108	108	108	-	-	-
Elden	**Tuin van Elden**	103	2019	2020	52	52	-	-	-	-	-	-	-	-
Elderveld-Zuid	**Leidenweg**	71	2020	2020	-	71	-	-	-	-	-	-	-	-
Rijkerswoerd	**Gaardenhage**	15	2020	2028	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Klingelbeek	**Fratershuis/ Klingelbeek**	34	2019	2022	9	9	9	9	-	-	-	-	-	-
	Landelijk	**29**												
Schaarsbergen	**Kamp Koningsweg-Noord**	29	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Transformatie	**1.008** [4]												
Vredenburg en Kronenburg	**Kroonpark 6, 10**	228	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vredenburg en Kronenburg	**Kronenburgsingel 545**	-	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
klarendal	**Rosendaalsestraat 64 (Velperweg 19)**	104	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
monnikenhuizen	**Rosendaalseweg (Vivare pand)**	13	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
centrum	**Janbuitensingel 20**	51	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
centrum	**Jansbuitensingel 23**	8	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
centrum	**Janbuitensingel 24**	40	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
centrum	**Nieuwe Plein 5**	5	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
centrum	**Rijnkade 87**	5	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
centrum	**Weerdjesstraat 10**	-	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
centrum	**Velperweg 22-24**	45	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
centrum	**Willemsplein 22-23-24**	23	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Velperweg	**Velperweg 45-49 (Highpark)**	466	2020	2022	-	155	155	155	-	-	-	-	-	-
burgermeesterswijk hoogkamp	**Witsenstraat 2**	20	onbekend	onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal		**6.338**			809	853	783	755	680	553	424	194	194	2

	Zachte plancapaciteit	**902** [5]
	Zachte plancapaciteit	902

[1] AC: uitruil woningen met kantoren mogelijk (K3K7, K7')
[2] Melkfabriek: plan is in ontwikkeling
[3] Saksen Weimar: plan is in herontwikkeling
[4] Sturen op (sociaal segment) nu niet mogelijk. Door aanpassing/intrekking transformatievisie zou dat wel kunnen verwachting is wel dat deel in sociaal segment wordt gerealiseerd (particulier)
[5] Zachte plancapaciteit: nog geen bestemmingsplan vastgesteld of overeenkomst gesloten

Aan: de voorzitter
Betreft: agenderingsverzoek art 40b rvo
Onderwerp: regionaal woning onderzoek

Arnhem, 9 november 2019

Geachte voorzitter,

De fractie van de SP verzoekt het regionaal woningbouw onderzoek van Companen zoals verschenen op 18 oktober jl. te agenderen voor bespreking in de raadskamer.

Arnhem staat voor grote uitdagingen vooral in de bestaande voorraad woningen maar zeker ook in de nieuwbouw. Het onderzoek bevestigt dit opnieuw en brengt dit nog scherper in beeld.

We willen met de portefeuillehouder en de overige raadsfracties de uitkomsten van het onderzoek bespreken en welke aanpak we moeten kiezen om deze uitdagingen het hoofd te kunnen bieden.

Hoogachtend,

Dobbe, Elfrink, Cetintas

SP fractie in de gemeenteraad van Arnhem

Aan de gemeenteraad

Datum : 5 november 2019
Zaaknummer : 413460
Contactpersoon : Mira Jansen - van Rookhuijsen
Telefoonnummer : 026 3775861

Onderwerp: Woningmarktonderzoek 2019 regio Arnhem-Nijmegen

Geachte voorzitter en leden,

Hierbij sturen we u het definitieve rapport en de factsheet van het woningmarktonderzoek 2019 regio Arnhem-Nijmegen.

Inleiding
In het voorjaar van 2019 heeft de gemeente Arnhem namens de regio Arnhem-Nijmegen opdracht gegeven voor het woningmarktonderzoek. In 2016/ 2017 is een regionaal kwalitatief woningmarktonderzoek uitgevoerd. In de subregionale woonagenda's is afgesproken dit onderzoek in 2019 te actualiseren. Dit onderzoek moet een breed beeld schetsen van de regionale woningmarkt, waarbij het zowel om de aantallen als soort en prijsklasse van woningen gaat. Het onderzoek is behulpzaam bij de uitwerking van het woonbeleid en regionale woningmarktafspraken.

Het onderzoek
Uit het onderzoek blijkt dat de woningmarkt van de regio Arnhem Nijmegen op alle marktsegmenten onder druk staat. De woningbehoefte is dermate groot dat een tempoversnelling in productie nodig is. Uit het onderzoek blijkt verder dat er een aanzienlijk tekort is aan betaalbare woningen in Arnhem in zowel de sociale huur als betaalbare koop tot € 200.000,-. De mismatch tussen vraag en aanbod op de regionale woningmarkt wordt steeds groter, dit is vooral het gevolg van het groeiende aantal kleine huishoudens. Dit vertaalt zich in een behoefte aan kleinere woningen, zoals appartementen.

Er moeten snel maatregelen worden genomen om het woningtekort in te lopen. Het college komt hiervoor met een plan van aanpak voor woningbouwontwikkeling naar de raad.

Regionale vraag naar betaalbaar
De grote vraag naar betaalbare woningen geldt voor de gehele regio Arnhem-Nijmegen. Dit vraagt om goede afspraken in de (sub)regionale woonagenda('s).

Vervolg

Graag organiseren we in november een raadsbijeenkomst over het woningmarktonderzoek 2019 waarin Companen een toelichting geeft over het onderzoek en de mogelijke consequenties voor het woonbeleid in Arnhem.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
- Woningmarktonderzoek Regio Arnhem-Nijmegen 2019
- Factsheet gemeente Arnhem

Woningmarktonderzoek 2019

Regio Arnhem-Nijmegen

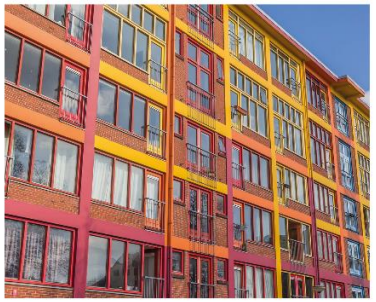

18 oktober 2019

Definitief

COMPANEN ADVIES VOOR WONINGMARKT EN LEEFOMGEVING

COMPANEN ADVIES VOOR WONINGMARKT EN LEEFOMGEVING

DATUM	18 oktober 2019
TITEL	Woningmarktonderzoek 2019
ONDERTITEL	
OPDRACHTGEVER	Regio Arnhem-Nijmegen
AUTEUR(S)	Bram Klouwen Vera Gijsbers
PROJECTNUMMER	2202.112/G
STATUS	Definitief

Tivolilaan 205
6824 BV Arnhem
Postbus 1174
6801 BD Arnhem

info@companen.nl
www.companen.nl
(026) 351 25 32

BTW NL001826517B01
IBAN NL95RABO0146973909
KVK 09035291

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Adviezen en schets dilemma’s	6
3	Groei regionale woningbehoefte	9
4	Diversiteit aantrekkelijke woonmilieus	14
5	Mismatch van vraag en aanbod om op te lossen	19
6	Betaalbaarheid en sociale huur	26
7	Mogelijkheden tussen huur en koop	30
8	Verduurzaming en kwaliteit bestaande voorraad	34
Bijlage I: accenten in de behoefteraming		38
Bijlage II: nadere toelichting methodologie		39

Regio Arnhem-Nijmegen

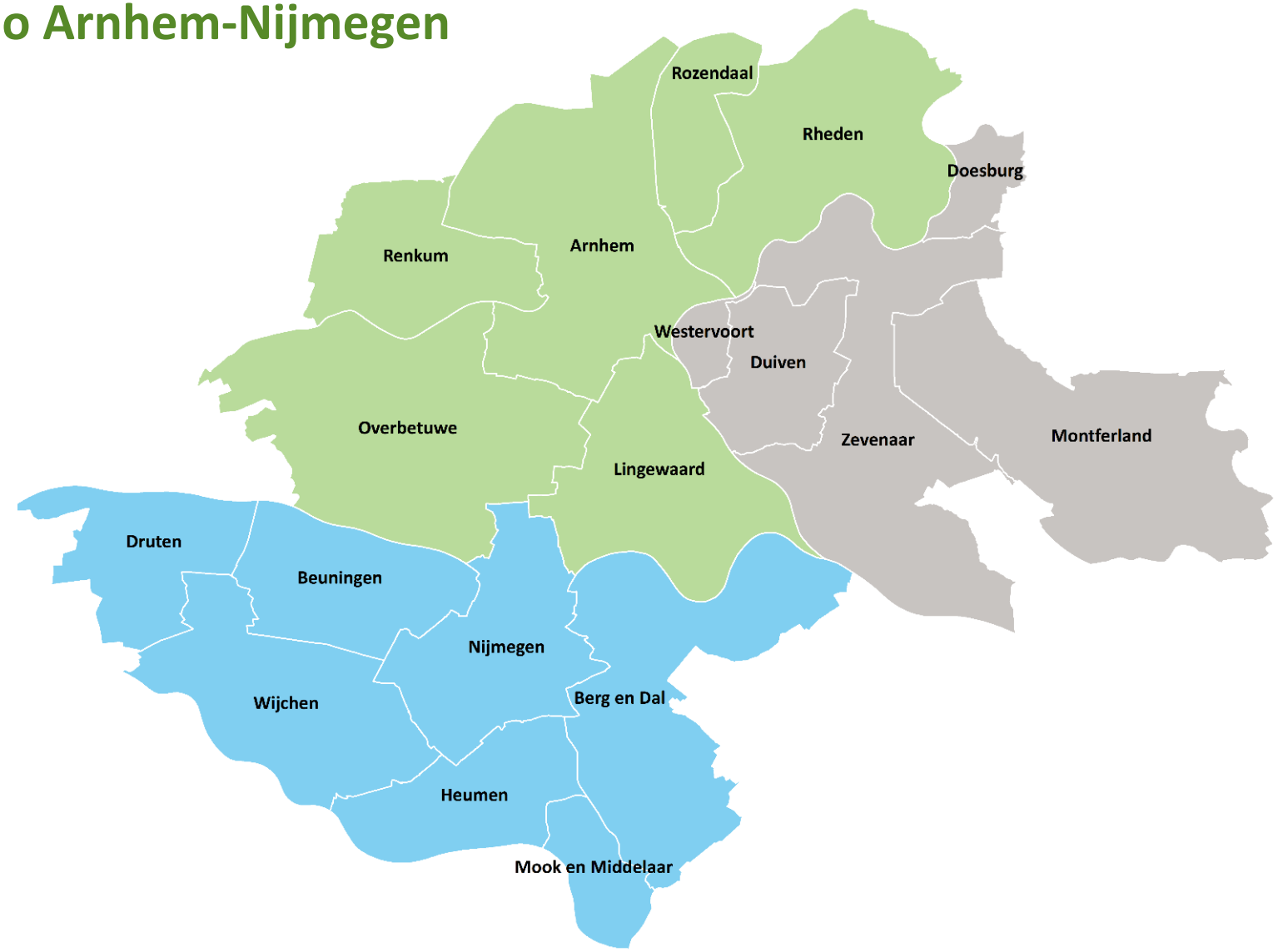

1 Inleiding

De gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen willen een actueel beeld van het functioneren van de woningmarkt. Met dit beeld willen zij sturing kunnen geven aan de gewenste woningbouwontwikkeling in de regio. In 2017 is een regionaal kwalitatief woningmarktonderzoek uitgevoerd. Nu wil de regio dit onderzoek actualiseren. In de (subregionale) woonagenda's is dit als afspraak vastgelegd; voor Arnhem e.o., Nijmegen e.o. en De Liemers.

Het nieuwe onderzoek moet een breed beeld schetsen van de regionale woningmarkt waarbij het zowel gaat om de aantallen als soort en prijsklassen van woningen. Daarnaast moet het onderzoek ook inzicht geven in de positie van verschillende inkomensgroepen in de regio; op gemeenteniveau en waar mogelijk naar wijken. De resultaten van het onderzoek moeten behulpzaam zijn bij de uitwerking van regionale woningmarktafspraken en de uitwerking van lokaal woonbeleid.

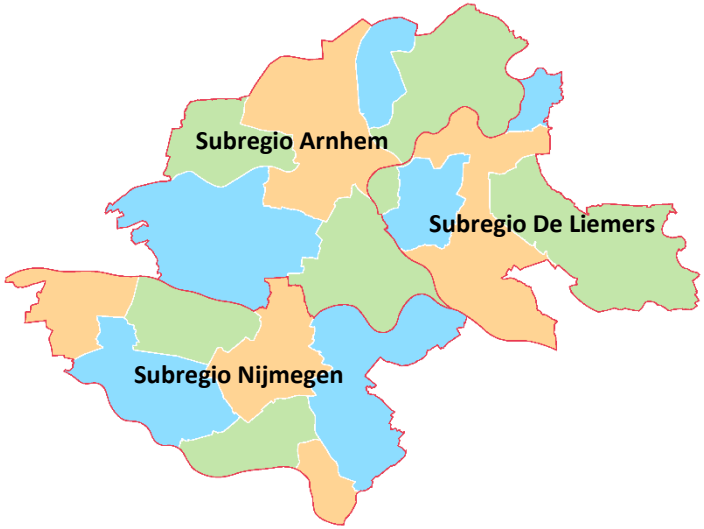

Companen heeft dit onderzoek uitgevoerd. Zij heeft dit onderzoek opgepakt in samenspraak met een werkgroep met een afvaardiging uit de drie subregio's en een afvaardiging namens de provincie. Daarnaast zijn uitkomsten getoetst en verdiept in samenspraak met alle gemeenten, corporaties, marktpartijen en provincie.

Vraagstelling

Met het onderzoek wil de regio actuele inzichten krijgen in de woningbehoefte. Met in het bijzonder een verdieping op de sociale huur, middenhuur en verduurzaming van de bestaande voorraad.

Het onderzoek moet daarmee inzicht bieden in:

- de opgaven op de woningmarkt naar huur/koop, prijsklassen en typen;
- de relatie tussen nieuwbouw en de bestaande woningvoorraad;
- voor de bestaande voorraad zicht op de toekomstwaarde in termen van energetische verbetering en levensloopgeschiktheid;
- met resultaten voor de korte termijn (tot 5 jaar), middellange termijn (tot 10 jaar) en indicatief de lange termijn (20 jaar).

Leeswijzer

We belichten in deze rapportage verschillende onderwerpen die van belang zijn voor de regionale woningmarktontwikkelingen. Het gaat dan om de groei van de woningbehoefte, samenstelling van de woningbehoefte, woonmilieus in de regio, behoefte aan sociale huur, kansen voor middengroepen en kwaliteit van de bestaande woningvoorraad. Deze onderwerpen zijn in deze rapportage successievelijk beschreven. Waar mogelijk is dit uitgewerkt per gemeente/wijk. De uitwerking per gemeente is vormgegeven in factsheets. In de bijlage van het onderzoek beschrijven we de gekozen aanpak.

2 Adviezen en schets dilemma's

Tempoversnelling met vinger aan de pols

De woningmarkt van Arnhem-Nijmegen staat onder druk. De woningbehoefte is dermate groot dat een tempoversnelling in productie nodig is: van 3.100 woningen per jaar (realisatie 2015-2018) naar 3.400 tot 3.900 woningen per jaar. Dit is inclusief het inlopen van een groot deel van het actuele woningtekort (circa 5.800 woningen tot 2030). Het tekort is verhoudingsgewijs het grootst in de regio Nijmegen, vervolgens in de regio Arnhem en daarna in De Liemers. Al zijn er ook de nodige subregiogrens overschrijdende verhuisbewegingen: mensen die vanuit Nijmegen naar de Overbetuwe of Lingewaard verhuizen, mensen die vanuit Arnhem naar Westervoort of Duiven verhuizen. Dit vraagt naast subregionale afstemming over woningbouw ook regionale afstemming.

Het zwaartepunt voor de korte termijn ligt op het zorgen voor voldoende nieuwbouw om in te spelen op de acute woningvraag. Dit vraagt om een tempoversnelling in de woningbouw. In de subregionale woonagenda's is vanuit de gemeenten en provincie een versnellingsambitie opgenomen voor de eerste jaren om het actuele woningtekort in te lopen. Tegelijkertijd is op (langere) termijn sprake van onzekerheden rond woningbouwplanning: bijvoorbeeld ten aanzien van conjunctuur, bereikbaarheid van de regio (A15) en ontwikkelingen buiten de regio (bijvoorbeeld in Utrecht). Deze onzekerheden vragen een vinger aan de pols (op basis van monitoring) en daarmee een flexibele adaptieve programmering gericht op te realiseren plannen.

Waarderen verschillende woonmilieus in de regio

Een gevarieerde aantrekkelijke woonomgeving en een goed woonaanbod zijn kwaliteiten van de regio. Verschillende woonmilieus hebben een verschillende functie in de ontwikkeling van de regio. Zo zien we woonmilieus die in trek zijn bij vestigers van buiten de regio en betekenis hebben voor het vestigingsklimaat. Terwijl andere woonmilieus juist betekenis hebben voor lokale gemeenschappen en lokale verbondenheid. Bij het vormgeven van beleid moet het meer gaan om het waarderen van verschillen tussen woonmilieus: met het benutten van de landschappelijke, stedelijke of dorpse kwaliteiten als kracht van het wonen in de regio. Dit vraagt een visie op de gewenste woonmilieus in de regio, vanuit omgevingskwaliteiten en het vestigingsklimaat van de regio.

Binnen de woonmilieus ligt er een gevarieerde opgave naar marktsegmenten (zie vervolg).

Oplossen van mismatches

Op de regionale woningmarkt is er een mismatch tussen vraag en aanbod.

Figuur 2.1: fricties vraag en aanbod bij optimale doorstroming 2019 - 2030

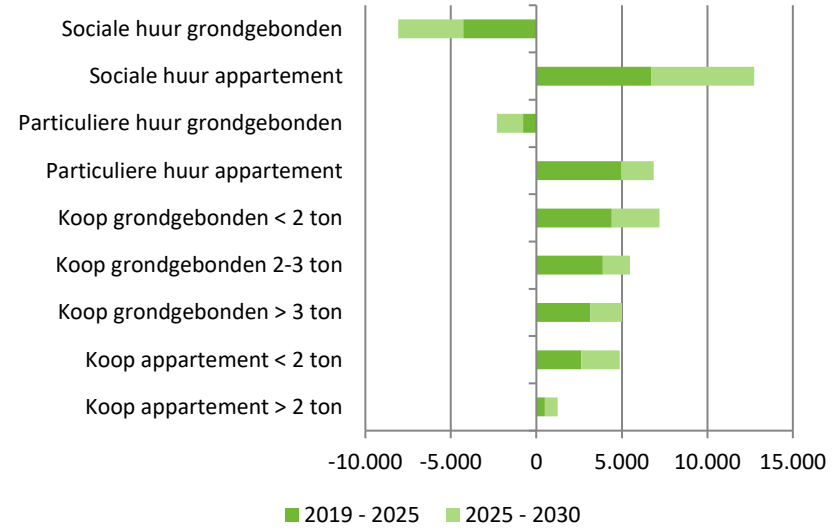

Bron: WoON2018, CBS-Microdata 2018, bewerking Companen.

Dit is vooral het gevolg van het groeiende aantal kleine huishoudens. Dit vertaalt zich in een behoefte aan gemaksvriendelijke kleine woningen, zoals appartementen. In de sociale huursector is er in de hele regio een transformatieopgave van traditionele rijwoningen naar kleinere woningen voor 1- en 2-persoonshuishoudens. In de koopsector spreidt de behoefte zich over verschillende categorieën en prijsklassen. Per subregio zijn er accentverschillen in de behoefte. Zo is in de subregio Arnhem de behoefte aan middenhuur en koopappartementen relatief groot. In de subregio Nijmegen is de behoefte in de sociale huur groter, waar in De Liemers de opgave in het goedkope koopsegment juist groot is.

Bij een deel van de geconstateerde mismatches zullen marktpartijen en consumenten ervoor zorgen dat deze opgelost worden. Dat is niet bij alle segmenten even makkelijk. Bij sociale huur, middenhuur en goedkope koop is inzet van aanvullend instrumentarium nodig om realisatie van woningen te borgen.

- Op grond van diverse maatschappelijke trends ligt de totale regionale behoefte aan sociale huurwoningen tot 2030 tussen +4.400 woningen (0,4% welvaartsgroei) en +7.800 woningen (0% welvaartsgroei). Dit is tussen 10% en 20% van het aantal te bouwen woningen. Hierbij is rekening gehouden met de extramuralisering van instellingszorg, maar is nog geen rekening gehouden met bijvoorbeeld de komst van meer arbeidsmigranten, veranderend rijksbeleid (eventueel ruimere doelgroep voor sociale huur) of noodzakelijke compensatie van herstructurering of verkoop van sociale huurwoningen. Het is belangrijk om hierbij in regionaal verband af te stemmen op welke wijze de gemeenten en corporaties om willen gaan met het risico van tegenvallende economische groei voor de doelgroep die afhankelijk is van sociale huur. Daarbij is het lastig te reageren op een dergelijke achterblijvende economische groei. Dit kan ervoor pleiten uit te gaan van een voorzichtige raming van economische groei; en dus een hoger aantal sociale huurwoningen. Ook is het belangrijk af te stemmen hoe de behoefte idealiter over de regio gespreid is.
  Daarbij geldt dat veel woningzoekenden in de sociale huur lokaal of hoogstens subregionaal zoeken. Afstemming in het aanbod sociale huur zal dan ook vooral subregionaal moeten gebeuren.
- Voor mensen met een middeninkomen zijn sociale huurwoningen niet bereikbaar omdat hun inkomen te hoog is, terwijl zij ook niet in aanmerking komen voor koopwoningen omdat hun hypotheekmogelijkheden ontoereikend zijn. Hierdoor is er een groeiende vraag naar woningen in het middensegment. Vanuit de woonwens gaat het hierbij vooral om goedkope koopwoningen (12.000 woningen tot 2030, tot € 200.000). Dit betreft een complexe investerings- en beleidsopgave. Woningen in deze segmenten zijn snel te duur voor de doelgroepen door

continue prijsstijgingen. Bovendien geldt zeker bij goedkope koopwoningen dat er zorg moet zijn voor voldoende toekomstkwaliteit van deze woningen (energetisch, woonkwaliteit). Daarbij is veel bestaand aanbod van minder kwaliteit inmiddels duurder geworden. Ook voor die woningen is aandacht nodig bij toevoegingen in het goedkope segment (potentieel verlies concurrentiepositie bestaande voorraad). Er zijn diverse woonvormen die aansluiten bij deze vraag naar goedkope koop, zoals microwoningen (tiny- en skinny-houses, zie vervolg), woningen op erfpacht, maatschappelijk gebonden eigendom, etc.

Ook al is de eerste wens het kopen van een woning, het bestaande aanbod is vaak naar prijs niet meer passend. Een alternatief ligt, naast alternatieve koopvarianten, in de huursector. Om te komen tot vergelijkbare (betaalbare) woonlasten als bij goedkope koop, zou het dan gaan om (sociale) huurwoningen van rond € 600 tot € 650. In afspraken met beleggers verdient ook deze huurklasse aandacht. Daarnaast biedt de ruimte die de minister biedt om 15% van de sociale huurvoorraad toe te wijzen aan deze middeninkomens, vast te leggen in prestatieafspraken, hiervoor potentieel mogelijkheden. Dit betekent dan wel extra druk (en dus noodzakelijke toevoegingen) in de sociale huur om in deze vraag te voorzien.

Naast goedkope koop zien we bij deze middeninkomens een behoefte aan vrije sector huurappartementen (5.000 woningen tot 2030, grotendeels tot € 1.000). In de middenhuur zien we wel particuliere beleggers woningen opkopen. Door de druk op dit deel van de markt dreigt ook hier de prijs snel hoger te worden; te hoog voor de middeninkomens.

- Niet alle woningzoekenden kiezen voor een traditionele woonvorm. Een deel zoekt specifieke woonvormen als tiny-houses, hofjeswoningen, etc. Het gaat in aantallen om een nichemarkt; mogelijk deels vanwege onbekendheid. In beleid zou er ruimte moeten zijn om in kleine aantallen woningen voor deze wensen toe te voegen.

Goedkope koop en middenhuur vraagt inzet van aanvullend instrumentarium: bijvoorbeeld in de vorm van een doelgroepenverordening, bestemmingsplannen met aandeel sociale huur, middenhuur, goedkope koop, speciale bouwvormen (klein bouwen), tijdelijke woonvormen, gezamenlijke werving van beleggers, afspraken met beleggers/ontwikkelende partijen, grondbeleid, etc.

Verduurzaming en kwaliteit bestaande voorraad

Meer dan 90% van de woningvoorraad van 2030 staat er nu al. Waar de vorige conclusies het accent legden op gewenste toevoegingen, is het belangrijk om ook de zorg voor de bestaande woningvoorraad en woonwijken te agenderen. In de analyses hebben we daarvoor enkele indicaties gegeven.

Het is waardevol nader te onderzoeken waar extra inzet wenselijk is om deze woningvoorraad te verbeteren. Op basis van een selectie van vraag- en aanbodindicatoren kunnen we een eerste richting geven voor gebieden waar een vernieuwingsopgave aan de orde is. Bij verhuizing en komst van nieuwe bewoners ligt een kans voor een versnelling in de verduurzaming en kwaliteitsverbetering. In gebieden waar veel ouderen wonen (met een risico van achterstand in onderhoud) en oudere woningen samenvallen, liggen hiervoor kansen door nieuwe bewoners te stimuleren hun woningen aan te passen. Dit kan een impuls krijgen via een gebiedsgerichte aanpak.

3 Groei regionale woningbehoefte

De woningmarkt van Arnhem-Nijmegen staat onder druk. De woningbehoefte is dermate groot dat een tempoversnelling in productie nodig is: van 3.100 woningen per jaar naar 3.400 tot 3.900 woningen per jaar. Dit is inclusief het inlopen van een groot deel van het actuele woningtekort (circa 5.800 woningen tot 2030), waarbij het een keuze is in welke mate en in welk tempo de regio dit tekort wil inlopen.
In de regio Nijmegen is de druk het hoogst, in De Liemers het laagst. Daarbinnen is het actuele woningtekort het grootst in de steden Arnhem en Nijmegen. Het tempo van ontwikkeling is daarbij sterk afhankelijk van de economische conjunctuur. Dit betekent dat de gemeenten er ook rekening mee moeten houden dat de groei op enig moment minder groot is. Dit vraagt een vinger aan de pols en een flexibele adaptieve programmering gericht op te realiseren plannen.

Woningmarkt onder druk

Een belangrijk vertrekpunt voor de regio Arnhem-Nijmegen is dat de regio te kenmerken is als een woningmarkt onder hoge druk. Op grond van marktindicatoren heeft BPD (Bouwfonds Property Development) een kaart samengesteld waarin de druk tussen regio's vergeleken wordt.
In recente analyses van het rijk blijkt dat de subregio Nijmegen te kenmerken is als regio met een relatief hoog woningtekort. Dit geldt in mindere mate ook voor de subregio Arnhem. Voor De Liemers geldt dit minder. Al zijn er binnen de subregio's de nodige verschillen. Zo zien we in verschillende indicatoren dat de stedelijke gebieden van Arnhem en Nijmegen een hogere woningmarktdruk kennen dan de meer suburbane en landelijke gemeenten. In De Liemers zien we dat Westervoort en Duiven een grotere woningmarktdruk hebben vanwege de samenhang met de Arnhemse woningmarktregio.

Gelet op de huidige ervaren druk op de woningmarkt heeft de rijksoverheid als één van haar speerpunten opgenomen dat de woningproductie omhoog moet. Dit krijgt in enkele stedelijke regio's vorm via een woondeal. Ook de Provincie Gelderland wil samen met de regio's werken aan deze tempoversnelling. Dit onderzoek biedt mede een bouwsteen om hier verder handen en voeten aan te geven.

Figuur 3.1: druk op de regionale woningmarkt in twee beelden, links drukindicator BPD (rood = hoge druk op de woningmarkt, blauw = beperkte druk op de woningmarkt), rechts verdeling actueel regionaal tekort aan woningen

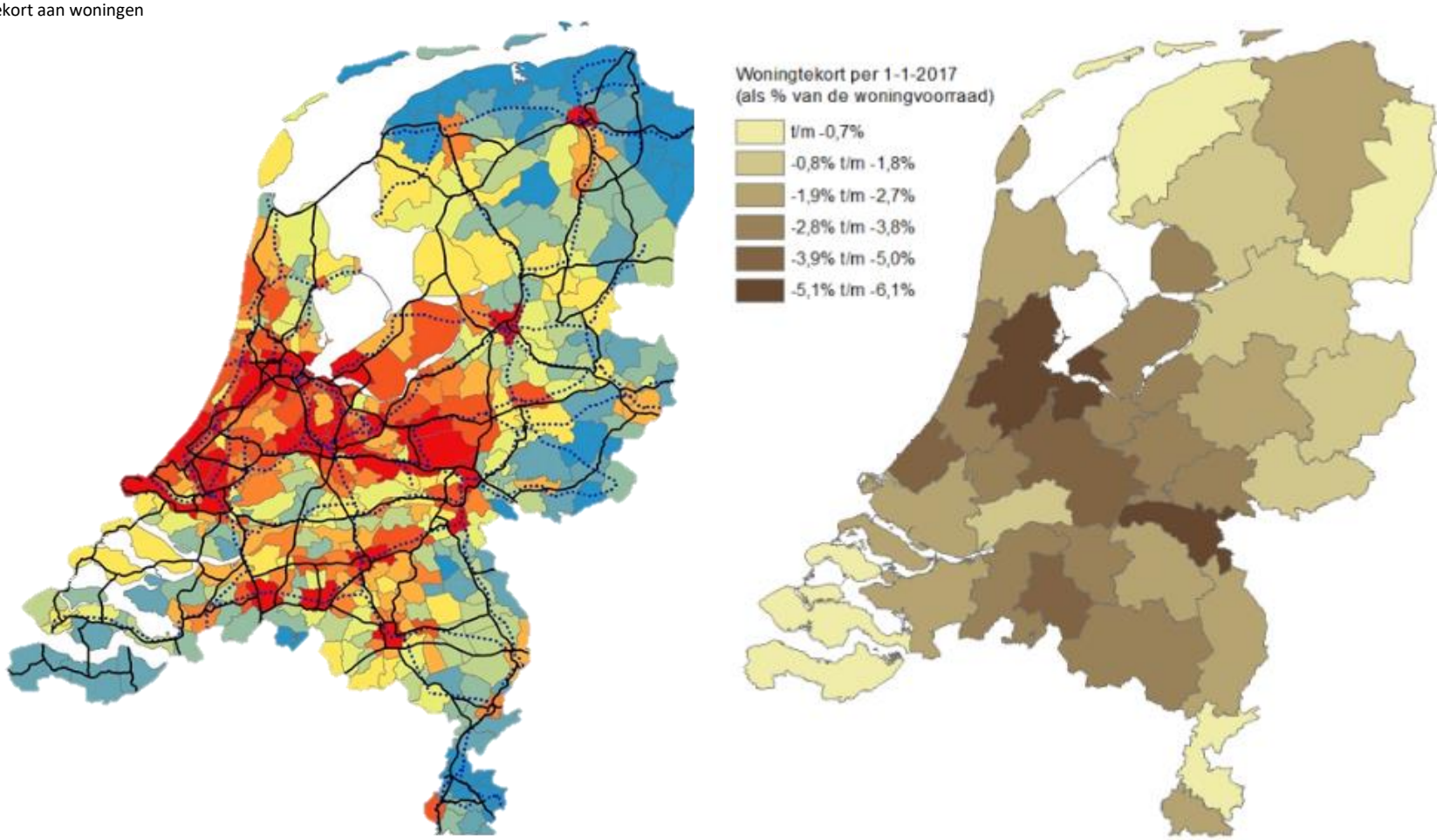

Bron: BPD (links), Ministerie BZK 2018 (rechts).

De Provincie Gelderland heeft een recente prognose uitgewerkt voor de verschillende regio's. Volgens deze prognose kent de regio Arnhem-Nijmegen tot 2040 nog een groei van 36.700 huishoudens. Het leeuwendeel van deze groei zien we in de periode tot 2025: 22.700 huishoudens. Na 2030/2035 vlakt de groei af.

De woningbehoefte wordt niet alleen bepaald door de huishoudensgroei. Nu al zijn er huishoudens die een woning wensen, maar deze niet kunnen vinden. Dit betreft in de benadering van het rijk 25-plussers die lang bij ouders thuis, op kamers of in recreatiewoningen wonen of logeren bij familie of vrienden. Dit duiden we aan als het actuele woningtekort. Dit woningtekort verschilt tussen de delen van de regio. In de subregio Nijmegen wordt deze geraamd op 7,1% van de woningvoorraad, in de subregio Arnhem op 4,1% en in De Liemers op 2,0%. Ook deze huishoudens zoeken de komende jaren een huis.

Figuur 3.2: bevolkingsontwikkeling van betekenis voor woningbehoefte op termijn

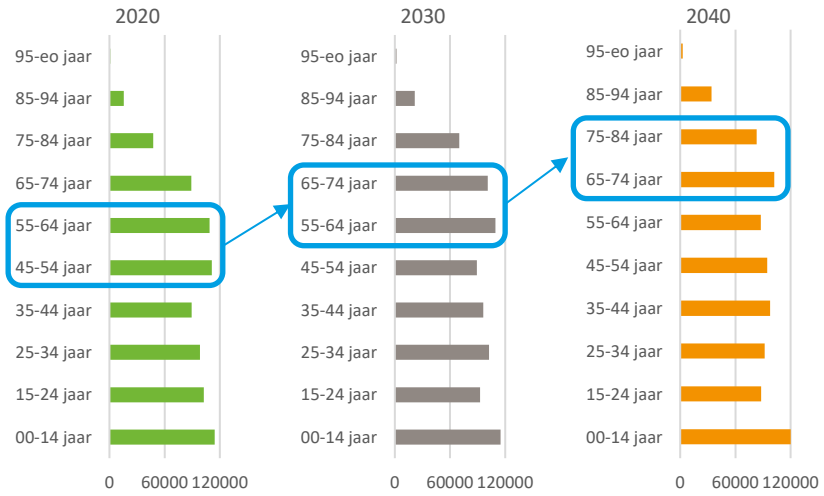

Bron: Provincie Gelderland 2019.

Volgen huishoudensgroei, verminderen woningtekort

Voor de regionale huisvestingsopgave is het wenselijk enerzijds in te spelen op de groei van het aantal huishoudens, anderzijds in te spelen op het gedeeltelijk oplossen van het woningtekort. Vanuit de rijksoverheid is een algemeen gangbaar uitgangspunt dat een woningtekort van 1,5% tot 2% staat voor een gezond functionerende woningmarkt (bron: PBL, Planbureau voor de Leefomgeving). In dat geval is er nog enige schaarste wat onder meer bijdraagt aan het waardebehoud van vastgoed. Daarom hanteren we als aanname in de analyses een inloop tot een tekort tot 2%. Deze inloop spreiden we gelijkmatig over de periode tot 2030.

Figuur 3.3: woningbehoefte subregio's 2019 - 2040, huishoudensgroei + inloop woningtekort

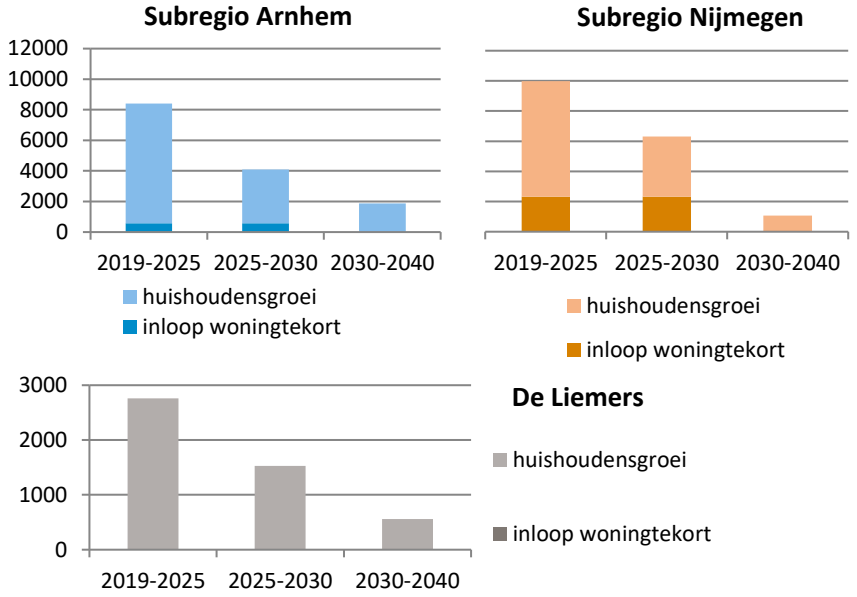

Bron: provinciale prognose, inclusief inloop woningtekort.

De overzichten laten eerst een behoorlijke woningbehoefte zien. De mogelijke inloop van het woningtekort speelt op korte termijn en spreidt zich over de regio. De exacte verdeling per gemeente is indicatief. Daarom hebben we alleen het subregionale getal hier opgenomen (in de factsheets is een indicatieve vertaling per gemeente meegenomen). Na de sterke groei de komende jaren is op termijn de groei van de woningbehoefte minder groot. Oorzaak hiervan is dat veel babyboomers dan reeds een klein huishouden vormen waardoor de gezinsverdunning nog beperkt is. Ook verlaat deze (grote) generatie dan de woningmarkt (zie figuur 3.2). Dan worden ook de doorrekeningen onzekerder.

In de subregio Nijmegen is deze teruggang relatief groot. De gemeente Nijmegen heeft dit nader geanalyseerd. Zij stellen vast dat Nijmegen een blijvende instroom van studenten (inclusief internationale studenten) kent. De instroom die de gemeente Nijmegen na 2030 prognosticeert komt in deze cijfers niet terug. Tussen 2030 en 2040 gaat het in Nijmegen om een behoefte van 250 tot 500 woningen per jaar. Gelet op de continue instroom van studenten is dat een waarschijnlijke ontwikkeling die onvoldoende in de provinciale prognose (op basis van Primos 2019) terugkomt.

Tabel 3.1: woningbehoefte per gemeente in beeld 2019 - 2040

	Inloop woningtekort tot 2%	Huishoudensgroei 2019 - 2025	Huishoudensgroei 2025 - 2030	Huishoudensgroei 2030 - 2040
Subregio Arnhem	**1.150**	**7.830**	**3.530**	**1.880**
Arnhem		4.500	2.370	1.520
Lingewaard		1.130	430	200
Overbetuwe		1.400	410	180
Renkum		420	130	0
Rheden		340	150	10
Rozendaal		40	40	-30
Subregio Nijmegen	**4.100**	**7.660**	**3.980**	**1.070***
Berg en Dal		470	210	100
Beuningen		540	160	110
Druten		450	290	200
Heumen		180	110	-40
Mook en Middelaar		210	80	30
Nijmegen		5.240	2.770	480
Wijchen		570	360	190
Subregio De Liemers	**0**	**2.760**	**1.530**	**560**
Doesburg		50	30	-10
Duiven		330	120	120
Montferland		990	520	30
Westervoort		290	80	20
Zevenaar		1.100	780	400

Bron: provinciale prognose, inclusief inloop woningtekort Primos 2019.

Rekening houden met veranderlijke tijden

Uit de cijfers blijkt een urgentie om op korte termijn een flinke bouwproductie te realiseren. De mate waarin de regio daarbij het woningtekort wil inlopen is een beleidskeuze. In het huidige tijdsgewricht van druk op de woningmarkt ligt het voor de hand te koersen op een versnelling van woningbouw. Tot 2025 zouden in de regio jaarlijks ruim 3.400 woningen toegevoegd moeten worden voor de huishoudensgroei en nog eens ruim 500 woningen voor inloop woningtekort naar 2% in 2030. De realisatie de afgelopen vier jaar lag lager; gemiddeld 3.100 toegevoegde woningen per jaar. Om in te spelen op de geraamde behoefte is een tempoversnelling noodzakelijk. Tegelijkertijd zien we ook dat de behoefte fluctueert met de economie. Tijdens de economische crisis lag de productie substantieel lager; door gebrek aan koopkrachtige vraag. Dat zegt minder over de woningbehoefte dan over de economische conjunctuur. Maar ook nieuwe ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de woningbehoefte. Zo kan het doortrekken van de A15 richting De Liemers de bereikbaarheid in delen van de regio vergroten, wat invloed kan hebben op de spreiding van de woningbehoefte.

Deze onzekerheden leren ons ook dat we de ramingen met enige voorzichtigheid moeten hanteren. Op dit moment is de behoefte groot. Door economische conjunctuur kan dit per periode verschillen. Het is daarom enerzijds wenselijk om in deze tijd in te spelen op de aanwezige behoefte en anderzijds om een vinger aan de pols te houden. Monitoren van bijvoorbeeld de inloop van het woningtekort is dan ook het advies.

4 Diversiteit aantrekkelijke woonmilieus

Een gevarieerde aantrekkelijke woonomgeving en goed woonaanbod zijn kwaliteiten van de regio. Een goed functionerende woningmarkt is dan ook van belang voor woningzoekenden en heeft ook betekenis voor het regionale vestigingsklimaat, bereikbaarheid en voorzieningen. Verschillende *woonmilieus* hebben een verschillende functie in de ontwikkeling van de regio, blijkend uit de *leefstijlen* die er naar toe trekken. Zo zien we woonmilieus die in trek zijn bij vestigers van buiten de regio en zo betekenis hebben voor het vestigingsklimaat; zoals Arnhem, Nijmegen, Oosterbeek, Rozendaal, Velp, Berg en Dal, Beek en Malden. Terwijl andere woonmilieus juist betekenis hebben voor lokale gemeenschappen en lokale verbondenheid; dit zien we op veel plekken in De Liemers, De Betuwe en in stadswijken. De steden hebben een functie voor een breed palet aan starters op de woningmarkt. Het waarderen van de verschillende woonmilieus zorgt ervoor dat iedereen iets van zijn gading vindt in delen van de regio. Het pallet aan woonmilieus is daardoor een kracht van de regio: dus meer aansluiten bij de aanwezige omgevingskwaliteiten.

Roltrapregio Arnhem-Nijmegen

De regio Arnhem-Nijmegen bestaat uit verschillende woonmilieus. Daarbij zien we een regionale woningmarkt die werkt als een roltrapregio. Jongeren komen via de steden Arnhem en Nijmegen de regio in en verhuizen vervolgens als gezin naar regiogemeenten. Daarbij blijkt de regio een aantrekkelijk woongebied voor nieuwkomers. Toch zien we binnen dit meer globale plaatje een aantal meer specifieke functies op de regionale woningmarkt.

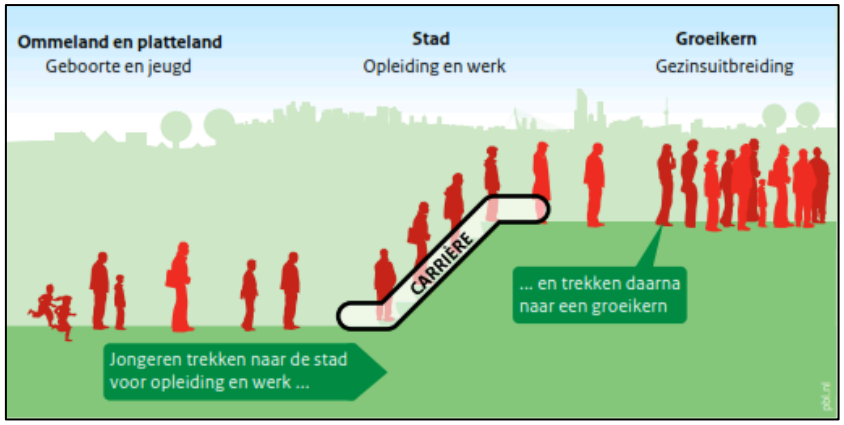

Steden veel doorstroming, woonmilieus rond de stad meer vestiging van buiten

De steden Arnhem en Nijmegen kennen een zeer dynamische woningmarkt, waar mensen binnen de gemeente in meerdere stappen verhuizen om wooncarrière te maken. De doorstroming binnen de gemeente is hier relatief groot. Het aantal vestigers is weliswaar groot, maar ten opzichte van doorstromers beperkt. De gemeenten rondom de steden laten een meer stabiele bewoning zien.

Om dit nader te duiden hebben we per wijk in beeld gebracht waar mensen bij verhuizing vandaan komen. Dit geeft een beeld van de regionale woningmarkt.

Figuur 4.1: verhouding tussen verhuizers uit de regio (binnenverhuizers) en verhuizers van buiten de regio (vestigers)

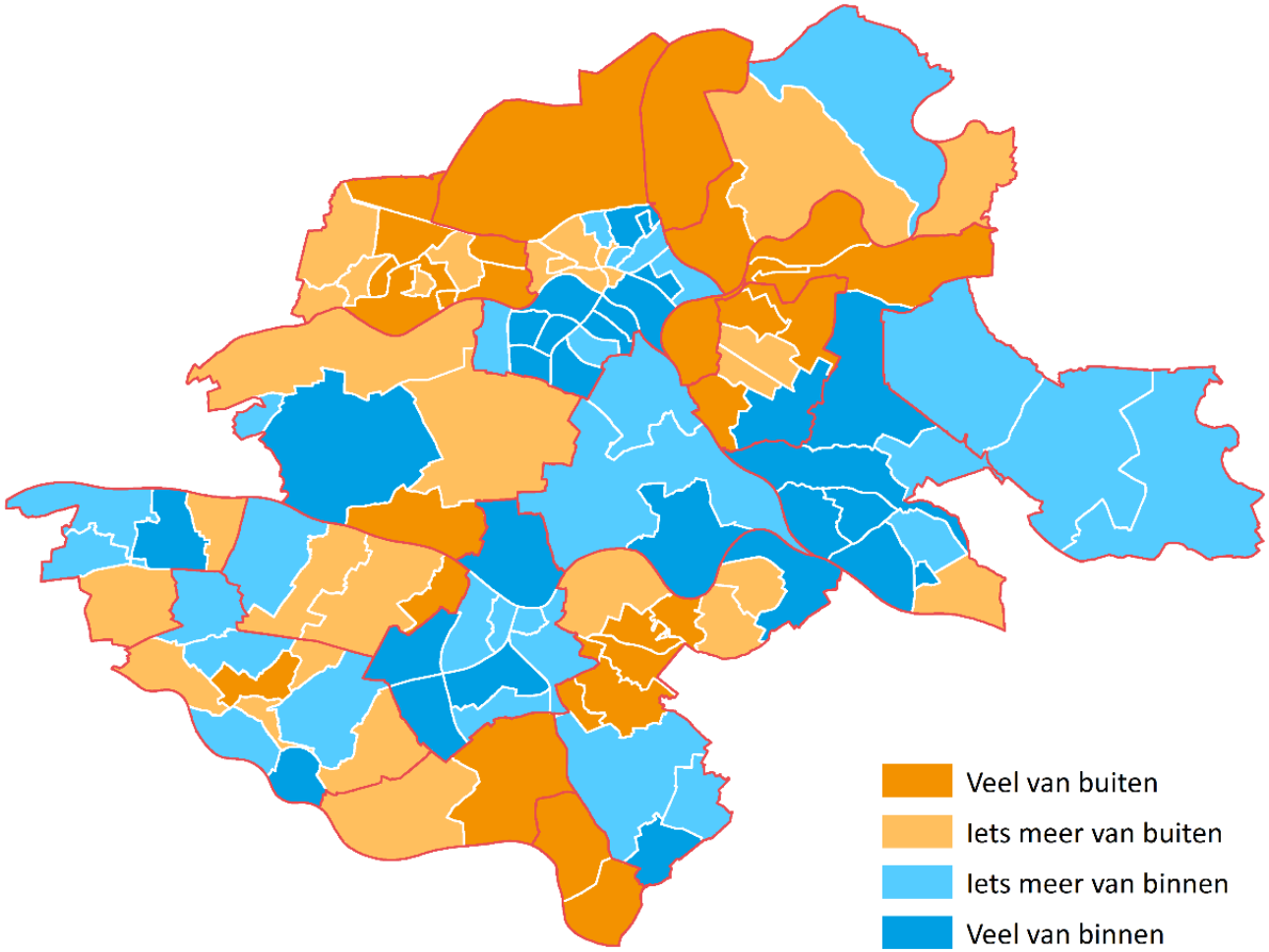

Bron: CBS-Microdata.

Uit deze kaart blijkt dat er binnen de gemeenten Arnhem en Nijmegen veel doorstroming is (ten opzichte van vestigers van buiten de regio). Ook in De Liemers en in delen van de Betuwe zien we verhoudingsgewijs veel verhuizingen van binnen de regio. Kernen als Oosterbeek, Doorwerth, Rozendaal, Velp, Westervoort, Beek, Berg en Dal en Malden trekken veel vestigers van buiten de regio. Dit zijn in belangrijke mate ook kernen met een aanbod van duurdere koopwoningen. Leefstijl is hierbij een verklarende factor.

Leefstijlen per locatie

Er zijn verschillende leefstijlbenaderingen die inzicht bieden in keuzes van woonconsumenten. Vertrekpunt hierbij is de waardeoriëntatie van huishoudens. In grote lijnen is daarbij onderscheid te maken tussen leefstijlen met een meer traditionele waardeoriëntatie (rust, veiligheid, wonen met bekenden) en een (post-)moderne waardeoriëntatie (beleving, diversiteit, individualistisch). Een ander onderscheid betreft de statusgevoeligheid van leefstijlen. De verschillende waarden zijn weergegeven in de volgende figuur. Voor een nadere uitleg van de leefstijlgroepen verwijzen wij u naar de bijlage.

We hebben de oriëntatie van leefstijlen per wijk in beeld gebracht. Daaruit blijkt dat voor starters leefstijl niet zozeer onderscheidend is. Bij starters is de stad in grote mate in trek. Bij doorstromers is dit onderscheid er wel. Juist de gebieden die in trek zijn bij doorstromers van buiten de regio trekken leefstijlen met een post-moderne waardeoriëntatie en/of hoge statusgevoeligheid. Gebieden die meer lokaal woningzoekenden trekken, kenmerken zich meer door een traditioneel waardepatroon.

In de bijlage is per gemeente aangegeven welke leefstijlen volgens deze benadering dominant aanwezig zijn.

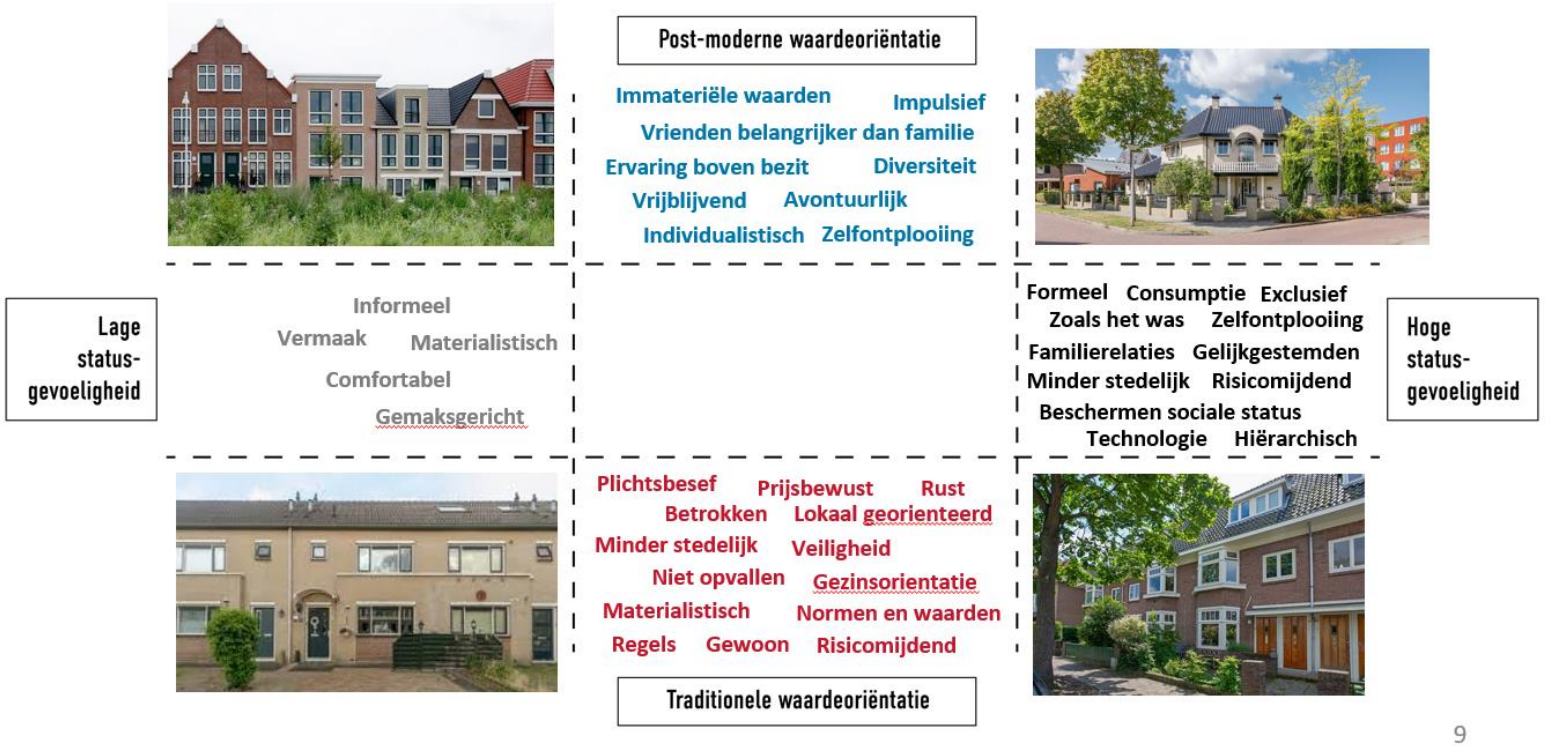

9

Figuur 4.2: waardeoriëntatie verschillende leefstijlen in de regio (2008 - 2017), percentage van totaal aantal starters en doorstromers

Starters (post-)moderne waardeoriëntatie

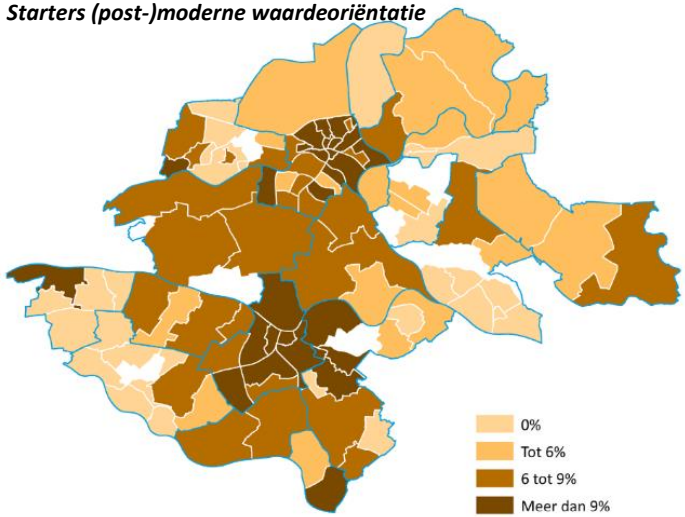

Doorstromers (post-)moderne waardeoriëntatie

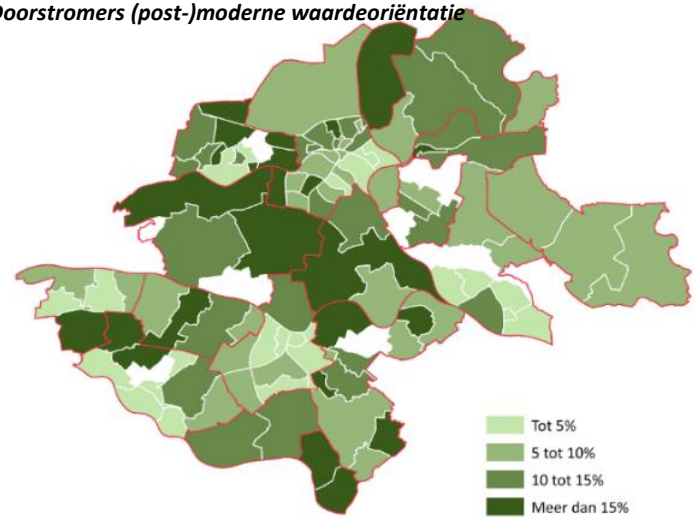

Starters traditionele waardeoriëntatie

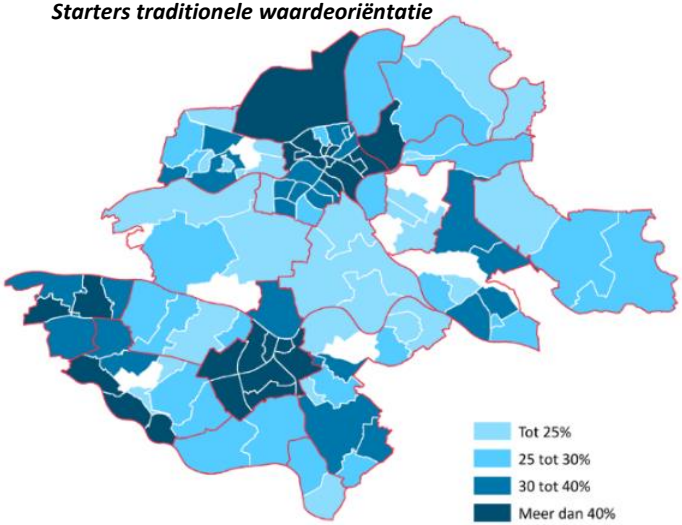

Doorstromers traditionele waardeoriëntatie

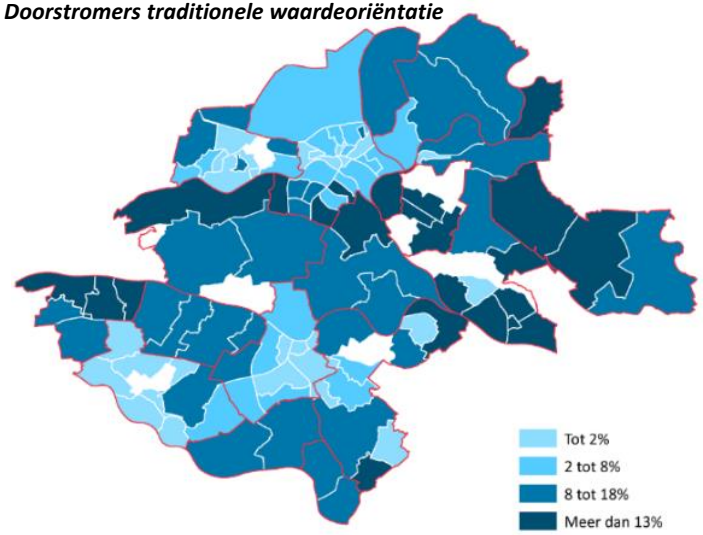

**Voor de witgekleurde gebieden zijn onvoldoende beschikbare gegevens om representatieve uitspraken te doen.*

Bron: CBS-Microdata, bewerking Companen.

Juist in enkele gebieden met veel vestigers zien we specifieke leefstijlen naar voren komen. Dit betekent voor het (sub)regionale woonbeleid dat er onderscheid te maken is naar woonmilieus die kansrijker zijn voor het aantrekken van nieuwkomers en woonmilieus die meer betekenis hebben voor lokale woningzoekenden. Hierbij speelt niet alleen de woning een rol, maar veel meer nog omgevingskwaliteiten zoals uitstraling, bereikbaarheid, voorzieningen, nabijheid natuur en recreatie, afstand tot werkgelegenheid of onderwijs. In de subregionale woonagenda's is het daarom van belang de woonopgaven niet alleen in termen van woningtypen te formuleren, maar nadrukkelijk ook in andere omgevingskwaliteiten.

Het meest kansrijk daarbij is om in de profilering van gebieden aan te sluiten bij het versterken van de huidige kwaliteiten. Dat biedt mensen keuzemogelijkheden waarmee optimaal aangesloten wordt bij de lokale en regionale woonbehoefte. In regionaal verband is afstemming van (woonmilieu)kwaliteiten daarom wenselijk.

Er ligt daarmee ook een basis voor het verbinden van economisch vestigingsbeleid en het te formuleren woonbeleid. Zo is aan te geven welke waarden, en daarmee ook welk woonproduct, potentieel kansrijk is vanuit de profilering van de regio: in grote lijnen betreft dit de minder stedelijke woonmilieus op het zand van de Veluwe en het Rijk van Nijmegen, waarbij bijvoorbeeld de landschappelijke kwaliteit en bereikbaarheid volgens deelnemers aan het marktpanel belangrijke kwaliteiten zijn.

5 Mismatch van vraag en aanbod om op te lossen

De mismatch tussen vraag en aanbod op de regionale woningmarkt wordt steeds groter. Dit is vooral het gevolg van het groeiende aantal kleine huishoudens. Dit vertaalt zich in een behoefte aan gemaksvriendelijke kleine woningen, zoals appartementen. In de sociale huursector is er in de hele regio een transformatieopgave van traditionele rijwoningen naar kleinere woningen voor 1- en 2-persoonshuishoudens. In de koopsector spreidt de behoefte zich over verschillende categorieën en prijsklassen. Per subregio en binnen subregio's zijn er accentverschillen in de behoefte. Zo is in de subregio Arnhem de behoefte aan middenhuur en koopappartementen relatief groot. In de subregio Nijmegen is de behoefte in de sociale huur groter, waar in De Liemers de opgave in het goedkope koopsegment juist groot is.

Koop- en huurmarkt onder druk

Voor de koop- en huurmarkt zijn er verschillende indicatoren voor de druk op de woningmarkt. Uit deze indicatoren blijkt een oplopende druk in de koop- en huurmarkt, maar ook een spreiding van deze druk.

Koopmarkt hogere prijzen afnemend aanbod

Dit blijkt voor de koopsector uit oplopende verkoopprijzen en een groeiend aantal transacties. De sterk gestegen gemiddelde verkoopprijzen komen enerzijds door prijsstijgingen bij bepaalde woningen, anderzijds doordat het aantal verkochte dure (waaronder vrijstaande) woningen is toegenomen (waardoor de gemiddelde verkoopprijs stijgt). Het aantal transacties neemt recent weer af. Dit komt door minder passend aanbod, wat blijkt uit een afnemende keuzemogelijkheid van woningzoekenden die opteren voor een koopwoning.

Figuur 5.1: gemiddelde transactieprijs (boven) en aantal transacties (onder) 2008 - 2018

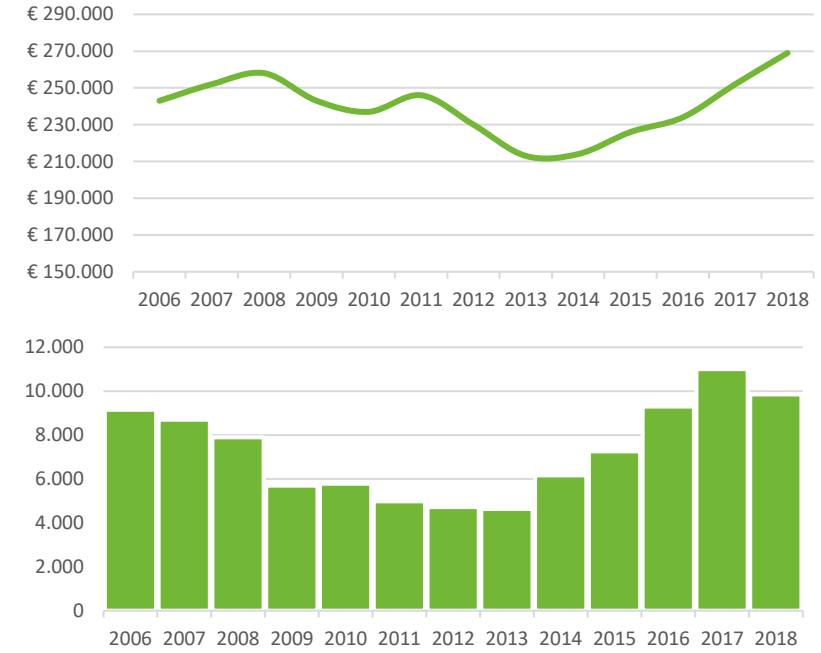

Bron: Woningmarktcijfers.nl.

Figuur 5.2: keuze-index koopwoningen 2018-2019, (index rond 6-8 staat voor gezonde marktspanning, lager dan een 6 is een overspannen markt)

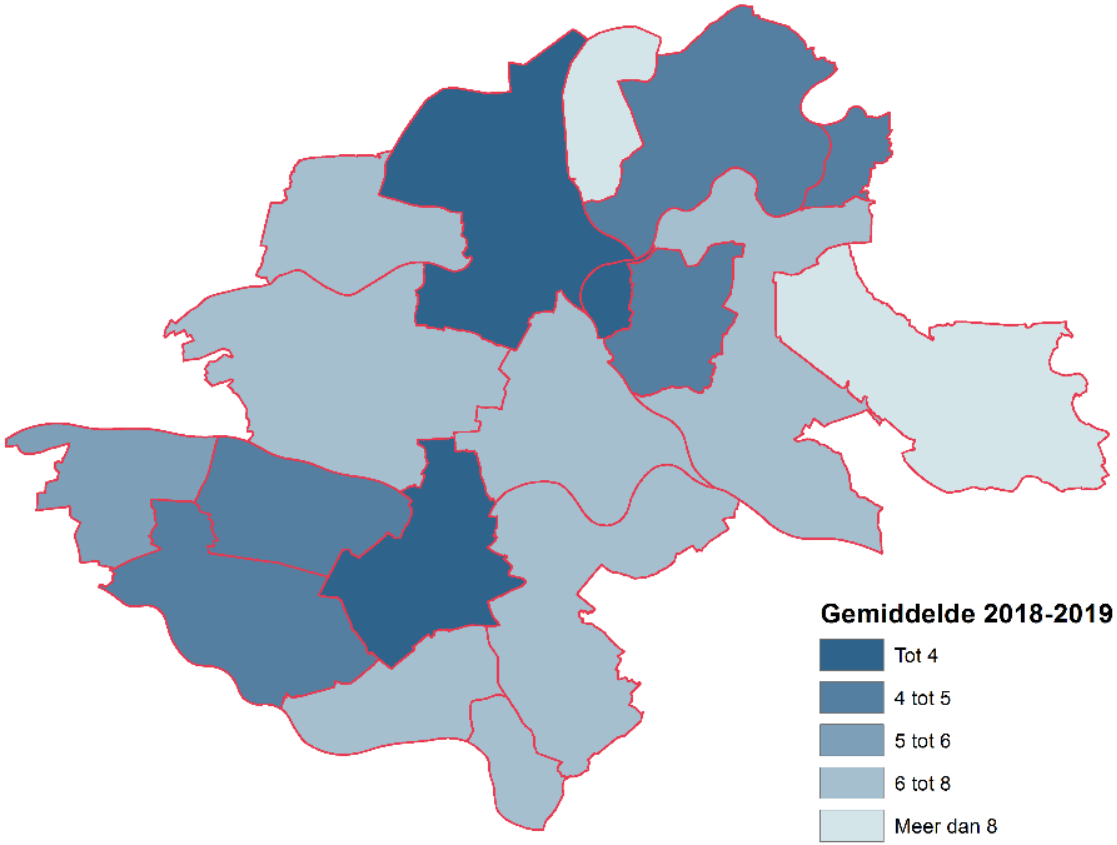

Bron: woningmarktmonitor Gelderland.

Met name in en rond Arnhem en Nijmegen is de spanning op de koopwoningmarkt relatief groot. In de gemeenten Rozendaal en Montferland is de spanning relatief beperkter. In Rozendaal komt dit door het specifieke (dure) woonmilieu waardoor deze gemeente een selectieve vragersgroep trekt, in Montferland is waarschijnlijk een behoorlijk woningaanbod hierin bepalend.

Druk sociale huur woningcorporaties in centrumgemeenten

Figuur 5.3: gemiddeld aantal reacties op vrijkomende sociale huurwoningen woningcorporaties 2018

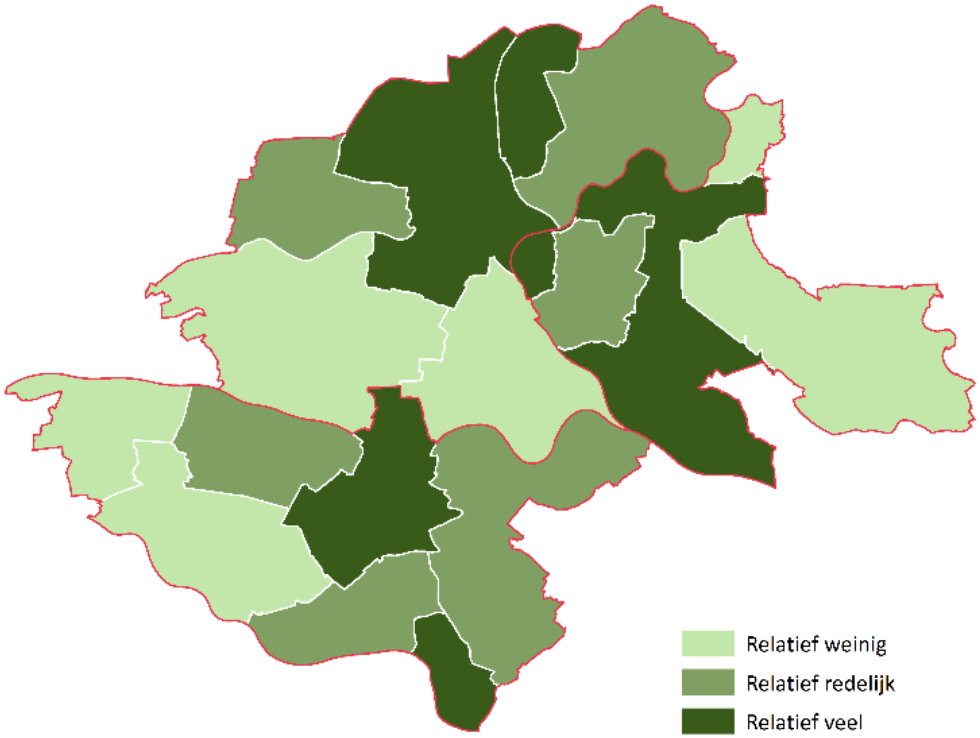

Bron: Enserve.

In de sociale huur zien we een vergelijkbaar patroon van druk in de grote steden en minder druk in de meer landelijke gemeenten. Uitzonderingen zijn de gemeenten Mook en Middelaar, Westervoort, Zevenaar en Rozendaal waar veel reacties zichtbaar zijn op vrijkomende huurwoningen; waarschijnlijk door gebrek aan aanbod en/of beperkte doorstroming waardoor weinig woningen beschikbaar komen. Ook verkoop en herstructurering van sociale huur-woningen zijn bepalend voor een hogere druk op de sociale huursector.

Toekomstige woningbehoefte in beeld

De bevolking verandert van samenstelling: meer kleine huishoudens meer ouderen. Daarnaast zien we dat mensen een (veranderende) woonwens hebben. Wij hebben een analyse gemaakt van de verwachte verhuizingen op de regionale woningmarkt. Daarbij zijn we uitgegaan van feitelijke verhuisbewegingen per doelgroep en het feitelijke aanbod dat zij in de bestaande voorraad achterlaten. Dit hebben we geïndexeerd naar de prijsniveaus anno medio 2019. Voor de woonwensen sluiten we aan bij de resultaten van het landelijke woningmarktonderzoek WoON2018. Zo krijgen we een beeld van de gewenste woonsituatie voor verschillende groepen. Op basis van demografische ontwikkelingen hebben we dit vertaald naar een veranderende woningvraag.

Figuur 5.4: woonwensen verschillende doelgroepen 2019 - 2025

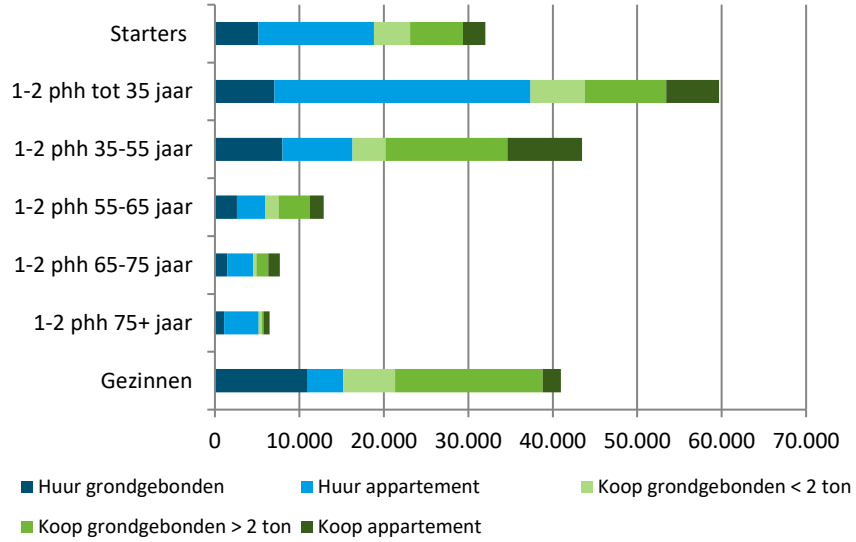

Bron: WoON2018, bewerking Companen.

De vraag van kleine huishoudens richt zich in belangrijke mate op appartementen. De vraag van ouderen is daarbij relatief klein, maar neemt door de vergrijzing wel in omvang toe.

Hiermee krijgen we per subregio in beeld waar bij optimale doorstroming de mismatches tussen vraag en aanbod zich voor gaan doen. Deze vraag vertaalt zich als volgt naar fricties op de regionale woningmarkt.

Figuur 5.5: fricties vraag en aanbod bij optimale doorstroming, inclusief inloop actueel woningtekort 2019 - 2030 (kleur van pijlen verwijzen naar kleur toelichtende tekstvakken)

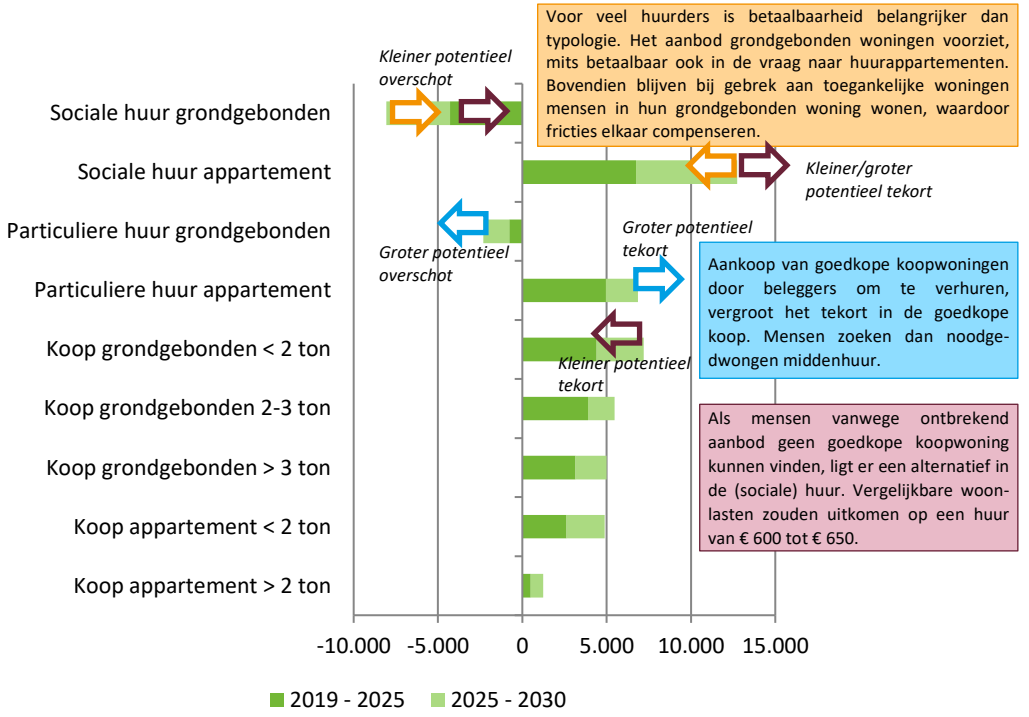

Bron: WoON2018, CBS-Microdata 2018, bewerking Companen.

De (mis)matches op de woningmarkt zijn niet 1-op-1 te vertalen naar een woningbouwprogramma. Dit vraagt nadere keuzes: bijvoorbeeld op welke vraag je je wilt richten als subregio of gemeente. Zeker als je niet alle tekorten in de geschetste tijd kunt oplossen. Kies je voor een programma gericht op bedienen van de directe vraag van starters en mensen aan de onderkant van de markt, voor doorstroming, of bijvoorbeeld een ongedeelde regio? Deze keuzes hebben betekenis voor het te realiseren programma. De volgende noties geven richtingen aan vanuit de geconstateerde woningvraag en bieden daarmee een bouwsteen voor de geschetste keuzes.

Bij een deel van de geconstateerde mismatches zullen marktpartijen en consumenten ervoor zorgen dat deze opgelost worden. Dat is niet bij alle segmenten even makkelijk. Bij sociale huur, middenhuur en goedkope koop is inzet van aanvullend instrumentarium nodig om realisatie van woningen te borgen.

In de sociale huur zien we daarbij een belangrijke veranderopgave van 'traditionele rijwoningen' naar appartementen. Dit hangt samen met het groeiende aantal kleine huishoudens (eenverdieners) dat zich op de sociale huur richt. Het gaat hun daarbij overigens niet zozeer om een gestapelde woning. Vaak wordt een appartement als synoniem gezien voor een toegankelijke/gemaksvriendelijke kleine woning. De beweging in de sociale huur is dan ook meer te typeren als een beweging van traditionele rijwoningen naar kleinere functionele woningen.

In de middenhuur zien we een groeiende behoefte; vooral bij appartementen. Dan gaat het om woningen tot circa € 900/€ 1.000. Door prijsstijgingen zijn er steeds minder woningen in deze prijsklasse beschikbaar. De behoefte aan grondgebonden woningen in de middenhuur is relatief beperkt. In de praktijk verhuizen mensen hier wel naar toe: met name vanuit een praktische noodzaak (tussen twee woningen in, bij gebrek aan alternatief aanbod of bij echtscheiding).

In de koopsector is de behoefte verspreid over de verschillende segmenten naar typologie en prijsklasse. Bij goedkope koop (tot € 200.000) is er wel behoefte, maar door prijsstijging steeds minder aanbod. Bovendien wordt een deel van deze woningen opgekocht als belegging en verhuurd. Ook woningen die circa vijf jaar geleden nog als kwalitatief kwetsbaar werden getypeerd, kennen stijgende prijzen en hebben vaak een prijs boven € 200.000. Het is echter de vraag of deze woningen uiteindelijk voldoende toekomstwaarde hebben (constructief en energetisch). Bij het invullen van de behoefte aan goedkope rijwoningen is het belangrijk om enerzijds voldoende toekomstkwaliteit te realiseren en anderzijds een kwaliteit die passend is bij de prijs. Dit betekent doorgaans een kleinere woning. Voor het beleid is het dan ook belangrijk strategieën te ontwikkelen hoe gemeenten (duurzaam) in kunnen spelen op de behoefte aan deze goedkope koopwoningen, rekening houdend met bouwkosten, prijsniveaus en toekomstwaarde van woningen.

Een alternatief voor een deel van de mensen die goedkope woning willen kopen, ligt in de huursector. Om te komen tot vergelijkbare (betaalbare) woonlasten als bij de goedkope koop, zou het dan gaan om (sociale) huurwoningen van rond € 600 tot € 650. De ruimte die de minister biedt om 15% van de sociale huurvoorraad toe te wijzen aan deze middeninkomens, vast te leggen in prestatieafspraken, biedt hiervoor potentiele mogelijkheden.

Figuur 5.6: fricties vraag-aanbod bij optimale doorstroming per deelgebied, inclusief inloop woningtekort 2019 - 2025

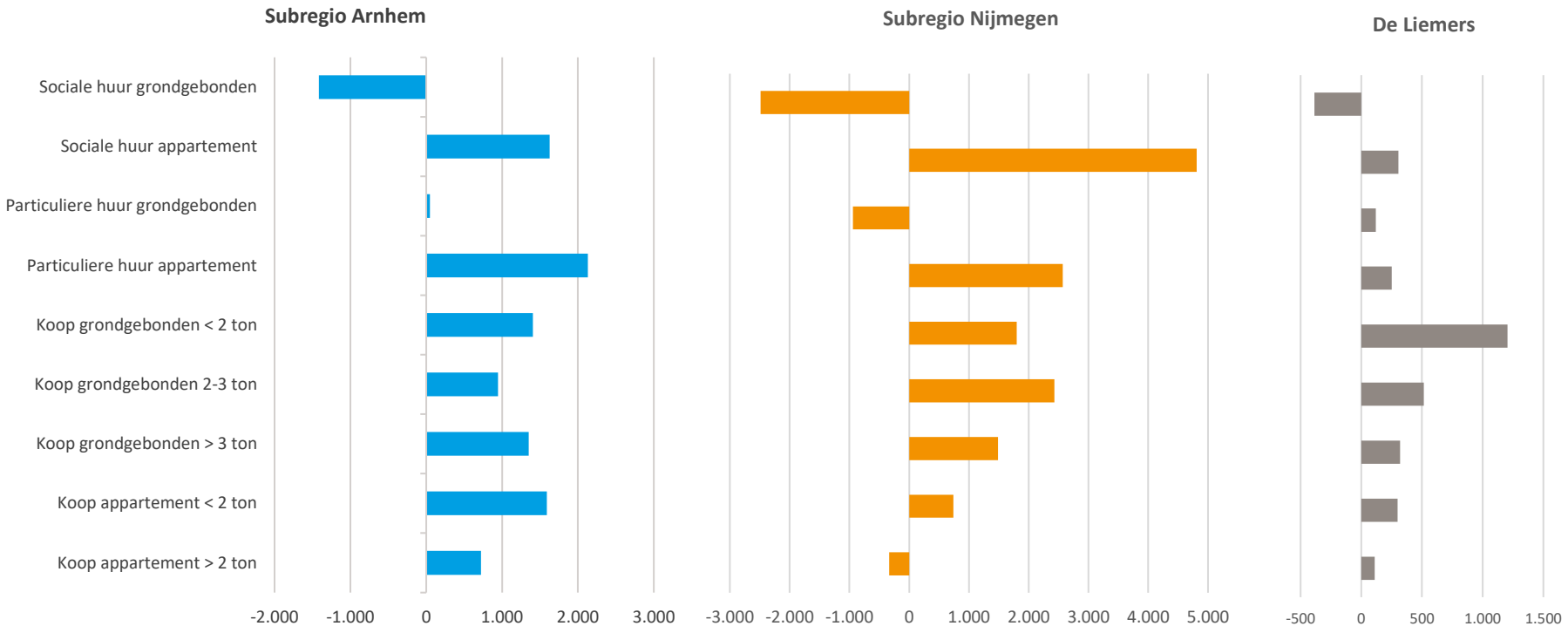

Bron: WoON2018, CBS-Microdata 2018, bewerking Companen.

In de subregio Arnhem zien we een sterkere behoefte aan particuliere huurappartementen en koopappartementen. Ook is er in de dure koopsector een relatief groter tekort. In de subregio Nijmegen is het tekort groot bij sociale huurapprtementen, en meer dan in de andere subregio's, bij de betaalbare koopwoningen (€ 2 tot 3 ton). De Liemers springt eruit met een grote behoefte aan goedkope koopwoningen. Dit aanbod was er altijd in deze regio, maar is door de prijsstijgingen geleidelijk niet meer bereikbaar voor een grote groep huishoudens.

Vergelijking met onderzoek 2016

Ook in 2016 is een regionaal woningmarktonderzoek uitgevoerd, op basis van WoON2015 en de modeldoorrekening via Socrates. Destijds bleek er per saldo geen behoefte aan huurwoningen; op termijn na 2025 zelfs een gewenste afname (vooral in het sociale segment). De vraag naar huurappartementen was vrij stabiel en bij grondgebonden huurwoningen was sprake van een afname. Naar prijsklasse lag het accent bij huurwoningen vanaf de aftoppingsgrenzen; dit was voor de introductie van passend toewijzen. Na de introductie van passend toewijzen zien we doorgaans een daling in de gewenste huurprijs.

De behoefte in de huursector concentreerde zich volgens het onderzoek uit 2016 in de middenhuur. In de sociale huur zouden er voldoende woningen zijn. Inmiddels zien we, en dat blijkt ook uit dit onderzoek, dat de behoefte zich meer spreidt over sociale en middenhuur. Oorzaak is dat grote groepen minder profiteren van de welvaartsgroei en er nieuwe groepen zijn die opteren voor sociale huur (migranten, zorgvragers), waardoor die behoefte is gegroeid in plaats van afgenomen.

De behoefteontwikkeling was er vooral bij grondgebonden koopwoningen (circa twee derde deel) en in mindere mate bij koopappartementen (circa een derde deel van de behoefte). Hierbij waren vooral (net als nu) koopwoningen tot € 180.000 in trek.

Een belangrijke verklaring voor de verschillen is enerzijds het gebruik van een optimistischer economisch scenario waardoor minder mensen gaan huren en meer mensen kopen. Anderzijds waren de huur- en koopmarkt minder gescheiden markten waardoor vragen meer in elkaar overliepen.

6 Betaalbaarheid en sociale huur

De komende jaren groeit met de woningbehoefte ook de behoefte aan sociale huurwoningen. Doordat dit segment vooral gebonden is aan tal van regels (inkomensgrenzen), wordt de behoefte ook sterk bepaald door welvaartsgroei en wetgeving. Bij meer welvaartsgroei daalt de behoefte aan sociale huurwoningen, bij een ruimere definitie van de doelgroep (wettelijk kader) groeit de behoefte. Wij hebben verschillende ontwikkelingen van invloed op de gewenste omvang van de sociale huur in beeld gebracht. Op grond hiervan is de behoefte aan sociale huurwoningen tot 2030 tussen +4.400 woningen (0,4% welvaartsgroei) en +7.800 woningen (0% welvaartsgroei). Dit is tussen 10% en 20% van het aantal te bouwen woningen. Hierbij is rekening gehouden met de extramuralisering van instellingszorg, maar is nog geen rekening gehouden met bijvoorbeeld de komst van meer arbeidsmigranten, veranderend rijksbeleid (eventueel ruimere doelgroep voor sociale huur) of noodzakelijke compensatie van herstructurering of verkoop van sociale huurwoningen. Het is belangrijk om hierbij in regionaal verband af te stemmen op welke wijze de gemeenten en corporaties om willen gaan met het risico van tegenvallende economische groei voor de doelgroep die afhankelijk is van sociale huur. Ook is het belangrijk om af te stemmen hoe de behoefte idealiter over de regio gespreid is.

Zorg voor laagste inkomens

Gemeenten hebben samen met de woningcorporaties een specifieke verantwoordelijkheid voor het huisvesten van groepen die hier op eigen gelegenheid niet toe in staat zijn. Zij zijn grotendeels aangewezen op sociale huurwoningen. De behoefte aan sociale huur wordt deels bepaald aan de hand van woonwensen die huishoudens hebben. Minstens zo belangrijk zijn de toewijzingseisen. Wettelijk is hierbij vastgelegd dat huishoudens met een inkomen tot € 38.035 (prijspeil 2019) tot de doelgroep van woningcorporaties behoren. Voor hen zijn sociale huurwoningen tot € 720 bedoeld.

Behoefteontwikkeling bepaald door diverse onzekerheden

Op grond van verschillende (on)zekere ontwikkelingen hebben we een inschatting gemaakt van de behoefte-ontwikkeling aan sociale huur vanuit de doelgroep van woningcorporaties tot € 38.035 belastbaar per jaar. We richten ons hierbij op meetbare economische, demografische en maatschappelijke trends:

- Effect van de huishoudensgroei (uitgaande van de huishoudensgroei en van de inloop woningtekort tot 2%); uitgaande van een gelijkblijvende huur-kooporiëntatie per leeftijdsgroep. Dit is inclusief de toestroom van nieuwe groepen naar de sociale huur, als gevolg van de extramuralisering van de instellingszorg.
- Effect van veranderende bevolkingssamenstelling en veranderende huur-kooporiëntatie (generatie-effect); waardoor jonge generaties senioren (baby-boomers) meer in een koopwoning wonen dan de voorgaande (vooroorlogse) generatie. Bovendien heeft deze generatie meer pensioen opgebouwd. Hierdoor daalt de behoefte aan sociale huurwoningen.
- Effect van de welvaartsgroei. Dit effect is zeer onzeker en op regioniveau (nagenoeg) niet beïnvloedbaar. We zien door de jaren heen een gestaag dalende welvaartsgroei waarbij het Centraal Planbureau (CPB) voor de komende jaren een verwachting uitspreekt van 0,4% welvaartsgroei. Hierbij plaatsen we wel de kanttekening dat dit tijdelijk (door de conjunctuur) lager kan liggen en daarmee de behoefte aan sociale huur (tijdelijk) hoger kan liggen. Omdat we te maken hebben met vastgoed is

het lastig om te reageren op een dergelijke achterblijvende economische groei. Dit kan ervoor pleiten om uit te gaan van een voorzichtige raming van economische groei; en dus een hoger aantal sociale huurwoningen. Dit betreft echter een beleidskeuze.

Groei van de behoefte aan sociale huur per subregio

Naast deze meetbare effecten zijn er ook andere effecten die of onzeker zijn, maar waarvan de richting nu onvoldoende te duiden is, of betreffen beleidskeuzes. We noemen het beleid van de rijksoverheid waardoor de doelgroep voor de sociale huur potentieel groter of kleiner wordt, de komst van arbeidsmigranten die zich langdurig in Nederland vestigen en eigen beleid ten aanzien van het wel of niet accepteren van scheefheid (hogere inkomens in de sociale huur). Deze minder meetbare aspecten laten we buiten de analyse, maar zijn wel onderdeel van de lokale afwegingen.

Op dit moment is de grens voor sociale huur voor alle huishoudens een belastbaar jaarinkomen van maximaal € 38.035. Het rijk is voornemens deze grens te differentiëren: voor 2- en meerpersoonshuishoudens gaat deze grens omhoog naar € 42.000, waardoor meer gezinnen in aanmerking komen voor sociale huur. Voor 1-persoonshuishoudens gaat deze omlaag naar € 35.000, waardoor minder alleenstaanden in de sociale huur kunnen. Per saldo blijft de doelgroep met deze maatregel ongeveer even groot. Dit heeft op korte termijn geen effect op de omvang van de benodigde sociale huurvoorraad. Op lange termijn (met meer 1-persoonshuishoudens) zal dit leiden tot minder behoefte aan sociale huurwoningen.

Figuur 6.1: ontwikkeling behoefte aan sociale huur per subregio, meetbare effecten tot 2030

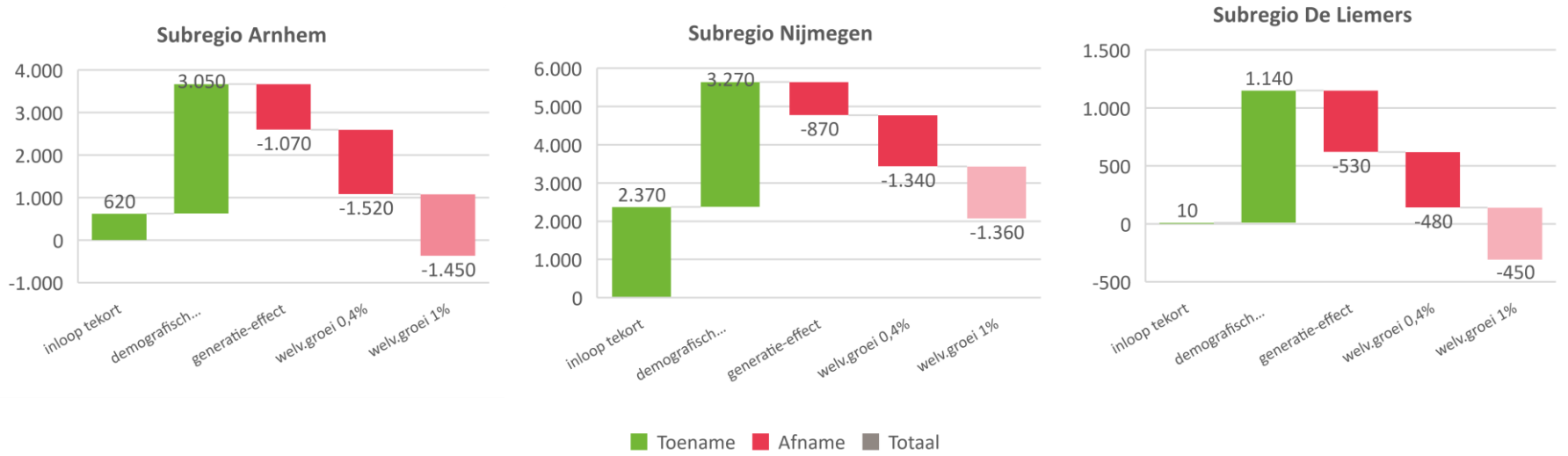

Bron: Waarstaatjegemeente, datawonen, bewerking Companen.

Tussen de regio's zien we duidelijke verschillen in de behoefteontwikkeling sociale huur. Zo heeft subregio Nijmegen een relatief grote groei van de behoefte door inloop woningtekort en de huishoudensgroei. Deze is de eerste periode ook relatief groot in de subregio Nijmegen. Hier is ook de afname als gevolg van het generatie-effect relatief kleiner doordat met name in de stad Nijmegen verhoudingsgewijs minder ouderen en meer jongeren in de sociale huursector wonen.

Bij een stabiele welvaartsituatie of lichte welvaartsgroei zou de behoefte aan sociale huurwoningen tot 2030 in alle subregio's groeien:

- In de subregio Arnhem
  - zonder welvaartsgroei (+2.600)
  - beperkte welvaartsgroei (+1.080)
- In de subregio Nijmegen
  - zonder welvaartsgroei (+4.770)
  - beperkte welvaartsgroei (+3.430)
- In De Liemers
  - zonder welvaartsgroei (+620)
  - beperkte welvaartsgroei (+140)

Het gaat hier om een netto groei van de behoefte. Onttrekkingen van sociale huurwoningen door herstructurering, liberalisatie of verkoop leiden tot extra druk op de resterende sociale huurwoningen en zullen dan ook gecompenseerd moeten worden om dit netto-resultaat te bereiken.

Verschillen tussen gemeenten

Per gemeente verschilt dit beeld door de specifieke opbouw van de doelgroepen in de gemeente, hun woonsituatie en het aanbod sociale huurwoningen. De volgende kaarten geven een beeld van de opgave per gemeente.

Figuur 6.2: aandeel sociale huurwoningen per wijk (boven) en huishoudens in doelgroep woningcorporaties (onder)

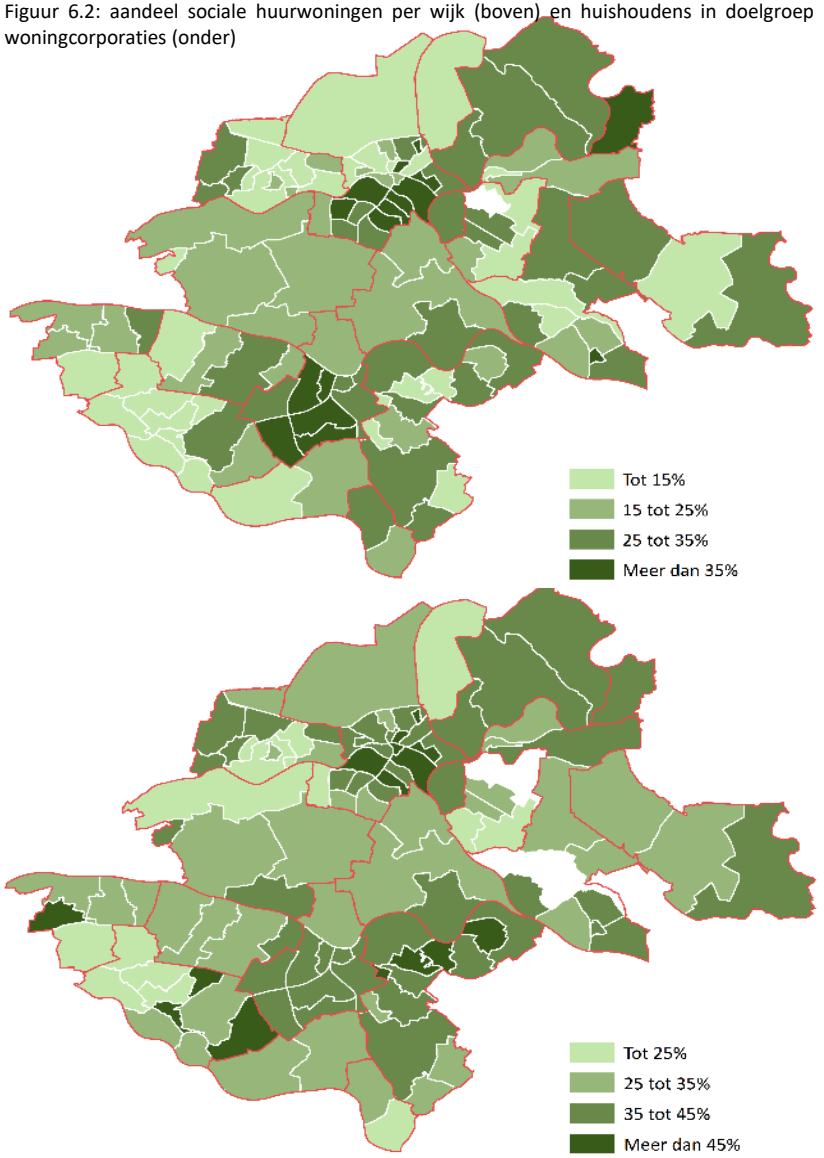

* Voor de witgekleurde vlakken zijn onvoldoende beschikbare gegevens om representatieve uitspraken te doen.

Bron: corporaties regio Arnhem-Nijmegen, waarstaatjegemeente.

We zien met name in de steden Arnhem en Nijmegen een relatief groot aandeel sociale huurwoningen. Hier wonen doorgaans ook veel huishoudens uit de doelgroep. In Doesburg zien we veel sociale huurwoningen, terwijl het aandeel huishoudens in de doelgroep wat beperkter is. In kernen als Beek en delen van Wijchen zien we het omgekeerd. Buiten de steden zijn er doorgaans minder sociale huurwoningen, maar is ook het aandeel huishoudens in de doelgroep voor sociale huur beperkter. Dit is door de jaren heen zo gegroeid. Beleidsmatig brengt dit wel de vraag met zich mee of het wenselijk is deze scheiding in de regio zo te houden, of juist voor meer spreiding van sociale huur over de regio te gaan. De behoefte aan sociale huur lijkt zich namelijk wel te spreiden.

In de tijd zien we dat de vraag zich redelijk spreidt over de verschillende perioden (tot 2025 en tussen 2025 en 2030). Per gemeenten zitten hier verschillen in, bijvoorbeeld als gevolg van de omvang van de inloop van het woningtekort en de mate van vergrijzing door de tijd.

Met name in de subregio Nijmegen is de behoefte aan sociale huur relatief groot. De oorzaak hiervoor is eerder gegeven en heeft te maken met de jongere groepen die in dit deel van de regio in de sociale huur wonen. In De Liemers en de Veluwezoom is de behoefte relatief beperkter; in sommige gemeenten door minder huishoudens in de doelgroep (Zevenaar, Montferland), in andere gemeenten door een behoorlijk aanbod (Rheden en Doesburg). Opvallend is dat in Westervoort en Duiven een behoorlijke behoefte aan sociale huur zichtbaar is. Beide gemeenten zijn ten aanzien van sociale huur onderdeel van de regionale woningmarkt van Arnhem. In de berekende behoefte komt deze druk vanuit de stad tot uitdrukking.

Figuur 6.3: aanvullende behoefte aan sociale huur per gemeente tot 2030, afgezet tegen de totale (kwantitatieve) woningbehoefte per gemeente

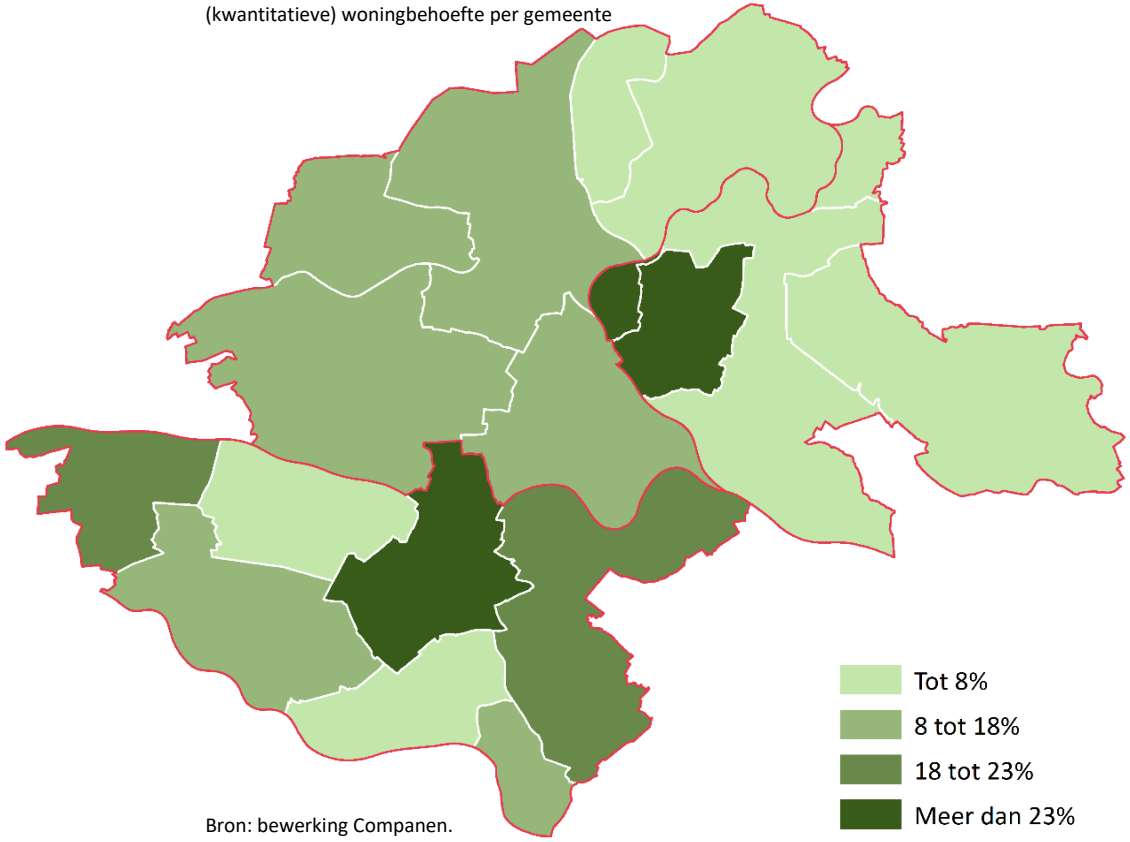

Bron: bewerking Companen.

7 Mogelijkheden tussen huur en koop

Voor mensen met een middeninkomen die willen starten op de woningmarkt zijn sociale huurwoningen niet bereikbaar omdat hun inkomen te hoog is, terwijl zij ook niet in aanmerking komen voor veel koopwoningen omdat hun hypotheekmogelijkheden ontoereikend zijn. Hierdoor is er een groeiende vraag naar woningen in het middensegment. Vanuit de woonwens gaat het hierbij vooral om goedkope koopwoningen (tot € 200.000, grens Besluit Ruimtelijke Ordening) of vrije sector huurappartementen. Het gaat om ruim 12.000 goedkope koopwoningen en bijna 5.000 middenhuurwoningen tot 2030. Dit betreft een complexe investerings- en beleidsopgave. Woningen in deze segmenten zijn snel te duur voor de doelgroepen door continue prijsstijgingen. Dit vraagt dan ook aanvullend instrumentarium: in de vorm van doelgroepenverordening, bestemmingsplannen, speciale bouwvormen (klein bouwen), tijdelijke woonvormen, etc.
In de subregio De Liemers ligt het accent bij goedkope koopwoningen, in de subregio Nijmegen meer in de vrije sector huur. De subregio Arnhem zit hier tussenin; zowel goedkope koop als middenhuur.

Behoefte aan woningen tussen sociale huur en 'reguliere' koop

Het gat tussen de huur- en koopsector groeit. Koopwoningen zijn de afgelopen jaren gestaag duurder geworden. Hypotheekeisen zijn strenger geworden waarbij met name de Loan to Value-eis belemmerend werkt voor mensen die nog geen eigen woning hebben en de woning volledig moeten financieren. Hierdoor zien we een behoefte ontstaan aan goedkope koopwoningen. Als mensen deze woning niet kunnen bemachtigen richten zij zich op een (middeldure) huurwoning. In de vraag-aanbodverhoudingen komt dit terug door een tekort aan goedkope koopwoningen tot € 200.000 (grondgebonden en appartementen) en een tekort aan vrije sector huurappartementen; volgens analyses en marktpartijen vanaf circa € 600 tot € 1.000 (totaal 75% en 25% boven € 1.000). Deze vrije sectorhuurapparte-menten zijn door veel doelgroepen gewenst (starters, jonge 1- en 2- persoonshuishoudens en senioren).

Bij grondgebonden vrije sector huurwoningen is het omgekeerde het geval. Waar een vrije sector huurappartement voor een deel van de woningzoekenden een wens is, zijn grondgebonden vrije sector huurwoningen vooral een alternatief als de oorspronkelijke wens niet verwezenlijkt kan worden. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om ZZP-ers die hun hypotheek niet rondkrijgen. De woonduur in deze woningen is doorgaans relatief kort waardoor woningen ook vaak muteren. Hierdoor zijn deze woningen ook relatief veel beschikbaar. Hier ligt dan ook niet de belangrijkste woningmarktopgave.

Figuur 7.1: behoefte vrije sectorhuur en goedkope koop per subregio 2019 - 2030

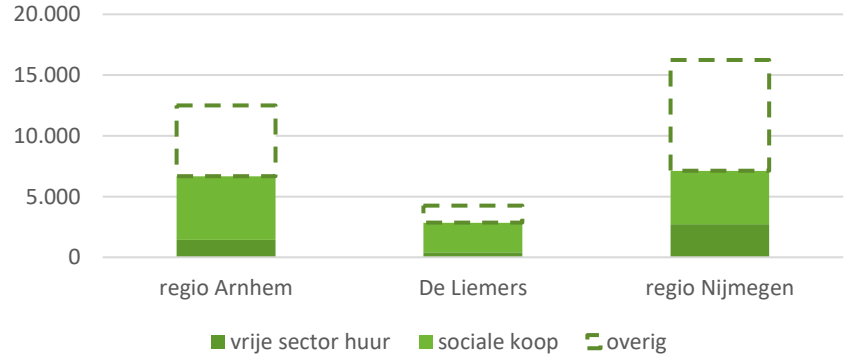

Bron: WoON2018, CBS-Microdata 2018, bewerking Companen.

Figuur 7.2: behoefte goedkope koop tot € 200.000 (links) en vrije sectorhuur (rechts) per gemeente ten opzichte van totale toevoeging 2019 - 2030

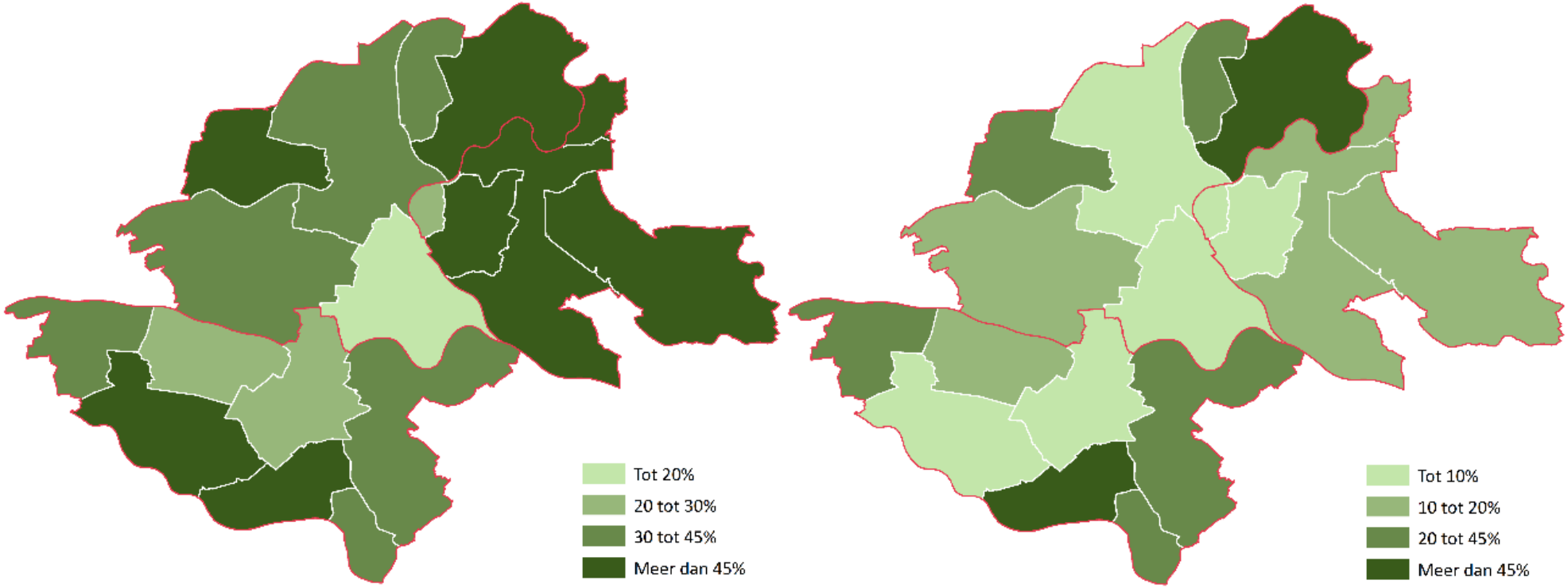

Bron: WoON2018, CBS-Microdata 2018, bewerking Companen.

De behoefte aan goedkope koop is groot in De Liemers (kooporiëntatie in combinatie met minder koopkrachtige vraag), gemeente Renkum en Malden (hoge koopprijzen) en gemeenten als Wijchen en Rheden. In De Liemers is het aanbod net boven € 200.000 wel beschikbaar. Deze woningen waren tot voor kort voor een brede groep bereikbaar. Mocht meer ontspanning komen op de woningmarkt, dan zijn deze woningen weer bereikbaar. De kwaliteit van veel van deze woningen is energetisch en constructief gedateerd. Toevoegingen van goedkope koopwoningen in De Liemers moet dan ook met enige voorzichtigheid gebeuren. Een naar woonlasten vergelijkbaar alternatief in de huur betreft woningen van rond € 600 tot € 650.

Binnen de behoefte aan vrije-sectorhuurwoningen zien we verschillen naar typologie. Zo is er in de steden Arnhem en Nijmegen en in de (meer vergrijzende) gemeenten die hier tegenaan liggen als Heumen, Rheden en Berg en Dal een behoefte aan appartementen. In mindere mate geldt dit voor grote kernen op afstand van de stad, bijvoorbeeld in Overbetuwe, Druten en Zevenaar.

Middensegment (huur & koop) vraagt slimme oplossingen

Voor de subregionale woonagenda is het belangrijk keuzes te maken ten aanzien van realisatie in de middenhuur of goedkope koop. Sociale of goedkope koop sluit meer aan bij de woonwens *van mensen.* Keerzijde is dat deze woningen na realisatie door druk op de markt snel duurder worden en zodoende niet blijvend beschikbaar zijn voor de doelgroep. Bovendien is er een groep die door Loan-to-Value-eisen van banken of door arbeidscontracten (ZZP-ers) hiervoor niet in aanmerking komen.

Het alternatief in de middenhuur is dan weliswaar niet de wens van mensen, maar biedt wel een segment dat behouden blijft voor de doelgroep. Het gaat dan om woningen die passend zijn voor doelgroepen die net buiten de sociale huur vallen, maar ook niet in de koopsector terecht kunnen. Hierbij hoort een huurprijs van tussen € 600 en € 900 à € 1.000. Woningen in dit segment zijn op dit moment goed verhuurbaar, maar niet overal in de regio staan investeerders hiervoor klaar. Wel zijn er (kleinere) beleggers die koopwoningen kopen voor verhuurrendementen. Daardoor neemt dit aanbod toe en daalt het aanbod goedkope/betaalbare koopwoningen. Daarbij hebben de afgelopen jaren geleerd dat rond 2010 deze woningen matig verhuurbaar waren. Ook dit vraagt een voorzichtige strategie ten aanzien van toevoegingen.

Toevoegingen in het middensegment van middenhuur of goedkope koop vragen enige creativiteit in te realiseren producten, bijvoorbeeld:

- Door via de inzet van een doelgroepverordening de woningen beschikbaar te houden voor doelgroepen en vervolgens deze realisatie te regelen in bestemmingsplannen (zowel sociale huur, goedkope koop als middenhuur).
- Door realisatie van kleinere woningen met een passende prijs-kwaliteit-verhouding bijvoorbeeld in de vorm van kleine eengezinswoningen, tiny- of skinny-houses.
- Door verkoop van sociale huurwoningen in deze segmenten.
- Door meer ruimte in sociale huur (prestatieafspraken met corporaties of afspraken met bouwers) te bieden aan mensen die in de goedkope koop onvoldoende aan een passende woning kunnen komen.
- Door meer ruimte te bieden aan tijdelijke woonvormen waardoor in dit tussensegment gebouwd kan worden.

In het beleid is het dan ook belangrijk stil te staan bij de vraag hoe deze producten duurzaam beschikbaar blijven voor de doelgroepen en hoe deze woningen voldoende kwaliteit hebben? Een strategie gericht op één van beide segmenten doet onrecht aan de nuanceringen rond dit vraagstuk. Beide segmenten moeten aandacht hebben in de subregionale programmering.

Belangstelling voor alternatieve woonvormen

In de gemeente Berg en Dal, Heumen en Nijmegen is een onderzoek uitgevoerd naar de belangstelling voor alternatieve woonvormen. Ook in WoON2018 is gevraagd naar belangstelling voor deze woonvormen. Uit WoON2018 blijkt dat deze behoefte bij een kleine groep leeft; slechts 1% van de ondervraagden in de regio Arnhem-Nijmegen. In de onderzoeken in de regio bleek dat mensen wel kiezen voor deze woonvormen; vaak vanwege het ontbreken van een passend alternatief of vanwege realisme (een zeer smalle woning is het maximaal haalbare).

8 Verduurzaming en kwaliteit bestaande voorraad

Meer dan 90% van de woningvoorraad van 2030 staat er nu al. Waar de vorige hoofdstukken het accent legden op gewenste toevoegingen, is het belangrijk om ook de zorg voor de bestaande woningvoorraad en woonwijken te agenderen. In dit hoofdstuk doen we daarvoor een eerste voorzet.
Ook bestaande woningen sluiten niet altijd aan bij de toekomstige woningbehoefte en kwaliteitsvraag. Het is waardevol om te onderzoeken waar extra inzet wenselijk is om deze woningvoorraad te verbeteren. Op basis van vraag- en aanbodindicatoren geven we een eerste richting voor gebieden waar een vernieuwingsopgave aan de orde is. Belangrijk daarbij is dat veel zittende (oudere) bewoners weinig animo hebben om hun woning aan te pakken. Bij verhuizing en komst van nieuwe bewoners ligt hier een kans. Zo zijn er gebieden in de regio waar veel ouderen (75-plussers, waar risico van achterstand in onderhoud groot is) en oudere woningen samenvallen. Daar ligt een kans om nieuwe bewoners te stimuleren hun woningen aan te passen.

Bestaande woningvoorraad: verduurzaming en toegankelijkheid

De woningbehoefte voor de periode 2019 - 2030 is met ruim 33.000 toe te voegen woningen op een woningvoorraad van bijna 340.000 woningen nog geen 10%. Het grootste deel van de woningmarktopgaven zullen in de bestaande voorraad opgevangen worden. Enerzijds zit hierin een transitieopgave van traditionele gezinswoningen naar woningen voor kleine huishoudens. Anderzijds is er een opgave van meer kwaliteit in de bestaande woningvoorraad: energetisch beter, toegankelijk en toekomstbestendig.

Aanbod- en vraagindicatoren voor zicht op potentiële risico's

Om de opgave in kaart te brengen leggen we verschillende indicatoren naast elkaar die samen een beeld geven van de plekken waar de opgave in de bestaande woningvoorraad potentieel het meeste aandacht vraagt. Deze gebieden selecteren we op basis van kritische risicofactoren aan de aanbodzijde en aan de vraagzijde. We hebben de volgende risicofactoren onderscheiden:

- Aan de aanbodzijde:
  - *Bouwjaar van woningen:* woningen gebouwd tijdens de wederopbouwperiode van 1945 tot 1970 hebben vaak (zeker niet altijd) een mindere bouwtechnische kwaliteit en minder functionele plattegronden. Deze woningen zijn vaak moeilijk aanpasbaar aan de veranderende vraag, waaronder toegankelijkheid.
  - *Energielabel van woningen:* dit geeft een beeld of mensen de afgelopen jaren hebben geïnvesteerd in hun woning om deze energetisch te verbeteren.
  - *Leefbaarometer:* dit geeft inzicht in gebieden waar de leefbaarheid op basis van fysieke factoren (overlast, meldingen, bevolkings- en woningkenmerken) onder druk staan.
- Aan de vraagzijde:
  - *Aanwezigheid koopkrachtige vraag:* in buurten met veel inwoners met een laag inkomen zijn er potentieel minder investeringsmogelijkheden vanuit bewoners zelf.
  - *Aanwezigheid 75-plussers:* onder ouderen is vaak minder animo te investeren in hun woning. Zij zien op tegen de rompslomp/het ongemak en profiteren ook slechts kort van deze investering. Zo is volgens WoON2018 60% van de 65-plussers bereid te investeren in energiebesparende maatregelen. Bij 75-plussers is dit nog maar 35%. Bij jongere huishoudens ligt dit percentage rond 70% tot 80%.

Risico’s bestaande voorraad Arnhem-Nijmegen

In de volgende kaarten zijn deze indicatoren naast elkaar geplaatst.

Figuur 8.1: aanbodindicatoren potentieel risico toekomstkwaliteit bestaande voorraad

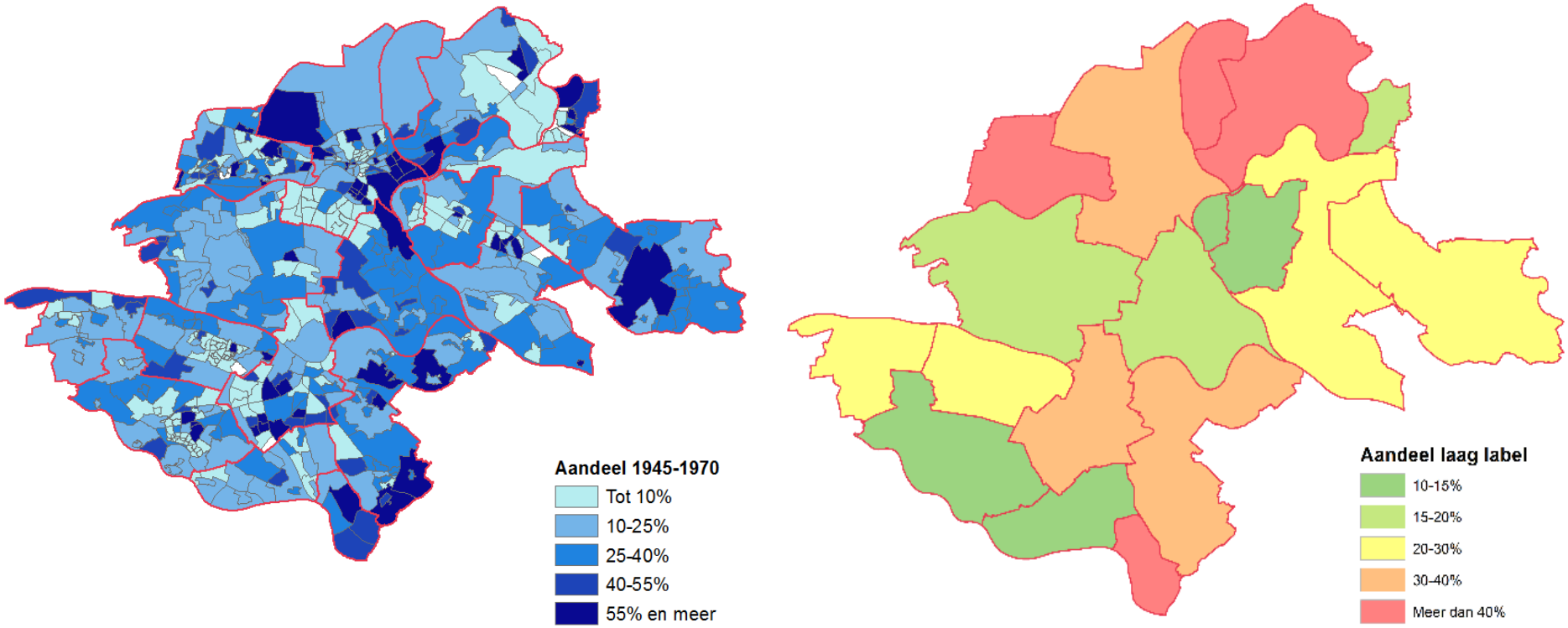

**Voor de witgekleurde vlakken zijn onvoldoende beschikbare gegevens om representatieve uitspraken te doen.*

Bron: BAG-gemeenten, energielabelatlas.

In de regio zijn op basis van aanbodkenmerken enkele hot-spots aan te wijzen van potentieel risico ten aanzien van de toekomstkwaliteit in de bestaande voorraad. Enkele gebieden springen er positief of negatief uit, zoals wijken in Arnhem als Presikhaaf, Malburgen, Geitenkamp en Alteveer, wijken in Nijmegen als Neerbosch, Heseveld, Hatert en Dukenburg, delen van de kernen Oosterbeek, Doorwerth, Velp en Dieren, Zeddam, Beek (gemeente Berg en Dal) en Leuth. In de steden (vooral Arnhem en in mindere mate Nijmegen) gaat dit samen met lagere scores op de leefbaarometer. Buiten Arnhem en Nijmegen gaat dit vaak wel samen met een positieve score op de leefbaarometer. Deze opsomming geeft hierbij een eerste indruk en is niet limitatief.

Figuur 8.2: Leefbaarheidsscore per wijk, 2018

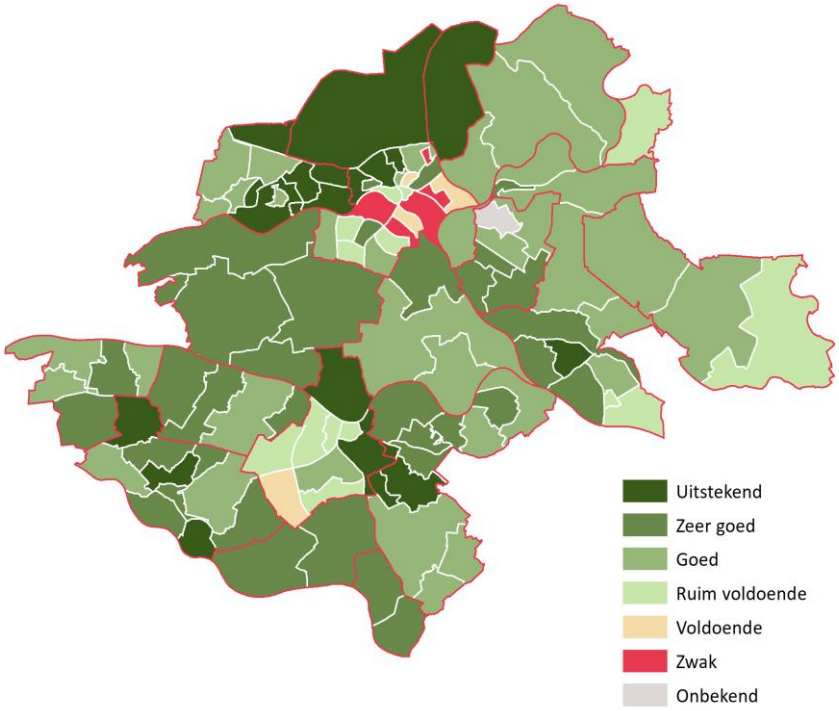

Bron: Leefbaarometer, 2018.

Een zelfde vergelijking maken we op basis van vraagindicatoren.

Figuur 8.3: vraagindicatoren potentieel risico toekomstkwaliteit bestaande voorraad

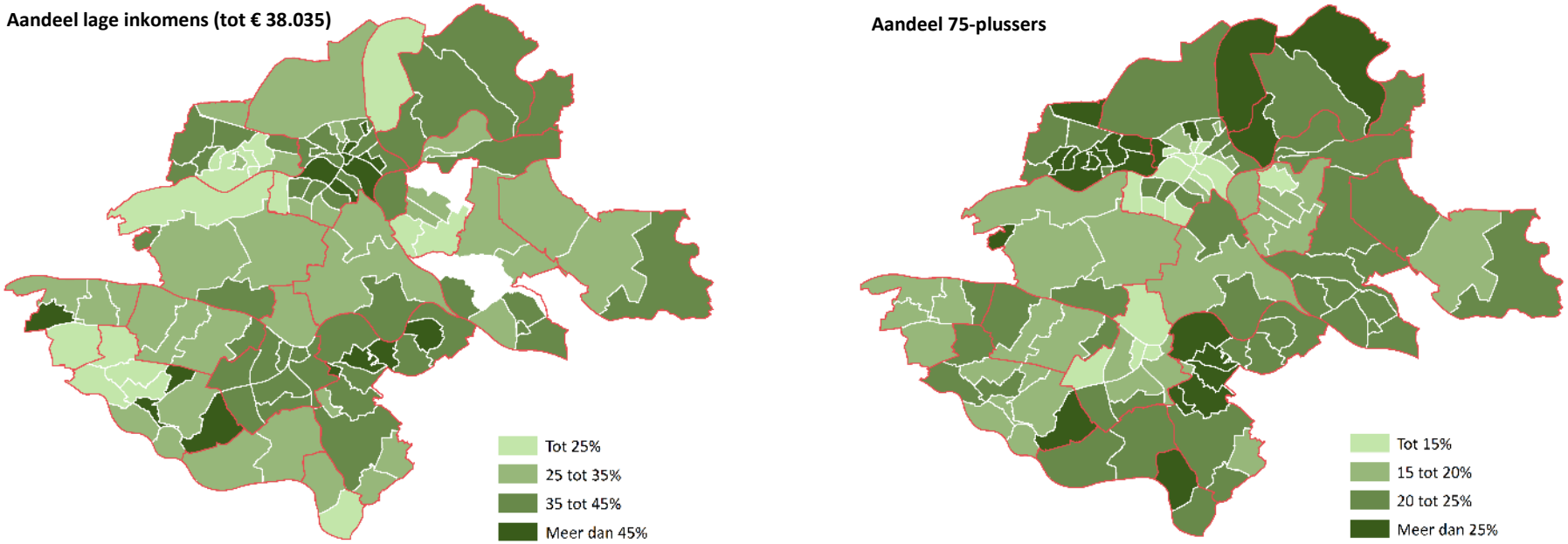

** Voor de witgekleurde vlakken zijn onvoldoende beschikbare gegevens om representatieve uitspraken te doen.*

Bron: CBS, waarstaatjegemeente.

Ook hier zijn enkele buurten met zowel veel lage inkomens als veel ouderen. Dan gaat het om bijvoorbeeld Laag Soeren, Dieren, Beek, Leuth, Berg en Dal en delen van Wijchen. Hier is ondersteuning bij woningverbetering of verduurzaming gewenst.

Soms zijn er ook duidelijke kansen. Zo zien we bijvoorbeeld in Rozendaal, Oosterbeek, Doorwerth en Mook weliswaar veel ouderen, maar ook een behoorlijk koopkrachtige vraag. Hier zal de beleidsinzet meer gericht zijn op bewustwording en minder op ondersteuning.

Bijlage I: accenten in de behoefteraming

Figuur: behoefte aan sociale huur, goedkope koop, vrije sector huur en overige segmenten als aandeel op totale gewenste toevoegingen 2019 - 2030

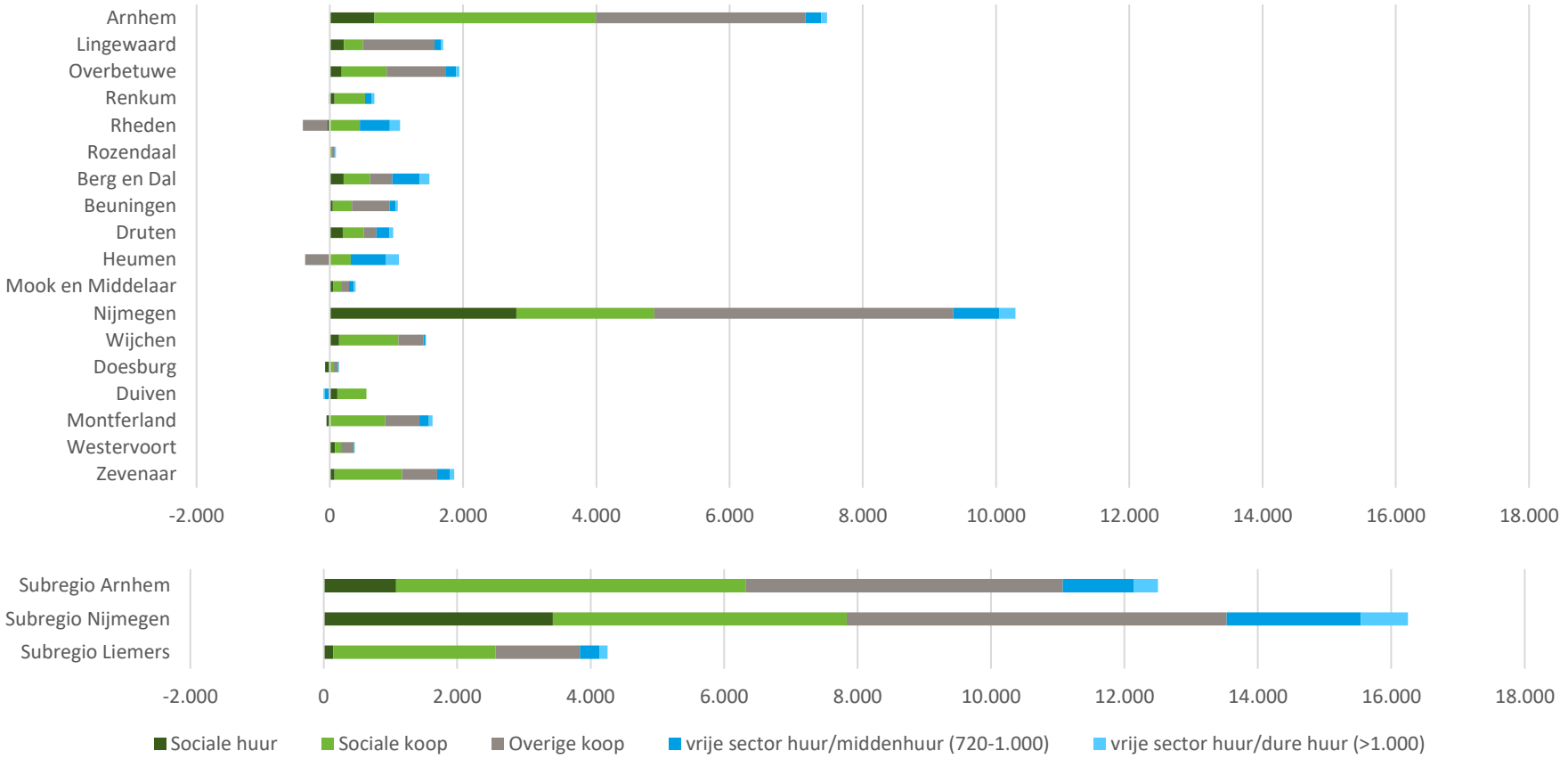

Bron: WoON2018, CBS-Microdata 2018, bewerking Companen.

Bijlage II: nadere toelichting methodologie

Kwalitatieve woningbehoefte

Vraag en aanbod van de volgende doelgroepen is opgenomen:	
Starters	onzelfstandig wonende (veelal inwonende kinderen) die een zelfstandige woning binnen de gemeente/regio betrekken en bij verhuizing geen woning achterlaten. Gaat ook om studenten die zelfstandig gaan wonen.
Doorstromers	zelfstandig wonende huishoudens die de komende vijf jaar een zelfstandige woning binnen de gemeente/regio betrekken.
Verlaters	huishoudens die door overlijden of vertrek een zelfstandige woning achterlaten.

Bij deze doorrekening baseren we ons op de volgende uitgangspunten:

- We nemen 1 januari 2019 als nulpunt voor de doorrekeningen.
- Voor de omvang van de woningbehoefte gaan we uit van de huishoudensgroei volgens de Provinciale prognose 2019 van de Provincie Gelderland en de inloop van het woningtekort naar 2% tot 2030.
- De verhuisgeneigdheid per huishoudensgroep baseren we op het werkelijk aantal verhuizingen van verschillende huishoudens. Ook de achter te laten woningen baseren we op het feitelijk vrijkomend aanbod, geïndexeerd naar het huidige prijspeil van woningen.
- De woonvoorkeuren baseren we primair op WoON2018.

Doordat de markt in de regio Arnhem-Nijmegen onder druk staat is bijna elk woningaanbod in trek bij woningzoekers. De huidige woningmarkt is in belangrijke mate een aanbiedersmarkt, wat werd bevestigd tijdens de stakeholdersbijeenkomst. Mensen verhuizen vaak niet naar de woning die exact aansluit bij hun wensen, maar vooral naar woningen die binnen hun mogelijkheden beschikbaar zijn. Verhuiswensen zijn in deze markt vaak ondergeschikt aan verhuismogelijkheden. Toch is juist in deze markt het beleidsmatig minder interessant om te zien wat mensen daadwerkelijk doen, maar vooral naar wat mensen willen: het accentueren van de vraag in een aanbiedersmarkt.

De regio Arnhem-Nijmegen heeft meegedaan aan het nationale woononderzoek WoON2018. Via dit grootschalige enquêteonderzoek zijn woonwensen in beeld gebracht. In grote lijnen biedt dit een beeld van de vraag. Toch zijn hierbij enkele nuanceringen te maken:

- Voor de sociale huur zien we dat het wettelijk systeem van toewijzingsnormen naar inkomen bepalen wie hiervoor in aanmerking komt. Dit is een 'systeemgedreven' segment. De wens is meer secundair.
- Een deel van de verhuizingen komt niet voort vanuit een woonwens, maar vanuit een noodzaak. Te denken is aan een verhuizing als gevolg van echtscheiding, zorgsituatie of naar een tijdelijke (tussen)woning. In woonwensenonderzoek komt deze vraag niet of hoogstens zeer beperkt in beeld. Omdat die vraag in de praktijk wel aanwezig is, is het noodzakelijk dit wel in beeld te brengen. Dat kan door dit deel van de vraag te baseren op daadwerkelijke verhuizingen. In deze situatie gaat het vaak om verhuizingen naar vrije sector huurwoningen en/of naar woonzorgvormen. Daarom baseren we de vraag naar vrije sector huur voor een deel op feitelijke verhuizingen.
- Het enquêteonderzoek is uitgevoerd in 2017. Sindsdien zijn de prijzen van woningen behoorlijk gestegen, meer dan de inflatie. Om een reële inschatting van vraag en aanbod te kunnen maken hebben we daarom de prijsopbouw van het potentiële woningaanbod in de enquête geïndexeerd op de prijsontwikkeling op de woningmarkt. Aan de vraagkant is de

koopkracht in dezelfde periode niet of nauwelijks gegroeid. We nemen daarom aan dat dit dan ook geen effect heeft op de woningvraag.

Benodigde sociale huurvoorraad

De gemeenten en corporaties hebben een bijzondere verantwoordelijkheid om in huisvesting te voorzien van mensen die op basis van hun inkomen dit niet volledig zelfstandig kunnen. Wettelijk is hierbij vastgelegd dat huishoudens met een inkomen tot € 38.035 (prijspeil 2019) tot de doelgroep van woningcorporaties behoren. Voor hen zijn sociale huurwoningen tot € 720 bedoeld. Een deel van deze doelgroep heeft potentieel recht op huurtoeslag. Dan gaat het om eenpersoonshuishoudens met een inkomen tot circa € 22.700 en meerpersoonshuishoudens met een inkomen tot € 30.800. Zij zijn aangewezen op de meest betaalbare sociale huurwoningen met een huurprijs tot de aftoppingsgrenzen: € 607 voor 1- en 2-persoonshuishoudens en € 651 voor 3- en meerpersoonshuishoudens.

Om goed invulling te kunnen geven aan de huisvestingsopgave van deze doelgroepen, passend binnen de wettelijke kaders, hebben we de behoefte aan sociale huurwoningen in beeld gebracht. De toekomstige ontwikkeling van de behoefte aan sociale huurwoningen is afhankelijk van verschillende ontwikkelingen die niet altijd beïnvloedbaar zijn.

1. Gevolgen demografische trends voor sociale huur

De factor met de grootste invloed op de behoefte aan sociale huur is de verwachte huishoudensgroei. De groei van het aantal huishoudens spreidt zich demografisch over verschillende marktsegmenten.

2. Inlopen van het woningtekort

Voor de toekomstige woningbehoefte houden we naast de huishoudensgroei rekening met het inlopen van een bestaand woningtekort (afhankelijk van welke regio naar 2% van de woningvoorraad). Het woningtekort heeft vooral betrekking op doelgroepen die een zelfstandige woning wensen maar daar nu niet of nauwelijks mogelijkheden toe hebben (vanwege gebrek aan woningaanbod of beperkte financiële mogelijkheden) en daardoor onzelfstandig wonen. Het gaat met name om starters op de woningmarkt en alleenstaanden. Deze doelgroepen aan het begin van hun wooncarrière zijn, blijkend uit hun woonwens volgens WoON2018, meer dan gemiddeld georiënteerd op een sociale huurwoning. Dit betekent dat een groot deel van het in te lopen woningtekort op basis van woonwensen terecht komt in de sociale huur.

3. Generatie-effect: ouderen verhuizen minder van koopwoning naar sociale huur

Een andere ontwikkeling die van invloed is op de behoefte aan sociale huur is het zogenaamde generatie-effect. Door beleid van de Rijksoverheid is jarenlang het kopen van woningen gestimuleerd. Hierdoor hebben generaties die na 1945 geboren zijn vaker een koopwoning dan de generaties van voor 1945. Juist die laatste groep woont verhoudingsgewijs veel in een sociale huurwoning. De generatie geboren voor de Tweede Wereldoorlog zal de komende jaren geleidelijk uit hun woning gaan. De naoorlogse generatie (babyboom) vult dit slechts beperkt op door hun grotere oriëntatie op de koopsector. Hierdoor daalt de behoefte aan sociale huur tussen de generaties.

3. Verwachte koopkrachtontwikkeling

De huishoudensgroei is de belangrijkste graadmeter voor de totale woningvraag. De koopkrachtontwikkeling geeft inzicht in welke inkomensgroepen binnen de totale huishoudensgroepen zullen toe- of afnemen. Een sterke positieve koopkrachtontwikkeling leidt tot een relatief kleine groei (of zelfs stagnatie) van de lage inkomensgroep. Bij een kleine koopkrachtontwikkeling (of zelfs stagnatie) neemt de groep huishoudens met

een laag inkomen juist toe (en de midden- en hogere inkomens juist veel minder).
Voor een raming van de toekomstige koopkrachtontwikkeling sluiten we aan bij ramingen van het CPB. De koopkrachtontwikkeling is in Nederland in belangrijke mate conjunctureel, maar laat wel een gestaag dalende lijn zien. Het CPB voorspelt dat de koopkrachtgroei van huishoudens de komende jaren gemiddeld rond 0,4% bedraagt, waarbij huurders doorgaans een lagere koopkrachtgroei hebben. Door de conjunctuur varieert dit van jaar tot jaar.

Figuur: koopkrachtontwikkeling van huurders en mensen in een koopwoning

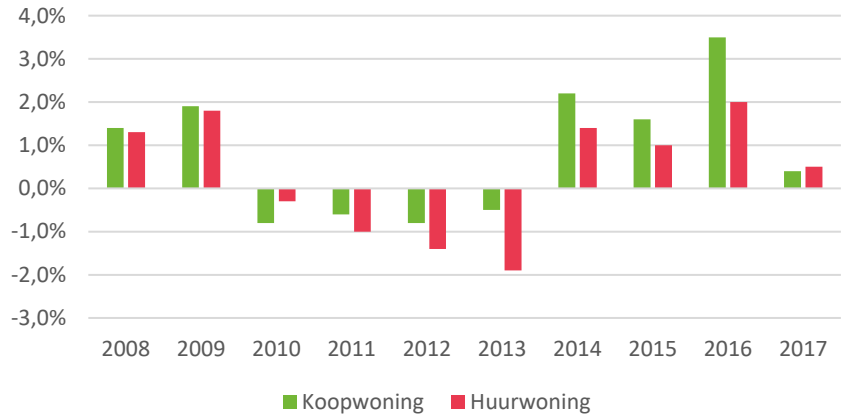

Bron: Macro-economische verkenning CPB 2019.

Uitgaande van een koopkrachtontwikkeling van gemiddeld +0,4% per jaar, zal de doelgroep voor de sociale huur (inkomensgroep tot € 38.035) minder snel toenemen dan bij een stagnerende koopkrachtontwikkeling.

Gemeente Arnhem

Demografie – Huidige bevolkings- en huishoudenssamenstelling

Huidige bevolkingssamenstelling 2018

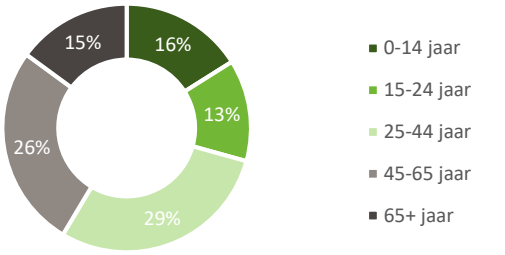

Bron: CBS Statline 2019. *Aantal inwoners: 157.220*

- *Drie op de tien inwoners van de gemeente Arnhem is tussen de 25 en 45 jaar. Een kwart is tussen 45 en 65 jaar oud.*

Huidige huishoudenssamenstelling 2018

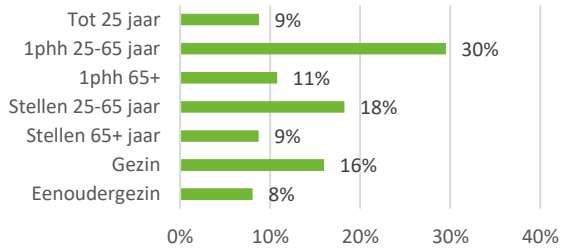

Bron: CBS Statline 2019. *Aantal huishoudens: 78.985*

- *Alleenstaande huishoudens van 25 tot 65 jaar vormen ruimschoots de grootste groep huishoudens in de gemeente Arnhem.*

Huidige woningvoorraad

Aantal woningen: 71.810

Samenstelling woningvoorraad 2019 (naar woningtype)

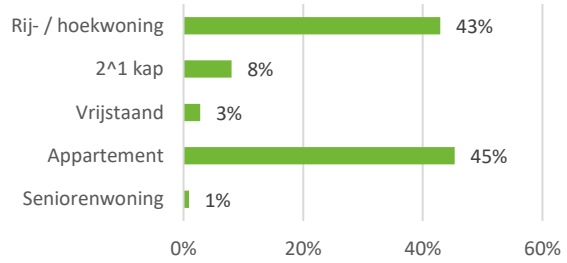

Bron: WOZ-registratie gemeenten 2019.

- *Appartementen zijn het meest voorkomende woningtype (45%), gevolgd door rij/hoekwoningen (43%).*
- *In Arnhem staan relatief weinig grote eengezinswoningen als tweekappers en vrijstaande woningen.*

Samenstelling woningvoorraad 2019 (naar eigendom)

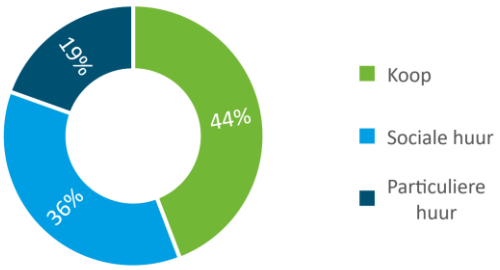

Bron: WOZ-registratie gemeenten 2019.

- *44% van de woningvoorraad in de gemeente bestaat uit koopwoningen.*
- *Het aandeel sociale (36%) en particuliere (19%) is in de gemeente Arnhem relatief hoog.*

Samenstelling koopvoorraad 2019 (naar woningwaarde)

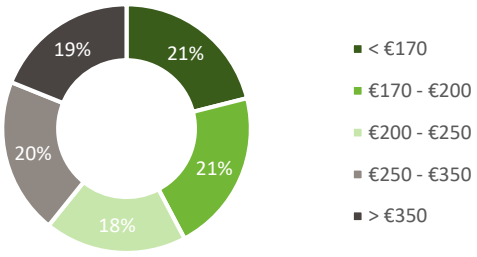

Bron: WOZ-registratie gemeenten 2019. *Aantal koopwoningen: 31.660*

- *De koopvoorraad in de gemeente Arnhem is naar woningwaarde gelijkmatig verdeeld.*
- *Wel staan er in Arnhem relatief veel koopwoningen met een waarde tot €170.000.*

Huidige inkomensopbouw 2017 (naar eigendom)

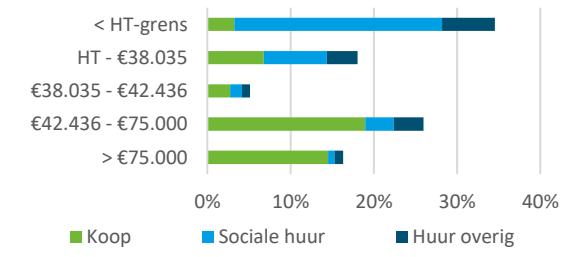

Bron: Lokale Monitor Wonen, 2019. *Aantal huishoudens: 78.985*

- *De grootste groep huishoudens heeft een inkomen tot de huurtoeslaggrens. Hiervan woont bijna driekwart in een sociale huurwoning. Verder woont deze groep relatief het vaakst in een particuliere huurwoning*
- *De een na grootste groep vormen de inkomens tussen de €42.436 en €75.000. Zij wonen relatief het vaakst in een koopwoning.*

Samenstelling sociale huurvoorraad (corporatiebezit) — Aantal woningen: 25.420

Sociale huurvoorraad naar prijsklasse 2019

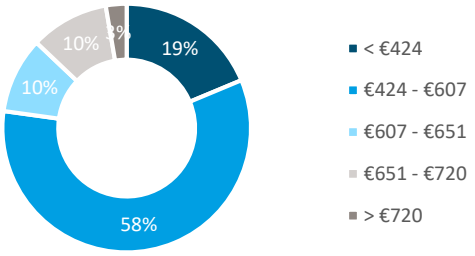

Bron: VHE-bestanden woningcorporaties 2019.

- *Het merendeel (58%) van de corporatiewoningen in de gemeente heeft een huurprijs tussen de kwaliteitskortingsgrens (€424) en 1e aftoppingsgrens (€607). Een vijfde heet een huurprijs tot €424.*

Sociale huurvoorraad naar woningtype 2019

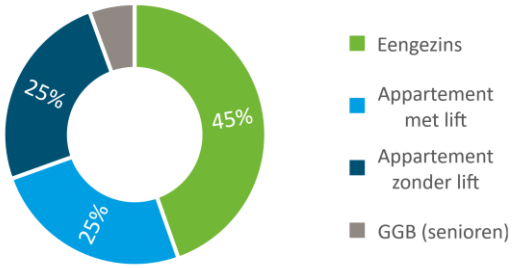

Bron: VHE-bestanden woningcorporaties 2019.

- *Een groot deel van de corporatiewoningen in de gemeente is eengezins (45%).*
- *Een kwart is een appartement met lift. Het aandeel appartementen zonder lift is in Arnhem met 25% relatief hoog.*

Recente verhuisbewegingen — Migratiesaldo: +1.180 (jaarlijks 0,8% van aantal inwoners)

Betrokken woning in gemeente (naar herkomst verhuizer)

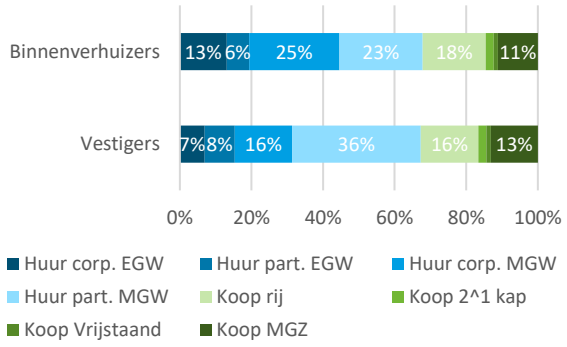

Bron: Microdata CBS 2019. *Aantal verhuisde huishoudens per jaar: 10.260*

- *Binnenverhuizers vestigen zich het vaakst in een huurappartement (sociaal of particulier) of een koop rijwoning.*
- *Vestigers komen relatief vaak terecht in een particulier huurappartement en minder vaak in een corporatiewoning.*

Huishoudenstype verhuizers (naar herkomst verhuizers)

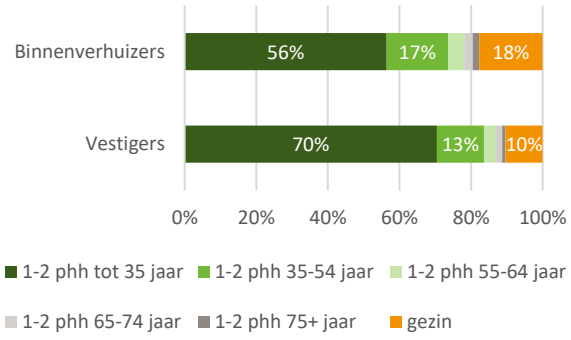

Bron: Microdata CBS 2019.

- *Binnenverhuizers in de gemeente zijn met name jonge huishoudens tot 35 jaar en gezinnen.*
- *Vestigers zijn vaker jonge huishoudens tot 35 jaar. Gezinnen en huishoudens tussen 35 en 54 jaar vestigen zich relatief minder vaak.*

Inkomen verhuizers (naar herkomst verhuizer)

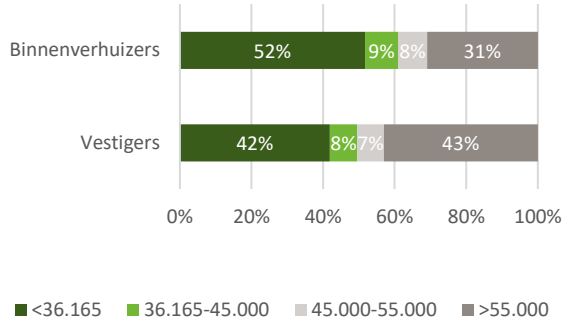

Bron: Microdata CBS 2019.

- *De grootste groep binnenverhuizers in de gemeente heeft een inkomen tot €36.165. Een derde heeft een inkomen boven de €55.000.*
  Vestigers zijn relatief vaak hoge inkomens (vanaf €55.000).

Leefstijl verhuizers (naar herkomst verhuizers)

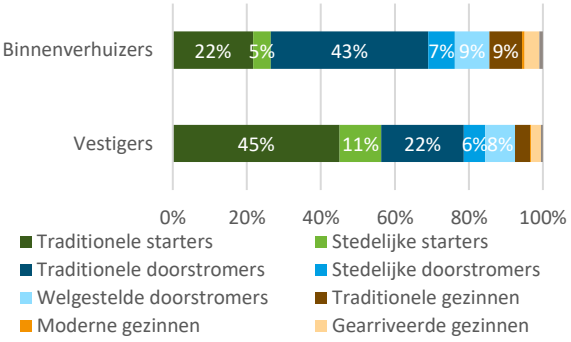

Bron: Microdata CBS 2019.

- *Binnenverhuizers in de gemeente Arnhem zijn het vaakst traditionele doorstromers of traditionele starters.*
- *Vestigers zijn relatief vaak starters (traditioneel of stedelijk).*

Top 3 herkomstgemeente vestigers

Top 3	% vestigers
Rheden	8%
Nijmegen	6%
Renkum	5%

Bron: Microdata CBS 2019.

- *Vestigers in de gemeente Arnhem zijn het vaakst afkomstig uit de gemeenten Rheden, Nijmegen en Renkum.*

Druk op de sociale huurmarkt

Aantal verhuringen per jaar 2014-2019 (naar woningtype)

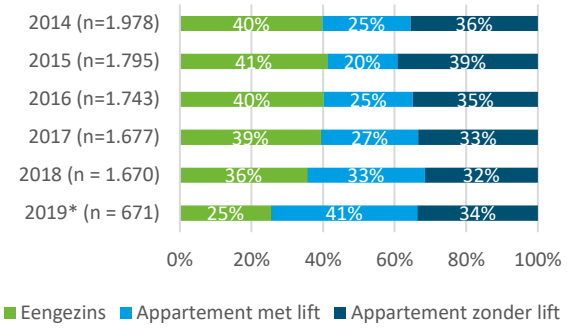

Bron: Enserve 2019. **2019 tot juni*

- *In de afgelopen jaren is het aantal verhuringen afgenomen, In 2014 waren het er nog bijna 2.000, in 2018 waren het nog een kleine 1.700 woningen.*
- *Eengezinswoningen worden het vaakst verhuurd. Wel is dit aandeel jaarlijks afgenomen. Daarentegen worden er jaarlijks meer appartementen met lift verhuurd, waardoor in 2018 beide woningtypen ongeveer evenveel verhuurd worden.*

Aantal verhuringen per jaar (naar huurprijs)

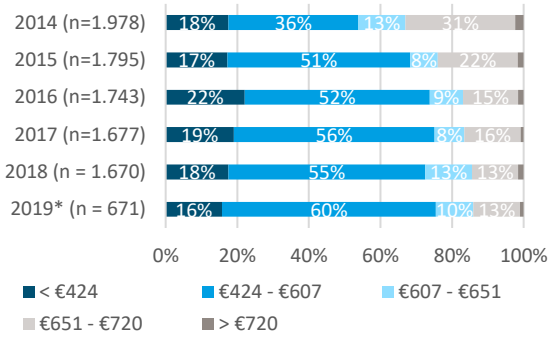

Bron: Enserve 2019. **2019 tot juni*

- *Het merendeel van de verhuurde woningen heeft een huurprijs tussen de €424 (kwaliteitskortinggrens) en €607 (1e aftoppingsgrens).*
- *Sinds de invoering van de woningwet in 2015 is het aandeel verhuringen van woningen tussen de €424 en €607 toegenomen. Het aandeel verhuurde woningen tussen de €651 (2e aftoppingsgrens) en €720 (liberalisatiegrens) is daarentegen sterk afgenomen.*

Vraagdruk sociale huur 2018 (naar woningtype)

	Eengezins	Appartement met lift	Appartement zonder lift	Totaal
Verhuringen	36%	33%	32%	1.670
Actief woningzoekenden	32%	22%	46%	161.195
Aanbiedingscoefficient	2,39	2,92	2,82	2,7
Gemiddeld aantal reacties	166	111	215	154
Zoektijd in jaren	1,78	1,13	1,5	1,45

Bron: Enserve 2019.

Vraagdruk sociale huur 2018 (naar huurprijsklasse)

	< €424	€424-€607	€607-€651	€651-€720	> €720	Totaal
Verhuringen	18%	55%	13%	13%	2%	1.670
Actief woningzoekenden*		78%	13%	8%	1%	161.195
Aanbiedingscoefficient	2,03	2,98	1,68	2,91	2,33	2,7
Gemiddeld aantal reacties	120	205	98	65	15	154
Zoektijd in jaren	1,1	1,4	1,84	1,61	0,76	1,45

Bron: Enserve 2019. **Actief woningzoekenden: Alleen gegevens beschikbaar tot €607.*

Druk op de koopmarkt

Groei koopsom 2013-2018: +31% (Regio +24%)

Ontwikkeling koopsom 2006-2018

Bron: Woningmarktcijfers.nl 2019.

- *In 2018 betaalt men gemiddeld €272.000 voor een koopwoning in de gemeente Arnhem. Dit is het hoogste prijsniveau sinds 2006.*
- *Tijdens het dieptepunt van de economische crisis in 2013 lag de gemiddelde koopsom op €190.000.*

Ontwikkeling aantal transacties 2006-2018

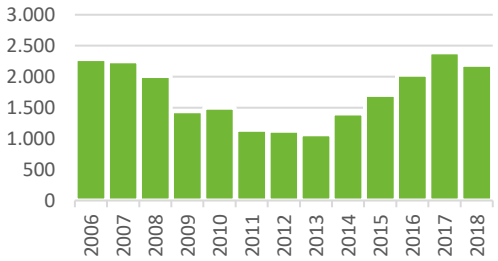

Bron: Woningmarktcijfers.nl 2019.

- *Het aantal transacties ligt sinds 2016 weer op het niveau van voor de economische crisis.*
- *In 2017 werden met 2.400 de meeste woningen verkocht. In 2018 is het aantal transacties gedaald naar 2.200.*

Marktindicator 2015-2018

	1e helft 2015	2e helft 2015	1e helft 2016	2e helft 2016	1e helft 2017	2e helft 2017	1e helft 2018	2e helft 2018	1e helft 2019
Marktindicator*	18,5	16	12,2	10,7	7,6	5	4	4,3	3,5

Bron: Woningmarktcijfers.nl en Funda, bewerkt door Companen. **Dit geeft het aantal woningen weer waaruit een potentiele koper kan kiezen.*

Toekomstige ontwikkelingen

Groei woningbehoefte

	Inloop woningtekort tot 2%	Huishoudensgroei 2019-2025	Huishoudensgroei 2025-2030	Huishoudensgroei 2030-2040
Arnhem	600	4.500	2.370	1.520

Bron: provinciale prognose, inclusief inloop woningtekort, bewerking Companen 2019.

De woningbehoefte bestaat uit twee componenten, enerzijds de huishoudensontwikkeling (er komen meer huishoudens mede door gezinsverdunning), anderzijds een tekort aan woningen dat er nu al is en ingelopen wordt. Dit tekort is in de subregio Arnhem berekend op 4,1% van de woningvoorraad. De inloop is gericht op een tekort van 2% (nodig voor een gezonde marktwerking / waardebehoud van vastgoed). De inloop van dit woningtekort is gespreid over twee perioden.

Kwalititatieve behoefte naar segmenten (2019-2030)

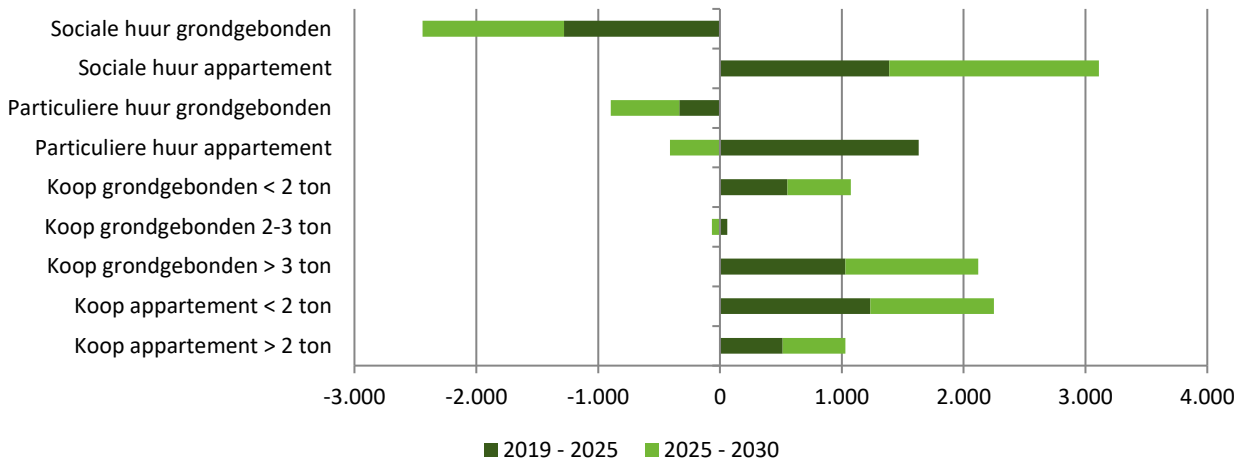

Bron: provinciale prognose, inclusief inloop woningtekort, CBS-microdata 2006-2017, WoON2018, bewerking Companen 2019.

Ontwikkeling sociale huur 2019-2030

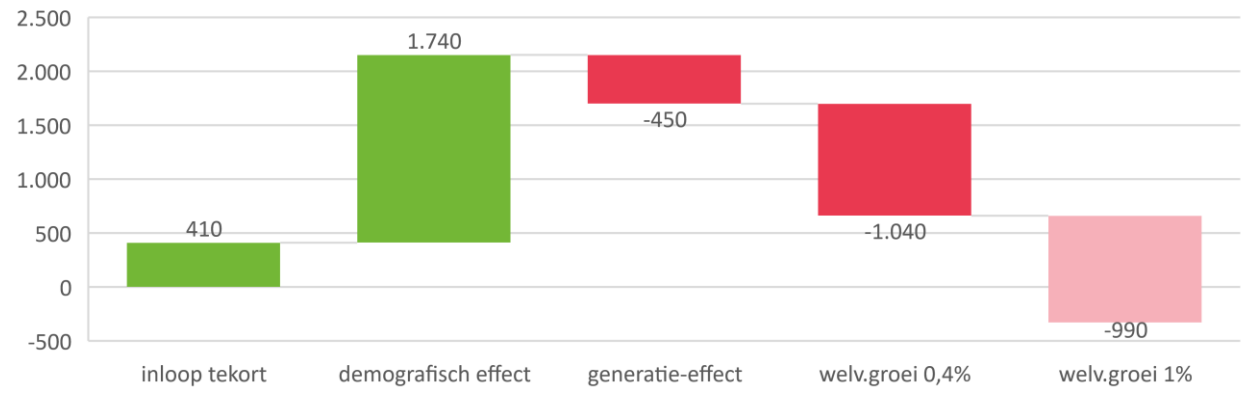

Bron: Waarstaatjegemeente, datawonen, bewerking Companen 2019.

Mogelijkheden tussen huur en koop 2019-2030

	Sociale huur	Goedkope koop	Totaal sociaal	Vrije sector huur / middenhuur (€720-€1.000)	Vrije sector huur / dure huur (>€1.000)	Overige koop
Arnhem	670	3.325	3.995 (54%)	240	85	3.145

Bron: provinciale prognose, inclusief inloop woningtekort, CBS-microdata 2006-2017, WoON2018, bewerking Companen 2019.

Plan van aanpak woningbouwontwikkeling Arnhem

Geachte leden van de gemeenteraad van Arnhem,

Mijn naam is Frans van den Berg en ik spreek hier in namens de wijkbeheergroep Malburgen Oost Zuid.

In dit raadsvoorstel wordt voorgesteld als maatregel dat bij ieder nieuwbouwproject minimaal 30% over de te realiseren projecten in de sociale huur wordt gebouwd (als verplichting) en dat voor deze 30 procent de corporaties de premium partner zijn (zie raadsvoorstel maatregel 3 en 4 op bladzijde 2).

Bij recente bouwplannen voor Malburgen had de gemeente het idee die 30 procent in zijn geheel alleen in Malburgen Oost Zuid te realiseren. Daar is men bij ons in de wijk erg ontstemd over onder meer omdat er al zoveel sociale huur is in onze wijk met aanverwante problematiek.

In Malburgen Oost Zuid is het aandeel corporatiewoningen op dit moment volgens een stuk dat bij het raadsvoorstel zit 71,6 procent.
(hiermee staan we na de Geitenkamp op plaats 2 van de stad).
Zie op bladzijde 10 van "Plan van aanpak woningbouwontwikkeling Arnhem".

Het college heeft in het raadsvoorstel en in de bijlagen alleen gekeken of dit voorstel financiële gevolgen heeft voor de stad maar heeft niet gekeken of het wel goed is voor een wijk met heel veel problemen om er nog eens in de nieuwbouw weer opnieuw sociale huur bij te bouwen voor minimaal 30 procent.

Corporaties kijken niet wie er in hun woningen komt wonen.
In de vergaderingen van onze wijkbeheergroep is al meerdere keren gesproken dat door dit ontbreken van adequaat toewijzingsbeleid we de wijk weer achteruit zien gaan.

Vandaar ons verzoek aan de leden van de gemeenteraad dat u een amendement indient met de strekking:
"Daar waar wijken voor meer dan 50 procent uit corporatiewoningen bestaan vervalt de verplichting om bij nieuwbouw minimaal 30 procent sociale huur te realiseren alsmede dat dit premium door corporaties gebeurt."

Daarnaast staat in het raadsvoorstel een maatregel (nummer 4) om grote grondgebonden corporatiewoningen te verkopen.
Hier zijn we het niet mee eens omdat in onze wijk veel woningen verkocht zijn voordat er fatsoenlijk onderhoud aan is verricht.
We zien het daarom al in onze wijk dat verkochte huurwoningen er soms slechter uitzien dan woningen die nog in corporatiebezit zijn.
Ook zien we een gevaar voor woningsplitsing en of verkamering met aanverwante problematiek na verkoop van de woningen.
We verzoeken daarom ook aan u of u er voor wil zorgen dat deze maatregel wordt geschrapt uit de tekst.

COMPANEN

ADVIES VOOR
WONINGMARKT
EN LEEFOMGEVING

Woningmarktonderzoek Arnhem

Toelichting resultaten

Opzet van het onderzoek

- Basis: regionaal onderzoek
- Uitwerking op gemeenteniveau
- Op basis van…
  - WoON2018
  - Verhuisgegevens
  - Prognose

Vraagstelling

- Actuele inzicht in de woningbehoefte.
- In het bijzonder gericht op sociale huur, middenhuur en bestaande voorraad
- Voor periode 2019-2030, doorkijk naar 2040

Functioneren van de regionale woningmarkt

- Kracht regio: diversiteit woonmilieus
- Steden veel doorstroming, woonmilieus rond de stad meer vestiging van buiten

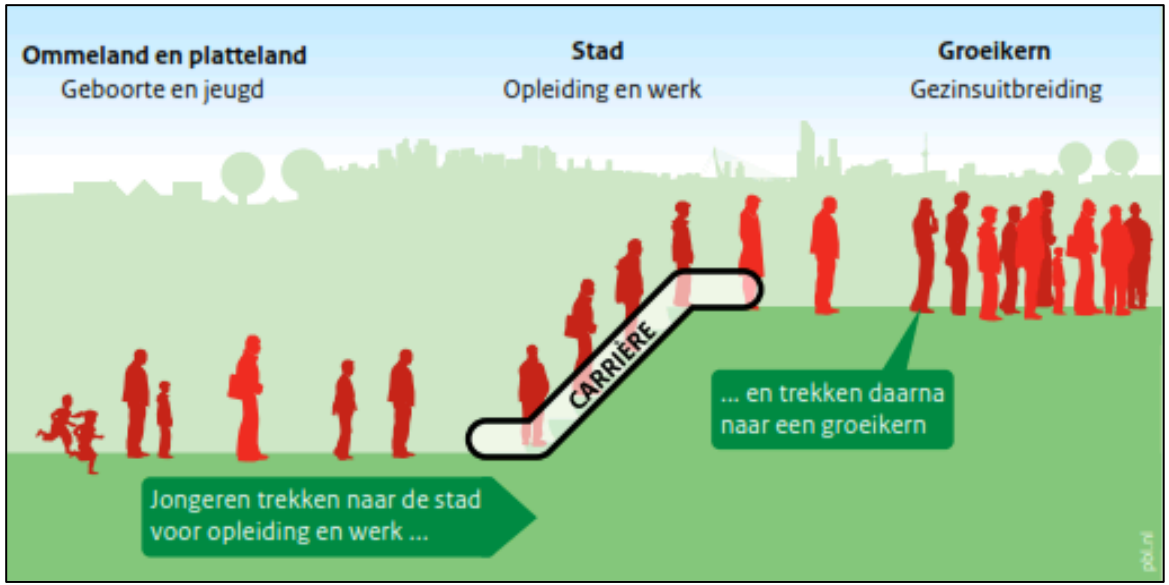

Verhuizingen binnen de regio

Starters in de stad, doorstromers er buiten

Starters

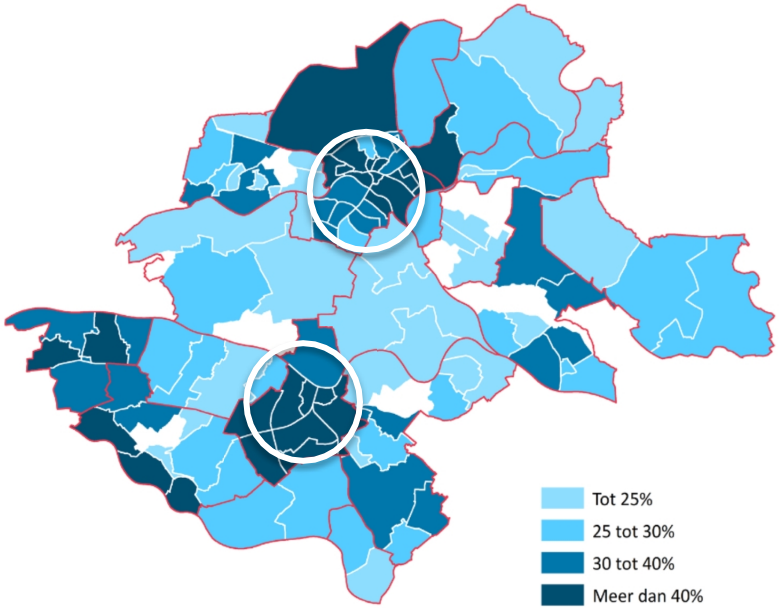

Doorstromers

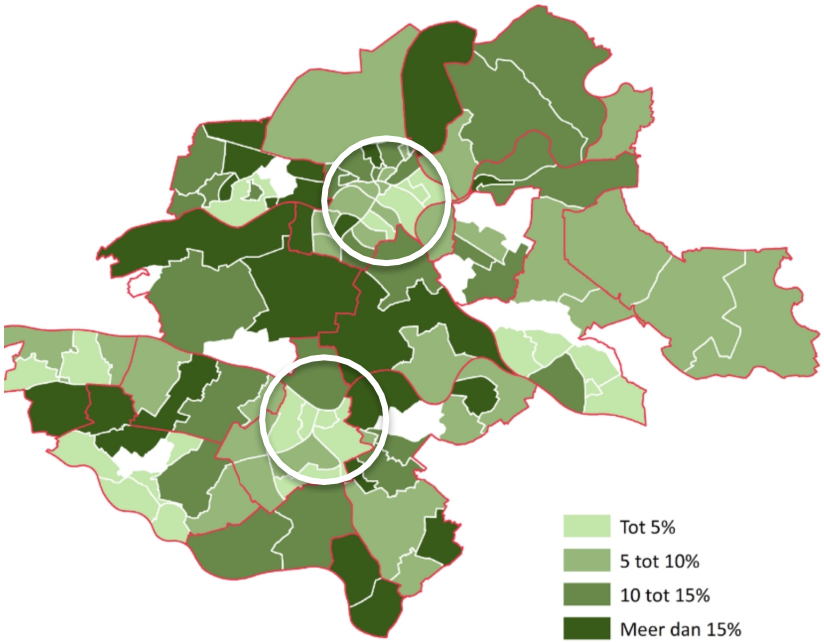

Jonge bevolking, lage inkomens

Bevolkingsopbouw

Arnhem

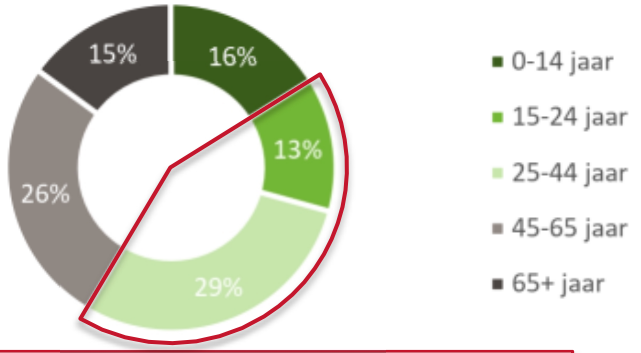

Regio Arnhem

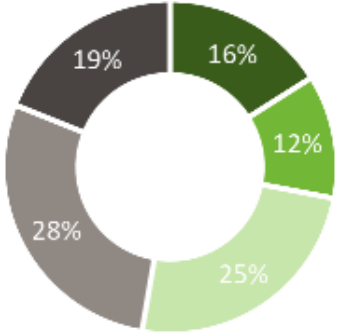

Inkomensopbouw

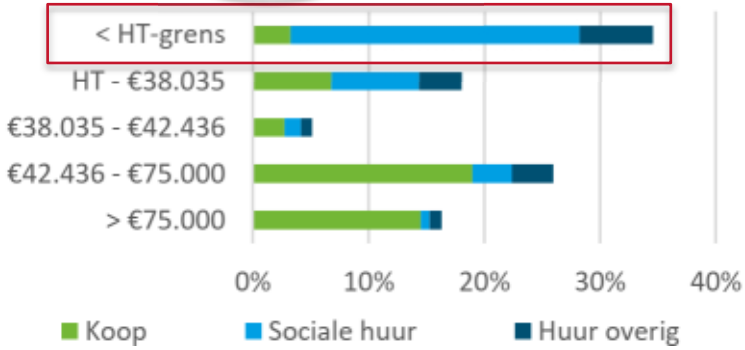

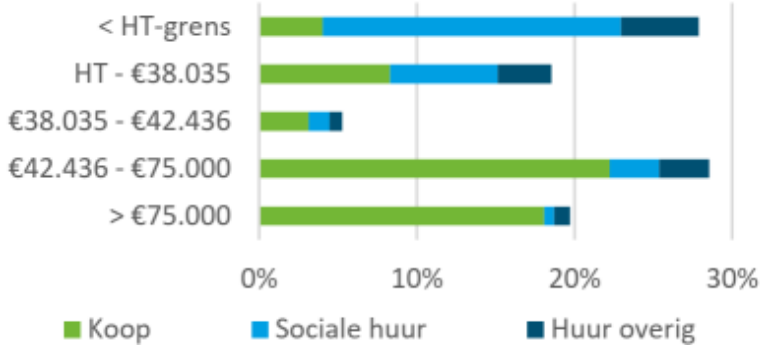

Meer sociale huur tov regio

Arnhem

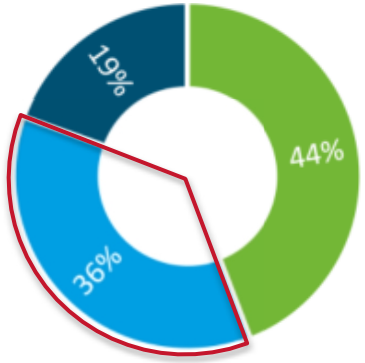

Regio Arnhem

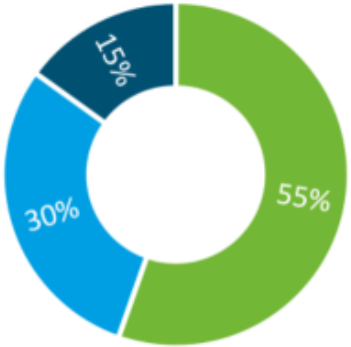

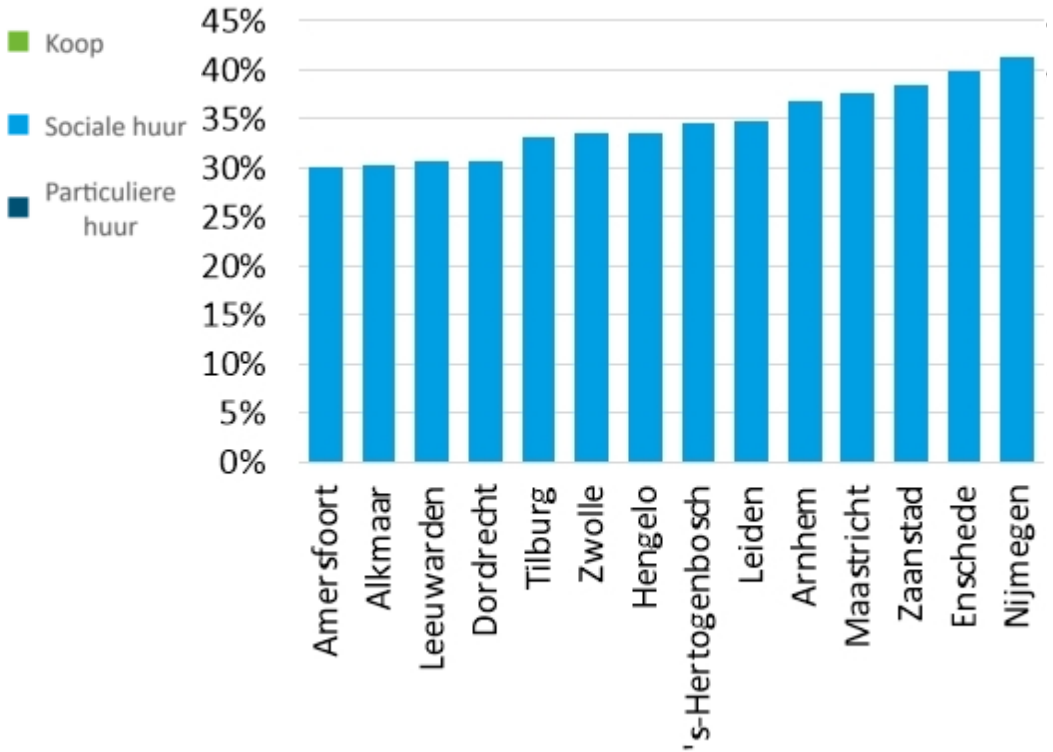

Toegenomen druk op de woningmarkt

Gemiddelde koopsom: € 272.000 (€ 268.000 subregio)
Stijgend aantal transacties

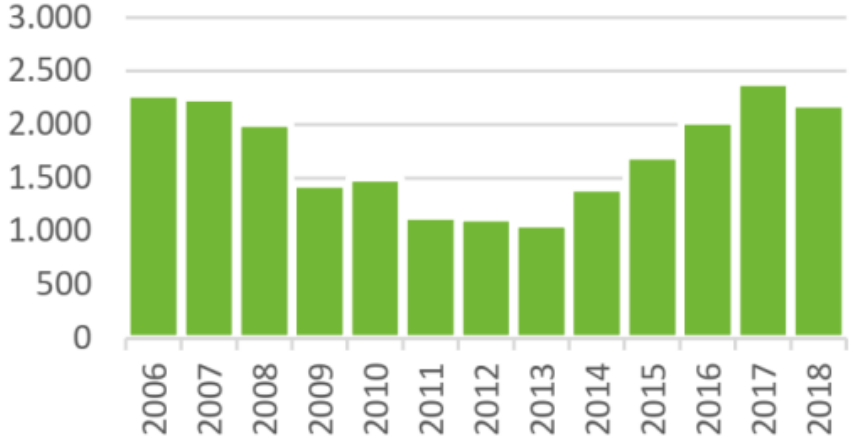

Actuele druk op de woningmarkt

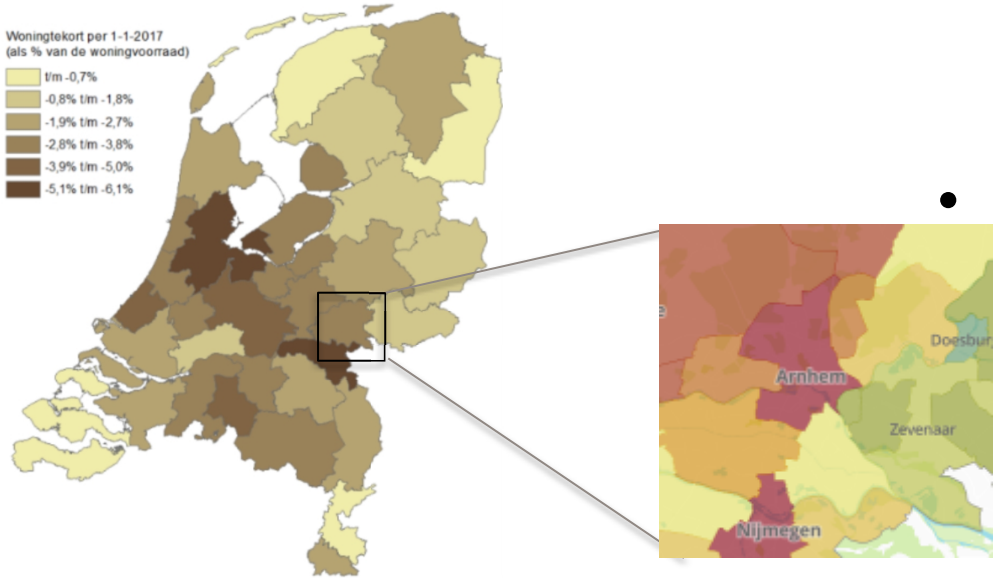

- Tekort aan woningen
  - Regio Arnhem 4,1%
  - Inloop tot 2%?
- Druk hoogst in Arnhem
  - 600 woningen te weinig

Bijna 7.500 woningen nodig tot 2030

- Woningtekort: 600 woningen

- Huishoudensgroei:
  - 2019-2025 4.500 woningen
  - 2025-2030 2.370 woningen
  - 2030-2040 1.520 woningen

Totale opgave 2019-2030: +7.470 woningen (700 w. per jaar)

Verhuiswensen: jongeren verhuizen

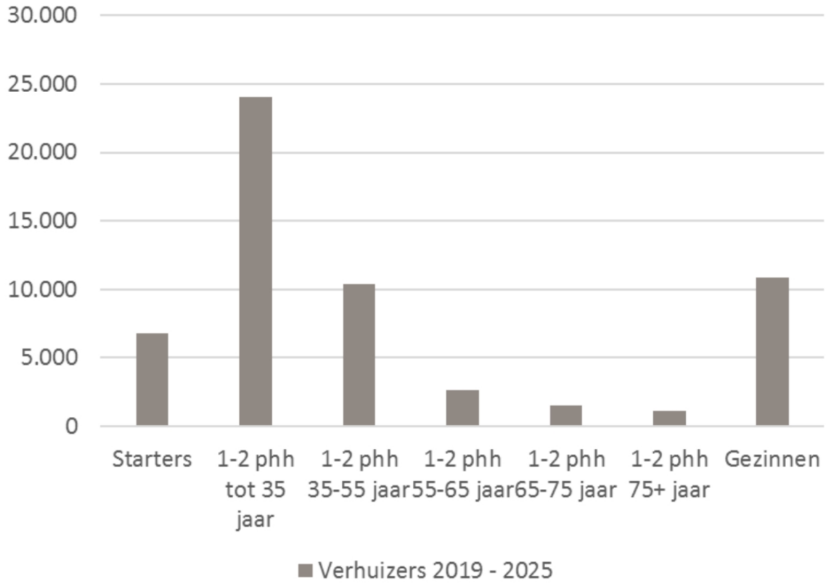

Jongeren tot 35 jaar stromen veel door:

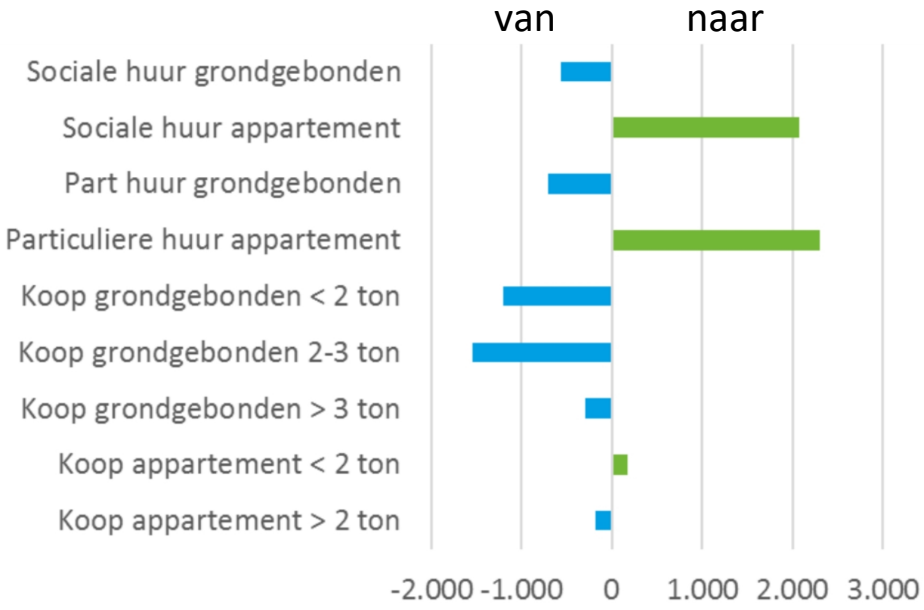

Sociale huur vraag blijft

Veel factoren bepalend:

- Huishoudensgroei
- Generatie-effecten: ouderen wonen vaker in koopwoning
- Koopkrachteffect-ontwikkeling
- Wetgeving (definitie doelgroep)
- Toegankelijkheid / betaalbaarheid koopmarkt

- Maar ook:
  - Ontwikkeling scheefheid
  - Komst arbeidsmigranten
  - Komst vluchtelingen

Bandbreedte ontwikkeling sociale huur

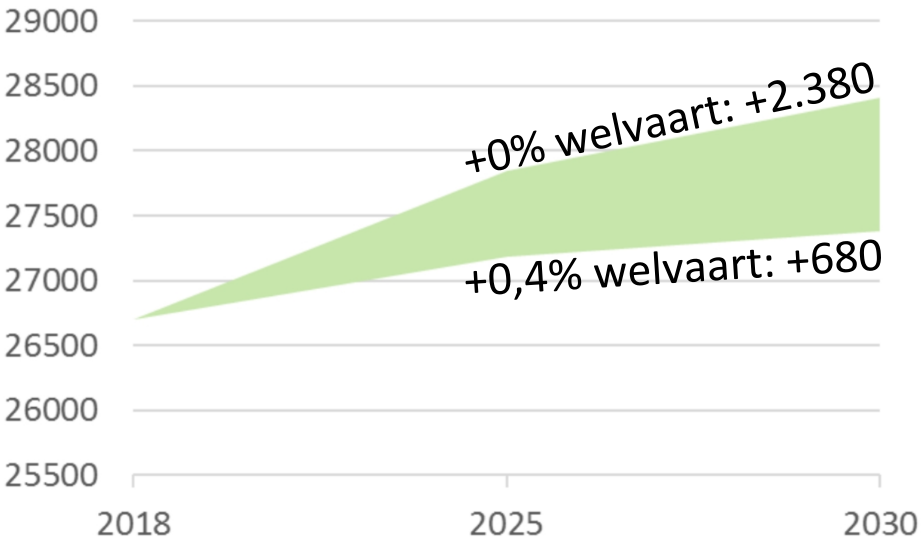

↑ Arbeidsmigranten, e.a.
Stokken doorstroom naar koop
Toewijzen: voorkomen segregatie

↓ Bevorderen eigen woningbezit
Bestrijden scheefheid
Voorkomen segregatie

Fricties woningmarkt Arnhem

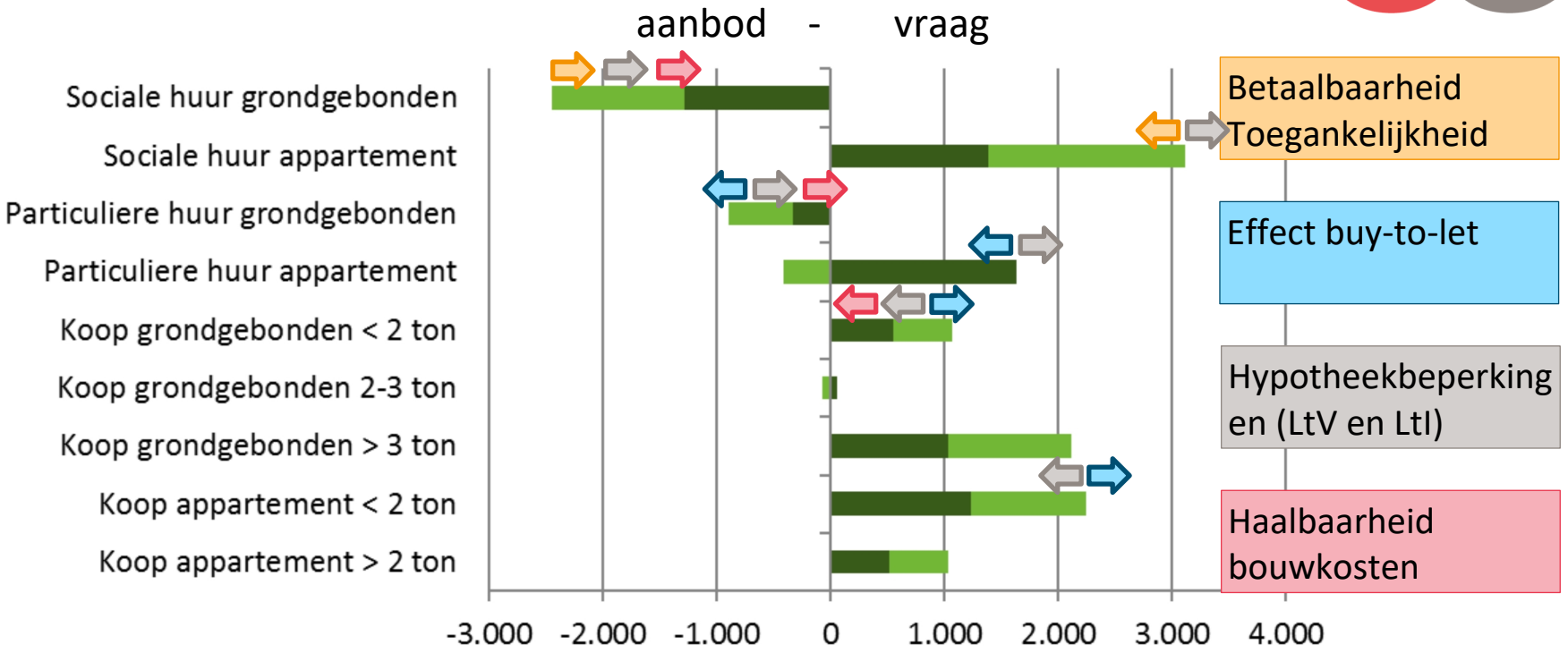

Maatschappelijke woningmarktopgave

- Tekort ligt in segmenten die niet vanzelf vanuit de markt tot stand komen

- Inspelen op de kwalitatieve (maatschappelijke) vraag of zorgen voor voldoende tempo?
  - Haalbaarheid verdienmodel
  - (on)mogelijkheden binnen huidige programma
  - Sturingsmogelijkheden
  - Investeringsbereidheid markt en overheid

Conclusies

- Arnhem sterke functie op regionale woningmarkt: begin roltrap
- Versnelling woningproductie gewenst (druk is toegenomen)
- Stevige appartementenvraag: jonge huishoudens
- Groeiende kloof huur- en koopsector
- Maatschappelijke woonopgave: sociale huur, middenhuur, goedkope koop
  - Instrumentarium hiervoor inzetten
  - Rekening houdend met onzekerheden en substitutie-effecten (verschuivingen)
  - Monitoring!

COMPANEN

ADVIES VOOR
WONINGMARKT
EN LEEFOMGEVING

Vragen?

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, informatieve bijeenkomst 15 januari 2019

Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling en agenderingsverzoek 'regionaal onderzoek wonen'

Zaaknummer:	428234
Portefeuillehouder:	R. Paping

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Manders (AC), de Groot (PvdD), Greving (PvdA), Loos (VVD), Prinsen (GL), Loor (D66) en van den Broek (CDA).
De fracties van de Arnhemse Ouderenpartij, ChristenUnie, DENK/Verenigd Arnhem, PVV en SP waren niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Insprekers
Ingesproken is door Frans van den Berg namens de wijkbeheergroep Malburgen Oost/Zuid. Hr. Van den Berg heeft vragen uit de raadskamer beantwoord.

Bespreking
Deze informatieve behandeling is ingevuld door een technische presentatie van Bram Klouwen van bureau Companen over het uitgevoerde Woningmarktonderzoek 2019, regio Arnhem-Nijmegen, dat als basis dient voor het voorliggende raadsvoorstel. De fractie van de SP heeft in een agenderingsverzoek gevraagd dit onderzoek in de raadskamer te bespreken. Vanwege de (deels) gelijke achtergrond heet de agendacommissie besloten het raadsvoorstel en het agenderingsverzoek gelijktijdig te behandelen.
Bram Klouwen heeft een uitgebreide toelichting gegeven op het onderzoek (vraagstelling, functioneren van de woningmarkt, prognose van het tekort aan woningen, fricties op de woningmarkt in Arnhem) en de conclusies daaruit. Tijdens zijn presentatie heeft hij de vragen uit de raadskamer beantwoord.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat deze informatieve behandeling is afgerond. De behandeling van het raadsvoorstel en het agenderingsverzoek zal worden voortgezet met een meningsvormende (1) behandeling.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

M. Dolsma

Aan de leden van de raad

Datum : 21 januari 2020
Zaaknummer : 429963
Contactpersoon : Margreet Kaemingk
Telefoonnummer : 026 3772368

Onderwerp: Schriftelijke vragen artikel 44 Prestatieafspraken 2020

Geachte voorzitter en leden,

De raadsleden S. Dijk (D66), M. Loos (VVD), N. Wiggers (AOP), D. Becker (ChristenUnie), J. Hutten (CDA), C. Verheij (PVV) en G. Elfrink (SP). hebben ons bij brief, d.d. 18 december 2020, vragen gesteld op grond van artikel 44 van het Reglement van Orde voor de politieke avond van de gemeente Arnhem over "Prestatieafspraken 2020". De brief met vragen is als bijlage toegevoegd aan deze reactie.

Ter beantwoording van de vragen delen wij u het volgende mee.

1) *In het door de raad vastgestelde "Volkshuisvestelijk Kader 2019-2022" staat dat een addendum op de Woonprincipes 2015 de basis is voor de met corporaties te maken afspraken over het te realiseren nieuwbouwprogramma.*[1] *Dit addendum moet nog worden vastgesteld maar zou dus ook de basis moeten zijn voor de prestatieafspraken voor 2020. Wanneer ontvangen we dit addendum, dat in juli al in ontwikkeling was, ter vaststelling? En wat doet het college indien het addendum na vaststelling door de raad andere uitgangspunten vermeldt dan nu in de prestatieafspraken zijn vastgelegd? Hoe verhoudt dit addendum zich tot het algemene bouwplan welke het college deze maand naar de raad stuurt?*

In het voorjaar van 2019 spraken we in de raad over een addendum op de woonvisie, dit heeft zich vertaald in het raadsvoorstel "Plan van aanpak woningbouwontwikkeling" dat u 19 december 2019 is toegestuurd. In de prestatieafspraken is de afspraak opgenomen die in amendement 19A65 "Aanvullende coalitieafspraken wonen" door uw raad is vastgesteld. In de prestatieafspraken is opgenomen dat de woningcorporaties invulling willen geven aan deze afspraak en dat de gemeente hier

[1] Tekst uit Volkshuisvestelijk kader (amendement 19A47): Er is een addendum op de Arnhemse Woonprincipes 2015 in ontwikkeling. In het addendum worden kaders gesteld voor het bereiken van de ambities op het gebied van sociale woningbouw in Arnhem. Het is de bedoeling dat bij vaststelling van het addendum inzicht bestaat in de woningbehoeftes en de marktontwikkelingen in alle segmenten van de woningmarkt. De consequenties van de vast te stellen ambities op het gebied van sociale woningbouw voor de woningmarkt als geheel, voor de woningbouwproductie, voor de corporaties en de bestaande voorraad sociale huurwoningen en voor de gemeentefinanciën zijn bij het addendum inzichtelijk. Daarover is op dit moment nog onvoldoende bekend. Op basis van het addendum wil de gemeente nadere afspraken maken met de corporaties over het door
hen te realiseren nieuwbouwprogramma.

haar medewerking aan zal verlenen. Op welke wijze dit zal gebeuren is uitwerking, die deels zijn plek krijgt in het plan van aanpak woningbouwontwikkeling en deels nog daarna zal moeten worden uitgewerkt. Indien de raad andere uitgangspunten vastlegt dan in de prestatieafspraken zijn opgenomen, zal dit tot nieuw overleg met de corporaties leiden, zoals dit natuurlijk bij elk raadsbesluit gebeurt dat invloed heeft op bestaande afspraken.

2) *In afspraak drie staat op pagina zeven dat de woningcorporaties een preferente positie hebben. Wat wordt bedoeld met deze preferente positie? Waarom is deze preferente positie noodzakelijk om de gewenste woningen te realiseren? En in het verlengde daarvan: Wat betekent deze afspraak voor particuliere partijen die bereid zijn sociale huurwoningen te bouwen? Geeft het college met deze afspraak aan dat het bij particuliere partijen niet zal aandringen op het realiseren van sociale huurwoningen? Graag een toelichting op beide antwoorden.*

Zoals in het plan van aanpak woningbouwontwikkeling is toegelicht, vindt het college het belangrijk om de corporaties de sociale huurwoningen te laten realiseren. Wij maken met hen prestatieafspraken over betaalbaarheid en beschikbaarheid, zij verhuren per definitie aan de doelgroep etc. Bovendien komen hiermee extra woningen beschikbaar die voor specifieke doelgroepen kunnen worden ingezet. Ook is het met de corporaties mogelijk om extra afspraken te maken op het gebied van wonen en zorg, duurzaamheid, woningtoewijzing en andere zaken die maatschappelijk van belang zijn. Voor particuliere partijen die willen ontwikkelen in Arnhem, betekent dit in eerste instantie dat zij zich tot de corporaties moeten wenden voor afname van de woningen. De meeste ontwikkelaars zijn geen toekomstige eigenaren van woningen. Het college zal wel degelijk bij particuliere partijen aandringen op de ontwikkeling van sociale huurwoningen.

3) *In afspraak vijf op pagina zeven staat dat de gemeente bereid is om - in geval van realisatie van de sociale huur binnen gemeentelijke grondexploitaties - de toe te rekenen grondkosten te heroverwegen, als het gaat om woningen voor 1 en 2 huishouden* met een prijsniveau onder de laagste aftoppingsgrens. Klopt het dat het college hiermee bedoelt: lagere grondkosten? Welke financiële consequenties heeft deze afspraak voor de gemeente? Klopt het dat hiermee extra kosten/ lagere opbrengsten op de grondexploitaties komen te drukken? Zijn/worden deze gevolgen opgenomen in addendum dat wordt toegevoegd aan de Arnhemse woonprincipes zoals vermeld in het eerste punt? Bij zowel een bevestigend als een ontkennend antwoord graag een toelichting met daarin meegenomen waarom deze afspraak noodzakelijk is voor het realiseren van dergelijke woningen.*

In de nota grondprijzen 2019 was vastgelegd dat we in Arnhem voor een gestapelde sociale huur- of koopwoning een vaste prijs van €22.500,- per appartement of €29.500,- per kavel rekenden. In deze grondprijzenbrief 2019 was geen ruimte voor maatwerk voor bijvoorbeeld kleinere woningen in projecten. In de huidige markt is er echter steeds meer behoefte aan kleinere woningen, geschikt voor één- of tweepersoons huishoudens. Ook voor de kleine (gestapelde) woningen moet volgens huidig beleid de vaste sociale kavelprijs betaald worden. Deze kavelprijs voor appartementen is echter gebaseerd op een woninggrootte van 115m² BVO of 120m2 kavel voor grondgebonden woningen, wat een middelgrote (al

dan niet) gestapelde woning is naar huidige maatstaven. De kleine woningen die voor de één- of tweepersoons huishoudens bedoeld zijn, zijn circa 60 m² BVO (voor appartementen) of circa 85 m2 (voor grondgebonden woningen), waardoor de vaste kavelprijs van €22.500,- c.q. €29.500,- niet meer in verhouding staat tot de woninggrootte. De prijzen per m² komen daarmee in de praktijk gelijk of soms zelfs hoger te liggen dan de marktprijs voor kavels.

Om die reden is in de grondprijzenbrief 2020 een verrekeningsmogelijkheid opgenomen indien de kavel c.q. woningoppervlakte afwijkt van de genoemde norm. Dit om tegemoet te komen aan de vragen van corporaties en ontwikkelaars en de trend van kleinere woningen.

Deze prestatieafspraak is reeds staand beleid geworden door vaststelling van de grondprijzenbrief 2020, die u op 5 december 2019 is toegezonden.

Deze nieuwe afspraken hebben geen gevolgen voor toekomstige grondexploitaties. Allereerst is de normkavel en de daarbij behorende kavelprijs niet gewijzigd in de grondprijzenbrief, het is slechts een mogelijkheid die geboden is om in voorkomende gevallen af te wijken, Daarnaast heeft het geen directe gevolgen voor toekomstige grondexploitaties, omdat immers met een andere oppervlakte wordt gerekend. De totaalprijs voor dezelfde massa blijft bij deze wijziging van rekenmethodiek gelijk. Er worden meer woningen in dezelfde norm vierkante meters gerealiseerd.

4) *Er wordt op een aantal plekken, onder andere in deze afspraak, gesproken over 1 en 2 huishoudens. Wordt daarmee bedoeld: één- en tweepersoonshuishoudens?*

Ja

5) *In afspraak zes staat dat de gemeente de mogelijkheden van een doelgroepenverordening onderzoekt. Wat verstaat het college onder een doelgroepenverordening? Voor welk probleem wil het college onderzoeken of de doelgroepenverordening kan bijdrage aan een oplossing? En hoe ziet het college dat de anterieure overeenkomst kan bijdragen aan de oplossing van dat probleem?*

Een doelgroepenverordening is een term uit het besluit Ruimtelijke Ordening (Bro). Deze geeft aan dat een gemeente pas een bestemming kan opnemen voor een specifieke doelgroep, nadat zij dat heeft vastgelegd in een Verordening doelgroepen sociale woningbouw. Deze verordening wordt de doelgroepenverordening genoemd. Daarin legt ze eisen vast voor de potentiële kopers, een doelgroepenomschrijving. Met een doelgroepenverordening kan in bestemmingsplannen dus vastgelegd worden waar en hoeveel sociale woningbouw moet komen en onder welke voorwaarden dit mag. Naast het afdwingen via bestemmingsplannen en een doelgroepenverordening, staat natuurlijk ook de weg van minnelijke afspraken open. Deze worden via de anterieure overeenkomst vastgelegd.

6) *Over de opgaaf voor het realiseren van sociale huurwoningen:*

a. Waarom is gekozen om in de prestatieafspraken de gemeentebrede opgave van 30% sociale huur te vermelden, terwijl de harde afspraken met de corporaties uitgaan van een absoluut aantal van 580 woningen?
b. Hoeveel sociale huurwoningen dienen bovenop de genoemde 580 sociale huurwoningen de komende jaren nog gerealiseerd worden om te voldoen aan de verwachte vraag?
c. Kunnen we een opgave ontvangen van het aantal reeds toegevoegde woningen per segment sinds de aanvang van dit college?

a) Tot en met 2024 hebben de corporaties nu al plannen liggen om 580 woningen toe te voegen. In amendement 19A65 "Aanvullende coalitieafspraken wonen" is afgesproken dat 30% van de te realiseren projecten sociale huur moet zijn. Dat is meer dan de nu al in de plannen van de corporaties opgenomen aantallen. Van belang om deze afspraak uit het amendement te kunnen realiseren, is de bereidheid van de corporaties om invulling aan deze opgave te willen verlenen. Deze bereidheid is in de prestatieafspraken vastgelegd.
b) Zoals de raad in haar amendement bij de MJPB heeft aangegeven, zal 30% van de nieuwbouw sociale huurwoningen dienen te zijn. Hiermee werken we aan het verminderen van het geprogrammeerde tekort en het oplossen van de mismatch in de sociale huursector. Het exacte aantal kunnen we u niet geven.
c) De cijfers zijn per jaar bekend. Dit college is in mei 2018 geïnstalleerd. Hieronder vindt u een overzicht van de ontwikkeling van de woningvoorraad in Arnhem in de afgelopen 2 jaar. De cijfers per 1-1-2020 zijn helaas nog niet bekend.

Woningen - Gemeente		
	Per 1-1-2018	**per1-1-2019**
woningvoorraad totaal	74420	75630
Ontwikkeling ten opzicht van vorig jaar	780	1210
woningen koop	31920	31990
woningen corporatie bezit	26440	26470
woningen overige verhuur	15120	16420
woningen onbekend	940	740

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen:

- Brief met ingekomen artikel 44 vragen

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel, informatieve en meningsvormende (1) bijeenkomst 22 januari 2019

Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling en agenderingsverzoek 'regionaal onderzoek wonen'

Zaaknummer:	428234
Portefeuillehouder:	R. Paping

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Manders (AC), de Groot (PvdD), Greving (PvdA), Loos (VVD), Prinsen (GL), Dijk (D66), Elfrink (SP), Becker (ChristenUnie) en Tujeehut (Arnhemse Ouderenpartij).
De fracties van het CDA, DENK/Verenigd Arnhem en de PVV waren niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Insprekers
Ingesproken is door mw. Liesbeth van Asten, directeur/bestuurder van Volkshuisvesting namens de woningbouwcorporaties Volkshuisvesting, Vivare en Portaal.

Bespreking
Namens de SP heeft de heer Elfrink het agenderingsverzoek toegelicht. De SP wil van de portefeuillehouder weten of deze zich kan vinden in de analyse, die de SP van het Woningmarktonderzoek heeft gemaakt. De wethouder bevestigt dat. Het agenderingsverzoek is daarmee voldoende behandeld.
Er is een begin gemaakt met de m1-behandeling van het raadsvoorstel. Alle fracties zijn het eens dat er een grote opgave ligt, vooral ook in sociale huur/koop. Een 1e ronde vragen is afgerond. Verschillende fracties hebben aangegeven nog vragen te hebben.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvormende (1) behandeling niet is afgerond en een volgende keer zal worden voortgezet.
De behandeling van het agenderingsverzoek van de SP is wel afgerond.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

C.J.M. Kalthoff

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel, meningsvormende (1) (vervolg)bijeenkomst 12 februari 2020

Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling

Zaaknummer:	428234
Portefeuillehouder:	R. Paping

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Manders (AC), de Groot (PvdD), Greving (PvdA), Loos (VVD), Prinsen (GL), Dijk (D66), Elfrink (SP), Becker (ChristenUnie), Tujeehut (Arnhemse Ouderenpartij), Hutten (CDA) en Verheij (PVV).
De fractie van DENK/Verenigd Arnhem was niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Bespreking
De m1-behandeling van het raadsvoorstel is voortgezet, maar niet afgerond.

Toezegging
De wethouder heeft de volgende toezeggingen gedaan:
- De wethouder zal de raad schriftelijk informeren over de woningbouwproductie van de laatste 8 jaar.
- De wethouder zal onderzoeken hoe het komt dat Woon2018 en het rapport van Companen verschillen in woningbehoefte laten zien.
- De wethouder zal de voortgang van het rapport 'Wervende woonmilieus' onderzoeken.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvormende (1) behandeling niet is afgerond en een volgende keer zal worden voortgezet.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

M.S. Loor

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, meningsvormende (1) (vervolg)bijeenkomst 4 maart 2020

Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling

Zaaknummer:	428234
Portefeuillehouder:	R. Paping

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/ fractievolgers Manders (AC), de Groot (PvdD), Greving (PvdA), Loos (VVD), Prinsen (GL), Dijk (D66), Elfrink (SP), Zijlstra (ChristenUnie), Tujeehut (Arnhemse Ouderenpartij), Van Dillen (CDA), Aydemir (DENK/Verenigd Arnhem) en Verheij (PVV).

Verder aanwezig: R. Paping (wethouder)

Bespreking
De m1-behandeling van het raadsvoorstel is voortgezet, maar niet afgerond.

Toezegging
De wethouder heeft de volgende toezeggingen gedaan:
- De wethouder zal de raad schriftelijk informeren, binnen een 1 week, hoeveel sociale woningen er gebouwd kunnen worden met de extra 1,5 miljoen en hoeveel woningen daarvan uit 1- á 2 persoons huishouden bestaat.
- De wethouder zal de raad schriftelijk uitleg geven over de verschillen die er zijn tussen de cijfers uit de Staat van de Stad en het rapport van Companen.
- De wethouder zal schriftelijk de raad informeren over wat er gebouwd is in 2018 en 2019 en wat er aan harde plancapaciteit op de planken ligt. En wat kost het de gemeente als we 30% sociale huur invoeren, en wat als we andere percentages hanteren?

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvormende (1) behandeling niet is afgerond en een volgende keer zal worden voortgezet.

De raadsadviseur,

K. Vons

De voorzitter,

M. Dolsma

Memo

Datum : 3 maart 2020

Aan : Raadsleden

Van : Ronald Paping

Betreft : Toezeggingen bij M1 Plan van aanpak woningbouwontwikkeling

Hierbij ontvangt u de antwoorden van de toezeggingen gedaan op 12 februari 2020 bij de behandeling van het plan van aanpak woningbouwontwikkeling.

Toezeggingen:

1. *De wethouder zal de voortgang van het rapport 'Wervende woonmilieus' onderzoeken.*

In de bijlage vindt u de raadsbrief van januari 2019 waarin we hebben geïnformeerd over de voortgang (per abuis staat de datum van de raadsbrief op januari 2018, deze is echter van januari 2019). In 2019 zijn er daarna nog 13 woningen toegevoegd in Arnhem boven de € 500.000.

2. De wethouder zal onderzoeken hoe het komt dat Woon2018 en het rapport van Companen verschillen in woningbehoefte laten zien.

WoON 2018 is een enquêteonderzoek en geeft inzicht in woonwensen en woonbeleving van Nederlandse huishoudens in het jaar 2018. In WoON2018 wordt gevraagd naar de gewenste woning van personen die geneigd zijn te verhuizen. Vooral bij gezinnen met kinderen en stellen tot 65 jaar blijkt de wens vaak een eengezinswoning (cq. grondgebonden) woning te zijn. Dit is een landelijk beeld van de gewenste woning.

Het regionale Woningmarktonderzoek gebruikt onder andere WoON2018 om berekeningen te doen voor de vraag en aanbod in de toekomst. Deze wordt in het onderzoek gecombineerd met de prognose van de Provincie Gelderland o.b.v. Primos prognose. Deze prognose brengt demografische ontwikkelingen voor de komende jaren in beeld. Uit de prognose blijkt dat Arnhem vooral groeit met eenpersoonshuishoudens. Eenpersoonshuishoudens hebben vaker behoefte aan appartementen. Companen gaat uit van een toename van deze eenpersoonshuishoudens in Arnhem de komende jaren, waardoor de behoefte naar appartementen ook toe zal nemen.

3. **De wethouder zal de raad schriftelijk informeren over de woningbouwproductie van de laatste 8 jaar.**

Onderstaande tabel en grafiek geven het aantal toevoegingen in woningen in de Arnhemse woningvoorraad weer. Zowel in de nieuwbouw als in de overige categorie (transformatie en woningsplitsing). Bron: CBS/BAG, 2019 voorlopige cijfers.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nieuwbouw	597	478	671	383	665	641	823	692	.
Overig	455	439	285	675	599	296	551	555	.
Totale woningvoorraad per 1-1	69.605	70.571	71.114	71.962	72.711	73.640	74.416	75.632	76.787

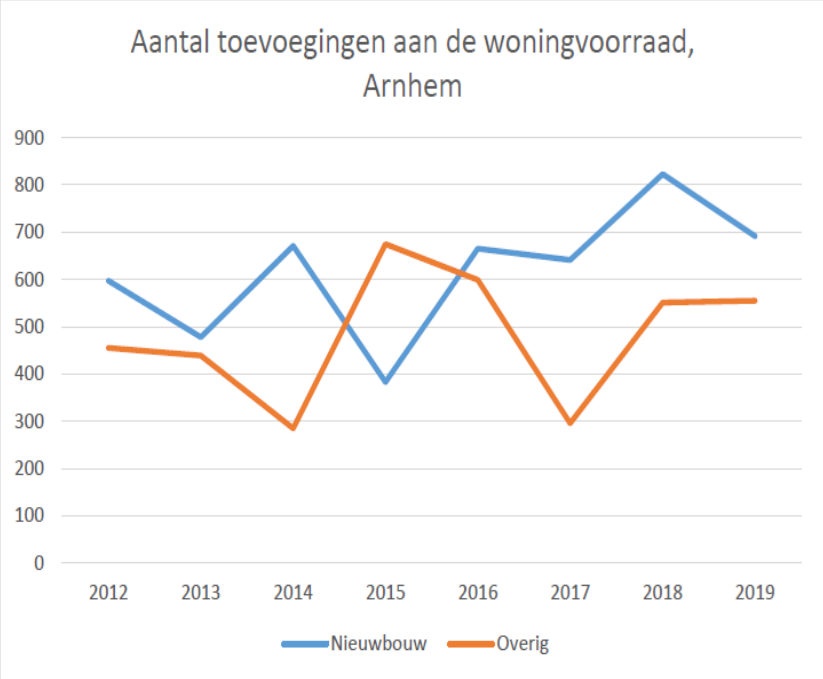

Verdeling toevoegingen naar eigendom

	woningvoorraad totaal	woningen koop	woningen corporatie bezit	woningen overige verhuur	woningen onbekend
2012	69.900	29.560	26.040	12.220	2.070
2013	70.550	30.940	26.300	11.680	1.630
2014	71.110	30.860	26.880	12.180	1.200
2015	71.960	31.440	27.600	11.860	1.070
2016	72.710	31.540	27.460	12.380	1.330
2017	73.640	31.690	26.320	14.570	1.070
2018	74.420	31.920	26.440	15.120	940
2019	75.630	31.990	26.470	16.420	740

Ten opzichte van de totale woningvoorraad in Arnhem en in Nederland is de woningvoorraad de afgelopen 8 jaar met de volgende percentages per jaar gegroeid:

Tabel 4. Percentage saldo toevoegingen t.o.v. totale woningvoorraad (bron: CBS/BAG, 2019 voorlopige cijfers)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nederland	0,8%	1,2%	0,7%	0,7%	0,6%	0,7%	1,0%	1,0%
Arnhem	1,4%	0,8%	1,2%	1,0%	1,3%	1,1%	1,6%	1,5%

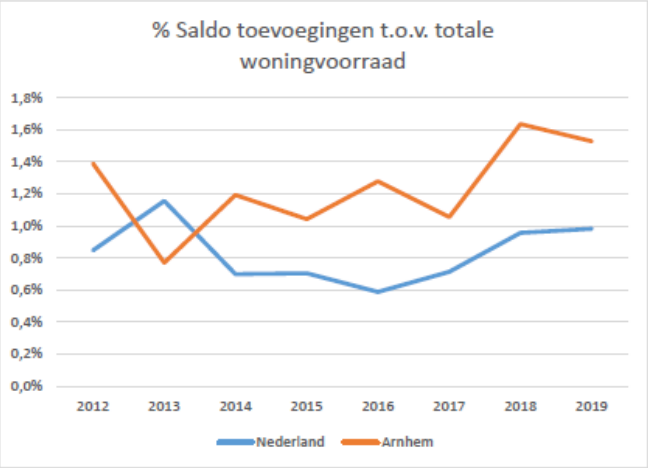

Memo

Datum : 13 maart 2020

Aan : Raadsleden

Van : Ronald Paping

Betreft : Toezeggingen bij M1 Plan van aanpak woningbouwontwikkeling

653. Kan de wethouder aangeven hoeveel extra woningen er dankzij punt 2.1 (aanpassing Grex) worden gerealiseerd?:

78 extra sociale woningen in Schuytgraaf.
De totale kosten voor de toevoeging vallen uiteen in:
Ca. 1,3 miljoen minder opbrengsten
Ca. 0,2 miljoen extra kosten (onder andere meer openbare ruimte inrichten doordat bij sociale woningbouw parkeren in de openbare ruimte wordt opgelost).

Kan de wethouder aangeven of het hierbij gaat om hoofdzakelijk die woningen waar aantoonbaar meer behoefte is, namelijk om sociale huurwoningen voor één- en tweepersoonshuishoudens?

Ja, De corporaties hebben met name (maar niet enkel) behoefte om woningen voor 1 en 2 persoonshuishoudens bij te bouwen.

654. Verschil staat van de stad en woonbehoefte-onderzoek Companen, met name groei en achteruitgang koop/huur en andersom

De achterliggende data van Companen komen van het CBS. Het CBS schat eigendom op basis van een koppeling tussen de Basisregistratie Kadaster, Basisregistratie Personen, WOZ-gegevens en gegevens van de Autoriteit Woningcorporaties. Voor de Staat van de Stad doet de gemeente Arnhem ook een soortgelijke schatting, met name om ook informatie op wijk- en buurtniveau te verkrijgen. De verschillen in de aantallen en percentages woningeigendom worden verklaard door verschillen in de schattingsmethodiek van het CBS en die van de gemeente Arnhem. We zien daarin grote verschillen. We gaan dit zo snel mogelijk nader onderzoeken.

655. Wat is er gebouwd in de koop, huur etc in 2018, 2019 en hoe zit dit in de nabije harde plancapaciteit?

In onderstaande tabel staat het aantal toevoegingen per categorie

woningen - Gemeente Arnhem		
	2018	**2019**
voorraad begin periode (1 januari)	74417	75632
toevoeging door nieuwbouw	823	
toevoeging overig	551	
onttrekking door sloop	122	
onttrekking overig	52	
saldo toevoegingen - onttrekkingen	1200	1155
administratieve correcties	15	
voorraad einde periode (31 december)	75632	76787

Voorraad woningen naar eigendom (bron: CBS)						
Jaar (per 1-1)	Totale woningvoorraad per	Koopwoningen	Corporatiebezit	Overige verh	Eigendom onbekend	
2018	74.416	32.363	27.043	14.335	675	
2019	75.632	33.134	27.180	14.757	561	
	1216	771	137	422	-114	

Wat betreft de analyse van de harde plancapaciteit hebben we in het PvA woningbouwontwikkeling onderstaande inschatting gegeven van huur en koop (gebaseerd op de planningslijst 1 maart 2019) met daarbij de opmerking dat deze cijfers regelmatig wijzigen. In de bestemmingsplannen en anterieure overeenkomsten van de meeste bestaande projecten in de harde plancapaciteit zijn geen afspraken gemaakt over de programmering in huur en koop. Ontwikkelaars en beleggers kunnen de programmering in de ontwikkeling van de plannen daarom wijzigen.

Harde plancapaciteit

Harde plancapaciteit zijn ruimtelijke projecten waarvoor reeds een bestemmingsplan is vastgesteld, een anterieure of ontwikkelovereenkomst is afgesloten, door de gemeente of marktpartij reeds een tender is gestart.

	Huur				Koop			
Totaal	sociaal	Midden	Duur	Onbekend	Goedkoop	Midden	Duur	Onbekend
6335	1460	1110	340	560	130	2410	250	75

Het plan van aanpak woningbouwontwikkeling gaat over beschikbaarheid van voldoende woningen in de juiste categoriën in Arnhem de komende jaren. Het vergt een inspanning om samen met ontwikkelaars en corporaties te zorgen voor een evenwichtig aanbod dat enerzijds aansluit bij de woningbehoefte de komende jaren en anderszijds aansluit bij het huidige beleid en de gewenste ruimtelijke kwaliteiten uit de omgevingsvisie. Bij de uitvoering van dit plan gelden de vigerende beleidsregels voor ruimtelijke ordening (structuurvisie, hoogbouwbeleid etc.). De omgevingsvisie, die momenteel wordt opgesteld en natuurlijk een raadsbesluit vergt, legt deze regels actueel vast.

Daarnaast geldt dat de zeggenschap van de raad over de projecten niet wijzigt: projecten op gemeentegrond vragen een grondexploitatie, die altijd door de raad wordt vastgesteld. Hierin ligt de programmering vast. Projecten van derden die een bestemmingsplanwijziging vragen, worden altijd aan de raad voorgelegd. Projecten die geen bestemmingsplanwijziging vragen en niet op gemeentegrond liggen, vragen geen gemeentelijke besluitvorming. Ook geen collegebesluit. Daarop heeft de gemeente geen andere invloed dan dat bouwaanvragen moeten voldoen aan vigerend bestemmingsplan en overige wet- en regelgeving.

W*at kost het de gemeente als we 30% sociale huur invoeren. En wat als we andere percentages hanteren?*
Dit is afhankelijk van de concrete situatie per project. Is de grond niet van de gemeente, dan landen de kosten niet bij de gemeente. Als de grond van de gemeente is, zijn de kosten afhankelijk van de vraag wat anders op deze locatie gebouwd zou worden, dus waarmee we vergelijken. Is dat een rijtjeswoning, een tweekapper of een vrijstaande woning. En in welke wijk is dat. Grondprijzen voor verschillende locaties en verschillende programma's zijn verschillend. Daarnaast wordt bij een rijtjeswoning ook boven de €200.000, uitgegaan van parkeren in openbaar gebied (en daarmee niet-uitgeefbare grond en inrichtingskosten). Bij een tweekapper op eigen terrein. Afhankelijk van de situatie waarmee sociale huur vergeleken wordt, levert dit daarmee andere verschillen op.

Ter indicatie hieronder de grondprijzen uit de grondprijzenbrief:

	Vaste kavelprijs	Oppervlak**
Grondgebonden woning	**€ 29.500**	**120 m² kavel**
Gestapelde woning	**€ 22.500**	**115 m² BVO**

Omgerekend is de grondprijs voor een grondgebonden sociale huurwoning daarmee ongeveer €246,-/m2 en ongeveer €196,-/m2 BVO voor een gestapelde woning.

	Dure wijken		Middeldure wijken		Betaalbare wijken	
	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.
Rijwoning	€ 400	€ 800	€ 300	€ 500	€ 250	€ 400
2^1-kap-woning	€ 400	€ 700	€ 300	€ 500	€ 250	€ 375
Vrijstaand	€ 400	€ 550	€ 300	€ 450	€ 225	€ 350
Appartement	€ 350	€ 700	€ 250	€ 500	€ 250	€ 400
	Centrum Saksen Weimar		Schuytgraaf Rijkerswoerd		Malburgen Presikhaaf	

Vragen nav antwoord 653 toezeggingen brief 13 maart 2020

1. Waarom is besloten de grex bij schuitgraaf te veranderen en daar nu sociale (huur) woningen te realiseren?

Zoals op pagina 19 van het plan van aanpak is toegelicht, is er één vastgestelde eigen grondexploitatie waarin actief sturen op het programma nog mogelijk is. Dit om 30% sociale huur in het project te realiseren.

2. Ik ga ervan uit dat dit is omdat anders de ten minste 30% sociale huurwoningen lastig haalbaar is. Klopt die aanname?

Dat is juist, zoals in de voetnoot van het plan van aanpak op pagina 19 als volgt toegelicht:
In de huidige GREX is conform bestemmingsplan financieel rekening gehouden met 28% sociale woningbouw in geheel Schuytgraaf. Over het gerealiseerde programma t/m 2018 is dit percentage gerealiseerd. Een deel van de resterende productie per 1-1-2019 zal omgezet moeten worden van martkwoningen naar sociale huurwoningen, om het percentage sociale huur van 28% naar 30% te krijgen. Genoemd bedrag gaat uit van 30% sociale huur over het restant van de te verkopen gronden in Schuytgraaf (per 1-1-2019)

3. Als dat juist is ontvang ik graag het overzicht/ berekening waarmee geconstateerd is dat deze maatregelen nodig.

Stand van zaken per 1-1-2019: percentage sociale woningbouw: 28%
Wijziging om over de resterende productie 30% sociale huur te realiseren: 78 woningen toevoegen.

Vraag nav antwoord 654 toezeggingen brief 13 maart 2020

4. Goed dat de grote verschillen worden onderzocht. Wel zou ik reeds een door de door mij in de raadskamer genoemde cijfers bevestigd zien. Klopt het dat sinds 2015 het percentage koopwoningen met 1,4% is gedaald en dat het aantal huurhuizen met 1,9 is toegenomen?

We nemen aan dat hier procentpunten in plaats van percentages worden bedoeld ('het aandeel koopwoningen is met 1,4 procentpunt gedaald'). Dit kunnen we zo niet zeggen. Beide getallen zijn schattingen. Hierbij gaat het onder andere om de definitie van een koopwoning. Wanneer bijvoorbeeld iemand twee koopwoningen heeft en een daarvan verhuurd, is een van de woningen een huurwoning geworden. Binnen de gemeente Arnhem maken we hiervan een inschatting op basis van achternaamcontrole in de BAG (Basisadministratie Gebouwen), de WOZ en gegevens van de grootste woningcorporaties. Het CBS maakt weer een andere inschatting. Zo kan het zijn dat het ene jaar een woning als koopwoning is meegenomen en het andere jaar als huurwoning. Overigens zijn zowel volgens de schattingen van de gemeente als die van het CBS het aantal koop- en huurwoningen sinds 2015 toegenomen. (Hierbij geeft het CBS een sterkere stijging in het aantal koopwoningen en de gemeentelijke schatting een sterkere stijging in overige verhuur).

Vragen nav antwoord 655 toezeggingen brief 13 maart 2020 en de nog uitstaande technische vragen.

- In welke jaartallen worden bovenstaande gerealiseerd?
- In de aantallen van 2018 (die in de artikel 44 antwoorden staan over de prestate afspraken) wordt benoemd dat er 30 coöperatie woningen bijgekomen en 1300 overige huur. Hoeveel van die 1300 is de huurprijs onder de 720 euro en valt dus in de definitie sociale huur? Zijn dat er 100, 200 of meer bij benadering?
- Wat is er in bovenstaande verdeling al in 2019 gerealiseerd?

De getallen zijn een optelsom uit de stad en kunnen niet een op een vertaald worden naar een jaar. We kijken per jaar hoe de verdeling in de stad is. Getallen zijn niet per definitie nieuwbouwtoevoegingen, maar ook wijzigingen in de bestaande woningvoorraad. Bovendien kan een nieuwbouwwoningen als koop worden gerealiseerd maar het jaar daarop worden doorverhuurd. Wat betreft de particuliere huur hebben we geen inzicht in de huurstelling

In brief van 13 maart 2020 staat onderstaande tabel:

Voorraad woningen naar eigendom (bron: CBS)						
Jaar (per 1-1)	Totale woningvoorraad per	Koopwoningen	Corporatiebezit	Overige verh	Eigendom onbekend	
2018	74.416	32.363	27.043	14.335	675	
2019	75.632	33.134	27.180	14.757	561	
	1216	771	137	422	-114	

Deze komt NIET overeen met de tabel in de artikel 44 antwoorden van 21 januari

Woningen - Gemeente		
	Per 1-1-2018	per1-1-2019
woningvoorraad totaal	74420	75630
Ontwikkeling ten opzicht van vorig jaar	780	1210
woningen koop	31920	31990
woningen corporatie bezit	26440	26470
woningen overige verhuur	15120	16420
woningen onbekend	940	740

Zo is vooral de toename/ aantal “Woningen overige huur” flink lager.

5. Waarom en welke is (het meest) juist?

Zie antwoord hierboven bij vraag 4.

6. Hoeveel van de in 2018 toegevoegde ‘woningen overige verhuur’ een huur (ruim) onder de liberalisatie grens?

Daar hebben we geen gegevens van. Om hier inzicht in te krijgen zouden we alle particuliere verhuurders in de stad moet bevragen op de huren die ze per woning vragen en dat jaarlijks doen.

7. Ik ontvang graag een gelijk overzicht de realisatie over/in 2019.
8. Inclusief het aantal ‘woningen overige verhuur’ die (ruim) onder de liberalisatie grens vallen.

Een overzicht waarin de eigendomssituatie over 2019 (corporatie, koop, huur) is verwerkt kan in mei van dit jaar geleverd worden. We hebben nu alleen de cijfers van 2018.

Op dit moment weten we alleen het aantal totale toevoegingen in de stad.

Onderstaande tabel staat in het plan en in de brief van 13 maart.

Harde plancapaciteit

Harde plancapaciteit zijn ruimtelijke projecten waarvoor reeds een bestemmingsplan is vastgesteld, een anterieure of ontwikkelovereenkomst is afgesloten, door de gemeente of marktpartij reeds een tender is gestart.

	Huur				Koop			
Totaal	sociaal	Midden	Duur	Onbekend	Goedkoop	Midden	Duur	Onbekend
6335	1460	1110	340	560	130	2410	250	75

Mijn technische vraag was een nadere uitwerking.

9. Wat kunnen we in redelijkheid in welk jaar/periode verwachten?
10. Met andere woorden: wat (socail, koop, …) bouwen we in 2020, 2021, 2022 en 2023?

Note 1: de redeneren waarom het tzt net iets anders kan uit pakken dan gepland is begrijpelijk maar een inschatting is wel de basis voor de sturing.

Arnhem kent een planningslijst van nieuwbouwontwikkelingen die in maart 2019 is geactualiseerd en toegevoegd aan het plan van aanpak woningbouwontwikkeling. Deze lijst loopt door tot 2028 waarin het overgrote deel van de woningen staan geprogrammeerd tot 2025. Zoals in het Plan van Aanpak vermeld is anders dan een planningslijst met aantallen doet vermoeden deze een 'vloeibaar' document, dat dagelijks verandert. De lijst geeft hooguit een globale inschatting over het totaal en een globale inschatting over de verdeling sociale huur, particuliere huur en koop zoals we hierboven in de tabel hebben weergegeven. Iedere verdeling naar jaartal zou een grove inschatting zijn. Naast dat we in Arnhem woningen toevoegen verandert de eigendomsverhouding van de bestaande bouw dagelijks zoals bij vraag 4 beschreven.

In aanvulling op mijn eerste vraag (– waarom de grex in schuygraaf is omgezet) en bovenstaande tabel:

11. Zijn er nog meer grex veranderingen te verwachten en zo ja wanneer?

Zoals op pagina 19 van het plan van aanpak is opgenomen, zijn er geen andere vastgestelde grondexploitaties waarin deze maatregel effect heeft. Dit omdat hier ofwel geen sturing meer mogelijk is (contracten reeds gesloten) ofwel omdat de opgave van 30% sociale huur reeds verwerkt is.
Voor nieuw vast te stellen grondexploitaties kan dit wel effect hebben. Hierop ziet het voorgestelde vereveningsfonds. Hierover is telkens per vast te stellen grondexploitatie een raadsbesluit nodig.

- Is er een uitgewerkte visie op bouwhoogten en waar we wat willen?

Structuurvisie is vigerend beleid, daarin staan kaders voor hoogbouw.

- 20% van onze bevolking zijn 65 plussers (alleen en als koppel). Weten wij wat zij qua woning wensen? Companen stelt: appartementen, maar is dit onderzocht?

Hiertoe doen we dit jaar een doelgroepenonderzoek.

- We hebben maar 1% seniorenwoningen. Hoe veel komen erbij? Of is dit nog onbekend.

Ik heb het woonbehoefte onderzoek bekeken en kan deze 1% nergens vinden.

- Hoe integraal gaan we kijken naar de komende bouwopgaven en de samenhang met groen, gezondheid, beweging, buiten spelen, sociale cohesie, etc?

Dit doen we uiteraard in ieder project dat we voorleggen aan de raad integraal en in de omgevingsvisie.

- De alleenwonenden zijn een hoog percentage, doch het zijn geheel verschillende groepen. In de cijfers wordt een onderscheid gemaakt tussen eenouder gezinnen en alleen wonenden. Toch zijn er onder deze laatste groep velen die bijvoorbeeld in het weekend hun kinderen hebben en dus geheel andere woonwensen hebben dan een ‘gewone’ allenwonende. Kennen we cijfers en behoeften?

Alleenwonenden zijn mensen die alleen wonen zonder kinderen. Alleenwonenden met in het weekend kinderen scharen we onder gezinnen. Daarnaast gaat wonen niet alleen over wat mensen willen maar ook wat ze kunnen. Woningbehoefte wordt onder andere bepaalt door de betaalbaarheid van een woning.

Overzicht vragen en antwoorden m.b.t. Raadsvoorstel **"Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling"**, welke via ambtelijk apparaat schriftelijk zijn gesteld en via de griffie zijn ingediend

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
1.	Arnhem Centraal	**Vraag:** In de factsheet staat wij maar 1 % seniorenwoningen hebben. *Wat zijn in deze definitie 'seniorenwoningen' en welke kwaliteit hebben zij?* Antwoord: Dit is een technische vraag voor Companen.
1.1	Arnhem Centraal	**Vervolgvraag:** Opmerkelijk antwoord. Mag ik aannemen dat deze vraag gewoon beantwoord wordt? Dat men ervoor zorgt dat deze info bij onze fractie komt? Antwoord: Navraag bij Companen geeft het volgende antwoord: Onder seniorenwoningen vallen zowel grondgebonden woningen als appartementen met een label voor bejaarden in de WOZ-registratie. Het gaat bijvoorbeeld om aanleunwoningen, vrijstaande bejaarden bungalow, bejaarden patiowoningen, bejaarden flatwoningen, bejaarden appartementen etc.
2.	Arnhem Centraal	**Vraag:** *Is bekend welke behoeften onder senioren leven qua woning, zodat we datgene kunnen bouwen wat hen uit grote gezinswoningen doet verhuizen?* Antwoord: Hiertoe doen we dit jaar een doelgroepenonderzoek.
2.2	Arnhem Centraal	**Vervolgvraag:**

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		Wat zijn de uitgangspunten van dat onderzoek? Wat wordt zo ongeveer gevraagd aan welke doelgroepen? Antwoord: Het doelgroepenonderzoek bestaat uit twee delen: voor de eerste fase verzamelt en analyseert Companen alle mogelijke informatie vanuit gemeentelijke systemen, CBS, landelijke onderzoeken ed. Om tot een prognose van de huisvestingsopgave te komen tot aan 2040; naast diverse zorgdoelgroepen worden verschillende leeftijdsgroepen (65+, 75+, 85+) voor ouderen onderscheiden. Specifiek voor (toekomstige) ouderen is gevraagd om in het onderzoek in te gaan op verschillende (innovatieve) woonvormen en de kwaliteiten die hen aantrekkelijk maken. In de tweede fase van het onderzoek zal de huisvestingsopgave worden besproken met stakeholders zoals zorgaanbieders, corporaties, doelgroepen, hun vertegenwoordigende organisaties ed. om deze te kunnen afzetten tegen het huidige (zorg)woningaanbod.
3.	Arnhem Centraal	**Vraag:** 3 Er gaan veel goedkope huurwoningen gebouwd worden. *In welke wijken staan zij gepland?* Antwoord: Uitgangspunt is 30% sociale huurwoningen over de zachte plancapaciteit over de hele stad. Dus in alle wijken waar ontwikkelingen gepland zijn, wordt naar verwachting sociale huur toegevoegd. Een paar grotere voorbeelden zijn de HES, Akzo, Schuytgraaf en het Dorp. Maar ook Coehoorn, Malburgen Nijmeegseweg en Presikhaaf Houtmanstraat zijn voorbeelden
4.	Arnhem Centraal	**Vraag:** De stad is ook gebaat bij economisch sterke inwoners. *Hoe zorgen we ervoor dat zij aantrekkelijk kunnen wonen in de toekomst?* Antwoord Voor alle doelgroepen wordt de komende jaren gebouwd. In een raadsbrief van januari 2019 over wervende woonmilieus waarin we hebben geïnformeerd over de voortgang van woningen in het hogere koopsegment (per abuis staat de datum van de raadsbrief op januari 2018, deze is echter van januari 2019). In 2019 zijn

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		er daarna nog 13 woningen toegevoegd in Arnhem boven de € 500.000.
5.	Arnhem Centraal	**Inleiding:** Verschil onderzoek Woon 2018 en woonbehoefte-onderzoek Companen mbt de woonbehoeften: volgens Woon 2018 willen ook 1 persoonshuishoudens vaak een grondgebonden woning. Het onderzoek: Woonwensen van eenpersoonshuishoudens van december 2015: Een buitenruimte wordt door vrijwel alle respondenten als noodzakelijk gezien. Vrij uitzicht is zeer gewild, maar ook als er geen mooi uitzicht is wil men een balkon of tuin(tje). De alleenstaanden gebruiken de buitenruimte om te ontspannen, te eten en te drinken, de was op te hangen en te klussen. De respondenten willen niet heel lang 'alleen' in een minder goede buurt wonen. Alleenstaanden houden niet van het idee van 'klein wonen'. De psychologische grens ligt op 65 m². **Vraag:** *Kent de wethouder dit onderzoek en in welke mate wil hij de resultaten meenemen in de komende bouwplannen?* Antwoord: Ja, de wethouder kent dit onderzoek. Wij baseren ons op het regionaal toegespitste onderzoek van Companen. Bovendien, er wordt relatief weinig woningbouw kleiner dan 65m2 toegevoegd in Arnhem
6.	Arnhem Centraal	**Inleiding:** Hoogbouw is een onderwerp dat veel oproept. Hele hoge hoogbouw is duur door de vele veiligheidsmaatregelen. De branchevereniging voor ontwikkelaars en bouwondernemers stelt dat de meeste mensen een woning met tuintje willen. Kortom: hoogbouw is een complex onderwerp. In de structuurvisie 2020-2040 staat: In de bovengrond verdient hoogbouw apart aandacht. Ook hier is het beleid met betrekking tot hoogbouw niet neergelegd in een uitgewerkt eindbeeld maar verwoord aan de hand van principes; geen beleidskaart, wel zes principes voor hoogbouw (2.11). **Vraag:** *: Blijven deze principes gehandhaafd?* Antwoord Dit vindt een plek in de nieuwe omgevingsvisie. Zolang deze er niet is, is de structuurvisie leidend. Daarin staan de kaders voor hoogbouw.

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
7.	D66	**Vraag:** Waar in het plan kunnen wij de gevolgen van de in dit plan geformuleerde ambities vinden voor de sociale woningbouw? <u>Antwoord</u> In hoofdstuk 5. Meer specifiek in hoofdstuk 5.2 Oplossen mismatch betaalbare woningen en hoofdstuk 5.4 financiële consequenties.
8.	D66	**Vraag:** Waar in het plan kunnen wij de gevolgen van de in dit plan geformuleerde ambities vinden voor de woningmarkt als geheel? <u>Antwoord</u> In hoofdstuk 5, waarbij hoofdstuk 5.1 gaat over de totale voorraad en het doorprogrammeren en versnellen, hoofdstuk 5.2 over de mismatch in de betaalbare woningen en hoofdstuk 5.4 over de financiële consequenties.
9.	D66	**Vraag:** Waar in het plan kunnen wij de gevolgen van de in dit plan geformuleerde ambities vinden voor de woningbouwproductie? <u>Antwoord</u> In hoofdstuk 4 vind u de geformuleerde conclusies en ambities, in hoofdstuk 5 de maatregelen en in hoofdstuk 6 welke uitwerking moet plaatsvinden.
10.	D66	**Vraag:** Waar in het plan kunnen wij de gevolgen van de in dit plan geformuleerde ambities vinden voor de corporaties en de bestaande voorraad sociale huurwoningen? <u>Antwoord</u>

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		Zie vraag 9, waarbij de paragrafen 4.2 en 5.2 meer specifiek ingaan op de sociale huursector en in hoofdstuk 6 een aantal maatregelen staan, en in hoofdstuk 6 een aantal maatregelen staan die betrekking hebben op de sociale huursector, zoals de doelgroepenverordening en planologische maatregelen, maar ook bijvoorbeeld de prestatieafspraken.
11.	D66	**Vraag:** Waar in het plan kunnen wij de gevolgen van de in dit plan geformuleerde ambities vinden voor de gemeentefinanciën? Antwoord In hoofdstuk 5, meer specifiek in paragraf 5.4 financiële consequenties.
12.	D66	**Vraag:** Waar in het plan kunnen wij de analyse van reeds te verwachten woningbouwproductie door marktpartijen en corporaties vinden? Antwoord In paragraaf 3.2 Geplande toevoegingen en in de planningslijst, bijlage bij het stuk.
13.	D66	**Vraag:** Waar in het plan kunnen wij de onderbouwde aandacht voor betaalbare koop en middenhuur vinden? Antwoord In paragraaf 4.2 onder de subkopjes "middenhuur" en "goedkope koop", in paragraaf 5.2 onder de subkopjes "meer woningen voor middenhuur en betaalbare koop in de toekomst" en "onderzoeken mogelijkheden stimuleren goedkope koop" en in paragraaf 6.2 onder de diverse maatregelen
14.	GroenLinks	**Vraag:** In het woningbehoefteonderzoek wordt gerekend met een welvaartsgroei van 0,4%. Een welvaartsgroei van 0% zou leiden tot een behoefte van 2600 extra huurwoningen. Uit een eerdere technische navraag bij Companen bleek dat bij een welvaartdaling van 0,4% er een behoefte van bijna 4000 extra huurwoningen op zou treden. Dat waren de getallen van enkele maanden geleden. Inmiddels weten we wel beter. De Coronacrisis hakt

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		erin. We krijgen berichten dat deze crisis de grootste crisis sinds de jaren ’30 zou kunnen zijn, voorzien van enorme economische achteruitgang. De welvaartsdaling zal naar verwachting nog vele malen groter zijn dan de reeds berekende 0,4%. Hoe speelt de wethouder in op deze vernieuwde omstandigheden? Zijn de cijfers van Companen nog up-to-date? Biedt dit PvA voldoende mogelijkheden om flexibel met deze nieuwe situatie om te gaan? <u>Antwoord</u> Op bladzijde 5 van het PvA staan de behoeftecijfers voor toevoeging sociale woningen benoemd in Arnhem. Tot 2030 +/- 670 woningen bij een welvaartsgroei van 0,4% en bij een welvaartgroei van 0% verdubbeld deze vraag. Door minimaal 30% sociale huurwoningen toe te voegen in de zachte plancapaciteit voegen we de komende jaren voldoende woningen toe om aan deze vraag te voldoen. Of dit uiteindelijk voldoende is of dat herijking van maatregelen nodig is moet blijken uit de monitoring die we op bladzijde 18 in het plan benoemen.
15.	GroenLinks	**Vraag:** In hoofdstuk 6 van het Plan van Aanpak staan verschillende activiteiten genoemd. Besluitvorming over dit onderwerp laat, mede door de coronacrisis, vrij lang op zich wachten. Wat zijn de gevolgen van deze vertraging op de in dit hoofdstuk genoemde planningen? <u>Antwoord</u> Zolang geen besluitvorming heeft plaatsgevonden, kunnen de voorgestelde maatregelen en acties zich niet vertalen in resultaten.
16.	AOP	**Vraag:** In het raadvoorstel, inleiding, staat onder meer "biedt het college in december een plan van aanpak ...." Wij nemen aan dat het om december 2019 gaat. Is dat correct. Het zou aanbeveling verdienen dat voortaan altijd het jaartal wordt genoemd. De fractie Arnhemse Ouderen Partij vindt het voorliggende plan te weinig ambitieus. Waarom doet het college niet de suggestie dat ook particuliere investeerders van harte zijn uitgenodigd

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		om woningen te bouwen? Recent werden wij als raadsleden benaderd door een particulier die in korte tijd "tijdelijke woningen" nabij de Rijnhal wilde realiseren. Indachtig de tijdelijke woningen op 't Alteveer - die daar al tijdelijk zijn sinds jaren '40 en waar mensen nog steeds met plezier wonen - is tijdelijkheid maar betrekkelijk. Wij begrepen dat die projectontwikkelaar is "afgescheept" en niet eens door één wethouder is ontvangen, omdat naar verluid het door de projectontwikkelaar beoogde terrein niet beschikbaar was. **Waarom heeft het college deze projectontwikkelaar niet ontvangen en met hem bekeken of elders in Arnhem het plan - buiten belasting van de gemeentelijke schatkist en zonder gemeentelijk risico - te realiseren is?** Antwoord Het initiatief voor tijdelijke woningen is met wethouder de Vroome gedeeld. We hebben geconstateerd dat op deze plek op deze schaal een permanente ontwikkeling meer gewenst is dan een tijdelijk initiatief. Om de ondernemer daar helderheid over te geven, hebben we die constatering per telefoon en mail teruggekoppeld. Op die mail hebben we vervolgens geen rechtstreekse reactie meer ontvangen.
17.	AOP	**Vraag:** Realiseert het college zich dat met het voorliggende plan niet substantieel wordt ingezet om binnen vijf á zes jaar het woningtekort voor in de sociale huursector te stoppen? Antwoord Nee, het college deelt deze visie niet
18.	AOP	**Vraag:** Acht het college zulks niet een taak van de gemeente om alle Arnhemmers een dak boven het hoofd te bieden? Antwoord Ja, daar ziet het plan van aanpak op. Overigens biedt de gemeente zelf geen woningen aan, zij creëert de omstandigheden waarin corporaties, beleggers en ontwikkelaars dit kunnen vormgeven.

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
19.	VVD	**Vraag:** Kan het college voor aanvang van de M2 de raad een begrijpelijk en compleet overzicht sturen met daarin: alle toegevoegde/opgeleverde woningen in 2018, 2019 en de, zo goed als zeker te realiseren woningen in 2020, 2021 en 2022? We zien dit overzicht graag ook onderverdeeld in de verschillende segmenten. En dat bij de categorie sociale huur ook de huurwoningen van projectontwikkelaars, met een huur onder de liberalisatiegrens, worden meegeteld. Zo weten we (per categorie) waar we staan en wat we moeten doen om het vergezicht van Compaenen te realiseren. En welk mandaat en middelen we het college daarvoor moeten geven. <u>Antwoord</u> In de technische beantwoording (notitie 13 maart) is reeds ingegaan op de toegevoegde woningen in 2018 en 2019. Daarnaast is er als bijlage bij het PvA een planningslijst toegevoegd; de specifiek gevraagde gegevens voor 2020, 2021 en 2022 zijn niet bekend.
20.	VVD	**Vraag:** Op basis van welke cijfers en feiten het college bepaalt dat er in de Schuytgraaf anderhalf miljoen euro nodig is om de doelstelling van tenminste 30% sociale huur over de projecten (stadsbreed) te kunnen realiseren? <u>Antwoord</u> Omdat naar de overtuiging van het college in alle plannen waar nog gestuurd kan worden de komende jaren, gestuurd moet worden om tot 30% over de projecten te komen; dit in overeenstemming met het aangenomen amendement 19A65 (Aanvullende coalitieafspraken wonen) van GL, VVD, D66 en PVDA. De markt zal dit nooit in voldoende mate zelf op zal pakken zoals op bladzijde 13 van PvA staat beschreven.
21.	VVD	**Vraag:** In de stukken lopen de begrippen goedkope koop en sociale koop door elkaar heen. Voor de VVD fractie is goedkope koop een koop woning die bij oplevering onder de 200.000 dan wel

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		210.000 euro valt. Deze is dan betaalbaar en middels een NHG garantie veilig. Bij sociale koop, is dat diezelfde woning maar gelden er extra regels voor korte en lange termijn. Welke nageleefd en gecontroleerd moeten worden. In ruil daarvoor geeft de gemeenschap subsidie veelal in de vorm van grond korting. Zie het college dit ook zo en streeft zij er naar om in principe goedkope koop woningen te realiseren tenzij het niet anders kan? En kan zij, indien er enkele sociale koop projecten nodig zijn, nog voor aanvang van de stads akkoord gesprekken, aangeven waar, hoeveel en wat de gevolgen zijn voor alle betrokkenen? Antwoord Nee, het college ziet goedkope koop en sociale koop als hetzelfde. Dit is allemaal sociale koop tot 200.000, zoals ook opgenomen in de grondprijzenbrief. Nee, dit is locatie-afhankelijk en onderdeel van het gesprek
22.	PvdA	**Vraag:** In hoeverre kan er nog bijgestuurd worden in de harde plancapaciteit? De verdeling in deze plancapaciteit komt niet overeen met de vraag. Onder meer de 30% sociale woningbouw wordt in de harde plancapaciteit niet gerealiseerd. Ook met de wijziging in Schuytgraaf niet. Ook is er een grote mismatch bij de sociale koop. Antwoord Dit kan juridisch niet worden afgedwongen, dat is de essentie van de definitie harde plancapaciteit. Wel kan in gesprekken dit minnelijk overeengekomen worden, maar dat kost vaak geld.
23.	PvdA	**Vraag:**

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		Heeft het college een visie op de woningbouw bovenop de harde en zachte plancapaciteit? Om de ambities te halen zal uiteindelijk meer gebouwd moeten worden dan nu gepland? Antwoord Dat is juist. Er moet worden versneld én doorgeprogrammeerd, zoals in het PVA benoemd.
24.	PvdA	**Vraag:** In de woondeal zijn ook afspraken opgenomen over de leefbaarheid in Arnhem Oost. a. Wanneer worden daarvoor de eerste plannen gemaakt? b. Als betrokken partijen worden hier maatschappelijke organisaties en (semi) private partijen genoemd. Worden ook bewoners betrokken? c. Hoe neemt het college de gemeenteraad mee in deze plannen? Antwoord Op 4 maart heeft de Raad tijdens de behandeling van het PvA woningbouwontwikkeling besloten dat de woondeal geen onderdeel uitmaakt van de behandeling van het pva woningbouwontwikkeling.
25.	PvdA	**Vraag:** In de woondeal zijn ook percentages woningen opgenomen. Komen die overeen met de plannen zoals die in het plan van aanpak staan? Want deze gaan over de zachte plancapaciteit die in Arnhem redelijk beperkt is qua omvang? Antwoord De woondeal is geen onderdeel van de behandeling van het pva woningbouwontwikkeling. We weten daarnaast niet welke percentages in bovenstaande vraag worden bedoeld

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
26.	AOP	**Vraag:** Van uitgaande van gemeentegronden, kan de gemeente (door sturing van de Raad) lagere grondprijzen hanteren. Is dit het overwegen waard en kan gegarandeerd worden dat de ontwikkelaars dit niet verwerken in een verhoogde winstpercentage. Antwoord Elk jaar wordt de grondprijzenbrief door het college herzien. Uitgangspunt daarbij is een residuele berekening. Residuele grondwaarde berekening gaat uit van de VON-prijs of marktwaarde van de woning en neemt daarop in aftrek de kosten (stichtingskosten, btw en een redelijke winst voor betrokken partijen). De prijzen uit de grondprijzenbrief zijn daarmee marktconform. Er is daarom geen aanleiding om te denken dat lagere grondprijzen nodig zijn.
27.	SP	**Vraag:** De leden van de SP fractie hebben kennisgenomen van het raadsvoorstel 'plan van aanpak woningbouwontwikkeling' en de bijbehorende stukken. De leden van de SP fractie vragen zich af wat de waarde van dit voorstel nog is gezien de corona-crisis. Dit voorstel is gebaseerd op economische modellen. Een half procentpunt minder economische groei zou al leiden tot een enorme toename aan de behoefte sociale woningbouw. Het voorstel houdt daar geen rekening mee, terwijl de economische neergang als gevolg van corona zeer waarschijnlijk veel ernstiger zal zijn. Waarom heeft het college de raad niet verzocht het voorstel terug te mogen nemen om het te kunnen actualiseren? Acht het college het voorstel immuun voor corona? Antwoord In het plan van aanpak is opgenomen dat continu moet worden gemonitord (bladzijde 18 PvA). Laten we vooral nu aan de slag en het college komt uiteraard bij u terug als het PvA bijstelling behoeft.
27.1	SP	**Vervolgvraag:** Zou het college alsnog een beargumenteerd antwoord kunnen geven en in kunnen gaan op de gestelde

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		vraag, omdat deze cruciaal is in het kunnen beoordelen van de waarde van dit raadsvoorstel: De leden van de SP-fractie vragen zich af wat de waarde van dit voorstel nog is gezien de corona-crisis. Dit voorstel is gebaseerd op economische modellen. Een half procentpunt minder economische groei zou al leiden tot een enorme toename aan de behoefte sociale woningbouw. Het voorstel houdt daar geen rekening mee, terwijl de economische neergang als gevolg van corona zeer waarschijnlijk veel ernstiger zal zijn. a. Waarom heeft het college de raad niet verzocht het voorstel terug te mogen nemen om het te kunnen actualiseren? Antwoord: Het college gaat graag aan de slag gaat met het plan van aanpak woningbouwontwikkeling en zal, zoals beschreven in het plan van aanpak, monitoren wat onder andere de effecten zijn een economische neergang. Indien het PvA bijstelling behoeft komen we bij u terug. b. Acht het college het voorstel immuun voor corona Antwoord Nee, het voorstel houdt wel rekening met eventuele schommelingen. Mocht uit monitoring blijken dat dit niet voldoende is dan komen we bij u terug.
28.	SP	**Vraag:** De leden van de SP fractie hebben nog enkele vragen, maar willen vooraf benadrukken dat wonen een grondrecht is. De leden van de SP fractie zijn van mening dat iedereen in Arnhem zou moeten kunnen wonen in een huis waar hij of zij trots op kan zijn. Helaas is dit nog niet de praktijk. Arnhem kent een tekort aan fatsoenlijke, gezonde en betaalbare woningen. De SP vindt dat daar wat aan moet gebeuren. Nog veel Arnhemmers zijn afhankelijk van huizen waar ze niet goed in kunnen wonen. Zij wonen bijvoorbeeld in een schimmelwoning. Een derde van de kinderen in onze stad groeit op in een ziekmakende woning. Gelukkig nemen steeds meer huurders in onze stad daar geen genoegen

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		meer mee en eisen zij dat hun woningen worden gerenoveerd tot gezonde woningen waar het fatsoenlijk wonen is. In Malburgen en Presikhaaf hebben deze acties op enkele plekken al geleid tot succes. De SP ondersteunt deze bewoners. De leden van de SP fractie zijn ook verheugd dat zij gemeenteraad en college hebben weten te overtuigen dat schimmelwoningen moeten worden aangepakt en dat dit (top) prioriteit heeft. Kan het college aangeven wat het raadsvoorstel betekent voor de aanpak van schimmelwoningen in onze stad? Op welke wijze wordt de aanpak van schimmelwoningen versterkt door dit voorstel? Kan het college garanderen dat het voorstel niet ten koste gaat van de aanpak van schimmelwoningen? <u>Antwoord</u> In de prestatieafspraken met de corporaties zijn afspraken gemaakt over de aanpak van schimmelwoningen. Wij hebben geen aanleiding te denken dat deze afspraken niet worden nagekomen
28.1	SP	**Vervolgvraag:** Zou het college alsnog een beargumenteerd antwoord kunnen geven op de gestelde vraag: De leden van de SP fractie hebben nog enkele vragen, maar willen vooraf benadrukken dat wonen een grondrecht is. De leden van de SP fractie zijn van mening dat iedereen in Arnhem zou moeten kunnen wonen in een huis waar hij of zij trots op kan zijn. Helaas is dit nog niet de praktijk. Arnhem kent een tekort aan fatsoenlijke, gezonde en betaalbare woningen. De SP vindt dat daar wat aan moet gebeuren. Nog veel Arnhemmers zijn afhankelijk van huizen waar ze niet goed in kunnen wonen. Zij wonen bijvoorbeeld in een schimmelwoning. Een derde van de kinderen in onze stad groeit op in een ziekmakende woning. Gelukkig nemen steeds meer huurders in onze stad daar geen genoegen meer mee en eisen zij dat hun woningen worden gerenoveerd tot gezonde woningen waar het fatsoenlijk wonen is. In Malburgen en Presikhaaf hebben deze acties op enkele plekken al geleid tot succes. De SP ondersteunt deze bewoners. De leden van de SP fractie zijn ook verheugd dat zij gemeenteraad en college hebben weten te

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		overtuigen dat schimmelwoningen moeten worden aangepakt en dat dit (top) prioriteit heeft. a. Kan het college aangeven wat het raadsvoorstel betekent voor de aanpak van schimmelwoningen in onze stad? b. Op welke wijze wordt de aanpak van schimmelwoningen versterkt door dit voorstel? c. Kan het college garanderen dat het voorstel niet ten koste gaat van de aanpak van schimmelwoningen**?** Antwoord Het PvA woningbouwontwikkeling gaat over ontwikkeling van nieuwe woningen in de stad die voldoen aan de kwaliteitseisen van het bouwbouwbesluit. Wat betreft de aanpak van schimmelwoningen in de bestaande woningvoorraad zijn prestatieafspraken met de corporaties gemaakt en is ook onderdeel van de woondealafspraken.
29.	SP	**Vraag:** Naast ongezonde woningen zijn er in onze stad ook nog te veel woningen in handen van huisjesmelkers die te veel huur vragen. Ook dit vraagt een goede aanpak. De SP heeft daarom in haar tegenbegroting al voorgesteld om extra inzet te doen op de aanpak van huisjesmelkers. Is het college in het licht van de corona-crisis alsnog bereid deze extra inzet te plegen? Wat mag de raad concreet van het college verwachten? Antwoord In het PvA Splitsing en verkamering dat momenteel in de Raad ligt doen we voorstellen over goed verhuurderschap en handhaving daarvan. Ook over de positie van de huurders doen we in dit PvA voorstellen.

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
29.1	SP	**Vervolgvraag:** a. Graag horen we van u op welke voorstellen uit het PvA Splitsing en verkamering u doelt om huisjesmelkers die teveel huur vragen aan te pakken? Het college doelt op 'actie 2: goed verhuurderschap/excessen op de huurmarkt' uit het 'PvA: Woningsplitsing en Verkamering'. Bij de gebundelde vragen en antwoorden ten behoeve van de 1e meningsvormende ronde over dit onderwerp gaan vragen 12,26,49 en 55 over huisjesmelkers. We verwijzen u naar het genoemde Plan van Aanpak en de antwoorden bij de hiervoor genoemde vragen. In 2016 is al in opdracht van de gemeente door het Huurdershuis al een meldpunt opgericht (huurdersbalie.nl/huisjesmelkers). Dit meldpunt willen we uitbreiden. Het Huurdershuis ontvangt subsidie van de gemeente en adviseert huurders als zij problemen ervaren met hun verhuurder. We zijn aan het verkennen hoe huurders meer vanuit een actieve rol (echt met de huurder op stap) kunnen worden bijgestaan, in plaats van een (hoofdzakelijk) adviserende rol. b. Graag horen wij ook op welke manier deze voorstellen nog voldoen of dienen te worden aangepast in het licht van de coronacrisis. Acht het college deze genoemde voorstellen uit de PvA Splitsing en Verkamering coronaproof? Antwoord De voorstellen voldoen nog en hoeven niet te worden aangepast.
30.	SP	**Vraag:**

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		Ook hebben de leden van de SP voorgesteld om de lokale lasten voor huurders te verlagen en die van huisjesmelkers te verhogen. Het collegebeleid is op dit moment precies andersom. Is het college -gezien de gevolgen van de corona-crisis- bereid haar beleid aan te passen? Welke resultaten mag de raad daarvan verwachten? Antwoord Dit is geen vraag in het kader van het PvA Woningbouwontwikkeling.
30.1	SP	**Vervolgvraag:** Zou het college alsnog antwoord kunnen geven op de vraag: Ook hebben de leden van de SP voorgesteld om de lokale lasten voor huurders te verlagen en die van huisjesmelkers te verhogen. Het collegebeleid is op dit moment precies andersom. Is het college -gezien de gevolgen van de corona-crisis- bereid haar beleid aan te passen? Welke resultaten mag de raad daarvan verwachten? Antwoord Dit is geen vraag in het kader van het PvA Woningbouwontwikkeling.
31.	SP	**Vraag:** Met het aanpakken van ongezonde woningen en huisjesmelkers en eerlijkere lokale lasten zijn we er naar de mening van de leden van de SP fractie nog niet. Het totaal aantal woningen is te laag. Er moet meer bijgebouwd worden. In de jaren 2010-2018 is er door het college met succes hard gewerkt om de nieuwbouwproductie na de vastgoedcrisis van 2008 weer op gang te

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		brengen en te houden. Arnhem wist de afgelopen jaren steevast fors meer nieuwbouwwoningen op te leveren dan het landelijk gemiddelde. Ook het aantal nieuwe sociale woningen was daarbij hoog. Helaas is aan deze succesvolle inzet een einde gekomen. Zo is zichtbaar geworden dat in 2019 de nieuwbouwproductie in Arnhem fors onder het landelijk gemiddelde is gekomen. Graag een reactie van het college op deze treurige ontwikkeling. Welke lessen leert het college van de succesvolle aanpak van de periode 2010-2018 en hoe gaat zij die toepassen om de nieuwbouw weer aan te jagen? Hoe zorgt zij ervoor dat nieuwbouw tot betaalbare woningen leidt? <u>Antwoord</u> Daarop geeft het plan van aanpak en eerdere technische beantwoording antwoord. De totaal aantal toevoegingen in Arnhem ligt in 2019 ruim hoger dan het landelijk gemiddelde, de nieuwbouwproductie op het landelijk gemiddelde.
31.1	SP	**Vervolgvraag:** Zou het college alsnog antwoord kunnen geven op de vraag: Met het aanpakken van ongezonde woningen en huisjesmelkers en eerlijkere lokale lasten zijn we er naar de mening van de leden van de SP fractie nog niet. Het totaal aantal woningen is te laag. Er moet meer bijgebouwd worden. In de jaren 2010-2018 is er door het college met succes hard gewerkt om de nieuwbouwproductie na de vastgoedcrisis van 2008 weer op gang te brengen en te houden. Arnhem wist de afgelopen jaren steevast fors meer nieuwbouwwoningen op te leveren dan het landelijk gemiddelde. Ook het aantal nieuwe sociale woningen was daarbij hoog. Helaas is aan deze succesvolle inzet een einde gekomen. Zo is zichtbaar geworden dat in 2019 de nieuwbouwproductie in Arnhem fors onder het landelijk gemiddelde is gekomen. Graag een reactie van het college op deze treurige ontwikkeling. a. Welke lessen leert het college van de succesvolle aanpak van de periode 2010-2018 en hoe gaat zij die toepassen om de nieuwbouw weer aan te jagen?

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		b. Hoe zorgt zij ervoor dat nieuwbouw tot betaalbare woningen leidt? Antwoord Hieronder de tabellen uit de eerdere technische beantwoording en toezeggingen. Het totaal aantal toevoegingen Arnhem in 2018 en 2019 ligt in Arnhem ruim hoger dan het landelijk gemiddelde, de nieuwbouwproductie in 2018 ruim hoger en 2019 op het landelijk gemiddelde. Het aantal sociale huurwoningen is van 2015 tot 2018 fors gedaald. Het PvA woningbouwontwikkeling geeft hierop antwoord. Door minimaal 30% sociale huurwoningen over de projecten te realiseren door corporaties zorgt het college voor meer betaalbare huurwoningen in Arnhem. Door een vereveningsfonds, ontwikkellabs, stadakkoord met ontwikkelaars en woondeal wil college woningbouw versnellen en doorprogrammeren van woningbouw. 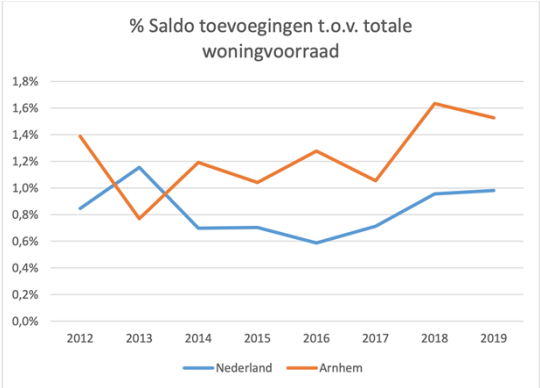 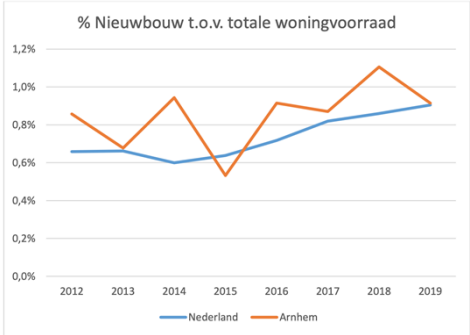

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord

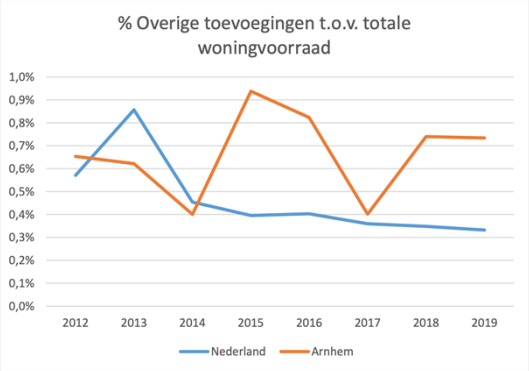

(bron: CBS/BAG, 2019 voorlopige cijfers)

	woningvoorraad totaal	**woningen koop**	**woningen corporatie bezit**	**woningen overige verhuur**	**woningen onbekend**
2012	69.900	29.560	26.040	12.220	2.070
2013	70.550	30.940	26.300	11.680	1.630
2014	71.110	30.860	26.880	12.180	1.200
2015	71.960	31.440	27.600	11.860	1.070
2016	72.710	31.540	27.460	12.380	1.330
2017	73.640	31.690	26.320	14.570	1.070
2018	74.420	31.920	26.440	15.120	940
2019	75.630	31.990	26.470	16.420	740

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
32.	SP	**Vraag:** Welke maatregelen neemt het college om te voorkomen dat als gevolg van de corona-crisis een grote vraaguitval ontstaat waardoor de regionale woningmarkt op slot komt te zitten? Antwoord Hierover zijn we in gesprek met BZK, marktpartijen, provincie en corporaties in het kader van de woondeal.
32.1	SP	**Vervolgvraag:** a. Wat is de inzet van het college tijdens deze gesprekken wat betreft te nemen maatregelen om te voorkomen dat als gevolg van de corona-crisis een grote vraaguitval ontstaat waardoor de regionale woningmarkt op slot komt te zitten? b. Welke maatregelen gaat het college zelf nemen als de inzet van deze gesprekken niet wordt behaald? c. Wanneer mag de raad een verslag en uitkomst van deze gesprekken verwachten? Antwoord Inzet is het PvA woningbouwontwikkeling en de woondeal waarin we afspraken maken over meer en versneld (betaalbare) woningbouwontwikkeling. Uiteraard informeren wij u over de voortgang van projecten. Dat doen wij 2 maal per jaar via de FJP en de najaarsrapportage projecten.
33.	SP	**Vraag:** Bij woningbouwplanning is het belangrijk ook verder vooruit te denken. Alles begint met ‘zachte’ plannen, die daarna ‘harde’ plannen kunnen worden met een bestemmingsplan. De SP leden maken zich zorgen over de zachte plancapaciteit. Hoeveel geplande woningen heeft het college

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		de afgelopen twee jaar toegevoegd aan de zachte plancapaciteit? Om welke projecten gaat het en om welk type woningen? Antwoord Dat is voor zachte plannen nog niet uit te splitsen in type woningen. Wij zullen op korte termijn een nieuwe planningslijst aan de raad toesturen.
33.1	SP	**Vervolgvraag:** a. Kan het college alsnog aangeven hoeveel woningen er de afgelopen twee jaar aan de zachte plancapaciteit zijn toegevoegd? b. In welke projecten / op welke locaties? c. Moeten de leden van de SP fractie uit het ontwijkend antwoord afleiden dat het aantal 0 bedraagt? Antwoord Wij zullen op korte termijn een nieuwe planningslijst aan de raad toesturen met daarin het aantal toevoegingen in de zachte plancapaciteit die geen nul bedraagt. Dat is voor zachte plannen niet uit te splitsen in type woningen.
34.	SP	**Vraag:** Sociale huurwoningen zijn hard nodig, Met name mensen met een laag inkomen zijn aangewezen op deze manier van huisvesting. Corporaties hanteren geen minimuminkomen om huurders toe te laten tot een sociale huurwoning. Particuliere vastgoedpartijen hanteren juist wel minimum-inkomenseisen, waardoor deze woningen niet toegankelijk zijn voor mensen die zijn aangewezen op een sociale huurwoning. Ook doen particuliere verhuurders niet mee aan het woonruimteverdeelsysteem, waardoor de schaarse woningen niet eerlijk en transparant worden verdeeld. Daarnaast nemen

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		de particulieren verhuurders niet deel aan de prestatieafspraken, die belangrijk zijn vanwege afspraken over matigen van de huurprijzen, huisuitzettingen, renovatie en onderhoud, etc. Toch gooit het college in het voorstel de sociale corporatiehuurwoningen en particuliere huurwoningen (met een huurprijs onder de aftoppingsgrenzen) op een hoop. De leden van de SP fractie vragen zich af waarom het college dat doet. Onduidelijk is daardoor wat de ambitie is op het gebied van nieuwbouw van volwaardige sociale woningbouw, waar ook de laagste inkomens toegang toe hebben; de zogenaamde kernvoorraad sociale woningbouw. Kan het college aangegeven hoeveel nieuwbouwwoningen het tot 2030 wil toevoegen aan de kernvoorraad sociale woningbouw? Welk percentage van de totale nieuwbouwproductie zal dit bedragen? <u>Antwoord</u> Er is geen differentiatie gemaakt binnen de sociale woningbouw, maar wel is in de prestatieafspraken afgesproken dat de kernvoorraad minimaal gelijk moeten blijven.
34.1	SP	**Vervolgvraag:** a. Zou het college alsnog antwoord kunnen geven op de vraag: Sociale huurwoningen zijn hard nodig, Met name mensen met een laag inkomen zijn aangewezen op deze manier van huisvesting. Corporaties hanteren geen minimuminkomen om huurders toe te laten tot een sociale huurwoning. Particuliere vastgoedpartijen hanteren juist wel minimum-inkomenseisen, waardoor deze woningen niet toegankelijk zijn voor mensen die zijn aangewezen op een sociale huurwoning. Ook doen particuliere verhuurders niet mee aan het woonruimteverdeelsysteem, waardoor de schaarse woningen niet eerlijk en transparant worden verdeeld. Daarnaast nemen de particuliere verhuurders niet deel aan de prestatieafspraken, die belangrijk zijn vanwege afspraken over matigen van de huurprijzen, huisuitzettingen, renovatie en onderhoud, etc. Toch gooit het college in het voorstel de sociale corporatiehuurwoningen en particuliere huurwoningen (met een huurprijs onder de aftoppingsgrenzen) op een hoop. b. De leden van de SP fractie vragen zich af waarom het college dat doet? Onduidelijk is daardoor wat de ambitie is op het gebied van nieuwbouw van volwaardige sociale woningbouw, waar

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		ook de laagste inkomens toegang toe hebben; de zogenaamde kernvoorraad sociale woningbouw. c. Kan het college aangegeven hoeveel nieuwbouwwoningen het tot 2030 wil toevoegen aan de kernvoorraad sociale woningbouw? d. Welk percentage van de totale nieuwbouwwoningproductie zal naar de mening van het college uit volwaardige sociale huurwoningen bestaan? Sociale huurwoningen waar mensen met lage inkomens op zijn aangewezen, waar geen minimum-inkomenseisen aan worden gesteld, die worden verdeeld volgens het woonruimteverdeelsysteem en die vallen onder de prestatieafspraken? Antwoord Het college stelt als ambitie in de het PvA woningbouwontwikkeling een percentage van minimaal 30% sociale huurwoningen over de zachte plancapaciteit. Daarbij ziet zij de corporatie als premium partner in de ontwikkeling, precies om de redenen die u benoemt. En is uitgangspunt dat de kernvoorraad niet krimpt de komende jaren.
35.	SP	**Vraag:** Heeft het college de 150 bewoners van camping Arnhem ook meegenomen in haar prognoses en ambities? Graag toelichten. Antwoord Ja, deze zijn meegenomen in het woonbehoefte-onderzoek.
36.	SP	**Vraag:** Is het college eens dat Arnhem niet moet gaan bouwen voor arbeidsmigranten die buiten de gemeentegrenzen werken, zeker niet zolang er nog woningnood is onder de Arnhemmers zelf? Is het college van mening dat het huisvestingsprobleem van arbeidsmigranten in de eerste plaats moet worden opgelost in de gemeenten waar deze arbeidsmigranten grotendeels werken? Steeds meer woningen in Arnhem worden opgekocht, verbouwd en gesplitst voor de huisvesting

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		van arbeidsmigranten. Hoe voorkomt het college uitbuiting van arbeidsmigranten en verdringing van Arnhemmers die op zoek zijn naar een betaalbare woning? Antwoord Wij zijn van mening dat arbeidsmigranten een bijdrage kunnen leveren aan onze economie. Deze mensen verblijven voor een korte of langere tijd in onze stad of onze regio, of net over de grens in Duitsland, en hebben dus huisvesting nodig. Wel is het belangrijk om te erkennen dat daar waar er clustering van huisvesting voor kortdurend verblijf is, er spanningen met de leefomgeving kunnen ontstaan. Net als voor statushouders geldt dat als arbeidsmigranten zich duurzaam aan onze regio willen verbinden, het van belang is dat er sprake is van kwalitatieve huisvesting en deze mensen gestimuleerd worden om snel in te burgeren. De zoektocht naar voldoende en geschikte huisvesting mag niet leiden tot verdringing van andere woningzoekenden en tot verslechtering van de leefbaarheid in met name kwetsbare wijken. Daarom zijn we aan het kijken of we met de regio, provincie Gelderland en het Rijk dit vraagstuk gezamenlijk kunnen aanpakken.
36.1	SP	**Vervolgvraag:** Uit uw antwoord leiden wij af dat u niet van mening bent dat het huisvestingsprobleem van arbeidsmigranten in de eerste plaats moet worden opgelost in de gemeenten waar deze arbeidsmigranten werken. U bent het wel met ons eens dat de huisvesting van arbeidsmigranten niet mag leiden tot verdringing van andere woningzoekenden. Dit lijkt ons een lastige combinatie gezien de huisvestingsbehoefte van het aantal arbeidsmigranten werkzaam in andere gemeenten en de enorme behoefte aan betaalbare huizen voor Arnhemmers. a. Hoe gaat het college er voor zorgen dat deze ongewenste verdringing van Arnhemse woningzoekenden door de behoefte aan huisvesting van arbeidsmigranten niet plaatsvindt? b. Bent u bereid tot een stop op het huisvesten van arbeidmigranten die werkzaam zijn in andere gemeenten, totdat er voldoende woningen zijn voor Arnhemmers die op zoek zijn naar een

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		woning? c. Kunt u alsnog antwoord geven op de vraag hoe u uitbuiting van arbeidsmigranten gaat voorkomen? Antwoord Samen met de regiogemeenten, provincie Gelderland en het Rijk bekijken we dit vraagstuk en een gezamenlijk aanpak waarin we uitgaan van meer kwalitatieve goede woningbouw voor alle groepen waaronder de arbeidsmigranten die voor kortere of langere tijd in onze regio verblijven en werken. Verdringing proberen we ook te beperken door per facetbestemmingsplanplan te reguleren dat bij woningen uit de bestaande voorraad geen vergunning wordt verleend indien sprake is van omzetting in onzelfstandige woonruimte voor het verschaffen van kortdurend tijdelijk verblijf, te vergelijken met logies, al dan niet als onderdeel van de arbeidsvoorwaarden, aan werknemers. (Zie hiervoor het Plan van Aanpak: Woningsplitsing en Verkamering).
37.	SP	**Vraag:** Waarom zet het college in op nieuwbouw van beleggershuur terwijl het woningbouwonderzoek aangeeft dat daar in Arnhem nauwelijks behoefte aan is en mensen daar noodgedwongen in terecht komen omdat ze veel liever een betaalbare koopwoning verwerven? Waarom zet het college niet veel meer in op betaalbare koopwoningen? Waarom geeft het college niet veel meer vrije kavels uit (ook in de betaalbare categorie)? Deze projecten zijn in de periode 2010-2018 zeer succesvol gebleken. Voorbeelden zijn de Helenastraat, Nijhofstraat en de Rodenburgstraat. Zijn er nieuwe van dit soort projecten bedacht of gaat alles naar projectontwikkelaars? Kan het college daarop reflecteren? Graag concreet en voorzien van aantallen. Antwoord

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		Het college zet in op alle vormen van nieuwbouw. Vrije kavels worden waar mogelijk ontwikkeld. Zo zijn vorig jaar een 7tal kavels in Schuytgraaf in verkoop gegaan (Zomerdijk) en zullen hoogstwaarschijnlijk nog voor de zomer in Schuytgraaf wederom een aantal kavels (in veld 2, Wilgenvliet) in verkoop gaan. Maar ook in bijvoorbeeld Gaardenhage wordt gekeken naar herontwikkeling naar kleinere betaalbaarder kavels en is de werving voor de CPO-kavels in Coehoorn gestart.
37.1	SP	**Vervolgvraag:** a. Kunt u alsnog antwoord geven op de gestelde vraag: Waarom zet het college in op nieuwbouw van beleggershuur terwijl het woningbouwonderzoek aangeeft dat daar in Arnhem nauwelijks behoefte aan is en mensen daar noodgedwongen in terecht komen omdat ze veel liever een betaalbare koopwoning verwerven? b. Waarom zet het college niet veel meer in op betaalbare koopwoningen? c. Waarom geeft het college niet veel meer vrije kavels uit (ook in de betaalbare categorie)? d. Deze projecten zijn in de periode 2010-2018 zeer succesvol gebleken. Voorbeelden zijn de Helenastraat, Nijhofstraat en de Rodenburgstraat. Zijn er sinds medio 2018 nieuwe van dit soort projecten bedacht? Antwoord Het college zet in op alle vormen van nieuwbouw; sociale huur, middenhuur, sociale koop, betaalbare koop, vrije sector en ook vrije kavels. Vrije kavels worden waar mogelijk ook ontwikkeld, zie antwoord hierboven op welke locaties.
38.	SP	**Vraag:**

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		Is het college van mening dat de welgestelde gemeenten als Rozendaal, maar ook wijken en dorpen als Hoogkamp, Gulden Bodem en Schaarsbergen veel meer sociale woningbouw moeten realiseren? Zo nee, waarom niet? Erkent het college dat dit de meeste gesegregeerde delen van de regio Arnhem zijn en dat we daar wat aan moeten doen? Welke resultaten mag de raad van het college op dot punt verwachten? Antwoord We gaan voor 30% over alle projecten stadsbreed, dus ook in de genoemde wijken kan sociale huur worden toegevoegd. Het college is van mening dat de regio ook een opgave heeft op gebied van sociale huur.
38.1	SP	**Vervolgvraag:** a. Kunt u alsnog antwoord geven op de gestelde vraag: Is het college van mening dat de welgestelde gemeenten als Rozendaal, maar ook wijken en dorpen als Hoogkamp, Gulden Bodem en Schaarsbergen veel meer sociale woningbouw moeten realiseren? Zo nee, waarom niet? b. Erkent het college dat dit de meeste gesegregeerde delen van de regio Arnhem zijn en dat we daar wat aan moeten doen? c. Het college geeft aan stadsbreed voor 30% 'sociale huur' in de nieuwbouw te gaan. Betreft het hier volwaardige sociale huur of gaat het om beleggers huur in het goedkope segment? d. Is het college van mening dat het percentage sociale huurwoningen in de nieuwbouw in genoemde wijken Hoogkamp, Gulden Bodem en het dorp Schaarsbergen meer of juist minder dan 30% moet bedragen? e. Hoeveel volwaardige sociale huurwoningen wil het college de komende 10 jaar toegevoegd zien aan de genoemde wijken Hoogkamp, Gulden Bodem en het dorp Schaarsbergen?

Vraag-nummer	Fractie	Vraag / Antwoord
		Antwoord Zoals hierboven geantwoord zet het college in op minimaal 30% sociale huurwoningen stadsbreed dus ook in de door u genoemde wijken en is het college van mening dat ook in de regiogemeenten een opgave ligt voor sociale huurwoningen. Minimaal 30% sociale huur betekent huurwoningen tot de liberalisatiegrens (737,14 euro per 1 juli 2020).

Schriftelijke Meningsvorming 1

Stap 1
Het m1 agenderen door het db van een voorstel o.i.d. op vrijdag ca. 12.00 uur.
Acties:
- Griffie informeert raadsleden en fractievolgers van de agendering (via notificatie van de agenda).
- Griffie informeert portefeuillehouder(s) en ondersteunende ambtenaren van agendering.

Wat gaat er dan gebeuren:
Na agendering kunnen de fracties zich beraden over hun inbreng en evt. daarover info inwinnen en intern overleggen. Alle fracties uit de raad kunnen schriftelijke vragen, nodig voor de politieke meningsvorming (dus geen technische vragen), indienen bij de griffie.

Stap 2
Sluiten van de deadline voor het indienen van vragen op donderdag 12.00 uur.
Als een fractie geen vragen heeft, kan de behandeling voor die fractie naar stap 6.
Acties:
- Griffie bundelt de vragen en geleidt deze door naar de raad, de portefeuillehouder(s) en de ondersteunende ambtenaren.

Wat gaat er dan gebeuren:
De 1e beantwoordingstermijn van het college gaat lopen.
Antwoorden worden, bij voorkeur gebundeld, aangeleverd bij de griffie.

Stap 3
Sluiten van de deadline voor het beantwoorden van vragen op vrijdag 17.00 uur.
Acties:
- Griffie bundelt zonodig de antwoorden en geleidt deze door naar de raad.

Wat gaat er dan gebeuren:
De termijn voor het indienen van vervolgvragen vanuit de raad gaat lopen.
Vervolgvragen worden door de raad aangeleverd bij de griffie.

Stap 4
Sluiten van de deadline voor het indienen van vervolgvragen op maandag 10.00 uur.
Als een fractie geen vervolgvragen heeft, kan de behandeling voor die fractie naar stap 6
Acties:
- Griffie bundelt de vragen en geleidt deze door naar de raad, de portefeuillehouder(s) en de ondersteunende ambtenaren.

Wat gaat er dan gebeuren:
De 2e beantwoordingstermijn van het college gaat lopen.
Antwoorden worden, bij voorkeur gebundeld, aangeleverd bij de griffie.

Stap 5
Sluiten van de deadline voor het beantwoorden van vervolgvragen op dinsdag 16.00 uur.
Acties:
- Griffie bundelt zonodig de antwoorden en geleidt deze door naar de raad.

Wat gaat er dan gebeuren:
De fracties gaan zich beraden op een standpunt voor de vervolgbehandeling.
Fracties leveren bij de griffie hun mening aan over besluitvormende behandeling (m2, debatstuk, hamerstuk).

De termijn voor het indienen van (concept) moties en/of amendementen gaat lopen.
Moties en amendementen voor de m2-behandeling worden aangeleverd bij de griffie.

Stap 6
Sluiten van de deadline voor het kenbaar maken van de gewenste vervolgbehandeling op donderdag 10.00 uur.
Acties:
- Griffie adviseert op basis van meningen fracties het db over vervolgbehandeling:
    - m2, dan naar stap 7, of
    - besluitvormend (als debatstuk of hamerstuk), dan naar stap 8

Wat gaat er dan gebeuren:
Het db gaat besluiten over de vervolgbehandeling van het voorstel:
    - m2, dan naar stap 7, of
    - besluitvormend (als debatstuk of hamerstuk), dan naar stap 8.

Moties en amendementen voor een m2-behandeling worden aangeleverd bij de griffie.

Stap 7
Sluiten van de deadline voor het indienen van moties/amendementen t.b.v. m2-behandeling op vrijdag 10.00 uur
Acties:
- Griffie bundelt de ingediende moties/amendementen en geleidt deze door naar de raad, de portefeuillehouder(s) en de ondersteunende ambtenaren.

Wat gaat er dan gebeuren:
De termijn voor het formuleren van een preadvies van het college op de ingediende moties en amendementen gaat lopen.
Preadviezen worden, bij voorkeur gebundeld, aangeleverd bij de griffie.

N.B. Moties/amendementen, die na de deadline van vrijdag 10.00 uur bij de griffie worden aangeleverd worden t.b.v. de m2-behandeling wel doorgeleid naar de raad, de portefeuillehouder(s) en de ondersteunende ambtenaren. Mogelijk is dan voorafgaand aan de m2-behandeling geen preadvies van de portefeuillehouder beschikbaar.

Stap 8
Het db besluit tot vervolgbehandeling (m2 of besluitvormend) van het voorstel op vrijdag ca. 12.00 uur.

Stap 9
Sluiten van de deadline voor het geven van een preadvies op de moties/amendementen op maandag 17.00 uur.
Acties:
- Griffie bundelt de ingediende preadviezen en geleidt deze door naar de raad, de portefeuillehouder(s) en de ondersteunende ambtenaren.

Wat gaat er dan gebeuren:
De fracties kunnen zich t.b.v. de m2-behandeling een mening vormen over de ingediende moties/amendementen en de preadviezen van het college.

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, meningsvormende (2) bijeenkomst 3 juni 2020

Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling

Zaaknummer:	428234
Portefeuillehouder:	R. Paping

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Manders (AC), de Groot (PvdD), Zijlstra (CU), Greving (PvdA), Loos (VVD), Prinsen (GL), Loor (D66), van Dillen (CDA), Tujeehut (AOP) en Elfrink (SP).
De fracties van DENK/Verenigd Arnhem en de PVV waren niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Bespreking
Voor de bespreking waren 4 (concept-)amendementen en 10 (concept-)moties ingediend.
Besproken zijn de amendementen 20A39, 20A40 en 20A41 en motie 20M90 (20A41 en 20M90 gaan beide over hoogbouw).
De bespreking over amendement 20A42 is niet afgemaakt.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat niet alle ingediende amendementen en moties behandeld zijn. De m2-behandeling wordt een volgende vergadering voortgezet.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

S. van Ommen

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, (vervolg) meningsvormende (2) bijeenkomst 10 juni 2020

Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling

Zaaknummer:	428234
Portefeuillehouder:	R. Paping

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Manders (AC), de Groot (PvdD), Greving (PvdA), Loos (VVD), Prinsen (GL), Loor (D66), van Dillen (CDA) en Elfrink (SP).
De fracties van de Arnhemse Ouderenpartij, ChristenUnie, DENK/Verenigd Arnhem en de PVV waren niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Bespreking
Voor de m2-behandeling zijn in totaal 4 (concept-)amendementen en 10 (concept-)moties ingediend. Een deel daarvan zijn besproken in de bijeenkomst van 3 juni.
In deze bijeenkomst zijn het amendement 20A42 en de moties 20M82, 20M83 en 20M84 besproken.

Toezegging
Wethouder Paping heeft toegezegd bij de corporaties te informeren welke woningen met schimmel en achterstallig onderhoud wanneer worden aangepakt.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat niet alle ingediende amendementen en moties behandeld zijn. De m2-behandeling wordt een volgende vergadering voortgezet.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

V.L. Bouma

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 8 juli 2020

Zaaknummer 459317

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 april 2020, Cluster Bedrijfsvoering nummer: 459317;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. de jaarstukken inclusief de bijbehorende jaarrekening 2019 vast te stellen
2. de resultaatbestemming volgend uit de toepassing van reeds genomen raadsbesluiten vast te stellen
3. kennis te nemen van het bij de jaarrekening behorende accountantsverslag, opgesteld door Deloitte
4. kennis te nemen van de geheime Bijlage FJP 2019, waarbij geheimhouding wordt opgelegd op grond van artikel 25, tweede lid en 86, tweede lid van de Gemeentewet over de Bijlage FJP 2019
5. Instemmen met het opheffen van bestemmingsreserves die niet meer worden gebruikt (en saldo €0 hebben).

De griffier,

De voorzitter,

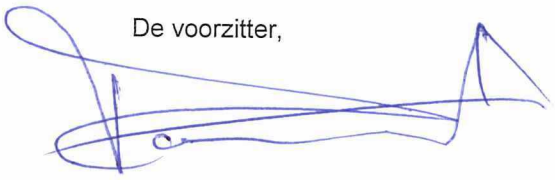

Vaststellen Jaarstukken 2019 (inclusief nota Financiële Jaarrapportage Projecten 2019)

Zaaknummer:	459317
Portefeuillehouder:	R. Paping

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers; van der Laak (AC), Bouma (PvdA), Van Es (VVD), Van Dillen (CDA), Coenders (GroenLinks), Eliëns (PvdD), Loor (D66) en Elfrink (SP).

De wethouders: Paping, Van der Zee en De Vroome

De fracties van DENK/Verenigd Arnhem, AOP, CU en de PVV waren niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Toezeggingen
Wethouder Paping heeft toegezegd dat hij bereid is om samen te kijken naar de omloopsnelheid van de rapportages, dit n.a.v de vraag van D66.
Wethouder De Vroome heeft toegezegd dat het raadsvoorstel m.b.t. de Lauwersgracht ruim voor de start van de Politieke Avonden (start 26 augustus) aanwezig zal zijn bij de raad.

Motie
De raadskamer heeft een de motie "Geen Lauwersgracht zonder provinciale bijdrage" van de SP besproken.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat het onderwerp kan worden doorgeleid naar de besluitvorming.

De raadsadviseur,

K. Vons

De voorzitter,

J. van Loo

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Jaarstukken 2019
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Geen Lauwersgracht zonder provinciale bijdrage
Nummer Zaaknummer	**20M146** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

constaterende dat Introdans, Oostpool en het (voormalig) Gelders Orkest en het Stadstheater, de gemeente Arnhem en de provincie Gelderland zich in 2015 hebben verenigd in de Lauwersgrachtalliantie en in 2016 een plan voor een inhoudelijke samenwerking hebben gesmeed dat de artistiek- inhoudelijke ambities van vier culturele instellingen koppelt aan de grote en door het algemeen belang gedreven strategische agenda van overheden, (1

constaterende dat de Raad voor de Cultuur het plan voor deze inhoudelijke samenwerking heeft erkend en de Rijksgezelschappen daarom een positieve advies hebben gegeven voor een rijksbijdrage van in totaal 10 miljoen euro per jaar,

constaterende dat voor de realisatie van deze inhoudelijke samenwerking het stadstheater in zijn huidige vorm niet geschikt is en daarom getransformeerd moet worden en de Lauwersgrachtalliantie daartoe een 'Ambitiedocument voor een eigentijdse Schouwburg voor stad & regio' heeft opgesteld, (2

constaterende dat er geen enkele reden is om aan te nemen dat deze rijksbijdrage wordt geëffectueerd op het moment dat de onderliggende inhoudelijke samenwerking niet gerealiseerd gaat worden, (3

overwegende dat het college de toezegging om voor 1 april jl. met een plan voor de verbouwing van het stadstheater te komen geen gestand heeft gedaan, nadat de eerdere toezegging van het derde kwartaal 2019 ook al niet was gehaald. (4 (5

overwegende dat de schouwburg 'straks omdondert' en er nu al hoge kosten moeten worden gemaakt voor noodreparaties (6

VERWORPEN

overwegende dat ook Introdans en Oostpool tegen huisvestingsproblemen aanlopen, (6 overwegende dat de directeur van het stadstheater heeft aangegeven dat gezien de coronacrisis het beter is om de deuren van het stadstheater na de zomer voor verbouwing gesloten te houden dan nog twee jaar te blijven doormodderen in de anderhalve-meter-samenleving, (7
constaterende dat, Oostpool en Introdans Rijksgezelschappen zijn en hun (her)huisvesting valt of staat met (co)financiering vanuit de provincie; die in juni 2016 het ambitiedocument 'Lauwersgrachtalliantie' ondertekende,
overwegende dat het plan voor de Lauwersgrachtalliantie is op te knippen in twee delen; een deel schouwburg en een deel onderdak Introdans en Oostpool,
constaterende dat Arnhem (meer dan) voldoende middelen heeft gereserveerd voor haar gemeentelijke verantwoordelijkheid; het renoveren van de schouwburg(functie), (7
draagt het college op zo spoedig mogelijk een aanvang te nemen met het renoveren van de schouwburg(functie) en het functioneel geschikt en toekomstbestendig maken van grote zaal, kleine zaal, foyer, entree, garderobe, backstage, etc, draagt het college op te bevorderen dat het de provincie Gelderland zo snel mogelijk haar verantwoordelijkheid neemt met een concrete substantiële en afdoende investeringsbijdrage voor het deel 'onderdak Introdans en Oostpool', maar de renovatie van de schouwburg zelf hier niet langer door te laten ophouden;
en gaat over tot de orde van de dag Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

1)Ambitiedocument Lauwersgracht Alliantie https://gelderland.notubiz.nl/document/2980521/1

2)Ambitiedocument voor een eigentijdse Schouwburg voor stad en regio.
https://ris2.ibabs.eu/Reports/ViewListEntry/Arnhem/04697d7c-d395-4b9a-ae7f-ec33fa72da9e

3)

4)Toezegging wethouder de Vroome https://ris2.ibabs.eu/Reports/ViewListEntry/Arnhem/d8f7e189-771a-4560-9b1b-42f899a7eea7

5) Raadsbrief 'Een huis voor iedereen' huisvesting Lauwersgrachtalliantie 12-03-2019

VERWORPEN

7) https://www.gelderlander.nl/arnhem/stadstheater-arnhem-blijft-liever-dicht-om-met-verbouwing-te-kunnen-starten~abcbecc9b/

PROFIEL DE STAAT VAN ARNHEM
Volkskrant 28 mei 2020 Alex Burghoorn

Arnhem had een rijk cultureel leven, tot de coronacrisis. Hoe gaat de stad wederopstaan?

Cultuur wordt in Arnhem gekoesterd, maar de middelen zijn beperkt. 'Ik heb ook 10 miljoen tekort op de jeugdzorg.'

Het onweer komt langzaam dichterbij. Wekelijks zit Hans de Vroome, de wethouder van Cultuur in Arnhem, aan tafel met een afvaardiging van de culturele instellingen in zijn stad en tot nog toe vertelden ze hem dat ze hun rekeningen nog konden betalen. 'Met financiële prognoses in de hand zeggen ze: Hans, het gaat spannend worden in juni of juli.'

De D66-wethouder heeft het overgebracht aan zijn collega's van GroenLinks, PvdA en VVD in het college. Samen met de burgemeester proberen ze zicht te krijgen op het 'coronagat' dat in de begroting wordt geslagen door de quarantaineperiode en de anderhalvemetermaatregelen.

'Er is overal een rekenpartij aan de gang. Op hoeveel extra uitkeringen moeten we rekenen? Hoeveel miljoen hebben we gemist aan parkeeropbrengsten? Het wordt lastig, want wij waren al een redelijk armlastige gemeente. Ik heb ook de jeugdzorg in mijn portefeuille, en daar had ik al een tekort van 10 miljoen euro.'
De coronacrisis heeft de kunsten in grote financiële problemen gebracht, en die verdwijnen nog niet als op 1 juni de deuren van theaters, concertzalen, bioscopen en musea weer op een kier mogen. Met dertig bezoekers – en over een maand misschien met honderd – is het verdienmodel van de meeste instellingen kapot. Vandaar dat al heel snel in april alarm is geslagen: tot 1 juni loopt de culturele sector 969 miljoen euro aan omzet mis. Wie kan dat opvangen?
De zoektocht naar geld maakt sindsdien duidelijk hoe complex en versnipperd de financiering van kunst en cultuur in Nederland is geregeld. Het Rijk, de provincies, de gemeenten, de rijksfondsen, de particuliere fondsen, de ticketkopers, de sponsoren, de 'Vrienden van', de bezoekers die in de pauze een kop koffie drinken of een hebbedingetje kopen in de museumwinkel. Samen dragen ze het culturele leven – en samen moeten ze uitzoeken wie het coronaverlies voor zijn rekening neemt.
Vanzelf kijkt iedereen naar Den Haag. De minister van Cultuur, Ingrid van Engelshoven (D66), heeft 300 miljoen euro aan noodsteun gereserveerd, maar daarnaast keer op keer duidelijk gemaakt dat iedereen zijn steentje moet bijdragen. De vraag is hier wat een gemeente kan doen. De bevolking van cultuur voorzien is immers geen door het Rijk aan de gemeenten opgelegde taak, in tegenstelling tot het verlenen van zorg en het verstrekken van bijstandsuitkeringen.

Hoe moeilijk het ligt, laat Arnhem zien. Met ruim 160 duizend inwoners is het de dertiende stad van Nederland, maar het maakt wel trots deel uit van de informele G9-groep van gemeenten die het meest aan cultuur uitgeven. Jaarlijks verstrekt het ruim 31 miljoen euro subsidie. Maar wat kan het stadhuis doen als het kabinet na 1 juni de grote economische steunmaatregelen gaat afbouwen om ondernemers te laten wennen aan 'het nieuwe normaal'? En hoe houden de culturele instellingen en kunstenaars de moed er in?

20 mei 16/17 K

Het rijke culturele leven van Arnhem speelt zich af op een indrukwekkend kleine schaal. Filmhuis Focus, popzaal Luxor Live, kunstacademie Artez, bibliotheek Rozet, concertgebouw Musis, schouwburg Stadstheater, de vlakke-vloer-zalen van De Nieuwe Oost in Theater aan de Rijn, het tijdelijke onderkomen van Museum Arnhem in de Kerk, ze liggen allemaal op loopafstand van elkaar in het door de Tweede Wereldoorlog getekende stadscentrum.

Vrijwel de hele 'keten', zoals dat in kunstbeleidtermen heet, is er. Van studenten dans, mode, theater en muziek tot het landelijk gewaardeerde Toneelgroep Oostpool en de internationaal vermaarde kunstmanifestatie Sonsbeek. Van een klein cabaretpodium tot een concertgebouw met duizend stoelen.
Na de grote kunstbezuinigingen van 2010-2012 heeft Arnhem zich herpakt. Met ontslagronden, fusies en een bijkans historische samenwerking met Nijmeegse instellingen. Maar opvallend genoeg ook met door gemeente en provincie mogelijk gemaakte verbouwingen: vrijwel alle cultuurhuizen hebben er in de afgelopen tien jaar een doorgemaakt, of zitten er midden in. De coronacrisis raakt hier, in de hoofdstad van Gelderland, een cultureel leven dat juist weer in bloei kwam te staan.

'We hadden net een geweldig jaar gedraaid', zegt Eve Hopkins, directeur van productiehuis voor nieuwe makers De Nieuwe Oost. 'In het voorjaar maakten we de jaarrekening voor 2019 op en we hadden veel meer eigen inkomsten dan gedacht. Nu vraag je je af: wanneer gaan we weer zo'n jaar meemaken?'
De Nieuwe Oost biedt theatermakers en andere kunstenaars aan het begin van hun carrière de ruimte om te experimenteren. Ze hebben onderdak in Theater aan de Rijn, waar twee zalen met 105 en 86 stoelen hun een podium bieden. Het pand is in 2016 verbouwd, met hergebruik van de houten vloeren uit de eveneens verbouwde concertzaal Musis. Het beschikt als een van de weinige theaters in Nederland over een 'tension grid', een soort strakgespannen vangnet dat het technici makkelijk maakt snel heen en weer te lopen tussen de toneellampen aan het plafond.

Op de houten veranda van het theater ontving Hopkins vorige week een kring Arnhemse collega-directeuren en programmeurs. In de jaren tien zijn de lijntjes onder druk van de bezuinigingen kort geworden. Ze bespraken hoe ze elkaar vanaf 1 juni kunnen helpen met voorstellingen en exposities op pocketformaat. 'De nieuwe werkelijkheid in een oud systeem proppen gaat niet. Alleen samen kun je het anders aanpakken.'
En dus willen ze onder de noemer #radicaallokaal op verschillende plekken in het centrum kleine voorstellingen houden voor tien tot vijftien bezoekers per keer. Publiek kan een strippenkaart kopen en een route langs de voorstellingen lopen. 'We gaan het systeem kraken. De makers die meedoen krijgen hier een week de zaal voor korte optredens, waarbij ze ook experimenteren met het online toegankelijk maken van hun voorstelling. Het is een mengvorm, gevoed door de beperkingen van corona, die we blended practice noemen.'
De Nieuwe Oost krijgt sinds 2017 een belangrijk deel van zijn inkomsten van het Rijk: het is onderdeel van de Culturele Basisinfrastructuur (BIS). Of dat voor de komende vier jaar nog zo is, hoort het productiehuis al snel. De Raad voor Cultuur brengt donderdag 4 juni subsidieadviezen uit. Spannend, want als ze deze keer over de rand vallen, moet De Nieuwe Oost aankloppen bij provincie en gemeente en uit ervaring weet Hopkins dat het daar een stuk lastiger is als je geen goedkeuringsstempel uit Den Haag hebt.
Gemeenten hebben in het cultuurbestel vooral de rol van het gebouwenbeheer: ze zijn vaak de eigenaar van de panden waar concerten, voorstellingen en tentoonstellingen worden gehouden. Het in stand houden daarvan brengt 'beschaving' in de stad. En, zoals wethouder De Vroome het ook zegt: 'Als wij een bruisend cultureel leven hebben, dan zijn wij een aantrekkelijke vestigingsstad. Ik kom ondernemers tegen op zoek naar een stad om hun kantoor te vestigen en die zeggen: ik heb een

20m146/p.5

afdeling research & development met intelligente jongens en meisjes, en die moeten hier met plezier kunnen wonen. Als er niets te doen is, vestigen ze zich hier niet.'
De gebouwen zijn, in bestuurderstaal, een knop waar gemeenten aan kunnen draaien. Minister Van Engelshoven wees ze daar al vroeg in de coronacrisis op door te pleiten voor het opschorten van huur van gemeentelijke schouwburgen en repetitielokalen. Arnhem biedt dat ook aan, maar nog niemand heeft erom gevraagd, zegt De Vroome. Als het later in de zomer wel zover komt, wil hij naar uitstel van betalingen kijken. Maar van algehele huurkwijtschelding kan geen sprake zijn – al is dat het enige wat volgens de cultuursector echt helpt, omdat misgelopen omzet niet meer in te halen valt.
Wel heeft hij een pauze moeten inlassen in het hoognodige verbouwingsplan voor het vooroorlogse Stadstheater. In de grote zaal met meer dan zevenhonderd stoelen komt normaal het grote toneel, dans en cabaret voorbij. Het laat zien hoe de virusuitbraak het culturele leven van een provinciestad voor jaren kan gaan ontregelen.
'Ik ben nagenoeg klaar met het plan voor de vernieuwbouw. Maar je kunt je misschien voorstellen dat mijn collega-wethouders zeiden: Hans, ben je wel goed bij je hoofd? We hebben een crisis, de stad staat in brand, er vallen veel te veel doden en jij gaat nu een cultuurpaleis voorstellen? Ik zei: ik vind het niet fijn dat jullie het een paleis noemen, maar ik begrijp wat jullie bedoelen. Daarom heb ik het plan maar even aangehouden.
'Het komt terug op de agenda. Maar de vraag is hoe, wanneer en in welke variant. De schouwburg dondert straks om, dat is de discussie niet. Alleen, wat kun je in deze tijd? Want pas op: corona kost een paar stuivers. Het gaat de gemeente alles bij elkaar wel een bedrag met zeven posities voor de komma kosten. Serieus geld voor Arnhem. Dus daar moeten we wat langer over nadenken. 'Tom Poes verzin een list!' Nou heb ik hem wel vaker nodig, dus ik weet hem te vinden.'

De strakke gevel van het Stadstheater is in 1938 opgetrokken uit hoge ramen, gele bakstenen en wit Silezisch graniet. Het is een wonder dat het de luchtbombardementen heeft overleefd waarmee de geallieerden zes jaar later de slag om Arnhem begonnen. Het zicht was slecht en tal van bommen troffen op 17 september 1944 niet de Duitse stellingen, maar de oude stad aan de Rijn en zijn bewoners.
Het was het eerste grote ontwerp van architect Frederik Brons. Bij de opening van het theater had hij de Arnhemsche Courant verteld dat hij het gebouw drie jaar eerder in zijn vrije tijd had getekend, naast zijn baan bij de gemeente. 'Avond in, avond uit, zondagen door, vier maanden lang heb ik die zomer gewerkt, meestal zo tot 2, 3, 4 uur in de nacht. Dat was die zomer met de feesten in Sonsbeek, het was allemachtig heet. Dat was een hárde tijd…'
Toen de bommenwerpers van operatie Market Garden waren overgetrokken, ging Brons in de oorlogsdagen meteen zelf kijken of zijn schouwburg de vuurzee had doorstaan. Een vallend stuk puin trof hem. De 45-jarige architect overleefde het niet.

De typische gevel van de Nieuwe Zakelijkheid staat er nog steeds, aan de Velperbinnensingel met lommerrijk uitzicht op de vijver in het Lauwerspark. Maar generaties aannemers hebben zich achter dat koele smoelwerk gestort op de foyers, zalen en toneeltoren. Het is soms nog maar moeilijk na te gaan uit welk decennium een lamp, een tapijt of een doorgang stamt, zegt directeur Hans Verbugt, terwijl hij voorgaat in het donkere, stille gebouw. De boel is zo vaak versteld en vermaakt, dat er een alomvattende renovatie moet komen, anders valt de zaak uit elkaar.
'In januari hebben we nog onderdelen van de hijsinstallatie in de toneeltoren moeten vervangen. De bediening ervan was zo onbetrouwbaar geworden, dat we last minute een voorstelling hebben moeten afblazen. Als er geen nieuwe trekkenwand in was gegaan, hadden we dicht gemoeten.'
In het grootse bouwplan moet het pand niet alleen door de mangel – de stoelen zijn te krap, de kleedkamers roepen het Oostblok in de jaren vijftig in herinnering – het moet ook onderdak gaan bieden aan Introdans en Toneelgroep Oostpool. De twee rijksgesubsidieerde dans- en toneelgezelschappen kampen elders in de stad ook met gebrekkige huisvesting.

Het is een ambitieus plan, waar lang aan is geschaafd en eindeloos voor is gelobbyd. De kosten liggen nog niet helemaal vast: het bedrag 45 miljoen euro gaat rond, maar dat dekt ruwweg een casco verbouwing en dat is nog niet genoeg. Het gebouw is eigendom van de gemeente en het college van GroenLinks, PvdA, VVD en D66 zag bij zijn aantreden in 2018 de noodzaak van een drastische ingreep in en nam het op in het coalitieakkoord.

Alles lag daarmee op koers om nog één keer toe te slaan in het moderniseren van het Arnhemse culturele leven. Immers, in 2017 was het verderop aan het Lauwerspark gelegen Musis, het huis van het Gelders Orkest, al succesvol verbouwd. Daarna is de programmering van de concertzaal verbreed en zijn de rode cijfers weggewerkt, zegt Hans Verbugt, die ook daar directeur is. De twee instellingen zijn al jaren geleden samengevoegd en vormen het fundament van het kunstleven in Arnhem, zoals dat in de 19de eeuw is gelegd door gefortuneerde kolonialen die na terugkeer uit Indië neerstreken in Arnhem, het chique 'Haagje van het Oosten'.
Dus ja, zegt Verbugt, dat de nieuwbouwplannen vertraagd zijn, komt aan als een mokerslag.
Het grootste gevaar is nu dat de onzekerheid omslaat in verlamming. 'Je zou bijna vergeten waar we mee bezig waren. Sinds ik hier tweeënhalf jaar geleden begon, werken we met een vernieuwde ploeg aan het binnenhalen van nieuw publiek. Met Introdans en Oostpool denken we na over het theater van de toekomst. In snel tempo waren we Musis en het Stadstheater aan het heruitvinden. De coronacrisis gaat een keer voorbij zijn – ook als het nog twee jaar duurt – en we moeten door met dat nieuwe elan.'
Open gaan heeft voor het Stadstheater geen zin, met dertig of honderd bezoekers. In de grote ouderwetse bonbonnièrezaal passen er wel 735, op de stoeltjes met bekleding van blauw velours. Met Introdans en Oostpool werkt Verbugt aan plannen om hun vanaf september de zaal ter beschikking te stellen en meerdere voorstellingen per dag of avond te maken voor een veilige publieksopstelling – een normale programmering met rondreizende gezelschappen is tegen die tijd toch minder goed mogelijk. Bovendien: 'Het kunstleven zal de komende tijd lokaler van aard zijn. Reizen is moeilijk, financiële middelen zijn beperkt en we moeten elkaar in de stad helpen.'

Het vasthouden van de goede spirit is net iets makkelijker voor Saskia Bak, directeur van Museum Arnhem, dat sinds 1920 een hoeksteen is van het plaatselijke kunstleven met een collectie van moderne kunst en lokaal erfgoed. De verbouwing van het 19de-eeuwse pand aan de oever van de Rijn was net een maand begonnen toen de musea in de rest van Nederland op slot gingen.
Het aanbestedingstraject liep nogal stroef, met jarenlange vertraging. Geen leuke tijd, maar achteraf toch een geluk, zegt Bak. 'Anders waren we nu net opengegaan, en was het heel moeilijk geweest de opwinding die je op zo'n moment wilt vast te houden.' Terwijl de verbouwing doorgaat – 'de aannemer werkt met lokaal personeel' – kan het museumteam rustig verder werken aan de inrichting tot aan de heropening in 2022.

Wel runt Museum Arnhem tijdelijke exposities van hedendaagse kunst in 'de Kerk', en zo draait Bak ook mee met #radicaallokaal. De tentoonstellingsruimte in de oude Walburgiskerk is toch al gehuurd en kan ook voor performances van jonge makers worden gebruikt.

Als expositieruimte De Kerk in Arnhem (aan het Sint Walburgsplein) woensdag weer open gaat, loop je recht af op Het volk der introverten, dat de Arnhemse kunstenaar Mirthe Dokter met stadsgenoten maakte tijdens de quarantaine. Ze bezorgde pakjes klei bij mensen thuis en vroeg hun een gezicht met gesloten ogen te boetseren. Het idee dateerde van voor corona, maar verbeeldt nu prachtig een tijd die velen dwong bij zichzelf naar binnen te kijken.
'Nu het museum dicht is kunnen we experimenteren, en daar is in Arnhem een publiek voor. Net als het groen van de natuur hoort cultuur er hier bij. We zijn ook een project gestart in de zorg, om te kijken of we met voorwerpen uit de kunst- en erfgoedcollectie in verzorgingshuizen gesprekken met

20 m 146/p.7

bewoners op gang kunnen helpen. Bijvoorbeeld een schilderij van de Eusebiuskerk na de bombardementen, of een schaalmodel van een trolleybus.

'We betrekken daar mbo-studenten verpleegkunde bij, en via een welzijnsorganisatie ook gepensioneerden die een zinvolle besteding van hun tijd zoeken. Als legosteentjes koppelen we al die groepen aan elkaar, zodat het ook gaat renderen. Dat is natuurlijk waar een museum over moet gaan: waarde creëren voor mensen.'
Het valt op: Arnhemmers mogen dan zo graag klagen en zeuren dat ze er met nuilen een eigen woord voor hebben verzonnen, de hoofdrolspelers in het culturele leven hebben de hoop nog niet verloren. Het contact met de wethouder van Cultuur is goed, zeggen ze allemaal.
'Ik vind de 300 miljoen voor cultuur van het Rijk een eerste stap in de goede richting, maar we zijn er nog niet', zegt De Vroome. 'Ik laat het eerst daar in Den Haag uitkristalliseren. Aan het eind kan het dan best zijn dat er voor Arnhem een bedrag voor cultuur overschiet van zes posities voor de komma. Natuurlijk ga ik kijken wat ik dan kan doen, daarvoor zijn de kunstinstellingen me hier veel te lief.'
In het Theater aan de Rijn wordt voor het eerst in maanden voorzichtig weer gerepeteerd; in de Kerk staan ze klaar om de beschermende folie van de kunstwerken af te halen. De wederopbouw van het culturele leven gaat voetje voor voetje beginnen. Maar hoe het gaat als het onweer in de loop van de zomer losbarst, weet nog niemand.

LEES VERDER
Het kabinet is woensdag gemeenten en provincies te hulp geschoten met een noodpakket van 566 miljoen euro. Van dat bedrag is 60 miljoen bestemd voor bibliotheken, muziekscholen, popzalen, musea en schouwburgen die onder verantwoordelijkheid vallen van de 355 gemeente- en 12 provinciebesturen. Hoe die pot precies wordt verdeeld, en hoeveel er dus in Arnhem terecht komt, is nog niet te zeggen.
Net als in Arnhem leeft ook in Eindhoven en Leiden het idee dat het culturele leven door de coronacrisis lokaler geworteld zal raken. We schreven er eerder dit over: na decennia van culturele globalisering lijkt het erop dat de kunsten nu een tegengestelde beweging moeten maken.
Ook de filmindustrie weet Arnhem te vinden: tijdens de quarantaine werd in een verbouwde garage hard gewerkt aan de animatiefilm De wraak van Knor.

Voor 12

Tegen 25

Motie "Geen Lauwersgracht zonder provinciale bijdrage" (20M146)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 459317

Onderwerp: Jaarstukken 2019 (inclusief Financiële Jaarrapportage Projecten 2019)

Voorstel

1. De jaarstukken inclusief de bijbehorende jaarrekening 2019 vast te stellen.
2. De resultaatbestemming volgend uit de toepassing van reeds genomen raadsbesluiten vast te stellen.
3. Kennis te nemen van het bij de jaarstukken 2019 behorende accountantsverslag, opgesteld door Deloitte.
4. Kennis te nemen van de reactie van het college op de accountantsverklaring.
5. Kennis te nemen van de bij het jaarverslag behorende geheime Bijlage Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2019 met daarin de geactualiseerde (grond)exploitaties.
6. De begrotingswijziging met betrekking tot de FJP in het eerstkomende verzamelbesluit na vaststelling van de jaarstukken verwerken.
7. Instemmen met het opheffen van bestemmingsreserves die niet meer worden gebruikt (en saldo €0 hebben).

Inleiding

De jaarstukken 2019 zijn het sluitstuk van de P&C-cyclus 2019. In de Meerjarenprogrammabegroting 2019 - 2022 is het beleid op hoofdlijnen toegelicht. In de jaarstukken wordt zowel beleidsinhoudelijk als financieel verantwoording afgelegd over de resultaten die in 2019 zijn behaald.

Als bijlage bij de jaarstukken is de geheime nota Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) opgenomen De FJP bevat het geactualiseerde resultaat van de grondexploitaties en projecten (‘herzieningen’ genoemd), de toekomstige winstverwachting, de getroffen voorzieningen (= te verwachten verliezen), de stand van de reserves en het benodigde weerstandsvermogen.

Beoogd effect

Jaarstukken 2019:
Decharge verlenen aan het college van burgemeester en wethouders voor het gevoerde beleid en beheer door middel van de vaststelling door de raad van de jaarstukken inclusief de bijbehorende jaarrekening 2019.
FJP 2019:
Inzicht verschaffen in de ontwikkeling van de grondexploitaties en de investeringsprojecten. Daarnaast is het doel om de herzieningen zo snel mogelijk te verwerken in de begroting, zodat in de projecten gewerkt wordt met een actueel (financieel) kader.

GEMEENTE Arnhem

Argumenten

1.1 Jaarstukken 2019

Volgens de wettelijke kaders, zijnde het Besluit Begroting en Verantwoording voor Provincies en Gemeenten (BBV), is het college verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag en de jaarrekening. Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat:

- de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven;
- de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder gemeentelijke verordeningen.

De Verordening Financieel Beleid en Beheer van de gemeente Arnhem verplicht het college om ieder jaar voor 1 mei de opgestelde jaarstukken aan te bieden aan de raad.
De Gemeentewet verplicht de gemeente om ieder jaar op uiterlijk 15 juli het door de gemeenteraad vastgestelde jaarstukken aan te bieden aan de provincie Gelderland.

1.2 Resultaatbestemming

In de afgelopen jaren zijn over diverse mutaties van reserves reeds raadsbesluiten genomen. In de jaarrekening is in de paragraaf 'Eigen vermogen' per reserve aangegeven wanneer het raadsbesluit is genomen. In het jaarverslag is per programma onder de mutaties reserves nogmaals opgenomen wanneer de onderliggende raadsbesluiten zijn genomen of zijn aangekondigd (bij raadsbrief).

In 2019 komen we uit op een positief financieel resultaat van €9,8 miljoen. Omdat we daarnaast €21,7 miljoen aan de verschillende bestemmingsreserves hebben toegevoegd, en gedurende het jaar € 4,5 miljoen aan de Algemene Reserve onttrokken komt het uiteindelijke boekhoudkundige resultaat uit op €7,3 miljoen negatief. Hiervan wordt voorgesteld dit in 2019 te verrekenen met de Algemene Reserve (AR). De totstandkoming van dit resultaat staat inhoudelijk toegelicht in paragraaf 'Toelichting overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar' van de jaarrekening.

De weerstandsfactor komt uit op 1,2. en is verbeterd ten opzichte van de begroting weerstandsfactor van 1,0 na de begrotingswijziging 2019. Dit valt binnen de marges van het financieel kader dat door de gemeenteraad is vastgesteld.

De gerealiseerde solvabiliteit is met 17% ten opzichte van de begrote solvabiliteit van 14% beter dan verwacht. Dit komt vooral doordat geplande investeringen nog niet geheel afgerond zijn. Daardoor hoefde er minder geleend te worden dan begroot. Tevens zijn de reserves met € 9,8 miljoen gestegen.

1.3 Accountantsverslag Deloitte

Verantwoordelijkheid accountant:
De controleverordening vormt de basis waarop de accountant de controle over de boekjaren uitvoert. In de verordening wordt de reikwijdte van de controle, de geldende normstellingen en de te hanteren

goedkeurings- en rapporteringtolerantie vermeld. De bij de controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten.

Accountantsverslag en controleverklaring Deloitte:
In het accountantsverslag doet Deloitte verslag van de uitkomsten van de controle. Daarbij gaan zij nader in op de scope en reikwijdte van de accountantscontrole en geven zij een nadere toelichting op de getrouw- en rechtmatigheid van de jaarrekening. Het accountantsverslag is integraal onderdeel van de rapportage aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) inzake de SiSa-verantwoording.

De accountant heeft geen controleverschillen ten aanzien van getrouw- en rechtmatigheid geconstateerd, De accountant is voornemens een goedkeurende verklaring af te geven voor de jaarstukken 2019. Voor een nadere toelichting op de bevindingen van de accountant wordt verwezen naar het accountantsverslag.

Ons college heeft een reactie op het accountantsverslag geformuleerd. Hiervoor wordt verwezen naar de reactiebrief.

1.5 FJP: bijlage, geheimhouding en begrotingswijziging

Het algemene, publieke overzicht van de grondexploitaties is terug te vinden in de paragraaf Grondbeleid van het jaarverslag. Deze FJP 2019 is een verdieping daarop met gedetailleerde projectinformatie en risicobeschrijvingen. Wij raden u aan eerst de paragraaf Grondbeleid in het jaarverslag te lezen en pas daarna deze bijlagen. In verband met de geheimhouding van de bijlagen FJP 2019 wordt geheimhouding opgelegd op grond van artikel 25, tweede lid en 86, tweede lid van de Gemeentewet.

De begrotingswijziging naar aanleiding van de FJP wordt verwerkt in het eerstvolgende verzamelbesluit na vaststelling van de jaarstukken 2019.

1.7 Opheffen bestemmingsreserves

In de afgelopen jaren heeft de raad bestemmingsreserves gecreëerd voor specifiek bestemde middelen. Een aantal van deze reserves worden al enkele jaren niet meer gebruikt. Het voorstel is om deze op te heffen. Hierdoor wordt de administratie opgeschoond en kan de raad sneller, beter en makkelijker worden ingelicht over de huidige stand van bestemmingsreserves.
Het gaat om de volgende reserves:

- Veilig ondernemen (BR 0860)
- Bewonersbudgetten (BR 0818)
- GRP-dekking kapitaallasten (BR 0840)

Kanttekeningen en risico's

Voor de financiële risico's en onzekerheden wordt verwezen naar de paragraaf "weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag. In de paragraaf niet uit de balans blijkende verplichtingen kunt u meer lezen over de maatregelen die de gemeente heeft genomen ten aanzien van het coronavirus.

Financiën

In 2019 komen we uit op een positief financieel resultaat van €9,8 miljoen. Omdat we daarnaast €21,7 miljoen aan de verschillende bestemmingsreserves hebben toegevoegd, en gedurende het jaar € 4,5 miljoen aan de Algemene Reserve onttrokken komt het uiteindelijke boekhoudkundige resultaat uit op €7,3 miljoen negatief. Hiervan wordt voorgesteld dit in 2019 te verrekenen met de Algemene Reserve (AR).

Uitvoering

De accountant geeft een toelichting aan de auditcommissie over het accountantsverslag en de controleverklaring, behorende bij de jaarrekening.

Communicatie

Er wordt een persbericht, animatie en infographic gemaakt voor de jaarstukken.

Op de website financien.arnhem.nl staat de webversie van de jaarstukken weergegeven. Hierin is extra informatie opgenomen, zoals bijvoorbeeld in het onderdeel 'wat heeft het gekost' binnen de programma's (meer informatie tabel baten en lasten en reserves per programma) en bij 'wat hebben we gedaan' (in de doelenboom staat ook de informatie uit Turap 2 weergegeven).

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel en concept-raadsbesluit
- Jaarstukken 2019
- Accountantsverslag 2019 Deloitte
- Reactie college Accountantsverslag
- Financiële Jaarrapportage Projecten 2019 (geheim)

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	459317

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 april 2020, Cluster Bedrijfsvoering nummer: 459317;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. de jaarstukken inclusief de bijbehorende jaarrekening 2019 vast te stellen
2. de resultaatbestemming volgend uit de toepassing van reeds genomen raadsbesluiten vast te stellen
3. kennis te nemen van het bij de jaarrekening behorende accountantsverslag, opgesteld door Deloitte
4. kennis te nemen van de geheime Bijlage FJP 2019, waarbij geheimhouding wordt opgelegd op grond van artikel 25, tweede lid en 86, tweede lid van de Gemeentewet over de Bijlage FJP 2019
5. Instemmen met het opheffen van bestemmingsreserves die niet meer worden gebruikt (en saldo €0 hebben).

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Jaarstukken 2019

Jaarstukken 2019

GEMEENTE Arnhem

Jaarstukken 2019

Inhoudsopgave

Deel 1 Hoofdlijnen 3
2019, een samenvatting 4
Leeswijzer 6

Deel 2 Jaarverslag 8
Veranderopgaven 9
Vitale economie Arnhem Nijmegen 10
Klimaat en energie 12
Doorbraak naar werk 15
Zorg dichterbij 17
Inclusief Arnhem 19

Wijken 21
Wijken algemeen 22
Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek 29
Noordwest 33
Noordoost 37
Presikhaaf 41
Malburgen 44
Schuytgraaf, Elderveld 48
De Laar, Elden 51
Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg 54

Stad 57
Algemeen bestuur en publieke dienstverlening 58
Veiligheid 62
Verkeer, vervoer en waterstaat 68
Economie 75
Educatie 81
Cultuur, recreatie en sport 85
Participatie en Maatschappelijke Ondersteuning 93
Gezondheid en Milieu 104
Wonen en Ruimte 109
Financiën en bedrijfsvoering 116

Paragrafen ... **122**
Lokale heffingen ... 123
Weerstandsvermogen en risicobeheersing ... 126
Onderhoud kapitaalgoederen ... 142
Financiering ... 152
Bedrijfsvoering ... 157
Verbonden partijen ... 162
Grondbeleid ... 184
Investeringen ... 193
Subsidies ... 195
Integriteit ... 197

Deel 3 Jaarrekening ... **200**
Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting ... 201
Balans en de toelichting ... 212
Bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld ... 245
Bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa tabel) ... 248
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant ... 250

Deel 4 Bijlagen ... **251**
Infographic ... 252
Gemeenteraad ... 253
Portefeuilleverdeling ... 255
Overzicht subsidies ... 257
Afkortingenlijst ... 266
Begrippenlijst ... 269

Deel 1 Hoofdlijnen

Deel 1 bestaat uit de volgende 2 onderdelen:

1. Hoofdlijnen van beleid;

2. Leeswijzer.

2019, een samenvatting

Een groot deel van het jaar 2019 stond in het teken van het herdenken van de Slag om Arnhem. De gemeente riep inwoners op hun herinneringen te delen, mensen ontmoetten elkaar bij herinneringsmaaltijden in de wijken en door speciale lessen op school werd de jeugd betrokken. Zo drong de herdenking van de Slag om Arnhem door tot in de haarvaten van de stad, met als hoogtepunt de officiële herdenking in de Berenkuil, bijgewoond door Prinses Margriet en Prof. Pieter van Vollenhoven, gevolgd door Bridge to Liberation, het concert aan de Rijnkade.

In 2019 was zowel landelijk als in Arnhem veel aandacht nodig voor de oplopende zorgkosten. Het college heeft meerdere sporen uitgezet om de zorgkosten beheersbaar te houden. Ondertussen houdt elke Arnhemmer uiteraard wel de zorg die nodig is. Om verandering mogelijk te maken en om de bestaande tekorten op te kunnen vangen, maakt de gemeente extra geld vrij.

In het kader van het programma 'Doorbraak naar werk' is onder andere besloten dat meer wijkgericht en integraal wordt gewerkt. Dat betekent dat inwoners een vast aanspreekpunt krijgen vanuit werk en inkomen. Dat aanspreekpunt is iemand die helpt bij het zoeken naar werk, maar ook andere problemen zoals schulden of armoede aanpakt. Schuldenproblematiek kreeg - ook landelijk - aandacht in 2019. De Arnhemse 'vroeg erop af' methode om schulden te voorkomen, blijkt succesvol. Daarnaast stelt de gemeente zichzelf als schuldeiser soepeler op, onder andere door in bepaalde situaties eerder over te gaan op kwijtschelding. Door het aanpassen van de inkomensnorm komen meer gezinnen in aanmerking voor de Gelrepas.

In 2019 is een stevig fundament gelegd voor de energietransitie die de komende decennia verder vorm krijgt in de stad. Het aantal zonnepanelen steeg sterk, de twee eerste Trolley 2.0-bussen draaien mee in de dienstregeling en het aantal laadpunten voor elektrische auto's is behoorlijk uitgebreid. In 2019 is de wijkgerichte energietransitie gestart. Dit doen we samen met de wijkbewoners en partners zoals de netbeheerder en de woningbouwcorporaties. Ook bij bedrijven wordt verduurzaming gestimuleerd en gehandhaafd.

In 2019 was er nog meer koninklijk bezoek. De Koning bezocht samen met de minister Cora van Nieuwenhuizen van Infrastructuur en Waterstaat de wijken Geitenkamp en Spijkerkwartier om uitleg te krijgen over hoe de gemeente Arnhem samen met wijkbewoners werkt aan een klimaatadaptieve stad.

2019 was ook het jaar waarin definitieve besluiten werden genomen over de invoering van diftar per 1 juli 2020. Alle ondergrondse containers zijn geplaatst en Arnhemmers gebruiken sinds een paar maanden weer de afvalpas om deze te openen. Diftar heeft als doel het aantal kilo's restafval sterk te verminderen, en daardoor de kosten voor de Arnhemmers te verlagen.

De gemeente maakte afspraken met de woningbouwcorporaties over onder andere voldoende betaalbare woningen en het verduurzamen van bestaande woningen. Voor diverse plekken, waaronder Schuytgraaf en Malburgen, zijn bestemmingsplannen vastgesteld die de bouw van woningen mogelijk maken. Aan de andere kant zijn besluiten genomen om ongewenste verkamering en woningsplitsing tegen te gaan. De ontwikkeling van Stadsblokken Meinerswijk is ook weer enkele stappen verder. Aan het begin van het jaar lag het bestemmingsplan ter inzage. De gemeente heeft inmiddels een natuurgebied ter grootte van 24 voetbalvelden overgedragen gekregen waar de grazers in Meinerswijk zich tegoed aan doen.

De burgemeester voerde in diverse wijken het gesprek over wijkveiligheid. De gemeente bestrijdt ondermijnende criminaliteit door het sluiten van panden en het intrekken van vergunningen. De aanpak tegen radicalisering heeft met het evaluatieonderzoek van de Universiteit Utrecht een impuls gekregen. Veilig uitgaan is door de rem op de verkoop en gebruik in de horeca van lachgas verbeterd.

Op het gebied van onderwijs wordt aan de weg getimmerd: de Ommezwaai, school voor speciaal onderwijs aan de Bethaniënstraat, inclusief sporthal, is klaar en voor een aantal andere scholen is de voorbereiding in volle gang. Alle Arnhemse kinderen die nog niet naar school gaan mogen vanaf de leeftijd van twee jaar, 14 uur per week naar de peuteropvang. Arnhem is een van de eerste gemeenten in Nederland waar dit aanbod geldt. Het aanbod werd via een campagne onder de aandacht van ouders gebracht.

Natuurlijk waren er vorig jaar nog veel andere zaken die het vermelden waard zijn. Een kleine greep hieruit: In 2019 kwam de Eusebiuskerk prachtig uit de steigers, stelde Arnhem zich kandidaat voor de organisatie van het Eurovisie Songfestival, vierde Arnhem het succes van 70 jaar trolleybus, reed trolley 2.0 verder zonder bovenleiding, contracteerde de gemeente een aannemer om Museum Arnhem te vernieuwen op de unieke locatie

aan de Utrechtseweg, werd op initiatief van bewoners in Presikhaaf buurthuis De Overkant geopend, werd een nieuw bomenbeleidsplan vastgesteld, kreeg de steeds groener wordende binnenstad zeven tappunten voor gratis drinkwater, startte de bouw van zwembad Valkenhuizen, werd Citymarketing verzelfstandigd, nam de leegstand in de binnenstad af, sleepte Arnhem het WK-volleybal en het WK-BMX binnen, kocht de gemeente panden in de Varkensstraat om de nachthoreca te weren, zag het programma 'Van bedrijven weten' het licht en strooide de afdeling onderhoud zout bij vorst, maar ook bij extreme hitte.

Financieel resultaat

Vooraf

Door het Corona virus en de daarbij gepaarde economische en sociale ontwikkelingen zal er een groter beroep op gelden van de gemeente worden gedaan dit heeft geen weerslag in de cijfers van 2019. In de jaarrekening in het onderdeel "Gebeurtenissen na balansdatum" kunt u hier verder lezen wat de gemeente hiervoor aan ontwikkelingen ziet.

Algemeen

We sluiten het jaar 2019 af met een prima financieel resultaat. We komen we uit op een positief financieel resultaat van €9,8 miljoen. Omdat we daarnaast €21,7 miljoen aan de verschillende (bestemmings)reserves hebben toegevoegd, en gedurende het jaar € 4,5 miljoen aan de Algemene Reserve onttrokken komt het uiteindelijke boekhoudkundige resultaat uit op €7,3 miljoen negatief. Dit negatieve resultaat wordt verrekend met de Algemene Reserve (AR). Binnen de programma's kunt u verder lezen over deze extra stortingen aan de bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn veelal opgezet om specifiek beleid te kunnen realiseren.

De weerstandsfactor komt uit op 1,2. De ratio is verbeterd ten opzichte van de begroting weerstandsfactor van 1,0 na de begrotingswijziging 2019. Dit valt binnen de marges van het financieel kader dat door de gemeenteraad is vastgesteld. De weerstandsfactor drukt uit in welke mate de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt.

De gerealiseerde solvabiliteit is met 17% ten opzichte van de begrote solvabiliteit van 14% beter dan verwacht. Dit komt vooral doordat geplande investeringen nog niet geheel afgerond zijn. Daardoor hoefde er minder geleend te worden dan begroot. En minder lenen betekent minder vreemd vermogen en daarmee een groter aandeel van het eigen vermogen op de balans. Tevens stijgen de reserves met € 9,8 miljoen. Bij ongewijzigd beleid zal de solvabiliteit verbeteren.

We hebben in 2019 gezien dat de kosten voor het sociale domein flink zijn gestegen. Wij hebben onder meer een beroep moeten doen op het weerstandsvermogen. De kosten voor zorg blijven stijgen, in het bijzonder voor Jeugdzorg. In 2019 zijn flinke stappen gezet om de kosten te beheersen. Wij hebben een monitor systeem gerealiseerd om de ontwikkelingen in de zorg te volgen en ook financieel te beheersen. Deze monitor wordt ook periodiek aan de Raad aangeboden. In het programma Participatie en Maatschappelijke Ondersteuning kunt u lezen hoe de gemeente deze kosten beheerst.

In het fysieke domein is er in het grondbedrijf een positief financieel resultaat ontstaan. Door dit financieel resultaat grotendeels ten gunste van de bestemmingsreserve (€ 6,2 miljoen) te laten vallen komt dit ten goede van mogelijke toekomstige financiële risico's binnen het specifieke programma. De resterende € 3,9 miljoen wordt verrekend binnen de algemene reserves en draagt bij aan het positieve resultaat.

In 2019 wordt er € 9,3 miljoen meer toegevoegd aan bestemmingsreserves dan er begroot was. Hierdoor kunnen de programma's specifieke gelden reserveren voor ontwikkeld beleid binnen het genoemde programma.

Resultaat ten opzichte van Turap

Bij de tussenrapportage twee verwachtten we een financieel resultaat van €4,- miljoen voordelig. Het verschil tussen het gepresenteerde resultaat bij deze Jaarrekening verklaren we vooral door een extra storting in het pensioenfonds voor de leden van het College vanwege lagere rente, hogere personeelskosten, doorlopende hogere kosten voor de zorg van totaal meer dan netto € 6 miljoen, een hoger bijdrage aan de Connectie en een aantal budgetoverhevelingen die we in december deden.

Leeswijzer

Inleiding

De jaarstukken zijn een onderdeel uit de P&C-cyclus. In de Meerjarenprogrammabegroting wordt het gemeentelijk beleid op hoofdlijnen toegelicht. In de jaarstukken wordt zowel beleidsinhoudelijk als financieel verantwoording afgelegd over de resultaten die in 2019 zijn behaald. De jaarstukken bestaan uit twee delen: het jaarverslag en de jaarrekening.

Jaarverslag
In het jaarverslag staat de beleidsinhoudelijke verantwoording centraal. Deze verantwoording wordt gegeven aan de hand van de 3W-vragen:

- wat wilden we bereiken?
- wat hebben we gedaan?
- wat heeft het gekost?

Jaarrekening
De jaarrekening is financieel van aard. Hierin wordt verantwoording afgelegd over de financiën van de gemeente.

In deze leeswijzer wordt aangegeven hoe de indeling van de jaarstukken eruit ziet.

Opbouw van de jaarstukken

In de inhoudsopgave staat vermeld uit welke hoofdstukken de jaarstukken bestaan. In het kort worden deze hoofdstukken hier toegelicht.

Deel 1 - hoofdlijnen van beleid
In het eerste hoofdstuk staan de belangrijkste opgaven en het beleidsinhoudelijke en financiële resultaat in 2019 benoemd.

Deel 2 - jaarverslag
Het jaarverslag is opgebouwd uit vier onderdelen:

1. Vijf veranderopgaven (V):
    - Vitale economie Arnhem - Nijmegen
    - Klimaat en energie
    - Doorbraak naar werk
    - Zorg dichterbij
    - Inclusief Arnhem

2. Acht wijkprogramma's (W) - Sinds 2017 zijn acht wijkprogramma's ingesteld. De 24 wijken zijn geclusterd in acht gebieden: Noord-West, Noord-Oost, Presikhaaf, Centrum/Spijkerkwartier/Arnhemse Broek, Malburgen, Rijkerswoerd/Kronenburg/Vredenburg, Elden/De Laar en Schuytgraaf/Elderveld.

3. Tien stedelijke programma's (R) - In de stedelijke programma's zijn de doelen, inspanningen, beleidskaders, de taken en de daarbij behorende budgetten op stedelijk niveau opgenomen. De taakvelden die vallen onder de stedelijke programma's zijn niet in het boekwerk van de jaarstukken 2019 opgenomen. Deze zijn wel ter informatie opgenomen op financien.arnhem.nl.

Tussen de veranderopgaven, de wijkprogramma's en de stedelijke programma's zit veel samenhang. In de stedelijke programma's en de wijkprogramma's wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de doelstellingen van de veranderopgaven. De budgetten van de veranderopgaven bevinden zich ook binnen deze programma's.

4. Tien paragrafen - De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting. Er worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. Een deel van de paragrafen zijn in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

De volgende verplichte paragrafen vanuit het BBV zijn opgenomen:
1. Lokale heffingen - In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de diverse gemeentelijke belastingen en heffingen en de consequenties daarvan voor de inwoners.
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing - Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van de gemeente is. In deze paragraaf zijn ook financiële kengetallen opgenomen, zoals het weerstandsvermogen, de solvabiliteit en de schuldquote
3. Onderhoud kapitaalgoederen - In deze paragraaf wordt toegelicht op welke wijze het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen (zoals wegen, riolering, gebouwen) gewaarborgd is.
4. Financiering - Hier wordt toegelicht op welke wijze met de financieringsbehoefte van de gemeente is omgegaan.
5. Bedrijfsvoering - In de paragraaf wordt gerapporteerd over de voortgang van interne ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisatie.
6. Verbonden partijen - De gemeente werkt samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft bij een partij, is dit een zogenoemde verbonden partij. In deze paragraaf worden alle verbonden partijen toegelicht.
7. Grondbeleid - De gemeente speelt een rol in het kopen en verkopen van gronden. Hier wordt verder ingegaan op het gevoerde grondbeleid.

Op verzoek van uw raad zijn drie niet verplichte paragrafen in de jaarstukken opgenomen:
8. Investeringen - In deze paragraaf wordt over de realisatie van de investeringen gerapporteerd.
9. Subsidies - De gemeente verstrekt subsidies aan instellingen die een bijdrage leveren aan gemeentelijke doelstellingen. In deze paragraaf wordt aangegeven welke instellingen subsidie hebben ontvangen inclusief de subsidiebedragen.
10. Integriteit - In deze paragraaf wordt aangegeven op welke wijze invulling is gegeven aan het Arnhemse integriteitsbeleid.

Deel 3 - Jaarrekening
Het derde deel van de jaarstukken bestaat uit de financiële jaarrekening. Dit hoofdstuk biedt, conform de vereisten vanuit het BBV, diverse financiële overzichten.

In de jaarstukken kunnen afrondingsverschillen ontstaan in de balans of winst- en verliesrekening.

Arnhemse doelenboom

In de MJPB 2019-2022 is de Arnhemse doelenboom opgenomen. In de bovengenoemde veranderopgaven, stedelijke programma's en wijkprogramma's zijn de doelen benoemd. In het jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over de doelen en prestaties. Bij de doelen wordt aangegeven of deze op koers (groen bolletje), gedeeltelijk op koers (oranje bolletje) of niet op koers lopen (rood bolletje).

De doelenboom is als volgt opgebouwd:
Elke veranderopgave kent een aantal strategische beleidsdoelen. Deze strategische beleidsdoelen worden in de MJPB meer concreet vertaald in:

- Prestatiedoelen in de stedelijke programma's;
- Prestatiedoelen in de wijkprogramma's.

Vervolgens zijn de prestatiedoelen in de stedelijke programma's vertaald naar concrete prestaties en/of indicatoren per taakveld.

Interactieve website jaarstukken

De jaarstukken zijn digitaal beschikbaar op: financien.arnhem.nl

Deel 2 Jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit vier onderdelen:

1. Veranderopgaven (V);
2. Wijkprogramma's (W);
3. Stedelijke programma's (R);
4. Paragrafen.

Veranderopgaven

De volgende veranderopgaven (V) zijn opgenomen in de MJPB 2019-2022:

V1 Vitale economie Arnhem en Nijmegen;

V2 Klimaat en energie;

V3 Doorbraak naar werk;

V4 Zorg dichterbij;

V5 Inclusief Arnhem.

Vitale economie Arnhem Nijmegen

Het programma Vitale economie draagt bij aan het verduurzamen van onze stad waar mensen graag komen en blijven, met een sterke en gezonde arbeidsmarkt, waar bedrijven kansen zien en investeren, waar partners samen meerwaarde creëren die past bij de ambities van Arnhem.
Arnhem vitaal maken en houden is de essentie van het programma, met aandacht voor de lange termijn en voor duurzame relaties. Met aandacht ook voor het grotere gebied. In het programma liggen het oog springende opgaven en ambities op stedelijk niveau besloten: werk, economische ontwikkeling en innovatie, New Energy Made in Arnhem, de culturele eredivisie van Nederland, aantrekkelijke en vitale binnenstad en het beter positioneren van Arnhem in de buitenwereld.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Als stad en regio moet Arnhem sterk staan om onze maatschappelijke opgaven goed aan te kunnen. Dat kan en wil Arnhem niet alleen doen. Bedrijven, instellingen en ook de opgaven bijvoorbeeld op goede werklocaties, duurzaamheid en een goede bereikbaarheid houden zich niet aan de gemeentegrenzen. Arnhem zal dus moeten denken vanuit allianties. Met andere overheden, in de regio, maar zeker ook met partners uit bedrijfsleven en onderwijs- en kennisinstellingen. De voedingsbodem daarvoor is goed. Voor de gemeente zijn woorden als stimuleren, faciliteren en verbinden belangrijke termen. Deze duiden onze rolneming. Alert zijn op het leggen van bijvoorbeeld verbindingen tussen grote bedrijven en lokaal Midden en Kleinbedrijf (MKB), tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven, maar ook met de buren in Nordrhein-Westfalen, Food Valley en Health Valley. Op een aantal onderwerpen heeft Arnhem een voortrekkersrol, bijvoorbeeld op duurzaamheid en culturele positie.

Wat hebben we gedaan

Een aantrekkelijk vestigingsklimaat

Om een zo'n aantrekkelijk mogelijk vestigingsklimaat te hebben en behouden werken we samen met partijen in de stad aan zowel de ruimtelijk-economische vraagstukken als bereikbaarheid van werklocaties en voldoende ruimte om te ondernemen. Daarnaast werken we ook samen aan het verbeteren van dienstverlening en uitwisseling van kennis.
Enkele voorbeelden van resultaten in 2019 zijn:

- Fysiek vergroenen van entrees open bedrijventerreinen onder initiatiefneming van de Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen. Dit vergroenen draagt bij aan klimaatadaptatie, biodiversiteit, waterberging en aantrekkelijk vestigingsklimaat.
- Na een intensief samenwerkingstraject hebben diverse bedrijfskoepels in Arnhem onder penvoering van VNO-NCW een subsidie aangevraagd bij de provincie voor uitvoeren ven energiescans voor de Verplichte Erkende Maatregelen. De gemeente heeft deze subsidieregeling aangevuld en verruimd zodat naast midden- en grootverbruikers ook kleinverbruikers van energie hier gebruik van kunnen maken.
- Visie op Transformatie is wegens succes beëindigd in samenspraak met de stad. De visie had als doel het terugdringen van (incourante) kantoormeters in de stad. Dit verliep zeer succesvol. Aangezien transformatie vooral werden toegestaan binnen de vier prioriteitsgebieden en de gemeente juist meer wilde sturen op kwaliteit in de stad en per transformatie, is besloten om de visie te beëindigen. Waarbij het principe van oppakken van initiatieven in stand is gehouden.
- Samen met de stad is gewerkt aan een Visie op de Nieuwe Haven. Deze is in december 2019 vastgesteld door het college.

Optimale dienstverlening aan ondernemers en partijen

Van Bedrijven Weten is verder uitgewerkt en dat heeft eind 2019 geresulteerd in een besluit van het college om in 2020 een pilot Van Bedrijven Weten te starten dat bij gaat dragen aan het verder optimaliseren van de dienstverlening aan ondernemers.
Naast de reguliere accountmanagement activiteiten (bedrijfsbezoeken, oppakken ondernemersvraagstukken) zijn er inspanningen verricht die bij dragen aan een versterken van het ondernemersklimaat (zie R03 Economie).

Human capital stevig aandacht geven

In 2019 heeft Arnhem samen met de provincie, gemeente Nijmegen en enkele kennisinstellingen uit de regio deelgenomen aan de regionale Human Capital werktafel. In dit verband is gewerkt aan het stimuleren van initiatieven die bijdragen aan het verlichten van de druk op de huidige arbeidsmarkt. Met Arnhem Studiestad is opnieuw ingezet op het aantrekken van studenten naar Arnhem, door onder andere een succesvolle

gezamenlijke introdag te organiseren, sport- en cultuurevenementen voor studenten te organiseren en door nóg beter het verhaal te vertellen van de unieke kwaliteiten die Arnhem als studiestad te bieden heeft.
Er is eind 2019 groen licht gegeven voor de start van De digitale werkplaats Arnhem Nijmegen, onderdeel van het MKB-Actieplan van het Ministerie van EZK. In dit project werken de HAN, ROC, Radboud-universiteit, provincie, gemeente Arnhem en Nijmegen, Rabobank en Oost NL samen om MKB-ers met vragen over digitalisering te kunnen helpen.
Binnen het project Kenniscampus Arnhem wordt in samenwerking met de kennisinstellingen in Arnhem een toekomstvisie op praktijkgericht onderwijs en onderzoek opgesteld. Die visie vormt de basis voor de fysieke campus ontwikkeling de komende jaren.

Prestatiedoelen

Aantrekkelijke (centrum)stad aan de rivier/ bruisende binnenstad

De binnenstad is een belangrijk economisch hart voor Arnhem. Het winkelhart hebben we compacter gemaakt, waardoor aan de randen van de binnenstad ruimte is voor een nieuw programma, zoals andere vormen van bedrijvigheid, leisure, wonen, en combinaties van wonen en werken. De transformatie van 'place to buy' naar 'place to meet' krijgt daarmee verder vorm. Om de kracht van de binnenstad te versterken hebben we samengewerkt met Nijmegen, met oog voor de complementariteit van beide steden. De Arnhemse culturele positie hebben verder vorm gegeven door duurzame versterking van de ketens, samenwerking in de Lauwersgracht Alliantie, versteviging van (beeldbepalende) evenementen en een keuze over Museum Arnhem. Verder is er aandacht voor het verplaatsen van de markt en wordt stevig ingezet op versterking van de bereikbaarheid van de binnenstad met het uitvoeringsprogramma De Arnhemse Binnenstad Binnen Bereik.

Een aantrekkelijk vestigingsklimaat

Samen met bedrijfscollectieven als Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB), OndernemersKontact Arnhem (OKA) en Greenbusinessclub Gelderse Poort werken wij aan verbetering van het vestigingsklimaat in Arnhem. We werken aan thema's als vergroenen, verduurzamen, veiligheid en bereikbaarheid. Zo zijn in 2019 de entrees van de open bedrijventerreinen vergroend in samenwerking met Provincie Gelderland en StAB. StAB is gestart met een traject voor Keurmerk Veilig Ondernemen voor de zes bedrijventerreinen die tot de stichting behoren. En onder penvoering van VNO-NCW hebben OKA, StAB, Koninklijke horeca Nederland (KHN) en PBA een subsidie aangevraagd voor energiescans voor bedrijven. Al deze projecten dragen bij aan een aantrekkelijker vestigingsklimaat.

Behoud en groei van passende werkgelegenheid

Door onder andere te participeren in en/of het ondersteunen van de regionale Human Capital Arnhem, Studiestad Arnhem en Kenniscampus Arnhem is de inzet op het organiseren van een passend onderwijs aanbod dat aansluit op de regionale arbeidsmarkt in 2019 voortgezet.

Positioneren van Arnhem en de regio

In dit kader is het afgelopen jaar gewerkt aan een sterkere verbinding tussen de werkzaamheden Economic Board en de investeringsagenda Arnhem-Nijmegen-Provincie. Economic Board, Regio Arnhem-Nijmegen en provincie met meer slagkracht werken aan het genereren van nieuwe partnerschappen en samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen en zo ook meer investeringsgeld samenbrengen. Er is ook gestart met de nieuwe strategische agenda voor de Economic Board voor de komende 5 jaar. De versterking van de regio Arnhem-Nijmegen die in 2019 is ingezet, moet in de toekomst gaan bijdrage aan een sterkere profilering van de regio als geheel.
Voor overige ontwikkelingen met betrekking tot de positionering van Arnhem in externe netwerken (regio Arnhem-Nijmegen, Euregio, landelijke netwerken) verwijzen wij naar programma R0 Algemeen bestuur en publieke dienstverlening.

Klimaat en energie

Het is belangrijk dat we werk maken van het verduurzamen van onze stad. De urgentie van de klimaatverandering, huidige economische groei en de ontwikkeling van Arnhem als hotspot voor innovaties op het gebied van elektriciteit en duurzaamheid bieden Arnhem kansen. Door nu te handelen en een grote stap vooruit te zetten, voldoet Arnhem niet alleen aan de noodzaak te zorgen dat onze stad de noodzakelijke fossiel vrije beweging inzet. Als Arnhem het snel doet, wordt Arnhem hierin een voorbeeld voor andere steden en een vliegwiel voor de bedrijven die zich hier vestigen.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Het is onze ambitie om de doelen, zoals die in de gemeenteraad zijn vastgesteld, binnen New Energy made in [Arnhem] te realiseren. Daarbij worden de afspraken van het Parijsakkoord en de op handen zijnde Klimaatwet meegenomen. Voor deze intensivering van het verduurzamen van onze stad neemt de gemeente de regierol.

Deze ambitie is een antwoord op de conclusies uit de voortgang New energy made in Arnhem 2017 en het rekenkameronderzoek "Oranje is het nieuwe groen" waarvan de gemeenteraad op 5 maart 2018 de aanbevelingen heeft overgenomen en waarover de gemeenteraad op 4 juli 2018 is geïnformeerd naar aanleiding van het aangenomen Amendement "prioriteit geven aan duurzaamheid".

Wat hebben we gedaan

De doelen van New energy made in Arnhem 2015-2020 worden in een aparte rapportage gemonitord, zoals afgesproken bij de vaststelling van het programma in 2015. De meest recente voortgangsrapportage is van 2019. Deze is op 23 oktober 2019 met een raadsbrief aan de raad aangeboden. Deze rapportage diende ook als basis voor het nieuwe programmaplan New energy made in Arnhem 2020-2030, dat eveneens in oktober 2019 aan de raad ter besluitvorming is aangeboden.

Prestatiedoelen

Meer energiebesparing en -opwek

In de voortgangsrapportage New energy made in Arnhem Stand van zaken 2019 (raadsbrief d.d. 23 oktober 2019) is de voortgang op alle doelen van New energy made in Arnhem weergegeven. Hier worden enkele aspecten benoemd.

De meest recente data over het energieverbruik in de stad zijn van 2017. Hieruit blijkt een dalende trend van energieverbruik in woningen (5,3% minder dan in 2014). Het totale energieverbruik in de stad is echter licht gestegen ten opzichte van 2017, onder andere door meer bedrijvigheid.

In 2019 is een nieuw programmaplan, New energy made in Arnhem 2020-2030, aangeboden aan de raad. Dit programmaplan is met hulp van vele stakeholders tot stand gekomen. Ook is de Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie verder uitgelijnd. Dit heeft geresulteerd in de start van een pilot energiearmoede in 3 wijken, en van een proeftuin aardgasvrije wijk in Vredenburg Kronenburg, met woningbouwcorporaties, waterschap, netbeheerder en energieleverancier. Hiervoor is provinciale subsidie verleend. Verder zijn in andere wijken en buurten voorbereidingen gestart voor de wijkgerichte energietransitie, is de communicatiecampagne Arnhem AAN geïntensiveerd en is energie besparen en opwekken en de wijkgerichte energietransitie verder verankerd in de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties.

Bedrijven werken ook aan energiebesparing en opwek. Samen met VNO-NCW en de grote bedrijfskoepels uit Arnhem is succesvol een provinciale subsidie aangevraagd voor het uitvoeren van energiescans. De gemeente heeft hier een aanvullende subsidieregeling aan toegevoegd. Daarnaast heeft de gemeente in het kader van energie opwek enkele bedrijfsbijeenkomsten georganiseerd rond aanvraag van SDE-subsidie voor zonnepanelen, waarna geïnteresseerde bedrijven kosteloos een adviesgesprek konden krijgen.
Naast stimuleren wordt ook ingezet op handhaving. Afgelopen jaar is een aanvullende opdracht gegeven aan de Omgevingsdienst voor honderd extra energiecontroles bij Midden- en Grootverbruikers van energie. Daarnaast neemt de omgevingsdienst bij milieucontroles ook het aspect energie mee tijdens de controle.

Het aandeel duurzame energie is in 2019 6,7%. Er liggen 82.000 zonnepanelen op daken, 7.200 panelen in veldopstelling, de warmtelevering is gegroeid naar 10.788 woningequivalent-aansluitingen op het stadswarmtenet. Twee grote duurzame opwekprojecten, zoals het wind- en zonnepark Koningspleij lopen, door een procedure bij de Raad van State, achter in de planning en leveren nog geen bijdrage aan de doelstelling voor duurzame opwek.
De doelstelling 1,5% besparen per jaar en 14% duurzame energie in 2020 wordt niet gehaald.

Versterken Energie en milieutechnologie sector (Hot spot energy)

Afgelopen jaar stond vooral in het teken van het op de kaart zetten van Arnhem als stad van de waterstoftechnologie. Landelijk en internationaal is de belangstelling voor waterstof groeiende en daarbij is grotere bekendheid van het Arnhemse cluster van belang. Dit innovatieve MKB cluster is onderscheidend, omdat het bijdraagt aan technologische oplossingen die toepassing van waterstof in de energietransitie mogelijk te maken. De gemeente droeg hier op verschillende manieren aan bij:

- Financiering vroege fase pilots door Arnhemse consortia: onder andere steun voor verwarming van de Eusebius op waterstof en het opzetten van een groene waterstofcentrale (Power to Power) op Industriepark Kleefse Waard (IPKW).
- Initiatiefnemer van het H2drive project in samenwerking met Provincie Gelderland: het stimuleren van 90 waterstof auto's in de regio.
- Lobby activiteiten: contacten intensiveren met het ministerie van Economische Zaken, faciliteren bezoeken van waterstofgezant en MinEzk en buitenlandse delegaties, organiseren bijeenkomst energieopslag in Brussel met Arnhemse bedrijven.

Daarnaast is er met werk-en kennislocaties Industriepark Kleefse Waard, Arnhems Buiten (de Brink) en de HAN/Van Hall Larenstein samengewerkt aan stappen om hun locaties inspirerende plekken te maken voor bedrijven, werknemers en studenten. Zo is in 2019 de basis gelegd voor het vestigen van een Innovatielab op het gebied van waterstof-en brandstofceltechnologie, batterij-en laadinfrastructuur en ict-smartgrids. de HAN, IPKW, Provincie Gelderland en de gemeente zijn initiatiefnemers en besluiten komend jaar op basis van een businesscase of en hoe het gerealiseerd kan worden.

Al deze activiteiten dragen bij aan een aantrekkelijker vestigingsklimaat in Arnhem voor bedrijven op het gebied van duurzame energietechnologie.

Duurzamere Mobiliteit

De twee eerste Trolley 2.0-bussen draaien mee in de dienstregeling en kunnen 12 km buiten het trolleynetwerk elektrisch rijden. Zowel in Schuytgraaf als in Oosterbeek staan laadvoorzieningen die vanuit het trolleynet worden gevoed als onderdeel van de proef “Smart-Trolley-Grid”.
Uitbreiding van de infrastructuur voor schone voertuigen:

- 375 laadpunten in Arnhem in openbaar gebied, waaronder twee laadpleinen;
- 180 semi-publieke laadpunten;
- sinds juni 2019 zijn er in Arnhem 3 snellaadstations (waarvan één een 175 kW station) en er zijn er nog twee in ontwikkeling;
- 3 CNG-tankstations en 1 waterstoftankstation.

Ook als fietsstad zijn er stappen gezet met uitbreiding van nieuwe veilige en snelle fietsroutes, fietsenstallingen en het vaststellen van een regionaal beleidskader waarbij het stimuleren van het fietsgebruik een belangrijk onderdeel is.

Zie verder de voortgangsrapportage New energy made in Arnhem Stand van zaken 2019 (raadsbrief d.d. 23 oktober 2019).

Schonere lucht

De meest recente data over luchtkwaliteit zijn van 2018. De concentratie stikstof (NO2) is in 2018 met 3,7% gedaald ten opzichte van 2015. De concentratie fijnstof (PM10) is in 2018 met 2% gedaald ten opzichte van 2015. Dit alles ondanks de groei van de verkeersdrukte.
In februari 2019 is de uitvoeringsagenda luchtkwaliteit (luchtagenda) door de raad vastgesteld. Deze borduurt voort op de maatregelen uit het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) en bevat een serie maatregelen om de luchtkwaliteit in de periode 2018-2025 te verbeteren. De volgende hoofdmaatregelen zullen worden toegepast: milieuzone personenverkeer (2019), milieuzone bestelverkeer (2020), dosering van verkeer buiten de stad, om de doelstelling 10% extra reductie van NO2 en fijn stof in 2020 opzichte van 2015 te halen.
Zie verder de voortgangsrapportage New energy made in Arnhem, stand van zaken 2019 (raadsbrief 23 oktober 2019).

Beter eigen voorbeeld gemeente

In 2019 is het Klimaatplan voor de gemeente Arnhem opgesteld, een energie management plan voor de gemeentelijke bedrijfsvoering. Dit plan is gecertificeerd op trede 3 van de CO2 prestatieladder. Arnhem is hiermee de eerste grote gemeente in Nederland met een dergelijke certificering.

In het plan is de CO2 footprint (2018) van de gemeentelijke organisatie opgenomen, een CO2 reductiedoelstelling van 40% voor 2023 en de energiereductiemaatregelen dop het gebied van vastgoed, mobiliteit, openbare ruimte, inkoop en bewustwording en gedrag, die nodig zijn om dit doel te halen.

Het Klimaatplan laat zien dat energie en duurzaamheid binnen de gemeentelijke organisatie steeds belangrijker en vanzelfsprekender thema's zijn.
Het goede voorbeeld wordt gegeven met de maatregelen die in de eigen panden worden genomen, het groeiende aantal duurzaam gereden kilometers met het eigen wagenpark, de inkoop van lokale groene stroom en een beter inzicht in het eigen energiegebruik en de CO2-footprint. In de openbare ruimte wordt met partners samengewerkt om grond-, weg- en waterbouw te verduurzamen. Zo wordt er ervaring opgedaan met circulair en duurzaam asfalt. De openbare verlichting bestaat steeds meer uit energiezuinige LED-verlichting.

Zie voor meer informatie de voortgangsrapportage New energy made in Arnhem, stand van zaken 2019 (raadsbrief d.d. 23 oktober 2019).

Doorbraak naar werk

Werk is een belangrijke vorm van meedoen in onze samenleving. Het zorgt voor bestaanszekerheid, het geeft eigenwaarde, het vergroot iemands sociale netwerk, samenredzaamheid en daarmee zelfredzaamheid. Werk draagt bij aan de integratie van kwetsbare groepen en is goed voor de sociale samenhang in onze stad. Daarom is het cruciaal om meer Arnhemmers aan het werk te helpen. Het liefst betaald werk, want dat is het doel. Ligt dat buiten iemands bereik, dan komen andere vormen van werk in beeld.
Inwoners die aan de kant staan aan (betaald) werk helpen is goed voor de mensen in kwestie, goed voor de werkgevers, goed voor de wijken, goed voor de stad en goed voor de gemeentelijke financiën. Want de tekorten op de gemeentelijke uitkeringsbudgetten zijn fors en Arnhem scoort landelijk gezien nog steeds te hoog als het gaat om het aantal inwoners in de bijstand.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Doorbraken naar werk zijn juist nu heel noodzakelijk. In de eerste plaats om te profiteren van de aantrekkende economie. Nu liggen er kansen om meer mensen aan het werk te helpen en dat kan goed gebruikt worden:

- Arnhem heeft een relatief zwakke sociaal-economische positie en telt relatief veel kwetsbare inwoners;
- In Arnhem staan veel mensen langs de kant en is er een groot onbenut arbeidspotentieel.

Daarnaast dreigen de economische ontwikkeling en de groei van ondernemingen in de arbeidsmarktregio Midden Gelderland afgeremd te worden:

- In onze arbeidsmarktregio krimpt de potentiële beroepsbevolking.
- In onze arbeidsmarktregio blijft de vraag naar arbeid groeien.

Het is dus wenselijk dat er meer mensen aan het werk gaan:

- om de negatieve effecten van concentratie van werkloosheid en inactiviteit bij specifieke groepen te voorkomen;
- om de economische ontwikkeling en de groei van ondernemingen in onze arbeidsmarktregio niet af te remmen;
- om de beschikbaarheid en kwaliteit van onze publieke dienstverlening op peil te houden;
- om de inzet van onze sociale voorzieningen betaalbaar te houden.

Kortom: iedereen is nodig en dat biedt kansen:

- de groeiende vraag naar arbeid geeft de kans en de noodzaak om het talent van ieder mens te ontwikkelen;
- ook de mensen die nu niet of te beperkt meedoen.

De ambitie van Arnhem is om kansen te verzilveren. Om meer Arnhemmers die aan de kant staan of dreigen te komen staan te ondersteunen in hun arbeidsontwikkeling om zo hun kansen op aansluiting bij de arbeidsmarkt en het vinden en behouden van (bij voorkeur betaald) werk duurzaam te vergroten. En om tegelijkertijd ondernemers in onze arbeidsmarktregio te helpen bij het invullen van hun personeelsvraag en hen te ontzorgen in hun maatschappelijke verantwoordelijkheid om hun werk inclusiever te organiseren.

De drie hoofddoelen van Doorbraak Naar Werk zijn:

- Meer Arnhemmers richting (betaald) werk.
- Meer Arnhemmers minder afhankelijk van inkomensondersteuning.
- Meer inclusieve werkgelegenheid in de arbeidsmarktregio Midden Gelderland (meer passend werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt).

Wat hebben we gedaan

In 2019 hebben we, met het oog op de veranderopgave Doorbraak naar Werk, een nieuw programmaplan opgesteld. In dit programmaplan hebben we zes inspanningslijnen geformuleerd, waarlangs we de werken aan de genoemde prestatiedoelen.

1. Investeren in voorkomen: deze inspanningslijn gericht op het vernieuwen en borgen van instroombeperkende activiteiten ligt gedeeltelijk op koers. De sluitende aanpak voor jongeren in kwetsbare posities is voorbereid. De aanpak rondom statushouders en nieuwkomers is herijkt. De 'Bemiddelen aan de poort'-aanpak is integraler opgezet en versterkt. Vanwege de organisatieontwikkeling bij het Cluster W&I lopen een aantal andere voorgenomen verbeteringen minder snel dan verwacht.
2. Dichterbij de inwoner en integraal: deze inspanningslijn gericht op het activeren (op weg naar werk) van Arnhemmers die al lange tijd aan de kant staan en afhankelijk zijn van inkomensondersteuning ligt gedeeltelijk op koers. De vereiste gebiedsgerichte samenwerking tussen Werk & Inkomen, Sociale wijkteams

en teams Leefomgeving is met het project 'Werken Loont' in 2019 voorbereid. Implementatie loopt enige vertraging op vanwege de organisatieontwikkeling van het cluster Werk & Inkomen.

3. Perspectief bieden: deze inspanningslijn gericht op het verbeteren van de ketensamenwerking tussen Cluster W&I, Centrum voor Activerend Werk (CAW), het arbeidsontwikkelbedrijf Scalabor, Werkgeversservicepunt (WSP) en Leer Werk Loket (LWL) ligt gedeeltelijk op koers. Door gefaseerd te werken aan het verbeteren van de ketenregierol van het cluster Werk & Inkomen worden er vorderingen gemaakt met het optimaliseren van de ketensamenwerking. CAW, Scalabor, WSP en LWL geven adequaat invulling aan hun doorontwikkelagenda's. Speciale aandacht gaat uit naar de ontwikkeling en implementatie van 'methodische werkwijzen' en het verbinden van de lokale inzetten en aanpakken met de activiteiten die voortkomen uit de regionale Strategische Agenda Arbeidsmarkt Midden Gelderland en de regionale Uitvoeringsagenda Perspectief Op Werk.
4. Inclusief werk: deze inspanningslijn gericht op het stimuleren van inclusief ondernemerschap ligt op koers. Samen met onze uitvoeringspartners worden regionale netwerken van inclusieve ondernemers ondersteund. Het Werkinvesteringsfonds (WIF) is op- en ingericht en de eerste aanvragen zijn inmiddels gehonoreerd. Met werkgevers en MBO-instellingen worden diverse branchegerichte aanpakken en leerwerkketens (met baangarantie) ingevuld. Voorts wordt gewerkt aan een regionale harmonisatie van het beleid en de uitvoering rondom Social Return On Investment en wordt een businesscase voorbereid rondom 'basiswerk'.
5. Samen sterk: deze inspanningslijn gericht op het versterken van de regionale samenwerking tussen werkgeversorganisaties, werknemersorganisaties, onderwijsinstellingen en gemeenten ligt op koers. In 2019 is de Arbeidsmarkt Periodieke Ketenanalyse (APK) ontwikkeld en getest. Ook is in arbeidsregionaal verband gewerkt aan de Strategische Agenda Arbeidsmarkt Midden Gelderland en de uitvoeringsagenda Perspectief Op Werk. Om de gezamenlijke positionering en lobby richting Rijk te versterken wordt de verbinding gezocht met de Human Capital Agenda van de Economic Board Arnhem-Nijmegen.
6. Monitoring & sturing: deze inspanningslijn gericht op het verbeteren van de monitoring van het programma Doorbraak Naar Werk ligt gedeeltelijk op koers. In de tweede helft van 2019 is Monitor 1.0 opgeleverd. Met het project 'Monitoring Doorbraak Naar Werk' wordt in een interactief proces (versneld) gewerkt aan verbetering van de monitoring.

Prestatiedoelen

Meer Arnhemmers richting (betaald) werk

De inzet op dit prestatiedoel ligt op koers. De effecten van de inzet zijn nu nog niet allemaal even groot. De inzet van het versnellingsteam bij Werk & Inkomen, dat sinds eind 2018 operationeel is, bleek in 2019 al effect op te leveren. Deze werkwijze pakken we in 2020 dan ook weer verder op. Samen met de beleidsinterventies moet de in 2019 gestarte organisatieontwikkeling bij Werk & Inkomen er in 2020 en volgende jaren toe leiden dat uiteindelijk structureel meer Arnhemmers richting betaald werk zullen gaan.
Het afgelopen jaar is ook flink ingezet op het inrichten van diverse sluitende aanpakken, met name voor jongeren in een kwetsbare positie en voor nieuwkomers en statushouders. Deze aanpakken worden in 2020 geëffectueerd danwel voortgezet. Daarnaast zijn we aan de slag om de samenwerking in de keten, met het Centrum voor Activerend Werk (CAW), Scalabor en het Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland (WSP) continu te verbeteren. De regionale samenwerking in het kader van Perspectief op Werk gaat hier ook bij helpen, evenals de verdergaande verbreding en harmonisatie van de werkwijze van SROI, de werkgeversdienstverlening en de publiek-private samenwerkingen rondom branchegerichte leerwerkketens.

Meer Arnhemmers minder afhankelijk van inkomensondersteuning

Het bestandsvolume daalt in Arnhem ongeveer net zo snel als in vergelijkbare gemeenten. Het aantal betaalde uitkeringen van Arnhem is sinds januari 2019 gedaald van 8.006 naar 7.733 in december 2019. Het aandeel Arnhemmers met een uitkering dat parttime werkt stijgt naar 8%. We naderen daarmee het percentage van vergelijkbare gemeenten (9%).

Meer inclusieve werkgelegenheid in de arbeidsmarktregio Midden Gelderland (meer passend werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt)

De wens om te komen tot een meer inclusieve arbeidsmarkt, waarbij meer Arnhemmers structureel kunnen meedoen in passend werk, hebben we in 2019 op diverse manieren vormgegeven. De focus ligt hierbij zowel op Arnhem als op de arbeidsmarktregio, omdat werkgelegenheid meer regionaal dan stedelijk moet worden ingericht.
De regionale samenwerking hebben we in 2019 gedefinieerd in de Strategische Agenda Arbeidsmarktregio Midden-Gelderland (vastgesteld in september 2019), gekoppeld aan de uitvoeringsagenda Perspectief op Werk die eind 2019 in uitvoering is gebracht.
We zijn in 2019 gestart met de herijking van de aanpak op Social Return on Investment (SROI). In 2020 gaat een verkenning plaatsvinden in Arnhem en de regiogemeenten onder welke wensen en voorwaarden van zowel de opdrachtgevers (gemeenten) als opdrachtnemers (werkgevers) SROI het beste kan worden vormgegeven.
De eerste projecten in het Werkinvesteringsfonds zijn in 2019 opgezet en van start gegaan. Dit breiden we verder uit.
Het aandeel SW-werknemers dat vanuit Scalabor bij andere werkgevers werkt is toegenomen.
Een laatste ontwikkeling, deels ook gekoppeld aan de andere bewegingen, is de oriëntatie en start van een aantal publiek-private samenwerkingen rondom branchegerichte leerwerkketens.

Zorg dichterbij

We willen inwoners passende zorg en ondersteuning bieden, waardoor mensen zo zelfredzaam en zelfstandig mogelijk kunnen leven. Dit willen we realiseren door de zorg zoveel mogelijk dichtbij, binnen het eigen netwerk, in de eigen wijk aan te bieden. Dit programma omvat de onderdelen: WMO, jeugdzorg, doelgroepenvervoer, Sociale wijkteams en beschermd wonen.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Arnhem wil dat inwoners passende en kwalitatief goede zorg en ondersteuning ontvangen, waardoor mensen zo zelfredzaam en zelfstandig mogelijk kunnen leven. Daarbij staan drie doelstellingen centraal:

- Meer Arnhemmers ontvangen zorg op maat, zo licht mogelijk en dichtbij; daarbij hebben de wijkteams regelruimte om te doen wat nodig is.
- Meer (kwetsbare) Arnhemmers wonen eerder en langer (zelfstandig) thuis.
- Meer Arnhemmers zijn financieel zelfredzaam. Verwacht wordt dat het verkleinen van de armoede en schuldenproblematiek uiteindelijk zal leiden tot een vermindering van de behoefte aan zorg.

Wat hebben we gedaan

Zorg

Steeds meer inwoners komen in beeld bij de Sociale wijkteams. In de afgelopen jaren is het aandeel Arnhemse inwoners dat in beeld is bij de Sociale wijkteams opgelopen naar zo'n 20%. Het aandeel Wmo-cliënten dat positieve effecten ondervindt van de ondersteuning op zijn of haar leven, is toegenomen. Zo geeft 80% aan beter de dingen te kunnen doen die hij of zij wil en kan 83% zich beter redden. Daarnaast ontstaat er voor 77% van de Wmo-cliënten een betere kwaliteit van leven door de ingezette ondersteuning.

De kosten van zorg nemen toe, met name in de jeugdzorg. Er zijn maatregelen genomen om meer grip te krijgen op de uitgaven in het zorgdomein. Wmo-beleidsregels en beleidsregels Jeugdhulp zijn vastgesteld door het college en worden in 2020 ingevoerd. Ook is de aanbesteding voor zorg voorbereid en worden daarmee medio 2020 nieuwe inkoopvoorwaarden van kracht voor zorgaanbieders. Daarnaast is een aantal maatregelen in de MJPB 2020-2023 geconcretiseerd. Het gaat daarbij onder andere om het beter in beeld brengen van algemene voorzieningen in de wijk; de beweging van verblijfszorg naar ambulante zorg; de voorbereidingen voor inzet van praktijkondersteuners bij huisartsen, het verbeteren van de monitoring op zorg via bestuursrapportages, enzovoort.

De kwaliteitseisen aan zorgaanbieders zijn verhoogd door het vaststellen van een nieuw kwaliteitskader. Deze hogere kwaliteitseisen zijn verwerkt in de nieuwe inkoopvoorwaarden. Daarnaast zijn voorbereidingen getroffen om het kwaliteits- en rechtmatigheidstoezicht op aanbieders te intensiveren.

De ingang van de financiële doordecentralisatie van beschermd wonen van centrumgemeenten naar alle gemeenten wordt naar verwachting op 1 januari 2022 ingevoerd. In 2019 heeft de regionaal procesbegeleider de bestuurlijke verkenning opgeleverd, wat heeft geresulteerd in een set van bestuurlijke uitgangspunten die in 2020 door de lokale gemeenten in de regio Centraal Gelderland dienen te worden vastgesteld.

Wat betreft de samenwerking met Menzis (zorgverzekeraar) zijn er twee ontwikkelingen: in 2019 heeft een pilot gelopen met een sociaal psychiatrisch verpleegkundige (SPV), waarvan de Sociale wijkteams gebruik konden maken, daar waar het gaat om opdoen van GGz-kennis en afstemming op casusniveau. Begin 2020 wordt deze geëvalueerd. Ook is een nieuwe lokale werkagenda opgesteld voor de jaren 2020-2023, op de thema's en doelgroepen: inclusie, preventie, GGZ en ouderen.

Armoede en schulden

In 2019 zijn goede stappen gezet om de preventie en vroegsignalering te intensiveren om hierdoor te voorkomen dat mensen in een schuldsituatie terecht komen. De Rekenkamer heeft in maart 2019 aanbevelingen gedaan om de schulddienstverlening te verbeteren. Al deze aanbevelingen zijn meegenomen in de aanbesteding van de nieuwe schulddienstverlening die vanaf januari 2020 is gestart. Daarnaast is een visie "Zij aan zij; schuldenvrij" opgesteld en is een aantal moties uitgevoerd rondom "Vroeg erop Af", een aanpak voor jongeren, en onze eigen rol als schuldeiser. Er is een start gemaakt met een plan van aanpak voor ondernemers met financiële vragen en/of problemen.

Prestatiedoelen

Meer Arnhemmers ontvangen zorg op maat, zo licht mogelijk en dichtbij (doen wat nodig is)

Steeds meer inwoners komen in beeld bij de sociale wijkteams. In de afgelopen jaren is het aandeel Arnhemse inwoners dat in beeld is bij de sociale wijkteams opgelopen naar zo'n 20%. Het aandeel Wmo-cliënten dat positieve effecten ondervindt van de ondersteuning op zijn of haar leven, is toegenomen. Zo geeft 80% aan beter de dingen te kunnen doen die hij of zij wil en kan 83% zich beter redden. Daarnaast ontstaat er voor 77% van de Wmo-cliënten een betere kwaliteit van leven door de ingezette ondersteuning.
Tegelijkertijd zijn de zorguitgaven snel gestegen en is het noodzakelijk om meer grip te krijgen op de uitgaven in het zorgdomein. Het is dus van belang om scherper te sturen op wat wordt verstaan onder zorg op maat, zo licht mogelijk en dichtbij. Daarbij moeten de bewegingen van verblijfszorg naar ambulante zorg en het meer/beter benutten van algemene voorzieningen in de wijk en het eigen sociale netwerk verder gestimuleerd worden. Juist ook om inwoners zoveel mogelijk te ondersteunen in de eigen woon- en leefomgeving en zoveel mogelijk regie te geven over hun eigen leven.

Meer Arnhemmers zijn financieel zelfredzaam

Er is in 2019 veel ingezet op preventie en vroegsignalering. Zo zijn er meer partners bij Vroeg Erop Af aangesloten en is Opr€cht van start gegaan. Daarnaast is het huidige preventie aanbod in kaart gebracht en wordt deze in 2020 herijkt.

Naar aanleiding van het Rekenkamer rapport "De Schuldenval" zijn de aanbevelingen verwerkt in het aanbestedingsproces voor schulddienstverlening. Deze dienstverlening start met ingang van januari 2020.

In absolute zin is de armoedeproblematiek in Arnhem iets toegenomen. Relatief is armoede qua omvang gelijk gebleven: 21% van de huishoudens heeft een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm.

Meer kwetsbare Arnhemmers wonen eerder en langer (zelfstandig) thuis

Tendens is dat intramurale zorg afneemt en (beschermd) thuis wonen toeneemt. Dit blijkt ook uit het feit dat het aantal intramurale zorgtoewijzingen is afgenomen.

Inclusief Arnhem

Met het veranderprogramma Inclusief Arnhem wil de gemeente vanuit een overkoepelende visie, de randvoorwaarden scheppen in het publieke domein dat mensen, ongeacht hun achtergrond, religie, beperkingen, en/of seksuele voorkeur, kunnen meedoen en zich thuis voelen in Arnhem. De gemeente draagt actief uit dat samenleven in diversiteit niet kan zonder gemeenschappelijkheid, wederzijds vertrouwen en respect waarbij een ieder zichzelf moet kunnen zijn. Er wordt ingezet op bewustwording en activering in de eigen organisatie, de stad en in de wijken.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Om focus aan te brengen zijn de volgende speerpunten geformuleerd:

1. Ontwikkelen en toepassen van de Arnhemse norm voor toegankelijkheid als koplopergemeente.
2. Verbeterslag naar een meer inclusieve gemeentelijke communicatie.
3. Stimuleren dat alle Arnhemmers met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk gaan.
4. Stimuleren dat de beheersing van de Nederlandse taal en laaggeletterdheid geen belemmering vormt om mee te doen in Arnhem.
5. Optimaliseren contacten vanuit zorgaanbieders en (sociale) wijkteams richting Arnhemmers met een ondersteuningsbehoefte om de toegang tot de sociale voorzieningen te verbeteren.
6. Bevorderen acceptatie van seksuele diversiteit.
7. Bestrijding van discriminatie.
8. Het bevorderen van diversiteit en inclusie onder het personeel van de gemeente Arnhem.
9. Zichtbaar maken van kracht in de Arnhemse samenleving en gesprekken voeren met burgers die zorgen hebben over de diversiteit in de samenleving.

Wat hebben we gedaan

Een deel van de speerpunten van het programma inclusie zijn opgepakt in de verschillende programma's van de gemeente. In dit verslag wordt dan ook verwezen naar andere programma's.

1. Ontwikkelen en toepassen van de Arnhemse norm voor toegankelijkheid als koplopergemeente

Naar aanleiding van de motie 'Arnhemse gebouwen toegankelijk' (november 2017) heeft Arnhem, als één van de 25 koplopergemeenten in Nederland, een Arnhemse norm toegankelijkheid vastgesteld. Het ontwikkelen en opstellen van die norm is gebeurd in overleg met relevante interne en externe partners (onder andere Arnhems Platform Chronisch zieken en Gehandicapten, adviesraden, programmamanagers, architecten).
De Arnhemse standaard toegankelijkheid (AST) is een nieuw criterium waaraan voldaan moet worden.

2. Verbeterslag naar een meer inclusieve gemeentelijke communicatie

Vanuit het programma Inclusie is een verbeterslag van de gemeentelijke communicatie als speerpunt benoemd. Hiermee wil Arnhem bereiken dat alle gemeentelijke uitingen voor iedereen toegankelijk en te begrijpen is. Onze gemeentelijke website heeft een certificaat voor digitale toegankelijkheid. De website wordt onderhouden aan de hand van de gestelde richtlijnen, zodat we hier aan blijven voldoen. Verder heeft de gemeente in 2019 voor het eerst deelgenomen aan de landelijke Diversity Day om samen met andere organisaties het belang van diversiteit te laten zijn. Onderdeel hiervan was een interne bewustzijnscampagne over inclusie en diversiteit en een lezing over inclusie. Verder is er in communicatie-uitingen zoveel mogelijk gebruik gemaakt van beeld naast of in plaats van tekst, waarbij aandacht is voor diversiteit in de uitingen.

3. Stimuleren dat alle Arnhemmers met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk gaan

De raad heeft in 2019 een programmaplan vastgesteld. In dit plan zijn zes inspanningslijnen geformuleerd waarlangs word gewerkt aan prestatiedoelen. De zes inspanningslijnen zijn; investeren in voorkomen, dichterbij de inwoner en meer integraal, perspectief bieden, inclusief werk, samen sterk en monitoring en sturing. Voor details van de uitgevoerde werkzaamheden verwijzen wij naar het programma 'Doorbraak naar Werk'

4. Stimuleren dat de beheersing van de Nederlandse taal en laaggeletterdheid geen belemmering vormt om mee te doen in Arnhem

Bij werk en inkomen en onderwijs stimuleren we het leren van de Nederlandse taal. Bijvoorbeeld door middel van de methodiek van "de Taalrijke Thuisomgeving" die wordt ingezet bij kinderdagverblijven waar de voor- en vroegschoolse educatie wordt aangeboden. Hieraan doen kinderopvangorganisaties, het consultatiebureau, Rijnstad en bibliotheek (Rozet) mee.

5. Optimaliseren contacten vanuit zorgaanbieders en (sociale) wijkteams richting Arnhemmers met een ondersteuningsbehoefte om de toegang tot de sociale voorzieningen te verbeteren
Het afgelopen jaar hebben de Sociale wijkteams steeds meer Arnhemmers in beeld gekregen. Het aandeel Wmo-cliënten dat positieve effecten ondervindt van de ondersteuning op zijn of haar leven, is toegenomen. Zo geeft 80% aan beter de dingen te kunnen doen die hij of zij wil en kan 83% zich beter redden. Daarnaast ontstaat er voor 77% van de Wmo-cliënten een betere kwaliteit van leven door de ingezette ondersteuning.
Voor details van de uitgevoerde werkzaamheden verwijzen we naar het programma R6 Participatie en Maatschappelijke ondersteuning.

6. Bevorderen acceptatie van seksuele diversiteit
Als één van de regenboogsteden heeft Arnhem zich gecommitteerd aan de volgende doelstellingen:

- sociale acceptatie van seksuele en genderdiversiteit vergroten;
- vooroordelen, discriminatie, intimidatie en geweld tegen lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (LHBT's) aanpakken;
- LHBT's steunen om zich veilig te voelen en weerbaar te zijn in het sociale domein: op school, op straat, op het werk, in de zorg en thuis, in de sport en in hun sociale kring.

Deze doelstellingen worden vormgegeven met partners uit de stad en dat blijven we doen.
We hebben de samenwerking met partners in de stad versterkt en ook dat zullen we blijven doen. De tien punten uit de verklaring van Dordrecht bieden hiervoor een concreet handvat. Het afgelopen jaar heeft dit bijvoorbeeld geleid tot het uitvoeren van een onderzoek onder LHBT+ers in Arnhem. Met als doel in kaart te brengen tegen welke problemen LHBT+ers in Arnhem aan lopen en welke acties nog nodig zijn. Verder was de expositie Trots, een fototentoonstelling met levensgrote foto's van trotse transgenders, op het Velperplein te zien.

7. Bestrijding discriminatie
Onverminderd zetten we in op bestrijding van discriminatie via Artikel 1 en het bevorderen van acceptatie van seksuele diversiteit bij jongeren en ouderen en mensen met een migratie achtergrond. Dat is afgelopen jaar onder andere gebeurd door het Horeca Deurpanel.

8. Het bevorderen van diversiteit en inclusie onder het personeel van de gemeente Arnhem
De gemeente Arnhem streeft naar een divers samengesteld personeelsbestand. Verschillende talenten, kennis, achtergronden en ervaringen van medewerkers maakt dat de organisatie beter kan inspelen op dat wat in de stad en onder de bewoners leeft. In de organisatie van de gemeente Arnhem maken mensen het verschil. Hoe meer diversiteit, hoe krachtiger geopereerd kan worden in de samenleving. De inclusie aanpak van de eigen organisatie is onderdeel van het veranderprogramma Inclusie. De gemeente Arnhem heeft daarin een voorbeeldfunctie.
Afgelopen jaar is zijn er bewustwordingssessies geweest met inspirerende sprekers, heeft een aantal leidinggevenden de training solliciteren zonder vooroordelen gevolgd en is er een succesvolle netwerkbijeenkomst geweest met jongeren met een diverse achtergrond.

9. Zichtbaar maken van kracht van inclusie in de Arnhemse samenleving
De gemeente Arnhem heeft de ambitie om de inclusieve samenleving te versterken. Dit doet de gemeente samen met bewoners(groepen) en organisaties. Vanuit het programma Inclusie worden voorbeelden van inclusie zichtbaar gemaakt. Zo is er afgelopen jaar een picknick georganiseerd samen met Arnhem Divers en Jong, is er samengewerkt met het APCG om de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid vorm te geven en zijn er overleggen geweest met het klankbord om de huidige koers te toetsen. Daarbij heeft de gemeente een stimulerende, faciliterende en verbindende rol naar de stad.

Prestatiedoelen

Versterken van sociale cohesie en het bestrijden van uitsluiting en intolerantie

Zie de toelichting bij de hierboven benoemde speerpunten.

Wijken

De diverse taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is en die op wijkniveau plaatsvinden, zijn opgenomen in de volgende 8 wijkprogramma's (bundeling van logisch samenhangende wijken):

W1 Wijkprogramma Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek (CSA)
Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek

W2 Wijkprogramma Noordwest
Burgemeesterswijk, Hoogkamp, Transvaal, Heijenoord, Lombok, Klarendal, Klingelbeek e.o., Schaarsbergen e.o., Sint Marten en Sonsbeekkwartier

W3 Wijkprogramma Noordoost
Alteveer, Cranevelt, Geitenkamp, Monnikenhuizen, Velperweg e.o.

W4 Wijkprogramma Presikhaaf
Presikhaaf West en Presikhaaf Oost

W5 Wijkprogramma Malburgen
Malburgen West, Malburgen Oost/Noord, Malburgen Oost/Zuid, waaronder Het Duifje en Immerloo

W6 Wijkprogramma Schuytgraaf/Elderveld
Schuytgraaf en Elderveld

W7 Wijkprogramma De Laar/Elden
De Laar en Elden

W8 Wijkprogramma Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg (RKV)
Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg/Holthuizen

Wijken algemeen

Wat wilden we bereiken

Van Wijken Weten

De gemeente zet Van Wijken Weten onverkort door. Sinds 2017 zijn acht wijkprogramma's ingesteld. De wijken kunnen zelf invloed uitoefenen om de beschikbare middelen zo in te zetten dat deze een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de wijk. In de wijkprogramma's zijn ook de beschikbare budgetten op wijkniveau opgenomen. Binnen de wijken wordt daarnaast een belangrijke bijdrage geleverd aan de doelen van de veranderopgaven en stedelijke programma's. Of dat nu klimaat is, Inclusie, veiligheid of economie.
De wijkprogramma's bestaan uit de opgaven zoals die uit de wijken worden opgehaald.

Burgerparticipatie

Met Van Wijken Weten is tevens een belangrijke stap gezet in de mogelijkheden die Arnhemse inwoners hebben om invloed te hebben op gemeentelijk beleid en te participeren in de uitvoering. De teams Leefomgeving hebben inmiddels samen met inwoners en partners talloze activiteiten uitgevoerd en ondersteund en gaan daar de komende jaren mee door. De ervaring die is opgedaan met burgerparticipatie wordt momenteel uitgewerkt naar praktische handvatten. Waar eerst vooral vrij besteedbare middelen werden aangewend om tot nieuwe activiteiten te komen, wordt de komende tijd in overleg met de inwoner veel meer gewerkt met bestaande budgetten, zonder dat telkens nieuw geld nodig is. Wat doen we wel en wat niet meer? Deze wijze van werken doet een sterk appel op het zelforganiserend vermogen van de Arnhemmer.
Fonds burgerkracht is ook de komende tijd nog een uitstekend instrument om hierop te oefenen.
Van Wijken Weten is bovendien de Arnhemse invulling van het Right to Challenge, onder andere omdat inwoners kunnen opteren voor het uitvoeren van activiteiten die tot dan toe voorbehouden waren aan de gemeente.

Afspraken Coalitieakkoord

Een groot aantal van de afspraken uit het Coalitieakkoord zijn van invloed op de wijken. De wijken dragen bij aan het realiseren van de afspraken. Een groot aantal van deze afspraken zijn in de MJPB 2019-2022 in de stedelijke programma's opgenomen.
Een afspraak gaat om een werkwijze die door alle teams Leefomgeving wordt opgepakt. Wanneer de gemeente Vastgoed verkoopt, dan maakt zij dit eerst kenbaar aan de wijk. De wijk bekijkt of vastgoed wordt ingezet of verkocht voor maatschappelijke doeleinden of voor initiatieven van bewoners.

Sociale wijkteams

In de wijken wordt de toewijzing van zorg en ondersteuning uitgevoerd door de Sociale wijkteams (Stichting Sociale Wijkteams Arnhem). De kerntaak van de Sociale wijkteams is om zorg en ondersteuning te bieden dicht bij de inwoners en waar nodig te verwijzen naar specialistische zorg. De Sociale wijkteams houden daarbij de regie. Hierbij is de ambitie te komen tot een Arnhemse samenleving waarin iedereen meedoet, meetelt en omziet naar elkaar. Ieder vanuit zijn eigen kracht en vermogen. De Sociale wijkteams bieden daarbij ondersteuning zodat inwoners zelf, samen met mensen uit hun netwerk en de voorzieningen in de wijk waar ze wonen, verder kunnen. De wijkteams staan dichtbij inwoners, werken duidelijk en transparant en zorgen dat de zorg en ondersteuning samenhangend georganiseerd zijn. Wijkcoaches werken kostenbewust.
In 2019 hebben we de Dienstverleningsovereenkomst met en de Opdracht aan de Sociale wijkteams herijkt. In het eerste kwartaal van 2020 zijn deze ondertekend.

Wat hebben we gedaan

Van Wijken weten

De teams Leefomgeving kennen de wijk en weten wat er speelt. Steeds meer Arnhemmers hebben invloed op hun leefomgeving en pakken waar men wil en kan de regie. Goede samenwerking tussen bewoners, partners en gemeente is essentieel gebleken voor het bereiken van successen. Voorbeelden van concrete en praktische successen zijn: opening van de Overkant in Presikhaaf, de Buurt Fabriek in Noord Oost en De Duiventil in Malburgen, structurele borging van de straatcoaches, inloopspreekuren in Elderveld voor vragen over inkomensondersteuning of werk/participatie en structureel dagelijks naschoolsprogramma in Noord West. Er is daarom veel geïnvesteerd in de samenwerking met externen, maar ook in de samenwerking met de stedelijke programma's (zie ook de acht wijkprogramma's). We hebben een belangrijke stap gezet die, naast focus op de wijk, zorgt voor een betere verankering van wijksturing in stedelijke programma's met de ambitie gezamenlijk nog

beter te kunnen prioriteren op maatschappelijke vraagstukken en inzet van middelen. Dit is in lijn met de gezamenlijke opgave voor de stad.

Sociale en fysieke veiligheid
Gelet op de grote verschillen per wijk, is de focus gelegd op wijken die slecht scoren op veiligheid. In diverse wijken zijn er het afgelopen jaar goede en inspirerende gesprekken gevoerd om samen met de bewoners, ondernemers en de professionals te komen tot een wijkveiligheidsagenda. Schoon, heel en veilig is de basis voor de kwaliteit van de leefomgeving. De uitwerking van de veiligheidsagenda's per wijk zal in 2020 verder worden opgepakt.

Meedoen, zelfredzaamheid en sociale cohesie
In de wijken waar de behoefte het grootst en de noodzaak het hoogst is, zijn ook in 2019 voorzieningen toegevoegd of verbeterd. Uitgangspunt is steeds geweest dat deze voorzieningen toegankelijk en betaalbaar zijn voor bewoners, zodat iedereen gelijke kansen heeft en mee kan doen. In verschillende wijken zijn wijkontmoetingsplekken ontwikkeld en versterkt.

De wijkinitiatieven en voorzieningen voor kinderen die in armoede opgroeien (Kansrijk Opgroeien) zijn verder ontwikkeld. Met de deelnemende partijen zijn meerjarige afspraken gemaakt over de uitvoering van de naschoolse activiteiten. Daarnaast is de extra subsidie voor Stichting Leergeld gecontinueerd.

Er zijn meer inwoners bereikt met een inkomensregeling en De GelrePas is toegankelijk gemaakt voor gezinnen met kinderen tot 130% van de bijstandsnorm. De nieuwe aanbesteding voor de Collectieve ziektekostenverzekering is afgerond; in de komende jaren zal Menzis de verzekering aanbieden. De voorbereiding van een nieuwe armoedeagenda 2020-2023 is in gang gezet, net als de voorbereiding voor de aanbesteding van de GelrePas nieuwe stijl.

In het coalitieakkoord is structureel 500.000 euro beschikbaar voor ontmoeten. Het college heeft besloten om dit vanaf 2020 in te gaan zetten. In 2019 is er een kader opgesteld voor ontmoetingsgelden door de wijken.

De teams Leefomgeving en de Sociale wijkteams hebben met elkaar gewerkt aan de ontwikkeling van algemene voorzieningen en het versterken van het netwerk in de wijken ten behoeve van een goede samenwerking op vragen uit de wijk.

Er zijn diverse inspanningen verricht om Arnhemmers die al lange tijd aan de kant staan en afhankelijk zijn van inkomensondersteuning, te activeren op weg naar werk. Deels gebeurt dit via een stadsbrede aanpak (bemiddelen aan de poort, inzet versnellingsteam, inzet Scalabor) voor een toelichting zie programma 'Doorbraak naar werk'. Via een gebiedsgerichte samenwerking tussen Werk & Inkomen, de Sociale wijkteams en de teams Leefomgeving kunnen bewoners terecht met vragen op het gebied van inkomensondersteuning of werk/participatie terecht in hun eigen wijk.
De gebiedsgerichte samenwerking is een aanzet tot een integrale werkwijze dat in 2020 verder zal doorontwikkelen.

Gezondheid
De teams Leefomgeving zien sport en bewegen als middel dat een bijdrage levert aan maatschappelijke thema's zoals mentale en fysieke fitheid, sociale cohesie, ontmoeten en kansengelijkheid. Deze thema's komen terug in de speerpunten van de specifieke wijken. De teams Leefomgeving constateren dat een integrale aanpak op deze onderwerpen noodzakelijk is. Met het Sportbedrijf Arnhem zijn nieuwe afspraken gemaakt die in relatie met het stedelijke programma (zie R5 en R7) bijdragen aan een gezonder en fitter Arnhem.

Vergroenen, openbare ruimte en duurzaamheid
In de begroting 2019 is een aanzienlijk deel van het budget voor het onderhoud van de openbare ruimte toegekend aan de wijken. Dit maakt onderdeel uit van de wijkbegrotingen. De verantwoording over deze thema's is te vinden in de programma's R2, R5 en R7.
Grootschalig onderhoud van de openbare ruimte is uitgevoerd in het Spijkerkwartier en Geitenkamp. Daarnaast is een start gemaakt met groot onderhoud in Schaarsbergen (Bakenberg), Eilandje Urk ('t Arnhemse Broek) en enkele straten in Elden. De aanpak vanuit het groot onderhoud zorgt ook voor verbinding in de wijk omdat bewoners verleid worden om mee te praten over de ontwikkelingen in hun straat of buurt. In 2019 is er naast de fysieke ingrepen is tegelijkertijd ook oog en oor voor de kwetsbare inwoners.

Alle wijken hebben gemeen dat bewoners vergroening belangrijk vinden voor een prettige en gezonde leefomgeving. Dat helpt gelijk bij de aanpak van klimaatadaptatie en verhoogt de kwaliteit van de leefomgeving. Bij uitvoering van projecten in de openbare ruimte zoeken we dan ook steeds naar mogelijkheden om stad en wijken verder te vergroenen. Waar en wat wordt opgepakt is per wijk sterk afhankelijk van de situatie en de betrokkenheid van actieve bewoners. Waarbij de ene wijk aansluit op de ontwikkelingen van klimaatadaptieve acties richt een andere wijk zich op de circulaire economie of vergroening. Zodoende zijn er in heel Arnhem verschillende projecten opgepakt en uitgevoerd. In verschillende wijken zijn energiecoaches actief die zorgen voor energie bewustzijn. De lancering van de website ArnhemAan vanuit het aanjaagfonds zorgt voor een positieve impuls zodat bewoners ook veel makkelijker in actie kunnen komen.

Basis op orde
Goede wijksturing is sterk afhankelijk van inhoudelijke keuzes en afstemming met stedelijke opgaven. Dit wordt ondersteund door de systemen die de financiële rapportages produceren met de juiste managementinformatie per wijk. Hiervoor is een upgrade nodig die zorgt voor aansluiting op de wijkprogramma's. In 2019 is er gestart met, 'de basis op orde' dat leidt naar een informatiesysteem dat accuraat is en de wijken van actuele management informatie voorziet.

Praktische Zaken (voorheen Shared Service Center)
Wijksturing is gericht op meer invloed en meer zelforganisatie vanuit bewoners. Bewoners- en vrijwilligersinitiatieven zijn dan ook van groot belang. De gemeente ondersteunt dit door de inzet van Praktische Zaken. Het doel is om burgerinitiatieven en vrijwilligersorganisaties zo veel mogelijk te ontlasten, waardoor zij een grotere kans van slagen hebben en bovendien geld en energie worden bespaard. De raad is begin 2019 hierover geïnformeerd.

Sociale wijkteams
De Sociale wijkteams hebben in 2019 de volgende taken uitgevoerd:
- kortdurende ondersteuning geboden en individuele inwoners geholpen hun netwerk en de beschikbare algemene voorzieningen te benutten;
- de inwoners begeleid met het opstellen van het eigen (gezins)plan;
- indien nodig specialistische zorg ingezet;
- een netwerk in de wijk onderhouden, mede gericht op preventie en vroegsignalering;
- de gemeente en wijkteams Leefomgeving geadviseerd over passende inkoop van algemene en specialistische voorzieningen;
- de regionale opdracht toegang 'Beschermd Wonen/Thuis' uitgevoerd.

Toelichting financiële afwijkingen die voor alle acht wijkprogramma's gelden

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	Toelichting	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	I/S	AR/ BR
Lasten		-17.161	N		
Teams Leefomgeving					
Armoedebestrijding	Er is een grotere vraag geweest naar armoederegelingen. Hierdoor is de totale overschrijding voor armoedebestrijding (inclusief capaciteitsinzet) -€0,8 miljoen. Dit bestaat uit overschrijding in de kosten op stedelijke voorzieningen (-€0,16 mln), kosten in de wijken (-0,36 mln), baten in de wijken (€0,06 mln), lagere onttrekking (-0,17) en hogere dotatie (-€0,17) dan begroot.	-364	N	I	AR
BUIG	De begroting is gebaseerd op de realisatie van de uitkeringsuitgaven van het voorgaande jaar en de door het rijk verwachte procentuele landelijke ontwikkeling voor het komende jaar. In de jaarrekening 2019 is er een tekort van per saldo circa €1 miljoen (circa € 600.000 op stad en €448.000 op wijk, €176.000 baten en €272.000 lasten) zichtbaar ten opzichte van het tekort waarmee in de begroting 2019 rekening is gehouden. Zoals in de raadsbrief "Voortgang Doorbraak naar Werk" van 19-12-2019 is gecommuniceerd zien we dat we in het afgelopen jaar kleine stappen hebben gezet richting de landelijke lijn. Op de instroom presteert Arnhem relatief goed, echter zien we dat Arnhem minder uitstroom realiseert dan vergelijkbare gemeenten, onze maatregelen zijn hier nog niet effectief genoeg.	-176	N	I	AR
Inzet externe partijen (Zorg)	Belangenorganisaties en clientondersteuning. Budget is niet volledig benut, vanwege minder aanvraag van clientondersteuning en onderbesteding van belangenorganisaties.	168	V	I	AR
Overige projecten (Zorg)	Kosten van overige projecten die niet benut zijn gedurende 2019, zoals coordinatie vrijwillige thuishulp en zorgvernieuwingsprojecten.	324	V	I	AR
Ontwikkelrecht (Onderwijs)	Een deel van het voordeel (€180.000) is ontstaan door het niet doorschuiven van de niet bestede middelen uit het voorgaande jaar (zou over 2019 en 2020 verdeeld worden). Het overige deel (€553.000) wordt veroorzaakt door de vertraging in het invoeren van de urenuitbreiding van 12 naar 16 uur en het nog niet bereiken van de gehele doelgroep.	733	V	I	AR
Voor-en vroegschoolse educatie (Onderwijs)	Eind 2019 is de Rijksuitkering bijgesteld en dat heeft geleid tot een hogere uitkering voor Arnhem (€215.000). Het overige voordeel (€598.000) wordt grotendeels veroorzaakt door de vertraagde wettelijke invoering van urenuitbreiding van voor- en vroegschoolse educatie.	813	V	I	AR
Onderwijsbeleid (Onderwijs)	Voordeel op de loonkosten als gevolg van een lagere toedeling van loonkosten dan op de wijkprogramma's is begroot. Op het stedelijk programma is een nadeel op de loonkosten.	224	V	I	AR
Onderwijsbeleid (Onderwijs)	Dit betreft enkele kleinere posten binnen onderwijsbeleid zoals laaggeletterdheid, onderwijsachterstandenbeleid, voortijdig schoolverlaten en overige posten.	736	V	I	AR
Schulddienstverlening	Minder instroom bij de ketenpartners heeft geleid tot minder uitgevoerde producten binnen schulddienstverlening. Dit leidt tot een onderbesteding van €0,482 miljoen binnen de wijkprogramma's.	482	V	I	AR

Vroeg Eropaf	Minder huisbezoeken en minder geslaagde plannen van aanpak hebben geleid tot een voordeel van €0,1 miljoen.	99	V	I	AR
Kosten uitvoering en beleid Programma 6	Zie ook nadeel op programma 6.	634	V	I	AR
Vrijval Voorziening	Vrijval voorziening dubieuze debiteuren Sociale zaken (Raadsbrief dd 10-12-2019 - gemeente als schuldeiser). Vrijval van €0,533 miljoen op regulier programma R6 en €0,323 miljoen op de wijkprogramma's. Hiervan €0,050 miljoen gedoteerd aan BR Bedrijfsvoering voor invoering nieuw debiteurenbeleid.	323	V	I	AR
Subtotaal afwijkingen m.b.t. budgetten teams leefomgeving (TLO)	Hierboven zijn de verschillen toegelicht waarnaar op de wijkprogramma's verwezen is. Per wijkprogramma betreft dit: W1: € 330 V W2: € 382 V W3: € 471 V W4: € 284 V W5: € 1237 V W6: € 550 V W7: € 441 V W8: € 303 V Totaal: € 3.998 V				
Sociale wijkteams					
Activerend werk (Zorg)	De inzet op activerend werk is in 2019 sterk gestegen. Een deel van de inzet is te herleiden naar de doelgroep statushouders, waarvoor we in 2019 geen compensatie krijgen. Daarnaast is er een verdere verschuiving van de invoering van de nieuwe producten bij beschermd wonen, waarbij mensen beschermd thuis krijgen en de producten apart worden toegekend.	-846	N	S	AR
Beschermd wonen (Zorg)	Door de ingezette ontwikkeling van beschermd wonen naar beschermd thuis krijgen meer inwoners ambulante begeleiding thuis en verblijven minder inwoners in een beschermd wonen instelling. De kosten verschuiven hierdoor van Beschermd Wonen naar begeleiding.	2.891	V	S	AR
Doelgroepenvervoer (Zorg)	Bij het doelgroepenvervoer is een stijging van de vraag zichtbaar. Naast deze stijging van de vraag is er een aantal andere ontwikkelingen zoals de stijging van de niet compensabele BTW (van 6% naar 9%), de afbouw van de provinciale subsidie en het niet kunnen realiseren van de taakstelling Doelgroepenvervoer. Tegenover dit nadeel staat een baat in verband met ritbijdragen.	-1.899	N	S	AR
Huishoudelijke hulp (Zorg)	Door de invoering van het abonnementstarief, waardoor inwoners minder eigen bijdragen hoeven te betalen als zij gebruik maken van WMO-voorzieningen, is het aantal inwoners die gebruik maakt van huishoudelijk hulp toegenomen.	-3.624	N	S	AR
Jeugdzorg inclusief jeugdbescherming (Zorg)	De in 2018 geconstateerde forse stijging van de inzet van begeleiding en jeugd en opvoedhulp heeft zich in 2019 doorgezet. Hierdoor lopen de tekorten op jeugdzorg verder op. Zie voor een nadere toelichting raadsbrief van 7 januari 2020.	-14.621	N	S	AR
Hulpmiddelen (Zorg)	In 2019 is er een hoger bedrag dan begroot besteed aan kosten voor Rollen en Vervoer die buiten het lumpsum contract vallen en apart worden betaald. Hiermee is in 2018 geen rekening gehouden. Daarnaast zijn er meer woonvoorzieningen toegewezen. De aanleiding hiervoor is de vergrijzing.	-1.314	N	S	AR

WMO (begeleiding, dagbesteding) (Zorg)	Vergelijkbaar bij de ontwikkelingen in de Jeugdzorg, zet ook bij de WMO de in 2018 geconstateerde forse stijging van begeleiding fors door. Voor een deel wordt dit veroorzaakt door de ingezette ontwikkeling van beschermd wonen naar beschermd thuis.	-7.169	N	S	AR
PGB WMO (Zorg)	Dit is een structureel voordeel. Er vindt een verschuiving plaats van zorg die via PGB wordt verstrekt naar zorg in natura. Dit zorgt ervoor dat de zorg in natura stijgt.	152	V	S	AR
PGB Huishoudelijke verzorging (Zorg)	Dit is een structureel voordeel. Er vindt een verschuiving plaats van zorg die via PGB wordt verstrekt naar zorg in natura. Dit zorgt ervoor dat de zorg in natura stijgt.	830	V	S	AR
PGB Jeugd (Zorg)	Dit is een structureel voordeel. Er vindt een verschuiving plaats van zorg die via PGB wordt verstrekt naar zorg in natura. Dit zorgt ervoor dat de zorg in natura stijgt.	2.306	V	S	AR
Aandeel wijken (Zorg)	De administratieve doorbelasting van stad naar wijken is niet gebeurd hierdoor is er op programma 6 stad een nadeel en in de wijken een voordeel	1.807	V	I	AR
Bedrijfsvoering (Zorg)	Dit betreft begrote beleidsuren voor WMO, waarvan de realisatie op stad is geboekt. Hierdoor valt dit voordeel weg tegen de lasten op stad	236	V	I	AR
Subtotaal afwijkingen m.b.t. budgetten sociale wijkteams	Hierboven zijn de verschillen toegelicht waarnaar in de wijkprogramma's verwezen is. Per wijkprogramma betreft dit: W1: € -2.954 N W2: € -1.489 N W3: € -1.390 N W4: € -5.040 N W5: € -838 N W6: € -2.546 N W7: € -2.774 N W8: € -4.124 N Totaal: € -21.155 N				
Boekhoudkundige budgetneutrale aanpassing van de interne doorbelastingen		94	V	I	AR
Baten		1.339	V		
Team Leefomgeving					
Armoedebestrijding	Door de toenemende vraag naar armoederegelingen, zijn de overschrijdingen op openeinderegelingen bijzondere bijstand, CAZ, Individuele Inkomenstoeslag en Individuele Studietoeslag gestegen. De totale overschrijding voor armoedebestrijding (inclusief capaciteitsinzet) is €0,8 miljoen. Dit bestaat uit overschrijding in de kosten op stedelijke voorzieningen (-€0,164 miljoen), kosten in de wijken (-€0,364 miljoen), baten stedelijk (€0,07 voordeel), baten in de wijken (€0,060 voordeel), lagere onttrekking (-€0,170) en hogere dotatie (-€0,170).	60	V	I	AR

BUIG	De begroting is gebaseerd op de realisatie van de uitkeringsuitgaven van het voorgaande jaar en de door het rijk verwachte procentuele landelijke ontwikkeling voor het komende jaar. In de jaarrekening 2019 is er een tekort van per saldo circa € 1 mln (circa € 600.000 op stad en € 448.000 op wijk, €176.000 baten en €272.000 lasten) zichtbaar ten opzichte van het tekort waarmee in de begroting 2019 rekening is gehouden. Zoals in de raadsbrief "Voortgang Doorbraak naar Werk" van 19-12-2019 is gecommuniceerd zien we dat we in het afgelopen jaar kleine stappen hebben gezet richting de landelijke lijn. Op de instroom presteert Arnhem relatief goed, echter zien we dat Arnhem minder uitstroom realiseert dan vergelijkbare gemeenten, onze maatregelen zijn hier nog niet effectief genoeg.	-272	N	I	AR
Subtotaal afwijkingen m.b.t. budgetten teams Leefomgeving (TLO)	Hierboven zijn de verschillen toegelicht waarnaar op de wijkprogramma's verwezen is. Per wijkprogramma betreft dit: W1: € -37 N W2: € -30 N W3: € -21 N W4: € -30 N W5: € -43 N W6: € -12 N W7: € -15 N W8: € -24 N Totaal: € -212 N				
Sociale wijkteams					
Ritbijdrage doelgroepenvervoer (Zorg)	Voor het wmo-vervoer ontvangt de gemeente een ritbijdrage van de inwoners die hier gebruik van maken. Tot nu toe werden deze opbrengsten door de BVO DRAN gesaldeerd met de kosten. Vanaf 2019 boeken we de ritbijdragen apart als baten. Het als baten boeken van de ritbijdragen is niet in de MJPB verwerkt en leidt daarom in de jaarrekening tot een positieve afwijking op de baten en een gelijke negatieve afwijking op de lasten. Deze neutrale baten-lasten afwijking bedraagt € 900.000 omdat het een periode van 4 jaar betreft.	847	V	S	AR
Subtotaal afwijkingen m.b.t. budgetten sociale wijkteams	Hierboven zijn de verschillen toegelicht waarnaar in de wijkprogramma's verwezen is. Per wijkprogramma betreft dit: W1: € 87 V W2: € 132 V W3: € 101 V W4: € 91 V W5: € 144 V W6: € 100 V W7: € 80 V W8: € 112 V Totaal: € 847 V				
Boekhoudkundige budgetneutrale aanpassing van de interne doorbelastingen		704	V	I	AR

Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek

In het wijkprogramma Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA) bevinden zich de wijken Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek. Een beknopte beschrijving van de wijkkenmerken per wijk is in Staat van de stad opgenomen.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Verbeteren leefbaarheid kwetsbare inwoners

De leefbaarheid, kwaliteit en beleving van de leefomgeving staan in een aantal buurten en straten onder druk. Verschillende factoren beïnvloeden de leefbaarheidsbeleving. Groot-stedelijke dynamiek en maatschappelijke thema's en vraagstukken zijn van invloed op de leefomgeving in de wijken.

Minder kinderen groeien op in armoede

In het Arnhemse Broek groeien verhoudingsgewijs meer kinderen in armoede op en starten zo met een achterstand in de samenleving. We sturen op een integrale en maatwerk gezinsaanpak. Dit kan voor een verandering zorgen en een positief toekomstperspectief bieden.

Participatie en wonen gericht op kwetsbare jongeren en jongvolwassenen

In CSA worden de groep kwetsbare jongeren en jongvolwassenen herkend die zelfstandig wonen en leven in de stad. Kwaliteit van woonruimte en gezamenlijke woonvoorziening ontbreken in het Arnhemse woonaanbod. Kenmerkend voor deze groepen is de schuldenproblematiek en het perspectief op werk en toekomst.

Ontmoeten in de wijk versterken

Behouden en versterken van ontmoetingsplekken en aanleidingen die laagdrempelig zijn om de sociale samenhang en betrokkenheid in en met de wijk te vergroten. Voorop staat dat meer fysieke ontmoetingsplekken niet garant staan voor meer ontmoeting. We ondersteunen de huidige plekken in de wijk voor ontmoeting, deze worden waar nodig geadopteerd door de wijk.

Verbeteren leefklimaat/ duurzaamheid

De circulaire wijkeconomie houdt in dat de sociale en economische waarden in de wijk ten goede komen aan de wijk in een cyclisch proces en daarmee duurzaam zijn. In alle wijken is dit aan de orde, vooral in het Spijkerkwartier en delen van het Centrum geven we hier actief invulling aan.

Afschalen specialistische zorg naar voorliggende voorzieningen

Gezamenlijk zijn de teams Leefomgeving en de Sociale wijkteams verantwoordelijk voor een zo effectief mogelijke inzet van de beschikbare instrumenten, waarbij we ernaar streven om verschuivingen te realiseren van het gespecialiseerde (individuele) naar het collectieve (algemene) domein.

Wat hebben we gedaan

Prestatiedoelen

Verbeteren leefbaarheid kwetsbare inwoners

We werken met het project centrum (samenwerkingsvorm) om psychisch kwetsbare personen de juiste ondersteuning te bieden. Naast de druk op de leefbaarheid door deze groep zorgt de juiste aanpak voor een verbetering van de situatie van de persoon en draagt deze aanpak ook bij aan de afschaling van zorg.

Daarnaast is de aanpak van verkamering in het Spijkerkwartier, waarbij de wijk een grote rol heeft gespeeld bij de totstandkoming van de herijking van de woonverordening. Dat heeft geresulteerd in een stop op de verkamering. Hierdoor is er weer ruimte voor diversiteit van woonsituaties.

Vanuit een pilot zijn de straatcoaches gestart met het terugdringen van de overlast van de groep dak- en thuislozen in CSA en verbeteren van een veilige leefomgeving. De resultaten zijn een succes voor zowel de doelgroep, wijkbewoners en opvangorganisaties. Eind 2019 is de functie van straatcoach structureel geborgd binnen de gemeente Arnhem. De straatcoaches zijn in november gestart in Malburgen op winkelcentrum De Drieslag. De uitbreiding van het team van straatcoaches is een vervolgstap. Deze aanpak werkt ook door bij de afschaling van zorg omdat de straatcoaches ook doorverwijzen en een nauwe relatie hebben met wijkcoaches.

Er is een monitorgroep opgesteld om de samenwerking met netwerkpartners optimaal vorm te geven inzake jeugdaanpak.

De Overlastwerkgroep, in de wijk het Arnhemse Broek, hebben frequent een overleg met alle betrokken partijen die bij overlast betrokken zijn en zorgen voor de juiste gezamenlijke aanpak.

Participatie en wonen gericht op kwetsbare jongeren en jongvolwassenen

Project 50 gezinnen in CSA - Dit project gaat om gezinnen die 2 jaar of langer in de bijstand zitten in beweging te laten komen door een gezamenlijke aanpak van het Sociale wijkteam en Werk & Inkomen met als doel dat ze uiteindelijk minder een beroep zullen doen op de algemene voorzieningen. Het project loopt en start haar tweede jaar.

Willemeen - Herijking van de welzijnsopdracht in synergie met de cultuuropdracht ter bevordering van de diversifiëring van het aanbod en zo voor meer jongeren een ontmoetingsplek te creëren. Dit heeft als doel om tot een verbreding en versterking van het netwerk van jongerenwerk in Arnhem.

Ontmoeten in de wijk versterken

- Herontwikkeling ontwikkeling Thialf is afgerond en feestelijk geopend. Een plek waar nog meer mensen van 0 - 100 jaar kunnen spelen, bewegen en zijn.
- Wijkkringen (voorheen Buurtcirkels): afschalen specialistische zorg naar voorliggende voorzieningen.
- Golden Oldies Shop: een shop voor en door ouderen vanaf 55+, waar mensen koffie drinken en workshops kunnen volgen.
- Gestart is met een koffie ochtend in het Coehoorngebied. Er wordt onderzocht waar de behoefte ligt in deze wijk op gebied van ontmoeting.
- In 2019 werd de Blokhut minimaal 5 dagdelen gebruikt als leer ontwikkel en ontmoetingsplek. Voor 2020 streven we naar een verdubbeling van het gebruik door en voor bewoners.

Verbeteren leefklimaat / duurzaamheid

De Blauwe Wijk Economie (Circulaire Wijk) in het Spijkerkwartier behoud de waarde zowel maatschappelijk als financieel zoveel mogelijk in de wijk. Zij doen dit door onder andere:

- oesterzwammen te kweken op koffiedrap (van afvalstroom naar grondstof);
- buurtbaanbureau, matchen en trainen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk of zingeving;
- buurgroenbedrijf, werken in de wijk aan vergroening en klimaatadaptieve oplossingen;
- hoger onderwijs in de wijk gericht op wijkopgave vanuit de wijk in samenwerking met onder andere HAN en van Hal Larenstijn.

In het Broek worden 87 gasloze sociale woningen opgeleverd door Vivare in eerste kwartaal van 2020. Bij de ontwikkeling zijn bewoners betrokken in samenwerking met de opbouwwerker.

Parkeerplan Spijkerkwartier - In het voorjaar van 2019 is het parkeerplan geëvalueerd. Het Spijkerkwartier en de gemeente Arnhem spreken van een succesvol resultaat. De wijk beschikt over voldoende parkeerplaatsen, bewoners kunnen hun auto parkeren. Het huren van parkeerplaatsen in de Coop- en Velperpoort parkeergarage heeft hier aan bij gedragen. Door invoering van het parkeerplan is de parkeerdruk verplaatst naar nabij gelegen wijken. De wijk zoekt naar mogelijkheden om de parkeerdruk ook voor andere wijken te verminderen. Bijvoorbeeld door longterm parkeerplaatsen. In 2019 is een onderzoek gestart naar gebruik van deelauto's.

Afschalen specialistische zorg naar voorliggende voorzieningen - Gezamenlijk zijn de teams Leefomgeving en de Sociale wijkteams verantwoordelijk voor een zo effectief mogelijke inzet van de beschikbare instrumenten, waarbij we streven om verschuivingen te realiseren van het gespecialiseerde (individuele) naar het collectieve (algemene) domein.

Afschalen specialistische zorg naar voorliggende voorziening

- Door verbinding te leggen met organisaties en partners in het sociaal-, veiligheid- en zorgdomein zijn er projecten en samenwerkingen ontstaan die op verschillende thema's zorgen voor een vangnet of een algemene voorziening.
- De implementatie van de wijkkringen is gestart. Er zullen in totaal vier wijkkringen in twee wijken worden opgezet. Een wijkkring is gebaseerd op community building en het vergroten van de zelfredzaamheid van kwetsbare bewoners.
- Stichting RAAK - sport als middel om risico jongeren op het rechte pad te houden en te begeleiden naar een betere toekomst.
- Project 'Centrum' - Zie de toelichting bij het doel 'verbeteren leefbaarheid kwetsbare inwoners'.

Minder kinderen die opgroeien in armoede

Door samenwerking met het onderwijs en het Sociale wijkteam is project Het Fort gestart. Er is gewerkt aan thema’s als zelfvertrouwen, creativiteit en zelfstandigheid. De ouders zijn positief in hun feedback. Het eerste jaar, van de drie, is succesvol afgerond. Er wordt gekeken naar een grotere locatie zodat er meer kinderen deelnemen aan het project.

Door samenwerking met Hugo de Grootschool, Paulusschool, Rozet en de cultuurmakelaar is een plan van aanpak gemaakt, waarbij er een doorgaande leerlijn is ontwikkeld. Er wordt gewerkt met leerstof dat onder schooltijd wordt aangeboden, wat verwerkt wordt na school in theater/muziek.

Er is een samenwerkingsproject van het jongerenwerk en de basisschool om kinderen in groep 8 extra te ondersteunen.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-32.848	-33.182	-28.592	-31.217	-2.625
Baten	9.462	9.482	9.067	9.649	582
Saldo lasten en baten	**-23.386**	**-23.700**	**-19.525**	**-21.568**	**-2.043**
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	1.213	1.213
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**0**	**0**	**0**	**1.213**	**1.213**
Gerealiseerd resultaat	**-23.386**	**-23.700**	**-19.525**	**-20.355**	**-830**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		-2.625	N		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Saldo van afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	330	V	I	AR
Afwijkingen m.b.t. budgetten Sociale wijkteams	Saldo van afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	-2.954	N	I	AR
Straatparkeren	Kosten straatparkeren.	86	V	I	BR
Afwijking overige budgetten team Leefomgeving	Overige, waaronder de correctie interne doorbelasting	-87	N	I	AR
Baten		582	V		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Saldo van afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	-37	N	I	AR
Afwijkingen m.b.t. budgetten Sociale wijkteams	Saldo van afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	87	V	I	AR
Straatparkeren	Opbrengsten straatparkeren.	441	V	I	BR
Overige	waaronder de correctie interne doorbelasting	91	V	I	AR

Noordwest

In het wijkprogramma Noordwest bevinden zich de wijken Klarendal, Burgemeesterswijk/ Hoogkamp, Schaarsbergen en omgeving, Sint Marten/ Sonsbeekkwartier, Heijenoord en Lombok, Hoogstede/Klingelbeek en omgeving. Een beknopte beschrijving van de wijkkenmerken per wijk is in Staat van de stad opgenomen.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Participatie in de wijk bevorderen

De doelstelling is om inwoners te activeren naar betaald- of onbetaald werk en/of deelname aan de samenleving.

Duurzame wijk stimuleren

We streven naar energiebeperking, verbeteren van waterafvoer, vergroenen en een schone wijk.

Keten aanpak sociaal domein bevorderen. Achterstanden bij kinderen voorkomen en aanpakken

We willen een geïntegreerde aanpak in de keten (thuis, school, buitenschools) ontwikkelen die zich onder andere richt op het wegnemen en voorkomen van achterstanden bij kinderen.

Wijkeconomie versterken

We stimuleren initiatieven van ondernemingen in de wijk, die ondersteunend zijn aan het realiseren van de gebiedsdoelen en het levensvatbaar houden van de wijk.

Openbare ruimte/verkeer met wijkregie

We willen een aantrekkelijke en veilige leefomgeving creëren in samenspraak met de inwoners.

Wat hebben we gedaan

Prestatiedoelen

Participatie in de wijk bevorderen

Deze doelstelling gaat over het activeren van bewoners naar betaald of onbetaald werk (meedoen naar vermogen) en op het doorontwikkelen van verschillende ontmoetingsplekken. De doelstelling om in ons gebied 60 personen uit de bijstand te laten stromen (afgeleid van de stadsbrede ambitie) hebben we niet gehaald. Dit heeft vooral te maken met het feit dat de gebiedsteams van Werk en Inkomen nog niet volledig bemenst zijn en nog niet gebiedsgericht aangestuurd worden. Wel is een inloopspreekuur voor bewoners met vragen naar inkomensondersteuning of werk/participatie gestart. Daarvan maken deel uit medewerkers van Werk en Inkomen, wijkteams, een coach van Centrum voor Activerend Werk (CAW) en de vrijwilligerscentrale. Ook wordt op afspraak met de inwoners gezamenlijk gesproken over de beste aanpak richting participatie en/of financiële zelfredzaamheid.
Er is specifieke aandacht voor statushouders in samenwerking met het integratiehuis dat zich vooral richt op de Eritrese doelgroep.

In Klarendal en Heijenoord/Lombok is de "koffiebus" ingezet om in gesprek te komen met bewoners die we anders niet makkelijk ontmoeten. Doel was om bewoners in de straat met elkaar te verbinden en te ontdekken welke behoeften er leven met betrekking tot participeren. In Heijenoord heeft dit bijvoorbeeld 15 extra maatjes voor kwetsbare bewoners opgeleverd.

Ten aanzien van de ontmoetingsplekken:

- Bakermat: uit een wijkbrede enquête bleek een hele duidelijke behoefte aan een ontmoetingsplek in de wijk. Veel bewoners hebben ook aangegeven hier zelf een rol in te willen vervullen. Dit heeft geleid tot een plan van aanpak om deze plek te creëren en een stichtingsbestuur in oprichting van bewoners uit de wijk die deze kar willen gaan trekken. Zij worden daarbij ondersteund door een aantal werkgroepen uit de wijk. De gemeente faciliteert dit proces door het beschikbaar stellen van een projectleider. Concreet betekent dit dat er nu een plan ligt om de Diaconessenkerk aan te kopen en om te vormen tot een ontmoetingscentrum.
- De Hommel: met de huidige beheerder en Rijnstad is een gezamenlijk beeld ontwikkeld over welke functie de nieuwe Hommel zou kunnen hebben. Complicerende factor was de verhuizing van Rijnstad naar het pand waardoor minder ruimte beschikbaar was voor de functie van het buurthuis. In 2019 is de omvang van het exploitatietekort helder geworden. In 2020 wordt besloten in welke mate we structureel bij willen dragen.
- De Wasplaats: we hebben De Wasplaats ondersteund in hun transformatie van sociale onderneming naar ontmoetingsplek in de wijk waardoor ze meer toegevoegde waarde hebben in de wijk en minder afhankelijk zijn van financiële ondersteuning door de gemeente. De Wasplaats neemt nu een meer centrale positie in de wijk in door hun gevarieerde programma bereiken ze meer bewoners.

Duurzame wijk stimuleren

- Binnen het gebied zijn meerdere wijken die vooroplopen in de energietransitie. Hoogstede /Klingelbeek is een versnellingswijken en Hoogkamp en Arnhem-west zijn wijken van de toekomst. Er lopen meerdere initiatieven die ondersteund worden. Het team Leefomgeving speelt een verbindende rol tussen wijk en kernorganisatie.
- Planning aanpak wateroverlast in combinatie met groot onderhoud Schaarsbergen loopt op koers. Uitvoering vindt plaats in 2020.
- Sterrenberg: zie onderdeel openbare ruimte.

Ketenaanpak sociaal domein bevorderen. Achterstanden bij kinderen voorkomen en aanpakken.

Voor de doelgroep van 0 tot 4 hebben we gewerkt aan een verbeterde vroegsignalering door aansluiting van de wijkcoach bij het consultatiebureau en op scholen. Voor de doelgroep kinderen van 4-12 jaar is een uitgebreid naschools programma opgesteld voor de kwetsbare kinderen. Het programma heeft als doel om de kinderen middelen aan te rijken om zich te kunnen ontplooien. Het programma kent verschillende onderdelen zoals taalvaardigheid, huiswerk begeleiding, sport en aandacht voor creativiteit. Elk kind wordt gevolgd in zijn eigen ontwikkeling. De ouderbetrokkenheid is daarbij ook georganiseerd.
Het programma wordt ondersteund en uitgevoerd door professionals in de wijk.

Wijkeconomie versterken

Speerpunt had betrekking op Heijenoord/Lombok. Er is hier een functionerend ondernemersnetwerk. Er is gebleken dat hier nu geen specifieke inspanningen vanuit het team Leefomgeving nodig zijn.

Openbare ruimte/verkeer met wijkregie

- Parkeerplan St. Marten/Sonsbeek: de wijk heeft gekozen voor het uitvoeren van fysieke maatregelen tegen fout parkeren/parkeeroverlast en niet voor parkeerregulering. Na een inventarisatie in de wijk zijn de fysieke maatregelen grotendeels uitgevoerd. Er is een evaluatie van het proces uitgevoerd. Deze heeft geleid tot het besluit om een wijkoverstijgende parkeerstrategie op te stellen.
- In Klarendal-zuid is een parkeeronderzoek uitgevoerd en gepresenteerd. Het vervolg daarop wordt afgestemd op de wijkoverstijgende parkeerstrategie.
- In een aantal straten is op verzoek en initiatief van bewoners betaald parkeren ingevoerd.
- Proces bewonersparticipatie voor reconstructie Apeldoornseweg is afgerond.
- Speelplan Panoramaschool is in samenwerking met bewoners opgesteld en wordt uitgevoerd.

- Veiligheid Hommelseweg: op dringende advies vanuit het team Leefomgeving is deze weg toegevoegd aan prioritaire wegen die in aanmerking komen voor herinrichting. Afhankelijk van het definitieve budget wordt een keuze gemaakt van de omvang van de herinrichting.
- Groot onderhoud Sterrenberg: naar aanleiding van het onderzoek ligt er het voornemen om tegelijk met groot onderhoud ruimte te creëren voor aanleggen van buizen voor het stelsel warmtenet
- Met de overlastgroep Klarendal, bestaande uit bewoners en professionals, is in beeld gebracht welke knelpunten er zijn met betrekking tot drugs, afvaldumping en verwarde personen. De punten die door bewoners kunnen worden opgepakt zijn ook opgepakt. Voor de zwaardere onderwerpen is in samenwerking met de afdeling Veiligheid een structuur opgezet om hier een gezamenlijke aanpak op te formuleren.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-30.315	-28.293	-25.846	-27.186	-1.340
Baten	2.334	2.255	1.553	1.724	170
Saldo lasten en baten	**-27.981**	**-26.038**	**-24.292**	**-25.462**	**-1.170**
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	560	560
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**0**	**0**	**0**	**560**	**560**
Gerealiseerd resultaat	**-27.981**	**-26.038**	**-24.292**	**-24.902**	**-610**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		-1.340	N		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	382	V	I	AR
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Sociale wijkteams	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	-1.489	N	I	AR
Overige afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Door onder andere inhuur op regulier wijkgericht werk en op diverse wijkprojecten.	-151	N	I	AR
Onderwijshuisvesting	Gebuikersbeheer MFC Klarendal.	-106	N	I	BR
Correctie interne doorbelasting		24	V	I	AR
Baten		170	V		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Zie de toelichting bij wijken Algemeen.	-30	N	I	AR
Afwijkingen m.b.t. budgetten Sociale wijkteams	Zie de toelichting bij wijken Algemeen.	132	V	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties. Waaronder de correctie interne doorbelasting.	68	V	I	AR

Noordoost

In het wijkprogramma Noordoost bevinden zich de wijken Geitenkamp, Monnikenhuizen, Velperweg e.o., Alteveer en Cranevelt. Een beknopte beschrijving van de wijkkenmerken per wijk is in Staat van de stad opgenomen.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Leefbare wijken

Samen met bewoners en onze partners in de wijk stemmen we vraag en aanbod van voorzieningen en ontmoetingsplaatsen beter op elkaar af. De actuele vraag van bewoners is leidend: zij geven aan dat ze ontmoetingsplekken wensen die beter passen bij hun behoefte: dichtbij, kleinschalig en laagdrempelig. We faciliteren en stimuleren bewonersinitiatieven.
We organiseren gesprekken met bewoners over de leefbaarheid in de wijken, waarbij 'schoon, heel en veilig' de uitgangspunten zijn. Samen met bewoners en professionals zoeken we naar kansen, mogelijkheden en middelen die nodig zijn in de wijk.

Versterken Geitenkamp en Plattenburg

Door schulden en werkloosheid verkeren te veel bewoners in een uitzichtloze situatie. Van deze groep heeft een hoog percentage geen of onvoldoende opleiding, waardoor er onvoldoende aansluiting is op de arbeidsmarkt. Ook is er sprake van laaggeletterdheid. Te veel kinderen groeien op in armoede. Deze problemen worden van generatie op generatie doorgegeven. Samen met het Sociaal wijkteam, Werk en Inkomen, woningcorporaties, onderwijs en andere betrokken partners vormen we per onderwerp een alliantie om de problematiek aan te pakken.

Minder verkeer- en parkeeroverlast

In Noordoost wordt veel verkeer- en parkeeroverlast ervaren. Waar nodig gaan we het gesprek aan met bewoners en betrokken partijen, om oplossingen te realiseren voor ervaren knelpunten.

Noordoost klimaatbestendig

Veel initiatieven van bewoners gaan over het vergroenen en verduurzamen van de (eigen) ruimte, over de energiezuinige wijk en het beperken van wateroverlast. We ondersteunen en stimuleren initiatieven van bewoners en we sluiten aan bij het programma "Duurzame Wijken".

In een aantal wijken is nog relatief weinig aandacht voor bewuste omgang met energie.

Wat hebben we gedaan

Prestatiedoelen

Versterken Geitenkamp - Plattenburg

In samenwerking met het cluster Werk en Inkomen is op vier terreinen ingezet:

- Kansrijk opgroeien - Samen met partners in de wijk heeft het team Leefomgeving in 2018 een start gemaakt met het programma Kansrijk opgroeien in Arnhem in de wijken Geitenkamp en Plattenburg. Wij hebben ingezet op het versterken van het muziek-, sport- en cultuurprogramma op basisschool De Witte Vlinder. Gefocust is op de leeftijdscategorie 4-12 jaar. In 2019 is gestart met de gezinsgerichte aanpak met behulp van de methodiek mobility mentoring (nieuwe aanpak om bewoners blijvend uit de armoede te houden). Voor de oudere de jeugd hebben we via het versterkersproject ingezet op versterken van sociale vaardigheden en het nemen van eigen verantwoordelijkheid. Tevens is de methodiek Vreedzame Wijk op de Geitenkamp voortgezet.
- Aanpak werkloosheid - De Vlindertuin (voormalig schoolgebouw) is behouden voor de wijk. Eén van de partijen die we vanuit het team Leefomgeving ondersteunen is stichting Recap. Deze stichting ondersteunt mensen uit de wijk (en daarbuiten) via werkervaringsplaatsen naar betaald werk. Verder zijn in dit gebouw organisaties gehuisvest die laagdrempelig en stapsgewijs bewoners kunnen activeren op weg naar (vrijwilligers)werk. In 2020 wordt het pand verbouwd zodat meer sociale ondernemers gehuisvest kunnen worden. Ook zijn collega's van Werk & Inkomen fysiek gehuisvest in de wijk. De bewoner hoeft daardoor niet naar het stadhuis maar kan in de wijk terecht. Gestart is met de oprichting van de mogelijkheid tot een buurtgroenbedrijf in samenwerking met de woningbouwcorporaties. Hiervoor is een projectleider ingezet.
- Pilot Buurtwoning - Dit is een gezamenlijke werkplek (woning) van waaruit professionals makkelijk de buurt bereiken. Bij de start waren de omwonenden sceptisch maar in de loop van de tijd zijn zij blij geworden met de aanwezigheid. De drempel om vragen te stellen is verlaagd en de vragen zijn toegenomen. Het voornemen is om de pilot voort te zetten in 2020 in een andere straat.
- Project rioleringen - Het project rioleringen is nog volop in uitvoering. Het fysieke project creëert een goede gelegenheid om met de inwoners in gesprek te raken. Ook zijn kunstenaars ingezet om op ludieke wijze hier vorm aan te geven. Daar waar nodig, is doorverwezen naar professionele ondersteuning (denk aan Sociaal wijkteam) Door de goede aanleg en infiltratie van de riolering wordt ook wateroverlast bestreden. Wij willen een plus creëren met dit project door de sociale structuur van de wijk en de wijkeconomie te versterken.

Minder verkeer- en parkeeroverlast

In Noord-Oost wordt veel verkeer- en parkeeroverlast ervaren. Samen met bewoners en professionals wordt gekeken naar oplossingen.

- Saksen Weimar: Samen met bewoners van de Saksen Weimar en Monnikenhuizen zijn de eerste stappen gemaakt om, waar mogelijk, een aantal verkeersknelpunten aan te pakken.
- Parkeeronderzoek Alteveer Cranevelt - De parkeerdruk rond ziekenhuis Rijnstate is hoog, zo ook in de nabijheid van Burgers' Zoo en het Openluchtmuseum. Er is een onafhankelijk onderzoek uitgevoerd om mogelijke verbeteringen boven tafel te krijgen. De Werkgroep verkeer van Alteveer-Cranevelt stelt in samenwerking met de gemeente een verkeerbeheerplan op.
- Bosweg: De Bosweg is fysiek aangepast. Afgelopen jaar zijn metingen verricht, in 2020 zijn ook nog metingen gepland. Op basis daarvan wordt bekeken of de snelheid is gedaald en of aanvullende maatregelen nodig zijn.
- Bronbeeklaan: Met direct aanwonenden van de Bronbeeklaan zijn verkeersmaatregelen besproken om te komen tot veilige oversteekplaatsen. De ontwerpen zijn goedgekeurd. Het project is gestagneerd omdat er eerst een nieuwe bomenvisie werd vastgesteld. Naar verwachting zal in het voorjaar van 2020 uitvoering worden gegeven aan de voorgenomen maatregel.
- Velperweg: De Velperweg zat niet in de prioritering om met voorrang te worden aangepast. Er is wel een behoefte vanuit bewoners om hier aandacht aan te blijven geven omdat zij de weg als onveilig ervaren.

Leefbare wijken

Geitenkamp - Gekeken is naar de functies van de ontmoetingsplaatsen in de wijk (De Beijer, MFC De Wetering, De Vlindertuin). Aan de hand van de functies zijn verschillende gebruiksprofielen opgesteld. In de buitenruimte van de Vlindertuin is een buurtmoestuingroep actief, de moestuin is in 2019 uitgebreid.
Samen met de winkeliers, bewoners en de woningbouwcorporaties spannen we ons in om de visie op het Marktplein te realiseren. De wens is dat het Marktplein een karaktervol dorpsplein wordt, dat gezellige reuring geeft en waar volop gelegenheid voor ontmoeting is. De Geitenkamper kan er zijn dagelijkse boodschappen doen in een prettige dorpsachtige sfeer. Daarnaast behoudt het plein zijn speciale karakter en duidelijke identiteit. Verder wordt ingezet op vergroening en klimaatadaptatie. Dit project loopt in 2020 door.

Alteveer en Cranevelt - De Buurtfabriek is in september 2019 geopend en is een huiskamer voor de wijk, met name voor (kwetsbare) ouderen. Door dit bewonersinitiatief wordt "duurdere" dagbesteding afgeschaald naar laagdrempelige activiteiten in de wijk.

Leefbaarheids- en Veiligheidsagenda - In 2019 is voor de wijk Geitenkamp een concrete agenda opgesteld, waar in 2019 en 2020 uitvoering aan wordt gegeven. Dit gebeurt zowel op wijkniveau als op stedelijk niveau. Thema's die nu al lopen en ook in 2020 door zullen blijven lopen:

- deelname aan het overlast en zorgoverleg (OZO);
- aanpak overlast Marktplein;

- aanpak overlast jeugdgroep Geitenkamp. Het Jongeren Toezicht Team Geitenkamp is opgericht en was succesvol in haar eerste periode. Dit project wordt gecontinueerd in 2020.
- gerichte aanpak overlastgevende straten is opgestart en wordt in 2020 daadwerkelijk uitgevoerd.

Naar aanleiding van de gesprekken met bewoners in de andere wijken in Noordoost is geconstateerd dat daar geen extra inzet nodig is. Het is gewoon prettig en goed wonen.

Noordoost klimaatbestendig

Veel initiatieven van bewoners gaan over het vergroenen en verduurzamen van de (eigen) ruimte, over de energiezuinige wijk en het beperken van wateroverlast. We ondersteunen en stimuleren initiatieven van bewoners en sluiten aan bij het programma “ArnhemAAN”.

In de wijk Geitenkamp zijn energiecoaches ingezet. In 2019 zijn huishoudens in en rondom de Dr. Bosstraat ondersteund om de energierekening omlaag te krijgen.

Initiatiefgroep Beek op de Paasberg - Bewoners zetten zich in voor fysieke en functionele kwaliteitsverbetering van de Paasbergbeek/Beekdal. Concreet betekent dit:
- herstel van de natuurlijke waterhuishouding en de daarbij behorende natuur- en biodiversiteitontwikkeling,
- versterking van de landschappelijke samenhang van het beekdal.
- transformatie van de huidige, beperkte functionaliteit (scholen en sportclubs) naar een ‘open’ multifunctionaliteit.

Afgelopen jaar is samen met een projectleider vanuit de gemeente een aanzet gegeven om de visie verder te brengen. Het is een complex proces omdat alle disciplines bijeenkomen. Samen met bewoners is/wordt het traject uitgelijnd.

Rioleringsproject Geitenkamp: Uitvoering van het stedelijk project Riolering in de Geitenkamp met als doel vervanging oude riolering en betere waterafvoer en infiltratie ter voorkoming wateroverlast en klimaatadaptatie in Arnhem-Noord. Vanuit het project worden bewoners en kinderen betrokken bij het thema wateroverlast en de inrichting.

Alteveer-Cranevelt: Deze wijk doet mee met de "wijk van de toekomst" in het kader van duurzaamheid onder andere 'van het gas af'. Het team Leefomgeving ondersteunt daar waar nodig.

Velperweg e/o: Bewonersinitiatieven zoals vergroening daken zijn ondersteund vanuit het team Leefomgeving.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-24.218	-24.208	-21.289	-22.438	-1.149
Baten	2.130	2.067	1.554	1.720	166
Saldo lasten en baten	**-22.088**	**-22.142**	**-19.735**	**-20.717**	**-983**
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	514	514
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**0**	**0**	**0**	**514**	**514**
Gerealiseerd resultaat	**-22.088**	**-22.142**	**-19.735**	**-20.204**	**-469**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		-1.149	N		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Saldo van afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	471	V	I	AR
MFC Bonte Wetering	Hogere kosten voor onderhoud en aanpassingen.	-120	N	I	BR
Afwijkingen m.b.t. budgetten Sociale wijkteams	Saldo van afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	-1.390	N	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties.	-110	N	I	AR en BR
Baten		166	V		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Saldo van afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	-21	N	I	AR
Afwijkingen m.b.t. budgetten Sociale wijkteams	Saldo van afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	101	V	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties.	86	V	I	AR en BR

Presikhaaf

In het wijkprogramma Presikhaaf bevinden zich de wijken Presikhaaf West en Presikhaaf Oost.
Een beknopte beschrijving van de wijkkenmerken per wijk is in Staat van de stad opgenomen.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Vergroten van betrokkenheid bewoners bij elkaar en hun leefomgeving

We willen de relatie en begrip tussen buurtbewoners onderling en de binding van buurtbewoners met hun woonomgeving versterken. Voor het prettig (samen) leven in een wijk is het van essentieel belang om je verbonden te voelen met je omgeving en je buurtbewoners. Dit is ook de basis voor bewoners om zich betrokken te voelen en verantwoordelijkheid te nemen voor hun (sociale) omgeving.
In sommige buurten wordt nog te weinig verbinding tussen bewoners onderling en hun omgeving gezien. Hiervoor zijn uiteenlopende redenen zoals een hoog verloop van bewoners, bewoners met veel verschillende achtergronden, een grote concentratie van mensen met sociaal maatschappelijke problemen en een matig onderhoud en inrichting van de omgeving.
Het doel is een grotere betrokkenheid van bewoners bij elkaar en bij hun eigen leefomgeving. Deze basis is nodig om verder te kunnen bouwen aan het verhogen van (arbeids)participatie, verhogen sociale cohesie en het vergroten van het gevoel van eigenaarschap voor hun eigen straat en buurt.

Verbeteren samenwerking tussen buurtpartijen rondom diverse buurtplekken

We investeren in het verbeteren van de samenwerking tussen buurtpartijen onderling en de rol die zij kunnen spelen bij de diverse buurtplekken.

Impuls geven aan de samenwerking tussen professionals voor een integrale aanpak van grensoverschrijdend gedrag in de openbare ruimte

Veel bewoners ergeren zich eraan hoe hun directe leefomgeving eruit ziet en de wijze waarop een deel van de inwoners zich in de openbare ruimte gedraagt. Niet iedereen voelt zich in staat om zelf iets te ondernemen om hier iets aan te doen of medebewoners hierop aan te spreken.
Door de samenwerking tussen professionals in de wijk een nieuwe impuls te geven wil het team Leefomgeving samen met hen een integrale wijkaanpak ontwikkelen die bewoners zoveel mogelijk betrekt bij het terugdringen

van de ervaren verloedering. Hierbij zoeken we aansluiting bij de veiligheidsagenda die per wijk/gebied opgesteld gaat worden.

Vergroten ontwikkelkansen van kinderen in Presikhaaf door integraal, samenhangend en vraaggericht aanbod

In Presikhaaf wonen veel kinderen in een moeilijke sociaal maatschappelijke positie die minder kansen krijgen dan hun leeftijdsgenootjes elders in de stad. De doelstelling is om de ontwikkelkansen voor kinderen in Presikhaaf te vergroten door middel van een vraaggericht aanbod wat aansluit bij de behoeften van kinderen en hun ouders. Ook voor kinderen die buiten de wijk naar school gaan. Hierbij richten we ons op kinderen vanaf de geboorte tot en met de overgang naar de middelbare school. De thema's gezonde leefstijl, het beter benutten van de talenten van kinderen en het verbeteren van de ouderbetrokkenheid hebben hierbij specifieke aandacht.

Wat hebben we gedaan

Prestatiedoelen	
Vergroten van betrokkenheid bewoners bij elkaar en hun leefomgeving	
Het team Leefomgeving heeft, naast het ondersteunen van de buurthuizen in de wijk, geïnvesteerd in de ondersteuning van verschillende buurtpartijen en buurtgerichte organisaties. Zo is met Motel Spatie een proces gestart om hen een structurele basis te bieden voor sociaal maatschappelijke activiteiten en heeft stichting Vitanos samen met wijkpartners een serie van buurtmaaltijden georganiseerd op verschillende locaties binnen de wijk. Ook is stichting Burenhulp voor Elkaar ondersteund bij de voortzetting en borging van haar activiteiten.	
Verbeteren samenwerking tussen buurtpartijen rondom diverse buurtplekken	
Het team Leefomgeving heeft buurthuis De Overkant sinds de zomer van 2019 verhuurd aan de nieuw opgerichte stichting De Overkant. De locatie is samen met verschillende actieve buurtorganisaties heropend als "Huis van de Buurt" en is goed op weg om een bruisend hart van de buurt Presikhaaf III te worden. Voor buurthuis De Oosthof is geïnvesteerd in een professioneel beheerder en zijn afspraken gemaakt over hoe we verder gaan werken aan de behoeftes van de bewoners van Over het Lange Water op het gebied van ontmoeten.	
Impuls geven aan de samenwerking tussen professionals voor een integrale aanpak van grensoverschrijdend gedrag in de openbare ruimte	
Het team Leefomgeving heeft het afgelopen jaar de eerdere aanpak van grensoverschrijdend gedrag in de openbare ruimte geïncorporeerd in de nieuwe veiligheidsagenda van de wijk Presikhaaf. In 2019 zijn we hiervoor in gesprek gegaan met buurtbewoners en professionals over veiligheid en leefbaarheid in Presikhaaf III. De opbrengsten hiervan zijn gebundeld in de veiligheidsagenda.	
Vergroten ontwikkelkansen van kinderen in Presikhaaf door integraal, samenhangend en vraaggericht aanbod	
Het team Leefomgeving heeft ingezet op het verder ontwikkelen en uitbreiden van het netwerk kansen voor kinderen samen met partners uit de wijk en ouders. Samen met wijkpartners is gewerkt aan een kader voor samenwerking en het opzetten van pilots voor specifieke onderwerpen. Deze duurzame samenwerking draagt bij aan verbetering van de kwaliteit van het aanbod voor jeugd en hun ouders, die weer bijdraagt aan het vergroten van kansengelijkheid.	

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-23.829	-24.454	-21.892	-26.631	-4.739
Baten	2.655	2.530	2.130	2.008	-122
Saldo lasten en baten	**-21.174**	**-21.924**	**-19.762**	**-24.623**	**-4.861**
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	2.068	2.068
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**0**	**0**	**0**	**2.068**	**2.068**
Gerealiseerd resultaat	**-21.174**	**-21.924**	**-19.762**	**-22.555**	**-2.793**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		-4.739	N		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Saldo van diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	284	V	I	AR
Vacatureruimte	Vacatureruimte op de formatie van wijkmanagers.	205	V	I	AR
MFC Presikhaaf	Doorloop van herstel bouwfouten vanuit 2018. Het gebouw is vijf jaar geleden opgeleverd en de kosten zijn niet meer verhaalbaar op de aannemer omdat deze failliet is gegaan. Het nadeel komt ten laste van de BR Vastgoed.	-467	N	I	BR
MFC Presikhaaf	Voordeel door lagere lasten voor gebruikers- en bedrijfsexploitatie. Hier staan lagere doorberekende servicekosten tegenover (zie baten).	66	V	I	BR
Afwijkingen m.b.t. budgetten Sociale wijkteams	Saldo van diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	-5.040	N	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties. Waaronder de correctie interne doorbelasting.	213	V	I	AR en BR
Baten		-122	N		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Saldo van diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	-30	N	I	AR
MFC Presikhaaf	Nadeel door lagere doorbelaste servicekosten omdat de kosten lager uitvallen (zie ook lasten).	-72	N	I	BR
Afwijkingen m.b.t. budgetten Sociale wijkteams	Saldo van diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	91	V	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties. Waaronder de correctie interne doorbelasting.	-111	N	I	AR en BR

Malburgen

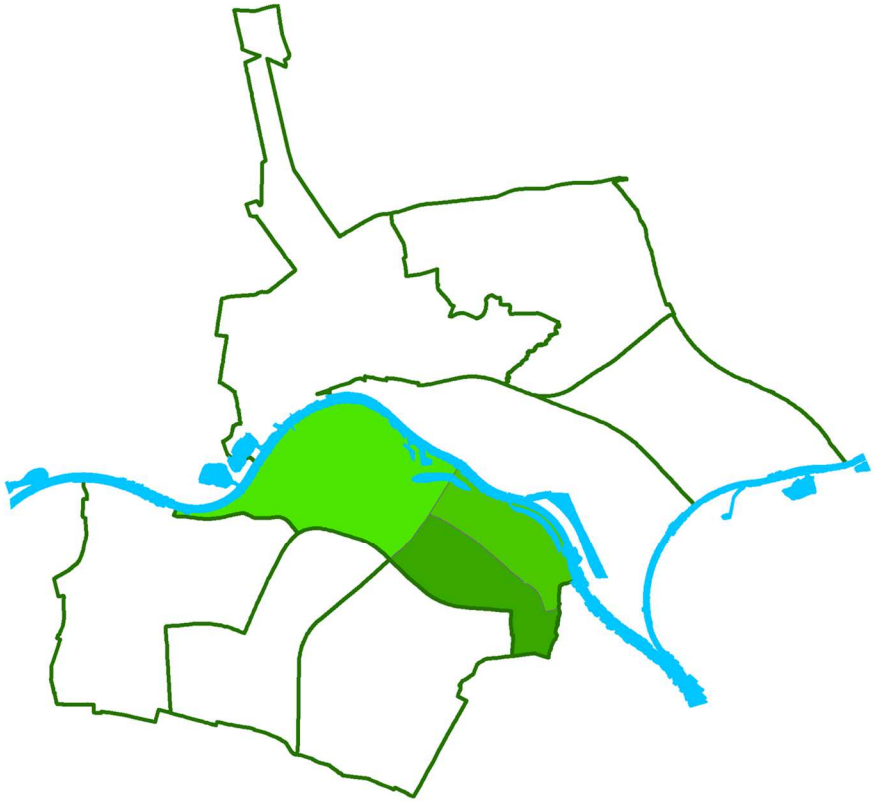

In het wijkprogramma Malburgen bevinden zich de wijken Malburgen West, Malburgen Oost/Noord, Malburgen Oost/Zuid, waaronder het Duifje en Immerloo. Een beknopte beschrijving van de wijkkenmerken per wijk is in Staat van de stad opgenomen.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Goed functionerende ontmoetingsplekken in de wijk

Om mee te kunnen doen in de samenleving en daardoor onder andere eenzaamheid te bestrijden en de onderlinge betrokkenheid in de buurt te vergroten, is het belangrijk om aantrekkelijke en laagdrempelige ontmoetingsplekken in de wijk te hebben. Inzet op dit thema vindt onder meer plaats door het creëren van nieuwe en verbeteren van bestaande (mobiele) ontmoetingsplekken.

Vergroten gevoel van sociale en fysieke veiligheid

We streven ernaar om de beleving van veiligheid in sommige delen van Malburgen te verhogen.

Meer inwoners op basisniveau Nederlandse taal

Malburgen kent relatief veel inwoners die laaggeletterd zijn en/of de Nederlandse taal niet voldoende beheersen.

Gelijke kansen voor jeugd in de wijk. Een afgestemd en integraal aanbod

De inzet is het voortzetten van de pilot jeugd Malburgen: Maatwerk leveren aan jongeren die in Malburgen opgroeien. Doelgroep is de kwetsbare groep jongeren van > 10-12 jaar. Op basis van deze pilot formuleren we de maatschappelijke opgave opnieuw. Hier worden geschikte partners bij gezocht middels een voor de gemeente Arnhem nieuwe manier van aanbesteden/subsidiëren. Ook zetten we in om Kansrijk opgroeien uit te voeren: Wijkgerichte uitvoering geven aan plan Kansrijk opgroeien.

Meer inwoners participeren

De doelstelling is het vergroten van (arbeids)participatie van inwoners.

Inwoners met dreigende financiële problemen komen eerder in beeld en worden ondersteund in de aanpak hiervan

In Malburgen leven veel inwoners die rond moeten komen van het sociaal minimum. Er zijn relatief veel inwoners met schulden. Het is belangrijk te onderzoeken hoe in de toekomst betalingsachterstanden kunnen worden voorkomen.

Preventieve gezondheid

Malburgen kent relatief veel inwoners met overgewicht en/of een ongezonde levensstijl die zich kan uiten in allerlei (fysieke) problemen. Het is belangrijk om bewoners de mogelijkheid te geven in hun directe omgeving (onder begeleiding) te sporten en te bewegen en geholpen te worden bij keuzes met betrekking tot voeding en levensstijl.

Wat hebben we gedaan

Prestatiedoelen

Vergroten gevoel van sociale en fysieke veiligheid

Winkelcentrum De Drieslag - De onderliggende projecten Vitaal, Veilig en Verzorgd lopen naast elkaar maar vormen uiteindelijk één geheel, namelijk een aantrekkelijker en veilig winkelcentrum voor de wijk. Hier zijn de ondernemers en vastgoedeigenaren een belangrijk onderdeel van.

- Veilig: er worden vanaf november 2019 straatcoaches ingezet;
- Vitaal & Verzorgd: de onderlinge samenwerking van de ondernemers is sterk verbeterd (er worden plannen voor verbetering gemaakt). Er wordt een gezamenlijke koers uitgezet voor de toekomst.

Vissenbuurt - Naast de aanpak van de sociale kant met betrekking tot leefbaarheid (welke gezien de heersende problematiek doorloopt in 2020) is er vanaf november ook gekozen voor de hardere aanpak. Onder leiding van een externe deskundige zijn meerdere gezinnen in beeld gebracht en wordt er samengewerkt met het Veiligheidshuis en de Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC).

Gelijke kansen voor jeugd in de wijk. Een afgestemd en integraal aanbod.

Voor de basisschoolleeftijd hebben we Kansrijk Opgroeien verdeeld over drie wijkdelen (West, Oost-Noord en Oost-Zuid). Samen met wijkpartners, waaronder scholen, zijn stuurgroepen gevormd die inhoud geven aan het programma Kansrijk Opgroeien. We hebben een aanzet gegeven om in 2020 tot een brede integrale visie op jeugd te komen, Kansrijk Opgroeien is onderdeel van deze visie.

Inwoners met dreigende financiële problemen komen eerder in beeld en worden ondersteund in de aanpak hiervan

We hebben Achter De Voordeur (outreachende maatschappelijke aanpak) verder voortgezet om zo vroeg mogelijk financiële problemen bij inwoners te signaleren en hen toe te leiden naar de bestaande voorzieningen (schulddienstverlening).

Meer inwoners op basisniveau Nederlandse taal

De taalcoördinator heeft het aanbod in Malburgen in kaart gebracht. De verschillende aanbieders zijn met elkaar verbonden zodat bewoners naar het juiste aanbod geleid kunnen worden. Er is een pilot gestart om NT1-ers in beeld te krijgen. Verder is er gewerkt aan een communicatiecampagne die in 2020 verder vorm krijgt (dit komt voort uit de stedelijke aanpak).

Goed functionerende ontmoetingsplekken in de wijk

Veerpolderstraat: er is een collegebesluit genomen in september 2019 voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek naar mogelijkheden van sociaal-maatschappelijke vastgoedontwikkeling op locatie Veerpolderstraat 126-128. De voorbereidingen en start hebben in het laatste kwartaal 2019 plaatsgevonden. Dit onderzoek loopt door in 2020, tot uiterlijk 1 oktober 2020.

Huis vóór de Wijk: Het Huis vóór de Wijk heeft sinds oktober een eigen stichting en het beheer is door 15 vrijwilligers ingevuld van maandagmorgen 9.00 uur t/m zondagavond 23.00 uur. Deze vrijwilligers komen uit de wijk. Daarnaast zijn de verbouwplannen gereed en wordt er hard gewerkt aan de financiering hiervan. Voor wat betreft de invulling/bezetting van de activiteiten en professionals krijgt dit steeds meer vorm. Dit wordt ondersteund met een website (bijvoorbeeld ruimtes reserveren, welke activiteiten vinden er plaats). Verdere doorontwikkeling vindt plaats in 2020.

Meer inwoners participeren

In Immerloo voeren de woningcorporaties een project uit waarin mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt worden gestimuleerd om aan het werk te gaan en mee te werken aan de onderhoudswerkzaamheden aan de flats. Hierin vindt een samenwerking plaats met Werk & Inkomen. Dit geldt ook voor een nieuw participatieproject in Huis voor de Wijk op het gebied van schoonmaak, gastheer-/gastvrouwschap en beheer. Dit ligt op koers.
Verdere samenwerking met de (nieuwe) gebiedsteams van Werk & Inkomen moet in 2020 verder van de grond komen.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-36.009	-36.561	-33.067	-32.341	726
Baten	4.435	4.511	3.906	3.802	-104
Saldo lasten en baten	**-31.573**	**-32.050**	**-29.161**	**-28.539**	**622**
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	305	305
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**0**	**0**	**0**	**305**	**305**
Gerealiseerd resultaat	**-31.573**	**-32.050**	**-29.161**	**-28.234**	**927**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		726	V		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	1.237	V	I	AR
Afwijkingen m.b.t. budgetten Sociale wijkteams	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	-838	N	I	AR
Overige afwijkingen budgetten team Leefomgeving	Overige, waaronder correctie interne doorbelasting	69	V	I	AR
Onderwijshuisvesting	Gebruikersbeheer MFC De Spil en Malburgen.	258	V	I	BR
Baten		104	V		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	-43	N	I	AR
Afwijkingen m.b.t. budgetten Sociale wijkteams	Zie de toelichting bij Wijken centraal.	144	V	I	AR
Overige afwijkingen budgetten team Leefomgeving	Overige, waaronder correctie interne doorbelasting	3	V	I	AR

Schuytgraaf, Elderveld

In het wijkprogramma Schuytgraaf/Elderveld bevinden zich de wijken Schuytgraaf en Elderveld. Een beknopte beschrijving van de wijkkenmerken per wijk is in Staat van de stad opgenomen.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Multifunctionele ontmoetingsfuncties

Ter bevordering van de sociale cohesie zijn ontmoetingsfuncties van belang in het gebied. (Vrijwilligers)organisaties in de wijk Schuytgraaf hebben behoefte aan multifunctionele, betaalbare plekken voor diverse doeleinden en doelgroepen. In de wijk Elderveld ondersteunen we tijdelijk bestaande partijen die moeite hebben om goed samen te werken.

Veilige en prettige openbare ruimte

Op een aantal plekken in het gebied wordt de verkeersveiligheid als slecht ervaren. In overleg met bewoners en samenwerkingspartners zetten we - wanneer nodig - verkeerskundige aanpassingen in (oversteek singels/ hoofdwegen, winkelcentra en scholen). Tevens hebben we aandacht voor openbare ruimte Station Zuid: in samenwerking met bewoners en partners wordt een integrale aanpak georganiseerd om veiligheid en leefbaarheid in dit gebied te waarborgen. Specifiek in Elderveld wordt aandacht gevraagd voor woninginbraken en loslopende honden.

Minder problematische schulden en echtscheidingen

Bij het Sociale wijkteam en sociale partners in Schuytgraaf zijn veel nadelige gevolgen van vechtscheidingen en schulden bekend. Bijkomend aandachtspunt zijn de jeugdigen die hierdoor in de problemen komen. Specifiek voor Schuytgraaf starten we met het programma de '3 O's (ontmoeten, opgroeien en opvoeden)'. Doorontwikkeling van kinderwijk naar jongeren- /ouderenwijk verdient aandacht. In het gebied zetten we preventief in om jongeren te begeleiden.

Ouderen wonen prettig in hun buurt

We zetten in op een (preventieve) aanpak op onderwerpen als eenzaamheid, dementie en langer thuis wonen. Samen met bewoners, Sociaal wijkteam, Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en andere partners wordt de benodigde inzet hierop georganiseerd. Dit speerpunt geldt met name voor de wijk Elderveld.

Wat hebben we gedaan

Prestatiedoelen

Multifunctionele ontmoetingsfuncties

MFC Schuytgraaf De Salamander is niet langer een Multifunctioneel Centrum (MFC) voor bewonersontmoeting, maar is een school geworden. MFC De Omnibus zit volledig vol. Hier is geen ruimte beschikbaar. De Buitenplaats geeft wat mogelijkheden. De Huiskamer is met de komst van een nieuwe exploitant van een maatschappelijke naar meer commerciële doelstelling (met de daarbij behorende prijsverhoging) gegaan. We krijgen met grote regelmaat vragen om extra ontmoetingsruimte maar ook vragen van bijvoorbeeld een praktijk voor logopedie/fysiotherapie dat er geen enkele ruimte beschikbaar is in Schuytgraaf.

Wijkcentrum Elderveld heeft een herprogrammering ondergaan en is nu beter toegankelijk voor professionals en bewoners. Er is vanuit Rozet een kleine bibliotheek ingericht. Werk & Inkomen, politie en het Sociaal wijkteam houden er spreekuren. Met behulp van opbouwwerk is de ontmoetingsfunctie voor bewoners verder opgepakt en uitgewerkt.

Veilige en prettige openbare ruimte

In Schuytgraaf worden de wensen op het gebied van de openbare ruimte voor een groot deel meegenomen in de bouwontwikkelingen die er plaats vinden. Wel krijgen we vragen over aanleg van meer speelvoorzieningen. Een aantal vragen om betere/ meer speelvoorzieningen zijn gehonoreerd. Daarnaast is de openbare ruimte rondom station Arnhem-Zuid een knelpunt. Hoewel er aandacht is voor het opruimen van weesfietsen is nog meer nodig om op het onderhoudsniveau A te komen.

Wat betreft Elderveld krijgen we regelmatig vragen over met name de verkeersvoorzieningen. Samen met bewoners is gekeken naar en gewerkt aan oplossingen voor de plaatselijke problematiek. In de Briellehof/Kaaghof is een inwonersinitiatief gestart om met behulp van subsidie groencompensatie (zonnepanelen Rivierenland) de waterhuishouding door middel van onder andere vergroening te verbeteren.

Minder problematische schulden en echtscheidingen

In Schuytgraaf worden voor ouders met echtscheidingsproblematiek KIES-trainingen gehouden. Deze zijn gericht op begeleiding bij echtscheidingen. Er is contact gelegd met Over-Rood om zzp-ers met schuldenproblematiek te begeleiden. Gemeentebreed zijn enkele initiatieven opgestart die ook in Schuytgraaf plaatsvinden (onder andere Dullertstichting, Opr€cht, Presikhaaf University). De complete inventarisatie die nodig was op het gebied van opgroeien en opvoeden is in opdracht van team Leefomgeving door Spectrum Elan afgerond. De daaruit voortvloeiende acties zijn, waar van toepassing, opgestart.

In Elderveld hebben we in het wijkcentrum Elderveld inloopspreekuren georganiseerd door Werk & Inkomen en het Sociaal wijkteam om bewoners bij schuldenproblematiek en arbeidsparticipatie te begeleiden.

Ouderen wonen prettig in hun buurt

We hebben 3 initiatieven laten opstarten: Age Friendly Cultural City, Virtual Reality en De Tuyn. Dat laatste als pilot en in samenwerking met Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA). De pilot wordt doorgezet als stedelijke voorziening. Beide eerdergenoemde projecten vallen onder de verantwoordelijkheid van het Kunstbedrijf en zijn onvoldoende opgepakt in 2019. Dat gebeurt wel in 2020.

Ouderen kunnen overigens prima terecht bij de dagopvang van SWOA (De Gaanderij) en zijn hier ook tevreden over. Helpende handjes, een initiatief van het bewonersoverleg Elderveld, zorgt ervoor dat thuiswonende ouderen geholpen worden bij klussen in huis.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-25.545	-21.920	-23.257	-25.512	-2.255
Baten	3.397	2.700	2.190	2.574	384
Saldo lasten en baten	**-22.148**	**-19.219**	**-21.067**	**-22.938**	**-1.870**
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	1.071	1.071
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**0**	**0**	**0**	**1.071**	**1.071**
Gerealiseerd resultaat	**-22.148**	**-19.219**	**-21.067**	**-21.867**	**-799**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		-2.255	N		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	550	V	I	AR
Afwijkingen m.b.t. budgetten Sociale wijkteams	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	-2.546	N	I	AR
Overige afwijkingen m.b.t. budgetten TLO	Overige. Waaronder correctie interne doorbelasting	66	V	I	AR
Onderwijshuisvesting	Gebruikersbeheer MFC (zie ook baten).	-325	N	I	BR
Baten		384	V		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	-12	N	I	AR
Afwijkingen m.b.t. budgetten Sociale wijkteams	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	100	V	I	AR
Overige afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Overige. Waaronder correctie interne doorbelasting	-17	N	I	AR
Onderwijshuisvesting	Gebruikersbeheer MFC (zie ook lasten).	313	V	I	BR

De Laar, Elden

In het wijkprogramma De Laar/Elden bevinden zich de wijken De Laar en Elden. Een beknopte beschrijving van de wijkkenmerken per wijk is in Staat van de stad opgenomen.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Bewonersparticipatie bevorderen

Het doel is om de betrokkenheid van bewoners te versterken door nieuwe vormen van bewonersparticipatie uit te proberen (experimenten). Dit is belangrijk voor het gebied om goede beslissingen te nemen over de aandachtspunten.

Bewoners doen mee

Het aandeel mensen in De Laar dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering is de laatste jaren naar verhouding sterk gestegen. Meedoen in de nabije omgeving is een stimulans voor mensen om zich te ontwikkelen. Werk & Inkomen, het Sociaal wijkteam en het team Leefomgeving werken hierop samen.

Prettige openbare ruimte

Ontmoetingsplekken, groen, spelen, afval, verlichting en veilige wegen zijn belangrijke items in het gebied. Bewonersprojecten in dit kader worden ondersteund.

Zorg voor elkaar, eenzaamheid, dementie en langer thuis wonen

We zetten in op (preventieve) aanpak op onderwerpen als eenzaamheid, dementie en langer thuis wonen. Samen met bewoners, Sociaal wijkteam, Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en andere partners wordt de benodigde (preventieve) inzet georganiseerd.
Op armoede en daarmee samenhangende jeugdproblematiek wordt samen met wijkpartners ingezet. Met als doel dat armoede geen reden meer is om niet mee te kunnen doen in de maatschappij. Hierbij wordt aangesloten bij het programma Kansrijk Opgroeien.

Wat hebben we gedaan

Prestatiedoelen

Bewonersparticipatie bevorderen

Bewonersparticipatie is belangrijk voor de sociale samenhang in het gebied. Ook biedt het programma Van Wijken Weten kansen voor bewoners om meer invloed te hebben op hun directe leefomgeving. Individuele vragen of initiatieven worden nu beter samengebracht, zodat er meer verbinding tussen bewoners ontstaat. In Elden is vorm gegeven aan een nieuw dorpsplatform en in De Laar zijn nieuwe werkgroepen opgestart. De thema's die zijn opgepakt en waar aan gewerkt wordt zijn: AED dekkend netwerk, buurtpreventie, duurzaamheid & energietransitie en kunst & cultuur. De werkgroep 'De Laar Schoon' heeft zich verder ontwikkeld.

Bewoners doen mee

Op het gebied van arbeidsparticipatie is ingezet op de pilot 'Huisbezoeken De Laar'. Er zijn een 30-tal bewoners met een participatie-uitkering (trede 3) bezocht door de werkcoach van Werk & Inkomen en de wijkcoach van het Sociaal wijkteam. Deze pilot is succesvol verlopen. Een deel is duurzaam aan het werk of is op een andere manier weer actief (onder andere ontwikkeltraject, vrijwilligerswerk). Deze werkwijze wordt daarom in 2020 verder uitgewerkt in de werkafspraken tussen Werk & Inkomen en het Sociaal wijkteam.

Prettige openbare ruimte

Een prettige openbare ruimte is belangrijk om prettig te kunnen wonen. In het gebied zijn een aantal speelplekken en groenvakken opgeknapt. De groenaannemer sluit ook meer aan bij de initiatieven van bewoners. Werkgroep De Laar Schoon heeft veel initiatieven ondernomen om de wijk schoon te houden. Steeds meer bewoners raken hierbij betrokken.

Er is een onderzoek uitgevoerd naar de gebruikersmogelijkheden van Sporthal De Laar-West. Deze plek heeft mogelijkheden om de ontmoetingsfunctie in de wijk te versterken. De positieve uitkomsten geven aanleiding om dit verder met de bewoners en gebruikers vorm te geven.

Het thema Leefbaarheid en Veiligheid is tijdens een bewonersavond besproken. De belangrijkste uitkomsten zijn: verloedering, jeugdoverlast, verkamering en verkeer. In samenwerking met bewoners wordt er gezocht naar een juiste aanpak.

Zorg voor elkaar, eenzaamheid, dementie en langer thuis wonen

Samen met bewoners en andere partners in de wijk is ingezet op de volgende sociale thema's:

- Kansrijk opgroeien - Programma van 4-12 jaar is op beide scholenlocaties uitgerold. Partijen werken samen op het vergroten van kansen voor de kinderen die in het gebied wonen en ondersteuning kunnen gebruiken omdat er thuis weinig financiële middelen zijn. De naschoolse programma's zijn gericht op persoonlijke ontwikkeling en ervaringen opdoen.
- Programma 12+ is vormgegeven vanuit het jongerencentrum Motion. Binnen dit programma is huiswerkbegeleiding een belangrijk onderdeel, maar ook hier is er aandacht voor persoonlijke ontwikkeling.
- Taal - In De Laar bleek een behoefte aan taalontwikkeling. In samenwerking met het Sociaal wijkteam is een taalgroep in De Laar opgestart. Deze wordt goed bezocht en zeer gewaardeerd.
- Elden met Elkaar - Bewoners in Elden hebben samen met de Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) het project 'Elden met Elkaar' voortgezet. Een laagdrempelige dagvoorziening in het dorpshuis waar ouderen onder begeleiding hun vaardigheden langer kunnen behouden. Ambities zoals dementievriendelijk dorp worden in het project meegenomen en zullen in 2020 verder vorm krijgen.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-17.408	-17.461	-14.946	-16.961	-2.015
Baten	1.980	1.563	1.221	1.277	56
Saldo lasten en baten	**-15.428**	**-15.898**	**-13.725**	**-15.684**	**-1.959**
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	1.149	1.149
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**0**	**0**	**0**	**1.149**	**1.149**
Gerealiseerd resultaat	**-15.428**	**-15.898**	**-13.725**	**-14.535**	**-810**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		-2.015	N		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	441	V	I	AR
Afwijkingen m.b.t. budgetten Sociale wijkteams	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	-2.774	N	I	AR
Overige afwijkingen budgetten team Leefomgeving	Overige.	318	V	I	AR
Baten		56	V		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	-15	N	I	AR
Afwijkingen m.b.t. budgetten Sociale wijkteams	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	80	V	I	AR
Overige afwijkingen budgetten team Leefomgeving	Overige.	-9	N	I	AR

Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg

In het wijkprogramma RKV bevinden zich de wijken Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg/Holthuizen. Een beknopte beschrijving van de wijkkenmerken per wijk is in Staat van de stad opgenomen.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Bewegen en ontmoeten in de wijk stimuleren

Het streven is aantrekkelijke en makkelijk te gebruiken beweeg- en ontmoetingsplekken voor alle bewoners.

Duurzame wijk stimuleren

In het gebied Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg is er veel aandacht voor duurzaamheid. Er wordt ingezet op het verminderen van hittestress (onder andere door vergroening). Daarnaast geven we voorlichting over (kostenbesparende) duurzame maatregelen.

Meer inwoners participeren

We stimuleren en initiëren projecten in de wijk, in nauwe samenwerking met bewoners en partners in de wijk, met als doel dat meer bewoners kunnen meedoen en hun sociaal netwerk kunnen vergroten.

Veiligheid in de wijk vergroten

Veiligheid is een onderwerp dat zowel fysiek als sociaal speelt. Voorlichting van bewoners en aanpassingen in de openbare ruimte vergroten de veiligheid en versterken het gevoel van veiligheid. Met signalen van het Sociaal wijkteam realiseren we voorliggende voorzieningen.

Wat hebben we gedaan

Prestatiedoelen

Bewegen en ontmoeten in de wijk stimuleren

In 2019 is er veel gedaan op het gebied van bewegen en ontmoeten. In alle wijken zijn daarbij diverse fysieke, maar ook programmatische zaken gerealiseerd. Er zijn twee speeltuinen gerealiseerd in Kronenburg, en één in Vredenburg. Daarnaast is in Vredenburg gestart met een programma om kinderen te stimuleren om samen en buiten te spelen. Dit programma wordt in samenwerking met het Sportbedrijf Arnhem gerealiseerd en wordt in 2020 uitgerold naar Rijkerswoerd en Kronenburg.
In Rijkerswoerd worden er gesprekken gevoerd voor de realisatie van een pumptrack/skatebaan. Dit naast de ontwikkelingen rondom Sportcentrum Rijkerswoerd.

In Kronenburg worden de mogelijkheden om te ontmoeten onderzocht. In 2020 hopen we hier concreet invulling aan te geven.
Ontmoetingsplekken in de wijken Rijkerswoerd en Kronenburg hebben in 2019 veel aandacht gekregen. Hiermee gaan we in 2020 verder.

Duurzame wijk stimuleren

In 2019 hebben wij LIJN2030 ingezet in de wijk. LIJN2030 is een elektrisch volkswagenbusje dat op verschillende plekken in de wijk gezet wordt om zo met bewoners in gesprek te komen over wat er voor hen belangrijk is.
Naast de goede gesprekken die hier met bewoners gevoerd werden is er ook voorlichting gegeven. Hierbij worden onder andere flyers met energie bespaartips uitgedeeld en we brengen mensen in verbinding met Aanjagers voor energiescans in hun woning.
Er zijn diverse activiteiten geweest (onder andere presentaties in wijkplatforms, klimaatcafé in Rijkerswoerd, de wethouder is op verschillende plekken aanwezig geweest) om dit onderwerp bij bewoners onder de aandacht te brengen.
In Rijkerswoerd is door bewoners - met ondersteuning van de gemeente - een klimaatcafé georganiseerd om kansen voor energietransitie en klimaatadaptatie samen op te pakken.

Meer inwoners participeren

Het aantal bewonersinitiatieven zien wij stijgen. Bewonersinitiatieven vergroten de sociale samenhang en betrokkenheid in de wijk. Daarom bieden wij daar waar nodig ondersteuning in de vorm van budget en verbindingen leggen met partners in de wijk. Wij denken dat de slagingskans van wijkinitiatieven het grootst is als het initiatief bij de bewoners ligt. Daar waar bewoners niet zelf met de initiatieven komen, maar er wel behoefte gezien wordt, hebben we dit aangejaagd door onder andere een opbouwwerker in te zetten of zelf met bewoners in gesprek te gaan. Wij zien ook dat ons vrijwilligersbestand daardoor gegroeid is.

In 2019 zijn acties uitgezet/voortgezet ter stimulering van de werkgelegenheid. Hierbij valt te denken aan de Stadslandbouw in Rijkerswoerd, langdurig werklozen zijn uitgenodigd voor een gesprek met Sociale wijkteams, Werk & Inkomen en UWV.

Veiligheid in de wijk vergroten

- Op het gebied van veiligheid in de wijken zien we een lichte afname van het aantal onveilige plekken. Hierin zetten we, in samenwerking met partners, in de wijk stappen.
- Na een derde vandalistische actie is de jongerenontmoetingsplek (JOP) in Rijkerswoerd verwijderd. Er wordt nagedacht over een alternatief.
- Er zijn op diverse plaatsen tijdelijk matrixborden geplaatst om bestuurders te attenderen op hun rijgedrag. De politie heeft ook flitsacties uitgevoerd.
- Bij het sportcentrum Rijkerswoerd was sprake van een onveilige situatie door gebrek aan parkeerplaatsen. Daarom zijn extra parkeerplaatsen aan de achterzijde gerealiseerd zodat deze auto's de wijk niet meer in gaan. Bij de Lea Dasberg school is een onveilige situatie voor fietsers en brommers aangepast waardoor deze veiliger is.
- De enquête rondom de Rijnlandflat is uitgevoerd. In 2020 gaan we verder met de uitkomsten van het onderzoek.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-26.835	-27.454	-22.250	-26.014	-3.764
Baten	2.217	2.100	1.143	1.348	205
Saldo lasten en baten	**-24.618**	**-25.355**	**-21.107**	**-24.666**	**-3.559**
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	1.537	1.537
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**0**	**0**	**0**	**1.537**	**1.537**
Gerealiseerd resultaat	**-24.618**	**-25.355**	**-21.107**	**-23.129**	**-2.022**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		-3.764	N		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	303	V	I	AR
Afwijkingen m.b.t. budgetten Sociale wijkteams	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	-4.124	N	I	AR
Overige afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving		57	V	I	AR
Baten		205	V		
Afwijkingen m.b.t. budgetten team leefomgeving	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	-23	N	I	AR
Afwijkingen m.b.t. budgetten Sociale wijkteams	Saldo diverse afwijkingen. Zie de toelichting bij Wijken algemeen.	112	V	I	AR
Overige afwijkingen m.b.t. budgetten team Leefomgeving		116	V	I	AR

Stad

De diverse taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is en die op stedelijk niveau plaatsvinden, zijn opgenomen in 10 stedelijke programma's:

R0 Algemeen bestuur en publieke dienstverlening

R1 Veiligheid

R2 Verkeer, vervoer en waterstaat

R3 Economie

R4 Educatie

R5 Cultuur, recreatie en sport

R6 Participatie en maatschappelijke ondersteuning

R7 Gezondheid en milieu

R8 Wonen en ruimte

R9 Financiën en bedrijfsvoering

Algemeen bestuur en publieke dienstverlening

Arnhem wil een faciliterende netwerkgemeente zijn die openstaat voor maatschappelijke initiatieven in het publieke domein, zowel vanuit de stad als vanuit de wijken. De raad en het college zijn gericht op een transparant, democratisch bestuur met de focus op de nieuwe koers voor meer wijksturing. Daarnaast werkt Arnhem samen in bestuurlijke organen in regionaal, landelijk en Europees verband. Arnhemmers kunnen rekenen op een laagdrempelige en betrouwbare publieke dienstverlening die steeds meer gericht is op digitale dienstverlening. Bij klantcontacten ligt de focus op een klantvriendelijke benadering.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Gemeenteraad

Arnhem speelt in op nieuwe ontwikkelingen in de samenleving, als netwerkgemeente die betrokkenheid van inwoners bij maatschappelijke opgaven en initiatieven vanuit de stad of de wijken in het publieke domein omarmt. Met de ingezette wijksturing heeft de raad een ferme stap gezet op weg naar een andere verhouding tussen raad, wijken en inwoners. Meebewegen met deze ontwikkeling is een belangrijke ambitie van de nieuwe raad. Om deze goed te kunnen vormgeven, versterkt de raad zijn kaderstellende rol. Mede door in te zetten op een begroting die SMART vorm gegeven is. Hierbij moet helder worden hoe de aanpak en financiële middelen welk doel beogen. De raad streeft naar een positieve, constructieve samenwerking tussen de raadsfracties onderling en tussen raad en college.

Rekenkamer

De rekenkamer beoogt de gemeenteraad te ondersteunen bij zijn controlerende taak door elk jaar enkele grotere en kleinere onderzoeken uit te voeren op basis van de vragen vanuit de raad en de politieke actualiteit.

Griffie

De griffie spant zich in voor verdere verbetering van de uitoefening van haar kerntaken om de gemeenteraad te ondersteunen in zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken en verantwoordelijkheden.

College van burgemeester en wethouders

In juni 2018 is het college van burgemeester en wethouders gestart. Er is een Coalitieakkoord 2018-2021 opgesteld. De afspraken uit dit Coalitieakkoord zijn in de MJPB 2019-2022 verwerkt. De ambitie is om de komende jaren te komen tot een andere opzet van de begroting, Arnhemmers kunnen hierdoor beter worden geïnformeerd. Het college vindt het belangrijk om een goede relatie met de raad te hebben. Het gezamenlijk verder verbeteren van de begroting is hier een voorbeeld van.

Regionale en andere bovenlokale lichamen

Arnhem streeft waar nodig en nuttig naar intensieve samenwerking in de regio. Arnhem draagt tevens bij aan versterking van de economische vitaliteit binnen het stedelijk netwerk Arnhem-Nijmegen.

Publieke dienstverlening

Arnhem blijft zich actief inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers.

Wat hebben we gedaan

Gemeenteraad

Door de vorming van een tweetal raadswerkgroepen (Burgerparticipatie en Omgevingswet) heeft de raad een impuls gegeven aan het realiseren van meer betrokkenheid van inwoners bij de maatschappelijke en fysieke opgaven en uitdagingen waarvoor de stad als geheel en de wijken in het bijzonder zich gesteld zien. De ingezette wijksturing liep eind 2019 naar het eerste moment van kwalitatieve evaluatie.

Tezamen met het college heeft de raad - met de auditcommissie als voorpost - gestalte gegeven aan de verhoging van de leesbaarheid en begrijpelijkheid van de financiële producten, met name de begroting.

Blijvende aandacht is besteed aan de politiek-bestuurlijke samenwerking tussen de fracties en tussen raad en college. Een breuk tussen de coalitiefracties ontstond kort voor het zomerreces. Deze kon succesvol worden gelijmd onder leiding van de heren Markink en Groot Wassink en mevrouw Faber.

Het vergadermodel van de raad is onderwerp geweest van monitoring. Door de agendacommissie, op voorstel van de werkgroep monitoring vergadermodel, werden enige wijzigingen in het vergadermodel aangebracht. De raad legde de regels omtrent geheimhouding vast op basis van eerdere besluiten en recente ervaringen.

Rekenkamer

In 2019 is onder andere een onderzoek afgerond naar schulddienstverlening, een onderzoek gehouden naar jeugdzorg (afronding 2020) en is een onderzoek naar 'Van wijken weten' voorbereid en opgestart. Een vooronderzoek naar De Connectie heeft geleid tot een raadsbrief.
De rekenkamer Arnhem brengt jaarlijks, voor 1 april, een jaarverslag en jaarplan uit.

Griffie

De griffie heeft de uitvoering van haar kerntaken op bestendige wijze voortgezet. Zij leverde extra inzet in de ondersteuning van de raadswerkgroepen Burgerparticipatie en Omgevingswet.

College van burgemeester en wethouders

Vorig jaar heeft het college in nauwe samenwerking met de auditcommissie en de raad de gezamenlijke ambitie opgepakt om te komen tot een andere opzet van de begroting. De leesbaarheid en toegankelijkheid zijn verbeterd en de begroting is meer SMART gemaakt (motie 17M75 d.d.6 november 2017). In dit traject zijn de aanbevelingen van de rekenkamer, op basis van haar onderzoek naar de "Navolgbaarheid van het coalitieakkoord" meegenomen. In de komende jaren worden verder stappen gezet om de begroting te verbeteren.

Het college heeft samen met de raad blijvend aandacht besteed aan een goede relatie.

Het college vindt het belangrijk om vroegtijdig met inwoners en ondernemers in de stad, in buurten en raden over beleidsvoornemens in gesprek te gaan. Een voorbeeld is dat de raadsvoorstellen zijn aangepast. Er wordt nadrukkelijk en transparant stilgestaan bij de wijze waarop de betrokkenheid van inwoners en ondernemers is vormgegeven.

Prestatiedoelen

Bestuurlijk stelsel afstemmen op wijksturing

Eén wethouder heeft de portefeuille Wijksturing en Wijkzaken. De 24 wijken zijn ingedeeld in 8 gebieden. Elk gebied heeft een verantwoordelijk wethouder.

Verdere digitalisering publieke dienstverlening

In 2019 is het archief van akten van de burgerlijke stand gedigitaliseerd. De ontsluiting van dit digitale archief voor de medewerkers moet nog wel geregeld worden. Onderzocht is of dit digitale archief ook rechtstreeks ontsloten kan worden voor de burger; dit stuit echter vooralsnog op juridische en technische bezwaren.
Verder zijn volgens plan de voorbereidingen getroffen om aanvullende diensten aan burgers en ondernemers te digitaliseren door middel van een nieuwe, fasegewijs op te leveren vakapplicatie. Hiermee worden vanaf 2020 nieuwe e-diensten beschikbaar gesteld, bijvoorbeeld voor de aangifte van overlijden. Het tempo waarin dit gerealiseerd kan worden, is mede afhankelijk van de voortgang met de doorontwikkeling van de nieuwe applicatie door de leverancier.

Positionering van Arnhem in de regionale, landelijke en grensoverschrijdende netwerken

VNG, G40: De fysieke, sociale en economische pijlers van de G40 zijn ook voor deze bestuursperiode weer bemenst met Arnhemse wethouders. Als lid/ partner van VNG en G40 nam Arnhem zowel bestuurlijk als ambtelijk deel aan diverse overleggen, themagroepen en lobbytrajecten die vanuit deze netwerken werden gevoerd.

Met het de regio Arnhem-Nijmegen werkte Arnhem samen met de regiogemeenten door aan vraagstukken op gebied van economie, wonen, mobiliteit en duurzaamheid. In december 2019 hebben de wethouders mobiliteit van de 18 regiogemeenten het regionale programma Duurzame Mobiliteit en Bereikbaarheid 2020 – 2023. Er is gewerkt aan de Voorbereiding woondeal met Rijk en provincie in verband met grote woningbouwopgave die op de regio afkomt met tevens aandacht voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in wijken. Er is gestart met de uitwerking van de Regionale Energiestrategie (RES) samen met overheden, maatschappelijke partners en burgers. De economische agenda is uitgewerkt met als thema's: toerisme, circulariteit en human capital.

In april 2019 zijn de regiogemeenten gestart met de versterking van de samenwerking in de regio Arnhem-Nijmegen. Ze werkten aan een sterkere regio, met één visie, één agenda en één gezicht naar buiten en een bijpassende werkwijze. De regiogemeenten willen meer transparante en democratisch gelegitimeerde regionale besluitvorming én meer slagkracht organiseren op inhoud. De opgaven en ambities voor de regio zijn groot en veelomvattend. Ze vragen een bovenlokale aanpak én een krachtiger besturing. Onze regio groeit door toenemende inwoneraantallen, waarbij tegelijkertijd kwalitatieve welvaartsontwikkeling achterblijft. Er is gezamenlijke inzet nodig om iedereen werk en huisvesting te kunnen bieden en ook om de regio bereikbaar te houden; de regio duurzaam, energieneutraal en circulair te maken. Een samenhangende regionale agenda die we met een grotere overtuigingskracht neerzetten moet er ook voor zorgen dat we beter samen werken met Provincie, Rijk en Europa en slimme allianties kunnen vormen met partners in de samenleving. Er wordt toegewerkt naar definitieve voorstellen in april 2020.

Bureau Brussel werkte ook in 2019 door aan de profilering van de regio in Europa. Onder meer door activiteiten tijdens de European Week of Regions and Cities. Er was een programma met regionale stakeholders en regiobestuurders, met lobbygesprekken over ICE en schone scheepvaart en eigen workshops rond de thema's mobiliteit en energieopslag. De activiteiten leverden nieuwe Europese projecten, kennis en subsidies op. Voor Arnhem startten in 2019 onder meer de EU projecten eHUBS (deelmobiliteit hubs) en HECTOR (waterstof huisvuil wagen). De regio is er in 2019 via Bureau Brussel in geslaagd om de Europese Polis Conferentie 2020 over duurzame mobiliteit naar de regio te halen.

De regio werkte samen met de provincie en de Economic Board aan de economische profilering van de regio. In 2019 is een verbinding gemaakt tussen de agenda Economic Board en de investeringsagenda Arnhem-Nijmegen.

In de Euregio werkte Arnhem door aan grensoverschrijdende samenwerking en projecten in het Euregiogebied. Vanuit Arnhem is er in 2019 bijgedragen aan de ontwikkeling van de Strategische Agenda 2020 van de Euregio. Speerpunten van deze agenda: duurzame economische ontwikkeling, Soft-skills en versterken Euregionale betrokkenheid. De agenda wordt voor de zomer van 2020 vastgesteld door de leden van de Euregio. Het 100.000+ stedennetwerk Euregio werkte dit jaar verder aan de duurzaamheidsagenda (kennisuitwisseling en projecten). De burgemeesters van de steden ontmoetten elkaar tijdens een conferentie in Duisburg met thema's schone scheepvaart, duurzame mobiliteit en waterstof.

Toegankelijke publieke dienstverlening

Alle producten en diensten die digitaal aangevraagd kunnen en mogen worden, worden digitaal aangeboden. Daarnaast kunnen minder digivaardigen ook altijd aan de balie terecht.
Medio 2019 zijn Burgerzaken en Klantenservice, in samenwerking met Communicatie, Zorgbelang en enkele taalambassadeurs, gestart met een pilot voor laaggeletterden. Telefonisten en baliemedewerkers zijn getraind in het herkennen en bespreekbaar maken van laaggeletterdheid en verwijzen in voorkomende gevallen actief door naar het Taalhuis. De pilot wordt in 2020 geëvalueerd.
Verder is in 2019 een aanvang gemaakt met het herschrijven van de uitgaande brieven van Burgerzaken naar minder ambtelijke, beter leesbare en klantgerichtere taal. Dit project wordt in 2020 voortgezet.

Toegankelijk bestuur

Het college hecht veel waarde aan de samenwerking met inwoners, raad en organisaties. Hierbij is het uitgangspunt om vroegtijdig met de raad, inwoners en partijen in gesprek te gaan. Bewoners, organisaties en ondernemers weten de teams Leefomgeving veelal te vinden. Van Wijken Weten heeft zich doorontwikkeld naar een volwassen en vertrouwde werkwijze in de Arnhemse wijken.

- Er zijn verschillende participatietrajecten rondom thema's gestart, zoals bijvoorbeeld in het kader van de Omgevingsvisie en het bomenplan. Maar ook participatie Korenkwartier en de Bakermat zijn mooie voorbeelden van participatie.
- Start raadswerkgroep en programmagroep. De programmagroep is gestart met de aanpassing van de raadsvoorstellen plus bijbehorend begeleidings- en monitoringsaanpak. Ook het proces om tot een nieuwe participatietool te komen is gestart.
- We hebben een nieuw instrument geïntroduceerd: doelgeroepsegmentatie (citisen). Met name om beter de "stille groepen" te kunnen bereiken.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GO Arnhem Nijmegen City Region
Euregio RijnWaal
Economic Board regio Arnhem-Nijmegen

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Immigratie- en naturalisatiedienst (IND);
- Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA).

In de paragraaf subsidies is een overzicht opgenomen van de partners die in 2019 een subsidie hebben ontvangen.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-12.169	-12.728	-13.309	-14.498	-1.189
Baten	4.344	3.968	4.206	4.225	19
Saldo lasten en baten	**-7.825**	**-8.760**	**-9.103**	**-10.273**	**-1.170**
Toevoegingen aan reserves	-239	0	-393	-397	-4
Onttrekkingen aan reserves	21	21	178	285	107
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-218**	**21**	**-215**	**-112**	**103**
Gerealiseerd resultaat	**-8.043**	**-8.739**	**-9.318**	**-10.385**	**-1.067**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		-1.189	N		
Wachtgeld	Bij de raming is van het slechtste scenario uitgegaan. Het aantal en de hoogte van de uitkering is lager dan verwacht.	296	V	I	AR
Pensioenuitkering	Door verlaging van de rekenrente is er een tekort van ruim €1,4 miljoen. Bijna €1,1 miljoen op de voormalig wethouders en ruim €0,3 miljoen op de wachtgelders en zittende wethouders. Daar tegenover staat een voordeel van €0,1 miljoen ten opzichte van de begroting voor de pensioenuitkeringen van gepensioneerden die niet onder de APPA vallen.	-1316	N	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties.	-169	N	I	AR
Baten		19	V		
Overige	Saldo van diverse mutaties.	19	V	I	AR

Indicatoren

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. Er zijn geen verplichte indicatoren voor dit programma. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente.

Beleidskaders

Raadsonderwerpen in 2019

- Discussienotitie Regionale Samenwerking samen steviger en sterker

Actuele beleidskaders

- Coalitieakkoord 2018-2022:
- Evaluatie van de Rekenkamer Arnhem 2015;
- nota Arnhem, stad op de kaart in internationaal perspectief/Beleidskader voor internationaal beleid tot 2020;
- MIRT Agenda stedelijk netwerk Arnhem Nijmegen.

Veiligheid

Leven in een veilige omgeving is voor iedereen belangrijk. Gemeentelijk veiligheidsbeleid is een belangrijke schakel in de verbetering van de leefbaarheid en veiligheid in Arnhem. De gemeente heeft een regierol op het terrein van de brede veiligheid: veilig ondernemen, veiligheid in de wijk, veilig uitgaan, veiligheid op straat en veilig in huis. In nauwe samenwerking met de diverse partners in veiligheid werkt de gemeente aan integrale veiligheid en aan een positievere veiligheidsbeleving van haar inwoners en bezoekers van de stad.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Crisisbeheersing en brandweer

Voorkomen is beter dan genezen. We willen natuurlijk calamiteiten en crisis voorkomen. Om dit te bereiken is het belangrijk dat bij alle activiteiten en ontwikkelingen veiligheid een logisch onderdeel is van plannen en dat veiligheid een plek heeft bij realisatie of uitvoering ervan.

Ondanks alle preventieve inspanningen kan toch een calamiteit of crisis ontstaan. Een goed georganiseerde crisisorganisatie bestrijdt de calamiteiten en crisis, en beperkt de risico's en schade voor mens en milieu zo veel mogelijk.

Veiligheid

Arnhem kent op het gebied van veiligheid uitdagingen. Het streven is om Arnhem veiliger te maken. Hierbij geven we extra aandacht aan het vergroten van (het gevoel van) veiligheid. Daarvoor zijn extra middelen beschikbaar.

De aanpak zal zich speciaal richten op de bestrijding en vermindering van ondermijning, woonoverlast, jeugdcriminaliteit, huiselijk geweld, discriminatie en mensen met verward gedrag en high impact crimes. Daarnaast zetten we de aanpak van mensenhandel voort en houdt ook de bestrijding van radicalisering de aandacht.

Bij de uitwerking en invulling van de verschillende uitvoeringsplannen is de input en betrokkenheid van de wijken belangrijk. Daarnaast zal het netwerk van partners die belangrijke bijdragen kunnen leveren aan het realiseren van resultaten verder worden uitgebreid. Bijvoorbeeld de partners in het sociaal domein om door de begeleiding van verwarde personen invulling te geven aan een sluitende aanpak.

Wat hebben we gedaan

Arnhem moet Veiliger! De ambitie is vastgelegd in de kadernota veiligheid die in februari 2019 door de gemeenteraad is aangenomen. Een stevige opgave die met de landelijke tendens van stijgende criminaliteit nog urgenter wordt.

In 2019 is hier al concreet een begin mee gemaakt door in te zetten op:
1. Wijkaanpak - In diverse wijken is door de burgemeester het gesprek gevoerd over wijkveiligheid en zijn de problemen van bewoners op het gebied van de veiligheid opgehaald en geïnventariseerd. In Malburgen, Klarendal en de Geitenkamp heeft dit inmiddels geresulteerd in een integrale projectaanpak tot op straat- en buurtniveau. In 2020 wordt verder uitvoering gegeven aan de veiligheidsthema's per wijk/gebied door onder andere de inzet van straatcoaches en het voorkomen van aanwas van jonge (drugs)criminelen.

2. Ondermijning - Ondermijnende criminaliteit schaadt de samenleving. Er is direct en met alle beschikbare bestuurlijke en strafrechtelijke middelen opgetreden. Met het intrekken van vergunningen, sluiting van (horeca)panden is een norm gesteld en een signaal afgegeven dat Arnhem geen ruimte biedt voor deze vorm van criminaliteit. Met sluiting van horecapanden op grond van de openbare orde is bijgedragen aan de aantrekkelijkheid en veiligheid in het Korenkwartier. Het opgerichte Interventieteam Ondermijning Arnhem met deelname van gemeente, politie en Regionale Informatie- en Expertise Centra (RIEC), onderzoekt en analyseert kwetsbare sectoren en locaties. Het heeft een integrale controle uitgevoerd op het bedrijventerrein Het Broek. Met de Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen is afgesproken om de veiligheid op alle bedrijventerreinen te bevorderen.
Arnhem heeft zich aangemeld voor deelname aan Citydeal, een landelijk platform voor de kennisdeling op fenomenen voor een effectieve lokale aanpak op ondermijning.

3. Radicalisering - De aandacht voor radicalisering blijft onverminderd nodig, getuige de aanhouding eind 2018 in Arnhem van personen die verdacht worden van de voorbereiding van een terroristische aanslag en de terugkeer

naar Nederland van hen die zijn afgereisd naar IS-strijdgebied en na detentie weer gaan deelnemen aan het maatschappelijk leven. In een persoonsgerichte aanpak in samenwerking met het Veiligheidshuis worden 25 personen besproken en gevolgd. De Universiteit Utrecht heeft onderzoek gedaan naar de lokale aanpak. Het evaluatieonderzoek 'Al doende leren' stelt dat Arnhem een krachtige uitgangspositie heeft van waaruit de aanpak verder versterkt kan worden. De aanbevelingen uit het rapport (a. zichtbaar maken van de lokale aanpak en b. (meer) betrekken van het onderwijs), krijgen een vervolg in de aanpak voor de komende jaren. Er is een quickscan uitgevoerd naar rechts-extremisme. De ervaring met de lokale aanpak van radicalisering uit de afgelopen jaren wordt begin 2020 breed gedeeld in een kennisbijeenkomst.

4. Evenementen - In 2019 hebben er in Arnhem weer veel evenementen plaatsgevonden zoals Koningsdag, 75-jarige herdenking Slag om Arnhem, voetbalwedstrijden van Vitesse, diverse muzikale evenementen in GelreDome en demonstraties waaronder van boeren en Koerden. Samen met de verschillende veiligheidsdiensten is ervoor gezorgd dat deze ordentelijk en veilig konden plaatsvinden.

Prestatiedoelen

Basisveiligheid op orde

Zie de toelichting bij het doel hieronder 'Veilig in stad en wijken'.

Veilig in stad en wijken

In februari 2019 is de kadernota Veiligheid 2018-2022 vastgesteld als kompas voor de lokale aanpak en prioritering. Veiligheid is het fundament voor burgers om vrij te kunnen bewegen en te ontplooien, hierdoor kunnen buurten en wijken bloeien en het geeft vertrouwen aan ondernemers.
In nauwe samenwerking met politie en het Openbaar Ministerie (OM) is ingezet op verschillende thema's en onderwerpen op het gebied van openbare orde en veiligheid. Na een jarenlange daling van het aantal misdrijven is de omvang van criminaliteit in Arnhem - evenals de landelijke tendens - gestegen. De door de raad gegeven bevoegdheid aan de burgemeester om gebruik te maken van mobiel cameratoezicht, biedt daarentegen weer een nieuwe mogelijkheid in de strijd tegen criminaliteit.

- In 2019 is geïnvesteerd in de aanpak van de wijkveiligheid. Met wijkbewoners in de diverse wijken is gesproken en zijn de veiligheidsthema's per wijk/gebied opgehaald die in 2020 e.v. in uitvoering komen. In 3 wijken is er op buurt-, straatniveau een integrale projectaanpak gestart.
- In 7 gevallen is er geacteerd op overlastgevende jeugdgroepen waarvan 2 in het Veiligheidshuis omdat er sprake was van criminaliteit.
- Er zijn integrale acties uitgevoerd, gericht op overlastgevende panden in de wijken.

Ondermijning tast direct en indirect de openbare orde aan en ontwricht de samenleving. In 2019 zijn stappen gezet om barrières op te werpen en om normerend op te treden.
- Een Interventieteam Ondermijning Arnhem is opgericht waarin acties worden voorbereid en uitgevoerd, gericht op fenomenen of locaties zoals op het bedrijventerrein Het Broek.
- Met de Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen is afgesproken om samen te werken aan de veiligheid op alle bedrijventerreinen.
- Arnhem heeft zich aangemeld voor deelname aan Citydeal, een landelijk platform voor de kennisdeling voor een effectieve aanpak op ondermijning.
- In het Horecaconcentratiegebied is handhavend opgetreden door het sluiten van panden en het intrekken van vergunningen wat bijdraagt aan het veilig uitgaan. Verder zijn er bestuursrechtelijke maatregelen getroffen waaronder het sluiten van woningen en panden in verband met het aantreffen van hennep en andere drugs.

- De lokale aanpak wordt in 2020 voortvarend doorgezet door onder andere het aanscherpen van de Bibob-beleidsregels opdat criminaliteit niet loont en om potentiële criminelen in Arnhem te weren.

Lokaal is er een rem gezet op de verkoop en het gebruik van lachgas in de horeca.

In het Veiligheidshuis wordt aan diverse casustafels een persoonsgerichte aanpak ontwikkeld om criminaliteit te stoppen en om een beter toekomstperspectief aan te bieden.

Het Rijk heeft ingestemd met deelname van Arnhem aan het landelijke experiment gesloten coffeeshopketen. De voorbereiding is gestart met bestuurlijke gesprekken met alle lokale coffeeshophouders. Komend jaar wordt dit actief opgevolgd.

Bestrijden van uitsluiting en intolerantie

Discriminatie is strafbaar. Het maakt levens kapot. Een ieder moet zich vrij kunnen voelen in Arnhem zonder zich te moeten verstoppen. In de kadernota Veiligheid is dit thema dan ook als prioriteit opgenomen. Dat heeft er toe geleid dat er in de driehoek met het OM en de politie afspraken zijn gemaakt over vervolging en over professionalisering van de aangifte. Het meldpunt discriminatie heeft een samenwerking met het Horecadeurpanel Arnhem tegen discriminatie in het horecaconcentratie gebied. Uit onderzoek naar seksuele intimidatie en seksueel grensoverschrijdend gedrag, tegenover vrouwen in de publieke ruimte in Arnhem, is gebleken dat een groot aantal vrouwen hier ervaring mee heeft. Dit wordt in 2020 vertaald in diverse interventies.

Bestrijding van radicalisering

Zie de toelichting bij het doel hieronder 'Uitvoeringsplan radicalisering'.

Realisatie uitvoeringsplan Radicalisering

Het dreigingsniveau is door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) bijgesteld naar niveau 3, wat nog altijd betekent dat een terroristische dreiging aanzienlijk is. De aanhouding in Arnhem eind 2018 van een aantal verdachten benadrukt dit. Dat maakt dat Arnhem zich blijft inzetten voor de strijd tegen radicalisering. Zo is het Uitvoeringsplan radicalisering 2019 omgezet in concrete acties eventueel met doorloop in 2020.

- Er is training verzorgd voor moeders in het omgaan met opvoedvraagstukken en vergroting van de weerbaarheid tegen radicalisering.
- Een tiental jongeren is in opleiding om als netwerkregisseur te kunnen inzetten bij hulpvragen rondom radicalisering en andere vormen van extremisme en onwenselijk gedrag.
- In het Veiligheidshuis regio Arnhem is op circa 25 personen casusoverleg en casusbegeleiding georganiseerd.
- Er is met lokale, regionale en landelijke diensten zoals de NCTV en de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) expertise gedeeld over de lokale aanpak en over individuele casussen. Regionaal deelt Arnhem de expertise met andere gemeenten.
- In opdracht van de gemeente heeft de Universiteit Utrecht onderzoek gedaan naar de lokale aanpak. Het evaluatieonderzoek 'Al doende leren' stelt dat Arnhem een krachtige uitgangspositie heeft van waaruit de aanpak verder versterkt kan worden. De aanbevelingen uit het rapport (a. zichtbaar maken van de lokale aanpak en b. (meer) betrekken van het onderwijs), krijgen een vervolg in de aanpak voor de komende jaren.
- Er is een quickscan uitgevoerd naar rechts-extremisme. Hoewel blijkt dat de zichtbare aanhang is afgenomen, is waakzaamheid en vroegsignalering van spanningen geboden. De eerste 50 professionals zijn op het gebied van rechts-extremisme voorgelicht.

Bestrijding van mensenhandel

Zie de toelichting bij het doel hieronder 'Realisatie uitvoeringsplan mensenhandel'.

Realisatie uitvoeringsplan Mensenhandel

Slachtoffers van mensenhandel zijn vaak voor de rest van hun leven getekend en getraumatiseerd. Met het landelijke programma 'samen tegen mensenhandel' wordt door Rijk, gemeenten, politie ingezet op het bestrijden van deze wrede misdaadvorm. De uitvoering in Arnhem in 2019 vindt de basis in het uitvoeringsplan mensenhandel 2017-2020.

- Er zijn binnen verschillende dienstonderdelen van de gemeente tien aandachtsfunctionarissen aangesteld om mensenhandel te signaleren en de handelingsverlegenheid weg te nemen. In een periodiek overleg worden onder leiding van de ketenregisseur mensenhandel casussen besproken en, als daar aanleiding voor is, doorgezet voor verder onderzoek en opsporing, en hulp aan slachtoffers.
- In een brede bijeenkomst van verschillende zorg- en welzijnsorganisaties en het onderwijs is gestart met het inrichten van een netwerk van externe aandachtsfunctionarissen gericht op deskundigheidsbevordering, vroegtijdige signalering en wegnemen van handelingsverlegenheid.
- Om jongeren bewust te maken van de risico's op criminele uitbuiting is op het Montessori college Arnhem een Instagramactie georganiseerd.
- Zorgcoördinatie is ingezet voor het ondersteunen en regelen van slachtofferhulp bij circa 25 personen.
- Het proces van signaleren, melden en casusbehandeling is verder aangescherpt door de ketenregisseur. Er is een signaleringsprotocol voor professionals opgesteld en met Veilig Thuis zijn afspraken gemaakt over aanmelding en advies.
- In het screeningsoverleg mensenhandel in het Veiligheidshuis zijn 25 casussen besproken waarvan er vier met voldoende indicatie voor verder onderzoek, opsporing en hulp aan het slachtoffer. In één casus heeft dat geleid tot een veroordeling.
- Voor 2020 wordt de aanpak voortgezet langs de lijn van het landelijke programma en in regionaal verband.

Aanpassing/herijking Arnhems prostitutiebeleid

Eind 2019 is nieuwe prostitutiewetgeving (Wet regulering sekswerk) in consultatie gebracht. De wens om te komen tot landelijke regulering is opgenomen in het Regeerakkoord. De ontwikkelingen worden gevolgd waarna lokale herijking van het prostitutiebeleid nodig is. Met de nieuwe wetgeving wordt ook ingezet op tegengaan van seksuele uitbuiting. Arnhem neemt deel aan het landelijk programma prostitutie onder leiding van het ministerie van Veiligheid & Justitie. In 2019 is er dertig keer door het Prostitutie Controle Team (PCT) gecontroleerd op illegale prostitutie en daarbij gehandhaafd, waaronder één keer een beëindiging van de bedrijfsvoering van een massagesalon. Bestuurlijke rapportages worden ook beoordeeld op signalen van mensenhandel. Op de vergunde seksinrichting is toezicht gehouden door PCT en handhaving.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Veiligheid- en zorgpartijen in de veiligheidsketen.

In de paragraaf subsidies is een overzicht opgenomen van de partners die in 2020 een subsidie ontvangen.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-14.092	-14.727	-14.836	-15.219	-384
Baten	1.995	1.518	1.542	1.789	248
Saldo lasten en baten	**-12.097**	**-13.209**	**-13.294**	**-13.430**	**-136**
Toevoegingen aan reserves	-224	0	-268	-179	89
Onttrekkingen aan reserves	305	200	401	745	343
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**81**	**200**	**133**	**566**	**432**
Gerealiseerd resultaat	**-12.016**	**-13.009**	**-13.161**	**-12.865**	**296**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		-384	N		
Project Lokale Aanpak Radicalisering	Kosten gemaakt voor het project Lokale Aanpak Radicalisering worden ontrokken aan de bestemmingsreserve. De middelen zijn toegekend in de decembercirculaire en worden in 2020 ingezet voor het beleidsveld.	-500	N	I	BR
Boekhoudkundige budgetneutrale aanpassing van de interne doorbelastingen	Als gevolg van het boekhoudkundig salderen van interne doorbelastingen zijn de baten en de lasten voor programma Veiligheid met € 473 duizend verlaagd, in de begroting van 2019 waren deze bedragen niet gesaldeerd. Voor 2020 zijn de interne doorbelastingen ook in de begroting gesaldeerd.	473	V	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties.	-357	N	I	AR
Baten		248	V		
Afrekening VGGM 2018	Het algemeen bestuur van VGGM heeft de jaarrekening 2018 inclusief resultaatbestemming vastgesteld. De resultaatbestemming leidt tot een incidentele uitkering aan de gemeente Arnhem van €212.000. Dit bestaat voor €74.000 voordeel op de brandweer (R01 Veiligheid).	74	V	I	AR
Bijdragen andere afdelingen	Bijdragen andere afdelingen (onder andere voor Veiligheidshuis, Programma Veiligheid). Hier staan deels extra lasten tegenover.	127	V	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties.	47	V	I	AR

Indicatoren

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente. Op de webversie van de jaarstukken zijn ook de trends van deze indicatoren voor Arnhem te zien (financien.arnhem.nl).

Indicator	Jaar	Score Arnhem	Score Nederland	Toelichting	Bron
Winkeldiefstal	2018	4,7	2,2	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.	CBS - Diefstallen
Diefstal uit woning	2018	2,5	2,5	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.	CBS - Diefstallen
Geweldsmisdrijven	2018	8,2	4,8	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling).	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Vernieling	2018	8,3	5,4	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Verwijzingen Halt	2018	106	119	Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	Bureau Halt
Jongeren met delict voor rechter	2018	1	1	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel

Beleidskaders

Raadsonderwerpen in 2019

- Kadernota veiligheid 2018-2022;
- Meerjarenbeleidsplan politie 2019-2022;
- Concept veiligheidsstrategie 2019-2022 Oost Nederland;
- Uitvoeringsplan aanpak radicalisering Arnhem 2019;
- Een evaluatie van de Arnhemse radicaliseringsaanpak;
- Beleidsregels cameratoezicht openbare ruimte;
- APV wijziging bevoegdheid inzet mobiel cameratoezicht;
- experiment gesloten coffeeshopketen.

Actuele beleidskaders

- Regionaal beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing 2020-2023.

Verkeer, vervoer en waterstaat

Arnhem is een goed bereikbare, toegankelijke, aantrekkelijke en vitale stad en wil dat blijven. Om sociale en economische bereikbaarheid te waarborgen wordt naast onderhoud ingezet op het verbeteren van de voorzieningen voor fietsers, voetgangers en OV-reizigers, het verdelen van schaarse parkeerruimte in en rond de binnenstad en de bereikbaarheid van de economische kerngebieden in de stad en de regio. De focus ligt ook op de samenhang tussen mobiliteit en milieu/duurzame energie. Een voorbeeld hiervan is de koppositie van Arnhem met de ontwikkeling van Trolley 2.0 op het gebied van elektrisch vervoer.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Mobiliteit en openbaar vervoer

De stedelijke regio Arnhem Nijmegen is de economische motor van de provincie Gelderland. De provincie heeft dan ook samen met de colleges van Arnhem en Nijmegen op 20 december 2016 een bestuursakkoord gesloten, om op een aantal kernthema's samen op te trekken.

- Verduurzaming stedelijk verkeer

De bereikbaarheid van de stad als geheel en van de binnenstad in het bijzonder is van groot belang. Het is evident dat de stad met de auto goed bereikbaar blijft en er voldoende parkeerruimte is.
Arnhem wil een groene, duurzame en gezonde stad zijn. Dat betekent naast investeren in schone energie ook verduurzaming van het stedelijk verkeer en openbaar vervoer. Een toename in het gebruik van fiets en e-fiets kan een belangrijke bijdrage leveren aan verduurzaming van Arnhem. In samenspraak met de provincie wordt de aanleg van snelfietsroutes door de stad en naar omliggende plaatsen versneld.

- Europa en Nederland goed bereikbaar

Omdat Arnhem als stad vanuit Europa en Nederland in aanzet goed bereikbaar is, is het essentieel dat er ook binnen de stad en regio optimale verbindingen zijn voor economische en maatschappelijke functies.
Daarbij wordt gezien dat de beschikbare wegcapaciteit aan zijn maximale benutting zit en speelt het openbaar vervoersysteem en het fietsnetwerk in toenemende mate een bepalende rol of Arnhem als stad voldoende intern is ontsloten en verbonden.

- Economische noodzaak interne verbindingen

Dit betreft het verbeteren van de verbinding tussen de steden Nijmegen, Arnhem en Wageningen.

- Openbaar vervoer

We willen het openbaar vervoer een impuls geven door in te zetten op hoogwaardig openbaar vervoer.

Beheer van de openbare ruimte

Om een aantrekkelijke, toegankelijke stad te blijven, is het van groot belang dat de openbare ruimte op orde en klimaatbestendig is: veilige wegen, fietspaden, trottoirs, bruggen, viaducten, goed werkende openbare verlichting en verkeersregelinstallaties. Op enkele locaties die bepalend zijn voor het imago van Arnhem (Centrum, het stationsgebied, rondom wijkwinkelcentra) wordt de openbare ruimte op een hoger niveau onderhouden. Meer inhoudelijke informatie over het ambitieniveau is te vinden in de paragraaf kapitaalgoederen.

Parkeren

Goede parkeervoorzieningen zijn randvoorwaardelijk voor de bereikbaarheid van de stad. Er wordt ingezet op:

- optimale bereikbaarheid binnenstad;
- verbeteren parkeersituatie binnenstad;
- uitbreiden digitale mogelijkheden bij parkeren;
- oplossen van parkeerproblematiek in de wijken;
- verbetering uitstraling parkeergarages.

Water

Het beheer van havens en kades is erop gericht om de positie van Arnhem als aantrekkelijke haven en aanlegplaats aan de Rijn te handhaven.

Wat hebben we gedaan

Mobiliteit

Er is een onderzoek uitgevoerd naar de bereikbaarheid van Arnhem dat, zodra alle resultaten zijn verwerkt, zal worden gebruikt om Arnhem een nog beter bereikbare en toegankelijke stad te maken. Hierbij is gekeken naar de bereikbaarheid met verschillende modaliteiten met name auto, fiets en openbaar vervoer.

Auto

Ten behoeve van de autobereikbaarheid is de pilot flitsparkeren, die op korte termijn van start gaat, opgezet. Daarnaast zijn er diverse maatregelen genomen om vindbaarheid van de parkeergarages te verbeteren en is parkeren op de markt twee keer per jaar mogelijk gemaakt.

Openbaar vervoer

De provincie Gelderland heeft het Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-Actieplan vastgesteld. Daarmee is een beleidsplan vastgesteld dat inzet op 12 HOV-corridors om de steden en de regio Arnhem-Nijmegen bereikbaar te houden. De provincie Gelderland zal deze corridors, samen met de regiogemeenten, fasegewijs nader uitwerken.

Dit jaar zijn de eerste twee Trolley 2.0 bussen opgeleverd voor testen in de dienstregeling. Met deze twee bussen zijn en worden testritten uitgevoerd naar onder andere Wageningen, Nijmegen, Dieren, Doesburg en andere plaatsen in de regio.

Fiets

De accentnota fiets is opgesteld. De fietsgarage Arnhem Centraal heeft een HBF systeem (fietstelsysteem) gekregen waarmee de benutting van de stalling verbeterd kan worden. Daarnaast is als aanzet tot verbetering van de fietsparkeervoorzieningen bij Arnhem Centraal en het stationsgebied het adviesrapport 'Fietsparkeren Arnhem Centraal, evaluatie pilot en verbetervoorstellen' opgesteld.

Parkeren

In het kader van 'Kwaliteit parkeren in stappen omhoog' is in de Uitvoeringsagenda De Arnhemse Binnenstad binnen bereik, samen met de bewoners en de ondernemers in de binnenstad, onder meer bepaald waar de kwaliteit van de parkeergarages verbeterd kan worden en op welke wijze.
Daarnaast is er gewerkt aan nieuwe parkeernormen en om, samen met de wijken, tot een aanpak van de parkeerproblematiek te komen.

Schoon rijden

Per 1 januari 2019 is, binnen de huidige milieuzone vrachtverkeer, een nieuwe categorie van kracht: diesel personenverkeer tot en met euro 3. Naast het investeren in allerlei innovaties in de stad op het gebied van laadinfrastructuur (laadpleinen en snelladers), hebben we afgelopen jaar een eerste oriëntatie gemaakt van de kansen en mogelijkheden van elektrisch deelvervoer. Ook heeft de gemeente bijgedragen aan een onderzoek naar de mogelijkheden van stadsdistributie in Arnhem.

Aantrekkelijke, toegankelijke stad

Bij het onderhoud aan de openbare ruimte (zoals veilige wegen, fietspaden en trottoirs, bruggen, viaducten, goed werkende openbare verlichting, groen en riolen) met als doel deze schoon, heel en veilig te houden wordt samen met de teams Leefomgeving steeds meer invulling gegeven aan wijksturing.
De herinrichting van (een deel van) de Apeldoornseweg is afgerond. Een andere in het oog springend onderdeel van het onderhoud aan de openbare ruimte betrof de renovatie van de tunnels op het Airborneplein.

Water

Baggeren

Het baggeren van de Defensiehaven stond gepland voor 2019. Door de PFAS-problematiek was de afzet van bagger tijdelijk niet mogelijk waardoor de werkzaamheden moesten worden uitgesteld. De werkzaamheden zullen in 2020 alsnog worden uitgevoerd.

Wateroverlast

Bij alle projecten in de openbare ruimte worden, daar waar mogelijk en financieel haalbaar, maatregelen genomen om de wateroverlast ter plekke te verminderen. In samenwerking met het Platform Arnhem Klimaatbestendig wordt gekeken naar mogelijke aansluiting bij activiteiten op aangrenzende particuliere terreinen.

Prestatiedoelen

Arnhem is met alle vervoersmiddelen een goed bereikbare en toegankelijke stad

Het college en de gemeenteraad heeft een wensenpakket neergelegd bij de provincie Gelderland voor de nieuwe concessie openbaar vervoer. Deze Arnhemse inbreng op de Programma van Eisen mede tot stand is gekomen door actieve inbreng van de wijkorganisaties.

De provincie Gelderland heeft het Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-Actieplan vastgesteld. Daarmee is een beleidsplan vastgesteld dat inzet op 12 HOV-corridors om de steden en de regio Arnhem-Nijmegen bereikbaar te houden. Het complete Arnhemse Trolley-net is één van deze corridors. De provincie Gelderland zal, samen met de regiogemeenten, fasegewijs deze corridors nader uitwerken. Deze uitwerking biedt grote kansen voor het verbeteren van de bereikbaarheid van het centrum van Arnhem.

Verbeteren parkeervoorzieningen voor fiets, auto en verminderen parkeeroverlast

Er is een evaluatie van de pilot 'elke eerste 24 uur gratis stallen in de bewaakte stalling van Arnhem Centraal' uitgevoerd. Daarnaast is ook het functioneren van het station onderzocht en zijn er verbetervoorstellen opgesteld om het fietsparkeren op Arnhem Centraal te verbeteren.

Om de parkeeroverlast te verminderen is er gewerkt aan een parkeeraanpak. Deze is nog in ontwikkeling. De aanpak beschrijft een standaard werkwijze om op wijkniveau parkeeroverlast, samen met de wijk, te kunnen aanpakken.

Flitsparkeren- Uit het oogpunt van gastvrijheid is het wenselijk om op een aantal locaties (zeer) kort te kunnen parkeren. In 2019 is, in nauwe samenwerking met Platform Binnenstad Arnhem (PBA), uitvoering gegeven aan dit onderwerp met als resultaat dat de pilot flitsparkeren binnenkort van start kan gaan.

Aantrekkelijke aanlegplaats aan de Rijn;

De afgelopen jaren zijn enkele maatregelen genomen om de Rijnkade als aanlegplaats aantrekkelijker te maken, zoals, nieuwe bestrating, walstroom en een opvallende aanduiding van 'Arnhem' op de kademuur. Deze zijn maatregelen zijn inmiddels afgerond.

Duurzame OV infrastructuur

In 2019 is veel energie ingezet op onderzoek naar mogelijkheden voor het inzetten van het Arnhemse Trolleynet voor duurzame toepassingen. Zo is er onderzoek gedaan, bij het onderstation Coehoornstraat, naar de mogelijkheden van voeding voor laadpunten voor elektrische bussen bij Arnhem Centraal. De conclusie was dat dat alleen mogelijk is, als de piekbelasting afgevangen wordt door bijvoorbeeld inzet van Trolley 2.0 bussen. Verder zijn er een aantal voorzieningen, zoals DRIS-panelen (dynamisch reizigersinformatiesysteem), betaalautomaten en Wifi-punten aangesloten op het trolley-net.

In 2019 zijn daarnaast grote stappen gezet in de ontwikkeling van het stilstaand laden van trolley 2.0 bussen. Het voordeel van deze innovatie is dat er in het hele concessiegebied op strategische plaatsen laadpunten aangelegd kunnen worden, waarmee de Arnhemse trolleybus het hele concessiegebied kan bedienen.

Openbare ruimte op afgesproken onderhoudsniveau

Het lukt grotendeels om de openbare ruimte op het afgesproken kwaliteitsniveau te onderhouden. Dit geldt niet voor het onderhoud van de wegen. Hier zijn extra middelen nodig om oplopende kosten in de toekomst te voorkomen. Hier is in de MJPB 2019-2022 deels in voorzien. Dit betekent dat het wegenonderhoud is geprogrammeerd binnen het huidige financiële kader met daarbij het streven naar het zoveel mogelijk beperken van kapitaalvernietiging.

In afwachting van het nieuwe bomenbeleid was er sprake van een bomenkapmoratorium. Dit heeft bij een aantal onderhoudsprojecten tot vertraging geleid.

Zie ook de paragraaf Kapitaalgoederen.

Bevorderen schoon rijden (bijvoorbeeld milieuzone)

Maatregel milieuzone personenverkeer - Per 1 januari 2019 is, binnen de huidige milieuzone vrachtverkeer, een nieuwe categorie van kracht: diesel personenverkeer tot en met euro 3. Met deze maatregel worden personenauto’s met dieselmotoren tot en met Euro 3 en diesel personenauto's die ouder zijn dan 1 januari 2005 binnen de huidige milieuzone vrachtverkeer geweerd. Door het weren van deze relatief vervuilende voertuigen worden de emissies van roet en NOx in de binnenstad beperkt, met als doel het verbeteren van de luchtkwaliteit en het bereiken van gezondheidswinst.

Stadsdistributie - Op initiatief van Platform Binnenstad Arnhem (PBA) en andere partijen in Arnhem, heeft de gemeente bijgedragen aan een onderzoek naar de mogelijkheden van stadsdistributie in Arnhem. Tevens is een proces gestart met provincie en Paleis van Justitie om gezamenlijk de inkoopstromen via een logistieke hub te laten lopen. Doel van de gemeente Arnhem is een zero emissie stadsdistributie voor de binnenstad in 2025.

Zie ook de toelichting bij het doel Duurzame mobiliteit bij de Veranderopgave Klimaat en Energie.

Stimuleren slimme en duurzame mobiliteit (Duurzaam bereikbaar)

Het regionale programmaplan Slim & Schoon Onderweg is (inclusief begroting en projectenboek) opgeleverd. Voor de Arnhemse projecten 'slimme wegen' en 'campusaanpak' is een projectleider aangesteld die in 2020 van start zal gaan met deze projecten.

Er zijn in 2019 meerdere intelligente verkeersregelinstallaties (iVRI's) in gebruik genomen. Daarnaast worden vanaf 2019 alle VRI's die zijn afgeschreven vervangen door iVRI's.

Er is een onderzoek uitgevoerd naar de bereikbaarheid van Arnhem dat, zodra alle resultaten zijn verwerkt, zal worden gebruikt om Arnhem nog beter duurzaam bereikbaar te maken.

Beter benutten verkeersruimte en parkeren (Bereikbaar en vindbaar)

Het uitgangspunt van de nota De Arnhemse Binnenstad binnen bereik is dat er voldoende parkeerplaatsen beschikbaar zijn, ook tijdens piekmomenten. Daarvoor is een regelmatige monitoring nodig waarbij beschikbaarheid en gebruik in kaart wordt gebracht, en eventuele verbetermaatregelen bepaald kunnen worden. De parkeermonitoring is verricht.

We hebben geïnvesteerd in samenwerking door in gesprek te gaan met Platform Binnenstad Arnhem (PBA) in de werkgroep parkeren en bereikbaarheid, waarbij we gebruik maken van de praktijkkennis en gastvrijheidsdenken van partners in de stad. In het kader van de Uitvoeringsagenda De Arnhemse Binnenstad binnen bereik zijn afspraken gemaakt over de besteding van de beschikbaar gestelde middelen aan de projecten uit de uitvoeringsagenda.

Het vernieuwde parkeerterrein Trans is geopend.

Vindbaarheid stallingen en parkeergarages vergroten (Vindbaar en gastvrij)

Er is extra aandacht gegeven aan de vindbaarheid van de Prinsenhof-garage door middel van een grote banner aan de buitenzijde en door op diverse momenten een lichtkrant in te zetten en/of via de Arnhemse Dynamische route informatiepanelen (DRIP's) naar deze garage te verwijzen.

In het kader van gastvrij parkeren is parkeren op De Markt toegestaan op zondag 15 en zondag 22 december.

In parkeergarage Centraal is de wayfinding structureel verbeterd door een beter ontwerp en begrijpelijke symbolen toe te passen voor de herkenbaarheid van gebruikers en verhoging van de gastvrijheid.

De fietsgarage Arnhem Centraal heeft een HBF-systeem (fietstelsysteem) gekregen waarmee de benutting van de stalling verbeterd kan worden. Op dit systeem wordt weergeven hoeveel vrije plekken beschikbaar zijn. Hiermee wordt zowel de dienstverlening richting bezoeker als de bedrijfsvoering verbeterd.

Er is een nieuwe voetgangersentree aan de parkeergarage Rozet toegevoegd, aan de Kleine Oord (zijde binnenstad).

Als aanzet tot verbetering van de fietsparkeervoorzieningen onder Arnhem Centraal en in het stationsgebied is het adviesrapport 'Fietsparkeren Arnhem Centraal, evaluatie pilot en verbetervoorstellen' opgesteld.

Verbeteren fietsdoorstroming en bereikbaarheid stallingen

De fietsgarage Arnhem Centraal heeft een HBF-systeem (fietstelsysteem) gekregen waarmee de benutting van de stalling verbeterd kan worden. Op dit systeem wordt weergegeven hoeveel vrije plekken beschikbaar zijn. Hiermee wordt zowel de dienstverlening richting bezoeker als de bedrijfsvoering verbeterd.

De accentnota fiets is opgesteld.

Afhandeling amendementen MJPB 2019-2022

Amendement 'Toevoeging R2 Flitsparkeren' (18A23)

Bij de behandeling van de nota Arnhem Binnenstad binnen Bereik is de motie Flitsparkeren aangenomen. We zijn bezig deze motie Flitsparkeren uit te werken in het kader van de uitvoeringsagenda Arnhemse Binnenstad binnen Bereik en daarin wordt ook dit amendement meegenomen.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GO Arnhem Nijmegen City Region

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Provincie Gelderland;
- Regio Arnhem Nijmegen;
- VNO-NCW;
- Economic Board;
- Wijkplatforms en wijkteams;
- Gecontracteerde partijen;
- Europese Unie.

In de paragraaf subsidies is een overzicht opgenomen van de partners die in 2020 een subsidie ontvangen.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-22.301	-23.227	-23.130	-23.385	-255
Baten	11.053	9.184	9.523	11.255	1.733
Saldo lasten en baten	**-11.248**	**-14.043**	**-13.608**	**-12.130**	**1.478**
Toevoegingen aan reserves	-6.992	-5.978	-7.009	-8.966	-1.957
Onttrekkingen aan reserves	7.394	6.499	9.347	8.360	-987
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**403**	**521**	**2.338**	**-606**	**-2.943**
Gerealiseerd resultaat	**-10.846**	**-13.522**	**-11.270**	**-12.735**	**-1.465**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		-255	N		
Vastgoedbeheer	Op het beheer van de remise voor de bussen aan de Rietgrachtstraat zijn de kosten over 2018 en 2019 €338.000 lager dan de ontvangen bijdrage hiervoor. Bij de OVT Arnhem Centraal staat een voordeel van €377.000 omdat de kosten voor de OZB en onderhoud lager uitvallen. Het beheer op de overige panden in dit programma levert een voordeel op van €170.000.	885	V	I	BR
Bijdrage Buitengewoon Beter aan Gele Rijders Plein	Door fasering in het project Gele Rijders Plein heeft een begrote bijdrage uit de BR Buitengewoon Beter nog niet in 2019 plaatsgevonden.	500	V	I	BR
Bereikbaarheid	Een aantal van de in 2019 opgestarte plannen worden in 2020 afgerond waardoor onttrekkingen aan de BR Bereikbaarheidsfonds niet in 2019 maar in 2020 zullen plaatsvinden.	617	V	I	BR
Havenbeheer	De exploitatie van de Arnhemse havens leidt zowel tot extra kosten als extra baten (zie baten).	-431	N	I	AR
Kabels en leidingen	KPN is begonnen met de aanleg van glasvezel in de stad Arnhem. Daarnaast zijn in 2019 door NUON twee grote ingrijpende stadsverwarmingsprojecten uitgevoerd. Als gevolg hiervan moesten honderden m2 asfalt worden opengebroken. De herstelkosten worden doorberekend aan de veroorzakers (zie baten).	-458	N	I	AR
Meerjarige projecten	Als gevolg van overloop tussen verschillende kalenderjaren is deze afwijking van administratieve aard ontstaan. De tegenhanger is te vinden bij de baten.	-710	N	I	AR
Uren beleid	Er is extra beleidscapaciteit ingezet voor de uitvoering van dit programma om de beleidsdoelstellingen te realiseren. Deze beleidscapaciteit is gedekt uit programma middelen.	-627	N	I	AR
Gladheidsbestrijding	De wisselende weersomstandigheden hebben er toe geleid dat het beschikbaar budget voor gladheidsbestrijding in 2019 is overschreden.	-227	N	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties	196	V	I	AR

Baten		1.733	V		
Havenbeheer	De exploitatie van de Arnhemse havens leidt zowel tot extra kosten als extra baten. Zie lasten.	431	V	I	AR
Kabels en Leidingen	De extra lasten veroorzaakt door grote kabels & leidingen-projecten worden doorberekend aan de veroorzakers en dit resulteert in extra opbrengsten. Zie ook lasten.	632	V	I	AR
Meerjarige projecten	Als gevolg van overloop tussen verschillende kalenderjaren is deze afwijking van administratieve aard ontstaan. De tegenhanger is te vinden bij de lasten.	710	V	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties.	-40	N	I	AR

Indicatoren

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. Er zijn geen verplichte indicatoren voor dit programma. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente.

Beleidskaders

Raadsonderwerpen in 2019

- Toekomstbeeld stedelijk OV Arnhem en Nijmegen;
- Accentnota fiets, fietsambitie Arnhem 2019-2024.

Actuele beleidskaders

- De Arnhemse Binnenstad 2015;
- Visie "Ruimte voor beleving in de Arnhemse binnenstad";
- Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-Actieplan.

Economie

Als stad en regio moet Arnhem sterk staan om de maatschappelijke opgaven goed aan te kunnen. Dat kan en wil Arnhem niet alleen doen. Bedrijven, instellingen en ook de lokale opgaven bijvoorbeeld op goede werklocaties, duurzaamheid en een goede bereikbaarheid houden zich niet aan de gemeentegrenzen. Steeds zal gedacht moeten worden vanuit allianties. Met andere overheden, in de regio, maar zeker ook met partners uit bedrijfsleven en onderwijs- en kennisinstellingen. De voedingsbodem daarvoor is goed. Voor Arnhem zijn woorden als stimuleren, faciliteren en verbinden belangrijke termen. Arnhem tracht betere verbindingen te leggen tussen grote bedrijven en lokaal MKB, tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven maar ook met de buren in Nordrhein-Westfalen, Food Valley en Health Valley. Op een aantal onderwerpen heeft Arnhem een voortrekkersrol, bijvoorbeeld op duurzaamheid en culturele positie.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Aantrekkelijke (centrum)stad aan de rivier/bruisende binnenstad

Hiertoe behoort een goede bereikbaarheid, voldoende parkeergelegenheid en een goede openbaar vervoersverbinding. Daarnaast wordt het winkelhart van de Arnhemse binnenstad compacter, en aan de randen is ruimte voor een nieuw programma met bredere functies. Om een aantrekkelijke centrumstad te zijn en blijven, zetten we in op de culturele eredivisie, beeldbepalende evenementen en samenwerking in de regio Arnhem-Nijmegen.

Een aantrekkelijk vestigingsklimaat

We werken aan een optimale dienstverlening voor ondernemers door het ontwikkelen van "Van bedrijven weten". Daarnaast wordt consistent ingezet op kwalitatief hoogwaardige werklocaties. Hiertoe behoort ook de inzet op acquisitie, waarbij de focus ligt op het energie-cluster.

Duurzame bedrijven

Bedrijven willen ook op het gebied van duurzaamheid hun rol pakken. We zien hen als belangrijke partner en investeren in een netwerk van bedrijven die investeren en innoveren in nieuwe duurzaamheidstechnologieën. We ondersteunen bedrijven die behoefte hebben aan advies om te komen tot de juiste investeringen om hun bedrijf en bedrijfsvoering te verduurzamen. De aanwezigheid van bedrijven en infrastructuur op het gebied van duurzame innovaties biedt Arnhem de kans zich hierop sterk te profileren, zowel nationaal als internationaal.

Behoud en groei van passende werkgelegenheid

We stimuleren en faciliteren het bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen om samen een passend onderwijs-aanbod te bieden dat aansluit bij de arbeidsmarkt in de regio.

Positioneren van Arnhem en de regio

Door de juiste allianties te smeden, wordt Arnhem beter op de kaart gezet als aantrekkelijk stad om te ondernemen en te werken.

Wat hebben we gedaan

Aantrekken van bezoekers, bewoners, bedrijven en bollebozen door inzet op toerisme en marketing

De sturing en uitvoering van citymarketing is verzelfstandigd. De stichting Made in Arnhem is opgericht en er is een structurele subsidie beschikbaar. De stichting heeft gewerkt aan de professionalisering (statuten, inrichten uitvoeringswerkorganisatie en vaststellen uitvoeringsagenda) en verschillende activiteiten: Time to Momo is gelanceerd, de schutting bij het station is beschilderd in het kader van 75 jaar slag om Arnhem en er is een Merkenbureau opgericht dat aan de slag is gegaan met het ontwikkelen van een beeldmerk Arnhem. Ook zijn we genoemd in de Lonely Planet (Best in Travel) en The Guardian.

De kernwaarden van Arnhem hebben het afgelopen jaar een ontwikkeling doorgemaakt. Uit gesprekken met stakeholders in de stad bleek ‘ondernemend’ onvoldoende weer te geven waar de stad voor staat. De term ‘vrijheid’ resoneerde beter. Vrijheid is nodig om ondernemend te kunnen zijn en staat voor de ruimte die je ervaart en de historie van Arnhem. De kernwaarden van Arnhem zijn daarmee in transitie.

Met Arnhem Studiestad is opnieuw ingezet op het aantrekken van studenten naar Arnhem, door onder andere een succesvolle gezamenlijke introdag en sport- en cultuurevenementen voor studenten te organiseren en door nóg beter het verhaal te vertellen van de unieke kwaliteiten die Arnhem als studiestad te bieden heeft.

In 2019 is verder gewerkt aan de samenwerking op de Veluwe. Arnhem heeft als onderdeel van de Veluwezoom gewerkt aan de (bestuurlijke) positionering van de regio ten opzichte van de Veluwe. Het verhaal van de Veluwezoom krijgt lading in samenwerking met de VeluweAlliantie en Gelders Arcadië. In 2019 is ook opdracht gegeven aan het Veluwse routebureau om de wandelpaden te inventariseren, met als doel in 2020 een gezamenlijk wandelroutenetwerk op te zetten. Ook participeert Arnhem in de VeluweAlliantie (gezonde en aantrekkelijke Veluwe) en in thema's zoals de recreatieve infrastructuur en een ecologische en recreatieve zonering van de regio. Daarnaast voert Arnhem het penvoerderschap van Veluwe Remembers uit. Dit is een regioprogramma van het provinciale Gelderland Herdenkt. Met Veluwe Remembers wordt een programma van projecten en activiteiten opgebouwd waarmee enerzijds de vrijheid wordt herdacht en gevierd en anderzijds wordt gepoogd duurzame, educatieve of toeristische effecten te realiseren.

Een bereikbare vitale economie

Vanuit Vitale Economie wordt samen met het onderdeel Mobiliteit (R2) gewerkt aan een goed bereikbare stad voor inwoner, bezoeker en werknemer.
Rond dit thema wordt onder andere gewerkt aan een goede OV-verbinding met werklocaties, waaronder het verbeteren van de busverbinding op de Westervoortsedijk. Maar ook de lobby van de ICE en de wensen rond OV-verbindingen in de HOV-concessie.

Ruimte met kwaliteit maken voor bedrijven

Om voldoende en kwalitatief aanbod van werklocaties na te streven wordt in de regio samengewerkt rond het Regionaal Programma Werklocaties (RPW). Voor het RPW heeft in 2019 een monitoring plaatsgevonden die aangeeft dat vraag en aanbod dichter bij elkaar zijn gekomen, maar deze maakt ook inzichtelijk dat zich in de regio nieuwe opgaven voordoen rond vraag en aanbod van kwalitatieve werklocaties. In 2020 zal daarom een herijking plaatsvinden.
In 2019 is het onderzoek "Huisvesting Culturele en Creatieve sector Arnhem" uitgevoerd. Het rapport laat zien dat de creatieve industrie groeit en geeft aan dat de vraag naar ruimte groter is dan het huidige aanbod. Daar waar mogelijk proberen we bij initiatieven in de stad specifiek ruimte te creëren voor creatief ondernemerschap.

Het college heeft een Visie voor de Nieuwe Haven aangenomen die de koers bepaalt voor de toekomst van de bedrijfshaven van Arnhem.

Optimale dienstverlening aan ondernemers en partijen

Naast de stappen die gezet zijn in het optimaliseren van de ondernemersdienstverlening met Van Bedrijven Weten, is het accountmanagement uitgevoerd door middel van bedrijfsbezoeken, het oppakken van ondernemersvraagstukken en afstemming en aanwezigheid/organisatie bij ondernemersnetwerken (onder andere Arnhem Bedrijft, Directeuren Netwerk Arnhem). Tijdens de Dag van de Ondernemer zijn de ondernemers door de gemeente uitgenodigd voor een ontbijtsessie als blijk van dank voor hun bijdrage aan de (economische) ontwikkeling van de stad. Hierbij stond het thema 'netwerken' centraal; een goede samenwerking tussen ondernemers onderling en met de gemeente als partner versterkt onze economische positie.

Als onderdeel van de pro-actieve acquisitie-inspanningen is te melden dat samen met de Duits Nederlandse Business Club een hospitality event georganiseerd is, waarin Duitse bedrijven in de duurzame mobiliteit kennis gemaakt hebben met Arnhem als Hotspot Energy. Een ander resultaat van de inspanningen is dat er nieuwe bedrijven gevestigd zijn in Arnhem, waaronder Bergman Clinics, Klant Contact Services en Bevaplast.

Er is het afgelopen jaar gewerkt aan een sterke verbinding tussen de werkzaamheden Economic Board en de investeringsagenda Arnhem-Nijmegen-Provincie. We werken aan het genereren van nieuwe partnerschappen en samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen en willen zo ook meer investeringsgeld samenbrengen. Met het Portefeuillehoudersoverleg Economische Zaken hebben we in regionaal verband samengewerkt aan de strategische ontwikkeling van de regionale economie en duurzaamheidsopgaven. Er zijn daarvoor drie regionale ambities in beeld: a. profilering, vitale binnensteden, vrijetijdseconomie; b. arbeidsmarkt en werkgelegenheid; en c. circulair en duurzaam.
Voor overige ontwikkelingen met betrekking tot de positionering van Arnhem in externe netwerken verwijzen we naar programma R0 Algemeen bestuur en publieke dienstverlening.

Er is in 2019 een start gemaakt met een onderzoek naar het versterken van het startersklimaat in Arnhem, met als doel inzicht te verkrijgen in het aanbod voor starters en de vragen die zij hebben. Daarbij is inzichtelijk gemaakt wat ontbreekt binnen dit klimaat en welk programma opgesteld kan worden om de Arnhemse starters

beter te faciliteren. In 2020 start een pilot van een jaar om een startersprogramma online en offline te introduceren, in samenwerking met marktpartijen, onderwijs en de gemeente.

Om de lokale inkoop te bevorderen is onder andere een ondernemersbijeenkomst georganiseerd om inzicht te krijgen in maatregelen en acties die daaraan bijdragen.

Prestatiedoelen

Resultaat actieve acquisitie (inter)nationale bedrijven en kennisinstellingen

De acquisitie-inspanningen, mede in samenwerking met de provincie en OostNL, zijn in 2019 gecontinueerd. De energy sector is daarin een focusgebied en op basis van een K+V advies is de acquisitie verder toegespitst op specifieke energy-bedrijven.

Transformatie binnenstad tot aantrekkelijke, compacte stad

- Het winkelhart moet compact zijn en daar hebben we samen met het Platform Binnenstad Arnhem aan gewerkt (onder andere de ontwikkeling van een nieuw bestemmingsplan voor de Binnenstad).
- De vraag naar kantoren neemt weer toe en daarom hebben we in de binnenstad op een aantal locaties meegewerkt aan de transformatie van retail naar kantoren (onder andere het oude V&D-pand in Musiskwartier). De Retail leegstand is daarmee gedaald van ongeveer 10% naar 7 à 8%.
- Verkiezing Meest Gastvrije Straat als onderdeel van het driejarige programma Gastvrijheid in de binnenstad.
- Er zijn nieuwe functies en horecaconcepten toegevoegd (onder andere Leisureconcepten, Bastion Hotel). Het aantal wekelijkse bezoekers is daarmee verder gestegen naar 347.000.
- Er wordt doorgepakt in het Korenkwartier om het horecagebied weer aantrekkelijker te maken voor bezoekers en ondernemers.
- Aan de randen van de binnenstad is ruimte voor nieuw programma, zoals andere vormen van bedrijvigheid, wonen, en combinaties van wonen en werken. Denk aan Coehoorn, Coberco en de plannen met de Rijnkade.
- De ontwikkelingen in de Zuidelijke Binnenstad naderen hun voltooiing (denk aan de vergroening van Het Gele Rijdersplein en het uitgeven van de Tender Nieuwstraat), waardoor er weer ruimte ontstaat voor nieuwe ontwikkeling, zoals rondom het Bestuurskwartier en de Blauwe Golven.
- De Arnhemse culturele positie wordt behouden door duurzame versterking van de ketens (025), samenwerking in de Lauwersgracht Alliantie, versteviging van (beeldbepalende) evenementen en de bouw van Museum Arnhem.
- Daarnaast verkennen we samen met de Stichting Arnhemse Warenmarkten de mogelijkheden van verplaatsing van de warenmarkt en wordt stevig ingezet op versterking van de bereikbaarheid van de binnenstad, is de iconische Eusebius uit de steigers, zijn er weesfietsen verwijderd in de binnenstad en watertappunten toegevoegd. Zie voor andere concrete voorbeelden ook R2 Verkeer en Vervoer, R3 Economie, R5 Cultuur, Recreatie en Sport en R8 Wonen en Ruimte.

Succesvolle evenementen met (inter)nationale uitstraling die Arnhem op de kaart zetten

- In 2019 konden bezoekers en inwoners genieten van een breed palet aan evenementen. Van kleinschalige voorstellingen zoals Cirque de la Liberté en de jaarlijkse carnavalsoptocht tot het sterk ontwikkelende Framed Festival op Papendal: de spannende combinatie van de World Cup BMX en een urban sports en culture festival. In de aanloop naar het WK BMX in 2021 maakt het festival een grote ontwikkeling door. Sterke vaste waarden op de Arnhemse evenementenkalender zijn fdfa (fashion en design festival Arnhem) en Innovate, de Sonsbeek Theater Avenue, het Sprookjesfestival en Winter Arnhem.
- In 2019 hebben we een zeer verdienstelijke poging gedaan het Eurovisie Songfestival naar GelreDome en de Arnhemse binnenstad te krijgen. Dat is uiteindelijk niet gelukt, maar de poging heeft ons wel veel opgeleverd: veel (nationale) publiciteit en een sterkere band tussen verschillende Arnhemse en regionale partijen.
- September 2019 stonden Arnhem en de regio volop in het teken van 75 jaar slag om Arnhem. De betrokkenheid van inwoners, ondernemers en organisaties uit onze stad was nog nooit zo groot. Met een gedenkwaardige herdenking en een spectaculaire Bridge to Liberation en tal van andere evenementen zoals de jaarlijkse Bridge to Bridge-loop, het videomapping project Arnhem Lights en de locatievoorstelling Evacué was er een programma om trots op te zijn.
- De evenementenvisie wordt verder uitgevoerd. De subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals heeft in 2019 een actualisatieslag doorgemaakt, zodat zij nog beter aansluit op trends en ontwikkelingen.
- Met GelreDome en Papendal wordt intensief samengewerkt om een beter evenementenaanbod voor Arnhem te vormen.

Meer arbeidsaanbod voor mensen die langdurig afhankelijk zijn van een uitkering

Zie voor de toelichting het doel 'meer inclusieve werkgelegenheid in de arbeidsmarktregio Midden Gelderland' (meer passend werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt) bij de veranderopgave Doorbraak naar Werk.
Zie voor de toelichting op 'human capital stevig aandacht geven' naar de veranderopgave Vitale Economie Arnhem Nijmegen.

Voldoen aan doelen NEMIA

Zie de toelichting bij het doel Versterken Energie en milieutechnologie sector (Hot spot energy).

'Van Bedrijven Weten' verder uitwerken ten behoeve van optimale dienstverlening

Van Bedrijven Weten is verder uitgewerkt en dat heeft eind 2019 geresulteerd in een besluit van het college om in 2020 een pilot Van Bedrijven Weten te starten die bij gaat dragen aan het verder optimaliseren van de dienstverlening aan ondernemers.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Facility Point
GO Arnhem Nijmegen City Region
Euregio RijnWaal
Recreatieschap Over-Betuwe
Economic Board regio Arnhem-Nijmegen

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Economic Board regio Arnhem Nijmegen.

In de paragraaf subsidies is een overzicht opgenomen van de partners die in 2020 een subsidie ontvangen.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-6.531	-5.975	-9.235	-9.475	-240
Baten	887	947	3.902	3.689	-213
Saldo lasten en baten	**-5.644**	**-5.028**	**-5.333**	**-5.786**	**-453**
Toevoegingen aan reserves	-462	0	0	-431	-431
Onttrekkingen aan reserves	593	120	405	441	36
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**131**	**120**	**405**	**10**	**-395**
Gerealiseerd resultaat	**-5.513**	**-4.908**	**-4.928**	**-5.776**	**-848**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		-240	N		
Uren beleid	Er is extra beleidscapaciteit ingezet voor de uitvoering van dit programma om de beleidsdoelstellingen te realiseren.	-740	N	I	AR
Gelderland Herdenkt	Betreft een subsidieproject wat door loopt in 2020 (zie ook baten).	420	V	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties. Waaronder de correctie interne verrekeningen.	80	V	I	AR
Baten		-213	N		
Gelderland Herdenkt	Betreft een subsidieproject wat door loopt in 2020 (zie ook lasten).	-420	N	I	AR
RPW bijdragen Regiogemeenten	Een deel van de bijdragen voor het Regionaal Programma Werklocaties 2018 is pas in 2019 ontvangen.	79	V	I	BR
Overige	Saldo van diverse mutaties. Waaronder de correctie interne verrekeningen	128	V	I	AR

Indicatoren

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente. Op de webversie van de jaarstukken zijn ook de trends van deze indicatoren voor Arnhem te zien (financien.arnhem.nl).

Indicator	Jaar	Score Arnhem	Score Nederland	Toelichting	Bron
Demografische druk	2019	58,1	69,8	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (%).	CBS - Bevolkingsstatistiek
Banen	2018	954,3	774	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	LISA
Vestigingen	2018	144,1	145,9	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	LISA
Functiemenging	2018	58,2	52,8	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen (%).	LISA

Beleidskaders

Raadsonderwerpen in 2019

Niet van toepassing.

Actuele beleidskaders

- Economische Koers Arnhem;
- Investeringsagenda Arnhem-Nijmegen;
- Evenementenbeleid;
- Detailhandelsvisie;
- Mise-en place - de Arnhemse Horecavisie;
- Arnhem, stad op de kaart in internationaal perspectief/ Beleidskader voor internationaal beleid tot 2020;
- New Energy made in Arnhem;
- Standplaatsenbeleid.

Educatie

Onderwijs stelt Arnhemmers in staat om zich te ontwikkelen, om een plek te vinden in de maatschappij en om werk te vinden. Onderwijs speelt een belangrijke rol in het bereiken van betere kansen voor alle inwoners. Kansengelijkheid neemt toe als kinderen al op jonge leeftijd optimale kansen geboden krijgen om zich te ontwikkelen en daarbij passende ondersteuning krijgen. Stevige samenwerking is nodig met partners uit het onderwijs, ondernemers en jeugd(hulp)organisaties. In lokaal en regionaal verband.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Onderwijs is een investering in individu en in een inclusieve samenleving. Goed onderwijs stelt Arnhemmers in staat om zich te ontwikkelen, om een plek te vinden in de maatschappij en het maakt mensen wendbaar en weerbaar op de arbeidsmarkt. De hoofddoelen van onderwijs zijn:

- het verbeteren van kansengelijkheid; Arnhemmers kunnen onderwijs volgen dat bij hen past;
- een betere uitstroom van onderwijs naar een actieve en passende plek in de samenleving en op de arbeidsmarkt;
- schoolgebouwen van goede kwaliteit.

Wat hebben we gedaan

Het voorschools aanbod is breed beschikbaar in de stad. Er is ingezet op het bereiken van nog meer kinderen. Passende Kinderopvang, vanuit de inclusiegedachte is elk kind welkom op de reguliere opvang, is verder uitgebreid.

In 2019 zijn afspraken gemaakt met de schoolbesturen over de herverdeling, met ingang van 1-1-2020, van de gemeentelijke OAB-middelen (onderwijsachterstandenbeleid), aansluitend bij de nieuwe verdelingssystematiek van het Rijk.

Er is een aantal nieuwe initiatieven gestart om voortijdig schoolverlaten (VSV) te voorkomen. Deze initiatieven lopen door in 2020 en 2021. In 2020 wordt een nieuw plan VSV opgesteld (zowel lokaal als regionaal).

De verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp is in 2019 opgepakt voor het Primair (Speciaal) Onderwijs. Daarnaast is in regionaal verband gestart met de uitwerking van het convenant 'Regionale sluitende aanpak Passend onderwijs – Jeugdhulp – Jeugdgezondheidszorg' zowel voor het Primair Onderwijs als het Voortgezet Onderwijs.

Voor volwasseneneducatie is verder ingezet op het uitvoeren van de eerder uitgezette actielijnen.

Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs is in 2019 vastgesteld en vervolgens is gestart met de uitvoering.

Natuurcentrum Arnhem heeft ook in 2019 gewerkt volgens haar meerjarige opdracht (2017-2020). Met de verleende subsidie biedt NA alle basisscholen en andere geïnteresseerde Arnhemmers lessen en cursussen op het gebied van natuur- en milieueducatie, duurzaamheid, klimaatadaptatie, voedsel en gezondheid. NA exploiteert daarmee ook duurzaam (SKAL-gecertificeerd) twee educatieve en voor iedereen toegankelijke stadsboerderijen inclusief veestapel en kleinschalige teelt, ondersteunt stadsbreed buurt- en wijkinitiatieven rondom natuur en (sociale) duurzaamheid en biedt beschermde werk- en stageplekken voor vrijwilligers, studenten en mensen in een sociaal-economisch kwetsbare positie.

Prestatiedoelen

Toename aantal peuters dat deelneemt aan voorschoolse educatie

Er is in 2019 een afname van het bereik van deelname van VVE-peuters. In september 2019 is daarom een grote stedelijke pr-campagne geweest om het belang van peuteropvang onder de aandacht te brengen. Eind 2019 is het aantal aanmeldingen flink gestegen.

Meer jongeren tot 23 jaar behalen een startkwalificatie

De cijfers van 2019 zijn nog niet bekend. Landelijk is er sprake van een stijging van het aantal jongeren tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten (in 2018 en waarschijnlijk zet deze trend door in 2019).

Voor een aantal van deze jongeren blijkt het behalen van een startkwalificatie op het moment van schoolverlaten niet mogelijk: een aantal van deze jongeren vindt werk.
Onze gezamenlijke inspanningen (onderwijs - gemeente - Regionaal Bureau Leerlingzaken RBL) zijn in eerste instantie gericht op het behalen van de startkwalificatie. Daarnaast worden jongeren voor wie dit op dit moment niet mogelijk is ondersteund bij het zoeken naar een passende werkplek.

Versterken aansluiting onderwijs en zorg

In 2019 is ingezet op een betere aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp. De Sociale wijkteams en het Samenwerkingsverband Primair Onderwijs hebben een stappenplan opgesteld voor de inzet van jeugdhulp binnen het (speciaal) basisonderwijs. Het stappenplan leidt tot een integrale aanpak tussen onderwijs en jeugdhulp, afgestemd op de onderwijsbehoeften van de leerling.

Verbeteren passende leer-werktrajecten voor jongeren

Binnen het MBO is de pilot 'praktijkleren' gestart. Dit is geïnitieerd vanuit de Strategische Agenda Arbeidsmarkt - regio Midden-Gelderland 2019 - 2024.

Verhogen deelname volwassenen aan taalbevorderende activiteiten

Er zijn meer non-formele educatietrajecten ontwikkeld, de aanbieders Prago en IVIO zagen de aanmeldingen vanuit Arnhem stijgen en Rijn IJssel kon door een regionale onderbesteding uit 2018 extra trajecten aanbieden.

Schoolgebouwen van goede kwaliteit, toename duurzame en gezonde schoolgebouwen

Op 29 januari is het Jaarprogramma integraal huisvestingsplan primair onderwijs (PO) 2020 in de gemeenteraad besproken, evenals de stand van zaken onderwijshuisvesting primair onderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs (V)SO) en voortgezet onderwijs (VO). In het Jaarprogramma is de stand van zaken aangaande onderwijshuisvesting opgenomen.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Reguliere peuterspeelzalen
- Stichting PAS (subsidierelatie met prestatieafspraken);
- Aanbieders peuteropvang en VVE (via subsidieregeling).

Aanpak onderwijsachterstanden
- Stichting PAS (subsidierelatie met prestatieafspraken).

Aanpak VSV
- Gesubsidieerde partijen
- Regionaal Bureau Leerlingzaken
- Onderwijsinstellingen

Aansluiting onderwijs - jeugdhulp
- Onderwijsinstellingen
- Sociale Wijkteams
- Regionaal Bureau Leerlingzaken
- Samenwerkingsverbanden Onderwijs

Bovenwettelijk onderwijsaanbod en voorzieningen
- Natuurcentrum Arnhem (subsidierelatie met prestatieafspraken).

Volwasseneneducatie
- Het Bondgenootschap voor Geletterdheid regio Arnhem;
- ROC RijnIJssel (makelaarsfunctie);
- Bibliotheek Arnhem/Taalhuis;
- Stichting Lezen & Schrijven.

Onderwijshuisvesting
- Schoolbesturen PO, (V)SO en VO (schoolgebouwen);
- Sportbedrijf Arnhem (gymlokalen);
- Aanbieders kinderopvang (peuterspeelzalen, KDV en BSO).

In de paragraaf subsidies is een overzicht opgenomen van de partners die in 2020 een subsidie ontvangen.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-18.748	-17.457	-17.538	-18.802	-1.265
Baten	3.410	3.623	2.340	3.051	711
Saldo lasten en baten	**-15.338**	**-13.835**	**-15.198**	**-15.752**	**-554**
Toevoegingen aan reserves	-17.379	-6.879	-9.270	-9.602	-332
Onttrekkingen aan reserves	9.024	6.376	7.657	8.740	1.083
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-8.355**	**-503**	**-1.613**	**-862**	**751**
Gerealiseerd resultaat	**-23.692**	**-14.338**	**-16.810**	**-16.614**	**197**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		-1.265	N		
Onderwijsbeleid	Nadeel op loonbudget als gevolg van een hogere toedeling van de loonkosten dan stedelijk begroot. Op de wijkprogramma's is een voordeel op de loonkosten educatie.	-480	N	I	AR
Overige	Onderwijsbeleid - saldo van diverse mutaties.	-332	N	I	AR
Overige	Onderwijshuisvesting - saldo van diverse mutaties.	-91	N	I	BR
Onderwijshuisvesting	Hogere lasten tijdelijke huisvesting onderwijshuisvesting. Het negatieve saldo wordt verrekend met de BR Onderwijshuisvesting.	-362	N	I	BR
Baten		711	V		
Onderwijsbeleid	Voordeel als gevolg van gedeeltelijke terugvorderingen van subsidies van het voorgaande jaar (betreft subsidies voor Volwasseneneducatie en onderwijsachterstandenbeleid OAB).	229	V	I	AR
Overige	Onderwijsbeleid - saldo van diverse mutaties.	100	V	I	AR
Overige	Onderwijshuisvesting - saldo van diverse mutaties.	382	V	I	BR

Indicatoren

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente. Op de webversie van de jaarstukken zijn ook de trends van deze indicatoren voor Arnhem te zien (financien.arnhem.nl).

Indicator	Jaar	Score Arnhem	Score Nederland	Toelichting	Bron
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	2018	3	1,9	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat (%). De cijfers van DUO hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2017/2018".	Ingrado
Absoluut verzuim	2018	1,1	1,9	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2016/2017".	Ingrado
Relatief verzuim	2018	26	23	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2016/2017".	Ingrado

Beleidskaders

Raadsonderwerpen in 2019

Niet van toepassing.

Actuele beleidskaders

- Subsidieregeling Voorschools Aanbod Arnhem.
- Raadsvoorstel en -besluit Verzelfstandiging Natuurcentrum Arnhem
- Raadsbesluit om gemeentelijke leerplichttaken regionaal uit te voeren;
- Raadsbesluit om RMC-taken / Team VSV onder te brengen bij het RBL;
- Raadsbesluit d.d. 6 november 2017 wijziging MGR sociaal domein;
- Integraal huisvestingsplan primair onderwijs Arnhem 2017-2026.

Cultuur, recreatie en sport

Arnhem is een creatieve en levendige stad met een gevarieerd aanbod aan (top)cultuur en evenementen, sportfaciliteiten en (recreatief) groen. Creatieve innovatie krijgt in Arnhem ruim baan. Arnhem wil hierbij de identiteit en eigenheid van Arnhem versterken, zowel landelijk als regionaal. Cultuurhistorie zoals Market Garden en het Arnhemse erfgoed spelen hierbij een grote rol. Arnhem als groene stad met haar unieke ligging aan de Rijn geeft prioriteit aan speel-, sport- en ontmoetingsruimte in stadsparken, wijkparken en buurtgroen. Arnhem stimuleert sport en beweging zowel topsport als sport in de wijken. Sport- en cultuurverenigingen dragen bij aan de gezondheid en welbevinden van Arnhemmers.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Cultuur

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt inwoners met elkaar. We willen meer mensen in aanraking brengen met kunst en cultuur en dat meer mensen gaan participeren. Daarbij is aandacht voor cultuur(voorzieningen) in de wijken. Cultuur draagt bij aan de sociale samenhang en het welbevinden van mensen. Arnhem kent als culturele hoofdstad van het Oosten een bruisend cultureel klimaat met veel creatief potentieel, een stevige culturele infrastructuur en aansprekend erfgoed. Daar wordt blijvend in geïnvesteerd. De investeringen in gebouwen gaan niet ten koste van inhoudelijke programma's op het gebied van kunst en cultuur.

Belangrijk is dat kunst en cultuur niet alleen ingevlogen worden, maar ook ter plaatse worden geproduceerd. Een stad van makers kenmerkt zich door een innovatief klimaat. De culturele sector en zeker ook de creatieve industrie zijn afhankelijk van direct persoonlijk contact en van de ruimtelijke clustering van gelijksoortige bedrijvigheid: de ‘creatieve milieus’. We zorgen dat Arnhem een gunstig woon- en werkklimaat voor kunstenaars en creatieve ondernemers heeft. Steden met een creatief klimaat en een divers cultureel aanbod doen het economisch beter. Cultuur is zowel een waardevermeerderaar als ook kapitaal voor een vitale, krachtige stad en regio. Arnhem wil deze waarde en potentie uitdragen, zowel in stad en regio, als daarbuiten.

Samen met de gemeente Nijmegen, provincie Gelderland en beide cultuurnetwerken in Arnhem en Nijmegen is in 2018 gewerkt aan een kansrijk en onderscheidend regionaal cultureel profiel. Beide steden hebben een volledige culturele infrastructuur, waarin zowel de culturele top als humuslaag vitaal zijn en er is ruimte voor het middensegment. Karakteriserend is het stevig productieklimaat van Arnhem en het sterke presentatieklimaat van Nijmegen. Doel is een infrastructuur en cultuuraanbod dat beter aansluit bij de wensen en behoeften van het (potentiële) publiek. Dit profiel wordt per 1 november ingediend bij de minister van OCW en wordt betrokken bij de voorbereiding van het nieuwe landelijke cultuurbeleid vanaf 2021. Tevens dient het als basis voor verdere afstemming en afspraken met het Rijk en andere overheden. Al in 2019 en ook in 2020 wordt in de vorm van proeftuinen door overheden en instellingen op verschillende thema's en in verschillende verbanden samengewerkt.

Sport

Meer Arnhemmers gezonder en fitter is het doel. Sport en bewegen dragen bij aan de gezondheid van Arnhemmers, maar ook aan de sociale samenhang en een inclusieve samenleving. Bedrijven worden gestimuleerd om zich in te zetten voor de sport en voor gezonde werknemers.
Recente jaren laten een aantal zorgwekkende trends zien die invloed hebben op zowel de fysieke als de mentale gezondheid, zoals minder bewegen en ongezonde voeding. We willen deze trend keren door het faciliteren van een gezonde leefstijl en een gezonde leefomgeving. Een gezonde leefstijl heeft namelijk een sterk positief effect op gezondheid, individuele ontwikkeling, participatie, zelfredzaamheid en welbevinden en verminderen een eventueel sociaal isolement. Het belang van sport en cultuur om sociale samenhang, gezondheid en welbevinden in de wijken te verbeteren zal nader worden vorm gegeven. Verenigingen spelen daarbij een belangrijke rol.
Een gezonde leefomgeving ervaren mensen als prettig, nodigt uit tot gezond gedrag en de druk op de gezondheid is zo laag mogelijk. Het streven is de drempel tot bewegen zo laag mogelijk te maken, ook in de openbare ruimte. Daarnaast is het belangrijk om gezondheidsvaardigheden, waaronder sport en bewegen, zo jong mogelijk aan te leren.

Openbaar groen

Arnhem is een groene stad. Het groen is de drager van onze stad, dat moet worden gekoesterd. Groen kent veel kwaliteiten en waarden: het is verbonden met het ontstaan van de stad en het zorgt voor een leefbare en gezonde stad voor inwoners en dieren. Het bevordert biodiversiteit. Het voorkomt wateroverlast, hittestress en vervuilde lucht. In groen kunnen bewoners elkaar ontmoeten en groen nodigt inwoners uit om te recreëren en te

bewegen. Én het maakt het verblijf van onze bezoekers nog aangenamer. Groen is een belangrijke kernwaarde van Arnhem.

Het beleid is gericht op het behouden en versterken van een robuuste stedelijke hoofdgroenstructuur voor de stad en haar inwoners (het Groen-blauwe raamwerk) én ook van het wijkgroen. Gebieden die bestemd zijn als natuur en bos behouden hun bestemming.
Het groenfonds helpt het groene karakter van de stad te versterken. Het fonds wordt ingezet om de doelen uit de Groenvisie 2017 - 2035 te behalen. Het groenfonds wordt onder meer ingezet voor het herstel van landschapswaarden, het verbinden van de stedelijke hoofdgroenstructuur, meer biodiversiteit, meer groen om in te bewegen en te recreëren, het verminderen van hitteplekken en voor het verminderen van wateroverlast en de vervanging van stadslanen.

Vergroenen en participatie blijven speerpunten in samenwerking met bewoners, scholen en ondernemers in en om de stad. Voor het ondersteunen van (wijk)initiatieven gericht op het verminderen van hitteplekken en stadslandbouw is een subsidieregeling beschikbaar. In het natuurnetwerk is doorontwikkeling van het uiterwaardenpark Meinerswijk een belangrijk speerpunt.

Spelen
Kinderen moeten veilig buiten kunnen spelen. Het beleid is gericht op behoud van 10% (groene) veilige gebruiksruimte en, waar mogelijk, grote natuurlijke speel- en ontmoetingsruimten voor alle leeftijden in wijken. Vanuit het onderzoek naar bewegen in de openbare ruimte door Mulier zijn er aanbevelingen gedaan voor de speelplekken. Komend jaar wordt gewerkt aan een uitvoeringsplan.

Water
We zetten in op duurzaam beheer en onderhoud van onder andere ecozones, moerassen, sloten, paddenpoelen en fonteinen. De ambitie is om samen met de (water)partners de watergerelateerde opgaven op te lossen door zoveel mogelijk voor ruimtelijke oplossingen te kiezen waarbij het water tegelijk kan bijdragen aan een klimaatadaptieve stad. Hiernaast is onderhoud van waterbodems noodzakelijk voor Arnhem als aantrekkelijke haven-, aanleg- en vestigingsplaats aan de Rijn.

Wat hebben we gedaan

Cultuur
In 2019 zijn onder andere verschillende activiteiten uitgevoerd in het kader van de ontwikkeling van de Lauwersgracht Alliantie, Museum Arnhem en culturele versterking. Deze zijn hieronder bij de prestatiedoelen weergegeven.

Sport
Samen met verenigingen, onderwijs, bedrijven en het Sportbedrijf zijn verschillende activiteiten uitgevoerd om onze doelstelling 'Arnhemmers gezonder en fitter' te bereiken. Bij de prestatiedoelen hieronder zijn een aantal van deze activiteiten benoemd.

Arnhems groen
In 2019 is verder gewerkt aan het versterken van de Arnhemse groenstructuur. Door mee te liften met lopende projecten of vanuit het groenfonds initiatieven te starten is gewerkt aan de speerpunten uit de groenvisie:
- Herkenbare stad;
- Natuurvriendelijke stad;
- Groene en gezonde stad;
- Duurzame stad;
- Samenwerkende stad.

Concreet zijn deze doelen onder andere vertaald in optimalisering van het bermenbeheer (ten behoeve van biodiversiteit), het vergroten van het begrazingsgebied in Meinerswijk en verbeteringen aan het park Westerveld.
De herinrichting van de Apeldoornseweg is een goed voorbeeld van hoe het groen ook bij een infrastructureel project versterkt kan worden: Geen enkele boom is gekapt, de bestaande bomen hebben ondergronds en bovengronds meer ruimte gekregen en er zijn nieuwe bomen bij geplant.
De eikenprocessierups heeft zich sterk doen gelden in 2019. Om bij te dragen aan de bestrijding heeft de gemeente talloze koolmeeskastjes verstrekt onder de bevolking.
Beleidsmatig heeft 2019 in het teken gestaan van het nieuwe bomenbeleid. In nauw overleg met de stad zijn voorstellen geformuleerd voor versterking van het Arnhemse bomenbestand. Het nieuwe bomenplan is begin

2020 aan de raad voorgelegd. Versterking van het groen vindt in samenhang plaats met het klimaatadaptiever maken van Arnhem (zie hieronder).

Arnhem klimaatbestendig

In de loop van 2019 is een gemeentelijk team klimaatadaptatie opgericht dat nauw samenwerkt met externe partijen zoals Arnhem Klimaatbestendig. Het team zet onder andere in op het nemen van klimaatadaptatieve maatregelen in lopende projecten (onder andere Apeldoornseweg, rioolvernieuwing Geitenkamp) en houdt zich daarnaast bezig met subsidie-aanvragen en andere vormen van externe financiering. Het project Binnenstad Groen is na drie fasen afgesloten met het plaatsen van een kleine 300 groene elementen (boom- en plantbakken, geveltuinen en klimgroen). Van enkele grotere integrale initiatieven (Zypse Poort, Van Muijlwijkstraat, Kronenburg) is de planontwikkeling gestart. Verder is gewerkt aan een plan van aanpak klimaatadaptatie. Dit wordt voorjaar 2020 aan de raad gepresenteerd. Dat plan beschrijft op welke manier de gemeente samen met partners en bewoners Arnhem tot een klimaatbestendige stad zal ontwikkelen.

Dierenwelzijn

Vanuit de ambitie om het dierenwelzijn in Arnhem verder onder de aandacht te brengen en te verbeteren is een aantal doelen geformuleerd. In de eerste plaats willen we de dierenarts financieel toegankelijk maken voor mensen met een laag inkomen.
Daarnaast zal ingezet worden op vernieuwing van het dierentehuis.

Uitvoering visie stadslandbouw en regionaal voedsel

In 2019 zijn verschillende buurt- en schoolinitiatieven ondersteund (subsidie, meedenken) in de aanleg van schoolmoestuinen, buurt moes- en pluktuinen en andere vergroeningsprojecten. Tevens is gewerkt aan het project Transitie Landbouwgrond. We streven daarin samen met onze pachters naar een duurzaam en natuurinclusief gebruik van ruim 300 hectare landbouwgrond. We draaien mee als projectpartner in verschillende grotere projecten en onderzoeken (POP3, KCNL) gericht op duurzaam voedsel, circulaire landbouw en de korte keten.

Prestatiedoelen

Ontwikkeling Lauwersgracht Alliantie in relatie tot toekomst Stadstheater

Per brief is de raad op 12 maart 2019 geïnformeerd over de voortgang in het traject huisvesting Lauwersgrachtalliantie, waarvan de renovatie en ver(nieuw)bouw van het Stadstheater onderdeel uitmaakt. Daarbij is de rapportage 'Een huis voor iedereen, Ambitiedocument voor een eigentijdse Schouwburg voor stad & regio' meegezonden. Op basis van die rapportage heeft in 2019 vervolgonderzoek plaatsgevonden naar de haalbaarheid van mogelijke toekomstbestendige oplossingen voor huisvestingsproblematiek van de cultuurpartners. Daarbij zijn verschillende scenario's onderzocht.

Uitbreiding van Museum Arnhem op de huidige locatie

In juni is de aannemer Rots Bouw geselecteerd. Eind december is de samenwerkingsovereenkomst met de aannemer ondertekend. Start bouw is begin 2020. Verwachting is dat het vernieuwde museum begin 2022 de deuren weer opent.

Verkenning en ontwikkeling culturele versterking tussen Arnhem en Nijmegen.

In 2019 is in 025 Arnhem Nijmegen in de vorm van proeftuinen door overheden en de culturele instellingen (verenigd in Cultuur Netwerk Arnhem en Cultuur Netwerk Nijmegen) op verschillende thema's en in verschillende verbanden samengewerkt. Dit mede in de aanloop naar de nieuwe landelijke cultuurperiode 2021 - 2024. Daarnaast is een structuurvoorstel uitgewerkt om de samenwerking ook in 2020 en verder te borgen. Daarbij wordt ook gekeken naar het aanhaken bij het versterkingsproces regio Arnhem-Nijmegen.

Arnhem positioneren als culturele hoofdstad van Oost-Nederland

In 2019 is verder geïnvesteerd in een aantrekkelijk cultuuraanbod, het creatieve (makers)klimaat in de stad (zoals cultuurplatform Schakel 025), de samenwerking in de Lauwersgracht Alliantie en de cultuurregio 025 Arnhem Nijmegen.

Renovatie en ver(nieuw)bouw Stadstheater

Zie de toelichting bij bovenstaand doel 'Ontwikkeling Lauwersgracht Alliantie in relatie tot toekomst Stadstheater'.

Realisatie Sonsbeek beeldententoonstelling 2020

Er is door de stichting in 2019 een gerenommeerd curator aangesteld, in de persoon van Bonaventure Soh Bejeng Ndikung, en een interessant concept ontwikkeld waarbij nadrukkelijk de verbinding met de Veluwe wordt gezocht. De financiële haalbaarheid stond echter onder druk om ook in 2020 een gerenommeerde editie te organiseren: artistiek

van hoog niveau én nauw verbonden met de maatschappelijke actualiteit. Daarbij speelt aan de horizon een kansrijk perspectief voor zowel Sonsbeek als State of Fashion om vanaf 2021 een positie in de landelijke culturele basisinfrastructuur (BIS) te verwerven. Hiermee zouden beide evenementen, naast gemeentelijke en provinciale ondersteuning, mogelijk ook voor meerjarige rijkssubsidie in aanmerking kunnen komen. Een stevige editie van Sonsbeek is dan van belang. De gezamenlijke oplossing: de stichting heeft haar begroting met €150.000 naar beneden bijgesteld. De Arnhemse raad heeft op 15 september besloten tot een extra bijdrage van €150.000; de provincie op 9 oktober.
Nota Bene: door de coronacrisis heeft de stichting moeten besluiten Sonsbeek 2020 uit te stellen naar een nader te bepalen moment volgende jaar.

Zichtbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed

Het Arnhemse erfgoed is op verschillende momenten zichtbaar gemaakt voor het publiek:

- In Stadsblokken is een origineel deel van de Brug te Ver als monument bij de Rijnbrug opgericht. Het brugdeel is gevonden tijdens opgravingen op het Cobercoterrein en betreft de originele brug waar tijdens operatie Market Garden om werd gestreden. In de Arnhemse Monumenten Reeks (Arnhems erfgoedboek) is hieraan een deel gewijd.
- Er is een publieksboek over het Duivelshuis verschenen, voortkomend uit een stageopdracht bij Erfgoed.
- Rondom archeologie en erfgoed zijn verschillende presentaties gegeven en naast bovengenoemde publicaties zijn er meerdere archeologierapporten verschenen. Archeologisch vondstmateriaal uit Arnhem is onder andere in Ede en Apeldoorn langdurig tentoongesteld. Het archeologiedepot in Arnhem-Zuid is verschillende keren op verzoek opengesteld.
- Rondom archeologisch onderzoek zijn verschillende publieksactiviteiten georganiseerd, zoals vlogs tijdens de opgravingen aan de Broerenstraat.
- Arnhem huisvestte het landelijke congres van Conflictarcheologie, als bijdrage aan de herdenking van 75 jaar Market Garden.

Bescherming en herbestemming van cultuurhistorisch erfgoed

In 2019 hebben diverse gebouwen in de stad een nieuwe functie gekregen en hebben restauraties plaatsgevonden. Ook zijn er bij diverse monumenten duurzaamheidsmaatregelen getroffen. Projecten zijn bijvoorbeeld: herbestemming Koepelgevangenis, verduurzaming Verschuerwijk, herbestemming Walburgiskerk en restaurant Bizar Bazar in de voormalige Luthersekerk. Op het gebied van de archeologie is een deel van het Romeinse castellum als gemeentelijk monument aangewezen en zijn er diverse archeologische onderzoeken uitgevoerd in het kader van vergunningsprocedures.

Sporten in de wijk en in de openbare ruimte stimuleren

Bewegen in de openbare ruimte is opgenomen als thema in het lokale sportakkoord Arnhem. Er zijn verschillende voorzieningen aangelegd die bewegen in de openbare ruimte stimuleren. De Urban Sport Community is versterkt en is betrokken bij toekomstige plannen voor deze doelgroep in de openbare ruimte (skatevoorziening Rijkerswoerd, Rijnkade, Olympus).
Het sportbedrijf is in opdracht van de gemeente meer wijkgericht gaan werken en stemt zijn activiteiten beter af met de teams Leefomgeving, waardoor beweegactiviteiten beter aansluiten op wijkthema's (bijvoorbeeld ontmoeten, eenzaamheid, vroegtijdig schoolverlaten, kansrijk opgroeien).

Gezonde leefstijl met sport stimuleren

In 2019 zijn we gestart met het project 'Vaardig in bewegen' in samenwerking met het primair onderwijs. Doelstelling van dit project is het verbeteren van de kwantiteit en kwaliteit van het bewegingsaanbod rondom basisscholen, zodat kinderen weer 5 uur per week bewegen.
Er is in 2019 een hernieuwd convenant getekend met Vitesse Betrokken om onze samenwerking ook in de toekomst te bestendigen.
Het aantal combinatiefunctionarissen in de wijken en bij het Sportbedrijf Arnhem is uitgebreid.
Er is in 2019 begonnen aan het 'lokale sportakkoord'. In samenwerking met partijen in de stad is gekozen voor drie thema's: vaardig in bewegen, bewegen in de openbare ruimte en vitale verenigingen.

Bedrijven stimuleren zich in te zetten voor de sport

Er is een Arnhemse kopgroep geformeerd van bedrijven en andere organisaties die mee willen denken over het thema sport. Met name rondom sportevenementen is er meer georganiseerd om het bedrijfsleven actief bij de evenementen te betrekken.

Verder is gekeken naar de ondersteuning van vrijwilligers in de sport en hoe we de rol van bedrijven hierin kunnen versterken.

Moderne en 'gezonde' sportverenigingen en sportaanbieders

In 2019 hebben we een vervolg gegeven aan de voetbalaanpak. Samen met de Arnhemse voetbalfederatie, de KNVB en Sportbedrijf Arnhem. Er zijn verenigingsscans uitgevoerd door een externe partij. Deze scans geven een duidelijk beeld van de sterke en zwakke punten per vereniging. Er is een projectleider voetbal aangesteld die per wijk aan de slag gaat met deze bevindingen. Gemeente, Arnhemse Voetbal Federatie (AVF), verenigingen, NOC*NSF en bonden hebben hier allen een rol in te spelen.

Alle Arnhemmers kunnen bewegen en sporten

De ondersteuning van uniek sporten is in 2019 voortgezet en is structureel ingebed in de regiogemeenten.
Het aandeel van sport/beweegactiviteiten door middel van de Gelrepas is toegenomen, ook is het aantal aanbieders gegroeid.
Via de subsidieregeling sport zijn verschillende sportactiviteiten mogelijk gemaakt voor doelgroepen die moeilijk terecht kunnen bij het reguliere aanbod (bijvoorbeeld beweegactiviteiten voor inwoners die een beroerte hebben gehad).

Voldoende en goede binnen- en buitensportaccommodaties voor diverse doelgroepen

Aandachtspunt was de beschikbare hoeveelheid zwemwater in Arnhem. Met de bouw van het nieuwe zwembad Valkenhuizen zal dit voorzieningenniveau weer op orde zijn.
Voor de nieuwe Sporthal Middachtensingel is in 2019 het Programma van Eisen (PVE) gemaakt. Met de bouw van deze zaal wordt weer voldaan aan de onderwijsbehoefte.
Verschillende voetbalverenigingen hebben behoefte aan kunstgrasvelden, met oog op de groei van de stad zal dit de komende tijd urgenter worden.
Hockey heeft in Arnhem Noord te weinig ruimte. Gesprekken zijn gevoerd over de mogelijkheid van een 5e veld.

Ten slotte is er geconstateerd dat er in woonwijken een tekort is aan ruimte voor sportfuncties, waardoor bijvoorbeeld fitnessaanbieders vaak uitwijken naar bedrijventerreinen. Waar mogelijk wordt hier bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening mee gehouden door een percentage van de functies aan te wijzen voor sport.

Sportevenementen en bedrijfssport bevorderen

De subsidieregeling sport is volledig benut in 2019.
Er zijn in 2019 geen grote evenementen geweest (WK's of vergelijkbaar), maar wel een groot aantal lokale en regionale sportevenementen. Verder stond het jaar voornamelijk in teken van voorbereiding op de komende drie grote evenementen; het WK Volleybal, WK BMX en de European Company Games.
Er is vanaf 1 juli 2019 een projectleider WK BMX 2022 en WK Volleybal 2021 aangesteld.
Voorbereiding van de ECSG 2021 is binnen Gelrestad-verband verder opgepakt.

Actief promoten en stimuleren van de Gelrepas (amendement Actief promoten en stimuleren van de Gelrepas voor sport- en Cultuurparticipatie - 18A21)

Er zijn diverse promotieactiviteiten ondernomen, zoals een postercampagne en een videoproductie. Daarnaast is de voorbereiding gestart van een modernisering (digitalisering, automatisering en het herijken van het programma) van de huidige Gelrepas, waarbij ook de promotie veel aandacht krijgt. in de vorm van algemene promotie, maar ook in de vorm van afspraken met intermediairs waaronder het Jeugdfonds Sport en Cultuur.

Klimaatadaptieve stad

Er is in 2019 gewerkt aan een plan van aanpak voor klimaatadaptatie dat begin 2020 aan de raad wordt aangeboden. Dat plan geeft aan hoe de gemeente samen met andere partijen tot een klimaatbestendig Arnhem wil komen.
Intussen zijn in lopende projecten concrete maatregelen genomen om de klimaatbestendigheid te verbeteren en zijn voorbereidingen getroffen om klimaatadaptatie een prominente plaats in de omgevingsvisie te geven. Daarbij is de verbinding gelegd met andere opgaven zoals energietransitie, sociale vraagstukken en het bomenplan.

Groene hoofdstructuur versterken

Versterken van de groene hoofdstructuur ligt op schema volgens de uitvoeringsagenda Groenvisie 2019. Het begrazingsgebied uiterwaarden is vergroot; de hoogwaterplek voor dieren in de uiterwaarden wordt later gerealiseerd. Park Westerveld is verbeterd.

Gebieden die bestemd zijn als natuur en bos behouden hun bestemming

Ambitie volledig gehaald: alle gebieden met bestemming natuur en bos hebben deze bestemming behouden.

Dierenwelzijn bevorderen

Ambities zijn gehaald. Uitvoering van de geplande acties ligt op schema. In 2020 wordt de uitvoeringsagenda herzien.

Afhandeling amendementen MJPB 2019-2022

Amendement 'Actief promoten en stimuleren van de Gelrepas voor Sport en Cultuurparticipatie' (18A21)

De combinatiefunctionarissen in de wijken gebruiken het lokale netwerk en de warme contacten om de nieuwe deelnemers te werven voor sport- en cultuuractiviteiten en het actief promoten van de Gelrepas. Vanaf het eerste kwartaal 2019 is er bij het sportbedrijf, op verzoek van en deels bekostigd door het Jeugdsportfonds Arnhem, een coördinator aangesteld die de coördinatie, de organisatie en de frontofficerol op zich heeft genomen. Sinds 2019

wordt vanuit Rozet de coördinatie van het Jeugdcultuurfonds uitgevoerd, door deze samenwerking wordt de Gelrepas meer gepromoot.

Amendement 'Aandacht en ruimte voor voetgangers, lopers en wandelaars' (18A22)
In samenspraak met de teams Leefomgeving worden kansen gepakt om hier invulling aan te geven. Zo komt er in Malburgen-West een wandelroute van 1 km, die met markering op de tegels wordt aangegeven.
Er is nieuw beleid in voorbereiding op het gebied van bewegen in de openbare ruimte.

Amendement 'Cultureel meer evenwichtig tussen Noord en Zuid' (18A27)
Het deel van dit amendement dat een concreet verzoek tot het verstrekken van documenten betreft, was al uitgevoerd middels de brief van het college aan de gemeenteraad van 5 februari 2019, waarin de resultaten van onderzoek naar een aantrekkelijk Arnhem Zuid zijn gepresenteerd (relatie met amendement 17A46). Aan de resterende toezegging die bij deze beantwoording is gedaan, is aandacht gegeven in de brief 'Blik op Zuid' van het college aan de gemeenteraad van 10 december 2019 en hieraan zal verder invulling worden gegeven.

Amendement 'Groen vertrouwen Huijgenslaan'(18A38g)
In de raadsvergadering van 27 februari 2019 heeft wethouder Bouwkamp de raad mondeling geïnformeerd over de voortgang met betrekking tot dit amendement (mededeling van college). De betrokken bewoners hebben in meerderheid gekozen voor het vervangen van de zomereiken door zilveresdoorns. Dit is gerealiseerd en de zomereiken zijn elders in de stad herplant.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief
Sportbedrijf Arnhem
Lingezegen

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Culturele instellingen, Rijk, provincie Gelderland, Oost-Nederland, gemeente Nijmegen;
- Waterschappen;
- Rijkswaterstaat.

In de paragraaf subsidies is een overzicht opgenomen van de partners die in 2020 een subsidie ontvangen.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-49.652	-51.589	-56.476	-56.001	474
Baten	9.633	8.482	11.239	11.961	722
Saldo lasten en baten	**-40.019**	**-43.107**	**-45.236**	**-44.040**	**1.196**
Toevoegingen aan reserves	-4.343	-1.285	-2.920	-4.826	-1.905
Onttrekkingen aan reserves	2.177	473	2.903	3.515	612
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-2.166**	**-812**	**-18**	**-1.311**	**-1.293**
Gerealiseerd resultaat	**-42.185**	**-43.919**	**-45.254**	**-45.351**	**-97**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		474	V		
Uren beleid	Voor de uitvoering van het programma zijn minder beleidsuren ingezet dan begroot.	315	V	I	AR
Kostprijsverhogende BTW Sport	Er is minder kostprijsverhogende BTW met betrekking tot Sport geboekt dan begroot. Hier staat een lagere subsidie tegenover (zie baten).	425	V	I	AR
Subsidie Sportbedrijf	Er is minder subsidie aan het Sportbedrijf verleend dan begroot.	542	V	I	AR
Vastgoed Sport	Meer kosten binnen vastgoed sport, met name op het gebied van vervanging van aardlekautomaten, waterleidingen, renovaties en herstelwerkzaamheden.	-708	N	I	AR
Subsidie St. Sportcentrum Rijkerswoerd	Er is meer subsidie verleend dan begroot. Hier staat extra huurbaten tegenover.	-210	N	I	AR
Vertraging baggerwerkzaamheden	Milieunormstelling ("de landelijke PFAS/PFOS problematiek") heeft er toe geleid dat baggerwerkzaamheden in Arnhem (onder andere defensiehaven) niet volgens planning konden worden uitgevoerd.	614	V	I	BR
Schade door droogte-, storm en processierups	De eikenprocessierups en bijzondere weersomstandigheden hebben er toe geleid dat ten opzichte van de reguliere onderhoudsprogrammering extra kosten moesten worden gemaakt (onder andere herbeplanting, boomveiligheidscontroles en daaruit voortvloeiende maatregelen).	-347	N	I	AR
Groenfonds	Een deel van de uitvoering van de programmering 2019 loopt door naar 2020.	250	V	I	BR
Overige	Saldo van diverse mutaties. Waaronder de boekhoudkundige budgetneutrale aanpassing van de interne doorbelastingen	-407	N	I	AR

Baten		722	V		
Subsidie Sport (SPUK)	Er is minder kostprijsverhogende subsidie met betrekking tot Sport ontvangen dan begroot. Hier staat een lager bedrag aan geboekte kosten tegenover (zie lasten).	-425	N	I	AR
Baten huur St. Sportcentrum Rijkerswoerd	Meer huur ontvangen van Stichting Sportcentrum Rijkerswoerd. Hier staat extra verleende subsidie tegenover.	217	V	I	AR
Vastgoed Sport	Meer huurbaten ontvangen op vastgoed onderdeel sport dan begroot.	325	V	I	AR
Vastgoed Cultuur	Meer huurbaten ontvangen op vastgoed onderdeel cultuur dan begroot.	256	V	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties. Waaronder de boekhoudkundige budgetneutrale aanpassing van de interne doorbelastingen.	349	V	I	AR

Indicatoren

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente. Op de webversie van de jaarstukken zijn ook de trends van deze indicatoren voor Arnhem te zien (financien.arnhem.nl).

Indicator	Jaar	Score Arnhem	Score Nederland	Toelichting	Bron
Niet-sporters	2016	47,2	48,7	Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM

Beleidskaders

Raadsonderwerpen in 2019

- Bomenplan Arnhem.

Actuele beleidskaders

Cultuur

- Kadernota 'STROOM – cultuurbeleid Arnhem';
- Tussenevaluatie 'Arnhem, Stroomt Door', 2016;
- Cultuurprofiel 025 Arnhem Nijmegen;
- 'Een huis voor iedereen': huisvesting Lauwersgrachtalliantie.

Sport

- De Sportvisie.

Erfgoed

- Erfgoedagenda 2017-2019 (uitvoeringsprogramma via raadsbrief najaar 2017).

Openbaar groen, recreatie en water

- Structuurvisie 2020-2040;
- Groenvisie 2017-2035;
- Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2016-2020;
- Nota Ruimte voor de Jeugd (Spelennota) 2010 - 2020;
- Initiatiefvoorstel Groene Speelplaatsen;
- Aanpak wateroverlast Arnhem Noord 2015.

Participatie en Maatschappelijke Ondersteuning

Arnhem richt zich op een sterkere deelname - waar mogelijk geheel op eigen kracht - van Arnhemmers aan de samenleving. De wijkgerichte werkwijze wordt in 2019 en verder geïmplementeerd met de focus op een samenhangend aanbod om doorbraak naar werk en zelfredzaamheid te bevorderen. De wijkteams spelen hierin een cruciale rol. Arnhem zet in op preventie en vroegsignalering (vroeg eropaf benadering) en waar nodig met maatwerkvoorzieningen in de wijk. Het bevorderen van (arbeids)participatie en onderlinge redzaamheid in een wijk wordt in samenhang met de wijkprogramma's uitgewerkt. Hierbij spelen burgerinitiatieven, ondersteuning mantelzorg, informele zorg en (vrijwilligers)werk een belangrijke rol om te komen tot een inclusieve samenleving.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Meedoen in Arnhem; samenkracht, burgerparticipatie, integratie en opvang

Arnhem, een stad waarin voor iedereen ruimte is om mee te doen, mee te denken en om initiatief te nemen. Een stad waar naar de inwoners wordt geluisterd. Iedereen wordt gelijkwaardig behandeld en heeft gelijke kansen, het moet niet uitmaken of je een beperking hebt, welke achtergrond je hebt of in welke wijk je woont.
Om problemen te voorkomen wordt ingezet op vroegsignalering, preventie, informele zorg en algemene voorzieningen in de buurt. Dit draagt bij aan een sterke samenleving waarin iedereen zo zelfstandig mogelijk kan leven. Druk op zorg, jeugdhulp en participatie wordt verminderd. Voor mensen die het (tijdelijk) zelf niet redden, wordt een passend vangnet geboden. Doelen zijn:

- Meer mensen kunnen meedoen in de eigen leefomgeving.
- Een passend vangnet voor mensen in een kwetsbare situatie.

Doorbraak naar Werk

Werk is een belangrijke vorm van meedoen in onze samenleving. Het zorgt voor bestaanszekerheid, het geeft eigenwaarde, het vergroot iemands sociale netwerk, samenredzaamheid en daarmee zelfredzaamheid. Werk draagt bij aan de integratie van kwetsbare groepen en is goed voor de sociale samenhang in onze stad.
Arnhem vindt het cruciaal om meer Arnhemmers aan het werk te helpen. Het liefst betaald werk, want dat is het doel. Ligt dat buiten iemands bereik, dan komen andere vormen van werk in beeld. Arnhem voert de Participatiewet uit op basis van vertrouwen. Uitgangspunt is 'aan het werk, tenzij'; gericht op een positieve aanpak en ondersteuning op maat. De begeleiding naar werk door de gemeente en haar partners is echter niet vrijblijvend. Als het te maken heeft met onwil of tegenwerking heeft dit consequenties.

De drie hoofddoelen van Participatie zijn:

- Meer Arnhemmers richting (betaald) werk.
- Meer Arnhemmers minder afhankelijk van inkomensondersteuning.
- Meer inclusieve werkgelegenheid in de arbeidsmarktregio Midden Gelderland (meer passend werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt).

Vanuit de veranderopgave wordt gewerkt aan de noodzakelijke doorbraken om deze doelen te realiseren. Daarbij is het onze concrete ambitie om het aantal Arnhemmers in de bijstand terug te dringen door in te zetten op (i) het jaarlijks volgen van de landelijke trend (netto uitstroom) en (ii) 500 extra Arnhemmers uit de bijstand te laten uitstromen in vier jaar tijd.

Zorg Dichterbij

De veranderopgave Zorg Dichterbij heeft de doelstelling dat meer Arnhemmers passende en kwalitatief goede zorg en ondersteuning in hun directe woon- en leefomgeving ontvangen, waardoor mensen zo zelfredzaam en zelfstandig mogelijk kunnen leven. Dit draagt ook bij aan de doelstelling om meer kwetsbare Arnhemmers eerder en langer (zelfstandig) thuis te laten wonen.

De focus lag in 2019 op het krijgen van meer grip op de uitgaven in het zorgdomein. Hiervoor is hard gewerkt aan het op orde krijgen van de managementinformatie zodat beter gestuurd kan worden. De zorguitgaven namen in 2019 snel toe en leidden tot financiële tekorten in de zorg. Hierdoor werd het noodzakelijk om maatregelen te nemen om de transformatie van zorg te versnellen. Het bieden van passende, effectieve en efficiënte zorg staat daarbij voorop. Daarbij willen we een beweging stimuleren van verblijfszorg naar ambulante zorg, omdat we inwoners bij voorkeur willen ondersteunen in de eigen woon- en leefomgeving. Ook willen we stimuleren dat algemene voorzieningen in de wijk en het eigen sociale netwerk beter benut worden als passend alternatief voor zorg.

Wat hebben we gedaan

Meedoen in Arnhem; samenkracht, burgerparticipatie, integratie en opvang

In afgelopen jaar zijn inspanningen gericht om onze ambities en doelen te bereiken:

- Preventie, Informele zorg en mantelzorg - Intensiveren van preventie en vroegsignalering om zwaardere problematiek te voorkomen. Speerpunten waren in 2019 onder andere eenzaamheid en het verbeteren van de kwaliteit van mantelzorgondersteuning zodat het aanbod beter aansluit op de vraag van de mantelzorger en zorgvrager.
- Voorzieningen - In de wijken waar de behoefte het grootst en de noodzaak het hoogst is zijn ook in 2019 voorzieningen toegevoegd of verbeterd. Uitgangspunt is steeds geweest dat deze voorzieningen toegankelijk en betaalbaar zijn voor bewoners.
- Bewoners- en vrijwilligersinitiatieven zijn onverminderd van groot belang en daarom ondersteund door de gemeente. Om de administratieve lasten te verminderen is in 2019 een Shared Service Center (Praktische Zaken) opgezet. Hiervoor is jaarlijks (voor maximaal vier jaar) geld beschikbaar. De raad is begin 2019 geïnformeerd over dit Shared Service Center.
- Om het meedoen van specifieke doelgroepen te verbeteren is maatwerk ontwikkeld en geleverd. Het gaat om maatwerk op het gebied van taal, netwerk, ondersteuning en werk.
- Opvang - Er is afgelopen jaar gewerkt aan een aanpak die duurzame uitstroom uit de opvang bevordert. Cruciaal hierin is het bieden van toekomstperspectief op alle leefgebieden, waaronder wonen, taal, werk, participatie, zorg.
- Vluchtelingen en statushouders - Er is in 2019 een integrale aanpak doorontwikkeld. Zij vinden niet vanzelfsprekend een plek in de samenleving, hiervoor hebben zij op alle gebieden maatwerkondersteuning nodig. Uitgangspunt hierbij is dat ze zo vroeg als mogelijk op alle leefgebieden worden ondersteund (huisvesting, werk, taal, zorg) om te voorkomen dat deze doelgroep lange tijd aan de kant staat. In oktober 2019 is het actieplan nieuwkomers 'Meedoen en Thuisvoelen, een nieuw bestaan in Arnhem 2019-2022' vastgesteld.
- Als onderdeel van het programma Meedoen in Arnhem is in 2019 in de tweede helft van het jaar gestart met de herijking van de welzijnsopgave. In december 2019 is de raad over het proces geïnformeerd. Naast het herijken van de doelen (wat willen we bereiken?) gaat het ook om het hoe (op welke manier gaan we zorgen dat de doelen worden bereikt?). De budgetten voor welzijn alsmede het opdrachtgeverschap voor grotere organisaties in de stad (zoals Rijnstad, SWOA en MVT) is ook formeel belegd bij de teams Leefomgeving. In een aantal wijken hebben we inmiddels ervaring opgedaan met een nieuwe manier van werken. Onder andere in Malburgen met het jongerenwerk en in de Geitenkamp waar het sociaal wijkteam en Rijnstad nauw samenwerken.

Participatie

In 2019 is ingezet op de drie hoofddoelen om doorbraken naar werk te bereiken. De ontwikkelingen en resultaten in de veranderopgave Doorbraak naar Werk worden beschreven in V3 Doorbraak naar Werk.

Wat betreft de bestandsontwikkeling van het aantal uitkeringen in Arnhem kunnen we in 2019 constateren dat het bijstandsvolume in Arnhem daalt, maar nog minder snel dan in vergelijkbare gemeenten. Het aantal betaalde uitkeringen in Arnhem (inclusief 0-betalingen) is sinds januari 2019 gedaald van 8006 naar 7733 in december 2019. Het aandeel Arnhemmers met een uitkering dat parttime werkt stijgt naar 8%. We naderen daarmee het percentage van vergelijkbare gemeenten (9%). De gemiddelde inkomsten uit parttime werk laten eind 2019 een stijging zien.
Arnhem kent minder instroom dan vergelijkbare gemeenten. Onze instroombeperkende maatregelen blijken effectief te zijn. Daarnaast heeft Arnhem ook minder uitstroom uit de uitkering dan vergelijkbare gemeenten. De uitstroom is door uitstroombevorderende maatregelen in 2019 wel beter dan in 2018, maar nog niet effectief genoeg (uitstroom door handhaving en naar onderwijs is hoger dan in vergelijkbare gemeenten, uitstroom naar werk blijft nog achter bij vergelijkbare gemeenten). Uit de recente bestuursrapportage (december 2019) kunnen we dit mogelijk verklaren door het grote aandeel 45-55 jarigen in ons bestand, een groep die in de regel moeilijker uitstroomt.

Zorg

De huidige transformatie van zorg is ten dele succesvol. Sociale wijkteams hebben steeds meer Arnhemmers in beeld. Het aandeel Wmo-cliënten dat positieve effecten ondervindt van de ondersteuning op zijn of haar leven, is toegenomen. Zo geeft 80% aan beter de dingen te kunnen doen die hij of zij wil en kan 83% zich beter redden. Daarnaast ontstaat voor 77% van de Wmo-cliënten een betere kwaliteit van leven door de ingezette ondersteuning.
Tegelijkertijd namen de zorguitgaven en de tekorten in de zorg toe. Met name voor de jeugdzorg waren de uitgaven over 2019 hoger dan geprognosticeerd. In 2019 steeg het aantal unieke cliënten met ongeveer 7% ten opzichte van dezelfde periode in 2018. Daarnaast nam ook de duur van de verleende zorg toe. Dat betekent dat

de kosten voor jeugdzorg in 2019 ongeveer 15% hoger zijn uitgekomen dan in 2018. Om deze stijging tegen te gaan zijn in 2019 al diverse maatregelen in gang gezet.

- De kwaliteitseisen voor zorgaanbieders zijn verhoogd en verwerkt in de nieuwe inkoopvoorwaarden die per 1 juli 2020 ingaan. Ook het toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid is en wordt verder aangescherpt (zie ook de raadsbrief van 25 juni 2019).
- Er zijn beleidsregels voor Wmo en jeugdhulp vastgesteld. Dit geeft meer duidelijkheid voor inwoners, wijkcoaches en aanbieders over wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg wordt verstaan.
- De aanbesteding van zorg per 1 juli 2020 is voorbereid. Het aantal producten (nu nog ruim 200) is verminderd naar ongeveer 70 en daarmee overzichtelijker geworden. Ook is beter beschreven welk effect van een product verwacht wordt en in welke situatie deze het best passend is.
- Daarnaast is een aantal maatregelen in de Begroting 2020 geconcretiseerd. Het gaat daarbij om de inzet van praktijkondersteuners bij huisartsen, het hervormen van drang (preventieve maatregelen) in de jeugdzorg, de afbakening tussen jeugdzorg en onderwijs (onder andere dyslexiezorg) en de beweging van verblijfszorg naar ambulante zorg. Deze maatregelen worden in 2020 ingevoerd.
- De ingangsdatum van de financiële doordecentralisatie van beschermd wonen van centrumgemeenten naar alle gemeenten is naar verwachting 1 januari 2022. In 2019 heeft de regionaal procesbegeleider de bestuurlijke verkenning opgeleverd, wat heeft geresulteerd in een set van bestuurlijke uitgangspunten die in 2020 door de lokale gemeenten in de regio Centraal Gelderland dienen te worden vastgesteld.
- Wat betreft de samenwerking met Menzis (zorgverzekeraar) zijn er twee ontwikkelingen: in 2019 heeft een pilot gelopen met een sociaal psychiatrisch verpleegkundige (SPV), waarvan de Sociale wijkteams gebruik konden maken, daar waar het gaat om opdoen van GGz-kennis en afstemming op casusniveau. Begin 2020 wordt deze geëvalueerd. Ook is een nieuwe lokale werkagenda opgesteld voor de jaren 2020-2023, op de thema's en doelgroepen: inclusie, preventie, GGz en ouderen.

Voor het programma Zorg Dichterbij is inmiddels een dashboard beschikbaar waarin op operationeel, tactisch en strategisch niveau zicht is op de toewijzing van producten en diensten.

Armoede en schulden

In 2019 zijn goede stappen gezet om de preventie en vroegsignalering te intensiveren om hierdoor te voorkomen dat mensen in een schuldsituatie terecht komen. De Rekenkamer heeft in maart 2019 aanbevelingen gedaan om de schulddienstverlening te verbeteren. Al deze aanbevelingen zijn meegenomen in de aanbesteding van de nieuwe schulddienstverlening die vanaf januari 2020 is gestart. Daarnaast is een visie "Zij aan zij; schuldenvrij" opgesteld en is een aantal moties uitgevoerd rondom "Vroeg erop Af", een aanpak voor jongeren, en onze eigen rol als schuldeiser. Er is een start gemaakt met een plan van aanpak voor ondernemers met financiële vragen en/of problemen.

Prestatiedoelen

Meer jeugdigen krijgen passende zorg (op maat en dichterbij)

Het totaal aantal jeugdigen in de jeugdzorg blijft redelijk stabiel, maar de behandelingen worden langer en complexer, met name bij behandeling en begeleiding nemen de aantallen toe. In Arnhem maakt 10,8% van de jongeren gebruik van (specialistische) jeugdzorg (gegevens over 1e helft 2019, CBS). De verwachte verschuiving van complexe zorg naar lichte zorg dichtbij is nog niet zichtbaar. De wijkteams zijn slechts ten dele verantwoordelijk voor doorverwijzing naar zorg; in 2019 wezen zij 46% van de zorg door. Dit is wel gestegen ten opzichte van 2018; toen was dit 43%. De overige verwijzingen verlopen via huisartsen, kinder- en jeugdartsen en de jeugdbescherming.

Meer volwassenen/ ouderen krijgen passende zorg (op maat en dichterbij)

Steeds meer inwoners komen in beeld bij de Sociale wijkteams. In de afgelopen jaren is het aandeel Arnhemse inwoners dat in beeld is bij de sociale wijkteams opgelopen naar zo'n 20%. Het aandeel Wmo-cliënten dat positieve effecten ondervindt van de ondersteuning op zijn of haar leven, is toegenomen. Zo geeft 80% aan beter de dingen te kunnen doen die hij of zij wil en kan 83% zich beter redden. Daarnaast ontstaat er voor 77% van de Wmo-cliënten een betere kwaliteit van leven door de ingezette ondersteuning.
Tegelijkertijd zijn de zorguitgaven snel gestegen en is het noodzakelijk om meer grip te krijgen op de uitgaven in het zorgdomein. Het is dus van belang om scherper te sturen op wat onder zorg op maat, zo licht mogelijk en dichtbij verstaan wordt. Daarbij moeten de bewegingen van verblijfszorg naar ambulante zorg en het meer/beter benutten van algemene voorzieningen in de wijk en het eigen sociale netwerk verder gestimuleerd worden. Juist ook om inwoners zoveel mogelijk te ondersteunen in de eigen woon- en leefomgeving en zoveel mogelijk regie te geven over hun eigen leven.

Meer kwetsbare Arnhemmers nemen actief deel aan de maatschappij

Het aantal inwoners dat actief deelneemt aan de maatschappij middels Activerend Werk is gestegen ten opzichte van 2018. De stijging wordt (deels) verklaard doordat Activerend Werk sinds mei 2018 in toenemende mate wordt geïndiceerd in combinatie met Beschermd Wonen. Uit een eerste onderzoek is gebleken dat inwoners niet alleen actief deelnemen maar dat er ook sprake is van ontwikkeling, zowel persoonlijk als op de participatieladder.

Meer kwetsbare Arnhemmers verplaatsen zich zelfstandig zonder specialistische vervoersvoorziening

Er wordt steeds meer gebruik gemaakt van de bijeenkomsten van de OV-ambassadeurs en het vrijwilligersvervoer via Automaatje. Gegevens over meer gebruik van OV door de doelgroep is niet inzichtelijk.
Ook in 2019 zien we dat het gebruik van vraagafhankelijk vervoer nog steeds een stijging kent, dit is regionaal ook het geval. Het aantal gebruikers van vervoer naar (groeps)begeleiding volwassenen en jeugd en naar scholen (leerlingenvervoer) blijft eveneens stijgen. Daarmee zien we ook een stijging in de kosten.

Er zijn voldoende geschikte en betaalbare woningen voor kwetsbare Arnhemmers in 2025

Corporaties en gemeente hebben woonafspraken. Er zijn jaarlijks 120 sociale huurwoningen beschikbaar voor doorstroom uit beschermd wonen, maatschappelijke opvang en intramurale jeugdvoorzieningen. Voor een aantal doelgroepen is het nog steeds lastig aan een woning te komen, ook omdat ze niet voor bovengenoemde woningen in aanmerking komen.

Er zijn voldoende geschikte en betaalbare woningen voor jeugd (18-/18+)

Er zijn jaarlijks 120 sociale huurwoningen beschikbaar voor doorstroom uit beschermd wonen, maatschappelijke opvang en intramurale jeugdvoorzieningen.

In 2025 woont de (O)GGZ doelgroep beschermd (zelfstandig) thuis

We zien een afname in het gebruik van intramurale zorg en de woonafspraken voorzien (tot op heden) in voldoende uitstroommogelijkheden.

Meer kwetsbare Arnhemmers wonen in een passende (fysieke) omgeving

Er zijn twee werkgroepen met onder andere woningcorporaties actief geweest rondom het thema levensloopgeschikte woningen en woningaanpassingen. De opbrengsten hiervan worden in 2020 verwacht.

Meer gelijke kansen voor Arnhemse kinderen die opgroeien in armoede

Kansrijk Opgroeien - de wijkinitiatieven en voorzieningen voor kinderen die in armoede opgroeien zijn verder ontwikkeld. In de meeste gebieden zijn in bepaalde wijken voor de kinderen van de basisschool naschoolse activiteiten gerealiseerd. Met de deelnemende partijen zijn meerjarige afspraken gemaakt met betrekking tot de uitvoering van de naschoolse activiteiten. De GelrePas is toegankelijk voor gezinnen met kinderen tot 130% van de bijstandsnorm.

Beter borgen bestaanszekerheid minima

Het gebruik van de diverse armoederegelingen is groter dan begroot. Tegelijkertijd weten we dat niet alle Arnhemmers die het nodig hebben ook gebruik maken van de regelingen.

De GelrePas is toegankelijk voor gezinnen met kinderen tot 130% van de bijstandsnorm. De nieuwe aanbesteding Collectieve ziektekostenverzekering is afgerond. De herijking van het armoedebeleid is in gang gezet.

Minder (problematische) schulden bij inwoners en ondernemers

Ook in 2019 is geconstateerd dat het bereiken van inwoners met problematische schulden verbeterd kan worden. Daarom is een nieuwe schulddienstverlening voorbereid en is ingezet op meer preventie. Per 1 januari 2020 gaat een verbeterde dienstverlening voor inwoners van start. In 2019 is geanalyseerd welke dienstverlening aan ondernemers wordt aangeboden en wat de verbeterpunten hierbij zijn. Begin 2020 heeft het college besloten om een pilot uit te voeren om ervaringen op te doen met het bieden van hulp aan ondernemers met financiële vragen en/of schulden.

Minder jongeren in financiële problemen

In 2019 zijn gesprekken gevoerd met jongeren om na te gaan welke hulp zij wensen bij financiële problemen. De aanbevelingen die hieruit zijn voortgekomen worden in 2020 verwerkt in een nieuw preventiebeleid. De praktijk van het Jongeren Perspectief Fonds is geëvalueerd. Naar aanleiding van de aanbevelingen zijn nieuwe werkafspraken gemaakt. Ook is er een samenwerkingsplan opgesteld met het Rijn IJssel college, Opr€cht, Plangroep en de Sociale wijkteams.

Meer perspectief op werk en een hoger besteedbaar inkomen voor minima (directe link naar Doorbraak naar Werk)

De voorbereiding van een nieuwe armoedeaanpak in gang is gezet. Hierin wordt de relatie met werk nog explicieter gelegd. De aanpak wordt uitgewerkt in 2020.

Voorkomen en aanpakken zorggerelateerde woonoverlast onder andere door het bevorderen van het begrip en draagvlak in de wijk voor kwetsbare medemensen.

Op de website van de gemeente is in 2019 een meldpunt ingericht voor het melden van woonoverlast. Hierbij is ook aandacht voor zorggerelateerde woonoverlast.

Een sterkere samenleving door meer deelname en zelfregie Arnhemse inwoners

In 2019 zijn om burgerparticipatie te stimuleren de regeling burgerkracht en de wijkinitiatievenregeling uitgevoerd. De Teams Leefomgeving zijn meestal betrokken bij het ondersteunen van aanvragen. In 2020 wordt de regeling burgerkracht geëvalueerd.

Beter laten aansluiten van vraag en aanbod van mantelzorgondersteuning

In 2019 is een akkoord gesloten tussen samenwerkende partijen op het terrein van mantelzorg. Daarbij is mantelzorg een belangrijke vorm van (informele) zorg. Mantelzorg is vaak verbonden aan iedere zorgvraag. Dat vraagt om erkenning en aandacht voor de positie, inzet en kwetsbaarheid van de mantelzorger en een benadering op maat. Waardering voor mantelzorgers krijgt vormen via het mantelzorgcompliment.

Het Arnhems Mantelzorg Akkoord wordt elke 2 jaar geëvalueerd en naar bevind van zaken aangepast. De evaluatie over 2019 komt in het voorjaar 2020 naar de raad

Er is veel geïnvesteerd in diverse wijkprojecten. Bijzondere aandacht voor nieuwe vormen van bewonersondersteuning (gefinancierd vanuit de teams Leefomgeving budgetten).
Er is meer samenwerking tussen grotere stedelijke partners en de teams Leefomgeving en de Sociale wijkteams (voorbeeld Malburgen en Geitenkamp).
Er is een betere aansluiting van bestaande welzijnsvoorzieningen / algemene voorziening op de zorg.

Verbeteren van het aanpakken van eenzaamheid

In 2019 is in een goedbezochte bijeenkomst georganiseerd rondom het thema eenzaamheid. Op basis van de input uit de gesprekken is een uitvoeringsagenda eenzaamheid opgesteld. Hiermee is ook uitvoering gegeven aan de motie van de raad.
Arnhem heeft zich afgelopen jaar aangesloten bij het landelijk pact Een tegen Eenzaamheid. In het najaar zijn in verschillende wijken ontmoetingen georganiseerd rondom het thema eenzaamheid.

Verbeteren duurzame uitstroom uit de opvang

Voorafgaand aan uitstroom uit de opvang wordt met betrokkene een plan gemaakt dat het toekomstperspectief op alle leefgebieden bestrijkt. Per leefgebied wordt bekeken of in het nazorgtraject begeleiding nodig is en zo ja, in welke vorm en voor welke periode. De partners in de keten werken hierin steeds nauwer samen.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Werkvoorziening Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven)
BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen
GO Arnhem Nijmegen City Region
Scalabor B.V.
MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Partners uitvoering Participatie

- UWV;
- Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland;
- Scalabor;
- Centrum Activerend Werk;
- Leerwerkloket;
- Stichting Sociale wijkteams Arnhem.

Partners uitvoering Wmo en Jeugdzorg

- Stichting Sociale wijkteams Arnhem;
- Gesubsidieerde welzijnsorganisaties;
- Gecontracteerde zorgaanbieders;
- Huisartsen;
- Onderwijs;
- Zorglokaal;
- Menzis.

Partners Asielzoekers en vluchtelingen

- COA (Centraal Opvang orgaan Asielzoekers);
- Vluchtelingenwerk Oost Nederland;
- Platforms 'Arnhem voor Vluchtelingen', 'Welkom in Arnhem', 'Welkom in Elden' en andere vrijwilligers(organisaties).

Partners uitvoering Schulddienstverlening en Armoede (m.n.):

- Stichting Sociale Wijkteams Arnhem;
- Rijnstad;
- PLANgroep;
- Dullertsstichting;
- Stichting Leergeld;
- Jeugdsport- en cultuurfonds;
- Arnhemse Dialoog;
- Partners armoedepact.
- Opr€cht

Partners uitvoering OGGZ

- Zorgpartijen (O)GGZ en verslavingszorg;
- VGGM.
- Veiligheidshuis;
- Politie;

We werken in de regio ook samen met een groot aantal zorgaanbieders en partners in de veiligheidsketen.

In de paragraaf subsidies is een overzicht opgenomen van de partners die in 2020 een subsidie ontvangen.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-220.396	-215.789	-236.477	-243.840	-7.363
Baten	116.894	110.041	109.951	116.612	6.662
Saldo lasten en baten	**-103.502**	**-105.747**	**-126.526**	**-127.228**	**-702**
Toevoegingen aan reserves	-13.847	-2.790	-8.797	-10.211	-1.414
Onttrekkingen aan reserves	24.485	5.584	7.901	6.551	-1.350
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**10.638**	**2.794**	**-896**	**-3.660**	**-2.764**
Gerealiseerd resultaat	**-92.864**	**-102.953**	**-127.422**	**-130.887**	**-3.466**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen begroting 2019 en de rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		-7.363	N		
Jeugd ZIN inclusief jeugdbescherming (Zorg)	De in 2018 geconstateerde forse stijging van de inzet van begeleiding en jeugd en opvoedhulp heeft zich in 2019 doorgezet. Hierdoor lopen de tekorten op jeugdzorg verder op. Het totale tekort op zorg in natura bij Jeugd inclusief jeugdbescherming is € 17,9 miljoen, waarvan € 3,3 miljoen op stad en € 14,6 miljoen op de wijken staat. Inclusief het voordeel op jeugdzorg PGB (zie op wijken) en exclusief interne beleidsuren komt het totale tekort op jeugdzorg uit op € 15,2 miljoen. Zie voor nadere toelichting raadsbrief van 7 januari 2020.	-3.302	N	S	AR
Beschermd wonen (Zorg)	Beschermd wonen heeft door de transformatie van beschermd wonen naar beschermd thuis een overschot op de begroting van de wijken. Op programma 6 is er een nadeel. Voor 2020 is de begroting realistischer opgebouwd en het voordeel op de wijken afgeraamd.	-1.710	N	I	AR
WMO (begeleiding, dagbesteding) (Zorg)	Vergelijkbaar bij de ontwikkelingen in de Jeugdzorg, zet ook bij de WMO de in 2018 geconstateerde stijging van begeleiding door. Voor een deel wordt dit veroorzaakt door de ingezette ontwikkeling van beschermd wonen naar beschermd thuis.	-1.081	N	I	AR
Doorbelasting aandeel wijken (Zorg)	Doorbelasting aandeel wijken (Zorg).	-1.807	N	I	AR
Hulpmiddelen (Zorg)	Dit zijn kosten die zijn gemaakt voor de overname van Hulpmiddelencentrum door Medipoint. Binnen het budget is hier geen rekening mee gehouden.	-201	N	I	AR
Stichting Sociale Wijkteams (Zorg)	De taken van de Stichting Sociale Wijkteams zijn uitgebreid. De begroting is niet aangepast, waardoor een nadeel is gerealiseerd.	-130	N	S	AR
Huishoudelijke hulp toelage (Zorg)	Er vindt een verschuiving plaats van de inzet van de HHT ten laste van de huishoudelijke hulp (zie de wijken). Deze is waarschijnlijk veroorzaakt door de invoering van het abonnementstarief.	284	V	I	AR

Armoedebestrijding (regelingen incl. capaciteitsinzet)	Er is een grotere vraag geweest naar armoederegelingen. Hierdoor is de totale overschrijding voor armoedebestrijding (inclusief capaciteitsinzet) -€0,8 miljoen. Dit bestaat uit overschrijding in de kosten op stedelijke voorzieningen (-€0,16 miljoen), kosten in de wijken (-€0,36 miljoen), baten in de wijken (€0,06 miljoen), lagere onttrekking (-€0,17 miljoen) en hogere dotatie (-€0,17 miljoen) dan begroot.	-164	N	I	AR
Werkinvesteringsfonds	Zoals in de raadsbrief "Voortgang Doorbraak naar Werk" van 19-12-2019 is gecommuniceerd, is in het kader van het Werkinvesteringsfonds 1 project gehonoreerd en van start gegaan, bevinden 2 projecten zich in de opstartfase en zijn 3 projecten in aanvraag voor een bijdrage uit het Werkinvesteringsfonds. In de begroting 2019 was rekening gehouden met €750.000 aan lasten voor Werkinvesteringsfonds met daar tegenover een gelijk bedrag als onttrekking aan de BR Werk-Investeringsfonds. Gezien het feit dat in 2019 1 project is gehonoreerd voor een bedrag van €39.000 ontstaat er een voordeel van €711.000 op de begrote lasten. Aangezien er een koppeling is met de BR Werk-Investeringsfonds vindt er een onttrekking van €39.000 plaatst en ontstaat op de onttrekking reserve daarmee een nadeel van € 711.000. Per saldo is daarmee het resultaat 0.	711	V	I	BR
BBZ	Op de regeling Bijstandsbesluit zelfstandigen (BBZ) ontstaat per saldo een tekort van € 115.000 (saldo op baten en lasten). Dit tekort wordt met name veroorzaakt door de kosten voor periodieke uitkeringen die hoger uitvallen dan de vergoeding vanuit het rijk.	207	V	I	AR
BUIG (excl. vrijval voorziening dubieuze debiteuren)	De begroting is gebaseerd op de realisatie van de uitkeringsuitgaven van het voorgaande jaar en de door het rijk verwachte procentuele landelijke ontwikkeling voor het komende jaar. In de jaarrekening 2019 is er een tekort van per saldo circa € 1 miljoen (circa € 600.000 op stad en €400.000 op wijk, zie ook baten) zichtbaar ten opzichte van het tekort waarmee in de begroting 2019 rekening is gehouden. Zoals in de raadsbrief "Voortgang Doorbraak naar Werk" van 19-12-2019 is gecommuniceerd zien we dat we in het afgelopen jaar kleine stappen hebben gezet richting de landelijke lijn. Op de instroom presteert Arnhem relatief goed, echter zien we dat Arnhem minder uitstroom realiseert dan vergelijkbare gemeenten, onze maatregelen zijn hier nog niet effectief genoeg.	-2.315	N	S	AR
MO/OGGZ	Het budget op maatschappelijke opvang is niet volledig benut. Op dit budget wordt daarom vanaf 2020 structureel afgeroomd.	982	V	I	AR
Statushouders	Medio 2019 zijn 2 decentralisatie-uitkeringen (landelijke voorziening vreemdelingen en maatschappelijke begeleiding asielzoekers/statushouders) toegevoegd aan dit budget. Deze budgetten zijn niet volledig uitgenut en het resultaat wordt opgenomen in de (nieuwe) hiervoor in het leven geroepen bestemmingsreserve.	646	V	I	BR
Vrouwenopvang	Arnhem is centrumgemeente voor de vrouwenopvang en bestrijding huiselijk geweld en voert daarop aanvullend lokaal beleid. Binnen de huidige regionale afspraken en het lokale beleid is het budget vrouwenopvang/huiselijk geweld niet volledig benut. In de MJPB 2020-2023 is dit budget daarom vanaf 2020 structureel afgeroomd.	176	V	I	BR

Vrijval Voorziening	Vrijval voorziening dubieuze debiteuren Sociale zaken (Raadsbrief dd 10-12-2019 - gemeente als schuldeiser). Vrijval van €0,533 miljoen op regulier programma R6 en €0,323 miljoen op de wijkprogramma's. Hiervan €0,050 miljoen gedoteerd aan BR Bedrijfsvoering voor invoering nieuw debiteurenbeleid.	533	V	I	AR
Transformatieopgave Werk & Inkomen (opleidings-, frictie- en implementatiekosten)	De organisatieontwikkeling heeft enkele maanden vertraging opgelopen in verband met onderhandelingen tussen werkgever, OR en vakbonden.(zie raadsbrief "Voortgang Doorbraak naar Werk" van 19-12-2019). Er is daarom nog maar een beperkt bedrag van de in 2019 beschikbare € 2 miljoen uitgegeven. Omdat dit bedrag nog niet is uitgegeven zal ook de begrote onttrekking aan de BR bedrijfsvoering niet worden gedaan. Per saldo is daarmee het voordeel nihil.	2.041	V	I	AR/BR
Uren beleid	Er is extra beleidscapaciteit ingezet voor de uitvoering van dit programma om de beleidsdoelstellingen te realiseren. Deze beleidscapaciteit is gedekt uit programmamiddelen. Zie ook baten.	-2.581	N	I	AR
Boekhoudkundige budgetneutrale aanpassing van de interne doorbelastingen	Als gevolg van het boekhoudkundig salderen van interne doorbelastingen zijn de baten en de lasten voor programma Participatie en Maatschappelijke ondersteuning met € 192 duizend verlaagd, in de begroting van 2019 waren deze bedragen niet gesaldeerd. Voor 2020 zijn de interne doorbelastingen ook in de begroting gesaldeerd.	192	V	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties zorg, welzijn, participatie, etc.	156	V	I	AR
Baten		6.662	V		
LVB bijdrage uit de regio (Zorg)	De LVB bijdrage zijn niet begroot als baat. Hierdoor hebben we een voordeel van €0,918 miljoen.	918	V	I	AR
Teruggevorderde zorgkosten Jeugd andere gemeenten (Zorg)	In verband met het woonplaatsbeginsel betaalt de gemeente waar een cliënt als inwoner staat ingeschreven de zorg. De kosten van zorg aan cliënten die als inwoner van andere gemeenten zijn geregistreerd, zijn teruggevorderd. Hier was in de begroting geen rekening mee gehouden.	606	V	I	AR
Teruggevorderde subsidies (Zorg)	Teruggevorderde subsidies vorige jaren.	313	V	I	AR
Eigen bijdrage WMO en beschermd wonen (Zorg)	Inkomsten uit eigen bijdragen WMO en Beschermd wonen zijn door toename van het aantal cliënten hoger dan begroot.	1.710	V	I	AR
BUIG	De baten van het rijk voor de gebundelde uitkeringen zijn hoger dan begroot. Hier staan hogere lasten tegenover. Zie toelichting bij lasten.	1.744	V	I	AR
Dividend Scalabor	De AvA van Scalabor heeft besloten tot een dividenduitkering van € 500.000. Dit dividend is het gevolg van een gedoserde opbouw van de organisatie en een positief jaarresultaat 2018.	500	V	I	AR
BBZ	Op de regeling Bijstandsbesluit zelfstandigen (BBZ) ontstaat per saldo een tekort van € 115.000 (saldo op baten en lasten). Dit tekort wordt met name veroorzaakt door de kosten voor periodieke uitkeringen die hoger uitvallen dan de vergoeding vanuit het rijk.	-322	N	I	AR
MO/OGGZ	Voor 2 subsidies is een hogere rijksbijdrage ontvangen dan begroot.	132	V	I	AR

MO/OGGZ	Dit voordeel is ontstaan door teruggevorderde subsidies van vorige jaren.	189	V	I	BR
Uren beleid	Zie toelichting lasten.	678	V	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties zorg, participatie, welzijn (onder andere asielzoekers, vrouwenopvang).en de interne doorbelasting	194	V	I	AR

Indicatoren

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente. Op de webversie van de jaarstukken zijn ook de trends van deze indicatoren voor Arnhem te zien (financien.arnhem.nl).

Indicator	Jaar	Score Arnhem	Score Nederland	Toelichting	Bron
Netto arbeidsparticipatie	2018	66,5	67,8	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	CBS - Arbeidsdeelname
Personen met een bijstandsuitkering	1e halfjaar 2019	768	382	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.	CBS - Participatiewet
Lopende re-integratievoorzieningen	1e halfjaar 2018	71,9	305,2	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	CBS - Participatiewet
Werkloze jongeren	2018	3	2	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
Kinderen in uitkeringsgezin	2018	11	7	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	1e halfjaar 2019	660	610	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO
Jongeren met jeugdhulp	1e halfjaar 2019	10,8	10	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.	CBS - Beleidsinformatie Jeugd
Jongeren met jeugdreclassering	1e halfjaar 2019	0,5	0,3	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).	CBS - Beleidsinformatie Jeugd
Jongeren met jeugdbescherming	1e halfjaar 2019	1,2	1,1	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	CBS - Beleidsinformatie Jeugd

Beleidskaders

Raadsonderwerpen in 2019

- Arnhemse standaard toegankelijkheid;
- Adviesdocument 'De toekomst van het doelgroepenvervoer regio Arnhem Nijmegen';
- Programmaplan Doorbraak naar werk;
- Zij aan zij: schuldenvrij De Arnhemse visie op schulddienstverlening;
- Rapportage monitoring Doorbraak naar werk: monitor 1.0;
- Rapportage Zorg Dichterbij.

Actuele beleidskaders

Participatie

- Programmaplan Doorbraak Naar Werk.

Armoede en schulddienstverlening

- Doorontwikkeling Armoedeagenda en schulddienstverlening;

Zorg

- Kadernota De veerkrachtige samenleving Arnhem;
- Beleidsplan Jeugd Wmo;
- Uitvoeringsplan deel Wmo;
- Inrichtingsplan Jeugdhulp;
- Regionaal Transformatieplan Jeugd;
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019;
- Verordening Jeugdzorg Arnhem 2019;
- Raadsbrief Ontwikkelingen zorgdomein (december 2018);
- Beleidsregels WMO (2018);
- Beleidsregels Jeugd (2018).

Welzijn

- Eindevaluatie Minder Opvang Beter Leven;
- Actieprogramma Dak- en thuisloze jongeren;
- Meedoen en Thuisvoelen, een nieuw bestaan in Arnhem.

Gezondheid en Milieu

Arnhem wil een gezonde en duurzame stad zijn. Vanuit volksgezondheid zet Arnhem in op preventie op wijkniveau, het bevorderen van een gezonde leefstijl en een integrale, sluitende aanpak van gezondheidsproblemen. Milieutaken gericht op het verbeteren van afvalscheiding, op het gebied afgestemde stadsreiniging, goed functionerende riolering, voorkomen van wateroverlast, milieubeheer en -handhaving (externe veiligheid, duurzaamheid, lucht, bodem, geluid, geur, energie en klimaat) dragen bij tot gezonde, leefbare wijken en openbare ruimte.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Gezondheid

Meer Arnhemmers gezonder en fitter is ons doel. Recente jaren laten een aantal zorgwekkende trends zien die invloed hebben op zowel de fysieke als de mentale gezondheid, zoals chronische aandoeningen en welvaartsziekten (bijvoorbeeld obesitas op steeds jongere leeftijd).
Deze trend moet gekeerd worden door het faciliteren van een gezonde leefstijl en een gezonde leefomgeving. Een gezonde leefstijl heeft namelijk een sterk positief effect op gezondheid, individuele ontwikkeling, participatie, zelfredzaamheid, welbevinden en verminderen van een eventueel sociaal isolement. Een gezonde leefomgeving ervaren mensen als prettig, nodigt uit tot gezond gedrag en de druk op gezondheid is zo laag mogelijk.
Daarnaast is het belangrijk om gezondheidsvaardigheden zo jong mogelijk aan te leren.
Er wordt gericht op Arnhemmers die al een gezonde leefstijl hebben en de kwetsbare Arnhemmers die extra ondersteuning of stimulering nodig hebben.

Klimaatadaptatie en riolering

Het is belangrijk dat Arnhem aangepast wordt aan het veranderende klimaat met grotere weersextremen (hitte, droogte, stortbuien). Dit is een belangrijke opgave waarvoor de overheid (gemeente en waterschap) en particulieren (bewoners, bedrijven, instellingen) de handen ineen moeten slaan.
Voor een gezonde leefomgeving is een goed functionerende riolering een basisvoorwaarde.

Afval

Arnhem vindt het belangrijk om waardevolle grondstoffen langer in de keten van productie, consumptie en hergebruik te houden. Door hergebruik van huishoudelijk afval wordt bijgedragen aan de transitie naar een circulaire economie. Deze ambitie vertaalt zich naar de doelstelling om de hoeveelheid restafval te verminderen door in te zetten op afvalscheiding. De ambitie is om te voldoen aan de landelijke VANG (Van Afval Naar Grondstof) doelstellingen: in 2020 75% afvalscheiding en 100 kilogram restafval per inwoner per jaar.

Milieubeheer

Milieubeheer en -handhaving (externe veiligheid, duurzaamheid, lucht, bodem en grondwater, geluid, geur, energie en klimaat) leveren een bijdrage aan gezonde, leefbare wijken en openbare ruimte.

Wat hebben we gedaan

Gezondheid

Om de doelstelling 'Meer Arnhemmers gezonder en fitter' te realiseren, zijn verschillende activiteiten uitgevoerd, die hieronder bij de prestatiedoelen zijn aangegeven. In het kader van het bevorderen van een gezonde leefstijl zijn verder extra watertappunten in de binnenstad gerealiseerd.

Riolering

Ook in 2019 zijn weer diverse rioolvervangingen en of reparaties gerealiseerd en zijn inspecties uitgevoerd om de staat van het riool te onderzoeken. Een aantal langlopende projecten zoals in de wijken Geitenkamp en Spijkerbuurt, en herstel van het Moerriool zijn voortgezet.
De noodzakelijke rioolvervanging in de wijk Sterrenberg is voorbereid. Hierbij is ook gekeken naar kansen om in samenloop hiermee al een voorschot de nemen op de toekomstige energietransitie.
Bij rioleringsprojecten wordt altijd gekeken welke kansen er liggen op het gebied van klimaatadaptatie (zie ook het programma R5 Cultuur, recreatie en sport bij klimaatadaptatie).

Afval

Als afronding van het omgekeerd inzamelen zijn de ondergrondse containers in 2019 (opnieuw) afgesloten en met een pas toegankelijk gemaakt. Dit traject is begeleid met een uitgebreide voorlichtingscampagne.

In 2018 is een sterke vervuiling van het PBD-afval geconstateerd met als gevolg dat een grote hoeveelheid van het ingezamelde materiaal is afgekeurd. In 2019 is een uitgebreide campagne gevoerd om de kwaliteit te verbeteren. Verder is een voorsorteringsstap ingevoerd: hiermee wordt de grootste vervuiling uit het ingezamelde PBD-afval verwijderd.
In 2019 is voorts het nieuwe contract voor de verwerking van restafval Europees aanbesteed (ingangsdatum 1 januari 2020) en is gewerkt aan de voorbereiding van de nieuwe aanbesteding voor de inzameling van huishoudelijk afval.
Niet in de laatste plaats zijn in 2019 de door de Raad geformuleerde randvoorwaarden voor de invoering van Diftar uitgewerkt.

Milieubeheer

Bodem

Vanwege de actuele loodproblematiek is gestart met saneren van tuinen (met name in het Spijkerkwartier) met humane risico's. De grondwal bij de Bethaniënstraat is onderzocht op verzoek van de woonwagenbewoners. Middels een convenant is de samenwerking met Vitens en provincie versterkt om het grondwater schoon te houden voor toekomstig drinkwater. Voor PFAS is een start gemaakt met het bepalen van de achtergrondwaarden.
Hieronder bij de prestatiedoelen staan voor de overige milieu-onderwerpen aangegeven.

Handhaving

In 2019 is toegewerkt naar het op sterkte brengen van de afdeling. Per 1-1-2020 heeft het team Handhaving de omvang bereikt die de raad heeft gewenst. Ook is toegewerkt naar een vorm waarin gerichter gestuurd kan worden op inzet van handhavers en waarbij ook managementinformatie makkelijker beschikbaar komt (zo is Fixi, ons nieuwe meldingensysteem, inmiddels in gebruik genomen).

Prestatiedoelen

Bevorderen gezonde leefstijl

Door verbreding in de stad van programma's als JOGG en GO!, is ingezet op een ketenaanpak van overgewicht bij kinderen en aanpak van de achterliggende problematiek, op meer bewegen en gezonder eten en drinken op de basisscholen en in het naschoolse aanbod.
In het voortgezet onderwijs is voorlichting gegeven over middelengebruik (alcohol, drugs). In de loop van 2019 zijn alle sportaccommodaties van het Sportbedrijf en bijvoorbeeld de kinderboerderijen rookvrij geworden.
Daarnaast is in 2019 samen met de schoolbesturen PO het '2+1+2' concept ontwikkeld, met als doel kinderen wekelijks meer te laten bewegen, tijdens en na schooltijd.

Toekomstbestendige Jeugdgezondheidszorg als sterke preventieve basis

Nagenoeg alle kinderen worden tijdig gezien binnen de jeugdgezondheidszorg en waar nodig wordt specialistische ondersteuning geboden. Om de druk op de specialistische zorg te verminderen, wordt binnen de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) gepoogd meer nadruk te leggen op het ondersteunen van ouders bij het opvoeden en opgroeien van kinderen.

Leefomgeving (lucht, bodem, geluid en externe veiligheid) voldoet aan normen

Bodem - Het aantal bodemverontreinigingen met risico's (humaan & milieu) - gedeeltelijk op koers.
De aanpak van locaties met een milieurisico (verspreiding) ligt op koers. Door de langjarige aanpak blijft het aantal ongeveer gelijk (21); Door de actuele loodproblematiek zijn er inmiddels 16 locaties met humane risico's (dit is een kleine toename, gedeeltelijk op koers). Deze locaties worden in 2019/2020 gesaneerd.

Geluid - Aantal ernstig gehinderden/ Aantal ernstig slaapgestoorde inwoners ten gevolge van wegverkeerslawaai - niet op koers.
In 2017 is in het kader van Omgevingslawaai vastgesteld wat het aantal geluidgehinderden en slaapverstoorden was ten opzichte van 2011. Beide indicatoren waren hoger. Dit is in 2019 niet veranderd, doordat veel nieuwe ontwikkelingen (nieuwe woningen en transformaties van kantoren naar woningen) op geluidbelaste locaties hebben plaatsgevonden.

Externe veiligheid - Aantal malen afgeweken van het externe veiligheidsrisico in woonwijken - op koers.
In 2019 is er geen toename geweest van het externe veiligheidsrisico in woonwijken. Er is dus 0 maal afgeweken.

Lucht - 10% reductie van roet en NOx (stikstofoxiden) in 2020, ten opzichte van 2015 - op koers.
De Luchtagenda geeft invulling aan het verlagen van stikstof en fijnstof in de stad, en heeft impact op de uitstoot van CO2, met onder andere een Euro 3 milieuzone, het stimuleren van elektrisch (deel)vervoer en duurzame stadslogistiek.

Voldoen aan doelen NEMIA

Zie de toelichting bij de doelen bij de Veranderopgave Klimaat en Energie.

Hergebruik afvalstromen

De ambitie is niet volledig gehaald. Het hergebruik van de afvalstromen is in 2019 iets lager uitgevallen dan de ambitie. De reden hiervan is dat de afvalcontainers om privacyredenen een groot deel van het jaar zonder pas geopend konden worden. Vanaf het najaar, het moment dat de containers weer afgesloten zijn, is weer een daling te zien van de hoeveelheid restafval.

Beperken gevolgen van extreme wateroverlast

In 2019 is gewerkt aan het plan van aanpak voor klimaatadaptatie. Daarin staan onder andere maatregelen ter voorkoming van wateroverlast. Dit plan wordt begin 2020 aan de raad aangeboden. Bij projecten die in 2019 zijn uitgevoerd of voorbereid heeft voorkomen van wateroverlast een belangrijke rol gespeeld en zijn aanvullende maatregelen getroffen.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Eerstelijnsgezondheidszorg (onder andere huisartsen);
- Rijnstate;
- Onderwijsinstellingen;
- Sociale wijkteams;
- Menzis;
- Sportbedrijf;
- Iriszorg verslavingspreventie;
- Indigo;
- Provincie Gelderland;
- Vitens;
- Sportaanbieders;
- Partners uit het Verloskundig Samenwerkingsverband Kracht (Arnhem e.o.).

Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere partijen die een preventief aanbod hebben in Arnhem.

In de paragraaf subsidies is een overzicht opgenomen van de partners die in 2020 een subsidie ontvangen.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-31.408	-30.736	-36.761	-35.645	1.116
Baten	35.910	35.605	37.305	37.751	446
Saldo lasten en baten	**4.502**	**4.869**	**544**	**2.106**	**1.562**
Toevoegingen aan reserves	-16.144	-262	-1.993	-2.874	-881
Onttrekkingen aan reserves	5.843	-15	3.674	2.295	-1.379
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-10.301**	**-277**	**1.681**	**-578**	**-2.259**
Gerealiseerd resultaat	**-5.798**	**4.592**	**2.225**	**1.528**	**-697**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		1.116	V		
Europese subsidieprojecten EMIA	De Europese projecten hebben een looptijd van meerdere jaren, waardoor de realisatie per jaar kan afwijken van de begroting. Minder gemaakte subsidiabele kosten leidt tot minder ontvangen subsidie (zie ook verschil aan de batenkant). Het saldo wordt verrekend met de BR Klimaat en energie.	543	V	I	BR
Energy Made in Arnhem	Dit voordeel is ontstaan omdat sommige werkzaamheden niet in 2019 maar in 2020 worden uitgevoerd. In 2019 is de koers tot 2030 en het nieuwe actieprogramma opgesteld en tot besluitvorming gebracht. Het resterende budget wordt toegevoegd aan de BR Klimaat.	769	V	I	BR
Klimaatfonds	Het klimaatfonds heeft een looptijd van 4 jaar. In 2019 zijn meerdere projecten en businesscases voorbereid met partners en is cofinanciering aangetrokken. Deze projecten worden vanaf 2020 uitgevoerd. De middelen zijn daarom nog niet onttrokken aan de BR.	1.410	V	I	BR
Uren beleid	Er is extra beleidscapaciteit ingezet voor de uitvoering van dit programma om de beleidsdoelstellingen te realiseren. Deze beleidscapaciteit is gedekt uit programmamiddelen.	-743	N	I	AR
kosten ODRA	De kosten voor de werkzaamheden van de ODRA zijn totaal €1,12 miljoen hoger uitgevallen. Hiervan is € 711.000 verantwoord op R7 en € 408.000 op R8. Door een toename van het aantal vergunningaanvragen zijn de kosten voor vergunningverlening, toezicht en advies hoger uitgevallen Hier staat € 1,96 miljoen hogere inkomsten uit leges tegenover (zie baten R8).	-711	N	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties waaronder de correctie interne doorbelasting	-152	N	I	AR

Baten		446	V		
Meeropbrengst afvalstoffenheffing	De hogere opbrengst afvalstoffenheffing is het gevolg van de grotere groei van het aan het aantal één- en meerpersoonshuishoudens in 2019.	596	V	I	AR
Europese subsidieprojecten EMIA	De Europese projecten hebben een looptijd van meerdere jaren, waardoor de realisatie per jaar kan afwijken van de begroting. Minder gemaakte subsidiabele kosten leidt tot minder ontvangen subsidie (zie ook verschil aan de lastenkant). Het saldo wordt verrekend met de BR Klimaat en energie.	-680	N	I	BR
Meeropbrengst verhuur stadskantoor	Meer huuropbrengsten van ODRA in verband met huur stadskantoor.	294	V	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties waaronder de correctie interne doorbelasting	236	V	I	AR

Indicatoren

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente. Op de webversie van de jaarstukken zijn ook de trends van deze indicatoren voor Arnhem te zien (financien.arnhem.nl).

Indicator	Jaar	Score Arnhem	Score Nederland	Toelichting	Bron
Hernieuwbare elektriciteit	208	2,9	geen data	Deel van de energie die afkomstig is uit natuurlijke hulpbronnen die constant worden aangevuld, zoals uit wind, zon en waterkracht (%)	Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor
Omvang huishoudelijk restafval	2018	210	172	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg per inwoner).	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval

Beleidskaders

Raadsonderwerpen in 2019

- Luchtagenda gemeente Arnhem;
- De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie;
- Kaders voor besteding van het klimaatfonds;
- Concept startnotitie RES Regio Arnhem Nijmegen;
- Programmaplan New Energy Made in Arnhem 2020-2030.

Actuele beleidskaders

Gezondheid

- Landelijke nota gezondheidsbeleid 2016-2019 (Kamerbrief 4 december 2015).

Milieu

- Actieplan Omgevingslawaai;
- Rapportage geluidskaarten;
- Beleidsnota bodem 2012, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen;
- Nota Bodembeheer;
- Actualisatie Nota Bodembeheer;
- Beleidsplan externe veiligheid.

Wonen en Ruimte

Onze stad is een groene, levendige, ondernemende en inclusieve stad waar Arnhemmers fijn en betaalbaar kunnen wonen. Grote 'nieuwe' overstijgende opgaven, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie (onder andere circulariteit en natuur-inclusiviteit) en levensloopbestendigheid zijn uitdagingen waar Arnhem voor staat. De Arnhemse visie op de fysieke ruimte is richtinggevend, maar flexibel om de eigen Arnhemse kwaliteiten te benutten en ruimte te geven aan creativiteit en ondernemerschap. Het grondbeleid speelt in op nieuwe ontwikkelingen en biedt maatwerk per locatie.
In de Arnhemse woonprincipes 2015-2025 wil Arnhem haar positie als aantrekkelijke woonstad, onderscheidend in de regio, versterken.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Voldoende woningen van juiste kwaliteit

Iedereen moet goed kunnen wonen in onze stad. Om de beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen in Arnhem op peil te hebben, moeten er meer woningen worden gerealiseerd. Dit geldt voor alle soorten woningen. Met het maken van woningbouwplannen wordt rekening gehouden met de werkelijke vraag en behoefte. Dat betekent bijvoorbeeld aantrekkelijke, levensloopbestendige en aangepaste woningen voor ouderen, woningen voor kleine huishoudens en diverse woningtypen in het hogere segment, de middenhuurcategorie en sociale woningbouw, in zowel het betaalbare als het goedkope segment. Het vergt een extra inspanning van de gemeente, om samen met ontwikkelaars en corporaties te zorgen voor een evenwichtig aanbod dat voldoet aan de vraag. Over de opgave voor de sociale woningbouw wordt ook (sub)regionaal overleg gevoerd.
De duurzame inzet en het op peil houden van de bestaande voorraad maakt een wezenlijk onderdeel uit van onze opgave.

De belangrijkste ambities voor de langere termijn zijn:

- Arnhem wordt nog meer een vitale en aantrekkelijke stad om in te wonen, te werken en te verblijven. Met het maken van woningbouwplannen wordt rekening gehouden met de werkelijke vraag en behoefte. Om dat te bereiken komen er meer woningen die gevarieerd zijn: koopwoningen in het betaalbare en hogere segment, middenhuurcategorie en sociale woningbouw. Daarbij hebben wij aandacht voor bijzondere doelgroepen, eenpersoonshuishoudens en mensen met een beperking of zorgvraag.
- Ontwikkelen en beheren van de fysieke stad door de eigen Arnhemse kwaliteiten te onderkennen en hierop actief voort te bouwen.
- In het kader van de uitvoering van de Inclusieagenda levert wonen een belangrijke bijdrage.
- Ontwikkelen en actueel houden van de woningbouwplanning. Over de opgave voor de sociale woningbouw wordt ook (sub)regionaal overleg gevoerd.
- Jaarlijkse prestatieafspraken met de woningcorporaties over hun bijdrage aan de uitvoering van de woonprincipes.

Ruimtelijke Ordening

Op veel plekken is Arnhem met andere partijen aan de slag met stadsontwikkeling. Eigen ontwikkelingen en ontwikkelingen door derden vragen om een duidelijke maar tevens flexibele, projectoverstijgende visie op de stad als geheel. Deze visie wordt opgenomen in de Omgevingsvisie.

Omgevingswet

Een belangrijke ontwikkeling is de komst van de Omgevingswet. De minister heeft onlangs aangekondigd dat de inwerkingtreding van deze wet wordt uitgesteld. Deze wet zal consequenties hebben voor het fysieke domein. Op het moment van invoering van de wet moet de basis (van ons beleid) op orde zijn. Bij het opstellen van de Omgevingsvisie en de verdere uitwerking daarvan zal de stad betrokken worden.

De nieuwe Omgevingswet biedt de kans om onze leefomgeving verder te verbeteren, de gezondheid en veiligheid van inwoners te beschermen en bij te dragen aan het behoud van een leefbare stad. Het DNA van de stad, de energietransitie, de klimaatopgave en het behoud en het versterken van natuur in Arnhem zijn belangrijke pijlers voor de uitwerking van Omgevingswet en -visie in het bijzonder. Daarbij moet blijken of het huidige plan van aanpak bijstelling behoeft.

De mogelijkheden die de Omgevingswet biedt zullen worden verzilverd daar waar dat na afweging van baten en lasten aantoonbaar voordeel oplevert, onder meer voor de Arnhemse veranderopgaven zoals de invoering van wijksturing en voor verbetering van dienstverlening.

Woningbouw en Groen
De ambities zijn:
- Een deel van de sociale woningbouwopgave wordt gericht ingezet voor bepaalde doelgroepen.
- Voldoende en betaalbare woningen. We realiseren een gedifferentieerd woningaanbod met voldoende woningen in het goedkope en betaalbare segment. Dit doen we door te zorgen voor minimaal 30% sociale huur over de te realiseren projecten Amendement 'Aanvullende coalitieafspraken Wonen (19A65)
- Openbaar groen beschermen, vergroten en versterken. Gebieden bestemd als natuur en bos behouden hun bestemming.

Wat hebben we gedaan

Voldoende woningen van de juiste kwaliteit
Voor de opgave voor de sociale woningbouw is in 2019 het Volkshuisvestelijk kader 2019-2022 voor de sociale huursector van de woningcorporaties opgesteld. Daarin staan de ambities en prioriteiten voor de korte termijn. De acties die daarin zijn opgenomen kennen de programma's Van Wijken Weten en Wonen en Ruimte als kader. Uitvoering van de wijkgerichte activiteiten is een van de resultaten die onder sturing vanuit de wijk en de bewoners tot stand komt.

Omgevingswet
In 2019 zijn de ambtelijke inspanningen voor de invoering van de Omgevingswet opgeschaald. Het plan van aanpak uit 2017 is bijgesteld omdat de wettelijke vereisten, samen met ons eigen vastgestelde ambitieniveau, vroegen om aanvullende activiteiten. Ter onderbouwing is een Update Plan van Aanpak Omgevingswet opgesteld met daarin de uitgangspunten, activiteiten, financiën en planning van de invoering van de Omgevingswet. De invoering van de Omgevingswet wordt in Arnhem langs vijf lijnen georganiseerd, respectievelijk:
- ontwikkelen Omgevingsvisie en - programma's;
- ontwikkelen Omgevingsplan;
- wat mag waar digitaal;
- verandering organiseren;
- het gesprek voeren.

De benodigde middelen om daaraan uitvoering te geven zijn opgenomen in de MJPB 2020-2023.

Gemeenteraad en invoering Omgevingswet
In de gemeenteraad is bij een tweetal sessies, in februari en september, aan de hand van casuïstiek gesproken over afwegingscriteria, de rol van de gemeenteraad en de mogelijkheden die de Omgevingswet biedt. Mede naar aanleiding daarvan heeft de gemeenteraad in het najaar van 2019 een informele raadswerkgroep ingesteld die maandelijks bij elkaar komt.
Omgevingsvisie
Een belangrijk onderdeel van de invoering van de Omgevingswet is het ontwikkelen van een Omgevingsvisie. In 2019 zijn de procesmatige en inhoudelijke kaders voor de Omgevingsvisie verwerkt in een startnotitie. Deze is in juli 2019 vastgesteld en ter informatie naar de raad gestuurd. In september en november zijn er bijeenkomsten geweest met het Arnhems Klankbord Netwerk dat speciaal voor participatie bij de Omgevingsvisie is opgericht.

Thema Stikstof
Op 29 mei 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in een aantal beroepsprocedures met betrekking tot milieuvergunningen voor agrarische bedrijven uitspraak gedaan. Deze uitspraak van de Raad van State betekent een definitieve streep door het PAS (Programma Aanpak Stikstof) en de daarop gebaseerde regelgeving. Het PAS kan daardoor niet kan worden gebruikt om aan te tonen dat een activiteit geen significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden heeft. Dit heeft verstrekkende gevolgen voor onder andere ruimtelijke projecten in Nederland en dus ook in Arnhem zoals ook bleek uit de maatschappelijke onrust die door de uitspraak is ontstaan.
Na de uitspraak is hard gewerkt om inzicht te krijgen in de gevolgen van de uitspraak voor de Arnhemse projecten. Voor de meeste ruimtelijke projecten is een goede onderbouwing voor de stikstofdepositie gevonden en deze projecten gaan dan ook door. Er zijn echter ook projecten die vertraging hebben opgelopen zoals de gebiedsontwikkeling Stadsblokken Meinerswijk. Verder wordt er actief meegedacht aan provinciale en regionale oplossingen door mee te denken in de bestuurlijke en ambtelijke werkgroep stikstof.
Er is begonnen met het opstellen van een stikstofagenda waarin aandacht zal worden besteed aan:
1. Herstelwerkzaamheden (in stand houden van natuur en verdere natuurontwikkeling bijvoorbeeld schaapskuddes over de heide, waterhuishouding op orde);

2. Stikstofreductiemaatregelen die de depositie moeten verlagen (onder andere duurzame mobiliteit, landbouw, woningbouw, industrie, warmtetransitie). Ook zal inzichtelijk gemaakt worden wat deze maatregelen werkelijk opleveren qua stikstofdepositie.

Thema initiatieven door derden of gemeente

Er is een ambtelijk initiatievenproces opgesteld waarbij ruimtelijke initiatieven van derden of intern een heldere proces doorlopen. Afhankelijk van het type initiatief wordt deze besproken en verder opgepakt door ODRA, in het initiatievenberaad (IB) of in het team ruimtelijke strategie (TRS). Met deze werkwijze worden initiatieven integraal, voortvarend en in samenhang met overige ontwikkelingen behandeld.

Prestatiedoelen

Het begeleiden van ontwikkelingsplannen van derden (andere grond-/pandeigenaren dan de gemeente)

Bij particuliere initiatieven vindt waar nodig begeleiding vanuit de gemeente plaats. Dit geldt met name voor initiatieven die niet rechtstreeks binnen kaders passen. We constateren een toename van initiatieven van derden ten opzichte van vorige jaren als gevolg van de beëindiging van de bouwcrisis.

Arnhem vitaal en aantrekkelijk maken als stad om in te wonen, te werken, te ontmoeten en te verblijven

Dit is het leidend principe van de fysieke ruimtelijke ontwikkeling.

Huisvesting bieden aan specifieke doelgroepen

Ook in 2019 liep Arnhem voor op de taakstelling voor de huisvesting van statushouders.
In 2019 is een opdracht opgesteld voor het uitvoeren van een doelgroepenonderzoek. Naar aanleiding van dit onderzoek wordt bekeken hoe vraag en aanbod zich tot elkaar verhouden. Het onderzoek moet nog worden uitgezet bij een onderzoeksbureau en zal in 2020 worden afgerond.

Vergroten van de energieprestatie en duurzaamheid van de bestaande sociale voorraad

Corporaties hebben stappen gezet in het verduurzamen van hun woningen. Twee corporaties behalen het afgesproken doel, één corporatie heeft hier nog wat meer tijd voor nodig.

In de prestatieafspraken 2020 is weer aandacht voor duurzaamheid. Hier zijn diverse afspraken over gemaakt. Hierin wordt onder andere gewerkt aan het verduurzamen van de woningen, aandacht voor zonnepanelen en voor bewustwording in energieverbruik.
Ook de motie "Groene tuinen" heeft een plek gekregen in de prestatieafspraken 2020.

Doorstroming bevorderen aan de onderkant van de woningmarkt

In 2019 is een nieuw woningmarktonderzoek binnen de regio Arnhem- Nijmegen uitgevoerd. Eén van de uitkomsten was dat er met name vraag is naar goedkope (koop)woningen.
Op 17 december is het Plan van aanpak woningbouw door het college vastgesteld. In dit plan van aanpak staat hoe het college wil omgaan met diverse zaken op woongebied waaronder de doorstroming en nieuwbouw in Arnhem.

Zelf bouwen bevorderen

Er zijn via het vastgoedplein nieuwe CPO-locaties (collectief particulier opdrachtgeverschap) aangeboden in 2019.

Kwaliteit verbeteren van de bestaande woningvoorraad

Er ligt een plan van aanpak woningsplitsing- en verkamering. Dit is opgesteld om zorg te dragen voor de veiligheid en de kwaliteit zowel van de woningen als de woonomgeving.

Inwoners langer zelfstandig laten wonen

In 2019 is het doelgroepenonderzoek wonen en zorg is nog niet afgerond. De opdrachtformulering is afgerond, het onderzoek wordt in de eerste helft van 2020 uitgevoerd.

Ontwikkelen en beheren van de fysieke stad door de eigen Arnhemse kwaliteiten te onderkennen en hierop actief voort te bouwen

Bij alle ontwikkel- en beheeractiviteiten wordt dit uitgangspunt gehanteerd.

Ruimtelijke kwaliteit is op orde

Hierop is de inzet gericht. De dynamiek van verandering in het gebruik ligt echter altijd hoger dan de dynamiek van de aanpassing van de inrichting van de openbare ruimte. Daardoor zal er altijd sprake zijn van discrepanties tussen gebruik en inrichting van de stad.

Voldoende aanbod voor wonen en werken op de juiste plek

Bij advisering in projecten worden diverse afwegingen gemaakt waaronder ook wonen en werken. Daarmee komen we tot een gevarieerd aanbod in de stad Arnhem.

Het realiseren van nieuwe ontwikkelingen tegen aanvaardbare maatschappelijke offers en kosten

Nieuwbouw en transformatie opgaven worden gerealiseerd. Door PFAS en de stikstof problematiek staat de planning van de woningbouw wel onder druk.

Het verhogen van de kwaliteit van het ruimtegebruik, de zeggenschap voor de burger en de marktwerking op de grondmarkt

Binnen de ruimtelijke projecten wordt steeds met zorg een goede afweging gemaakt ten aanzien van ruimtegebruik (zoals dichtheid, handhaven bomen). De burgers worden bij de ruimtelijke projecten (zowel de gemeentelijke als projecten van derden) betrokken. De mate waarin kan per project verschillen.
De gemeentelijke gronden worden marktconform verkocht.

Afhandeling amendementen MJPB 2019-2022

Amendement 'Aanvullende coalitieafspraken Wonen (19A65)

Er is uitvoering gegeven aan dit amendement in het Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling, dat in december 2019 aan de raad is verstuurd.

Amendement 'Bouwen wat nodig is!' (18A36)

De tekstuele punten zijn aangepast in de geamendeerde MJPB 2019-2022.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)
GO Arnhem Nijmegen City Region

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Woningcorporaties;
- Zorgpartijen;
- Huurdersorganisaties;
- Ontwikkelaars.

In de paragraaf subsidies is een overzicht opgenomen van de partners die in 2020 een subsidie ontvangen.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-50.261	-38.920	-47.726	-36.986	10.740
Baten	50.739	36.248	44.952	46.104	1.152
Saldo lasten en baten	**479**	**-2.671**	**-2.774**	**9.118**	**11.891**
Toevoegingen aan reserves	-4.777	-437	-1.274	-7.941	-6.667
Onttrekkingen aan reserves	2.206	501	3.594	3.448	-146
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-2.571**	**64**	**2.320**	**-4.493**	**-6.813**
Gerealiseerd resultaat	**-2.093**	**-2.607**	**-454**	**4.624**	**5.078**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		10.740	V		
Verschuiving overige projecten	Fasering in de voortgang van de projecten leidt tot afwijkingen op de geraamde lasten en baten in 2019. Maar omdat het saldo van de lasten en baten 2019 op de lopende projecten naar de balans gaat als onderhandenwerk, is er per saldo geen resultaat voor de exploitatie. Zie ook baten.	3.782	V	I	AR
Verschuiving bouwgronden in exploitatie en strategische posities	Fasering in de voortgang van bouwgronden in exploitatie (BIE ofwel grondexploitatieprojecten) en de strategische posities leidt tot afwijkingen op de geraamde lasten en baten in 2019. Maar omdat het saldo van de lasten en baten 2019 op de lopende projecten naar de balans gaat als onderhandenwerk, is er per saldo geen resultaat voor de exploitatie. Zie ook baten.	2.862	V	I	AR
Resultaat Grondexploitatie	Het resultaat op de Grondexploitatie wordt toegelicht onder de baten.	95	V	I	BR en AR
Uren beleid	Er is extra beleidscapaciteit ingezet voor de uitvoering van dit programma om de beleidsdoelstellingen te realiseren.	-1.062	N	I	AR
Rente strategische posities	Voordeel op rente over de boekwaarde van de strategische posities.	553	V	I	AR
Verkoop Korenbeurs op de Korenmarkt	De Korenbeurs op de Korenmarkt is verkocht. Op de lasten staat het nadeel door afboeking van de boekwaarde van het pand. Op de baten staat de verkoopopbrengst.	-447	N	I	AR
ODRA	De kosten voor de werkzaamheden van de ODRA zijn totaal € 1,12 miljoen hoger uitgevallen. Hiervan is €711.000 verantwoord op R7 en € 408.000 op R8. Door een toename van het aantal vergunningaanvragen zijn de kosten voor vergunningverlening, toezicht en advies hoger uitgevallen Hier staat € 1,96 miljoen aan hogere inkomsten uit leges tegenover (zie ook baten).	-408	N	I	AR
Onderzoek naar woonwagenlocaties	Het onderzoek loopt door naar 2020 waardoor er in 2019 minder kosten zijn gemaakt. Hier staat een lagere onttrekking uit de bestemmingsreserve tegenover.	70	V	I	BR

Boekhoudkundige budgetneutrale aanpassing van de interne doorbelastingen	Als gevolg van het boekhoudkundig salderen van interne doorbelastingen zijn de baten en de lasten voor programma Wonen en Ruimte met € 5,414 miljoen verlaagd, in de begroting van 2019 waren deze bedragen niet gesaldeerd. Voor 2020 zijn de interne doorbelastingen ook in de begroting gesaldeerd.	5.414	V	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties.	-119	N	I	AR
Baten		1.152	V		
Verschuiving overige projecten	Fasering in de voortgang van de projecten leidt tot afwijkingen op de geraamde lasten en baten. Maar omdat het saldo van de lasten en baten 2019 op de lopende projecten naar de balans gaat als onderhandenwerk, is er per saldo geen resultaat voor de exploitatie. Zie ook lasten.	-4.074	N	I	AR
Verschuiving bouwgronden in exploitatie en strategische posities	Fasering in de voortgang van bouwgronden in exploitatie (BIE ofwel grondexploitatieprojecten) en de strategische posities leidt tot afwijkingen op de geraamde lasten en baten. Maar omdat het saldo van de lasten en baten 2019 op de lopende projecten naar de balans gaat als onderhandenwerk, is er per saldo geen resultaat voor de exploitatie. Zie ook lasten.	-2.885	N	I	AR
Resultaat grondexploitatie	Het resultaat op de grondexploitatie bedraagt in totaal € 11.126.000. In de begroting werd rekening gehouden met een resultaat van € 971.000. Het resultaat op de grondexploitatie is daarmee € 10.155.000 hoger dan begroot, verdeeld over een voordeel op de lasten van € 95.000 en een voordeel op de baten van € 10.060.000. Het totale resultaat van € 11.126.000 kan als volgt worden gespecificeerd: a. tussentijdse winstneming 4 projecten € 7.680.000 V b. erfpachten door met name verkoop percelen € 2.670.000 V c. mutaties voorzieningen als gevolg van doorrekening toekomstige ontwikkelingen € 94.000 V d. resultaat op 2 afgesloten projecten € 229.000 V e. resultaat op voorstudies door in ontwikkeling nemen 2 projecten € 283.000 V f. overige: € 170.000 V Van het totale voordeel gaat € 283.000 naar de BR Voorstudies en € 95.000 naar de BR Kapitaallasten. Om voldoende weerstandsvermogen op te bouwen wordt een bedrag van € 7.194.000 gedoteerd aan de BR Grondexploitatie. Daarmee valt € 3.554.000 van het resultaat op de grondexploitatie vrij aan de algemene middelen.	10.060	V	I	BR en AR
Bouwleges	De opbrengsten uit bouwleges zijn door de toename van het aantal vergunningaanvragen hoger uitgevallen (zie ook lasten).	1.963	V	I	AR
Voordeel ontwikkelingsplan project Malburgen	De uitvoeringskosten van de werkzaamheden ‘ontwikkelingsplan Malburgen’ blijken lager uit te vallen dan verwacht. Een deel van de nog te maken kosten voor. de Nijmeegseweg en het De Monchyplein kan worden toegerekend aan de nog op te starten grondexploitatie.	1.000	V	I	AR
Verkoop Korenbeurs op de Korenmarkt	De Korenbeurs op de Korenmarkt is verkocht. Op de lasten staat het nadeel door afboeking van de boekwaarde van het pand. Op de baten staat de verkoopopbrengst.	447	V	I	AR

Boekhoudkundige budgetneutrale aanpassing van de interne doorbelastingen	Als gevolg van het boekhoudkundig salderen van interne doorbelastingen zijn de baten en de lasten voor programma Wonen en Ruimte met € 5,414 miljoen verlaagd, in de begroting van 2019 waren deze bedragen niet gesaldeerd. Voor 2020 zijn de interne doorbelastingen ook in de begroting gesaldeerd.	-5.414	V	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties.	55	V	I	AR

Indicatoren

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente. Op de webversie van de jaarstukken zijn ook de trends van deze indicatoren voor Arnhem te zien (financien.arnhem.nl).

Indicator	Jaar	Score Arnhem	Score Nederland	Toelichting	Bron
Nieuw gebouwde woningen	2018	11,1	8,6	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.	ABF - Systeem Woningvoorraad

Beleidskaders

Raadsonderwerpen in 2019

- Volkshuisvestelijk kader 2019-2022;
- Huisvestingsverordening.

Actuele beleidskaders

Ruimte

- Structuurvisie Arnhem 2020;
- Groenvisie 2017-2035;
- Welstandsnota.

Wonen

- Arnhemse woonprincipes (Woonvisie);
- Volkshuisvestelijk kader.

Financiën en bedrijfsvoering

Financiën en bedrijfsvoering faciliteert de andere programma's in de begroting en stelt kaders voor de gemeentelijke financiële huishouding en de gemeentelijke organisatie. Het gaat hierbij om leningen, verzekeringen, beleggingen en de niet direct aan de andere programma's toe te rekenen kosten, zoals ICT, huisvesting, facilitaire zaken en kapitaallasten. Inzicht wordt gegeven hoe het gemeenschapsgeld wordt ingezet: zorgvuldig en transparant. Hierbij gaat het om de verantwoording van de baten uit het gemeentefonds en het heffen van gemeentelijke belastingen met een evenwichtige lastenverdeling.

Wat wilden we bereiken

(Tekst uit de MJPB 2019-2022)

Diversiteit personeelsbestand

De gemeente Arnhem streeft naar een divers samengesteld personeelsbestand. Verschillende talenten, kennis, achtergronden en ervaringen van medewerkers maakten dat onze organisatie beter kan inspelen op dat wat in de stad en onder de bewoners leeft. Binnen de gemeentelijke organisatie maken mensen het verschil. Hoe meer diversiteit, hoe krachtiger de gemeente kan opereren in de samenleving. De inclusieve aanpak van de gemeentelijke organisatie is onderdeel van het veranderprogramma "Inclusie". De gemeente heeft daarin een voorbeeldfunctie.

Financieel gezonde gemeente

Een belangrijk uitgangspunt in het kader van een financieel gezonde gemeente is dat de schuldenlast wordt verminderd. Aanname is hierbij dat schulden niet langer dan 20 jaar op de begroting drukken. Jaarlijks wordt hiertoe een bedrag aan de bestemmingsreserve kapitaallasten toegevoegd. De solvabiliteit van de gemeente (de verhouding tussen eigen vermogen en schulden) verbetert zo. Door verstandig om te gaan met de financiële risico's (de weerstandsfactor), wordt er daarnaast voor gezorgd dat toekomstige problemen beter kunnen worden opgevangen. Meer informatie hierover is te vinden in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.
Tot slot is een aantal jaren geleden bewust gekozen om de financiële robuustheid van de gemeentelijke organisatie te verstevigen door op basis van inflatie en bevolkingsgroei, een bedrag te reserveren dat wordt toegekend aan die beleidsvelden waar feitelijk prijs- of volumestijgingen aan de orde zijn. Wanneer er geen geld in de begroting gereserveerd zou worden, zou een onverwachte prijsstijging aan het eind van het jaar leiden tot een onbedoelde verlaging van het voorzieningenniveau.

Een goede financieringsfunctie

Voor het beheer van de geldleningen is zowel voor de korte als de lange termijn één ambitie leidend en dat is dat de gemeente binnen de wettelijke mogelijkheden stabiel en meerjarig zo goedkoop mogelijk financiert.

Communicatie

Vanuit het programma "Inclusie" is een verbeterslag van de gemeentelijke communicatie als speerpunt benoemd. Hiermee is de doelstelling dat de communicatie vanuit de gemeente, ook voor mensen voor wie dat niet vanzelfsprekend is, begrijpelijk en aansprekend is en niet onnodig drempels opwerpt. Op diverse manieren is er al aandacht voor 'inclusieve communicatie'. Enkele voorbeelden zijn: certificaat digitale toegankelijkheid, meer gebruik van beeld naast of in plaats van tekst, begrijpelijke taal in brieven en meer maatwerk in communicatiestrategieën en -kanalen.

Belastingen en heffingen

Er is afgesproken dat de inkomsten uit de OZB niet stijgen (ook niet met een indexatie), met uitzondering van de extra opbrengst direct volgend uit de oplevering van nieuwe woningen of niet-woningen. Daarnaast stijgen de parkeertarieven en legestarieven niet. De heffingen worden kostendekkend gemaakt: de rioolheffing mag jaarlijks groeien met 1,5%. De afvalstoffenheffing is kostendekkend waarbij het knelpunt rondom PMD en het terugdraaien van de bezuiniging op de kwijtschelding niet aan de afvalstoffenheffing wordt toegerekend. In de paragraaf Lokale Heffingen wordt meer in detail ingegaan op de belastingen en heffingen.

Huisvesting

Als gevolg van de verzelfstandigingen is de ambtelijke organisatie aanzienlijk gekrompen, zijn minder vierkante meters nodig en kan op de kosten van huisvesting worden bezuinigd.
Daarnaast heeft het zijn van een regie-organisatie grote invloed op de wijze van werken. Huisvesting en ICT zijn belangrijke randvoorwaarden om deze nieuwe manier van werken te faciliteren. Met een verbouwing van het Stadhuis kan én op de kosten van huisvesting worden bespaard én een nieuwe, andere manier van werken worden gefaciliteerd.

Informatie en automatisering
De gemeentelijke informatievoorziening wordt blijvend gestroomlijnd met het oog op continuïteit, kwaliteitsverbetering én meer doelmatigheid. We werken aan digitale innovaties om maatschappelijke opgaven uit onze veranderprogramma's te realiseren. Hiervoor creëren we samenwerkingsverbanden met diverse partners uit onze stad. Arnhem wil de kwaliteit en continuïteit van een betrouwbare informatievoorziening voor onze dienstverlening waarborgen. Overheden zijn en blijven een belangrijk doelwit voor cybercriminaliteit. Arnhem werkt aan het zorgvuldig, veilig, proportioneel en vertrouwelijk omgaan met alle (persoons)gegevens. Inwoners mogen erop vertrouwen dat hun privacy is geborgd. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt hierop nader ingegaan.

Wat hebben we gedaan

Personeel
In de paragraaf Bedrijfsvoering en hieronder bij de prestatiedoelen wordt informatie gegeven over de ontwikkelingen op het gebied van Personeel.

Financiën
In de paragraaf Financiering is het resultaat van het product Treasury opgenomen. Meer informatie over belastingen en heffingen is te vinden in de paragraaf Lokale heffingen.

ICT
In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt informatie gegeven over de ontwikkelingen op het gebied van ICT en Informatie & Automatisering.

Prestatiedoelen

Instroom van jongeren in personeelsbestand

Uit de cijfers blijkt dat er sinds 2017 meer jonge collega's worden aangenomen op reguliere vacatures. In 2019 zijn 26 collega's aangenomen jonger dan 35 jaar. Dit is ongeveer gelijk aan het jaar daarvoor. Van de (tweede) groep trainees zijn 7 van de 10 ingestroomd in 2019. In 2019 is ook een traineeprogramma opgestart bij cluster Werk & Inkomen met tien deelnemers.
In 2019 is de Vitaliteitsregeling vastgesteld. Iedereen van 62 jaar en ouder kan 20% minder werken, met behoud van bestaande pensioenopbouw en inleveren van 10% salaris. Idee erachter is dat deze groep collega's, door iets minder te werken, vitaler door kan werken tot de pensioengerechtigde leeftijd en ruimte maakt voor jonge instroom. Per 1-1-2020 kan van deze regeling gebruik worden gemaakt.

Diversiteit in personeelsbestand

De aanpak van inclusie en diversiteit is in 2019 voortgezet. Dit is onder andere gebeurd door het voeren van gesprekken met managementteams, een middag voor leidinggevenden, een lezing voor medewerkers, activiteiten tijdens de Diversiteitsdag, een portretreeks van diverse collega's en een Meet & Greet met Arnhem Divers & Jong. Deze bijeenkomst had als doel om de kennismaking tussen jongeren van diverse afkomst en de gemeente te bevorderen, netwerkgesprekken te voeren en de gemeente Arnhem als interessante werkgever voor jongeren te profileren. De bijeenkomst was een groot succes en werd bezocht door 100 jongeren en 50 managers en andere collega's. Dit alles had als resultaat dat er tientallen vervolggesprekken zijn gevoerd, een aantal mensen heeft gesolliciteerd bij de gemeente op een functie, traineeship of een werkervaringsplaats.
Het aantal sollicitanten met een migratieachtergrond op vacatures is toegenomen. In verband met de privacywet zijn hier geen harde cijfers van te geven. Uit een telling blijkt dat circa 20% van de nieuwe medewerkers, aangenomen na 1 juli 2019, een niet-westerse migratie achtergrond heeft. Uit een schattende telling op basis van achternamen van de huidige collega's komt naar voren dat het aandeel medewerkers met een niet-westerse migratieachtergrond schommelt rond de 7%.

Wet banenafspraak - Wat betreft de banenafspraak voldoen wij aan de wettelijke normen. Als gevolg van het oplopende quotum zal de gemeente uiterlijk in 2024, naast het in stand houden van de huidige banen, nog 2,5 extra plaatsen realiseren.
Met alle managementteams is in 2019 gesproken over het creëren van kansen voor de doelgroep. Dit heeft onder andere geleid tot het vast in dienst nemen van een kandidaat uit het project Werken zonder te beperken en het creëren van enkele werkervaringsplaatsen. De ambitie is om op 1 januari 2024 tien medewerkers een vast contract te bieden. Per 31-12-2019 zijn er vijf vaste contracten.

Financieel gezonde gemeente

De solvabiliteit bedraagt aan het einde van het jaar 17%. Dit is een toename ten opzichte van de begroting, waarin op 14% was gerekend. De stijging van de solvabiliteit wordt mede veroorzaakt door de afgesproken dotatie aan de BR Solvabiliteit, maar ook als gevolg van dotaties aan andere bestemmingsreserves.

Een goede financieringsfunctie

De financieringsfunctie heeft structureel toegang tot geldgevers, die voordelige tarieven (rente) hanteren. Daarnaast garanderen goede contacten met de banken een ongestoord betalingsverkeer.

Evenwichtige lastendruk voor Arnhemse inwoners en ondernemers

In 2019 is geen indexatie op de opbrengst OZB opgenomen. De rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn kostendekkend. Er zijn ten opzichte van de begroting geen wijzigingen ontstaan in de lastendruk van inwoners en ondernemers.

Flexibele huisvesting voor personeel

Het Nieuwe Werken voor personeel - In 2019 heeft de pilot om op een andere, meer flexibelere manier van werken, verder vorm gekregen. Enkele kantoorruimten zijn aangepast en devices zijn ter beschikking gesteld. De bevindingen van deze pilot zullen in 2020 worden gebruikt voor verdere implementatie.

Eigen huisvesting - De omvang van de investeringen, in combinatie met de risico's, de desinvesteringen en de verwachting dat de marges binnen het financiële kader minimaal zijn, heeft ertoe geleid dat er geen totaalrenovatie van het stadhuis zal worden uitgevoerd. In 2020 zal er een alternatief worden uitgewerkt.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

NV Bank Nederlandse Gemeenten
Dataland
BVO De Connectie

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Niet van toepassing.

In de paragraaf subsidies is een overzicht opgenomen van de partners die in 2020 een subsidie ontvangen.

Wat heeft het gekost

Overzicht Lasten en Baten 2019

	Rekening	Begroting 2019		Rekening	
	2018	Geamendeerd	**Definitief**	**2019**	**Afwijking**
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	-107.696	-102.912	-101.352	-67.712	33.640
Baten	486.388	486.823	505.783	479.147	-26.636
Saldo lasten en baten	**378.692**	**383.911**	**404.431**	**411.435**	**7.004**
Toevoegingen aan reserves	-30.909	-14.649	-32.913	-38.383	-5.469
Onttrekkingen aan reserves	43.666	16.468	23.250	23.849	599
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**12.757**	**1.819**	**-9.664**	**-14.534**	**-4.870**
Gerealiseerd resultaat	**391.449**	**385.730**	**394.767**	**396.901**	**2.134**

In onderstaande tabel worden de grootste afwijkingen tussen de begroting 2019 en rekening verklaard.

Onderwerp	**Toelichting**	**Totale afwijking (x €1.000)**	**V/N**	**I/S**	**AR/ BR**
Lasten		33.640	V		
Capaciteitskosten SBR	Systeemwijziging uren vs salariskosten. Lagere kosten hebben verband met lagere baten, zie toelichting Capaciteitskosten SBR bij 'Baten'.	7.645	V	I	AR
Onvoorzien/strikt onvermijdbaar	Geen beroep gedaan door het college op dit budget.	1.038	V	I	AR
De Connectie	Lagere kosten in verband met systeemwijziging. Doorbelasting aan derden wordt per 2019 rechtstreeks door De Connectie gedaan. Zie nadeel baten.	900	V	I	AR
Buffer Rentestijging	Vrijval gereserveerd budget.	786	V	S	AR
Treasury	Voordelig resultaat op de financieringsfunctie van €899.000 (waarvan € 152.000 onder de baten).	747	V	S	AR
Energiekosten	Lagere energiekosten op huisvesting gemeentelijke organisatie en meevaller op afwikkeling energiekosten 2017 en 2018.	727	V	I	AR
Indirect personeel	Hogere lasten voormalig personeel die volledig worden gedekt door vrijval voorzieningen aan de batenkant.	-2.461	N	I	AR
De Connectie	Resultaat van De Connectie als gevolg van het effect nieuwe cao voor 2019, uitvoering plan van aanpak basisregistraties en facturen voor maat- en meerwerk.	-1.200	N	I	AR
Personeel	Betreft structurele voor- en nadelen (€ 438.000) en € 37.000 effect nieuwe CAO voor 2019.	-401	N	S	AR
Boekhoudkundige budgetneutrale aanpassing van de interne doorbelastingen	Als gevolg van het boekhoudkundig salderen van interne doorbelastingen zijn de baten en de lasten voor programma Financien en Bedrijfsvoering met € 26,633 miljoen verlaagd, in de begroting van 2019 waren deze bedragen niet gesaldeerd. Voor 2020 zijn de interne doorbelastingen ook in de begroting gesaldeerd.	26.633	V	I	AR
Overige	Saldo van diverse mutaties.	-774	N	I	AR
Baten		-28.136	N		
Capaciteitskosten SBR	Systeemwijziging uren vs salariskosten. Zie voordeel Capaciteitskosten SBR bij Lasten.	-7.420	N	I	AR
De Connectie	De doorbelasting aan derden partijen wordt vanaf 2019 rechtstreeks door De Connectie gedaan. Zie voordeel bij de lasten.	-900	N	I	AR

Gemeentefonds	Gevolgen september- en decembercirculaires 2019: hoger accres en saldo van actualisatie van maatstaven en uitkeringsbasis van de algemene uitkering. Voor de € 2,4 miljoen betreft het nieuwe middelen uit de decembercirculaire die aan de bestemmingsreserve worden gedoteerd voor inzet in 2020.	1.998	V	I	BR
Indirect personeel	Vrijval voorzieningen ter dekking van hogere lasten voormalig personeel. Zie ook nadeel lasten bij Indirect personeel.	1.662	V	I	AR
Aandelen BNG	Resultaat op aandelen BNG.	515	V	I	AR
Boekhoudkundige budgetneutrale aanpassing van de interne doorbelastingen	Als gevolg van het boekhoudkundig salderen van interne doorbelastingen zijn de baten en de lasten voor programma Financien en Bedrijfsvoering met € 26,633 miljoen verlaagd, in de begroting van 2019 waren deze bedragen niet gesaldeerd. Voor 2020 zijn de interne doorbelastingen ook in de begroting gesaldeerd.	-26.633	N	I	AR
Overig	Saldo van diverse mutaties	2.642	V	I	AR

Indicatoren

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente. Op de webversie van de jaarstukken zijn ook de trends van deze indicatoren voor Arnhem te zien (financien.arnhem.nl).

Indicator	Jaar	Score Arnhem	Score Nederland	Toelichting	Bron
Woonlasten éénpersoonshuishouden	2019	700	669	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO, Groningen
Woonlasten meerpersoonshuishouden	2019	763	739	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO, Groningen
WOZ-waarde woningen	2019	204	248	De gemiddelde WOZ waarde van woningen, x €1.000.	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
Formatie	2019	930		Toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van eigen organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. In fte per 1000 inwoners.	Eigen gegevens gemeente
Bezetting	2019	908		Werkelijk aantal fte dat werkzaam is binnen eigen organisatie. In fte per 1000 inwoners.	Eigen gegevens gemeente
Apparaatskosten per inwoner	2019	490		De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor het uitvoeren van de organisatorische taken.	Eigen gegevens gemeente
Kosten inhuur externen als % van de loonsom	2019	21		Inzet van uitzendkrachten, zzp'ers of detacheringsovereenkomsten.	Eigen gegevens gemeente
Overhead % van totale lasten	2019	5		Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.	Eigen gegevens gemeente

Beleidskaders

Raadsonderwerpen in 2019
Niet van toepassing.

Actuele beleidskaders
- Verordening financieel beleid en beheer 2018;
- Financiële spelregels uit het Coalitieakkoord 2018-2022.

Paragrafen

De volgende paragrafen zijn opgenomen:

1 Lokale heffingen

2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3 Onderhoud kapitaalgoederen

4 Financiering

5 Bedrijfsvoering

6 Verbonden partijen

7 Grondbeleid

8 Investeringen

9 Subsidies

10 Integriteit

Lokale heffingen

De gemeente legt heffingen op. Die zijn onder te verdelen in belastingen, leges en retributies. Bij belastingen is sprake van een gedwongen bijdrage, waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid tegenover hoeft te staan. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Bij retributies is ook sprake van een gedwongen bijdrage, maar hier wordt door de overheid wél een individuele tegenprestatie tegenover gesteld (zoals riool- en afvalstoffenheffing). Leges zijn vergoedingen voor diverse administratieve en andersoortige diensten die de overheid verstrekt (zoals bouwvergunningen, verstrekken paspoort of rijbewijs).

Uitgangspunten van beleid

Afspraken uit het Coalitieakkoord 2018-2022

In het Coalitieakkoord 2018-2022 zijn afspraken gemaakt die met ingang van 2019 worden doorgevoerd. Als algemene regel is afgesproken dat alle belastingen, heffingen, leges en parkeertarieven niet verhoogd zullen worden. Echter, in 2019 zijn aanvullende afspraken op dit coalitieakkoord gemaakt. Hierbij is afgesproken om in 2020 de OZB eenmalig te verhogen met 1,25% (Amendement 19A66). Deze afspraak heeft geen effect op de tarieven 2019.

Uitgangspunten tarieven 2019

1.1 Evenwichtige lastenverdeling tussen burgers onderling (draagkracht)

De gemeenteraad heeft in het Coalitieakkoord afspraken gemaakt over de lokale lastenontwikkeling.

De instrumenten die Arnhem hiervoor inzet zijn:

- de grondslag van de belastingen;
- de OZB en de rioolheffing hebben met de WOZ-waarde een grondslag met een lasten verdelende werking. Zo geldt voor eigenaren van woningen en bedrijfsgebouwen en huurders van bedrijfsgebouwen: ‘hoe hoger de waarde van de woning / het gebouw, hoe hoger de te betalen belasting’;
- kwijtschelding van gemeentelijke belastingen.

1.2 De gebruiker betaalt

Bij de afvalstoffenheffing wordt een relatie gelegd tussen de mate van gebruik en de belasting die iemand betaalt. Daarom werkt de gemeente bij de afvalstoffenheffing met twee tarieven voor particulieren, één voor eenpersoonshuishoudens en één voor meerpersoonshuishoudens.

Belangrijke ontwikkelingen 2019

Afvalstoffenheffing/ invoering Diftar

In 2012 heeft de raad besloten om na omgekeerd inzamelen ook Diftar in te voeren. In 2017 heeft de raad daar enkele randvoorwaarden bij vastgesteld. Op 3 juli 2018 heeft de gemeenteraad ingestemd met uitstel van het invoeren van een gedifferentieerd tarief voor de afvalstoffenheffing (Diftar) op basis van de aangeboden hoeveelheid restafval. Met een Diftar-systeem krijgen inwoners meer invloed op de hoogte van hun afvalstoffenheffing. De financiële prikkel die hiermee gegeven wordt, zal leiden tot betere afvalscheiding, minder restafval en past daarmee volledig in het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Arnhem. Op 27 november 2019 heeft de gemeenteraad besloten dat diftar per 1 juli 2020 wordt ingevoerd.

Parkeerbelasting

Het betaald parkeergebied zal de komende jaren alleen worden vergroot, wanneer hier draagvlak voor bestaat binnen de buurt/wijk. De verwachting is dat in de wijken initiatieven worden ontwikkeld om betaald parkeren te gaan invoeren. Wanneer het betaald parkeergebied wordt vergroot, dan zal dat een positief effect hebben op de belastinginkomsten.

Toeristenbelasting

In het Coalitieakkoord is afgesproken om met ingang van 2019 de toeristenbelasting in te voeren met een tarief van € 2,- per persoon per nacht. In afwijking hiervan geldt een tarief van € 75 cent per persoon per nacht voor campings, jachthavens en slaapzalen van hostels. Mogelijke extra opbrengsten (bovenop het in de begroting opgenomen bedrag ad € 625.000,-) worden ingezet om de toeristische aantrekkingskracht van de stad te vergroten (toerisme en recreatie) en de marketing te versterken.

Paspoorten en identiteitskaarten

Als gevolg van een wijziging van de Paspoortwet is de geldigheidsduur van een paspoort en een identiteitskaart met ingang van maart 2014 verlengd van 5 naar 10 jaar. Dit heeft tot gevolg dat de legesinkomsten vanaf 2019 gedurende een periode van 5 jaar op een lager niveau zullen uitkomen.

Opbrengsten 2019 van de lokale heffingen

Omschrijving	Realisatie 2018	Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Bedragen x € 1.000				
Belastingsoorten				
Onroerend Zaakbelasting	54.073	54.624	54.003	-621
Afvalstoffenheffing	16.095	15.836	16.432	596
Rioolheffing	16.203	16.559	16.556	-3
Toeristenbelasting	0	625	625	0
Subtotaal	**86.371**	**87.644**	**87.616**	**-28**
Overige heffingssoorten				
Parkeerbelasting	6.871	7.602	8.065	463
Leges burgerlijke stand	2.882	2.290	2.151	-139
Bouw- en sloopvergunningen (WABO)	4.940	3.251	5.294	2.043
Overige heffingen	971	1.149	1.404	255
Subtotaal	**15.664**	**14.292**	**16.914**	**2.622**
Totaal	**102.035**	**101.936**	**104.530**	**2.594**

Toelichting

- *Onroerend zaakbelasting*

Het resultaat onroerend zaakbelasting (ozb) wordt als volgt verklaard:
1. De opbrengst ozb woningen, inclusief areaalontwikkeling, heeft zich conform begroting ontwikkeld.
2. De opbrengst ozb niet-woningen laat een nadelig resultaat zien. Hoofdzakelijk wordt dit veroorzaakt doordat de woz-waarde niet-woningen zich negatiever heeft ontwikkeld dan waarmee bij de begroting rekening is gehouden. Dit resulteert in een nadelig resultaat van € 450.000.
3. De opbrengst ozb uit voorgaande jaren (2017 en 2018) is € 100.000 lager uitgevallen dan begroot.

- *Afvalstoffenheffing*

De meeropbrengst op afvalstoffenheffing is het gevolg van een grotere toename van het aantal huishoudens dan waarmee bij het opstellen van de begroting rekening is gehouden.

- *Parkeerbelasting*

De inkomsten uit parkeerbelasting zijn hoger uitgekomen enerzijds door een langere parkeerduur, anderzijds door een toename van het aantal parkeerders in de uitbreidingsgebieden.

- *Bouw- en Sloopleges WABO*

De opbrengsten uit bouwleges zijn door de toename van het aantal vergunningaanvragen hoger uitgevallen.

Kwijtschelding

Inwoners van Arnhem komen in aanmerking voor kwijtschelding als het zogenoemde gecorrigeerde inkomen lager uitvalt dan 100% van het bijstandsniveau. Arnhem kiest met het hanteren van een bovengrens van 100% van het bijstandsniveau voor de maximale invulling van het kwijtscheldingsbeleid die de wet biedt.
In 2019 is in totaal € 2,2 miljoen kwijtgescholden.

Overzicht kwijtschelding	Realisatie 2018	Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Bedragen x € 1.000				
Afvalstoffenheffing en rioolheffing	2.355	2.162	2.206	-44
Totaal	**2.355**	**2.162**	**2.206**	**-44**

Kostendekkendheid heffingen

Rioolheffing

In het Coalitieakkoord 2018-2022 is afgesproken om de heffingen kostendekkend te maken. Dit betekent voor de rioolheffing een jaarlijkse groei van 1,5%.

Berekening kostendekkenheid tbv rioolheffing	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Bedragen x € 1.000		
Kosten Taakveld(en),incl (omslag) rente	14.475	14.425
Inkomsten taakveld(en), excl.heffingen	-	-22
Netto kosten taakvelden	*14.475*	*14.403*
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	942	1008
BTW	1.453	1.461
Totale kosten	**16.870**	**16.872**
Opbrengst rioolheffing	16.599	16.556
Dekkingspercentage	**98%**	**98%**

Afvalstoffenheffing

In het Coalitieakkoord 2018-2022 is afgesproken dat de afvalstoffenheffing kostendekkend is waarbij het knelpunt rondom PMD en het terugdraaien van de bezuiniging op de kwijtschelding niet aan de afvalstoffenheffing wordt toegerekend. Dit betekent dat het tarief voor afvalstoffenheffing in 2019 met 0,5% is gestegen.

Berekening kostendekkenheid tbv afvalstoffenheffing	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Bedragen x € 1.000		
Kosten Taakveld(en),incl (omslag) rente	17.067	17.570
Inkomsten taakveld(en), excl.heffingen	-1.959	-2.064
Netto kosten taakvelden	*15.108*	*15.506*
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	591	633
BTW	2.469	2.652
Totale kosten	**18.168**	**18.791**
Opbrengst afvalstoffenheffing	15.836	16.432
Dekkingspercentage	**87%**	**87%**

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het is van belang om inzicht te hebben in de financiële positie (hoe financieel gezond is de gemeente) en de financiële weerbaarheid (welke mogelijkheden zijn er financieel).
Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de gemeente Arnhem in staat is om risico's op te vangen.
De financiële positie van Arnhem wordt met een aantal financiële kengetallen (zoals solvabiliteit en schuldquote) in samenhang met het weerstandsvermogen in beeld gebracht en beoordeeld.

Samenvatting van de paragraaf

Deze paragraaf was grotendeels al klaar op het moment dat het kabinet besloot ingrijpende maatregelen te nemen om te voorkomen dat het coronavirus (COVID–19) zich verder zou verspreiden. Ook in Arnhem zijn inwoners helaas aan de gevolgen van het virus overleden. Er zijn velen besmet die intensief worden verpleegd. Vanuit de invalshoek van de financiële regelgeving van dit jaarverslag heeft zich een 'gebeurtenis na balansdatum' voorgedaan, die in de jaarrekening moet worden vermeld. Bij de toelichting op de balans is deze toelichting opgenomen. In deze paragraaf wordt hier ook kort bij de gevolgen van deze crisis stil gestaan.
De situatie dat, een niet eerder bekend en in China ontstaan risico, zich heeft voorgedaan en grote maatschappelijke gevolgen voor de Arnhemse samenleving met zich meebrengt door de sluiting van scholen, horeca, aflassen van evenementen en medewerkers van kantoren die zo veel mogelijk thuis moeten werken en de volksgezondheid van de Arnhemse burgers. Ook zijn de gevolgen voor medewerkers in de zorg, zoals artsen, verpleegkundigen, medewerkers in de thuiszorg en medewerkers van verpleegtehuizen buitengewoon ingrijpend. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.

Deze ontwikkelingen maken ook de context en verdere maatschappelijke en financiële gevolgen onzeker op het moment dat deze paragraaf wordt geschreven. Het schrijven over risico's is door deze gebeurtenissen in een ander daglicht geplaatst. Op een enkel onderdeel verwijzen wij dan ook naar deze gebeurtenissen.
Daarnaast maakt deze paragraaf onderdeel uit van het Jaarverslag 2019, waarin wordt teruggeblikt op de ontwikkelingen in het afgesloten jaar 2019 en sluiten aan bij het risicoprofiel voordat deze crisis uitbrak. Onderstaand pakken wij de draad hiervoor op.

Hoe staat Arnhem er financieel voor? Net als wanneer iemand naar zijn eigen financiële positie kijkt, is het noodzakelijk om zicht te hebben in de wijze waarop de bezittingen zijn gefinancierd. Als iemand bijvoorbeeld een relatief goed en zeker inkomen heeft om zijn huur of hypotheek te betalen, verder geen grote schulden heeft en ook nog over een spaarsaldo beschikt, dan kan worden geconcludeerd dat zijn financiële positie solide is.

Zo is het ook bij gemeenten. Heeft Arnhem geen of weinig schulden, een goed gevulde 'bankrekening' (algemene reserve) en zijn de baten vrijwel ieder jaar even hoog of iets hoger dan de lasten, dan staat Arnhem er over het algemeen goed voor.
Het weerstandsvermogen geeft daarnaast aan in welke mate de gemeente Arnhem in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt.
Met behulp van de hieronder afgebeelde financiële kengetallen die betrekking hebben op de balans en de begroting kan een goed beeld worden geschetst van de financiële positie van Arnhem.

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie beoordeeld moet worden. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie, maar is dat afhankelijk of en wat er aan eigen vermogen tegenover die schuld staat. Het is dus, met andere woorden, niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. Het weerstandsvermogen en de kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van een gemeente. De kengetallen zijn daarom gezamenlijk opgenomen in deze paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing en zijn voorzien van een toelichting.

Om de financiële positie van onze gemeente als geheel goed te kunnen beoordelen zijn de volgende drie invalshoeken van belang:

- De robuustheid van de begroting. Is er sprake van een reëel beeld van inkomsten en uitgaven? Zijn er voorzieningen voor verplichtingen of mogelijke verliezen opgenomen? Sluit de raming van de inkomsten van het Rijk aan bij de laatste circulaire over de algemene uitkering? Zijn inkomsten en uitgaven van de (meerjaren)begroting in evenwicht?

- De robuustheid van de buffers om als zich risico's voordoen, deze op te kunnen vangen en voldoende tijd te hebben om, als de tegenvaller structureel is, bezuinigingsmaatregelen te kunnen treffen. Is er sprake van een goede inventarisatie van aanwezige risico's? Is er voldoende weerstandscapaciteit?
- En hoe zit het met de robuustheid van de gemeentelijke balans. Heeft de gemeente niet te hoge schulden? Hoe zit het met de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen? Bezit de gemeente veel gronden waarop ze risico's loopt? Zijn er ook buffers om onvoorspelbare tegenvallers op te vangen. Dit soort vragen zijn te beantwoorden aan de hand van een aantal kengetallen die in deze paragraaf nader besproken worden.

De 'grenzen' van het financieel speelveld voor gemeente en de manier waarop de gemeente daarin opereert liggen vast in de gemeentewet en de begrotingsvoorschriften (BBV). Anders dan het Rijk moet het gemeentelijke huishoudboekje van gemeente altijd in evenwicht zijn. De raad moet erop toezien dat de begroting 'structureel en reëel in evenwicht is' dan wel er voor zorgen dat dit evenwicht in de daarop volgende jaren wordt vastgesteld (art. 189 lid 2 gemeentewet). De begroting moet vervolgens worden goedgekeurd door Gedeputeerde Staten. Is Gedeputeerde Staten van mening dat de (meerjaren-)begroting niet in evenwicht is, dan wordt de begroting niet goedgekeurd. De gemeente krijgt dan te maken met het zogenaamde preventieve toezicht en verliest een deel van haar financiële zelfstandigheid. Gedeputeerde Staten zal de gemeente opdragen een financieel herstelplan te maken waarmee de begroting weer in evenwicht komt.

Onderstaande figuur maakt zichtbaar wat de belangrijkste kengetallen uit de begrotingsvoorschriften (BBV) zijn die horen bij de drie invalshoeken van robuustheid.

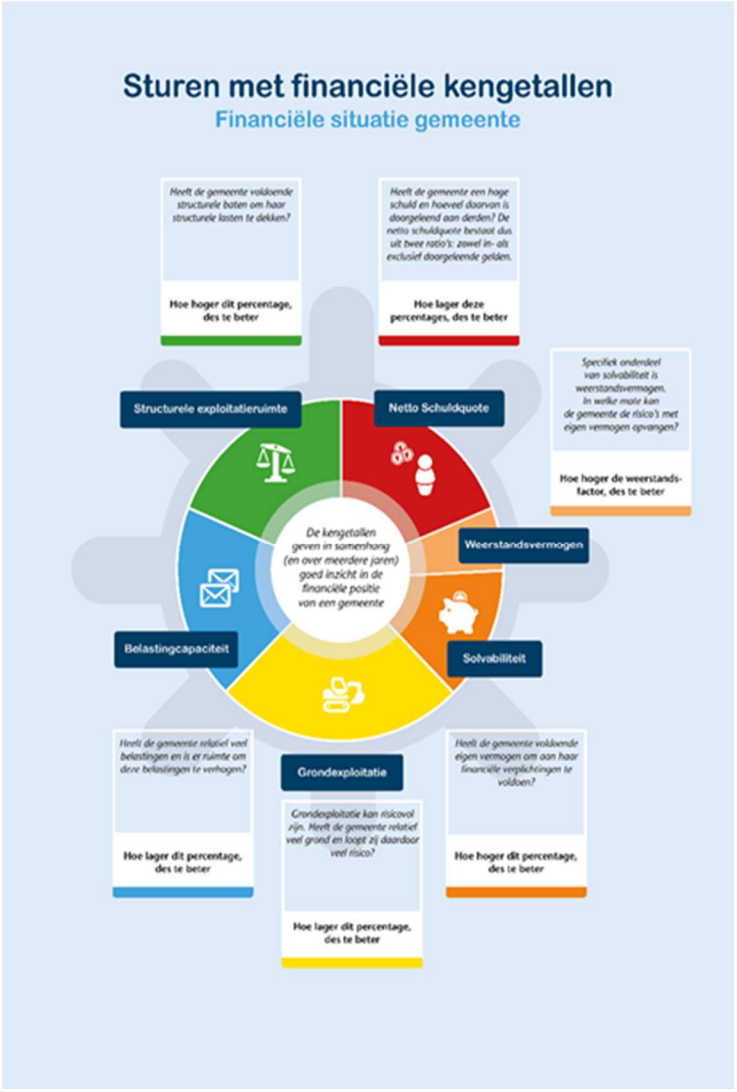

Financiële kengetallen begrotingsvoorschriften

De financiële kengetallen laten voor Arnhem het volgende beeld zien:

1A. Netto schuldquote	rek. 2018	begr. 2019	rek. 2019
	86%	100%	84%

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	rek. 2018	begr. 2019	rek. 2019
	76%	91%	75%

2. Solvabiliteitsratio	rek. 2018	begr. 2019	rek. 2019
	16%	14%	17%

2A. Weerstandsvermogen (factor)	rek. 2018	begr. 2019	rek. 2019
	1,4	1,6	1,2

3. Kengetal grondexploitatie	rek. 2018	begr. 2019	rek. 2019
	7%	8%	7%

4. Structurele exploitatieruimte	rek. 2018	begr. 2019	rek. 2019
	-2%	-1%	1%

5. Woonlasten meerpersoonshuishouden	rek. 2018	begr. 2019	rek. 2019
	100%	104%	104%

Conclusie

Hieruit kan geconcludeerd worden dat de financiële positie in Arnhem een wisselend beeld laat zien. De solvabiliteit valt voor 2020 volgens de norm van de provincie nog steeds in de meest risicovolle categorie. De grens die de provincie hiervoor hanteert ligt namelijk op 20%. Dit was voor de provincie bij de MJPB 2019-2022 aanleiding om de financiële positie van Arnhem als 'matig' te beoordelen.
Met een percentage van 17% is de solvabiliteit wel beter dan eerder werd ingeschat. Bij de vaststelling van de MJPB 2019–2022 was de prognose voor de solvabiliteit voor 2019 14%. Zie onderstaande tabel:

Ontwikkeling solvabiliteit	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Bedragen x € 1.000			
Eigen vermogen			
Algemene reserve	42.598	30.369	37.217
Gerealiseerd resultaat boekjaar	-860	0	-7.339
Bestemmingsreserves	109.039	104.347	130.724
A. Totaal Eigen vermogen	**150.777**	**134.716**	**160.602**
Balans			
B. Balanstotaal	**918.827**	**992.705**	**931.883**
Solvabiliteit (A/B)	**16%**	**14%**	**17%**

Toen bureau Cebeon in 2015 een onderzoek deed naar de robuustheid van de balans was de prognose voor 2019 een solvabiliteit van rond de 9%.
Als maatregel daarvoor is in de raadsbrief van januari 2018 voorgesteld ingaande 2019 jaarlijks bedragen toe te voegen aan de bestemmingsreserve kapitaallasten (deze heet nu BR Solvabiliteit), waardoor een extra buffer

voor solvabiliteit ontstaat. Zo wordt het eigen vermogen van de gemeente versterkt. Deze maatregel is opgenomen in art. 11 van de verordening Financieel beleid en beheer van de gemeente Arnhem.
In de genoemde brief van januari 2018 was de prognose voor het jaar 2019 voor de solvabiliteit rond de 11% (zonder de maatregel ter versterking van de solvabiliteit) en rond de 13% inclusief deze maatregel. De feitelijke solvabiliteit is aanzienlijk hoger.
Bij dit robuustere beeld passen wel enkele kanttekeningen. Het kengetal solvabiliteit wordt berekend aan de hand van twee onderdelen namelijk de omvang van het eigen vermogen en het balanstotaal.
In tegenstelling tot wat eerder voorzien was bij de begroting 2019 is het balanstotaal bij deze jaarrekening niet gestegen met € 74 miljoen ten opzichte van de jaarrekening 2018. De werkelijke stijging bij deze Jaarrekening 2019 is lager. Ten opzichte van de begroting 2019 is het balanstotaal bij deze jaarrekening 2019 door afschrijvingen op materiële vaste activa en het achterblijven van investeringen € 63 miljoen lager.
Doordat er minder geïnvesteerd is hoefden er ook minder schulden worden aangegaan.

Het weerstandsvermogen geeft bij dit Jaarverslag 2019 een voldoende beeld, waarbij de weerstandsfactor uitkomt op 1,2. Bij de vaststelling van de MJPB 2019–2022 was voor 2019 uitgegaan van een weerstandsfactor van 1,6. Na begrotingswijzigingen was de verwachte factor 1,0. Met een factor van 1,2 voldoet deze aan het uitgangspunt in de verordening Financieel beleid en beheer (art. 11, lid 3) dat de weerstandsfactor voor een robuuste financiële positie niet lager mag zijn dan 1. De bovengrens van 1,4 die ook in de verordening is opgenomen wordt niet bereikt. Daarbij moet ook worden bedacht dat voor de inschatting van het gemeentelijk risicoprofiel statistische berekeningen worden gemaakt. Deze werken door in de hoogte van de weerstandsfactor, zodat dit niet als een vorm van exacte wetenschap kan worden beschouwd.
Een factor van 1,2 betekent dat de financiële positie van de gemeente op dit punt nog voldoende is, maar kwetsbaar. Bij een daling van de beschikbare weerstandscapaciteit of stijging van de benodigde weerstandscapaciteit zou naar de toekomst toe de algemene reserve moeten worden aangevuld.

Belangrijk is ook dit soort kengetallen in onderlinge samenhang te bezien om een goed beeld van financiële positie als geheel te krijgen. Dat wordt ook voorgeschreven in de BBV. De afgelopen jaren is bij de behandeling van de MJPB's en Jaarverslagen veel aandacht geweest voor de hoogte van de weerstandsfactor en solvabiliteit. Er zijn geen landelijk voorgeschreven kwantitatieve verplichte normen voor de uitkomsten van de kengetallen. Gemeenten zijn grotendeels zelf verantwoordelijk voor de interpretatie van de financiële positie. Arnhem heeft de eigen norm betreffende de weerstandsfactor vastgelegd in de financiële verordening beleid en beheer. Voor de overige kengetallen zijn geen door de raad eigen normen vastgesteld. Het gaat dus vooral om de onderlinge samenhang van de kengetallen en de uitleg hierbij die past bij het profiel van de gemeente.
Zo heeft de gemeente Arnhem tijdens de economische crisis jaren omvangrijke bedragen afgeboekt en verliezen moeten nemen in de grondexploitaties. Zonder deze afboekingen was de solvabiliteit van de gemeente beter geweest. Maar het grondbedrijf is nu veel minder kwetsbaar voor mogelijke negatieve ontwikkelingen in de vastgoedmarkt dan andere gemeenten. Het kengetal van de grondexploitatie toont aan dat Arnhem in de minst risicovolle categorie zit (gebaseerd op basis van de lopende verwachte grondexploitaties). Aan de andere kant leidt nieuwe regelgeving in het BBV tot verplichte tussentijdse winstnemingen in de grondexploitatie. Dit ligt niet in de lijn van een behoedzame raming, zoals door Arnhem tot voor kort werd gehanteerd. Dit maakt het noodzakelijk om ook voor het grondbedrijf de aanwezige risico’s nauwlettend te volgen en hierop te sturen. Daaraan is in aansluiting op de begrotingsvoorschriften van het Rijk ook invulling gegeven bij het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit voor de grondexploitaties. Ook dit soort achtergrondinformatie moet mee gewogen worden bij de beoordeling van de solvabiliteit van de gemeente.

Uitgangspunten van beleid bepaling weerstandsvermogen voor risico's

In aansluiting op de bovenstaande samenvatting worden in het vervolg van deze paragraaf nog aantal onderdelen nader toegelicht.
Na de robuustheid van de begroting zelf vormen de buffers voor risico’s als het ware de tweede vorm van zekerheid en geven mogelijkheden goed om te kunnen gaan met tegenvallers en financieel minder goede tijden. Het centrale uitgangspunt van het gemeentelijk beleid voor risico's is dat de gemeente voldoende buffers heeft om risico's die financiële impact kunnen hebben als die zich voordoen op te kunnen vangen. Het doel is daarbij om niet iedere tegenvaller direct van invloed te laten zijn op het lopende beleid, waardoor de reguliere dienstverlening niet meteen in het gedrang komt:

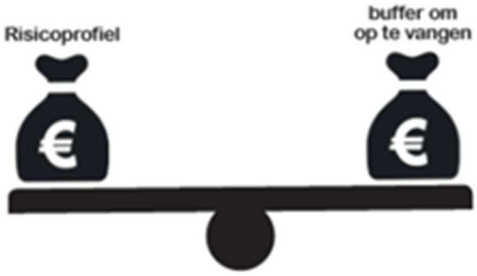

De benodigde weerstandscapaciteit wordt steeds bepaald door de omvang en impact van de risico's te bepalen. Het gemeentelijk risicoprofiel voor het Jaarverslag 2019 is opnieuw geïnventariseerd.
Onder beschikbare weerstandscapaciteit wordt verstaan de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om risico's te kunnen dekken. De hoogte van de beschikbare weerstandscapaciteit wordt bepaald door de reserves van de gemeente, de algemene reserve en de bestemmingsreserves grondexploitatie.
De spelregels hiervoor liggen vast in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de beleidsnota 'Weerstandsvermogen en risicomanagement 2006' en de gemeentelijke verordening Financieel beleid en beheer gemeente Arnhem 2018 (artikel 11 en 21).

Zoals al eerder aangegeven is hierover het volgende vastgelegd: 'Voor een robuuste financiële positie mag de weerstandsfactor niet lager zijn dan 1. Indien de weerstandsfactor lager is dan 1 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor hoger is dan 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor (nieuw) beleid.

Op weg naar een nieuwe beleidsnota Weerstandsvermogen en risicomanagement
Inmiddels is op het moment dat deze paragraaf wordt geschreven de concept-nota Risicomanagement en weerstandsvermogen naar de auditcommissie verzonden als invulling van toezeggingen zoals die in 2019 waren gedaan.
In deze nota komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Hoe werkt risicomanagement?
- Welke onderdelen maken de begroting robuust?
- Welke ontwikkelingen hebben zich voorgedaan op het gebied van spelregels weerstandsvermogen?
- Wat zijn de huidige spelregels voor het weerstandsvermogen?

Zonder dat op het moment dat deze nota werd geschreven de impact van coronacrisis kon worden voorzien werden in algemene zin dit soort gebeurtenissen genoemd, zoals blijkt uit de onderstaande citaten uit deze nota:

- 'Een belangrijke trend sinds 2006 is dat risico's, die eerst 'ver van het gemeentelijke bed' leken te liggen, steeds dichterbij zijn gekomen.'
- 'De realiteit is ook dat het niet mogelijk is alle risico's als gemeente op voorhand te onderkennen. In onze complexe samenleving doen zich altijd verrassingen voor. Deze kunnen grote impact hebben op de mate waarin de gemeente Arnhem haar doelstellingen zal kunnen bereiken. Niet vooraf bekende en nauwelijks voorspelbare gebeurtenissen met grote gevolgen worden 'zwarte zwanen' genoemd.
- 'Conclusie was ook dat tegenvallers een veel grotere en niet te voorspellen impact kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente. Ook de toegenomen impact van demografische en sociale ontwikkelingen in combinatie met mogelijke toekomstige onvoorspelbare gebeurtenissen, de zogenaamde zwarte zwanen, waren aanleiding om te streven naar een betere solvabiliteit en minder schulden. Daardoor wordt de gemeente minder kwetsbaar voor dit soort gebeurtenissen.'
- 'De bestemmingsreserve solvabiliteit is een extra buffer voor onvoorspelbare tegenvallers.'

Het is navrant te moeten constateren dat een dergelijke zwarte zwaan met buitengewoon ingrijpende gevolgen voor de Arnhemse samenleving heeft voorgedaan.

Breder inzicht door gemeentelijke stresstest

Als aanvulling op de hiervoor genoemde vijf financiële kengetallen heeft de gemeente Arnhem in aansluiting op de zogenaamde stresstesten van de 100.000 + gemeenten op vijf aandachtsvelden nog een aantal andere kengetallen doorgerekend. Bij elk kengetal wordt door middel van een kleur aangegeven hoe hierop wordt gescoord: rood is kwetsbaar, oranje is punt van aandacht en groen is voldoende:

1C. Aanvullende Arnhemse kengetallen tav schuldquote		rek. 2018	begr. 2019	rek. 2019
a	Netto schuld per inwoner	€ 3.534	€ 4.190	€ 3.596
b	Schuldevolutie	-20%	4%	-14%
c	Netto rentelasten/exploitatie	1,73%	2,03%	1,49%
d	Aanwezigheid rentereserve/buffer	ja	ja	ja
e	Zekerheden leningen, garantstellingen en waarborgen	94,57%	94,90%	94,54%

2A. Aanvullende Arnhemse kengetallen tav solvabiliteit		rek. 2018	begr. 2019	rek. 2019
a	Weerstandsfactor	1,4	1,6	1,2
b	Mogelijkheden om weerstandscapaciteit te verbeteren	ja	ja	ja

3A. Aanvullende Arnhemse kengetallen tav grondexploitatie		rek. 2018	begr. 2019	rek. 2019
a	Afhankelijkheid van grondexploitatie voor sluitende begroting	nee	nee	nee

4A. Aanvullende Arnhemse kengetallen tav structurele exploitatieruimte		rek. 2018	begr. 2019	rek. 2019
a	Toereikendheid onderhoudsbudgetten openbare ruimte	0,17%	0,36%	0,00%
b	Ombuigingen, taakstellingen	0,00%	0,05%	0,00%
c	Meerjarig sluitende begroting	ja	ja	ja

5A. Aanvullende Arnhemse kengetallen tav woonlasten		rek. 2018	begr. 2019	rek. 2019
a	Onbenutte belastingcapaciteit OZB	0,07%	0,25%	0,23%
b	Derving OZB i.v.m. leegstand	2,02%	2,03%	2,15%
c	Kostendekkendheid leges: extra ruimte voor meer baten	0,0003%	0,0002%	0,0002%

Weerstandsvermogen en risicoprofiel

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding (ratio) tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een weerstandsfactor waarbij een bandbreedte wordt gehanteerd tussen de 1 en 1,4. De factor wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de gewenste weerstandscapaciteit bij een zekerheidspercentage van 90%. Dit beeld is bij het jaarverslag 2019 als volgt:

Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	JV 2019
	90%
Bedragen x € 1.000	
Benodigde weerstandscapaciteit	37.686
Beschikbare weerstandscapaciteit	44.223
Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	**6.537**
Verschil (> factor 1,4)	**-8.537**
Weerstandsfactor	**1,2**

De weerstandsfactor bevindt zich daarmee binnen de bandbreedte van 1,0 – 1,4. Dat betekent dat de financiële positie van de gemeente op dit punt voldoende is en hoger uitvalt dan de 1,0 die bij de begroting na begrotingswijzigingen was verwacht. Bij een daling van de beschikbare weerstandscapaciteit of stijging van de benodigde weerstandscapaciteit zou naar de toekomst toe de algemene reserve moeten worden aangevuld.

De toelichting op de verschillende elementen die de weerstandsfactor bepalen volgt onderstaand.

Risicoprofiel

De benodigde weerstandscapaciteit is bepaald door de omvang en impact van de risico's te bepalen.
Het gemeentelijk risicoprofiel is voor dit Jaarverslag 2019 en tegelijkertijd voor de Perspectiefnota 2021-2024 geïnventariseerd. Bij de perspectiefnota wordt op grond van dit risicoprofiel/benodigde weerstandscapaciteit de meerjarige weerstandsfactor berekend.
Het risicoprofiel bij de vorige inventarisatie bij de MJPB 2020-2023 omvatte 97 risico's en is nu bij dit Jaarverslag gestegen tot 98 risico's. Het risicoprofiel in het jaarverslag 2018 omvatte ter vergelijking 84 risico's. Er zijn 20 nieuwe risico's, 19 risico's zijn vervallen en 24 risico's zijn gewijzigd ten opzichte van de MJPB. Er zijn 71 financiële risico's die in aanmerking komen voor het reserveren van weerstandsvermogen. 22 risico's hebben een risicoscore van 15 of hoger en/of een invloedpercentage van minimaal 2%.

Belangrijk aandachtspunt bij het risicoprofiel is dat dit zo goed mogelijk per risico wordt ingeschat. Vervolgens wordt door middel van statistische berekeningen nagegaan welke mogelijke financiële gevolgen het risicoprofiel voor onze gemeente in totaliteit kan hebben. Dit blijft een belangrijk hulpmiddel, maar dergelijke berekeningen hebben ook beperkingen, het is geen exacte wetenschap zo is in het verleden gebleken.

Bij het kwantificeren van de gemeentebrede risico's is hierbij de volgende klasse-indeling gebruikt:

Risicoscore				
Klasse	Kans		Klasse	Geldgevolg
1	< of 1 x per 10 jaar	10%	1	< € 50.000
2	1 x per 5-10 jaar	30%	2	€ 50.000 - € 200.000
3	1 x per 2-5 jaar	50%	3	€ 200.000 - € 500.000
4	1 x per 1-2 jaar	70%	4	€ 500.000 - € 1.000.000
5	1 x per jaar of >	90%	5	> € 1.000.000

Vervolgens zijn ook de beheersmaatregelen bij de risico's geactualiseerd en is het financieel effect van de beheersmaatregelen meegenomen in de netto kwantificering van de risico's.
Ook bij het kwantificeren van de project specifieke risico’s is gebruik gemaakt van soortgelijke statistische berekeningen.

Een belangrijke kanttekening bij de risico’s die nu geïnventariseerd zijn, is dat de inschatting van de risico’s niet plaatsvindt in een statische, als het ware bevroren situatie. De actualiteit leidt weer tot nieuwe- en of gewijzigde risico’s. Om die reden wordt de vinger steeds aan de pols gehouden en wordt de raad zowel bij de MJPB als bij het Jaarverslag geïnformeerd over de ontwikkelingen in het gemeentelijk risicoprofiel.
Een belangrijke kanttekening door de recente ontwikkelingen rondom de coronacrisis is dat het risicoprofiel is opgesteld voor deze crisis uitbrak. Deze gebeurtenissen hebben naar alle waarschijnlijkheid ook gevolgen voor het gemeentelijk risicoprofiel. In de komende maanden zal dan ook worden nagegaan of en bij welke risico’s een andere risico inschatting gemaakt zal moeten worden. In de aanloop naar de MJPB 2021–2024 zal dit zichtbaar worden gemaakt. De mogelijke financiële gevolgen van deze ontwikkelingen zullen zonder twijfel doorwerken in de gemeentelijke uitgaven en inkomsten over 2020. Enkele risico’s, zoals opgenomen in het risicoprofiel, zullen zich naar verwachting hebben voorgedaan onder andere extra kosten crisisbeheersing, IT-kosten en kosten Buig.

Op dit moment is onzeker in welke mate het Rijk ook maatregelen zal treffen om de gemeenten in financiële zin te ondersteunen bij het opvangen van de gevolgen van de crisis.

In het risicoprofiel zijn 27 risico's zonder geldgevolg (risicoscore 0) opgenomen. Bij deze risico's, trends en ontwikkelingen is nog niet duidelijk of en in welke mate ze zich zouden kunnen voordoen, of bij deze risico's is de netto risicoscore na beheersmaatregel 0.

In onderstaande risicokaart zijn de risico's weergegeven. Hoe donkerder blauw de kleur, hoe hoger de prioriteit voor de aanpak van het risico.

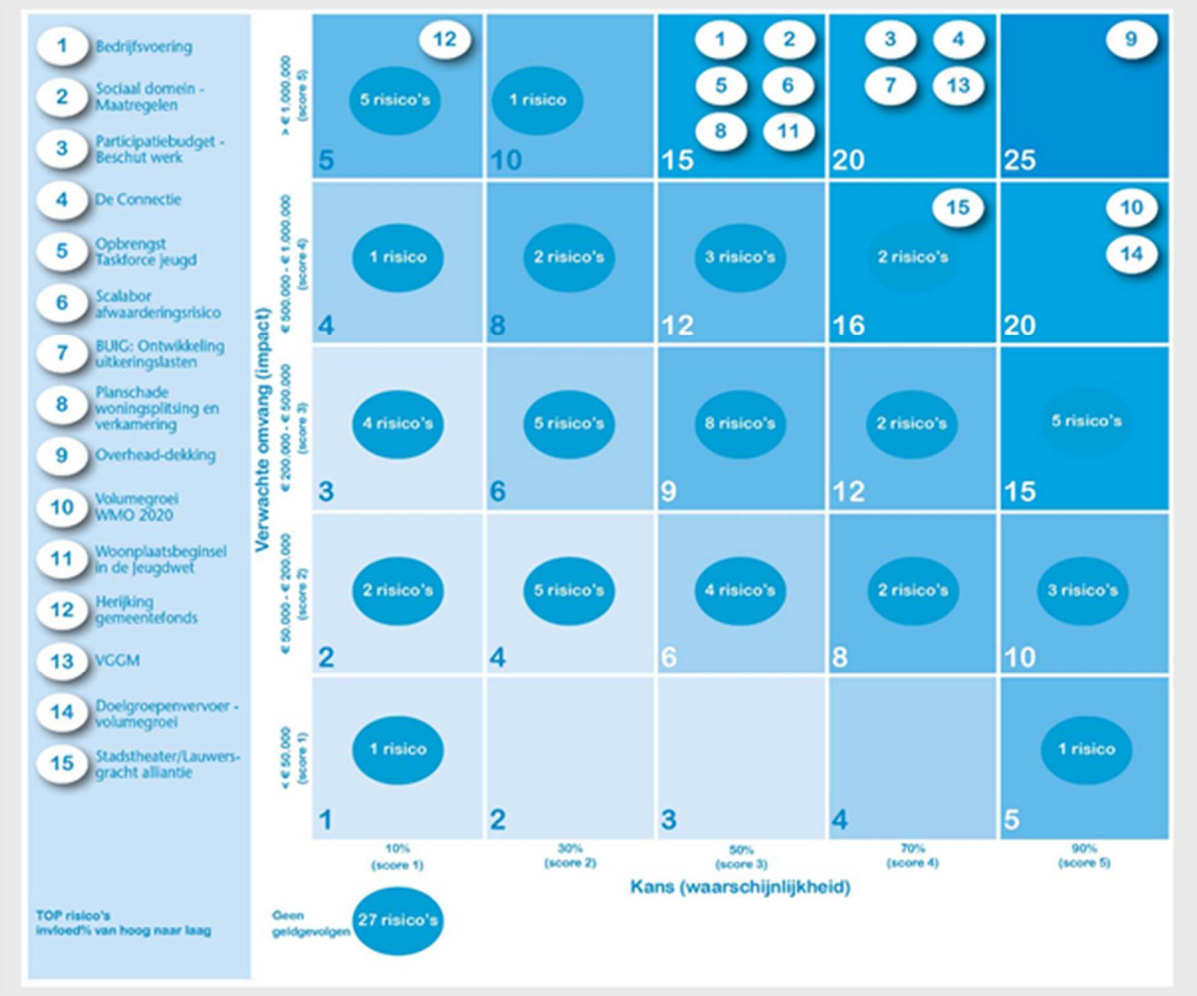

Er wordt een onderverdeling gemaakt naar programma's en risicocategorie:

- externe risico's
- risico's fysieke pijler
- risico's pijler economie en werk
- overige gemeentelijke risico's
- risico's grondbedrijf
- risico's sociale pijler

Toelichting belangrijkste risico's:
Hieronder worden de belangrijkste 15 risico's met de hoogste invloedpercentages gepresenteerd en toegelicht. Het invloedpercentage van deze 15 risico's samen bedraagt rond de 65% van het totale risicoprofiel. Het invloedpercentage is een indicatie van de invloed van de risico's van hoog naar laag.

Risicogebeurtenis	Kans	Geld	Geld (Max)	Risico score	Invloed (%)	Gewijzigd t.o.v. MJPB 2020-2023
Externe risico's						
Herijking gemeentefonds						
Met ingang van 2022 wordt de herijking van het gemeentefonds geeffectueerd. Er worden aparte onderzoeken uitgevoerd op drie onderdelen. De klassieke taken, het sociaal domein en beschermd wonen. De verschillende onderdelen zullen verschillende herverdeeleffecten kennen, maar omdat alle gemeentefondsmiddelen vrij besteedbaar zijn, is met name het totaaleffect van belang. Volgens de laatste inzichten zal uit het onderzoek naar de verdeling van beschermd wonen een negatief herverdeeleffect volgen, maar uit de twee andere onderzoeken gezamenlijk een groter positief herverdeeleffect. In het weerstandsvermogen houden we rekening met een maximaal herverdeeleffect van ruim 2% á € 10 miljoen. De kans dat dit optreedt, wordt met 10% echter klein geacht.						
	1	5	€ 10.000.000	5	2,8%	Gewijzigd (-)
Risico's fysieke pijler						
Planschade plan van aanpak woningsplitsing en verkamering						
Het college heeft een voorbereidingsbesluit genomen voor het Spijkerkwartier. Het onderhavige voorbereidingsbesluit loopt vooruit op het facetbestemmingsplan. Dit facetbestemmingsplan zal de in het huidige bestemmingsplan geldende bouw- en gebruiksmogelijkheden van eigenaren beperken. Dit kan na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan leiden tot planschadeclaims van eigenaren en andere rechthebbenden.						
	3	5	€ 2.700.000	15	3,7%	Nieuw
Stadstheater/Lauwersgracht alliantie						
Mogelijk extra kosten onderhoud om de Schouwburg langer in de lucht te houden zolang nog niet is gebouwd. en/of eventuele financiële gevolgen in exploitatie indien voorstellingen door slechte staat van onderhoud gebouw geannuleerd moeten worden.						
	4	4	€ 1.000.000	16	1,9%	Gewijzigd (+)
Risico's pijler economie en werk						
Participatiebudget - Beschut werk						
In de afgelopen jaren heeft het Rijk de gemeenten verplicht om een faciliteit beschut werk aan te bieden. Arnhem voert deze wet uit, echter er is voor gekozen om hier niet actief op in te zetten (we hebben een alternatief: activerend werk). Het risico is dat Arnhem meer toekenningen beschut werk ontvangt en/of dat de keuze wordt gemaakt om actief in te zetten op beschut werk. Hiervoor is momenteel geen ruimte binnen het participatiebudget. Volledig meebewegen met de theoretische taakstelling van het Rijk betekent: 2019: € 1,77 miljoen tot € 3,23 miljoen (jaarlijks oplopend naar 15 tot 20 miljoen in 2048)						
	4	5	€ 3.230.000	20	6,2%	Gewijzigd (+)

Scalabor Afwaarderingsrisico

Het risico bestaat dat de gemeente de deelneming Scalabor als gevolg van een toekomstig negatief resultaat zal moeten afwaarderen. Mogelijke oorzaken:
• onvoldoende verandervermogen binnen het werkbedrijf leidt tot onvoldoende resultaten op het punt van arbeidsontwikkeling, doorstroming naar werk en financiële resultaten;
• onvoldoende benutting SW-werkplekken en onvoldoende rendabel maken van een SW-werkplek;
• onvoldoende inkoop P-wet trajecten (inwoners met een bijstandsuitkering) door gemeenten. Het bedrijfsplan Scalabor biedt arbeidsontwikkeldiensten aan voor inwoners die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet;
• onvoldoende aanbod van werk, oorzaken: 1. gemeente koopt groen en schoonmaak liever elders in, 2. mogelijke beperkingen in het aanbestedingsrecht;
• overige gemeenten zouden ervoor kunnen kiezen om na 5 jaar geteld vanaf de start in 2018 geen nieuwe DVO af te sluiten met Scalabor. Ook op dit onderdeel zal de gemeente de feitelijke ontwikkelingen volgen.

3	5	€ 3.500.000	15	4,8%	Ongewijzigd

BUIG: Ontwikkeling uitkeringslasten

Arnhem heeft zich tot doel gesteld: het volgen van de landelijke trend op uitkeringslasten en daarboven op het realiseren van een uitstroom van 500 bijstandsgerechtigden. De ambitie is ambitieus. Door passend beleid te maken op deze doelgroep, heeft Arnhem invloed op de ontwikkeling van de uitkeringslasten. In de prognose van de uitkeringslasten in het jaar 2023 wordt rekening gehouden met een maximaal tekort van 6%. Over de afgelopen jaren heeft Arnhem de landelijke lijn wat betreft bijstandsontwikkeling niet weten te halen. Risico: Beleid heeft onvoldoende effect op de doelgroep waardoor de uitkeringslasten van Arnhem achter blijven ten opzichte van de landelijke trend en de ambitie om een extra uitstroom van 500 bijstandsgerechtigden te realiseren. Het maximale risico dat Arnhem op BUIG loopt is, middels de vangnetregeling, gemaximaliseerd tot 10% van het BUIG budget. In de begroting wordt al rekening gehouden met een deel van dit maximale risico. Het verchil tussen het in de begroting opgenomen tekort en het maximale eigen risico bedraagt op basis van het voorlopig budget 2020 circa € 2,3 mln.
Dit risico heeft een directe relatie met risico BUIG Budgetbijstelling door het Rijk (bij budgetbijstellingen muteert ook het maximaal eigen risico op BUIG).

4	5	€ 2.300.000	20	4,4%	Ongewijzigd

Overige gemeentelijke risico's

Bedrijfsvoering

Voor het opvangen van resultaten in de Bedrijfsvoering is de BR Bedrijfsvoering ingericht. Met deze BR moeten resultaten op De Connectie, frictiekosten als gevolg van afbouw formatie overheadafdelingen en andere incidentele afwijkingen op personeel worden opgevangen. Het risico bestaat dat de BR op termijn niet voldoende is c.q. wordt gevoed vanuit te verwachten voordelen van De Connectie.

3	5	€ 5.000.000	15	10,4%	Ongewijzigd

De Connectie

De begroting van de BVO De Connectie kent een aantal onzekerheden dat een risico vormt:
• overige risico's die samenhangen met de Connectie. (maximaal financieel gevolg € 2.300.000,-)
• BTW: Het risico op kostprijsverhogende BTW als gevolg van de verzelfstandiging van De Connectie. (maximaal financieel gevolg €170.000)
• frictie: risico op frictiekosten als gevolg van: boventalligheid; wegvallen dienstverlening aan De Connectie; afbouw formatie door harmonisering. (ongekwantificeerd)
• desintegratie Huisvesting: risico als gevolg van leegstaande panden doordat De Connectie een andere vestigingsplaats kiest. (ongekwantificeerd)
• outputfinanciering: risico dat de invoering van outputfinanciering een hogere bijdrage voor Arnhem tot gevolg heeft. (ongekwantificeerd)

4	5	€ 2.500.000	20	5,8%	Ongewijzigd

Overhead-dekking

Minder overhead-dekking als gevolg van marktconforme tarieven voor verzelfstandigde onderdelen en derden.

5	5	€ 1.100.000	25	3,5%	Gewijzigd (+)

VGGM

De begroting van VGGM 2021 kent een aantal onzekerheden, voor crisisbeheersing en brandweer gaat het onder meer om:
• Project repressieve beroepsorganisatie Arnhem en Ede-Centrum
Om de kwaliteit van de brandweerzorg volgens het dekkingsplan te garanderen is een belangrijk aandachtspunt het continueren van de paraatheid voor de uitrukpost Ede-Centrum. Om deze paraatheid te continueren wordt geadviseerd om op korte termijn over te gaan tot een 24 uurs bezetting. Besluitvorming om te komen tot een 24 uurs bezetting is nog niet genomen. Mogelijke zijn er financiële consequenties voor de gemeente Arnhem (financieel maximum gevolg € 450.000).
• Paraatheid brandweer in relatie tot beschikbaarheid vrijwilligers
De paraatheid van de brandweer staat onder druk als gevolg van afnemende beschikbaarheid vrijwilligers en gevolgen invoering WNRA. Mogelijke zijn er financiële consequenties (financieel maximum gevolg € 600.000).

4	5	€ 1.050.000	20	2,0%	Nieuw

Risico's grondexploitatie

Grondexploitatie

Totaal benodigde weerstandscapaciteit grondexploitatie:

Conjuncturele (marktrisico) en projectspecifieke risico's grondexploitatie	€ 9.810.000	
Strategisch bezit (mva)	€ 1.480.000	
Anterieure overeenkomsten	€ 130.000	
Totaal	€ 11.420.000	Gewijzigd (+)

Risico's sociale pijler

Sociaal domein - Maatregelen

Er zijn maatregelen vastgesteld om de oplopende zorgkosten te beperken en waar mogelijk terug te dringen. Deze maatregelen gaan als vanzelfsprekend gepaard met een bepaalde mate van onzekerheid. Daarbij is de implementatiedatum vertraagd van 1 januari naar 1 februari, dit heeft effect op de realisatie van de taakstelling.

3	5	€ 4.900.000	15	6,8%	Gewijzigd (+)

Opbrengst Taskforce jeugd

Ondanks de maatregelen die in 2018 genomen zijn, stijgen de kosten van de jeugdzorg meer dan we hadden voorzien. Om deze reden is een taskforce opgericht die de opdracht heeft om aanvullende maatregelen te formuleren ter hoogte van 5 miljoen. Er is echter een risico dat dit bedrag niet wordt gehaald. Dit komt doordat er bestuurlijk nog geen besluitvorming is over de maatregelen en de maatregelen nog niet volledig zijn uitgewerkt, o.a. wat betreft financiële effecten. Daarnaast weten we niet of de effecten van de maatregelen worden gerealiseerd.

3	5	€ 4.000.000	15	5,5%	Nieuw

Volumegroei WMO 2020

Alhoewel we beter in staat zijn de volume ontwikkeling te monitoren en te prognosticeren, gaan prognoses altijd gepaard met een bepaalde onzekerheid. Derhalve is in de begroting is een deel van de volumestijging zorg gecompenseerd, deels is dit gelet op de onzekerheid als risico verdisconteerd in het weerstandsvermogen.

5	4	€ 1.000.000	20	3,3%	Gewijzigd (-)

Woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet

Het Rijk bereidt een aanpassing van het huidige woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet voor per 1 januari 2021. Het woonplaatsbeginsel bepaalt welke gemeente inhoudelijk en financieel verantwoordelijk is voor de jeugdzorg van een jeugdige. Uitgangspunt in de nieuwe definitie van het woonplaatsbeginsel wordt de gemeente waar de jeugdige zijn woonadres heeft volgens de Basisregistratie Personen (de BRP). Dit vervangt het huidige woonplaatsbeginsel, waarbij verblijfsregistratie van het (ouderlijk) gezag incl. voogdij bepalend is voor de verantwoordelijke gemeente.
De nieuwe definitie wordt van toepassing op jeugdhulp zonder verblijf. Bij jeugdhulp met verblijf wordt het uitgangspunt dat als woonplaats geldt de gemeente waar de jeugdige onmiddellijk voorafgaande aan zijn verblijf zijn woonadres in de zin van de Wet basisregistratie personen had. De gemeente waar de jeugdige vandaan komt, blijft daardoor verantwoordelijk voor de jeugdige en voor de kosten van de jeugdhulp voor deze jeugdige.
Deze aanpassing heeft een omvangrijke eenmalige (administratieve) overdracht van jeugdige cliënten tussen gemeenten tot gevolg, benevens financiële herverdeeleffecten, zowel qua verdeelmodel als qua zorglasten. In januari 2019 zijn eerste en voorlopige doorrekeningen van het CBS van de herverdeeleffecten van deze zorgbudgetten en -lasten voor gemeenten beschikbaar gekomen. Arnhem zou er op basis van deze eerste berekeningen per saldo (dus budgettaire en zorgeffecten tezamen genomen) afgerond € 1,7 miljoen op achteruit gaan.

3	5	€ 1.700.000	15	2,3%	Ongewijzigd	

Doelgroepenvervoer - volumegroei

Er is sprake van een volumegroei binnen het doelgroepenvervoer. Analyses van dit gebruik laten vanaf de start van AVAN over de gehele linie een toename zien. Uit landelijke analyses volgt de verwachting dat deze toename zich vanaf 2020 door blijft zetten. Gelet op de resultaten in 2019 volgt AVAN deze landelijke ontwikkelingen.
Ter bepaling van de hoeveelheid wordt door de BVO DRAN als basis het gemiddelde genomen van de laatste 4 maanden van het voorgaande jaar. De ervaring leert dat dit gemiddelde een goede indicatie is voor de eerste 6 maanden van het nieuwe jaar. Vanaf de 7e maand van het nieuwe jaar wordt rekening gehouden met een verdere toename ten opzichte van het eerste half jaar van het gebruik van vervoer in het kader van Jeugdwet (+15%), Dagbesteding (+5%), Leerlingenvervoer (+5%) en Vraagafhankelijk vervoer (+10%). Ondanks de genomen beleidsmaatregelen wordt verwacht dat ook in Arnhem het volume blijft stijgen en daarom moet er rekening gehouden worden met een stijging van de vervoerskosten.

5	4	€ 800.000	20	2,0%	Nieuw

Aansluitend op de belangrijkste risico’s zijn de belangrijkste grote mutaties (effect op de benodigde weerstandscapaciteit vanaf € 1 miljoen) in het risicoprofiel als volgt
Vervallen risico's:

- Locatie K7' Arnhem Centraal

Het risico van het ontwikkelen van deze locatie is nu meegenomen bij de inventarisatie van de projectspecifieke risico's bij de grondexploitatie.

- Conflicterende functies Nieuwe Haven

Kosten voor de Nieuwe Haven zijn opgenomen in het beeld voor de perspectiefnota 2021-2024.
Nieuwe risico's:

- Planschade plan van aanpak woningsplitsing en verkamering
- Opbrengst Taskforce jeugd

Gewijzigde risico's(-):

- Herijking gemeentefonds

Het risico verdeelmodel beschermd wonen is aangepast in herijking gemeentefonds en naar beneden bijgesteld.

- Organisatieontwikkeling W&I

Het risico is naar beneden bijgesteld gezien het aantal herschikkers op basis van het voorlopige plaatsingsplan beperkt blijft.
Gewijzigde risico's(+):

- Participatiebudget - Beschut werk

Kans van het risico is omhoog bijgesteld.

Op de ontwikkelingen die zich in het risicoprofiel van het grondbedrijf hebben voorgedaan wordt in het vervolg van deze paragraaf nog ingegaan.

Benodigde weerstandscapaciteit

Bovenstaand is een beeld opgenomen van de belangrijkste risico's en belangrijke ontwikkelingen daarin. In dit deel van de paragraaf is aangegeven hoe dit door werkt in de benodigde weerstandscapaciteit.
De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door de omvang en impact van de risico's en is door het toepassen van het simulatiemodel van de mate waarin de verschillende risico's zich kunnen voordoen berekend. De totale omvang van de benodigde weerstandscapaciteit om de risico's op te kunnen vangen is € 37,7 miljoen. Dit is € 7,3 miljoen hoger dan bij de MJPB 2020-2023. Dit is het gevolg van het actualiseren van zowel het risicoprofiel voor de gemeentebrede risico's als de risico's voor de grondexploitatie.

Voor de risico's, die meegenomen zijn in de risicosimulatie en die niet door andere beheersmaatregelen konden worden afgedekt, is de benodigde weerstandscapaciteit berekend, hierbij is een zekerheidspercentage van 90% gehanteerd. Een zekerheidspercentage van 90% wil zeggen dat in 90% van alle schattingen in de simulatie van de benodigde weerstandscapaciteit voor het huidige risicoprofiel, de schattingen kleiner of gelijk zijn aan het bedrag van € 37,7 miljoen. 10% van de uitkomsten van de schattingen zijn groter dan dit bedrag.

In de volgende tabel is het totaal beeld van de benodigde weerstandscapaciteit opgenomen:

Benodigde weerstandscapaciteit	**JV2018/ Turap1-2019**	**MJPB 2020- 2023**	**Jaarverslag 2019**
	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000			
Gemeentebrede risico's	**28.833**	**25.550**	**26.266**
Conjuncturele (marktrisico) en projectspecifieke risico's grondexploitatie			9.810
Strategisch bezit (mva)			1.480
Anterieure overeenkomsten			130
Risico's grondexploitatie	**4.280**	**4.280**	**11.420**
Grote projecten niet zijnde grondexploitatie	**600**	**600**	
Benodigde weerstandscapaciteit	**33.713**	**30.430**	**37.686**

Gemeentebrede risico's

De benodigde weerstandscapaciteit om de gemeentebrede risico's op te kunnen vangen is € 0,7 miljoen hoger dan bij de vorige stand bij de MJPB 2020-2023. Dit is het gevolg van het actualiseren van het risicoprofiel.

Grondexploitatie risico's

De berekening van de benodigde weerstandscapaciteit in relatie tot de verplichte tussentijdse winstnemingen en de bestemmingsreserves voor de grondexploitaties worden onderstaand toegelicht.
Voor de bepaling van het weerstandsvermogen voor de grondexploitatierisico's is in de Financiële Jaarrapportage 2019 aangesloten bij de gewijzigde voorschriften van het Rijk, die anders waren dan bij de opstelling van de MJPB 2019-2022. Tot nu toe werden de risico's van de grondexploitatieprojecten, binnen bandbreedtes en gekwantificeerd op basis van algemene parameters, zoals uitloop in de planning, ontwikkeling van de grondopbrengsten en kostenontwikkelingen.

Nieuwe regelgeving rondom tussentijdse winstneming van de grondexploitaties is door de Commissie BBV is vastgelegd in de Notitie Grondbeleid 2019. Dit vraagt een andere opbouw en bepaling van het weerstandsvermogen. In het BBV van juli 2019 wordt een onderscheid gemaakt in de conjuncturele risico's (marktrisico's) en project specifieke risico's. Bij de bepaling van de tussentijdse winst wordt rekening gehouden met de projectspecifieke risico's die samenhangen met de nog te realiseren kosten en opbrengsten van de individuele grondexploitaties.
Aan de uitwerking daarvan is door de gemeente uitvoering gegeven ter voorbereiding op het jaarrekeningproces 2019. Hiervoor zijn alle projectspecifieke risico's per project en de marktrisico's in beeld gebracht en gekwantificeerd. Daarbij is gewerkt met een checklist van project- en marktrisico's op basis van de notitie van de

commissie BBV en het Handboek van de accountant. Op basis van deze checklist zijn alle grondexploitaties doorgelicht.

Het risicoprofiel/benodigde weerstandscapaciteit van het grondbedrijf in relatie tot de beschikbare weerstandscapaciteit geeft het volgende beeld:

Weerstandscapaciteit grondexploitatieprojecten	**JV 2019**		**JV 2018**
	Omvang risico grond-exploitatie	**Ten laste van weerstands vermogen**	
		90%	90%
Bedragen x € 1.000			
Benodigde weerstandscapaciteit			
Conjuncturele (marktrisico)	5.430		
Projectspecifieke risico's	11.470		
Totaal grex en projecten	16.900	9.810	
Strategisch bezit (mva)	1.480	1.480	
Anterieure overeenkomsten	130	130	
Totaal	**18.510**	**11.420**	**4.880**
Beschikbare weerstandscapaciteit			
BR Grondexploitatie		12.562	5.368
BR Strategische posities		1.500	1.500
BR Voorstudies		283	0
Totaal		**14.345**	**6.868**

De berekende omvang van alle risico's voor de grondexploitaties bedraagt € 18,5 miljoen. Een deel van deze risico's kunnen worden afgedekt doordat er voor de resterende looptijd van deze projecten rekening gehouden wordt met nog te verwachten winsten, dit zelfdragend vermogen risico's grondexploitatie bedraagt € 7,1 miljoen. Daardoor is het bedrag wat benodigd is als weerstandscapaciteit lager namelijk € 11,4 miljoen.
Maar deze benodigde weerstandscapaciteit om de grondexploitatie risico's op te kunnen vangen is € 6,5 miljoen hoger dan bij de vorige Financiële Jaarrapportage 2018. Dit komt dus door de nieuwe begrotingsvoorschriften.
Maar ook de totale beschikbare weerstandscapaciteit voor het grondbedrijf wijkt af van 2018. Bij de vorige opmaak van de Financiële Jaarrapportage 2018 bedroeg de totale beschikbare weerstandscapaciteit voor het grondbedrijf € 6,9 miljoen. Nu is dit € 14,3 miljoen. Dit is een toename van de beschikbare weerstandscapaciteit met € 7,5 miljoen.
Daarmee lijkt het erop dat er sprake is van een fors nadeel voor de gemeente. De gemeente moet immers een hoger bedrag aan weerstandscapaciteit voor het grondbedrijf aanhouden en de gemeente opereert daarmee behoedzamer. Toch is dit niet het hele verhaal.
Aan de andere kant dwingt de nieuwe regelgeving gemeenten tussentijdse winsten te nemen en in die zin minder behoedzaam te opereren. In 2019 is er dan ook een positief resultaat van het grondbedrijf. Dit bestaat uit met name de verplichte winstnemingen vanwege nieuwe BBV-regelgeving.
In de nieuwe begrotingsvoorschriften is ook bepaald dat de tussentijdse winstnemingen aangewend kunnen worden om de noodzakelijke versterking van de risicobuffers te doen. Dat betekent dat enerzijds er sprake is van een verhoging van de gewenste weerstandscapaciteit van het grondbedrijf en de reserves moeten worden verhoogd. Maar aan de andere kant zijn de tussentijdse winstnemingen zo groot dat er per saldo een positief effect voor het jaarresultaat 2019 is.
Dat betekent dat per saldo een bedrag van € 3,6 miljoen conform dit beleid toevloeit naar de Algemene reserve. Met deze tussentijdse winstnemingen was in de MJPB 2019 geen rekening gehouden.

Voor een uitgebreidere omschrijving en verklaring van de risico's, de financiële positie, de ontwikkeling van de benodigde weerstandscapaciteit en scenario's van het grondbedrijf wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid en de Financiële Jaarrapportage Projecten 2019.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Na de toelichting op de risico's en de specifieke ontwikkelingen voor de grondexploitaties volgt nu de toelichting op de ontwikkelingen in de algemene reserve als belangrijkste onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit.

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen die kunnen worden ingezet voor het afdekken van negatieve financiële effecten als gevolg van de risico's die manifest zijn. De overige bestemmingsreserves, de stille reserves, de onbenutte belastingcapaciteit en vanaf 2013 de toekomstige winstpotentie Grondexploitatie worden niet meegenomen voor het bepalen van de beschikbare weerstandscapaciteit. De totale omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit bij het Jaarverslag 2019 bedraagt € 44,2 miljoen.

Beschikbare weerstandscapaciteit	**JV 2019** 90%
Bedragen x € 1.000	
Beschikbare weerstandscapaciteit	
Stand Algemene reserve per 1-1	41.738
+ Toevoegingen	*23.049*
- Onttrekkingen	*-27.570*
Stand Algemene reserve per 31-12	37.217
- Resultaat 2019	-7.339
1. Stand Algemene reserve per 31-12 incl. resultaat	**29.878**
BR Grondexploitatie	12.562
BR Strategische posities	1.500
BR Voorstudies	283
2. Totaal weerstandscapaciteit Grondexploitatie	**14.345**
3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	**0**
Totaal	**44.223**

Algemene reserve

De stand van de algemene reserve is in 2019 afgenomen met € 11,9 miljoen.
De afname van de AR is tot stand gekomen door een veelheid aan mutaties van toevoegingen en onttrekkingen aan de AR. De totale afname is voornamelijk tot stand gekomen door:

- de uitname uit de Algemene reserve ter dekking van de tekorten binnen het zorgdomein;
- een voordeel op de uitkering uit het Gemeentefonds;
- een vrijval vanuit de grondexploitatie aan de Algemene reserve;
- de meerjarige doorwerking van besluitvorming uit vorige begrotingsjaren.

Grondexploitatie

De beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit voor het Grondbedrijf wordt toegelicht bij het hoofdstuk benodigde weerstandscapaciteit.

Post onvoorzien en strikt onvermijdbaar

Op de post onvoorzien en strikt onvermijdbaar is in 2019 geen beroep gedaan. De post onvoorzien € 272.000 en strikt onvermijdbaar € 767.000 zijn toegevoegd aan de Algemene reserve, en wordt meegerekend als beschikbare weerstandscapaciteit.

Totaalbeeld ontwikkeling weerstandsfactor

Het totaalbeeld van benodigde versus beschikbare weerstandscapaciteit laat het volgende beeld zien:

Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	JV 2018/ Turap1-2019	MJPB 2020-2023	JV 2019
	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000			
Benodigde weerstandscapaciteit			
Gemeentebrede risico's	28.833	25.550	26.266
Risico's grondexploitatie	4.280	4.280	11.420
Grote projecten niet zijnde grondexploitatie	600	600	0
Totaal	**33.713**	**30.430**	**37.686**
Beschikbare weerstandscapaciteit			
Algemene reserve	23.835	22.767	29.878
Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	6.868	6.868	14.345
Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	1.039	1.039	0
Totaal	**31.742**	**30.674**	**44.223**
Benodigd versus beschikbaar ruimte irt aanzuivering	**-1.971**	**244**	**6.537**
Verschil (> factor 1,4)	**-15.456**	**-11.928**	**-8.537**
Weerstandsfactor	**0,9**	**1,0**	**1,2**

De weerstandsfactor bij dit Jaarverslag is ten opzichte van de MJPB bij een zekerheidspercentage van 90% gestegen van 1,0 naar 1,2. De gemeente beschikt over voldoende weerstandsvermogen, de weerstandsfactor blijft binnen de gehanteerde bandbreedte van tussen de 1,0 en 1,4.
Eerder in deze paragraaf is toegelicht dat de weerstandsfactor ten opzichte van de inschatting bij het vaststellen van de begroting nog op 1,6 lag.

De ontwikkeling van de weerstandsfactor laat zich lastig meerjarig voorspellen. De risico's kunnen niet op voorhand over de komende jaren als stabiel worden ingeschat en nieuwe ontwikkelingen in de financiële positie zijn van invloed op het weerstandsvermogen. Een belangrijke kanttekening hierbij door de recente ontwikkelingen rondom de coronacrisis is dat het risicoprofiel is opgesteld voor deze crisis uitbrak.
Bij de voorbereiding van de Perspectiefnota zou worden aangesloten bij hetzelfde risicoprofiel. De ontwikkelingen van de komende maanden zullen hopelijk meer duidelijkheid bieden hoe met de risico’s en beschikbare weerstandscapaciteit als onderdeel van de financiële positie van de gemeente als geheel bij de MJPB 2021-2024 omgegaan zal moeten worden.

Onderhoud kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen bestaan uit wegen en civiele kunstwerken (bruggen, tunnels en viaducten), de openbare verlichting, de verkeersregelinstallaties en -voorzieningen, de riolering, het water en het groen in de stad alsmede gemeentelijk vastgoed. Met het onderhoud van deze kapitaalgoederen is een aanzienlijke deel van de begroting gemoeid. De kosten worden deels gedekt uit exploitatiebudgetten en deels uit investeringsbudgetten.

Sinds de verzelfstandiging van het sportbedrijf valt het beheer en onderhoud van de zwembadinstallaties en de sportvelden niet langer onder de gemeente. Het sportbedrijf is daar als huurder/ gebruiker voor verantwoordelijk, daarom worden deze onderdelen nu niet meer onder de paragraaf kapitaalgoederen opgenomen.

Samenvattend beeld

De paragraaf geeft inzage in ambitieniveau van het onderhoud, geplande inzet en een toelichting op eventuele afwijking.

Het volgende beeld is waar te nemen:

- De besteding van exploitatiebudgetten was in 2019 redelijk in lijn met de begroting. De geplande investeringen zijn op onderdelen achtergebleven bij de begroting. Bij de producten waar dat aan de orde is, wordt dit hieronder nader toegelicht;
- Bij het uitvoeren van groot onderhoud is er steeds meer aandacht voor duurzaamheid en circulair inkopen;
- Met gerichte en integrale programmering van het groot onderhoud en vervanging in de openbare ruimte worden de beschikbare middelen zo goed, duurzaam en efficiënt mogelijk ingezet;
- Door het organiseren van ontwerpateliers bij nieuwe ontwikkelingen, waarbij beheerders meedenken over de te realiseren inrichting, komt er op een zo vroeg mogelijk moment zicht op de kosten van het beheer en onderhoud van de (ver)nieuw(d)e openbare ruimte (beheerbewust ontwerpen).

Overzicht basisniveaus onderhoudsobjecten

	centrum	*winkel centra*	*wijken*	*bedrijfs terreinen*	*bossen/ parken*	*hoofdinfra*	*fietspaden*
groen	A	A	B/C	B/C	B		
speelvoorzieningen	B	B	B	B	B		
recreatievoorzieningen	A	A	B	B	B		
verhardingen	A	A	C/D *	B	B	B	A/B
verkeersvoorzieningen	B	B	B	B	B	B	B
kunstwerken	B	B	B	B	B	B	B
beeldende kunst	B	B	B	B	B	B	B
zwerfvuil en onkruid	A	A	C	C	B	C	C
overige stadsreiniging	A	A	C	C	B	C	C
openbare verlichting	B	B	B	B	B	B	B
riolering	B	B	B	B	B	B	B
water	B	B	B	B	B		

** voor asfaltwegen in de wijken streven we naar het voorkomen van kapitaalvernietiging, voor elementenverharding (zoals klinkers en tegels) hanteren we niveau C en voor parkeervakken vinden we niveau D acceptabel.*

In het bovenstaande overzicht zijn de in Arnhem gehanteerde basisniveaus (CROW) voor de diverse onderhoudsobjecten op hoofdlijnen weergegeven. Meer gedetailleerd wordt daarop ingegaan bij de diverse objecten van onderhoud.

Mogelijke consequenties wijksturing

Voor alle onderdelen van de openbare ruimte, die in deze paragraaf worden beschreven, geldt dat met de invoering van wijksturing vanaf 1 januari 2017 per wijk met de inwoners afspraken kunnen worden gemaakt over

de besteding van de 'wijk gerelateerde budgetten openbare ruimte'. Hierdoor kunnen de onderhoudsniveaus in de wijken gaan afwijken van de niveaus die in bovenstaande tabel zijn aangegeven; niveaus die tot 1 januari 2017 voor de gehele stad golden.

Wegen

Actuele kaders

- Beleidsnota Wegenonderhoud (raadsbesluit 2008);
- Besluitvorming bezuinigingen (raadsbesluiten 2012, 2013).
- Beheerplan wegen 2017-18

Ambitie

De huidige ambities liggen na verschillende bezuinigingen op het volgende niveau:

- niveau A voor fietspaden;
- niveau B voor hoofdwegen en busbanen (hoofdwegen en (hoofdnetwerk) fietspaden zijn gedefinieerd in de structuurvisie 2020, doorkijk 2040);
- niveau C voor wijkwegen, met parkeervakken op niveau D.

Planning

Het beheerplan, dat wordt opgesteld op basis van jaarlijkse weginspecties, is qua planning bepalend voor het groot onderhoud. Waar mogelijk wordt – met name voor wijkwegen – samenloop gecreëerd met ander groot onderhoud en de uitvoering van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Het onderhoud van wijkwegen gebeurt in samenspraak met de teams leefomgeving. Kansen voor het beperken van wateroverlast worden waar (financieel) mogelijk meegenomen in het groot onderhoud.

Uitvoering van de herinrichting van de Apeldoornseweg was gepland voor 2019/2020.

Resultaat 2019

Bij het vaststellen van de begroting was al aangegeven dat voor het onderhoud van de wegen extra middelen nodig zijn om oplopende kosten in de toekomst te voorkomen. Hier is in de MJPB 2019-2022 deels in voorzien. Dit betekent dat het wegenonderhoud is geprogrammeerd binnen het huidige financiële kader met daarbij het streven naar het zoveel mogelijk beperken van kapitaalvernietiging.
Op een groot aantal plaatsen in de stad is onderhoud uitgevoerd aan hoofdwegen, wijkwegen en fietspaden. De herinrichting van de Apeldoornseweg is in 2019 afgerond.

Openbare Verlichting

Actuele kaders

Nota uitrol Led-verlichting (2015) - Alle openbare verlichting zal in LED-verlichting worden uitgevoerd (nieuwe aanleg en groot onderhoud).

Ambitie

Met het oog op de sociale veiligheid en verkeersveiligheid voldoet de openbare verlichting in het algemeen aan de verlichtingsklassen van de Nederlandse Stichting Voor Verlichtingskunde (NSVV), volgens ROVL 2011. Deze klassen zijn afgeleid van de Europese norm EN13.201. Voor de kwaliteit van de verlichting in woonwijken gaat het om de laagste verlichtingsklassen van de NSVV, die overeenkomen met het Politiekeurmerk Veilig Wonen);
Uit duurzaamheidsoverwegingen wordt bij vervanging of nieuwe aanleg voor LED-verlichting gekozen. Met behulp van LED-verlichtingsarmaturen wordt gestreefd naar een reductie van 50 % op de energiekosten. Hiermee wordt bijgedragen aan de ambities van de veranderopgave Klimaat en Energie.

Planning

De planning voor de vervanging van de masten, armaturen en kabels is afgestemd op de aangegeven uitgangspositie en wordt zo mogelijk afgestemd in samenloop met overige werkzaamheden groot onderhoud in de openbare ruimte.
De financiering vindt plaats vanuit investeringsbudgetten; De vervanging van armaturen en masten in de binnenstad wordt gerealiseerd in de periode 2018 t/m 2020. In de planning wordt nadrukkelijk afgestemd met de ambities voor de binnenstad (veranderopgave Vitale economie Arnhem Nijmegen, onderdeel Dynamische centrumstad aan de rivier).

Resultaat 2019
Op een groot aantal plaatsen in de stad zijn masten en/of armaturen vernieuwd en soms ook kabels vervangen. De investeringen in 2019 zijn echter lager uitgevallen dan in de investeringsplanning was voorzien. Dit is het gevolg van het feit dat veel projecten wel in 2019 zijn gestart maar nog niet zijn afgerond.

In het zuidelijke deel van het centrum is de verlichting ondertussen vernieuwd. De rest van het centrumgebied volgt in 2020.

De plaatsing van dynamische verlichting aan de Huissensedijk wordt voorbereid.

Verkeersinstallaties

Actuele kaders
- Licht op groen'/ over de exploitatie (raadsbesluit 2004);
- 'Het Groen Goed Verdeeld' (collegebesluit 2006).
- Beheerplan Verkeers Regel Installaties 2019 (VRI)

Ambitie
- Doelmatige inzet en beheer van verkeersregelinstallaties (VRI) en andere verkeersmanagementinstallaties zoals het parkeerverwijssysteem en het DBSA.
- Een goede technische staat en functionaliteit, vooral gericht op het handhaven van de verkeersveiligheid.
- Bijdrage aan leefbaarheid en bereikbaarheid, met een nadruk op het bevorderen van het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer.

Planning
De vervanging van de verkeersregelinstallaties wordt gedaan vanuit het investeringsbudget.
Hierbij worden vaste termijnen gehanteerd:
- verkeersregelautomaat en LED-lantaarns: elke 15 jaar;
- masten en kabels: elke 30 jaar;
- bij reguliere vervangingen worden vanaf 2018 altijd verkeersregelautomaten geplaatst die via de landelijke standaard kunnen communiceren met voertuigen en smartphones. Hierbij worden geen gegevens over de voertuigen opgeslagen.

Resultaat 2019
Het onderhoud en de vervanging van verkeersregelinstallaties is in 2019 conform planning uitgevoerd. Ontwikkelingen in de techniek en nieuwe toetreders in de markt maken dat toekomstige investeringen mogelijk lager zullen uitvallen dan tot nu toe werd voorzien.

Civieltechnische kunstwerken

Actuele kaders
De te realiseren ambitieniveaus zijn opgenomen in dit jaarverslag, deze zijn uitgewerkt in:
- Beheerplan civieltechnische kunstwerken 2018-2019;
- Beheerplan beeldende kunstwerken 2017-2021.

Ambitie
Ambitie is de civieltechnische kunstwerken op basisniveau (kwaliteitsniveau B) te brengen en te houden. Er zijn op dit moment 1456 civieltechnische kunstwerken (bijv. trappartijen, bruggen, tunnels en viaducten) en bij stadsuitbreiding neemt dit aantal verder toe

Planning
Begin 2018 is een nieuw beheerplan, leidend voor het onderhoud in de komende jaren, in werking getreden. Op basis van bestaande inspecties stond voor 2019 in ieder geval vervangen van de tegels in de tunnels op het Airborneplein, groot onderhoud viaduct Lange Akkers, GO viaduct Wagnerlaan en vervangen voegovergangen viaduct Eldenseweg (afhankelijk detailinspecties) op de planning.
In 2019 zou een nieuwe technische inspectie worden uitgevoerd, op basis hiervan zou een nieuw beheerplan worden opgesteld.

Resultaat 2019
Het geplande onderhoud op het Airborneplein en viaduct Wagnerlaan is uitgevoerd.
De voor 2019 geplande technische inspectie is doorgeschoven naar 2020.

In 2019 is minder geïnvesteerd binnen het product kunstwerken dan voorzien in de meerjareninvesteringsplanning. Dit is onder andere veroorzaakt door:

- vertraging project "Doorlaatwerk" (viaduct Eldenseweg) als gevolg van een juridische kwestie rond de aanbesteding;
- uitstel viaduct "De Slang" (Lange Akkers) in verband met samenloop wegenaanpak in 2020.

In 2019 is het meerjarig investeringsbudget voor het groot onderhoud van civiele kunstwerken voor de periode 2019-2029 tegen het licht gehouden. De conclusie is dat het beschikbare budget voldoende is om op basis van de huidige ramingen het groot onderhoud civiele kunstwerken te kunnen uitvoeren.

Riolering

Actuele kaders

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP5) 2014-2018 is in 2019 verlengd en aanpak wateroverlast Arnhem-Noord (raadsbesluit 2015).

Ambitie

Uitgangspunt voor het GRP5 was uitvoering van wettelijk verplichte taken en een herstel- en vervangingsprogramma, waarmee de risico's op bezwijkende riolen minimaal zijn. Alleen riolen met een levensduur van minder dan vijf jaar worden vervangen. Riolen met een levensduur minder dan 10 jaar worden alleen vervangen als ze in een projectgebied liggen.

In het GRP5 waren geen middelen opgenomen voor de aanpak van bekende plekken met wateroverlast; Met de MJPB 2019-2022 is besloten het GRP5, dat een looptijd kende tot en met 2018, te verlengen tot de invoering van de omgevingswet (nu voorzien in 2021). Binnen het in de begroting beschikbare budget, zijn middelen gereserveerd voor het optimaal mee koppelen van klimaatadaptatie. Deze ruimte is ontstaan doordat de komende periode tijdelijk minder riolen aan vervanging toe zijn dan de afgelopen periode.
Naar aanleiding van de wateroverlast in de zomer van 2014 is de aanpak wateroverlast Arnhem-Noord opgesteld en door de raad vastgesteld (2015). De aanpak is nadrukkelijk een gedeelde verantwoordelijkheid van de overheid (gemeente en waterschap) en de particulieren (bewoners, bedrijven, instellingen). Daarbij geldt als uitgangspunt dat de opgaven ten aanzien van wateroverlast in de openbare ruimte worden opgelost en niet in het rioolstelsel.

Planning

De gemiddelde theoretische technische levensduur van een rioolstreng is 60 jaar. Belangrijke bepalende factoren voor de levensduur zijn de stabiliteit van de ondergrond, het gebruik van de buitenruimte boven het riool en het gebruik van het riool zelf. In de praktijk is de gemiddelde levensduur in Arnhem iets langer is dan 60 jaar. `De daadwerkelijke vervangingsnoodzaak wordt vastgesteld op basis van inspectieresultaten.
In de komende planperiode worden alleen die riolen vervangen die op technische gronden ook echt vervangen moeten worden.

Resultaat 2019

In 2019 zijn weer diverse rioolvervangingen en/of reparaties gerealiseerd en zijn inspecties uitgevoerd om de staat van het riool te onderzoeken. Een aantal langlopende projecten zoals in de wijk Geitenkamp, Spijkerbuurt en herstel van het Moerriool zijn voortgezet.
De noodzakelijke rioolvervanging in de wijk Sterrenberg is voorbereid. Hierbij is ook gekeken naar kansen om in samenloop hiermee al een voorschot de nemen op de toekomstige energietransitie. Dit zal in 2020 verder worden uitgewerkt.
Bij rioleringsprojecten wordt altijd gekeken welke kansen er liggen op het gebied van klimaatadaptatie.

Water

Actuele kaders

- Aanpak Wateroverlast Arnhem-Noord (2015);
- Waterplan (gezamenlijk plan van gemeente en beide waterschappen);
- Fonteinenvisie;
- Gemeentelijke Rioleringsplan 2014-2018 (2015 en in 2019 verlengd);
- Waterbeheerplannen van beide Waterschappen;

Ambitie
Het beleidsveld 'Water' omvat onder meer beheer en onderhoud van afkoppelvoorzieningen (deze voorzieningen zorgen er voor dat regenwater niet in het riool terecht komt maar in de bodem zakt), ecozones, moerassen, sloten, paddenpoelen én oppervlaktewater(bodems) zoals de Immerlooplas, Nieuwehaven, Defensiehaven, haven van Coers, Rijnkade, Nieuwe kade en de dijkdoorbraakkolken. Ook het onderhoud aan civieltechnische watergerelateerde werken, zoals beekriolen, duikers, beschoeiingen en fonteinen hoort in deze categorie. De ambitie is:

- het watersysteem op orde brengen en houden;
- met de (water)partners de watergerelateerde opgaven oplossen door zoveel mogelijk voor ruimtelijke oplossingen te kiezen waarbij het water tegelijk een rol kan spelen in het vergroenen en verkoelen van de stad.

Planning
Tot 2020 worden systematisch alle duikers & beekriolen geïnspecteerd die onder de spoor-, snel- en hoofdwegen liggen. Door reiniging en inspectie van de duikers en beekriolen kan de fysieke conditie (het schadebeeld) worden beoordeeld en de onderhoudsbehoefte in beeld worden gebracht. Op basis daarvan worden ook in deze planperiode de beheersmaatregelen uitgezet.

Het baggeren van de Defensiehaven is noodzakelijk en zal in 2019 worden uitgevoerd. Hiervoor is in 2019 in deze MJPB € 500.000 opgenomen.

Resultaat 2019
Het in 2019 geplande baggeren van de Defensiehaven moest worden uitgesteld waardoor de uitgaven voor dit product achter gebleven zijn op de begroting. Door de landelijke PFAS-problematiek kon geen afzet voor de vrijkomende bagger worden gevonden waardoor de werkzaamheden geen doorgang konden vinden. Ondertussen is hier een oplossing voor gekomen en zullen de werkzaamheden in 2020 worden uitgevoerd.

Voor de AKU-fontein en herinrichting van het Gele Rijdersplein was in 2019 een onttrekking uit de Bestemmingsreserve BuitenGewoonBeter (€ 500.000) voorzien. Door vertraging van dit project is de onttrekking uitgesteld.

Wijkgroen

Actuele kaders
Groenvisie 2018-2035 (raadsbesluit 2018).

Ambitie
De Groenvisie bevat een visie op ontwikkeling, inrichting en beheer van al het grote groen in en om de stad en geeft kaders mee voor het groen in en om de stad Arnhem.
Wijkgroenbeheer is gericht op instandhouding van de gewenste streefbeelden en de gebruiksfunctie van een groengebied. Op de ene plaats leidt dit tot natuurlijk groen en op een andere tot meer cultuurlijk groen. De ambitie is als volgt:

- onderhoudsambitie wijkgroen: technisch beheer (snoeien e.d.) op B niveau en onkruidbeheersing op C-niveau;
- onderhoudsambitie groen in de binnenstad en winkelcentra: A-niveau.

Planning
- Dagelijks onderhoud wordt uitgevoerd op het vastgestelde onderhoudsniveau;
- Vervangingen: er staan enkele kleinschalige vervangingen in verschillende wijken op de planning. Waar mogelijk worden deze integraal opgepakt met andere projecten. Vervangingen worden in overleg met de teams Leefomgeving uitgevoerd;
- Een van de groenrenovatie projecten is het opknappen van het Jubileumpark in 2019.
- Invasieve exoten; doelstelling is om deze zeer terug te dringen, en waar dit niet mogelijk is de uitbreiding te stoppen. Op basis van het bestrijdingsplan wordt in 2019 gestart met structurele bestrijding.

Resultaat 2019
De aanpak van de invasieve exoten ligt op schema. Afgelopen jaar zijn verschillende methoden getest. In dit voorjaar zal blijken hoe effectief de maatregelen zijn geweest. Het opknappen van het Jubileumpark is nu in uitvoering.
In samenspraak met de teams leefomgeving zijn verschillende kleinschalige groenprojecten opgepakt.

Speelvoorzieningen

Actuele kaders
- Nota Ruimte voor de Jeugd (Spelennota) 2010-2020 (raadsbesluit 2009);
- Initiatiefvoorstel Groene Speelplaatsen (raadsbesluit 2013).
- Speelvoorzieningen in de (semi-) openbare ruimte moeten voldoen aan de normen van het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS).

Ambitie
De ambitie die binnen de huidige kaders nagestreefd worden, is:
- behoud van de 10% (groene) veilige gebruiksruimte;
- waar mogelijk grote natuurlijke speel- en ontmoetingsruimtes voor alle leeftijden in de wijken;
- de onderhoudsambitie voor speelvoorzieningen is niveau B.

Planning
- Versleten speeltoestellen en speeltoestellen die niet meer veilig bespeelbaar zijn worden verwijderd.
- Vervangen of plaatsen van speeltoestellen wordt afgestemd met de teams Leefomgeving.
- Dagelijks onderhoud en inspectie worden uitgevoerd op vastgesteld onderhoudsniveau.

Resultaat 2019
Het onderhoud is conform planning uitgevoerd.

Bomen

Actuele kaders
Groenvisie 2018-2035 (raadsbesluit 2018).

Ambitie
De beheer- en onderhoudsmaatregelen zijn gericht op duurzame instandhouding van het bomenbestand en de bomenstructuur. Hierbij is speciale aandacht voor waardevolle bomen. Bomen kunnen vitaal oud worden met voldoende boven- en ondergrondse groeiruimte. Het ambitieniveau voor het onderhoud aan vrijstaande (straat)bomen is B.

De gemeente als boomeigenaar dient volgens het Burgerlijk Wetboek de algemene zorgvuldigheidsnormen in acht te nemen, de zorgplicht.

Planning
In de periode tot en met 2019 wordt de huidige staat van de bomenlanen geïnventariseerd. Hierin wordt het percentage uitgevallen bomen in beeld gebracht. Daarmee wordt in beeld gebracht welke bomenlanen op termijn aan vervanging toe zijn.
Dagelijks onderhoud van de vrijstaande bomen wordt op het vastgestelde onderhoudsniveau uitgevoerd. De visuele boomcontrole en de daaruit voortvloeiende maatregelen worden uitgevoerd.

Resultaat 2019
De veiligheidsinspecties en de daaruit voortvloeiende werkzaamheden voor de bomen is in 2019 conform planning uitgevoerd.
Beleidsmatig heeft 2019 in het teken gestaan van het nieuwe bomenbeleid: in nauw overleg met de stad zijn voorstellen geformuleerd voor versterking van het Arnhemse bomenbestand. Het nieuwe bomenplan is begin 2020 aan de raad voorgelegd. In afwachting van het vaststellen van dit beleid is het vervangen van bomenlanen uitgesteld.

Parken en bossen

Actuele kaders
- Groenvisie 2018- 2035(raadsbesluit 2018);
- Gebiedsvisie Moscowa 2007-2030 (raadsbesluit 2007);
- Beheervisie Park Angerenstein 2006 - 2016 (2005);
- Beheervisie Park Klarenbeek, Braamberg en 't Hazegrietje 2007- 2017 (2007);
- Beheervisie Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem 2008-2018 (2008);
- Beheervisie Park Sacre Coeur 2008 - 2018 (2008);
- Beheervisie Park Presikhaaf 2010 - 2019 (2010);

- Beheervisie Polderlinten (dijken, oude lintwegen en zeegen) 2011-2020 (2012);
- Beheervisie Park Immerloo- De Wheme 2014 - 2023 (2013);
- Beheervisie Arnhem Veluwe 2015 - 2024 (2015).

Ambitie
- Ruimte voor recreatie, sport en samenleven én de instandhouding en verbetering van erfgoed en ecologische systemen. Concreet bij onder meer de instandhouding van de rijksmonumenten Moscowa, Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem.
- Onderhoud is tenminste op B-kwaliteitsniveau.
- De wens is om :
    - invasieve exoten reuzenbalsemien en reuzenberenklauw in 2022 volledig verwijderd te hebben van de gemeentelijke terreinen, conform EU regelgeving;
    - Het areaal Japanse Duizendknoop onder controle te krijgen (er vindt geen verdere verspreiding meer plaats, het areaal wordt terug gedrongen).

Planning
- 2019-2021 extra bestrijding invasieve exoten.
- In 2019/ 2020/ 2021 uitvoering grootschalig onderhoud, aanvulling en verjonging van beplanting, de Barokkelaan in Zijpendaal en de boomgroepen/ clubs in Sonsbeek.
- 2019/ 2020 actualisering beheervisie Sonsbeek/ Zijpendaal en Gulden Bodem.
- 2019 Systematische beoordeling beheer Parken Klarenbeek, Sonsbeek oost en Park Westerveld.

Resultaat 2019
De aanpak van invasieve exoten ligt op schema.
Door het ingestelde moratorium op bomenkap in afwachting van het nieuwe bomenbeleid zijn de geplande dunningen die nodig waren voor het groot onderhoud niet worden uitgevoerd.
Met de actualisatie van de beheervisie voor Sonsbeek/ Zijpendaal en Gulden Bodem is in 2019 een start gemaakt.

Sportvelden
Sinds de verzelfstandiging van het sportbedrijf valt het beheer en onderhoud van de sportvelden niet langer onder de gemeente.

Installaties zwembaden
Sinds de verzelfstandiging van het sportbedrijf valt het beheer en onderhoud van de installaties van de zwembaden niet langer onder de gemeente.

Inzamelvoorzieningen voor afval- en grondstoffen

Actuele kaders
- Afvalplan 2012-2020 (raadsbesluit 2012);
- Uitrol omgekeerd inzamelen (raadsbesluit juni 2015);
- Overeenkomst voor het Ondergronds Afval Transportsysteem bij Arnhem Centraal (OAT);
- Raadsbesluit invoering van Diftar (systeem met gedifferentieerde tarieven, waarbij de hoogte van de afvalstoffenheffing is gekoppeld aan de hoeveelheid aangeboden restafval) en aangenomen amendement 'Kaders voor uitwerking van diftar' (september 2017).

Ambitie
- In het Afvalplan is de ambitie opgenomen om in 2020 te komen tot meer hergebruik van het huishoudelijk afval. Arnhem heeft daarvoor de systeemkeuze van Omgekeerd Inzamelen gemaakt in 2015. Om een extra impuls aan afvalscheiding te geven is besloten om door middel van een heffingssysteem van gedifferentieerde tarieven, ook een prijsprikkel te gaan geven.
- Zorg voor een geborgde functionaliteit (geen storingen aan de voorzieningen).
- Te allen tijde een veilige situatie bij de inzamelvoorzieningen voor gebruikers en passanten.

Planning
- Bij invoering Diftar zullen de toegangscontrole-systemen opnieuw operationeel gemaakt moeten worden en is pasgebruik, na opheffing van de last, weer toegestaan.
- Jaarlijkse evaluatie of op basis van de controles of de onderhoudsovereenkomst nog voldoende actueel is of aangevuld moet worden.

- Noodzakelijke investeringen in het OAT zijn voorzien in de exploitatie, ook na 2019.
- De voorbereidingen om een Diftar-systeem in te voeren, worden voortgezet.

Resultaat 2019
De toegangscontrole-systemen zijn opnieuw operationeel gemaakt.

Er is in 2019 minder geïnvesteerd dan begroot omdat investeringen zijn uitgesteld. Dit omdat de invoeringsdatum van Diftar op 1 juli 2020 is vastgesteld. Het gaat hierbij om Diftar-investeringen zoals aanpassing van het Afval Breng Station en plaatsing van GFT-voorzieningen bij hoogbouw, Deze investeringen schuiven door naar 2020 en 2021.

Vastgoed

Actuele kaders
- Het uitvoeringsbeleid vastgoedbedrijf.
- Voor alle panden in permanent beheer zijn er 40-jarige onderhoudsplannen die jaarlijks worden geactualiseerd en opgenomen in de meerjarenprogrammabegroting.
- Bij het vastgoed gelden als deelportefeuilles onderwijsgebouwen (R4), culturele-, erfgoed- en sportvoorzieningen (R5), welzijnsvoorzieningen (R7), gemeentelijke huisvesting (R9), bijzonder vastgoed en vastgoed in de openbare ruimte (R2).

Ambitie
- De ambitie voor de technische staat van het vastgoed is een NEN2767-conditie score van 3 of beter. NEN 2767 is een methode voor het objectief en uniform meten van de fysieke kwaliteit van bouw- en installatiedelen van gebouwen en/of infrastructuur. De score loopt van 1 tot 6, daarbij is 1 zeer goed en 6 zeer slecht. Conditiescore 3 staat gelijk aan een redelijke conditie. Het door de gemeente aangekochte vastgoed voor stedelijke ontwikkelingsprojecten wordt niet op een conditiegerichte manier onderhouden, omdat deze panden tijdelijk in beheer zijn.
- Het gemeentelijk vastgoed wordt fasegewijs verduurzaamd met de Trias Energetica (eerst energie besparen, restbehoefte zoveel mogelijk duurzaam invullen) als kompas.

Planning
- Lasten en baten voor beheer en onderhoud van het permanente vastgoed maken onderdeel uit van diverse programma's in de gemeentebegroting. Jaarlijks wordt er gemiddeld € 1,4 miljoen geïnvesteerd in vervangingsonderhoud en verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Onderdeel daarvan is de verduurzaming van 21 gemeentelijke panden uit de kernportefeuille. Voor de opgave om het vastgoed te verduurzamen is, in het kader van het Gelders energieakkoord en het Arnhemse programma New energy made in Arnhem, een plan gemaakt. Gemiddeld zal in de komende 10 jaar hiervoor een bedrag van €320.000 worden uitgetrokken. Bij de verduurzaming van het vastgoed wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de geplande werkzaamheden in het kader van het meerjarenonderhoudsplan (MJOP).
- Met ingang van 2019 is een jaarlijks investeringskrediet voor duurzaamheidsmaatregelen in de MJPB opgenomen ter grootte van € 800.000. Deze investeringen moeten worden terugverdiend via een besparing op de energielasten.
- Daarnaast wordt er in de periode 2019-2022 gemiddeld € 4,3 miljoen uitgegeven planmatig en storingsonderhoud.

Resultaat 2019
Exploitatie
In 2019 bedroegen de kosten van het vastgoed over alle programma's heen € 45,4 miljoen, waarvan ruim € 20,6 miljoen aan kapitaallasten en € 24,8 miljoen aan overige kosten. De grootste kostenpost hierbinnen is huur: deze bedroeg ruim € 6,8 miljoen. De (verhuur) inkomsten bedroegen € 18,0 miljoen.

Onderhoud
De onderhoudskosten voor het vastgoed bedroegen in 2019 € 6,7 miljoen (exclusief onderhoudsinvesteringen). De grootste afwijking ten opzichte van de begroting is het herstel van de gevel van het MFC Presikhaven voor €0,4 miljoen.

Investeringen
In 2019 is er zijn slechts voor €0,7 miljoen aan investeringen afgerond. De belangrijkste daarvan is het vervangen van enkele liften bij de parkeergarage van Arnhem Centraal. Een aantal grotere investeringen waaronder

Trekkenwand schouwburg € 1,2 miljoen, Parkeergarage Arnhem Centraal € 1,4 miljoen, Sporthal Elderveld € 0,8 miljoen, Stadhuis € 0,6 miljoen is wel in 2019 gestart maar zijn nog niet afgerond. Een aantal investeringen in het kader van de verduurzaming van de eigen gebouwen (€ 0,8 miljoen) kon in 2019 nog niet worden opgestart omdat een programma daarvoor nog niet is afgerond. Een aantal kleinere investeringen wordt doorgeschoven naar 2020.

Overzicht onderhoudskosten en investeringen kapitaalgoederen

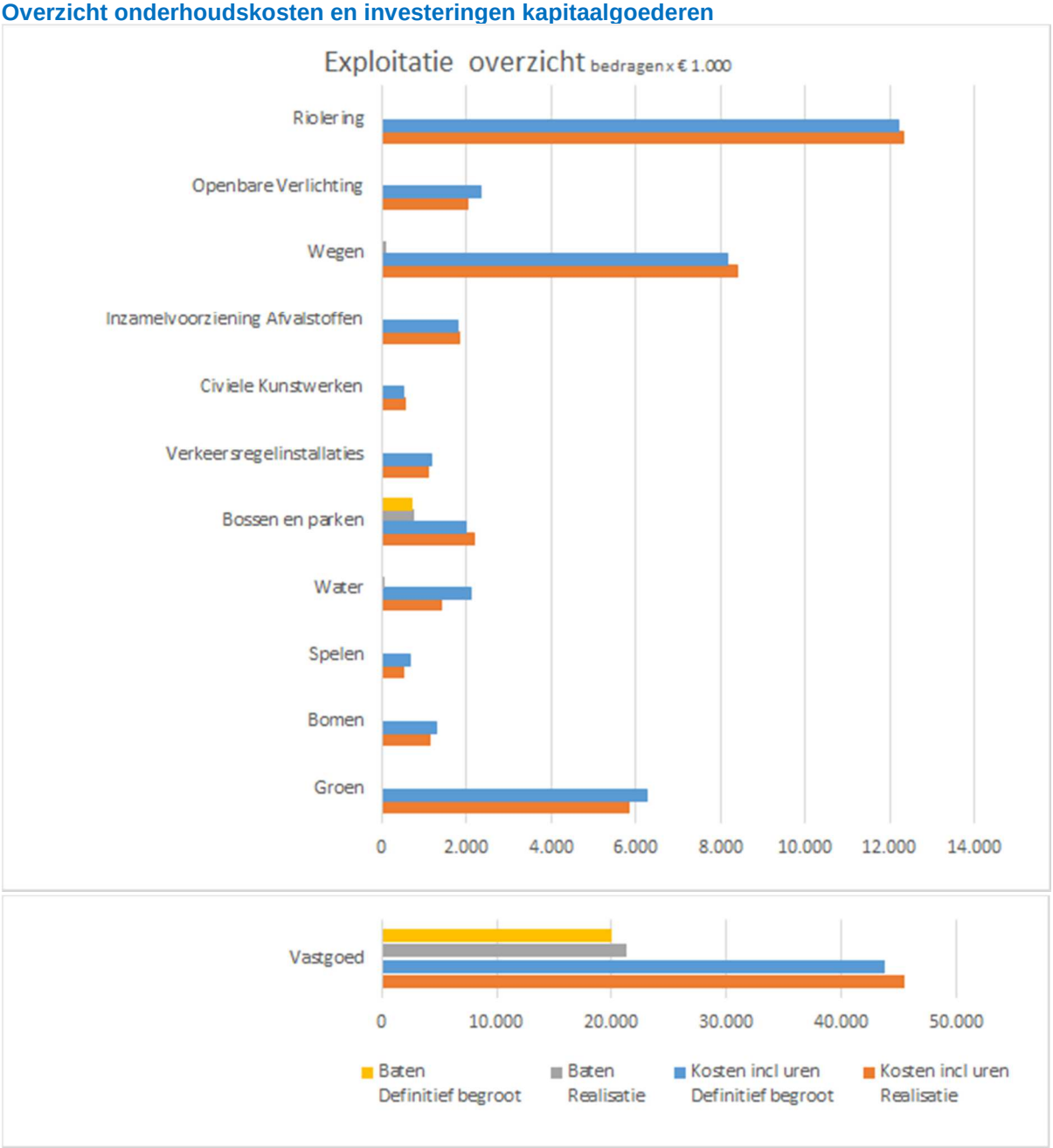

* Afvalinzameling alleen de onderhoudskosten van de inzamelmiddelen

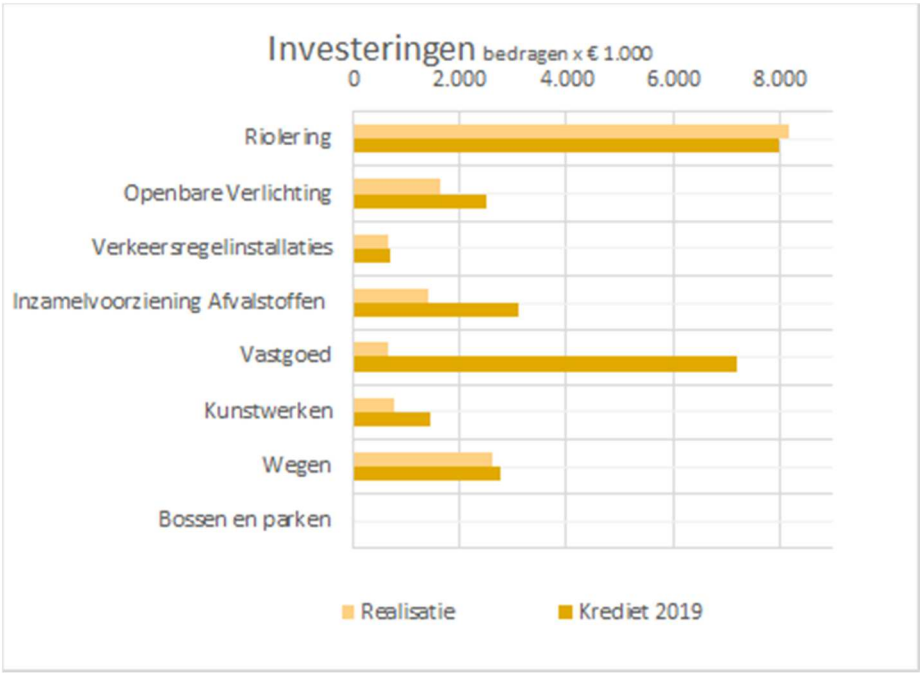
Investeringen bedragen x € 1.000
0
2.000
4.000
6.000
8.000
Riolering
Openbare Verlichting
Verkeersregelinstallaties
Inzamelvoorziening Afvalstoffen
Vastgoed
Kunstwerken
Wegen
Bossen en parken
Realisatie
Krediet 2019

Financiering

In deze paragraaf financiering worden enerzijds het gevoerde beleid in de financieringsfunctie en anderzijds het resultaat daarvan in 2019 toegelicht. De werkzaamheden zijn alle binnen de kaders van het treasurystatuut uitgevoerd.

Financieringsvolume

Jaarlijks, bij de vaststelling van de MJPB, neemt de gemeenteraad een besluit over het financieringsvolume in het begrotingsjaar. Hierin stelt de gemeenteraad het maximale niveau vast waarvoor door het college van burgemeester en wethouders nieuwe langlopende leningen mogen worden aangetrokken.
Voor de langlopende financiering is door de raad voor het jaar 2019 een bovengrens vastgesteld van € 250 miljoen. In 2019 zijn nieuwe vaste leningen aangetrokken voor slechts € 30 miljoen. De vastgestelde bovengrens is dus niet overschreden.
Voor de maximaal aan te trekken kortlopende financiering wordt door de gemeenteraad geen plafond vastgesteld, hiervoor is de kasgeldlimiet (zie hierna) bepalend.

Financiering met vast geld in het jaar 2019

Voor de financiering van de investeringen en projecten wordt, naast aangetrokken leningen, gebruik gemaakt van de interne mogelijkheden om reserves en voorzieningen in te zetten als financieringsmiddel. Het volume van de voor dit doel aangewende reserves en voorzieningen bedroeg per 1 januari 2019 respectievelijk € 151,637 miljoen en € 73,521 miljoen:

Reserves en voorzieningen als financieringsbron	**Volume**	**Rente**
Bedragen x € 1.000		
Voorzieningen:		
- Voorzieningen: 0%	10.342	0
- Voorzieningen: 2%	63.179	1.264
Subtotaal voorzieningen	73.521	1.264
Reserves:		
- Rente : 0%	122.472	0
- Rente : 2%	29.165	583
Subtotaal reserves	151.637	583
Totaal	**225.158**	**1.847**

Volumes en mutaties leningenportefeuille 2019

Nadat de eigen middelen (reserves en voorzieningen, zie hierboven) volledig zijn aangewend moet de gemeente voor de financiering van activa op de balans op zoek naar vreemd vermogen, van andere partijen aangetrokken leningen.
In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste volume- en stroomgegevens met betrekking tot de vaste financiering (met daarin de financiering van de sociale woningbouw) en de door de gemeente aan derden verstrekte financiering opgenomen:

Leningen portefeuille	Stand 01.01.2019	Vermeerdering	Aflossing	Stand 31.12.2019
Bedragen x € 1.000				
Leningen Opgenomen / Gelden (O/G)				
Vaste financiering	695.652	30.000	-62.118	663.534
Totaal leningen O/G	**695.652**	**30.000**	**-62.118**	**663.534**
Leningen Uitgaande / Gelden (U/G)				
Vaste leningen uitstaand	68.387	4.190	-9.044	63.533
Lening aan woningcorporatie:				
- Woningstichting Omnia	11		-1	10
Totaal leningen U/G	**68.398**	**4.190**	**-9.045**	**63.543**

Kortlopende financiering

Bij de kortlopende financiering gaat het om het lenen van geld voor een periode van maximaal één jaar.
De gemeente trekt actief kasgeld aan op de geldmarkt, deels via geldmakelaars en deels rechtstreeks bij banken, ten behoeve van de financiering van de dagelijkse activiteiten. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de liquiditeitsprognose, de verwachting van de ontwikkelingen in inkomende en uitgaande kasstromen van de gemeente.
Daarnaast mag de gemeente bij de huisbank BNG -indien nodig- altijd nog rood staan, al is dat als gevolg van eisen van de Europese Centrale Bank wel aanzienlijk duurder dan kasgeldleningen. De aanwezigheid van deze achtervang geeft wel de zekerheid dat de gemeente altijd kan beschikken over voldoende kasgeld en aan de dagelijkse betalingsverplichtingen kan voldoen.

Kasgeldlimiet

De wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden) geeft concrete richtlijnen voor het beheersen van de renterisico's. De kasgeldlimiet is een wettelijke norm (plafond) voor de netto vlottende financiering (kortlopende financiering) van de gemeente. De bovengrens voor op te nemen kortlopende financieringsmiddelen is bij ministeriële regeling voor het jaar 2019 vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Het begrotingstotaal voor 2019 bedroeg bij vaststelling van de MJPB 2019 - 2022 door de gemeenteraad € 727 miljoen. De kasgeldlimiet voor het jaar 2019 bedroeg dus € 61,8 miljoen.
De kasgeldlimiet wordt als gemiddelde per kwartaal berekend. De gemeente Arnhem heeft in 2019 in geen enkel kwartaal de kasgeldlimiet overschreden.

Schatkistbankieren

Sinds het najaar van 2013 zijn gemeenten en andere decentrale overheden verplicht tijdelijk overtollige middelen, die een vooraf bepaalde drempelwaarde te boven gaan, af te storten naar een rekening-courant bij het ministerie van Financiën, het zogenaamde schatkistbankieren. Voor de gemeente Arnhem bedroeg de drempelwaarde in 2019 € 4,2 miljoen.
Inkomende en uitgaande kasstromen hebben een afwijkend ritme, waardoor hoge positieve of negatieve kassaldi kunnen ontstaan. Om enigszins ruimte te bieden voor zulke schommelingen hoeft niet de dagelijkse stand van de banksaldi te worden afgezet tegen de drempelwaarde, maar het gemiddelde van de banksaldi van de gemeente in een kwartaal. Het banksaldo hoeft dus niet continu beneden de drempelwaarde te blijven. Een banksaldo boven de drempelwaarde kan binnen het kwartaal worden gecompenseerd met banksaldi, die lager zijn dan de drempelwaarde.
Door de gemeente Arnhem is de drempelwaarde voor schatkistbankieren in 2019 in geen van de kwartalen overschreden.

Renterisiconorm

In de wet FIDO is een norm vastgesteld voor de risicobeoordeling van de rente op de langlopende financiering, de zogenaamde renterisiconorm. Deze norm geeft feitelijk aan voor welk deel van het begrotingstotaal de gemeente een zogenaamd renterisico mag lopen. Dit renterisico bestaat eruit dat bij een tussentijdse herziening van de rente of bij de noodzaak om een herfinanciering toe te passen de actuele marktrente kan zijn gestegen

waardoor op de begroting hogere lasten moeten worden opgenomen. Voor 2019 was de renterisiconorm vastgesteld op 20% van het lastentotaal van de gemeentelijke begroting bij aanvang van het jaar.

In 2019 heeft de gemeente op de bestaande leningenportefeuille een bedrag van € 62,1 miljoen afgelost en is door partijen die een lening hebben van de gemeente € 7,1 miljoen afgelost. Per saldo heeft de gemeente voor een bedrag van € 55 miljoen schulden afgelost. Hier tegenover zijn voor € 30 miljoen nieuwe leningen aangetrokken, waarvan € 0,3 miljoen is uitgeleend. Voor de berekening van de renterisiconorm wordt gekeken naar de laagste van de twee: òf de benodigde herfinanciering van de bestaande portefeuille òf de nieuw aangetrokken financiering, wanneer die lager is.
Het gerealiseerde renterisico bedroeg dus € 30 miljoen -/- € 0,3 miljoen = € 29,7 miljoen.
De toegestane renterisiconorm was 20% van € 727 miljoen: € 145,5 miljoen. Het werkelijk gelopen renterisico van € 29,7 miljoen is 4,1 % van € 727 miljoen. De gemeente Arnhem is dus ook met betrekking tot de renterisiconorm ruim onder de wettelijke limiet gebleven.

Risicomanagement financiering

Voor wat betreft het risicomanagement financiering wordt onderscheid gemaakt tussen:

- de eigen gemeentelijke financieringsbehoefte;
- de financiering van de sociale woningbouw;
- de financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen;
- overige risico's.

Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte

Bij de eigen gemeentelijke financieringsbehoefte gaat het om de financiering van alle investeringen die worden gedaan door de gemeente Arnhem. Deze financiering vindt plaats door middel van eigen en vreemd vermogen. Als eigen financieringsmiddel worden de reserves en voorzieningen ingezet. Vreemd vermogen wordt aangetrokken in de vorm van langlopende leningen, zowel onderhands (bijvoorbeeld van banken) als in de vorm van MTN's (Medium Term Notes, een soort obligaties). De rentekosten van financiering van gemeentelijke investeringen en projecten worden doorberekend in de vorm van een zogenaamde omslagrente: een gemiddelde van de rentes van aangetrokken geldleningen en andere kosten van de treasuryfunctie. In 2019 bedroeg de omslagrente 2%.
Als gevolg van de aanhoudend lage rentestand op de kapitaalmarkt zal de omslagrente in de komende jaren verder verlaagd moeten worden doordat relatief dure leningen (rente van 4 á 5%) zullen worden afgelost en met goedkope leningen worden geherfinancierd. Voor de treasuryfunctie is het een uitdaging ervoor te zorgen dat door de juiste financieringsbeslissingen te nemen de gemeente kan blijven rekenen met een meerjarig stabiele omslagrente ondanks de krappe marges waarbinnen deze vastgesteld moet worden.
Het risico van rentefluctuaties is opgenomen in het gemeentelijke risicoprofiel, dat wordt gedekt door de weerstandscapaciteit. Daarmee geeft de gemeente aan dat dit risico een normaal bedrijfsvoeringsrisico is, dat geen speciale positie vraagt.

Financiering van de sociale woningbouw

Op het gebied van de financiering van de sociale woningbouw heeft de gemeente de actieve rol uit het verleden op een haar na volledig afgebouwd. Per 31/12/2019 bedraagt de schuld van corporaties aan de gemeente Arnhem nog maar € 10.000. Vergeleken met de stand van € 248 miljoen per 1/1/2010 mag gesteld worden dat het risico uit hoofde van deze leningen effectief volledig is verdwenen.
Corporaties hebben de leningen in eigen beheer genomen met borging door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW), waarbij de gemeente Arnhem als intermediair tussen de bank en de corporatie is verdwenen, of hebben leningen volledig afgelost. De verhoging van de achtervang jegens het WSW is weliswaar toegenomen, wat op zich ook een risico meebrengt. Maar dit risico is veel kleiner dan wanneer de gemeente zelf borg staat voor de leningen of deze zelf heeft verstrekt.
Wanneer het WSW de achtervang aanspreekt (wat overigens nog nooit is gebeurd) moet de gemeente een renteloze lening ter beschikking stellen. Die lening wordt terugbetaald, zoals normaal is bij leningen. Het risico betreft dus alleen de rente over de lening, die de gemeente natuurlijk wel zelf moet betalen aan de verstrekker van het geld. Voor de hoofdsom zal de gemeente niet worden aangesproken.

Financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen

Bij de financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen en derden gaat het om activiteiten die passen binnen het beleid van de gemeente Arnhem. De gemeente heeft hierbij gekozen voor een terughoudend beleid. Slechts in bijzondere gevallen en soms als voortzetting van een bestaande relatie verstrekt de gemeente leningen aan derde partijen.

Het risico is aanwezig dat een instelling niet aan de contractuele verplichting van betaling van rente en/of aflossing kan voldoen. Dit probleem wordt in eerste instantie (“aan de voorkant”) beheerst door financiering te bieden die het best past bij de financiële mogelijkheden van de instelling. Voor het geval er toch problemen mochten ontstaan eist de gemeente garanties en/of waarborgen, bijvoorbeeld het recht van 1e hypotheek of pandrecht. Ook wordt bij leningen aan instellingen/derden een risico-opslag van (als regel) 0,1% op de te betalen rente gehanteerd. De risico’s zelf zijn -net als de risico’s van rentefluctuaties- ondergebracht in het gemeentelijk risicoprofiel.

Overige risico's

Conform de wettelijke voorschriften en de kaderstelling vanuit het treasurystatuut trekt de gemeente alleen leningen aan in Euro’s. Beleggen van middelen is niet aan de orde vanwege de verplichting om overtollige middelen aan te houden in de schatkist van het Ministerie van Financiën (schatkistbankieren). Overigens heeft Arnhem geen overtollig kapitaal, ook niet in de Schatkist. Er is binnen de gemeente Arnhem dus geen sprake van valutarisico of koersrisico.

Resultaten van de activiteit treasury

De primaire doelstelling van de treasury is een goede financiering van de gemeentelijke organisatie tegen zo laag mogelijke kosten, waarbij rekening moet worden gehouden met wettelijke voorschriften en beperkingen. Tevens is het van belang rekening te houden met gevolgen in de toekomst van financieringsbeslissingen. Dit vereist alert reageren op ontwikkelingen in de financiële markten in het kader van een meerjarig financieringsbeleid.

Het resultaat 2019 op de financieringsfunctie is als volgt opgebouwd:

Programma	Financiering	Bedrag	V/N
Bedragen x € 1.000			
R9	Vaste en vlottende financiering	2.354	V
R9	Financiering woningbouw en volkshuisvesting	0	
R9	Dividend BNG	1.415	V
Totaal Resultaat		**3.769**	**V**

Afgezet tegen het begrote resultaat in de MJPB voor 2019 van € 2,356 miljoen is sprake van een voordelig resultaat van € 1,413 miljoen. Dit resultaat wordt als volgt verklaard:

Programma	Financiering	Bedrag	V/N
Bedragen x € 1.000			
	Resultaat ten opzichte van de MJPB		
R9	Vaste en vlottende financiering	898	V
R9	Financiering woningbouw en volkshuisvesting		
R9	Dividend BNG	515	V
Totaal Resultaat		**1.413**	**V**

Het voordelig resultaat uit het dividend van de BNG is al in Turap-2 2019 aan de gemeenteraad gemeld. Van het resultaat op de financiering van € 898.000 komt € 588.000 op het conto van de vlottende financiering met zijn negatieve rente. In de vaste financiering is een voordeel behaald van € 310.000 omdat minder leningen zijn aangetrokken dan waarop was gerekend in de MJPB, dus minder rentekosten.

Het uitgekeerde dividend van de BNG heeft betrekking op het jaar 2018. De hoogte ervan is vastgesteld in de algemene vergadering van aandeelhouders in april 2019 en wordt daarom in het jaarverslag 2019 verantwoord. Evenals in 2018 is door de BNG in 2019 37,5% van de winst uitgekeerd als dividend in plaats van 25%, wat in de jaren daarvoor gangbaar was. De bank voldoet aan de Europese eisen met betrekking tot op de balans aanwezige buffers en kan daarom meer winst uitkeren aan de aandeelhouders in plaats van deze toe te voegen aan het eigen vermogen.

De economie en ontwikkelingen in de rente

De economie, vooral in Europa, zit na een aantal jaren van voorspoed weer in een dip wat voor de ECB het signaal is geweest om het opkoopprogramma van (staats-)obligaties weer van stal te halen. Een aantal landen, waaronder Nederland, heeft aangegeven de noodzaak van een nieuw opkoopprogramma niet te onderschrijven omdat in de desbetreffende landen de economie nog wel goed draait.
Bij een min of meer optimistisch economisch beeld hoort een rente, die op een hoger niveau ligt dan de huidige. Verwacht mag worden dat door het nieuwe opkoopprogramma van de ECB de rente nog veel jaren laag zal blijven met serieuze risico's voor vorming van zeepbellen in de economie.
Met zekerheid zal de rente blijven fluctueren en uiteindelijk naar hogere niveaus stijgen, maar het moment waarop de rente daadwerkelijk hoger wordt kan niemand voorspellen. We mogen er wel op rekenen dat dit moment zich niet binnen afzienbare tijd zal aandienen.
Voor de financieringsfunctie is het zaak om alert te blijven op deze ontwikkelingen. De gemeente (en dus de belastingbetaler) is erbij gebaat activiteiten zo goedkoop mogelijk en toch veilig te kunnen financieren, wat betekent dat de huidige, lage rente lang in de boeken blijft door leningen met lange looptijden af te sluiten. Daarnaast is het zaak om een open oog te houden voor de economische en financiële ontwikkelingen, zodat een stijging van de rente de gemeente niet overvalt.

Bedrijfsvoering

Voor de gemeentelijke bedrijfsvoering zijn bedrijfsmiddelen nodig om de geformuleerde doelen van de verschillende programma's te kunnen bereiken. Het gaat met name om de uitgaven voor personeel en organisatie, informatie en automatisering en risicomanagement.

Personeel en organisatie

Organisatieontwikkeling

Net als in voorgaande jaren is in 2019 geïnvesteerd om binnen clusters en afdelingen verbeteringen door te voeren. Binnen het cluster Werk & Inkomen is een omvangrijk ontwikkeltraject opgestart dat ook heeft geleid tot een reorganisatie. De besluitvorming is afgerond en de uitvoering wordt voorbereid. Naar verwachting wordt dit traject in 2020 afgerond. In 2020 zal ook de beleidscapaciteit van de afdeling Strategie, Beleid & Regie voor de uitvoering van de programma's tegen het licht worden gehouden. Daarnaast zijn ontwikkeltrajecten binnen de afdelingen Personeel & Organisatie en Financiën & Control (zie ook onderdeel auditing en risicomanagement in deze paragraaf) gestart.
Een ander omvangrijk dossier waarmee aan de slag is gegaan is de invoering van de Omgevingswet. Meerdere onderdelen binnen de organisatie zijn hierbij betrokken.

Jongereninstroom en vitaliteit

Sinds 2017 worden meer jonge collega's aangenomen op vacatures. In zowel 2018 als 2019 zijn ongeveer 25 nieuwe collega's aangenomen jonger dan 35 jaar. Daarnaast zijn ook nog 17 trainees ingestroomd, waarvan tien zijn gestart bij het cluster Werk & Inkomen.
Verder is in 2019 besloten om met ingang van 1 januari 2020 voor de duur van twee jaar een pilot 'Vitaliteitsregeling' te starten, waardoor iedereen van 62 jaar en ouder 20% minder kan werken, met behoud van pensioenopbouw en tegen inlevering van 10% salaris. Het idee is dat deze groep collega's vitaler kan doorwerken en ruimte kan maken voor jonge instroom.

Diversiteit en Inclusie

De aanpak van diversiteit en inclusie is voortgezet, onder anderen door gesprekken met managementteams, activiteiten tijdens de Diversiteitsdag, een portretreeks van diverse collega's en een Meet & Greet met Arnhem Divers & Jong. Tijdens deze Meet & Greet-bijeenkomst maakten managers kennis met ongeveer 100 jongeren van diverse afkomst. Er werden netwerkgesprekken gevoerd waarbij de gemeente zich als interessante werkgever voor deze jongeren profileerde. Er zijn tientallen vervolggesprekken gevoerd en een aantal mensen heeft gesolliciteerd op een functie, traineeship of een werkervaringsplaats.
Het aantal sollicitanten met een migratieachtergrond is ook toegenomen. In verband met de privacywet zijn hier geen harde cijfers van te geven. Een globale telling wijst uit dat ongeveer 20% van de nieuwe medewerkers, aangenomen na 1 juli 2019, een niet-westerse migratieachtergrond heeft. Uit een schattende telling bij de huidige collega's blijkt dat het aandeel medewerkers met een niet-westerse migratieachtergrond schommelt rond 7%.

Wet banenafspraak

Bij uitvoering van de Wet Banenafspraak voldoen wij aan de wettelijke normen. Als gevolg van het oplopende quotum realiseert de gemeente uiterlijk in 2024 nog 2,5 extra plaatsen.
Breed binnen de organisatie is gesproken over het creëren van kansen voor de doelgroep. Dit heeft geleid tot het vast in dienstnemen van een kandidaat uit het project Werken zonder te beperken en het creëren van enkele werkervaringsplaatsen. De ambitie is om op 1 januari 2024 tien medewerkers met een vast contract in dienst te hebben, op dit moment zijn dat er vijf.

Ziekteverzuim

Op verzuim(preventie) moet altijd worden ingezet, zowel vanuit zorgoogpunt (goed werkgeverschap) als vanuit kostenoogpunt (verzuimkosten). Het kortdurende en/of frequente verzuim is goed onder controle, vooral het langdurig verzuim blijft een bron van zorg. Daarom is in 2019 de aandacht voor, de sturing op en de monitoring van dit langdurig verzuim aangescherpt. Dit zal in 2020 verder worden voortgezet. Tevens wordt in 2020 extra aandacht geschonken aan verzuimpreventie, zodat nieuwe instroom in (langdurig) verzuim zoveel mogelijk wordt beperkt.

Kerngegevens personeel

In onderstaand overzicht is de ontwikkeling van het aantal fte's bestuurlijk en ambtelijk opgenomen.

Totaal aantal FTE Arnhem	Realisatie Bezetting 2017	Realisatie Bezetting 2018	Begroting Formatie 2019	Realisatie Bezetting 2019
Bestuur				
Aantal FTE Raad	39	41	39	42
Aantal FTE College B&W	7	7	7	7
Personeel				
Aantal FTE ambtelijke organisatie formatie	1.055	914	929	908
Totaal personeel gemeente Arnhem	**1.055**	**914**	**929**	**908**

Uit onderstaande tabel blijkt dat het resultaat op de totale personele lasten en baten op -€ 1,2 miljoen uitkomt. In dit resultaat zijn betrokken de afwijkingen op de loonsom, de inhuur, de kosten voor voormalige medewerkers rekening houdend met reeds gevormde voorzieningen, de emolumenten en de opbrengsten voor personeel. De opbrengsten uit personeel worden gerealiseerd vanuit externe partijen.

	Realisatie 2018	Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Bedragen x € 1.000				
Aantal FTE ambtelijke organisatie	***908***	***929***	***908***	***21***
Personeelslasten ambtelijke organisatie	71.517	72.794	70.545	2.250
af: corr loonsom (inhuur uit vacatureruimte + decl. vac.ruimte)	0	-3.431	5	-3.436
Stelposten	0	828		828
Overige emolumenten	954	1.461	1.538	-77
af: opbrengsten personeel	-3.506	-785	-2.512	1.727
Voormalig personeel	1.035	467	1.421	-954
				0
Inhuur: dekking uit vacatureruimte	2.339	3.022	2.906	116
Inhuur: dekking uit overige personele budgetten	8.049	8.387	11.397	-3.010
Dekking uit reserves en voorzieningen	-1.122	406	-953	1.359
Dekking uit andere budgetten dan personeel				
Saldo personeelsbudget	**80.388**	**83.149**	**84.345**	**-1.196**

	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Aantal FTE ambtelijke organisatie MJPB 2019-2022	**922**	**909**	**907**	**907**	**907**
Bij: trainees uit jongerenbudget	1,45	0,00	0,00	0,00	0,00
Bij: formatie Arnhem, niet naar De Connectie	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Bij: tijdelijke formatie kredietadviseur	2,00	1,33	0,00	0,00	0,00
Bij: juridisch adviseur ivm interne doorbelasting planschade en actualisatie inkomsten DVO De Connectie, MGR en Sociale Wijkteams	1,06	1,06	1,06	1,06	1,06
Bij: de verlenging overeenkomst m.b.t. regio-archeologie 2017-2019 met een jaar	0,00	0,85	0,00	0,00	0,00
Bij: extra formatie uit budget EMIA gasloze wijken	0,57	1,69	1,69	1,69	1,69
Bij: ontwikkelmanager	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Bij: tijdelijk omzetten stelpost in formatie, ter financiering trainees	1,05	1,26	0,23	0,00	0,00
Bij: Diversen	2,71	3,07	-0,62	-1,29	-1,29
Af: formatiereductie ivm terugloop projecten	-2,72	-2,72	-2,72	-2,72	-2,72
Af: oplossen stelposten Bedrijfsvoering en herijking	-1,17	-4,20	-6,14	-6,70	-6,60
Aantal FTE ambtelijke organisatie jaarrekening 2019	**929**	**914**	**902**	**901**	**901**

Vanaf 2019 is een lichte daling op de formatie zichtbaar.

Inhuur externen	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Bedragen x € 1.000				
Begroot	*	10.146	9.033	11.409
Realisatie	17.128	14.887	10.388	14.303
Afwijking	0	-4.741	-1.355	-2.894

* de inhuur wordt pas vanaf 2017 begroot

De totale inhuur over 2019 komt op ruim € 14,3 miljoen. De redenen om over te gaan op inhuur zijn voornamelijk:
- de wens tot het werken met een flexibele schil (bijvoorbeeld in de openbare ruimte en bij burgerzaken);
- projecten in de stad, waarvoor het specialisme niet in huis is (bijvoorbeeld binnen gebiedsrealisatie);
- vervanging vanwege ziekte en verloop.

Informatie en automatisering

Informatievoorziening

Na de grote storing aan het begin van het jaar is er samen met ICT gewerkt aan het op orde brengen van de informatievoorziening. De samenwerking met ICT De Connectie is verder vormgegeven, processen zijn uitgewerkt en geïmplementeerd. Er zijn grote technische investeringen gedaan waardoor de issues die er waren op het gebied van continuïteit en informatieveiligheid zijn opgelost.

Daarnaast is er een nieuw financieel systeem geïmplementeerd. Deze is per 1 januari 2020 in gebruik genomen.

Innoveren met informatie

In samenwerking met het sociaal domein zijn stappen gezet op het gebied van informatiegestuurd werken: de zorgmonitor is gerealiseerd. Hiermee is een basis gelegd voor de hele gemeente als het gaat om informatiegestuurd werken waarbij kwaliteitsverbetering en meer doelmatigheid het streven is.
Binnen het project Het Nieuwe Werken zijn meer mensen mobiel gaan werken. Er is verder gewerkt aan de nodige voorbereiding voor een bredere uitrol van dit nieuwe werkconcept.

Privacy, informatieveiligheid & auditing
In 2019 zijn IT-audits uitgevoerd met name gericht op de betrouwbaarheid, integriteit en beschikbaarheid van IT-processen en IT-producten. Daarbij wordt met name gekeken naar de algemene IT-beheersingsmaatregelen. Een belangrijke IT-audit die vanaf 2017 wordt uitgevoerd, is de ENSIA-audit (Eenduidige Normatiek Single Information Audit). Deze audit heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren door het toezicht te bundelen. In 2019 is het normenkader van de ENSIA-audit gewijzigd van BIG (Baseline Informatiebeveiliging Gemeente) naar de, door de overheid opgelegde en verplichte, BIO (Basis Informatiebeveiliging Overheid). In 2019 is een 0-meting uitgevoerd op de processen van de gemeente Arnhem welke als basis dient voor het inrichten van een nieuw Informatie en Veiligheid Management Systeem. Met de campagne 'Safe & Sound' is verder gewerkt aan het privacy en informatieveiligheidsbewustzijn bij medewerkers.

Archief
Samen met De Connectie is gewerkt aan het voor het publiek toegankelijk maken van onze archieven; hierdoor zijn een aantal van onze archieven nu openbaar geworden. Ook lopen we onze achterstand in het vernietigen van onze analoge archieven in. In 2020 werken we de rest van de achterstand weg. We hebben een onderzoek laten uitvoeren naar het archiefbeheer in de interne organisatie en bij onze verbonden partijen. De oplevering hiervan volgt dit jaar en zal de basis vormen voor een meerjarenprogramma om het archiefbeheer structureel te verbeteren. Dit zal onder andere bestaan uit de implementatie van een kwaliteitssysteem en de ontwikkeling van medewerkers die uitvoering geven aan het archiefbeheer.

Auditing en risicomanagement

Ontwikkelingen afdeling Financiën en Control
In 2019 bevond de afdeling Financiën & Control zich in een transformatieproces. Daarbij zijn met name de volgende ontwikkelingen opgepakt:

- Werken aan de kwaliteit en bruikbaarheid van de financiële gegevens (data) als hulpmiddel om trends en ontwikkelingen tijdig in beeld te krijgen. Hierbij wordt steeds meer gebruik gemaakt van software/tools voor Business Intelligence. In 2020 zal hierin verder worden geïnvesteerd in gebruik en scholing.
- Verantwoordelijkheden en de sturing op mensen, inhoud en processen is verhelderd. Daarbij wordt aangesloten bij de inhoudelijke programma's en projecten waaraan de gemeente Arnhem werkt. Dit zal verder resulteren in een visiedocument voor de afdeling Financiën en Control in 2020.
- Er is gewerkt aan meer samenwerking met de overige bedrijfsvoeringsafdelingen en De Connectie.

Rechtmatigheid
Voor 2019 geldt dat de accountant controleert op rechtmatigheid en vaststelt dat er geen materiële onrechtmatigheden hebben plaats gevonden. Vanaf boekjaar 2021 verandert deze systematiek en dient het college naar verwachting een rechtmatigheidsverklaring af te geven.
Wij volgen nauw de ontwikkelingen hieromtrent en waar nodig treffen wij voorbereidingen om een dergelijke verklaring ook gegrond af te kunnen geven.

Financial audits
In het kader van de interne beheersing en ter voorbereiding op het 'In Control Statement' heeft de gemeente financial audits uitgevoerd op de processen met een verhoogd risicoprofiel op basis van aard en/of omvang. De financial audits worden in het kader van de jaarrekening intern voorbereid en gebruikt door de accountant.

Frauderisicoanalyse
In 2018 zijn de frauderisico's geïnventariseerd en een rapportage hierover is 2019 aan de accountant aangeboden. De risico's zijn ingeschat op basis van verwachte kans en impact en zijn dit jaar weer geactualiseerd. Hieraan zijn beheersmaatregelen gekoppeld.

Auditing en risicomanagement
In 2019 heeft de afdeling Financiën en Control de processen op het gebied van risicobeheersing, risicomanagement en interne controles ondersteund. In 2019 is gewerkt aan het geven van trainingen en actualisatie van het gemeentelijke risicoprofiel, een nieuwe systematiek voor de risico's van het grondbedrijf, het geven van risicosessies en risicoanalyse en evaluaties.
Een nieuwe beleidsnota Risicomanagement en weerstandsvermogen kon in 2019 niet worden afgerond. Wel is over dit onderwerp gesproken in (thema)bijeenkomsten met de auditcommissie en het college van B&W.

Juridische zaken

Juridische Zaken ondersteunt de organisatie bij zeer veel primaire processen. Het gaat dan bijvoorbeeld om processen op het gebied van werk en inkomen, omgevingsrecht, horeca, subsidiëring, het sluiten van contracten, privacy en openbare orde. Juridische Zaken speelt verder een centrale rol bij de behandeling van klachten en bezwaren van inwoners en bedrijven.

In 2019 is de afdeling nadrukkelijk betrokken geweest bij de totstandkoming van nieuwe regelgeving binnen het sociaal domein. Veel aandacht is ook uitgegaan naar de voorbereidingen op de nieuwe Omgevingswet, en de introductie van het 'betalen per afvalstorting' (Diftar) in 2020. Ontwikkelingen en incidenten op het gebied van leefbaarheid van onze wijken en de veiligheid (zoals de Paasbergflat) vroegen ook sterk om de inzet van Juridische Zaken.
Bij al deze dossiers zoekt Juridische Zaken de verbinding met andere afdelingen binnen de gemeente, om zo tot goede besluiten en beleid te komen en bij te dragen aan een zo integraal mogelijke advisering aan de directie en het bestuur.

Verbonden partijen

De gemeente neemt deel in diverse rechtsvormen zowel publiek als privaat. Wanneer de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft in een andere partij, is dat voor de gemeente een verbonden partij. Samenwerking met andere partijen is een manier om publieke taken uit te voeren, die bijdragen aan het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen. Deelnemingen in andere partijen brengen risico's met zich mee zowel bestuurlijk, maatschappelijk als financieel.

Verbonden partijen twee gemeentelijke rollen

De gemeente vervult twee rollen richting de verbonden partijen: de rol van eigenaar en de rol van opdrachtgever. Tussen beide rollen en de belangen die daaruit voortvloeien, kan een spanningsveld bestaan.

In de eigenaarsrol beslist de gemeente over de oprichting, de missie, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verbonden partij. Het gemeentebestuur is mede eigenaar van de verbonden partij en draagt bestuurlijke verantwoordelijkheid (de gemeente neemt deel aan het bestuur). De eigenaarsrol richt zich vooral op de continuïteit en de levensvatbaarheid van de (samenwerking-)organisatie.

De gemeente is ook opdrachtgever van de verbonden partij. De verbonden partij levert diensten of producten of is uitvoerder van gemeentelijk beleid. Veelal in de vorm van een basispakket dat door alle deelnemers in de samenwerking wordt afgenomen met daarnaast een aanvullend pakket dat voor afzonderlijke deelnemers op maat wordt afgesproken.

Het financieel belang is gekoppeld aan beide rollen. Als opdrachtgever heeft de gemeente belang bij een zo goed mogelijke prijs-/kwaliteitsverhouding voor de afgesproken dienstverlening en deze moet passen binnen de kaders van de gemeentebegroting. Als eigenaar draagt de gemeente het 'ondernemersrisico' van de samenwerking. Als de financiële resultaten tegenvallen, zal de gemeente de tekorten moeten aanvullen.

Actuele kaders

In 2016 is de visie van de gemeente Arnhem op de verbonden partijen vastgelegd in de kadernota verbonden partijen 2016 gemeente Arnhem met daarin uitvoeringsrichtlijnen over de wijze van sturen en beheersen. Uitgangspunt is om hierbij uit te gaan van een risicogerichte aanpak, onder andere door het instellen van een governance code en het toepassen van een 'risicokompas'.

Ook de Notitie verbonden partijen van de Commissie BBV uit oktober 2016 geeft verplichte en aanbevolen kaders ten aanzien van verbonden partijen. In deze notitie wordt uiteengezet wanneer sprake is van een financieel en bestuurlijk belang. Van een financieel belang is sprake als de gemeente de middelen zoals vermogen of leningen, die aan een partij ter beschikking zijn gesteld, niet terugkrijgt bij faillissement van die partij of indien financiële problemen bij de derde partij kunnen worden verhaald bij de gemeente. Bij een bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap van de gemeente in een derde partij, hetzij omdat de gemeente een zetel in het bestuur heeft, hetzij omdat ze via aandelen mee kan stemmen.

Ten slotte is op 1 januari 2015 is de Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) gewijzigd. Hiermee is een aantal wijzigingen doorgevoerd die erop gericht zijn de invloed van de raad op het samenwerkingsverband te versterken.

Ontwikkelingen risicovolle verbonden partijen

Niet alle verbonden partijen vragen om even veel betrokkenheid. Om de aandacht te geven aan die verbonden partijen die voor de gemeente van het grootste belang zijn, dan wel een belangrijk risico vormen (beleidsmatig of financieel) wordt jaarlijks het risicokompas toegepast. Het risicokompas is een risicoanalyse die bestaat uit de beoordeling op acht maatstaven. Deze acht maatstaven geven vorm aan de bestuurlijke en financiële verbondenheid met de partij. Door alle verbonden partijen op dezelfde wijze te beoordelen, is het mogelijk de verbonden partijen onderling te vergelijken en te bepalen welke verbonden partijen in verhouding tot elkaar een hoog risicoprofiel hebben.

In onderstaand overzicht wordt aangegeven in welke verbonden partijen de gemeente Arnhem deelneemt en aan welke programma's hiermee een bijdrage wordt geleverd. Daarnaast wordt per verbonden partij een terugblik gegeven op de belangrijkste ontwikkelingen in 2019.

Relatie met de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De risico's die samenhangen met de verbonden partijen zijn meegewogen in de bepaling van de gewenste weerstandscapaciteit (zie paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing).

Overzicht Verbonden partijen

Hierna wordt per verbonden partij een aantal gegevens weergegeven. Naast stamgegevens zijn dit, het bestuurlijke en financiële belang, financiële gegevens over het vermogen en resultaat (indien beschikbaar), actuele ontwikkelingen en de weergave van het risicoprofiel (indien beschikbaar).

Facility Point

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	R3 Economie		
Doel verbonden partij	Ten behoeve van de ontwikkeling van het bedrijvenpark IJsseloord 2 is destijds (in 1999) Facility Point Arnhem opgericht, een verzamelgebouw voor startende en kleine bedrijven. Voor de oprichting is een EFRO-subsidie ontvangen, waarbij als voorwaarde gold dat de gemeente, de aanvrager van de subsidie, gedurende een aantal jaren verbonden moest blijven aan de B.V. De verbonden partij Facility Point heeft inhoudelijk geen relatie met gemeentelijke beleidsterreinen.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem, N.V. Gelderse Ontwikkelingsmaatschappij en Klaassen Vastgoed Ontwikkeling B.V.		
Bestuurlijk belang	De concerntreasurer is gemachtigd als aandeelhouder.		
Financieel belang	De gemeente bezit 37,5% van de aandelen in Facility Point.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	1.969.000
	Per 31-12-2019	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	2.050.000
	Per 31-12-2019	€	
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	
Ontwikkelingen	In 2019 heeft OostNL, rechtsopvolger van de Gelderse Ontwikkelingsmaatschappij, de aandelen verkocht aan Klaassen Vastgoed en aan Color Business Center. Om op een goede manier te kunnen (blijven) concurreren met de andere bedrijfsverzamelgebouwen in de gemeente Arnhem zijn plannen voorbereid voor een grote renovatie van het gebouw van Facility Point op IJsseloord 2.		
Risico profiel			
Risico's	Laag		
Voortgang Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

Scalabor B.V.

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	R6 Participatie en maatschappelijke ondersteuning		
Doel verbonden partij	Scalabor B.V. is een arbeidsontwikkelbedrijf dat inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt uit de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland ondersteunt bij het overbruggen van die afstand. Scalabor begeleidt inwoners die dat nodig hebben - in opdracht van gemeenten - naar passend en zo regulier mogelijk werk. Scalabor richt zich op het ontdekken en ontwikkelen van talenten van mensen in een werksituatie. Een belangrijke dienstverlening is de invulling van het materiële werkgeverschap van SW-medewerkers waarvan het formele werkgeverschap is belegd bij de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland Sociaal Domein/ module WGSW.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van Scalabor B.V. De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland Sociaal Domein/ module WGSW detacheert SW-medewerkers, in opdracht van de deelnemende gemeenten, bij Scalabor B.V. Daarnaast koopt gemeente Arnhem (als klant) ook ontwikkeltrajecten in bij Scalabor B.V. voor inwoners die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet.		
Bestuurlijk belang	De concerndirecteur van gemeente Arnhem is gemachtigd om namens de gemeente Arnhem stemrecht uit te oefenen in de vergadering van aandeelhouders. De Gemeente Arnhem heeft een borgstelling afgegeven van € 4.000.000 voor een financieringsovereenkomst tussen Scalabor en de Bank Nederlandse Gemeenten lopende tot 26 februari 2021.		
Financieel belang	100%		
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	4.882.299
	Per 31-12-2019	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	5.185.609
	Per 31-12-2019	€	
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	4.882.299
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	
Ontwikkelingen	Per 1-1-2019 werd het formele werkgeverschap van SW-medewerkers dat belegd was bij de Gemeenschappelijke Regeling Presikhaaf Bedrijven overgeheveld naar de module WGSW van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland Sociaal Domein. Scalabor biedt passend werk voor mensen met een aanstelling in het kader van de Sociale Werkvoorziening (SW) en arbeidsontwikkeltrajecten voor mensen uit de doelgroep van de Participatiewet. Ten aanzien van 'Passend werk': - Het aantal Arnhemmers dat bij Scalabor werkt op basis van een SW-aanstelling daalt. Logisch, want sinds de Participatiewet is er geen nieuwe instroom meer. - Steeds meer SW-medewerkers werken ‘buitenshuis’. Dat wil zeggen extern gedetacheerd bij een (reguliere) werkgever in plaats van intern bij Scalabor. - Die beweging ‘van binnen naar buiten’ gebeurt op basis van Individuele Ontwikkelplannen (IOP). Op dit moment heeft 88% van de SW-medewerkers een IOP. Ten aanzien van 'Arbeidsontwikkeltrajecten': - Scalabor heeft samen met werkgevers en MBO een ruim aanbod van branchegerichte leer-werk-lijnen opgezet. - In geheel 2019 werden vanuit het cluster Werk & Inkomen 506 Arnhemmers aangemeld bij Scalabor (dit is inclusief de aanmeldingen in het laatste kwartaal van 2018 die vallen onder het contract van 2019). Er kregen 466 Arnhemmers een intake bij Scalabor en gingen er 289 naar het Arbeidsontwikkelcentrum (AOC). Gedurende 2019 hebben 233 Arnhemmers bij Scalabor een werkend leren-traject gevolgd.		
Risico profiel			
Risico's	Middel		

Voortgang Beheersstrategie

Scalabor heeft een gemiddeld (tot hoog) risicoprofiel. Dit komt omdat: de inzet van Scalabor cruciaal is voor de gemeentelijke uitvoering van de Participatie wet; de maatschappelijke en financiële impact van eventueel disfunctioneren van Scalabor groot zijn; de omgeving van Scalabor een grote dynamiek kent en sterk beïnvloed wordt door landelijke wet- en regelgeving en de gemeentelijke uitvoering daarvan. Het is daarom van belang te beschikken over een adequate beheersstrategie gericht op het wegnemen en elimineren van de ongewenste effecten van de risico's en het borgen van de continuïteit van de verbonden partij.

De governance rondom Scalabor was in de basis adequaat geregeld en georganiseerd. De risicobeheersing over 2019 stond in het teken van de borging en doorontwikkeling hiervan. Concreet ging het om de aanscherping van de gemeentelijke aandeelhouders rol en een passende monitoring en beïnvloeding van de drie gewenste strategische sporen (van sociale werkvoorziening naar arbeidsontwikkelbedrijf, van bolwerk naar netwerk, van hekkensluiter naar middenmoter), een goede invulling van de gemeentelijke klantrol richting Scalabor, een adequate invulling van de informatiebehoefte van de aandeelhouder door Scalabor en een periodieke update van de risico's vanuit verschillende invalshoeken (klant, eigenaar, juridisch, financieel, enzovoorts).
Op alle genoemde sporen zijn vorderingen geboekt. Belangrijke aandachtspunten voor 2020 zijn de verdere ontwikkeling van de klantrol, het verbeteren van de ketensamenwerking (Cluster Werk & Inkomen (W&I), Centrum voor Activerend Werk (CAW), Scalabor en Werkgeversservicepunt (WSP)) en het verder in positie brengen van Scalabor als 'vangnet/ springplank' werkgever voor de doelgroep van de Participatiewet.

Sportbedrijf Arnhem

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	R5 cultuur, recreatie en sport		
Doel verbonden partij	Het sportbedrijf voert het sportbeleid uit. Arnhem stimuleert en faciliteert bewegen en sporten en Arnhem benut de kracht van beide, voor een beter welzijn van de stad.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem		
Bestuurlijk belang	De gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van de BV Sportbedrijf Arnhem. Als aandeelhouder is de gemeente Arnhem lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA). Het mandaat om als aandeelhouder op te treden is door het college neergelegd bij de concerndirecteur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft het volledige eigendom.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	45.000
	Per 31-12-2019	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	16.886.000
	Per 31-12-2019	€	
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	15.806.000

Ontwikkelingen

De nieuwbouw van zwembad Valkenhuizen is in 2019 voortgezet, waardoor sportbedrijf Arnhem naar verwachting in 2020 het nieuwe zwembad in gebruik kan nemen. In 2019 is gewerkt aan de financiële transparantie en de rapportage op effectiviteit van de activiteiten in relatie tot de doelstellingen van de opdrachtgever. Dit is echter ook na 2019 nog onvoldoende en blijft een aandachtspunt voor het komende jaar. In 2019 is een stap gezet in het vormgeven van integraal opdrachtgeverschap; de uitvraag 2020 aan Sportbedrijf is in gezamenlijkheid met de Teams Leefomgeving opgezet, zodat de opdracht aan het sportbedrijf beter aansluit bij Van Wijken Weten. Hierin is het sportbedrijf zelf ook bij aangesloten. Onderdeel hiervan zijn structurele overleggen van Sportbedrijf met de teams leefomgeving, om zodoende aan te kunnen sluiten bij de wijkspeerpunten.

Risico profiel

Risico's Hoog

Voortgang Beheersstrategie

Om de verwachtingen over en weer beter in beeld te krijgen hebben de gemeente als eigenaar en opdrachtgever en het sportbedrijf gezamenlijk, in 2019 meerdere overleggen gehad. In het 3e kwartaal hebben ook meerdere overleggen plaatsgevonden met de raad van commissarissen.

Er is gebleken dat de verwachtingen en opvattingen van de gemeente en het sportbedrijf op een aantal punten redelijk ver uit elkaar liggen. Ook zijn op een aantal thema's in het verleden onvoldoende duidelijke afspraken gemaakt. In 2019 is van buiten de gemeente Arnhem een tijdelijk opdrachtgever aangetrokken met als opdracht om deze verwachtingen naar elkaar op één lijn te krijgen en waar nodig aanvullende afspraken te maken. Dit proces loopt door in 2020.

De organisatie van het Sportbedrijf en de samenwerking met de gemeente Arnhem moet de komende jaren nog verder professionaliseren. Hiertoe hebben de opdrachtgever en de teams leefomgeving een slag gemaakt door afspraken te maken over de werkwijze en gezamenlijk de uitvraag 2020 voor het sportbedrijf aan te scherpen.

De financiële functie binnen het Sportbedrijf moet zich nog ontwikkelen. Ook het inzicht in de kostprijs van de producten kan nog verbeteren. In het tweede kwartaal 2019 is het sportbedrijf gekomen met een eerste aanzet ten aanzien van de kostprijs van de verschillende producten. Dit is nog onvoldoende. Het inzicht in de financiële ontwikkeling was en blijft een aandachtspunt.

Er zijn geen risicomanagement- of kwaliteitssystemen opgezet binnen het Sportbedrijf. De focus voor 2019 lag bij het op orde krijgen van de AO/IC en de inhoudelijke afstemming. Dit zal ook in 2020 grotendeels de focus zijn.

De informatievoorziening van het Sportbedrijf aan de gemeente Arnhem als opdrachtgever, is in ontwikkeling. Het sportbedrijf heeft in de kwartaalrapportages steeds conform afgesproken format gerapporteerd. Over de kwaliteit en met name over de (on-)mogelijkheden van rapportage over effectiviteit en efficiëntie van interventies in de stad wordt nog met elkaar gesproken, alsmede wensen voor de toekomst op wijkniveau.

Recreatieschap Over-Betuwe

Vestigingsplaats	Kerk - Avezaath		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	R3 Economie		
Doel verbonden partij	Ontwikkelen, exploiteren en onderhouden van toeristische en dag recreatieve infrastructuur in het rivierengebied.		
Deelnemers in samenwerking	Natuur- en Recreatieschap Lingegebied, Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal, Recreatieschap Over- Betuwe en gemeente Arnhem.		
Bestuurlijk belang	Vanuit gemeente Arnhem participeren wethouder De Vroome en raadslid Manders in het Algemeen bestuur van B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied		
Financieel belang			
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	27.015.000
	Per 31-12-2019	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	3.674.000
	Per 31-12-2019	€	
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	

Ontwikkelingen

In 2019 zijn de belangrijkste ontwikkelingen de volgende:
Rijkerswoerdse Plassen:
- Er is geïnvesteerd in de sportvoorzieningen rondom de Rijkerswoerdse Plassen. Enkele jaren geleden zijn de eerste voorzieningen geplaats. Dit was een succes, met een groei van ongeveer 35.000 bezoekers. In 2019 is het aantal voorzieningen uitgebreid.
- De lodges; het plan om lodges te plaatsen bij de Rijkerswoerdse Plassen loopt in 2019 en 2020 door. Er is gewerkt aan de wijziging van het bestemmingsplan (Overbetuwe). Dit zal in 2020 vastgesteld moeten worden waarna de ontwikkeling verder kan.

Zeegbos:
- Het onderhoud wordt op basisniveau gehouden.
- Een deel van de erfpacht ligt bij het recreatieschap. Het andere deel ligt bij staatsbosbeheer.
- Vanuit bewoners bestaat de wens om meer betrokken te zijn bij het bos.

Risico: bij de verzelfstandiging is er een vermogen meegegeven, waar uit het rendement ervan de jaarlijkse exploitatielasten moeten worden bekostigd.
het risico is dat het rendement lager is dan de benodigde gelden voor de exploitatie en dus dat een deel van de exploitatielasten ongedekt blijft.

Risico profiel

Risico's

Voortgang Beheersstrategie Niet van toepassing.

NV Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Programma	R9 Financiën en bedrijfsvoering		
Doel verbonden partij	De BNG is de 'bankier ten dienste van overheden', waaronder voor gemeenten.		
Deelnemers in samenwerking	De gemeente heeft minder dan 1% van de aandelen. De andere aandeelhouders zijn de Staat der Nederlanden (50%), provincies en gemeenten.		
Bestuurlijk belang	De concerntreasurer is gemachtigde voor de aandeelhoudersvergadering.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft 496.470 aandelen van de BNG in bezit (bijna 1%) en is daarmee een van de grootste gemeentelijke aandeelhouders van de BNG		
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	495.300.000
	Per 31-12-2019	€	499.100.000
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	1.325.180.000
	Per 31-12-2019	€	1.448.020.000
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	-163.000.000
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	-1.414.940
Ontwikkelingen	De operationele resultaten van het jaar 2019 zijn niet substantieel afgeweken van 2018, maar de bank heeft in 2019 voorzieningen moeten treffen waardoor de netto winst ten opzichte van 2018 is gehalveerd. Daarnaast voldoet de bank ruimschoots aan alle kapitaaleisen van de toezichthouder, de ECB.		
Risico profiel			
Risico's	Laag		
Voortgang Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

Dataland

Vestigingsplaats	Gouda		
Rechtsvorm	Stichting		
Programma	R9 Financiën en bedrijfsvoering		
Doel verbonden partij	Het ontzorgen, ondersteunen en faciliteren van gemeenten op het gebied van geo-, woz- en vastgoedinformatie, oftewel objectinformatie.		
Deelnemers in samenwerking	(Op 7 na) alle gemeenten. De rol die dataland vervulde is door andere partijen grotendeels overgenomen. Dataland gaat daarom haar activiteiten afbouwen.		
Bestuurlijk belang	Certificaathouders participeren in DataLand en hebben invloed op het beleid van DataLand via het bestuur. Het afdelingshoofd van de afdeling Informatie is gemachtigd voor deze rol.		
Financieel belang	De gemeente heeft certificaten van aandelen DataLand B.V. Deze inkomsten worden door DataLand gebruikt om de kerntaken uit te voeren: ontzorgen, ondersteunen en faciliteren van gemeenten.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	112.313
	Per 31-12-2019	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	463.084
	Per 31-12-2019	€	
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	
Ontwikkelingen	Dataland is haar activiteiten aan het afbouwen en onder te brengen bij de VNG en het Kadaster. Zo heeft zij inmiddels het Gemeentelijke Geoberaad ondergebracht bij VNG-realisatie. Over de overige activiteiten zal begin 2020 duidelijk worden waar deze worden ondergebracht en wanneer. Dit zal tenminste voor 1 januari 2022 zijn afgerond, want dan zal Dataland haar activiteiten beëindigen.		
Risico profiel			
Risico's	Laag		
Voortgang Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

BVO De Connectie

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	R9 Financiën en bedrijfsvoering		
Doel verbonden partij	De Connectie is een gemeenschappelijke regeling met de gemeenten Rheden en Renkum op het gebied van bedrijfsvoering.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem, gemeente Renkum en gemeente Rheden		
Bestuurlijk belang	Opdrachtgever is de concerndirecteur, wethouder Jan van Dellen is lid van het bestuur.		
Financieel belang	Het Arnhems aandeel in De Connectie bedraagt 72%		
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	1.308.000
	Per 31-12-2019	€	408.000
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	8.660.000
	Per 31-12-2019	€	7.306.000
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	28.913.000
Ontwikkelingen	Het afgelopen jaar is er door De Connectie focus aangebracht. Focus op het ketengericht werken, het van buiten naar binnen werken en op professionaliteit door ontwikkeling van medewerkers. Daarnaast heeft 2019 in het teken gestaan van het op orde brengen van de ICT onder de motorkap.		
Risico profiel			
Risico's	Hoog		
Voortgang Beheersstrategie	De Connectie is een organisatie waarbij de beheersing vooral is gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen met de belangen van een goede bedrijfsvoeringsorganisatie. Op verschillende niveaus en vanuit verschillende perspectieven wordt er actief samengewerkt. De strategische aspecten komen in het Bestuurdersoverleg aan de orde. Binnen het Opdrachtgeversoverleg, worden de tactisch en operationele aspecten besproken en waar nodig bijgestuurd. In het demandmanagementoverleg worden de vraag en aanbod aspecten besproken en afgestemd en binnen het controllersoverleg worden de financiële zaken besproken. In deze verschillende gremia worden alle risico's die gepaard gaan met de transitie van De Connectie besproken en is daarmee ook de beheersstrategie gedefinieerd. Arnhem zet in op een actieve betrokkenheid en een open communicatie met De Connectie. Dit om zicht te hebben op het ontstaan van risico's alsmede de beheersing van de risico's door De Connectie zelf. Er wordt in de begroting een aantal risico's beschreven die significant zijn in financiële termen, maar ook voor de dienstverlening. Naast het onderzoek dat De Connectie zelf heeft laat uitvoeren om de haalbaarheid van de opdracht tot harmonisatie, standaardisatie en digitalisering te toetsen, heeft de gemeente Arnhem samen met De Connectie de stand van zaken en de kwetsbaarheden binnen het ICT-domein laten onderzoeken.		

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	R6 Participatie en maatschappelijke ondersteuning		
Doel verbonden partij	Het Doelgroepenvervoer werd voorheen uitgevoerd door de Stadsregio Arnhem Nijmegen die van rechtswege in 2015 is komen te vervallen. In april 2016 is de Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen opgericht ten behoeve van het aanvullend vervoer Arnhem Nijmegen (Avan). Het is een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie. Eén van de taken van deze Vervoersorganisatie is het regelen van het doelgroepenvervoer, waarbij sprake is van een bundeling van het doelgroepenvervoer (Wmo-vervoer, leerlingenvervoer en instellingsvervoer). Gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers.		
Deelnemers in samenwerking	Regio Arnhem en regio Nijmegen		
Bestuurlijk belang	Wethouder R. van der Zee is lid van het bestuur		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt volgens een verdeelsleutel bij aan de exploitatie. De kosten van de bedrijfsvoeringsorganisatie worden bepaald op basis van het inwoneraantal. De vervoerskosten op basis van rekeneenheden van het vervoer.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	
	Per 31-12-2019	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	8.795.635
	Per 31-12-2019	€	
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	5.180.354
Ontwikkelingen	Middels het nemen van maatregelen in de uitvoering van het doelgroepenvervoer - binnen de bestaande contracten en beleidskaders - wordt gestuurd op het terugdringen van vervoerskosten. In nauwe samenspraak met gemeentes wordt middels aanpassing van beleid gestuurd op de toestroom in, en het gebruik van het doelgroepenvervoer. Eind 2019 heeft het college van Arnhem nieuwe beleidsregels voor Wmo en Jeugdwet aangenomen, waarvan vervoer een onderdeel is. Daarnaast heeft de Vervoersorganisatie in 2019 binnen de bestaande contractafspraken wijzigingen doorgevoerd die geleid hebben tot het terugdringen van de vervoerskosten voor de gehele regio. In 2019 is besloten hoe het doelgroepenvervoer per augustus 2020 wordt vormgegeven. Alle deelnemende gemeenten hebben besloten om samen te blijven werken op het gebied van doelgroepenvervoer en een aantal hebben meer vervoerstromen in Avan ondergebracht of gaan deze op korte termijn onder brengen. Ook is er in 2019 gekozen om de regiefunctie vanaf 1 augustus 2020 anders in te gaan richten. Vervoerders worden weer verantwoordelijk voor de planning en voor routevervoer direct aanspreekpunt voor gemeenten en inwoners. Voor het vraagafhankelijk vervoer wordt gewerkt met een apart aanbesteed callcenter.		
Risico profiel			
Risico's	Hoog		

Voortgang Beheersstrategie

De risico's waarmee BVO DRAN te maken heeft gehad en nog steeds heeft zijn een veranderende relatie met de Provincie, stijgende vervoerskosten, een zeer dynamische omgeving, kwetsbare burgers en daarmee politieke gevoeligheid, aflopende regie- en vervoercontracten en krapte op de arbeidsmarkt.

Structureel ontvangt de gemeente van de BVO DRAN managementinformatie en zogenaamde rittenbakken. Er is ongeveer tien keer per jaar ambtelijk en vier keer per jaar bestuurlijk overleg. Indien gewenst kan iedere deelnemende gemeente bij stemming de escape-procedure toepassen (reguliere stemverhouding is iedere gemeente één stem, bij escapeprocedure is de stemverhouding op basis van aantal inwoners).

In 2018 is gestart met een 'knoppenplan'. Om te komen tot kostenbesparingen wordt met dit knoppenplan binnen bestaand beleid het vervoer op een andere wijze georganiseerd en uitgevoerd. Dit plan wordt is in 2019 intern geëvalueerd. In 2019 heeft het college van Arnhem nieuwe beleidsregels voor Wmo en Jeugdwet aangenomen, waarvan vervoer een onderdeel is. Daarnaast heeft de Vervoersorganisatie in 2019 binnen de bestaande contractafspraken wijzigingen doorgevoerd die geleid hebben tot het terugdringen van de vervoerskosten voor de gehele regio.

Eind 2018 is het (regionale) onderzoek naar de toekomst van Avan gestart. In 2019 is besloten hoe het doelgroepenvervoer per augustus 2020 wordt vormgegeven. Alle deelnemende gemeenten hebben besloten om samen te blijven werken op het gebied van doelgroepenvervoer en een aantal hebben meer vervoerstromen in Avan ondergebracht of gaan deze op korte termijn onder brengen. Ook is er in 2019 gekozen om de regiefunctie vanaf 1 augustus 2020 anders in te gaan richten. Vervoerders worden weer verantwoordelijk voor de planning en voor routevervoer direct aanspreekpunt voor gemeenten en inwoners. Voor het vraagafhankelijk vervoer wordt gewerkt met een apart aanbesteed callcenter. Eind 2019 heeft de voorlopige gunning plaatsgevonden voor de drie aanbestedingen; routevervoer, vraagafhankeljk vervoer en het callcenter. In 2020 zal duidelijk worden wat de financiële gevolgen van de aanbesteding voor de gemeente Arnhem zijn.

Euregio RijnWaal

Vestigingsplaats	Kleve (D)		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	R0 algemeen bestuur en publieke dienstverlening; R3 economie		
Doel verbonden partij	De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam waarbij 55 gemeenten en regionale overheden zijn aangesloten. De bevordering van de integratie van Europa en het slechten van nationale grenzen zijn centrale doelen van deze samenwerking (sinds 1 november 1993). De Euregio Rijn-Waal zet in op verbetering en intensiveren van grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij. In het werkgebied van de Euregio bestaan veel mogelijkheden voor een sterke economische en maatschappelijke ontwikkeling. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten. De Euregio verzorgt het programmamanagement voor het EU-programma INTERREG Duitsland-Nederland.		
Deelnemers in samenwerking	55 leden, te weten 30 Nederlandse en 20 Duitse gemeenten, 3 regionale instanties en 2 Kamers van Koophandel		
Bestuurlijk belang	In de Euregio Council zitten namens de gemeente Arnhem burgemeester A. Marcouch en raadsleden V. Bouma, mw. K. Kalthoff en Y. Usta		
Financieel belang	Beperkt. De leden betalen een (inwoneraantal gerelateerde) contributie.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	1.880.088
	Per 31-12-2019	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	1.222.233
	Per 31-12-2019	€	
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	28.000

Ontwikkelingen

2019 was het laatste jaar van de Euregionale Strategische Agenda 2020. Vanaf zomer 2020 worden nieuwe duurzame sociaaleconomische grensallianties gelegd waarin overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld nauw samenwerken. De Euregio heeft daar een actieve bijdrage aan geleverd als expert op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking. Vanuit Arnhem is er in 2019 bijgedragen aan de ontwikkeling van deze Strategische Agenda 2020.
De speerpunten van de nieuwe Strategische Agenda zijn:
1. Euregionale duurzame economische ontwikkeling,
2. Euregionale Soft-skills,
3. Euregionale betrokkenheid te versterken.

De agenda wordt voor de zomer van 2020 vastgesteld door de leden van de Euregio.

Door ondertekening in 2018 van een 'Memo of Understanding" hebben de burgemeesters van de zes 100.000+ gemeenten (Duisburg, Dusseldorf, Moers, Ede, Nijmegen en Arnhem) binnen de Euregio uitgesproken extra inzet te plegen op grensoverschrijdende en bovenregionale uitdagingen. Sinds 2019 is Apeldoorn toegevoegd aan het 100.000+ steden netwerk. Vanuit het 100.000+ stedennetwerk is er in 2018 een gezamenlijke "duurzaamheidsagenda" opgesteld door de 6 steden. In 2019 is verder gewerkt aan de concrete uitvoering van deze agenda en onder andere invulling gegeven aan het thema watergebonden bedrijvigheid en schone binnenvaart. De jaarlijkse burgemeestersconferentie is georganiseerd in het najaar van 2019 in Duisburg. In het 100.000+ steden netwerk wordt gewerkt aan een gezamenlijk stuk over luchtkwaliteit en de lobby die hier uit voortkomt naar onder andere partners in Brussel.

Euregionaal Arbeidsmarktplatform
De Euregio Rijn-Waal streeft naar een transparante grensoverschrijdende arbeidsmarkt. Om dit doel te bereiken is er op initatief van de Euregio Rijn-Waal op 24 januari 2019 in Arnhem besloten om een arbeidsmarktplatform voor de Euregio Rijn-Waal op te richten. In drie werkgroepen, te weten arbeidsbemiddeling, onderwijs en informatie en communicatie worden concrete acties en maatregelen in samenwerking met de regionale belanghebbenden verder ontwikkeld. Onder andere het UWV, de Agentur für Arbeit en Nederlandse en Duitse werkgevers- en werknemersorganisaties zijn bij het platform aangesloten. Het GrensInfoPunt bij de Euregio Rijn-Waal coördineert de activiteiten van het platform.
Met dit platform geeft de Euregio Rijn-Waal tevens invulling aan het punt Arbeidsmarkt zoals dit is opgenomen in de grenslandagenda die Nederland en Nordrhein-Westfalen voor het buurlandenbeleid (GROS Governance) hebben opgesteld. Deze grenslandagenda werd tijdens de eerste grenslandconferentie op 9 mei jl. in Venlo gepresenteerd. Centrale onderwerpen zijn arbeidsmarkt, onderwijs en mobiliteit. Het onderwerp veiligheid zal op een later moment aan de grenslandagenda worden toegevoegd.

Stand van zaken INTERREG V A
De projectontwikkeling in het kader van het programma INTERREG V A Deutschland-Nederland is voorspoedig verlopen in 2019. Tot nu toe zijn er 39 projecten door de INTERREG-stuurgroep goedgekeurd; 9 bovenregionale projecten en 30 regionale projecten met een totaal volume aan EU-middelen van € 63,8 miljoen.

Risico profiel

Risico's

Laag

Voortgang Beheersstrategie

Niet van toepassing.

GO Arnhem Nijmegen City Region

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	R0 algemeen bestuur en publieke dienstverlening;R2 verkeer vervoer en waterstaat;R3 economie;R6 Participatie en maatschappelijke ondersteuning;R8 Wonen en ruimte		
Doel verbonden partij	Binnen het Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem - Nijmegen werken 18 gemeenten samen aan goed wonen, werken en leven in de regio Arnhem-Nijmegen. Vanuit de ambitie 'Gezonde groei' zet de regio Arnhem-Nijmegen in op duurzame en gezonde keuzes voor wonen, werken en mobiliteit, op weg naar een circulaire economie. De regio werkt met Bureau Brussel aan belangenbehartiging, lobby en het binnen halen van Europese subsidies in Brussel.		
Deelnemers in samenwerking	Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Marcouch is voorzitter van het bestuurlijk overleg van de regio Arnhem-Nijmegen. Wethouder Van Dellen is voorzitter van het portefeuillehoudersoverleg Economie. De wethouders van der Zee, Bouwkamp en Paping nemen deel aan respectievelijk de portefeuillehoudersoverleggen Mobiliteit, Duurzaamheid en Wonen.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt naar rato van inwonertal bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. In de begroting 2019 van het GO is deze bijdrage gesteld op €1,88. Voor 2019 wordt uitgegaan van 157.243 inwoners.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	274.000
	Per 31-12-2019	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	31.000
	Per 31-12-2019	€	
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	
Ontwikkelingen	In april 2019 zijn de 18 regiogemeenten een proces gestart om de samenwerking in de regio Arnhem-Nijmegen te versterken. Het ingezette proces moet leiden tot een sterkere regio, met één visie, één agenda en één gezicht naar buiten; en een bijpassende nieuwe werkwijze. Versterking van de regionale samenwerking is nodig vanwege een dubbele urgentie: slagkracht organiseren voor de opgaven die op de regio afkomen én het tot stand brengen van een transparante en democratisch gelegitimeerde regionale besluitvorming. Onze regio groeit door toenemende inwoneraantallen, waarbij tegelijkertijd kwalitatieve welvaartsontwikkeling achterblijft. Er is gezamenlijke inzet nodig om iedereen werk en huisvesting te kunnen bieden en tegelijkertijd de regio bereikbaar te houden; de regio duurzaam, energieneutraal en circulair te maken. De opgaven en ambities voor de regio zijn groot en veelomvattend. Ze vragen een aanpak die boven de lokale gemeenten uitstijgt én een meer integrale en krachtiger besturing. Een samenhangende regionale agenda die we met een grotere overtuigingskracht neerzetten moet ons bovendien in staat stellen om beter samen te werken met Provincie, Rijk en Europa en slimme allianties aan te gaan met partners in de samenleving. In het versterkingsproces is en wordt toegewerkt naar definitieve voorstellen in april 2020.		
Risico profiel			
Risico's	Middel		
Voortgang Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

Lingezegen

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	R5 cultuur, recreatie en sport		
Doel verbonden partij	De realisatie en coördinatie van het beheer van Park Lingezegen op basis van het Masterplan, Intergemeentelijke structuurvisie, het Uitvoeringsprogramma en het AB-besluit 2015-004 over de Afronding van de basisuitrusting en de doorontwikkeling (AB, 04 12 2015).		
Deelnemers in samenwerking	Provincie Gelderland, Waterschap Rivierenland, gemeenten Lingewaard, Overbetuwe en Arnhem		
Bestuurlijk belang	Wethouder R. Paping is lid van het Algemeen bestuur		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt voor 25% bij aan de gemeenschappelijke regeling		
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	12.268.000
	Per 31-12-2019	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	303.000
	Per 31-12-2019	€	
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	

Ontwikkelingen

Park Lingezegen, dat wil zeggen de basisuitrusting of ruggengraat van het park (450 ha van de in totaal 1700 ha), is zo goed als gerealiseerd. De realisatiefase van het park is daarmee afgerond (2010-2020). De beheerfase van Park Lingezegen treedt in medio 2020.
In 2019 zijn de laatste projecten afgerond (met een kleine uitloop naar 2020), zoals bijvoorbeeld de spoorbrug. De belangrijkste opgave in 2019 was de definitieve besluitvorming over de laatste grondtransacties. De provincie Gelderland had eerder aangegeven 140 ha grond -deel uitmakend van de zogenaamde basisuitrusting van het park- te willen verkopen. De Parkorganisatie heeft deze 140 ha voor 2,7 mln. overgenomen van de provincie Gelderland en delen daarvan doorverkocht aan de gemeenten Overbetuwe en Lingewaard (voor totaal 1,65 mln.). De opbrengst van deze verkoop is grotendeels gegaan naar het budget voor verdere doorontwikkeling van het park. De grotere eenheden natuur (vlakgroen) en het evenemententerrein in deelgebied De Park (totaal 60 ha) blijven in eigendom van de parkorganisatie. Deze laatste overdracht was geheel in lijn met de eerdere wensen vanuit Arnhem. Voor Arnhem zijn de ontwikkelingen in deelgebied De Park namelijk van groot belang, gelet op de zeer nabije ligging van onder andere de wijk Schuytgraaf.

Risico profiel

Risico's Middel

Voortgang Beheersstrategie Niet van toepassing.

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	R4 Educatie; R6 participatie en maatschappelijke ondersteuning		
Doel verbonden partij	De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland is opgericht voor de uitvoering van taken op het terrein van het sociaal domein. In 2017 is alleen gebruik gemaakt van de samenwerkingsmodule "Inkoop van specialistische zorg". Dit betreft inkoop (aanbesteding), contractmanagement en -beheer binnen het zorgdomein (Jeugdzorg en WMO). In 2018 zijn hieraan twee modules toegevoegd: Werkgeversservicepunt (samenwerking UWV en regiogemeenten) en Onderwijszaken (grotendeels de voormalige GR Onderwijszaken).		
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar (niet alle gemeenten doen aan alle modules mee).		
Bestuurlijk belang	Wethouder R. Paping is lid van het bestuur. In de bestuurscommissies zitten wethouders mw. M. Louwers (Werkgeversservicepunt), R. van der Zee (Inkoop zorg) en H. de Vroome (Onderwijszaken).		
Financieel belang			
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	
	Per 31-12-2019	€	656.000
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	2.700.000
	Per 31-12-2019	€	924.000
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	550.000
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	33.282.000
Ontwikkelingen	In 2019 is de module Werkgeverschap SW toegevoegd. De arbeidsovereenkomsten van medewerkers met een WSW-indicatie zijn per 1-1-2019 bij deze MGR-module ondergebracht. Daardoor is de financiële bijdrage, die eerder via Presikhaaf Bedrijven liep, in de MGR-begroting ingebracht. De module Inkoop is gestart met de voorbereiding van een nieuwe aanbesteding waardoor medio 2020 nieuwe inkoopvoorwaarden voor zorgaanbieders van kracht zullen zijn.		
Risico profiel			
Risico's	Middel		
Voortgang Beheersstrategie	In 2019 is doorgegaan op de ingeslagen weg om de regionale samenwerking binnen de MGR te versterken en conform de afgesproken governance structuur te werken. De gemeente Arnhem is bestuurlijk vertegenwoordigd in alle bestuurscommissie alsmede het DB en AB. De deelnemende gemeenten hebben de verschillende rollen als eigenaar en opdrachtgever inmiddels eigen gemaakt. In de bestuurscommissies wordt inhoudelijk gesproken en gestuurd op de modules. Hoewel de omgeving waarin de MGR als organisatie werkt dynamisch is vaart de uitvoeringsorganisatie zelf inmiddels een wat rustiger koers. De MGR beschikt over een meerjarig uitvoeringsplan 2020-2023 alsmede jaarlijkse uitvoeringsprogramma's. Over de voortgang daarvan wordt bestuurlijk periodiek gerapporteerd. Daardoor kunnen de bestuurscommissies de uitvoeringsafspraken, die in dienstverleningsovereenkomsten zijn vastgelegd, goed monitoren. De afgesproken werkzaamheden zijn in 2019 binnen de begroting uitgevoerd.		

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	R7 Gezondheid en Milieu; R8 Wonen en ruimte		
Doel verbonden partij	Goede en efficiënte vergunningverlening en handhaving op het gebied van milieu, bouwen, natuur en water.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Zevenaar en provincie Gelderland.		
Bestuurlijk belang	Wethouder Bouwkamp is lid van dagelijks bestuur en algemeen bestuur		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatiebegroting van deze gemeenschappelijke regeling. De jaarlijkse bijdrage afhankelijk van afgesproken werkprogramma. Deze is circa € 5 miljoen.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	783.000
	Per 31-12-2019	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	4.883.400
	Per 31-12-2019	€	
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	5.940.180
Ontwikkelingen	Landelijke ontwikkelingen zijn de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen. De exacte impact daarvan is nog niet in te schatten maar mogelijk heeft dit een groot effect op het takenpakket van de ODRA. ODRA heeft samen met gemeenten in 2019 de invoering van outputsturing per 2020 voorbereid.		
Risico profiel			
Risico's	Middel		
Voortgang Beheersstrategie	Bij de Omgevingsdienst regio Arnhem (ODRA) onderkende risico's voor de gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er wekelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. Inmiddels is de ODRA in staat om maandelijks productiecijfers en urenoverzichten op te leveren. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget. Zo nodig kan worden bijgestuurd en relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente. De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van de ODRA. Meerdere keren per jaar wordt de voortgang van de bedrijfsvoeringsindicatoren en de voortgang van het werkprogramma in de bestuursvergaderingen besproken. De businesscontroller van de gemeente adviseert de portefeuillehouder op deze rapportage en kan risico's vroegtijdig signaleren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan oplopende personeelskosten door schaarste op de arbeidsmarkt of bevindingen van de accountant. Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst. De ODRA is samen met de deelnemende gemeenten actief bezig met de invoering van de Omgevingswet en de wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) en rapporteert hier geregeld over. Door actief met aankomende ontwikkelingen bezig te zijn, kan beter geanticipeerd worden op eventuele grote consequenties voor het personeelsbestand van ODRA. De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad. Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt de ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de door ODRA per 2020 in te voeren outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten.		

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	R5 cultuur, recreatie en sport		
Doel verbonden partij	Het gezamenlijk vorm en inhoud geven aan het Gelders Archief, een samenwerking van de gemeentelijke archieven van Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal, Provincie en het Rijksarchief Gelderland. Aanvullend zijn taken afgesproken op het terrein van het beheer, het behoud, de presentatie en informatieverstrekking van de historie van de stad Arnhem en de omgeving daarvan.		
Deelnemers in samenwerking	De gemeenten Renkum, Rheden en Rozendaal en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Met ingang van 2020 zal de Provincie Gelderland toetreden tot de Gemeenschappelijke Regeling.		
Bestuurlijk belang	Wethouders J. van Dellen en H. de Vroome maken deel uit van het bestuur		
Financieel belang	De bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling wordt elk jaar bij de zienswijze vastgesteld. Deze kan de komende jaren veranderen, als de Provincie Gelderland een definitieve keuze maakt om wel/niet toe te treden tot de GR.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	200.000
	Per 31-12-2019	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	19.800.000
	Per 31-12-2019	€	
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	1.090.000

Ontwikkelingen

De begroting, jaarplannen en -rekening worden door het Gelders Archief jaarlijks voorgelegd aan de deelnemers van de G.R.. Eventuele exploitatieverliezen worden binnen de exploitatie van het Gelders Archief opgevangen. In uitzonderlijke gevallen kunnen tegenvallers worden omgeslagen ten laste van de deelnemende gemeenten, echter het merendeel van de inkomsten komt van rijkswege, wat de risico's voor de deelnemende gemeenten verkleint. Daarnaast is er sprake van een eigen organisatie en momenteel een solide financiële basis.

Door het Algemeen bestuur is in 2017 aan de begroting van 2018 de verwachting toegevoegd dat de bijdrage van de gemeente Arnhem vanaf het begrotingsjaar 2019 op het begrotingsniveau van 2017 zal komen. In 2019 is deze verwachting ingelost: de bijdrage van de gemeente Arnhem is voor 2019 gesteld op de hoogte van de bijdrage van 2017.

Vanaf 2020 geldt een nieuwe verdeling van de lumpsum komt, waarbij de verdeling op basis van historische kosten wordt losgelaten en overgegaan wordt tot een verdeling op basis van het aantal strekkende meters dat door het GA wordt beheerd voor de partners in de GR. Het voorstel levert een reëlere en eerlijker verdeling van de lumpsum op. Voor Arnhem betekent dit een verlaging van de bijdrage. Voorwaarde was wel dat de Provincie Gelderland vanaf 2020 toetreedt tot de GR. In december 2019 heeft de provincie echter laten weten niet toe te treden tot de GR met ingang van 2020. Binnen het bestuur van het Gelders Archief is besloten de nieuwe verdeling van de lumpsum toch te handhaven voor 2020. Het besluit van de provincie heeft daarom geen gevolgen voor de begroting van Arnhem.
In 2020 worden gesprekken gevoerd met de Provincie Gelderland over een eventuele toetreding vanaf 2021.

Het project e-depot bevindt zich in de onderzoeksfase.

Risico profiel

Risico's Middel

Voortgang Beheersstrategie Niet van toepassing.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	R1 Veiligheid; R6 participatie en maatschappelijke ondersteuning; R7 Gezondheid en milieu		
Doel verbonden partij	In deze regeling participeren (inclusief Arnhem) 15 gemeenten. Het betreft hier een wettelijk aangewezen organisatie met taken op het terrein van de brandweer (hulpverlening), volksgezondheid en rampenbestrijding. Veiligheid en gezondheid zijn in de regio de kerntaken.		
Deelnemers in samenwerking	15 gemeenten (inclusief Arnhem) participeren in de gemeenschappelijke regeling.		
Bestuurlijk belang	Burgemeester A. Marcouch en wethouder R. van der Zee maken deel uit van het (dagelijks) bestuur.		
Financieel belang	Het aandeel van Arnhem in VGGM in 2019 is 27% (15.178k van 56.422k).		
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	73.680.000
	Per 31-12-2019	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	36.383.000
	Per 31-12-2019	€	
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	15.178.630

Ontwikkelingen

Volksgezondheid
In 2019 is verder gewerkt aan de doorontwikkeling van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ). De inhoudelijke opgave vloeit voort uit de transitie-opdracht in het Sociaal Domein. Dat vraagt om het herdefiniëren van professionele werkwijzen. Ook is geïnvesteerd in het verbeteren van de zorg tijdens de eerste 1000 dagen van een kind: in 2019 is gestart met de implementatie van het landelijke actieprogramma Kansrijke Start (samenwerking tussen wijkteams, geboortezorg en JGZ), het programma 'Nu Niet Zwanger' is van start gegaan in Arnhem en de voorbereidingen zijn getroffen om het programma uit te rollen in andere regiogemeenten in 2020.
Per 1 januari 2019 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP). De VGGM voert deze taak uit. De rijksmiddelen zijn overgeheveld naar het gemeentefonds en worden tot 1 januari 2021 één op één doorbetaald naar VGGM. Per die datum zullen hiervoor nieuwe financiële afspraken gaan gelden.
Overige ontwikkelingen zijn: het versterken van de pijler toezicht binnen de GGD, verbeteren van de zorg voor personen met verward gedrag en de voorbereidingen van de Wet Verplichte GGZ die per 1 januari 2020 is ingegaan.

Brandweer / Crisisbeheersing
2019 is het jaar geweest waarin de actualisatie van diverse planvormen heeft plaatsgevonden (risicoprofiel / capaciteitenanalyse / regionaal crisisplan). Er is ook een brandweerbeleidsplan opgesteld. In dit plan zijn risico's benoemd met betrekking tot de beschikbaarheid van brandweerpersoneel in de nabije toekomst.
In het kader van Bevolkingszorg is toegewerkt naar een professionaliseringsslag en een betere borging van beschikbaarheid regionale sleutelfunctionarissen. Per 1-1-2020 is de geactualiseerde organisatie operationeel.
Voor het overige: sinds jaar en dag is het thema brandweer / crisisbeheersing beleidsarm aangevlogen. Er zijn geen nadere grote ontwikkelingen te verwachten.

Risico profiel

Risico's Middel

Voortgang Beheersstrategie Niet van toepassing.

Werkvoorziening Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven)

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	R6 Participatie en maatschappelijke ondersteuning		
Doel verbonden partij	De gemeenschappelijke regeling Presikhaaf Bedrijven (GR PHB) was in het leven geroepen voor het uitvoeren van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW). De kernactiviteit was het bieden van werk onder aangepaste omstandigheden aan inwoners die (nog) niet kunnen (re-) integreren in een reguliere baan. Nadat in 2018 Scalabor is gestart als arbeidsontwikkelbedrijf zijn de bedrijfsactiviteiten van GR PHB overgegaan naar Scalabor. Het materiele werkgeverschap van SW-medewerkers is losgekoppeld van het formele werkgeverschap en het materiele werkgeverschap is in 2018 overgegaan naar Scalabor. Per 1-1-2019 is het formele werkgeverschap van SW-medewerkers overgedragen aan MGR-module WGSW. Daarmee is de liquidatie van de GR PHB in gang gezet.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Rheden, Rijnwaarden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar.		
Bestuurlijk belang	Het raadslid M. Coenders en wethouders mw. M. Louwers, R. Paping en R. van der Zee in het Algemeen Bestuur (AB) en de wethouders mw. M. Louwers en R. Paping in het Dagelijks Bestuur (DB).		
Financieel belang	Circa 52%		
Eigen vermogen	Per 01-01-2019	€	683.000
	Per 31-12-2019	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2019	€	8.381.000
	Per 31-12-2019	€	
Financieel resultaat	Resultaat 2019	€	
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2019	€	
Ontwikkelingen	In 2019 heeft GR PHB zich gericht op een aantal nog lopende dossiers die nog moeten worden afgerond alvorens liquidatie kan plaatsvinden. Het betreft onder andere de liquidatie van enkele aan de GR PHB verbonden stichtingen en een vordering van betaalde transitievergoedingen. Afwikkeling van deze dossiers is in 2020 voorzien.		
Risico profiel			
Risico's	Laag		
Voortgang Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

Grondbeleid

In de paragraaf Grondbeleid geven we aan hoe het grondbeleid wordt ingezet om de bestuurlijke doelstellingen te realiseren. het grondbeleid houdt rekening met de te bereiken doelen voor de stad, afgezet tegen de (financiële) risico's die dat met zich meebrengt. Maatwerk per locatie wordt geboden.

Algemeen

Het grondbedrijf heeft over het afgelopen jaar een positief resultaat geboekt van ruim € 11,8 miljoen. Vooral de (verplichte) tussentijdse winstneming en de extra verkopen bij het onderdeel erfpacht hebben in belangrijke mate bijgedragen aan het hoge positieve resultaat over 2019.

Net als de afgelopen jaren is het resultaat van het grondbedrijf dus positief. In 2019 hebben zich relatief weinig grote veranderingen voorgedaan in de projecten die leiden tot grote financiële consequenties. Daarmee zijn de resultaten in lijn met de verwachting van vorig jaar. Wel zijn er dit jaar vanuit de strategische posities een tweetal grondexploitaties vastgesteld en toegevoegd aan de projectenportefeuille. Dit betreffen de grondexploitaties Coehoorn en Lorentz Lyceum. Ondanks deze toevoegingen daalt de totale boekwaarde van het grondbedrijf al een aantal jaren. Dit komt doordat er weinig nieuwe posities worden aangekocht. Logischerwijs zou hiermee ook de bestemmingsreserve voor de grondexploitaties moeten dalen. Echter deze stijgt juist dit jaar doordat de commissie BBV in juli 2019 een notitie heeft opgesteld waarin is aan gegeven hoe met diverse risico-categorieën omgegaan moet worden. Deze aanscherping leidt tot een hoger risicoprofiel en daarmee tot een stijging van de (benodigde) bestemmingsreserve. Mede door het goede resultaat van het grondbedrijf over het afgelopen jaar kan die stijging vanuit het Grondbedrijf worden opgevangen en hoeft er geen beroep gedaan te worden op de algemene reserve.

Zoals al aangegeven heeft Arnhem steeds minder eigen (grond)posities om zelf sturing te geven aan ruimtelijke en programmatische (bijvoorbeeld extra woningbouw) vraagstukken. Bij de herijking van het grondbeleid zal aandacht worden gegeven hoe hier in de toekomst mee om kan worden gegaan.

Grondbeleid

Het beleidsmatige kader voor het grondbeleid is verwoord in de nota Zicht op Gegronde Keuzes. In 2019 is gestart met de herijking van deze nota uit 2013. Beleidsmatig zal aansluiting worden gezocht bij de nieuwe omgevingsvisie die in de gemeente Arnhem wordt opgesteld. Op dit moment is het uitgangspunt nog steeds situationeel grondbeleid. Per locatie wordt maatwerk verricht. Het genoemde maatwerk komt tot uitdrukking bij de vaststelling van bestemmingsplannen of bestemmingsplanwijzigingen – waarbij de raad via de achterliggende (deels vertrouwelijke) exploitaties deelgenoot wordt gemaakt van mogelijke financiële implicaties.

Naast de beleidsmatige herijking van het Grondbeleid wordt ook, mede naar aanleiding van de gewijzigde BBV-regelgeving, een uitvoeringsdocument voor het Grondbedrijf opgesteld. Hierin wordt bijvoorbeeld beschreven hoe wordt omgegaan met tussentijdse winstneming, hoe met het kostenverhaal in Arnhem wordt omgegaan en zijn de actuele erfpachtvoorwaarden opgenomen.

Strategische aankopen

Bij een situationeel grondbeleid is het nog steeds mogelijk strategische gronden aan te kopen. Er kunnen zich ruimtelijke kansen voordoen, waarvoor het wenselijk is om voorafgaand aan het vaststellen van een grondexploitatie aankopen te doen. Een belangrijk onderdeel bij strategische aankopen is de afweging van financiële risico's die met de aankoop gemoeid zijn. Door vooraf een budget ter beschikking te stellen, kan snel worden gehandeld.

De totale waarde aan strategisch bezit mag maximaal € 50 miljoen bedragen. Deze bedragen zijn niet gewijzigd ten opzichte van het afgelopen jaar. In 2019 zijn er twee strategische aankopen gedaan, te weten een pand in de Varkensstraat (Korenkwartier) en een ligplaats in de Nieuwe Haven. Totale boekwaarde van het strategisch bezit bedraagt per 31-12-2019: € 15,2 miljoen.

Ontwikkelingen vastgoedmarkt

Landelijk gaat op dit moment 40% van de verkochte woningen boven de vraagprijs weg. De krappe woningmarkt leidt ook in Arnhem tot een bovengemiddelde stijging van het prijsniveau. Vergeleken met een jaar geleden zijn de prijzen met ruim 8% toegenomen. De Arnhemse woningmarkt is dan ook een echte verkopersmarkt, waar sprake is van een krappe markt met een laag beschikbaar woningaanbod. Dit vertoont zich onder andere in een groot tekort op de Arnhemse nieuwbouwmarkt. Het is dan ook van groot belang dat in Arnhem de woningvoorraad wordt aangevuld met nieuwe woningbouwprojecten en bestaande woningbouwprojecten

versneld worden gerealiseerd. Vooral ook als de groeiprognoses mee worden genomen. Arnhem groeit namelijk door tot 169.000 inwoners in 2040, dit betreft een groei van circa 10.000 inwoners. De huishoudensontwikkeling zal in die periode een groei van 7% kennen. Het overgrote deel van die groei wordt in de periode tot 2025 verwacht. Na 2030 vlakt de groei af. De prognoses laten daarmee een sterke bevolkingsgroei voor de gemeente Arnhem zien. Uit de cijfers blijkt een urgentie om op korte termijn een flinke bouwproductie te realiseren. De woningbehoefte is dermate groot dat een tempoversnelling in productie noodzakelijk is. Het zwaartepunt voor de korte termijn ligt op het zorgen voor voldoende nieuwbouw om in te spelen op de acute woningvraag. In Arnhem is de behoefte aan middenhuur en koopappartementen relatief groot.

De commerciële vastgoedmarkt is nog steeds dynamisch. Zowel op de kantorenmarkt als bedrijfsruimtemarkt zijn in 2019 de opnamevolumes verder gestegen en daalde het beschikbare aanbod. Vooral in de buurt van openbaarvervoersknooppunten is de grootste vraag naar kantoorruimte.

Ontwikkeling grondbedrijf afgelopen jaar en vooruitblik komende jaren

Het grondbedrijf heeft over 2019 een positief resultaat behaald, exclusief de tussentijdse winstneming, van circa € 4,2 miljoen. De belangrijkste bijdrage komt vanuit het onderdeel erfpachten (verkoop erfpacht percelen). Het resultaat erfpacht bedraagt namelijk € 3,9 miljoen. Daarnaast is afgelopen jaar voor circa € 7,7 miljoen aan tussentijdse winstneming gerealiseerd. De totale mutatie van de voorzieningen is beperkt, namelijk een vrijval van circa € 0,1 miljoen. Op basis van de huidige risico inschattingen, die dit jaar op een nieuwe manier zijn opgesteld, kan het grondbedrijf zelf haar risico's nog steeds dragen. Wel is dit jaar uit het positieve resultaat van het grondbedrijf een extra bedrag gedoteerd aan de bestemmingsreserve Grondexploitatie.

Gebiedsontwikkeling is steeds vaker binnenstedelijk en is complexer geworden. Dit vraagt steeds meer om (gemeentelijke) financiële bijdragen. Op het ogenblik zijn er geen gemeentelijke middelen beschikbaar om tekorten binnen een gebiedsontwikkeling op te vangen. Om toch ruimtelijke ontwikkeling in de toekomst mogelijk te maken is het raadzaam om te onderzoeken of er middelen beschikbaar kunnen worden gesteld.

Uit onderstaande grafieken (cashflow 2019) komt naar voren dat in 2019 meer grondopbrengsten binnen zijn gekomen in het grondbedrijf dan er aan kosten zijn gemaakt. In totaal is er voor circa € 16,8 miljoen aan kosten gemaakt, terwijl er voor circa € 27,6 miljoen aan opbrengsten binnen zijn gekomen. De boekwaarde volgt ook dit jaar de dalende trend die in de voorgaande jaren is ingezet (NB. de weergegeven boekwaarde betreft de boekwaarde grondexploitaties en de boekwaarde materiële vaste activa).

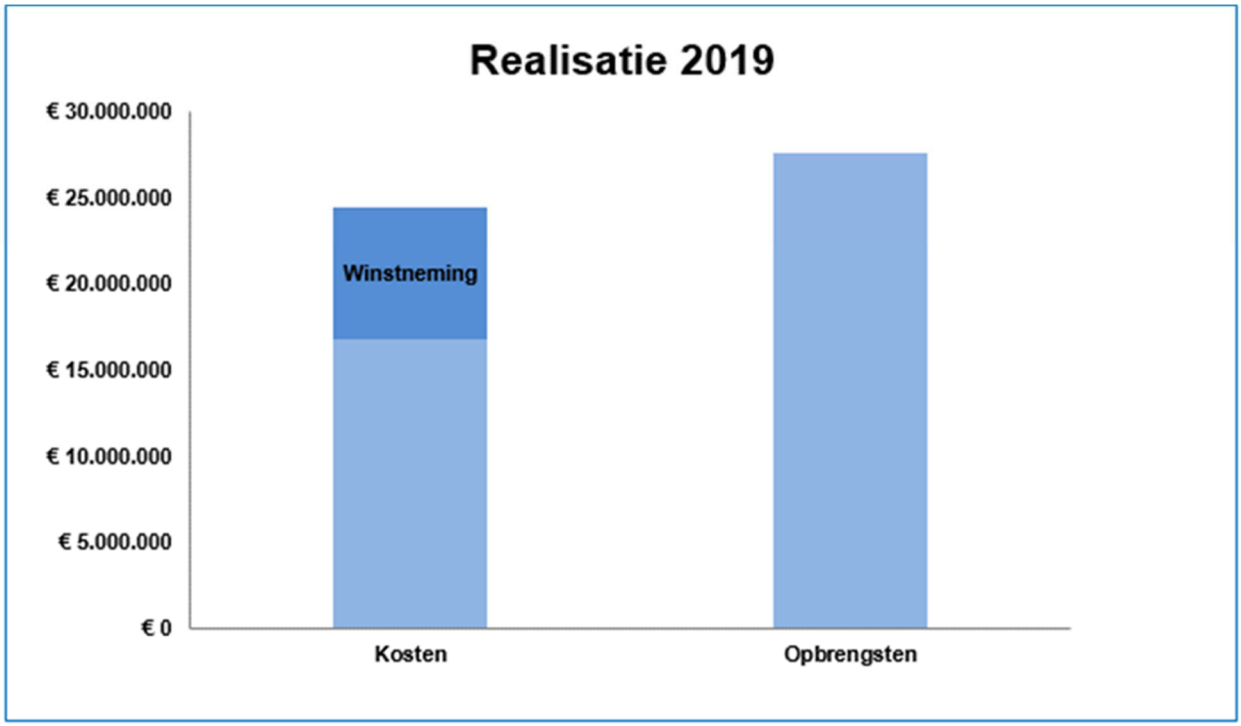

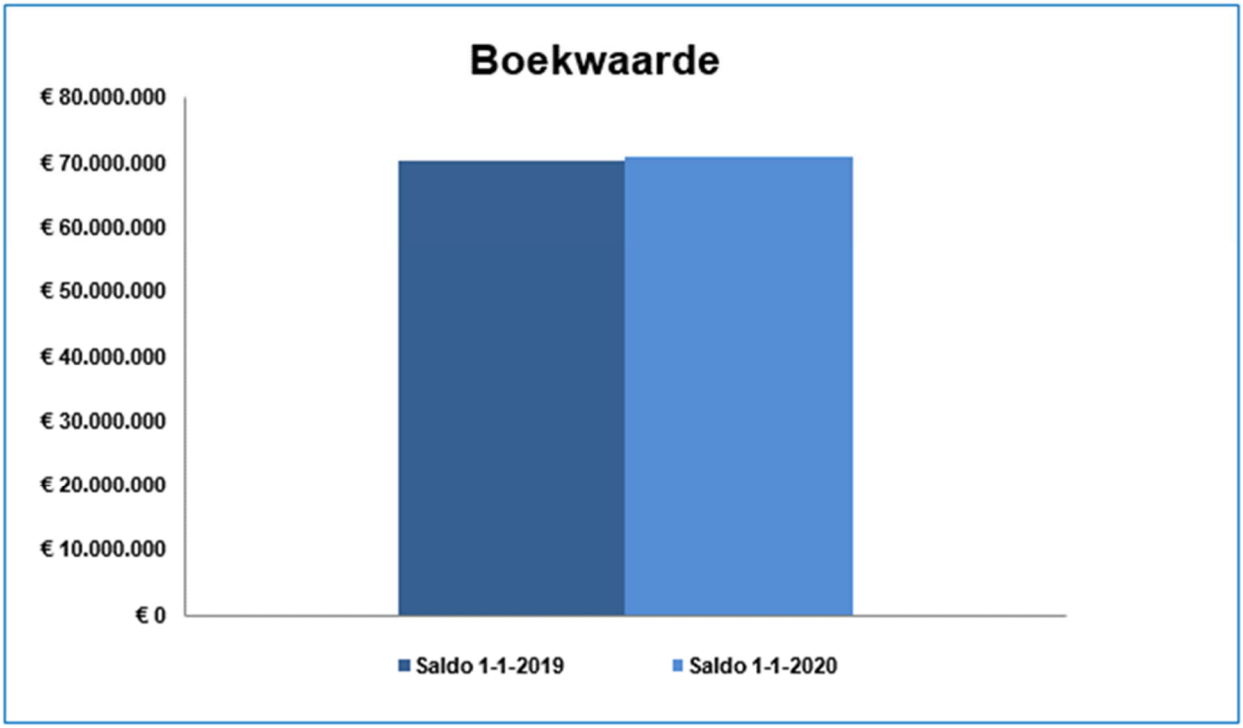

In onderstaande grafiek zijn de kosten en opbrengsten (een optelling van grondopbrengsten en overige opbrengsten/ subsidies) weergegeven. Per saldo wordt er in totaal nog voor circa € 86 miljoen geïnvesteerd in de lopende grondexploitaties en investeringsprojecten en komt er nog voor circa € 160 miljoen aan opbrengsten binnen. Ter vergelijking: vorig jaar bedroeg het totaal aan nog te realiseren investeringen circa € 96 miljoen en de nog te realiseren opbrengsten circa € 180 miljoen. De wijzigingen zijn terug te voeren op gerealiseerde kosten en opbrengsten in 2019 en eventuele mutaties (programma, planning, afboekingen) in grondexploitatieprojecten en investeringsprojecten.

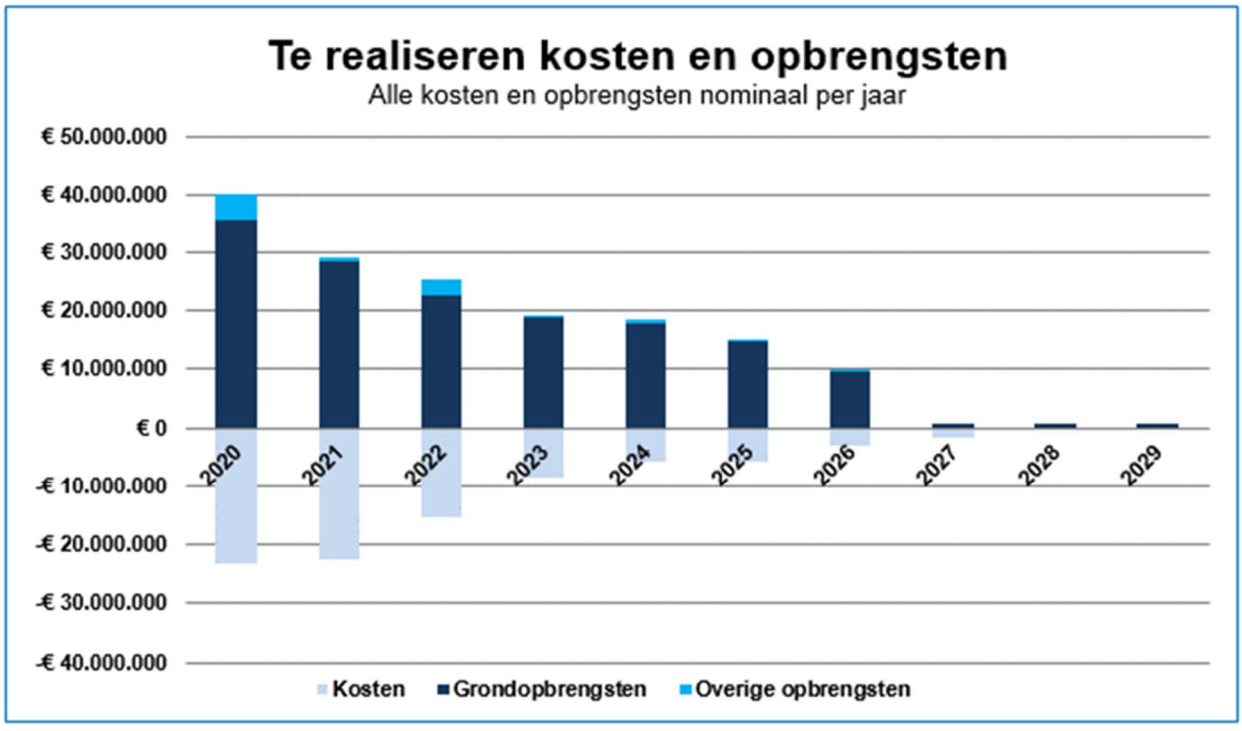

De grondexploitatie

Algemeen

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de grondexploitaties op hoofdlijnen doorgenomen. In een vertrouwelijke bijlage (Financiële Jaarrapportage Projecten 2019) wordt per project nader ingegaan op de wijzigingen. Het resultaat van de grondexploitaties komt tot stand door de projecten te actualiseren/herzien op het gebied van kostenramingen, opbrengstenramingen en de fasering.

In de Najaarsrapportage is al aangegeven met welke parameters, die extern getoetst zijn, de herzieningen van de grondexploitaties uitgevoerd worden. De parameters voor de kosten- en opbrengstenstijgingen zijn beperkt gewijzigd ten opzichte van vorig jaar. Voor woningbouw in de vrije sector wordt uitgegaan van een stijging van 2,5% in 2020 en 2% in 2021 en 2022. Voor de overige opbrengstcategorieën worden lagere percentages aangehouden, variërend van 1% voor winkels tot 2% voor bedrijventerreinen. Bij de kostenstijgingen liggen de percentages tot en met 2022 tussen de 2,0% en 3,5%. Vanaf 2023 worden geen verschillen tussen de kosten- en opbrengstenstijging verwacht (beide 2%).

De rente is bij de herzieningen dit jaar niet aangepast ten opzichte van vorig jaar. De gemeente moet namelijk verplicht uitgaan van een gewogen marktrente. Op basis daarvan is in de gemeentebegroting de rekenrente voor het grondbedrijf wederom bepaald op 2%.

Jaarresultaat grondbedrijf 2019

Over 2019 is er een positief resultaat voor het grondbedrijf Arnhem van circa € 11,8 miljoen. Dit wordt als volgt gespecificeerd.

Resultaat grondbedrijf 2019			
Bedragen x € 1.000	*Lasten*	*Baten*	*Totaal*
Afgesloten projecten	0	230	230
Winstnemingen projecten	0	7.680	7.680
Vastgestelde grondexploitaties	-94	0	94
Strategisch bezit (MVA)	614	388	-226
Voorstudies	-183	0	183
Overige kosten & opbrengsten	2	0	-2
Erfpachten	412	4.281	3.869
Totaal resultaat Grondbedrijf voor bestemming	**751**	**12.579**	**11.828**

De belangrijkste kosten- en opbrengstenposten worden hierna op hoofdlijnen nader toegelicht.

- *Afgesloten projecten*

In 2019 zijn er twee projecten afgesloten, namelijk Hoogstedelaan en Spijkerbroek. Voor beide projecten waren er in het verleden voorzieningen getroffen, een deel van totaal circa € 230.000 kan vrijvallen en levert daarmee een positief resultaat op voor het grondbedrijf.

- *Tussentijdse winstneming vastgestelde grondexploitaties*

Conform de BBV-spelregels en de daarop gebaseerde winstnemingsnotitie van de gemeente Arnhem vinden er over 2019 wederom een aantal winstnemingen in projecten plaats. Vooral bij Schuytgraaf vindt daardoor dit jaar een grote tussentijdse winstuitname plaats. De totale tussentijdse winstneming bedraagt € 7,68 miljoen. Bij de winstneming is nog wel duidelijk rekening gehouden met projectspecifieke risico's onder andere inzake de looptijd en het, investerings- en opbrengstenvolume in de toekomst van het project.

- *Vastgestelde grondexploitaties - voorzieningen*

Grondexploitaties waarop een verwacht financieel tekort zit, dienen vooraf te worden afgedekt. Dit wordt aangeduid als het voorzichtigheidsprincipe. Wanneer een grondexploitatie niet sluitend is, wordt voor het voorziene tekort een voorziening getroffen om de tekorten af te dekken.
Ten opzichte van vorig jaar zijn de totale voorzieningen met € 94.000 afgenomen. De voorziening voor Presikhaaf RIJC-west is met € 230.000 gedaald omdat de locatie ' Singravenlaan', die onderdeel uitmaakt van dit project voor een hoger bedrag is verkocht dan oorspronkelijk is opgenomen. De voorziening voor het project Gaardenhage is daarentegen met € 136.000 toegenomen onder andere door extra inzet om dit project beter te laten aansluiten bij de behoefte uit de markt (herontwikkeling).

- *Strategisch bezit*

De beheerslasten voor het strategisch bezit worden zoveel mogelijk gedekt door het tijdelijke bezit zo optimaal mogelijk te exploiteren. Dit levert voor 2019 een positief saldo op. Echter in 2019 hebben er ook taxaties plaatsgevonden van het strategisch bezit. Hieruit volgt dat bijna alle locaties een lagere boekwaarde hebben dan wat volgens de taxaties op basis van huidige bestemming de waarde zou zijn. Voor één locatie was dit niet het geval, de Oostlocaties nabij station Arnhem Zuid. Daar vindt dan ook een (verplichte) afboeking plaats van de boekwaarde naar de taxatiewaarde. Totaal zorgt de post Strategisch bezit voor negatief saldo in het jaarresultaat van circa € 225.000.

- *Voorstudies en overige kosten grondexploitatie*

Het totale batige saldo van deze categorieën bedraagt circa € 180.000. Belangrijkste reden hiervoor is dat voorstudiebudgetten terugvloeien van projecten die nu vastgesteld zijn (Coehoorn en Lorentz).

- *Erfpachten*

Het netto erfpachtresultaat heeft ook in 2019 wederom duidelijk bijgedragen aan het positieve resultaat van het grondbedrijf. Dit komt vooral door opbrengsten erfpachtcanon en (eenmalige) afkopen. Het resultaat is € 3,9 miljoen positief.

Grondexploitatie en Weerstandsvermogen

Grondexploitatie

Hiervoor is beschreven hoe het jaarresultaat grondbedrijf per ultimo 2019 is opgebouwd. Hierin zijn voor alle projecten de laatste (financiële) effecten meegenomen. Echter zegt dit nog niets over de totale omvang van alle investeringen en opbrengsten en de risico's die daarbij voor de toekomst aanwezig zijn. Deze paragraaf gaat eerst in op de totalen van de grondexploitatie en de effecten daarvan op het weerstandsvermogen voor het grondbedrijf.

Grondexploitaties in voorbereiding / strategisch bezit

Dit zijn locaties waar nog geen (financiële) ontwikkelkaders voor zijn vastgesteld. Per ultimo 2019 bedroeg de totale boekwaarde van het strategisch bezit € 15,2 miljoen, ten opzichte van € 16,1 miljoen in 2018. Deze daling is een resultante van een tweetal vastgestelde grondexploitaties, Lorentz Lyceum en Coehoorn, waar strategisch vastgoed in is opgenomen. Daarnaast hebben er ook twee aankopen plaatsgevonden, namelijk in het Korenkwartier (Varkensstraat) en de een ligplaats in de Nieuwe Haven. De boekwaarde bestaat uit de volgende elementen:

Voor een bedrag van circa € 4,1 miljoen betreft het bebouwde gronden. Deze panden (inclusief ondergrond) zijn in 2019 jaar opnieuw getaxeerd op basis van de huidige bestemming. Hieruit volgt dat de boekwaarden onder de getaxeerde waarden liggen en er dus geen (extra) afwaardering hoeft plaats te vinden. De panden zijn aangekocht met het oog op mogelijke toekomstige ontwikkelingen, maar worden in principe verkocht als inzichten daarover veranderen.
Naast de gebouwen heeft de gemeente ook nog voor circa € 11,1 miljoen aan onbebouwde terreinen als strategisch bezit. Ook deze gronden zijn getaxeerd in 2019. Hieruit volgt dat voor één locatie (Oostlocatie, nabij station Arnhem-Zuid) een afwaardering moet plaatsvinden omdat de huidige boekwaarde hoger is dan de waarde op basis van de huidige bestemming. Deze gronden hebben, na afboeking, een boekwaarde van gemiddeld € 18,- per m2.

Vastgestelde grondexploitaties

In de onderstaande tabel is het totaal van alle grondexploitaties weergegeven. In 2019 zijn er twee grondexploitaties geopend. Totaal bedraagt de boekwaarde circa € 117 miljoen (in 2018 € 116 miljoen). De reden voor het stijgen van de boekwaarde is dat de winstneming als een 'kostenpost' in de grondexploitatie wordt opgenomen. Zonder de winstneming zou de boekwaarde van de grondexploitaties zijn gedaald. Hierbij is geen rekening gehouden met de reeds getroffen voorzieningen voor diverse projecten in het grondbedrijf ter grootte van circa € 63 miljoen. Daarnaast moeten er nog voor circa € 72 miljoen aan investeringen plaatsvinden (in 2018 € 81 miljoen) en voor circa € 139 miljoen aan totale opbrengsten (in 2018 € 156 miljoen) gerealiseerd worden. De totale winstpotentie, oftewel het ingeschatte eindresultaat van de projecten, per 1-1-2020 bedraagt voor de grondexploitaties nog circa € 11 miljoen.

Vastgestelde grondexploitaties			
Bedragen x € 1.000.000			
	Boekwaarde	**Nog te realiseren**	**Totaal**
Kosten			
Verwervingen	214	2	216
Civiele kosten	160	46	206
Overige kosten	58	5	63
Plankosten en VTU	124	19	143
Totaal kosten	***556***	***72***	***628***
Opbrengsten			
Grondopbrengsten	332	135	467
Subsidies / bijdragen	155	4	159
Totaal opbrengsten	***487***	***139***	***626***
Rente / Kosten- en opbrengstenstijging	49	5	54
Resultaat (op eindwaarde)	**-118**		**-55**
Resultaat op cw per 01-01-2020			**-52**
Reeds getroffen voorziening per 1-1-2020			**63**
Winstpotentie cw per 01-01-2020			**11**

Onderstaande grafieken geven het programma aan van woningbouw en niet-woningbouw die opgenomen is in de vastgestelde grondexploitaties.

Voor de korte termijn zijn op verschillende plekken in de stad nog enkele woningbouwontwikkelingen. Voor de langere termijn heeft de gemeente, buiten Schuytgraaf, geen eigen woningbouwontwikkelingen in de pijplijn.

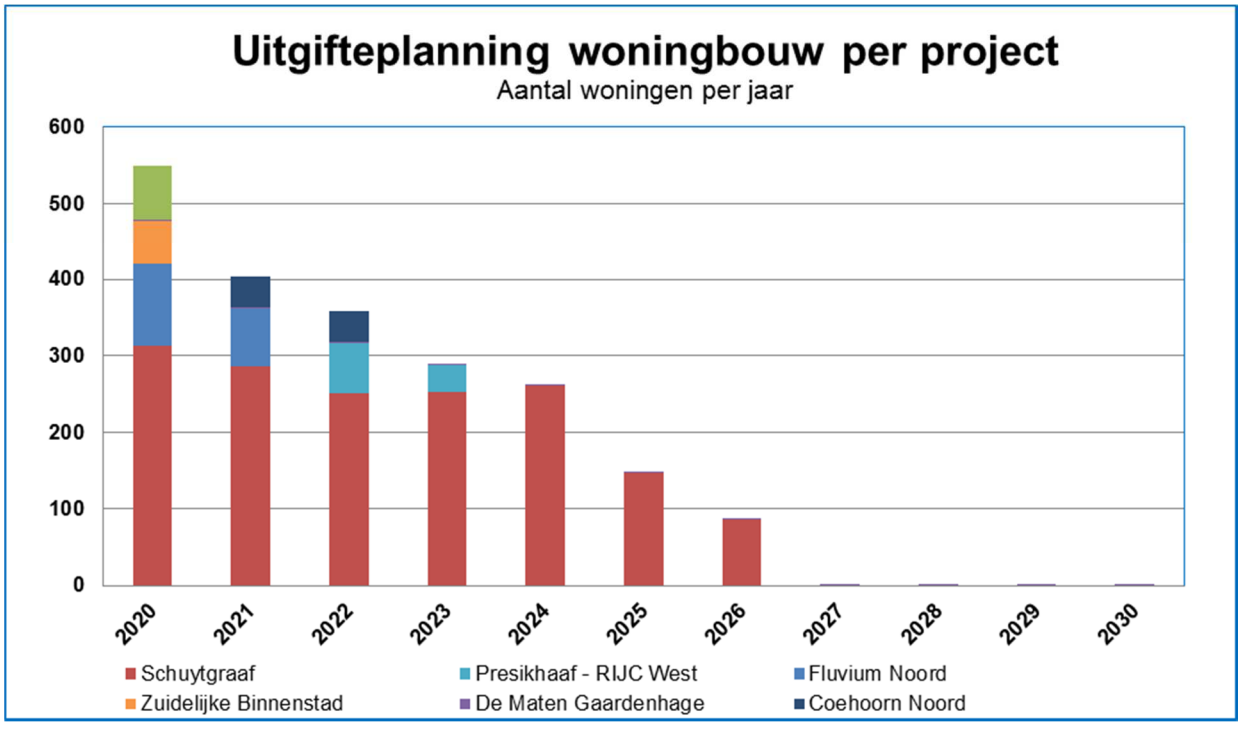

Voor bedrijven, kantoren en ander commercieel programma geldt ook dat na 2022, met uitzondering van uitgifte voor bedrijven op Oude Veerweg, er verder geen gemeentelijke gronden meer beschikbaar zijn in de huidige projecten.

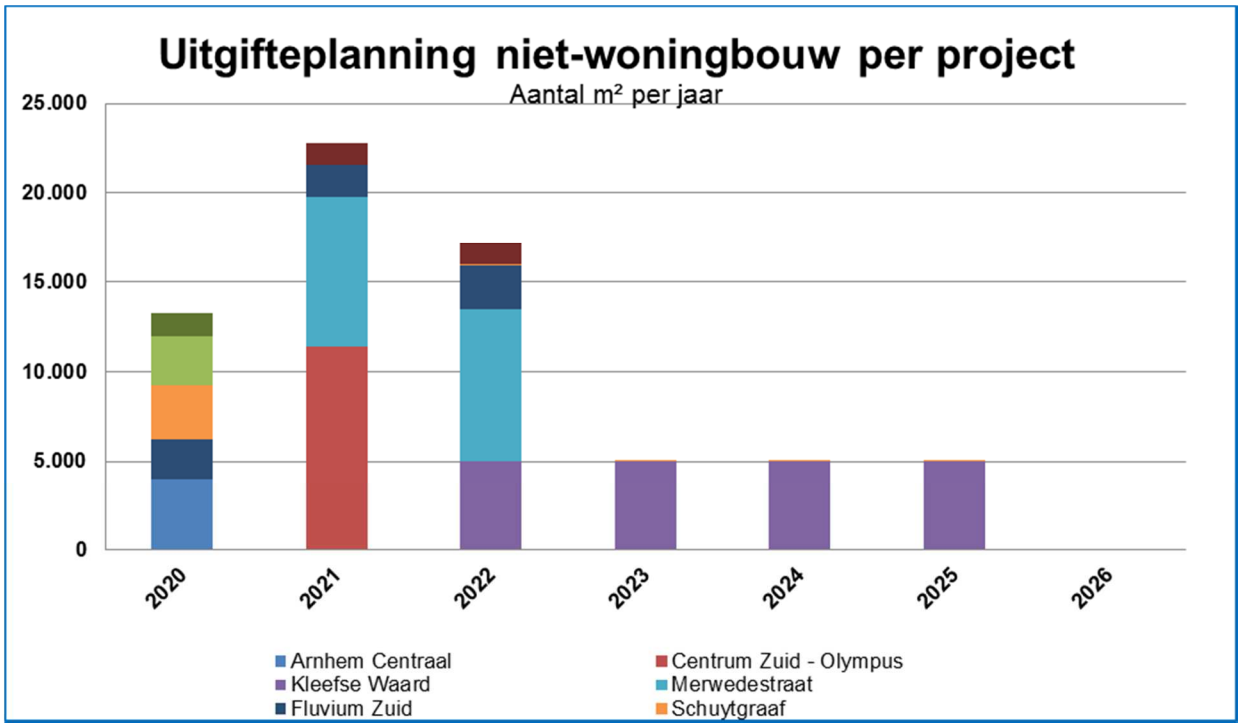

Reserves en begroting

Sinds een aantal jaren is het grondbedrijf weer volledig in staat om zelf haar eigen risico's te dragen. De bestemmingsreserve kan bij eventuele financiële tegenvallers in de toekomst deze eerst zelf opvangen, voordat een beroep gedaan wordt op de Algemene reserve. Naast de reserves is er ook nog een winstpotentie van circa € 11 miljoen in de grondexploitaties. De winstpotentie is afgenomen ten opzichte van vorig jaar (€ 20 miljoen) omdat er dit jaar een groot deel van die winstpotentie mee is genomen in het positieve resultaat van het grondbedrijf (circa € 7,7 miljoen). Dit betekent dat de totale resultaten beperkt zijn gewijzigd ten opzichte van het afgelopen jaar. De winstpotentie binnen de projecten wordt overigens niet meegenomen in de beschikbare weerstandscapaciteit van het grondbedrijf. Deze middelen zijn namelijk nog niet vrijgevallen en komen daarmee ook pas in de toekomst tot onze beschikking. Vanuit het voorzichtigheidsprincipe worden die daarom niet ingezet als dekking voor de weerstandscapaciteit. Wel draagt de winstpotentie bij aan het vermogen om risico's binnen de grondexploitaties zelf op te kunnen vangen.

Ontwikkeling bestemmingsreserves grondbedrijf

Bedragen x € 1.000	*Saldo per 31-12-2018*	*Saldo per 31-12-2019*
Bestemmingreserve grondexploitaties	5.368	12.562
Bestemmingreserve voorstudies	0	283
Bestemmingreserve strategische posities	1.500	1.500
Totaal bestemmingsreserves grondbedrijf	**6.868**	**14.345**

In bovenstaande tabel staat aangegeven hoe de verschillende bestemmingsreserves zich over het afgelopen jaar hebben ontwikkeld. De bestemmingsreserve grondexploitaties is dit jaar opgehoogd van € 5,4 miljoen naar € 12,6 miljoen. Deze verhoging komt voort uit een gewijzigde risicoberekening die voortkomen uit de aangepaste BBV-spelregels en die leiden tot een hogere benodigde weerstandscapaciteit voor het grondbedrijf. Dit wordt nader toegelicht onder 'Weerstandsvermogen'.

De totale hoogte van de bestemmingsreserve in de FJP 2019 wordt dus bepaald door de weerstandscapaciteit voor het grondbedrijf plus een marge van 10%. De jaarlijkse maximale bestemmingsreserve grondexploitaties kan hiermee dus fluctueren, afhankelijk van de risico's binnen het grondbedrijf.

De gemaakte voorstudie kosten ten behoeve van de ontwikkelingen Lorentz en Coehoorn (vastgestelde grondexploitaties) zijn in 2019 weer teruggevloeid naar de bestemmingsreserve Voorstudies. Hierdoor bedraagt

het saldo van de bestemmingsreserve voorstudies € 283.000. De bestemmingsreserve Strategische posities is maximaal gevuld, conform het beleid en kent in 2019 geen mutaties.

In onderstaande tabel is de begroting van het Grondbedrijf voor 2019 weergegeven. Hier werd reeds rekening gehouden met een positief resultaat voor het Grondbedrijf van circa € 1,67 miljoen.

Grondexploitatie en begroting 2019		
Bedragen x € 1.000		
Totaal begroot resultaat grondexploitatie (incl erfpacht)	*1.673*	*V*
Totaal werkelijk jaarresultaat Grondbedrijf	*11.828*	*V*
Afwijking werkelijk resultaat t.o.v. begroting	**10.155**	**V**
In begroting reeds geraamde dotatie aan BR grex	*971*	*V*
Totaal te bestemmen resultaat	**11.126**	**V**

Het verschil tussen het werkelijke resultaat Grondbedrijf (€ 11,83 miljoen) en de begroting is circa € 10,16 miljoen. In het totale begrote bedrag van € 1,67 miljoen was al € 0,97 miljoen bestemd (een begrote winstuitname) voor het grondexploitatieresultaat. Daarmee komt het totale bedrag om te bestemmen naar de diverse reserves uit op € 11,13 miljoen.

Risico's en weerstandsvermogen

Jaarlijks worden de ramingen van de nog te realiseren inkomsten en uitgaven van de (grondexploitatie)projecten geactualiseerd om een solide basis voor de projectbegrotingen te verkrijgen. Maar projecten verlopen soms anders dan wat op enig moment als meest waarschijnlijke scenario wordt geacht. De risico's die zich bij grondexploitatieprojecten kunnen aandienen zijn verschillend van aard. Zo zijn er project specifieke risico's, programma risico’s maar ook systeemrisico's, zoals economische ontwikkelingen, die door de gemeente niet of nauwelijks te beïnvloeden zijn.

Dit jaar is, mede naar aanleiding van aanbevelingen in het BBV van juli 2019, opnieuw naar de verschillende risico's gekeken en dit heeft geresulteerd in een gewijzigde bepaling van het weerstandsvermogen.

In het BBV wordt een onderscheid gemaakt in het conjuncturele risico (marktrisico) en project specifieke risico's. Ook zijn de regels omtrent tussentijdse winstuitname aangescherpt vooral met betrekking tot het inrekenen van risico's.

Het bepalen van het risico op de projecten valt dus uiteen in twee onderdelen:
1. Het conjuncturele risico (marktrisico) is bepaald door een scenario berekening uit te voeren op basis van een "slecht-weer" scenario. Dit scenario gaat uit van:

- 3 jaar vertraging van het project door vraaguitval;
- een waarde daling van 10% van de grondopbrengsten binnen de looptijd van de projecten;
- 10% lagere kosten in verband met marktontwikkeling en bijstellen randvoorwaarden.

Over een looptijd van 8 jaar resulteert dit in een gemiddeld lagere opbrengstenstijging van 1,2% en 1,5% lagere kostenstijging.

2. De project specifieke risico's zijn bepaald door gebruik te maken van een checklist van mogelijke projectrisico’s aan de hand van de genoemde notitie van de Commissie BBV en het ‘Handboek Grondbeleid voor gemeenten’ van Deloitte. Hierbij zijn ook risico's opgenomen die samenhangen met mogelijke toekomstige (programmatische) aanpassingen waarover nog moet worden besloten door de raad.
Op basis van een inventarisatie per project en een waardering van de risico's door middel van kans en impact zijn de project specifieke risico's bepaald. Vervolgens is met Naris de omvang van het risico bepaald.
De risico's van het strategisch bezit (MVA) en de anterieure overeenkomsten zijn toegevoegd o.b.v. 10% van de boekwaarde c.q. 10% van de gemaakte kosten uit 2019.

Het risico en daarmee het benodigde weerstandsvermogen van het grondbedrijf komt daarmee op:

Weerstandscapaciteit grondbedrijf		
Bedragen x € 1.000	*FJP 2019*	*FJP 2018*
Conjuncturele risico's (marktrisico)	5.430	
Project specifieke risico's	11.470	
Strategisch bezit (mva)	1.480	
Anterieure overeenkomsten	130	
Totaal risico's	18.510	
Af: zelfdragend risico's vermogen pos. grex.	-7.090	
Benodigd weerstandscapaciteit grondbedrijf	**11.420**	**4.880**
BR grondexploitatie (=110% van weerst.capaciteit))	**12.562**	**5.368**

Overigens zal het weerstandsvermogen pas worden ingezet als beheersmaatregelen (bijvoorbeeld bezuinigingen) in de projecten zelf niet afdoende werken.

De benodigde weerstandscapaciteit in de FJP van 2019 komt uit op € 11,4 miljoen, een stijging van € 6,5 miljoen ten opzichte van het jaarverslag 2018. Dit is een gevolg van de gewijzigde BBV-spelregels. Daarnaast wordt, conform gemeentelijk beleid om robuuste buffers te hebben, een factor 1,1 gehanteerd bij de benodigde weerstandscapaciteit voor de bestemmingsreserve (BR) grondexploitatie. Deze komt daarmee uit op € 12,6 miljoen in de FJP 2019, een stijging met € 7,2 miljoen.

Weerstandsvermogen en scenario's
Om de uitkomsten van de risicoprofielen, en het gewenste weerstandsvermogen van € 11,4 miljoen, betekenis te geven en de noodzaak te onderstrepen van een weerstandsvermogen dat aansluit op het risicoprofiel van de gehele portefeuille schetsen we hieronder enkele extreme scenario's.

In onderstaande tabel zijn de scenario's weergegeven en afgezet tegen het resultaat op netto contante waarde van de vastgestelde grondexploitaties per 1 januari 2020, inclusief de reeds getroffen voorzieningen bedraagt deze afgerond € 11 miljoen positief.

Scenario's grondbedrijf			
Bedragen x € 1.000.000			
Scenario	**Omschrijving**	**Effect op resultaat**	**Resultaat**
FJP 2019	Basis	0,0	10,5
Scenario 1	Drie jaar vertraging	-3,4	7,1
Scenario 2	Grondopbrengsten 10% lager	-15,0	-4,5
Scenario 3	Ontwikkeling staken	-66,1	-55,6

- Scenario 1 geeft het effect weer als de geraamde opbrengsten met een vertraging van drie jaar gerealiseerd worden en de overige uitgangspunten gelijk blijven. Dit houdt in dat er drie jaar extra rentekosten (2,0%/jaar) worden berekend over de huidige boekwaarde;
- Scenario 2 geeft weer wat het effect op het basisresultaat grondexploitatie is van toekomstige grondopbrengsten als die 10% lager liggen dan nu aangenomen;
- Scenario 3 geeft weer welk financieel resultaat er volgt uit het staken van alle ontwikkelingen van de grondexploitatie projecten. Uitgangspunt voor dit scenario is dat de huidige boekwaarde van de grondexploitaties bij het staken van de ontwikkeling als verlies wordt genomen.

Investeringen

In de verordening financieel beleid en beheer van de gemeente Arnhem is opgenomen dat de raad de investeringsruimte autoriseert met het vaststellen van de meerjarenprogrammabegroting. Investeringen vragen, anders dan reguliere begrotingsposten, meerjarig budgetruimte.

Activering/ onderhanden activa

Stedelijk programma		Begroot 2019	Onderhanden activa	Bestedingen	Activering	Over- / onder-schrijding	Onderhanden activa
		MIP 2019-2023	2018	2019	2019		2019
Nr.	Omschrijving	MJPB '20-'23			Totaal		
		1	2	3	4	5 (=1-4)	6
Bedragen x € 1.000							
R0	Algemeen bestuur en publieke dienstverlening	0	0	62	0	0	62
R1	Veiligheid	0	7	-14	0	0	-7
R2	Verkeer, vervoer en waterstaat	12.972	379	8.044	6.838	6.134	1.585
R3	Economie	0	0	0	0	0	0
R4	Educatie	15.489	4.627	15.067	2.659	12.830	17.035
R5	Cultuur, recreatie en sport	690	3.797	-385	359	331	3.053
R6	Participatie en zorg	0	2	-4	0	0	-2
R7	Gezondheid en milieu	11.522	589	8.445	8.419	3.063	615
R8	Wonen en ruimte	0	0	8.008	250	-250	7.758
R9	Financiën en bedrijfsvoering	11.373	450	36	431	10.942	55
	Totaal	**52.046**	**9.851**	**39.259**	**18.956**	**33.050**	**30.154**

In 2019 is voor € 39 miljoen geïnvesteerd in de stad Arnhem.
Uit de tabel blijkt dat van de voorgenomen investeringen van € 52 miljoen in 2019 36% is geactiveerd, € 19 miljoen. Deze investeringen zijn volledig afgerond en in gebruik genomen. De resulterende onderuitputting van € 33 miljoen wordt verklaard door achterblijven van investeringen in de programma's R2 Verkeer, vervoer en waterstaat (€ 6,1 miljoen), R4 Educatie (€ 12,8 miljoen), R7 Gezondheid en milieu (€ 3,1 miljoen) en R9 Financiën en bedrijfsvoering (€ 10,9 miljoen).
In 2019 al wel gemaakte, maar nog niet geactiveerde kosten omdat de projecten nog niet afgerond zijn, bedragen € 30,1 miljoen, 58% van de begrote € 52 miljoen. Deze kosten worden als Onderhanden Activa doorgeschoven naar 2020 en/of latere jaren.

Van de onderuitputting springt een aantal grote "achterblijvers" in het oog:
1. R2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Krediet	€ 12.972.000
Activering	€ 6.838.000
Onderschrijding	€ 6.134.000

Deze onderuitputting wordt vooral verklaard door onderuitputting op een tweetal aandachtsgebieden:

- De kredieten voor parkeren (straat en garage) en parkeermaatregelen van € 2,6 miljoen schuiven door naar 2020. Hoofdmoot hier zijn kredieten van € 2,3 miljoen voor werkzaamheden aan de parkeergarage Arnhem Centraal en aan de Willemstunnel.
- Van de geraamde investering in openbare verlichting van € 2,5 miljoen is € 0,9 miljoen minder besteed en op wegenonderhoud € 2,6 miljoen minder geactiveerd dan de beschikbare € 7,1 miljoen. In 2019 zijn werkzaamheden vertraagd door langere doorlooptijden bij de aannemer en lange levertijden op masten en armaturen. Daarnaast zijn projecten uitgesteld om te kunnen profiteren van samenloopvoordelen bij de uitvoering van andere werkzaamheden in de openbare ruimte.

2. R4 Educatie

Krediet	€ 15.489.000
Activering	€ 2.659.000
Onderschrijding	€ 12.830.000

De activering betreft voornamelijk de aankoop van grond voor de nieuwbouw van Het Prisma, een school voor voortgezet speciaal onderwijs aan de Heijenoordseweg, voor een bedrag van € 2,5 miljoen. In 2020 en 2021 zal conform de planning de nieuwbouw zelf plaats vinden.
Alle andere gemaakte kosten in de sfeer van investeringen voor huisvesting van (speciaal) onderwijs worden doorgeschoven naar latere jaren omdat de projecten nog niet afgerond zijn of omdat het krediet in 2020 beschikbaar is gesteld in het MIP.

3. R7 gezondheid en milieu

Krediet	€ 11.522.000
Activering	€ 8.459.000
Onderschrijding	€ 3.063.000

Deze onderuitputting wordt vooral verklaard door twee factoren:

- Van de beschikbare € 8 miljoen voor riolering (GRP) is € 7 miljoen geactiveerd, een onderschrijding van € 1 miljoen;
- De begrote investering van € 3,1 miljoen ten behoeve van afvalinzameling is en wordt vertraagd gerealiseerd vanwege de vertraagde invoering van Diftar. Hierdoor is een onderuitputting opgetreden van € 1,5 miljoen.

4. R9 Financiën en bedrijfsvoering

Krediet	€ 11.373.000
Activering	€ 431.000
Onderschrijding	€ 10.942.000

De op het oog grote onderschrijding van € 10,9 miljoen wordt voor € 5,3 miljoen verklaard doordat investeringen in onderhoud van vastgoed niet in programma R9, maar in de andere programma's wordt gerealiseerd. Deze investeringen zitten versleuteld in andere investeringen.
De resterende onderuitputting van € 5,6 miljoen wordt verklaard door:

- Voor een bedrag van € 3,6 miljoen zijn investeringen in Huisvesting en Facilitaire zaken (voornamelijk stadhuis en stadskantoor) niet uitgevoerd en doorgeschoven naar 2020.
- Verder zijn voor € 2 miljoen investeringen in bedrijfsapplicaties niet gerealiseerd en doorgeschoven naar 2020 om een aantal redenen:
    1) De doorontwikkelingen voor het zaaksysteem is op een laag pitje gezet vanwege instabiliteit van het systeem.
    2) Als gevolg van personele wisselingen was een tijdlang onvoldoende capaciteit beschikbaar om projecten te begeleiden en implementeren.
    3) Een aantal wettelijke ontwikkelingen is vertraagd, zoals de Omgevingswet en de regeling van diverse digitale aangiften bij burgerzaken.

Onderuitputting kapitaallasten
Als gevolg van het (nog) niet activeren van al wel gepleegde investeringen (onderhanden activa) of nog niet realiseren van investeringen, waarvoor krediet beschikbaar is, zal in 2020 een onderuitputting optreden van de begrote kapitaallasten. Conform besluit van de gemeenteraad terzake zal deze onderuitputting worden toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Uitzondering hierop vormt de onderuitputting van kapitaallasten voor investeringen in het onderwijs. Deze worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve "kapitaallasten onderwijs".
De verwerking in de begroting 2020 zal plaatsvinden in een verzamelbesluit, dat ter vaststelling aan de gemeenteraad zal worden voorgelegd.

Subsidies

Subsidies zijn financiële bijdragen aan burgers en/of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van de -door de gemeenteraad vastgestelde- beleidsdoelen van de gemeente. In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de verleende subsidies in 2019.

Algemeen

Het verlenen van subsidies is één van de instrumenten die de gemeente kan inzetten om haar doelstellingen te realiseren. Subsidies kunnen op twee manieren worden verleend:

1. Subsidies op basis van subsidieregelingen
Volgens de Algemene wet bestuursrecht (Awb) mag een bestuursorgaan alleen subsidie voor activiteiten verstrekken op grond van een wettelijk voorschrift. Dat kan een rijksregeling, provinciale regelen of een gemeentelijke (subsidie)verordening zijn. Op basis van de Algemene Subsidieverordening Arnhem 2016 (ASV) zijn in Arnhem verschillende subsidieregelingen vastgesteld. Hiermee is een wettelijke en rechtmatige grondslag gecreëerd voor de subsidies. Op basis van vooraf bepaalde criteria worden de subsidies verdeeld en toegewezen aan betrokken instellingen.

2. Begrotingssubsidies
Het is niet altijd zinvol om een aparte regeling op te zetten voor het verstrekken van een subsidie. Bijvoorbeeld wanneer er maar één instelling is die een bepaalde gesubsidieerde activiteit kan voeren. Voor die gevallen is in de Algemene wet bestuursrecht een uitzondering gemaakt. Wanneer in de begroting een subsidieontvanger vermeld staat én het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, is geen nader wettelijk voorschrift nodig. Met name de subsidies aan de 'grote' instellingen worden op deze wijze verstrekt.

Subsidies 2019

In Arnhem wordt het grootste deel van de subsidies verleend op basis van begrotingssubsidies. In 2019 heeft Arnhem in totaal voor €85 miljoen aan subsidies verstrekt. Zie de bijlage Subsidies voor een totaaloverzicht.

Subsidies naar grondslagen	Begroot 2019	Realisatie 2019
Begroting	73.628	76.362
ASV en gedelegeerde subsidieregelingen	8.789	9.019
Totaal	**82.417**	**85.381**

Subsidies worden ingezet om samen met instellingen de doelstellingen van de gemeente te realiseren. In het volgende overzicht is de verdeling van de subsidies over de verschillende programma's vermeld.

Programma	Begroot 2019	Realisatie 2019
R0 Algemeen bestuur en publieke dienstverl	35	30
R1 Veiligheid	86	83
R2 Verkeer, vervoer en waterstaat	50	5
R3 Economie	4.923	4.698
R4 Educatie	11.781	12.896
R5 Cultuur, recreatie en sport	40.643	40.766
R6 Participatie en Maatschappel Ondersteun	24.526	26.548
R7 Gezondheid en Milieu	370	354
R9 Financien en bedrijfsvoering	5	0
Totaal	**82.419**	**85.380**

Uit het overzicht blijkt dat de gemeente de meeste subsidie verstrekt in de programma's R5 en R6. Op deze terreinen worden enkele grote instellingen gefinancierd, die met hun activiteiten invulling geven aan gewenst gemeentelijk beleid.
Op totaalniveau is zichtbaar dat het subsidiebudget van € 82,4 miljoen met een kleine € 3 miljoen wordt overschreden.

Deze overschrijdingen worden financieel allemaal opgevangen binnen het programmabudget, veelal wijkbudgetten.
Veelal wordt na de initiële subsidiebeschikking extra taken of activiteiten van een organisatie gevraagd.
De gelden daarvoor worden dan via een wijzigingsbeschikking toegekend, maar gedekt uit programmageld.
Dit geldt bijvoorbeeld bij de grootste overschrijders, St Rijnstad en St. Pas.
Meerwerk Sportbedrijf wordt financieel gedekt uit onderschrijding op de reguliere subsidie.
St. Sportcentrum Rijkerswoerd betreft kostprijsdekkende huur, welke vanuit Vastgoed is gedekt.

Hieronder staan de instellingen die in 2019 meer dan €1,0 miljoen subsidie ontvingen. Daarbij wordt aangegeven aan welk programma zij een bijdrage leveren.

Subsidieontvanger	Begroot 2019	Realisatie 2019
Sportbedrijf Arnhem BV	16.154	15.540
St. Rozet	8.347	8.429
St. Rijnstad	6.532	7.294
St. Musis en Stadstheater	6.884	6.884
St IrisZorg	4.362	4.291
Moviera	3.132	3.124
St. Museum Arnhem	2.920	2.955
St. Pas	2.650	2.950
St. Veilig Thuis Gelderland Midden	2.550	2.127
St. Welzijn Ouderen Arnhem	2.109	2.010
Pactum	1.763	1.828
St. Natuurcentrum Arnhem	1.710	1.732
St. Peutercentra Arnhem	1.265	1.517
Kinderopvang SKAR	1.498	1.467
Rijn Ijssel	1.073	1.073
	62.949	**63.221**

Wijksturing subsidies

Er zijn veel gesubsidieerde organisaties werkzaam in de wijken. Het kan zijn dat deze organisaties voor dezelfde doelgroep werken en de gemeente en/of de organisaties onvoldoende van deze mogelijk overlappende inzet weten. Vanuit de gemeente wordt ingezet om de overlap van dienstverlening in de wijken te inventariseren. In 2018 is voor de subsidieaanvraag 2019 aan de subsidiepartners gevraagd welke inzet zij in welke wijk plegen. Bij de beoordeling van de aanvragen en het toekennen van de subsidies is de verbinding versterkt tussen de kernorganisatie, teams Leefomgeving en de Sociale wijkteams. Hierdoor zal een betere sturing in de wijk en een meer doelmatige inzet van subsidies mogelijk worden.

Integriteit

Het Arnhemse Integriteitsbeleid gaat uit van gedragscodes voor zowel bestuurders, raads- en commissieleden als voor het ambtelijk apparaat om misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie te voorkomen.

Ambtenaren

Actuele kaders

Ambtenarenwet

In de wet is de verplichting tot het voeren en handhaven van integriteitsbeleid opgenomen. Het college moet een integriteitsbeleid voeren dat is gericht op het bevorderen van goed ambtelijk handelen en dat in ieder geval aandacht besteedt aan het bevorderen van integriteitsbewustzijn en aan het voorkomen van misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie.

Wet normalisering rechtspositie ambtenaar

Op 1 januari 2020 is de Wnra (Wet normalisering rechtspositie ambtenaren) in werking getreden. Met de Wnra zal het private arbeidsrecht vanaf 1-1-2020 (ook) gelden voor het gemeentelijk personeel. De bestaande (lokale) regelingen zijn in 2019 Wnra-proof gemaakt en ondergebracht in het personeelshandboek, welke op 3-12-2019 in het college van B&W is vastgesteld. Op het gebied van Integriteit betreft dit onder andere de gedragscode voor ambtenaren gemeente Arnhem.

Terugblik Ambtelijke Integriteit 2019

Noodzaak tot actualisatie beleid

In 2018 is een start gemaakt met het actualiseren van het huidige beleid en de regelingen op het gebied van integriteit. Zo is er onder andere een nieuw onderzoeksprotocol vastgesteld en zijn er integriteitsverklaringen voor inhuurkrachten en ZZP'ers opgesteld.

Ook zijn in 2019 het beleid en de regelingen op het gebied van integriteit tegen het licht gehouden en daar waar nodig geactualiseerd. Daar bestonden een aantal redenen voor:

- Wnra - Hierboven is bij 'actuele kaders' het in werking treden van de Wnra (Wet normalisering rechtspositie ambtenaren) per 1-1-2020 beschreven.
- Eigenaarschap - Actualisatie van het integriteitsbeleid is daarnaast essentieel, omdat de organisatie meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de ambtenaren is gaan vragen ('eigenaarschap'), om te doen wat nodig is in een specifiek geval, en niet te schuilen achter bureaucratische uitvoeringsregels (geen 'afvinkgedrag' meer, maar van geval tot geval een individuele afweging maken). Dit werken in een meer regelluwe omgeving vraagt van de ambtenaren een hoge mate van professionaliteit en zelfstandigheid, en de vaardigheid om verantwoording af te kunnen leggen over de keuze die gemaakt is in een bepaald concreet geval.

Integriteit: structuur en cultuur bepalen samen het succes

Het gehalte van integriteit in een organisatie wordt bepaald door een samenwerking van maatregelen op structuur- en op cultuurniveau.
Bij structuur ('hard controls') gaat het om wetten, verplichte procedures en protocollen die gedrag van medewerkers sturen om integriteitsschendingen te voorkomen. Denk bijvoorbeeld aan de inrichting van het financiële systeem ('vier ogen-principe') dat fraude zoveel als mogelijk uitsluit, het afsluiten van kasten met persoonsgevoelige informatie, een overlegvorm waarin tegenspraak georganiseerd is, autorisatie via digitale toegangsrechten, of de begrenzing van bevoegdheden in een mandaatbesluit.
Cultuurmaatregelen ('soft controls') richten zich op de kennis, overtuiging en beleving van de medewerkers, op het overbrengen van de gewenste collectieve organisatienormen en - waarden in 'the hearts and minds' van elke ambtenaar. Hier gaat het in de eerste plaats om het genoemde integriteitsbewustzijn. 'Hoe wordt hier gewerkt, en waarom?'
Voorbeelden van cultuurmaatregelen zijn de gedragscode, een introductieprogramma met daaraan gekoppeld de ambtseed voor nieuwe ambtenaren, kennisbijeenkomsten, besprekingen in werkoverleggen, intervisie, of een medewerkersonderzoek. Het gaat om bewustwording, communicatie en dialoog.

Werkgroep Ambtelijke integriteit
Er is een werkgroep 'ambtelijke integriteit' bestaande uit onder andere vertegenwoordigers vanuit P&O, informatiebeveiliging, Veiligheid en juridische control. Deze werkgroep beziet incidenten vanuit een brede blik en bespreekt of, en zo ja, welke actie nodig is in een bepaald geval. De werkgroep heeft een adviserende rol naar de gemeentesecretaris, ontwikkelt integriteitsbeleid en bevordert bewustwording rond integriteit.

Bewustwording
- Introductiedag nieuwe medewerkers & Ambtseed of-belofte - Nieuwe medewerkers nemen deel aan een introductiedag, waar nader kennis gemaakt wordt met de stad, de gemeentelijke organisatie en haar werkwijze. Sinds 2019 is daar een tijdsblok over het thema integriteitsbewustzijn aan toegevoegd. Dit wordt door de directeur of gemeentesecretaris ingeleid als opstap naar het uitgebreidere ambtseed programma (een aantal weken na de introductie).
- Het afleggen van de ambtseed of -belofte is een wettelijke verplichting voor ambtenaren. Voor de ceremonie bij het afleggen hiervan is gekozen voor een mix van plechtigheid in vorm, serieusheid op de inhoud en luchtigheid in de uitvoering. Binnen de muren van de Schepenzaal van het Maarten van Rossumhuis, en in aanwezigheid van burgemeester en gemeentesecretaris. In een ceremonie van twee uur worden medewerkers, met een theatergezelschap, door een programma over het thema integriteit in relatie tot het ambtenaarschap geleid. In 2019 hebben twee van deze bijeenkomsten plaatsgevonden.
- Safe & Sound - In 2017 is gestart met een gemeentebrede campagne ('Safe & Sound') om het 'beveiligingsbewustzijn' (met name gericht op informatiebescherming) van de medewerkers te vergroten. Dit is ook in 2019 voortgezet. Daarbij worden informatieveiligheid-, privacy- en integriteitsissues aangesneden. Deze campagne, waaraan ook samenwerkende partners kunnen deelnemen, is van belang om de gedeelde normen en waarden binnen de gemeentelijke organisatie kenbaarder te maken.
- Bezoek MT's / brief medewerkers - Eind 2018 heeft een vertegenwoordiging van de werkgroep ambtelijke integriteit elk managementteam (MT) van de diverse clusters bezocht. Doel was bekendheid te geven aan de werkzaamheden van de werkgroep Ambtelijke Integriteit en de bewustwording rond het belang van integriteit verder te vergroten. Verder bespraken we in de MT's een brief over dit onderwerp, die aan alle medewerkers is gestuurd namens de gemeentesecretaris. Doel van deze brief is verdere bewustwording ten aanzien van dit onderwerp. Aan leidinggevenden is destijds gevraagd dit verder onder de aandacht te brengen toegespitst op de specifieke werksituaties. Zij zijn ook de actiehouders voor wat betreft het bespreekbaar maken en houden van het thema binnen de afdeling. Mede door reorganisaties en de werkzaamheden ten behoeve van de invoering van de Wnra was er in 2019 voor de organisatie nog slechts beperkt ruimte over om op afdelingsniveau het thema integriteit verder uit te werken.

Omgaan met vermoedens van Integriteitsschendingen
Vermoedens van een integriteitsschending door een ambtenaar kunnen op verschillende manieren boven tafel komen. Zo kan een klacht van een inwoner een dergelijk vermoeden inhouden en kunnen ambtenaren en oud-ambtenaren een vermoeden van een misstand op een vertrouwelijke manier melden bij een leidinggevende of vertrouwenspersoon (regeling melden misstand). Ook kan bijvoorbeeld een onderzoek door de accountant de verdenking van een integriteitsschending opleveren.

De gemeente kent een vertrouwenspersoon integriteit, bij wie medewerkers terecht kunnen als zij in vertrouwelijkheid een (mogelijk) integriteitsissue willen bespreken. De vertrouwenspersoon Integriteit heeft in 2019 een aantal gesprekken gevoerd naar aanleiding van concrete vragen van een medewerker over integriteit. In deze gevallen bleek het uiteindelijk niet te gaan om gevallen waarin sprake was van een integriteitsschending. Vaak betreft het vragen of geschillen in de relatie met de leidinggevende of collega's. Het is echter een goede zaak dat deze vragen en signalen over mogelijke integriteitsschendingen gesteld worden en in vertrouwelijkheid besproken worden. De vertrouwenspersoon heeft namelijk ook een voorlichtende rol over integriteit.

Als er sprake is van een serieus vermoeden van een integriteitsschending door een ambtenaar is het van groot belang dit zorgvuldig en via een transparante procedure te onderzoeken. Hiervoor is er een onderzoeksprotocol, een interne procesbeschrijving over hoe te handelen bij een vermoeden van integriteitsschending binnen de gemeentelijke organisatie.
In het verslagjaar 2019 is in twee gevallen sprake geweest van integriteitsschending. In één geval betrof het een extern ingehuurde kracht.

Vooruitblik 2020
In 2019 zijn stappen gezet om bewustwording Integriteit "van sollicitatie tot exitgesprek" meer in te bedden. In 2020 wordt aan dit traject verder invulling gegeven.

Bestuurlijk

Bestuurlijke integriteit houdt in dat de verantwoordelijkheid die met de bestuurlijke functie samenhangt wordt aanvaard en dat er de bereidheid is om daarover verantwoording af te leggen. Verantwoording wordt intern afgelegd aan de gemeenteraad, maar ook extern aan organisaties en burgers voor wie bestuurders hun functie vervullen.

Actuele kaders

- Gedragscode integriteit raads- en commissieleden gemeente Arnhem;
- Gedragscode integriteit burgemeester en wethouders gemeente Arnhem.

Beide gedragscodes bevatten bepalingen over onder meer belangenverstrengeling, opgave van financiële belangen en nevenfuncties, geheimhouding, geschenken, giften en gunsten.

Terugblik 2019

- De leden van het college hadden in totaal 40 nevenfuncties, waarvan 36 ambtshalve. Voor één van de niet-ambtshalve nevenfuncties wordt een vergoeding ontvangen.
- Er zijn door het college in 2019 geen geschenken, giften of gunsten aangenomen vallend binnen het meldingsbereik van de gedragscode.
- Op 28 augustus hebben raad en college een thema-avond gewijd aan het onderwerp Integriteit. De heer Frans Geraedts van het bureau Governance & Integrity Nederland verzorgde een inleiding op het thema. Deze bijeenkomst vormde een eerste stap in de richting van een actualisatie van de gedragscode voor Arnhemse gemeentebestuurders.

De opgave van nevenfuncties van leden van het college van burgemeester en wethouders, van raadsleden en van fractievolgers is openbaar en te raadplegen op de website van de gemeente Arnhem.

Deel 3 Jaarrekening

De jaarrekening bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting;
2. Balans en de toelichting;
3. Bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld;
4. Bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa tabel);
5. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

Nr.	Omschrijving	Begroot 2019 primitief			Begroot 2019 def.			Rekening 2019		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Stedelijke programma's										
Bedragen x € 1.000.000										
R0	Algemeen bestuur en publieke dienstverlening	-12,7	4,0	-8,8	-13,3	4,2	-9,1	-14,5	4,2	-10,3
R1	Veiligheid	-14,7	1,5	-13,2	-14,8	1,5	-13,3	-15,2	1,8	-13,4
R2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-23,2	9,2	-14,0	-23,1	9,5	-13,6	-23,4	11,3	-12,1
R3	Economie	-6,0	0,9	-5,0	-9,2	3,9	-5,3	-9,5	3,7	-5,8
R4	Educatie	-17,5	3,6	-13,8	-17,5	2,3	-15,2	-18,8	3,1	-15,8
R5	Cultuur, recreatie en sport	-51,6	8,5	-43,1	-56,5	11,2	-45,2	-56,0	12,0	-44,0
R6	Participatie en Maatschappelijke ondersteuning	-215,8	110,0	-105,7	-236,5	110,0	-126,5	-243,8	116,6	-127,2
R7	Gezondheid en milieu	-30,7	35,6	4,9	-36,8	37,3	0,5	-35,6	37,8	2,1
R8	Wonen en ruimte	-38,9	36,2	-2,7	-47,7	45,0	-2,8	-37,0	46,1	9,1
Subtotaal stedelijke programma's (R0-R8)		**-411,1**	**209,6**	**-201,5**	**-455,5**	**225,0**	**-230,5**	**-453,9**	**236,4**	**-217,4**
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen:										
R9	Lokale heffingen	-4,0	56,0	52,0	-4,0	55,0	51,0	-4,0	54,5	50,5
R9	Algemene uitkeringen	0,0	395,0	395,0	0,0	409,0	409,0	0,0	412,5	412,5
R9	Dividend	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,9	1,9
R9	Financieringsfunctie	0,0	1,0	1,0	-2,0	2,0	0,0	-0,6	1,2	0,6
R9	Overige algemene dekkingsmiddelen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
R9	**Subtotaal algemene dekkingsmiddelen**	**-4,0**	**453,0**	**449,0**	**-6,0**	**467,0**	**461,0**	**-4,6**	**470,1**	**465,5**
R9	Gerealiseerde kosten overhead	-81,0	34,0	-47,0	-92,0	39,0	-53,0	-60,9	8,9	-52,0
R9	Vennootschapsbelasting	-1,0	0,0	-1,0	-1,0	0,0	-1,0	-0,8	0,0	-0,8
R9	Overig	-16,9	0,0	-16,9	-2,4	-0,2	-2,6	-1,4	0,1	-1,3
Subtotaal Financiën en bedrijfsvoering (R9)		**-102,9**	**487,0**	**384,1**	**-101,4**	**505,8**	**404,4**	**-67,7**	**479,1**	**411,4**
Gerealiseerd saldo van baten en lasten Stad		**-514,1**	**696,6**	**182,6**	**-556,8**	**730,7**	**173,9**	**-521,6**	**715,6**	**194,0**
Wijkprogramma's										
W1	Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA)	-33,2	9,5	-23,7	-28,6	9,1	-19,5	-31,2	9,6	-21,6
W2	Noordwest	-28,3	2,3	-26,0	-25,8	1,6	-24,3	-27,2	1,7	-25,5
W3	Noordoost	-24,2	2,1	-22,1	-21,3	1,6	-19,7	-22,4	1,7	-20,7
W4	Presikhaaf	-24,5	2,5	-21,9	-21,9	2,1	-19,8	-26,6	2,0	-24,6
W5	Malburgen	-36,6	4,5	-32,1	-33,1	3,9	-29,2	-32,3	3,8	-28,5
W6	Schuytgraaf/Elderveld	-21,9	2,7	-19,2	-23,3	2,2	-21,1	-25,5	2,6	-22,9
W7	De Laar/Elden	-17,5	1,6	-15,9	-14,9	1,2	-13,7	-17,0	1,3	-15,7
W8	Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg (RKV)	-27,5	2,1	-25,4	-22,2	1,1	-21,1	-26,0	1,3	-24,7
Gerealiseerd saldo baten en lasten wijken		**-213,5**	**27,2**	**-186,3**	**-191,1**	**22,8**	**-168,4**	**-208,3**	**24,1**	**-184,2**
Gerealiseerd saldo baten en lasten		**-727,6**	**723,8**	**-3,8**	**-748,0**	**753,5**	**5,5**	**-729,9**	**739,7**	**9,8**

Toevoeging / onttrekking aan reserves stad									
R0 Algemeen bestuur en publieke dienstverlening	0,0	0,0	0,0	-0,4	0,2	-0,2	-0,4	0,3	-0,1
R1 Veiligheid	0,0	0,2	0,2	-0,3	0,4	0,1	-0,2	0,7	0,6
R2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-6,0	6,5	0,5	-7,0	9,3	2,3	-9,0	8,4	-0,6
R3 Economie	0,0	0,1	0,1	0,0	0,4	0,4	-0,4	0,4	0,0
R4 Educatie	-6,9	6,4	-0,5	-9,3	7,7	-1,6	-9,6	8,7	-0,9
R5 Cultuur, recreatie en sport	-1,3	0,5	-0,8	-2,9	2,9	0,0	-4,8	3,5	-1,3
R6 Participatie en Maatschappelijke ondersteuning	-2,8	5,6	2,8	-8,8	7,9	-0,9	-10,2	6,6	-3,7
R7 Gezondheid en milieu	-0,3	0,0	-0,3	-2,0	3,7	1,7	-2,9	2,3	-0,6
R8 Wonen en ruimte	-0,4	0,5	0,1	-1,3	3,6	2,3	-7,9	3,4	-4,5
R9 Financien en bedrijfsvoering	-14,6	16,5	1,8	-32,9	23,2	-9,7	-38,4	23,8	-14,5
Subtotaal mutaties reserves stad	**-32,3**	**36,2**	**3,9**	**-64,8**	**59,3**	**-5,5**	**-83,8**	**58,2**	**-25,6**
Wijkprogramma's, onttrekking aan reserves									
W1 Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	1,2
W2 Noordwest	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,6
W3 Noordoost	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,5
W4 Presikhaaf	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,1	2,1
W5 Malburgen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3
W6 Schuytgraaf/Elderveld	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	1,1
W7 De Laar/Elden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	1,1
W8 Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg (RKV)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	1,5
Subtotaal wijkprogramma's	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**8,4**	**8,4**
Gerealiseerd resultaat	**-759,9**	**760,0**	**0,2**	**-812,8**	**812,8**	**0,0**	**-813,7**	**806,3**	**-7,3**

Toelichting overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

In 2019 is ten opzichte van de begroting een voordelig saldo van baten en lasten gerealiseerd van € 1,9 miljoen. Vervolgens is ten opzichte van de begroting voor € 9,3 miljoen aan de reserves toegevoegd. Uiteindelijk resteert een nadelig resultaat van € 7,3 miljoen dat zal worden verrekend met de Algemene Reserve.

Overzicht van baten en lasten

Omschrijving	**2019**	**2018**
Bedragen x € 1.000.000		
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	9,8	-0,4
Begroot totaal saldo van baten en lasten	5,5	1,5
Begrotingsafwijking saldo van baten en lasten	**4,3**	**-1,9**
Gerealiseerde mutaties reserves	-17,2	-0,5
Begrote mutaties reserves	-5,5	-1,5
Begrotingsafwijking mutaties reserves	**-11,6**	**1,0**
Gerealiseerd resultaat	**-7,3**	**-0,9**

Specificatie voor- en nadelen

Voor de gedetailleerde toelichting op de onderstaande voor- en nadelen wordt verwezen naar de afzonderlijke programmateksten in het jaarverslag. Bij elk programma staan de financiën vermeld in het onderdeel 'Wat heeft het gekost'.

Nr.	Omschrijving	Begroot 2019 definitief			Rekening 2019			Begrotingsafwijking 2019		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x €1.000.000										
Stedelijke programma's										
R0	Algemeen bestuur en publieke dienstverlening	-13,3	4,2	-9,1	-14,5	4,2	-10,3	-1,2	0,0	-1,2
R1	Veiligheid	-14,8	1,5	-13,3	-15,2	1,8	-13,4	-0,4	0,2	-0,1
R2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-23,1	9,5	-13,6	-23,4	11,3	-12,1	-0,3	1,7	1,5
R3	Economie	-9,2	3,9	-5,3	-9,5	3,7	-5,8	-0,2	-0,2	-0,5
R4	Educatie	-17,5	2,3	-15,2	-18,8	3,1	-15,8	-1,3	0,7	-0,6
R5	Cultuur, recreatie en sport	-56,5	11,2	-45,2	-56,0	12,0	-44,0	0,5	0,7	1,2
R6	Participatie en Maatschappelijke ondersteuning	-236,5	110,0	-126,5	-243,8	116,6	-127,2	-7,4	6,7	-0,7
R7	Gezondheid en milieu	-36,8	37,3	0,5	-35,6	37,8	2,1	1,1	0,4	1,6
R8	Wonen en ruimte	-47,7	45,0	-2,8	-37,0	46,1	9,1	10,7	1,2	11,9
Subtotaal stedelijke programma's (R0-R8)		**-455,5**	**225,0**	**-230,5**	**-453,9**	**236,4**	**-217,4**	**1,6**	**11,5**	**13,1**
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen:										
R9	Lokale heffingen	-4,0	55,0	51,0	-4,0	54,5	50,5	0,0	-0,5	-0,5
R9	Algemene uitkeringen	0,0	409,0	409,0	0,0	412,5	412,5	0,0	3,5	3,5
R9	Dividend	0,0	1,0	1,0	0,0	1,9	1,9	0,0	0,9	0,9
R9	Financieringsfunctie	-2,0	2,0	0,0	-0,6	1,2	0,6	1,4	-0,8	0,6
R9	Overige algemene dekkingsmiddelen	0,0	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2
R9		**-6,0**	**466,8**	**460,8**	**-4,6**	**470,1**	**465,5**	**1,4**	**3,3**	**4,7**
R9	Gerealiseerde kosten overhead	-92,0	39,0	-53,0	-60,9	8,9	-52,0	31,1	-30,1	1,0
R9	Vennootschapsbelasting	-1,0	0,0	-1,0	-0,8	0,0	-0,8	0,2	0,0	0,2
R9	Overig	-2,4	-0,2	-2,6	-1,4	0,1	-1,3	0,9	0,4	1,3
Subtotaal Financiën en bedrijfsvoering (R9)		**-101,4**	**505,6**	**404,2**	**-67,7**	**479,1**	**411,4**	**33,6**	**-26,4**	**7,2**
Gerealiseerd saldo van baten en lasten Stad		**-556,8**	**730,5**	**173,7**	**-521,6**	**715,6**	**194,0**	**35,3**	**-14,9**	**20,3**
Wijkprogramma's										
W1	Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA)	-28,6	9,1	-19,5	-31,2	9,6	-21,6	-2,6	0,6	-2,0
W2	Noordwest	-25,8	1,6	-24,3	-27,2	1,7	-25,5	-1,3	0,2	-1,2
W3	Noordoost	-21,3	1,6	-19,7	-22,4	1,7	-20,7	-1,1	0,2	-1,0
W4	Presikhaaf	-21,9	2,1	-19,8	-26,6	2,0	-24,6	-4,7	-0,1	-4,9
W5	Malburgen	-33,1	3,9	-29,2	-32,3	3,8	-28,5	0,7	-0,1	0,6
W6	Schuytgraaf/Elderveld	-23,3	2,2	-21,1	-25,5	2,6	-22,9	-2,3	0,4	-1,9
W7	De Laar/Elden	-14,9	1,2	-13,7	-17,0	1,3	-15,7	-2,0	0,1	-2,0
W8	Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg (RKV)	-22,2	1,1	-21,1	-26,0	1,3	-24,7	-3,8	0,2	-3,6
Gerealiseerd baten en lasten wijkprogramma's		**-191,1**	**22,8**	**-168,4**	**-208,3**	**24,1**	**-184,2**	**-17,2**	**1,3**	**-15,8**
Gerealiseerd saldo van baten en lasten		**-748,0**	**753,3**	**5,3**	**-729,9**	**739,7**	**9,8**	**18,1**	**-13,6**	**4,5**

Toevoeging / onttrekking aan reserves										
R0	Algemeen bestuur en publieke dienstverlening	-0,4	0,2	-0,2	-0,4	0,3	-0,1	0,0	0,1	0,1
R1	Veiligheid	-0,3	0,4	0,1	-0,2	0,7	0,6	0,1	0,3	0,4
R2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-7,0	9,3	2,3	-9,0	8,4	-0,6	-2,0	-1,0	-2,9
R3	Economie	0,0	0,4	0,4	-0,4	0,4	0,0	-0,4	0,0	-0,4
R4	Educatie	-9,3	7,7	-1,6	-9,6	8,7	-0,9	-0,3	1,1	0,8
R5	Cultuur, recreatie en sport	-2,9	2,9	0,0	-4,8	3,5	-1,3	-1,9	0,6	-1,3
R6	Participatie en Maatschappelijke ondersteuning	-8,8	7,9	-0,9	-10,2	6,6	-3,7	-1,4	-1,3	-2,8
R7	Gezondheid en milieu	-2,0	3,7	1,7	-2,9	2,3	-0,6	-0,9	-1,4	-2,3
R8	Wonen en ruimte	-1,3	3,6	2,3	-7,9	3,4	-4,5	-6,7	-0,1	-6,8
R9	Financien en bedrijfsvoering	-32,9	23,2	-9,7	-38,4	23,8	-14,5	-5,5	0,6	-4,9
Subtotaal mutaties reserves		**-64,8**	**59,3**	**-5,5**	**-83,8**	**58,2**	**-25,6**	**-19,0**	**-1,1**	**-20,1**
Wijkprogramma's, onttrekking aan reserves										
W1	Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA)	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	1,2	0,0	1,2	1,2
W2	Noordwest	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,6	0,0	0,6	0,6
W3	Noordoost	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,5	0,0	0,5	0,5
W4	Presikhaaf	0,0	0,0	0,0	0,0	2,1	2,1	0,0	2,1	2,1
W5	Malburgen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,0	0,3	0,3
W6	Schuytgraaf/Elderveld	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	1,1	0,0	1,1	1,1
W7	De Laar/Elden	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	1,1	0,0	1,1	1,1
W8	Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg (RKV)	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	1,5	0,0	1,5	1,5
Subtotaal wijkprogramma's		**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**8,4**	**8,4**	**0,0**	**8,4**	**8,4**
Gerealiseerd resultaat		**-812,8**	**812,6**	**-0,2**	**-813,7**	**806,3**	**-7,3**	**-0,9**	**-6,3**	**-7,1**

Incidentele baten en lasten

In de begroting 2019 zijn de volgende posten als incidenteel aangemerkt.

Progr.	Omschrijving	Begroting 2019
	Incidentele lasten	
Bedragen x € 1.000		
R0	Borgen en verstevigen regionale samenwerking, Mobiliteit, Duurzaamheid, Economie en Wonen	-343
R2	Invasieve exoten	-333
R2	Baggeren havens, Defensiehaven	-500
R2	Jaarlijks budget autobereikbaarheid	-700
R3	Mogelijk maken markt langs Jansbeek	-250
R5	Amendement 'Groen vertrrouwen Huijgenslaan'	-70
R6	Dotatie aan reserve voor Individuele studietoeslag	-535
R6	Werk-Investeringsfonds (voeding nieuwe BR)	-2.500
R7	Doorgeven middelen bodem aan beleidsveld	-255
R8	Niet-grondexploitatieprojecten	-597
R8	Overhevelen naar beleidsveld middelen Bodemsanering	-96
R8	Frictiekosten bij invulling taakstelling ODRA	-17
R8	Nog in te vullen taakstelling op verkoop Vastgoed: Aframen bestaande stelpost	-
R8	Opbrengst verkoop Vastgoed (2021 250 t.l.v. de algemene middelen)	-
R8	Dotatie aan BR Zuidelijke Binnenstad	-
R9	Frictiekosten afbouw overhead	-202
R9	Frictie uit verzelfstandiging MSSA	-175
R9	Actualisatie frictiekosten (minder frictiekosten dan in MJPB 2017 begroot)	202
R9	Dotatie aan algemene reserve rampenoefening	-5
R9	Dotatie aan algemene reserve ingroei vermogenspositie MJPB 2013-2016	7
R9	Dotatie aan algemene reserve correctie FJP 2014	-44
R9	Dotatie aan algemene reserve verzelfstandiging MSSA	-40
R9	Dotatie aan algemene reserve MJPB 2016-2019	-3.385
R9	Dotatie aan algemene reserve correctie FJP 2015	20
R9	Dotatie aan algemene reserve correctie FJP 2016	-
R9	Dotatie aan algemene reserve verzamelbesluit 1-2016	-135
R9	Dotatie aan algemene reserve correctie divers	-5
R9	Dotatie aan algemene reserve correctie divers verzamelbesluit 2 2017	-16
R9	Dotatie aan algemene reserve correctie divers verzamelbesluit 3 2017	-350
R9	Dotatie aan algemene reserve MJPB 2017-2020	-361
R9	Dotatie aan BR taakmutaties overloop/gemeentefonds	-290
R9	Dotatie aan algemene reserve MJPB 2018-2021	-719
R9	GRP Kasschuif: toevoegen/onttrekken aan BR Onderhoud openbare ruimte ter dekking van tekort (5)	-28
R9	Taakstelling huisvesting	-
R9	Invulling door aanpassing huurcontract Stadskantoor	-
R9	OW072 Toevoeging AR inz transitiebudget	-1.193
R9	Dotatie aan algemene reserve correctie FJP 2017	-298
R9	Vanaf 2019 reservering voor aflossen schulden in BR Kapitaallasten	-7.796
R9	Parkeertarieven en legestarieven stijgen niet	-225
R9	Kasschuif i.v.m. sluitend maken MJPB 2019-2021	-441
div	Afschrijvingslasten extra investeringen duurzaamheid vastgoed	-22
div	Besparing op energiekosten vanaf 2019	14
div	Business Case De Connectie (collegenota 7 maart 2017)	-
	Totaal incidentele lasten	**-21.683**

Progr.	Omschrijving	Begroting 2019
	Incidentele baten	
Bedragen x € 1.000		
R0	MJPB 2018-2021 Amendement 17A31: Terugdraaien taakstelling bij Raad	21
R1	MJPB 2018-2021 Amendement 17A32: De overlast te lijf; meer handhavers in de openbare ruimte	200
R1	Borgen en verstevigen regionale samenwerking, Mobiliteit, Duurzaamheid, Economie en Wonen	48
R2	Niet indexeren parkeertarieven deels t.l.v. de BR bereikbaarheidsfonds	100
R2	Extra opbrengsten autobereikbaarheid	100
R3	MJPB 2018-2021 Amendement 17A49: Extra middelen accountmanager	100
R4	MJPB 2018-2021 Amendement 17A35: Coordinator Laaggeletterdheid	75
R5	MJPB 2018-2021 Amendement 17A43: Duurzaamheid 3. Groenfonds	50
R5	Onttrekking aan BR evenementen	20
R5	Onttrekking aan BR Groenfonds: Amendement 18A38G 'Groen vertrouwen Huijgenslaan' (MJPB 2019-2022)	70
R6	MJPB 2018-2021 Amendement 17A50: Schulden voorkomen	100
R6	Onttrekking aan BR Burgerinitiatieven sociaal domein	472
R7	Dekking door inzet reservering budget vergroening elektriciteit en gas 2016-2018	10
R7	GRP: Vrijval van kapitaallasten	-
R7	GRP: Kasschuif: toevoegen/onttrekken aan BR Onderhoud openbare ruimte ter dekking van tekort	98
R7	MJPB 2018-2021 uitstellen diftar	155
R7	Ontrekking aan BR Energy made in Arnhem	10
R8	Niet-grondexploitatie	241
R8	Dekking frictiekosten invulling taakstelling ODRA uit vrijval programmakosten Wabo 2016 (reserveren)	17
R8	Ontrekking aan BR vastgoed	5
R9	Bijdrage in GF voor individuele studietoeslag	535
R9	Verkoop bezit (vastgoed, 4 jaar incidenteel)	1.000
R9	Onttrekking BR taakmutaties GF-overloop	974
R9	Onvoorzien	272
R9	Bodemsamering, incidentele uitkering in GF	96
R9	Dividend BNG	pm
R9	Dekking uit bestemmingsreserve tbv frictiekosten verzelfstandigingen af te bouwen overhead	202
R9	Dekking uit vorming bestemmingsreserve tbv frictiekosten verzelfstandigingen MSSA	175
R9	Onttrekking aan algemene reserve zomernota 2016-2019	50
R9	Onttrekking aan algemene reserve PN sluitend maken jaarschijf 2017	-
R9	Minder onttrekken aan BR frictiekosten	-202
R9	Reeds gereserveerd in begroting voor verbeteren vermogenspositie (onttrekking AR)	4.238
R9	Onttrekking aan algemene reserve MJPB 2019-2022	9.962
div	Vastgoed incidenteel potentiele verkoop € 1,4 mln.	-
	Totaal incidentele baten	**19.194**

Progr.	Omschrijving	Begroting 2019
Bedragen x € 1.000		
	Totaal incidentele lasten	**-21.683**
	Totaal incidentele baten	**19.194**
	Per saldo hogere incidentele baten (+), hogere incidentele lasten (-)	**-2.489**

Onvoorzien / strikt onvermijdbaar

In de begroting is in het stedelijk programma R9 Financiën en Bedrijfsvoering een bedrag opgenomen voor zowel incidentele als structurele onvoorziene lasten. Voor de incidentele onvoorziene lasten (= onvoorzien) wordt jaarlijks een bedrag opgenomen van € 272.000. Voor de post voor structurele onvoorziene lasten (= strikt onvermijdbaar) wordt jaarlijks een bedrag van € 767.000 gereserveerd. Er zijn in 2019 geen onvoorziene lasten geweest.

	Begroot 2019		Rekening	Afwijking
Omschrijving	**Geamendeerd**	**Definitief**	**2019**	
Bedragen x € 1.000				
Onvoorzien	272	272	0	272
Strikt onvermijdbaar	767	767	0	767
Totaal	**1.039**	**1.039**	**0**	**1.039**

Begrotingsanalyse

Hieronder volgt een overzicht van alle door de raad vastgestelde begrotingswijzigingen in 2019 vanaf de vaststelling van de MJPB 2019-2022

Begr. wijz.nr.	Raadsver-gadering	Onderwerp	Exploitatie 2019			Reserves 2019		Saldo
			Lasten	Baten	Saldo	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen	
Bedragen x € 1.000 positieve bedragen betreft voordeel, negatieve bedragen betreft nadeel								
	14-11-2018	Ontwerp MJPB 2019-2022	-727.523	723.645	-3.878	32.279	-36.157	0
	14-11-2018	Amendementen 18A38g "Groen vertrouwen Huijgenslaan"	-70	0	-70	0	-70	0
Geamendeerde MJPB 2019-2022			**-727.593**	**723.645**	**-3.948**	**32.279**	**-36.227**	**0**
19-094	Diverse	Meerjarige effecten besluitvorming na gereedkoming boekwerk MJPB 2018-2021	-4.960	-2.709	-7.669	2.482	-10.151	0
19-010	15-5-2019	Verzamelbesluit-1	-3.446	3.161	-285	1.709	-1.994	0
19-020	25-9-2019	Verzamelbesluit-2	-2.079	1.719	-360	0	-360	0
19-030	18-12-2019	Verzamelbesluit-3	-6.225	6.345	120	1.209	-1.089	0
19-002	27-2-2019	Gebiedsvisie "Coehoorn creatieve wijk"	-1.096	1.096	0	0	0	0
19-003	13-2-2019	Luchtagenda "Naar een schonere lucht in 2025"	-127	600	473	473	0	0
19-004	27-2-2019	Opstellen grondexploitatie Lorentz Lyceum	-1.812	2.737	925	925	0	0
19-005	27-3-2019	Bestemmen uitkering GF 2019 combinatiefuncties	-227	227	0	0	0	0
19-006	15-5-2019	Kaders voor besteding van het Klimaatfonds	-1.500	0	-1.500	0	-1.500	0
19-007	03-07-2019	Jaarstukken (FJP) 2018	-4.232	3.904	-328	-327	-1	0
19-008	03-07-2019	Programmaplan Doorbraak Naar Werk	-750	0	-750	0	-750	0
19-012	25-9-2019	Doorpakken in het Korenkwartier	-200	200	0	0	0	0
19-013	25-9-2019	Sonsbeek 2020 - verlenen extra subsidie	-150	0	-150	0	-150	0
19-014	30-10-2019	Proeftuin duurzame mode 025	-176	176	0	0	0	0
19-015	30-10-2019	Turap-2 2019	670	11.922	12.592	19.202	-6.610	0
19-031		Budgetoverheveling 2019-2020	5.924	484	6.408	6.887	-479	0
		Afrondingen			0			0
Begroot 2019 Definitief			**-747.979**	**753.507**	**5.528**	**64.839**	**-59.311**	**0**

Begrotingsrechtmatigheid

Het budgetrecht is een recht dat de raad toekomt. Het budgetrecht van de raad houdt in dat het college in principe alleen uitgaven kan doen en verplichtingen kan aangaan na toestemming ofwel autorisatie van de raad. Met de vaststelling van de begroting geeft de raad het college deze toestemming. Begrotingsrechtmatigheid houdt in dat de financiële beheershandelingen bij de gemeente binnen de begroting dienen te passen. Begrotingsoverschrijdingen die niet bij de raad bekend zijn, beschouwt de accountant als onrechtmatig. Derhalve legt het college aan de raad daarom deze overschrijdingen voor. Formeel is het voldoende alleen de overschrijdingen aan de lastenkant te laten vaststellen om deze alsnog als rechtmatig te laten beschouwen. Na instemming van de raad met deze overschrijdingen is formeel geen sprake meer van "overschrijdingen" en geen begrotingsonrechtmatigheid in het kader van de controleverklaring. Hieraan zijn twee voorwaarden verbonden, conform het Besluit controle accountantscontrole decentrale overheid (Bado):

1. het gaat om overschrijdingen waarbij het college bij het doen van de uitgaven, binnen het door de raad uitgezette beleid is gebleven en die nog dienen te worden geautoriseerd;
2. de overschrijdingen worden goed herkenbaar in de jaarrekening opgenomen, passend binnen de aanbevelingen in de Kadernota Begrotingsrechtmatigheid van de Commissie BBV. Daarin worden de overschrijdingen in enkele categorieën ingedeeld, die ondanks de overschrijding gewoon als rechtmatig bestempeld, mits goed toegelicht in de jaarrekening. Dat gaat om:
    1. compensatie door direct gerelateerde opbrengsten;
    2. passend binnen bestaand beleid;
    3. open einde regeling;
    4. overig.

De onderstaande tabel omvat een overzicht van alle afwijkingen in de lasten tussen de definitieve begroting 2019 en de rekening 2019.

Nr.	Omschrijving	Lasten begroot 2019 definitief	Lasten rekening 2019	Afwijking	V / N
Bedragen X € 1.000 bedragen positief zijn voordelig, bedragen negatief zijn nadelig					
Reguliere programma's					
R0	Algemeen bestuur en publieke dienstverlening	-13.309	-14.498	-1.189	N
R1	Veiligheid	-14.836	-15.219	-384	N
R2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-23.130	-23.385	-255	N
R3	Economie	-9.235	-9.475	-240	N
R4	Educatie	-17.538	-18.802	-1.265	N
R5	Cultuur, recreatie en sport	-56.476	-56.001	474	V
R6	Participatie en Maatschappelijke ondersteuning	-236.477	-243.840	-7.363	N
R7	Gezondheid en milieu	-36.761	-35.645	1.116	V
R8	Wonen en ruimte	-47.726	-36.986	10.740	V
R9	Financien en bedrijfsvoering	-101.352	-67.712	33.640	V
Subtotaal reguliere programma's		**-556.839**	**-521.564**	**35.275**	**V**
Wijkprogramma's					
W1	Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA)	-28.592	-31.217	-2.625	N
W2	Noordwest	-25.846	-27.186	-1.340	N
W3	Noordoost	-21.289	-22.438	-1.149	N
W4	Presikhaaf	-21.892	-26.631	-4.739	N
W5	Malburgen	-33.067	-32.341	726	V
W6	Schuytgraaf/Elderveld	-23.257	-25.512	-2.255	N
W7	De Laar/Elden	-14.946	-16.961	-2.015	N
W8	Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg (RKV)	-22.250	-26.014	-3.764	N
Subtotaal wijkprogramma's		**-191.138**	**-208.300**	**-17.162**	**N**
Totaal programma's		**-747.977**	**-729.864**	**18.113**	**V**

Hieronder wordt in het kort ingegaan op de aard van de overschrijding. Voor de verdere toelichting wordt verwezen naar het onderdeel 'Wat heeft het gekost' dat in het jaarverslag voor elk programma is opgenomen. De nadelige afwijkingen per programma worden in de volgende categorieën geplaatst.

1. Compensatie door direct gerelateerde opbrengsten
    - R2: Het nadeel op de lasten wordt binnen dit programma wordt gecompenseerd door extra baten op de betreffende onderdelen (vooral Havens en meerjarige projecten).

2. Passend binnen bestaand beleid
    - R0: Het nadeel op de lasten van dit programma betreft de verlaging van de rekenrente op de pensioenuitkeringen.

- R1: Het nadeel op de lasten van dit programma betreft het project Lokale Aanpak Radicalisering waarvoor vanaf 2020 compensatie is toegekend vanuit de decembercirculaire
- R3: Het nadeel op de lasten van dit programma betreft de beleidsuren. Voor uitvoering van het programma is het begroot bedrag niet actueel en ontoereikend. Dit is bij de raad onder de aandacht geweest en hierop wordt vanaf 2020 bijgestuurd.
- R4: Het nadeel op de lasten van dit programma betreft vooral tijdelijke onderwijshuisvesting. Dat tekort wordt geëgaliseerd via de BR Onderwijs die daarvoor is bedoeld. Daarnaast is er een nadelige afwijking op het loonbudget als gevolg van een hogere toedeling van de stedelijke loonkosten ten opzichte van de wijkprogramma's (met als gevolg een voordeel op de wijken op dit onderdeel).
- R6, W1 t/m W4, W6 t/m W8: Het nadeel op de lasten van deze programma's wordt veroorzaakt door posten die in 2019 bij de raad onder de aandacht zijn geweest, namelijk BUIG en de tekorten op het gedecentraliseerde sociale domein, veroorzaakt door de forse stijging in de inzet van begeleiding, dagbesteding en jeugd en opvoedhulp

3. Open einde regeling
NVT

4. Overig
NVT

Wet Normering Topinkomens

- Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op gemeente Arnhem van toepassing zijnde regelgeving;
- Het bezoldigingsmaximum in 2019 is € 194.000 (2018: € 189.000). Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte;
- Voor een functionaris zonder dienstbetrekking geldt een andere regeling. De eerste twaalf kalendermaanden waarin de functie wordt vervuld geldt een separate normering voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking. Na deze twaalf kalendermaanden is de reguliere WNT-normering van toepassing.

In de onderstaande tabel worden de beloningen conform de vereiste indeling toegelicht.

Gegevens 2019 **Bedragen x € 1,00**	**R. van Wuijtswinkel**	**J.G.M. Kersten**
Functiegegevens	Gemeente-secretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	135.617	105.766
Beloningen betaalbaar op termijn	20.206	18.018
Subtotaal	*155.823*	*123.783*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	*194.000*	*194.000*
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-	-
Bezoldiging	**155.823**	**123.783**

Gegevens 2018 **Bedragen x € 1,00**	**R. van Wuijtswinkel**	**J.G.M. Kersten**
Functiegegevens	Gemeente-secretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	133.468	100.636
Beloningen betaalbaar op termijn	18.555	17.540
Subtotaal	*152.023*	*118.176*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	*189.000*	*189.000*
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-	-
Bezoldiging	**152.023**	**118.176**

Balans en de toelichting

Balans

Activa	31-12-2019	31-12-2018	Passiva	31-12-2019	31-12-2018
Vaste activa			**Vaste passiva**		
Bedragen x € 1.000					
Immateriële vaste activa	**10.883**	**11.193**	**Eigen vermogen**	**160.603**	**150.777**
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	10.883	11.193	Algemene Reserve	37.218	42.598
			Bestemmingsreserves	130.724	109.039
			Gerealiseerd resultaat boekjaar	-7.339	-860
Materiële vaste activa	**684.837**	**672.006**	**Voorzieningen**	**10.229**	**10.342**
Investeringen met een economisch nut	452.572	444.985	Voorzieningen ter egalisering van kosten	0	0
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	166.287	164.674	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	10.229	10.342
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	65.978	62.347			
Financiële vaste activa	**83.423**	**88.826**	**Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar**	**667.385**	**699.796**
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	4.741	4.741	Obligo's	721	856
Leningen aan woningbouwcorporaties	12	12	Onderhandse leningen van:		
Overige langlopende leningen	66.971	70.907	- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	598.534	615.652
Nog te ontvangen erfpacht canon	9.312	11.535	- buitenlandse instellingen, fondsen, banken e.d.	65.000	80.000
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	2.387	1.631	Waarborgsommen	144	212
			Vooruitontvangen afkoopsommen erfpacht	2.987	3.075
Totaal vaste activa	**779.142**	**772.024**	**Totaal vaste passiva**	**838.217**	**860.915**

Activa	31-12-2019	31-12-2018	Passiva	31-12-2019	31-12-2018
Vlottende activa			**Vlottende passiva**		
Bedragen x € 1.000					
Voorraden	**46.149**	**40.796**	**Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar**	**40.551**	**10.073**
Grond- en hulpstoffen	0	0	Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	31.000	0
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	45.824	40.471	Banksaldi (schuld)	257	257
Gereed product en handelsgoederen	326	326	Overige schulden	9.294	9.816
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**46.467**	**102.531**	**Overlopende passiva**	**53.115**	**47.839**
Vorderingen op openbare lichamen	7.201	36.037	Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	13.640	5.252
Rekening-courantverhouding met het Rijk	13.550	20.729	Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	38.774	41.601
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	0	0	De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen	701	986
Overige vorderingen	25.716	45.765			
Liquide middelen	**676**	**1.083**			
Banksaldi	568	1.009			
Kassaldi	108	74			
Overlopende activa	**59.448**	**2.393**			
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	59.448	2.393			
Totaal vlottende activa	**152.741**	**146.804**	**Totaal vlottende passiva**	**93.666**	**57.912**
Totaal generaal	**931.883**	**918.827**	**Totaal generaal**	**931.883**	**918.827**

Toelichting balans

Waarderingsgrondslagen

BBV

Voor gemeenten is de regelgeving voor de jaarlijkse begrotings- en verantwoordingsstukken vastgelegd in het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen of schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende verlofaanspraken en dergelijke.
Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenprogrammabegroting, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) wordt wel een verplichting opgenomen.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV het volgende: Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen WMO-administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht.

Balans

Algemeen

De waardering van de activa en passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

Immateriële vaste activa

De bijdragen aan activa in eigendom van derden worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven op basis van de afschrijvingstermijnen van de materiële vaste activa.

Materiële vaste activa met economisch nut en materiële vaste activa met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

De waardering is tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht voor zover die de voorlopige kosten van de investering niet overstijgen.

Investeringen kunnen bestaan uit meerdere delen (componenten), waarvoor verschillende afschrijvingstermijnen gelden. In dat geval wordt de zogenoemde componentenmethode gebruikt. Deze houdt in dat verschillende samenstellende delen van het bewuste materieel vast actief afzonderlijk worden geactiveerd en de verschillende delen worden afgeschreven op basis van de bij die componenten horende afschrijvingstermijn.

Slijtende investeringen worden vanaf het eerste boekjaar na het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur. Op grondbezit met economisch nut wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen in jaren zijn hieronder opgenomen.

Activasoort	Afschrijvingstermijn in jaren
Gronden en terreinen	
Grond	0
Bedrijfsgebouwen en woonruimten	
Parkeergarages	50
Permanente gebouwen & Verbouwingen, renovaties en restauraties	40
Semi – permanente gebouwen	20
Installaties, leidingen en voorzieningen	20
Dak en/of dakbedekking	15
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
Bruggen en viaducten (verkeerstechnische kunstwerken)	75
Verkeersinfrastructuur	30
Verkeersvoorzieningen & Verkeersregelingen	20
Parkeermaatregelen	10
Openbare verlichting: kabels	25
Openbare verlichting: masten & LED-armaturen	15
Openbare verlichting: LED-behuizingen	10
Bouwkundige voorzieningen	20
Kunstgrasvelden – onderlaag	20
Kunstgrasvelden – bovenlaag	10
Sport grasvelden	15
Herinrichting wijken (niet meer in gebruik vanaf 01.01.2011)	20
Lage Kade	60
Rioleringen	40
Beschoeiingen & Voorzieningen in bossen en parken / hekwerk	10
Vervoermiddelen	
Tractoren - landbouwvoertuigen	10
Vrachtauto’s	5
Fietsen en scooters	5
Personenauto’s	5
Machines, apparaten en installaties	
Telecommunicatie voorzieningen & Glasvezelbekabeling	10
Parkeerapparatuur	10
Datacommunicatie voorzieningen & Hard- en software	5
Machines en installaties (niet vast aan/in gebouwen)	10
Gereedschappen	5
Overige materiële vaste activa	
Ondergronds afvaltransportsysteem	30
(ondergrondse) Afvalcontainers	10
Inrichting van gebouwen en inventaris	15
Speelvoorziening	10
Invalidentoiletten	10

Voor de waarde van de in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde.

Onder de materiële vaste activa zijn onderhanden activa (activa in uitvoering) opgenomen. Het betreft vooruitbetaalde termijnen en gemaakte kosten (inkopen en personeelskosten) op investeringen in kapitaalwerken die nog niet zijn opgeleverd. Na gereedmelding worden deze activa ondergebracht in één van de bovengenoemde rubrieken.

Materiële vaste activa in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut
Dit betreft infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken. De spelregels voor de materiële activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut zijn vanaf het begrotingsjaar 2017 gelijk aan die met economisch nut. Voor 2017 was er geen verplichting om alle investeringen in maatschappelijk nut te activeren.

Financiële vaste activa
De post financiële vaste activa omvat zowel deelnemingen in een aantal vennootschappen als langlopende leningen u/g. Het aandelenbezit is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. De leningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Zonodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

De jaarlijks ontvangen canon bij eeuwigdurend in erfpacht uitgegeven gronden zijn opgenomen tegen contante waarde. Het uitgangspunt daarbij is de interne rekenrente bij uitgifte, die gedurende de duur van de overeenkomst ongewijzigd blijft.

Voorraden
De als onderhanden werken opgenomen grondexploitatieprojecten en overige onderhanden werken zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend overeenkomstig de kostensoortenlijst van het Besluit ruimtelijke ordening (zoals grondaankopen en kosten bouw- en woonrijp maken). Daarnaast omvat de vervaardigingsprijs de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen.

Voor winsten uit de grondexploitatieprojecten en overige onderhanden werken geldt vanuit de BBV notitie grondexploitatie de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:
1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.
Indien uit de prognoses blijkt, dat de boekwaarde niet kan worden gecompenseerd met verwachte toekomstige opbrengsten, wordt voor het tekort een voorziening getroffen.

De vooruitontvangen bijdragen voor het onderhanden werk worden in mindering gebracht op de vervaardigingskosten.

Gereed product wordt gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verkrijgingsprijs van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

De overige grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Ten aanzien van de waardering van de grondexploitatie bestaat een schattingsonzekerheid. Hoewel de op dit moment meest waarschijnlijke inschatting is opgenomen in de jaarrekening, kan de realisatie in de toekomst afwijken van deze schatting. Deze schattingsonzekerheid ontstaat door de omvang en de lange looptijd van met

name project Schuytgraaf.

Uitzettingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht.

Liquide middelen
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. De algemene reserve is vrij besteedbaar. Bestemmingsreserves zijn reserves die de gemeenteraad voor specifieke doelen heeft ingesteld of die dienen om schommelingen op te vangen in aan derden in rekening te brengen tarieven.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De voorzieningen voor pensioenen wethouders zijn op contante waarde gewaardeerd.

Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar
Van de langlopende schulden is de oorspronkelijke looptijd een jaar of langer. Deze schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

De vooruitontvangen afkoopsommen bij tijdelijk in erfpacht uitgegeven gronden vallen vrij ten gunste van het resultaat naar gelang de looptijd van het erfpachtcontract.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Van de netto-vlottende schulden is de oorspronkelijke looptijd een jaar of korter. Deze schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende passiva
De onder de noemer vlottende passiva gepresenteerde schulden en vooruitontvangen bedragen hebben betrekking op een resterende looptijd van minder dan een jaar en zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. De ontvangen bijdragen die de voorlopige kosten van investeringen overstijgen, worden gepresenteerd als vooruitontvangen bedragen en als specifieke voorschotten ontvangen van het Rijk of Provincie.

Overig

Overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld
In de bijlage bij de jaarrekening is het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld opgenomen. Hierbij wordt de indeling en het verdelingsprincipe gehanteerd conform de begroting. De vergelijkende cijfers van de begroting zijn, waar nodig, qua rubricering voor vergelijkingsdoeleinden tussen de taken aangepast.

Bedragen
Alle bedragen in de jaarrekening zijn X € 1.000, tenzij anders aangegeven.

Immateriële vaste activa

Verloopstaat immateriële vaste activa

Omschrijving	31-12-2018	Inves-teringen	Desinves-teringen	Af-schrijving	Bijdragen van derden	31-12-2019
Bedragen x € 1.000						
Bijdrage activa eigendom derden	11.193	0	0	-310	0	10.883
Totaal	**11.193**	**0**	**0**	**-310**	**0**	**10.883**

Materiële vaste activa

Specificatie materiële vaste activa

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Investeringen met een economisch nut	452.572	444.985
Investeringen met een economisch nut,waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	166.287	164.674
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	65.978	62.347
Totaal	**684.837**	**672.006**

Investeringen met een economisch nut

Verloopstaat Investeringen met een economisch nut: geen heffing

Omschrijving	31-12-2018	Verloop						31-12-2019
		Herubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	Afwaard. duurzame waardever-mindering	
Bedragen x € 1.000								
Gronden en terreinen	79.782	-1.019	3.043	0	0	0	-422	81.384
Bedrijfsgebouwen	341.767	0	21.987	-476	-12.194	-1.482	0	349.602
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2.603	463	84	0	-194	0	0	2.956
Machines, apparaten en installaties	7.189	0	715	0	-1.395	0	0	6.509
Vervoersmiddelen	658	0	23	0	-237	0	0	444
Overige materiële vaste activa	12.986	-227	1.450	-13	-2.519	0	0	11.677
Onderhanden activa	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	**444.985**	**-783**	**27.302**	**-489**	**-16.539**	**-1.482**	**-422**	**452.572**

De belangrijkste investeringen in 2019 betreffen:

- Zwembad Valkenhuizen (€ 2,0 miljoen)
- Renovatie van Museum Arnhem (€ 2,5 miljoen)
- Investeringen in de onderwijshuisvesting, waaronder:
    - Briant College / De Ommezwaai (€ 7,9 miljoen)
    - Renovatie Mariëndaal (€ 4,5 miljoen)
    - Renovatie scholen Breezandpad (€ 3,9 miljoen)
    - Nieuwbouw Prisma Heijenoordseweg (€ 1,4 miljoen)
    - Prisma School (€ 2,3 miljoen)
- Ondergrondse Afvalcontainers (€ 1,5 miljoen).

Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten wel heffing kan worden geheven

Verloopstaat investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten wel heffing kan worden geheven

Omschrijving	31-12-2018	Verloop						31-12-2019
		Her-rubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	Afwaard. duurzame waardever-mindering	
Bedragen x € 1.000								
Gronden en terreinen	289	0	0	0	0	0	0	289
Bedrijfsgebouwen	137	0	0	0	-8	0	0	129
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	156.041	-463	8.026	0	-5.002	-1.167	0	157.435
Overige materiële vaste activa	8.207	227	0	0	0	0	0	8.434
Onderhanden activa	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	**164.674**	**-236**	**8.026**	**0**	**-5.010**	**-1.167**	**0**	**166.287**

De belangrijkste investeringen in 2019 betreffen investeringen in de gemeentelijke riolering (€ 6,9 miljoen) en investeringen in het afvalplan (€ 0,5 miljoen).

Investeringen met een maatschappelijk nut

Verloopstaat investeringen met een maatschappelijk nut

Omschrijving	31-12-2018	Verloop					31-12-2019
		Her-rubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	
Bedragen x € 1.000							
Maatschappelijk nut vóór 2017							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	56.118	0	0	0	-3.138	0	52.980
Subtotaal	**56.118**	**0**	**0**	**0**	**-3.138**	**0**	**52.980**
Maatschappelijk nut na 2017							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	6.089	140	7.883	0	-238	-875	12.998
Onderhanden activa	140	-140	0	0	0	0	0
Totaal	**62.347**	**0**	**7.883**	**0**	**-3.376**	**-875**	**65.978**

De belangrijkste investeringen in 2019 betreffen investeringen in:

- Infrastructuur (€ 4,6 miljoen)
- Openbare verlichting (€ 1,6 miljoen)
- Civiele kunstwerken (€ 0,2 miljoen)
- Bewegwijzering (€ 0,2 miljoen).

Financiële vaste activa

Verloopstaat financiële vaste activa

Omschrijving	31-12-2018	Verloop		31-12-2019
		Verhoging	Aflossing	
Bedragen x € 1.000				
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	4.741	0	0	4.741
Leningen aan woningbouwcorporaties	12	0	0	12
Overige langlopende leningen	70.907	5.566	-9.502	66.971
Nog te ontvangen erfpacht canon	11.536	0	-2.224	9.312
Overige uitzettingen > 1 jaar	1.630	760	-3	2.387
Totaal	**88.826**	**6.326**	**-11.729**	**83.423**

Specificatie kapitaalverstrekkingen deelnemingen

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Scalabor B.V.	3.500	3.500
Bank Nederlandse Gemeenten	1.241	1.241
B.V. Facility Point Arnhem	0	0
Sportbedrijf Arnhem B.V.	1	0
Totaal	**4.742**	**4.741**

Op de deelneming BV Facility Point is een 100% voorziening in mindering gebracht.

Specificatie leningen woningbouwcorporaties

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Woningstichting Omnia	12	12
Totaal	**12**	**12**

Specificatie overige leningen u/g

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Sportbedrijf Arnhem	10.263	11.641
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn)	11.208	10.965
Stichting MSA	8.040	9.004
Kredietbank Nederland	6.500	8.500
Stichting DrieGasthuizenGroep	6.945	7.328
Gelderse Hogeschool	4.965	6.142
Kunstbedrijf	2.234	2.585
Moscowa	2.250	2.393
Stichting Behouden Steden	2.235	2.235
Stichting Oostpool	1.833	1.873
Stichting Eusebius	1.500	0
Luxor	624	693
Rozet	559	633
Focus	669	520
Zwembad Klarenbeek	387	425
Diverse sport- en culturele instellingen	3.268	3.450
Leenbijstand BUIG	5.181	5.930
Voorziening leenbijstand BUIG	-1.691	-3.410
Totaal	**66.971**	**70.907**

Specificatie overige uitzettingen

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Vangnetuitkering	2.386	1.626
Regelingen werknemers (fiets)	1	4
Waarborgsommen	0	0
Totaal	**2.387**	**1.630**

Voorraden

Specificatie voorraad

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Grond- en hulpstoffen	0	0
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	45.823	40.470
Gereed product en handelsgoederen	326	326
Totaal	**46.149**	**40.796**

Specificatie onderhanden werk

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Grondexploitatieprojecten	117.079	116.290
Voorzieningen verliezen grondexploitatie	-62.604	-63.329
Overig onderhanden werk	-8.652	-12.491
Totaal	**45.823**	**40.470**

Verloop grondexploitatie

Omschrijving	31-12-2018	Verloop				31-12-2019
		Herrubr.	Kosten	Bijdragen	Afwaardering duurzame waarde-vermindering	
Bedragen x € 1.000						
Grondexploitatieprojecten	116.290	-272	2.921	-1.401	-459	117.079
Overig onderhanden werk	-12.491	2.161	3.149	-751	-720	-8.652
Totaal	**103.799**	**1.889**	**6.070**	**-2.152**	**-1.179**	**108.427**

Verklaring saldo grondexploitatie

Omschrijving	31-12-2018	Verloop				31-12-2019
		Herrubr.	Gemaakte kosten*	Bijdrage gemeente\	Bijdragen van derden	
Bedragen x € 1.000						
Schuytgraaf	45.462		1.654	-33	0	47.083
Arnhem Centraal	55.231		-1.779	0	0	53.452
Koningspley	1.556		201	-32	0	1.725
Presikhaaf	7.138		-234	-567	0	6.337
Merwedestraat	3.239		81	0	-40	3.280
De Maten	6.759		257	-1	0	7.015
Hoogstedelaan	273		102	-375	0	0
Saksen Weimar	-539		215	0	0	-324
Spijkerbroek	1.196	-1.291	95	0	0	0
Centrum Zuid	-826		158	0	0	-668
Wassenaarweg	-208		15	0	0	-193
Oostelijk Centrum Gebied	5.167		105	23	-3	5.292
Zuidelijke binnenstad fase 1	-8.100		1.932	-2	-416	-6.586
Herhuisvesting Lorentz Lyceum	0	536	-666	-1	0	-131
ZB Coehoorn Noord	0	483	790	-414	0	859
Overig	-58	0	-5	0	0	-63
Totaal	**116.290**	**-272**	**2.921**	**-1.401**	**-459**	**117.079**

* De gemaakte kosten bestaan uit het saldo van de kosten en de opbrengsten, exclusief de twee apart genoemde bijdragen (ontvangen subsidies en bijdragen van derden).

Verklaring saldo overig onderhanden werk

Omschrijving	31-12-2018	Verloop				31-12-2019
		Herrubr.**	Gemaakte kosten*	Ontvangen subsidies	Bijdragen van derden	
Bedragen x € 1.000						
Arnhem Centraal	192	0	15	150	0	357
Malburgen	-7.892	0	1.249	0	0	-6.643
Zuidelijke binnenstad	-139	0	80	0	0	-59
Presikhaaf	-760	0	196	-21	-20	-605
Korenkwartier	0	-2.038	312	-100	0	-1.826
Overig	-3.892	4.199	1.297	-780	-700	124
Totaal	**-12.491**	**2.161**	**3.149**	**-751**	**-720**	**-8.652**

* De gemaakte kosten bestaan uit het saldo van de kosten en de opbrengsten, exclusief de twee apart genoemde bijdragen (ontvangen subsidies en bijdragen van derden).

** De herrubricering betreft het verplaatsen van anterieure overeenkomsten die ten onrechte onder deze balansrekening stonden naar de overlopende passiva en enkele andere projecten die ten onrecht als anterieure overeenkomsten stonden naar deze balansrekening.Daarnaast wordt het project Korenkwartier nu afzonderlijk weergegeven. Dit is een verschuiving van overige naar Korenkwartier.

Nadelige resultaten

Jaarlijks worden de resultaten van alle projecten doorgerekend. Indien deze doorrekening tot een nadelig resultaat leidt en er geen andere compenserende maatregelen in het project getroffen kunnen worden, wordt daartoe een voorziening ingesteld of de bestaande voorziening verhoogd.
Verliezen bij afsluiting van projecten, naast reeds getroffen voorzieningen, komen ten laste van het resultaat van het boekjaar.

Omschrijving	Boekwaarde	Nog te realiseren	Totaal
Kosten			
Bedragen x € 1.000.000			
Verwervingen	215	3	218
Civiele kosten	159	50	209
Overige kosten	51	7	58
Plankosten en VTU	125	21	146
Totaal kosten	***550***	***81***	***631***
Opbrengsten			
Grondopbrengsten	326	150	476
Subsidies / bijdragen	157	6	163
Voorziening Grondbedrijf	62	0	62
Totaal opbrengsten	***545***	***156***	***701***
Rente / Kosten- en opbrengstenstijging	49	-2	47
Resultaat (op eindwaarde)	**-54**	**77**	**23**
Resultaat op contante waarde per 01-01-2020			**18**

Specificatie gereed product en handelsgoederen

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Bovenleiding materiaal trolley	326	326
Totaal	**326**	**326**

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Specificatie uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Vorderingen op openbare lichamen	7.201	36.037
Rekening-courantverhouding met het Rijk	13.550	20.729
Rekening courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	0	0
Overige vorderingen	25.716	45.766
Totaal	**46.467**	**102.532**

Specificatie vorderingen op openbare lichamen

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
BTW (in 2019 onder overlopende activa)	0	29.296
Debiteuren publiekrechtelijk	7.201	6.741
Totaal	**7.201**	**36.037**

Specificatie rekening-courantverhouding met het Rijk

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Rc-verhouding Ministerie van financiën: schatkistbankieren	13.550	20.729
Totaal	**13.550**	**20.729**

Specificatie rekening-courantverhoudingen niet-financiële instellingen

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Stichting Horeca MSSA	0	0
Stichting Musis en Stadstheater Arnhem	0	0
Totaal	**0**	**0**

Specificatie overige vorderingen

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Vorderingen m.b.t. lokale heffingen	2.216	2.092
Voorziening oninbaarheid m.b.t. lokale heffingen	-155	-215
Vorderingen m.b.t. sociale zekerheid	11.515	11.466
Voorziening oninbaarheid m.b.t. sociale zekerheid	-6.397	-5.653
Vorderingen op De Connectie	688	4.433
Debiteuren privaatrechtelijk	5.748	7.402
Voorziening oninbaarheid m.b.t. debiteuren privaatrechtelijk	-697	-1.006
Vorderingen op Zorglokaal	0	13.614
Overige vorderingen	12.798	13.633
Totaal	**25.716**	**45.766**

Liquide middelen

Specificatie liquide middelen

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Banksaldi	568	1.009
Kassaldi:		
Kas Stadsbank	0	0
Kas Burgerzaken	104	70
Overige kas	4	4
Totaal	**676**	**1.083**

De vastgestelde jaarschijf 2019 van de MJPB 2019 - 2022 heeft een lastenniveau van € 727,6 miljoen (2018: € 717,0 miljoen). Op basis daarvan is een drempelwaarde bepaald voor buiten de schatkist aan te houden tegoeden van € 4,2 miljoen (2018: €4,1 miljoen) gemiddeld per kwartaal.

Gemiddeld saldo banken per kwartaal 2019

Kwartaal	Drempelbedrag 2019	Realisatie 2019	Over- / onderschrijding 2019
Bedragen x € 1.000,--			
1e kwartaal	4.205	2.006	-2.199
2e kwartaal	4.205	2.193	-2.012
3e kwartaal	4.205	1.624	-2.581
4e kwartaal	4.205	1.456	-2.749

In alle kwartalen heeft de gemeente ruim minder tegoeden aangehouden bij banken dan maximaal is toegestaan.

Overlopende activa

Specificatie overlopende activa

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen (die ten laste van volgende begrotingsjaren komen):		
Vooruitbetaalde faciliterende grondexploitatieplannen	732	901
BTW	33.340	0
Overige overlopende activa	25.373	1.488
Kruisposten	3	4
Totaal	**59.448**	**2.393**

Eigen vermogen

Specificatie eigen vermogen

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Algemene reserve	37.218	42.598
Bestemmingsreserves	130.724	109.039
Gerealiseerd resultaat boekjaar	-7.339	-860
Totaal	**160.603**	**150.777**

In de mutaties van de algemene reserve zijn alle begrote dotaties en onttrekkingen verwerkt. De afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn meegenomen in het gerealiseerd resultaat.

Verloopstaat eigen vermogen

Omschrijving	Algemene reserve	Bestemmings-reserves	Totaal
Bedragen x € 1.000			
Saldo 01-01-2018	**58.240**	**92.936**	**151.176**
Gerealiseerde toevoegingen	24.733	70.600	95.333
Gerealiseerde onttrekkingen	40.375	54.497	94.872
Saldo 31-12-2018	**42.598**	**109.039**	**151.637**
Gerealiseerd resultaat voorgaand boekjaar	-860	0	-860
Saldo 01-01-2019	**41.738**	**109.039**	**150.777**
Gerealiseerde toevoegingen	23.049	60.758	83.807
Gerealiseerde onttrekkingen	27.569	39.074	66.643
Saldo 31-12-2019	**37.218**	**130.723**	**167.941**
Gerealiseerd resultaat boekjaar	-7.339	0	-7.339
Saldo 01-01-2020	**29.879**	**130.723**	**160.602**
Mutaties 2019	**-11.859**	**21.684**	**9.825**

Bestemmingsreserves (BR)

Verloopstaat bestemmingsreserves

Voor de tekstuele toelichting op de belangrijkste financiële reservemutaties wordt verwezen naar de programmaonderdelen 'Wat heeft het gekost' in het jaarverslag.

Voor de volgende bestemmingsreserve worden onttrekkingen aangewend voor afschrijvingen:

· R2 Bereikbaarheid;
· R4 Onderwijs;
· R5 Cultureel vastgoed;
· R7 GRP-dekking kapitaallasten;
· R9 ICT;
· R9 Kapitaallasten.

Prog.	Omschrijving	31-12-2018	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2019
Bedragen x € 1.000					
R0	Onderzoek Rekenkamer	317	0	46	271
R0	Raad	12	0	0	12
R0	Fractie-ondersteuning	17	4	0	21
R1	Veilig ondernemen	0	0	0	0
R2	Buitengewoon Beter	2.919	0	721	2.198
R2	Bereikbaarheid	2.305	6.926	5.523	3.708
R2	Groot onderhoud en vervanging Openbare Ruimte	3.574	1.696	780	4.490
R3	Sociaal Economisch Fonds	498	292	181	609
R3	Evenementen	327	139	160	306
R4	Onderwijs	20.243	8.099	6.475	21.866
R5	Beeldbepalende culturele manifestaties	518	0	150	368
R5	Beeldende en Monumentale Kunst	30	34	0	64
R5	Cultureel Vastgoed	11.223	1.134	38	12.319
R5	Groenfonds	466	250	70	646
R6	Participatie	492	0	0	492
R6	Maatschappelijke opvang	179	0	0	179
R6	Wijkfondsen	243	60	28	275
R6	Bewonersbudgetten	0	0	0	0
R6	Pakketmaatregelen WMO	23	0	0	23
R6	Beschermd en Weerbaar	3.343	230	0	3.573
R6	Herstructurering OGGz	456	0	0	456
R6	Transitie Presikhaaf / Scalabor	3.661	0	1.752	1.909
R6	Burgerinitiatieven sociaal Domein	784	0	246	538
R6	Jongerenperspectieffonds	1.250	0	4	1.246
R6	Werk-Investeringsfonds	0	2.500	39	2.461
R6	Inburgering, integratie en asiel	0	1.379	0	1.379
R6	WMO, Jeugdzorg	0	3.179	0	3.179
R7	Toezicht peuterspeelzalen en gastouderopvang	235	155	0	390
R7	Huishoudelijk afval	540	0	155	385
R7	GRP-dekking kapitaallasten	0	0	0	0
R7	Klimaat en energie	1.213	1.037	637	1.613
R7	Duurzaamheidsleningen	425	0	13	412
R7	Revolverend fonds (duurzaam)	738	0	35	703
R7	Duurzaam Arnhem	10.839	0	417	10.422
R7	Omgevingslawaai	447	0	35	412
R8	Risicobeheer Arnhem Centraal	3.469	0	0	3.469
R8	Grondexploitatie	5.368	7.194	0	12.562
R8	Voorstudies	0	283	0	283

R8	Strategische posities	1.500	0	0	1.500
R8	Herstructureringsgebieden	0	0	0	0
R8	Zuidelijke Binnenstad	7.336	369	3.200	4.505
R8	Volkshuisvesting	615	43	124	535
R8	Startersleningen	1.569	31	87	1.514
R8	Stimulering woningbouw	437	0	5	432
R8	Vastgoed	3.748	4.677	5.630	2.795
R8	Bouw- en sloopleges	0			0
R9	Taakmutaties Gemeentefonds-Overloop	9.741	8.846	8.599	9.988
R9	Frictiekosten en Organisatie-ontwikkeling	102	0	0	102
R9	Bedrijfsvoering	5.663	4.483	3.666	6.481
R9	ICT	180	0	55	125
R9	Kapitaallasten	1.994	7.719	205	9.508
	Totaal Bestemmingsreserves (BR)	**109.039**	**60.760**	**39.075**	**130.724**
	Algemene reserve	42.598	23.049	28.429	37.218
	Totaal Algemene Reserve (AR)	**42.598**	**23.049**	**28.429**	**37.218**
	Totaal Reserves (AR en BR)	**151.637**	**83.809**	**67.504**	**167.942**

Doelstelling per bestemmingsreserve.

Naam	**BR Onderzoek Rekenkamer (R0)**
Doel	In het jaarbudget van de Rekenkamer is ruimte voor het uitvoeren van ongeveer twee grote onderzoeken per jaar. Echter de rekenkamer is de afgelopen jaren, mede door een actieve gemeenteraad, op ad-hoc basis verzocht aanvullende onderzoeken uit te voeren Het karakter van dit soort onderzoeken in combinatie met de gewenste korte doorlooptijd noodzaken inhuur van externen. Toevoeging van onderbestedingen op het reguliere onderzoeksbudget en eventueel positief saldo op het product Rekenkamer geven Raad en Rekenkamer iets meer ruimte om snel en adequaat onderzoeken op te pakken, zonder zich eerst over de 'Wie-betaalt- waarvan" vraag te hoeven buigen.

Naam	**BR Raad (R0)**
Doel	Ervaringen in den lande wijzen uit dat de kosten voor het uitvoeren van een raadsonderzoek / enquête een veelvoud bedragen van het budget dat de Griffie jaarlijks hiervoor te besteden heeft van € 15.000. Zodoende wordt dit budget, voor zover het niet wordt aangewend, jaarlijks toegevoegd aan de bestemmingsreserve totdat het plafond (ingesteld op € 75.000) hiervoor is bereikt. Als er zich dan in enig jaar een raadsonderzoek wordt uitgevoerd, dan kan deze reserve hiervoor aangewend worden.

Naam	**BR Fractie-ondersteuning (R0)**
Doel	Deze bestemmingsreserve wordt gebruikt ter dekking van de extra kosten fractieondersteuning in verband met afsplitsing van een fractie. De extra kosten bij afsplitsingen worden voor 50% betaald uit de bestemmingsreserve en voor 50% uit een korting op de ondersteuning van de af te splitsen fractie en de oorspronkelijke fractie. Hierbij wordt voorkomen dat bij afsplitsingen de financiële gevolgen volledig bij de fracties worden neergelegd. Door een verlaging van de vergoeding fractieondersteuning kan jaarlijks een bedrag van € 13.000,- toegevoegd worden aan de reserve. Bij deze berekening is uitgegaan van 11 fracties. In de nieuwe bestuursperiode 2018-2022 zijn er echter 12 fracties waardoor de toevoeging aan de BR lager wordt.

Naam	**BR Veilig ondernemen (R1)**
Doel	Deze bestemmingsreserve is ingesteld met het aangenomen Amendement Fonds Veilig Ondernemen (raadsbesluit 05-11-2012). Een collectief van ondernemers kan op deze reserve een beroep doen om op basis van cofinanciering de veiligheid van hun winkelstraat of winkelgebied te verbeteren.

Naam	**BR Buitengewoon Beter (R2)**
Doel	De middelen uit deze bestemmingsreserve zijn ter financiering van de incidentele component van het Buiten Gewoon Beter Programma (€ 19,4 miljoen) voor de periode 2009-2019. Tevens dient de bestemmingsreserve om tempoverschillen in de uitvoering op te kunnen vangen. Het programma bestaat uit een scala aan meerjarige projecten. Bij een jaarovergang blijven de geoormerkte middelen zo beschikbaar voor het programma Buitengewoon Beter.

Naam	**BR Bereikbaarheid (R2)**
Doel	Deze bestemmingsreserve is ingesteld ten behoeve van het verhogen van de bereikbaarheid van de binnenstad, het ontwikkelen van parkeervoorzieningen en het onderhoud van de hoofdwegen die betrekking hebben op de bereikbaarheid van het stadscentrum (Besluit MJPB 2009-2012).

Naam	**BR Groot onderhoud en vervanging openbare ruimte (R2)**
Doel	Op 28 oktober 2013 heeft de Raad besloten een egalisatiereserve in te stellen voor het flexibeler inzetten van exploitatiebudgetten voor groot onderhoud en vervanging in de openbare ruimte. Door minder gebonden te zijn aan vaste en gelabelde budgetten kan beter worden geanticipeerd op de onderhoudsbehoefte in de stad. De flexibiliteit wordt verkregen door de schotten tussen onderwerpen (Riolering, Buitengewoon Beter, Wegen, Groen, Spelen, Bomen, Verkeersregelinstallaties, Civieltechnische Kunstwerken, Openbare Verlichting, Water) en jaren weg te halen. Daarnaast is ultimo 2013 de BR Fietspaden voormalig recreatieschap Veluwe (€ 183.000) binnen deze bestemmingsreserve geïntegreerd. De gemeente Arnhem heeft namelijk van de Recreatiegemeenschap Veluwe 8,9 km fietspad overgenomen (raadsbesluit 27-9-2010). De reserve diende voor het op niveau brengen en gedurende een aantal jaren houden van de betreffende fietspaden.

Naam	**BR Evenementen (R3)**
Doel	In de begroting is een budget van € 0,6 miljoen beschikbaar gesteld voor bijdragen in evenementen. De uitgaven worden gebruikt voor evenementen waarvan een groot deel al vastligt. Het overige deel is voor bijdragen welke op ad-hoc basis beschikbaar worden gesteld. Verschillen tussen werkelijkheid en budget worden met deze reserve verrekend.

Naam	**BR Sociaal Economisch Fonds (R3)**
Doel	Deze reserve is bestemd voor uitgaven in het kader van het faciliteren van economische stimuleringsprojecten. Verschillen tussen het jaarlijkse budget en werkelijke kosten worden met de reserve verrekend.

Naam	**BR Onderwijs (R4)**
Doel	In het raadsbesluit van 30 september 2013 heeft de raad ingestemd met het doteren van de onderuitputting kapitaallasten onderwijs en overige onderwijshuisvestingsbudgetten aan de BR Onderwijs. De bestemmingsreserve zal ingezet worden ter dekking van de kapitaallasten voor de nieuwbouwprojecten basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs. Met het jaarverslag 2014 is besloten om de bestemmingsreserve kapitaallasten onderwijs te hernoemen naar de bestemmingsreserve onderwijs. Per 1 januari 2015 is de BR Investering brede scholen samengevoegd met de BR Onderwijs. Dit geeft flexibiliteit. Vrijvallende onderwijsmiddelen worden bijvoorbeeld in deze reserve geboekt. Het wordt mogelijk om gelden voor het speciaal onderwijs, die in de betreffende jaarschijf niet nodig zijn voor bovengenoemde projecten, in te zetten voor bijvoorbeeld het primair onderwijs. Onderwijsprojecten worden hierdoor de komende jaren gerealiseerd zonder dat het extra geld kost.

Naam	**BR Beeldende en Monumentale kunst (R5)**
Doel	Op 4 juli 2011 heeft de gemeenteraad het besluit genomen om maximaal € 93.000 te reserveren voor een projectaanvraag voor een cultureel bruggenbouwer voor de Arnhemse beeldende kunstsector. Ook heeft de raad besloten dit bedrag te dekken uit de bestemmingsreserve voor beeldende kunst en vormgeving. Het bedrag van € 93.000 is over meerdere jaren te besteden (2013-2016). Ook is deze reserve bedoeld voor het dekken van projecten in het kader van de meerjarige 1%-regeling. Daarnaast dient deze reserve ter financiering van de uitvoering van gemeentelijke projecten op het gebied van kunst in openbare ruimte. Dotaties aan deze reserve komen voort uit eventuele onderbesteding op het budget voor monumentale kunsten. Projecten in de openbare ruimte kennen een andere dynamiek dan de gemeentelijke begrotingscyclus. Verschillen tussen het jaarlijkse budget en werkelijke kosten worden met de reserve verrekend.

Naam	**BR Beeldbepalende culturele manifestaties (R5)**
Doel	Deze reserve dient ter financiering van beeldbepalende culturele evenementen. Dit betreft hoogwaardige mode-evenementen en Sonsbeek Internationaal conform raadsbesluit 29-09-2014. Bij het jaarverslag 2014 is ingestemd met het hernoemen van de oorspronkelijk naam BR Kunstmanifestaties in BR Beelbepalende culturele manifestaties.

Naam	**BR Groenfonds (R5)**
Doel	Deze reserve is bij raadsbesluit op 28 juni 2004 ingesteld. De reserve wordt ingezet om investeringen mogelijk te maken in gebieden, die dringend aan een impuls toe zijn, maar waarvoor geen middelen beschikbaar zijn. Tevens geldt voor particulieren met een perceel > 1500 M2 een herplantplicht voor bomen, die gekapt worden. Wanneer herplant niet mogelijk of wenselijk is, dient de waarde van de bomen gestort te worden in het Groenfonds. In het groenplan zijn een groot aantal projecten benoemd, die voor uitvoering in aanmerking komen. Wanneer er subsidies beschikbaar komen moeten er ook eigen middelen beschikbaar zijn (co-financiering).

Naam	**BR Cultureel Vastgoed (R5)**
Doel	Onder de BR Cultureel Vastgoed (voorheen BR Cultuur in Rijnboog) worden 4 projecten verstaan: een filmtheater in de Zuidelijke binnenstad: Focus Filmhuis Arnhem (1), uitbreiding van het museum aan de Utrechtseweg: Museum Arnhem (2), onderhoud schouwburg Arnhem (3) en verbouw en uitbreiding Musis Sacrum (4). Het doel van deze bestemmingsreserve is om deze gebouwen gedurende een periode van 40 jaar te beheren en exploiteren. Om dit te kunnen realiseren worden eenmalige bijdragen, opbrengsten vertreklocaties en onderbesteding kapitaallasten gedoteerd aan de reserve. De voeding van de reserve wordt ingezet ter dekking van de exploitatietekorten van de projecten die onderdeel uitmaken van Cultureel Vastgoed.

Naam	**BR Participatie (R6)**
Doel	De bestemmingreserve is gevormd om diverse risico's op te kunnen vangen die samenhangen met de uitvoering van de WWB en het bereiken van de doelstellingen. De risico's die afgedekt worden door de reserve zijn: A. In 2015 wordt nieuwe wetgeving ingevoerd, waarbij de doelgroep die door de gemeente gere-integreerd moet worden, wordt uitgebreid (Wajong en WSW). Met de invoering van de nieuwe wet zijn in de jaren 2014 en 2015 waarschijnlijk invoeringskosten gemoeid, die niet uit het Participatiebudget kunnen worden gedekt. B. De door het Rijk verstrekte budgetten voor re-integratie zijn de afgelopen jaren sterk teruggelopen. Tegelijkertijd blijft verhoogde inzet op participatie en re-integratie nodig om de doelstellingen te realiseren. Dit belang wordt versterkt door de recessie. C. niet nominatief te verantwoorden kosten met betrekking tot re-integratie: Bij besteding van het Participatiebudget is een groot knelpunt dat niet direct tot personen te herleiden kosten hieruit niet mogen worden betaald. Deze kosten komen ten laste van de reserve. D. risicobeheersing: Voor de declaratie van het Participatiebudget geldt een foutmarge van 0%. Niet te declareren kosten van re-integratie komen ten laste van de gemeente. Dekking is mogelijk binnen deze reserve. De omvang van het mogelijke risico is moeilijk in te schatten.

Naam	**BR Beschermd en Weerbaar (R6)**
Doel	De bestemmingsreserve betreft regionale middelen (regio Arnhem en Achterhoek) voor de voorbereiding en uitvoering van de wetcode huiselijk geweld en kindermishandeling in het kader van het Rijksprogramma Beschermd en Weerbaar (wettelijke taak) en voor de voorgenomen activiteiten op het gebied van voorkoming en bestrijding van geweld in de privésfeer, ook in het kader van het Rijksprogramma Beschermd en Weerbaar. In de Regiovisie Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, die in de tweede helft van 2014 door de 19 gemeenteraden is vastgesteld, is afgesproken dat Arnhem de besteding van de regiomiddelen op hoofdlijnen aan de regiogemeenten voorlegt. Tussen 2015 en 2018 wordt gefaseerd een nieuw landelijk verdeelmodel voor de Decentralisatie-Uitkering (DU) Vrouwenopvang ingevoerd. Dit houdt voor de regio Arnhem/Achterhoek een afname in van de DU. Arnhem is als centrumgemeente ontvanger van de DU. Arnhem wil de bestemmingsreserve reserveren voor het afdekken van de risico's die de taakstelling in verband met de afname van de DU met zich meebrengt.

Naam	**BR Bewonersbudgetten (R6)**
Doel	Medio 2008 heeft de Tweede Kamer bepaald dat er extra middelen moesten komen voor inwoners van krachtwijken en andere wijken in de 31 grote steden. Deze middelen hebben het doel bewoners meer zeggenschap te geven over hun eigen leefomgeving en om bewonersparticipatie een impuls te geven. De middelen zijn noodzakelijk om uitvoering te geven aan dit beleid.

Naam	**BR Herstructurering OGGz (R6)**
Doel	Deze bestemmingsreserve is ingesteld per 310-12-2010 en dient ter dekking voor de in het Masterplan Herstructurering MO/OGGZ/VZ nader te specificeren acties en maatregelen voor de realisatie van een structurele bezuiniging op dit beleidsveld vanaf 2012. Deze bestemmingsreserve wordt aangehouden vanwege de opdracht van de Raad dat geen gezinnen (met kinderen) op straat komen staan ook al hebben ze op basis van de bestaande afspraken geen toegang tot de reguliere maatschappelijke opvang en ontbreekt het perspectief op reguliere huisvesting in het kader van de woningwet. Om in incidentele gevallen te kunnen voorzien in maatwerkoplossingen of investering in tijdelijke voorzieningen is de instandhouding en inzet van deze bestemmingsreserve noodzakelijk.

Naam	**BR Maatschappelijke opvang (R6)**
Doel	Deze reserve wordt vanaf 2012, in het kader van de herstructurering van de MO-OGGZ-VZ ingezet. Een belangrijk deel van de risico's en de knelpunten die zich in eerdere jaren hebben voorgedaan bij de uitvoering van het masterplan Minder Opvang Beter Leven, zijn afgedekt door een beroep te doen op de BR Herstructering Oggz, BR Beschermd en weerbaar en BR pakketmaatregelen Wmo. Een aantal van de risico's en knelpunten kunnen zich ook in 2017 en volgende jaren nog manifesteren, o.a. in de doorstroomvoorziening, crisisopvang of gezinsopvang. Reserve is bedoeld voor ondervangen van risico's voortvloeiende uit de herstucturering MO-OGGz-VZ welke zijn vertaald in het masterplan Minder opvang, Beter leven. De risico's zijn voor het grootste deel werkelijkheid geworden en ook extern verplicht.

Naam	**BR Pakketmaatregelen WMO (R6)**
Doel	Tot nu toe ontbreken (op lokaal niveau) de middelen om de verdere invoeringsopgaven (transitie / transformatie) van de jeugdzorg en de wmo te begeleiden. Het betreft hier dan de dekking van de extra kosten zoals projecten, extern advies, pilots en dergelijke. In lijn met eerdere besluitvorming door de Raad wordt voorgesteld het (restant)saldo van deze reserve hiervoor aan te wenden en beschikbaar te stellen.

Naam	**BR Burgerinitiatieven Sociaal Domein (R6)**
Doel	De Raad heeft conform de uitwerking van het coalitieakkoord (afspraak Z2) op 3 november 2014 ingestemd met de vorming van een Sociaal Noodfonds. Met het raadsbesluit van 15 december 2014 heeft de raad ingestemd met de nadere uitwerking van de afspraken inzake de toegang tot het Noodfonds. Het Noodfonds is opgesplitst in twee aparte reserves: één voor de realisatie van het zorgniveau (BR Noodfonds) en één voor de burgerinitiatieven (BR Burgerinitiatieven sociaal domein). De BR Burgerinitiatieven sociaal domein is bedoeld voor het stimuleren en organiseren van activiteiten door inwoners/en of organisaties die zich richten op het versterken van de zelfredzaamheid van de inwoners van Arnhem.

Naam	**BR Werk-Investeringsfonds (R6)**
Doel	Het werkinvesteringsfonds (2,5 miljoen) is incidenteel beschikbaar, als flexibele inzet naast het participatiebudget (dat niet toereikend is voor de investeringen waarvoor we staan). Het werkinvesteringsfonds is om te investeren in activiteiten en projecten die de uitstroom naar werk vergroten. Innoveren en met partijen mee investeren op basis van effect. Bewijslast leveren voor effectiviteit (uitstroom) en aantonen welke investeringen verder zinvol en nodig zijn. Een separaat voorstel voor het WIF volgt.

Naam	**BR WMO en Jeugdzorg (R6)**
Doel	De zorgmaatregelen zoals voorgesteld in de Perspectiefnota 20-23 kennen een inherent risico eventuele nadelen op de voorgestelde zorgmaatregelen kunnen verrekend worden met deze reserve.

Naam	**BR Transitie Presikhaaf / Scalabor (Noodfonds) (R6)**
Doel	De Raad heeft conform de uitwerking van het coalitieakkoord op 3 november 2014 ingestemd met de vorming van een Sociaal Noodfonds. Met het raadsbesluit van 15 december 2014 heeft de Raad ingestemd met de nadere uitwerking van de afspraken inzake te toegang tot het Noodfonds. De Noodfonds is opgesplitst in twee aparte reserves: één voor de realisatie van het zorgniveau (BR Noodfonds) en één voor de burgerinitiatieven (BR Burgerinitiatieven sociaal domein). De BR Noodfonds is bedoeld voor het handhaven van het zorgniveau met betrekking tot Jeugd en Wmo. Het primaire doel is daarmee het borgen van de zorg(continuïteit) van klanttrajecten. Het is niet bedoeld voor correcties op tarieven of om problemen met betrekking tot de bedrijfsvoering van organisaties op te lossen.

Naam	**BR Jongerenperspectieffonds (R6)**
Doel	Uit deze reserve wordt voor jongvolwassenen met schulden de oninbaarheid en een deel van de uitvoeringskosten van externe partijen betaald.

Naam	**BR Inburgering, integratie en asiel (R6)**
Doel	Vooruitlopend op de nieuwe wet Inburgering die in 2021 wordt voorzien, dient de reserve om het restant c.q. het niet-bestede deel van diverse nieuwe en bestaande geldmiddelen en budgetten die samenhangen met de opvang en integratie van asielzoekers en statushouders, te verzamelen en daarmee beschikbaar te hebben en te houden ten behoeve de integratie en inburgering van de huidige doelgroep. De reserve blijft in ieder geval bestaan c.q. beschikbaar tot één jaar na de invoering van de nieuwe wet Inburgering.

Naam	**BR Wijkfondsen (R6)**
Doel	In uitzondering op reguliere begrotingsuitgangspunten is budgetoverheveling voor de wijkbudgetten naar een volgend jaar toegestaan. Jaarlijks wordt het surplus of tekort op de wijkbudgetten toegevoegd, respectievelijk onttrokken aan de reserve.

Naam	**BR Huishoudelijk afval (R7)**
Doel	Deze reserve is ingesteld om niet begrote prijsontwikkelingen op te kunnen vangen en de kosten van specifieke projecten op het gebied van afvalstoffen af te dekken. Op dit moment loopt het project "omgekeerde afvalinzameling". De eerste jaren veroorzaakt dit project een exploitatietekort van € 700.000. Dit tekort wordt conform raadsbesluit (Rb 30-05-2012) gedekt uit de BR Huishoudelijk afval.

Naam	**BR Toezicht peuterspeelzalen en gastouderopvang (R7)**
Doel	Deze reserve is nodig om komende jaren de kwaliteit van toezicht en handhaving in de kinderopvang te kunnen continueren en waar nodig ook op een andere wijze te gaan organiseren.

Naam	**BR GRP-Dekking kapitaallasten (R7)**
Doel	Deze bestemmingsreserve dient ter financiering van de toekomstige kapitaallasten van de rioleringsprogramma's. De GRP projecten worden geactiveerd en afgeschreven. Om de hieruit volgende kapitaallasten, gedurende 40 jaar te dekken valt er jaarlijks een gedeelte van de reserve vrij. In 2012 is incidenteel € 13,9 mln. aan de BR onttrokken. Vanuit de bestedingsruimte in de begroting wordt door dotaties tot en met 2015 de BR weer op peil gebracht.

Naam	**BR Omgevingslawaai (R7)**
Doel	De gemeente Arnhem heeft deze middelen van het ministerie van Infrastructuur & Milieu (I&M) ontvangen en ze worden ingezet voor maatregelen om het omgevingslawaai terug te dringen, zoals door stil asfalt, investeringen in schermen en andere bronmaatregelen.

Naam	**BR Duurzaamheidsleningen (R7)**
Doel	De duurzaamheidslening is bedoeld voor maatregelen op het gebied van energiebesparing en duurzame opwekking bij particuliere woningen. Uit de bestemmingsreserve worden de jaarlijkse beheerskosten en rentelasten van de duurzaamheidsleningen gedekt.

Naam	**BR Klimaat en Energie (R7)**
Doel	De bestemmingsreserve dient ter dekking van het bereiken van de doelen van New energy made in Arnhem 2015-2020 en het dekken van fluctuaties in het uitgavenpatroon die voortvloeien uit de veranderopgave Klimaat en Energie.

Naam	**BR Revolverend fonds (Duurzaam) (R7)**
Doel	Uit deze Revolverend Fonds reserve worden duurzaamheidsleningen verstrekt volgens de al geldende 'Nadere regels duurzaamheidsleningen Arnhem 2016'. De leningen worden ten laste gebracht van de reserve en de aflossingen vloeien weer terug.

Naam	**BR Duurzaam Arnhem (R7)**
Doel	Het ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal, aardgasvrij en klimaatadaptief Arnhem. Met deze BR worden onder meer de doelstellingen van NEMiA ondersteund.

Naam	**BR Bouw- en sloopleges (R8)**
Doel	Egalisatie van exploitatiesaldi Wabo-leges. De opbrengsten zijn afhankelijk van het investeringsklimaat en kunnen sterk fluctueren. Deze bestemmingsreserve is nihil, maar besloten is om niet op te heffen om toekomstige schommelingen op te vangen.

Naam	**BR Risico en beheer Arnhem Centraal (R8)**
Doel	Deze bestemmingsreserve dient voor de beheerkosten van de transferhal, de kosten van het 2e deel van het ondergrondsafvaltransportsysteem, dekking risico's met financiële tegenvallers en andere onverwachte ontwikkelingen binnen het project Arnhem Centraal.

Naam	**BR Stimulering woningbouw (R8)**
Doel	De kredietcrisis heeft geleid tot een forse economische recessie, met grote gevolgen voor de vastgoedmarkt. Om de bouw-productie door te laten gaan op het gewenste niveau stimuleringsmaatregelen voorzien. Voor de dekking daarvan is deze reserve gevormd. De bedragen zijn vooral bedoeld voor projecten met prioriteit voor de gemeente alsmede die van groot belang zijn voor de stedelijke ontwikkeling en grootschalige herstructurering.

Naam	**BR Strategische Posities (R8)**
Doel	Deze reserve dient ter financiering van de verwachte kosten voor het beheren en onderhouden van een eigendomssituatie in een gebied (vooruitlopend op beslissingen om te gaan ontwikkelen) op te vangen. In de begroting is hiervoor een bedrag geraamd. Afwijkingen t.o.v. dat budget worden verrekend met deze reserve.

Naam	**BR Grondexploitatie (R8)**
Doel	De reserve grondexploitatie is de beschikbare weerstandscapaciteit van het grondbedrijf. Deze bestemmingsreserve is conform raadsbesluit 30 juni 2014 niet opgeheven, maar zal blijven bestaan om toekomstige schommelingen in de grondexploitatie op te vangen (voor zover er weer sprake is van een positief saldo).

Naam	**BR Voorstudies (R8)**
Doel	Deze reserve dient ter financiering van schommelingen bij uitgaven tijdens de initiatieffase van de projecten. De niet bestede budgetten van voorstudies worden ten gunste van deze reserve gebracht. Indien er in een jaar hogere kosten voor voorstudies worden gemaakt dan het jaarbudget, komt dit ten laste van deze reserve.

Naam	**BR Herstructureringsgebieden (R8)**
Doel	Deze reserve dient ter financiering van de bijdrage aan de verhoging van de volkshuisvestelijke kwaliteit in het herstructureringsgebied Malburgen. Deze reserve is gevoed uit de meeropbrengst van het in 1999 afgesloten volkshuisvestingsconvenant.

Naam	**BR Zuidelijke Binnenstad (R8)**
Doel	Deze reserve dient ter dekking van de boekwaarde van het projecten in de zuidelijke binnenstad vanaf 2017 totdat de projecten gereed zijn.

Naam	**BR Startersleningen (R8)**
Doel	De starterslening is bedoeld voor starters op de woningmarkt. Uit de reserve worden jaarlijkse beheerskosten en rentelasten van de startersleningen gedekt.

Naam	**BR Volkshuisvesting (R8)**
Doel	Deze reserve is het uitvoeringsinstrument van de Nota Wonen. Overeenkomstig besluit van de raad d.d. 30 juni 2014, wordt deze reserve deels ingezet om een redelijke compensatie te bieden voor de gedupeerden van de WOS-fraude. De reserve wordt jaarlijks gevoed met het renteresultaat dat wordt behaald op de uit te zetten Startersleningen.

Naam	**BR Vastgoed (R8)**
Doel	Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van onvoorziene uitgaven bij onderhoud vastgoed. Bijvoorbeeld bij calamiteiten. Voeding van de bestemmingsreserve kan de komende jaren door toevoeging uit verkoopopbrengsten en eventuele positieve resultaten op het onderhoudsbudget als gevolg van gunstige aanbestedingen. Daarnaast dient de bestemmingsreserve voor egalisatie van de (meerjarige) onderhoudsplannen van het vastgoed in eigendom van de gemeente en opvangen van calamiteiten. Het maximum van €900.000 is uitsluitend van toepassing op de middelen die zijn bestemd voor het opvangen van onvoorziene tekorten. Het deel van de reserve dat is bestemd voor egalisatie van kosten voor noodzakelijk onderhoud is dan niet aan een maximum gebonden.

Naam	**BR Frictiekosten en Organisatie-ontwikkeling (R9)**
Doel	Deze bestemmingsreserve dient ter egalisatie van de frictiekosten als gevolg van de reorganisatie in 2012.

Naam	**BR Taakmutaties gemeentefonds-overloop (R9)**
Doel	Conform de spelregels gemeentefonds wordt bij elke toevoeging van nieuwe middelen (taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen) aan de raad voorgelegd of deze middelen ingezet mogen worden voor een onderliggend beleidsdoel of dat de middelen deel uitmaken van de algemene middelen in het gemeentefonds. In deze bestemmingsreserve worden nieuwe toegevoegde middelen aan het Gemeentefonds gereserveerd die gedurende het jaar niet aan de raad voorgelegd kunnen worden. Vooral van de nieuwe toevoegingen die bekend gemaakt zijn in de septembercirculaire en in de november/decembercirculaire is het niet altijd mogelijk om voor het einde van het jaar een raadsvoorstel met begrotingswijziging aan de raad voor te leggen. In het daarop volgende jaar doen de betreffende beleidsvelden een beroep op deze middelen via een raadsvoorstel en een begrotingswijziging, waarbij voorgesteld wordt de middelen aan de bestemmingsreserve Taakmutaties gemeentefonds te onttrekken. Middelen die na een jaar nog niet via een raadsvoorstel geclaimd zijn voor uitvoering van een bepaald beleid, vallen vrij ten gunste van de Algemene Reserve. (Raadsbesluit 8 februari 2010). In 2010 is het doel van deze bestemmingsreserve uitgebreid ten behoeve van niet bestede budgetten die gereserveerd moeten blijven om bestaand beleid uit te voeren in volgende jaren (raadsbesluit 13 december 2010).

Naam	**BR Bedrijfsvoering (R9)**
Doel	In de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering kunnen voor- en nadelen op de totale bedrijfsvoering worden verwerkt. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan resultaten op de formatie en bezetting, de inhuur en frictiekosten voor afbouw formatie.

Naam	**BR ICT (R9)**
Doel	Deze Br dient om de ICT-omgeving up-to-date en stabiel te houden. Er worden twee centrale ambities onderkend: 1. Betrouwbare IT (basis op orde) Snel, Safe & Simpel IT voorziening. Door werken onder Architectuur wordt gewerkt aan een belangrijke voorwaarde voor vereenvoudiging en vergroting van de flexibiliteit van de IT, een volwassen IT-organisatie en veilige informatievoorziening door voortvarende maatregelen te nemen. Om deze ambitie te realiseren is gebleken dat een investeringsimpuls nodig is op de deels verouderde hardware. Een deel van de reserve zal dan gebruikt worden om toekomstige kapitaallasten van deze investering te dekken. (afloop 2019). 2. Klant centraal (inwoner, ondernemer en medewerker) Versterking samenwerking, ruimte op innovatie en oriëntatie op klant. Er is een strategie ontwikkeld langs deze ambitie met een focus op een beperkt aantal projecten. Deze worden verdeeld in 4 prioriteitsgroepen. Voor ieder project wordt een business gemaakt. De belangrijkste projecten zijn: • Zaakgericht werken, • Ondersteuning van samenwerking, • Informatieveiligheid, • Informatievoorziening van regionale samenwerking (regionale belastingsamenwerking, ICT-diensten, digitale dienstverlening aan inwoners/ ondernemers).

Naam	**BR Kapitaallasten (R9)**
Doel	Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van diverse kapitaallasten. Het bedrag van de dotatie is gelijk aan het bedrag van de investering. Het bedrag van de onttrekkingen is gelijk aan het bedrag van de afschrijvingen. Om ook de rentelasten te kunnen dekken wordt de reserve aangemerkt als een rentedragende reserve.

Voorzieningen

Verloopstaat voorzieningen

Omschrijving	**31-12-2018**	**Verloop**			**31-12-2019**
		Toevoegingen	**Onttrekkingen**	**Vrijval**	
Bedragen x € 1.000					
Verplichtingen, verliezen en risico's	10.342	2.432	-954	-1.591	10.229
Totaal	**10.342**	**2.432**	**-954**	**-1.591**	**10.229**

Verloopstaat voorzieningen voor verliezen, verplichtingen en risico's

Omschrijving	31-12-2018	Verloop			31-12-2019
		Toevoegingen	Onttrekkingen	Vrijval	
Bedragen x € 1.000					
Pensioen wethouders	5.418	2.112	-190	0	7.340
Personele risico's	3.337	297	-750	-988	1.896
Kunstbedrijf	1.214	0	0	-603	611
Spaarverlof	373	23	-14	0	382
Totaal	**10.342**	**2.432**	**-954**	**-1.591**	**10.229**

Voorziening pensioen wethouders
De gemeente is verantwoordelijk voor de uitbetaling van ouderdoms- en nabestaandenpensioen voor zittende en ex-wethouders op grond van de wet Appa. Deze voorziening dient voor de toekomstige verplichtingen.

Voorziening personele risico's
Deze voorzieningen zijn gevormd ten behoeve van getroffen afvloeiingsregelingen met personeelsleden en reorganisaties.

Voorziening Kunstbedrijf
Deze voorziening is gevormd ten behoeve van uitvoering van het reorganisatieplan Stichting Kunstbedrijf Arnhem die van toepassing is op de door de gemeente bij de stichting gedetacheerde werknemers.

Voorziening spaarverlof
Dit betreft een voorziening ter dekking van de kosten die samenhangen met de mogelijkheid voor werknemers om verlof te sparen voor nader omschreven doelen. Zodra het opgespaarde verlof wordt opgenomen ontstaat een capaciteitstekort dat opgevangen wordt door de hiertoe gevormde voorziening.

Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

Specificatie schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Obligo's aan het Rijk	**721**	**856**
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	598.534	615.652
Buitenlandse instellingen	65.000	80.000
Onderhandse leningen	**663.534**	**695.652**
Waarborgsommen	**144**	**212**
Vooruitontvangen afkoopsommen erfpacht	**2.987**	**3.075**
Totaal	**667.385**	**699.796**

Specificatie onderhandse leningen binnenlandse banken en overige financiële instellingen

Omschrijving	31-12-2018	Verloop		31-12-2019
		Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000				
BNG	405.930	30.000	-46.994	388.936
Nederlandse Waterschapsbank	46.663		-28	46.635
Provincie Noord-Brabant	120.000			120.000
Triodos Bank	30.000			30.000
Provincie Limburg	10.000			10.000
Overig	3.059		-96	2.963
Totaal	**615.652**	**30.000**	**-47.118**	**598.534**

Specificatie onderhandse leningen buitenlandse banken en overige financiële instellingen

Omschrijving	31-12-2018	Verloop		31-12-2019
		Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000				
Deutsche Bank	80.000		-15.000	65.000
Totaal	**80.000**	**0**	**-15.000**	**65.000**

De totale rentelast voor het jaar 2019 met betrekking tot de langlopende leningen bedraagt € 13,2 miljoen (2018: € 14,4 miljoen).

Schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Specificatie schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	0	0
Kasgeldleningen aangegaan bij derden	31.000	0
Rekening courant niet-financiële instellingen	257	257
Schulden aan publiekrechtelijke lichamen	8.287	9.376
Schulden aan derden	1.007	440
Overige schulden	**9.294**	**9.816**
Totaal	**40.551**	**10.073**

Specificatie banksaldi (schuld)

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Rekening-courant Voorzieningsfonds	257	257
Rekening-courant Milieu Samenwerking MRA	0	0
Totaal	**257**	**257**

Specificatie overige schulden aan publiekrechterlijke lichamen

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Sociale lasten salarissen en uitkeringen	1.579	1.600
Loonheffing uitkeringen	1.668	1.737
Loonheffing salarissen	5.012	4.554
BTW	0	1.370
Publiekrechtelijke crediteuren	28	115
VPB	0	0
Totaal	**8.287**	**9.376**

Specificatie overige schulden aan derden

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Privaatrechtelijke crediteuren	772	175
Diversen	235	265
Totaal	**1.007**	**440**

Overlopende passiva

Specificatie overlopende passiva

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Overige vooruitontvangen bedragen	13.640	5.252
Verplichtingen	38.774	41.601
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen:		
Het Rijk	533	819
Overige Nederlandse overheidslichamen	167	167
Totaal	**53.114**	**47.839**

Specificatie vooruitontvangen bedragen (die ten bate van volgende begrotingsjaren komen)

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Vooruitontvangen faciliterende grondexploitatieplannen	4.498	2.260
Vooruitontvangen onderhanden materiële vaste activa	983	1.123
Overige vooruitontvangen bedragen	8.159	1.869
Totaal	**13.640**	**5.252**

De vooruitontvangen onderhanden materiële vaste activa bestaan voor het grootste deel uit nog te besteden middelen aan de verkeersinfrastructuur (€ 0,8 miljoen).

Specificatie verplichtingen (die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume)

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Nog te betalen zorgkosten	18.387	15.724
Rente leningen	8.092	9.137
Nog te betalen aan De Connectie	734	3.014
Nog te betalen subsidies	0	1.607
Nog te betalen aan Scalabor B.V.	139	169
Diversen	11.422	11.950
Totaal	**38.774**	**41.601**

Verloopoverzicht specifiek ontvangen voorschotten Rijk en Provincie (voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van: Europese overheidslichamen, Het Rijk & Overige Nederlandse overheidslichamen)

Omschrijving	31-12-2018	Verloop		31-12-2019
		Ontvangen subsidies	Uitgaven	
Bedragen x € 1.000				
Regionaal meldpunt en coördinatie	505	0	-270	235
Onderwijsachterstandenbeleid	83	84	0	167
OHV Asielzoekers	17	0	0	17
Electronisch Kinddossier	13	0	0	13
Volwasseneneducatie	201	21	-121	101
Opzetten regiotafels	0	0	0	0
Van het Rijk ontvangen voorschotbedragen	**819**	**105**	**-391**	**533**
Transitie jeugdzorg	167	0	0	167
GSO-gelden	0	0	0	0
E-facts	0	0	0	0
Van overige Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen	**167**	**0**	**0**	**167**
Totaal	**986**	**105**	**-391**	**700**

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Specificatie totaal niet in de balans opgenomen verplichtingen

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000		
Toekomstige verplichtingen		
Verplichtingen personeel	3.834	3.723
Verplichtingen huurovereenkomsten	22.729	11.373
Verplichtingen lopende inkoopovereenkomsten en aanbestedingen	59.800	17.315
Totaal toekomstige verplichtingen	**86.363**	**32.411**

Specificatie verplichtingen personeel

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
Uren x 1.000, Bedragen x € 1.000				
	uren	*€*	*uren*	*€*
Verloftegoeden personeel	85	3.814	85	3.690
Wachtgeldverplichting per maand voormalige wethouders		21		33

Specificatie waarde resterende contractbedragen huurovereenkomsten

Gehuurd item	Gehuurd van	Startdatum contract	Einddatum contract	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000					
Eusebiusbuitensingel 53 (incl parkeerplaatsen)	EusebiusBS (Arnhem)	1-1-2008	30-6-2020	1.238	3.996
Eusebiusbuitensingel 53 (incl parkeerplaatsen)	EusebiusBS (Arnhem)	1-7-2020	30-6-2025	8.665	
Eusebiusbuitensingel 49-51 (incl parkeerplaatsen)	60E Sachwert Rendite Fonds	1-7-2005	30-6-2020	1.229	3.602
Eusebiusbuitensingel 49-51 (incl parkeerplaatsen)	60E Sachwert Rendite Fonds	1-7-2020	30-6-2025	8.558	
Boulevard Heuvelink 2, Eusebiusveste	HSA BV	1-4-2011	31-3-2021	1.428	2.519
Johnny van Doornplein 8/Velperbinnensingel	IEF Berlage Arnhem BV	15-4-2016	14-4-2026	751	883
Bovenbeekstraat 21	Vereniging Hendrick de Keyser	1-4-1995	31-3-2025	146	171
Rijnkade 150	Louk Heimans Beheer BV	1-4-2015	31-3-2024	359	19
Batavierenweg 25	BV Exploitatiemaatschappij Gelredome	8-3-2007	onbepaald	25	50
Hazenkamp 66	Brassa B.V.	1-2-2015	31-7-2021	84	134
Kronenburggalerij 3	Wereldhave NV	1-4-2008	31-3-2023	129	0
Koningsweg 13C	Rijksgebouwendienst	1-1-2014	31-12-2020	30	0
Zeelandsingel 40		1-1-2017	31-12-2020	8	0
Schuttersbergweg 27	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	1-3-2016	onbepaald	6	0
Gelderse Rooslaan 5-1	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	24-9-2012	onbepaald	5	0
Gelderse Rooslaan 33-3	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	15-10-2012	onbepaald	5	0
Riethorsterstraat 44	VHV	13-11-2008	onbepaald	7	0
Van Kinsbergenstraat 32	Portaal	21-1-2009	onbepaald	10	0
Karel Doormanstraat 100	Vivare	4-11-2011	onbepaald	5	0
Wijde Slag 6	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	27-2-2018	onbepaald	7	0
Marasingel 19	Stichting Siza	6-2-2019	5-2-2022	12	0
Keizershof 9	Hoen Vastgoedbeheer	26-3-2019	31-3-2021	5	0
Keizershof 17	W.K. Boekschoten	1-9-2019	31-8-2020	8	0
Leemansweg 27C	Fabevo	1-10-2019	30-9-2020	9	0
Totaal				**22.729**	**11.373**

Specificatie verplichtingen lopende inkoopovereenkomsten en aanbestedingen

Naam	Contract	Startdatum	Einddatum	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000					
SUEZ Recycling and Recovery Netherlands	Afvalinzameling en -verwerking	diverse	diverse	6.000	9.500
P1 Holding B.V.	Parkeergarages en straatparkeren	jan. 2017	dec. 2022	8.600	5.315
Bestek Straatverlichting	Verlichtingswerken en verlichtingsonderhoud	2018	2019	0	2.500
Van der Horst aannemers	Valkenhuizen	43678	44196	7.700	0
Rots Bouw BV	Museum Arnhem	43770	44561	16.500	0
Attero BV	afvalverwerking	43831	45657	21.000	0
Totaal				**59.800**	**17.315**

Garantiestellingen

Garantiestellingen		
Bedragen x € 1.000		
Garanties uit geldleningen	977.179	1.098.240
Garanties uit borgstellingen	14.653	14.223
Totaal garantiestellingen	**991.832**	**1.112.463**

Specificatie garanties uit geldleningen

Instelling	Garantie afgegeven voor	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000			
St. Waarborgfonds Sociale Woningbouw	Geldleningen coörporaties	968.151	1.085.794
322 begunstigden (2016: 394)	Hypothecaire leningen	8.876	10.643
2 begunstigden (2016: 2)	Hypotheekrecht Schuytgraaf	0	1.500
St. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	Geldleningen organisaties en personen	123	151
44 begunstigden (2016: 60)	Woningverbeteringen Malburgen en Presikhaaf	29	152
Totaal		**977.179**	**1.098.240**

Specificatie garanties uit borgstellingen

Instelling	Datum collegesbesluit	Oorspronkelijk bedrag	% Borgstelling	31-12-2019	31-12-2018
Bedragen x € 1.000					
Sportcentrum Papendal	20-9-2016	15.000	100	13.500	14.000
VV Eldenia	17-12-2013	200	50	60	67
Stichting Zwembad Klarenbeek	23-3-2010	180	50	58	61
St.Sportparken de Hoogkamp	8-11-2011	195	50	40	45
RKVV VDZ	10-7-2012	190	50	30	40
ABC Taxus	23-5-2006	68	50	2	10
Scalabor	31-10-2017	4.000	100	750	0
Spijkers en Spijkers B.V.	12-5-2015	75	100	68	0
Zeven B.V.	12-5-2015	75	100	75	0
Koningswerkplaats/ Omlab	12-5-2015	70	100	70	0
Totaal				**14.653**	**14.223**

Gebeurtenissen na balansdatum

Inleiding

De gevolgen van de corona crisis zijn ook in de gemeente Arnhem buitengewoon ingrijpend. De maatschappelijke impact is zeer groot.
In dit onderdeel van de jaarrekening wordt stil gestaan bij de relatie met de jaarrekening over 2019. Deze crisis is ontstaan na de balansdatum van 31 december 2019, maar voor de volledige afronding van het proces van de jaarrekening inclusief accountantsverklaring, behandeling van de jaarrekening in het College van B&W, auditcommissie en gemeenteraad. Dit is aanleiding om op deze gebeurtenis en de mogelijke gevolgen voor de balans en financiële positie, voor zover dat mogelijk is, in te gaan.

Binnen de gemeente Arnhem wordt tijdens deze crisis langs een aantal lijnen gewerkt. Van belang daarbij zijn:

- De sturing op de risico's en vitale activiteiten/kritische processen vindt plaats door een kernteam op basis van een continuïteitsplan Covid 19-gemeente Arnhem. Kritische processen zijn daarbij o.a. de gevolgen voor de gemeentelijke organisatie zelf bij uitval van personeel, rampen- en incidentenbestrijding, verstrekken van basis inkomensvoorzieningen, verstrekken van informatie aan burgers, ICT en openbare ruimte (gemalen, riolering, afval). Deze kerngroep monitort dagelijks de stand van zaken en neemt zo nodig aanvullende maatregelen;
- De gemeente Arnhem maakt onderdeel uit van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. De VGMM, waarvan de burgemeester van Arnhem voorzitter van het bestuur is, heeft een belangrijke rol bij de sturing van maatregelen op het gebied van volksgezondheid;
- Het actieteam Financiën Corona, zoals ingesteld op initiatief van de concerncontroller. Dit team heeft een tweeledig doel:
    - Het is de centrale plek voor alle Corona zaken die directe of indirecte link met- of impact op - de financiën van de gemeente Arnhem hebben;
    - Anticiperen op ontwikkelingen en daarbij in gang zetten van acties om hierop in te spelen.

Het actieteam overlegt dagelijks, inventariseert onderwerpen en treft maatregelen. Via het college van B&W zal ook de gemeenteraad over de stand van zaken worden geïnformeerd. Onderstaand wordt hier nader op ingegaan.

Gevolgen Corona crisis voor Arnhem

Op het moment dat deze paragraaf wordt geschreven (26 maart 2020) zijn door het actieteam Financiën Corona de volgende onderwerpen aangepakt:

- Als uitvloeisel van het pakket tijdelijke maatregelen van het Rijk, zoals opgenomen in de brief van het Kabinet van 17 maart 2020, verstrekken gemeenten uitkeringen aan ondernemers/zzp'ers die hun omzet (grotendeels) hebben zien wegvallen, tot het sociaal bestaansminimum dan wel verstrekken eenmalige

uitkeringen. Zeker gesteld is dat de gemeente Arnhem over voldoende liquide middelen beschikt om deze uitkeringen op korte termijn te kunnen verstrekken;
- Door deze crisis ontstaan tijdelijke uitgaven - en op een later moment inkomensstromen. De gemeente Arnhem heeft hiervoor een apart onderdeel van de administratie ingericht om deze te boeken, monitoren en aansluitend te kunnen verantwoorden. Daarbij is nu al oog voor een rechtmatige besteding van deze middelen;
- De reguliere planning- en control- processen worden niet stilgelegd. Er wordt verder gewerkt aan de Perspectiefnota 2020 die al goeddeels voor de crisis was voorbereid. Door het proces hiervoor niet stil te leggen kan vanuit overzicht en inzicht worden verder gewerkt;
- De impact op het financieel beeld van de corona crisis wordt verder in kaart gebracht. Een eerste beeld daarvan voor 2020 is naar verwachting begin april beschikbaar. Ook al spreekt het voor zich dat hierbij sprake is van buitengewoon grote onzekerheden over de verdere impact en duur van deze crisis. Door op hoofdlijnen de begroting van de gemeente door te lichten kan wel een eerste beeld ontstaan waar het om gaat. Naar verwachting zullen zich de volgende effecten voordoen:
    - Toegenomen uitgaven voor inkomensondersteuning en volksgezondheid (zie hierboven);
    - Onzekerheden op het gebied van uitgaven voor onderwijs;
    - Wegvallende inkomsten (bijv. parkeergelden, havengelden);
    - Onder uitputting op investeringen;
    - Voorgenomen maatregelen voor nieuw beleid en bezuinigingen worden vertraagd;
    - Stagnatie van mogelijke uitgifte van gronden van het grondbedrijf als de crisis langer dan enkele weken aanhoudt.

In het beeld dat begin april beschikbaar zal zijn, zal een naar verwachting 'completer beeld op hoofdlijnen' beschikbaar zijn;
- Gekoppeld aan het financiële beeld wordt nagegaan welke specifieke nieuwe risico's zich door de corona crisis voordoen;
- Deze crisis kan ook gevolgen hebben voor contractpartijen in de zorg, verbonden partijen en organisatie die de gemeente van subsidie voorziet. Bij deze externe partijen kan sprake zijn van liquiditeitsproblemen en ook dit gevolgen hebben voor de waardering van vorderingen en deelnames van de gemeente. Deze gevolgen zullen in beeld gebracht worden. Organisaties die daarbij bezien zullen worden zijn onder andere het Rozet en Musis Sacrum / Schouwburg.

Maar de komende maanden moet naast de maatschappelijke onzekerheden rekening gehouden worden met andere onzekerheden in relatie tot de financiën en het financieel beheer van gemeenten:
- Over de afspraken en contracten over zorg geeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten in haar ledenbrief van 18 maart 2020 aan dat er zowel bij aanbieders als bij gemeenten enige onduidelijkheid is ontstaan. Hierin roept de VNG haar leden op om aanbieders 'met wie ze een contract hebben, te blijven betalen: ook als er een andere of beperkte prestatie kan worden geleverd. Op die manier zorgen we ervoor dat het zorglandschap intact blijft.' Deze gedragslijn zal in 2020 tot een rechtmatigheidsprobleem kunnen leiden;
- Daarnaast heeft het ook het Rijk een uitgebreid pakket van maatregelen getroffen die gemeenten deels uitvoeren. De VNG overlegt namens de gemeenten met het Rijk over de vergoeding van door gemeenten te maken kosten.

In de toelichting op de jaarrekening 2019 is in de paragraaf Risicomanagement een verwijzing naar de crisis opgenomen ook al is deze crisis ontstaan nadat het gemeentelijk risicoprofiel en daarvoor beschikbare weerstandscapaciteit al nagenoeg waren afgerond. Zowel het risicoprofiel als de beschikbare weerstandscapaciteit zullen in 2020 door de crisis kunnen wijzigen. In 2020 zal het bestaande risicoprofiel opnieuw worden bezien.
De gemeente Arnhem beschikt wel over enige buffers om de negatieve effecten van deze crisis op te kunnen vangen:
- Het weerstandsvermogen voor de gemeentebrede risico's;
- Het weerstandsvermogen van het grondbedrijf waarvan de onderbouwing van het risicoprofiel en daaraan te koppelen weerstandsvermogen in aansluiting op de BBV notitie Grondexploitaties aanmerkelijk robuuster is;
- De bestemmingsreserve Solvabiliteit (tot en met de jaarrekening onderdeel van de BR kapitaallasten) die bedoeld is voor de verbetering van de solvabiliteit, maar waar verder geen specifieke bestemming voor is. Het is mogelijk via deze BR risico's op te vangen;

- Bestemmingsreserves die na besluitvorming door de raad niet voor het oorspronkelijke doel worden ingezet, maar aanvullend worden ingezet om incidentele middelen te vinden om negatieve financiële gevolgen van de crisis op te vangen.

Financiële consequenties voor Arnhem op dit moment niet goed in te schatten
Samenvattend betekent dit dat de financiële consequenties voor de gemeente Arnhem niet goed zijn in te schatten. Processen en sturing worden zo goed mogelijk ingericht om met alle onzekerheden om te gaan, waar mogelijk duidelijkheid te krijgen over de impact op de financiële situatie en een deugdelijke administratie te blijven voeren waardoor de rechtmatigheid van uitgaven- en inkomsten mogelijk blijft. Wij schatten in dat de gevolgen geen risico vormen voor de continuïteit van de organisatie.

Bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Specificatie resultaat per taakveld

Taak	Begroot 2019 definitief			Rekening 2019			Afwijking
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
Bedragen X € 1.000							
Stad							
T01 Bestuur	-8.139	2.059	-6.080	-9.283	2.234	-7.049	-969
T02 Burgerzaken	-5.562	2.325	-3.238	-5.612	2.276	-3.336	-98
T03 Beheer overige gebouwen en gronden	-1.644	0	-1.644	-1.742	118	-1.625	19
T04 Overhead	-93.474	40.907	-52.567	-63.542	11.020	-52.522	45
T05 Treasury	-869	2.439	1.570	664	3.105	3.769	2.199
T061 OZB woningen	-3.985	26.695	22.710	-2.694	26.115	23.421	710
T062 OZB niet-woningen	0	28.349	28.349	-1.179	27.884	26.705	-1.645
T064 Belastingen Overig	-5	381	376	-192	498	306	-70
T07 Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	410.212	410.212	-2.414	413.644	411.231	1.019
T08 Overige baten en lasten	-33.689	20.050	-13.639	-34.142	20.613	-13.530	109
T09 Vennootschapsbelasting (VpB)	-600	0	-600	-853	0	-853	-253
T11 Crisisbeheersing en Brandweer	-12.175	1.281	-10.894	-12.101	1.366	-10.735	159
T12 Openbare orde en Veiligheid	-2.929	662	-2.267	-3.298	1.168	-2.130	137
T21 Verkeer en vervoer	-14.111	4.523	-9.588	-15.590	4.896	-10.694	-1.106
T22 Parkeren	-13.680	11.945	-1.735	-14.242	11.888	-2.354	-620
T24 Economische Havens en waterwegen	-650	474	-176	-1.082	905	-177	0
T25 Openbaar vervoer	-1.699	1.927	229	-1.437	1.927	490	261
T31 Economische ontwikkeling	-3.458	237	-3.221	-4.664	427	-4.238	-1.017
T33 Bedrijfsloket en -regelingen	-208	175	-33	-185	126	-59	-26
T34 Arnhem promotie	-5.569	3.895	-1.674	-5.056	3.577	-1.479	194
T42 Onderwijshuisvesting	-20.820	7.070	-13.750	-21.790	8.535	-13.255	495
T43 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-5.987	2.927	-3.061	-6.614	3.255	-3.359	-298
T51 Sportbeleid en activering	-14.451	2.845	-11.606	-13.631	2.419	-11.211	394
T52 Sportaccommodaties	-2.265	2.431	167	-3.131	4.018	887	720
T53 Cultpresent, cultproduct, cultpartic	-27.876	6.483	-21.393	-27.968	6.285	-21.683	-290
T54 Musea	-4.336	234	-4.102	-4.442	363	-4.079	23
T55 Cultureel erfgoed	-2.054	934	-1.121	-2.409	958	-1.451	-330
T56 Media	-668	50	-618	-668	50	-618	0
T57 Openbaar groen en (openlucht) recrea	-7.746	1.165	-6.581	-8.577	1.381	-7.195	-614
T61 Samenkracht en burgerparticipatie	-8.732	948	-7.784	-9.132	2.782	-6.350	1.434
T62 Wijkteams	-15.293	91	-15.202	-15.743	91	-15.652	-450
T63 Inkomensregelingen	-122.977	106.244	-16.732	-124.798	107.740	-17.058	-326
T64 Begeleide participatie	-33.859	1.575	-32.284	-34.057	2.103	-31.954	330
T65 Arbeidsparticipatie	-9.534	4.308	-5.227	-9.030	1.944	-7.086	-1.859
T66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.796	50	1.846	-903	24	-879	-2.725
T671 Maatwerkdienstverlening volwassenen	-7.001	3.456	-3.546	-7.027	5.199	-1.828	1.718
T672 Maatwerkdienstverlening jeugd	-8.150	486	-7.664	-10.994	1.187	-9.807	-2.143
T681 Geescaleerde zorg volwassenen	-40.105	694	-39.411	-40.545	2.094	-38.451	960
T682 Geescaleerde zorg jeugd	-1.418	0	-1.418	-1.823	0	-1.823	-405
T71 Volksgezondheid	-6.047	406	-5.641	-6.202	541	-5.661	-20
T72 Riolering	-12.942	17.044	4.102	-13.006	16.977	3.971	-131
T73 Afval	-8.407	17.634	9.227	-8.712	18.235	9.523	296
T74 Milieubeheer	-11.311	5.879	-5.431	-10.567	4.266	-6.300	-869

T75 Begraafplaatsen en crematoria	-48	16	-32	-32	27	-5	27
T81 Ruimtelijke Ordening	-1.165	0	-1.165	-2.292	36	-2.256	-1.092
T82 Grondexploit (niet-bedrijventerrein)	-32.108	31.446	-662	-32.768	36.245	3.477	4.139
T83 Wonen en bouwen	-15.727	17.100	1.373	-9.868	13.271	3.403	2.030
Totaal Stad	**-621.677**	**790.052**	**168.375**	**-605.372**	**773.812**	**168.440**	**65**

Taak	Begroot 2019 definitief			Rekening 2019			Afwijking
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
Bedragen x € 1.000							
Wijk							
T04 Overhead	-37	0	-37	-18	0	-18	19
T11 Crisisbeheersing en Brandweer	0	0	0	-6	6	0	0
T12 Openbare orde en Veiligheid	-1.680	147	-1.532	-1.546	6	-1.540	-8
T21 Verkeer en vervoer	-7.137	56	-7.081	-6.871	184	-6.687	393
T22 Parkeren	-2.847	7.696	4.849	-2.736	8.131	5.395	546
T25 Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0	0
T31 Economische ontwikkeling	0	0	0	-18	0	-18	-18
T33 Bedrijfsloket en -regelingen	0	0	0	0	14	14	14
T34 Arnhem promotie	0	0	0	0	0	0	0
T42 Onderwijshuisvesting	-5.813	3.308	-2.506	-6.285	3.464	-2.821	-315
T43 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-12.193	7.064	-5.129	-9.679	7.070	-2.609	2.520
T51 Sportbeleid en activering	-5.373	0	-5.373	-5.165	0	-5.165	208
T52 Sportaccommodaties	-1.567	1.753	186	-2.087	1.808	-279	-465
T53 Cultpresent, cultproduct, cultpartic	-506	0	-506	-548	0	-548	-41
T57 Openbaar groen en (openlucht) recrea	-5.689	0	-5.689	-5.039	24	-5.014	674
T61 Samenkracht en burgerparticipatie	-12.041	0	-12.041	-11.956	8.614	-3.343	8.699
T62 Wijkteams	-4.260	18	-4.242	-4.105	1	-4.104	139
T63 Inkomensregelingen	-11.467	428	-11.038	-11.602	216	-11.386	-348
T64 Begeleide participatie	-3.392	0	-3.392	-6.575	0	-6.575	-3.183
T65 Arbeidsparticipatie	-8.417	0	-8.417	-7.583	12	-7.571	846
T66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-6.167	0	-6.167	-5.087	0	-5.087	1.079
T671 Maatwerkdienstverlening volwassenen	-27.934	242	-27.692	-38.144	847	-37.297	-9.605
T672 Maatwerkdienstverlening jeugd	-28.691	0	-28.691	-39.101	1	-39.099	-10.409
T681 Geescaleerde zorg volwassenen	-34.554	0	-34.554	-31.693	0	-31.693	2.861
T682 Geescaleerde zorg jeugd	-3.757	0	-3.757	-4.208	0	-4.208	-451
T71 Volksgezondheid	-530	375	-154	-770	384	-385	-231
T72 Riolering	0	0	0	1	0	1	1
T73 Afval	-6.557	201	-6.355	-6.926	201	-6.725	-370
T74 Milieubeheer	-530	1.475	945	-547	1.533	985	40
T83 Wonen en bouwen	0	0	0	-3	0	-3	-3
Totaal Wijk	**-191.138**	**22.763**	**-168.375**	**-208.299**	**32.518**	**-175.781**	**-7.406**
Totaal	**-812.815**	**812.815**	**0**	**-813.671**	**806.330**	**-7.341**	**-7.341**

Bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa tabel)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27 januari 2020

OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D8 / 01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D8 / 02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D8 / 03*				
			€ 4.121.445	€ 1.082.883	€ 660.432				
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: D8 / 04*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D8 / 05*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: D8 / 06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D8 / 07*			
		1							
OCW	D9	**Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)** Gemeenten	Correctie besteding 2018 aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO). Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 01*	Correctie besteding 2018 aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO). Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 02*	Correctie besteding 2018 aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO). Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 04*			
			-€ 101.085	€ 0	€ 0	€ 0			
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: D9 / 05*	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid. Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: D9 / 07*	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid. Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 08*			
		1							
OCW	D10	**Volwasseneneducatie** Contactgemeenten	Verstrekte uitkering (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: D10 / 01*	Besteding (jaar T) van educatie *Aard controle R* *Indicatornummer: D10 / 02*	Reservering besteding van educatie in jaar T voor volgend kalenderjaar (jaar T+1) *Aard controle R* *Indicatornummer: D10 / 03*	Onttrekking besteding van educatie in jaar T van volgend kalenderjaar (jaar T+1) *Aard controle R* *Indicatornummer: D10 / 04*			
			€ 1.701.905	€ 1.600.657	€ 101.248	€ 0			
IenW	E13	**Slimme laadpleinen** Toekenningsbeschikking Gemeenten en provincies	Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E13 / 01*	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E13 / 02*	Project afgerond (in jaar T)? *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E13 / 03*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E13 / 04*	Toelichting op niet-afgeronde projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E13 / 05*		
		1	project locatie Gildemeesterplein Arnhem	€ 0	Nee	Nee			
IenW	E3	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** Subsidieregeling sanering verkeerslawaai Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 01*	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 04*	Correctie over besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 05*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 06*	
		1	IenW/BSK-2018/133210	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		2	IenW/BSK-2019/21643	€ 20.090	€ 128.751	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 08*	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 09*	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 10*	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 11*	Eindverantwoording Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 12*	
		1	IenW/BSK-2018/133210	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
		2	IenW/BSK-2019/21643	€ 20.090	€ 128.751	€ 0	€ 0	Ja	

SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeente deel 2019** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 06*
			€ 106.144.132	€ 1.876.761	€ 5.908.729	€ 33.769	€ 317.565	€ 4.738
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 07*	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 08*	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 11*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2 / 12*
			€ 421.264	€ 29.668	€ 9.630	€ 1.052.935	€ 0	Ja
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente deel 2019** Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 01*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 02*	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 03*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 04*	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 05*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 06*
			€ 300.397	€ 104.076	€ 52.823	€ 331.873	€ 75.173	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 07*	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 08*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3 / 09*			
			€ 0	€ 0	Ja			
VWS	**H1**	**Ministeriële regeling heroïnebehandeling** Gemeenten	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) Afspraak *Aard controle D1* *Indicatornummer: H1 / 01*	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) Realisatie *Aard controle D1* *Indicatornummer: H1 / 02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: H1 / 03*			
			24	25	€ 616.620			

VWS	**H4**	**Specifieke uitkering Sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R.* *Indicatornummer: H4/ 01*	Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: H4 / 02*	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend) *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 03*	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 04*	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 05*	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 06*
		1	€ 4.308.443	SBR exploitatie	€ 138.697			€ 138.697
		2		Vastgoed exploitatie	€ 492.970	€ 492.970		
		3		SBR investeringen	€ 17.843			€ 17.843
		4		vastgoed investeringen	€ 229.862	€ 229.862		
		5		Overhead	€ 648.657			€ 648.657
		6		Sportbedrijf investeringen	€ 181.360			€ 181.360
		7		sportbedrijf exploitatie	€ 1.146.512			€ 1.146.512
		8						

			Kopie projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: H4 / 07*	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening) *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 08*	Percentage besteed (Jaar T) per project tenopzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening) *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 09*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: H4 / 10*	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: H4 / 11*	
		1	SBR exploitatie	138697	3,22%		€ 1.452.542	
		2	Vastgoed exploitatie	492970	11,44%			
		3	SBR investeringen	17843	0,41%			
		4	vastgoed investeringen	229862	5,34%			
		5	Overhead	648657	15,06%			
		6	Sportbedrijf investeringen	181360	4,21%			
		7	sportbedrijf exploitatie	1146512	26,61%			
		8						

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Deel 4 Bijlagen

De volgende bijlagen zijn opgenomen:

Bijlage 1: Infographic

Bijlage 2: Gemeenteraad

Bijlage 3: Portefeuilleverdeling

Bijlage 4: Overzicht subsidies

Bijlage 5: Afkortingenlijst

Bijlage 6: Begrippenlijst

Infographic

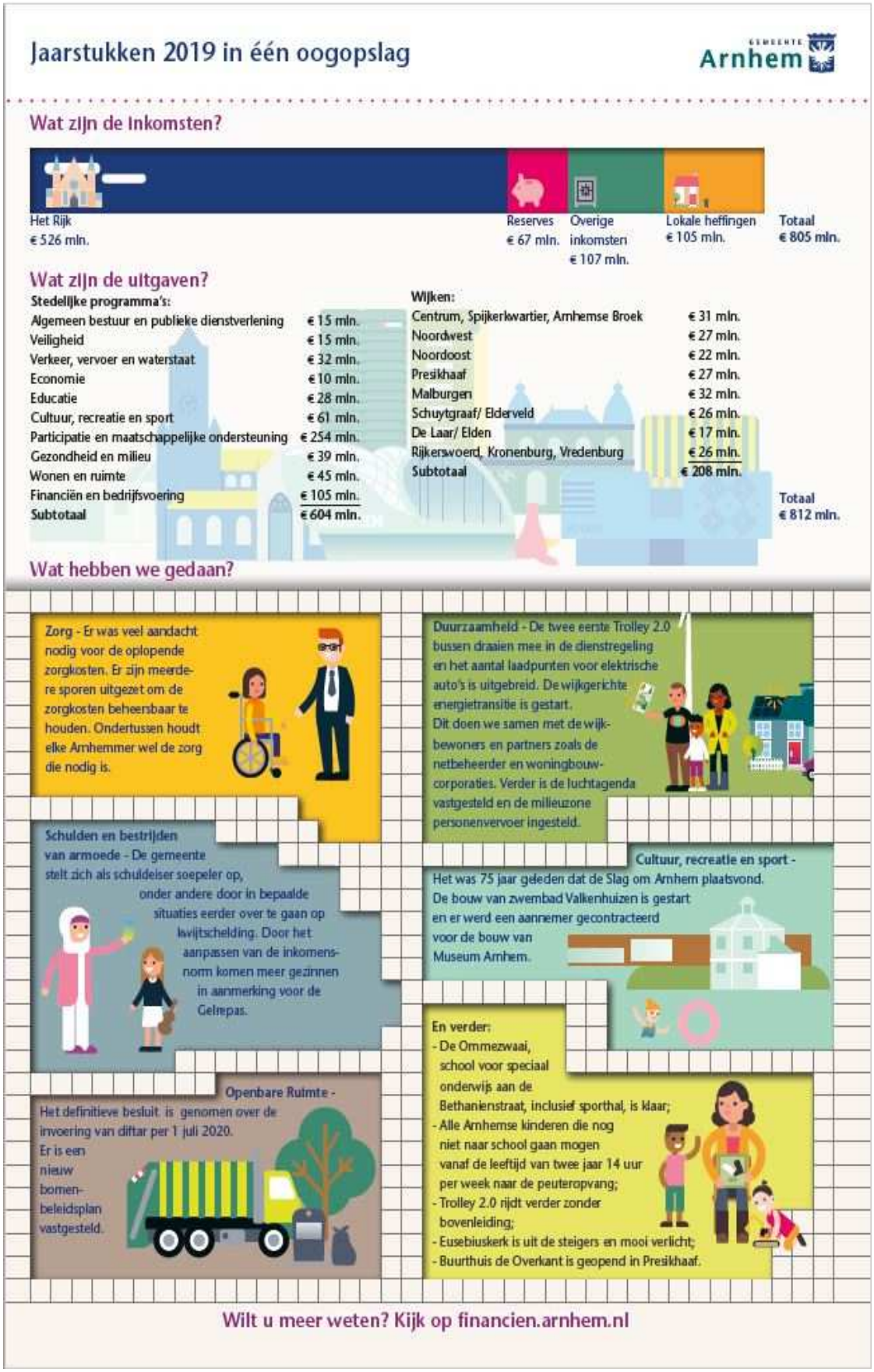

Gemeenteraad

Raadsleden 2018-2022

Groenlinks - 7 zetels
M.W.K. Coenders - fractievoorzitter
M.P. Simonis
C. Prinsen
M.J. Navis
M. Dolsma
T. Gemici
J. van der Loo

VVD - 6 zetels
L.J.J.H. Combée - fractievoorzitter
S. Pape-Boot
C.J.M. Kalthoff
B. van Es
R. Maref
M. Loos

D66 - 5 zetels
S.A. Andeweg - fractievoorzitter
M.S. Loor
S. Dijk
M. Venhoek
P. van Iperen

PvdA - 4 zetels
E.J. Greving - fractievoorzitter
V.L. Bouma
M.L. de Vries
G. Visser

SP - 3 zetels
G. Elfrink - fractievoorzitter
A. Çetintaş
S.E.M. Dobbe

Arnhem Centraal - 3 zetels
A.D.M. van der Laak - fractievoorzitter
L.R. Manders
R. Kraaijenbrink

Partij voor de Dieren - 2 zetels
L.C.M. de Groot - fractievoorzitter
M. Hegge

CDA - 2 zetels
C.K. van Dillen-Koorn - fractievoorzitter
J. Hutten

Denk - Verenigd Arnhem - 2 zetels
T. Aydemir - (waarnemend) fractievoorzitter
S. Dilekçi

PVV - 2 zetels
C. Verheij - fractievoorzitter
R.H.A. Sanders

ChristenUnie - 2 zetels
D. Becker - fractievoorzitter (vicevoorzitter gemeenteraad)
N.N. Nede

Arnhemse Ouderen Partij - 1 zetel
N.K.J. Wiggers - fractievoorzitter

Portefeuilleverdeling

Burgemeester Ahmed Marcouch

- Openbare orde en veiligheid
- Veiligheidshuis
- Regionale samenwerking
- Externe relaties
- Integriteit
- Lobby
- G32 Algemeen bestuur
- Herdenken

Wethouder Cathelijne Bouwkamp (GroenLinks, 1e locoburgemeester)

- Duurzaamheid
- Groen
- Ruimtelijke Ordening en Omgevingswet
- Openbare ruimte
- Asielzaken
- Vluchtelingenzaken
- Dierenwelzijn
- Project Oostelijk centrumgebied
- Project Centrum Zuid
- G32 fysieke pijler

Wethouder Roeland van der Zee (VVD, 2e locoburgemeester)

- Vastgoed
- Grondzaken
- Mobiliteit: inclusief duurzame mobiliteit
- Zorg: WMO, Sociale wijkteams, Inkoopmodule spec. zorg / deelname regionaal b.o. publieke gezondheid ca., huiselijk geweld en kindermishandeling
- Project Blauwe Golven
- Project Stadsblokken-Meinerswijk
- Project Arnhem Centraal

Wethouder Hans de Vroome (D66, 3e locoburgemeester)

- Cultuur en erfgoed
- Onderwijs (inclusief bibliotheek en volksuniversiteit)
- Jeugd /Jeugdzorg
- Evenementen
- Toerisme en recreatie
- Privacy
- Project Binnenstad (project)
- Project Gele Rijdersplein / Jansbeek boven water

Wethouder Martien Louwers (PvdA, 4e locoburgemeester)

- Werk en Inkomen
- Wijksturing en Wijkzaken
- Schulddienstverlening
- Inclusie: inclusief diversiteit, emancipatie, integratie
- Welzijn: Maatschappelijke opvang, welzijn, ouderenbeleid en vrijwilligers- en mantelzorgbeleid
- Burgerparticipatie

Wethouder Ronald Paping (GroenLinks, 5e locoburgemeester)

- Financiën
- Wonen
- Armoedebeleid
- Vergunningen en handhaving
- Project Malburgen
- Project Presikhaaf
- Project Park Lingezegen

Wethouder Jan van Dellen (VVD, 6e locoburgemeester)

- Economische Zaken / Acquisitie: Van Bedrijven Weten, Circulaire economie, G32 economische pijler, Regio, Provincie, Citymarketing
- Sport
- Publieke dienstverlening
- Automatisering
- Personeel en Organisatie
- Bedrijfsvoering
- Communicatie
- Project Kleefse Waard

Overzicht subsidies

Subsidies met de grondslag begroting

In de MJPB 2019-2022 is een overzicht gegeven met de instellingen en het te subsidiëren bedrag per instelling. Door het vaststellen van deze begroting is de maximale subsidie per vermelde instelling voor 2019 vastgesteld. Hieronder is de besteding per instelling opgenomen.

Progr	Subsidieontvanger	Begroot 2019	Realisatie 2019
R0	St. Airborne Herdenkingen	7	4
R0	St. Die Blide Incomst van Sinterniclaesz	3	3
R0	St. Jumelage Arnhem	5	5
R0	St. Viering Nat. Feest- en Gedenkdagen	19	18
Totaal R0 Algemeen bestuur en publieke dienstverl		**34**	**30**
R1	Moviera	7	7
R1	St. Halt, team Gelderland	20	20
R1	St. Vitesse Betrokken	59	56
Totaal R1 Veiligheid		**86**	**83**
R2	St. Trolleymateriaal Arnhem	0	5
R2	Voorstel Arnhemse taxiverordening	50	0
Totaal R2 Verkeer, vervoer en waterstaat		**50**	**5**
R3	Binnenstad Algemeen	0	70
R3	EMIA Energie en milieutechnologie (EMT)	0	10
R3	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	0	23
R3	Hymatters	0	21
R3	Publieksevenementen	0	9
R3	RBT KAN	322	325
R3	Samenwerking Airborne-gemeeenten	0	90
R3	St. Airborne Museum	256	240
R3	St. Arnhemse Bedrijventerreinen	130	130
R3	St. Bridge to Liberation	680	680
R3	St. De Luie Hond	0	30
R3	St. Koningsdag Arnhem	0	10
R3	St. Ondernemersfonds Arnhem	380	380
R3	St. Platform Binnenstad Arnhem	0	20
R3	St. Platform Binnenstad Arnhem	51	50
R3	St. World Statues	170	170
R3	Viering Nationale Feest- en Gedenkdagen	0	3
R3	Vitale economie: Creatieve sector	0	20
R3	Vitale economie: Festivals Innovate/FDFA	0	100
Totaal R3 Economie		**1.989**	**2.381**
R4	Algemeen aanpak onderwijsachterstanden	40	49
R4	B.S. Cosmicus Arnhem	2	0
R4	Bewegingsonderwijs basisonderwijs	584	688
R4	Bewegingsonderwijs voortgezet onderwijs	0	152
R4	De Onderwijsspecialisten	124	0
R4	Graafschap College	41	41
R4	IVIO-Opleidingen	175	175
R4	Jinc	0	34
R4	Kluppluz BV	215	218
R4	LeukOmteLeren Weekendschool Arnhem	24	24
R4	Pactum	269	269
R4	Rijn Ijssel	1.073	1.073

R4	Rijn Ijssel Roc	80	80
R4	Rozet	54	54
R4	St. Academy for Community and Talent	0	60
R4	St. Arnh Openb. Gelders Wetensch. Biblio	44	0
R4	St. Chr. Onderwijs Over en Midden-Betuwe	0	5
R4	St. Deltascholen	0	53
R4	St. Gym & Turnen Arnhem	90	90
R4	St. Kentalis Onderwijs	209	0
R4	St. Natuurcentrum Arnhem	1.710	1.732
R4	St. PAS	33	135
R4	St. Pas	2.650	2.950
R4	St. Playing for Success Arnhem	0	8
R4	St. PRAGO	89	89
R4	St. Rijnstad	98	154
R4	St. Schools cool Arnhem	31	31
R4	St. TaalOase	0	11
R4	St. WALHALLAb Nederland	25	25
R4	VMBO Het Venster	0	28
R4	VMBO 'T Venster	10	0
R4	Voortijdig schoolverlaten	0	182
Totaal R4 Educatie		**7.670**	**8.410**
R5	Algemeen Erfgoed en welstand	0	17
R5	Arnhemsche Fed van Muziekgezelschappen	6	6
R5	Arnhemse Sport Federatie	0	11
R5	Cultuur Netwerk Nijmegen	12	12
R5	Cultuurbeleid	-15	0
R5	De Nieuwe Oost	80	80
R5	Depot bodemvondsten en beheren	0	1
R5	Het Gelderse Orkest	66	66
R5	Leuke Linde Bouwspeelplaats	145	158
R5	Meerwerk door Sportbedrijf	0	216
R5	Proeftuin duurzame mode 025	200	200
R5	Proeftuinen cultuur	0	75
R5	Radboud Universiteit Nijmegen	3	3
R5	Sportbedrijf Arnhem BV	16.154	15.540
R5	St. Bezoekerscentrum Sonsbeek-Molenplts	138	135
R5	St. CASA Arnhem	20	20
R5	St. Culturele Evenementen Arnhem	35	35
R5	St. Eusebius Orgel en carill	35	34
R5	St. Eusebius	561	561
R5	St. Focus Filmtheater	667	722
R5	St. Het Huis van Puck	206	206
R5	St. Introdans	113	111
R5	St. Jacobiberg	216	229
R5	St. KAB Posttheater	192	192
R5	St. Luxor Live	397	397
R5	St. Museum Arnhem	2.920	2.955
R5	St. Musis en Stadstheater	6.884	6.884
R5	St. Productiehuis Plaatsmaken	0	25
R5	St. Productiehuis Plaatsmaken	177	182
R5	St. Rijnstad	290	282

R5	St. Rozet	8.347	8.410
R5	St. RTV Arnhem	123	123
R5	St. SLAK	195	195
R5	St. Sonsbeek & State of Fashion	559	558
R5	St. Sportcentrum Rijkerswoerd	277	486
R5	St. Toneelgroep Oostpool	65	65
R5	St. Zwembad Klarenbeek	315	310
R5	St.Omars Gym	22	22
R5	Vredenburg	35	50
Totaal R5 Cultuur, recreatie en sport		**39.440**	**39.574**
R6	2GetThere	0	160
R6	Algemeen maatschappelijke ondersteuning	1	0
R6	Arnhems Platf Chronisch zieken en Gehand	121	118
R6	Arnhems Vrijwilligersgala (On Ganse)	10	0
R6	Arnhemse jeugd doet mee (AJDM)	27	0
R6	Bewonersplatform Rijkerswoerd	0	25
R6	Bewonersvereniging Plattenburg	0	2
R6	BNK Arnhem	0	2
R6	C.F. Chaillet-Gunning	0	5
R6	Centrum voor Activerend Werk	285	310
R6	De Helling Exp.Werkplaats	87	87
R6	De Opgroeiwinkel	11	23
R6	De Voorwerkers BV	0	39
R6	Diverzo, COC Midden-Gelderland	11	11
R6	Emancip. en sex. diversiteit	0	5
R6	ESF-subsidie scholen 2017-2018	0	222
R6	Expertise Centrum Samenleving	0	76
R6	GGNet Voortgezette Behandeling	19	18
R6	Indigo	119	116
R6	Jongerenwerk Rijnstad	20	0
R6	Kansrijk Opgroeien-Sted.voorz-niet indiv	0	25
R6	KIES voor de kinderen	0	8
R6	Koerdische Vrouwen Raad Arnhem	0	5
R6	Kunstbedrijf Arnhem	33	33
R6	Leger des Heils	0	265
R6	Leger des Heils Gelderland	122	126
R6	Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp	350	402
R6	MEE Gelderse Poort	134	268
R6	Moviera	3.132	3.124
R6	Nederlandse Vereniging voor Autisme	8	8
R6	Pactum	1.494	1.558
R6	Presikhaaf Bedrijven	272	0
R6	Preventief jeugdbeleid	0	106
R6	Pro Persona Arnhem	30	44
R6	Proeftuin vroegsignalering schulden	263	0
R6	Prot Christelijke Ouderenbond Arnhem	1	0
R6	RIBW Arnhem Veluwe Vallei	0	184
R6	RIBW Dak en thuislozen	11	29
R6	RIBW Inloopvoorz	102	118
R6	RIBW OGGZ	132	112
R6	Rooms Katholieke Parochie St. Eusebius	31	39

R6	Scalabor	0	232
R6	Slachtofferhulp Nederland, Regio Oost	32	32
R6	St IrisZorg	4.362	4.291
R6	St Leergeld Arnhem -Kansrijk Opgroeien	0	54
R6	St Ome Joop's Tour	21	21
R6	St. 2GetThere Arnhem	366	0
R6	St. Arnhemse Openbare en Gelderse Wetenschappelijke Bibliotheek	55	0
R6	St. Arnhemse Stadsprijs v. Vrijwilligers	0	13
R6	St. BBA	100	100
R6	St. Beheer Rozet	0	54
R6	St. Catharina	36	0
R6	St. De Huurdershuis	45	47
R6	St. De Instap	42	40
R6	St. De Klup	16	15
R6	St. Het Omgangshuis Arnhem	0	55
R6	St. Humanitas	0	16
R6	St. Humanitas	50	48
R6	St. Indifferent	0	5
R6	St. Jeugdland	65	65
R6	St. Kruispunt	198	198
R6	St. Leergeld Arnhem	244	234
R6	St. Leergeld Arnhem - AJDM	0	27
R6	St. Omars Gym	0	30
R6	St. Park Immerloo	0	8
R6	St. Present	0	20
R6	St. Rijnstad	6.127	6.826
R6	St. Stoelenproject "De Duif"	218	218
R6	St. Veilig Thuis Gelderland Midden	1.542	1.119
R6	St. Veilig Thuis jeugdbescherming	1.008	1.008
R6	St. Vitale Verbindingen	0	174
R6	St. Vluchtelingenwerk Oost-Nederland	272	387
R6	St. Vrijwillige Terminale Zorg Arnhem	2	2
R6	St. Welzijn Ouderen Arnhem	2.098	1.999
R6	St.Rijnstad-Vroeg eropaf	0	149
R6	VGGM	-4	0
R6	VMBO 'T Venster	14	0
R6	Wijkprojecten	31	187
R6	Wijkvereniging Angerenstein	0	2
R6	Wijkvereniging De Oostelaar	0	15
R6	Wijkvereniging Elderveld	16	15
R6	Wijkvereniging Molenbeke	0	2
R6	Wijkvereniging Paasberg Wellenstein	0	4
R6	Wijkvereniging Rijkerswoerd	0	6
R6	Wijkvereniging Schuytgraaf	16	16
R6	Wijkverenigingen	77	18
R6	Youth for Christ Nederland	80	80
R6	Zorgbelang Gelderland	31	30
Totaal R6 Participatie en Maatschappel Ondersteun		**23.986**	**25.535**
R7	EMIA Prioriteit geven aan duurzaamheid	0	17
R7	Groepspraktijk van Verloskundigen	0	5
R7	Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp	12	0

R7	NEMIA Subsidie energiescan bedrijven	48	0
R7	Puur Vroedvrouwen	0	7
R7	St. Rijnstate Ziekenhuis	16	73
R7	St. VanHarte	77	0
R7	stimulering waterstofmobiliteit Arnhem	217	241
Totaal R7 Gezondheid en Milieu		**370**	**343**
R9	Te verdelen accres	5	0
Totaal R9 Financien en bedrijfsvoering		**5**	**0**
Totaal		**73.630**	**76.361**

Subsidies op basis van subsidieregelingen

In 2019 waren er verschillende subsidieregelingen op basis van de ASV. Hieronder is een overzicht opgenomen van deze subsidieregelingen en de instellingen waaraan in 2019 een subsidie is verstrekt.

Subsidieontvanger	Begroot 2019	Realisatie 2019
Gelderland Herdenkt Airborne	1.396	1.006
Reg Airborne Regio Gelderland Herdenkt	**1.396**	**1.006**
Accordeonver Arnhem-Zuid	0	5
Amateurkunst	156	0
Arnhem Sinfonietta	0	4
Arnhems Fanfare Orkest	0	4
Arnhems Homomannenkoor Het Herenakkoord	0	2
Arnhems Interscholair Orkest	0	5
Arnhems Klarinettenkoor	0	4
Arnhems Mannenkoor Die Gelre Sanghers	0	2
Arnhems Slavisch Koor	0	2
Arnhems Symphonieorkest Nova	0	4
Arnhems Trompetter Korps	0	5
Brassband Gelderland	0	2
Cantalot	0	2
Chr. Gemeent. Zangvereniging Arnhem-Zuid	0	2
De Firma Zorgbehang	0	4
Divertimento	0	2
El ELE Dans en Muziekschool	0	5
Gelders Opera- en Operette Gezelschap	0	4
Het Binnenstadskoor	0	2
Kamerkoor Capella Arnhem	0	4
Kamerkoor Novo Cantare	0	2
Klarendal Jazz Orkest	0	4
Kleinkoor Vocare	0	4
Kunst door Oefening en Wilskracht	0	4
Muziekvereniging Crescendo Elden-Arnhem	0	5
Muziekvereniging DWS Arnhem-Zuid	0	4
Muziekvereniging Eendracht	0	5
Muziekvereniging Heijenoord	0	4
On Score	0	2
Philharmonie Gelre	0	4
Politie Kapel Gelderland Midden	0	4
Rijnstad Vocaal Theater	0	4
Show en Majorette peloton Parade Girls	0	5
Showband Mystique Arnhem	0	5

St. Arnhem Band van Scouting Nederland	0	5
St. Cappella ad Fluvium	0	2
St. Flor de Fango	0	4
St. Jabber	0	2
St. Koorschool Arnhem	0	3
St. Theater DIM	0	5
St. Toon Hermans Huis Arnhem	0	2
Toneelgroep Arnhem	0	4
Toneelvereniging Menander	0	5
Toonkunst Arnhem	0	4
Vereniging Wereldvrouwenkoor	0	2
Vrouwenkoor Klankkleur	0	2
West Arnhemsche Muziekvereniging	0	5
Zang-en Oratoriumverenig De Vrije Stem	0	2
Zangkoor All Friends	0	2
Reg Amateurkunst	**156**	**169**
Burgerinitiatieven sociaal domein	472	181
Reg Burgerkracht Sociaal Domein	**472**	**181**
BS de Madelief	2	2
St Delta voor Kath.- en prot onderwijs	101	101
St. De Basis	139	159
St. Fluvius	76	76
Reg Conciërges basisscholen	**318**	**338**
Handhaving en uitbreiding milieuzone	0	5
Reg diesel personenauto's 2019	**0**	**5**
Basisschool de Wijzer	0	1
Groenfonds: verminderen hitteplekken	0	50
Groenfonds: wijk vergroen & stadlandbouw	0	8
St. Beheer Gelden Ouderraad Julianasch.	0	4
Reg Hitteplekken en Stadslandbouw	**0**	**63**
Kunstwerk! Culturele voorz. de Liemers	19	19
Regionaal programma Volwasseneneducatie	0	51
St. Bibliotheek Veluwezoom	41	41
St. Mikado	19	19
St. Rijnstad	18	18
St. Rozet	0	11
St. TaalOase	23	23
St. Vitanos	0	35
St. Welzijn Lingewaard	37	40
St. Welzijn Ouderen Arnhem	11	11
Reg Non-Formele Taal	**168**	**268**
75 jaar Slag om Arnhem	50	33
A.H.M. Verborg	0	1
AHG Prodesse Conamur	0	5
B. Fontein	0	10
Beeldbepalende cult. evenement	119	0
CIKO '66	0	5
Cox Klevie	0	8
Guus Tangelder Jazzproducties	0	6
Like2Organize	0	8
Moncherry	0	5

Publieksevenementen	368	104
Royal Airborne	0	9
St. Arnhemse Stockdagen	0	30
St. Carnavalsoptocht regio Arnhem	0	4
St. Dancetour	0	7
St. Debatcentrum Arnhem	0	7
St. Eusebius	0	2
St. Het Nationale Park Hoge Veluwe	0	4
St. Historische Schepen Arnhem	0	4
St. Introdans	0	20
St. New Dutch Connections	0	7
St. Nieuw Gelders Kamerkoor Novo Cantare	0	2
St. Outdoor Gelderland	0	10
St. Park Open	0	10
St. Q Symphony	0	7
St. Rozet	0	9
St. t Gilde Stadswandeling	0	2
St. Team Triathlon Arnhem	0	7
St. Theaterprojecten	0	30
Studiegroep en L. G. Associatie	0	1
Reg Publieks Evenement Ronde 1	**537**	**357**
Alg Incidentele culturele activiteiten	169	50
Dookje van Dieren	0	7
Ondernemersvereniging Docks	0	10
Opera2day	0	4
St. Arnhems Work	0	9
St. Arnhemse Meisjes - New Seeds	0	18
St. Gelders DOEK	0	7
St. Machinery	0	10
St. Popwaarts	0	8
St. SMAG	0	9
St. Theatergezelschap De Vlieg	0	10
St. Wintertuin	0	8
The Chronometer's Orchestra	0	10
We Studios	0	7
Reg Publieks Evenement Ronde 2	**169**	**167**
Algemeen 2-jaarlijkse cult. Activiteiten	729	90
De Nieuwe Oost	0	15
Muziektheater De Plaats	0	55
St. Halfvol	0	60
St. Hoogte 80 Festivals	0	25
St. Jens van Daele	0	55
St. Karrevrachten Gladiolen	0	45
St. Motel Spatie	0	50
St. Nationaal Jeugd Orkest	0	63
St. Omstand	0	35
St. tgECHO	0	55
St. Theater aan de Rijn	0	40
St. Touchstones	0	60
St.KunstLAB Arnhem	0	50
Reg Publieks Evenement Ronde 3	**729**	**698**

EMIA Gasloze wijk	0	6
Reg Pioniersbijdrage afsluitkosten aardgas Arnhem 2019	**0**	**6**
BECA 2000	0	2
Dovenvereniging Liever Sportiever	0	1
ISVA Arnhem e.o.	0	5
Korfbalvereniging Oost-Arnhem	0	2
Mountain Network Arnhem / Cave Arnhem BV	0	1
R.S.V.V.	0	1
Rinaldo Visser	0	2
St. Bushi	0	3
Subsidieregeling ASF	12	0
Subsidieregeling sport	35	6
Voetbalvereniging Arnhemia	0	2
Voetbalvereniging Arnhemse Boys	0	1
VV Esa	0	0
Reg Sport	**47**	**26**
Stroomversneller	103	60
Reg Stroomversneller Cultuur	**103**	**60**
St. Rijnstad	0	12
Reg Transformatie Sociaal Domein	**0**	**12**
Gelderland Herdenkt Veluwe Remembers	1.000	970
Reg Veluwe Remembers Gelderland Herdenkt	**1.000**	**970**
Algemeen voor-vroeg-schools onderwijs	0	4
Kinderopvang SKAR	1.498	1.467
Kinderopvang Twins	113	104
Partou BV	77	55
St. Peutercentra Arnhem	1.265	1.517
St. Peutercentra Arnhem	658	734
St. Peuterspeelzaal Klein Duimpje	20	-7
Reg Voorschools aanbod gemeente Arnh	**3.631**	**3.874**
Scoutinggr ST Christoforus-Lichtdragers	0	3
St. Andre de Thaye	0	2
St. De Geuzen Arnhem	0	5
St. Scouting LIDO '76	0	3
St. Scouting Schutgraaf	0	4
St. ter behartiging van Aerendheemgroep	0	3
Reg Vrijwillig jeugdwerk	**0**	**20**
A.J.E. Aries	0	23
Algemeen Wijkgericht werken	0	43
bureau Vragendenwijzer	0	11
Burenhulporganisatie voor elkaar	0	8
Fonds Arnhems Samenlevingsbeleid	63	5
Hugo de Grootschool	0	17
Integraal jeugdbeleid	0	33
Kansrijk Opgroeien Groep	0	286
Kansrijk Opgroeien- individueel	0	21
laaggeletterheid	0	8
M & N social enterprice	0	37
Paulusschool	0	18
Samenlevingsopbouw bewoners	0	26
St Jonge Alleenstaande moeders	0	45

St. Atelierbeheer SLAK	0	5
St. Bouwspeelplaats De Leuke Linde	0	31
St. De Basis	0	36
ST. Fluvius	0	38
St. Kunst op de Bult	0	6
St. Motel Spatie	0	15
St. Stadscompagnie	0	15
St. Tot steun aan Klarendal	0	4
St. Verenigde Ondernemers Spijkerkwart.	0	5
St. Vitanos	0	32
St. Wijkwaswinkel	0	30
Wijkprojecten	0	14
Reg Wijkinitiatieven	**63**	**812**
	8.789	**9.032**

Afkortingenlijst

A.
AIVD - Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
APCG - Arnhems Platform Chronisch Zieken en Gehandicapten
APV – Algemene Plaatselijke Verordening
AR – Algemene Reserve
AST - Arnhemse standaard voor toegankelijkheid
ASV – Algemene Subsidieverordening Arnhem
AVG - Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWB – Algemene Wet bestuursrecht

B.
B&W – Burgemeester & Wethouders
BBV – Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BBZ - Bijstandsbesluit Zelfstandigen
BIO - Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BIS - Basisinfrastructuur
BNG – Bank Nederlandse Gemeenten
BR – Bestemmingsreserve
BUIG – Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BV – Besloten Vennootschap
BVO - Bedrijfsvoeringsorganisatie

C.
CAO – Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS – Centraal Bureau voor de Statistiek
COELO – Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPI - Consumentenprijsindex
CSA – Centrum, Spijkerkwartier en het Arnhemse Broek

D.
DB – Dagelijks Bestuur
DU - Decentralisatie Uitkering
DVO – Dienstverleningsovereenkomst

E.
EV – Eigen Vermogen
EN – Europese Norm
EMU – Economische en Monetaire Unie

F.
FIDO – Financiering Decentrale Overheden
FJP – Financiële Jaarrapportage Projecten
FTE – fulltime-equivalent (formatieplaats)

G.
GGZ - Geestelijke gezondheidszorg
GO – Georganiseerd Overleg
GR – Gemeenschappelijke Regeling
GRP – Gemeentelijk Rioleringsplan
G40 - Netwerk van 40 (middel)grote steden

H.
HAN - Hogeschool Arnhem Nijmegen
HHT - Huishoudelijkehulp toelage
HOV - Hoogwaardig Openbaar Vervoer

I.
ICT – Informatie- en communicatietechnologie

IHP - Integraal Huisvestingsplan
IPKW- Industriepark Kleefse Waard

J.
JGZ – Jeugdgezondheidszorg
JOGG – Jongeren Op Gezond Gewicht
JOP - Jongeren Ontmoetingsplek

K.
KHN - Koninklijke Horeca Nederland
MKB - Midden- en Kleinbedrijf

L.
LAA - Landelijke Aanpak Adreskwaliteit

M.
MBO – Middelbaar beroepsonderwijs
MFC – Multi Functioneel Centrum
MIP – Meerjareninvesteringsplan
MJPB – Meerjarenprogrammabegroting

N.
NCTV - Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
NEN – Nederlandse Norm
NV – Naamloze Vennootschap

O.
OAB - Onderwijsachterstandenbeleid
OAT – Ondergronds Afval Transport
ODRA – Omgevingsdienst Regio Arnhem
OCW – Ministerie Onderwijs Cultuur en Wetenschap
OGGz – Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OKA - OndernemersKontact Arnhem
OM - Openbaar Ministerie
OR – Openbare Ruimte
OV – Openbaar Vervoer
OZB – Onroerend Zaak Belasting
OZO - Overlast en Zorg Overleggen

P.
PAS - Programma Aanpak Stikstof
PCT - Prostitutie Controle Team
P&O – Personeel & Organisatie
PBA - Platform Binnenstad Arnhem
PGB - Persoonsgebondenbudget
PMD - Plastic-, metaalverpakkingen en drankenkartons
PO – Primair onderwijs
PvE - Programma van eisen

R.
RBL - Regionaal Bureau Leerlingzaken
RIEC - Regionale Informatie- en Expertise Centra
RKV – Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg
RMC – Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
ROC – Regionaal opleidingscentrum
RPW - Regionaal Programma Werklocaties

S.
SO – speciaal onderwijs
StAB - Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen
SW – Sociale Werkvoorziening

SWT - Sociale wijkteams
SWOA – Stichting Welzijn Ouderen Arnhem
SZW – Sociale Zaken en Werkgelegenheid

U.
UWV – Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen

V.
VGGM – Veiligheid- en Gezondheidsregio Gelderland Midden
VMBO – Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
Vpb - Vennootschapsbelasting
VNG – Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO – Voortgezet Onderwijs
VRI – Verkeersregeling installatie
VSO – Voortgezet Speciaal Onderwijs
Vsv – Voortijdig schoolverlaten
VV - Vreemd vermogen
VVE – Voor- en vroegschoolse educatie
VWO – Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
VWS – Volksgezondheid welzijn en sport

W.
Wabo – Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wet hof – Wet houdbare overheidsfinanciën
WGR – Wet gemeenschappelijke regelingen
Wlz - Wet langdurige zorg
Wmo – Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ – Wet waardering onroerende zaken
Wsw – Wet sociale werkvoorziening
WSW - Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wvggz - Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

Z.
Zzp - Zelfstandige zonder personeel

Begrippenlijst

A.

Accress
Groei/daling van het gemeentefonds (zie ook trap-op-trap-afmethodiek).

Activa (vaste)
Bezittingen die langer dan één jaar meegaan en die in meerdere jaren worden afgeschreven (bijvoorbeeld gebouwen). Activa staan op de balans.

Afvalstoffenheffing
Betreft een heffing voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar gebruiker is van een woning (waarvoor een verplichting tot inzamelen geldt). De grondslag voor de heffing is het aantal inwoners (betreft twee categorieën: eenpersoons- of meerpersoonshuishouden). De heffing is een tijdvak-belasting en komt in aanmerking voor de ontheffingsregeling. Bij verhuizing naar een woning binnen of buiten Arnhem wordt ontheffing verleend voor de resterende volle maanden, dat de inwoner verhuisd is. Zodra er nieuwe bewoners ingeschreven worden, ontvangen deze bewoners een aanslag afvalstoffenheffing voor de resterende maanden.

Algemene dekkingsmiddelen
Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel. De gemeente kan deze vrij besteden. Het gaat om de uitkeringen vanuit het Gemeentefonds, om bepaalde gemeentelijke belastingen (zoals OZB-belasting) en deelnemingen/dividend.

Algemene uitkering
Uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk dat de gemeente geheel vrij mag besteden.

Algemene reserve
Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.

Auditing
Het controleren van een organisatie.

B.

Balans
De balans toont een overzicht van de bezittingen, schulden en eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.

Baten
Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.

Baten en lasten (stelsel van)
Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dit betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben (dat wil zeggen het jaar waarin de prestatie geleverd is).

Bedrijfsvoering
De beheersing van, het toezicht op en de verantwoording over de bedrijfsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie op basis van een bedrijfsvoeringsfilosofie.

Begroting
Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee gemoeid zijn en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

Begrotingsresultaat
Financieel verschil tussen het bedrag dat volgens de begroting is toegestaan en het te verwachten bestede bedrag.

Begrotingstekort
Een begrotingstekort treedt op wanneer de lasten hoger zijn dan de baten.

Beheersmaatregel
Een activiteit die zich richt op het elimineren, vermijden of verkleinen van de oorzaak of het gevolg van een ongewenste gebeurtenis.

Belastingcapaciteit
De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval de landelijk gemiddelde tarieven. Voor gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).
Benodigde weerstandscapaciteit
Het bedrag dat benodigd is om alle risico's in de begroting waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen.

Bestaand beleid
Beleid waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve
Naast de Algemene reserve zijn er buffers gevormd die niet worden meegerekend tot de weerstandscapaciteit. Het gaat hier om de bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn voor specifieke doeleinden gevormd op basis van een raadsbesluit. Bestemmingsreserves zijn gebonden aan de bestemmingen die door de raad zijn vastgesteld. Wanneer de nood echt hoog is kan er door de raad aan de betreffende bestemmingsreserve een andere bestemming worden gegeven. Aan een deel van de bestemmingsreserves hangen verplichtingen tot bestedingen waarbij er beperkte sprake is sprake is van beleidsvrijheid.

Besluit begroting en verantwoording (BBV)
Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) beschrijft de regels waaraan onder andere begroting van een gemeente aan moet voldoen.

Bestuurlijk belang
Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.

BTW-compensatiefonds
Rijksfonds waaruit gemeenten een bepaald deel van de door hen betaalde BTW kunnen terugvorderen.

C.

Circulaire
Een circulaire informeert de gemeenten over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen - inclusief die voor het sociaal domein - en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds.

Compabiliteitsvoorschriften
Dit zijn de wettelijke voorschriften voor de inrichting van de gemeentelijke begroting en rekening. Sinds 2004 zijn de nieuwe voorschriften volgens het Besluit Begroting en Verantwoording van kracht.

D.

Deelneming
Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Dividend
Een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders.

Doeluitkering
Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar.

E.

EMU-saldo
Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften.

F.

Financieel belang
Van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/ of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Financiële kengetallen
Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente.

Financieringsmiddelen
Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen.

G.

Gemeenschappelijke regeling
Is het publiekrechtelijk juridisch kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.

Gemeentefonds
Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden.

Grondexploitatie
De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

K.

Kans
De mogelijkheid dat een gebeurtenis zich voordoet uitgedrukt in een waarde tussen 0 en 1.

Kapitaalgoederen
Spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Kapitaallasten
Afschrijvingen en toegerekende rente op activa. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er

van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat besteed wordt om de investering te financieren.

L.

Lasten
De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.

Leges
Leges zijn vergoedingen voor het genot van diensten of producten, die de gemeente levert. Dat zijn bijvoorbeeld paspoorten, uittreksels uit registers, vergunningen e.d. Daarbij geldt dat de totale opbrengst van de leges niet hoger mogen zijn dan de kosten die de gemeente voor het geheel van de legesplichtige diensten of producten maakt. De leges worden in rekening gebracht bij de aanvrager van de dienst of het product. Voor sommige leges geldt een wettelijk maximum tarief (bijvoorbeeld voor paspoorten).

Lokale heffingen
Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. Het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, moeten gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht.

M.

Meerjareninvesteringsplan (MIP)
In het meerjareninvesteringsplan wordt de planning van de investeringen voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt.

Meerjarenraming
Een prognose van de voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.

N.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

O.

Onroerende zaakbelasting
Betreft een belasting voor het in eigendom hebben van onroerende zaken in de gemeente Arnhem.
De grondslag van de belasting is de WOZ-waarde van de woning of niet-woning. Het geldende tarief voor eigenaars van woningen of eigenaars en gebruikers van niet-woningen is gebaseerd op een percentage van de WOZ-waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van een onroerende zaak.

Overhead
De kosten van de werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, afdelingsadministratie of huisvesting).

Overzicht lasten en baten
Lasten: De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.

Baten: Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.
Toevoeging aan reserve: toevoegingen aan een reserve zijn weergegeven met een minteken (negatief). Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten stijgen.
Onttrekkingen aan reserve: onttrekkingen aan een reserve zijn zonder teken (positief) weergegeven. Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten dalen.
Saldo toevoegingen en onttrekkingen: Bij negatief saldo verwachten we een verhoging van de reserve binnen dit programma. Bij een positief saldo verwachten we een verlaging van de reserve binnen het programma.

P.

Paragrafen
Geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.

Parkeerbelasting
Betreft een belasting voor het parkeren van een voertuig op een plaats waar volgens de belastingverordening parkeerbelasting verschuldigd is. De grondslag is de duur van het parkeren. De parkeertijd maal het tarief bepaalt de hoogte van het bedrag. De belasting wordt geheven door in te loggen op een centrale computer via een GSM, het kopen van een parkeerticket of een parkeervergunning.

Planning- en controlcyclus
De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstellen en verifiëren van budgetten.

Prestatie-indicator
Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.

Programma
Is een samenhangende verzameling van activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.

Programmabegroting
Dit is de typering voor de begroting waarin de programma's centraal staan. Een gemeente is vrij in de keuze van de programma's en het aantal.

R.

Reserve
Bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).

Restrisico
De inschatting van het risico met medeneming van de effecten van beheersmaatregelen. Risico dat overblijft na risicobeheersing. (netto risico)

Risico
Gebeurtenis die zich al dan niet kan voordoen en die kan leiden tot schade met een financieel gevolg of afwijking van een te behalen beleidsdoel.

Risicobeheersing
Zijn activiteiten (beheersmaatregelen) die de kans op het optreden van risico's dan wel de gevolgen van risico's beïnvloeden (voorkomen of reduceren)

Risico-eigenaar
De persoon of het organisatieonderdeel aan wie het risico gealloceerd is.

Risico in relatie tot weerstandsvermogen
De kans op een gebeurtenis die leidt tot een directe financiële tegenvaller van materiële betekenis, die niet is afgedekt in de begroting.

Risicokaart
De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg.

Risicomanagement
Het geheel aan activiteiten en maatregelen gericht op het expliciet en systematisch omgaan met en beheersen van risico's.

Risicoparagraaf
Is een door het college verstrekt overzicht van alle bekende risico's tot het moment van aanbieden van de begroting.

Risicoprofiel
Overzicht van het geheel aan risico's van het betreffende proces, project, programma of beleidstraject.

Risicoscore
Per risico te bepalen score op basis van kans op voorkomen en gevolg.

Roerende zaakbelasting
Betreft een belasting voor het in eigendom van roerende zaken, zoals woonboten in de gemeente Arnhem. De grondslag van de belasting is een percentage van de RZB- waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van de roerende zaak.

S.

Solvabiliteit
Is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Stelpost
Schatting van uitgaven, opgenomen in de begroting terwijl de werkelijke kosten nog niet exact bepaald kunnen worden.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

T.

Taakmutatie
Extra geld uit het gemeentefonds voor de uitvoering van nieuwe en/of bestaande taken.

Taakveld
Eenheid waarin de programma's zijn onderverdeeld.

Trap-op-trap-af systematiek/ accresmethode
Om het totaal beschikbare bedrag te bepalen dat aan de gemeenten wordt uitgekeerd, gebruikt het Rijk de accresmethode, ook wel de 'trap-op-trap-af systematiek' genoemd. Het accress is gekoppeld aan de ontwikkeling van rijksuitgaven (niet van alle uitgaven). Stijgen de uitgaven dan stijgt het accres, dalen de uitgaven dan daalt het accress.

Treasury
Is het geheel van activiteiten in verband met het beheren van de geldstromen.

V.

Verbonden partij
Is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.

Voorziening
Dit is een reservering (geoormerkte gelden) met als doel het bedrag aan te wenden in de toekomst waar de voorziening oorspronkelijk voor is gecreëerd.

W.

Weerstandsfactor
= Beschikbare weerstandscapaciteit : Benodigde weerstandscapaciteit. Bij een lagere factor dan 1 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor uitkomt boven de 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor nieuw beleid.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen is de verhouding (ratio) tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit.

Z.

Zekerheidspercentage
Voor het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen moet met behulp van de risicosimulatie een keuze worden gemaakt met welke mate van zekerheid de geïdentificeerde risico's worden afgedekt. We noemen dit ook wel het zekerheidspercentage.

Deloitte.

GEMEENTE Arnhem

Accountantsverslag 2019

Gemeente Arnhem

21 april 2020

Deloitte.

Deloitte Accountants B.V.
Meander 551
6825 MD Arnhem
Postbus 30265
6803 AG Arnhem
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9777
www.deloitte.nl

Aan de gemeenteraad van de gemeente Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Onderwerp
Accountantsverslag 2019

Datum
21 april 2020

Ons kenmerk
3114957110/2004189E2C/DD

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag aan met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2019 van de gemeente Arnhem. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2019 van de gemeente Arnhem.

De jaarrekening 2019 van de gemeente Arnhem geeft een getrouw en rechtmatig beeld

De jaarrekening 2019 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem. Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 10 september 2019 en ons auditplan 2019 van 30 september 2019.

Wij zijn voornemens om - onder voorbehoud van de finale afronding van de jaarrekeningcontrole inclusief onafhankelijke interne kwaliteitsreview - bij de jaarrekening 2019 een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid af te geven.

Wij bespreken onze bevindingen met de auditcommissie

Wij bespreken deze rapportage graag tijdens de bijeenkomst met de auditcommissie op 11 mei 2020 en beantwoorden dan ook uw eventuele vragen. Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd met de wethouder Financiën, de gemeentesecretaris, de concerndirecteur, de manager financiën en control en een vertegenwoordiging van de ambtelijke organisatie.

Graag danken wij u en uw medewerkers voor de medewerking die wij hebben ervaren tijdens onze controle.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. J.J. Zuidema RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte zijn de 'Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2020' gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing.
Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853.
Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting controle 2019	4
Inleiding	9
De financiële positie van uw gemeente	12
Belangrijkste bevindingen uit onze controle	17
Interne beheersing	26
Overige aangelegenheden	28
Bijlagen	31

© 2020 Deloitte The Netherlands

Bestuurlijke samenvatting controle 2019

© 2020 Deloitte The Netherlands

Bestuurlijke samenvatting controle 2019

Overall beeld opstel- en controleproces jaarrekening 2019

Inleiding

We starten dit accountantsverslag met een compliment aan het college en de ambtelijke organisatie voor de gerealiseerde voortuitgang in het jaarrekeningtraject.

De controle van de jaarrekening 2018 was met name door de complexiteit van het sociaal domein en vertraging van het opleveren van stukken een zeer intensief proces. Het college en Deloitte hebben fors ingezet dit proces te verbeteren voor de jaarrekeningcontrole van 2019 en zijn hier ook in geslaagd. Door een goede samenwerking tussen onze organisaties zijn wij in staat geweest effectief te werken.

Dit betekent echter niet dat er geen verbeteringen meer mogelijk en nodig zijn. Deze aandachtspunten worden deze zomer in een evaluatie tussen de organisatie en Deloitte besproken en omgezet in een grove planning van het werk voor de jaarrekening 2020. De leerpunten worden daarmee ondergebracht in de planning voor de komende jaarrekening, waarbij wij opnieuw samen bekijken hoe wij op de meest effectieve en efficiënte wijze dit samen realiseren.

In het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2019 zien wij de volgende belangrijke bevindingen en mogelijkheden tot verbetering van uw interne beheersing:

Controleproces:
De directie heeft in 2019 geïntervenieerd in de organisatie door een interim management oplossing te kiezen voor het sturen en organiseren van het werk van Financien & Control. Wij stellen vast dat deze interventie nu zijn vruchten afwerpt. Tegelijkertijd is ook een aantal nieuwe vaste medewerkers ingewerkt. Wij constateren dat het beeld van het benodigde kennisniveau - zoals bijvoorbeeld van de verslaggevingsvoorschriften - nog (te) wisselend is. Het college onderkent terecht dat deze opgedane kennis en additionele inzet moet worden geborgd. Daartoe zal in detail worden geëvalueerd in combinatie met een planning voor de jaarrekening 2020. De externe medewerkers, de (nieuwe) vaste medewerkers en Deloitte maken gezamenlijk een plan voor het komende jaar.

Sociaal domein:
Een belangrijk onderdeel van de interne beheersing van het sociaal domein betreft het vaststellen van de kwaliteit en kwantiteit van de geleverde zorg. Een positieve ontwikkeling is dat uw gemeente actief bezig is met het formuleren en implementeren van beheersmaatregelen om zelfstandig zekerheid te verkrijgen over de getrouwheid en rechtmatigheid van de bestedingen in het kader van het sociaal domein.

Grondexploitatie:
Wij zien dat bij de betrokken medewerkers voldoende kennis en ervaring van het proces en de post in de jaarrekening aanwezig is. Wij constateren dat de uitgangspunten plausibel zijn, echter ontbreekt het aan een tijdige en formele vastlegging van de onderbouwingen van het schattingsproces.

Balansdossier:
Bij aanvang van de jaarrekeningcontrole was de concept-jaarrekening 2019 met het onderliggende balansdossier niet volledig gereed. Daarnaast was het jaarverslag niet gereed ten tijden van de start van de controle. Een positieve ontwikkeling is dat vanaf 2020 is gestart met een maandafsluiting die ervoor moet zorgen dat er geen financiële boekingen worden opgespaard tot einde jaar. Deze wijze van werken zorgt er ook voor dat het proces van het maken van de jaarrekening verder wordt vereenvoudigd.

Bedrijfsvoering:
In uw bedrijfsvoering gaat uw college verder met het doorontwikkelen van een maandafsluiting. Wij zien dat zowel technisch als sociaal nog stappen gezet kunnen worden om te zorgen voor een juiste, tijdige en volledige financiële administratie.

IT-audit:
Op basis van de follow-up IT-audit werkzaamheden op de belangrijkste financiële processen blijken nog tekortkomingen in de algemene beheersmaatregelen, met name inzake de periodieke reviews op gebruikers en het wachtwoordenbeleid (beide vallend onder rechtenbeheer). Wij hebben daarom extra gegevensgerichte werkzaamheden verricht, waaronder detailcontroles. In 2020 is uw gemeente overgegaan op een nieuw financieel pakket. Wij zullen op termijn en in overleg met uw gemeente werkzaamheden verrichten om vast te stellen of het nieuwe financieel pakket voldoende IT-beheersmaat-regelen bevat en deze beheersmaatregelen ook in opzet, bestaan en werking toereikend zijn. Hierin werken wij samen en worden wij betrokken bij de beoordeling rondom de IT omgeving.

© 2020 Deloitte The Netherlands

Bestuurlijke samenvatting controle 2019

Conclusies jaarrekeningcontrole 2019

Getrouwheid en rechtmatigheid	• Goedkeurend oordeel voor getrouwheid en rechtmatigheid. • Gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 8,1 miljoen respectievelijk € 24,3 miljoen.	Slide 10
Financiële positie	• Financiële positie ultimo 2019 is verbeterd ten opzichte van 2018. • Het weerstandsvermogen bedraagt factor 1,2. De weerstandscapaciteit van € 44,2 is hoger dan de door de gemeente onderkende aanwezige risico's van € 37,7 miljoen. Wij kwalificeren de financiële positie van de gemeente Arnhem op basis hiervan als voldoende. • Bij onze analyse van het weerstandsvermogen constateren wij dat u meerdere bestemmingsreserves heeft gevormd waar de afgelopen jaren geen of minimale wijzigingen op hebben plaatsgevonden. Wij adviseren u deze bestemmingsreserves voor de begroting 2021 nader te analyseren en te bepalen of deze mogelijk ten gunste van de algemene reserve kunnen vrijvallen.	Slide 14
Kwaliteit verslaggeving	• De jaarstukken en de daarbij gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling voldoen aan de voorschriften voor verslaggeving uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en zijn consistent toegepast ten opzichte van de begroting 2019 en jaarrekening 2018. • De kwaliteit van de toelichtingen en analyses ten opzichte van de begroting kan verder toenemen door hieraan een meer inhoudelijke oorzaakanalyse toe te voegen (waardoor is de afwijking ontstaan en waardoor was de afwijking niet eerder te voorzien c.q. rapporteren?).	Slide 18
Grondexploitatie	• De grondexploitaties zijn geactualiseerd en bijgesteld, en geven een getrouw beeld van de boekwaarde en de verwachte resultaten. • Uit de actualisatie ultimo 2019 van de nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten blijkt een verwacht tekort van in totaal € 48,9 miljoen op contante waarde (2018: € 40,7 miljoen). Dit tekort wordt voornamelijk veroorzaakt door het project Arnhem Centraal en voor dit volledige tekort is reeds in eerdere jaren een verliesvoorziening getroffen. • Doordat conform het BBV tussentijds winst is genomen op de projecten Schuytgraaf (€ 6,6 miljoen) en Lorentzlyceum (€ 0,9 miljoen) leidt dit er toe dat dit winstpotentieel niet meer is opgenomen in de toekomstige prognose. Het gevolg hiervan is dat het toekomstige resultaat van de grondexploitatie daalt. • Wij constateren dat bij de betrokken medewerkers voldoende kennis en ervaring van het proces en de post grondexploitatie aanwezig is. Tevens zien wij dat de uitgangspunten plausibel zijn, echter ontbreekt het aan een formele vastlegging van de onderbouwingen van het schattingsproces.	Slide 19

© 2020 Deloitte The Netherlands

Bestuurlijke samenvatting controle 2019

Conclusies jaarrekeningcontrole 2019

Sociaal domein	• De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft een controleverklaring met beperking bij de PGB-verantwoordingen 2019 verstrekt. De totale PGB bestedingen (€ 5,2 miljoen) zijn derhalve als onzeker aangemerkt. • Voor de controle van zorg in natura is de gemeente Arnhem nog (deels) afhankelijk van de aanlevering van controleverklaringen bij productieverantwoordingen. Door de coronacrisis zijn meerdere zorgaanbieders dit jaar later met het aanleveren van de controleverklaringen bij de productieverantwoordingen. Als gevolg hiervan hebben wij € 16,0 miljoen aan bestedingen als onzeker aangemerkt. • De lasten van het sociaal domein zijn ten opzichte van voorgaand jaar gestegen. Hierbij heeft de grootste stijging plaatsgevonden in de jeugdzorg als gevolg van een stijging van het aantal cliënten alsmede een stijging in het tarief. Door deze stijging in het tarief welke ook voor WMO geldt, zijn ook de lasten van WMO gestegen ten opzichte van voorgaand jaar. In de raadsbrief d.d. 7 januari 2020 bent u reeds in detail geïnformeerd over de mutatie in de lasten voor jeugdzorg. • Een belangrijk onderdeel van de interne beheersing van het sociaal domein betreft het vaststellen van de kwaliteit en kwantiteit van de geleverde zorg. Een goede ontwikkeling is dat uw gemeente actief bezig is met het formuleren en implementeren van werkzaamheden om zelfstandig zekerheid te verkrijgen over de getrouwheid en rechtmatigheid van de bestedingen in het kader van het sociaal domein.	Slide 21
COVID-19	• Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van de begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. • In de jaarrekening is dit toereikend toegelicht onder de paragraaf gebeurtenissen na balansdatum.	Slide 22
Interne beheersing	• Op basis van onze tussentijdse controlewerkzaamheden hebben wij tekortkomingen geïdentificeerd in de interne beheersingsmaatregelen van uw automatiseringsomgeving. Deze tekortkomingen liggen met name op het gebied van periodieke reviews op gebruikers en het wachtwoordenbeleid (beide vallend onder rechtenbeheer). Wij hebben vernomen dat er verbeterplannen zijn opgesteld om deze tekortkomingen in 2020 op te lossen. Wij zullen bij de jaarrekeningcontrole 2020 de opvolging beoordelen. • Door de implementatie van het nieuwe financieel pakket hebben wij begrepen dat de een kwaliteitsslag doorgevoerd wordt in de interne beheersing om de kwaliteit van de financiële administratie te verbeteren. Wij zullen de opzet en het bestaan van deze interne beheersmaatregelen toetsen met onze interim controle 2020.	Slide 27

© 2020 Deloitte The Netherlands

Inleiding

© 2020 Deloitte The Netherlands

Inleiding

Onze belangrijkste bevindingen

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2019 verstrekt

De jaarrekening 2019 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem. Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 10 september 2019 en ons auditplan 2019 van 30 september 2019.

Bij deze jaarrekening hebben wij een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid verstrekt, gedateerd op 21 april 2020.

Geen resterende controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot het vermogen en het resultaat

Wij hebben tijdens onze controle enkele fouten in de concept jaarrekening geconstateerd, welke zijn gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening. Hierna resteren geen materiele afwijkingen die van invloed zijn op het vermogen of resultaat van de gemeente.

Geen resterende controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot rechtmatigheid

De in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2019 zijn in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2019 zoals dit op 14 november 2018 door de raad als onderdeel van de meerjarenprogrammabegroting is vastgesteld.

De begrotingsoverschrijdingen op het niveau van de programma's zijn in de jaarrekening voldoende toegelicht en wegen daarom niet mee in ons oordeel.

Er is geen sprake van resterende controleverschillen (feitelijke afwijkingen c.q. fouten) ten aanzien van de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties.

Onzekerheden in de PGB-bestedingen en bestedingen zorg in Natura

De PGB-bestedingen zijn door uw gemeente (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft vanwege rechtmatigheidsafwijkingen een controleverklaring met beperking bij de verantwoordingen 2019 verstrekt.

De PGB bestedingen 2019 bedragen € 5,2 miljoen en de onzekerheden met betrekking tot zorg in natura bedragen € 16,0 miljoen. Deze totale onzekerheid valt binnen de goedkeuringstolerantie voor onzekerheden van € 24,3 miljoen, en heeft daarom geen invloed op de strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening 2019.

Het (verplichte) overzicht van controleverschillen treft u aan in de bijlagen A1 en A2 van deze rapportage.

Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2019 te verstrekken.

De onzekerheid van €21,2 miljoen van de PGB-bestedingen en zorg in natura valt binnen de goedkeuringstolerantie voor onzekerheden van € 24,3 miljoen en heeft daarom ook geen invloed op de strekking van de controleverklaring.

© 2020 Deloitte The Netherlands

Geen resterende controleverschillen met betrekking tot de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben tijdens onze controle van de WNT-verantwoording geen afwijkingen geïdentificeerd.

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging van 10 september 2019 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2019. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend (geweest) voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- De Controleverordening gemeente Arnhem (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet).
- Het bij de meerjarenprogrammabegroting door de raad vastgestelde toetsingskader 2019.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging en is nader omschreven in het auditplan. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2019 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn zeer belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van de gemeente.

Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de toelichting in de jaarrekening 2019.

Wij hebben het door het management toegepaste proces voor de totstandkoming van de jaarrekening geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Indien nodig, hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Arnhem

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de memberfirms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectievelijke zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in bijlage C bij deze rapportage.

Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2019 uitgevoerd met de volgende toleranties:

- Voor fouten bedraagt de tolerantie 1% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: **€ 8,1 miljoen.**
- Voor onzekerheden is de tolerantie 3% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: **€ 24,3 miljoen**.
- Als rapportagetolerantie geldt een door de raad vastgesteld vast bedrag: **€ 6,5 miljoen**.

© 2020 Deloitte The Netherlands

De financiële positie van uw gemeente

© 2020 Deloitte The Netherlands

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkeling vermogen en resultaat van uw gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is ten opzichte van 2019 toegenomen

Het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, maakt een duidelijk en expliciet onderscheid tussen resultaatbepaling en -bestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Gemeenten mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren. De mutaties in het eigen vermogen vinden dus plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten over 2019 bedraagt € 9,8 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 17,1 miljoen aan de reserves toegevoegd, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2019 circa € 7,3 miljoen nadelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2019 circa 17,2% van het balanstotaal (2018: circa 16,4% van het balanstotaal). In het hiernavolgende overzicht hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen.

Eigen vermogen (x € 1 miljoen)	2016	2017	2018	2019
Eigen vermogen per 1 januari	**133,5**	**135,6**	**151,2**	**150,8**
Tussentijdse resultaatbestemming	-/-12,8	-/- 2	0,5	17,1
Gerealiseerd resultaat	14,9	17,6	-/- 0,9	-/- 7,3
Gerealiseerde totaalsaldo baten en lasten	**2,1**	**15,6**	**-/- 0,4**	**9,8**
Eigen vermogen per 31 december	**135,6**	**151,2**	**150,8**	**160,6**

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar is weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaat-bestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit de in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in de reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door de gemeenteraad genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de politieke besluitvorming.

© 2020 Deloitte The Netherlands

Exploitatieresultaat (x € 1 miljoen)

Totale baten	739,7	
Totale lasten	-/- 729,9	
Gerealiseerd saldo van baten en lasten		**9,8**
Af: stortingen in reserves	-/- 83,7	
Bij: onttrekkingen aan reserves	66,6	
Saldo mutaties reserves		-/- 17,1
Gerealiseerd resultaat		**7,3**

De exploitatie over 2019 laat een voordelig gerealiseerd saldo van baten en lasten van € 9,8 miljoen zien, ten opzichte van een begroot voordelig saldo van € 5,5 miljoen. Dit is een voordeel van € 4,3 miljoen. Het saldo van de mutaties in reserves is in lijn met de begroting 2019.

In de programmaverantwoording is per programma de begroting 2019, de begroting 2019 na wijzigingen en de rekening 2019 naast elkaar gezet. Vervolgens is het verschil tussen de begroting en de rekening berekend.

De belangrijkste verschillen ten opzichte van de begroting betreffen:

- Voordeel wonen en ruimte ad € 10,7 miljoen.
- Nadeel participatie ad € 7,3 miljoen.

Voor een meer gedetailleerd overzicht van en een nadere toelichting op de afwijkingen ten opzichte van de begroting verwijzen wij u naar de toelichting per programma, onderdeel 'Wat heeft het gekost?', zoals opgenomen in de programmaverantwoording in uw jaarstukken 2019.

In het hoofdstuk 'Belangrijkste bevindingen uit onze controle' van het accountantsverslag gaan wij nader in op de verschillen tussen de begrote en werkelijke lasten in het kader van begrotingsrechtmatigheid.

Saldo baten en lasten (in miljoen)

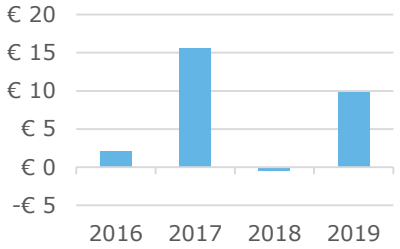

Mutaties in reserves (in miljoen)

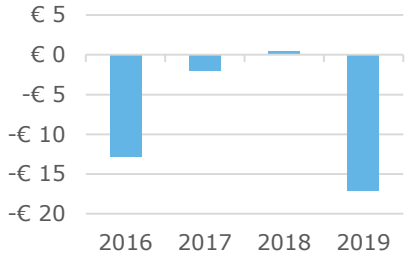

Gerealiseerd resultaat (in miljoen)

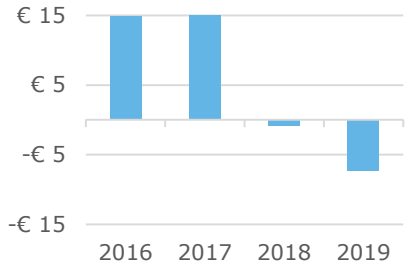

© 2020 Deloitte The Netherlands

Uw weerstandsvermogen is afgenomen

Het weerstandsvermogen betreft de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's.

De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit (voor de samenstelling hiervan verwijzen wij naar paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in uw jaarverslag 2019) bedraagt, inclusief het voorstel tot resultaat-bestemming, € 44,2 miljoen (2018: € 48,6 miljoen). Er is dus sprake van een afname van de beschikbare weerstandscapaciteit in 2019 ten opzichte van 2018 met circa 10%. Deze afname komt vooral door de resultaat bestemming waar er per saldo € 4,5 miljoen wordt onttrokken aan de algemene reserve.

De inventarisatie van de risico's die in paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag is opgenomen, geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een kans inschatting van het zich voordoen van het geïdentificeerde risico, om zo de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen. Daarbij heeft het college een doorlopend inzicht gegeven in de grootste risico's (qua financiële impact en kans) voor uw gemeente, en is vermeld welke risico's zijn verdwenen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook is een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de grootste risico's.

Hieruit volgt een gekwantificeerd bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit van € 37,7 miljoen (2018: van € 33,7 miljoen). Ten opzichte van 2018 is zodoende sprake van een stijging van het gekwantificeerde risico met gemiddeld circa € 4 miljoen. De weerstandscapaciteit van € 44,2 miljoen is voldoende gelet op de door het college onderkende risico's.

De ontwikkeling van de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit in de afgelopen jaren - waaruit blijkt dat het weerstandsvermogen eind 2019 boven de door de gemeenteraad - in de verordening financieel beleid en beheer - vastgestelde norm ligt - is als volgt weer te geven:

Voor meer gedetailleerde informatie over (de ontwikkeling van) uw weerstandspositie verwijzen wij u naar paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in uw jaarverslag 2019.

Weerstandsvermogen in relatie tot de norm

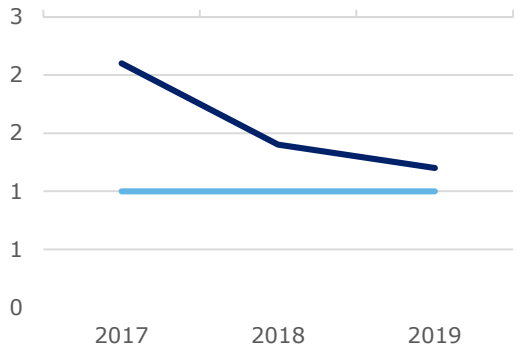

Weerstandscapaciteit (in miljoen)

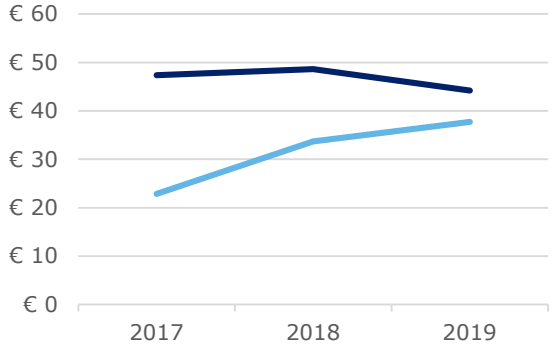

Beschikbare weerstandscapaciteit

Benodigde weerstandscapaciteit

Wij merken hierbij op dat – zoals hiernaast schematisch is weergegeven – het weerstandsvermogen de afgelopen jaren dichter bij de norm komt. Tegelijkertijd constateren wij dat u meerdere bestemmingsreserves heeft gevormd waar de afgelopen jaren geen of minimale wijzigingen op hebben plaatsgevonden.

Wij adviseren u deze bestemmingsreserves te analyseren en te bepalen of deze mogelijk ten gunste van de algemene reserve kunnen komen. Één van deze bestemmingsreserves betreft de bestemmingsreserve solvabiliteit (in 2019 nog onderdeel van de bestemmingsreserve kapitaallasten) welke is bedoeld voor de verbetering van de solvabiliteit, maar waar verder geen specifieke bestemming voor is.

© 2020 Deloitte The Netherlands

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

© 2020 Deloitte The Netherlands

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Algemeen

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente staan in de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling in de jaarrekening 2019. Wij hebben het door het college en het ambtelijk management toegepaste proces voor significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening

De jaarstukken 2019 van uw gemeente bestaan uit het jaarverslag (programmaverantwoording en verplichte paragrafen) en de jaarrekening (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting en de SiSa-bijlage).

In de programmaverantwoording van het jaarverslag dient informatie te worden opgenomen met betrekking tot de vragen: wat hebben wij gedaan, wat hebben wij bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (over o.a. weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag.

Op basis van Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 moet de accountant werkzaamheden uitvoeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen.

Als onderdeel van dit vereiste hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de vereiste informatie bevat op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV.
- Wij hebben, voor zover wij kunnen beoordelen, vastgesteld dat de verklaringen van het college in het jaarverslag en de andere informatie zoals opgenomen in de jaarstukken verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.
- Wij hebben vastgesteld dat de verklaringen in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de uitgevoerde controlewerkzaamheden.

Evaluatie van de belangrijkste inschattingen van het management

Uw gemeente heeft voorzieningen gevormd voor verliezen, risico's of verplichtingen die hun oorsprong vinden in het huidige boekjaar of eerdere boekjaren, maar waarvan de (verwachte) uitgaven in de toekomst liggen.

Deze voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's zijn naar hun aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het management en het college.

Zij schatten op basis van hun kennis van de gemeente en haar omgeving in wat het effect van de te voorziene risico's, verplichtingen en kosten zal zijn in de komende jaren en wat de omvang van de voorzieningen moet zijn.

Daarnaast is een belangrijk schattingselement opgenomen in de toekomstige kosten en opbrengsten in de grondexploitatie.

Wij hebben voor deze gebieden het proces beoordeeld waarmee het management schattingsposten ontwikkelt, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel en niet bedoeld om ons een oordeel te vormen over individuele schattingsposten. Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

© 2020 Deloitte The Netherlands

Grondexploitaties

De grondexploitaties zijn geactualiseerd

De veruit grootste balanspost met betrekking tot de onderhanden projecten betreft de post 'voorraden' (grondexploitatie). De risico's voor deze post zijn in essentie terug te brengen tot de zogenaamde 3 P's:

- **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse gemaakt van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavels, appartementen, etc.) binnen de projecten in relatie tot de huidige marktvraag?
- **Prijs:** de verkoopprijzen van woningen en dus van grond hebben langere tijd onder druk gestaan. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

De 3 P's vormen de basis voor de actualisatie van de grondexploitaties zoals opgenomen in de jaarrekening 2019 en vermeld in de paragraaf 'Grondbeleid' van het jaarverslag 2019.

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor actualisatie van de grondexploitaties hebben wij het volgende in overweging genomen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn, en of ze redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.
- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen; met andere woorden: is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente?
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden: is historische informatie representatief voor toekomstige situaties?).

Wij hebben voor deze gebieden het proces beoordeeld waarmee het management schattingsposten ontwikkelt, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd, een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel.

Bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen hebben wij specialisten ingeschakeld. Een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel en niet om ons een afzonderlijk oordeel te vormen over de grondexploitatie.

Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

De grondexploitaties zijn door de organisatie voor de jaarrekening 2019 opnieuw doorgerekend (geactualiseerd). Waar nodig zijn de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen.

Ultimo 2019 is op basis hiervan € 62,6 miljoen opgenomen in de voorziening negatieve plannen (2018: € 63,3 miljoen), om de naar verwachting niet meer met verkopen goed te maken kosten te dekken. De ontwikkeling van de voorziening ter dekking van 'negatieve plannen' (verliezen) in de afgelopen jaren is als volgt weer te geven:

Voorziening grondbedrijf

(in miljoen)

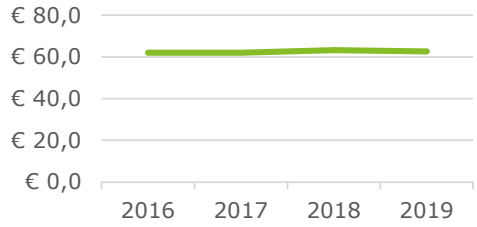

Voor een nadere onderbouwing van de hoogte van de voorziening verwijzen wij u naar de paragraaf 'Grondbeleid' (in het jaarverslag 2019), waar het college de belangrijkste complexen en de daarmee gepaard gaande risico's heeft toegelicht.

© 2020 Deloitte The Netherlands

De ontwikkeling in de boekwaarde van de totale grondexploitatie is als volgt weer te geven:

Totaal grexen
(boekwaarde in miljoen)

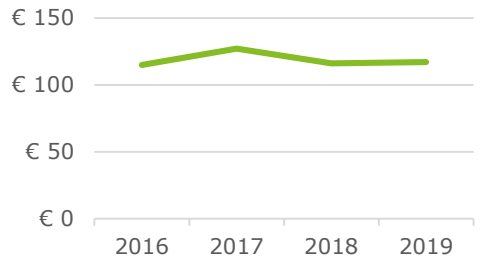

Winstname op basis van POC-methode

Voor verschillende projecten wordt een positief resultaat verwacht op basis van de huidige uitgangspunten. Om deze reden wordt, overeenkomstig de voorschriften van het BBV, winst genomen op basis van de POC-methode. De tussentijdse winstname bedraagt op totaalniveau € 7,8 miljoen. Deze winstname bestaat voor het belangrijkste deel uit de winstname van project Schuytgraaf ad €6,5 miljoen.

Uit de figuren hiernaast blijkt een stijging van de nog te maken kosten en een daling in de nog te realiseren opbrengsten. In totaliteit verwacht het college een nadelig resultaat van circa € 48,8 miljoen op contante waarde (2018: € 40,7 miljoen nadelig).

Dit tekort wordt voornamelijk veroorzaakt door het project Arnhem Centraal en voor het totale tekort is reeds in eerdere jaren een verliesvoorziening getroffen. Daarnaast heeft u voor toekomstige risico's binnen de grondexploitatie in eerdere jaren een bestemmingsreserve gevormd. De omvang van deze bestemmingsreserve bedraagt per 31 december 2019 € 12,6 miljoen (2018: € 5,4 miljoen).

Doordat tussentijds winst is genomen op de projecten Schuytgraaf (€ 6,6 miljoen) en Lorentzlyceum (€ 0,9 miljoen) leidt dit er toe dat dit winstpotentieel niet meer is opgenomen in de toekomstige prognose. Het gevolg hiervan is dat het toekomstige resultaat van de grondexploitatie daalt.

De rekenrente voor actualisatie grondexploitaties

De bij de actualisatie van de grondexploitaties gehanteerde rekenrente is berekend op basis van de voorschriften van de Commissie BBV. Voor het grootste project Schuytgraaf wordt projectfinanciering gehanteerd waarbij de toegerekende rente gebaseerd wordt op de daadwerkelijke betaalde rente over de leningen die zijn aangetrokken voor het project Schuytgraaf.

Schattingsonzekerheid

Ten aanzien van de waardering van de grondexploitaties (met name Schuytgraaf) bestaat een hoge schattingsonzekerheid. Hoewel de op dit moment meest waarschijnlijke inschatting is opgenomen in de jaarrekening, kan de realisatie in de toekomst aanzienlijk afwijken van deze inschatting. Deze schattingsonzekerheid ontstaat door de omvang en de lange looptijd van deze grondexploitatie. De onderkende schattingsonzekerheid heeft geen impact op ons oordeel, omdat deze op een juiste wijze is toegelicht in de jaarrekening.

Nog te maken kosten (in miljoen)

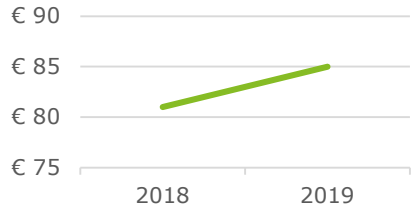

Nog te realiseren opbrengsten (in miljoen)

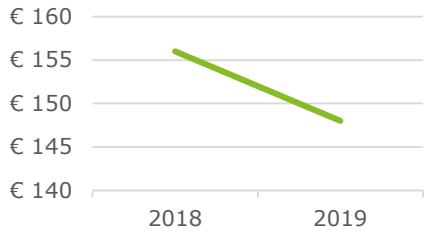

Resultaat (contante waarde in miljoen)

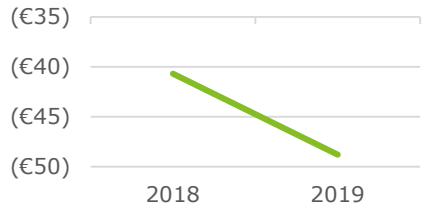

© 2020 Deloitte The Netherlands

Overige bevindingen

Sociaal domein/PGB-bestedingen

De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft een controleverklaring met beperking bij de PGB-verantwoordingen 2019 verstrekt.

De PGB bestedingen 2019 bedragen € 5,2 miljoen en worden als onzeker aangemerkt. Hetzelfde geldt voor een deel van de zorg in natura bestedingen (bedragen € 16,0 miljoen). Deze totale onzekerheid valt binnen de goedkeuringstolerantie voor onzekerheden van € 24,3 miljoen, en heeft daarom geen invloed op de strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening 2019.

Deze onzekerheid is hoger dan voorgaand jaar. Deze stijging wordt enerzijds veroorzaakt doordat een aantal zorgaanbieders dit jaar later is met het aanleveren van controleverklaringen als gevolg van de coronacrisis. Daarnaast hebben wij onze controlewerkzaamheden 2 weken eerder afgerond waardoor de gemeente minder verklaringen heeft ontvangen. De lasten waarvoor geen controleverklaringen zijn ontvangen hebben wij als onzeker aangemerkt.

COVID-19

Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van de begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. In de jaarrekening is dit toereikend toegelicht onder de paragraaf gebeurtenissen na balansdatum, waarnaar wij in onze controleverklaring verwijzen.

Dubbele betalingen

Wij hebben ten tijde van onze controle vastgesteld dat in 2019 een dubbele betaling heeft plaatsgevonden aan het sportbedrijf. Reden van deze dubbele betaling is geweest dat een factuur is ontvangen en deze later is teruggeroepen en een nieuwe factuur is ontvangen. Beide van deze facturen zijn betaald.

Daarnaast is het voorgekomen dat facturen in een aantal gevallen dubbel zijn binnengekomen (eerst de oorspronkelijke factuur en daarna een kopie-factuur) waardoor facturen eveneens tweemaal betaald zijn. Wij merken op dat de gemeente beide situaties zelf heeft geconstateerd. Tegelijkertijd loopt de gemeente een risico omdat in het proces voorafgaand aan de betaling niet voldoende waarborgen zijn getroffen om deze dubbele betaling te voorkomen. Wij adviseren uw college adequate preventieve beheersmaatregelen te implementeren om het dubbel betalen van facturen te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld zijn door in het financieel pakket af te dwingen dat voor facturen met hetzelfde bedrag en dezelfde documentdatum een extra controle nodig is alvorens deze betaalbaar wordt gesteld.

Ten tijde van onze jaarrekeningcontrole hebben wij een verdere analyse ontvangen en gecontroleerd om vast te stellen dat in de jaarrekening 2019 geen risico op een materiele afwijking als gevolg van dubbele betalingen bestaat.

© 2020 Deloitte The Netherlands

C
D
Arnhem
Arnhem

Begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsoverschrijdingen zijn toegelicht in de jaarrekening

Naast de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2019 hebben wij ook de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd.

De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de Commissie BBV. Hieruit blijkt dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen meeweegt in het accountantsoordeel. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet de accountant kijken naar de lastenoverschrijdingen per programma. Zoals blijkt uit de hierna opgenomen figuur is een begrotingsoverschrijding op de lasten van een zestal programma's en op een zevental wijken te constateren.

Verschil begrote en werkelijke lasten excl. mutaties reserves (in miljoen)

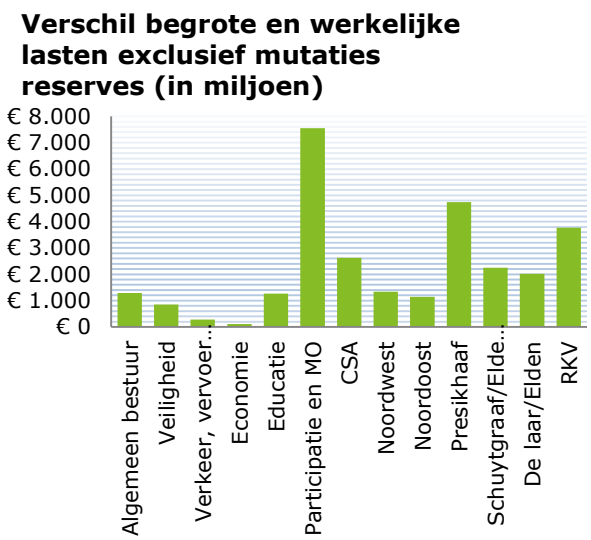

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van het onderdeel zoals opgenomen in de jaarrekening 2019. Op grond van deze analyse hebben wij geconstateerd dat deze overschrijdingen goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen en daarmee niet mee hoeven te wegen in ons oordeel.

Op basis van de voornoemde analyse - waaruit blijkt dat de overschrijdingen passen binnen het bestaande beleid of gedekt zijn door direct met de lasten samenhangende baten - blijven de overschrijdingen onrechtmatig maar wegen deze niet mee in ons oordeel over de begrotingsrechtmatigheid 2019.

Wel merken wij op dat het aantal overschrijdingen fors is. Wij adviseren het college te onderzoeken of deze afwijkingen incidenteel of structureel zijn en de uitkomst hiervan door te vertalen naar de begroting 2021.

© 2020 Deloitte The Netherlands

Overige verantwoordings- en rapportageverplichtingen

Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden in de SiSa-bijlage 2019 geconstateerd

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is ten opzichte van vorig jaar niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramien documenten aan het CBS aan te leveren.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2019. Hierbij evalueren wij de getrouwheid en de rechtmatigheid van de in de SiSa-bijlage verantwoorde gegevens (indicatoren).

Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U hebt dit aan ons bevestigd.

De (verplichte) tabel met fouten en onzekerheden wat betreft de specifieke uitkeringen is opgenomen in bijlage B van dit accountantsverslag. Bij onze controle hebben wij geen financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

Wij hebben geen fouten geconstateerd met betrekking tot de naleving van de Wet Normering topinkomens (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing. Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt.

De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2019 niet meer bedragen dan € 194.000 per jaar.

Daarnaast dienen gemeenten de salarissen openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief - als aan bepaalde voorwaarden is voldaan - ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

In 2019 hebben wij geen overschrijdingen van de grensbedragen voor topfunctionarissen en overige medewerkers geconstateerd.

Wij hebben geen fouten geconstateerd met betrekking tot de naleving van de Wet normering bezoldiging top-functionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

© 2020 Deloitte The Netherlands

Frauderisicoanalyse

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening door fraude of overtreding van wet- en regelgeving

Het college van burgemeester en wethouders is primair verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en voor de naleving van wet- en regelgeving. Recente ontwikkelingen laten zien dat de handhaving van anticorruptiewetgeving aan globalisering onderhevig is, waardoor ook gemeenten in toenemende mate te maken krijgt met anticorruptieregels.

Als onderdeel van onze controle hebben wij het college verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat het college en management daarbij hanteren, alsook de communicatie daarover met het personeel en met de auditcommissie. Tijdens deze gesprekken heeft het college aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken. Hierbij heeft het college ook voorbeelden gegeven van de manier waarop het deze beheerst.

Wij hebben een concept frauderisico-analyse ontvangen. Deze is echter nog niet geformaliseerd en vastgesteld. Het is belangrijk de frauderisicoanalyse jaarlijks te delen en bespreken met de auditcommissie. Op deze wijze vormt het periodiek actualiseren ervan een zichtbaar en vast onderdeel van de interne beheersingsomgeving inclusief de communicatie hierover met het toezichthoudend orgaan.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersingsmaatregelen met betrekking tot de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en efficiency van de bedrijfsvoering en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute zekerheid dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Wij hebben onze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De accountantscontrole is uitgevoerd met een hoge maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt. Vanuit onze controle hebben wij geen signalen verkregen voor (mogelijke) fraude in 2019 of 2020.

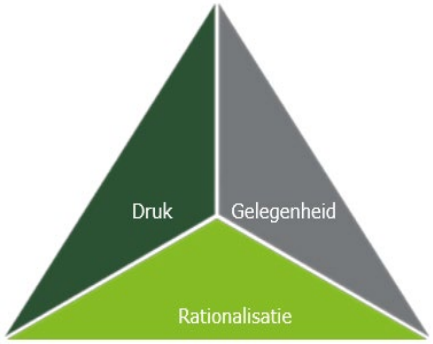

© 2020 Deloitte The Netherlands

Interne beheersing

© 2020 Deloitte The Netherlands

Interne beheersing

De belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2019

Boardletter 2019, toegespitst op de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2019 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze boardletter 2019 d.d. 3 december 2019. In dit hoofdstuk kunnen wij een korte update ten opzichte de door onze opgestelde boardletter.

Algemeen

De gemeente heeft voor de interne beheersing de weg omhoog gevonden. Deze jaarrekeningcontrole heeft het College en de ambtelijke organisatie zich vooral gericht op tijdige levering van de jaarstukken. Daarnaast heeft u zich ook gericht op een verbeterde samenwerking met ons. Daardoor konden wij ook flexibel inspelen op een aantal gebeurtenissen. Er is zeker nog wat te wensen over. De coördinatie op de (verbijzonderde) interne controle wordt momenteel meer gestructureerd ook in het licht van de aanstaande verklaring van het college over rechtmatigheid die u met ingang van het jaar 2021 dient af te geven.

Memoriaalboekingen

In onze boardletter hebben wij opgemerkt dat binnen de gemeente Arnhem geen sprake is van afgedwongen functiescheiding binnen het proces van memoriaalboekingen. Daarnaast hebben wij vastgesteld de hoeveelheid memoriaalboekingen en correctieboekingen die door de gemeente Arnhem gemaakt worden relatief groot is.

Tijdens onze jaarrekeningcontrole hebben wij de memoriaalboekingen 2019 in detail gecontroleerd. Hierbij hebben wij geen materiele onregelmatigheden geconstateerd.

Door de overgang naar het nieuwe financieel pakket hebben wij begrepen dat zowel het aantal boekingen, de complexe boekingsgang en de autorisatie van de memoriaalboekingen ondervangen zijn. Wij merken op dat dit geen onderdeel is geweest van onze controle. De daadwerkelijke opzet en bestaan van de interne beheersmaatregelen in het nieuwe financieel pakket zullen wij toetsen met onze interimcontrole 2020.

Grondexploitatie

De zichtbare vastlegging van het schattingsproces van de grondexploitaite is nog niet opgepakt door de gemeente. Wij constateren dat de uitgangspunten plausibel zijn, echter ontbreekt het aan een tijdige en formele vastlegging van de onderbouwingen van het schattingsproces. Wel hebben wij begrepen dat hier voor de jaarrekening 2020 aandacht voor zal komen

Sociaal Domein

Een belangrijk onderdeel van de interne beheersing van het sociaal domein betreft het vaststellen van de kwaliteit en kwantiteit van de geleverde zorg. Een goede ontwikkeling is dat uw gemeente actief bezig is met het formuleren en implementeren van werkzaamheden om zelfstandig zekerheid te verkrijgen over de getrouwheid en rechtmatigheid van de bestedingen in het kader van het sociaal domein. Voor de jaarrekening 2019 is uw gemeente echter nog wel afhankelijk geweest van de controleverklaringen van de zorgaanbieders. Wij vragen daarom uw aandacht om de ingezette lijn door te trekken om in de toekomst niet meer afhankelijk te hoeven zijn van de controleverklaringen van zorgaanbieders en te kunnen waarborgen dat tussentijds op de juiste informatie gestuurd wordt.

Beheersing uitbestede processen

Wij hebben er vertrouwen in dat de beheersing van de uitbesteedde processen verder wordt opgepakt. Onderdeel hiervan zal zijn dat de steekproef op de indicaties die door de sociale wijkteams zijn afgegeven een plaats krijgt in het intern controleplan sociaal domein. Tevens worden de notulen van de vaststelling van de dienstencatalogus 2020 met De Connectie toetsbaar gedocumenteerd.

© 2020 Deloitte The Netherlands

Overige aangelegenheden

© 2020 Deloitte The Netherlands

Overige aangelegenheden

In dit onderdeel geven wij een samenvatting van overige aangelegenheden, bepaalde vereiste communicaties en actualiteiten

Onze communicatie met het management

Bevestigingen van het management

Wij hebben bij het management ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen opgevraagd aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving. Daarnaast hebben wij van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met het management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Overzicht bestede uren

In ons auditplan d.d. 30 september 2019 hebben 1.815 uren begroot voor de controle van de jaarrekening 2019. Het werkelijk aantal gerealiseerde uren bedraagt 1.836.

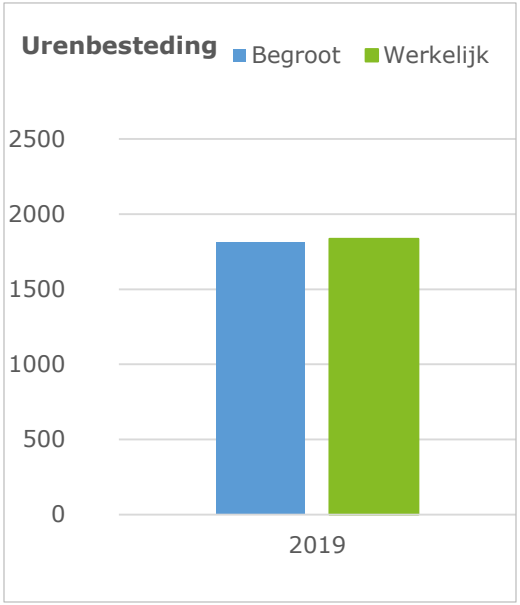

© 2020 Deloitte The Netherlands

Bijlagen

© 2020 Deloitte The Netherlands

Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controleverschillen.

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	**N.v.t.**	**N.v.t.**
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	**N.v.t.**	**N.v.t.**
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	**N.v.t.**	**N.v.t.**
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/etc.)	N.v.t.	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Totaal rechtmatigheidsfouten	**N.v.t.**	

NB: In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018 en het controleprotocol inclusief normenkader 2019 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

© 2020 Deloitte The Netherlands

Bijlage A2 - Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid PGB-bestedingen (SVB)	€ 5,2 miljoen	€ 5,2 miljoen
Onzekerheid bestedingen ZIN	€ 16,0 miljoen	€ 16,0 miljoen
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	**-**	**€ 21,2 miljoen**
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/etc.)	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid	N.v.t.	
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	**€21,2 miljoen**	

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

NB: In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018 en het controleprotocol inclusief normenkader 2019 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

© 2020 Deloitte The Netherlands

Bijlage A3 – Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren. om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening.

De tabel hierna bevat een weergave van díe onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichtingvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Niet van toepassing	N.v.t.	N.v.t.

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2019

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Bevindingen controle SiSa-bijlage		Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D10	Besluit Specifieke uitkering educatie	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
I&W E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
I&W E13	Slimme laadpleinen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet - gemeentedeel 2019	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) - gemeentedeel 2019	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H1	Ministeriële regeling heroïnebehandeling	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H4	Specifieke uitkering Sport	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Totaal			**€ 0**	

Strekking controleverklaring rechtmatigheid	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid	Goedkeurend

© 2020 Deloitte The Netherlands

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Arnhem

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de "Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)" en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Arnhem in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersings-maatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhanke-lijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde 'onafhankelijkheidsevaluatie'), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een gemeenteraad of auditcommissie, overwegen wij ook een van deze beide instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

© 2020 Deloitte The Netherlands

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Naar aanleiding van onze beoordeling hebben wij geconcludeerd - mede vanwege het eerste jaar van de opdracht voor de jaarrekeningcontrole - dat geen sprake is van langjarige betrokkenheid of anderszins mogelijke bedreigingen van onze onafhankelijkheid die een (aanvullende) beheersmaatregel vereisen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Arnhem

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

© 2020 Deloitte The Netherlands

Deloitte.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL”), its global network of member firms, and their related entities. DTTL (also referred to as “Deloitte Global”) and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.nl/about to learn more.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries and territories serves four out of five Fortune Global 500®companies. Learn how Deloitte’s approximately 264,000 people make an impact that matters at www.deloitte.nl.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms or their related entities (collectively, the “Deloitte network”) is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.

© 2020 Deloitte The Netherlands

Deloitte Accountants B.V.
Meander 551
6825 MD Arnhem
Postbus 30265
6803 AG Arnhem
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9777
www.deloitte.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de gemeenteraad van de gemeente Arnhem

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN JAARREKENING 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van de gemeente Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva van de gemeente Arnhem op 31 december 2019 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincie en gemeenten (BBV).

- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder gemeentelijke verordeningen, zoals opgenomen in het door de gemeenteraad op 6 november 2019 vastgestelde normenkader.

De jaarrekening bestaat uit:

- Het overzicht van baten en lasten over 2019.

- De balans per 31 december 2019.

- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

- De SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.

- De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het door de gemeenteraad op 6 november 2019 vastgestelde normenkader en het Controleprotocol WNT 2019. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Arnhem zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853.
Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Deloitte.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van de impact van COVID-19

Het coronavirus heeft ook invloed op de gemeente Arnhem. Wij wijzen op de toelichting die is opgenomen onder de "gebeurtenissen na balansdatum" in de toelichting op de jaarrekening (pagina 242) waarin het college van burgemeester en wethouders de mogelijke invloed en gevolgen van het coronavirus (COVID-19) op de organisatie en op de omgeving waarin de gemeente opereert alsmede de genomen en geplande maatregelen om met deze gebeurtenissen en omstandigheden om te gaan heeft beschreven. Zij geven aan dat er onzekerheden bestaan en dat het daarom op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk is om de toekomstige effecten op de financiële resultaten en financiële positie van de gemeente Arnhem in te schatten. Naar verwachting zijn er veel financiële gevolgen voor veel beleidsterreinen van de begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Ons oordeel bij de jaarrekening 2019 is niet aangepast met betrekking tot deze aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 8.100.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves bedraagt, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 BADO en de controleverordening gemeente Arnhem.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2019. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de gemeenteraad overeengekomen dat wij aan de gemeenteraad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 6.480.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.
- Overige gegevens, waaronder de bijlagen.

Deloitte.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is zoals bedoeld in artikel 213 lid 3 sub d Gemeentewet en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de voor de gemeente van toepassing zijnde vereisten in de Gemeentewet en aan de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder gemeentelijke verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders afwegen of de financiele positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen, toelichten in de jaarrekening.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Deloitte.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, de controleverordening gemeente Arnhem, het Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties en het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente.

- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.

- Het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde afweging dat de gemeente in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.

- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Deloitte.

Wij communiceren met de gemeenteraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Arnhem, 21 april 2020

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. J.J. Zuidema RA

Aan de gemeenteraad

Datum : 21 april 2020
Zaaknummer : 459317
Contactpersoon : Natasja Bouwman
Telefoonnummer : 026 3774629

Onderwerp: reactie van het college op het verslag van de accountant

Geachte voorzitter en leden,

Wie kon bevroeden dat we enige weken geleden in een coronacrisis zouden zitten? Vlak voordat de jaarstukken gereed waren voor bespreking in het college kregen we te maken met een gebeurtenis na balansdatum (de coronacrisis) die opgenomen is in deze Jaarstukken.

Deze brief is bedoeld als de reactie van het college op het verslag van de accountant over de Jaarstukken 2019. Wij zijn tevreden over het verslag en de wijze waarop we dit jaar hebben samengewerkt met de accountant.

De financiële uitkomst over het jaar 2019 is een bijzondere. We sluiten het jaar 2019 af met een prima financieel resultaat. We komen we uit op een positief financieel resultaat van € 9,8 miljoen. Omdat we daarnaast € 21,7 miljoen aan verschillende bestemmingsreserves hebben toegevoegd, en gedurende het jaar € 4,5 miljoen aan de Algemene Reserve onttrokken, komt het uiteindelijke boekhoudkundige resultaat uit op € 7,3 miljoen negatief.

Wij stellen vast dat het voortbrengen van de jaarstukken dit jaar voortvarend is verlopen. We zijn in staat geweest conform planning te werken en zijn een maand eerder gereed dan vorig jaar. We hebben nauw samengewerkt met de accountant en daarnaast hebben wij in onze organisatie ook een aantal verbeteringen doorgevoerd die vruchten afwierpen. Desalniettemin zijn er nog verbeteringen in het voortbrengingsproces mogelijk. De accountant schrijft daarover in het accountantsverslag. Wij onderschrijven die opmerkingen van de accountant en - zoals u kunt lezen in het accountantsverslag - zijn wij daar ook al mee aan het werk.

Wij noemen hieronder een tweetal belangrijke punten die moeten helpen ervoor te zorgen dat het pad omhoog wat we nu bewandelen, doorgezet wordt.

De evaluatie van het voortbrengingsproces voor de jaarstukken wordt in samenwerking met de accountant uitgevoerd. Tegelijkertijd - omdat vanwege de instroom van nieuwe vaste medewerkers rond

de jaarwisseling er een aantal externe medewerkers meegewerkt hebben - zal er met deze groep geëvalueerd worden en een nieuwe planning voor de jaarstukken 2020 worden opgesteld. Daarmee kunnen de (nieuw ingestroomde) medewerkers de weg omhoog doorzetten.

Daarnaast zijn wij begin dit jaar gestart met een financiële maandafsluiting. Deze moet ervoor zorgen dat het werk dat aan het einde van het jaar voor de jaarstukken gedaan moet worden, al eerder in het jaar - daar waar kan - gedaan wordt. Daarmee neemt de druk af op het werk einde jaar voor de jaarstukken.

Al met al zullen wij met vertrouwen deze kwaliteit verder versterken en uitbouwen. Wij hebben begrepen dat de raad op advies van de auditcommissie het contract met de accountant verlengd heeft. Wij onderschrijven dat, omdat we daarmee een aantal jaren gezamenlijk voort kunnen bouwen op de stappen die we nu gezet hebben.

Hoogachtend,

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Rekenkamer Arnhem

Uitzicht op inzicht

Hoe kan de raad haar informatievoorziening versterken? Een onderzoek naar de jaarstukken 2019 van de gemeente Arnhem

Rekenkamerbrief

Zaaknummer: 468257

Mei 2020

Rekenkamerbrief bij de gemeentelijke jaarstukken 2019

Inhoud

1. Inleiding

2. Nadere duiding van de BBV-indicatoren

3. De financiële positie van Arnhem

4. De beleidsprestaties van Arnhem aan de hand van inhoudelijke prestatie-indicatoren

5. Analyse

6. Conclusies

7. Aanbevelingen

Bijlagen:

- Financiële indicatoren score gemeente Arnhem 2019
- Prestatie-indicatoren score gemeente Arnhem 2019

Rekenkamerbrief bij de gemeentelijke jaarstukken 2019

1. Inleiding

De Rekenkamer Arnhem reflecteert via deze brief op de jaarstukken van de gemeente Arnhem. De Rekenkamer heeft onderzoek gedaan naar de vraag of de jaarstukken de gemeenteraad in voldoende mate en op toegankelijke wijze zicht geven op de financiële positie en de geleverde prestaties van de gemeente Arnhem. Vervolgvraag is hoe de informatiepositie van de raad versterkt kan worden m.b.t. de financiële positie van de stad. Naast de rapportage wordt ook ingegaan op de toelichting en samenhang van de indicatoren. De financiële- en beleidsindicatoren van de VNG-commissie Depla zijn daarbij behulpzaam.

De Rekenkamer plaatst deze jaarstukken 2019 (april 2020) in het brede perspectief van de MJPB 2019-2022 (november 2018) en de begroting 2020 (november 2019). We kijken daarbij naar de doorontwikkeling van de systematiek van de financiële verantwoording in die periode. Het gaat daarbij niet alleen om de plaats die de indicatoren hebben in de jaarstukken maar ook om de toelichting en de samenhang tussen de indicatoren. Indicatoren inclusief een samenhangende toelichting, die juist bedoeld zijn om de informatiepositie van de gemeenteraad te versterken.
Dat sluit nauw aan bij de centrale onderzoeksvraag bij deze rekenkamerbrief. Kijkend vanuit de onderzoeksvraag naar de jaarstukken heeft die uitkomst invloed op de overige P&C-producten. Om die reden zijn de bevindingen geplaatst in de context van MJPB 2019-2022 en de begroting 2020. Daartoe heeft de Rekenkamer eerst bezien hoe de financiële- en beleidsindicatoren hun plaats hebben gekregen in de MJPB 2019, hoe zij in een aantal beleidsdocumenten verder verdiept zijn om vervolgens te bezien hoe deze hun plaats hebben gekregen in de jaarstukken 2019. Omdat in de begroting 2020 (november 2019) de positie van de indicatoren duidelijk is versterkt is deze ook als referentie meegenomen in deze rapportage. In bijlage 1 zijn de indicatoren weergegeven.

De Rekenkamer realiseert zich dat de gemeente in haar MJPB 2019-2022 al duidelijk heeft aangegeven te gaan werken met het instrument van de financiële- en prestatie-indicatoren, maar tegelijkertijd nog aan het begin van dat proces staat. Datzelfde beeld ontstaat als we de begroting 2020 en de jaarstukken 2019 analyseren. De gemeente heeft daarbij nadrukkelijk de ambitie om de financiële positie van de gemeente gezond te maken en te houden. Deze ambitie moet zich niet beperken tot de afdeling financiën of de wethouder financiën maar raakt het gehele college en raad. Met deze brief wil de Rekenkamer dat proces van verdere diepgang voorzien en de gemeenteraad de spiegel voorhouden.

De Rekenkamer constateert dat zowel de begroting als de jaarstukken op een drietal gedachten hinken hetgeen de overzichtelijkheid en transparantie niet ten goede komt:

1. Financiële verantwoording met de diverse programma's;
2. Verantwoording van de veranderopgaven;
3. Geïntegreerde aanpak in de wijken.

Deze laatste twee zijn sterk beschrijvend van aard en erg input (geld, structuur en menskracht) gericht. Een duidelijke keuze m.b.t. de inrichting van de begroting en jaarstukken en een goede balans van kwaliteit/beschrijvend en kwantiteit zou de inzichtelijkheid vergroten. Het gebruik van inhoudelijke prestatie-indicatoren kan daarbij zeer behulpzaam zijn (zie ook hierna).

Het debat over de jaarstukken is bij uitstek het moment om als gemeenteraad de controlefunctie op het gevoerde beleid uit te voeren. De Rekenkamer wil de raad meegegeven dat verantwoording afleggen iets anders is dan afrekenen, al of niet met een politieke

component. De intenties zoals verwoord in de begroting kunnen meer dan 1.5 jaar later bij de verantwoording vanuit een geheel andere maatschappelijke realiteit beoordeeld worden. De veranderbaarheid van de samenleving kent zijn beperkingen of vraagt tijd die zich zelden laat plaatsen in het keurslijf van een jaarschijf. Daar moet u bij bedenken dat burgers en belangengroepen ook belangrijke partijen zijn bij de realisatie van beleid.

De samenhang van de verschillende financiële indicatoren geeft een beeld van de financiële positie van de gemeente Arnhem, waardoor op basis van de jaarstukken in de begroting duidelijk geformuleerd kan worden wat de beleidskeuzes betekenen voor de financiële positie.

Met deze brief kan de raad het debat over de jaarstukken van extra diepgang voorzien. In deze brief reflecteren we op:

- Nadere duiding van de BBV-indicatoren;
- De financiële positie van Arnhem;
- De beleidsprestaties aan de hand van inhoudelijke prestatie-indicatoren;
- Analyse;
- Conclusies;
- Aanbevelingen.

2. Nadere duiding van de BBV-indicatoren

Het budgetrecht van de raad is één van de belangrijkste rechten van de raad. Het budgetrecht van de raad houdt in dat het college alleen uitgaven kan doen en verplichtingen kan aangaan na toestemming dan wel autorisatie van de raad. Dat recht geeft de raad bij het vaststellen van de begroting. Met het opstellen van de jaarstukken legt het college van B&W verantwoording af over het gevoerde beleid en geeft aan waarin het is afgeweken van de intenties in de begroting. De jaarstukken gaan dus verder dan financiële verantwoording. Ook inhoudelijk wordt verantwoording afgelegd.

De commissie Depla heeft in april 2014 in opdracht van de VNG een set van 6 financiële indicatoren vastgesteld. De belangrijkste aanleiding voor het instellen van de commissie was de wens om de kaderstellende en controlerende rollen van de raad te versterken. En daarmee dus ook de informatiepositie van de raad als algemeen bestuur van de gemeente. In 2016 is dit aangevuld met 39 inhoudelijke prestatie-indicatoren. Het ministeriële Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) van april 2019 met daarin opgenomen de genoemde indicatoren vormt het wettelijke kader voor de gemeente vanaf 2020. Overigens vindt de verantwoording op meer aspecten plaats dan op de genoemde indicatoren. De door Depla voorgestelde indicatoren vormen de minimale basis en daarmee ook een set die gebruikt wordt voor de onderlinge vergelijking tussen gemeenten. Deze vergelijking is gemakkelijk te raadplegen via de website www.waarstaatjegemeente.nl (zie bijlage 1). De commissie Depla ging echter verder. Nadrukkelijk werd bedoeld dat het niet alleen gaat om het toepassen van de indicatoren maar ook om de samenhangende toelichting van het college bij vooral de financiële indicatoren. Daardoor wordt de informatiepositie van de gemeenteraad versterkt. De set met gestandaardiseerde indicatoren bedoelde dus om de begroting en jaarstukken voor grotere groepen toegankelijk te maken. Daarmee kan ook de controlerende taak van de gemeenteraad meer diepgang krijgen en beperkt de discussie in de raad zich niet tot een beperkt aantal woordvoerders.

Overigens kent de set met prestatie-indicatoren van de commissie Depla ook zijn beperkingen. Zij geven (nog) niet een uitgebalanceerd beeld van het gehele gemeentelijke domein en blijken niet automatisch aan te sluiten bij de accenten van het gemeentelijke beleid. Om als raad zichtbaar te krijgen met welke effectiviteit de beleidsintenties vorm

hebben gekregen kunnen ook eigen prestatie-indicatoren ontwikkeld worden. Andere gemeenten laten daar inspirerende voorbeelden van zien (bv Zaanstad, Rotterdam en Zwolle). Het is verstandig om als raad zelf het initiatief te nemen om aan te geven welke indicatoren u wenst te ontwikkelen waarna college en ambtelijke organisatie dat kunnen inrichten in samenspraak met uw raad (al dan niet via de Auditcommissie). Via de begroting 2020 is hier al een heel voorzichtige stap mee gezet.

In de jaarstukken 2019 zien we dat de inhoudelijke prestatie-indicatoren nog geen plaats hebben gekregen. Door dit wel te doen kan het debat over de jaarverantwoording zich verbreden. Dat de jaarstukken hier onvoldoende basis voor vormen is in de ogen van de Rekenkamer een gemiste kans. Daar waar de financiële indicatoren wel die ontwikkeling hebben doorgemaakt van de begroting 2019 naar de begroting 2020 blijft die overwegend achterwege voor de inhoudelijke prestatie-indicatoren. Enkele positieve uitzonderingen zoals in het sociale domein en bij de ontwikkelingen rond de organisatie laten zien dat het wel kan.

Het college constateert in de MJPB 2019-2022 dat men aan het begin van dit proces staat en het beperkt de discussie in eerste instantie tot de financiële kengetallen. Consequentie van het feit dat de gemeente nog aan het begin staat van het proces om te werken met de gestandaardiseerde indicatoren is ook dat deze nog onvoldoende integraal onderdeel uitmaken van de begroting en de jaarstukken en sterk aan verandering onderhevig zijn. Dit laatste kan voortkomen uit enerzijds veranderende definities en anderzijds het opschonen van de onderliggende data. De Rekenkamer adviseert de raad om op de ingeslagen weg met betrekking tot de financiële indicatoren verder te gaan en met betrekking tot de inhoudelijke indicatoren een voortvarende inhaalslag te gaan maken. Dat versterkt de positie van de gemeenteraad nadrukkelijk en zorgt voor een goed fundament onder het politiek-bestuurlijke debat.

De aanpak bij de prestatie-indicatoren heeft nog een erg reactief karakter. De gemeente volgt in de jaarstukken de meest recente input op de website www.waarstaatjegemeente.nl . Deze zijn echter gedateerd (soms wel 2 of 3 jaar oud) en dragen daardoor niet bij aan een debat over de effectiviteit van het gevoerde beleid. Het zou aanbevelingswaardig zijn om te werken met actuelere data. Ons onderzoek laat zien (zie verderop) dat die informatie (deels) wel beschikbaar is. Het leunen op www.waarstaatjegemeente.nl is een keuze.

3. De financiële positie van Arnhem

In deze paragraaf gaat de Rekenkamer in op de financiële positie van de gemeente aan de hand van de verplichte financiële indicatoren op grond van het BBV/Commissie Depla. We beginnen de analyse met het ingaan op de diverse kengetallen die de financiële huishouding beschrijven. Daarna wordt ingegaan op een aantal aspecten die de financiële positie raken. Daarbij merkt de Rekenkamer op dat de samenhangende analyse van de financiële indicatoren een duidelijke plaats heeft gekregen in de samenvatting op pag. 5 van de jaarstukken 2019. Daarmee heeft deze samenhang de plaats gekregen die de commissie Depla voor ogen had. In de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing (pag. 125) wordt die samenhang uitvoerig toegelicht.

De financiële positie van de gemeente vormt vanaf 2016 een punt van zorg voor de gemeenteraad. De coalitie heeft dit in 2018 onderkend door in deze collegeperiode te willen werken aan een meer solide financiële basis. Dat was ook nodig. De solvabiliteit was laag (14%), de schuldenpositie was hoog (100%), de exploitatieruimte zat aan zijn maximum (-1%). Alleen het weerstandsvermogen en de grondexploitatie voldeden aan de criteria.

De raad heeft er vervolgens voor gekozen om de schuldenlast te verminderen door schulden niet langer dan 20 jaar op de begroting te laten drukken (coalitieakkoord en MJPB 2019-2022 pag. 13). Ook de weerstandsfactor zou moeten gaan groeien naar 1,4. Tot slot zijn de risico's bij de grondexploitatie – ondanks veranderende regelgeving – daadwerkelijk verminderd.

De jaarstukken 2019 geven een goede inkijk waar de gemeente aan het einde van het jaar staat. (Zie bijlage 2). Het resultaat is als volgt:

	Begroting 2019	Jaarstukken 2019	Wensbeeld/norm
Solvabiliteit	14%	17%	>50%
Netto schuldenquote	100%	84%	<90%
Netto Schuldquote gecorrigeerd	91%	75%	<90%
Grondexploitatie	8%	7%	<20%
Structurele exploitatieruimte	-1%	+1%	>0%
Woonlasten meerpersoons huishouden	104%	104%	<95%
Weerstandsvermogen	1,6	1,2	1,0 – 1,4

Als we deze cijfers nader beschouwen dan constateert de Rekenkamer dat de ambitie om de zorgwekkende financiële positie van Arnhem te verbeteren voorzichtig zichtbaar is. De schuldenpositie van de gemeente is verbeterd (schuldenquota en solvabiliteit). Overigens zit de solvabiliteit nog duidelijk onder de 20% die door de provincie Gelderland als minimum wordt aangegeven. De grondexploitatie kent een positief resultaat, mede doordat in het verleden omvangrijke bedragen zijn afgeboekt. Er is nu sprake van o.a. de verplichte tussentijdse winstneming die terugvloeit naar de bestemmingsreserve en door verkopen.

De gemeente maakt een uitvoerige berekening van het benodigde weerstandsvermogen. Men drukt dit echter uit in een eigen weerstandsfactor die verankerd is in de financiële verordening en onderbouwd wordt in de beleidsnota Weerstandsvermogen en risicomanagement. Waarom de gemeente hier een eigen factor definieert wordt uit de jaarstukken niet duidelijk. Wat die afwijkende definitie betekent voor het verschil tussen begroting en jaarstukken is niet duidelijk uit de jaarstukken te halen.

Dit laat onverminderd het feit dat het overall beeld nog wisselend (pag. 5 jaarstukken) is:

- Er is een positief resultaat van € 9,8 miljoen;
- Er vindt een onttrekking voor de bestemmingsreserves plaats van € - 21,7 miljoen;
- Er vindt een dotatie uit de algemene reserve plaats van € 4,5 miljoen;
- Er is dus uiteindelijk een optisch tekort van € 7,3 miljoen.

Waarom dit gebeurt wordt uit de jaarstukken 2019 niet duidelijk. Met name het waarom van de dotatie naar bestemmingsreserves en de onttrekking uit de algemene reserve wordt niet toegelicht. Zij worden slechts vermeld in de diverse programma's.

Bij dit financieel resultaat over 2019 plaatst de Rekenkamer de volgende kanttekeningen:

- Het risicoprofiel van de grondexploitatie is verbeterd maar het staat of valt met een goede waardering van de gronden. Regelmatige taxatie is van groot belang. Dat gaat in 2020 gebeuren. Een goede waardering van de gronden is van wezenlijk belang voor een goede inschatting van het risico bij de grondexploitatie en voor een juist inzicht in het eigen vermogen.
- Doordat de kapitaallasten worden gemaximeerd op 20 jaar zou dat ook effect kunnen gaan hebben op de afschrijvingstermijnen. Ook de afschrijvingstermijnen hebben

invloed op het financiële plaatje. Zij beïnvloeden het eigen vermogen en daarmee de solvabiliteit. Naar de Rekenkamer begrepen heeft zal in de loop van 2020 het waarderings- en afschrijvingsbeleid geëvalueerd worden. Dat vormt dan na vaststelling weer de actuele basis voor de berekening van het eigen vermogen. Ook heeft dit waarderingsbeleid invloed op de risico's die gelopen worden bij de grondexploitatie. Deze gegevens zijn dus uitermate belangrijk en dienen op hun feitelijke juistheid regelmatig tegen het licht gehouden te worden en bij de jaarstukken een vaste plaats te hebben.

- In de jaarstukken wordt summier ingegaan op het onderhoud van de kapitaalgoederen. Uit de verantwoording (pag. 141) blijkt dat de besteding redelijk in lijn ligt met de begroting. Uit de verantwoording blijkt echter niet in welke mate de gewenste onderhoudsniveaus gerealiseerd zijn en in hoeverre er sprake is van achterstallig onderhoud. Dit klemt des te meer omdat nu juist de kapitaalgoederen direct van invloed zijn op het leefgenot van de inwoners in de wijken. Zij zijn daarmee een belangrijk instrument bij de fysieke wijkaanpak en bij de realisatie van bijvoorbeeld de klimaatdoelen. De Rekenkamer adviseert de raad om in 2021 de beheerplannen een meer integrale plaats te geven in begroting en jaarstukken. Daarmee wordt bereikt dat de kapitaalgoederen duurzaam in stand blijven en dat speerpunten van beleid rond bijvoorbeeld de leefbaarheid in de wijken en de klimaatdoelen hiermee ondersteund kunnen worden.
- Wat opvalt is dat de investeringen die in 2019 gepland zijn voor maar liefst 66% niet binnen het jaar afgerond zijn. Dit percentage is erg hoog. De Rekenkamer adviseert de raad om een nadere analyse uit te voeren wat de oorzaak hiervan is. Komt dit voort uit procedures die vertraging kennen, komt het voort uit onvoldoende ambtelijke capaciteit om investeringen binnen het afgesproken tijdpad te realiseren, of duren de werkzaamheden langer dan gepland? Een realistische raming van de investeringsplannen en de daarbij behorende kapitaallasten leiden tot een exactere raming van baten en lasten voor de gemeente en heeft ook effect op de solvabiliteit in enig jaar. Dit alles is des te belangrijker omdat het investeringsschema voor de jaren 2020-2023 uitkomt op maar liefst bijna € 200 miljoen met een zwaartepunt in 2020 en 2021 met € 146 miljoen. Is dit wel reëel uitvoerbaar? En hoe verhoudt dit zich tot de zogenaamde 'boeggolf' van eerder doorgeschoven investeringen? Een nadere analyse om de raad te informeren is volgens de Rekenkamer op zijn plaats.
- Een ander punt van aandacht vormen de tekorten in het sociaal domein. Dit is voor alle gemeenten een groot punt van zorg. In de jaarstukken 2019 komt dit punt fragmentarisch en beschrijvend aan bod (pag. 92 e.v.). Dit punt is een positieve uitzondering als het gaat om de combinatie van een financiële en een inhoudelijke jaarrapportage, echter een integrale conclusie ontbreekt. Er wordt weer niet ingegaan op de vraag hoe tekorten tegengegaan kunnen worden terwijl het tekort toch totaal 30 miljoen euro t.o.v. de vastgestelde begroting uit november 2018 beslaat.
  Denk daarbij concreet o.a. aan jeugdzorg, beschermd wonen, WMO-dagbesteding, BUIG. Er wordt uitvoerig opgesomd welke activiteiten allemaal zijn uitgevoerd. Wat het effect van al die activiteiten is en hoe zij bijdragen aan het verminderen van het tekort blijft ongewis.
  In de raadsrapportage Zorg Dichterbij is een schat aan informatie voor handen. De vraag dringt zich op waarom deze informatie niet in geaggregeerde vorm in de jaarrapportage is opgenomen?
- Daarbovenop komt de Corona crisis met extra gemeentelijke uitgaven en verminderde inkomsten. Deze worden terecht benoemd in de jaarstukken als zijnde verplichtingen buiten de rapportageperiode en kennen op dit moment nog een grote mate van onzekerheid.

- In deze collegeperiode is weinig ruimte voor nieuw beleid. Nadrukkelijk is in het coalitieakkoord gekozen om de financiële positie van de gemeente te versterken zodat op termijn ruimte voor nieuw beleid ontstaat. Bijkomend voordeel daarvan is dat er ook meer ruimte aanwezig is om tegenvallers op te vangen. In het perspectief van de grote onzekerheid m.b.t. de effecten van de Corona crisis is dit extra actueel.

Al deze ontwikkelingen hebben invloed op de ontwikkeling van de financiële indicatoren en kunnen een goede basis vormen voor nieuw beleid. Duidelijk is wel dat de informatiepositie van de raad en de samenhang van de verschillende financiële indicatoren een veel centrale plaats hebben gekregen in de jaarstukken 2019. Met name in de samenvatting en in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt ruim aandacht aan die samenhangende discussie besteed. Daardoor zou de positie van de raad in de kaderstellende en controlerende functie de komende periode verder versterkt kunnen worden.

4. De beleidsprestaties van Arnhem aan de hand van inhoudelijke prestatie-indicatoren

Zo nadrukkelijk als de financiële indicatoren een duidelijke plaats hebben gekregen binnen de P&C producten, zo teleurstellend is de ontwikkeling rond de inhoudelijke prestatie-indicatoren. In de MJPB 2019-2022 werd deze verplichte weergave beperkt tot een verwijzing naar de input in www.waarstaatjegemeente.nl. In de begroting 2020 werden de indicatoren geïntegreerd in de begrotingshoofdstukken hetgeen duidelijk een stap vooruit is. Echter in de jaarstukken 2019 is nauwelijks progressie zichtbaar. Er wordt niet gerapporteerd met actuele indicatoren die zichtbaar moeten maken op welke wijze de beleidsintenties succes oogsten in de samenleving. Ook blijkt de meerwaarde van de uniforme prestatie-indicatoren (bijlage 1[b]) voor vergelijking van de gemeente Arnhem t.o.v. vergelijkbare gemeenten niet geland te zijn in de jaarstukken. De hoogte van de indicatoren zijn dezelfde als welke in 2018 werden gehanteerd.

De Rekenkamer adviseert de raad om deze set, mogelijk aangevuld met eigen indicatoren, op te pakken. Het eerste begin werd gemaakt bij de begroting 2020. Dit verdient vanuit de controlerende taak van de gemeenteraad zeker veel meer aandacht.[1]

Ook valt op dat soms verborgen in de tekst men eigenlijk al een prestatie-indicator benoemt zonder die daarvoor te gebruiken. Als voorbeeld kan genoemd worden de tekst op pag. 12 waar gesproken wordt over een aandeel duurzame energie opwekking van 6,7%. De doelstelling voor 2020 van 14% wordt niet gehaald. Wat dan wel is onduidelijk en is ook niet terug te vinden in de begroting 2020. Waarom het niet gehaald wordt en wat nodig is om het wel te halen blijft ongewis. Door te werken met prestatie-indicatoren kan de raad strakker de vinger aan de pols houden.

[1] In de begroting 2020 wordt melding gemaakt van de wens voor eigen indicatoren bij veiligheid (onveiligheidsgevoel gemeente en onveiligheidsgevoel buurt) en bij sport (aantal inwoners die voldoen aan de beweeg norm).

Voor zover de indicatoren actueel zijn valt een aantal zaken op:

- Rond de organisatieontwikkeling zijn er duidelijk en zichtbaar verbeteringen te melden (bijlage 1[b]). De apparaatskosten/inwoner, het percentage inhuur en het percentage overhead geven een overwegend positief beeld.
- Rond de jeugdzorg is het percentage jongeren dat aanspraak maakt op jeugdhulp iets afgenomen en is het percentage jongeren, dat in jeugdbescherming zit, stabiel gebleven.
- Opvallend is dat het aantal cliënten dat maatwerk-verstrekkingen krijgt is afgenomen van 830 naar 660 per 10.000 inwoners terwijl het beleid (begroting 2019) nu juist was dat meer Arnhemmers meer zorg op maat zouden krijgen.
- Opvallend is dat het aantal jongeren dat jeugdhulp krijgt is afgenomen terwijl de intentie in het coalitieakkoord juist aangeeft dat meer jongeren passende zorg krijgen. Een verklaring wordt niet gegeven.

Deze voorbeelden geven goed aan welke waarde het gebruik van indicatoren kan hebben bij de uitoefening van de controlerende taak van de gemeenteraad.

Daar waar in het traject van MJPB 2019-2022 (november 2018) naar begroting 2020 (november 2019) duidelijke progressie zichtbaar is m.b.t. het proces van werken met inhoudelijke prestatie-indicatoren, is dit bij de jaarstukken 2019 (april 2020) niet terug te zien. De indicatoren worden wel vermeld doch de waarde van de indicator is meestal hetzelfde als in 2018. Deze waardes zijn derhalve niet actueel waardoor zij eigenlijk geen meerwaarde hebben voor de informatiepositie van de raad. Zoals ook al eerder gesteld, het werken met een verwijzing naar www.waarstaatjegemeente.nl is een keuze. Deze informatie is niet actueel. Daarmee is de informatiepositie van de gemeenteraad om prestaties inhoudelijk te kunnen beoordelen zeer ingeperkt.

5. Analyse

Het valt de Rekenkamer op dat de beleidsintenties voorzichtig en meer beschrijvend geformuleerd zijn in de MJPB 2019-2022. Daarentegen is de risicoparagraaf in de begroting en jaarstukken uitgebreid en feitelijk goed onderbouwd. De Rekenkamer pleit er voor om de financiële indicatoren een centrale plaats te geven. De samenvatting (pag. 5) in de jaarstukken maakt zichtbaar dat die ambitie ook bij het college bestaat.

Door bij begroting en jaarrekening in de financiële paragraaf de meer kwantificeerbare doelstellingen en financiële kaders op te nemen wordt duidelijk wat de ambitie is. In de jaarstukken wordt op feitelijke wijze weergegeven wat allemaal gedaan is. Wat het resultaat is van de inspanning ontbreekt vaak. Het college verantwoordt goed wat gedaan is doch geeft nauwelijks aan wat bereikt is. Voor de gemeenteraad is dat laatste vooral van belang.

De beleidsintenties en de jaarstukken zijn meer beschrijvend van aard en zouden meer gekwantificeerd kunnen worden. Het valt de Rekenkamer op dat er in de begroting en jaarstukken gekozen wordt voor een verantwoording op de instrumenten financiën en structuur (input) en minder op output en maatschappelijk effect. Een solide basis van de juiste set van indicatoren met de juiste en actuele waarde zou daarbij behulpzaam zijn. Dat deze ontbreekt in de jaarstukken is een gemis.

In de MJPB 2019-2022 kiest de raad ervoor om meer aansluiting te zoeken bij de landelijk afgesproken financiële en inhoudelijke indicatoren. Daarmee kiest de raad voor modernisering van de P&C-cyclus. Dit proces staat nog in de kinderschoenen. De Rekenkamer roept de raad op om dit proces de komende jaren vooral door te zetten en een centrale plaats te geven in

de P&C producten. Daarmee kan de raad ook op eenvoudige wijze de gemeentelijke positie vergelijken met andere grote steden.

Als dit beter vorm krijgt is het voor de raad beter te volgen in welke mate beleidsintenties ook een effect in de samenleving sorteren. Na de start om met de financiële kengetallen te werken bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente kan de raad het college opdragen om de inhoudelijke prestatie-indicatoren, gekoppeld aan de intenties uit de MJPB 2019-2022, een centralere plaats te geven in de diverse onderdelen van de begroting. Dit proces is bij de begroting 2020 ook gestart. Overigens zou deze invalshoek ook binnen het domein van de gemeenteraad opgepakt kunnen worden, al dan niet via de Auditcommissie. De raad kan zich de vraag stellen of inhoudelijke ondersteuning van de griffie bij dit proces de raad kan ondersteunen.

Het valt op dat de risicoparagraaf (pag.125 e.v.) helder aangeeft welke stappen gezet zijn om een meer solide financiële positie te verkrijgen. Ook wordt in deze paragraaf zichtbaar welke stappen voorwaarts de gemeente gezet heeft rond financieel risicomanagement. Deze aanpak zou als voorbeeld kunnen dienen voor het geheel van de jaarstukken. Daarmee worden de jaarstukken mogelijk ook een product van het gehele gemeentelijke apparaat en niet alleen van een afdeling financiën.

6. Conclusies

De Rekenkamer Arnhem trekt de volgende conclusies:

1. De samenhang tussen de financiële indicatoren heeft een duidelijke centrale plaats gekregen in de jaarstukken. De meeste diepgang zit bij het onderdeel weerstandsvermogen en risicobeheersing.
2. De financiële positie van de gemeente Arnhem is volgens de jaarstukken licht verbeterd doch kent nog een wisselend beeld. Dit beeld kan nog wijzigen als het waarderings- en afschrijvingsbeleid is geactualiseerd en als de beheerplannen een duidelijkere plaats in het geheel hebben gekregen. Dan kan pas echt beoordeeld worden waar de gemeente exact staat. Los daarvan leidt de huidige Corona crisis natuurlijk ook tot grote financiële onzekerheden.
3. In de begroting 2020 wordt het werken met inhoudelijke prestatie-indicatoren als onderdeel van de begroting verder doorontwikkeld. In de jaarstukken 2019 is die intentie niet in dezelfde mate geland. De gemeente hanteert cijfers van derden die vaak gedateerd zijn. Voor het debat in de gemeenteraad zijn actuele indicatoren wezenlijk. www.waarstaatjegemeente.nl levert te vaak verouderde informatie.
4. Voor zo ver aandacht besteed wordt aan de prestatie-indicatoren in de jaarverantwoording worden afwijkingen gesignaleerd. Nagelaten wordt aan te geven wat dat voor gevolgen heeft voor het ambitieniveau van de gemeente dan wel wat gedaan moet worden om de ambitie wel te halen.
5. De informatiepositie van de gemeenteraad is op het financiële vlak duidelijk verbeterd. De raad kan zich een goed beeld vormen van de financiële positie van de gemeente. De samenhang met de resultaten van het gerealiseerde beleid staat echter nog in de kinderschoenen. Hier kunnen duidelijk verbeteringen gezet worden. Die informatiepositie is nu gemankeerd.
6. De gemeenteraad zal zelf zijn positie moeten claimen bij de doorontwikkeling van de P&C-producten. Het werken met financiële en inhoudelijke prestatie-indicatoren is daarbij cruciaal. Goede voorbeelden van andere grote steden kunnen daarbij inspiratie bieden.

7. Aanbevelingen

De Rekenkamer Arnhem komt tot de volgende aanbevelingen:

Voor het college van B&W

1. De Rekenkamer adviseert het college van B&W om bij de jaarstukken van enig jaar aan te sluiten bij de indicatoren die in de begroting van dat jaar dan wel van het jaar daaropvolgend zijn opgenomen.
   Zorg dat de set van BBV-indicatoren, eventueel aangevuld met eigen indicatoren, vooraf bekend zijn en richt de administratie zodanig in dat actuele indicatoren bij vaststelling van de jaarrapportage beschikbaar zijn.
   Zorg ervoor dat de jaarrapportage als zelfstandig document leesbaar is. Dat vergroot de leesbaarheid voor lezers die niet de informatie hebben die in andere documenten beschikbaar is. Betrek daarbij ook de analyse van de achterblijvende investeringen.

Voor de gemeenteraad

2. Voorkom dat het debat over de jaarstukken een debat wordt tussen financieel specialisten. Net als de algemene beschouwingen bij de begroting wordt het debat over de jaarstukken ook een "algemene beschouwing".
3. Pak als gemeenteraad een proactieve rol bij de verdere doorontwikkeling van de P&C-producten in zijn algemeenheid en met betrekking tot de ontwikkeling van inhoudelijke prestatie-indicatoren in het bijzonder. Bepaal op welke wijze de griffie hierbij ondersteunend kan zijn.
4. Verzoek het college om binnen drie maanden met een plan van aanpak te komen hoe de informatiepositie van de raad bij de P&C-producten verder verbeterd kan worden indachtig de inhoud van deze brief van de Rekenkamer.

Bijlagen:

- Financiële indicatoren score gemeente Arnhem 2019
- Prestatie-indicatoren score gemeente Arnhem 2019

Bijlage 1[a]: financiële indicatoren gemeente Arnhem

1. Schuldenpositie

- Schuld gemeente t.o.v. eigen middelen, solvabiliteitsratio, structurele exploitatieruimte
- MJPB
- Indicatoren

	begr.2019	jaarrek.2019
Schuld gem./baten gem.[%]	100	84%
Idem gecorr. Voor verstrekte leningen[%]	91	75%
Solvabiliteit (eigen verm./totaal vermogen [%]	14	17%

2. Grondexploitatie

- Risico grondexploitatie
- MJPB
- Indicatoren

	begr.2019	jaarrek.2019
Waarde grond/toek.baten [%]	8%	7%
Tijd.schuld/inkomsten grond[%]	8%	5,4%

3. Ruimte voor nieuw beleid

- Structurele exploitatieruimte, belasting capaciteit, OZB-capaciteit
- MJPB
  - OZB zal niet stijgen (pag. 15), afvalstoffenheffing (0,5%)
  - Rioolrecht stijging 1,5% (pag.16)
- Indicatoren

	begr.2019	jaarrek.2019
Structurele exploitatieruimte [%]	-1%	1%
Belasting capaciteit woonlasten/gem.woonlasten [%]	104	104%
Onben. Bel. Cap.:maximale OZB-geh.OZB/geh.OZB[%]	0,25	0,23%

4. Solide begroting

- Baten vs lasten, weerstandsfactor, uitleenquote
- MJPB
  - Weerstandsfactor 1,6 (pag. 20)
  - Balanspositie is broos (pag. 20)
  -
- Indicatoren

	begr.2019	jaarrek.2019
Baten/lasten[%]		
Beschikb. Weerst/ gew.weerst.[%]	1,6	1,2
Netto rentelasten/exploitatie	2.03%	1,49%

Bijlage 1[b]: Prestatie-indicatoren gemeente Arnhem

Bestuur en organisatie

1. Formatie

- Formatie en bezetting van de eigen organisatie
- MJPB
  - Diversiteit in het personeelsbestand (pag.132)
- Indicatoren BBV

	jaarrek.'18	jaarrek.'19
Formatie [FTE/1000 inwoners]	5,8	930
Bezetting [FTE/1000 inwoners]	5,6	908

2. Apparaatskosten

- Apparaatskosten/inwoner
- MJPB
- Indicatoren

	jaarrek.'18	jaarrek.'19
Apparaatskosten/inwoner [€/inw.]	584	490

3. Overig

- Externe inhuur, overhead
- MJPB
- Indicatoren

	jaarrek.'18	jaarrek.'19
Externe inhuur[% kosten inhuur/ loonsom+kosten]	2	21
Overhead[%van de totale lasten]	7	5

Veiligheid

1. Verwijzing naar Halt

- Aantal verwijzingen/10.000 jongeren
- MJPB
- Indicator

	jaarrek.'18	jaarrek.19
Aantal verwijzingen/10.000 jongeren	106	

2. Diestallen

- Aantal winkeldiefstallen, geweldsmisdrijven en diefstal uit woning
- MJPB
- Indicator

	jaarrek.'18	jaarrek.2019
Winkeldiefstallen/1000 inwoners	4,7	
Geweldsmisdrijven/1000 inwoners	8,2	
Diefstallen uit woningen/1000 inwoners	2,5	

3. vernielingen openbare ruimte

- aantal vernielingen in de openbare ruimte
- MJPB
  - Handhaving capaciteit in de fysieke ruimte is uitgebreid (pag. 85)

- Indicator jaarek.'18 jaarrek.'19
  - Vernielingen openbare ruimte/1000 inw. 8,3

Economie

1. Functiemenging

- Aantal banen/aantal woningen [%]
- MJPB
  - Aantrekkelijk vestigingsklimaat met hoogwaardige werklocaties (pag 95)
  - Via allianties Arnhem beter op de kaart zetten als vestiging locatie.
  - Meer aanbod voor mensen die afhankelijk zijn van een uitkering.
  - Inzetten op bruisende binnenstad met extra middelen voor City Management
  - Toeristen belasting wordt weer ingevoerd
- Indicator jaarrek.'18 jaarrek.'19
  - Aantal banen/aantal woningen [%] 58,5 52.8
  - Aantal banen/1000 inw. 965

2. Vestigingen

- Aantal bedrijven/1000 inwoners
- MJPB
  - Aantrekkelijk vestigingsklimaat met hoogwaardige werklocaties (pag 95)
  - Via allianties Arnhem beter op de kaart zetten als vestiging locatie.
  - Meer aanbod voor mensen die afhankelijk zijn van een uitkering.
  - Inzetten op bruisende binnenstad met extra middelen voor City Management
  - Toeristen belasting wordt weer ingevoerd
  - Versterking energie cluster
- Indicator jaarrek.'18 jaarrek.'19
  - Aantal bedrijven/1000 inwoners 144.1

Onderwijs

1. schoolverzuim

- Absoluut en relatief verzuim/1000 inwoners, schoolverlaters zonder start kwalificatie
- MJPB
  - Toename peuters aan voorschoolse educatie (pag. 100)
  - Meer jongeren halen startkwalificatie
  - Versterking aansluiting onderwijs-zorg
  - Passende leerwerktrajecten voor jongeren
  - Goede kwaliteit schoolgebouwen
- Indicatoren jaarrek.'2018 jaarrek.'19
  - Absoluut verzuim/1000 inwoners 1,1
  - tijdelijk verzuim/1000 inwoners 26
  - vroegt. schoolverlaters z. startkw. [% tov aant.deeln.] 3,0

Sport

1. Niet-sporters

- Aantal niet wekelijkse sporters/ bevolking >19 jaar [%]
- MJPB

- 10% (groene) veilige speelruimte met uitvoeringsplan speelruimte (pag. 105)
- Gezonde leefstijl met sport stimuleren
- Sportbewustzijn bij bedrijven bevorderen
- Besparingstaakstelling voor Sport wordt gedeeltelijk terug gedraaid. (€90.000)

➢ Indicatoren jaarrek.'16 jaarrek.'19
- Aantal niet-wekelijkse sporters/bevolking > 19 jaar [%] 47,2

Volksgezondheid & milieu

1. *Omvang huishoudelijk restafval*

➢ Aantal kg niet gescheiden afval/inwoner
➢ MJPB
- Verbeteren op de knelpunten mbt het inzamelsysteem.
- Na 2019 wordt diftar ingevoerd. (Pag. 121)
- De afvalstoffenheffing stijgt in 2019 met 0,5%.

➢ Indicatoren jaarrek.'18 jaarrek.'19
- Aantal [kg[restafval/inwoner 210

2. *Hernieuwbare elektriciteit*

➢ % hernieuwbare electr./totale gebruik electr.[%]
➢ MJPB
- Realiseren van een klimaatbestendiger Arnhem (pag. 121)
- Versnelling aanbrengen in de realisatie doelen klimaataccoord (pag. 26)
- Er komt klimaat fonds (pag. 27)
- Actieve regierol gemeente bij de warmte transitie en verduurzaming van de stad en dat gaat wijkgericht (pag. 26)
- Voor warmtetransitie en duurzaamheid wordt in 2019 € 750.000 gereserveerd

➢ Indicatoren jaarrek.'18 jaarrek.'19
- % hernieuwbare el./totale gebruik 2,9

Volkshuisvesting

1. *Volkshuisvesting aanbod*

➢ Gemiddelde WOZ-waarde, nieuw gebouwde woningen
➢ MJPB
- MBT de bouw van woningen in de wijken moet rekening gehouden worden met de bevolkingsopbouw van de wijk. (pag. 127)
- Uitvoering geven aan de (sub)regionale woonagenda (pag. 127), vaststellen Volkshuisvestelijk kader 2019-2020. (pag. 127)
- Onderzoek naar woningsplitsing (pag 127)
- Duurzaamheid en klimaatbestendig wonen (pag 7)
- Coalitieprogramma: We realiseren een gedifferentieerd woningaanbod met voldoende woningen in het goedkope en betaalbare segment. Dit doen we door minimaal 30% sociale woningbouw over de te realiseren projecten.

➢ Indicatoren jaarrek.'18 jaarrek.'19
- Gem. WOZ-waarde [* € 1000] 187

- Nieuw gebouwde woningen/1000 woningen[%] 11,1

2. *Volkshuisvesting vraag*

- Demografische druk (vraag jongeren en ouderen/N(20-65j), gem.woonlasten 1 pers. hh, gemiddelde woonlasten meerpersoons hh.
- MJPB
  - Toepassen nieuwe woonconcepten (pag. 127)
  - Uitvoering plan van aanpak woonwagens (pag.127)
  - Evalueren en aanpassen huisvestingsverordening (pag. 127)
  - Huisvesting bieden aan specifieke doelgroepen (V2?, pag 127)
- Indicatoren

	jaarrek.'18	jaarrek.'19
Demografische druk [%]	58,1	58.1
Gem. woonlasten 1 persoons hh. [€]	695	???
Gem. woonlasten meerpersoons hh. [€]	759	???

<u>Sociaal domein</u>

1. *arbeidsparticipatie*

- aantal banen/1000 inwoners, jeugdwerklozen t.o.v. totale jongeren populatie, netto arbeidsparticipatie, aantal mensen met een bijstandsuitkering, lopende re-integratie voorzieningen.
- MJPB:
  - De netto uitstroom dient de landelijke trend te volgen;
  - Er dienen 500 extra Arnhemmers uit de bijstand uit te stromen binnen vier jaar
  - Het voorlopige meerjaren prognose van het BUIG-budget laat een tekort zien. (pag. R 6 pag. 113
- indicatoren;

	jaarrek.'18	jaarrek.'19
Jeugdwerklozen/aantal jongeren[%]	3	
Netto arbeidsparticipatie[%]	66,5	
Aantal mensen met een bijst.uitkering[N]	787	768
Lopende re-integratie voorzieningen[N]	71,9	

2. *overlast jongeren*

- Jongeren met delict voor de rechter, jeugdreclassering.
- MJPB:
  - De veiligheidsaanpak zal zich onder meer richten op jeugdcriminaliteit |(pag 84);
  - Het amendement uit nov. 2017 (Overlast te lijf) heeft geresulteerd in uitbreiding handhavingscapaciteit (pag. 85) met 3 FTE (2018).
  - In het coalitie accoord staat dat gewerkt wordt aan het verbeteren van de veiligheid in de wijken en de binnenstad door 3 ton per jaar in te zetten voor o.a. ondermijning en overlast. Onduidelijk is of dat bedrag gebruikt is voor de formatie uitbreiding.
- Indicatoren

Jongeren met delict voor de rechten (% jongeren/totale groep jongeren)	1%	
Jeugdreclassering (%jongeren/totaal)	0,6%	0.5%

3. *armoede*

- Aantal kinderen in gezin met 1 bijstandsuitkering.
- MJPB:
  - Zie punt arbeidsparticipatie.
  - Inwoners moeten zo min mogelijk en zo kort mogelijk aangewezen zijn van voorzieningen. (pag 30)
  - Meer Arnhemmers zijn financieel zelfredzaam (pag. 111)
  - Voorkomen van huisuitzettingen (pag. 114)
  - Meer gelijke kansen voor kinderen die opgroeien in armoede (pag. 112)
  - Coalitieprogramma zegt verder dat er een evaluatie komt met als doel een passende en effectieve aanpak schuldhulpverlening in te zetten, er komt 2.5 per jaar beschikbaar om schulden te signaleren en te voorkomen, 4 ton jaarlijks extra voor aanpak armoede, uitbreiding GelrePas tot 130% bijstandsnorm (1,1 miljoen), ongedaan maken bezuiniging op de kwijtschelding.
- Indicatoren:

	jaarrek.'18	jaarrek.'19
% kinderen met 1 uitkering in gezin	11%	

4. *jeugdzorg*

- Jongeren met jeugdhulp, jongeren in jeugdbescherming
- MJPB:
  - Meer jeugdigen krijgen passende zorg (pag. 112);
- Indicatoren:

% jongeren met jeugdhulp/aant. Jongeren	11,5%	10.8%
% jongeren in jeugdbescherming/aant.jongeren	1,1%	1,2%

5. *WMO voorzieningen*

- Cliënten met WMO maatwerkvoorziening
- MJPB:
  - Passend en kwalitatief goede zorg voor alle kwetsbare Arnhemmers staat voorop. Daartoe wordt passend kwalitatief goed zorgaanbod gedaan (preventie, alg. voorzieningen, maatwerk voorzieningen, specialistische jeugdhulp) (pag.30);
  - Meer Arnhemmers ontvangen zorg op maat, zo licht mogelijk en dichtbij. (pag. 111).
- Indicatoren:

	jaarrek.'18	jaarrek.'19
Aantal cliënten met WMO maatwerk/10.000 inw.	830	660

Schriftelijke Meningsvorming 1

Stap 1
Het m1 agenderen door het db van een voorstel o.i.d. op vrijdag ca. 12.00 uur.
Acties:
- Griffie informeert raadsleden en fractievolgers van de agendering (via notificatie van de agenda).
- Griffie informeert portefeuillehouder(s) en ondersteunende ambtenaren van agendering.

Wat gaat er dan gebeuren:
Na agendering kunnen de fracties zich beraden over hun inbreng en evt. daarover info inwinnen en intern overleggen. Alle fracties uit de raad kunnen schriftelijke vragen, nodig voor de politieke meningsvorming (dus geen technische vragen), indienen bij de griffie.

Stap 2
Sluiten van de deadline voor het indienen van vragen op donderdag 12.00 uur.
Als een fractie geen vragen heeft, kan de behandeling voor die fractie naar stap 6.
Acties:
- Griffie bundelt de vragen en geleidt deze door naar de raad, de portefeuillehouder(s) en de ondersteunende ambtenaren.

Wat gaat er dan gebeuren:
De 1e beantwoordingstermijn van het college gaat lopen.
Antwoorden worden, bij voorkeur gebundeld, aangeleverd bij de griffie.

Stap 3
Sluiten van de deadline voor het beantwoorden van vragen op vrijdag 17.00 uur.
Acties:
- Griffie bundelt zonodig de antwoorden en geleidt deze door naar de raad.

Wat gaat er dan gebeuren:
De termijn voor het indienen van vervolgvragen vanuit de raad gaat lopen.
Vervolgvragen worden door de raad aangeleverd bij de griffie.

Stap 4
Sluiten van de deadline voor het indienen van vervolgvragen op maandag 10.00 uur.
Als een fractie geen vervolgvragen heeft, kan de behandeling voor die fractie naar stap 6
Acties:
- Griffie bundelt de vragen en geleidt deze door naar de raad, de portefeuillehouder(s) en de ondersteunende ambtenaren.

Wat gaat er dan gebeuren:
De 2e beantwoordingstermijn van het college gaat lopen.
Antwoorden worden, bij voorkeur gebundeld, aangeleverd bij de griffie.

Stap 5
Sluiten van de deadline voor het beantwoorden van vervolgvragen op dinsdag 16.00 uur.
Acties:
- Griffie bundelt zonodig de antwoorden en geleidt deze door naar de raad.

Wat gaat er dan gebeuren:
De fracties gaan zich beraden op een standpunt voor de vervolgbehandeling.
Fracties leveren bij de griffie hun mening aan over besluitvormende behandeling (m2, debatstuk, hamerstuk).

De termijn voor het indienen van (concept) moties en/of amendementen gaat lopen.
Moties en amendementen voor de m2-behandeling worden aangeleverd bij de griffie.

Stap 6
Sluiten van de deadline voor het kenbaar maken van de gewenste vervolgbehandeling op donderdag 10.00 uur.
Acties:
- Griffie adviseert op basis van meningen fracties het db over vervolgbehandeling:
    - m2, dan naar stap 7, of
    - besluitvormend (als debatstuk of hamerstuk), dan naar stap 8

Wat gaat er dan gebeuren:
Het db gaat besluiten over de vervolgbehandeling van het voorstel:
    - m2, dan naar stap 7, of
    - besluitvormend (als debatstuk of hamerstuk), dan naar stap 8.

Moties en amendementen voor een m2-behandeling worden aangeleverd bij de griffie.

Stap 7
Sluiten van de deadline voor het indienen van moties/amendementen t.b.v. m2-behandeling op vrijdag 10.00 uur
Acties:
- Griffie bundelt de ingediende moties/amendementen en geleidt deze door naar de raad, de portefeuillehouder(s) en de ondersteunende ambtenaren.

Wat gaat er dan gebeuren:
De termijn voor het formuleren van een preadvies van het college op de ingediende moties en amendementen gaat lopen.
Preadviezen worden, bij voorkeur gebundeld, aangeleverd bij de griffie.

N.B. Moties/amendementen, die na de deadline van vrijdag 10.00 uur bij de griffie worden aangeleverd worden t.b.v. de m2-behandeling wel doorgeleid naar de raad, de portefeuillehouder(s) en de ondersteunende ambtenaren. Mogelijk is dan voorafgaand aan de m2-behandeling geen preadvies van de portefeuillehouder beschikbaar.

Stap 8
Het db besluit tot vervolgbehandeling (m2 of besluitvormend) van het voorstel op vrijdag ca. 12.00 uur.

Stap 9
Sluiten van de deadline voor het geven van een preadvies op de moties/amendementen op maandag 17.00 uur.
Acties:
- Griffie bundelt de ingediende preadviezen en geleidt deze door naar de raad, de portefeuillehouder(s) en de ondersteunende ambtenaren.

Wat gaat er dan gebeuren:
De fracties kunnen zich t.b.v. de m2-behandeling een mening vormen over de ingediende moties/amendementen en de preadviezen van het college.

Gemeenteraad Arnhem

Datum : 20 mei 2020
Zaaknummer : 440051-03
Contactpersoon : K.M. Vons - De Boer
Telefoon : 06 – 38133449

Onderwerp: Advies behandeling Jaarstukken

Geachte voorzitter, geachte leden van de raad,

In de vergadering van de auditcommissie van 11 mei 2020 heeft de auditcommissie besloten n.a.v. de beraadslagingen m.b.t. de Jaarstukken 2019 het volgende advies* aan uw raad te geven:

"De auditcommissie spreekt haar waardering uit naar de ambtelijke organisatie over de gezette stappen t.a.v. vorm en proces van de financiële verantwoording. De auditcommissie geeft verder geen (inhoudelijk) advies over de behandeling van de Jaarstukken maar vraagt wel expliciet aandacht voor het betrekken van de standpunten en bevindingen van de Rekenkamer (rekenkamerbrief Jaarstukken) en de accountant (accountantsverslag en de -verklaring) bij de beoordeling hiervan".

* Volgens de verordening op de auditcommissie is de auditcommissie belast met de advisering aan en overleg namens de raad over de vaststelling van de jaarrekening en het jaarverslag (artikel 2.d Taken auditcommissie en artikel 6.1 Bevoegdheden auditcommissie).

Mocht u n.a.v. deze brief vragen hebben, dan horen wij die graag.

Met vriendelijke groet,

M.S. Loor
Voorzitter auditcommissie

Koningstraat 38 • Postbus 9029 • 6800 EL ARNHEM
Telefoon 026 - 3772525 • Fax 026 - 3774830 • E-mail: Gemeente@Arnhem.nl

Gemeente Arnhem
Griffie

Bundel technische vragen Jaarstukken 2019

Versie: 20-5-2020

GroenLinks 2
VVD 3
D66 7
PvdA 18
SP 24
Partij van de Dieren 31
PVV 32

GroenLinks

Fractie:	**GL- 1**
Pagina:	P.16 en meer
Vraag:	Het doel van de 500 meer uitstroom uit de participatiewet halen we dus niet? Sterker nog, we lopen dus verder achterop? Zie bijvoorbeeld ook P.34: Wanneer wordt tegemoet gekomen aan de ambitie van Klarendal en wordt het gebiedsteam Werk en Inkomen daarvoor bemenst?
Antwoord:	De ambitie staat nog steeds overeind. De reorganisatie van Werk en Inkomen is conform de laatste berichtgeving aan uw raad op 1 juni een feit. De gebiedsteams Werk en Inkomen zijn dan aan de slag. Dat geldt ook voor Klarendal.

Fractie:	**GL -2**
Pagina:	73
Vraag:	Vanuit coalitieafspraak 3.6 is geld gereserveerd voor de autobereikbaarheid van de binnenstad, met een aantal maatregelen. Op basis van die inspanningen verwachten we € 100.000,- meeropbrengst. Hoe is deze berekend en aannemelijk gemaakt? En aangezien groot deel van de maatregelen nog niet is uitgevoerd, hoe is de opbrengst (of gebrek daaraan) dan verrekend?
Antwoord:	De meeropbrengst van € 100.000 komt uit de genoemde maatregelen in het coalitieakkoord, zoals het vergroten van de gastvrijheid (toegankelijkheid parkeergarages), flitsparkeren en het toevoegen van extra parkeerplaatsen aan de blauwe golven. Deze extra opbrengstenraming is toegevoegd aan de totale raming van de parkeerinkomsten. Het is niet mogelijk om het werkelijke effect van de specifieke maatregelen op de hoogte van de parkeerinkomsten vast te stellen. De opbrengsten worden in totaliteit gemonitord. Daaruit blijkt dat de verhoging van de opbrengstenraming wordt gerealiseerd. Mochten in enig jaar de begrote parkeerinkomsten niet worden gehaald, dan zal het verschil tot maximaal een ton verrekend worden met het budget van € 700.000 voor autobereikbaarheid.

Fractie:	**GL - 3**
Pagina:	96
Vraag:	Wanneer kunnen we de vernieuwde armoedeagenda verwachten?
Antwoord:	U kunt de nieuwe armoedeagenda in juni verwachten.

Fractie:	**GL - 4**
Pagina:	P.124
Vraag:	Hoe veel hoger zou de OZB-opbrengst uitvallen als we de inkomsten gelijk houden, maar inkomsten uit toename areaal meerekenen?
Antwoord:	

Fractie:	**GL - 5**
Pagina:	
Vraag:	Hoe ver zijn we met het verplaatsen van de markt, en past het binnen budget?
Antwoord:	Samen met de stichting Arnhemse zijn we nog bezig met de verkenning van de mogelijkheden tot verplaatsing van de warenmarkt. Conform eerder gemaakte afspraken is de stichting in de lead bij dit proces. Na een eerste presentatie van de ontwerpen door de stichting in januari 2020 is met het oog op de benodigde voortgang besloten om een externe partij in te huren. Die partij ondersteunt bij het opstellen van de ontwerpen van de inrichting van de markt. Medio maart zijn de eerste ontwerpen van de stichting ontvangen en in klein comité (stichting en gemeente) besproken. Ook zijn de plannen getoetst bij een aantal stakeholders. Eind april zijn de aangepaste ontwerpen van de stichting ontvangen. De gemeente heeft hierop een impactanalyse uitgevoerd. Deze is begin mei met een verzoek om reactie en aanvullende stukken naar de stichting gestuurd. Wij zijn nu in afwachting van de definitieve plannen. Ook zijn we in afwachting van een voorstel van de stichting voor de door de stichting uit te voeren draagvlaktoets. Een volledige kosteninschatting voor de verplaatsing kan pas gemaakt worden nadat ook de stichting haar plannen en keuzes definitief heeft gemaakt.

VVD

Fractie:	**VVD- 1**
Pagina:	Algemeen
Vraag:	In het persbericht van de jaarstukken staat: “De bestemmingsreserves waaraan nu extra geld is toegevoegd, vormen een extra buffer om ervoor te zorgen dat projecten voor bijvoorbeeld woningbouw gewoon door kunnen gaan als er tegenvallers zouden ontstaan en om tegenvallers in het sociaal domein op te kunnen vangen.” 1) Is deze passage in relatie tot de € 6,2 miljoen die op blz 5 van de jaarstukken staat dezelfde? En -“…… in het sociaal domein op te kunnen vangen.” . Wat wordt daar mee bedoeld?
Antwoord:	Ja, dit is hetzelfde. Er zijn ook bestemmingsreserves bestemd voor het sociaal domein om tegenvallers in de exploitatie incidenteel op te kunnen vangen.

Fractie:	**VVD- 2**
Pagina:	5 / 114
Vraag:	Blz 5. In het fysieke domein is er in het grondbedrijf een positief financieel resultaat ontstaan. Door dit financieel resultaat grotendeels ten gunste van de bestemmingsreserve (€ 6,2 miljoen) te laten vallen komt dit ten goede van mogelijke toekomstige financiële risico's binnen het specifieke programma. De resterende € 3,9 miljoen wordt verrekend binnen de algemene reserves en draagt bij aan het positieve resultaat. In 2019 wordt er € 9,3 miljoen meer toegevoegd aan bestemmingsreserves dan er begroot was. Hierdoor kunnen de programma's specifieke gelden reserveren voor ontwikkeld beleid binnen het genoemde programma. 2) Op blz 114 is de uitwerking van het grondbedrijf daar zien wij de 6,2 niet staan. Wel : € 7.194.000 gedoteerd aan de BR Grondexploitatie. Is dit het zelfde bedrag en of deel daarvan?
Antwoord:	Ja, maakt in feite deel uit van hetzelfde resultaat. De werkelijk gerealiseerde winst is € 7.194 minus de begrote realisatie van € 971.000 maakt een gerealiseerde winst t.o.v. de begroting van € 6,2 miljoen. Zie voor meer uitleg ook de paragraaf Grondbeleid in de jaarrekening, Reserves en begroting (blz 190-192), ook t.a.v. van de tweede vraag.

Fractie:	**VVD- 3**
Pagina:	7 / 114
Vraag:	a. Waarop is de toevoeging van 6,2 dan wel 7,19 miljoen gebaseerd? Graag ook de technische analyse toevoegen: Hoe is de hoogte van die BR (FJP > BR grondbedrijf - project risico’s) berekend en is het (nieuwe totaal, wat in de FJP staat: 11.470.000.- euro) exact volgens de (nieuwe) regels? b. Wat als er in (2019) geen winst was in het grondbedrijf hadden gemaakt: hadden de gemeente dan, die BR (FJP > BR grondbedrijf- project risico’s) vanuit de AR moeten vullen? c. Hoe en wanneer kan het (FJP > BR grondbedrijf- project risico’s) worden aangewend? d. Zou ook de BR (grondbedrijf- project risico) ook samen met en/of voor (een van) de doelen die in het ‘vereveningsfonds’ genoemd worden gebruikt kunnen worden?
Antwoord:	a. 'Op bladzijde 138 in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is de berekening van de risico's van de grondexploitaties toegelicht. Ook wordt hierop ingegaan in de paragraaf Grondbeleid bladzijde 191-193. Zoals op bladzijde 138 is toegelicht is aangesloten bij de nieuwe regelgeving, zoals opgenomen in de Notitie Grondbeleid van de Commissie BBV uit 2019. Centraal daarin staat dat gemeenten een risico inventarisatie opstellen. Om hier zo exact mogelijk invulling aan te geven heeft de gemeente Arnhem een checklist van deze risico's gemaakt die direct aansloot bij de richtlijnen van de Commissie BBV en het Handboek Grondbeleid van onze accountant. Op basis daarvan zijn per project de risico's geïnventariseerd aangevuld met een berekening van de conjuncturele risico's. De benodigde weerstandscapaciteit komt uit op 11,4 mln. Daarnaast wordt conform gemeentelijke beleid om robuuste buffers te hebben, een factor van 1,1 gehanteerd bij de benodigde weerstandscapaciteit voor de bestemmingsreverve (BR) grondexploitatie. Deze komt daarmee uit op 12,6 mln, een stijging met 7,2 mln. (zie ook pagina 193 van de jaarstukken).

	b. Ja dat klopt, maar specifiek voor 2019 geldt dat door de tussentijdse winstname het zelfdragend vermogen van projecten om risico's op te vangen verminderd en daardoor hogere buffers benodigd zijn. c. Het weerstandsvermogen zal worden ingezet als beheersmaatregelen niet afdoende werken. d. De bestemmingsreserves die het weerstandsvermogen van het grondbedrijf vormen hebben een ander doel dan de nieuwe BR 'vereveningsfonds'. De doelstellingen van de andere bestemmingsreserves van het grondbedrijf zijn in de nota over het grondbedrijf door de raad vastgesteld. Zonder wijziging van de vastgelegde afspraken is het niet mogelijk deze voor andere doelen in te zetten. Overigens zou inzet voor andere doelen ook niet de voorkeur hebben, omdat daarmee de mogelijkheid en bedoeling om als buffer/weerstandsvermogen voor het grondbedrijf te dienen teniet zou worden gedaan.

Fractie:	**VVD - 4**
Pagina:	5 (4e alinea van onder)
Vraag:	“in 2019 zijn flinke stappen gezet om de kosten in de jeugdzorg te beheersen”. Welke stappen zijn dat precies?
Antwoord:	Het College heeft afgelopen jaar meerdere stappen gezet. De belangrijkste zijn: - Afgelopen jaar zijn afspraken gemaakt om het aantal jeugdzorgaanbieders terug te dringen en de contracten sociaal domein aan te passen. De nieuwe contracten zullen op 1-7-2020 van kracht worden, dus het effect hiervan is in 2019 nog niet zichtbaar. - Daarnaast zijn in december beleidsregels voor Jeugdhulp vastgesteld. Deze geven de verwijzers (wijkteams, huisartsen, enz.) meer houvast bij de inzet van jeugdhulp. - Verder is de informatievoorziening op orde gebracht. Het college heeft nu beter inzicht waar, wanneer en door wie de producten jeugdzorg worden ingezet. - In de MJPB 2020-2023 is een aantal maatregelen opgenomen, waaronder de invoering van een praktijkondersteuner jeugd bij de huisartsen en "sociaal hospitaal". Hier wordt dit jaar mee gestart. - In december heeft het College een taskforce ingesteld, die werkt aan een pakket van maatregelen voor de jeugdzorg waaronder verkorten van de veiligheidsketen, begeleiding door de wijkcoaches en strengere handhaving op zorgaanbieders. Het pakket van maatregelen is in 2020 aangeboden aan de Gemeenteraad. - N.a.v. het inspectierapport kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd dat eind 2019 is uitgekomen, is met de Gelderse jeugdregio's een verbeteragenda opgesteld.

Fractie:	**VVD- 5**
Pagina:	15
Vraag:	‘De vereiste gebiedsgerichte samenwerking tussen Werk & Inkomen, Sociale wijkteams 16 en teams Leefomgeving is met het project 'Werken Loont' in 2019 voorbereid. Implementatie loopt enige vertraging op vanwege de organisatieontwikkeling van het cluster Werk & Inkomen’. 5) W&I [pag 16] Prestatiedoelen “Meer Arnhemmers aan het werk” staat op groen, terwijl de Monitor 1.0 over 2018/2019 zegt dat de uitstroom bevorderende maatregelen niet effectief genoeg zijn. Wat is er in de tussentijd veranderd?
Antwoord:	Het prestatiedoel ‘Meer Arnhemmers richting (betaald) werk’ ligt op koers (groen). Er gaan daadwerkelijk meer Arnhemmers richting (betaald) werk. Dat betekent niet dat het gewenste resultaat al is bereikt, wel dat de inspanningen en ontwikkelingen die we willen doen om daar te komen, samen met onze ketenpartners, in gang gezet zijn. Daar waar wij vinden dat extra effort nodig is, zetten wij die in. Wij informeerden u hierover per raadsbrief begin maart. Meer Arnhemmers richting (betaald) werk is niet altijd geheel of gedeeltelijk zichtbaar in een daling van het bijstandsvolume: een aantal Arnhemmers gaat aan de slag via onze ketenpartners (Scalabor, CAW) maar behoudt nog een gehele of gedeeltelijke uitkering, eventueel met Loonkostensubsidie. Op termijn kan dit leiden tot volledige uitstroom en dus tot een daling van het bijstandsvolume.

	In de meest recente monitor, versie 1.1 (jan 2019 t/m december 2019) die de raad recent ontvangen heeft, is zichtbaar dat de dalende trend van het bijstandsvolume inmiddels vergelijkbaar is met vergelijkbare gemeenten. De constatering is daarbij dat de instroombeperkende maatregelen in 2019 effect hebben geresulteerd. Op uitstroombevorderende maatregelen (waardoor het volume nog verder daalt) kunnen we nog meer effect bereiken.

Fractie:	**VVD- 6**
Pagina:	17
Vraag:	Wanneer zijn de uitkomsten pilot SPV (met Menzis) gereed?
Antwoord:	De evaluatie is afgerond en er is overleg met Menzis over de (financiële) voortzetting van de koppeling van een SPV'er van het FACT aan de sociale wijkteams.

Fractie:	**VVD - 7**
Pagina:	18
Vraag:	Prestatiedoel ‘Meer Arnhemmers ontvangen zorg op maat, zo licht mogelijk en dichtbij’. ‘Het is noodzakelijk om meer grip te krijgen op de uitgaven in het zorgdomein. Het is dus van belang om scherper te sturen op wat wordt verstaan onder zorg op maat’ 7) Welke mogelijkheden zijn er om nóg scherper te sturen? Waar gaat u nog scherper op inzetten?
Antwoord:	De afgelopen periode zijn diverse maatregelen genomen, die ook de komende tijd continu aandacht en bijsturing vergen om meer grip te krijgen op de uitgaven in het zorgdomein: - Er zijn beleidsregels vastgesteld voor de Wmo en jeugdzorg. Deze beleidsregels zijn deels vanaf 1 februari van kracht en deels vanaf 1 juli. Samen met sociale wijkteams worden de beleidsregels geïmplementeerd en toegepast. Waar nodig zullen beleidsregels opnieuw worden aangepast indien dit bijdraagt aan het effectiever en efficiënter leveren van passende zorg. - Vanaf 1 juli gelden de nieuwe zorgcontracten met zorgaanbieders in de Wmo en jeugdzorg. De kwaliteitseisen aan zorgaanbieders zijn verhoogd en in de verschillende zorgvormen is scherper gedefinieerd wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg wordt verstaan. In periodieke contractgesprekken met grote aanbieders zal worden getoetst of aanbieders leveren wat is overeengekomen. Ook sociale wijkteams hebben hierin een (regie)rol richting aanbieders, die toegewezen zorgtrajecten uitvoeren. De komende periode wordt verder gewerkt aan de integrale visievorming in het sociaal domein. Daarbij wordt gebruik gemaakt van het VNG-Visitatierapport dat binnenkort openbaar wordt en inzichten die worden opgedaan bij andere gemeenten. Ook is er afstemming met sociale wijkteams, aanbieders en Adviesraden Sociaal domein. Al deze inzichten worden gebruikt om meer grip te krijgen op de uitgaven in het sociaal domein. Dit kan bijvoorbeeld leiden tot het aanpassen van beleidsregels of het opstarten van pilots.

Fractie:	**VVD - 8**
Pagina:	22/23
Vraag:	Op pag 22/23 van wijken weten is veel aandacht voor de onderwerpen tav van wijken weten die samenhangen met de portefeuillehouder van wijken weten. Bijvoorbeeld op pag 22 slechts 1 afspraak uit het coalitieakkoord genoemd (bij verkoop vastgoed de wijk consulteren), 8) Waarom wordt alleen deze afspraak genoemd?
Antwoord:	De volledige tekst belicht het volgende. 'Een groot aantal van de afspraken uit het Coalitieakkoord zijn van invloed op de wijken. De wijken dragen bij aan het realiseren van de afspraken. Een groot aantal van deze afspraken zijn in de MJPB 2019-2022 in de stedelijke programma's opgenomen.' De afspraak wordt er uitgelicht omdat deze een goed voorbeeld is voor de samenwerking en afstemming tussen vastgoed en wijksturing.

Fractie:	**VVD- 9**
Pagina:	34
Vraag:	Noord West - Prestatiedoel ‘Participatie in de wijk bevorderen’ De doelstelling om in ons gebied 60 personen uit de bijstand te laten stromen (afgeleid van de stad brede ambitie) is niet gehaald. Dit heeft vooral te maken met het feit dat de gebiedsteams van Werk en Inkomen nog niet volledig bemenst zijn en nog niet gebiedsgericht aangestuurd

	worden. 9) Ook hier speelt een organisatie factor mee in het niet verwezenlijken van een doel. Zie de opmerking bij implementatie ‘Werken Loont’. Wanneer is de boel op orde? Hoe lang moet het duren?
Antwoord:	De reorganisatie is op 1 juni 2020 afgerond en dan zijn de nieuwe gebiedsteams operationeel.

Fractie:	**VVD- 10**
Pagina:	112
Vraag:	Het verhogen van de kwaliteit van het ruimtegebruik, de zeggenschap voor de burger en de marktwerking op de grondmarkt Binnen de ruimtelijke projecten wordt steeds met zorg een goede afweging gemaakt ten aanzien van ruimtegebruik (zoals dichtheid, handhaven bomen). De burgers worden bij de ruimtelijke projecten (zowel de gemeentelijke als projecten van derden) betrokken. De mate waarin kan per project verschillen. De gemeentelijke gronden worden marktconform verkocht. Afhandeling amendementen MJPB 2019-2022 Amendement 'Aanvullende coalitieafspraken Wonen (19A65) Er is uitvoering gegeven aan dit amendement in het Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling, dat in december 2019 aan de raad is verstuurd. Amendement 'Bouwen wat nodig is!' (18A36) De tekstuele punten zijn aangepast in de geamendeerde MJPB 2019-2022. 10) Wat hebben die amendementen met “ afweging gemaakt ten aanzien van ruimtegebruik (zoals dichtheid, handhaven bomen)” te maken?
Antwoord:	

Fractie:	**VVD -11**
Pagina:	195 Subsidies
Vraag:	Er is zowel aan de binnenstad in het algemeen (EUR. 70.000,-) als aan het PBA (EUR. 20.000,-) extra subsidie verstrekt terwijl deze niet waren begroot. Wat is hiervan de reden?
Antwoord:	In het bedrag van € 70.000 zit een deel van de bijdrage aan de organisatie van Winter Arnhem (€ 30.000) en zit een drietal specifieke projecten die door PBA zijn uitgevoerd bovenop hun reguliere werkzaamheden. Die drie projecten hadden betrekking op smart data, gastvrijheid en stadsdistributie(samen € 40.000). De totale bijdrage aan de organisatie van Winter Arnhem was € 50.000,-. De overige € 20.000 is gerubriceerd onder 'St. Platform Binnenstad', maar betreft dezelfde subsidie.

Fractie:	**VVD - 12**
Pagina:	195 Subsidies
Vraag:	Er is EUR. 614.000,- minder subsidie verstrekt aan het Sportbedrijf. Is dit het gevolg van het positieve resultaat van het Sportbedrijf?
Antwoord:	Dit is inderdaad het gevolg van het positieve resultaat van het Sportbedrijf. Dit bedrag is door middel van een kapitaalstorting toegevoegd aan het eigen vermogen van het Sportbedrijf, om zo het eigen vermogen op het gewenste niveau te krijgen.

D66

Fractie:	**D66-1**
Pagina:	5
Vraag:	Ontwikkeling weerstandsvermogen en solvabiliteit: Graag ontvangen we, in aanvulling op de tabel in de paragraaf, een overzicht van de financiële kengetallen bij de begroting en de jaarrekening van de afgelopen 5 begrotingsjaren.
Antwoord:	**Weerstandsfactor** Financiële verordening 1,0-1,3 zekerheids% 75-90%: MJPB 2017-2020 1,3 JV 2016 1,4 MJPB 2018-2021 2,0 Financiele verordening 1,0-1,4 zekerheids% 90%: JV 2017 2,1 MJPB 2019-2022 1,6 JV 2018 doorwerking 2019 0,9 MJPB 2020-2023 1,0 JV 2019 1,2 Hieronder de solvabiliteit: het eerst genoemde percentage bij elk jaar betreft de begroting, het tweede percentage de jaarrekening. Dashboard provincie Gelderland Kengetallen Begroting en Jaarrekening:

	2016		2017		2018		2019	
	Solvabiliteit	Solvabiliteit	Solvabiliteit	Solvabiliteit	Solvabiliteit	Solvabiliteit	Solvabiliteit	Solvabiliteit
Arnhem	12%	15%	10%	16%	12%		14%	
toevoeging						16%		17%

Fractie:	**D66-2**
Pagina:	11
Vraag:	Groei werkgelegenheid: Hoeveel is de werkgelegenheid in 2019 gegroeid ten opzichte van voorgaande jaren, in absolute en in relatieve zin? Klopt het dat het aantal banen per 1.000 inwoners in Arnhem over de afgelopen jaren minder hard stijgt dan gemiddeld in Nederland? En zo ja, waarom is de status van het prestatiedoel op pagina 11 dan als groen weergegeven?
Antwoord:	De werkgelegenheid is in 2019 t.o.v. 2018 gestegen met 2.490 banen, wat overeenkomt met een groei van 2,4%. Dat is de sterkste jaarlijkse groei in Arnhem sinds 2014. Over de afgelopen jaren (2014 - 2019) was de landelijke groei groter in die periode (3,4% in Arnhem en 7,9% landelijk), maar in 2019 nagenoeg gelijk (2,4% in Arnhem en 2,5% landelijk). Het prestatiedoel Behoud en groei van passende werkgelegenheid is op groen gezet omdat de werkgelegenheid het afgelopen jaar gegroeid is in Arnhem en de daarbij benoemde inspanningen om te participeren en te ondersteunen in diverse Human Capital trajecten ter bevordering van passende werkgelegenheid (o.a. Arnhem Studiestad, Hotspot Energy), uitgevoerd zijn.

Fractie:	**D66-3**
Pagina:	12
Vraag:	Samen met VNO NCW en de grote bedrijfskoepels is er gewerkt aan het uitvoeren van energiescans. Bij hoeveel bedrijven is er inmiddels een scan uitgevoerd, en welke vervolgacties hebben deze bedrijven genomen. Kunt u aangeven hoeveel energie en/of CO2 besparing deze scans hebben opgeleverd?
Antwoord:	In totaal zijn 6 scans uitgevoerd, waarvan er 2 om subsidie hebben gevraagd die nog niet is toegekend omdat de rapportages nog moeten worden ingediend. Tot januari 2021 hebben ondernemers de tijd hiervoor. Dan pas is bekend welke maatregelen en daarmee de besparing dit heeft opgeleverd.

Fractie:	**D66-4**
Pagina:	12
Vraag:	Er is ingezet op handhaving. Bij hoeveel bedrijven is er handhavend opgetreden, wat zijn de geconstateerde tekortkomingen en zijn deze inmiddels verholpen?
Antwoord:	In 2019 zijn 101 energiecontroles uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de meeste bedrijven bezig zijn met energiebesparing, maar dat weinig bedrijven alle energiebesparende maatregelen al hebben uitgevoerd. Bij ca 70% is er sprake van 1 of meer tekortkomingen. De tekortkomingen zijn zeer divers en hebben betrekking op het gebouw, de faciliteiten en/of de processen. Het gaat daarbij om bijvoorbeeld het ontbreken van een energieregistratiesysteem of de juiste verlichting, het goed inregelen verwarming/koeling/ventilatie, het aanbrengen van isolatie of tijdschakelingen, toepassen energiezuinigere machines, ed. Ook wordt gecontroleerd of is voldaan aan de Informatieplicht. De bedrijven kregen een reactietermijn van 4 weken tot 12 maanden. Na de controle door de ODRA gaan de bedrijven versneld aan de slag; tot op heden zijn er nog geen dwangsommen opgelegd.

Fractie:	**D66-5**
Pagina:	13
Vraag:	Schonere lucht. 3,7% cq 2% minder vies van vies blijft vies. Bij vaststelling van de uitvoeringsagenda luchtkwaliteit is aangegeven dat in gemeentelijke stukken als er gerapporteerd wordt over de luchtkwaliteit dit steeds ook zou gebeuren met vermelding van de WHO-normen. Kan het college aangeven wat nu de gemiddelde concentratie NO2 en PM10 is, en hoe die zich verhouden tot de WHO-normen.
Antwoord:	Gemiddelde concentratie noemen over de hele stad zegt niet zoveel over de verdeling over de stad. Daarom hebben we één van de zwaarst belaste lokaties te benoemd waar gemeten is en gerekend. Gemiddelde concentratie PM10 op Velperplein (waar we continu meten) was in 2018 23,6 microgram/m3. De WHO-norm is 20 microgram/m3 (jaargemiddeld). Belangrijk detail: de achtergrondconcentratie was 20,4 microgram/m3! Dat betekent dat de concentratie fijn stof vooral bepaald wordt door wat er in en om Arnhem heen uitgestoten wordt (b.v snelwegen) en verder weg. Gemiddelde NO2 concentratie op dezelfde plek was in 2018 33,4 microgram/m3 terwijl de WHO-norm 40 microgram/m3 is. De berekende waarden op dezelfde plek liggen hoger en worden berekend met de landelijke Monitoringtool: hiervan zijn wél waardes uit 2019 beschikbaar (berekend via de Rekentool): PM10 is berekend op 24,1 microgram /m3 NO2 concentratie is berekend op 40,3 microgram/m3 De conclusie is dus dat we dicht bij de WHO-normen zijn, maar nog niet eronder.

Fractie:	**D66-6**
Pagina:	14
Vraag:	De gemeente heeft als doelstelling om in 2020 20% energiereductie gerealiseerd te hebben voor verlichting in de openbare ruimte. In de jaarstukken wordt niet gemeld of we hiervoor op koers liggen. Graag aangeven of we op koers liggen en zo nee welke maatregelen het college heeft genomen om het doel alsnog te realiseren.
Antwoord:	We liggen op koers en voldoen aan de gestelde ambitie.

Fractie:	**D66-7**
Pagina:	16
Vraag:	Reorganisatie werk & inkomen: In de tekst wordt aangegeven dat de "inzet op koers ligt". Betekent dit dat met de laatst bekende informatie (mei 2020) de reorganisatie van Werk & Inkomen per 1-6-2020 is gerealiseerd, zoals ook in de brief van december 2019 aangegeven?
Antwoord:	Dat klopt.

Fractie:	**D66-8**
Pagina:	17
Vraag:	Armoede en Schulden: Er is een start gemaakt met een plan van aanpak voor ondernemers met financiële vragen en/of problemen. Wanneer is dit pva afgerond en kan het gedeeld worden met de ondernemers en is het beschikbaar via de site van de gemeente Arnhem?
Antwoord:	In onze raadsbrief van 19 februari 2020 informeerden wij u over de pilot Schulddienstverlening voor ondernemers die medio 2020 van start gaat. In juni zal ook via verschillende kanalen naar inwoners en ketenpartners gecommuniceerd worden over deze pilot.

Fractie:	**D66-9**
Pagina:	20
Vraag:	Bevorderen acceptatie seksuele diversiteit: Hoeveel Arnhemse jongeren zijn in 2019 bereikt met activiteiten gericht op het bevorderen van de acceptatie van seksuele diversiteit, en hoe verhoudt dat aantal zich tot het geplande bereik en tot de voorgaande jaren?
Antwoord:	Scholen in het primair en voortgezet onderwijs zijn verplicht om aandacht te besteden aan diversiteit. Zij vormen niet de enige ingang om jongeren te bereiken. Ook via het jongerenwerk, opbouwwerk en sociale wijkteams kunnen jongeren (en hun ouders) worden bereikt. Met de verschillende aanbieders, waar wij ook in de voorgaande jaren mee hebben samengewerkt, hebben wij heldere afspraken en een goede samenwerking. Ook in 2019. Wij hebben helaas geen nauwkeurig beeld van het aantal jongeren dat is bereikt in 2019. Wel weten we dat het bereik groot is. Als gemeente zijn wij nieuwe samenwerkingsverbanden aangegaan, zoals bijvoorbeeld met Stichting Indifferent, die opkomt voor diversiteit en inclusie in het onderwijs. Alleen al met Indifferent bereiken wij zes Arnhemse scholen. Op dit moment wordt een nieuwe agenda diversiteit opgesteld. We erkennen het belang van het bevorderen van acceptatie van seksuele diversiteit bij jongeren en willen daarom van de aanbieders helder krijgen hoeveel jongeren zij bereiken. We gaan dit in de toekomst dan ook in de opdrachten van de aanbieders meenemen.

Fractie:	**D66-10**
Pagina:	20
Vraag:	Het bevorderen van van diversiteit en inclusie onder het personeel van de gemeente Arnhem hoe was de procentuele samenstelling van het personeelsbestand in 2019 en is dit diverser geworden ten opzichte van het personeelsbestand in de voorgaande jaren?
Antwoord:	De samenstelling van ons personeelsbestand wordt bijgehouden als het gaat om leeftijd, man/vrouw, duur en omvang van de aanstelling, in- door en uitstroom etc. De man/vrouw verhouding is nagenoeg gelijk over de afgelopen jaren: 51% (fte) vrouw en 49 % (fte) man. Wij zien een kleine stijging van het aantal jongeren onder de 35 jaar (in 2017,7% en in 2019 8,3%). De gemiddelde leeftijd ligt de laatste jaren rond de 49,5 jaar. Op de vraag of ons personeelsbestand diverser is geworden is geen pasklaar antwoord te geven. Ons diversiteitsbeleid richt zich voornamelijk op: jongeren, mensen met een niet-westerse migratieachtergrond en met een arbeidsbeperking. Zij zijn nog ondervertegenwoordigd in ons personeelsbestand. In verband met de privacy wetgeving en het niet zonder meer mogen registreren van iemands afkomst of beperking zijn er op dit punt geen formele (nul)metingen gedaan. Het aantal banen voor de banenafspraak is wel bekend en staat op 35,3 banen. In 2024

	moeten we naar 38,8 banen van 25,5 uur. Als er geen personele mutaties komen liggen we op koers.

Fractie:	**D66-11**
Pagina:	22
Vraag:	“Wanneer de gemeente vastgoed verkoopt, dan maakt zij dit eerst kenbaar aan de wijk. De wijk bekijkt of vastgoed wordt ingezet of verkocht voor maatschappelijke doeleinden of voor initiatieven van bewoners.” Hoe vaak, en welk vastgoed is het afgelopen jaar kenbaar gemaakt aan de wijk?
Antwoord:	- Peter van Anrooylaan 1; in samen spraak met TLO verhuurd aan stg Wijkraad Alteveer/'t Cranevelt - Den Haagweg 7; geen belangstelling vanuit TLO, (te hoge vraagprijs) inmiddels verkocht (De Zeeg april 2020) - Breezandpad 17; ligt nu verzoek van Sociale Wijkteam voor (tijdelijke) huur in kader van Corona-crises) voor de langere termijn ligt er nog een vraag om dit mogelijk te huren voor jongeren. - Neerlandstuinstraat 16. Tijdelijk verhuurd aan Stichting Common Ground.

Fractie:	**D66 -12**
Pagina:	25
Vraag:	Voordeel op zorgvernieuwingsprojecten en coördinatie vrijwillige thuishulp: Wat is op de genoemde twee onderwerpen gedaan en tegen welke kosten, en hoe verhouden die deelbestedingen binnen dit programma zich tot de verwachtingen bij de begroting? Welke consequenties hebben de mindere bestedingen op dit punt (mogelijk) voor kostenoverschrijdingen elders in het zorgdomein?
Antwoord:	Het voordeel slaat op 'Overige projecten (Zorg)'. Dit betreft een restcategorie van een groot aantal geringe financiële afwijkingen op het programma, waarvan coördinatie vrijwillige thuishulp en Zorgvernieuwingsprojecten er slechts twee zijn (in totaal ter waarde van € 28K). Deze twee posten maken maar een beperkt deel uit van het totale niet-bestede bedrag van € 324.000 en het financiële voordeel op beide posten is marginaal.

Fractie:	**D66- 13**
Pagina:	25
Vraag:	Voordeel binnen onderwijsbeleid, specifiek laaggeletterdheid, onderwijsachterstandenbeleid en voortijdig schoolverlaten: Wat is op de genoemde onderwerpen gedaan en tegen welke kosten, en hoe verhouden die deelbestedingen binnen dit programma zich tot de verwachtingen bij de begroting? Hoe worden de mindere bestedingen verklaard en welke consequenties hebben ze voor het bereiken van de bijbehorende doelen?
Antwoord:	Bij onderwijsbeleid (onderwijs) wordt een voordeel gemeld van 736.000. Deze post bestaat uit: * 235.000 op onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Deze valt weg tegen een nadeel op het stedelijk programma (pagina 83) * 125.000 laaggeletterdheid. De kosten vielen lager uit dan begroot, we hebben niet minder activiteiten uitgevoerd dan gepland. * 190.000 op voortijdig schoolverlaten (VSV). Het VSV-budget is in 2019 niet volledig benut, omdat een project niet doorging en een project in 2020 is gestart, ipv in 2019. Ook vielen de proceskosten voor de Maatschappelijke Educatieve Agenda lager uit dan verwacht. * 186.000 overige posten, overige kleinere voordelen binnen onderwijs (dit betreft o.a. een correctie op de RMC middelen en het bovenwettelijk aanbod/ conciërge regeling)

Fractie:	**D66-14**
Pagina:	25/26
Vraag:	Er is een onderbesteding van 0,482 miljoen euro voor schuldhulpverlening en 0,1 voor vroeg eropaf vanwege minder instroom bij ketenpartners en minder huisbezoek: hoeveel minder instroom was er bij ketenpartners (schulddienstverlening) en vroeg eropaf in absolute aantallen?
Antwoord:	De dienstverlening van de verschillende partners binnen Schulddienstverlening wordt op verschillende manieren uitgevoerd en gefinancierd. Inwoners kunnen meerdere

	(vervolg)producten afnemen bij de partners, waardoor de cijfers niet in aantallen inwoners zijn uit te drukken en hierdoor niet optelbaar zijn. Er zijn minder stabilisatietrajecten door Rijnstad uitgevoerd: 294 (begroot 633). PLANgroep heeft in 2019 minder (maand)producten opgeleverd dan begroot: 4.149 (begroot 4.994). Omdat de aantallen jaarlijks achterblijven bij de verwachting, is de dienstverlening met ingang van 2020 efficiënter ingericht. We verwachten dat hiermee het aantal bereikte inwoners gaat toenemen (de huidige bijzondere situatie kan hier wel invloed op hebben). De financiering van Vroeg Eropaf is op basis van het aantal geslaagde trajecten (inwoners met een plan van aanpak). In 2019 waren er 234 geslaagde trajecten, er waren er 614 begroot. Het slagingspercentage van het aantal geslaagde trajecten ligt op de landelijke lijn.

Fractie:	**D66- 15**
Pagina:	59
Vraag:	Digitalisering van de publieke dienstverlening: Naar aanleiding van onze vragen kondigde het college aan WOB-dossiers per april 2020 op https://opendata.arnhem.nl te gaan publiceren. Klopt het dat deze informatie nog niet op de genoemde site vindbaar is? Of is er sinds 1-4-2020 nog geen WOB-verzoek behandeld? In antwoord op onze vragen werd ook aangegeven dat het college met een voorstel zou komen om meer informatie (naast WOB-verzoeken) proactief openbaar te maken. Wat zijn op dit punt de bereikte resultaten over 2019?
Antwoord:	1. We gaan WOB-dossiers die na 1 april 2020 binnengekomen zijn na behandeling publiceren op de website opendata.arnhem.nl. We verwachten de eerste dossiers (na behandeling volgens de wettelijke termijnen) tussen nu en de tweede helft van juni 2020 te publiceren. 2. De bereikte resultaten over 2019. De volgende datasets hebben we proactief gepubliceerd: - bezetting fietsenstalling 2016 -2017-2018-2019; - Jaarcijfers Arnhem 2018; - Afvalbakken/prullenbakken (in parken); - Trolleymasten; - Story map energie Arnhemse wijken.

Fractie:	**D66- 16**
Pagina:	69
Vraag:	Trolley 2.0 Er zijn inmiddels 2 gelede bussen in bedrijf. De 12 m versie is door de provincie op de lange baan geschoven in de aanloop naar de nieuwe concessie. Welke acties heeft het college concreet genomen om ervoor te zorgen dat deze er in de nieuwe concessie wel komen.
Antwoord:	Het college heeft diverse acties hierop ondernomen. Zo heeft het college, de door de raad vastgestelde en uitgebreide, inbreng van Arnhem voor het PvE aan de provincie Gelderland toegestuurd. Daarnaast heeft het college samen met de provincie Gelderland opdracht gegeven voor een onderzoek naar 12m/18m Trolley 2.0 bussen op de Rijnlijn (Wageningen Campus-Arnhem CS). Daarnaast heeft het college samen provincie Gelderland opdracht gegeven voor een onderzoek naar 12m Trolley 2.0-bussen op alle HOV-corridors in de regio. De resultaten van deze onderzoeken zullen bij het Bestek van de concessie gevoegd worden, zodat alle vervoerders in Europa kennis kunnen nemen van de mogelijkheden van Trolley 2.0.

Fractie:	**D66 -17**
Pagina:	70
Vraag:	“met alle vervoersmiddelen een goed bereikbare en toegankelijke stad”. Hier wordt alleen over het OV gesproken. Graag hier ook een toelichting op de toegankelijkheid en bereikbaarheid voor de fiets. Welke concrete uitbreidingen in het fietsnet zijn er gedaan (welke traject(delen)/routes), waar (welke traject(delen)/routes) zijn er verbeteringen in het bestaande fietsroutenet aangebracht en waaruit bestaan die verbeteringen.
Antwoord:	In 2019 zijn geen uitbreidingen gedaan in het fietsnetwerk. Verbeteringen in het bestaande fietsroutenet zijn vooral de vernieuwing van de Apeldoornseweg waar veilige, vrijliggende en geasfalteerde fietspaden zijn aangelegd en de vernieuwing van de fietsroute bij de rotonde Calandweg. 2019 is vooral gebruikt om de beleidsbasis op orde te brengen en nieuwe en bestaande projecten te starten zoals de voorbereiding van de snelfietsroute Arnhem Dieren.

Fractie:	**D66-18**
Pagina:	71
Vraag:	Waaruit blijkt dat de fietsdoorstroming is verbeterd? Welke concrete punten/ trajecten in het fietsroutenet doelt u hierop?
Antwoord:	Ten aanzien van het verbeteren van de fietsdoorstroming zijn geen concrete punten / trajecten in het fietsnetwerk genoemd of te noemen.

Fractie:	**D66-19**
Pagina:	77
Vraag:	Acquisitie van bedrijven en kennisinstellingen: Tot hoeveel nieuwe vestigingen van bedrijven of instellingen heeft onze inzet in 2019 geleid en hoeveel extra arbeidsplaatsen komen hier naar schatting uit voort?
Antwoord:	Onze inzet op acquisitie is gericht op behouden van bedrijven en instellingen in Arnhem en het aantrekken en ondersteunen van nieuwe vestigers. De inzet bij nieuwe vestigers in Arnhem is die van verbinder (richting partijen in de stad (o.a. huisvesting) en de interne organisatie (o.a. vergunningen)), promotor (voor Arnhem en de regio) en 'uitroller' van de rode loper, waardoor de mate van betrokkenheid per nieuwe vestiger verschilt. Deze inzet heeft mede geleid tot 21 nieuwe vestigers die goed zijn voor ca. 250 nieuwe arbeidsplaatsen in Arnhem.

Fractie:	**D66-20**
Pagina:	77
Vraag:	“de vraag naar kantoren neemt weer toe” Graag een onderbouwing en een doorkijk naar de toekomst hoe sterk de vraag naar kantoren in Arnhem de komende jaren toeneemt.
Antwoord:	De constatering dat de vraag naar kantoren, op specifieke locaties in Arnhem, weer toeneemt komt voor uit het rapport van Ecorys, dat is opgesteld in opdracht van de regio Arnhem-Nijmegen in het kader van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW). Dit rapport vindt u via de volgende link: https://ris2.ibabs.eu/Agenda/Details/Arnhem/022fb89d-caf5-4cc6-887d-a6ab93daf206. Bijlage 6 geeft het rapport 'Analyse kantorenmarkt cs-locaties Arnhem en Nijmegen' weer. > Dit rapport geeft een doorkijk tot 2030 en brengt vraag en aanbod in beeld. Zo is te zien dat voor Arnhem Centraal geldt dat de vraag naar kantoormeters de komende jaren veel groter is dan het huidige aanbod en het aanbod dat we in de toekomst kunnen voorzien. Voor de raming is het WLO-scenario (Toekomstverkenning Welvaart en LeefOmgeving) de basis en dat die een doorlooptijd van 10 jaar heeft. De corona-crisis kan een dip geven maar vereffend zich in die 10 jaar weer. Die vereffening is wel afhankelijk van hoe lang de maatregelen duren. Voorlopig zien we nog geen reden om af te wijken van de scenario's, juist omdat dat scenario's dus over een langere periode gaan, met daarin ook laagconjunctuur.

Fractie:	**D66 -21**
Pagina:	77
Vraag:	Arbeidsaanbod voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt: Hoeveel extra arbeidsplaatsen voor deze doelgroep zijn er in 2019 gerealiseerd?
Antwoord:	

Fractie:	**D66- 22**
Pagina:	84
Vraag:	Indicator voortijdig schoolverlaters: Volgens de laatste cijfers (schooljaar 2018/2019) groeit het aantal VSV'ers in Arnhem harder dan het landelijke gemiddelde. Tot welke extra inzet heeft dit gegeven in de tweede helft van 2019 of de eerste helft van 2020 geleid?
Antwoord:	Uit de voorlopige cijfers VSV (6 maart 2020) blijkt dat het VSV-cijfer landelijk licht is gestegen, terwijl het cijfer in Arnhem is in 2018 - 2019 licht is gedaald ten opzichte van het vorige schooljaar: Landelijk: 2,01% (2018 - 2019) vs 1,89% (2017 -2018) Regio: 2.03% (2018-2019) vs 2.09% (2017 -2018)

	Arnhem: 2,69% (2018 - 2019) vs 3.05% (2017 02018) De definitieve cijfers over schooljaar 2018 - 2019 zijn er in oktober 2020. NB: de cijfers geven een momentopname weer en hebben betrekking op alle Arnhemse leerlingen. Het gaat in Arnhem om 311 leerlingen die geregistreerd staan als VSV'er. De VSV-cijfers zijn niet direct te beïnvloeden door Arnhemse inzet: 30% van de Arnhemse VO-leerlingen volgt onderwijs buiten Arnhem; bij het VMBO is dat zelfs 49%. De inzet van het Arnhemse VSV-beleid richt zich op de Arnhemse scholen. In 2019 - 2020 is een aantal nieuwe projecten gesubsidieerd (expertisecentrum ISK, combinatiefunctionaris Briant College). Voor de zomer van 2020 ligt er een nieuw lokaal plan van aanpak voorkomen VSV. Hierin wordt meer ingezet op specifieke doelgroepen waarbij VSV-cijfers hoog zijn.

Fractie:	**D66 -23**
Pagina:	88
Vraag:	Gezonde leefstijl met sport stimuleren is bekend welk deel van de kinderen aan 5 uur bewegen komt en of dit aantal in 2019 is toegenomen?
Antwoord:	Exacte cijfers over hoeveel kinderen de beweegnorm momenteel halen zijn niet beschikbaar. Wel hebben we van de aandachtswijken een redelijk goed beeld, omdat er in die wijken nauwe samenwerking is met scholen en er veel sport- en spelprogrammering vanuit het Sportbedrijf is. In die wijken zijn wel kinderen die de beweegnorm lijken te halen, maar exacte aantallen ontbreken. In het kader van de 2+1+2 aanpak, waarbij we samen met scholen inzetten op het halen van de beweegnorm, gaan we kijken hoe we beter kunnen meten/vaststellen of kinderen de beweegnorm halen. Met dat proces zijn we samen met het Sportbedrijf bezig. Dit heeft onze nadrukkelijke aandacht binnen het thema ‘Vaardig in bewegen’.

Fractie:	**D66 -24**
Pagina:	89
Vraag:	Voldoende en goede binnen- en buitensportaccommodaties: hoeveel kunstgrasvelden zijn er in 2019 gerealiseerd voor voetbal- en hockeyverenigingen en hoeveel kunstgrasvelden moeten (nog) worden gerealiseerd?
Antwoord:	In 2019 zijn er geen nieuwe kunstgrasvelden gerealiseerd. Wel zijn er drie velden gerenoveerd: - Veld Arnhemse Boys - Veld VDZ - Cruyff Court Bethaniënstraat, Presikhaaf. In 2020 staat de renovatie van het veld van Eldenia op de planning. Het aanbestedingsproces wordt nu doorlopen. Daarnaast staat op de planning de aanleg van een extra half hockeyveld bij Upward.

Fractie:	**D66 -25**
Pagina:	96
Vraag:	Beter borgen bestaanszekerheid minima hoeveel gezinnen (met kinderen) zijn er extra bereikt door de verhoging naar 130% van de bijstandsnorm in 2019?
Antwoord:	In totaal hebben 266 inwoners gebruik gemaakt bij de van de uitbreiding naar 130% van de bijstandsnorm.

	Toekenning Gelrepas gezinnen inkomensgroep 120%-130% Bijstandsnorm

	Totaal aantal pashouders	Had al een pas voor 1-1-2019 (prolongatie)*	Nieuwe toekenningen vanaf 1-1-2019
Hoofdpashouder	84	51	33
Partner	46	25	21
Kind	136	82	54
Totaal	266	158	108

**Meer dan de helft van de mensen die nu een Gelrepas hebben op basis van 120-130%, had al een Gelrepas voordat de regeling werd ingevoerd. Ze hebben tussentijds een inkomstenstijging gehad waardoor de pas beëindigd zou zijn als de regeling 130% niet was ingevoerd.*

Fractie:	**D66- 26**
Pagina:	97
Vraag:	Minder jongeren in financiële problemen: wat is er actief in 2019 gedaan om te voorkomen dat jongeren in financiële problemen geraken, naast het gesprekken voeren voor een nieuw preventiebeleid in 2020? En voor ondernemers?
Antwoord:	Voor het antwoord op deze vragen verwijzen wij naar de raadsbrief "Jongeren en schulden" van 11 februari 2020 en de raadsbrief "Pilot schulddienstverlening aan ondernemers van 19 februari 2020.

Fractie:	**D66-27**
Pagina:	100
Vraag:	Werkinvesteringsfonds: Het werkinvesteringsfonds is per 1-1-2019 in de begroting opgenomen. Halverwege 2019 is voor het eerst budget onttrokken aan het fonds, dit vloeit nu voor 95% terug omdat het niet besteed is. Graag ontvangen we een overzicht van alle projecten die aan de orde zijn geweest, inclusief die projecten die niet tot een start of zelfs niet tot een formele aanvraag zijn gekomen, met een duiding per project van waarom het tot nu toe niet gestart is en of het komend jaar alsnog zal kunnen starten.
Antwoord:	Op 3 maart jl. heeft de raad een raadsbrief ontvangen met het onderwerp Projecten Werkinvesteringsfonds (441768). In deze brief hebben wij u geïnformeerd over de projecten die met behulp van het Werkinvesteringsfonds in gang zijn gezet. Het betreft de volgende 6 projecten: - De Voorwerkers - Het bewonersinitiatief De Blauwe Wijkeconomie (DBWE)/Buurtbaanbureau - Live+ - Werkprojecten Scalabor - Pak je Kans - Klassewerk/vakbroeders. De ontwikkeltijd van diverse initiatieven is lang en vraagt begeleiding. Wij zijn met een aantal initiatieven in gesprek voor komende periode. Ook zullen we zien welke inzet wegens effectiviteit continuering vraagt.

Fractie:	**D66- 28**
Pagina:	105
Vraag:	Bevorderen gezonde leefstijl: wat is in 2019 extra gedaan om de gezonde leefstijl te verbeteren en om zo bij te dragen aan het Nationaal Preventieakkoord
Antwoord:	In 2019 zijn (extra) JOGG-regisseurs aangetrokken die binnen het Sportbedrijf Arnhem aan de slag gaan in de vijf wijken waar JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht) wordt uitgevoerd: Arnhems Broek, Geitenkamp, Klarendal, Malburgen en Presikhaaf,

	In samenwerking met Menzis en betrokken (uitvoerings-)partners zijn voorbereidingen getroffen om de GO!-aanpak (Gezond Onderweg) uit te rollen naar Geitenkamp, Arnhems Broek en Klarendal, naast de al bestaande GO!-wijken Presikhaaf en Malburgen. Het programma heeft tot doel overgewicht en obesitas bij kinderen tegen te gaan. Menzis en gemeente spannen zich gezamenlijk in om duurzame financiering voor het programma te realiseren; In het kader van de Lokale Werkagenda Menzis, werken gemeente, zorgverzekeraar en lokale partners (o.a. Sportbedrijf Arnhem/ FormUpgrade / FysioFit e.a.) samen aan coachingsprogramma's ter bevordering van een actieve leefstijl onder volwassenen (i.h.b. gericht op de doelgroep minima) - bevorderen van bewegen, advisering omtrent gezonde voeding, terugdringen roken en middelengebruik); Op veel basisscholen krijgen kinderen schoolfruit en groente, bekostigd door de gemeente.

Fractie:	**D66 -29**
Pagina:	111
Vraag:	Er zijn via het vastgoedplein nieuwe CPO-locaties (collectief particulier opdrachtgeverschap) aangeboden in 2019. Welke CPO-locaties zijn op het Vastgoedplein aangeboden? Wat zijn de cruciale succesfactoren gebleken om in 2019 meer locaties beschikbaar te krijgen dan in 2018?
Antwoord:	- Coehoorn - CPO ontwikkelt zich alleen op gemeentelijk gronden. We hebben maar een beperkt aantal gemeentelijk gronden zonder verkoopovereenkomst/claimhouders. Als we mogelijkheden zien wegen we dat af ten opzichte van andere wensen die er zijn en passen we dat toe.

Fractie:	**D66 -30**
Pagina:	111
Vraag:	Ruimtelijke kwaliteit is op orde, De dynamiek van verandering in het gebruik ligt echter altijd hoger dan de dynamiek van de aanpassing van de inrichting van de openbare ruimte. Daardoor zal er altijd sprake zijn van discrepanties tussen gebruik en inrichting van de stad. In de jaarstukken 2018 prijkte de indicator nog in het groen en in 2019 is dat gezakt naar oranje. Wat is er sindsdien veranderd? Welke concrete ontwikkelingen hebben bijgedragen aan deze daling? Hoe vaak is vastgesteld dat de ruimtelijke kwaliteit in Arnhem is afgenomen?
Antwoord:	De daling van de indicator komt niet door specifieke concrete ontwikkelingen maar door de dynamiek in de stad. Gemiddeld is de ruimtelijke kwaliteit op orde. Echter de dynamiek in de stad en de daarmee gepaard gaande transformaties en herontwikkelingen vragen steeds om aanpassingen in de openbare ruimte. De groene aanduiding met "op orde" zou suggereren dat we "klaar zijn". We constateren echter dat een voortdurende inspanning nodig is om op orde te blijven. Vandaar oranje.

Fractie:	**D66 -31**
Pagina:	111
Vraag:	Kwaliteit verbeteren van de bestaande woningvoorraad wordt het plan van aanpak woningsplitsing en verkamering genoemd. In tegenstelling tot de andere prestatie doelen is dit doel niet voorzien van een kleurenindicator die aangeeft hoe het met de uitvoering van het prestatiedoel staat. Is dat een bewuste keuze, dan wel een omissie? En als het laatste het geval is, welke indicator hoort hier dan te staan?
Antwoord:	Dit is een omissie: Oranje.

Fractie:	**D66 - 32**
Pagina:	111
Vraag:	Beperken de opgaven om kwaliteit van de bestaande woningvoorraad te verbeteren zich tot het reguleren van woningsplitsing- en verkamering? Als er meer opgaven zijn waarover heeft het college het dan?
Antwoord:	Nee, ook in de prestatie-afspraken met corporaties zijn afspraken gemaakt over verbeteren van de bestaande woningvoorraad op bijvoorbeeld duurzaamheid, vernieuwen woningvoorraad en schimmel.

Fractie:	**D66 - 33**
Pagina:	129
Vraag:	Achterblijven van investeringen: Hoe groot was het aandeel van het achterblijven van investeringen in het genoemde bedrag van 63 miljoen euro? Hoe hadden de solvabiliteit en de weerstandsfactor op 31-12-2019 eruit gezien als de geplande investeringen wel waren gedaan, en voor het overige de jaarrekening eruit zou zien zoals nu het geval is? Welk deel van de niet gedane investeringen wordt komende jaren alsnog verwacht?
Antwoord:	Het balanstotaal is gestegen t.o.v. 2018, zo ook de materiële vaste activa. Een vergelijking van de balans in de rekening met die in de MJPB is eigenlijk lastig te maken. De geprognosticeerde balans is lang niet zo nauwgezet als de begroting van lasten en baten. De afname ten opzichte van het begrote balanstotaal zit volledig in de vlottende activa en die kun je niet begroten. Dat is een momentopname. Op de weerstandsfactor heeft het achterblijven van investeringen geen invloed. In de jaarrekening 2019 bedraagt de solvabiliteit 17,23% (160.603 Eigen Vermogen/931.883 Totaal Vermogen). Wanneer de volledige onderuitputting van investeringen ad € 33 mln wel zou zijn gerealiseerd was het balanstotaal gestegen naar € 964.993, wat leidt tot een solvabiliteit van 160.603/964.993 = **16,64%**. Dus in de afronding op hele procentpunten blijft de solvabiliteit 17%. Overigens is dit het financieel meest negatieve scenario. In het balanstotaal van 931.883 zit namelijk ook een bedrag aan Onderhanden Activa (OHA) van € 30 mln en we mogen aannemen dat een deel van die OHA betrekking heeft op de onderuitputting, wat betekent dat een deel van de onderuitputting al wel is besteed en ook op de balans staat.

Fractie:	**D66 - 34**
Pagina:	142
Vraag:	Overzicht basis onderhoudsniveau. Daar wordt aangegeven dat voor fietspaden niveau A/B wordt aangehouden, terwijl de afspraken zijn dat voor fietspaden niveau A wordt gehanteerd. Waar komt dit verschil vandaan, en zijn er afgelopen jaar fietspaden onderhouden op niveau B, zo ja welke trajecten?
Antwoord:	De vrij liggende fietspaden worden onderhouden op niveau A. Er zijn echter fietsstroken die integraal onderdeel uitmaken van een weg. Hier kan het onderhoudsniveau lager liggen omdat het onderhoudsniveau van deze wegen lager ligt.

Fractie:	**D66 - 35**
Pagina:	143
Vraag:	Openbare verlichting. De ambitie is om in 2035 alle openbare verlichting in led uitgevoerd te hebben. Eerder wordt gemeld dat we op schema liggen om dit te realiseren, hier wordt gemeld dat er allen voor aanleg en groot onderhoud led wordt ingezet. Wordt er nu actief vervangen of niet, en is het doel 2035 alles op led met het huidige tempo van vervanging realiseerbaar. Zo nee, welke maatregelen heeft u genomen om dit doel wel te realiseren?
Antwoord:	Vanaf 2012 worden bij groot onderhoud LED armaturen geplaatst. Voor armaturen hanteren we een vervangingstermijn van 20 jaar. Na 20 jaar zouden daarmee alle armaturen vervangen moeten zijn door LED-armaturen. Dat is dus voor 2035 conform de ambitie. Er zijn in de stad nog ca. 200 historische armaturen die een veel langere levensduur hebben en waarvoor op dit moment nog geen LED alternatief voorhanden is. De komende jaren zal hiervoor nog naar een alternatief worden gezocht.

Fractie:	**D66 -36**
Pagina:	167
Vraag:	Sportbedrijf Arnhem: wat is er nog onvoldoende in de rapportage op de effectiviteit van de activiteiten in relatie tot de doelstellingen van de opdrachtgever?
Antwoord:	De monitoring en rapportage op de verschillende inspanningen kan verbeterd worden. Als opdrachtgever van het Sportbedrijf willen wij inzichtelijk hebben in welke mate inspanningen van het Sportbedrijf bijdragen aan de maatschappelijke doelstellingen zoals het verminderen van overgewicht en het stimuleren van beweging, en tegen welke kosten. Zo kunnen we beter gerichte keuzes maken binnen het beschikbare budget. Resultaten van inspanningen kunnen

	meer SMART gemaakt worden: Hoeveel mensen binnen een bepaalde doelgroep worden bereikt, wat is het (langdurig) meetbaar effect van de inspanning, wat zijn de kosten etc.

Fractie:	**D66 - 37**
Pagina:	60
Vraag:	Publieke dienstverlening Het college hecht veel waarde aan de samenwerking met inwoners, raad en organisaties. Hierbij is het uitgangspunt om vroegtijdig met de raad, inwoners en partijen in gesprek te gaan. Bewoners, organisaties en ondernemers weten de teams Leefomgeving veelal te vinden. Van Wijken Weten heeft zich doorontwikkeld naar een volwassen en vertrouwde werkwijze in de Arnhemse wijken. • Er zijn verschillende participatietrajecten rondom thema's gestart, zoals bijvoorbeeld in het kader van de Omgevingsvisie en het bomenplan. Maar ook participatie Korenkwartier en de Bakermat zijn mooie voorbeelden van participatie. • Start raadswerkgroep en programmagroep. De programmagroep is gestart met de aanpassing van de raadsvoorstellen plus bijbehorend begeleidings- en monitoringsaanpak. Ook het proces om tot een nieuwe participatietool te komen is gestart. • We hebben een nieuw instrument geïntroduceerd: doelgeroepsegmentatie (citisen). Met name om beter de "stille groepen" te kunnen bereiken. Had hier niet burgeragendering bij moeten worden genoemd als nieuw instrument?
Antwoord:	Voor de volledigheid was dat goed geweest.

Fractie:	**D66 - 38**
Pagina:	62
Vraag:	In diverse wijken is door de burgemeester het gesprek gevoerd over wijkveiligheid en zijn de problemen van bewoners op het gebied van de veiligheid opgehaald en geïnventariseerd. In Malburgen, Klarendal en de Geitenkamp heeft dit inmiddels geresulteerd in een integrale projectaanpak tot op straat- en buurtniveau. In 2020 wordt verder uitvoering gegeven aan de veiligheidsthema's per wijk/gebied door onder andere de inzet van straatcoaches en het voorkomen van aanwas van jonge (drugs)criminelen - Waarom is dit niet in elke wijk gebeurd? Gaat dat nog gebeuren?
Antwoord:	In de loop van 2019 zijn de veiligheidsthema's in de diverse wijken opgehaald. In de genoemde wijken heeft dit al geleid tot een gerichte aanpak. In 2020 wordt per wijk/gebied explicieter gemaakt welke activiteiten we gaan verrichten en welke doelen we willen realiseren om de veiligheid te verbeteren. De inhoudelijke focus en de wijze waarop hebben we verwoord in de raadsbrief 'Wijkveiligheid inArnhem' van 3 maart 2020. Daarnaast zijn we ook aan de slag met de aanpak van de aanwas van jonge drugscriminelen en via middelen van het Rijk en de provincie gaan we daarvoor onder meer straatcoaches op inzetten.

Fractie:	**D66-39**
Pagina:	
Vraag:	Waarom staat er niks in de perspectiefnota over digitale criminaliteit, terwijl dat wel 1 van de speerpunten is in de Kadernota Veiligheid?
Antwoord:	In de perspectiefnota zijn de meest urgente en maatschappij ontwrichtende veiligheidsthema's benoemd. Niet alle speerpunten die in de Kadernota staan, zijn hier herhaald, maar maken wel nadrukkelijk deel uit van de vierjaarlijkse uitvoering van de Kadernota Veiligheid.

PvdA

Fractie:	**PvdA - 1**
Pagina:	45
Vraag:	Op pagina 45 van de jaarstukken onder Wijken Malburgen Vergroten gevoel van sociale en fysieke veiligheid staat bij het subkopje Vissenbuurt benoemd dat hier in november is gekozen voor een hardere aanpak naast de aanpak van de sociale kant. Wat wordt hiermee bedoelt?
Antwoord:	In de Vissersbuurt wordt met een gespecialiseerde projectleider een plan van aanpak gemaakt waar behalve sociale aspecten ook veiligheid en bijvoorbeeld de afdeling werk en inkomen betrokken worden.

Fractie:	**PvdA - 2**
Pagina:	49
Vraag:	Op pagina 49 van de jaarstukken onder Wijken Schuytgraaf, Elderveld Multifunctioneel ontmoeten staat uitgebreid beschreven dat er meer behoefte is aan ontmoeten maar dat hier geen ruimte meer voor is in bijvoorbeeld de MFC, tegelijk staat er dat er een MFC is weggevallen. Wordt hier gezocht naar nieuwe locaties voor ontmoeten? Zijn hier gesprekken over?
Antwoord:	Er wordt zeker gezocht naar nieuwe locaties en mogelijkheden voor ontmoeten. We willen in het MFC Omnibus een aparte ruimte creëren voor bewoners waar ook gebruik kan worden gemaakt van een professionele keuken. Deze is nu buiten gebruik. Daarnaast zijn we in samenwerking met het projectteam van de ontwikkeling Schuytgraaf aan het onderzoeken op twee locaties (bij veld 1A en het pand aan de Achterstraat 20) of hier ook kansen liggen om inwoners meer ontmoetingsmogelijkheden te geven.

Fractie:	**PvdA - 3**
Pagina:	79
Vraag:	Op pagina 79 van de jaarstukken onder De Stad Economie Overzicht lasten en baten 2019 valt te lezen dat er €740.000,- extra beleidscapaciteit is ingezet om de beleidsdoelen te realiseren. Om welke beleidsdoelen ging dit? Zijn deze daadwerkelijk gerealiseerd?
Antwoord:	

Fractie:	**PvdA - 4**
Pagina:	
Vraag:	Wat zijn de gevolgen van het niet doorgaan van het WK BMX 2021. Is er al bekend of dit op een ander moment zal plaats vinden? Waren er al afspraken gemaakt met partners die nu niet meer na gekomen kunnen worden? Heeft dit nog financiële gevolgen?
Antwoord:	Op dit moment is bekend dat het WK BMX niet door kan gaan op het geplande tijdstip in juli 2021. Papendal en de UCI streven ernaar het WK doorgang te laten vinden. De UCI streeft ernaar al haar evenementen in het oorspronkelijk geplande jaar door te laten gaan en Papendal hecht heel erg aan het breedtesport onderdeel voor alle leeftijden. Op dit moment is de nieuwe datum nog niet vastgesteld, maar partijen hebben gesproken start WK op 17 augustus 2021. Dat is na de Olympische Spelen en nog tijdens de zomervakantie waardoor ook het breedtesport onderdeel plaats kan vinden. Er zijn nu geen afspraken bekend die niet nagekomen kunnen worden. Sponsoring, de mogelijkheid tot verzekeren en aanwezigheid van publiek kunnen onder druk komen te staan, maar SC Papendal werkt hiervoor een aantal scenario's met verschillend ambitieniveau uit.

Fractie:	**PvdA - 5**
Pagina:	
Vraag:	Op pagina 91 van de jaarstukken onder De Stad Cultuur, recreatie en sport Overzicht lasten en baten 2019 is te lezen dat er in 2019 €704.000 euro extra is uitgegeven aan vastgoed sport. Zijn dit investeringen waarvan nog niet bekend was dat deze gedaan moesten worden, of zijn dit investeringen die naar voren zijn gehaald?
Antwoord:	Het gaat hier niet om investeringen maar om hogere kosten van onderhoud voor een meerdere sportpanden. Overigens staan tegenover de extra uitgaven van circa 7 ton ook extra inkomsten van circa 4 ton.

Fractie:	**PvdA - 6**
Pagina:	
Vraag:	Op pagina 149 staat bij Inzamelvoorzieningen voor afval en grondstoffen benoemd dat een deel van de investeringen doorschuiven naar 2020 en 2021. Nu gaan we diftar per 1-7-2020 invoeren, welke maatregelen moeten er dan in 2021 nog genomen worden?
Antwoord:	Deze geraamde investering betreft het uitvoeren van aanpassingen op de afvalbrengstations in het kader van DIFTAR. Deze investeringen zijn uitgesteld omdat nog geen definitieve keuze gemaakt is over de wenselijkheid en inpasbaarheid van investeringen op de huidige locatie in Arnhem-Noord. Dit terrein is in eigendom van de huidige afvalinzamelaar en wordt door de gemeente ook de komende twee jaar gehuurd. Op dit moment loopt de aanbesteding van een nieuw afvalinzamelcontract. Afhankelijk van de uitkomst van de aanbesteding wordt de toekomstige keuze ten aanzien locatie en inrichting van het afvalbrengstation in Arnhem-Noord bepaald.

Fractie:	**PvdA - 7**
Pagina:	
Vraag:	Wat gebeurt er met de subsidies voor de evenementen die vanwege corona in 2020 niet plaats kunnen vinden? Worden deze niet uitgekeerd? Vallen deze vrij voor andere culturele instellingen? Worden deze doorgeschoven naar 2021?
Antwoord:	Subsidies die in 2020 voor evenementen niet worden uitgekeerd, worden aan het einde van het jaar aan de Bestemmingsreserve Evenementen gevoegd.

Fractie:	**PvdA - 8**
Pagina:	
Vraag:	Een aantal subsidieontvangers (bijvoorbeeld Productiehuis plaatsmaken) staat twee keer in het rijtje subsidie ontvangers, hoe komt dit?
Antwoord:	Plaatsmaken heeft in 2019 een extra subsidie uitgekeerd hebben gekregen van € 25.000. Anderen worden bijvoorbeeld uit verschillende budgetten gefinancierd waar verschillende subsidiebeschikkingen aan ten grondslag liggen, daarom komen ze dubbel voor.

Fractie:	**PvdA - 9**
Pagina:	
Vraag:	Doorbraak naar werk, pagina 16, prestatiedoel “meer Arnhemmers minder afhankelijk van inkomensondersteuning”. Hier staat een daling van het aantal betaalde uitkeringen van 8.006 naar 7.733. Uit de bestuur rapportage Doorbraak naar Werk blijkt dat het aantal doorstromingen naar werk in Arnhem nog uitblijft. Wel wordt er resultaat geboekt op de instroom. Heeft het college nu het idee dat we met de genomen maatregelen bij W&I dat de ambities gerealiseerd kunnen worden?
Antwoord:	Het boeken van resultaten gaat om het samenspel van de inspanningslijnen, de onderliggende acties en de lerende samenwerking tussen de diverse partners in de uitvoeringsketen die tot de genoemde 'doorbraak' in het programmaplan Doorbraak Naar Werk moet leiden. De organisatieontwikkeling van het Cluster Werk & Inkomen is een belangrijke voorwaarde, maar niet de enige.

Fractie:	**PvdA - 10**
Pagina:	
Vraag:	In Arnhem blijven we achter als het gaat om het doorgeleiden naar werk, maar lopen we voor op handhaving en “overig”. Hoe is dit te verklaren? Wat is “overig” (technische vraag)?
Antwoord:	Wij hebben nog geen harde verklaring voor de verschillen, maar op pagina 8 van de bestuursrapportage hebben wij geprobeerd om het te duiden: - Dat het aandeel dat uitstroomt naar werk lager is dan in gemeenten met een vergelijkbare omvang heeft mogelijk te maken met bestandskenmerken. In Arnhem is het aandeel dat moeilijker bemiddelbaar is naar de arbeidsmarkt (leeftijd; lang in uitkering) groter dan in andere gemeenten.

	- Dat het aandeel dat uitstroomt naar studie hoger is vloeit mogelijk voort uit de inzet van de zogenaamde 'scholingsplicht'. - Dat het aandeel dat uitstroomt door handhaving hoger is wordt mogelijk veroorzaakt door de inbedding van handhaving in bijvoorbeeld de werkwijze van het versnellingsteam binnen W&I. Onder 'overig' zijn andere redenen van uitstroom gegroepeerd. Het duidt veelal ook op knelpunten in de registratie. Wij onderzoeken wat de verklaring is van dit relatief grote aandeel.

Fractie:	**PvdA - 11**
Pagina:	
Vraag:	Kan er een integraal overzicht gemaakt worden van de extra kosten in de zorg in 2018, 2019 en 2020, de maatregelen die reeds genomen zijn, de extra kosten verwerkt in de Jaarrekening 2019, de verwachte extra kosten in 2020. Dit ook ten opzichte van de begrootte kosten, zodat zichtbaar is hoeveel er aan maatregelen is genomen en hoeveel er aan extra kosten vanuit de begroting worden gedekt?
Antwoord :	In onderstaande grafiek is te zien hoe de zorgkosten zich ontwikkeld hebben in de jaren 2015 tot en met 2019 (gerealiseerde zorgkosten, zoals verwerkt in de jaarrekeningen) en wat de prognose 2020 is. Daar tegenover zijn de begrote kosten zichtbaar. Het resultaat van de afgelopen jaren en welk resultaat geprognosticeerd wordt voor 2020 is te zien in de tweede grafiek. . 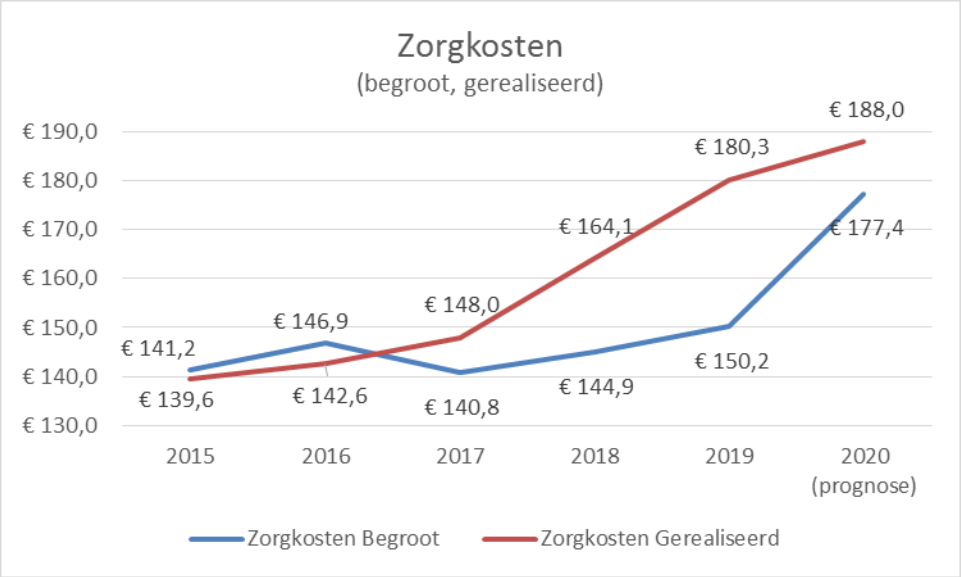 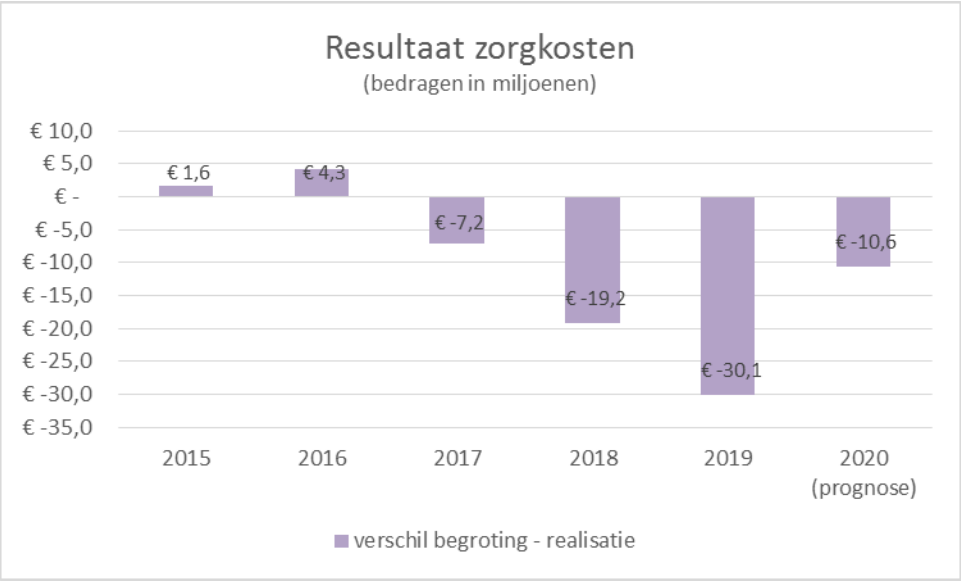

De zorgmaatregelen die In begroting 2020 - 2023 zijn verwerkt zijn, staan opgesomd op pagina 10 en 11 van de (geamendeerde) MJPB 2020-2023:

Ontwikkelingen meedoen in een socialer Arnhem	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000				
Maatregelen				
Van Beschermd wonen naar beschermd thuis	2.400	4.000	4.000	4.000
Van verblijfszorg jeugd naar ambulante ondersteuning jeugd	700	750	750	750
Ambulante begeleiding Wmo	1.400	1.400	1.400	1.400
Dagbesteding in eigen wijk	200	200	200	200
Richtlijnen Doelgroepenvervoer	250	250	250	250
Hulpmiddelen: naar algemeen gebruikelijke voorzieningen	0	0	pm	pm
Activerend werk: afbouwen rol CAW	20	160	160	200
Toevoegen POH jeugd	200	200	200	200
Hervormen Drang in jeugdzorg	100	100	100	100
Beperken instroom dyslexiezorg	300	300	300	300
Aanpassen inzet sociale wijkteams	100	100	100	100
Transformatieagenda	1.800	0	0	0
WMO en Jeugd totaal ontwikkelingen Perspectiefnota	*-6.746*	*-5.112*	*-5.259*	*-5.360*
Actualisatie hogere uitgaven Wmo/jeugd obv ontwikkelingen 2019	-2.740	-2.740	-2.740	-2.740
Ingroei maatregel verblijfszorg jeugd	-700	-750	0	0
Dekking maatregel verblijfszorg jeugd uit BR Wmo en jeugdzorg	700	750	0	0
Ingroei maatregel inzet sociale wijkteams	-100	-100	0	0
Dekking maatregel inzet sociale wijkteams uit BR Wmo en jeugdzorg	100	100	0	0
Geen bezuiniging wijkteams (Amendement 19A66)	*0*	*0*	*-100*	*-100*
Aanvullen vangnet Wmo en jeugdzorg (dotatie aan BR Wmo en jeugdzorg) (Amendement 19A66)	*-200*	*-200*	*-200*	*-200*
BR Transformatiebudget zorg (Amendement 19A66)	*-478*	*-428*	*-328*	*-328*
Prijsontwikkelingen niet gedekt uit reservering prijsindexatie	-836	-836	-836	-836
Motie toezicht en kwaliteit	-84	-84	-84	-84
Overname werkzaamheden HCM door Medipoint	-77	-77	pm	pm
Correctie dekking vanuit budgetten sociale wijkteams	-232	108	108	108
Correctie opgenomen budget transformatieagenda	-40	0	0	0
Volumeontwikkelingen dekking uit reservering volume	3.240	3.514	3.514	3.514
WMO en Jeugd totaal aanvullend op Perspectiefnota	*-1.447*	*-743*	*-666*	*-666*

Daarnaast zijn in de raadsbrief van 7 januari 2020 over de ontwikkelingen in de jeugdzorg de financiële effecten van twee zaken aangegeven:

1. Effect nieuwe beleidsrichtlijnen	300	500	500	500
2. Effect nieuwe inkoopvoorwaarden	100	200	200	200

Meer maatregelen om de aanpak van jeugdzorg in complexe situaties te verbeteren, specialistische jeugdzorg af te bakenen en het gebruik van algemene voorzieningen te bevorderen zijn voorgesteld in de notitie van de taskforce (bijlage bij het Raadsvoorstel maatregelen Jeugdzorg). Hier is nog geen besluit over genomen.

NB: alle cijfers en grafieken die gebruikt zijn ten behoeve van de beantwoording van de technische vragen Perspectiefnota PvdA 2 en 4 en SP 3 en Jaarstukken SP 5, 5a en PvdA 11 zijn opgenomen in de Excelbijlage.

Fractie:	**PvdA - 12**
Pagina:	
Vraag:	Klopt het dat de extra kosten voor armoedebestrijding vanaf 2020 gedekt zijn in de begroting?
Antwoord:	In de Begroting 2020 is extra budget toegevoegd voor Armoedebestrijding. Dit budget is voldoende voor de reguliere activiteiten. De impact van de Coronacrisis op het budget is op dit moment niet in te schatten.

Fractie:	**PvdA -13**
Pagina:	
Vraag:	Er wordt meer ingezet op ambulante zorg thuis. Dit betekent dat er ook meer uitstroom is uit woonvoorzieningen? Bestaat het risico dat het aantal van 120 woningen voor uitstroom onvoldoende is?
Antwoord:	Vooralsnog zien we dit risico niet. In 2019 is het contingent van 120 woningen nog niet volledig gebruikt. Mocht het in de toekomst zo zijn dat er een tekort dreigt, dan zullen we hierover in overleg gaan met de woningcorporaties.

Fractie:	**PvdA - 14**
Pagina:	
Vraag:	Onder de risico's staat planschade plan van aanpak woningsplitsing en verkamering. Hier staat een bedrag van € 2,7 mln. Dit bedrag is niet genoemd in het plan van aanpak. Was dit niet bekend?
Antwoord:	Dat het risico aan de orde zou zijn was al bekend. Van de hoogte van een bedrag hebben we later pas een inschatting kunnen maken, nadat een onderzoek naar het planschaderisico was afgerond en we aan de hand van data over de woningvoorraad een globale berekening konden maken. Toen de gemeenteraad het 'voorbereidingsbesluit Spijkerkwartier e.o.' nam was bekend dat vaststelling van een nieuw (facet)bestemmingsplan planschaderisico's met zich meebrengt. Dit is benoemd onder de 'risico's' in het raadsvoorstel van juli 2019. Het voorbereidingsbesluit voorziet namelijk in een aanhoudingsplicht voor bouw- en aanlegactiviteiten; als na het onherroepelijk worden van een (facet)bestemmingsplan eigenaren worden beperkt in bouw- en gebruiksmogelijkheden die zij eerder wel hadden, dan ervaren zij planologisch nadeel en kunnen zij recht hebben op nadeelcompensatie. Ook in het raadsvoorstel van december 2019 over het Plan van Aanpak is onder de risico's benoemd dat door het voorbereidingsbesluit Spijkerkwartier e.o het risico op planschadeclaims ontstaat ná vaststelling van een facetbestemmingplan. In het raadsvoorstel is opgenomen dat zowel risico als omvang moeilijk te bepalen zijn. Het bedrag van 2,7 miljoen is dan ook geen verwachte uitgave; het is een bedrag gebaseerd op een berekening van het risico en een globale inschatting van de kans aan de hand van een som van het aantal panden dat volgens de lijn van het Plan van Aanpak niet meer 'vergunbaar' zal zijn. Óf personen nadeelcompensatie claimen en kunnen krijgen, en op wat voor bedrag zij recht hebben krijgen is afhankelijk van een hoop factoren. Hieraan kleven veel onzekerheden. Het bedrag kan aangepast worden indien we meer inzicht krijgen in de risico's en de claims. De kans van optreden wordt op 50% geschat. Voor het grootste deel van de stad is voldoende 'voorzienbaarheid' gecreëerd, waardoor risico's zijn gemitigeerd.

Fractie:	**PvdA - 15**
Pagina:	
Vraag:	Voor de Connectie zijn in 2019 extra middelen beschikbaar gesteld. Toch is het risico ongewijzigd gebleven. Hoe kan dit?
Antwoord:	De risicobepaling betreft een dynamisch proces waarbij bestaande risico's worden afgeschaald en/of nieuwe risico's worden opgenomen. Ten aanzien van de risico's van de Connectie verwachten wij dat de effecten van de in 2019 extra beschikbaar gestelde middelden in de MJPB 2021-2024 zichtbaar worden en een daling van het risicobedrag laten zien. In de MJPB 2021-2024 van de Connectie is de daling van het risicobedrag ook zichtbaar. Kanttekening daarbij is dat in het risicoprofiel van de Connectie nog geen rekening is gehouden met de gevolgen van de coronacrisis.

Fractie:	**PvdA - 16**
Pagina:	
Vraag:	Onder algemeen bestuur op pagina 61 wordt gesproken over een beleidskader. Waar kunnen deze stukken gevonden worden?
Antwoord:	Onder de kop beleidskaders zijn linkjes opgenomen naar deze stukken. Via financien.arnhem.nl werken deze linkjes. We zullen de pdf aanpassen, zodat de linkjes voortaan ook vanuit de pdf werken.

Fractie:	**PvdA - 17**
Pagina:	63
Vraag:	Op Pagina 63 onder wijkveiligheid wordt gesproken over een integrale aanpak op buurt en straatniveau in 3 wijken. In welke wijken is dit gebeurt? Wanneer worden deze geëvalueerd? Wordt de raad hierin mee genomen?
Antwoord:	Het betreft de wijken Geitenkamp, Klarendal en Malburgen. In de raadsbrief 'Wijkveiligheid in Arnhem' van 3 maart 2020 bent u geïnformeerd over de aanpak wijkveiligheid tot nu toe en hoe deze verder invulling wordt gegeven. De uitkomsten van de drie aanpakken in de wijken worden tussentijds geëvalueerd om de totale aanpak te versterken.

Fractie:	**PvdA - 18**
Pagina:	63
Vraag:	Op pagina 63 onder Bestrijding uitsluiting en intolerantie wordt gesproken over interventies. Welke zijn dit?
Antwoord:	Binnenkort ontvangt u een raadsbrief met daarin de interventies om seksuele intimidatie en seksueel grensoverschrijdend gedrag tegen vrouwen - en iedereen die hiermee te maken krijgt op grond van seksuele geaardheid - tegen te gaan.

Fractie:	**PvdA - 19**
Pagina:	81
Vraag:	Op pagina 81 onder educatie wordt gesproken over actielijnen voor volwassenen educatie, welke actielijnen zijn dit?
Antwoord:	1. Bekendheid en bewustwording > meer aandacht voor laaggeletterdheid 2. Signalering en toeleiding > professionals kunnen signalen van laaggeletterdheid herkennen en bespreek maken, en weten waar zij terecht kunnen voor verdere ondersteuning voor de inwoner 3. Aanbod > er is gevarieerd aanbod van educatietrajecten voor volwassenen die hun basisvaardigheden willen versterken 4. Monitoring > meer inzicht in het resultaat van de aanpak

SP

Fractie:	**SP -1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Algemeen - er wordt gesproken over financieel positief resultaat. Vraag is hoeveel is nu er geplande begrote zaken die niet zijn uitgevoerd. Over welke omvang hebben we het dan en hoe is dat uit te splitsen? Bijvoorbeeld onderwijshuisvesting. Hij wil hier graag een beeld van krijgen. Bijvoorbeeld investeringen die niet gerealiseerd zijn. Wat gaan we dan nog doen? Projecten met financiele zin waar we rekening mee hebben gehouden, maar die we nog wel van plan zijn te doen. Waar zit het? Gerrie weet het van onderwijs, maar bijvoorbeeld openbare ruimte etc
Antwoord:	Hieronder een overzicht van investeringen boven 2,5 ton die niet gerealiseerd zijn in 2019:

(x € 1.000)

aandachtsveld	investering	omschrijving	bedrag
Vastgoed	Planmatig onderhoud 15 jr.	00235 Breezandpad 11-17 vlakke dakafwerking bitumineus nieuwe laag	467
	Planmatig onderhoud 20 jr.	Rietgrachtstraat 80 Dakventilator, pompen, verdeelinrichting, groepenkast	297
		Tekkenwaard (van voormalig M SSA)	1.200
		00337 Koningstraat 38, Walburgstraat 1 en 3Brandmeldinstallatie kabel + append	433
	Onbekend	Sperverstraat 97 puid gezondheidszorg	424
ICT		IT-Diverse bedrijfsapplicaties	1.874
GRP	Gemeentelijke Rioleringe Plannen / GRP 6	Rioleringen	664
Parkeren	Garagepark eren	Vervangen garage-apparatuur (alle drie)	383
		Bewegwijzering PG Arnhem Centraal	400
	Afdeling Vastgoed	PO Willemstunnel 1: Ammentuur alg. BVO	1.121
HFZ	HFZ Machines en installaties	Machines en installaties (niet vast aan/in gebouwen)	1.071
	HFZ Vervoermiddelen	Personenauto's / fietsen en scooters	971
	HFZ inrichting gebouwen en inventaris	Inrichting van gebouwen en inventaris	1.717
Afval	Investeringen ABS	(ondergrondse) Afvalcontainers	1.500
Onderwijs	Investeringen speciaal onderwijs	SPO Nieuwb Ommeswaal school (gebouw en inrichting)	4.681
		SPO Sporthal Brianti-Ommeswaal	3.712
		Terrein Bethanienstraat IM SPO (extra kosten inrichting OR)	1.495
		uitbr Pieter Jongeling SPO (C3 Zijpend.weg 163)	564
		OW3 Breed. 3-SOW Klimboom SPO	3.544
		OW3 Breed. 3-SIKC SPO	486
		OW3 Breed. 3-SSloop gebouw SPO	286
		uitbr Jozef Sarto SPO (C6 Beeldhouwerstraat 27a-29)	292
		HP Schuytgraaf Scholencampus (Salamander)	1.067
Verkeer	Verkeersinfrastructuur- voorzieningen/regelingen	Verkeersinfrastructuur	1.491
		Kunstwerken w.o. viaducten A325	754
Openbare Verlichting	Masten algemeen: OV projecten	Masten	918
Overige	Eusebiuskerk: Restauratie 2017-2019		250
	Klimaatfonds		250

Fractie:	**SP- 2 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	De informatie over de wijken - sociale huisvesting/ verwarde personen - beeld van SP dat zij niet verspreid over de hele stad worden verspreid. Dat soort gegevens die vind hij niet terug in jaarrekening. Zijn deze er wel? Locaties van verwarde personen waar deze worden opgevangen als bijvoorbeeld - dit vraagt van een wijk. Bijvoorbeeld ook nieuwkomers die moeten inburgeren. Wat is er in het afgelopen jaar huisvesting nieuwkomers/ verwarde personen/ arbeidsmigranten - waar wonen die? Weten we dat? Waar zien we dit terug?
Antwoord:	

Fractie:	**SP - 3 (mondeling)**
Pagina:	131
Vraag:	Risico's - wat actueel is de derving OZB door leegstand - er staan wel percentages aangegeven - graag beeld om volume in geld - Meer gewicht op het eigenaarsrecht leggen. De gemeente betaalt nu de leegstand. Hij wil graag weten hoeveel geld we nu mislopen door leegstand. Wat betekent dus 2,15% derving ozb in 2019 in geld. En stel dat we de heffing verplaatsen naar de eigenaar- wat is het effect hiervan?
Antwoord:	De derving aan inkomsten OZB als gevolg van leegstand bedroeg ten tijde van het opmaken van de jaarrekening € 600.000. Het verplaatsen van OZB-gebruiker naar de OZB-eigenaar heeft het volgende effect:

Verschuiving OZB gebruik naar OZB eigenaar niet woningen			
	MJPB 2019	Verschuiving	
Opbrengst OZB eigenaar niet-woningen:	21.226.000	28.301.000	
Opbrengst OZB gebruiker niet-woningen:	7.075.000	-	
Totale opbrengst OZB niet-woningen	28.301.000	28.301.000	Stijging/daling
Tarief OZB eigenaar niet-woningen	0,5661%	0,7548%	33%
Tarief OZB gebruiker niet-woningen	0,1887%	0%	-100%

Woz-waarde	635.000

Lastenontwikkeling 2019 Basis Niet-woning		
	Eigenaar	Huurder
OZBE	3.595	-
OZBG	-	1.198
Totaal	3.595	1.198

Lastenontwikkeling 2019 Verschuiving OZBG naar OZBE Niet-woning		
	Eigenaar	Huurder
OZBE	4.793	-
OZBG	-	-
Totaal	4.793	-

Stijging/daling lasten	
Eigenaar	Huurder
33%	-
0%	-100%
33%	-100%

Kanttekeningen:
* De gemeente is vrij om te bepalen hoe de verhouding eigenaren-gebruikers OZB wordt toegepast. Er kan gekozen worden om alleen van eigenaren te heffen. De gemeente Lelystad en Nijmegen bijvoorbeeld, doen dat al.
* Door de lastenverschuiving van gebruiker naar eigenaar stijgen de lasten voor de eigenaar van een niet-woning met 33%. Met name de eigenaren van niet-woningen die geen gebruiker zijn van een pand en de OZB.

Fractie:	**SP- 4 (mondeling)**
Pagina:	134
Vraag:	participatie beschut werken - volledig meebewegen met taakstelling rijk - de inhoud van dit risico moeten we navragen - Mensen gaan toch niet activerend werk en beschut werk doen? Hoe zit dit?
Antwoord:	Het is inderdaad zo dat een inwoner nooit tegelijkertijd van een voorziening Activerend Werk en Beschut Werk gebruik maakt. Op het niveau van een individuele inwoner klopt het dus dat als hij of zij vanuit Activerend Werk succesvolle arbeidsontwikkelstappen zet naar Beschut Werk er een besparing is aan de zijde van Activerend Werk en een toename van kosten aan de zijde van Beschut Werk. Op het niveau van het geheel werkt het echter niet zo: een vrijvallende Activerend Werk-plek wordt n.m. weer benut om een andere (volgende) inwoner een passende participatie-/ arbeidsontwikkelmogelijkheid te bieden. Het risico blijft dus staan. Wel werken wij momenteel ten behoeve van de aanstaande MJBP aan een actualisatie van de aard en de omvang van het risico.

Fractie:	**SP - 5 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Zorg - in de raadsbrief december 2018 van het Zorgdomein staat een grafiek met een aantal gegevens. Hij wil deze graag geactualiseerd zien. Toelichting is gegeven- het gaat om drie lijnen, waarbij er twee (begroting en realisatie) doorgetrokken kunnen worden, De derde (IU) is lastiger, omdat deze gegevens niet zo beschikbaar zijn

	Tevens vraag bij bovenstaande grafieken het sociaal noodfonds - er zijn 2 nieuwe BR-en - te betrekken aangezien dit budget is dat gelabeld voor de zorg is en beschikbaar.
Antwoord:	In onderstaande grafiek zijn de begrote en gerealiseerde zorgkosten 2015 - 2019 opgenomen. Het gaat in deze grafiek alleen om de lastenkant, de baten zijn buiten beschouwing gelaten. In de raadsbrief december 2018 van het zorgdomein is het saldo van baten en lasten opgenomen, de beide grafieken zijn daarom niet volledig vergelijkbaar. 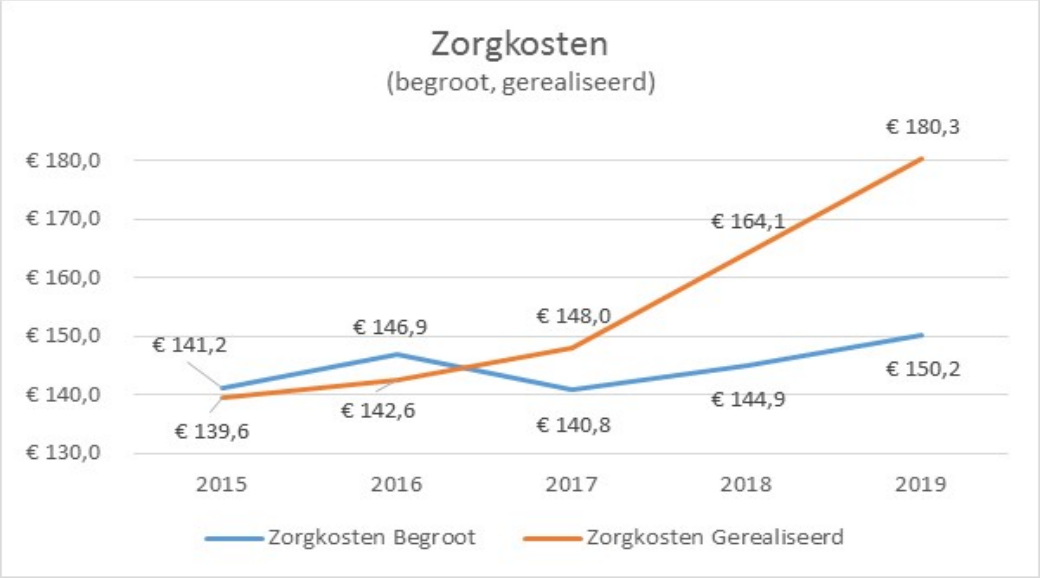 Onderstaande drie reserves zijn relevant voor het zorgdomein. De dotaties en onttrekkingen conform besluitvorming zijn opgenomen in onderstaande tabellen. De reserves Transformatiebudget Zorg en WMO & Jeugdzorg zijn ingesteld in resp. 2019 en 2020 en daarom weergegeven voor de jaren 2019 - 2023. De reserve Noodfonds bevat inmiddels geen middelen meer bestemd voor het Zorgdomein, daarom zijn de jaren 2015 - 2019 opgenomen in de tabel.

Mutatieoverzicht BR Noodfonds

Stand BR Noodfonds					
€ *1.000	2015	2016	2017	2018	2019
Stand Zorgdomein 1 januari	2.000	8.976	16.711	12.745	479
Dotaties Zorgdomein					
(Begrote) dotatie	12.385	2.300	1.200	1.180	0
AWBZ-MO middelen dotatie				1.112	
Resultaat dotatie		8.353	3.293	1.580	
Subtotaal dotaties	12.385	10.653	4.493	3.872	0
Onttrekking Zorgdomein					
Resultaat onttrekking		2.918	8.459	11.041	
Beschikkingen Wijkteams afdoening motie 17M53		0	0		
Subtotaal	5.409	2.918	8.459	11.041	0
Begrote onttrekkingen vanuit MJPB 2018-2021	0	0	0	5.097	0
Subtotaal	5.409	2.918	8.459	16.138	0
Stand Zorgdomein per 31 december	8.976	16.711	12.745	479	479
Overheveling saldo naar BR WMO& Jeugdzorg					-479
Restant Zorgdomein					0
Stand BR Noodfonds Participatie (Scalabor)					
Stand per 1 januari	0	0	0	3.661	3.182
Dotatie	0	0	9.600	141	0
(Begrote) Onttrekking	0	0	5.939	620	740
Stand per 31 december	0	0	3.661	3.182	2.442
Stand BR Noodfonds					
€ *1.000	2015	2016	2017	2018	2019
Stand sociaal domein 1 januari	2.000	8.976	16.711	16.406	3.661
Dotaties	12.385	10.653	14.093	4.013	0
Onttrekkingen	-5.409	-2.918	-14.398	-16.758	-1.219
Subtotaal	6.976	7.735	-305	-12.745	-1.219
Sociaal domein per 31 december	8.976	16.711	16.406	3.661	2.442

Fractie:	**SP -5a**
Pagina:	Vervolg vraag 5
Vraag:	De vraag is om een lijn in de grafiek op te nemen waarin alle voor de zorg begrote middelen staan opgenomen, dus inclusief die in de bestemmingsreserve(s). Dat geeft namelijk het complete beeld van wat er voor de zorg in het vooruitlopende jaar begroot was. Nu staan die apart in een tabel. Het voorbeeld van de grafiek die ik bedoel (deze is echter t/m 2018) vind je hieronder. Daarnaast begreep ik dat IU-SD+ budget niet meer te berekenen is voor 2019. Om toch inzicht te hebben in de (totale hoeveelheid) beschikbare middelen graag 1) de begrote middelen voor Arnhem vanuit het gemeentefonds van de afgelopen vijf jaar & 2) de totale baten van de gemeentebegroting van de afgelopen vijf jaar. Graag die ook in de grafiek, met een aparte y-as voor de leesbaarheid. Graag ook alle data in over dit onderwerp in een excel-tabel dus ook van de grafiek die jullie nu hebben gestuurd.
Antwoord:	Waar een begrote onttrekking van een reserve heeft geleid tot een ruimer lastenkader is dit al opgenomen in het getoonde lastenkader. Het opnemen van de dotaties en onttrekkingen aan de bestemmingsreserve(s) als lijn in de grafiek geeft een vertekend beeld In de grafiek op pagina 2 van de raadsbrief d.d. 11-12-2018 zijn de onttrekkingen en dotaties aan de reserve Noodfonds ook niet opgenomen, dit is te lezen in voetnoot 2.

	De benadering die in december 2018 nog is gegeven van de IU-SD is inderdaad niet meer te maken. Niet alleen het oude gedeelte van de WMO, maar ook een groot deel van Jeugd en nieuw WMO is inmiddels overgeheveld van integratieuitkering naar algemene uitkering gemeentefonds. Om een beeld te geven van de verhoudingsgewijze groei van de lasten zorg ten opzichte van de totale lasten van de gemeente is bij de beantwoording van vraag SP-3 al een grafiek opgenomen. Daarin is te zien dat de zorgkosten naar verhouding groeien, van 18,6% naar 24,7% van de totale gemeentelijke lasten. De totale lasten zorg kunnen ook gerelateerd worden aan de baten uit het gemeentefonds. Ook dan is een relatieve groei zichtbaar, van 40,5% in 2015 naar 43,7% in 2019. De baten uit eigen bijdragen in de zorg zijn onderdeel van de totale baten van de gemeente en in onderstaande grafiek niet apart zichtbaar gemaakt. 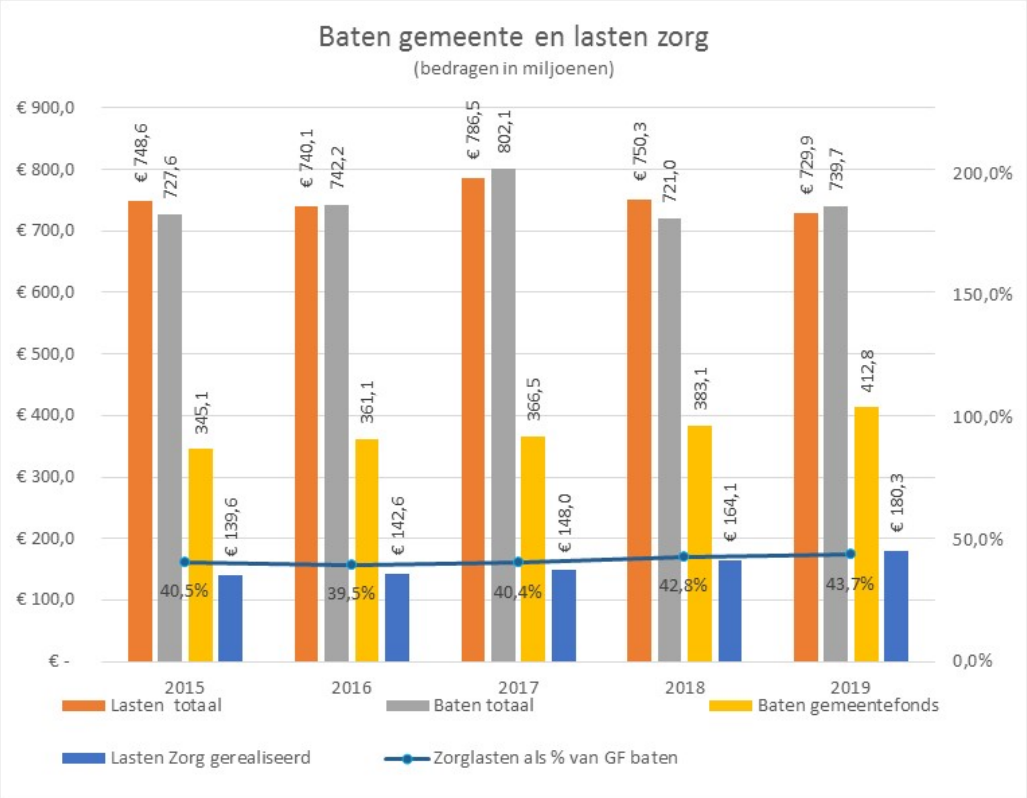 NB: alle cijfers en grafieken die gebruikt zijn ten behoeve van de beantwoording van de technische vragen Perspectiefnota PvdA 2 en 4 en SP 3 en Jaarstukken SP 5, 5a en PvdA 11 zijn opgenomen in de Excelbijlage

Fractie:	**SP - 6**
Pagina:	
Vraag:	Externe inhuur als % van de totale loonsom is gestegen van 13% (jaarrekening 2018) naar 21% (jaarrekening 2019) a) wat is het actuele percentage? b) hoeveel externe inhuur is sinds 1 juni 2018 aangetrokken; aantal fte en totale loonsom?
Antwoord:	

Fractie:	**SP - 7**
Pagina:	
Vraag:	Van de huidige externe inhuur: welke functies betreft dit en voor welk voor welk cluster/afdeling/project worden zij ingezet?
Antwoord:	

Fractie:	**SP - 8**
Pagina:	
Vraag:	Wat is de contractduur van de huidige externe inhuur?
Antwoord:	

Fractie:	**SP - 9**
Pagina:	
Vraag:	Is er externe inhuur die meer verdient dan de Kaisernorm? Zo ja, hoeveel verdient deze inhuur welke functie(s) betreft het?
Antwoord:	

Fractie:	**SP - 10**
Pagina:	
Vraag:	Zijn er afdelingen waar een kwart of meer van de medewerkers bestaat uit externe inhuur? Welke afdelingen zijn dit?
Antwoord:	

Fractie:	**SP - 11**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel procent van mensen in dienst van de gemeente werkt op een tijdelijk contract? a) het percentage per 31/12/2018 b) het percentage per 31/12/2019 c) het huidige percentage. d) Kunt u het huidige percentage uitsplitsen per functie? e) Hoeveel procent van de mensen in dienst van de gemeente die werken op een tijdelijk contract is vrouw?
Antwoord:	

Fractie:	**SP -12**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel procent van mensen in dienst van de gemeente werkt op een flexibel contract (zonder vast aantal uren, zoals 0-uren, oproep of minmax contract)? a) het percentage per 31/12/2018 b) het percentage per 31/12/2019 c) het huidige percentage. d) Kunt u het huidige percentage uitsplitsen per functie? e) Hoeveel procent van de mensen in dienst van de gemeente die werken op een flexibel contract is vrouw?
Antwoord:	

Fractie:	**SP - 13**
Pagina:	
Vraag:	Op welke manier wordt er gestuurd bij uitbesteden/aanbesteden en inhuur derde partijen op flexibele contracten en externe inhuur?
Antwoord:	

Fractie:	**SP - 14**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel mensen die voor de gemeente werken verdienen minimumloon? Hoeveel procent van de mensen in dienst van de gemeente verdient minimumloon?
Antwoord:	

Fractie:	**SP - 15**
Pagina:	
Vraag:	Wat is het percentuele loonverschil tussen mannen en vrouwen die dezelfde functie bekleden en die werken voor de gemeente?
Antwoord:	

Fractie:	**SP - 16**
Pagina:	
Vraag:	Wat is het verschil in contractgrootte (aantal uren) tussen mannen en vrouwen die dezelfde functie bekleden en die werken voor de gemeente?
Antwoord:	

Fractie:	**SP - 17**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel stagiairs lopen stage bij de gemeente en op welke functies? Welke stagevergoeding ontvangen zij? Is er een verschil in stagevergoeding tussen opleiding of functie, en zo ja, om welke bedragen gaat het?
Antwoord:	

Fractie:	**SP - 18**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel mensen met een beperking zijn in dienst van de gemeente? Hoeveel procent van het totaal aantal mensen in dienst van de gemeente heeft een beperking?
Antwoord:	

Partij van de Dieren

Fractie:	**PvdD- 1 (mondeling)**
Pagina:	96
Vraag:	Schulden- In hoeverre krijgen Arnhemmers te maken met boetes betalingsachterstanden? Hoe zit het met het voornemen? Hoe zit het met het invorderingsbeleid voor mensen met schulden.
Antwoord:	We onderscheiden twee soorten boetes: een boete ivm het schenden van de informatieverplichting, en de kosten van een dwangbevel. Boetes ivm schenden van de informatieverplichting: 2019: Januari t/m april 74 2020 Januari t/m april 50 Dwangbevel: 2019 januari t/m april 151 2020 januari t/m april 50. In december 2019 zonden wij u de raadsbrief over de rol van de gemeente als schuldeiser. Op 19 mei wordt een vervolgbrief in het college besproken waarin ondermeer het invorderingsbeleid besproken wordt. In beide brieven wordt uitgebreid stilgestaan bij het kwijtscheldingsbeleid (1e brief) en het invorderingsbeleid (2e brief) van het cluster W&I en de gemeentelijke heffingen.

Fractie:	**PvdD - 2 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Afvalstromen - De hoeveelheid restafval daalt. Lijkt of dat komt door betere afvalscheiding. Waar komt de daling kosten vandaan? Komt dit door beter nascheiden? Hoe verhouden de stromen zich met voorheen?
Antwoord:	Het klopt dat de hoeveelheid restafval per inwoner in 2019 licht is gedaald en het scheidingspercentage is gestegen ten opzichte van 2018. We zien het verwachte effect door het opnieuw afsluiten van de ondergrondse containers waardoor er minder restafval is aangeboden. Daarnaast is de hoeveelheid herbruikbaar afval gestegen. De hoogte van de kosten voor het product afval zijn in 2019 niet gedaald ten opzichte van 2018, er is ook geen vorm van nascheiding op het restafval toegepast.

Fractie:	**PvdD - 3 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel projecten zijn in het groenfonds terecht gekomen?
Antwoord:	Het gaat om 10 projecten en daarnaast 2 subsidieregelingen voor particulieren (verminderen hitteplekken en initiatieven stadslandbouw). In park Westerveld zijn de contouren van het voormalig landhuis zichtbaar gemaakt met o.a. groen. Het begrazingsgebied Meinerswijk is vergroot. En er is een vervolg gegeven van het proces met pachters om te komen tot biologische landbouw en veeteelt op onze verpachte agrarische gronden. De vegetatie in een 16-tal bermen is geïnventariseerd om met meer maatwerk in beheer meer biodiversiteit te behalen. Het nestkastjes project koolmees ter bestrijding van de eikenprocessierups is afgerond. Het cameraproject in tuinen is in 2019 gestart en loopt nog door tot eind 2020. De vergroening van entrees bij bedrijventerrein Het Broek is gerealiseerd. De projecten rondom de vergroening van Kronenburg en Zijpsepoort zijn nog in voorbereiding en worden in 2020/2021 naar verwachting gerealiseerd.

PVV

Fractie:	**PVV -1 (mondeling)**
Pagina:	14
Vraag:	Het goede voorbeeld in eigen gemeente - aantal duurzame gereden kilometers met eigen wagenpark - wordt dit geregistreerd? Groeit dit? Waar gebeurt de inkoop van de groene stroom? Is dit al helemaal dekkend?
Antwoord:	Het beantwoorden van gereden kilometers kost meer tijd om uit te zoeken. De inkoop van groene stroom gebeurd bij De Groene Stroomfabriek.

Fractie:	**PVV - 2 (mondeling)**
Pagina:	15
Vraag:	De aanpak van statushouders is herijkt - Brengt dit meer kosten met zich mee? En welke resultaten heeft dit opgeleverd?
Antwoord:	Ja, omdat we al begonnen zijn met de pilot duale trajecten (Veranderopgave Inburgering). Met het actieplan voor nieuwkomers 2019-2022 maken we een start in de verbetering van onze aanpak op nieuwkomers, hierbij lopen we alvast vooruit op de wijzigingen Wet Inburgering die per 1 juli 2021 ingaan. Het plan heeft een looptijd van vier jaar. De resultaten worden dan ook na vier jaar gemeten.

Fractie:	**PVV - 3 (mondeling)**
Pagina:	25
Vraag:	Onderwijsbeleid - Vroegtijdig schoolverlaten - hier hebben we een voordeel. Dit is al jaren zo dat we hier een voordeel op hebben. Wordt dit dan doorgeschoven naar volgend jaar of gaat dit dan naar algemene reserve? Hier is geen bestemmingsreserve voor. Hoe komt het dat er ieder jaar een onderuitputting is van bedrag? Wat is de inhoudelijke reden hiervan de onderuitputting vroegtijdig schoolverlaten?
Antwoord:	In december is besloten om € 535.000,-- over te hevelen naar 2020 (niet bestede middelen). Er is een eenmalige subsidieregeling opgesteld: 'Subsidieregeling Gelijke kansen in het voortgezet (speciaal) onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs Arnhem 2020'. De reden van onderuitputting in 2019 is veroorzaakt door het niet, anders, of later doorgaan van een aantal projecten die meegenomen waren in de begroting 2019. De afgelopen 2 jaar was er sprake van onderuitputting. Er wordt nu gewerkt aan een nieuw plan van aanpak waarin gerichter wordt ingezet op de doelgroepen waar VSV veel voorkomt. Ook wordt een subsidieregeling opgesteld waar scholen en organisaties een beroep op kunnen doen. Hiermee beogen we ook onderuitputting van het budget in de komende jaren te voorkomen. En verder in te zetten op het verminderen van schooluitval.

Fractie:	**PVV - 4 (mondeling)**
Pagina:	64
Vraag:	Realisatie uitvoeringsplan Radicalisering - Er wordt gesproken over een training verzorgd voor moeders voor opvoedvraagstukken. Hoeveel deelnemers hebben hier aan mee gedaan? Wat zijn de kosten? Wie heeft de training gegeven?
Antwoord:	Aantal deelnemers: 12; kosten: €7.500 (excl BTW); Uitvoerder: Oumnia Works Arnhem.

Fractie:	**PVV-5 (mondeling)**
Pagina:	64
Vraag:	Hetzelfde geldt ook voor een tiental jongeren voor netwerkregisseur tegen extremisme. Wat zijn de kosten? Hoe blijft de gemeente in contact met deze jongeren om te monitoren om de inzet van netwerkregisseur te monitoren? Blijft er contact?
Antwoord:	Kosten: €36.500 (excl BTW). Uitvoerder: AM-support; De jongeren worden opgeleid en begeleid door AM-support. Het project wordt voortgezet in 2020. Het contact is er op structurele en regelmatige basis en vanuit het netwerkoverleg is er vanuit de gemeente contact met alle betrokkenen. Voor ons als gemeenten belangrijk om juist hier alert te blijven op de ontwikkelingen.

Fractie:	**PVV - 6 (mondeling)**
Pagina:	64
Vraag:	Veiligheidshuis - een casusoverleg 25 personen - Hoe wordt er voor gezorgd dat de lijst actueel blijft? Wordt er gelet op terugkeerders? Wordt gemonitord dat deelnemers die niet in basisregistratie voorkomen deelnemen?
Antwoord:	Vanuit de diverse ketenpartners (justitie, politie, jongerenwerk, scholen etc.) is er structureel overleg om deze lijst actueel te houden. Zijn er zorgelijke signalen dan worden deze personen aangemeld bij het Veiligheidshuis. Deze melding wordt direct verrijkt met aanvullende informatie en bezien of de melding wordt besproken in het casusoverleg radicalisering. Is er sprake van een "terugkeerder", woonachtig binnen de gemeente Arnhem, dan wordt deze persoon sowieso besproken en gemonitord. Als een persoon, met zorgelijke signalen over radicalisering, verblijft binnen de gemeente Arnhem en niet ingeschreven is in het GBA, dan wordt deze persoon besproken en gemonitord in het Veiligheidshuis.

Fractie:	**PVV - 7 (mondeling)**
Pagina:	64
Vraag:	Onderzoek Universiteit Utrecht moet meer gebeuren in contact scholen. Wat is er concreet gebeurd met scholen in aanpak radicalisering?
Antwoord:	De contacten zijn direct aangehaald om de samenwerking met het onderwijs te versterken. In december 2019 is in een 'Duivelshuisgesprek' door de burgemeester en wethouder onderwijs met directeuren uit het onderwijs in gesprek gegaan. Verder is er ook een brede conferentie georganiseerd met veel betrokkenheid vanuit de scholen in Arnhem. Er wordt samen met het onderwijs bezien welke interventies (trainingen, voorlichting, anderszins) helpen met het signaleren en omgaan met radicalisering/ extremisme als onderdeel van een bredere aanpak.

Fractie:	**PVV - 8 (mondeling)**
Pagina:	66
Vraag:	Financiele overzicht - project lokale aanpak radicalisering - negatief saldo BR - Hoe moet hij dit lezen? Er is een BR voor. In 2019 kosten voor gemaakt en kosten voor gemaakt ten laste van BR. Verloop per bestemmingsreserve is te zien. Hoe zit het met de BR. Ook besproken de mogelijke link met deze gelden als onderdeel van de inkomsten uit het gemeentefonds.
Antwoord:	In 2019 is door procesmatige omstandigheden bij de NCTV (Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid) de uitbetaling van de Versterkingsgelden vertraagd. De middelen voor 2019 zijn in december 2019 ontvangen door Arnhem. Deze middelen zijn in 2019 aan de BR Taakmutaties Gemeentefonds (BR0809) toegevoegd. In 2019 zijn kosten gemaakt ten behoeve van de Lokale aanpak radicalisering.

Fractie:	**PVV- 9 (mondeling)**
Pagina:	70
Vraag:	De walstroom - aantrekkelijke aanlegplaats aan de Rijn - Vraag is de aanleg van de walstroom is deze nu afgerond? Voor alle kades beschikbaar? En moet dit verplicht afgenomen worden door schepen? En wordt hier op gehandhaafd? Schepen geen eigen generatoren
Antwoord:	Vraag is de aanleg van de walstroom is deze nu afgerond? - Nee. Met de renovatie van het dijklichaam aan de Rijnkade en Boterdijk door het waterschap worden nog walstroomlocaties toegevoegd. Voor alle kades beschikbaar? - Ook na genoemde uitbreiding op de Rijnkade en Botterdijk zullen er delen van de Nieuwe Haven zonder walstroom zijn. En moet dit verplicht afgenomen worden door schepen? - Ja, daar waar beschikbaar moet er gebruik worden gemaakt van walstroom (verordening). En wordt hier op gehandhaafd? - De havenmeesters zien toe op het gebruik van walstroom. Handhaven is tot nu toe niet nodig geweest. Bij aandringen op het gebruik van walstroom zijn er schepen die elders een ligplaats zoeken. Schepen geen eigen generatoren?

	- Daar waar geen walstroom beschikbaar is, maken schepen gebruik van hun eigen generatoren.

Fractie:	**PVV - 10 (mondeling)**
Pagina:	70
Vraag:	Wegenonderhoud - We komen te kort - Hoeveel komen we tekort? En heeft dit al geleid tot kapitaalvernietiging? Er is vertraging bomenkapmoratorium/bomenbeleid. Kunnen we de achterstand inhalen binnenkort?
Antwoord:	Hoeveel komen we tekort? In de MJPB van 2019 is aangegeven dat een budgetverhoging voor wegenonderhoud nodig is oplopend tot € 1,4 miljoen / jaar. In de begroting van 2019 is de budgetverhoging beperkt tot een bedrag oplopend tot € 0,9 miljoen / jaar. Gezien de financiële knelpunten is in de begroting van 2020 afgezien van verdere verhoging. Het tekort komt daarmee op 0,5 miljoen per jaar. En heeft dit al geleid tot kapitaalvernietiging? Dit heeft nog niet geleid tot kapitaalvernietiging. Kapitaalvernietiging speelt voornamelijk bij asfaltverhardingen. We kiezen ervoor de beschikbare middelen zo in te zetten dat we kapitaalvernietiging zo veel mogelijk voorkomen. Dit betekent bv dat bij elementenverhardingen (klinkers en tegels) onderhoud soms langer wordt uitgesteld. Dit leidt namelijk niet tot kapitaalvernietiging omdat anders dan bij asfalt, uitstel hier niet leidt tot aantasting van de onderliggende constructie met hogere herstelkosten tot gevolg. Het leidt wel tot een lagere kwaliteit en tot " verrommeling" van het straatbeeld. Er is vertraging bomenkapmoratorium/bomenbeleid. Kunnen we de achterstand inhalen binnenkort? Er is ondertussen een nieuw bomenplan vastgesteld. De werkzaamheden die in afwachting hiervan waren uitgesteld kunnen nu weer worden opgestart.

Fractie:	**PVV- 11 (mondeling)**
Pagina:	100
Vraag:	Statushouders - Medio 2019 twee decentralisatieuitkering toegevoegd - nieuwe BR - Graag willen weten waarvoor de decentralisatieuitkeringen voor bestemd waren en waarom zijn deze nog niet uitgenut?
Antwoord:	Deze twee decentralisatie-uitkeringen hebben betrekking op de "Landelijke Voorziening Vreemdelingen" (LVV) en de "Maatschappelijke begeleiding van asielzoekers/statushouders". Deze rijksmiddelen zijn/worden via het gemeentefonds uitgekeerd. De rijksmiddelen voor de LVV dienen in het kader van gemaakte afspraken tussen Rijk en gemeenten als vergoeding voor overige onderdak voorzieningen die gemeenten maken voor vreemdelingen zonder recht op verblijf of rijksopvang. De rijksmiddelen voor de maatschappelijke begeleiding worden op basis van de huidige Wet inburgering verstrekt aan gemeenten ten behoeve van de maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden. Op beide geldstromen zijn in 2019 door de gemeente uitgaven verricht, ook ten dele via de regulier beschikbare budgetten. In het kader van het raadsvoorstel bij de MJPB 2020-2023 in november 2019 heeft de Raad besloten het niet-bestede restant van deze middelen toe te voegen aan nieuwe bestemmingsreserve Inburgering, Integratie en Asiel. Zodat deze middelen beschikbaar blijven voor de inzet op het actieplan voor nieuwkomers 'Meedoen en Thuisvoelen' en de ontwikkelingen in de opvang voor vreemdelingen in 2020 en volgende jaren.

Bundel Vragen M1 Jaarstukken 2019

Versie: 27-5-2020

VVD

Fractie:	**VVD -1**
Pagina:	
Vraag:	In reactie op de het accountantsverslag in samenhang met de coronacrisis gaf wethouder Paping aan dat een aantal BR opgeheven zouden konden worden en de gelden konden worden overgeheveld naar de AR. -Welke van de op P. 227/228 genoemde reserves zouden dit kunnen zijn? -Graag een toelichting en motivatie waarom juist de keuze voor deze reserves? -Wat zijn de directe positieve en eventuele negatieve gevolgen van deze overheveling?
Antwoord:	Het College is op dit moment bezig om exact in beeld te brengen om welke bestemmingsreserves het hier gaat. We willen hier een goede afgewogen keuze in maken om ongewenste negatieve gevolgen te voorkomen. In aanloop naar de Turap 2 en de Begroting 2021 zullen we de keuzes met daarbij de motivatie en de consequenties voorleggen aan de gemeenteraad, in samenhang met de maatregelen die we in relatie tot de coronacrisis moeten nemen.

Fractie:	**VVD - 2**
Pagina:	
Vraag:	Doorbraak naar werk P 15: ‘De vereiste gebiedsgerichte samenwerking tussen Werk & Inkomen, Sociale wijkteams 16 en teams Leefomgeving is met het project 'Werken Loont' in 2019 voorbereid. Implementatie loopt enige vertraging op vanwege de organisatieontwikkeling van het cluster Werk & Inkomen’. -Wanneer vindt implementatie plaats? En bent u het met de VVD Arnhem eens dat implementatie van een project niet mag lijden onder een interne reorganisatie?
Antwoord:	Vanaf 1 juni werkt Werk en Inkomen op de nieuwe manier. Doel van het project was om de aanpak rond Werken Loont (introductie van Surplus voor deeltijdwerkers, inrichten proces verkorte aanvraag, inrichten nazorgtraject, verbeteren van informatie en procedures bij aanvraag) in te bedden in de nieuwe werkprocessen. De samenwerking tussen Werk&Inkomen, Sociale wijkteams en teams Leefomgeving op het onderwerp van financiele zelfredzaamheid kan - nu de gebiedsteams een feit zijn - ook volop van start. Daarmee is er wel samenhang tussen beide.

D66

Fractie:	**D66 - 1**
Pagina:	
Vraag:	Ondanks dat ze conform afspraak tijdig zijn aangeboden, zijn niet alle technische vragen beantwoord. Hoe komt het dat het college niet in staat is gebleken conform de gemaakte afspraken vragen te beantwoorden? Hoe oordeelt het college over de beperkingen die hierdoor bij de raad ontstaan om de relevante vragen in de fase M1 te stellen? Deelt het college onze mening dat een tijdige, juiste en volledige beantwoording van technische vragen noodzakelijk is voor een goed oordeel van de raad bij de jaarstukken, het belangrijkste verantwoordingsmoment van het politieke jaar? Zo nee, waarom niet? Welke maatregelen neemt het college om te zorgen dat het in het vervolg wel mogelijk is de afspraken over de beantwoording van vragen na te komen?
Antwoord:	Het college deelt zeker de mening dat tijdige, juiste en volledige beantwoording van technische vragen belangrijk is voor een goed oordeel. Een deel van de vragen is mondeling tijdens twee technische sessies beantwoord. De ruim tweehonderd schriftelijke technische vragen zijn bijna allemaal op tijd beantwoord. Enkele vragen zijn één werkdag later dan voorzien beantwoord.

Fractie:	**D66- 2**
Pagina:	
Vraag:	Bij de technische beantwoording wordt soms aangegeven dat een indicator in het jaarverslag 'groen' is als de beoogde inspanning is geleverd, maar soms wordt aangegeven dat deze op oranje blijft staan omdat het doel niet bereikt is. Deelt het college onze mening dat de indicatoren zouden moeten aangeven in hoeverre door de raad gestelde doelen bereikt zijn, en dat het daarom noodzakelijk is dat de gestelde doelen voldoende concreet zijn om dit te kunnen vaststellen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, gaat het college de komende MJPB dan ook volledig inrichten met meetbare doelen en bij het komende jaarverslag weergeven of gestelde doelen (dan uit de MJPB 2020-2023) bereikt zijn, en niet langer of de beoogde inspanning is geleverd?
Antwoord:	Bij zijn aantreden is het college begonnen de 'cyclusdocumenten' te verbeteren: inzichtelijker en eenvoudiger. Vorig jaar is begin juli het plan van aanpak voor deze doorontwikkeling cyclusdocumenten door de raad vastgesteld. Hierin waren ook verbetervoorstellen opgenomen in het kader van de doelenboom. We hebben al een verbeterslag gemaakt en gaan daarmee verder (groeiproces). In de MJPB 2020-2023 is de doelenboom centraal gesteld bij de onderdelen 'wat willen we bereiken' en 'wat gaan we doen'. In het plan van aanpak is aangegeven dat het uitgangspunt is dat het aantal doelen per programma beperkt blijft. Ze worden duidelijk en zo smart mogelijk geformuleerd. Een aandachtspunt is dat het formuleren van doelen en indicatoren een lastige opgave is. Niet elk beleidsveld is immers hetzelfde. Verschillen in soorten producten en dynamiek hebben invloed op de haalbaarheid van doelen en de indicatoren die daarbij horen. Ook is het belangrijk hier realistisch bij te blijven; niet altijd zijn concrete doelen te stellen of is het handelen van een gemeente direct te koppelen aan het bereiken van de gestelde doelen.

Fractie:	**D66 - 3**
Pagina:	
Vraag:	De raad heeft gedurende de financiële cyclus behoefte aan goede, zo actueel mogelijke sturingsinformatie. Hier wordt ook in de rekenkamerbrief op gewezen. Veel informatie over de stand van zaken in het jaarverslag is verouderd, soms meer dan een jaar, omdat gebruik wordt gemaakt van landelijke openbare bronnen in plaats van eigen Arnhemse informatie. Voor de vergelijkbaarheid is dat natuurlijk prettig, maar de meerwaarde is beperkt: over deze informatie beschikte de raad feitelijk al. Deelt het college onze opvatting (en die van de rekenkamer) dat informatie in het jaarverslag zo veel mogelijk een actueel beeld over het jaar waarover het verslag gaat moet geven? En is het college bereid op dit punt bij een volgend jaarverslag verbeteringen door te voeren?
Antwoord:	Het college is blij met het rapport en de aanbevelingen van de Rekenkamer. Voor zover dit niet al was gebeurd, gaan we met de aanbevelingen aan de slag. In 2019 is in het 'plan van aanpak doorontwikkeling cyclusdocumenten' aangegeven dat de komende jaren ingezet zal worden om naast de BBV-indicatoren ook een eigen set van indicatoren te ontwikkelen. Belangrijk bij de verbetering van de informatie naar de raad is dat hierbij wordt aangesloten bij de visie van de raad en de indicatoren die zij belangrijk vindt. Het college gaat tevens na voor welke BBV-indicatoren meer actuele informatie aan de P&C-documenten toegevoegd kan worden.

Fractie:	**D66 - 4**
Pagina:	
Vraag:	Tegelijkertijd met het jaarverslag ontvingen wij ook de bestuursrapportages Doorbraak naar Werk en Zorg Dichterbij. De rapportages geven eveneens een beeld tot eind 2019 (met enige onzekerheid in de laatste maand): ze zijn namelijk opgebouwd met data van begin februari, waarbij de laatste 2 maanden onzeker zijn. Is het college het met ons eens dat de waarde van deze rapportages beperkt is, als de sturingsinformatie zozeer verouderd is? We nemen immers straks bij de perspectiefnota besluiten op basis van informatie die dan ongeveer een half jaar oud is. Is het college bereid om de doorlooptijd van de bestuursrapportages aanzienlijk te verkorten, zodat wij in april daadwerkelijk over het eerste kwartaal informatie kunnen krijgen (waarbij dan de cijfers tot en met maart worden weergegeven, met enige onzekerheid in de laatste twee

	maanden)? Dan geven deze rapportages daadwerkelijk een meerwaarde ten opzichte van het jaarverslag en is de informatie over het voorgaande jaar daadwerkelijk compleet.
Antwoord:	De aanlevering van de bestuurlijke rapportages van Doorbraak Naar Werk en Zorg Dichterbij zijn beide afgestemd op de P&C cyclus. De doorlooptijd van het uitbrengen van een rapportage is grotendeels afhankelijk van de bestuurlijke processen die doorlopen worden bij staf, college en raad. Wij blijven kritisch kijken naar de kortst mogelijke weg. Drie bestuursrapportages per jaar, zoals afgesproken met de Auditcommissie, wordt gezien als een goede frequentie om verantwoording af te leggen op de uitvoering van het programma. Wij streven naar zo actueel mogelijke cijfers en we begrijpen dat dit voor u ook zeer wenselijk is. *Doorbraak naar Werk* De meest recente rapportage van Doorbraak Naar Werk over het gehele jaar 2019 sloot aan op de jaarrekening 2019. Deze bestuurlijke rapportage is nu voor de tweede keer uitgebracht en volop in ontwikkeling. Op dit moment maken we gebruik van de Divosa-benchmark. Dit stelt ons in staat om te laten zien hoe Arnhem presteert ten opzichte van andere gemeenten. Deze informatie is actueel beschikbaar en levert data van maximaal een maand geleden. Voor andere data zijn we afhankelijk van onze ketenpartners. Deze gegevens komen op dit moment jaarlijks of halfjaarlijks beschikbaar. Samen met hen ontwikkelen we voor de monitor een digitaal dashboard. Op termijn stelt ons dat in staat om de meest actuele informatie uit de systemen te halen. Dit zal de doorlooptijd van het genereren van de informatie en het opstellen van de rapportage gaan verkorten. *Zorg Dichterbij* De Bestuursrapportage Zorg is zo opgebouwd dat deze vanaf het moment van opstellen terugblikt over de afgelopen periode, dit op basis van zo recent mogelijke cijfers. Daarnaast wordt een prognose gegeven van het lopende jaar. Wij beschouwen deze rapportage als zeer actueel, omdat gegevens zijn verwerkt tot en met 19 maart 2020 (zie bijvoorbeeld de tabel op pagina 11).Na deze periode werden de coronamaatregelen ingevoerd waardoor de cijfers niet meer betrouwbaar zijn. Dat er sprake is van onzekerheid, betreft met name de realisatiecijfers: zorgaanbieders dienen conform afspraken in de branche de in een bepaalde maand verleende zorg in de daaropvolgende maand te declareren (verleende zorg in februari 2020 moet gedeclareerd worden in maart 2020). Het is echter wettelijk toegestaan om tot 5 jaar na dato facturen in te dienen. In de praktijk blijkt dat een groot aantal zorgaanbieders te laat declareert. Wij sturen steeds actiever op tijdige declaraties en hebben in de nieuwe contractering per 01-07-2020 ook maatregelen genomen om dit nog meer af te dwingen: we hebben de mogelijkheid om de uitbetaling aan aanbieders te korten als er laat gedeclareerd is. Dit zal ertoe leiden dat de informatie tijdiger meer volledig en betrouwbaar zal zijn.

Fractie:	**D66 - 5**
Pagina:	
Vraag:	Naar aanleiding van de technische beantwoording van vraag D66-9 wordt duidelijk dat het college niet in beeld heeft welk aandeel van de Arnhemse jongeren bereikt wordt met aandacht voor diversiteit via scholen of anderszins. Wat is de actuele verwachting van het verschijnen van de genoemde agenda diversiteit? En mogen we er vanuit gaan dat daarin ook concrete ambities qua bereik van de verschillende activiteiten alsmede de monitoring daarvan worden opgenomen? Zo nee, waarom niet?
Antwoord:	De actuele verwachting is dat de agenda diversiteit voor de zomer ter kennisneming naar de raad gaat. In de agenda worden inderdaad de ambities qua bereik van de verschillende activiteiten alsmede de monitoring daarvan meegenomen

Fractie:	**D66 - 6**
Pagina:	
Vraag:	Aanvullende technische vraag naar aanleiding van vraag D66-27: we zien het lang duurt voordat de door de raad ter beschikking gestelde middelen in het werkinvesteringsfonds tot besteding komen. Voor welk deel van het beschikbare budget is met de nu genoemde projecten (blijkbaar uit 2020) besteding voorzien? En welke ambities in het activeren van Arnhemmers richting de arbeidsmarkt horen bij de genoemde projecten?
Antwoord:	In de raadsbrief van 3 maart jl. hebben wij aangegeven dat met deze projecten op dit moment een besteding van €800.000 voorzien is. De verwachting is dat daar in de periode medio 2020 tot medio 2021 plm €1 miljoen bij komt aan voortzetting van bestaande projecten en het initiëren van nieuwe projecten. Een vergelijkbaar bedrag resteert dan voor de periode 2021-2022. De ambities en doelstellingen van de projecten hebben we beschreven in genoemde raadsbrief.

Fractie:	**D66 - 7**
Pagina:	
Vraag:	Politieke vraag naar aanleiding van vraag D66-27: Welke maatregelen neemt het college, naar aanleidingen van de ervaringen van 2019, om te zorgen dat de financiële ruimte die er in het werkinvesteringsfonds voor het versterken van de arbeidsparticipatie de komende periode optimaal benut wordt en tot een optimaal resultaat leidt?
Antwoord:	Komende tijd zetten we ook in op het goed inzetten voor de middelen van het Werkinvesteringsfonds voor het doel waarvoor het Wif in het leven geroepen is. Met het Werkinvesteringsfonds willen we onder meer kunnen meeinvesteren met anderen, innovatieve zaken kunnen ondersteunen en willen we inzetten op rendement. Van inzet van het Wif, in combinatie met het beperkt beschikbare re-integratiebudget willen we leren welke middelen nodig zijn om zo gericht mogelijk aan de opgave te werken om meer mensen richting betaald werk te krijgen. Wij verwachten komende tijd - vanuit een aantal lopende initiatieven; - vanuit de intensiveringsinzet; - juist ook nu vanuit initiatieven die gerelateerd zijn aan Corona; - en vanuit onze eigen inzet om meer mensen in trajecten bij bijvoorbeeld Scalabor of een van de gelieerde projecten te krijgen; het budget goed benut te krijgen. Met deze kennis, en met de kennis die wij opbouwen in de monitoring, zijn we steeds beter in staat te bepalen welke investeringen in mensen nodig zijn om onze doelen te bereiken.

Bundel Vervolgvragen M1 Jaarstukken 2019

Versie: 2 juni 2020

Fractie:	**D66 -2 Vervolgvraag**
Pagina:	
Vraag:	Is het college het met ons eens dat de indicatoren (rood, oranje en groen) in principe over resultaten zouden moeten gaan, ook als deze niet objectief meetbaar zijn?
Antwoord:	In de MJPB 2020 is een onderscheid gemaakt in doelstellingen (wat willen we bereiken) en inspanningen (wat gaan we doen). In de jaarstukken zullen we aangeven of de doelen en de inspanningen op koers liggen (groen), gedeeltelijk op koers (oranje) of niet op koers lopen (rood) met daarbij een toelichting. We zijn het eens dat de keuze van de kleur (groen, oranje, rood) een relatie moet hebben met de resultaten die we hebben behaald, ook als deze niet objectief meetbaar zijn.

Fractie:	**D66 - 4 Vervolgvraag**
Pagina:	
Vraag:	Moeten we uit de beantwoording concluderen dat het college geen mogelijkheden ziet om de doorlooptijd te verkorten, zodat de raad over een actuele stand van zaken (van het betreffende kwartaal) kan beschikken? Als het college die mogelijkheden wel ziet, welke ambitie mogen we op dit punt dan verwachten? Hoe oud mag de informatie in de bestuursrapportages wat het college betreft zijn, op het moment dat de raad die ontvangt?
Antwoord:	Zoals wij hebben aangegeven, is monitoring nog volop in ontwikkeling. Dat betekent dat we in de toekomst verwachten de doorlooptijd te kunnen verkorten. Daarbij geldt echter dat er altijd een vertraging optreedt voor de cijfers die we kunnen presenteren: • Op het moment van "ophalen van gegevens" zijn deze nog niet helemaal actueel: zoals wij in ons vorige antwoord al aangaven, betreft dit o.a. de declaratie door de zorgaanbieder die 1 maand na dato plaatsvindt (mits de zorgaanbieder tijdig declareert). Dit is een extern feit dat niet door de gemeente beïnvloedbaar is. • 6 weken vanaf het moment van ophalen gegevens voor het interne proces van ambtelijke duiding, bespreking van de resultaten met de betrokken bestuurders en bespreking in het college. Dit betekent dat er opgeteld altijd een termijn van minimaal 10 weken zit tussen de cijfers en het moment van presentatie.

Fractie:	**D66- 6/7 Vervolgvraag**
Pagina:	
Vraag:	In de raadsbrief van 3 maart worden (substantiële) projecten genoemd die reeds vanaf 2019 worden gefinancierd. Hoe kan het dat deze bedragen niet terug te zien waren in de jaarstukken? Of zijn er problemen geweest bij de besluitvorming over deze projecten, waardoor de initiatiefnemers deze in 2019 hebben moeten voorfinancieren? In dat laatste geval: vindt het college dat een acceptabele gang van zaken? Vindt het college dat dit recht doet aan de genomen raadsbesluiten die het budget beschikbaar maakten? En kan het college zich voorstellen dat voor kleinere initiatieven dit niet mogelijk is en dat die door een dergelijke handelswijze van het college ontmoedigd zouden kunnen worden?
Antwoord:	Er zijn verschillende manieren om middelen ter beschikking te stellen. De meeste initiatieven krijgen via een subsidiebeschikking rechtstreeks vanuit het werkinvesteringsfonds betaald. Partijen hoeven in principe niet voor te financieren. Een omvangrijk initiatief dat vanuit het Werkinvesteringsfonds wordt gefinancierd zijn diverse Werkprojecten (met branches) die bij Scalabor worden georganiseerd. De financiering van deze projecten vindt plaats door verrekening van de trajectdeclaraties van Scalabor. Deze verrekening zal in 2020 plaatsvinden. Daarom is dit nog niet terug te zien in de jaarstukken 2019.

Aan de gemeenteraad

Datum : 11 december 2018
Zaaknummer : 312255
Contactpersoon : Ellen Krabbenborg
Telefoonnummer : 026 3774628

Onderwerp: Ontwikkelingen in het zorgdomein

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de (financiële) ontwikkelingen in het zorgdomein en de mogelijkheden (knoppen) om deze ontwikkelingen te beïnvloeden[1]. Het zorgdomein betreft de Wmo en jeugdzorg.

Inleiding
Tijdens de behandeling van Turap-2 heeft het college toegezegd om uw raad in december 2018 te informeren over de financiële ontwikkelingen in het zorgdomein, waarbij tevens inzicht zou worden gegeven in de structurele- en incidentele tekorten. In deze raadsbrief geven wij invulling aan deze toezegging en verstrekken wij een doorkijk naar mogelijkheden (knoppen) om deze ontwikkelingen te beïnvloeden. Daarnaast treft u voor 2019 een specifiek voorstel aan.

Financiële ontwikkelingen in het zorgdomein: zorguitgaven en de afwijking ten opzichte van de begroting (resultaat) lopen verder op
In 2015 is de Wmo en de jeugdzorg gedecentraliseerd. Destijds heeft het Rijk een korting doorgevoerd bij de overheveling van de budgetten. Deze kortingen bedroegen:

- voor de jeugdzorg oplopend tot 15% (over 3 jaar);
- voor Wmo huishoudelijke hulp 40%;
- voor Wmo begeleiding 25%;
- voor Wmo persoonlijke verzorging 15%.

Het bedrag dat de gemeente Arnhem ontvangt van het Rijk voor de Wmo en jeugdzorg is de Integratie-Uitkering Sociaal domein (verder IU Zorgdomein genoemd).

[1] Daarin is ook de toezegging verwerkt aan raadslid Loor tijdens de MJPB-behandeling. Toegezegd is om inzicht te geven in mogelijke extra maatregelen om sociale wijkteams meer zicht te geven op het zorgaanbod/algemene voorzieningen en daarbij meer ruimte te bieden aan preventie, inclusief de rol van huisartsen daarbij.

Bij het doorvoeren van de kortingen was de aanname vanuit het Rijk destijds dat gemeenten de Wmo en jeugdzorg efficiënter en dus tegen lagere kosten zouden kunnen uitvoeren. Deze aanname blijkt in Arnhem en landelijk niet reëel te zijn gezien de recente ontwikkelingen. Onderstaande grafiek geeft over de jaren 2015 tot en met 2018 een beeld hoe de uitgaven in het zorgdomein zich in Arnhem hebben ontwikkeld. Dit wordt afgezet tegen de Arnhemse (zorg)begroting en de Integratie-uitkering Zorgdomein.

Grafiek: Realisatie vs. Budgettair kader Zorgdomein en Integratie-uitkering Zorgdomein[2]

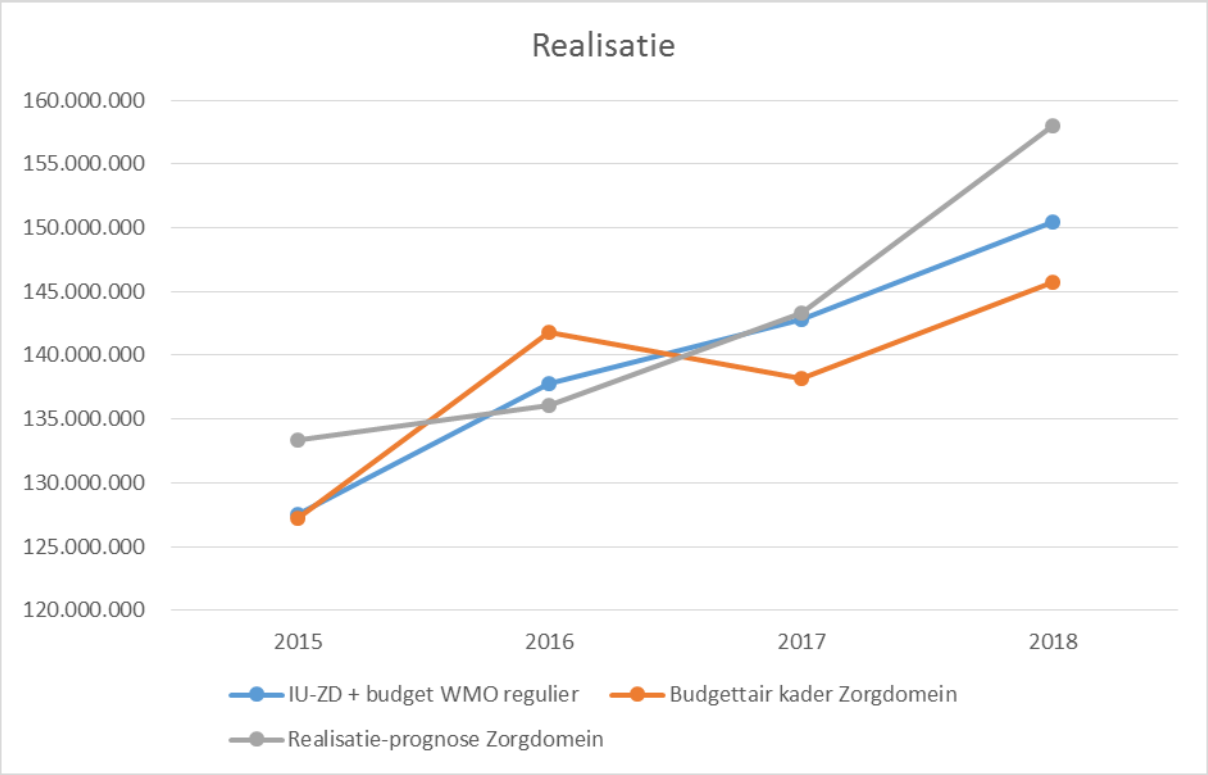

Ten opzichte van de zorgbegroting blijkt dat er een verwacht resultaat 2018 is van - € 12,3 miljoen. Op grond van de huidige kennis is de verwachting dat het geprognosticeerde resultaat voor € 1,4 miljoen incidenteel van aard is. Dit betreft voor een belangrijk deel afrekeningen uit voorgaande jaren. € 10,9 miljoen is naar verwachting structureel (bij ongewijzigd beleid). In dit structurele bedrag zit een prijs- en volume aspect. Het prijsaspect (€ 2,1 miljoen) betreft de niet in de begroting verwerkte, maar wel te vergoeden prijscompensatie aan de zorgaanbieders. Het volume-effect[3] (€ 8,8 miljoen) bedraagt een gemiddelde volumestijging van 5,9%. Het verwachte resultaat wordt - net als voorgaande jaren - ten laste gebracht van de Bestemmingsreserve (BR) Noodfonds.

[2] In 2015, 2017 en 2018 ligt de realisatie hoger dan het Budgettair kader Zorgdomein. In die jaren is het tekort afgedekt via het Noodfonds. In 2016 zijn zorgmiddelen toegevoegd aan het Noodfonds.
[3] In het volume-effect is de toename van het aantal personen en het aantal trajecten verwerkt.

Daarnaast worden incidentele voordelen binnen het brede sociale domein toegevoegd aan het Noodfonds. De prognose van de incidentele voordelen in 2018 is € 2,3 miljoen (waaronder AWBZ Maatschappelijke opvang, zoals eerder besloten bij Turap-2). Deze incidentele voordelen zijn dus niet verwerkt in het resultaat van - € 12,3 miljoen.

Toelichting huidige prognose

Bij de jaarrekening 2017 was er sprake van een resultaat van - € 5,1 miljoen, na verwerking van de incidentele voordelen. Bij Turap 1 is een verwacht resultaat geprognosticeerd van - € 4 miljoen. Dit is bij Turap-2 verder opgelopen naar - € 6,4 miljoen. Het nu geprognosticeerde resultaat van - € 12,3 miljoen ligt opnieuw hoger, waarbij de volgende oorzaken een rol spelen:

- Bij Turap-1 (tot en met eerste kwartaal 2018) is primair uitgegaan van de actualisering van de MJPB begroting 2018, zoals gepresenteerd in de raadsbrief van 16 januari 2019.
- In Turap-2 (tot en met tweede kwartaal 2018) waren nog onvoldoende declaraties 2018 beschikbaar om op basis hiervan een betrouwbare prognose te maken.
- Hierdoor is in Turap-2 uitgegaan van de volumegroei op basis van cijfers van het Centraal Planbureau (CPB). Deze volumegroei is door het CPB voor 2018 vooralsnog geraamd op 2,5%. In de huidige prognose blijkt de gemiddelde volumegroei in Arnhem op 5,9% uit te komen.

Ook dit tussenbericht is een prognose van het verwachte resultaat 2018. Het verwachte resultaat 2018 is gebaseerd op de feitelijke declaraties tot en met medio november 2018 en de verwachte ontwikkelingen in het laatste kwartaal 2018. Hierbij is gekeken naar de zorgtoewijzingen, het uitnuttingspercentage hiervan, de ingediende declaraties, de maandverantwoordingen en de trends die het afgelopen jaar zichtbaar werden.

Integratie Uitkering zorgdomein

Het verwachte resultaat 2018 is - € 12,3 miljoen. Dit verwachte resultaat kent een structurele component, die € 10,9 miljoen bedraagt, het overige (€ 1,4 miljoen) is naar verwachting incidenteel van aard. In de grafiek op de vorige pagina wordt het verschil tussen het gemeentelijk zorgdomein kader, de IU - zorgdomein en de verwachte realisatie 2018 weergegeven. Hieruit blijkt dat het verwachte resultaat 2018 ten opzichte van de IU- Zorgdomein een (structureel) tekort kent van - € 7,5 miljoen.
Dit laatste sluit aan op ontwikkelingen in andere (grote) gemeenten, die momenteel ook te maken hebben met oplopende lasten voor Wmo- en jeugdzorg en niet uitkomen met de Integratie-uitkering. In verhouding met veel andere grote gemeenten is het tekort in Arnhem ten opzichte van de Integratie-uitkering relatief beperkt. Zo kon de gemeente Arnhem geen beroep doen op het Fonds Tekortgemeenten. 77 andere gemeenten hebben wel een bijdrage gekregen, omdat hun tekort ten opzichte van de Integratie-uitkering veel hoger is.

Verklaring stijging zorguitgaven

Bij de stijging van de zorguitgaven valt allereerst de stijging van het aantal unieke cliënten op:

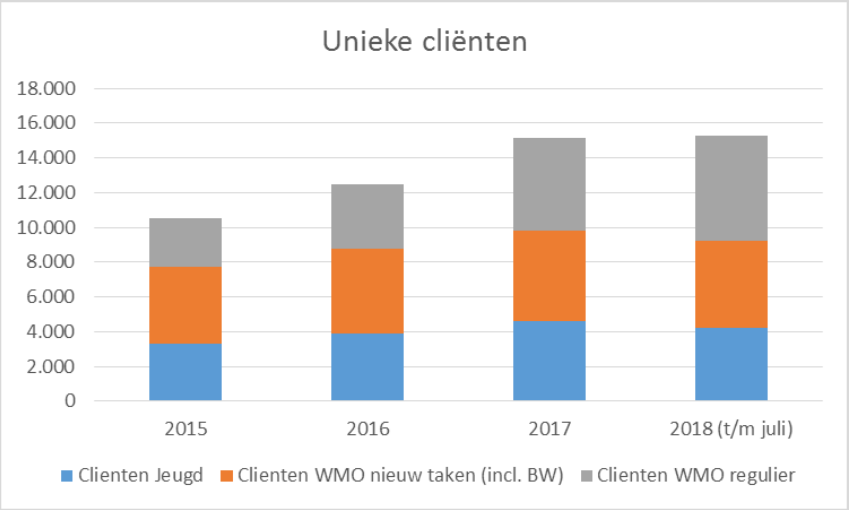

Verbijzonderd naar de jeugdzorg en Wmo zijn de volgende ontwikkelingen van belang:

Jeugdzorg:

- Het aantal jongeren met jeugdhulp is fors gestegen (2015: 3.320 jongeren, oplopend naar 2017: 4.419 jongeren), waarbij er vooral een stijging is in het aantal jongeren dat ambulante jeugdhulp ontvangt. Deze stijging past overigens bij een onderzoek door CEBEON in 2016, waarin geconcludeerd werd dat in Arnhem een inhaalslag verwacht wordt ten aanzien van het aantal jongeren dat een beroep doet op jeugdzorg. Het beroep op jeugdzorg lag in Arnhem namelijk lager dan op grond van objectieve maatstaven verwacht mocht worden.
  Nadere analyse leert dat de stijging vooral zichtbaar is bij de producten Jeugd & Opvoedhulp, Begeleiding en Jeugdbescherming. Het aantal jongeren dat jeugdhulp ontvangt met verblijf blijft redelijk stabiel.
- De kosten van jeugdhulp per jongere dalen, maar deze daling van de gemiddelde kosten compenseert slechts voor een deel de groei van het volume en de prijsstijging.
- In 2017 werd er een stijging van de zorglasten jeugd geconstateerd. Uit de gegevens over 2018 blijkt dat deze trend zich onverkort doorzet en wordt een stijging van de reële zorglasten jeugd verwacht van 8,5%.

In onderstaande grafiek is de daling van de gemiddelde kosten per unieke cliënt in beeld gebracht.

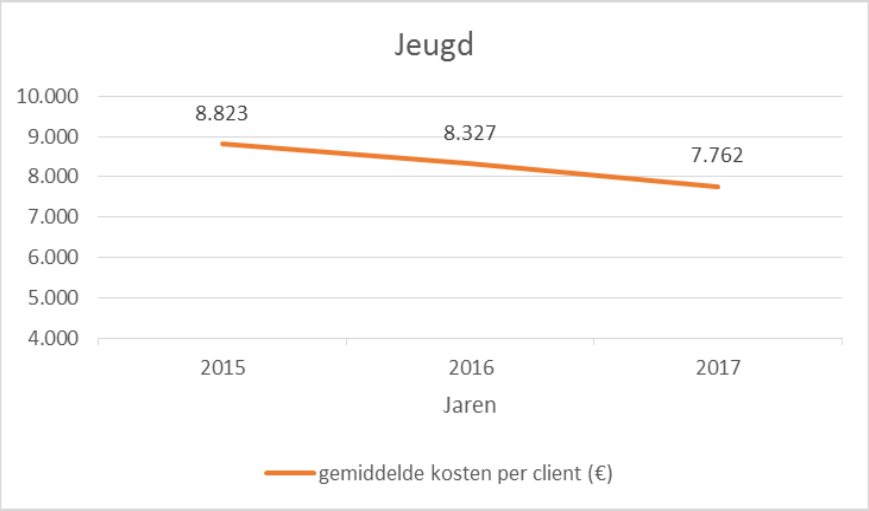

Wmo:

- Het aantal inwoners dat Wmo-zorg ontvangt is ook fors gestegen, waarbij uit een nadere analyse blijkt dat er vooral een stijging is van inwoners die (gespecialiseerde) begeleiding en huishoudelijke hulp ontvangen. Het aantal inwoners dat verblijft in beschermd wonen neemt iets af.
- De kosten van Wmo-zorg per cliënt nemen af, maar ook hier is de daling van de gemiddelde kosten niet voldoende om de volumestijging op te vangen.
- In 2018 stijgen de reële zorglasten voor wat betreft begeleiding (incl. Activerend Werk) met 16,6% en Hulp bij Huishouding (incl. huishoudelijke hulp toelage) met 6,6%.

In onderstaande grafiek is de daling van de gemiddelde kosten per unieke cliënt in beeld gebracht.

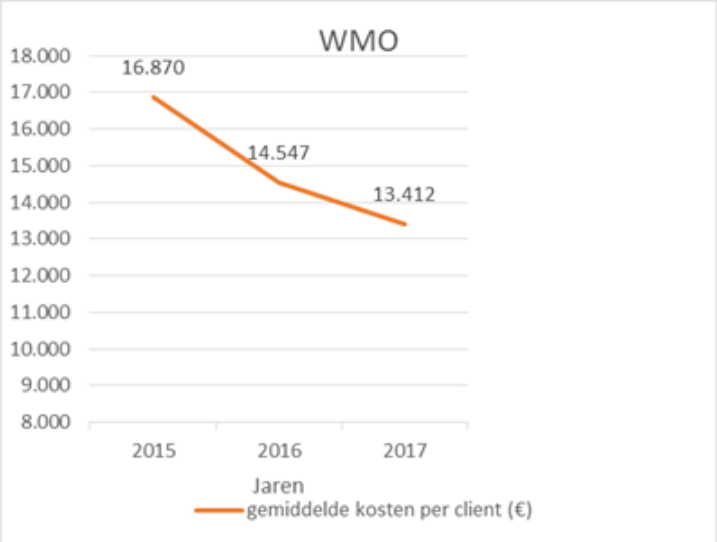

Conform de huidige werkwijze wordt het resultaat zorgdomein gesaldeerd met de BR Noodfonds. In 2018 blijft de BR Noodfonds positief. Het resultaat leidt er toe dat de BR Noodfonds in 2019 negatief dreigt te worden. Derhalve zullen er voor 2019 aanvullende maatregelen dienen te worden genomen. Daarnaast werken we structurele maatregelen uit die antwoord geven op de structurele tekorten. Daarbij kijken we ook opnieuw naar de eventuele continuering van het Noodfonds.

Oorzaken van de uitgavenstijging duiden op een structurele stijging
Een eenduidige verklaring van de uitgavenstijging is er niet. Wel zien we dat meerdere maatschappelijke factoren van invloed zijn:

Algemeen:
- Steeds meer inwoners komen in beeld bij de sociale wijkteams. In de afgelopen jaren is het aandeel Arnhemse inwoners dat in beeld is bij de sociale wijkteams opgelopen naar 19%. Dit past in de Arnhemse aanpak om sterk in te zetten op vroegsignalering en preventie, maar leidt ook tot het sneller en meer inzetten van met name lichte zorg en ondersteuning.
- Steeds meer aanbieders gaan zorg en ondersteuning bieden. Vanuit dit toenemende aanbod komen inwoners ook in beeld en leidt dit tot een stijgende vraag. Het huidige regionale inkoopmodel in het zorgdomein kent een open inschrijving en lage toetredingsdrempels voor aanbieders.

Specifiek Wmo:
- Inwoners wonen langer zelfstandig thuis. Vanuit de gemeente Arnhem en vanuit het Rijk wordt dit ook gestimuleerd. Het Rijk heeft de drempel om vanuit de Wmo door te stromen naar de Wet Langdurige Zorg verhoogd door bijvoorbeeld de verzorgingshuizen feitelijk af te schaffen. Daarnaast worden vanuit de GGZ-instellingen cliënten gestimuleerd om weer zelfstandig te wonen met daarbij de nodige begeleiding vanuit de Wmo (beschermd wonen).
- Toenemende vergrijzing. Zo is het aandeel van 75-plussers met 7,8% gestegen ten opzichte van 2013 en zal dit aandeel verder stijgen in de komende decennia.

Specifiek Jeugdzorg:
- De tekorten van de jeugdzorg worden onder andere veroorzaakt doordat we steeds sneller zicht krijgen op de problematiek. Zo krijgen de sociale wijkteams problemen sneller in beeld en wordt er vaker zorg en ondersteuning ingezet. Daarbij zien we dat de druk op jongeren door talrijke redenen toeneemt (door sociale media, verwachtingen van ouders, prestatiedruk en keuzestress, complexe scheidingen, etc.).
- Ook speelt een rol dat de jeugdzorg in de helft van de gevallen door andere verwijzers wordt ingezet in plaats van de sociale wijkteams. De gemeente heeft op deze verwijzingen nauwelijks invloed.

Deze factoren lijken structureel van aard, waardoor zoals eerder geschetst de verwachting is dat de stijging van de zorguitgaven ook een structureel karakter zal hebben.

Aan welke (toekomstige) knoppen kunnen we draaien om de afwijking van de begroting te reduceren?

Via het programma Zorg dichterbij is de gemeente Arnhem bezig om de Wmo- en jeugdzorg te transformeren. In de MJPB 2019-2022 is deze aanpak beschreven. Doelstellingen zijn (i) dat meer Arnhemmers zorg op maat ontvangen, waarbij de zorg zo licht mogelijk en dichtbij is (doen wat nodig is) en (ii) dat meer kwetsbare Arnhemmers eerder en langer (zelfstandig) thuis wonen. Om dit bereiken worden onder andere de volgende inspanningen geleverd:

- Intensiveren van preventie en vroegsignalering. Zo wil Arnhem meer algemene en preventieve voorzieningen in de wijk ontwikkelen en stimuleren dat deze meer gebruikt gaan worden door inwoners als alternatief voor specialistische zorg. Hierin spelen Teams Leefomgeving en sociale wijkteams een belangrijke rol.
- Versterken van de toegang en toewijzing van zorg en ondersteuning. Zo wil Arnhem de sociale wijkteams verder versterken en een nauwere samenwerking realiseren met andere verwijzers (zoals huisartsen) en onderwijs.
- Sturen op kwaliteit en resultaat bij zorgaanbieders, mede gericht op het waar mogelijk afschalen van specialistische zorg. Daarbij blijft het uitgangspunt dat passende en kwalitatief goede zorg wordt ingezet in een zo licht mogelijke vorm (doen wat nodig is).
- Maken van prestatie-afspraken met woningcorporaties over het woningaanbod, bijvoorbeeld over het aantal en de locatie van levensloopgeschikte woningen.
- Ontwikkelen van een huisvestingsprogramma voor diverse doelgroepen (jeugd, ouderen, OGGZ). Dit moet ook bijdragen aan de uitstroom vanuit de maatschappelijke opvang en beschermd wonen naar (begeleid) thuis wonen of zelfstandig wonen.
- Vergroten inzicht of passende zorg en de gewenste afschaling van specialistische zorg wordt bereikt (monitoring).

De huidige aanpak op transformatie van zorg is ten dele succesvol:

- Sociale wijkteams zijn in positie. Het bereik en de toegankelijkheid is de laatste jaren gestegen. Bijna 20% van de Arnhemse inwoners is in beeld bij het sociale wijkteam. De cliënttevredenheid over de wijkcoaches is hoog blijkt uit het laatste Inwonerstevredenheidsonderzoek (7,3). Daarnaast wordt er in toenemende mate samengewerkt met partners in de wijk.
- We zien een daling van de gemiddelde zorgkosten per inwoner. Meer mensen ontvangen lichtere vormen van ambulante zorg.

Tegelijkertijd zien we dat de transformatie van zorg nog niet voltooid is:

- Het volume van de "zware" specialistische (verblijfs)zorg daalt niet. Het aantal plekken voor beschermd wonen en jeugdzorg met verblijf neemt nauwelijks af.
- De uitbreiding van preventieve en algemene voorzieningen blijft nog achter. Er worden extra voorzieningen ontwikkeld en ingezet, maar er is nog weinig vernieuwing in het totale aanbod.
- De samenwerking tussen sociale wijkteams en andere verwijzers jeugdzorg (huisartsen/gecertificeerde instellingen) moet intensiever en beter, waardoor alle verwijzers met een meer integrale en brede blik gaan kijken naar de noodzakelijk zorg en ondersteuning.

- Er zijn veel aanbieders (meer dan 600), die nog onvoldoende samenwerken met elkaar om de noodzakelijke en gewenste zorg en ondersteuning te bieden. Daarbij lijkt het bedrijfsbelang voor veel aanbieders nog voorop te staan en zien zij in het kader daarvan onvoldoende noodzaak om te transformeren.

Om de transformatie van zorg verder door te voeren en de afwijking ten opzichte van de begroting te reduceren, zien wij 5 knoppen waaraan gedraaid kan worden. Deze knoppen zijn te verdelen naar budget en inhoud. Daarnaast is het een randvoorwaarde om eerder en beter te weten wat er gebeurt (monitoring):

Budget

1. Begrotingsknop: Sturen op realistisch begroten

Zoals eerder beschreven hebben we in 2019 naar verwachting te maken met een structurele doorwerking van € 10,9 miljoen in de zorguitgaven van het zorgdomein. Een deel van dit tekort wordt veroorzaakt, omdat de Integratie-Uitkering Zorgdomein niet volledig wordt ingezet voor het zorgdomein. Om tot een meer reële begroting te komen is het noodzakelijk om minimaal aan te sluiten op de Integratie Uitkering Zorgdomein[4] en dat volume- en prijseffecten realistischer geraamd gaan worden. Dit betekent dat er binnen het zorgdomein een zoekrichting is van maximaal € 7,5 miljoen.
Op dit moment wordt met een externe partij gewerkt om een Arnhems prognosemodel zorglasten te ontwikkelen.

In MJPB 2018-2021 zijn 2 taakstellingen opgenomen voor het zorgdomein. De inhoudelijke transformatietaakstelling wordt gerealiseerd gezien de afschaling van zorg en de vermindering van de zorgkosten per cliënt. Dit positieve effect vertaalt zich financieel door, maar is onvoldoende om de autonome volumestijging en prijsstijging op te vangen. Dit betekent dat de huidige financiële transformatietaakstellingen in het zorgdomein - vanaf 2018 € 0,5 miljoen oplopend naar € 3,2 miljoen in 2021 - niet meer realistisch lijkt.

Taakstellingen Zorgdomein

Taakstelling/jaar	2018	2019	2020	2021
Transformatieopgave	€ 293.000	€ 1.050.000	€ 1.886.000	€ 2.723.000
Maatwerkvervoer	€ 248.000	€ 473.000	€ 473.000	€ 473.000
Totaal	€ 541.000	€ 1.523.000	€ 2.359.000	€ 3.196.000

Dit vraagt om een heroverweging van de taakstellingen alsmede het financiële kader Zorgdomein. De aanname achter de taakstellingen - Arnhem doet het beter ten opzichte van de IU-Zorgdomein - lijkt niet realistisch. Gelet op het voorgaande is het structurele tekort inclusief de taakstellingen € 10,9 miljoen en € 2,7 miljoen (nog te realiseren taakstellingen 2019, 2020 en 2021). In de Perspectiefnota 2020-2023 zullen we voorstellen ontwikkelen om tot een realistische begroting te komen.

[4] In 2018 is de Integratie-uitkering Zorgdomein nog apart zichtbaar. Vanaf 2019 gaat een belangrijk deel over in de Algemene Uitkering.

Doordat we aansluiten op de Integratie Uitkering zorgdomein zullen we richting Rijk sterker kunnen lobbyen (samen met VNG en G-40) om te pleiten voor voldoende Rijksmiddelen om passende zorg te leveren. Tijdens de laatste Buitengewone Algemene Ledenvergadering van de VNG zijn mede ondersteund door de gemeente Arnhem 3 moties aangenomen, die de VNG ook de opdracht geeft om hiervoor te zorgen. De gemeente Arnhem zal deze lobby door de VNG en G40 nadrukkelijk ondersteunen en stimuleren. Daarbij zullen we ook aandacht vragen voor toekomstige ontwikkelingen, zoals onder andere de invoering van het abonnementstarief (wijziging eigen bijdrage) en het nieuwe Verdeelmodel dat waarschijnlijk vanaf 2021 gaat gelden voor Beschermd wonen. Beide ontwikkelingen kennen financiële risico's voor de gemeente Arnhem.

Daarnaast zal onderzocht worden of beschikbare middelen buiten de gemeente Arnhem (bijvoorbeeld vanuit Rijk, Provincie) beter benut kunnen worden. Zo ook het Regionaal Transformatiebudget jeugdhulp dat door het Rijk beschikbaar wordt gesteld, wordt benut om de transformatie van de jeugdzorg verder te stimuleren.

Inhoud:

2. Preventieknop: sturen op preventie en algemene voorzieningen (in de wijk)

Sociale wijkteams hebben de opdracht om na te gaan of mensen gebruik kunnen maken van algemene voorzieningen in de wijk. Het aanbod aan preventieve en algemene voorzieningen in de verschillende wijken is nog onvoldoende transparant en kan beter ontsloten worden. Hierdoor wordt ook scherper welke algemene voorzieningen gemist worden en waar onnodige dubbelingen zijn. Daarbij is een goede samenwerking nodig tussen Teams Leefomgeving, de kernorganisatie en sociale wijkteams. Het beter inzicht krijgen in algemene voorzieningen en het ontwikkelen van passende algemene voorzieningen als alternatief voor specialistische zorg kan bijdragen aan het voorkomen van inzet van specialistische zorg.

3. Transformatieknop: Sturen op andere werkwijzen en op kwaliteit en resultaat

In de jeugdzorg en Wmo ligt richting aanbieders een forse opgave om tot transformatie van zorg komen. Veel aanbieders zijn echter sterk gericht op hun eigen product(en) en de samenwerking met andere aanbieders is in veel gevallen nog beperkt. Het aantal aanbieders is groot, omdat we een open inschrijving kennen en bij de inkoop hoofdzakelijk aan administratieve eisen hoeft te worden voldaan. Dit leidt tot een groot en versnipperd aanbod en bemoeilijkt een goede samenwerking tussen sociale wijkteams en aanbieders. Sociale wijkteams willen in wijken gaan experimenteren met het intensiveren van de samenwerking tussen sociale wijkteams en bepaalde aanbieders om snellere resultaten te gaan boeken in de transformatie van zorg.

In regionaal verband wordt verkend of de toetsing op kwaliteit en resultaat zowel bij de inkoop van zorg als tijdens de zorgverlening verbeterd kan worden. De resultaten van bovenstaande samenwerking tussen sociale wijkteams en aanbieders verwerken we hierin. Er moet beter zicht komen welke aanbieders echt bijdragen aan transformatie van zorg en passende zorg bieden. Deze inzet moet ook beloond worden doordat inwoners gericht verwezen worden naar dit aanbod. Onnodig of kwalitatief ontoereikend aanbod moet niet ingekocht worden of geen zorgtoewijzingen krijgen. Daarnaast wordt in

het kader van de nieuwe aanbesteding per 2020 gewerkt aan een vereenvoudiging van (het palet aan) producten. Daarbij zal in de productbeschrijvingen het gewenste resultaat en transformatie meer centraal komen te staan.

Tevens wordt het regionaal Transformatieplan jeugd uitgevoerd. Hierin staan 4 ontwikkellijnen centraal:
1. Versterken van de lokale toegang
2. Transformatie op ambulante jeugdhulp
3. Transformatie op verblijf
4. Aanpak complexe scheidingen.

Voor uitvoering van dit ontwikkelplan is landelijk budget beschikbaar gesteld voor de regio Arnhem/Centraal-Gelderland.

4. Volumeknop: sturen op zorgtoewijzingen

Sociale wijkteams zijn verantwoordelijk voor de zorgtoewijzing aan aanbieders. Bij de zorgtoewijzing hebben sociale wijkteams de opdracht om na te gaan of mensen vanuit het eigen netwerk ondersteund kunnen worden of gebruik kunnen maken van algemene voorzieningen in de wijk. Daarbij kan richting inwoners en aanbieders nog verder verduidelijkt worden waar de grenzen liggen van de inzet van Wmo- en jeugdzorg en waar een eigen verantwoordelijkheid ligt bij de inwoner of een verantwoordelijkheid ligt bij andere domeinen, zoals onderwijs of de zorgverzekeraars. Sociale wijkteams geven zelf aan behoefte te hebben aan dergelijke kaders. De gemeente Arnhem kan samen met sociale wijkteams dergelijke kaders ontwikkelen en hen hierin ondersteunen, bijvoorbeeld via het inzetten van een second opinion. Welk volume aan zorg is in bepaalde situaties gewenst en welke producten zijn in bepaalde situaties passend?

Zoals eerder beschreven wordt in de jeugdzorg in ongeveer de helft van de gevallen zorgtoewijzingen afgegeven door huisartsen en gecertificeerde instellingen. Een betere aansluiting en samenwerking tussen deze verwijzers en sociale wijkteams is noodzakelijk om tot meer passende zorg en ondersteuning te komen. Onderzocht zal worden op welke wijze we meer grip kunnen krijgen op deze samenwerking en verwijzingen.

<u>Monitoring:</u>

5. Controleknop: Sturen op bedrijfsvoering

Om te kunnen sturen is een randvoorwaarde om eerder en beter te weten wat er gebeurt in de totale keten van het zorgdomein. Dit geeft alle betrokkenen inzicht om maatregelen te kunnen nemen. Het monitoren draagt in zichzelf niet bij aan het terugdringen van de afwijking ten opzichte van de begroting. Het is noodzakelijk dat er sneller en beter zicht ontstaat op de ontwikkeling van de zorgkosten in het zorgdomein, zodat eerder en doelgerichter kan worden ingegrepen indien de zorguitgaven sterk gaan toenemen en afwijken van de begroting. Vele partijen spelen hierin een rol, zoals de gemeente Arnhem, sociale wijkteams, aanbieders, Zorglokaal (onze backoffice) en de Regio Centraal Gelderland (regionale inkooporganisatie). De samenwerking tussen deze organisaties kan nog beter en dat geldt ook voor de onderlinge samenwerking tussen organisatie-onderdelen binnen de gemeente Arnhem. Dit moet betere

managementinformatie opleveren. Dit biedt ook kansen om sociale wijkteams adequater te informeren en nog meer bewust te maken van de zorgkosten die zij inzetten (zie ook de volumeknop). Het gaat hierbij om meer en betere sturing en controle in de totale keten.

Daarnaast moeten aanbieders vanuit de gemeente Arnhem gesommeerd en financieel geprikkeld worden om tijdig te declareren, zodat we niet verrast worden door te late declaraties.

Uitvoeren van maatregelen

Om bovenstaande aanpak (uitwerken van de knoppen) verder te ontwikkelen is een projectorganisatie ingericht. Deze bestaat uit ambtelijke deelnemers vanuit diverse afdelingen (multidisciplinair samengesteld), aangevuld met externe expertise. De Adviesraden Sociaal domein zullen we ook bij deze uitwerking betrekken.
Deze projectorganisatie wordt aangestuurd door een bestuurlijke Stuurgroep, bestaande uit de betrokken portefeuillehouders op het domein van Wmo, jeugdzorg en welzijn.

Overbruggen van 2019

Bovenstaande knoppen moeten effect realiseren ingaande 2020. Dit heeft tot gevolg dat in 2019 nog een beroep wordt gedaan op de BR Noodfonds. Met het verwachte resultaat 2018 is de BR Noodfonds voor het sociaal domein (Wmo/jeugdzorg) echter volledig uitgenut. Om 2019 te kunnen overbruggen wordt daarom voorgesteld de BR Noodfonds incidenteel te versterken met € 12,1 miljoen. Dit bedrag bestaat uit de structurele doorwerking van het tekort 2018 en het verwachte tekort in de BR Noodfonds, voor het deel Wmo/jeugdzorg.

Voorgesteld wordt om de dekking als volgt te financieren:

- In het weerstandsvermogen is een risico opgenomen met betrekking tot de uitnutting van de 'BR Noodfonds'. Nu het Noodfonds wordt versterkt, kan het risico komen te vervallen. Het bedrag dat ter dekking van dit risico in de algemene reserve wordt aangehouden, te weten € 5,8 miljoen, kan zonder dat dit een negatief effect heeft op de weerstandsfactor vanuit de algemene reserve worden gedoteerd aan de BR Noodfonds. Voorwaardelijk daarbij is dat op de structurele maatregelen er wederom een risicoanalyse wordt uitgevoerd.
- In de september circulaire is aangekondigd dat Arnhem aanvullende middelen beschermd wonen ontvangt, te weten € 1,7 miljoen.
- Tenslotte zal er een bedrag worden onttrokken aan de algemene reserve, te weten € 4,6 miljoen.

We gaan de komende tijd stevig aan de slag met het verkennen van maatregelen. Indien maatregelen al in 2019 effect blijken te hebben, zullen we de opbrengsten daarvan meenemen bij de financiële ontwikkelingen in het zorgdomein én gebruik maken van de mogelijkheid om de Algemene reserve weer aan te vullen. Dit zal begrotingstechnisch in het voorjaar worden verwerkt bij Turap 1-2019.

Vervolgproces

De komende 3 maanden staan in het teken van de verdere uitwerking van de knoppen en deze van concrete maatregelen te voorzien binnen het zorgdomein. Voorstellen tot mogelijke maatregelen zullen we begin maart 2019 aan de raad voorleggen voor nadere richtinggevende uitspraken. De inbreng van de raad betrekt het college bij het ontwikkelen van definitieve voorstellen in de Perspectiefnota. Voor het ontwikkelen van de maatregelen binnen het zorgdomein zal een beroep worden gedaan op de projectorganisatie.

Daarnaast zal in dezelfde periode ook buiten het zorgdomein - dus binnen de totale begroting - worden gezocht naar budgettaire mogelijkheden. Het college zal van daaruit voorstellen doen.

Deze aanpak gaat vooralsnog niet uit van de gedachte dat het Rijk nog aanvullende middelen verstrekt. Uiteraard is daar - zoals eerder beschreven bij het VNG-congres - wel een hernieuwde inspanning op geleverd en zullen we iedere inspanning daartoe van de VNG en van andere gemeenten krachtig onderschrijven. Indien extra Rijksmiddelen beschikbaar komen, dan zullen deze uiteraard bij de verkenningen worden betrokken.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
–

Tabellen gebruikt ter beantwoording van de (mondelinge / schriftelijke) vragen n.a.v. jaarstukken 2019, perspectiefnota 2021 en Turap 2 - 2020

Perspectiefnota: PvdA - 2 SP - 3 PvdA-4

Jaarstukken: SP - 5 SP - 5a

Opgesteld door Mathilde van der Kooij, dd. 15-5-2020

Mutatieoverzicht BR Transformatiebudget Zorg

Stand BR Transformatiebudget Zorg (ingesteld bij amendement 19A66 - begroting 2020-2023)					
€ *1,000	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Dotaties	0	478	428	328	328
Onttrekkingen	0	0	0	0	0
Stand per 31 december	**0**	**478**	**906**	**1.234**	**1.562**

Mutatieoverzicht BR WMO en Jeugdzorg

Stand BR WMO en Jeugdzorg (ingesteld bij Turap 2 - 2019)					
€ *1,000	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Dotaties	2700	200	200	200	200
Overheveling restant BR Noodfonds	479				
Onttrekkingen	0	1.700	0	0	0
Stand per 31 december	**3.179**	**1.679**	**1.879**	**2.079**	**2.279**

Mutatieoverzicht BR Noodfonds

Stand BR Noodfonds					
€ *1,000	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Stand Zorgdomein 1 januari	**2.000**	**8.976**	**16.711**	**12.745**	**479**
Dotaties Zorgdomein					
(Begrote) dotatie	12.385	2.300	1.200	1.180	0
AWBZ-MO middelen dotatie				1.112	
Resultaat dotatie		8.353	3.293	1.580	
Subtotaal dotaties	**12.385**	**10.653**	**4.493**	**3.872**	**0**
Onttrekking Zorgdomein					
Resultaat onttrekking		2.918	8.459	11.041	
Beschikkingen Wijkteams afdoening motie 17M53		0	0		
Subtotaal	5.409	2.918	8.459	11.041	0
Begrote onttrekkingen vanuit MJPB 2018-2021	0	0	0	5.097	0
Subtotaal	**5.409**	**2.918**	**8.459**	**16.138**	**0**
Stand Zorgdomein per 31 december	**8.976**	**16.711**	**12.745**	**479**	**479**
Overheveling saldo naar BR WMO& Jeugdzorg					-479
Restant Zorgdomein					**0**
Stand BR Noodfonds Participatie (Scalabor)					
Stand per 1 januari	**0**	**0**	**0**	**3.661**	**3.182**
Dotatie	**0**	**0**	9.600	141	0
(Begrote) Onttrekking	0	0	5.939	620	740
Stand per 31 december	0	0	**3.661**	**3.182**	**2.442**

Stand BR Noodfonds					
€ *1,000	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Stand sociaal domein 1 januari	**2.000**	**8.976**	**16.711**	**16.406**	**3.661**
Dotaties	12.385	10.653	14.093	4.013	0
Onttrekkingen	-5.409	-2.918	-14.398	-16.758	-1.219
Subtotaal	**6.976**	**7.735**	**-305**	**-12.745**	**-1.219**
Sociaal domein per 31 december	**8.976**	**16.711**	**16.406**	**3.661**	**2.442**

Tabellen gebruikt ter beantwoording van de (mondelinge / schriftelijke) vragen n.a.v. jaarstukken 2019, perspectiefnota 2021 en Turap 2 - 2020

Perspectiefnota:	PvdA - 2	SP - 3	PvdA-4
Jaarstukken:	SP - 5	SP - 5a	PvdA-11

Bedragen in € miljoen

	Totaal lasten Zorgdomein				
	Jeugdwet	**Beschermd wonen**	**WMO (excl. beschermd wonen)**	**Overige zorg**	**ZIN, PGB, overig**
2015	€ 29,0	€ 45,7	€ 41,7	€ 23,2	€ 139,6
2016	€ 31,4	€ 46,1	€ 42,6	€ 22,5	€ 142,6
2017	€ 34,3	€ 50,7	€ 39,6	€ 23,4	€ 148,0
2018	€ 41,5	€ 55,6	€ 45,0	€ 22,0	€ 164,1
2019	€ 47,4	€ 57,2	€ 51,0	€ 24,7	€ 180,3

	Totaal lasten gemeente Arnhem	
	Begroot	Gerealiseerd
2015	€ 758,7	€ 748,6
2016	€ 762,3	€ 740,1
2017	€ 754,0	€ 786,5
2018	€ 729,3	€ 750,3
2019	€ 748,0	€ 729,9

	Percentages van totaal gerealiseerde lasten Arnhem			
	Zorg (ZIN+PGB+ overig)	**Jeugdwet**	**BW**	**WMO**
2015	18,6%	3,9%	6,1%	5,6%
2016	19,3%	4,2%	6,2%	5,8%
2017	18,8%	4,4%	6,4%	5,0%
2018	21,9%	5,5%	7,4%	6,0%
2019	24,7%	6,5%	7,8%	7,0%

	Gerealiseerde lasten zorgdomein				
	Jeugdwet	**Beschermd wonen**	**WMO (excl. beschermd wonen)**	**Overige zorg**	**ZIN, PGB, overig**
2015	29,0	45,7	41,7	23,2	139,6
2016	31,4	46,1	42,6	22,5	142,6
2017	34,3	50,7	39,6	23,4	148,0
2018	41,5	55,6	45,0	22,0	164,1
2019	47,4	57,2	51,0	24,7	180,3

	Begrote lasten zorgdomein				
	Jeugdwet	**Beschermd wonen**	**WMO (excl. beschermd wonen)**	**Overige zorg**	**ZIN, PGB, overig**
2015	30,2	0,1	85,5	25,5	141,2
2016	28,8	0,1	89,5	28,5	146,9
2017	27,6	47,6	40,3	25,4	140,8
2018	32,4	49,5	40,8	22,3	144,9
2019	31,8	58,4	35,2	24,9	150,2

	Zorgkosten **Begroot**	Zorgkosten **Gerealiseerd**	verschil begroting - realisatie
2015	€ 141,2	€ 139,6	€ 1,6
2016	€ 146,9	€ 142,6	€ 4,3
2017	€ 140,8	€ 148,0	€ -7,2
2018	€ 144,9	€ 164,1	€ -19,2
2019	€ 150,2	€ 180,3	€ -30,1

	Gerealiseerde lasten zorgdomein				
	Jeugdwet	Beschermd wonen	WMO (excl. beschermd wonen)	Overige zorg	ZIN, PGB, overig
2015	€ 29,0	€ 45,7	€ 41,7	€ 23,2	€ 139,6
2016	€ 31,4	€ 46,1	€ 42,6	€ 22,5	€ 142,6
2017	€ 34,3	€ 50,7	€ 39,6	€ 23,4	€ 148,0
2018	€ 41,5	€ 55,6	€ 45,0	€ 22,0	€ 164,1
2019	€ 47,4	€ 57,2	€ 51,0	€ 24,7	€ 180,3

	Begrote lasten zorgdomein				
	Jeugdwet	Beschermd wonen	WMO (excl. beschermd wonen)	Overige zorg	ZIN, PGB, overig
2015	€ 30,2	€ 0,1	€ 85,5	€ 25,5	€ 141,2
2016	€ 28,8	€ 0,1	€ 89,5	€ 28,5	€ 146,9
2017	€ 27,6	€ 47,6	€ 40,3	€ 25,4	€ 140,8
2018	€ 32,4	€ 49,5	€ 40,8	€ 22,3	€ 144,9
2019	€ 31,8	€ 58,4	€ 35,2	€ 24,9	€ 150,2

	Jeugdwet begroot	Jeugdwet gerealiseerd	WMO (excl BW) begroot	WMO (excl E gerealiseerd	Beschermd wo begroot	Beschermd wonen gerealiseerd	Overige zorg begroot	Overige zorg gerealiseerd
2015	€ 30,2	€ 29,0	€ 85,5	€ 41,7	€ 0,1	€ 45,7	€ 25,5	€ 23,2
2016	€ 28,8	€ 31,4	€ 89,5	€ 42,6	€ 0,1	€ 46,1	€ 28,5	€ 22,5
2017	€ 27,6	€ 34,3	€ 40,3	€ 39,6	€ 47,6	€ 50,7	€ 25,4	€ 23,4
2018	€ 32,4	€ 41,5	€ 40,8	€ 45,0	€ 49,5	€ 55,6	€ 22,3	€ 22,0
2019	€ 31,8	€ 47,4	€ 35,2	€ 51,0	€ 58,4	€ 57,2	€ 24,9	€ 24,7

	Lasten		**Baten**		Lasten Zorg	Zorglasten als % van	
	Begroot	totaal	totaal	emeentefond	gerealiseerd	totaal baten	GF baten
2015	€ 758,7	€ 748,6	727,6	345,1	€ 139,6	19,2%	40,5%
2016	€ 762,3	€ 740,1	742,2	361,1	€ 142,6	19,2%	39,5%
2017	€ 754,0	€ 786,5	802,1	366,5	€ 148,0	18,5%	40,4%
2018	€ 729,3	€ 750,3	721,0	383,1	€ 164,1	22,8%	42,8%
2019	€ 748,0	€ 729,9	739,7	412,8	€ 180,3	24,4%	43,7%

	Zorgkosten **Begroot**	Zorgkosten **Gerealiseerd**	verschil begroting - realisatie
2015	€ 141,2	€ 139,6	€ 1,6
2016	€ 146,9	€ 142,6	€ 4,3
2017	€ 140,8	€ 148,0	€ -7,2
2018	€ 144,9	€ 164,1	€ -19,2
2019	€ 150,2	€ 180,3	€ -30,1
2020 (prognose)	€ 177,4	€ 188,0	€ -10,6

	Totaal lasten Zorgdomein				
	Jeugdwet	**Beschermd wonen**	**WMO (excl. beschermd wonen)**	**Overige zorg**	**ZIN, PGB, overig**
2015	€ 29,0	€ 45,7	€ 41,7	€ 23,2	€ 139,6
2016	€ 31,4	€ 46,1	€ 42,6	€ 22,5	€ 142,6
2017	€ 34,3	€ 50,7	€ 39,6	€ 23,4	€ 148,0
2018	€ 41,5	€ 55,6	€ 45,0	€ 22,0	€ 164,1
2019	€ 47,4	€ 57,2	€ 51,0	€ 24,7	€ 180,3
2020 (prognose)	€ 53,5	€ 55,8	€ 55,5	€ 23,1	€ 188,0

NB:

1. Cijfers baten gemeentefonds 2018 en 2019 zijn nog niet definitief
2. Zorgcijfers in bovenstaande tabellen wijken af van de cijfers zoals opgenomen in de raadsbrief van 11-12-2018. Bovenstaande cijfers zijn nl alleen de lasten, terwijl in de brief van 2018 het saldo van lasten en baten is opgenomen. Het gaat dan vooral om baten uit eigen bijdragen in de Zorg.

3. De getoonde lasten zijn de lasten zoals opgenomen in de jaarrekeningen. Loon- en prijsstijgingen zijn hierin dus verwerkt.

Totaal verschil begroting - realisatie
1,6
4,3
-7,2
-19,2
-30,1

Totaal verschil begroting - realisatie
1,6
4,3
-7,2
-19,2
-30,1

Grafieken gebruikt ter beantwoording van de (mondelinge / schriftelijke) vragen n.a.v. jaarstukken 2019, perspectiefnota 2021 en Turap 2 - 2020

Perspectiefnota: PvdA - 2 SP - 3 PvdA-4
Jaarstukken: SP - 5 SP - 5a

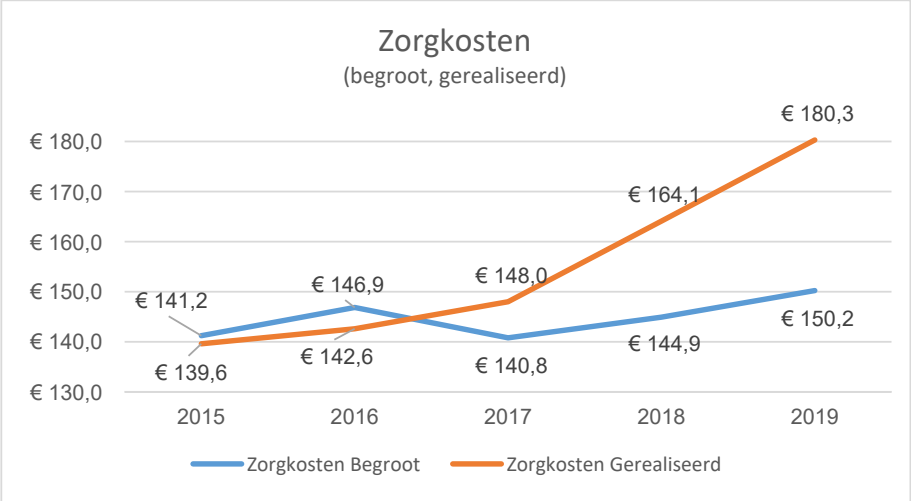

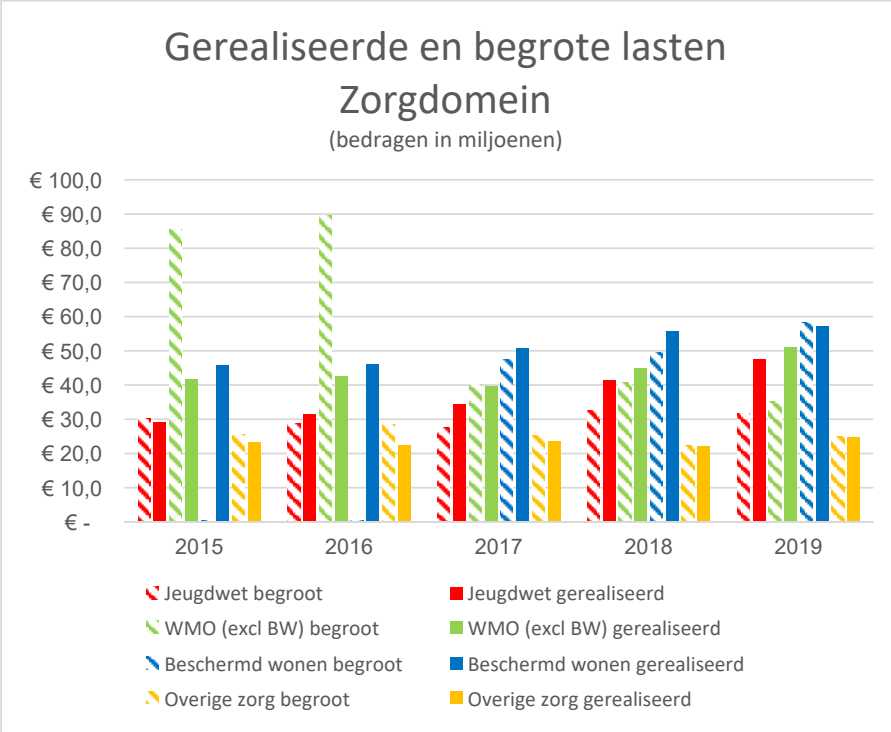

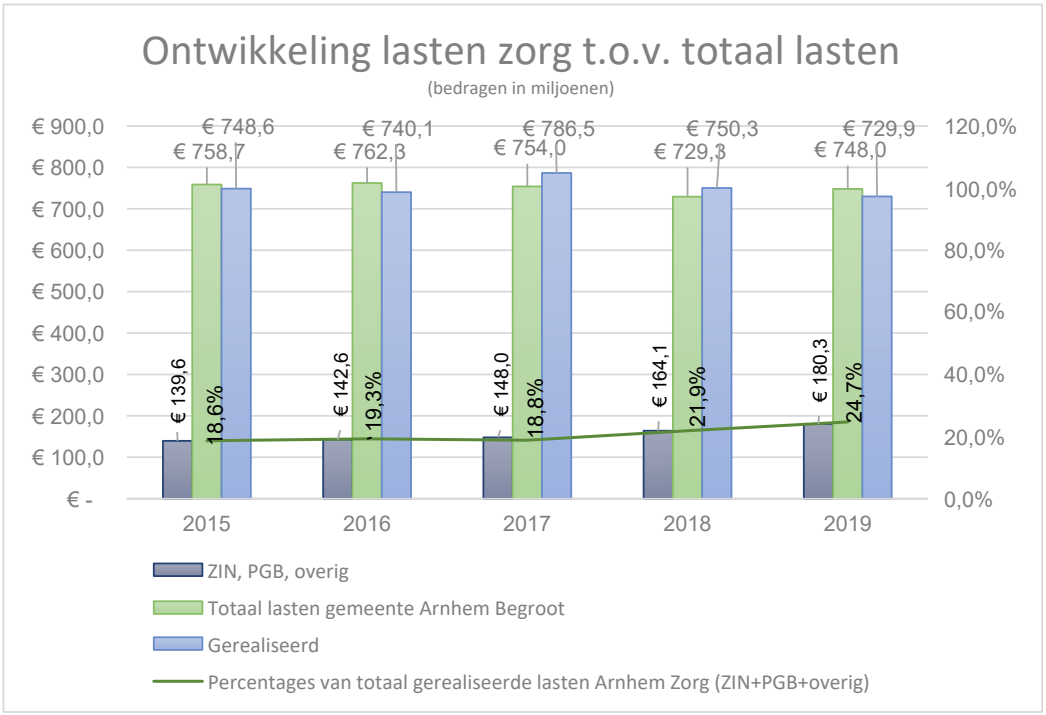
Ontwikkeling lasten zorg t.o.v. totaal lasten
(bedragen in miljoenen)
€ 900,0
€ 800,0
€ 700,0
€ 600,0
€ 500,0
€ 400,0
€ 300,0
€ 200,0
€ 100,0
€ -
120,0%
100,0%
80,0%
60,0%
40,0%
20,0%
0,0%
€ 758,7
€ 748,6
€ 762,3
€ 740,1
€ 754,0
€ 786,5
€ 729,3
€ 750,3
€ 748,0
€ 729,9
€ 139,6
€ 142,6
€ 148,0
€ 164,1
€ 180,3
18,6%
19,3%
18,8%
21,9%
24,7%
2015
2016
2017
2018
2019
ZIN, PGB, overig
Totaal lasten gemeente Arnhem Begroot
Gerealiseerd
Percentages van totaal gerealiseerde lasten Arnhem Zorg (ZIN+PGB+overig)

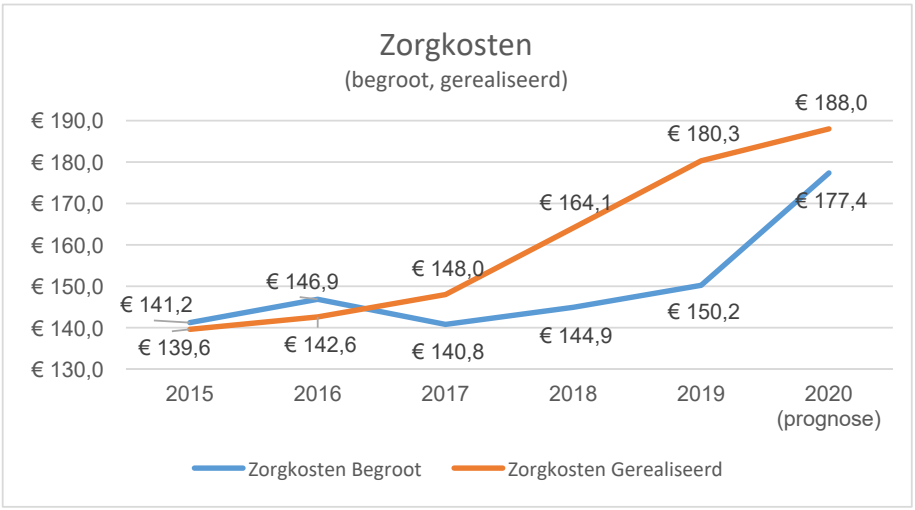
Zorgkosten
(begroot, gerealiseerd)
€ 190,0
€ 180,0
€ 170,0
€ 160,0
€ 150,0
€ 140,0
€ 130,0
€ 141,2
€ 139,6
€ 146,9
€ 142,6
€ 148,0
€ 140,8
€ 144,9
€ 164,1
€ 150,2
€ 180,3
€ 177,4
€ 188,0
2015
2016
2017
2018
2019
2020
(prognose)
Zorgkosten Begroot
Zorgkosten Gerealiseerd

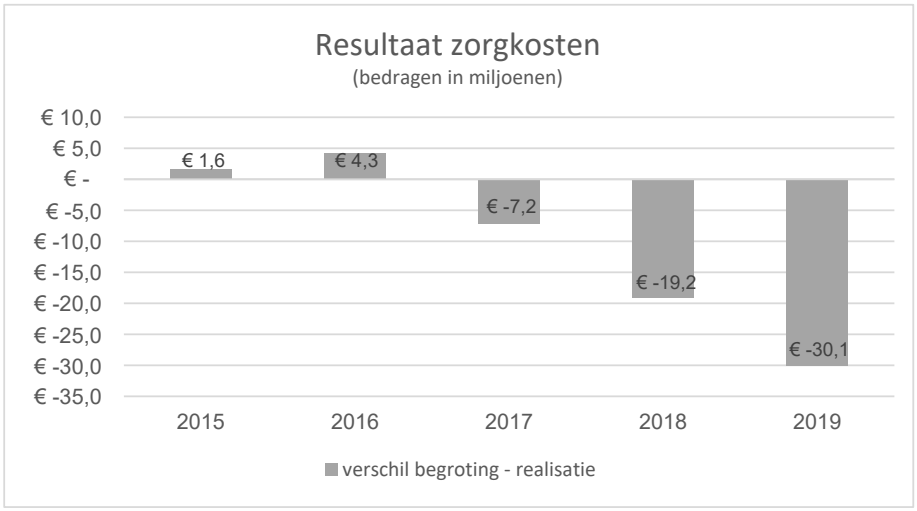
Resultaat zorgkosten
(bedragen in miljoenen)
€ 10,0
€ 5,0
€ -
€ -5,0
€ -10,0
€ -15,0
€ -20,0
€ -25,0
€ -30,0
€ -35,0
€ 1,6
€ 4,3
€ -7,2
€ -19,2
€ -30,1
2015
2016
2017
2018
2019
verschil begroting - realisatie

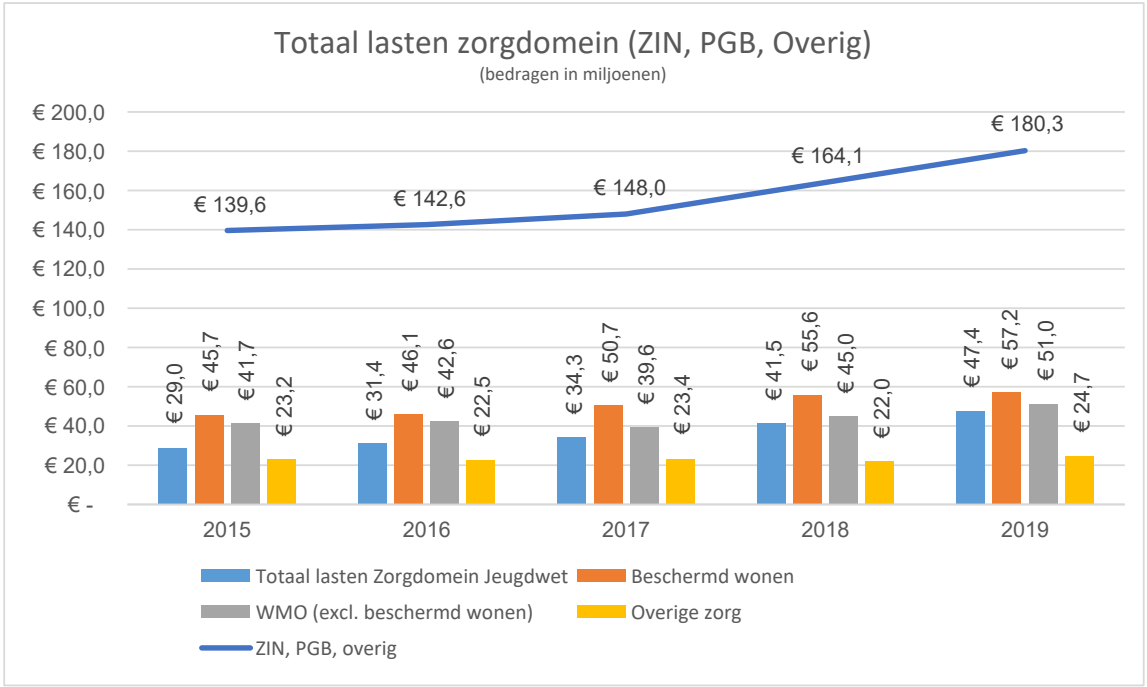
Totaal lasten zorgdomein (ZIN, PGB, Overig)
(bedragen in miljoenen)
€ 200,0
€ 180,0
€ 160,0
€ 140,0
€ 120,0
€ 100,0
€ 80,0
€ 60,0
€ 40,0
€ 20,0
€ -
€ 139,6
€ 142,6
€ 148,0
€ 164,1
€ 180,3
€ 29,0
€ 45,7
€ 41,7
€ 23,2
€ 31,4
€ 46,1
€ 42,6
€ 22,5
€ 34,3
€ 50,7
€ 39,6
€ 23,4
€ 41,5
€ 55,6
€ 45,0
€ 22,0
€ 47,4
€ 57,2
€ 51,0
€ 24,7
2015
2016
2017
2018
2019
Totaal lasten Zorgdomein Jeugdwet
Beschermd wonen
WMO (excl. beschermd wonen)
Overige zorg
ZIN, PGB, overig

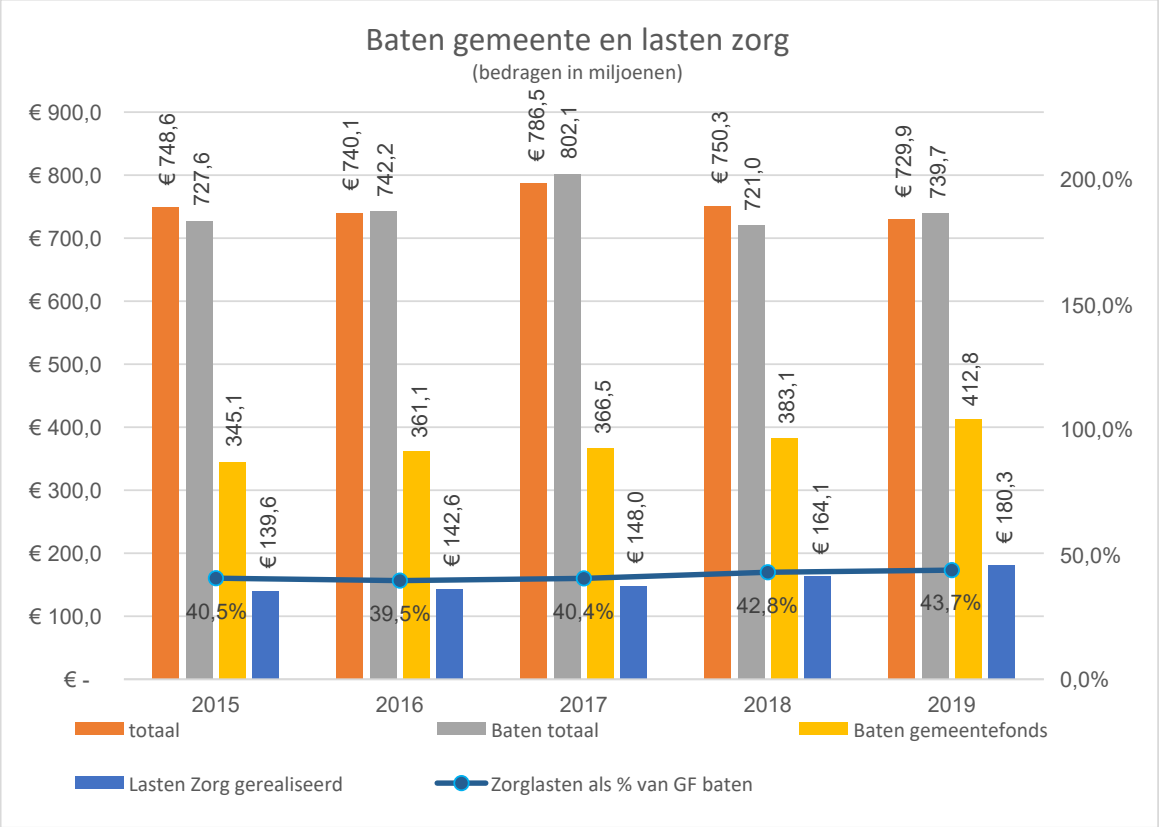
Baten gemeente en lasten zorg
(bedragen in miljoenen)
€ 900,0
€ 800,0
€ 700,0
€ 600,0
€ 500,0
€ 400,0
€ 300,0
€ 200,0
€ 100,0
€ -
200,0%
150,0%
100,0%
50,0%
0,0%
€ 748,6
727,6
345,1
€ 139,6
40,5%
€ 740,1
742,2
361,1
€ 142,6
39,5%
€ 786,5
802,1
366,5
€ 148,0
40,4%
€ 750,3
721,0
383,1
€ 164,1
42,8%
€ 729,9
739,7
412,8
€ 180,3
43,7%
2015
2016
2017
2018
2019
totaal
Baten totaal
Baten gemeentefonds
Lasten Zorg gerealiseerd
Zorglasten als % van GF baten

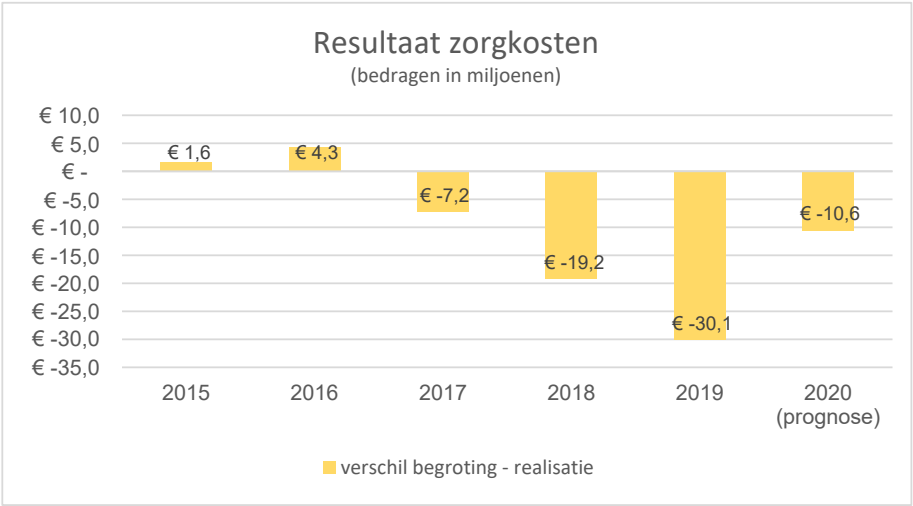
Resultaat zorgkosten
(bedragen in miljoenen)
€ 10,0
€ 5,0
€ -
€ -5,0
€ -10,0
€ -15,0
€ -20,0
€ -25,0
€ -30,0
€ -35,0
€ 1,6
€ 4,3
€ -7,2
€ -19,2
€ -30,1
€ -10,6
2015
2016
2017
2018
2019
2020
(prognose)
verschil begroting - realisatie

CIJFERS EN PROGNOSES 2019

ARBEIDSMARKT IN BEELD

www.wzw.arbeidsmarktinbeeld.nl

Je belangrijkste bron voor sturing op gebied van arbeidsmarktbeleid binnen jouw organisatie

www.wzw.arbeidsmarktinbeeld.nl is hét digitale platform voor actuele cijfers op elk gewenst moment. WZW ziet het als haar taak om haar leden en de regio adequaat te informeren over arbeidsmarktcijfers en -trends.

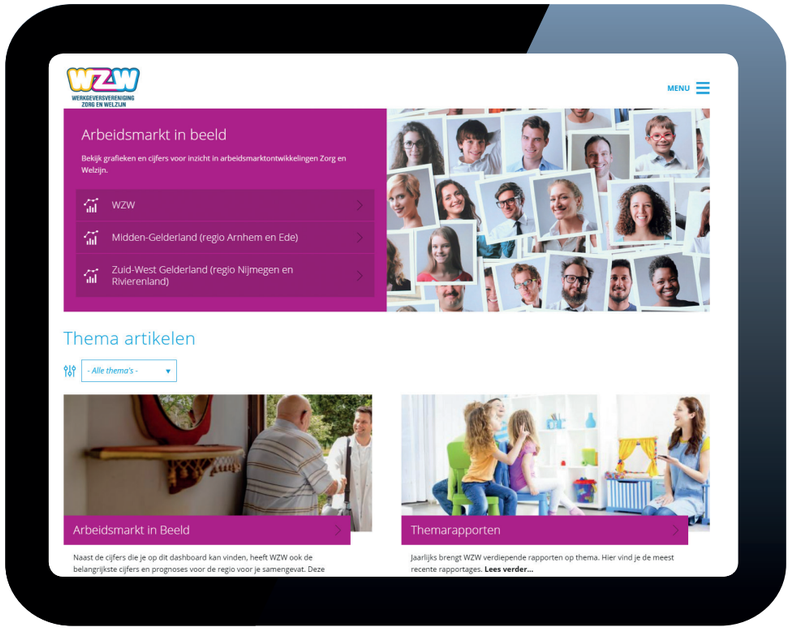

HET DASHBOARD IS:

- ACTUEEL
- ALLE INFORMATIE GEBUNDELD OP 1 PLEK
- BETROUWBAAR
- MOGELIJKHEID TOT BENCHMARK

WZW ALS PARTNER

WZW is je partner voor duiding, extra toelichting en meer cijfers. Neem gerust contact met ons op.

Werkgeversvereniging Zorg en Welzijn
info@wzw.nl
026 389 89 83

ARBEIDSMARKT IN BEELD 2019

CIJFERS EN PROGNOSES MIDDEN-, ZUID- EN WEST-GELDERLAND

Voor het tweede jaar brengt WZW de factsheet Arbeidsmarkt in beeld uit. Hierin vind je de belangrijkste cijfers en prognoses van 2019 voor de arbeidsmarkt van Zorg en Welzijn in onze regio. De data zijn dit jaar afkomstig uit andere bronnen. Zie deze factsheet dan ook los van die van vorig jaar en gebruik hem als één van de middelen uit je toolkit voor je strategisch arbeidsmarktbeleid. Het digitale dashboard www.wzw.arbeidsmarktinbeeld.nl geeft daarnaast op elk gewenst moment inzicht in actuele cijfers, trends en ontwikkelingen.

PROGNOSES OVERSCHOTTEN EN TEKORTEN IN 2022

KWALIFICATIE	Midden-Gelderland		Zuid- en West-Gelderland	
	A	B	A	B
Zorghulp mbo 1	38	38	45	45
Helpende mbo 2	-394	-249	-252	-169
Verzorgende mbo 3	-703	-419	-703	-430
Verpleegkundige mbo 4	-913	-514	-978	-595
Verpleegkundige hbo	-830	-454	-1147	-659
Pedagogisch werker mbo 3	16	16	83	83
Pedagogisch werker mbo 4	-188	-97	-138	-83
Medewerker maatschappelijke zorg mbo 3	69	69	24	24
Medewerker maatschappelijke zorg mbo 4	3	7	-49	-27
Sociale dienstverlening mbo 4	1	1	5	5
Sociaal cultureel werk mbo 4	12	12	3	3
Pedagogiek hbo	70	70	97	97
Maatschappelijk werk en dienstverlening hbo	116	116	106	106
Culturele en maatschappelijke vorming hbo	0	0	3	3
Sociaal pedagogische hulpverlening hbo	100	100	121	121
Doktersassistent mbo 4	0	0	-19	-15

Scenario A

Het ‘hoge scenario’ waarin er geen extra actie wordt ondernomen om de tekorten op te lossen en 100 procent van de tekorten wordt meegenomen naar het volgende jaar.

Scenario B

Het ‘midden scenario’ waarin er actie wordt ondernomen waardoor 75 procent van de tekorten wordt meegenomen naar het volgende jaar.

Bron: Landelijk onderzoeksprogramma Zorg en Welzijn, AZW 2019

TOTAAL TEKORT IN DE REGIO IN 2022

Geen extra actie betekent voor de regio WZW een tekort oplopend tot:

Midden-Gelderland	**2.604**
Zuid- en West-Gelderland	**2.798**

De voorspellingen van de tekorten geven een positiever beeld ten opzichte van de vorige prognoses. De tekorten blijven echter; er is voor de regio nog een grote opgave de komende jaren. De ingeslagen weg van samenwerken aan de regionale opgave middels het regionale actieprogramma *Waard om voor te werken!* geeft vertrouwen voor de toekomst.

WERKGELEGENHEID 2018: AANTAL BANEN PER BRANCHE

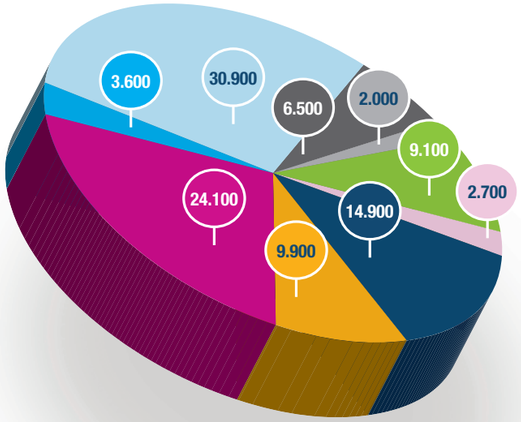

- Ziekenhuizen*
- Welzijn
- VVT
- Kinderopvang
- Jeugdzorg
- GGZ
- Huisartsenzorg en gezondheidscentra
- GHZ
- Overige zorg

***inclusief UMC's en overige medisch specialistische zorg**

Veruit de meeste banen uit Zorg en Welzijn zijn er in de verpleging, verzorging en thuiszorg of in de ziekenhuizen in de regio.

Bron: AZW CBS, augustus 2019

ONTWIKKELING WERKGELEGENHEID

Zorg en Welzijn is in de regio de grootste werkgever.
De werkgelegenheid neemt voor het vierde jaar op rij toe.

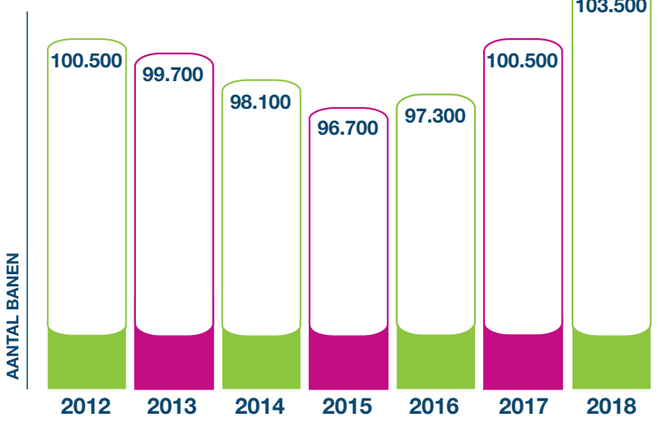

Bron: AZW CBS, augustus 2019

AANTAL VACATURES ZORG EN WELZIJN

Totaal 2018: 4.355
1e helft 2019: 2.415

Ten opzichte van de eerste helft 2018 is het aantal vacatures ongeveer op hetzelfde niveau gebleven.

Bron: www.werkeninzorgenwelzijn.nl

SPANNINGSINDICATOR

De indicator geeft de spanning weer tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

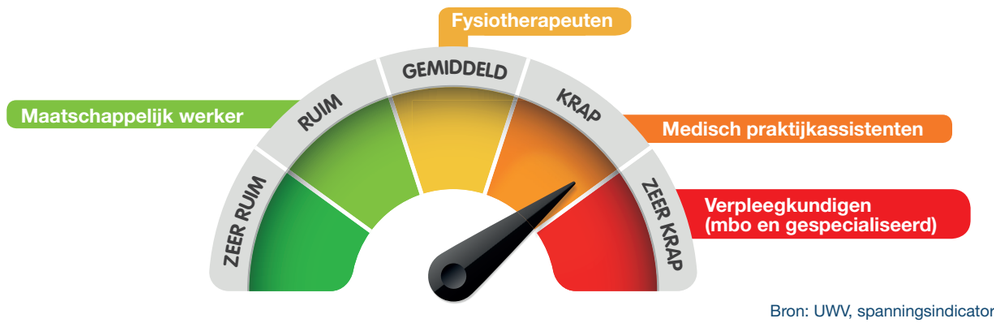

Bron: UWV, spanningsindicator, augustus 2019

ONDERWIJS

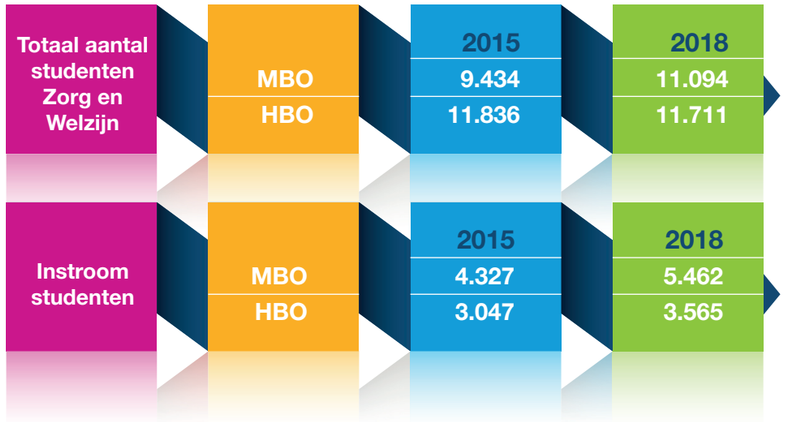

Het totaal aantal mbo-studenten Zorg en Welzijn in de regio neemt toe. Voor hbo blijft het aantal nagenoeg gelijk.

Zowel voor mbo als hbo geldt dat de instroom van nieuwe studenten Zorg en Welzijn is toegenomen.

Bron: AZW CBS, augustus 2019

INSTROOM EN UITSTROOM VAN MEDEWERKERS

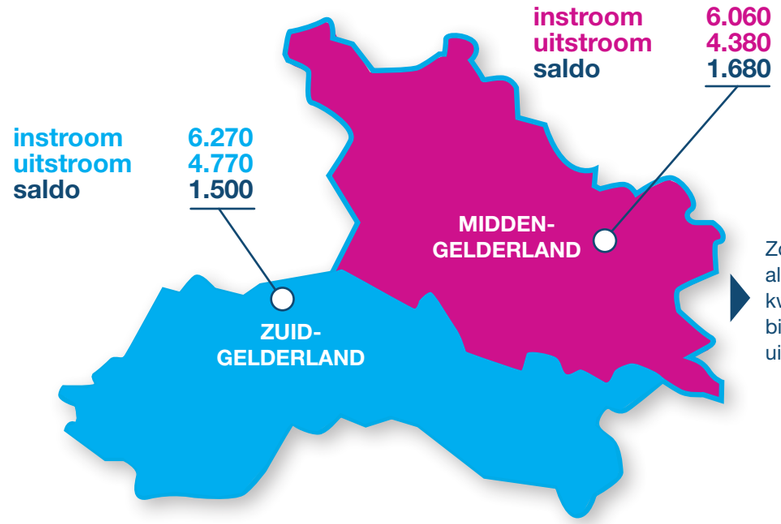

Zowel in Midden-Gelderland als in Zuid- en West-Gelderland kwamen er **MEER** medewerkers bij dan dat er medewerkers uitstroomden.

Bron: AZW CBS, augustus 2019

VERZUIM

Het verzuim in Zorg en Welzijn is in 2018 het hoogst van alle sectoren in Nederland en is in het tijdvak 2017 – 2018 gestegen.

Top 3 HOOGSTE verzuimpercentage

	2017	2018
GEZONDHEIDS- EN WELZIJNSZORG	**5,3**	**5,7**
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	5,4	5,6
Industrie	5	5,4

Top 3 LAAGSTE verzuimpercentage

	2017	2018
HORECA	**2,2**	**2,3**
Financiële dienstverlening	3	2,8
Specialistische zakelijke diensten	2,7	2,9

Bron: CBS, augustus 2019

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 8 juli 2020

Zaaknummer 377198

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het onderzoeksrapport It takes Arnhem to raise a child en het voorstel van de Rekenkamer Arnhem van 20 april 2020 zaaknummer: 377198

besluit:

1. De conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer over te nemen;
2. Het college opdracht te geven om uitvoering te geven aan de aanbevelingen en binnen een termijn van drie maanden hiervoor een plan van aanpak aan de raad aan te bieden

De griffier,

De voorzitter,

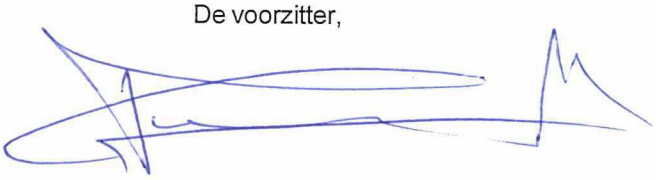

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, meningsvormende (1) bijeenkomst 24 juni 2020

Rekenkameronderzoek Arnhems Jeugdbeleid

Zaaknummer:	377198
Portefeuillehouder:	H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), De Groot (PvdD), Nede (CU), Greving (PvdA), Pape (VVD), Dolsma (GroenLinks), Loor (D66), Hutten (CDA).
De fracties van de PVV, SP, DENK-Verenigd Arnhem en de Arnhemse Ouderenpartij waren niet bij de beraadslaging aanwezig.

Verder aanwezig: De Vroome (wethouder), Krabbenborg (programmamanager)

Bespreking
Bij diverse fracties zijn vragen over de samenhang tussen het Rekenkameronderzoek, de rapportage van de visitatiecommissie, de integrale visie op het sociaal domein, de visie op jeugdbeleid en het proces en de planning.

Ten aanzien van de volgordelijkheid wil de raadskamer graag na de zomer, ook als gevolg van de raadsbrief ' Opzet en procesvoorstel visie sociaal domein' van 18 juni 2020 met het college spreken over planning en procesafspraken en de relatie en verhoudingen tussen de beleidsvelden en de integrale visie op het sociaal domein.
Toezegging: De portefeuillehouder zegt toe om te komen met een planning en procesafspraken op de integrale visie (beleid overstijgende aanpak) op het sociaal domein en de visie op jeugd(zorg).

Wijzigingsvoorstellen
De fractie van D66 overweegt een wijzigingsvoorstel waarin ze het college richting wil geven op het proces en de planning met betrekking tot het jeugdbeleid en de integrale visie op het sociaal domein.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvorming.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

D. Becker

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	It takes Arnhem to raise a child - Rekenkameronderzoek naar Arnhemse Jeugdbeleid
Motie van het lid	Jan Hutten - CDA Eric Greving - PvdA Steffenie Pape - VVD Mattijs Loor - D66 Mark Coenders - Maud Dolsma - GroenLinks Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	De Arnhemse jeugd verdient een nieuw Jeugdnota!
Nummer Zaaknummer	**20M134** 377198

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- De afgelopen maanden diverse stukken rondom jeugdhulp aan de gemeenteraad zijn aangeboden. Te denken valt aan:
  - *Raadsbrief "Beleidsregels Jeugdzorg 2020", d.d. 17-12-2019*
  - *Raadsbrief "Ontwikkelingen in de jeugdzorg", d.d. 07-01-2020*
  - *Raadsbrief "Visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein", d.d. 12-05-2020*
  - *Raadsbrief "Opzet en procesvoorstel visie sociaal domein", d.d. 16-06-2020*
  - *Raadsvoorstel "It takes Arnhem to raise a child - Rekenkameronderzoek naar Arnhems jeugdbeleid"*
  - *Raadsvoorstel "Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg"*
  - *Visie op transformatie van zorg*
- Er gewerkt wordt aan een integrale visie op het sociaal domein. De jeugdhulp hier zowel inhoudelijk als financieel een wezenlijk onderdeel vanuit maakt.
- Deze visie dit najaar met de gemeenteraad wordt besproken.

Overwegende dat:

- De gemeente vanuit haar regierol zelf moet bepalen, in lijn met de uitkomsten van het Rekenkamerrapport, wát zij verstaat onder jeugdbeleid, waardoor helder wordt waar de overheid van is en waarvan niet.

AANGENOMEN 7

20 m 134/p. 2

- De 'staat van de jeugd' en de duiding hiervan actief met de gemeenteraad gedeeld en bediscussieerd moet worden.
- Naast de jongeren zelf en hun ouders veel disciplines zoals kinderopvang, onderwijs, de wijk, sport, wijkteams en zorgaanbieders hierin een wezenlijke rol vervullen.
- In de uitwerking van het Rekenkamerrapport zowel versterking van de directe leefomgeving van een kind, het verder normaliseren en het versterken van eigen kracht van jongeren en hun opvoeders aandachtspunten zijn.
- Geleverde zorg en ondersteuning beter op effectiviteit beoordeeld moet worden.

Roept het college op:

- In aansluiting op de visie op het Sociaal Domein mét de stad te komen tot een nieuwe Jeugdnota.
- In nauwe afstemming met zowel inwoners, ketenpartners als gemeenteraad een vervolgtraject hiervoor op te zetten.
- Uiterlijk 1 november de eerste kaders aan de stad en de gemeenteraad ter discussie aan te bieden.
- De jeugdnota uiterlijk 1 maart 2021 ter besluitvorming aan de gemeenteraad aan te bieden.

En gaat over tot de orde van de dag

Jan Hutten - CDA
Eric Greving - PvdA
Steffenie Pape - VVD
Mattijs Loor - D66
Mark Coenders - Maud Dolsma - GroenLinks
Lea Manders - Arnhem Centraal

AANGENOMEN

Toelichting:

De inzet voor kinderen en jongeren van – 9 maand tot 23 jaar is essentieel in het realiseren van zelfstandigheid bij jongeren. De opmaak van de 'staat van de jeugd' is noodzakelijk. Hierin komen zowel kansen als bedreigingen en de verschillen tussen de Arnhemse wijken duidelijk in beeld. Vanuit deze kengetallen komt informatie beschikbaar welke maatregelen binnen het brede terrein van jeugd gewenst en noodzakelijk zijn. De gemeenteraad zelf moet bepalen welk jeugdbeleid zij in Arnhem wenst. Kansengelijkheid, versterken van de volksgezondheid het versterken van opvoeden zijn basiselementen binnen de nieuwe jeugdnota. Voorafgaand hieraan is afstemming mét de stad, met jongeren en hun ouders en de vele ketenpartners hierbij essentieel. Het college van B&W opdraagt dit najaar met spoed een proces om te komen tot een nieuwe jeugdnota mét de stad en gemeenteraad uit te rollen.

Voor	**37**	*Motie "De Arnhemse jeugd verdient een nieuw Jeugdnota!" (20M134)*
Tegen	**0**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Vaststellen Rekenkameronderzoek Arnhems Jeugdbeleid
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Op weg naar geluk
Nummer Zaaknummer	**20M159** 377198

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- In Nederland is er in tegenstelling tot de ons omringende landen weinig aandacht is voor het thema 'geluk' in beleid.

- Onderzoek uitwijst dat de overheid de voorwaarden voor tevredenheid en geluk van haar inwoners schept.

- In Engeland, Frankrijk en Duitsland kabinetten serieus werk hebben gemaakt van onderzoek naar het geluk van burgers. Deze belangstelling voor geluk komt onder meer voort uit een rapport dat de Nobelprijswinnaars Sen en Stiglitz samen met de econoom Fitoussi schreven in opdracht van de Franse president Sarkozy. Eén van de aanbevelingen is dat kijken naar economische facetten niet genoeg is om iets te zeggen over de kwaliteit van een samenleving. Er moet ook aandacht zijn voor andere aspecten zoals de kwaliteit van leven en duurzaamheid.

Overwegende dat:

- De algemene vergadering van de Verenigde Naties een resolutie aangenomen heeft dat overheden het geluk van hun burgers moeten proberen te vergroten. Deze resolutie was een initiatief van de Himalayaanse staat Bhutan, dat zelf al jaren geleden koos voor het

VERWORPEN

20m15g/P.2

Bruto Nationaal *Geluk* als richtsnoer van nationaal beleid in plaats van het Bruto Nationaal *Product.*

- Dat geluk datgene is waar de meeste mensen naar streven. Geluk wetenschappelijk veelal gedefinieerd wordt als **levensvoldoening**, dat wil zeggen de mate waarin een individu voldoening schept in zijn leven als geheel.

- Dat de raad opgeroepen wordt middels het onderzoek van de Rekenkamer maatschappelijke waarden te formuleren.

Verzoekt de raad te komen tot een werkgroep om maatschappelijke waarden te onderzoeken die leiden tot een visie op de samenleving in Arnhem, waarbij resolutie 65/309 van de VN expliciet wordt meegenomen. Dit proces plaats te doen plaatsvinden in samenspraak met de stad.

en gaat over tot de orde van de dag

Lea Manders - Arnhem Centraal

VERWORPEN

Voor 9

Tegen 28

Motie "Op weg naar geluk" (20M159)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **377198**

ONDERWERP: **It takes Arnhem to raise a child - Rekenkameronderzoek naar Arnhems jeugdbeleid**

Onderzoek naar effectief jeugdbeleid in Arnhem. Werkt het Arnhemse jeugdbeleid voor de Arnhemse kinderen?

Voorstel

De Rekenkamer stelt de gemeenteraad voor om de conclusies en aanbevelingen over te nemen die de Rekenkamer heeft geformuleerd in het onderzoeksrapport "It takes Arnhem to raise a child" van 20 april 2020 en met het college in debat te gaan over de uitvoering van de aanbevelingen van de Rekenkamer.

Inleiding

De Rekenkamer Arnhem heeft in het voorjaar van 2019 een vooronderzoek uitgevoerd naar de uitvoering van de Jeugdwet. Kernvraag voor de Rekenkamer was en is: is het Arnhems jeugdbeleid effectief? Met andere woorden: werkt het Arnhems jeugdbeleid voor de Arnhemse jeugd?

De Rekenkamer vond in het vooronderzoek pregnante zaken, met name dat de doelen het 'Hoe gaan we het doen' beschreven en weinig sturend waren op het 'Wat willen we bereiken'. Als het doel onbekend is, kan je ook niet de effectiviteit van het beleid onderzoeken. Immers, als je niet weet waar je heen wil, maakt het ook niet uit welke kant je opgaat… Tevens is bevonden dat verantwoordelijkheden voor de Arnhemse jeugdhulp bij veel partijen belegd zijn. Daarnaast dient de jeugdhulp in een breder kader, namelijk dat van het jeugdbeleid, beschouwd te worden. Dat vraagt dus om een onderzoek naar effectief jeugdbeleid.

De bevindingen uit het vooronderzoek hebben daarom geleid tot de volgende vraagstelling voor het onderzoek: *"Wat is effectief jeugdbeleid, wat is de rol van de gemeente en de raad in het jeugdbeleid en hoe verloopt de samenwerking tussen wijkteams, aanbieders van jeugdhulp en de gemeente, met nadruk op de inkoop?".*

Hierop zijn de deelvragen voor het onderzoek gebaseerd:

1. Wat is effectief jeugdbeleid?
2. Hoe vindt de uitvoering van het Arnhems jeugdbeleid plaats?
3. Welke conclusies en aanbevelingen kunnen geformuleerd worden, met name ten aanzien van de rol van de raad?

Arnhem GEMEENTE

Argumenten

Het rapport bestaat uit twee delen. In de bestuurlijke nota staan de conclusies, aanbevelingen en lessen over effectief jeugdbeleid verwoord. De nota van bevindingen betreft de feitelijke onderzoeksresultaten die onderliggend zijn aan de bestuurlijke nota. In die nota van bevindingen worden de bevindingen bij de verschillende onderzochte normen beargumenteerd, verdiepende casussen besproken.

De rekenkamer trekt twee hoofdconclusies uit het onderzoek. De eerste richt zich op het Arnhemse beleid en de tweede op de inrichting en uitvoering van het jeugdbeleid.

Conclusie 1: Er is geen sprake van een functionerende jeugdbeleidscyclus; het jeugdbeleid van Arnhem laat zich kenschetsen als een doelenjungle.

Conclusie 2: De inrichting en uitvoering van het jeugdbeleid is een gemankeerde estafette

Op basis van dit onderzoek geeft de Rekenkamer aanbevelingen mee die het Arnhemse jeugdbeleid ten goede komen. Er zijn zowel aanbevelingen aan de gemeenteraad als aan het college van B&W.

1: *Bepaal wat je wilt bereiken, en hoe je dat dan vervolgens gaat doen, door gebruik te maken van een functionerende jeugdbeleidscyclus*

a) College, begin bij het begin: Wat is er aan de hand? Breng de staat van de jeugd (de aanwezige risico- en beschermende factoren) op wijkniveau in beeld.
b) Raad: Formuleer vervolgens WAT-doelen langs de volgende lijnen: (1) kansrijk opgroeien, (2) gezond opgroeien, (3) veilig opgroeien en (4) opvoeden.
c) College: Haal vervolgens de inconsistenties uit de inrichting van het jeugdbeleid.

2: Zet in op netwerkvorming

a) Raad: geef naast de WAT-doelen ook maatschappelijke waarden aan.
b) College: geef als gemeente sturing aan netwerkvorming op bestuurlijk, beleidsmatig en uitvoerend niveau.

Kanttekeningen

n.v.t.

Financiën en uitvoering

Indien uw raad besluit de aanbevelingen van de Rekenkamer over te nemen, dan adviseert de Rekenkamer u het college te verzoeken binnen een termijn van drie maanden een plan van aanpak inclusief financiële consequenties aan de raad aan te bieden. In het plan van aanpak dient het college aan te geven op welke wijze de aanbevelingen van de Rekenkamer uitgevoerd zullen worden. De Rekenkamer kan in een vervolgonderzoek nagaan op welke wijze de aanbevelingen zijn uitgevoerd en de raad hierover informeren.

Communicatie

De Rekenkamer licht het rapport aan uw raad toe tijdens informatieve raadskamerbijeenkomst en geeft een persbericht uit.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- rapport jeugdbeleid
- persbericht

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

Zaaknummer 377198

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het onderzoeksrapport It takes Arnhem to raise a child en het voorstel van de Rekenkamer Arnhem van 20 april 2020 zaaknummer: 377198

besluit:

1. De conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer over te nemen;
2. Het college opdracht te geven om uitvoering te geven aan de aanbevelingen en binnen een termijn van drie maanden hiervoor een plan van aanpak aan de raad aan te bieden

De griffier, De voorzitter,

Naam: Meriam de Lange

Functie: Onderzoeker Rekenkamer Arnhem

Rekenkamer Arnhem

Zaaknr: 377198

Betreft: Rekenkamerrapport Effectief Jeugdbeleid

Arnhem, 29-04-2020

Aan de gemeenteraad

Geachte leden van de raad, geachte leden van de Auditcommissie,

Bijgevoegd vindt u het Rekenkamerrapport van het onderzoek naar effectief Jeugdbeleid in Arnhem: "It takes Arnhem to raise a child." Onze aanbevelingen vindt u op pagina 8 - 11 van het rapport. Tevens vindt u het raadsvoorstel als bijlage.

Het onderzoek gaat in op de vraag wat effectief jeugdbeleid is en of het jeugdbeleid van de gemeente Arnhem werkt voor de Arnhemse jeugd. We hebben gebruik gemaakt van een synthese van wat kennisinstituten en wetenschappers hebben uitgedacht over 'wat is effectief jeugdbeleid'. Op deze manier ontstaat er niet een volledige norm, maar biedt het wel voldoende handvatten voor een uitspraak over de werkzame bestanddelen van effectief jeugdbeleid en voor een toetsing van het Arnhemse beleid en de inrichting van het jeugdbeleid daaraan. In het onderzoek is met veel partijen gesproken. Er zijn acht jeugdhulpaanbieders (van de enkele honderden in Arnhem) 23 cliënten (van de 28 aangeleverde namen op een totaal van ruim 3800 cliënten in Arnhem) en 5 verdiepende casussen betrokken in het onderzoek.

De twee belangrijkste inzichten die het onderzoek heeft opgeleverd, zijn:

1: Er is in het Arnhems jeugdbeleid geen sprake van een volledig functionerende jeugdbeleidscyclus; het jeugdbeleid van Arnhem laat zich kenschetsen als een “doelenjungle”.
2: De inrichting en de uitvoering van het jeugdbeleid laat zich kenschetsen als een gemankeerde estafette.

Gelijk aan het rekenkameronderzoek liepen meerdere trajecten. Het onderzoek van de VNG-visitatiecommissie betrof het integrale Sociale domein en met name de financiële situatie. De Rekenkamer is op de hoogte van het Conceptrapport. De bevindingen van VNG en Rekenkamer liggen, voor zover de RKA dat kan overzien, in elkaars lijn.
Het rapport van de Visitatiecommissie zou u gelijk met ons rapport worden toegezonden. Het is echter nog niet door het college behandeld. Omdat we met u hadden afgesproken ons rapport op 29 april aan u te overhandigen, en omdat het rapport ongelukkigerwijze enkele uren openbaar is geweest, hebben we besloten niet te wachten op de gereedkoming van het andere rapport.

Ook tegelijk aan het onderzoek werd duidelijk dat de voorstellen in de Perspectiefnota die u als raad ter kennisgeving heeft aangenomen in juni 2019 niet vervolgd werd, zoals het plan van de organisatie, was van een Beleidsnota en vervolgens uitvoeringsnota Jeugd, maar dat er allereerst een heroverweging plaats zal vinden van het Sociaal Domein. De wethouder heeft ondertussen aan de raad “ Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg (zaaknummer 439645)” gestuurd.

De RKA adviseert de raad om de VNG-visitatie-rapportage, het rekenkamerrapport en het voorstel van de wethouder integraal te behandelen.

Wij wensen u veel leesplezier!

Vriendelijke groeten, namens de Rekenkamer,

Mr. A.H. Teeuw, Voorzitter Rekenkamer Arnhem

IT TAKES A CHILD TO RAISE ARNHEM

DE REKENKAMER ARNHEM ONDERZOCHT HET JEUGDBELEID VAN DE GEMEENTE ARNHEM. VOOR MEER INFORMATIE OVER HET RAPPORT KUNT U TERECHT OP REKENKAMERARNHEM.NL

TO RAISE A CHILD

Rekenkamer Arnhem

It takes Arnhem to raise a child

Onderzoek naar effectief jeugdbeleid

Bestuurlijke nota

Datum: 21 april 2020

Zaaknummer: 377198

Reken kamer Arnhem

Inhoudsopgave

Inleiding....III
Dankzegging....III
Leeswijzer....IV
1. Centrale boodschap....V
2. Onderzoeksverantwoording....VII
2.1. Aanleiding....VII
2.2 Aanpak, doelstelling en vraagstelling....VII
2.3. Onderzoeksuitvoering.... VIII
3. Bevindingen, conclusies en aanbevelingen....1
3.1 Bevindingen....1
3.2 Conclusies....5
3.3 Aanbevelingen....8
4. Reactie college van B&W....12
5. Nawoord rekenkamer....14

Bijlage 1: Nota van Bevindingen (16 maart 2020)

Bijlage 2: Resultaten vooronderzoek jeugd (d.d. juni 2019)

Reken
kamer
Arnhem

Inleiding

Voor u ligt de bestuurlijke nota van het onderzoek van de Rekenkamer Arnhem naar het jeugdbeleid en de inrichting daarvan in Arnhem.

Deze bestuurlijke nota bevat de hoofdlijnen van de bevindingen, de conclusies en de aanbevelingen van het onderzoek van de Rekenkamer Arnhem naar het Arnhems jeugdbeleid. De basis hiervoor ligt in de nota van bevindingen, het feitelijke en door de ambtelijke organisatie gevalideerde onderzoeksrapport. De Nota van Bevindingen is als bijlage I bij deze bestuurlijke nota gevoegd.
De vraagstelling van het onderzoek is gebaseerd op de bevindingen in het vooronderzoek dat de Rekenkamer in 2019 heeft afgerond. De uitkomsten van hiervan treft u tevens als bijlage II aan.

Dit onderzoek is het derde in een serie onderzoeken die de Rekenkamer Arnhem heeft opgeleverd, over het Sociaal Domein. Het eerste onderzoek ging over informatiebeveiliging in het Sociaal Domein (2017) en in het tweede onderzoek stond de schuldhulpverlening (2019) centraal. Op termijn zal de Rekenkamer onder andere ook PGB- en zorgfraude onderzoeken.
De Rekenkamer zal over enkele jaren de bevindingen consolideren (een zogenaamde "satéprikker" door de onderzoeken steken), om daarmee een bijdrage te kunnen leveren aan een samenhangend en effectief sociaal beleid voor de inwoners van Arnhem.

Dankzegging

De Rekenkamer Arnhem dankt alle betrokkenen voor hun medewerking aan dit rapport. In de allereerste plaats de 23 ouders en jeugdigen in Arnhem die we hebben geïnterviewd over hun ervaringen met en wensbeelden over de hulp bij opvoeden en opgroeien. Zij hebben ons met hun openhartige antwoorden een inkijk in de problematiek en de succesfactoren gegeven. Met vijf van hen, hebben de onderzoekers verdiepende casus uit mogen voeren; de Rekenkamer realiseert zich terdege dat dat de onderzochten daarmee veel openheid en vertrouwen hebben gegeven.

Maar ook alle andere betrokkenen die hebben bijgedragen aan dit onderzoek en die de onderzoekers hebben mogen spreken (de ambtelijke contactpersoon, de ambtenaren, de teams leefomgeving, de sociale wijkteams, jeugdzorgaanbieders, betrokken hulpverleners en informele zorgers) zeggen wij veel dank voor hun openheid, eerlijkheid en de bereidheid om informatie uit- en op te zoeken en aan te leveren. De inzet en betrokkenheid van de respondenten is groot geweest.

Leeswijzer

In deze nota leest u de centrale boodschap als eerste (§1); dit is een korte weergave van de kernbevindingen, de twee conclusies die de Rekenkamer daaruit trekt en de twee aanbevelingen die de Rekenkamer daarop gebaseerd aan raad en college geeft.

Vervolgens leest u in §2 de onderzoekverantwoording: wat is de scope van het onderzoek en hoe is het uitgevoerd.

§3 geeft u een meer uitgebreider beschrijving van de bevindingen, de conclusies en de aanbevelingen

§4 geeft aan wat het college in het kader van bestuurlijk hoor en wederhoor heeft teruggegeven aan de rekenkamer.

§5 betreft tot slot het nawoord van de rekenkamer aan de raadsleden, n.a.v. de bestuurlijke reactie.

Reken kamer Arnhem

1. Centrale boodschap

De resultaten van het onderzoek van de Rekenkamer naar effectief jeugdbeleid in Arnhem laten zien dat zowel verbeteringen in beleid alsook in uitvoering nodig zijn.

Volgens het Nederlands Jeugd Instituut (NJI), kennisinstituten en wetenschappers is effectief jeugdbeleid gebaseerd op twee pijlers: kwaliteit van de omgeving en samenhangende zorgstructuur.

Het gaat daarbij om drie werkzame bestanddelen.
- Beleid gericht op mogelijkheden en kansen en minder op de risico's
- Beleid dat de aandacht richt op beschermende factoren zodat jeugdigen weerbaarder zijn bij stressvolle situaties
- 'It takes a village to raise a child': gebaseerd op het beleid, kan er in de uitvoering sprake zijn van, en is er sprake van, een netwerk van 'opvoeders' rondom jeugdigen

Uit het onderzoek in Arnhem blijkt dat het element: 'it takes a village to raise a child' niet uit de verf komt. Dat geldt zowel voor beleid als voor uitvoering.
Het Arnhems jeugdbeleid voldoet in technische zin aan de Jeugdwet. Het beleid kent de onderdelen van de twee pijlers en het eerste werkzame bestanddeel voor effectief jeugdbeleid; daarmee en daarbij is het beleid te fragmentarisch om te kunnen sturen op effectiviteit.
In de inrichting en uitvoering is er sprake van een rolverdeling tussen gemeente en partners als een keten, in plaats van een netwerk.

De bevindingen samen leiden tot een tweetal algemene conclusies:

1: Er is in het Arnhems jeugdbeleid geen sprake van een volledig functionerende jeugdbeleidscyclus; het jeugdbeleid van Arnhem laat zich kenschetsen als een "doelenjungle".

De ingrediënten van effectief jeugdbeleid zijn aanwezig, maar zijn onvoldoende samenhangend, te weinig concreet en te weinig sturend. Doelen zijn te fragmentarisch verspreid over documenten, begrotingen en programma's.

2: De inrichting en de uitvoering van het jeugdbeleid laat zich kenschetsen als een gemankeerde estafette.

Een veelheid van partners probeert het stokje steeds over te dragen. Er is te weinig sturing op netwerkvorming en de inrichting hinkt op meerdere gedachten. Wijksturing en netwerkvorming staan van nature op gespannen voet met het (semi-) Open House inkoopmodel met een grote hoeveelheid contractanten.

Reken
kamer
Arnhem

Op basis van het onderzoek komt de Rekenkamer tot de volgende aanbevelingen.

Hoe kan het beter?

1: Bepaal wat je wilt bereiken, en hoe je dat dan vervolgens gaat doen, door gebruik te maken van een functionerende jeugdbeleidscyclus

a) College, begin bij het begin: Wat is er aan de hand? Breng de staat van de jeugd (de aanwezige risico- en beschermende factoren) op wijkniveau in beeld
b) Raad: Formuleer vervolgens WAT-doelen langs de volgende lijnen: (1) kansrijk opgroeien, (2) gezond opgroeien, (3) veilig opgroeien en (4) opvoeden.
c) College: Haal vervolgens de inconsistenties uit de inrichting van het jeugdbeleid.

2: Zet in op netwerkvorming

a) Raad: geef naast de WAT-doelen ook maatschappelijke waarden aan.
b) College: geef als gemeente sturing aan netwerkvorming op bestuurlijk, beleidsmatig en uitvoerend niveau.

2. Onderzoeksverantwoording

Rekenkamer Arnhem

2.1 Aanleiding

Op 1 januari 2015 is, in het kader van de decentralisaties, de Jeugdwet ingevoerd. Met deze invoering zijn gemeenten in Nederland verantwoordelijk geworden voor alle vormen van jeugdhulp[1] aan kinderen, jongeren en hun ouders. De achterliggende gedachte van het Rijk is dat gemeenten de jeugdhulp dicht(er) bij de inwoners kunnen organiseren. Bovendien zou de jeugdhulp zo ook eenvoudiger en goedkoper gerealiseerd kunnen worden.De Jeugdwet streeft verschillende doelen na. Eén van de belangrijkste doelen is het (meer) gebruik maken van de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun sociale netwerk. Hierbij is het van groot belang dat jeugdigen en hun ouders de regie blijven behouden over hun eigen leven. Ook het organiseren van samenhangende hulp voor gezinnen, in het kader van '1 gezin, 1 plan, 1 regisseur', is een belangrijk streven van de Jeugdwet. Om dit te kunnen realiseren, dienen gemeenten onder andere zorg te dragen voor de beschikbaarheid van gekwalificeerde jeugdhulpaanbieders, voorzieningen op het gebied van jeugdhulp (i.e. jeugdhulpplicht) en de integrale samenwerking met andere sectoren (o.a. zorg, onderwijs, politie en justitie).

Anno 2020, vijf jaar na de invoering van de Jeugdwet, is behoefte aan kennis over de huidige stand van zaken van de jeugdhulp. Hebben gemeenten de uitvoering van de jeugdhulp goed ingericht? In hoeverre worden de beoogde resultaten behaald? En hoe staat het met de wachttijden binnen de jeugdhulp? Dit geldt ook voor gemeente Arnhem.

2.2. Aanpak, Doelstelling en vraagstelling

De Rekenkamer Arnhem heeft in het voorjaar van 2019 een vooronderzoek uitgevoerd naar de uitvoering van de Jeugdwet. Kernvraag voor de Rekenkamer was en is: is het Arnhems jeugdbeleid effectief? Met andere woorden: werkt het Arnhems jeugdbeleid voor de Arnhemse jeugd?

De Rekenkamer vond in het vooronderzoek pregnante zaken, met name dat de doelen het 'Hoe gaan we het doen' beschreven en weinig sturend waren op het "Wat willen we bereiken". Als het doel onbekend is, kan je ook niet de effectiviteit van het beleid onderzoeken. Immers, als je niet weet waar je heen wil, maakt het ook niet uit welke kant je opgaat…tevens is bevonden dat verantwoordelijkheden voor de Arnhemse jeugdhulp bij veel partijen belegd zijn. Daarnaast dient de jeugdhulp in een breder kader, namelijk dat van het jeugdbeleid, beschouwd te worden. Dat vraagt dus om een onderzoek naar effectief jeugdbeleid.

De bevindingen uit het vooronderzoek hebben daarom geleid tot de volgende vraagstelling voor het onderzoek:

[1] Vormen van jeugdhulp waar gemeenten verantwoordelijk voor zijn: ambulante jeugdhulp, pleegzorg, jeugdzorgplus, verblijf in een jeugdinstelling, Jeugd GGZ, jeugdzorg voor jongeren met een beperking, jeugdzorg voor jongeren met ernstige beperkingen, zorg voor ernstig zieke kinderen, ondertoezichtstelling en voogdij, jeugdreclassering, professionele uitvoerders van jeugdhulp.

"Wat is effectief jeugdbeleid, wat is de rol van de gemeente en de raad in het jeugdbeleid en hoe verloopt de samenwerking tussen wijkteams, aanbieders van jeugdhulp en de gemeente, met nadruk op de inkoop?".

Rekenkamer Arnhem

Hierop zijn de deelvragen voor het onderzoek gebaseerd:

1. Wat is effectief jeugdbeleid?
2. Hoe vindt de uitvoering van het Arnhems jeugdbeleid plaats?
3. Welke conclusies en aanbevelingen kunnen geformuleerd worden, met name ten aanzien van de rol van de raad?

Deze deelvragen zijn geoperationaliseerd in vele onderzoeksvragen en bijbehorende normen. Een gedetailleerd overzicht hiervan vindt u in de Nota van Bevindingen, zie Bijlage I.

2.3 Onderzoeksuitvoering

Om de vraag 'wat is effectief jeugdbeleid?' te beantwoorden is gekozen voor een synthese van wat kennisinstituten en wetenschappers hierover uitgedacht hebben. Daarmee ontstaat een naar alle waarschijnlijkheid niet volledig complete 'norm' voor effectief jeugdbeleid, maar het biedt wel voldoende handvatten voor een uitspraak over de werkzame bestanddelen van effectief jeugdbeleid en voor een toetsing van het Arnhemse beleid en de Arnhemse inrichting van het jeugdbeleid daaraan.

De scope van het onderzoek betreft de wettelijke taken van de gemeente sinds de invoering van de Jeugdwet in 2015. Dat zijn talloze taken en daarom is de scope beperkt.

Zo is in dit onderzoek de jeugdgezondheidszorg, waar de gemeente wel verantwoordelijk voor is, niet meegenomen. In het onderzoek is met vele partijen gesproken. Niet gesproken is met het onderwijs en met de jeugdgezondheidszorg.
Er zijn 8 jeugdhulpaanbieders (van de enkele honderden in Arnhem) 23 cliënten (van de 28 aangeleverde namen op een totaal van ruim 3800 cliënten in Arnhem) en 5 verdiepende casussen betrokken in het onderzoek. Er kan er niet gesproken worden over wetenschappelijk onderbouwde uitspraken op basis van een wetenschappelijk valide steekproef. Het doel van de Rekenkamer is het geven van een redelijk betrouwbaar beeld binnen de praktische (tijds- en financiële) mogelijkheden van een rekenkameronderzoek. De Rekenkamer streeft met het onderzoek geen statistische representativiteit na. Wel is er zorg gedragen voor een zo representatief mogelijk beeld van de cliënten. Zo is er gesproken met cliënten die door jeugdzorgaanbieders en door de wijkteams zijn aangedragen, en daarnaast hanteerde de Rekenkamer ook criteria voor te werven respondenten: namelijk jeugdhulptrajecten die succesvol zijn verlopen en jeugdhulptrajecten die moeizaam zijn verlopen[2].

Voor een meer gedetailleerde beschrijving van onderzoeksaanpak verwijzen we u naar hoofdstuk 1 en bijlage 3 van de Nota van Bevindingen.

---

[2] Zie ook: brief rekenkamer aan de raad d.d. 13-11-2019, betreffend "antwoord vragen mail d.d. 11-11-2019 inzake "Jeugdzorg" Arnhemse Ouderen Partij aan Rekenkamer"

3. Bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Reken kamer Arnhem

3.1 Bevindingen

Wat is effectief jeugdbeleid? Een synthese tot werkzame bestanddelen

Het NJI en andere kennisinstituten/wetenschappers bevelen de volgende werkzame bestanddelen aan voor effectief jeugdbeleid:

- Effectief jeugdbeleid is beleid dat zich vooral richt op mogelijkheden, kansen, een succesvolle schoolloopbaan en talentontwikkeling; dus niet uitsluitend op risico's en problemen en het voorkomen daarvan. Het jeugdbeleid dient zich te richten op kansrijk, gezond en veilig opgroeien.
- Effectief jeugdbeleid legt de aandacht op het versterken van de beschermende factoren zodat jeugdigen beter kunnen omgaan met en beschermd zijn tegen risicovolle situaties. Niet alle problemen kunnen voorkomen worden, van belang is dat ouders en gezinnen over de veerkracht en hulpbronnen beschikken om hiermee om te gaan.
- 'It takes a village to raise a child'. Effectief jeugdbeleid leidt in de uitvoering tot een netwerk van 'opvoeders' rondom jeugdigen. Primair zijn de ouders opvoeder, maar ook de leerkracht op school, de pedagogisch medewerker van de opvang en de coach van de sportvereniging zijn 'opvoeders'. Dat vraagt dat deze 'opvoeders' samenwerken vanuit één gemeenschappelijk doel, elk vanuit de eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden.

In Arnhem komt met name het fundamentele element van effectief jeugdbeleid 'it takes a village to raise a child' niet uit de verf

Dit geldt zowel het beleid als in de uitvoering.

De werkbare bestanddelen en de twee pijlers voor effectief jeugdbeleid (NJI)[3] voor effectief jeugdbeleid, komen fragmentarisch terug in het jeugdbeleid van de gemeente. Doelen die betrekking hebben op de beschermende factoren (NJI) komen minder terug in de doelen van de gemeente. Bijvoorbeeld doelen als sociale binding, kansen voor betrokkenheid, prosociale normen en de erkenning en waardering van positief gedrag. Een van de fundamentele elementen van effectief jeugdbeleid: 'it takes a village to raise a child' wordt in de toelichting in de beleidsstukken weliswaar benoemd, maar sturende doelen op dit punt niet of nauwelijks.

Een gedeelde opvatting over de pedagogische civil society (de stip op de horizon) en sturing op netwerksamenwerking door de gemeente is van belang voor de zogenoemde transformatie. De concrete uitwerking en toepassing komt tot stand op uitvoeringsniveau, en dat is in Arnhem lastig met een veelheid aan gecontracteerde jeugdzorgpartners en alle andere netwerkpartners (sociaal wijkteam, welzijn, school en jeugdgezondheidszorg). Het is, zo geven meerdere partners aan, makkelijker om de transformatie vorm te geven met minder partijen.

[3] Kwaliteit van de omgeving en samenhangende zorgstructuur

Zowel uit de casussen als uit de interviews met professionals blijkt dat de netwerksamenwerking niet vanzelf tot stand komt en het ook niet duidelijk is wie daarop moet sturen, als dat niet gebeurt en wel nodig is. De gemeentelijke sturing op deze netwerkvorming- en samenwerking wordt als onvoldoende ervaren.

Reken kamer Arnhem

Uit het casusonderzoek blijkt ook dat niet in alle onderzochte gevallen is ingezet op de relevante werkzame bestanddelen en beschermende factoren. Met name de actieve inzet op, of het in positie brengen van, het informele netwerk komt weinig aan bod. Verder wisselt het sterk op welke wijze relevante partners (zoals school en kinderopvang) betrokken zijn bij de ingezette ondersteuning.

De netwerksamenwerking wordt én noodzakelijk geacht door de gezinnen én is nog sterk voor verbetering vatbaar
Verbeterpunten die ouders en jeugdigen aandragen hebben dominant betrekking op het gebrek aan ervaren afstemming en samenwerking tussen sociale wijkteams, jeugdzorghulpverleners en scholen.

Het Arnhems jeugdbeleid voldoet technisch aan de Jeugdwet, maar op effectiviteit is niet te sturen en niet te meten

De wettelijke taken die zijn opgenomen in de Jeugdwet hebben hun weg gevonden in het beleid.
Op veel van de doelen van de Jeugdwet monitort de gemeente echter niet stelselmatig de effecten. Er zijn uitkomsten van cliëntervaringsonderzoeken die bijvoorbeeld een beeld geven over tevredenheid en effectiviteit van de ondersteuning en bij sommige projecten en programma's is sprake van (incidentele) monitoring. Hierdoor ontstaat op onderdelen een beeld van de doelrealisatie, maar niet op het geheel van de doelen uit de Jeugdwet.
De raad ontvangt gefragmenteerd enige informatie over het wettelijk doelbereik. Het ontbreekt de gemeente aan een structurele informatiepositie om de raad hierin te kunnen voorzien.

Deze bevinding wordt in belangrijke mate mede verklaard door het feit dat de gemeente zelf geen specifieke doelen hanteert: de gemeentelijke beleidsdoelen zijn weinig concreet en niet voorzien zijn van meetbare prestaties en bijbehorende indicatoren. Het adagium 'doen wat nodig is' is alleenstaand onvoldoende sturend en kaderstellend op het doelbereik.
De inrichtingsdoelen (de HOE-doelen, zoals het hebben van sociale wijkteams) zijn concreet en ook in meerderheid gerealiseerd.

Omdat de WAT-doelen abstract en algemeen zijn, wordt er weinig tot geen doelgerelateerde informatie verzameld. Daardoor is het nagenoeg ondoenlijk om voor de meeste wettelijke doelen en eigen gemeentelijke ambities en doelen een uitspraak te doen over het doelbereik.
Het ontbreken van duidelijke doelen met een heldere samenhang leidt dan mede tot een gefragmenteerde informatiepositie.

Ook blijkt dat het beleid is verspreid over verschillende beleidsnota's en –programma's en dat wekt niet de indruk van onderlinge samenhang. Van een samenhangende beleidstheorie en daarop gebaseerde beleidscyclus is geen sprake. Voorsorterend op de bevindingen over de inrichting van het jeugdbeleid kan gesteld worden dat dit in de praktijk ook zo wordt ervaren door partners van de gemeente.

Ondervraagde ouders en jeugdigen geven overigens aan in grote meerderheid tevreden te zijn over de effectiviteit van de ontvangen ondersteuning en hulp. Omdat op dit punt de gemeente geen concrete doelen geformuleerd heeft, zegt dit niet meer dan dat het erop lijkt dat de uitvoering lijkt aan te sluiten aan de wensen van de cliënten.

Inrichting en uitvoering: een keten in plaats van een netwerk
De gemeente Arnhem heeft alle wettelijke taken afzonderlijk ingericht. Zo is er een toegang, is gekozen voor (een inmiddels aangescherpt) inkoopmodel en leveren verschillende partners preventieve en/of curatieve jeugdhulp.
De jeugdzorgaanbieders vervullen hun wettelijke taken.

Opvallende punten in de inrichting en uitvoering, zijn:

Qua inrichting

1. Van een structurele en geoliede netwerksamenwerking nodig voor effectief jeugdbeleid is in beperkte mate sprake.
   De verantwoordelijkheden zijn over veel partners verdeeld (Inkooporganisatie Centraal Gelderland, Sociale Wijkteams voor toegang en ondersteuning, teams Leefomgeving, uitvoerende partners van algemeen toegankelijke voorzieningen, de jeugdgezondheidszorg, de jeugdzorgaanbieders en geautoriseerde verwijzers zoals huisartsen
2. De inrichting van het jeugdbeleid hinkt op sommige punten op twee gedachten. Aanvankelijk wilde de gemeente Arnhem naar populatiegebonden bekostiging, met als logische uitwerking dat de sociale wijkteams ook verantwoordelijk zouden zijn voor de budgetsturing op wijkniveau. De populatiegerichte bekostiging is er niet gekomen, maar de verantwoordelijkheid van de sociale wijkteams is gebleven. Dat is niet consistent, en daarmee lastig uitvoerbaar. Let wel: De inzet van de betrokken personen vanuit de wijkteams is niet 'het probleem', maar de instrumenten die zij meekrijgen.

Qua inkoop

3. Het (inmiddels semi-)Open House model staat van nature op gespannen voet met wijkgerichte sturing, wijkgerichte budgetbewaking en netwerksamenwerking met partners die elkaar door en door kennen.
   Het inkoopmodel leidt, ook bij een reductie van de huidige ruim 400 aanbieders, tot een vrijwel onmogelijk te organiseren netwerksamenwerking. Het is nu eenmaal niet mogelijk om met zoveel partners (alleen vanuit de gecontracteerde jeugdhulp al honderden) elkaar te kennen en elkaar te vinden op wijkniveau of gezinsniveau. Een punt dat inmiddels door meerdere gemeenten onderkend is.

Een oplossingsrichting daarvoor is dat gemeenten werken met een consortium van gecontracteerde partijen per deel van de stad. Dit gebeurt bijvoorbeeld in Utrecht.

Hierdoor neemt het aantal aanbieders af, moeten de aanbieders de hulp in samenhang aanbieden en zijn prikkels tot preventie en afschaling van hulp ingebouwd.

Reken kamer Arnhem

Qua toegang

4. De bedoelde rol van de sociale wijkteams als ondersteuner en aanbieder van hulp komt te weinig van de grond.
   Het sociale wijkteam fungeert in veel gevallen vooral als verwijzer naar jeugdhulpaanbieders. Dit frustreert de "beweging naar voren", bedoeld om waar mogelijk zo licht mogelijke hulp en ondersteuning te bieden. Ook is het lastig voor de teams Leefomgeving om signalen van sociale wijkteams gericht op het inrichten van voorliggende voorzieningen te vertalen in concrete acties. Dit komt mede door de als gebrekkig ervaren onderbouwing (kwalitatief en kwantitatief) van deze signalen.

Qua uitvoering

5. In het onderzoek betrokken ouders en jeugdigen zijn in grote meerderheid tevreden over de ondersteuning die zij hebben ontvangen.
   Kritiekpunten richten zich vooral op het vormen van een netwerk rondom een gezin bij het bieden van hulp en ondersteuning. Zo is in meerdere gevallen de rol van het sociale wijkteam niet helder voor ouders, is de toepassing van interventies of handvatten op school (het andere opvoedmilieu naast het gezin) meer dan eens lastig. Aandacht voor of het inzetten van informele netwerken als hulpbron bij of borging van de ondersteuning is in de onderzochte casestudies nauwelijks aan de orde. Een beeld dat door meerdere ondervraagde partners wordt herkend.
6. Er zijn signalen in het onderzoek naar voren gekomen dat problemen niet tijdig zijn onderkend.
   De gemeente maakt nog weinig gestructureerd en bewust gebruik van de aanbevolen elementen van bijvoorbeeld preventief jeugdbeleid.
   Het structureel en in samenhang toepassen van verschillende preventieniveaus (universele, selectieve en geïndiceerde preventieve aanpakken) en preventiethema's (gezond, veilig en kansrijk) om daarlangs de preventieve en signalerende taak vorm te geven, vindt niet plaats.
   Het programma Kansrijk opgroeien biedt daarvoor een kader, maar blijkt volgens meerdere respondenten vooral als een extra middelenpotje te worden ervaren.
   De gemeente onderkent het belang van vroegsignalering, de inzet op preventie en kansrijk opgroeien. Doorlopende lijnen in de leeftijd van 0-27 jaar worden onderschreven, evenals belangrijke overgangsmomenten daarbinnen.
   De gemeente onderkent ook het belang van natuurlijke vindplekken zoals de jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau ed.) en de scholen.
   De sociale wijkteams zorgen dat zij ook de verbinding leggen met deze vindplekken door spreekuren en het aansluiten bij overlegvormen. De gemeente

beschikt over verschillende voorzieningen en overlegvormen die tot taak hebben om risico's en signalen vroegtijdig te signaleren.

7. De ondersteuning van de curatieve hulp is blijkens de uitkomsten van cliëntervaringsonderzoeken effectief. Een grote meerderheid van de ondervraagde clienten ervaart dat zij tijdig de effectieve hulp heeft ontvangen zo blijkt uit de uitgevoerde cliëntervaringsonderzoeken.
8. De gemeente laat echter mogelijkheden liggen om structureel een informatiepositie op te bouwen over de effectiviteit van de hulp, zowel met behulp van gegevens van de sociale wijkteams als gegevens vanuit de jeugdzorgaanbieders die al geregistreerd worden.
9. Het adagium 'doen wat nodig is' is een onvoldoende gereedschapskist, onvoldoende sturend gebleken voor effectief jeugdbeleid, omdat onduidelijk is binnen welke kaders dat moet plaatsvinden.
   Het adagium 'doen wat nodig is' is jarenlang gehanteerd en was in de inrichtingsfase van de sociale wijkteams wellicht van toepassing, maar het gebrek aan de stip op de horizon wordt nu binnen de gemeente en door partners gevoeld als een belangrijk gemis.

3.2 Conclusies

De kernvraag van het onderzoek is: Is het Arnhems jeugdbeleid effectief?
Er kan niet gezegd worden of sprake is van wel of geen effectief Arnhems jeugdbeleid, doordat er in Arnhem alleen HOE-doelen, en geen visie c.q. WAT-doelen, gesteld zijn. Arnhem heeft niet bepaald wat ze wil bereiken. Dan kan dus ook niet bepaald worden of dat bereikt wordt.

Is het Arnhems jeugdbeleid en de uitvoering, met name in de samenwerking, met nadruk op de inkoop, zodanig, dat het Arnhems jeugdbeleid werkt voor de Arnhemse jeugd? Het antwoord daarop is: het lijkt erop dat er veel op (curatief) casusniveau werkt, maar dat is "eerder toeval" dan beleid.

De Rekenkamer trekt twee hoofdconclusies uit het onderzoek. De eerste richt zich op het Arnhemse beleid en de tweede op de inrichting en uitvoering van het jeugdbeleid.

Conclusie 1: Er is geen sprake van een functionerende jeugdbeleidscyclus; het jeugdbeleid van Arnhem laat zich kenschetsen als een doelenjungle.

De ingrediënten van effectief jeugdbeleid zijn aanwezig, maar in onvoldoende samenhang, te weinig concreet en te weinig sturend.
Ondanks de aanwezigheid van werkzame bestanddelen, pijlers en elementen van effectief jeugdbeleid zoals aanbevolen door kennisinstituten, is sprake van een *doelenjungle* en *geen functionerende beleidscyclus voor jeugd.* Doelen zijn verspreid over

verschillende beleidsdocumenten, begrotingen en programma's en komen niet in samenhang samen. Daarnaast richten doelen zich voornamelijk op de inrichting (HOE-doelen) zoals het hebben van sociale wijkteams en in beperkte mate op WAT-doelen. Welke maatschappelijke effecten de gemeente Arnhem wil bereiken en hoe de gemeente

dan weet of die ook bereikt zijn, is niet helder. Dit als gevolg van de te abstract geformuleerde doelen die niet voorzien zijn van outcome-indicatoren. Het is opmerkelijk dat de gemeente, vijf jaar na de decentralisatie van de jeugdzorg, nog steeds geen eenduidig antwoord heeft op de vraag wat zij nu wil bereiken en de raad kan informeren over het doelbereik. Er is daardoor geen duidelijke visie. Daardoor zijn er ook geen doelen en kan effectiviteit niet gemeten worden. Daardoor is er ook geen mogelijkheid (bij) te sturen. Er is geen evaluatie en signalen uit de praktijk worden niet weer vertaald naar beleid. Eigenlijk is het geheel vleugellam.
Het jarenlang gehanteerde adagium 'doen wat nodig is' is onvoldoende sturend, zoals het college in raadsbrieven zelf ook constateert. Het geeft blijkbaar ruimte voor inconsistenties in de inrichting, en daarmee te weinig of niet voldoende instrumenten voor de uitvoering. Partners van de gemeente en de gemeente zelf constateren dit al enige tijd, maar anders dan een voornemen om tot een herijking van het beleid voor het sociaal domein te komen, is de gemeente tot nu niet veel verder gekomen. De vraag is of de recent opgestelde beleidsregels voldoende sturing gaan geven.

De gemeentelijke sturing, of beter gezegd de weinig overtuigende invulling daarvan, is een punt van zorg voor de Rekenkamer.
Het opstellen van een concrete en samenhangende jeugdbeleidscyclus als onderdeel van het beleid in het sociale domein is één van de noodzakelijke voorwaarden, om uiteindelijk de te bereiken maatschappelijke effecten voor gezinnen te kunnen realiseren. Het kunnen behalen van die effecten vraagt echter ook om een fundamentele herziening van de inrichting en sturing van de uitvoering van het jeugdbeleid. Deze overtuiging wordt gevoed vanuit de volgende conclusie.

Conclusie 2: De inrichting en uitvoering van het jeugdbeleid is een gemankeerde estafette

Een veelheid van partners probeert het stokje steeds over te dragen. Er is weinig sturing op netwerkvorming en de inrichting hinkt op meerdere gedachten.
Het beeld van een gemankeerde estafette doemt op. Iedereen doet zijn of haar ding, geeft het stokje over en constateert vervolgens het geheel niet de som der delen is en soms het stokje kwijtraakt. Anders gezegd: het jeugdbeleid is te veel ingericht als een keten en de zwakste schakel bepaalt de kracht van de keten. Dit terwijl netwerkvorming ('it takes a village to raise a child'), waarin meerdere partners gelijk- en volgtijdig samen werken aan een wijk of gezin volgens de kennisinstituten nodig is.

De inrichting en uitvoering van het jeugdbeleid hinkt op meerdere gedachten. Wijksturing en netwerkvorming staan van nature op gespannen voet met een (inmiddels semi) Open

House inkoopmodel. De veelheid aan contractanten die het gehanteerde inkoopmodel met zich meebrengt, maakt het voor wijkteams, scholen en andere partners niet eenvoudig om tot een samenhangende aanpak (preventief en curatief) te komen. De wens om tot populatiegerichte bekostiging te komen is wel door vertaald naar budgetsturing door de sociale wijkteams, maar sluit niet aan bij de mogelijkheden en bevoegdheden van de sociale wijkteams in het gekozen inkoopmodel.

3.3 Aanbevelingen

De aanbevelingen die de Rekenkamer geeft, zijn zowel aan raad als college gericht. De aanbevelingen hangen onderling samen. Kortom: raad en college, ga samen aan de slag!

Rekenkamer Arnhem

Aanbeveling 1:

Bepaal wat je wilt bereiken, door gebruik te maken van een functionerende jeugdbeleidscyclus

College, begin bij het begin: wat is er aan de hand? Breng de staat van de jeugd (de aanwezige risico- en beschermende factoren) op wijkniveau in beeld.

Voorafgaand aan het formuleren van WAT-doelen is het verstandig om op een systematische en cijfermatig onderbouwde wijze inzicht te krijgen in op wijkniveau aanwezige risico- en beschermende factoren. Deze informatie vormt de basis voor een concrete invulling van het jeugdbeleid; de zogenaamde WAT-doelen (zie aanbeveling 2). Het vraagt systematische monitoring van alle betrokken 'opvoeders' en instellingen. De staat van de jeugd is gebaseerd op epidemiologisch onderzoek naar risico- en beschermende factoren, gegevens over gezondheid, veiligheid, zorggebruik, zorgresultaten en ervaringen van ouders en jeugdigen. De gemeente Rotterdam is al enige jaren bezig met de Staat van de Jeugd, waardoor ook focus ontstaat in waar het jeugdbeleid zich op moet richten. Zo is in het meest recente beleidskader voor Jeugd (nog in concept) als doel gekozen om te komen tot een generatie jeugdigen die zonder achterstanden opgroeit. Dat is weliswaar ambitieus, maar het biedt wel focus op de wijken en de onderwerpen waar de grootste inspanning moet worden geleverd. Het is tevens een randvoorwaarde die moet worden vervuld voor de raad zodat hij ook de scherpte kan aanbrengen in de te formuleren WAT-doelen enerzijds en anderzijds ook zijn controlerende taak kan uitvoeren.

Raad: Formuleer vervolgens WAT-doelen langs de volgende lijnen: (1) kansrijk opgroeien, (2) gezond opgroeien, (3) veilig opgroeien en (4) opvoeden.

De Rekenkamer constateert dat de beleidscyclus rondom jeugd niet functioneert en duidelijke WAT-doelen ontbeert. Daarbij is het nodig om te richten op inhoudelijke, maatschappelijke resultaten zoals 'x procent van de jongeren behaalt een kwalificatie voor werk of vervolgopleiding'. En niet op procesresultaten zoals 'werken volgens 'één gezin, één plan, één regisseur'. Of op randvoorwaardelijke doelen zoals 'een goed functionerend facturatie- en declaratiesysteem'. Dit type doelen en resultaten zijn naar opvatting van de Rekenkamer in ruime mate aanwezig in de beleidscyclus, maar hooguit beheersend en niet, of zeker onvoldoende, sturend.

De raad dient zijn kaderstellende rol te nemen door in het proces van herijking van het beleid sociaal domein deze invalshoeken voor WAT-doelen als bestuursopdracht richting het college mee te geven bij het opstellen van het nieuwe beleid. Daarbij kan de raad ook cultuurwaarden meegeven die handvatten geven voor de uitvoering, zoals het samen

in een netwerk werken aan kansrijk, gezond en veilig opgroeien. Dat biedt de raad en het college ook handvatten om partners aan te spreken op hun verantwoordelijkheden.

Het is uiteraard aan de gemeenteraad om WAT-doelen te bepalen, de Rekenkamer geeft navolgend een aanzet voor maatschappelijke effecten. Daarbij baseert de Rekenkamer zich op de reeds in Arnhem ingezette lijn, waarbij de gemeente naar doorlopende ontwikkellijnen in het kansrijk opgroeien van de jeugd wil komen. Dat is aangevuld met de thema's gezond en veilig opgroeien en opvoeden zoals het NJI ook aanbeveelt voor het preventief jeugdbeleid. Op deze wijze is gepoogd de ingrediënten van effectief jeugdbeleid in samenhang te brengen *vanuit het perspectief van jeugdigen en ouders*. Maatschappelijke resultaten zijn overgenomen van verschillende gemeenten en gestructureerd langs de bovengenoemde lijnen. U kunt denken aan het inzetten van indicatoren gebaseerd op de benoemde resultaten.

Een handreiking: Maatschappelijke effecten

Maatschappelijke resultaat
Meer jeugdigen in Arnhem groeien kansrijk op: • Meer jeugdigen doen aan sport, cultuur en vrijwilligerswerk • Meer jeugdigen hebben werk • Meer jeugdigen leveren betere prestaties op school en behalen hun diploma
Meer jeugdigen in Arnhem groeien gezond op • Meer jeugdigen gedragen zich gezonder • Meer jeugdigen hebben een betere algemene gezondheid • Meer jeugdigen hebben een betere sociaal-emotionele gezondheid
Meer jeugdigen in Arnhem groeien veilig op: • Meer jeugdigen groeien op in een veilig thuis • Meer jeugdigen groeien op in een veilige wijk en schoolomgeving
Meer ouders en jeugdigen ervaren opvoedkracht en goede opvoedingsondersteuning • ouders hebben de opvoedvaardigheden die nodig zijn om hun kinderen een gezonde stabiele basis te bieden en ze te laten opgroeien tot zelfredzame volwassenen • Ouders en jeugdigen zijn tevreden over het nut en effecten van geboden ondersteuning of hulp • De geboden hulp is effectief

College: Haal vervolgens de inconsistenties uit de inrichting van het jeugdbeleid.

De Rekenkamer beveelt aan om tot een herziening van de inrichting te komen, waarbij de Rekenkamer zich realiseert dat dit niet van de één op de andere dag is te realiseren. De herziening dient zich te richten op het wegnemen van inconsistenties, het consistent inrichten van de inrichting, inkoop, toegang en uitvoering en netwerksturing (deze licht de Rekenkamer toe in aanbeveling 2). De Rekenkamer constateert dat Arnhem terecht kiest voor een wijkgerichte benadering. Dat sluit goed aan bij door kennisinstituten aanbevolen werken in netwerken in de leefmilieus van ouders en jeugdigen: thuis, school en vrije tijd.

Het gekozen inkoopmodel, nu inmiddels semi-Open House, past daar moeizaam bij. De vele contractanten die daaruit voortkomen, maken het onnodig ingewikkeld om tot een samenhangende getransformeerde preventieve en curatieve aanpak te komen. Kies

daarom voor een sterke beperking van het aantal aanbieders en ken wijkgerichte opdrachten toe aan de aanbieders die gericht zijn op de specifieke opgave in de wijk en

de netwerksamenwerking met relevante partners zoals scholen, welzijn, jeugdgezondheidszorg, jongerenwerk en sociale wijkteams.

Een tweede inconsistentie betreft de sturingsverantwoordelijkheid van de sociale wijkteams op de wijkbudgetten in de jeugdhulp. De wijkteams kunnen onvoldoende sturen op de wijkbudgetten, omdat de bekostigingssystematiek (inspanningsfinanciering) niet aansluit bij het sturen op een beoogde budget per wijk. Dat betekent dat een keuze moet worden gemaakt: of de sociale wijkteams zijn hier niet meer eindverantwoordelijk voor of voorzie de sociale wijkteams van de instrumenten om daadwerkelijk sturing te kunnen geven aan de budgetten. Wat dit laatste betreft ligt het in de rede dat de sociale wijkteams dan zelf een selectie kunnen maken van jeugdhulporganisaties die zij structureel willen inzetten in de betreffende wijk. Om vervolgens ook budgettaire en wijkspecifieke afspraken te maken met deze aanbieders.

Aanbeveling 2: Zet in op netwerkvorming

Raad: geef naast de WAT-doelen ook maatschappelijke waarden aan.

Denk in dit kader bijvoorbeeld aan de waarde van een team dat zich als geheel verantwoordelijk stelt voor het belang van het kind, de waarde van verantwoordelijkheid, netwerkvorming en -sturing. Bijvoorbeeld 'in Arnhem zorgen we ervoor dat we altijd als team rond het kind dat jeugdhulp of -zorg nodig heeft, en zorgen we ervoor dat altijd één partij in het team de regie heeft, van hulpvraag tot resultaat'

College: geef als gemeente sturing aan netwerkvorming op bestuurlijk, beleidsmatig en uitvoerend niveau.

Als een netwerk rond de cliënt staan, is nodig. De sturing op netwerkvorming tussen onderwijs, sociale wijkteams, jeugdgezondheidszorg en welzijn (en situationeel andere partners) lijkt nu belegd te zijn bij sociale wijkteams en de teams leefomgeving. Uit de diverse interviews komt het beeld naar voren dat het resultaat daarvan sterk wisselt per wijk en afhankelijk is van personen. De teams leefomgeving hebben weliswaar budget om vernieuwingen te financieren en brengen ook partijen bij elkaar, maar lijken in de veelheid van andere taken en verantwoordelijkheden hierin wisselend succesvol in te zijn. Bovendien leeft een opvatting dat de behoefte tot samenwerking van onderop moet komen en als die behoefte er is, dan wordt deze gefaciliteerd.

De Rekenkamer heeft de indruk dat de sociale wijkteams en de teams leefomgeving nog geen tandem vormen in de sturing op netwerkvorming. Ook zijn voorliggende voorzieningen zoals welzijn in de aansturing elders belegd (accounthouders van de gemeentelijke organisatie). Dat maakt het voor netwerkpartners die zowel in opdracht van de gemeente werken (welzijn, jeugdgezondheidszorg, jeugdzorgaanbieders) als partners die dat niet doen (scholen, huisartsen) onduidelijk waar de regie nu ligt.

Beleg daarom de sturing op netwerkvorming op uitvoerend niveau bij één partij op wijkniveau en geef die ook de bevoegdheden en verantwoordelijkheden om die rol waar te (kunnen) maken, zowel voor als achter de voordeur. Dat vraagt sturing en monitoring op wijkniveau door de ambtelijke organisatie en beleidsmatige en programmatische (netwerk)sturing over de verschillende disciplines (zoals welzijn, jeugdhulp, sociaal wijkteam, jeugdgezondheidszorg) heen. De ambtelijk verantwoordelijke moet vervolgens kunnen escaleren naar bestuurlijk niveau als dit nodig is. Op bestuurlijk niveau is logischerwijs ook sprake van een team dat kan handelen binnen het kader, de maatschappelijke waarde die de raad heeft meegegeven.

4. Reactie college van B&W

GEMEENTE Arnhem

Aan de voorzitter van de rekenkamer

Datum : 14 april 2020
Zaaknummer : 462570
Contactpersoon : Ellen Krabbenborg
Telefoonnummer : 026 3774628

Onderwerp: Bestuurlijke reactie op het rekenkameronderzoek naar effectief jeugdbeleid

Geachte heer Teeuw,

De Rekenkamer Arnhem heeft het college van burgemeester en wethouders uitgenodigd om een reactie te geven op de bestuurlijke nota 'effectief jeugdbeleid' (versie d.d. 30 maart 2020). In deze nota heeft de rekenkamer conclusies en aanbevelingen geformuleerd op basis van hun onderzoek naar effectief jeugdbeleid in Arnhem.

Algemene reactie
Wij bedanken de rekenkamer voor het onderzoek naar effectief jeugdbeleid in Arnhem. Het heeft geleid tot een omvangrijk rapport met veel informatie. Deze informatie kunnen wij gebruiken voor verbetering van het jeugdbeleid in Arnhem. Het rapport komt op een goed moment omdat het college al een aantal verbeteracties in gang heeft gezet en de uitkomsten en aanbevelingen uit het onderzoek hierbij kunnen ondersteunen.

Onze reactie op de conclusies
Als eerste concludeert u dat het jeugdbeleid van Arnhem zich laat kenschetsen als een doelenjungle waarbij de doelen verspreid zijn over verschillende beleidsdocumenten, begrotingen en programma's en niet in samenhang zijn met elkaar. In de brief aan de gemeenteraad van januari (d.d. 7-1-2020) onderkende het college ook al dat we meer samenhang en verbinding moeten aanbrengen in het beleid op het brede sociaal domein. De problemen die in onze stad bestaan - armoede en schulden, een groot aantal bijstandsgerechtigden, jongeren die uitvallen op school, opvoed- en opgroeiproblemen, wijken met overlast en onveiligheid - staan immers niet op zichzelf maar vragen om een samenhangende benadering. Alleen door onze opgaven in samenhang aan te pakken kunnen we de beste situatie voor onze inwoners en onze jeugd bereiken. De conclusies uit het onderzoek van de rekenkamer sterken ons in de overtuiging dat wij onze koers op het brede sociaal domein, waaronder het jeugdbeleid, moeten aanscherpen om tot een succesvolle aanpak van onze stedelijke opgaven te komen. Daarbij formuleren we een integrale visie op het sociaal domein die wordt doorvertaald naar doelen voor de jeugd en de operationalisering daarvan.

Daarnaast concludeert u dat de inrichting en de uitvoering van het jeugdbeleid zich laten kenschetsen als een gemankeerde estafette waarbij er te weinig sturing is op netwerkvorming en de inrichting van het

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 (lokaal tarief) • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

beleid op meerdere gedachten hinkt Ook in deze conclusie herkennen we ons voor een belangrijk deel Inmiddels zijn er acties in gang gezet om het netwerk en de bijbehorende inrichting te verbeteren Daarbij kunnen we de volgende voorbeelden noemen, waarover de raad al is geïnformeerd in de MJPB 2020-2023 en in de voorstellen tot maatregelen van de taskforce (d d 4 februari 2020)

- In de lopende aanbesteding zijn aan de voorkant strengere kwaliteitseisen gesteld zodat het aantal jeugdzorgaanbieders wordt verminderd en de onderlinge samenwerkingsrelatie met de wijkteams en andere partijen die met jeugdigen werken, kan worden verbeterd,
- In samenwerking met huisartsen wordt een praktijkondersteuner jeugd geïntroduceerd, dit ter versteviging van de samenwerking met de wijkteams, de aanbieders en het netwerk in de wijk,
- Met scholen werken we samen aan heldere afspraken over ieders taken en verantwoordelijkheden Daarnaast wordt ook met speciaal onderwijs, lokale toegang en aanbieders gewerkt aan verbetering van het onderlinge netwerk,
- Er wordt gewerkt aan het opzetten van een stevig netwerk samen met jeugdbescherming, aanbieders, wijkteams en scholen om de veiligheid en bescherming van het kind beter te borgen Naar aanleiding van het rapport van de IGJ (Inspectie Gezondheidszorg Jeugd) dat in november 2019 is verschenen, werken we in onze regio en op provinciaal niveau aan een Gelderse verbeteragenda die wordt ingebracht bij het rijk,
- In februari van dit jaar zijn beleidsregels voor coaches van kracht geworden waarmee zij een duidelijk kader hebben waarbinnen zij kunnen handelen,
- In de stukken van de taskforce wordt onder andere voorgesteld om de wijkcoaches zelf meer begeleiding te laten bieden zodat ze haar kennis van de wijk en het netwerk in de wijk (o a scholen, opvang, huisarts, sportclubs) beter kan gebruiken in het belang van het kind

Naast bovenstaande initiatieven ter verbetering van de jeugdzorg is er ook op het preventieve vlak een aantal voorstellen in voorbereiding ter verbetering van het netwerk Een voorbeeld daarvan is passende kinderopvang die in een vloeiende lijn overgaat naar school en waarbij ouders intensief betrokken worden

Kritische kanttekeningen

Zoals hierboven vermeld, herkennen wij ons voor een belangrijk deel in de conclusies van het rapport en kunnen wij uit de voeten met de aanbevelingen Wij willen echter ook nog een aantal kritische kanttekeningen plaatsen

- Het onderzoek richt zich op jeugdbeleid in de breedste zin Toch zijn in het onderzoek alleen partijen uit de jeugdzorg betrokken Scholen en welzijnsorganisaties zijn niet betrokken terwijl het rapport zich kritisch uitlaat over de rol van deze partijen
- In het onderzoek zijn 24 clienten geïnterviewd die zorg ontvangen van een beperkte groep aanbieders Op een totaal van ongeveer 3600 clienten die in Arnhem jeugdzorg hebben ontvangen van een veel grotere groep aanbieders, is dit slechts een zeer beperkt aantal De vraag is daarom of de resultaten van deze interviews representatief zijn voor de groep als geheel
- In het onderzoek is weinig rekening gehouden met verbeteringen die gaandeweg het onderzoek al waren ingezet Het motto "doen wat nodig is", dat in het rapport van de rekenkamer vaak wordt aangehaald, is in 2019 al voor een deel bijgesteld Inmiddels zijn beleidsregels opgesteld en geïmplementeerd waarbij het kader waarbinnen wijkcoaches handelen beter is afgebakend Daarnaast is ook de managementinformatie sterk verbeterd en is inzichtelijk welke ontwikkelingen

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 (lokaal tarief) • Fax 026-3774830 • www arnhem nl

zich voordoen zodat daarop sneller kan worden ingespeeld. Tot slot zijn aanvullende voorstellen in de taskforce jeugd ontwikkeld die in februari aan de raad zijn aangeboden.

Tot slot

Wij vinden de conclusies en aanbeveling vanuit het onderzoek van de rekenkamer waardevol en gaan er verder mee aan de slag. Daar waar wij al gestart zijn, zetten wij het vervolg voort.
Graag gaan wij met de raad in gesprek over een aanscherping van de koers op het brede sociaal domein, waaronder het jeugdbeleid. Wij hadden de raad daarover reeds geïnformeerd in de raadsbrief van januari en willen nog voor de zomervakantie onze eerste bevindingen met de raad delen en de raad uitnodigen om mee te denken over het proces van keuzes en dilemma's binnen het sociaal domein.

Wij hopen u hiermee geïnformeerd te hebben over de reactie van ons college op het rekenkamerrapport.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 (lokaal tarief) • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

5. Nawoord rekenkamer

Wij hebben de reactie van het college ontvangen en zijn verheugd dat het college veel van onze aanbevelingen wil overnemen.
Wij kennen uiteraard de brief van het college aan de raad van 7 januari, als ook de notitie 'naar een duurzame jeugdzorg' van februari die op de raadsagenda als 'nog te agenderen' staat.

Wij hebben deze brief en notitie eerder beschouwd als gericht op financiële beheersing en zien er geen fundamentele wijziging van Arnhems jeugdbeleid in, zoals die naar onze mening noodzakelijk is.

Wel zijn er enkele maatregelen opgenomen die wel inrichtingskeuzes en uitvoering beïnvloeden[4].

Andere maatregelen zijn eerder een intensivering van maatregelen die al eerder waren aangekondigd (bv afschalen en specifieke aanpakken voor de 'duurste' jeugdhulpgebruikers / gezinnen). Ook wordt aangekondigd dat een herijking van het beleid in het sociaal domein zal plaatsvinden. Dat is in eerdere raadsbrieven en berichten ook al aangekondigd en opgenomen in de nota van bevindingen.

In geen van deze stukken wordt gerept over het verbinden van de milieus van school, gezin en straat /vrije tijd. Of van een structureel andere inrichting van bijvoorbeeld de inkoop (minder aanbieders, wijkgericht contracteren) en het schuren daarvan met wijkgerichte sturing of netwerksamenwerking.

Een aantal kernpunten van de bevindingen wordt niet geraakt met deze stukken. Dat er een sluitende beleidscyclus moet zijn, dat kan je met een beetje goede wil als 'opgepakt' beschouwen met de aankondiging dat er een herijking van het beleid komt. Maar op de andere bevindingen, met name die gaan over de inrichting, wordt in de voorgestelde maatregelen eigenlijk nauwelijks ingegaan.

Ten aanzien van uw kritische kanttekeningen het volgende: de wijze waarop en de mate waarin we ons kritisch uitlaten over scholen en welzijnsinstellingen is beperkt. We constateren vooral dat de gemeente te weinig de samenwerking en verbinding zoekt en te weinig de regie voert.

We hebben nooit gepretendeerd of betoogd dat onze interviews en diepteonderzoeken met jeugdigen en hun ouders een alomvattend of wetenschappelijk verantwoord onderzoek van de staat van de jeugd en het jeugdbeleid zou zijn. We zijn wel van oordeel dat deze diepte-interviews en een aantal casussen waarin we op detailniveau onderzoek hebben verricht -net zoals we dat bij schuldhulpverlening hebben gedaan – een representatief beeld geven de problemen die bij de jeugdzorg spelen. Meer was ook niet de bedoeling.

Dat u beleidsregels hebt opgesteld en dat u werkt aan het verbeteren van managementinformatie is zeker zinvol, maar helaas nog niet voldoende. Een goede gestructureerde beleidscyclus en gerichte netwerksturing zijn veel belangrijker en zullen op termijn tot meer effect leiden.

We gaan er van uit dat met de implementatie van onze aanbevelingen en de door u in gang gezette verbeteringen de jeugd van Arnhem het jeugdbeleid krijgt dat het verdient.

[4] De keuze om de sociale wijkteams zelf meer hulp te laten bieden aan ouders (maatregel 3.1) De keuze om meer begeleiding op school te gaan bieden (maatregel 2.1)De maatregelen om omzetplafonds in te stellen (5.1 ev) gericht op de inkoop.

Tot slot:

De Rekenkamer Arnhem heeft met teleurstelling kennis genomen van het feit dat het nog vertrouwelijke concept-rapport van de Rekenkamer naar het Arnhemse jeugdbeleid openbaar is gemaakt door het college van B&W, zelfs nog voor de Rekenkamer de bestuurlijke reactie had ontvangen.

Het rapport wordt nu noodgedwongen vervroegd aan de raad aangeboden.

Colofon

De Rekenkamer Arnhem neemt een onafhankelijke positie in binnen de gemeente. Op basis van artikel 182 van de Gemeentewet onderzoekt de Rekenkamer de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. In Arnhem bestaat de Rekenkamer uit drie externe leden, waaronder de voorzitter. Zij worden ondersteund door een ambtelijk secretaris -onderzoeker en een junior onderzoeker.

Rekenkamer Arnhem

Voorzitter Dhr. Mr. A. Teeuw Dhr.
Leden Dhr. drs. H. Verdellen
Mw. drs. L. Zwier-Kentie

Secretaris-onderzoeker Dhr. drs. P. Bosch
Junior onderzoeker Mw. M. de Lange MSc

Contact
Postbus 9029
6800 EL Arnhem
026 - 377 3721

rekenkamer@arnhem.nl
paul.bosch@arnhem.nl
meriam.de.lange@arnhem.nl
www.rekenkamerarnhem.nl

zaaknummer 377198

IT TAKES ARNHEM TO RAISE A CHILD

ARNHEM — OUDERS — JOU — MEER — INVESTEREN IN EEN POSITIEVE IDENTITEIT — JUFFEN EN MEESTERS — TRAINERS — RUST BIJ EN VERTROUWEN IN DE ONDERSTEUNER — EEN WIJKGERICHT NETWERK MET EEN OVERZICHTELIJK AANTAL PARTNERS INVESTEREN IN GEZONDHEID — GESPREKKEN MET ANDERE OUDERS — COACHES — EEN GEZAMENLIJK BEELD VAN DE OPGAVE (STAAT VAN DE JEUGD) EEN STAD — DEELNAME AAN POSITIEVE ACTIVEITEN — OPA'S EN OMA'S — DE PEUTERSPEELZAAL — REALISEREN VAN EEN VEILIGE OMGEVING — JONGEREN- EN KINDERWERKERS — INVESTEREN IN COGNITIEVE VAARDIGHEDEN EN SCHOOLPRESTATIES — ZICHT OP DE STAPPEN IN EEN HULPTRAJECT — HET CONSULTATIEBUREAU — EEN FUNCTIONERENDE BELEIDSCYCLUS — GEMEENTELIJKE STURING OP NETWERKSAMENWERKING — ÉÉN DOORGAANDE LIJN TUSSEN SCHOOL, HULPVERLENER EN WIJKTEAM — ERKENNING EN WAARDERING — INVESTEREN IN KANSEN KRIJGEN — JEUGDHULPVERLENERS — TIJDIG EN GOED SIGNALEREN VAN PROBLEMEN — EEN 'KLIK' MET DE ONDERSTEUNER — SCHOOL — LIEFDE — ONS ALLEMAAL

Rekenkamer Arnhem

Effectief Jeugdbeleid

Nota van bevindingen

Datum: 16 maart 2020

Zaaknummer: 377198

Inhoudsopgave

1 Inleiding 1
1.1 Aanleiding 1
1.2 Onderzoeksvragen 1
1.3 Onderzoeksverantwoording en afbakening 3
1.4 Normenkader 5
1.5 Leeswijzer 7
2 Bevindingen effectief jeugdbeleid 8
2.1 Inleiding 8
2.2 Wat is effectief jeugdbeleid? 8
2.3 Wettelijke kaders en doelstellingen jeugdbeleid 14
2.4 Eigen ambities en doelen 21
2.5 Door de ogen van ouders en jeugdigen 28
2.6 Effectiviteit en verbeterpunten 33
2.7 Confrontatie Arnhemse doelen – Jeugdwet – werkzame bestanddelen 36
2.8 Toetsing aan normenkader 41
2.9 Samenvattende bevindingen 43
3 Bevindingen inrichting jeugdbeleid 45
3.1 Inleiding 45
3.2 Rollen en taken gemeente, aanbieders en raad 45
3.3 Toegang/Wijkteams 51
3.4 Inkoop 55
3.5 Hulp en ondersteuning 63
3.6 Ervaringen van ouders en jeugdigen 69
3.7 Voornemens en verbeterpunten 81
3.8 Toetsing aan het normenkader 87
3.9 Samenvattende bevindingen 88
Bijlage 1: Factsheet cliëntervaringen 92
Bijlage 2: Factsheet casestudies 96
Bijlage 3: Onderzoeksverantwoording 103

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 1 januari 2015 is, in het kader van de decentralisaties, de Jeugdwet ingevoerd. Met deze invoering zijn gemeenten in Nederland verantwoordelijk geworden voor verscheidene vormen van jeugdhulp, jeugdbescherming, jeugdreclassering en voor Veilig Thuis aan kinderen, jongeren en hun ouders[1]. De achterliggende gedachte van het Rijk is dat gemeenten de jeugdhulp dicht(er) bij de inwoners kunnen organiseren. Bovendien zou de jeugdhulp zo ook eenvoudiger en goedkoper gerealiseerd kunnen worden.

De Jeugdwet streeft verschillende doelen na. Eén van de belangrijkste doelen is het (meer) gebruik maken van de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun sociale netwerk. Hierbij is het van groot belang dat jeugdigen en hun ouders de regie blijven behouden over hun eigen leven. Ook het organiseren van samenhangende hulp voor gezinnen, in het kader van '1 gezin, 1 plan, 1 regisseur', is een belangrijk streven van de Jeugdwet. Om dit te kunnen realiseren, dienen gemeenten onder andere zorg te dragen voor de beschikbaarheid van gekwalificeerde jeugdhulpaanbieders, voorzieningen op het gebied van jeugdhulp (i.e. jeugdhulpplicht) en de integrale samenwerking met andere sectoren (o.a. zorg, onderwijs, politie en justitie).

1.2 Onderzoeksvragen

Anno 2020, vijf jaar na de invoering van de Jeugdwet, is behoefte aan kennis over de huidige stand van zaken van de jeugdhulp. Hebben gemeenten de uitvoering van de jeugdzorg goed ingericht? In hoeverre worden de beoogde resultaten behaald? En hoe staat het met de wachttijden binnen de jeugdhulp? Dit geldt ook voor gemeente Arnhem. De Rekenkamer heeft in het voorjaar van 2019 een vooronderzoek uitgevoerd naar de uitvoering van de jeugdwet. Dit naar aanleiding van signalen uit de raad en tekorten in de jeugdzorg. Los van de financiële tekorten, wil de Rekenkamer graag weten of de jeugdbeleid in Arnhem werkt voor de kinderen

[1] Vormen van jeugdhulp waar gemeenten verantwoordelijk voor zijn: ambulante jeugd- en opvoedhulp, pleegzorg, jeugdzorgplus, verblijf in een jeugdinstelling, Jeugd GGZ, bepaalde vormen van jeugdzorg voor jongeren met een (lichamelijke of verstandelijke) beperking.

en hun ouders. Het onderzoek richt zich daarom niet uitsluitend op de jeugdhulp, maar kijkt ook breder naar het jeugdbeleid. Dat leidt tot de volgende vraag: is het Arnhemse jeugdbeleid en de de uitvoering daarvan effectief? Om dat te bepalen, moet eerst bepaald worden wat effectief jeugdbeleid is. Om vervolgens te bepalen hoe de gemeente Arnhem het in de praktijk doet. Dat is vertaald naar de volgende vraagstelling:

"Wat is effectief jeugdbeleid, wat is de rol van de gemeente en de raad in het jeugdbeleid en hoe verloopt de samenwerking tussen wijkteams, aanbieders van jeugdhulp en de gemeente, met nadruk op de inkoop?".

Deze hoofdvragen zijn uitgewerkt in de volgende deelvragen:

Wat is effectief jeugdbeleid?

- Welke doelen en beoogde maatschappelijke effecten zijn opgenomen in de Jeugdwet?
- Realiseert de gemeente Arnhem de doelen en effecten uit de Jeugdwet?
- Welke ambitie, doelen en beoogde maatschappelijke effecten heeft de gemeente Arnhem voor het jeugdbeleid vastgelegd?
- Realiseert de gemeente Arnhem haar eigen ambitie, doelen en beoogde effecten van het jeugdbeleid?
- Signaleert de gemeente Arnhem risico's en problemen in een vroegtijdig stadium en grijpt de gemeente daarop effectief in?
- Is de geboden ondersteuning (preventief en curatief) effectief? Voorkomt de ondersteuning escalatie van problemen of leidt het tot beheersing of afname van problemen rondom opvoeden en opgroeien?
- Op welke punten kan de effectiviteit van de jeugdhulp in Arnhem verbeterd worden en wat is daarvoor nodig?
- Bereikt de gemeente Arnhem de jeugdigen en gezinnen die dat nodig hebben met preventieve of curatieve ondersteuning?

Hoe vindt de uitvoering van het jeugdbeleid plaats?

- Wat is de rol van de gemeente en de gemeenteraad in het jeugdbeleid?
- Waar is de gemeente wel van en waar houdt de gemeentelijke verantwoordelijkheid op als het gaat om aanpalende beleidsterreinen?
- Wat zijn de wettelijk voorgeschreven rollen en taken van de gemeente en jeugdzorgaanbieders die voortvloeien uit de Jeugdwet?
- Welke vrijheid hebben gemeenten in de rolkeuze?
- Op welke punten (toegang, inkoop, hulp en ondersteuning en verantwoording) kan de rolverdeling tussen gemeente en partners in de gemeente Arnhem verbeterd worden in het licht van de wettelijke taken en rollen en de bevindingen omtrent de effectiviteit van de jeugdhulp in Arnhem?
- Welke voornemens zijn er in de perspectiefnota d.d. juli 2019, en de uitvoeringsnota d.d. september 2019, geformuleerd?

- Welke verschillende rolverdelingen en modellen hanteren gemeenten in den lande als het gaat om de toegang, de inkoop en de daadwerkelijke ondersteuning en hulpverlening?
- Wat zijn hier de voor- en nadelen van?
- Welke rolverdeling kiest de gemeente Arnhem nu?
- Hoe vindt de uitvoering plaats? (met name gemeente-wijkteams-aanbieders, met focus op de inkoop)?
- Hoe ervaren de cliënten zelf de hen geleverde jeugdzorg?

Welke conclusies en aanbevelingen kunnen geformuleerd worden, met name ten aanzien van de rol van de raad?

- Welke WAT-doelen vloeien voort uit de bevindingen rondom de effectiviteit van de jeugdhulp vanuit het perspectief van jeugdigen en gezinnen?
- Op welke wijze kan de raad haar kader stellende en controlerende rol verbeteren?
- Welke randvoorwaarden moeten daarvoor zijn ingevuld?

1.3 Onderzoeksverantwoording en afbakening

Om de vraag 'wat is effectief jeugdbeleid?' te beantwoorden is gekozen voor een tweetrapsraket: (1) wat hebben kennisinstituten en wetenschappers uitgedacht hierover en (2) het beantwoorden van deelvragen die de Rekenkamer zelf bedacht heeft. Daarmee ontstaat een naar alle waarschijnlijkheid niet volledig complete 'norm' voor effectief jeugdbeleid, maar het biedt wel voldoende handvatten voor een uitspraak over de werkzame bestanddelen van effectief jeugdbeleid en voor een toetsing van het Arnhemse beleid en de Arnhemse inrichting van het jeugdbeleid daaraan. Een afbakening heeft plaatsgevonden voor de uitvoering van de jeugdgezondheidstaken, deze zijn niet expliciet onderzocht in het kader van dit onderzoek. Ook richt het onderzoek zich niet op de specifieke Arnhemse opgaven op het vlak van opvoeden en opgroeien. Net zomin als op de vraag of het jeugdbeleid in Arnhem efficiënt is.

De volgende onderzoeksaanpak op hoofdlijnen is gevolgd:

1. Documentenstudie over effectief jeugdbeleid (documenten van kennisinstituten, andere gemeenten) en het beleid en de inrichting van het jeugdbeleid in Arnhem (gemeentelijke stukken over beleid, inrichting, verantwoording en resultaten). Hierbij is ook gebruik gemaakt van de bevindingen uit het vooronderzoek.
2. Interviews met vertegenwoordigers van de gemeente Arnhem waarbij in totaal 15 ambtenaren zijn gesproken die verantwoordelijk zijn voor de verschillende deelbeleidsterreinen, business control en informatievoorziening en medewerkers van de teams Leefomgeving.
3. Een groepsinterview met een vertegenwoordiging van de raad en afzonderlijke interviews met de twee betrokken wethouders.
4. Interview met de inkooporganisatie Centraal Gelderland.
5. Interviews met wijkteamcoaches (groepsgesprek) en twee wijkteamleiders / bestuurders
6. Interviews met de Adviesraad en het Jongerennetwerk
7. Interviews met acht jeugdzorgaanbieders
8. Interviews met ouders en jeugdigen (23), waarbij een verdeling (tweederde – eenderde) is gerealiseerd tussen ouders / jeugdigen waarbij het traject goed verlopen is en waarbij het

moeizaam is verlopen. Ouders en jeugdigen zijn geworven via zowel de wijkteams als jeugdzorgaanbieders.

9. Vijf casestudies waarbij naast ouders / jeugdigen ook gesproken is met de betrokken jeugdhulpverlener, indien betrokken de coach van het sociale wijkteam en personen (indien betrokken) uit het informele netwerk van het gezin. Het doel van de casestudies was om na te gaan wat de belemmerende en werkzame factoren zijn bij de aanpak van opvoed- en opgroeiproblemen van kinderen en ouders die een vorm van beschikte jeugdhulp hebben ontvangen. Een separate beantwoording van de deelvragen behorende bij de casestudies treft u aan in bijlage 2.

1.4 Normenkader

Voor het onderzoek wordt het volgende normenkader gehanteerd.

Beoordelende onderzoeksvragen	Normen	Bronnen
Effectief jeugdbeleid		
a) Realiseert de gemeente Arnhem de doelen en effecten uit de Jeugdwet?	▪ De gemeentelijke doelen vloeien voort uit de doelen en effecten zoals geformuleerd in art 2.1 van de Jeugdwet. (ex-post) ▪ De gemeentelijke doelen sluiten aan bij aanbevolen doelen en effecten van kennisinstituten en good-practices (ex-ante) ▪ De gemeente realiseert de doelen en effecten zoals geformuleerd in art 2.1 van de Jeugdwet (ex-post) ▪ De raad wordt jaarlijks geïnformeerd over het wettelijk doelbereik (ex-post)	▪ Documentenstudie en interviews met de volgende respondentgroepen: ambtenaren, wethouder, raad, aanbieders van jeugdhulp, wijkteams, adviesraad Jeugd, en ouders / jeugdigen
b) Realiseert de gemeente Arnhem haar eigen ambitie, doelen en beoogde effecten van het jeugdbeleid?	▪ De gemeente beschikt over een informatiepositie betreffende en een analyse van het doelbereik (ex-post). ▪ De gemeente realiseert aantoonbaar de eigen ambities, doelen en beoogde effecten (ex-post).	▪ Documentenstudie en interviews met de volgende respondentgroepen: ambtenaren, wethouder, raad, aanbieders van jeugdhulp, wijkteams, adviesraad Jeugd en ouders / jeugdigen
c) Bereikt de gemeente Arnhem de jeugdigen en gezinnen die dat nodig hebben met preventieve of curatieve ondersteuning?	▪ De gemeente heeft een strategie om jeugdigen en gezinnen te bereiken die is gebaseerd op werkzame bestanddelen zoals geformuleerd door kennisinstituten (ex-ante) ▪ De gemeente bereikt, blijkens eigen analyses en onderzoek onder jeugdigen en gezinnen, tijdig met preventieve of curatieve ondersteuning (ex-post). ▪ Gezinnen en ouders ervaren dat zij tijdig de effectieve ondersteuning krijgen die nodig is (ex-post).	▪ Documentenstudie en interviews met de volgende respondentgroepen: ambtenaren, wethouder, raad, aanbieders van jeugdhulp, wijkteams, adviesraad Jeugd en ouders / jeugdigen
d) Signaleert de gemeente Arnhem risico's en problemen in een vroegtijdig stadium en grijpt de gemeente daarop	▪ De gemeente heeft een strategie om problemen in een vroegtijdig stadium te signaleren die is gebaseerd op werkzame bestanddelen zoals geformuleerd	▪ Documentenstudie en interviews met de volgende respondentgroepen: ambtenaren, wethouder, aanbieders van jeugdhulp,

Beoordelende onderzoeksvragen	Normen	Bronnen
effectief in?	door kennisinstituten (ex-ante) ▪ De gemeente heeft voorzieningen waarmee risico's en problemen in een vroegtijdig stadium worden gesignaleerd (ex-post). ▪ De gemeente of haar partners handelen op basis van deze signalen (ex-post).	wijkteams, adviesraad Jeugd
e) Is de geboden ondersteuning (preventief en curatief) effectief? Voorkomt de ondersteuning escalatie van problemen of leidt het tot beheersing of afname van problemen rondom opvoeden en opgroeien?	▪ De te bieden ondersteuning is gebaseerd op de werkzame bestanddelen voor effectief jeugdbeleid zoals geformuleerd door het NJI (ex-ante). ▪ De geboden ondersteuning (preventief en curatief) is effectief naar oordeel van de ouders / jeugdigen. Effectief betekent: o De ondersteuning voorkomt escalatie van problemen o De ondersteuning leidt tot beheersing van problemen o De ondersteuning leidt tot afname of het oplossen van problemen (alle ex-post)	▪ Documentenstudie (o.a. naar reeds uitgevoerde cliëntervaringsonderzoeken) en interviews met de volgende respondentgroepen: ambtenaren, wethouder, raad, aanbieders van jeugdhulp, wijkteams, adviesraad Jeugd en ouders / jeugdigen ▪ Casestudies
Inrichting jeugdbeleid		
a) Wat zijn de wettelijk voorgeschreven rollen en taken van de gemeente en jeugdzorgaanbieders die voortvloeien uit de Jeugdwet?	▪ De gemeente heeft verschillende scenario's voor de inrichting van de wettelijke rollen en taken van gemeente en jeugdzorgaanbieders gewogen en heeft deze heroverwogen (ex-ante). ▪ De gemeente geeft invulling aan de wettelijke taken zoals geformuleerd in de artikelen 2.2, 2.3, 2.4, 26, 2.11, 2.12 en 2.13 van de Jeugdwet (ex-post). ▪ De jeugdzorgaanbieders geven invulling aan de wettelijke taken zoals geformuleerd in de artikelen 4.1.1 tot en met 4.1.9 van de Jeugdwet (ex-post).	▪ Documentenstudie en interviews met de volgende respondentgroepen: ambtenaren, wethouder, raad, aanbieders van jeugdhulp, wijkteams, adviesraad Jeugd
b) Hoe ervaren de cliënten zelf de hen geleverde jeugdzorg?	▪ Gezinnen en ouders ervaren dat zij tijdig de effectieve ondersteuning krijgen die nodig is (ex-post).	▪ Documentenstudie en interviews met ouders / jeugdigen, adviesraad Jeugd

1.5 Leeswijzer

De bevindingen per onderzoekslijn zijn in aparte hoofdstukken weergegeven. In hoofdstuk 2 treft u de bevindingen rondom effectief jeugdbeleid. De bevindingen omtrent de inrichting van het jeugdbeleid zijn in hoofdstuk 3 beschreven. De relevante deelvragen zijn steeds beantwoord in een grijze box gevolgd door een onderbouwing. De bevindingenhoofdstukken sluiten af met een toetsing aan de relevante normen. Tip voor de snelle lezer: lees alleen de grijze boxen, de toetsing aan het normenkader en de samenvattende bevindingen. In hoofdstuk 4 zijn conclusies en aanbevelingen beschreven. In de bijlage zijn twee factsheets over het onderzoek onder ouders en jeugdigen en de casestudies, de geraadpleegde documenten en de gesproken respondenten weergegeven.

2 Bevindingen effectief jeugdbeleid

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de beantwoording van de volgende onderzoeksvragen centraal:

- Wat is effectief jeugdbeleid?
- Welke doelen en beoogde maatschappelijke effecten zijn opgenomen in de Jeugdwet?
- Realiseert de gemeente Arnhem de doelen en effecten uit de Jeugdwet?
- Welke ambitie, doelen en beoogde maatschappelijke effecten heeft de gemeente Arnhem voor het jeugdbeleid vastgelegd?
- Realiseert de gemeente Arnhem haar eigen ambitie, doelen en beoogde effecten van het jeugdbeleid?
- Signaleert de gemeente Arnhem risico's en problemen in een vroegtijdig stadium en grijpt de gemeente daarop effectief in?
- Is de geboden ondersteuning (preventief en curatief) effectief? Voorkomt de ondersteuning escalatie van problemen of leidt het tot beheersing of afname van problemen rondom opvoeden en opgroeien?
- Op welke punten kan de effectiviteit van de jeugdhulp in Arnhem verbeterd worden en wat is daarvoor nodig?
- Bereikt de gemeente Arnhem de jeugdigen en gezinnen die dat nodig hebben met preventieve of curatieve ondersteuning?

Deze vragen zijn in navolgende paragrafen beantwoord. Steeds wordt gestart met het antwoord op de vraag, daarna volgt de onderbouwing. Afgesloten wordt met een toetsing aan het normenkader.

2.2 Wat is effectief jeugdbeleid?

- Wat is effectief jeugdbeleid?

Antwoord:

- Effectief jeugdbeleid omvat de werkzame bestanddelen.
- Effectief jeugdbeleid is beleid dat zich vooral richt op mogelijkheden, kansen, een succesvolle schoolloopbaan en talentontwikkeling; dus niet uitsluitend op risico's en problemen en het voorkomen daarvan.
- Effectief jeugdbeleid legt de aandacht op het versterken van de beschermende factoren zodat jeugdigen beter kunnen omgaan met en beschermd zijn tegen risicovolle situaties.
- 'It takes a village to raise a child'. Effectief jeugdbeleid leidt in de uitvoering tot een netwerk van 'opvoeders' rondom jeugdigen. Dat vraagt dat de 'opvoeders' samenwerken vanuit één gemeenschappelijk doel, elk vanuit de eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden.
- Er zijn landelijke gegevens over de effecten van jeugdhulp. Deze worden vastgelegd volgens een basisset van indicatoren op basis waarvan jeugdhulpaanbieders gegevens aanleveren. Deze kunnen dienen als outcome-indicatoren voor de bepaling van de effectiviteit van de jeugdhulp.

ONDERBOUWING

Door het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) zijn meerdere publicaties over effectief jeugdbeleid opgesteld. Ook is door andere kennisinstituten gepubliceerd over effectief jeugdbeleid. Onderstaand is een verkorte weergave van elementen van deze publicaties weergegeven.

Pijlers voor jeugdbeleid

Het NJI stelt in de publicatie "Pijlers voor nieuw jeugdbeleid" (2009) dat de dan door het kabinet gewenste totale reorganisatie van het jeugdzorgstelsel gestoeld moet zijn op een inhoudelijke visie op het opgroeien en opvoeden van jeugdigen en de rol die voorzieningen daarin moeten spelen. De stelselwijziging moet op de volgende twee inhoudelijke pijlers berusten:

1. Het verbeteren van de pedagogische kwaliteit van de leefomgeving van kinderen en jongeren. Dat dient te gebeuren door de gewone en positieve ontwikkeling en opvoeding van jeugdigen centraal te stellen en het realiseren van een goede opvoedondersteuning daarbij.
2. Het opbouwen van een samenhangende zorgstructuur die gericht is op (a) het niet overnemen maar versterken van de opvoeding en (b) als overname van de opvoeding nodigt lijkt, veel aandacht te besteden aan goede besluitvorming en een optimale kwaliteit van zorg.

Deze pijlers worden uitgewerkt in een aantal 'ambities' van het NJI:

- De nadruk moet liggen op gewone en positieve ontwikkeling van kinderen. Het NJI meent dat daarvoor (op dat moment) te weinig aandacht is. De nadruk moet niet liggen op risico's en problemen, maar op mogelijkheden, kansen, een succesvolle schoolloopbaan en talentontwikkeling. Dat vraagt een positieve opvoedingsaanpak die bestaat uit een veilige en stimulerende omgeving, kinderen laten leren door positieve ondersteuning, het hanteren van een aansprekende discipline, realistische verwachtingen en opvoeders die ook goed voor zichzelf zorgen.
- Opvoeden doe je niet alleen. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor het bieden van veiligheid, opvoeding en ontwikkelingskansen. Maar het gezin is niet de enige plaats waar het gezin opgroeit. De kinderopvang, leerkrachten, jeugd- en jongerenwerk, jeugdsportvoorzieningen spelen allemaal een rol. 'It takes a village to raise a child'. Samen werken de professionals van deze voorzieningen aan een gemeenschappelijk doel. Het NJI benadrukt dat het noodzakelijk is dat zij elkaar aanvullen en inspireren.
- Ontwikkeling en opvoeding ondersteunen. Veel strubbelingen in de opvoeding zijn normaal, het behoort tot de gewone opvoedingstaak van ouders. Maar dat betekent niet dat de ouders het zelf maar moeten uitzoeken. Indien nodig moeten ouders een beroep kunnen doen op medeopvoeders (school, consultatiebureau, wijkteam etc.). Opvoedingsondersteuning is niet alleen gericht op het voorkomen en vroegtijdig verhelpen van problemen, maar op het bevorderen van de algehele kwaliteit van de opvoeding (public health benadering).
- Diverse wegen voor opvoedondersteuning. Het NJI geeft aan dat er meerdere wegen moeten zijn om je vraag neer te leggen. Wat voor de ene ouder prettig is (bv de huisarts) is voor de andere ouder niet gewenst. Die kan de vraag bijvoorbeeld neerleggen op

school. In navolging van de ambitie 'opvoeden doe je niet alleen' dienen alle vindplaatsen te werken vanuit één gemeenschappelijk doel en visie.

- Stepped care en matched care. Stepped care gaat ervan uit dat hulp en zorg op verschillende niveaus op orde moet zijn onder het motto zo licht als mogelijk, zo zwaar als noodzakelijk. Een veelgehoorde misvatting is dat bij elke stap de kinderen doorschuiven naar steeds specialistischer zorg. Dat is niet de bedoeling: stappen kunnen overgeslagen worden en ook kan worden gekozen om specialismen in een vroegtijdig stadium te laten aanschuiven (bijvoorbeeld als het gaat om adequate diagnostiek of schuldhulpverlening). Matched care staat voor het afstemmen van de interventie op kenmerken van de jeugdige en de ouders, zoals de ernst van de problematiek, mentale en sociale vaardigheden, omgevingsfactoren en wensen en behoeften van het gezin. Belangrijk is dat zo snel mogelijk de juiste interventie wordt ingezet ter voorkoming van onder- of overbehandeling.
- Als de opvoeding moet worden overgenomen. Het uitgangspunt is dat jeugdigen in de eigen sociale omgeving opgevangen en geholpen worden. Een beslissing voor verblijfszorg of pleegzorg moet altijd vanuit verschillende perspectieven worden onderbouwd. Niet alleen vanuit het belang van de omgeving (het gezin, de school, de buurt), maar ook vanuit het belang van het kind. Als de omgeving niet in staat is om de plicht tot goed opvoeden na te komen, dan kan er reden zijn tot overname van de opvoeding.

Van voorkomen en verminderen van risicofactoren naar aandacht voor beschermende factoren
In 2018 heeft het NJI een herziene versie van de top tien beschermende factoren voor een positieve ontwikkeling van jeugdigen uitgebracht. Deze top tien is door het NJI samengesteld op basis van het sociaal ontwikkelingsmodel, de Pedagogische Civil Society, het Framework of Developmental Assets en de Positive Youth Development (PYD)-beweging.

De beschermende factoren bieden tegenwicht aan risico's waaraan jeugdigen worden blootgesteld. De factoren zijn veelal complementair en ondersteunen elkaar. Daarom is het noodzakelijk om ze in samenhang en in aanvulling op elkaar te gebruiken binnen het gezin, op school en in de wijk / gemeenschap. Het betreft de volgende factoren:

1. Sociale binding. Het gaat om warme, ondersteunende, affectieve relaties tussen het kind en het gezin en andere volwassenen in de omgeving. De binding en hechting die op jonge leeftijd ontstaat met ouders en andere verzorgers, vormt de basis voor banden die later vorm krijgen met vrienden, school en de gemeenschap.
2. Kansen voor betrokkenheid. Jeugdigen moeten kansen krijgen om een concrete, betekenisvolle en gewaardeerde bijdrage te leveren aan de familie, school en de gemeenschap. Dit om interpersoonlijke vaardigheden te ontwikkelen.
3. Prosociale normen. Voor een gezonde ontwikkeling is het nodig dat kinderen opgroeien in een omgeving waarin duidelijke normen en waarden voor positief gedrag uitgedragen en nageleefd worden.
4. Erkenning en waardering voor positief gedrag. Positieve bekrachtiging daarvan bepaalt de motivatie om het gedrag in de toekomst te herhalen. Sociale bekrachtigers (gezin, school, vriendengroep) zijn essentieel voor het ontwikkelen van positief gedrag.

5. Steun van belangrijke volwassenen en voorzieningen in de omgeving. Ouders zijn de eerst verantwoordelijke opvoeders en zijn van significante invloed op positieve ouder-kindrelaties en veilige hechting. Daarnaast zijn er volwassenen (beroepsopvoeders) die een formele taak in de opvoeding hebben zoals pedagogisch medewerkers in de kinderopvang, leerkrachten en professionele opvoedondersteuners. Taken die deze beroepsopvoeders hebben zijn o.a. aanleren van acceptabel gedrag in de groep, overdracht van waarden en normen, aanleren van gezonde leefstijl, aanleren van schoolvaardigheden en het functioneren volgens specifieke waarden en normen. Een derde groep bestaat uit volwassenen die vanuit een informele rol deelnemen in de opvoeding zoals familieleden, buren, vrienden en vrijwilligers in verenigingen. Kinderen met veerkrachtige netwerken zijn beter bestand tegen stresssituaties en hebben meer kans op te groeien tot gezonde volwassenen.
6. Het hebben van een constructieve tijdsbesteding. Studies tonen aan dat constructieve tijdsbesteding met positieve relaties met leeftijdsgenoten en volwassenen een buffer vormt tegen risico's en de kans op risicovol gedrag vermindert.
7. Beschikken over competenties. Sociale competenties zoals het opvangen en interpreteren van sociale signalen, vaardigheden en interpersoonlijke problemen oplossen met de hulp van modelfiguren en steunbronnen. Emotionele competentie is het vermogen om gevoelens en emotionele reacties van zichzelf en anderen te herkennen en er adequaat op te reageren. Concreet gaat het om benoemen, uiten, beheersen van gevoelens. Gedragsmatige competentie gaat over effectief gedrag: non-verbale communicatie (gezichtsuitdrukking), verbale communicatie (duidelijke vragen stellen, reageren op kritiek en gevoelens verwoorden) en in actie komen (anderen helpen, meedoen aan positieve activiteiten).
8. Beschikken over cognitieve vaardigheden. Het gaat om logisch en analytisch denken en lees- en rekenvaardigheden.
9. Schoolmotivatie. Het beschikken over betrokkenheid bij leeractiviteiten, binding met school, prestatiemotivatie en positieve verwachtingen draagt bij aan een betrokkenheid en motivatie om te leren.
10. Positieve identiteit. Meer geloof in persoonlijke effectiviteit is bepalend voor motivatie en het gemoed. Des te hoger het geloof in persoonlijke effectiviteit des te hoger de doelen die jeugdigen voor zichzelf stellen en des te groter de motivatie om die doelen te bereiken.

Het NJI stelt het beleid en de praktijk tot nu toe gericht was op het voorkomen en verminderen van risicofactoren in de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Nu is een geleidelijke verschuiving naar aandacht voor beschermende factoren in het leven ven jeugdigen nodig om zo een positieve ontwikkeling te realiseren. Daarmee kunnen jeugdigen beschermd worden tegen risicofactoren.

Sturing op en toepassing van beschermende factoren
Het NJI beveelt aanbod aangericht op het realiseren van de beschermende factoren. Concreet werkt het NJI twee programma's uit die daarop gericht zijn: Communities that Care en Allemaal Opvoeders.

Communities that Care is een voorbeeld van een sturingsinstrument dat op een systematische en cijfermatig onderbouwde wijze inzicht biedt in op wijkniveau aanwezige risico- en beschermende factoren. Deze informatie vormt de basis voor een concrete invulling van het jeugdbeleid. Het vraagt systematische monitoring en bereidheid van alle betrokken 'opvoeders' en instellingen om veranderingen in de werkwijze door te voeren. Samengevat zijn de kernelementen: epidemiologisch onderzoek naar risico- en beschermende factoren, het werken met preventieprogramma's waarvan is aangetoond dat ze effectief zijn en de lokale implementatie en evaluatie van de resultaten. Uit vierjarig onderzoek in Nederland blijkt dat in tegenstelling tot de Verenigde Staten het effect op het gedrag van jongeren tegen te vallen. Mogelijke verklaringen daarvoor zijn effecten mogelijk pas na meer dan vier jaar zichtbaar zijn, de informatiepositie over gebruik van voorzieningen onvoldoende is en zich geen wezenlijke veranderingen voordoen in de werkwijze van betrokken partners.

Allemaal Opvoeders richt zich op het versterken van sociale netwerken rond kind en gezin. Het hoofddoel is het vestigen van een goed functionerende pedagogische civil society (PCS) waarin burgers in de eigen sociale netwerken verantwoordelijkheden rond het opgroeien en opvoeden te delen. Dit in de vorm van informele wederzijdse steun en informele sociale controle. Een goed functionerende PCS biedt een 'basislaag' voor normale en risicogezinnen: zij profiteren van betrokkenheid van medeopvoeders. Bovendien biedt het een beschermde laag die risicofactoren kan verminderen. Dit programma is eveneens geëvalueerd. De evaluatie laat zien dat activiteiten gericht op het versterken van het contact tussen (mede)opvoeders de informele steun bij opvoeden en opgroeien kunnen ondersteunen.

Preventief jeugdbeleid
Het NJI heeft een stappenplan ontwikkeld waarmee gemeenten hun preventief jeugdbeleid kunnen vormgeven. De eerste stap bestaat uit het bepalen van de staat van de jeugd. Hoe gaat het met de jeugd en wat gaat goed, wat kan beter. Om deze onderwerpen en vragen te formuleren en een overzicht te krijgen van de bijbehorende cijfers, is de preventiematrix ontwikkeld. De preventiematrix is opgebouwd uit twaalf 'gewenste situaties' met daartegenover problemen die kunnen ontstaan. Preventie dient zich te richten op drie inhoudelijke thema's: gezondheid, veiligheid en kansrijk. Met onderscheid naar drie preventieniveaus: universeel, selectief en geïndiceerd.

Preventiematrix Jeugd: uw jeugdbeleid in kaart

		3 preventieniveaus			
	Gewenste situatie	**Universeel** *Iedereen*	**Selectief** *Groepen met verhoogd risico*	**Geïndiceerd** *Individuen met (een verhoogd risico op) een probleem*	**Probleem**
Gezondheid	Gezond gewicht				Obesitas
	Mentaal welbevinden				GGZ problematiek/depressie/angst
	Gezonde levensstijl				Middelen/drugsgebruik/verslaving
Veiligheid	Veilige hechting/veilige thuissituatie				Kindermishandeling/huiselijk geweld
	Positief ouderschap/ veilige thuissituatie				Vechtscheidingen
	Veilige school/veilige internetomgeving				Pesten
	Pro sociaal gedrag				Jeugdcriminaliteit
	Sociale aansluiting/pro-sociaal gedrag/ zingeving				Radicalisering
Kansrijk	Positief opvoedklimaat in alle leef-omgevingen van het kind				Tekortschietend opvoedklimaat in de leefomgeving van het kind
	Opgroeien met voldoende materiële middelen				Opgroeien in armoede
	Optimale schoolloopbanen				Schoolverzuim/schooluitval/thuiszitters
	Sociale aansluiting/sociale cohesie/ participatie kwetsbare groepen				Sociale uitsluiting/beperkte zelfredzaamheid kwetsbare groepen
Goede infrastructuur en kwaliteit van voorzieningen in de basis zoals scholen, kinderopvang, speeltuinen, etc.					

De Preventiematrix Jeugd komt voort uit een samenwerking van een breed aantal partijen: Nederlands Jeugdinstituut, Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, Vilans, Movisie, Pharos, Trimbos, RIVM, Hogeschool Inholland, Hogeschool Leiden, VOBC, Kenniscentrum KPJ en een aantal gemeenten.

De eerste stap is dus het bepalen van de staat van de jeugd. Vervolgens adviseert het NJI de volgende stappen te doorlopen:
Stap 2: Naar welk maatschappelijk resultaat streeft u?
Stap 3: Welke activiteiten moet u ondernemen?
Stap 4: Hoe verbeteren en waarborgen organisaties hun kwaliteit?
Stap 5: Wat is het resultaat van de geboden hulp?
Stap 6: Verbeter continu

Uit de interviews met de ambtelijke organisatie blijkt dat de preventiematrix als instrument door de gemeente Arnhem niet wordt gebruikt. Elementen zijn wel opgenomen in beleid en programma's.

Uit literatuuronderzoek door NEJA (programmagroep Preventieve Jeugdhulp en Opvoeding van de UvA) in opdracht van de gemeente Amsterdam blijkt het volgende als het gaat om de effectiviteit van preventieve opvoedinterventies:

- Preventieve opvoedinterventies werken, ook op langere termijn.
- Effecten van preventieve opvoedinterventies zijn sterker voor geïndiceerde interventies (risicogezinnen) dan voor universele interventies.
- Interventies waarbij de leiding ligt bij professionals (professional-led) kennen grotere effecten dan interventies waarbij de leiding ligt bij 'peers' (peer-led).

Meten van effectief jeugdbeleid

De VNG en het NJI hebben samen een basisset voor outcome-indicatoren in de jeugdhulp (dus niet voor het bredere jeugdbeleid) ontwikkeld. Jeugdzorgaanbieders dienen voor alle jeugdigen die zij helpen landelijk gegevens aan te leveren. Het betreft de volgende set van indicatoren:

1. Uitval van cliënten;
2. Tevredenheid van cliënten over het nut/effect van de jeugdhulp;
3. Doelrealisatie van de hulp, uitgesplitst naar:
   3.1 De mate waarin cliënten zonder hulp verder kunnen;
   3.2 De mate waarin er na beëindiging geen nieuwe start jeugdhulp plaatsvindt.
   En in geval van een individuele voorziening ('niet-vrij toegankelijke jeugdhulp') ook:
   3.3 De mate waarin problemen verminderd zijn en/of zelfredzaamheid/participatie is verhoogd;
   3.4 De mate waarin overeengekomen doelen gerealiseerd zijn.

2.3 Wettelijke kaders en doelstellingen jeugdbeleid

- Welke doelen en beoogde maatschappelijke effecten zijn opgenomen in de Jeugdwet?
- Realiseert de gemeente Arnhem de doelen en effecten uit de Jeugdwet?

Antwoord:

- In de Jeugdwet zijn doelen opgenomen die betrekking hebben op het voorkomen en vroeg signaleren van opgroei- en opvoedproblemen, het versterken van het opvoedkundige klimaat en opvoedvaardigheden, het herstellen van het probleemoplossend vermogen van jeugdigen en ouders en het bieden van integrale hulp met familiegroepsplannen. Deze doelen zijn op een of andere wijze opgenomen in beleidsdoelen van de gemeente Arnhem, maar niet altijd één op één herleidbaar naar de doelstellingen uit de Jeugdwet.
- De gemeente Arnhem zet veel voorzieningen, programma's en overlegvormen in om deze doelen te bereiken. Daarmee is de input (wat doen we eraan?) wel helder, maar de uitkomsten ervan worden niet stelselmatig gemonitord. Daardoor kan niet worden bepaald of alle doelen uit de Jeugdwet worden gerealiseerd.
- Uit de interviews en het onderzoek onder ouders en jeugdigen blijkt dat de netwerksamenwerking tussen verschillende professionals (school, sociaal wijkteam, jeugdzorgaanbieders) en ouders een punt van aandacht is. Deze verloopt in niet alle gevallen als vanzelf. Deels heeft dat te maken met de mate waarin professionals elkaar weten te vinden. Het heeft ook te maken met de wijze waarop de jeugdzorg is georganiseerd en hoe dit wordt opgepakt door jeugdzorgaanbieders. Deze is vaak onvoldoende gericht op samenwerking met andere partners.

ONDERBOUWING

Doelen en effecten Jeugdwet (beoogd)

De Jeugdwet heeft in artikel 2.1 de volgende doelen en maatschappelijke effecten benoemd. Dit zijn doelen uit de Jeugdwet, maar deze zijn in meerdere gevallen nader uitgewerkt in specifieke wetten.

Artikel 2.1 Jeugdwet

Het gemeentelijke beleid inzake preventie, jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering en de uitvoering van jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering is gericht op:

a. het voorkomen en de vroege signalering van en vroege interventie bij opgroei- en

opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen;
b. het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang;
c. het bevorderen van de opvoedvaardigheden van de ouders, opdat zij in staat zijn hun verantwoordelijkheid te dragen voor de opvoeding en het opgroeien van jeugdigen;
d. het inschakelen, herstellen en versterken van de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige, zijn ouders en de personen die tot hun sociale omgeving behoren, waarbij voor zover mogelijk wordt uitgegaan van hun eigen inbreng;
e. het bevorderen van de veiligheid van de jeugdige in de opvoedsituatie waarin hij opgroeit;
f. integrale hulp aan de jeugdige en zijn ouders, indien sprake is van multiproblematiek, en
g. het tot stand brengen en uitvoeren van familiegroepsplannen en het verlenen van hulp op basis van familiegroepsplannen, ter uitvoering van artikel 4.1.2 en indien sprake is van vroege signalering van opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen.

Realisatie doelen en effecten Jeugdwet (gerealiseerd)

Doelen en effecten Jeugdwet	**Mate van realisatie[2] (bronnen: begrotingen, beleidsplannen en interviews)**
a. het voorkomen en de vroege signalering van en vroege interventie bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen;	*Inzet* De gemeente Arnhem zet op verschillende manieren hierop in: - De lijn is van 0-27 jaar. De leeftijd van 0-6 is volgens de gemeente een kritieke periode, daar moet worden gestart en op worden geïnvesteerd. Dat leidt tot de inzet van verschillende programma's en instrumenten - Jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau en periodieke gezondheidsonderzoeken) - Maatschappelijke educatieve agenda is een samenwerkingsagenda tussen onderwijs (voorschools t/m

[2] Op meerdere punten is de inzet van de gemeente niet alleen gebaseerd op de doelen uit de Jeugdwet, maar worden activiteiten ook uitgevoerd in het kader van bijvoorbeeld de Wet op de publieke gezondheid, de Wet Onderwijsachterstanden, de Wet Passend Onderwijs. Dit zijn wetten waarnaar de Jeugdwet o.a. verwijst.

Doelen en effecten Jeugdwet	Mate van realisatie[2] (bronnen: begrotingen, beleidsplannen en interviews)
	MBO) en gemeente. - Daarnaast investeert de gemeente in de thema's ontwikkelrecht, passende kinderopvang, OAB (ondersteuning op school) en kansrijk opgroeien (school, gezin en straat). Bij deze programma's zijn ouders altijd betrokken. Op het gebied van sport en gezonde leefstijl bestaan de programma's Jogg en Go! - Via de zorgteams en het Zorgadviesteam (bovenschools multidisciplinair team vanuit geïndiceerde onderwijszorg en/of de Jeugdzorg en/of de Politie/Justitie), in samenwerking met de wijkteams; *Effect:* De gemeente beschikt over gegevens uit de jaarlijkse integrale jeugdrapportage van de GGD. Daarin wordt melding gedaan van risicogroepen en signalen rondom opgroei- en opvoedproblemen. De omvang van deze risicogroepen is weergegeven op het niveau van het werkgebied van de GGD (Midden-Gelderland) en daarmee beperkt informatief voor Arnhem. De laatste jeugdrapportage (2019) meldt een aantal ontwikkelingen: - JGZ-ers zien in hun praktijk meer (problematische) scheidingen. Een minder stabiele thuissituatie is een risicofactor voor de psychosociale gezondheid. - Scholen melden meer kinderen aan bij JGZ in verband met schoolverzuim. - Onvoldoende veerkracht bij de ouders, in combinatie met het opgroeien in een gezin waarin ouders onvoldoende regie hebben in het leven, kan zorgen voor opvoedproblemen. Aangeraden wordt laagdrempelige opvoedondersteuning aan te bieden en zo escalatie te voorkomen. - Een aantal kinderen en jongeren geeft mantelzorg. Zij worden soms zwaar belast. Hierdoor kunnen emotionele problemen of gedrags- en leerproblemen ontstaan, die tot in de volwassenheid kunnen blijven doorwerken. Aanbieders van jeugdhulp geven aan dat zij in de praktijk situaties tegenkomen waarvan zij inschatten dat een eerdere goede signalering van de problematiek mogelijk was geweest. Scholen, zo wordt ervaren, zijn een belangrijke en in de praktijk ook effectieve vindplek. Aangegeven wordt dat met name voor risicogroepen (kinderen met een sociaal-economisch zwakkere positie) vroegsignalering van professionals moet komen, Daarnaast hebben deze groepen te maken met concurrerende problemen die niet kindgerelateerd zijn zoals schulden. Vanuit jeugdzorgaanbieders wordt aangegeven dat andere gemeenten in hun werkgebied meer

Doelen en effecten Jeugdwet	Mate van realisatie[2] (bronnen: begrotingen, beleidsplannen en interviews)
	investeren in consultatie: het actief naar binnen brengen van expertise van jeugdzorgaanbieders op scholen, bij sociale wijkteams en de jeugdgezondheidszorg. Samenvattend zet de gemeente in op vroegsignalering en het voorkomen van opgroei- en opvoedproblemen. Er is een (beperkte) gegevensverzameling over de mate waarin dit tot de gewenste effecten leidt. Jeugdzorgaanbieders geven dat zij casuïstiek tegenkomen waar een eerdere goede signalering mogelijk was geweest. Dit is in het onderzoek onder ouders en jeugdigen en de casestudies ook enkele malen genoemd.
b. het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang; c. het bevorderen van de opvoedvaardigheden van de ouders, opdat zij in staat zijn hun verantwoordelijkheid te dragen voor de opvoeding en het opgroeien van jeugdigen;	*Inzet* De gemeente Arnhem zet op verschillende manieren hierop in: - Meer VVE-plekken voor peuteropvang. Met de Subsidieregeling Voorschools Aanbod bekostigt de gemeente plekken voor peuters bij voorschoolse aanbieders. - Ontwikkelrecht Peuters. Vanaf januari 2017 is het Ontwikkelrecht Peuters ingevoerd. Hiermee kunnen alle peuters in de stad 12 uur naar de peuteropvang. Dit is van cruciaal belang in het kader van preventie en vroegsignalering. Het aantal peuters dat gebruik maakt van het Ontwikkelrecht wordt gemonitord en kritisch gevolgd of kinderen/ouders goed bereikt worden. - Passende Kinderopvang. Het doel van Passende Kinderopvang (als voorloper van Passend Onderwijs) is dat ook de peuters die zich anders ontwikkelen, peuters met een hulpvraag, welkom zijn in de reguliere kinderopvang. Gemeente, wijkteams jeugd, voorschoolse en specialistische aanbieders ontwikkelen dit concept en rollen het stapsgewijs in de stad uit. In 2018 staat hierbij de aansluiting en overdracht met Passend Onderwijs en ondersteuning ook in de thuis situatie als speerpunt. - Op het vlak van sport en gezonde leefstijl zet de gemeente in op programma's als Jongeren op gezond gewicht (JOGG) en Go!. - De gemeente Arnhem neemt sinds februari 2019 deel aan het programma Nu Niet Zwanger. Dat ondersteunt kwetsbare (potentiële) ouders bij het nemen van regie over hun kinderwens. Vaak zijn deze mensen al in beeld bij één of meerdere hulpverleners. Door actief het gesprek aan te gaan over kinderwens, seksualiteit en anticonceptie wil de gemeente ongeplande en ongewenste zwangerschappen voorkomen. Nu Niet Zwanger is opgenomen in het landelijk programma Kansrijke Start.

Doelen en effecten Jeugdwet	Mate van realisatie[2] (bronnen: begrotingen, beleidsplannen en interviews)
	Effect De gemeente verzamelt geen structurele gegevens waarmee het effect van de inzet kan worden bepaald. Uit interviews met de gemeente blijkt het lastig is om echt oorzaak en gevolg vast te stellen als gevolg van de inzet van bovengenoemde interventies en programma's. Er zit, aldus de gemeente, 'een algemeen gevoel van dit werkt en we zetten stappen'. Het programma Go! is wel onderzocht en heeft duidelijke baten.
d. het inschakelen, herstellen en versterken van de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige, zijn ouders en de personen die tot hun sociale omgeving behoren, waarbij voor zover mogelijk wordt uitgegaan van hun eigen inbreng;	*Inzet* Naast de hierboven genoemde preventieve voorzieningen, richten de sociale wijkteams en de jeugdzorgaanbieders zich in hun vraaganalyse en ondersteuning zich op het vergroten van het probleemoplossend vermogen. *Effect* Uit het cliëntervaringsonderzoek blijkt dat een grote meerderheid van de ouders de gewenste effecten hebben behaald met de geboden ondersteuning. Uit het onderzoek onder ouders en jeugdigen dat door de Rekenkamer is uitgevoerd komt hetzelfde beeld naar voren. Uit de casestudie blijkt dit ook, alleen blijkt dat het inzetten van personen die tot de sociale omgeving behoren (het informele netwerk) niet of nauwelijks actief wordt ingezet vanuit het sociale wijkteam en/of de jeugdhulpaanbieder. Een punt dat door zowel ouders, wijkteamcoaches als jeugdhulpverleners wordt herkend.
e. het bevorderen van de veiligheid van de jeugdige in de opvoedsituatie waarin hij opgroeit;	*Inzet* Voor het aspect veiligheid neemt Arnhem deel aan het landelijke programma 'geweld hoort nergens thuis'. In het kader van dat programma is samen met de regiogemeenten een aanpak gemaakt om huiselijk geweld en kindermishandeling te voorkomen. Dit regionale plan van aanpak heet 'samen veilig'. Dit plan bevat een groot aantal activiteiten om de veiligheid van kinderen te vergroten. De veiligheid is één van de belangrijke aspecten waarop door het sociale wijkteam en de jeugdzorgaanbieders wordt ingezet en op wordt gecontroleerd. *Effect* De regionale Veilig Thuisorganisatie (Samen Veilig Midden-Nederland) rapporteert de landelijk verplichte indicatoren zoals: • aantallen adviezen; • aantallen meldingen; • aantallen onderzoeken; • de aard van het geweld of de mishandeling; • de doorlooptijden tot aan triage en in de

Doelen en effecten Jeugdwet	Mate van realisatie[2] (bronnen: begrotingen, beleidsplannen en interviews)
	onderzoeksfase; • de hoedanigheid van adviesvragers en melders. Niet inzichtelijk wat de effecten van het plan 'samen veilig' zijn op dit doel van de Jeugdwet.
f. integrale hulp aan de jeugdige en zijn ouders, indien sprake is van multiproblematiek,	*Inzet* Het is de doelstelling om integrale hulp te verlenen zo blijkt uit de verschillende beleidsdocumenten, uitvoeringsprogramma's en de interviews. Daartoe zijn allerlei overlegvormen tussen scholen (zorgteams), sociale wijkteams, de jeugdgezondheidszorg, en Veilig Thuis. *Effect* Cijfers over de mate waarin sprake is van integrale hulp aan ouders ontbreken. Echter uit de interviews met professionals op de werkvloer, ouders, jeugdigen ontstaat wel een beeld. Uit de interviews met professionals en ouders ontstaat het beeld dat gezocht wordt naar integrale hulp, maar dat dit in de praktijk niet altijd lukt of soepel verloopt. Het lijkt afhankelijk van de afzonderlijke professionals of zij elkaar weten te vinden en ook gedeelde opvattingen hebben over wat in de betreffende situatie gewenst of nodig is. Professionals en ouders hebben soms wisselende beelden over de kracht van ouders, de invloed of kracht van het informele netwerk en de rol die professionals moeten nemen. Zo geven meerdere jeugdzorgaanbieders aan dat de geïndiceerde jeugdhulp los staat van de algemene vrij toegankelijke voorzieningen. Waar jeugdzorgaanbieders voorheen ingebed waren in de wijk (school, welzijn, opvang) verlenen zij nu hulp die in hun ogen te los staat van deze netwerkpartners. Zij krijgen nu een opdracht om een situatie aan te pakken en zijn eerder aannemer van een opdracht dan een netwerkpartner. Discussies tussen het sociale wijkteam en jeugdzorgaanbieders over het reduceren van indirecte uren (vaak gebruikt om contact te hebben met netwerkpartners) bemoeilijken een integrale aanpak nog verder.
g. het tot stand brengen en uitvoeren van familiegroepsplannen en het verlenen van hulp op basis van familiegroepsplannen.	*Inzet en effect* Dit doel wordt gerealiseerd. De sociale wijkteams en jeugdzorgaanbieders werken met deze plannen. Stelselmatige monitoring op een geaggregeerd niveau (hoeveel van de plannen komt tot uitvoering en leveren de beoogde resultaten op) vindt nu niet plaats.

Bovenstaande tabel geeft vooral de inzet die de gemeente Arnhem pleegt weer. Op veel van de doelen monitort de gemeente niet stelselmatig de effecten. Er zijn uitkomsten van cliëntervaringsonderzoeken die bijvoorbeeld een beeld geven over tevredenheid en behaalde

resultaten en bij sommige projecten en programma's is sprake van (incidentele) monitoring. Hierdoor ontstaat op onderdelen een beeld van de doelrealisatie, maar niet op het geheel van de doelen uit de Jeugdwet.

2.4 Eigen ambities en doelen

- Welke ambitie, doelen en beoogde maatschappelijke effecten heeft de gemeente Arnhem voor het jeugdbeleid vastgelegd?
- Realiseert de gemeente Arnhem haar eigen ambitie, doelen en beoogde effecten van het jeugdbeleid?

Antwoord:

- De kern van het Arnhemse beleid is vastgelegd in het beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016. Dit is voor twee jaar vastgesteld. Wettelijk dient de gemeente periodiek een geactualiseerd beleidsplan vast te stellen. De kern van het Arnhemse beleid houdt in:
  - Een beheerste en gefaseerde transformatie. Beheerst slaat daarbij op zorgcontinuïteit en gefaseerd dat er tijd nodig zal zijn voor de transformatie.
  - Zorgcontinuïteit. Voor zowel inwoners als instellingen.
  - Veranderende rol van de gemeente. Hiermee geeft de gemeente aan dat zorg en ondersteuning wordt georganiseerd vanuit de wijkteams. Waarbij de gemeente een regierol als opdrachtgever heeft, maar niet de uitvoerder is.
  - Innovatie. Niet langer de beperkingen van inwoners staan centraal, maar de mogelijkheden. Ingezet wordt op een innovatiefonds en burgerinitiatieven.
- De gemeente Arnhem heeft een onvoldoende informatiepositie om te bepalen of haar eigen ambities, doelen en beoogde effecten worden gerealiseerd. Veel van de doelen betreffen het HOE (realiseren van wijkteams, wijkteams zijn opdrachtnemende organisatie). Deze doelen zijn merendeels gerealiseerd. WAT-doelen zijn weinig specifiek geformuleerd ('meer jeugdigen krijgen passende zorg gericht op het ontwikkelen van zelfredzaamheid') en nergens voorzien van (outcome-)indicatoren. Daardoor is het onmogelijk om te bepalen of deze doelen worden bereikt. De gemeente beschikt uiteraard wel over gegevens, maar die zijn fragmentarisch en de gegevensverzameling is niet gekoppeld aan doelen. Ook al bouwt de gemeente aan een betere informatiepositie met raadsrapportages, deze staan vooralsnog los van de geformuleerde doelen die overigens onvoldoende richtinggevend zijn.

ONDERBOUWING

Ambities, doelen en effecten gemeente Arnhem (beoogd)

Voor dit onderzoek zijn meerdere bronnen gehanteerd voor het vaststellen van het Arnhemse beleid rondom jeugdzorg. Het betreft uiteraard het beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016, maar ook de programmabegroting van 2015. De bevindingen vanaf papier zijn aangevuld met bevindingen vanuit de interviews.

Beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016

De gemeente Arnhem heeft in september 2014 een beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016 vastgesteld. Aanleiding voor het plan is de decentralisatie van taken per 1 januari 2015 van nieuwe Wmo-taken en jeugdzorgtaken. Het plan is een aanvulling op eerder beleid. Zo wordt gesteld (p 4): "In de afgelopen twee jaar is al veel beleid ontwikkeld voor het sociale domein, waartoe ook de Participatiewet wordt gerekend. Dit beleid is vastgelegd in een aantal

documenten die in de aanloop naar 2015 zijn vastgesteld. Het gaat om de volgende documenten:

- Visienotitie 'Naar een Veerkrachtige Samenleving', vastgesteld door burgemeester en wethouders van Arnhem op 16 september 2013;
- Kadernota 'Veerkrachtig Arnhem', vastgesteld door de gemeenteraad op 16 december 2013;
- Uitvoeringsplan 'De veerkrachtige samenleving Arnhem 2015-2016', vastgesteld door burgemeester en wethouders van Arnhem op 10 juni 2014, waarin inrichtingsplannen voor Jeugdhulp en Wmo. "

Destijds is gekozen voor een geldigheid van twee jaar, omdat gekozen wordt voor een "geleidelijke verandering in de werkwijze en de methodieken in het sociaal domein"(p 4). In de periode 2015-2016 staat de continuïteit van zorg centraal, daarna "komt de transformatie nadrukkelijker aan de orde" en worden nadere beleidsstappen gezet. Op basis van een eerste tussentijdse evaluatie, naar verwachting medio 2015, verwachten we het beleid verder te kunnen concretiseren." Uit de interviews blijkt dat de tussentijdse evaluatie niet heeft plaatsgevonden. Een verdere concretisering heeft plaatsgevonden via de Koersnota Van wijken weten.

Ambities en doelen

De ambities en doelen zijn weinig concreet geformuleerd in het beleidsplan. Het bevat een procesbeschrijving van de weg er naartoe. Ook zijn er geen indicatoren of meetpunten benoemd. Het betreft de volgende doelen, genoemd onder het kopje "wat willen we bereiken":

- Een beheerste en gefaseerde transformatie. Beheerst slaat daarbij op zorgcontinuïteit en gefaseerd dat er tijd nodig zal zijn voor de transformatie.
- Zorgcontinuïteit. Voor zowel inwoners als instellingen (deze laatste krijgen een budgetgarantie)
- Veranderende rol van de gemeente. Hiermee geeft de gemeente aan dat zorg en ondersteuning wordt georganiseerd vanuit de wijkteams. Waarbij de gemeente een regierol als opdrachtgever heeft, maar niet de uitvoerder is.
- Innovatie. Niet langer de beperkingen van inwoners staan centraal, maar de mogelijkheden. Ingezet wordt op een innovatiefonds en burgerinitiatieven.

Uit de gesprekken blijkt dat bewust de eerste jaren de focus heeft gelegen op de inrichting van de uitvoering van de jeugdzorg. De verwachting die gemeenten en Rijk hadden dat na twee jaar de transformatie kon beginnen is niet uitgekomen. Het heeft veel meer tijd gekost om de overgang in goede banen te leiden en eigenlijk begint nu, mede onder de financiële druk, de uitwerking van de transformatie in concrete maatregelen.

Programmabegroting 2015

Doelen en ambities

De programmabegroting 2015 refereert aan het in september 2014 uitgebrachte beleidsplan Jeugd en Wmo 2015 - 2016. "Het plan maakt doelen, organisatie van zorg en ondersteuning, middeleninzet en definitie van de eigen rol van de gemeente duidelijk." (p 107). In de

betreffende paragraaf van de begroting (p 107) wordt een viertal gezichtspunten genoemd voor de jeugdhulp:

- Vooraf aan alles gaat gewoon opvoeden en preventie aan de basis – vanuit gezinnen en hun sociale omgeving, vanuit het onderwijs, verenigingen, (sport-)clubs en buurtvoorzieningen; en een (collectief) basisaanbod van informatie en advies, jeugdgezondheidszorg en dergelijke;
- Waar nodig is laagdrempelige basiszorg en ondersteuning dicht bij de mensen georganiseerd, voornamelijk vanuit de gebiedsteams;
- Professionele specialistische jeugdhulp die per gebied, voor de stad als geheel of voor de regio beschikbaar is kan door de gebiedsteams worden ingezet als voorziening met als doel om gezinnen te ondersteunen om de gewone opvoedtaak uit te kunnen voeren. Door meer in te zetten op preventie en basishulp moet het beroep op specialistische hulp en ondersteuning worden teruggedrongen en de zelfredzaamheid worden versterkt.
- Afzonderlijke aandacht voor bescherming van kinderen tegen huiselijk geweld en mishandeling; hierbij staat niet zozeer de hulpvraag centraal maar het creëren van een veilige situatie voor de kinderen.

In programma 7 Participatie van kwetsbare bewoners is een aantal veranderingen genoemd ingedeeld aan de hand van twee relevante opgaven: (1) organisatie decentrale zorg, waaronder jeugdzorg en (2) maatschappelijke aanbesteden zorg en welzijn. Het betreft de volgende *veranderingen* die de gemeente wil realiseren:

- Minder versnippering van zorg en ondersteuning;
- Zorg en ondersteuning meer richten op zelfredzaamheid;
- Zorg en ondersteuning dichter bij de burger organiseren en op maat ondersteuning bieden aan cliënten en mantelzorgers.
- Meer bewonersparticipatie in de Arnhemse wijken op het gebied van zorg en welzijn;
- Door met integrale teams per gebied te werken wordt de inzet van maatschappelijke organisaties op het gebied van zorg en ondersteuning efficiënter en sluit beter aan op de behoefte van de Arnhemse wijken;
- Zorg en ondersteuning dichter bij de burger organiseren plaats en tijd onafhankelijk.

Daarbij wil de gemeente de volgende zaken *bereiken* met tussen haakjes de mate van realisatie zoals in het vooronderzoek reeds is vastgesteld:

- Per 1 januari 2015 zijn acht gebiedsteams voor volwassenen en acht teams voor jeugd en gezin actief in Arnhem (gerealiseerd);
- De integrale vraagverheldering door de gebiedsteams gebeurde vanaf 1 januari 2015 op basis van de zelfredzaamheidsmatrix. Deze wordt echter niet meer gebruikt met uitzondering van Activerend Werk (gerealiseerd, maar grotendeels mee gestopt);
- Per 1 januari 2015 is er een telefonische en digitale portal waar Arnhemmers met een hulpvraag terecht kunnen (gerealiseerd);
- In 2015 geldt voor zorg en ondersteuning binnen alle gebieden in Arnhem het principe van één klant en één regisseur (gerealiseerd);
- Middels een samenwerkingsagenda met de zorgverzekeraar(s) werken de gebiedsteams in 2015 goed samen met andere toegangen zoals huisartsen, het AMHK, en de wijkverpleegkundige (gerealiseerd via een convenant met Menzis);
- Door met vaste contactpersonen te werken is er een goede schakel tussen de gebiedsteams en het cluster Werk en Inkomen van de gemeente Arnhem (recentelijk is deze schakel gerealiseerd);
- Door vanaf 2015 te investeren in de nulde en eerstelijnszorg in de wijk, stabiliseren de kosten voor de tweedelijns jeugdzorg in 2016 (niet gerealiseerd);
- Sinds 2006 is er een stedelijk dekkende multiprobleemaanpak, in verbinding met de Overleggen zorg en overlast op wijkniveau. De TLO's en de SWT's zijn hierbij betrokken. Daarbij worden ook jeugdigen besproken, inclusief een verkenning van mogelijke oplossingen (gerealiseerd);
- In 2015 hebben alle medewerkers van de gebiedsteams deelgenomen aan een collectief scholingsaanbod (gerealiseerd);

- Voor begin 2015 is er een transformatie agenda sociaal domein opgesteld waarin beschreven wordt hoe de bestaande taken van de gemeente op het sociaal domein geïntegreerd worden met de gedecentraliseerde taken (gerealiseerd Beleidsplan Wmo en Jeugd);
- In 2015 en 2016 wordt het innovatiebudget toegewezen aan de vernieuwing van het aanbod op basis van de transformatie-agenda (tot 2017 is gewerkt met innovatiebudgetten, was geen onverdeeld succes, leidde vooral tot extra aanbod, maar geen vervanging van bestaand aanbod, daarom mee gestopt);
- In 2015 en 2016 kunnen burgers een beroep doen op een reservering van een budget van maximaal 2 miljoen euro uit het sociaal noodfonds gericht op het doen uitvoeren van zorg en ondersteuning met en door burgers (noodfonds gerealiseerd);
- In 2017 wordt de zorg en ondersteuning in Arnhem toegewezen volgens gebiedsgebonden bekostiging (pas in 2019 voorzichtig mee begonnen omdat vanaf dat moment sprake was van een adequate informatiepositie, budgetten worden nog steeds historisch verdeeld, maar lijkt niet de toereikende methode blijkt uit de interviews);
- In 2017 zorgen burgerinitiatieven voor vernieuwing in het zorg- en ondersteuningsaanbod in de Arnhemse gebieden (er zijn voorbeelden van burgerinitiatieven);
- In 2017 wordt de zorg en ondersteuning in Arnhem geleverd op basis van de maatschappelijke opgave per wijk (zie gebiedsgebonden bekostiging, niet gerealiseerd)

Opvallend is dat de meeste te bereiken doelen de uitvoeringsstrategie ofwel het HOE betreffen. Namelijk er zijn acht wijkteams, er is een digitale portal, er wordt gewerkt met de zelfredzaamheidsmatrix, er wordt een transformatieagenda opgesteld, er wordt toegewerkt naar gebiedsgebonden bekostiging en er wordt een innovatiefonds ingesteld. Dit zijn allemaal doelen die betrekking hebben op de inrichting van de jeugdzorg en het sociaal domein, maar niet wat het in termen van maatschappelijk effect moet opleveren. Er is wel een financiële doelstelling die meer richting het WAT gaat, namelijk dat in 2016 de kosten stabiliseren als gevolg van investeringen in de nulde en eerstelijnszorg.

Indicatoren zijn niet genoemd in de programmabegroting 2015, aangegeven wordt dat deze in ontwikkeling zijn (p 114). In de programmabegroting 2016 wordt aangegeven dat om de strategische doelen te monitoren wordt gekeken naar:

- De zelfredzaamheid van inwoners en cliënten op diverse leefgebieden (maatschappelijke meedoen, arbeidsparticipatie, sociaal netwerk, financiën, gezondheid, huisvesting, leefbaarheid en veiligheid etc.);
- Ontwikkeling in zorgconsumptie en innovatie in het aanbod;
- Cliëntervaringen en cliënttevredenheid;
- Het maatschappelijk rendement van onze inspanningen.

"Indicatoren op deze thema's worden in 2016 verder ontwikkeld. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande gegevens", zo valt te lezen in de begroting van 2016. Dit is zo blijkt uit de gesprekken nog niet vertaald in indicatoren, dat proces is sinds 2019 wel in ontwikkeling. Overigens monitort de gemeente wel sinds 2015 op de ontwikkelingen in gebruik en kosten en worden ook cliëntervaringen onderzocht. In programma 6 Participatie en Maatschappelijke Ondersteuning van 2016 is wel een aantal landelijke indicatoren genoemd in de financiële paragraaf zoals:

- % jongeren met jeugdhulp (% van totaal aantal jongeren tot 18 jaar)
- % jongeren met jeugdbescherming (% van totaal aantal jongeren tot 18 jaar)
- % jongeren met jeugdreclassering (% van totaal aantal jongeren tussen 12-23 jaar)

Hoe deze zich verhouden tot de ambities en doelstellingen en wat ze zeggen over het bereiken daarvan, is niet duidelijk benoemd. Uit de interviews blijkt dat de gemeente nog zoekende is in het benoemen van de adequate indicatoren.

In de programmabegroting 2015 (p 61) is op een aantal aspecten planvorming aangekondigd: "Voor 2015 wordt een integrale transformatie agenda voor Jeugd, Wmo en participatie opgesteld waarin aangegeven wordt hoe de bestaande taken in het sociaal domein worden geïntegreerd met de nieuwe taken waar de gemeente vanaf 2015 verantwoordelijk voor is. In 2015 en 2016 moet dit verder vorm krijgen. Het is de bedoeling dat de transformatie van het sociaal domein in 2017 resulteert in een nieuw vormgeving van (integrale) arrangementen voor zorg en ondersteuning."

In december 2015 is de Koersnota Van Wijken Weten opgesteld, die in februari 2016 is vastgesteld door de raad. Daarin zijn de volgende uitgangspunten voor de transformatie van het sociaal domein opgenomen waarbij tussen haakjes de mate van realisatie (in het vooronderzoek reeds vastgesteld) is weergegeven:

7. Ter onderscheid van de wijkteams leefomgeving spreken wij in het vervolg over sociale wijkteams, waarbij geleidelijk aan de specifieke taken op het gebied van de Wmo of jeugdhulp steeds meer verbonden worden met de begeleiding van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (gerealiseerd);
8. De sociale wijkteams blijven gedurende de transformatie periode - van 2017 t/m 2019 - verantwoordelijk voor coaching van inwoners die zorg of ondersteuning nodig hebben, de toegang tot maatwerk- en specialistische voorzieningen en bieden waar nodig zelf kortdurende ondersteuning (gerealiseerd).
9. De sociale wijkteams worden geherpositioneerd als opdrachtnemende organisatie van de gemeente onafhankelijk van de aanbieders van maatwerk- en specialistische voorzieningen. (gerealiseerd)
10. De wijkteams leefomgeving en de sociale wijkteams werken samen, naast elkaar en integraal aan taken in de wijk vooral door meer preventieve maatregelen te nemen die (wellicht op termijn) kostenbesparend moeten gaan werken. (er is sprake van samenwerking, maar uit de interviews blijkt dat hierin nog veel te winnen is)
12.De wijkbudgetten voor maatwerk- en specialistische voorzieningen worden op basis van objectieve gegevens en ervaringen van inwoners en de sociale wijkteams opgesteld (niet gerealiseerd, is vooral op basis van historische verdeling).
13. De sociale wijkteams worden binnen deze budgetten verantwoordelijk voor de inzet van deze voorzieningen bij de inwoners van de wijk met een vraag voor zorg en ondersteuning. (de wijkteams worden hier door de gemeente op aangesproken in de opdracht die ze hebben gekregen, de feitelijke invulling ervan staat nog in de kinderschoenen).
14. Maatwerk- en specialistische voorzieningen worden in de toekomst waar mogelijk in toenemende mate afgerekend op basis van resultaten vastgelegd in het (eigen gezins-)plan van aanpak. (niet gerealiseerd, was wel de ambitie, maar is van afgezien en besloten om eerst ervaringen van andere gemeenten af te wachten. Die ervaringen zijn volgens de respondenten niet onverdeeld positief.)

Uit het onderzoek blijkt dat de Koersnota Van Wijken Weten in 2020 wordt geëvalueerd.

Vanaf 2017 (bron programmabegroting 2017) is de focus gericht op de transformatie van het sociaal domein, zoals vastgelegd in de Koersnota 'Van Wijken Weten' (vastgesteld op 29 februari 2016). De 11 uitgangspunten die de gemeenteraad heeft vastgesteld voor Transformatie zijn vervolgens uitgewerkt in de uitvoeringsnotitie 'Uitvoering Transformatie Sociaal Domein'. Hiermee is het kader voor de transformatie in de komende 3 jaar beschikbaar.

In de Perspectiefnota van juni 2019 worden de maatregelen benoemd om de kostenstijging van de jeugdzorg te beheersen. Deze betreffen op hoofdlijnen: investeringen in praktijkondersteuners bij de huisarts, afbouw met 50 procent van de verblijfszorg en heroverwegingen in de inkoop om tot minder aanbieders te komen die zich collectief verantwoordelijk voelen voor het realiseren van de transformatie en kostenbeheersing. In paragraaf 2.3.3 wordt uitgebreid ingegaan op de maatregelen.

Samengevat lijkt eind 2018 als gevolg van de forse overschrijding van de budgetten, mede gevoed door vragen vanuit de gemeenteraad, een urgentie te ontstaan om met voorstellen te komen om de constante groei van de uitgaven te beheersen. Bovendien lijkt het college ook meer dan voorgaande jaren inzicht te bieden in de ontwikkeling van kosten en gebruik. Daar is door de raad eind 2018 dan ook expliciet om gevraagd. In december 2019 heeft de raad een raadsrapportage "Zorg dichterbij" ontvangen. Hierin staan met name gegevens over kosten en gebruik van o.a. jeugdhulp.

Doelen programmabegroting 2020

Voor de programmabegroting 2020 geldt, zo blijkt uit de interviews, dat de ambitie was om tot doelenbomen te komen. Voor meerdere programma's zijn deze uitgewerkt, maar voor het sociaal domein moet daar nog een slag in gemaakt worden. Onderstaand zijn de meest recente doelen rondom jeugdbeleid uit de programmabegroting 2020 weergegeven. De doelen zijn weinig specifiek en resultaatgericht.

- Meer jeugdigen krijgen passende zorg gericht op ontwikkelen van zelfredzaamheid
- Meer jeugdigen krijgen passende zorg, dichtbij de eigen woonomgeving
- Versterken eigen kracht van jeugdigen, sociaal netwerk en inzet algemene voorzieningen
- Versterken van de zorgtoewijzing en intensiveren van de samenwerking met andere verwijzers
- Sturen op kwaliteit en resultaat
- Ontschotten van zorgsystemen en verkrijgen toereikende Rijksbudgetten
- Vergroten inzicht of passende zorg en gewenste afschaling wordt bereikt (monitoring)
- Sluitende aanpak ketenpartners voor vroegsignalering
- Ontwikkelen van voorliggende voorzieningen
- Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis
- Meer kwetsbare jeugdigen nemen actief deel aan de maatschappij

Er zijn alleen (landelijke) indicatoren opgenomen over jeugdzorg, te weten: het percentage jongeren met jeugdhulp, een reclasserings- en een jeugdbeschermingsmaatregel.

Over de doelrealisatie hiervan zijn geen uitspraken te doen.

Nieuwe verordening Jeugd en beleidsregels Jeugd
Per 1 februari 2020 is een nieuwe verordening Jeugd in werking getreden. Deze verordening vervangt de eerdere Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2015, die door de gemeenteraad is vastgesteld op 3 november 2014 (wijziging op 26 september 2016 in verband met de inwerkingtreding van de Verordening adviesraden gemeente Arnhem). Daarnaast zijn beleidsregels opgesteld waarmee sturing en interpretatie aan de toepassing van de verordening wordt gegeven. Hiervoor is bewust gekozen zo blijkt uit de raadsbrief van 17 december 2019: "De beleidsregels geven meer duidelijkheid aan inwoners, sociale wijkteams en aanbieders wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg (doen wat nodig is) wordt verstaan en hoe dit ingezet moet worden. Op dit moment zijn er geen beleidsregels/richtlijnen en is de wijkcoach volledig autonoom om ''te doen wat nodig is''.

"Het sociaal wijkteam werkt in lijn met deze leidende principes en met behulp van de beleidsregels. Daarbij wordt de volgende aanpak gehanteerd:

- De wijkcoach vormt samen met de inwoner (jeugdige en gezin) een beeld van hoe de inwoner meedoet in de samenleving en doet een integrale uitvraag op de diverse leefgebieden, dus breder dan alleen zorg, om in beeld te krijgen wat speelt en wat nodig is.
- Inwoners hebben regie (eventueel met ondersteuning door de wijkcoach) op het vinden van eigen oplossingen; zij zijn zich bewust van wat zij zelf kunnen. Zij zijn in staat zelf oplossingen te vinden en uit te voeren. Als de inwoner niet (volledig) zelf de regie kan voeren, wordt de rol van de wijkcoach groter.
- Inwoners gebruiken hun eigen netwerk: zij zijn zich bewust van de ondersteuningsmogelijkheden in hun directe omgeving en zetten die ook in.
- Inwoners benutten de beschikbare algemene voorzieningen. De wijkcoach ondersteunt bij het vinden van deze algemene voorzieningen, in de wijk of daarbuiten.
- Afhankelijk van de situatie verleent de wijkcoach zelf eventuele laagdrempelige zorg en ondersteuning.
- De wijkcoach zet tijdig (door de gemeente ingekochte) specialistische vormen van ondersteuning in. In het belang van de inwoner maakt de wijkcoach resultaatafspraken met de uitvoerende partij en bewaakt de realisatie.
- De wijkcoach beziet samen met de inwoner wanneer en op welke wijze een lichtere vorm van ondersteuning ingezet kan worden.

Op deze wijze zijn de beleidsregels gericht op het bieden van passende, effectieve en efficiënte zorg, waarbij inwoners zoveel mogelijk regie over hun eigen leven kunnen houden."

Planvorming in de toekomst
Op 7 januari 2020 ontvangt de raad een raadsbrief van het college met de titel "Naar een houdbaar sociaal domein". In deze brief kondigt het college een herijking aan van het beleid: "De afgelopen tijd hebben we alle zeilen bijgezet om de monitoring op orde te brengen voor de WMO en jeugdzorg, hiervan heeft u de eerste resultaten kunnen zien in de onlangs verschenen bestuursrapportage. We werken hier komende tijd onverminderd aan door. Daarnaast hebben we maatregelen genomen om de oplopende zorgkosten op korte termijn te beïnvloeden; zoals de invoering van beleidsregels voor zowel WMO als jeugdzorg en de start van een

aanbesteding met nieuwe inkoopvoorwaarden voor zorgaanbieders. De komende maanden gaan we hiermee verder aan de slag."
"Wij constateren nu dat het ook echt noodzakelijk is om onze overall koers op het sociaal domein onder de loep te nemen en mogelijk aan te passen. De grote mate van samenhang in de opgaven waarvoor wij staan, de leerervaringen van de afgelopen jaren en de structurele omvang van de tekorten brengen ons tot deze conclusie. We moeten mogelijk scherper zijn in onze keuzes en de consequenties daarvan inzichtelijk maken. We moeten ook echt goed blijven toetsen of wij consequent zijn in de vertaling van onze visie richting uitvoering. Als wij hierin niet helder koersen, komt dit ons resultaat niet ten goede, zo is onze overtuiging."

Het college kondigt aan twee parallelle sporen te volgen:

- Spoor a: korte termijn interventies. Dit betreft het reeds ingezette proces van meer grip krijgen door het treffen van maatregelen waarmee nadelen op de korte termijn worden beperkt.
- Spoor b: een aanpassing van de koers voor het sociaal domein. De richtinggevende principes van de in 2013 vastgestelde visie (Veerkrachtige samenleving) staan in grote lijnen nog steeds:
  1. Mensen doen mee op basis van wat ze kunnen;
  2. Dienstverlening in de buurt;
  3. Eén huishouden, één plan, één regisseur;
  4. Budgetten per gebied en traject

Het college geeft aan dat de uitgewerkte lijnen nu onvoldoende antwoord / houvast bieden voor de vraagstukken waarvoor de gemeente in het sociaal domein staat. Het college wil daarom vaststellen:

– Of de uitgangspunten nog 'werken'
– Welke aanscherpingen / keuzes nodig zijn om een beter resultaat voor onze stad (zowel inhoudelijk als financieel) te bewerkstelligen
– Of de doorvertaling van visie naar uitvoering – in de volle breedte van het sociaal domein - consequent is neergezet en waar eventueel bijsturing noodzakelijk is.
– Op welke wijze de interventies die wij in afgelopen jaren doorvoerden zich verhouden tot de uitgangspunten en of op basis hiervan aanpassingen noodzakelijk zijn.

Het college heeft de ambitie om de aanscherping gelijktijdig met de Perspectiefnota aan te bieden aan de raad.

2.5 Door de ogen van ouders en jeugdigen

- Is de geboden ondersteuning (preventief en curatief) effectief? Voorkomt de ondersteuning escalatie van problemen of leidt het tot beheersing of afname van problemen rondom opvoeden en opgroeien?
- Op welke punten kan de effectiviteit van de jeugdhulp in Arnhem verbeterd worden en wat is daarvoor nodig?

Antwoord:

- Uit het onderzoek dat door de Rekenkamer onder ouders en jeugdigen is uitgevoerd blijkt dat de curatieve ondersteuning bij een meerderheid van de ondervraagde gezinnen heeft geleid tot het voorkomen van verergering van de problemen, deze behapbaar te maken of te laten afnemen.
- Uit de cliëntervaringsonderzoeken blijkt op de aspecten opgroeien, zelfstandigheid, zelfredzaamheid en meedoen over de gehele linie stijging van de effectiviteit van de geboden hulp. In meerderheid is sprake van een ervaren effectiviteit op deze aspecten.
- De tijdigheid van de hulp, de tijd die zit tussen de eerste signalen van een hulpbehoefte en het moment waarop de hulp ingezet wordt, wordt genoemd als verbeterpunt.
- Uit het onderzoek van de Rekenkamer blijkt dat ouders van de school verwachten dat de school een belangrijke rol vervult in het vroegtijdig signaleren en het uitvoering geven aan handelingsadviezen van de wijkteams en/of jeugdhulpaanbieders. Deze rol wordt volgens een kwart van de gesproken ouders niet of onvoldoende ingevuld. Dit is een belangrijk verbeterpunt. In hoofdstuk 3 wordt daar dieper op ingegaan naar aanleiding van de casestudie.

ONDERBOUWING

Effectiviteit van de geboden ondersteuning

In het onderzoek onder ouders en jeugdigen dat door de Rekenkamer zelf is uitgevoerd, is aan de respondenten gevraagd of de hulp die zij hebben ontvangen **verergering van de problemen wist te voorkomen, de problemen behapbaar te maken** en/of **de problemen te laten afnemen of op te lossen**. De meerderheid van de gesproken ouders en jeugdigen geven aan dat de ondersteuning die zij gekregen hebben heeft geleidt tot beheersing of afname van problemen rondom opvoeden- en opgroeien en heeft daarmee escalatie van problemen voorkomen (20 respondenten). Slechts één van de gesproken ouders is een nieuw traject gestart omdat de hulp de problemen tijdelijk heeft doen afnemen, en nu de problemen weer toenemen. In twee gevallen was er sprake van een handicap bij het kind waarbij de hulp de problemen niet heeft doen afnemen, maar het wel behapbaar weten te maken.

Uit de cliëntervaringsonderzoeken van gemeente Arnhem blijkt dat over de periodes 2015, 2016, en 2018 de geboden jeugdhulp over het algemeen effectief is bevonden. In onderstaande tabel staat de ervaren effectiviteit m.b.t. opgroeien, zelfstandigheid, zelfredzaamheid en meedoen weergegeven.

Opgroeien				
		2015	**2016**	**2018**
Client voelt zich beter	Niet van toepassing	7%	7%	6%
	(veel) slechter geworden	2%	2%	6%
	Hetzelfde gebleven	9%	11%	7%
	(veel) beter geworden	81%	80%	82%
Gedrag van de cliënt is verbeterd	Niet van toepassing	22%	11%	16%
	(veel) slechter geworden	1%	3%	5%

Opgroeien		2015	2016	2018
	Hetzelfde gebleven	11%	16%	16%
	(veel) beter geworden	66%	70%	63%
Thuissituatie is verbeterd	Niet van toepassing	24%	14%	19%
	(veel) slechter geworden	1%	4%	3%
	Hetzelfde gebleven	11%	17%	18%
	(veel) beter geworden	64%	65%	61%
Client voelt zich veiliger	Niet van toepassing	29%	21%	27%
	(veel) slechter geworden	1%	4%	3%
	Hetzelfde gebleven	20%	21%	22%
	(veel) beter geworden	50%	54%	48%

Zelfstandigheid		2015	2016	2018
Client weet beter wat hij/zij wil	Niet van toepassing	26%	18%	23%
	(veel) slechter geworden	0%	1%	4%
	Hetzelfde gebleven	27%	25%	18%
	(veel) beter geworden	47%	56%	55%
Client weet wat hij/zij nodig heeft	Niet van toepassing	27%	21%	17%
	(veel) slechter geworden	1%	3%	5%
	Hetzelfde gebleven	18%	22%	17%
	(veel) beter geworden	54%	55%	61%
Client voelt zich beter gehoord	Niet van toepassing	21%	19%	16%
	(veel) slechter geworden	1%	4%	3%
	Hetzelfde gebleven	21%	21%	16%
	(veel) beter geworden	58%	57%	65%

Zelfredzaamheid		2015	2016	2018
Beter probleem oplossen	Niet van toepassing	18%	13%	17%
	(veel) slechter geworden	6%	2%	5%
	Hetzelfde gebleven	10%	19%	20%

Zelfredzaamheid				
		2015	2016	2018
	(veel) beter geworden	66%	66%	58%
Voor zichzelf opkomen	Niet van toepassing	38%	20%	22%
	(veel) slechter geworden	3%	2%	4%
	Hetzelfde gebleven	20%	26%	20%
	(veel) beter geworden	39%	52%	55%
Meer vertrouwen in de toekomst	Niet van toepassing	29%	24%	18%
	(veel) slechter geworden	1%	3%	5%
	Hetzelfde gebleven	19%	16%	20%
	(veel) beter geworden	51%	57%	57%

Meedoen				
		2015	2016	2018
Het gaat beter op school, werk of op de dagbesteding	Niet van toepassing	25%	11%	12%
	(veel) slechter geworden	2%	2%	5%
	Hetzelfde gebleven	17%	20%	15%
	(veel) beter geworden	56%	67%	68%
Vrijetijdsbesteding is verbeterd	Niet van toepassing	35%	25%	24%
	(veel) slechter geworden	1%	2%	5%
	Hetzelfde gebleven	27%	35%	32%
	(veel) beter geworden	37%	39%	39%
De relatie van de cliënt met anderen is verbeterd	Niet van toepassing	32%	24%	24%
	(veel) slechter geworden	2%	1%	3%
	Hetzelfde gebleven	26%	27%	24%
	(veel) beter geworden	40%	48%	48%

Verbeterpunten

Uit het cliënttevredenheidsonderzoek van de gemeente en gesproken ouders / jeugdigen in kader van het onderzoek door de Rekenkamer blijkt een aantal verbeterpunten.

De geboden ondersteuning is curatief effectief. Maar of de geboden ondersteuning ook preventief effectief is, daarover waren de meningen iets meer verdeeld. Aan respondenten is de vraag gesteld of de hulp ook **tijdig** ingezet is. In een aantal situaties van gezinnen waarmee de Rekenkamer heeft gesproken speelden problemen al langer, en hebben zij veel geprobeerd

voordat zij op de juiste plek terecht zijn gekomen. Dit had naar hun mening eerder opgepakt kunnen worden:

"Voordat we bij het wijkteam kwamen hadden we al heel erg veel geprobeerd. We waren al via de huisarts bij een eerstelijnspsycholoog geweest. Uiteindelijk werden we doorverwezen naar Karakter voor dagbehandeling"

"Pas in groep 4 was er een juf die betrokken genoeg was om te zien wat wij ook zagen. Zij keek naar het hele plaatje"

"We hadden er eerder bij kunnen zijn. Ik heb vaak signalen afgegeven op school en op het consultatiebureau. Uiteindelijk zijn we er wel op tijd bij geweest omdat ik zelf aan de bel heb getrokken. Maar het was op dat moment thuis wel alle ballen hoog houden"

Een duidelijk voorbeeld hiervan die ouders noemen is de normering waar een kind onder moet scoren voordat het gebruik mag maken van een dyslexietraject. Deze normering kan een kind lange tijd op het nippertje halen, waardoor de problematiek pas laat in de bovenbouw van het basisonderwijs of op de middelbare school wordt 'ontdekt' en aangepakt maar al die tijd wel invloed heeft gehad op de schoolprestaties, en dus ook op het leerniveau.

"De school begreep beide kinderen niet zij werden zwaar onderschat. De school opperde speciaal onderwijs en kader niveau, maar dit was niet wat zij nodig hadden. Ze hadden begeleiding nodig voor dyslexie"

"Je krijgt alleen een vergoeding bij ernstige dyslexie, terwijl ook kinderen met lichtere vormen van dyslexie baat hebben bij een traject"

Het rapport van Movisie 'jongeren en ouders aan het woord' uit 2018 dat in opdracht van de gemeente Arnhem is uitgevoerd, schetst een soortgelijk beeld. Hierin staat beschreven dat in de meeste gezinnen al langere tijd problemen spelen op school of thuis. Respondenten hebben vaak zelf al veel hebben geprobeerd om de situatie te verbeteren door bijvoorbeeld zelf hulp te zoeken of door het zelf op te lossen. Veel gezinnen die uiteindelijk bij het wijkteam terecht komen hebben dan ook al eerder hulp/ondersteuning vanuit zorg en welzijn gehad. Wanneer er sprake is van problemen die al langer bestaan, verhevigt of ontstaat andere problematiek en is de situatie soms niet meer houdbaar. Preventieve en lichte ondersteuning is daarom minder aan de orde.

De gezinnen die aan dit onderzoek hebben meegewerkt zijn tevens gevraagd wat er volgens hen **anders zou moeten in de hulp die zij hebben gekregen.** Hieruit zijn diverse punten naar voren gekomen, waaruit blijkt dat voornamelijk de school een belangrijke functie heeft in de effectiviteit van de jeugdhulp en het tijdig signaleren. Zo geven zeven ouders meerdere zorgsignalen te hebben geuit, maar zich niet gehoord voelen op school. Ook geven zij voorbeelden waarbij zorgsignalen vanuit school niet gedeeld werd met de ouder, werd er door de school niet aan de bel getrokken of werd er verkeerd doorverwezen. Daarnaast heeft de school, en in het bijzonder de leerkracht een belangrijke rol in het stabiliseren en/of af laten nemen van de problematiek van het kind. Zes gesproken ouders vertellen dat de leerkracht hierin onvoldoende heeft gefunctioneerd omdat hij of zij niet om weet te gaan met de situatie

of de problematiek van het kind, de handelingsadviezen vanuit de hulpaanbieder niet of slecht uitvoert en niet aan de ouder na vraagt hoe het thuis gaat. Het niveau van expertise en werkstijl verschilt per leerkracht, waardoor ouders merken dat het kind per schooljaar in zijn of haar problematiek enorm kan schommelen.

"School nam de zorgplicht onvoldoende op. Zij vonden mijn zoon 'te goed' om in het wijkteam te bespreken, terwijl ik wel zorgen uitte. Zij zien de privésituatie als iets dat geen invloed heeft op school"

Zes ouders hebben opgemerkt dat er geen of weinig samenwerking en/of overdracht plaatsvindt tussen partijen.

"Het verschilt erg per wijkteam hoe snel zij dingen regelen. Ik denk dat dit te maken heeft met de hoeveelheid aan papierhandel die het wijkteam heeft. Er gaat veel tijd zitten in de aanvragen van cliënten. Het persoonlijk contact is wel erg goed. Alleen worden er soms dingen toegezegd die ze niet waar kunnen maken. Ook hebben niet alle wijkteamcoaches dezelfde informatie en werkt het langs elkaar heen"

"We werden van instantie naar instantie gestuurd, nergens een goede overdracht"

2.6 Effectiviteit en verbeterpunten

- Signaleert de gemeente Arnhem risico's en problemen in een vroegtijdig stadium en grijpt de gemeente daarop effectief in?
- Is de geboden ondersteuning (preventief en curatief) effectief? Voorkomt de ondersteuning escalatie van problemen of leidt het tot beheersing of afname van problemen rondom opvoeden en opgroeien?
- Op welke punten kan de effectiviteit van de jeugdhulp in Arnhem verbeterd worden en wat is daarvoor nodig?

Antwoord:

- Over de mate waarin de gemeente risico's en problemen in een vroegtijdig stadium ziet en daarop effectief ingrijpt, kan geen kwantitatief onderbouwde uitspraak worden gedaan. De gemeente zet er via vele programma's en interventies op in en dat wordt herkend door partners. Desondanks zijn er signalen dat zich situaties voordoen waarin problematiek eerder had kunnen worden gezien en vastgesteld. Partners benoemen verbetermogelijkheden. Deze richten zich vooral op het naar voren halen van expertise en kennis van jeugdhulpaanbieders naar algemene vrij toegankelijke voorzieningen en natuurlijke vindplaatsen zoals scholen.
- Over de mate waarin de ondersteuning effectief is, kan op geaggregeerd niveau (alle ouders en jeugdigen die hulp hebben ontvangen) geen uitspraak worden gedaan anders dan op basis van de uitgevoerde cliëntervaringsonderzoeken waarin een beperkt aantal ouders en jeugdigen is bevraagd. Het is niet zo dat dit op individueel niveau niet wordt vastgelegd, jeugdzorgaanbieders doen dat bijvoorbeeld en moeten deze gegevens ook landelijk aanleveren, alleen de gegevens worden niet actief verwerkt tot sturingsinformatie.

ONDERBOUWING

Vroegtijdig signaleren problemen en risico's

Het beantwoorden van de onderzoeksvragen op basis van kwantitatieve onderzoeksgegevens van de gemeente is niet goed mogelijk. De vraag of de gemeente de risico's en problemen vroegtijdig signaleert kan alleen kwalitatief worden beantwoord. Gebaseerd op de interviews met relevante betrokkenen komt een beeld naar voren dat de gemeente veel inzet pleegt op vroegsignalering, zoals ook in eerdere paragrafen beschreven, maar dat desondanks gesproken partners van de gemeente aangeven dat zich situaties voordoen waarin de problemen eerder in beeld hadden kunnen komen. Dit blijkt ook uit onderzoeken onder ouders en jeugdigen. Echter over de mate waarin dat voorkomt, zijn geen uitspraken te doen.

Verbeterpunten signalering

Gesproken partners zien meerdere mogelijkheden om de signalering te verbeteren. Zo wordt aangegeven dat jeugdzorgaanbieders met andere gemeenten zorgpatronen in kaart brengen (bijvoorbeeld rondom dyslexie). Door dit per gebied of zelfs school in kaart te brengen, ontstaat een beeld van risicoscholen en wijken. Dit kan de gemeente dan in het op overeenstemming gericht overleg met scholen of andere partners aankaarten. Dan kan de gemeente ook bespreken wat nodig is om hen te faciliteren. Dat gebeurt nu niet of nauwelijks in Arnhem volgens de gesproken respondenten. Soms kan het dan helpen dat expertise van jeugdzorgaanbieders of anderen naar de vindplekken wordt gebracht zodat problematiek eerder gezien wordt en ook beter op waarde geschat kan worden. Meerdere partners geven aan dat zij situaties meemaken waarin te zware hulp wordt ingezet. Het financieren, maar vooral stimuleren van het gebruik van deze vormen van consultatie is een meerdere keren genoemd als verbeterpunt.

Effectiviteit van de ondersteuning

Over de mate waarin de geboden ondersteuning effectief is, zijn bij de gemeente geen geaggregeerde gegevens beschikbaar. De sociale wijkteams kunnen dit voor het deel van de

jeugdzorg waarvoor zij verwijzen en beschikken bijhouden, maar gegevens op geaggregeerd niveau (welk deel van alle jeugdzorgtrajecten is effectief geweest) zijn niet tijdens het (voor)onderzoek naar voren gekomen. De enige manier waarop de gemeente enig zicht heeft op de effectiviteit is het cliëntervaringsonderzoek dat is gehouden onder ouders en jeugdigen, maar dat richt zich vooral op de dienstverlening door de sociale wijkteams. Door meerdere jeugdzorgaanbieders is aangegeven dat zij landelijk gegevens aanleveren conform de landelijke gegevensset over de effectiviteit van hun hulp. Een aantal geeft aan deze informatie ook te delen met gemeenten. Zij geven daarbij aan geen signalen van de gemeente of de inkooporganisatie te krijgen dat iets met deze gegevens wordt gedaan. Deze gegevens zijn tijdens het rekenkameronderzoek niet boven tafel gekomen. Deze kerngetallen van zorgaanbieders zijn onderwerp van bespreking tijdens de Trimestergesprekken tussen gemeentelijk vertegenwoordigers en zorgaanbieders. De kengetallen zijn echter naar oordeel van de gemeente nog niet bruikbaar om de effectiviteit van de jeugdzorg te bepalen. Het CBS beschikt bij bepaalde vormen van jeugdhulp (in het gedwongen kader) wel over deze gegevens, maar presenteert die niet op gemeenteniveau, maar op het niveau van Oost-Nederland. Bij sommige projecten (Go!) monitort de gemeente de effectiviteit en de gezondheidswinst.

Verbeterpunten effectiviteit

Uit zowel de interviews met professionals als uit de casestudies blijkt dat op het door kennisinstituten aanbevolen adagium 'It takes a village to raise a child' nog te weinig effectief wordt gestuurd. Jeugdbeleid dient in de uitvoering te leiden tot een netwerk van 'opvoeders' rondom jeugdigen. Dat vraagt dat de 'opvoeders' samenwerken vanuit één gemeenschappelijk doel, elk vanuit de eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden. Dit lukt de ene keer wel, zo blijkt uit de casestudies, maar de andere keer niet. De verklaring hiervoor is dat er een goede of geen goede samenwerking is tussen de netwerkpartners. Gevraagd naar wie hier nu de regie in heeft, of de verantwoordelijkheid voor heeft, is het antwoord vaak dat dit afhangt van de betrokken personen. Het jarenlang gehanteerde streefbeeld van de gemeente was dat de ouders de regie hebben en dat de professionals 'doen wat nodig is'. Dat blijkt een volgens vele respondenten een te vage opdracht en rolinvulling voor zowel ouders als professionals. De praktijk vraagt dat de gemeente de regie neemt in het stimuleren, onderhouden en zo nodig afdwingen van netwerksamenwerking, zo wordt door meerdere respondenten aangegeven. Professionele organisaties werken niet als vanzelf samen en waar dat goed gaat, moet ook iets zijn afgesproken wie de regie neemt als het niet goed gaat. Bovendien werkt het hebben van een gedeeld doel en beeld over bijvoorbeeld de verantwoordelijkheid van ouders bij alle partners ook tot het terugbrengen van de gemeentelijke rol en financiële inzet waar die voor bedoeld was.

Een ander verbeterpunt dat door meerdere respondenten (ambtelijke organisatie, professionals, raadsleden) is aangedragen betreft het algemene en abstracte karakter van de gemeentelijke doelen. De HOE-doelen hebben weliswaar geleid tot het grotendeels implementeren en realiseren van de beoogde inrichting, maar zonder duidelijke WAT-doelen blijft het lastig voor alle partners van het jeugdbeleid om sturing en richting te geven aan hun taken en verantwoordelijkheden. Discussies verzanden dan vaak in wie waarover gaat, in

plaats van waar de partners met z'n allen aan werken en naartoe gaan. Het ontbreken van een helder kader (WAT) zorgt dat alle betrokkenen vooral hun eigen stukje zo goed mogelijk proberen te doen. Echter daar waar samenwerking (die wordt aanbevolen door kennisinstituten) vereist is omdat dit leidt tot een effectieve aanpak hangt dit af van de toevallige personen of het gebeurt. Feitelijk constateert het college in haar raadsbrief over de herijking van het sociaal domein dit ook. De uitgangspunten en kaders bieden onvoldoende concrete handvatten voor sturing en uitvoering.

2.7 Confrontatie Arnhemse doelen – Jeugdwet – werkzame bestanddelen

In deze paragraaf wordt niet een specifieke onderzoeksvraag beantwoord, maar bevat een analyse van de Arnhemse doelen afgezet tegen de doelen uit de Jeugdwet en de werkzame bestanddelen zoals beschreven in de paragraaf Wat is effectief jeugdbeleid?.

Arnhemse doelen en strategie afgezet tegen de doelen uit de Jeugdwet

Doelen Jeugdwet	Overeenkomende doelen gemeente Arnhem
a. het voorkomen en de vroege signalering van en vroege interventie bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen;	*Doelen:* Programmabegroting 2016: Gezichtspunt:" door meer in te zetten op preventie en basishulp moet het beroep op specialistische hulp en ondersteuning worden teruggedrongen …." Programmabegroting 2020: "Sluitende aanpak ketenpartners voor vroeg signalering met als toelichting. Kinderen zijn goed en zo vroeg mogelijk in beeld zodat tijdig een eventuele hulp- of ondersteuningsvraag duidelijk wordt. Met ketenpartners organiseren we een gezamenlijke aanpak om het kind en ouders heen. Ouders hoeven zo niet van de ene naar de andere instantie. We starten hierbij op de voorschoolse locaties."
b. het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang; c. het bevorderen van de opvoedvaardigheden van de ouders, opdat zij in staat zijn hun verantwoordelijkheid te dragen voor de opvoeding en het opgroeien van jeugdigen;	*Doelen:* Programmabegroting 2016: gezichtspunt: "vooraf aan alles gaat gewoon opvoeden en preventie aan de basis – vanuit gezinnen en hun sociale omgeving, vanuit onderwijs, verenigingen, sportclubs en buurtvoorzieningen, en een (collectief) basisaanbod van informatie en advies, jeugdgezondheidszorg en dergelijke." Programmabegroting 2020: "Een goede ontwikkeling van kinderen vraagt een veilig, gezond en positief opvoedklimaat, thuis, op de opvang, op school en op straat. Een sterk netwerk waarop ouders en kinderen terug kunnen vallen. Dat ouders en kinderen tijdig handvatten of passende hulp aangeboden krijgen als ze vragen hebben of vastlopen." En "Een goede ontwikkeling van kinderen vraagt een veilig, gezond en positief opvoedklimaat, thuis, op de opvang, op school en op straat. Een sterk netwerk waarop ouders en kinderen terug kunnen vallen. Dat ouders en kinderen tijdig handvatten of passende hulp aangeboden krijgen als ze vragen hebben of vastlopen."
d. het inschakelen, herstellen en versterken	*Doelen:*

Doelen Jeugdwet	Overeenkomende doelen gemeente Arnhem
van de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige, zijn ouders en de personen die tot hun sociale omgeving behoren, waarbij voor zover mogelijk wordt uitgegaan van hun eigen inbreng;	Programmabegroting 2016: Veranderingen: "zorg en ondersteuning meer richten op zelfredzaamheid".
e. het bevorderen van de veiligheid van de jeugdige in de opvoedsituatie waarin hij opgroeit;	*Doelen:* Programmabegroting 2016: Gezichtspunt: "afzonderlijke aandacht voor bescherming van kinderen tegen huiselijk geweld en mishandeling; hierbij staat niet zozeer de hulpvraag centraal maar het creëren van veilige situaties voor kinderen". Programmabegroting 2020: "meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis".
f. integrale hulp aan de jeugdige en zijn ouders, indien sprake is van multiproblematiek,	*Doelen:* Programmabegroting 2016: te bereiken: "de integrale vraagverheldering door de gebiedsteams (sociale wijkteams red.) gebeurt … op basis van de zelfredzaamheidsmatrix" en "in 2015 geldt voor zorg en ondersteuning binnen alle gebieden in Arnhem het principe van één klant en één regisseur". Maar ook "vanaf … 2015 is er een stedelijk dekkende multiprobleemaanpak in verbinding met de overleggen zorg en overlast op wijkniveau"
g. het tot stand brengen en uitvoeren van familiegroepsplannen en het verlenen van hulp op basis van familiegroepsplannen.	*Doelen:* Koersnota van Wijken Weten, uitgangspunt: "maatwerk- en specialistische voorzieningen worden in de toekomst …. afgerekend op basis van resultaten vastgelegd in het (eigen gezins-)plan van aanpak.

Samenvattend kan worden gesteld dat de gemeente alle doelen van de Jeugdwet op één of andere wijze heeft opgenomen in beleidsdoelen. Feit is dat de doelen verspreid zijn over meerdere documenten en daarmee ook in de tijd. Doelen zijn niet altijd één op één terug te leiden naar de doelstellingen uit de Jeugdwet.

Arnhemse doelen en strategie afgezet tegen de werkzame bestanddelen

Werkzame bestanddelen	Overeenkomende doelen gemeente Arnhem
Pijlers jeugdbeleid (NJI)	
▪ Het verbeteren van de pedagogische kwaliteit van de leefomgeving van kinderen en jongeren. Dat dient te gebeuren door de gewone en positieve ontwikkeling en opvoeding van jeugdigen centraal te stellen en het realiseren van een goede opvoedondersteuning daarbij. ▪ Het opbouwen van een samenhangende zorgstructuur die gericht is op (a) het niet overnemen maar versterken van de opvoeding en (b) als overname van de	*Doelen:* Programmabegroting 2016: gezichtspunt: "vooraf aan alles gaat gewoon opvoeden en preventie aan de basis – vanuit gezinnen en hun sociale omgeving, vanuit onderwijs, verenigingen, sportclubs en buurtvoorzieningen, en een (collectief) basisaanbod van informatie en advies, jeugdgezondheidszorg en dergelijke." Programmabegroting 2020: "Een goede ontwikkeling van kinderen vraagt een veilig, gezond en positief opvoedklimaat, thuis, op de opvang, op school en op straat. Een sterk netwerk waarop ouders en

Werkzame bestanddelen	Overeenkomende doelen gemeente Arnhem
opvoeding nodigt lijkt, veel aandacht te besteden aan goede besluitvorming en een optimale kwaliteit van zorg.	kinderen terug kunnen vallen. Dat ouders en kinderen tijdig handvatten of passende hulp aangeboden krijgen als ze vragen hebben of vastlopen." Niet altijd direct herleidbaar uit de doelen, maar wel uit de inzet die de gemeente doet, blijkt dat de gemeente op wijkniveau investeert in een samenhangende zorginfrastructuur door het stimuleren van netwerkvorming en –samenwerking. Dit gebeurt zowel vanuit de teams Leefomgeving als de sociale wijkteams.
Focuspunten jeugdbeleid (NJI)	
▪ De nadruk moet liggen op gewone en positieve ontwikkeling van kinderen. De nadruk moet niet liggen op risico's en problemen, maar op mogelijkheden, kansen, een succesvolle schoolloopbaan, talentontwikkeling	*Doelen:* Geen specifieke doelen gevonden in de geraadpleegde beleidsdocumenten. Het programma Kansrijk opgroeien is mede gebaseerd op dit focuspunt, namelijk het bieden van een doorlopende lijn van kansen van 0 tot 27 jaar.
▪ Opvoeden doe je niet alleen. 'It takes a village to raise a child'. Samen werken de professionals van voorzieningen aan een gemeenschappelijk doel.	*Doelen:* Programmabegroting 2016: gezichtspunt: "vooraf aan alles gaat gewoon opvoeden en preventie aan de basis – vanuit gezinnen en hun sociale omgeving, vanuit onderwijs, verenigingen, sportclubs en buurtvoorzieningen, en een (collectief) basisaanbod van informatie en advies, jeugdgezondheidszorg en dergelijke." Dit doel raakt ten dele dit focuspunt, wat ontbreekt is de doelstelling dat professionals werken vanuit één gemeenschappelijk doel.
▪ Ontwikkeling en opvoeding ondersteunen. Veel strubbelingen in de opvoeding zijn normaal, het behoort tot de gewone opvoedingstaak van ouders. Opvoedingsondersteuning is niet alleen gericht op het voorkomen en vroegtijdig verhelpen van problemen, maar op het bevorderen van de algehele kwaliteit van de opvoeding (public health benadering).	*Doelen:* Programmabegroting 2016, gezichtspunt: "professionele specialistische jeugdhulp die per gebied, voor de stad als geheel of voor de regio beschikbaar is kan door de gebiedsteams worden ingezet als voorziening met als doel om gezinnen te ondersteunen om de gewone opvoedtaak uit te kunnen voeren. Dit doel raakt ten dele dit focuspunt, maar gaat niet in op het bevorderen van de algehele kwaliteit van de opvoeding. De gemeente pleegt hier wel inzet op (via sociale wijkteams, jeugdgezondheidszorg en programma's als Kansrijk Opgroeien), maar dit is niet vertaald in doelen.
▪ Diverse wegen voor opvoedondersteuning. In navolging van de ambitie 'opvoeden doe je niet alleen' dienen alle vindplaatsen te werken vanuit één gemeenschappelijk doel en visie.	*Doelen:* Programmabegroting 2020: "Kinderen zijn goed en zo vroeg mogelijk in beeld zodat tijdig een eventuele hulp- of ondersteuningsvraag duidelijk wordt. Met ketenpartners organiseren we een gezamenlijke aanpak om het kind en ouders heen. Ouders hoeven zo niet van de ene naar de andere instantie. We starten hierbij op de voorschoolse locaties."

Werkzame bestanddelen	Overeenkomende doelen gemeente Arnhem
	Specifieke doelen over het werken vanuit één gemeenschappelijk doel of visie zijn niet aangetroffen. Uit de interviews blijkt dat dit focuspunt door verschillende respondenten als noodzakelijk (en niet altijd gerealiseerd) wordt beschouwd en dat vanuit de teams Leefomgeving en de sociale wijkteams hier op wordt geïnvesteerd.
▪ Stepped care. Stepped care gaat ervan uit dat hulp en zorg op verschillende niveaus op orde moet zijn onder het motto zo licht als mogelijk, zo zwaar als noodzakelijk. Inclusief tijdige inzet van expertise en diagnostiek.	*Doelen:* Geen specifieke doelen gevonden in de geraadpleegde beleidsdocumenten. De gemeente zet in op doelen als ondersteuning die gericht is op zelfredzaamheid en minder versnippering van zorg en ondersteuning, maar dit raakt de kern van dit focuspunt beperkt.
▪ Als de opvoeding moet worden overgenomen. Het uitgangspunt is dat jeugdigen in de eigen sociale omgeving opgevangen en geholpen worden. Een beslissing voor verblijfszorg of pleegzorg moet altijd vanuit verschillende perspectieven worden onderbouwd.	*Doelen:* Programmabegroting 2020: "Meer jeugdigen krijgen passende zorg, dichtbij de eigen woonomgeving" Uit de interviews blijkt dat sprake is van een tafel waar de onderbouwing van aanvragen voor verblijfszorg getoetst worden.
Inzet op beschermende factoren. Het betreft de volgende factoren:	
▪ Sociale binding. Het gaat om warme, ondersteunende, affectieve relaties tussen het kind en het gezin en andere volwassenen in de omgeving. ▪ Kansen voor betrokkenheid. Jeugdigen moeten kansen krijgen om een concrete, betekenisvolle en gewaardeerde bijdrage te leveren aan de familie, school en de gemeenschap. ▪ Prosociale normen. Voor een gezonde ontwikkeling is het nodig dat kinderen opgroeien in een omgeving waarin duidelijke normen en waarden voor positief gedrag uitgedragen en nageleefd worden. ▪ Erkenning en waardering voor positief gedrag. ▪ Steun van belangrijke volwassenen en voorzieningen in de omgeving. Zoals beroepsopvoeders in de kinderopvang, leerkrachten en professionele opvoedondersteuners. Maar ook familieleden, buren, vrienden en vrijwilligers in verenigingen. ▪ Het hebben van een constructieve tijdsbesteding. ▪ Beschikken over competenties. Sociale competenties zoals het opvangen en interpreteren van sociale signalen,	*Doelen:* Op de factoren sociale binding, prosociale normen, erkenning van positief gedrag, het hebben van een constructieve tijdsbesteding, het beschikken over competenties, cognitieve vaardigheden, schoolmotivatie en positieve identiteit zijn geen specifieke beleidsdoelen aangetroffen in de geraadpleegde beleidsdocumenten. Dat betekent niet dat in de praktijk hier geen inzet op wordt gepleegd. Voor de andere beschermende factoren, kansen voor betrokkenheid, steun van belangrijke volwassenen in de omgeving, geldt dat daar doelstellingen over zijn opgenomen die deze factoren ten dele omvatten. Zoals: Programmabegroting 2020: Versterken eigen kracht van jeugdigen, sociaal netwerk en inzet algemene voorzieningen en "meer kwetsbare jeugdigen nemen actief deel aan de maatschappij" en Programmabegroting 2016: gezichtspunt: "vooraf aan alles gaat gewoon opvoeden en preventie aan de basis – vanuit gezinnen en hun sociale omgeving, vanuit onderwijs, verenigingen, sportclubs en buurtvoorzieningen, en een (collectief) basisaanbod van informatie en advies, jeugdgezondheidszorg en dergelijke."

Werkzame bestanddelen	Overeenkomende doelen gemeente Arnhem
vaardigheden en interpersoonlijke problemen oplossen met de hulp van modelfiguren en steunbronnen. ▪ Beschikken over cognitieve vaardigheden. Het gaat om logisch en analytisch denken en lees- en rekenvaardigheden. ▪ Schoolmotivatie. ▪ Positieve identiteit. Meer geloof in persoonlijke effectiviteit is bepalend voor motivatie en het gemoed.	
Pijlers / elementen preventief jeugdbeleid	
▪ Interventies gericht op gezondheid, onderscheiden naar preventieniveau (universeel, selectief en geïndiceerd) ▪ Interventies gericht op veiligheid onderscheiden naar preventieniveau (universeel, selectief en geïndiceerd) ▪ Interventies gericht op kansrijk opgroeien onderscheiden naar preventieniveau (universeel, selectief en geïndiceerd)	*Doelen:* De gemeente heeft algemene doelen geformuleerd rondom veiligheid, gezondheid en kansrijk opgroeien in de programmabegroting 2020: "iedere Arnhemmer moet in staat zijn zichzelf een gezonde leefstijl eigen te maken en zich deze vaardigheden zo jong mogelijk aan te leren, denk aan gezond eten en drinken. Onze focus ligt op een rookvrije generatie, het voorkomen en verminderen van overgewicht en problematisch alcoholgebruik tegengaan." En "Een goede ontwikkeling van kinderen vraagt een veilig, gezond en positief opvoedklimaat, thuis, op de opvang, op school en op straat. Een sterk netwerk waarop ouders en kinderen terug kunnen vallen. Dat ouders en kinderen tijdig handvatten of passende hulp aangeboden krijgen als ze vragen hebben of vastlopen." De gemeente zet in (via de teams leefomgeving) op het maken van koppelingen tussen onderwijs-jeugdsport-cultuur, armoede-werk-schulden en sport-gezondheid-openbare ruimte. Daarnaast zijn er specifieke interventies en projecten gericht op preventie, zoals jongeren op gezond gewicht.

Voor de werkzame bestanddelen geldt dat deze niet altijd, maar in meerderheid wel, terug zijn te vinden in de beleidsdoelen van de gemeente. Dat betekent niet dat de gemeente Arnhem er niet op inzet, dat is in de meeste gevallen het geval. Wat op een aantal punten ontbreekt is een sturing *vanuit doelen* op deze werkzame bestanddelen en beschermende factoren. Uit de interviews blijkt dat op een aantal van deze werkzame bestanddelen en beschermende factoren weliswaar inzet wordt gepleegd, maar naar oordeel van de respondenten (nog) niet optimaal functioneert of sturing aan wordt gegeven. Samengevat: de werkzame bestanddelen komen grotendeels terug in de doelen, maar niet of nauwelijks in samenhang. Doelen zijn verspreid over meerdere documenten en programma's. Dat maakt het lastig om in samenhang te sturen op de de pijlers van jeugdbeleid en de beschermende factoren.

2.8 Toetsing aan normenkader

Normen	Toetsing
▪ De gemeentelijke doelen vloeien voort uit de doelen en effecten zoals geformuleerd in art 2.1 van de Jeugdwet. (ex-post)	▪ Voldoet grotendeels aan de norm. De gemeentelijke doelen zijn in de meeste gevallen een afgeleide van de doelen en effecten uit de Jeugdwet. Uit de Jeugdwet herleidbare gemeentelijke doelen, ambities, gezichtspunten zijn bijvoorbeeld "vooraf aan alles gaat gewoon opvoeden en preventie aan de basis", "afzonderlijke aandacht voor bescherming van kinderen tegen huiselijk geweld" of "een stedelijk dekkende multiprobleemaanpak".
▪ De gemeentelijke doelen sluiten aan bij aanbevolen doelen en effecten van kennisinstituten en good-practices (ex-ante)	▪ Voldoet grotendeels aan de norm. De twee pijlers voor effectief jeugdbeleid (NJI) komen terug in de doelstellingen. Doelen die betrekking hebben op de beschermende factoren (NJI) komen minder terug in de doelen van de gemeente. Bijvoorbeeld sociale binding, kansen voor betrokkenheid, prosociale normen en de erkenning en waardering van positief gedrag.
▪ De gemeente realiseert de doelen en effecten zoals geformuleerd in art 2.1 van de Jeugdwet.	▪ Voldoet grotendeels niet aan de norm. Op veel van de doelen monitort de gemeente niet stelselmatig de effecten. Er zijn uitkomsten van cliëntervaringsonderzoeken die bijvoorbeeld een beeld geven over tevredenheid en effectiviteit van de ondersteuning en bij sommige projecten en programma's is sprake van (incidentele) monitoring. Hierdoor ontstaat op onderdelen een beeld van de doelrealisatie, maar niet op het geheel van de doelen uit de Jeugdwet.
▪ De raad wordt jaarlijks geïnformeerd over het wettelijk doelbereik. ▪ De gemeente beschikt over een informatiepositie betreffende een analyse van het doelbereik.	▪ Voldoet niet aan de norm. De raad ontvangt gefragmenteerd enige informatie over het wettelijk doelbereik. Het ontbreekt de gemeente ook aan een structurele informatiepositie om de raad hierin te kunnen voorzien. Deze bevinding wordt in belangrijke mate mede verklaard door het feit dat de gemeente geen specifieke doelen hanteert. Het ontbreken van duidelijke doelen met een heldere samenhang leidt dan mede tot een gefragmenteerde informatiepositie.
▪ De gemeente realiseert aantoonbaar de eigen ambities, doelen en beoogde effecten.	▪ Voldoet gedeeltelijk aan de norm. De gemeente heeft geen goede informatiepositie die zeggingskracht heeft over de realisatie van de tamelijk abstract en algemeen geformuleerde WAT-doelen. Op de HOE-doelen beschikt de

Normen	Toetsing
	gemeente wel over de informatie en deze doelen worden grotendeels bereikt. Het adagium 'doen wat nodig is' is onvoldoende sturend en kaderstellend op het doelbereik.
▪ De gemeente heeft een strategie om jeugdigen en gezinnen te bereiken die is gebaseerd op werkzame bestanddelen zoals geformuleerd door kennisinstituten (ex-ante)	▪ Voldoet grotendeels aan de norm. De gemeente onderkent het belang van natuurlijke vindplekken zoals de jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau ed.) en de scholen. De sociale wijkteams zorgen dat zij ook de verbinding leggen met deze vindplekken door spreekuren en het aansluiten bij overlegvormen.
▪ De gemeente bereikt, blijkens eigen analyses en onderzoek onder jeugdigen en gezinnen, tijdig met preventieve of curatieve ondersteuning. ▪ Gezinnen en ouders ervaren dat zij tijdig de effectieve ondersteuning krijgen die nodig is.	▪ Voldoet niet aan de norm. De gemeente heeft geen voldoende kwantitatief onderbouwde gegevens om hierover een uitspraak te kunnen doen. Er zijn echter kwalitatieve signalen waaruit blijkt dat zich situaties voordoen dat de problematiek in een eerder stadium herkend kan moeten worden. ▪ Voldoet aan de norm. Een grote meerderheid ervaart dat zij tijdig de effectieve hulp heeft ontvangen zo blijkt uit de uitgevoerde cliëntervaringsonderzoeken.
▪ De gemeente heeft een strategie om problemen in een vroegtijdig stadium te signaleren die is gebaseerd op werkzame bestanddelen zoals geformuleerd door kennisinstituten (ex-ante)	▪ Voldoet deels aan de norm. De gemeente onderkent het belang van vroegsignalering, de inzet op preventie en kansrijk opgroeien. Doorlopende lijnen in de leeftijd van 0-27 jaar worden onderschreven, evenals belangrijke overgangsmomenten daarbinnen. De gemeente maakt echter nog weinig gestructureerd en bewust gebruik van de aanbevolen elementen van bijvoorbeeld preventief jeugdbeleid. Het structureel en in samenhang toepassen van verschillende preventieniveaus (universele, selectieve en geïndiceerde preventieve aanpakken) en preventiethema's (gezond, veilig en kansrijk) om daarlangs de preventieve en signalerende taak vorm te geven, vindt niet plaats. Het programma Kansrijk opgroeien biedt daarvoor een kader, maar blijkt volgens meerdere respondenten vooral als een extra middelenpotje te worden ervaren.
▪ De gemeente heeft een infrastructuur waarmee risico's en problemen in een vroegtijdig stadium worden gesignaleerd.	▪ Voldoet aan de norm. De gemeente beschikt over verschillende voorzieningen en overlegvormen die tot taak hebben om risico's en signalen vroegtijdig te signaleren.

Normen	Toetsing
▪ De gemeente of haar partners handelen op basis van deze signalen.	▪ Voldoet grotendeels aan de norm voorzover vast te stellen. Er zijn signalen naar voren gekomen dat problemen niet tijdig zijn onderkend.
▪ De te bieden ondersteuning is gebaseerd op de werkzame bestanddelen voor effectief jeugdbeleid zoals geformuleerd door het NJI (ex-ante).	▪ Voldoet deels aan de norm. Uit het casusonderzoek blijkt dat niet in alle gevallen is ingezet op de relevante werkzame bestanddelen en beschermende factoren. Met name de actieve inzet op of het in positie brengen van het informele netwerk komt weinig aan bod. Verder wisselt het sterk op welke wijze relevante partners (zoals school en kinderopvang) betrokken zijn bij de ingezette ondersteuning. Zowel uit de casussen als uit de interviews met professionals niet gerelateerd aan casussen blijkt dat de netwerksamenwerking (it takes a village to raise a child) niet vanzelf tot stand komt en het ook niet duidelijk is wie daarop moet sturen als dat niet gebeurt en wel nodig is.
▪ De geboden ondersteuning (preventief en curatief) is effectief naar oordeel van de ouders / jeugdigen. Effectief betekent: ○ De ondersteuning voorkomt escalatie van problemen ○ De ondersteuning leidt tot beheersing van problemen ▪ De ondersteuning leidt tot afname of het oplossen van problemen	▪ Voldoet aan beide normen voorzover vast te stellen. De ondersteuning van de curatieve hulp is blijkens de uitkomsten van cliëntervaringsonderzoeken effectief. De gemeente laat echter mogelijkheden liggen om structureel een informatiepositie op te bouwen over de effectiviteit van de hulp, zowel met behulp van gegevens van de sociale wijkteams als gegevens vanuit de jeugdzorgaanbieders die al geregistreerd worden. Over de effectiviteit van de preventieve hulp valt geen uitspraak te doen door ontbrekende gegevens daarover.

2.9 Samenvattende bevindingen

Wat is effectief jeugdbeleid?

- Effectief jeugdbeleid is beleid dat zich vooral richt op mogelijkheden, kansen, een succesvolle schoolloopbaan en talentontwikkeling; dus niet uitsluitend op risico's en problemen en het voorkomen daarvan.
- Effectief jeugdbeleid legt de aandacht op het versterken van de beschermende factoren zodat jeugdigen beter kunnen omgaan met en beschermd zijn tegen risicovolle situaties.
- 'It takes a village to raise a child'. Effectief jeugdbeleid leidt in de uitvoering tot een netwerk van 'opvoeders' rondom jeugdigen. Dat vraagt dat de 'opvoeders' samenwerken vanuit één gemeenschappelijk doel, elk vanuit de eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden.
- Er zijn landelijke gegevens over de effecten van jeugdhulp. Deze worden vastgelegd volgens een basisset van indicatoren op basis waarvan jeugdhulpaanbieders gegevens aanleveren.

Deze kunnen dienen als outcome-indicatoren voor de bepaling van de effectiviteit van de jeugdhulp.

Beleid Arnhem bevat de elementen van de wettelijke taken en de elementen van effectief jeugdbeleid, maar in onvoldoende samenhang en te weinig sturend

- Technisch gezien bevat het jeugdbeleid van de gemeente grotendeels de elementen van effectief jeugdbeleid en ook de wettelijke taken hebben hun weg gevonden in het beleid. Belangrijke constatering is echter dat:
    - Beleidsdoelen weinig concreet zijn en voorzien van meetbare prestaties en bijbehorende indicatoren. Alleen de inrichtingsdoelen (het hebben van sociale wijkteams) zijn concreet te benoemen en ook in meerderheid gerealiseerd.
    - Omdat doelen abstract en algemeen zijn, er daardoor weinig tot geen doelgerelateerde informatie wordt verzameld, is het nagenoeg ondoenlijk om voor de meeste wettelijke doelen en eigen gemeentelijke ambities en doelen die toezien op maatschappelijke effecten een uitspraak te doen over het doelbereik. Ondervraagde ouders en jeugdigen geven overigens aan in grote meerderheid tevreden te zijn over de effectiviteit van de ontvangen ondersteuning en hulp, maar op dit punt heeft de gemeente geen concrete doelen geformuleerd.
    - Het beleid is verspreid over verschillende beleidsnota's en –programma's en wekt niet de indruk van onderlinge samenhang. Voorsorterend op de bevindingen uit het volgende hoofdstuk kan gesteld worden dat dit in de praktijk ook zo wordt ervaren door partners van de gemeente.
    - Een van de fundamentele elementen van effectief jeugdbeleid: 'it takes a village to raise a child' wordt in de toelichting in de beleidsstukken weliswaar benoemd, maar sturende doelen op dit punt zijn niet of nauwelijks benoemd.
    - Het adagium 'doen wat nodig is' is jarenlang gehanteerd en lijkt in een inrichtingsfase wellicht van toepassing, maar het gebrek aan een stip op de horizon wordt binnen de gemeente en door partners gevoeld als een belangrijk gemis. Het is in ieder geval onvoldoende sturend gebleken voor effectief jeugdbeleid omdat onduidelijk is binnen welke kaders dat moet plaatsvinden.

3 Bevindingen inrichting jeugdbeleid

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de beantwoording van de volgende onderzoeksvragen centraal:

- Wat is de rol van de gemeente en de gemeenteraad in het jeugdbeleid?
- Waar is de gemeente wel van en waar houdt de gemeentelijke verantwoordelijkheid op als het gaat om aanpalende beleidsterreinen?
- Wat zijn de wettelijk voorgeschreven rollen en taken van de gemeente en jeugdzorgaanbieders die voortvloeien uit de Jeugdwet?
- Welke vrijheid hebben gemeenten in de rolkeuze?
- Op welke punten (toegang, inkoop, hulp en ondersteuning en verantwoording) kan de rolverdeling tussen gemeente en partners in de gemeente Arnhem verbeterd worden in het licht van de wettelijke taken en rollen en de bevindingen omtrent de effectiviteit van de jeugdhulp in Arnhem?
- Welke voornemens zijn er in de perspectiefnota d.d. juli 2019, en de uitvoeringsnota d.d. september 2019, geformuleerd?
- Welke verschillende rolverdelingen en modellen hanteren gemeenten in den lande als het gaat om de toegang, de inkoop en de daadwerkelijke ondersteuning en hulpverlening?
- Wat zijn hier de voor- en nadelen van?
- Welke rolverdeling kiest de gemeente Arnhem nu?
- Hoe vindt de uitvoering plaats? (met name gemeente-wijkteams-aanbieders, met focus op de inkoop)?
- Hoe ervaren de cliënten zelf de hen geleverde jeugdzorg?

Deze vragen zijn in navolgende paragrafen beantwoord. Steeds wordt gestart met het antwoord op de vraag, daarna volgt de onderbouwing. Afgesloten wordt met een toetsing aan het normenkader.

3.2 Rollen en taken gemeente, aanbieders en raad

- Wat is de rol van de gemeente en de gemeenteraad in het jeugdbeleid?
- Waar is de gemeente wel van en waar houdt de gemeentelijke verantwoordelijkheid op als het gaat om aanpalende beleidsterreinen?
- Wat zijn de wettelijk voorgeschreven rollen en taken van de gemeente en jeugdzorgaanbieders die voortvloeien uit de Jeugdwet?
- Welke vrijheid hebben gemeenten in de rolkeuze?

Antwoord:

- De rol van de gemeenteraad in het jeugdbeleid is het vaststellen van een beleidsplan gericht op preventie en jeugdhulp en het vaststellen van een verordening Jeugd. Dit is voor twee jaar vastgesteld. Wettelijk dient de gemeente periodiek een geactualiseerd beleidsplan vast te stellen.
- De wettelijk voorgeschreven rollen en taken uit de Jeugdwet voor de gemeente zijn:

(1) het treffen van voorzieningen als er geen recht is op hulp vanuit andere zorgwetten, (2) te bepalen waar de voorziening op toeziet, (3) het erop toezien dat jeugdhulpaanbieders kwalitatief voldoen, (4) het maken van afspraken over de verwijzing naar jeugdhulp met andere dan niet-gemeentelijke verwijzers en (5) het toekennen van hulp in natura of via een persoonsgebonden budget.

- De wettelijk voorgeschreven rollen en taken uit de Jeugdwet van de jeugdzorgaanbieders zijn: (1) het verlenen van verantwoorde hulp, (2) het systematisch bewaken, beheersen en verbeteren van de kwaliteit van de hulpverlening, (3) het systematisch registeren van de hulp in een dossier, (4) het melden van calamiteiten bij de gemeente, (4) ouders en jeugdigen te informeren over de mogelijkheid van het raadplegen van een vertrouwenspersoon en (5) bij pleegzorg: het sluiten van een pleegzorgcontract met de pleegzorgouder inclusief het verstrekken van een vergoeding.
- De gemeente heeft de volgende vrijheid in hun rolkeuze: (1) het zo nodig in contact treden met scholen bij het treffen van een individuele voorziening, (2) het samenwerken met colleges van andere gemeenten en (3) de uitvoering van de wet laten verrichten door derden.

ONDERBOUWING

Rol gemeente en gemeenteraad in jeugdbeleid

De rol van de gemeente en gemeenteraad, vanuit het wettelijk perspectief van de Jeugdwet, bestaat enerzijds uit planvorming en anderzijds uit het stellen van regels over de uitvoering van het beleid via de verordende bevoegdheid van de raad.

Uit de Jeugdwet (artikel 2.2) blijkt de verplichting dat de gemeenteraad 'periodiek een plan vast stelt dat richting geeft aan de door de gemeenteraad en het college te nemen beslissingen betreffende preventie en jeugdhulp, de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering'. 'Het plan […] geeft daarbij in ieder geval aan:

a. wat de gemeentelijke visie en doelstellingen zijn van dit beleid;
b. hoe dit beleid zal worden uitgevoerd in samenhang met de verantwoordelijkheid van het college inzake het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling en welke acties in de door het plan bestreken periode zullen worden ondernomen;
c. welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wenst te behalen, hoe gemeten zal worden of deze resultaten zijn behaald en welke outcome criteria gehanteerd worden ten aanzien van jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen;

Het plan wordt, voor zover het de afstemming van en effectieve samenwerking met het onderwijs betreft, niet vastgesteld dan nadat over een concept van het plan op overeenstemming gericht overleg heeft plaatsgevonden met het samenwerkingsverband, bedoeld in artikel 18a van de Wet op het primair onderwijs en het samenwerkingsverband, bedoeld in artikel 17a van de Wet op het voortgezet onderwijs. Het overleg met deze samenwerkingsverbanden vindt plaats overeenkomstig een procedure, vastgesteld door het samenwerkingsverband en het college van de gemeente of gemeenten. De procedure bevat een voorziening voor het beslechten van geschillen.

Naast planvorming is de gemeenteraad verplicht (artikel 2.9) om in een verordening regels vast te stellen over:

a. over de door het college te verlenen individuele voorzieningen en overige voorzieningen, met betrekking tot de voorwaarden voor toekenning en de wijze van beoordeling van, en de afwegingsfactoren bij een individuele voorziening;
b. over de wijze waarop de toegang tot en de toekenning van een individuele voorziening wordt afgestemd met andere voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen;
c. de wijze waarop de hoogte van een persoonsgebonden budget wordt vastgesteld, en
d. voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van een individuele voorziening of een persoonsgebonden budget, alsmede van misbruik of oneigenlijk gebruik van de wet.

Tevens kunnen (artikel 2.12) regels worden opgenomen in een verordening ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van jeugdhulp of de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit daarvan. Daarbij wordt rekening gehouden met de deskundigheid van de beroepskrachten en de toepasselijke arbeidsvoorwaarden.

Gemeentelijke verantwoordelijkheid in aanpalende beleidsterreinen

Op de vraag waar de gemeentelijke verantwoordelijkheid ophoudt in aanpalende beleidsterreinen, geeft de Jeugdwet (artikel 1.2) de volgende kaders mee:

Het college is niet gehouden een voorziening op grond van deze wet te treffen:

a. indien er met betrekking tot de problematiek een recht bestaat op zorg als bedoeld bij of krachtens de Wet langdurige zorg, de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen of een zorgverzekering als bedoeld in de Zorgverzekeringswet;
b. indien naar het oordeel van het college met betrekking tot de problematiek een aanspraak bestaat op een voorziening op grond van een andere wettelijke bepaling, met uitzondering van een maatwerkvoorziening inhoudende begeleiding als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, of
c. indien het college gegronde redenen heeft om aan te nemen dat de jeugdige in aanmerking kan komen voor zorg op grond van de Wet langdurige zorg en de jeugdige of zijn wettelijke vertegenwoordiger weigert mee te werken aan het verkrijgen van een besluit daartoe.

2 Indien er meerdere oorzaken ten grondslag liggen aan de betreffende problematiek en daardoor zowel een vorm van zorg, op grond van een recht op zorg als bedoeld bij of krachtens de Wet langdurige zorg of een zorgverzekering als bedoeld in de Zorgverzekeringswet, als een soortgelijke voorziening op grond van deze wet kan worden verkregen, is het college gehouden deze voorziening op grond van deze wet te treffen.

Samengevat geeft Jeugdwet aan dat de gemeente geen voorziening hoeft te treffen als er recht is op zorg vanuit de Wet langdurige zorg, de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, de Zorgverzekeringswet of de Wmo (waar de gemeente voor verantwoordelijk is). Tenzij er meerdere oorzaken aan de problematiek ten grondslag liggen die ook door een voorziening uit de Jeugdwet kunnen worden opgelost.

Naast wat er in de Jeugdwet is genoemd over aanpalende beleidsterreinen, heeft de gemeente ook haar 'klassieke' verantwoordelijkheid in de Wet publieke gezondheid. In artikel 5 zijn de verantwoordelijkheden van de gemeente beschreven voor de jeugdgezondheidszorg.

1 Het college van burgemeester en wethouders draagt zorg voor de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg.
2 Ter uitvoering van de in het eerste lid bedoelde taak draagt het college van burgemeester en wethouders in ieder geval zorg voor:

a. het op systematische wijze volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van jeugdigen en van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren,
b. het ramen van de behoeften aan zorg,
c. de vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen, met uitzondering van het perinatale onderzoek op phenylketonurie (PKU), congenitale hypothyroïdie (CHT) en adrenogenitaal syndroom (AGS),
d. het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding,
e. het formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen.

De Wet publieke gezondheid kent een overlap met de Jeugdwet (artikel 2.1) waarin de gemeente de volgende taak toebedeeld krijgt: het voorkomen en de vroege signalering van en vroege interventie bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen. Dit komt in belangrijke mate overeen met lid 2a en 2c van de Wet publieke gezondheid.

Wettelijke rollen en taken gemeente en jeugdzorgaanbieders
De Jeugdwet kent de volgende wettelijke rollen en taken toe aan gemeenten:

Verplichte rollen en taken

Artikel 2.3
1 Indien naar het oordeel van het college een jeugdige of een ouder jeugdhulp nodig heeft in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen en voor zover de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen ontoereikend zijn, treft het college ten behoeve van de jeugdige die zijn woonplaats heeft binnen zijn gemeente, voorzieningen op het gebied van jeugdhulp en waarborgt het college een deskundige toeleiding naar, advisering over, bepaling van en het inzetten van de aangewezen voorziening, waardoor de jeugdige in staat wordt gesteld:

a. gezond en veilig op te groeien;
b. te groeien naar zelfstandigheid, en
c. voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren,

rekening houdend met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau.

2 Voorzieningen op het gebied van jeugdhulp omvatten voor zover naar het oordeel van het college noodzakelijk in verband met een medische noodzaak of beperkingen in de zelfredzaamheid, het vervoer van een jeugdige van en naar de locatie waar de jeugdhulp wordt geboden.
3 Indien een jeugdige die de leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt, aangewezen is op permanent toezicht en die jeugdhulp als bedoeld in artikel 1.1, onder 2° of 3°, of verpleging als bedoeld bij of krachtens artikel 11 van de Zorgverzekeringswet ontvangt, treft het college indien naar zijn oordeel noodzakelijk, voorzieningen die de ouders in staat stellen hun rol als verzorgers en opvoeders te blijven vervullen.
4 Het college houdt bij de bepaling van de aangewezen vorm van jeugdhulp redelijkerwijs rekening met:

a. behoeften en persoonskenmerken van de jeugdige en zijn ouders, en
b. de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders.

5 Voor zover redelijkerwijs mogelijk, wordt de jeugdige en zijn ouders keuzevrijheid geboden met betrekking tot de activiteiten van jeugdhulp.

6 Het college draagt er zorg voor dat de jeugdige in het geval van een uithuisplaatsing, indien redelijkerwijs mogelijk, bij een pleegouder of in een gezinshuis wordt geplaatst, tenzij dit aantoonbaar niet in het belang is van de jeugdige.
Artikel 2.7 lid 3. Het college verzekert zich bij het inzetten van de aangewezen voorziening ervan dat de jeugdhulpaanbieder in staat is te voldoen aan de eisen inzake de verantwoordelijkheidstoedeling gesteld bij of krachtens artikel 4.1.1, tweede lid, juncto 4.1.5, eerste lid.
Artikel 2.7 lid 4. Het college maakt afspraken met de huisartsen, de medisch specialisten, de jeugdartsen en de zorgverzekeraars over de voorwaarden waaronder en de wijze waarop de verwijzing, bedoeld in artikel 2.6, eerste lid, onderdeel e, plaatsvindt, onverminderd de daarbij te hanteren professionele standaard als bedoeld in artikel 453 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek.
Artikel 2.7 lid 5. Het college stemt de wijze waarop hij zijn verantwoordelijkheden op grond van deze wet uitvoert, af met zorgverzekeraars met het oog op de wettelijke verantwoordelijkheden van die laatsten.
Artikel 7.4.0 Het college of een door het college aangewezen persoon verwerkt persoonsgegevens van een jeugdige of zijn ouders, waaronder het burgerservicenummer van de jeugdige en bijzondere categorieën van persoonsgegevens en persoonsgegevens van strafrechtelijke aard, voor zover deze gegevens noodzakelijk zijn.
Artikel 8.1.1 1Indien de jeugdige of zijn ouders dit wensen, verstrekt het college hun een persoonsgebonden budget dat hen in staat stelt de jeugdhulp die tot de individuele voorziening behoort van derden te betrekken.
Optionele rollen en taken
Artikel 2.77 1Het college treedt bij het treffen van een individuele voorziening zo nodig in overleg met het bevoegd gezag van een school als bedoeld in artikel 1 van de Wet op het primair onderwijs, artikel 1 van de Wet op het voortgezet onderwijs, artikel 1 van de Wet op de expertisecentra of van een instelling als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet educatie en beroepsonderwijs, waar de jeugdige schoolgaand is.
Artikel 2.8 lid 1. De colleges werken met elkaar samen, indien dat voor een doeltreffende en doelmatige uitvoering van deze wet aangewezen is.
Artikel 2.11 lid 1Het college kan de uitvoering van deze wet door derden laten verrichten.

Samengevat dient de gemeente (in de wet aangeduid met college) indien nodig voorzieningen te treffen voor jeugdigen en ouders gericht op veilig opvoeden en opgroeien, gericht op groei naar zelfstandigheid. Indien de hulp wordt aangeboden door een jeugdzorgaanbieder moet de gemeente zich vergewissen van de kwaliteit van de jeugdzorgaanbieder. Bovendien moet de gemeente afspraken maken met alle wettelijke verwijzers over de wijze waarop verwezen wordt.

De Jeugdwet kent de volgende wettelijke rollen en taken toe aan zorgaanbieders:

Verplichte rollen en taken
Artikel 4.1.1 1 De jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling verlenen verantwoorde hulp, waaronder wordt verstaan hulp van goed niveau, die in ieder geval veilig, doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht wordt verleend en die is afgestemd op de reële behoefte van de jeugdige of ouder. 2 De jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling organiseren zich op zodanige wijze, voorzien zich kwalitatief en kwantitatief zodanig van personeel en materieel en dragen zorg voor een zodanige verantwoordelijkheidstoedeling, dat een en ander leidt of redelijkerwijs moet leiden tot verantwoorde hulp. De jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling betrekken hierbij de resultaten van overleg tussen jeugdhulpaanbieders, het college en cliëntenorganisaties. Voor zover het betreft jeugdhulp die verblijf van een jeugdige of ouder in een accommodatie gedurende ten minste een etmaal met zich brengt, draagt de jeugdhulpaanbieder er tevens zorg voor dat in de accommodatie geestelijke verzorging beschikbaar is, die

zoveel mogelijk aansluit bij de godsdienst of levensovertuiging van de jeugdige of ouder.
3 De hulpverlener neemt bij zijn werkzaamheden de zorg van een goede hulpverlener in acht en handelt daarbij in overeenstemming met de op hem rustende verantwoordelijkheid, voortvloeiende uit de voor die hulpverlener geldende professionele standaard.

Artikel 4.1.4

1. Het uitvoeren van artikel 4.1.1, tweede lid, omvat mede de systematische bewaking, beheersing en verbetering van de kwaliteit van de hulpverlening.

2 Ter uitvoering van het eerste lid draagt de jeugdhulpaanbieder of gecertificeerde instelling, afgestemd op de aard en de omvang van de instelling, zorg voor:
a. het op systematische wijze verzamelen en registreren van gegevens betreffende de kwaliteit van de hulp;
b. het aan de hand van de gegevens, bedoeld onder a, op systematische wijze toetsen of de wijze van uitvoering van artikel 4.1.1, tweede lid, leidt tot verantwoorde hulp, en
c. het op basis van de uitkomst van de toetsing, bedoeld onder b, zo nodig veranderen van de wijze waarop artikel 4.1.1, tweede lid, wordt uitgevoerd.
3 Onder kwaliteit van de hulpverlening, bedoeld in het eerste lid, wordt mede verstaan de begeleiding door de pleegzorgaanbieder van een pleegouder gedurende de plaatsing van een jeugdige.

Artikel 4.1.8

1 De jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling doen aan de ingevolge deze wet met het toezicht belaste ambtenaren onverwijld melding van:
a iedere calamiteit die bij de verlening van jeugdhulp of bij de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering heeft plaatsgevonden, en
b.geweld bij de verlening van jeugdhulp of de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering.

Artikel 4.1.9

1 De jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling informeren jeugdigen, ouders en pleegouders tijdig over de mogelijkheid gebruik te maken van de diensten van een vertrouwenspersoon.
2 De jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling stellen een vertrouwenspersoon in de gelegenheid zijn taak uit te oefenen, waartoe zij ten minste bij algemene maatregel van bestuur te bepalen verplichtingen nakomen.
3 De jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling dragen er zorg voor dat de jeugdigen, ouders en pleegouders zelfstandig, zonder tussenkomst van derden, contact kunnen hebben met een vertrouwenspersoon.

Artikel 5.1

1 De pleegzorgaanbieder sluit een pleegcontract met een pleegouder.

Artikel 5.3

1 Een pleegzorgaanbieder verstrekt aan een pleegouder een vergoeding voor de verzorging en opvoeding van de in het gezin van de pleegouder geplaatste jeugdige, bestaande uit een basisbedrag, welk bedrag kan worden vermeerderd met een toeslag, of verminderd met een korting. Daarnaast verstrekt een pleegzorgaanbieder een vergoeding van bijzondere kosten aan pleegouders.

Artikel 7.3.8

1 De jeugdhulpverlener richt een dossier in met betrekking tot de verlening van jeugdhulp. Hij houdt in het dossier aantekening van de gegevens omtrent de geconstateerde opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen en de te diens aanzien uitgevoerde verrichtingen en neemt andere stukken, bevattende zodanige gegevens, daarin op, een en ander voor zover dit voor een goede hulpverlening aan de betrokkene noodzakelijk is.

Optionele rollen en taken

Artikel 4.1.2. Bij het uitvoeren van artikel 4.1.1 en indien sprake is van vroege signalering van opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen biedt de jeugdhulpaanbieder of de gecertificeerde instelling als eerste de mogelijkheid om, binnen een redelijke termijn, een familiegroepsplan op te stellen.

Samengevat dienen jeugdzorgaanbieders verantwoorde hulp volgens professionele standaarden te bieden. Ze moeten de kwaliteit van de verleende hulp monitoren en daarover rapporteren. Bovendien dienen ze een dossier in te richten over de hulpverlening. Verder geldt dat zij in het kader van pleegzorg een contract moeten afsluiten en zorg moeten dragen voor een vergoeding aan de pleegouders.

3.3 Toegang/Wijkteams

- Welke verschillende rolverdelingen en modellen hanteren gemeenten in den lande als het gaat om de toegang?
- Wat zijn hier de voor- en nadelen van?
- Welke rolverdeling kiest de gemeente Arnhem nu?

Antwoord:

- Gemeenten hanteren verschillende rolverdelingen en modellen in de toegang tot jeugdhulp.
- Een eerste verschil zit in de wijze waarop de gemeente sturing geeft aan de toegang: direct door plaatsing in de ambtelijke organisatie of via opdrachtgeverschap aan een uitvoerende partner.
- Een tweede verschil zit in de mate waarin de toegang verbonden is met of sturing geeft aan algemene vrij toegankelijke voorzieningen. In de ene gemeente is de toegang een schakelpunt tussen voorliggende en specialistische voorzieningen, bij de andere gemeente kan de toegang ook zelf (preventieve) hulp inzetten en voert de toegang ook de taken van de jeugdgezondheidszorg uit.
- Een derde verschil is de mate waarin de toegang ook deels verantwoordelijk is voor de sturing van uitgaven aan de jeugdhulp. De stichting stuurt op de inzet van de wijkbudgetten voor specialistische en maatwerkvoorzieningen. Zij is niet eindverantwoordelijk. In veel gemeenten is de toegang niet verantwoordelijk voor de uitgaven aan de jeugdhulp, wel dragen zij bij aan de beheersing van de uitgaven. In enkele gemeenten is de organisatie verantwoordelijk voor de toegang ook de organisatie die verantwoordelijk is voor de budgetten gemoeid met de uitgaven aan specialistische en/of preventieve hulp.
- Voor- en nadelen van de verschillende inrichtingen concentreren zich op de mate van directe invloed en sturing door de gemeente en de mate waarin verantwoordelijkheden verdeeld zijn over meerdere organisaties en organisatieonderdelen.
- In Arnhem is gekozen voor een toegang (sociale wijkteams) die informeert, adviseert, zelf hulp en ondersteuning kan bieden en indien nodig verwijst naar specialistische jeugdhulp. De toegang voert geen taken in het kader van de jeugdgezondheidszorg uit, dit is belegd bij de VGGM, een gemeenschappelijke regeling met 15 andere gemeenten. De uitvoering van de toegang is belegd bij een externe uitvoeringspartner die wordt aangestuurd met een dienstverleningsovereenkomst. De sociale wijkteams sturen op de inzet van wijkbudgetten voor specialistische en maatwerkvoorzieningen, maar geven daar in de praktijk (nog) geen invulling aan. De sociale wijkteams geven geen directe sturing

aan de inrichting van algemene vrij toegankelijke voorzieningen. Zij geven signalen door aan de teams Leefomgeving die samen met bestuursadviseurs van de gemeente die accounthouder zijn van uitvoerders van algemene vrij toegankelijke voorzieningen tot aanpassingen of aanvullingen in algemene vrij toegankelijke voorzieningen kunnen komen. De mate waarin dit succesvol verloopt verschilt per wijk en is zo blijkt uit interviews afhankelijk van de betreffende personen. Sociale wijkteams dienen volgens meerdere respondenten de onderbouwing van signalen te verbeteren. De afstemming tussen teams Leefomgeving, de uitvoerders van algemene vrij toegankelijke voorzieningen en de bestuursadviseurs van de gemeente (accounthouders van de uitvoerders van algemene vrij toegankelijke voorzieningen) versnelt het proces van anticiperen op signalen niet.

ONDERBOUWING

Gemeenten hanteren verschillende modellen in het vormgeven van de toegang. Voor de toegang tot gespecialiseerde hulp is een beschikking van de gemeente of een verwijzing van een geautoriseerde verwijzer nodig. Gemeenten kunnen in hun verordening op de jeugdhulp een keuze maken om ook voor hulp waarnaar is verwezen door geautoriseerde verwijzers door de gemeente een beschikking af te geven. In Arnhem is daarvoor niet gekozen, net als in de meeste andere gemeenten in Nederland.

Onderstaande modellen voor de gemeentelijke toegang worden door gemeenten gehanteerd:

Aspect	Varianten gemeentelijke toegang	Voor- en nadelen
Informatie en advies	▪ Informatie en advies apart belegd (Vraagwijzer Rotterdam)	▪ Voordeel: onafhankelijk vraagpunt zonder dat toewijzing daar ligt ▪ Nadeel: overdracht, meerdere 'loketten'
	▪ *Informatie en advies samen met toewijzing (Arnhem)*	▪ Voordeel: één 'loket'
Toewijzing van jeugdhulp	▪ *Volledig gemandateerd aan uitvoeringsorganisatie van de toegang (Arnhem*)	▪ Voordeel: geen extra beoordelingsmoment (efficiënt)
	▪ Inhoudelijk advies over toewijzing door uitvoeringsorganisatie van de toegang, administratieve beschikking door gemeente (gemeenten Noord-Veluwe)	▪ Voordeel: 4-ogenprincipe, gemeente controleert toewijzing door toegang
Aanvullende rollen en taken van de toegang	▪ *Begeleiden en ondersteunen van jeugdigen en ouders (Arnhem)*	▪ Voordeel: mogelijkheid om zelf ondersteuning te bieden zonder dat beroep op specialistische hulp moet worden gedaan. Minder overdrachtsmomenten en sneller geholpen.

Aspect	Varianten gemeentelijke toegang	Voor- en nadelen
	▪ Uitvoeren wettelijke taken jeugdgezondheidszorg (gemeenten Noord-Veluwe)	▪ Voordeel: één dossier van het kind, mogelijkheid tot vroegtijdige signalering en verbinding met aanbod van jeugdgezondheidszorg
	▪ Uitvoeren preventieve activiteiten opvoeden en opgroeien (gemeenten Noord-Veluwe)	▪ Voordeel: toegang kan zelf preventief aanbod bieden.
Juridische positionering toegang	▪ Toegang tot en levering van alle vormen van jeugdhulp bij één opdrachtnemende organisatie (Hollands Kroon)	▪ Voordeel: één opdrachtnemer verantwoordelijk voor kwaliteit, toegankelijkheid en beheersing van het budget ▪ Nadeel: afhankelijkheid van één opdrachtnemer
	▪ Onderdeel van de gemeentelijke organisatie en medewerkers in dienst van de gemeente (Bronckhorst)	▪ Voordeel: directe aansturing door de gemeente ▪ Nadeel: gemeente verantwoordelijk voor personele kwetsbaarheid
	▪ Onderdeel van de gemeentelijke organisatie en medewerkers gedetacheerd vanuit ingekochte partijen (Rotterdam)	▪ Voordeel: gemeentelijke aansturing, geen verantwoordelijkheid voor personele kwetsbaarheid ▪ Nadeel: dubbel sturingsmodel voor medewerkers (gemeente en moederorganisatie)
	▪ *Eigen zelfstandige juridische entiteit met een opdrachtgever-opdrachtnemerrelatie (dienstverleningsovereenkomst) met de gemeente (Arnhem)*	▪ Voordeel: afspraken maken over kwaliteit, doorlooptijden en bijdrage aan gemeentelijke doelen, geen verantwoordelijkheid voor personele kwetsbaarheid ▪ Nadeel: gemeentelijke sturing is op (enige) afstand.
	▪ Overheids BV met dienstverleningsovereenkomst (Smallingerland, Doetinchem)	▪ Voordeel: idem als hierboven. ▪ Nadeel: financieel en bestuurlijk

Aspect	Varianten gemeentelijke toegang	Voor- en nadelen
		aansprakelijk door aandeelhouders-positie
Doelgroepen	▪ Ouders en jeugdigen van 0-18. (gemeenten Noord-Veluwe, Utrecht)	▪ Voordeel: opbouw van specialisme en netwerken rondom jeugdigen en gezinnen ▪ Nadeel: knip tussen aanpak problematiek die niet gerelateerd is aan opvoeden (werk, inkomen) en aanpak gericht op opvoeden en opgroeien
	▪ *0-100 jaar (geen specifieke toegang voor jeugd en gezin)*	▪ Voordeel: geen knip tussen problematieken van ouders en jeugdigen. ▪ Nadeel: opbouw van specialisme en netwerken rondom jeugdigen en gezinnen
Budgettaire verantwoordelijkheid	▪ Verantwoordelijk voor kosten gemoeid met personele inzet en bedrijfsvoering (Rotterdam, gemeenten Noord-Veluwe)	▪ Voordeel: toegang stuurt op wat nodig is, niet op wat beschikbaar is aan middelen
	▪ Idem plus uitgaven toegewezen jeugdhulp (Arnhem)	▪ Voordeel: toewijzers hebben een extra financiële prikkel om de uitgaven te beheersen ▪ Nadeel: zonder directe zeggenschap over inkoop, controle op betalingen en zeggenschap over algemene vrij toegankelijke voorzieningen is de budgettaire verantwoordelijkheid lastig waar te maken.

Uit de interviews blijkt bij meerdere respondenten (gemeentelijk en niet-gemeentelijk) een beeld te bestaan dat de gemeente Arnhem met de toegang steeds meer naar de voorkant komt. Steeds meer Arnhemmers zijn bij de sociale wijkteams in beeld (naar schatting 20%) en steeds meer Arnhemmers zijn bekend met de sociale wijkteams. Er zijn verschillende overlegtafels waarin multidisciplinair wordt samengewerkt. De sociale wijkteams zijn ook steeds beter zichtbaar bij huisartsenpraktijken, scholen en het consultatiebureau.

Niet onderdeel van de toegang in Arnhem, maar wel een belangrijk gegeven in de inrichting van het sociaal domein is de positie van de teams Leefomgeving en de uitvoerders van

algemene vrij toegankelijke voorzieningen. De teams Leefomgeving hebben tot taak (in het sociaal domein) om de voorzieningen rondom opvoeden en opgroeien 'tot de voordeur' te regelen. Het sociale wijkteam gaat 'achter de voordeur'. De teams Leefomgeving ontvangen (idealiter) signalen vanuit scholen, bewoners en de sociale wijkteam over benodigde voorzieningen. De teams Leefomgeving beschikken over budgetten en kunnen per wijk deze budgetten inzetten en de middelen daarvoor prioriteren. De teams Leefomgeving zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma Kansrijk opgroeien, dat wil zeggen zij wijzen partners in de stad op de mogelijkheid om gebruik te maken van de extra middelen die met dit programma ter beschikking zijn gesteld en draagt samen met partners zorg voor een goed inhoudelijk programma. In de praktijk werken de teams Leefomgeving met aandachtsfunctionarissen voor Jeugd. Deze stimuleren en organiseren de netwerken op wijk- en buurtniveau tussen jongerenwerk, opbouwwerk, scholen, sociaal wijkteam.
Uit de interviews komen wisselende beelden naar voren hoe deze netwerksamenwerking in de praktijk uitpakt. De mate waarin de samenwerking goed verloopt is afhankelijk van meerdere factoren:

- De mate waarin sprake is van een stabiele personele bezetting bij de netwerkpartners
- De mate waarin bij de netwerkpartners een gedeelde opvatting is over de 'stip op de horizon': wat nodig is om kansrijk op te groeien
- De mate waarin sociale wijkteams en teams leefomgeving elkaar weten te vinden. Meerdere respondenten geven aan dat als de signalen vanuit de sociale wijkteams richting teams Leefomgeving niet goed onderbouwd zijn (kwalitatief en kwantitatief) het voor de teams Leefomgeving lastig is om te bepalen of en zo ja op welke wijze ze daarmee aan de slag moeten om 'witte vlekken' in voorzieningen op te pakken.
- De teams Leefomgeving hebben de ambitie om netwerksamenwerking op te starten en te ondersteunen, maar zodra deze ontstaan is, ook een stap terug te doen en de samenwerking over te laten aan de netwerkpartners. "We helpen bij het opzetten en vormen van de netwerken, maar laten het los zodra het loopt'.
- De teams Leefomgeving geven aan dat veel afstemming nodig is met de gemeentelijke bestuursadviseurs die acccounthouder zijn voor de uitvoerders van algemene vrij toegankelijke voorzieningen. In een enkel geval gaan acht bestuursadviseurs over één uitvoeringsorganisatie (Rijnstad).

3.4 Inkoop

- Welke verschillende rolverdelingen en modellen hanteren gemeenten in den lande als het gaat om de inkoop?
- Wat zijn hier de voor- en nadelen van?
- Welke rolverdeling kiest de gemeente Arnhem nu?
- Hoe vindt de uitvoering plaats? (met name gemeente-wijkteams-aanbieders, met focus op de inkoop)?

Antwoord:

- De twee meest gekozen inkoopmodellen zijn Open House en aanbesteding.
- In een Open House model worden alle aanbieders toegelaten die voldoen aan de inkoop- en kwaliteitscriteria. Er wordt gewerkt met vaste tarieven. Voordelen zijn

onder andere dat er geen aanbestedingsprocedure hoeft te worden doorlopen en dat tussentijds nieuwe aanbieders kunnen toetreden. Nadelen zijn dat de gemeente tarieven moet vaststellen en door het grote aantal aanbieders is veel contractmanagement nodig.

- Bij een aanbesteding selecteert de gemeente een beperkt aantal aanbieders op basis van de beste prijs-kwaliteitsverhouding. Het voordeel van aanbesteding is dat met een beperkt aantal partijen een afdwingbaar resultaat kan worden afgesproken. Het nadeel is de last van een aanbestedingsprocedure en tussentijds kunnen geen nieuwe aanbieders worden gecontracteerd.
- Er zijn vier bekostigingssystematieken: functie- of beschikbaarheidsbekostiging, productiebekostiging (prijs keer hoeveelheid), resultaatbekostiging (alleen betaling als het resultaat is behaald) en populatiebekostiging (een totaalbudget voor de gehele populatie).
- De gemeente Arnhem heeft gekozen voor een mengvorm: een semi Open House model (beperktere toegang van nieuwe aanbieders) en aanbesteding (residentiële hulp). De bekostigingswijze is wel identiek: productiebekostiging. In de beleidsdocumenten is in de periode 2015-2016 gekozen voor populatiegebonden bekostiging en resultaatfinanciering. Beleid en praktijk komen op dit punt niet overeen. Van resultaatfinanciering is afgezien om de ervaringen elders in het land hiermee af te wachten. Populatiegebonden bekostiging vindt nu niet plaats, de sociale wijkteams echter zijn wel verantwoordelijk voor de kostenontwikkeling per wijk. Een verantwoordelijkheid waaraan zij nu geen invulling aan geven omdat hun informatiepositie daarvoor nog onvoldoende is en zij ook niet voldoende invloed hebben (o.a. omdat er veel aanbieders zijn) om hier invulling aan te geven. Deze bal lijkt nu te liggen bij de gemeente Arnhem, de regionale inkooporganisatie gaat over het contractmanagement.
- De regionale organisatie Centraal Gelderland verzorgt de inkoop en het contractmanagement. De gemeente Arnhem, de sociale wijkteams en de zorgaanbieders leverden input op het nieuwe inkoopbeleid. In de uitvoering van het inkoopmodel is een nauwe afstemming nodig tussen de sociale wijkteams en de contractmanagers over de uitwerking ervan in de praktijk. De nieuwe inkoop per 2020 biedt mogelijkheden voor verdergaande vormen van kostenbeheersing door de mogelijkheid van het hanteren van budgetplafonds. Van deze mogelijkheid wordt nu geen gebruik gemaakt. De nieuwe inkoop is gericht op het realiseren van minder aanbieders. Of dit wordt gerealiseerd en leidt tot een overzichtelijker aantal aanbieders is ten tijde van het onderzoek niet boven tafel gekomen omdat de inschrijving nog liep ten tijde van het onderzoek.

ONDERBOUWING

De jeugdhulp wordt door verschillende gemeenten op verschillende wijzen ingekocht. Daarbij worden ook verschillende bekostigingsmethodieken gebruikt. Onderstaande teksten zijn grotendeels gebaseerd op het onderzoek Inkoop jeugdhulp door gemeenten, facts en figures van het NJI. Ze zijn aangevuld met de bevindingen over het door de gemeente Arnhem gehanteerde inkoopmodel.

Open House inkoopmodel

In het Open House inkoopmodel wordt gewerkt met zogenaamde raamovereenkomsten. Uit onderzoek van het NJI[3] blijkt dat ongeveer 90 procent van de gemeenten in Nederland via dit model de jeugdhulp inkoopt. Een aanbieder van jeugdhulp die aan de kwaliteitscriteria die de inkopende gemeente stelt, voldoet krijgt een contract voor het leveren van jeugdhulp op één of meerdere percelen (soorten jeugdhulp). Zo ontstaat per soort jeugdhulp (perceel) een lijst van gecontracteerde zorgaanbieders. Deze zorgaanbieders mogen op verwijzing van een geautoriseerde verwijzer (huisarts, gemeente, rechter, gecertificeerde instelling) jeugdzorg leveren. Dit tegen een vaste prijs per eenheid zorg. Kenmerk van een Open House inkoopmodel is dat gedurende de inkoopperiode nieuwe aanbieders kunnen toetreden. In het (regionale) inkoopmodel van Arnhem dat vanaf 2020 wordt gehanteerd, wordt met een variant op het Open House model gewerkt: het semi-Open House model. Dat betekent dat de gemeente (elke gemeente in de regio afzonderlijk) het recht heeft om op enig moment de instroom van nieuwe aanbieders te beperken, stop te zetten of weer nieuwe toetreders toe te laten. In de vorige inkoopperiode konden nieuwe aanbieders toetreden mits zij voldeden aan de inkoop- en kwaliteitscriteria. Overigens is de nieuwe toetreding in de loop van 2019 stopgezet omdat op dat moment voor het gehele sociale domein ongeveer 700 aanbieders waren gecontracteerd.

Voordelen van dit inkoopmodel zijn:

- De aanbestedingsregels zijn niet van toepassing, waardoor het inkoopproces minder administratie vraagt dan bij een aanbesteding.
- De gemeente kan sturen op kwaliteit en inhoud.
- De gemeente kan tussentijds een overeenkomst afsluiten met nieuwe zorgaanbieders.

Nadelen van dit inkoopmodel zijn:

- De gemeente heeft geen invloed op het aantal partijen waarmee zij een contract afsluit.
- De gemeente moet tarieven vast stellen.

[3] Publicatie Inkoop jeugdhulp door gemeenten, facts en figures.

Aanbesteding

Uit het eerder genoemde onderzoek van het NJI blijkt dat ongeveer 7 procent van de gemeenten kiest voor dit inkoopmodel. De gemeente kondigt openbaar een opdracht aan. In deze aankondiging staan de voorwaarden, zoals geschiktheidseisen, uitsluitingsgronden en gunningscriteria zoals prijs en kwaliteit. Aanbieders kunnen zich inschrijven voor deze opdracht. De gemeente gunt de opdracht aan de aanbieders met het best passende aanbod op basis van de beste prijs/kwaliteitsverhouding. De gunning gaat in de vorm van een overheidsopdracht. Dat is een overeenkomst tussen de gemeente en één of meer geselecteerde aanbieders 'onder bezwarende titel'. Daarbij belooft de aanbieder de gecontracteerde hulp te leveren en de gemeente belooft te betalen. Wanneer de uitvoerende partij haar verplichtingen niet nakomt, kan de gemeente via de rechter de partij alsnog tot uitvoering dwingen. Dit is belangrijk omdat de gemeente op deze manier formeel gegarandeerd heeft dat zij voldoet aan de verplichting zorg te leveren. Voorbeelden van gemeenten die op deze wijze de jeugdzorg hebben ingekocht zijn Alphen aan den Rijn en Hollands Kroon. De uitkomst is dat een consortium van partijen met een penvoerder verantwoordelijk zijn voor de levering en kwaliteit van de meeste, zo niet alle, vormen van jeugdhulp.

Voordelen van dit model zijn

- De overeenkomst is afdwingbaar.
- De gemeente kan sturen op inhoud en kwaliteit, door het opstellen van een programma van eisen.
- De gemeente kan met een overzichtelijk aantal partijen contracten afsluiten.

Nadelen

- Voor een overheidsopdracht gelden de Europese aanbestedingsregels. Dit vraagt een administratief proces van zowel de gemeente als de aanbieders.
- De gemeente kan niet tussentijds een overeenkomst afsluiten met nieuwe zorgaanbieders.

Overige modellen en mengvormen

Bij **subsidie** (3 procent van de gemeenten) verstrekt de gemeente financiële middelen voor het uitvoeren van bepaalde activiteiten. Subsidie kent geen afdwingbaarheid. Als een subsidieaanvrager besluit de activiteit niet uit te voeren kan de gemeente besluiten de subsidie niet te verstrekken, maar de activiteit blijft onuitgevoerd. Bovendien mag een gemeente bij subsidie slechts beperkt eisen stellen aan de uitvoering. Daarom is subsidie voor de uitvoering van jeugdhulp minder geschikt. De gemeente heeft immers een verplichting zorg te leveren aan kinderen, jongeren en opvoeders die dat nodig hebben.

Uitzondering zijn vormen van jeugdhulp waarbij de rechter de hulp toewijst, bijvoorbeeld jeugdbescherming en jeugdreclassering. De leveringsplicht is hier indirect geborgd, doordat de rechter de gecertificeerde instelling oplegt dat zij een maatregel moet uitvoeren. De kwaliteit van de hulp is dan geborgd via de certificering. 18 procent van de Nederlandse gemeenten besteedt jeugdbescherming en jeugdreclassering uit via subsidie.

Dan zijn er **mengvormen**. Zoals uit bovengenoemde alinea blijkt, kiezen gemeenten soms voor een verschillende manier van inkopen per vorm van jeugdhulp. De jeugdzorg in het gedwongen kader en/of de residentiële hulp worden dan via subsidiëring of aanbesteding ingekocht. Gemeente Arnhem heeft gekozen voor een mengvorm van aanbesteding en open house. De reden hiervoor is dat in een aanbesteding bijvoorbeeld beter afspraken over te behalen resultaten kunnen worden gemaakt, bijvoorbeeld over de afbouw van de residentiële hulp.

Bekostigingssystematieken

Functie- of beschikbaarheidsbekostiging
De vorm van bekostiging bestaat uit financiering van een dienst of voorziening ongeacht de afname ervan. De gemeente stelt dus geld beschikbaar voor het in stand houden van een voorziening. Ook al maakt geen enkele cliënt gebruik van de voorziening, dan nog krijgt de aanbieder betaalt. Voorbeelden zijn: crisisbedden, buurthuizen.

Voordelen
- De bekostiging is simpel.
- De bekostiging past bij niet-planbare voorzieningen of voorzieningen met vrije inloop.

Nadelen
- Er is geen garantie op resultaat, de prikkel zit op inzet en niet op effectiviteit.
- Er is geen sturing op het gebruik van de voorziening. Bij teveel gebruik ontstaan wachtlijsten, bij te weinig gebruik is de voorziening niet doelmatig.

Productiebekostiging
Deze manier van bekostigen heet ook wel inspanningsgerichte bekostiging of 'P x Q'–bekostiging (= Price x Quantity; prijs maal kwantiteit). De gemeente betaalt de aanbieder het gecontracteerd tarief per uur of dag van geleverde inspanning. De gerealiseerde productie staat centraal in de bekostiging. Productiebekostiging is mogelijk bij een subsidie, een overheidsopdracht en het Open Housemodel. Productiebekostiging was de gebruikelijke methode, maar tegenwoordig kiezen steeds minder gemeenten hiervoor. Ruim 60 procent van de gemeenten hanteert deze bekostigingswijze. Arnhem past deze wijze van bekostiging toe voor de jeugdhulp.

Voordelen
- De bekostiging is simpel en ook voor cliënten begrijpelijk.
- De bekostiging past bij het – oude – denken in 'recht hebben op x uur hulp'.

Nadelen
- Er is geen garantie op resultaat, de prikkel zit op inzet en niet op effectiviteit.
- Aanbieders krijgen geen prikkel om efficiënter te werken. Hoe meer uren zorg ze leveren, des te hoger is hun omzet.
- Urenadministratie is noodzakelijk.

Resultaatbekostiging

De vergoeding is niet gekoppeld aan de productie maar aan de resultaten voor de cliënt. Met hoeveel inspanning dat resultaat bereikt wordt, is niet relevant. Meestal is de vergoeding een vooraf afgesproken bedrag per traject. Het komt niet of nauwelijks voor dat gemeenten een prestatie-afhankelijke vergoeding hanteren, waarbij de hoogte afhangt van de mate waarin het resultaat is behaald. Resultaatbekostiging is mogelijk bij een overheidsopdracht of het Open House-model. De gemeenten in West-Brabant, Friesland en de gemeente Zaanstad hanteren resultaatbekostiging voor (grote delen van) de jeugdzorg. Ongeveer een kwart van de gemeente gebruikt deze manier van bekostigen. De gemeente Arnhem heeft deze wijze van bekostiging geambieerd en ook als doelstelling in beleid opgenomen, maar heeft daarvan besloten af te zien. De reden hiervoor was, zo blijkt uit interviews, dat de gemeente eerst de ervaringen van andere gemeenten daarmee wilde afwachten. Op basis daarvan is besloten om hier verder geen gevolg meer aan te geven.

Voordelen

- Aanbieders worden gestimuleerd om zo kort en effectief mogelijk hulp te bieden, omdat ze op die manier geld overhouden aan het overeengekomen bedrag.
- Aanbieders worden gestimuleerd met elkaar samen te werken om het resultaat te behalen.
- Er is meer stimulans om kwaliteit en resultaat voor de cliënt te leveren.
- Er is geen urenadministratie nodig.

Nadelen

- Het formuleren van te behalen resultaten per cliënt en het meten van die resultaten is lastig.
- Een prestatie-afhankelijke vergoeding levert perverse prikkels op. Zo kan het zijn dat aanbieders het niet meer aandurven bepaalde cliënten aan te nemen.

Populatiebekostiging

Populatiegerichte bekostiging is een vorm van resultaatgerichte bekostiging, maar dan op het niveau van de populatie van een bepaald gebied, bijvoorbeeld een stadsdeel of een gemeente. De gemeente betaalt de aanbieder of een consortium van aanbieders een vast bedrag om hulp te leveren aan de gehele populatie van het gebied. Ook hier staat niet de productie, maar het uiteindelijke resultaat centraal. Populatiebekostiging is vrijwel alleen mogelijk als overheidsopdracht. De gemeenten Alphen aan den Rijn, Utrecht en Hollands Kroon hanteren varianten op deze bekostigingssystematiek. Ongeveer 2 procent van de gemeenten kiest voor deze manier van bekostigen. Arnhem heeft in de kadernota Veerkrachtige Samenleving populatiegerichte bekostiging als uitgangspunt benoemd. Tot op heden is dit bij een voornemen gebleven. Wel hebben de sociale wijkteams de verantwoordelijkheid gekregen om te sturen op de budgetten op wijkniveau. Daaraan wordt geen invulling gegeven. De sociale wijkteams beschikken niet over de goede informatiepositie daarvoor en geven aan weinig invloed te hebben op de inkoop en toewijzing van jeugdhulp door derden.

Voordelen

- Een vooraf bepaald bedrag geeft aanbieders de ruimte om te bepalen welke hulp het beste is voor hun cliënten en om de hulp te vernieuwen.
- Er zijn minder administratieve lasten voor de aanbieder.

Nadelen

- Burgers hebben geen keuzevrijheid.
- De aanbieder krijgt een prikkel om zo weinig mogelijk zorg te leveren.
- Kwaliteitsbewaking is lastig voor gemeenten.

Arnhemse praktijk rondom inkoop tot 2020

De gemeente Arnhem koopt de basishulp jeugd en de specialistische jeugdhulp regionaal in. Sinds 2017 is die inkoop geformaliseerd in een Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) sociaal domein centraal Gelderland. In de inkoop wordt gebruik gemaakt van verschillende 'onderwerpen van gesprek' en deelpercelen:

- Terreingebonden verblijfszorg en crisishulp jeugd
- Dyslexie
- Jeugdbescherming
- Crisiszorg GGZ / spoedeisende zorg zonder verblijf
- Ondersteuning op locatie
- Verblijf
- Ambulante ondersteuning

De inkoop is regionaal georganiseerd. Vanuit efficiëntie overwegingen en om onnodige bureaucratie te voorkomen is het zogenaamd IAS ontwikkeld: Interactief Aankoop Systeem wat veel weg heeft van het 'Open House' systeem. Dat betekent dat gewerkt wordt met meerjaren raamcontracten zonder budgetplafonds (budgetplafonds zijn wel mogelijk, maar er wordt geen gebruik van gemaakt) waarbij iedere nieuwe aanbieder kan toetreden indien hij voldoet aan het programma van eisen. Gemeenten hebben vanuit de gemeenschappelijke regeling de keuze om aan submodules binnen de module inkoop deel te nemen. De huidige contracten lopen voor de periode 2017-2019. De nieuwe contractperiode start per 1 juli 2020. De gemeenschappelijke regeling gaat niet over budget- en kostenbewaking. Dat ligt bij de afzonderlijke gemeenten zelf. Vanuit de inkoop wordt daarmee niet actief gestuurd op wachtlijsten of budgetuitputting. Centraal Gelderland verzorgt de inkoop (gevoed door de gemeenten en de wijkteams), het leveranciersmanagement en het contractbeheer. Zij zijn voor signalen over de kwaliteit van zorg o.a. afhankelijk van de informatie die zij daarover krijgen vanuit de wijkteams en van de administratieve backoffices van de gemeenten als het gaat over informatie over de declaraties van de zorgaanbieders. Op basis hiervan kunnen zij vanuit hun rol acteren richting aanbieders. Dat gebeurt onder andere in kwartaalgesprekken, waarbij ook vertegenwoordigers van de gemeente aanwezig zijn.

Arnhemse praktijk rondom inkoop vanaf 2020

In 2018 zijn het inkoopsysteem, de producten en diensten op diverse manieren geëvalueerd. Uit deze evaluaties is een aantal, voor de regio Centraal Gelderland, belangrijke uitgangspunten geformuleerd, te weten:

- Verhogen van de kwaliteit (o.a. scherpere eisen aan de dienstverlening en strengere toetsing op naleving in de praktijk).
- Vereenvoudiging van producten en diensten.
- Ondersteunend aan de transformatie.
- Verdere professionalisering.
- Bevorderen van de uniformiteit tussen gemeenten.
- Ondersteunend aan financiële beheersbaarheid.
- Stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid.
- Versterken van de zelfredzaamheid.
- Uitgaan van een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid.

De regio Centraal Gelderland hanteert voor de Wmo en Jeugdwet verschillende zorgvormen, te weten:

- Huishoudelijke ondersteuning
- Beschermd Wonen
- Begeleiding
- Groepsbegeleiding
- Activerend Werk
- Behandeling
- Verblijf Jeugd
- Jeugdbescherming

De zorgvorm Verblijf Jeugd wordt via een aparte aanbestedingsprocedure ingekocht. Naast een algemeen kwaliteitskader/programma van eisen voor Wmo en Jeugd, hanteert de gemeente per zorgvorm een specifiek programma van eisen, waarin aanvullende eisen zijn opgenomen, die exclusief voor de betreffende zorgvorm gelden. Voor deze inkoopronde is het palet aan producten sterk vereenvoudigd.

Uit de interviews blijkt dat voor de inkoop van 2020 en verder uitgebreid is gesproken met de gemeenten, de wijkteams en de aanbieders. In de interviews is aangegeven dat het inkoopbeleid één van de knoppen is waaraan gedraaid kan worden om de jeugdhulp goed in te richten. Vrijwel alle gesproken respondenten geven aan dat een belangrijke sleutel ligt in het beter organiseren van het 'voorveld', de algemene vrij toegankelijke voorzieningen, netwerken en preventieve aanpakken. Dat vraagt een versterking van de rol van de sociale wijkteams en de teams leefomgeving. Centraal Gelderland als inkooporganisatie is verantwoordelijk voor de toetsing van de contractvoorwaarden, maar de sociale wijkteams dienen daarvoor input te leveren. Voorkomen moet worden dat de sociale wijkteams niet goed op de hoogte zijn van de inkoopvoorwaarden en er daarom ook geen gebruik van maken. Daarnaast is het noodzakelijk dat de sociale wijkteams ook zicht hebben op de ontwikkelingen in hun wijk wat betreft kosten,

gebruik, duur en lengte van jeugdhulptrajecten. Dat ontstaat nu, het vraagt aldus meerdere respondenten wel dat op basis daarvan een leercyclus ontstaat.

Er is volgens respondenten bewust niet gekozen voor een resultaatgerichte inkoop, ondanks dat dit enkele jaren geleden wel een gemeentelijke doelstelling was. Er zit een aantal prikkels in die niet altijd leiden tot goed resultaat. Hetzelfde geldt voor populatiegerichte bekostiging. Respondenten zien een belangrijk risico bij resultaatgerichte bekostiging: dat er weinig inzet wordt geleverd door aanbieders maar wel de trajectprijs in rekening kan worden gebracht. Als de klant niet klaagt dan heb je als opdrachtgever weinig sturingsmechanismen. De huidige P x Q bekostiging vraagt een strakke sturing aan de voorkant. De andere bekostigingsvormen vragen ook om strakke inrichting en strakke sturing aan de achterkant.

3.5 Hulp en ondersteuning

- Welke verschillende rolverdelingen en modellen hanteren gemeenten in den lande als het gaat om de daadwerkelijke ondersteuning en hulpverlening?
- Welke rolverdeling kiest de gemeente Arnhem nu?

Antwoord:

- De meest voorkomende indeling van vormen van jeugdhulp is die van (1) voorliggende en preventieve voorzieningen, (2) informatie, advies en kortdurende ondersteuning en (3) specialistische jeugdhulp met een indeling naar intensiteit, specialisme en dwang dan wel vrijwillige hulp. Arnhem heeft hier ook voor gekozen.
- De rolverdeling tussen ouders, gemeente en professionele hulpverleners / opvoeders is overwegend hetzelfde bij alle vormen van jeugdhulp. De regie en de verantwoordelijkheid ligt primair bij de ouders en jeugdigen. Daar waar deze de regie en verantwoordelijkheid niet (kunnen) nemen, kan de professional deze tijdelijk overnemen. Dat kan op vrijwillige basis of gedwongen door een rechterlijke uitspraak. Arnhem sluit aan bij deze rolverdeling.
- De meeste gemeenten kiezen voor een opdrachtgevende of regisserende rol waar het gaat om de daadwerkelijke hulpverlening en ondersteuning. De gemeente voert dit niet zelf uit. Andere gemeenten kiezen voor een meer uitvoerende rol, bijvoorbeeld doordat zij zelf de informatie, advies en kortdurende begeleiding bieden vanuit wijk- of gebiedsteams die in dienst zijn van de gemeente. In Arnhem hebben de sociale wijkteams de taak om kortdurende coaching of begeleiding te bieden. Dit gebeurt door een hoge werkdruk nog in onvoldoende mate.
- Gemeenten kiezen verschillende vormen in overlegstructuren die de netwerksamenwerking ondersteunen. Gekozen wordt voor structurele overlegstructuren, door casuïstiek gedreven overlegstructuren en incidentele overlegstructuren. De overlegstructuren zijn vaak thematisch of geografisch geordend. Arnhem heeft ook voor deze structuren gekozen. Andere gemeenten kiezen voor integrale kindcentra of brede scholen die tot doel hebben te komen tot één samenhangend aanbod door het fysiek bijeenbrengen van onderwijs, kinderopvang, opvoed- en opgroeihulp en algemene vrij toegankelijke voorzieningen. In Arnhem gebeurt dat in tenminste twee wijken.

- In Arnhem is een nadrukkelijk verschil tussen de sociale wijkteams (die gaan achter de voordeur en kunnen ondersteuning en hulp bieden) en de teams Leefomgeving (die gaan tot de voordeur en hebben een belangrijke invloed op de algemene vrij toegankelijke voorzieningen, die zij echter delen met de bestuursadviseurs van de gemeente Arnhem die accounthouder zijn voor de uitvoerders van de algemene vrij toegankelijke voorzieningen).

ONDERBOUWING

In de meeste gemeenten wordt een soortgelijke **indeling van de vormen van jeugdhulp** gehanteerd. In de kern komt het op de volgende indeling neer:

- Voorliggende en preventieve voorzieningen: jeugd- en jongerenwerk, basistaken jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau, periodieke gezondheidsonderzoeken), aanbod van trainingen en cursussen voor ouders en kinderen, activiteiten in het kader van kansrijk opgroeien.
- Informatie, advies en kortdurende begeleiding bij opvoeden en opgroeien. Vaak is dit belegd bij de uitvoerder van de jeugdgezondheidstaken (veelal de GGD) al dan niet in combinatie met centra voor jeugd en gezin, schoolmaatschappelijk werk, ouder-kindteams en sociale wijkteams. In sommige gemeenten (zoals eerder aangegeven bij de paragraaf over de toegang) is de informatie, advies en begeleidingsfunctie inclusief de jeugdgezondheidstaken belegd bij één organisatie. Vaak ligt hier ook de verwijsfunctie naar gespecialiseerde jeugdhulp.
- De jeugdzorg waarvoor een beschikking van de gemeente of een verwijzing van een geautoriseerd verwijzer nodig is, kent vaak een indeling naar intensiteit (veel hulp, weinig hulp, opname) en specialisme (begeleiding, behandeling) en een indeling naar vrijwillige hulp en hulp in het gedwongen kader (rechterlijke uitspraak).

De **rolverdeling tussen ouders, gemeente en professionele hulpverleners / opvoeders** is overwegend hetzelfde bij alle vormen van jeugdhulp. De regie en de verantwoordelijkheid ligt primair bij de ouders en jeugdigen. Daar waar deze de regie en verantwoordelijkheid niet (kunnen) nemen, kan de professional deze tijdelijk overnemen. Dat kan op vrijwillige basis of gedwongen door een rechterlijke uitspraak.

Veel gemeenten worstelen met het **inrichtings- en samenwerkingsvraagstuk rondom opvoeden en opgroeien**. De veelheid aan voorzieningen en bijbehorende uitvoerende organisaties maakt dat het lastig om de vroegsignalering, het inspelen op vragen en de onderlinge verwijzing of afstemming te realiseren. In verschillende gemeenten ontstaan structurele of door casuïstiek en ontwikkelingen gedreven incidentele overlegstructuren. Deze kennen alle een verschillende invalshoek: zorgadviesteams op scholen, multiprobleemgezinnen, veiligheids- en overlastoverleggen, signaleringsoverleg huiselijk geweld. Meerdere gemeenten experimenteren of zetten in op zogenaamde integrale kindcentra of brede scholen. Het doel hiervan is te komen tot één samenhangend aanbod door het fysiek bijeenbrengen van onderwijs, kinderopvang, opvoed- en opgroeihulp en algemene vrij toegankelijke voorzieningen. Hiervoor is een ontwikkelinstrument ontwikkeld waarin vijf niveaus van integratie en samenwerking zijn uitgewerkt:

- Back to back: op dit niveau hebben de partners eigenlijk nog geen samenwerking.
- Face to face: op dit niveau hebben de partners een beeld van elkaar: men kent de professionals van naam en men weet wat de deskundigheid van de ander is.
- Hand in hand: op dit niveau worden de eerste samenwerkingsactiviteiten ontplooid; er zijn gesprekken over een gezamenlijke visie.

- Cheek to cheek: op dit niveau is de integratie verder ontwikkeld, bijvoorbeeld door een eenduidige leiding, doorgaande lijnen en een meer sluitend aanbod van leren, opvoeden en opgroeien.
- Integraal: op dit niveau gaan we er van uit dat er op een locatie één organisatie voor kinderen van 0-12 jaar ontstaat.

In Arnhem zijn in tenminste twee wijken Integrale Kindcentra actief, sommige sinds kort en andere al een aantal jaar. Hierin is sprake van een samenwerking tussen school, wijkteams, jeugdhulpaanbieders en welzijn.

De rol van de gemeente in de uitvoering van de hulp en ondersteuning in het jeugdbeleid kent grote overeenkomsten bij de meeste gemeenten. Vaak is de gemeente **opdrachtgever** van of **subsidieverstrekker** aan uitvoerende organisaties: bijvoorbeeld waar het gaat om de jeugdgezondheidszorg, de subsidiëring van allerlei voorliggende projecten en voorzieningen. Of de gemeente is regisseur op **samenwerkingsafspraken** met partners waar ze geen directe opdrachtgeversrelatie mee hebben zoals scholen of huisartsen. Samenvattend nemen de meeste gemeenten niet een uitvoerende rol, maar een aansturende of stimulerende rol. Er zijn gemeenten die nadrukkelijk een rol nemen in de **uitvoering.** Dat is het geval bij die gemeenten die de toegang tot jeugdhulp zelf uitvoeren. Zeker als door de toegang ook kortdurende ondersteuning of coaching wordt aangeboden.

Arnhemse inrichting van en rolverdeling bij de hulpverlening en ondersteuning
Onderstaand is de beoogde inrichting van de jeugdzorgketen weergegeven op twee momenten: beoogd in 2014 (uit het beleidsplan Jeugd & Wmo) en zoals opgetekend in 2019-2020.

Beoogd in 2014
In het beleidsplan Jeugd & Wmo is de *beoogde inrichting* van de jeugdzorgketen in Arnhem beschreven. De belangrijkste vormen van jeugdhulp zijn aan de hand van vier lijnen in onderstaand schema weergegeven.

<table>
<tr><th>Basisindeling Jeugdhulp</th><th colspan="3">Belangrijkste vormen</th><th>Aanpak huiselijk geweld en Kindermishandeling</th></tr>
<tr><td>Gewoon opvoeden en preventie

= vrij toegankelijk</td><td colspan="3">• Pedagogisch klimaat in de gezinnen, op straat, op scholen en in de kinderopvang, speelzalen, kinderwerk, scouting, sportvereniging, jongerencentra.
• Vrije tijdsactiviteiten voor kinderen en jongeren, zoals in het kinderwerk, scouting, sportvereniging, jongerencentra en Ome Joop's Tour.
• Informatie en advies, voor kinderen, jongeren en ouders, via het centraal loket en de website of via de basishulp
• Collectief aanbod jeugd & opvoedhulp, zoals themabijeenkomst omgaan met huilbaby's of met pubers, voorlichting over verslaving, enz.
• Jeugdgezondheidszorg (via consultatiebureau en jgz op scholen)</td><td rowspan="3">• Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

• Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AMHK)</td></tr>
<tr><td>Basishulp Jeugd

= toelating via het wijkteam

wordt gefinancierd vanuit (virtueel) gebiedsbudget

Ook de huisarts, jeugdarts, kinderarts en justitie kunnen toegang geven tot specialistische jeugdhulp.</td><td>Wijkteam Arnhem
= vrij toegankelijk
• Informeel gesprek
• Gezinsplan
• Coachende gesprekken

Bij de toetsing of inzet van specialistische jeugdhulp nodig is, worden specialisten betrokken.</td><td colspan="2">Aanbod Basishulp Jeugd in het Gebied
= niet vrij toegankelijk (alleen op verwijzing vanuit Wijkteam)
• Ambulante begeleiding JGGZ,
• Ambulante begeleiding gezins- en/of gedragsproblematiek
• Begeleiding groep, Begeleiding individueel, Kortdurend verblijf, Persoonlijke verzorging, Verpleging en verzorging voor kinderen met een beperking
• Dyslexiezorg
• Diagnose

Opmerking: Basishulp en Specialistische Jeugdhulp ook in vorm PGB mogelijk</td></tr>
<tr><td>Specialistische Jeugdhulp

= op basis van beschikking

wordt gefinancierd vanuit lokaal of regionaal ingekochte trajecten</td><td>• Specialistische Jeugd-Geestelijke Gezondheidszorg (deeltijd) dagbehandeling en klinisch / residentiële behandeling)
• Specialistische Hulp voor Kinderen met een Beperking
• Behandeling, Intramurale zorg</td><td>• Specialistische Jeugd en Opvoedhulp (Pleegzorg, Dagbesteding, Residentieel, Gesloten jeugdhulp)
• Jeugdbescherming (JB)
• Jeugdreclassering (JR)
• Spoedeisende zorg en Crisisopvang (direct inzetbaar, dus vrij toegankelijk)</td></tr>
</table>

De gemeente maakt in het beleidsplan een onderscheid in drie niveaus van jeugdhulp:
1) Gewoon opvoeden en preventie: vrij toegankelijke voorzieningen gericht op preventie, informatie en advies, collectief aanbod, vrije tijdsactiviteiten en signalering.
2) Basishulp jeugd: dit betreft de ondersteuning door het wijkteam zelf en indien nodig en op indicatie basishulp jeugd. Basishulp jeugd bestaat uit ambulante begeleiding jeugd GGZ, ambulante begeleiding gezins- en gedragsproblematiek, vormen van begeleiding, dyslexiezorg en diagnose. Deze basishulp kan in de vorm van zorg in natura of een persoonsgebonden budget worden verzilverd.
3) Specialistische jeugdhulp: Dit betreft professionele hulpverlening die vraagt om specialistische kennis: specialistische jeugd GGZ, behandeling, pleegzorg, residentiële hulp, gesloten jeugdzorg, jeugdbescherming, jeugdreclassering en crisisopvang.

Daarnaast onderscheidt de gemeente de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat is een aparte lijn voor de bescherming van kinderen, omdat het ingezet wordt op alle andere lijnen en omdat de aanpak centraal staat en niet het hulpaanbod.

Situatie vanaf 2019
In de raadsrapportage Zorg dichterbij van december 2019 hanteert de gemeente Arnhem een aangepaste indeling van de hulp en ondersteuning. Dit is in onderstaande figuur schematisch weergegeven.

Deze inrichting is niet specifiek voor het jeugdbeleid, maar voor het hele sociale domein.

Rolinvulling gemeente Arnhem
In de uitvoering van hulp en ondersteuning in Arnhem neemt de gemeente Arnhem uitsluitend een **opdrachtgevende en regisserende rol** in. De daadwerkelijke hulp en ondersteuning wordt uitgevoerd door uitvoeringspartners zoals de sociale wijkteams, de welzijnsorganisaties, de GGD en diverse gesubsidieerde organisaties en initiatieven. De teams Leefomgeving (in gemeentelijke dienst) stimuleren op wijk- en buurtniveau de (operationele / praktische) samenwerking tussen netwerkpartners en zetten een stap terug of eruit zodra de samenwerking is gerealiseerd en loopt.

3.6 Ervaringen van ouders en jeugdigen

- Hoe ervaren de cliënten zelf de hen geleverde jeugdzorg?

Antwoord:

- Wat betreft de toegang:
  - Uit onderzoek (van de Rekenkamer) onder ouders/jeugdigen en de casestudies valt op dat het wijkteam vaak niet het eerste contactmoment is bij het ontstaan van de vraag naar hulp.
  - In de meerderheid van de gevallen van de onderzochte ouders/ jeugdigen en casestudies (onderzoek Rekenkamer) hebben ouders eerst hun vraag besproken op school, bij de huisarts en soms het consultatiebureau
  - De hulp wordt door ondervraagde ouders/ jeugdigen en uit de casestudies (onderzoek Rekenkamer) als tijdig ervaren, ongeveer een kwart geeft aan dat het enige tijd duurde voordat ze op de juiste plek terecht waren gekomen.
  - Het wijkteam regelt over het algemeen snelle toewijzing naar passende hulp volgens ondervraagde ouders/jeugdigen en uit de casestudies (onderzoek Rekenkamer). In een aantal gevallen geven respondenten aan dat ze het idee hadden dat het wijkteam niet over de juiste expertise en verwijsmogelijkheden beschikte.
  - Over de periode 2015-2018 blijkt uit de cliëntervaringsonderzoeken (van de gemeente Arnhem) dat ruim 60 procent van de ondervraagde ouders wist waar zij met hun vraag terecht konden.
  - Uit het onderzoek van Movisie in opdracht van de gemeente Arnhem over de wijkteams, blijkt dat de ondervraagde ouders grotendeels onbekend zijn met het wijkteam en wat het wijkteam doet.
  - Scholen spelen een belangrijke rol in het signaleren, bespreekbaar maken en verwijzen, maar bijna de helft van de ondervraagde ouders heeft hier een negatieve ervaring mee. Signalen worden niet gedeeld met ouders of de problematiek wordt verkeerd ingeschat. Dit blijkt uit de ondervraagde ouders/jeugdigen en de casestudies (onderzoek Rekenkamer).
- Wat betreft het contact met de hulpverlener:
  - Ondervraagde ouders/ jeugdigen zijn in grote meerderheid tevreden over het

contact met de hulpverlener. Dit blijkt ook uit de casestudies (onderzoek Rekenkamer).
    - In het contact vinden ondervraagde ouders/ jeugdigen vooral de klik met de professional een belangrijk onderdeel van het succes van een traject. Dit blijkt ook uit de casestudies (onderzoek Rekenkamer).
    - De hulpverleners zijn volgens ouders / jeugdigen goed bereikbaar en er vindt regelmatig overleg plaats.
- Wat betreft het traject (aanpak, nazorg en effect), gebaseerd op onderzoek Rekenkamer:
    - Ondervraagde ouders vinden dat ze goed worden betrokken bij de vervolgstappen in het hulptraject.
    - Hulpverleners zijn ook na afsluiting van het traject goed bereikbaar. In een aantal gevallen is de nazorg niet geboden of was er geen duidelijk einde van het traject geven ondervraagde ouders/ jeugdigen aan.
    - De rol van het wijkteam in het hulptraject is voor sommige ondervraagde ouders niet duidelijk, de meerwaarde wordt dan niet gezien.
    - Ondervraagde ouders/jeugdigen zijn tevreden over de methoden en de hulpverlener.
    - Ondervraagde ouders/jeugdigen zijn tevreden over de ondersteuning van de aanbieder, deze biedt rust, vertrouwen en hierdoor kunnen ze beter omgaan met de problematiek
    - Als het hulptraject is gestart, dan ervaart ongeveer een kwart van de ondervraagde ouders dat de afstemming van het hulptraject met school niet goed verloopt. Dat kan te maken hebben met het feit dat de ouder zich niet gehoord voelt, de leerkracht niet of beperkt de handelingsadviezen opvolgt en dat er sprake is van schommelingen in de aard en ernst van de problematiek als gevolg van wisselende leerkrachten gedurende het hulptraject. Dit wordt ook herkend door de wijkteams en jeugdhulpverleners.
    - Ongeveer een kwart van de ondervraagde ouders heeft het gevoel dat er geen overdracht plaatsvindt tussen betrokken partijen in een hulpverleningstraject. Dat uit zich in steeds opnieuw de situatie moeten uitleggen.

ONDERBOUWING

Toegang tot de jeugdhulp

Uit het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies uitgevoerd door de Rekenkamer valt op dat in bijna geen enkel geval het wijkteam de directe ingang is geweest (slechts in twee gevallen). De meeste kinderen zijn besproken in het zorgoverleg op school waar ook het wijkteam bij aanwezig is. In bijna alle gevallen heeft het wijkteam deze gezinnen doorverwezen naar een jeugdhulpaanbieder en de hulp niet zelf uitgevoerd. Wat ook opvalt is dat in de gevallen waar de huisarts de directe toegang is geweest, de huisarts meestal niet heeft doorverwezen naar het wijkteam maar rechtstreeks naar de jeugdhulpaanbieder. In een aantal gevallen heeft de jeugdhulpaanbieder alsnog naar het wijkteam doorverwezen. Een aantal ouders geeft specifiek aan de huisarts laagdrempeliger te vinden dan het wijkteam.

Ondervraagde ouders benoemen dat los van de school of de huisarts, ook het consultatiebureau een plek is waar zij verwachten dat signalen worden opgevangen, maar dat de ervaring is dat hier alleen aandacht is voor de fysieke ontwikkeling van het kind. Van de ouders die wij gesproken hebben is in slechts één geval het consultatiebureau degene geweest die heeft verwezen naar het wijkteam omtrent zorgsignalen. In een ander geval heeft de ouder zorgen gedeeld bij het consultatiebureau maar voelde zich hier niet serieus genomen en kreeg onvoldoende oplossingen aangereikt.

In een aantal gevallen hadden ondervraagde ouders niet het idee dat het wijkteam de juiste expertise of kennis had over het aanbod. Zij hebben zelf gezocht naar een juiste aanbieder, of veel zelf moeten uitzoeken waar zij recht op hadden. Ouders die meerdere keren van het wijkteam gebruik hebben gemaakt geven aan dat dit per wijk of per wijkteamcoach kan verschillen.

Een aantal ondervraagde ouders geeft aan al eerder zorgen te hebben geuit op school, maar de situatie volgens hen werd onderschat en het lang heeft geduurd voordat zij werden gehoord. De ervaring van deze ouders is dat er niet aan de bel werd getrokken door school wanneer zich problemen voordeden, er geen hulp werd ingezet of dat de privé situatie niet van invloed werd gezien.

In het cliëntervaringsonderzoek jeugdwet 2018[4] is 31% van de cliënten door Stichting Sociale Wijkteams doorverwezen naar de hulp en ondersteuning, 14% door de huisarts. De rest (55%) noemt een andere instelling. Vaak gaat het dan om een instelling die hen wees op hulp, zoals de school, eenzorgaanbieder of 'eigen initiatief'. Het overgrote deel van de cliënten is positief over het eerste contact m.b.t. de hulpvraag. Al scoort de vraag ‘cliënt wist waar hij/zij terecht kan met een hulpvraag’ in vergelijking met de andere vragen relatief lager dan de resterende vragen met een gemiddelde van 61,7% over de vier jaren van de cliënten die het hier mee

[4] Factsheet clientervaringsonderzoek jeugd 2018, onderzoek uitgevoerd in opdracht van de gemeente Arnhem.

eens waren. Hieronder is een overzicht opgenomen van cijfers over 2015, 2016, 2017 en 2018 m.b.t. het eerste contact over de hulpvraag.

		Contact over de hulpvraag			
		2015	2016	2017	2018
Client wist waar hij/zij terecht kan met een hulpvraag	Helemaal mee oneens	23%	20%	22%	21%
	Neutraal	20%	13%	18%	17%
	Helemaal mee eens	57%	68%	60%	62%
Client is snel geholpen	Helemaal mee oneens	18%	16%	10%	17%
	Neutraal	13%	15%	18%	5%
	Helemaal mee eens	69%	69%	72%	68%

Uit het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies (onderzoek van de Rekenkamer) vertellen ouders dat zij over het algemeen uiteindelijk tijdig op de goede plek terecht zijn gekomen. Zeven ouders geven aan dat dit misschien eerder gesignaleerd kunnen worden door een professional of hadden zij eerder op de juiste plek kunnen zijn door adequaat doorverwijzen. Drie ouders hebben lang moeten wachten op hulp door wachtlijsten bij de jeugdhulpaanbieder. Zij geven aan dat wanneer er sprake was geweest van urgentie, dit waarschijnlijk tegen die tijd al had kunnen escaleren.

Wat opvalt is dat een aantal ondervraagde ouders benoemt dat er een negatief stigma heerst rondom jeugdhulp en jeugdhulporganisaties. Zij geven aan uit hun omgeving te horen dat mensen geen hulp willen vragen omdat zij bang zijn voor mogelijke consequenties. Zij denken bijvoorbeeld dat wanneer zij bekend zijn bij deze organisaties of de gemeente dat hun kinderen uit huis kunnen worden geplaatst.

Daarnaast denkt een aantal ondervraagde ouders dat veel gezinnen mogelijk geen hulp durven te vragen of niet weten waar zij terecht kunnen omdat zij niet bekend zijn met het wijkteam en/of belemmeringen ervaren zoals een taalbarrière. In sommige gemeenschappen hangen ook taboes aan het vragen om hulp en problemen in het gezin.

Het onderzoek van Movisie uit 2018 'jongeren en ouders aan het woord'[5] ondersteunt deze bevindingen. Het onderzoek stelt vast dat in de periode van oriëntatie op hulp:

- Respondenten over het algemeen onbekend zijn met het begrip wijkteam;
- Jongeren en ouders met een eerste hulpvraag niet direct naar het wijkteam gaan, maar vaak hulpen zoeken via een andere professional zoals school, consultatiebureaus, kinderopvang en huisarts. Zij verwijzen hen vervolgens door naar het wijkteam;
- Het wijkteam regelt over het algemeen een snelle toewijzing naar passende hulp;
- Jongeren en ouders zoeken en regelen zelf de juiste hulp, waarna de financiering wordt geregeld door de wijkteams;
- Scholen een belangrijke rol spelen in het signaleren, bespreekbaar maken en verwijzen;
- De meeste jongeren en ouders al eerder contact hebben gehad met hulpverleners voordat zij in contact kwamen met het wijkteam;
- Respondenten gevoelens van onveiligheid en onduidelijkheid ervaren om hulp te vragen omdat zij o.a. niet weten wat te verwachten;
- Het wijkteam wordt geassocieerd met probleemgezinnen en ouders/jongeren zich daar niet in herkennen.

Contact met de hulpverlener

Uit het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies (onderzoek van de Rekenkamer) komt naar voren dat de meeste ouders positief zijn over het contact met de hulpverlener. In het onderzoek is de vraag gesteld wat zij als het **meest belangrijk** hebben ervaren, en dus goed vonden gaan. Het meest genoemd is de klik met de professional/hulpverlener. Ouders ervaren dat het traject niet zo succesvol had verlopen als er geen sprake was geweest van een

[5] Movisie; jongeren en ouders aan het woord 2018, onderzoek in opdracht van de gemeente Arnhem.

goede klik. Hieronder verstaan zij: een luisterend oor, de hulpvraag wordt serieus genomen, vertrouwen wordt geboden, het kind wordt echt gezien, er wordt actief meegedacht en betrokkenheid. De hulpverleners zijn daarnaast goed bereikbaar en er vindt regelmatig overleg plaats.
In de clientervaringsonderzoeken over de periode 2015-2018[6] wordt dit beeld bevestigd.

		Contact met de hulpverlener			
		2015	2016	2017	2018
De medewerker nam de cliënt serieus	Helemaal mee oneens	6%	5%	7%	4%
	Neutraal	8%	6%	7%	1%
	Helemaal mee eens	86%	88%	86%	85%
Er is samen in het gesprek naar een oplossing gezocht	Helemaal mee oneens	11%	10%	11%	7%
	Neutraal	16%	12%	10%	13%
	Helemaal mee eens	63%	78%	79%	81%

Het ondersteuningstraject (aanpak, nazorg en effect)
Uit het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies (onderzoek Rekenkamer) komt naar voren dat ouders vinden dat zij goed worden meegenomen in het proces van vervolgstappen. Zij ervaren hierin dat er echt gezamenlijk wordt opgetrokken en zien in sommige gevallen een meerwaarde in de hulpverlener als sparringpartner.
met ouders over de voortgang van het traject en ook na afsluiting van het traject is er nog regelmatig contact. In een aantal gevallen is de nazorg niet goed uitgevoerd en hadden ouders het gevoel dat er een abrupt einde is gekomen aan het traject.

[6] Factsheet clientervaringsonderzoek jeugd 2018

Omdat in veel gevallen het wijkteam niet de daadwerkelijke hulp uitvoert, geven ouders aan niet altijd de rol van het wijkteam te begrijpen of zien zij de meerwaarde niet. De rol van het wijkteam wordt door ouders vooral geïnterpreteerd als procesmatig en niet op inhoud. Wanneer hier op wordt doorgevraagd geven ouders aan dat zij zelf de regie hadden in het proces en de keuze hadden de voortgang van het traject te bespreken met het wijkteam of andere betrokken partijen zoals de school. In een aantal gevallen deed de jeugdhulpaanbieder dit zelf, en waren de ouders hiervan op de hoogte. Vooral in het contact met de school kwam vaak naar voren dat de jeugdhulpaanbieder handelingsadviezen deelde met school, of zelfs een afspraak maakte met de leerkracht om dit te bespreken.

"'Het plan van aanpak dat is opgesteld hebben wij afgestemd met school. Het is aan ons om te bepalen wat wij willen delen met school. Dit hebben we wel altijd gedaan. Wij hebben daar de regie in gehad".

Hoe dit precies in de praktijk is vormgegeven is niet altijd duidelijk en kan per jeugdhulpaanbieder of wijkteamcoach verschillen. Mogelijk zijn ouders niet altijd op de hoogte van het contact tussen de jeugdhulpaanbieder, het wijkteam, school of andere betrokkenen. Wel lijkt het beeld te bestaan bij ouders dat de samenwerking en afstemming tussen betrokkenen beter kan.

"Het is onduidelijk met wie het wijkteam allemaal schakelt. De contactpersoon is het wijkteam en daar worden de lijntjes uitgezet. Als ouder heb je daar weinig zicht op".

Uit het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies blijkt dat de meeste ouders zeer positief zijn over de ondersteuning bij de jeugdhulpaanbieder. Ouders vinden het belangrijk dat de geboden ondersteuning aansluit bij het gezin en/of het kind. Ouders vertellen dat er goed gekeken wordt naar de gezinssituatie en wordt aangesloten bij het geven van tips of het aanbieden van tools en handvaten. Daarnaast maken de meeste jeugdhulpaanbieders gebruik van computerprogramma's of vormen van therapie die aansluit bij de interesses en beleefwereld van het kind.
Ouders merken dat het belangrijk is dat deze handelingsadviezen in alle contexten waar het kind zich bevindt wordt doorgevoerd, en merken een vermindering in effectiviteit wanneer dit niet gebeurd. Zoals eerder aangegeven heeft voornamelijk de school hier een belangrijke zorgtaak.

Een groot aantal ouders geeft in het onderzoek ouders / jeugdigen en casestudies aan zich niet altijd gehoord te voelen. Zoals eerder beschreven zijn veel kinderen in dit onderzoek besproken in het zorgteam op school waarnaar ze worden doorverwezen door het wijkteam naar een jeugdhulpaanbieder. Ouders geven aan dat zij zich niet serieus genomen voelen als "expert van hun eigen kind" omdat wanneer zij zelf adviezen opperden hoe om te gaan met hun kind hier niet naar werd geluisterd. Een aantal ouders benoemen dat de adviezen pas serieus werden genomen wanneer deze door een professional werden aangereikt. Ouders hadden het gevoel 'als de zeurende ouder' te worden bestempeld.

"Uit het advies van de fysiotherapeut kwam dat hij het beste op een bepaalde plek in de klas kon zitten zodat hij niet teveel werd afgeleid. Wij hebben als ouders dit soort maatregelen ook geopperd aan de school, maar daar werd toen geen gehoor aan gegeven. Toen het advies van de fysiotherapeut hetzelfde aangaf kon dit ineens wel. Voor ons kwam dit over dat wij als ouders niet serieus werden genomen, maar de professional wel".

Daarnaast blijkt uit het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies dat de school de school, en in het bijzonder de leerkracht een significante rol heeft in het stabiliseren en/of af laten nemen van de problematiek van het kind. Zes van de gesproken ouders vertelt dat de leerkracht hierin onvoldoende heeft gefunctioneerd omdat hij of zij niet om weet te gaan met de situatie of de problematiek van het kind, de handelingsadviezen vanuit de hulpaanbieder niet of slecht uitvoert en niet aan de ouder na vraagt hoe het thuis gaat. Het niveau van expertise en werkstijl verschilt per leerkracht, waardoor ouders merken dat het kind per schooljaar in de aard en ernst van zijn of haar problematiek enorm kan schommelen.

"School nam de zorgplicht onvoldoende op. Zij vonden mijn zoon 'te goed' om in het wijkteam te bespreken, terwijl ik wel zorgen uitte. Zij zien de privé situatie als iets wat geen invloed heeft op school"

Wat opvalt in het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies is dat in bijna geen enkel geval het informele netwerk actief betrokken is bij de hulpvraag van het gezin. In de casestudies komt naar voren dat dat ook niet actief gevraagd wordt en er niet genoeg aandacht aan besteed wordt hen wel te betrekken.

In 21 gevallen in het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies heeft de ondersteuning verergering van problemen voorkomen en zijn de problemen zelfs helemaal opgelost. In drie gevallen was dit niet aan de orde omdat er sprake was van een handicap, maar heeft de ondersteuning de situatie wel behapbaar gemaakt. Ouders geven aan een positieve verandering te zien thuis en op school, en dit ook terug te horen van de leerkracht. Daarnaast geven ouders aan zelf de problematiek beter te begrijpen en inzicht te hebben verkregen hoe om te gaan met de problematiek.

Slechts een enkele keer is er een nieuw traject gestart omdat het effect van de ondersteuning van korte duur was. De meeste ouders zijn erg tevreden over de nazorg. Zij hebben het gevoel altijd contact op te kunnen nemen mocht er zich een nieuw probleem of vraag opdoen. Daarnaast zijn zij zelf ook benaderd door de hulpverlener over de voortgang na afsluiting van het traject. In een aantal gevallen heeft de ouder geen nazorg gehad en had de ouder het gevoel dat het traject abrupt ten einde is gekomen.

In de factsheet clientervaringsonderzoek 2018[7] is de kwaliteit van de ondersteuning weergegeven, deze ondersteunen vooral het vermoeden van ouders dat de samenwerking tussen partijen beter kan, hier wordt relatief laag op gescoord in vergelijking met de andere punten gericht op de kwaliteit van de ondersteuning (gemiddeld over de jaren 65,3%).

[7] Factsheet clientervaringsonderzoek 2018, onderzoek uitgevoerd in opdracht van de gemeente Arnhem.

		Kwaliteit van de ondersteuning		
		2015	2016	2018
Client wordt goed geholpen bij vragen en problemen	Vaak/altijd Soms/nooit	84% 17%	86% 14%	81% 18%
De verschillende organisaties werken goed samen	Vaak/altijd Soms/nooit	62% 38%	68% 32%	66% 34%
Client krijgt voldoende informatie over de hulp	Vaak/altijd Soms/nooit	81% 19%	83% 17%	79% 21%
Beslissingen over de hulp worden samen genomen	Vaak/altijd Soms/nooit	86% 14%	89% 11%	86% 13%
De hulpverleners weten genoeg om de cliënt te helpen	Vaak/altijd Soms/nooit	82% 18%	82% 18%	79% 20%
Client voelt zich serieus genomen door hulpverleners	Vaak/altijd Soms/nooit	82% 18%	89% 11%	90% 11%
Client wordt respectvol behandeld door hulpverleners	Vaak/altijd Soms/nooit	89% 11%	94% 5%	92% 7%
De cliënt is	Vaak/altijd			69%

		Kwaliteit van de ondersteuning		
		2015	2016	2018
snel geholpen	Soms/nooit			30%

Het onderzoek van Movisie uit 2018 'jongeren en ouders aan het woord'[8] ondersteunt deze bevindingen. In het onderzoek geven jongeren en gezinnen aan over het algemeen tevreden te zijn over het wijkteam, de aanbieders en hun ondersteuning. Ze vinden het wijkteam laagdrempelig, toegankelijk, betrokken, flexibel, goed bereikbaar en het juiste effect bereiken.

Zij beschreven verder dat:

- De wijkcoaches open en toegankelijk zijn. Ouders voelen zich gehoord en serieus genomen;
- Van mijn plan, ons plan wordt weinig actief gebruik gemaakt;
- In sommige gevallen duurde het besluit voor juiste ondersteuning lang;
- Er is in acute situaties meestal contact tussen wijkteam en aanbieder;
- Jongeren en ouders ervaren een groot en divers aanbod in Arnhem aan ondersteuning;
- Er wordt veelal naar het gezin als geheel gekeken, zowel ouder als kind krijgen ondersteuning
- Respondenten zijn tevreden over de methoden en de hulpverlener;
- Respondenten zijn tevreden over de ondersteuning van de aanbieder, deze biedt rust, vertrouwen en hierdoor kunnen ze beter omgaan met de problematiek;
- Onbegrip en onduidelijkheid over termijn en wanneer de hulp eindigt. De afronding verloopt soms rommelig. Er heerst hierover soms onduidelijkheid zoals wanneer en hoe het traject afgerond wordt.

[8] Movisie; jongeren en ouders aan het woord 2018, onderzoek in opdracht van de gemeente Arnhem.

Specifieke bevindingen casestudies (onderzoek Rekenkamer)

De analyse van de casestudies leidt tot de volgende aanvullende bevindingen:

Beschermende factoren inzet bij jeugdhulp

- Het toepassen van de relevante beschermende factoren gebeurt in de meeste casussen.

Algemeen werkende factoren interventie

- De meeste algemeen werkende factoren zijn aanwezig en worden toegepast in de onderzochte casussen.
- In de interventies is aandacht voor alle domeinen (thuis, school etc.), maar de toepassing ervan in andere domeinen blijft achter. Bijvoorbeeld: we zien dat op school iets moet gebeuren, we weten ook wat er moet gebeuren maar de toepassing op school blijft achter/uit.

Start van de hulpvraag

- In alle casussen komen ouders/jeugdigen op de goede plek terecht. Wat moet gebeuren is een check op klik met de hulpverlener en dat er een veilige gespreksomgeving ontstaat.

Inzet informeel netwerk

- In de overgrote meerderheid van de casussen richt de interventie zich niet op de inzet of rol van het informele netwerk. Een verklaring daarvoor is bij de intake/eerste contact hiervan te weinig aandacht is en dus gebeurt het daarna ook niet meer. In andere gemeenten wordt de JIM methode toegepast om hier meer aandacht voor te krijgen. JIM staat voor Jouw Ingebrachte Mentor en is een familielid, vriend of bekende van de jongere. De keuze van een jongere voor een JIM wordt ondersteund door ouder(s), waarna JIM optreedt als ambassadeur van de jongere. JIM is vertrouwenspersoon voor de jongere en zijn vertegenwoordiger richting ouder(s) en professionals.

Ondersteuning wijkteam

- De ondersteuning richt zich op intake en doorverwijzing en deels op begeleiding door wijkteam zelf. Waar de regie ligt op de hulp is zeer casusafhankelijk en diffuus. Dit kan liggen bij de ouder, wijkteam of jeugdhulpaanbieder.
- Het wijkteam heeft een passieve rol in het op gang brengen en houden van netwerksamenwerking tussen wijkteam, jeugdhulpaanbieder en bijvoorbeeld scholen. Er wordt gewerkt met het 'piepsysteem': als het wijkteam signalen krijgt, dan wordt daarop gehandeld. Het ontbreekt aan een *benoemde* dirigent.

Ondersteuning jeugdhulp

- het beeld uit de casussen is dat de jeugdhulpaanbieders zich buiten het netwerk van wijkteam en scholen plaatst. Zij richten zich vooral op ouder en kind. Het lijkt erop dat ze meer niet dan wel de handelingsadviezen toegepast krijgen in de context (school e.d.).

Betrokkenheid school

- De school is altijd betrokken, maar de door ouders ervaren kwaliteit en die van andere professionals voldoet niet altijd aan de verwachting. De vraag is ook of ouders en professionals reële verwachtingen hebben over de rol van school. Het gesprek wordt daar te weinig over gevoerd.

Betrokkenheid andere organisaties

- De belangrijkste professionele actoren zijn het wijkteam, jeugdzorgaanbieders en de school. Dit is tevens de belangrijkste driehoek waaruit de samenwerking moet plaatsvinden. Andere professionele actoren zoals de huisarts, politie zijn wel in beeld, maar vervullen geen actieve rol.

Verbeterpunten

Er zijn uit de gesprekken met de ouders, professionals en informeel netwerk ook diverse verbeterpunten genoemd met als belangrijkste:

- Alternatief/laagdrempelig informatiepunt in de wijk;
- Check op klik met hulpverlener;
- Het bereik van ouders en kinderen hangt af van de vroeg signalering op school. School heeft een belangrijke (vroeg)signalerende functie en zorgtaak, deze kan beter worden benut;
- Expertise verbreden en verbeteren bij het wijkteam;
- Transparantie en helderheid is heel belangrijk in hulpverlening d.m.v. regelmatig mondeling contact en terugkoppeling;
- Meer aandacht voor het informele netwerk van het gezin;
- De wijkteams zouden de ogen en oren van de wijk moeten zijn. Zij zouden outreachend moeten werken en verbindingen maken met scholen en wijkagenten, niet iedereen durft te vragen of weet dat ze een hulpvraag hebben. Een signaal van een partner moet je al zien als een mogelijke hulpvraag.

Uit het onderzoek van Movisie in opdracht van gemeente Arnhem kwamen ook diverse verbeterpunten, met als belangrijkste:

- Concreet plan; leg afspraken, doelen, evaluatie vast
- Vroegsignalering; op school en meer kennis m.b.t. vroegsignalering
- Klik met en keuze voor wijkcoach
- Bekendheid met het wijkteam
- Kennis en kunde van wijkteamcoaches

3.7 Voornemens en verbeterpunten

- Welke voornemens zijn er in de perspectiefnota d.d. juli 2019, en de uitvoeringsnota d.d. september 2019, geformuleerd?
- Op welke punten (toegang, inkoop, hulp en ondersteuning en verantwoording) kan de rolverdeling tussen gemeente en partners in de gemeente Arnhem verbeterd worden in het licht van de wettelijke taken en rollen en de bevindingen omtrent de effectiviteit van de jeugdhulp in Arnhem?

Antwoord:

- De maatregelen die de gemeente heeft geformuleerd, hebben betrekking op (1) het verhogen van de kwaliteitseisen van zorgaanbieders in de contractering, (2) tijdens de zorgverlening scherper toetsen op het leveren van passende en kwalitatief goede hulp, (3) vereenvoudigen van de in te kopen producten en daarin meer focus aan brengen op de te bereiken resultaten, (4) het terugdringen van verblijfszorg, (5) zorg binnen het onderwijs door het onderwijs laten organiseren en financieren, (6) het hervormen van het product drang in de jeugdzorg, (7) het beperken van de instroom in specialistische dyslexiezorg, (8) het intensiveren van de samenwerking met huisartsen en (9) het verbeteren van inzicht en analyses en vergelijkingen met andere gemeenten.
- Daarnaast is een nieuwe verordening Jeugd vastgesteld, zijn beleidsregels Jeugd opgesteld en is een herijking van het beleidskader sociaal domein aangekondigd.
- Verbeterpunten toegang: (1) versterken van de toegang met inzichten over lopende trajecten, (2) vergroten financieel bewustzijn bij sociale wijkteams, (3) gebruik maken van expertise van jeugdzorgaanbieders in de toegang, (4) regie nemen door sociale wijkteams op de samenwerking tussen professionals bij ingezette jeugdhulptrajecten en (5) verleggen van de focus van de wijkteams: van toewijzen / beschikken naar zelf hulp en ondersteuning bieden.
- Verbeterpunten inkoop: (1) de aangekondigde maatregelen in de Perspectiefnota zijn uitgevoerd door de aangescherpte inkoopsystematiek voor 2020, (2) het toewerken naar een meer resultaatgerichte bekostiging, (3) het inzetten van delen van de ingekochte jeugdhulp als preventieve voorziening, (4) minder schijven tussen gemeente en jeugdzorgaanbieders (nu zijn er veel intermediaire functionarissen, bijvoorbeeld wijkteams en de inkooporganisatie), (5) overwegen van een ander inkoopmodel ('Utrechts model').
- Verbeterpunten inrichting hulp en ondersteuning: (1) structurele analyse van de effectiviteit op cliëntniveau, (2) verbeteren van de interactie en samenwerking van de netwerkpartners, dit vraagt gemeentelijke regie op uitvoeringsniveau en een door alle netwerkpartners gedeelde opvatting over en interpretatie van de 'stip op de horizon'.

ONDERBOUWING

Voornemens perspectiefnota 2020-2023 (juli 2019)

Het college zegt in december 2018 toe met maatregelen te komen om de kostenstijging in de jeugdzorg te beheersen. In de Turap van voorjaar 2019 wordt dit nogmaals bevestigd. In de Perspectiefnota 2020-2023 wordt een pakket aan maatregelen aangekondigd. In de interviews zijn deze maatregelen ook genoemd. Het betreft de volgende maatregelen:

- **Verhoging kwaliteitseisen zorgaanbieders in de contractering.** Naast het leveren van passende en kwalitatief goede zorg moeten aanbieders ook gericht zijn op het leveren van zo licht mogelijke zorg: van verblijfzorg naar ambulant, benutten eigen netwerk inwoner en inzetten algemene voorzieningen. Aanbieders die niet of onvoldoende met deze beweging mee kunnen, worden niet gecontracteerd of krijgen geen zorg toegewezen. Het aantal toegelaten aanbieders, momenteel meer dan 700, neemt door deze

eisen naar verwachting af en dat willen wij ook.

- Tijdens de zorgverlening **toetsen** we scherper **op het leveren van passende, kwalitatief goede en zo licht mogelijke zorg.** Aanbieders die niet blijken te voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen krijgen geen zorg meer toegewezen of verliezen hun contract.
- De inkoop van producten gaan we vereenvoudigen en meer richten op het bereiken van gewenste resultaten. Minder producten, heldere productbeschrijvingen, een duidelijke tariefstructuur en prikkels voor aanbieders om passende en zo licht mogelijke zorg te bieden, staan daarin centraal.
- Het aantal jongeren dat verblijft op een terreinvoorziening dringen we de komende jaren terug met minimaal 50% en gewerkt gaat worden met een omzetplafond.
- Jeugdzorg en onderwijs. Er worden veel kinderen vanuit onderwijs doorgeleid naar jeugdzorg. Onderwijs heeft de taak om een adequate zorgstructuur te organiseren en de schoolse ondersteuningsmiddelen ten goede te laten komen aan kinderen die problemen ondervinden bij hun schoolse ontwikkeling. **Doel is dat zorg binnen het onderwijs ook daadwerkelijk door het onderwijs wordt georganiseerd en gefinancierd**.
- **Hervormen Drang in de jeugdzorg**. Drang is een specifiek product van de jeugdbescherming en beoogt Ondertoezichtstellingen (OTS) te voorkomen. Sociale wijkteams zijn kritisch op de effectiviteit van dit product en zien mogelijkheden om drang zelf uit te voeren. In overleg met sociale wijkteams en de Beschermingstafel wordt voorgesteld om in stappen naar afbouw van dit product toe te werken.
- Dyslexiezorg: **beperken instroom in specialistische dyslexiezorg**. In 2020 willen we dyslexie via een basisvoorziening vormgeven. Via lumpsumfinanciering maken we één of enkele aanbieders verantwoordelijk voor de inzet van dyslexiezorg binnen het beschikbare budget.
- Intensiveren samenwerking met huisartsen: **invoeren Praktijkondersteuner Huisartsen**.
- Overige interventies: **verbeteren inzicht en analyse**, zoals een analyse van snelle groeiers bij zorgaanbieders, een **doorbraakaanpak bij veelgebruikers**, verbeteren inzicht in algemene voorzieningen en **vergelijkingen met andere gemeenten** (visitatie VNG).

De financiële effecten van deze maatregelen zijn navolgend weergegeven:

Financieel beeld 2019-2023	2019	2020	2021	2022	2023
*Bedragen * € 1 mln, afgerond op € 0,1 mln*					
Wmo en jeugdzorg					
Hogere uitgaven Wmo en jeugdzorg	-22,0	-19,3	-17,5	-17,5	-17,5
Hogere uitgaven doelgroepenvervoer	-0,4	-0,4	-0,5	-0,7	-0,8
In meicirculaire te verwachten extra middelen (loon-prijs bijstelling en budget jeugdzorg	2,0	5,5	5,5	5,5	5,5
Incidentele dekking uit AR	10,4				
Totaal Ontwikkelingen	*-10,0*	*-14,2*	*-12,6*	*-12,7*	*-12,9*
Van Beschermd wonen naar beschermd thuis		2,4	4,0	4,0	4,0
Van verblijfszorg jeugd naar ambulante ondersteuning jeugd		0,7	0,8	0,8	0,8
Ambulante begeleiding Wmo		1,4	1,4	1,4	1,4
Dagbesteding in eigen wijk		0,2	0,2	0,2	0,2
Richtlijnen doelgroepenvervoer		0,3	0,3	0,3	0,3
Hulpmiddelen: naar algemeen gebruikelijke voorzieningen		0,0	0,0	pm	pm
Activerend werk: afbouwen rol CAW		0,0	0,2	0,2	0,2
Toevoegen POH jeugd		0,2	0,2	0,2	0,2
Hervormen Drang in jeugdzorg		0,1	0,1	0,1	0,1
Beperken instroom dyslexiezorg		0,3	0,3	0,3	0,3
Aanpassen inzet sociale wijkteams		0,1	0,1	0,1	0,1
Transformatiebudget		1,8			
Totaal Inzet	*0,0*	*7,5*	*7,5*	*7,5*	*7,5*
Totaal Wmo en jeugdzorg	-10,0	-6,7	-5,1	-5,3	-5,4

Zoals blijkt uit bovenstaand overzicht, waarin zo wordt ook bevestigd in de interviews gehouden in het vooronderzoek, een inschatting is gemaakt van de mogelijke besparingen, zijn deze nog niet voldoende om de groei van de uitgaven binnen het budgettair kader te krijgen. De tekorten worden met ongeveer tweederde gereduceerd, maar zijn nog steeds omvangrijk. Bovendien zijn hierin al de extra Rijksmiddelen al verwerkt. Uiteraard betreft dit een voorlopige opstelling met de nodige inschattingen.

Meerjarenprogrammabegroting 2020-2023

De perspectiefnota, die alleen ter kennisgeving was aangenomen door de raad, heeft een vertaling gekregen in de meerjarenprogrammabegroting van 2020-2023. Daarin worden de volgende maatregelen (vetgedrukt de relevante voor jeugd) gericht op kostenbeheersing genoemd.

Wmo en jeugdzorg	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Hogere uitgaven Wmo en Jeugdzorg	-16.278	-16.278	-16.278	-16.278
Niet te realiseren transformatieopgave	-1.593	-2.430	-2.430	-2.430
Niet meer te onttrekken uit de BR noodfonds	-2.924	-307	-307	-307
Tekort veilig thuis	-225	-225	-225	-225
Middelen DU Beschermd Wonen	1.704	1.704	1.704	1.705
In meicirculaire te verwachten extra middelen (loon-prijs bijstelling)	2.000	2.000	2.000	2.000
In meicirculaire te verwachten extra middelen (budget jeugdzorg)	3.500	3.500	3.500	3.500
Hogere uitgaven doelgroepenvervoer	-400	-536	-683	-825
Maatregelen				
Van Beschermd wonen naar beschermd thuis	2.400	4.000	4.000	4.000
Van verblijfszorg jeugd naar ambulante ondersteuning jeugd	**700**	**750**	**750**	**750**
Ambulante begeleiding Wmo	1.400	1.400	1.400	1.400
Dagbesteding in eigen wijk	200	200	200	200
Richtlijnen Doelgroepenvervoer	250	250	250	250
Hulpmiddelen: naar algemeen gebruikelijke voorzieningen	0	0	pm	pm
Activerend werk: afbouwen rol CAW	20	160	160	200
Toevoegen POH jeugd	**200**	**200**	**200**	**200**
Hervormen Drang in jeugdzorg	**100**	**100**	**100**	**100**
Beperken instroom dyslexiezorg	**300**	**300**	**300**	**300**
Aanpassen inzet sociale wijkteams	**100**	**100**	**100**	**100**
Transformatieagenda	**1.800**	**0**	**0**	**0**
WMO en Jeugd totaal ontwikkelingen Perspectiefnota	*-6.746*	*-5.112*	*-5.259*	*-5.360*
Actualisatie hogere uitgaven Wmo/jeugd obv ontwikkelingen 2019	-2.740	-2.740	-2.740	-2.740
Ingroei maatregel verblijfszorg jeugd	**-700**	**-750**	**0**	**0**
Dekking maatregel verblijfszorg jeugd uit BR Wmo en jeugdzorg	**700**	**750**	**0**	**0**
Ingroei maatregel inzet sociale wijkteams	**-100**	**-100**	**0**	**0**
Dekking maatregel inzet sociale wijkteams uit BR Wmo en jeugdzorg	**100**	**100**	**0**	**0**
Geen bezuiniging wijkteams (Amendement 19A66)	***0***	***0***	***-100***	***-100***
Aanvullen vangnet Wmo en jeugdzorg (dotatie aan BR Wmo en jeugdzorg) (Amendement 19A66)	*-200*	*-200*	*-200*	*-200*
BR Transformatiebudget zorg (Amendement 19A66)	*-478*	*-428*	*-328*	*-328*
Prijsontwikkelingen niet gedekt uit reservering prijsindexatie	-836	-836	-836	-836
Motie toezicht en kwaliteit	-84	-84	-84	-84
Overname werkzaamheden HCM door Medipoint	-77	-77	pm	pm
Correctie dekking vanuit budgetten sociale wijkteams	-232	108	108	108
Correctie opgenomen budget transformatieagenda	-40	0	0	0
Volumeontwikkelingen dekking uit reservering volume	3.240	3.514	3.514	3.514
WMO en Jeugd totaal aanvullend op Perspectiefnota	*-1.447*	*-743*	*-666*	*-666*

Met deze programmabegroting heeft de raad besloten om zowel het budgettair kader van de jeugdzorg te verhogen en de voorgestelde bezuinigingsmaatregelen in iets aangepaste vorm ten opzichte van de Perspectiefnota over te nemen. Daarmee zijn de uitgaven weer binnen het budgettair kader gebracht. Dat is echter van korte duur gebleken. In januari 2020 bericht het

college de raad dat zich nieuwe onvoorziene kostenstijgingen van ongeveer 5 miljoen euro in de jeugdzorg voordoen.

Verbeterpunten inrichting toegang

Uit de documenten blijkt dat het college in 2019 meerdere maatregelen heeft aangekondigd en (deels) in werking heeft gezet om de toegang te verbeteren. Deze richten zich enerzijds op de inzet van praktijkondersteuners bij huisartsen en anderzijds op de aanscherping van beleidsregels voor de jeugdhulp. Deze beleidsregels gaan per februari 2020 in en zijn erop gericht om meer duidelijkheid aan inwoners, sociale wijkteams en aanbieders te geven wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg wordt verstaan en hoe dit ingezet moet worden. Zo bevatten de beleidsregels richtlijnen over gebruikelijke zorg en de diverse vormen van jeugdhulp en waar die zich op dienen te richten. Zo is duidelijk wat onder welke hulp wordt verstaan, waar die zich op richt en wat van ouders en jeugdigen zelf verwacht wordt.
Uit de interviews komen meerdere aanvullende verbeterpunten naar voren:

- Het versterken van de toegang (de sociale wijkteams) met kennis en inzichten over de lopende trajecten (intensiteit, duur, kosten) waardoor ze ook beter sturing kunnen geven en kunnen leren. Dat vraagt ook het ter beschikking stellen van informatie uit het gehanteerde registratiesysteem (gegevensuitwisseling tussen aanbieders, sociale wijkteams en gemeente) Zorglokaal.
- Het vergroten van het financieel bewustzijn bij de sociale wijkteams in relatie tot de inhoud van de geleverde / beschikte ondersteuning.
- Meer gebruik maken van de expertise van jeugdzorgaanbieders en andere partners in de toegang om tijdig tot de juiste diagnostiek te komen.
- Ondanks de vele overlegvormen tussen sociale wijkteams en netwerkpartners als scholen, jongerenwerk en jeugdgezondheidszorg, geven meerdere respondenten aan dat de kwaliteit van deze samenwerking sterk verschilt tussen de wijken. Als verklaring voor de ervaren kwaliteit wordt vooral aangegeven dat het van de personen en hun rolopvattingen afhangt of de samenwerking er is en of deze effectief is. Verwacht wordt dat de sociale wijkteams hier meer eenduidige sturing aan geven. Een mogelijke verklaring is dat de teams Leefomgeving tot de voordeur gaan en de sociale wijkteams achter de voordeur. De teams Leefomgeving vinden het ook hun verantwoordelijkheid om sturing te geven aan netwerksamenwerking daar waar die ontbreekt of niet goed verloopt. Daarvoor zijn ze wel afhankelijk van signalen van de netwerkpartners en de sociale wijkteams. Die zijn soms niet eenduidig of overtuigend onderbouwd.
- Het verleggen van de focus van de sociale wijkteams: van het afgeven van beschikkingen en toewijzen van hulp, naar meer bieden van ondersteuning en hulp door de sociale wijkteams zelf. Dit is een beweging die volgens respondenten in meerdere gemeenten is ingezet en succes lijkt te hebben in het terugdringen van de toewijzing van jeugdhulp. In Arnhem geven betrokkenen bij de sociale wijkteams aan dat onder druk van de doelstelling om binnen drie maanden het resultaat met het gezin bereikt te hebben, er direct doorverwezen wordt naar gespecialiseerde jeugdhulp. Dit werkt niet stimulerend op het door het sociale wijkteam zelf oppakken van de hulp.

- Enkele respondenten geven aan dat het zou goed zou zijn dat de sociale wijkteams (de toegang) bij de gemeente wordt ondergebracht. Dan is sprake van meer verbondenheid met de gemeente en kortere lijnen binnen de gemeente.

Verbeterpunten inrichting inkoop

De inkoop is op meerdere aspecten aangepast in de nieuwe inkoopronde per 2020. Zo zijn er veel minder producten (productvereenvoudiging) en wordt gestuurd op minder en kwalitatief betere aanbieders. De huidige inkoop biedt ook mogelijkheden tot het instellen van budgetplafonds. Daarnaast richt een aantal maatregelen zoals benoemd in de perspectiefnota zich op de inkoop. Deze zijn inmiddels toegepast in de nieuwe inkoop.
Verschillende respondenten herkennen dat de gemeente en de regionale inkooporganisatie (Centraal Gelderland) de aangekondigde aanpassingen in de nieuwe inkoopronde hebben toegepast. Dat neemt niet weg dat er nog meerdere verbeterpunten overblijven. Die richten zich op suggesties zoals:

- Het gebruik maken van resultaatgerichte bekostiging. Hierover zijn respondenten overigens verdeeld: sommige respondenten zien hier voordelen in (minder administratie, meer sturing op doelbereik en resultaat), waar anderen waarschuwen voor te abstracte of onhaalbare resultaten.
- Het meer datagericht inrichten van het contractmanagement. De gemeente en de inkooporganisatie maken geen (merkbaar) gebruik van data en dat leidt tot weinig inhoudelijke gesprekken over ontwikkelingen in het gebruik van jeugdhulp.
- Sommige onderdelen van de ingekochte jeugdhulp kunnen beter worden ingezet als preventieve programma's of terugvalpreventie. Bijvoorbeeld waar het gaat om dyslexiezorg.
- Voorheen was er meer intensief contact tussen de gemeente en jeugdzorgaanbieders. Door de plaatsing van een inkooporganisatie daartussen, is sprake van een minder nauwe relatie die wel nodig is om tot daadwerkelijk inzicht in en sturing op de gewenste transformatie te komen. Dit ondanks de verschillende overlegvormen en vertegenwoordigingen vanuit de sociale wijkteams en de gemeente naast de contractmanagers van Centraal Gelderland.
- Enkele respondenten noemt een andere inkoopmodel, zoals het model dat Utrecht hanteert (gebiedsgerichte inkoop bij één consortium van partijen).

Verbeterpunten inrichting hulp en ondersteuning inclusief verantwoording

Met de ontwikkeling van de beleidsregels is per vorm van jeugdhulp geëxpliciteerd wat onder de jeugdhulp wordt verstaan en welk doel het dient. Hiermee is beoogd tot een effectievere hulp en ondersteuning te komen. Hoe dit uitpakt in de praktijk is ten tijde van het onderzoek niet vast te stellen omdat de beleidsregels per februari 2020 ingaan. De verbeterpunten die door verschillende respondenten zijn aangegeven, hebben betrekking op:

- Het beter grip krijgen op de behaalde resultaten met de jeugdhulp. Van een structurele analyse op effectiviteit die het cliëntniveau ontstijgt, is geen sprake. Dit ondanks het feit dat door sociale wijkteams en jeugdzorgaanbieders op dit vlak veel wordt vastgelegd. Zo dienen jeugdzorgaanbieders volgens landelijke outcome-indicatoren gegevens vast te leggen en aan te leveren. Ook houden de sociale wijkteams de resultaten van hun cliënten

bij. Meerdere respondenten geven aan dat het gesprek hierover op dit moment nauwelijks gevoerd wordt. Dat vraagt overigens niet alleen kwantitatieve informatie (getallen) maar ook kwalitatieve informatie (verhalen).

- Veel van de verbeterpunten die voortkomen uit de interviews en de casestudie hebben te maken met de interactie en samenwerking tussen netwerkpartners. Dit punt is al eerder benoemd als bevinding. Een gedeelde opvatting over de 'stip op de horizon', een stabiele personele bezetting bij met name de wijkteams en jeugdhulpaanbieders, duidelijkheid welke netwerkpartner (niet zijnde de ouder) nu in de regie is in een bepaalde situatie en een duidelijke rol- en taakverdeling zijn nu de punten die de inrichting van de jeugdhulp bemoeilijken. Dit vraagt aldus de meeste respondenten een gemeente die hierop de regie pakt en de duidelijkheid biedt die nu een goede uitvoering van de hulp en ondersteuning in de weg kan staan. Nu is onduidelijk waar deze regie op de benodigde netwerksturing is belegd en of deze gemeentelijke regierol op de verschillende niveaus (bestuurlijk, beleidsmatig en operationeel) altijd plaatsvindt en structureel op elkaar is afgestemd.

3.8 Toetsing aan het normenkader

Normen	Bronnen
▪ De gemeente heeft verschillende scenario's voor de inrichting van de wettelijke rollen en taken van gemeente en jeugdzorgaanbieders gewogen en heeft deze heroverwogen (ex-ante).	▪ Voldoet beperkt aan de norm. De gemeente heeft in de nota Veerkrachtige Samenleving via uitgangspunten keuzes gemaakt voor de inrichting van de wettelijke rollen en taken van de gemeente en de jeugdzorgaanbieder. Hieraan hebben, zo blijkt uit de interviews, meerdere scenario's ten grondslag gelegen. Meerdere gekozen inrichtingspunten, zoals populatiegebonden en resultaatgerichte bekostiging zijn heroverwogen, en niet geïmplementeerd. In de inrichting is wel de verantwoordelijkheid voor de budgetsturing (die past bij populatiegebonden bekosting) bij de sociale wijkteams gelegd, die daaraan op dit moment geen invulling (kunnen) geven omdat dit niet past met het gekozen inkoopmodel. De inrichting van de inkoop is weliswaar aangepast (vooral minder aanbieders en scherpere kwaliteitscontrole), maar biedt de sociale wijkteams vooralsnog weinig handvatten voor budgettaire sturing. Het adagium 'doen wat nodig is' wordt vervangen door meer kaders en sturing voor professionals en een scherpere verantwoordelijkheidstoedeling naar ouders en niet-gemeentelijke partners. Of beleidsregels ook de doorwerking krijgen in de praktijk, valt nu nog niet vast te stellen. Feit is wel dat vele

Normen	Bronnen
	gesproken partners van de gemeente een gebrekkige regierol van de gemeente en de afwezigheid van een stip op horizon ervaren.
▪ De gemeente geeft invulling aan de wettelijke taken zoals geformuleerd in de artikelen 2.2, 2.3, 2.4, 2.6, 2.11, 2.12 en 2.13 van de Jeugdwet.	▪ Voldoet aan de norm. De gemeente beschikt over een door de raad vastgesteld plan voor jeugdhulp. De toeleiding naar en het inzetten van ondersteuning bij opvoeden en opgroeien is geregeld. Daarvoor is aanbod van jeugdhulp ingekocht dat door derden wordt uitgevoerd.
▪ De jeugdzorgaanbieders geven invulling aan de wettelijke taken zoals geformuleerd in de artikelen 4.1.1 tot en met 4.1.9 van de Jeugdwet	▪ Voldoet aan de norm. Veel van de eisen die zijn opgenomen in de Jeugdwet over de taken en verantwoordelijkheden zijn opgenomen in de inkoopcriteria van de gemeente. Er zijn geen aanwijzingen uit het onderzoek naar voren gekomen die erop duiden dat aan deze taken geen invulling wordt gegeven. De gemeente heeft de kwaliteitseisen voor jeugdzorgaanbieders verscherpt in de laatste inkoopronde.
▪ Gezinnen en ouders ervaren dat zij tijdig de effectieve ondersteuning krijgen die nodig is.	▪ Voldoet grotendeels aan de norm. Uit zowel door de gemeente uitgevoerde cliëntervaringsonderzoeken als uit het onderzoek onder ouders en de casestudies blijkt dat de gezinnen en ouders ervaren dat zij tijdig en effectieve ondersteuning krijgen. Ouders en professionals dragen meerdere verbeterpunten aan. Deze concentreren zich op de samenwerking en afstemming tussen sociale wijkteams, jeugdhulpaanbieders en scholen.

3.9 Samenvattende bevindingen

Gekozen inrichting van het jeugdbeleid van de gemeente Arnhem weinig sturend voor effectief jeugdbeleid

- De gemeente Arnhem heeft alle wettelijke taken afzonderlijk ingericht. Zo is er een toegang, is gekozen voor (een inmiddels aangescherpt) inkoopmodel en leveren verschillende partners preventieve en/of curatieve jeugdhulp. Ook de jeugdzorgaanbieders vervullen hun wettelijke taken.
- Het in het vorige hoofdstuk geconstateerde gebrek aan samenhang en sturendheid van de doelen van de gemeente Arnhem, vertaalt zich ook in de inrichting van het jeugdbeleid. De verantwoordelijkheden zijn over veel partners verdeeld (Inkooporganisatie Centraal Gelderland, Sociale Wijkteams, teams Leefomgeving, uitvoerende welzijnspartners, de jeugdgezondheidszorg en uiteraard de jeugdzorgaanbieders en geautoriseerde verwijzers zoals huisartsen), maar van een structurele geoliede netwerksamenwerking nodig voor effectief

jeugdbeleid is te beperkt sprake. Daar waar deze er wel is, is dat afhankelijk van personen. De gemeentelijke regierol hierin wordt onvoldoende ervaren.

- De inrichting van het jeugdbeleid hinkt op sommige punten op twee gedachten. Aanvankelijk wilde de gemeente Arnhem naar populatiegebonden bekostiging, met als logische uitwerking dat de sociale wijkteams ook verantwoordelijk zouden zijn voor de budgetsturing op wijkniveau. De populatiegerichte bekostiging is er niet gekomen, maar de verantwoordelijkheid van de sociale wijkteams is gebleven. En komt mede daardoor niet uit de verf.
- Ondanks verbeteringen in het inkoopmodel (minder aanbieders, meer aandacht voor resultaat en kwaliteit), staat het inmiddels semi-Open House model van nature op gespannen voet met wijkgerichte sturing, wijkgerichte budgetbewaking en netwerksamenwerking. Werkzame bestanddelen van effectief jeugdbeleid gaan uit van een gedeelde opvatting over de pedagogische civil society (de stip op de horizon). De concrete uitwerking en toepassing daarvan komt tot stand op uitvoeringsniveau en dat is lastig met een veelheid aan gecontracteerde jeugdzorgpartners en alle andere netwerkpartners (sociaal wijkteam, welzijn, school en jeugdgezondheidszorg). Het is, zo geven meerdere gesproken partners aan, makkelijker om de transformatie vorm te geven met minder partners.

De beweging naar voren en daarvoor benodigde netwerksamenwerking sterk voor verbetering vatbaar

- De bedoelde rol van de sociale wijkteams als ondersteuner en aanbieder van hulp komt te weinig van de grond, het sociale wijkteam fungeert in veel gevallen vooral als verwijzer naar jeugdhulpaanbieders. Dit frustreert de beweging naar voren, bedoeld om waar mogelijk zo licht mogelijke hulp en ondersteuning te bieden. Ook is het lastig voor de teams Leefomgeving om signalen van sociale wijkteams gericht op het inrichten van algemene vrij toegankelijke voorzieningen te vertalen in concrete acties. Dit komt mede door de als gebrekkig ervaren onderbouwing (kwalitatief en kwantitatief) van deze signalen.
- Ouders en jeugdigen zijn in grote meerderheid tevreden over de ondersteuning die zij hebben ontvangen. Kritiekpunten richten zich vooral op het vormen van een netwerk rondom een gezin bij het bieden van hulp en ondersteuning. Zo is in meerdere gevallen de rol van het sociale wijkteam niet helder voor ouders, is de toepassing van interventies of handvatten op school (het andere opvoedmilieu naast het gezin) meer dan eens lastig. Aandacht voor of het inzetten van informele netwerken als hulpbron bij of borging van de ondersteuning is in de onderzochte casestudies nauwelijks aan de orde. Een beeld dat door meerdere ondervraagde partners wordt herkend.

Bijlage 1: Factsheet cliëntervaringen

Factsheet ervaringen ouders en jeugdigen

Vraag	Meest genoemd
Als iemand dezelfde problemen of vragen zou hebben als jij, wat zou er volgens jou dan niet anders moeten in de hulp die je hebt gekregen? Anders gezegd: wat ging goed en zou je zo willen houden?	• Goede klik met begeleider/hulpverlener (15x) • Een luisterend oor, hulpvraag wordt serieus genomen, vertrouwen wordt geboden, je kind wordt echt gezien, actief meedenken, betrokkenheid • Begeleiding/hulpverlening sluit aan bij het gezin en/of het kind (10x) • Regelmatig contact voortgang, ook na afsluiting traject, nazorg (5x) • Snel juiste hulp ingeschakeld/op korte termijn afspraken mogelijk (4x) • Ouder wordt goed meegenomen in het proces van vervolgstappen • sprake van gezamenlijkheid, sparringspartner (4x) • Juiste kennis en expertise aan tafel (4x) • Handvaten/tips worden aangereikt aan ouder en/of kind, of andere betrokken partners (5x) • Continuïteit in hulpverlener/begeleider/leerkracht (3x) • Handvaten/tips worden goed toegepast door leerkracht op school (3x) • Laagdrempelig en goed bereikbaar van hulpaanbieder/wijkteam/ondersteuning (2x) • hulp gericht op het hele systeem (1x) • Wordt rekening gehouden met mate van zelfredzaamheid (1x) • Bevestigd worden in gedrag (positief en negatief) als ouder door derden (1x)
Als iemand dezelfde problemen of vragen zou hebben als jij, wat zou er volgens jou dan anders moeten in de hulp die je hebt gekregen?	• Ouder voelt zich niet gehoord op school (7x) • Functioneren leerkracht voldoet niet aan de verwachting (6x) ○ Niveau/werkstijl/expertise leerkracht verschilt enorm

Vraag	Meest genoemd
	○ Weet niet om te gaan met situatie/problematiek kind ○ Voert handelingsadviezen hulpaanbieder niet of slecht uit ○ Vraagt niet na hoe het met de ouder gaat • Geen samenwerking/overdracht tussen partijen/werken in schotten (6x) • Normering dyslexie (4x) ○ Geen vergoeding/traject mogelijk bij lichtere vormen ○ Problematiek wordt laat gesignaleerd • School pakt zorgtaak slecht op (5x) ○ Gesignaleerde problematiek werd niet gecommuniceerd met ouder, er werd er geen hulp ingezet, werd niet aan de bel getrokken ○ Heeft problematiek verkeerd ingeschat, bood niet de juiste hulpmiddelen ○ Geen mogelijkheid aangeboden voor kind met syndroom van down om op het reguliere onderwijs te mogen blijven ○ Privé situatie wordt niet van invloed gezien ○ Verkeerd doorverwezen • Lange wachtlijsten (4x) • Geen vergoeding voor alternatieve methoden dan medicijnen • Wijkteam niet op de hoogte aanbod/ verkeerde informatie (3x) • Niet bekend met bestaan wijkteam en waar het wijkteam voor is (3x) • Huisarts is laagdrempeliger dan het wijkteam (3x) • Gesprekken over budget, tijd en ruimte wordt besproken in bij zijn van de ouder en kind (2x) • Geen alternatief/laagdrempelig informatiepunt in de wijk (2x) • Geen nazorg (2x) • Veel onbegrip en negatief stigma rondom jeugdhulp (2x) • Problematiek te laat gesignaleerd (2x) • Ouder voelt zich niet gehoord door andere instanties/organisaties (1x) • Geen hoor- en wederhoor ouder (1x) (m.b.t. dwang- en drang) (1x)

Vraag	Meest genoemd
Bereikt volgens jou, de gemeente Arnhem (daarmee bedoelen we de wijkteams, de scholen, het consultatiebureau, de huisarts en andere organisaties en instanties), de jongeren, kinderen en gezinnen die met dezelfde vragen en problemen zitten?	**Positieve punten** • Hulpvragen zijn goed in beeld; • De meeste gezinnen worden bereikt. **Verbeterpunten** • Het wijkteam heeft vaak niet de juiste expertise in huis; • Wijkteam niet bekend; • Voordat iemand zich meldt bij het wijkteam is hulpvraag vaak al ge-escaleert; • Niet laagdrempelig; • Bereik hangt af van (vroeg)signalering op scholen, dit kan sterker worden benut; • Ouders stellen vaak hulpvraag zelf/roepen om hulp; • Veel gezinnen durven geen hulp te zoeken ivm taalbarrière, taboes of andere belemmeringen.
Had je het gevoel dat je op tijd de hulp kreeg die je nodig had?	**Tijdig:** 12 gezinnen **Niet tijdig** 3 gezinnen **Uiteindelijk wel, maar had sneller gekund** 8 gezinnen **N.v.t.** 1
De hulp die je kreeg, wist die verergering van de problemen te voorkomen?	Voorkomen verergering 20 gezinnen Niet voorkomen verergering

Vraag	Meest genoemd
	1 gezin n.v.t. (sprake van handicap of geen hulp ontvangen) 3 gezinnen
De hulp die je kreeg, wist die de problemen behapbaar te maken?	**Behapbaar gemaakt** 3 gezinnen
De hulp die je kreeg, wist die de problemen te laten afnemen of op te lossen?	**Problemen af te laten nemen/op te lossen** 20 gezinnen **Niet geholpen problemen op te lossen** 1 gezin **n.v.t. (sprake van handicap of geen hulp ontvangen)** 3 gezinnen

Toegang tot hulp	• Via zorgoverleg op school (11x)
	  ○ Wijkteam betrokken, maar doorverwezen naar aanbieder (5x)
	  ○ Wijkteam zelf zorg uitgevoerd (1x)
	  ○ Traject voor dyslexie (5x)
	• Via huisarts, doorverwezen naar zorgaanbieder en uiteindelijk wijkteam (2x)
	• Via consultatiebureau (1x)
	• Via huisarts
	  ○ doorverwezen naar aanbieder (2x)
	  ○ doorverwezen naar wijkteam (1x)
	• Via hulpaanbieder (eerder hulp van ontvangen) doorverwezen naar wijkteam (2x)
	• Zelf wijkteam benaderd (4x)
	  ○ Hulp uitgevoerd door hulpaanbieder
	• N.a.v. melding Veilig thuis wijkteam betrokken (1x)

Bijlage 2: Factsheet casestudies

Toelichting analyseschema casestudies

Beantwoording van de onderzoeksvragen

Wat zijn de belemmerende en werkzame factoren bij de aanpak van opvoed- en opgroeiproblemen van kinderen en ouders die in Arnhem een vorm van beschikte jeugdhulp hebben ontvangen?

Antwoord:

- De werkzame factoren zoals die door het NJI zijn geformuleerd komen grotendeels terug in de onderzochte casussen.
- De werkzame bestanddelen van een interventie zoals door het NJI zijn geformuleerd komen eveneens grotendeels terug in de onderzochte casussen. Een van de werkzame bestanddelen, het toepassen van een interventies op meerdere domeinen, komt in meerdere casussen niet of beperkt naar voren. Het betreft hier vooral het toepassen van de interventie in het domein school / onderwijs. Dit werkt in de betreffende casussen als een belemmerende factor.
- Respondenten hebben daarnaast zelf een aantal werkzame factoren benoemd: de klik met de hulpverlener, het hebben van een sparringpartner om vraagstukken mee te bespreken en het er onvoorwaardelijk ('echt') zijn voor de jeugdige en ouders. De afwezigheid hiervan is een belemmerende factor.
- Tot slot is een belemmerende factor, die in de meeste casussen is aangetroffen, het ontbreken van de aandacht voor het benutten van de informele netwerken. Daar is bij de eerste vraagformulering nog wel enige aandacht voor, maar in het vervolg (de daadwerkelijke hulp) is daar naar opvatting van zowel de professionals als de ouders te weinig of geen inzet op.

Met als deelvragen:

a) Welke vraagstukken, signalen gaven aanleiding tot een beroep op jeugdhulp?

Antwoord:

- De volgende vraagstukken en signalen gaven in de onderzochte casussen aanleiding tot een beroep op jeugdhulp:
    - Problemen op school (gedrag / zelfredzaamheid / vaardigheden)
    - Verstoorde verhoudingen tussen ouder(s) en kind leidend tot opvoedingsonmacht en in sommige situaties uithuisplaatsing
    - Hulp bij het opvoeden
    - Gedragsproblemen op school en thuis
    - Zelfstandigheid vergroten van de jeugdige
    - Agressie en uitbarstingen op school en thuis

b) Welke doelen zijn met de jeugdhulp nagestreefd?

Antwoord:

- Voorkomen van schooluitval
- Herstellen relatie tussen ouder(s) en kind
- Vergroten zelfredzaamheid van het kind
- Achterhalen oorzaak gedragsproblemen op school en thuis
- Leren omgaan met agressie en uitbarstingen
- Leren omgaan met gedragsproblemen op school en thuis

c) Zijn deze doelen bereikt?

Antwoord:

- In vier van de onderzochte situaties zijn de doelen bereikt, in één casus is sprake van vervolghulp.

d) Welke interventies (begeleiding, activiteiten) zijn vanuit het informele circuit van het kind en het gezin met ingezet, en in hoeverre werkten deze bevorderend dan wel belemmerend?

Antwoord:

- In één casus heeft een vriend van een ouder als klankbord gefungeerd, zonder dat hierop actief is gestuurd door de hulpverlener. Dit werkte naar opvatting van de betrokken ouder bevorderend bij het oplossen van het vraagstuk. In één andere casus is de invloed van vrienden/vriendinnen juist ontmoedigd door de hulpverlener omdat dit niet constructief bleek. De betrokken ouder onderschreef dit als een bevorderende factor. In de andere casussen is niet actief gestuurd op de inzet van het informele netwerk. Dat is in meerdere casussen als een tekort in de aanpak ervaren door zowel ouders als professionals.

e) Welke interventies (diagnostiek, begeleiding, activiteiten) zijn door professionals van wijkteam, jeugdzorg en andere partners,– al dan niet in combinatie met de betrokkenheid en de aansluiting op de inzet vanuit het informele circuit het gezin – ingezet, en in hoeverre werkten deze bevorderend dan wel belemmerend?

Antwoord:

- Opvoedondersteuning jeugdhulpaanbieder
- Dyslexietraject
- Opvoedondersteuning Wijkteam
- Test op hoogbegaafdheid, PMT behandeling
- Pleegzorg
- De inzet verschilt per casus en ook in de tijd. In een aantal gevallen is diagnostiek ingezet voor specifieke problematiek op school. In de meeste gevallen is sprake geweest van begeleiding door professionals gericht op het herstellen van gezinsverhoudingen, het leren omgaan met gedrag en het versterken van de zelfredzaamheid van het kind. In een enkel geval is sprake geweest van pleegzorg, op verzoek van de jeugdige zelf.
- In de meeste casussen is niet actief ingezet op het informele circuit als onderdeel van

of ter borging van de interventie.
- De ingezette interventies zijn door zowel ouders, jeugdigen als professionals als effectief gekwalificeerd. Belangrijke kritische succesfactor is de betrokkenheid van school, die werd in meerdere casussen als verbeterpunt genoemd.

f) Welke bevorderende en belemmerende factoren en interventies zijn het meest bepalend geweest voor succesvolle ondersteuning en welke voor niet-succesvol zijn?

Antwoord:

- Meest bepalend voor het succesvol zijn van een interventie, zoals door zowel ouders als professionals aangegeven is de 'klik' tussen ouders, jeugdige en hulpverlener.
- Meest belemmerende factor is de gebrekkige onderlinge betrokkenheid en afstemming tussen school, jeugdhulpverlener en sociaal wijkteam.
- Volgens zowel ouders als professionals biedt het actief betrekken en inzetten van het informele netwerk verbeterpotentieel.

Ordening van de bevindingen uit de casestudies

De bevindingen zijn grafisch weergegeven in tabelvorm. Per casus is gesproken met verschillende betrokkenen uit een gezin: ouders / jeugdige, wijkteamcoach, jeugdhulpverlener(s), andere professionals en indien betrokken mensen uit het informele sociale netwerk rondom het gezin. Elk van de respondentgroepen heeft een eigen vragenlijst gekregen die op hoofdlijnen steeds uit hetzelfde type vragen bestond, alleen gesteld vanuit het perspectief van de betreffende respondentgroep. De vraagstelling was open, maar wel gericht op het ophalen van bevindingen op een aantal aspecten:

- Het inzetten op werkzame factoren van jeugdbeleid
- Het inzetten op werkzame bestanddelen van interventies
- De start van de hulpvraag
- De ondersteuning en rolinvulling van het informeel netwerk, het wijkteam, de jeugdhulpaanbieders, school
- De betrokkenheid van andere professionals dan bovengenoemd bij het gezin

Op deze wijze kunnen kwalitatieve uitspraken worden gedaan over de wijze waarop de ondersteuning van de onderzochte vijf gezinnen in de praktijk is verlopen en wat daaruit geleerd kan worden. De bevindingen zijn langs deze lijnen weergegeven in het analyseschema.

Leeswijzer en interpretatie van de betekenis van het analyseschema

Bevindingen uit de interviews zijn per casus gescoord aan verschillende hoofdaspecten die rood dikgedrukt in de linker tabel staan, in blauwe tekst zijn de deelaspecten weergegeven. Elke casus heeft een nummer gekregen die bovenaan in de tabel te zien is. Casus 1 is uitgesplitst naar casus 1a en casus 1b, deze casussen bestaan uit 1 gezin waar rondom twee kinderen ondersteuning en hulp werd gegeven. Er is voor gekozen om deze daarom te splitsen, gezien

casus 1a zich richtte op ondersteuning van de ouders omtrent het gedrag van een van de jeugdigen en casus 1b zich richtte op ondersteuning van de andere jeugdige op school. Daar waren ook verschillende professionals bij betrokken in verschillende tijdvlakken.

De beschermende factoren in de onderstaande tabel komen vanuit het NJI. Hier betekent Groen binnen de rijen van beschermende factoren dat deze beschermde factor binnen de interventie aanwezig was. Zo was in casus 3 op de beschermende factor van *schoolmotivatie* de hulpverlening specifiek gericht op het zorgen dat de jeugdige naar school bleef gaan. Grijs betekent dat deze beschermende factor niet van toepassing was, zoals in casus 4 bij de beschermende factor *school motivatie*, deze is niet van toepassing omdat de ondersteuning op de vader gericht was en er geen problematiek was omtrent de schoolmotivatie van de jeugdige. Oranje geeft aan dat de beschermende factor voor een deel van toepassing was. Zo is in casus 1b het *Versterken/herstellen sociale binding* oranje, omdat de interventie zich hier niet algemeen werkende factoren van de interventie specifiek op richtte maar doordat de problemen van de jeugdige minder werden de sociale binding tussen de ouder en de jeugdige wel verbeterde.

De algemeen werkende factoren van de interventie opgesteld door het NJI zijn aangevuld met werkende bestandsdelen aangedragen door betrokkenen bij de casussen. De kleuren geven aan in hoeverre de interventie wel of niet gericht was op toepassing van deze algemeen werkende factoren. Groen, geeft aan dat de factor aanwezig was in de interventie. Grijs geeft aan dat de algemeen werkende factor niet van toepassing was bij de interventie, zoals in *Klik met het wijkteam* bij casus 4, deze is grijs gezien er geen wijkteam betrokken was. Oranje betekent dat deze gedeeltelijk aanwezig was in de interventie, zoals bij casus 5 in *Gericht op meerdere domeinen*, daar was geen sprake van specifieke interventies op school, maar kwamen situaties die op school plaatsvonden terug in de therapie. Rood geeft aan dat de algemeen werkende factor niet in de interventie terug kwam, zoals in casus 3 waar *Het hebben van een sparringpartner voor de ouders* rood is, dit is omdat de ouder daar niet zelf goed wist mee te denken maar directe instructies nodig had.

Voor de start van de hulpvraag is een aantal elementen in de tabel te zien. Uit gesprekken kwamen rond dit onderdeel een paar extra verbeterpunten naar voren. Namelijk dat er een check moet zijn op de klik met de hulpverlener, dit is door drie van de vijf ouders aangegeven als een belangrijk punt en bij één ouder ook daadwerkelijk gecheckt. Verder werd benoemd dat voorkomen moet worden dat er een associatie is met zware jeugdhulp, dit is door drie ouders benoemd. Oranje bij casus 3 bij *Zelf hulp gezocht*, geeft aan dat er wisselende verhalen kwamen vanuit de hulpverlening en het gezin. In deze casus gaf het wijkteam aan dat er zorgvragen waren over de jeugdige bij derden, terwijl de ouder aangeeft zelf hulp te hebben gezocht.

Voor de ondersteuning vanuit het informele netwerk is bepaald in hoeverre er steun was voor de ouders van vrienden en familie en of op activering van deze steun is ingezet. Rood geeft hier aan dat dit niet aanwezig was. Zo is in casus 1 tot en met 4 geen aansporing geweest vanuit de hulpverlener om het informele netwerk te betrekken. Bij de ondersteuning van het

wijkteam is in casus 1 *Naast intake ook daadwerkelijke begeleiding en hulp door wijkteam* oranje, dit gezien het wijkteam in eerste instantie zelf ondersteuning wilde bieden, maar later heeft beoordeeld dat er toch specialistische hulp nodig was. Ook geeft rood aan in casus 5 bij de *ervaren samenwerking met school* dat deze niet goed werkte. Hier gaf het wijkteam aan dat de school in eerste instantie de jeugdige niet wilde bespreken in het zorgteam, maar wel vond dat er problemen waren. School pakte naar oordeel van meerdere betrokkenen in deze casus niet goed de zorgtaak op.

Bij ondersteuning jeugdhulp is gekeken welke ondersteuning is gegeven vanuit zorgaanbieders en hoe de ervaringen vanuit deze professionals zijn. Bij de meeste casussen zijn de ervaringen met school, wijkteam en andere jeugdhulpaanbieders als oranje gescoord. Vaak lag de regie bij de ouders en was de samenwerking met andere partijen op afstand. Dit werd niet als positief ervaren.

Daaronder wordt de betrokkenheid op school beschreven. Ook bij dit onderdeel kwamen vanuit de interviews nog verbeterpunten naar voren. Zo kwam uit bij een aantal casussen naar voren dat de school niet of onvoldoende de zorgplicht na kwam volgens het oordeel van meerdere betrokkenen. Daarbij werd ook benoemd dat niet altijd adviezen vanuit het wijkteam of de jeugdhulp werden overgenomen op school. Verder is bij casus 5 bij het *zorgteam* op rood gezet, dit is omdat in deze casus het zorgteam weigerde om de jeugdige te bespreken ondanks dat zij benoemden dat er problemen waren. De grijs gekleurde vakken bij zowel bij betrokkenheid school en de betrokkenheid en inzet andere organisaties, geeft aan dat deze partners niet betrokken waren, maar ook niet nodig waren om te betrekken.

De betrokkenheid van andere organisaties geeft aan of en zo ja welke andere professionals betrokken zijn geweest in de casus. De grijs gekleurde vakken geven aan dat in de betreffende casus betrokkenheid van andere organisaties niet aan de orde was en niet nodig werd geacht door betrokkenen.

		Casus 1a	Casus 1b	Casus 2	Casus 3	Casus 4	Casus 5
Beschermende factoren	Richt zich op versterken / herstellen sociale binding						
	Kansen voor betrokkenheid en participatie						
	Pro-sociale normen						
	Erkenning en waardering voor positief gedrag						
	Sociale steun						
	Constructieve tijdsbesteding						
	Sociale competenties						
	Cognitieve vaardigheden						
	Schoolmotivatie						
	Positieve identiteit						
	Mate van zelfredzaamheid						
Algemeen werkende factoren interventie	Interventie sluit aan bij kenmerken van het gezin						
	Gericht zijn op ontwikkelingsbehoefte en meerdere beschermende factoren						
	Gericht op meerdere domeinen (bv school en						

		Casus 1a	Casus 1b	Casus 2	Casus 3	Casus 4	Casus 5
	gezin)						
	Interventie richt zich op context van de jeugdige (school, sport)						
	Klik met de begeleider / hulpverlener						
	Klik met wijkteam						
	Het hebben van een sparringpartner voor de ouders						
	Er 'echt zijn' voor de jeugdige / ouder						
	Motivatie van ouders / jeugdige						
	Praktische handvaten/adviezen						
	Interventie richt zich op een lange termijn perspectief						
Start van hulp(vraag)	Zelf hulp gezocht						
	Op hulp gewezen (geen eigen initiatief ouder of jeugdige)						
	Wist waar terecht kon met hulpvraag						
	Op de goede plek terecht gekomen						
Ondersteuning informeel netwerk	Aangespoord om informeel netwerk te benutten						
	Ondersteuning gekregen vanuit informeel netwerk						
	Informeel netwerk specifiek gevraagd om hulp/ondersteuning						
	Informele netwerk weet waar met de hulpvraag terecht kan						
	Bijdrage van informele ondersteuning aan behalen doel / ondersteuningsplan						
	Informele sparringpartner die goed bekend is met de gezinssituatie						
	Duwtje in de rug/iemand om op terug te vallen.						
Ondersteuning wijkteam	Alleen intake en doorverwijzing door wijkteam						
	Naast intake ook daadwerkelijke begeleiding en hulp door wijkteam						
	Het plan richt zich op jeugdige						
	Het plan richt zich op ouders						
	Het plan richt zich op gezin						
	Het plan richt zich op informeel netwerk						
	Het plan richt zich op school en andere domeinen						
	Regie ligt bij ouder						
	Regie ligt bij wijkteam						
	Regie ligt bij jeugdhulpaanbieder						
	Ervaring samenwerking met school						
	Ervaring samenwerking met jeugdhulp						
	Werkzaam bestandsdeel: vertrouwen in het wijkteam						
Ondersteuning jeugdhulp	Bij startgesprek aandacht voor hele systeem / netwerk						
	De hulp richt zich uitsluitend op de ouder						
	De hulp richt zich uitsluitend op de jeugdige						
	De hulp richt zich op het gezin						
	De hulp geeft handelingsadviezen voor school en andere domeinen						
	Ervaring samenwerking met wijkteam						
	Ervaring samenwerking met school						

		Casus 1a	Casus 1b	Casus 2	Casus 3	Casus 4	Casus 5
	Ervaring samenwerking met andere zorgverleners						
	Flexibiliteit in rolverdeling, afspraken over wie wanneer op de voorgrond is.						
	Verbeterpunt: wijkteam, school, hulpverlener, ouders en jeugdige aanwezig bij startgesprek						
Betrokkenheid school	Leerkracht						
	Intern begeleider						
	Zorg(advies)team van school						
	Passenderwijs (beoordeling passend onderwijs)						
Betrokkenheid / inzet andere organisaties	Huisarts						
	Jeugdverpleegkundige						
	Andere jeugdhulp						
	Politie						
Situatie na afronding hulptraject	stabiel / instabiel /opgelost	Opgelost	Stabiel	Opgelost	Opgelost	Opgelost	Opgelost

Bijlage 3: Onderzoeksverantwoording

Geraadpleegde documenten

Kennisinstituten en andere gemeenten

Inkoopstrategie Jeugd Utrecht vanaf 2020
Integrale Jeugdrapportage regio Gelderland-Midden van 2018
Model Professioneel Statuut Jeugdhulp en Jeugdbescherming 2017
Effectiviteit Preventieve Opvoedinterventies OKT Amsterdam 2018
Beleidskader Zorg voor Jeugd 2018-2021 Transformatieteam West-Brabant
Onderzoek sociaal domein Zaltbommel 2019
Gemeenten luiden massaal de noodklok over zorg Zaltbommel, Brabants Dagblad januari 2020
Inhoudelijke bevindingen na vijf visitaties, VNG 2019
Actieprogramma Kansrijke Start, Ministerie Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Handreiking Uitvoeringsvarianten iWmo en iJw, Zorginstituut Nederland oktober 2017
Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd. Toezicht bij de jeugdbescherming en jeugdreclassering. Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, 2019
Signalement. Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd. Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, 2019
Brief aan de Tweede Kamer. Naar een betere organisatie van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Minister van volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2019.
G40 brief aan de Tweede kamer Betere Jeugdhulp door gelijkwaardig partnerschap, 2019
G40 brief aan rijk Betere Jeugdhulp door gelijkwaardig partnerschap, 2019
NEJA Factsheet Effectiviteit Jeugden Opvoedinterventies
NEJA Factsheet Jonge risicokinderen
Kennis over opvoeden, Trimbos instituut 2009
Pijlers voor nieuw jeugdbeleid, Nederlands Jeugd Instituut 2010
Top tien beschermende factoren, Voor een positieve ontwikkeling van jeugdigen, Nederlands

Jeugd Instituut, 2018
Zelfregie Van Jongeren In De Preventieve Jeugdzorg, KeTJA – Kenniswerkplaats Transformatie Jeugd 2017
Ouders Ondersteunen Bij De Opvoeding KeTJA – Kenniswerkplaats Transformatie Jeugd 2017
De effecten van Het Dagelijks Bestaan, Nederlands Jeugd Instituut 2018
Inkoop jeugdhulp door gemeenten, Nederlands Jeugd Instituut & PPRC 2018
Evaluatie Jeugdwet, De stem van de professional, NIP 2018
Wat werkt in de transitie van een Onderwijs-Zorgarrangement naar een (Reguliere) VO School? KeTJA – Kenniswerkplaats Transformatie Jeugd 2018
Preventiematrix preventief jeugdbeleid Nederlands Jeugd Instituut, 2019
Bejegening van jongeren (16-23 jaar) door jeugdprofessionals, KeTJA – Kenniswerkplaats Transformatie Jeugd 2019
Vernieuwing in het sociaal domein: samen aan de slag met verantwoording, KPMG 2019
Ontwikkelinstrument integraal kindcentrum, Sardes
Eerste evaluatie Jeugdwet, ZonMw

Inkoopdocumenten Centraal Gelderland 2020

Algemeen Inkoopdocument, Centraal Gelderland 2020
Algemeen programma van eisen, Centraal Gelderland 2020
Specifieke Inkoop Voorwaarden, Centraal Gelderland 2020
Algemene Inkoopvoorwaarden, Centraal Gelderland 2020
Brandbrief n.a.v. de inkoopdocumenten t.b.v. de contractering van KJRA aan Centraal Gelderland, december 2019

Gemeente Arnhem

Programmabegrotingen 2015-2020
Raadsrapportage Zorg Dichterbij, December 2019
Nota Cliëntervaringsonderzoeken Jeugd, Wmo en Sociale-wijkteams, 2017
Raadsbrief Bestuursrapportages Zorg Dichterbij en Doorbraak Naar Werk, 2019

Bijlage bij raadsbrief "ontwikkelingen jeugdzorg''
Overzicht inzet Kansrijk Opgroeien 2018 Gemeente Arnhem
Vragen inzake Serieuze problemen in de jeugdzorg, SP aan het college van B&W, november 2019
Beantwoording Vragen inzake Serieuze problemen in de jeugdzorg, december 2019
Vragen inzake Tarieven in de jeugdzorg, Arnhemse Ouderen partij aan het college van B&W,november 2019
Beantwoording Vragen inzake Tarieven in de jeugdzorg, december 2019
Factsheet cliëntervaringsonderzoek Jeugdwet, I&O 2018
Geconsolideerde versie van de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019
Advies van de Adviesraden Wmo en Jeugd over extra waarborg in verordeningen, 2019
Brief aan het college: Bijwonen begrotingsbehandeling Jeugd, VNG 2019
Ingetrokken amendement Richtlijnen zorgvuldig invoeren (19A82) van de fracties D66, PvdA, Arnhemse Ouderen Partij & Arnhem Centraal
Ingetrokken motie Richtlijnen ook voor jeugdhulp zorgvuldig invoeren (19M173) van de fracties D66, PvdA, Arnhemse Ouderen Partij & Arnhem Centraal
Mandaat Beleidsregels Jeugdzorg gemeente Arnhem 2020
Presentatie - Inkoop 2020, bijeenkomst raadsleden Centraal Gelderland.
Raadsbrief Bestuursrapportages, Zorg Dichterbij en Doorbraak Naar Werk. 3 december 2019
Raadsbrief Herijking Welzijnsopdracht 2020. 3 december 2019
Raadsbrief Recente ontwikkelingen in de jeugdzorg. 3 december 2019
Raadsbrief Beleidsregels Jeugdzorg 2020, 17-12-2019
Raadsvoorstel Wijziging Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Verordening Jeugdhulp. 17 december 2019
Raadsbrief Naar een houdbaar sociaal domein. 7 januari 2020
Raadsbrief Ontwikkelingen in de jeugdzorg. 7 januari 2020

Interviews

Ambtelijke organisatie:

- 6 medewerkers afdeling preventie, curatieve jeugdzorg en onderwijs;
- 4 medewerkers afdeling gezondheid, sport en bewegen, jeugd, jeugd & onderwijs en huiselijk geweld & kindermishandeling.
- 2 medewerkers afdeling business control;
- 1 medewerker afdeling inkoop;
- 1 medewerker afdeling informatie.
- 2 medewerkers teams leefomgeving
- Wethouder Jeugd
- Wethouder Welzijn

Jeugdhulpaanbieders:

- Pluryn
- EntreaLindenhout
- Siza
- Karakter
- Jeugdbescherming Gelderland
- Kind en meer
- Regionaal Instituut Dyslexie
- Omgangshuis Arnhem

Overige:

- Stichting Sociale Wijkteams
  - Groepsgesprek wijkteamcoaches
  - 2 wijkteamleiders
- Adviesraad
- Jongerennetwerk

De gespreksverslagen van deze interviews zijn ter verificatie aan de gesprekspartners voorgelegd en geaccordeerd. De verslagen dienen als achtergrondinformatie voor de Nota van Bevindingen. De lijst van geïnterviewde personen is bekend bij de rekenkamercommissie.

Onderzoek onder jeugdigen en gezinnen

Voor de input van ouders en jeugdigen zijn ouders benaderd door de wijkteams en aanbieders om mee te doen met het onderzoek. Zodra de ouders toestemming gaven werden de contactgegevens met de onderzoekers gedeeld en namen zij contact op met de ouders om een afspraak te plannen. Er zijn uiteindelijk contactgegevens aangeleverd vanuit de wijkteams, Kind & meer, RID en EntreaLindenhout. Er zijn uiteindelijk van 28 gezinnen contactgegevens aangeleverd waarvan na contact met de onderzoekers 5 gezinnen afzagen van deelname aan het onderzoek.

In onderstaande tabel staat een aantal karakteristieken van de respondenten. Dit is een inschatting van de onderzoekers n.a.v. de gesprekken.

Karakteristieken respondenten					
Gesproken met	**Leeftijd kinderen start traject**	**Hulp door**	**Hulp gericht aan:**	**Succesvol/moeizaam traject**	**Sociaal-economische status**
Ouder: 21 Ouder en kind: 2	3-6 jaar: 7 7-11 jaar: 13 12-14: 4 14+: 0	Wijkteam: 2 Aanbieder: 19 Beide: 2 n.v.t.: 1 (geen hulp ontvangen, enkel huisbezoek n.a.v. zorgmelding)	Ouder: 6 Kind: 14 Ouders en kind: 3	Succesvol: 15 Moeizaam: 8	Lager dan gemiddeld: 3 Gemiddeld: 8 Hoger dan gemiddeld: 13

Opzet van onderzoek casestudies

Vijf gezinnen hebben meegewerkt aan de casestudie. Van deze vijf is waar mogelijk met de betrokken professionals, de jeugdige zelf en het informele netwerk gesproken. In totaal is met 15 mensen gesproken. De casussen zijn geselecteerd aan de hand van een diversiteit aan betrokken jeugdhulpaanbieders, de wijze van toegang tot jeugdhulp (huisarts, wijkteam of anders), de mate van problematiek (enkelvoudig of meervoudig) en het verloop van het traject: succesvol of moeizaam (perceptie van de ouder). Ten slotte is er ook geselecteerd op wie de hulp betrekking heeft gehad: het kind, de ouder of het gezin en de leeftijd van het kind. In de casussen is sprake van overwegend succesvolle trajecten (hiermee wordt de situatie na afronding hulptraject bedoeld en niet het verloop van het traject), bij één casus was na de onderzochte interventie nog aanvullende jeugdhulp nodig. De verdeling naar leeftijd en sociaal-economische status (inschatting van de onderzoekers) is vergelijkbaar met verdeling zoals in bovenstaande tabel is weergegeven bij de deelnemers aan het onderzoek onder ouders en jeugdigen. Merendeels hadden ouders en jeugdigen een westerse achtergrond. De jeugdzorgaanbieders betrokken bij de casussen werden ingezet vanwege verschillende expertises (bv ambulante gezinsondersteuning versus dyslexiezorg), maar was sprake van een verschil tussen hulp in het vrijwillig kader of het gedwongen kader.

Rekenkamer Arnhem

28 augustus 2019

Beleid en uitvoering jeugdzorg

Verslag vooronderzoek Rekenkamer Arnhem

Disclaimer: Dit document is geen rekenkamer rapport, maar had als doel bij te dragen aan het opstellen van het (concept-)onderzoeksvoorstel van het in de tweede helft van 2019 uit te voeren rekenkameronderzoek naar de Jeugdzorg. Het document is wel op feiten gecheckt bij betrokkenen, er is geen bestuurlijk wederhoor geweest.

Als zodanig dient men dit dan ook te lezen.

Inhoudsopgave

1 Inleiding....3
1.1 Aanleiding....3
1.2 Onderzoeksvragen en methoden....3
1.3 Leeswijzer....4
2 Bevindingen....5
2.1 Inleiding....5
2.2 Bevindingen beleid....5
2.2.1 Samenvattende bevindingen....5
2.2.2 Beleid jeugdzorg....5
2.2.3 Nieuwe plannen....12
2.3 Bevindingen inrichting en uitvoering....14
2.3.1 Samenvattende bevindingen....14
2.3.2 Inrichting jeugdzorg 2015 en ontwikkelingen daarin....15
2.3.3 Nieuwe plannen inrichting en uitvoering jeugdzorg....17
2.4 Bevindingen gebruik, kosten en cliënttevredenheid....19
2.4.1 Samenvattende bevindingen....19
2.4.2 Kosten en gebruik....20
2.4.3 Cliëntgroepen....27
2.4.4 Cliënttevredenheid....28
2.4.5 Nieuwe plannen....30
3 Samenvattende bevindingen....31
3.1 Samenvattende bevindingen....31

Bijlage 1 Geraadpleegde documenten....33
Bijlage 2 Geraadpleegde respondenten....34

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Rekenkamer heeft dit onderwerp in het onderzoeksprogramma 2018-2020 opgenomen. Een groot aantal fracties uit de gemeenteraad heeft de stand van zaken met betrekking tot de jeugdzorg als mogelijk onderwerp van rekenkameronderzoek genoemd.

Er wordt in de gemeente Arnhem hard gewerkt op het terrein van jeugdzorg. Er wordt gekeken naar betere prognoses op financieel gebied en ook de organisatiestructuur van de sociale wijkteams wordt door de gemeente geëvalueerd. Er zijn twee recente cliëntervaringsonderzoeken beschikbaar; het cliëntervaringsonderzoek zoals dat door de gemeente Arnhem is uitgevoerd en het door Movisie uitgevoerde onderzoek (gericht op ouders en jongeren, klantreizen). Een kwalitatief rekenkameronderzoek verschaft aanvullend inzicht.

De doelstelling van het onderzoek naar jeugdzorg is om inzicht te geven in doelmatigheid en doeltreffendheid van het door Arnhem gevoerde jeugdbeleid sinds de decentralisatie.

Het onderzoek is verdeeld in drie delen.
- I: Overzicht; stand van zaken beleid en uitvoering
- II: Inzicht; bereik en effectiviteit
- III: Sturing; welke invloed kan de raad hebben

Dit vooronderzoek ging in op Deel I "Overzicht".

Na dit vooronderzoek is er op basis van de bevindingen een onderzoeksvoorstel opgesteld, hierover vindt op 18 september 2019 verdere afstemming plaats met de raad(sfracties). Dit document betreft nadrukkelijk geen tussenrapportage, maar een werkdocument van de rekenkamer ten bate van het opstellen van het onderzoeksvoorstel. De feiten zijn wel gecheckt bij betrokken. Er heeft logischerwijs geen bestuurlijke wederhoor plaatsgevonden.

1.2 Onderzoeksvragen en methoden

De vraagstelling van het vooronderzoek luidt: Hoe ziet het beleid en de uitvoering jeugdzorg in Arnhem eruit?

Deelvragen

1. Wat is het Arnhemse beleid? Wat is in 2015 als kader gegeven, zowel beleidsmatig en financieel?
2. Hoe wordt de jeugdzorg nu uitgevoerd? Hoe ziet de jeugdzorgketen eruit? Met welke zorgpartners wordt samengewerkt?
3. Hoe heeft de jeugdzorg zich ontwikkeld en hoe staat het er inhoudelijk in 2019 voor?

   Dit betreft een overzicht over de jaren 2015-2019, met o.a.: de aantallen cliënten, de kosten, onderverdeeld per wijk en onderverdeeld naar 0-de t/m 3e lijn. - Reflectie op de ontwikkeling gelieerd aan de genoemde beleidsmatige en financiële doelstellingen en kaders: hoe staat het nu voor?
4. Hoe zag en ziet de cliëntgroep eruit: o.a. stapeling van voorzieningen (gebruik Wmo, Jeugd en Participatiewet door één gezin)?
5. Wat zijn bevindingen en conclusies uit eerder onderzoek 2015-2018 (cliënttevredenheidsonderzoeken)
6. Welke plannen zijn er d.d. juni 2019?
   - Voornemen tot wijzigen van beleid?

- Voornemen tot wijzigen van de uitvoering
- Voornemen tot onderzoek?

In het vooronderzoek zijn documenten bestudeerd (zie bijlage 1) en is met een aantal gemeentelijke respondenten en bestuursleden van de sociale wijkteams gesproken ter nadere toelichting van vraagpunten die uit de documentenstudie naar voren zijn gekomen. De respondenten zijn opgenomen in bijlage 2.

1.3 Leeswijzer

Dit vooronderzoek bestaat uit een bevindingenhoofstuk (2) en een hoofdstuk met daarin de samenvattende bevindingen (3).

2 Bevindingen

2.1 Inleiding

De bevindingen zijn opgebouwd langs drie lijnen:

1. Bevindingen beleid
2. Bevindingen inrichting en uitvoering jeugdzorg
3. Bevindingen gebruik, kosten, cliënttevredenheid

Elke paragraaf start met samenvattende bevindingen. Dit wordt gevolgd door deelparagrafen per onderzoeksvraag en de beantwoording daarvan, gevolgd door een onderbouwing.

2.2 Bevindingen beleid

2.2.1 Samenvattende bevindingen

De doelen van de gemeente, zowel in het beleidsplan als in de programmabegrotingen, zijn weinig geconcretiseerd in meetpunten of indicatoren. De indicatoren die gehanteerd worden, zijn vooral landelijke indicatoren over gebruik, maar deze zeggen weinig over het bereiken van de doelen die de gemeente heeft geformuleerd. Op de procesmatige en organisatorische doelen (het instellen van wijkteams, het hebben van een digitale portal, een scholingsaanbod voor wijkteammedewerkers zijn voorbeelden daarvan) wordt wel verantwoord. In de klassieke beleidscyclus lijkt de verantwoording vooral plaats te vinden op het realiseren van de uitvoeringsstrategie in de praktijk, maar niet of nauwelijks op het niveau van effecten en uitkomsten voor de inwoners van Arnhem. Terwijl wel is aangekondigd dat juist hierop indicatoren ontwikkeld zouden worden. De verantwoording gaat dus vooral om het HOE en niet over het WAT. Praktische indicatoren over kosten en gebruik, de beweging naar voren (minder specialistische hulp en meer preventieve inzet), het toenemen van de zelfredzaamheid van Arnhemmers en effectiviteit van de hulp zijn niet opgenomen als meetpunten in het beleid. Dit kan mede worden verklaard uit het feit dat de gemeente werkte vanuit het beleidsuitgangspunt "doen wat nodig is" en veel gegevens niet beschikbaar of betrouwbaar waren. Uit gesprekken blijkt dat de gemeente de eerste jaren vooral bezig is geweest met de inrichting van de uitvoering van de jeugdzorg van inkoop tot toegang en het verkrijgen van een goede financiële en inhoudelijke informatiepositie. Het was een nieuwe taak die de gemeente zich eigen moest maken.

Het financieel kader is vanaf het begin bepaald aan de hand van de rijksbudgetten, aangevuld met een Sociaal Noodfonds. In de jaren vanaf 2016 en verder is dit kader gefixeerd en is het verschil tussen financieel kader en rijksbudget opgelopen. Het Sociaal Noodfonds is een Arnhemse manier om te anticiperen op tekorten als gevolg van tekortschietende rijksbudgetten. Een nadeel is echter dat hebben van een fonds mogelijk de urgentie om binnen het eigen financieel kader te blijven vermindert. Bovendien blijkt het financieel kader niet echt sturend gezien de steeds stijgende uitgaven en een toenemend beroep op het Sociaal Noodfonds. De jeugdzorg is de facto een open open einderegeling. Waarbij het college sinds 2018 meermaals aangeeft dat zij onvoldoende in staat is om op een aantal zaken invloed uit te oefenen, waarvan de wettelijk geregelde toegang tot de jeugdzorg via zogenaamde geautoriseerde verwijzers (huisarts, jeugdarts, gecerticifeerde instelling, rechterlijke macht) de belangrijkste is. Inmiddels wordt aan meerdere maatregelen gewerkt die tot kostenbeheersing moeten leiden, zoals investeringen in praktijkondersteuners bij de huisarts, een ambitie om 50 procent van de verblijfszorg af te bouwen en heroverwegingen in de inkoop om tot minder aanbieders te komen die zich collectief verantwoordelijk voelen voor het realiseren van de transformatie en kostenbeheersing.

2.2.2 Beleid jeugdzorg

Wat is het Arnhemse beleid? Wat is in 2015 als kader gegeven, zowel beleidsmatig en financieel? (onderzoeksvraag 1)

De kern van het Arnhemse beleid is vastgelegd in het beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016:

- Een beheerste en gefaseerde transformatie. Beheerst slaat daarbij op zorgcontinuïteit en gefaseerd dat er tijd nodig zal zijn voor de transformatie.
- Zorgcontinuíteit. Voor zowel inwoners als instellingen.
- Veranderende rol van de gemeente. Hiermee geeft de gemeente aan dat zorg en ondersteuning wordt georganiseerd vanuit de wijkteams. Waarbij de gemeente een regierol als opdrachtgever heeft, maar niet de uitvoerder is.
- Innovatie. Niet langer de beperkingen van inwoners staan centraal, maar de mogelijkheden. Ingezet wordt op een innovatiefonds en burgerinitiatieven.

Het financieel kader is gebaseerd op het bedrag dat beschikbaar is gesteld vanuit het gemeentefonds (in 2015 ruim 34 miljoen euro) aangevuld met een sociaal noodfonds, waarop een beroep kan worden gedaan als de continuïteit van zorg binnen het budget niet gewaarborgd kan worden vanuit het reguliere budget.

Onderbouwing

Voor dit onderzoek zijn meerdere bronnen gehanteerd voor het vaststellen van het Arnhemse beleid rondom jeugdzorg. Het betreft uiteraard het beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016, maar ook de programmabegroting van 2015. De bevindingen vanaf papier zijn aangevuld met bevindingen vanuit de interviews.

Beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016

De gemeente Arnhem heeft in september 2014 een beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016 vastgesteld. Aanleiding voor het plan is de decentralisatie van taken per 1 januari 2015 van nieuwe Wmo-taken en jeugdzorgtaken. Het plan is een aanvulling op eerder beleid. Zo wordt gesteld (p 4): "In de afgelopen twee jaar is al veel beleid ontwikkeld voor het sociale domein, waartoe ook de Participatiewet wordt gerekend. Dit beleid is vastgelegd in een aantal documenten die in de aanloop naar 2015 zijn vastgesteld. Het gaat om de volgende documenten:

- Visienotitie 'Naar een Veerkrachtige Samenleving', vastgesteld door burgemeester en wethouders van Arnhem op 16 september 2013;
- Kadernota 'Veerkrachtig Arnhem', vastgesteld door de gemeenteraad op 16 december 2013;
- Uitvoeringsplan 'De veerkrachtige samenleving Arnhem 2015-2016', vastgesteld door burgemeester en wethouders van Arnhem op 10 juni 2014, waarin inrichtingsplannen voor Jeugdhulp en Wmo. "

Gekozen is voor een geldigheid van twee jaar, omdat gekozen wordt voor een "geleidelijke verandering in de werkwijze en de methodieken in het sociaal domein"(p 4). In de periode 2015-2016 staat de continuïteit van zorg centraal, daarna "komt de transformatie nadrukkelijker aan de orde" en worden nadere beleidsstappen gezet. Op basis van een eerste tussentijdse evaluatie, naar verwachting medio 2015, verwachting we het beleid verder te kunnen concretiseren. Uit de interviews blijkt dat de tussentijdse evaluatie niet heeft plaatsgevonden. Een verdere concretisering heeft plaatsgevonden via de Koersnota Van wijken weten.

Ambities en doelen

De ambities en doelen zijn weinig concreet geformuleerd in het beleidsplan. Het leest vooral als een procesbeschrijving van de weg er naartoe, maar waar naartoe is onduidelijk. Ook zijn er geen indicatoren of meetpunten benoemd. Het betreft de volgende doelen, genoemd onder het kopje "wat willen we bereiken":

- Een beheerste en gefaseerde transformatie. Beheerst slaat daarbij op zorgcontinuïteit en gefaseerd dat er tijd nodig zal zijn voor de transformatie.
- Zorgcontinuíteit. Voor zowel inwoners als instellingen (deze laatste krijgen een budgetgarantie)
- Veranderende rol van de gemeente. Hiermee geeft de gemeente aan dat zorg en ondersteuning wordt georganiseerd vanuit de wijkteams. Waarbij de gemeente een regierol als opdrachtgever heeft, maar niet de uitvoerder is.
- Innovatie. Niet langer de beperkingen van inwoners staan centraal, maar de mogelijkheden. Ingezet wordt op een innovatiefonds en burgerinitiatieven.

Uit de gesprekken blijkt dat bewust de eerste jaren de focus heeft gelegen op de inrichting van de uitvoering van de jeugdzorg. De verwachting die gemeenten en Rijk hadden dat na twee jaar de transformatie kon beginnen is niet uitgekomen. Het heeft veel meer tijd gekost om de overgang in goede banen te leiden en eigenlijk begint nu, mede onder de financiële druk, de uitwerking van de transformatie in concrete maatregelen.

Financieel kader

Het financieel kader voor de jeugdzorg in dit beleidsplan is rechtstreeks afgeleid van de in 2014 uitgebrachte meicirculaire waarin het Rijk bekend heeft gemaakt welke budgetten de gemeenten voor de dan nieuwe taken zal ontvangen. Het beleidsplan spreekt van een bedrag van € 38,7 miljoen voor de jeugdzorg. Het beleidsplan spreekt ook van een verdeling van de middelen. "De uitvoering van zorg en ondersteuning vindt zoveel mogelijk lokaal in de leefomgeving van inwoners plaats. Dit uitgangspunt moet nog financieel worden vertaald in de vorm van een totaalbudget dat we per gebied denken nodig te hebben. We gaan hierbij als volgt te werk:
1) We verdelen de budgetten allereerst naar wettelijke taak;
2) We maken vervolgens het onderscheid naar type voorziening en naar niveau van dienstverlening. Er is 3% van het totale budget beschikbaar voor innovatie. "

Monitoring en verantwoording

Het beleidsplan eindigt met een paragraaf over monitoring en verantwoording. De gemeente ambieert om vanuit de uitvoering van de nieuwe taken informatie op te halen om de praktijk te kunnen monitoren en evalueren op vijf niveaus, tussen haakjes is aangegeven wat er inmiddels beschikbaar is:

1. De kwaliteit van de samenleving en de ontwikkelingen van de populatie kwetsbare Arnhemmers (hierover is verspreid over verschillende bronnen en rapportages informatie over, maar wordt niet op deze wijze gebundeld).
2. De geleverde prestaties (producten en diensten), in termen van volume en kosten (deze informatie is sinds eind 2018 op gedetailleerd niveau, zie hoofdstuk over kosten en gebruik, beschikbaar).
3. De effecten van die dienstverlening op individuele burgers en huishoudens (dit is beschikbaar via kwalitatief onderzoek naar cliëntervaringen).
4. Het daardoor ontstane maatschappelijke rendement, de effecten op de acht onderscheiden werkgebieden (wijken) en de gemeente als geheel (dit is zeer beperkt beschikbaar).
5. Het contractbeheer, met het oog op de randvoorwaarden, kwaliteitseisen en voorstellen voor verbetering (hierover is informatie beschikbaar sinds de inkoop via de gemeenschappelijke regeling met 11 gemeenten verloopt).

De benodigde verantwoordingsinformatie wordt bij voorkeur verzameld met landelijke instrumenten en standaarden (die dan nog in ontwikkeling zijn). Alleen waar die niet voldoen gaat de gemeente eigen, lokale instrumenten ontwikkelen. Het uitgangspunt is dat de gemeente alleen meet wat echt noodzakelijk is, wat echt relevant is en wat voldoet aan eisen van doelmatigheid. Uit de interviews en de beschikbaar gestelde informatie blijkt dat op de meeste niveaus, vier jaar later, inmiddels gegevens beschikbaar zijn.
De GGD krijgt de opdracht een monitorinstrument te ontwikkelen voor het functioneren van de wijkteams. Daarmee verwacht de gemeente in de loop van 2015 zicht te krijgen op de trajecten en de resultaten van wijkteams jeugd en wijkteams volwassenen. Hieruit moet ook gaan blijken hoe de inzet op 'eigen kracht' zich ontwikkelt, waardoor de inzet van zwaardere gespecialiseerde zorg en het stapelen van voorzieningen wordt voorkomen. Uit de interviews blijkt dat dit monitoringsinstrument niet is ontwikkeld[1].

De gemeente is voornemens om verschillende vormen van verantwoordingsrapportages te hanteren gericht op beleidssturing en verantwoording. De verantwoording is gericht op de Arnhemse bevolking en de gemeenteraad (horizontale verantwoording), maar ook de verticale verantwoording aan het Rijk. Uit de interviews en de bestudering van de reguliere planning en controlcyclus blijkt dat de raad op zeer grote hoofdlijnen geïnformeerd wordt. Inmiddels wordt wel gewerkt aan een rapportage voor de raad. Daar wordt de raad ook in de komende maanden bij betrokken.

Programmabegroting 2015
Doelen en ambities
De programmabegroting 2015 refereert aan het in september 2014 uitgebrachte beleidsplan Jeugd en Wmo 2015 - 2016. "Het plan maakt doelen, organisatie van zorg en ondersteuning, middeleninzet en definitie van de eigen rol van de gemeente duidelijk." (p 107). In de betreffende paragraaf van de begroting (p 107) wordt een viertal gezichtspunten genoemd voor de jeugdhulp:

- Vooraf aan alles gaat gewoon opvoeden en preventie aan de basis – vanuit gezinnen en hun sociale omgeving, vanuit het onderwijs, verenigingen, (sport-)clubs en buurtvoorzieningen; en een (collectief) basisaanbod van informatie en advies, jeugdgezondheidszorg en dergelijke;
- Waar nodig is laagdrempelige basiszorg en ondersteuning dicht bij de mensen georganiseerd, voornamelijk vanuit de gebiedsteams;
- Professionele specialistische jeugdhulp die per gebied, voor de stad als geheel of voor de regio beschikbaar is kan door de gebiedsteams worden ingezet als voorziening met als doel om gezinnen te ondersteunen om de gewone opvoedtaak uit te kunnen voeren. Door meer in te zetten op preventie en basishulp moet het beroep op specialistische hulp en ondersteuning worden teruggedrongen en de zelfredzaamheid worden versterkt.
- Afzonderlijke aandacht voor bescherming van kinderen tegen huiselijk geweld en mishandeling; hierbij staat niet zozeer de hulpvraag centraal maar het creëren van een veilige situatie voor de kinderen.

[1] In ambtelijk wederhoor is gebleken dat de zelfredzaamheidsmatrix als instrument is ingezet, maar na toepassing bleek het niet geschikt om de vooruitgang in de zelfredzaamheid te bepalen.

In programma 7 Participatie van kwetsbare bewoners is een aantal veranderingen genoemd ingedeeld aan de hand van twee relevante opgaven: (1) organisatie decentrale zorg, waaronder jeugdzorg en (2) maatschappelijke aanbesteden zorg en welzijn. Het betreft de volgende *veranderingen* die de gemeente wil realiseren:

- Minder versnippering van zorg en ondersteuning;
- Zorg en ondersteuning meer richten op zelfredzaamheid;
- Zorg en ondersteuning dichter bij de burger organiseren en op maat ondersteuning bieden aan cliënten en mantelzorgers.
- Meer bewonersparticipatie in de Arnhemse wijken op het gebied van zorg en welzijn;
- Door met integrale teams per gebied te werken wordt de inzet van maatschappelijke organisaties op het gebied van zorg en ondersteuning efficiënter en sluit beter aan op de behoefte van de Arnhemse wijken;
- Zorg en ondersteuning dichter bij de burger organiseren plaats en tijd onafhankelijk.

Daarbij wil de gemeente de volgende zaken bereiken met tussen haakjes de mate van realisatie:

- Per 1 januari 2015 zijn acht gebiedsteams voor volwassenen en acht teams voor jeugd en gezin actief in Arnhem (gerealiseerd);
- De integrale vraagverheldering door de gebiedsteams gebeurt vanaf 1 januari 2015 op basis van de zelfredzaamheidsmatrix (gerealiseerd);
- Per 1 januari 2015 is er een telefonische en digitale portal waar Arnhemmers met een hulpvraag terecht kunnen (gerealiseerd);
- In 2015 geldt voor zorg en ondersteuning binnen alle gebieden in Arnhem het principe van één klant en één regisseur (gerealiseerd);
- Middels een samenwerkingsagenda met de zorgverzekeraar(s) werken de gebiedsteams in 2015 goed samen met andere toegangen zoals huisartsen, het AMHK, en de wijkverpleegkundige (gerealiseerd via een convenant met Menzis);
- Door met vaste contactpersonen te werken is er een goede schakel tussen de gebiedsteams en het cluster Werk en Inkomen van de gemeente Arnhem (recentelijk gerealiseerd);
- Door vanaf 2015 te investeren in de nulde en eerstelijnszorg in de wijk, stabiliseren de kosten voor de tweedelijns jeugdzorg in 2016 (niet gerealiseerd);
- Vanaf 1 januari 2015 is er een stedelijk dekkende multiprobleemaanpak, in verbinding met de Overleggen zorg en overlast op wijkniveau (gerealiseerd);
- In 2015 hebben alle medewerkers van de gebiedsteams deelgenomen aan een collectief scholingsaanbod (gerealiseerd);
- Voor begin 2015 is er een transformatie agenda sociaal domein opgesteld waarin beschreven wordt hoe de bestaande taken van de gemeente op het sociaal domein geïntegreerd worden met de gedecentraliseerde taken (Beleidsplan Wmo en Jeugd);
- In 2015 en 2016 wordt het innovatiebudget toegewezen aan de vernieuwing van het aanbod op basis van de transformatie-agenda (tot 2017 is gewerkt met innovatiebudgetten, was geen onverdeeld succes, leidde vooral tot extra aanbod, maar geen vervanging van bestaand aanbod, daarom mee gestopt);
- In 2015 en 2016 kunnen burgers een beroep doen op een reservering van een budget van maximaal 2 miljoen euro uit het sociaal noodfonds gericht op het doen uitvoeren van zorg en ondersteuning met en door burgers (noodfonds gerealiseerd);

- In 2017 wordt de zorg en ondersteuning in Arnhem toegewezen volgens gebiedsgebonden bekostiging (pas in 2019 voorzichtig mee begonnen omdat vanaf dat moment sprake was van een adequate informatiepositie, budgetten worden nog steeds historisch verdeeld, maar lijkt niet de toereikende methode blijkt uit de interviews);
- In 2017 zorgen burgerinitiatieven voor vernieuwing in het zorg- en ondersteuningsaanbod in de Arnhemse gebieden (er zijn voorbeelden van burgerinitiatieven);
- In 2017 wordt de zorg en ondersteuning in Arnhem geleverd op basis van de maatschappelijke opgave per wijk (zie gebiedsgebonden bekostiging, niet gerealiseerd)

Opvallend is dat de meeste te bereiken doelen de uitvoeringsstrategie ofwel het HOE betreffen. Namelijk er zijn acht wijkteams, er is een digitale portal, er wordt gewerkt met de zelfredzaamheidsmatrix, er wordt een transformatieagenda opgesteld, er wordt toegewerkt naar gebiedsgebonden bekostiging en er wordt een innovatiefonds ingesteld. Dit zijn allemaal doelen die betrekking hebben op de inrichting van de jeugdzorg en het sociaal domein, maar niet wat het in termen van maatschappelijk effect moet opleveren. Er is wel een financiële doelstelling die meer richting het WAT gaat, namelijk dat in 2016 de kosten stabiliseren als gevolg van investeringen in de nulde en eerstelijnszorg.

Indicatoren zijn niet genoemd in de programmabegroting 2015, aangegeven wordt dat deze in ontwikkeling zijn (p 114). In de programmabegroting 2016 wordt aangegeven dat om de strategische doelen te monitoren wordt gekeken naar:

- De zelfredzaamheid van inwoners en cliënten op diverse leefgebieden (maatschappelijke meedoen, arbeidsparticipatie, sociaal netwerk, financiën, gezondheid, huisvesting, leefbaarheid en veiligheid etc.);
- Ontwikkeling in zorgconsumptie en innovatie in het aanbod;
- Cliëntervaringen en cliënttevredenheid;
- Het maatschappelijk rendement van onze inspanningen.

"Indicatoren op deze thema's worden in 2016 verder ontwikkeld. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande gegevens", zo valt te lezen in de begroting van 2016. Dit is zo blijkt uit de gesprekken nog niet vertaald in indicatoren, dat proces is sinds 2019 wel in ontwikkeling. Overigens monitort de gemeente wel sinds 2015 op de ontwikkelingen in gebruik en kosten en worden ook cliëntervaringen onderzocht. In programma 6 Participatie en Maatschappelijke Ondersteuning van 2016 is wel een aantal landelijke indicatoren genoemd in de financiële paragraaf zoals:

- % jongeren met jeugdhulp (% van totaal aantal jongeren tot 18 jaar)
- % jongeren met jeugdbescherming (% van totaal aantal jongeren tot 18 jaar)
- % jongeren met jeugdreclassering (% van totaal aantal jongeren tussen 12-23 jaar)

Hoe deze zich verhouden tot de ambities en doelstellingen en wat ze zeggen over het bereiken daarvan, is niet duidelijk benoemd. Uit de interviews blijkt dat de gemeente nog zoekende is in het benoemen van de adequate indicatoren.

Financieel kader

In de programmabegroting van 2015 is een bedrag van ruim € 34 miljoen opgenomen als budget voor de jeugdzorg. De programmabegroting 2015-2018 voorziet eveneens in de vorming van een buffer in het kader van de drie decentralisaties in het sociaal domein. Hiermee moet voorkomen worden, dat mensen die zorg nodig hebben voor een dichte deur komen te staan, omdat het geld op is. De buffer betreft een Sociaal Noodfonds gericht op het handhaven van het zorgniveau met betrekking tot Jeugd en Wmo. Het is niet bedoeld voor correcties op tarieven of om problemen met betrekking tot de bedrijfsvoering van organisaties op te

lossen. Er wordt voor de komende vier jaar bijna € 20 miljoen gereserveerd in een sociaal noodfonds. De volgende werkwijze geldt voor het gebruik maken van middelen uit het fonds:

- Indien vanuit de wijkteams en/of een organisatie zelf het signaal komt dat de zorgcontinuïteit in het geding is volgt er een ambtelijke toets om te kijken wat er nodig is om de zorgcontinuïteit te kunnen waarborgen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de monitoring van de wijkteams (o.a. wachtlijsten) en de maandelijkse rapportages van de organisaties.
- Door deze ambtelijke toetsing wordt beoordeeld of er binnen het huidige budgettaire kader mogelijkheden zijn om het zorgniveau te handhaven. Dit kan bijvoorbeeld door het budgetplafond van een organisatie incidenteel te verruimen door beschikbare middelen te heralloceren. Indien het budgetplafond van een organisatie wordt verruimd dient de betreffende organisatie een solvabiliteitsverklaring in te dienen en een plan van aanpak hoe zij de zorgcontinuïteit in de toekomst willen gaan waarborgen. Bij de toetsing worden ook de mogelijke inzet van eigen middelen/reserves van de instelling meegenomen.
- Indien er binnen het afgesproken budgettaire kader geen mogelijkheden zijn en voor het handhaven van het zorgniveau is een incidentele verruiming van het budgetplafond van een organisatie noodzakelijk, dan volgt er een ambtelijk voorstel aan het college van B&W om het noodfonds hiervoor in te zetten. In dit voorstel wordt ingegaan op de tijdigheid van de aanvraag, het ontbreken van alternatieve dekkingsmogelijkheden en de consequenties van het niet honoreren van de aanvraag. Daarnaast wordt een plan van aanpak beschreven hoe de structurele zorgkosten op zo kort mogelijke termijn weer in overeenstemming met het budget gebracht worden. Het college besluit over inzet van het noodfonds.
- Het college kan gedurende het jaar binnen dit kader beslissingen nemen over de inzet van het noodfonds.

Het Noodfonds heeft in de periode 2015-2018 feitelijk vooral gediend als (egalisatie)reserve om jaaroverschotten en tekorten op de Wmo en jeugdzorf te vereffenen of af te dekken.

De stand van het fonds (in duizenden euro's) voor de periode 2013-2018 is als volgt:

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Toevoegingen	2.000	0	12.385	10.653	18.428	4.013
Onttrekkingen	0	0	5.409	2.918	18.733	16.758
Stand per 31-12	2.000	2.000	8.976	16.711	16.406	3.661

In dit overzicht zijn ook de participatiemiddelen (Scalabor) opgenomen. De middelen voor het waarborgen van zorg is ultimo 2018 praktisch uitgeput.

Geconstateerd kan worden dat het fonds in 2018 behoorlijk uitgeput is. Het streefbedrag van 20 miljoen euro is in de loop der jaren niet gehaald.[1] Gezien de verwachte tekorten in de jeugdzorg vanaf 2018 en verder is naar verwachting het fonds niet toereikend om de kostenstijging te dekken. Dit is bevestigd in de interviews.

[1.] Bij ambtelijk wederhoor is er voor het niet halen van het streefbedrag van 20 miljoen een verklaring gegeven. Deze verklaring heeft de Rekenkamer (nog) niet kunnen verifiëren. De gegeven informatie zal meegenomen worden in het onderzoek.

2.2.3 Nieuwe plannen

Welke plannen zijn er?

- Voornemen tot wijzigen van beleid? (onderzoeksvraag 6)

Beantwoording onderzoeksvraag:
Het beleid is in 2016 aangescherpt met de Koersnota van wijken weten. Die bevat meerdere uitgangspunten voor de transformatie van het sociaal domein. Belangrijke aanscherpingen betreffen de onafhankelijke positionering van de sociale wijkteams en de verantwoordelijkheden die zij krijgen in het bewaken van de budgetten voor het sociaal domein in de eigen wijk.

In 2019 komt de gemeente met maatregelen in de Perspectiefnota om de kostenstijging van de jeugdzorg te beheersen. De maatregelen richten zich op de afbouw van verblijfszorg met 50 procent, het beter grip krijgen op de toegang via de huisarts door de inzet van praktijkondersteuners, het verminderen van het aantal aanbieders van jeugdhulp en het scherper maken van de grenzen tussen onderwijs en jeugdzorg. Ook worden kaders en richtlijnen voor de sociale wijkteams ontwikkeld, dit geldt zowel voor Wmo als voor jeugdzorg. Dit is nodig om coaches meer duidelijkheid te geven welke producten en diensten ze kunnen toekennen vanuit het gemeentelijk en wettelijk kader.

Onderbouwing
In de programmabegroting 2015 (p 61) is op een aantal aspecten planvorming aangekondigd:
"Voor 2015 wordt een integrale transformatie agenda voor Jeugd, Wmo en participatie opgesteld waarin aangegeven wordt hoe de bestaande taken in het sociaal domein worden geïntegreerd met de nieuwe taken waar de gemeente vanaf 2015 verantwoordelijk voor is. In 2015 en 2016 moet dit verder vorm krijgen. Het is de bedoeling dat de transformatie van het sociaal domein in 2017 resulteert in een nieuw vormgeving van (integrale) arrangementen voor zorg en ondersteuning."

In december 2015 is de Koersnota Van Wijken Weten opgesteld, die in februari 2016 is vastgesteld door de raad. Daarin zijn de volgende uitgangspunten voor de transformatie van het sociaal domein opgenomen waarbij tussen haakjes de mate van realisatie is weergegeven:

1. Ter onderscheid van de wijkteams leefomgeving spreken wij in het vervolg over sociale wijkteams, waarbij geleidelijk aan de specifieke taken op het gebied van de Wmo of jeugdhulp steeds meer verbonden worden met de begeleiding van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (gerealiseerd);
2. De sociale wijkteams blijven gedurende de transformatie periode - van 2017 t/m 2019 - verantwoordelijk voor coaching van inwoners die zorg of ondersteuning nodig hebben, de toegang tot maatwerk- en specialistische voorzieningen en bieden waar nodig zelf kortdurende ondersteuning (gerealiseerd).
3. De sociale wijkteams worden geherpositioneerd als opdrachtnemende organisatie van de gemeente onafhankelijk van de aanbieders van maatwerk- en specialistische voorzieningen. (gerealiseerd)
4. De wijkteams leefomgeving en de sociale wijkteams werken samen, naast elkaar en integraal aan taken in de wijk vooral door meer preventieve maatregelen te nemen die (wellicht op termijn) kostenbesparend moeten gaan werken. (er is sprake van samenwerking, maar uit de interviews blijkt dat hierin nog veel te winnen is)
5.De wijkbudgetten voor maatwerk- en specialistische voorzieningen worden op basis van objectieve gegevens en ervaringen van inwoners en de sociale wijkteams opgesteld (niet gerealiseerd, budgetten worden op basis van hetzelfde verdeelmodel als het Rijk hanteerde verdeeld).
6. De sociale wijkteams worden binnen deze budgetten verantwoordelijk voor de inzet van deze

voorzieningen bij de inwoners van de wijk met een vraag voor zorg en ondersteuning. (de wijkteams worden hier door de gemeente op aangesproken in de opdracht die ze hebben gekregen, de feitelijke invulling ervan staat nog in de kinderschoenen).
7. Maatwerk- en specialistische voorzieningen worden in de toekomst waar mogelijk in toenemende mate afgerekend op basis van resultaten vastgelegd in het (eigen gezins-)plan van aanpak. (niet gerealiseerd, was wel de ambitie, maar is van afgezien en besloten om eerst ervaringen van andere gemeenten af te wachten. Die ervaringen zijn volgens de respondenten niet onverdeeld positief.)

Vanaf 2017 (bron programmabegroting 2017) is de focus gericht op de transformatie van het sociaal domein, zoals vastgelegd in de Koersnota 'Van Wijken Weten' (vastgesteld op 29 februari 2016). De 11 uitgangspunten die de gemeenteraad heeft vastgesteld voor Transformatie zijn vervolgens uitgewerkt in de uitvoeringsnotitie 'Uitvoering Transformatie Sociaal Domein'. Hiermee is het kader voor de transformatie in de komende 3 jaar beschikbaar.

De raad is op 26 april 2016 geïnformeerd over de voortgang van de transformatie sociaal domein en Van Wijken Weten. Daarin wordt verwezen naar de eerder genoemde uitvoeringsnotitie 'Uitvoering Transformatie Sociaal Domein'. In de raadsbrief worden de hierboven in het kader weergegeven uitgangspunten als beslispunten geformuleerd aangevuld met de volgende beslispunten:

8. De inkoop van dienstverlening binnen het sociale domein vindt vanaf 2017 plaats via het Interactief Aankoop Systeem (I.A.S.).
9. De huidige subsidierelaties in het Sociaal Domein worden, daar waar mogelijk en wenselijk is, per 1 januari 2017 omgezet naar contracten en ondergebracht in het Interactief Aankoop Systeem.
10. Het Innovatiefonds in de huidige vorm wordt doorgezet in een andere vorm. In de periode 2017 tot 2019 blijft jaarlijks 3 % van het budget voor Wmo maatwerkvoorzieningen en specialistische voorzieningen (jeugd) beschikbaar voor projecten die bijdragen aan de transformatie van het Sociaal Domein. De wijkteams Leefomgeving krijgen de verantwoordelijkheid voor de inzet van 1,5% van het budget in afstemming met de sociale wijkteams. De andere helft van het innovatiebudget (1,5%) wordt belegd bij de kernorganisatie om innovatie van zorg op regionaal en/of stedelijk niveau te stimuleren of innovatie van bedrijfsvoering mogelijk te maken.
11. De verantwoordelijkheid voor de inzet van de budgetten voor de algemene welzijnsvoorzieningen wordt, per 1 januari 2017 belegd bij de wijkteams Leefomgeving.

Op 20 augustus 2018 stelt de SP-fractie vragen over het waarborgen van de continuïteit van de Wmo en Jeugdzorg. Daarin vraagt de fractie of het college de huidige kwaliteit en kwantiteit van de Wmo en Jeugdzorg de komende vier jaar op hetzelfde niveau als de afgelopen twee jaar kan waarborgen. Het college antwoordt daarop (per brief 11-09-2018) dat het college deze garantie niet kan geven. Maar wel haar uiterste best doet om passende Wmo- en Jeugdzorg te bieden en tegelijkertijd het budget voor het sociaal domein in balans te houden met andere domeinen in de begroting. Het college geeft daarbij aan op een aantal punten nauwelijks invloed te hebben. Bijvoorbeeld dat de huisarts naar jeugdzorg kan verwijzen en de gemeente weinig invloed daarop kan uitoefenen. Een tweede vraag van de fractie betreft wat er gebeurt als het Sociaal Noodfonds (voor het sociaal domein) niet wordt aangevuld. Het college antwoordt dat alle inwoners recht hebben op zorg en ondersteuning ongeacht de stand van het Sociaal Noodfonds en zegt toe de raad te informeren via de Turap (tussenrapportage).

In een raadsbrief van 11 december 2018 is de raad geïnformeerd over de oplopende kosten in het sociaal domein en het voorgenomen besluit om hiervoor aanvullend € 12,1 miljoen te reserveren. In de Turap over het eerste kwartaal van 2019 meldt het college: "Op basis van de meest recente ontwikkelingen (zie toelichting op R6 hogere uitgaven sociaal domein, sprake is van een verwacht tekort van ruim 18 miljoen euro voor het

sociaal domein) is deze reservering niet voldoende. Gedurende het jaar kunnen cijfers mogelijk nog veranderen in relatie tot de ontwikkelingen in de zorg zelf en de rijksbijdragen.
De omvang en het structurele karakter van de overschrijding zijn aanleiding om integraal afgewogen maatregelen te nemen. In de Perspectiefnota 2020-2023 zult u in de brede begroting voorstellen aantreffen in samenhang met andere ontwikkelingen die ons college de komende jaren op ons af ziet komen." In een toelichting meldt het college in deze Turap; "Voor wat betreft de jeugdzorg constateren we een afvlakking van het totaal aantal Arnhemmers dat een beroep doet op de jeugdzorg in het tweede halfjaar. Dit is een positieve ontwikkeling ten opzichte van de stijging van de afgelopen jaren. Deze positieve trend wordt echter niet gezien bij de producten 'begeleiding' en 'behandeling'. Hier zien wij nog steeds een stijging van 15% die niet wordt gecompenseerd door de overige producten".

In de Perspectiefnota van juni 2019 worden de maatregelen benoemd om de kostenstijging van de jeugdzorg te beheersen. Deze betreffen op hoofdlijnen: investeringen in praktijkondersteuners bij de huisarts, ambitie om de verblijfszorg met 50 procent af te bouwen en heroverwegingen in de inkoop om tot minder aanbieders te komen die zich collectief verantwoordelijk voelen voor het realiseren van de transformatie en kostenbeheersing. In paragraaf 2.3.3 wordt uitgebreid ingegaan op de maatregelen.

Samengevat lijkt eind 2018 als gevolg van de forse overschrijding van de budgetten, mede gevoed door vragen vanuit de gemeenteraad, een urgentie te ontstaan om met voorstellen te komen om de constante groei van de uitgaven te beheersen. Bovendien lijkt het college ook meer dan voorgaande jaren inzicht te bieden in de ontwikkeling van kosten en gebruik. Daar is door de raad dan ook expliciet om gevraagd. Een toezegging van het college om met feiten en cijfers te komen naar de raad, is ten tijde van deze voorverkenning nog niet gerealiseerd. De gemeente beschikt, blijkens de voorverkenning, wel over meer gedetailleerde gegevens over de ontwikkelingen van gebruik, kosten en de verwijzers vanaf 2015. Hierbij moet worden opgemerkt dat de cijfers over 2015 en 2016 niet heel betrouwbaar zijn doordat de registratie nog in de kindervoeten stond. Vanaf 2017 verbetert de betrouwbaarheid van de registratie. Uit de interviews blijkt dat sinds kort gewerkt wordt aan een monitoringsrapportage sociaal domein voor de raad. Daar wordt de raad nog in 2019 bij betrokken.

2.3 Bevindingen inrichting en uitvoering

2.3.1 Samenvattende bevindingen

De inrichting en de uitvoering van de jeugdzorg is in de kern vastgelegd in het beleidsplan Jeugd & Wmo. Sinds 2015 is daar niet wezenlijk veel in veranderd. De gemeente maakt een onderscheid in drie niveaus van jeugdhulp:

(1) vrij toegankelijke voorzieningen gericht op preventie, informatie en advies, collectief aanbod, vrije tijdsactiviteiten en signalering.
(2) Basishulp jeugd:dit betreft de ondersteuning door het wijkteam zelf en indien nodig en op indicatie ambulante begeleiding jeugd GGZ, ambulante begeleiding gezins- en gedragsproblematiek, vormen van begeleiding, dyslexiezorg en diagnose
(3) specialistische jeugdhulp zoals behandeling, pleegzorg, residentiële hulp, gesloten jeugdzorg, jeugdbescherming, jeugdreclassering en crisisopvang.

De toegang tot de jeugdzorg verloopt via het sociaal wijkteam en wettelijk geautoriseerde verwijzers zoals de huisarts, jeugdarts, gecertificeerde instellingen en de rechterlijke macht. De gemeente heeft gekozen voor frontlijnsturing, dat wil zeggen ze stuurt wijkgericht op het sociaal domein. Een belangrijke rol daarin is weggelegd voor de sociale wijkteams die in opdracht van de gemeente werken. Zij hebben volgens de uitgangspunten van de Koersnota Van wijken weten de budgetverantwoordelijkheid voor het sociaal domein, waaronder de jeugdzorg. Dat is nieuw ten opzichte van hetgeen in 2015 beoogd was. Net als het resultaatgericht afrekenen op basis van het gezinsplan dat door de sociale wijkteams wordt opgesteld, maar tot

op heden niet is gerealiseerd. Bovendien is het aan de sociale wijkteams om verbindingen te leggen tussen preventieve en vrij toegankelijke voorzieningen en de geïndiceerde jeugdhulp. Tevens zijn zij de aanjager van preventieve voorzieningen en de beweging naar voren samen met de wijkteams leefomgeving. Met de totstandkoming van de wijkcoöperatie in 2017 zijn de wijkteams onder één aansturing en hebben zij een gezamenlijke opdracht van de gemeente.

De inkoop van de jeugdzorg is regionaal georganiseerd in de vorm van raamcontracten met vastgestelde prijzen voor zorgtrajecten. Gekozen is voor een Open House systematiek waarbij nieuwe aanbieders kunnen toetreden op basis van kwaliteitscriteria[1.] De wijkteams zijn budgetverantwoordelijk voor hun wijken, hieraan wordt pas sinds 2019 een eerste invulling gegeven omdat een betrouwbare informatiepositie daarvoor ontbrak. Inmiddels wordt aan meerdere maatregelen gewerkt die tot kostenbeheersing moeten leiden, zoals investeringen in praktijkondersteuners bij de huisarts, afbouw met 50 procent van de verblijfszorg en heroverwegingen in de inkoop om tot minder aanbieders te komen die zich collectief verantwoordelijk voelen voor het realiseren van de transformatie en kostenbeheersing. Ook het ontwikkelen van kaders en richtlijnen voor de wijkcoaches is een maatregel op kostenbeheersing. [1.]

2.3.2 Inrichting jeugdzorg 2015 en ontwikkelingen daarin

Hoe wordt de jeugdzorg nu uitgevoerd? Hoe ziet de jeugdzorgketen eruit? Met welke zorgpartners wordt samengewerkt? (onderzoeksvraag 2)

Beantwoording onderzoeksvraag:
De jeugdzorgketen is in drie niveaus ingedeeld: vrij toegankelijke voorliggende voorzieningen, basishulp en specialistische hulp. De gemeente heeft naar schatting tussen de 400 en 500 gecontracteerde jeugdzorgaanbieders voor de basishulp en specialistische hulp.

Onderbouwing

Beoogde inrichting jeugdzorgketen

In het beleidsplan Jeugd & Wmo is de beoogde inrichting van de jeugdzorgketen in Arnhem beschreven. De belangrijkste vormen van jeugdhulp zijn aan de hand van vier lijnen in onderstaand schema weergegeven.

[1.] Bij het ambtelijk hoor en wederhoor is aangegeven dat "er mogelijk wel criteria zijn, maar dat de praktijk is dat aanbieders zich schriftelijk aanmelden en kunnen toetreden zonder enige vorm van controle, ook zonder diploma's, VOG of SKJ-registratie te overhandigen. Daarnaast kunnen ze met onderaannemers werken die niet voldoende gekwalificeerd zijn. Pas na signalen van de lokale toegang wordt er alsnog gecontroleerd. Alleen bij activerend is er standaard een startgesprek voor nieuwe aanbieders. Er gaat daardoor bij de lokale toegang veel energie zitten in gesprekken met aanbieders over kwaliteit, inzet etc." Dit heeft de rekenkamer niet kunnen toetsen en deze informatie zal daarom in het onderzoek meegenomen worden

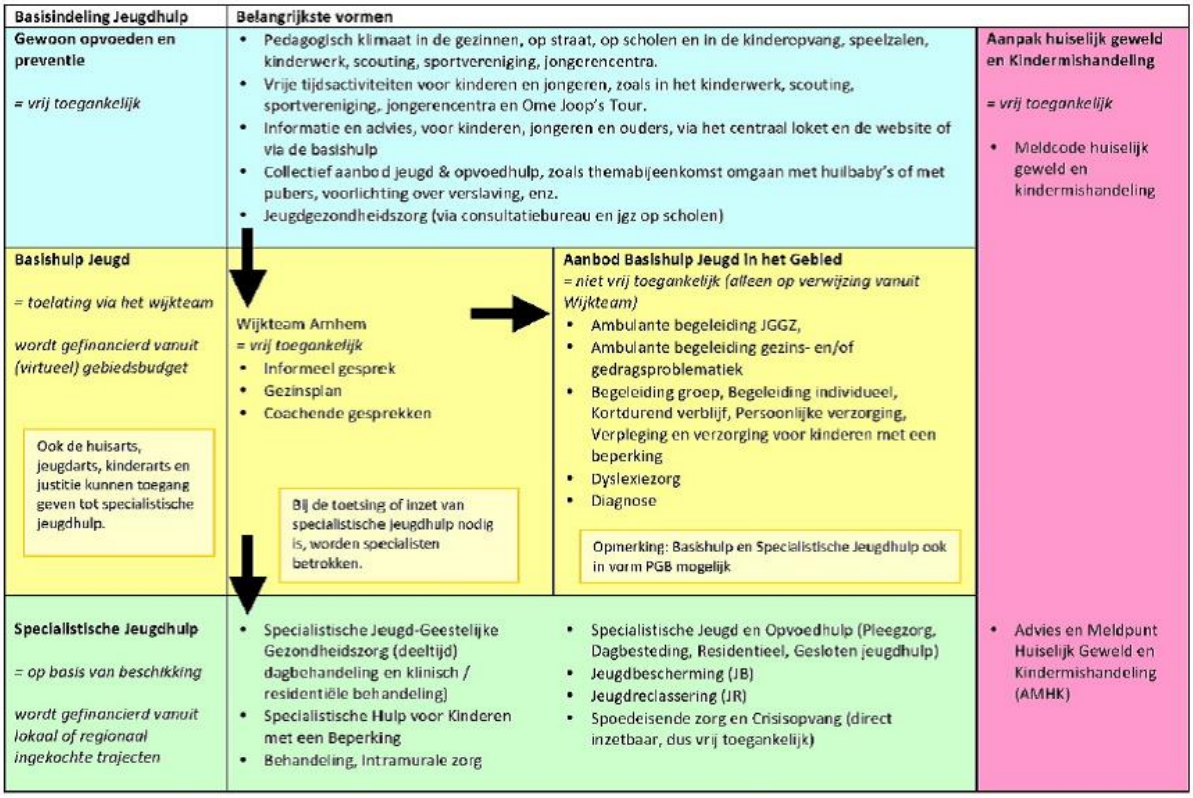

De gemeente maakt een onderscheid in drie niveaus van jeugdhulp:
1) Gewoon opvoeden en preventie: vrij toegankelijke voorzieningen gericht op preventie, informatie en advies, collectief aanbod, vrije tijdsactiviteiten en signalering.
2) Basishulp jeugd:dit betreft de ondersteuning door het wijkteam zelf en indien nodig en op indicatie basishulp jeugd. Basishulp jeugd bestaat uit ambulante begeleiding jeugd GGZ, ambulante begeleiding gezins- en gedragsproblematiek, vormen van begeleiding, dyslexiezorg en diagnose. Deze basishulp kan in de vorm van zorg in natura of een persoonsgebonden budget worden verzilverd.
3) Specialistische jeugdhulp: Dit betreft professionele hulpverlening die vraagt om specialistische kennis: specialistische jeugd GGZ, behandeling, pleegzorg, residentiële hulp, gesloten jeugdzorg, jeugdbescherming, jeugdreclassering en crisisopvang.

Daarnaast onderscheidt de gemeente de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat is een aparte lijn voor de bescherming van kinderen, omdat het ingezet wordt op alle andere lijnen en omdat de aanpak centraal staat en niet het hulpaanbod.

Inkoop en contractering
De gemeente Arnhem koopt de basishulp jeugd en de specialistische jeugdhulp regionaal in. Sinds 2017 is die inkoop geformaliseerd in een Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) sociaal domein centraal Gelderland. In de inkoop wordt gebruik gemaakt van verschillende 'onderwerpen van gesprek' en deelpercelen:

- Terreingebonden verblijfszorg en crisishulp jeugd
- Dyslexie
- Jeugdbescherming
- Crisiszorg GGZ / spoedeisende zorg zonder verblijf
- Ondersteuning op locatie
- Verblijf
- Ambulante ondersteuning

De inkoop is regionaal georganiseerd op basis van bestuurlijk aanbesteden. Vanuit efficiëntie overwegingen en om onnodige bureaucratie te voorkomen is het zogenaamd IAS ontwikkeld: Interactief Aankoop Systeem wat veel weg heeft van het 'Open House' systeem. Dat betekent dat gewerkt wordt met meerjaren raamcontracten zonder budgetplafonds waarbij iedere nieuwe aanbieder kan toetreden indien hij voldoet aan het programma van eisen. Gemeenten hebben vanuit de gemeenschappelijke regeling de keuze om aan submodules binnen de module inkoop deel te nemen. De huidige contracten lopen voor de periode 2017-2019. De nieuwe contractperiode start per 1 juli 2020. De gemeenschappelijke regeling gaat niet over budget- en kostenbewaking. Dat ligt bij de afzonderlijke gemeenten zelf. Vanuit de inkoop wordt daarmee niet actief gestuurd op wachtlijsten of budgetuitputting. Centraal Gelderland verzorgt de inkoop (lokale toegang van de 12 regiogemeenten) het leveranciersmanagement en het contractbeheer. Zij zijn voor signalen over de kwaliteit van zorg afhankelijk van de informatie die zij daarover krijgen vanuit de wijkteams en voor de declaratiegedrag van ondersteunende afdelingen van de 11 regio gemeenten. Op basis hiervan kunnen zij vanuit hun rol acteren richting aanbieders. Dat gebeurt onder andere in kwartaalgesprekken, waarbij ook vertegenwoordigers van de gemeente aanwezig zijn.

Zorgpartners waarmee samengewerkt wordt
In onderstaand schema zijn de (zorg)partners waarmee wordt samengewerkt weergegeven, geordend naar de niveaus in de basisindeling jeugd. De gemeente heeft met 400 tot 500 aanbieders overeenkomsten gesloten voor het leveren van basishulp en specialistische hulp. Uit de interviews blijkt dat de gemeente per 1 juni stopt met het toelaten van nieuwe aanbieders en dat aanbieders die op 1 januari 2019 geen zorg leveren het contract kwijtraken.

Niveau	Partners
Gewoon opvoeden en preventie	Gesubsidieerde welzijnsorganisaties
Basishulp jeugd	Stichting Sociale wijkteams Arnhem Gecontracteerde zorgaanbieders
Specialistische jeugdhulp	Gecontracteerde zorgaanbieders

2.3.3 Nieuwe plannen inrichting en uitvoering jeugdzorg

Welke plannen zijn er?
- Voornemen tot wijzigen van de uitvoering (onderzoeksvraag 6)

Beantwoording onderzoeksvraag:
Twee plannenn hebben invloed gehad op de inrichting en uitvoering van de jeugdzorg. Allereerst is dat de Koersnota Van wijken weten, waarbij de sturing op het sociaal domein voor een belangrijk deel is neergelegd bij de sociale wijkteams. Ten tweede is met de Perspectiefnota 2020-2023 een voorstel gedaan voor maatregelen om de kostenstijging in de jeugdzorg te beheersen. Dit betreft maatregelen gericht op het beperken van de instroom, de inkoop, prikkels voor transformatie en budgetverantwoordelijkheid bij aanbieders en betere monitoring en analyse.

Onderbouwing
Koersnota Van wijken weten (2016)
In de Koersnota Van wijken weten introduceert het college in december 2015 het concept van frontlijnsturing. Dat is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

1. Het besluit voor de werkwijze volgens Van Wijken Weten wordt genomen voor tenminste de jaren 2017, 2018 en 2019 waarmee meerjarig ruimte gegeven wordt voor invulling van deze koers en de mogelijkheid gecreëerd wordt om tussentijds bij te sturen.

2. De begroting wordt voor een substantieel deel omgevormd in wijkbudgetten. De raad kan die binnen Van Wijken Weten vervolgens op het niveau van de wijk beïnvloeden, niet (meer) op functioneel niveau.

3. De gemeenteraad wordt gefaciliteerd om het proces van invoering van Van Wijken Weten goed te volgen en bij te kunnen sturen. Hierbij ligt de nadruk op het zicht krijgen op het samen met de inwoners realiseren van de resultaten in de uitvoeringsplannen en de wijkactieplannen.

Perspectiefnota 2020-2023 (2019)

Het college zegt in december 2018 toe met maatregelen te komen om de kostenstijging in de jeugdzorg te beheersen. In de Turap van voorjaar 2019 wordt dit nogmaals bevestigd. In de Perspectiefnota 2020-2023 wordt een pakket aan maatregelen aangekondigd. Ontwikkelen van kaders en richtlijnen is zowel voor Wmo als voor jeudgzorg van belang om kosten terug te dringen. In de interviews zijn deze maatregelen ook genoemd. Het betreft de volgende maatregelen:

- **Verhoging kwaliteitseisen zorgaanbieders in de contractering.** Naast het leveren van passende en kwalitatief goede zorg moeten aanbieders ook gericht zijn op het leveren van zo licht mogelijke zorg: van verblijfzorg naar ambulant, benutten eigen netwerk inwoner en inzetten algemene voorzieningen. Aanbieders die niet of onvoldoende met deze beweging mee kunnen, worden niet gecontracteerd of krijgen geen zorg toegewezen. Het aantal toegelaten aanbieders, momenteel meer dan 700, neemt door deze eisen naar verwachting af en dat willen wij ook.
- Tijdens de zorgverlening **toetsen** we scherper **op het leveren van passende, kwalitatief goede en zo licht mogelijke zorg.** Aanbieders die niet blijken te voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen krijgen geen zorg meer toegewezen of verliezen hun contract.
- Aanscherpen en verduidelijken zorgtoewijzing (Wmo en Jeugdzorg). Sociale wijkteams gaan scherper toetsen of de benodigde zorg en ondersteuning vanuit Wmo en jeugdzorg geleverd moet worden of een ander regime van toepassing is, zoals Wet Langdurige zorg. De gemeente ontwikkelt ondersteunende richtlijnen. Uitgangspunt is "doen wat nodig en houdbaar/betaalbaar is". Sociale wijkteams gaan scherper sturen op de inzet van passende en zo licht mogelijke producten.
- De inkoop van producten gaan we vereenvoudigen en meer richten op het bereiken van gewenste resultaten. Minder producten, heldere productbeschrijvingen, een duidelijke tariefstructuur en prikkels voor aanbieders om passende en zo licht mogelijke zorg te bieden, staan daarin centraal.
- Het aantal jongeren dat verblijft op een terreinvoorziening dringen we de komende jaren terug met minimaal 50% en gewerkt gaat worden met een omzetplafond.
- Jeugdzorg en onderwijs. Er worden veel kinderen vanuit onderwijs doorgeleid naar jeugdzorg. Onderwijs heeft de taak om een adequate zorgstructuur te organiseren en de schoolse ondersteuningsmiddelen ten goede te laten komen aan kinderen die problemen ondervinden bij hun schoolse ontwikkeling. **Doel is dat zorg binnen het onderwijs ook daadwerkelijk door het onderwijs wordt georganiseerd en gefinancierd**.
- **Hervormen Drang in de jeugdzorg**. Drang is een specifiek product van de jeugdbescherming en beoogt Ondertoezichtstellingen (OTS) te voorkomen. Sociale wijkteams zijn kritisch op de effectiviteit van dit product en zien mogelijkheden om drang zelf uit te voeren. In overleg met sociale wijkteams en de Beschermingstafel wordt voorgesteld om in stappen naar afbouw van dit product toe te werken.

- Dyslexiezorg: **beperken instroom in specialistische dyslexiezorg**. In 2020 willen we dyslexie via een basisvoorziening vormgeven. Via lumpsumfinanciering maken we één of enkele aanbieders verantwoordelijk voor de inzet van dyslexiezorg binnen het beschikbare budget.
- Intensiveren samenwerking met huisartsen: **invoeren Praktijkondersteuner Huisartsen**.

- Overige interventies: **verbeteren inzicht en analyse**, zoals een analyse van snelle groeiers bij zorgaanbieders, een **doorbraakaanpak bij veelgebruikers**, verbeteren inzicht in algemene voorzieningen en **vergelijkingen met andere gemeenten** (visitatie VNG).

De financiële effecten van deze maatregelen zijn navolgend weergegeven:

Financieel beeld 2019-2023	2019	2020	2021	2022	2023
*Bedragen * € 1 mln, afgerond op € 0,1 mln*					
Wmo en jeugdzorg					
Hogere uitgaven Wmo en jeugdzorg	-22,0	-19,3	-17,5	-17,5	-17,5
Hogere uitgaven doelgroepenvervoer	-0,4	-0,4	-0,5	-0,7	-0,8
In meicirculaire te verwachten extra middelen (loon-prijs bijstelling en budget jeugdzorg	2,0	5,5	5,5	5,5	5,5
Incidentele dekking uit AR	10,4				
Totaal Ontwikkelingen	*-10,0*	*-14,2*	*-12,6*	*-12,7*	*-12,9*
Van Beschermd wonen naar beschermd thuis		2,4	4,0	4,0	4,0
Van verblijfszorg jeugd naar ambulante ondersteuning jeugd		0,7	0,8	0,8	0,8
Ambulante begeleiding Wmo		1,4	1,4	1,4	1,4
Dagbesteding in eigen wijk		0,2	0,2	0,2	0,2
Richtlijnen doelgroepenvervoer		0,3	0,3	0,3	0,3
Hulpmiddelen: naar algemeen gebruikelijke voorzieningen		0,0	0,0	pm	pm
Activerend werk: afbouwen rol CAW		0,0	0,2	0,2	0,2
Toevoegen POH jeugd		0,2	0,2	0,2	0,2
Hervormen Drang in jeugdzorg		0,1	0,1	0,1	0,1
Beperken instroom dyslexiezorg		0,3	0,3	0,3	0,3
Aanpassen inzet sociale wijkteams		0,1	0,1	0,1	0,1
Transformatiebudget		1,8			
Totaal Inzet	*0,0*	*7,5*	*7,5*	*7,5*	*7,5*
Totaal Wmo en jeugdzorg	-10,0	-6,7	-5,1	-5,3	-5,4

Zoals blijkt uit bovenstaand overzicht, waarin zo wordt ook bevestigd in de interviews, een inschatting is gemaakt van de mogelijke besparingen, zijn deze nog niet voldoende om de groei van de uitgaven binnen het budgettair kader te krijgen. De tekorten worden wel fors (met ongeveer tweederde) gereduceerd, maar zijn nog steeds omvangrijk. Bovendien zijn hierin al de extra Rijksmiddelen al verwerkt. Uiteraard betreft dit een voorlopige opstelling met de nodige inschattingen.

2.4 Bevindingen gebruik, kosten en cliënttevredenheid

2.4.1 Samenvattende bevindingen

Over de hele linie neemt het gebruik van jeugdzorg (aantal cliënten en aantal trajecten) toe, alleen de ambulante jeugdhulp stijgt het hardst. De kosten van de jeugdzorg nemen over de hele linie toe. De twee belangrijkste verwijzers naar hulp zijn de huisarts en de sociale wijkteams, waarbij de huisarts de grootste verwijzer is. Tussen de wijken in Arnhem zijn verschillende trends in kosten en gebruik zichtbaar. Opvallend is dat in een aantal 'krachtwijken' de groei van de jeugdzorg afvlakt terwijl in andere wijken de groei zich voortzet. Een verklaring die daarvoor wordt gegeven is dat in deze wijken de gemeente de meeste voorliggende voorzieningen heeft en de sociale wijkteams een groot deel van de risicogroepen al in beeld heeft. De cliënttevredenheid is sinds 2016 toegenomen. De informatiepositie is in de loop der jaren steeds verder verbeterd zo blijkt uit de laatste rapportage sociaal domein van het voorjaar 2019. Uit de interviews blijkt tevens dat de betrouwbaarheid van de gegevens steeds verder toeneemt, maar het nog lastig is om tot betrouwbare forecasts te komen. Die zijn wel nodig om pro-actief te sturen op budgetuitputting.

2.4.2 Kosten en gebruik

Hoe heeft de jeugdzorg zich ontwikkeld en hoe staat het er inhoudelijk dd 2019 voor?
Dit betreft een overzicht over de jaren 2015-2018, met o.a.:
- de aantallen cliënten,
- de kosten,
- Onderverdeeld per wijk,
- Onderverdeeld naar 0-de t/m 3e lijn,
- Reflectie op de ontwikkeling gelieerd aan de genoemde beleidsmatige en financiële doelstellingen en kaders : hoe staat het nu voor? (onderzoeksvraag 3)

Beantwoording onderzoeksvraag: Het gebruik en de kosten jeugdzorg zijn in Arnhem sinds 2015 fors gestegen. Op wijkniveau is een verschil in groei en afvlakking. De krachtwijken doen het over het algemeen beter (groei vlakt af) dan de andere Arnhemse wijken.

Onderbouwing
Opmerking vooraf: van bovenstaande vragen zijn geen gegevens beschikbaar over de verdeling van zorg naar 0e tot en met 3e lijn. Dit heeft te maken met het feit dat niet duidelijk is wat onder 0e, 1e, 2e en 3e lijn moet worden verstaan. Bovendien zijn geen of beperkt gegevens beschikbaar over het gebruik van voorliggende voorzieningen.
Steeds beantwoorden we de vragen met gegevens vanuit landelijke bronnen en gemeentelijke bronnen. Deze zijn nooit precies hetzelfde, maar geven vooral een 'orde van grootte' aan. Uit de interviews, maar ook uit vergelijkbare onderzoeken elders, blijkt dat de gegevensverzameling in de eerste jaren van de decentralisatie niet heel betrouwbaar was door gebrekkige registraties.

Bij de gemeentelijke cijfers die zijn aangeleverd moet een aantal kanttekeningen geplaatst worden met betrekking tot de betrouwbaarheid:
- In 2015 was de administratie verre van compleet door de opstartproblemen bij zowel aanbieders als gemeente. De gegevens van dat jaar zijn niet representatief.
- In 2017 zijn de jeugdbeschermingsinstellingen via het berichtenverkeer van ZorgLokaal gaan werken. Er treedt in dit jaar een trendbreuk op, omdat de clienten en bedragen van deze categorie sinds dit jaar in de cijfers zijn opgenomen.
- De gedeclareerde bedragen van 2019 zijn nog verre van volledig en dus niet representatief.
- Een aantal GGZ instellingen declareert vrij slecht. Daardoor ijlen kosten na. Bedragen en aantallen over 2018 zijn daardoor voor de GGZ niet volledig.
- Bij de gedeclareerde bedragen zijn bedragen die als lumpsum of subsidie zijn uitbetaald niet meegenomen.

Gebruik - Wat zeggen landelijke bronnen over het gebruik van jeugdzorg?

Landelijke bronnen laten een algemeen beeld van stijging zien in de afgelopen jaren. Het aantal jeugdzorgtrajecten neemt toe, waarbij vooral de ambulante jeugdhulp sterk groeit. Het aantal jeugdigen met jeugdzorg neemt flink toe. Bij de verwijzers naar jeugdhulptrajecten in natura is naast een stijging ook een verschuiving te zien onder de verwijzers. De groep overige verwijzers, die in 2015 nog het grootste percentage (44,31%) voor hun rekening nam, is afgenomen tot de kleinste groep verwijzers (21,24%) in 2017. De gemeentelijke toegang groeit in deze jaren flink van 20,59% in 2015 naar 33,26% in 2017. De toegang via de huisarts is in 2017 het grootst met 45,49%. Arnhem zit boven het landelijke gemiddelde van 27,33% als het gaat om het percentage verwijzingen via de gemeentelijke toegang.

Gebruik				
	2015	2016	2017	2018
Jeugdzorgtrajecten totaal	3050	3050	3470	x
Waarvan ambulante jeugdhulp	2280	2330	2700	x
Waarvan residentiële jeugdhulp	325	350	365	x
Jeugdigen met jeugdzorg	2980	3345	3760	x
Verwijzers jeugdhulptrajecten in natura totaal	3860	4225	4825	x
Gemeentelijke toegang	795 (20,59%)	1185 (28,04%)	1605 (33,26%)	x
Huisarts	1355 (35,10%)	1790 (42,36%)	2195 (45,49%)	x
Overige verwijzers (jeugdarts, gecertificeerde instelling, medisch specialist, rechter/officier van justitie, geen verwijzer, onbekend) ed)	1710 (44,31%)	1250 (29,58%)	1025 (21,24%)	x
Landelijke verdeling verwijzers in 2017. Gemeentelijke toegang: 27,33%, Huisarts: 36,46%, Overige verwijzers: 36,21%.				

Bron: waarstaatjegemeente

Op wijkniveau laten de landelijke bronnen een meest sterke stijging zien in de wijken Alteveer/Cranevelt, Velperweg en Klarendal tussen 2015 en 2017. De sterkste afname vind plaats in Malburgen West, Malburgen oost (noord) en Malburgen oost (zuid). In aantallen zijn Schutgraaf, Rijkswoerd en De Laar koplopers.

De Arnhemse krachtwijken Arnhemse broek, Presikhaaf, Klarendal & Malburgen hebben geen bovengemiddelde toename. In Presikhaaf en Malburgen neemt het aantal jongeren met jeugdzorg in die wijken af.
Wijk (totaal aantal jongeren met jeugdzorg)

Wijk (totaal aantal jongeren met jeugdzorg)				
Wijk	2015	2016	2017	Percentage groei of krimp tussen 2015-2017
Schuytgraaf	260	300	370	+42,30%
Velperweg e.o.	105	120	165	+ 57,14%
Alteveer/Cranevelt	65	80	105	+ 61,53%
Elderveld	190	185	230	+ 21,05%
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	130	150	160	+ 23,07%
Klarendal	110	130	135	+22,72%
Monnikenhuizen	55	75	80	+45,45%
Rijkerswoerd	310	295	330	+6,45%
St. Marten/Sonsbeek	45	55	60	+33,33%
Spijkerkwartier	50	50	60	+20%
Schaarsbergen	35	50	45	+28,57%
Centrum	35	50	40	+14,72%
Heijenoord/Lombok	65	70	70	+7,69%
Vredenburg/Kronenburg	120	120	125	+4,16%
Elden	35	40	40	+14,72%
Klingelbeek e.o.	30	30	30	0%

Geitenkamp	105	95	95	-9,53%
Malburgen West	90	90	80	-11,12%
Malburgen Oost (noord)	110	105	100	-9,10%
Malburgen Oost (zuid)	155	140	145	-6,46%
De Laar	310	300	300	-3,23%
Arnhemse broek	120	100	105	-12,5%
Presikhaaf West	150	120	135	-10%
Presikhaaf Oost	105	90	95	-9,53%
Totaal	2785	2840	3100	

Bron: CBS Jeugd

Wat zeggen de gemeentelijke bronnen over het gebruik van jeugdzorg?
De gemeentelijke bronnen laten een soortgelijke trend zien op wijkniveau. In alle wijken vindt een stijging plaats van het aantal jeugdigen met jeugdzorg.

Op wijkniveau is er een aantal kanttekeningen te plaatsen. Niet alle jeugdigen zijn aan een wijk toe te rekenen. De wijk waartoe de jeugdige en de kosten worden gerekend wordt bepaald op basis van waar de jeugdige volgens de gemeentelijke basisadministratie woont. De kosten worden onder het woonplaatsbeginsel toegerekend op basis van de woonplaats van de gezagsdrager. Dat kan een andere woonplaats zijn dan die van de jeugdigen. Dit veroorzaakt dat een deel van de kosten en van de jeugdzorgcliënten niet aan een wijk kan worden toebedeeld.

Aantal unieke cliënten Jeugdzorg op wijkniveau					
Wijk	2015	2016	2017	2018	2019
CSA	137	222	246	286	170
Elden en De Laar	228	417	450	518	310
Malburgen	220	431	526	612	361
Noord-Oost	201	395	478	536	303
Noord-West	242	526	633	781	473
Presikhaaf	133	261	316	362	215
Schuytgraaf, Elderveld	248	563	703	768	452
VKR	236	473	503	585	352
Overig	182	249	203	158	85
Totaal	1.827	3.537	4.058	4.606	2.721

Bron: Zorglokaal

Er is een verschil zichtbaar tussen het aantal cliënten met jeugdzorg op wijkniveau in de landelijke en gemeentelijke cijfers. In 2016 en 2017 zijn de aantallen uit gemeentelijke bronnen een stuk hoger dan uit de landelijke bronnen. In 2015 geeft de landelijke bron juist een hoger cijfer weer.

Het aantal verwijzingen door de wijkteam neemt procentueel af tussen 2016 en 2018. Het grootste gedeelte komt via de geautoriseerde verwijzer/ gecertifieerde instelling.

Toewijzing per type verwijzer			
Verwijzer	2016	2017	2018
Geautoriseerde verwijzer/Gecertificeerde instelling	50.1%	53.2%	54.4%

Wijkteam/ Gegevensoverdracht	49.9%	46.8%	45.6%

Bron: Kwartaalrapport Q1 2018

De grafiek laat de verhoudingen zien van de doorverwijzingen per beleidsveld. Hierin is een onderscheid van type verwijzer, geautoriseerde verwijzer en gecertificeerde instelling of het wijkteam gemaakt. In de grafiek is te zien dat het wijkteam de poort is als het om doorverwijzingen met betrekking tot dyslexie, participatie en dagbesteding gaat. Via de geautoriseerde verwijzer en gecertificeerde instellingen gaat het om terrein gebonden verblijf, jeugdreclassering en jeugdbescherming en GGZ doorverwijzingen.

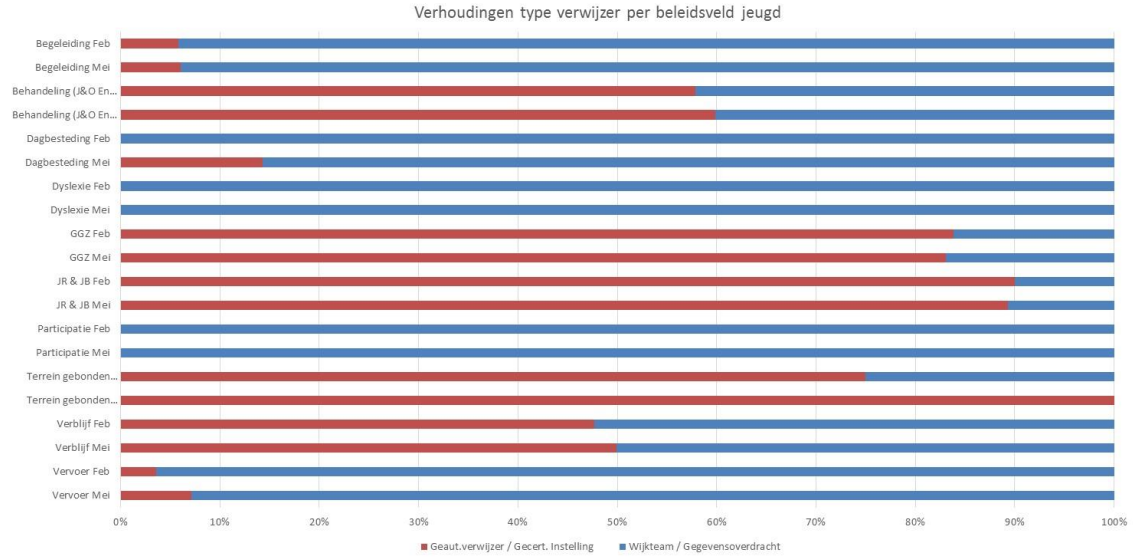

Bron: Kwartaalrapport Q1 2018

Daarnaast is gemeente Arnhem ook in het bezit van gedetailleerde gegevens van type geautoriseerde verwijzer per beleidsterrein, welke soorten verwijzers (huisarts, GI's ed)[1] verwijzen naar welke aanbieders, het aantal jeugdigen waarover gedeclareerd is uitgesplitst per beleidsterrein en vergeleken tussen wijkteam en geautoriseerde verwijzers, gemiddeld bedrag per jeugdige uitgesplitst per beleidsterrein en vergeleken tussen wijkteam en geautoriseerde verwijzer.

Verklaringen voor de groei van het gebruik

In de jaarrekening 2018, p 25 en de interviews worden de volgende verklaringen gegeven:

- De tekorten van de jeugdzorg worden onder andere veroorzaakt doordat er steeds sneller zicht wordt gekregen op de problematiek. Zo krijgen de sociale wijkteams problemen sneller in beeld en wordt er vaker zorg en ondersteuning ingezet.
- De verwachtingen van ouders en hun omgeving ten aanzien van kinderen liggen steeds hoger. Indien niet aan dit hoge verwachtingspatroon kan worden voldaan wordt er eerder professionele jeugdhulp gevraagd ter ondersteuning.
- Toenemende prestatiedruk en keuzestress, zowel op school, op de arbeidsmarkt als vanuit sociale media.
- Zijwaartse druk vanuit het onderwijs, waarbij de jeugdhulp geacht wordt problemen binnen het onderwijs te compenseren.
- Het toenemend aantal complexe scheidingen, waar ouders jarenlang in een onderlinge strijd verwikkeld zijn met de negatieve gevolgen hiervan voor de kinderen.

[1] Huisartsen zijn niet op naam te traceren, maar dit is wel de wens. Daarnaast is er de wens dat de categorie 'onbekend' niet meer voorkomt zodat aanbieders verplicht zijn om dit in te vullen.

Ontwikkeling kosten (gemeentelijke bronnen)
Op totaal niveau is er sprake van stijgende kosten. Een vergelijking tussen de kosten in 2015 en 2016 en de jaren erna is niet altijd even betrouwbaar. In de eerste jaren was nog veel onduidelijk over de vraag waar kosten precies geboekt moesten worden en vanaf 2017 is het nieuwe BBV ingevoerd, waarbij gemeentelijke budgetten anders ingedeeld werden.De gemeente beschikt inmiddels ook over de kostenontwikkeling op het niveau van de verschillende sociale wijkteams.

Managementinformatie Analyses Q3 08-10-2018
De gemeente Arnhem is in het bezit van een uitsplitsing van wat de gedeclareerde kosten per soort verwijzer en type verwijzer zijn. In het overzicht tussen juli 2017 tot en met juni 2018 is te zien dat van de ruim 35 miljoen euro de geautoriseerde verwijzers en gecertificeerde instellingen iets meer dan de helft, 18,67 miljoen, voor hun rekening nemen.

Gedeclareerde kosten uitgesplitst per type verwijzer tussen juli 2017 t/m juni 2018	
Geautoriseerde verwijzers/ gecertificeerde instellingen	€ 18.672.689
Wijkteam / gegevensoverdracht/ algemene voorzieningen	€ 16.354.851
Totaal wijkteam + geautoriseerde verwijzers/gecertificeerde instellingen	€ 35.027.540

Bron: Analyse Q3 08-10-2018 powerpointpresentatie. Bron is notaregels Zorg Lokaal dd 30 september 2018 met een geselecteerde periode juli 2017 - juni 2018.

Op het niveau van de verdeling naar soort verwijzer valt op dat binnen geautoriseerde verwijzers/ gecertificeerde instellingen de groep 'onbekend of overige verwijzers' de grootste groep is. Ruim 7 miljoen euro van de 18,67 miljoen euro valt onder de categorie onbekend/ overige type verwijzers . Bij het soort verwijzer dat bekend is declareren de gecertificeerde instellingen het grootste bedrag in deze periode. Zij nemen 5,18 miljoen euro voor hun rekening, gevolgd door de groep huisartsen die 3,46 miljoen euro declareerden. De jeugdarts en medisch specialist declareerden het minste.

Gedeclareerde kosten uitgesplitst per type en soort verwijzer tussen juli 2017 t/m juni 2018		
Type verwijzer	Soort verwijzer	Totaal gedeclareerd
Wijkteam	Totaal wijkteam	€ 16.354.851
Geautoriseerde verwijzers/ gecertificeerde instellingen	Totaal geautoriseerde verwijzers/gecertificeerde instellingen	€ 18.672.689
	Gecertificeerde instelling	€ 5.183.309
	Huisarts	€ 3.466.221
	Rechter / Raad voor de Kinderbescherming	€ 1.752.799
	Medisch specialist	€ 424.308
	Jeugdarts	€ 237.581
	Onbekend/Overig type verwijzers	€ 7.608.472
Totaal wijkteam + geautoriseerde verwijzers/gecertificeerde instellingen		€ 35.027.540

Bron: Analyse Q3 08-10-2018 powerpointpresentatie. Bron is notaregels Zorg Lokaal dd 30 september 2018 met een geselecteerde periode juli 2017 - juni 2018.

De grafiek met het gemiddelde gedeclareerde bedrag per unieke cliënt Jeugdzorg in de periode januari 2016 en juli 2018 laat een stijgende lijn zien voor de geautoriseerde verwijzer/gecertificeerde instelling, maar een licht

dalende lijn voor het wijkteam. Rond 2018 beginnen beide lijnen af te vlakken en komen ze dichter bij elkaar. De wijkteams hebben een hoger gemiddeld gedeclareerd bedrag dan de geautoriseerde verwijzers en gecertificeerde instellingen.

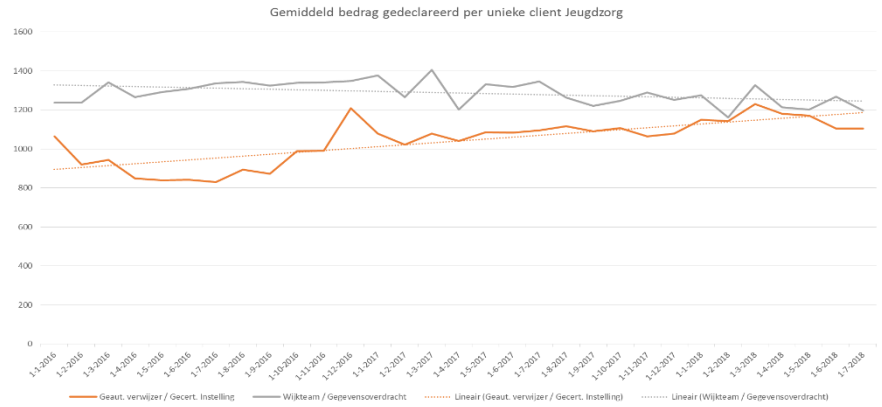

Gekeken naar de gemiddelde kosten van de GGZ op basis van declaraties zijn er twee grote pieken te zien: rond juli 2017 en januari 2018. Tussen januari 2016 en juni 2018 zijn de kosten via de wijkteams hoger dan via de geautoriseerde verwijzers.

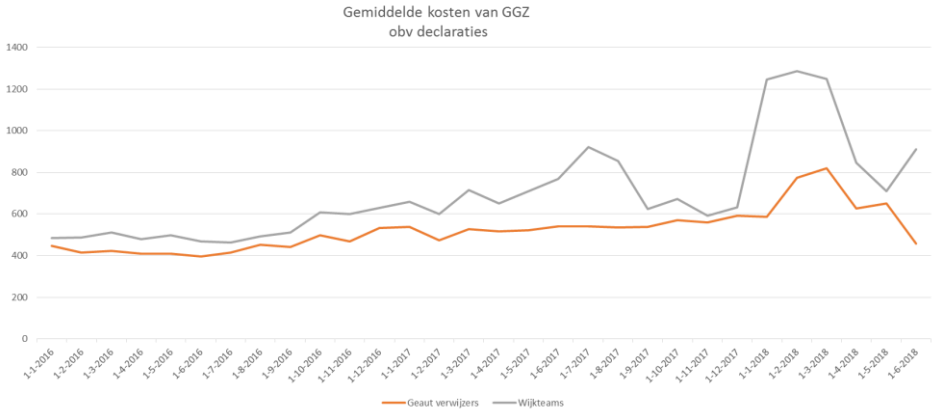

Kosten per sociaal wijkteam

De gedeclareerde kosten per wijkteam laten in de periode 2015 tot en met 2018 een groei zien, waarbij een zeer sterke groei zit tussen het laatste kwartaal van 2015 en het laatste kwartaal van 2018. De wijken Schuytgraaf, Elderveld en Malburgen west steken daar bovenuit.

Gedeclareerd bedrag.	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
CSA	204.316	219.014	222.044	213.927	348.468	365.082	380.031	423.079	453.295	465.958	565.054	577.166	626.556	641.467	582.276	662.352
Elden en De Laar	135.741	186.776	180.870	217.243	481.529	526.756	545.556	649.147	650.729	673.646	666.407	730.451	785.502	772.862	712.202	869.971
Malburgen	256.659	319.110	308.383	331.849	619.159	673.121	661.063	666.775	836.486	861.620	854.732	960.362	1.056.818	1.145.679	1.072.130	1.215.971
Noord-Oost	154.783	190.816	222.342	234.407	434.887	488.278	595.973	543.718	527.417	607.583	639.949	689.198	794.603	798.081	742.228	791.386
Noord-West	425.313	461.862	316.584	335.343	804.425	876.495	870.111	916.455	1.094.780	1.212.663	1.202.768	1.260.305	1.324.705	1.385.413	1.310.287	1.488.385
Presikhaaf	187.616	195.104	211.355	212.141	452.558	461.722	477.831	507.075	630.816	615.164	641.755	634.878	661.065	671.717	631.441	692.069
Schuytgraaf, Elderveld	201.126	212.566	226.545	302.721	745.316	759.093	863.693	1.279.162	1.033.543	1.088.884	1.182.791	1.255.098	1.246.465	1.275.029	1.244.900	1.306.428
VKR	208.023	222.760	252.457	271.846	618.049	620.365	587.708	636.864	723.576	773.513	873.728	1.026.757	1.061.374	1.131.171	1.081.484	1.217.185
Overig	524.674	587.937	605.128	548.230	1.383.739	1.392.427	1.305.278	1.336.395	1.412.050	1.474.501	1.433.921	1.357.632	1.197.657	1.140.393	1.139.478	967.851

Bron: Toegestuurde cijfers Tabellen en Grafieken 2019-02-29

1. Dit is de indeling die gehanteerd is in de beschikbaar gestelde data.

2.4.3 Cliëntgroepen

Hoe zag en ziet de cliëntgroep eruit: o.a. stapeling van voorzieningen 'de stapeling' (gebruik binnen WMO, Jeugd en Participatiewet door 1 gezin)? (onderzoeksvraag 4)

Beantwoording onderzoeksvraag:
De cliëntgroep van kinderen met een toewijzing Jeugdwet komt voor het overgrote merendeel uit een gezin dat bekend is. Het stapelen van voorzieningen bij huishoudens die een toewijzing Jeugdwet hebben gebeurt het vaakst in combinatie met de Participatiewet.

Onderbouwing
Een stapeling van regelingen per huishouden houdt in dat er in een tijdvak recht bestaat op het gebruik van meer dan één regeling. Dat recht hoeft niet op dezelfde datum te bestaan. Als er in het huishouden in de eerste helft van een periode recht op Wmo bestaat en in de tweede helft van een periode ook, is er sprake van stapeling. In het overzicht is enkel uitgegaan van de toegewezen zorg en niet van het daadwerkelijke gebruik van die zorg. Niet alle jongeren met een toewijzing Jeugdwet zijn gekoppeld aan een huishouden. Het aantal jongeren dat niet gekoppeld is aan een huishouden is bijna 16% in het eerste kwartaal van 2018. Als er gekeken wordt naar een langere periode is het percentage uitval hoger.

Het overgrote merendeel van kinderen met een toewijzing Jeugdzorg zit in een gezin dat bekend is. Van de 3839 kinderen met een toewijzing zitten er 3238 kinderen in een gezin dat bekend is en 600 in een gezin dat onbekend is. De kinderen zijn verspreid over 2864 gezinnen.

Kinderen en gezinnen met een toewijzing Jeugdzorg in Q1 2018	
Aantal kinderen met een toewijzing	3839
Kinderen met toewijzing in gezin	3239
Kinderen met toewijzing waarvan gezin onbekend is	600
Gezinnen met een kind met toewijzing	2864

Bron: Cijfers van afdeling Informatiemanagement

De stapeling van voorzieningen in huishoudens met een toewijzing Jeugdwet laat zien dat de voorziening Jeugdwet het vaakst gecombineerd wordt met de Participatiewet In 306 van de 496 gevallen is er sprake van een huishouden met twee voorzieningen waarvan één Jeugdwet is. Wanneer er sprake is van drie regelingen binnen een huishouden waarvan één voorziening Jeugdwet is, komt dit het meest voor in combinatie met wederom de Participatiewet en een Wmo Nieuw voorziening. Hier is in 67 van de 126 gevallen sprake van. Bij vier voorzieningen in een huishouden komt de combinatie Jeugdwet, Participatie, Wmo Oud en Wmo Nieuw in 19 van de 24 gevallen voor.

Stapeling voorzieningen huishoudens met een toewijzing Jeugdzorg in het Q1 2018		
Aantal gezinnen/huishoudens met een kind met een toewijzing Jeugdzorg		2864
Aantal regelingen per huishouden	Combinaties regelingen	Aantal huishoudens
1	Jeugdwet zonder stapeling	2218
Totaal 1		2218
2	Jeugdwet-Wmo Oud	81
	Jeugdwet-Participatiewet	306
	Jeugdwet-Wmo Nieuw	99

	Jeugdwet-Schuldhulpverlening	10
Totaal 2		496
3	Jeugdwet-Participatiewet-Wmo Oud	20
	Jeugdwet-Schuldhulpverlening-Wmo Nieuw	1
	Jeugdwet-Wmo Nieuw-Wmo Oud	20
	Jeugdwet-Participatiewet-Wmo Nieuw	67
	Jeugdwet-Schuldhulpverlening-Wmo Nieuw	4
	Jeugdwet-Participatiewet-Schuldhulpverlening	14
Totaal 3		126
4	Jeugdwet-Participatiewet-Schuldhulpverlening-Wmo Oud	1
	Jeugdwet-Participatiewet-Wmo Nieuw-Wmo Oud	19
	Jeugdwet-Schuldhulpverlening-Wmo Nieuw-Wmo Oud	1
	Jeugdwet-Participatiewet-Schuldhulpverlening-Wmo Nieuw	3
Totaal 4		24

Bron: Cijfers van afdeling Informatiemanagement

2.4.4 Cliënttevredenheid

Wat zijn bevindingen en conclusies uit eerder onderzoek 2015-2018 uit de cliënttevredenheidsonderzoeken? (onderzoeksvraag 5)

Beantwoording onderzoeksvraag:
De gemeente Arnhem heeft tweemaal een onderzoek laten uitvoeren naar de clienttevredenheid in het sociaal domein en dan specifiek gericht op jeugdzorg. In het rapport uit 2016 komt naar voren dat inwoners die te maken hebben gehad met wijkteam jeugd minder te spreken zijn over de zorgverlening dan inwoners die contact hebben gehad met wijkteam volwassenen. Het cliëntervaringsonderzoek uit 2018 brengt de verschillende klantreizen van jongeren en ouders in beeld. In dit onderzoek worden de wijkcoaches positief gewaardeerd door de respondenten. De verbeterslag ligt voornamelijk op het gebied van snelheid, bekendheid van het wijkteam en verwachtingsmanagement. Het inwonerservaringsonderzoek sociale wijkteams 2018 laat zien dat de bekendheid van het sociale wijkteam juist is toegenomen tussen 2017 en 2018.

Onderbouwing

Rapport Jongeren en ouders aan het woord 2018

Het onderzoek brengt klantreizen in beeld van ouders en jongeren die hulp zoeken. In het onderzoek is in beeld gebracht hoe de toegang is georganiseerd en hoe de doorverwijzing en de uitvoering verloopt. Er is bewust gekozen voor een verdiepende en kwalitatieve aanpak en niet voor een kwantitatieve meting.

Wijkcoaches worden positief gewaardeerd door de respondenten. Zij worden als betrokken, nieuwsgierig en gelijkwaardig omschreven. De goede band die door de wijkcoaches wordt gecreëerd met de respondenten valt op in de klantreizen, net zoals het vertrouwen en de gelijkwaardigheid die de respondenten ervaren. De toegang en het eerste gesprek worden als laagdrempelig ervaren. Het zelf mogen kiezen wordt gewaardeerd. Ook is men te spreken over de warme overdracht van het wijkteam naar de hulpverlening.

De aanbevelingen richten zich op de snelheid, bekendheid en verwachtingsmanagement. In het beginstadium van het proces is er meer aandacht nodig om eerder en sneller toegang tot hulp te bieden, omdat er dan nog de meeste onzekerheid en ontevredenheid bij respondenten is. Het wijkteam is in deze eerste fase nog niet in

beeld. Dit zou versterkt kunnen worden door meer samen te werken met andere professionals en eerder de juiste hulp te bieden. Daarnaast is het wijkteam nog een onbekend begrip bij jongeren en ouders in de gemeente. Het is van belang om zowel te investeren in de bekendheid van de wijkteams als in informatievoorziening over waar je de wijkteams voor kan benaderen. Dit laatste is nu nog niet altijd even duidelijk. Ten slotte werd er door de respondenten dat er tijdens het eerste gesprek niet altijd even duidelijk wordt stilgestaan bij het eerste gesprek wat het wijkteam voor hen kan betekenen. Behalve de meer algemene zaken zou het fijn zijn als de wijkcoach kan aangeven hoe lang een traject kan duren, hoe dat traject eruit kan zien of hoe lang er naar een bepaalde voorziening wordt gezocht.

Inwonerservaringsonderzoek 2016
Het inwonerservaringsonderzoek evalueert de dienstverlening van de sociale wijkteams middels twintig interviews en een enquête onder 1033 inwoners. Aangezien de normen voor het behalen van de doelen nog niet waren vastgesteld, is niet getoetst in hoeverre de wijkteams de doelstellingen behalen. Het onderzoek concludeert dat: 'de dienstverlening over het algemeen aan de verwachtingen van Arnhemmers voldoet. Verwacht mag worden dat het doorontwikkelen van onderdelen van het werkproces en de informatievoorziening zal bijdragen aan nog meer tevredenheid.' Als successen worden toegang en bekendheid; persoonlijk contact, bereikbaarheid en vertrouwen; werking van het plan van aanpak; inzet van zorg en de kennis van de wijkcoaches genoemd. Op het vlak van beleid en regie en informatievoorziening zijn 'doorontwikkelingen' geformuleerd. In hun reactie geven de wijkteams aan dat zij op een aantal van deze 'doorontwikkelingen' al verbeterslagen hebben gemaakt. Met betrekking tot het doorontwikkelen van de versterking van de werkwijze en regierol van de coach geven de teams aan dat alhoewel 'inwoners graag zouden zien dat coaches sneller tot actie overgaan', het 'de vraag is of actie altijd bij de coaches moet liggen'. Ook wordt aangegeven dat 'eigen kracht inzetten van inwoners en netwerk versus de inzet door de coach zelf' een leerproces is dat tijd nodig heeft. Dit geldt ook voor de nieuwe regierol van de coaches.

Uit de vergelijking tussen de wijkteams volwassenen en wijkteams jeugd in het onderzoek komt onder andere naar voren dat de inwoners die in contact zijn geweest met de wijkteams jeugd minder vaak vinden dat de zorgverlening is verbeterd sinds de komst van de wijkteams. Deze groep vindt ook minder vaak dat het wijkteam onafhankelijk is. Daarnaast valt op dat als het gaat om jeugdzorg vaker hulp via een hulporganisatie in plaats van via het netwerk wordt ontvangen.

Inwonerservaringsonderzoek sociale wijkteams 2018
In 2018 heeft gemeente Arnhem onderzoek laten uitvoeren naar de waardering van sociale wijkteams door inwoners die daar contact mee hebben gehad. Dit is een kwantitatief onderzoek geweest onder 4940 inwoners, waar 1130 inwoners aan hebben meegewerkt.

De bekendheid van het wijkteam onder inwoners met een hulpvraag is gestegen met 11% ten opzichte van 2017. 58% van de inwoners weet waar hij/zij terecht kan met de hulpvraag. De tevredenheid stijgt naarmate men meer bekend is met de route voor de hulpvraag. De wijkcoaches van het wijkteam krijgen een 7,3 als gemiddeld rapportcijfer. Wijkcoaches zijn bekend voor de meeste inwoners. De grootste groep verwijzers naar het sociaal team zijn de professionele zorgverleners. Het aantal inwoners dat zelf naar het wijkteam stapt is afgenomen ten opzichte van 2017.

2.4.5 Nieuwe plannen

Welke plannen zijn er?

- Voornemen tot onderzoek? (onderzoeksvraag 6)

Beantwoording onderzoeksvraag:
Het college ontwikkelt een nieuwe tool om de toekomstige ontwikkelingen beter te kunnen monitoren en in te spelen.

Onderbouwing

Het college ontwikkelt in samenwerking met een extern onderzoeksbureau een prognosemodel om meer en beter zicht in toekomstige ontwikkelingen te krijgen. Dit prognosemodel is nog niet gedeeld met de raad op het moment van het uitvoeren van dit vooronderzoek. De verwachting is dat dit model samen met de perspectiefnota en de aangekondigde maatregelen gepresenteerd wordt.

3 Samenvattende bevindingen

3.1 Samenvattende bevindingen

Doelen zijn weinig sturend op het WAT

De doelen van de gemeente, zowel in het beleidsplan als in de programmabegrotingen, zijn weinig geconcretiseerd in meetpunten of indicatoren. De indicatoren die gehanteerd worden, zijn vooral landelijke indicatoren over gebruik, maar deze zeggen weinig over het bereiken van de doelen die de gemeente heeft geformuleerd. Op de procesmatige en organisatorische doelen (het instellen van wijkteams, het hebben van een digitale portal, een scholingsaanbod voor wijkteammedewerkers zijn voorbeelden daarvan) wordt wel verantwoord. In de klassieke beleidscyclus lijkt de verantwoording vooral plaats te vinden op het realiseren van de uitvoeringsstrategie in de praktijk, maar niet of nauwelijks op het niveau van effecten en uitkomsten voor de inwoners van Arnhem. Terwijl wel is aangekondigd dat juist hierop indicatoren ontwikkeld zouden worden. De verantwoording gaat dus vooral om het HOE en niet over het WAT. Praktische indicatoren over kosten en gebruik, de beweging naar voren (minder specialistische hulp en meer preventieve inzet), het toenemen van de zelfredzaamheid van Arnhemmers en effectiviteit van de hulp zijn niet opgenomen als meetpunten in het beleid. Uit gesprekken blijkt dat de gemeente de eerste jaren vooral bezig is geweest met de inrichting van de uitvoering van de jeugdzorg van inkoop tot toegang en het verkrijgen van een goede financiële en inhoudelijke informatiepositie. Het was een nieuwe taak die de gemeente zich eigen moest maken.

Er gaat weinig sturing uit van de gestelde budgettaire kaders

Het financieel kader is vanaf het begin bepaald aan de hand van de rijksbudgetten, aangevuld met een Sociaal Noodfonds. Op zich is het Sociaal Noodfonds een goede manier van anticiperen op verwachte tekorten als gevolg van tekortschietende rijksbudgetten. Een nadeel is echter dat hebben van een fonds mogelijk de urgentie om binnen het eigen financieel kader te blijven vermindert. Bovendien blijkt het financieel kader niet echt sturend gezien de steeds stijgende uitgaven en een toenemend beroep op het Sociaal Noodfonds. De jeugdzorg is de facto hanteerd als een open einderegeling. Waarbij het college sinds 2018 meermaals aangeeft dat zij onvoldoende in staat is om op een aantal zaken invloed uit te oefenen, waarvan de wettelijk geregelde toegang tot de jeugdzorg via zogenaamde geautoriseerde verwijzers (huisarts, jeugdarts, gecerticifeerde instelling, rechterlijke macht) de belangrijkste is. Inmiddels wordt aan meerdere maatregelen gewerkt die tot kostenbeheersing moeten leiden, zoals investeringen in praktijkondersteuners bij de huisarts, afbouw met 50 procent van de verblijfszorg en heroverwegingen in de inkoop om tot minder aanbieders te komen die zich collectief verantwoordelijk voelen voor het realiseren van de transformatie en kostenbeheersing.

Verantwoordelijkheden voor de jeugdzorg bij veel partijen belegd

De inrichting en de uitvoering van de jeugdzorg is in de kern vastgelegd in het beleidsplan Jeugd & Wmo. Sinds 2015 is daar niet wezenlijk veel in veranderd. De gemeente maakt een onderscheid in drie niveaus van jeugdhulp:

(1) vrij toegankelijke voorzieningen gericht op preventie, informatie en advies, collectief aanbod, vrije tijdsactiviteiten en signalering.
(2) Basishulp jeugd:dit betreft de ondersteuning door het wijkteam zelf en indien nodig en op indicatie ambulante begeleiding jeugd GGZ, ambulante begeleiding gezins- en gedragsproblematiek, vormen van begeleiding, dyslexiezorg en diagnose
(3) specialistische jeugdhulp zoals behandeling, pleegzorg, residentiële hulp, gesloten jeugdzorg, jeugdbescherming, jeugdreclassering en crisisopvang.

De toegang tot de jeugdzorg verloopt via het sociaal wijkteam en wettelijk geautoriseerde verwijzers zoals de huisarts, jeugdarts, gecertificeerde instellingen en de rechterlijke macht. De gemeente heeft gekozen voor

frontlijnsturing, dat wil zeggen ze stuurt wijkgericht op het sociaal domein. Een belangrijke rol daarin is weggelegd voor de sociale wijkteams die in opdracht van de gemeente werken. Zij hebben volgens de uitgangspunten van de Koersnota Van wijken weten de budgetverantwoordelijkheid voor het sociaal domein, waaronder de jeugdzorg. Dat is nieuw ten opzichte van hetgeen in 2015 beoogd was. Net als het resultaatgericht afrekenen op basis van het gezinsplan dat door de sociale wijkteams wordt opgesteld, maar tot op heden niet is gerealiseerd. Bovendien is het aan de sociale wijkteams om verbindingen te leggen tussen preventieve en vrij toegankelijke voorzieningen en de geïndiceerde jeugdhulp. Tevens zijn zij de aanjager van preventieve voorzieningen en de beweging naar voren samen met de wijkteams leefomgeving. Met de totstandkoming van de wijkcoöperatie in 2017 zijn de wijkteams onder één aansturing en hebben zij een gezamenlijke opdracht van de gemeente.
De inkoop van de jeugdzorg is regionaal georganiseerd in de vorm van raamcontracten met vastgestelde prijzen voor zorgtrajecten. Gekozen is voor een Open House systematiek waarbij nieuwe aanbieders kunnen toetreden op basis van kwaliteitscriteria. De wijkteams zijn budgetverantwoordelijk voor hun wijken, hieraan wordt pas sinds 2019 een eerste invulling gegeven omdat een betrouwbare informatiepositie daarvoor ontbrak. Inmiddels wordt aan meerdere maatregelen gewerkt die tot kostenbeheersing moeten leiden, zoals investeringen in praktijkondersteuners bij de huisarts, afbouw met 50 procent van de terreingebonden verblijfszorg en heroverwegingen in de inkoop om tot minder aanbieders te komen die zich collectief verantwoordelijk voelen voor het realiseren van de transformatie en kostenbeheersing.

Gestage toename van het gebruik en kosten van de jeugdzorg met een piek in 2018.
Over de hele linie neemt het gebruik van jeugdzorg (aantal cliënten en aantal trajecten) toe, alleen de ambulante jeugdhulp stijgt het hardst. De kosten van de jeugdzorg nemen over de hele linie toe. De twee belangrijkste verwijzers naar hulp zijn de huisarts en de sociale wijkteams, waarbij de huisarts de grootste verwijzer is.
Tussen de wijken in Arnhem zijn verschillende trends in kosten en gebruik zichtbaar. Opvallend is dat in een aantal 'krachtwijken' de groei van de jeugdzorg afvlakt terwijl in andere wijken de groei zich voortzet. Een verklaring die daarvoor wordt gegeven is dat in deze wijken de gemeente de meeste voorliggende voorzieningen heeft en de sociale wijkteams een groot deel van de risicogroepen al in beeld heeft. De cliënttevredenheid is sinds 2016 toegenomen.

Informatiepositie sinds 2019 sterk verbeterd
De informatiepositie is in de loop der jaren steeds verder verbeterd zo blijkt uit de laatste rapportage sociaal domein van het voorjaar 2019. Uit de interviews blijkt tevens dat de betrouwbaarheid van de gegevens steeds verder toeneemt, maar het nog lastig is om tot betrouwbare forecasts te komen. Die zijn wel nodig om pro-actief te sturen op budgetuitputting.

Bijlage 1 Geraadpleegde documenten

Analyse Q3 2018-10-08
Beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016
FJP 2018 begrotingswijziging
Jaarstukken 2018
Jaarstukken 2018
Koersnota Van wijken weten
Kwartaalrapport Q1 2018
Mutatieoverzicht Noodfonds 2015-2018
Notitie Transformatie Sociaal Domein
Onderzoek naar de kwaliteit van de jeugdhulp in sociaal wijkteam Centrum
Programmabegroting 2015
Programmabegroting 2016
Programmabegroting 2017
Programmabegroting 2018
Presentatie wijkteams 20171212
Presentatie wijkteams Turap 2 2018
Raadsinformatiebrief toezichtrapport Inspectie Jeugdzorg
Raadsbrief Sociaal Noodfonds 15-12-2014
Raadsbrief Sociaal Noodfons spelregels 15-12-2014
Raadsbrief Turap 1 2019
Raadsbrief Voortgang transformatie Sociaal Domein en Van Wijken Weten
Stapeling regelingen huishoudens JW 2019 Q1
Tabellen en Grafieken 29-04-2019
Tussenrapportage 1 2019

Bijlage 2 Geraadpleegde respondenten

Bestuurders Sociale Wijkteams
Bestuursadviseur Jeugdhulp Gemeente Arnhem
Business Controller met specifieke taak van de zorg Gemeente Arnhem
Coordinator stuurgroep Gemeente Arnhem
Manager Inkoop sociaal domein Regio centraal Gelderland
Programmamanager Zorg Dichterbij Gemeente Arnhem
Projectleider Transformatie Gemeente Arnhem
Relatiemanager Jeugd Inkoop sociaal Domein Centraal Gelderland
Strategisch adviseur Financiën en Control Zorgdomein

Betreft: Persbericht

Rekenkamer Arnhem

Arnhem, 29-04-2020

Persbericht
It takes Arnhem to raise a child

De Rekenkamer Arnhem heeft onderzoek gedaan naar het jeugdbeleid van de gemeente. Zij heeft het jeugdbeleid als niet effectief beoordeeld.

In het onderzoek staat het Arnhemse jeugdbeleid centraal. Is het Arnhemse jeugdbeleid effectief? Werkt het jeugdbeleid voor de Arnhemse jeugd?

De Rekenkamer concludeert dat er sprake is van een Arnhemse doelenjungle waardoor een goed functionerende jeugdbeleidscyclus niet mogelijk is, terwijl de ingrediënten voor effectief jeugdbeleid wel gefragmenteerd aanwezig zijn. Daarmee is een effectieve sturing niet goed mogelijk.

De tweede conclusie die de Rekenkamer trekt is dat zowel de inrichting als de uitvoering van het jeugdbeleid zich laat kenschetsen als een gemankeerde estafette. Dat betekent dat de sturing op de samenwerking in de jeugdhulp niet voldoende is

De Rekenkamer beveelt het College van B&W aan om de staat van de jeugd op wijkniveau in beeld te brengen. Ook beveelt zij de raad om WAT-doelen op het jeugdbeleid op te stellen rond de thema's opgroeien, gezond opgroeien, veilig opgroeien en opvoeden. Vervolgens is het dan aan het College om te zorgen vooer consistentie realisatie van de Wat doelen.

De overige aanbevelingen gaan in op de netwerkvorming en sturing. De Raad zou maatschappelijke waarden en ambities aan moeten geven. Het College dient als gemeente sturing op netwerkvorming rond de jeugd op de verschillende niveaus (respectievelijk bestuurlijk, beleidsmatig en uitvoerend) te geven.

Noot voor de redactie, niet voor publicatie:

Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot de voorzitter van de Rekenkamer Arnhem, de heer A.H. Teeuw (0646141252) of per mail tot de Rekenkamer Arnhem rekenkamer@arnhem.nl

Reken
kamer
Arnhem

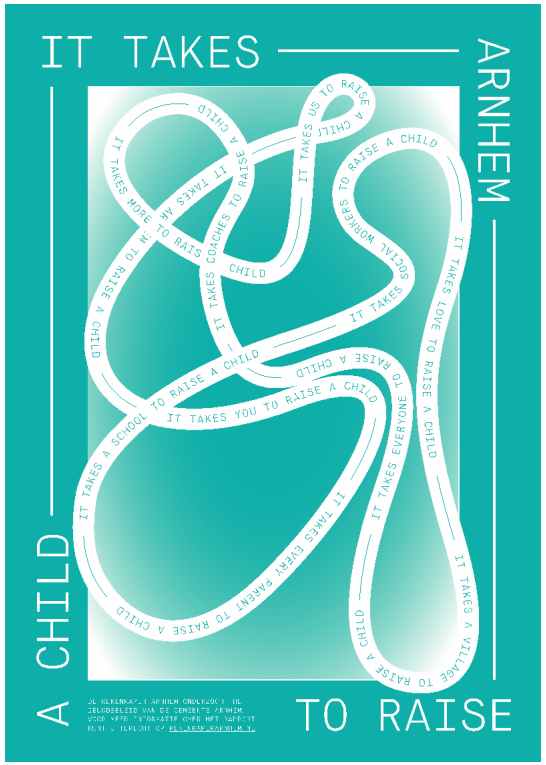

Onderzoek Jeugdbeleid

Reken
kamer
Arnhem

De weg naar het onderzoek Jeugdbeleid

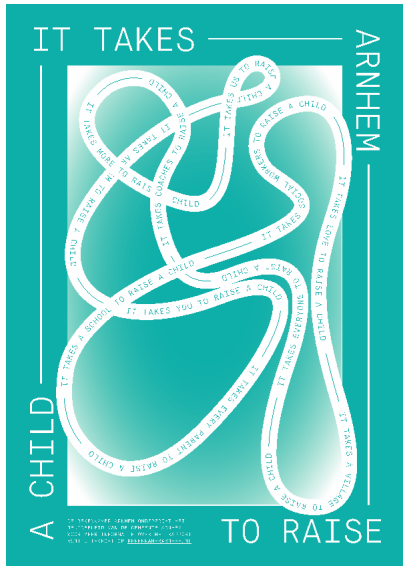

- 2018 gesprek met bijna alle fracties
- Onderzoeksprogramma 2018-2020
- Uitgebreid vooronderzoek 2019

Reken kamer Arnhem

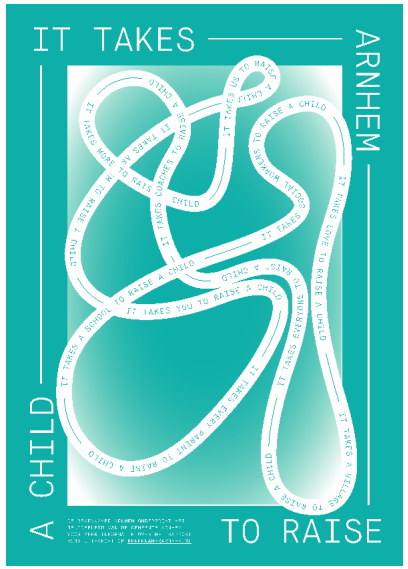

“Wordt de Arnhemse jeugd echt geholpen? “

- Wat is **effectief** jeugdbeleid?
- Hoe vindt de uitvoering plaats?
  - Wat is **de rol van** de gemeente en in het bijzonder de **raad** daarin
  - De **focus** op de **samenwerking** tussen de wijkteams, aanbieders van jeugdhulp en de gemeente
  - Met nadrukkelijke aandacht voor de **inkoop**

Reken kamer Arnhem

Wat hebben we gedaan?

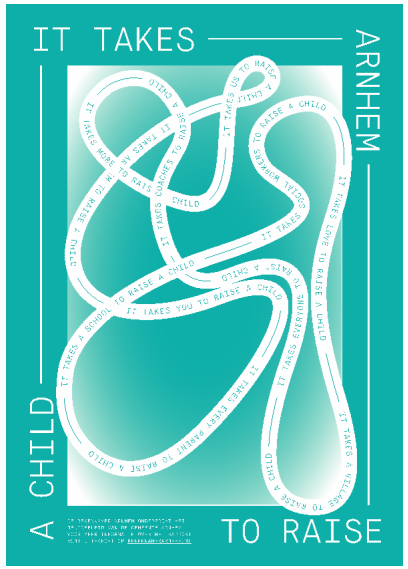

- Synthese werkzame bestanddelen
- Interviews, ook met cliënten
- Verdiepende Casus

Reken
kamer
Arnhem

Ondertussen…

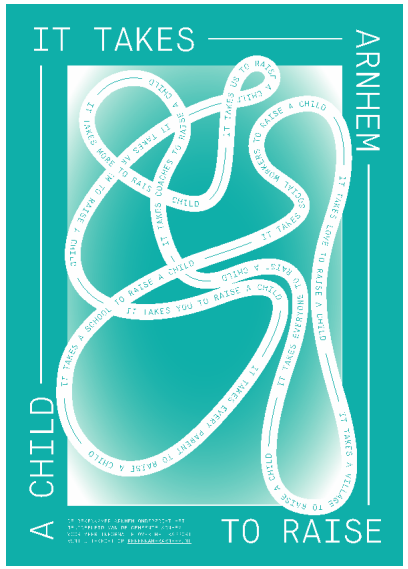

-Perspectiefnota

-VNG visitatie

-Nieuwe cijfers januari 2020

-Februari 2020, voorstellen voor maatregelen jeugdzorg

Reken kamer Arnhem

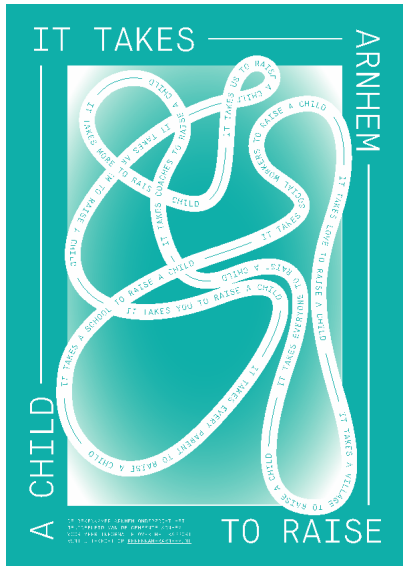

Wat vonden we?

- In Arnhem komt met name het fundamentele element van effectief jeugdbeleid ‘it takes a village to raise a child’ niet uit de verf
- Het Arnhems jeugdbeleid voldoet technisch aan de Jeugdwet, maar op effectiviteit is niet te sturen en niet te meten
- Inrichting en uitvoering: een keten in plaats van een netwerk

Reken kamer Arnhem

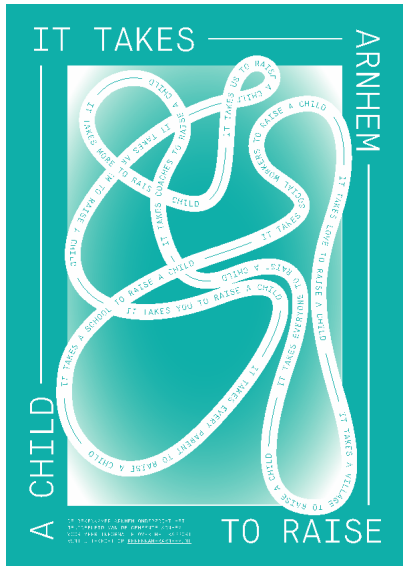

Wat concluderen we?

1. Er is geen sprake van een functionerende jeugdbeleidscyclus; het jeugdbeleid van Arnhem laat zich kenschetsen als een doelenjungle

2. De inrichting en uitvoering van het jeugdbeleid is een gemankeerde estafette

Reken kamer Arnhem

Wat bevelen we aan?

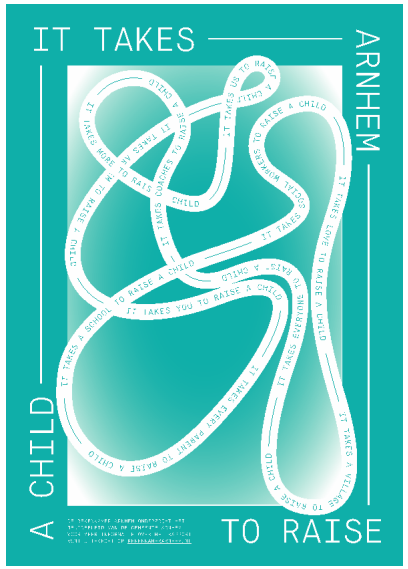

1. Bepaal wat je wilt bereiken, door gebruik te maken van een functionerende jeugdbeleidscyclus
2. Zet in op netwerkvorming

Reken
kamer
Arnhem

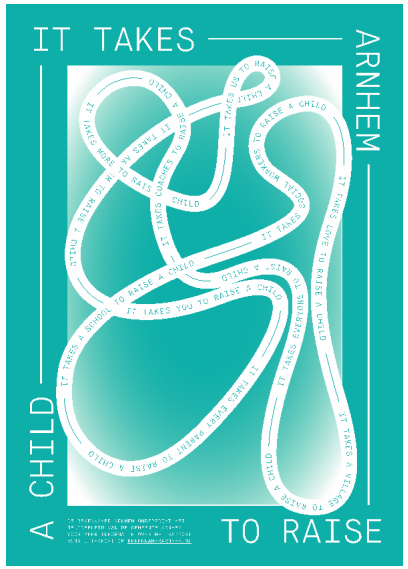

Intermezzo: bevindingen Rekenkamer, VNG en voorgestelde maatregelen vergeleken…

1. Bevindingen van de Rekenkamer zijn in lijn met bevindingen VNG visitatie commissie: De Rekenkamer gaat meer in op dagdagelijkse sturing (netwerkvorming)

2. Voorstellen ‘maatregelen Jeugdzorg’ is met name financieel ingegeven ; deze gaan wel in op SWT, meer begeleiding op school, inkoop

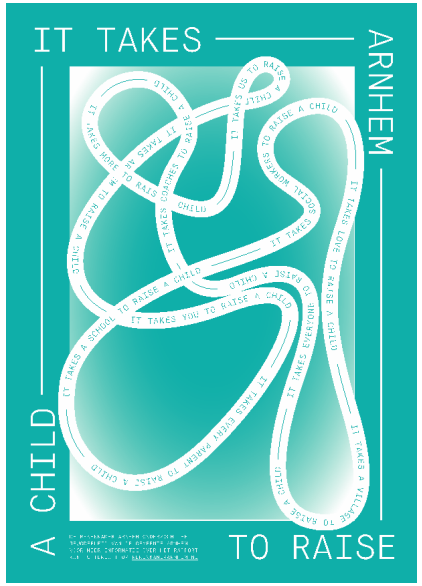

Reken
kamer
Arnhem

Vragen…?

BEHANDELRESULTAAT

Informatief 03 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel Rekenkameronderzoek naar Arnhems jeugdbeleid

Zaaknummer:	377198
Portefeuillehouder:	H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig de raadsleden/fractievolgers: Verheij (PVV), Van der Laak (Arnhem Centraal), Pape (VVD), Hutten (CDA), Van Iperen (D66), Eliëns (Partij voor de Dieren), Nede (ChristenUnie), Wiggers (Arnhemse Ouderenpartij), Usta (DENK Verenigd Arnhem), Dolsma (GroenLinks), De Vries (PvdA), Dobbe (SP).

Verder aanwezig: Teeuw (voorzitter Rekenkamer), Zwier (lid Rekenkamer), Van den Berg (B&Agroep), De Vroome (wethouder), Louwers (wethouder), Krabbenborg (programmamanager)

Bespreking
Deze informatieve behandeling is ingevuld door een presentatie van de Rekenkamer over het uitgevoerde onderzoek "It takes Arnhem to raise a child - Rekenkameronderzoek naar Arnhems jeugdbeleid". "Onderzoek naar effectief jeugdbeleid in Arnhem. Werkt het Arnhemse jeugdbeleid voor de Arnhemse kinderen?"
Mevrouw Zwier heeft een uitgebreide toelichting gegeven op het onderzoek (vooronderzoek, vraagstelling, definiëring, rolverdeling, samenwerking, inkoop jeugdzorg, tussentijdse ontwikkelingen) bevindingen, conclusies en aanbevelingen daaruit. Na de presentatie hebben mevrouw Zwier (lid Rekenkamer), de heer Teeuw (voorzitter Rekenkamer) en de heer Yorick van den Berg (als extern onderzoeker betrokken bij dit onderzoek namens de B&A groep) de vragen uit de raadskamer beantwoord.

De presentatie is aan de stukken toegevoegd.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de presentatie van het rapport is afgerond.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

R. Maref

Aan de gemeenteraad

Datum	: 12 mei 2020
Zaaknummer	: 470474
Contactpersoon	: Anka Buunk
Telefoonnummer	: 026 3775520

Onderwerp: visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein

Geachte voorzitter en leden,

Ondersteund door uw verzoek hebben wij deelgenomen aan een VNG-visitatie 'Financiële beheersbaarheid sociaal domein'. De afgelopen maanden is de visitatiecommissie aan de slag geweest en recent hebben wij hun eindrapport ontvangen. Met deze brief bieden we dit rapport bij u aan. De visitatiecommissie kan op verzoek in uw raad een toelichting komen geven op het rapport.

Wij herkennen de analyse
Het college herkent de analyse die de visitatiecommissie schetst. Het rapport bekrachtigt de urgentie van de opgave op het sociaal domein in Arnhem. Onze reactie op het rapport is opgenomen in het rapport van de visitatiecommissie.

Belangrijkste aanbevelingen: actualiseren van de visie en quick wins
De commissie constateert dat de Arnhemse visie op het sociaal domein sinds 2013 niet in samenhang is geactualiseerd. Op onderdelen hebben losstaande aanpassingen plaatsgevonden. Hierdoor ontbreekt het aan een scherpe opdracht met leidende principes, passend bij de aanpak van de ontstane tekorten. De commissie adviseert om de Arnhemse visie op het brede sociale domein te actualiseren en consequent door te vertalen naar de uitvoering. Waarbij beheersbaarheid van het sociale domein een belangrijk uitgangspunt is. Tevens adviseert de commissie om op korte termijn maatregelen te treffen, de zogenoemde quick wins.

We werken tegelijkertijd aan beide aanbevelingen
In januari is uw raad geïnformeerd in de raadsbrief 'naar een houdbaar sociaal domein' over de twee parallelle processen waarlangs we werken. De visitatiecommissie adviseert langs deze sporen te werken. Het eerste spoor zijn maatregelen op de korte termijn. Het tweede spoor is het aanscherpen van een visie op het brede sociale domein. In de raadsbrief is voor beide sporen een procesplanning uitgewerkt.

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026 - 3774830 • www.arnhem.nl

Aangepast planning door corona
Door de coronacrisis hebben wij de planning aan moeten passen. De afgelopen periode is de aandacht op het sociaal domein voornamelijk uitgegaan naar de consequenties van de coronacrisis. Bovendien was het niet mogelijk om bijeenkomsten te organiseren met grotere groepen. Dit gold ook voor een gesprek met u over de uitgangspunten op het sociaal domein. Onderaan in deze raadsbrief treft u een nieuwe planning aan. Ons streven blijft om voor de zomervakantie een aangescherpte visie op te leveren. Dat is echter mede afhankelijk van de ontwikkelingen rond corona.

Wat hebben we al gedaan?

Spoor a: maatregelen op jeugdzorg - participatie - inkoop - toegang - monitoring
De afgelopen tijd hebben we verschillende maatregelen getroffen om de tekorten terug te dringen. U heeft in februari jl. een voorstel ontvangen getiteld '5 miljoen aan voorstellen voor maatregelen op jeugdzorg'. Voor participatie is winst te behalen in het leggen van de verbinding met de wijkteams en een integrale benadering van de problematiek van inwoners.

De commissie noemt specifiek quick wins op de onderdelen inkoop, monitoring en de toegang. De afgelopen maanden hebben we al de eerste stappen gezet op deze onderdelen (zie onderstaand). In de komende maanden zullen we de andere aanbevelingen uitwerken.

Inkoop
Er loopt een nieuwe regionale aanbesteding op jeugdzorg en Wmo. In deze aanbesteding zijn de kwaliteitseisen verhoogd en vindt een scherpere kwaliteitstoets plaats. De verwachting is dat we hierdoor minder aanbieders krijgen en dat de kwalitatief goede aanbieders overblijven. Dat biedt de mogelijkheid om gerichter samen te werken met de gecontracteerde aanbieders. Zo kunnen we ongewenste overschrijdingen sneller signaleren en in overleg met de aanbieders aanpakken. Ook hebben we de facturatie-eisen aangescherpt. Op het niet tijdig factureren zit een boeteclausule.

Toegang
In januari zijn de beleidsregels voor de Wmo en jeugdzorg vastgesteld. Hiermee is een duidelijker kader gekomen voor de inzet van specialistische zorg. Daarnaast willen we meer samenwerken met andere partijen om de toegang tot zorg aan te scherpen. Bijvoorbeeld door een praktijkondersteuner jeugd bij de huisartsen te plaatsen en door betere onderlinge afspraken in de veiligheidsketen.

Monitoring
We hebben een betere monitoring op zorg en inkomensondersteuning ingericht. Met deze nieuwe monitor kunnen we per gebied zien wat wordt uitgegeven. Hiermee krijgen de sociale wijkteams beter zicht op de zorgtoewijzingen binnen hun gebied. Dit draagt bij aan betere budgetsturing per gebied. De monitoring geeft ook beter zicht op de (zorg)vragen. Op die manier kunnen de voorliggende voorzieningen effectiever ingericht worden.

Spoor b: aangescherpte visie Sociaal Domein breed
Conform het advies van de visitatiecommissie zijn wij gestart met het herijken van de visie. Aan de hand van de huidige visie hebben wij met elkaar gesproken over de waarden die wij als college belangrijk vinden en willen behouden voor de toekomst. Op basis hiervan zijn concept uitgangspunten geformuleerd voor de visie op het sociaal domein. Deze werken wij op dit moment nog een slag verder uit. Daarna gaan wij hierover graag met u in gesprek. Aan de hand van uw input werken wij de aangescherpte visie vervolgens verder uit.

De denkrichtingen die wij daarbij hanteren: :
- zekerheid van basis levensbehoeften voor iedereen
We bieden een vangnet voor wie (tijdelijk) ondersteuning nodig heeft. Of het nu gaat om veiligheid, wonen, inkomen, participatie, zorg of onderwijs. Door op tijd een helpende hand te bieden, voorkomen we (grotere) problemen. Daarbij verwachten we ook wat van onze inwoners. Wij gaan ervan uit dat zij naar vermogen de kansen benutten die ze geboden krijgen. Arnhemmers die structureel afhankelijk zijn van hulp bieden we een eerlijke basis voor hun levensonderhoud. We voelen speciale verantwoordelijkheid voor de minderjarige Arnhemmers.

- ruimte voor eigen verantwoordelijkheid en eigen regie
We gaan uit van wat Arnhemmers zelf kunnen. Iedere inwoner is in beginsel zelf verantwoordelijk voor zijn/haar leven. We nemen liever geen verantwoordelijkheid over, maar helpen waar nodig bij het invullen van de eigen verantwoordelijkheid. Dit is maatwerk: de ene inwoner/wijk heeft meer ondersteuning nodig dan de andere. Voor de operationalisering van dit uitgangspunt gaan we het gesprek aan over 'normalisering'. Doel hiervan is te komen tot een gedeeld beeld over welke ondersteuning verwacht mag worden van de gemeente en welke ondersteuning we niet bieden.

- kansengelijkheid: ontwikkelen van ieders potentie
We streven naar gelijke ontwikkelkansen voor iedereen en in het bijzonder voor kinderen. We ondersteunen en activeren Arnhemmers om zoveel mogelijk van hun leven te maken.

- maatschappelijke verbinding: krachtige sociale netwerken
We stimuleren en faciliteren maatschappelijke verbinding in wijken en buurten. We zien de kracht van sociale netwerken in de wijken en investeren daarin. Het gaat dan om saamhorigheid, onderling vertrouwen en participatie in de wijk/buurt. Buurten met sterke sociale netwerken zijn beter in staat kleine problemen zelf op te lossen en zwaardere problemen eerder te signaleren.

Het bijgestelde proces
Het proces op dit traject ziet er als volgt uit:
- We zijn in gesprek met de adviesraden. Binnenkort willen we met hen ook het rapport van de visitatiecommissie delen en bespreken
- In mei ontvangt u de uitgangspuntennotitie. Dit is het raamwerk voor de aan te scherpen visie.

- In overleg met de griffier zoeken wij een tijdstip en vorm voor het gesprek met uw raad over de uitgangspuntennotitie. Mogelijk kunnen we de visitatiecommissie dan ook vragen haar rapportage toe te komen lichten.
- Voor de zomer ontvangt u dan een aangescherpte visie waarin de input uit het gesprek verwerkt is.
- Na de zomer gaan we met partners en betrokkenen de visie verder operationaliseren.

Tot slot
Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben en gaan binnenkort graag met u in gesprek.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage:
- visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein

Visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein

Gemeente Arnhem

Inleiding op het onderzoek

De gemeente Arnhem maakt gebruik van de visitatie die de VNG aanbiedt om de grip op de uitgaven in het sociaal domein te verbeteren. De visitatiecommissie (hierna: commissie) richt zich op het versterken van de grip zodat de gemeente de ontwikkelingen beter kan voorspellen en waar gewenst en mogelijk zelf kan bijsturen. De visitatie is dus niet primair gericht op het terugdringen van tekorten, hoewel tekorten uiteraard mede kunnen worden veroorzaakt door een gebrek aan grip, maar op het versterken van de positie van de gemeente in het sociaal domein.

Meerdere gemeenten hebben zich aangemeld voor een visitatietraject. Uit de aanmeldingen maakt de VNG een selectie op basis van o.a. urgentie van de lokale opgave, omvang van de gemeente en diversiteit in problematiek. Arnhem is de eerste van de G40 gemeenten die is geselecteerd voor een visitatietraject. Naast de omvang van de gemeente is deze keuze ook ingegeven door de omvang van het vraagstuk waar Arnhem zich voor gesteld ziet en de lokale omstandigheden.

De rapportage is gebaseerd op schriftelijke cijfermatige- en beleidsinformatie en gesprekken met lokaal betrokkenen. Op 7 november heeft het visitatiebezoek plaatsgevonden, waarbij de gemeente en commissie op basis van een conceptrapportage het bestuurlijk gesprek hebben gevoerd. In het voorliggende eindrapport zijn ook de uitkomsten van dit bestuurlijk gesprek verwerkt. De commissie spreekt de verwachting uit dat de adviezen uit deze rapportage de bestuurders inspireert tot het voeren van goede gesprekken gericht op een houdbaar, passend en betaalbaar sociaal domein waarin een te ruim geformuleerd "recht op zorg" wordt omgebogen naar ondersteuning aan die burgers die daartoe op eigen kracht onvoldoende in staat zijn.

Deze rapportage is vertrouwelijk, dat wil zeggen dat de gemeente Arnhem zelf beslist over eventuele verspreiding. Het advies is in de eerste plaats bedoeld voor de gemeente Arnhem zelf.

De financiële beheersbaarheid in het sociaal domein is niet alleen een lokaal probleem. Het verkrijgen van inzichten en verbetermogelijkheden op landelijk niveau is een tweede reden dat VNG en BZK hebben afgesproken dat de VNG visitaties door onafhankelijke experts aanbiedt. De VNG bundelt de inzichten uit de afzonderlijke rapportages en trekt daaruit lering, in vertrouwelijke afstemming met relevante partners waaronder betrokken ministeries.

De rapportage is als volgt opgebouwd:

- In paragraaf 1 beschrijven we kort de situatie van de gemeente Arnhem en de meest recente ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan in het sociaal domein op het gebied van grip.
- In paragraaf 2 werken we de onderzoeksvraag verder uit.
- Paragraaf 3 bevat de analyse van de situatie in Arnhem op basis van onze bevindingen. De feitelijke bevindingen op basis van gesprekken en documentstudie zijn bijgevoegd.
- De analyse leidt in paragraaf 4 tot een aantal bondig geformuleerde conclusies en in paragraaf 5 tot aanbevelingen om de grip op het sociaal domein te verbeteren.

Disclaimer

Deze rapportage is tot stand gekomen op basis van een bestuurlijk en ambtelijk intakegesprek, documentstudie en aanvullende gesprekken met de gemeentesecretaris, de trekker van de ontwikkeling van de monitoring en de Stichting Sociale Wijkteams Arnhem. De beperkte doorlooptijd in combinatie met de wijze van informatieverzameling maken dat vooraf een voorbehoud gemaakt moet worden over de diepgang en juistheid van de rapportage. Hoewel de gemeente Arnhem de mogelijkheid is geboden om de feitelijke juistheid te controleren heeft er geen onafhankelijke toetsing plaatsgevonden.

Grip… een begrip

In dit onderzoek staat het begrip 'grip' centraal. Grip op de uitgaven, de uitvoering en de inhoudelijke opgave in het sociaal domein als middel om eventuele tekorten terug te kunnen dringen. Het begrip 'grip' is echter een containerbegrip en wordt op verschillende manieren vertaald en begrepen. Wat daarbij niet helpt is dat grip op meerdere manieren georganiseerd kan worden en daarmee tussen gemeenten verschillend kan zijn terwijl de conclusie wel of geen grip overeenkomstig is. In dit kader zetten we daarom kort uiteen op welke manier het begrip grip in dit onderzoek wordt gehanteerd en onderzocht. In bijlage I is een meer uitgewerkte versie opgenomen.

Grip in het sociaal domein betekent:

1. Inzicht hebben in de ontwikkelingen in het sociaal domein. Dat houdt in dat er inzicht moet zijn in het gebruik van zorg, budgetverloop, in-, door- en uitstroom maar ook in de voortgang van genomen maatregelen. Daarnaast vraagt het om redeneerlijnen (beleidstheorieën) die de inzet van middelen en de uitvoering van activiteiten koppelen aan meetbare resultaten en (in-)directe effecten.
2. Sturing geven op basis van het inzicht én inzicht in de dynamieken die keuzes met zich meebrengen (dit laatste volgt niet uit de monitor).

De praktijk wijst uit dat er vaak sprake is van enerzijds onvoldoende inzicht (vaak omdat redeneerlijnen niet zijn uitgewerkt en geoperationaliseerd) en anderzijds onvoldoende inzicht in de werking van de verschillende keuzes die gemaakt kunnen worden. Daardoor kunnen er keuzes gemaakt worden die in het beste geval elkaar niet optimaal ondersteunen en in het slechtste geval elkaar tegenwerken. De mate waarin gemeenten grip hebben hangt sterk af van de mate waarin zij scoren op de bovengenoemde aspecten.
In dit onderzoek zullen we langs deze aspecten in kaart brengen op welke manier de gemeente opereert in het sociaal domein en in welke mate ze sturing kan geven. Daarnaast zullen we stilstaan bij de consistentie en mate van doorvertaling van een centrale visie naar de verschillende onderdelen. Dit als randvoorwaarde om überhaupt van grip te kunnen spreken.

1 Huidige situatie Arnhem

Algemene situatie

De gemeente Arnhem is een sterk stedelijke gemeente met ca. 159.000 inwoners. Arnhem is een relatief weinig vergrijsde gemeente met voornamelijk een hoger percentage inwoners in de leeftijdsgroep 23 tot 50 jaar. De stad heeft een groot aantal bijstandsgerechtigden, bijna twee keer zo veel als vergelijkbare gemeenten[1]. In relatieve en absolute zin heeft Arnhem bovengemiddeld veel inwoners met een laag inkomen. Ca. 14% van de huishoudens had in 2015 een laag inkomen, landelijk was dit gemiddeld ca. 6-8%. Als centrumgemeente Beschermd Wonen herbergt Arnhem cliënten uit het hele land die van de voorzieningen beschermd wonen / beschermd thuis gebruik maken. Hoewel de gemeente relatief veel huishoudens met voorzieningen uit de Participatiewet (bijstandsuitkering) heeft, is ten opzichte van de controlegroepen geen sprake van een bijzondere stapeling van voorzieningen in het sociaal domein. Dat wil zeggen dat de inzet van meerdere voorzieningen ten behoeve van multiproblematiek relatief beperkt is.

De gemeente heeft in de jaren 2015-2018 een sterke stijging in de zorgkosten geconstateerd (van ca. 3% naar ca. 10% overschrijding van de begroting) die (deels) gedekt moesten worden uit een 'Noodfonds'. Er is een stijging in het aantal toewijzingen op het totale zorgdomein en vooral op het gebied van jeugdhulp. De lasten van de lichtere vormen van zorg, zowel bij WMO als jeugdhulp, zijn aanzienlijk gestegen. De lasten van de zwaardere vormen van zorg zijn niet of onvoldoende gedaald om deze stijging te compenseren. Een eenduidige verklaring van de kostenstijging heeft de gemeente niet. Meerdere (structurele) factoren zijn hierop van invloed, zoals de sociale wijkteams die een grote hoeveelheid inwoners in beeld hebben (20%) en sneller zicht hebben op problematiek. Ook geeft Arnhem aan de gevolgen te merken van meerdere maatschappelijke uitdagingen in de stad, zoals jongeren die steeds meer druk ervaren door prestatiedruk en problemen thuis, jongeren die uitvallen, toenemend overgewicht, een toename van het aantal meldingen van verward gedrag en het historisch grote aantal inwoners dat afhankelijk is van een uitkering. Voor een volledig overzicht van alle kerngegevens zie ook bijlage II.

Opvallend voor Arnhem:

- Het aantal jongeren met jeugdhulp – en dan vooral jeugd & opvoedhulp en begeleiding – is vanaf 2015 fors gestegen. Het jeugdhulpgebruik zonder verblijf is in de periode 2015-2018 tweemaal zo snel gegroeid als bij de controlegroepen. Dit wordt door Arnhem deels verklaard door een verwachte inhaalslag door een voorheen laag zorggebruik. Er worden nu meer jongeren bereikt door de sociale wijkteams. Hierbij valt op dat de totale uitgaven aan jeugd lager zijn dan in de controlegroepen, ondanks de harde stijging van het aantal jeugdhulpvoorzieningen.
- Het Wmo-voorzieningengebruik stijgt snel in de periode 2016-2018, van 50 maatwerkvoorzieningen per 1000 personen in 2016 naar 83 in 2018. Op hulpmiddelen en diensten verdubbelt het gebruik in 2017. Vooral op het gebied van hulp bij het huishouden en ondersteuning thuis is het gebruik in Arnhem hoger dan controlegroepen.
- Beschermd wonen-regio Arnhem heeft het een-na-hoogste gemiddelde gebruik van deze voorzieningen in het land. Dit is historisch gegroeid en wordt deels verklaard doordat uit het hele land cliënten gebruik maken van de Arnhemse voorzieningen. Vanaf 2018 groeit de combinatie beschermd wonen en Wmo-voorzieningen (vooral activerend werk), wat past bij het beleid om te begeleiden richting uitstroom.
- Hoewel het gebruik van voorzieningen uit de Participatiewet (bijstandsuitkeringen) redelijk stabiel is, is het bijzonder hoog: bijna twee keer zo veel als de controlegroepen. Dit gebruik is een historisch gegeven dat samenhangt met de ontwikkeling van de stad Arnhem. Arnhem is in 2018 een programma gestart ('Door-

1 Als controlegroepen zijn gemeenten gekozen van vergelijkbare grootte (100.000 tot 300.000 inwoners) en gemeenten met een vergelijkbare stedelijkheid (sterk stedelijk). Ook is Arnhem vergeleken met het gemiddelde beeld van gemeenten in heel Nederland. De gegevens zijn ontleend aan CBS Statline en de gemeentelijke monitor sociaal domein.

braak naar werk') om de stabiliteit te doorbreken en meer mensen mee te laten draaien in de maatschappij.
- In Arnhem zijn minder mantelzorgers actief dan het landelijk gemiddelde. 10,5 procent van de volwassen inwoners geeft aan mantelzorg te verlenen (14,2 in Nederland en 13,5-14,4 in de controlegroepen).
- De totale uitgaven aan het sociaal domein zijn in 2017 ca. 50 procent hoger per inwoner dan de controlegroepen. Gezien de centrumfunctie van de gemeente Arnhem moet dit voor een deel in die context bezien worden. Zo zijn uitgaven rond arbeid (inkomensregelingen en participatie) en beschermd/ begeleid wonen door de historische situatie vele malen hoger dan in de controlegroepen.

Elk jaar loopt het tekort verder op. Het is voor de gemeente noodzakelijk voor de komende jaren maatregelen te treffen voor een financieel beheersbaar sociaal domein. De Rekenkamer is een onderzoek gestart naar de overschrijdingen in het jeugddomein en brengt een onafhankelijk advies uit aan de gemeente. De gemeente heeft zelf diverse maatregelen genomen zodat beter zicht kan worden verkregen op de ontwikkelingen. In welke mate dit ook tot meer inzicht zal leiden is op het moment van dit onderzoek nog niet na te gaan. Dit betreft maatregelen zoals:

a Verbetering van de monitoring
b Gesprekken met sociale wijkteams en aanbieders over de verantwoording van inzet van zorg
c Hulp en ondersteuning volgens de beleidsprincipes (d.w.z. implementeren beleidsprincipes en ontwikkelen benodigde tools)
d Onderzoek om het lokale voorliggende veld per buurt in kaart te brengen
e Verbetering van de organisatie van de regionale inkooporganisatie door separate overleggen Jeugd en Wmo samen te voegen en zo integrale afwegingen mogelijk te maken.

Organisatie toegang

De inzet van de gemeente gaat uit van eigen kracht van de burgers en het faciliteren van mogelijkheden en ondersteuning waar nodig. De toegang is vanuit de gemeente op wijkniveau georganiseerd in sociale wijkteams. Deze zijn belegd bij de Stichting Sociale Wijkteams. De sociale wijkteams zijn in de acht wijken verantwoordelijk voor de zorgtoewijzing aan aanbieders op het gebied van jeugdzorg en Wmo. Ook bieden de wijkteams zelf begeleiding en ondersteuning. Zij beheren sinds 2019 de eigen budgetten (deze budgetten kennen géén budgetplafond) per wijk. 'Doen wat nodig is' is het algemene devies. De sociale wijkteams werken volgens de in 2013 opgestelde vier principes die nog altijd actueel zijn:

1. Mensen doen mee op basis van wat ze kunnen
2. Dienstverlening in de buurt
3. Eén huishouden, één plan, één regisseur
4. Budgetten per gebied en traject.

De vertaling van deze principes naar de dagelijkse praktijk is inzichtelijk gemaakt in een 'zorgpiramide':

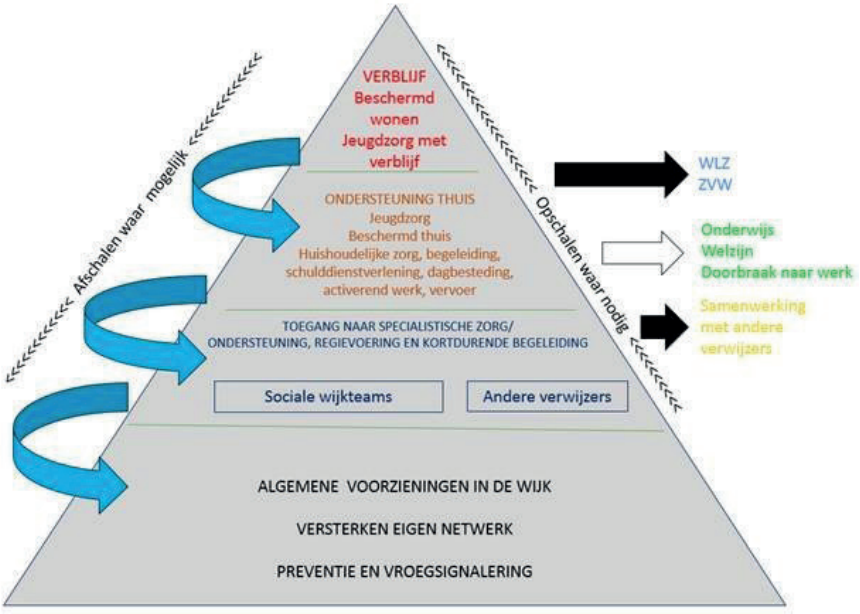

De gemeente is niet de enige partij die verwijst naar zorg. Ongeveer de helft van de zorgtoewijzingen Jeugd wordt afgegeven door huisartsen en gecertificeerde instellingen. In vergelijking met de rest van Nederland is dit een hoog percentage.

De aanname is dat deze zorgtoewijzingen vooral inzet van jeugd-GGZ betreffen, maar dit wordt niet als zodanig geregistreerd. In de Perspectiefnota is voorzien om een POH te introduceren die voor lichte vragen op GGZ-gebied huisartsen kan ondersteunen.

Arnhem heeft als centrumgemeente een vangnet met opvang met begeleiding voor dak- en thuislozen en meerdere voorzieningen voor beschermd wonen en beschermd thuis.

Organisatie inkoop, administratie en bekostiging

Arnhem maakt voor de inkoop gebruik van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) Sociaal Domein Centraal Gelderland. De MGR / inkooporganisatie bedient de gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar. In dit samenwerkingsverband worden gezamenlijk dienstverlening en goederen binnen het sociaal domein ingekocht. Ook het contractbeheer en het contractmanagement, samenhangend met de inkoop, ligt binnen deze organisatie. De regio voert namens genoemde gemeenten accountgesprekken met de aanbieders. Deze gesprekken worden steeds gevoerd door de MGR met een wisselende samenstelling van een beleidsmedewerker en een controller van een van de gemeenten. In de dienstverleningsovereenkomst (DVO) zijn per gemeente de submodules vastgelegd waarin is vastgelegd op welke onderdelen de gemeente deelneemt aan de regionale inkoop. In ambtelijke overleggen (RAO) wordt de inkoop voorbereid voor jeugd, Wmo en Beschermd wonen.

In het kader van Participatie bestaan de modules Werkbedrijf en de 'WSW Presikhaaf'. In de eerste is het regionaal werkbedrijf – het werkgeversservicepunt – ondergebracht. In de module Presikhaaf is het werkgeverschap van de SW'ers ondergebracht. Tot slot is ook het regionale bureau Leerlingzaken ondergebracht binnen de modulaire gemeenschappelijke regeling. De overige activiteiten zijn lokaal georganiseerd.

Budgetplafonds worden op dit moment niet gehanteerd. In de perspectiefnota is voorgesteld een 'richtsnoer' aan te houden in de gesprekken met aanbieders. Dit richtsnoer is niet bindend, maar wordt gebruikt in gesprekken met aanbieders zodra zij het verwachte bedrag gaan bereiken.

2 Onderzoeksvraag

De achtergrond van het aanbod door de VNG van de visitatietrajecten zijn de tekorten in het sociaal domein, waar veel gemeenten mee worden geconfronteerd. Los van de vraag wat hiervan de exacte oorzaak is, bestaat consensus over het belang voor gemeenten om grip te hebben en houden op de uitgaven in het sociaal domein. Niet met de belofte dat daarmee voor alle gemeenten automatisch de tekorten kunnen worden opgelost, maar wel met de overtuiging dat zonder grip dit haast niet mogelijk is. De centrale vraag in de visitatietrajecten luidt dan ook: *'Hoe kunnen gemeenten de grip op de uitgaven in het sociaal domein verbeteren en behouden?'*.

Hoewel grip het centrale thema is in alle visitatietrajecten, is iedere gemeente uniek in haar wijze waarop zij het sociaal domein heeft georganiseerd en daarvan afgeleid, in haar wijze waarop de monitoring- en sturingsmechanismen zijn ingericht. Gemeenten die zich aanmelden wordt daarom ook nadrukkelijk verzocht een eigen vraagstuk in te brengen, binnen het thema grip en het traject zo toe te spitsen op de lokale situatie.

De vraag naar zorg in de gemeente Arnhem stijgt en het tekort loopt steeds verder op. In de aanmelding geeft het college van Arnhem aan advies te willen ontvangen over maatregelen die de zorgkosten kunnen beheersen en over de monitoring van deze maatregelen. Arnhem zou geholpen zijn met een duiding van de ontwikkelingen in de gemeente, in verhouding tot vergelijkbare gemeenten en Nederland. Ook is zij geholpen met praktische adviezen over het inkoopmodel en de toegang. Daarnaast vraagt Arnhem in het bijzonder advies in relatie tot het nieuwe verdeelmodel MO-BW om het lastenniveau tot op het niveau van het objectieve verdeelmodel te krijgen[2].

"Arnhem is er zich bewust van dat het anders moet, maar heeft nog geen handvatten hoe", zoals gesteld in een raadsbrief over de ontwikkelingen in de zorg uit december 2018. Met dit onderzoek hoopt zij handvatten te krijgen waarmee zij een start kan maken om het tij te keren.

2 Kort na aanvang van het visitatietraject is geconstateerd dat dit een zeer specifiek vraagstuk betreft dat gedetailleerde uitwerking vraagt. Het nieuwe objectieve verdeelmodel is nog in ontwikkeling en het Expertiseteam MO-BW heeft geadviseerd uit te gaan van een ingroeipad van 10 jaar, waarbij bestaande cliënten onder de centrumgemeente blijven vallen en nieuwe instroom onder de gemeente waar ze instromen (eventueel met een kostenregeling als ze uit een andere gemeente komen). Daarbij blijft het historische model van kracht voor centrumgemeenten, hoewel de omvang hiervan afgebouwd wordt in een tempo dat gemiddeld overeenkomt met de verschuiving van cliënten van centrumgemeenten naar regiogemeenten. De commissie kan geen verdere uitspraken doen over het lastenniveau van het nieuwe verdeelmodel maar neemt in de analyse mee in hoeverre de gemeente grip heeft op de ontwikkelingen in beschermd wonen.

3 Analyse

In deze paragraaf baseert de commissie zich op de bevindingen t.a.v. grip in de gemeente Arnhem op basis van de gevoerde gesprekken en de documenten die zijn bestudeerd. Deze bevindingen zijn opgenomen in bijlage III en gestructureerd naar de onderwerpen visie/uitgangspunten, monitoring, toegang, inkoop en bekostiging. In het vervolg van deze paragraaf beschrijven we de analyse op basis van bovengenoemde bevindingen.

Ontwikkelingen

Arnhem is van oudsher een gemeente met grote verschillen in de bevolking, met een bovengemiddeld aantal Vogelaarwijken, een bovengemiddeld aantal bijstandsgerechtigden en een landelijk goed gevonden plek voor beschermd wonen en beschermd thuis. Breed gedragen uitgangspunt in de gemeente is dat je als stad goed moet zorgen voor je inwoners en daardoor bestaat er een beperkt maatschappelijk draagvlak om een vermindering van de inzet op het sociaal domein te accepteren. Het beeld bestaat bij de gemeente dat (veel) zorg nodig is omdat problematieken aan elkaar hangen: veel armoede, weinig werk, veel problemen. Op gebied van Participatie is in de politiek een kentering gaande om 'nu echt in te grijpen'. De gemeente heeft hoge ambities om inwoners met langdurige bijstand daadwerkelijk en duurzaam aan het werk krijgen. Hiervoor is samenwerking en transformatie binnen het sociaal domein essentieel.

Daarmee geeft Arnhem meer geld uit dan je zou verwachten op basis van de demografische gegevens en in vergelijking met andere gemeenten. Dit is deels historisch zo gegroeid, te zien aan het relatief stabiele hoge aantal bijstandsgerechtigden en de vele voorzieningen voor beschermd wonen. Deels is dit volgens de commissie te verklaren door de Arnhemse toegangspoort die sinds 2015 wijd open staat. Het motto 'doen wat nodig is', lijkt zich te manifesteren als 'doen wat gevraagd wordt'. Constateringen zijn dat Arnhem met de sociale wijkteams een bovengemiddeld groot aantal inwoners in beeld heeft (20% van de inwoners) en een open house constructie kent met honderden aanbieders. Budgetverantwoordelijkheid ligt bij de sociale wijkteams terwijl de monitoring bij de gemeente nog niet ingericht was om de juiste sturingsinformatie te kunnen bieden aan de sociale wijkteams.

In de transitie is vooral ingezet op 'doen wat nodig is', met de wijken als uitgangspunt. Zo dichtbij mogelijk en sociale wijkteams als centrale partner in de wijken. Arnhem is trots op wat de sociale wijkteams de afgelopen jaren hebben bereikt. Toch roept het vragen op hoe de gemeente het hoge bereik zou moeten interpreteren. Betekent dit dat 20 procent van de inwoners een hulpvraag heeft? Betekent het dat het slecht gesteld is met de zelfredzaamheid en met het sociale netwerk van 20 procent van de inwoners? Het gesprek over 'niet doen wat niet nodig is' werd tot nog toe niet gevoerd vanuit de overtuiging dat de professional ruimte moest krijgen om eigen afwegingen te maken.

Oplopende tekorten werden de afgelopen jaren min of meer geaccepteerd en verklaard door de opstartfase van de transitie. Overschrijdingen van het budget worden met een Noodfonds afgedekt. In 2018 stapelen de problemen zich steeds meer op: de tekorten lijken structureel van aard. Het beperkte zicht op de budgetten is onder andere te verklaren door de volgende factoren: de kwaliteit van de data van het berichtenverkeer is beperkt, de sociale wijkteams zijn niet in positie door ontbrekende sturingsinformatie; de beperkte registratie omwille van verlichting van de administratieve lastendruk en aanbieders die soms jaren na dato pas factureren[3].

In een notendop zou de recente periode als volgt samengevat kunnen worden:
2013-2014 Voortvarende visie op het sociaal domein: 'naar een veerkrachtige samenleving'
2015-2016 Actieve transitie met de wijken als uitgangspunt, de teams 'doen wat nodig is'
2017 Goed aan de slag in de wijken met een begroting die sluitend lijkt

3 Indien een gemeente geen afwijkende termijn opneemt in het contract kan een aanbieder tot vijf jaar na de zorg- en dienstverlening factureren.

2018 Eerste gevolgen in beeld: de poort staat te ver open
2019 Raad, College en ambtelijk apparaat beginnen een zoektocht uit de impasse

De situatie in Arnhem vraagt een constructief gesprek tussen College en Raad over de beheersbaarheid van de oplopende tekorten en daaruit voortvloeiend consistente keuzes. De situatie vraagt immers vooruitzicht op een doorbrekende aanpak voor financiële beheersbaarheid van het sociaal domein.

Huidige situatie

Bezien vanuit de onderdelen van grip (visie, monitoring, toegang, inkoop en bekostiging) stokt het in Arnhem bij het eerste en principale onderdeel van het sociaal domein: de visie. Een actuele en doorleefde visie op het sociaal domein ontbreekt. De leidende principes voor de Arnhemse visie op het sociaal domein dateren uit 2013 en zijn niet meer toereikend om antwoorden te bieden op de huidige sociale en financiële problemen van de stad. De visie omvat Jeugd en Wmo en staat niet in verbinding met Participatie. De poort staat wijd open vanuit de intentie te kunnen doen wat nodig is. De principes zijn niet consistent doorgevoerd in een doorgaande lijn van uitgangspunten, naar beleidsdoelen, maatregelen en concrete indicatoren om effecten en impact te kunnen monitoren.

Het ontbreken van een actuele visie werkt door op alle onderdelen van grip. Vooral in de toegang is duidelijk dat 'doen wat nodig is' niet gestoeld is op een breed gedragen en heldere onderbouwing die past binnen de financiële kaders. De hoge werkdruk van de wijkteams versterkt de geconstateerde effecten. De vraag is wat de teams kunnen betekenen voor het grote aantal inwoners dat zij in beeld heeft. Hoewel de teams de opdracht hebben om zelf bij te dragen aan het bevorderen van zelfredzaamheid en het versterken van de sociale cohesie, komen zij daar in de praktijk onvoldoende aan toe. In minder dan 10% van de gevallen leveren zij zelf begeleiding, ondersteuning of lichte hulp; het overgrote deel wordt doorverwezen. Daarnaast neemt door de tijdsdruk de kwaliteit van de beschikkingen af en ontstaat zo het risico dat te snel te zware zorg wordt ingezet. De wijkteams hebben weinig zicht op de voorzieningen in het voorliggend veld waardoor ingesleten patronen voor de inzet van (zwaardere) zorg moeilijk doorbroken worden.

De commissie heeft vastgesteld dat ambtelijk het inzicht bestaat dat kosten kunnen worden gereduceerd door te investeren in een toegang die in staat is kwalitatief betere diagnoses te stellen, lichte zorg zelf te leveren en bovendien kennis heeft van de voorliggende voorzieningen. De wijkteams kunnen hier samen met de teams leefomgeving[4] invulling aan geven.

Arnhem is in gesprek met de wettelijk verwijzers[5] die verantwoordelijk zijn voor de andere helft van het totaal aantal verwijzingen bij Jeugd. In deze gesprekken lukt het de gemeente nog onvoldoende de verwijzers aan te spreken op mede-eigenaarschap voor de beoogde transformatie in het sociaal domein (met andere woorden: het lukt nog niet om concrete afspraken te maken over verwijzingen en de rol van de sociale wijkteams). Vanuit gemeenten is het noodzakelijk dat de meerwaarde van gedeeld eigenaarschap inzichtelijk wordt gemaakt en commitment wordt georganiseerd. Arnhem is voornemens dit bijvoorbeeld te doen door POH in te zetten bij huisartsen.

Gemeente Arnhem heeft hoge ambities om inwoners met langdurige bijstand aan het werk te krijgen. Dit is een zaak van lange adem en een doordachte aanpak, waarbij de verbinding in het sociaal domein cruciaal is. Hoe langer in de bijstand, hoe moeilijker het is weer terug te keren op de arbeidsmarkt. Bovendien blijkt de uitstroom naar werk van langdurig bijstandsgerechtigden minder duurzaam te zijn. Het nieuwe participatieprogramma lijkt daadkrachtig, maar vraagt ook meer samenhang. Dit vereist visie, ambitie en doortastend leiderschap. Het vereist de bereidheid de komende jaren te investeren in integrale en vaak intensieve vormen van ondersteuning en hulp. Zelfs met al deze aspecten georganiseerd en ingeregeld zal het verkleinen van het 'gra-

4 Naast sociale wijkteams heeft de gemeente Arnhem ook voor iedere wijk een Team leefomgeving. Deze richt zich in de kern op fysieke aspecten in de wijk én op collectieve voorzieningen. De realisatie van een deel van het voorliggend veld dient in samenspraak tussen de sociale wijkteams en Team leefomgeving plaats te vinden. Deze teams vinden elkaar op dit moment nog onvoldoende.

5 Dit betreft vooral huisartsen en gecertificeerde instellingen die binnen de Jeugdwet de autonome bevoegdheid van verwijzing hebben.

nieten-bestand' een helse klus zijn. Zonder deze onderdelen is het een hopeloos streven.

Op het gebied van monitoring is Arnhem drukdoende het gebruik en de kosten steeds accurater in beeld te krijgen. De kwaliteit van data is echter beperkt doordat de kwaliteit van het berichtenverkeer niet optimaal is. Als gevolg daarvan kan niet worden ingeschat of toegewezen zorg daadwerkelijk gerealiseerd wordt. Zo wordt niet gewerkt met 'stop'-berichten die aangeven wanneer een traject (voortijdig) is afgerond. Arnhem kan zo bijvoorbeeld de uitnuttingsgraad van afgegeven beschikkingen niet volgen.

De geraadpleegde rapportages zijn beperkt bruikbaar als sturingsinformatie doordat duiding ontbreekt. Een voorbeeld hiervan is de grote stijging van het aantal verwijzingen naar dyslexiezorg, terwijl het aantal kinderen met dyslexie landelijk gezien al jaren stabiel is. Een verklaring voor deze stijging zou wellicht kunnen liggen in het hoge aantal taalachterstanden, wat niet betekent dat deze kinderen ook echt dyslexie hebben. Het gaat dus om tellen én vertellen zodat uit kan worden gezocht hoe iets zit en sturing mogelijk wordt.

De beperkte kwaliteit van de sturingsinformatie en het ontbreken van een goed begrip van de voortgaande ontwikkelingen, werkt ook door richting de sociale wijkteams die budgetverantwoordelijkheid hebben voor de eigen wijk. Hun invulling van de sturing op de budgetten is vooralsnog beperkt maar zou met de verwachtte verbeteringen steeds beter moeten worden. De verwachting is dat zij deze verantwoordelijkheid pas per 2020 daadwerkelijk vorm kunnen geven.

Met betrekking tot de inkoop en bekostiging in het sociaal domein heeft de gemeente, via de regionale samenwerking, beperkt grip door de open house constructie. De gemeente kan onvoldoende sturen op de afspraken met aanbieders, door het onbeheersbaar grote aantal aanbieders en de beperkte kwaliteit van het contractmanagement. Hoewel de gemeente voor ogen heeft dit aantal terug te brengen, is nog niet duidelijk op welke wijze dit zal worden gerealiseerd. In de gesprekken met aanbieders was de kwaliteit van producten tot dusver leidend om te interveniëren, maar financiële kwaliteit en kwantiteit (bijvoorbeeld onverklaarde groei) was geen toetssteen. Vanuit de perspectiefnota wordt op sommige onderdelen inmiddels een 'richtsnoer' gehanteerd voor de gesprekken naar aanbieders. De gemeente voert de druk in gesprekken met de grootste aanbieders inmiddels op. Gesprekken over de kostenontwikkelingen leiden tot meer bewustzijn bij aanbieders en daarbij tot een gedeeld gevoel van eigenaarschap. De vraag is wel of de huidige constructie voldoende prikkels biedt waarmee het tij van overschrijdingen kan worden gekeerd.

Tot slot constateert de commissie dat Arnhem de Jeugdhulp en Wet Maatschappelijke Ondersteuning consequent samenvoegt tot 'het zorgdomein'. Dit bestendigt het 'oude denken' in zorgbehoeften en zorgen voor; ten opzichte van zelfredzaamheid en helpen bij. Deze terminologie leidt af van de gewenste samenhang in het sociaal domein 'naar een veerkrachtig Arnhem'. Het sociaal domein omvat immers ook ondersteuning, hulp, begeleiding, activering, opvang, re-integratie, wonen en werk.

4 Conclusies

De hieronder gepresenteerde conclusies zijn gebaseerd op de huidige situatie zoals deze zich in de praktijk manifesteert. Ondertussen staat de uitvoering van de gemeente Arnhem ook niet stil en zijn reeds enkele verbetermaatregelen genomen. De weging van deze conclusies zouden dan ook in dat licht bezien moeten worden zonder dat daarmee de penibele situatie van de gemeente Arnhem wordt gebagatelliseerd.

1. De gemeente Arnhem heeft een mate van grip die het beste gekarakteriseerd kan worden als: beperkt. Deze positie is niet uniek.
2. De Arnhemse visie op het sociaal domein is sinds 2013 niet in samenhang geactualiseerd (op onderdelen hebben losstaande aanpassingen plaatsgevonden). Hierdoor ontbreekt het aan een scherpe opdracht met leidende principes, passend bij de aanpak van de ontstane tekorten. Maatregelen kennen mede daardoor weinig onderlinge samenhang en worden niet genomen op basis van één gezamenlijk lange termijn perspectief.
3. Het gebrek aan een bijgestelde visie heeft ertoe geleid dat de gemeente de poort wijd open heeft gezet. Het mantra 'doen wat nodig is' is leidend en professionals en aanbieders hebben relatief veel vrijheid gekregen.
4. Onderdelen van het sociaal domein kennen een eigen realiteit: in visie en uitvoering wordt sterk gedacht in de 'oude' kolommen van het zorgdomein (Jeugd en Wmo) en Participatie (bijstandsuitkeringen) en deze worden, ook in de praktijk, niet getracht te overbruggen. Per kolom wordt de visie niet in de praktijk gebracht, omdat de vertaling van uitgangspunten via concrete indicatoren naar uitvoering (operationalisering) ontbreekt.
5. De reeds voorgenomen maatregelen ter verbetering van grip zijn in de kern onderdelen van de logische vervolgstappen. Motieven en drijfveren in de uitvoering van het sociaal domein zijn momenteel sterk financieel van aard. Een breed doordacht en breed gedragen verhaal vraagt aanscherping en aanvulling, met name op het in beeld brengen van onderlinge afhankelijkheden en de vertaling naar de bijdrage van elke maatregel voor structurele financiële duurzaamheid.
6. De gemeentelijke sturing op het sociaal domein, zowel op de 'eigen' onderdelen (toegang, inkoop) als op de aanbieders, is beperkt.
   a decentralisatie van budgetverantwoordelijkheid naar de sociale wijkteams vraagt een duidelijk escalatiemodel bij budgetoverschrijding.
   b samenwerking met aanbieders in een open house model, dat regionaal wordt uitgevoerd, vraagt scherpe afspraken in de contractering en borging hiervan.
7. Recent zijn eerste stappen gezet om meer grip te krijgen op de ontwikkelingen in het sociaal domein. Dit wordt echter bemoeilijkt door het ontbreken van een geoperationaliseerde visie en de beperkte kwaliteit van de data.

5 Aanbevelingen

Gemeente Arnhem is trots op de hoge mate van inwonerstevredenheid over het sociaal domein. Het maken van keuzes die afbreuk doen aan het huidige voorzieningenniveau vraagt zowel politiek, bestuurlijk als maatschappelijk draagvlak. Daarnaast vraagt het een zakelijke houding naar inwoners, eigen gemeentelijke afdelingen en aanbieders. 'Doen wat nodig is' betekent immers ook 'niet doen wat niet nodig is'. Dit vraagt duidelijke uitspraken over welke kosten de gemeente bereid is te dragen en een actuele visie op de ontwikkelingen in het sociaal domein en de beheersbaarheid daarvan in termen van capaciteit en financiën.

De eerste stap naar meer grip is het in gang zetten van twee parallelle processen:

1 *Samen de stip op de horizon bepalen*
College en de Raad dienen invulling te geven aan 'doen wat nodig is' voor die Arnhemmers die hulp en ondersteuning het hardste nodig hebben. De dialoog moet zijn gericht op een gedeeld beeld over een passend en betaalbaar sociaal domein, die uitstijgt boven 'recht hebben op zorg'. De eerste grote stap is -samen met inwoners, aanbieders, verwijzers, etc.- te komen tot een gedeelde visie op het sociaal domein. Het uitgangspunt daarbij moet zijn onderling vertrouwen en verbinding tussen Raad, College en ambtelijk apparaat. De visie is onmiskenbaar de sleutel tot succes in Arnhem want zonder deze visie hangen alle maatregelen in het luchtledige. Daarbij is het wenselijk te denken vanuit een goed begrip van de huidige situatie en van de historische ontwikkeling die tot deze situatie heeft geleid. Vervolgens kan de visie worden geoperationaliseerd naar samenhangende uitgangspunten voor het sociaal domein, vertaald in beleidsdoelen, acties en maatregelen en tot slot in een passende set concrete indicatoren zodat monitoring van de beoogde impact mogelijk wordt.
   - Geef als College van B&W opdracht voor dit visietraject met College en de Raad. De commissie adviseert daarbij de begeleiding in handen te leggen van een ervaren externe begeleider die de partijen bij hun dialoog ondersteunt. De VNG assisteert de gemeente Arnhem graag bij het zoeken en aantrekken van een goede begeleider.
   - Benut nadrukkelijk de aanwezige capaciteit (kwaliteit en kennis) van het ambtelijk apparaat. Geef de opdracht alle benodigde informatie te verzamelen ter voorbereiding van genoemd visietraject en in dat kader opgedane strategische inzichten te bundelen. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de ervaringen van andere gemeenten, zoals in het stedennetwerk G40, het Netwerk Directeuren Sociaal Domein of tijdens peer-review bijeenkomsten "Sturing met Kwaliteit" binnen het Programma Sociaal Domein.

2 *Implementeer een aantal quick wins in de uitvoering*
Parallel aan het visietraject is het nodig de komende maanden de ingezette stappen om de tekorten terug te dringen te versterken. Vooral op de domeinen Jeugd en Wmo (specifiek: beschermd wonen) is op de gebieden inkoop, monitoring en de toegang winst te behalen. Voor Participatie is uiteindelijk winst te behalen in het leggen van de verbinding met de wijkteams maar zit deze veeleer in de benadering van de cliënten op een aandachtige en contextafhankelijke manier.

   Voor al deze 'quick wins' geldt dat het belangrijk is dat de bestuurders commitment uitspreken om te 'doen wat nodig is': scherpe gesprekken voeren in de toegang om samen duiding te geven aan ongewenste overschrijdingen en eigenaarschap te creëren bij verwijzers en aanbieders.

   Monitoring
   - Zet in op verbetering van de kwaliteit van het berichtenverkeer. U staat reeds in verbinding met het Ketenbureau I-SociaalDomein om hier stappen in te zetten.
   - Investeer in de capaciteit van dataspecialisten om te ondersteunen
   - Vertaal de zorginhoudelijke maatregelen naar uitkomsten

Toegang

- Onderzoek de werkdruk van de sociale wijkteams. Stel met de sociale wijkteams een escalatiemodel op als begeleiding in de sturing op budgetten.
- Ga met overige verwijzers periodiek in gesprek over de kostenontwikkelingen, trends in verwijzingen en signalen van ongewenste overschrijdingen.

Inkoop en bekostiging

- Intensiveer de sturing op de aanbieders die richting de grootste overschrijdingen gaan. Voer met hen 'het goede gesprek' vanuit gedeeld eigenaarschap.
- De kostenregeling beschermd wonen moet nog uitgewerkt worden. In de tussentijd is het wel mogelijk om met aanbieders in gesprek te gaan over hoe ze de voorzieningen afbouwen gezien de landelijke ontwikkelingen. Dit vereist verdere uitwerking, bijvoorbeeld in een hierop gericht onderzoek- en adviestraject. (Breda, Dordrecht, Almere, etc.)

3 *Werk vervolgens toe naar een kwaliteitscyclus met de focus op grip houden*

De stip op de horizon op het gebied van grip houden is toe te werken naar een kwaliteitscyclus, waarin periodiek de beleidsimpact wordt geëvalueerd. Dit in dezelfde open gesprekken met Raad, College en ambtenaren. Het dashboard op basis van de opgestelde indicatoren geeft inzicht in de bereikte effecten en waar bijsturing nodig is.

Voorgestelde fasering

Q1 en Q2 2020 Quick wins operationalisering visie.

De gemeente Arnhem heeft aparte programma's voor de verschillende onderdelen van het sociaal domein. Geef de programmamanagers sociaal domein de opdracht om deze programma's per sector gestructureerd te vertalen naar heldere actuele standpunten op inhoud én financiën, en redeneerlijnen om te komen van visie tot uitvoering inclusief prestatie-indicatoren.

Q1 en Q2 Quick wins monitoring en uitvoering.

Met het oog op de ontstane tekorten, is het aan te bevelen de top-3 van meest ongewenste overschrijdingen met prioriteit aan te grijpen voor een consequente doorvertaling van de visie naar prestatie-indicatoren en de monitoring hiervan en sturing hierop uit te werken. Leer hierbij van de ervaringen van vergelijkbare gemeenten. In de G40 zijn meer gemeenten die hun grip op het sociaal domein hebben vergroot of willen vergroten. Zoek elkaar op en wissel geleerde lessen uit om de herijking te versnellen.

Q3-Q4 Formuleren integrale visie.

Vanuit de geoperationaliseerde visies per sector is het nog een kleine stap om deze over elkaar te leggen en van hieruit een actuele overkoepelende visie te formuleren. Ten opzichte van de huidige visie dient hier dan nog expliciet een financieel perspectief aan te worden toegevoegd.

Q1-Q4 Parallel proces ontwikkeling duurzame visie.

Het vergt tijd en dialoog om samen te komen tot een duurzaam antwoord op het devies 'doen wat nodig is'. Het is aan te bevelen dit gesprek in het College en met de Raad aan te gaan. Daarbij is het nadrukkelijke advies om dit onder begeleiding van een externe procesbegeleider te doen. De uitkomsten van dit gesprek vormen de basis voor een toekomstbestendige visie en gedragen politieke keuzes ten behoeve van de financiële beheersbaarheid passend bij Arnhem.

Bijlage I – Grip…

Grip in het sociaal domein of elders heeft steeds te maken met twee onderdelen: inzicht en handelingsperspectief. Om grip te kunnen hebben moet je weten welke ontwikkelingen zich voordoen en vervolgens moet je hier in meer of mindere mate sturing aan kunnen geven óf op kunnen anticiperen. Zonder dit laatste is er geen sprake van grip maar alleen van inzicht. Daarbij is het goed om te realiseren dat, zeker in het sociaal domein, er vrijwel nooit sprake kan zijn van volledige grip. Er is altijd sprake van (de kans op) externe beïnvloeding die buiten het handelings- en zichtsvermogen ligt en waar maar in beperkte mate op geanticipeerd kan worden. Gelukkig betreft dit over het algemeen maar een beperkt deel van het domein.

Het hebben van grip begint zoals gezegd met het hebben van inzicht. Echter ook inzicht komt niet vanzelf en vraagt een afbakening en een antwoord op de vraag: waar wil je inzicht in hebben? Zonder nu te verzanden in een eindeloze afpel exercitie tot de kern van de scope van je gewenste inzicht kunnen we voor het gemeentelijke sociaal domein stellen dat de visie het startpunt vormt van grip. In een visie verwoord een gemeente namelijk een ideaal toekomstbeeld voor (een deel van) je gemeente. Hierin wordt geschetst hoe de lokale samenleving functioneert, welke maatschappelijke resultaten worden bereikt en wat de uitgangspunten vormen waarmee dat ideaalbeeld gerealiseerd kan worden. Het laat zien wat je als gemeente in de kern het allerbelangrijkste vindt, zowel t.a.v. het uiteindelijke doel als ook v.w.b. de af te leggen route. Een visie hoort richting te geven en wel op z'n wijze dat duidelijk is welke richting gekozen wordt en op welke manier deze richting bewandeld wordt.

Met name die duidelijkheid blijft een lastig aspect van iedere visie en is ook inherent aan het concept visie. Een visie is namelijk een geabstraheerde beschrijving van een toekomstsituatie die in de praktijk altijd veel complexer is en gekend wordt door vele nuances. De taal die gebruikt wordt voor het beschrijven van een visie bestaat dan ook voornamelijk uit abstracte begrippen die goed zijn om een beeld te schetsen maar ontoereikend zijn om een precies beeld, met alle specificaties, te tekenen. Zo blijven veel visies dan ook hangen in 'container' begrippen zonder dat ze houvast geven aan de mensen die uitvoering moeten geven aan die visie. Om een visie te kunnen laten werken is het dan ook nodig om een vertaalslag te maken waarbij voor gemeenten de vraag: 'wat wil ik concreet zien veranderen op straat/in de wijk/bij mensen thuis?' steeds opnieuw zo concreet mogelijk beantwoord moet worden. Met een dergelijke vertaling wordt een visie namelijk pas hanteerbaar, en voor het krijgen van grip niet onbelangrijk, en ook meetbaar en vervolgens stuurbaar.

Om een visie ook meetbaar te maken moet deze vertaling eerst nog geoperationaliseerd worden, hetgeen betekent dat er indicatoren geformuleerd worden die meetbaar zijn en bij voorkeur niet al te veel administratieve lasten met zich meebrengen, maar dit is over het algemeen een relatieve makkelijke doorontwikkeling. De voornaamste moeilijkheid bestaat uit het concreet maken van een visie omdat dit gepaard gaat met het maken van keuzes en het trekken van duidelijke grenzen.

Om te komen tot inzicht is er naast deze uitwerking nog één belangrijk aspect nodig en dat is een beleidstheorie (ofwel een effecttheorie). Dit betreft een uitwerking van de redeneerlijn die loopt van de inzet van middelen (input) en de uitvoering van activiteiten (throughput) naar de concrete resultaten (output) en de directe (outcome) en indirecte (impact) effecten. Deze redeneerlijn maakt in feite zichtbaar met welke concrete handelingen bepaalde resultaten effecten verwacht worden behaald te worden. Daarbij gaat het in eerste instantie niet om reeds op voorhand vastgestelde causale relaties. Het mag best zo zijn dat redeneerlijnen achteraf niet blijken te kloppen. Door ze echter te expliciteren wordt het wel mogelijk om ze ook te toetsen en is het naderhand ook mogelijk om bij te sturen.

Het sturingsaspect van grip is met het juiste inzicht vervolgens niet meer dan draaien aan de knoppen die gegeven zijn. Deze knoppen zitten verwerkt in de organisatie van het sociaal domein (bijv. de organisatie van de toegang), de gekozen bekostigingssystematiek en de contracten met zorgaanbieders. Uiteraard hangt de mate

van sturing af van de mate waarin de sturingsmogelijkheden ook geborgd zijn in uitvoeringsrichtlijnen, afspraken en opgenomen contractuele verplichtingen. Er is echter meer mogelijk door naast de formele sturingsmogelijkheden ook de informele sturingsmogelijkheden te benutten. Die zitten veeleer in het regelmatig, in onderling vertrouwen voeren van gesprekken en het creëren van een gezamenlijk eigenaarschap. Dit kost echter wel tijd en vaak ook het nodige geduld. Onderling begrip ontstaat namelijk niet zomaar. Desalniettemin heeft deze vorm van sturing te allen tijden wel de voorkeur boven de formele sturingsmogelijkheden. Het sociaal domein is namelijk een complex ecosysteem dat zich nooit helemaal laat vangen in afspraken, contracten of procedures en in een dergelijk ecosysteem heb je meer aan een partner dan aan ee nopdrachtnemer.

In onderstaand figuur is de vertaling van de visie naar operationele indicatoren en de beleidstheorie schematische weergegeven.

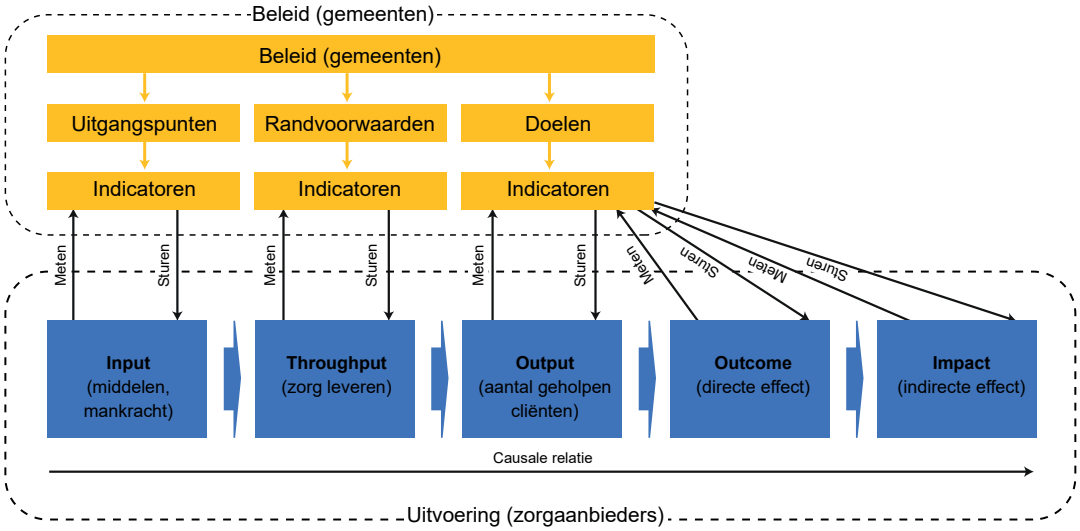

Bijlage II – Gegevensrapportage

Om een beeld te scheppen van hoe de gemeente Arnhem er uit ziet in cijfers, is een gegevensrapportage opgesteld. Die ligt hier voor u. Het is een globaal en algemeen beeld van Arnhem, het sociaal domein en de gemeentelijke uitgaven daaraan. Daarbij wordt aangetekend dat een beeld in cijfers nooit een volledig beeld geeft.

Deze rapportage bestaat uit een selectie van de cijfers over Arnhem uit de voor de commissie vrij toegankelijke databronnen. Deze zijn ontleend aan CBS Statline en de gemeentelijke monitor sociaal domein, tenzij anders vermeld. Dit zijn de volgende cijfers:

- Algemene kengetallen over Arnhem en haar sociaal domein (afhankelijk van eventuele opvallendheden in het algemene beeld bevat dit hoofdstuk meer of minder cijfers);
- Gebruik jeugdhulp;
- Jeugdhulpgebruik per verwijzer;
- Wmo per arrangement (ondersteuning thuis, hulp bij huishouden, verblijf en opvang, hulpmiddelen);
- Gebruik voorzieningen participatiewet;
- Uitgaven sociaal domein, inclusief opvallende afwijkingen t.o.v. de begroting.

Waar mogelijk is geprobeerd deze cijfers uit Arnhem zoveel mogelijk door de tijd heen te presenteren en te vergelijken met gelijksoortige gemeenten, waarbij vaak gekozen is voor een vergelijking met gemeenten van vergelijkbare grootte (100.000 tot 300.000 inwoners), gemeenten met een vergelijkbare stedelijkheid (sterk stedelijk) en gemeenten in heel Nederland. Wanneer wordt gesproken van de controlegroepen, gaat het om deze drie groepen, tenzij anders aangegeven.

Als onderdeel van de gegevensverzameling zijn ook het Kenniscentrum Handhaving en Naleving (KCHN) van de VNG en het Ketenbureau i-Sociaal Domein gevraagd om hun kennis over de gemeente Arnhem te delen.

1 Opvallend voor Arnhem

Hieronder worden kort de belangrijkste bevindingen in deze rapportage weergegeven.

- Jeugdhulpgebruik zonder verblijf stijgt harder dan in de controlegroepen, meer dan tweemaal zo snel.
- Wmo-voorzieningengebruik stijgt vrij snel in de periode 2016 - 2018. Beschermd wonen-regio Arnhem heeft het een-na-hoogste gemiddelde gebruik van beschermd wonen-voorzieningen in het land.
- Hoewel het gebruik van voorzieningen uit de Participatiewet (bijstandsuitkeringen) zich normaal ontwikkelt en redelijk stabiel is, is het bijzonder hoog: bijna twee keer zo veel als de controlegroepen.
- De totale uitgaven aan het sociaal domein zijn in 2017 ~50 procent hoger per inwoner dan de controlegroepen sterk stedelijk en 150.000-250.000 inwoners. Gezien de centrumfunctie van de gemeente Arnhem moet dit voor een deel in context bezien worden. Uitgaven rond arbeid (inkomensregelingen en participatie) zijn vele malen hoger dan de controlegroepen. Daarnaast valt nog op dat de uitgaven aan jeugd lager zijn dan in de controlegroepen, ondanks de harde stijging van het aantal jeugdhulpvoorzieningen[6]. Hiertoe zou inzicht moeten worden gegeven in de ontwikkelingen van de uitgaven hieraan.

2 Kengetallen Arnhem en haar sociaal domein

- **Inwoners:** Arnhem heeft op 1 januari 2019 159.265 inwoners.
- **Geografisch en kernen:** Arnhem heeft een oppervlakte van 101,54 km².
- **Stedelijkheid:** Arnhem heeft een bevolkingsdichtheid van 1.628 inwoners per vierkante kilometer landoppervlakte, waardoor het in de controlegroep 'sterk stedelijk' valt. Ter vergelijking: het Nederlands gemiddelde is ongeveer 510 inwoners per vierkante kilometer.

6 Deze conclusie komt niet overeen met de gegevens zoals deze staan vermeld op waarstaatjegemeente.nl De achtergrond van deze discrepantie is niet nader onderzocht.

- **Leeftijdsopbouw:** Arnhem is een relatief weinig vergrijsde gemeente met voornamelijk een hoger percentage inwoners in de leeftijdsgroep 23 tot 50 jaar. Zie gestapelde staafdiagram hieronder.

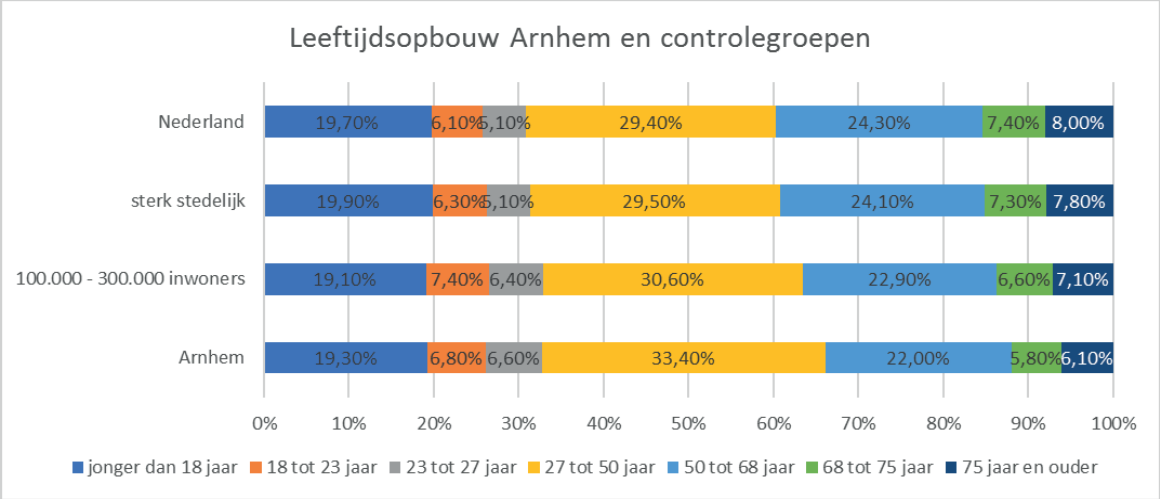

- **Jongeren tot 18 jaar:** Arnhem telt op 1 januari 2018 30.404 inwoners die jonger dan 18 jaar oud zijn.
- **Migratieachtergronden:** 67,9 procent van de bevolking is autochtoon, van de overige 32,1 procent heeft 11,6 procent een westerse migratieachtergrond en 20,5 procent een niet-westerse. Ter vergelijking: het Nederlands gemiddelde is 76,9 procent autochtoon, naast 10,1 procent met een westerse migratieachtergrond en 13,1 procent met een niet-westerse migratieachtergrond.
- **Opleidingen:** Arnhem heeft relatief iets meer hoogopgeleiden (45,3 procent) in de beroepsbevolking dan de controlegroepen 100.000 – 300.000 inwoners (40,5 procent), sterk stedelijk (36,3 procent) en Nederland (37,2 procent). Arnhem heeft daarentegen juist 2 tot 7 procentpunt minder laag- en middelbaar opgeleiden dan de controlegroepen.
- **Werkzame beroepsbevolking:** Arnhem heeft in 2018 654 werkenden per 1000 inwoners; dat is minder dan de controlegroepen (allen precies 672 werkenden per 1000 inwoners).
- **Lage inkomens[7]:** 13,8 procent van de huishoudens had in 2015 een laag inkomen, waarvan 5,7 procentpunt langdurig laag. Landelijk was dit gemiddeld 8,2 respectievelijk 3,1 procent, en in de mediane gemeente was dit 5,5 procent respectievelijk 1,8 procent. Arnhem is daarmee met afstand de gemeente met relatief en absoluut de meeste lage inkomens die de visitatiecommissie tot dusver heeft bezocht.
- **Gestapelde voorzieningen sociaal domein:** de gemeente Arnhem heeft relatief veel huishoudens met voorzieningen uit de Participatiewet, evenals een combinatie van Participatiewet en een Wmo-voorziening. Verder is er geen sprake van bijzondere stapeling. Dit is te zien in staafdiagrammen 1 en 2 hieronder.

7 De lage-inkomensgrens van het CBS is 9250 euro besteedbaar inkomen (ex. gebonden toeslagen) per huishouden per jaar volgens het prijspeil van het jaar 2000. Omgerekend naar 2019 is dit ongeveer 13.140 euro. Langdurig lage inkomens blijven vier jaar of langer onder deze grens.

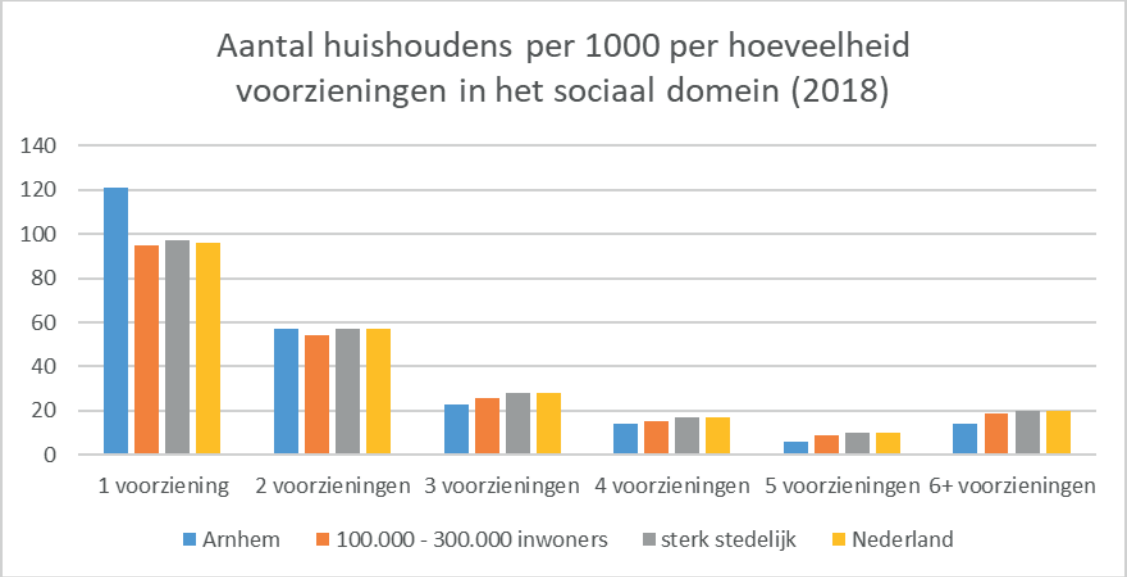
Aantal huishoudens per 1000 per hoeveelheid voorzieningen in het sociaal domein (2018)
140
120
100
80
60
40
20
0
1 voorziening
2 voorzieningen
3 voorzieningen
4 voorzieningen
5 voorzieningen
6+ voorzieningen
Arnhem
100.000 - 300.000 inwoners
sterk stedelijk
Nederland

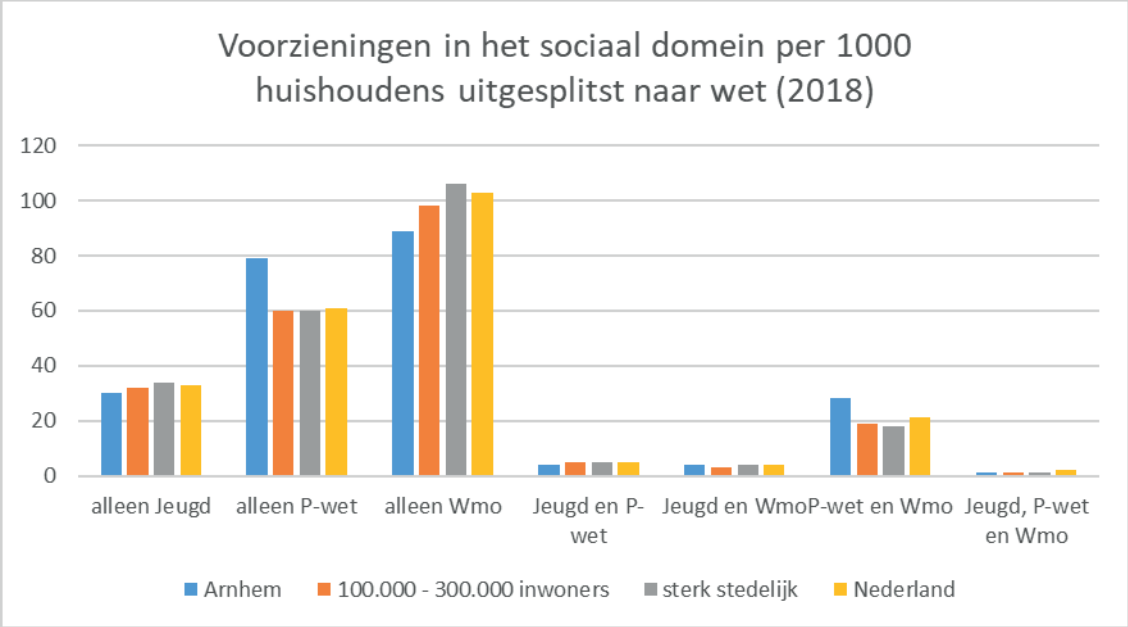
Voorzieningen in het sociaal domein per 1000 huishoudens uitgesplitst naar wet (2018)
120
100
80
60
40
20
0
alleen Jeugd
alleen P-wet
alleen Wmo
Jeugd en P-wet
Jeugd en Wmo
P-wet en Wmo
Jeugd, P-wet en Wmo
Arnhem
100.000 - 300.000 inwoners
sterk stedelijk
Nederland

3 Jeugd

- Arnhem heeft gedurende 2015 tot en met 2018 vergeleken met de controlegroepen een hoog aantal jeugdhulptrajecten zonder verblijf per 1000 jongeren gekregen. Dit is te zien in grafiek 1. Dit aantal stijgt over de genoemde periode sterk, van relatief laag vergeleken met de controlegroepen naar hoger dan alle controlegroepen. Over de totale gemeten periode gezien is er een stijging van 54,3 procent, waar de controlegroepen in dezelfde perioden stijgingen laten zien van 22 (sterk stedelijk), 29 (100.000 – 300.000 inwoners) en 26 (Nederland) procent.

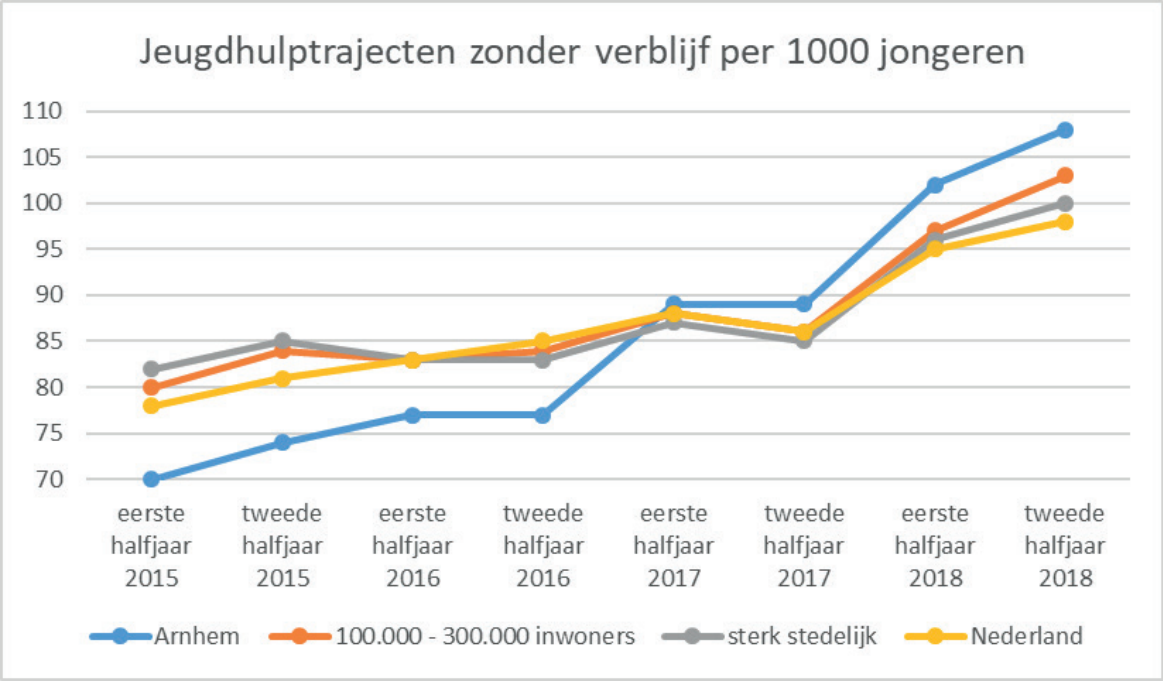

- Het aantal jeugdhulptrajecten met verblijf per 1000 jongeren blijft stabiel gedurende de periode 2015 tot 2018. Het aantal jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen daalt licht in dezelfde periode. Dat is in lijn met de trend van de controlegroepen in; hierom is er geen aparte grafiek aan gewijd. Wel wordt nog opgemerkt dat het aantal jeugdreclasseringsmaatregelen per 1000 jongeren iets hoger is dan in de controlegroepen: in Arnhem is dit 5, in de controlegroepen 3 (beide tweede helft 2018).

- **Jeugdhulptrajecten per verwijzer:** uitgesplitst naar verwijzer heeft zowel Arnhem als jeugdregio Arnhem een vrij hoog aandeel jeugdhulptrajecten gestart door de huisarts, zelfs als gecorrigeerd wordt voor het (zeer lage) aantal onbekende/ontbrekende verwijzers. Zie de onderstaande drie taartdiagrammen; in de taartpunten staan de percentages van het aantal jeugdhulptrajecten dat door de corresponderende verwijzer is gestart.

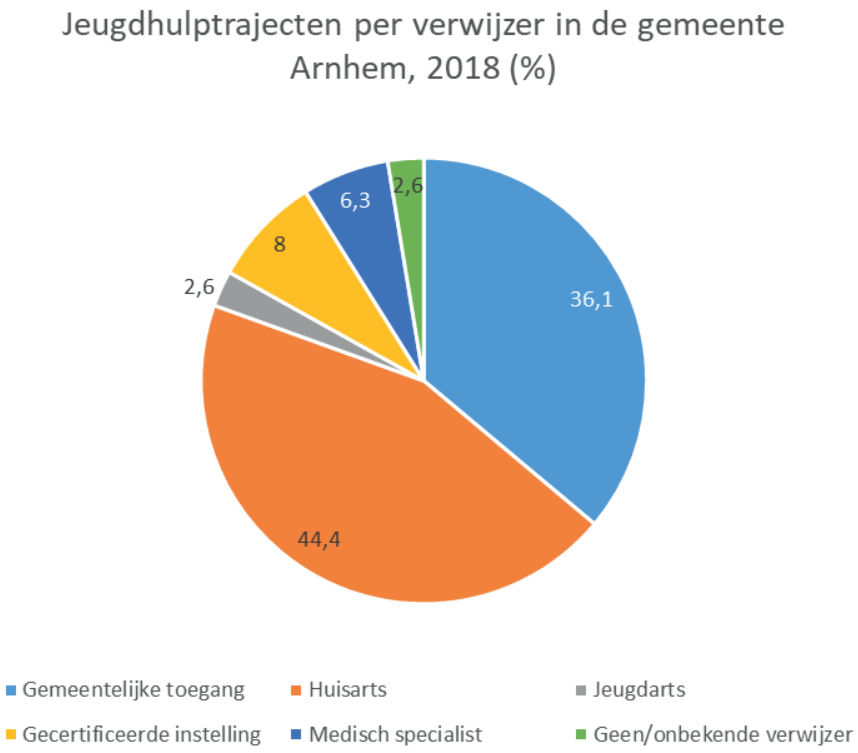
Jeugdhulptrajecten per verwijzer in de gemeente Arnhem, 2018 (%)
36,1
44,4
2,6
8
6,3
2,6
Gemeentelijke toegang
Huisarts
Jeugdarts
Gecertificeerde instelling
Medisch specialist
Geen/onbekende verwijzer

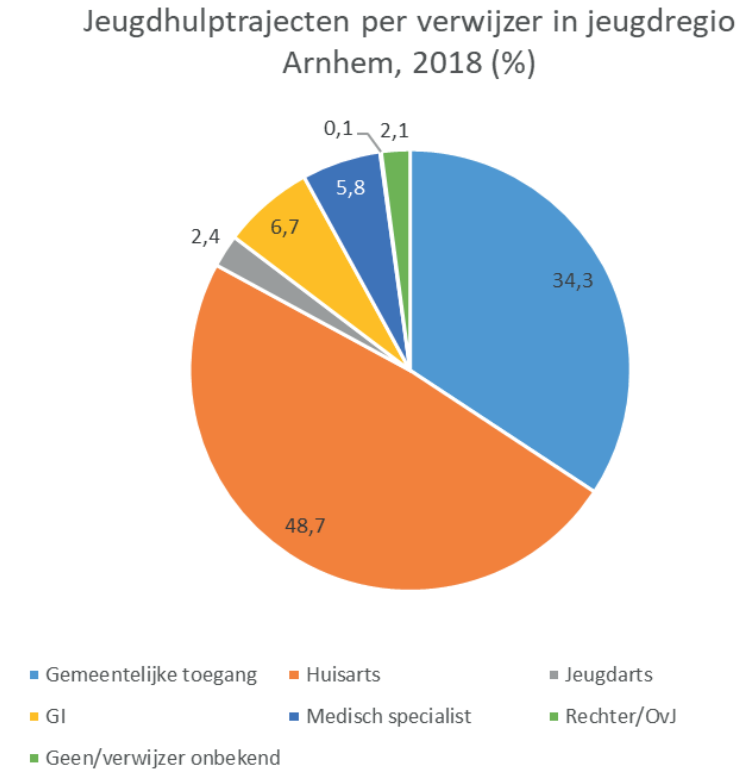
Jeugdhulptrajecten per verwijzer in jeugdregio Arnhem, 2018 (%)
34,3
48,7
2,4
6,7
5,8
0,1
2,1
Gemeentelijke toegang
Huisarts
Jeugdarts
GI
Medisch specialist
Rechter/OvJ
Geen/verwijzer onbekend

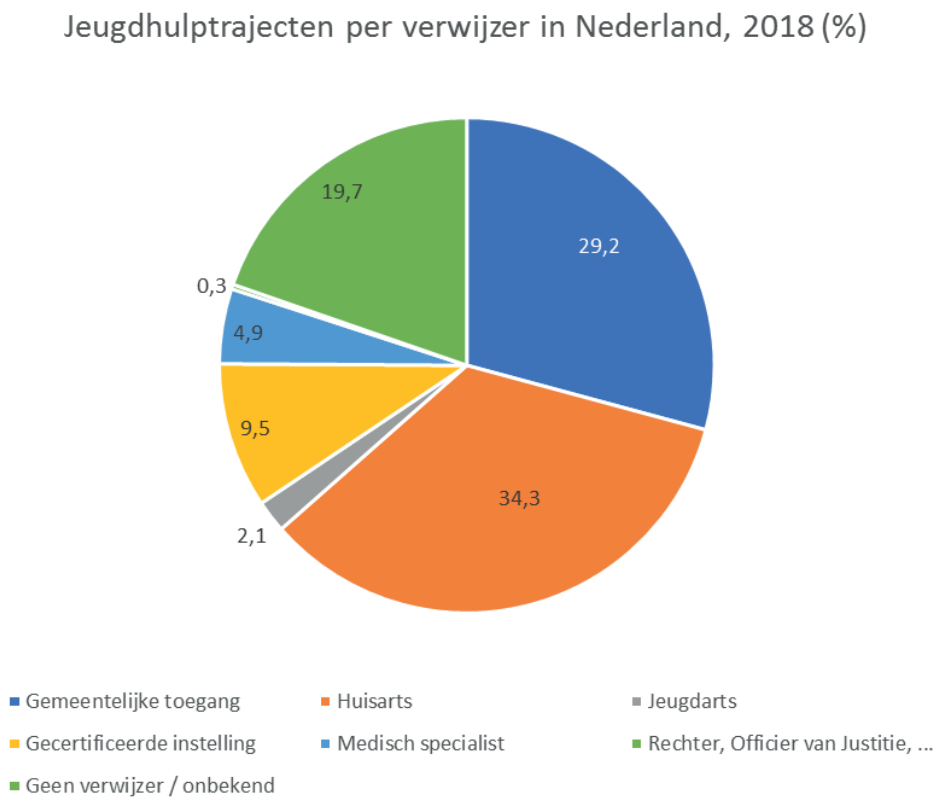

- **Herhaald beroep:** van de begonnen trajecten in 2018 is 24,8% een herhaald beroep, wat iets lager is dan de regionale (26,5) en landelijke (27,5) percentages. Deze percentages fluctueren per jaar van 2016 tot 2018 voor de gemeente Arnhem tussen de 22 en 25 procent, waar de controlegroepen consequent iets hogere percentages herhaald beroep hebben (24 tot 29 procent).

4 Wmo

- **Gebruik Wmo-voorzieningen:** het gebruik per 1000 inwoners van alle typen Wmo-voorzieningen is in de tweede helft van 2018 hoog vergeleken met alle controlegroepen, voornamelijk op hulp bij het huishouden en ondersteuning thuis.

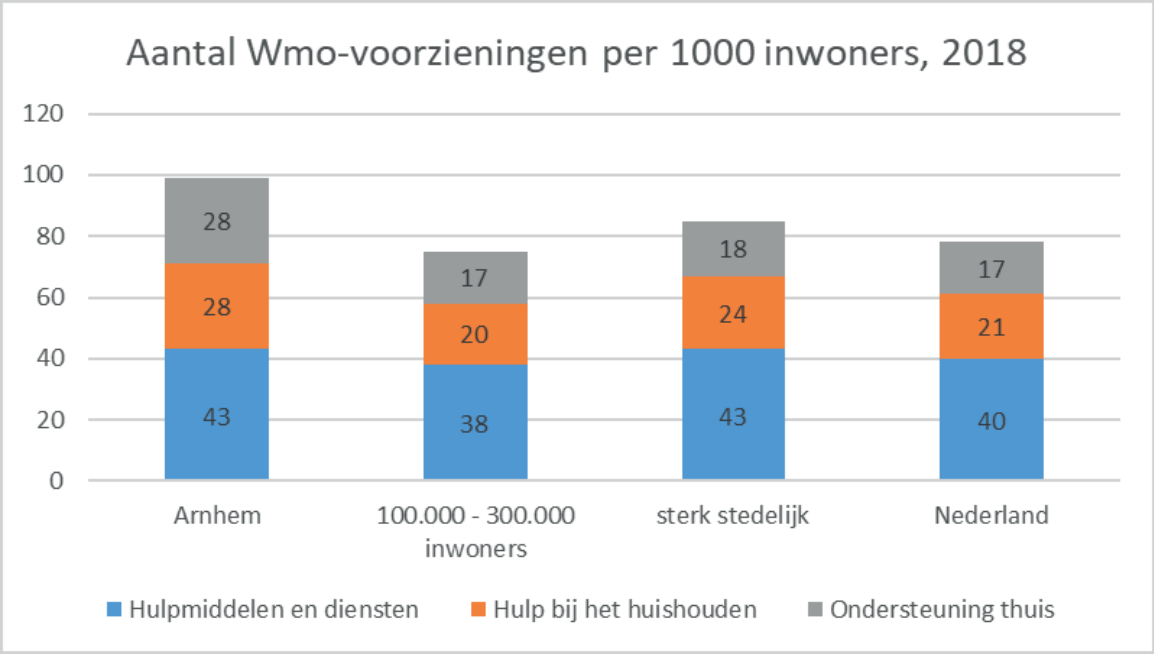

- **Ontwikkelingen gebruik Wmo:** het totale gebruik van alle Wmo-voorzieningen neemt over de periode 2016 – 2018 sterk toe, van 50 maatwerkvoorzieningen per 1000 personen in 2016 naar 83 in 2018. Er zijn geen gegevens over 2015. De sterke groei van 2016 op 2017 is voor een groot deel toe te schrijven aan een plotselinge verdubbeling van het aantal geregistreerde voorzieningen in de categorie hulpmiddelen en diensten (van 20 per 1000 inwoners naar 44).

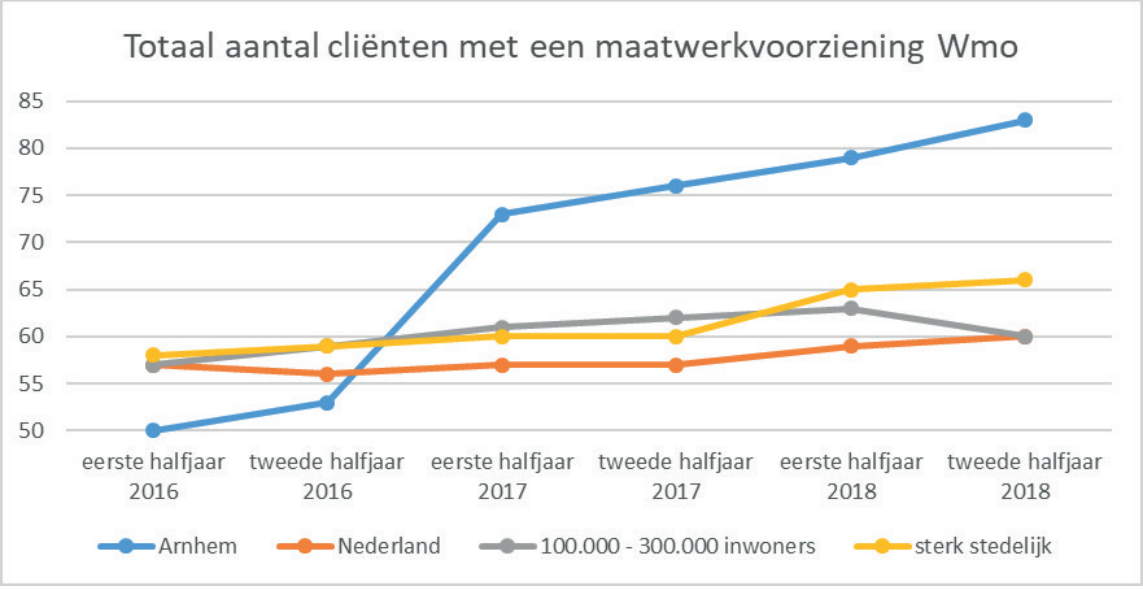

- **Mantelzorg:** 10,5 procent van de volwassen inwoners van Arnhem geeft aan mantelzorg te verlenen. Dit is minder dan de 14,2 procent in heel Nederland die dat aangeeft, en de 13,5 en 14,4 procent in de twee andere controlegroepen.
- **Cliëntervaring Wmo:** de verschillende aspecten van de Wmo-voorzieningen in Arnhem krijgen in 2017 van de Wmo-gebruikers cijfers van 7,0 tot 8,7. Daarmee doet Arnhem het met name beter op het aspect 'ondersteuning past bij mijn hulpvraag' (8,7), en scoort de gemeente wat minder op het aspect 'met de ondersteuning kan ik beter dingen doen' (7,0)
- **Beschermd wonen:** Arnhem behoort tot de beschermd wonen-regio Arnhem. In deze regio maken 1290 inwoners gebruik van beschermd wonen, ofwel 3,1 inwoners per 1000 inwoners. Dat is meer dan het landelijk gemiddelde van 2,0 inwoners per 1000 inwoners en de regio heeft hiermee na regio Apeldoorn het hoogste gemiddelde van het land.

5 Participatie

- **Bijstand:** Arnhem heeft 79 bijstandsontvangers per 1000 inwoners in de tweede helft van 2018; dat is veel meer dan de controlegroepen 100.000 – 300.000 inwoners (46) en sterk stedelijk (41) en het Nederlandse gemiddelde (39).
- **Ontwikkeling hoeveelheid inwoners met bijstand:** is te zien in de onderstaande grafiek. Arnhem laat grotendeels dezelfde ontwikkeling zien als de controlegroepen met een piek in 2016 / 2017.

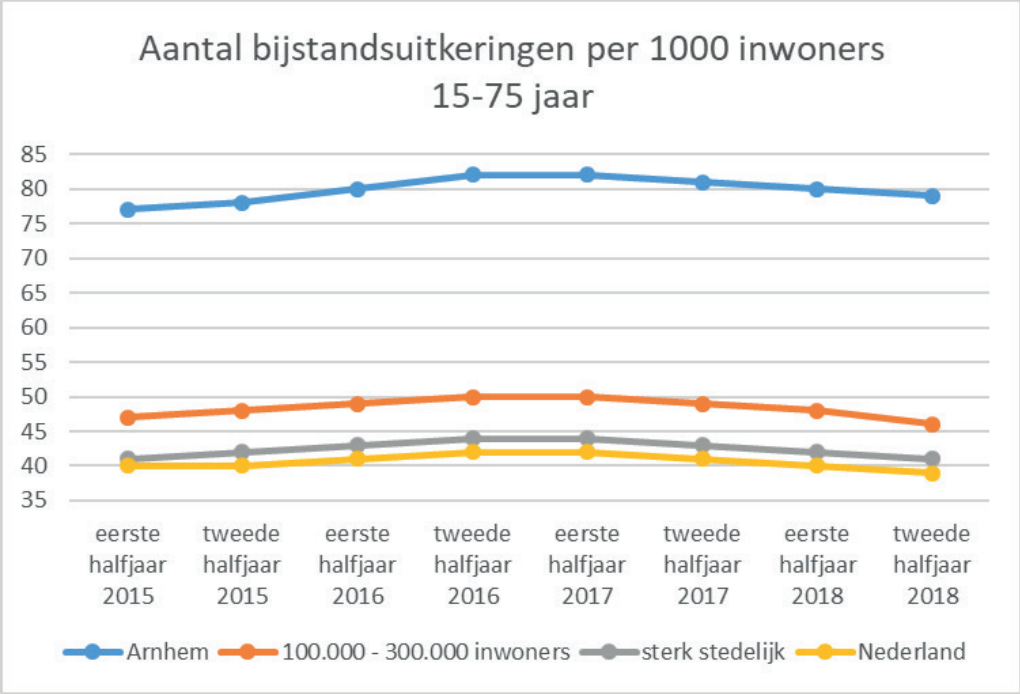

- **Gebruik re-integratievoorzieningen:** Arnhem heeft gedurende de periode 2015-2018 een laag gebruik van re-integratievoorzieningen dat daalt: 18,1 per 1000 inwoners eind 2015, dalend tot 8,3 in 2018. Ter vergelijking: in de controlegroepen zijn er tussen de 20 en 26 re-integratievoorzieningen per 1000 inwoners.

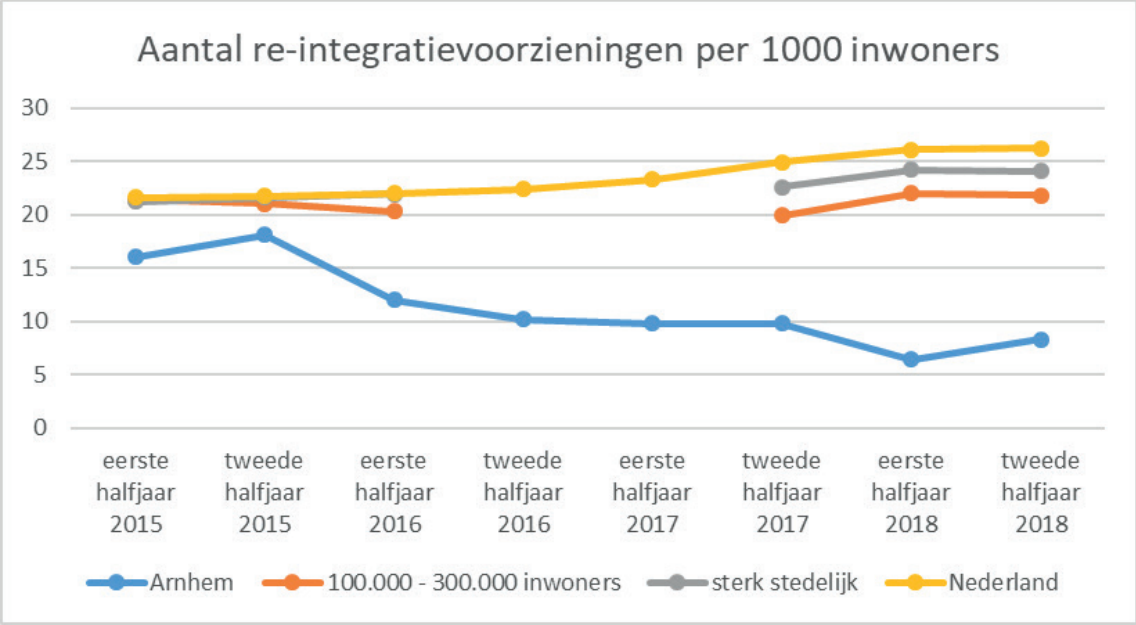

6 Begroting & realisatie sociaal domein 2017

De uitgaven per inwoner in de gemeente Arnhem ten opzichte van de controlegroepen[8] in 2017, het meest recent openbaar beschikbare jaar, staan in onderstaande tabel. Arnhem geeft in totaal 2511,6 euro per inwoner uit aan het sociaal domein; dat is ongeveer 45 tot 60 procent meer dan de controlegroepen 150.000-250.000 inwoners en sterk stedelijk. Daar dient wel bij opgemerkt te worden dat Arnhem als centrumgemeente bijvoorbeeld verantwoordelijk is voor beschermd wonen, wat meestal een verhoging van uitgaven oplevert bij geëscaleerde zorg 18+ (en niet elke gemeente in deze controlegroepen is centrumgemeente). Daarnaast vallen de volgende zaken op:

Posten met hoge uitgaven in vergelijking met controlegroepen

Bij de kostenposten waar meer per inwoner aan wordt uitgegeven dan door alle controlegroepen wordt ook vaak fors meer aan uitgegeven, in alle gevallen 50% hogere uitgaven of meer. Deze posten zijn de wijkteams, inkomensregelingen, begeleide participatie, arbeidsparticipatie, maatwerkdienstverlening 18+ en geëscaleerde zorg 18+.

Posten met lage uitgaven in vergelijking met controlegroepen

Daar tegenover staat dat Arnhem juist minder per inwoner uitgeeft (dan de controlegroepen 150.000-250.000 inwoners en sterk stedelijk) aan samenkracht en burgerparticipatie, maatwerkvoorzieningen Wmo, maatwerkdienstverleningn 18- en geëscaleerde zorg 18-.

Posten met afwijkende uitgaven in vergelijking met begroting

Gezien enkele grote afwijkingen ten opzichte van de begroting (bijvoorbeeld, een begroting voor de wijkteams van 4 euro per inwoner) is dit gedeelte niet meegenomen ter analyse. Deze gegevens lijken, tenminste deels, onjuist ingevoerd.

Lasten* gemeenten (IV3) 2017 - Arnhem

	Gemeente Arnhem	Gemeentegrootte 150 000 tot 250 000 inwoners	Stedelijkheidsklasse sterk stedelijk	Nederland
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	95,9	131,6	112	115,3
6.2 Wijkteams	100,2	79,1	56,9	55,1
6.3 Inkomensregelingen	869,5	595	507,8	473,5
6.4 Begeleide participatie	314,6	167	150,8	147,6
6.5 Arbeidsparticipatie	125,1	61,4	53,4	52,3
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	32,2	37,3	40,9	36,5
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	302,7	174,7	170	167,1
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	230,2	255,3	247,8	208,4
6.81 Geescaleerde zorg 18+	403,5	273,5	187,7	122,7
6.82 Geescaleerde zorg 18-	37,7	63,9	50,5	36,1
Totaal	2511,6	1838,8	1577,8	1414,6
*Uitgedrukt in euro per inwoner				

8 Let op: in tegenstelling tot in eerdere controlegroepen valt Arnhem hier niet in de controlegroep 100.000 tot 300.000 inwoners, maar in de controlegroep 150.000 tot 250.000 inwoners.

Bijlage III – Feitelijke bevindingen

Visie/Uitgangspunten

1 De gemeente Arnhem beschikt over een gedateerde, niet integrale visie op het sociaal domein die niet wordt doorleefd en niet is geoperationaliseerd.
   1 De leidende principes voor de Arnhemse visie op het sociaal domein dateren uit 2013. De visie gaat uit van jeugd en Wmo ('zorgdomein'). Deze visie is in de tussentijd niet meer bijgesteld.
   2 In de daarop gebaseerde documenten en programma's is steeds sprake van een sector/domein eigen aanpak (apart voor Jeugd, WMO en Participatie). Van samenhangende maatregelen is geen sprake.
   3 In het kader van de oplopende kosten is de aandacht vooral op de producten en productontwikkeling gericht zonder dat verwezen wordt of geëxpliciteerd is op welke wijze deze samenhangen met de oorspronkelijke visie.
   4 Zowel de visie als ook de voorgestelde maatregelen zijn niet geoperationaliseerd naar effect-, kwaliteits- en prestatieindicatoren en/of criteria waarmee de voortgang en ontwikkeling van het sociaal domein gevolgd kan worden.
2 De visie op het sociaal domein heeft Arnhem nog niet bijgesteld, onder meer omdat pas relatief recent besef ontstaat dat de financiële middelen ook in de toekomst ontoereikend zullen zijn. Hierin is Arnhem niet uniek: veel gemeenten gingen -en gaan- uit van een tijdelijke boeggolf. Zeker in de afrondende fase van het visitatietraject lijkt politiek-bestuurlijk meer ruimte te bestaan om fundamentele vragen over het sociaal domein te stellen.
3 Als gevolg van deze visie heeft geen vertaling plaatsgevonden naar de verschillende subdomeinen van het sociaal domein en is sprake van inconsistentie tussen enerzijds de visie en anderzijds de uitwerkingen die wel hebben plaatsgevonden.
   1 De perspectiefnota bestaat uit losse hoofdstukken voor de verschillende onderdelen van het sociaal domein (Jeugd/Wmo, participatie) en bevat geen integrale visie over de gebiedsgerichte lijn die is ingezet om meer vanuit de wijk te organiseren.
   2 De gesprekken over de beheersbaarheid zijn vooral gericht op de korte termijn. Gesprek over structurele oplossingen op de langere termijn wordt nog niet gevoerd.
   3 In de perspectiefnota zijn 10 bewegingen opgenomen op basis van inhoudelijke en procesmatige doelen en uitgangspunten, zoals 'van tweedeling naar kansengelijkheid' en 'van sturen op input naar sturen op impact'. De opgenomen maatregelen zijn gericht op korte en lange termijn maar zijn niet geoperationaliseerd en verbonden aan de visie.
   4 In de perspectiefnota zijn diverse inhoudelijke en procesmatige doelen en uitgangspunten geformuleerd, maar geen financiële doelen. De financiële samenvatting gaat nog uit van een cumulatief tekort dat met de algemene reserve verrekend kan worden.

Monitoring

4 De kwaliteit van de data heeft de aandacht maar is vooralsnog beperkt.
   1 De kwaliteit van de data afkomstig uit de financiële administratie is beperkt als gevolg van het hanteren van de wettelijke mogelijkheid om tot 5 jaar na dato declaraties van zorgaanbieders te verwerken.
   2 De kwaliteit van de data uit het berichtenverkeer is beperkt. Start- en stopberichten of melding over de op- en/of afschaling van zorg lijken niet goed bijgehouden te worden. Ook lijkt de verbinding tussen zorg en indicatie niet goed navolgbaar. Als gevolg hiervan kan niet nagegaan worden of de ingediende factuur overeenkomt met de geleverde zorg. (voorbeeld: stel dat 10 behandelingen zijn voorgeschreven, maar tussentijds is besloten dat 4 behandelingen afdoende zijn, dan kan de gemeente een factuur ontvangen voor 4 behandelingen en niet weten of dit de eindfactuur betreft. In theorie kan de aanbieder nog 6 behandelingen factureren terwijl deze niet zijn gerealiseerd.)
   3 Aanvullende data (naast de data uit de financiële administratie en het berichtenverkeer) zijn er vrijwel niet i.v.m. de keuze om de administratieve lasten zo laag mogelijk te houden.

5 De huidige monitor is in ontwikkeling maar geeft vooralsnog beperkt inzicht in de ontwikkelingen binnen het sociaal domein en het ontbreekt aan nadere duiding van deze ontwikkelingen.
   1 In de raadsbrief eind 2018 is de wens geuit om eerder en beter te weten wat er gebeurt om eerder en doelgerichter in te kunnen grijpen in de ontwikkeling in de zorgkosten. In 2019 is het proces in gang gezet om de monitoring aan te scherpen.
   2 In de maandrapportages zijn enkel cijfermatige gegevens opgenomen die betrekking hebben op de ontwikkelingen in het zorggebruik, de financiën en de in- en uitstroom. Gezien de kwaliteit van de data (zie ook bevinding 4) is het waarheidsgehalte van de rapportages beperkt.
   3 In de monitoring ontbreekt momenteel duiding van de cijfers. Zo is de stijging van begeleiding bij beschermd thuis herkend maar is niet duidelijk wat de oorzaken hiervan zijn (en ook niet of dit cf. de visie gewenst is).
   4 Vooralsnog is geen grondige analyse gemaakt van de ontwikkelingen in de zorg. Ambtelijke pogingen hiertoe, in antwoord op de raadsbrief eind 2018, zijn nog niet geland in een gestructureerde aanpak voor een analyse.

Toegang

6 De toegang in Arnhem wordt, mede door de inzet van de sociale wijkteams, (te) goed gevonden en wordt door de inwoners hoog gewaardeerd.
   1 In de helft van de verwijzingen naar jeugdhulp is sprake van verwijzingen door een andere verwijzer dan de gemeente (sociale wijkteams).
   2 Nu zijn meer partijen dan vroeger actief als toegang, waarbij vooral de sociale wijkteams de drempel naar hulp en ondersteuning hebben verlaagd.
   3 De sociale wijkteams hebben 20% van de inwoners van Arnhem in beeld. Dit is in vergelijk met andere gemeenten zeer hoog.
   4 Op vrijwel alle onderdelen van het sociaal domein (met name in de zorgverlening) geeft de gemeente Arnhem meer uit dan vergelijkbare gemeenten of het Nederlandse gemiddelde.
   5 Inwoners geven aan sterk tevreden te zijn over de hulp en ondersteuning die ze via de sociale wijkteams ontvangen.
7 De sociale wijkteams hebben een uitgebreide verantwoordelijkheid die op verschillende onderdelen niet adequaat kan worden ingevuld mede als gevolg van een hoge ervaren werkdruk.
   1 De sociale wijkteams zijn verantwoordelijk voor het zelf leveren van laagdrempelige ondersteuning en begeleiding. In de praktijk lijkt hier echter geen tijd voor te zijn en worden ook dergelijke taken belegd bij derden.
   2 De sociale wijkteams hebben budgetverantwoordelijkheid voor de eigen wijk. Tot voor kort bestond geen inzicht in de inhoudelijke en financiële ontwikkelingen in het sociaal domein (zowel op gemeentelijk- als wijkniveau) en het nu bestaande inzicht is vooralsnog beperkt (zie ook bevinding 4 en 5). De invulling van deze verantwoordelijkheid is daarom vooralsnog niet mogelijk.
   3 De gemeente vindt dat de samenwerking tussen sociale wijkteams en andere verwijzers jeugdzorg (huisartsen/gecertificeerde instellingen) intensiever en beter moet, zodat alle verwijzers met een meer integrale en brede blik gaan kijken naar de noodzakelijke zorg en ondersteuning.
   4 De sociale wijkteams ervaren een hoge werkdruk.
8 De sturing van de gemeente op de toegang en in het bijzonder op de sociale wijkteams, is beperkt en wordt als niet gewenst ervaren door de politiek (ruimte voor de professionals).
   1 De gemeente hanteert als uitgangspunt dat afwegingen over de inzet en toewijzing van zorg het exclusieve domein van de professional is. Waarbij als enige leidraad is meegegeven: ‘doen wat nodig is’.
   2 De gemeente stuurt niet op de eenduidigheid van inzet van zorg en ondersteuning en daarmee op de rechtmatigheid van inzet.
   3 Gemeente Arnhem zet, door middel van het onderlinge gesprek, in op een verbetering van de samenwerking tussen de sociale wijkteams en overige verwijzers. Dit heeft echter vooralsnog niet tot resultaat geleid.
   4 Gemeente, huisartsen en gecertificeerde instellingen hebben gesprekken over de inzet van zorg. De gemeente geeft aan dat de overige verwijzers doen wat zij nodig achten (of wat door de rechterlijke macht is aangewezen nodig te zijn).

5 De gemeente en de stichting van de sociale wijkteams bespreken geregeld de ontwikkelingen van de inzet van zorg. Zo is een verkenning gestart om de welzijnsopdracht te herijken en te bekijken hoe welzijn het voorveld kan versterken in relatie tot de sociale wijkteams.
6 De gemeente voert gesprekken over de kostenontwikkelingen (zie ook bevinding 6) met als doel het kostenbewustzijn bij de sociale wijkteams te vergroten (onderdeel van de budgetverantwoordelijkheid).

Inkoop en Bekostiging

9 De gekozen inkoopstrategie in combinatie met het bekostigingsmodel bemoeilijken monitoring en sturing.
1 De toegepaste 'open-house' inkoopmethodiek heeft geleid tot ruim 600 gecontracteerde aanbieders.
2 Een belangrijk deel van de gecontracteerde aanbieders voert nauwelijks tot geen werkzaamheden uit binnen het Arnhemse sociaal domein.
3 De keuze voor een PxQ-financiering zonder budgetplafonds vraagt een strakke sturing aan de voorkant en monitoring van de ontwikkelingen. Hiervan is vooralsnog geen sprake (zie ook bevinding 8)
4 De benodigde capaciteit voor de sturing hangt nauw samen met de omvang van de groep die bijgestuurd moet worden. Een 'open-house' constructie vraagt zodoende meer van de 'backoffice' (administratie, contractbeheer, monitoring) dan bij een gelimiteerd aantal aanbieders.

10 In Arnhem is geen sprake van een heldere visie op de sturing van zorgaanbieders. Als gevolg daarvan is de bestaande sturing gefragmenteerd, onsamenhangend en niet consequent.
1 De gemeente voert met de 10 grootste aanbieders regelmatig gesprekken over de voortgang van de gewenste bewegingen in de transformatie en over de beheersing van de kosten. De insteek van deze gesprekken is de kwaliteit van de producten. De financiële kwaliteit en de kwantiteit (bijvoorbeeld onverwachte stijging) zijn geen toetssteen.
2 Voor het doelgroepenvervoer is een bonus-malussysteem ingevoerd.

Bijlage IV Gesprekspartners Gemeente Arnhem

De heer Frank Brink: adviseur Wmo (data)
De heer Gerard Fidder: bestuursadviseur Wmo
Mevrouw Claudia Glöckner: business controller
De heer Ronald Kluskens: bestuursadviseur Participatie
Mevrouw Mathilde van der Kooij: business controller, financieel strategisch beleid
Mevrouw Ellen Krabbenborg: programmamanager Jeugd en Wmo
De heer Roel Lauwerier: bestuursadviseur Welzijn a.i.
Mevrouw Mirjam Molenaar: programmamanager Participatie
De heer Hans Niemeijer: business controller, financieel strategisch beleid
De heer Michiel Noordanus: bestuursadviseur Jeugd
De heer Ronald Paping: wethouder (o.a. Financiën)
De heer Hans de Vroome: wethouder (o.a. Jeugd/Jeugdzorg en Onderwijs)
De heer Rob Wuijtswinkel: gemeentesecretaris
De heer Roeland van der Zee: wethouder (o.a. Wmo)
Mevrouw Marieke Zeilstra: programmamanager voorliggend veld (maatschappelijke ontwikkeling)

Bijlage V Reactie gemeente Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein
t.a.v. Marjanne Sint
Postbus 30435
2500 GK Den Haag

Datum : 3 maart 2020
Zaaknummer : 444308
Contactpersoon : Marieke Zeilstra
Telefoonnummer : 026 - 377 40 51

Onderwerp: Reactie op adviesrapport visitatiecommissie

Geachte leden van de visitatiecommissie, geachte mevrouw Sint,

Wij vroegen uw commissie ons te visiteren op het sociaal domein. Onlangs bespraken we uw bevindingen. We willen de visitatiecommissie en haar adviseurs bedanken voor de stevige en constructieve gesprekken en het heldere rapport en aanbevelingen. Wij gaan het traject benutten om meer grip te krijgen op de uitgaven in het sociaal domein.

Uw constateringen
Het college herkent het beeld dat de visitatiecommissie bij haar analyse schetst van Arnhem. Al lange tijd kennen we grote maatschappelijke opgaven zoals armoede en schulden, een groot aantal bijstandsgerechtigden, jongeren die uitvallen, opvoed- en opgroeiproblemen, wijken met overlast en onveiligheid. De analyse van de visitatiecommissie bekrachtigt hoe urgent de opgave op het sociaal domein in Arnhem is.

De opgave waarvoor wij enkele jaren geleden gesteld zijn, is in de volledige breedte een stuk complexer gebleken dan van tevoren voorzien. Ook constateert u dat het voor Arnhem tijd is, om vijf jaar na de ingang van de decentralisaties, de Arnhemse visie in samenhang te actualiseren en consequent door te vertalen naar uitvoering. Beheersbaarheid van het sociale domein is daarbij een belangrijk uitgangspunt.

Arnhem is niet uniek, veel gemeenten kampen met grote tekorten en hebben te maken met gebrek aan grip op het sociaal domein. Dit ontslaat ons echter niet van de verantwoordelijkheid die we hebben. Wij gaan in Arnhem voor een duurzaam sociaal domein dat solide is, waarin de Arnhemmers centraal staan en dat financieel houdbaar is.

Hoe gaan we verder
De aanbevelingen van de visitatiecommissie geven ons direct handvatten om mee aan de slag te gaan. En inmiddels zetten we ook op een aantal onderwerpen stappen. Wij informeerden onze raad hier onlangs over. We zetten in op maatregelen op de korte termijn.

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Maar we gaan ook aan het werk met een aangepaste overall koers op het sociaal domein. Dit is noodzakelijk, zo realiseren wij ons. Dit tweede spoor vraagt een lange adem. Hoezeer wij ook willen, (financieel) resultaat zal niet altijd direct optreden. Ook vraagt het tweede spoor goede gesprekken met onze raad en met vele partners in de stad. Wij gaan dit proces met vertrouwen in.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, mr.

de burgemeester,

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93
info@vng.nl

april 2020

vng.nl

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 8 juli 2020

Zaaknummer 439645

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 februari 2020, nummer 439645;

gelet op artikelen 108 en 147 van de Gemeentewet en artikel 2.2 van de Jeugdwet

gezien het amendement "Visie voor maatregelen" (20A58);

besluit:

1. Kennis te nemen van de voorstellen tot maatregelen Jeugdzorg van € 5 mln

2. Het college opdracht te geven de volgende maatregelen verder uit te werken:
   - Perspectiefoverleg
   - Samenwerken aan veiligheid
   - Verkorten van de veiligheidsketen
   - Doorstroom jeugdwet naar de Wet langdurige zorg bevorderen
   - Praktijkondersteuner huisarts jeugd-GGZ
   - Handhaving op zorgaanbieders
   - Monitoring verbeteren

3. Het college in de gelegenheid stellen een pilot te starten met betrekking tot het uitvoeren van begeleiding door de wijkcoaches zelf, waarbij de uitkomsten van de pilot worden meegenomen in op te stellen visie sociaal domein en de jeugdnota.

4. Tot invoering van het sociaal hospitaal te besluiten via het apart aangeboden raadsvoorstel.

5. De overige maatregelen uit te werken in de voorbereiding van de visie op het sociaal domein en de jeugdnota en als besluitvorming mee te nemen in de visie en jeugdnota, indien uit de visie en jeugdnota blijkt dat de maatregelen nog nodig en wenselijk zijn.

6. Mocht blijken dat in de voorbereiding van de visie op het sociaal domein en jeugdnota een maatregel (al dan niet genoemd in dit raadsvoorstel) bijdraagt aan de verbetering en bereikbaarheid van de zorg en niet in strijd is met de in voorbereiding zijnde visie en jeugdnota of kan bijdragen aan de totstandkoming van de visie en jeugdnota kan het college overwegen deze apart voor te leggen aan de gemeenteraad.

De griffier, De voorzitter,

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, meningsvormende (1 en 2) bijeenkomst 1 juli 2020

Raadsvoorstel "Voorstellen tot maatregelen Jeugdzorg"
Raadsvoorstel "Sociaal Hospitaal; de doorbraakmethode"

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Pape (VVD), Hutten (CDA), Manders (Arnhem Centraal), Nede (CU), Elfrink (SP), Eliëns (PvdD), Coenders (GroenLinks), Loor (D66), Greving (PvdA).
De fracties van de PVV, DENK-Verenigd Arnhem en de Arnhemse Ouderenpartij waren niet bij de beraadslaging aanwezig.
Verder aanwezig: De Vroome (wethouder), Krabbenborg (programmamanager)

Verloop meningsvormend (1)
Tijdens de voortzetting van de meningsvorming (1) zijn er vragen gesteld over de marktwerking in de zorg, de noodzaak om te bezuinigen terwijl er finaniciele meevallers zijn, het motief voor het Sociaal Hospitaal.

- De fractie van Arnhem Centraal overweegt een motie over marktwerking in de zorg.

Verloop meningsvormend (2)
Het concept amendement "Visie voor maatregelen" (20A58) van de fracties PvdA, CDA en GroenLinks is besproken. Het college staat positief tegenover dit amendement maar ziet graag dat punt 5 van het amendement bij punt 2 wordt ondergebracht en er moet nog wel gekeken worden naar de financiële consequenties van het amendement.

De concept moties; "Preventie door stress vermindering" (20M133) van de fractie Arnhem Centraal, "Verwachtingsmanagement" (20M136) van de fractie Arnhem Centraal, Iets anders zoeken om op te bezuinigen dan op kwetsbare kinderen en jongeren (SP), Als er geen reden is om te bezuinigen op de jeugdzorg, doe het dan ook niet (SP), Geen maatregelen in de zorg doorvoeren zonder de zorg te betrekken (SP), Onderzoek eerst de effecten van de corona-crisis voordat je jeugdzorg maatregelen doorvoert die pre-corona zijn bedacht (SP), Kwaliteit van zorg voor kinderen moet de voorwaarde voor jeugdzorg zijn (SP), Neem de rekenkamer serieus en volg aanbevelingen over het jeugdbeleid op (SP), zijn niet besproken.

Conclusie
De voorzitter stelt op basis van een gewogen stemming vast dat de raadskamer in meerderheid (29 stemmen voor, 5 stemmen tegen) instemt met doorgeleiding van het voorstel naar de besluitvorming.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

B. van Es

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Amendement van het lid	Eric Greving - PvdA Jan Hutten - CDA Mark Coenders - GroenLinks Nathalie Nede - ChristenUnie Lea Manders - Arnhem Centraal Mattijs Loor - D66
Titel amendement	Visie voor maatregelen
Nummer Zaaknummer	**20A58** 439645

Ondergetekenden stellen het volgende amendement voor:

Het dictum van het raadsvoorstel te schrappen en te vervangen door het onderstaande dictum:

1. Kennis te nemen van de voorstellen tot maatregelen Jeugdzorg van € 5 mln
2. Het college opdracht te geven de volgende maatregelen verder uit te werken:
    - Perspectiefoverleg
    - Samenwerken aan veiligheid
    - Verkorten van de veiligheidsketen
    - Doorstroom jeugdwet naar de Wet langdurige zorg bevorderen
    - Praktijkondersteuner huisarts jeugd-GGZ
    - Handhaving op zorgaanbieders
    - Monitoring verbeteren
3. Het college in de gelegenheid stellen een pilot te starten met betrekking tot het uitvoeren van begeleiding door de wijkcoaches zelf, waarbij de uitkomsten van de pilot worden meegenomen in op te stellen visie sociaal domein en de jeugdnota.
4. Tot invoering van het sociaal hospitaal te besluiten via het apart aangeboden raadsvoorstel.
5. De overige maatregelen uit te werken in de voorbereiding van de visie op het sociaal domein en de jeugdnota en als besluitvorming mee te nemen in de visie en jeugdnota, indien uit de visie en jeugdnota blijkt dat de maatregelen nog nodig en wenselijk zijn.
6. Mocht blijken dat in de voorbereiding van de visie op het sociaal domein en jeugdnota een maatregel (al dan niet genoemd in dit raadsvoorstel) bijdraagt aan de verbetering en bereikbaarheid van de zorg en niet in strijd is met de in voorbereiding zijnde visie en jeugdnota of kan bijdragen aan de totstandkoming

AANGENOMEN

van de visie en jeugdnota kan het college overwegen deze apart voor te leggen aan de gemeenteraad.

Toelichting:
Het college in het raadsvoorstel diverse maatregelen voorstelt ten behoeve van een betere kwaliteit van leven voor multiprobleemhuishoudens en om onder andere de stijgende kosten in de Jeugdzorg in te perken. Deze maatregelen financieel een beperking van de kosten van € 1,4 mln in 2020 oplopend tot € 5 mln 2023 opleveren.

Zowel de Rekenkamer als de VNG-visitatiecommissie concluderen dat de gemeente Arnhem een visie op het sociaal domein in het algemeen en op de jeugdzorg (jeugdnota) in bijzonder nodig heeft om de vraag te beantwoorden wat nodig is voor Arnhem. Het nu voorliggende voorstel een invulling is van hoe we met de Jeugdzorg omgaan. Dit haaks staat op de aanbevelingen van de Rekenkamer Arnhem en de VNG-visitatiecommissie om eerst met elkaar het wat aan jeugdbeleid in Arnhem te bepalen. Om deze reden stellen wij voor de maatregelen die bedoeld zijn om de jeugd beter te ondersteunen of die te maken hebben met een betere werkwijze verder te laten uitwerken. De overige maatregelen kunnen dan uitgewerkt worden in de voorbereiding op de visie op het sociaal domein en de jeugdnota. Als ze wenselijk blijken kan het besluit in de visie en / of jeugdnota genomen worden. Het kan in het kader van de integrale afweging ook blijken dat een maatregel onwenselijk is en dat andere maatregelen beter passen bij de Arnhemse visie op jeugdzorg. Dit amendement heeft financieel geen consequenties, aangezien bij het voorstel geen begrotingswijziging is gevoegd.

Met dit amendement ontstaat de ruimte om maatregelen op basis van de visie op het sociaal domein in het algemeen en de visie op het jeugdbeleid in het bijzonder vast te stellen en dan te kijken hoe we dat organiseren en welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Mogelijk komen hier dezelfde voorstellen uit, maar mogelijk komen hier ook andere voorstellen uit.

Eric Greving - PvdA
Jan Hutten - CDA
Mark Coenders - GroenLinks
Nathalie Nede - ChristenUnie
Lea Manders - Arnhem Centraal
Mattijs Loor - D66

AANGENOMEN

Voor 34

Tegen 3

Amendement "Visie voor maatregelen" (20A58)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Perspectiefnota 2021-2024
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Preventie door stress vermindering
Nummer Zaaknummer	**20M133** 462487

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Uit de onderzoeksmonitor jeugd blijkt dat stress steeds meer toe neemt bij de jeugd;
- Psychosociale problemen bij de jeugd zijn gestegen van voorheen 19% naar nu 25%;
- 50% van de meisjes zich gestresst voelt;
- Scholen hier een centrale rol in vervullen;
- De GGD de politiek oproept hier een speerpunt van te maken;

Overwegende dat:
- Preventie een belangrijk instrument is om problemen te voorkomen of vroeg aan te pakken;
- Stress vaak een onderliggende oorzaak is van druggebruik, alcoholgebruik, over-eten en faalangst;
- Jongeren aangeven meer aandacht te willen voor persoonlijke ontwikkeling;
- Recent onderzoek aangeeft dat methoden als mindfulness, meditatie etc. stress helpen verminderen.

Verzoekt het college in het kader van de komende visies op jeugdzorg en het sociaal domein het onderwerp 'stress', oorzaken en aanpakmogelijkheden in het kader van preventie en hulpverlening expliciet mee te nemen als een speerpunt.

AANGENOMEN

20 m 133/P.2

en gaat over tot de orde van de dag

Lea Manders - Arnhem Centraal

: AANGENOMEN

Voor 36

Tegen 1

Motie "Preventie door stress vermindering" (20M133)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Verwachtingsmanagement
Nummer Zaaknummer	**20M136** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Ouders de wens blijken te hebben tot een 'perfecte ontwikkeling' van hun kind;
- De jeugdzorg sector last heeft van torenhoge verwachtingen;
- Daarnaast de jeugdzorg ook last heeft van negatieve verwachtingen, hetgeen het vertrouwen in en effect van de hulpverlening bemoeilijkt;
- Niet helder is wat realistisch is en welke optimale rollen en taken school, gemeente en hulpverlening hierin dienen te vervullen;
- Niet gemeentelijk beschreven is wat de kenmerken zijn van een goede ontwikkeling.

Overwegende dat:
- Preventie en hulp gebaat zijn bij duidelijke uitgangspunten en afspraken, waardoor verwachtingen realistisch zijn of worden;
- Binnen het ontwikkelen van nieuwe kaders expliciet aandacht te besteden aan het managen van verwachtingen en het tevoren en nadien bespreken met belanghebbenden.
- om te voorkomen dat negatieve verwachtingen adequate hulp belemmeren, het belangrijk is om ze bespreekbaar te maken. Bijvoorbeeld met behulp van een vragenlijst (Barriers to Treatment Participation Scale-expectancies) waarin praktische zaken die hulpverlening in de weg staan (oppas, vervoer, weinig tijd) aan de orde komen; én waarmee het ervaren belang van hulpverlening; de relatie met de hulpverlener en de eisen die hulpverlening stelt (duur, afstemming, kosten, inspraak) besproken kunnen worden.

INGETROKKEN

20m 136 /P-2

Roept het college op: In de integrale visie Zorgdomein aandacht te besteden aan het onderwerp 'verwachtingen monitoren en sturen' en hiervoor vooraf in gesprek te gaan met ouders, kinderen, hulpverleners en de Adviesraad over ervaringen, verwachtingen en wensen om te komen tot een heldere visie en aanpak.
en gaat over tot de orde van de dag Lea Manders - Arnhem Centraal INGETROKKEN

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Neem de rekenkamer serieus en volg aanbevelingen over het jeugdbeleid op
Nummer Zaaknummer	**20M140** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- De rekenkamer een onderzoek naar de effectiviteit van het jeugdbeleid heeft uitgevoerd,
- Uit het onderzoek van de rekenkamer blijkt dat niet duidelijk is wat het effect is van ons jeugdbeleid,
- Er geen aanleiding is om aan te nemen dat dit onderzoek niet op een gedegen manier is gebeurd,

Overwegende dat:
- Dat als het effect van het jeugdbeleid niet duidelijk is, het effect van bezuinigingen of aanpassingen op het jeugdbeleid ook onbekend is,
- De rekenkamer naar aanleiding van het onderzoek een aantal duidelijke aanbevelingen doet,
- De aanbevelingen van de rekenkamer serieus genomen dienen te worden,
- Dat jeugdbeleid direct de zorg en welzijn van kwetsbare Arnhemse kinderen en jongeren raakt en daarom ook zeer serieus moet worden genomen,

Verzoekt het college om:
De aanbevelingen van de rekenkamer op te volgen alvorens andere maatregelen te nemen die betrekking hebben op het jeugdbeleid

en gaat over tot de orde van de dag

VERWORPEN

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

Voor 9

Tegen 28

Motie "Neem de rekenkamer serieus en volg aanbevelingen over het jeugdbeleid op" (20M140)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Onderzoek eerst de effecten van de corona-crisis voordat je jeugdzorg maatregelen doorvoert die pre-corona zijn bedacht
Nummer Zaaknummer	**20M141** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- De coronacrisis, de periode van thuisisolatie en geen onderwijs op school, vaak extra druk heeft gelegd op kwetsbare kinderen en jongeren,
- De gevolgen van de coronacrisis en de aankomende economische crisis ook extra druk zullen leggen op kwetsbare gezinnen en kwetsbare kinderen,

Overwegende dat:
- De coronacrisis en de gevolgen daarvan effect zullen hebben op de behoefte aan jeugdzorg en het vormgeven van het jeugdbeleid,
- Deze effecten onderzocht dienen te worden om te kunnen beoordelen op welke manier jeugdbeleid effectief vormgegeven kan worden,

Verzoekt het college om:
Te onderzoeken welke effecten de coronacrisis heeft voor het Arnhems jeugdbeleid, alvorens (zonder deze kennis) maatregelen te nemen met betrekking tot het jeugdbeleid,

en gaat over tot de orde van de dag

VERWORPEN

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

Voor	**4**	*Motie "Onderzoek eerst de effecten van de corona-crisis voordat je jeugdzorg maatregelen doorvoert die pre-corona zijn bedacht" (20M141)*
Tegen	**33**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Als er geen reden is om te bezuinigen op de jeugdzorg, doe het dan ook niet
Nummer Zaaknummer	**20M142** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
Zeer recent, op 16 juni 2020, het college in een raadsbrief stelt dat het begrotingstekort op de jeugdzorg 4 miljoen lager uitvalt dan eerder door het college geschetst,

Overwegende dat:
- De reden voor de voorgestelde maatregelen is om een kostenbesparing te bereiken om een nieuw tekort van 5 miljoen op de begroting op te vangen, en dat dit tekort nu 4 miljoen euro lager uitvalt,
- Dat voor het resterende tekort op de begroting al maatregelen zijn besloten, en derhalve gedekt, waarvan de uitwerking nog niet bekend is,
- Dat met het nagenoeg verdwijnen van dit nieuwe tekort ook de noodzaak tot bezuinigen op de jeugdzorg is verdwenen,

Verzoekt het college om:
De voorgestelde maatregelen in de jeugdzorg te schrappen, omdat de reden voor het met spoed nemen van deze maatregelen is verdwenen,

en gaat over tot de orde van de dag

VERWORPEN

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

Voor	**6**	*Motie "Als er geen reden is om te bezuinigen op de jeugdzorg, doe het dan ook niet" (20M142)*
Tegen	**31**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Kwaliteit van zorg voor kinderen moet de voorwaarde voor jeugdzorg zijn
Nummer Zaaknummer	**20M143** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Het college maatregelen voorstelt met als doel 5 miljoen te besparen op de jeugdzorg,
- Dat het doel van deze maatregelen niet gebaseerd is op kwaliteit van zorg voor kwetsbare kinderen en jongeren maar op een miljoenen-kostenbesparing,

Overwegende dat:
- De gemeente een zorgplicht heeft en daarmee de verplichting heeft om de zorg te geven aan kinderen en jongeren die nodig is,
- Er niet kan worden uitgesloten dat de voorgestelde maatregelen ten koste gaan van de kwaliteit van zorg voor kwetsbare kinderen en jongeren,
- Er niet kan worden uitgesloten dat de voorgestelde maatregelen uiteindelijk juist meer in plaats van minder geld kosten,
- Het effect van de voorgestelde maatregelen onbekend is, omdat het effect van het Arnhemse jeugdbeleid onbekend is,
- Het altijd goed is om te kijken waar kosten bespaard kunnen worden, maar dat in de zorg voor kinderen en jongeren dat geen doel op zich mag zijn,

Verzoekt het college om:
Geen maatregelen door te voeren met als doel om kosten te besparen op de jeugdzorg, maar te sturen op kwaliteit en effectiviteit van het jeugdbeleid,

en gaat over tot de orde van de dag

VERWORPEN

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

Voor	**7**
Tegen	**30**

Motie "Kwaliteit van zorg voor kinderen moet de voorwaarde voor jeugdzorg zijn" (20M143)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Geen maatregelen in de zorg doorvoeren zonder de zorg te betrekken
Nummer Zaaknummer	**20M144** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Zorgverleners en cliënten het beste weten wat het effect en de haalbaarheid is van jeugdbeleid,
- Zorgverleners en cliënten het beste weten waar er kosten bespaard kunnen worden in de zorg die goede zorg niet in de weg staan,

Overwegende dat:
Zorgverleners aangeven dat ze onvoldoende (of niet tijdig) zijn betrokken bij het vormgeven van de voorgestelde maatregelen,

Verzoekt het college om:
- Het jeugdbeleid, en maatregelen met betrekking tot het jeugdbeleid, vorm te geven samen met zorgverleners en cliënten,
- daarbij als kader mee te geven de kwaliteit van zorg en besparingsmogelijkheden die goede zorg niet in de weg staan,

en gaat over tot de orde van de dag

AANGENOMEN

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

Voor	**33**
Tegen	**4**

Motie "Geen maatregelen in de zorg doorvoeren zonder de zorg te betrekken" (20M144)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Iets anders zoeken om op te bezuinigen dan op kwetsbare kinderen en jongeren
Nummer Zaaknummer	**20M145** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
De reden voor de voorgestelde maatregelen is om een kostenbesparing van 5 miljoen te bereiken in de jeugdzorg,

Overwegende dat:
- Een tekort van 5 miljoen ook op verschillende andere manieren kan worden afgedekt zonder te bezuinigen op de jeugdzorg,
- Het begrotingstekort dat de reden is voor de voorgestelde maatregelen inmiddels 4 miljoen euro lager blijkt uit te vallen,

Verzoekt het college om:
- Te onderzoeken waar een alternatieve dekking voor het resterende begrotingstekort buiten het sociaal domein kan worden gevonden, en
- Daarbij in ieder geval, maar niet uitsluitend, te kijken naar de dekking zoals voorgesteld in het corona noodplan van de SP,
- De bevindingen terug te koppelen aan de raad.

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

VERWORPEN

Voor	**5**	*Motie "lets anders zoeken om op te bezuinigen dan op kwetsbare kinderen en jongeren" (20M145)*
Tegen	**32**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg en Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Motie van afkeuring
Nummer Zaaknummer	**20M171** 439645

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de wethouder de bezuinigingsmaatregelen heeft betiteld als 'pijnlijk' en heeft verkocht onder het mom van financiële tekorten,

constaterende dat deze tekorten er grotendeels niet (meer) blijken te zijn,

overwegende dat het college de bezuinigingsmaatregelen desondanks onverkort wil handhaven en het geld van de jeugdzorg in de 'herstelagenda' al heeft toebedeeld aan andere wensen zoals extra asfalt,

besluit het ter zake gevoerde beleid van de portefeuillehouder Jeugdzorg af te keuren

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

VERWORPEN

Voor 4 *Motie van afkeuring (20M171)*

Tegen 33

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 439645

Onderwerp: Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg

Voorstel

1. Kennis te nemen van de voorstellen tot maatregelen jeugdzorg van € 5 miljoen
2. Het college opdracht te geven de voorstellen verder uit te werken.

Inleiding

Ondanks de maatregelen in 2019 neemt de groei van de jeugdzorg onvoldoende af. In 2019 steeg het aantal unieke cliënten met ongeveer 7% en nam ook de duur van de verleende zorg toe. Als gevolg hiervan verwachten we in 2019 een kostenstijging van ongeveer 15% (€ 6 miljoen). Deze groei is sterker dan we hadden voorzien. Dit betekent een geprognostiseerd tekort in 2021 en verder van € 12 miljoen. In januari bent u hierover via de raadsbrief ‘Ontwikkelingen in de jeugdzorg’ en over het financiële beeld geïnformeerd.

Bij ongewijzigd beleid is het realistisch om aan te nemen dat de groei ook in 2020 door zal zetten. Dit is voor het college aanleiding geweest om een Taskforce Jeugdzorg op te richten. De Taskforce heeft als opdracht gekregen om voorstellen voor aanvullende maatregelen te formuleren ter hoogte van € 5 miljoen.

In dit proces werken we langs twee lijnen. In spoor A willen we op korte termijn de uitgaven beperken door het treffen van maatregelen voor de jeugdzorg. Daarbij realiseren we ons dat er een grote mate van samenhang is in de opgaven waar we in het sociaal domein voor staan. Tegelijkertijd werken we daarom via spoor B aan een aanpassing van de integrale koers op het sociaal domein. In januari bent u over de aanscherping van deze koers geïnformeerd in de raadsbrief "naar een houdbaar sociaal domein". Over spoor B wordt u separaat geïnformeerd.

In de bijlage staan de voorstellen tot maatregelen die geformuleerd zijn. Deze zijn samengebracht in logische clusters van maatregelen. Om € 5 miljoen om te buigen op de jeugdzorg zijn de volgende clusters van voorstellen geformuleerd:
1. Aanpak jeugdzorg in complexe situaties verbeteren
2. Specialistische jeugdzorg afbakenen
3. Inzet van specialistische zorg
4. Gebruik algemene voorzieningen bevorderen
5. Overige maatregelen

GEMEENTE Arnhem

Voor de nadere uitwerking van deze maatregelen (bijvoorbeeld gedetailleerde financiële doorrekening en uitwerking van implementatie) willen wij uw raad eerst consulteren over de voorstellen tot maatregelen. Na consultatie werken we de voorstellen verder uit.

Beoogd effect

De inzet van jeugdzorg optimaliseren en de kosten meer beheersbaar maken.

Argumenten

1.1 Als we niets doen lopen de tekorten verder op

Zoals gezegd zal bij ongewijzigd beleid de groei van de jeugdzorg en daarmee samenhangend de kostenstijging doorzetten.

2.1 Voor de verdere uitwerking van maatregelen is consultatie van de raad gewenst

Met dit voorstel stellen wij de raad in de gelegenheid om aan de voorkant van het proces de kaderstellende rol in te vullen. De investering in de uitwerking vraagt om voldoende politiek draagvlak.

Kanttekeningen en risico's

1.1 De ontwikkelingen in de jeugdzorg zijn deels autonoom en nauwelijks door ons beïnvloedbaar

De stijging van de kosten in de jeugdzorg is geen exclusief Arnhems vraagstuk. Door toenemende druk op jongeren en gezinnen (door sociale media, hogere verwachtingen van ouders, prestatiedruk, keuzestress, complexe echtscheidingen, etc.), neemt de vraag naar zorg toe. Deze maatschappelijke oorzaken zijn nauwelijks door de gemeente te beïnvloeden. Wij concentreren ons op de factoren die wel door ons beïnvloedbaar zijn (de toegang, het aanbod van zorg, onze werkwijze). In 2019 hebben we op deze terreinen ook al maatregelen getroffen. Opnieuw voor € 5 miljoen aan maatregelen vinden binnen het domein van jeugdzorg, vraagt om verregaande maatregelen en ingrijpende keuzes.

2.1 De genoemde voorstellen tot maatregelen vragen nog om een verdere uitwerking

Over de voorstellen is goed nagedacht, maar de tijd om tot gedetailleerde voorstellen te komen was erg kort. Dat betekent dat de voorstellen tot maatregelen globaal zijn uitgewerkt. De opgenomen ombuigingen zijn indicatief.

Financiën

Zie voor de financiële effecten van de voorstellen tot maatregelen bijlage 3.

Uitvoering

In de opmaat naar de Perspectiefnota werken we de voorstellen verder uit en kijken we of deze in de praktijk haalbaar en realistisch zijn. Ook kunnen we dan met nog beter onderbouwde bedragen komen (inclusief een termijn waarop de ombuigingingen gerealiseerd kunnen worden).

Communicatie

Na vaststelling van de perspectiefnota informeren we de partners en de inwoners over de gevolgen die eventuele maatregelen voor hen hebben.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Bijlage 1: Notitie 'Naar een duurzame jeugdzorg in Arnhem'
- Bijlage 2: Uitgewerkte voorstellen tot maatregelen
- Bijlage 3: Financieel overzicht van de voorstellen tot maatregelen

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	439645

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 februari 2020, nummer 439645;

gelet op artikelen 108 en 147 van de Gemeentewet en artikel 2.2 van de Jeugdwet

besluit:

1. Kennis te nemen van de voorstellen tot maatregelen jeugdzorg van € 5 miljoen.
2. Het college opdracht te geven de voorstellen verder uit te werken.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Bijlage 1: Naar een duurzame jeugdzorg
februari 2020

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en de opdracht
In het eerste half jaar van 2019 is het aantal jongeren met jeugdzorg in Nederland opnieuw toegenomen[1]. Ook de duur van de verleende zorg laat een stijging zien. De jeugdzorg in Arnhem volgt deze landelijke trend. In 2019 steeg het aantal unieke cliënten met 7% ten opzichte van dezelfde periode in 2018. En ook de duur van de zorg is toegenomen. Als gevolg hiervan nemen ook de kosten toe. We verwachten een kostenstijging van 6 miljoen (circa 15%) in 2019 ten opzichte van 2018. Bij ongewijzigd beleid is het aannemelijk dat de groei van de jeugdzorg ook in 2020 zal doorzetten. Uiteindelijk betekent dit in 2021 en verder een geprognotiseerde groei van het tekort tot circa 12 miljoen per jaar (zie raadsbrief d.d. 7 januari 2020).

Allereerst werken we aan een aanpassing van de integrale koers op het sociaal domein. In januari bent u over de aanscherping van deze koers geïnformeerd in de raadsbrief "naar een houdbaar sociaal domein". Gezien de financiële ontwikkelingen in de jeugdzorg zijn we ook genoodzaakt op korte termijn maatregelen te nemen. De resultaten daarvan betrekken we ook bij de koersbepaling.

Van de totale uitgaven op jeugdzorg -circa 48 miljoen in 2019- is iets meer dan de helft door ons direct beïnvloedbaar. De andere helft van de kosten is het gevolg van toewijzing door huis- en jeugdartsen en gecertificeerde instellingen. Met deze partijen zijn we vanzelfsprekend in gesprek, maar we kunnen hen geen maatregelen opleggen. Om de kostenstijging een halt toe te roepen moeten we op korte termijn maatregelen treffen. We kijken daarbij naar de totale keten in de wetenschap dat we slechts directe invloed hebben op een deel.

Begin januari hebben we een taskforce ingesteld die als opdracht heeft om met voorstellen te komen voor aanvullende maatregelen ter hoogte van vijf miljoen structureel. We hebben ons vooral geconcentreerd op maatregelen op het terrein van jeugd. Gezien de urgentie van de vraag is dit een pragmatische insteek. Maar jeugdzorg staat niet los van de andere leefgebieden op het sociaal domein. In de verdere uitwerking willen we graag breder naar het sociaal domein kijken.

In deze notitie presenteren we de resultaten van de taskforce en leggen we de gemeenteraad een pakket aan maatregelen voor. Doel van deze maatregelen is dat we goede maar ook betaalbare zorg kunnen blijven bieden aan alle Arnhemse jongeren die dit nodig hebben.

1.2 De aanpak
De taskforce heeft voorstellen voor maatregelen onderzocht. Daarvoor zijn de volgende stappen gezet:

- Leren van anderen; we hebben goede voorbeelden bij andere gemeenten opgehaald, maar ook geluisterd naar maatregelen die niet het gewenste resultaat hebben opgeleverd.
- Bestaande maatregelen kritisch doorgenomen en opnieuw doorgerekend
- Nieuwe maatregelen die al in de planning zaten doorgerekend en implementatie -waar mogelijk- versneld
- Een taakstelling op bestaande producten gelegd
- Innovatiesessies georganiseerd om tot nog meer ideeën te komen

Naast een groot aantal ambtenaren hebben we in onze aanpak ook externen betrokken. We zijn bij de gemeente Amsterdam en Deventer op bezoek geweest en hebben informatie opgehaald bij Enschedé en Nijmegen. Daarnaast hebben we innovatiesessies georganiseerd waaraan o.a. jongeren van de Presikhaaf University en Opr€cht en leden van de Adviesraad Jeugdhulp hebben deelgenomen.

Bij de voorstellen tot maatregelen zijn financiële effecten aangegeven. Vanwege het korte tijdsbestek zijn deze indicatief. In een vervolgtraject is een verdere uitwerking nodig. Daarbij vindt een

[1] CBS, rapport jeugdhulp 1e half jaar 2019 - 31 oktober 2019

aanvullende toetsing plaats van de maatregelen en kijken we ook naar de aanpassingen die nodig zijn om de maatregelen in te voeren, de praktische haalbaarheid ervan en de tijd die dit kost.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk twee schetsen we het kader van de Arnhemse jeugdzorg. Dit doen we met behulp van de zorgpiramide. Vervolgens schetsen we in hoofdstuk drie de Arnhemse stand van zaken van de jeugdzorg. We doen dit op hoofdlijnen om enige context te bieden aan de voorstellen tot maatregelen die in hoofdstuk vier aan de orde komen. De notitie sluit af met een voorstel voor het vervolgproces.

2. Uitgangspunten jeugdzorg

2.1 De Arnhemse uitgangspunten

In de Nota 'Naar een veerkrachtige samenleving' (2013) zijn vier leidende principes geformuleerd die nog altijd actueel zijn in Arnhem:

- Dat wat mensen kunnen staat centraal
- Dichtbij, dienstverlening in de buurt
- Ondersteuning integraal en overzichtelijk- één huishouden, één plan, één regisseur
- Kostenbewust; budgetten per gebied

Deze uitgangspunten vormen het kader voor de uitvoering van het sociaal domein in Arnhem. In het visietraject worden de Arnhemse uitgangspunten doorontwikkeld en nader beschreven. De groei van de jeugdzorg maakt het noodzakelijk dat het motto ‘Doen wat nodig is’ aangevuld wordt met ‘Niet doen wat niet nodig is’.

De vertaling van deze leidende principes naar de dagelijkse praktijk van wijkcoaches vindt plaats aan de hand van de 'Zorgpiramide' (uit visie op transformatie van zorg in Arnhem):

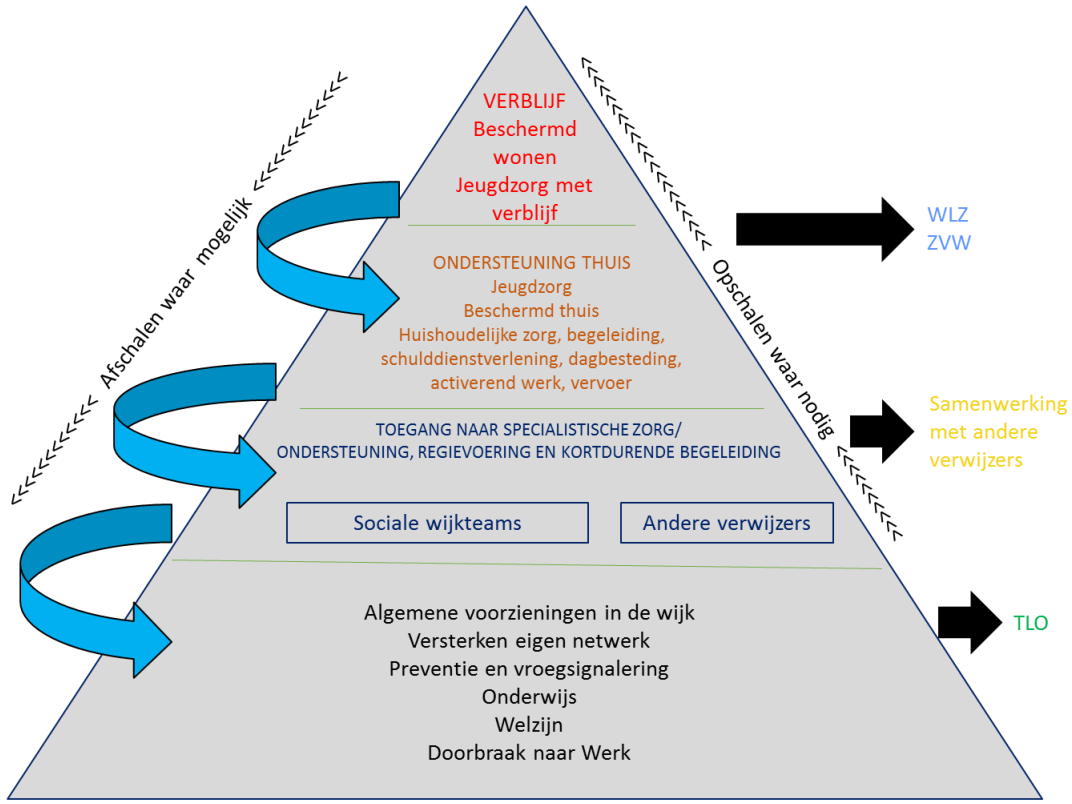

De zorgpiramide is ook van toepassing op de Jeugdzorg.

- Onderin de piramide, in het eerste vlak, zitten de algemene voorzieningen in de wijk. Deze zijn vrij toegankelijk en bedoeld voor alle inwoners. Ze zijn vooral gericht op het creëren van kansen in het onderwijs en in de vrije tijd. Ook in dit vlak zitten de gerichte preventieve voorzieningen, die helpen bij de voorkomen van problemen in de opvoeding, met de gezondheid of de algemene ontwikkeling.
- In het tweede vlak binnen de piramide zitten de Sociale Wijkteams en andere verwijzers (huisartsen, kinderartsen, jeugdartsen, jeugdbescherming en Rechtbank). Deze organisaties kunnen voor lichte begeleiding zorgen, maar ook toegang geven tot de specialistische jeugdzorg.
- In het derde vlak zit de lichte, ambulante specialistische jeugdzorg. Hier maken veel jongeren gebruik van met relatief lichte problematiek.
- In het vierde en bovenste vlak zit de zwaardere jeugdzorg, in veel gevallen gaat dit gepaard met verblijf van jongeren buiten het eigen gezin. Dit gaat om een betrekkelijk kleine groep jongeren; de kosten zijn hier wel veel hoger dan in de onderliggende vlakken.

3. De Arnhemse situatie

3.1 Groeitrend jeugdzorg afgelopen jaren (vanaf 2015 tot heden)

In 2015 is de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg naar de gemeenten gedecentraliseerd. Dit ging gepaard met een substantiële korting op de budgetten. Sinds 2015 is het aantal jongeren in de jeugdzorg (het geheel van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering) gestegen. Op 31 oktober 2019 heeft het CBS een voorlopige rapportage jeugdzorg over de eerste 6 maanden van 2019 uitgebracht. Hieruit bleek dat het aantal jongeren met jeugdzorg ook in 2019 weer is toegenomen. Hetzelfde geldt voor de duur van de verleende zorg.

In de gemeente Arnhem is sinds 2015 het aantal cliënten jeugdzorg stijgende. Deze groei zit in de lichte zorg bij de producten begeleiding en behandeling. De kosten van de complexe zorg blijven onveranderd hoog. In de eerste drie kwartalen van 2019 veroorzaken de 20% duurste cliënten in de jeugdzorg 72,8% van de totale kosten voor jeugdzorg. Hiervan zijn de duurste 10 cliënten goed voor ruim 1 miljoen euro[2].

De totale groei is sterker dan wij hadden geprognosticeerd. In de 2e rapportage van 2019 was de aanname dat de groei zou afvlakken omdat op enig moment een “maximum” aan het aantal jeugdigen in de zorg bereikt zou zijn. Een volledige afvlakking is echter nog niet zichtbaar. Zowel het aantal cliënten als de gemiddelde kosten per cliënt blijven stijgen. Dit is overigens in lijn met het landelijke beeld. Het lijkt daarom realistisch om aan te nemen dat de groei van de jeugdzorg zich, bij ongewijzigd beleid, ook in 2020 zal doorzetten.

3.2 Verklaring voor de groei

De ontwikkeling van de Jeugdzorgkosten 2019 zijn recentelijk geanalyseerd en besproken met alle betrokkenen binnen de gemeente en de sociale wijkteams. Uit deze analyse komen de volgende verklaringen voor de groei en de kostenstijging naar voren:

- De complexiteit van de zorgvraag stijgt, als gevolg van:
  - de groei van het aantal (v)echtscheidingen;
  - stapeling van problematiek in gezinnen;
- De druk vanuit ouders op inzet jeugdhulp wordt groter; het taboe op hulp is eraf en het streven naar een 'perfecte' ontwikkeling van het kind staat voorop;
- De druk vanuit het Onderwijs op inzet jeugdhulp in- en aanpalend aan het onderwijs en kinderopvang groeit;
- Minder steun vanuit familie/ eigen netwerk dat leidt tot snellere inzet van professionals;
- Toegankelijkheid en de zichtbaarheid van het Sociale Wijkteam is groot, waardoor kinderen eerder in beeld zijn;

[2] Bron: analyse kostenstijging jeugdzorg, gemeente Arnhem

- Het aantal meldingen Veilig Thuis is door de invoering van de nieuwe wettelijke meldcode/ radarfunctie explosief gestegen en daarmee ook de instroom bij sociale wijkteams;
- Andere toegangskanalen o.a. huisartsen, GI's en Rechtbanken (goed voor bijna 44% van de totale kosten);
- Veel nieuwe aanbieders waardoor de indruk ontstaat dat aanbod de vraag creëert.

Samen zorgen deze ontwikkelingen voor een stijging van de vraag naar jeugdzorg en voor de stijging van de kosten voor jeugdzorg.

3.3 Situatie t.o.v. andere vergelijkbare gemeenten

Nagenoeg alle gemeenten in Nederland zijn de afgelopen jaren geconfronteerd met substantieel stijgende kosten en tekorten in het sociale domein. De jeugdzorgkosten (euro per inwoner) groeien in Arnhem harder dan gemiddeld in Nederland. Ook uit de G40 vergelijking blijkt dat de kosten zijn gestegen. De uitgaven per inwoner op jeugdzorg zijn in drie jaar tijd opgelopen van € 258,50 naar € 311,10.

Evenwel blijkt ook uit de G40 vergelijking dat Arnhem een hoog percentage inwoners kent die minder te besteden hebben dan 130% van het minimum inkomen; de gemeente staat daarmee in de top 3 van de G40. Dit is een indicator voor de omvang van de problematiek van de "tweedeling" waar de gemeente voor staat.

Het is duidelijk en onvermijdelijk dat het sociaal domein en de omvang en de ontwikkeling van de kosten nu en de komende jaren volle aandacht vereisen.

4. Aanpak inventarisatie voorstellen

4.1 Zoekrichtingen

De jeugdzorg is complex. Er zijn veel factoren van invloed op het aantal jongeren en gezinnen dat gebruik maakt van de jeugdzorg en op de gemiddelde kosten van de trajecten. In dit voorstel richten we ons op maatregelen waar we als gemeente direct invloed op hebben[3].

De afgelopen weken hebben we zoveel mogelijk voorstellen voor maatregelen verzameld. Het is evident dat er niet één maatregel is waarmee we de kostenstijging in de jeugdzorg tot een halt kunnen roepen. Om tot een evenwichtig pakket van maatregelen te komen, hebben we naar de volgende zoekrichtingen gekeken:

1. *De hoogste kosten (de top van de piramide)*

Jongeren en gezinnen met meervoudige, complexe problemen maken veel gebruik van jeugdzorg en van andere maatschappelijke voorzieningen. Zij zorgen voor een substantieel deel van de kosten in de jeugdzorg. In de eerste drie kwartalen van 2019 bleek 20% van de cliënten in de jeugdzorg verantwoordelijk voor ruim 70% van de totale kosten in de jeugdzorg. We verwachten dat de problemen van deze groep jongeren een samenhang vertonen met andere problemen in het gezin waarbinnen de jongere opgroeit. In de maatregelen die wij hiervoor treffen wordt daarom ook naar de (integrale) gezinssituatie gekeken. Indien nodig treffen we ook maatregelen op het gebied van participatie, onderwijs, schuldhulpverlening en armoede. Met een andere aanpak van jeugdigen in complexe situaties kunnen we de omstandigheden voor deze jongeren verbeteren en de kosten van de zorg omlaag brengen. De maatregelen die hieraan bijdragen staan in cluster 1.

2. *De toegang verbeteren door preventie en scherper toewijzen*

Uit de bezoeken aan andere gemeenten zien we dat een belangrijke sleutel tot het beheersbaar maken van de kosten ligt bij het versterken van preventie en het scherper toewijzen van zorg (waar

[3] Dat betekent dat we niet ingaan op algemene maatschappelijke ontwikkelingen (bijvoorbeeld toename (echt)scheidingen), de sociale structuur van Arnhem (relatief veel huishoudens met laag inkomen), de wetgeving (we gaan uit van de huidige Jeugdwet) en afwegingen binnen het collegeprogramma (of de MJPB).

mogelijk 'lichte' producten inzetten voordat 'zwaardere' worden ingezet). Eén van de bezochte gemeentes heeft maatregelen genomen om de toegang te beperken en blijft daardoor binnen budget. Het geld dat voor de jeugdzorg overblijft, wordt in preventie geïnvesteerd. En al is de oplossing van stad A niet één op één te kopiëren naar stad B, ook voor Arnhem is het aannemelijk dat deze maatregelen bijdragen aan verdere kostenbeheersing. Vanzelfsprekend blijft daarbij ook voor ons het uitgangspunt dat er goede zorg beschikbaar blijft voor jongeren en gezinnen die de jeugdzorg nodig hebben. Echter, we ontkomen er niet aan om strenger toe te kennen en bepaalde producten niet langer aan iedereen te verstrekken. Via de Gelrepas en CAZ kunnen we deze producten garanderen voor de inwoners die het echt nodig hebben. Om de jeugdzorg betaalbaar te houden, is het verdedigbaar dat meer draagkrachtige inwoners een deel van deze zorg zelf of anders organiseren. De maatregelen in cluster 2 en 3 zijn gebaseerd op deze zoekrichting.

3. Bevorderen lichte zorg, afschalen zware zorg

De toegang naar de zorg gebeurt door jeugdbescherming, jeugdartsen, huisartsen en Sociale Wijkteams. Bij een deel van deze verwijzers is onvoldoende brede kennis over de diversiteit aan zorgtrajecten en producten. Bovendien is een tendens waarneembaar dat gedrag van kinderen steeds vaker leidt tot diagnoses en de inzet van zorg. Daardoor krijgen jeugdigen in bepaalde situaties te zware zorg en nemen de kosten onnodig toe. De maatregelen in cluster 4 richten zich daarom op het bevorderen van de inzet van lichtere zorg.

4.2 Clusters van maatregelen

In bijlage 2 treft u een overzicht aan van de belangrijkste voorstellen tot maatregelen. Deze voorstellen zijn het resultaat van een omvangrijke inventarisatie. Vervolgens zijn deze voorstellen getoetst op juridische haalbaarheid, praktische uitvoerbaarheid en opbrengsten. De voorstellen tot maatregelen die deze toets hebben doorstaan, hebben we ingedeeld in clusters van maatregelen. Per cluster geven we een indicatie van de besparing die met de combinatie van maatregelen realiseerbaar is.

We onderscheiden 5 clusters van maatregelen:

1. Aanpak Jeugdzorg in complexe situaties verbeteren
2. Specialistische jeugdzorg afbakenen
3. Inzet van specialistische zorg
4. Gebruik van algemene voorzieningen bevorderen
5. Overige maatregelen

In onderstaande jeugdzorgpiramide zijn deze vijf clusters van maatregelen ingetekend:

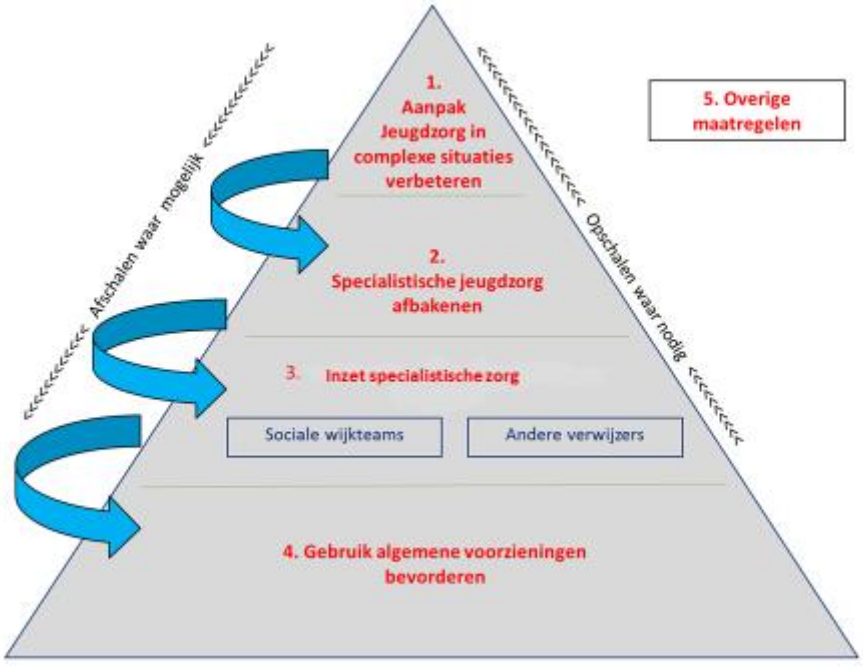

4.3 Voorstellen tot maatregelen

Hieronder staat een (geclusterd) overzicht van alle voorstellen tot maatregelen. Een uitgebreide beschrijving per maatregel vindt u in bijlage 2. Naast een beschrijving van de maatregel is een inschatting van het maatschappelijk effect, van het financieel effect en van eventuele risico's opgenomen. Het gaat dan over:

1. *duurzaamheid van effecten*: bijvoorbeeld de vraag of een maatregel financieel een meer of minder duurzaam karakter heeft; levert een maatregel op korte termijn een financieel effect op, maar op langere termijn niet, of leidt een maatregel dan zelfs tot extra kosten;
2. *uitvoerbaarheid*: bijvoorbeeld de vraag of een maatregel meer of minder goed past bij de werkwijze van de wijkteams, of de maatregel aansluit bij de regionale inkoopafspraken, of zijn er juridische of financiële obstakels;
3. *draagvlak*: bijvoorbeeld de vraag of en in welke mate er voor de maatregel maatschappelijk draagvlak te verwachten is;
4. *ketenperspectief:* bijvoorbeeld de vraag of de maatregel past bij de aanpak van de partners in de zorgketen zoals zorgaanbieders, scholen of anderen.

Hieronder staat een overzicht van de geclusterde voorstellen tot maatregelen. Per cluster is een indicatie van de opbrengst geaggregeerd (voor meer details zie bijlage 3).

<table>
<tr><th>nr.</th><th>Naam maatregel</th><th>Structurele besparing</th></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">1. Aanpak jeugdzorg in complexe situaties verbeteren
Jongeren en gezinnen met meervoudige, complexe problemen maken veel gebruik van jeugdzorg en van andere maatschappelijke voorzieningen. Met onderstaande maatregelen verbeteren we de zorg aan deze jongeren en brengen we tegelijkertijd de kosten omlaag.</td></tr>
<tr><td>1.1.</td><td>Perspectiefoverleg</td><td rowspan="5">€ 0,6 miljoen

(ex. € 0,9 miljoen al opgenomen in de MJPB 2020)</td></tr>
<tr><td>1.2.</td><td>Sociaal Hospitaal</td></tr>
<tr><td>1.3.</td><td>Samenwerken aan veiligheid</td></tr>
<tr><td>1.4.</td><td>Verkorten van de veiligheidsketen</td></tr>
<tr><td>1.5.</td><td>Doorstroom jeugdzorg naar WLZ bevorderen</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">2. (Specialistische) jeugdzorg afbakenen
De Jeugdwet hangt samen met veel andere wetten binnen en buiten het sociaal domein. In de afgelopen jaren zijn in de praktijk steeds meer problemen bij jongeren en gezinnen "onder de jeugdwet" terecht gekomen. Met deze maatregelen wordt aangegeven dat de gemeente Arnhem bepaalde producten niet meer vanuit de Jeugdwet wenst te vergoeden.</td></tr>
<tr><td>2.1.</td><td>Begeleiding op school</td><td rowspan="3">€ 0,5 miljoen</td></tr>
<tr><td>2.2.</td><td>Respijtzorg</td></tr>
<tr><td>2.3.</td><td>Vak therapieën</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">3. Inzet van specialistische zorg [4]</td></tr>
</table>

[4] Specialistische zorg = alle zorg waarvoor je een indicatie nodig hebt van wijkcoaches, huisartsen of gecertificeerde instellingen, dus alle zorg die niet voorliggend is.

	De toegang bepaalt hoeveel jongeren en gezinnen gebruik maken van de specialistische jeugdzorg. Door meer lichte begeleiding aan te bieden vanuit de Sociale Wijkteams zelf en vanuit de Praktijkondersteuner bij de huisarts (POH) is het mogelijk om minder jongeren naar de specialistische jeugdzorg te verwijzen.	
3.1.	Lichte begeleiding door wijkcoaches zelf	€ 1 miljoen (ex. € 0,2 miljoen al opgenomen in de MJPB 2020)
3.2.	Praktijkondersteuner huisarts jeugd GGZ	
	4. Gebruik algemene voorzieningen bevorderen Niet alle problemen van jongeren en gezinnen vragen om specialistische jeugdzorg. De algemene en preventieve voorzieningen zijn goed in staat om veel lichte problemen te voorkomen of te verzachten.	
4.1.	BSO met intensieve begeleiding (BSO+) als algemene voorziening	€ 0,2 miljoen
	5. Overige maatregelen Deze maatregelen hebben veelal betrekking op de afspraken die gemaakt worden met aanbieders. Nieuwe contracten: In het zorgdomein wordt gewerkt met contracten die zijn ondergebracht bij de Inkoop sociaal Domein Centraal Gelderland. Op dit moment loopt er een aanbestedingsprocedure voor de contracten vanaf 1-7-2020. Door scherpere eisen en strengere voorwaarden verwachten we dat het aantal aanbieders voor het sociaal domein en dus ook voor de jeugdzorg af zal nemen en dat dit ten goede komt aan de kwaliteit van de geleverde zorg. Aangezien de afspraken hiervoor al in 2019 zijn gemaakt, zijn hier geen nieuwe aanvullende maatregelen over opgenomen.	
5.1.	Omzetplafonds instellen	€ 2,7 miljoen
5.2.	Handhaving op zorgaanbieders	
5.3.	Monitoring verbeteren	

4.4 Financiële impact

Het totaal van voorstellen tot maatregelen levert een verwachte besparing op van 1,4 miljoen in 2020 oplopend naar 5 miljoen structureel in 2023. Deze besparing is aanvullend op de maatregelen die zijn opgenomen in de MJPB 2020. Voor het realiseren van de voorstellen is tijd nodig, niet alle maatregelen zijn direct in het eerste jaar te realiseren. Ook is rekening gehouden met een opbouweffect. In bijlage 3 'Financieel overzicht voorstellen tot maatregelen' staat dit verder uitgewerkt.

4.5 Vervolgproces

In opdracht van de raad worden de voorstellen tot maatregelen verder uitgewerkt. De uitgewerkte voorstellen worden verwerkt in de perspectiefnota.

Naast maatregelen die we zelf kunnen treffen, vinden wij het belangrijk om in gezamenlijkheid met andere gemeenten aandacht te blijven vragen voor de kosten van de jeugdzorg in Den Haag. Vrijwel alle gemeenten kampen met tekorten op de jeugdzorg, Arnhem is daar niet uniek in. Een landelijk vraagstuk kan niet alleen lokaal opgelost worden.

Bijlage 2: Uitgewerkte voorstellen tot maatregelen

Inhoudsopgave:

Maatregelen

1.1	Perspectiefoverleg	pg. 2
1.2	Sociaal Hospitaal	pg. 3
1.3	Samenwerken aan veiligheid	pg. 4
1.4	Verkorten van de veiligheidsketen	pg. 5
1.5	Doorstroom jeugdwet naar Wet langdurige zorg bevorderen	pg. 6
2.1	Begeleiding op school	pg. 7
2.2	Respijtzorg	pg. 8
2.3	Vaktherapieën	pg. 9
3.1	Begeleiding door wijkcoaches zelf	pg.10
3.2	Praktijkondersteuner huisarts jeugd-GGZ	pg.11
4.1	BSO met intensieve begeleiding (BSO+) als algemene voorziening	pg.12
5.1	Omzetplafonds instellen	pg.13
5.2	Handhaving op zorgaanbieders	pg.14
5.3	Monitoring verbeteren	pg.15

Maatregelen waar wel aan gedacht is, maar die (nog) niet uitgewerkt zijn pg.16

Maatregel 1.1

Perspectiefoverleg

Het Perspectiefoverleg is een regionaal overleg waar jongeren met complexe problematiek en/of (dreigende) uithuisplaatsing worden besproken. Het beoogde resultaat is het verminderen van het aantal uithuisplaatsingen en het aantal jongeren in verblijf.
Het gaat om jongeren in het vrijwillig kader (regie bij de Sociale Wijkteams) als ook om jongeren in het gedwongen kader (regie bij de Jeugdbescherming). Deskundigen van zorgaanbieders en andere partners adviseren over:

1. een optimale analyse van de situatie van de jongere in het gezin en het creëren van een duurzaam perspectief,
2. het bepalen van maatwerk voor de inzet van ambulante en/of jeugdzorg met verblijf en andere onorthodoxe maatregelen (o.a. op het gebied van participatie, schuldhulpverlening, het organiseren van geschikte huisvesting etc.).

Via het Perspectiefoverleg worden knelpunten opgepakt bij de door- en uitstroom uit verblijf.

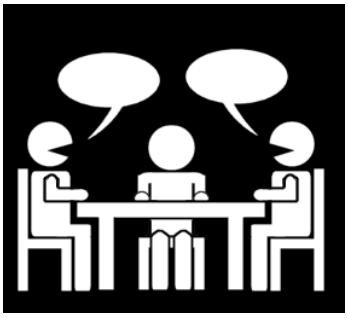

Via deze maatregel wordt afgesproken om alle (dreigende) uithuisplaatsingen in Arnhem langs het Perspectiefoverleg te laten verlopen. Dat betekent dat de Sociale Wijkteams en de Jeugdbescherming niet meer direct naar verblijf kunnen verwijzen, zonder afstemming met het Perspectiefoverleg.

Daarvoor is het nodig om met de Jeugdbescherming (GI's) afspraken te maken (b.v. in de vorm van een convenant) over de route langs het Perspectiefoverleg, over de inzet van (gecontracteerde) jeugdzorg en over nauwere samenwerking met de sociale wijkteams. Deze afspraken moeten helpen bij het vinden van integrale oplossingen dichtbij in de wijken en het afschalen van zorg.

Maatschappelijk effect	• Beter maatwerk met integrale, passende oplossingen voor jongeren en gezinnen met complexe problematiek • Voorkomen van uithuisplaatsingen
Financieel effect	Deze maatregel is al verwerkt in de MJPB 2020-2023, onder de regel 'ingroei maatregel verblijfszorg jeugd'. Het financiële effect wordt in 2020 en 2021 zichtbaar met resp. € 300.000 en € 800.000. Vanaf 2022 is de besparing al opgenomen in de begroting.
Risico's	Het succes is afhankelijk van de samenwerking tussen de partijen. Alle partijen moeten bereid zijn om regels te doorbreken en ter discussie te stellen. Zonder deze bereidheid lukt het niet!

Maatregel 1.2

Sociaal Hospitaal

In Wmo en jeugdzorg zijn gezinnen waarin veel zorgaanbieders actief zijn en hoge zorgkosten worden gemaakt. De problematiek van deze gezinnen gaat vaak over meerdere leefgebieden heen en leidt tot een stapeling van zorg. Uit landelijke cijfers komt naar voren dat een derde van de financiële middelen in het sociaal domein naar een klein percentage van deze veelgebruikers gaat. De stapeling van zorg heeft ook tot gevolg dat er wet- en regelgeving vanuit verschillende beleidsdomeinen van toepassing is. Hierdoor treden er vaak onbedoelde en ongewenste effecten van beleid op. Effecten die nadelig uitpakken voor het gezin en hoge maatschappelijke kosten veroorzaken.

In het Sociaal Hospitaal worden in twee jaar 150 Arnhemse multiprobleemhuishoudens geholpen. Met deze aanpak kan een 'doorbraak' gerealiseerd worden voor deze huishoudens. Dit leidt tot een hogere kwaliteit van leven en een besparing op de zorgkosten.

Maatschappelijk effect	Niet alleen het kind wordt geholpen maar het hele gezin. Daardoor wordt ook op andere terreinen (Wmo - participatiewet - ZVW) winst behaald. Bovendien is de kans op een succesvolle behandeling voor het kind groter omdat je het hele systeem benadert.
Financieel effect	Op basis van gerealiseerde resultaten in de gemeente Den Haag verwachten we, na aftrek van de kosten, een structurele besparing op de jeugdzorg van € 300.000 in 2020 en de daarop volgende jaren. De op andere leefgebieden bereikte resultaten (bijvoorbeeld Wmo en participatie) zijn niet in deze bedragen opgenomen.
Risico's	Het risico bestaat dat de effecten van deze aanpak niet structureel zijn omdat inwoners weer terugvallen naar de oude situatie. Daarnaast moet de doorbraakmethode worden geborgd in de sociale wijkteams. Dit vereist speciale deskundigheid en expertise.

Maatregel 1.3

Samenwerken aan Veiligheid

Door Samenwerken aan veiligheid willen we de zorg voor Arnhemse gezinnen met meervoudige problematiek beter organiseren en de veiligheid herstellen. Hierdoor bieden we een alternatief voor de inzet van het huidige product drang (preventieve jeugdbescherming) zodat we het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen (dwang) kunnen terugdringen en uithuisplaatsingen voorkomen.

In gezinnen, waar voortdurend zorgen bestaan over de veiligheid van kinderen, werd in de afgelopen jaren vaak preventieve jeugdbescherming (ook wel bekend als drang) ingezet. Professionals probeerden hiermee erger te voorkomen. In de praktijk voldoet deze interventie vaak niet, om zowel praktische als juridische redenen.
Samenwerken aan veiligheid voorziet in een multidisciplinair team met ervaren professionals van verschillende expertise. Dat team opereert in nauw overleg met de Sociale Wijkteams en kan snel en flexibel in kwetsbare gezinnen in de wijken worden ingezet. Het team zorgt voor praktische ondersteuning in het gezin, zorgt voor intensieve opvoedingsbegeleiding en ziet toe op de veiligheid. In 2020 start een pilot met de nieuwe werkwijze voor een periode van 2 jaar.

Maatschappelijk effect	Minder jeugdbeschermingsmaatregelen, minder uithuisplaatsingen, beter perspectief voor gezinnen met meervoudige problematiek en veiligheidsproblemen.
Financieel effect	Gem. kosten per gezin € 22.500 per jaar; Schatting opbrengst per gezin gem. € 39.000 per jaar. Besparing 12 gezinnen x € 16.500 = € 198.000 per jaar, vanaf juli 2020. € 100.000 was al ingeboekt bij de MJPB 2020, aanvullend nu € 100.000 opgenomen.
Risico's	Samenwerken aan veiligheid is een intensieve ambulante maatregel. Het risico bestaat dat deze wordt ingezet voor gezinnen met minder zware problematiek en daardoor een aanzuigende werking heeft. Daarnaast valt of staat deze maatregel met een goede samenwerking tussen de partijen.

Maatregel 1.4

Verkorten van de veiligheidsketen

Rondom de veiligheid van kinderen zijn veel organisaties actief. Niet alleen onze eigen Wijkteams, maar ook de Jeugdbescherming (Gecertificeerde Instellingen), Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming werken in de praktijk voor dezelfde jongeren en gezinnen. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd constateerde in november 2019 dat 'kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd' zijn als gevolg van onvoldoende samenwerking, voor een deel overlappende taken en lange wachttijden.
Deze maatregel voorziet in sturen op integrale samenwerking tussen en (indien relevant) een integrale opdracht aan Wijkteams, Veilig Thuis, Jeugdbescherming en Raad voor de Kinderbescherming. In Food Valley is inmiddels een pilot gestart. Begin 2020 wordt met de Jeugdbescherming een verbeteragenda ontwikkeld.

Maatschappelijk effect	Betere samenwerking, minder wachttijden en sneller actie in gezinnen waar kinderen onveilig zijn.
Financieel effect	Betere sturing op gezinnen met onveiligheid is investering die op lange termijn besparing op zal leveren. 5% minder kosten voor 35 jongeren met dure zorg is circa € 100.000, vanaf 2021. Mogelijk ook kostenbesparing bij organisaties, want dubbele taken worden niet meer uitgevoerd.
Risico's	Samenwerken aan veiligheid gaat over wetten en verantwoordelijkheden heen. Hierop sturen is mede afhankelijk van ruimte die Rijk gaat bieden.

Maatregel 1.5

Doorstroom Jeugdwet naar Wlz bevorderen

Sommige jeugdigen hebben - vaak langdurig - een stapeling van verschillende soorten zorg. De gemeente financiert die (combinatie van) (zware) zorg aan jeugdigen uit de jeugdzorg. Indien het gaat over jongeren kinderen/jongeren met een structurele, zware zorgbehoefte, dan dient de zorg niet vanuit de Jeugdwet maar de Wet langdurige zorg (Wlz) gefinancierd te worden. De overgang van de Jeugdwet naar de Wlz is voor de gemeente/SWT soms lastig te beoordelen vanwege gebrek aan kennis over toelating tot de Wlz. Het zou helpen wanneer de gemeente beschikt over iemand die kennis heeft van de toegang naar de Wlz. De inzet van deze maatregel is er op gericht om toch een aantal jongeren in de Wlz onder te brengen (sluit aan op Sociaal Hospitaal). Concreet:

- Inventarisatie Jeugdigen met langdurige zware zorg zonder perspectief op verbetering
- Expert Wlz (tijdelijk) inzetten en casus bekijken op mogelijkheden voor doorstroming
- Samen met Wijkteam/Inwoner doorstroming realiseren

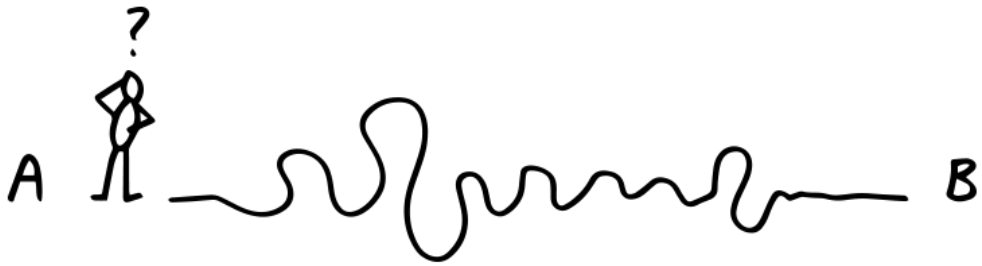

Maatschappelijk effect	Jeugdige inwoner behoudt zorg, situatie blijft onveranderd
Financieel effect	Uitgaande van een doorstroom van 2 jeugdigen per jaar met een zorgvraag die gemiddeld 100.000 per jeugdige kost, levert dit een besparing op van 200.000 op per jaar. Er is een structurele investering nodig van 80.000 euro (1fte) per jaar. Netto besparing is dan circa € 100.000.
Risico's	Het risico bestaat dat de jeugdigen die voor de WLZ worden aangemeld, alsnog door het CIZ worden afgewezen vanwege de zeer strenge screening.

Maatregel 2.1

Begeleiding op school

In het algemeen geldt dat scholen moeten zorgen voor begeleiding bij leerproblemen van de leerling. Als een leerling gedrag heeft dat het leren bemoeilijkt, dan regelt de school de nodige ondersteuning (o.a. vanuit de vergoeding voor schoolmaatschappelijk werk). Daarom wordt een aantal producten niet langer vanuit de jeugdwet vergoed. Dit geldt voor de volgende producten:

- (specialistische) huiswerkbegeleiding
- weerbaarheidstrainingen (zogenaamde rots- en watertraining)
- faalangstreductie

Veel scholen hebben zelf programma's om kinderen weerbaar te maken (de zogenaamde rots- en water trainingen). Als een school dit niet biedt, dan is dit een eigen verantwoordelijkheid van de ouders en moeten ze dit zelf betalen. Met een Gelrepas zijn deze weerbaarheidstrainingen bij diverse aanbieders gratis toegankelijk. Ook via andere programma's van de gemeente wordt kinderen de mogelijkheid geboden om begeleiding (bijv. huiswerkbegeleiding) na school te ontvangen, o.a. via het programma kansrijk opgroeien.

Maatschappelijk effect	Er is een groep inwoners die de training zelf moet gaan betalen. Ook zal meer verantwoordelijkheid bij scholen komen te liggen en zullen zij hun aanbod beter moeten organiseren.
Financieel effect	Op basis van aantallen leerlingen die gebruik maken van de aangeboden producten begeleiding op school, is een inschatting gemaakt van de kostenreductie. Deze bedraagt circa € 0,2 miljoen.
Risico's	Een aantal ouders zal om financiële redenen afzien van de begeleiding, we weten niet welk effect dit op de lange termijn voor de schoolprestaties van het kind heeft.

Maatregel 2.2

Respijtzorg

Respijtzorg of logeeropvang in een zorginstelling valt onder de Jeugdwet. Een kind kan dan maximaal drie etmalen per week in een zorginstelling logeren. Dit geeft de mantelzorger(s) gelegenheid om even op adem te komen, zaken te regelen of aandacht te besteden aan eventuele andere kinderen. Respijtzorg hoeft niet via specialistische jeugdzorg georganiseerd te worden, maar kan in veel gevallen ook via het eigen netwerk of door middel van steun- en buurtgezinnen worden georganiseerd. De mantelzorger dient niet overbelast te raken. Dit gebeurt vaker als de mantelzorg intensief en langdurig van aard is. Als de mantelzorger overbelast dreigt te raken, zetten we respijtzorg in.

Maatschappelijk effect	Er wordt een groter beroep gedaan op het eigen netwerk en de inzet van vrijwilligers.
Financieel effect	In 2019 werd een bedrag van € 600.000 gebruikt voor (specialistische) respijtzorg. Het financiële effect van deze maatregel is nu nog niet opgenomen. Na monitoring volgt een vertaling van de behaalde financiële effecten. Daarbij wordt ook onderzocht of respijtzorg vanuit andere wet- en regelgeving kan worden vergoed.
Risico's	Gezinnen met complexe problematiek en een beperkt netwerk hebben minder mogelijkheden om in het eigen netwerk een oplossing te vinden. Dit leidt mogelijk tot een overbelasting van de ouders, waardoor de vraag ontstaat of dit een financieel duurzame maatregel is.

Maatregel 2.3

Vaktherapieën

Vaktherapie is de overkoepelende naam voor de volgende vaktherapeutische disciplines: beeldende therapie, danstherapie, dramatherapie, muziektherapie, psychomotorische therapie, psychomotorische kindertherapie en speltherapie. Door een groot aantal zorgverzekeraars wordt vaktherapie vergoed in het kader van een aanvullende verzekering. Ouders kunnen zich hiervoor aanvullend verzekeren waardoor deze therapieën niet meer door de gemeente vergoed worden.

Daarnaast is er een aantal therapieen waarvan het effect nog niet wetenschappelijk is aangetoond. Deze therapieen worden ook niet door de zorgverzekeraar vergoed. Dierentherapie (o.a. hippotherapie en hondentherapie) vallen hieronder. Ook deze therapieën komen niet meer voor vergoeding in aanmerking.

Vaktherapie komt alleen nog voor vergoeding in aanmerking als dit onderdeel is van een multidisciplinaire geneeskundige behandeling in het kader van de GGZ.

Maatschappelijk effect	Inwoners die geen aanvullende verzekering hebben zullen deze therapie zelf moeten betalen. Niet iedereen zal dat kunnen en willen. In de verdere uitwerking van de maatregel zal bekeken worden of opname in de Collectieve Aanvullende Ziektekostenverzekering (CAZ) mogelijk is.
Financieel effect	Gezien het grote aantal vaktherapeuten waarmee een contract is afgesloten en de bedragen die hierin omgaan, verwachten we hierop een besparing van 200.000 op dit voorstel te behalen in 2020, oplopend naar 300.000 in de daaropvolgende jaren.
Risico's	Het risico bestaat dat ouders die niet aanvullend verzekerd zijn voor vaktherapie en het niet kunnen betalen, hier geen gebruik van maken.

Maatregel 3.1

Begeleiding door wijkcoaches zelf

We zetten het product begeleiding niet meer alleen in via specialistische zorgaanbieders maar laten de wijkcoaches een deel van de begeleiding zelf doen.

Bij de start van de decentralisaties in 2015 was het de bedoeling dat de coaches zelf ook lichte begeleiding of opvoedingsondersteuning aan het gezin zouden bieden. In de huidige praktijk is daar te weinig tijd voor en wordt, sneller dan de bedoeling is, doorverwezen naar specialistische jeugdzorg. In veel gemeenten wordt begeleiding in het kader van de jeugdzorg uitgevoerd vanuit het wijkteam. Hieruit blijkt dat aanzienlijk minder wordt doorverwezen naar specialistische jeugdzorg, dat de trajecten minder lang duren, dat de administratieve lasten verminderen en dat de kosten voor lichte jeugdzorg dalen. De begeleiding vraagt extra capaciteit van de coaches. Hiervoor is een andere werkwijze en taakverdeling binnen de sociale wijkteams noodzakelijk.

Maatschappelijk effect	Normaliseren van opvoed- en opgroeivraagstukken Versterken eigen kracht, inzet netwerk Besparen maatschappelijke kosten.
Financieel effect	Na aanloop wordt per saldo een substantiële kostenreductie voorzien van € 1.000.000 door een afname van de inkoop van begeleidingsproducten. Deze maatregel heeft mogelijk een groter besparingspotentieel. In de toekomst moet blijken of dat haalbaar is.
Risico's	Het risico bestaat dat de wijkcoach langdurig begeleiding gaat bieden en niet tot een afronding van de begeleiding komt. Hierdoor neemt de werklast van de wijkcoach toe. Er bestaat een risico dat deze maatregel effect heeft op de wachttijden van de sociale wijkteams. Ouders zullen naar de huisarts gaan om toch specialistische begeleiding te krijgen van de aanbieder van hun keuze.

Maatregel 3.2

Praktijkondersteuner huisarts Jeugd-GGZ

In 2019 zijn gesprekken gestart met huisartsen over de inzet van een praktijk ondersteuning Jeugd-GGZ. De POH-er kan de huisarts ontlasten door jongeren en gezinnen te ondersteunen en te bepalen welke jeugdzorg noodzakelijk is. Zij hebben meer tijd en deskundigheid op het gebied van jeugd-ggz en hebben bovendien meer zicht op het beschikbare aanbod. Aan de hand van voorbeelden vanuit het hele land zijn modellen ontwikkeld. Starten met POH vraagt een investering vanuit de gemeente, maar ook tijd van huisartsenpraktijken om het idee een plek te geven in de (huisartsen)praktijk. Wij streven naar het opstellen van een samenwerkingsconvenant tussen gemeente en huisartsen teneinde (meer) bij te dragen aan het succes van deze maatregel.

Maatschappelijk effect	Jongeren en gezinnen worden sneller en dichter bij huis geholpen door deskundige POH-ers Nauwe samenwerking met coaches Meer kennis van aanbod in de route via de huisartsen
Financieel effect	De besparing hierop is al ingeboekt vanuit de maatregelen 2019.
Risico's	Starten met inzet POH vraagt een investering Het succes is afhankelijk van de bereidheid van huisartsenpraktijken om hier mee te werken. Veel huisartsen geven aan dat er geen praktijkruimte beschikbaar is voor de POH.

Maatregel 4.1

BSO met intensieve begeleiding (BSO+) als algemene voorziening

Ouders zijn zelf verantwoordelijk voor de kosten van de buitenschoolse opvang. Zij ontvangen hiervoor een inkomensafhankelijke vergoeding vanuit de overheid. Daarbij is de BSO verantwoordelijk voor het vervoer van school naar de BSO. De ouders zijn verantwoordelijk voor het ophalen van hun kinderen bij de BSO.

Bij BSO+ is extra begeleiding nodig van kinderen die problemen hebben (gedragsproblemen, psychische problemen, lichamelijke problemen, enzovoort). Deze "plus" wordt vergoed vanuit de jeugdzorg waarbij we de laatste jaren een grote stijging zien van de kosten van BSO+.

Om de kostenstijging te beperken willen we daarom met de betrokken BSO+ aanbieders een algemene voorziening ontwikkelen. Door de extra begeleiding voor een groep kinderen te subsidieren in plaats van de extra begeleiding per kind toe te kennen, verwachten we op de kosten te kunnen besparen. Daarnaast zal strenger worden gekeken of het vervoer van en naar de BSO+ niet vanuit het leerlingenvervoer plaatsvindt.

Maatschappelijk effect	Ouders en kinderen kunnen gebruik blijven maken van de BSO+. Wel wordt het aanbod beperkt tot een aantal aanbieders.
Financieel effect	Ingeschat wordt dat deze maatregel voor € 0,2 miljoen zal bijdragen aan de kostenreductie.
Risico's	De begeleiding tijdens de BSO+ moet worden omgezet van een individuele specialistische voorziening (met PxQ financiering) naar een algemene voorziening die wordt gesubsidieerd. Dit kost tijd en hiervoor is medewerking van de aanbieders nodig.

Maatregel 5.1

Omzetplafonds instellen

Een omzetplafond per (grote) aanbieder
Arnhem heeft een model voor de inkoop waarbij de zorgaanbieder maximalisatie van omzet en/of winst na kan streven door het zoveel als mogelijk omzetten van uren zorg of aantal cliënten (PxQ model). Een omzetplafond gaat deze onbedoelde prikkel tegen en stimuleert het creatief meedenken in het optimaliseren van het resultaat voor de cliënten.
We monitoren periodiek en op het moment dat het omzetplafond in zicht komt, gaan we tijdig in overleg met de aanbieder. Waar nodig maken we nieuwe afspraken. Het plafond is een middel om de transformatie te bevorderen en aanbieders te stimuleren om de best passende zorg (zo licht als mogelijk) in te zetten. De Sociale Wijkteams zorgen ervoor dat inwoners die zwaardere zorg nodig hebben deze ook daadwerkelijk krijgen.

Maatschappelijk effect	Zorgaanbieders kunnen mogelijk niet alle inwoners meer helpen met de gevraagde zorg en zullen creatief met het gekregen budget om moeten gaan.
Financieel effect	Bij het uitgangspunt dat een besparing van 5% op de maatwerkvoorzieningen Jeugd gerealiseerd moet worden is op termijn een bedrag van € 2.400.000 te realiseren.
Risico's	Zorgaanbieders zullen innovatiever en creatiever met gekregen budget om moeten gaan. Tevens zal vanuit de toegang scherper gekeken moeten worden naar de af te geven toewijzingen per organisatie. Aan het einde van het jaar bestaat de kans dat inwoners met oplopende wachttijden te maken krijgen waardoor er een tijdelijke stop komt op een aantal producten.

Maatregel 5.2

Handhaving op zorgaanbieders

Sinds enige tijd neemt het aantal signalen over misstanden en onrechtmatigheden in de zorg toe. Gezien de beschikbare capaciteit bij handhaving kan slechts een aantal zorginstellingen waarover signalen binnenkomen worden onderzocht.

Per 1 juli 2020 zal de nieuwe contractering van zorgaanbieders op basis van een aangepast kwaliteitskader zijn, waardoor aan de voorkant ook intensiever wordt getoetst. De inkooporganisatie Regio Centraal Gelderland (contractbeheer) zal vaststellen of een aanbieder voldoet aan de gestelde eisen. De verwachting is echter niet dat er vanaf dat moment geen misstanden meer zullen voorkomen. Controle op misbruik van zorggeld zal gezien het flink gestegen aantal aanbieders van belang blijven. Bij ernstige vermoedens van fraude wordt per direct een cliëntenstop ingevoerd.

Maatschappelijk effect	Als scherper wordt gehandhaafd dan zullen de kwalitatief goede aanbieders overblijven. Inwoners zullen dus bij deze maatregel gebaat zijn.
Financieel effect	Deze maatregel vraagt om investering in extra capaciteit voor handhaving. De investering verdient zich terug als er onrechtmatigheden worden tegengegaan. In de uitwerking zal worden ingeschat of en zo ja welk financieel effect hieraan verbonden kan worden.
Risico's	Terugvordering van al uitgekeerd geld zal lastig zijn. Daarnaast is een zorgvuldige monitoring en controle nodig en zullen stevige gesprekken met aanbieders moeten worden gevoerd.

Maatregel 5.3

Monitoring verbeteren

Door het oprichten van een speciaal Analyse team willen we de kennisuitwisseling tussen de gemeente en de sociale wijkteams over "de cijfers van het zorggebruik" verbeteren. Door de verbeteringen die we hebben doorgevoerd in de monitoring zijn er steeds meer gegevens beschikbaar over het gebruik van (jeugd)zorg en bij welke aanbieders deze zorg wordt afgenomen. Door periodiek met elkaar in gesprek te gaan over deze gegevens kunnen patronen sneller zichtbaar worden en kan eerder worden ingegrepen. In het overleg worden vragen gesteld als:

- Doet zich een stijging voor in het zorggebruik?
- Waar doet deze stijging zich voor; bij welk product/ bij welke aanbieder?
- Is hier een verklaring voor?
- Welke acties kunnen we nemen om deze stijging te beperken/ tegen te gaan?

Maatschappelijk effect	Geen
Financieel effect	Door overschrijdingen van het budget direct te signaleren kunnen eerder maatregelen worden getroffen. Daarnaast wordt ook zichtbaar als er bij aanbieders onverklaarbare declaraties plaatsvinden (eerdere opsporing van onrechtmatige inzet van zorggelden). Hiermee verwachten wij een besparing van € 0,2 tot 0,3 miljoen te realiseren.
Risico's	Er moet stevig worden ingezet op monitoring en control. Dit kost menskracht en de benodigde deskundigheid.

Maatregelen waar wel aan gedacht is, maar die niet zijn uitgewerkt

Naast de uitgewerkte maatregelen zijn nog diverse andere ideeën de revue gepasseerd. Uit een eerste check is gebleken dat deze maatregelen ons i) (nu) geen besparing opleveren of ii) niet uitvoerbaar zijn. De redenen daarvoor zijn onder andere:

a. de maatregel vraagt grote voorinvesteringen
b. de maatregel is wettelijk niet toegestaan
c. de maatregel levert geen duurzaam financieel resultaat (alleen korte termijn opbrengsten, op de lange termijn wordt het duurder)
d. het is niet op korte termijn uitvoerbaar

Ideeën voor maatregelen	
Maatregelen die (nu) geen besparing opleveren	
1.	Meer investeren in algemene preventieve voorzieningen
2.	Meer aanspreken op eigen verantwoordelijkheid (deels al bij beleidsregels opgenomen, deels door schrappen vaktherapie)
3.	Digitale /e-zorg meer ontwikkelen
4.	Ambulante zorg beschikkingsvrij
5.	Uitstroom verblijf 18-jarigen bevorderen door beter woningaanbod
6.	Toepassing verlengde jeugdzorg afschaffen
7.	Minder formatie SWT's en ambtelijk (langere wachtlijsten)
8.	Inkomsten verhogen door fundraising of sponsoring
9.	No cure - no pay afspraken met aanbieders
10.	Kiestraining als voorliggende voorziening
11.	Beperking van het aantal wijkcoaches dat zorg toewijst
12.	Vier-ogen principe beperken
13.	Huisartsen verwijzen zorg tot max 10.000 euro
14.	Overgang van jeugdzorg naar WMO bevorderen
15.	Periodieke herbeoordeling van langdurige trajecten
16.	Kindercoaching niet meer vergoeden
17.	Alleen evidence based methodieken vergoeden
Maatregelen die niet uitvoerbaar zijn	
18.	Tarief PGB naar 50%
19.	Mensen uit de participatiewet inzetten bij lichte zorg

Bijlage 3 Financieel overzicht voor voorstellen tot maatregelen

Bedragen x € 1.000.000

	Naam maatregel MJPB 2020	2020	2021	2022	2023
	Van verblijfszorg jeugd naar ambulante ondersteuning jeugd	-	-	0,8	0,8
	Toevoegen POH Jeugd	0,2	0,2	0,2	0,2
	Hervormen drang in jeugdzorg	0,1	0,1	0,1	0,1
	Al opgenomen aan maatregelen in MJPB 2020	**0,3**	**0,3**	**1,1**	**1,1**

nr	Aanvullende maatregelen	2020	2021	2022	2023
	1. Aanpak jeugdzorg in complexe situaties verbeteren				
1.1.	Perspectiefoverleg - aanvullend op maatregel MJPB 2020 *	0,3	0,8	-	-
1.2.	Sociaal Hospitaal - aanvullend op maatregel MJPB 2020	0,2	0,3	0,3	0,3
1.3.	Samenwerken aan veiligheid - aanvullend op maatregel MJPB 2020	0,1	0,1	0,1	0,1
1.4.	Verkorten van de veiligheidsketen	-	0,1	0,1	0,1
1.5.	Doorstroom jeugdwet naar Wet langdurige zorg bevorderen	-	0,1	0,1	0,1
	Subtotaal	*0,6*	*1,4*	*0,6*	*0,6*
	2. Specialistische jeugdzorg afbakenen				
2.1.	Begeleiding op school	0,2	0,2	0,2	0,2
2.2.	Respijtzorg	-	-	-	-
2.3.	Vaktherapieen	0,2	0,3	0,3	0,3
	Subtotaal	*0,4*	*0,5*	*0,5*	*0,5*
	3. Inzet van specialistische zorg				
3.1.	Begeleiding door wijkcoaches zelf	-	0,3	0,6	1,0
3.2	Praktijkondersteuner huisarts Jeugd-GGZ	-	-	-	-
	Subtotaal	*0,0*	*0,3*	*0,6*	*1,0*
	4. Gebruik algemene voorzieningen bevorderen				
4.1	BSO met intensieve begeleiding (BSO+) als algemene voorziening	0,2	0,2	0,2	0,2
	Subtotaal	*0,2*	*0,2*	*0,2*	*0,2*
	5. Overige maatregelen				
5.1.	Omzetplafonds instellen	-	1,1	2,2	2,4
5.2	Handhaving op zorgaanbieders	-	-	-	-
5.3	Monitoring verbeteren	0,2	0,3	0,3	0,3
	Subtotaal	*0,2*	*1,4*	*2,5*	*2,7*
	Totaal verwachte besparingen	**1,4**	**3,8**	**4,4**	**5,0**

* vanaf 2022 is 0,8 al ingeboekt in MJPB 2020

Aan de gemeenteraad

Datum : 16 juni 2020
Zaaknummer : 432266
Contactpersoon : Ellen Krabbenborg
Telefoonnummer : 026 377 4628

Onderwerp: gewijzigde prognose tekort jeugdzorg

Geachte voorzitter en leden,

Graag informeren wij u over actuele ontwikkelingen in de jeugdzorg die leiden tot een gewijzigde prognose van de tekorten. Het verwachte tekort op de jeugdzorg is bijgesteld naar € 6,2 miljoen voor 2020 en verder.

Inleiding
In de raadsbrief 'Ontwikkelingen in de jeugdzorg' van 7 januari jl. en in de perspectiefnota spreken we over een geprognosticeerd tekort op de jeugdzorg van € 10,2 miljoen voor 2020 en verder. Op basis van actuele informatie kan deze prognose positief bijgesteld worden. Met deze raadsbrief informeren wij u over de nieuwe ontwikkelingen.

Vanaf december lichte daling in toegekende jeugdzorg en kosten
Het voorspelde tekort van € 10,2 miljoen is gebaseerd op de cijfers die in november 2019 bekend waren. Inmiddels zijn de cijfers van december 2019 tot en met februari 2020 beschikbaar. Deze cijfers laten een lichte daling van het aantal cliënten en de aan hen toegekende zorg zien ten opzichte van het jaar daarvoor. Vanaf december 2019 doet zich de eerste daling voor. Vervolgens zien we dat de daling in de eerste maanden van 2020 doorzet. Enige voorzichtigheid is hierbij op zijn plaats; we hebben nog niet alle declaraties binnen (10-15% ontbreekt nog) en ook de effecten van de coronacrisis zijn nog onzeker. Het vraagt meer tijd en meer onderzoek om de effecten van corona in beeld te brengen. Daar werken wij de komende weken verder aan. Naast een daling van de toegekende zorg zien we ook dat de kosten voor jeugdzorg iets dalen, dit ondanks een indexering van 3,18% per 1 januari. Samen met de daling van het aantal cliënten zorgt dit voor een herziening van de prognose.

Nieuwe financiële prognose: nadeel van € 6,2 miljoen
Als we een prognose maken van de kosten jeugdzorg die rekening houdt met de trends in zowel declaraties als toewijzingen én seizoensinvloeden komen we uit op een bedrag van € 43,4 miljoen. Als we daarnaast nog rekening houden met een incidenteel negatief effect die de coronamaatregelen hebben op de declaraties, komen we uit op ca € 44,4 miljoen aan kosten. In de begroting is uitgegaan

van een bedrag van € 38,2 miljoen. De nieuwe prognose komt daarmee uit op een nadeel van € 6,2 miljoen. Dit is aanzienlijk lager dan de € 10,2 miljoen die we eerder als nadeel geprognosticeerd hadden en waar we bij de perspectiefnota vanuit zijn gegaan

Doorgaan op de ingeslagen weg

Voor de daling in de toegekende jeugdzorg hebben we twee verklaringen.

1. De groeiende vraag was deels een 'inhaalslag' die niet volledig structureel van karakter is. De groei vlakt af; de facto zien we de eerder voorspelde afvlakking vertraagd optreden
2. Er is meer sturing op toewijzing en kwaliteit in het veld en er wordt kritischer gekeken naar de noodzaak van zorg

Om het resterende voorspelde tekort van € 6,2 miljoen ten opzichte van de begroting in te lopen, vinden wij het belangrijk om de voorstellen tot maatregelen jeugdzorg uit de TaskForce rapportage te handhaven. Hierdoor kunnen we het beroep op de algemene middelen zo beperkt mogelijk houden. Ondanks deze meevaller is er dus geen reden om af te zien van deze verantwoorde maatregelen, ook omdat we het tekort structureel moeten terugbrengen. Dat vraagt om doorgaan op de ingeslagen weg en kiezen voor uitwerking van de voorstellen in de jeugdzorg. Alleen zo slagen wij erin om ook op de lange termijn kwalitatief goede zorg beschikbaar te houden voor al die jongeren en gezinnen in Arnhem die deze zorg nodig hebben

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

BEHANDELRESULTAAT

Informatief 03 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel 'Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg'

Zaaknummer:	439645
Portefeuillehouder:	H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig de raadsleden/fractievolgers: Dobbe (SP), Verheij (PVV), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Pape (VVD), Hutten (CDA), Van Iperen (D66), Eliëns (Partij voor de Dieren), Nede (ChristenUnie), Wiggers (Arnhemse Ouderenpartij), Usta (DENK Verenigd Arnhem), Coenders (GroenLinks), Greving (PvdA).

Verder aanwezig: De Vroome (wethouder), Krabbenborg (programmamanager)

Insprekers
Ingesproken is door mevrouw Charlotte Wolf Bohncke (psychomotorisch therapeut), mevrouw Wendy van de Kamp (persoonlijke titel), mevrouw Sabine Gobardhan (voorzitter vereniging vrijgevestigde Kinder- en Jeugdpraktijken regio Arnhem) Joyce en Teun Roozeboom (persoonlijke titel).

Bespreking
De insprekers hebben de raadskamer toegesproken en hun mening over (een onderdeel van) het voorstel weergegeven. Daarna hebben de insprekers vragen vanuit de raadskamer beantwoord.
De beschikbare vergadertijd was niet voldoende om de alle insprekers te horen.

Ontvangen inspraakbijdragen worden aan de stukken toegevoegd.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat deze informatieve behandeling niet is afgerond. De behandeling van het raadsvoorstel zal worden voortgezet met het inspreken, een informatieve/meningsvormende (1) behandeling.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

L.R. Manders

BEHANDELRESULTAAT

Informatief 10 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel 'Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg'

Zaaknummer:	439645
Portefeuillehouder:	H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig de raadsleden/fractievolgers: Çetintaş (SP), Hutten (CDA), Maref (VVD), Wiggers (Arnhemse Ouderenpartij), Loor (D66), Nede (ChristenUnie), Usta (DENK Verenigd Arnhem), Van Butselaar (Arnhem Centraal), De Groot (Partij voor de Dieren), Coenders (GroenLinks), Greving (PvdA), Verheij (PVV).

Verder aanwezig: De Vroome (wethouder), Paping (wethouder), Krabbenborg (programmamanager)

Insprekers
Tijdens de eerste informatieve bespreking op 3 juni 2020 zijn niet alle insprekers aan de beurt gekomen. Diegene die niet hebben kunnen inspreken zijn opnieuw uitgenodigd om vanavond te komen inspreken.
Ingesproken is door mevrouw Veldkamp (op persoonlijke titel, psychomotorisch therapeut), mevrouw Mollema (persoonlijke titel), mevrouw Taffari (op persoonlijke titel, speltherapeut).
Mevrouw Eisen kon geen gebruik maken van het inspreekrecht in verband met ziekte, haar bijdrage is als schriftelijke bijdrage aan de stukken toegevoegd.

Bespreking
De insprekers hebben de raadskamer toegesproken en hun mening over (een onderdeel van) het voorstel weergegeven. Daarna hebben de insprekers vragen vanuit de raadskamer beantwoord.

Ontvangen inspraakbijdragen worden aan de stukken toegevoegd.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de informatieve behandeling is afgerond. De behandeling van het raadsvoorstel zal worden voortgezet met een meningsvormende (1) behandeling.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

L.R. Manders

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, meningsvormende (1) bijeenkomst 24 juni 2020

Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg

Zaaknummer:	439645
Portefeuillehouder:	H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Greving (PvdA), Pape (VVD), Van Butselaar (Arnhem Centraal), Dobbe (SP), Nede (ChristenUnie), Eliëns (PvdD), Loor (D66), Hutten(CDA) en Coenders (GroenLinks)
De fracties van de Arnhemse Ouderenpartij, DENK/Verenigd Arnhem en PVV waren niet vertegenwoordigd tijdens de beraadslaging.
Verder aanwezig: De Vroome (wethouder), Krabbenborg (programmamanager)

Bespreking
Veel fracties hebben vragen bij de volgordelijkheid; het bespreken en nemen van maatregelen zonder onderliggende visie. Er zijn vragen gesteld over de toewijzing, financiering en verzekering van vaktherapie. Er is gesproken over bij de samenhang c.q. integraliteit van de visie op jeugd en de visie op het sociaal domein. De fractie van Arnhem Centraal heeft gevraagd naar de uitvoering van de aangenomen motie "Integrale visie op jeugd in Arnhem: de Arnhemse aanpak" (19M102).
De portefeuillehouder benadrukt de samenhang en integraliteit tussen de visie op het sociaal domein en de visie op jeugd(zorg). De portefeuillehouder geeft aan nog niet te weten of de visie op jeugd(zorg) en separaat stuk wordt of dat deze verdisconteerd wordt in de visie op het sociaal domein.

Ten aanzien van de volgordelijkheid wil de raadskamer graag na de zomer, ook als gevolg van de raadsbrief ' Opzet en procesvoorstel visie sociaal domein' van 18 juni 2020 met het college spreken over planning en procesafspraken en de relatie en verhoudingen tussen de beleidsvelden en de integrale visie op het sociaal domein.
Toezegging: De portefeuillehouder zegt toe om te komen met een planning en procesafspraken op de integrale visie (beleid overstijgende aanpak) op het sociaal domein en de visie op jeugd(zorg).

De fractie van het CDA kondigt een motie/amendement aan waarin zij het college de opdracht geeft om een visie op jeugd te maken en hierin in het 'wat' te formuleren.
De fractie van de PvdA kondigt een amendement aan met de strekking om het besluit ten aanzien van enkele maatregelen door te schuiven bij de behandeling van de visie op jeugd.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat niet alle vragen beantwoord zijn. De meningsvormende (1) behandeling van het voorstel zal op 1 juli 2020 in combinatie met de behandeling van de aangekondigde wijzigingsvoorstellen (M2) worden voortgezet.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

D. Becker

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, meningsvormende (1 en 2) bijeenkomst 1 juli 2020

Raadsvoorstel "Voorstellen tot maatregelen Jeugdzorg"
Raadsvoorstel "Sociaal Hospitaal; de doorbraakmethode"

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Pape (VVD), Hutten (CDA), Manders (Arnhem Centraal), Nede (CU), Elfrink (SP), Eliëns (PvdD), Coenders (GroenLinks), Loor (D66), Greving (PvdA).
De fracties van de PVV, DENK-Verenigd Arnhem en de Arnhemse Ouderenpartij waren niet bij de beraadslaging aanwezig.
Verder aanwezig: De Vroome (wethouder), Krabbenborg (programmamanager)

Verloop meningsvormend (1)
Tijdens de voortzetting van de meningsvorming (1) zijn er vragen gesteld over de marktwerking in de zorg, de noodzaak om te bezuinigen terwijl er finaniciele meevallers zijn, het motief voor het Sociaal Hospitaal.

- De fractie van Arnhem Centraal overweegt een motie over marktwerking in de zorg.

Verloop meningsvormend (2)
Het concept amendement "Visie voor maatregelen" (20A58) van de fracties PvdA, CDA en GroenLinks is besproken. Het college staat positief tegenover dit amendement maar ziet graag dat punt 5 van het amendement bij punt 2 wordt ondergebracht en er moet nog wel gekeken worden naar de financiële consequenties van het amendement.

De concept moties; "Preventie door stress vermindering" (20M133) van de fractie Arnhem Centraal, "Verwachtingsmanagement" (20M136) van de fractie Arnhem Centraal, Iets anders zoeken om op te bezuinigen dan op kwetsbare kinderen en jongeren (SP), Als er geen reden is om te bezuinigen op de jeugdzorg, doe het dan ook niet (SP), Geen maatregelen in de zorg doorvoeren zonder de zorg te betrekken (SP), Onderzoek eerst de effecten van de corona-crisis voordat je jeugdzorg maatregelen doorvoert die pre-corona zijn bedacht (SP), Kwaliteit van zorg voor kinderen moet de voorwaarde voor jeugdzorg zijn (SP), Neem de rekenkamer serieus en volg aanbevelingen over het jeugdbeleid op (SP), zijn niet besproken.

Conclusie
De voorzitter stelt op basis van een gewogen stemming vast dat de raadskamer in meerderheid (29 stemmen voor, 5 stemmen tegen) instemt met doorgeleiding van het voorstel naar de besluitvorming.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

B. van Es

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 8 juli 2020

Zaaknummer 474715

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 26 mei 2020, nummer 474715;

gelet op artikelen 108 en 147 van de Gemeentewet en artikel 2.2 van de Jeugdwet

besluit:

1. In te stemmen met de inzet van het Sociaal Hospitaal voor multiprobleemhuishoudens door het Instituut van Publieke Waarden.
2. In te stemmen met het onttrekken van de uitvoeringskosten Sociaal Hospitaal 2020 en 2021 (totaal € 875.000) aan de BR WMO en Jeugdzorg (€ 775.000) en de BR Transformatie zorg (€ 100.000) en dit via verzamelbesluit 2 - 2020 te verwerken in de begroting.
3. In te stemmen met het ten goede laten komen van de directe besparingen van het Sociaal Hospitaal aan de betreffende beleidsvelden. Waar dit leidt tot een voordeel binnen het beleidsveld, wordt het voordeel ingezet ter aanvulling van bovenstaande bestemmingsreserves met een maximum van het eerder onttrokken bedrag.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 474715

Onderwerp: Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode

Voorstel

1. In te stemmen met de inzet van het Sociaal Hospitaal voor multiprobleemhuishoudens door het Instituut van Publieke Waarden.
2. In te stemmen met het onttrekken van de uitvoeringskosten Sociaal Hospitaal 2020 en 2021 (totaal € 875.000) aan de BR WMO en Jeugdzorg (€ 775.000) en de BR Transformatie zorg (€ 100.000) en dit via verzamelbesluit 2 - 2020 in de begroting te verwerken.
3. In te stemmen met het ten goede laten komen van de directe besparingen van het Sociaal Hospitaal aan de betreffende beleidsvelden. Waar dit leidt tot een voordeel binnen het beleidsveld, wordt het voordeel ingezet ter aanvulling van bovenstaande bestemmingsreserves met een maximum van het eerder onttrokken bedrag.

Inleiding

In Arnhem zijn gezinnen die een groot beroep doen op de voorzieningen in het sociaal domein. De problematiek van deze gezinnen gaat vaak over meerdere leefgebieden heen. Zo zijn veel gezinnen afhankelijk van een uitkering, komen schulden vaak voor en is er sprake van armoede. Dit naast een stapeling van zorg. Uit landelijke cijfers komt naar voren dat een derde van de financiële middelen in het sociaal domein naar een klein percentage van deze veelgebruikers gaat. De stapeling van voorzieningen heeft ook tot gevolg dat er wet- en regelgeving vanuit verschillende beleidsdomeinen van toepassing is. Hierdoor treden er vaak onbedoelde en ongewenste effecten van beleid op. Effecten die nadelig uitpakken voor het gezin en hoge maatschappelijke kosten veroorzaken.

In het Sociaal Hospitaal worden in twee jaar 150 multiprobleemhuishoudens geholpen met een eigen, integraal maatwerkplan. Dit heeft als doel een 'doorbraak' te realiseren om de situatie van de inwoner te verbeteren. Dat vraagt om het zoeken van maximale ruimte binnen wat en kan en mag. Ieder maatwerkplan wordt getoetst op: i. legitimiteit (mag het), ii. betrokkenheid (draagt het bij aan eigen regie) en iii. rendement (kwaliteit van leven en optimale inzet middelen). De toetsing aan deze drie waarden zorgt ervoor dat noodzakelijke uitzonderingen in de regelgeving worden gelegitimeerd. Hiermee zijn zij voorspelbaar en navolgbaar en voorkomen we willekeur. Met deze aanpak kan een 'doorbraak' gerealiseerd worden voor multiprobleemhuishoudens.
Een uitgebreide toelichting op de werkwijze is te lezen in de bijlage.

Werken met de doorbraakmethode vraagt om een andere benadering van het vraagstuk dan we veelal gewend zijn. Het credo 'doen wat nodig is' wordt in optima forma toegepast, maar wel in combinatie met legitimering van het plan. Het Instituut van Publieke Waarden fungeert gedurende twee jaar als een

GEMEENTE Arnhem

soort buitenboordmotor voor de doorbraakmethode. Zij passen de methode toe en laten zien hoe het werkt. Dat doen zij samen met partners zoals de Sociale Wijkteams die ook al veel ervaring hebben met 'doen wat nodig is', de teams leefomgeving en W&I. Om de werkwijze ook na vertrek van IPW te kunnen doorzetten, richten we samen met IPW een ondersteunend opleidingstraject in.

Gedurende de looptijd van het Sociaal Hospitaal worden uitvoeringskosten gemaakt van in totaal € 875.000. Gedurende de twee jaar valideert een onafhankelijke accountant de resultaten. Onder het kopje 'financiën' staan de kosten van het Sociaal Hospitaal en de financiering verder uitgewerkt.

Met de aanpak Sociaal Hospitaal geven we concrete invulling aan het voorstel 'doorbraakaanpak bij veelgebruikers' uit de perspectiefnota 2020-2023 en maatregel 1.2 van de Taskforce Jeugd.

Beoogd effect

1. Een betere kwaliteit van leven voor multiprobleemhuishoudens.
2. Een kostendaling op maatschappelijke kosten (waarvan in 2020 naar verwachting een besparing van € 200.000,-- op jeugdzorg).
3. Uitbreiding van het 'interventie-repertoire' met de doorbraakmethode (waarmee we leren om in multiprobleemhuishoudens integraal maatwerk te verbinden aan legitimiteit, betrokkenheid en rendement).

Argumenten

1.1 Ondanks toenemende investeringen blijft een duurzame verbetering in Arnhem uit.

De bestaande werkwijzen dragen onvoldoende bij aan een betere kwaliteit van leven voor multiprobleemhuishoudens. Met de doorbraakmethode beogen we een (nog) efficiëntere inzet van zorg, ondersteuning en middelen. In andere steden is met deze aanpak goed resultaat geboekt (o.a. Den Haag, Almelo, Enschede).

1.2 Het Sociaal Hospitaal sluit aan bij de uitgangspunten van de huidige aanpak.

De doorbraakmethode gaat uit van het werken vanuit het best mogelijke ‘plan’ voor de inwoner, het omarmt het principe ‘doen wat nodig is’ en werkt aan de transformatie die nodig is om dit plan te kunnen realiseren. Daarmee sluit de werkwijze goed aan op de Arnhemse uitgangspunten. We hebben de afgelopen jaren zelf stappen in deze richting gezet, met de inzet van IPW krijgt deze beweging een stevige duw in de rug. De ervaring en het netwerk van IPW gaan Arnhem helpen bij het slechten van de bureaucratische muren, integraal werken en het ontwikkelen van nieuwe (maatwerk)routines.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Het Sociaal Hospitaal heeft geen gegevens over de mate waarin de oplossingen structureel zijn.

Het IPW heeft alleen gegevens over het rendement (in kosten en kwaliteit van leven) van het eerste jaar na de interventie. Dat laat een positief beeld zien, maar zegt niets over de periode daarna. De

problematiek van multiprobleemhuishoudens is hardnekkig en gaat vaak over generaties heen. Voor hoeveel huishoudens deze methode een duurzame verbetering oplevert (en dus een structurele afname van de kosten) is de vraag.

1.2 De doorbraakmethode verhoogt de werkdruk bij de uitvoerende professionals.

Bij de SWT's bestaat de zorg dat de toch al hoge werkdruk verder oploopt met de introductie van de doorbraakmethode. IPW geeft aan dat er tijdwinst mogelijk is omdat vastgelopen trajecten vlot getrokken worden. Wat de Arnhemse praktijk wordt, moet nog blijken. We maken vooraf goede werkafspraken over rol- en taakverdeling tussen IPW en de wijkcoaches. Randvoorwaarde voor de SWT's is dat de doorbraakmethode geen taakverzwaring of extra inzet voor de wijkcoaches mag betekenen. Met alle opgaven die er al liggen, is het voor hen niet haalbaar om hier extra tijd voor vrij te maken. In een ander kader is al afgesproken dat we de werkdruk bij de SWT's goed monitoren. Mochten we toenemende werkdruk constateren, kunnen we snel maatregelen treffen (anders dan alleen efficiënter werken).

1.3 De besparingen zijn onvoldoende om de uitvoeringskosten te dekken.

De businesscase Sociaal Hospitaal gaat uit van een investering van € 875.000. Daar tegenover staat een geprognosticeerde opbrengst van € 3,6 miljoen aan maatschappelijk resultaat. Deze prognose wordt onderbouwd door resultaten die in andere steden behaald zijn. Het risico dat de gerealiseerde besparing op de directe en de reële kosten lager is dan de uitvoeringskosten is echter niet volledig uit te sluiten. Om dit risico te beperken maken we hierover afspraken in de contractering met IPW.

Financiën

De kosten van het Sociaal Hospitaal bedragen over 2 jaar € 875.000. De uitvoeringskosten zullen gedurende de jaren 2020 en 2021 worden voorgefinancierd door de gemeente Arnhem. IPW prognosticeert een maatschappelijk resultaat van het Sociaal Hospitaal van ca. € 3,6 mln., daarmee ontstaat een positieve businesscase. Op welk beleidsterrein dit rendement wordt gerealiseerd zal blijken uit de verantwoording van IPW.

De voorfinanciering van de uitvoeringskosten van het Sociaal Hospitaal wordt ten laste gebracht van de bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg (€ 775.000) en de BR Transformatie (€100.000). De redenatie hierbij is dat de voordelen (hoofdzakelijk) binnen deze beleidsterreinen zullen vallen en het Sociaal Hospitaal daarbij een bijdrage levert aan de transformatie-agenda. Indien de voorgestelde rendementen worden gerealiseerd zal het voordeel worden aangewend om de voornoemde onttrekking aan de bestemmingsreserves te compenseren waarna het eventuele surplus ten goede komt aan de Algemene Reserve. De financiële vertaling hiervan zal via verzamelbesluit 2 - 2020 in de begroting worden verwerkt.

De uitvoeringskosten voor de ambtelijke organisatie worden binnen de reguliere middelen gedekt.

Uitvoering

Na een positief besluit kunnen we met de voorbereidingen starten. Deze bestaan onder andere uit:
- privacy regelen
- casefinding
- analyse van lokale verordeningen
- escalatie inregelen
- werkafspraken met o.a. sociale wijkteams
- organiseren van bijeenkomsten voor betrokken professionals

Om het resultaat van maatregel 1.2 van de taskforce jeugdzorg voor 2020 te behalen, moet uiterlijk in augustus gestart worden.

Communicatie

In het voortraject is gecommuniceerd met de SWT's, TLO's en W&I.
Na een positief besluit betrekken we ook andere externe partijen (o.a. zorgverzekeraars, woningbouw-corporaties, bewindvoerders).

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Slimmer met bureaucratie, beter voor iedereen. Voorstel Sociaal Hospitaal van het Instituut voor Publieke Waarden.

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 26 mei 2020, nummer 474715;

gelet op artikelen 108 en 147 van de Gemeentewet en artikel 2.2 van de Jeugdwet

besluit:

1. In te stemmen met de inzet van het Sociaal Hospitaal voor multiprobleemhuishoudens door het Instituut van Publieke Waarden.
2. In te stemmen met het onttrekken van de uitvoeringskosten Sociaal Hospitaal 2020 en 2021 (totaal € 875.000) aan de BR WMO en Jeugdzorg (€ 775.000) en de BR Transformatie zorg (€ 100.000) en dit via verzamelbesluit 2 - 2020 te verwerken in de begroting.
3. In te stemmen met het ten goede laten komen van de directe besparingen van het Sociaal Hospitaal aan de betreffende beleidsvelden. Waar dit leidt tot een voordeel binnen het beleidsveld, wordt het voordeel ingezet ter aanvulling van bovenstaande bestemmingsreserves met een maximum van het eerder onttrokken bedrag.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Slimmer met bureaucratie, beter voor iedereen

VOORSTEL GEMEENTE ARNHEM

JULI 2019
EELKE BLOKKER
DR. ALBERT JAN KRUITER

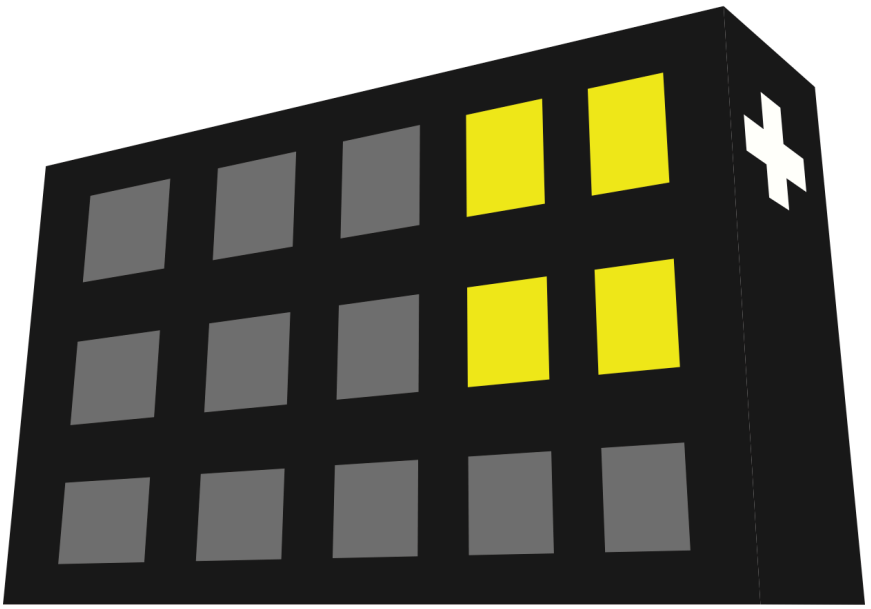

SOCIAAL HOSPITAAL

Sociaal Hospitaal is een onderneming van het Instituut voor Publieke Waarden

Doorbreken in Arnhem

Arnhem zet de toon als het gaat om het uitvinden van een handige, optimale lokale verzorgingsstaat waarin zorg, ondersteuning en zekerheid dichtbij inwoners is geregeld. Zo zijn er acht sociale wijkteams. Waarin het eigenaarschap over de organisatie laag bij de vloer is belegd. Alle acht teamleiders zijn medebestuurders in de stichting. Ook zijn er acht Teams Leefomgeving, die van onderaf de samenwerking met inwoners aangaan om te doen wat nodig is. Zowel fysiek als sociaal. Arnhem streeft een inclusieve stad na. Waarin maatwerk mogelijk is voor mensen die dat nodig hebben. Op een manier die voorspelbaar, betrouwbaar en navolgbaar is voor alle inwoners. Met maatwerk moet het niet alleen beter voor inwoners. Maar kan het ook goedkoper als het gaat om het inzetten van de juiste combinaties van bijvoorbeeld jeugdhulp, inkomensondersteuning, schuldhulp en psychische ondersteuning. Het is geen sinecure om al die combinaties optimaal georganiseerd te krijgen. Schaarste, tijdgebrek, werkroutines en morele oordeelsvorming moeten overwonnen worden.

Om de beweging naar maatwerk vanuit het perspectief van het huishouden zelf kracht bij te zetten, wil Arnhem blijven ontwikkelen. Nog scherper aan de wind varen in situaties waarin ongelijke gevallen ongelijk behandeld moeten (kunnen) worden. Meer inwoners moeten maatwerk kunnen krijgen in situaties die om een andere logica vragen dan normaal via de reguliere weg geboden kan worden. Ongelijke gevallen moeten ongelijk behandeld kunnen worden. Juist nu de gemeente over zowel sociale zekerheid als jeugd- en maatschappelijke hulp zoveel te zeggen heeft. De leefwereld van mensen zelf moet leidend zijn en de systeemwereld moet zich daarop aanpassen.

Inmiddels zijn we in het vijfde jaar sinds de decentralisaties in het sociaal domein belandt. En wil Arnhem de volgende stap zetten in het maken en organiseren van maatwerk voor de inwoners die dat nodig hebben. Er is op verschillende plekken binnen en buiten de gemeentelijke organisatie een voorhoede die het maken van maatwerk, en het voor mekaar krijgen wat nodig is, aardig in de vingers heeft. Maar het is nog zeker geen gemeengoed. Het ontwerpen, onderbouwen en realiseren van maatwerk mag van topsport meer breedtesport worden. Meer professionals moeten het gaan kunnen. De gemeentelijke organisatie en maatschappelijke partners kunnen zich nog beter organiseren om ontvankelijk te zijn voor uitzonderingen op hun eigen bureaucratie en routines. En inwoners van Arnhem moeten erop kunnen rekenen dat hun gemeente niet alleen uitzonderingen mogelijk maakt in situaties die daarom vragen. Maar dat ook op een voorspelbare, betrouwbare en vooral navolgbare manier doet. Zodat maatwerk niet als willekeur voelt. En het behandelen van ongelijke gevallen niet tot beleefde ongelijkheid leidt, maar juist tot gelijkwaardigheid.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

Over die stap gaat dit voorstel. Vanaf het begin is het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) min of meer samen in de 'vaart der maatwerk' met gemeenten opgetrokken. Die betrokkenheid gaat terug naar de begintijd van de "Aanval op de uitval" in 2005, waarin ook Arnhem een belangrijke rol speelde. De activiteiten die te maken hebben met het standaardiseren van maatwerk in de vorm van instrumenten, structuren en financiering heeft het IPW onder de vlag van Sociaal Hospitaal (SOHOS) gebracht. Met SOHOS wil IPW laten zien dat het anders en beter en goedkoper kan. Dat doen we door voor te leven. Maar juist ook door kennis en kunde over te dragen, instrumenten te introduceren die maatwerk toegankelijker maken en te supporten op de achtergrond. Zodat 'iedereen' het kan en doet.

Hieronder beschrijven we hoe wij vanonder de vlag van SOHOS een bijdrage willen leveren aan de volgende stap in Arnhem. Het toegankelijk maken, inbedden en overdragen van de Doorbraakmethode van SOHOS vormt daar in de spil.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

1. Ruimte en routines

Mensen die zorg, ondersteuning en sociale zekerheid het hardst nodig hebben, verdienen misschien wel de meest logische en soepele toegang tot die ondersteuning. En niet alleen zij. Ook andere inwoners mogen verwachten dat hun gemeente doortastend en eenvoudig toegankelijk is voor wat nodig is om volwassenen en kinderen te ondersteunen waar nodig. Dat is dan ook een van de belangrijkste opgaven voor lokale frontlijnprofessionals en hun professionele omgeving. Daar is een flinke portie praktische wijsheid voor nodig van iedereen. Er is ruimte nodig om te doen wat nodig is. Maar die ruimte lijkt soms op gespannen voet te staan met de bureaucratische routines van organisaties en de professionals die hen vertegenwoordigen.

Wie dat afpelt ziet dat die routines niet alleen zijn ingegeven door officiële regels. Maar misschien wel veel vaker vanuit financiële, morele en/ of organisatorische overwegingen op de achtergrond. Regels bieden vaak heel veel ruimte. Alleen om dat opnieuw te gaan zien en daar vervolgens in situaties naar te handelen op een manier die betrouwbaar en navolgbaar is, blijkt een heel nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van onze verzorgingsstaat.

Dat onlogica van samengestelde zorg, ondersteuning en sociale zekerheid achter bepaalde voordeuren tot allerlei onbedoelde effecten leidt wordt ook steeds zichtbaarder. Die onbedoelde effecten komen juist bovendrijven in de frontlijn. Daar waar schulden niet geregeld worden, doemen in no-time ook psychische problemen op. Een gezin dat onzeker en in de marge gehuisvest is, kampt veelal met opvoedproblemen en achterblijvende schoolprestaties. In toenemende mate zien we ook beter wat dat voor gevolgen heeft voor de betaalbaarheid van onze verzorgingsstaat. Iedereen weet dat die onhoudbaar is in de toekomst. Maar nog maar relatief weinig mensen realiseren zich dat in 1% van de huishoudens maarliefst 30% van de financiële middelen in het sociaal domein wordt geïnvesteerd. En dat bepaalde combinaties van problemen bijna altijd tot die hoge maatschappelijke kosten leiden.

Voor die 1% van de huishoudens kan het beter. Voor de rest van de (lokale) samenleving kan het goedkoper. Door praktisch wijs te zijn achter de voordeur en de ruimte te benutten die regels bieden. Zonder op voorspelbaarheid, betrouwbaarheid en navolgbaarheid in te boeten. Als het lukt om daar op alle fronten bekwaam in te worden – achter de voordeur, in organisaties, in relatie tot de rest van de samenleving – dan zijn we hard op weg om een nieuw paradigma te introduceren waarin gelijkwaardigheid en rechtvaardigheid voorop staan, en niet gelijkheid en rechtmatigheid.

Met de Doorbraakmethode verwachten wij die beweging op een pragmatische manier te ondersteunen en voor Arnhem te versnellen. Door eerst voor te leven op het scherp van de snede. En daarna bruikbare instrumenten te introduceren voor professionals en heel pragmatische interventies op structureel niveau. En aandacht te hebben voor cultuur.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

2. Doorbraakmethode

We noemen het een methode. Maar daarmee kan de indruk gewekt worden dat het een trucje is om maatwerk in het sociaal domein en aanverwante terreinen te maken en organiseren. Dat is het natuurlijk niet. Maar het beestje moet een naampje hebben. Feitelijk bestaat de methode uit een hele set instrumenten en activiteiten die bijdragen aan het verbreden, versnellen en inbedden van maatwerk.

VOORLEVEN

Omdat 'the proof of the pudding in the eating' zit begint de methode met voorleven. Door zelf, samen met lokale professionals, te laten zien dat maatwerk in bepaalde situaties tot betere en goedkopere resultaten kan leiden produceren we verhalen en data die anderen stimuleren om ook op een andere manier aan de slag te gaan. Over deze fase gaat dit voorstel hoofdzakelijk. Maar die fase is hoe dan ook slechts het begin. Daarom is het belangrijk om ook alvast vooruit te kijken. De fase van voorleven willen we vormgeven in een zogenoemde *Social Impact Bond*. Daarmee trekken we kapitaal aan van een vermogensfonds of sociaal investeerder. Met dat geld en het commitment van Arnhem en een aantal maatschappelijke partner maken we maatwerk mogelijk. Produceren we aantoonbaar maatschappelijke opbrengsten. En wordt vanuit en naar rato van de maatschappelijke opbrengst de investeerder weer terugbetaald.

AANSLUITEN EN INREGELEN

Wie A zegt moet ook B kunnen zeggen. In de fase van voorleven, maar ook daarna, is het essentieel dat een aantal structurele dingen zijn ingericht. Maatwerk ontwerpen en onderbouwen is immers één ding. Maar je moet het ook voor elkaar kunnen krijgen. Daarvoor introduceren we een aantal structurele en organisatorische maatregelen die helpend zijn om optimaal ontvankelijk te zijn voor maatwerkvoorstellen uit de werkpraktijk. Een aantal van die maatregelen heeft Arnhem ongetwijfeld al (deels) getroffen. En daar sluiten we dan ook bij aan en/ of maken we gebruik van.

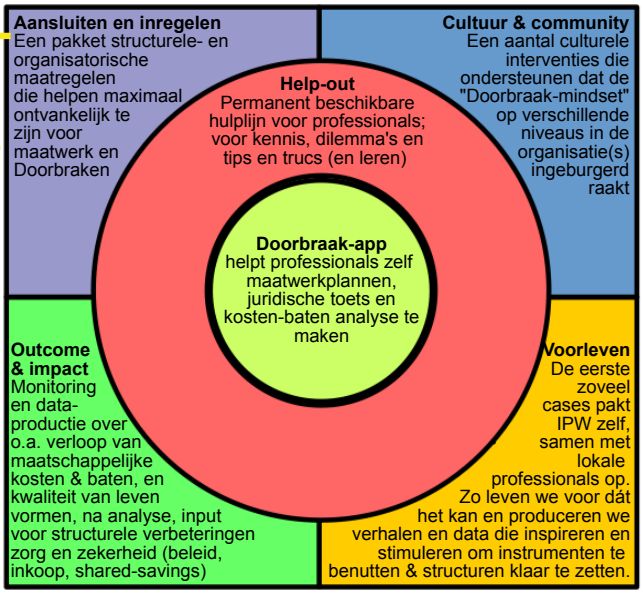

 © 2019, Sociaal Hospitaal

CULTUUR EN GEMEENSCHAP

Maatwerk is mindset. Je gaat het pas zien als je het doorhebt. Daarom is het goed om ook aan een maatwerkcultuur te blijven werken. Daarvoor hebben we een paar dingen in petto. Die erop gericht zijn om maatwerk ook cultureel en moreel omarmd te krijgen op relevante plekken in de organisatie(s). Deze interventies volgen na de fase van voorleven.

HELP-OUT

Om ervoor te zorgen dat professionals altijd de beschikbaarheid hebben van up to date kennis en support, is een help-out beschikbaar. Zowel op afstand als in levenden lijve kunnen de professionals die het uiteindelijk moeten doen een beroep doen op kennis, hulp bij dilemma's en tips en trucs van SOHOS. De help-out wordt pas ingericht nadat de fase van voorleven succesvol is afgerond.

DOORBRAAK-APP

Tot besluit is een fijn gereedschap essentieel. Daarom ontwikkelt SOHOS een app waarmee professionals makkelijk en snel een maatwerkplan kunnen ontwerpen en dat ontwerp zowel juridisch als financieel kunnen onderbouwen. Die is in het laatste kwartaal van 2019 beschikbaar. Nadat het voorleven is gebeurd en gedaan kunnen we dit gereedschap inzetten in Arnhem met een nader te bepalen groep professionals. Waarmee Arnhem vermoedelijk één van de eerste wordt die dit instrument gaat gebruiken.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

3. Wat is goed maatwerk?

Op deze vraag is natuurlijk niet één antwoord te geven. Maatwerk is nooit hetzelfde. Toch moet maatwerk in het sociaal domein voorspelbaar en navolgbaar zijn voor iedereen. En kwalitatief betrouwbaar. Daarvoor hanteert SOHOS al een aantal jaren een vaste routine die in de meest uiteenlopende situaties helpt om niet zozeer de uitkomst, maar wel het proces te standaardiseren. En daarmee overdraagbaar te maken op anderen. Wie aan een ander iets wil leren moet immers eerst zelf goed weten hoe zijn of haar handelen er concreet uit ziet. Grofweg bestaat die routine uit drie stappen.

OVERZICHT BRENGT OVERZICHT

In de meeste situaties waarin zich onbedoelde effecten voordoen achter de voordeur ontbreekt het ook aan een overzicht. Er is niet één plan. Er is van alles geprobeerd. Morgen gaan professionals nog meer andere dingen proberen. De opvoedondersteuner heeft een plan voor de kinderen. De psychiater heeft er één voor moeder. En de re-integratiecoach is met vader in de weer. Om vanuit het leven en de beleving van inwoners logisch maatwerk te maken is meestal een nieuw en begrijpelijk overzicht nodig over wat er moet gebeuren.

Dat overzicht brengt in beeld welke eerste belangrijkste belemmering in de weg zit om überhaupt te kunnen helpen, behandelen en wat van mensen zelf te mogen verwachten. Dat noemen wij de doorbraak. Die doorbraak is als het ware voorwaardelijk om alle andere elementen in het plan te kunnen realiseren. Of dat nu over zelfregie of een behandeling gaat. Het overzicht heeft bovendien één leidend principe: het werkt toe naar een perspectief dat mensen zelf voor ogen hebben. Dat betekent niet 'u vraagt, wij draaien'. Maar om toewijding van inwoners op hun plan te krijgen, kan het niet anders dan dat het plan gaat over doelen en wensen van hen zelf. Het liefst blijft dat perspectief een beetje dichtbij in de tijd. We kijken in principe zo'n 6 maanden vooruit. Niet meer dan dat. Het perspectief moet aanraakbaar zijn.

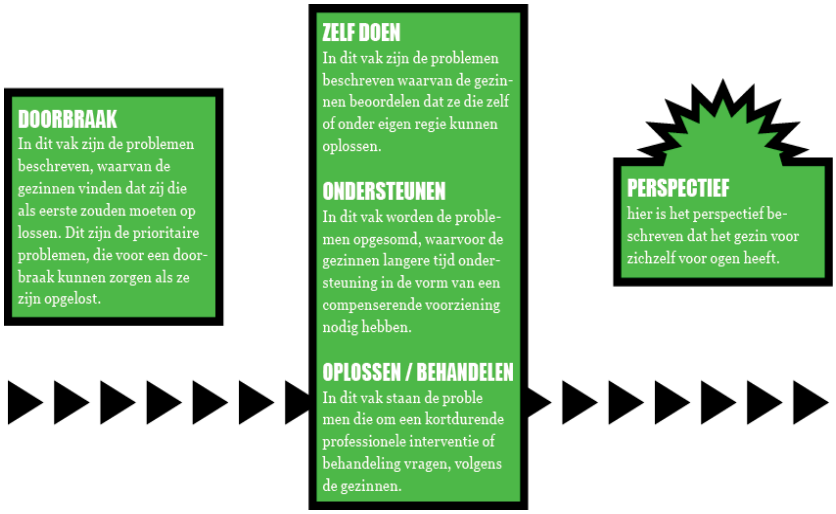

Figuur: Overzicht, Inzicht, Uitzicht – ofwel: het SOHOS kruis

 © 2019, Sociaal Hospitaal

BESTAANSZEKERHEID EERST!

Als we kijken naar de eerste belangrijkste belemmering, dan zien we dat die verrassend vaak met geld en/ of wonen te maken heeft. Mensen hebben schulden, wankele huisvesting, te weinig inkomen, dreigen huis en haard te verliezen. Kortom: de doorbraak gaat vaak over bestaanszekerheid. En zekerheid is anno 2019 nu eenmaal vaak gekoppeld aan financiën en huisvesting. Maar het kan ook over andere dingen gaan die bestaansonzekerheid veroorzaken. Die zijn dan mogelijk nog basaler dan geld en wonen. Mensen dreigen de grip op zichzelf of hun kinderen te verliezen, bijvoorbeeld. Waardoor onveiligheid ontstaat.

Daarom is het zinvol om bij het ontwerpen van maatwerk op zoek te gaan naar mogelijke investeringen in leefomstandigheden, waarna op zorg en ondersteuning betere resultaten kunnen worden geboekt. Zo'n investering gaat in veel gevallen gepaard met een uitzondering op de bureaucratische of organisatorische routines.

LEGITIMEREN EN WAARDEREN

Om ervoor te zorgen dat maatwerk van hoogwaardige inhoudelijke en democratische kwaliteit is, moet het goed onderbouwd zijn. Bij wijze van spreken iedere inwoner moet kunnen zien dat de gemeente niet over één nacht ijs gegaan is om uitzonderingen mogelijk te maken. Gelijkwaardigheid is immers essentieel. Daarom hoort bij een goed maatwerkplan een goede onderbouwing. Daarvoor gebruiken wij de Waardendriehoek. Ieder maatwerkplan wordt getoetst op Legitimiteit; mag het?, op Betrokkenheid; draagt het plan in zijn context bij aan eigen regie en kwaliteit van leven?, en op Rendement; zetten we publieke middelen optimaal in voor optimale (persoonlijke en maatschappelijke) resultaten.

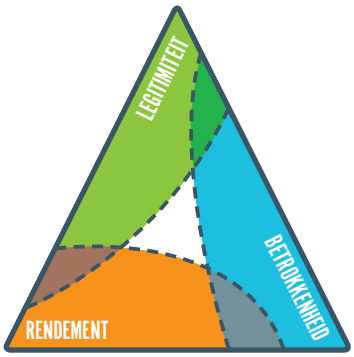

Zo kunnen we laten zien dat uitzonderingen in hun eigen context juist de bedoeling zijn van wet- en regelgeving in plaats van strijdig daarmee. We tonen aan dat het waar voor ons publieke geld is om het zo aan te pakken. En expliciteren verwachtingen over het effect achter de voordeur in termen van zelfregie en kwaliteit van leven.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

4. Maatschappelijke propositie

Het is onmogelijk om te *investeren* in maatwerk zonder een idee te hebben over de potentiële maatschappelijke *opbrengst* ervan. Als we zeggen dat het beter én goedkoper kan, wat betekent dat dan concreet? In welke domeinen vallen de opbrengsten? Hoe ziet de samenhang tussen investeren in het één en besparen op het ander eruit. Al een aantal jaren houden we bij wat de kosten en baten zijn, en het saldo, van onderbouwde interventies met de Doorbraakmethode.

Om de maatschappelijke kosten en baten van iedere casus eerlijk in beeld te krijgen, maken we onderscheid op een aantal gebieden. Dat begin met de kwalificatie van de kost of baat. Niet allen kosten en baten zijn vergelijkbaar. In de Doorbraakmethode maken we verschil tussen directe kosten en baten, reële kosten en baten en indicatieve kosten en baten. Om met de eerste te beginnen: dat zijn kosten en baten die direct verzilverbaar zijn. Dat is cash. Als bijvoorbeeld een uitkering stopt als gevolg van het maatwerkplan, dan levert dat de gemeente morgen geld op. Of denk aan maatschappelijk hulp die nu teveel of onnodig wordt ingezet, die kan stoppen of afbouwen. In veel situaties echter wordt de Doorbraakmethode ingezet om escalaties op korte termijn te voorkomen. Denk aan een huisuitzetting of dreigende OTS of zelfs uithuisplaatsing. Daarvan zijn de kosten nog niet gemaakt, maar liggen die wel in de lijn der verwachting. En proberen we op korte termijn bij te sturen. Deze kosten en baten noemen we reële kosten en baten. Dat is een type waarvan we verwachten dat de kosten zeer binnenkort gemaakt zullen worden als we niets (anders) doen. Maar die in zekere zin het karakter hebben van preventie op het allerlaatste nippertje.

Dan zijn er nog de kosten en baten die verderop in de toekomst liggen, of die niet het rechtstreekse gevolg zijn van het realiseren van het maatwerkplan. Denk dan aan voorspellingen over bijvoorbeeld terugval in oud verslavingsgedrag, nadat iemand op straat is komen te staan. Of verwacht gebruik van psychiatrie als gevolg van aanhoudende stress en problemen. Die kosten en baten brengt de Doorbraakmethode wel in beeld, maar wordt niet meegerekend in de maatschappelijke propositie. Om het simpele feit dat ze op dit moment weliswaar heel logisch voorspeld kunnen worden, maar dat er nog teveel onvoorspelbaarheden in de toekomst op van invloed kunnen zijn dat die voorspelling, tegen de tijd dat het zover zou zijn, niet meer te herleiden valt naar het maatwerkplan.

Als we kijken naar de verhouding tussen directe en reële kosten en baten is die ongeveer 1/3 versus 2/3. Dat wil zeggen dat de netto maatschappelijke opbrengst van de Doorbraakmethode voor 1/3 bestaat uit directe baten en voor 2/3 uit reële baten. Wanneer we kijken naar de gemiddelde maatschappelijke opbrengst per casus, dan zit die op 15.800 euro in het eerste jaar na interventie.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

Naast onderscheid tussen type kosten en baten, maken we een verdeling naar geldstromen en wetten. We laten zien in welk wettelijk domein besparingen en kosten terecht komen. Zodat op basis daarvan ook de uitvoeringskosten van de Doorbraakmethode naar rato van opbrengst per domein geattribueerd kunnen worden. We onderscheiden in iedere geval de Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet, Participatiewet, Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening, Zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg van elkaar. Naast een categorie Overig.

Om een recent beeld te geven van de verhoudingen tussen directe en reële kosten en opbrengsten, uitgesplitst in wetten, is hieronder een tabel opgenomen over de eerste resultaten in 112 situaties in de Health Impact Bond in Den Haag.

Direct								
	ZVW	**WMO**	**Jeugd**	**WLZ**	**PW**	**WGS**	**Overig**	**Totaal**
Kosten	(€ 736,10)	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	(€ 69.485,42)	(€ 15.000,00)	(€ 34.565,19)	(€ 119.786,71)
Baten	€ 0,00	€ 562.630,32	€ 155.430,00	€ 54.750,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 772.810,32
Saldo	(€ 736,10)	€ 562.630,32	€ 155.430,00	€ 54.750,00	(€ 69.485,42)	(€ 15.000,00)	(€ 34.565,19)	**€ 653.023,61**
Reëel								
	ZVW	**WMO**	**Jeugd**	**WLZ**	**PW**	**WGS**	**Overig**	**Totaal**
Kosten	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	(€ 5.178,02)	(€ 676,00)	(€ 6.684,50)	(€ 12.538,52)
Baten	€ 73.100,90	€ 1.071.044,00	€ 901.252,80	€ 117.250,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 2.162.647,70
Saldo	€ 73.100,90	€ 1.071.044,00	€ 901.252,80	€ 117.250,00	(€ 5.178,02)	(€ 676,00)	(€ 6.684,50)	**€ 2.150.109,18**

 © 2019, Sociaal Hospitaal

5. Nu even praktisch

We hebben hierboven voldoende beschreven over de aanleiding, die inhoud van de methode en de verwachte opbrengst. Maar wat gaan we wat ons betreft nu concreet doen in Arnhem? Dat beschrijven we hieronder. We zetten in op het voorleven van een flink aantal cases (150) samen met lokale frontlijnprofessionals, die bijvoorbeeld in de wijkteams werken. Die fase van voorleven vormt de hoofdmoot van dit voorstel. Maar dat kan bij succes alleen maar echt succesvol worden als het een opmaat is naar inbedding van de Doorbraakmethode in Arnhemse stijl over de hele linie van het sociaal domein. Hoe die inbedding er precies uit ziet, dat weten we nu nog niet. We doen daarom hieronder een voorstel daartoe, maar daarbij is het belangrijk te realiseren dat we gaandeweg het voorleven preciezer leren wie, wat en hoe zo'n methode in Arnhem kan landen.

Fase 1: Voorleven (met Social Impact Bond)

In deze fase neemt het Sociaal Hospitaal het voortouw om 150 keer maatwerk te maken in cases waarin professionals weten en/ of data suggereert dat iets anders nodig is. Maatwerk. Een uitzondering. Omdat ze vastlopen, zien dat er sprake is van onbedoelde effecten of juist het gevoel hebben door te modderen zonder vooruitgang te boeken. Deze casuïstiek pakt Sociaal Hospitaal op, met de meest betrokken professional(s) op de bagagedrager. Zodat zij wel meedoen en meekijken, dus leren en ervaren, maar tegelijk ook niet zelf aan het roer staan om doorbraken in casuïstiek te forceren. Enerzijds is deze rolverdeling nuttig omdat we dan scherp en onafhankelijk aan de wind kunnen varen om de meest radicaal logische oplossingen te ontwerpen. Anderzijds kunnen professionals ook even ontlast worden van cases die misschien wel heel veel van hun tijd opslokken, omdát ze erin vastlopen of doormodderen. Maar dan zonder de verbinding met die professionals te verliezen. Het is immers de bedoeling dat zij het op termijn zelfstandig gaan doen, met Sociaal Hospitaal meer of minder intensief op de achtergrond.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

SELECTIE VAN HUISHOUDENS

- Op basis van data over (gestapeld) zorggebruik in Arnhemse huishoudens, selecteren we 150 cases waarin we grote complexiteit zien of verwachten (high risk), en hoge maatschappelijke kosten zien of verwachten (high cost).
- Die data is o.a. afkomstig uit verschillende registratiesystemen van de gemeente. Eventueel kunnen ook verzekeraars betrokken worden. Met CZ en Menzis heeft Sociaal Hospitaal al samenwerkingsverbanden.
- De huishoudens voldoen aan de volgende kenmerken:
    - Ze ervaren problemen op meerdere leefdomeinen;
    - Ze gebruiken voorzieningen binnen meerdere wettelijke regiems, zoals Jeugdwet, Wmo, Participatiewet, Zorgverzekeringswet, WLZ, WGS et cetera.
    - Specifiek kunnen we kijken naar huishoudens die gebruik maken van Beschermd Wonen.
    - Het basisprincipe is: hoe meer ervaren problemen, en hoe meer gebruik van (gestapelde) voorzieningen, hoe eerder een huishouden benaderd wordt.
- Voor de definitieve selectie van gezinnen kijken we specifiek naar indicaties voor de prevalentie van de zogenoemde ‘giftige cocktail’ van problemen. Als de financiën instabiel zijn, als één van de ouders psychische problemen heeft, dan is het waarschijnlijk dat ook kinderen daaronder leiden. En verwachten we opvoed-, opgroei- en ontwikkelproblemen bij hen. De bureaucratische complexiteit is hoog voor deze huishoudens.
- Daarnaast zoeken we in het bijzonder naar mensen die op dit moment in een intramurale Wmo-woonvoorziening zitten (zoals beschermd wonen, vrouwenopvang, maatschappelijke opvang), waarvan we verwachten dat die met een goed maatwerkplan, ambulante begeleiding en een passende woning succesvol kunnen wonen.
- Als we gebruik maken van data van verzekeraars, vertrekken we vanuit dat ‘bronbestand’ van huishoudens en verrijken we dat met data van de gemeente over het actuele gebruik van voorzieningen in het kader van de Participatiewet, Schuldhulp, Jeugdwet en Wmo (gemeenten en verzekeraars mogen BSN’s uitwisselen in het kader van de Zvw en Wmo, als mensen betalingsachterstanden hebben)
- Sociaal Hospitaal is in dat geval dataverwerker van zowel de zorgverzekeraar als de gemeente. Dus kan en mag die data combineren volgens de AVG. Privacy-assessments daarvan zijn gemaakt op basis van ervaringen in Den Haag.
- Vervolgens hebben we een overzicht van huishoudens in Arnhem, waarvan we verwachten dat ze te maken hebben met complexe persoonlijke vraagstukken die zich moet verhouden tot een complexe institutionele werkelijkheid.
- Daarna checken we of deze huishoudens bekend zijn bij wijkteams of andere professionals in de stad. Zodat we afspraken kunnen maken over de benadering van de huishoudens.
- Wijkprofessionals en huisartsen kunnen ook zelf actuele cases aanreiken, waarvan zij denken dat die in aanmerking komen voor SOHOS. En waar zij zelf in vast lopen.
- Op basis van eerdere schattingen van het Ministerie van VWS verwachten we dat er zo’n 800 tot 1.000 multiprobleemhuishoudens in Arnhem zijn.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

DE INTERVENTIE

- Voor ieder huishouden maken we een maatwerkplan, volgens de Doorbraakmethode van IPW. Maatwerk en willekeur zijn twee kanten van dezelfde medaille. Daarom maakt Sociaal Hospitaal maatwerkplannen die niet alleen het huishouden begrijpt, maar ook recht doen aan alle andere inwoners van de stad.
- Daarvoor hanteren we de IPW Doorbraakmethode (zie bijlage). Die kenmerkt zich door grote mate van trouw aan het perspectief dat mensen zelf voor ogen hebben, en bureaucratische doorbraken die nodig zijn om met name de bestaanszekerheid van mensen te schragen.
- Maatwerkplannen zijn enerzijds maatwerk voor het huishouden, anderzijds maatwerk voor 'het systeem'; de bureaucratische organisatie waarvan we een uitzondering behoeven.
- Het maatwerkplan is als het ware een script en een indicatie tegelijk. Het wordt gelegitimeerd aan de hand van de waardendriehoek van het IPW. De wettelijke legitimiteit van het maatwerk wordt in beeld gebracht, de mate waarin het plan tegemoetkomt aan doelen op het gebied van eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht en in ieder plan zit een maatschappelijke kosten-baten analyse.
- Sociaal Hospitaal zorgt ervoor dat het maatwerkplan wordt gemaakt en geïmplementeerd. De noodzakelijke professionele elementen in dat plan, die regulier te organiseren zijn, worden via de gangbare kanalen betrokken. Elementen die om een uitzondering vragen, worden door Sociaal Hospitaal via een eigen maatwerk-kanaal met de gemeente en verzekeraar geregeld (onderdeel van het aansluiten en inregelen). Als regievoeren één van de hulpvragen van het huishouden is, wordt dat lokaal belegd als onderdeel van het maatwerkplan.
- Sociaal Hospitaal trekt samen op met wijkcoaches, huisartsen en andere lokale professionals. Uit oogpunt van samenwerking op casusniveau. En vanwege de ambitie om samen een nieuwe werkwijze voor maatwerk in het sociale domein te introduceren. Zodat Sociaal Hospitaal na verloop van tijd overbodig is.

DE IMPACT

- Sociaal Hospitaal monitort twee uitkomsten van de maatwerkplannen.
    - Maatschappelijke kosten (Zvw, WLZ, Wmo, PW, Jeugdwet en aanverwanten);
    - Kwaliteit van leven.
- Het eerste gaat op basis van *before-after*. Dus: we komen in een 'duur' gezin met een suboptimaal plan (is onze hypothese en stellige verwachting). Of in een huishouden waar binnen korte tijd dingen dreigen te escaleren als er niets gebeurt. En we maken een goedkoper, optimaler plan. De situatie voor en na dat plan zetten we tegen elkaar af. Een onafhankelijk accountant valideert dat met een samenstelverklaring. In Den Haag is dat EY.
- We brengen maatschappelijke kosten in drie categorieën in beeld: directe kosten en baten, reële kosten en baten (op basis van meerdere officiële signalen verwachten we de komende twaalf maanden kosten en baten) en indicatieve kosten en baten (die gaan over minder hard gestaafde verwachtingen en een langere periode). Die laatste rekenen we niet mee in de business case. Die eerste twee wel. En daarvan brengen we ook de mate van verzilverbaarheid in beeld. Dus: is het een traject dat stopt en dus meteen verzilverbaar, of is het pas verzilverbaar als we in de inkoop aanpassingen doen of zelfs in de subsidiëring van instellingen.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

- Ten tweede meten we de kwaliteit van leven. Dat doen we met een tool die is gebaseerd op de Ervaringswijzer die werd ontwikkeld door de gemeenten Utrecht en Amsterdam om hun wijkteams te monitoren op een toegankelijke manier. We streven in de business case naar minimaal gelijkblijvende kwaliteit van leven. Maar we verwachten dat de kwaliteit van leven toeneemt.
- We hanteren twee meetmomenten. Na 6 maanden en 12 maanden. En we 'claimen' de kostenbesparing in de business case voor 24 maanden. Daarna is het maatschappelijk rendement niet meer het gevolg van Sociaal Hospitaal, maar van iedereen.
- Op de totale caseload van 150 huishoudens doen we uitgebreide data-analyses, die kunnen leiden tot nieuwe inzichten voor de organisatie, inkoop en professionele ontwikkeling van het sociale domein en aanpalende domeinen.

DE FINANCIERING

De financiering gebeurt met een Social Impact Bond. Pensioenfonds PGGM en ING zijn verbonden aan Sociaal Hospitaal als opschalingspartner. Zij zijn bij voorbaat dus bereid om te financieren in een nieuwe Social Impact Bond van Sociaal Hospitaal. Bij een Social Impact Bond is het noodzakelijk dat de gemeente, de sociaal ondernemer en de investeerder zich laten begeleiden door een onafhankelijk derde. Society Impact heeft die rol in Den Haag en Almelo op zich genomen, en zal ook in Arnhem optreden als dealmaker.

- De totale financieringsbehoefte is in Arnhem ongeveer 875.000 euro, uitgaande van 150 huishoudens. Iets meer dan 88% daarvan bestaat uit uitvoeringskosten voor de interventie (inclusief maatwerkfonds). Naast accountancy, validatie van kwaliteit van leven, dealmaking en andere voorzieningen.
- Er is een relatief groot maatwerkfonds opgenomen in de financiering. Met dat fonds kan tijd en snelheid gekocht worden voor huishoudens. Om te voorkomen dat ze in erger problemen komen (tijd) of om oplossingen snel mogelijk te maken (snelheid). Denk aan het overnemen van schulden, voorschieten van huur, aanschaf van noodzakelijke voorzieningen.
- De financiering in Den Haag en Almelo gaat op basis van een zachte lening met 3% tot 4% rendement. Het rendement is uiteraard afhankelijk van de financier, maar zal altijd een sociaal verantwoord rendement zijn.
- Daar staat een verwacht direct en reëel maatschappelijk resultaat van 3,6 miljoen euro tegenover. Die is gebaseerd op een track record van het IPW. En uitgesplitst naar verschillende wetten en bijbehorende financiering. Met name in de Wmo en de Jeugdwet vallen de besparingen. Verder in de Zvw (Volwassen GGZ), WLZ (opnames) en Participatiewet.
- Op basis van het track record legt de gemeente alvast een 'uitbetaalvoorziening' aan op het niveau van de verschillende diensten. De mogelijkheid tot uitbetalen aan de investeerder is daarmee gegarandeerd. Aan het einde van de looptijd wordt exact doorgerekend wat welke dienst moet afrekenen met of terugontvangen vanuit die uitbetaalvoorziening.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

BEGROTING SOCIAAL HOSPITAAL ARNHEM

Activiteit	Aantal	Kostprijs per stuk	Subtotaal
Data-analyse		nvt	nvt
Casusselectie		nvt	nvt
Maatwerkplannen ontwerpen en legitimeren	150	€ 1.800,00	€ 270.000,00
Maatwerkplannen implementeren	150	€ 1.200,00	€ 180.000,00
Maatwerkplannen regisseren & monitoren	150	€ 600,00	€ 90.000,00
Projectleider	2	€ 20.000,00	€ 40.000,00
Dealmaker	1	€ 30.000,00	€ 30.000,00
Opslag en transport data		nvt	nvt
Accountancy	1	€ 40.000,00	€ 40.000,00
Valideren kwaliteit van leven	1	€ 25.000,00	€ 25.000,00
Maatwerkbudget	1	€ 200.000,00	€ 200.000,00
Contract/ juridische kosten		nvt	nvt
Totaal			€ 875.000,00

ZO WERKT EEN SOCIAL IMPACT BOND

Wat is een Social Impact Bond (SIB)?
Een SIB is een contract waarbij private investeerders investeren in een oplossing voor een publiek probleem. De investeerders krijgen terugbetaald door de overheid (gemeente) op basis van aantoonbare maatschappelijke opbrengsten die door de oplossing zijn gerealiseerd.

① Investeerders voorzien Sociaal Hospitaal van werkkapitaal
② Sociaal Hospitaal gaat aan de slag met de huishoudens
③ Een externe accountant valideert de resultaten van Sociaal Hospitaal waar het de maatschappelijke (financiële) opbrengsten betreft
④ Een externe onderzoeker valideert de resultaten op het gebied van kwaliteit van leven
⑤ De gemeente betaalt de investeerders de kostprijs van de oplossing plus een sociaal rendement terug (± 4%), nadat de maatschappelijke opbrengsten gerealiseerd zijn en gevalideerd door accountant

SOCIAAL HOSPITAAL

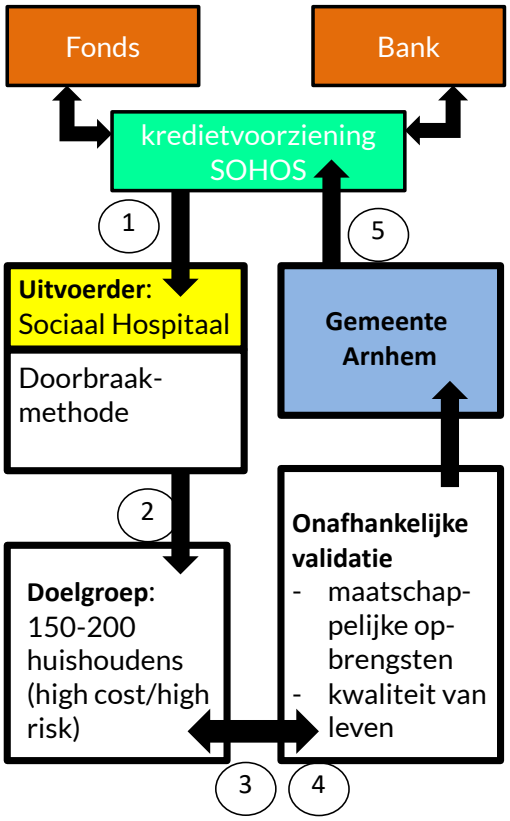

 © 2019, Sociaal Hospitaal

Voorwaarden: Aansluiten en inregelen

Om met cases aan de slag te kunnen moet een aantal voorwaarden in organisatorische zin ingevuld worden. Het invullen van die voorwaarden is nodig om structureel en optimaal ontvankelijk te zijn voor maatwerkplannen uit het veld, waarvoor gelegitimeerde uitzonderingen gemaakt moeten worden. Meestal is een aantal van deze voorwaarden in gemeenten al ingeregeld (en in de SIB) dus hoeven we daarbij alleen maar de juiste aansluiting te vinden.

De volgende 7 punten zijn belangrijk om invulling aan te geven.

1) **Doorbraak-team**: om maatwerkplannen te kunnen inregelen moeten wij en professionals een beroep kunnen doen op een kleine club (senior) medewerkers die de meest voorkomende domeinen in de uitvoering vertegenwoordigen. En die op knoppen kunnen (laten) drukken om voorzieningen in het kader (jeugd)hulp, ondersteuning en/ of (sociale) zekerheid ook daadwerkelijk beschikbaar te stellen. Denk aan mensen die werken in de domeinen jeugd, inkomen, schulden, bijzondere bijstand, maatschappelijke ondersteuning en wonen en urgentie. Voor dat laatste domein is het heel handig als een vertegenwoordiging van de woningcorporaties betrokken kan zijn. Dat hoeft niet. Dat geldt overigens ook voor de zorgverzekeraar(s). Als het niet lukt om die in het team te betrekken, dan werken we met vaste contactpersonen en op relatie.

2) **Doorbraak-budget (is mee gefinancierd in de SIB)**: er is beschikking over een vrij besteedbaar budget van om en nabij 1.300 euro per casus waarmee tijd of snelheid kan worden gekocht en kleinere doorbraken geforceerd. Achteraf wordt verantwoording afgelegd over de besteding van dat budget.

3) **Escalatiematrix**: om te voorkomen dat we op het moment dat escalatie nodig is nog moeten bedenken hoe en bij wie we dat gaan doen, is vooraf helder via welke lijn cases en beslissingen daarin worden opgeschaald. Die escalatiematrix dient vooral het doel om hem niet te gebruiken. Maar als op het niveau van waarden afwegingen moeten worden gemaakt, die in de uitvoering tot onoverkomelijke dilemma's leiden dan is het belangrijk dat hoger in de organisatie alsnog een besluit kan worden genomen. Niet om altijd 'ja' te zeggen, want 'nee' is ook een helder antwoord.

4) **Intern aanspreekpunt**: om organisatorische hiccups te kunnen adresseren en oplossen, is het nodig dat iemand in de gemeentelijke organisatie 'ervan is'. Het maken van uitzonderingen en het forceren daarvan doet soms een hoop stof opwaaien. Dat stof is grondstof om van te leren. Maar dat moet wel gericht en geduid worden en verbonden met de organisatie. Daarvoor dient een intern aanspreekpunt. Die is de haarlemmerolie en de vertaler van lessen tegelijk.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

5) **Analyse lokale verordeningen**: vooraf kunnen we al pinpointen op welke artikelen in beleidsregels en verordeningen we verwachten in juridische zin uitzonderingen op te gaan baseren. Het is goed om daar alvast een inventarisatie van te maken. Die kan in de toekomst ook gebruikt worden in de instrumenten voor professionals, zoals de Doorbraak-app.

6) **Voorspellen van materiële behoefte op basis van populatie en ervaringscijfers**: we kunnen bijvoorbeeld een grove schatting maken over het aantal voorzieningen of uitzonderingen die nodig zijn op het gebied van wonen, inkomen en schulden. En anticiperen op hoe we die uitzonderingen kunnen beantwoorden binnen en buiten de gebaande paden. We kunnen de ervaringscijfers van SOHOS tot nu toe gebruiken.

7) **'Witte' bewindvoerders**: het is heel prettig om een lijst te hebben met bewindvoerders waar goede ervaringen mee zijn. En die te vertrouwen zijn. Die een stapje harder lopen en zich rekenschap geven van andere problemen in huishoudens, en dat betrekken in hun eigen rol en werkzaamheden.

Tot besluit moeten we de waarborg van Privacy niet vergeten. Wij beschikken over model Verwerkersovereenkomsten en Toestemmingsverklaringen (*informed consent*) die als vertrekpunt kunnen worden gebruikt.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

Fase 2: SOHOS 2.0

Hoewel nog toekomstmuziek, volgt na het succesvol Voorleven met de Social Impact Bond de fase van inbedden, verspreiden, overdragen, aanleren en wat allemaal nog meer. Wij verwachten aanvullend op de invulling van bovenstaande voorwaarden, en nadat het Voorleven is afgerond, dat dat vraagt om de introductie van een aantal concrete instrumenten voor een brede groep frontlijnprofessionals in combinatie met een aantal interventies die meer van culturele aard zijn. Samen met de verhalen, ervaringen, data en structurele maatregelen die in de Voorleef-fase al werden gerealiseerd kan maatwerk gemeengoed worden in Arnhem.

Hieronder zetten we die kort op een rij. Met wederom de notie die we hierboven ook al eens deden: het belangrijkste is om hiervoor een eigen Arnhemse stijl en organisatie voor te vinden.

INSTRUMENT 1: DOORBRAAK-APP

Op dit moment ontwikkelen we een digitaal platform waarmee iedere professional op een heel eenvoudige manier een maatwerkplan kan maken, onderbouwen en waarderen. Met exact dezelfde ingrediënten als de Doorbraak-methode. Het is mogelijk om huishoudens in te voeren, volgens het model “Overzicht, Inzicht, Uitzicht” (het SOHOS-kruis) een logisch maatwerkplan te maken. De uitzondering te identificeren. En vervolgens die uitzondering juridisch te onderbouwen aan de hand van wet- en regelgeving. Naast een kosten-baten-analyse te maken. Al deze elementen komen in één overzicht uit het platform rollen in de vorm van een maatwerkplan.

Bovendien identificeert het platform de meest voorkomende combinaties van problemen, oplossingen, doorbraken en uitzonderingen. En kan die relateren aan de maatschappelijke opbrengsten. De focus van het platform ligt op bruikbaarheid in de praktijk: het moet makkelijk en ‘sexy’ werken voor professionals. En daarmee de transactiekosten voor het ontwerpen en realiseren van maatwerk (en uitzonderingen) dramatisch verlagen.

INSTRUMENT 2: HELP-OUT

Aan het platform is een digitale help-out voor professionals te koppelen. Dat doen we in een Slack-omgeving. Dat is een redelijk geavanceerde werkomgeving waarin professionals het SOHOS real-time kunnen benaderen voor kennis, dilemma’s, raad en daad rondom hun casuïstiek. Maar ook elkaar. Als de help-out gaat leven, werkt het als een soort digitaal kantoor waarin kennis, tips en trucs, successen en problemen uitgewisseld en opgelost kunnen worden.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

CULTUURELE INTERVENTIES

Om een maatwerk-mindset te creëren is het onvoldoende om structuren en instrumenten beschikbaar te stellen. Er moet iets gebeuren in de gemeenschap van lokale frontlijnprofessionals. Wij denken daarbij in ieder geval aan drie dingen die ervoor zorgen dat maatwerk in de hoofden en harten van professionals gaan zitten.

1) Een kleine campagne bestaande uit uitingen, getallen, inspiratiebijeenkomsten om te vieren en venten wat er allemaal mogelijk is in het sociaal domein. Als je er maar het maximale uithaalt. Voor jezelf, voor je cliënt en voor alle andere inwoners van Arnhem.
2) Op speciale super-maatwerk-dagen nemen professionals hun aller hardnekkigste casus mee, en gaan we die individueel en groepsgewijs kraken. Dat doen we onder andere met design thinking methoden (o.a. reframing). Om echt samen op andere sporen en gedachten te komen. En samen te beleven wat er gebeurt als je dat doet en kunt.
3) Door middels van 'micro-learnings' – dat zijn korte filmpjes/ vlogs waarin je snel informatie of instructies kunt krijgen over een specifiek onderwerp – komen professionals in hun broekzak af en toe nieuwe dingen te weten. Over het gebruik van het platform en de help-out natuurlijk. Maar ook en vooral over regels, wetten, defensieve routines en toffe overwinningen van dappere collega's uit het veld.
4) Met letterlijk culturele activiteiten (toneel, film) laden we het gevoel voor maatwerk. Er is bijvoorbeeld een toneelstuk gemaakt over het boek "De dag dat Peter de deur dichttimmerde" dat lokaal opgevoerd kan worden. Maar ook de film "I Daniel Blake" leent zich heel mooi om op een andere manier een diepere vorm van bewustwording te creëren.

OUTCOME EN IMPACT

Wanneer veel meer mensen min of meer gestandaardiseerd maatwerk gaan ontwerpen en onderbouwen, kunnen we veel meer zeggen over de impact van al die individuele krachten samen. De Doorbraak-app produceert data over combinaties en maatschappelijke opbrengsten. En ook via de digitale help-out wordt zichtbaar welke vragen, dilemma's en vondsten professionals bezighouden. Die informatie kan worden benut om permanent vernieuwing en verbetering aan te brengen in een steeds een beetje beter sociaal domein.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

Investering

Wat moet dat kosten dan?

VOORLEVEN (SOCIAL IMPACT BOND)

De fase van Voorleven gieten we in een Social Impact Bond. De totale investeringsbehoefte daarvan is 875.000 euro. ING Bank is reeds bereid gevonden om die financiering te doen. De feitelijke financieringsbehoefte ligt lager dan 875.000 euro, omdat we met een cashflow-model rekenen. Dat betekent dat rente slechts betaald hoeft te worden over het daadwerkelijke tekort aan cash bij Sociaal Hospitaal. Dat ligt in de praktijk minimaal een factor 2 lager dan de totale financieringsbehoefte. De totale kosten voor de Gemeente Arnhem komen in die rekensom dan op 892.500 euro [875.000 euro + (4% over 437.500 euro) 17.500 euro]. Die kosten worden pas betaald op het moment dat de maatschappelijke opbrengst aantoonbaar is gerealiseerd. Die opbrengst wordt verwacht op 3,6 miljoen euro.

We verwachten een doorlooptijd van 2 jaar nodig te hebben om 150 cases te kunnen realiseren.

SOHOS 2.0

Over de fase van SOHOS 2.0 moeten we als de tijd rijp is goed gaan zitten. We hebben daarvoor een kostprijsopbouw gemaakt, waarin we de Gemeente Arnhem tegen die tijd graag meenemen. Dan gaat het om een totaalprijs voor het digitale platform (Doorbraak-app), voor de help-out, de culturele interventies en de kwaliteitswaarborg en assurance over kosten en baten. Per professional per maand zou zo'n totaalomgeving ± 50 tot 75 euro moeten kosten. Uitgaande van een brede linie van zo'n 200 frontlijnprofessionals die daarvan gebruik zal maken.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

Bijlage

Maatwerk in de context van een lerende organisatie

WAT IS MAATWERK?

Maatwerkplannen zelf zijn niet zo ingewikkeld. Wat hier ingewikkeld is, is de legitimering van dat plan. Vooral omdat maatwerk per definitie afwijkt van wat regels zeggen, en van wat professionals en beleidsmakers gewend zijn te doen. Want waarom zouden we voor dit gezin een uitzondering maken? Ze hebben de schuld toch zelf laten oplopen? Wil niet iedereen dit dan? En hoe zit het met precedentwerking? Allemaal legitieme vragen die er in het verleden voor zorgden, dat maatwerk te weinig tot stand kwam. Zoals gezegd zal de gemeente daar nu de financiële consequenties van ondervinden omdat de gemeente verreweg het grootste deel van de kosten betaalt. Tegelijkertijd biedt het de gemeente de kans om mensen bij hun eigen oplossingen te betrekken. Wie gedrag wil veranderen, kan niet anders dan maximaal aansluiten bij doelen van mensen zelf.

Sociaal Hospitaal hanteert daarom een voorspelbare methode om tot maatwerk te komen en maatwerk te legitimeren. Zodat maatwerk geen willekeur wordt. Dat doen we op basis van vier bouwstenen en de take-on.

BOUWSTEEN 0: DE TAKE-ON

Het ontwerp van ieder maatwerkplan begint met de overdracht van informatie aan Sociaal Hospitaal. Die overdracht begint met een uitvoerig gesprek met de betrokken frontlijnprofessional of met het huishouden. Dat gesprek gaat vooral over het perspectief van het huishouden zelf, en over de systeemknelpunten die reeds ervaren zijn of worden voorspeld. Verder bestaat de take-on uit alle relevante en overdraagbare informatie rondom het huishouden, zoals die beschikbaar is in dossiers, indicaties, actuele diagnostiek en over zorggebruik in de afgelopen periode.

De take-on is nadrukkelijk niet bedoeld om het verleden van een huishouden in kaart te brengen, maar is juist om het heden in beeld te krijgen om op basis daarvan de toekomst te kunnen helpen maken. Het gesprek kan op alle mogelijke plekken worden gedaan. Zoals op kantoor, aan de keukentafel, telefonisch en via uitgebreid mailcontact. Net wat het meest passend is.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

BOUWSTEEN 1: DIAGNOSE VAN HET PROBLEEM

Naast een algemeen beeld van de samenhang van problemen, inventariseert Sociaal Hospitaal drie essentiële elementen die voorafgaan aan het ontwerp van maatwerk voor een gezin. Dat zijn de volgende:

1. Belangrijkste knelpunt: wat is het belangrijkste (systeem)knelpunt dat nu in de weg staat om tot een oplossing te komen?
2. Verlamming: als er al ondersteuning in het huishouden is, of is geweest in het verleden; waar werkte die wel en niet? Waar en waarom is ondersteuning en behandeling suboptimaal? Met andere woorden: waar vindt of vond de verlamming plaats tijdens de ondersteuning van vandaag of gisteren? Dat is een belangrijke bouwsteen om de ondersteuning in de toekomst anders aan te vliegen.
3. Nul-alternatief: wat gebeurt er als er geen maatwerkplan komt? Als alles bij het bestaande of het oude blijft dus. Als niet ingegrepen wordt, of als alleen ondersteuning en hulp via de reguliere weg van proceslegitimiteit mogelijk zou zijn. Hier identificeren we de onbedoelde effecten van beleid.

BOUWSTEEN 2: DIAGNOSE VAN OPLOSSING

Op basis van bouwsteen 1 ontwerpt Sociaal Hospitaal een oplossing. Die gaat uit van eenvoud, zodat huishoudens zoveel mogelijk hun eigen regie kunnen voeren op het plan. Het maatwerkplan bestaat uit drie tactische segmenten:

1. Doorbraak: er is een tactiek waarmee het belangrijkste (systeem)knelpunt wordt aangepakt. Daardoor ontstaat ruimte om optimale ondersteuning en eigen kracht mogelijk te maken. De doorbraak heeft veelal betrekking op het verbeteren van omstandigheden in de bestaanszekerheid van mensen, of in het organiseren van “bandbreedte” in hun mentale capaciteit.
2. Optimaliseren van doen: als het belangrijkste knelpunt van een tactiek is voorzien, is het tijd om te bepalen wat de optimale verhouding is tussen wat mensen in het maatwerkplan zelf kunnen oplossen, waarvoor zij ondersteuning nodig hebben of een behandeling of oplossing anderszins.
3. Perspectief: de belangrijkste garantie dat zelf doen, ondersteuning en behandeling optimaal zijn, is wanneer die toewerken naar een helder en relevant perspectief dat het huishouden zelf voor zich ziet.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

Bouwsteen 1 en 2 bouwen we op langs de lijn van het model “Overzicht, Inzicht, Uitzicht” dat wij ontwikkelden om zelfdiagnose en zelfregie door (multiprobleem)huishoudens zelf te ontsluiten.

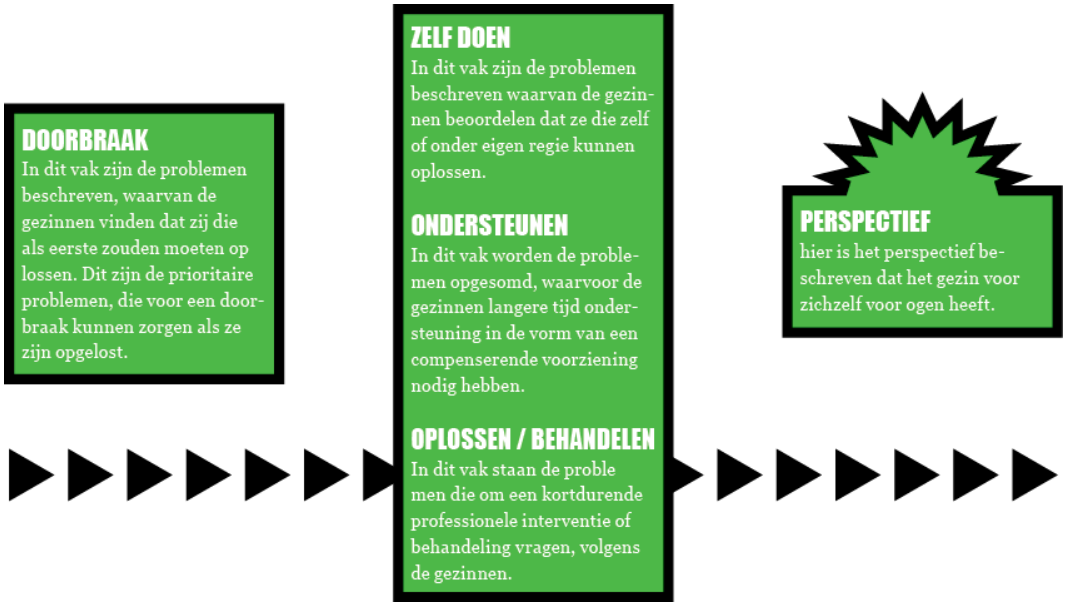

BOUWSTEEN 3: WAARDEREN EN (PUBLIEK) LEGITIMEREN

De derde bouwsteen bestaat uit het waarderen van het maatwerkplan ten opzichte van het nulaternatief. De rechtmatigheid (legitimiteit) van het nulalternatief en het maatwerk worden beredeneerd. Evenals de mate waarin de leden van het huishouden betrokken zijn bij het zelf, of samen met hun sociale omgeving, oplossen van hun eigen problemen (eigen kracht) in beide scenario’s. Tenslotte geven we een kwalitatieve weergave van het verwachte rendement van het maatwerk ten opzichte van het nulalternatief.

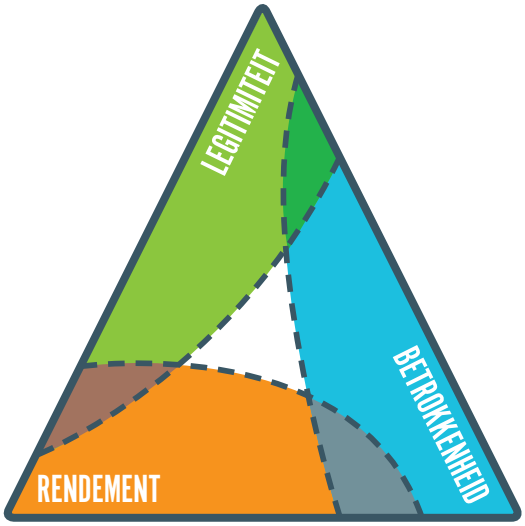

 © 2019, Sociaal Hospitaal

BOUWSTEEN 4: DIAGNOSE VAN GENOEG

De laatste bouwsteen bestaat uit een micro-Kosten-Baten-Analyse van de maatwerkoplossing. In die analyse maken we de balans op over twee vormen van kosten en baten. Ten eerste de reële kosten en baten; Sociaal Hospitaal voorziet in de meeste gevallen een directe en/ of reële kostenreductie ten opzichte van het nulalternatief. Ten tweede de indicatieve kosten en baten; dat zijn kosten en baten die niet direct zijn te verzilveren, maar die wel als gevolg van het maatwerkplan kunnen worden voorspeld. Alle kosten worden doorgerekend op basis van een periode (doorlooptijd) van 12 maanden.

Kenmerkend aan de meeste maatwerkplannen is dat ze vooral (kosten)effectief zijn omdat ze focussen op wat nu en in de komende periode genoeg hulp en ondersteuning is. In de meeste maatwerkplannen wordt niet alles wat maar mogelijk is, op alle leefgebieden, uit de kast getrokken. Maar er wordt ingezet op optimale zorg en ondersteuning; op precies genoeg dus. Omdat dat genoeg is. Daarom noemen wij dat ook wel de “Diagnose van Genoeg.”

MAATWERKPLAN

Alle stappen hierboven werken we uit in overzichtelijke maatwerkplannen. Die vormen voer voor actie in de uitvoering, maar ook om van te leren in de organisatie van basiszorg en lokaal sociaal domein. Ze vertegenwoordigen daarnaast verhalen. Verhalen die nodig zijn om de verbeelding te ondersteunen dat de verzorgingsstaat op lokaal niveau beter en slimmer kan.

DRIE ORDES VAN LEREN

Mogelijk wil de gemeente niet alleen dat de mensen die ‘toevallig’ bij de casus betrokken zijn daarvan leren. Ze wil dat de hele organisatie, maatschappelijke partners en uitvoerende organisaties leren hoe legitiem maatwerk tot stand komt. En misschien nog wel belangrijker: hoe goed werkende onderdelen van maatwerk omgezet kunnen worden in gestandaardiseerde voorzieningen en instrumenten. Immers, wat werkt voor één huishouden kan heel goed ook voor meerdere huishoudens een oplossing bieden.

Het eerste doel van Sociaal Hospitaal richt zich daarom vooral op de kern van het legitimeren van goedkoper en beter maatwerk: samen met professionals en huishoudens een maatwerkplan en doorbraak formuleren en dit plan geaccordeerd krijgen. Maar we kunnen ook invulling geven aan het aan organisationeel te leren, met alle gemaakte plannen als belangrijke en dankbare grondstof.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

DE LERENDE ORGANISATIE

Maatwerk ontstaat niet vanzelf, maar is wel noodzakelijk. Organisaties moeten maatwerk leren ontwikkelen. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Vooral omdat leren vaak minder goed georganiseerd is dan implementeren. Of scherper, naast het top-down uitvoeringsproces, de ruggengraat van gemeentelijke organisaties, moeten we een bottom-up ontwikkelingsproces zetten. Immers, de gezinnen en hun maatwerk staan centraal. Niet bestuurders en hun besluiten en beleidsmakers en hun beleidsdoelen. Op basis van het werk van Chris Argyris heeft het IPW daarvoor een model ontwikkeld. Het leermodel van Argyris bestaat uit drie ordes van leren.

Eerste orde leren, is causaal leren. Je band is lek en je gaat je band plakken. Dit is wat uitvoerders doen. Continu banden plakken en daar beter in worden. Op tweede orde niveau leren beleidsmakers reflectief. Die gaan op zoek naar het steentje in de band. De oorzaak waarom de band steeds lek gaat. En op derde orde niveau, leert het bestuur op waarden- en systeemniveau. Ligt er niet te veel glas op onze straten? En heeft ons eigen handelen invloed op het ontstaan van lekke banden?

Aan de hand van data over alle huishoudens trekken we lessen voor de structurele inrichting van het brede sociaal domein. Denk aan lessen voor beleid en organisatie, inkoop, professionalisering, protocollering enzovoort.

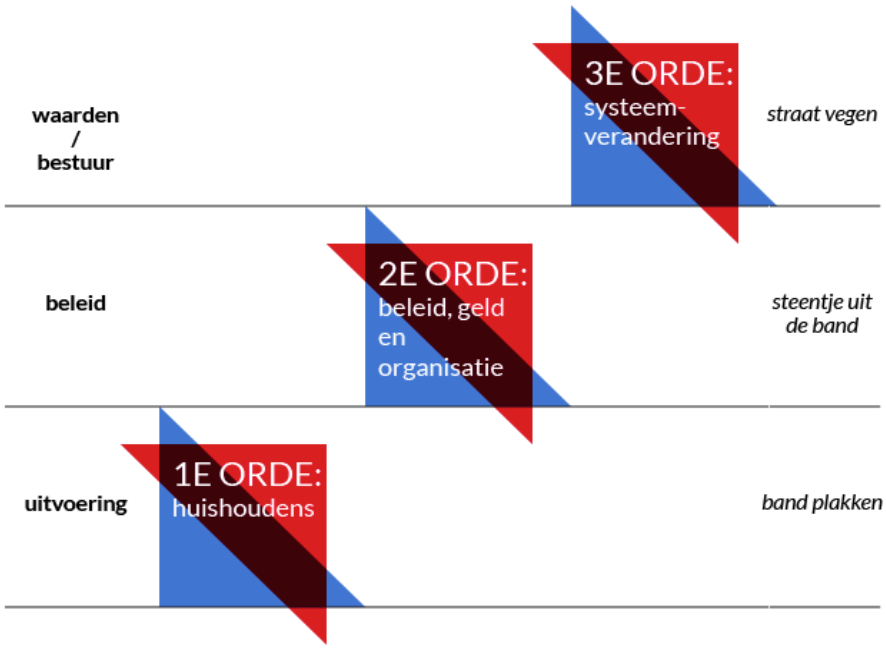

 © 2019, Sociaal Hospitaal

SOCIAAL HOSPITAAL

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, meningsvormende (1) bijeenkomst 24 juni 2020

Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg

Zaaknummer:	439645
Portefeuillehouder:	H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Greving (PvdA), Pape (VVD), Van Butselaar (Arnhem Centraal), Dobbe (SP), Nede (ChristenUnie), Eliëns (PvdD), Loor (D66), Hutten(CDA) en Coenders (GroenLinks)
De fracties van de Arnhemse Ouderenpartij, DENK/Verenigd Arnhem en PVV waren niet vertegenwoordigd tijdens de beraadslaging.
Verder aanwezig: De Vroome (wethouder), Krabbenborg (programmamanager)

Bespreking
Veel fracties hebben vragen bij de volgordelijkheid; het bespreken en nemen van maatregelen zonder onderliggende visie. Er zijn vragen gesteld over de toewijzing, financiering en verzekering van vaktherapie. Er is gesproken over bij de samenhang c.q. integraliteit van de visie op jeugd en de visie op het sociaal domein. De fractie van Arnhem Centraal heeft gevraagd naar de uitvoering van de aangenomen motie "Integrale visie op jeugd in Arnhem: de Arnhemse aanpak" (19M102).
De portefeuillehouder benadrukt de samenhang en integraliteit tussen de visie op het sociaal domein en de visie op jeugd(zorg). De portefeuillehouder geeft aan nog niet te weten of de visie op jeugd(zorg) en separaat stuk wordt of dat deze verdisconteerd wordt in de visie op het sociaal domein.

Ten aanzien van de volgordelijkheid wil de raadskamer graag na de zomer, ook als gevolg van de raadsbrief ' Opzet en procesvoorstel visie sociaal domein' van 18 juni 2020 met het college spreken over planning en procesafspraken en de relatie en verhoudingen tussen de beleidsvelden en de integrale visie op het sociaal domein.
Toezegging: De portefeuillehouder zegt toe om te komen met een planning en procesafspraken op de integrale visie (beleid overstijgende aanpak) op het sociaal domein en de visie op jeugd(zorg).

De fractie van het CDA kondigt een motie/amendement aan waarin zij het college de opdracht geeft om een visie op jeugd te maken en hierin in het 'wat' te formuleren.
De fractie van de PvdA kondigt een amendement aan met de strekking om het besluit ten aanzien van enkele maatregelen door te schuiven bij de behandeling van de visie op jeugd.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat niet alle vragen beantwoord zijn. De meningsvormende (1) behandeling van het voorstel zal op 1 juli 2020 in combinatie met de behandeling van de aangekondigde wijzigingsvoorstellen (M2) worden voortgezet.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

D. Becker

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	De verpleeghuizen en thuiszorg in Arnhem tijdens de coronacrisis
Motie van	Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP
Titel motie	Zorgverleners beschermen
Nummer Zaaknummer	**20M102** 480518

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
-Uit onderzoek is gebleken dat 60 procent van het personeel in de verpleeghuizen, de wijkverpleging en de GGD een tekort aan beschermende middelen ervaart
-Dat een derde druk voelt om zonder bescherming goede zorg te verlenen
-Dat een op de 4 zorgmedewerkers aangeeft dat deze druk ook komt van leidinggevende
-Dat het college bovenstaande ook in Arnhem herkend
-Op 25 mei bleek dat er in de verpleeghuizen veel falende mondkapjes worden gebruikt en dat beschermingsmateriaal ondeugdelijk bleek te zijn

Overwegende dat:
-We de mensen die in de frontlinie staan, dus de mensen die die de zorg verlenen, goed moeten beschermen
-Dat dit niet alleen voor de veiligheid van de zorgverlener van belang is maar ook de veiligheid van de mensen voor wie zij zorgen en de veiligheid van Arnhem
-Er nog steeds signalen zijn uit landelijke onderzoeken maar ook lokaal dat zorgverleners zich onvoldoende beschermd voelen en soms bang zijn om aan het werk te gaan
-Het van belang is dat elke zorgverlener, conform richtlijnen van Rivm, die aangeeft beschermingsmiddelen nodig te hebben, dat die deze ook kan krijgen

Roept het college op om:
-In gesprek te gaan met de zorginstellingen over de bescherming van hun zorgpersoneel;
-Daarbij aandacht voor de invulling van de aangepast richtlijn dat 'Als de specifieke situatie daarom vraagt, kunnen zorgmedewerkers op basis van hun professionele inzichten en ervaring beredeneerd afwijken van deze uitgangspunten' wat betekent dat medewerkers zich vrij moeten voelen dit aan te geven, en de zorginstelling hier rekening mee moet houden;

AANGENOMEN

-Daarbij aandacht voor de signalen van druk die zorgverleners ervaren om zonder bescherming zorg te verlenen, en hoe zorginstellingen hiermee omgaan; -En terug te rapporteren aan de raad.
en gaat over tot de orde van de dag Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP AANGENOMEN

Voor 27 *Motie "Zorgverleners beschermen" (20M102)*

Tegen 10

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

BEHANDELRESULTAAT

Moties vreemd aan de agenda, meningsvormende bijeenkomst 1 juli 2020

Moties vreemd aan de agenda, portefeuillehouders Marcouch en De Vroome

Zaaknummer:	
Portefeuillehouders:	A. Marcouch en H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Woordvoerders bij de moties:
1. "Stop politieke inmenging Zwarte Piet " (19M116)
2. "Stop inmenging Zwarte Piet" (20M99)

Van Ommen (D66), Combée (VVD), Aydemir (Denk Verenigd Arnhem), Nede (ChristenUnie), De Groot (Partij voor de Dieren), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Van Dillen-Koorn (CDA), Coenders (GroenLinks), Wiggers (Arnhemse Ouderenpartij) Greving (PvdA).
Niet vertegenwoordigd: de fracties van de SP en PVV.
Verder aanwezig: Marcouch (burgemeester)

Verloop
Naar aanleiding van de bespreking dient de Arnhemse Ouderenpartij de motie "Stop politieke inmenging Zwarte Piet " (19M116) niet langer mede in.

Woordvoerders bij de moties:
3. "Inspanning Lokaal vuurwerkverbod" (19M187)
4. "Centrale vuurwerkshow" (19M186)
5. "Chemische afvaldumping voorkomen" (19M182)

Pape (VVD), Venhoek (D66), Aydemir (Denk Verenigd Arnhem), Nede (ChristenUnie), De Groot (Partij voor de Dieren), Elfrink (SP), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Van Dillen-Koorn (CDA), Simonis (GroenLinks), Wiggers (Arnhemse Ouderenpartij), Bouma (PvdA).
Niet vertegenwoordigd: de fractie van de PVV.
Verder aanwezig: Marcouch (burgemeester), De Vroome (wethouder)

Verloop
Naar aanleiding van de bespreking wordt de motie "Chemische afvaldumping voorkomen" (19M182) ingetrokken.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat alle moties vreemd aan de agenda zijn besproken.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

M. Dolsma

BEHANDELRESULTAAT

Moties vreemd aan de agenda, meningsvormende bijeenkomst 1 juli 2020

Moties vreemd aan de agenda, portefeuillehouders Van der Zee, De Vroome en Van Dellen

Zaaknummer:	
Portefeuillehouders:	R. van der Zee, H. de Vroome en J. van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig:
Van der Laak (Arnhem Centraal), Elfrink (SP), Kalthoff (VVD), Maref (VVD), Van Es (VVD), Loos (VVD), Hutten (CDA), Navis (GroenLinks), Prinsen (GroenLinks), Gemici (GroenLinks), De Vries (PvdA), Visser (PvdA), Eliens (PvdD); Becker (ChristenUnie), Andeweg (D66), Loor (D66), Van Iperen (D66).

Besproken moties vreemd aan de agenda:

R. van der Zee:
"E-step pilot Arnhem" (19M163)
"Pak huwelijksdwang en achterlating van Arnhemse meisjes en jongens aan" (19M181)
H. de Vroome:
"Plan voor creatieve werkruimten" (20M39)
"Daadwerkelijk iets doen om gebrek aan ateliers en werkruimte te verhelpen" (20M40)
J. van Dellen:
"Geen discriminatie in de Arnhemse sport" (19M185)
"Gelijke stagevergoedingen" (20M01)

Toezeggingen:
Bij de motie: Pak huwelijksdwang en achterlating van Arnhemse meisjes en jongens aan (19M181)

- Wethouder van der Zee zegt toe uit te zoeken of alle Arnhemse scholen (c.q. welke Arnhemse scholen) zijn benaderd voor het (samen met organisaties en jongerenwerkers) oppakken van het vroegtijdig signaleren van huwelijksdwang en achterlating van Arnhemse meisjes en jongens, en hierover de raad te informeren.

- Wethouder De Vroome zegt toe na de zomervakantie bij de scholen na te vragen of alle kinderen weer terug zijn gekomen van vakantie en hierover de raad zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk in oktober, te informeren

Bij de motie: Plan voor creatieve werkruimten (20M39)

- Wethouder De Vroome zegt toe in de tweede helft van 2020 met een concreet plan te komen voor creatieve werkruimten.

BEHANDELRESULTAAT

Moties vreemd aan de agenda, meningsvormende bijeenkomst 1 juli 2020

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat alle zes moties vreemd aan de agenda zijn besproken.

De raadsadviseur,

E. Dirksen

De voorzitter,

J. van der Loo

BEHANDELRESULTAAT

Moties vreemd aan de agenda, meningsvormende bijeenkomst 1 juli 2020

Moties vreemd aan de agenda, portefeuillehouder Bouwkamp

Zaaknummer:	
Portefeuillehouders:	Mw. C. Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig:
De raadsleden/fractievolgers Manders (AC), de Groot (PvdD), Nede (CU), Greving (PvdA), Loos/Combée (VVD), Navis/Simonis/Prinsen (GL), Venhoek/van Ommen (D66), Hutten (CDA) en Aydemir (DENK/Verenigd Arnhem).
De fracties van de Arnhemse Ouderen Partij, de PVV en de SP waren niet bij de beraadslaging aanwezig.

Besproken moties vreemd aan de agenda:
"Van Nationaliteit onbekend naar Staatloos" (19M117)
"Luchtmetingen giftige uitstoot biomassacentrale IPKW Arnhem" (19M180)
"Arnhem sluit zich aan bij Leiden" (20M52)

De fractie van de SP was niet aanwezig om deze motie tot te lichten. In de raadskamer is de raadsbrief van 7 april 2020 aan de orde geweest, waarmee de indruk bij meerdere fracties is ontstaan dat deze motie vreemd overbodig is (geworden).

"Neem aanbevelingen over voor de van Verschuerbuurt" (19M179)
"Inventarisatie groen op bouwlocaties" (19M188)

Toezeggingen:
Bij de motie: Neem aanbevelingen over voor de van Verschuerbuurt" (19M179)

- Wethouder Bouwkamp zegt de raad volgende week een raadsbrief toe over een beleidsnotitie die een kader geeft m.b.t. werkwijze, taakverdeling en communicatie met omwonenden bij bouwprojecten en over een daarmee samenhangende aanpassing van de gemeentelijke bouwverordening. In de herfst zal de raad de uitgewerkte beleidsnotitie ontvangen.
  In de raadsbrief zal de wethouder toevoegen op welke wijze tegemoet gekomen zal worden/is aan alle aanbevelingen uit het onderzoeksrapport van de van Verschuerbuurt.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat alle 5 moties vreemd aan de agenda voor zover mogelijk zijn besproken.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

C.J.M. Kalthoff

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Motie vreemd aan de agenda
Motie van	Coen Verheij – PVV
Titel motie	Stop politieke inmenging Zwarte Piet
Nummer Zaaknummer	**19M116** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat

- Maanden voor het Sinterklaasfeest telkens de discussie over de verschijningsvorm van Zwarte Piet oplaait.
- Deze voortdurende discussie een hoop onzekerheid en ergernis oplevert bij de vrijwilligers, sponsoren, bezoekers en andere betrokkenen van de Sinterklaasintocht.
- Er geen einde in zicht lijkt van de politieke verdeeldheid over de verschijningsvorm van Zwarte Piet.

Overwegende dat

- De vrijwilligers die geheel belangeloos voor onze inwoners de Sinterklaasintocht organiseren meer waardering en respect verdienen dan continu het onderwerp van een politieke discussie te zijn.
- Het door de politieke discussie steeds moeilijker wordt voor de organisator om vrijwilligers, sponsoren en andere betrokkenen over te halen een bijdrage te leveren aan de Sinterklaasintocht.
- Het verliezen van de jarenlange ervaring, expertise en het netwerk van de Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz als gevolg van de onophoudelijke discussie over de verschijning van Zwarte Piet een zwaar verlies voor de stad zou zijn.

Verzoekt het college,

- Zich afzijdig te houden van de discussie over de verschijningsvorm van Zwarte Piet, de invulling daarvan over te laten aan degenen die een festiviteit omtrent het Sinterklaasfeest organiseren en dus niet in gesprek te gaan met organisator Stichting

VERWORPEN

19 m 116/p.2 7k

Die Blide Incomst van Sinterniclaesz over de verschijningsvorm van Zwarte Piet tijdens de Sinterklaasintocht.
en gaat over tot de orde van de dag Coen Verheij – PVV VERWORPEN 7k

Voor 5

Tegen 32

Motie vreemd aan de agenda "Stop politieke inmenging Zwarte Piet" (19M116)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	1	1
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Susan van Ommen (D66) Marie Jose Navis (Groenlinks) Nathalie Nede (ChristenUnie) Ria de Vries (PvdA)
Titel motie	Van Nationaliteit Onbekend naar Staatloos
Nummer Zaaknummer	**19M117g** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

• Er in Arnhem 566 mensen[1] met de status 'nationaliteit onbekend'[2] staan ingeschreven in de Basis Registratie Personen (BRP),
• Deze mensen legaal verblijven in Arnhem en rechtmatig in Nederland zijn,
• We in Nederland geen procedure hebben om staatloosheid[3] juridisch vast te stellen.
Hierdoor kunnen deze mensen geen aanspraak maken op de Staatloosheidsverdragen, aangezien die alleen gelden voor erkende staatlozen. Daardoor hebben deze mensen met de status 'nationaliteit onbekend' in de praktijk problemen met onder andere trouwen, werken, reizen, een bankrekening openen, sociale voorzieningen aanvragen, hun kinderen registreren en naturaliseren,
• Mensen met de status 'nationaliteit onbekend' niet met documenten kunnen aantonen dat zij een nationaliteit hebben, noch kunnen aantonen dat ze geen nationaliteit hebben, waardoor

[1] Peildatum 20 juni 2019, op 1 juli 2020 573 personen
[2] De status 'nationaliteit onbekend' wordt gegeven als er geen document aanwezig is waaruit blijkt welke nationaliteit iemand heeft en dit op geen enkele andere manier kan worden vastgesteld. De meeste vreemdelingen van wie de nationaliteit onbekend is, hebben wel een nationaliteit; zij hebben alleen geen documenten om dat te bewijzen. Deze mensen hebben meestal wel een verblijfsvergunning (afgegeven door de IND).
[3] De status 'staatloos' is niet hetzelfde als 'nationaliteit onbekend'. Staatloos zijn betekent dat geen enkel land volgens de eigen wetgeving de betrokkene als onderdaan beschouwt. Staatlozen moeten met documenten bewijzen dat zij staatloos zijn. De registratie staatloos wordt alleen gedaan als dat blijkt uit documenten of als de IND een verklaring 2.17 afgeeft met daarin een vermoedelijke nationaliteit.

AANGENOMEN

hun status onbekend blijft. Ze kunnen niet kunnen voldoen aan de vraag van de gemeente om als staatloos te worden ingeschreven en ook niet naturaliseren. Hierdoor dragen zij deze status vaak automatisch over op hun kinderen.
• Het Nederlandse nationaliteitsrecht - op twee uitzonderingen na - niet de mogelijkheid kent door geboorte op Nederlands grondgebied Nederlander te worden (het ius soli beginsel). Kinderen verwerven bij geboorte van rechtswege alleen de Nederlandse nationaliteit, als een of beide ouders Nederlander zijn.

Overwegende dat:

• Registratie als staatloos[4] veel praktische problemen van deze mensen oplost,
• De verantwoordelijkheid om aan te tonen dat je staatloos bent vrijwel onmogelijk is, zodat de gemeente in heel veel gevallen toch de status 'nationaliteit onbekend' registreert,
• De gemeente Arnhem op grond van landelijke wetgeving en beleid zelfstandig staatloosheid mag onderzoeken en meer ruimte heeft binnen de Wet BRP dan zij nu benut,
• Diverse gemeentes, waaronder Utrecht, Almere, Tilburg en Amsterdam, Arnhem hierin al voorgingen.

Verzoekt het college om:
- Maximaal gebruik te maken van de uitvoeringsruimte en beleidsvrijheid met betrekking tot het vaststellen van de status staatloosheid, door:

o Te kijken naar het lokale uitvoeringskader en dit – binnen de kaders van de wet – in lijn te brengen met het UNHCR handboek,
o Met betrokken ambtenaren binnen en buiten Arnhem in gesprek te gaan en onderling uit te wisselen hoe de uitvoeringsruimte optimaal kan worden benut,
o In kaart te brengen hoe mensen met de status 'nationaliteit onbekend', van wie niet (direct) de status 'staatloos' vastgesteld kan worden, beter en structureel ondersteund kunnen worden bij de praktische belemmeringen die zij tegenkomen, en deze structurele ondersteuning ook te borgen in de werkwijze;
o hiervoor een plan ontwikkelen en dit terug te koppelen aan de raad.

- daarnaast met andere gemeenten gezamenlijk aan te dringen bij ministerie om zo snel mogelijk wet- en regelgeving met betrekking tot een procedure van 'nationaliteit onbekend' naar 'staatloos' te ontwikkelen.

en gaat over tot de orde van de dag.

AANGENOMEN

[4] Hiervan zijn er op 13 juni 2019 26 geregistreerd.

lgm.178/P.3

Susan van Ommen (D66)
Marie José Navis (GroenLinks)
Nathalie Nede (ChristenUnie)
Ria de Vries (PvdA)
Sarah Dobbe (SP)

AANGENOMEN

Voor	**28**
Tegen	**9**

Motie vreemd aan de agenda "Van Nationaliteit Onbekend naar Staatloos" (19M117g)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Motie vreemd aan de agenda
Motie van	Jan Hutten - CDA
Titel motie	E-step pilot Arnhem
Nummer Zaaknummer	**19M163** 487333

De Raad,
Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Arnhem zowel voor zakelijke als voor recreatieve bezoekers een aantrekkelijke stad is om te vertoeven;
- Deze populariteit ertoe leidt dat de bereikbaarheid van Arnhem onvoldoende is en dat ook binnen de stad steeds vaker sprake is van verkeersopstoppingen;
- Het college op zoek is naar manieren om de bereikbaarheid van en binnen de stad te verbeteren;

VERWORPEN

- Arnhem een 70 jaar oude traditie heeft met de trolley en daarmee zich van oudsher als leider van nieuwe vormen van mobiliteit heeft getoond;
- De burgemeester onlangs nog heeft uitgesproken dat Arnhem "koploper is als energiestad en daarin het verschil wil maken".

Overwegende dat:

- Slimme en groene mobiliteit de enige oplossing is voor de geconstateerde bereikbaarheidsproblematiek;
- Oplossingen zoals de E-step als oplossing tegen files in de stad en als een goedkope, groene en moderne vervoerder worden gezien in (buitenlandse) steden waarin ze nu worden ingezet;
- Het Arnhem past om innovatie en lef te tonen en van experimenten geleerd wordt:
- Aanbieders van slimme mobiliteitsoplossingen graag hun concepten ook in Nederlandse steden beschikbaar maken.

Draagt het college op om:

- Arnhem ook daadwerkelijk koploper als energiestad te laten zijn, en dit door te trekken in nieuwe vormen van mobiliteit;
- Routes en locaties inzichtelijk te maken waar nieuwe vormen van mobiliteit toepasbaar kunnen worden gemaakt;
- Verzoekt het college om uiterlijk 1 november 2020 met een notitie te komen waarin de lokale mogelijkheden en onmogelijkheden van de introductie van de E-step worden geschetst inclusief een doorkijk wat dit in beleidsmatige en financiële zin betekent als hiervoor aanpassingen in de stad noodzakelijk zijn.

En gaat over tot de orde van de dag

Jan Hutten - CDA

VERWORPEN

Voor 14

Tegen 23

Motie vreemd aan de agenda "E-step pilot Arnhem" (19M163)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Sarah Dobbe - SP Mattijs Loor - D66 Eric Greving - PvdA
Titel motie	Neem aanbevelingen over voor de Van Verschuerbuurt
Nummer Zaaknummer	**19M179** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- naar aanleiding van de motie 'Waar gaat het mis in de Van Verschuerbuurt' van de SP die op 1 juli 2019 door de gemeenteraad Arnhem is aangenomen er op 19 november 2019 een onderzoeksrapportage en raadsbrief is gepubliceerd;

Overwegende dat:

- In dit rapport een aantal aanbevelingen is gedaan naar aanleiding van het onderzoek;
- In de raadsbrief van 19 november niet wordt aangegeven welke aanbevelingen worden overgenomen door het college;

Verzoekt het college om:

alle aanbevelingen uit het onderzoeksrapport over te nemen en voor de aanbevelingen die betrekking hebben op derden te bevorderen dat derden de aanbevelingen overnemen

En gaat over tot de orde van de dag

Sarah Dobbe - SP

Mattijs Loor - D66

Eric Greving, PvdA

AANGENOMEN

Voor 30

Tegen 7

Motie vreemd aan de agenda "Neem aanbevelingen over voor de Van Verschuerbuurt" (19M179)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Gerrie Elfrink - SP Leo de Groot - Partij voor de Dieren Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Lea Manders - Arnhem Centraal Jan Hutten - CDA Maarten Venhoek - D66
Titel motie	Luchtmetingen giftige uitstoot biomassacentrale IPKW Arnhem
Nummer Zaaknummer	**19M180** 487333

De Raad van Arnhem in vergadering bijeen,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- de giftige uitstoot van biomassacentrales, (1)
- het college om onduidelijke reden het LuchtData project niet wenste te steunen (2)

Overwegende dat:
- het verzamelen van data over de luchtkwaliteit van groot belang is voor de volksgezondheid (3)
- 200 inwoners middels het Arnhemse LuchtData project (4) een betrouwbaar en fijnmazig meetnetwerk op kunnen zetten dat wordt aangesloten op het netwerk van het RIVM, (5) en de data publiekelijk ontsloten worden,(6)
- overwegende dat de komst van dit netwerk verzekerd kan worden met een zeer geringe bijdrage van de gemeente Arnhem, (7)

Draagt het college op:
- om €5000 bij te dragen aan het LuchtData project waardoor de plaatsing van de benodigde 200 luchtmeters verzekerd is

VERWORPEN

en gaat over tot de orde van de dag

Gerrie Elfrink - SP
Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Lea Manders - Arnhem Centraal
Jan Hutten - CDA
Maarten Venhoek - D66

VERWORPEN

(1)'Overheid weet wel hoe gevaarlijk houtrook is' AD 23-10-2019
https://www.ad.nl/opinie/overheid-weet-wel-hoe-gevaarlijk-houtrook-is~a4349052/
(2)Beantwoording Art. 44-vragen inzake "Steeds meer zorgen om effecten biomassacentrales Brandende ogen, keelpijn en niet kunnen slapen van de stank", d.d. 26-11-2019 Beantwoording Art. 44-vragen inzake "Steeds meer zorgen om effecten biomassacentrales Brandende ogen, keelpijn en niet kunnen slapen van de stank", d.d. 26-11-2019
(4) informatie video LuchtData project
https://youtu.be/lZQHunJoTIM
(5)RIVM SamenMeten dataportaal
https://samenmeten.rivm.nl/dataportaal-v1.5/
(6) Online luchtdata kaart Arnhem e.o.
https://maps.luftdaten.info/#12/51.9729/5.9553
(7) Vragen aan college voor steun LuchtData Project
https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-11-27-arnhemspeil-vragen-aan-college-van-arnhem-tav-ondersteuning-voor-het-luchtdataproject.pdf

Voor	**14**	*Motie vreemd aan de agenda "Luchtmetingen giftige uitstoot biomassacentrale IPKW Arnhem" (19M180)*
Tegen	**23**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal **37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Sarah Dobbe - SP Sabine Andeweg - D66 Nathalie Nede - ChristenUnie Ria de Vries - PvdA
Titel	Pak huwelijksdwang en achterlating van Arnhemse meisjes en jongens aan
Nummer Zaaknummer	**19M181** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- ieder jaar naar schatting tussen de 170 tot 800 kinderen door hun ouders worden achtergelaten in het buitenland of uitgehuwelijkt en het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating daarom dit jaar een campagne 'Wacht niet tot het te laat is...' is gestart;
- uit antwoorden van het college op vragen van de SP blijkt dat de helft van de Arnhemse scholen niet meedeed aan deze campagne, en van de andere helft van de scholen het onbekend is of ze meededen aan deze campagne;
- van minimaal de helft van de scholen niet inzichtelijk is wat zij precies op dit gebied doen;
- in antwoord op vragen van de SP scholen hebben aangegeven niet of zeer incidenteel te maken te krijgen met deze problematiek;

Overwegende dat:

- er geen reden is om aan te nemen dat de problematiek van huwelijks dwang of achterlating in andere delen van het land speelt maar niet in Arnhem;
- onze burgemeester Marcouch tijdens OrangeTheWorld zich actief heeft uitgesproken tegen seksuele intimidatie en geweld tegen meisjes en vrouwen en vindt dat we daartegen moeten opstaan
- we in een zo vroeg mogelijk stadium willen signaleren dat jongeren mogelijk in een situatie van achterlating of huwelijksdwang terecht komen en niet alleen achteraf willen

AANGENOMEN

constateren dat dit heeft plaats gevonden.

- Hoewel scholen een signalerende functie kunnen hebben, het niet wenselijk is de voorkoming van achterlating of huwelijksdwang tot taak van onderwijsprofessionals te maken.
- betrokkenen bij de jongeren (o.a. de sociale omgeving, scholen en verenigingen) een laagdrempelige mogelijkheid moeten hebben om te allen tijde hun zorgen op dit vlak over een jongere te kunnen bespreken
- Jongerenwerkers in Arnhem de doelgroep goed kennen en een rol in kunnen nemen in het veld tussen onderwijs, straat en thuissituatie.

Draagt het college op om:

- Samen met de organisaties van jongerenwerkers een plan van aanpak te maken hoe vroegtijdig signalen opgepikt kunnen worden en ingespeeld kan worden op de mogelijke signalen, en scholen verenigingen en zelforganisaties daarbij te betrekken
- scholen te verzoeken om bij te houden hoeveel jongens en meisjes niet terugkomen en dit te melden
- jaarlijks te rapporteren aan de raad over huwelijksdwang en achterlating van Arnhemse jongens en meisjes,

en gaat over tot de orde van de dag.

AANGENOMEN

Sarah Dobbe - SP
Sabine Andeweg - D66
Nathalie Nede - ChristenUnie
Ria de Vries - PvdA

Voor	**37**	*Motie vreemd aan de agenda "Pak huwelijksdwang en achterlating van Arnhemse meisjes en jongens aan" (19M181)*
Tegen	**0**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Patrick van Iperen - D66 Eric Greving - PvdA Bas van Es - VVD Tülay Gemici - GroenLinks
Titel motie	Geen discriminatie in de Arnhemse sport
Nummer Zaaknummer	**19M185** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Arnhem bezig is met het opstellen van een lokaal sportakkoord met verschillende partners in de stad waarin 'een positieve sportcultuur' een belangrijk thema is;
- In het Nationaal Sportakkoord onder een 'positieve sportcultuur' ook is opgenomen dat uitsluiting en discriminatie wordt tegengegaan;
- In de sportvisie wordt gestreefd naar 'een veiliger sportklimaat';
- In het coalitieakkoord staat dat discriminatie actief wordt bestreden;
- In de monitor discriminatie 2018 Oost-Nederland (april 2019) aanbevolen wordt om de gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen te verbinden aan onderwijs en sport en om de handelingsverlegenheid te verminderen door trainingen in te zetten bij onder andere sportverenigingen.

Overwegende dat:

- Er de afgelopen maand landelijk opnieuw aandacht is voor racisme en discriminatie rondom sportwedstrijden na de wedstrijd FC Den Bosch – Excelsior;
- Discriminatie helaas nog veel voorkomt bij sportverenigingen.

Verzoekt het college:

- In het lokaal sportakkoord ook maatregelen en activiteiten op te nemen waarmee actief discriminatie wordt tegengegaan, zoals voorlichting en trainingen;
- Hiervan een terugkoppeling aan de raad te geven in het vierde kwartaal 2020;
- Uiterlijk september 2021 naar de raad terug te komen met een tussenevaluatie welke maatregelen en activiteiten zijn ondernomen om discriminatie tegen te gaan en welke inzet nodig is;

AANGENOMEN

Begin 2022 het lokaal sportakkoord te evalueren zodat we kunnen kijken welke maatregelen en activiteiten zijn ondernemen en welke effecten deze hebben gehad.

en gaat over tot de orde van de dag

Patrick van Iperen - D66
Eric Greving - PvdA
Bas van Es - VVD
Tülay Gemici - GroenLinks

AANGENOMEN

Voor	**36**	*Motie vreemd aan de agenda "Geen discriminatie in de Arnhemse sport" (19M185)*
Tegen	**1**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Klaartje van Dillen - CDA Leo de Groot - Partij voor de Dieren Muriël Simonis - GroenLinks Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Nathalie Nede - ChristenUnie
Titel motie	Inspanning lokaal vuurwerkverbod
Nummer Zaaknummer	**19M187** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Een steeds verder opkomende maatschappelijke discussie rondom het vuurwerk plaatsvindt;
- Een twee derde meerderheid van de Arnhemmers voorstander is van een particulier vuurwerkverbod tijdens oud en nieuw als er een centrale vuurwerkshow georganiseerd wordt;
- Jaarlijks de aanhang voor een algeheel verbod met procenten groeit;
- Verschillende steden pleiten voor een algeheel consumenten verbod;
- Een meerderheid van de Tweede Kamer voorstander is van een landelijk verbod.

Overwegende dat:

- Jaarlijks landelijk miljoenen euro's aan schade aan goederen ontstaat door het afsteken van particulier vuurwerk;
- Jaarlijks véle mensen op de EHBO belanden door lichaamsletsel ten gevolgen van het afsteken van vuurwerk;
- Twee derde van de inwoners een mate van overlast ervaart ten gevolge van het afsteken van vuurwerk;
- Dieren ook stress ervaren;
- Hulpdiensten al verschillende jaren pleitten voor een consumenten verbod op het afsteken van vuurwerk;

AANGENOMEN

- Het antwoord van de burgemeester om als raadsfracties te gaan lobbyen bij politieke partijen in Den Haag onvoldoende inspanning biedt;
- Het inmiddels publiekelijk pleiten van de burgemeester voor een landelijk verbod een sterk signaal afgeeft;
- De traditie van vuurwerk behouden kan blijven zoals dat in andere landen ook is door het organiseren van één centrale vuurwerkshow;

Verzoekt het college / spreekt uit dat / roept het college op / nodigt het college uit etc.

- Te blijven pleiten voor een landelijk particulier vuurwerkverbod in de richting van de minister van veiligheid;
- Over te gaan tot uitvoering van een algeheel particulier vuurwerkverbod voor Arnhem, oftewel een algeheel lokaal vuurwerk verbod, wanneer enkel deze mogelijkheid geboden wordt.

en gaat over tot de orde van de dag

Klaartje van Dillen - CDA
Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Muriël Simonis - GroenLinks
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Nathalie Nede - ChristenUnie

AANGENOMEN

Voor 19

Tegen 18

Motie vreemd aan de agenda "Inspanning lokaal vuurwerkverbod" (19M187)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Klaartje van Dillen - CDA Leo de Groot - Partij voor de Dieren Muriël Simonis - GroenLinks Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Nathalie Nede - ChristenUnie Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem
Titel motie	Centrale vuurwerkshow
Nummer Zaaknummer	**19M186** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Een steeds verder opkomende maatschappelijke discussie rondom het vuurwerk plaatsvindt;
- Een twee derde meerderheid van de Arnhemmers voorstander is van een particulier vuurwerkverbod tijdens oud en nieuw als er een centrale vuurwerkshow georganiseerd wordt;
- Jaarlijks de aanhang voor algehele vuurwerkshows in Nederland met procenten groter wordt, zeker in combinatie met een particulier afsteek verbod.

Overwegende dat:

- Het verschijnsel van vuurwerk een traditie is tijdens het inluiden van het nieuwe jaar;
- Vuurwerkshows in vele landen een traditie zijn bij grote steden;
- Arnhem als hoofdstad van Gelderland een mooi podium is voor het inluiden van een nieuw jaar;
- Vuurwerkshows bijdragen aan het saamhorigheidsgevoel van inwoners en toeschouwers die op deze evenementen afkomen;
- Een centrale vuurwerkshow een trekpleister kan zijn voor inwoners van omliggende dorpen en steden om oud en nieuw in Arnhem te vieren;

AANGENOMEN

- Ondernemers kunnen profiteren van meer en langer in de stad verblijvende mensen die oud en nieuw in de binnenstad komen vieren;

Verzoekt het college / spreekt uit dat / roept het college op / nodigt het college uit etc.

- Onderzoek te doen naar de mogelijkheden om een centrale vuurwerkshow op de Rijn te organiseren welke plaats vindt tussen de John Frost Brug en de Nelson Mandela Brug;
- Daarbij uit te gaan van een setting waarbij mensen vanaf zowel de Rijnkade als vanaf Strand Zuid de gelegenheid krijgen om deze show te bekijken;
- Een openhouding heeft jegens door particulieren of ondernemers georganiseerde activiteiten aan de zijde van Strand-Zuid die bijdragen een mooi evenement, denk hierbij bijvoorbeeld aan het toestaan van drank/voedselstand;
- De mogelijkheid mee te nemen waarin uitgegaan wordt van een co-creatie, denk hierbij aan de vorm van een ondernemersfonds waaraan binnenstad ondernemers meedoen om dit evenement te financieren;
- Een financiële prognose op te stellen en de raad hierover te informeren.

en gaat over tot de orde van de dag

Klaartje van Dillen - CDA
Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Muriël Simonis - GroenLinks
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Nathalie Nede - ChristenUnie
Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem

AANGENOMEN

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Cyriel Prinsen en Joël van der Loo, GroenLinks Leo de Groot, Partij voor de Dieren Lea Manders, Arnhem Centraal
Titel motie	Inventarisatie groen op bouwlocaties
Nummer Zaaknummer	**19M188** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat

- er de afgelopen tijd gebouwd is (of gebouwd gaat worden) op bouwlocaties waardoor er in de loop van de jaren ontstaan groen is verdwenen;
- deze locaties al jaren geleden in de bestemmingsplannen als bouwlocaties (andere bestemmingen dan groen) zijn aangemerkt;
- er in de praktijk op deze bouwlocaties microbossen en groenzones zijn ontstaan.

Overwegende dat

- Inwoners vaak verrast worden door kap- en bouwactiviteiten op deze percelen;
- Inwoners recht hebben om te weten op welke momenteel groene percelen nog meer een bouwbestemming rust.

Verzoekt het college

- de raad een inventarisatie te doen toekomen van alle percelen die in de verschillende bestemmingsplannen als bouwlocaties zijn aangewezen, maar in de praktijk een groene invulling (bos/bomen/struiken/gras) hebben;

AANGENOMEN

en gaat over tot de orde van de dag

Cyriel Prinsen & Joël van der Loo, GroenLinks
Leo de Groot, Partij voor de Dieren
Lea Manders, Arnhem Centraal

AANGENOMEN

Voor 27

Tegen 10

Motie vreemd aan de agenda "Inventarisatie groen op bouwlocaties" (19M188)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Mattijs Loor (D66) Giovanni Visser (PvdA) Klaartje van Dillen (CDA) Sarah Dobbe (SP) Joël van der Loo (GroenLinks) Guus van der Laak (Arnhem Centraal) Leo de Groot (Partij voor de Dieren)
Titel motie	Gelijke stagevergoedingen
Nummer Zaaknummer	**20M01** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- De Rijksoverheid per 1-1-2020 de stagevergoedingen niet langer afhankelijk laat zijn van het niveau van de opleiding[1];
- De gemeente Arnhem stageplaatsen beschikbaar heeft voor een groot aantal opleidingen in het WO, HBO en MBO;
- De gemeente Arnhem bij de stagevergoeding geen onderscheid maakt tussen WO- en HBO-stagiairs maar MBO-stagiairs een 35% lagere vergoeding biedt[2];
- De stagevergoeding voor studenten aan technische MBO-opleidingen, zoals civiele techniek, bij de gemeente Arnhem zelfs bijna 50% lager is dan de advies-stagevergoeding die de bouwsector hanteert[3];
- De meerkosten voor het gelijktrekken van de stagevergoedingen van MBO-stagiairs met die van HBO- en WO-stagiairs zeer gering zullen zijn[4].

[1] https://www.trouw.nl/binnenland/de-emancipatie-van-de-mbo-er-krijgt-een-duwtje-met-hogere-stagevergoeding~bed67969/
[2] Voor 2018 en 2019: € 212,05 bruto per maand (o.b.v. voltijd) voor MBO en € 325,07 bruto per maand (o.b.v. voltijd) voor HBO en WO
[3] Brancheverenigingen Bouwend Nederland adviseert een minimum stagevergoeding van € 400 bruto per maand
[4] 20 MBO-stagiairs (aantal 2019) bij gemiddeld 5 maanden stageduur: ca. € 11.000,- meerkosten.

AANGENOMEN

Overwegende dat:

- De stagevergoeding géén loon is, maar een vergoeding voor de inzet van de student;
- De maatschappelijke behoefte aan goed gekwalificeerde MBO-ers groot is, en dit vraagt om een passende waardering van hun inzet;
- De gemeentelijke overheid een voorbeeldfunctie heeft bij het passend belonen van stagiairs.

Verzoekt het college:

- Stagevergoedingen voor MBO-, HBO- en WO-studenten met ingang van studiejaar 2020-2021 gelijk te trekken;
- Stagevergoedingen jaarlijks te heroverwegen naar aanleiding van inflatie en van de ontwikkeling van gebruikelijke stagevergoedingen elders bij de overheid en in relevante sectoren in het bedrijfsleven;
- De meerkosten te dekken uit de reguliere personeelsbudgetten.

en gaat over tot de orde van de dag

Mattijs Loor (D66)
Giovanni Visser (PvdA)
Klaartje van Dillen (CDA)
Sarah Dobbe (SP)
Joël van der Loo (GroenLinks)
Guus van der Laak (Arnhem Centraal)
Leo de Groot (Partij voor de Dieren)

AANGENOMEN

Voor 37

Tegen 0

Motie vreemd aan de agenda "Gelijke stagevergoedingen" (20M01)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Mark Coenders, Tülay Gemici - GroenLinks Guus van der Laak - Arnhem Centraal
Titel motie	Plan voor creatieve werkruimten
Nummer Zaaknummer	**20M39** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Er op dit moment een kwalitatieve en kwantitatieve mismatch is tussen vraag naar en aanbod van huisvesting voor de creatieve en culturele sector in Arnhem, en dat deze mismatch in de toekomst groter wordt;
- In de culturele en creatieve sector 37% van de mensen een verhuiswens heeft, waarbij ruimtegebrek of ruimteoverschot de meest genoemde verhuisreden is;
- De aanwezigheid van de culturele en creatieve sector in een gebied een waardevermeerderend effect heeft op dat gebied;
- Bureau BUITEN de volgende vier concrete aanbevelingen deed in het onderzoek 'Huisvesting Culturele en Creatieve sector Arnhem':
    a. Jaag de ontwikkeling van ruimtes voor de creatieve en culturele sector aan en zorg dat deze beter benut worden;
    b. Zorg voor vaste concepten met een community factor, maar blijf ook tijdelijke huisvesting faciliteren;
    c. Maak onderscheid in doelgroepen, maar zorg tegelijkertijd voor integratie;
    d. Faciliteer de sector vanuit de gedachte van ecosystemen.
- De gemeente haar rol kan nemen in een breed spectrum; van faciliteren/aanjagen tot en met zelf exploiteren/ aankopen.

Overwegende dat:
- Er ruimte moet komen en blijven voor makers, lege plekken waar nieuwe cultuur kan groeien;
- Een actieve rol van de gemeente op het gebied van atelierruimte wenselijk is zodat talentvolle en succesvolle creatieve Arnhemmers een bijdrage kunnen blijven leveren aan het kunst- en culturele klimaat van de stad;
- Er meer bereikt kan worden als de gemeentelijke inzet niet versnipperd is.

AANGENOMEN

20 m 39 / P. 2

Verzoekt het college: - Een plan huisvesting creatieve en culturele sector op te stellen, met daarin een actieve rol van de gemeente; - Het plan op te stellen op basis van de aanbevelingen van het rapport van Bureau BUITEN en in overleg met de creatieve en culturele sector; - Het plan ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad voor de behandeling van de MJPB 2021-2024.
en gaat over tot de orde van de dag Mark Coenders en Tülay Gemici - GroenLinks Guus van der Laak - Arnhem Centraal AANGENOMEN

Voor 28

Tegen 9

Motie vreemd aan de agenda "Plan voor creatieve werkruimten" (20M39)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Gerrie Elfrink, Sarah Dobbe, Abdurrahman Cetintas - SP Guus van der Laak - Arnhem Centraal
Titel motie	Daadwerkelijk iets doen om gebrek aan ateliers en werkruimte te verhelpen
Nummer Zaaknummer	**20M40** 487333

De Raad,

gehoord het Ronde Tafelgesprek van 12 februari jongstleden,

Constaterende dat:
- Er steeds minder bedrijfsruimte beschikbaar is die door kunstenaars en creatieven (tijdelijk) als atelier- en werkruimte kan worden gebruikt
- Arnhem als creatieve stad daardoor dreigt te verschralen

Overwegende dat:
- Het creëren van extra atelier- en werkruimte dringend gewenst is en de inzet van gemeentelijke middelen hiervoor noodzakelijk is
- Er een politiek opgehoogd bedrag van €1.6mln per jaar in de begroting staat opgenomen waarmee vanuit de gemeente een investeringsbedrag van 45mln beschikbaar is voor het renoveren van de Schouwburg en de huisvesting van Rijksgezelschappen, hier probleemloos middelen uit vrijgespeeld kunnen worden aangezien de Provincie ook nog kan en moet bijdragen
- De middelen voor cultuur in de begroting jaarlijks toenemen, maar dat er nog geen geld is toegewezen voor het realiseren van extra atelier- en werkruimten

Draagt het college op:
- Om uit bovengenoemde budgetten een jaarlijks bedrag van minimaal €200.000* te reserveren voor het ledigen van de nood aan atelier- en werkruimten voor kunstenaars en creatieven in Arnhem en dit in de voorjaarsnota te verwerken

en gaat over tot de orde van de dag

Gerrie Elfrink, Sarah Dobbe, Abdurrahman Cetintas - SP
Guus van der Laak - Arnhem Centraal

VERWORPEN

Voor 8

Tegen 29

Motie vreemd aan de agenda "Daadwerkelijk iets doen om gebrek aan ateliers en werkruimte te verhelpen" (20M40)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Elfrink, Dobbe, Çetintaş - SP
Titel motie	Arnhem sluit zich aan bij Leiden
Nummer Zaaknummer	**20M52** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Op de Griekse eilanden onder erbarmelijke omstandigheden duizenden alleenstaande kinderen in de opvang zitten;

Overwegende dat:
- Overwegende dat de Griekse regering een oproep heeft gedaan aan de lidstaten van de Europese Unie om de opvang van maximaal 2500 alleenstaande kinderen over te nemen;
- De gemeente Leiden de regering heeft gevraagd om aan deze oproep gehoor te geven en heeft aangegeven bereid te zijn om 25 kinderen, waarvan de ouders vermist of overleden zijn, op te vangen;

Verzoekt het college:
- Zich bij het initiatief van Leiden aan te sluiten;
- Spreekt uit dat de gemeente Arnhem bereid is om in navolging van de gemeente Leiden 25 kinderen van de Griekse eilanden op te vangen waarvan de ouders vermist of overleden zijn;

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink, Dobbe, Çetintaş - SP

AANGENOMEN

Voor	**21**
Tegen	**16**

Motie vreemd aan de agenda "Arnhem sluit zich aan bij Leiden" (20M52)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Mark Coenders, GroenLinks Susan van Ommen, D66 Nathalie Nede, ChristenUnie Yildirim Usta, DENK/Verenigd Arnhem Leo de Groot, Partij voor de Dieren Eric Greving, Partij van de Arbeid
Titel motie	Stop inmenging Zwarte Piet
Nummer Zaaknummer	**20M99** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- De gemeenteraad sinds 2014 al diverse malen sprak over- en vroeg naar de toekomst van Zwarte Piet in Arnhem;
- Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz subsidie ontvangt;
- Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz het Stadhuis gebruikt voor het gereedmaken van onder meer Zwarte Pieten;
- De burgemeester een rol heeft bij de inkomst van Sinterklaas in Arnhem;
- De Kinderombudsvrouw eerder concludeerde dat de figuur Zwarte Piet voor gekleurde kinderen kwetsend kan zijn en leiden tot pesten en uitsluiting;
- Ook een VN-commissie in augustus 2015 een dringend beroep gedaan heeft op Nederland om Zwarte Piet aan te passen, met als uitspraak: “Zelfs een diepgewortelde traditie rechtvaardigt geen discriminatie en stereotypering. De overheid moet actief bevorderen dat die kenmerken van Zwarte Piet worden verwijderd, die negatieve stereotypen weergeven en door veel mensen van Afrikaanse origine worden beschouwd als een overblijfsel van de slavernij.”

Overwegende dat:
- De gemeente Arnhem niet mee zou moeten werken aan een feest met een racistische karikatuur, zoals Zwarte of Bruine Pieten, pruik met kroeshaar en gouden oorbellen;
- Meerdere gesprekken gevoerd zijn met de Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz, maar zij vooralsnog niet willen afzien van de figuur Zwarte Piet;

AANGENOMEN

20 mgg 1P.2

- Bij het protest tegen politiegeweld en racisme donderdag 2 juni 2020 ook opgeroepen werd tot het stoppen van Zwarte Piet; - Platform Binnenstad Arnhem ook als sponsoringsvoorwaarde stelt dat het intochtcomité afstand doet van Zwarte Piet en het Sinterklaasjournaal leidend maakt.
Verzoekt het college: - Een constructieve dialoog aan te gaan met organisaties die nog steeds gebruikmaken van Zwarte Piet, waaronder Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz, en deze te wijzen op de racistische elementen van deze karikatuur; - Waar mogelijk deze organisaties te stimuleren om definitief afscheid te nemen van Zwarte Piet; - Uitsluitend nog te participeren in Sinterklaasfeesten zonder racistische kenmerken zoals Zwarte Piet, en dus niet meer te participeren in Sinterklaasfeesten waar nog wel sprake is van de racistische karikatuur Zwarte Piet, in de vorm van aanwezigheid van leden van het college van burgemeester en wethouders, directe of indirecte subsidiëring, ter beschikking stellen van het Stadhuis of anderzijds; - Hiertoe bij het stellen van de voorwaarden rond de intocht van Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz waar mogelijk samen op te trekken met Platform Binnenstad Arnhem.
en gaat over tot de orde van de dag Mark Coenders, GroenLinks Susan van Ommen, D66 Nathalie Nede, ChristenUnie Yildirim Usta, DENK/Verenigd Arnhem Leo de Groot, Partij voor de Dieren Eric Greving, Partij van de Arbeid

AANGENOMEN

Voor	**24**	*Motie vreemd aan de agenda "Stop inmenging Zwarte Piet" (20M99g)*
Tegen	**13**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	1	1
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	8 juli 2020
Bij de bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Susan van Ommen - D66 Giovanni Visser - PvdA Marie José Navis - Groenlinks Hans Eliëns - Partij voor de Dieren Karin Kalthoff - VVD Daniël Becker - ChristenUnie
Titel van de motie	Begrijpelijke taal voor iedereen
Nummer Zaaknummer	**20M115** 487333

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 8 juli 2020 een besluit te nemen over 'begrijpelijke taal'.

De aanleiding is het artikel 'Direct duidelijk, voor iedereen' in het VNG magazine, nummer 15. Daarin staat wat andere gemeenten doen om de communicatie met de inwoners zo begrijpelijk mogelijk te maken. Zodat ook mensen die moeite hebben met lezen en schrijven het kunnen begrijpen.

De gemeente Arnhem probeert ook om in begrijpelijke taal te communiceren. Er is alleen nog geen duidelijke afspraak over. Door dit voorstel aan te nemen, wordt taalniveau B1 de norm. Dit is voor 80% van de Arnhemmers te begrijpen.

We weten dat:
- De meeste brieven van de gemeente voor heel veel mensen (licht verstandelijk beperkten, anderstaligen, andere laaggeletterden) te moeilijk zijn;
- Dat we met taalniveau B1 **80%** van onze inwoners bereiken (zie tabel onderaan);
- Licht verstandelijk beperkten, maar ook jongeren, vaak hun informatie via Youtube video's vinden;
- Sommige mensen een brief liever "horen" om het te kunnen begrijpen;
- Er bij de gemeente wel aandacht is voor begrijpelijke taal maar er nog geen duidelijke afspraak over is.

AANGENOMEN

20 m 115/P.2 7

We vinden dat: - Alle Arnhemmers recht hebben op post die ze kunnen begrijpen - Nadat Arnhem de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid heeft opgesteld, deze toegankelijkheid ook moet gelden voor de communicatie naar de inwoners; - Het nu tijd is om taalniveau B1 te gebruiken voor alle communicatie naar inwoners; - Youtube video's, infographics, animaties en andere communicatievormen kunnen helpen om de communicatie te verbeteren, omdat beeld en geluid door een deel van de mensen beter worden begrepen dan geschreven tekst; - Gebruik van verschillende communicatievormen niet alleen goed is voor mensen met een licht verstandelijke beperking, maar ook jongeren, laaggeletterden, anderstaligen en slechtziende mensen dit fijn vinden.
Daarom roept de gemeenteraad het college op om: - Begrijpelijke taal op taalniveau B1 de norm te maken voor alle algemene communicatie. - Naast tekst ook zoveel mogelijk afbeeldingen (bijvoorbeeld met beeldbrieven), *video's, infographics* en links naar gesproken tekst toe te voegen - Hierbij klankbordgroepen te betrekken (zoals het APCG en Stichting Lezen & Schrijven). - De Direct Duidelijk Deal[1] te ondertekenen; - Over een jaar de raad voorbeelden te laten zien van wat er is gedaan en duidelijk te maken wat de resultaten zijn.
Raadsleden: Susan van Ommen - D66 Giovanni Visser - PvdA Marie José Navis - Groenlinks Hans Eliëns - Partij voor de Dieren Karin Kalthoff - VVD Daniël Becker - ChristenUnie AANGENOMEN

Taalniveau	**Omschrijving**	**% inwoners**
A1 – basisgebruiker	begrijpt woorden en eenvoudige zinnen – dit zijn laaggeletterden	5%
A2 – basisgebruiker *(vergelijkbaar met basisschool groep 6/8/taalniveau 1F)*	begrijpt losse zinnen en kan eenvoudige gesprekken voeren – dit zijn laaggeletterden	10%
B1 – onafhankelijk gebruiker *(vergelijkbaar met mbo 3 niveau/taalniveau 2F, eindniveau inburgering 2021)*	- begrijpt het jeugdjournaal - begrijpt lopende verhalen - kan eigen mening en beschrijvingen geven	40%
B2 – onafhankelijk gebruiker *(vergelijkbaar met mbo 4 niveau/taalniveau 3F)*	- begrijpt gewoon journaal - begrijpt teksten op hoofdlijnen - kan duidelijke, gedetailleerde tekst produceren en spontaan aan een gesprek deelnemen	25%

[1] Zie https://directduidelijk.nl/media/Direct-Duidelijk-deal.pdf

	- begrijpt vaktaal	
C1 – academisch niveau *(taalniveau 4F)*	kan vloeiend, flexibel en efficiënt de taal gebruiken op professioneel niveau	10%
C2 – academisch niveau	begrijpt ook abstracte teksten (wetten en medische bijsluiters)	5%

**5% van de mensen kan helemaal niet lezen en schrijven*

AANGENOMEN

Voor	**37**	*Motie vreemd aan de agenda "Begrijpelijke taal voor iedereen" (20M115)*
Tegen	**0**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Susan van Ommen - D66 Ria de Vries - PvdA Marie José Navis - GroenLinks Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem Nathalie Nede - ChristenUnie
Titel motie	Naar een diverse en inclusieve gemeentelijke organisatie
Nummer Zaaknummer	**20M116** 487333

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 8 juli 2020 een besluit te nemen over 'een diverse en inclusieve gemeentelijke organisatie'.

De aanleiding is dat Arnhem momenteel bezig is met het maken van een nieuwe Uitvoeringsagenda Diversiteit. Daarin staat het diversiteitsbeleid: wat we de komende jaren gaan doen op het gebied van diversiteit.

De gemeente Arnhem zelf moet ook divers en inclusief zijn, maar dat is nu niet zo. Maar 9% van alle mensen die bij de gemeente werken, hebben een migratieachtergrond. In de hoogste functies is dit zelfs maar 1%.

Door dit voorstel aan te nemen, gaat Arnhem meedoen aan de Nederlandse Diversiteit Monitor. Arnhem krijgt dan een rapport waarin precies staat hoe we het als gemeente doen op het gebied van diversiteit en inclusie, en wat we kunnen doen om (nog) diverser en inclusiever te worden.

We weten dat:

- Arnhem een diverse en inclusieve stad wil zijn;
- Arnhem de Diversiteit Charter getekend heeft in 2018;
- diversiteit en inclusiviteit belangrijke en noodzakelijke eigenschappen van een organisatie zijn;
- de gemeente Arnhem het goede voorbeeld moet geven op het gebied van diversiteit en inclusiviteit in haar eigen organisatie;

de Uitvoeringsagenda Diversiteit momenteel gemaakt wordt.

AANGENOMEN

We vinden dat:

- De Gemeente Arnhem in de hele organisatie een weerspiegeling van de Arnhemse bevolking (samenstelling: 67,2% Nederlands, 11,8% westerse migratie, 21% niet-westerse migratie)[1] moet zijn;
- het belangrijk en noodzakelijk is dat iedereen zich prettig en gehoord voelt op de gemeentelijke werkvloer;
- de Nederlandse Inclusiviteitsmonitor gemeenten en organisaties op basis van wetenschappelijk onderzoek duidelijk maakt hoe effectief, efficiënt (met zo weinig mogelijk inspanning zoveel mogelijk resultaat) en samenhangend het diversiteits- en inclusiviteitsbeleid is, en bijdraagt aan de verbetering hiervan.

Roept het college op om:

1. Mee te doen met de Inclusiviteitsmonitor,

2. Deze monitor op te nemen in de Uitvoeringsagenda Diversiteit,

3. In de uitvoeringsagenda Diversiteit een apart hoofdstuk op te nemen met betrekking tot de diversiteit en inclusiviteit binnen de gemeentelijke organisatie, met daarin SMART geformuleerde doelen, waarmee de gemeenteraad zowel kwantitatief als kwalitatief periodiek geïnformeerd wordt over diversiteit en inclusiviteit binnen de gemeentelijke organisatie;

4. een voorstel te doen op welke wijze de raad hierover het beste geïnformeerd kan worden;

5. hierover jaarlijks te rapporteren aan de gemeenteraad voor het eind van het kalenderjaar.

en gaat over tot de orde van de dag,

Susan van Ommen - D66
Ria de Vries - PvdA
Marie José Navis - GroenLinks
Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Nathalie Nede - ChristenUnie

AANGENOMEN

[1] www.arnhem.incijfers.nl 2019

Voor	**36**
Tegen	**1**

Motie vreemd aan de agenda "Naar een diverse en inclusieve gemeentelijke organisatie" (20M116)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke afdeling Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Eric Greving - PvdA Jan Hutten - CDA Steffeni Pape - VVD Patrick van Iperen - D66 Mark Coenders - GroenLinks Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem René Kraaijenbrink - Arnhem Centraal Daniël Becker - ChristenUnie Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel motie	Merlijn Schrijvers
Nummer Zaaknummer	**20M117** 487333

Constaterende dat:

- Een jonge betrokken Arnhemmer, Merlijn Schrijvers, tijdens de informatieve behandeling van de Perspectiefnota heeft ingesproken met het idee om Arnhem qua beleving en uitstraling aantrekkelijker te maken.
- De presentatie liet zien hoe je bijvoorbeeld met kunst en groen in de openbare ruimte Arnhem aantrekkelijker gemaakt kan worden.

Overwegend dat:

- Een mooi enthousiast idee van een jonge betrokken Arnhemmer opvolging verdient;
- Kunst en groen in de openbare ruimte van Arnhem onze stad volop creativiteit en inspiratie aantrekkelijker maakt;
- Kunst en groen in de openbare ruimte de stad op onderdelen uniek en fotogeniek maakt en mensen van buiten Arnhem aantrekt;
- Kunst en groen in de openbare ruimte veel gebruikt worden op Instagram spots en foto's;
- Arnhem met de kunst- en modeopleidingen een unieke kans heeft om hier iets mee te doen.

Verzoekt het college:

- Om samen met Merlijn Schrijvers zijn idee om de stad met kunst en groen aantrekkelijker te maken verder uit te werken en een voorstel voor te leggen aan de gemeenteraad.

AANGENOMEN

20 m 119 /P.2

- Hierbij na te denken over 1 of 2 pilots in drukbezochte winkelgebieden, waarbij te denken valt aan: de zeven straatjes Arnhem, de hoofdwinkelstraten en de bekende (horeca) pleinen en een locatie in Arnhem-Zuid. - De Arnhemse kunst- en modeopleidingen en ondernemers hierbij qua inspiratie en uitwerking betrekken.
En gaat over tot de orde van de dag, Eric Greving - PvdA Jan Hutten - CDA Steffeni Pape - VVD Patrick van Iperen - D66 Mark Coenders - GroenLinks Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem René Kraaijenbrink - Arnhem Centraal Daniël Becker - ChristenUnie Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Leo de Groot - Partij voor de Dieren

AANGENOMEN

Voor 36 *Motie vreemd aan de agenda "Merlijn Schijvers" (20M117)*

Tegen 1

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Vergroeningspakketten aanbieden
Nummer Zaaknummer	**20M118** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Verstening hittestress en wateroverlast oplevert;
- Veel tuinen versteend zijn omdat men weinig onderhoud wenst;
- Inwoners gemotiveerd en gesteund kunnen worden met onderhuidsluwe tuininrichting, hulp en betaalbare oplossingen;
- Weliswaar acties en folders aangeboden worden via Arnhem Klimaatbestendig, maar dat mensen dit moeten kunnen vinden.

Overwegende dat:
- Mensen graag kant- en klaar oplossingen aangeboden krijgen;
- In samenwerking met groenbedrijven en anderen betaalbare ontwerpen en pakketten aan te bieden (bijvoorbeeld met een vierkante meter prijs) waardoor het inwoners eenvoudiger gemaakt wordt de tuin te vergroenen;
- Er echt meer actie, aandacht en energie in gestoken moet worden om mensen zo ver te krijgen;
- De coronaproblemen wijkbijeenkomsten moeilijk maken;
- Het de gemeente niets of niet veel hoeft te kosten om dit met partners samen te doen, net zoals het doen van het eerdere aanbod van zonnepanelen.

VERWORPEN

20m 118/P.2

Verzoekt het college: - In samenwerking met groenbedrijven en anderen betaalbare ontwerpen en pakketten actief aan te gaan bieden (bijvoorbeeld met vierkante meter prijzen) door een project op te starten om tuinen te helpen vergroenen.
en gaat over tot de orde van de dag Lea Manders - Arnhem Centraal VERWORPEN

Voor 9

Tegen 28

Motie vreemd aan de agenda "Vergroeningspakketten aanbieden" (20M118)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Een duurzaam groen Rijkerswoerd
Nummer Zaaknummer	**20M119** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Rijkerswoerd de grootste wijk van Arnhem is;
- Geen parkachtig gebied heeft, slechte een aantal groene stroken;
- Wijkbewoners de behoefte uitspreken aan meer functies en faciliteiten voor het aanliggende Zeegbos, maar geen gehoor vinden bij de beheerder Stichting Uiterwaarde.
- Het Zeegbos mooie kansen biedt als groen parkachtig uitloopgebied en buffer tussen Huissen en Elst;
- Staatsbosbeheer eigenaar is.
- Stichting Uiterwaarde het onderhoud verzorgd, maar dit graag aan Arnhem wil overdoen en een bedrag van E 100.000 mee geeft.

Overwegende dat:
- Het Zeegbos een zeer belangrijke groenfunctie vervult voor Rijkerswoerd en druk gebruikt wordt in deze coronatijden;
- Het Zeegbos nu vooral toegankelijk is via een combi fiets/wandelpad die het gebied doorsnijdt;
- Er veel mogelijkheden liggen voor meer natuurbeleving (er schijnt oa een bever te zitten), wandelen en ontspanning door aanpassingen van de inrichting en toegankelijkheid;
- Deze grote soms vrij versteende wijk dit groen broodnodig heeft om te kunnen recreëren;
- Eigen gemeentelijk beheer de mogelijkheid geeft om intensief in biodiversiteit te investeren.

VERWORPEN

20m 119/P.2

Verzoekt het college:

- in gesprek met de inwoners te gaan om een visie uit te werken over het mogelijke en gewenste gebruik en de kansen die dit bos biedt;
- Te kijken naar de mogelijkheden om het beheer over te nemen van Stichting Uiterwaarde.

en gaat over tot de orde van de dag

Lea Manders - Arnhem Centraal

VERWORPEN

Voor	**8**	*Motie vreemd aan de agenda "Een duurzaam groen Rijkerswoerd" (20M119)*
Tegen	**29**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Meten is weten, ook bij biodiversiteit
Nummer Zaaknummer	**20M120** 462487

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Bijen, vlinders en andere insecten bedreigd worden en hun aantallen dramatisch afgenomen zijn;
- Soorten dieren en planten verdwijnen, waardoor het gehele ecosysteem bedreigd wordt;
- De natuur enorm onder druk staat en dat natuur méér is dan groen en bomen.
- Arnhem niet exact weet wat de stand van zaken is mbt de lokale biodiversiteit.

Overwegende dat:
- Er reeds vele goede intenties en acties zijn om de natuur te ondersteunen en te verbeteren;
- Zonder metingen niet achterhaald kan worden welke acties en ingrepen effectief zijn;
- Het effectief inzetten van middelen gefundeerd moet zijn op concreet weten wat de situatie is en waar je vervolgens naartoe wilt.

Verzoekt het college:
- Over te gaan - in samenwerking met deskundige partijen - tot nulmetingen om de stand van zaken mbt biodiversiteit vast te leggen.
- Op basis daarvan te komen tot een visie en concreet verbeterplan en dit voor te leggen aan de raad.

en gaat over tot de orde van de dag

Lea Manders - Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Klaartje van Dillen - CDA
Titel motie	Focus op opbouw - koningsdag
Nummer Zaaknummer	**20M124** 487333

De Raad,

Constaterende dat
- Corona zorgt voor minder bezoekers in Arnhem;
- Arnhem om een aantal evenmenten landelijk (Zeer) goed bekend staat;
- koningsdag er daar één van is;
- deze perspectiefnota vooral ook moet gaan om de toekomst.

Overwegende dat
- er al langere tijd gesproken wordt over een op te richten stichting koningsdag Arnhem;
- deze beoogt een aantal belangrijke regelzaken en handhavingszaken tot zich krijgt;
- de raad de voortgang hierin niet scherp heeft (gekregen) en tijdig in staat gesteld moet worden zich hierin een mening te vormen.

Verzoekt het college om:
- De voortgang inzake de op te richten stichting “ koningsdag” nog voor de behandeling van de MPJB aan de raad aan te leveren;
- de (financiële) effecten hiervan in de MJPB op te nemen.

en gaat over tot de orde van de dag

Klaartje van Dillen - CDA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Klaartje van Dillen - CDA
Titel motie	Peil op trekken
Nummer Zaaknummer	**20M125** 487333

De Raad,

Constaterende dat:
- droogte, waterberging, wateroverlast en waterpeil een gezamenlijk vraagstuk zijn voor stad, waterschap en provincie;
- Arnhem momenteel nog geen meldingen van verzakkingen (ten gevolge van waterpeil) lijkt te ontvangen;
- Arnhem in 2018 echter nog wel aangaf verzakkingen aan de kades te verwachten door veranderingen in het waterpeil;
- het KCAF aangeeft in Arnhem meerdere klachten of meldingen te hebben van funcderingsproblemen (_ttps://geocontent.rvo.nl/funderingsviewer_storymap/)

Overwegende dat:
- Arnhem proactief wil kunnen handelen en niet wil wachten tot er (een veelvoud aan) meldingen komen/komt;
- de raad graag regie wil kunnen houden en graag op basis van data wil kunnen sturen;
- Arnhem daarom in beeld zou moeten brengen waar eventueel de kwetsbare gebieden zijn, welke woningen last kunnen krijgen van verzakking en een visie te hebben op hoe hiermee om te gaan.

Verzoekt het college om:

- inzichtelijk te maken waar eventueel de kwetsbare gebieden zijn;
- inzichtelijk te maken welke wijken of woningen last kunnen krijgen (van verzakking of andere effecten van waterstandsverschil)
- (samen met de Waterschappen en provincie) een visie te ontwikkelen op deze problematiek;
- bovenstaande in het eerste kwartaal van 2021 bij de raad aan te leveren, inclusief een financiële paragraaf voor Arnhem (opdat dit in PPN en MJPB kan worden vertaald).

en gaat over tot de orde van de dag

Klaartje van Dillen - CDA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Leendert Combée - VVD Robert Sanders - PVV
Titel motie	AZC Elden herijkt
Nummer Zaaknummer	**20M126** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- het contract met het COA inzake het Asielzoekerscentrum Elden binnenkort afloopt;
- de kans bestaat dat het COA aandringt op verlenging van het contract inzake vestiging van het AZC in Elden;
- omwonenden en anderen er van uitgaan dat het AZC van tijdelijke aard is en het gebouw waarin het AZC is gevestigd in 2021 voor andere doeleinden bestemd zal worden;

Verzoekt het college:
De raad tijdig te informeren over de mogelijke opties rondom het al dan niet voortzetten van het AZC Elderhoeve. In ieder geval voordat er afspraken zijn gemaakt met onder andere het COA.

en gaat over tot de orde van de dag

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Leendert Combee - VVD
Robert Sanders - PVV

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Afval in de Bak
Nummer Zaaknummer	**20M127** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- de gemeente Arnhem in de publieke ruimte afvalbakken heeft geplaatst met beperkte capaciteit;
- het bij herhaling voorkomt dat afvalbakken op druk bezochte locaties vol zijn en mensen het afval dan naast de afvalbak deponeren;
- het idee dat bij ontbreken van een afvalbak in de publieke ruimte, mensen hun afval niet achterlaten, is spoort met de praktijk, althans niet overal;

Overwegende dat:
- afval naast de afvalbak niet alleen uit onhygiënisch onwenselijk is, maar ook een gevaar kan zijn voor de volksgezondheid;
- afval naast de afvalbak het straatbeeld ernstig verstoord en kans op verwaaiing aanwezig is;

Verzoekt het college:
op korte termijn op plaatsen waar regelmatig meer afval wordt aangeboden voor de publieke afvalbakken, de zogenaamde hot spots, deze afvalbakken dagelijks of meermalen per dag te legen, dan wel een grotere afvalbak te plaatsen, met deksel, zodat er voldoende capaciteit is om afval te herbergen.

en gaat over tot de orde van de dag

Nico Wiggers, Arnhemse Ouderen Partij

Toelichting:
Er zijn hotspots, zoals

- onder de John Frostbrug, noordzijde richting Stadsblokken, waar überhaupt geen afvalbak staat, maar afvalzakken aan het hek. Deze zakken zijn ook regelmatig vol;
- natuurpark Meinerswijk, op de picknick plaats aan Meginhardweg, naast de Leeffabriek;
- parkeerplaats Hannesstraatje;
- Markt; alle bakken rond de Markt op vrijdag en zaterdag.

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Help, de klep gaat moeizaam open!
Nummer Zaaknummer	**20M128** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- over het onderwerp ondergrondse containers voor onder meer reststoffen al veel in de raad is gewisseld;
- er mensen zijn die een afvalpas hebben en gebruik wensen te maken van de ondergrondse container om hun afval te deponeren;
- er mensen zijn met een fysieke beperking hebben en daardoor bezwaarlijk de container kunnen openen, nadat de opening is verkleind;

Overwegende dat:
- ook mensen met een fysieke beperking hun afval op een behoorlijke manier moeten kunnen aanbieden c.q. deponeren

Verzoekt het college:
op korte termijn in overleg met de APCG te bezien in hoeverre er tegemoet kan worden gekomen aan de bezwaren die mensen met een fysieke beperking ontmoeten bij het willen gebruiken van de ondergrondse container.

en gaat over tot de orde van de dag

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Toelichting:
De opening van de containers is verkleind door het aanbrengen van een stuk metaal. Daardoor gaat de klep veel zwaarder open. Mensen met beperkte spierkracht, waaronder sommige oudere mensen, kunnen daardoor de klep bezwaarlijk openen.
Wellicht kan in overleg met de APCG een oplossing worden gevonden. Te denken valt aan de team van vrijwilligers, die afval ophaalt bij mensen die dat niet zelf kunnen regelen en ook niet een beroep kunnen doen op een netwerk.

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Giovanni Visser - PvdA Eric Greving - PvdA Mattijs Loor - D66 Susan van Ommen - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Karin Kalthoff - VVD Sarah Dobbe - SP Klaartje van Dillen - CDA Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem Sabine Andeweg - D66
Titel motie	Arnhems jeugdlintje
Nummer Zaaknummer	**20M130** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Arnhem verschillende onderscheidingen kent om bewoners publiek te waarderen
- Er geen onderscheiding bestaat die specifiek gericht is op jongeren en kinderen
- Verschillende gemeenten reeds een jeugdlintje hebben geïntroduceerd
- Minister-president Mark Rutte recentelijk jongeren opriep om met “ideeën en creativiteit te komen”

Overwegende dat:
- Arnhem veel talentvolle jongeren en kinderen kent die zich vrijwillig inzetten voor Arnhem
- Vrijwilligers een grote rol spelen in de Arnhemse samenleving
- Jongeren en kinderen in staat zijn om unieke oplossingen voor maatschappelijke problemen te formuleren
- Jongeren en kinderen ook in Arnhem geëerd moeten worden voor de prestaties die zij leveren voor onze stad
- Jongeren en kinderen vaak niet het aantal jaren vrijwilligerswerk kunnen vervullen dat vereist is voor het in aanmerking komen voor een andere onderscheiding

Verzoekt het college :

- Om met ingang van 2021 voor jongeren en kinderen die een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan het leven van inwoners in onze gemeente het jeugdlintje in te voeren en uit te reiken op dezelfde dag als de uitreiking van de koninklijke onderscheidingen

en gaat over tot de orde van de dag

Giovanni Visser - PvdA
Eric Greving - PvdA
Mattijs Loor - D66
Susan van Ommen - D66
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Karin Kalthoff - VVD
Sarah Dobbe - SP
Klaartje van Dillen - CDA
Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Sabine Andeweg - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem Klaartje van Dillen - CDA Vincent Bouma - PvdA
Titel motie	Begraven met grafrecht voor onbepaalde tijd
Nummer Zaaknummer	**20M132** 462487

De Raad,
Gehoord de beraadslaging,

Constaterende, dat;

- de Arnhemse begraafplaats Moscowa een speciaal islamitisch deel heeft, welke echter niet volledig voldoet aan de islamitische richtlijnen;
- destijds bij de oprichting van desbetreffend deel – geen rekening is gehouden met de grafrust voor onbepaalde tijd;
- in de Wet op de lijkbezorging staat dat graven voor bepaalde tijd en voor onbepaalde tijd kunnen worden uitgegeven;[1]
- er vanuit de Arnhemse islamitische gemeenschap een groeiende behoefte is om in Arnhem begraven te worden met grafrust voor onbepaalde tijd;
- grafrust voor onbepaalde tijd in de wet is opgenomen vanuit een behoefte;
- meerdere landen de grenzen naar aanleiding van de covid-19 crisis hebben gesloten en/of restricties hebben opgelegd voor repatriëring van overledenen, hierdoor kan de wens van een overledene om in een graf met een grafrust voor onbepaalde tijd te worden begraven, niet altijd gerealiseerd worden;
- door de coronacrisis een urgentie is opgetreden die wij aan het begin van de crisis niet hadden voorzien;

Van mening zijnde, dat:

- ieder mens recht heeft op een afscheid - passend bij zijn of haar leven, levensstijl of (geloofs)overtuiging;
- elke Arnhemmer het recht heeft om waardig begraven te worden;

[1] https://www.uitvaart.nl/juridisch/begraven/eigen-graf-particulier-graf-of-familiegraf/wat-is-graf-voor-onbepaalde-tijd/7054

AANGENOMEN

- het uitgangspunt moet zijn dat het voor alle mensen in Nederland mogelijk moet zijn het geloof te praktiseren rondom de uitvaart zonder dat daar speciale procedures voor moeten worden gevoerd;
- de gemeente de keuzevrijheid van burgers faciliteert, waardoor mensen bij leven zelf bepalen hoe er na hun dood met hun lichaam moet worden omgegaan. Zodat nabestaanden op een waardige manier afscheid kunnen nemen van hun dierbaren;
- dat deze laatste wens van mensen juridisch gezien gehonoreerd kan worden;
- er steeds meer gemeenten zijn waarbij het mogelijk is om te kiezen voor grafrust voor onbepaalde tijd (in de volksmond ook wel 'eeuwigdurend grafrust' genoemd);

Verzoekt het college:

- in gesprek te gaan met de directie van begraafplaats Moscowa teneinde begraven met grafrechten voor onbepaalde tijd in Arnhem te realiseren;
- de vertegenwoordigers van de islamitische gemeenschap in Arnhem bij de gesprekken te betrekken om islamitisch begraven met grafrechten voor onbepaalde tijd in Arnhem te realiseren;
- de uitkomsten hiervan zo spoedig mogelijk aan de raad voor te leggen, doch uiterlijk in oktober;
- de raad halfjaarlijks te informeren over de voortgang van gesprekken en eventuele uitkomsten.

en gaat over tot de orde van de dag,

Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Klaartje van Dillen - CDA
Vincent Bouma - PvdA

AANGENOMEN

Voor	**36**	*Motie vreemd aan de agenda "Begraven met grafrecht voor onbepaalde tijd" (20M132)*
Tegen	**1**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

VERWORPEN

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Andeweg - Van Iperen - Loor - D66 Leo de Groot - Partij voor de Dieren Gerrie Elfrink - SP
Titel motie	Vind een permanente locatie voor EcoVrede in Arnhem
Nummer Zaaknummer	**20M135** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Stichting Ecovrede gemiddeld 200 mensen per week helpt met onder andere brood, groente, fruit als ook met sociaal-juridisch advies;
- Stichting EcoVrede gemiddeld 21 taakgestraften (reclassering) per jaar begeleiden die anders een reclasseringstraject zouden volgen die dan wel door de gemeente of de Rijksoverheid bekostigd moet worden[1];
- Stichting EcoVrede gemiddeld 10-20 mensen per jaar laten re-integreren die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben, zonder dat hiervoor een subsidie voor een participatieplaats wordt verstrekt of een Activerend Werk traject wordt ingezet[2];
- Stichting EcoVrede gemiddeld 35 plekken per jaar bied voor stagiaires met een afstand tot de arbeidsmarkt;
- Stichting EcoVrede ook op andere terreinen een maatschappelijke meerwaarde heeft voor de stad;
- Stichting EcoVrede deze inzet pleegt zonder subsidie;
- Het huren van een geschikte bedrijfshal voor Stichting EcoVrede in Arnhem al gauw € 32.400,- op jaarbasis kost en dit onbetaalbaar is voor deze stichting;

---

[1] De kosten voor een jeugdreclasseringstraject bedragen € 629,55 per maand. Een traject duurt 6 maanden en kost dan € 3.777,30. Een traject kan een keer worden verlengd. Bij 21 trajecten van € 3.777,30 komen de kosten al uit op € 79.323,30 op jaar basis (exclusief mogelijke verlengingen van trajecten).

[2] Op grond van artikel 8 van de Re-integratieverordening kan het college voor maximaal een jaar een subsidie van maximaal € 500,- per maand verstrekken aan organisaties voor de begeleiding van personen die in het kader van een participatieplaats. Een traject ontwikkeling naar trede 3 van Activerend Werk kost € 3.248,- per stuk. Bij 10 – 20 mensen per jaar komen de kosten dan uit tussen de € 32.480,- en € 64,960,-.

20m 135/P.2 7k

Overwegende dat:

- Het verdwijnen van Stichting EcoVrede zou leiden tot hogere kosten voor de gemeente;
- Het subsidiëren van, dan wel het beschikbaar stellen van een ruimte aan Stichting EcoVrede dus meer oplevert dan het laten verdwijnen van de Stichting;
- Op 25 september 2019 de raad het college al verzocht heeft zich maximaal in te spannen om in overleg met betrokkenen een geschikte locatie te vinden voor Stichting EcoVrede;
- Stichting EcoVrede opnieuw dakloos dreigt te worden;

Verzoekt het college:

- een geschikte permanente locatie te vinden voor Stichting EcoVrede waar zij al hun activiteiten kunnen voortzetten of subsidie te verstrekken om zelf een permanente locatie te kunnen huren;
- voor de kosten hiervan bij de begrotingsbehandeling een voorstel doen voor structurele dekking en tot die tijd middelen vrij te maken in de daarvoor geëigende programma's;
- Stichting EcoVrede te ondersteunen bij hun activiteiten.

en gaat over tot de orde van de dag

Andeweg - Van Iperen - Loor - D66
Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Gerrie Elfrink - SP

Voor	**12**	*Motie vreemd aan de agenda "Vind een permanente locatie voor EcoVrede in Arnhem" (20M135)*
Tegen	**25**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Titel motie	Verbreek stedenband met Wuhan (Volksrepubliek China)
Nummer Zaaknummer	**20M137** 487333

De Raad,
Gehoord de beraadslaging,

Constaterende, dat;

- volgens de rapporten van mensenrechtenorganisaties zoals Human Rights Watch en Amnesty International voeren Chinese ambtenaren in de provincie Xinjiang maatregelen uit die bedoeld zijn om de inheemse Oeigoeren en andere minderheden te controleren, indoctrineren en te assimileren[1] [2]
- één miljoen Oeigoeren vastzitten in Chinese strafkampen[3] [4];
- naast Oeigoerse moslims ook Oeigoerse christenen en moslims die geen Oeigoeren zijn gemarteld en gehersenspoeld worden in Chinese concentratiekampen[5];
- Oeigoeren in China als dwangarbeiders worden gebruikt[6];
- Oeigoerse vrouwen in China gedwongen gesteriliseerd worden[7] [8];
- Oeigoeren in China gedwongen worden om organen af te staan[9] [10]

[1] https://www.hrw.org/nl/news/2020/02/11/338769
[2] https://www.amnesty.org/en/countries/asia-and-the-pacific/china/report-china/
[3] https://www.trouw.nl/religie-filosofie/moeder-der-oeigoeren-niemand-geloofde-ons~bb95df4a/
[4] https://www.epochtimes.nl/het-risico-voor-de-chinese-oeigoeren-door-coronavirus-vereist-actie_10316.html
[5] https://www.trouw.nl/religie-filosofie/de-holocaust-van-xinjiang~b33d505b/
[6] https://www.trouw.nl/economie/china-zet-oeigoeren-in-als-dwangarbeiders-voor-grote-merken-als-apple-en-nike~bb62f0b5/
[7] https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/gedwongen-sterilisatie-en-spiraaltjes-in-china-s-geboortebeleid-voor-oeigoeren-demografische-genocide~be2d1b29/
[8] https://www.kn.nl/china/china-pleegt-demografisch-genocide-vrouwen-gedwongen-tot-sterilisatie-of-abortus/
[9] https://www.newscientist.nl/nieuws/15-studies-teruggetrokken-omdat-mogelijk-organen-van-gevangenen-zijn-gebruikt/
[10] https://amstelveenblog.nl/2020/06/22/china-alarm-betreurt-fout-antwoord-minister-blok-over-orgaanroof/

VERWORPEN

20m137/P.2

- Oeigoeren door de Chinese overheid met een zorgvuldig uitgedacht plan op systematische wijze onderdrukt worden[11]
- in China talloze gebedshuizen zijn gesloopt of veranderd in communistische propaganda-huizen,
  de koran is verboden en Oeigoeren verplicht zijn varkensvlees te eten[12];
- Oeigoeren nergens veilig zijn, zelfs niet in Nederland[13] [14];
- Inmiddels een meerderheid van de partijen in de Tweede Kamer vindt dat moet worden nagedacht over hardere sancties tegen China en dat de onderdrukking, gevangenzetting en mishandelingen van Oeigoeren door de Chinese overheid, veel strenger veroordeeld moet worden[15];

Van mening zijnde, dat:

- er in China op massale schaal mensenrechtenschendingen plaatsvinden en de situatie van de Oeigoeren en van andere minderheden in China met de dag slechter wordt, is het onder deze omstandigheden immoreel om een stedenband met een stad in China in stand te houden;

Verzoekt het college:

- de stedenband tussen Arnhem en Wuhan per direct te verbreken;

en gaat over tot de orde van de dag,

Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem

VERWORPEN

[11] https://nos.nl/artikel/2310816-gelekte-chinese-partijdocumenten-tonen-systematische-repressie-oeigoeren.html
[12] https://www.trouw.nl/religie-filosofie/hier-is-alles-oke-hoor-zegt-china-over-zijn-hersenspoel-kampen~b03624d2/
[13] https://www.amnesty.nl/actueel/oeigoeren-zijn-nergens-veilig-zelfs-niet-in-nederland
[14] https://www.rd.nl/vandaag/buitenland/china-achtervolgt-oeigoer-tot-in-nederland-1.1653144
[15] https://nos.nl/artikel/2320767-kamer-politieke-druk-op-china-verhogen-om-oeigoeren.html

Voor 11

Tegen 26

Motie vreemd aan de agenda "Verbreek stedenband met Wuhan (Volksrepubliek China)" (20M137)

GROENLINKS	1	6
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	8 juli 2020
Bij de bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Marie José Navis - GroenLinks Susan van Ommen - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem Nathalie Nede - ChristenUnie Rebin Maref - VVD
Titel van de motie	Bevorderen meldingsbereidheid bij discriminatie
Nummer Zaaknummer	**20M138** 487333

We weten dat:

- discriminatie strafbaar is gesteld,
- (ervaren) discriminatie negatieve gevolgen heeft voor een individu en de samenleving[1],
- huidige meldingsbereidheid bij discriminatie laag is; 1 op de 5 mensen die zich gediscrimineerd voelt maakt hier melding van[2],
- het melden van discriminatie via arnhem.nl weinig zichtbaar en daarmee moeilijk vindbaar is,
- Vizier de Gemeente Arnhem adviseert en ondersteunt bij het melden van discriminatie,
- Gemeente Arnhem in het verleden een campagne heeft uitgerold om meldingsbereidheid bij discriminatie te vergroten.

We vinden :

- het bevorderen van kennis en bewustwording over discriminatie belangrijk, omdat het empathie creëert en daarmee discriminatie tegen gaat,
- dat er meer aandacht moet komen voor de toegankelijkheid met betrekking tot het melden van discriminatie, omdat het de meldingsbereidheid vergroot,
- dat het aantal meldingen Gemeente Arnhem een beter inzicht geeft in de omvang en aard van de problematiek omtrent discriminatie,
- dat hulpverleningsorganisatie beter in de gelegenheid worden gesteld slachtoffers van discriminatie te helpen, als er (meer) gemeld wordt.

[1] https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/04/02/ervaren-discriminatie-in-nederland-ii
[2] https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/04/02/ervaren-discriminatie-in-nederland-ii

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

in samenwerking (met o.a. Vizier) een voorstel te ontwikkelen voor een bewustwordingscampagne (met betrekking tot het tegengaan en melden van discriminatie) en bij de begrotingsbehandeling daarvoor een voorstel te doen.

Raadsleden:

Marie José Navis - GroenLinks
Susan van Ommen - D66
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Nathalie Nede - ChristenUnie
Rebin Maref - VVD

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Ria de Vries - PvdA Marie José Navis - GroenLinks Sarah Dobbe - SP
Titel motie	Minimumloon naar €14,-
Nummer Zaaknummer	**20M147** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- De economie groeit, maar een grote groep Arnhemmers achterblijft: iemand met minimumloon kan nu 20% minder van betalen dan 40 jaar geleden;
- Ons minimumloon veel lager is dan de Europese norm van 60% van het mediane inkomen;
- Op steeds meer plekken in Nederland mensen opstaan voor een eerlijke verdeling van de welvaart, te beginnen met een minimumloon van 14 euro;
- Steeds meer economen de voordelen zien van een verhoging van het minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen;

Overwegende dat:

- Wij als gemeente een sociale zorgplicht hebben voor alle Arnhemmers;
- Wij ons daar voor inzetten met de middelen die we hebben;
- We tegelijk ook afhankelijk zijn van het landelijke beleid;
- Gemeenten het armoedebeleid moeten uitvoeren en steeds meer mensen hier gebruik van moeten maken
- Gemeenten ontlast worden indien het minimum verhoogd wordt.

AANGENOMEN

20m147/P.2 7

Draagt het college op:
Om middels een brief aan te dringen bij de landelijke regering om het minimumloon te verhogen naar 14 euro per uur en de raad te informeren over de resultaten.

en gaat over tot de orde van de dag,

Ria de Vries - PvdA
Marie José Navis - GroenLinks
Sarah Dobbe - SP

AANGENOMEN 7

Voor 23

Tegen 13

Motie vreemd aan de agenda "Minimumloon naar €14,-" (20M147)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 36

AANGENOMEN

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Klaartje van Dillen - CDA Leo de Groot - Partij voor de Dieren Maarten Venhoek - D66
Titel motie	Motie van ongenoegen
Nummer Zaaknummer	**20M148** 487333

De Raad,

Gehoord hebben de beraadslaging tijdens de perspectiefnota,

Constaterende dat:

- Nederland zich op dit moment in de grootste (economische en gezondheids) crisis bevindt sinds de Tweede Wereldoorlog;
- De raad op 29 april 2020 unaniem de motie 'scenario's' heeft aangenomen - om als hoogste orgaan in deze stad sturing en grip te houden op de (ontwikkeling van de) stad;
- Het college daarin wordt opgeroepen om (quote!):
    1. *zo snel als mogelijk met scenario's te komen naar de raad naar aanleiding van de in beeld gebrachte risico's*
    2. *deze scenario's bij voorkeur tijdens het proces van de Perspectiefnota aan de raad te presenteren, zodat dit meegenomen kan worden in de besluitvorming*
    3. *Indien dit niet mogelijk is, een proces aan de raad voor te leggen, waarin het college aangeeft hoe voor de zomer de risico's en de op basis daarvan opgestelde scenario's ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd, zodat de gemeenteraad het perspectief tijdig kan bijstellen indien dit noodzakelijk is;*
    4. *ieder geval voor de zomer en in september een update te geven van de risico's en de scenario's hierop aan te passen.*
- De gevraagde scenario's voor de raad cruciaal zijn, omdat zij op basis van deze actuele informatie keuzes moet maken ten aanzien van de perspectiefnota en de financiële en inhoudelijke doorontwikkeling van Arnhem;
- De raad het hoogste orgaan is en zij voor het uitvoeren van haar rol informatie nodig heeft vanuit het college
- Het college een actieve informatieplicht heeft;

- Op 24 juni bij de M1 behandeling van de perspectiefnota nog is besproken dat de raad navolging op de motie verwachtte. Door het college is toegezegd dat er op 30 juni een raadsbrief zou volgen die aan die verwachting voldoet;

- Op 30 juni de gemeenteraad een brief heeft ontvangen waarin uitstel wordt aangegeven van deze brief;
- De raad, door niet en niet tijdig te informeren en geen navolging te geven aan de motie - niet in staat wordt gesteld haar rol te nemen en het belang van Arnhem te dienen.

Spreekt uit:

- Onaangenaam verrast te zijn door de gebrekkige ondersteuning, de informatievoorziening en transparantie vanuit het college inzake de voortgang motie 'scenario's';
- Dat de gemeenteraad hierdoor niet haar rol als volksvertegenwoordiging en hoogste orgaan kan vormgeven;
- Dat het noodzakelijk is dat het college de gemeenteraad in de toekomst serieus neemt en de informatieplicht de komende jaren pro-actiever oppakt.
- Het ongenoegen over het handelen van het college in deze situatie.

en gaat over tot de orde van de dag

Klaartje van Dillen - CDA
Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Maarten Venhoek - D66

AANGENOMEN

Voor 29 *Motie vreemd aan de agenda "Motie van ongenoegen" (20M148)*

Tegen 7

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 36

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP
Titel motie	Coronanoodplan
Nummer Zaaknummer	**20M153** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Gezien de coronacrisis,

Draagt het college op het Arnhems Coronanoodplan als uitgangspunt te nemen voor het samenstellen van de conceptbegroting.

en gaat over tot de orde van de dag

Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP

VERWORPEN

Motie vreemd aan de agenda "Coronanoodplan" (20M153)

Voor	**3**
Tegen	**33**

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**36**

De Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem Natalie Nede - ChristenUnie
Titel motie	Invoering voorkeursbeleid bij P&O Gemeente Arnhem
Nummer Zaaknummer	**20M149** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende, dat;

- medewerkers met een migratieachtergrond een zeldzaam verschijnsel zijn in hogere functies binnen de gemeente. Schattingen lopen uiteen van 1% tot 3%[1];
- hoe meer verscheidenheid in de organisatie, hoe beter het contact met de bewoners van de stad en hoe scherper het oog voor wat er nodig is[2];
- volgens de wet voorkeursbeleid alleen toegepast kan worden op de volgende groepen: vrouwen, (bepaalde) etnische groepen alsmede gehandicapten en chronisch zieken;

Van mening zijnde, dat:

- er nog een wereld te winnen valt als het gaat om diversiteit onder het gemeentepersoneel, zeker in de top;
- alleen met een inclusieve cultuur de gemeente haar werk goed kan uitvoeren én een betere werkgever kan worden;
- een inclusieve en diverse organisatie leidt tot beter en uitvoerbaar beleid, beter contact met de netwerken in de stad en met Arnhemmers en tot meer waardering voor verschil voor een grotere groep medewerkers;
- Arnhemmers behoefte hebben aan actie, concrete resultaten op de korte termijn en aan zichtbaarheid;
- voor de korte termijn de focus moet liggen op het vergroten van het aandeel medewerkers met een diverse achtergrond in hogere management- en directiefuncties;

---

[1] https://diversiteitinbedrijf.nl/wp-content/uploads/2018/05/Diversiteit-onder-gemeentepersoneel-versie-22-mei-.pdf

[2] Bestuursopdracht Inclusie en Diversiteit 2020-2023, Gemeente Amsterdam - https://api.notubiz.nl/documents/8920861/1/file?version=2.0.0&open=browser&token=2e46d9b82939265d0d861f4ed34aefa0e42dfbc2

AANGENOMEN

20 mins / D.2

Verzoekt het college:

- bij sollicitanten van gelijke geschiktheid het principe van voorkeursbeleid te laten gelden, met name in de tactische en strategische takken van de gemeente, te weten midden en hoger management- en directiefuncties, met als doel de huidige structuur te doorbreken om meer verticale diversiteit te krijgen bij de gemeente Arnhem,
- een proactieve houding aan te nemen binnen de recruitmentafdeling van P&O, teneinde bovengenoemde doelstellingen te behalen;

en gaat over tot de orde van de dag,

Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Natalie Nede - ChristenUnie

AANGENOMEN

Voor 25

Tegen 11

Motie vreemd aan de agenda "Invoering voorkeursbeleid bij P&O Gemeente Arnhem" (20M149)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	1	2
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 36

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	8 juli 2020
Bij de bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Nathalie Nede - ChristenUnie Mark Coenders – GroenLinks Yildirim Usta – DENK Verenigd Arnhem Ria de Vries – PvdA Suzanne van Ommen – D66
Titel van de motie	Keti Koti
Nummer Zaaknummer	**20M150** 487333

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 8 juli een besluit te nemen over 'Keti Koti'.

We weten dat:
- Op 1 juli de afschaffing van de slavernij wordt gevierd
- Ook in Arnhem sporen van het slavernijverleden zijn te vinden
- In Arnhem ongeveer 12% van de bevolking van Surinaamse of Antilliaanse komaf is
- Er een oproep is gedaan voor een grootste viering van Keti Koti in Arnhem[1]

We vinden dat:
- De afschaffing van de slavernij ook in Arnhem herdacht en gevierd moet worden

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:
- Dit initiatief te ondersteunen en in gesprek te gaan met mogelijke initiatiefnemers.
- Een Keti Koti viering vanaf 1 juli 2021 jaarlijks te faciliteren en hiervoor een voorstel te doen aan de raad.
- De dekking hiervoor te zoeken binnen het budget herdenken.

AANGENOMEN

[1] https://indebuurt.nl/arnhem/arnhemmers/barbara-esseboom-keti-koti-moet-ook-in-arnhem-groots-gevierd-worden~104188/?utm_source=gelderlander&utm_medium=widget&utm_campaign=indebuurtarnhem-integratie-uitgelicht

20m150/P.2

Raadsleden

Nathalie Nede - ChristenUnie
Mark Coenders – GroenLinks
Yildirim Usta – DENK - Verenigd Arnhem
Ria de Vries – PvdA
Suzanne van Ommen – D66

AANGENOMEN

Voor 35 *Motie vreemd aan de agenda "Keti Koti" (20M150)*

Tegen 1

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 36

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Sarah Dobbe - SP Ria de Vries - PvdA Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Titel motie	Een plek voor ondersteuning voor gedupeerde Arnhemse ouders toeslagenaffaire
Nummer Zaaknummer	**20M151** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
Ouders en kinderen die zijn getroffen door de kinderopvangtoeslagenaffaire, vaak hun leven als volwaardig burger niet zonder pro-actieve hulp en aandacht kunnen oppakken. Ze hebben het gevoel dat ze van het kastje naar de muur gestuurd worden en weer terug, dat werkt verlammend. Er is behoefte aan één loket, aan goede ondersteuning.

Overwegende dat:
- Dat de weerslag van de jarenlange trajecten van onterechte terugvordering op uitvoeringsniveau (werk, integratie, zorg, wonen, veilig thuis) uiteindelijk de gemeente toevallen. De staatssecretaris van Financiën heeft toegezegd hierover met de gemeenten in gesprek te gaan om samen aan oplossingen in de uitvoering te werken.
- Dat onze gemeente graag een positieve rol wil nemen in het herstel van het vertrouwen in de overheid van deze ouders en kinderen.

Verzoekt het college:
Een gemeentelijk vertrouwenspersoon/ombudsman/gespecialiseerde hulpverlener/organisatie aan te wijzen als aanspreek- en oplossingspunt met tot taak:
- Deze ouders proactief te ondersteunen bij complexe schulden, achterstanden en andere knelpunten die ontstaan zijn afgelopen jaren doordat ze onterecht in een negatieve spiraal terecht zijn gekomen door oneigenlijke terugvordering van toeslagengeld,
- Helpen bij toegang tot regelingen en diensten met betrekking tot de weerslag van de vorderingen en oplossing schuldenproblematiek, en neemt waar de ouder niet meer in staat is tijdelijk de rol van contactpersoon over,
- De contactpersoon koppelt regelmatig terug aan het college wat de stand van zaken is bij deze ouders en kinderen en signaleert wat de positieve ontwikkelingen en knelpunten zijn,
- Te signaleren om welke ouders en kinderen het gaat en waar hun grootste zorgen zitten,

AANGENOMEN

- Specifieke aandacht voor kinderen in te zetten omdat de impact op hen zich vaak later en anders zal manifesteren,
- Actief onderzoek te doen in haar eigen systemen of er slachtoffers van de toeslagenaffaire bekend zijn. Dat de betrokken mensen actief gewezen moeten worden – door de gemeente – op de hersteloperatie. Dat kan hier: https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/gedupeerden-kinderopvangtoeslag/gedupeerden-kinderopvangtoeslag

en gaat over tot de orde van de dag

Sarah Dobbe - SP
Ria de Vries - PvdA
Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem

AANGENOMEN

Voor	**27**
Tegen	**9**

Motie vreemd aan de agenda "Een plek voor ondersteuning voor gedupeerde Arnhemse ouders toeslagenaffaire" (20M151)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**36**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Sarah Dobbe - SP
Titel motie	De gemeente is er ook voor Arnhemmers die op de camping wonen
Nummer Zaaknummer	**20M152** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- er volgens de laatste informatie 154 Arnhemmers, waarvan 33 kinderen permanent noodgedwongen wonen op camping Arnhem,
- het college heeft aangegeven na vragen van de SP dat het wonen op de camping verre van ideaal is,
- dat de campingeigenaar, tegen de zin in van de gemeente, toch telkens besluit om permanente bewoners gedwongen te verhuizen, inclusief kinderen, onder dreiging van verwijdering van de camping,
- de permanente bewoners van de camping, op de camping staan ingeschreven, en elke maand huur betalen,

Overwegende dat:

- het college aangeeft dat de gemeente er ook is voor de belangen van de permanente bewoners van de camping,
- dat het college aangeeft dat de gedwongen verhuizingen veel stress opleveren voor de gezinnen, en de kinderen,
- het college heeft uitgesproken dat gedwongen huisuitzettingen tijdens de coronacrisis niet zullen doorgaan, en dat de camping eigenaar dreigt met gedwongen huisuitzettingen,
- dat het college in plan van aanpak woningbouwontwikkeling stelt dat ze streeft naar een stad Arnhem waar iedereen goed kan wonen, en dat dit voor bewoners van camping Arnhem niet het geval is,

VERWORPEN

20m152 (P.2 7

Verzoekt het college:

- ervoor te zorgen dat geen van de permanente bewoners door een besluit van de camping eigenaar gedwongen uit huis wordt gezet,
- met spoed te zoeken naar woonruimte voor de gezinnen met kinderen op de camping, en daarbij proactief te werk te gaan waar het schuldenproblematiek betreft,
- met spoed een plan te maken om ervoor te zorgen dat de permanente bewoners van de camping in een normaal huis kunnen wonen, met dezelfde rechten als normale huurders, en met een huis dat voldoet aan de criteria die gelden voor een woonhuis,

en gaat over tot de orde van de dag

Sarah Dobbe - SP

VERWORPEN 7

Voor 12

Tegen 24

Motie vreemd aan de agenda "De gemeente is er ook voor Arnhemmers die op de camping wonen" (20M152)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke afdeling Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 36

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP
Titel motie	Schrappen van het eigen risico
Nummer Zaaknummer	**20M154** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- als je een laag inkomen hebt en je ziek wordt het eigen risico een enorme drempel is.
- veel mensen noodzakelijke zorg mijden vanwege deze boete op ziek zijn, of niet meer kunnen rondkomen vanwege de zorgkosten(1,
- mondzorg voor ruim 500.000 mensen in Nederland onbetaalbaar is geworden(2,

Overwegende dat:
- goede zorg een kwestie is van beschaving,
- het mijden van zorg kan leiden tot grotere problemen later in de gezondheid van mensen, en daardoor ook hogere kosten met zich meebrengt,
- als je aan iemands gebit kunt zien of iemand arm of rijk is dit mensen beperkt en volwaardig leven te leiden.

Verzoekt het college om:
Mogelijk te maken dat iedereen in Arnhem met een inkomen tot 130% zonder extra kosten een collectieve aanvullende verzekering kan afsluiten zonder eigen risico, waarin goede tandverzorging is gedekt,
de 5 miljoen die dit kost te dekken uit het beperken van de externe inhuur,

en gaat over tot de orde van de dag

VERWORPEN

Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP

1)https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4818521/financiele-problemen-zorg-zorgkosten-duur-geldnood

2) https://doktersvandewereld.org/campagnes/mondzorg/

VERWORPEN

Voor	**6**	*Motie vreemd aan de agenda "Schrappen van het eigen risico" (20M154)*
Tegen	**30**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**36**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP
Titel motie	Laat die klimaatfondsmiljoenen niet op de plank liggen, maar doe er iets nuttigs mee
Nummer Zaaknummer	**20M155** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- het college er nog steeds niet in is geslaagd om middelen uit het klimaatfonds te besteden,
- gezien het programma New Energy Made in Arnhem, 'Energiebesparing in de gebouwde omgeving is de meest effectieve en vaak ook de meest kostenefficiënte wijze van verduurzamen. Energiebesparing draagt bij aan milieudoelstellingen, leidt tot een lagere energierekening, verbetert de concurrentiepositie van bedrijven en geeft een impuls aan de werkgelegenheid,

Overwegende dat:

- in de woningbouw veel winst te boeken is met energiebesparing,
- het niet de vraag is óf woningen grootschalig verduurzaamd moeten worden maar wanneer en hoe,
- naast de verduurzaming is er nog een reden om deze slag te maken, omdat een op de vijf Arnhemmers woont in een ongezond huis, in tochtige woningen, vaak met schimmel, die voor gezondheidsproblemen bij bewoners zorgen,
- energiearmoede een steeds groter probleem dreigt te worden, zeker na de coronacrisis en opvolgende economische crisis,
- er alle reden is om huizen met de slechtste energiekwaliteit (labels E, F en G) eerst aan te pakken,
- het zonde is dat de miljoenen uit het klimaatfonds al zo lang op de plank liggen,

VERWORPEN

Verzoekt het college om: het klimaatfonds in haar volle omvang aan te wenden op een manier die de armoede en de slechtste huizen in één klap aanpakt,
en gaat over tot de orde van de dag Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP

VERWORPEN

Voor	**4**
Tegen	**32**

Motie vreemd aan de agenda "Laat die klimaatfondsmiljoenen niet op de plank liggen, maar doe er iets nuttigs mee" (20M155)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**36**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP
Titel motie	Een coronafonds om financiële gevolgen coronacrisis op te vangen in plaats van 10 miljoen euro weggooien voor een facelift voor de blauwe golven
Nummer Zaaknummer	**20M156** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Arnhem niet alleen te maken heeft met de coronacrisis nu, maar ook met de nasleep ervan straks,
- een enorme economische recessie wordt verwacht gelijk aan de recessie in de jaren 80 en in de grote crisis van 2008,
- veel mensen zijn nu al hun baan kwijt of dreigen hun baan te verliezen(1,
- steeds meer mensen afhankelijk zijn van de voedselbank, afhankelijk van schuldhulpverlening, en steeds meer mensen kunnen hun huur niet meer betalen. De armoede neemt snel toe(2,
- een op de vijf Nederlanders nu al minder inkomsten heeft dan in de tijd voor corona(3,

Overwegende dat:
- Arnhem, met van oudsher al een grote tweedeling, hierdoor geraakt en getekend zal worden als we niets doen,
- een financiële buffer nodig is om de gevolgen van de crisis op te vangen en om bezuinigingen te voorkomen op dat wat van waarde is voor Arnhemmers,
- een financiële buffer helpt om voorbereid te zijn op eventuele kortingen vanuit Den Haag,

Verzoekt het college om:
een coronafonds in te stellen,
dat coronafonds te vullen met een bijdrage van 10 miljoen euro,
deze 10 miljoen euro te dekken door een streep te zetten door de facelift van de blauwe golven

VERWORPEN

en gaat over tot de orde van de dag

Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP

VERWORPEN

1)https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2333923-heel-veel-mensen-verborgen-werkloos-door-coronacrisis-waarschuwt-cpb.html
2)https://nos.nl/artikel/2333348-zorgen-over-oplopende-armoede-door-corona-alle-seinen-staan-op-rood.html
3) https://www.nibud.nl/beroepsmatig/nibud-een-vijfde-van-de-nederlanders-ervaart-inkomensterugval/

Voor	**4**	*Motie vreemd aan de agenda "Een coronafonds om fin. gevolgen coronacrisis op te vangen i.p.v. 10 miljoen euro weggooien voor een facelift voor de blauwe golven" (20M156)*
Tegen	**32**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **36**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP
Titel motie	Productie van beschermingsmiddelen
Nummer Zaaknummer	**20M157** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- de coronacrisis nog niet voorbij is en bescherming nog steeds nodig is om verspreiding van het virus te voorkomen,
- experts en het kabinet rekening houden met een mogelijk tweede golf van besmettingen,
- 6 op de tien medewerkers in verpleeghuizen of thuiszorg nog steeds zonder beschermingsmiddelen werkt(1,
- er nog steeds in de bescherming van zorgverleners wordt gestuurd op beperkt gebruik, vanwege een tekort aan beschermingsmiddelen,

Overwegende dat:

- waardering van zorgverleners niet bij applaus mag blijven, maar we ook daden moeten laten zien,
- medewerkers van de thuiszorg en jeugdzorg sowieso onder verantwoordelijkheid van de gemeente vallen, maar de medewerkers in de verpleeghuizen ook voor Arnhemmers zorgen en zelf vaak uit Arnhem komen,
- we alles op alles zetten om onze zorgverleners, de cruciale mensen in de frontlinie te beschermen,
- beschermingsmiddelen bij zorgverleners niet alleen de zorgverlener zelf beschermd maar ook de kwetsbare mensen voor wie zij zorgen,
- in Scalabor reeds een mondkapjes fabriek is gerealiseerd,
- het produceren van mondkapjes zorgt voor extra werkgelegenheid voor Arnhemmers,

VEPWORPEN

Verzoekt het college om: een extra productielijn voor mondkapjes en andere beschermingsmiddelen op te zetten, de 2 miljoen euro die dit kost te dekken uit het schrappen van 2 miljoen euro van de gemeentelijke bijdrage aan de ontwikkelingen in de Nieuwe Haven
en gaat over tot de orde van de dag Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP

VERWORPEN

1) https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/sectornieuws/zorg-welzijn/2020/05/veel-zorgpersoneel-werkt-nog-steeds-onbeschermd

Voor	**4**
Tegen	**32**

Motie vreemd aan de agenda "Productie van beschermingsmiddelen" (20M157)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**36**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP
Titel motie	Omscholingsfonds voor banen in zorg, onderwijs, en bouw
Nummer Zaaknummer	**20M158** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Arnhem niet alleen te maken heeft met de coronacrisis nu, maar ook met de nasleep ervan straks,
- een enorme economische recessie wordt verwacht gelijk aan de recessie in de jaren 80 en in de grote crisis van 2008,
- veel mensen nu al hun baan kwijt zijn of dreigen hun baan te verliezen(1,

Overwegende dat:

- er een groot tekort is aan zorgverleners, nu en in de toekomst,
- er een groot tekort is aan leraren, nu en in de toekomst,
- er duizenden betaalbare huizen moeten worden gebouwd, en duizenden slechte huizen worden opgeknapt om ongezonde schimmel, vochtproblemen, achterstallig onderhoud en slechte isolatie aan te pakken,
- er veel daken ongebruikt zijn maar wel geschikt voor collectieve zonnepanelen,
- hierdoor de energierekening en dus de lasten van mensen omlaag kan gaan,

Verzoekt het college om:
samen met ROC's, Arnhemse aannemers, zorginstellingen en scholen een ambitieus plan te maken om mensen om te scholen voor de banen die hard nodig zijn,
de kosten hiervan te dekken uit het verminderen van de gemeentelijke bijdrage aan de ontwikkeling van de Lauwersgrachtalliantie.

VERWORPEN

en gaat over tot de orde van de dag

Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP

VERWORPEN

1) https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2333923-heel-veel-mensen-verborgen-werkloos-door-coronacrisis-waarschuwt-cpb.htm

Voor	**6**	*Motie vreemd aan de agenda "Omscholingsfonds voor banen in zorg, onderwijs, en bouw" (20M158)*
Tegen	**30**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	1	1
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke afdeling Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal **36**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Sabine Andeweg - D66 Klaartje van Dillen - CDA
Titel motie	Graag op tijd
Nummer Zaaknummer	**20M162** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Het college geen uitvoering heeft gegeven aan de motie 'scenario's voor morgen' (20M68) door te laat met de herstelagenda te komen;
- Als gevolg hiervan de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentefinanciën en de hoofdlijnen van de gewenste aanpak pas na het reces door de raad kunnen worden behandeld;
- De Verordening Financieel Beleid en Beheer stelt dat de ontwerp-begroting voor 1 oktober aan de raad moet worden aangeboden;
- Het college heeft aangegeven dat besluitvorming over het herstelplan begin september geen problemen voor de totstandkoming van de begroting met zich meebrengt.

Overwegende dat:

- Voor een goede behandeling van de begroting het tijdig aanleveren van een actuele ontwerp-begroting noodzakelijk is.

Verzoekt het college:

- Vast te houden aan het aanbieden van de ontwerp-begroting voor 1 oktober 2020;
- Ervoor zorg te dragen, conform hetgeen het college in de vergadering van 1 juli aangaf, dat beleidswijzigingen voortkomend uit de behandeling van het herstelplan hierin op een heldere wijze zijn meegenomen en een integraal geheel vormen met het overige beleid.

En gaat over tot de orde van de dag.

AANGENOMEN

Sabine Andeweg (D66)
Klaartje van Dillen (CDA)

Voor 25 *Motie vreemd aan de agenda "Graag op tijd" (20M162)*

Tegen 11

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 36

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Mattijs Loor - D66
Titel motie	Vertraging bouwprojecten voorkomen of inhalen
Nummer Zaaknummer	**20M163** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- De door het college voorgestelde herstelagenda niet ingaat op het risico van vertraging van bouwprojecten van anderen dan de gemeentelijke overheid;
- Onder andere de Bouwend Nederland, NVB Bouw, de Brancheorganisatie van Nederlandse Architectenbureaus en de Aannemersfederatie hebben aangegeven dat bestemmingsplan- en vergunningtrajecten vertraagd worden door de coronacrisis, bijvoorbeeld door vertraagde besluitvorming of verminderde werksnelheid bij overheden.

Overwegende dat:

- Zowel vanuit het oogpunt van economie en werkgelegenheid als vanwege de benodigde woningbouwproductie de voortgang van geplande en nieuwe bouwprojecten van cruciaal belang is.

Verzoekt het college:

- Ook de komende maanden, vooruitlopend op vaststelling van de herstelagenda door de raad, al het mogelijke te doen om verdere vertraging van procedures te voorkomen en om vertraging die in de afgelopen maanden is opgelopen in te halen.

AANGENOMEN

En gaat over tot de orde van de dag.

Mattijs Loor - D66

Voor 32

Tegen 2

Motie vreemd aan de agenda "Vertraging bouwprojecten voorkomen of inhalen" (20M163)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 34

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Mattijs Loor - D66
Titel motie	De gemeente is geen politieagent
Nummer Zaaknummer	**20M164** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Het college in paragraaf 2.3 van de herstelagenda voorstelt extra in te zetten op handhaving, veiligheid en ondermijning, maar dit in financiële zin niet gaat over handhaving vanwege de coronacrisis in 2020, maar om structurele extra inzet naast de strafrechtketen.

Overwegende dat:

- De gemeente een grote verantwoordelijkheid heeft waar het gaat om onze handhaving, zeker in het licht van de coronacrisis;
- De gemeente daarentegen niet mee moet bewegen met de ontwikkeling dat de bestuursrechtelijke aanpak van openbare orde en veiligheid de strafrechtelijke aanpak geleidelijk steeds meer vervangt, omdat in de bestuursrechtelijke aanpak onvoldoende rechtstatelijke waarborgen zijn ingebouwd. De aanpak van openbare orde en veiligheid via het bestuursrecht moet zich beperken tot die domeinen waar de gemeente al een andere taak uitoefent of tot acute situaties waar bestuursrechtelijk handelen voor de openbare orde en veiligheid noodzakelijk is.

Verzoekt het college danwel de burgemeester:

- De structurele inzet op veiligheid en ondermijning in de herstelagenda te heroverwegen en geen taken op zich te nemen die in het strafrecht thuishoren;
- Een eventuele extra inzet op handhaving te dekken door herschikking van bestaande middelen.

VERWORPEN

En gaat over tot de orde van de dag.

Mattijs Loor (D66)

VERWORPEN

Voor	**5**
Tegen	**29**

Motie vreemd aan de agenda "De gemeente is geen politieagent" (20M164)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**34**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Patrick van Iperen, Mattijs Loor - D66 Mark Coenders - GroenLinks Eric Greving - PvdA
Titel motie	Waar nodig nu al beginnen
Nummer Zaaknummer	**20M165** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Het college in paragraaf 2.2. van de herstelagenda verschillende voorstellen doet voor een sociaal sterkere stad, maar deze acties volgens de herstelagenda pas vanaf 2021 lijken te starten.

Overwegende dat:

- Extra inzet op het voorkomen van schulden, ondersteuning ter voorkoming van armoedeval en de transitie van opvang naar wonen ook in 2020 al van belang kunnen zijn.

Verzoekt het college:

- De genoemde acties bij voorkomen van schulden, ondersteuning ter voorkoming van armoedeval en de transitie van opvang naar wonen waar mogelijk ook in 2020 al in gang te zetten;
- Indien nodig de raad daarvoor een voorstel voor te leggen dat samen met de herstelagenda kan worden behandeld.

En gaat over tot de orde van de dag.

AANGENOMEN

Patrick van Iperen, Mattijs Loor - D66
Mark Coenders - GroenLinks
Eric Greving - PvdA

Voor	**34**	*Motie vreemd aan de agenda "Waar nodig nu al beginnen" (20M165)*
Tegen	**0**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**34**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Sabine Andeweg - D66 Klaartje van Dillen - CDA Leendert Combée - VVD
Titel motie	Meer en betere onderbouwing
Nummer Zaaknummer	**20M166** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Het college een raadsvoorstel voor de herstelagenda coronacrisis heeft aangeboden;
- Besluitvorming hierover op 2 september wenselijk is;
- De herstelagenda forse financiële wijzigingen bevat, die maar beperkt onderbouwd zijn.

Overwegende dat:

- Voor een vlotte besluitvorming voorafgaand aan de behandeling uitgebreidere en eenduidige informatie gewenst is.

Verzoekt het college:

- Het verschil tussen de financiën in het raadsvoorstel en paragraaf 2.4 van de herstelagenda op te heffen door met een nieuwe versie van de herstelagenda te komen;
- In ieder geval de volgende nadere onderbouwing bij het herstelplan ruim voor de eerste behandeling aan de raad te doen toekomen:
    - De doorrekening van de genoemde autonome ontwikkelingen;
    - Het volledige onderzoek naar de ruimte in de bestemmingsreserves, waaruit duidelijk wordt uit welke reserve welk bedrag waarom kan vrijvallen en welke structurele lasten daarvoor in de exploitatie moeten worden opgenomen;
    - De doorrekening van de genoemde knelpunten/ruimte in bestaand beleid;
    - Een onderbouwing van de extra bedragen voor het onderdeel “investeren in werk”, en welke activiteiten hiervan bovenop de bestaande impulsen voor werk worden begroot c.q. hoe die activiteiten zich onderscheiden van het bestaande beleid;

AANGENOMEN

20m106 M.2

- De overige informatie waarover het college beschikt en die als onderbouwing van de in de herstelagenda genoemde bedragen kan worden gezien.

En gaat over tot de orde van de dag.

AANGENOMEN

Sabine Andeweg - D66
Klaartje van Dillen - CDA
Leendert Combée - VVD

Voor	**23**	*Motie vreemd aan de agenda "Meer en betere onderbouwing" (20M166)*
Tegen	**11**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal	**34**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Mark Coenders - GroenLinks Tulay Gemici - GroenLinks Sabine Andeweg - D66 Eric Greving - PvdA
Titel motie	Herstelagenda cultuurmakers
Nummer Zaaknummer	**20M167** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

We weten dat:

- De coronacrisis de culturele keten hard heeft geraakt waardoor landelijk de sector tot 1 juni 2020 een inkomsten van 1 miljard euro mistte;
- De manier waarop het zelfstandig ondernemerschap in de cultuursector wordt ingevuld niet altijd goed aansluit bij de bedrijfseconomische logica achter de maatregelen TOZO en TOGS met als gevolg dat niet iedereen in de sector er even goed mee geholpen is
- Financiële reserves in de sector klein zijn waardoor faillissementen dreigen voor een aanzienlijk deel van de sector;
- Een inventarisatie van ondersteuningsmaatregelen door diverse gemeenten een verzameling van creatieve out-of-the-box manieren oplevert waarbij er incidentele ondersteuning is voor culturele projecten die voldoen aan de landelijke maatregelen, betrekking hebben op cultuureducatie en cultuurparticipatie en een cross-over maken met bijvoorbeeld sport of welzijn, maatschappelijke impact hebben en diversiteit bevorderen;
- Er voor kunst- en cultuurinstellingen diverse ondersteuningsprogramma's van het Rijk zijn;
- De Arnhemse Herstelagenda een 'Zomer in Arnhem'-programma wil bieden op het gebied van cultuur, vermaak en toerisme tijdens de zomermaanden in Arnhem;
- Arnhem een stad is met veel cultuurmakers.

AANGENOMEN 7

20m167/P.2

We vinden dat:

- De inzet van het college erop gericht is om de culturele keten in Arnhem rond de functies educatie, productie en presentatie zo goed mogelijk in stand te houden;
- Het college de ambitie heeft uitgesproken om de kracht van de creatieve en culturele sector veel meer in te zetten voor maatschappelijke opgaven in de stad bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs, zorg en welzijn.
- In de Herstelagenda nog weinig aandacht is voor de positie van (kleine) cultuurmakers.

Daarom vragen we het college:

- De kleinere culturele makers proactief te betrekken bij het 'Zomer in Arnhem'-programma;
- Een aanvulling te maken op de Herstelagenda waarin ingegaan wordt op:
    - De situatie van Arnhemse cultuurmakers als gevolg van de coronacrisis;
    - (Financiële) mogelijkheden voor verdere ondersteuning van cultuurmakers, ook via programma's van het Rijk;
    - Mogelijkheden voor het naar voren halen van investeringen op korte, middellange en lange termijn.
- En dit te verwerken in de begroting 2021-2024.

en gaat over tot de orde van de dag

Mark Coenders - GroenLinks
Tulay Gemici - GroenLinks
Sabine Andeweg - D66
Eric Greving - PvdA

AANGENOMEN

Voor	**33**	*Motie vreemd aan de agenda "Herstelagenda cultuurmakers" (20M167)*
Tegen	**1**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**34**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Maud Dolsma - GroenLinks Ria de Vries - PvdA Nathalie Nede - ChristenUnie
Titel motie	Met VEIA de Arnhemse zorgvraag achterhalen
Nummer Zaaknummer	**20M168** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

We weten dat:

- Er door de coronacrisis een toename wordt verwacht van het aantal mensen met een zorgvraag.
- Het onbekend is hoeveel mensen dit zullen zijn en welke zorg zij precies nodig hebben.
- Het college van plan is om het platform Voor elkaar in Arnhem te verbreden en deze nieuwe samenwerkingsvorm te verstevigen.

We vinden dat:

- We zo snel mogelijk de hulpvraag van Arnhemmers in kaart moeten brengen, zodat we direct (lichte) zorg kunnen bieden en de problematiek niet onnodig lang voortduurt of zwaarder wordt.
- We een laagdrempelig zorgnetwerk nodig hebben met ogen en oren in de buurt, die snel kan schakelen met het wijkteam.
- Voor Elkaar in Arnhem de basis kan zijn voor dit laagdrempelige netwerk.
- Vrijwilligers een belangrijke rol kunnen spelen in het signaleren van een zorgvraag door op een informele manier contact te maken met mensen in hun eigen netwerk en buurt.

Daarom vragen we het college:

- Om samen met Mantelzorg en Vrijwillige thuishulp (MVT) en de sociale wijkteams te kijken hoe de vrijwilligers van VEIA kunnen worden ingezet om de hulpvraag van Arnhemmers in kaart te brengen.
- Hierbij de sociale netwerken waar vrijwilligers onderdeel van zijn mee te nemen, zodat zij op een natuurlijke manier contact kunnen leggen met de mensen in hun omgeving.

en gaat over tot de orde van de dag

Maud Dolsma - GroenLinks
Ria de Vries - PvdA
Nathalie Nede - ChristenUnie

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Muriël Simonis - GroenLinks René Kraaijenbrink - Arnhem Centraal
Titel motie	Stadsdistributie duurzaam de stad in
Nummer Zaaknummer	**20M169** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

We weten dat:

- In 2020 een milieuzone voor diesel bestelbusjes wordt ingevoerd;
- Er een ambitie ligt voor een nul-emissiezone in de binnenstad 2025;
- Er ambities zijn ten aanzien van een duurzame stadsdistributie (de aangenomen motie ten aanzien van de milieuzone benoemd flankerend beleid voor emissievrije stadsdistributie).

We vinden dat:

- Er verschillende groepen in de stad actief bezig zijn met het opzetten van duurzame binnenstad distributie;
- Er afgelopen jaar een onderzoek is afgerond door de HAN (Hogeschool Arnhem Nijmegen), in samenwerking met PBA (Platform Binnenstad Arnhem) en de gemeente, naar de problematiek van binnenstad distributie en de mogelijkheden voor verduurzaming daarvan;
  Ondernemers geen/nauwelijks extra kosten ondervinden omdat de kostbare laste kilometer opgeheven wordt door de kosten besparing van de grote leveranciers, die de bundeling en fijnmazige distributie dekt;
- Het lastig is om te veranderen en een (nog onbekend) alternatief te bieden voor een stadsdistributiesysteem dat bekend is;
- Verbeterde mogelijkheden voor verduurzaming van de Arnhemse stadsdistributie (bundelen, laatste kilometers met kleine/elektrische/waterstof transporters) een enorme impuls en vernieuwing en werkgelegenheid in Arnhem zullen geven;
- Er veel hinder wordt ondervonden bij binnenstadbewoners, -gebruikers en ondernemers van de vele vervoersbewegingen, fijnstof en geluid van distributie in de binnenstad;

AANGENOMEN

20 m 169/P.2

- Schone lucht belangrijk is voor de gezondheid van onze inwoner, zeker in tijden van coronacrisis;
- Doormiddel van keuzes in de handhaving en venstertijden het gewenste duurzame alternatief aantrekkelijker wordt voor alle betrokkenen;
  De handhaving zo simpel kan als het inlassen van een periode van het informeren van ondernemers en distributeurs. Waarna het handhaven bestaat uit, na het sluiten van de venstertijden uitrijden onmogelijk te maken, of te beboeten;
- Transport met koelingssystemen soms voor langere tijd ogenschijnlijk zonder doel staan te draaien.

Daarom vragen we het college:

- De venstertijden voor binnenstad distributeurs te handhaven en in samenspraak met de ondernemers eventueel te versmallen, ook de vele vrijstellingen moeten bekeken worden, en hiervoor een plan te maken;
- De mogelijkheden te onderzoeken van het verbieden van (het stationair lopen van) koelaggregaten in de binnenstad en het aanbieden van alternatieven.
- De mogelijkheden te onderzoeken, in overleg met de ondernemers, van privileges voor stadsdistributie-ondernemers die goederen bundelen, fijnmazige distributie en emissievrije kleine transporters gebruiken (zoals elektrische fietsen, elektrische/waterstof wagentjes en dergelijke).
- Een eventueel benodigd voorstel hiervoor voor de behandeling van de begroting 2021-2024 voor te leggen aan de gemeenteraad.

en gaat over tot de orde van de dag

Muriël Simonis - GroenLinks
René Kraaijenbrink - Arnhem Centraal

AANGENOMEN

Voor	**33**	*Motie vreemd aan de agenda "Stadsdistributie duurzaam de stad in" (20M169)*
Tegen	**1**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	5	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**34**

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	08 juli 2020
Bij de bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Maarten Venhoek - D66 Klaartje van Dillen - CDA
Titel van de motie	Geen 10 miljoen naar de grauwe golven, en zeker niet nu
Nummer Zaaknummer	**20M170** 487333

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 08 juli 2020 een besluit te nemen over het investeren van 10 miljoen euro in de Blauwe Golven op het Roermondsplein.

Omdat we weten dat:

- de Blauwe Golven een versteend gebied zijn met veel hitte-overlast in de zomer
- de omwonenden van de Blauwe Golven overlast hebben van de huidige parkeerplaats op de Blauwe Golven

Omdat we vinden dat:

- de stad door de coronacrisis grote financiële tegenvallers heeft die het niet rechtvaardigen om nu zoveel geld in dit gebied te investeren
- er betere plannen liggen voor een groene invulling van dit gebied die bijdragen aan het tegengaan van de hitte in dit gebied
- deze betere plannen ook een oplossing bieden voor de overlast van de omwonenden
- er een grote behoefte is aan het toevoegen van groen aan de binnenstad, en dit gebied de mogelijkheid biedt om 10.000 m2 groen toe te voegen.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

Bij de perspectiefnota en de MJPB 2021-2024 geen geld beschikbaar te stellen voor de voorgestelde renovatie van de Blauwe Golven maar te komen met een voorstel voor de vergroening van dit gebied.

Raadsleden

Maarten Venhoek - D66
Klaartje van Dillen - CDA

VERWORPEN

Voor 11

Tegen 23

Motie vreemd aan de agenda "Geen 10 miljoen naar de grauwe golven, en zeker niet nu" (20M170)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	0	2
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 34

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Perspectiefnota 2021-2024
Motie van	Klaartje van Dillen - CDA Daniël Becker - ChristenUnie Maarten Venhoek - D66
Titel motie	Groene regentonnen
Nummer Zaaknummer	**20M122** 462487
De Raad,	
Constaterende dat: - het college initiatieven als vertrekken van mezenkasten (bestrijding eikenprocessierups), luchtmeting (korting op aanschaf van luchtmeters) en verstrekken van bomen (toevoegen groen en tegengaan hittestress) omarmt; - het college duurzaamheid hoog in het vaandel heeft;	

Overwegende dat:
- Arnhem, net als de rest van de regio, te kampen kan krijgen met droogte problemen bij aanhoudende hitte;
- er nu al oproepen zijn om zo min mogelijk gebruik te maken van (Drink) water om tuinen en planten te bewateren;
- regentonnen mogelijkheid bieden om hemelwater op te vangen en zo kunnen ondersteunen in de wens/noodzaak tot het bewateren van tuin en plant.

Verzoekt het college:
- Een plan uit te werken om regentonnen te verstrekken;
- daarin twee scenario's te verkennen: het om niet verstrekken (voorbeeld mezenkast) en het met flinke korting kunnen aankopen (voorbeeld luchtmeters) van een Arnhemse regenton;
- Bij voorkeur te onderzoeken of er voor een regenton kan worden gezorgd die uit gerecycled materiaal bestaat;
- dit plan voorafgaande aan de MJPB aan de raad te leveren.

en gaat over tot de orde van de dag

Klaartje van Dillen - CDA
Daniël Becker - ChristenUnie
Maarten Venhoek - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda die nieuw zijn ingediend
Motie van	Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP
Titel motie	Motie zwarte piet; de burgemeester niet verbieden zijn verantwoordelijkheid te nemen
Nummer Zaaknummer	**20M172** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- De gemeenteraad sinds 2014 al diverse malen sprak over- en vroeg naar de toekomst van Zwarte Piet in Arnhem;
- Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz subsidie ontvangt;
- Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz het Stadhuis gebruikt voor het gereedmaken van onder meer Zwarte Pieten;
- De burgemeester een rol heeft bij de inkomst van Sinterklaas in Arnhem;
- De Kinderombudsvrouw eerder concludeerde dat de figuur Zwarte Piet voor gekleurde kinderen kwetsend kan zijn en leiden tot pesten en uitsluiting;
- Ook een VN-commissie in augustus 2015 een dringend beroep gedaan heeft op Nederland om Zwarte Piet aan te passen, met als uitspraak: “Zelfs een diepgewortelde traditie rechtvaardigt geen discriminatie en stereotypering. De overheid moet actief bevorderen dat die kenmerken van Zwarte Piet worden verwijderd, die negatieve stereotypen weergeven en door veel mensen van Afrikaanse origine worden beschouwd als een overblijfsel van de slavernij.”

Overwegende dat:
- De gemeente Arnhem niet mee zou moeten werken aan een feest met een racistische karikatuur, zoals Zwarte of Bruine Pieten, pruik met kroeshaar en gouden oorbellen;
- Meerdere gesprekken gevoerd zijn met de Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz, maar zij vooralsnog niet willen afzien van de figuur Zwarte Piet;
- Bij het protest tegen politiegeweld en racisme donderdag 2 juni 2020 ook opgeroepen werd tot het stoppen van Zwarte Piet;
- Platform Binnenstad Arnhem ook als sponsoringsvoorwaarde stelt dat het intochtcomité afstand doet van Zwarte Piet en het Sinterklaasjournaal leidend maakt.

VERWORPEN

20m172/P.2 ✓

Verzoekt het college:
- Een constructieve dialoog aan te gaan met organisaties die nog steeds gebruikmaken van Zwarte Piet, waaronder Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz, en deze te wijzen op de racistische elementen van deze karikatuur;
- Waar mogelijk deze organisaties te stimuleren om definitief afscheid te nemen van Zwarte Piet; - Uitsluitend nog te participeren in Sinterklaasfeesten zonder racistische kenmerken zoals Zwarte Piet, en dus niet meer te participeren in Sinterklaasfeesten waar nog wel sprake is van de racistische karikatuur Zwarte Piet, in de vorm van aanwezigheid van wethouders, directe of indirecte subsidiëring, ter beschikking stellen van het Stadhuis of anderzijds;
- Hiertoe bij het stellen van de voorwaarden rond de intocht van Stichting Die Blide Incomst van Sinterniclaesz waar mogelijk samen op te trekken met Platform Binnenstad Arnhem.

en gaat over tot de orde van de dag

Cetintas - Dobbe - Elfrink - SP

VERWORPEN ✓

Voor	**7**
Tegen	**27**

Motie vreemd aan de agenda "Motie zwarte piet; de burgemeester niet verbieden zijn verantwoordelijkheid te nemen (20M172)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem		
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	1	1
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal	**34**